1— 52 ug Jelgos

P.IV1902

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blas.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 4 Ianuariŭ 1902. Numĕrul 1.

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Aflându-ne la începutul anuluĭ 1902, rugăm călduros pe toţi cetitorii nostri, să binevoéscă a grăbi cu achitarea abonamentelor restante.

Plătitorilor regulaţi le mulţămim pentru viul interes, ce arată causeĭ, pentru carea luptăm, şi-ĭ rugăm să binevoéscă a grăbi cu înnoirea abonamentelor.

Administraţiunea.

Mărire întru cei de sus lui Dumnezeŭ!

Patru zeci de veacurĭ de pregătire aŭ premers mareluĭ eveniment al Nascereĭ Domnuluĭ nostru Isus Christos. De nóuesprezece veacurĭ se prăsnuesce acelaşĭ eveniment cu veselie universală în tótă lumea, şi se va prăznui până la sfirşitul veaculuĭ.

Era o nópte întunecósă de ĭarnă aspră, vîntul sufla rece printre crengile arborilor, când étă, că pe câmpiile Viflaimuluĭ se aude o armonie cerésc ă, o cântare ne mai auditá. Era cântarea: *Mărire întru cele de sus luĭ Dumnezĕŭ, şi pe pământ pace, între ómenĭ bunăvoire.* Melodiósa cântare nu provenia de la ómenĭ nepriceputĭ, ci de la *cete nenumĕrate* de spirite cereşcĭ, carĭ s'aŭ pogorît dintru înălţime şi aŭ stat în jurul măiestăţiĭ unuĭ Dumnezeŭ, care s'a *micşorat pe sine, chipul robuluĭ luând, întru asĕmĕnare omenéscă făcêndu-se.*

Nişce păstorĭ eraŭ în acelaşĭ ţinut priveghiând şi ţinênd străjĭ nóptea împrejurul turmeĭ sale. Şi étă îngerul Domnuluĭ a stătut lângă dînşiĭ şi slava Domnuluĭ a strălucit împrejurul lor şi s'aŭ înfricoşat cu frică mare, pentru-că o lumină mai strălucitóre ca a sóreluĭ li s'a arĕtat înaintea ochilor. Dar îngerul a zis cătră eĭ: Nu vĕ temeţi, că éta vestesc vóuĕ bucurie mare, care va fi la tot poporul. Că s'a născut vóuĕ astăzĭ Mântuitoriŭ, carele este Christos Domnul, în cetatea luĭ David. Şi acest sĕmn va fi vóuĕ: Afla-veţi un prunc înfăşat, culcat în ĭesle. Păstorii aŭ zis unii cătră alţiĭ: să mergem dară până la Viflaim, şi să vedem ce s'a întêmplat după cum ne-a descoperit nóue Domnul. Şi merseră de grabă, şi aŭ aflat pe Maria, şi pe Iosif şi pruncul culcat în ĭesle. Mai târziŭ acelaşĭ Evangelist — Luca — care enaréză cu atâta simplicitate minunile de la nascerea Cuvêntuluĭ întrupat, ne va enara şi minunile de preamărire ale Dumnezeuluĭ întrupat, aşa încât din acelea va resulta mărturisirea cea mai completă a dumnezĕiriĭ Aceluia, care s'a născut din Maria Vergură într'o pescerá. Şi popórele din tóte timpurile, din tóte ţinuturile şi din tóte naţiunile, vor sci despre viaţa luĭ Isus, vor sci învĕţăturile şi minunile sale, vor sci jertfa sa adusă pe Golgota, şi il vor numi doctor, făcătoriŭ de minunĭ, martir, mântuitoriŭ şi Dumnezeŭ.

Într'aceea étă-l pe nisce paie în o pescerá, încălzit de suflarea alor dóuĕ animale.

Ce deosebire între nascerea fiilor celor puternicĭ aĭ pământuluĭ şi între nascerea Fiuluĭ Celuĭ Preaînalt! Fiul luĭ Dumnezĕŭ s'a făcut prunc, pentru-ca să ne facă pe noĭ desĕvêrşiţi; a răbdat să fie înfăşat: pentru-ca să deslege sufletele nóstre din legăturile pecatuluĭ; a voit să se nască într'o peşcerá, pentru-ca să ne priméscă pe noĭ în mărirea sa cea vecinică. S'a scoborît pe pământ, pentru-ca să ne înalţe pe noĭ la ceriŭ; a voit vă fie slab, pentru-ca să ne întăréscă pe noĭ; a voit să fiă sărac, ca pe noĭ să ne înbogăţéscă; umilit ca să ne înalţe, supus la tóte suferinţele şi patimile, ca să ne scape de tóte relele şi să ne dobândéscă tóte bunătăţile. . . . . Nu se manifestéză nicĭ când măreţia omuluĭ, de cât atuncĭ, când se consideră cu atenţiune pescera din Viflaim. Oh, cum ni se imprimă atuncĭ în minte cuvintele Sfântuluĭ Leon Papa: Cunósce, o creştine, vrednicia ta, şi făcêndu-te părtaş fireĭ dumnezeescĭ, nu te întórce la dejosirea cea de demult prin o viaţă ticălósă.

Şi acest Dumnezĕŭ, din Tatăl născut maĭ înainte de toţi veciĭ, şi la plinirea vremiĭ născut din Preacurata Vergură Maria, nu chĭamă în jurul leagănuluĭ sĕŭ pe Pontificiĭ din Jerusalim, nicĭ pe astronomiĭ Egiptuluĭ, nu pe Filosofiĭ Greciеĭ, nicĭ pe Cesariĭ Romeĭ, ci îndată după nascere se descopere păstorilor sĕraci şi simpliĭ, căcĭ după cum zice Apostolul Paul: Dumnezeŭ alege cele slabe ale lumiĭ, cele de neam prost şi nebăgate în samă ale lumiĭ, ca să rușineze pe cele tarĭ, ca să nu să laude nicĭ un trup înaintea luĭ. Păstoriĭ aceia nu numaĭ aŭ fost aleşi, ca maĭ întâiŭ să vadă şi să adoreze pe născutul Mântuitoriŭ, ci aŭ maĭ avut fericirea de a-l vesti şi la alţiĭ.

Între ast fel de împrejurărĭ născêndu-sĕ Fiul luĭ Dumnezeŭ, triumfézá asupra superbieĭ, ce stăpânea în lume. El, stăpânul suprem şi absolut al ceriuluĭ şi al pământuluĭ, nu numaĭ că-şĭ află plăcere în sĕrăcia în care să naşce, ci se arată, şi se descopere în anumit mod păstorilor săracĭ şi simpliĭ. . . . . E o lecţiune acésta, ce în tóte timpurile şi în tot locul ar fi de ajuns să vindece orgoliul omenimeĭ, causa şi isvorul a nenumĕrate rele. Numaĭ considerarea naşcerиĭ Mântuitoriuluĭ şi transportarea cu spiritul la peşcera din Viflaim vor puté vindeca orgoliul lumeĭ de azĭ.

Da, la Viflaim aşĭ voĭ să se transpórte cu spiritul atâţa învĕţaţi din vremile nóstre, carĭ înjură şi-şĭ bat joc de religiune şi de cele maĭ sfinte misteriĭ, pentru-că superbia lor nu e în stare să le esplice. La pescera din Viflaim aşĭ voĭ să cugete atâţa politicĭ obstinaţi, carĭ tulburá linişcea statelor, numaĭ ca să-şĭ facă nume şi renume mare. La peşcera din Viflaim aşĭ voĭ să mérgă atâţa creştinĭ, carĭ nu se bat după alt ceva, de cât numaĭ după aur, după banĭ şi érăşĭ banĭ, şi carĭ îşĭ repun tótă fericirea în câştigarea averilor.

Mărire întru cele de sus luĭ Dumnezeŭ şi pe pământ pace, între ómenĭ bunăvoire. . . . . Un Mântuitor ni s'a dăruit, să serbăm decĭ cu vrednicie Naşcerea Domnuluĭ, să rugăm pe pruncul Isus, ca darurile şi învĕţăturile, ce ni le dă la naşcerea sa, să nu fie spre osîndă, ci folosindu-ne cu credinţă şi cu zĕl de dînsele, să dobândim moştenirea măririeĭ cereşcĭ, moştenirea împĕrăţieĭ ceriuluĭ, care a fost sîngurul scop, nu numaĭ al Întrupăriĭ, ci şi al patimeĭ şi morţiĭ Sale de pe cruce.

Dr. Victor Bojor.

MUZEUM-EGYLET ERDÉLYI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

1420-1902.

REGULAREA CONGRUEÍ. [1])

Una dintre cestiunile cele mai ardétóre, care agitá în zilele nóstre spiritele clerului catolic de ambele riturí, din Ungaria, dar cu deosebire a clerului gr. cat. român, este cestiunea regulárei congruei, cestiune momentósá şi de mare importanţá, a cárei resolvare formézá obiectul de preocupaţiune nu numaí al corului episcopesc, ci şi al guvernului.

Cum cá guvernul aievea are intenţiuní serióse de a resolva aceea cestiune care nicí nu mai sufere amînare, se vede şi de acolo, cá a pus-o între punctele discursului de tron, rostit de cátrá Maiestatea Sa la deschiderea corpurilor legiuitóre. Nicí nu e mirare, cá discursul de tron a fácut amintire despre regularea congruei, de vreme ce de o parte e sigur, ca aceea a devenit de tot întetitóre, ér de alta parte, congrua preoţilor acatolicí este regulatá deja de 2—3 aní, pe când din partea catolicilor abia s'a terminat conscrierea veniteior beneficiilor mai marí, şi şi aceeá, după cum se aude, n'a dat un resultat tocmaí îndestulitor.

Din aceste se vede de o parte, cá regularea congruei numaí din puterile catolicilor, merge de tot încet şi cu pa.. nesigurí, ér de altá parte, cá guvernul este hrm hotárît, sá resolve odatá acéstá cestiune, pe care corul episcopesc, se pare, cá a scápat-o din mánu; spre a cuí folos, se va vede mai târziu.

Presupunênd aşa dará, cá guvernul va regula congrua, se nasce întrebarea, cá în ce chip va sá o reguleze. La acésta respundem, cá judecând după procedura de până acum, guvernul a luat de model regularea congruei fácută în Austria şi Germania, ceea ce atâta însémná, cá se pare sosit timpul, ca statul sá pună mâna pe beneficiile bisericesci mai marí. Dovadá despre acésta sînt şi cuvintele mesagiului regal, în care sé zice cá: „guvernul Maiestáţei Sale va regula congrua cu concursul archiereilor.“ Guvernul apoí de sigur, cá nu atât pentru sfatul, cât pentru averile episcopatului recurge la conlucrarea acelnia. Considerând apoí, cá guvernul în lucrarea sa şi până acum, dar cu deosebire în conscrierea venitelor preoţesci a avut înaintea ochilor, chipul cum s'a resolvat congrua în Austria, este probabil, cá şi în viitor, tot după chipul acela se va lua. Credem aşa dará a fi de folos, sá arátám fasele şi modul, cum s'a regulat congrua clerului din Austria.

În ţárile austriace încá pe la începutul secl. XIX s'a statorit congrua în parochiile mai vechí la 300 în cele mai nóue la 400 ér salarul capelanului la 200 fl. m. c. Aceea regulare însé deja pe la mijlocul veacului s'a socotit de necorespundetóre şi s'a simţît lipsa regulárei din nou a congruei. Cu acea cestiune apoí s'a ocupat chiar şi concordatul, încheat la anul 1855 în §. 26. Dacá dar în Austria încá înainte de acésta cu 50 de aní a fost socotit neîndestulitor venitul amintit mai sus, ce vom zice noí azí, de sórtea preoţilor nostri, între carí mulţi sînt, carí n'aú nicí venitul statorit pentru capelanii din Austria acum 100 aní?!

Simţindu-se aşa dará tot mai tare lipsa de a se îmbunátáţi sórtea clerului, episcopatul din Austria a stáruit mereu pe lângá guvern, ca sá facá ceva, dar fárá resultat. Abia în anul 1872 s'a ajutat în parte prin aceea, cá statul a dat fondului religionar austriac un împrumut de 500 mii fl. E de însémnat, cá şi fondul relig. austriac, ca şi cel ungar, s'a format din averile cálugáresci, confiscate sub Iosif II-lea. la aceia apoí se mai adaug venitele intercalarí ale beneficiilor eclesiastice. Acea confiscare sacrilegá a fost mai pe urmá, cel puţin tacite şi sub forţa împrejurárilor, recunoscutá şi de cátrá concordat, la încheiarea cáruia însé delegatul S. Scaun Apostolic a pretins, ca destinaţiunea curat bisericéscá a fondului, sá nu se altereze; dar pe cum se întîmpla de regulá cu averile bisericesci ajunse sub mâna şi în administrarea laicilor şi a statului, aşa şi fondul religionar austriac aprópe în tóte provinciile (căci acela e împărţit după provincii) lucra cu deficit, care deficit apoí se cârpea cum se putea prin împrumuturi de la stat.

Ne putêndu-se în chipul acesta regula dotarea clerului, a început episcopatul şi clerul ca din mijlócele propriI sá-şi formeze fonduri de ajutorare, cu ce succes însé nu ne este cunoscut.

Mai pe urmá, vêdênd apoí guverauul, cá regularea fácutá în 1872 nu e mulţumitóre, prin art. de lege din 7 Mai 1874 a taxat tóte beneficiile eclesiastice în favorul fondului relig. şi acéstá procedurá se vede, cá are de cuget sá-o urmeze şi guvernul ungar.

După ce aşadar parte prin taxárile amintite, parte prin ajutóre de la stat fondul relig. s'a augmentat în mod considerabil, în anul 1885 s'a regulat congrua, deşi nicí prin acésta nu se considera regularea încá ca definitivá.

Acea regulare s'a fácut după o scalá, cam complicatá, fiind venitul statorit în chip deosebit, nu numai după beneficiu (paroch, capelan etc.) ci şi după provincii şi oraşe, variind între 1800 pentru parochi şi 500 fl. pentru capelani (Viena) şi între 500 respective 300 fl. (Galiţia şi Dalmaţia)

Pe lângá aceste legea austriacá s'a îngrijit şi despre pensiuni, la statorirea cárora s'a avut în vedere congrua avutá şi anii de serviciu, variind ast fel pensiunile între 600 şi 300 pentru parochi şi între 300 şi 225 pentru capelani.

Cu tóte cá episcopatul austriac, încá a dorit şi pretins, ca sá se reguleze odatá congrua, totuşi după ce guvernul a resolvat-o după planul sêu şi fárá a întreba pe episcopi, aceştia şi-aú ridicat glasul contra procedurei guvernului, care în o chestiune bisericéscá, fárá ascultarea capilor bisericei, a statorit principii şi a dispus de averea bisericei, căcí de atare trebue considerat fondul religiunei, ca si când ar fi averea statului. Dar protestul episcopilor nu a fost luat în sémá şi proiectul guvernului s'a ridicat la valóre de lege.

Nedreptatea însé a culminat la taxarea beneficiilor bisericesci în favorul fondului religionar, taxare fácutá nu după venitul realitátilor şi al capitalelor, fárá după valórea acelora, aşa în cât de es. beneficiile a cáror avere trece peste 90 000 fl. plátesc 10% pe când averea produce numai 4—6%, ceea ce va sá zicá curatá confiscare a averilor bisericesci. Acésta aú vêdut-o şi legiuitorii de aceea în § 4 şi 11 aú statorit, ca în casul, când prin contribuirea la fondul religionar ar scádea venitele unei persóne saú comunitáţi bisericesci sub minimul statorit prin lege, acele sá fie scutite de contribuire în mesurá cuvenitá. Cu tóte aceste nu este mirare, cá nicí episcopatul, nicí clerul din Austria, nu sînt mulţumiţi de modul cum a regulat guvernul congrua.

Revenind acum la regularea dotaţiunei clerului catolic din Ungaria, aceea orí se va face din partea episcopatului, ceea ce după cum am zis mai sus e aprópe eschis, orí din partea guvernului. În ambele casurí se nasce întrebarea, cá din ce isvóre se vor scóte sumele necesare pentru regulare?

În casul când ar rémânea, ca congrua sá se reguleze numai din partea guvernului, repetim párerea, cá pe cum până acuma, aşa şi de aci înainte guvernul în acéstá lucrare a sa va urma esemplul celui din Austria.

Ast fel dará primo loco şi aicí tot fondul religiunei ar fi sá dea suma necesará la regulare; nu mai cât acésta abia se mai póte, căcí venitele acelui fond sînt deja angajate prea mult şi mai ales considerând modul cum se administrézá acel fond, până va fi în mânile statului nu este speranţá sa i-se înmulţéscá venitele.

De aicí aşa dará, e aprópe pierdutá orí ce nádejde.

Ar mai fi apoí afará de fondul religiunei încá un isvor, acela de desdaunarea zecimelor. Este scint adecá, cá în 1848 episcopatul catolic din Ungaria a abzis de zecime din partea sa pentru tot de una, ér din partea clerului inferior pe lângá reservarea dreptului de desdaunare.

Sub titlul acestei desdaunári s'a şi început în a. 1864, pe baza patentei din 11 Martie 1862, a se da câte 450 mii fl. la an, care sumá se împărţia între cele 1759 parochii cuprinse în protocólele visitaţiunei canonice saú în conscripţia de la a. 1803; dar abia a plátit în câţi-va aní, şi a încetat, póte cá pentru vecie. Prin urmare şi acest isvor se póte considera ca neesistent.

Nu rémâne aşa dará guvernului alt mijloc, de cât saú sá reguleze dotaţiunea clerului catolic din visteria statului, saú sá recurgá şi el la taxarea beneficiilor episcopatului şi a capitulelor şi a averilor mánástirilor, ceea ce după cum am zis deja, judecând dupa procedura de până acuma, probabil o va şi face, cum însé şi după ce modalitate nu se póte şti.

Dacá ar fi apoí ca congrua sá se reguleze din partea episcopatului, isvórele sumelor necesari la regulare ar fi:

1) Fondul religiunei mai întâiú în mâsura în care şi acum concurge la dotarea preoţilor rom. şi gr. cat. din Ungaria, apoí escedentul anual, care însé e de tot neînsemnat, dar ar pute creşte, dacá fondul s'ar scóte din mânile statului şi s'ar administra în regie.

2) Concurgerea beneficiilor bisericesci mai marí din Ungaria, după unul din proiectele propuse de cátrá Cardinalul Schlauch şi archiepiscopul Samassa. După proiectul Card. Schlauch ar fi sá se contragá un împrumut de vre-o 10 milióne, saú cât ar fi de lipsá, amortisabil în 50 orí 100 aní, din ale cárui interese sá se acopere suma anualá de lipsá pentru dotaţiunea clerului. Pentru

---

[1]) Vedí „Havi Közlöny“ fasciculul de pe luna Novembre a. c.

obținerea acelui împrumut, s'ar hipoteca bunurile și averile beneficiilor mari cari ar concurge în tot anul cu o cuotă proporțională până la amortisarea împrumutului. Acest proiect însă se pare că a fost abandonat, chiar și din partea episcopatului și cred că nu le convine mai ales celor ce doresc secularisarea averilor bisericesci la care cu timpul tot se va ajunge și în Ungaria, stăpânită de neîmpăcatul dușman al Bisericii catolice, de liberalismul ateu, în companie frățéscă cu protestantismul nesaţios și cu evreismul nerușinat.

După proiectul archiepiscopului Samassa, ar fi să se ia de basă venitul statorit la conscrierea beneficiilor și să se taxeze așa: până la 50 mii 5%; până la 100 mii 10%; până la 150 mii 15% iar de acolo în sus 20%. Sînt însă unii, cari se tem, că așa vor ajunge unii dignitari bisericesci, să nu aibă cu ce trăi, conform posițiunei lor, ceea ce de altcum se și póte întîmpla. Acésta însă nu interesézá clerul inferior, ci mai mult pe aceia, cari se bucură de unele beneficii mai mari.

3) În urmă dacă nici venitele fondului religiunii, nici suma ce ar incurge din taxarea beneficiilor mai mari, nu ar fi de ajuns pentru a se regula congrua, suma ce s'ar mai recere ar trebui să o dea guvernul din cassa statului, din care și preoțimea catolică are drept să se împărtășéscă ca și cea catolică,

Și este probabil, că numai în chipul arătat sub p. 3 se va puté regula congrua, adecă cu concursul fondului religiunii, al beneficiilor mai mari și al casseï statului.

În casul însă, când în privința acésta s'ar ajunge la o deplină înțelegere între corul episcopesc și guvern, se naște iarăși întrebarea, că cine va fi auctoritatea supremă în chestiunea congruei, și că prin cine se va împărți întregirea anuală a salarelor preoțesci? La acésta întrebare de o cam dată nu se póte da respuns.

Spre închiere mai adaug, că dacă s'ar tracta despre preferința între regularea congruei din partea statului, ori a episcopatului, hotărît că e de preferit cea din urmă, mai ales din punctul de vedere al salvărei demnității și a independenții clerului.

Judecând însă după mișcarea prea greóie a comisiunei de congruă, me tem, ca guvernul fără a o mai întreba, va regula singur congrua, póte după modul cum a regulat-o pe ceea a preoțimei acatolice. La urma urmelor și acésta e mai bună de cât starea deplorabilă și nesigură de azi.

Așa stăm dară cu regularea congruei până acuma. Nu se știe sigur, nici că cine, nici cum o va regula.

Este deci fórte justă și îndreptățită îngrijarea și nedumerirea clerului nostru, tractat până acum în mod atât de nedrept și pus în inferioritate față cu clerul celoralalte confesiuni.

E drept, că în budgetul anului 1902 s'a luat cu vre-o 200 mii de coróne mai mult pentru ajutoriul de stat, ceea ce denótă óre care bunăvoință din partea guvernului, dar și prin acea sumă sîntem departe de a puté spera o dotațiune convenabilă, și apoi chiar când s'ar lua de 2 ori de 3 ori atâta în budget spre acel scop, tot nu se póte numi regulare, mai ales dacă considerăm modul revoltător cum s'a împărțit ajutoriul de stat, cu deosebire între preoțimea din archidiecesă.

Avem însă speranță și deplină încredere, că Veneratii Archierei ai Bisericii nóstre, cărora ca unor buni părinți le zace la inimă îmbunătățirea sorții materiale a clerului, vor afla calea și mijlócele, prin cari și până la definitiva regulare a congruei, clerul nostru să se împărtășéscă din ajutorul de stat în măsură convenabilă și pe lângă scutirea aceluia de umilire și nedreptatea cu care a fost tractat până acum.

Lugoș la 25 Decembre 1901.

Dr. Iacob Radu.

„Libertatea" e titlul noului ziar săptămânal, care apăre odată pe săptămână la Orăștie sub redacția păr. *Ioan Moța*. În programul subscris de 24 membrii din tinera generație: medici, advocați etc. se spune, că „Libertatea" se fundézá „cu dorul și scopul de a lucra din tóte puterile pentru pararea loviturilor externe și pentru căutarea și aflarea căilor de regenerare și îmbunătățire a situațiunei interne." Continuând, fundatorii declará, că vor fi „cei mai aprigi propagatori în popor a principiului de activitate vie, " învățând pe toți, cum să se foloséscă de drepturile și datorințele sale în comună, comitat și parlament. Accentuézá însă, că-și vor validita convingerile numai în cadrul organisațiunii de partid, stând în ce privesce politica pe basa programului național și a hotărîrilor conferențelor naționale. În acelaș timp însă nu vor eschide din ziar discuțiile îndreptate contra hotărîrilor conferențelor naționale ori chiar a modificării vre-unui punct din programul național. Discenții confesionale și atacuri personale nu vor publica.

Acesta ar fi pe scurt programul noului ziar, care și-a luat de resolvat o problemă fórte frumósă și noi nu putem, de cât să-i felicităm pe inițiatori și să le dorim desevîrșite isbânzi pe calea, pe care aŭ pornit!

Restaurația în Maramureș. — Ni se scrie: În 23 l. c. s'a făcut „restaurația" în acest comitat. Cu escepțiunea unui oficiŭ de protopretor, schimbare nu s'a făcut.

Dintre români aŭ fost reales: Dr. Ioan Mihályi (fratele Esc. Sale Dlui Mitropolit) protofiscal, Ioan Balea, protonotar, Gavrilă Mihályi (nepotul Esc. Sale) protopretor, Simeon Pop și Ștefan Rednic, protopretori, Ludovic Dan, pretor, Petru Ioody, controlor la perceptoratul comitatens. Mai avem în centru pe Mihail Pavel (nepotul Esc. Sale Episcopului M. Pavel) archivar comitatens, Iuliŭ Gyenge, protocolist și G. Stîrb, speditor comitatens. Cu totul 9 oficiali comitatensi, și anume dintre 8 protopretori, trei români. Mai sînt apoi Dr. Ilie Mariș și Dr. George Mihalca, advocați, numiți protofiscali comitatensi ad honores.

În ținuturile române avem 10 notari comunali români.

Între membrii congregațiunei comitatense sînt aprópe 50 români, între cari 20 preoți și 4 docenți români, cei alalți sînt inteligenți, notari și câți-va virilisti români.

Românii în Maramureș sînt în minoritate, deórece aici dintre 305 mii locuitori sînt 175 mii ruteni, 55 mii magiari, evrei și germani, și numai 75 mii români, așezați în 50 comune.

Luând acestea în considerațiune, putem zice, că față cu alte comitate cu maioritate română, noi sîntem destul de bine representați la comitat.

Durere, că n'avem sucrescență, deórece tinerii români nu se aplică în oficii la comitat, ci la alte cariere.

Cu ocasiunea alegerii am avut și un caz trist, anume în sala comitatensă, fiind căldură mare (o făceaŭ și ceï peste 100 virilisti evrei,) primariul orașului Sziget, Georgiŭ Seremi, român gr. cat. de origine din ctul Satumare, a leșinat și era să-și deie sufletul, dacă nu i-se slobodia sânge acolo în chilia vicecomitelui. A fost de față 9 medici, (apoi între 9 medici dóră n'o muri omu!) și di primar azi să află deja mai bine. Este ceva singular, că în Siget, unde jumetatea poporațiunei este cea evreéscă (dintre 16 mii locuitori 8 mii evrei) primariul orașului e român.

Revistă bisericéscă.

Austria. Cetitorilor nostri le e cunoscută mișcarea pornită în Austria sub numirea „Los von Rom", prin care catolicii sînt îndemnați să se desfacă de Roma și ast fel de religia catolică. Ca o dovadă de motorul plin de convicțiune (?) a acestei mișcări, servesce o scire, după care societatea evangelică din Halle a votat suma de 500 mii marce, spre a promova destacerea de Scaunul Sf. Petru.

Germania. În timpul din urmă s'a scris mult de aceea, ca Sfîntului Scaun i-a succes a esopera de la guvernul german să înființeze la Berlin un post de nunciŭ. Scirea nu pare a fi acreditată din nici o parte, de óre ce Italienilor în special le vine fórte greŭ să scie, că împăratul Wilhelm, un aliat a lor, are pe lângă sine un representant al Papei și recunósce ast fel puterea Scaunului Apostolic. Titularul, care va ocupa postul acesta așa de important, se zice că ar fi Msg. Tarnassi, fost secretar la nunțiatura din Viena.

Revistă politică.

România. Alegerile suplementare, cari aŭ decurs zilele trecute, s'aŭ sfîrșit tóte cu biruința partidului liberal, deși din partea fracțiunilor conservatóre aŭ fost candidați persóne de greutate, ca Take Ionescu, Filipescu, gen. Lahovari. S'a remarcat faptul, că gruparea fracțiunei Cantacuzino, e puțin agreată din partea populațiunei, neprimind candidatul ei, de cât fórte puține voturi, în vreme ce dl Filipescu, junimist, a avut de dóuĕ ori atâtea voturi.

Transvaal. De sĕrbătorile Crăciunului Londra a fost sguduită de o tristă scire sosită de pe câmpul de rĕsboiŭ. Însuşi lordul Kitchener telegrafézĕ că în 24 Dec. Burii sub comanda lui Dewett aŭ atăcat tabĕra lui Firman de lângă Treefontein şi a cucerit-o, se crede, că întrégă tabĕra angleză saŭ a fost rănită, saŭ a căduţ în captivitate. Acum din noŭ se scrie, că împĕratul Wilhelm lucră prin ambasadorul sĕŭ din Londra, pentru încheiera păcii. Mai mult, se vestesce că în luna acésta va merge în persónă la Londra, spre a lua parte la ceremonia funebrală, ce se va face în memoria împĕrătesei Victoria. Cu acest prilej se va aduce din noŭ în discuţie cestia de împăcare.

Apel.*)

Prin şcólă la lumină.
Prin lumină la unire,
Prin unire la tărie şi mărire!

Acésta trebue să fie devisa orĭ cărui român cult, care doresce înaintarea în cultură a poporului românesc. Pentru ca şi poporul nostru să înainteze, fără îndoială, trebue cultivaţi cei ce sînt conducĕtorii lui. Şi cine e cel mai apropiat conducĕtor? — *Învĕţătorul.*

Pe cum o flóre săditĕ în grădină, dacă nu este grigită şi cultivată în contin, să sĕlbătăcesce şi-şi perde orĭ-ce calitate nobilă avută mai înainte, întocmai şi învĕţătorul: aibă ei în institutul pedagogic orĭ ce educaţiune alésă şi îngrigită, dacă după-ce a ajuns în viaţa socială nu are mijlóce de a se cultiva şi mai departe, încetul cu încetul regresézĕ şi îşi perde şi ceea ce a apucat a prinde de pe băncile şcolii.

De acest adevĕr fiind pătrunşi învĕţătorii din tractul Murĕşului, având în vedere mai ales stările triste ce încep a ne copleşi din ce în ce mai mult, vĕzând pe celalalţi învĕţători străini de neam şi lege, carĭ având totul la dispositie, şi fiind spriginiţi de aĭ lor, în acest tract, peste tot încărcat cu Sĕcuĭ, în adunarea sa generală din tómnă ce s'a ţinut la 26 Octobre st. n. 1901, a decis să emită un apel, cătră duiĭ Editorĭ şi Librarĭ să-i róge, să binevoiască a-ne dărui din preţuitele lor opurĭ şi pentru înfiinţânda nóstră bibliotecă câte un esemplar.

Pentru-ca noĭ, învĕţătoriĭ, setoşi după ştiinţă, să ne putem adăpa şi folosi în lipsele ce avem rugăm întreg P. T. Public român, ca să binevoiască a-ne sprigini cu obolul sĕŭ fie în cărţi saŭ în banĭ.

La timpul sĕŭ ne vom ţinea de datorinţă sfântă a mulţămi publice tuturor acelora, carĭ aŭ binevoit a ne presta sucursul lor marinimos.

Murĕş-Oşorheiŭ (Maros-Vásárhely) la 26 Decembre st. n. 1901.

Isidor Dopp
învĕţător român. Not. desp. Murĕş.

„An noŭ fericit!“

Ca rescumpĕrare a felicitărilor de ss. Sĕrbătorĭ aŭ întrat la fondul subsidiar al preoţilor următórele sume:

Dr. Augustin Bunea	5	cor.
A. C. Domşa	4	„
Dr. E. Dăianu	2	„
Ĭ. V. Rusu	10	„
Silv. Nestor	2	„
Dr. Vas. Hossu	5	„
Vas. Smigelski	1	„
Ioan M. Moldovan	6	„
Suma	35	„

*) Întréga presă română e rugată a publica acest apel.

Noutăţi.

Sĕrbători fericite dorim din inimă tuturor amicilor şi cetitorilor nostri!

Din diecesa de Gherla. S'aŭ denumit de asesorĭ consistoriali Clar. Dnĭ: *Dr. Petru Fabian, Dr. Octavian Domide* şi *Dr. Alesandru Ghetie* — toţi profesorĭ în seminarul teologic diecesan. Denumirea acésta va produce cea mai bună impresiune în tóte cercurile bisericescĭ, întru cât noiĭ asesorĭ sînt cu toţiĭ bărbaţi binemeritaţi, şi aŭ desvoltat până acuma cea mai zelósă activitate atât pe terenul didactic, cât şi pe cel al administrării bisericescĭ. Ad majora!

Din diecesa de Lugoş. *Vichente Fopovici*, paroch în Varadia, cu prima Ianuar a fost trecut în deficienţă, pentru ocuparea postului devenit vacant se escrie acum concurs. Emolumintele sînt: cuartir în natură saŭ 120 cor. banĭ, apoĭ grădină, arător, finaţ, păşune, pădure, cu un venit catastral de 174·40 cor. venitele stolarĭ 50 cor. estrasele matriculari 24 cor. congruă din fondul religiunei 315 cor. Tóte venitele sînt computate în fasiunea de congruă în 908·92 cor. Suplicele, provĕdute cu documentele îndatinate, sînt de a se trimite până la 30 cert. Ordinariatului episcopesc.

Sciri personale. *Dr. Ebergényi Sándor*, fost secretar la comitele suprem din comitatul nostru şi apoĭ deputat al cercului Abrud-Roşia, fiind numit secretar la ministerul de interne, a abzis din deputaţie. Mandatul sĕŭ a fost oferit marelui ganeĭ, lui *Coloman Tisza*, sdrobitorul de naţionalităţi. Ce ironie! Tisza representantul Românilor!

Pentru fondurile archidiecesane. *Nicolaŭ Pop*, prof. Blaş, a dăruit fondului Internatului de fetiţe cor. 8·13. — *Ioan Fodor*, prof. Blaş, aceluia-şi fond cor. 9·63.

Predicĭ. Mâne Duminecă, în 5 Ian. va predica în biserica catedrală dl profesor *Dr. Elie Dăianu*, ér a dóua zi de Crăciun dl *Vasiliŭ Moldovan*, cancelist mitropolitan.

De la Beiuş. Cu ocasia aniversării a 62. a morţii fericitului Episcop Sam. Vulcan, societatea studenţilor a dat sub conducerea prof. Radu Cuprariu o şedinţă festivă, care a succes fórte bine.

De la comitat. Foile din capitală anunţă, că *Zeyk Dániel*, fişpanul comitatului nostru, a abzis de oficiul avut şi că ministrul Széll se va pronunţa cât de curênd în afacerea acésta. Abzicerea e adusă în legătură cu resultatul alegerilor municipali. — De abia s'aŭ făcut restauraţia şi deja sînt vacanţe. *Dr. Mozsa J.* ales solgăbirăŭ a abzis, optând în com. Cluş.

Deputatul Ighiului. Mâne se va face alegerea de deputat la Ighiŭ. Cu zile înainte ziarele ungurescĭ scriaŭ, că abzicênd Reiner, *Werner Gyula* va fi ales cu unanimitate, de óre ce Românii nu vor pune candidat.

Frumósă acuisiţiune. Dl advocat *Dr. Ioan Mihu* din Orăştie a cumpĕrat cu 120 mii cor. moşia br. Szentkereszty, situată în comunele Binţinţi şi Băcăinţi. Să-o stăpânéscă cu bine!

Parochieni harnicĭ. Ni-se scrie, că credincioşii nostri din Fărăŭ, distr. M.-Uióra, deşi de abia 70 familiĭ, aŭ dat dovadă de multă hărnicie, ridicând frumóse case parochialĭ, în valóre de peste 4000 cor. Casele parochiali s'aŭ zidit sub îngrijirea preotului din Crăciunelul-sup. Basiliŭ Călugăr. Multe merite şi-aŭ câştigat harnicul preot Teodor Sas, şi credincioşii: Gregoriŭ Iudreiŭ, Aug. Neamţ, Nic. Lipazan, Vas. Gatea şi Nic. Bota, carĭ cu inimă caldă aŭ conlucrat din rĕsputerĭ, cu cuvîntul şi cu faptă, la îndeplinirea acestui lucru. De asemenea se amintesce dl Bedö Samuel, care a dăruit 2000 cărămidi şi materialul de ars, şi judele comunal Pădurean Gligor. Sfinţirea caselor s'aŭ făcut la 21 Nov. 1901, servind preoţii Teodor Sas, Fărăŭ, George Micu, Alecuş, Basiliŭ Călugăr, Crăciunel şi Emil German, Turdaş.

Ziaristic. *„Drapelul“* anunţă, că de la 1 Ian. va apare de trei orĭ pe sĕptĕmâna, cu acelaşi preţ de abonament. — *„Bunul Econom“*, va fi redactat pe viitor de învĕţătorul *Ioan Fleşer*, trecênd vechiul redactor la „Libertatea“. — *„Vulturul“* singurul nostru ziar umoristic a început a apare de la anul noŭ cu ilustraţii colorate şi cu un cuprins mai bogat şi mai ales.

Anunţ literar. (În atenţiunea domnilor editorĭ de cărţi literare). Am o colecţiune de vre-o 70 *Poveşti* (basme) scrise de la popor şi neavênd mijlóce sa le pot tipări însu-mĭ, caut pentru el editor. Spre orientarea celor interesanţi însemn, că în acéstă colecţiune nu ocur povestile tipărite în volumul *„Poveşti Ardelenescĭ“* (la libraria N. I Ciurcu în Braşov) nicĭ în *„Poveşti poporane“* (edate şi premiate de Asociaţiunea Transilvană pentru literatura română). Sînt adecă manuscrise próspete şi mult de am publicat unele din ele prin foiţele ziarelor nóstre. Tot spre orientarea color interesaţi notez, că acésta colecţiune a fost cetită, la însărcinarea On. Academiĭ Române, de membrul aceleĭ Academiĭ dl S. Fl. Marian, după cum póte vedea, cine va voi să cetéscă Analele Academiei Române, Seria II. Tom. XVI pag. 272—273, unde se zice: „Onoratul nostru coleg *S. Florian Marian* vine în al treilea loc să dee urmare sarcinei puse D-sale, ca una din persónele cele mai competente, de a se pronunţa asupra meritului *poveştilor* adunate de dl *I. Pop Reteganul*. Conţinutul referatului colegului nostru, căruia Secţiunea îi aduce mulţumirile eĭ, la locul unde se obsevă, că poveştile în cestiune sunt *„simplu scrise“*, de şi alt fel *preţióse* şi demne de a fi publicate, dă nascere unei discuţiuni, în care dl *B. P. Haşdĕu* amintesce, că colecţiunea dluĭ Pop Reteganul, care a publicat deja 5 fascióre de basme, este mai interesantă din punct de vedere folkloristic, tocmaĭ pentru că la Pop Reteganul individualitatea lui nu jócă niciun rol, fiind că la dînsul nu ni se înfăţoşézĕ producţiuni propriu ca în poveştile lui Créngă, nicĭ nu transpiră la el orăşanul, ca în acelea ale lui Ispirescu; pentru că nu se asémănă nicĭ cu acelea ale lui Fundescu Sbiera ş. a. Lipsite de adausul orĭ cărei podóbe, poveştile dluĭ Pop Reteganul ne oglindesc poporul dintr'o localitate cu tóte proprietăţile lui de obiceiuri şi graiŭ. Dl Haşdĕu emite părerea, că atunci când se vor publica, poveştile dluĭ Pop Reteganul trebuesc lăsate în întréga lor simplitate, aşa pe cum ele ni se ofere. — Secţiunea, în sensul conclusului raportului, propune, să se acórde ca şi de altă dată un ajutor de L. 500 dluĭ Pop Reteganul ér manuscrisele să rĕmână Academiei, ca să le pótă publica la prima ocasiune când se va dispune de fonduri.“ Aceste manuscrise de poveştĭ înse — nu mult după închiderea sesiunilor Academiei Române din 1894 — le-am reprimit cu observarea că: „neavênd Academia mijlóce să le pótă tipări, manuscrisele să restitue.“ Veţĭ bine, nicĭ cele 500 leĭ propuşi a mi-se da nu aŭ avut de unde mi-i da — că atunci tipăream eŭ barĕmĭ o parte din ele — şi ast fel staŭ manuscrisele până azĭ netipărite, ba chiar înmulţite, că atunci aveam numaĭ 45 de poveştĭ, azĭ am 72. Rog decĭ pe acésta cale, pe ceĭ ce se interesézĕ de ast fel de lucrărĭ şi ar fi dispuşi a eda acest volum de poveştĭ, să se adreseze la subsemnatul, ca să statorim condiţiile. Reteag (Retteg, Transilvania) *Ioan Pop Reteganul.*

Petrecerĭ. Senatul scolastic din Petromanĭ aranjézĕ la 8 Ian. n. un concert în favorul elevilor sĕracĭ de la şcólă. — La 9 cert. tinerimea română din Făgăraş va da un concert în favorul şcólelor române de acolo.

Necrolog. † *Gregoriŭ Pap de Băseşti*, paroch şi protopop onorar, decorat cu crucea de aur, fost deputat dietal, asesor consistorial, a repausat în Băseşti la 26 Dec. 1901, în etate de 86 anĭ.

În veci amintirea lui!

PARTE LITERARĂ.

TREĬ CRAĬ.

Era pe timpul domniei lui Irod, carele stăpînia Ierusalimul şi Iudea în numele împĕratului roman August.

Într'o sară de iarnă treceaŭ în paşi obosiţi, de alungul ţĕrmurului stîng al Mării Mórte dóuĕ cete ciudate.

În fruntea ceteĭ, carea venia dinspre nord, mergea o mulţime de cântăreţi bărbarĭ cu flaute şi cimbale resunătóre.

Pe un cal îmbrăcat într'o pancĕră de oţel şedea un om înalt şi puternic — era craiul — încunjurat de luptătorĭ; feţe galbene, dure şi sĕlbatice, cu bărbĭ negre ca smóla, pĕrul capului purtându-l împletit.

Faţa craiului era şi maĭ înspăimântătóre ca feţele celoralaiţi luptătorĭ, ochiĭ lui adêncĭ şi negri î-ţi insufla gróza uneĭ domniĭ sĕlbatice. Mustaţa-ĭ atîrnă pe faţă în jos. Coĭful lui din oţel selipicios, ridicat peste o pădure de suliţe, băltage, lănci şi buzdugane, — carĭ cu flacăra roşie a făclielor, ce le lumina calea, păreaŭ scăldate în sînge —, era în sclipeala-ĭ sĕlbatică asemenea uneĭ Dumnezĕirĭ pedepsitóre.

În urmă veniaŭ rînduri de catărĭ încărcaţi cu lucrurĭ scumpe.

Puternicul craiŭ sta înturnat spre drépta cu ochiĭ ridicaţi spre cer. Adâncit privia cu ochiĭ schinteitorĭ o stea aurie, care se ridica dinspre apus încet, singuratică.

A dóua cétă, isvorîtă din pustia Arabieĭ, era şi maĭ ciudată. Sclaviĭ la lumina faclelor conduceaŭ elefanţi îmbrăcaţi în covóre brodate cu aur. Pe elefanţi şedeaŭ bărbaţi cu feţe blânde, învĕliţi în haine de aur, preserate cu pietrĭ scumpe; bĕtrînĭ, a căror bărbĭ ajungeaŭ până în brâŭ şi carĭ purtaŭ mantale de ermelin, pe carĭ trĕmuraŭ în sclipială de sóre, diamante; copiĭ de nobilĭ, din a căror citere cu strune de aur, picuraŭ încet şi blând acorduri înduioşitóre; asceţi cu feţe veştedite şi cu ochiĭ stînşi, carĭ cântaŭ cu vóce slabă psalmĭ orĭ murmuraŭ monoton rugăciunĭ.

În mijlocul ceteĭ, unde cântările eraŭ maĭ însufleţitóre, unde rugăciunile eraŭ zise maĭ cu foc, mergea un elefant alb şi puternic, purtând pe spatele lui un turn de fildeş, pe care şedea un bărbat tinĕr de o frumseţă uimitóre. Umeriĭ luĭ eraŭ învĕliţi cu o manta de ermelin, fruntea îi era încunjurată de o cunună de rubine. Frumosul domnitor, pe lângă tótă tinereţa şi puterea, totuşi se părĕ obosit de mórte. Şi toţi se mişcaŭ fericiţi maĭ departe, duşi de puterea rugăciunilor piĭ şi sfinte şi visând un sóre strălucitor.

Tinĕrul craiŭ urmăria cu o privire plină de gingăşie o stea aurie.

Cetele fantastice eraŭ aprópe una de alta. S'aŭ oprit. S'aŭ trimis solĭ. Şi fie care ditre craĭ era surprins de veştile ce soliĭ aduceaŭ.

Într'un cort de purpură, în jurul unuĭ foc, şedeaŭ ceĭ doĭ regĭ, povestindu-şi după un ceas — ce ĭ-a adus la ţermurea tristă a Mării Mórte.

„Eŭ sînt cel maĭ nefericit domnitor din lume, zise craiul, carele venise dinspre miază-nópte. Împĕrăţia mea e aşa de mare, că acolo unde sórele apune, nu-ĭ cunosc hotarele. Am ţărĭ, în carĭ florile nu se veştedesc şi pómele nu se gată, dar am şi şesurĭ pustiĭ, că gândul la ele numaĭ te înspăimântă. Şi munţĭ am de pe carĭ nu se topesce zăpada nicĭ o dată, şi vîrfuĭ cărora picior de om nu l'a călcat. În mijlocul împĕrăţieĭ mele am un câmp estins, pururea acoperit cu negură, care e locuinţa zinelor şi a ielelor. Şi am şi rîurĭ multe şi marĭ. Aşĭ puteş să fiŭ fericit. Pe mine mĕ numesc fiul ceriuluĭ; înaintaşiĭ meĭ toţi aŭ fost fiĭ ceriuluĭ. Numele meŭ este Gaşpar. Din nefericire fiul nu-şĭ recunósce pe tatăl sĕŭ. Sînt singurul preot al unuĭ Dumnezeŭ necunoscut. Poporul meŭ nebun se îndestulesce cu nisce Dumnezeĭ neputincioşĭ şi de rîs. Sînt puternic, ostaşiĭ meĭ, sute de miĭ, îmĭ pot da orĭ când liniscea ţărilĭ, nu-mĭ pot da însĕ liniscea inimiĭ. — Am chiemat la mine pe toţi vrăjitoriĭ şi pe ceĭ ce sciaŭ ceĭ în stele. Răspunsurile lor nu m'aŭ liniscit, şi am poruncit să-ĭ omóre pe toţi. — Într'un târziŭ veni la mine un vrăjitor de o sută de anĭ, orb, şi îmĭ zise:

„Craiule, tu, care domnescĭ lumea, încalecă spre miază-zi-apus. Ţi se va arăta o stea. Mergĭ după steaua acésta, până ţi-ĭ pierde curajul. Într'o nópte acéstă stea minunată va sta pe loc luminând cu treĭ raze leagănul unuĭ Dumnezeŭ. Dacă acest Dumnezeŭ va primi închinările tale, să fiĭ mângâiat şi nespus de fericit!

Am trecut prin multe ţărĭ, şi în fie care nópte mi-am ridicat ochiĭ meĭ spre steaua conducătóre. — Aprópe doĭ anĭ sînt de când viŭ întruna, me simt sdrobit şi dorul meŭ cel maĭ ferbinte e ca deminéţa să pot afla pe micul Dumnezeŭ.“

A vorbit apoĭ craiul cu faţa albă, zicênd:

„Fratele meŭ, eŭ sînt maĭ nefericit ca tine. Eŭ Melchior, stăpânul Indiilor, domn peste o împĕrăţie în care tóte comorile şi scumpiile lumiĭ se află. Eŭ şi ceĭ alalţi craĭ şi voevozĭ peste carĭ domnesc, şi poporul tot ne închinăm la miĭ de Dumnezeĭ — neputincioşĭ ca şi noĭ. Am o preoţime numerósă, nesciutóre, îngâmfată, ce durere pentru altiĭ nu are, nrând mila şi despreţuind săraciĭ. Preoţimea se rógă zi şi nópte dar numaĭ pentru mîntuirea eĭ. — Aducem sacrificiu zeilor nostri, dar sacrificiĭ de ómenĭ, femeĭ tinere frumóse ca dimineţile de vara. Dumnezeiĭ nostri nu cunosc alt ceva afară de mórte, iubesc numaĭ mórtea şi daŭ numaĭ mórte. Viitorul nostru e un somn fără credinţă, fără speranţă, fără iubire. Eŭ am părăsit de mult acéstă credinţă a morţiĭ şi a mormîntuluĭ. — Odată un bĕtrân învĕţat, care a venit din spre apus mi-a zis:

„Dumnezeul bunătăţilor se va nasce nu peste mult la graniţele Asieĭ. Melchior, craĭ puternic, plécă spre miază-nópte-apus alegênd calea ce duce dealungul mării persice. . . O stea te va conduce şi steaua acésta va luci deasupra locuinţeĭ Dumnezeului, şi dacă acest Dumnezeŭ te va *binecuvînta* tu şi poporul tĕŭ veĭ fi mângâiat.“

În zorile zileĭ aŭ plecat amîndoĭ regiĭ maĭ departe. Melchior asculta cântecele visând. — Gaşpar demândă să i-se cânte intunecósa Saga, cântecul buniculuĭ sĕŭ, celmaĭ preamărit fiŭ al ceruluĭ căruia, însĕ tătariĭ ĭ-aŭ scos ochiĭ şi ĭ-aŭ tăiat limba. —

Din depărtare se vedé venind un negru, ce şedea încolăcit pe o cămilă. — Trupul sĕŭ era sărăcuţ îmbrăcat, capul îl era acoperit cu un turban simplu şi în mânĭ ţinĕ o ţeve. Cămila de fóme şi sete părea de tot sdrobită. —

„Un sclav ce fuge“ zise Gaşpar. „Dobitocul sĕŭ însĕ nu-l va puté purta multă vreme. Dacă voescĭ fratele meŭ, e o bună ocasiune de a-ţĭ puté dovedi isteţimea călăilor meĭ.“

Cu o fricĭ amestecată cu dispreţ privi Melchior la fiul ceruluĭ.

„Nu, pe acest nefericit îl ĭ-aŭ sub scutul meŭ“ zise Melchior. „Póte e un copil al ţăreĭ acesteia şi ne va puté arăta calea.“

Negrul erupse într'un strigăt puternic, era un strigăt de bucurie. O mână şi-o puse pe inimă cu ceealaltă îşi ridică turbanul, salutând steaua ce strălucea singuratică pe cer.

Melchior îl pofti să vină aprópe.

„Cine escĭ tu? — De unde viĭ? Unde te ducĭ? întrebă craiul cu faţa albă!

„Eŭ sum Baltasar, domnul sĕmînţiilor negre, craiul Africeĭ. Eŭ viŭ din lumea nefericireĭ, merg acolo unde me chiamă steaua. Eŭ duc pruncului dumnezeesc, pe care steaua îl luminézĕ, durerea popórelor negre.“

Şi a început Baltazar a povesti despre nefericirile popórelor sale; despre pustiile fără margini, unde iarba nu cresce şi apa nu isvoresce; despre fómete şi despre lipsurĭ multe multe-multe.

„Şi tóte aceste, zise craiul negru, le-am răbda, că suntem dedaţi a răbda şi a ne bate cu tóte relele, ce vin asupra nóstră, dacă am puteà afla o schintee de speranţă în tóte aceste ale nóstre suferinţe. La noĭ bĕtrânul gârbovit de anĭ e tot aşa de nesciutor ca şi copilul sugetor. Lumină am vrea noĭ; şi şi acésta Dumnezeiĭ nostri nu ne-o pot da, că eĭ sînt micĭ şi neputincioşĭ, că noĭ avem de Dumnezeĭ furnicĭ, şerpĭ, şopârle. Noĭ sîntem cu mult maĭ nesciutorĭ, ca se putem afla Dumnezeĭ maĭ buni. Un vrăjitor însĕ într'o zi mĭ-a zis:

„Baltazar, craiŭ al Africeĭ, celeĭ cu sóre ferbinte, încalecă către Asia. Când veĭ ajunge la o mare albastră ca cerul, ţi se va arăta o stea minunată, către miază-nópte. Mergĭ după steaua acésta. Într'o nópte steaua se va opri asupra caseĭ, unde s'a născut adevĕratul Dumnezeŭ. Rógă-te acestuĭ Dumnezeŭ şi durerile popórelor tale se vor alina.“

În pace şi bună înţĕlegere mergeaŭ ceĭ treĭ craĭ către Jerusalim, că acolo auḑiaŭ, că vor afla veştĭ despre noul născut Dumnezeŭ. — Cât de mare le-a fost spaima şi mirarea însĕ când, înainte de a întra în Jerusalim a dispărut de pe cer steaua!

„Iată filosofiĭ de la răsărit aŭ venit în Jerusalim, zicênd: unde este împĕratul jidovilor, cela ce s'a născut, că am vĕḑut steaua luĭ la rĕsărit şi am venit să ne închinăm luĭ. Şi auzind Irod împĕratul s'a turburat fórte şi tot Jerusalimul cu dênsul. Şi adunând pe toţi archireiĭ şi cărturariĭ poporuluĭ a întrebat: unde este să se nască Christos? Ĕră eĭ aŭ zis luĭ: în Viflaimul Judeiĭ, că acolo este scris de prorocul.

„Şi a chemat Irod pe ascuns pe craĭ şi a întrebat de vremea când li-s'a arĕtat steaua

şi le-a zis lor: mergeţi şi întrebaţi cu de a dinsul de prunc, şi dacă veţi afla, să-mi faceţi scire; ca să viu şi eŭ să me închin Lui."

Abia aŭ eşit din Jerusalim craiĭ şi li s'a şi arĕtat pe cer steaua. Şi eĭ vĕdĕndu-o s'aŭ bucurat cu bucurie mare fórte.

Şi aŭ ajuns pe o colină, la pólele, căreia se întindea o vale frumósă. În mijlocul văiĭ, în hotarele Bethleemului, era un staul negrijit, ce sta în legătură cu o grotă de stîncĭ. Staului era în lumină ca ziuă. Steaua s'a oprit de asupra staului.

Musicele craiĭor aŭ încetat. Nu se audĭa de cât tonurile, ce se pĭerdeaŭ în depărtărĭ, amestecate cu suspine.

Craiĭ urmaţi de sclavĭ duceaŭ daruri scumpe. De o mână nevĕdută uşa a fost deschisă, „şi întrând în casă aŭ aflat pruncul cu Maria, mama sa, şi vĕdĕnd s'aŭ închinat Lui."

În nisce iesle jóse umplute cu paĭe era dormind un copil, care strălucia ca sórele şi care era învĕlit în nisce scutece sărăcuţe, lângă prunc veghia în genunchĭ Maria, binecuvîntata fiică a lui Ioachim. Cât de frumósă era ea la privire, şi blîndă şi iubitóre ca îngeriĭ! Frumósă ca zorile era acésta mamă regină. De o laturé a iesleor, abia adormit, era s. Iosif grijitorul şi crescĕtorul, faţa luĭ arăta o inimă bună şi curată ca sufletul sĕŭ. De-a drépta lângă iesle sta culcat un boŭ, de a stânga un asin. Rĕsuflarea animalelor încălzia pruncul.

„Şi deschidĕndu-şi visteriile lor, adus'aŭ luĭ daruri: aur şi tămâĭe şi smirnă."

Şi a pus la picĭórele pruncului Dumnezeŭ, visteriile sale Gaşpar, apoĭ Melchior, şi apoĭ veni Baltazar, craiul negru, care aruncându-se în genunchĭ la picĭórele pruncului, rupse tubul, îl aşeza lângă prunc, lua apoĭ, cu grijă în mânile sale negre micuţul picior al pruncului, îl sărută plîngĕnd şi zise: „Dumnezeule, maĭ alb de cât lumina. Nu am nimic ce să-ţi aduc afară de lacrimile mele şi iubirea mea. Aibĭ milă Dómne! Aibĭ milă de fraţiĭ meĭ şi de mine. Domnul meŭ şi Dumnezeul meŭ! Dă-ne nóuĕ iubirea ta şi binecuvîntarea ta trimite-o peste noĭ!"

Într'aceea s'a deşteptat micuţul Christos. S'a deşteptat rîdĕnd. Privi cu drag la mamă sa şi la ceĭ treĭ craĭ, o privire în care era un cer de iubire. Şi toţi plîngĕnd aŭ căduţ în genunchĭ, siliţi ca de o putere nevĕdută,

Pruncul Dumnezeŭ şi-a ridicat mânuţele sale şi braţele catră cer, către Tatăl sĕŭ ceresc. De-asupra îngeriĭ cu aripele albe aŭ început a cânta:

Mărire întru ceĭ de sus luĭ Dumnezeŭ, pe pămînt pace, între ómenĭ bună învoire.

Vicus.

Sara de Crăciun.

De bucurie-ĭ plin tot satul
Acoperit de-a nopţiĭ ceaţă,
Şi plină-ĭ uliţa de lume
Şi plinu-ĭ satul de viaţă!
Pe sub fereştĭ resună tainic
Şi trĕmurat colinzĭ frumóse:
Colindătoriĭ 'n sara acésta
„Naşterea Tu-o vestesc, Christóse"!

Prin căsĭ, opaiţul luminéză
Aprins sub chipul Maiciĭ sfinte,
Copiiĭ-ascultă strînşi la vatră
Colinzile cu dulcĭ cuvinte —
Bătrânii staŭ de sfat la masă
Din când în când golesc păharul...
E praznic mare şi Românul,
Atuncĭ îşĭ uită tot amarul.

Ér când sfîrşesc colindătoriĭ
Cu plata gazda 'n prag le iésă.
Şi-apoĭ cu inima deschisă
Îĭ maĭ poftéşte şi în casă,
Închină un păhar orĭ dóuĕ
Cum şti Românul să închine
La praznice-n frumóse vorbe
Dorind la casa 'ntrégă bine!

Şi-apoĭ se duc . . . şi ér resună
Colinzile cu doioşie,
Copiiĭ-adorm în aşteptare
Ca altĭ colindătorĭ să vie,
Bătrâniĭ încă-aştéptă-o vreme,
Vĕzând că nime nu soseşce,
Se pun şi eĭ să se odihnescă . . .
Ér satu 'ncet se linişteşce!
. . . . . .

Eŭ staŭ pĭerdut şi dus cu gândul
Pe aripĭ de melancolie
La sara de crăciun, din dulcea
Şi frageda-mĭ copilărie,
Când stam pe la fereştĭ cu ***sora***
Şi ascultam colinzĭ frumóse,
Ér ***tata*** *ne spunea de îngerĭ*
Şi de-a Ta naştere Christóse! . . .

Simţesc o nesfîrşită jale . . .
Cu vuet vîntu-'n geamurĭ bate, —
Şi casa 'ntrégă mĕ 'nfióră
Cu-un aer de pustietate . . .
E sara de crăciun . . . şi's singur
Între străinĭ şi n'am pe nime,
Şi-ĭ plâng pe ceĭ mutaţi din lume,
Că plânsu-mĭ cade-aşa de bine!!!

Emil Sabo.

Venite ad me. . . .

— Gândirĭ de Crăciun. —

Ninge. . . .

O ninsóre, care sémănă maĭ mult a ploĭe mărunţă. Ómeniĭ trec grăbiţi, aprópe fie care duce câte un pachet. Şi zimbesc — e zimbetul fericit al celuĭ ce ştie, că o să causeze bucurie altora. Póte nicĭ nu esistă o fericire maĭ mare, de cât cugetul, că am înseninat pe o clipă faţa gânditóre a iubiţilor nostri. O, cum aĭ vrea să fiĭ atuncĭ la geam, să vezĭ bucuria, revĕrsîndu-se peste faţa lor, dar eĭ să nu ştie că tu eştĭ acolo — să nu ştie, căcĭ atuncĭ ar veni să-ţi mulţăméscă, şi mulţămirile acelea strică tótă vraja fericirĭĭ tale de binefăcĕtor necunoscut.

De câte orĭ cetesc în ziare dărĭ de samă asupra contribuirilor marinimóse, mĕ opresc fără să vreaŭ la contribuenţiĭ anonimĭ. Vĕd acolo pe „x", pe „y", pe „cineva", „un necunoscut", „un creştin." Şi-mĭ bat capul: óre cine póte fi x, cine póte fi „necunoscutul"? Şi x necunoscutul nu vrea să mi se descopere — o ecuaţiune de grad maĭ înalt — şi din negura ce îl învĕlue, îl aud zicêndu-mĭ: „Ce lipsă aĭ să me cunoştĭ, prĭetine! Am făcut şi eŭ puţin bine şi cred că acest puţin ar dispărea cu totul, când aşĭ trimbiţa lumiĭ numele meŭ. Dacă e vorbă să faci un bine, nu e nevoe să-ţi faci şi reclam."

Dinaintea uneĭ vitrine un băiat de vre-o şapte anĭ stă şi se uită.

Un şal lung îl îmbrobodeşte grumazii, atîrnîndu-l de sub hăinuţe până la pămînt. Scapără din când în când din picióre pe asfaltul umĕd de neuă topită — şi dacă aşĭ avea auz maĭ fin, aşĭ auzi de sigur, cum ciurue apa în micile luĭ ghete stricate. Mânuţele îĭ sînt roşiĭ de frig; le ţine la gură, cercând să le încălzéscă cu suflarea.

Şi faţa luĭ e aşa de senină, el zimbeşte la vederea lumiĭ strălucite de jucăriĭ: păiaţi şi clovnĭ micĭ, puştĭ şi săbiĭ ce i-s'ar potrivi aşa de bine, un cal de lemn, o păpuşă cu pĕrul de aur. . . .

Ce fericit e micul desmoştenit în faţa jucăriilor, carĭ par a fi espuse numaĭ pentru ca el să înţelégă, că nu le va avé nicĭ odată.

Şi vine mamă-sa, îl ĭea de mână şi-l duce acasă.

— Mamă dragă, vine óre şi la mine îngeru?

— Vine, dragu mamiĭ.

— Apoĭ . . . . îmĭ aduce calu acela frumos?

Şi cum mamă-sa nu maĭ zice nimic, băiatul, cu precocitatea proprie nenorociţilor, începe a se împăca cu gândul, că nicĭ ea nu ştie hotărît. Cine ştie! La eĭ e aşa de urît şi de frig, ear îngerul póte nicĭ nu intră de cât unde e frumos şi e cald. . .

Înainte de adormire, vede încă odată strălucita lume de jucăriĭ. Adórme . . . şi îngeriĭ îl impresóră, îngrămădindu-l cu tot soiul de jucăriĭ: săbiĭ şi puştĭ, paiaţi şi cal de lemn şi păpuşi . . . . păpuşĭ cu pĕrul de aur. . . .

Visézĕ micul meŭ pretin, nu cum-va să-ţi tulbur fericirea înainte de revĕrsatul zorilor!

Visézĕ, căcĭ fericirea sĕracilor e *vis*. . .

* * *

Mĕ opresc dinaintea columneĭ cu placate. Chiar din susul columneĭ e un placat cu litere marĭ, albastre:

Veniţĭ la noĭ!
Veniţĭ, copiĭ sĕracĭ!
Să vĕ dăm lapte şi pâne!

Îmĭ notez strada şi plec într'acolo.

Am cunoscut casa de departe, de pe învălmăsala ce era în prejma-ĭ. Mamele veniaŭ cu copiĭ în braţe. Şi eraŭ aşa de multe, încât patru jandarmĭ călărĭ veghiaŭ asupra ordineĭ, nu cumva bieţiĭ flămânzĭ să se calce unul pe altul, înainte de a fi ajuns măcar la o bucată de pâne.

Sacra fames! . . .

Băieţi până la 7 anĭ, aşezaţi la dóuĕ mese lungĭ, mâncaŭ. Cine ştie, de câtă vreme n'aŭ mâncat aşa de bine, bieţiĭ!

Feţele lor eraŭ vesele . . . se bucuraŭ micuţiĭ de lapte şi de pâne . . . numaĭ mamele staŭ palide la spatele lor, icĭ colo vedeaĭ câte una ştergându-şi ochiĭ lăcrimaţi.

În mijlocul saleĭ un biet mititel plânge învîrtindu-şi pălăria în mână. Împlinise şepte anĭ şi instituţia binefăcĕtóre era menită numaĭ pentru băieţiĭ sub şepte anĭ.

O dómnă frumósă vine să-l mângâie.

— Mĕ rog, o zis că eŭ nu capĕt.

Şi dómna cea frumósă rîde şi dă poruncă:

— Daţi-ĭ şi luĭ.

Numaĭ în lumea calculelor se măsură totul cu centimetri şi cu chila; în lumea iubirii nu sînt centimetri şi nu sînt hotare stabilite de strimtele interese egoiste.

Ce frumósă e acésta priveliste!

Ce frumos e din partea bogaţilor, că aruncă câte o firmitură pe sama acestor Lazarĭ mititei, cărora sórtea le-a rînduit a cunóşte miseria înainte de ce ar fi cunoscut viaţa!

Ce motiv pentru un pictor simbolist, care ar voi să eternizeze pe pânză miseria omenéscă în miniatură.

Mĕ uit la capetele lor zglobiĭ . . . îĭ vĕd crescênd . . mărindu-se . . . şi din ce cresc, tot maĭ întunecate sînt colorile în carĭ îĭ zăresc.

Cine garantéză de viitorul acestor desmoşteniţi, carĭ de micĭ sînt victimele miseriei şi ale viţiului?

Unde sînteţi modele de vîrtute, şi celebrităţi savante? Veniţi şi priviţi-i pe acestĭ nenorociţi. Şi spuneţi apoĭ cu inimă liniştită dacă v'aţi fi putut ridica la înălţimea, în care tronaţi astăzĭ, dacă n'aţi fi avut un tată, care să vĕ povăţuéscă, o mamă, care să ve mângâie, o serie întrégă de *favoruri nemeritate*.

Saŭ dacă credeţi, că aţi meritat favorurile carĭ v'aŭ ridicat în slavă; credeţi-mi, că şi dintre băieţi nenorociţi s'ar ridica mulţi la trépta vóstră de mărire — póte şi maĭ sus — dacă sórtea nu le-ar denega favorurile, ce le-a împărţit cu atâta dărnicie pe sama vóstra!

Ochiĭ mi se opresc asupra icónei Mântuitorului, care priveşte zimbind peste capetele copiilor binecuvîntându-i.

. . . De odată chipul Luĭ se desprinde din cadru . . . păşeşte senin în lumea Luĭ: sĕraciĭ şi copiĭ. Îĭ mângâie şi îĭ desmérdă, ér mamelor le şterge lacrimile, şoptindu-le vorbe neînţelese de părtaşiĭ fericirii pământene:

„Fericiţi sînt cei ce plâng."

Budapesta.

Simin.

TEAMĂ.

Că-ĭ înghite sĕrăcia
Cei bogaţi se plâng mereŭ,
Că-s uitaţi de Dumnezĕŭ,
Şi li-e neagră bucuria.

Eŭ cu sărăcia-s frate:
Trăim vecinic amîndoĭ,
Nu ne plângem de nevoĭ,
Nicĭ nu-e Dumnezĕŭ departe.

Că-şĭ perd graţiile tóte
Fetele se plâng mereŭ,
Că îmbătrânesc din greŭ
Şi s'apropie de mórte.

Eŭ le-am spus, că 'nu îmĭ pasă:
Graţiĭ n'am şi nu mĕ plâng,
Gânduri negre nu mĕ frâng,
Iar din „mórte" farmec ĭasă.

M'aŭ privit însprâncenate
Şi mĭ-aŭ zis, că sînt nebun:
Gândurile să-mĭ adun
Să nu fiŭ de rîs încalte.

Mergeţi voĭ! Gărarea vóstră
E bătută din destul
Am umblat-o şi-s sătul.
Alta-ĭ ţinta'n viaţa nóstră.

Multe sînt ce vin şi sbóră
Mult n'aştéptă într'un loc
Tinereţă, banĭ, noroc
Îs ursite ca să móră.

Eŭ de-acestea nu port samă!
Vin şi trec cum ţi-e dat. . . .
Dar de alta-s îngrijat
Sufletul să-l perd mi-e teamă.

Alfius.

DE CRĂCIUN.

— Ceva despre pomul copiilor. —

Ziua cea sfântă şi mare, în care biserica creştină — pentru a mia-nóuă-sute-una óră — serbéză venirea în lume a „dumnezeescului Mântuitor" — se apropie!

Cuvine-se ca în acésta sfântă şi mare zi, tótă suflarea creştinéscă deosebit să se bucure şi laude să aducă Domnului vieţiĭ, cântând ca odinióră corurile îngereşcĭ: — *„Mărire întru cei de sus luĭ Dumnezĕŭ şi pe pământ pace"!*

Deosebit să se bucure şi laude să aducă Tatălui, care s'a îndurat, ca „celor ce şedeaŭ în laturea şi în umbra morţi!" să le răsară „cel maĭ înainte de lucéfăr născut," sórele dreptăţiĭ. Christos!

Mărire să cânte!

— „Mărire întru cei de sus luĭ Dumnezĕŭ şi pe pământ pace", căcĭ pace a adus Isus lumiĭ, linişte şi eternă pace!

„Tótă suflarea creştinéscă deosebit să se bucure"!

Cade-se decĭ, să se bucure şi prunciĭ fiind şi eĭ creştinĭ, fiind şi eĭ de aceia carĭ prin botez s'aŭ înrolat în óstea luĭ Christos, şi car, prin nevinovăţia lor îs asemenea îngerilor.

Bucuria lor însĕ, ţinênd samă de etatea lor, trĕbue causată.

Factorĭ din afară trebue să influinţeze asupra lor, ca să stîrnéscă în eĭ simţĕminte de acelea, carĭ din inimile adulţilor, isvoresc *în mod spontan*.

Şi óre prin ce am puté causa bucuria pruncilor, în ziua cea mare şi sfîntă a nascerii „pruncului Isus" de cât prin: *„pomul de crăciun."*

Pomul de crăciun, cum scim cu toţiĭ, nu e alt ceva, de cât un brad tinĕr, împodobit cu fel şi fel de lucrurĭ plăcute copiilor, ca: *figurĭ de zachar, mere într'aurite, nucĭ într'aurite, turte, chipurĭ sfinte, luminiţe aprinse* etc. prin care părinţiĭ se îndatinéză a face surpriză şi bucurie copiilor lor, cu ocasiunea sĕrbătorilor *„Nascerii."*

Éta povestea pomuluĭ pom de crăciun!

Înaintea peşteriĭ, în care s'a născut „Mântuitorul lumiĭ", cresceа: un finic, un oliv şi un brad.

Finicul, zise olivuluĭ de lângă el:

— „Vin'o să ducem darurĭ şi să ne închinăm şi noĭ fiuluĭ Marieĭ"!

Bradul care era ceva maĭ departe, rugă pe finic să-l priméscă şi pe el în societatea lor.

— „Ce poţi duce tu luĭ Isus? — răspunse finicul în ton despreţuitor, — „căcĭ afară de crengile cele ghimpóse n'aĭ nimic"!

Bradul, vĕzîndu-se despreţuit, începu să plângă aşa de dureros, încât un înger audîndu-l veni la el să-l mângâe.

— „Dute! — zise îngerul către brad, după ce îĭ împodobi crengile cu ceĭ maĭ strălucitorĭ luceaferĭ. — dute acum şi te închină *Fiuluĭ omenesc"!*

Finicul depuse în semn de omaj una dintre cele maĭ verzĭ şi maĭ frumóse ale sale ramurĭ, zicênd: „Ţie-ţi închin ce am maĭ frumos, primesce-o ca un semn de laudă din partea mea"!

Olivul lăsă să picure în peşteră sucul sĕŭ cel bine mirositoriŭ, zicênd: „mirosul sucului meŭ să se înalţe până la tine fiule a luĭ Dumnezĕŭ, şi spre mărirea numelui tĕŭ, să răspîndéscă miros."

Într'aceea micul Isus deşteptându-se plin de bucurie şi-a întins mânile spre bradul cel strălucitor.

Bradul şi-a perdut minţile de bucurie, dar totuşi nu s'a uitat peste umĕr la consoţiĭ sĕĭ — carĭ stăteaŭ la o parte nebăgaţi în samă de Isus — el a aruncat şi asupra lor raze din strălucitoriĭ sĕĭ luceferĭ.

Bradul zise cu adâncă umilinţă: „Cum mĕ voĭ apropia de Tine, care străluceştĭ maĭ tare de cât sórele şi eştĭ maĭ pe sus de tóte"!

Un înger se apropie de brad şi îĭ zise:

— „Arbore modest, étă recompensa ta:

„Plutind în o aşa mare de lumină, veĭ vesti lumiĭ: „nascerea luĭ Isus"!

„Bucuria ce aĭ făcut'o „fiuluĭ Marieĭ", o veĭ face şi pruncilor celor buniĭ, în fie care sară de crăciun; ér părinţilor le veĭ aduce aminte de plăcerile copilăriĭ lor"! *Acésta e misiunea ta, acésta e recompensa ta!*

Cristos se nasce măriţi-l, Cristos din ceriurĭ întîmpinaţi-l . . . Cântaţi Domnului tot pământul. . . . .

Blaş.

Ţul. Aldica.

PRIBEGIE.

Vecinic călĕtor e rîul!
Şi copacii, ce ca brâul
Îl încing, îşĭ cern într'una
Frunza, una câte una.
El nepăsător şi rece,
N'are grije, — trece trece . . .
Tot doinind în lunga-ĭ cale
Doina pribegiei sale. . . . .

Dar un hohot lung răsună,
Rîd arinii, mândra lună
Rîde şi ea — rîd ca dracii.
— Stavilă t-aŭ pus copacii
Rîului, vrênd joc să-şĭ bată
De mândria luĭ . . . De-odată
El tresare de mânie
Vĕdênd ĭazul, cu furie
Se aruncă în spre malurĭ
Face un sĕmn. — Popor de valurĭ
Se ridică, — ca o óste
Se aşĕză — bat în cóste,
Bat cu tact, dar bat într'una.
. . . . . .

Ĭazul geme ca furtuna
Căci prin şirurile sale
Şi-a făcut duşmanul cale.
. . . . . .

„Carĭ nu ştiŭ ce-ĭ rostul lumiĭ
„Ştiŭ să rîdă ca nebuniĭ!
„Rîde-ţĭ voĭ, ce-mĭ pasă mie?
„Rîsul vostru-ĭ nebunie!
„Eŭ mereŭ pe-aceiaşĭ cale
„Trec cântând doina-mĭ de jale!"
. . . . . .

Liniştit şi pacinic rîul
Curge într'una. Argintiul
Pĕr de valurĭ, miĭ de stele
Îl desmérdă. Numaĭ ele
Ştiŭ durerea ce'l frămîntă
Şi'nţeleg doina ce-o cîntă
Tot mereŭ în lunga-ĭ cale
— Doina pribegieĭ sale! —

St. V. Velţan.

Originea schismeĭ la Românĭ.

Conferenţă ţinută în 3 Dec. 1901 de *C. Auner*, directorul studiilor în seminarul catolic din Bucureşcĭ, cu ocasia uneĭ academiĭ, date în onórea şi la onomastica Escelenţeĭ Sale Msrelui Xaveriŭ de Hornstein, Archiepiscop latin de Bucureşcĭ.

Până nu de mult, a fost o adevĕrată enigmă, în ce mod căduț-aŭ Românii în schisma orientală. Nu părea să fi fost pentru aceea de nevoe, ca eĭ să se desfacă de Roma în mod formal, saŭ chiar să scornéscă un diferend dogmatic, după cum s'a întîmplat la Constantinopole. Pentru a aplica schisma între Românĭ, era destul a arăta, că eĭ, ca şi alte popóre, aŭ fost traşĭ în desbinare din causa dependenţeĭ lor óre-care de patriarhul bizantin şi din causa rituluĭ lor grecesc. Dar şi aceste dispositiuni se loviră de felurite dificultăţĭ, maĭ ales cu progresul cercetărilor istorice române. Ast fel se găsi, că Muntenia s'a supus patriarhuluĭ grecesc de abia în mijlocul sec. al 14-lea, ér Moldova în al 15-lea. Cu acest resultat se potrivesc conclusiunile episcopuluĭ *Ghenadie Enăcénu,* care dovedesce în opera sa despre creştinismul în Dacia, că România depindea de la început de patriarhul roman, şi nicĭ de cum de cel grecesc.

Dacă este însĕ ast fel, dacă în adevĕr ţările române s'aŭ alipit de patriarhia bizantină de abia în secoliĭ 14 şi 15, atunci cum de vine, că întîmpinăm pe Românĭ cu mult maĭ de vreme în schismă? Maĭ mult încă, *Xenopol* arată în a sa ist. a Românilor — cea maĭ mare şi cea maĭ bună, apărută până acum, — că la început se întrebuinţa în biserica română limba latină, după cum era şi lucru firesc la o populaţiune cu desĕvĕrşire romană şi romanisată. Românii eraŭ decĭ chiar de rit latin. Eĭ bine, acéstă împrejurare face originea schismeĭ aprópe inexplicabilă.

Era reservat cercetărilor istorice moderne, să arunce lumină peste acéstă enigmă, şi scopul acesteĭ conferenţe este, de a expune resultatele obţinute. Maĭ întâiŭ se va da o imagine despre situaţiunea ţărilor şi a popórelor în causă pe vremea, când s'a pus germenul schismeĭ. Apoĭ se va istorisi chiar acest eveniment regretabil. În fine se vor menţiona, în trăsăturĭ generale, oscilaţiunile ţărilor române între Roma şi Bizanţ, până la confirmarea definitivă în schismă. Este încă de observat, că expunerile următóre sînt lucrate maĭ cu samă, după cercetările profesorilor universitarĭ din Bucureşcĭ şi Iaşi, dniĭ *Xenopol, Onciul* şi *Iorga.*

I.

Germenul schismeĭ Românilor s'a pus la începutul sec. al 7-lea. Pe atunci situaţiunea în aceste regiunĭ era următórea:

Teritoriul enorm între Alpiĭ răsăriteni şi Don, şi între Dunăre până aprópe de Marea Baltică, era sub stăpânirea Avarilor, un popor înrudit cu Hunii, carĭ îşĭ aveaŭ centrul politic în Panonia. Popórele, ce le eraŭ supuse, gemeaŭ adânc sub dînşiĭ, căcĭ eraŭ silite la serviciŭ militar pentru necurmatele năvăliri avare, aveaŭ să plătéscă biruri grele şi-şĭ vedeaŭ adesea familia desonorată. Totuşi Avariĭ aveaŭ nevoe de supuşiĭ lor pentru agricultură, la care eĭ înşi-şĭ nu se dedeaŭ de loc; pe de altă parte imperiul lor era prea vast şi neorînduit, pentru ca cine-va să nu fie putut trăi sub stăpânirea lor. Dintre aceştĭ supuşi aĭ lor ne interesézĕ maĭ ales Românii.

Se póte vorbi acum despre Românĭ, dându-le acest nume. Vechiĭ coloniştĭ romanĭ, aduşi de *Traian* în Dacia, pe atunci ţara cea maĭ auriferă, se amestecaseră de maĭ bine de un secol cu Slavii, şi trecuseră ast fel prin acelaşĭ proces de generaţiune, ca fraţiĭ lor prin amestecul cu germanĭ. Ast fel, din contopirea de Romanĭ şi Slavĭ, se formă aicĭ în Dacia poporul român, a cărui gramatică este cu totul latină, dar al cărui tesaur lexical conţine multe rădăcinĭ slave.

La începutul veaculuĭ al 7-lea, aceştĭ Românĭ de abia formaţĭ, locuiaŭ în munţiĭ Dacieĭ, adecă în Transilvania, şi probabil se răspândiseră şi prin văile învecinate, de óre ce trebuiaŭ să lucreze pămîntul pentru aprovisionarea Avarilor. Românii, carĭ nu părăsiseră Dacia din timpul luĭ *Traian,* pentru cuvîntul simplu, că eraŭ aicĭ maĭ siguri, ca aiurea, aŭ fost de pe înălţimea Carpaţilor spectatoriĭ unuĭ schimb de popóre în şesul dunărén.

De o jumătate de secol încóce se revĕrsaŭ Slaviĭ valurĭ, valurĭ, sub ochiĭ Avarilor, peste România de astădĭ. Sub domnia nemerniculuĭ împĕrat bizantin *Foca* (602—10), aceştĭ Slavĭ trecură grămadă peste Dunăre şi se aşedară în ţinuturile dintre Marea Négră şi cea Adriatică. Populaţiunea romană de acolo se găsi atât de strîmtorată prin acéstă năvălire, în cât parte urcară munţiĭ Macedonieĭ şi a Greciei nordice, parte se refugiară la fraţiĭ lor din nordul Dunărieĭ. Acest schimb de locuinţă între Slavĭ şi Romanĭ avu maĭ multe efecte însemnate: El esplică milionul Macedo-Românilor de astădĭ; el spori şi întări elementul roman în România de astădĭ, în Transilvania şi în ţinuturile mărginaşe până la Tisa; el a fost lovitura de mórte pentru caracterul latin al imperiuluĭ roman din răsărit, care de acum încolo deveni grecesc, fiind că nu maĭ conţinea populaţiunea romană; însĕ efectul principal pentru tema tractată este acela al convertiriĭ Românilor din Dacia la creştinism.

Chiar Romaniĭ emigraţĭ din drépta Dunăriĭ sînt acel factor, care la începutul sec. al 7-lea, în era conversiunilor sub Grigore cel Mare, a pricinuit creştinisarea maĭ numerósă a locuitorilor ţărilor românescĭ. La acest resultat al cercetărilor istorice moderne trebue să ne ţinem, cu tóte că maĭ ales scriitoriĭ rusescĭ pretind, că convertirea Românilor se datoresce Bulgarilor slavisaţĭ. În contra acesteĭ părerĭ vorbesce momentul decisiv, că espresiunile religióse fundamentale din limba română sînt tóte de origine latină, pe câtă vreme cele slavone sînt de un caracter secundar, şi aŭ sinonimul lor latin saŭ însemnéză datine introduse în biserică maĭ târdiŭ. Prin urmare, evangelia a fost predicată Românilor în limba latină, decĭ de către Romanĭ. De óre ce însĕ acósta nu s'a întîmplat de sigur înaintea sec. al 4-lea, şi de óre ce îmbelşugatele sorginţĭ istorice posterióre nu cunosc pe un apostol propriŭ zis al Românilor, trebue să admitem, că numeroşĭ eroĭ creştinĭ dintre Românii de dincolo de Dunăre aŭ predicat Românilor evangelia, cu atât maĭ vîrtos, cu cât Iliricul şi Mesia eraŭ deja în sec. al 5-lea dóuĕ din cele maĭ înfloritóre provinciĭ bisericescĭ. De sigur, numele luĭ Christos a resunat şi maĭ de vreme în Dacia, şi prinsoneriĭ Avarilor vor fi răspândit religia creştină între Românĭ, tocmaĭ ast fel ca şi odinióră prinsoneriĭ Goţilor între Goţi. Dar conversiunea întregului popor român anevoe se póte esplica fără de influenţa hotărîtóre a Românilor emigraţĭ.

Din nefericire, tînĕra Biserică trebue să priméscă chiar atunci deja germenul schismeĭ, după cum se va arăta în dată.

II.

Pe când tóte se aflaŭ în starea expusă, Avarii porniră în anul 626 spre Constantinopole, pe care o asediară. De odată, din motive necunoscute, eĭ ridicară asediul şi se întórseră în ţara lor. Acéstă slăbiciune a lor fu semnalul uneĭ rescóle generale a supuşilor lor. Toţĭ se desfăcură de dînşiĭ, ast fel şi Românii creştinĭ şi Bulgariĭ.

Bulgariĭ, un neam înrudit cu Avariĭ, locuiaŭ pe atunci în Basarabia, şi avură rolul principal în acéstă insurecţiune; eĭ conduseră şi revolta Românilor. Ducele lor *Cubrat* căută şi găsi în împĕratul bizantin un aliat, şi obţinu de la acesta, pe lângă titlul unuĭ patriciŭ, şi România de astădĭ şi Transilvania cu feud nominal. Prin asemenea formalităţĭ deşerte căutaŭ împĕraţiĭ să păstreze o umbră de suveranitate pe ţara cucerită de *Traian;* eĭ o daseră cu feud Visigoţilor, maĭ în urmă Gepidilor, şi acum o deteră Bulgarilor. Dar prin acéstă donaţiune ţările românescĭ devenirĕ şi rĕmaseră o parte integrantă a imperiuluĭ bulgar, şi când Bulgariĭ cu un secol şi jumătate maĭ în urmă, în timpul luĭ Carol cel Mare, cuceriră de la Avariĭ decimaţĭ şi restul ţinuturilor până la Tisa locuite de Românĭ, atunci tot ce vorbia românesce era dominaţiune bulgară. De acum încolo sórtea ţărilor române este strîns legată de sórtea Bulgarieĭ. Cine bănuia atunci, că în acéstă dominaţiune zăcea şi germenul schismeĭ slavone a Românilor, şi prin urmare amorţirea politică şi culturală a fiilor Romeĭ?

Însĕ puterea Bulgarilor nu trebuia să se mărginéscă numaĭ la Dacia. În anul 679 o órdă a lor sub *Asparuch* trecu peste Dunăre şi ocupă definitiv Bulgaria de astădĭ. Locuitoriĭ slavĭ de acolo salutară în veneticiĭ Bulgarĭ pe mântuitoriĭ lor de sub jugul grecesc şi, cu tóte că eraŭ incomparabil maĭ numeroşĭ, se supuseră de bună voe energicilor barbarĭ. Dar tocmaĭ fiind că Bulgariĭ eraŭ puţinĭ la

număr, ei dispărură cu desevârșire în sinul Slavilor, se slavisară cu totul, și nu lăsară țării de cât numele lor. Interesul slavismului va fi de aicĭ încolo interesul Bulgarilor. Împĕratul bizantin recunoscu faptul împlinit, dărui Bulgarilor cu feud țara de ei ocupată și-i proclamă drept aliați. Acésta însĕ nu împedecă, ca prietinia să se strice în curênd, și istoria antică a Bulgarilor nu este alt ceva de cât descrierea unui rĕsboiŭ necurmat, prin care imperiul lor crescŭ din ce în ce mai mult în teritoriŭ și putere.

Bulgarii însĕ voiaŭ să-și și guverneze țara, și anume în orĭ ce privință, fie politică, fie religiósă. Ast fel aflăm puțin după aceea mai pe tóte popórele supuse lor sub voevodi saŭ regi bulgari. Cu atât mai vîrtos puteaŭ să domineze și peste afacerile religióse. Un esemplu al acesteĭ ingerențe ni-l dă următorul fapt: În anul 802 Bulgarii năvăliră în Tracia și aduseră de acolo o mulțime de prinsonerĭ, între carĭ episcopĭ și preoți. Spre mai multă siguranță, captivii fură trecuți peste Dunăre în România, și se vede că ei vor fi terminat opera creștinisării în acéstă țară, căcĭ din causa proselitismului lor isbucni în curênd o mare persecuție a creștinilor, în care autocrații bulgari omorîră 4 episcopĭ și 374 de creștini. Dar intoleranța și silnicia religiósă își ajunse culmea după convertirea Bulgarilor la creștinism.

Nu se ține de tema nóstră a descrie acéstă convertire. Este destul a menționa, că principele Bulgarilor *Boris* s'a botezat în 861 la Constantinopole, și întors de acolo cu o mulțime de popĭ grecescĭ, a început să propage cu sila creștinismul în poporul sĕŭ. Cine se opunea, era omorît. Aceste năzuințe aflară însĕ o piedecă în ambiția lui *Boris,* care cerea de la Constantinopole pentru tiĕra sa Biserică, un patriarh. De óre ce Bizantinii nicĭ nu voiaŭ, nicĭ nu puteaŭ să-i dé un patriarh, *Boris* se adresă furios la Roma. Papa *Nicolae II.* respunse evasiv, dar trimise în dată doĭ episcopĭ și mai mulți preoți în Bulgaria, carĭ introduseră imediat ritul latin, continuând în aceași vreme opera creștinisării. Din nenorocirea cea mai fatală pentru Românĭ, încăpăținarea lui *Boris* zădărnici totul. El ceru cu insistență de la Roma, să i se lase ca archiepiscop *Formosus,* viitoriul papă; acest bărbat era indispensabil la Roma, și de aceea nu i se putu acorda. Atuncĭ principele bulgar goni clerul latin din țară, și se adresă către al 8-lea sobor ecumenic din Constantinopole (870) spre regularea situațiunii sale bisericescĭ. Soborul, compus în maioritate de Grecĭ, adjudecă Bulgaria patriarhieĭ bizantine, și acésta se grăbi a trimite un archiepiscop grecesc cu un cler numĕros. Nu trecură însĕ 15 anĭ și lucrurile luară o față cu totul neașteptată.

În acest timp murise în Moravia s. Metodiŭ, care introdusese acolo liturgia slavonă. Oposiția, ce o suferise el din partea cleruluĭ latin, ajunse la culme după mórtea sa. În sfârșit limba slavonă se desființă în Moravia, ér discipulii s. Metodiŭ fură nevoiți să fugă de acolo. Unde ar fi putut ei merge de cât în centrul slavismului, în Bulgaria? Aicĭ fură primiți cu brațele deschise și în curênd se întroduse liturgia slavonă în tot cuprinsul țăriĭ bulgărescĭ. Românii, carĭ firesce nu voiaŭ să scie nimic despre o limbă, ce nu înțelegeaŭ, fură siliți cu forță să o priméscă în biserică. Cărțile latine se arseră și un edict princiar ordonă să se taie limba orĭ căruĭ preot, care ar mai ceti latinesce. Și pentru ca nu cum va să se ivéscă o reacțiune, Bulgariĭ nu deteră nicĭ odată Românilor vre un episcop propriŭ.

Prin aceste mĕsurĭ schisma era împlinită. Pușĭ sub patriarhia bizantină, Românii trebuiaŭ să fie trași în schismă, care numai după aparență se înlăturase prin al 8-lea sobor ecumenic. Avênd în Biserică liturgia slavonă, Românii nu mai aveaŭ nicĭ un punct de contact cu occidentul. Ast fel fiind, tóte încercările ulterióre, pentru a se reduce fiĭ Romeĭ către marea sa mamă, aŭ rĕmas în cea mai mare parte sterile, după cum se va vedé din cele următóre.

III.

Era lesne de prevĕdut, că Bulgariĭ vor fi îndreptați din noŭ către Roma de ambiția lor. În adevĕr, *Simeon,* fiul luĭ *Boris,* după ce adusese țara luĭ la cea mai mare a ei întindere, voia să pórte coróna imperială. Pe acésta trebuia însĕ să o céră de la s. Scaun. Pe atuncĭ, cam în 895, ședea pe scaunul s. Petru papa *Formosus,* același, care fusese cu 30 de anĭ mai înainte în Bulgaria. El se grăbi de trimise luĭ *Simeon* coróna imperială, recunoscênd în același timp pe archiepiscopul bulgăresc de primat al Bulgarieĭ și unind Biserica luĭ cu cea romană. Dar acéstă uniune nu avea nicĭ 30 de anĭ, căcĭ *Petru,* fratele și succesorul luĭ *Simeon,* luă de soție o principesă bizantină și căduse cu totul sub influința grecéscă. Curtea din Constantinopole îl recunoscu bucuros de împĕrat, ba chiar și pe primatele din Ohrida de patriarh, pe semne sub titlul de Prima Justiniana, ale căreĭ rĕmășițe se aflaŭ în imperiul bulgar. Cu tóte aceste învoeli, ura cea veche nu se stinse și ultimul țar *Samuil* espiră pe ruinele țăriĭ sale, sub loviturile împĕratuluĭ bizantin *Vasile Bulgaroctonul,* în a. 1018.

Desființarea imperiuluĭ bulgar nu schimbă întru nimic raporturile bisericescĭ ale țărilor române. Împĕratul *Vasile* recunoscu primatul bulgăresc din Ohrida și-i lăsă jurisdicțiunea sa și asupra Românilor, carĭ încă nu aveaŭ un episcop propriŭ. Prin recunóscerea Bisericiĭ bulgărescĭ cu liturgia ei slavonă, țările române eraŭ legate de ea cu atât mai virtos, cu cât se ocârmuiaŭ mai esclusiv numai de către principi bulgari. Este învederat, că aceste dinastii veghiaŭ cu gelosie asupra unității lor slavone din resputerĭ. și că pândeaŭ numai un moment priincios pentru a-și restabilĭ imperiul de odinióră.

O asemenea ocasiune se presentă cu un secol și jumătate mai în urmă. Frații macedoromânĭ *Asan* și *Petru,* aținră în a. 1186 o mare resculă în contra tirănieĭ grecescĭ, și cu ajutorul Românilor și al Cumanilor din stînga Dunării bătură pe Bizantinĭ în diferite rînduri. Puțin mai târdiŭ aflăm în fruntea mișcării pe vestitul *Ioniță,* care își organisézĕ acum întinsa țară de pe ambele malurĭ dunărene și dobîndesce de la Papa în a. 1204 coróna imperială. Firesce, că prin acésta se restabili unirea, care însĕ nicĭ de astă dată nu trebuia să dureze 30 de anĭ: Împĕratul romăno-bulgar *Ión Asan II.* se alĭă în 1235 cu împĕratul grec detronat *Vatatzes* împotriva nouluĭ imperiŭ latin din Constantinopole, se însură cu o principesă bizantină și supusă érăși biserica țăriĭ sale patriarhieĭ grecescĭ. Acésta fu însĕ ultima bătae de joc a nestatornicieĭ bulgărescĭ cu Biserica română. Deja cu 4 anĭ mai în urmă țările române fură cotropite de cumplita năvălire tătară, și după ce fiorosiĭ barbarĭ le cutreeraseră, ele să găsiră independente de Bulgaria.

De acum încolo se încercă s. Scaun a combate schisma chiar în țările române, cu atât mai vîrtos, că se aflaŭ aicĭ în fine episcopĭ schismaticĭ, probabil de pe timpul împĕraților romăno-bulgarĭ. Trebuiaŭ decĭ create în țară și episcopiĭ catolice, în primul rînd pentru locuitoriĭ catolicĭ, apoĭ însĕ și pentru opera unirii.

Din vechime esista, probabil pe la Focșanii de astădĭ o episcopie *Milcovia,* fundată, se zice, de s. Niceta în sec. al 5-lea. Către sfârșitul véculuĭ al 11-lea ea servia mai ales pentru Secuii aședați în țara Bârseĭ, dar în 1227 acéstă episcopie primi titlul de: *episcopatus Cumanorum,* care însemna, că menirea ei de căpetenie avea să fie convertirea Cumanilor din țările române. După un ordin al s. Scaun din 1234, episcopul acesteĭ eparhii trebuia să-și alégă un sufragan român, în scop de a lucra pentru unire. Și în orașul stăvechiŭ *Argeș,* o colonie arménă, aflăm în 1332 un episcop catolic, care de sigur nu este cel dintâiŭ. Apoĭ se mai amintesce și o episcopie de *Severin.* În fine s'a mai înființat de voevodul moldovén unit *Latco* în 1372 o episcopie la *Seret* (azĭ în Bucovina). Mai multe episcopiĭ catolice se aflaŭ de asemenea și în țările transilvane între Românĭ. Tóte aceste instituțiuni nu avură o basă solidă și nu produseră róde îndestulitóre. De aceea, când patriarhul Ohrideĭ devenise o nulitate desevêrșită, ambele principate române autonome, Muntenia și Moldova se supuseră hierarhicesce patriarhieĭ bizantine, întâia în 1359, a dóua în 1401. Cât pentru țările transilvane, ele ajunseră în aceeași dependență, mai mult orĭ mai puțin nemijlocită, fără de nicĭ o formalitate.

Terminând cu disertațiunea asupra originiĭ schismeĭ la Românĭ, nu e de prisos a recapitula momentele principale din întregul eveniment.

Pe la a. 602 începe convertirea Românilor în Dacia la creștinism, din partea fraților lor romanĭ emigrați din drépta Dunării, și acéstă convertire se póte socoti ca generală pe la an. 802. Juneĭ Bisericĭ însĕ se impuse cu forță de către Bulgariĭ, carĭ stăpâneaŭ atuncĭ țara, liturgia slavonă, și în același mod că acésta liturgie, și dependența când de Roma, când de Constantinopole, după bunul plac al principilor bulgarĭ. După desființarea imperiuluĭ bulgar prin *Vasile Bulgaroctonul,* țările române se întăriră în schismă intrând în legăturĭ mai strînse cu patriarhia grecéscă. Când mai în urmă, la 1204, se înființéză imperiul romăno-bulgar, uniunea părea să învingă din considerațiunĭ naționale; dar acésta fu numai pentru un moment, căcĭ în 1235 Biserica română fu din noŭ trădată pe mâna Grecilor. Tóte încercările următóre pentru unirea generală fură zădarnice, și puținele episcopiĭ catolice din țările române lâncezeaŭ fără spor. În cele de pe urmă, în sec. al 14-lea și al 15-lea, voevodatele române autonome se supuseră formal, ér țările transilvane de fapt, scaunuluĭ patriarhal din Constantinopole, sancționând ast fel schisma în mod definitiv.

Când apoĭ în sec. al 18-lea mișcarea cea falnică din Ardeal uni cu Biserica mumă o parte însemnată a națiunii române, atuncĭ era pré târdiŭ pentru a mai conjura destinul

istorieĭ. În adevĕr, dacă nu s'ar fi impus ţărilor române cu violenţă slavismul şi schisma, dacă ele ar fi rĕmas pururea unite prin credinţa s. Petru cu occident, atuncĭ ar esista astăḑi pe locul Dacieĭ celeĭ vechĭ o mare ţară latină, atuncĭ şi acéstă ţară ar fi un stat de cultură egală cu aceea a ţărilor surorĭ. Acéstă eventualitate o recunosc toţĭ; ar avé înse tot cuvîntul să-şĭ zică: *Ex fructu arbor agnoscitur.*

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimiĭ Jagelloni

de Paul Popovicĭ.

5.

(Continuare.)

V.

Încă dóuĕ luniĭ fericite am petrecut în Wilna. Ca de regulă, când ne întîlneam în grădină, eram îmbrăcat în haine de scriitoraş sĕrac, în palatul tatălui sĕu înse ca fiu de rege. Nu odată mi-a zis, că i-s maĭ drag în haĭnele de scriitor; eu încă i-am rĕspuns, că o găsesc maĭ răpitóre când îmbrăcată în vesminte simple ordinéză florile în grădină, de cât atuncĭ, când ca femee nobilă, avută, fica luĭ Radzivil, conversez cu ea în salónele strălucite ale tatălui sĕu. Ast fel aŭ trecut cele dóuĕ luniĭ fericite ca dóuĕ zile scurte. Tatăl meŭ m'a chemat în Cracovia. Eŭ l'am rugat să mĕ maĭ lase să-mĭ petrec puţin timp în Wilna, escusându-mĕ cu aceea, că acésta regiune înfluinţéză în mod binefacĕtor asupra sănătăţiĭ mele sdruncinate, înse din noŭ am fost rechemat.

Cum, şi ce impresiune a făcut asupra mea despărţirea dupĭă de Olga, maĭ întâiŭ în grădină, apoĭ în palatul luĭ Radzivil, îţĭ poţĭ închipui! Cu ocasiunea despărţireĭ, am luat cele patru garófe, carĭ cuprinse în cristal strevĕḑĕtor, le purtam ca o relicuie sfîntă la inima mea.

— Aceste patru florĭ — i-am zis cu vóce domólă, — le-aĭ pĭerdut. Acestora am să le mulţămesc că te am aflat! Le grijesc la sinul meŭ. Am sciut bine că-mĭ va veni greŭ că mĕ despărţesc de ele, cu tóte aceste ia-le iubită Olgă! De acum pórtă-le tu la sinul tĕŭ, ca în ziua cununieĭ nóstre să mi-le redaĭ din noŭ.

Ea atuncĭ mĭ-a întins inelul sĕŭ, pe care şi azĭ îl port pe degetul meŭ.

Am sosit în cetatea regéscă. Acolo am sciut numaĭ, cât de puţinĭ ómenĭ sciŭ că ce este adevĕratul amor! Câţĭ sînt, carĭ şi cea maĭ mică aprindere o ieaŭ drept amor. Sara aŭ dispus, să se ţină petrecere în onórea mea, şi mama mea n'a întrelăsat nimica, ca să-mĭ înseneze sufletul.

În cealaltă zi tatăl meŭ m'a chemat înaintea sa şi mi-a zis:

— Iubite fiule! Tu deja aĭ păşit peste pragul copilărieĭ. Eŭ am îmbĕtrânit şi mĭ-ar plăcea, ca maĭ înainte de ce mormîntul întunecos ar cuprinde trupul meŭ în sinul sĕŭ, să te vĕḑ fericit. Aşĭ dori să te căsătoresc, şi pentru aceea de mult caut pentru tine o femee, carea să fie vrednică de tine. Am umblat la multe curţĭ europene. . . .

— Dar nu se află nicĭ o fată polonă, carea ar puté să fericéscă pe fiul regelui!? — şi ĭ-am descoperit apoĭ amorul meŭ cu tóte amĕnuntele sale.

— Iubite fiule, — continuă tatăl meŭ — eŭ bucuros m'aşĭ învoĭ la aceea, înse prospectele tale sînt cu totul altele. Sórtea regilor este aceea, ca să-şĭ sacrifice totul, fericirea, ba chiar şi amorul pentru fericirea poporuluĭ şi a ţărĭĭ sale. În Polonia aleg pe rege, şi numaĭ legăturile cu cerţile marĭ şi strălucite, pot să asecureze pentru eĭ tronul. — Nu aceea întreb eŭ, óre iubescĭ tu pe vre-o flóre de a Polonieĭ, ci numaĭ aceea una voesc să o sciŭ de la tine: porţĭ tu la inima ta norocul şi fericirea patrieĭ tale? Eŭ cu nobilimea n'am înţeles, ca pentru tine să cer mâna *Elisabeteĭ*, fica luĭ Ferdinand domnitorul nemţesc. Ei apoĭ, până sînt eŭ încă în viaţă, te încoronéză de rege. Nu-ţĭ este permis, ca pentru amorul uneĭ femeĭ, să renunţĭ la tron; nu o iértă acésta nicĭ splendórea dinastieĭ Jagellone, carea aprópe de dóuĕ sute de anĭ împodobesce tronul acesteĭ ţărĭ; nu o concede acésta norocul şi fericirea patrieĭ tale şi a poporuluĭ tĕŭ. Cumpanesce fiule, ce s'ar întîmpla atuncĭ, dacă tu nu aĭ face aşa? Nu ar fi espusă Polonia din noŭ cu ocasiunea alegerĭĭ de rege, acelei sorţĭ, carea de atâtea orĭ a nimicit şi udat cu sânge hotarele sale?! Nobilimea nóstră e fórte îngâmfată şi gelósă! Şi óre ar suferi ea, ca un membru al familieĭ luĭ Radzivil să fie ridicat la înălţimea tronuluĭ? Tu zicĭ, că acolo veĭ înmormînta un suflet, dar aicĭ fericirea poporului tĕŭ, sufletele a miĭ şi miĭ le veĭ espune celuĭ maĭ mare pericliu, ba póte chiar şi morţiĭ eĭ! Aceste vor fi urmările, dacă tu veĭ renunţa la tron, — acele dacă înse veĭ fi fidel faţă de fata luĭ Radzivil. Care este de preferit?! Cumpănesce bine! Ce-ţĭ zace maĭ mult la inimă: bunăstarea ţărĭĭ tale saŭ fericirea acelei femeĭ?! Saŭ dóră iubescĭ maĭ mult bucuriile şi fericirea pămîntéscă, de cât salutea patrieĭ tale? Faţă de care trebue să fiĭ maĭ credincios: faţă de o fată saŭ faţă de patria ta?

— Faţă de patrie! am rĕspuns. Acesta e lucrul cel maĭ sfînt pe lume dar cu deosebire înaintea acelora, la carĭ sînt aţîntite speranţele cetăţenilor.

— De acord, fiul meŭ! Așĭ teĭ cugetă tot de una. Înaintea patriotuluĭ fericirea pămîntéscă să fie un lucru sub-ordinat, norocul luĭ cel maĭ mare trebue să şi-l afle în salutea patrieĭ. — Du-te fiule, te pregătesce! Nu peste mult veĭ păşi în legăturile sfinte ale căsătorieĭ cu fica împĕratului!

— Totul e pĭerdut! Olga, Wilna, aŭ fost numaĭ visurĭ. A trebuit să mĕ jertfesc pentru patrie, pentru că tatăl meŭ în privinţa acésta a dispus înţeleptesce. Luĭ întru adevĕr că ĭ-a zăcut la inimă fericirea mea şi norocul Poloniei întregĭ. — Sciĭ apoĭ că am păşit la căsătorie cu Elisabeta, fica împĕratuluĭ; şi aceea o sciĭ, că nu peste mult după aceea am fost încoronat, cu condiţiunea ca după mórtea tatălui meŭ să păşesc pe tron; că maĭ târziŭ am fost suplentul tatălui meŭ şi principe de Litvania, şi aceea îţĭ este cunoscut. Purtând acest oficiŭ ar fi trebuit să petrec în Wilna, dar fiind că tatăl meŭ m'a iubit fórte mult, cea maĭ mare parte din timp a trebuit să o petrec lângă el. — Cu şese luniĭ maĭ înainte a murit soţia mea şi eŭ am venit în Wilna.

Olga, pe cum mi-s'a spus, s'a supĕrat mult după mine. Când a audit că m'am căsătorit, s'a îmbolnăvit. Abia s'a reînsănătoşat, şi tatăl sĕŭ reînĕrcând viaţa ficeĭ sale, şi-a folosit tótă influinţa ca să o îndupiece să se căsătoréscă. Mult timp nicĭ n'a voit să scie de aceea, în fine înse din iubire faţă de părinţiĭ sĕĭ, s'a îndupiecat şi după cum am fost amintit, s'a măritat după supremul comandant, al armateĭ.

(Va urma.)

Un document vechiŭ.

În posesiunea singuraticilor se află multe documente vechĭ interesante atât din punct de vedere istoric, cât şi archeologic. Acestea documente sînt păstrate de către posesoriĭ lor cu mare scumpĕtate, ca relicuiĭ familiare, erezite de la moşĭ, strămoşĭ. Atarĭ acte nefiind publicate şi posesoriĭ lor nefiind cunoscuţĭ înaintea cercetătoruluĭ istoric acesta de multe orĭ e manc în elucubraţiile sale, fiind că necunoscênd tóte isvórele carĭ îl poţ supedita materia, nu se póte provoca la ele. Drept aceea, este un lucru demn de tótă lauda, că On. Redacţiune în partea sciinţifică-literară a deschis loc pentru publicarea ástor fel de documente.

De astă dată public un alt document, pe care mi-l'a pus la dispoziţie On. Ierotheŭ Crişan, preot gr. cat. în Abafaia. Este o *păucenie* dată de Episcopul Ioan de Patak în an. 1724 unuĭ preot cu numele Oana (Ioan) din Şercăiţa, în Vicariatul Făgăraşuluĭ. Acest preot se hirotonise în ţara românéscă, de către Mitropolitul de atuncĭ cu numele Daniil. Reîntors în patrie a îmbrăţoşat s. Unire şi ast fel Episcopul îĭ dă paucenia saŭ Decretul ca se póţă funcţiona ca preot unit.

Pentru eruarea însemnătăţiĭ ce o are din punct de vedere istoric şi limbistic, las să urmeze aci textul din vorbă în vorbă în transcriere cu litere latine:

Noĭ Ioan Nemes Baron de la Patak, din mila luĭ Dumnezeu şi Scaunuluĭ Apostolicese. Vledica Făgăraşuluĭ, şi a tóte biserica unite din ţara Ardealuluĭ şi perţiile ţerĭĭ ungureştĭ. Sfatnic al înălţatuluĭ Imperat şi Craiuluĭ Ardealuluĭ.

Facem de ştire tuturor cărora se cuvine, întru rîndul acesteĭ cărţĭ a nóstre, cum popa Oana din Şercaiţa, întru aceştĭ anĭ de maĭ naintre, s'au hirotonit preot în ţara muntenéscă de Daniil mitropolitul locului aceluia, iare dupe aceea au venit şi la noĭ de s'au unit cerînd blagoslovenie nóstre, cum se cade cu smerenie pentru acea iate că-ĭ dăm şi noĭ blagoslovenie şi slobozie la Pastoria Preoţieĭ, se póţă fi preot deplin şi vrednic a sluji la tot cinul bisericesc, pentru acea poruncim tuturor, carĭ sunt supt Pastorie şi Vledicia nóstre să-l cunoaşteţĭ şi să-l primiţĭ ca pre un preot adevĕrat, cum este tocmit şi blagoslovit de noĭ, de pre care lucru, dem aceasta carte întărite cu scrisóre şi cu pecetea nóstre cea vlediceasche. Scrisu-s'au în Făgăraş 4 zile mţa (mesiţa-luna) Genarie, Vleat 1724

Vlca (Vlădica) **Ioan** m. p.

(L. S.) **Maftei David** m. p.
Logofet Săborului mare.

Acest Logofet a scris actul întreg, căci scrisórea e identică cu subscrierea sa şi numai a Episcopului subscriere divergézá Se numesce Logofet al Săborului mare. ce după a mea părere corespunde Notarului consistorial de astăzi. Că ce era Săborul mare, nu este locul să descriu aci. fiind că lucrul acesta s'a discutat cu alte ocasiuni.

Referitor la acest act este demn de notat şi aceea, ce pe basa tradiţiunei narézá preotul sus numit din Abatalia. Acel preot Oana, după ce s'a întors în patrie. în Şercăiţa n'a mai fost primit. fiind că acea era şi este până astăzi parochie neunită. Ast fel s'a aşedat în Ohaba şi aci a fost cel dimâiu preot unit. De la el se trage familia Crişanilor de azi, care de atunci în cóce, cu o singură întrerupere, a lui Filimon Caba. a dat preoţi în Ohaba. până astăzi.

De multă însemnătate este subscrierea cu mâna proprie a Episcopului şi sigilul episcopesc.

Subscrierea. o véd reprodusă. póte chiar după acest document, fórte fidel în Şematismul Iubilar. şi aşa cred că aci se va conserva pe vecie.

Sigilul episcopesc are emblema: în mijloc vultur cu dóuĕ capete. în direcţiunea celor dóuĕ aripi încrucişate pe din dos crucea cu cârja episcopéscă. aşa că numai vîrfurile li-se véd. Cei doi şerpi din cârje se întîlnesc cu capetele în jos ér nu în sus. Pe capul vulturului se află emblema de Baron cu 5 steme. ér de-asupra acesteia mitra archierésca cu crucea în vîrf. Urmézá apoi inscripţia cercuală în dóuĕ rînduri cu următorul cuprins: Ioannes Nemes Liber Baro de Patak Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Fogarasiensis Sacrae Cesareae Majestatis Consiliarius.

Pe dosul documentului se află scris: Intus nominatus popa Sarkaitzensis unitus gaudiat solita ecclesiastica immunitate. Fogaras die 13-a Novembris 1728. *Ioannes Szondi* m. p.

Breţc, la sĕrbat. S. Nicolae 1901.

Simeon Zehan.

Bibliografie.

Aŭ apărut în broşură articolii politici scrişi de *Săgétă* în „Tribuna“ şi tractând despre **Probleme actuale** *în viaţa nóstră naţională, cu un adaus* **Tinerimea.** Costă 1 cor. şi se pot procura de la „Tipografia“ din Sibiŭ.

A apărut:

„Convorbiri Literare“, Nr. 12. anul 35/1901. cu următorul cuprins:

G. Coşbuc. Dante. Divina Comedie: Infernul c. XXVIII—XXX. (traducere în versuri). — M. Dragomirescu. Cinstea Ţărănéscă de G. Verga (traducere). — Bonifáce Hétrat, Pax (poesie). — D. Anghel. Populare spaniole (traduceri). — N. Iorga, Viaţa unui mitropolit de altă dată: Filaret al II-lea (studiŭ). — P. V. Haneş. Corespondenţa din tinereţe a lui Mihail Kogălniceanu (urmare). — N. Iorga, O ediţie a Hroniculuĭ lui Dimitrie Cantemir (dare de samă). — N. Iorga, Comunicări mĕrunte.

„Nóua Revistă Română“, Nr. 46. cu următorul sumar: Paul Grecianu. Sindicatele agricole. — L. Colescu. Drepturile la pensiune ale funcţionarilor Statului în România. — Ovidiŭ Densuşanu, Filologia romanică în Universitatea nóstră. — Artur Goroveĭ, Din lumea lor. (Scene din viaţa de provincie). — Florian I. Becescu, Ceasornicul. (poesie). — N. Iorga, Sate şi preoţi din Ardeal, mai ales în secolul al XVIII-lea. după corespondenţa acum descoperită, a episcopului nenuit Dionisie Novacovici. — I. Găvănescu, Importanţa practică a istorieĭ pedagogieĭ. — S. Fl. Marian, Boudariŭ. (Din datinele şi credinţele Românilor despre insecte). — H. Coşoi, Povestea rîului. — Dem. Gh. Simionescu, Epigrame. — I Naum-Inau, Evoluţia ideeĭ de drept. — Nicolae I. Iacovescu. Epictet. — Sextil Puşcariŭ Studiĭ şi notiţe filologice. — Tabla de materii.

„Semănătorul“. Nr. 3 cu următorul sumar: Cărţi pentru popor. A. Vlahuţă. — Sonet. St. O. Iosif. — Ostaş fără voe (1812). V Cosmovici. — Gânduri (poesii) G. Coşbuc. — Vrăjitóre (nuvelă). Const. Hodoş. — Vînătórea (poesie) S. Hasnaş. — Caracterul lui Heine. Il. Chendi. — Rugăciune (poesie). Zoe Frasin. — Crîmpeie. Rareş. — Idilă (poesie) V. Podeanu. — Bibliografie, Rĕspunsuri, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe ½ an.

Dicţionar mitologic, de Gavril Pop. Blaş 1901. Din acéstă interesantă publicaţie menită să fie de folos acelor, carĭ se ocupă cu vechia clasicitate, a apărut acum şi fasc. III. cuprinzînd cuvintele de la Merope—Prometheus (pag. 161—240) şi se vinde cu preţul de 40 fil.

Cadouri potrivite:

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba. tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat. preţul 2 cor Se póte procura de la editor ori tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil.

Ben Hur, de Lew. Wallace. tom. I. 539 pag.. tom II. 508 pag.. preţul broşurat 2 cor. 90 b. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ. pag. 287. preţul 2 corône.

Posta „Unirii“.

V. A. Poveste Dtale e aşa de neromânesce tradusă, cât cu regret, dar n'o putem publica. Ar trebui prelucrată a dóua óră.

I. D. în *M. V.* Ce aĭ avut de gând publicând notiţa din »Gazeta«? de noĭ te-aĭ rugat să n'o publicăm şi când colo tot Dta de cătră pădure. Eştĭ tinerel . . .

G. S. în *C.* »Căsania« nu-I de noĭ. A mers în corfă.

Am primit şi achităm următórele abonamente:

Chĕrnecea pe an. 1901. *Zgribesci* pe an. 1899 şi 1900. *Micuş* pe an. 1902. *Borşa* (Kolozs —) pe 1898 sem. 1. Cei trimişi în 19 Martie 1900 l-am folosit în achitarea an. 1897 *Lippó* pe an. 1901. *Deaş* pe an. 1901. *Bardoş* pe an. 1901. *M.-Căpud* pe an. 1901. *Sân-Lőrincz* pe an. 1900. *Copand* pe an. 1900 sem. 2-lea şi 1901 sem. 1. *Merişorĭ* pe an. 1901. *Tötös* pe 1901. *Rodna-veche* pe an. 1894. *Supurul-de-sus* pe an. 1901. *Bogsig* pe timpul din 1-a April 1901 până în 1-a April 1902. *B.-Ujlak* pe 1902 sem. 1. *P. V. Orade* pe 1901 sem. 2-lea şi 1902 sem 1. *Chizdia* pe an. 1901. *Şoimuş* (Selagiu) pe 1896 sem. 1. *Petroşeni* pe an. 1897 şi 1898. *Racoviţa* (Lugoş) pe an. 1901. *Tăuni* pe an. 1900 şi 1901.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articliĭ sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fini, mirositorĭ albĭ un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăţi marĭ mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice“

Patent Guillon din Paris.

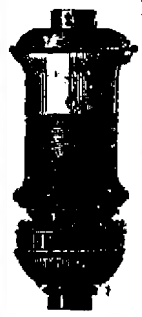

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică“ sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 ori câte 24 óre cu o flacără frumósă liniştită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roşie-rubin, vinĕtă orĭ verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 orĭ 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă şi lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roşie, vinĕtă orĭ verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl —·54
1 Lăduţie de transport şi rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiţă ungară, şi să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6—8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, apoi după o patentă duplu rafinat se aşedă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o finetă estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară şi rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o coşarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artişti academicĭ, fórte frumos şi solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică mai marĭ . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roşie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globurĭ şi ciucurĭ . . . . . fl. 8·80
Aceleaşi cu ciucurĭ marĭ fórte frumoşĭ . . fl. 9·80

Luminĭ din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materiĭ 1 kilo fl. 2·75 cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. de cm.	118	96	79	66	56	47
cu gros. de	3½	2½	2	1½	1½	1½

Luminĭ bisericesci noĭ exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungĭ	lungĭ	lungĭ	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	3½	2½	2½ cm.	2	2½	1½	2	1½	2	1½	2	1½	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez

pentru aprinderea luminelor, care arde frumos şi nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins şi stins

din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică

cu 4 clopoţeĭ în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoţeĭ mai marĭ şi mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniţă şi naviculă

din argint de china, argiuţit . . . . . fl. 17·—

Sticluţe de cristal

pentru vin şi apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai marĭ, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint noŭ fl. 1·80

Afară de obiectele aci înşirate liferez orĭ ce articlu pentru biserică şi garantez pentru bunătatea orĭ cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 4—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

(52) 3—10

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătasă și ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".

recomandă

ornatele sacre. pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, stichariĭ, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandiĭ. plasçanice, baldachine, praporĭ etc. cum și tóte utensiliile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivor, artoclasie, tricheriŭ și dicheriŭ, càdelnițe, candele, sfeșnice, candelabre etc. tóte pregătite solid și cu prețul cel maĭ ieftin de fabrică.

☛ Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis și franco. ☚

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭi ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7 10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5 32	3.25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány . .	12 54	3.56	1 12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd . sos.	10 44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Rév	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Bratca	9.32	1.34	10.08
5.48	4.06			Ciucia	9.11		9.50
6.31	4.52	4 16		B.-Huiedin . .	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4 52		Gháibéŭ	7 54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghirișŭ	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos.	Cluș . . . . . pl.	6.13	11 01	7.—
8.50	8.30	6.11	pl.	Apahida . . . . sos.	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Ghiriș	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Cucerdea . . .	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos.	pl.	3.11	8 54	4.43
10.56	11.31	7.52	pl.	Uióra . . . . sos.	3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Vințul de sus .	2.58		4.27
11.12	11.50			Aiud	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Teiuș	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos.	pl.	2.07	8.06	3 38
12.24	1.43	8.37	pl.	Crăciunel . . . sos.	1.42	8 00	3.02
12.53	2.17			Blaș-Kükülłszög . .	1.09		2.36
1.02	2 26	9.01		Micăsasa . . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Copșa-mică . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	pl.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	Mediaș . . . sos	11.14	6.50	1.06
2.38	4 08	10.01		Elisabetopol .	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Sighișóra . . .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos.	pl.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	pl.	Hașfaléŭ . . . sos.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Homorod . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Ágostonfalva .	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Apața	7.08	3.50	9.22
6.43	9.09	1 16		Feldióra	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35	sos.	Brașov . . . . pl.	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	pl.	Timiș . . . . . sos.	5 08	2.45	7.48
8.55		2.19		**Predeal** . . .		2.18	5.—
4.40		3.01	sos.	Bucuresci . . . pl.		1.42	4.24
5.10		3.31				1 12	3.32
11.55		9.10				9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt.	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10	pl. Copșa mică sos.	6.25	9 32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl. Sibiiu . . . . pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.							tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunica.	2.—							8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m. .		7.33			8.04
6.15		3 59				6.45			
8.34		6 35		Avrig		6 01			7.15
				sos. Făgăraș . . . pl.		3.32	Circ. Marța și Vinerea		4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4 25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6 36	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic . . .		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marța comun		Lechința		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș		Marțĭ și	2.02	6 52
10 14	4 55			Bistrița		Vinerĭ	1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.	7 39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș . . .	6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău	6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ . . pl. sos.	5 30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		5.15			9.	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.		7.39	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36			7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47	**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülłszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülłszög-Blaș . . .	8.48		6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș	8.13		6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă	7.41		5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtiu	7 05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad	4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor.. ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 11 Ianuariŭ 1902. Numĕrul 2.

CONGRESUL AUTONOMIC.

Congresul regnicolar pentru organisarea autonomiei bisericii catolice din Ungaria se află adunat în capitala ţării. Primatele l'a convocat pe ziua de 9 Ianuarie.

Cetitorii nostri îşi vor aduce aminte, că în ultimele şedinţe ale congresului se presentaseră dóuĕ elaborate pentru organismul viitor al autonomiei catolice. Ambe elaborate eraŭ provenitóre din sinul comisiunei organisatóre de 27; unul representa vederile maiorităţii, altul cele ale minorităţii. Şi de óre ce în elaboratul minorităţii eraŭ lucrurĭ de acele, carĭ păreaŭ a fi salutare chiar şi în ochiĭ maiorităţii, de aceea congresul ambe elaboratele le-a rederivat la comisiunea de 27, cu însărcinarea, ca din amîndóuĕ proiectele să formeze un proiect noŭ, care apoi să formeze basă la discusiunile următóre din plenul congresului.

De odată pentru ca congresul să nu pertracteze înzădar, fără a cunósce vederile şi intenţiunile factorilor decizătorĭ, comisiunei de 27 i-s'a dat şi mandatul acela, ca prin o subcomisiune să se pună în pertractărĭ cu corul episcopesc şi cu guvernul ţării.

Ast fel s'a şi urmat şi ast fel s'aŭ aflat atât vederile episcopilor cât şi ale guvernului.

Episcopatul firesce — nicĭ nu era de a se aştepta ast fel — s'a pus pe punctul de vedere canonic, care punct de vedere alteum e o urmare firéscă a constituţiunei bisericescĭ. Eĭ pe sama autonomiei reclamaŭ tóte fondurile catolice şi întrégă instrucţiunea publică susţinută din banĭ catolicĭ, cu un cuvînt conducerea instrucţiunei şi întru cât privesce spiritul, ér nu numaĭ întru cât privesce sarcinile de purtat.

Din contră guvernul s'a pus pe punct de vedere al prepotenţeĭ statului: nu dă din mână fondul religiunei, nicĭ alte fonduri catolice, cu atât maĭ puţin conducerea instrucţiunei publice şi în fine asupra denumirilor la demnităţi maĭ înalte bisericescĭ nu e aplicat a ceda nicĭ un fel de înrîurinţă organelor autonomieĭ. Tot ce ar fi aplicat a concede, ar fi controlul administrăriĭ averilor, care control s'ar manifesta în străpunerea raţiunilor spre revisuire şi la organele autonomice.

Acesta a fost resultatul, la care a ajuns subcomisiunea de treĭ a comisiuneĭ de 27 cu delegaţiĭ corului episcopesc şi cu încredinţaţiĭ guvernului.

Avênd în mână acest resultat comisiunea de 27, în loc de a-şi împlini mandatul primit de la congres, anume în loc de a conbina proiectul minorităţii cu al maiorităţii, s'a apucat şi a prelucrat un noŭ statut, care se acomodéză vederilor guvernului. Anume maioritatea aceleĭ comisiuni şi-a zis, că ar fi ostenélă zădarnică a combina cele dóuĕ proiecte din momentul, în care guvernul nu consimte cu principiile fundamentale depuse în cele dóuĕ elaborate ale maiorităţii şi minorităţii. Şi şi-a maĭ zis maioritatea comisiuneĭ, că de o cam dată bună va fi orĭ ce autonomie cât de slabă şi cât de lipsită de adevĕrat cuprins; destul să se facă un început, apoi restul şi desvoltarea treptată va urma cu timpul.

Ast fel dar înaintea congresului întrunit acuma se află spre desbatere un proiect noŭ, care înse nu póte mulţumi pe catolicii adevĕraţi, carĭ doresc înfiinţarea unuĭ organism autonomic *real,* ér nu *forme góle,* orĭ cum se esprimă însăşi comisiunea de 27 a unuĭ *cadru.*

Corul episcopesc în 7 Ianuarie s'a întrunit şi el în conferinţă şi şi-a hotărît ţinuta faţă de operatul noŭ al comisiuneĭ de 27. Episcopiĭ aŭ enunţat, că eĭ de la punctul lor de vedere nu să pot abate, că prin urmare resping proiectul comisiuneĭ de 27. În colo nu vor influinţa întru nimic desbaterile şi hotărîrile congresului, dar speréză, că fidelitatea membrilor congresului faţă de constituţia dumnezeéscă a bisericiĭ le va arĕta calea, ce vor avé s'o urmeze.

Că între ast fel de împrejurărĭ la ce resultat va ajunge congresul, credem că nu maĭ e îndoĭos.

Înfiinţarea unuĭ organism autonomic în contrazicere cu voinţa bisericiĭ învĕţătóre, adecă în contrazicere cu episcopatul este ceva absurd.

Este posibil altmintrelea, că maioritatea laĭcă a congresului, — carĭ sînt de odată şi membriĭ aĭ partidului guvernamental — va isbuti a scóte şi a trece prin congres un statut ca cel presentat din partea comisiuneĭ de 27; dar e sigur, că din lucru tot nu s'ar alege nimica, de óre ce în contra episcopatului tot n'ar primi sancţiune maĭ înaltă un asemenea statut.

Şi ast fel nu e greŭ a prezice, că cestiunea autonomieĭ catolice ér va ajunge în archive.

Că cine va purta vina e asemenea evident. Guvernul nu voesce să lase din mână atotputernicia sa peste biserica catolică. Şi ca să nu fie supĕrare în ţară, pentru egalitate va porni acţiune şi pentru ştirbirea autonomieĭ confesiunilor acatolice, ca să n'aĭbă cuvînt de a se plânge catoliciĭ.

Ce ne privesce pe noĭ ar trebui să ne întristăm pentru desvoltarea acésta a lucrurilor, de óre ce cu adevĕrat e o rușine a veacurilor, ca biserica şi numaĭ biserica catolică din Ungaria să fie lipsită de autonomia eĭ, pe când şi jidoviĭ aŭ azĭ autonomie proprie. Şi apoĭ reuşita autonomieĭ catolice amână pe timp neprevĕdut şi cestiunea autonomieĭ proprie a provinciei nóstre bisericescĭ.

Cu tóte aceste maĭ vîrtos ni-se cade a ne bucura. Pentru că de cât să fim contopiţi într'o autonomie fără valóre, dar străină de întreg organismul bisericiĭ nóstre, maĭ bine să rĕmânem de o cam dată aşa pe cum sîntem.

Noĭ cel puţin avem organism autonomic în parochiĭ, deşi formal nu e înarticulat în legile ţării. Credincioşilor nostri în viaţa parochielor li-se deschide un larg câmp de activitate atât pe terenul administraţiuneĭ averilor bisericescĭ cât şi pe terenul şcolar. Numaĭ zel să fie, de lucru pot afla ceĭ buniĭ. Maĭ mult n'a provĕdut nicĭ unul din proiectele presentate congresului.

Cestiunile marĭ vor maĭ aştepta spre resolvire timpurĭ maĭ priincióse.

Şi aşa n'avem cuvinte de a fi tare supĕraţi pentru înfundarea carului autonomieĭ.

Dacă însĭ-şi catoliciĭ ar fi fost sinceriĭ şi nu s'ar fi atins de autonomia nóstră, póte că le ajuta Dumnezeŭ. Dar eĭ aŭ vrut autonomie din scopurĭ şi ţinte politice. Aŭ vrut să ne asimileze prin biserică. Şi dacă aŭ vĕdut că nu succede lucrul, aŭ încurcat iţele şi maĭ bine lasă lucrul întreg baltă.

Fie pe placul lor. Dar ceĭ chemaţi aĭ nostri din fruntea bisericiĭ să veghieze neadurmit, că în faţa apucăturilor felurite nu póte fi nimenea destul de precaut şi nu póte sci în inte, din care parte póte să urmeze pericolul.

La începutul anului.

(F.) *Şi El a venit în moşia sa, şi ai sĕi nu l'aŭ primit pe Dînsul,* se plânge s. Evangelist.

Nespusă a fost nefericirea la care a ajuns neamul omenesc prin păcat, totuşi când Domnul Isus Christos, ca să ne libereze a luat trup omenesc. *ai sĕi nu l'aŭ primit pe Dînsul.* Viflaimul şi-a închis porţile la nascerea lui, Ierusalimul l-a alungat şi restignit, păgânii încă numai cu ură şi persecutare aŭ întîmpinat biserica lui Christos. Toţi Apostolii aŭ trebuit să sufere mórte. S. Ioan deşi n'a fost omorît, totuşi fu aruncat într'un vas cu oleŭ ferbinte. Şi 17 milióne de martirĭ aŭ trebuit să sufere mórte, până ce Imperiul cel mare al Romanilor a primit credinţa lui Christos.

Dar şi despre mulţi dintre fiĭ bisericiĭ, carĭ aŭ primit s. botez să póte zice, *că ai sĕi nu l'aŭ primit pe Dînsul;* pentru că sînt numai cu numele creştinĭ şi trăesc păcatului. An după an lasă să trécă, fără de a-şi da samă de faptele lor, fără de a-şi deschide sufletul ca să-l priméscă pe Dl Christos în s. Cuminecătură. Causa pentru ce purced ast fel nu e alta, de cât că nu să cugeta la a dóua venire a lui Christos, esprimată în simbolul credinţiĭ „şi érăşi va să vie, cu mărire să judece viĭ şi morţi, şi împărăţia lui nu va avé capĕt".

4000 de anĭ a trecut de la scóterea strămoşilor nostri din paradis, până la venirea primă a lui Christos, când s'a născut după trup ca *Mântuitoriul* nostru. Şi acum érăşi îl aşteptăm, nesciind timpul când va veni ca *Judecător.*

Astăzi sîntem la începutul unui an noŭ, din timpul acesta nesigur al aşteptăriĭ; fie care din noĭ trebue să-şi dée samă de faptele sale din anul espirat, cercând. că óre făcut-a destul, ca să pótă întîmpina cu demnitate şi liniscit pe Judecătoriul; şi să-şi facă programul noŭ pe anul ce acum îi începem. Zilele nóstre de activitate sînt nesigure. şi póte chiar în anul acesta să se finéscă. Câţi aŭ fost dintre pretiniĭ şi cunoscuţiĭ nostri la începutul anuluĭ trecut tarĭ, sănătoşi, póte chiar în flórea vieţiĭ saŭ în zilele fragede ale copilărieĭ. şi acuma numaĭ sînt între ceĭ viĭ. Câţi aŭ trebuit să se presinte în anul espirat înaintea feţeĭ Judecătoriului, carĭ niciĭ nu s'aŭ cugetat la mórte; şi óre nu să póte, ca şi noĭ să fim constrinşi a ne presinta în anul acesta înaintea judeţului divin, unde Dl Christos judecătoriul nostru drept, ne va cere samă de tóte faptele nóstre şi apoĭ va pronunţa sentinţa, de la care ne va depinde tótă eternitatea.

Numaĭ un singur chip esistă spre a ne pregăti pentru óra morţiĭ: mai înainte de tóte trebue să rupem de tot cu viaţa pĕcătósă din trecut şi să depunem o mărturisire sinceră cu un propus firm de îndreptare, şi primind deslegarea de la preot, să ne nizuim a observa din tóte puterile nóstre ceĭ 15 §§. aĭ legiĭ creştine, ce se cuprind în cele 10 porunciĭ dumnezeeschĭ şi cele 5 bisericeschĭ. Fiind membriĭ societăţiĭ creştine trebue să ţinem statutele aceleia. Şi acesta nu e aşa greŭ pe cum ni se pare, pentru că bunul Dumnezeŭ ne e tata, care ne iubesce, în cât pe unul născut fiul sĕŭ l'a dat pentru mântuirea nóstră, ne-a primit de fiĭ adoptivĭ aĭ sĕĭ şi ne va da ajutoriul sĕŭ orĭ când îl vom cere, aşa că din partea nóstră să recere numaĭ o voinţă tare şi vom putea trăi ast fel, ca să fim gata în orĭ şi care óră a ne presinta înaintea judecătoriului. Şi voinţa acésta firmă o vom câştiga, dacă ne cugetăm cât de des la aceea, că pe cum e viaţa omului aşa îl va fi şi mórtea. — şi óre după mórte afla-vom îndurare?

Cualificaţia preoţilor. — Primim următórele şire vrednice de a ocupa pe câte-va momente gândirea nóstră:

În zilele trecute întrând în cancelaria unuĭ advocat din oraşul R. şi cerêndu-ĭ consultarea în unele afacerĭ juridice. după ce îmĭ dete consultaţiunea cerută mi-a zis:

„Părinte! Să fiŭ eŭ Ministru de Culte saŭ Mitropolit aşĭ schimba tot sistemul de creşcere al preoţilor şi anume aşĭ reduce studiile strict teologice de la patru la doĭ anĭ, iar în ceĭ alaltĭ doĭ aşĭ dispune să se propună dreptul civil."

„Domnule! Împĕrăţia nóstră nu e din lumea acésta. Sînteţi d-vóstre advocaţi destuĭ, numaĭ inimă să aveţi faţă de popor. Dacă fie care preot ar fi tot odată şi advocat atunciĭ advocaţiĭ ar fi peritorĭ de fóme. şi tocmaĭ aşa ar trebui atunci ca preotul să fie şi medic şi tecnic."

Breţc la 31 Decembre 1901. *Simeon Zehan.*

Revistă bisericéscă.

Roma. Acum e aprópe sigur, că Maestatea Sa Francisc Iosiĭ va face visită Sfinţiĭ Sale. Noul ambasador contele Széchsen, a discutat modalităţiĭ visiteĭ cu card. Rampolla. Se va urma şi acum ca cu prilejul visiteĭ împĕr. Wilhelm. După visita făcută regeluĭ Italieĭ, Maest. Sa se va sui la ambasada austriacă în ecuipagiul propriŭ şi aşa va merge la Vatican.

FEUILLETON.

De anul noŭ.

Vîndător e omul — vinde
La nădejdĭ şi la ilusiĭ
Tótă viaţa luĭ cu zor:
Tótă viaţa luĭ adună
Marfă multă, marfă bună,
Dar nu póte bietul prinde
*Un **an**, bun cumpĕrător!*

La sfîrşit de an le sacul
Plin de marfă nevîndută
Cum a fost la început . . . .
Dacă stă şi se socóte,
N-a vîndut nimica póte,
— Orĭ cât s'a trudit săracul —
La anul care a trecut.

Anul noŭ înse-l zorirea
Altor vremurĭ maĭ frumóse,
Toţi l'aŭ aşteptat cu dor . . . . .
Omul vesel îş adună
Altă marfă nóuă, bună,
Şi cercându-şi fericirea
Ér se face vîndător . . . .!!

. . . . . .

Aşĭ fel luptă înainte
An de an să-şi vîndă marfa,
Când grăbit, când maĭ domol . . .
În zădar le cércă óte . . .
Niciĭ în ciasul morţiĭ póte
De nădejdĭ, ilusiĭ sfinte.
N-o să-l fie sacul gol!!!

Emil Sabo.

DE DEPARTE . . .

— luĭ Ida. —

Aşĭ scrie . . . . dór de atâta vreme n'am maĭ scris nimic . . . .

. . . Gândurile mĕ năpădesc înse atât de năvalnic. Afară e un ceriŭ ca de vară, numaĭ crengile împodobite cu florĭ scânteitóre de néuă arată că e ĭérnă. Drăgălaşele paseriĭ, alungate de asprimea ierniĭ, se adăpostesc îmboţite pe sub coperişele caselor.

E ĭérnă. Focul pâlpăe în sobă împrăştiindu-mĭ promoróca descreţitelor imaginiĭ.

În juru-mĭ e tăcere, numaĭ glasul colindătorilor de afară, îl maĭ aud arare orĭ. În valul nostalgiilor nebune era să-mĭ uĭt că prăsnuim astăzi presara nascerĭĭ luĭ Christos.

De asta niciĭ nu mĕ mir într'atâta .... Atunci fie care îşĭ petrece în un cerc de prietiniĭ, de colegĭ, şi cu sgomot şi cu larmă . . .

O, îmĭ aduc aminte de tinereţă. de copilăria mea întrégă. Nespus îmĭ plăceaŭ atunci sările de Crăciun.

În póla mamiĭ ascultam la colinđile de afară . . . Şi eram atât de fericit . . .

Şi rînd pe rînd îmĭ vĕd tótă tinereţa, aniĭ dulcĭ de şcólă şi frumósele zile de Seminariŭ . . .

Involuntar tresar! . . .

Ca şi cum de un veac aşĭ fi părăsit zidurile Seminarului! Atâta mĭ-am uĭtat de eĭ, de plăcerile, ce sînt acolo . . .

Eram acolo mulţi — mulţi!

Şi nu observam în valul de glume, de jocurĭ şi de petrecerĭ, cum treceaŭ zilele ca nopţile veriĭ . . . .

. . . Mi-e próspetă încă în memorie sara de 16 Martie!

Cât entusiasm de nedescris şi însufleţire avîntată era în feţele nóstre, când într'o titanică amurţire de glasurĭ am pecetluit pe uşa, museuluĭ": „De pragul vieţiĭ ne maĭ despart zile 100!"

Îţi aducĭ aminte, tu prietine!

Era un moment solemn!

Câte-va vorbirĭ entusiaste s'aŭ rostit atunci pe tema acelor slove tipărite cu cretă . . .

În ferbinţéla fantasiilor nóstre tineresci eram cuprinşi de un dor avîntat, simţiam o iresistibilă dorinţă de a lupta şi noĭ odată — cu însăşi puterea vieţiĭ nóstre, de a lupta pentru idealul religieĭ sfinte, în slujba căreia ne-am dedicat . . .

. . . Şi era înălţător de inimĭ acea însufleţire virginală! . . .

Revistă politică.

Transvaal. Acuma numaĭ ĭese la iveală ce pierderĭ marĭ aŭ avut bieţiĭ Angleżĭ în lupta de la Twefontaine. 300 soldaţĭ aŭ fost prinşĭ, 240 răniţĭ, 3 tunurĭ, 167 care de muniţiĭ, 2000 puscĭ şi 100 care cu hrană aŭ căḑut în mânile Burilor.

În legătură se vestesce că Krüger, a primit pe un delegat al guvernuluĭ britanic, cu care a discutat modalităţile închieriĭ păcii.

SINÓDELE PROTOPOPESCĬ.

Tractul Morlăcii Decembre 1901.

De mult nu s'a maĭ cetit nimic în colónele „Unirii“ despre faptele şi întîmplările din tractul nostru, deşi fapte demne de adus la cunoscinţă publică sînt şi pe la noĭ.

Spre dovedirea acesteĭ modeste afirmaţiunĭ me rog a se da loc următórelor şire:

În 8 Nov. a. c. (sĕrbătórea stuluĭ Dumitru) s'a întrunit clerul tractual în sinod, sub presidiul vredniculuĭ protopop M. O. D. Ioan Pop.

La órele 9 s'a început s. liturgie pontificând dl protopop, cu asistenţa clerulŭĭ tractual. După cetirea Evangeliuluĭ, pontificantele ţinu o conţiune morală fórte instructivă, care a avut un efect nespus asupra ascultătorilor.

După finirea s. liturgiĭ s'a deschis sinodul prin o vorbire potrivită din partea dluĭ protopop, carele ne ceti şi o frumósă disertaţie — reoglindând în colorĭ viĭ starea social morală modernă şi indicând ca mijloc de sanare a relelor socialĭ *îmbrăţişarea adevĕrurilor revelate de Isus.*

Ca puncte maĭ momentóse desbătute în acest sinod notez:

1. Cestiunea fondului de salarisare a clerului.

S'a decis ca din ajutoriul de stat să se cedeze — necondiţionat — 10% în favorul acestuĭ fond. Apoĭ să se róge Preaveneratul Ordinariat, să procure şi asigneze preoţimiĭ intenţiunĭ, din stipendiul cărora jumĕtate asemenea să se cedeze pentru fondul amintit. — Ţin a accentua aci dorinţa unanimă, de a se statorĭ din partea Preaveneratei superiorităţĭ o uniformitate óre care cu privire la percentele cedate din ajutoriul de stat. Vor fi destule districte protopopescĭ, carĭ urmând esemplul districtului Ludoş, vor fi decis să cedeze 25%, dar póte să fie şi de acele, carĭ nu vor fi decis nimic. De óre ce însĕ fondul de salarisare are menirea să recompenseze în câtva pe preoţiĭ desconsideraţĭ la împărţirea ajutoriuluĭ de stat şi de aceştia vor fi de bună samă în tóte districtele, — eo ipso se poftesce, ca tóte districtele protopopescĭ să sucurgă la sporirea acestuĭ fond în o formă.

2. Cestiunea înfiinţăreĭ reuniunilor de temperanţă.

Încă în sinodul din 4 April a. c. să adusese decisiunea, ca să se înfiinţeze reuniunĭ de temperanţă în tóte parochiile din tract şi s'a cerut de la Preaveneratul Consistor aprobarea statutelor. Avĕnd însĕ în vedere împrejurarea, că aprobarea acestor statute din partea guvernuluĭ, póte să întîmpine dificultăţĭ, sinodul de acum a decis, ca înfiinţarea reuniunilor deja proiectate, să se facă cu statute locale.

Zelul probat a dluĭ protopop şi interesul manifestat din partea preoţimiĭ faţă cu acestă cestiune atât de momentósă, în curênd are să producă resultate îmbucurătóre.

3. Cestiunea concubinatelor.

Pentru a se pune stavilă ulteriórel lăţirĭ a acestuĭ viţiŭ adênc tăiător în viaţa morală a poporuluĭ, sinodul a adus următórea decisiune: Concubinariĭ de câte orĭ li se vor îndeplini funcţiunĭ sacre, vor avé să solvéscă în cassa bisericiĭ o mulctă banală egală cu competinţa stolară preoţéscă din respectiva parochie.

Ast fel de pedepse din cas în cas s'aŭ aplicat şi până acum în parochia Ciucea. Şi póte tocmaĭ acesteia este a se atribui — în primul loc — împrejurarea, că în parochia acésta de peste 1200 suflete, — pe lângă tot contactul poporuluĭ cu diferitele confesiunĭ conlocuitóre, chiar şi cu nazarei — astăzĭ abia sînt 3—4 părechĭ concubinare.

Pedepsele banali aplicate cu prudinţa recerută încă şi maĭ mult efect vor avé în parochiile scutite de influinţele străine.

S'aŭ maĭ desbătut şi alte cestiunĭ, dar fiind acestea maĭ mult de interes local, pentru cruţarea spaţuluĭ le trec cu vederea.

fratele.

SCRISÓRE DIN VIENA.

— *De la corespondentul nostru.* —

Viena 1902.

Câte speranţe prăbuşite, câte durerĭ trăite!

E un slab rîset de bucurie, că a trecut greul zileĭ de ierĭ şi e un tremur de frică pentru nesiguranţa zileĭ de mâne.

Şi se aud şi chiote, dar aceste par asemenea chiotelor unuĭ copil, care în nópte, cércă prin chiote se dovedéscă, că nu se teme. Şi e nópte pe aci fie care îmblând pe pipăite, fără se scie hotărît la ce ţîntă va ajunge. Aprópe nime nu e care să fie aşa de naiv,

---

De aceea şi doriam atâta să ne vedem la largul vieţiĭ . . . . . .

. . . . . Astăzĭ aŭ trecut aceste 100 zile, şi alte sute de zile după acele . . .

De pragul vieţiĭ am trecut — sîntem acum în însuşĭ toiul vieţiĭ . . .

Ţie, prietine dragă, cum îţĭ pare acum? . . .

Atuncĭ — de sigur nu pricepeam în de ajuns, ce o se ne întimpine din colo de pragul acesta.

Ne aşteptam noĭ la pledecĭ şi lupte, şi le doriam — dar prea idealiste eraŭ atuncĭ gândurile nóstre.

Azĭ — pare mi-se — începem a raţiona în alt chip maĭ domol, maĭ bĕtrânesce.

Nicĭ nu e mirare.

Atuncĭ neatinşĭ încă de mâna esperinţelor reale, şi nepricepĕtorĭ încă de marile nevoĭ în lupta vieţiĭ — era firesc să socotim maĭ altcum, să simţim maĭ tineresce — în înţeles maĭ ideal . . .

Feliuritele miseriĭ ce întâlnim în lupta vieţiĭ nu le puteam încă socotĭ atuncĭ.

Numaĭ acum — în toĭul vieţiĭ fiind — vedem că tóte acele momente de însufleţire şi dorinţĭ avîntate de atuncĭ, aŭ fost maĭ mult efectul unor întruniri colegiale — nisce plăcerĭ dórĕ . . . . şi de loc nu le pot socotĭ ca nisce adevĕrate însufleţirĭ şi temeînice îmbărbătărĭ pentru lupta din viitor . . .

Însufleţirile unor inimĭ tinere de cele maĭ multe orĭ sînt momentane — pe neaşteptate rĕsar în noĭ — ca umbra, şi pier pe urmă fără a lăsa după ele semn — pe cum nu lasă umbra . . . . .

Şi că aŭ fost atarĭ însufleţirile nóstre: sîntem noĭ de vină óre? . . . . .

Vreaŭ să afirm, că esemplele de zel pur creştinesc, de luptă obstéscă, de iubire de neam, să culeg de pe catedrele şcóleĭ şi încă din cărţile cărturarilor cu adevĕrat marĭ . . .

Din cărţĭ însĕ maĭ obositor, maĭ anevoios şi maĭ în silă, căcĭ de celea maĭ multe orĭ aceste cărţĭ de învĕţătură staŭ pline de praf pe rafturile dulapuluĭ . . . .

Ér catedrele şcóleĭ propovĕduiaŭ maĭ mult sciinţă gólă şi sécă . . . .

Şi — pare-mi-se — că nu grăesc falsitate, când afirm aceste . . . .

Cu drag îmĭ aduc aminte de un iubit dascălŭ al nost, care din când în când ne maĭ împărtăşia unele cunoscinţĭ de lume, de ómenĭ . . . . Deapururĭ va merita pentru acésta iubirea şi stima nóstră . . . . .

. . . Ne-am trezit însĕ în lupta vieţiĭ. Acum numaĭ începem a pricepe ce însemnaŭ vorbele nóstre pecetluite pe uşa saleĭ de studiu . . .

Prea nu se asĕmănă vederile nóstre de atuncĭ, cu cele de acum.

Tot ce-am adunat din şcolĭ, de prin cărţĭ — e prea puţin în lupta vieţiĭ. Atâtea sbuciumărĭ de creerĭ, atâtea gândurĭ spulberate pe sama fie căruĭ pas, ce-ţĭ vine înainte . . .

Ne lipsesce mult, fórte mult — şi póte — chiar viaţa întrégă n'ar fi de ajuns ca să nu-ţĭ maĭ lipséscă ceva.

E grea, e fórte grea lupta vieţiĭ — şi înmiit de grea, lupta preoţilor luĭ Christos.

Azĭ vĕd maĭ bine — tóte le vĕd în claritatea lor, dar îs atât de multe, îs atât de variĭ lipsele nóstre, în cât te-aĭ înfiora dacă n'ar fi credinţa în Dumnezeŭ . . .

Abia am trecut peste pragul vieţiĭ — sîntem numaĭ la început. Dar până în urmă, pe unde vom pribegi óre?

Ce resultate vom dobîndi?!

Acum să fie însufleţirile, acum să fie entusiasmul! . . . . . .

. . . Ĕră îmĭ uitasem, că prăznuim preziua nascerii luĭ Christos.

Atâta m'am abătut cu gândul.

Maĭ resună câte o colindă pe afară. Din noŭ îmĭ vĕd copilăria şi dragile timpurĭ de atuncĭ . . .

. . . Din vîrful dealuluĭ albit de ninsóre, cobóră peste vale dângătul singuratic de clopot . . .

Îmĭ aduc aminte — e ceasul nascerii luĭ Christos. Me închin cu evlavie! — Tu eştĭ nădejdea marginilor pământuluĭ! Şi ne rugăm Ţie Dumnezeuluĭ nostru!

Ruda — 1902.

Petru.

se crédă, că viitoriul va fi mai bun ca trecutul, orĭ barem aşa cum a fost trecutul —, drept aceea cu fețe triste si cu paşi şovăitorĭ trec ómenii, pe aci, pragul anului nou.

Situaţiunea politică în Austria e de atare natură, că în zilele cele mai apropiate trebue să se întîmple lucrurĭ de o influinţă generală.

Cuvintele min. presed. Koerber „orĭ-orĭ" aŭ trecut ca un curent electric prin corpul Austrieĭ. S'aŭ ridicat vorbirĭ peste vorbirĭ.

Cu tóte aceste înse nime nu crede, că morbul chronic al parlamentului va puté fi lecuit, redându-i-se puterea de lucrare baremĭ pe vre-o câte-va zile. Parlamentul va fi tot cel vechiŭ căcĭ lipsesce înţelegerea. — Tótă speranţa s'a pus acuma în conferinţa de înţelegere între Boemĭ si Nemţi, ce a proiectat'o Ministrul preşedinte. — Boemiĭ şi Nemţiĭ, Nemţiĭ şi Boemiĭ — o melodie ce să cântă deja de 40 de anĭ, fără să îndrăsnéscă cineva a păşi hotărît cu punerea pe note a cânteculuĭ. — Trebue lăudat poporul Boem pentru hotărîrea cu care-şĭ pretinde, — şi nu cere —, drepturile sale naturalĭ şi istorice. Ceea ce doresc vor şi dobîndi, căcĭ nu va trece mult şi vor fi domniĭ situaţieĭ politice în Austria. Mai tóte posiţiile sînt ocupate de eĭ. şi Ungurii bine sciŭ acésta şi fac faţă veselă Boemilor, dar norocul până acuma nu le-a prea suris.

Cu formulă hotărîtă şi pe faţă de înţelegere, atât dintre Germani cât şi dintre Boemĭ, nime nu îndrăsnesce să léşă, că îi-e frică de radicalĭ, carĭ încă îĭ atacă numaĭ de cât, numindu-i „trădătorĭ naţionali." — Boemiĭ luptă pentru federalism, Nemţiĭ — copiĭ resfăţaţi, ţîn încă cu încăpăţinare la egemonia lor. — Şi înţelegere nu se va face cu tóte, că casa arde.

Atâtea cestiunĭ arţetóre sînt a căror realisare pretind unirea forţelor.

Afară de grijile caseĭ lor propriĭ mai sînt apoĭ grijile renoireĭ pactuluĭ econmic, ce se face cu Ungaria.

Ungurii îş bat pintenii, zîngănitul lor a trecut graniţa, producêndu pretutindenea sânge réŭ. — Eĭ vreaŭ să se foloséscă de ocasiune, ca se ieie ceva din noŭ de la biata Austria. — Dar Vienezul îşĭ înţelege slăbiciunea luĭ şi a prins de veste ce vrea prietinul ungur. Ura contra Ungurilor cresce şi se întăresce zilnic. — Véd şi Nemţiĭ, că ungurul nu e un aliat cum ar trébui să fie.

Certele interne şi sbuciumările naţionalităţilor, carĭ sînt o adevĕrată nefericire pentru Austria, pe cum şi greutatea renoireĭ pactuluĭ cu Ungaria, sînt lucrurĭ carĭ sguduie posiţia Austrieĭ în Europa.

La pocalul amărăciunilor interne s'a mai adaus scirea că Italia cércă să iesă din tripla aliantă. Acesteia i se ascriŭ apoĭ mişcările Polonilor austriacĭ contra Germanieĭ. — Politica franceso-rusă îşĭ vede de drum: Rumpe Italia de cătră Germania şi Austria. — Pe Austria o învrăjbesce cu Germania, ridicând Poloniĭ contra imperiuluĭ german. — Şi aşa Austria, dacă nu se va recunege, va remâné singură înduşmănită de mórte cu vecinii şi cu casa ardênd. Şi acest aer de grijĭ apasă într'un mod înăduşitor Viena.

*

Un simptom fericit s'a observat, că teatrele încep a se descătuşa de sub acel „vis maior" care apăsa viaţa morală creştină într'un mod atât de fatal. Cu escepţiunea alor treĭ teatre, tóte celelalte jucaŭ la cânteculu „semitic" — un joc, că dacă nu era moral era filosemit. Şi se întîmplaŭ acestea aci în „oraşul lui Lueger", de care tremură jidanii ca de mórte, dar apoĭ în fericita Ungaria ce a remas óre ne pângărit de mâna murdară a jidanilor!

Locul prim între teatre considerat din tóte punctele de vedere, îl ocupă opera, care stă în fruntea teatrelor din Europa. Urméză apoĭ teatrul „Burg", care ca edificiŭ e un capd'operă. Îĭ lipsesce înse o acustică bună.

*

Îngerul a adus de anul noŭ Vienei tramvaiurĭ electrice. — Bietele dobitóce sînt puse de aci înainte „ad acta."

Lueger voesce să cumpere tóte tramvaiele pe sama oraşuluĭ. — Acest bărbat providenţial servesce cu devotamînt şi abnegaţiune capitala. Scie să foloséscă orĭ ce ocasiune, ce póte să aducă ceva bine oraşuluĭ împărătesc. — Prin edificarea câtorva fabricĭ de electricitate a sciut să aducă în corn de capră pe proprietariĭ tuturor celor alalte fabricĭ. Prin o apucătură istéţă a deobligat pe acţionariĭ tramvaielor să foloséscă electricitate de la fabricile oraşuluĭ, afară de aceea o mulţime altele folosesc numaĭ electricitate de a oraşuluĭ. — Şi aşa străiniĭ vrênd nevrênd trebue să-şĭ vîndă fabricile lor oraşuluĭ.

Viaţa socială în Viena e una dintre cele mai morale ce se póte vedé undeva în oraşele creştine. Aci e o mândrie a fi creştin catolic. Neamţul reformat e privit şi considerat de neamţul catolic ca jidov.

Reformaţiĭ cu marcele lor lucră febril, dar planul lĭ s'a zădărnicit grozav, de când cu fericita întîmplare, că Moştenitoriul de tron a luat asupraşi de a fi protectorul societăţiĭ şcólelor catolice, carĭ lucră cu un succes minunat contra refomaţilor şi a naţionalităţilor.

*

Naţionalistiĭ germani aŭ suferit o lovitură crâncenă cu retragerea „moralistuluĭ" Wolf, care a fost sufletul mişcăriĭ „los von Rom und Österreich" şi „hin zu Deutschland". Bine se fiŭ înţeles „moralistul" nu s'a retras, ci a capitulat într'un mod ruşinos. El, care atăcase şi-şĭ bătuse joc de morala s. Liguori, a ajuns legat de stîlpul ruşineĭ.

*

Cu anul noŭ a sunat un puternic strigăt de alarm ca ceĭ maĭ marĭ se pună staviă: invasiuneĭ jidovilor asupra universităţiĭ, a technicieĭ şi a şcólelor reale. — Năpădesc jidovi ca lăcustele, că e aprópe Ungaria.

Sînt zile grele, şi ómenii staŭ gata de luptă.

Valica.

DIN SECUIME.

Giurgeŭ la 31 Decembre 1901.

Sfârşitul anuluĭ şi apropierea marilor Sĕrbătorĭ românescĭ, me îndémnă imperios, a trimite acésta modestă corespondinţă, cu care me simţesc dator preţuiteĭ nóstre foi: „Unirea."

Recunosc cum că multe şi interesante raporturĭ, s'ar fi putut trimite — ca fórte acomodate pentru un organ ca „Unirea" — din acest ţinut, dar de o cam dată, vor, trebui să remână în sicriul anuluĭ ce espiră.

Nu pot înse să nu reflectez la câţiva articolĭ apăruţi în Nriĭ 36 şi 50 a. c. din „Unirea" şi Nriĭ 162, 228 şi 239 a. c. în „Gazeta Transilvanieĭ", carĭ tractéză *câte ceva* despre stările românescĭ din aceştĭ munţi aĭ Carpaţilor osticeĭ.

Durere înse, că acest „ceva" însémnă: stărĭ posomorite şi întristătóre pentru present şi prin urmare îngrijitóre pentru viitoriul acestor Românĭ, cu deosebire cele comunicate în Nrul 36 aĭ „Uniriĭ", de şi fericitul nostru bĕtrân preot Michail Dobrean, ne-a lăsat de moştenire învĕţătura „cele bune să se adune cele rele să se spele."

Bun lucru ar fi făcut respectiviĭ corespondenţi, dacă ar mai fi atins şi alte córde şi chestiunĭ, care taie adânc în esistinţa şi viitoriul acesteĭ poporaţiunĭ române, isolată de marele corp naţional.

Acésta e de lipsă, cu atât mai vîrtos, cu cât este prea bine cunoscut interesul mare, cu care pressa magiară de tóte nuanţele, tractéză chestiunea secuiéscă, care în mare măsură atinge şi starea precară a Românilor de pe acest pământ numit „secuiesc." S'aŭ luat şi se vor lua tóte măsurile şi mijlócele posibile pentru uşurarea stăreĭ critice în care aŭ ajuns Secuiĭ, mai mult din vina lor, respective a conducătorilor, carĭ n'aŭ căutat de cât de interesele lor private.

E aprópe sigur, că cu sórtea Românilor conlocuitorĭ şi supuşi la aceleaşi sarcine, nu-şĭ va bate nimenea capul din partea stăpânireĭ.

Acésta se vede din ţinuta de până acum, mai în sémă a acelei presse, care a dat alarma pentru scăparea Secuilor, pe când de Românĭ îşĭ bate joc şi agitéză contra lor.

Aşa „Elenzék" în Nrul 160 de la 17 Iuliŭ a. c. ocupându-se şi de aceştĭ Românĭ, îşĭ bate joc de originea lor, arătând că aŭ fost aruncaţĭ aicĭ, din România, de cătră un cal uriaş care în timpurile străvechĭ, aflându-se cu piciórele în Secuime, cu capul ajungea în bogatele sĕmănăturĭ din România; din care causă voind Românii să-l alunge şi acăţându-se de cóma calului, aŭ fost aruncaţĭ pe pământul Secuiesc, unde se află şi de presinte.

În Nrul 178 de la 1 Iuliŭ a. c. a luĭ „Egyetértés", descriindu-se veneraţiunea ce o păstréză Românii din Ciuc, memorieĭ luĭ Kossuth, — în armata honvedilor din Secuime aŭ luptat sute de Românĭ distingêndu-se şi sacrificându-şĭ şi viaţa — îĭ apostroféză cu: „ne higyunk az oláhoknak addig a mig meleg."

E tristă şi îngrijitóre cu adevĕrat, starea Românilor din Secuime în multe privinţe, dar totuşi nu e aşa desperată, în cât cu puteri unite şi abnegaţiune, de care aŭ dat frumóse esemple în trecut, să nu se pótă susţinea baremĭ în posiţiunea actuală, până se vor îndrepta şi împrejurările.

Atât din tradiţiunile moştenite de la înaintaşiĭ acesteĭ poporaţiunĭ române, cât şi din documentele vechĭ autentice, se constată deplin, cum că numaĭ cu multă abnegaţiune şi luptă, s'aŭ putut apăra şi păstra bunurile şi caracterul deosebit a acestuĭ popor, de care alte neamurĭ aŭ fost despoiate.

Numaĭ aşa cu marĭ greutăţĭ s'aŭ putut ajunge după o luptă de 200 anĭ, la succesele constatate, în Şematismul archidiecesan jubilar de pe 1900 la pag. 332—346. Aceste

date istorice, comparate cu cele din conscripția făcută de vicariul Aron la 1750. apărută în fóia „Transilvania“ Nr 117 din Novembre a. c. pag. 247—248. despre starea Românilor din „Archidiaconatus Szépvizienzis sedes siculicalis“ astăzi districtul protopopesc gr. cat. al Giurgeului. ne arată destul de evident. în ce stă puterea și viitoriul acestor Români.

Cu deosebire sunt de mare moment și semnificative aceste date prețióse pentru Românii din ținutul Giurgeului.

Pe când în Ciucul de sus. se aflau la 1750, numai 3 comunități bisericești române Szépvizul. Ghimeșul și Szent-Domokoșul cu 672 suflete, la carî aparțineau 17 filii cu 813 suflete la olaltă: 1485 astăzi după 150 ani, se află tot numai 3 parochii matre cu 2138 suflete la care aparțin 31 filiî cu 1761 suflete române, la olaltă: 3889 de și poporațiunea română din fiiliile Loves. Cosma, Tatárbur, Rachitiș și Csigioș, e colonisată în rîmpurile mai nóuĕ cu peste 700 suflete, prin urmare poporațiunea străvechie din cele 17 filii a dispărut aprópe cu totul.

Cu mult mai îmbucurător s'ați desvoltat poporațiunea română în ținutul Giurgeului, adăpostită între munți de influințele din afară.

Acéstă poporațiune la 1750 era constituită numai în 2 comunități bisericesc matre și avé: Vasiabul și Varvizul cu 374 suflete și 7 filiî cu 901 suflete la olaltă 1275. Acéstă poporațiune — de nu cum va Bicazul aparținea Moldovei — în 150 ani. s'a ridicat la 14991 suflete. constituită în 12 parochii matre cu biserică și 10 școli. și 9 filiî cu 756 suflete în mare parte magiarisate ca și cei 2286 din Ciuc.

Aceștî 15848 Români. nu numai prin limbă, portul și tradițiunile religióse curate. ci și prin sacrificiile pentru cultura românéscă sînt vrednicî a fi considerați de membre sănătóse și activî ai poporului din care fac parte.

Pe cum în trecut așa și în venitor, pentru a se putea susține și progresa cu celelalte popóre ale patriei, sînt avisați aprópe numai la forțele lor propriî. Din acestea s'ați înființat și acum instituțiunile religióse-culturalî estimate în 209 681 coróne 92 filerî din aceste forțe se susțin școliile poporalî cu jertfe anualî de 15961 coróne 43 filerî dintre carî numai 600 coróne de la stat și 600 coróne din fondul școlastic archidiecesan.

În fața acestei marî și grele probleme, este de lipsă să amuțéscă și înceteze orî ce altă tendință și disensiuni, din carî isvoresc, ca o apă tulbure și infectă, certele și interesele egoistica, sbicinite și de către Mult Onorata Redacțiune în Nrul 36 a. c.

Acéstă datorință și chemare se impune cu atât mai tare, cu cât înșiși compatrioții: Secuiî la sĕrbătórea Crăciunului-gregorian, prin „Bethlehemesiî lor“ punênd în gura îngerului. care trezește pe păstoriul român cuvintele mult cuprinzĕtóre: „skole moî Barbule. sze merem la Bethlehem városában ke szo nászkut Iezuska“ provócă indirecte pe toți Românii din acest ținut. la deșteptare prin credință viuă, concordie și pace. spre bunăstare materială și morală spre binele comun.

Fie ca sĕrbătorile române ce le așteptăm cu dor prin cântarea îngerésc și prin strălucirea steleî în sacrificiul străbun, să lumineze mințile și înblînzéscă inimile tuturor Românilor și din acest ținut. întărindu-le voința spre activitate rodnică și în anul ce bate la ușa bietului Român în vécul al XX-lea.

Sĕrbători fericite!

Sentinela.

„An nou fericit!“

Ca rescumpĕrare a felicitărilor de ss. Sĕrbători aŭ intrat la fondul subsidiar al preoților următórele sume:

transport . .	35	cor.
Emil Sabo. Blaș	2	„
George Vlassa. Eger	4	„
Dr. Iuliu Maniu. Blaș	5	„
Moise Brumboiu. Tohan . . .	5	„
Ariton M. Popa. B.-șésă . . .	2	„
Nic. Togan. Sibiu	3	„
Dr. Eugen Bran. Teaca . . .	5	„
Ioan Fodor. Blaș	2	„
Dr. Vas. Suciu. Blaș	2	„
Vleslu Pop. Blaș	2	„
I. Hațegan. Dêrgea. colectă . .	22	„
Suma . .	91	„

MAĬ NOŬ.

Fóia oficiósă publică promoțiunea graduală a canonicilor din capitlul lugoșan, numind pe Ill. Sa *Petru Pop,* de preposit, pe Rsmul *Beniamin Densușan,* de canonic lector, pe Rsmul *Ioan Boroș,* de canonic custode, pe Rsmul *Mihaiŭ Gianu,* de canonic cancelar. În același timp de canonic prebendat a fost numit Rsmul *Nicolaŭ Nestor,* vicariul Hațegului.

Întru mulți ani!

Noutăți.

Dorim din inimă tuturor colaboratorilor, cetitorilor și spriginitorilor foii nóstre: Anul nou cu fericire!

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Ioan Popa. Petru Popa. Nonic Popovici. Artimon Popa și Dumitru Popa locuitorî în Velțiu. aŭ donat sfintei nóstre biserici gr. cat. un rînd complet de vesminte bisericesc. în preț de 110 coróne. Vasile Șerban și Nicolae Cioban măestru zidar. a cumpĕrat pe sama sfintei nóstre biserici un prapor frumos violet în preț de 24 cor. Pentru carî fapte nobile dăruitorilor în numele poporului credincios, li-se aduce și pe calea acésta mulțămită, rugând pe bunul Dumnezĕŭ să le răsplătéscă însutit pentru jertfa adusă sfintei nóstre biserici. *Ioan Muntean,* coop. gr. cat. — În numele curatoratului bisericesc gr. cat. din Ghelar esprimăm mulțămitele nóstre călduróse acelor donatorî. carî aŭ grăbit cu ajutorul lor a împlini lipsa nóstră arzetóre, de am putut cumpĕra un ornat complet preoțesc și o cruce de mână. Binefăcĕtoriî sînt următorî: Stimatele Dómne: Lengyel 10 cor., Florea 10 cor. și Onorații Domnî: Ladislaŭ Țuțuraș 10 cor., N. N. 10 cor.. Ioan Hans 10 cor.. Lascuțian Iosif 5 cor., Gostian Carol 4 cor., Pasc Pompeiŭ 2 cor., Pasc Ludovic 2 cor., Simirian Antoniŭ 2 cor., Lascuțian Nică 2 cor., Pasc Ioan 2 cor.. Pasc Benedec 1 cor.. Stoica Maria 1 cor. Ĕr credinciosul nostru Ioan Murășan arangênd un bal poporal ne-a adus. ca câștig curat 14 cor. Bunul Dumnezeŭ se reverse binecuvîntarea sa asupra marinimoșilor binefăcĕtorî a sfintei nóstre biserici. În numele curatoratului. *Cornel Lengyel de Bagota,* paroch.

Nascerea Mântuitorului Nostru a fost serbată cu tótă solemnitatea. Sta liturgie a fost pontificată de Escel. Sa Mitropolitul cu numerósă asistință. Predica a fost rostită de Escel. Sa. Cântările le-a esecutat corul mixt a prof. Murĕșanu și Papiŭ. La prânzul dat la Curte a fost invitate 36 persóne: membriî Vener. Capitul și profesoriî de la tóte institutele de învețămînt ș. a. Primul toast l'a rostit Rsmul *Gavril Pop,* pentru Escel. Sa Mitropolitul *Victor,* care respunzĕnd a vorbit pentru óspeți.

Din Archidiecesă. Preotul *Teodor Petran,* din Totelec. distr. Cluș, fiind pus în deficiență din causă de morb. pentru ocuparea acesteî parochiî se escrie concurs cu terminul de 1 Faur n. Venitele parochialî sînt statorite în fasiunea de congruă în suma de 296'54 cor. — Cu terminul de 20 Ian. n. se escrie concurs pentru ocuparea stațiuneî învățătorescî din *Slimnic.* Emolumentele sînt: 334 cor. ajutor de stat, 266 cor. din repartiție, cuartir liber, 2⁰ lemne și folosirea grădineî.

De ale învățătorilor. O veche și drépta dorință a învățătorilor, care a fost reclamată de atâtea orî și în urmă chiar prin reuniunea archidiecesană, acum s'a împlinit. Prin hotărîrea consistorială de dto 7 Dec. 1901. Nr. 6489. se anunță, că de notar al senatului scolastic parochial, are să funcționeze tot de una învățătorul, care în același timp e și membru ordinar al aceluia, bucurându-se de tóte drepturile, de carî se bucură celalalțî membri. Se esclude casul, când e de a se judeca o atacere personală saŭ disciplinară a învățătorului. în casul acesta el nu póte lua parte la aducerea hotărîrilor.

Craniul lui Petőfi. „Budapesti Hirlap“ și după el și celealalte ziare magiare, publică nesce scrisorî interesante, din carî resultă, că craniul poetului Petőfi se află în museul din Blaș. La recercarea societățiî Petőfi și în special a ministrului Wlassics, craniul a fost închis în o cassă de fier, spre a fi asigurat contra vreuneî subtragerî. Se aștéptă sosirea uneî comisiuni din Pesta, încredințate să studieze craniul marelui poet magiar, căduț la Sighișóra. În nrl. viitor sperăm să dăm informațiî mai detaiate.

Convocare. Societatea academică social-literară „România Junĕ“ din Viena, își va ține a XXXI. ședință generală Luni în 13 Ianuarie 1902 în sala de la Restaurantul „Goldenes Kreuz“ VI., Mariahilferstrasse 99. Începutul la órele 8 sara. Pentru comitet: cand. mech. *Gavril Barbul,* președinte; stud. forest. *Grigorie Bârtoiu,* secretar I. Oferte marinimóse în folosul cabinetului de lectură să primesc cu mulțumită. — Despărțĕmîntul Ludoș al Asociațiunii își va ține la 19 crt. adunarea generală în *Lechința.*

Emigrați renturnați. La 20 Dec. gendarmiî de la Rutka, aŭ reîntors de la gară 16 emigrați, carî voiaŭ să mérgă la America. dar parte n'aveaŭ pașapórte. parte aveaŭ false Mai toți sînt români din comit. Făgăraș și Tîrnava-mică. carî aŭ luat drumul pribegieî, din lipsa de lucru. S'aŭ aflat la eî 3500 cor. carî li-s'aŭ secuestrat, dându-li-se numai spesele de drum, către casă.

Necrolog. † *Elena Dumbravă,* fica dlui Vasile Dumbravă, inspector regesc de matricule în Dobrițin. a încetat din viață Miercurî în 25 Decembre st. n. la 3 óre diminéță în etate de 18 anî. după lungî și grele suferințe. împărtășită fiind cu sf. sacramente ale muribunzilor. Rĕmășițele pămîntescî ale scumpeî defuncte aŭ fost înmormîntate în 27 Decembre st. n. în cimiterul gr. cat. din Gilău.

† *Hortensia Roșian* n. *Laslo,* soția admin. prot. al tr. Cluș Ștefan Roșian, a repausat azî diminéță.

Fie-le țĕrîna ușóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O surprindere de anul nou,

humoresc̆ de Friedrich Thieme.

Prietinii se îmbrățoșară, și de bucuria revederei saltau din tótă inima.

„Cum îți merge, confrate?“

„Așa, sciĭ, dar ție?“

„Deto, ér așa.“

„Ernst, eŭ vĕd că tu aĭ un cuget reservat.“

„Și tu încă.“

„Ședĭ, iubite, între noĭ nicĭ un secret. Mărturisesce-mĭ totul.“ Și Otto aședă pe Ernst pe sofa cea de piele a chiliuței sale.

Totuși — până nu vom istorisi maĭ de parte, trebue să scie cetitorul, cine sînt adecă Ernst și Otto. Ambiĭ, Otto Friese și Ernst Köcher aparțin la tagma medicilor. Amîndoĭ sînt încă tinerĭ, 27 până în 29 anĭ. Ambiĭ s'aŭ etablat numaĭ de curênd și ambiĭ n'aŭ încă praxă. „Așa, iubite prietine, unde te strînge păpucul?“ întrebă Otto prietinesce. „Eŭ nu cred, că dóră tu aĭ devenit nervos — din prea marea încordare orĭ din causă că pacienții nu te lasă nóptea să dormĭ?“

El suspină. „Cel din urmă cas obvine din când în când,“ respunse acesta rîdînd amar. „Eĭ îmĭ răpesc somnul, de óre ce me lasă să tot dorm. Sînt de o jumĕtate de an pe piciórele mele, și — credi-me — de abia avuĭ o duzină de pațienți!“

„Să ți-o cred?“ bombăni Otto. „Omule, de aĭ putea tu arunca o privire fugitivă în odaia mea de consultărĭ, aĭ observa, că eŭ cetesc de urît în decursul teribilului timp pe Robinson, chiar așa de singuratic era și el. Poftescĭ o țigară?“

„Chiar voiam să te rog — mulțam. Sciĭ tu, de ce venĭĭ?“

„Eĭ, s'aud.“

„Vreaŭ să storc banĭ de la tine.“ Otto rîse cu energia unuĭ tată de eroĭ. „Să storcĭ de la mine banĭ? Ți-aĭ pierdut mințile! Și cam câți banĭ, de-ĭ iertat a întreba?“

„Am lipsă de 20.000 marce.“

„20.000 marce? La ce? Vreĭ dóră să-ți iaĭ tălpășița?“

„Ba nu, dar vreaŭ să cumpĕr un stabiliment de cură. Tu dóră cunoscĭ sistemul inventat de mine, de a cura radical tóte bólele cu apă.“

„De sigur, și-l aflu escelent.“

„Spre a-l putea pune în practică, trebue să fundez saŭ să credesc un stabiliment. Atunci în scurtă vreme voiŭ ajunge cu metoda mea la renume, vadă și avere.“

„Despre aceea sînt sigur.“

„Eĭ, și acum chiar mi se îmbie o favorabilă ocasiune. Doctorul Charpie de aicĭ, vrea să-și vîndă stabilimentul pe sub mână. L'așĭ căpăta pentru un bagatel, în localitățile ce esistă așĭ puté introduce un sistem noŭ de cură și esperiența mea în tratările pațienților meĭ ar forma basa. Să plătesc cel mult 50.000 marce, 30.000 le am eŭ, îmĭ maĭ lipsesce bagatelul de 20.000, și eŭ nu posed în tótă lumea întinsă a luĭ Dumnezeŭ un spirit bucuros spre jertfă, care se depună aceea sumă. Tu ești ultimul meŭ refugiŭ.“

„Dar tu sciĭ, cât îs de sĕrac.“

„Hm — eŭ credeam, că tu aĭ o mătușe saŭ așa ceva rudă, care după lege să-ți crediteze un capital necesar pentru scopul etablărei.“

„N'am pe nime.“

„Daună, — ne am fi asociat și purtam institutul în companie.“

„O frumósă ideă, Ernst. Și de așĭ avea banĭ, numaĭ de cât așĭ pune și maĭ mult spre acel scop — eŭ sînt sigur, că am reeși splendid. Dar așa chiar și eŭ așĭ avea lipsă de 3000 marce, căcĭ sînt într'o situațiune și maĭ próstă de cât tine.“

„De cât mine? Imposibil! Cugetă, amice, de nu întreprind afacerea numaĭ de cât, îmĭ sbóră frumósa ocasiune dinaintea nasuluĭ.“

„Și eŭ pierd pe frumósa mea Iosefa, dacă până la anul noŭ nu-mĭ plătesc datoriile — și anul noŭ e peste cincĭ zile.“

„Cum așa?“

„Ascultă numaĭ,“ zise tinĕrul medic suspinând adânc. „Tatăl Iosefeĭ e un om original — om bun, dar curios. Când ceruĭ pe Iosefa la anul noŭ trecut, mĕ întrebă, de am datoriĭ. Sigur, respunseiŭ eŭ, am. — Câte? — Aprocsimative treĭ miĭ de marce. — Bine, respunse el, eŭ de alt cum n'am de observat nimic contra dumnitale, dar copila mea trebue să între în împrejurărĭ netede. Eŭ nu vreaŭ, ca ea să se mărite după un om, care să-și plătéscă datoriile de student din zestrea nevesteĭ sale. Eŭ sciŭ că dta iubescĭ pe Iosefa, și Iosefa te iubesce pe dta, ast fel îți daŭ un an pentru regularea afacerilor dtale. Acum te-aĭ etablat, un om tinĕr n'are marĭ și multe pretensiunĭ, dacă dta la viitorul an noŭ îmĭ viĭ aci ca liber de datoriĭ, veĭ avea pe fica mea. Până atunci eŭ îmĭ țin cuvîntul dat, maĭ mult nu, atunci trebue să vĕd de alt bărbat pentru Iosefa, căcĭ atunci voiŭ veni la convingerea, că în dta m'am înșelat.“

„Ce urs! — și eștĭ plătit?“

„Ce întrebare? De unde să iaĭ și să nu furĭ? Pe lângă tótă soliditatea, păstrarea etc. aŭ maĭ crescut datoriile cu 300 marce. Privesce aci lista, aci sînt însemnate tóte acurat — o Ernst, eŭ sînt cel maĭ nefericit din muritorĭ! Peste cincĭ zile e anul noŭ, și eŭ cunosc pe bĕtrânul, el e om de cuvînt.“

„Trăsnete și fulgere! — Atunci poți împrumuta cele 3000 de marce pe conta zestreĭ?“

„Nu-ĭ iertat să plătesc datoriile cu banĭ împrumutați — abstrăgênd de la împrejurarea că e de parte de mine cugetul să fac un ast fel de trafic.“

„Atunci, firesce, nu se póte ajuta,“ respunse Ernst în mod neaprobător. „Nu ți se póte ajuta ție, și nu mi se póte ajuta mie. Ambiĭ putem fiuera a pagubă. Și cât era de frumos, de puteam fi companiștĭ!“

Ambiĭ amicĭ se despărțiră supĕrați.

II.

Încetul, cu încetul trecură una, dóuĕ, treĭ zile — și anul noŭ era aci, și Dr med. Otto Friese se afla tot ca maĭ înainte. Încă 24 óre și sórtea luĭ se va decide, Iosefa va fi pentru el pierdută pe vecĭ! Umbla desperat — nimic nu-l puté mântui de cât o minune, și în zilele nóstre sînt rarĭ minunile, dacă peste tot maĭ sînt.

După ce clocise destul acasă, se decise în fine să iasă din celula luĭ; se repedi la hotel, se guste binemirositorul punciŭ de anul noŭ în societatea câtorva amicĭ. Tonul luĭ Bachus nu tinde în ast fel de momente balsamul recoritor pentru inimĭ sdrobite, căcĭ nóptea târdiŭ, Otto merse acasă, de și ceva maĭ clătinându-se ca de comun, cu sufletul rănit — póte că fu prea mică dosa luată spre însănătoșare. Dormi-se cu visurĭ grozave până în ziua albă, atuncĭ se scormonii în perinile sale — ceriule, de ce să se maĭ și scóle? Dóră totul era pierdut, totul!

Afară suna clopoțelul — aha, împărțitorul de epistole! El nu află demn de a se osteni să deschidă; ce ĭ-ar fi și maĭ putut aduce cursorul Podbielski? Conturĭ și gratulărĭ góle — pah, le aruncă de o parte; mult de ar fi luat în mână pe aceea de la iubita luĭ. Biata copilă s'o fi rescolind negreșit între frică și neliniște — nu alta, dar se morĭ de nĕcas! Ast fel maĭ sună încă de dóuĕ orĭ — în decursul înaintea amézii tot de una mâna unuĭ cursor de postă trăgea clopoțelul, spre a-ĭ inmanua urărĭ nóuĕ și conturĭ vechĭ. O scia înainte că nicĭ un pacient nu-ĭ conturbă liniscea.

Dar totuși și patul își pierde farmecul, după ce a stat cineva destul de lung timp în el. Otto se ridică în fine, își făcu toaleta, beu cafeaua, și numaĭ după aceea se decise să cerceteze conținutul lădiței de epistóle. Mulțimea nu promitea ceva îmbucurător. Maĭ întâiŭ alese pe cele micĭ în format de gratulărĭ de anul noŭ, vĕdu repede corespondințele, numaĭ pe ceea a Iosefeĭ lipi un sărut — și numaĭ după aceea apucă covertele cu format negustoresc. Firmele tipărite pe ele îĭ spuneaŭ destul, toțĭ creditoriĭ luĭ eraŭ representați, nu lipsia nicĭ unul,

„Chiar ca și când s'ar fi vorbit, ca pe anul noŭ să-mĭ facă un ceas posomorît,“ bombăni Dr Friese nĕcăjit. „Frumos an noŭ!“

„De sigur, pe cum presupuneam — din cafeneaua societățiĭ un rest de 450 marce — tu prostule!“ El chiar voi să arunce fóia la o parte, când îĭ bătu la ochĭ o însemnare din jumĕtatea inferióră a foiĭ.

„Ce maĭ scrie aci prostul — de sigur me rógă de grabnica solvire? Suma.... ce-ĭ, ce-ĭ acésta? Suma o primiĭ cu mulțămită și sincere urărĭ de anul noŭ — da, óre visez eŭ? Ce-ĭ vine óre bunuluĭ bĕtrân?

„Curios, el a fost pururea om cinstit póte vrea să-mĭ ștergă suma, dar nu primesc.

Monologisând ast fel rupse epistola Nro 2. „Vaĭ, de la croitorul Kahr — 380 marce — și? Suma primită cu mulțămire — poftesc an noŭ fericit — sînt eŭ fermecat?

Cuprins încă de curiosul sentiment desfăcu epistola Nro 3. Într'adevĕr, suma solvită — Nro 4: — asemenea resultat. Tot quietanțiĭ, nu lipsia nicĭ una!

„Acésta e o adevĕrată poveste din 1001 de nopțĭ!“ Otto se pipăi pe frunte, se scărpină în urechiă — nu era vis! Datoriile luĭ eraŭ în adevĕr plătite, aci eraŭ documentele în regulă, în marinimositatea creditorilor nu maĭ credea.

Un lung interval stătu pe gândurĭ, își spărgea capul să afle deslegarea enigmeĭ, dar în zădar, — în zădar, — în fine se ridică cu convingerea că enigma nu se póte deslega.

„E egal“, zise el de odată, și începu a juca prin chilie, „e egal, cine a plătit datoriile, lucrul principal rĕmâne, că sînt plătite, de ar fi fost din partea mea chiar Belsebub în persónă, cel ce le-a plătit!

La tótă întîmplarea dorința mi se împlinesce, Iosefa e câștigată, hura!“

Apoĭ își pachetă voios quietanțiile în portmoneŭ, se îmbrăcă în haine de mare ținută și grăbi spre părintele iubiteĭ.

Bătrânul ședea pe sofa, fumând din pipa luĭ cea lungă.

„Dta eștĭ, domnul Dr? Credeam că nu o se maĭ viĭ. Aĭ aplanat totul?“

„Totul.“

„Arată-mĭ quietanțiile.“

Otto îĭ întinse legătura de quietanțiĭ. Într'aceea întră în lăuntru și Iosefa, care audise vócea iubitului eĭ.

„Otto, tu ți-aĭ ținut cuvîntul?“ Și cu brațele deschise alergară îndrăgostiții spre olaltă, dar bătrânul întră între eĭ.

„Halt — asceptați — maĭ întâiŭ trebue să esaminez quietanțiile.“ Acest lucru îl făcu în modul cel maĭ consciențios.

„Aĭ dta și un specificator al datoriilor dtale?“ întrebă el după un interval.

„Regret — eŭ îmĭ făcusem o listă completă, dar mĭ-a dispărut într'un mod cu totul necunoscut.

„Dta ne asigurezĭ pe onórea Dtale că datoriile nu le aĭ plătit cu banĭ împrumutațĭ?“

„De sigur.“

„Bine — aci îți aĭ quietanțiile.“ Bătrânul se ridică de la locul luĭ, întinse luĭ Otto quietanțiile și puse mâna Iosefeĭ în a luĭ Otto. „Acum fiți fericiți, copiiĭ meĭ! de séră vom serba logodna.“

III.

Acésta fu o zi fericită de anul noŭ pentru Otto. În fericirea luĭ nu se maĭ cugeta la secretul, căruia avea de așĭ mulțămi fericirea și frumósa mirésă.

Așa după câteva zile îĭ veni în minte rara întîmplare. El esamină în secret pe mirésa luĭ — ea nu scia nimic despre afacere. Întrebă apoĭ pe unĭĭ din creditorĭ, eĭ nu sciaŭ nimic, eĭ primiseră banĭĭ cu asignațiune postală dată în numele luĭ, cu recercarea, ca quietanța să i-o trimită luĭ ast fel, ca să-ĭ ajungă la mână chiar în ziua de anul noŭ.

În zădar își maĭ sfârma Otto capul de a afla pe cel ce i-a solvit datoriile, — în fine se lăsă de orĭ ce căutare, sperând, că generosul necunoscut va eși însuși la iveală — în cas dacă reflectéză să-și maĭ aibă paralele, la din contră — cu atâta maĭ bine.

La un pătrar de an după logodnă, fu cununia tinereĭ părechĭ, apoĭ mirĭĭ călătoriră patru săptămânĭ în Italia, după aceea se întórseră în frumos aranjata lor casă, și numaĭ după aceea ascepta Otto în fie care séră și diminéță câte 2 óre după pacienți, care nu voiaŭ se vină sub nicĭ un preț. —

În ziua a treia după reîntórcerea sa întră în fine cineva în sala de așteptare a Druluĭ Otto, cea luxuos aranjată, decorată cu tablourĭ scumpe și provĕdută cu jurnalele cele maĭ próspete. Dr Otto Friese tândălia prin sala de alăturea; ca diplomat astut însĕ își propuse să lase pe străinul în așteptare un bun pătrar de óră, spre al face să crédă, că tocmaĭ are un pacient în tractare, pe care după consultațiune l'a espedat afară pe o altă ușe. El tocmaĭ se pregătea a face, ca cel din sala de așteptare să audă deschiderea ușeĭ laterale, când ușa ce conducea din salonul de așteptare se deschise cu sgomot, și o vóce bine cunoscută îl luă peste picior:

„Nu te maĭ osteni, Otto, — eŭ cunosc șarlatănia.“

„Oh, tu eștĭ Ernst.“

Ernst se apropie. „Eŭ sînt în tălpĭ.“ Se îmbrățișară vechiĭ amicĭ și-și strinseră mânile cu căldură.

„Cum îți merge ca căsătorit? Eștĭ fericit?“

„Fericit? Sînt rĕsfățat de fericire!“

„Me bucur! Me bucur!“

„De ce n'aĭ venit la ospețul meŭ?“

„Nu putuĭ, unchiul meŭ a fost fórte bolnav, trebuia să staŭ la el — sciĭ tu.“

„Ți-aĭ cumpĕrat institutul?“

„Da, erĭ. De aceea și sînt azĭ aci. Mâne trebue să-l plătesc, și de aceea am venit să te rog să-ți plătescĭ partea de 23.000 marcĭ.“

„Eŭ?“

„De sigur. Tu aĭ dorit să-mĭ fi companistul meŭ — zestrea muĭerieĭ tale o veĭ fi primit prompt.“

„Până la cel din urmă filer.“

„Și te învoești?“

„Vezĭ bine, dacă me voești — e o afacere sigură și promite succes bun. Muĭerușca mea nu va avea nimic contra. Apropos! Tu pretindĭ 23.000 marce, mie mi se pare că era vorba numaĭ de 20.000?“

„Hm! Și cele 3000 pentru datoriile tale nu le computĭ?“

„Așa dară tu — le-aĭ plătit?“

„D'apoĭ cine?! Eŭ calculaĭ așa: Eŭ maĭ am lipsă de 20.000 marce spre a-mĭ asigura institutul. Tu, ca să câștigĭ 50.000 aĭ lipsă numaĭ de 3000.

Eŭ poședeam 30.000, tu nimic. Ce póte fi maĭ simplu, de cât ca eŭ să pun 3000 spre a-ți asigura ție 50.000, ca apoĭ eŭ să câștig de la tine 20.000? Eŭ îmĭ făcuĭ planul numaĭ de cât, când fuĭ la tine, și-mĭ permiseiŭ a pitula în ascuns lista datoriilor tale, ce era înaintea mea pe masă.

Tînerul medic rise cu hohot și căḑu în grumazii amiculuĭ sĕŭ.

„Bine făcușĭ, Ernst, pentru acésta îți voiŭ fi mulțumitor în tótă viața. Dar acum să mergem la scumpa mea Iosefa, să-ĭ spunem gluma și la o sticlă de burgunder să ciocnim pentru fericirea nóstră, pentru întreprinderea nóstră și pentru secretul surprinderei de anul noŭ!“

trad. **Ion Pop Reteganul.**

HÂRTIĬ VECHĬ.

Prealuminate Dómne Episcope!
mie Preamilostiv Părinte!

Părințéscă Mărieĭ Tale scrisóre de dto 2 Ian. a. c. cu cea maĭ înaltă bucuriune o am primit, și am cunoscut inima cea de părinte, ce aĭ către mine și cu cât rod aĭ lucrat în rîndul meŭ la Curte, îndemnat de însuși a Mărieĭ Tale firéscă bunătate, după ce mĕ aĭ cunoscut din mărturia acelor doĭ preavredniciĭ preoți, a cărora bunăvoința către mine maĭ de înainte o sciŭ, prea îndatorat dară mĕ vedĭ Mărieĭ Tale cu totul întru atât, cât nicĭ cu cuvinte de cum cu alte nu sum harnic potrivită facereĭ de bine mulțămită Mărieĭ Tale a arĕta, însĕ sciŭ, că alta resplătire nu poftiți maĭ tare, fără ca pe cum și prin preaprețuita scrisóre mĕ dogenescĭ să port slujba ce mi-se va încredința spre *slava luĭ Dumnezeŭ și binele neamuluĭ*, în care nădejde Te aĭ și pus cu milostivire pentru mine, cu tótă silința întru acea și eŭ voiŭ fi rugând pe milostivul Dumnezeŭ, cât ca să-mĭ deie dar și putere spre aceea.

Cât ca pe Măria Ta și prin smerite rugările mele să te fericéscă în vecĭ.

Întru alte următórea scrisóre până acum am primit: *„Reverendissime Dne mihi observandissime!* Per gratum mihi est, ad aestimatissimas Rssmae Dvae Literas d. 5-a hujus mensis exaratas, cum rescribo, simul etiam gratulari posse, Eidem Munus Episcopi Graeci Ritus non Unitorum in Trannia per benignam Mattis Ssmae Resolutionem ex Clementia Regia collatum esse. Nec dubito quin Rssma Dvra se muneri huic, cum emolumento Altissimi Servitii et Boni Publici obeundo parem atque Clementia Regia dignum praestitura sit. In reliquo etc. Vienae die 21. Xbris 810. paratissimus ad servitia *Samuel C. Teleki* m. p. *)

Care milostivă scrisóre socotindu-o cu maĭ mult privată, am făcut pentru ca prealaudatului cancelariului mulțămită, așteptând a mĕ învrednici de alta maĭ de obste, care după ce va sosi, calea către Beciŭ voiŭ întocmi-o prin Oradea, spre a mĕ puté mângâia de prealuminata față Mărieĭ Tale și sfînta drépta întru mulțămită și închinăciune a ți-o săruta spre dobândirea binecuvîntăriĭ fericite în drum.

Domnul Buday notarușul Consistoriumuluĭ cu adevĕrat de tótă nădejdea ar fi în călĕtoria aceea, ba tocmaĭ de lipsă, ca un bărbat harnic ce este, când eŭ cu sciința și învĕțătura tocmaĭ nu mĕ așa pociu lăuda, dară nu sciŭ, cum îl voiŭ puté dobândi, fiind că slobozenia Domnieĭ Sale vine de a se mijloci de la Curte prin Tesaurariatul Betlean, carele fórte în silă se îndura de dînsul.

Întru alte aduc închinându-mĕ cunoscuteĭ milĭ părintescĭ a Mărieĭ Tale și maĭ în colo cu tótă cinstirea rĕmân

Al Prealuminateĭ Mărieĭ Tale,

Szász-Sebes în 4 Ian. 1811.

Preaplecată slugă și client:

Vasilie Moga

r. t. paroch. la Szász-Sebes.

Bibliografie.

A apărut:

Documente privitóre la Constantin-Vodă Brîncoveanu, la Domnia și sfîrșitul luĭ, publicate cu o prefață de *N. Iorga*. Bucurescĭ, Institutul de arte grafice și editură „Minerva“ 1901. Un volum de XXIII+176 pagine, edițiune fórte elegantă, cu o prefață de distinsul istoriograf N. Iorga, carele ne descrie în colorĭ viĭ și în stil poetic viața de la curtea „Domnuluĭ muntean, bogatuluĭ, înțeleptuluĭ și vestituluĭ principe.“ Se recomandă călduros tuturor celor ce se ocupă cu istoriografia română. S'a tipărit cu cheltuiala principeluĭ Constantin Basarab Brâncoveanu. Cartea nu este pusă în comerciŭ, dar dl C. Basarab Brâncovan (Bucurescĭ, Str. Scaune, 22/2) ține exemplare la dispositia persónelor, ce se ocupă serios de istoria poporuluĭ nostru.

„Semănătorul“, Nr. 4 cu următorul sumar: Exposiția Grigorescu, A. Vlahuță. — Midas (nuvelă), I. Gorun. — Pe munte (versurĭ), G. Coșbuc. — Victimele „plagiatuluĭ Carageale“, I. G. — Nópte de vară (poesie), Elvira M. — Singura palmă, V. Cioflec. — Din trecut, G. Morocianu. — Năframa Anĭĭ (poesie), M. Cunțanu. — Agata Bîrsescu, C. Xeni. — Poesia (sonet), St. O.

*) În scrisórea acésta contele Samuil Teleky din Viena cu datul 21 Dec. 1810 respunde la epistola luĭ Vasiliŭ Moga din 5 Dec. a aceluiași an, și îĭ gratulézĕ de denumirea de Episcop al Transilvaniei pentru neuniții de ritul grec esprimându-și sperarea că de acest oficiŭ se va arĕta vrednic împlinindu-l după așteptarea Maestății Sale spre binele și folosul public.

Iosif. — Din Heine, I. Darie. — Respunsuri, Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foii nóstre, trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe $^1/_2$ an.

Cadouri potrivite:

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul **3** cor. Se póte procura de la editor orî tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil.

Ben Hur, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 2 cor. 90 b. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membrii societăţii de lectură „Inocenţiu Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţii, pag. 287, preţul 2 coróne.

Clipe de repaus de Sorcova, un volum elegant şi plăcut. Are 208 pag. şi costă 2 cor. „Sorcova" cunoscutul scriitor de la Braşov ne e destulă garanţie de spiritul, cu care sînt scrise schiţele şi foiţele adunate în acéstă broşură.

G. Coşbuc: **Răsboiul nostru pentru neatîrnare**, ed. III. Bucuresci, edit. C. Sfetea, preţul 1 cor.

G. Coşbuc: **Povestea unei coróne de oţĕl**, Bucuresci, edit. C. Sfetea, cu o mulţime de ilustraţii, preţul 1 cor. 50 b.

Posta „Unirii".

„Căpraru din Cârnecia". Să nu zicem „imitaţie" saŭ »localisare«, pentru că gluma asta, am cetit'o de mă zi în o foe umoristică? Pentru sĕrbătorî a fost târziŭ, dar e bună şi pe altă dată.

V. B. Mulţumită, vom folosi-o altă dată; cea de mai de mult n'o mai publicăm, aveam alt articol.

P. T. Adresa e următórea: *Fraţii Oros, Wheatland-Pa P. B. Nr. 203. Nord-America.*

G. P. în *S. n.* Apelul Dtale, adresându-se la persóne numite, nu-i putem publica, mai bine scrieţi-le direct. De alt cum obiectul apelului Dvóstre şi ca idee, e ceva prea neîndatinat la noi.

P. S. în *R.* Câte ceva de pe acolo vom primi cu plăcere. Succes bun la începutul carierei.

Am primit şi achităm abonamentele plătite de la:

Lapuş pe an. 1899. *Tîrnaviul-mic* pe 1901 şi 1902 sem. 1. *Dr. A. L. Orade* pe an. 1902. *Hodişa* pe an 1901. *Apa* pe an. 1901. *Csanálos* pe 1902 Ian.—Marte. *Esc. S. Ep. Orade* pe 1902. *Ciugudul-de-jos* pe an. 1900. *Ucea-sup.* pe an. 1898 sem. 2-lea şi 1899 sem. 1. *Zabran* pe 1902 sem. 1. *Aruncuta* pe an. 1901. *P. P. M. Băcăŭ* pe 1900 sem. 2-lea şi 1901 sem. 1. *Milaşul-mare* pe an. 1897 şi 1898. *Mischiŭ* pe an. 1900 şi 1901 *Boiţariul-sup.* pe an. 1895, 1896, 1897 şi 1898 *Căpuşul-de-Câmpie* pe an. 1896 şi 1897. *Furlog* pe 1896 şi o parte din 1897. *Gurghiŭ* pe an. 1899. *Cherelus* pe 1901 sem. 2-lea. *G. H. Gherla* pe Oct.—Dec. 1901. *Miraslău* pe Oct.—Dec. 1899

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articlii sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fini, mirositorî albi un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăţi mari mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei veciînice"

Patent Guillon din Paris.

Singur acest Aparat dă o „lumină veciînică" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 orî câte 24 óre cu o flacără frumósă liniştită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roşie-rubin, vinĕtă orî verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 orî 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă şi lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roşie, vinĕtă orî verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl —·54
1 Lăduţie de transport şi rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiţă ungară, şi să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6—8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, apoi după o patentă duplu rafinat se aşĕdă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o fineţă estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară şi rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o coşarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artişti academici, fórte frumos şi solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică mai mari . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roşie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globuri şi ciucuri . . . . . fl. 8·80
Aceleaşi cu ciucuri mari fórte frumoşi . . fl. 9·80

Luminî din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materii 1 kilo fl. 2·75 cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. cm.	118	96	79	66	56	47
cu gros. de	$3^1/_2$	$2^1/_2$	2	$1^1/_2$	$1^1/_2$	$1^1/_2$

Luminî bisericesci noi exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungi	lungi	lungi	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	26 cm.
cu grosim. de	$3^1/_2$	$2^1/_2$	$2^1/_2$ cm.	2	$2^1/_2$	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos şi nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins şi stîns
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoţei în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoţei mai mari şi mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniţă şi naviculă
din argint de china, argintit . . . . . fl. 17·—

Stieluţe de cristal
pentru vin şi apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai mari, părechea . . . . . fl. 1·80
Anume, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint noŭ fl. 1·80

Afară de obiectele aci înşirate liferez orî ce altele pentru biserică şi garantez pentru bunătatea orî căre marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 5—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanţi de curte ces. şi reg. pentru materie de mătasă şi ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".

recomandă

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plasşanice, baldachine, prapori etc. cum şi tóte utensiliile şi vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivot, artoclasie, trichiriŭ şi dicherii, cădelniţe, candele, sfesnice, candelabre etc. tóte pregătite solid şi cu preţul cel mai ieftin de fabrică.

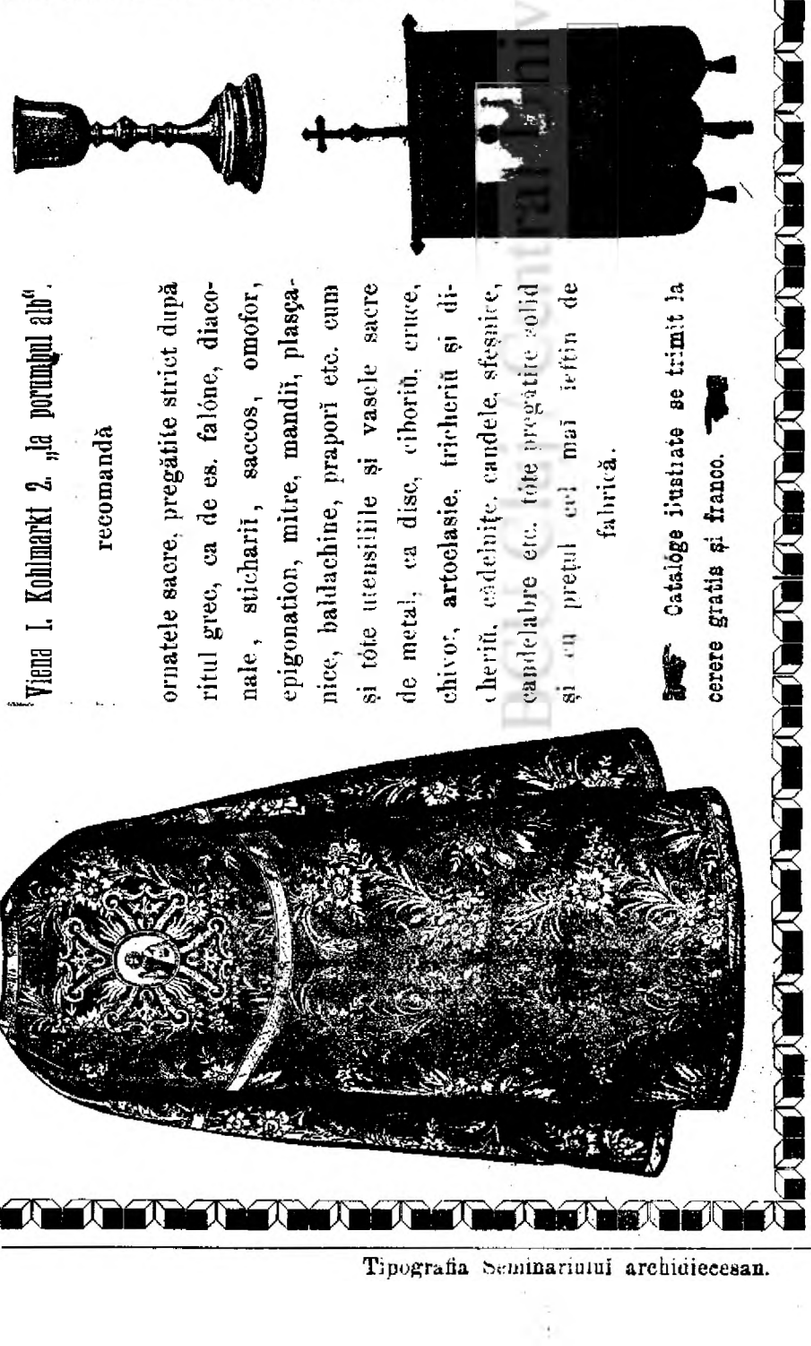

Cataloge ilustrate se trimit la cerere gratis şi franco.

(52) 4—10

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blas.

Anul XII. Blaş 18 Ianuariŭ 1902. Numĕrul 3.

Autonomia catolică.

Am arĕtat în articolul prim din numĕrul trecut, ce vederĭ domnesc între singuraticele partide ale membrilor adunaţi acum la congresul autonomieĭ catolice.

Ţinênd samă de importanţa netăgăduită, ce o aŭ hotărîrile acestuĭ congres, adunat chiar acuma la Budapesta, am luat dispoziţiĭ, să avem raportorĭ specialĭ la acel congres, carĭ să ieĭe anume notiţiĭ pentru noĭ.

Se spun cu ast fel de ocasiĭ multe lucrurĭ, sînt momente, carĭ altora nu le lasă nicĭ o impresie, dar pentru noĭ sînt importante, şi nu e bine să fie trecute cu vederea.

Raportoriĭ nostrĭ să vor nisui să urmăréscă cu tótă atenţia desbaterile congresuluĭ şi se însemne ast fel de momente, dacă se vor da.

Începem azĭ cu publicarea rapórtelor despre fie care şedinţă şi vom urma tot aşa până ce se va termina congresul.

Se prevede că mult nu va decide nicĭ de data asta, pentru că vederile singuraticelor partide sînt în mare opoziţie una cu cealaltă. Mai că şi acum congresul îşĭ va ămâna lucrările sale pe vreme îndelungată, până ce se vor mai schimba ómeniĭ şi împrejurările.

Marele pericol de care era ameninţată şi biserica nóstră prin proiectata autonomie probabil va fi delăturat.

Congresul autonomieĭ catolice.

— *Raport special al „Unirii“.* —

Şedinţa I.

Joĭ în 9 Jan. s'a ţinut în casa magnaţilor prima şedinţă a congresuluĭ autonomieĭ catolice. De faţă sînt prelaţiĭ în frunte cu Vaszary, Schlauch, Samassa, Császka pe cum şi alţi dignitarĭ bisericeştĭ şi un mare numĕr de celebrităţĭ politice ca Zichy, Apponyi, Rakovsky, Ugron etc. President e primatele Vaszary.

După verificarea protocoluluĭ din şedinţa trecută, presidentul pune întrebarea, dacă congresul este învoit a lua de basă discuţiunei *proiectul nou de autonomie,* întocmit amĕsurat pretensiunilor guvernuluĭ pe cum şi a corulŭi episcopesc, de comisiunea de 27 saŭ nu-l primeşte?

Primul orator contele *Zichy Nándor* nu primeşte proiectul noŭ, fiind că nu aceea i-a fost însărcinarea comisiuneĭ de 27, ca să vină cu un proiect noŭ de autonomie, ci ca în proiectul vechiŭ şi primit de către congres să ia în considerare şi părerea minorităţiĭ. Un proiect primit nu se póte considera de neesistent şi apoĭ nicĭ aşa nu e sigur congresul, că guvernul ar fi aplicat a primi proiectul acesta noŭ, pe care îl înaintéză acuma comisiunea de 27. Din contră el are informaţiĭ, cum-că guvernul nu primeşte nicĭ chiar proiectul acesta.

Se alătură la proiectul vechiŭ si cere, ca acela să se pună la desbatere.

Iuliŭ Hoványi referentul comisiuneĭ de 27, ia în apărare proiectul, care este întocmit ast fel, încât *după judecata omenéscă* trebue să-l priméscă şi guvernul. De alt cum proiectul noŭ nimic nu dă din drepturile formulate în proiectul vechiŭ, chiar de aceea comisiunea de 27, a formulat *o declaraţiune* în care congresul nu abzice de drepturile, ce i-le asigură legile ţărĭĭ, ci îşĭ reservă dreptul de a şi le validita în decursul timpuluĭ, când şi împrejurările politice îĭ vor fi mai favorabile.

Contele Apponyi Albert propune ca discuţia să se începă pe basa proiectuluĭ noŭ. Subcomisiunea de 3, a tractat cu guvernul, dar trebue să comunice, că n'a putut cădea de acord cu părerea aceluia întru tóte.

Aŭ mai vorbit Ugron, Rakovszky apoĭ şedinţa s'a amânat pe ziua următóre.

Şedinţa II.

President contele Iuliŭ Szapáry. În şedinţa de astăzĭ s'a continuat discuţia generală, mai ales asupra punctuluĭ, că óre congresul póte să continue discuţia, când nicĭ nu cunóşte părerea guvernuluĭ cu privire la autonomie.

Delegatul Simonyi-Semadam a făcut propunerea, ca comisiunea de 27 să refereze mai întâiŭ despre pertractările avute cu guvernul şi numai după aceia să se discute în merit. Dacă guvernul, a zis Simonyi nu voieşte să ne deie autonomie, atunci nu ne mai tot pórte cu vorba. Spună-şĭ părerea pe faţă si atunci nu va trebui să ne dăm drepturile din mână, ci ni-le vom pretinde aşa după cum legile ţărĭĭ ni-le asigură.

Propunerea luĭ Simonyi-Semadam o sprijinesc Rakovsky, Ugron, Zichy etc. În contra eĭ a vorbit contele Apponyi. Comisiunea de 27 nu póte să facă nicĭ o referadă oficiósă despre concesiunile guvernuluĭ, de órece nu le-a primit acelea în mod oficios, dară comisiunea de aceea totuşi şi-a ţinut de datorinţă a aduce şi aceea ce a înţĕles numai pe cale privată, la cunoscinţa congresuluĭ. Decĭ chiar de ar face comisiunea referadă despre pertractările avute cu guvernul, acésta nicĭ decum nu ar fi obligătóre pentru guvern.

Pnêndu-se la vot, propunerea luĭ Simonyi-Semadam a căzut cu 45 contra 67 de voturĭ. Dintre episcopĭ a votat pentru propunerea luĭ Semadam contele Mailáth, Csáky, Várossy, pe când ceĭ alaltĭ în frunte cu Schlauch, Samassa etc. aŭ votat contra.

Şedinţa III.

Sâmbătă a fost una dintre cele mai interesante şedinţe ale congresuluĭ catolic. A vorbit Apponyi despre pertractările subcomisiuneĭ de 3 avute cu guvernul, ér enunciaţiunile luĭ aŭ fost de mare importanţă. Galeria încă era ticsită de lume. Presidiéză din noŭ Vaszary.

Apponyi şi-a pus tótă dialectica în cumpĕnă numai ca congresul să priméscă proiectul acest noŭ al comisiuneĭ de 27.

În vorbirea sa de astăzĭ a marcat liniile între carĭ să póte crea autonomia catolică.

Înainte de tóte a spus, că comisiunea de 27 a ales 3 membri din sînul sĕŭ, carĭ s'aŭ pus în conţelegere cu episcopii, cu carĭ aŭ şi căzut de acord în curênd asupra punctelor principale. Cu guvernul aŭ pertractat următórele treĭ puncte cardinale:

1. *Umplerea beneficiilor mari.* Cu privire la punctul acesta guvernul rĕmâne pe lângă dreptul sĕŭ de până acuma şi recunóşte numai dreptul de *observare* al senatuluĭ autonomic.

2. *Administrarea averilor.* Ministrul a escepţionat pasagiul formulat în elaboratul prim de autonomie despre administrarea averilor bisericescĭ. Pasagiul acesta — *„administrarea averilor este dreptul autonomieĭ catolice“* — vine în contrazicere cu art. III. 1848 şi de aceea nicĭ aicĭ nu póte da autonomieĭ alt drept, cel mult dreptul de aşĭ putea face observările la una orĭ alta poziţie.

Comisia a renunţat atunci la dreptul de administrare, dacă guvernul ar fi aplicat a da autonomieĭ dreptul de *preliminare.* la ce ministrul a rĕspuns, că dreptul de preliminare fiind un drept superior celuĭ de administrare, cu atât mai puţin póte renunţa la acest drept.

Mai interesante aŭ fost emuciaţiunile luĭ Apponyi, cu privire la *şcóle.* Elaboratu I. al comisiuniĭ de 27 enunţă, cum că conducerea şcólelor superióre: universitatea din Bpesta, academiile etc. o iee din mâna ministruluĭ reservîndu-şĭ autonomia şie-şĭ

dreptul acesta, atât în cea-ce se ţine de denumirea directorilor, cât şi aceea a profesorilor. Cât să ţine de şcólele superióre, ministrul a declarat, că nu e aplicut a recunóşte nicĭ un fel de drept de amestec al autonomieĭ. În ceea ce atinge însĕ şcólele mediĭ (gimnasiĭ. scóle reale, comerciale) părerea ministrului s'a apropiat de cea a comisiunei. Ministrul e învoit la aceea. ca autonomia să aibă dreptul de a candida treĭ la scaunul de *director* la scólele mediĭ, dintre carĭ ministrul să denuméscă unul; denumirea profesorilor însĕ şi-o reservă şie-şĭ şi aicĭ nu e aplicat a face autonomieĭ nicĭ o concesiune.

Ce ne rĕmâne decĭ nóue? a întrebat Apponyi. Ne rĕmân scólele poporalĭ, aicĭ putem să ne validităm tóte drepturile. Putem să creăm comune bisericescĭ tarĭ şi prin ele opiniune catolică conscie. Putem să dăm un avînt neprevĕzut spiritului catolic, să creăm un public catolic tare şi conştient de drepturile sale. Putem să ducem spiritul acesta, ce îl creem noĭ în scólele poporale mai sus, în scólele mediĭ. la care avem directorĭ de aceia pe carĭ noĭ i-am candidat şi trebue să ştim, că directorul este inima, centrul. sufletul unuĭ gimnas.

Impresia după vorbirea lui Apponyi a fost, că splendidul discurs şi dibăcia lui oratorică a câştigat maioritatea congresului pentru proiectul nou al comisiunei de 27.

Lui Apponyi i-a rĕspuns Zichy Nándor cu puternice argumente. A arătat că guvernul n'a lăsat absolut nimic din punctul sĕu de vedere. A adunat congresul autonomieĭ numaĭ silit, ca să moméscă pe un timp opinia publică catolică, revoltată prin legile politico bisericeştĭ. Astăzĭ, când şi aşa s'aŭ liniştit spiritele. numaĭ are lipsă de a face concesiunĭ nicĭ de a crea autonomie catolică. Ce lipsă vom avea de scólele poporalĭ, când aceea ce am sădit noĭ acolo, o va infecta curentul cosmopolit şi ateist ce dominézĕ astăzĭ în scólele mediĭ? Că directorul îl candidăm noĭ, dar cine îĭ va fi stăpânul? Dóră şi influinţa directorului asupra uneĭ scóle mediĭ atîrnă de ia stăpânul care îĭ porunceşte şi de la calitatea corpuluĭ profesoral. Stăpân îĭ va fi ministrul, corpul profesoral va fi denumit tot de ministrul, unde vedeţĭ decĭ aci crearea uneĭ sĕnătóse opiniĭ catolice?

Opositia l'a aplaudat însufleţit pe bĕtrânul Zichy.

Şedinţa IV.

Judecând după împresia generală şi deducênd după modul cum aŭ fost primiţĭ oratoriĭ, contrarĭ punctuluĭ de vedere a guvernului. maioritatea congresului nu pare a fi pentru primirea proiectului elaborat de comisia de 27.

După verificarea procesului verbal din şedinţa trecută preş. contele *Iuliŭ Szapáry* deschide şedinţa. Primul orator e redactorul jurnalului „Magyar Állam“ *Iosif Hortoványi*. Dintru început declară categoric. că proiectul la nicĭ un cas nu e de primit. Făcênd istoricul chestiunei, arată cum primministrul din 1895 î-şĭ dă învoiala pentru întemeiarea autonomieĭ catolice. Şi de n'ar fi chestia diferitelor bunurĭ şi fundaţiunĭ ar fi şi autonomie. Dar ast fel pretinzêndu-se şi mai departe recunóşterea tuteleĭ guverniale. proiectul nu-l póte primi. A fost o nefastă idee din partea congresului, de-a alege o cale intermediară întru esprimarea pretensiunilor şi dorinţelor sale faţă de supremul sĕŭ patron prin mijlocirea guvernului, care numaĭ prin intervertirea adevĕrului şi prin împărtăşirea unor desastróse sfaturĭ informézĕ pe supremul nostru patron! (Aplause.) Cu guvernul nu póte pertracta. de órece alt fel ar reduce întrégă chestiunea la tristul rol al uneĭ acţiunĭ politice. De cât o autonomie câştigată prin tĕrg, mai bine nimic. De ast fel nu află nicĭ un motiv mai temeinic care ar putea determina pe cineva pentru primirea acestuĭ proiect. Să zice, că o parte din cler şi statul episcopal? Posiţia acestora a fost tot de una pentru completa autonomie. În primirea acestuĭ proiect vede o formală abzicere de la drepturile ce-i compet bisericeĭ catolice. S'ar pregăti prin primirea acésta mormîntul autonomieĭ ce voim să câştigăm şi mormîntul acesta ar arĕta urmaşilor ruşinósa nóstră capitulare. Nu primeşte proiectul.

Urmézĕ br. *Gabriel Andreánszky*. Constată, că nu e interpretul voinţeĭ guvernuluĭ, nu vorbeşte ca politician, ci ca catolic. Aŭ fost numite „săculeţe de cerşitorĭ“ propunerile făcute de guvern, dar ca cerşitorĭ aŭ percurs lumea primiĭ rĕspânditorĭ aĭ creştinismuluĭ (Intreruperĭ: Alte vremurĭ!) Primeşte proiectul, pentru-că vede în el basa, pe care edificând mai departe, să póte ajunge completa autonomie!

Profesorul universitar *Iuliu Sághy* e următorul orator. Respectézĕ înaltele vederĭ ale conteluĭ Apponyi, dar nu-ĭ admite părerea. Nicĭ autonomie, nicĭ prospectul uneĭ viitóre autonomiĭ nu-l află în proiectul com. de 27. Nu e intrasigent, şi are deplină încredere în bunăvoinţa guvernuluĭ. deşi nu pune alăturĭ cu cele bisericescĭ motive politice. totuşĭ e pe deplin convins. că guvernul încă nu şĭ-a spus ultimul cuvînt în acéstă chestie, ér ce privesce chorul episcopal acesta s'a declarat încă în anul 1870. că tóte drepturile — escepţionând cele *„divini iuris“*, să fie transmise. În consecuenţă va observa şi astăzĭ tot aceeaşĭ posiţie şi atunci autonomia va fi completă. Nu primesce proiectul.

FEUILLETON.

Iliă căprariul din Cârnecia.

(Schiţă bănăţănéscă.)

Iliă căprariul din Cârnecea, carele înainte cu vre-o 8 anĭ juca mare rol în viaţa publică a satuluĭ sus numit, a ajuns érăşĭ de povestea satuluĭ. Vestea-luĭ a ajuns chiar şi la urechile adormiteĭ „Dreptatea.“ carea în foiletónele sale a descris amĕrunţit peripeţiile vieţiĭ sale. Cum a ajuns Iliă căprariul în slujbă, cum s'a „sfădit ĭel cu chinesu“ — cum a „grijit ĭel de căzaniile ómenilor, când frigeaŭ răchia“; cât era el de prevenient faţă de domniĭ „dîla Oraviţa“ — şi în fine sórtea sa tristă „că l'aŭ lăpădat din slujbă bichierĭĭ de Cârnicienĭ.“

De opt anĭ s'aŭ schimbat multe. „Chinesu cel vechĭ s'o dus draculuĭ, şi o vinit un om de omeniă“ carele sciea că ce e satul fără de Ilie şi îĭ scie preţui meritele şi cunoscinţele sale. „Reprisentanţa comunală în anul trecut la chiemat ca şi universităţile pe profesoriĭ distinşĭ în slujbă. „Ĭel“ omul interesuluĭ public nu mult s'o gândjit, nu mult s'o sfiit“ şi „li-o făcut pră placu bichierilor de Cârnicienĭ.“

Iliă căprariŭ avea ambiţiĭ marĭ.

„Chinesu ăl mare cu cumeţiĭ şi reprisăntanţiĭ satuluĭ se sfătuiaŭ, care slujbă ar fi maĭ potrivită pentru Iliă. Uniĭ ziceaŭ că ĭar căprariŭ, alţiĭ că şumar, dar alţiĭ că soboş [1]) pe câmp — căcĭ sciut ĭeste, că Iliă e umblat şi cu puşca.“

[1]) păzitor.

„Iliă ĭera afară la feréstră şi îşĭ ascuţa urechile ca ĭepurile. că bine sciea că despre ĭel vorbesc acum tótă lumea.“

— Măĭ Ilio! Bine că ĭescĭ aicĭ. Ĭan spunemĭ tu — ce slujbă ţi-ar plăcea maĭ bine? — zice chinesul.

— Domnule chines! Poĭ să nu şovăesc mult. Ĭo am fost şi prin Oraviţa. Ĭo mis umblat prin lumie şi ţară. Am fost şi pă la Bezirk cu câtă vr-o carte dăla domnul notaroş. Apoĭ când am fost păsta căzanie ober. . .

La auzul căzanelor tótă „reprisăntanţa“ începe să bufnéscă de rîs, căcĭ bine aminte şi-aduc cât de beat era atunci Iliă.

— Ilio! — zice chinesu — apoĭ maĭ scurto draculuĭ — nu începe de la vacu lumiĭ — pră scurt spune-ne ce aĭ vria să fi.

— Apoĭ ca să vă spun başi driept, io macar şi chinies mic.

— Tu chinies mic, care poartă socoţile satuluĭ? Mă, dacă tu nu sci număra nicĭ câtuĭ treĭ oĭ cu patru boĭ.

— Ĭo? — io nu sciŭ? Dar păntru cie am fost io prin lumie şi ţară? Ĭo nu mis prost ca aialalţĭ Cîrnicienĭ.

— Apoĭ dacă cie pricepĭ la socótă, ĭan vină şi nie fă una.

— Baş mis bucuros.

Iliă-şi pune cojocul pe cuier şi sufulcându-şĭ mâna, udă ţerusa şi se pune la masă.

— Mă Ilio! Baş acum faciem socoţile satuluĭ. Nicĭ cum nu ieşim la cale — haĭ scócie-ne dîn nĕcas! Dacă socóta asta o scoţĭ la cale, să sci că baş chines mic ceĭ fac. Ecă îţĭ spun că ciam plăcit io păstă an.

Chinesul dictézĕ ér Ilie scrie pe cum urmézĕ:

Plata miă a chiniesuluĭ ăluĭ marie 60 dă bănci	60
Plata alu soboşilor 80 dă bănci .	80
Prîntru un pod am plăcit 3 bănci şi 5 libriе	35
Lu spăia am plăcit prîntru păşunat baş 125 dă bănci	125
La esament am dat la copii 92 dă criţarĭ	92
Arciă şi piene am cumpĕrat de 15 criţarĭ	15
Suma	2945

— Ĭacă că făcuĭ socóta aĭ scos din ladă 2945 dă bănci.

— Cât mă?

— 2945 dă bănci.

— Ba 2000 dă dracĭ să ce ia.

— Chineşe! Să mă bată Dumnezieŭ dă nu aĭ scos atâta. Socoata nu mincie.

— Nu să pócie! Prîntru Dumnezĕŭ cum aşĭ fi prăpădit io atâta amar dă ban?

Cumeţiĭ şi reprisentanţiĭ căntaŭ la chinies, ĭar chiniesu asuda de fricĭ. ca căzanul când curge răchia. Cumeţiĭ adaug încă odată socóta şi Iliă i om cu minte Baş 2945 dă bănci.

Chinesu gălbinia şi roşia de fricĭ. Tot nu se încredea în Iliă. I dădu în gând bóbele de păsule. cu carĭ făcie socóta la tĕrg nevastă-sa Brânduşa.

— Mĕĭ Jefto! Ĭan adu o ólă de pasulie!

— Hî mă! O icĭ o să prândzim chinese?

— Nu fi prost şi cară-te. Păsulie da crudă, boabe adu!

Jefta străjanul sărind întrun picior fuge la mama Brânduşa după păsulie.

Urmézá vorbirea plină de temperament a abatelui *Ioan Dudek*. Nu află în vorbirea lui Apponyi motive destul de plausibile și convingétóre. Nu admite o ulteriórá posibilitate a desvoltárei autonomice, căci în întrégă mișcarea acésta să póte observa începênd din anul 1848 — o puternică decadență. În proiect și cele mai minimale competințe sînt suprimate. E de părerea lui Apponyi, că întréga autonomie să fie adusă în deplină consonață *cu împrejurările speciale ale poporului magiar*, dar nu póte privi de directivă voința unui ministru, care este în *ultima ratio* numai personală, arată drepturile automice a celorlalte confensiuni și declară, că nu o póte întări inferioritatea evidentă a bisericei catolice, cu votul séu catolic! (Aplause!) Unde-i astăzi acel eras catolicism accentuat de atâtea ori de contele Apponyi? Unde-s stâlpii bisericei? (Rakovszky: Slaneh!) Se teme de judecata nepreocupată a istoriei. Nu primesce proiectul.

Contele *Vladimir Zichy:* Arată cele trei puncte principale ale autonomiei: *dreptul de candidare, administrarea averilor și instrucțiunea.* Astăzi statul e interconfesional, saŭ se póte zice fără confesiune, e natural deci că nu-i compete dreptul de candidare. Ce privesce administrarea averilor, guvernul promite dreptul de control asemenea unui biroŭ de informațiuni. Avem dreptul de a contempla administrațiunea — dar responsabilitatea niměnui nu e în mâna nóstră. Ce va fi din instrucțiune? Vedem scepticismul, necredința secerând șirele tineretului. Guvernul ce lucră în direcția asta? Ar fi cel mai potrivit timp, ca instrucțiunea să ajungă în mâna bisericei. — Négă ori ce folos practic amintit de contele Apponyi. Să fie ale nóstre școlele poporale — dar unde-i garanția, că tinerimea părăsind aceste școle în celealalte nu se corumpe? Nu primesce proiectul.

Ultimul vorbitor e abatele *Molnár*. Nu crede în sinceritatea guvernului, care numai promite — dar nimic nu dă. Autonomia contemplată ast fel, remâne și mai departe supusă îngerințelor guvernului, care vrea să-și mențină și mai departe drepturile ce-i competéŭ, pe când religiunea catolică era religiune *de Stat*. Nu primesce proiectul.

Ședința se închee.

Ședința V.

Ședința din 14 Ian. érá-și a fost bine cercetată căci așteptaŭ cu toții vorbirea delegatului Rakovszky, care și în parlament s'a dovedit de un iscusit și temut contrar al guvernului. Fără îndoială, că vorbirea lui Rakovszky a contribuit mult la hotărîrea ce să aștéptă asupra proiectului noŭ de autonomie.

Ședința de alteum a decurs ast fel: Primul vorbitor a fost *Demko Kálmán*. Se alătură la proiectul noŭ, căci e în credință, că și prin autonomia, ce o asigură proiectul acesta, vor puté ajunge la resultate frumóse. Vorbitoriul a fost mulți ani profesor scie, ce însémnă a avea școli, în care tu să fii stăpân, scie și aceea, ce va să zică a fi stăpân, de o cam dată chiar și numai în școlele poporale.

Nici de guvern nu este motiv, ca să se témă cineva în mésura aceea, cum o descriŭ delegații opositionali; guvernul bună óra la aprobarea cărților de școlă e cu considerare numai la calitatea manualelor și nici de cât la persónele resp. instituțiunile, cari aŭ edat cărțile respective.

Rakovszky István: Simte greutatea situațiunei. Nici când nu a fost biserica catolică într'o crisă mai mare, ca tocmai acuma, nici chiar pe timpul lui Iosif II. căci atunci un gând a stapânit representanții bisericei și primatele Batyányi a protestat în numele tuturor episcopilor în contra dispositiilor illegale ale impĕratului. Congresul s'a adunat pe basa ordinului împĕrătesc, contrasemnat de ministrul Wlassics, ca să creeze autonomia catolică pe basa elaboratului din 71, luând însé în considerare și *împrejurările schimbate* de acum. Cari sînt împrejurările acestea? Acelea, cari de atunci și până în ziua de astăzi, aŭ strivit tot mai mult drepturile bisericei catolice, cari i-aŭ mâncat fondurile, fără a da cui-va sémă, aŭ adus legile politico-bisericesci, ca să producă și prin acestea confusie și să o ducă la o desorganisare completă.

Așa a ajuns biserica catolică astăzi, un organism mare dar neputincios.

Și acuma mersul logic ar fi, ca luând și împrejurările acestea în considerare, să cerem o autonomie cu un cerc de activitate mai mare ca în 1871 și acum contele Apponyi în schimb ne aduce un schelet, de care ori ce om cu simțeminte catolice se va feri.

Ministrul nu voiesce autonomia catolică, cu sub-comisiunea de trei s'a purtat ca și cu nisce persóne, cari conspiréză în contra cuiva. N'a voit să tracteze de cât numai pe ascuns, pe lângă cea mai mare discreție, protocol n'a luat, ci și-a petrecut așa cu domnii, ca interpocula. Dacă ar întreba acuma cineva, că ce părere are ministrul referitor la punctele celea trei, despre cari a amintit contele Apponyi, cine ar sci spune hotărît? Ministrul n'a voit să se declare oficios, ca să aibă drept a nu primi nici chiar proiectul acesta noŭ, să ne lase, să abzicem de tóte drepturile și apoi să nu primésca nici acésta.

A trecut apoi la proiectul însuși combătându-l punct de punct. Nóuĕ, a zis, proiectul noŭ nu ne dă de cât școlele poporali, dar ce vom ajunge noi cu școlele poporali, când avem lipsă de o inteligința catolică?

Despre *„Declarațiunea reservării de drept“* adause în proiect, în care biserica catolică î-și reservă unele drepturi, zice Rakovszky, că tóte drepturile se pierd prin ast fel de declarațiuni. O ast fel de declarațiune atîrna de la prețuirea, ce o légă cineva de ea. Un drept reservat, pe care eŭ nu-l pot executa nici odată, ce folos am de el? Chiar Apponyi a fost acela — atunci era în opositie — care când a fost discuția în parlament asupra §. 14 din legea de rĕsboiŭ și guvernul a fost constrîns să moméscă opositia, a dat asemenea o *declarațiune de reservare,* pe care Apponyi a numit'o *glumă de carneval.*

Se zice, ca guvernul nu estradă fondurile, pentru că vine în conflict cu articlul de lege XXX din 1883, dar acésta este o esplicare greșit, căci articlul de lege XX din 48 dă egală îndreptățire tuturor confesiunilor, deci s'aŭ dee și catolicilor ce aŭ protestanții saŭ pună și pe aceea sub dispositia art. de lege XXX din 83.

A fost copil, când la vĕzut pentru pentru prima óră pe Apponyi. N'a crezut, că se vor întâlni vre odată ca contrari și cu atât mai puțin a crezut, că și în chestia

---

Pân ce aducea Jefta păsulea, chinesul îșiștergea de pe frunte sudorile reci: Vedea deja temnița. Iliă în sĕmnul victoriei sucea mustéța dréptă — ochlesind când în drépta, când în stânga, érá representanții aflaŭ spesele cam prea mari pentru un sat cum e Cârnecea.

Păsulea sosi.

— Ian să vĕd io socóta asta. Brânduța cu păsulia nu să smincesce nici când. Acasă io mis banca — și copilu meŭ Petru e griță riŭ — ĕr Branduța facie socóta. Brânduța miț vindie lână cu chilurile și dacă vindie trei chili dzicie cătră mine: chinese ia în mână trei bóbe dă păsulie — dacă vindie oaue dă dzecie griță ri, dzice cătră Petru: țucăcie muma. Ia în mâna dzecie bóbe — și așa socóta e în rênd. Așa să faciem și noi. Tu cumetule i fi banca érá tu mei Jefto griță rii. Câți griță ri dzic io atâtea bóbe iai tu — și câte bănci dzic io atâtea bóbe iai tu cumetule. M-ați înțeles?

— Ha? Înțeles.

Piata mia a chiniesului 60 dă bănci. Ia tu cumetule . . . . 60 bóbe dă păsule

Platalu soboșilor . 80 „ „ „

Pentru un pod am plăcit 3 bănci și 5 librie adiecă 50 de griță ri. Tu cumiete ia 3 bóbe, ĕr tu Jefto 50 dă bóbe . . . 3 „ „ „

La spăia am plăcit printru păsunat. . . . 125 „ „ „

268

Adeca 268 dă bóbe dă pasulie dă bănci.

Jefta are în mână 50 dă bóbe dă păsulie . . . . . 50 dă bóbe

La esament am dat la copii 92 dă griță ri . . . . . 92 „ „

Arciă și plene am cumpĕrat dă 15 griță ri . . . . . 15 „ „

157

Jefta numeră bóbele și are 157 dă griță ri adecă dzice chiniesu o bancă și 57 dă griță ri érá la cumetăs 268 dă bănci — socóta facie 269 dă bănci și niscie griță ri.

— Tare bine sci tu face socótă măi Ilio, să ce fie loat dracu.

— Macar cu trei saci de păsulie să sococesci tu, și atunci socóta mea e bună, că io prá arciă am făcut-o.

Chinesu se mai linisci, căci cam așa scia și el că a luat din ladă. Iliă și de astă dată perdu slujba de chinésiă.

Tótă antistia după acésta se duse și beŭ alvălucul păsulei.

Dr. Iosif Siegescu.

cea mai importantă a bisericei catolice vor sta faţă în faţă. Apponyi prin dialectica lui puternică a vrăjit congresul autonomic, dar va fi vai de biserică, căci vor zidi o cetate în care va întra guvernul, ér ei vor rămânea afară. Nu primesce proiectul.

A mai vorbit *Vicemándy,* care s'a declarat pentru proiect.

(Va urma.)

Neconsecuenţi. — Am arătat în un număr trecut, cum de inconsecuent purcede onorabilul comitet central al Asociaţiunii în distribuirea stipendiilor şi cum prin ast fel de proceduri înstrăinéză tot mai mult pe ómenii de Asociaţiune.

Azi, am ajuns la cunoscinţa unui lucru, care spre părerea nóstră de rĕu, e menit ca şi mai mult să contribue la rĕcirea orĭ cărei simpatii pentru Asociaţiune.

E vorba adecă, că cutare concurent la stipendiĭ, — din întîmplare ér student la Blaş — n'a putut fi combinat la stipendiŭ, deşi era pur eminent, pentru că . . . . *s'a auḑit că atât el, cât şi tatăl sĕŭ aŭ de gând să se facă uniţi.*

Grozav păcat şi neadevĕr, amêndoi sînt uniţi de mult. Un lucru nu-l scim încă, de când Asociaţiunea a redevenit o pepinieră a ortodoxiei? Şi de când onorabilii din comitetul central s'aŭ făcut aşa de fervenţi campioni aĭ lui Foţie, de nefericită amintire?

De o cam dată atragem atenţia dlor din Sibiŭ, asupra celor scrise de un sibian ortodox în nrĭ de Joĭ al „Tribunei poporului" de la Arad. Sperăm, că vor pricepe cele scrise acolo, că-s destul de românesce spuse.

Craniul luĭ Petöfi.

Am promis în numĕrul trecut, că vom reveni asupra acesteĭ chestiunĭ, care ţine în agitaţie mai ales spiritele compatrioţilor magiarĭ. După o dispariţie de 50 şi mai bine de anĭ, capul mareluĭ poet, care a electrisat massele cu versurile sale patriotice, ĭese de odată la iveală şi încă la Blaş, unde mai puţin s'ar fi gândit orĭ cine. De aci urméză, că conlocuitorii nostri magiarĭ cu toţii, sînt absolut contra acesteĭ descoperirĭ.

Dar să descriem în linii generale evenimentele cum s'aŭ urmat până acum:

Prin Novembre n. a. tr. dl Carol Fischer, funcţionar la procuratura din Sibiŭ, cetesce în „Vasárnapi Ujság" un articol, în care se publicaŭ nisce scrisorĭ de ale luĭ Petöfi. Articolul era iscălit de dl *Kéry Gyula,* încredinţatul societăţiĭ Petöfi, pentru adunarea relicuielor rĕmase după marele poet naţional.

Dl Fischer e nepotul chirurgului Reichenberger, care prin anii 60. era medic archidiecesan în Blaş. Pe masa sa Reichenberger avé tot de una o căpăţină de om, la care ţiné fórte mult şi orĭ câte întrebărĭ l-aŭ adresat cunoscuţiĭ orĭ membriĭ familieĭ, rĕspunsul sĕŭ era evasiv. Ceĭ mai mulţi conglăsuĭesc în aceea, că Reichenberger a spus, că era capul unuĭ oficer magiar din revoluţie.

Pe când era încă în Blaş aŭ fost începute cercetările după Petöfi. Cercetările acestea l'aŭ turburat pe bĕtrânul, care luând capul l'a dărnit gimnasiului din Blaş. Toţi profesoriĭ mai bĕtrânĭ de la gimnasiul nostru îşi aduc bine aminte de craniul acesta, pe care era o hârtiuţă cu inscripţia „Capul unuĭ oficer rebel din 1848."

În 1889 bĕtrânul Reichenberger s'a mutat definitiv de la Blaş la Pesta, unde a şi murit în 1895. La despărţire a descoperit nepotului sĕŭ August Fischer, acum notar în Vaĭhid, că a cuĭ a fost craniul şi unde se află acum, dar a cerut să păstreze în taină descoperirea acésta, căci se temea să nu fie pedepsit pentru acésta.

Reichenberger era de nascere vienez. Ca medic militar a locuit la Pesta în casarma Carol. În timpul petrecerii în Pesta, nu odată va fi avut ocasie să vadă şi audă pe Petöfi, care pe atunci era capul tinerimeĭ. În revoluţie a fost împărţit la regiment I. român de graniţă, care era aprópe de Sighişóra, cu prilejul luptei dintre Ruşi şi Bem, al cărui adjutant fusese Petöfi.

După publicaţiile oficiale din acel timp, e sigur că, îngroparea căḑuţilor în bătaia de la Sighişóra a fost încredinţată austriacilor şi special divisiunei de sub comanda br. Heydte, sub porunca cărnia stăteaŭ şi grăniţeriĭ românĭ.

Se spune, că Reichenberger trecênd prin câmpul plin de morţi şi răniţi, a vĕḑut la o margine de drum pe un tinĕr, pe care l'a cunoscut îndată, că e Petöfi şi fiind că era mort, i-a tăĭat capul şi l'a aşeḑat în geamantan. Fiind căldură mare, capul a început a se corupe şi aşa a trebuit să-l fiérbă.

În sinceritatea şi onestitatea luĭ Reichenberger nu se îndoiesce în Blaş nici unul din aceia, carĭ l'aŭ cunoscut, ca de pildă Ill. Sa dl preposit Moldovan, Rsmul canonic Mateiŭ ş. a.

Cetind articolul din „Vasárnapi Ujság" dl Fischer, care se ocupa de mult cu gândul să descopere, unde se află craniul luĭ Petöfi, a scris o epistolă dluĭ Kéry. Acesta, care desvóltă o neîntrecută activitate spre a ajunge în posesiunea fie cărui lucru, care a aparţinut vre-odată poetului, a rĕmas surprins la cetirea acesteĭ scrisorĭ. După ce Fischer şi a doua óră a dat rĕspunsurĭ sigure la întrebările ce ĭ-aŭ pus, dl Kéry a călĕtorit la Sibiŭ, unde a discutat cu fraţiĭ Fischer tóte detaiurile. În acelaşi timp, auḑênd că craniul se află în Blaş s'aŭ înţeles, că reîntorcênd la Pesta îĭ va trimite luĭ Fischer ceva obiect pentru museul din Blaş, pe care acesta aducêndu-l ca dar gimnasiului, va cerca, da de cum-va póte să capete craniul. Fischer a şi fost în Blaş cu un vultur, pe care l'a dat prof. Dr. Cheţan. În societatea acestui profesor a visitat apoĭ şi museul, unde a aflat mai multe craniurĭ, printre carĭ a descoperit şi pe cel căutat. Custodele museului se înţelege, n'a putut să-ĭ dăruiéscă craniul şi aşa Fischer a plecat din Blaş fără el, însciinţând pe încredinţatul societăţiĭ, că craniul luĭ Petöfi se află în Blaş şi a şi umblat cu el în mână.

Până ce s'ar mai lua alte dispositiĭ, doĭ delegaţi de aĭ societăţiĭ Petöfi s'aŭ presentat la min. Széll şi apoĭ la min. Wlassics, povestindu-ĭ resultatele ajunse şi rugând pe ministru să întrevină la Escel. Sa Mitropolitul, pentru păstrarea în loc sigur a craniilor, aflătóre în museul din Blaş. Escelenţa Sa în înţelegere cu Rsmul director I. Hossu, aŭ luat dispositiile, ca cele treĭ craniurĭ să fie închise până la altă dispositie în o cassă de fier.

Sâmbătă în 11 crt. a sosit la Blaş, delegatul societăţiĭ dl Kéry Gyula, împreună cu dl Fischer. Planul era, ca să ducă craniul la Pesta, Escel. Sa însă a declarat dluĭ Kéry, că fără scirea Consistoriului nu póte permite aşa ceva, a dat voe însă să li-se arete craniile păstrate în cassa de fier. Dl Kéry a privit mult căpăţina luĭ Petöfi, surprins de faptul, că tóte particularităţile şi semnele distinctive i-se potriveaŭ. Aşa de esemplu bulbucăturile de de-asupra ochilor şi mai ales cavităţile dinţilor, din carĭ apare, că dintele canin din stânga era tare ieşit în afară.

Eraŭ de faţă cu acest prilej: direct. *Hossu,* protopretorul *Simonffy,* prof. *Viciŭ, Deac, Banfi, Precup, Fodor, Suciŭ, Domşa,* doctorii *Pop* şi *Solomon,* redactorul *„Unirii"* şi mulţi alţiĭ.

Dl Kéry a visitat ziua următóre pe Ill. Sa dl preposit, pe Rsmiĭ canonicĭ Mateiŭ şi Utlăcanu, şi pe alţi privaţi, carĭ sciaŭ ceva despre craniul acesta.

De odată a telegrafat despre resultatul cercetărilor vice-preş. societăţiĭ Petöfi, cerênd trimiterea alor doĭ antropologi, carĭ să studieze craniul. Dl Bartók Lajos, a rĕspuns, că antropologiĭ ar dori să fie adus craniul la Budapesta şi acolo cercetat de toţi, cu tot aparatul sciinţific, ceea ce la Blaş nu s'ar puté face. Spre acest sfîrşit ministrul Wlassics a şi adresat o scrisóre Escel. Sale Mitropolitului.

Când scriem aceste şire nu cunóscem încă hotărîrea Vener. Consistor, dar orĭ care ar fi aceea nime nu póte pretinde, ca gimnasiul din Blaş să estradeie din museul sĕŭ un obiect, care e proprietatea sa şi pe care l'a păstrat şi până acuma şi cu atât mai vîrtos îl va păstra şi pe viitor, fiind o mósce preţiósă pentru tótă lumea cultă.

Atâta a conces Escel. Sa, ca prof. de desĕmn Flaviŭ Domşa, să desemneze craniul pentru societatea Petöfi. Dsa, după chiar mărturisirea dluĭ Kéry, s'a achitat perfect de bine de însărcinarea acésta, desemnând craniul în faţă, în profil şi maxila superióră şi schiţând şi o parte a museului din Blaş unde a fost conservat craniul. Tóte desemnele acestea, cum şi uncle vederĭ din Blaş, vor apăré probabil în cel mai apropiat numĕr al revisteĭ „Vasárnapi Ujság".

Joĭ sara dl Kéry a fost întrebat la telefon, dacă desemnele de pe craniul din Blaş sînt precis esecutate, pentru că toţi câţi le-aŭ vĕḑut aŭ rĕmas surprinşi de asemĕnarea cu descrierile luĭ Jokai, care va şi scrie asupra lor.

Vineri a fost şedinţă consistorială, care s'a învoit ca să fie dus craniul la Budapesta şi studiat de antropologi. Doĭ profesorĭ vor duce craniul.

În „Magyarország" de azĭ, Barta Mikiós scrie un vehement articol prim contra legendeĭ cu craniul luĭ Petöfi.

BCU Cluj / Colecţia Periodice Românești

Corespondinţe.

Controla în şcólele nóstre.

Archidiecesă, Jan. 14.

Progresul orî cărei instituţiunî depinde nu numaî de la însufleţirea şi conscienţiositatea, cu care membrii îşî cunosc şi împlinesc chemarea, de la dispuseţiunile superiorităţii, ci în mare parte de la controla exerciată de autoritatea supremă.

Scólele nóstre ca unele instituţiunî omeneştî staŭ şi ele sub acéstă regulă.

De óre ce în şcólele nóstre cu organisarea de azî controla e superficială şi neperfectă, aşa e şi progresul. Sînt comune întregî unde în 10 anî nu ies 50 băeţi, carî să ştie ceti, scrie şi calcula, cât se recere pentru a se puté aplica la o măestrie, industrie saŭ să-î pótă lua folosul în viaţă.

Mi se pare că aud pe unii zicênd: acolo sînt preoţii şi protopopii.

După părerea mea, controla ce o fac acestia e nesuficientă şi neducétóre la scop — şi anume, ce priveşte controla preoţilor respective a parochilor locali aceea e nesuficientă din următórele motive:

1. De multe orî parochul e indiferent faţă de şcólă, apoî există şi preoţi căror le lipseşte capacitatea şi pregătirea pentru a o putea face.

2. Cel ce ar voi să o facă în parochiile propriî nu o pot face, pentru-că prin aceea devin persecutaţi de autorităţile administrative politice — şi vin une orî în conflict cu poporul — căcî învĕţătoriî negligenţi, pentru ca să se asigure, să pun în óre carî relaţii de intimitate cu organele administrative, făcênd serviţii politice şi de cancelarie notarilor. — Acestia apoî îl laudă la inspector etc. iar dacă preotul vrea să-l regulezc îl acusă în secret de agitator contra ideiî de stat, de un om care ureşte consolidarea statului şi voeşte a delătura pe toţi lucrătoriî consolidăriî ideei de stat — decî de aci provine şi ura şi acţiunea contra lui. Ast fel apoî îî succede a să asigura pe sine, şi a-l espune pe preot celeî mai grele prigoniriî. Apoî ca succesul să fie mai sigur, lovitura şi rĕsbunarea mai aprigă, învĕţătorul negligent merge mai departe. Agită poporul în contra preotului, ceea ce îî este uşor, de óre ce administraţiunea îl ajută, iar de obiect îî servesc greutăţile scólei, pedepsirea celor ce nu o frecuentă etc.

3. Sînt şi preoţi cu năravurî rele, pe carî nime nu le ştie aşa de bine ca învĕţătorul, apoî atuncî când preotul vrea să-l aducă la ordine, acela îî rĕspunde: de veî da tu, eŭ îţî voî întórce, iar de veî face — voî face şi eŭ. Şi ast fel să încheie un pact între doî păcătoşi — în urma căruia sufere al treilea nevinovat: „şcóla."

Iar motivele pentru care nu e suficientă şi ducĕtóre la scop nicî controla protopopéscă sînt:

1. O controlă perfectă ar pretinde visitarea scóleî nu o dată pe an saŭ de dóuĕ orî şi la timp anume înainte avisat, ci cel puţin la 30 zile, dacă nu la 14. Dar aceea protopopul nu o pot face — căcî nu dispune de timp şi spese.

2. Unii din protopopî nu staŭ în curent cu progresul învĕţământului şi nu posed cunoscinţa manualelor scolastice.

3. Pe unii nu îî interesézĕ progresul numaî diurnul, apoî încolo tot e bine.

După ce am arătat nesuficienţa şi imperfecţiunea controleî parochialî şi protopopescî, să naşte întrebarea, care ar fi modalitatea mai acomodată pentru o controlă folositóre?

După părerea mea s'ar recere: *un oficiŭ de inspector archidiecesan, salarisat,* care neîncetat să visiteze şcólele.

Apoî în fie care tract să se organiseze un post de visitator scolar fără salar, din preoţii mai de sciinţă, aflătorî mai în curent cu mersul progresului şi manualelor scoleî; carî apoî să fiă obligaţi a visita pentru propria perfecţionare şcóle şi esamene de la scolile de stat şi alte confesiunî; apoî cercul lor în fie care lună 1—2 orî pentru constarea stăriî învĕţamîntului.

Nesmintit aşî pretinde ca visitatoriî acestia, să asiste la esamene, împreună cu protopopiî; în fie care scólă după esamen în presenţa lor să se cetéscă classificările şi împartă premiile şi tot eî să deie îndrumărî părinţilor pentru scolariî mai capacitaţi.

Aşî afla de necesar asistinţa inspectorului archidiecesan la esamenele de la scólele mediî din religiune apoî, a visitatorilor la scólele de stat, aflătóre în cercul lor, căcî statul póte acuşî păşi cu pretensiunî de controlă şi propunere, care nu póte fi binevoitóre, ér biserica voind aşî exercia un drept, de care nu s'a folosit la vremea sa, uşor póte căpăta uşa.

f.

„An noŭ fericit!"

Ca rescumpĕrare a felicitărilor de ss. Sĕrbătorî aŭ întrat la fondul subsidiar al preoţilor următórele sume:

transport . .	91	cor.
Nic. Raţiŭ, Tritul-sup.	2	»
Ars. P. Bunea, Sibiŭ	2	»
I. Pantea, Rîciŭ	1	»
Iac. Popa, Blaş	2	»
Vas. Moldovan, Blaş	2	»
Tit L. Bitea	2	»
I. Br. Hodosiu	5	»
Vas. Suciŭ, Căpuşul-de-c. . . .	2	»
I. Triff, K.-Szt.-Márton	2	»
Ioan Hossu, Milaşul-mare . . .	3	»
Iuliŭ Poruţ, Câmpenî şi soţia Iulia	3	»
Suma . .	117	»

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Evlavioşiî meî poporenî din Petridul-de-jos: Onisiŭ Petru lui Juonaş, aŭ cumpĕrat pe sama s. bisericî un Euchologiŭ noŭ cu legătură de lux. Rotariŭ Ştefan lui Maxin cu soţia sa Tulióra Chiorean un rînd de vesminte bisericescî de catifea négră cu tóte apartinentele în preţ de 75 cor. Cenan Todor cu soţia sa Todosia, un rînd de vesminte bisericescî de mĕtasă colorate cu tóte apartinentele pe s. sĕrbătorî a Nascerii Domnuluî, în preţ de 80 cor. Dumnezeŭ să le resplătéscă piosilor meî fiî acest sacrificiŭ! *Iosif V. Balint,* preot. — Stimatul Domn Beniamin Clococean, comerciant şi soţia sa Elena născ. Stoica, parochienî gr.-catolicî din Tohanul-vechiŭ, aŭ procurat şi dăruit s. bisericî locale o preafrumósă şi artistic lucrată „Carte de aur" în preţ de 40 cor. 25 fil. Bunul Dumnezeŭ să le resplătéscă nobila faptă! Tohanul-vechiŭ, ziua de Crăciun 1901. *Moïse Brumboiŭ,* administrator paroch. gr. cat.

Din Archidiecesă. *Paul Anca,* preot gr. cat. în Retiţea, distr. Morlăcel, a fost trecut cu ziua de 1 Jan. n. c. în şirul preoţilor deficienţi.

Pentru fondurile archidiecesane. În favorul fondului Internatului de fetiţe s'aŭ făcut următórele donaţiunî: Ioan Micu, Sevestrenî, Aron Macariŭ, Hopârta, Candid Cristea, Spălnaca şi Alesiŭ H. Coste, Tihăŭ, câte 8·48. Ioan Moldovan, Catina, Simeon Pop, Luna, Simeon Rus, Turda-Tur şi Const. Rus, Şermaşul-mare, câte 9·02 Ioan Mărian, Beldiŭ, Petru Cordea, Şpring, şi Ioan Pop, Morlaca, câte 9·04 Laur. Pascu, D.-S.-Mărtin, Vasiliŭ Andrea, Ighiŭ, Dem. Boariŭ, Bobohalma, Amos Frâncu, Benic, Petru Rus, Chiciudiŭ, Ioan Maior Aiud, Art. Codarcea, Turda, Ales. Albini, Ciufud, Emil D. Măcelariŭ, Berchiş, Iosif Costin, Sân-Petru, Emil Pop Feneş, Vasiliŭ Pop, M.-S.-Georgiŭ, Petru Iacobescu, Vereşmort, Dionisiŭ Boeriŭ, Velţ, Dionisiŭ Aron, Gurarîului, Georgiŭ Pop, Mihalţ, Nicolaŭ Galea, Inoc, Dem. Aron, Cichindeal, Ioan Boeriŭ, Lechinţa, Ioan Bucur, S.-Georgiŭ şi Aur. Pascu, Aiudul-de-sus, câte 9 cor. Aurel Poruţ, Dezmir a dăruit 5 cor. ca rescumpĕrare a felicitărilor de anul noŭ.

Hymen. *Vasiliŭ Lohan,* teol. abs. univ. şi candidat de profesor, şi-a ţinut fidanţarea cu Dşóra *Lucreţia Madincea* din Lugoş la 14 Ian. a. c.

Ziaristic. *„Apărarea naţională"* valorosul ziar bucureştean, apare de la anul noŭ sub direcţia dlui *Bogdan Petriceicu-Haşdĕŭ.* Dsa spune în „un cuvînt înainte" între altele şi următórele: „Astăzî mai cu samă, când ne rânjesce de la crivăţ o scârbósă propagandă muscăléscă pseudo-ortodoxă, în care din uşurinţă saŭ din nesciinţă se pot aluneca vr'o câţi-va Romînî descreeraţi rublomanî, astăzî mai mult ca orî când eŭ sînt dator a mĕ avînta fără sfială în prima linie a luptătorilor, fericit dacă mĕ sacrific. — *„Revista ilustrată"* fundată înainte cu patru anî de păr. Baciŭ din Şoimuş, de la 1. Jan. c. are de redactor responsabil pe dl advocat *Dr. Victor Onişor* din Bistriţa care a introdus mai multe inovaţii şi asigurându-şi colaborarea mai multor scriitorî cu reputaţie literară, speră să ridice nivelul revisteî, care costă pe an 6 cor. şi apare de dóuĕ orî la lună.

Învitare. Reuniunea română de cântărî din Năsĕud învită la serata musicală împreunată cu teatru şi urmată de danş, care se va aranja în Năsĕud Sâmbătă în 18 Januar st. n. 1902. în sala de gimnastică de la gimnasiŭ. Venitul curat e destinat în favorul fondului reuniuniî. Se vor esecuta mai multe cântărî şi la urmă se va juca piesa, *„Cinel cinel"* de Alexandri.

Dare de samă. Subscrişiî din încredinţarea comitetului „Reuniuniî femeilor rom. greco-cat. din parochia Sâncelului pentru decorarea bisericiî" facem următorul scurt raport. Reuniunea la finea anului I. al activităţiî sale a avut un capital de 857 cor. 23 fil. câştigat parte ca tacse de la membriî, parte ca contribuiriî şi parte ca venit al tombolei aranjate la 3 Februarie n. 1901, care capital pe lângă tótă criza economică până la finea anului 1901 mulţămită Tatăluî ceresc s'a ridicat la suma de 1133 cor. 95 fil. Membriî fundatorî: femeî cu tacsa de 20 cor. numĕră Reuniunea 6, ér bărbaţi cu tacsa de 10 coróne 4, între carî în anul 1901 am avut fericirea a înscrie şi pe stimatul Domn Dr. Eugen Bran adv. în Teaca născut în comuna Sâncel şi pe stimata sa soţie Amalia născută Şimon, ér între membriî ordinarî s'a inscris stimata Dnă Cornelia Şimon n. Bran din Sângeorgiul de Câmpiă solvind tacsa anuală de 2 cor., pentru care sprijin memoraţiî binevoitorî priméscă pe calea acésta mulţămita Reuniuniî. Sâncel la 14 Januarie n. 1902. *Maria Vlasa* presidentă. *Vasilie Smigelschi* secretarul Reuniuniî.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

COLINDELE NÓSTRE.

Originea. Numirea. Importanța lor în fond și formă.

Sîntem încă sub impresiunea plină de duioșie a frumóselor *imnuri,* ode, balade s. legende religióse, ce resunară pe la casele nóstre în sara de *Crăciun.* Erau mângâiósele colinde, carî le ascultăm cu pietate tradițională. Trăim în ele și cu ele. De ele nu ne putem despărți, cum nu vrem să ne părăsim de dolnă. Zădarnice aŭ fost și hotărîrile concilielor, [1]) că nu le-aŭ putut scóte nicî din biserică. Le-a canonisat usul și pietatea poporului. Le-am ascultat ca copiî. Am crescut cu ele și cu duiósă pietate le ascultăm în casele nóstre, la uși, la ferești, în biserică chiar. Colindătoriî ne cântă sugestiv:

„Cine ascultă colinda,
Asculte-i Domnu ruga,
În tot ceasul și acuma!“

Și noî ne facem o datorință creștinéscă, de a-î asculta.

Să ne ocupăm puțin de originea și numirea lor.

Colinda peste tot, ca imn religios, este cea mai veche creațiune poetică poporală și originea ei se pierde de parte în secli preistoricî, când póte, aŭ servit ca *litaniî liturgice.* [2]) În cultul elino-roman sĕrbătórea Calendelor: *festum Calendarum, Καλανδῶν ἑορτή,* ne amintesce Sabeismul. cultul sórelui. Colindele nóstre își aŭ esplicarea originei în datinele vechilor Romanî, de la carî ne-a rĕmas prin tradițiune usul, schimbându-se, în unele. numaî fondul păgânesc în creștinesc. Dar cu tóte schimbările introduse prin cultul creștinesc, totuși se maî afiă asemenărî între colindele nóstre și imnurile *vedice,* cum ne convingem maî vîrtos din refrenele lor.

Până aicî se unesc scriitoriî, carî s'aŭ ocupat de originea colindelor. Nu așa stăm cu chestiunea despre originea și etimologia numireî lor.

Unii din scriitoriî nostri deduc numele *colindă* de la latinescul calendae. 1-a zi a luneî, [3]) căcî argumentéză eî. timpul colindelor nóstre coincide cu al Saturnaliilor și cu colindele lui Ianuariŭ, când se făceaŭ serbărî, daruri ș. a. S'ar părea tare natural, că de unde este datina, de acolo să fie și numirea. Totuși n'o putem afirma, fără óre care nedumerire. Observăm, că Românul din *calendarium* a făcut *cărindariŭ;* așa dar rĕdăcina *calend-cărind.* De unde urmézâ prin analogiă, că din calendae să se derive: *cărinde,* după tóte legile foneticeî române. Nu s'a întîmplat așa. Ba Spaniolii aŭ și eî numirea latinéscă: *Calendas.* [4]) Acum, dacă originea cuvîntului totuși este latină, romană, cum să ne esplicăm faptul, că o avem comună cu tóte gintele slave? Aŭ împrumutat ele de la românî și datina și numirea. — „um credeaŭ în patriotismul lor fericiții Laurean-Maxim. [1]) orî aŭ luat'o Românii de la Slavi?

Premitem, că în România zic *colind,* ér noî ceștî din Ungaria: *colindă,* pl. colinde.

Se scie. că în limba veche slavă colinda se numesce *kolĕda,* [2]) ér a colinda: koledvati [3]) = a cânta imnurî de Crăciun. ca la noî. Bulgariî zic: *koled, kolede, kolende,* = Crăciun; ér rusescul: *koleda, kolinda* = zĕul păcii la Slaviî vechî și sĕrbătórea aceluia; apoî *koljada* sînt urărî de Crăciun și de anul nou, cântate de comun la ferestă. de unde verbul *koljadovati.* În dialectele maî micî rusescî: *koljada* = cântec de Crăciun. Așa sêrbesce: *koleda, kolenda* = cântec și dar de anul nou; de aicî: koledovati și *kolendati,* a colinda de Crăciun și de anul nou. Tot așa în limbile slovene: *kolede, kolednica* = colindă, colindiță. În limba *albanesă* încă aflăm *Oolèndră* = covrig (colăcel); în *neogrécă: Κολανδον,* covrig; *Κολανδα,* colindă. [4]) În România numesc *colindețe* covrigiî dați colindătorilor. Ast fel pe la noî să aude numaî cam în glumă: „colindiță cu codiță,“ și ér: „dă-mî covrigu, că mî-i frigu!“ — în România însă, póte serios:

„Bună diminĕța. dați-ne *colindĕța!*“ [5]) — Aceste tóte dovedesc influința slavonă.

Observăm, că repausatul G. Dem. Teodorescu. în studiul sĕŭ: „Noțiuni despre colindele române.“ Bucurescî 1879. rădimat pe autoritatea eruditului slavist Miklosich și a scriitorului rus Marin Drinov din Moskva. împacă lucrul ast fel: Slaviî își celebraŭ și eî *o sĕrbătóre păgână slavonă* tocmai pe la Calendele lui Ianuariŭ. Venind în atingere cu Românii creștini, maî întâiŭ cei din Pannonia, la începutul convîrtireî lor adoptară numirea latină de *colenda,* în locul vechei numiri păgâne slavone. cum s'a întîmplat și cu sĕrbătorile latine *Rosalia* devenite Rusaliî. [6])

Pronunța: *corindă* cu *l—r* este rotacism local prin unele părți ardelene și maî désă în refrene: *„corinde-o!“* Acésta apoî corespunde legilor foneticeî române cu privire la originea din calendae. Hasardăm hipotesa, că óre când așa se va fi zis **corindă, corinde-o**; ér prin influința slavonă, prin care avem și numele *Crăciunul,* și refrenul *Ler* ș. a. am adoptat numirea: colindă, colind.

Asupra *Magiarilor* usul și numirea nóstră aŭ avut influință activă. Eî zic a román Kolindák, adecă colindele românescî. În limba literară se zice și Karácsony-esti ének. dar vulgul numaî: *kolinda, kolindál* („ne *kolindálj* már annyit“) = a cere cântând. Maî zice vulgul și *kántál,* kántálni, a colinda, cânta colindă. Ea este cu totul românéscă.

Etimologia cuvîntului colindă va fi încă de sigur obiect de dispută și de studiî maî adâncî. cum merită aceste „prețióse reliquii“ — cum le numesce repausatul Săulescu.

Cu privire la cuprins deosebim colinde:

a) *religióse,* carî sînt material biblic creștinesc. Sînt adecă *imnurî* în onórea Nascerii Domnului; *ode* Preacuratei sale mame; saŭ: *legende* întru amintirea patimelor Mântuitorului Christos. și peste tot, a rĕscumpĕrării. Colindele de acest fel sînt creațiunî poetice în stil poporan. dar conceptul lor și materia vĕdesce pe *autorul cărturariŭ:* preot, călugăr saŭ dascăl. În respectul formal aceste nu presintă importanță așa mare, pentru că stilul lor se moderniséză tot într'una. ca în tóte productele lirei poporane. — Dacă însă pentru studiul istoric al limbeî n'aŭ deosebită importanță. ele rĕmân totuși *monumente strălucite* ale *talentului poetic,* care le-a născut și le-a rotunjit limbajul.

Étă o ast fel de colindă:

„Crăciun cel bĕtrân.“

„Ce sară e d'asta sară?
„florile dalbe! *)
„Asta-i sara lui Crăciunu,
„Lui Crăciunu cel bĕtrânu,
„Tot își mână slugile.
„Să deie fîn boilor.
„Slugile din graiŭ grăiaŭ:
„Fîn boilor cum le-om da,
„Că s'a aprins poiata?
„Crăciunésa cea bĕtrână
„Póle dalbe sufuicară
„La poiată alergară;
„Róua peste boi căḑură,
„Pe sub boi érba crescură.
„Se luară se duseră
„La umbruța plopului;
„Ér plopul din graiŭ grăia:
„— Dă-te, maîcă, după mine,
„Că mie mi-î greŭ de tine,
„De tine. de fiul tĕŭ,
„De Fiul lui Dumnezeŭ!“
„Maîca sfîntă îl blăstĕmară:
„Fire-aî. plópe. blăstĕmat
„De mine. de fiul meŭ.
„De Fiul lui Dumnezeŭ:
„Frunza ta să nu maî stee,
„Nicî de sóre, nicî de bóre,
„Nicî de vînt, nicî de rĕcóre;
„Nicî ziua. și nicî nóptea.
„Nicî în tot una vremea!“
„Se luară se duseră,
„La umbruța bradului;
„Ér bradu din graiŭ grăia:
„Dă-te, maîcă, lângă mine,
„Mie nu mi-î greŭ de tine,
„De tine, de fiul tĕŭ,
„De Fiul lui Dumnezeŭ!“
„Maîca sfîntă îl alduiare:
„— Fire-aî, brade, alduit
„De mine, de fiul meŭ.
„De Fiul lui Dumnezeŭ.
„Și din sin' brade. să-și facă,
„Stîmperărî sufletului
„Și odihnă trupului!“

(din Luna-de-Arieș.)

(Va urma.)

---

[1]) *Trulan* (691) a decis, că nime să nu cuteze a colinda la 1-a Ianuariŭ, cum aŭ făcut acésta păgâniî. — Milan. III. Carthag. ș. a.

[2]) Ar. Densușan, Rev. Crit. liter.

[3]) G. Dem. Teodorescu, Încercărî critice asupra unor credințe, datinî și moravurî ale poporului român. Bucurescî 1874.

[4]) V. Lexic. Bud. ad voc.

[1]) Dicționar. limbeî rom. ad voc. calenda.

[2]) Veḑî A. Cihac. Diction. d'Etymolog. Elem. Slav. ad voc. și Miklosich: Slawische Element. im rumunischen. Wien 1861. pag. 25.

[3]) Voltigi F. Vocabulariŭ iliric, Viena 1803, ad voc.

[4]) Cihac, op. cit.

[5]) G. Dem. Teodorescu op. cit. pag. 12.

[6]) G. Dem. Teodor. op. cit pag 22—23.

*) Repețit după fie care șir.

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimii Jagelloni

de Paul Popovici.

6.

(Continuare.)

VI.

Ast fel vorbi Sigismund şi Modrşevszky obosit îl ascultă în tăcere. Sórele de mult şi-a fost părăsit culcuşul său şi razele lui ardeau tare pe cei doi amici.

— Să mergem acolo sub umbra teiului aceluia, unde atât de adese am şedut cu ea — zise Sigismund. Încă mai ai să asculţi istoria timpului celui mai nou, dar cu deosebire hotărîrea mea cutezată!

Când aŭ ajuns la locul indicat, Sigismund îşi continuă povestirea:

— Şese luni sînt acum, de când îs în Wilna ca vĕduv. Căsătoria mea cu Elisabeta şi cei trei ani trecuţi, îmi sînt înaintea ochilor mei sufletesci, ca tot atâtea visuri, ce aŭ sburat de mult. Aici îmi vin în minte cu deosebire acele momente, cari le-am petrecut cu îngerul meŭ, cu Olga. Bĕtrânul Radzivil se face ca şi când ar fi uitat totul, el numai în afaceri de stat şi şi atunci fórte rece vorbesce cu mine. Nu de mult l'am întrebat despre Olga, şi el spre marea mea mirare, mi-a răspuns că fata lui e vĕduvă şi că după mórtea bărbatului sĕŭ numai de cât i-a scris, că îndată ce va fi în ordine cu sócra sa, va merge acasă. Acum fantasia mea s'a schimbat în capriţiŭ. Eŭ am voit să o vĕd cu orî ce preţ. Tot mereŭ am întrebat după ea şi în fine am primit vestea, că a sosit. Nu mi-a trebuit alt ceva. Când m'a cercetat Radzivil în afaceri oficióse l'am întrebat:

— Radzivil, fica Dtale a sosit?!

— Cu o sĕptĕmână mai înainte de acésta, — a fost răspunsul.

— Oh, iubite Radzivil, îmi pare rĕŭ, că te-am supĕrat, înse binele patriei a poftit-o acésta. Numele Dtale încă l'am cetit între acelora, cari poftiaŭ de la mine ca o condiţiune sine qua non spre a puté ajunge la tron, căsătoria mea cu fica împĕratului. Sciŭ că nu bucuros ţi-ai subscris numele, înse împrejurările ast fel aŭ adus cu sine. Acum concede-mi ca să mai pot vedé odată pe Olga la casa Dtale proprie!

— În adevĕr că numai în casa mea o poţi vedea Alteţă, pentru că în grădină nu mai merge de mult. Înse te rog cruţă-o. Femea e o creatură debilă şi ea e fórte simţitóre; şi numai o privire de a Dtale i-ar puté sgudui întrégă fiinţa — răspunse Radzivil.

— Nu, ei nu-i este permis să scie că cine sînt, — am răspuns eŭ. Atunci eram aprópe un copilandru şi eram mai fără mustéţă, înse cei trei ani şi suferinţele mele, aŭ causat mare schimbare în tótă înfăţişarea mea. Spune-i că aştepţi pe un ofiţer rus, carele călătoresce la Curte.

Abia s'a învoit la acésta bĕtrânul.

— E bine! zise el. Femea mea şi aşa diminéţă tare de timpuriŭ călătoresce pe 2—3 zile, la fratele sĕŭ. Olga, carea este obosită de drum nu o va însoţi, şi aşa de când a venit, abia şi-aŭ putut spune una alteia ce aveaŭ pe inimă. Cu soţia mea se departă şi cea mai mare parte dintre servitori şi cu mine nu rĕmân numai dóuĕ slugi credincióse şi o servitóre, cari acum de ani de zile sînt iniţiaţi în tóte secretele mele. Aşa dară mâne.

La timpul hotărît, în trăsură închisă am mânat la casa lui Radzivil. Tatăl conform învoelei făcute, m'a presentat sub numele acela. Eŭ am tăcut şi m'am prefăcut ca şi când nu aşi înţelege bine limba polonă. Ea, abia dacă s'a uitat la mine.

— Iubite Modrşevszky, când am revĕdut'o, abia m'am putut reţiné pe picióre. Vĕduvă la 19 ani cu tóte graţiele ei; adevĕrat că pe faţa ei nu mai înfloriaŭ rosele ca mai de mult, faţa ei era ca şi o flóre, pe carea o sărută mai întâiŭ razele sórelui ce se trezesce; ochii ei negri, deşi străluciaŭ şi acum ca doi luceferi, mărturisiaŭ de durerea ei. Vesmîntul ei de doliŭ înse îmi spunea, că am un sfînt óre care înaintea mea. Ast fel amorul meŭ încă mai tare s'a înflăcărat ca mai înainte. Înse a trebuit să mĕ stăpânesc, spre a observa, că óre nu voiŭ puté descoperi la ea vre-un semn cât de mic, din care aşi puté deduce, că-şi mai aduce aminte de mine. La acésta servitórea mi-a fost spre ajutor. Aceea zise, că Olga după prânz de regulă se retrage în chilia cea mare şi acolo pe lângă acordul de harfă, cântă numai cântece triste. Eŭ am rugat'o să-mi fie spre ajutor ca să pot asculta cântarea Olgei de la început până la sfîrşit, fără ca ea să mĕ pótă vedé. Servitórea la timpul acela, m'a condus în o chilie mică, carea prin o uşă de sticlă, era în legătură cu sala cea mare. Deşi uşa era acoperită cu perdele, eŭ totuşi am putut'o vedé. Tóte aceste, servitórea le-a isprăvit în mod fórte isteţ. Îndată ce a intrat Olga în sală, a început a cânta de jale.

Părepii chiliei împodobia tablourile tuturor regilor Poloniei, între cari Radzivil a aşedat şi pe al meŭ. Abia şi-a isprăvit cântarea, a mers la chip şi cu ochii scăldaţi în lacrimi a luat cele patru garófe, pe cari le-am fost dat eŭ cu ocasiunea despărţirei nóstre. Când se uita la flori, când la chip şi suspina adênc. Acum eram în curat. Ca un nebun am năvălit în sală, m'am aruncat în genunchi înaintea ei şi i-am arĕtat inelul de pe deget, care l'am fost primit de la ea cu ocasiunea despărţirei nóstre, şi cu glas înnecat de plâns am zis cătră ea:

— Mĕ mai cunosci? Oh, vĕd că nu m'ai uitat!

Nu voesc să te reţin mai de parte iubite prietine cu cine scie ce bagateluri. Ea sĕrmana a primit multe lovituri din partea sorţii. Era trecută peste anii copilăriei. Era obosită şi tristă. După o conversare mai lungă zise cătră mine:

— Noi ne iubim amîndoi, înse împrejurările nu ne conced, ca amorul nostru să fie binecuvîntat din partea bisericii. Noi trebue să ne încunjurăm unul pe altul, şi rog pe Alteţa Ta ca în venitor să mĕ cruţe. Nóuĕ nu ni este permis mai mult să ne vedem unul pe altul; pe Dta deja te aştéptă o altă principésă!

Acum s'a născut în mine o hotărîre cutezată.

— Fii cu respect — am zis — faţă de fiul de rege încoronat şi inima ta nu i-o dărui până atunci, până când ca pe mirésa lui nu te va conduce la altar!

Ea la aceea m'a fixat şi a oftat. Întru aceea a păşit în lăuntru tatăl sĕŭ.

— Alteţă — zise surizând — noi ne-am înţeles ca să păstrăm secretul, înse aşa se vede că Alteţa Ta te-ai tradat.

Eŭ atunci i-am spus, cât am suferit şi cât a dorit sufletul meŭ după Olga, dar cu deosebire de atunci, de când ca vĕduvă petrece în Wilna. Apoi, ascultă amice — i-am spus propusul meŭ, ca să mĕ cunun cu ea în secret. Când-va audi tatăl meŭ şi nobilimea, drept că la început se vor opune ca să recunóscă căsătoria nóstră, în fine înse totuşi se vor linişti. La aceea înse nici pe ea nici pe tatăl sĕŭ nu mi-a succes să-i pot înduplecа.

După aceea, după datina veche — de câte-va orî ne-am întîlnit în grădină; rugările mele şi stima mea faţă de ea, i-aŭ mişcat inima, şi ea nu s'a mai opus. Înse tatăl sĕŭ a rĕmas tot cel vechiŭ şi nici în un chip nu voesce să-şi dea consimţĕmîntul, ca să ne unim în secret, pentru că se teme de resbunarea regelui şi a nobilimei. Asta e starea mea presentă, — pentru aceea sum aşa trist.

Un nĕcas mare zace în mine, şi acésta durere nu pentru repausata mea soţie a cuprins sufletul meŭ, pe cum cugetă şi tatăl meŭ şi voi. Mulţi curteni a trimis tatăl meŭ la mine ca să mĕ mângâie, înse eŭ nu de mângâiere, ci de ajutor am lipsă. Modrşevszky, unicul meŭ amic, carele tot de una drept şi sincer m'ai iubit, acum ajută-mi! Îţi spun că eŭ pe tot ce e mai sfînt aici pe pământ m'am jurat, că altă femeie nu voiŭ lua în căsătorie, odată mi-am jertfit amorul! Acum numai abstaŭ de la propusul meŭ, orî ce s'ar întîmpla. Eŭ am făcut destul tuturora, — şi sînt încoronat. Viaţa omului stă din esperienţă! Odată m'am supus minţii, înse acum numai pot contra sta inimei.

Ast fel îşi fini fiul de rege povestirea. Modrşevszky minunându-se, mult timp stătu tăcut ca un mut, înse mai târziŭ mângâiă pe Sigismund, carele era de tot agitat prin enerarea celor întîmplate. Îi promise că va înduplecа pe Radzivil să-şi dea învoirea la căsătoria secretă, şi în fine va lucra într'acolo la regele şi nobilimea superióră, ca să le câştige şi învoirea lor, pentru că el deşi tinĕr, totuşi are mare influinţă în afacerile statului.

În timpul acesta sórele s'a înălţat la punctul cel mai înalt şi ceî doi amici s'aŭ reîntors în cetate.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron și publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Sibiiu 1901. Acésta publicațiune este o reproducere din organul Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român. Statistica acésta conține cele mai interesante date despre numĕrul poporului român din Transilvania la an. 1750. despre preoții, bisericile. crisnicii și porțiunile canonice, carĭ se aflaŭ pe atunci în fie care parochie. Pentru istoricul parochiilor gr. cat. este de mare importanță, pentru aceea credem că n'ar trebui să lipséscă din bibliotecele parochiale și protopopescĭ, pentru carĭ o și recomandăm cu tótă căldura. Costă 1 cor. + 10 fil. porto și se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaș.

Almanachul societății de lectură „Petru Maior". Budapesta 1901. Format 4° mare, esecuție technică deplin succésă. conținĕnd portretele dlui Dr. Alesandru Mocsonyi de Foen, Alesandru Roman și a dneĭ Alma de Dunca-Schiau.

Almanachul conține interesantul istoric al societății de la înființarea eĭ 1861/2 până în zilele nóstre. Partea sciințifică literară conține articolĭ de Al. Mocsonyi, Constanța de Dunca-Schiaŭ. Zaharia Boiu, I. cav. de Pușcariŭ, Ioan Slavicĭ. Flor. Porcius, apoĭ din generația mai tinĕră a membrilor societății articolĭ de V. Bontescu, D. Stoica. I. Gropșian. Candin David ș. a. Prețul 4 cor. Se póte comanda direct de la Societatea „Petru Maior". (Budapesta. Molnár utcza 20. II. 10.)

A ieșit de sub tipar și se află de vînzare la administrația „Gazetei Transilvaniei" și la librăria *Ciurcu* în Brașov:

Novele de *Sienkiewicz:* „Natură și viață, Sluga veche și Ianco musicantul. Traducere de *I. C. Panțu;* o broșură de 192 pag. Prețul 80 banĭ + 5 banĭ porto.

De asemenea se recomandă:

I. C. Panțu: În plasă. În Baltă. Cale grea. La Códe. La cârciuma lui Tiriplic. **Schițe** *din viața de la țară.* O broșură de 112 pag. cu prețul 40 banĭ + 5 banĭ porto.

I. C. Panțu: **La tirg,** povestire din viața unui cioban. O broșură din 32 pag. cu prețul 16 banĭ + 3 banĭ porto.

„**Semănătorul**", Nr. 5 cu următorul sumar: Din „Divina Comedia". G. Coșbuc. — În diminéța anului nou, P. Bujor. — De urît, În atelier (poesii). St. O. Iosif. — De ale preseĭ I. G. — Stric eŭ? (poesie). C. Xeni. — Dărĭ de samă, Il. Chendi. — Steaua (poesie), I. Darie. — De-alungul străduĭ (schiță), Inex. — Urare, Sorcova. — Rĕspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face și la redacția foiĭ nóstre, trimițîndu-se banĭĭ înainte cel puțin pe ½ an.

„**Nóua Revistă Română**", Nr. 47. Vol. 5. cu următorul sumar: C. Rădulescu-Motru, Doctrina conservatóre, I. — Paul Grecianu, Crisa actuală și crisa viitóre. — Ovid Densușanu, Câte-va lămuriri „patrioților" de la Ligă. — C. T. Teodorescu-Buzăŭ. Viața universitară: Studenții? — Artur Gorovei, Din lumea lor. (Scene din viața de provincie). — Almeida Gândurĭ. — S. Fl. Marian, Checherița (din datinele și credințele Românilor despre insecte). — N. Iorga. Sate și preoți din Ardeal, mai ales în secolul al XVIII-lea, după corespondența acum descoperită a episcopului neunit Dionisie Novacovicĭ. — Iustin Lupus. O privire asupra evoluțiunii operei române. — A. D. Daniel, Rolul școlelor comerciale. — L. Bachelin. Câte-va scrierĭ germaniste ale dlui Dr. Em. Grigorovitza. — Sterie Stinghe. Documente privitóre la trecutul Românilor din Șcheĭ, Caion, Din umbră. moravurĭ antice. — G. Coșbuc, Din țara Basarabilor.

„**Convorbirĭ Literare**", Nr. 1. Anul 36/1902. cu următorul sumar: St. O. Iosif, Poesia. — G. Murnu, Homer: Iliada. Cântul V. — I. Bianu. O scrisóre nepublicată a lui Ion Ghica. — D. Onciul. titlul lui Mircea cel bĕtrân și posesiunile lui (urmare). — N. I. Basilescu. Din Catullus. — I. A. Bassarabescu. Dîusa (schiță). — N. Iorga. Istoria lui Mihaĭ Viteazul. Introducere. — C. Alimănești anu Importanța ținereĭ unuĭ congres internațional al petrolului în Bucurescĭ. — N. Iorga, Cronică.

Posta „Unirii".

Un preot Gherlan. Acum după ce se scie de toți, cine e titularul, fac fórte bine toți aceia, carĭ își împlinesc datorința preoțéscă.

„Alegerea din Ighiŭ" a întârziat pentru numĕrul acesta.

Si. În numĕrul viitor da, în acesta n'a mai fost loc.

G. B. Dacă am fi sciut de la inceput, s'ar mai fi putut, acuma culesul din noŭ costă prea mult. Regretăm.

Părintele Mosel. Va urma scrisórea.

Am primit și achităm abonamentele plătite de la:

Filpișul-mare pe an. 1895 și 1896. *P. C. Mediaș* pe 1901 sem. 2-lea *Bușag* pe 1901 Iuliŭ—Septembre. *Buzescĭ* pe 1901 sem 2-lea și 1902 sem. 1. *Sĕcădate* pe întreg an. 1902. *Gâbud* pe 1899 sem. 2-lea și 1900 sem. 1. *Cohalm* pe an. 1900 și 1901. *Filea-de-sus* și *Chiheriul-de-jos* pe an. 1900. *Ér-Kávás, Petros* (Jiiŭ), *Subpădure, Pintic* (Fărăgău), *Gâlos-Petri, Mercina, Felsŏbánya, Hădărĕu* și *Juriul-de-Câmpiă* tóte pe an. 1901. *T. B. Beiuș. Kis-Somkut, Hațeg, G. V. Agria, Timișóra, I. J. Gherla, Baia-de-Criș* și *Capnic* pe 1902 sem. 1. *Il. Epp. Lug.* 1902 sem. 1. *Bucium-șésa* pe 1902. *Tetiș* pe 1902 sem. 1. *Ghetea* pe 1901. *Mocira* pe 1901. *Sĕcuietĕ* pe 1900.

Editor și redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 32—1902. (7) 1—3

EDICT.

După ce Surd Ana gr. cat. din Vișag de mai mult ca 10 anĭ și-a părăsit pe soțul legiuit Leu Gavrila gr. cat. din Bociu, și ubicațiunea aceleia nu este cunoscută, se citéză prin acestea, ca în termin de un an și o zi, să se presenteze înaintea forului matrimonial concernente; căcĭ la cas contrariŭ, procesul divorțial urzit în contra-i de cătră numitul bărbat se va pertracta și decide și în absența eĭ.

De la presidiul forului matrimonial gr. cat. delegat de I. instanță al districtului protopopescĭ a Morlaceĭ.

Morlaca, în 15 Ianuariŭ 1902.

Ioan Pop
v.-protopop.

974 v. szám (3) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 2260. 5930. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Kereliői Muth. János ellen 935 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Szeptember hó 20-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2250 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák. lovak. sertések. takarmány. gazdasági eszközök nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a d.-szt.-mártoni kir. jbiróság 1901-ik évi V. 293/4. számu végzése folytán 935 kor. — fil. tőkekövetelés ennek a végzés szerint járó 6% kamatai, és eddig összesen 180 kor. 30 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kerellőn alperes lakásán 1902. Január hó 21-én d. e. 11 orakor és D.-Szt.-Mártonban alperes lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Január hó 22-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett. a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták. és azoŭra kielégitési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881. évi LX t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt D.-Szt.-Márton 1901. évi Deczember hó 25-ik napján.

Boilla Zacharias.
kir. jbirósági végrehajtó.

---

976 v. szám (4) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 1720. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Mark József és társai ellen 135 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Szeptember hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 890 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: szarvasmarhák. lovak. takarmány és gép nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a d.-Szt.-Mártoni kir. járásbiróság 1901. évi V. 607/3. számu végzése folytán 135 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1898. évi Január hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 66 kor. 50 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Bobohalmán alperesek lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Január hó 23-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg. hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el foguak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt D.-Szt.-Márton 1901. évi Deczember hó 23-ik napján.

Boilla Zacharias,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

969 v. szám (5) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 2420. 2421. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Ambrus József és társai ellen 400 és 136 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Szeptember hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás

(1) 1—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, sau Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecétóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Moșul	—.60
ÎONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Îndreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinér. Istoriă în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40
Lira Sionului, sau cântarea sărbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bătrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, sau învețături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică du Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală, de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român sau cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătenului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețător. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.30
Regule și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Rîsete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur sau calea către fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datini de la munții Românilor Ardelenî. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și proză, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiu. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimii sau vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zina câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Cruci și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful Oii, basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dréptă a cea mai bună. comed e într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrasii comedie într'un act	—.40
„ 9. Ilêna Cosînzêna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom I., care e sub presă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aici să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Catalóge să trimit gratis și franco ori și cui. — Vênzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la

Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

fundată în anul 1847

Fabrica Curți ces. reg. pentru lucrări în aur argint și bronz

BRIX & ANDERS

proprietari ai crucii de aur cu coróna pentru merite

(2) 1—12

în Viena I. Dorotheergasse 5. pregătesce

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL

pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, desămnuri, fotografii sau preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc ori ce obiecte pentru aurit, argințit, ori oxidare cu bronz, pe cum și ori și ce reparaturi.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1901).

Sosesc			*Plécă*		
1. *De către Teiuș:*			1. *Către Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt.	12·58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·23	nóptea
2. *De către Copșa:*			2. *Către Copșa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

utján lefoglalt és 1046 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, sertések hordók gépek, egyébb gazdasági eszközök és épületek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a d.-Szt.-Mártoni kir. jbiróság 1901. évi V. 608/3 számu végzése folytán 400 és 136 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek a végzés szerint járó 6% kamatai, és eddig összesen 110 korona — fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Babahalmán alperesek lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Jan. hó 24-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt D.-Szt.-Márton 1901. évi Deczember hó 23-ik napján.

Boilla Zachariás,
kir. jbirósági végrehajtó.

1055 v. szám
1901. (6) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 1881. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Popa Pavel és társai ellen 500 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Október hó 28-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 690 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, juhok, szekér és takarmánynemü nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a d.-Szt.-Mártoni kir. jbiróság 1901. évi V. 678/3. számu végzése folytán 500 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Április hó 4-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 113 kor. 22 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Királyfalván alperesek lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Január hó 27-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt D.-Szt.-Márton 1901. évi Deczember hó 23-ik napján.

Boilla Zachariás,
kir. jbirósági végrehajtó.

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătasă și ornamente sacre,

Viena I.r Kohlmarkt 2. „la porumbul alb",

recomandă

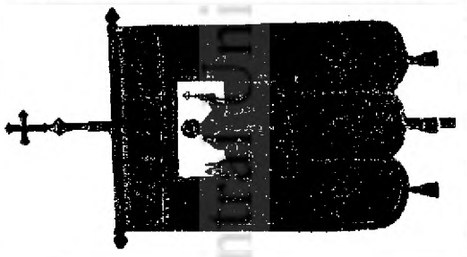

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, stichării, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plașcanice, baldachine, praporĭ etc. cum și tóte utensiliile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivot, artoclasie, tricheriŭ și dicheriŭ, cădelnițe, candele, sfeșnice, candelabre etc. tóte pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

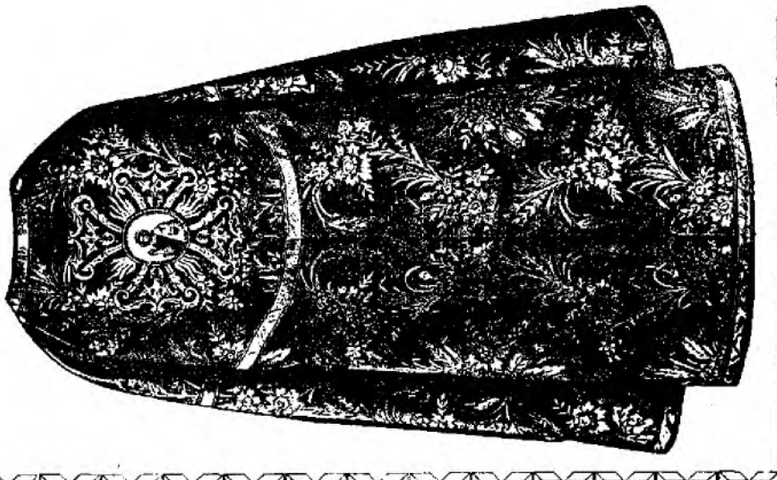

(52) 5—10

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articliĭ sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fiol, mirositori albi un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăți mari mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei veciníce"

Patent Guillon din Paris.

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinícă" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 ori câte 24 óre cu o flacără frumósă liniștită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roșie-rubin, vinětă ori verde	fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 ori 4	fl. 1·40
Acoperemînt aurit	fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . .	fl. —·18
Pedestal în reservă din metal	fl. —·12
Clin de alamă și lemn	fl. —·60
Suma	fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roșie, vinětă ori verde în reservă	fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . .	fl. —·54
1 Lăduțe de transport și rambursă . . .	fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiță ungară, și să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6 - 8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, apoi după o patentă dupîn rafinat se așédă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesc o finețĕ estraordinară

Pentru un an întreg.

25 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. .	fl 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre	fl. 2·10
Transport la gară și rambursă	fl. —·30
Suma	fl. 14·82

Pe lângă acestea o coșarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artiști academici, fórte frumos și solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserici mai mari . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roșie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globuri și ciucuri . . . . . fl. 8·80
Aceleași cu ciucuri mari fórte frumoși . . fl. 9·80

Lumini din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materii 1 kilo fl. 2·75
cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. de cm.	118	96	79	66	56	47
cu gros. de	3½	2½	2	1½	1½	1½

Luminii bisericesci noi exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungi	lungi	lungi	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte	lungi	scurte
cu lungime de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosime de	3½	2½	2½ cm.	2	2½	1½	2	1½	2	1½	2	1½	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos și nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins și stîns
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoțel în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoțel mai mari și mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniță și naviculă
din argint de china, argințit . . . . . fl. 17·—

Sticlințe de cristal
pentru vin și apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai mari, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint nou fl. 1·80

Afară de obiectele aci înșirate liferez ori ce articlu pentru biserici și garantez pentru bunătatea ori cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 6 - 10 **Alesandru Gratzel** m. p.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea si Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 25 Ianuariu 1902. Numĕrul 4.

Reflecsiunĭ politice asupra Unireĭ.

Din aprecierile făcute de bărbaţi competenţi asupra unireĭ nóstre cu Roma s'ar puté face acum o voluminósă colecţiune. *Album-ul sfinteĭ Uniri* ar cuprinde declaraţiunile de simpatie şi admiraţie pentru marele act de la 1700 ale tuturor bărbaţilor de frunte aĭ neamuluĭ românesc, carĭ aŭ spus vr'un cuvînt asupra evoluţiuneĭ cultureĭ nóstre naţionale.

În Album-ul acesta s'ar găsi numele celor maĭ luminate capete românescĭ. Dar e de remarcat că printre eĭ găsim maĭ ales fruntaşi intelectualĭ de peste Carpaţi. Ceĭ de la noĭ, deşi maĭ aprópe, nu aŭ vĕdut în lumina sa adevărată marele act şi urmările luĭ, de aceea nicĭ nu l'aŭ apreciat după valórea luĭ. Ba mulţi, preocupaţi fiind saŭ strîmţi la vederĭ, l'aŭ hulit.

De altă parte maĭ putem observa că printre multele aprecierĭ juste şi favorabile unireĭ sînt fórte puţine observările politice. Ceĭ maĭ mulţi aŭ privit unirea ca un act cu marĭ urmărĭ culturale, n'aŭ relevat însĕ importanţa politică a actuluĭ.

Étă de ce voim să relevăm la acest loc nisce articolĭ scrişĭ de dl *Eugen Brote* şi publicaţi în „Tribuna Poporuluĭ“ sub titul: *Reflexiunĭ politice,* în carĭ găsim despre unire aprecierĭ de natură politică.

În aceştĭ patru articolĭ dl E. Brote face reflexiunĭ largĭ asupra direcţiuneĭ politice a Românilor din Transilvania. Tendenţa acestor articolĭ este de actualitate politică. Noĭ însĕ nu ne ocupăm cu tendenţa lor vedită — de a prepara calea unuĭ compromis cu guvernul — pentru că nu e chemarea nóstră acésta. Ceĭ puţin acum nu vom să ne ocupăm.

Trebue să relevăm însĕ aprecierile interesante pe care dl Brote le face din acest prilej actuluĭ unireĭ de la 1700.

Nu putem iscăli tóte opiniile dluĭ Brote, dar le găsim interesante, întâia óră pentru că vin de la un bărbat gr. or. de din cóce (deşi actualminte trăesce în România); şi a dóua óră pentru că se publică în fruntea uneĭ foĭ, care dintru început şi necontenit a avut caracter pronunţat confesional gr. or. şi care în timpul din urmă chiar a făcut reclam bătător la ochĭ uneĭ cărţi nesocotite, fórte duşmănóse unireĭ.

Póte că fóia din chestiune caută să-şi refacă cu ast fel de articolĭ numele, póte că vrea să repareze nesocotinţa sa de până aci; tóte acestea însĕ puţin impórtă. Noĭ ţinem să ficsăm aicĭ unele părţi din articolii dluĭ Brote, care a avut curagiul să fie drept faţă cu marele act naţional-bisericesc de la 1700, şi să-ĭ recunóscă importanţa politică. Observăm însĕ tot odată, că deşi dl Brote aduce mare tribut adevĕruluĭ, totuşi nu-ĭ dă întreg tributul ce i-se cuvine. Apoĭ ţinem să accentuăm, că unirea nu numaĭ în cadrele restrînse ale istorieĭ şi politiceĭ Românilor din Ardeal este actul celmaĭ important, ci chiar şi în cadrul larg al istorieĭ întreg neamuluĭ românesc.

Prin desbinarea bisericiĭ orientale, care ne-a atras în braţele sale şi pe noĭ, neamul românesc a ajuns într'un *contrast,* ale cărui urmărĭ fatale le-a resimţit în tot decursul istorieĭ sale ulterióre şi le maĭ resimte şi astăzĭ. Unirea de la 1700 a fost primul paş mare şi serios pentru delăturarea aceluĭ contrast şi restabilirea echilibruluĭ psichologic în sufletul românesc.

Étă de alt fel declaraţiunile dluĭ *Brote:*

Cel maĭ important compromis, inregistrat de istoria politiceĭ nóstre naţionale, este fără îndoială *unirea Românilor cu biserica catolică.* Unirea n'a fost un act bisericesc, ci un act politic. Căcĭ nu motive bisericescĭ aŭ împins pe Românĭ la unire, ci *exclusiv(?)* numaĭ motive politice. Nu s'a simţit nicĭ când în sînul bisericiĭ române ortodoxe nicĭ cea maĭ mică trebuinţă pentru un nou Cap peste mitropolit, nicĭ nu există vr'o causă óre care, ca credinţa să fie tâlcuită în alt mod. Din contra, atât obştea bisericéscă, cât şi clerul eĭ trebuiaŭ să fie fórte mulţumiţi cu organisaţia ce posĕda biserica lor: era un Mitropolit, episcopĭ, protopopĭ şi parochĭ şi nimenĭ nu-ĭ împedeca (? Red. Unireĭ) în exercitiul credinţeĭ lor. Dacă cu tóte aceste biserica, în frunte cu Mitropolitul, a consimţit la schimbărĭ, carĭ în orĭ ce cas ştirbiaŭ independenţa şi autonomia e, motivele trebuesc căutate în afară de biserică, şi unirea însaşĭ constitue o jertfă. *O jertfă pe altarul cui? Fără îndoială pe altarul naţiuneĭ,* pe cum se póte vedé din Manifestele sinódelor generale, din actul unireĭ însuşi şi din situaţia politică a Românilor de pe atuncĭ.

Pentru ca să se înţeléga acésta pe deplin, este nevoe ca să schiţăm prin vre-o câte-va cuvinte situaţia Românilor de atuncĭ.

Pe la sfîrşitul secolului al 17-lea Românii ajunseseră a fi îndujmăniţi şi exploataţi în ţara lor de tóte Staturile, de tóte naţiunile, de tóte confesiunile de principiĭ domnitorĭ şi de guverne. Staturile, adecă aristocraţimea de tóte soiurile şi orăşenii, eraŭ servite. în adevĕratul înţeles al cuvîntuluĭ, de Românĭ. Românii, desproprietăriţi şi fără nicĭ un drept civil şi public, sĕvîrşiaŭ tóte muncile şi duceaŭ róde1e boerilor, purtaŭ tóte sarcinile publice şi eraŭ consideraţi ca minorĭ. Boerimea avea, se înţelege, ceĭ maĭ mare interes material şi politic, ca Românul să rĕmână în acéstă stare şi să nu se emancipeze nicĭ ca individ, nicĭ ca popor. Emanciparea luĭ ar fi săpat posiţiunea Staturilor privilegiate şi ar fi rĕsturnat întrégă organisaţiunea socială. Naţiunile, în înţelesul constituţiuneĭ, nu eraŭ altceva de cât Staturile împărţite după teritorii; interesele lor eraŭ cu desĕvîrşire identice. Confesiunile, catolicĭ şi treĭ soiurĭ de protestanţi, se temeaŭ de Românii ortodoxĭ din causa numĕruluĭ lor. Ortodoxii eraŭ maĭ numĕroşi de cât tóte cele alalte patru confesiunĭ la un loc, şi dacă eĭ ar ajunge deasupra, ar primejdui existenţa bisericilor neortodoxe. Aŭ consimţit deci prea bucuros catolicĭ şi protestanţi, ca confesiunea ortodoxă să nu fie recunoscută de stat şi să nu se bucure de drepturile conferite confesiunilor neortodoxe. Prin acéstă măsură legală s'a creat o nóuă şi însemnată pedecă pentru emanciparea poporuluĭ român. Căcĭ era suficient a mărturisi legea ortodoxă, pentru a fi esclus din tóte drepturile cetăţeneştĭ. Casa domnitóre a principatuluĭ era slăbită şi demoralisată şi ast fel în contin avisată la spriginul şi ajutorul Staturilor şi al naţiunilor. Vedem dar, că tóte elementele hotărîtóre din ţară constituiaŭ în realitate o Ligă puternică contra Românilor, cu scopul vĕdit, de aĭ ţinè în starea de popor, de ţăranĭ-robĭ. Situaţiunea devenia pentru noĭ cu atât maĭ tristă şi maĭ de plâns, cu cât n'aveam nicĭ o puţinţă a ne forma o clasă cultă. Căcĭ nicĭ un Român şi nicĭ un ortodox n'avea voie a cerceta vr'o şcólă şi a se instrui. Eram în primejdie a ne perde şi biserica prin epitropia reformată, la care am fost supuşĭ de stăpânitorĭ.

Înţelege orĭ şi cine, că ne aflam pe atuncĭ politiceşte într'o atmosferă, în care trebuia să ne înăduşim, dacă nu găsiam în curênd o scăpare. *Nu era firesc? Nu era patriotic? Nu era naţional? ca Mitropolitul Bĕlgradului, care era capul poporuluĭ român şi nu numaĭ prelatul bisericiĭ ortodoxe, să se gândéscă în aceste momente grele şi la neamul sĕu şi să caute calea potrivită de scăpare?*

Dintre membriĭ Ligeĭ contra Românilor toţĭ eraŭ mândri şi sumeţi, afară de biserica catolică. Acésta suferise tot felul de perse-

cuțiuni și surorile ei protestante aŭ strîmtorat-o atât de mult, încât îșĭ perduse și episcopia transilvană. Numaĭ la ușa acesteĭ umilite bisericĭ putea să ciocnéscă în anul 1697 smeritul mitropolit Teofil, cu speranța, de a găsi o urechie aplecată. Nu nemulțumirĭ saŭ turburărĭ în biserica sa proprie l'aŭ mânat pe acest drum, *ci primejdia de viață în care se găsia poporul român.* Mitropolitul Teofil putea să se hotărască la acest pas cu atât maĭ ușor, cu cât nóua Casă domnitóre, sub care ajunsese într'aceea patria sa, era catolică. Biserica catolică din Transilvania, slăbită și umilită, căuta o întărire prin Românĭ; Româniĭ căutaŭ scăpare din ghiarele Ligeĭ și scut pentru desvoltarea lor culturală. Étă basele firești ale unuĭ compromis politic.

Mitropolitul Teofil a murit în curênd, după ce întrase în vorbă cu representanțiĭ bisericiĭ catolice, dar urmașul sĕŭ, Atanasie, a dus în îndeplinire ceea ce a început predecesorul sĕŭ. *Dovadă, că tendența unireĭ devenise în biserica română maĭ generală și nu era legată de o singură persónă.*

Mitropoliții Teofil și Atanasie pot să fie condamnați de biserica ortodoxă-rĕsăriténă, ca bărbați și clericĭ, carĭ și-aŭ renegat credința lor. Din punct de vedere politic și național însĕ eĭ merită tótă recunoștința nóstră.

Se afirmă, că Mitropolitul Atanasie a fost un bărbat simplu și fără multă învĕțătură. E fórte probabil că așa a fost, căcĭ n'avea de unde să-și fi câștigat învĕțătura. Modul însĕ, cum a încheiat compromisul cu biserica catolică dovedește, că a fost un bărbat cu minte ageră, cu judecată, cu prevedere și cu multă durere pentru națiunea română. El a făcut numaĭ concesiuni, carĭ nu puteaŭ să schimbe caracterul bisericiĭ române, a păstrat ritul, după putință independența și autonomia eĭ. În schimb pentru aceste concesiuni *a asigurat prin pecetea și iscălitura Împĕratuluĭ egala îndreptățire politică a fiilor sĕĭ sufletești,* va să zică, a atins chiar ținta principală a politiceĭ nóstre naționale. Compromisul, pe cum se știe, nu s'a realisat așa pe cum îl plănuise și îl încheiase prin acte Mitropolitul Atanasie. Nu s'a realisat, fiind că biserica catolică (maĭ corect: „Ungurii catolicĭ" Red. Unirii) a consimțit la actul unireĭ cu gânduri și cu intenționi ascunse, și fiind că vechia Ligă contra Românilor se opunea din rĕsputerĭ și făcea tot felul de intrigĭ pentru zădărnicirea completă a compromisuluĭ. Sîntem nedrepți când facem rĕspunzĕtor pe Mitropolitul pentru nesinceritatea și nelealitatea Ieșuiților, pe cum și pentru puterea neînfrântă a adversarilor. O maĭ mare garanță de cât Diploma împĕrătéscă Românii nu puteaŭ obține și Mitropolitul Atanasie, orĭ ce părere ar fi avut de Ieșuiți și de Ligă, trebuia să se bizue în în acéstă Diplomă. *Nicĭ desbinarea bisericiĭ române în dóuĕ nu era în intenția Mitropolitului, și nu se putea teme de ea, fiind că tendența de scăpare din situațiunea penibilă era generală.*

Desbinarea în dóuĕ a bisericeĭ române este unicul rĕŭ, ce ni-a rĕmas în urma compromisuluĭ de la 1698. Acest rĕŭ însĕ nu este așa mare, pe cum îl prețuim îndeobște, și stă în puterea nóstră a-l micșora și a-l paralisa. Care națiune are norocul să aparțină uneĭ singure bisericĭ? Chestiunile confesionale trec în al doilea rênd, când e vorbă de chestiunea națională. Noĭ Românii am dat și până acum dovezĭ, că știm să trecem, în momente hotărîtóre, peste deosebirile nóstre confesionale, cu atât maĭ mult vom ști să facem acésta în viitor.

Pe lângă acest unic rĕŭ *am dobândit însĕ politicește prin unire un bine de neprețuit.*

Unirea ne-a scăpat din năduful, în care trebuia să perim, a frânt lanțurile, carĭ ne țineaŭ încătușațĭ, a spart zidurile întunerecului și ne-a creat porți de lumină; prin unire am încetat a maĭ fi un popor de țărani-robĭ.

Nicĭ dóuĕ generațiĭ de ómenĭ nu s'aŭ preschimbat de la unire, și în fruntea poporuluĭ român se găsesc deja un șir întreg de bărbațĭ învĕțațĭ, de bărbați luminațĭ, de bărbați eruditi, carĭ pun temeiia culturel nóstre naționale și rĕspândesc lumină până și peste hotarele țăriĭ. La 1754 se deschid pentru obștea română școlile de la Blaș și progresul nostru cultural dăinuitor este asigurat. . . . . .

Prin compromisul Mitropolitului Atanasie s'a pus și temelia relațiunilor Românilor cu Curtea imperială din Viena, atât de importante și atât de rodnice pentru politica națională. Cardinalul Kolonics, propagatorul principal al unireĭ, era omul de încredere al Împĕratului. Mitropolitul Atanasie a fost el însuși la Viena, unde a avut întrevederĭ nu numaĭ cu cardinalul Kolonics, ci și cu Nunțiul papal și cu contele Kinsky, șeful cabinetului imperial. Pentru timpurile de atunci primirea Capului Românilor la Viena era un eveniment extraordinar și ne dă o dovadă convingĕtóre, ce deosebire de vederĭ exista între Curtea imperială și staturile transilvane cu privire la importanța elementului român. Nu numaĭ motive confesionale, ci maĭ ales motive de politică externă vor fi determinat Curtea să atragă pe Românĭ. Din punct de vedere național este îmbucurător, că poporul român încă de acum dóuĕ sute de anĭ a înțeles prea bine interesele sale, a persistat în politica dinastică și s'a străduit a întreține tot de una cu Curtea imperială cele maĭ bune raporturĭ.

Maĭ ales doĭ bărbațĭ marĭ aĭ națiuneĭ române aŭ consolidat acéstă politică româ-

---

FEUILLETON.

În valurile lumiĭ.

Ne civilisăm, facem progrese uriașe pe tóte terenele, telegraf, telefon, automobile, lumină electrică, — și maĭ ales lumină electrică. Nu-ĭ vorbă, un vîrtej ne duce înainte, un vîrtej nebun, care ne întunecă mințile, care vrea par'că să ne facă zeĭ nemuritorĭ, un vîrtej care ne ucide sufletul pentru tót ce-ĭ bun, nobil moral, în adevĕratul înțeles al cuvîntului. O atmosferă bolnavă respirăm în ziua de azĭ, un întunerec adânc tot maĭ adânc, se lasă peste conșciința, peste sufletele nóstre. Cu cât lumina electrică va împrăștia întunerecul fisic maĭ cu succes, făcênd să nu maĭ esiste nópte, cu atâta lumina, ce o purtăm în noĭ, se va întuneca tot maĭ tare, tot maĭ tare, până se va topi într'o vecinică nópte — dacă, — dacă vom înaiuta pe calea pe care am pornit; dacă nu ne-om da sama din bună de vreme de modul nostru de acțiune, cu alte cuvinte, dacă vom fi păgani și nu creștini.

În lumea de azĭ e greŭ de trăit, asta e un adevĕr, pe care nime nu-l trage la îndoială. Atâta trebue să te sbați în drépta și în stânga, atâta trebue să lupți cu tine însu-ți și cu alțiĭ, atâtea prăpăstiĭ amenințătóre staŭ gata să te înghită! Lupta pentru existință dór nicĭ când n'a fost așa de înverșunată ca chiar în zilele nóstre. Dar un om, căruia Dumnezĕŭ i-a dat o „mamă", un om care a supt credință odată cu laptele mă-siĭ, un om care știe ce plătește lumea cu tóte bunătățile eĭ față cu eternitatea; care știe că năcazurile-s trecătóre, orĭ chiar de ar dura în tótă viața luĭ, totuși vor avé un capĕt — un ast fel de om își va purta cu paciință crucea vieții. Un om fără credință? — Necredința din ziua de azĭ, cel puțin la clasele culte, eŭ cred că naște cam în felul acesta:

Voĭ esamina maĭ de aprópe lucrul, restrigêndu-mĕ la unele cercurĭ pe carĭ eŭ le cunosc, la esperința ce o am eŭ.

Un tinĕr deștept, din părinți sĕrmani, cercetéză un gimnasiŭ órecare. De acasă a venit format cu totul după chipul și asemănarea mă-siĭ, care era o creștină bună. Lucrul merge strună — ajunge nu știŭ pe care clasă a gimnasiului superior. Cu tótă modestia luĭ nu póte să nu-și arunce câte odată ochiĭ în oglindă. Vede că pe buza-ĭ de-asupra apar neste firicele negre. Și zîmbesce. Începe a privi în jur de sine. Vede că sînt alțiĭ maĭ micĭ și maĭ „alt cum" de cât el, cu alte cuvinte „încep și luĭ a i-se deschide ochiĭ."

Încetul cu încetul ajunge la convingerea că e frumos, orĭ e talentat, alțiĭ și maĭ pretențioși, că sînt genii. Ca atarĭ vreaŭ să escelieze. Din întîmplare tinerul de maĭ sus — ca să întorc iar la el — cetește o carte, nu știŭ ce fel de titlu pórtă, destul că în ea să spune într'altele, că lucrurile povestite în Testamentul vechiŭ nu sînt de cât miturĭ jidovescĭ, pe cum sînt și miturĭ latinescĭ, grecescĭ, românescĭ etc. Și tinĕrul nostru se cugetă: „Vezĭ bine așa trebue să fie? *Și eŭ* dór știŭ ce e mitul. Anul trecut *am învĕțat:* O narațiune în care întrevin puterĭ miraculóse, zeĭ etc." Și cugetă maĭ departe: „Vezĭ omul-copil ce plătește? Când mi-le spunea mama acestea, dascălul de la noĭ din sat, le țineam de sfinte. Minte de copil!"

Trece la mijloc o sĕptămână. Nu știŭ de unde îĭ cade în mână o carte în care într'altele să zicea, că legea nóuă e o adevĕrată urmașe a legiĭ celeĭ vechĭ, o înșelăciune popéscă. Christos a fost așa ceva profet, orĭ maĭ bine zicênd un mare legislator, dar Dumnezĕŭ? . . ." Aicĭ se oprește puțin tinĕrul nostru. „Christos-Dumnezĕŭ" nu-ĭ vrea să-ĭ iese așa iute din cap, ca minunile testamentului vechiŭ. Nu s'a rugat eĭ destule orĭ la acest Christos Dumnezĕŭ? Nu zice așa, nu crede așa o mare parte a lumiĭ? . . . . Dar să maĭ zicea în cartea aceea: „necultura, lipsa sciinții aŭ adus pe lume religia." Acésta în urmă îl convinge și îl determinéză cu totul. „Se înțelege" — cugetă eĭ — „mama putea crede, dascălul Niculae asemenea, o mare parte a lumiĭ e fără știință. Dar eŭ?"

Peste altă sĕptămînă nu știŭ cum, cum nu, dă peste o altă carte, în care stă negru pe alb: că „omul e un animal în tótă puterea cuvîntului, numaĭ în mărimea crerilor se deosebesce d. e. de moimă, nu-ĭ suflet nu-ĭ nemurire, nu-ĭ Dumnezĕŭ, tóte câte s'aŭ făcut, s'aŭ făcut ele prin ele."

Aha asta era ce căuta eĭ de atâta vreme. „Ce filosofie sublimă: tóte câte s'aŭ făcut, s'aŭ făcut ele prin ele!" Și de cine sînt legate teoriile de maĭ sus? Darwin, Spinozza etc.

Vezĭ acestia-s ómenĭ! Și tinĕrul nostru vorbește colegilor orĭ altor persóne, cu convincția alor 10 doctorĭ de filosofie, despre darwinism, pantheism, materialism.

În fine cetește ceva și de prin Schopenhauer. Auzise atâta vorbindu-se de el,

nésckă şi aŭ devenit nemuritorĭ prin succesele strălucite ce aŭ obţinut. *Inocenţiŭ Klein* şi *Andreiŭ Şaguna* sînt, fără îndoiélă, ceĭ maĭ însemnaţi conducĕtorĭ politicĭ din câţĭ am avut. Amîndoĭ talente extraordinare, amêndoĭ cu cunoscinţe largĭ, amîndoĭ fórte activĭ. amîndoĭ cu lubire şi devotament pentru poporul român. Unul maĭ impacientat şi maĭ puţin dibaciŭ. celalalt maĭ chibzuit şi maĭ diplomat. considerá Casa habsburgică ca cel maĭ puternic protector al poporului român şi se străduesc a întreţiné cele maĭ întinse raporturĭ cu Curtea imperială. Ţinta amîndorora era ţinta politicĕĭ naţionale: egala îndreptăţire a naţiunĕĭ române.

Inocenţiŭ Klein petrece o parte considerabilă a vieţiĭ sale episcopescĭ la Viena, unde caută şi află legăturĭ nóuĕ politice şi unde nu încetézá a stărui, ca poporuluĭ român să i-se facă dreptate. Memoriĭ peste memoriĭ asupra situaţiunĕĭ politice a Românilor curg din peana sa şi le presintă când împĕratuluĭ, când ministrilor. când Dietĕĭ transilvane. când guvernuluĭ provincial. În stăruinţele sale revine din noŭ la îndârjirea staturilor şi naţiunilor transilvane, carĭ nu îndeplinesc ordinele împĕratuluĭ cu privire la drepturile politice ale Românilor. El obţine ca să fie numit membru al Dietĕĭ transilvane, pentru ca să fie pus în posiţiune a lupta ca singurul representant român cu maĭ multe sute de representanţĭ aĭ staturilor, naţiunilor şi confesiunilor dușmánóse. El silesce prin diplome împĕrătescĭ Dieta transilvană, să se ocupe în maĭ multe rînduri şi în adins de plângerile Românilor. Printre aceste lupte politice, adese înfocate, Klein obţine de la Împĕrat regularea dotaţiunĕĭ preoţescĭ, clădirea unĕĭ reşedinţe episcopescĭ, unĕĭ mănăstirĭ, unĕĭ catedrale şi unĕĭ şcóle superióre pentru preoţi şi învĕţătorĭ. Fórte caracteristică pentru posiţia episcopuluĭ Klein este şi lupta ce a deschis-o şi a purtat-o cu multă hotărîre contra Teologuluĭ, care îĭ era pus în cóste, adecă în contra bisericiĭ catolice. Klein are marele merit de a fi redeşteptat în poporul român încrederea de sine. Româniĭ nu se maĭ simt ca un popor de ţĕranĭ-robĭ şi ridică capul sus. . . . . .

Timpurile Mitropolituluĭ Atanasie. ale Episcopuluĭ Inocenţiŭ Klein şi ale Mitropolitului Andreiŭ Şaguna cuprind cele maĭ însemnate perióde ale istorieĭ nóstre politice obţinute.“

Congresul autonomieĭ catolice.

— *Raport special al „Unirii“.* —

(Continuare.)

Şedinţa VI.

Joĭ în 16 Ian. a vorbit *Ugron Gábor,* care a stors atâtea aplause. ca nime altuĭ în tot decursul congresuluĭ. S'a năpustit cu tótă patima asupra guvernuluĭ acusându-l. că nu numaĭ nu voesce autonomia catolică, dar pórtă şi congresul cu vorbe ecuivoce. De asprimea cuvintelor luĭ n'a rĕmas neatins nicĭ corul episcopesc, căruia i-a spus, că episcopiĭ ar trebui să lucre întru deşteptarea unuĭ puternic curent catolic, maĭ ales să-şi validiteze autoritatea asupra poporuluĭ coborindu-se din înălţimea aceea, în care sînt astăzi, căcĭ şi Christos a fost Apostolul sĕracilor şi aĭ poporuluĭ.

— A fost aĭ nostru aĭ tuturor, — l'a întrerupt Samassa, archiepiscopul Agrieĭ.

— Da aĭ tuturor, a rĕspuns Ugron, dar înaintea farisenului numaĭ odată a păşit şi şi atuncĭ a fost batjocorit şi înaintea guvernatoruluĭ ĕră-şi numaĭ odată a ajuns, şi atuncĭ a fost judecat la mórte.

Incidentul acesta a fost cam neplăcut dar de aceea Ugron a fost ascultat până în sfîrşit cu mare atenţiune din partea întregului congres.

Şedinţa de altcum a decurs ast fel: Primul vorbitor *Csernoch János* constată, că prin proiectul de faţă nimic nu capĕtă catoliciĭ. ce şi aşa n'ar fi avut. Episcopiĭ şi-aŭ făcut datorinţa faţă de tóte interesele catolicilor, dar n'aŭ ajuns la nimic, căcĭ naŭ fost sprijiniţĭ de laicĭ. Proiectul de faţă nu ne dă nicĭ dreptul de a ne griji noĭ de fondurile nóstre, nicĭ şcólele nu le pune la dispositie autonomieĭ, cu tóte că la gimnasiĭ avem drept pe basa legilor esistente. Declaraţiunea reservăriĭ de drept n'are nicĭ o valóre pe cum o asemenea declaraţiune n'a avut nicĭ odată şi apoĭ ministrul şi aşa nu s'a învoit, ca să se indúcă şi declaraţiunea acésta între cadrele proiectuluĭ. Nu primesce proiectul.

Contele Majláth József: Constată, că în proiectul de faţă, drepturile formulate în proiectul din rîndul trecut sînt parte schimbate, parte lăsate de tot afară. Dară pe lângă tóte acestea autonomia trebue să o întemeiem; trebue să primim orĭ ce fel de autonomie. care numaĭ capabilă să fie de a-şi mări cercul de activitate în decursul timpuluĭ.

Să priméscă şi autonomia acésta. căcĭ de se va amâna ĕră-şi congresul pe timp nehotărît, nu se scie de vor maĭ ajunge vre-odată, ca să se maĭ sfătuiéscă în causa acésta mare a bisericiĭ catolice. Din apus suflă vînturĭ grele, dușmánóse credinţeĭ şi bisericiĭ catolice în special şi cine scie când vor trece vînturile acestea graniţele ţărĭĭ şi atuncĭ înzădar vor voi să maĭ priméscă şi *minimumul* acesta.

La desbaterea specială vor propune modificările cele maĭ posibile şi dacă nu le va primi guvernul se vor întórce cătră *su-*

---

ca despre fundatorul pessimismuluĭ. acésta bólă *„dulce* şi *nobilă“* a veaculuĭ şi nu putu resista să nu-l cetéscă. Sublimă filosofie şi asta. Dacă te saturĭ de traĭ, orĭ ţi-e gróză de el. laţĭ viata. cu un glonţ de revolvĕr căcĭ dóră a ta e, nime nu ţi-a dat-o eştĭ liber — liber. —

Tinĕrul nostru vede că lucrul aşa stă cum zice filosoful german, dar de o cam dată nu-ĭ place. Să morĭ aşa de'ngrabá?

Am zis maĭ sus, că tinĕrul nostru vrea să escelieze, să se distingă între toţĭ ceĭ alaltĭ. Tóte aceste raţiocinărĭ le va repeta orĭ de câte orĭ numaĭ i-se va da ocasiune. ca ast fel să „apară“ de un om învĕţat, cult etc. E de însemnat că acestea principiĭ în primiĭ anĭ maĭ mult numaĭ de la gură atârnă, inima, consciinţa nu prea ştie de ele.

Dar o schimbare totuşĭ se face din primele lunĭ în sufletul sĕŭ Rugăciunile, pe carĭ de copil, le-a zis mereŭ în tótă sara şi diminéţa, începe a le neglege. Numaĭ are aşa atragere să cerceteze biserica, orĭ şi dacă merge n'are paciinţă să stee până la sfîrşit. Comite o greşală, de care maĭ înainte simţia remuşcare de consciinţă, dar acum abia îĭ neliniştesţe pe un moment, căcĭ el îndată îşĭ aduce aminte. că e independent. nime n'are să-l judece, nime să-l dojenéscă.

Încetul cu încetul îşĭ uită de tot de Dumnezĕŭ, de credinţă, dar de teoriile de maĭ sus cu sufletul încă nu s'a alipit. Lipsesc până acum împrejurările pentru acésta, când va începe seria nesfîrşită a năcazurilor. şi luptelor orĭ maĭ bine, catastrofelor, atuncĭ numaĭ să vede ce venin omorîtor aŭ vĕrsat cărţile acelea în sermanul nostru tinĕr.

Acum îĭ-e traiul încă uşor. Mamă-sa din vreme în vreme îĭ maĭ aduce cu desagiĭ de acasă. Ajuns la etatea când încep a să deslega patimile, le lasă în voia lor, şi ele-s libere ca şi el. — Azĭ trăeşte încă — dacă mĕ pot esprima ast fel — într'o nepăsare confesională.

Dar vine vremea răsboiuluĭ. Soldatul a făcut tot felul de marşurĭ şi întorsăturĭ, s'a deprins atâta în puşcatul la ţintă, să ştie ascunde dinaintea inimiculuĭ, póte merge tîrându-se pe mânĭ şi picióre cine ştie cât, póte fugi 2—3 óre. E dedat cu frigul, fómea. setea. Pe lângă acestea puşca i-e bună. Plumbĭ are de ajuns. — Îşĭ face cruce şi porneşte voios. cântând.

Tinĕrul nostru are deja diploma de maturitate. Ce va face pe viitor. unde va merge? Hm! maĭ uşor s'ar putea susţinea la teologie. Teologie? Popă? Un om care stie pe Darwin, Schoppenhauer, Spinozza? E absolut imposibil. E prea puţin, óre cum te nimiceşte vorba asta „popă.“

Dar într'alt loc unde s'ar putea duce? De acasă. nu-ĭ vorbă, i-or putea trimite vre-o dóuĕ parale, . . . Universitar! vorba asta nu-ĭ maĭ ĭesă din cap. Să se pótă presenta de aicĭ în colo: N. N. student universitar! Ah! ce bine va fi!

Şi merge într'un oraş mare. cu nu ştiŭ câte sute de locuitorĭ, se înscrie la universitatea de drept. Vre-o 3 sĕptămânĭ merge bine. Şi-a căpătat şi un post de scriitor.

Dar de acasă nu-ĭ maĭ vine nimic. de cât-va timp. Î-a întrebat ce-ĭ causa. Tatăl sĕŭ i-a scris că până peste vr'o dóuĕ, treĭ lunĭ nu-ĭ póte trimite nimic. Să se ajute cum l'a învĕţa Dumnezĕŭ.

Órele de scris îĭ consumă aprópe tot timpul. devine nervos. Se gândeste. să resgândeste! E greŭ de trăit în lume. „Ce viaţă e asta ce o duc eŭ? Tot aşa să fie?“ . . . Vine iarna. în casă frig, vesmintele îĭ sînt vechĭ şi subţirĭ. Banĭ sa cumpere altele n'are.

A fost morbos o sĕptămână, şi-a perdut postul de scriitor. Începe a-l tortura fómea. Câţĭ-va pretinĭ îl maĭ ajută.

Un glas de departe pare că îĭ strigă în ureche: fiĭ energic. ia o hotărîre, umblă după un alt post, orĭ, orĭ mergĭ acasă şi suplică la teologie, încă nu e târziŭ. Un alt glas şi maĭ de departe, aprópe stins îĭ şopteşte: rógă-te! Dar în stadiul luĭ de acuma, aşa zice el, amêndóuĕ sînt imposibile. Imposibile da, căcĭ nu-ĭ voinţă, şi nu e voinţă. fiind că nu-ĭ credinţă. . . . Ba da, el are credinţă, numaĭ iată după *credinţa luĭ* unde e rĕul, şi care-ĭ remediul: Bogăţia adunată în cuantităţĭ nemăsurabile la uniĭ, sĕrăcia nesuportabilă la alţiĭ. Trebue deci nimiciţĭ ceĭ bogaţĭ, dacă să póte, asasinare, revolvĕr, dinamită. Dar fiind că energie nu are să se pótă determina la aşa ceva, ajunge la descoperirea nimicniciеĭ vieţiĭ, maĭ sórbe vr-o câteva paginĭ din Schoppenhauer orĭ Hartman. şi e cu totul convins, că lumea acésta e numaĭ o tortură grozavă. fără nicĭ o ţintă, fără nicĭ un scop. Altă lume? O poveste închipuită, orĭ cum a cetit el într'un loc: „O poveste minunată, însă ca să-ĭ dea crezare în vecĭ mintea-mĭ n'o să pótă.“

Fericit acela, care, în acestea valurĭ ale vieţiĭ, maĭ păstrézá încă în inima sa „câte-va lucrurĭ din pruncie“ pe carĭ i-lea povestit mamă-sa. Acela nu va cădea.

Şi tinĕrul nostru convins odată că „totul e un nimica mare“ — o gată scurt

premul patron şi îl vor clarifica, că guvernul este acela, care împedecă realisarea autonomiei. Primesce proiectul.

Ugron Gábor: Voesce să se creeze autonomia catolică între cadrele legilor esistente. Nu voesce, ca autonomia celor alalte biserici catolice să se stirbéscă, dar cere, ca şi biserica catolică să fie îndreptăţită în tocmai ca şi cele alalte, căci nicăirî în legile ţării nu află urme de a împărţi confesiunile după rang. Voesce, ca tocmai prin autonomia bisericilor să se dee loc la o emulare pentru tot ce este nobil, frumos şi folositor poporului.

Proiectul de faţă e atât de plecat în faţa aroganţei guvernului, ca şi când guvernul ar fi stăpân peste ţară, ca şi când de la voia guvernului ar atîrna viitorul celor 9 milióne de catolicî.

Guvernul nu este proprietarul fondurilor şi averilor catolice, ci numai administratorul, în tocmai cum e curatorul copiilor orfani. Congresul are datorinţa să arete, de cum-va a ajuns la vrîsta aceea, când trebue să-şi pretindă averea din mânile curatorului. Guvernul administréză averea catolicilor, pe când dieta n'a voit să mai lase averile ţării în mânile lui chiar pentru că nu o administra bine. Zic că ne rémân şcólele poporale, dar nicăirî nu am audit, că poporul ar fi fără credinţă, din contră avem destule motive de a zice, că inteligința nu este destul de devotată bisericii, nu este destul de pătrunsă de adevérurile credinţei. Unde vom cresce noî inteligința nóstră în spiritul acela, pe care îl contempléză congresul de faţă, dacă ne lipsesc chiar şcólele acelea, carî cresc inteligința ţării? Poporul atunci este tare şi puternic, dacă în frunte îî stă o inteligință conscie de drepturile bisericii sale, dacă se lipesce cu trup cu suflet de tot ce scie, că va duce la preamărire şi isbândă biserică de care se ţine. Biserica catolică are lipsă de o autonomie tot aşa de largă ca şi cele alalte confesiunî din ţară, căcî cu o autonomie neputinciósă ce vom puté face? Cele alalte confesiunî — fie vorbă de orî ce mişcare — sciu să se valideze în tóte trebuile ţării, aşa cum catolicii nicî să viseze nu cutézá, tocmai fiind că la spate le stă autonomia bisericii lor. Nu primesce proiectul.

A mai vorbit Kiss Bálint, care s'a declarat pentru proiect.

Şedinţa VII.

Steécz György nu primesce proiectul, fiind că deja cuvîntul autonomiei eschide orî ce îngerenţă străină. Situaţia din 71 în cóce a devenit din ce în ce mai rea, aşa că congresul cu drept cuvînt póte pretinde o autonomie cu un cerc de activitate mai mare.

Szemnecz Emil (red. lui *„Magyar Állam“*) a ţinut una dintre cele mai înfocate vorbirî în congres. A arétat mai ales cu câtă bunăvoinţă să pórtă guvernul faţă de interesele catolice. Profesorii alungaţi din gimnasiile catolice pentru fapte inmorale saŭ pentru prelegerî ateiste şi revoluţionare îî primesce cu braţele deschise. Între ast fel de împrejurări autonomia din proiectul de faţă devine ilusorie.

Günter Antal dovedesce cu date istorice, că autonomia protestanţilor încă s'a născut aprópe din nimic. Protestanţii începênd din veacul al XVI. şi-aŭ tot mărit autonomia, până când aŭ ajuns în stadiul de astăzî. Atunci ei aŭ fost inferiorî catolicilor, dar fiind că aŭ avut organism autonom şi-aŭ putut validita pe încetul tóte drepturile până ce aŭ ajuns astăzî acolo, de catolicii se află în inferioritate faţă de ei.

Numai prin organism autonom se pot valora drepturî, deci primesce proiectul.

Györfi Gyula a combătut punct de punct vorbirea lui Günther. Protestanţii e drept şi-aŭ asigurat unele drepturî de autonomie încă în pactul de la Linz şi Viena, dar istoria spune, că în tot decursul atâtor veacurî, n'a fost un guvern, care să nu se fi nisuit a suprima ceva, din aceea, ce ei cu arma şi-aŭ eluptat. Nu numai că şi-aŭ mărit autonomia sprijiniţi de guverne, din contră aŭ fost persecutaţi şi *data ocasione* despoiaţi pe încetul de câte un drept, până ce érá-şi cu armele şi l'aŭ recâştigat. Deci dacă vor primi autonomia acésta, care catolicilor nu le dă, aşa zicênd, nicî un drept noŭ, atunci în scurtă vreme va dispárea şi umbra acésta autonomică prin graţia guvernului fără confesiune. Nu primesce proiectul.

(Györfi de altcum e deputat *guvernamental).*

Cardinalul Schlauch cetesce declaraţiunea cornului episcopesc, în care episcopii se alipesc de principiile acelea, pe carî le-a formulat în *rèspunsul* trimis comisiunei de 27. De aceea episcopii vor lua parte la desbaterea proiectului noŭ în credinţă, că la desbaterea specială vor puté stórce unele drepturi, carî vor face posibilă crearea autonomiei.

Şedinţa VIII.

Eroul şedinţei acesteia a fost *Horánszky Nándor* (cum să zice fiitorul ministru de *interne).*

Major Ferencz nu primesce proiectul pentru că nu află nicî o garanţie, că prin proiectul de faţă ar puté ajunge vre-odată la o autonomie, cum aŭ celelalte confesiunî.

Horánszky Nándor: Nicî o lege positivă nu esistă, care se asigure posibilitatea întemeierii autonomiei afară de art. XX. din 1848. Congresul trebue să albă în vedere drepturile supremului patron, drepturile episcopilor şi legile esistente ale ţării.

---

cu lumea: un glonţ de revolvér, şi étă s'a résbunat pentru tóte chinurile răbdate, şi pe de asupra a mai făcut şi un act eroic: şi-a luat esistinţa, a arătat că dînsul e „supremus dominus“ peste sine.

În criticile mai nóue, în scrierile de sociologie, unde să analiséza starile sociale de azi, îndeobşte să scot la iveală mizeriile, corupţia, pesimismul, sinuciderile, defraudările etc. Dar aprópe în nicî una nu găsescî de causă a tuturor acestora: necredinţa îngrozitóre ce domneşte astăzî, ci alcătuirea modernă a societăţii, averea şi sărăcia, creşterea numărului acelora carî trăesc absolut din lucrul de tóte zilele, carî trăesc azî şi nu lucră, ér mâne n'aŭ ce mânca: înlocuirea lucrului de mână prin celea fabricate. De religiune însé nicî o pomenélă. Adecă stai! În unele locurî cetescî: „Unii susţin (adecă fórte puţinî susţin, şi pentru acestia nicî n'ar aminti părerea, dar ei înşişi criticii moderni materialişti, raţionalişti, véd adevérul şi de aceea îl amintesc, însé numai ca să-l ia în bătae de joc) — unii susţin, că lipsa religiunei ar fi causa acestor rele. Dar în contra acestora nu mai avem nimic de zis. Azî e lucru ştiut că religiunea a fost de lipsă numai în epocele lipsite de cultură. Azî avem „sciinţa“ în locul religiunii.“

Incontestabil, împrejurările înşirate mai sus, în mare parte sînt causa anomaliilor societăţii moderne, dar causa principală la nicî un cas nu póte fi. Căcî, orî ce om cu mintea sănătósă póte vedea şi póte judeca, că un individ, fie acela cât de avut, dacă iubeşte pe Dumnezĕŭ, nu va privi nepăsător la nĕcazurile altuia, care e om ca şi el, care e fratele sĕŭ. Un om bogat dar credincios, nu va aştepta ca flămândul să-l lovéscă în cap, orî să-l pândéscă într'un colţ de stradă ca să-l jefuiéscă! Nu, el însuşi, fără să-l róge, îl va ajuta. Aşa dar nu conglomerarea averilor la unii, ci lipsa de religiune, lipsa de credinţă a acestora e o causă a stărilor desperate de azi.

Un om sĕrac, dar sĕrac şi cu spiritul, nicî când nu va lăcomi la bunul altuia, ajungă el în celea mai marî strîmtorî, cu atât mai puţin va deveni anarchist. Pentru un ast fel de om esistă o lege supremă, căreia i-se supune cu cea mai mare umilinţă: Dumnezĕŭ împarte binele după cum judecă El. Omul trebue să fie mulţămit cu ceea ce are, orî dacă n'are nimic, cu nimicul. Cu nimicul? O, nu, el are, el posĕde pe Dumnezĕŭ, care e totul! El are un tezaur vecînic, de care e jalus, la care ţine mai mult de cât la propria lui viaţă. — Un ast fel de om va şti să se lupte — luptă dréptă şi pe faţă. Aşa dară nu sărăcia unora, ci lipsa credinţii la acestia, e o altă causă a nefericirilor de azi.

Un tinĕr, în al cărui suflet arde iubirea lui Dumnezĕŭ, va şti încunjura ocasiunile ce duc la păcat, va avea puterea de a se opune valurilor ce duc la corupţie. Şi dacă el e curat cu inima, şi dacă nepătat a eşit din vîrtejul patimilor, acela va şti lupta şi pentru câştigarea pânei de tóte zilele. Căcî cea mai mare luptă, e ceea ce o purtăm cu noî înşine.

Aşa dar nicî esemplele, rele, ce să destăşoră zilnic înaintea ochilor tinerimei, „absolute“ nu pot fi causa corupţii şi destrăbălării acestora ci numai „relative.“ Causa adevĕrată, absolută a căderii lor e lipsa credinţii.

Şi dacă am lua pe rând alte şi alte esemple, tot la resultatul acesta am ajunge.

Nimicită odată credinţa în Dumnezĕŭ şi în viaţa viitóre, fără dor şi póte, viaţa asta e numai o lungă tortură, pe care nime n'ar fi în stare să o supórte absolut nime. Şi dacă o „trăesc“ şi ceia, cărora le lipsesc acestea dóuĕ condiţiunî, asta însémnă că şi în sufletul lor, conscient, inconscient, dar la tot casul mai este un punct luminos. „Sufletul omenesc de la natura sa e creştin“ zice Tertulian.

Şi credinţa asta sfîntă şi dumnezeéscă, omul trebuie să o sugă de odată cu laptele mamei, trebue să créscă paralel cu desvoltarea trupéscă, trebue să se întăréscă în anii junimei şi trebue să fie tare ca piatra în timpul bărbăţii — mângâitóre şi înăltătóre la bĕtrâneţe.

La tóte acestea mamele aŭ un rol hotăritor, absolut hotăritor. Educaţia mai târzie, învĕţătorii saŭ cărţile, ce nutresc pe tinĕr — aŭ un rol relativ hotărîtor. Ca pildă ne póte servi s. Monica, respective educaţia ce i-a dat'o ea sfîntului Augustin. Un esemplu strălucitor şi vecînic, care va lumina în întunerecul lumii, până când acésta va fi. Cetiţi numai rogu-vĕ acésta minunată istorie voi mamelor care priviţi cu atâta iubire la pruncii vostrii, cetiţi-o şi vedeţi cum îî puteţi întări, cum îî puteţi scăpa curaţi din valurile lumii, cum îî puteţi conduce la fericirea vecînică.

Alfius.

Ca să se pótă estrada fondurile, trebue o lege specială, după cum se zice şi în resoluţia împărătéscă din 1880. „Până ce se va face disposiţiune în legislaţiunea viitóre asupra administrării averilor şi fundaţiunilor catolice . . .

Ugron: Atunci să schimbăm legea.

Horánszky: De aceea nu ţine consult, ca să se aducă legi nóuă pentru administrarea averilor catolice, fiind că aşa oposiţia s'ar forma în parlament în contra unei ast fel de nisuinţă, de ar fi imposibil ori ce resultat în direcţia acésta. Cu cele 12 gimnasii, ce se află mâna statului nu vor ajunge nici odată la resultatele descrise de Rahovszky. De alt cum el nu se sfiesce a spune în faţa congresului, că abstragênd de la crescerea religioso-morală a tinerimei, i-ar plăcea să vadă tóte şcólele în mâna guvernului, pentru că el nu e numai catolic, ci şi *magiar*.

Cuvintele acestea din urmă aŭ produs o adevĕrată consternaţiune în congres. Toţi strigaŭ: Dar noi nu sîntem magiarî?

Contele *Zichy János:* E periculos, că într'un congres catolic să se facă politică de partid. Dacă acuma nu vom puté să creăm o autonomie corespundĕtóre, când avem bărbaţi ca contele Dessewffy Aurel, ca Károlyi Sándor, ca Zselénszky Robert, Gunther Antal, nici odată nu vom ajunge într'o asemenea situaţiune, de a puté face ceva în direcţia acésta. Deci acestia şi cu ei împreună toţi să conlucre, ca să se întemeieze o autonomie sănătósă, nu ca ceea din proiectul de faţă pe care n'o primesce.

Asbóth János primesce şi autonomia din proiectul acesta nou fiind-ca şi acésta este capabilă ca să adune atât preoţimea cât şi mirenii într'un gând de a lupta pentru interesele catolice.

Majláth Gusztáv (eppul Ardealului.) Nu trage la îndóială bunăcredinţa bărbaţilor, carî aŭ venit cu proiectul de faţă, dar fiindcă nu dă nici o garanţă, de a să puté organisa biserica catolică în mod autonom *nu* îl primesce. L'a atins fórte dureros cuvintele lui Horánszky, care s'a declarat de adict al educării de stat şi e de tot caracteristic, că într'un congres catolic, unde s'aŭ adunat, ca să se sfătuiéscă cum ar puté scóte biserica de sub direcţia unui stat fără confesiune, vine cine-va, care ar pune şcolile sub tutela statului.

Vorbirea episcopului Majláth a surprins mult, fiind că nime nu se aştepta să iefe cuvîntul şi un prelat, după ce Cardinalul Schlauch îşi cetise declaraţia. Observările la vorbirea lui Horánszky aŭ fost puternice şi primite cu aplause.

(Va urma.)

Corespondinţe.

Cărţi românesci şi cărţi străine.*)

De pe Câmpie în Ianuar 1902.

Foiţa, apărută sub acest titlu în unul din precedenţi numerî ai acesteî foi, isvorîtă din inimi adurat românéscă, şi plină de temerî îndreptăţite; în mod binevoitor a atras atenţiunea preotului român asupra rĕului, ce ar puteà urma din întroducerea spiritului străin în sînul familiei sale. E incontestabilă bunăvoinţa cu care nóuĕ necunoscutul „Peregrin," îngrijit a scris şirele de-asupra amintite, şi nu-mi va luà în nume de rĕŭ cred, dacă sub acelaşi titlu, îmi iaŭ îndrăsnéla a face unele modeste reflexii, la cele scrise de dînsul.

Nu sînt dintre cei chemaţi şi póte n'aşi fi competent la aşa ceva; am petrecut însă multişor la sate, ca un fiŭ de preot mi-s'a dat ocasie să cunosc de ajuns (pot zice liniştit prea de ajuns) viaţa şi modul de traiŭ al preoţilor nostri, şi între presentele împrejurări să simţesc greutatea chemării lor.

„A ţinea cărţi frumóse în casă e frumos. Dar a ţinea cărţi frumóse românesci, pentru un Român e o datorinţă" — sînt nisce vorbe frumóse, şi numai bucurie ne-ar putea produce, când ne-am putea mândri vĕdĕndu-le întrupate în sînul orî cărei familii românesci. Influinţa cărţilor, asupra direcţiunii în desvoltarea spirituală a tinerelor generaţiuni — în genere e cunoscută, şi numai mira ne putem, când pe lângă tóte cărţile străine, ce aŭ pătruns în biblioteca şi salonul preoţilor nostri — acestia, cresc din fii lor adevĕraţi şi vrednici Români. — tarî în iubirea de neam, şi resoluţi întru apărarea drepturilor lor.

E îndoită între atarî împrejurări lupta ce o susţine preotul de o parte, prin combaterea spiritului străin, ce ar influinţa desvoltarea spirituală a tinerei mlădiţe; de altă parte prin sădirea şi susţinerea sentimentelor, carî podóbă trebue să fie inimilor românesci; abstrăgênd cu totul neajunsurile materiale, ce la tot pasul trebuesc învinse. Nu arare orî mi s'a dat ocasie să discut cu ceî mai de aprópe interesaţi în causă, trista stare în care se află dînşii, pe cum şi nefastele împrejurări ce mai de aprópe influinţézĕ starea lor actuală. Cunoscută e aprópe de toţi „viaţa morală, de mare abnegaţiune şi muncă, ce o duc preoţii nostri spre binele credincioşilor şi a familiei lor"; dar simţită în tóte ale sale micî amănunte — nu vreaŭ să zic neajunsurî — şi înţelésă acéstă viaţă „de mare abnegaţiune", e numai de acei ce înşişi o trăesc. Între atarî împrejurări, nu e cu totul nenatural, ca preotul — în lupta pentru existinţă, zilnic preocupat cu învingerea obstacolelor, sub greutatea cărora aprópe înbrânceşte, nu e în stare să se îngrijéscă de educaţia spirituală a familiei sale, în raport corĕspundĕtor cu „marele rol ce-l are, ca factor *cultural* pe tóte terenele vieţii." Dacă ne-am transpune pe un moment în posiţia unui atare preot şi „pater familias" — óre mai bucuros am lăsa, ca aî nostri să fie total lipsiţi de citirea cărţilor, simţind înşine consecinţele — orî am preferi aceea „îndoită luptă" ce de fapt o susţine preotul?

Într'adevĕr ce am şti face?

Singur împrejurarea, că ziarele politice ungurescî aŭ ajuns a fi aşa de dese în familiile preoţilor nostri, ne ofere un trist tabloŭ al decădinţii nóstre politice. Ne infectézĕ în mod uimitor, şi numai paza bună ne va scăpa de veninul lor.

Cad total din consideraţie elegant compactatele volume de novelete şi humoresculi, carî „numai ca obiecte de galanterie, ca lucrări de ale compactorului, aŭ vre un preţ" atât dóră aşi voi să spun, că sînt şi opere de valóre între cele condamnate, carî numai aceia scădere o aŭ, că încă nu le avem şi în românesce. N'am de cuget să părtinesc nici direct nici indirect ceea ce nu pot simpatisa, nici n'am de cuget a aproba starea actuală — din contra sînt de acord cu cele espuse în acel Nr. 47 al „Unireî." — e însă mai mult ca sigur că, dacă cărţile acolo enumĕráte şi în genere cărţi românescî, s'ar puteà căpăta sub condiţii analóge cu acele maghiare, n'am avea motive să ne plângem de trista nóstră stare. Lucru, despre adevĕrătatea cărnia ne-am putea convinge uşor; dacă. . . .

„Că românesce nu găsesc cărţi aşa frumóse" ca unguresce, e un ce — despre contrariul căruia e convins fie care preot român, iar faptul, că preoţii nostri, din „acel ţinut sĕrac al Ardealului" pe lângă tótă convingerea asta a lor sînt necesitaţi să facă contrariul, îşi are trista esplicare în cele mai sus espuse.

Ca să se ştie!

Sibi.

*) Vezî feuilletonul Unireî Nr. 47 1901.

Noutăţi.

De la Oradea mare ni-se comunică o nóuă faptă marinimósă a Escel. Sale Episcopului Pavel. Escelenţa Sa a dăruit suma de 150 mii cor. spre a se zidi un nou Internat de băieţi în Oradea în locul celui vechiŭ. — Dumnezeŭ se lungéscă încă la mulţi ani firul vieţii Escel. Sale spre a puté adauge nóuĕ şi nóuĕ verigi la lanţul nesfirşit al faptelor sale umanitare.

De la Lugoş. Ill. Sa Conte *Gusztáv Majláth,* Episcopul Albei-Iulie în 21 l. c. la órele 9 a. m. a sosit la Lugoş spre a cerceta pe Ill. Sa Dr. Demetriŭ Radu Episcopul gr. cat. al Lugoşului. După sosirea sa la reşedinţa episcopéscă Ilustrul Archiereŭ a fost salutat de cătră membrii Ven. Capitul şi personalul Cancelariei diecesane apoi a visitat mănăstirea călugăriţelor, Biserica catedrală gr. cat. şi a făcut visite pe la şefii auctorităţilor locali. La 1 óră p. m. P. S. Episcopul Dr. Demetriŭ Radu a dat în onórea Illustrului sĕŭ óspe un prânz, la care pe lângă membrii Ven. Capitlu aŭ luat parte şi câţi-va fruntaşi din loc. După pânz P. S. s'a întreţinut în plăcută conversaţie cu ceî de faţă, iar cu trenul de sara a plecat înapoi la Budapesta.

Hymen. *Emilia Grama* şi *Valeriŭ Ernestiniŭ Bugner* teolog absolut, anunţă cununia lor, ce se va ţinĕ Duminecă, în 26 Ianuarie st. n. a. c. în sfînta biserică gr. cat. din Miheşiul de Câmpie. — *Maria Paulina Pop* şi *Dr. Aurel Sava,* anunţă celebrarea căsĕtorieî lor pe Duminecă la 2 Faur st. n. 1902 în biserica gr. cat. din Ciannl-mare.

Serată literară. Societatea de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş învită cu tótă onórea la serata literară-musicală ce o va ţinĕ în memoria fericitului eî patron Ioan Inocenţiŭ Micu Clain Duminecă la 26 Ianuar 1902 în sala de gimnastică. Începutul precis la 5 óre sara. Venitul e destinat pentru un scop naţional—bisericesc. Suprasolvirî să primesc cu mulţumită.

Craniul lui Petŏfi. La cererea societăţii Petŏfi, Escel. Sa Mitropolitul a conces, să fie dus la Pesta craniul din museul de aicî, despre care se susţine, că ar fi al poetului Petŏfi. Profesorii Oct. Bonfiniŭ şi Dr. Ambr. Cheţan, aŭ însoţit craniul, care a fost dat îmediat în studiul antropologilor Dr. Török Aurel şi Dr. Semayer Vilibáld. „Hazánk" de azî publică un interesant foileton scris de prof. Kacziány Géza, care aduce nóuĕ argumente pentru dovedirea faptului, că aîevea craniul e alui Petŏfi.

Doi băieţi din casă bună carî aŭ absolvat cel puţin 2 clase gimnasiale şi sciŭ românesce, şi unguresce, — se primesc inmediat ca învĕţăceî la „Consum" societate comercială în Blaş.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

COLINDELE NÓSTRE.

Originea. Numirea. Importanța lor în fond și formă.

(Fine.)

b) *religióse mitico-biblice,* în carĭ adecă elementul mitic-păgân este conservat sub îmbrăcămînt creștinesc. Ast fel mitul elino-roman despre Prometeu și furarea focului din ceriŭ e păstrat în fond, dar reprodus, prin influința creștinéscă, travestit așa: Ĭuda întră hoțesce în raiŭ și-l prădéză. Sf. Ĭoan Botezătorul însĕ, într'altele P. S. Vergură, îl surprinde și vestesce pe Dumnezeŭ zicênd:

„Ca mi-o întrat Ĭuda 'n raiŭ;
„Raiul rĕŭ, că l'a prădat:
„Luă *luna cu lumina*
„Și *sórele cu razele!*“

Atunci Dumnezeŭ Tatăl îĭ dă sfîntuluĭ Ĭoan un *biciŭ de foc,* cu care acesta trăsnesce și pocnesce, de se spărie Ĭuda și aduce *sórele* și *luna* éră-și în ceriŭ. *Biciul de foc* reamintesce *fulgerele* — mânia — luĭ *Joe tunĕtorul;* ér colinda întrégă: *cultul sórelui.* Ast fel de colinde, în carĭ elementul mitic se travestesce în creștin, ne amintesc tot odată *epoca de luptă* între păgânism și creștinism din secliĭ III—IV.

Originea lor datéză, sigur, din acel timp de transițiune și de frĕmîntare. Reproducem pe de întregul colinda contemplată aiclĭ sub b):

„Ĭuda în raiŭ.“

„Colo sus, mai în sus,
„Colo 'n deal de rĕsărit
„Este un prânz de prândit.
„Un(de) prândesce Dumnezeŭ,
„Cu toțĭ apostoliĭ sĕĭ;
„Numaĭ unu nu-l cu eĭ.
„Da' anume, care nu-l?
„Da nu-l Ion, Sânt-ion,
„Nănașul luĭ Dumnezeŭ.
„Dintr'o latură privesce, *)
„Și acolo pe cin' zăresce?
„Vede-mĭ Ion-Sânt-ion **)
„Tot venind
„Și cât putênd,
„Maĭ de parte 'ngenunchind,
„Maĭ aprópe cuvîntând:
„— Bunu-l prânzu, Dómne sfinte,
„— Bunu-l, Ioane, haĭ, de-l prinde!
„— Prinde-l, Dómne, sănătos,
„Că io n'am vint să prândesc,
„Că mĭ-am vint să-ți povestesc,
„Că Ĭuda în raiŭ a întrat
„Și raiŭ rĕŭ l'a prĕdat:
„Luă luna cu lumina,
„Și sórele cu razele,
„Și găléta de botez,
„Și scaunul de județ
„Și cârja de vornicit,
„Și cheile raiuluĭ.
„Și din raiu luatu-le-o,
„Și în ĭad băgatu-le-o,
„Și raiu s'o 'ntunecat,
„Cum nu-l legea raiuluĭ;
„Și ĭadu s'o luminat,
„Cum nu-l legea ĭadului!“

*) adecă: Dumnezeŭ Tatăl.

**) ad: *pre* S-l Ioan, cum tot venia, cât putea ș. c. a.

„Nu gândi, Ióne, de loc,
„Și ĭea biciul cel de foc
„Și trăsnesce,
„Și pomnesce!“
„Și Ĭuda s'a spălmîntat,
„Și maĭ afund a întrat,
„Și-mĭ ĭea luna cu lumina,
„Și sórele cu radele
„Și găléta de botez
„Și scaunul de județ
„Și cârja de vornicit.
„Și din ĭad luatu-le-o
„Și în raiŭ băgatu-le-o,
„Și ĭadu s'a 'ntunecat,
„Cumu-l legea ĭaduluĭ.
„Și raiu s'o luminat.
„Cumu-l legea raiuluĭ.
„Și noĭ gazdiĭ o 'nchinăm
„Și pe Domnu lăudăm!“

(Comunicată de I. Covaciŭ, din Blaș).

c) *colinde balade,* s'ar putea numi și *legende* acel feliŭ de colinde, carĭ după cuprins sînt narațiunĭ de *fapte vitejescĭ,* carĭ ne reamintesc mituri ca d. es.: lupta luĭ *Hercule* cu *leul* de la Nemea și numaĭ aria, (melodia) cu care se cântă le dă aer religios. De aceea nu le-am numit *profane, lumescĭ,* cum le numesc alțiĭ, asemĕnându-le cu cele religióse de sub a) b). Colindele legende saŭ balade sînt de cea maĭ mare importanță ca fond și ca formă, că în ele găsim adese cuvinte și forme archaice, une orĭ ne maĭ înțelese, ca d. es.:

„Cerbu-l *tătrior,*
„Gura-l *pătrior,* . . .
„Pe spatele luĭ:
„Covor roșior;
„Pe șelele luĭ:
„*Baĭerel* de banĭ.
„Dar noĭ le-om da?
„Da-le-om *fecior*(uluĭ) gazdiĭ.

(fragm. din Colinda »Negriși vinĕtorie.)

Reproducem colinda-baladă contemplată maĭ sus în p. c)

Lupta voĭniculuĭ cu leul.

(Comunic. de fraților Ordeanu din Romos; Hațeg).

„Sub flórea acațuluĭ.
„Junelui bun“ *)
„La umbra gutâĭuluĭ.
„Șede un voĭnic, odihnesce,
„Și calu și-l potcovesce.
„Maĭcă-sa la el privesce
„Și în lacrĕmĭ jăluesce,
„Și din graiŭ așa grăiesce:
„— Ce gând, june, ți-aĭ gândit,
„Dór ți-l gând de cătănit,
„O dór de căsătorit? —
„El din graiŭ așa grăia:
„— Maică, maiculéna mea,
„Nu mi-l gând de cătănit,
„Niclĭ de căsătorit.
„Dar mĕ duc, c'am audit,
„Că sus în vîrful munteluĭ,
„La pólele bradului,
„Este un leŭ,
„Un câne rĕŭ,
„Și mĕ duc, mamă, la eĭ!“
„Și pe drum că se lua.
„Sus în vîrful munteluĭ
„La pólele bradului.
„Leul, dacă mi-l vedea,
„Eĭ din graiŭ așa-l grăia:
„— Ce aĭ venit, voinicule,
„Ți-aĭ smintit cărările,
„Orĭ ți-aĭ urît zilele?
„— N'am smintit cărările
„Niclĭ n'am urît zilele
„Am venit, c'am audit,
„Că eștĭ un leŭ, un câne rĕŭ,
„Să ne alegem de vitejĭ:
„În luptă să ne luptăm,
„O-'n săbiĭ să ne tăiem,
„O-'n pușcă să ne pușcăm!“
„Se luară
„Se luptară.
„Zi de vară
„Până 'n sară.
„Când fu *sóre* [1]) l'a sfințit,
„Puse voĭnic [2]) pe leŭ jos.
„Leul din graiŭ îl grăia
„Și cătră june zicea:
„— Nu grăbi să-mĭ ĭeĭ viața,
„Ci mĕ légă 'n curea négră,
„Și mĕ scóte 'n jos la țară,
„Jos, la țara 'n târgu mare,
„Pe ulița *grecilor,*
„De-ți fă falĭ fraților —
„Și cinste părinților.
„Că-aĭ prins leŭ nevătĕmat,
„Niclĭ de sabie tăiat
„Niclĭ de pușcă împușcat.
„Numaĭ din luptă luptat!“

*) Repețit la fie care vers.

Interesantă din samă afară este alegorisarea mituluĭ despre Castor și Polux, orĭ lucĕfĕrul de sară și cel de diminéță, travestiți sub numele de dóuĕ surorĭ. Étă colinda:

Dóuĕ stele.

Colo 'n deal, după deal,
Rĕsărit'aŭ *dóuĕ stele;*
Ba, zo, acele nu sînt stele,
Că ele-s *dóuĕ surorele.*
Una rîde, alta plânge,
Cea ce rîde
Foc aprinde;
Cea ce plânge
Așa zice:
„— Taci tu, soro, nu maĭ rîde,
„Că io, soro, am audit,
„Pe mama și pe tata,
„Ca pe noĭ, soro, ne-or da [3])
„Una 'n jos cătră sfințit,
„Una 'n sus pe rĕsărit.
„Noĭ atunci ne-om întâlni,
„Când a face plopul pere,
„Și răchita vișinele,
„Să mâncăm, soro, din ele!“

(din Luna-de-Arieș.)

Autoritățile de multe orĭ aŭ oprit colindatul prin comune și prin unele locurĭ oprit a fost și în ăst an. De aceea ar trebui să ne facem o datorință sfîntă de a culege din gura poporuluĭ *tóte* colindele și a le păstra sciinței și posterității. Mare serviț s'ar face, dacă și *melodiile* atât de caracteristice *s'ar fixa prin note și prin fonograf.* Asociațiunile nóstre literare, în frunte cu Academia română, cum și toțĭ, ceĭ ce sînt chemați, — să începă *„que messieurs commencent!“*

Ave.

[1]) [2]) să se observe lipsa articluluĭ.

[3]) = mărita.

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimiĭ Jagelloni

de Paul Popovicĭ.

7.

(Continuare.)

VII.

În depărtare de un pătrar de óră de la Wilna, între arboriĭ ceĭ crenguroşi, se află o mănăstire. Dumineca şi în sĕrbătoriĭ, s'aŭ îndatinat a se aduna mulţi evlavioşi la biserică, atât din Wilna cât şi din împrejurime. Acum a fost chiar o zi comună de sĕptămână. Sórele deja a fost dispărut de pe bolta cerésca. Sara îşi desfăşurase vesmîntul sĕŭ sur-cenuşiŭ asupra pămîntuluĭ. Pe pămînt se lăsase pace şi linişte adêncă. Numaĭ un vînticel lin de sară, carele se strĕcura printre frunzele verdĭ ale arborilor. maĭ da semn că natura nu e amorţită cu totul.

Pe ferésta bisericiĭ se furişia afară abia câte-va raze de lumină. În lăuntru ardeaŭ treĭ-patru luminĭ debile. Nicăirĭ nicĭ un suflet de om.

Acum aŭ păşit afară pe uşa mănăstireĭ dóuĕ femeĭ îmbrăcate în mod splendid. Faţa lor era acoperită cu vĕl des, ér după ele urmaŭ doĭ bărbaţi. Unul dintre ceĭ doĭ bărbaţi se nisuia a ascunde cu mantaua sa podóba vesmintelor sale. Barba luĭ arginţie, musteţa luĭ mare, şi păşirea luĭ bărbătéscă, mărturisaŭ pe faţă de nobilul polon.

Vesmîntul negru al celuĭ alalt bărbat, faţa luĭ spiritualisată, tradaŭ în el pe superiorul mănăstireĭ. Toţi patru aŭ stătut înaintea mănăstireĭ şi vorbiaŭ încetişor.

Una dintre dame, carea se părea maĭ tinĕră, merse puţin înainte şi privi pe drum înainte. Bĕtrânul nobil din când în când făcea câte un paş cu nervositate.

— Unde póte să întârzie atâta? — zise cu vóce tare. Deja înainte cu ½ óră trebuia să fie aicĭ. Înse de cum-va şĭ-a schimbat cugetul, atunci . . . . . .

— Uite colo vin doĭ călăreţi! — îl întrerupse vorba cu faţa voiósă tinĕra damă, carea stătea de la el la câţi-va paşi.

— De bună samă el este! rĕspunse stariţul.

Într'aceea ceĭ doĭ călăreţi, carĭ eraŭ îmbrăcaţi în vesminte civile, sosirĕ. Plinĭ de bucurie se dară jos de pe caĭ şi unul dintre eĭ se aruncă în braţele deschise ale tinereĭ femeĭ. Ceĭ doĭ îmbrăţoşaţi eraŭ. Sigismund şi Olga. Sigismund a sosit la locul acela în societatea luĭ Modrşevszky. Cealaltă damă a fost mama Olgeĭ, ér bĕtrânul domn, tatăl eĭ, Radzivil.

Sigismund conduse pe Olga în tăcere în biserica cea sărăcăcios luminată. Ceĭ alalţi ĭ-aŭ urmat. Stariţul s'a îmbrăcat în ornatul luĭ sĕrbătoresc.

Sigismund şi Olga păşirĕ înaintea altaruluĭ — şi preotul binecuvîntă căsătoria lor. Modrşevszky a fost nunul mare. Când aŭ eşit afară din biserică numaĭ atunci a îmbrăţoşat în mod fericit Sigismund pe soţia luĭ! Ceĭ doĭ micĭ s'aŭ aruncat în spatele cailor şi cu repeḑiune s'aŭ reîntors în Wilna. Radzivil cu familia luĭ s'aŭ reîntors la palatul luĭ.

Tóte aceste aŭ fost manopera luĭ Modrşevszky. El în adevĕr a fost sprigínitorul prĭetinuluĭ sĕŭ regesc. El a înduplecat pe tatăl Olgeĭ, ca să-şi dee consimţĕmîntul la căsătoria secretă!

— Dóră nu veĭ voi să causezĭ nefericire patrieĭ Dtale. Saŭ dóră va fi puţin lucru acela, dacă fiul regeluĭ îşĭ va pĭerde sănătatea orĭ póte chiar şi viaţa, dacă nu îĭ veĭ da fica în căsătorie? Şi afară de aceea, eŭ voiŭ mijioci atât la regele, cât şi la nobilimea superióră, ca să recunóscă acéstă căsătorie. Şi eĭ, când vor vedea şi se vor convinge, că deja totul s'a sfîrşit, nu vor desface căsătoria.

Ast feĭ vorbi Modrşevszky. Cu ast feĭ şi altele asemene cuvinte aduse el la convingere pe bĕtrânul Radzivil. Şi în adevĕr, după ce şĭ-a ajuns scopul şi în secret ĭ-a întîlnit la olaltă, — după cum s'a fost înţeles de maĭ înainte cu stariţul cu carele era în cunoscinţă de maĭ de mult — a umblat pe la maĭ mulţĭ nobilĭ şi la succes, ca prin oratoria luĭ să-ĭ câştige pentru causă, şi nu de la unul, deşi în secret, a primit consimţire. După aceea a călătorit în cetatea regéscă ca se esopereze şi învoirea regeluĭ însu-şĭ.

(Va urma.)

HÂRTIĬ VECHĬ.

Preluminate şi Precinstite D. Episcope!
Dómne Patron mie şi maĭ mult ca Părinte!

Întru scrisórea mea cea maĭ de înainte mĕ am fost făgăduit, că voiŭ veni în smerita persóna mea se vĕ daŭ închinaţiunile de mulţămită pentru bunătatea cea prea mare, ce aĭ arĕtat cătră mine, şi étă că acum nu o se pot împlini, că drumu caută să mi-l ieaŭ cătră *Carloveţ*, pe unde e maĭ scurt poftind aşa punga, înse tot de aceea parte aşĭ fi venit eŭ pe la Măria Ta, dară din pricina, că pe Domnul Buday nu îl poţĭ dobîndi de la Crăiescul Guverniŭ să vie cu mine; calea Beciuluĭ dimpreună cu Părintescul sfat ce-mĭ dăruise cu durerea mea caută a rĕmâne dător desmântându-ne şi Crăiescul Guverniŭ, sciŭ şi acésta fără tótă îndoiélă, că eŭ nicĭ odată în starea de acum nu veniam fără de puternic patrociniomul Mărieĭ Tale, dară şi acésta pricep, *că nu atât m'aĭ vrut a primi, cât neamuluĭ nostru,* **a cărui'a fericire adênc la inima îţi stă,** *sînt convins de unde şi cunosc aşa numaĭ îţi pot fi eŭ mulţămitor, când aşĭ rĕspunde aceluĭ cuget sfînt şi aşteptării ce-ĭ fi dat Înaltuluĭ Nostru Împĕrat de mine.*

Eŭ adevĕrat rîvnă şi voĭe spre aceea am, dară putere — înse şi aceea o nădăjduesc de la Cel Puternic — şi aştept şi de la Măria Ta tot de una părintéscă poveţuire cu tótă nădejdea, fiind că şi *nerugat aceĭa-şĭ a face Te aĭ milostivit,* cu cât maĭ vîrtos, că acum mĕ şi cuceresc rugându-mĕ ca nicĭ odată puindu-mĕ la ultare, să-mĭ întărescĭ slăbiciunile cu sfatul cel sănătos, avênd în scire, că nu e mic numĕrul nepretinilor meĭ, carĭ şi tocmaĭ greĭ sînt.

De alte collaţionale macar că taxa de 1200 fl. pe delegiant am trimis, încă nu le-am dobîndit, şi fără acelea nu *poţĭ porni la Carloveţ după sunetul Decretuluĭ ce am. Escellenţa* **Sa Mitropolitul nostru**, pe cum pricep într'o scrisóre, ce mĭ-a scris încă se vede a avé ceva propus, că n'aşĭ fi cu căldură cătră religia mea, care tocmaĭ asuprélă-mĭ este, îmĭ zice să grăbesc a merge la dînsul, că altmintrelea se va duce la Dieta, ce sună să se facă.

De acestea ca unuĭ maĭ mult ca Părinte aţĭ scrie am îndrăsnit şi cu smerenia sărut drépta Mărieĭ Tale.

Szász-Sebes, 1 Martie 1811.

plecat client:
Vasilie Moga
noŭ numit Episcop
neunit în Ardeal.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul", Nr. 6 cu următorul sumar: De la ţară, A. Vlahuţă. — În zorĭ (poesie), G. Coşbuc. — Fabule, I. Gorun. — Un cântec (sonet), St. O. Iosif. — Dor de ducă, S. Puşcariŭ. — După un an, Durerea, Ada Negri. — Expoziţia Grigorescu, V. C. — Vocĭ din public (versurĭ), G. Coşbuc. — Cum a fost botezat Eminescu M. Nicolescu. — Rĕspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banĭ înainte cei puţiu pe ½ an.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dluĭ prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul broş. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor şi tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil. Acéstă interesantă scriere a fost recomandată cu tótă căldura prin circulara mitropolitană de dto. 11 crt. ca un op. ce *„ofere o lectură pie, plăcută, edificătóre şi fórte instructivă . . . . care n'ar treuui să lipséscă de pe masa niciĭ uneĭ familiĭ creştine, cu atât maĭ vîrtos, că în limba română avem de tot puţine cărţi de acest soiŭ."*

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750, făcută de vicariul episcopesc **Petru Aron** şi publicată de Dr. **Augustin Bunea**, canonic mitropolitan. **Sibiŭ 1901.** Costă 1 cor. + 10 fil. porto şi se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaş.

Dicţionar mitologic, de Gavril Pop, Blaş 1901. Din acéstă interesantă publicaţie menită să fie de folos acelor, carĭ se ocupă cu vechia clasicitate, a apărut acum şi fasc. III, cuprinḑênd cuvintele de la Merope—Prometheus (pag. 161—240) şi se vinde cu preţul de 40 fil.

Viaţa şi operile luĭ Andreiŭ Mureşan. Studiŭ istorico-literar de Dr. Ioan Raţiŭ, profesor. Blaş 1900. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 182. Preţul 2 cor.

Posta „Unirii".

Al. Am socotit să rĕmână nu fie cu supĕrare.
Verax. Aŭ sosit tóte, vor urma pe rînd.
Uleḑi e la noĭ. Totuşĭ n'ar strica, să facĭ puţină recomandare. Étă cum ţĭ-aĭ închiat scrisórea: Szálutáre! Cum se potrivesce? Aşteptăm decĭ.
B. Mulţumită, vor urma.
Am primit şi achităm abonamentele plătite de la:

Ghimeş solvit pe 1901 sem. 2 şi 1902 sem. 1. *Lupenĭ Dr. L. P. Abrud, M. C. Abrud* pe 1902. *Băgăŭ* pe 1901. *Greovaţ*, pe 1899 sem. 2 şi 1900 sem. 1. *Feldru, Dr. E. B. Teaca* pe 1902. *P. B. Reghin* pe 1901. *Casina-Şebeş* pe 1901 sem. 2-lea *Ciufud* pe 1895. 1896 şi 1897. *N. Gérsze* pe ian.—Marte 1902. *P. P. Lugoş* pe 1902. *Tohanul-vechiŭ* 1902 sem. 1. *Hollód* pe 1901 sem. 2-lea. *B. D. Lugoş* pe 1902 sem. 1. *Densuş* pe 1901. *Arcalia* pe 1901 sem. 2-lea. *Bogata-rom.* 1902 Ian.—Marte. *Câmpenĭ* pe 1901 şi 1902. *V. B. Budapesta* pe 1902. *Ateĭ* pe 1901. *G. I. Orade* pe 1902 sem. 1. *G. M. Beiuş* pe 1902 Ian.—Marte. *Casina-Lugoş* pe 1901 sem. 2-lea. *Goroslaŭ* pe 1901 sem. 1. *I. M. Budapesta* pe 1902 Ian.—Marte. *Cordeu* pe 1900 sem. 1. *Reun.-lect.-Năsĕud* pe 1991 Oct.—Dec. *D. Ch. Făgăraş* pe 1902. *Econ. Cluş* pe 1902 sem. 1. *Dĕmb* pe 1901.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 32—1902. (7) 2—3

EDICT.

După ce Surd Ana gr. cat. din Vişag de mai mult ca 10 ani şi-a părăsit pe soţul legiuit Leu Gavrila gr. cat. din Bociu, şi ubicaţiunea aceleia nu este cunoscută, se citéză prin acestea, ca în termin de un an şi o zi, să se presenteze înaintea forului matrimonial concernente; căci la cas contrariu, procesul divorţial urzit în contra-i de către numitul bărbat se va pertracta şi decide şi în absenţa ei.

De la presidiul forului matrimonial gr. cat. delegat de I. instanţă al districtului protopopesci a Morlacei.

Moriaca, în 15 Ianuariu 1902.

Ioan Pop
v.-protopop.

715 v. szám (8) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 2529. számu végzése következtében Dr. Manin Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Deacu Juon és társai ellen 558 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 25-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2628 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, gabona, takarmány és egyébb tárgyak nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1901-ik évi V. 132/5. számu végzése folytán 558 kor. — fil. tőkekövetelés ennek 1899. évi Novemb. hó 26-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 158 kor. 92 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Cs.-Holdvilágon a helyszinén leendő eszközlésére 1902. Január hó 31-én délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azoüra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1901. évi Deczember hó 26-ik napjáu.

Eichner Károly.
kir. jbirósági végrehajtó.

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanţi de curte ces. şi reg. pentru materie de mătasă şi ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".

recomandă

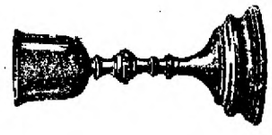

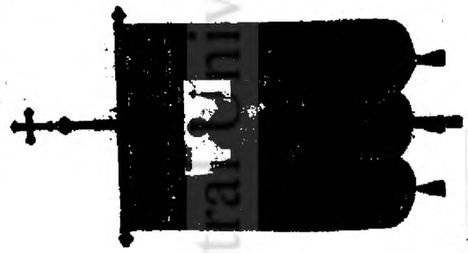

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plasănice, haldachine, prapori etc. cum şi tóte utensiliile şi vasele sacre de metal, ca disc, ciboriu, cruce, chivot, artoclasie, tricheriu şi dicheriu, cădelniţe, candele, sfesnice, candelabre etc. tóte pregătite solid şi cu preţul cel mai ieftin de fabrică.

Cataloge ilustrate se trimit la cerere gratis şi franco.

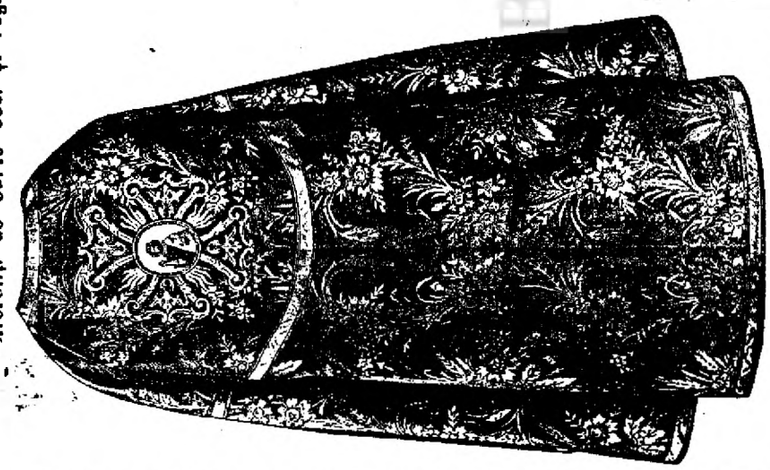

(52) 6—10

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articlii sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fini, mirositori albi un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăţi mari mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice"

Patent Guillon din Paris.

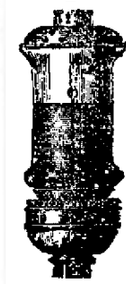

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 ori câte 24 óre cu o flacără frumósă liniştită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roşie-rubin, vinétă ori verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an intreg Nr. 0, 1, 2, 3 ori 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemint aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă şi lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roşie, vinétă ori verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl —·54
1 Lăduţie de transport şi rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiţă ungară, şi să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6—8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, apoi după o patentă duplu rafinat se aşédă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o fineţă estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă impletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară şi rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o coşarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericesci pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artişti academici, fórte frumos şi solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserici mai mari . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roşie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globuri şi ciucuri . . . . . fl. 8·80
Acelaşi cu ciucuri mari fórte frumoşi . . fl. 9·80

Luminĭ din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materii 1 kilo fl. 2·75 cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. de cm.	118	96	79	66	56	47
cu gros	$3^1/_2$	$2^1/_2$	2	$1^1/_2$	$1^1/_2$	$1^1/_2$

Luminĭ bisericesci noi exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungĭ	lungĭ	lungĭ	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	$3^1/_2$	$2^1/_2$	$2^1/_2$	2	$2^1/_2$	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	1·7 cm.

Sirmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos şi nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins şi stins
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sirmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoţel în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoţel mai mari şi mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniţă şi naviculă
din argint de china, argintit . . . . . fl. 17·—

Sticluţe de cristal
pentru vin şi apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai mari, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint noŭ fl. 1·80

Afară de obiectele aci înşirate liferez ori ce articlu pentru biserici şi garantez pentru bunătatea ori cărei mar:fe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 7—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 1 Februariŭ 1902. Numĕrul 5.

Sentinţa de la Satmar.

Nu credeam, că tótă afacerea să ieĭe o ast fel de întorsĕtură, seriósă din cale afară. Tot lucrul îl consideram de opera unuĭ şovinist hiperzelos, care, în sfîrşit va fi adus la reson, chiar de maĭ marii seĭ. Dar ne-am înşelat!

Étă de ce era vorba.

Preotul George Ardelean din Negru, diecesa oradană, a servit prin August liturgia în locul socrului sĕŭ, protopopul din Szamos-Dob. Printr'o slăbiciune pĕcătósă, preoţiĭ din Szamos-Dob, — fiind de acésta parochie vorba, — aŭ dat voie credincioşilor, ca înainte de începerea steĭ liturgiĭ să reciteze rosariul, să înţelege pe limba magiară.

Preotul Ardelean, om tiner, intrând în sfînta biserică, e conturbat de câte va babe, carĭ cântaŭ pe unguresce un versicul, fără nicĭ un fond religios. El le provócă să tacă şi le spune să ĭese din biserică. Babele tac. dar pentru aceea ĭaŭ parte şi ele la sf. liturgie.

Un calvin din comuna aceea, a auḑit de întîmplarea acésta şi îndată a acusat pe părintele Ardelean, că a făcut scandal public în biserică şi a oprit credincioşilor folosirea limbeĭ maghiare la cultul religios. . . .

Şi cum miscarea pentru limba magiară în biserica gr. cat. a fost nevoită să se opréscă în mersul sĕŭ, fiind rĕŭ vĕḑută de ceĭ în drept, partisaniĭ nesocotiţi aĭ acesteĭ miscărĭ, aŭ aflat prilejul potrivit să lovéscă cu litera legiĭ în toţi aceia, carĭ se pun în contra introduceriĭ uneĭ limbĭ străine în locul celeĭ române.

Şi ce e maĭ uşor, de cât să lovéscĭ în un preot gr. cat. „trădător de patrie“, într'un „maghiarofag“ şi „persecutor a limbeĭ statului“! Contra preotului s'a pornit proces şi pertractarea s'a şi ţinut la 25 crt.

„Tribuna“ de Joĭ are câteva notiţe despre decursul acestuĭ proces, dar şi din aceste puţine însemnărĭ, apare în deplină lumină, că tótă afacerea e trasă de pĕr. Se aduc de martorĭ babele, carĭ fuseră în biserică şi prin întrebărĭ sugestive li se pune în gură rĕspunsul, şi când nicĭ acésta nu sucede. judele dictéză însuşĭ la protocol, ceea ce ar fi dorit să spună martoriĭ. Urméză vorbirea procuroruluĭ, care acusă pe învinuitul cu delictul comis contra esercitiuluĭ liber al religiuniĭ, cerênd să fie pedepsit cu asprimea § 191 şi 192. După pertractare judele inmediat şi dictézĕ contra preotuluĭ Ardelean maximul pedepsiĭ: *6 luni temniţă, 400 cor. pedépsă în bani şi eventual alte 20 zile şi suportarea speselor de proces.*

Acesta e decursul întregiĭ afaceriĭ, care nu e permis să se opréscă aci.

Nu e destul, că acusatul şi apĕrătorul aŭ insinuat apelata. Maĭ marii preotuluĭ Ardelean sînt chemaţi să întrevină pentru apĕrarea luĭ.

Căcĭ proprie, care e în esenţă vina acusatuluĭ? a oprit — să zicem aşa, — prin vorbe aspre pe nesce credincioşi să cânte în biserică în o limbă străină, şi ĭ-a scos afară.

Atâta şi nimic maĭ mult! Pentru pĕcatul acesta nu forul civil e chemat să reguleze pe un preot, şi chiar de aceea credeam noĭ, că afacerea va fi promovată foruluĭ bisericesc, care în casul cel maĭ rĕŭ, avea să-l judece pentru că a făcut scandal în biserică. Forul civil a depăşit marginele competenţeĭ sale şi s'a pus judecător peste un preot în lucrurĭ de acelea, carĭ nu se ţin de el să le judece. E o afacere disciplinară, pentru care Ordinariatul singur era în drept să-l afle saŭ nu vinovat pe un preot al sĕŭ.

Dar grozăvenia lucruluĭ stă proprie în aceea, că păr. Ardelean a provocat să tacă pe nesce babe, carĭ *cântaŭ unguresce*. Aci-ĭ buba. Limbeĭ magiare i-s'a denegat dreptul de a fi folosită în biserică românéscă gr. cat. şi maĭ mult încă, a fost dată pe uşă afară.

Asta era de nesuferit. Dl Szabó Jenŏ, cu toţi partisaniĭ limbeĭ liturgice magiare. aŭ trĕbuit să fie pĕtrunşi de un rece fior, auḑind de faptul, că în Sătmar, ţara făgăduinţiĭ, un popă valach a comis acest mare sacrileg. De aci furia şi nesăbuita grabă de a-l osândi. Mirare, că păr. Ardelean n'a fost deţinut.

E rîndul credem noĭ, ca Preaven. Ordinariat diecesan de Orade să întrevină şi să arete forurilor competente, că deşi póte păr. Ardelean a greşit în chipul cum a purces, dar în esenţă a avut dreptate: *în biserica gr. cat. română, limba ce se folosesce la tóte serviciile religióse, este esclusiv numaĭ cea română. nicĭ o altă limbă, n'are drept să resune înaintea sfîntuluĭ altar.*

Nu ne îndoim un moment, că dór intrevenirea acésta nu se va face. E vorba de un preot, care e lovit cu asprimea legeĭ, pentru că a ţinut la dreptul bisericiĭ sale. Şi Ordinariatul de Orade nu-l póte lăsa pradă calvinilor, carĭ tot de una aŭ vrut să umiléscă biserica românéscă.

Ordinariatul de Orade nu póte privi indiferent în faţa osîndeĭ de la Sătmar, căcĭ e vorbă să se ştie odată, *că toţi aceĭ preoţi, slabi de înger, carĭ în bisericele lor, saŭ cu prilejul altor serviciĭ religióse, aŭ permis să se pótă cânta unguresce, s'aŭ făcut vinovaţi, uitând că în biserica nóstră numaĭ limba românéscă póte fi folosită.* Trebue să li-se atragă atenţiunea acelor preoţi, că în vreme ce ţin să facă plăcere unor credincioşi, indiferenţi de limba lor maternă, deschid uşa largă miseriilor de acest feliŭ.

Nu ne miră pe noĭ nicĭ faptul, că pentru osîndirea păr. Ardelean s'a restălmăcit citaţiĭ paragrafiĭ, carĭ se potrivesc ca musca în lapte; nicĭ că i-s'a deměsurat de-a una maximul pedepsiĭ, — ceea ce ne miră e îndrăsneala, ce şi-aŭ luat contrariĭ a tot ce e românesc, spre a introduce, cu puterea în casa Domnuluĭ o limbă străină, numaĭ pentru ca maĭ târziŭ să-şi pótă dovedi neajunsele lor ideale.

Dar în sfîrşit şi aci pe partea nóstră e slăbiciunea. Corespondentul nostru, care ne scrie în afacerea acesteĭ osînde, observă următórele:

„Dacă cercăm causele acestuĭ rĕŭ, ne vine fără voie întrebarea, că óre dacă preoţimea şi învĕţătorimea din acele părţi ar sta la culmea misiuneĭ lor, le-ar da credincioşilor esemple, că sînt romînĭ în viaţa şi faptele lor; dacă şi-ar împlini datorinţa de luminătoriĭ poporuluĭ, ar ajunge lucrurile aşa de departe? Eŭ unul, care cunosc poporul român de pe aicĭ, cred că nu!“

Sentinţa de la Satmar să fie un memento pentru preoţimea şi învĕţătorimea nóstră, care să îĭ trezéscă la o maĭ intensivă lucrare românéscă, căcĭ alt cum, ceea ce s'a întîmplat păr. Ardelean, mâne se póte întîmpla şi altuia.

Congresul autonomiei catolice.

— *Raport special al „Unirii“.* —

(Continuare.)

Ședința IX.

Acésta a fost prima ședință. care nu s'a mai ținut în casa magnaților, ci în sala cea mare a casei orașului. *Horanszky* a fost primul vorbitor, care și-a interpretat cuvintele zise în ședința trecută, reflectând eppului Majláth. El și-a esprimat numai o părere individuală, când a zis, că e adict al statificării scolilor și acésta a zis'o basat pe convingerea lui politică de până acuma. N'a zis, că numai catolicii să-și predee scolile statului, ci *tóte* confesiunile. Cum-că părerea acésta a lui nu este contrară învățăturei bisericii catolice, o dovedește o hotărîre a episcopilor americani cari în 1893 s'au declarat pentru creșterea de stat — ceea-ce nu se împotrivește nici intențiunilor și nici ordinațiunilor Pontificelui Leo XIII.

Eppul Majláth zice, că l'a înțeles fórte bine pe Horánszky, că scolile tuturor confesiunilor le-a înțeles, când a atins statificarea. Biserica, ca o corporațiune perfectă, are drept de a se folosi de mijlócele acelea, cari îi asigură ajungerea scopului. Cele mai potrivite mijlóce îi sînt scolile, și pe cum arată istoria, scólele au fost tot de una tesaurul cel mai scump bisericii. N'a voit să facă personalități. dar ca episcop și-a ținut de datorință să respingă acestea îndrăsnirí ale lui Horánszky.

Pontificele — după cum știe — a fost în 1892 de aceași părere cu Horánszky. dar deja în 1893 s'a declarat hotărît pentru scolile confesionali.

Simonyi-Semadan, critică cu tótă asprimea cuvintele lui Horánszky referitóre la scoli și laudă pe episcopul Majláth. care a combătut părerile lui greșite și a luat în apărare biserica. Drept clarificare la ținuta lui Horánszky aduce un fapt din trecut. când în congresul din 71 Horánszky a pledat, ca biserica catolică din Ungaria să se desbine de Roma și atunci *Hajnald* a protestat în contra ăstor fel de vorbiri, la ce întreg corul episcopesc s'a ridicat și a respins cu indignare vorbele neprecugetate a le lui Horánszky.

Rákovszky întrerupe, că frumóse timpuri aŭ fost acelea, ceea-ce a produs o ilaritate generală; mai ales, că se potrivea de minune cu ținuta episcopilor de azi față de Horánszky.

Bar. Josika Samu: Nu trebue ca să ne punem pe un punct așa extrem, cum s'a pus opoziția. Elaboratul acesta de autonomie încă nu e gata, și chiar corul episcopesc dorește, ca să mai facă unele sacrificări la desbaterea specială. Dar reservarea drepturilor nu o vede încă asigurată. până ce nu se alătură la elaborat. Face deci propunerea ca congresul să primésă elaboratul comisiunei de 27 împreună cu declarațiunea reservării de drept să o înainteze Maiestății sale spre sancționare.

Contele Zichy Vladimir: În scolile catolice nu numai în órele de religie să propune în spirit religios, ci și în celealalte. Nu este adict al scólelor de stat nici ca catolic, nici ca magiar. Nu este vorbă de aceea. că — după cum a zis Horánszky — acelea 12 gimnasii, ce sînt în mâna statului regenera-vor catolicismul în Ungaria, ci mai mult, — că póte să-și iee biserica proprietatea sa din mâuile statului, saŭ tot în robie să va trăi și de acum încolo. Nu primește proiectul.

Szabó Jenő (cunoscutul Moise a liturgiei magiare) se încércă să construeze podul de apropiere ale celor dóuĕ păreri opuse din congres. Autonomia o voiesc toți membrii congresului. Trebue însă să se știe cum că și posiția guvernului în chestiunea acésta este fórte grea. Nu trebue să se spărie nici opositia, căci dóră prin proiectul de față autonomia încă nu este definitivă. E vorbă mai mult, ca să li să dee catolicilor o arenă de luptă, unde toți în frunte cu episcopatul să pótă lupta umĕr la umĕr. Nici autonomia Ardelenilor n'a fost de la început perfectă. Primește proiectul.

Györfi Gyula: Combate punct de punct pe Szabó Jenő. Autonomia statului ardelean își află rădăcinile în vechile legi ardelenesci, recunoscute și codificate și în legea de uniune a Ardealului cu Ungaria în 1848 și numai mai tîrziŭ aŭ fost stîrbite drepturile acestea din partea celor de la guvern. Arena de luptă prin autonomia proiectată să prepară celor de la guvern, având catolicii un drept de intrevenire. Când a vorbit Horánszky vorbitoriul l'a întrerupt zicĕnd, că subscrie aceea, ce a zis acela. A înțeles însă așa că statul să pună mâna pe tóte scólele confesionali, cari propagă învățături contrare statului și atunci și catolicii vor fi așa de marinimoși. ca să-și predee școlile. Dar numai scolile catolice să fie în mâna statului, e o injurie.

Szinyey Merse József e pentru autonomie.

Ședința X.

Ședința acésta a fost mai mult polemică.

Rakovszky a deschis discuția arĕtând, că în tabĕra lui Apponyi nu mai este unitate de păreri, pe când cei din jurul lui Zichy Nándor aŭ rĕmas consecuenți până în sfârșit. Deja și între vorbirea lui Horánszky și a lui Apponyi este contrazicere. Horánszky a zis, că autonomia nu póte să-și pretindă fondurile fără a se aduce legi nóue, în privința acésta, Apponyi din contră. Toți

---

FEUILLETON.

Fiul adoptiv.

(din italienesce.)

Piața unui orășel din Italia era îndesată de popor. Musica orășenéscă a fost căpătat permisiune de la primariŭ să însoțéscă până la cetatea din apropiere pe voluntari și pe cei chemați sub arme, cari, după cum povestia farmacistul și un profesor — mergeaŭ în Africa la rĕsboiŭ în contra Negrilor.

Cugetul, că acei bieți tineri póte nu vor mai vedé scumpa lor patrie, a pus în mișcare întreg orășelul. În piață nu audiai vorbindu-se despre alt-ceva de cât despre martiri, despre viitórele rĕspingeri, despre barbarii ne mai audite. Mulerile vorbiaŭ puțin, ochii le eraŭ roși și umflați de plânsete, ele înconjuraŭ piața ca nișce nebune, cercând unele pe frati, altele pe barbați, altele pe consângeni. Era un strigăt, un sbierăt asurzitor.

Parochul Don Giuseppe, a cărui casă era tocmai pe piață, privind din ferestră mulțimea accea de ómeni, murmură:

— A sosit vremea, — și apoi este câteva minute a chiemat la sine pe Menico, bĕtrânul sĕŭ servitor și fĕt.

— Ce poftești părinte?

— Când plécă tinerii acești spre Africa? — întrebă cu o vóce duiósă.

— La o óră după amézi!

— Venit'a Paul?

— Da, Domnule Părinte. a venit și ascéptă în cealaltă chilie.

— Spune-i să vină înlăuntru.

La întrarea lui Paul, un tinĕr frumos, robust, cam de 23 ani — Don Giuseppe se sculă, îi merse înainte și îl strinse mânile.

— Ședi Paule, — îi zise preotul.

Tinĕrul ascultă.

— Numai dóuĕ óre ne despărțesc de plecarea ta. Ave-voiŭ óre destulă vreme ca să-ți spun tóte? Nu sciŭ, dar me voiŭ nisui. Am să-ți împărtășesc un lucru. care te privește pe tine și e de mare importanță. Tu pleci la resboiŭ, vei întimpina mari pericole, póte mergi chiar la mórte.

Tinĕrul surise.

— Vĕd prea bine, că tu nu te înspăimînți de mórte, ești un tinĕr brav, tot de una ți-ai făcut datorința și consciința nu te póte mustra pentru nimic. Te-am chemat la mine în aceste ultime momente, ca și tu la óra plecării tale să primescí un cuvînt de mângăiere de la persóna cea mai iubită.

— Mare nefericire e pentru mine, că nu mi-am cunoscut părinții mei — suspină Paul.

În ochii bĕtrânului preot se putea vede o strălucire neîndatinată.

— Acum sînt 23 ani — când într'o diminĕță de April, Menico, fĕtul meŭ, deschidĕnd biserica, a aflat la ușă un pruncuț înfășat. . . . .

— Acel pruncuț . . . . eram eŭ! . . . întrerupse tinĕrul.

— În fașeie cu cari era învĕlit — continuă preotul — am aflat dóuĕ epistole, una adresată mie. ér pe coverta celeialalte era scris: *Fiului meŭ, când va fi de 25 ani.*

Tinĕrul începu a se arĕta impacient.

— Răbdare, — zise preotul, — epistola adresată mie e acésta, — și zicĕnd aceste, deschise un pulpit de la masa de scris, scóse de acolo o hârtie cam îngălbinită de vreme, și punĕndu-și ochelarii începu a ceti:

„Domnule Părinte!

„Sînt o biată muiere nefericită! Bărbatul „meŭ e în temniță. Eŭ fără pâne și fără „casă, simțesc că mi să apropie mórtea, „și merg la spitalul din orașul vecin. Nu „sciŭ mai eși-voiŭ vre-odată de acolo. N'am „pe nime, căruia să încredințez acest pruncuț; „muierea unui tâlhariu, unui făcătoriŭ de „rele, nu mai are nici consângeni, nici amici. „Însă Dumnezeŭ m'a inspirat, ca să-ți în„credințez ție pe fiul meŭ, toți te țin și „te numesc sfânt, — dta, care ai fost în „stare să ierți pe ucigașul tatălui dtale, „sperez, că nu vei lăsa să móră de fóme „acest sĕrman pruncuț. carele, în scurtă „vreme, nu va mai avé pe nime în lume.“

Preotul tăcu.

— Nu este subscris nime? întrebă tinĕrul tremurând.

— Nu, rĕspunse Don Giuseppe apoi continuă:

Restul îl sciĭ și tu, am adus o femeie, care te-a grijit, te-a crescut, apoi te-am dus în convict. cu un cuvînt am făcut din tine un tinĕr cult, cu frica lui Dumnezĕŭ, te-am luat de fiŭ adoptiv. Te-am iubit și te iubesc pururea cu tótă căldura. . . . . Acuma . . . voescí să mergi de bună voie,

ministri până la Wlassics aŭ fost de părere, ca autonomia catolică, să se construeze pe basa celeĭ din Ardeal. Propune, ca declaraţiunea reservăriĭ de drept să se fea între cadrele elaboratului şi ca autonomia să-şĭ manipuleze ea fondurile şi fundaţiunile.

Apponyi Albert reflectézá tuturor, carĭ aŭ vorbit în contra proiectului. Cum că nu este unitate de vederĭ în grupa lui este fórte posibil, pentru că eĭ nu s'aŭ pus pe un punct de vedere extrem, ca oposiţia. Eĭ trebue să-şĭ dee samă de greutăţile reale ce le întimpină proiectul. Rakovszky e duşman pronunţat al guvernului şi în tóte acţiunile lui congresuale, a fost condus de antipatia acésta. Guvernul a avut tótă bunăvoinţa faţă de congres. A voit să-şĭ spue părerea la tóte punctele comisiuneĭ de 27, dar la rugarea comisiuneĭ de 3. s'a restrins numaĭ la cunoscutele 3 puncte cardinale. Nu e adevĕrat că ministrul ar promite în tot anul maĭ puţin. Ministrul actual a promis în ceea ce atinge şcólele, cu mult maĭ mult, ca înainte de asta cu 3 anĭ. Nu este de o părere cu Horánszky referitor la declaraţiunile lui despre statificărĭ. Se alătură de părerea lui Josika Samu, ca declaraţiunea despre reservarea drepturilor să se inducă în elaborat. Ţine de necesară autonomia, pentru că fără a avea óre care organism catoliciĭ nu-şĭ vor puté elupta drepturile. Că ministrĭ de astăzĭ nu maĭ promit atâta, cât a promis Eötvös este esplicabil, căcĭ liberalismul de astăzĭ îndréptă toţĭ ministrĭ cătră atotputernicia statului. Nu e iertat, ca cine-va — cum e Zichy Nándor — se accentueze într'una religiositatea şi ireligiositatea, căcĭ prin acésta s'ar da ansă la o luptă confesională periculósă. De accea să se ferésca de a lua în sens etimologic cuvîntul liberalism. *Recomandă proiectul.*

Zichy Nándor. Reflectéză luĭ Apponyi. Autonomia nu o primesce, pentru că nimic nu capĕtă ce n'ar fi avut şi până acuma. Episcopiĭ de aceea aŭ abzis de unele drepturĭ ale lor, ca în schimb să capete laicii ceva. Primatele şi episcopiĭ şi acum pot să recomande profesorĭ, numaĭ să voéscă ministrul să-ĭ denumésca. Guvernul de altcum odată a voit să tréca la ordinea zileĭ peste autonomie şi numaĭ la întrevenirea regelui a scos'o éră la lumina zileĭ.

Ep. Szmrecsányi Pál: Corul episcopesc a hotărît să între în desbaterea proiectului de faţă. De aceea s'a adus hotărîrea acésta, pentru că episcopiĭ sînt convinşi, că prin elaboratul acesta nou se pot asigura maĭ bine drepturile catolicilor, ca prin cel vechiŭ. Corul episcopesc în rĕspunsul sĕŭ dat com. de 27 a spus, că chestiunea fondurilor, fundaţiunilor şi a şcólelor susţinute din acestea fonduri voesce să se resólve în tocmaĭ ca în Ardeal. Fondurile şi fundaţiunile statului catolic ardelean constată că sînt tot în mâna guvernului, cu tóte, că s'a urgitat de multe orĭ guvernul pentru estradarea lor. Şcólele şi institutele susţinute din acestea fonduri aŭ ajuns în vîrtutea articolului XXX. 1883 în sfera de drept a autonomieĭ, ceea ce a fost aprobat şi de ministrul în 1893. Corul episcopesc voesce o asemenea autonomie ca statul catolic ardelean şi la desbaterea specială vor propune ast fel de modificărĭ, carĭ vor face posibilă o asemenea autonomie.

Şedinţa XI.

Sâmbătă în 25 Ian. a fost votarea asupra proiectului noŭ înaintat de Apponyi, pe care *l'aŭ primit cu 69 voturĭ contra 56.* Va se zică diferinţa a fost 13 voturĭ, carĭ aŭ fost date de 9 episcopĭ — ceĭ alalţĭ saŭ n'aŭ venit la votare saŭ aŭ părăsit sala înainte de votare — şi 4 priorĭ aĭ mănăstirilor. Preoţimea cealaltă tótă aŭ votat contra proiectului. Din voturile acestea date se vede, că episcopiĭ şi de acum încolo vor avé vot decisător la tóte punctele şi modificările, ce vor veni la desbatere. Tinerimea a primit pe Zichy Ugron cu strigăte de *„se trăéscă"*, ér pe *Samassa, Apponyi* etc. cu *„abzug"*.

Zichy Nándor a vorbit înainte de ordinea de zi, zicênd, că partida luĭ de ar fi înţeles maĭ înainte de hotărîrea episcopilor s'ar maĭ fi sfătuit asupra situaţiuneĭ. Dar acum fiind prea târziŭ îĭ pare rĕŭ, că nu-şĭ maĭ póte schimba punctul de vedere.

Dudek János: Drepturile acelea, de carĭ am fost despoiaţi cu forţa le maĭ putem recâştiga, dar niciodată acelea, de carĭ am abzis de voe bună. Nicĭ după declaraţiunea episcopilor n'are încredere în proiectul de faţă, pentru că nu înţelege, cum vor puté duce la isbândă modificările, ce episcopatul intenţionéză să le facă la desbaterea specială, când este sciut, că punctul de vedere al episcopatului este cu totul contrar punctului celor de la guvern.

Ugron Gábor: Ugron, ca tot de una, a vorbit aşa de înfocat, de convingĕtor, de plasticitatea cuvintelor luĭ aŭ răpit congresul şi galeria cu sine. Nesfîrşite strigăte de *„se trăéscă"* şi aplause însufleţite aŭ urmat tóte propoşiţiile, ce îĭ eşiaŭ pe buze şi icónele zugrăvite de eĭ aŭ clarificat pe deplin situaţiunea în care va ajunge autonomia după primirea proiectului de faţă.

Regele ne-a conchemat, ca să ne sfătuim, că ce voim, cum cugetăm, că am puté crea autonomia şi noĭ nu aceea îĭ spunem Maiestăţiĭ Sale, că ce voim noĭ, ci că ce voesce ministrul. Ar fi o învingere naţională, dacă s'ar pune temeliĭ uneĭ autonomiĭ sănătóse. O ast fel de autonomie e numaĭ o dovadă despre îmbecilitatea catolicilor. Nicĭ *greco-catolicii* nu vor dori să între într'o ast fel de autonomie. Ţara aştéptă de la con-

---

să te espuĭ în acea ţară neospitală. Eŭ nu te reţin, nu te împedec . . . mergi. . . . Eşti bărbat, acum nu maĭ eşti băiat, şi deşi hotărirea ta de a merge la resboiŭ îmĭ cade cam greŭ, cu tóte aceste eŭ te admir şi te stimez! Destul . . să ne întórcem la obiectul nostru: celalaltă epistolă adresată ţie, ar trebui să ţi-o predaŭ — conform intenţiuniĭ celeĭ ce te-a încredinţat mie — când aĭ fi de 25 de anĭ, dar tu pleci, . . . mergi să te espuĭ la o mulţime de pericole . . . eŭ sînt bĕtrân şi Dumnezeŭ me póte chema la sine în tot minutul. Şi-apoĭ acésta epistolă póte să cuprindă în sine lucruri importante. Trebue să-mĭ împlinesc cu scrupulositate datorinţa mea. Étă-o aci . . . cetesce-o. . . .

Paul o luă în mână şi tremurând rupse coverta. Don Giuseppe cu eternul sĕŭ suris îl privi cu faţa senină.

— Nu e cu putinţă! . . . Nu . . . nu, nu e cu putinţă — murmură tinĕrul, făcĕndu-se galben ca céra.

— Ce este? întrebă preotul. . . .

— Nu nu e cu putinţă . . Dumnezĕul meŭ, nu . . . nu e cu putinţă, repeţi tinĕrul.

— Ce este în epistola aceea? Vorbesce . . . spune-mĭ . . . esplică-mĭ . . .

— Oh, Don Giuseppe, în epistola acésta să cuprind lucruri teribile, grósnice, cărora nu le pot da credĕmînt.

— Dar spune-mĭ ce este?

— Tatăl dtale — zise tinĕrul agitat — a fost aflat acum sînt 30 de anĭ — asasinat, omorît . . . nu e aşa?

— Ba aşa este, şi apoĭ?

— Apoĭ? apoĭ . . . tatăl meŭ a fost auctorul aceleĭ asasinărĭ, tatăl meŭ a omorît pe tatăl dtale. . . Probele, documentele, sînt aci! . . . .

Preotul se ridică, de pe faţa luĭ a disparut pe un moment îndatinata seninătate de sfînt, luă în mână epistola, ce a fost căzut jos din mâna tinĕrului, şi o ceti şi el. . . .

El a ocrotit, protegiat şi încărcat cu binefacerĭ pe fiul ucigaşului tatăluĭ sĕŭ! . . A căḑut pe scaun — fără să maĭ pótă vorbi ceva, şi o tremurare nervósă îl agita tóte membrele. Înaintea ochilor parcă vedea trupul plin de sânge al tatăluĭ sĕŭ — găsit asasinat în mijlocul strădiĭ . . . cugetă la taina — prin care până la acel minut de treĭ zecĭ de anĭ să ascunsese delictul. . . . . Sufletul sĕŭ bun era cât pe aci să erumpă în blăstĕm, când ochiĭ sĕĭ să ţintiră asupra unuĭ Crucifix de bronz. De odată se scólă, se apropie de Paul, şi îşĭ puse mâna pe umĕrul luĭ cu dulcéţă.

— Îmbrăţoşéză-mĕ îl zise bĕtrânul preot — pentru-că ce vină aĭ tu, că eştĭ fiul tatăluĭ tĕŭ?

— Eŭ l'am iertat de mult, Isus Christos a murit pe cruce pentru iubirea de ómenĭ, iertând pe ceĭ ce l'aŭ rĕstignit.

Tinĕrul se sculă de pe scaun şi aruncându-se în braţele preotului, l'a năpădit plânsul.

În momentul acesta musica orăşenéscă suna cu tărie. . .

— Mergĭ — zise Don Giuseppe — fă-ţĭ datorinţa: Dumnezĕŭ te binecuvinte.

Melino, fĕtul, deschise uşa şi zise:

— A sosit vremea de plecare. . . . .

Preotul maĭ îmbrăţoşă pe fiul sĕŭ adoptiv, îl strînse mult la sînul sĕŭ şi îl binecuvîntă.

Paul eşi. bĕtrânul preot rĕmase în feréstră. Împreună cu sunetul musiceĭ ajungeaŭ la dînsul, strigătele de adio ale mamelor, ale muicrilor, ale ficelor . . . . şi s'a simţit mişcat până la lacrimĭ. . . . . A deschis feréstra, şi-a scos batista şi a agitat'o în semn de adio în direcţiunea celor ce plecaŭ.

— Dumnezeŭ vĕ binecuvinte, fiilor meĭ, murmura cu vocea sa plăcută şi tremurătóre. . . .

Ér voluntariĭ şi ceĭ chemaţĭ sub arme, plecară spre cetatea din apropiere, însoţiţĭ de o mare mulţime de popor şi de musica orăşenéscă.

Don Giuseppe a rĕmas în feréstră, cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ, până ce notele musicale să perdură departe, ... departe pe vale. . . .

V. B.

gres, ca să se întemeieze o autonomie, care să fie în stare a apĕra şi ocroti tóte interesele catolicilor şi în schimb proiectul de faţă ne îmbie cu una îmbecilă fără cerc de activitate. O móră, care n'are ce măcina.

Dacă regele ar retrimite proiectul, atunci s'ar mai puté sfătui, că ce vor se lase, dar nu trebue să se plece înaintea unui ministru. Biserica catolică, care în decurs de 1000 de ani a fost stîlpul dinastiei şi al ţării, trebue că póte să pretindă atâta, cât aŭ celelalte confesiuni. Nu primesce proiectul.

Episcopul Agriei Samassa József: A participat la tóte congresele, cari s'aŭ ocupat cu întemeiarea autonomiei. Nici când n'a tăcut, când a trebuit să vorbéscă. Decretul de convocare a semnalat liniile între cari să se misce congresul. Nu s'aŭ adunat, ca se pretindă drepturi, ci ca să creeze autonomia între marginile descrise de convocătoriŭ. Recunósce, că elaboratul de faţă nu e desevîrşit, dar vor puté ajunge la resultate frumóse, dacă vor lucra şi mai de parte pe basa lui. Primesce proiectul, pentru că e de convingere, că la desbaterea specială se vor primi tóte modificările, cari vor fi în consonanţă şi cu punctul de vedere al episcopilor.

După acestea s'a purces la votare, a cărui resultat a fost 69 pentru, 56 contra; aşa dară proiectul noŭ de autonomie s'a primit cu maioritate de 13 voturi de basă la desbaterea specială.

Şedinţa XII.

S'aŭ desbătut punctele 1—8 din proiect, cari s'aŭ şi primit cu unele modificări.

Titlul proiectului s'a modificat ast fel: „Statutul autonomic bisericesc a romano-catolicilor de rit *latin* şi *grec* din Ungaria."

§. 1. La punctul acesta s'a primit modificarea lui Ugron, ca sfera de activitate să fie causele cuprinse în statutul autonomic şi nu în statutul *acesta* autonomic.

§. 2. Să respinge propunerea lui Sághy, că autonomia nu trece peste cercul séŭ de drept, dacă aduce şi ast fel de hotărîri, cari ţintesc o asemenea autonomie ca şi cele alalte confesiuni. Toţi episcopii aŭ votat contra afară de Majláth.

§. 3 şi 4. s'a primit cu unele modificări stilare.

§. 5. S'a primit modificarea lui Ugron, ca hotărîrile congresului, să se considere de valabile de la înaintarea lor spre sancţionare în decurs de 60 zile.

§. 6. Să primeste modificarea propusă de Rakovszky, ca hotăririle ce cad în sfera de drept a episcopilor să se considere de valabile, dacă corul episcopesc nu se declara în decurs de 40 zile.

§. 7. S'a primit modificarea lui Ugron, ca elaboratul de faţă nu atinge şi autonomia statului catolic din Ardeal afară de causele, pe cari statul ardelean le consideră de comune.

§. 8. S'a primit cu modificările stilare propuse de Ugron şi Majláth.

Şedinţa XIII.

S'aŭ tractat numai punctele 9 şi 10 de óre-ce membrii congresului n'aŭ fost în număr destul de mare, ca să pótă aduce hotărîri valide. Ugron care a făcut atent congresul asupra faptului acesta a fost espus la multe critici. Unii zic că intenţionat s'a făcut acésta, ca să facă opositie la punctele ce urmézĕ, cari tractézĕ chestia scoiară. Să svonesţe că partida lui Apponyi ar tracta cu Ugron şi ai lui pentru a lucra cu toţii în bună înţălegere.

§. 9. S'a primit modificarea propusă de *Fehér Ipoly,* ca drepturile persónelor morale de drept saŭ private, cari şi le-a câştigat cu privire la fonduri şi fundaţiuni, cari se basézĕ pe vre-o ordinaţiune saŭ chiar şi pe dorinţa fundatorului, aŭ să se respecteze şi de autonomie.

§. 10 Să primeşte modificarea propusă de Ugron şi întregită de Apponyi, că până ce să va regula dreptul de patronat, autonomia reflectézĕ la drepturile patronilor câştigate prin legi, ordinaţiuni saŭ altele.

(Va urma.)

Chestiunea autonomiei catolice, preocupă opinia publică, pentru că congresul catolic durézĕ încă, până într'o zi când nu vor fi destui membri pentru a ţiné şedinţe. La alt loc publicăm raport detaiiat, de la corespondentul nostru din Budapesta despre şedinţele congresului. De remarcat, că până acum un singur orator, Ugron Gábor, a făcut alusiune la noi. Românii gr. cat. Étă în întregime acel pasaj din vorbirea lui Ugron, care ne privesce:

„Autonomia trebue să servéscă scopuri de stat, scopurile bisericei catolice.

„Tendinţele statului şi ale bisericei catolice, dacă avem o noţiune corectă despre ele, nu se deosebesc unele de altele.

„În acésta naţiune divisată prin atâtea naţionalităţi, ar fi un mare succes politic, dacă biserica catolică ar fi dotată în tótă Ungaria cu un organism unitar.

„Succesul ar fi al nostru, al catolicilor, al consolidării unităţii ţării şi al consolidării naţionale, căci tóte acele elemente, cari ocupă loc în sînul bisericei magiare, tocmai prin alcătuirea corectă a organismului autonomic, s'ar apropia fórte mult de legile ţării, de priceperea condiţiunilor de esistenţă şi a problemelor politice ale ţării.

Dacă greco-catolicii din Ardeal, pe cari i-am învitat la acest congres, dar nu s'aŭ presentat, ar fi de faţă şi ar vedé, că nu numai în cultivarea sciinţelor, în contopirea sângelui nostru în cursul istoriei, în urmărirea ţintei viitorului nostru, în resolvarea problemelor nóstre; nu numai în organisaţia constituţională a patriei, dar şi în organisaţia bisericei catolice esistă un teren comun de activitate, pe care aflându-ne împreună, neputé ajuta şi sprijini, ne-am puté înţelege unii pe alţii şi înţelegêndu-ne, ne-am puté susţiné: de acest serviciŭ, de acest ajutor şi sprijin, de acest sentiment de frăţietate, cine ar profita mai mult? Nu numai învĕţătura lui Christos, ci şi patria şi *ideia de stat magiar.*

„Nu primesc acest proiect, fiiind-că, date fiind marginile înguste, în cari se mişcă, esclude chiar şi speranţa, că membrii bisericei greco-catolice, cari aparţin azi metropoliei de Blaş, şi cari nu sînt de faţă, ar dori să ia parte la viaţa nóstră autonomică.

„Cu totul alte prospecte am avé noi, dacă acésta organisaţie autonomică ar fi ast fel alcătuită, încât să conţină mult mai mult, de cât drepturile restrînse de cari se bucură ei, şi ar vedé, că unindu-se cu catolicii de ritul latin prin autonomie ar câştiga drepturi, libertăţi preţióse, s'ar întări, şi ar ajunge la acumularea unor isvóre de forţe intelectuale şi morale, cu ajutorul cărora ei şi-ar puté resolvi mai uşor propriile lor probleme bisericesci şi culturale; atunci ar fi speranţă, că se vor ataşa şi ei de noi.

„Dar cine ar puté crede, că se vor ataşa la o biserică catolică magiară subjugată, care renunţă la drepturile sale, pe cari le-ar puté cere pe basa legii şi se mulţumesce cu câte-va fărîmături date din milă?

„La aşa ceva nimeni să nu se aştepte!

„Dór şi noi, catolicii ardeleni, aşa sîntem trimişi aici şi aşa stăm aici, că nu vrem să fim părtaşi ai unei autonomii, care ne-ar asigura mai puţine drepturi, de cât câte avem deja în Ardeal (Aplause în drépta.)

„Noi, cari vorbim unguresce, cugetăm unguresce, sîntem aici şi ne sfătuim cu D-vóstre, noi cari vedem, că acest proiect ridică părete despărţitor între catolici şi catolici, Magiari şi Magiari: cum am puté crede, că noi vom esercita putere atractivă faţă cu aceia, cari vorbesc în limbă străină şi al căror intelect şi inimă sînt covêrşite de accentele false ale limbei streine?" Aplause în drépta.)

Pe lângă acest cuvînt al lui Ugron, mai remarcăm aici prim-articolul *Drapelului* din Lugoş. Ocupându-se cu situaţia în care a ajuns chestia autonomiei confratele lugoşan zice:

„Situaţia acésta conţine şi un pericol iminent pentru noi Românii. Nu numai, că Românii gr. cat. din Ungaria şi Transilvania nu ajung la o *autonomie naţională românéscă,* imperios reclamată de gravele împrejurări între cari trăim, dar e *în pericol şi autonomia naţională a Românilor gr. or.*

„Catolicii aderenţi ai unei autonomii reale repetă necontenit, că ei nu cer altceva, de cât ceea-ce aŭ deja şi Românii gr. or., Sêrbii, Saşii etc. şi declară că nu pot admite, ca alte confesiuni să aibă mai mult de cât catolicii.

„După ce guvernul nu voesce să ofere catolicilor o autonomie similă cu ale celorlalte confesiuni, nu-i rĕmâne guvernului altă cale pentru a scóte din lume acest argument, de cât să suprime şi aceste autonomii, ceea ce-i convine şi din punctul de vedere al omnipotenţei statului şi din punctul de vedere al pseudo-patriotismului dominant.

„Să fim deci cu ochii'n patru."

Revistă politică.

Anglia. 250 milióne cor. vor fi cheltuielile rĕsboiului din Africa sudică în casul cel mai rĕŭ. Aşa zicea cancelarul tesaurariatului Englez Hicks-Beach la erumperea lui. Azi ce zice statisticul englez Giffen? Spesele de rĕsboiŭ aŭ atins modesta sumă de 1750 milióne coróne. Rĕsboiul a costat deci în termin mediŭ pe sĕptĕmână 37.5 milióne iar pe óră 222 mii.

Craniul lui Petŏfi.

În urma hotărirei Veneratului Consistor Mitropolitan, craniul despre care se crede că este al poetului Petŏfi, a fost dus la Budapesta spre esaminare.

Înainte de plecare unii ómeni eraŭ îngrijaţi de sórtea craniului, temerea însĕ s'a dovedit de neîntemeiată. Chiar şi profesorii însărcinaţi cu ducerea încă eraŭ îngrijoraţi, mai ales că li s'aŭ dat îndrumări aspre, cum aŭ să grijéscă craniul, — unul din ei avea să stee neîncetat lângă craniŭ, — ca nu cumva să dispară, eventual să fie schimbat cu altul. Şi cu tot dreptul pentru că era vorbă de *„un mare tesaur"*, cum zicea un profesor maghiar din Budapesta.

Luni în 20 Ian. a. c. cu trenul de la amézi profesorii Oct. Bonfiniu și Dr. Ambr. Cheţianu. aŭ plecat cu craniul la Budapesta, unde aŭ sosit în ziua următóre la órele 6 diminéţa.

În Budapesta era încă întunerec, și plona, când aŭ sosit, la gară nu i-a aşteptat nimeni, urcaţi în trăsură aŭ descins la otelul Panonia.

Involuntar îșĭ reamintea omul, zilele din 1848, când înflăcăratul poet Petŏfi pentru patriotismul sĕŭ idealist și pentru poesiile sale, era încunjurat și admirat de mii și mii de ómeni.

La órele 10°15' prof. însoţiţi de Dl Kéry, representantul societăţii „Petŏfi", aŭ plecat cu craniul la institutul antropologic, la prof. Dr. Török Aurel. Dl Török ĭ-a primit cu multă afabilitate, le-a arătat muzeul care este bogat, bine și cu multă îngrijire aranjat. După visitarea muzeului prof. Dr. Török a purces la esaminarea craniului din cestiune, în presenţa profesorilor din Blaș și a representantelui societăţii „Petŏfi."

Esaminarea a durat până către órele 12 a. m. când prof. Török, a rugat pe ceĭ presenţi, ca de o cam dată să nu spună nimic despre esaminare, până Dsa îșĭ va da părerea în scris Esc. Sale Dlui Mitropolit Victor Mihályi de Apșa. A promis că va veni odată, ca să visiteze muzeul din Blaș.

După amézi capul a fost esaminat de către dentistul Dr. Kozma. Tot atunci și în ziua următóre l'a esaminat prof. Dr. Semayer Vilibald, antropolog și custode al muzeului etnografic, Dsa la olaltă cu Szabadszáilási l'a fotografat, apoi l'a esaminat amenunţit. Sub conducerea D-lui Semayer profesorii aŭ visitat muzeul etnografic, care este fórte bogat. Obiectele numeróse sînt aranjate frumos și cu pricepere în 54 chilii. Se află aci fel de fel de lucrur'. Abia póte fi ţară pe pămînt, și dór popor, care să nu fie representat cu ceva. Veḑi aci manufactura negrilor din Africa, armatura indienilor din America, instrumentele de pétră ale papuezilor din Guinea nóuă, lucrurile de artă ale chinezilor și altele și altele.

Lucrurile primitive și cele de artă îţi atrag atenţiunea de o potrivă. Îmbrăcăminte, ţĕsături, unelte de casă, feliurite arme, bijuterii, instrumente musicali, dobe, instrumente de vînat și pescuit, tóte în număr fórte mare.

Fotografarea și esaminarea craniului a ţinut de la 10 óre a. m. până la 3 óre p. m.

Joi în 23 Ian. a. c. de la órele 10 a. m. până la 5 p. m. capul s'a luat în gips, în atelierul sculptorului Strobl. Sara între órele 6° și 8° a fost esaminat prin frenologul Márkusovszki.

Profesorii din Blaș eraŭ gata de plecare, când li-a venit la cunoscinţă o insultă publicată în fóia „Magyarság." Insulta era prea mare, nu putea remâné nedesmințită. Se susţinea adecă în fóia amintită, că craniul dus de la Blaș, a fost falsificat cu intenţiunea de a seduce pe compatrioţii maghiari, și făcut să samene cu capul lui Petŏfi.

La olaltă cu Ilustr. Sa Dl Dr. Vasile Hossu, care în afaceri private încă era în Budapesta, și cu alţi amici aĭ causeĭ, s'a chibzuit modalitatea de a desminţi acusa nemeritată, și a împedeca trecerea eĭ în foile de diminéţa. În urma desmințireĭ foile, ce aŭ apărut diminéţa n'aŭ luat notiţă, despre cele scrise în „Magyarság."

Vinerĭ în 24 Ian. a. c. capul a fost esaminat de către dentistul Dr. Iszlai. Sara profesorii din Blaș aŭ plecat acasă, unde aŭ sosit Sâmbătă. Craniul s'a predat din noŭ în grija direcţiunii gimnasiali, și se păstréză în cassa de fer.

În zilele proxime se vor publica părerile oficióse ale esaminatorilor, din partea societăţii „Petŏfi", la rugarea și pe spesele căreia, craniul a fost dus la Budapesta.

Serata Societăţii „Inocenţiu Micu Clain".

Duminecă sara membrii societăţii de lectură a clericilor nostri a aranjat o serată, care a lăsat celea mai plăcute amintiri în inimile numĕrosului public, adunat în sala de gimnastică a gimnasiului. Serata, aranjată în memoria marelui Episcop-martir al bisericii nóstre, trebuia să fie vrednică de el. Și bravii nostri clerici aŭ făcut-o vrednică.

Programul bogat, póte prea bogat a serateĭ a fost următorul:

1. *Cuvînt de deschidere:* rostit de preș. soc. *I. S. Frăţilă.* 2. *C. G. Porumbescu:* „Marșul Economilor" chor bărbătesc. 3. *Oct. Popa:* „Secta Pocăiţilor" disertaţie. 4. *I. Vidu — A. Popovici:* „Rĕsunetul Ardealului" chor bărbătesc. 5. *G. Coșbuc:* „Paşa Hassan" declamare de *Nic. Ticaciŭ.* 6. *Verdi:* „Il trovatore" violin solo de *A. Popovici,* acompaniat la pian de prof. *Iacob Murĕșan.* 7. *E. F. Pĕcurar:* „Cuvînt festiv". 8. *I. Vorobchievici:* „Ciasul rĕŭ" baladă de Alexandri, chor bărbătesc. 9. *Șt. V. Velţian:* „Pribeag" poesie orig. 10. *** „Monolog", predat de *I. Tătar.* 11. *F. Wagner:* „Pajura dublă" marș chor bărbătesc. 12. *Cuvînt de închidere:* rostit de președ. soc.

Fie care punct a fost esecutat cu cea mai mare acurateţă și special chorurile bărbătescĭ aŭ fost admirabile, aprópe tóte aŭ trebuit să fie bisate. Amintim cu multă laudă „Resunetul Ardealului", cu frumos esecutatele soluri și „Pajura dublă" care îţi umplé pieptul de pornirĭ vitejescĭ, „pentru ţară și împĕrat." Distinsul tinĕr *Aurel Popovici,* conducĕtorul chorurilor meritä tótă lauda, pentru osteneala ce și-a luat. Dar dsa și-a dovedit talentul nu numaĭ de cântăreţ, ci și de violinist, esecutând cu multă dulceaţă frumósa bucată a lui Verdi.

Dl *Ticaciŭ* ca declamator și dl *Tătar* ca monologist aŭ fost cât se póte de bine. Asemenea a fost drăguţă și poesia dlui *Velţan.*

Disertaţia dlui *Popa,* a fost prea lungă pentru ast fel de prilejurĭ și póte — zic numaĭ póte — și nepotrivită.

Punctul de forţă a serateĭ a fost „Cuvîntul festiv". rostit de tinĕrul *Pĕcurar,* care ne-a depins în liniamente generale și cu multă căldură viaţa plină de sbucium a neuĭtatului Archiereŭ Inocenţiŭ, descoperindu-ne, că idealul membrilor societăţii e *să-ĭ ridice o statuă în piaţa Blașului,* căruia el ĭ-a dat fiinţă.

Lungul discurs a fost adese subliniat de aplausele și aprobările publicului și ne facem plăcere a începe publicarea lui în partea literară a foiĭ nóstre.

Din parte-ne salutăm cu multă căldură și entusiasm acest plan măreţ al tinerilor nostri clericĭ și le dorim din inimă să ajungă a-l vedea realisat cât maĭ curênd.

Sîntem recunoscĕtorĭ dlui președinte al societăţii de plăcutele momente ce ne-a procurat și dorim membrilor societăţii, ca inspiraţi de înălţătórele ideale a mareluĭ lor patron să mérgă înainte, tot înainte pe calea brazdată de suferinţe pentru biserică și neam.

Observăm de încheiere, că venitul serateĭ acesteia, a fost de 150 cor. care sumă încă se va adauge la fondul statueĭ.

Spicuirĭ literare.

Necredinţa.

Broșura *„Chestia Ţărănéscă"* a dlui Gr. G. Păucescu scrie la pag. 89. următórele:

„Rĕul cel mare, care muncesce societatea întrégă, este starea de anarchie morală, în care ne sbatem. *Nu este cu putinţă să trăéscă o societate fără nici o normă, fără disciplină.* Trebue să esiste disciplină în moravurĭ; dacă nu e în moravurĭ, în credinţe religióse; dacă nu e în religie, cel puţin în lege. Căcĭ moravurile s'aŭ depravat într'un mod spăimîntător, în religie nu credem, și legile nu se aplică de cât la o minimă parte a populaţiunii. De o jumĕtate de secol luptăm numaĭ ca să sfărîmăm tóte legăturile morale, să omorîm tóte credinţele. Și am ajuns în adevĕr să nu ne temem de nimic, să nu credem în nimic, și *n'avem de cât o ţintă, cum să ne îmbogăţim maĭ iute."*

Mulţumită publică.

Almașul-mare, 20 Ianuar 1902.

Prea Onoratul Comitet central al Asociaţiunii pentru literatura și cultura poporului român din Sibiiu, prin scrisórea de sub Nr. 751—1901. a binevoit — la rugarea subscrisului — a dona pe sama școleĭ de adulţi și tineretului din Almașul-mare operele acestea:

1. Lŏser, Istoria agriculturei. 2. Bardoși. Regulament de serviţiŭ. 3. I. P. Reteganul, poveștĭ din popor. 4. Stoica. Higiena copilului. 5. Dr. Ilarion Puşcariŭ, Principiĭ de pedagogia generală. 6. Foișóra Telegraf. pe anii 1876 și 1877. 7. I. Pop Reteganul, Povestirĭ din viaţa ţăranilor vol. I. și II-lea.

Fiind-că prin primirea acestor opurĭ ni-s'a făcut un mare ajutor, în progresarea cu școla ce o ţinem sara cu adulţiĭ și tineretul. în numele acestora am rara bucurie a-l ruga pe Prea Stimatul Comitet central al Astrei, a primi sincera nóstră mulţumită publică.

Tot odată înregistrez că noĭ aci în Almașul-mare, în urma îndrumărilor despărţĕmîntului nostru al Asociaţiunii, ne-am format o bibliotecă a tineretului. Sperăm în propășire.

Apoĭ banca „Vlădeasa" din Huedin la iniţiativa vrednicului sĕŭ președinte M. On. domu Ioan Pop. protopop în Morlaca, a mijlocit ca On. comitet al băncii să dăruiéscă școleĭ nóstre 40 esemplare cărţi scolastice.

Pentru acest dar ce s'a făcut pe sama celor maĭ miserĭ școlarĭ, în numele părinţilor celor împărtășiţi se aduce căldurósa mulţumită publică.

Emanoil Mocean
învĕţător în Almașul-mare.

„An nou fericit!“

Ca rescumpĕrare a felicitărilor de ss. Sĕrbătorĭ aŭ întrat la fondul subsidiar al preoţilor următórele sume:

transport . .	117	cor.
Vas. B. Muntenescu, Buziaş . .	10	„
Nic. Petru, Gurghiŭ	3	„
Aurel Oprea, Cluş	2	„
Petru Suciŭ, Săbad	2	„
Elena Sânteon, Blaş	1	„
Suma . .	135	„

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Giurfălean Vasilie şi Mesaroş Vasilie, odăiesĭ în otarul Turdeĭ, aŭ cumpĕrat pe sama sfinteĭ nóstre biserice, un rînd de vesminte de colóre négră cu tóte apartinenţele în preţ de 90 coróne; Mesaroş Vasilie a maĭ cumpĕrat un prapor de colóre roşie cu 20 coróne şi Pop Tóder Ghica alt prapor tot de colóre roşie cu 18 coróne — acesta locuitor, în Booş; pentru carĭ jerfe aduse sfintel biserică, li-se esprimă şi pe cale publică mulţumită, cerênd ca părintele îndurărilor să le deie resplată şi fericirea cea cerésca. Booş, în 15 Ianuarie 1902. *Ilariŭ Ciungan,* paroch gr. cat. — Credinciosul nostru Ioan Ittu comerciant în loc cu socia sa Maria, ne-a surprins pe sfintele sĕrbătorĭ a Nascerĭĭ Dluĭ cu un dar de Crăciun pentru biserica nóstră gr. cat. şi anume a cumpĕrat pe sama sfinteĭ biserici o cruce de metal suflată cu argint, dimpreună cu un stihariŭ frumos în preţ de 16 coróne şi ne-a promis pe maĭ departe un ajutor maĭ însemnat pentru terminarea bisericeĭ; de care voim la vară a ne apuca, după ce în anul acesta am făcut case şi superedificate parochialĭ fórte frumóse. Dumnezeŭ să-ĭ resplătéscă credinciosuluĭ nostru fapta nobilă, prin cununa vieţiĭ vecínice, şi se aibă mulţĭ urmaşĭ. Şoroştin 12 Ianuarie 1902. *Valer Maior,* preot. — Ioan Vandor Capos cu soţia sa Saveta locuitorĭ în Blăjel, aŭ cumpĕrat pentru biserica nóstră pe sfintele sĕrbătorĭ a nascerĭĭ Dluĭ. un rînd de vesminte preoţescĭ cu tóte celea de lipsă în preţ de 90 cor. Dumnezeŭ să le răsplătéscă prin o viaţă îndelungată. Blăjel în 20 Ianuarie 1902. *G. Porime,* învĕţător.

Din diecesa de Gherla. Dl *Ciril Negruţiŭ,* preot în Herina, a fost numit capelan în Bistriţa, pe lângă protopopul Gerasim Domide.

Liturgie iubilară de 50 anĭ. În 9 Ian. ziua Sfîntuluĭ Archi-diacon Ştefan şĭ-a serbat liturgia de aur în biserica filialeĭ din Sirbĭ binemeritatul vice-archidiacon a districtuluĭ Ardusat, M On. *Ştefan Pop,* paroch de Buzescĭ şi Sirbĭ, concelebrând clerul districtual. Cu acésta ocasiune Esc. Sa Dl Episcop diecesan Michail Pavel, bunul părinte, şĭ-a adus aminte de veteranul sĕŭ prĭetin din pruncia, şi prin delegatul sĕŭ, Clar. Dn Dr. Ioan Ciceronescu, archi-diacon onorar şi paroch de Borlescĭ, prin o căldurósă scriptă, i-a trimis preagraţios binecuvîntarea archierésca, esprimându-ĭ prealnalta recunoscinţă pentru fatigiile şi zelul iubilantelui în păstorirea sufletéscă şi a administrărĭĭ oficiuluĭ protopopesc. Afară de gratulările clerului districtual, a maĭ primit adrese de aderinţă şi felicitărĭ, din partea cantor-învĕţătorilor districtualĭ, din partea autisthielor bisericilor parochiale districtualĭ şi din partea poporenilor sĕĭ, cărora le-aŭ fost păstor sufletesc în 50 anĭ. Ad multos annos!

Pentru fondurile archidiecesane. În favorul fondului Internatuluĭ de fetiţe s'aŭ făcut următórele donaţiunĭ: Ştefan Boroş, Csitt-Szt.-Iván, Iosif Balint, Petridul-inf., Iuliŭ Montani, Zlatna, Alesandru Valea, S.-Mărtinul de-câmpie, Ioan Olariŭ Mureş-Ciuciŭ. Ioan Bosdoc, Çicudiŭ, Şofron Cârlanea, Ticuşul-rom., Ioan Pop Jucul-inf., Ioan Bozac Sâmbotelec, Vasiliŭ Caliani Lumpĕrd, Teodosiŭ Lechinţan. Cucerdea-rom., Traian Fodor Cacova, Andronic Pop, Alecuş, Georgiŭ Spinean, Nandra, Virgil Codarcea, Şermaş, Galacteon Vas, Dana-săs. Ştefan Nemeş, Dileul-rom., Augustin Nilca, Vaidacuta. Laurenţiŭ Stâncel, M.-Căpud, Teodor Stâncel, M.-Căpud. Ioan Fulicea, Şinca-veche. Ieronim Man, Băgău. Şofron Pop, Geoajul-de-s. Ioan Ghişoiŭ, Vizocna. Alesiŭ Deac. Sângătin Georgiŭ Suciŭ, Indol. Samuil Poruţ. Ceanul-deşert, Ioan Handrea. Lăscud, Ioan Simoc iun., Restolţul mare. Daniil Harşa, Milăşel, Ioan Simu, Abrud. Nicolaŭ Pĕtruţa Velcheriŭ, Toma Furdu, Logig, Ludovic Luca, Alba-Iulia, Mateiŭ Luca, Ilembac, Simeon Opriş, Armenĭ, Teodor S. Rus, D.-Seplac, Valeriŭ Dimboiŭ, Şebeş, Ioan Popeneciŭ. Veneţia inf. Dionisiŭ Velicea, Spătac, Simeon Marcu, Dumitra, Ioan P. David, Scoreĭ. Petru Dan Lăpuŭ, Augustin Almăşan, S.-Mărgita, Ieronim Dănilă, Budatelec, Ioan Pantea, Riciŭ, Vasiliŭ Morariŭ, Poiana, Ştefan Faust. Bernadea, Simeon Mărincaş Bogdana. Iacob Cornea, Vinţul-de-jos, Constantin Costin, Uilacul-de-c. Nicolaŭ Pop, Săcalul-de-c., Ioan Cotta Bicaz, Ioan Viciŭ Vidraseŭ. Ioan Comşa, Fofeldea, Ioan Mărginean, Bogatul-r., Aron Deac Blaş, Georgiŭ Muntean. Blaş, Dr. Isidor Marcu Blaş, Vasiliŭ Smigelschi, Sâncel, câte 10 cor. 53 fil. total c. 631 cor. 80 fil.

Coróne eterne. Dl medic archidiecesan *Dr. Alesandru Pop,* a depus la Cassa centrală suma de 60 cor. în loc de coróne pe mormîntul repausaţilor: *Ecaterina Pop* vĕd. *Rozsnyai* şi *Florian Pop,* fraţiĭ sĕĭ, apoĭ a cumnatelĭ sale *Elena Stan* n. *Nistor,* cu menirea, ca suma acésta să fie începutul unuĭ fond pentru masa studenţilor sĕracĭ de la gimnasiul nostru. Idea dluĭ Pop e vrednică să aibă cât maĭ mulţĭ imitatorĭ, căcĭ deşĭ la noĭ sînt anumite fonduri, carĭ contribue în a da de mâncare studenţilor sĕracĭ, totuşĭ nu sînt suficiente întru a griji de toţĭ ceĭ lipsiţi. — Onor. *Ştefan Roşian,* adm. protop. gr. cat. al districtuluĭ Cluş, spre eternisarea memorieĭ preabuneĭ şi neuitateĭ sale soţie *Hortensia* n. *Laslo,* a dăruit 90 coróne; din carĭ 50 cor. la fondul nóueĭ bisericĭ gr. cat. ce se va zidi în Cluş, ér 40 cor. la înfiinţânda Reuniune de femeĭ, al căreĭ scop va fi înfrumseţarea nóueĭ bisericĭ. La cas, când Reuniunea în decursul acestuĭ an nu s'ar înfiinţa, şi cele 40 coróne vor trece la fondul bisericesc. — Dl *Leontin Pop,* jude regesc în pensiune şi curator primar îĭ aduce cordială mulţumită.

Întru amintirea iubiţilor repausaţĭ În ziua botezuluĭ Domnuluĭ după s. liturgie ridicându-se părăstaş în s. nóstră biserică pentru odihna sufletelor repausaţilor Ştefan Poruţ şi soţia pe cum şi pentru Ioan Gligor şi soţia, ambiĭ foştĭ preoţĭ gr. cat. părinţiĭ M. On. Iuliŭ Poruţ şi a soţieĭ sale — cu acésta ocasiune M. On. Iuliŭ Poruţ şi soţia sa Iulia n. Gligor aŭ depus la cassa bisericeĭ gr. cat. din Câmpenĭ suma de 20 coróne în loc de cununĭ trecătóre — cu scopul, ca să întemeieze un fond *„Întru amintirea iubiţilor repausaţi“.* A îndemnat tot odată poporul credincios, ca să lucre pentru augmentarea acestuĭ fond din interesele căruĭ să va ridica anuatim câte un părăstas pentru odihna sufletelor acelora, pentru carĭ şi carĭ vor contribui la acest fond. În numele poporuluĭ credincios aducêndu-ĭ mulţumită, rogăm pe bunul Dumnezeŭ să le priméscă acésta jertfă şi faptă pie şi vrednică de urmat să-şĭ afle cât de mulţĭ imitatorĭ. Câmpenĭ 22 Ianuarie 1902. *Nicolae Ungurean,* cooperator gr. cat.

Hymen. *Augusta Cosma,* fica preotuluĭ nostru din Feiurd, s'a logodit cu dl *Victor Cinca,* cleric abs.

Căsătoria Archiducesei Elisabeta. În 23 Ianuar s'a celebrat în capela palatuluĭ împĕrătesc din Viena căsătoria archiducesei Elisabeta fica clironomuluĭ Rudolf, cu prinţul Windischgrätz. Ceremonieĭ religióse l-a premers renunţarea la tron, făcută în faţa Maestăţiĭ Sale şi a înalţilor demnitarĭ aĭ Monarchieĭ.

Semnele timpuluĭ. Corespondentul bucurescean a ziaruluĭ vienez N. W. Tagblatt, vestesce, că în cercurile aristocraţiĭ române s'a pornit în timpul din urmă o propagandă în favorul religiuneĭ catolice. Maĭ mulţĭ aŭ trecut la acésta religiune, între aliţiĭ vĕduva fostuluĭ ministru Arion, ér acum Elena Dómna, vĕduva domnitoruluĭ Cuza.

Petreceri. Societatea academică „Junimea“ învită la balul care se va aranja Joĭ în 6 Februarie 1902 st. n. în localităţile societăţiĭ filarmonice.

Dare de samă şi mulţumită publică. Corul bisericesc din comuna nóstră Sevestreni, în comit. Făgăraşuluĭ, în scopul înfrumseţărĭĭ bisericiĭ, şi în special a altaruluĭ şĭ-a propus a colinda în ziua de Crăciun pe la casele dlor nostri românĭ din Făgăraş. Pentru a fi primiţĭ, încă înainte de ziua nascerĭĭ Dluĭ cu dóuĕ zile, a împărţit câte un apel fie căreĭ familiĭ. Acest apel a aflat inimĭ calde şi românescĭ şi ne aŭ primit şi resplătit ostenelele următorilĭ: Sp. dnĭ Dr. I. Şenchea, adv. a contribuit 6 cor., I. Dan, protop. 5 cor., Zinca Roman 4 cor., Dr. A. Micu, adv. 4 cor., Dr. Motoc 2 cor.. Dr. Turcu 2 cor.. Dr. Şerban 2 cor., Elisabeta Pop 2 cor.. Alesandru Bele, protonot. comit. 2 cor., Beniamin Pop, prim revisor comit. 2 cor.. N. Toma, propriet. 2 cor., I. Peia, comerc. 2 cor.. A. Furcă, comerc. 2 cor., D. Chişierean, preot 2 cor.. A. Stroia, învĕţ. 2 cor., D. Gabor, învĕţ. 2 cor., I. Ciora, epitrop 2 cor., G. Pop, epitrop 2 cor., Dumitru Bostean, epitrop 2 cor.. G. Mândrean, epitrop 2 cor.. L. Mănişor timar 2 cor.. I. Ghimbăsan, timar 2 cor., H. Robert, pietrar 1 cor., I. Podguschi, măsar 1 cor., I. Tăban, maestru 40 fil.. C. Beclerean 1 cor., T. P. 50 fil., M. C. 60 fil.. M. H. 4 cor., A. B. 40 fil.. V. L. 40 fil. În drum către casă de la On. dn Dănilă Sas. preot gr. cat. în Hurez am primit 2 cor. şi On. I. Micu, preotul nostru pe lângă altele şi 2 cor. Am primit în totaĭ 70 cor. 90 fil.. din carĭ s'a spesat 19 cor. 40 fil.. rĕmânênd un venit curat de 51 cor. 50 fiĭ. Tuturor acestor marinimoşĭ şi generoşĭ dnĭ şi dne, subscrisul conducĕtor al coruluĭ le esprim şi pe acésta cale sinceră mulţumită şi recunoscinţă. Dee-le Domnul viaţă îndelungată cu deplină sănătate. Sevestreni, la 20 Ianuariŭ 1902. *Nicolae Peşteş,* conducĕtorul coruluĭ.

Catalogul luĭ W. Mühle din Timişóra. „Mühle's Gartenbau-Anzeiger“ a apărut zilele aceste în limba germână şi magiară şi se trimite orĭ şi cuĭ gratuit la cerere. Catalogul e de model, bogat ilustrat şi fórte elegant aranjat, scris cu multă pricepere de specialist şi oferă multă lectură instructivă. Catalogul nu conţine numaĭ preţurile diferitelor semînţe, ci şi o instrucţie detaiată despre tóte soiurile de sĕmînţe, despre valórea lor, timpul sĕmănărĭĭ şi modul procedărĭĭ. Recomandăm acest catalog instructiv tuturor proprietarilor de grădinĭ şi pămînturĭ. Doritorĭĭ de a-l avé n'aŭ de cât să-lse adreseze direct pe o cartă postală la Wilhelm Mühle, furnişor împ. şi reg. de sĕmînţe şi plante în Timişóra. (Temesvár).

Necrolog. Dl Sofron Stan, comptabilul de la institutul de credit din loc, a avut nemărginita durere a-şĭ pĭerde pe neuitata sa soţie: † *Elena* n. *Nistor,* repausată la 26 crt. după o conveţuire fericită de 3 anĭ, în etate de 26 anĭ, lăsând fără mamă pe frageda sa copilă Maria Elena, pe fraţiĭ sĕĭ Dr. Adrian Nistor, Camila Dr. Pop şi pe numeróse rudeniĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

CUVÎNT FESTIV,

rostit la serata societății „n. M. Clain" a clericilor din Blaș.

Am trecut deja peste pragul unuĭ veac nou. . . veacul al XX-lea.

Deja la sfîrșitul veaculuĭ trecut, maĭ înainte de a face celĭ dintâĭ pașĭ pe pragul celuĭ nou, am putut observa ca ceva caracteristic la tóte popórele culte, cum ele în urma unuĭ imbold firesc, făcênd o scurtă revistă asupra progresuluĭ cultural din ultimele zece deceniĭ, involuntar aŭ dat cu ochiĭ de unul saŭ altul dintre evenimentele acelea, carĭ caracterisézĕ în mod maĭ marcant acest progres. Și ast fel unul fie care popor a serbătorit în mod demn atarĭ evenimente, carĭ aŭ jucat un rol maĭ capital în acel period de evoluțiune culturală, și carĭ caracterisézĕ și invólvă în sine maĭ mult însușĭ aspirațiunile respectivuluĭ popor, pe cum și realisarea lor în mod maĭ desăvîrșit saŭ maĭ puțin desăvîrșit.

Din acésta a emanat apoĭ tendința devenită érăși universală, de a institui conform forțelor disponibile opere mărețe, carĭ cu graiul lor viŭ și limpede să spună generațiunilor următóre gloria străveche și să fie în același timp interpreții celĭ maĭ fideli și maĭ elocuenți aĭ sentimentelor nobile din carĭ aŭ emanat acelea.

Să putea óre, ca numaĭ noĭ să trecem cu vederea acestea acte nobile? Să potea óre ca, numaĭ noĭ să stăm réci și nepăsătorĭ în fața lor? . . . Nu . . . nu, nicĭ de cât! La acésta mare estinsă de sĕrbătoriri am conlucrat și noĭ, o însemnată parte dintre Românii de sub corôna s. Ștefan. Am sĕrbătorit și noĭ un act măreț din viața nóstră bisericéscă și națională, am sĕrbătorit și noĭ acel act sublim, care a deprins o influință hotărîtóre în desvoltarea culturală, națională, politică și socială a Românilor de dincóce de Carpați, reîncopciarea nóstră cu scaunul fericituluĭ apostol Petru, . . . sfînta Unire. Martorĭ și părtașĭ am fost aprópe cu toțiĭ la acésta frumósă serbare bisericéscă și națională.

Și cu ocasiunea aceleĭ manifestărĭ mărețe și înălțătóre de inimĭ, ne-am concentrat tóte privirile, maĭ mult ca orĭ când altă dată, asupra trecutuluĭ nostru trist și furtunos și în de osébi asupra luptelor și sforțărilor uriașe, pe carĭ le-a făcut în partea primă a veaculuĭ al 18-lea, nemuritoriul Epp Ioan Inocențiŭ M. Klain pentru ridicarea poporuluĭ român din starea deplorabilă în care era reținut de secolĭ, pentru eliberarea luĭ din sclăvia politică în care gemea în urma ureĭ neîmpăcate, ce o aveaŭ clasele priviligiate din țară față de el.

Acest bărbat, care a desfășurat o activitate gigantică pe terenul bisericesc și național, a fost dat aprópe cu totul uitării. Memoria acestuĭ ilustru bărbat începuse a se stînge încetul pe încetul cu atât maĭ vîrtos, că să ridicară unii saŭ alțiĭ carĭ începură a i-o ponegri.

A trĕbuit să trécă aprópe un veac și jumĕtate, până ce s'a putut șterge de pe numele luĭ unele învinuiri rĕutăcióse ale contrarilor sĕĭ și unele afirmărĭ prea exagerate, făcute în decursul timpuluĭ la adresa luĭ.

A trĕbuit să trécă aprópe un veac și jumĕtate până ce s'a aflat acel bărbat vrednic, care pe lângă diligință și zĕl încordat, să ștérgă de pe fața luĭ tot neadevărul și să ni-l presinte fidel în întréga sa originalitate și în forma acésta monument spiritual neperitor să-i ridice.

Și étă că Rev. Dn canonic Dr. Aug. Bunea prin opul sĕŭ, care tractézĕ viața ilustruluĭ nostru Epp *Ioan Inoc. M. Klain* a făcut ca să-l putem privi pe acest mare archiereŭ în lumina celeĭ maĭ drepte și maĭ neprejudițióse aprecierĭ.

Deja maĭ înainte de acésta cu 27 anĭ societatea nóstră de lectură, trecută odată prin greutățile începutuluĭ și câștigându-și destulă încredere în sine și în forțele sale, și prin urmare vrednică de un viitor maĭ frumos, luminată fiind — pot zice de o lumină providențială — își alese și designase de patron pe acest archiereŭ mare și fără pereche. Și din momentul acela umbra luĭ plutind necontenit asupra membrilor acesteĭ societățĭ a făcut asupra lor acea fericită presiune morală, ca eĭ să urmărésca cu un interes maĭ viŭ si maĭ mare ca până aci orĭ ce să vorbea saŭ să scria despre el. Și în forma acésta apărênd cartea Rev. Dn. canonic Dr. A. Bunea și vĕzênd în aceea în mod deplinit pe eroul Inocențiŭ și gigantica sa luptă, ne-am simțit de odată cuprinși de un cald și viŭ entusiasm, căruia ne-am și silit imediat aĭ da expresiunea cea maĭ invederată. Expresiunea dată prin cuvinte pretindea în același timp să fie manifestată și în afară prin fapte reale. Și care putea fi modul cel maĭ convenabil de manifestare, de cât tocmaĭ conceperea aceleĭ ideĭ fericite, pe care venim a o lansa în public cu acéstă ocasiune?

Reverința ce ne-o inspiră memoria acestuĭ bărbat excelent și luptător neobosit pentru interesele bisericeĭ și națiuniĭ nóstre, împreunată cu recunoscința și admirarea strădueințelor sale titanice ca tot atâtea fructe dulcĭ ale cărțiĭ Rev. Dn can. Dr. A. Bunea și în același timp ca tot atâtea motive puternice ale entusiasmuluĭ nostru sincer, aŭ fost impulsul acela, care ne-a îndemnat să lansăm în public ideia inființăriĭ unuĭ fond, din care la timpul sĕŭ să se redice un monument mareluĭ nostru *Inocențiŭ*.

Noĭ, ca urmașĭ aĭ entusiasteĭ pleiade de tinerĭ de maĭ acum o jumătate de secol, voind să dovedim, că acel capital întreg de energie și însuflețirea ce-l constituiaŭ eĭ în acelea timpurĭ nu s'a stîns și nimicit cu totul de odată cu eĭ, ci maĭ există și astăzĭ, de și póte nicĭ pe departe în un cuant atât de mare, promitem solemn că vom fi între cei dintâĭ spriginitorĭ aĭ fondului, ce sperăm tare că să va înființa.

Monument luĭ Inocențiŭ Micu Klain!..

Monument vrednic de memoria acestuĭ glorios archiereŭ, care să fie o adevĕrată podóbă pentru piața Blașuluĭ, care luĭ îĭ datorește întemeiarea.

Étă tot ce am v . noĭ:

Monument luĭ Inocențiŭ Micu Klain! . .

O scumpă ilusie, ce de mult eraĭ înăbușită în inimile membrilor societățiĭ, căreia vrednic patron și stimul de activitate a devenit Inocențiŭ, . . o ilusiune sîntă, vedem desprinḑndu-se de pe tine vĕlul misterios al îndoelilĭ, ce te acoperea până acuma, ma optimismul nostru ne face să te vedem óre cum luând forme chiar de întrupare.

Provedința dumnezeéscă s'a îngrijit în tóte timpurile de biserica sa și adese când acésta era în strîmtórea cea maĭ deplorabilă, atuncĭ îĭ trimitea câte un bărbat mare și destoinic, care era privit din partea mulțimiĭ ca un sol providențial.

Ast fel sta lucrul și cu s. Unire. Când actul eĭ era făcut și când Românul în vîrtutea aceluia aștepta cu dor ferbinte sanarea atâtor rele și nedreptățĭ ce i-se făceaŭ, când aștepta și spera pe tot dreptul maĭ tare ca orĭ când altă dată un viitor maĭ bun și maĭ fericit, atuncĭ apare de odată în mijlocul luĭ tinĕrul cleric Ioan Micu Klain — maĭ târziŭ energicul și înflăcăratul *Epp Inocențiŭ Micu Klain* — de care poporul îșĭ legase atâtea nădejdĭ și pe care îl considera de bărbatul așteptărilor, care pe lângă o luptă eroică va da câtușĭ de cât o soluțiune maĭ convenabilă raporturilor triste și critice între carĭ să afla el pe acel timp.

Înțelenit era fórte de rĕul ignoranțiĭ și a ureĭ de rasă ogorul, pe care avea să-l cultive pe lângă lupte multe și svîrcolirĭ grozave tinĕruĭ Epp Inocențiŭ.

Inocențiŭ era un spirit mare. El nu umbla numaĭ după o viață plăcută, liniștită și fără grigĭ, el nu lupta numaĭ pentru satisfacerea și pentru îndestularea unor ambițiuni próste și deșerte; ci stăpânit de nesce aspirațiĭ maĭ înalte și maĭ nobile și-a prefipt vieții sale o țintă ideală, spre carea tindea prin tóte lucrările sale și de care fiind condus ca de o stea polară lupta . . lupta chiar cu risicul de a pĭerde totul, de a deveni chiar victima idealelor marĭ spre carĭ tindea.

Inocențiŭ, abia ieșit de pe băncile școleĭ, devine episcop. și cum era tinĕr și dornic de muncă, îndată la începutul înalteĭ sale diregătoriĭ, să apucă de executarea planuluĭ sĕŭ de activitate măreț și grandios, tocmaĭ fiind că cuprindea în sine tóte terenele posibile.

Partea principală a activitățiĭ sale avea să o rezerve pentru binele și interesul bisericiĭ sale.

Și într-u adevĕr, el deveni apostolul cel maĭ înflăcărat al s. Unirĭ, și plin fiind de energia s. Paul și de iubirea s. Ioan Evangelistul a desvoltat o activitate uimitóre pentru lățirea și întărirea eĭ. Așa încât fără exagerare putem zice, că Unirea cu respect la Românii transilvăneni sub el și-aŭ ajuns culmea, s'a ridicat aprópe până la apogeŭ, după ce pe la anul 1741 afară de câteva escepțiuni neînsemnate din țara Bârseĭ, districtul Brașovuluĭ și al Făgărașuluĭ, tóte comunele românescĭ eraŭ întórse în sînul bisericiĭ catolice.

Merite neperitóre și-a câștigat *Inocențiŭ* prin renovarea Blașuluĭ și prin realisarea ideiĭ antecesoruluĭ sĕŭ de a se edifica o biserică catedrală, o reședință episcopéscă și o mănăstire de călugărĭ Basilitani, pentru carĭ atâtea sforțărĭ încordate și atâtea lupte grele a avut să pórte el.

Din acestea lupte — considerate maĭ de aprópe — transpiră atât de frumos spiritul cel mare de jertfă, dragostea cea

învăpăiată şi entusiasmul cel viŭ al mareluĭ şi strălucituluĭ nostru archiereŭ Inocenţiŭ, care înzĕstrat fiind cu o bărbăţie scipionică şi cu energie de fer, a stat nemişcat contra tuturor atacurilor violente, ce eraŭ îndreptate asupra luĭ cu scop de al descuraja şi al nimici planul sĕŭ de activitate atât de sublim.

El e intemeietorul Blaşuluĭ ca centru românesc. Din acel sat mic calvinesc ce a existat până atuncia, din livada şi curtea economică a dominiuluĭ Apafian, Inocenţiŭ croeşte şi construesce piaţa şi stradele eĭ. Impopulându-l apoĭ şi colonisându-l cu familiĭ române de neguţătorĭ micĭ din diferite părţi, cărora le-a dat casă şi pămînt de cultivat, a dat naştere Blaşuluĭ aceluia, care mai târziŭ a jucat un rol atât de însemnat în istoria nóstră a Românilor dar mai ales a celor de dincóce de Carpaţi, devenind una dintre celea mai puternice fortăreţe ale românismuluĭ şi centrul tuturor mişcărilor culturale, sociale şi naţionale.

(Va urma.)

CELE PATRU GARÓFE.

Povestire din istoria Polonilor sub ultimiĭ Jagelloni

de Paul Popovicĭ.

8.

(Fine.)

VIII.

Într'aceea celor doĭ tinerĭ amorisaţi nu le-a fost ĭertat să locuéscă sub un coperiş. Înse Sigismund mai mult petrecea la tinĕra luĭ soţie, de cât în palatul luĭ! Şi cu cât învingea mai multe pledecĭ, după cum însuşĭ zicea, cu atâta o iubea mai mult; din zi în zi o afla tot mai răpitóre.

— Numaĭ flórea ruptă din câmpul nostru e în stare a împodobi cu vrednicie pe fiul credincios al patrieĭ nóstre, — zicea adese orĭ Sigismund soţieĭ sale.

Era, deja o lună de când Modrşevszky s'a dus la regele şi încă n'a dat niciun semn. Sigismund deja era tare îngrijat. Cu deosebire se temea de mama sa, pentru că ea folosia puterea regéscă după voia eĭ. Regele era morbos de timp îndelungat, şi regina cu atât mai uşor şĭ-a putut valora voinţa sa. Sigismund scia de mai înainte, că ea voesce să-l căsătoréscă din noŭ, cu óre care principésă. — şi el deja e căsătorit. A dóua epistolă îl insciinţa, că regele e din zi în zi tot mai debil şi că mamă-sa suspicionéză óre ce despre fapta luĭ! Bine scia el înfumurarea mameĭ sale, că aceea până ţine în mânile sale puterea, nu va suferi ca cu fiul sĕŭ să se înalţe la acela-şĭ rang vre-o femee polonă. Era fórte abătut, înse tóte grijile şi le uĭta la sinul iubiteĭ sale.

Într'o zi cufundat în cugete, şedea singuratic în chilia luĭ. Curierul, carele chiar atuncĭ sosise de la curtea regéscă, se apropie de el. Ĭ-a adus trista scire, că tatăl sĕŭ a murit repentin, decĭ să se grăbéscă în Cracovia, pentru că pe el îl aştéptă să dispună cele de lipsă cu privire la înmormîntare.

A fost gata în dată, şi copleşit de durerea cea adêncă, fără ca să-şĭ ĭee adio de la soţia luĭ, s'a grăbit în cetatea regéscă. A plâns pe tatăl sĕŭ şi l'a înmormîntat.

Mama sa, carea încă tot voia să stăpânéscă, n'a recunoscut de loc căsătoria fiuluĭ sĕŭ, şi se nisuia să înduplece pe nobilime, ca pe fiul sĕŭ, deşi încă până a fost tatăl sĕŭ în viaţă a fost încoronat de rege, să nu-l recunóscă de cap al lor, până ce nu se va despărţi de soţia luĭ, şi nu va lua în căsătorie o altă principesă. — Şi în adevĕr. S'aŭ aflat mulţi de aceia, carĭ îl amenińţaŭ pe Sigismund cu pierderea corónel. Înse el a rĕmas constant în propusul luĭ, şi a fost silit, ca fugariŭ să se reîntórcă în Wilna. Dar ceea ce-l causa mai mare nĕcaz şi gânduri în acésta stare, era, că era avisat la sine singur, fără prietin şi fără sfătuitor.

Modrşevszky după înmormîntare, numaĭ de cât şĭ-a pierdut urma. Sigismund credea, că din teamă saŭ dinaintea amenińţărilor nobilimeĭ, s'a ascuns unde-va. În Wilna nu scia aprópe nimenea, că tinĕrul rege s'a reîntors; ma ce e mai mult, niciu soţia luĭ nu voia să comunice reîntórcerea luĭ, ca nu cum-va prin aceea să o arunce în mai mare întristare. — Posiţia sa era fórte critică.

IX.

Sórele de mult îşĭ părăsise locul luĭ de odihnit, şi razele luĭ roşiĭ — strălucitóre le arunca prin feréstă în chilia Olgeĭ. Înse ca şi până acum, eĭ nu ĭ-a adus niciu mângăere. Cuprinsă de gânduri întunecate, îşĭ lăsa capul pe sinul sĕŭ şi respirarea eĭ abia i-se putea audi. Cele dintâiŭ zile le-a petrecut cu soţul eĭ regesc în fericire nespusă, înse mai târziŭ, cugetul la venitoriŭ încet-încet începu aĭ conturba fericirea. Mórtea bĕtrânuluĭ rege, depărtarea de tot rece a soţuluĭ sĕŭ, după cum îşĭ întipuia ea, şi venitorul ce-ĭ sta înainte, îĭ cuprindea de mare grijă fragedul eĭ sin. Ma, ce e mai mult, a audit de la servitoriĭ sĕĭ, că Regele deja de treĭ zile e în Wilna, şi eĭ nu ĭ-a făcut cunoscut.

— Oh, — oftă ea. — Atuncĭ ardînd în flacărĭ de amor m'a luat în căsătorie, şi m'a nefericit. Acum póte îĭ pare rĕŭ de ceea ce a făcut. Dacă amorul luĭ nu s'ar fi rĕcit faţă de mine, n'ar fi întrelăsat ca în timp de treĭ zile să mĕ fie cercetat barĕm pe câte-va momente!

Ast fel şi încă mai negre cugete îĭ torturaŭ sufletul. Ea a audit de amenińţările nobilimeĭ, decĭ cu dreptul se putea aştepta la cele mai triste urmărĭ. Tatăl sĕŭ, carele de asemene a fost de faţă la înmormîntarea regeluĭ, încă nu s'a reîntors acasă.

— Bunul Dumnezeŭ scie numaĭ ce se va fi ales cu el, dacă căsătoria mea va fi ajuns la lumină!

De sigur ar fi înnebunit sĕrmana în întristarea eĭ, dacă mamă-sa cea cu minte n'ar fi mângăiat-o. Ast fel stătea ea şi acum de tot desamăgită şi întristată. Mamă-sa, carea stătea la feréstă, de odată strigă spăriată:

— Uite, óste întrégă, vine nobilimea din Wilna! Oh, acestia de bună samă sînt inimiciĭ nostri, carĭ se contrariéză la căsătoria ta cu regele! Sĕrmana mea fică, ce va fi cu noi?!

La audul vorbelor acestora Olga a îngălbinit. Înse nu peste mult şi în inima eĭ s'a trezit curajul polon. S'a sculat de la locul eĭ şi resolută, nefiindu-ĭ témă niciu chiar de mórte, cu paşĭ curajoşĭ s'a grăbit înaintea nobilimeĭ. Tropotul cailor şi strigatul călăreţilor, tot mai aprópe se audia.

Chiar în momentul acela, când Olga resolută la tóte, a ĭeşit din locuinţa sa, aŭ sosit acolo şi călăreţiĭ, carĭ privindu-o aŭ erupt în strigăte de bucurie:

— Se trăéscă mama nóstră! şi o duseră în triumf în braţele deschise ale luĭ Sigismund. Într'aceea sosi şi tatăl, care vĕrsênd lacrimĭ de bucurie, îşĭ îmbrăţoşéză fica.

Modrşevszky, după înmormîntarea regeluĭ s'a dus se cerceteze pe mai mulţi nobilĭ şi cu oratoria şi logica luĭ stringentă le-a influinţat inima ca să recunóscă pe soţia luĭ Sigismund de regina lor. Le-a făcut cunoscut, că tinĕrul rege în propusul luĭ este neînduplecabil; că spre ruşinea sa şi a patrieĭ sale, eĭ niciodată nu se va despărţi de soţia luĭ! Că oposiţia lor va avea urmărĭ tare dăunătóre pentru binele ţărĭ, pentru că regele încă are prietinĭ. — Ast fel ĭ-a sfătuit să nu conturbe liniştea patrieĭ. Mai pe scurt a înduplecat pe nobilĭ la supunere. Ĭ-a adunat la olaltă şi i-a condus înaintea regeluĭ în Wilna, ca acolo să comunice cu el învoirea lor; de acolo apoĭ şi regele s'a alăturat la eĭ, şi cu inima plină de bucurie s'aŭ grăbit la casa luĭ Radzivil. Modrşevszky a fost după aceea secretarul şi cel mai întim amic a luĭ Sigismund.

— Sus la Cracovia! — strigară Polonii aprinşĭ, să mergem să încoronăm pe regina nóstră, pentru ca să fie vrednică soţie iubitului eĭ.

Ajunşĭ în Cracovia, cu mare pompă o încoronară cu corona Polonieĭ, ca pe femea legiuită a luĭ Sigismund. Şi mama luĭ Sigismund încă s'a înduplecat în urmă şi a strins la inima eĭ pe soţia fiuluĭ sĕŭ.

Când Sigismund a îmbrăţoşat pe Olga, acésta luă în mână gagiul amoruluĭ vechiŭ, *cele patru garofe,* carĭ le-a fost primit de la el cu ocasiunea despărţireĭ, ca acele să i-le redee érăşĭ, când o va stringe în braţele sale ca pe soţia luĭ legiuită; i-le predete cu aceste cuvinte:

— Numaĭ acum sum soţia ta vrednică.

— Oh, iubitele mele floricele, — esclamă Sigismund şi îmbrăţoşă din noŭ pe Olga, — vóuĕ am să vĕ mulţămesc că te-am aflat pe tine iubita mea; voĭ aţi fost razele nutritóre ale amoruluĭ nostru şi voĭ veţi fi în tótă viaţa nóstră reliquiele cele mai sfinte ale nóstre.

Tradusă prin:

Gregoriŭ Nistor.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul“. Nr. 7 cu următorul sumar: Din viața pictoruluĭ Grigorescu Delavrancea. — De sĕrbători (poesie), St. O. Iosif. — Dușmanul (nuvelă), Ion Gorun. — Pleacă (poesie). I. Darie. — Din caetul meŭ. Dionis. — Partea cea mai bună. I. Balta. — Flórea gândului (poesie), A. Vlahuță. — Fabule revĕdute, I. Gorun. — Străinul (versuri) V. Bucur. — Kemény István. I. G. — Carnavalul (sonet). St. O. Iosif. — Rĕspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foiĭ nóstre, trimițîndu-se banii înainte cel puțin pe ½ an.

Posta „Unirii“.

I. S. în P. Mulțumită, a sosit prea târziŭ, ultima am comunicat-o, ér a dóua o lăsăm nepomenită. Vĕ rugăm de altă dată scrieți-ne așa, ca cel m lt Vineri să avem scrisórea.

Simin. Tot în al doilea numĕr, căcĭ avem mai multe toițe scurte, pe carĭ le-am da, să nu mai aștepte. L. R. din Buc. a întrebat de tine.

I. M. în V. Nimic, n'a venit rêndul.

Mulțumitele publice, vor urma pe rênd.

Sătmăreanul. Așa dar așteptăm reînceperea uneĭ activitățĭ rodnice. Corespondența a sosit prea târziŭ.

Am primit și achităm abonamentele plătite de la:

De la Crasna. Posta red. Nr. 6 ex 1901 e greșită; la corectură s'aŭ amestecat 2 lucrurĭ într'una. Anii 1898 și 1899 sînt achitațĭ; ĕră 1900, 1901 și 1902 sînt în restanță. *I. Tr. K.-Sz.-Márton* pe 1900 lunile April—Juniŭ. *Casîna, Abrud* și *A. S. Orade* pe 1902 sem. 1. *Budinț* pe 1902. *Bogdana* pe 1902. *Silha* și *M.-Lechința* pe 1902 sem 1. *Vad* 1901. *Cârța-săsească* pe 1897 până la finea an. 1900. Drept quietanță și document pentru rațiunĭ servesce recepisa postală și provocarea la recunóscerea presentă. *Almaș, Cosniciŭ, Hidig, Keresztelek, Marca, Port* și *Șomal* pe 1902 sem. 1. *Kirva* pe 1893 și 1894 până în 1. Septembre. *I. H. Gherla* și *Cătina* pe 1902 sem. 1. *Beiuș* și *Lunca-Cernet* pe 1901. *A. M. Birchiș* pe 1902. *Spring* pe 1897 până la finea an. 1900. *Ortelec* și *Câmpul lui Neag* pe 1902 sem. 1. *Jac. P. în B.* pe an. 1895 până la finea an. 1898. *Nepos* pe 1901.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 32—1902. (7) 3—3

EDICT.

După ce Surd Ana gr. cat. din Vișag de mai mult ca 10 anĭ și-a părăsit pe soțul legiuit Leu Gavrila gr. cat. din Bocîu, și ubicațiunea aceleia nu este cunoscută, se citéză prin acestea, ca în termin de un an și o zi, să se presenteze înaintea forului matrimonial concernente; căcĭ la cas contrariŭ. procesul divorțial urzit în contra-i de cătră numitul bărbat se va pertracta și decide și în absența eĭ.

De la presidiul forului matrimonial gr. cat. delegat de I. instanță al districtului protopopescĭ a Morlaceĭ.

Morlaca, în 15 Ianuariŭ 1902.

Ioan Pop
v.-protopop.

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătasă și ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb“,

recomandă

ornatele sacre. pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, stichariĭ, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandiĭ, plasca-nice, haldachine, praporĭ etc. cum și tóte utensiliile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ. ence, chivot, artoclasie, tricheriŭ și dicheriŭ, cădelnițe, candele, sfeșnice, candelabre etc. tóte pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

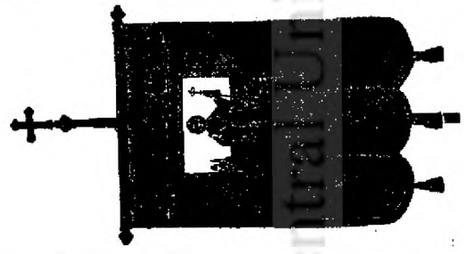

Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

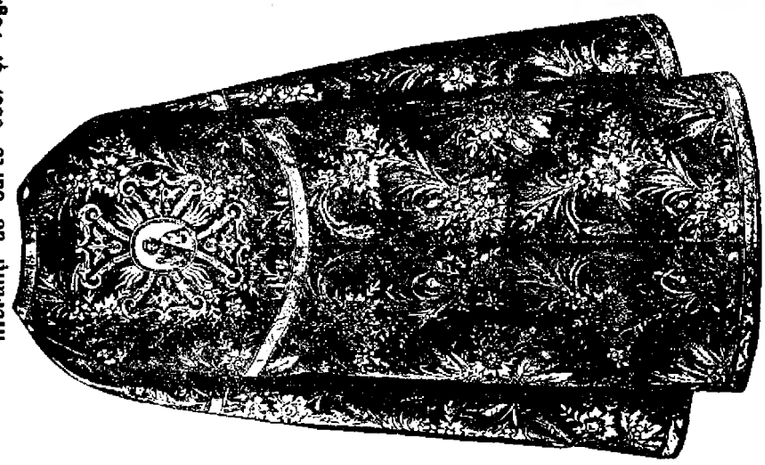

(52) 7—10

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articliĭ sĕĭ speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fiulĭ, mirositorĭ albĭ un kilo . . fl. 1·15
III. Bucățĭ marĭ mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice“

Patent Guillon din Paris.

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică“ sigură. care arde neîntrerupt de 6—14 orĭ câte 24 óre cu o flacără frumósă liniștită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roșie-rubin, vînĕtă orĭ verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 orĭ 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă și lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roșie, vînĕtă orĭ verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl. —·54
1 Lăduțe de transport și rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiță ungară, și să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6 - 8 sĕptĕmânĭ ca oleŭ crud, apoĭ după o patentă duplu rafinat se așĕdă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesc o finețĕ estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă împletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară și rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o coșarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericescĭ pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artiștĭ academicĭ, fórte frumos și solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică mai mari . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roșie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globurĭ și ciucurĭ . . . . . fl. 8·80
Aceleași cu ciucurĭ marĭ fórte frumoșĭ . . fl. 9·80

Luminĭ din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materiĭ 1 kilo fl. 2·75 cu următórele mărimĭ:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. de cm	118	96	79	66	56	47
cu gros.	3½	2½	2	1½	1⅓	1⅓

Luminĭ bisericescĭ noĭ exelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc	à 2 buc	à 3 buc	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungĭ	lungĭ	lungĭ	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	3½	2½	2½ cm.	2	2⅓	1⅓	2	1⅓	2	1⅓	2	1½	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos și nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins și stins
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoțeĭ în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoțeĭ mai marĭ și mai finĭ . . . . fl. 8·—

Cădelniță și naviculă
din argint de china, argințit . . . . . fl. 17·—

Sticluțe de cristal
pentru vin și apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai mari, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint nou fl. 1·80

Afară de obiectele aci înșirate liferez orĭ ce articlu pentru biserici și garantez pentru bunătatea orĭ cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 8—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

(1) 2—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiŭ	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sĕrbătorile de peste an. de I. Papiŭ	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, intocmite de Ioan Papiŭ. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Raţiŭ	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învĕțător în Năsĕud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, saŭ Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărĕța. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecĕtóre	—.80
Din Povestile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Moșul	—.60
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împĕrăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinĕr. Istoriă în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniŭ Popp	—.40
Lira Sionului, saŭ cântarea sĕrbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniŭ Pop:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rĕmas flăcăŭ bĕtrân	—.16
Nr. 3. La anul noŭ	—.08
Nr. 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, saŭ învĕțături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiŭ Popa	1.20
Miserile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsĕudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mĕ uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a.	.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	— 50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	— .80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român saŭ cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire. la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul săténului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. C medie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învĕțător. Tom. I 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.30
Reguli și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Rîsete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur saŭ calea cătră fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datinile de la nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și proză, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiŭ. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt cătră frații români despre filoxera omenimii saŭ vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învĕțător de G. Magiar, învĕțător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucі și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținnea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e — .16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	.12
„ 9. Ful Oii, basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dréptă a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4 Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Ilêna Cosinzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom I., care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aici să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. Catalóge să trimit gratis și franco ori și cui. — Vênzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la

Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

fundată în anul 1847

Fabrica Curții cea. reg. pentru lucrări în aur argint și bronz

BRIX & ANDERS

proprietari ai crucii de aur cu coróna pentru merite

(2) 2—12

în Viena I. Dorotheergasse 5 pregătesce

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL

pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, desĕmnuri, fotografii saŭ preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc ori ce obiecte pentru aurit, argințit, ori oxidare cu bronz, pe cum și ori și ce reparaturi.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllöszög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1901).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt.	12·58	d. a.
„ mixt.	2·26	d. a.	„ accelerat.	7·35	sara
„ personal.	1·02	nóptea	„ personal.	2·23	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat.	9·05	dim.
„ accelerat.	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt.	6·50	sara	Tren personal.	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Uniriĭ**« în Blaș.

Anul XII. Blaș 8 Februariŭ 1902. Numĕrul 6.

Chestia naționalităților în parlament.

În dieta din Budapesta s'a făcut din noŭ vorbă despre naționalități, cu tóte că guvernul Bánffy a declarat, și guvernul Széll ține și el la declarațiunea, că *nu esistă naționalități.* În decursul desbaterei generale asupra bugetului s'a vorbit adecă în mai multe ședințe, când despre *Sași,* când despre *Români,* când despre *Slovaci.* Va să zică, tot mai esistă Sași, Români, Slovaci, și alte naționalități, cu tótă ignorarea oficială, de care ar vrè să-i împărtășéscă guvernele ungurești, ce se perîndéză după vremuri la cârma acestei nenorocite țări. Zicem „*nenorocite,*" pentru că nu putem numi alt fel o țară, care e cârmuită de ast fel de omeni, cu ast fel de ideĭ, încât eĭ caută, să nege esistința unor părți mari a fiilor țăriĭ, caută să ignoreze părțile firești, din care se compune și se susține țara.

E bine deci, dacă din când în când se mai face pomenire chiar în parlament, în fața guvernanților nostri, și despre fapte și stări, cari pot să le aducă aminte de prostia, ce comit *negând esistența naționalităților.*

Ori cât de sarbede, ori chiar nenorocite ar fi cuvîntările acestea, ce ne pomenesc în dietă, ele ar putea avé darul ca să readucă pe cârmuitoriĭ nostri la ideĭ mai bune, la recunóșterea realităței, fie ori cât de tristă, a stărilor faptice, Éta de ce inregistrăm noĭ ca momente marcante ast fel de cuvîntări, de alt fel n'ar fi vrednice póte nici să le pomenim.

Când cu desbaterea asupra mesajuluĭ regal și al proĭectuluĭ de rĕspuns, — în Novembre anul trecut — se întimplase de asemenea, că s'a adus în dietă vorba despre naționalități. O aduseră niște oratori unguri, și atunci o fóie patriotică a zis că „desbaterea a deraiat" . . . . . A deraiat din ogașa patriotică și a lunecat pe potece străine. Acum dară éră-și a deraiat desbaterea. Numai cât autoriĭ deraieriĭ atentatoriĭ — n'aŭ fost unguri, ci alți cetățeni „cu buze nemaghiare." Treĭ sînt eĭ până acum. Un deputat Sas, un deputat de origine Român, și un Slovac.

Dr. Lindner, fost profesor de dreptul public la universitatea din Cluș, a fost cel dintâiŭ, care a făcut să deraieze desbaterea parlamentară. Dînsul a ținut, să accentueze în numele *Sașilor,* că sînt nemulțumiți cu mersul general al sistemuluĭ politic. S'a plâns, că promisiunile făcute naționalităților în dietele din 1861 și 1865 s'aŭ împlinit numai față cu Croații; că legea de naționalități conține *minimul* de drept și libertate, ce compete naționalităților, și totuși nu se observă. Sașii recunosc „statul maghiar unitar constituțional" și îndreptățirea limbeĭ de stat, dar numai între marginile legiĭ de naționalități; recunosc elementuluĭ maghiar rolul conducĕtor, dar nu-i recunosc supremația, dominația necondiționată. Bucuros jertfesc totul patrieĭ, dar de una nu vor abzice nicĭ odată: *de naționalitatea lor, care trĕește în limba și cultura lor.*

Păsirea deputatuluĭ Linder a făcut asupra nóstră și asupra tuturor ómenilor nepreocupați și neorbiți, cea mai bună impresiune. Cuvîntarea luĭ avea ponderositatea ce i-o dedea încredințarea deputaților sași, în al căror nume vorbia și ponderositatea și mai mare, ce prin eĭ i-o dedea întreg poporul săsesc de peste 200,000. din țară. Mai mult! Sîntem siguri, că declarațiunile luĭ Lindner le-ar iscăli nu numai toți Sașii din Ardeal ci și Svabiĭ din Ungaria, cu un cuvînt toți Germaniĭ din țară, cea ce însémnă o rasă cultă representată printr'un milion și jumĕtate de cetățeni.

Negreșit, ca Români trebue să observăm, că în parte cuvîntarea luĭ Lindner se îndrepta indirect și contra nóstră. Dacă nu espres, apoĭ tacite, printre șire dl Lindner zicea, ca fariseul din scriptură: eŭ nu sînt ca unul dintre aceștia. Nu cerem noĭ Sașii, cum cer Valachiĭ, autonomia Transilvanieĭ, nu negăm, ca eĭ îndreptățirea limbeĭ și rasseĭ maghiare la stăpânirea țăriĭ; — nu, noĭ ve recunóștem tot ce voiți, tot ce doriți, afară de un lucru: Nu vĕ recunóștem dreptul de a ne desbrăca de naționalitatea nóstră, de limba și cultura nóstră. *Noĭ sîntem Germani, și vrem să remânem pe veci Garmani, cu limba și cultura nóstră proprie.* Maghiari nu vom să fim cu nicĭ un preț, sub nicĭ o condițiune!

Acésta este esența vorbiriĭ representantuluĭ Sas și acésta e, ce ne înveselește. În punctul acesta ne întâlnim, și de aceea nu mai insistăm asupra diferențelor. Căcĭ dacă convenim în esență, în scopul principal și final al politiciĭ nóstre, fórte ușor am puté să ne întâlnim și mijlócele saŭ condițiile, cari ar puté asigura ajungerea scopuluĭ. Căcĭ tóte cele alalte, câte le pretind Românii, mai sinceri și mai puțin circumspecți, nu însémnă alt ceva de cât garanții pentru asigurarea, peste ori ce îndoială, a naționalității lor.

Ér morala practică, politică, a întregiĭ chestiuni, ca guvernul maghiar să afle și să știe, că nicĭ Sașii, circumspecții și prudenții Sași, cari li-se par așa de moderați și buni patrioți, nu sînt aplicați a-și lăpĕda caracterul național de dragul frumóseĭ chimere a ideiĭ de stat național maghiar.

Conclusiunea acésta firéscă a vorbireĭ dluĭ Lindner aŭ observat'o și „patrioții" din dietă; sentinelele ne adormite ale patrieĭ maghiare, ca Pikler et comp. aŭ veghiat cu ochĭ de Argus și aŭ ascultat cu urechĭ de filosof fie care cuvînt protestând în obicĭnuita formă „patriotică" contra fie căreĭ propositiuni mai de samă. Bietul orator a fost în urmă așa de terorisat, încât a trebuit să revină în ședința următóre. cu óre cari esplicări, spre a face ochĭ dulcĭ monstruosuluĭ șovinism. Asta e tot ce regretăm — și de sigur o regretă și dl Dr. Lindner.

Se vede înse, că „esplicările„ n'aŭ îndestulit pe deplin șovinismul magiar, pentru că în proxima ședință, ceea de la 31 Ian. n. partidul guvernamental a scos pe arenă un luptaciŭ noŭ, anume angajat ca să aranjeze pe cutezetoriĭ deputați ai Sașilor. Ni-e rușine, dar trebue să o spunem, că acest noŭ luptaciŭ e de origine Român. De origine da, de inimă însĕ ba.

Dr. Papp Jozsef, ast fel se numesce deputatul guvernamental român, a fost ales în cercul Șomcuteĭ-marĭ.

Noul deputat este de alt fel un pensionar al statuluĭ, ca și deputatul Lindner. El a fost jude de tribunál, pe când Lindner a fost profesor la universitate. Ér acum trag pensiĭ. În acest punct — și numai în acesta — se asamĕnă. Încolo, pe când Lindner a vorbit ca un representant al poporuluĭ sĕŭ, pe atunci Papp a vorbit ca un mameluc al guvernului, ca un soldat al șovinismuluĭ magiar. Lindner a pretins pentru poporul sĕŭ cel puțin dreptul de a-și păstra naționalitatea și limba. Papp proclamă supremația rasseĭ magiare cu dreptul suprafiresc de a desnaționalisa pe toți cetățeniĭ nemagiarĭ, îndrumă guvernul, să atragă cu tóte mijlócele în sinul inteligințeĭ magiare tóte elementele inteligente ce le produc naționalitățile, și cere mĕsurĭ aspre, draconice chiar. contra tuturor acelor inteligenți, cari țin la neamul lor, și pe cari îi înfiereză drept agitatori.

Scurt și cuprinzĕtor: Sasul Lindner s'a espus pentru neamul sĕŭ; așa numitul Român și-a espus neamul, cu tóte drepturile sale cetățenescĭ și firescĭ — pentru scopul sĕŭ egoistic. Unul a vorbit ca un deputat național, celalalt ca un renegat. Pe cel dintâiŭ Sașii îl vor aproba, întărind spusele luĭ, pe al doilea Românii îl vor respinge, cu tot dreptul, și-l vor învrednici cel mult de disprețul lor.

Congresul autonomiei catolice.

— *Raport special al „Unirii“.* —

(Fine.)

Ședința XIV.

S'a purces la desbaterea punctelor următóre. Ar fi trebuit să se desbată punctele 11 și 12, dar fiindcă chiar aicĭ e mai mare diferința de părerĭ a membrilor din congres și fiind că chiar punctele aceste conțin cele mai însemnate drepturĭ cu privire la scolĭ și administrarea fondurilor, congresul a hotărît să se desbată în partea a 3-a a elaboratului.

A urmat §. 13 și 14 carĭ tractézĕ, când trebue să se foloséscă congresul de autoritatea civilă, ca să-și pótă esecuta hotărîrile. Casurile acestea sînt: diferitele aruncurĭ pentru scolĭ, bisericĭ saŭ alte pretensiunĭ dea preotului saŭ a altei persóne oficióse: ridicarea din post a vre unui oficiant renitent saŭ instalarea vre unuia, care nu se bucură de simpatia resp. comune etc.

S'a primit cu unele modificărĭ stilare.

§. 15. Când forul prim administrativ n'ar voi să dee ajutor pentru a esecuta vr-o ordinațiune, atunci consiliul diecesan să intrevină la vice-comitele.

S'a primit cu modificare stilară.

§. 16. Oficianții autonomiei aŭ să depue jurământ înainte de a-și începe oficiul.

S'a primit cu modificarea lui Semnecz ca oficianți să se declare, că nu staŭ în nicĭ o legătură cu *ast fel de societăți, carĭ sînt condamate* de biserică.

§. 17. 18. și 19. s'aŭ primit fără discuție.

§. 20. Tractézĕ constituția autonomică.

Saghy Gyula propune, ca în singuratele diecese să se organiseze pe lângă *consiliul diecesan* și *sinódele diecesane mixte,* carĭ ar ridica mult nivoul intregei autonomiĭ.

De órece punctul acesta provócă o discuție mai mare președintele ridică ședința.

Ședința XV.

Întrégă ședința a decurs cu desbaterea §. 20.

Canonicul *Gieswein Sándor* a specificat paragraful acesta și a propus, ca în comunele bisericești *mai marĭ* să se institue representanță bisericéscă. Paragraful dispune, ca în comune să se manipuleze agendele bisericești de cătră *consiliul comunal* bis. și de cătră *adunarea* poporenilor. Acésta din urmă nu o ține de practică în comune de câte 15—20000 de credincioșĭ — mai ales când vor fi condușĭ uniĭ și de demonstrațiĭ Vázsonyi-ane — și de aceea recomandă, ca în comune de acestea să se introducă representanța bisericéscă, a căreĭ membriĭ să fie aleșĭ de poporenĭ, carĭ în numele lor să esercite drepturile, ce le compet.

Primesce propunerea lui Sághy, ca să se organiseze sinódele mixte diecesane.

Ep. Szmrecsányi se alătură de propunerea primă a lui Gieswein, despre sinódele diecesane însă nu se declară.

Ugron nu primesce nicĭ una din propunerile lui Gieswein. Astăzĭ e tendința tot mai pronunțată pentru sufragiul universal și este o nedreptate de a eschide de la drepturile lor poporenĭ, din causă că sînt mulțĭ în parochie.

Zichy Vladimir primesce propunerile lui Gieswein.

Hoványi nu primesce propunerea referitóre la sinódele diecesane, de óre ce se lovesce în dreptul de iurisdicțiune a episcopului, pe cum și în constituțiunea divină a bisericiĭ.

Asbóth János asemenea e în contra sinódelor diecesane, de óre ce prin acestea s'ar introduce demagogia și *certele naționaliste* în biserică.

Szemnecz: Dacă sinódele mixte diecesane se lovesc în constituția divină a bisericeĭ, de ce trimite Papa în tot anul bineuvîntare statuluĭ catolic din Ardeal cu ocasiunea adunăriĭ?

Zichy Nándor: În Ardeal are înțeles sinodul mixt, de óre ce acolo își are cerc de activitate. Tóte acelea agende, ce le isprăvesce sinodul ardelean, în Ungaria să țin de congresul general autonomic.

Guvernul nu dă nicĭ scólele, nicĭ fundațiunile, de cât numaĭ uneĭ corporațiunĭ care e congresul general. Și congresul ardelean n'are caracter diecesan, ci general (országos).

Ugron replică, că din contră, congresul ardelean are caracter diecesan, căci dacă ar avé caracter general ar trebui să se țină și Archidiecesa Blașuluĭ de el.

S'a primit propunerea lui Gieswein referitóre la comune și *nu s'aŭ primit sinódele mixte diecesane.*

Ședințele se amână până la 17 Februar n.

Naționalitățile din Ungaria. — Linder Gustav, deputatul Sibiuluĭ era să o pățéscă zilele trecute cu părinții patrieĭ. Luând cuvîntul la pertractarea bugetului a vorbit și de chestiunea limbiĭ, arătând că fie care națiune are dreptul să se foloséscă de limba sa ér limba magiară, ca limba statului își are și ea marginile eĭ până unde póte fi impusă. După vorbele acestea a urmat o furtună, cum de mult nu s'a descărcat în parlamentul magiar. Lindner a fost acusat

---

FEUILLETON.

ICÓNE.

— *A dóua serie.* —

Simion.

În lumea asta sînt dóuĕ feliurĭ de ómenĭ: uniĭ, carĭ la prima impresie te captivézĕ cu afabilitatea lor și la urmă te convingĭ, că afabilitatea lor a fost *numaĭ* esternă; și altiĭ, carĭ la prima impresie îți sînt respingĕtorĭ și la urmă începĭ a te convinge, că eĭ sînt vredniceĭ de tótă dragostea, ce le-o poți da.

Sînt firĭ rĕutăcióse, carĭ pentru a-și ascunde sărăcia inimeĭ, ieaŭ o înfățișare veciuic zimbitóre; și sînt inimĭ cu adevĕrat nobile, carĭ cércă a-și ascunde bunătatea lor la adăpostul uneĭ înfățișărĭ severe.

Acestor din urmă le aparținea Simion (cum îĭ ziceam noi) cu titulatura oficiósă: Măria-Sa, prefectul nostru de studiĭ.

Îĭ auḑisem de veste înainte de a întra în seminar și după cele ce auḑisem, îmĭ era gróză, când va fi să daŭ față cu el.

Colegiĭ romînĭ îmĭ daseră informațiĭ fórte detaiate, cum să mĕ presint, ce să-ĭ vorbesc?

Scumpul meŭ camĕrad (astăzĭ Sfinția Sa părintele Emil din Feneș) mĕ povățuia cu multă strădanie, nu cum-va s'o sfecliesc la prima visită.

— Auzĭ — zicea el — după ce-aĭ bătut la ușă, să nu cutezĭ să întrĭ până nu-Țĭ zice: permis. Întrĭ, facĭ un compliment, ziceĭ „Laudetur Jesus Christus“, și aștepțĭ apoĭ să te întrebe, cine eștĭ și ce vreĭ? Lucru principal, să nu vorbescĭ mult. De altcum, dacă tocmaĭ te va lua cu furca cea lungă, să nu-țĭ facĭ cine scie ce închipuirĭ: Simion e omul cel maĭ bun din lume!

Astfel am maĭ prins cât de cât inimă, deși aveam presimț, că n'o să aibă bun sfîrșit prima mea visită.

Am bătut la ușă și mĭ-am lipit apoĭ urechea s'ascult.

Aud o vóce din lăuntru:

— Noa? . . .

Eram perplex; nu sciam dacă acest „noa“ însémnă să întru, saŭ era un fel de refus.

Îmĭ ieaŭ inima în dinți și maĭ bat încă odată.

De astă dată maĭ tare.

În loc de rĕspuns, aud nisce pașĭ din lăuntru, ușa să deschide repede și Simion mĕ fixézĕ din creștet până în tălpĭ cu o privire plină de indignare:

— D'apoĭ d-ta eștĭ surd? Nu Țĭ-am strigat destul de tare?

Și-mĭ face un gest să întru.

Prima impresie, ce ĭ-am lăsat-o luĭ Simion, a succes dar anapoda, și îngerul meŭ păzitor m'a părăsit, tocmaĭ când aveam maĭ mare trebuință de el.

În loc să țin în minte salutul clerical ce-l învĕțasem de la Emil, mĕ scap și îĭ zic:

— Sărut mâna!

El se încruntă odată la mine.

— Ce sărut mâna? Apoĭ d-ta eștĭ cleric? Așa se salută, când întri în casa unuĭ preot? De unde viĭ?

— Mĕ rog, de la Blaș.

— Apoĭ . . . de ce nu te-aĭ pieptănat astăzĭ?

Cu tótă strimtoreala în care mĕ aflam, nu mĭ-am putut reține un zimbet, netezindu-mĭ instinctiv pĕrul de pe frunte.

— N'aĭ de ce rîde, îți șede frumos în revereanda și cu pĕrul àla vâlvoĭ de gândescĭ, că eștĭ un vagabund. Mie îmĭ plac ómenii modești . . . seminarul e pentru ómenĭ serioșĭ, nu pentru fluturațĭ . . . Unde ți-s documentele?

Îĭ predaŭ documentele, și spre marea mea bucurie observ, că cetindu-le, se maĭ calmézĕ.

— Bine. Să te porțĭ cum se cade și să nu uiți, că în viața seminarială lucrul cel dintâiŭ e *ordinea*,

Fac un compliment, zic „laudetur Jesus Christus“, și ies.

Câți-va colegĭ mĕ așteptaŭ pe ambit, curioșĭ de resultat.

Și rîdeaŭ de primirea, ce mĭ-a facut-o și ca să mĕ mângâie îmĭ spuneaŭ că și eĭ tot cam așa aŭ pățit.

În deosebĭ Emil, care observase un fel de indisposiție în espresia feței mele, cerca să mĕ capaciteze, că el a pățit-o maĭ rĕŭ de cât mine.

— Să-ți spun — zicea el — cum m'a primit pe mine. Era să mĕ deie afară, când l'am salutat cu „bună dimineața“. Mi-a ținut o dicție de un sfert de óră, apoĭ m'a întrebat cine-s și ce vreaŭ. Ĭ-am spus în un rĕsuflu, că mĕ chiamă așa și așa, am

că face politică germână, că deosebesce pe sas de măgiar, că e trădător de patrie şi câte şi mai câte. Era cât pe aci să-l scótă din parlament. S'aŭ audiţ voci, ca: pagubă că am primit pe poporul săsesc, si că mergeţi înapoi. de unde aţi venit. Când Lindner a spus, că nu le recunosc Magiarilor. de cât rol conducător, ér nicĭ de cât supremaţie şi stăpânire necondiţionată, atuncĭ sgomotul şi-a ajuns culmea. Preşedinţele l'a chemat la ordine în mijlocul aplauselor generale şi îndelungate. Lindner însе a ţinut până în sfîrşit şi a terminat cerênd esecutarea legilor.

Presa germână a luat şi ea act de scandalul acesta şi şi-a arătat supărarea de modul. cum sînt tractaţi Saşiĭ. carĭ tot de una aŭ fost cetăţenii cei mai paclnicĭ şi cuminţi ai Ungarieĭ.

În şedinţa de Mĭercurĭ a vorbit deputatul Hollaky Imre, care ocupându-se şi el cu chestia naţionalităţilor, constată cu bucurie că aceste încep a se apropia de magiarĭ. E adevĕrat, că ele se plâng în continu, dar nicĭ magiarilor nu le merge mai bine. Dacă voim să vindecăm patria de bólele de carĭ sufere şi dintre carĭ cea mai gravă e chestia naţională. se impune să ne apropiem de ei cu dragoste şi respect şi să nu ne turburam, că vorbesc altă limbă. Încheie salutând pe deputaţii naţionalĭ.

Deputatul Vertán Endre încă s'a ocupat de chestia acésta. făcênd însе învinuirĭ guvernului, că nu se pórtă cu destulă atenţiune faţă de Secuiĭ din Ardeal. pe a căror averĭ le lasă pradă Românilor. Se întrébă de ce gravitézĕ Româniĭ în afară, pentru că guvernul nu face nimic pentru ajutarea poporului, care e fórte strimtorat şi lipsit. Guvernul nu le trimite de cât baioneta gendarmilor şi pe esecutorĭ.

Vertán e de altcum deputat tinĕr din partida kossuthista şi vorbirea acésta i-a fost primul debut. Să va vedé cum va mai vorbi în viitor.

O observare nimerită. — „Közmüvelödés," organul societăţiĭ literare catolice din Ardeal. în nrl. de la 1 Faur n. scrie următórele sub titlul *„Ardelean, Pikler, Vázsonyi.* George Ardelean, preotul gr. cat. din Negru, a fost osândit zilele acestea la temniţă şi pedépsă în banĭ. pentru că a zis în biserică credincioşilor. carĭ cântaŭ ungurescе „Nu spurcaţi casa luĭ Dumnezĕŭ cu cântările acele magiare!" Sentinţă potrivită şi dréptă! Dar atuncĭ, ce meritĕ Pikler. profesorul de la universitatea din Budapesta, care nu de mult, vorbind de filosofia dreptuluĭ, a rostit de pe catedră vorbele. că patria e numaĭ un concept chimeric. — şi ce sentinţă ar trĕbui să i-se pronunţe luĭ Vázsonyi. care a declarat istoria magiară de apologia vĕrsărilor de sânge, care cresce numaĭ fiere răpitóre setóse de sânge şi bestiĭ culturale?"

Se răspundă aceia, pe carĭ îĭ privesce. Dar aceia vor tăcé!

Revistă bisericéscă.

Viena. E vorbă că nunţiul Taliani să-şĭ părăséscă postul şi în locul luĭ să fie numit probabil Granito di Belmonte, actualul nunţiŭ din Brüsela. Pricina acesteĭ schimbărĭ e de a se căuta în noul ambasador, contele Szécsen, căruia i-s'aŭ dat cu totul alte îndrumărĭ, de cât acelea ce le-a avut Revertera.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. În cercurile politice se vorbesce mult de călĕtoria ce o face archiducele Francisc-Ferdinand la curtea din Petersburg. Şi nime nu vrea, să crédă, că scopul eĭ ar fi numaĭ să ducă mulţumite ţaruluĭ Niculae pentru numirea sa de general în armata ruséscă. Se combină cu esecutarea uneĭ misiunĭ politice de mare importanţă.

România. Ministrul Pallade s'a retras din cabinetul Sturdza, ér interimatul finanţelor l'a luat dl preşedinte al consiliuluĭ, lăsând portfoliul esternelor dluĭ ministru al lucrărilor publice Ionel Brătian. Se spune, că retragerea acésta e causată de darea pe zăhar şi de neînţelegerea, ce ar esista în partidul liberal.

Peninsula balcanică. Încă nu e stîns de tot focul nemulţumiriĭ în peninsula balcanică, ci şi acum isbucnesce când şi când de sub spuză. Şefiĭ Albanezilor întruniţi în un oraş al Italieĭ vor adresa ultima óră o cerere Sultanuluĭ, cerênd administraţie autonomă pentru ţara lor. Dacă nu vor fi ascultaţi, vor declara independenţa. Un apel în acest sens s'a împărţit deja între Albanezĭ.

Un alt apel a lansat şi prinţul Karagheorghevicĭ către adicţiĭ sĕĭ din Sêrbia, provocându-ĭ să aducă ér pe tron dinastia sa.

---

absolvat gimnasiul acolo şi acolo, că sînt trimis de la Blaş. şi că am venit cu intenţia să studiez teologia. S'a uitat lung la mine. apoĭ mĭ-a zis: „atuncĭ să vorbescĭ, când te întreb. pricepĭ?" Nu sciam. ce să zic: „Pricepi-mĕ orĭ ba?" Ĭ-am rĕspuns „pricep". „Eĭ bine," îmĭ zise, „cum te chiamă?" Ĭ-am spus numele. „Unde aĭ absolvat gimnasiul?" Ĭ-am spus. „Cine te-a trimis aicĭ?" Şi aşa mai de parte. tóte lucrurile, carĭ eŭ i-le spusesem într'un rĕsuflu.

Dar cine ar puté să le înşire tóte?

Sînt sigur, că orĭ care dintre fostiĭ seminaristĭ, ar puté scóte un volum din păţaniile propriĭ.

Nu te puteaĭ întîlni odată cu el, să nu te dăscăléscă, cum se cade.

Odată nu-ţĭ era pĕrul în ordine. mai apoĭ te afla cu mânile în busunar (el spunea, că numaĭ *civililor* li-se şade cu mânile în busunar) ba că nu ţĭ-aĭ curăţit ghetele. ba că umbli cu nasturiĭ deschelaţi la sîn „ca căprariĭ", ba că nu aĭ mutră destul de seriósă pentru popie, şi aşa mai de parte.

Ne feriam, să dăm faţă cu el. Avea bunul obiceĭ, să tuşéscă în cât îl puteam auzi dintr'al doilea ambit şi atuncĭ o luam care în cătrăŭ . . .

Şi cu tótă gróza ce o duceam de el, îl iubiam cu toţiĭ. îl iubiam mai mult ca pe orĭ care din superiorii nostri, căcĭ orĭ cât de brusc ne trata, sciam că în fond e o inimă nobilă; sciam că ne iubia, chiar şi severitatea luĭ era mai mult un paravan, căcĭ în momente de bună dispositie, spunea el însuşĭ: „cu clericiĭ trebue să fiĭ aspru, altcum n'o scoţĭ la cale."

Într'o diminéţă mĕ pomenesc, că ductorul îmĭ spune, să mĕ duc la Mária Sa.

Plec cam îngrijat; ast feĭ de invitărĭ eraŭ tot de una fatale. Nu sciam, ce făcusem ĕră, de mĕ chiamă, şi eram pregătit, să-mĭ tragă o sfadă de o jumĕtate de ceas.

Când colo, mĕ primesce cu faţa zimbitóre:

— Îmbrăcaţi-vĕ frumos. căcĭ e aicĭ un episcop de al D-Vóstre şi după dejun să veniţĭ la mine, să vĕ conduc.

Cu ce sfiélă am întrat apoĭ după dejun la el. ce jenaţi ne simţiam înaintea înaltului prelat, când ne aşteptam cu tot dreptul, ca Simion să ne descrie aşa cum avea obiceiul şi să spună şi în faţa prelatuluĭ aceea ce nóuĕ ne-o spusese de atâtea orĭ, că adecă lucrul cel mai cu minte ar fi. să ne dea afară din cler . . .

Dar Simion era aşa de drăgălaş. cum nu-l mai vĕdusem în viaţa mea. Pentru fie care din noĭ avea un cuvînt de laudă, fie care din noĭ era un tinĕr de frumóse speranţe . . .

Ne uitam buimăciţi unul la altul şi nu ne venia a crede şi Simion zimbia cu acel zimbet superior, ce îl aŭ superioriĭ în momente de condescendenţă.

Pe urmă, când Archiereul ne-a dat binecuvîntarea şi s'a depărtat. şi-a reînat ĕrăşĭ mutra oficióză şi ne-a zis:

— Sperez, că cel puţin de aci în colo veţĭ fi *ómenĭ de omenie* şi nu me veţĭ face de ruşine . . .

Şi ĕră-şĭ s'a început viaţa de mai înainte cu lecţiile de morală, cu amenînţărĭ zilnice, că vom fi daţĭ afară, că nu sîntem vrednicĭ, să purtăm reverenda . . .

Abia la sfîrşitul anuluĭ al IV-lea ne-a succes, să-l cunóscem pe Simion aşa, cum era în realitate.

Pusesem mâna printr'o indiscreţie pe o fotografie a luĭ şi o aşezaserăm la locul de onóre în tabloul nostru.

Când ne-am luat adio in corpore. cel din urmă a adus cu sine tabloul. ascunzându-l la spate, ca Simion să nu-l vadă.

Era fórte vesel.

— Sciŭ, că veţĭ fi cătrăniţi pe mine, că v'am purtat aşa aspru . . . binele D-Vóstre l'am dorit . . . în viaţă, póte, ve veţĭ convinge, că tot n'am fost aşa de rĕŭ . . .

Atuncĭ ĭ-am presentat tabloul.

Simion s'a dat un paş înapoĭ.

— Ce-ĭ asta? Cine mĭ-a furat posa? . . .

S'a vĕdut în mijlocul elevilor — acelor elevĭ, carĭ orĭ cât de aspru ar fi fost cu dînşiĭ. totuşĭ aŭ sciut, să-l preţuiéscă.

Atuncĭ s'a petrecut ceva neobiclnuit.

Simion, bărbatul de marmură, a luat tabloul în mânĭ şi a început a plânge.

— Vĕ mulţămesc . . . Îmĭ pare rĕŭ, că îmĭ vedeţĭ *slăbiciunea,* ce am avut-o pentru D-Vóstre . . . Veţĭ ajunge şi D-Vóstre superiorĭ, iubiţi-vĕ elevii. *dar nu le-o arĕtaţi pe faţă* . . .

Simin.

Transvaal. Între puţinele sciri sosite de pe câmpul de luptă se găsesc şi acum aprópe tot de acelea, cari vestesc biruinţele Burilor. În timpul din urmă s'a scris mult de o propunere de pace făcută guvernului anglez de Olanda, care s'a decis la acésta la dorinţa reginei. Anglezii se bucură de ofertul acesta, ţin însă să nu-şi arete bucurie, deşi aceea e fórte transparentă. De o cam dată guvernul Marei Britanie cere, ca generalii buri să se înţelégă cu Kitchener şi după aceea va da réspunsul hotăritor. Ceea ce însă face să nu fie multă speranţă în ceva resultat e imprejurarea, că Burii nu cedéză nimic din pretensiunile lor. Ei şi acum staŭ pe lângă respectarea independinţii şi în acest punct se unesc toţi conducătorii lor. Anglezii aŭ declarat, că nu vreaŭ să scie de amestecul unui stat străin, dar pentru aceea se bucură, că guvernul olandez a făcut începutul spre a ajunge la înţelegere. În colo, până se va face ceva în acéstă direcţie, în Africa sudică se aştéptă pe fie care zi la o luptă decisivă între Buri şi Anglezi. Burii aŭ încă trei corpuri de armată.

Corespondinţe.

INSTALAREA VENER. CAPITUL.

— *Raport special al „Unirii".*

Lugoş, 3 Februariŭ 1902.

Duminecă în 2 l. c. după terminarea S. Liturgii celebrată de cătră Ill. Sa Dr. Demetriŭ Radu, s'a făcut cu solemnitatea îndatinată instalarea Ill. Sale Petru Pop, preposit capitular, a Resimilor D. D. Beniamin Densuşan, canonic lector. Ioan Boroş canonic custode. Michail Gianu, canonic cancelar şi a noŭ denumitului canonic prebendat Nicolae Nestor, fostul vicar al Haţegului.

La solemnitate aŭ asistat: Ill. Sa comitele suprem Pogány Károly, vice-comitele Carol Fialka, primarul Marsovszky Árpád, mai mulţi fruntaşi din loc şi un public numeros.

În aceea-şi zi la órele 1 p. m. Ill. Sa Dl Episcop a dat în onórea membrilor Veneratului Capitlu un prânz festiv, la care pe lângă cei amintiţi mai sus aŭ fost invitaţi: Clerul gr. cat. şi mai mulţi fruntaşi mireni gr. cat. din loc.

Din viaţa noului canonic însemnăm următórele: S'a născut în Întregalde. (Archidiecesă) la 26 Iuliŭ 1856. La 1879. a absolvat gimnasiul din Blaş şi trecând în diecesa de Lugoş a fost trimis spre ascultarea studiilor teologice în seminariul central din Budapesta. La 1883. terminând cursul teologic a fost aplicat în cancelaria diecesană, de unde, fiind chirotonit de preot celib a fost dispus de administrator parochial în Nevrincea, districtul Lugoşului. A fost apoi numit vice-notar consistorial şi mai târziŭ de paroch şi protopop în Orăştie. Dar n'a stat mult nici în acest oficiŭ, pentru că a fost din noŭ chemat la Lugoş ca secretar pe lângă Escel. Sa Mitropolitul, pe atunci Episcop al dieceseĭ Lugoşului. După mórt a vicariului Ianza, a fost dispus imediat de administrator al oficiului de vicar al Haţegului, unde, ca în tóte oficiile avute a desvoltat o activitate neobosită. În vederea acestor merite ilustrul Episcop al Lugoşului Preasf. Dn Dr. Demetriŭ Radu l'a candidat la stalul vacant în capitlul diecesan, unde a şi fost întărit de Maiestatea Sa.

SCRISÓRE DIN BUDAPESTA.

— *Scrisóre particulară a „Unirii".* —

Majláth. — Vázsonyi (Weiszfeld). — Rectorul seminarului. — Autonomia. — Românii. — Teatru.

(Majláth). Biserica catolică magiară póte fi fericită. Un singur episcop pe cum e episcopul Ardealului, contele Majláth, póte să facă minuni — pe cum şi face. Vedêndu-l îţi vin în gând figurile mari ale archiereilor nostri, cari cu tótă abnegaţiunea aŭ servit causa bisericii nóstre. Aici în Budapesta înainte cu doi ani, contele Majláth a semĕnat un simbure mic, simburele congregaţiunei Mariane. Din acest simbure, în doi ani a crescut o congregaţiune mare — care astăzi e dătătóre de ton în Budapesta. De abia afli vre-un gimnasiŭ de stat, a căror elevi catolici să nu fie membrii acesteĭ congregaţiunĭ. Toţi se grăbesc a lucra, a se mărturisi şi ast fei a înălţa cultul preacurateĭ Fecióre Maria. Zilele trecute ĕră aŭ ţinut convenire şi înscriere de membrii. Inima îţi saltă, vedêndu atâta pietate, atâta frica lui Dumnezeŭ în inima fiitorilor membrii a statului. Contele Majláth e în fruntea copiilor. Din gura copiilor ascultă lauda lui Dumnezeŭ. Pe toţi îi îmbărbătéza, pe toţi îi întăresce în credinţă şi celor săraci chiar şi bani le dă. Copii în jurul lui sînt aşa de fericiţi! Aşa vorbesc de el ca de părintele lor trupesc. Cel mai mare merit a congregaţiunei Mariane este internatul. Anul acesta l'aŭ deschis. Are 54 internişti — cari plătesc anual numai 440 coróne. Ceva ne mai pomenit, ca în Pesta un copil să capete provisiune întrégă, instrucţia etc. pentru 44 coróne lunare. Între acestia 54 sînt vre-o zece, cari sînt gratuiţi.

La romano-catolici, când vedi ómeni de acestia, te bucuri şi îi înregistrezi — fiind că rar vedi. La noi — mulţumită Tatâlui ceresc — e lucru de tóte zilele, ca episcopii să se intereseze şi de binele de obsce — nu numai de binele lor personal. Óre trebue să specificăm meritele mitropolitului Victor saŭ a episcopului Pavel? óre nu trebue să ne salte inima, când vedem pe episcopul Radu în tot locul, unde binele micei sale diecese îl chiamă? Noi cei din Pesta putem mai bine observa, că acest tinĕr episcop cât se frânge, cât se interesézĕ de ori ce lucru. După cât cunosc eu lucrurile, nu cred că vre-un preot să aibă vre-un nĕcas, ca episcopul Lugoşului să nu-l aline. Aşa te bucuri, când îl vedi aici în Pesta, cum diminéţa îşi face planul, că prin câte locuri, pe la câţi ministrii şi consilieri trebue să mérgă — ca în interesul dieceseĭ şi preoţilor să esopereze favoruri. Sîntem veseli, că Dumnezeŭ aşa să îngrijesce de noi — dăruindu-ne bărbaţi cu zel apostolic şi abnegaţiune creştinéscă.

Despre Majláth să vorbesce, că el va fi cel mai sigur urmaş a lui Vaszary în scaunul de primate al Ungariei.

(Vázsonyi (Weiszfeld). Curentul creştinesc, care a început a sufla şi la noi, astăzi s'a făcut trup. Tótă suflarea creştinéscă numai gratula póte deputatului Rakovszky, că pe democratul Vázsonyi (Weiszfeld) l'a învĕţat omenia, în parlament. A cugetat jidovuţul că şi în parlament poţi să faci larmă jidovéscă — fără ca cine-va să-ţi replice.

Vázsonyi, conform naturelului sĕŭ, a început a împroşca la frase aşa numite „loci communes" jidovesci — şi aştepta aplause. Când colo, Rakovszky, ca şi cum ai arunca o schinteiă, îi replică, că după ce a înflăcărat plebea, vedind pericolul, de ce a fugit ca un laş. Rușine să-i fie. După mai multe replicări Rakovszky vorbind, vre-o trei minute nu făcea altă, de cât cu degetul arĕtătoriŭ, înfuriat arĕta spre uşa, ca cum ar fi zis, afară cu jidanul acesta. Parlamentul nu e pentru el. Tablou acesta foile jidovesci nu l'aŭ descris — că sînt foc pe Rakovszky pentru *cutezanţa* asta. Un deputat mi-a spus, că să temeaŭ fórte, că Rakovszky saŭ Fay, atletul parlamentului, ţi-l prind de guler şi simplaminte îl svîrl afară. Preşedintele vedêndu pericolul, a închis şedinţa.

(Rectorul seminarului). Denumirea celor trei episcopi s'a întîmplat, conform informaţiunilor, ce vi le-am trimis. Episcopul din Győr se va instala acum — cel din Székesfehérvár, Várossy, rectorul seminarului central în luna lui Martie — ĕră cel din Szombathely póte în Aprilie. Prin denumirea lui Várossy la Székesfehérvár — rectoratul seminarului central a devenit vacant. Aşa se cam aude, că denumirea se va întîmpla în luna viitóre — şi rector ar fi canonicul din Esztergom, Walter. Gurile rele zic, că l'ar denumi, pentru că în Esztergom referinţele sale amicale faţă de ceialalţi preoţi ar sta cam rĕŭ. Accentuez, că gurile rele vorbesc aşa.

(Autonomia). Despre congresul autonomiei aţi primit informaţiuni exacte. Convingerea nóstră este, că din tótă trĕba nu s'a alege nimic. Tot acestea vorbiri le vor ţinĕ şi peste 30 ani — tot fără resultat. Aceia, cari ar puté face ceva ispravă — nu voesc a face, ĕră cari ar face — nu pot.

Între deputaţi s'a început un curent cu devisa „că bunurile mari episcopesci trebue secularisate." E lucru anticreştinesc, dar în timpurile acestea liberale tóte se pot întîmpla.

(Românii). Societatea românéscă din Pesta prospereză. Mai în tótă ziua convin în cafeneuă — unde se intereséză de tóte chestiunile actuale. Şi cei din provinţă sciŭ, că de voesc să se întîlnéscă cu vre-un român, în cafeneua „Vadászkürt", sigur află pe cine-va. Nici când n'a fost convenirea aşa de colegială ca acum.

(Teatru). În teatre e seson. Ditrói, directorul teatrului comic, de la anul noŭ a introdus un „ciclu magiar". În decurs de 100 de representaţiuni va ajunge pe bină numai vócea dramaturgilor magiari. Se vede, că idea a fost sănătósă — căci teatrul în tótă sara e plin — de altă parte prin acésta dă curaj ómenilor cu talent a cultiva drama. Când se va face şi la noi asemenea „ciclu românesc?"

Pestanul.

Ceva despre ceremoniile sacre şi obiceiurile împreunate cu acele.

Archidiecesă, Faur 1902.

Stăm încă sub impresia Iubileului de 200 ani a unirii nóstre cu Roma, sub impresia acelui eveniment epocal, în viaţa nóstră religiósă naţională şi culturală. Predomniţi de impresia acestui epocal eveniment, fără voe ni-se abate privirea la instituţiunile nóstre bisericesci, cari cu tot progresul făcut aŭ multe-multe neajunsuri.

Între aceste unul din cele mai de frunte sînt multele şi diferitele obiceiurilor împreunate cu ceremoniile sacre.

Apoi de óre ce spre delăturarea unui neajuns să pretinde înainte de tóte cunóscerea amenunţită a aceluia; de aceea şi spre a delătura acest neajuns din sinul bisericii nóstre, încă e de lipsă cunóscerea esactă şi amenunţită a tuturor obiceiurilor şi nuanţelor usitate la ceremoniile nóstre sacre. Acésta cunoscinţă ne lipsesce fórte mult, ma pare că destinul ni-a reţinut a le scruta; deşi nu numai din respect religios, ci chiar şi limbistic, istoric şi naţional, ni-ar fi fost de lipsă. Aşa de es.: Scim noi sensurile cele multe ce se dă cuvîntului sărăcustă? Saŭ avem noi cunoscinţă că ce sînt îertăciunile atât de usitate în unele părţi? Sînt acele rĕmăşiţe din obiceiurile ritualî vechi, când póte numai la sĕrbătorile Rusaliilor, orî dóră şi la tóte sĕrbătorile împĕrătescî să amintiaŭ morţii tuturor credincioşilor din comună; pe cum s'ar vedé din rugăciunea primă de la Rusalii, unde cetim, „de carî acum şi amintire facem“ şi din usul unor comune? Saŭ sînt obiceiurî introduse mai târziŭ? Scim noi în câte comune sînt în us Sâmbetile morţilor şi carî Sâmbăte sînt acele? Numai Sâmbăta premergătóre lăsatului secului de carne — saŭ şi a rusaliilor? Avem noi cunoscinţe despre praxa lăţită în Archidiecesă în unele locurî şi mi-se pare în întrégă diecesa Gherliî, de a împreuna orî ce serviţiŭ liturgic cu părăstas, aşa în cât în acele părţi serviţiul părăstasului e considerat ca o parte aparţinĕtóre serviţiului liturgic?

Apoi pe lângă serviţiul fórte deosebit a sărăcustei câte obiceiurî nu vor fi la morţi şi cununii, dintre carî unele conforme, altele neconforme întru tóte credinţei catolice.

Pentru aceea cred, că începênd a treia sută ar trebui să se facă o conscriere a tuturor obiceiurilor şi nuanţelor dominante în cultul divin din întrégă provinţa mitropolitană. Aceea apoi să se cernă şi revadă prin o congregaţie constătătóre din eruditii nostri canonici şi capul provinţii mitropolitane, eventualminte, ea ar puté forma substratul unei desbateri a unui conciliŭ provincial.

Lămurirea acestor lucrurî ar forma un paş spre cimentarea unirei nóstre şi o basă de progres în cultură. Ér opul ce ar cuprinde aceste obiceiurî, ar forma un scump tesaur literar, care s'ar puté eda în folosul fondului de salarisare a preoţimei. Am zis.

f.

Nr. 2 - 1902.

Învitator.

Casina română din Blaş în vîrtutea §. 11 din statute, învită cu tot onorul pe P. T. Domniî membri şi pe ceî ce să intereséză de dênsa la a VI-a adunare generală ordinară, care se va ţiné Duminecă în 16 Februar st. n. 1902. la 3 óre d. a. în localitatea casineî.

Program:

1. Raportul comitetului.
2. Raţiunile anului 1901 şi proiectul de buget pe 1902.
3. Alegerea alor dóue comisiuni: pentru censurarea ruportului, a raţiunilor şi a proiectului de buget.
4. Alegerea comitetului.
5. Propuneri.

Blaş, la 25 Ianuar 1902.

Dr. A. Bunea
president.

G. Precup
secretar.

„An noŭ fericit!“

Ca rescumpĕrare a felicitărilor de ss. Sĕrbători aŭ intrat la fondul subsidiar al preoţilor următórele sume:

transport . .	135 cor.
Ioan Sava Cetea	2 „
Suma . .	137 „

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc din Şĕulia de Câmpie aduce mulţămită publică Dlui *Aureliŭ Rusŭ* cand. de adv. fiul On. Domn Vasiliŭ Rusŭ paroch local, care a donat sfinteî nóstre biserici suma de 30 cor. la fondul pentru edificarea uneî noŭ locaş sfânt. Şĕulia-de-câmpie la 24 Ian. 1902. *Dănilă Orosţăian,* curator primar. — Credincioşii: Gregoriŭ Vulpe cu soţia sa Todosia şi ginerele lor Augustin Oroian şi soţia sa Maria, aŭ donat un rênd de vesminte pentru biserică în preţ de 80 cor, Teodor Socaciŭ şi soţia sa Mariuca Salagian o Evangelie cu litere latine în preţ de 25 cor. Oţel Macavei şi soţia sa Fironica o pereche mânecarî a 5 cor. Isidor Morariŭ şi soţia sa Parasca, o pereche manecari, brâŭ şi procoveţe în preţ de 10 cor. ér Salagian Tóder şi soţia sa Marişca aŭ donat la s. Biserică 100 cor. Dumnezĕŭ le răsplătéscă înmiit şi îi ţină în deplină sănătate la mulţi ani. Şarmasul-mare 28 Ianuariŭ 1902. *Constantin Rus,* preot. — Niculiţa Moldovan a dăruit pentru sfinta biserică din Şĕulia-rom. o prea frumósă icónă în preţ de 24 cor. F pta asta merită atenţiune cu atât mai vîrtos, căci susnumitul îşi câştigă pânea de tóte zilele prin lucrul mânilor, şi ast fel numai cu mare greutate şi cruţare a putut ajunge la suma asta de baniî. Étă o inimă evlaviósă şi cu atragere faţă de cele sfinte! Asemenea Saveta Oltean a dat o acoperitóre de masă. Bunul Dumnezeŭ să le răsplătéscă faptele lor creştineştî! *Ioan Doctor,* preot. gr. cat.

De la Arad. După cum sîntem informaţi. Prea Sfinţitul Episcop Iosif Goldiş, fiind grav bolnav, s'a dus pe mai mult timp la Rontăŭ, ér până atunci Archimandritul Augustin Hamsea, superiorul mănăstirei Hodoş-Bodrog, a fost chemat la Arad, ca să conducă diecesa în calitate de vicariŭ episcopesc.

Niculae Cristea. În momentul ultim, ni-se vestesce din Sibiiŭ mórtea neaşteptată a venerabilului asesor consistorial Niculae Cristea, mort Vineri diminéţa în urma uneî bóle grave, ce l'a lovit de abia de câte-va zile. Născut înainte cu 68 anî la Ocna-Sibiului, a lucrat mult alăturea cu Mitropolitul Şaguna şi cu actualul Episcop al Caransebeşului. A ocupat mai multe posturî importante în administraţia bisericéscă şi 18 anî de-a rîndul a condus redacţia „Telegrafului român“. Ca membru în comitetul partidului naţional a fost şi el osândit în procesul Memorandului suferind închisórea la Vaţ. — *Odihnéscă în pace!*

Coróne eterne. *Iuliŭ Nistor,* revisor la Esactoratul archidiecesan, a dăruit 4 cor. fondului întru amintirea repausaţilor, în loc de coróna pe mormîntul adurmiteî Elena Stan n. Nistor.

Centenarul lui Eliade. În tóte oraşele Românieî s'a serbat cu multă pompă aniversarea a 100. a nascerii luî Eliade. La Academie a fost şedinţă festivă, a vorbit Haşdeŭ. La statua luî Eliade din faţa universităţii s'aŭ depus o mulţime de coróne. S'aŭ rostit mai multe discursurî, din partea luî Tocilescu, Adamescu, Demetrescu ş. a. De asemenea o frumósă serbare s'a ţinut la Teatru naţional, unde s'aŭ recitat poesii de Eliade, Lecca şi s'a jucat piesa Răşvan şi Vidra de Haşdeŭ.

Masa studenţilor. Păr. *Andreiŭ Voda* din Ormenişul de câmpie a dăruit 20 cor. fondului pentru masa studenţilor de la gimnasiul nostru.

Avis. Partidele luî *Alexiŭ Pop,* fost advocat în Cluş, sînt rugate, ca pentru preluarea actelor, eventual pentru alte dispoziţiuni să se adreseze către advocatul *Dr. Georgiŭ Ilea* în Cluş (Deák Ferencz u. nr. 18). ca către curatorul numit.

Petreceri. Mercurî în 12 Faur n. se va ţiné la Blaş îndatinatul bal filantropic în favorul fondului studenţilor morboşi. — Inteligenţa română din Capolnoc-Mănăstur şi jur învită la petrecerea cu dans, care se va aranja în C.-Mănăstur Miercurî în 12 Februarie st. n. 1902 în favorul fondului corului. — Reuniunea femeilor române din Abrud va aranja la 15 crt. o petrecere cu dans în favorul fondului sĕŭ. — La 15 crt. va fi petrecerea aranjată de corpul profesoral de la gimnasiul din Năsĕud în favorul fondului şcolarilor morboşi. — Tinerimea română din Oradea-mare va aranja la 27 Faur n. c. sub presidiul de onóre a dluî adv. Dr. Iosif Roman un concert împreunat cu teatru şi urmat de dans. Îşi vor da concursul dşórele Gabriela Crainic, Cornelia Erdélyi şi Silvia Papp. Venitul curat e destinat în favorul fondului de ajutorare a tinerilor lipsiţi.

Necrolog. † *Avel Pop Bociat,* protopop gr. cat. şi director executiv al institutului de credit şi economii „Ulpiana“ şi-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatorului la 27 Ianuarie 1902. în etate de 56 anî şi s'a înmormîntat în 29 Ianuarie st. n. la 2 óre p. m. Înmormîntarea i-saŭ făcut Mercurî în 29 Ian. cu o pompă deosebită. Preoţii din protopopiat, pe cum şi o mulţime de preoţi din vicariatul Hategului, în frunte cu Rev. Domn. Nicolae Nestor vicariul şi noŭ denumitul canonic aŭ sevîrşit ceremonia funebrală a defunctului ér învĕţătorii gr. cat. din tract pe cum şi unii din vicariat s'aŭ constituit întrun chor şi tóte cântările le-aŭ esecutat cu o deosebită frumseţă. S'aŭ ţinut vorbiri din partea Rsm Dn. Nestor, arătând meritele repausatului protopop. Cuvîntul de adio l'a rostit Iac. Niculescr, not. distr. ér în numele institutului „Ulpiana“ a cărui director esecutiv a fost, a vorbit comptabilul N. Simu.

† *Niculae Trimbiţoniŭ,* fost învĕţător în Grădisce şi comptabil la „Ulpiana“, a repausat la 17 Dec. 1901. în spitalul comitatens din Deva.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

CUVÎNT FESTIV,

rostit la serata societăţiĭ „In. M. Clain“ a clericilor din Blaş.

(Fine.)

Din acea mănăstire pentru care atâta a ostenit Inocenţiŭ, fără ca să pótă vedea decât abia începutul zidiriĭ eĭ, din acea mănăstire, căreia el i-a pus pétra fundamentală, aŭ eşit cu timpul vestitele şcóle din Blaş, carĭ în restimp de maĭ multe deceniĭ n'aŭ încetat a da aprópe neîntrerupt din sînul lor bărbaţi, carĭ aŭ fost în sensul cel mai strict al cuvîntului preoţi adevĕraţi aĭ idealului naţional; bărbaţi ilustri, carĭ prin sacrificiile lor considerabile şi de tot soiul, aduse pe altarul bisericiĭ şi naţiunii nóstre s'aŭ făcut vrednicĭ de recunoştinţa nóstră a tuturora şi aŭ devenit cele maĭ strălucite modele de imitat; bărbaţi marĭ, carĭ şi-aŭ jertfit totul pentru biserică şi naţiune.

Din mănăstirea începută de Inocenţiŭ s'aŭ făcut acestea scumpe „palestre ale muselor“, aceste instituţiunĭ măreţe, carĭ atâta aŭ contribuit la înaintarea şi prosperarea nóstră culturală, crescând şi formând o strălucită pleiadă de luptătorĭ aprigĭ şi conştiĭ de eĭ, carĭ înarmaţi cu cea maĭ înfocată dragoste, ca adevĕraţi înainte mergĕtorĭ şi conducĕtorĭ aĭ naţiunii nóstre aŭ desvoltat cea maĭ mare activitate lărgind hotarul conştiinţiĭ şi culturiĭ naţionale.

Numaĭ atâta să fi făcut Inocenţiŭ şi era destul ca să-şĭ câştige titlul de glorie neperitóre în istoria Românilor.

Dar el a făcut şi maĭ mult.

Bine înţelegând el, că datorinţa oficiului sĕŭ constă nu numaĭ în îngrijirea esclusiv de cele religióse ale poporului, ci şi de cele politice şi naţionale, aievea, ca un adevĕrat părinte iubitor nicĭ n'a încetat până în esiliŭ a lupta pentru desrobirea poporului român din sclăvia politică, în care gemea.

A dóua ţîntă a vieţiĭ sale, al doilea mare ideal, care de sine i-se impunea, era idealul naţional. Cu sfinţenie şi cu ardóre pasionată şi-a păstrat el aceste ideale măreţe, pentru realisarea cărora şi-a cheltuit tóte forţele spiritului sĕŭ mare şi ast fel s'a afirmat de corifeul eroilor libertăţiĭ nóstre naţionale. Înaltă a fost chemarea sa, de care însĕ putem zice, că s'a făcut vrednic per eminentiam, pentru că el a fost necontenit o sentinelă trézĕ, care cu ochiĭ în patru se îngrijea de binele şi fericirea poporului sĕŭ atât de mult iubit.

Sub doĭ împĕraţi, sub Carol VI. şi Maria Teresia tot timpul episcopieĭ sale a fost o luptă continuă şi o călĕtorie neîntreruptă când la Viena, când la Sibiiŭ, când într'o parte, când într'alta, înaintând pretutindinea proteste şi plângerĭ pentru biserică şi maĭ ales pentru naţiunea sa oropsită şi subjugată în modul cel maĭ volnic şi maĭ barbar.

Căpĕtând la propria-ĭ insistinţă dreptul de a lua parte între staturile şi ordinile ţĕriĭ nu numaĭ în dieta transilvană, ci şi în orĭ ce congres public, el a devenit cel maĭ înflăcărat şi maĭ puternic apĕrĕtor şi representant al naţiunii române, căcĭ cu un curagiŭ admirabil şi neînfrânt imputa el dieteĭ, că poporul român nu e leneş şi trândav, cum susţineaŭ staturile ci din contră chiar viaţa lor liniştită şi comodă e rodul diligenţiĭ şi sudorilor poporului; şi apoĭ câte sate şi câţĭ particularĭ n'aŭ fost scuţiţĭ de asupririĭ volnice la întrepunerea luĭ.

Lupta luĭ pe terenul politic a fost o luptă aprópe desperată, însĕ o luptă eroică purtată cu o dragoste atât de mare şi cu un entusiasm atât de mare, cum rar să maĭ póte afla.

Şi într'adevĕr maĭ arĕtaţi-mĭ în întrégă istoria bisericiĭ şi naţiunii nóstre un bărbat, al cărui suflet să fi fost un deposit atât de puternic de energie şi însufleţire cum a fost al sĕŭ.

Inocenţiŭ prin cuvintele şi faptele sale a confirmat zisa Mântuitoriului. că „păstorul cel bun sufletul şi-l pune pentru oĭ.“ „Cu focul dragostiĭ fiind aprins de foc n'a băgat samă,“ ci preferind tuturor intereselor sale personale binele şi fericirea oiţelor sale iubite şi desconsiderându-şi pentru acésta chiar propria viaţă a putut zice că: „aşa sînt dispus în sufletul meŭ, încât tot ce pot face în folosul clerului şi naţiunii mele asuprite spre mărirea luĭ Dumnezeŭ şi înaintarea bisericiĭ, nu mĕ îndoesc a duce în deplinire chiar cu vĕrsarea sângelui meŭ propriŭ.“

O altruism fără margini, o adevĕrat esces de abnegaţiune. unde. . . . unde şi la cine te vom putĕ afla în forma şi măsura aceea, în care eraĭ un ce aprópe inseparabil de firea şi persóna acestuĭ bărbat mare şi fără pereche în istoria bisericiĭ şi naţiunii nóstre?!

Cu atâta zel şi cu atâta insistinţă pretindea *Inocenţiŭ* respectarea şi observarea drepturilor, ce competeaŭ poporului român în vîrtutea trecerii luĭ la unire, în urma căreia avea să fie declarat poporul român de a VI-a naţiune liberă şi privilejată; încât se pune de picior de rĕsboiŭ tocmaĭ de la început cu representanţiĭ staturilor, ba ajunge până acolo, de petrecerea luĭ în mijlocul dieteĭ devine pentru el un adevĕrat martir.

Dar ura cea înverşunată ce o nutriaŭ staturile faţă de poporul român şi maĭ ales acum faţă de energicul şi înflăcăratul lor Epp. Inocenţiŭ era obstacolul acela puternic. care călcând în. picióre fără nicĭ o milă simţul de dreptate lăsa neresolvate tóte plângerile şi protestele luĭ Inocenţiŭ, şi care nu lăsa nicĭ un moment binevenit, ca să nu făuréscă şi să nu arunce cu dróia acusă contra luĭ.

Şi fiind că el pentru purtarea sa energică şi resolută nu întimpina mare bunăvoinţă din nicĭ o parte, şi fiind că forţele luptătóre eraŭ cât se póte de neproporţionate; luptându-se unul contra mulţimiĭ, a fost o urmare firéscă, ca să pice cel maĭ debil. a fost o urmare firéscă, ca Inocenţiŭ să devină pradă furiiĭ duşmanilor seĭ, din care causă forţat de feliurite atentate morale şi amenințat şi înfricat chiar şi cu de cele fizice, e silit să se refugieze la Roma. Ajuns în exiliŭ şi constrîns de triste împrejurărĭ, abzice de episcopie, şi apoĭ sîrman fără rude şi fără de pretinĭ, móre pe ţărmurĭ străine departe, de aceia pe carĭ atâta i-a iubit şi carĭ atâta l'aŭ iubit.

Étă cine a fost Inocenţiŭ Micu Klain!

Fala nóstră, fala întreg neamului românesc.

Sentimentul recunoştinţiĭ, cel maĭ de frunte sentiment al uneĭ inimĭ nobile şi cultivate. şi manifestarea aceluia prin fapte reale palpabile, e argumentul cel maĭ convingĕtor şi nota diînstinctivă a unuĭ popor cult. Aşa încât în timpul nostru monumentele ridicate bărbaţilor marĭ se consideră cu tot dreptul de termometru cultural al unuĭ popor.

Şi cu tot dreptul trebue să constatăm, că noĭ Românii de dincóce de Carpaţi în privinţa acésta nu ne putem lăuda absolut de loc. nu că dóră n'am fi avut bărbaţi marĭ, nu. pentru că acolo era Inocenţiŭ, care a deschis seria neîntreruptă a luptătorilor şi martirilor conştiinţiĭ şi libertăţiĭ nóstre naţionale şi care e primul nu numaĭ considerându-l în seria numerică. ci şi în privinţa energieĭ, cu care a luptat.

Inocenţiŭ! .... Inocenţiŭ! .... Nume magic, pentru ceĭ ce te cunosc maĭ bine!

O de aĭ fi fost tu, nu martirul naţiunii nóstre române. nu apostolul sfinteĭ nóstre Unirĭ, ci eroul şi martirul orĭ cĕruĭ popor cult. de când ar fi fost sĕrbătorită şi eternizată memoria ta ridicându-ţi-se un splendid şi majestos monument!

Dar pentru noĭ nu-ĭ prea târziŭ nicĭ acum.

Tocmaĭ de aceea păşim înaintea publicului român cu ideea acésta, recomandându-o cu tótă căldura, şi fiind în firma speranţă, că acela înţelegând scopul nobil ce trebue urmărit prin acésta, va şi grăbi să se achite de datorinţa ce i-se impune în mod necondiţionat faţă de nişte intenţiunĭ atât de sfinte. Căcĭ ridicarea unui ast fel de monument nu e alt ceva, de cât manifestarea cea maĭ învederată a prinosului de recunoştinţă şi admiraţiune ce datorim cu toţiĭ memorieĭ acestuĭ bărbat epocal.

La cas contrar însĕ am arĕta cu toţiĭ cea maĭ grozavă indolenţă şi cel maĭ păcătos indiferentism; am călca fără genare datoria de respect şi recunoştinţă. ce o avem faţă de unul dintre binefăcĕtoriĭ nostri ceĭ maĭ generoşi. Atunci n'am fi vrednicĭ de numele cel purtăm, n'am fi vrednicĭ să fim odrasla unuia dintre cele maĭ glorióse popóre ale trecutului, n'am fi vrednicĭ de cât de disprețul tuturor.

Vor fi póte şi de aceia, carĭ vor crede şi vor considera ideea nóstră de productul uneĭ însufleţirĭ momentane. Vor fi póte şi de aceia, carĭ ne vor considera şi ne vor declara de nişte utopiştĭ şi visionarĭ.

Eŭ însĕ cred. că nu me înşel când susţin, că o atare aserţiune nu póte fi sugerată de cât singur numaĭ de un egoism prea mare şi grosolan şi de un indiferentism molatic pentru orĭ ce lucru bun şi nobil. Tot asemenea şi sĕrăcia adusă de cineva ca scusă şi motiv pentru nereuşirea acesteĭ ideĭ, nu e motiv şi causa justă, ci e numaĭ o formă nevrednică de a-şĭ acoperi indolenţa şi lipsa totală de recunoştinţă. căcĭ nu e sărac un popor, ce are dóuĕ braţe vînjóse şi voie de muncă, nu e sărac nicĭ de cât un popor, ce are o inteligenţă mare, cultă şi destul de bine situată materialicește. Dar ce şi cerc eŭ să combat indolenţa

ăstor-fel de ómeni, când îi combate tocmai în zilele nóstre în un mod atât de elocuent şi irefragibil curajul şi tăria de voinţă a unui popor mic, care de ani întregi ţine front uneia dintre celea mai însemnate puteri ale Europei şi care prin faptele şi vitejiile sale zice óre cum ăstoriel de ómeni: „voeşte şi veĭ putea.“ Nu putem avea pretensiunî ca fondul să créscă până la suma recerută, pentru a să puté ridica acest monument, în scurt timp adecă numai în câţi-va anî, ci fondul voim noĭ să creasca încetul pe încetul prin contribuirî benevole cât de micî. şi la un timp óre care ideea nóstră tot să va realisa pe basa adevĕrului că: „picurii cu strop de strop, fac al mărilor potop.“

Noĭ cei de acum să facem începutul. urmaşi nostrii îl vor continua şi póte alţii îl vor isprăvi. De ar trebui ca procesul de augmentare al fondului acestuia să dureze chiar până la al 3-lea centenar al Unirii şi numai atunci să se pótă realisa întru tóte ideea acésta, totuşi nespusă mângăiere am avea în inimile nóstre, că întru cât a fost posibil ne-am împlinit datorinţa faţă de capetenia martiriilor nostri.

Este de tot esplicabil optimismul nostru în casul de faţă. Căci nu putem presupune, ba avem convingere fundată că inteligenţa nóstră română pe cum în trecut a dovedit un viŭ interes şi o deosebită dragoste faţă de orî ce tendinţe nobile, sprijinind cu căldură tóte acţiunile şi toţi paşi întreprinşi pentru binele de obşte; aşa cu atât mai vîrtos nu va pregeta acum aşi da tot obolul lor pentru sĕrbătorirea şi preamărirea memoriei marelui nostru Inocenţiŭ.

Ilustrul nostru cor archieresc, mândria şi nădejdea nóstră, către care ne îndreptăm în deosebi. apoi elita clerului, ba tot clerul acestei provincii metropolitane aşa credem, că apelul făcut la bunăvoinţa şi ajutorul lor. nu-l vor lăsa să sune în pustiŭ. ci va afla un viŭ rĕsunet în inimile lor pururea calde pentru atarî fapte, şi nu vor întârzia chiar de tot a-şi dovedi iubirea şi interesul pentru folosul fondului, care dorim să-şi începă esistenţa cât mai curênd.

Tinerimea nóstră cultă, dar mai ales acea generaţie de ómeni, carî azi mâne vor avé să iesă în viaţă aducêndu-şi aminte că ea trebue să fie muncită pururea de gânduri mai ideale şi să fie cuprinsă de un entusiasm sincer şi puternic pentru orî ce lucrurî şi fapte măreţe, aievea să nu lase din mâna acest prilej atât de bun, pentru a puté dovedi că ea corĕspunde perfect chemării sale.

Sperăm şi rugăm preoţimea nóstră română unită, dar mai ales cea din archidiecesă, din care parte a fost óre când membrii ai acestei societăţi ca să nu-şi uite cu totul de — aşa zicêud — jurămêntul acela ce l'a pus în gândul sĕŭ în unele momente de inspiraţiune profundă, că orî când societatea acésta va fi avisată la sprijinul lor, îi vor tinde.

Éta dar că aceea socetate prin mine apeléză la ea rugându-o ca să rĕspândéscă acéstă idee în cercurî cât mai largi şi prin tóte păturile societăţii nóstre române, făcêndu-o ast fel capabilă de a secera cât mai mult spiritele mulţimii, care cu dor ferbinte să alerge şi cu dragoste să îmbrăţişeze ideea acésta.

Contemplaţi ideia acésta, a cărei întrupare şi realizare e un act mumos de pietate şi o manifestare a unui înalt sentiment de recunoştinţă şi admirare, şi apoi nu cred că inima să nu vi-se electriseze şi să nu se escite întrînsa un dor ferbinte şi un îndemn sincer pentru a face tot posibilul în folosul acestui fond.

Generositatea şi spiritul de jertfă ni-se impune tot dea una dar mai cu samă acum, când stăm în faţa acestui act nobil de pietate, care e un puternic motiv de inspiraţiune pentru toţi cei ce pricep ce însemnă a te încălzi de focul nestîns al idealelor marî.

Ne place tuturora să ne mândrim cu noĭ şi cu dragostea nóstră faţă de biserică şi naţiune. Éta dar că tuturora ni-se îmbie ocasiunea cea mai escelentă pentru a ne putea validita şi pentru a ne putea manifesta dragostea acésta.

O devisă să ne fie: *„Monument luĭ Inocenţiŭ Micu Klain!“*

Blaş, la 26 Ianuariŭ 1902.

Eugen Pop Pĕcurar
teolog an. III.

HÂRTIÎ VECHÎ.

(Fine.)

Extractus
Protocolli G. Congr. I. Cottus Temesiensis 3-a Septembris 822. Temesvarini celebratae
2383.

Ad Nr. 2116 de Processuum. pagorumque Notariorum visitatione instituta, lectae sunt relationes per ambos Vcomites praestitae; e quibus comperto eo:

Coeteris exmissis

11. *Religionem Cultumque Divinum per Valachicam plebem adeo negligi, ut pauci admodum adultique tantum frequentent templa, potissimum exilia, et ruina foeda, ipsosque homines tanto magis* **obbrutescere necesse sit, quod et aptis ad informandum Parochis Magistrisque destituantur, et pubes nullam pene in scholis educationem recipiant.**

Dtum est: *Adjunta haec Suae Excellentiae D. Metropolitae Carloviczensi ea cum requisitione renunciandum esse: ut pro Sua Authoritate, congruis mediis occurrere dignetur, eo subjuncto,* **quod ubi Magistratuali Assistentia opus futurum sit,** *erga requisitionem à Concernentibus Protopresbyteris ea causa inviandis faciendam,* **defutura numquam sit.**

În versiune română:

Estras
din protocolul Congregaţiunei generale a Comitatului Timişórei ţinute la 3. Sept. 1822. în Timişóra.
2383.

La nrul 2116. s'a cetit raporturile făcute de ambii vice-comiţi despre visitaţiunea făcută a cercurilor şi a comunelor notariali şi din carî, omise cele de omis s'a constatat:

11. *Cum că religiunea şi cultul divin prin poporul Român aşa tare se negligéză, că fórte puţini şi numai cei mai bĕtrâni umblă la biserică,* — carî sînt de altmintrelea fórte slabe şi deformate de ruina, — *şi că înşişi ómenii cu atât mai vîrtos trebue să decadă, să se opăcéscă, căci sînt lipsiţi de parochi şi de învĕţători apţi pentru de a-i conduce, şi cumcă pruncii în şcóle mai că nici o educaţiune nu capĕtă.*

S'a decis: Că împrejurările aceste să se notifice Escelenţiei Sale Dluĭ Mitropolit din Carloveţ cu aceea recercare, ca cu autoritatea sa în privinţa acésta să binevoéscă a veni într'ajutor cu mijlóce acomodate, cu acel adaus: *că unde va fi lipsă de asistinţă magistratuale, aceea, la recercarea, ce e de a se face din partea Protopopilor concernenţi, îndrumaţi la acésta, nicî când nu se va denega.*

Economie.

Soiurî noĭ de fasole. America centrală, unde se face fórte mult pentru îmbunătăţirea tuturor productelor agronomice ne-a oferit deja fórte multe ameliorărî, carî s'aŭ întrodus şi pe continent. Cea mai recentă novaţiune este ameliorarea fasolei prin aşa zisele „bóbe de Lima şi de unt“. Soiul acesta se deosebesce în multe privinţe de fasolea nóstră europeană. Fasolea Lima nu se uscă în păstăi. ci numai bóbele se culeg vara próspete (pe jumĕtate cópte) şi se pun la uscare, ér iérna se consumă uscate. pregătite în multe felurî delicióse. Bóbele aceste sînt cu mult mai nutritóre. mai gustóse şi recolta e cu mult mai bogată de cât la fasolea nóstră, aşa în cât e fórte recomandabil — autorităţile încă recomandă — să se cultive şi la noĭ aceste soiurî superióre de fasole. Firma Wilhelm Mühle din Timişóra, despre al cărei catalog am vorbit în Nrul trecut, furnisézĕ acest noŭ soiŭ spre a-l încetăţeni la noĭ.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul“, Nr. 8 cu următorul sumar: Alb şi negru, I. Gorun. — Trimiterea luĭ Hermes la Calipso, G. Coşbuc. — Din caetul meŭ, Dionis. — Nostalgie (poesie), Gh. Iacovescu. — Călţuna (nuvelă), G. Moroianu. — Caragiale. Il. Chendi. — Gonit (versurî), G. Iliaş. — Închiderea Expoziţiei, Rĕspunsurî, Red. Numĕrul 20 banî. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe ½ an.

Max. W. Schroff: **Bilder aus Rumänien** übersetzungen aus V. A. Urechia und N Gane. I. Band, Bukarest 1901. pag. 111 preţul 1 Leŭ. Cartea acésta, edată cu ajutorul Ligeî culturale, cuprinde 7. novele de Urechia şi 6. de Gane, cum şi portretele acestora şi s'a publicat cu scopul, ca să facă cunoscute productele literare românescî lumeî literare germane. Publicaţia întrĕgă va consta din 12 volume, cuprinzêud cele mai alese bucăţi din scrierile poetice. dramatice şi prosaiste apărute în literatura nóstră. Volumul II. va cuprinde traducerî din Delavrancea şi Vlahuţă.

Dr. Traian Vuia: **Viitorul**, studiŭ politic, retipărire din „Drapelul“. Lugoş 1902. Enumĕră factorii, carî schimbă starea generală a omenimiî şi determină rolul ce aceîa îl va lua în viitor. Se estinde pe 28 pagini. Preţul nu e indicat.

„Revistă Ilustrată“, beletristică şi literară, apare în Bistriţa în fie care lună de dóuĕ orî. Redactor: Dr. Victor Onişor. Abonamentul 8 cor. pe an. Nr. 1. anul V. are următorul cuprins: Cătră onoraţiiĭ cetitorî. de Dr. V. Onişor. — I. N. P.: Litera A (poesiî de Carmen Sylva). — Dr. V. Moldovan: Ciripiturî. — Autorul după mórte. — I. S.: Epigrame. — I. Niţu Pop: Cause micî efecte marî (humorésca). — ?: Uneî copile, (fragment). — T. A. Bogdan: Descântece de dragoste de „Anul noŭ“. — Gâcitură de şah. — Cronica. — Ilustraţiunî: Un vînĕtor din Bucium-şasa. O nevastă din Bucium. Ciubărariî.

Dr. Ambrosiŭ Cheţianu: **Geografie** pentru clasa I. gimnasială şi reală, partea I. Ungaria. Blaş 1902. preţul 1 cor. Manualul pregătit după cel mai nou plan ministerial şi cu deosebită consideraţie la inteligenţa elevilor. e scris în un stil uşor şi la înţelesul băieţilor.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron şi publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto şi se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaş.

Ben Hur, de Lew. Wallace, tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 2 cor. 90 b. Blaş. Tipografia seminariului archidiecesan. 1898.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membrii societăţii de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţii. pag. 287, preţul 2 coróne.

Posta „Unirii".

E. D- în T. Încă n'am cetit'o, în numĕrul viitor ve vom comunica resultatul.

I. B. în B. Regretăm, dar nu publicăm predici, pentru casul acela am fi siliţi să dăm un suplement omiletic. Manuscrisul vĕ stă la disposiţie.

Dr. S. în B. Îţi voiŭ scrie privat. Ar trebui să ne înţelegem asupra multor puncte. Aştéptă deci scrisórea.

Orlat. Mulţumită pentru aducere aminte.

P. B. în V. J. Cocoşul de munte s'a oprit în sborul sĕŭ la noi chiar. Mulţumite sincere.

Sibi ne prea nĕcăjesce, îl vom pedepsi.

Am primit şi achităm abonamentele plătite de la:

Tasnád-Szilvaş pe 1900 şi 1901 sem. 1. *Şard* (Alba-Julia) pe 1901. *Oraviţa-rom.* pe 1901 sem. 2. şi 1902 sem. 1. *Milăşel* pe 1901. *Bucerdea-vin.* pe 1898. *Subcetate* pe 1901 sem. 2. *Chiraleş* pe 1902 sem. 1. *Cianul-deşert* pe 1900. *I. S. Şomcuta-mare* pentru 7 parochii pe 1901 sem. 2. La ocasiune binevenită, ni-ar păré bine se scim, pentru carî anume. *Şomoşfelec* pe 1901 sem. 1. *Imbuz* pe 1902 Januariŭ-Martie. *Petrova* până în 1 Martie 1893. *Asinip* pe 1898 sem. 2. şi 1899 sem. 1. *Agârbiciŭ* pe 1895 Octobre—Decembre şi 1896 Januar—Septembre. *Chiciud* pe întreg 1902. *Vetés* pe 1901. *Sânt-Ioana* pe întreg 1902. *Corbu* pe 1900. *Borgo-Bistriţa* pe 1900. *Şălămaş* pe 1899 sem. 2. 1900, 1901 şi întreg 1902 *Dr. I. P. Lugoş* pe întreg 1902. *Oarţa-de-jos* pe 1901 sem. 2. şi 1902 sem. 1. *Kis-Sajó* pe 1902 sem. 1. *Alsó-Szopor* pe 1896 şi 1897. *Bucova* pe 1898, 1899 şi până în 1900 31 Januar. *Bucerdea-grănósă* pe 1896. *Indol* pe 1895 până la finea an. 1898. *Ighiŭ* pe 1900 sem. 2. şi 1901 sem. 1. *Sântimbru* pe 1901. *Silvaşul-de-jos* pe 1902 sem. 1. *Frata* pe 1902 sem. 1. *K.-Topa* pe 1900 sem. 2-lea. *Ucea-superiórĕ* pe 1899 sem. 2. şi 1900 sem. 1. *Ştiria* pe 1901 sem. 2. şi 1902 sem. 1. *Porumbacul-inferior* pe 1896. *Lugoş* pe 1898, 1899 şi 1900. *Kolozs-Borsa* pe 1898 sem. 2. *Fraţii Oros* în America, pe 1901 sem. 2. şi 1902 sem. 1. *Szilágy-Kövesd* pe 1896. *Krakaŭ* Rue Kopernik 26, pe 1902 sem. 1. În zilele acestea vom respunde şi la recercarea din 25/12 oo. *Desmir* pe 1902 sem. 1. *Szombatság* pe 1901. *Farkasrév* pe 1897 sem. 1. *A. B. Şimleŭ.* Primit cu mulţămită. Întrebărei s'a respuns separat. La Drighiŭ dispus să se trimită din 1 Iuliŭ 1901, de cumva vom mai avé numerî completi. *Sînd* pe 1900. *Corpade* pe 1900 şi 1901. *Acintiş* pe întreg an. 1902.

Editor şi redactor respundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Alesandru Gratzel
Comisionar pentru Veneratul Cler catolic
Viena I. am Lugeck Nr. 3.
Recomandă articliî sĕi speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropi fini, mirositorî albi un kilo . . fl. 1·15
III. Bucăţi marî mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice"
Patent Guillon din Paris.

Singur acest Aparat dă o „luminá vecinică" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 orî câte 24 óre cu o flacără frumósă liniştită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roşie-rubin, vinĕtă orî verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 orî 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă şi lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roşie, vinĕtă orî verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl. —·54
1 Lăduţie de transport şi rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleŭl meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai buna rapiţă ungară, şi să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6 8 sĕptĕmâni ca oleŭ crud, apoi după o patentă duplu rafinat se aşedă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesce o fineţă estraordinară

Pentru un an întreg.
23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl 12·42
1 Sticlă impletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară şi rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o cosarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericescĭ pompóse
pregătite după desĕmnurile unor artişti academicĭ, fórte frumos şi solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică mai marî . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roşie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globuri şi ciucurî . . . . . fl. 8·80
Aceleaşi cu ciucurî marî fórte frumoşi . . fl. 9·80

Luminî din ceară fină veritabilă
fără amestecarea altor materii 1 kilo fl. 2·75
cu următórele mărimi:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung.	118	96	79	66	56	47
cu gros.	3½	2½	2	1½	1½	1½

Luminî bisericescĭ noi exelente
4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc.	à 2 buc.	à 3 buc.	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungî	lungî	lungî	lungî	scurte	lungî	scurte	lungî	scurte	lungî	scurte	lungî	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	3½	2½	2½ cm.	2	2½	1½	2	1½	2	1½	2	1½	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos şi nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins şi stîns
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoţeî în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoţeî mai marî şi mai fini . . . . fl. 8·—

Cădelniţă şi naviculă
din argint de china, argintit . . . . . fl. 17·—

Sticluţe de cristal
pentru vin şi apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai marî, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tăsă mare din argint nou fl. 1·80

Afară de obiectele aci înşirate liferez orî ce articlu pentru biserici şi garantez pentru bunătatea orî cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:
(49) 9—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

Fundat în anul 1789.
ERNEST KRICKL & SCHWEIGER
liferanţi de curte ces. şi reg. pentru materie de mĕtasă şi ornamente sacre,
Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".
recomandă
ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, sticharii, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plasşanice, baldachine, praporî etc. cum şi tóte utensiliile şi vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivot, artoclasie, tricherii şi dicherii, cădelniţe, candele, sfeşnice, candelabre etc. tóte pregătite solid şi cu preţul cel mai ieftin de fabrică.
Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis şi franco.
(52) 8—10

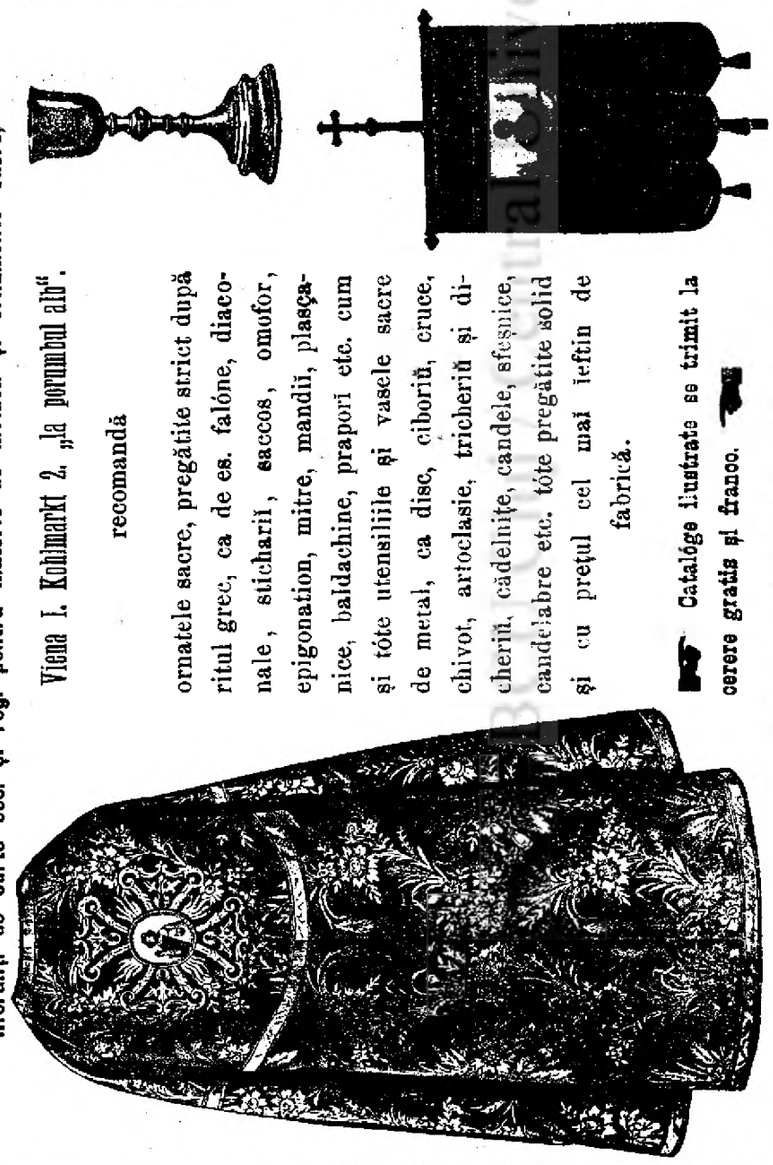

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 15 Februariŭ 1902. Numĕrul 7.

ĬUBILEUL EPISCOPULUĬ PAVEL.

Nr. 400—1902.

Ven. Cler al Dieceseĭ gr. cat. de Oradea-mare.

Sîntem în pragul Ĭubileuluĭ semisecularĭŭ a Preoţieĭ Escelentisimuluĭ şi Reverendisimuluĭ Domn Episcop diecesan **MICHAIL PAVEL.** În 21. Martie a. c. anume vor fi cinci-zecĭ de anĭ de când preaĭubitul şi de toţĭ veneratul nostru Archiereŭ s'a ridicat la trépta Preoţieĭ, de când adecă funcţionézĕ neîntrerupt ca mijloçitor între Dumnezeŭ şi ómenĭ.

Nu aflu de lipsă să Vĕ tîlcuiesc Frăţielor Vóstre însemnătatea acesteĭ împrejurărĭ, pentru că nu este Preot pĕtruns de înălţimea chemărĭĭ sale sublime, carele să nu scie ce va se zică a petrece un semisecol în serviciul preoţesc a Atotputernicului Dumnezeŭ, pentru că dacă în lumea acésta ómenĭĭ se simt fericiţĭ a puté sta în serviciul unuĭ om asemenea lor, dacă acela e de stare maĭ înaltă, şi cu cât starea luĭ e maĭ înaltă, cu atâta se cugeta pe sine ceĭ din serviciul luĭ şi maĭ de-asupra celor alalţĭ muritorĭ, şi nicĭ un cuget nu-ĭ neliniştesce în maĭ mare mĕsură de cât cugetul, ca nu cum-va să cadă în disgraţia dînsuluĭ: cu ce cuvinte s'ar şi puté encomia o slujbă semiseculară petrecută în serviciul Împĕratuluĭ Împĕraţilor, despre carea şi S. Pavel Apostol, cuprins de óre care mândrie sfîntă zice, că: „Aşa să ne socotéscă pe noĭ omul, ca pe nisce slugĭ ale luĭ Christos şi ispravnicĭ aĭ taĭnelor luĭ Dumnezeŭ“? (I. Cor. IV. 1.)

Dar nu vreaŭ prin aceste a deştepta în Frăţiele Vóstre nicĭ chiar simţeminte de gratitudine cătră persóna sacră a Archiereuluĭ nostru ĭubilar, pentru că la adresa Frăţielor Vóstre acésta ar fi cea maĭ mare vătĕmare: a presupune adecă, că între şirele nóstre s'ar afla şi de aceia, carĭ nu cunosc titlurile prin carĭ Escelentisimul şi Reverendisimul Domn Episcop diecesan **MICHAIL PAVEL** şĭ-a deobligat însuşĭ Diecesa la recunoscinţă perpetuă, şi încă aşa, ca „să nu scie stânga, ce face drépta“ (Math. VI. 3.) Din care causă nu este locul nicĭ a se schiţa acele aicĭ, ca să nu i-se atingă óre-şĭ cum-va modestia.

Scopul acestor ordurĭ este numaĭ singur constatarea fausteĭ împrejurărĭ, că în 21. Martie a. c. va fi aniversarea de cinci-zecĭ de anĭ a promovărĭĭ ĭubituluĭ nostru Archiereŭ la trépta Preoţieĭ.

Ér causa, că împrejurarea acésta nu Vi-s'a adus la cunoscinţă maĭ de timpuriŭ, şi că în interesul serbărĭĭ maĭ festive a aniversărĭĭ atât de memorabile nu se pot face dispuseţiunĭ maĭ corĕspundĕtóre, este întrezicerea espresă şi categorică din partea Însuşĭ Ĭubilanteluĭ.

Dar fiind că nicĭ Ĭubilantele nu este îndreptăţit a ne opri aceea, ca să-l ĭubim cu ĭubire sinceră: de sine se înţelege, că va atîrna de la individualitatea fiesce căruia dintre Frăţiele Vóstre a-şĭ pregăti credincioşiĭ la serbarea acesteĭ zile ĭubilare aşa, ca aceea să fie espresiunea gratitudineĭ ce ĭ-o prestăm şi păstrăm Archiereuluĭ nostru mult ĭubit. În însă-şĭ ziua ĭubilară însĕ, carea, sub durata postuluĭ celuĭ mare, va cădé pe ziua de Vineri: în locul Liturgieĭ înainte-sfinţitelor, de astă dată, în mod escepţional, va fi de a se servi în tóte bisericile diecesane S. Liturgia a S. Ĭoan Gură-de-aur, împreunată cu Doxologia cea mare şi cu rugăciunile de la Litie, despre o parte întru mulţămita luĭ Dumnezeŭ, că pe Escelentissimul şi Reverendisimul Domn Episcop diecesan **MICHAIL PAVEL** l'a învrednicit a-şĭ ajunge ziua aniversară a Preoţieĭ sale de cinci-zecĭ de anĭ în pace, ér despre altă parte şi pentru de a-ĭ împetra Părinteluĭ ĭubilar, ca celuĭ maĭ mare Binefăcĕtor al Dieceseĭ şi Regenerator şi al doilea Fundator al tuturor Institutelor nóstre culturalĭ încă mulţĭ fericiţĭ anĭ. — La care festivitate bisericéscă vor fi de a se învita şi credincioşiĭ, esplicându-li-se prealabil însemnătatea aceleia, ca astfel ziua de 21 Martie a. c. să se prefacă într'o ziuă de bucurie şi de adevĕrata sĕrbătóre diecesană!

Oradea-mare, la 10 Febr. 1902.

Dr. Augustin Lauran m. p.
Vicariŭ gen. episcopesc.

La întîmpinarea Domnului.

În sĕrbătórea acésta biserica reamintesce credincioşilor treĭ taine, anume: Curăţirea Preafericiteĭ Vergure, ducerea luĭ Isus în biserică şi întîmpinarea prunculuĭ Isus de către sânţiĭ bĕtrâni Simeon şi Ana profetésa, de unde să şi numesce sĕrbătórea acésta la Greci *Hypapanta,* adecă Întîmpinare.

E o sĕrbătóre prea frumósă acésta, şi scumpă inimilor tuturor credincioşilor. E o taină de iubire, care cuprinde în sine multe taine geniali şi adâncĭ. Într'adevĕr, ce spectacol admirabil ni se înfăţoşézĕ vĕdênd cum o tinĕră muiere împreună cu sfîntul eĭ mire Ĭosif — strîngênd în braţele sale fructul pântecelui sĕŭ — se îndréptă spre biserică ca să se curăţéscă prin supremul preot şi duce ca jertfă — după cum era în datină o pereche de porumbĭ, simbolul iubireĭ caste şi curăţénieĭ sufletelor celor logodiţi.

Legea luĭ Moisi prescria că muierea care va nasce necurată va fi, şi să nu se arete în public şi de tot ce este sfînt nu se atingă, până ce se vor plini zilele curăţiriĭ eĭ (40 saŭ 80 de zile —, după cum noŭ născutul era ficior saŭ fată) — după carĭ apoĭ trebuiaŭ să aducă pe prunc saŭ pruncă înaintea Domnuluĭ în biserică, oferind un miel şi un puiŭ de porumb saŭ o turturea — de cumva eraŭ avuţi — orĭ apoĭ o pereche de porumbĭ, de cumva eraŭ sĕraci, carĭ aveaŭ să servéscă de materiă pentru arderea de tot (Cartea Leviţilor XII 2—8) Pe lângă aceste maĭ prescrie legea luĭ Moisi ca cel întâiŭ născut partea bărbătéscă să fiă consacrat saŭ sfinţit Domnuluĭ, rĕscumpĕrêndu-l apoĭ cu cincĭ sicli de argint (Cartea Eşireĭ XIII).

Preafericita Vergură, născută nepĕtată, nespurcată, neîntinată, nestricată, curată, carea a trăit pururea o viaţă inocentă, a conceput vergură fiind, a născut tot ca vergură şi după nascere érăşĭ a rĕmas vergură; dînsa — obiectul de admiraţiune al ceriuluĭ şi al pămîntuluĭ, ca o fică de rînd din mulţimea celor ce să trag din strămóşa Evă pĕcătósa — merge ca să bată la uşa bisericiĭ, pentru ca să se curăţéscă prin rugăciunea preotuluĭ; şi acésta o face din umilinţă — căci vergură fiind, nu era supusă legiĭ — şi o face pentru ca să ascundă taina cea mare, ce până atuncĭ numaĭ fórte puţinĭ o cunoscéaŭ. Ce argument de confusiune, de ruşinare pentru noĭ, carĭ simţindu-ne vinovaţi şi întinaţi cu pĕcate, simţindu-ne conscienţa îngreunată şi apăsată de fărădelegĭ, ne încercăm să o înăduşim, aruncându-ne în braţele tuturor plăcerilor pământescĭ şi fugînd de biserică, ca de o temniţă, ér de la faţa preoţilor ca de nisce inimicĭ. Cel îngâmfat şi orgolios grăbesce să-şi arete vredniciile sale, şi adese se fălesce fără ca să aibă vre un merit; înse Preacurata Vergură Maria — învĕţăceaua fiuluĭ sĕŭ — care îşĭ ascunde dumnezeirea sub slăbiciunea de prunc, a voit să-şi ascundă augusta sa prerogativă de Maică aluĭ Dumnezeŭ, observând legea luĭ Moisi.

Ér Ĭosif, pe care sfînta Scriptură îl numesce om drept, nu se împotrivesce nicĭ de cum acesteĭ dorinţe a Preasfinteĭ Vergure, ci luând în mână jertfa — ce era obiceiŭ a se duce — se pornesce şi dînsul spre al conduce la biserica din Ĭerusalim. Câte cugete măreţe ne vin în minte, recugetându-ne la conduita acestuĭ Sfînt şi preafericit Patriarch! Eraŭ ziditĭ unul pentru cel alalt, ceriul revĕrsase asupra lor darurile cele maĭ alese, şi eĭ pururea cu mintea şi cu inima la Dumnezeŭ — corĕspundeaŭ de minune planurilor dumnezeiriĭ!

Dar étă-ne înaintea dreptuluĭ şi de Dumnezeŭ temătoriuluĭ Simeon. Luă în tremurătórele sale braţe pe noŭ născutul prunc ceresc, şi aruncând o sabiă de durere în în inima mameĭ — zicînd că acest prunc e pus spre căderea multora şi ca un sĕmn, căruia mulţĭ vor zice contra, — a lăudat pe Dumnezĕŭ prin o sublimă cântare, ca şi care nu s'a maĭ auzit pe pământ, în care îşĭ cere ca ultima binefacere mórtea, pentru că ochiĭ luĭ vĕdură splendórea, mărirea luĭ Israil şi a lumiĭ: pe Unsul Domnuluĭ.

Să rugăm decĭ în acésta sĕrbătóre pe dulcele Isus, carele împlinind dorinţa ferbinte a dreptuluĭ Simeon, bine a voit în braţele luĭ a să purta — să-l rugăm ca să vină şi să se aşeze şi întru noĭ ceĭ ce cu ferbinte dor îl aşceptăm, să-l rugăm ca să ne curăţéscă cu darul sĕŭ tótă spurcăciunea sufletelor nóstre şi să facă ca inima nóstră să fiă biserica Sa desĕvîrşită, în care să petrecem cu o iubire arzĕtóre faţă de dînsul. Să-l rugăm să facă ca să însĕtăm după dînsul — isvorul vieţiĭ ca aşa eşind din viaţa acésta, să ajungem la el iubirea şi dorinţa nóstră, viaţa şi rĕsplata celor ce-l doresc.

Să ne întórcem apoĭ şi către Prea sfînta Dómna nóstră de Dumnezeŭ Născătóre, care e *aurora* acea frumósă, ce a fost pururea împodobită cu lumina dumnezeéscă, *corabia* acea aleasă, ce n'a fost frântă de valurile pĕcatuluĭ, *porumbiţa* desĕvîrşită şi nepĕtată — cum a numit'o Mirele sĕŭ Dumnezeesc, *crinul cel alb,* care între fiĭ luĭ Adam singură s'a născut cu totul curată, nespurcată, neîntinată, nestricată, nepătată — să ne întórcem către acésta Maică bună a nóstră, care a mers în biserică ca să se curăţéscă — neavênd lipsă de nicĭ o curăţire — pentru că pururea a fost curată, a fost însaşi curăţénia întrupată — şi să o rugăm

O binecuvîntată Fecióră, împlinesce-ţ lucrarea!

Trecu zi după zi. Nimic estraordinar nu se petrecea, de cât că Ĭoniţă devenia tot maĭ gânditor, pe când veselia Mărióreĭ crescea în mod bătător la ochi.

Sosi ultima zi din Maĭ. În unghiul capelei se ruga ferbinte Mărióra. Ĭoniţă întră.

— Fratele meŭ! zise Mărióra, aprópe oprindu-şi rĕsuflarea. Câtu-l de palid. Ce flóre admirabilă are în mână! O Curată Mamă! grăesce-ĭ! Fă să te cunósca, fa să te iubéscă! Ah, îngenunche.

Ĭoniţă în adevĕr îngenunchiă. Fruntea luĭ maĭ atingea pavimentul. Mult rĕmase în posiţia acésta. Din timp în timp erumpeaŭ oftări din sinul luĭ. În fine Mărióra apropiindu-se de el, îl atinse cu gingăşie umĕrul.

— Tu aicĭ escĭ! zise cu faţa stralucitóre Ĭoniţă. Aşa dară scĭĭ tot? O binecuvîntată să fie flórea, care la cererea ta am aşezat'o în fie care zi pe altarul Fecióreĭ! Cât de bine cunoscĭ tu pe Maica luĭ Dumnezĕŭ! Fecióra Prea curată îmĭ cuceri inima. Sînt credincios din tot sufletul! Sînt mântuit din necredinţă!

Maĭ târziŭ cu zece zile se petrecu o serbare mişcătóre în capela, unde se întêmplă minunea graţieĭ. Mărióra îngenunchia la altar, ca să priméscă *pânea vieţiĭ.* Lângă ea sta un tinĕr cu lacrimile părerĭĭ de rĕŭ şi a emoţiunĭĭ în ochĭ.

După sĕrbare amêndoĭ îngenunchiaŭ în casa lor liniştită, înaintea mameĭ mângâiate, primind binecuvîntarea eĭ, eşită din inimă.

Trad. de ***A. M. P.***

FEUILLETON.

Numaĭ o floricică!

Mărióra, după terminarea studiilor într'un claustru, trăia cu mama sa vĕduvă într'un orăşel de lângă Dunăre. În apropierea imediată a orăşeluluĭ era o capelă în onórea Prea Curateĭ Fecióră Maria. Florile gingaşe, carĭ împodobiaŭ statua Fecióreĭ, mărturisiaŭ, că în comună este o inimă delicată, care se pórtă cu stimă faţă de Maica luĭ Dumnezeŭ. Fetiţa tinĕră, dacă îşĭ termina lucrul de acasă, petrecea partea maĭ însemnată a timpuluĭ liber în capelă, unde vrednicul preot din comună servia în tótă sâmbăta o s. liturgie.

Fericirea Mărióreĭ ar fi fost deplină, dacă nu era acela, pe care îl iubia şi care o iubia, dar în care necredinţa stînse simţul religiuniĭ.

Acela era chĭar fratele eĭ. Ĭoniţă era în multe privinţe un tinĕr distins. Cugetând înse la necredinţa luĭ, Mărióra nu putea, de cât să plângă. Ĭoniţă cu plăcere împlinea tóte dorinţele suroreĭ sale, căci se bucura mult, dacă o vedea fericită!

Nu aşĭ puté face eŭ ceva, ca să-l apropiŭ pe Ĭoniţă de Dumnezeŭ? se întreba de multe orĭ Mărióra. Întrebarea acésta şi-o punea ea în fie care sară când se ruga în capela Marieĭ. Odată razele speranţeĭ îĭ luminară faţa întristată.

Îngrijată părăsi capela, şi pe drum se întîlni cu fratele sĕŭ. Prinzindu-l de braţ îĭ zise:

— Ĭoniţă! Vorba dintâiŭ e de imputare! Tu-mĭ bagĭ de vină că sînt tristă. În adevĕr te-aĭ bucura, dacă aşĭ fi tot de una cu voe bună? Îmĭ spuĭ, că mă iubescĭ. Nicĭ eŭ nu mă îndoesc. Aşĭ dori totuşĭ, să-mĭ daĭ dovadă de iubirea ta.

— Fac pentru plăcerea ta cu bucurie orĭ ce. Numaĭ să nu cerĭ de la mine să me mărturisesc, orĭ aşa ceva.

— Nu cer mult de la tine — replică Mărióra seriósă. Numaĭ atâta cer, ca de mâne înainte — sciŭ, că mâne e prima Maĭ şi se începe dar luna Marieĭ — de mâne înainte — zic — să puĭ în tótă ziua o flóre, numaĭ o floricică pe altarul Prea Curateĭ Fecióre.

Tinĕrul îşĭ încreţi fruntea. Acuşĭ-acuşĭ era să denege cererea, dar când căută în faţa Mărióreĭ şi vĕdu privirea aceea rugătóre, rĕspunse:

— O fac, Mărióră, pentru plăcerea ta, deşi e un capriţ copilăresc de la tine să poftescĭ aşa ceva. Dar despre acésta să nu maĭ vorbim. Îndestulesce-te, că-ţĭ împlinesc dorinţa.

Eraŭ trecute dóuĕ sĕptămânĭ. Ĭoniţă, credincios promisiunĭĭ date în fie care sară îşĭ duse floricica în capelă.

Într'una din sărĭ Mărióra, mânată de curiositate, era ascunsă în capelă chiar pe când scia, că va sosi fratele sĕŭ. Inima eĭ bătea puternic.

Ĭoniţă crede, că e singur, cugeta Mărióra, când întră frate sĕŭ. Óre cum îşĭ împlinesce lucrul?

Tinĕrul puse flórea cu tótă reverinţa pe altar, se închină adênc şi se depărtă.

— Ceva am câştigat deja, şopti Mărióra.

că deóre ce noĭ sîntem aceia, carĭ într'adevĕr avem lipsă de curăţire — să-şĭ arunce privirea sa de Maica îndurătóre spre ranele sufletelor nóstre, ca să le vindece. Să o rugăm ca să împle de bucurĭă viaţa nóstră şi să ne îndulcéscă cu darurile sale pentru ca apoĭ să o lăudăm şi să o mărim pururea în ceriurĭ.

Dr. Victor Bojor.

Visita de la Petersburg. continuă să ocupe întrégă presă, care face fel de fel de comentarĭ asupra eĭ, unindu-se cu toţiĭ în aĭ atribui o însemnată importanţă politică, specială acum când lucrurile în peninsula balcanică, par aşĭ fi părăsit din noŭ mersul lor normal. Atât la sosirea în capitala ruséscă, cât şi în tot decursul petrecerii sale, archiducele Francisc Ferdinand a fost întîmpinat şi încunjurat de celea maĭ strălucite semne de simpatie.

„Novoie Wremja“ spune că visita acésta e o nóuă şi netăgăduită dovadă de pretinia, care légă aceste dóuĕ state. Pretinia acésta, — continuă ziarul rusesc, — e fórte preţiósă, fiind că de la ea atîrnă susţinerea păcĭĭ universale, ceea ce constitue una din principalele preocupaţiunĭ a le politicеĭ rusescĭ.

Ca un semn al importanţiĭ visitеĭ făcute de moştenitorul nostru se aduce şi faptul, că bar. Aerenthal, ambasadorul nostru la curtea ţarilor, a fost decorat cu ordul Alesandru Newsky.

De altcum nicĭ visita acésta n'a trecut fără supĕrărĭ pentru magiarĭ. E fapt că Archiducele a chemat pe contele Ioan Zichy, preşedintele partidului poporal, să-l însoţéscă în acéstă călătorie, ca membru al aristocraţieĭ magiare. Guvernului nu ĭ-a convenit alegerea acésta şi ministrul a latere a descoperit Majestăţiĭ Sale, că guvernul magiar nu vede cu ochĭ bunĭ distincţiunea făcută unuĭ membru din oposiţie. Maj. Sa a spus archiducelui de supĕrarea celor din Pesta, ér acesta la rîndul sĕŭ a declarat, că dacă nu i-se dă voe să ducă pe contele Zichy, atunci nu duce cu sine pe nime dintre magiarĭ, ceea ce apoĭ a şi făcut. Înainte de plecare contele Zichy a fost avisat să se presinte la Alteţa Sa, care s'a întreţinut cu el maĭ mult de 1 ½ óră. Ministrul Szechenyi Gy. încă a încercat să fie primit de archiduce. — care prima óră la refusat, ér la a dóua cerere l'a primit cu care ocasiune aŭ ajuns la esplicărĭ fórte neplăcute, nevoind archiducele de loc să priméscă în suita sa pe alt aristocrat magiar. De aci apoĭ mare supĕrare în Israil.

Revistă bisericéscă.

Roma. Zilele acestea a murit aicĭ cardinalul Ciasca, care e al 139 membru al sacruluĭ colegiŭ repausat sub pontificatul fericitului Papă Leo XIII.

La 3 Martie n. se va începe anul iubilar al Papeĭ, care în anul viitor va serba patru iubilee şi anume iubileul de fer (65 anĭ) al preoţieĭ şi liturgieĭ celeĭ dintâiŭ (1 Ianuariŭ 1838) cel de diamant (60 anĭ) al archiepiscopieĭ (19 Februariŭ 1843), cel de aur (50 anĭ) al cardinalatuluĭ (19 Decembre 1853) şi cel de argint al pontificatuluĭ (20 Februariŭ 1878).

Revistă politică.

Bulgaria. Un învĕţător destituit a întrat în biroul ministruluĭ de culte şi l'a ucis, descărcând asupra-ĭ şésă focurĭ de revolvĕr. La înmormîntarea ministruluĭ, din localul comitetuluĭ macedonean s'aŭ tras asupra cortegiuluĭ focurĭ de revolver. Fiind că prinţul încă era în cortej s'a crezut că asupra luĭ s'aŭ puşcat, de aicĭ apoĭ s'a născut învălmăşală mare, toţĭ aŭ luat-o la fugă, călcând în picióre femeĭ şi copiĭ. Maĭ mulţĭ membriĭ aĭ comitetuluĭ aŭ fost arestaţĭ.

Corespondinţe.

O REFORMĂ.

De la graniţă, în Februar 1902.

Dreptul nostru canonic e maĭ mult de cât just, pentru că respiră divina învĕţătură a Mântuitoriuluĭ nostru, şi dacă spiritul timpuluĭ n'ar amăgi pe creştinіĭ nostrі, se abuseze necontenit faţă de el, a-şĭ ţiné de perfidie permisiunea uneĭ singure reflesiunĭ la conţinutul luĭ.

Nice nu pot avé intenţiunea de a face observărĭ saŭ chiar a combate ceva din meritul legislaţiunĭĭ canonice, dar a reflecta la un abuz prea des, respective la stîrpirea acestuĭ abus în relaţiune cu dreptul nostru bisericesc special, socotesc a nu comite greşélă.

Toţĭ onorabilіĭ cetitorĭ vor fi convinşĭ adecă, că poporul nostre, fie din propriul motor, fie din seducerea altor „binevoitorĭ“, aprópe în tótă ziua îndréptă acuse preste acuse contra preoţilor şi învĕţătorilor sĕĭ.

ULEDI

— după S. —

Uledi era un băiat Kaffru din ţara Cap născut în staulul uneĭ ferme olandeze.

Crescu îngrijind de vite şi avea un deosebit respect faţă de albĭ. Patria luĭ era ferma, acolo căpăta de mâncare, şi avea un unghiŭ, în care trăgea, când ploĭ recĭ udaŭ câmpia.

Într'o sară trecu pe acolo o caravană, şi poposi la fermă. Atunci Uledi vĕdu un lucru curios. Unul dintre Kaffrĭ, un flăcăĭandru chineş — îngenunchiă, îşĭ împreună mânile, şi îndreptându-şĭ privirea în sus, vorbi ceva cu glas înalt.

Când fini, Uledi îl întrebă:

— Ce aĭ făcut tu acum?

— M'am rugat.

— Ce-ĭ aceia?

— M'am rugat luĭ Dumnezeŭ să mĕ apere — să mĕ păzéscă. Şi să-mĭ dea pânea de tóte zilele. Căcĭ eŭ îs creştin.

— Ce-ĭ asta: creştin?

— Asta e religia ómenilor albĭ. Albіĭ din tótă lumea să ţin de religia asta.

— Dar tu nu eştĭ alb.

— M'aŭ primit eĭ. Stăpânul meŭ e preot şi s'a rugat pentru mine la Dumnezeul albilor. Acela e puternic, vedĭ câte sape şi vite şi arme le-a dat albilor. Şi orĭ unde aĭ merge pe pămênt, numaĭ albіĭ stăpânesc.

— D'apoĭ dacă te-aĭ făcut creştin de ce nu te-a albit şi pe tine, puternicul Dumnezeŭ aĭ albilor?

— Pentru că orĭ cât ar fi el de puternic, pe un om nicĭ el nu-l póte crea de dóuĕ orĭ.

Uledi se cugetă mult — pe urmă zise:

— Aĭ putea vorbi cu stăpânul tĕŭ, să mĕ priméscă şi pe mine în céta creştinilor.

— Pentru ce?

— Póte voĭ fi maĭ cu noroc dacă mĕ ocroteşte puternicul Dumnezĕŭ aĭ albilor.

— Bine, pe diminéţă o să vorbesc cu el, acum trebue să duc caiĭ la păşune.

Cam pe la miezul nopţiĭ Uledi să deştéptă, la fermă era zgomot mare. Să întorcea Kaffrul cu caiĭ de la păşune; îĭ atăcase leiĭ carĭ l-aŭ şi omorît un cal. Feciorul maĭ bĕtrân al preotuluĭ aflând cele întîmplate, neîndurat bătea pe sĕrmanul flăcăŭ. Strigătele sale eraŭ zădarnice. Îl lăsă abia la întrevenirea celuĭ maĭ mic fiŭ al preotuluĭ.

Schiop plângênd ca un copil, se duse în staul la Uledi.

— Pentru Dumnezĕŭ, adu-mĭ puţină apă să mĕ spél. Uledi aduse apă, îĭ spălă ranele încă sângerânde, şi-l aşeză pe un pătul de paie.

Trecu mult timp, — Uledi întrerupse tăcerea.

— Dormĭ? — îĭ zise?

— Nu, rĕspunse flăcăul văetându-se.

— Să nu spuĭ nimic diminéţă stăpânuluĭ tĕŭ. Eŭ nu vreaŭ să fiŭ creştin. Căcĭ dacă se cértă un alb cu un Caffru Dumnezeul lor îĭ părtineşte numaĭ pe eĭ. Şi ca creştin, înaintea luĭ tu eştĭ numaĭ un biet Caffru.

În ziua următóre caravana trecu maĭ departe, Uledi înse de era în câmp, la rîŭ, prin munţĭ, orĭ la păşune de era — saŭ orĭ unde în alt loc, se cugeta mult la cele vorbite cu flăcăul bătut.

De odată se făcu o mişcare neaşteptată. Cete întregĭ, pre cum şi singuraticĭ, treceaŭ adese pe acolo, şi se sfătuiaŭ în ascuns cu Olandezіĭ din ţara Cap. Uledi cu fiĭ stăpânuluĭ sĕŭ aduseră arme de la fermele învecinate şi muniţiĭ — pe carĭ apoĭ le împărţiră.

— Ce să pregăteşte aci bĕtrânule, întrebă Uledi curios de lucrurile neobicĭnuite ce să petreceaŭ la fermă.

— Va fi luptă băiete — rĕspunse bĕtrânul servitor. S'aŭ certat Anglezіĭ cu ceĭ din Transvaal. Nu peste mult o să se ucidă unіĭ pe alţіĭ.

Uledi ascultă mirat. Póte nicĭ Albіĭ n'aŭ numaĭ un Dumnezeŭ. Căcĭ alt mintrelea cum ar lăsa ca credincioşіĭ luĭ să se omóre unіĭ pe alţіĭ? Sigur Anglezіĭ aŭ un Dumnezĕŭ şi Olandezіĭ din Transvaal iarăşĭ alt Dumnezeŭ aŭ. Şi dintre toţĭ Dumnezeŭ cel maĭ amărît e acela al Negrilor. Acuşĭ să va vedea că dintre aĭ Albilor care e maĭ tare. Aĭ Anglezilor orĭ a Olandezilor.

Cam aşa raţiona Uledi.

Cumcă în multe casuri aceste acuse îşi aŭ substratul lor real, recunosc, dar cumcă în cele mai multe casuri ele să făuresc cu dorul resbunării, pe motivul unor şi altor chestii personale, şi mai ales cu scopul vădit de a discredita pe conducătorii firesci ai poporului nostru înaintea superiorilor şi a opiniunii publice, acésta încă e adevăr faptic.

Cu tótă siguritatea deduc, că în trecut când credinţa şi biserica eraŭ principalul nutremînt de tóte zilele a creştinilor nostri, nu va fi fost aşa; dară astăzi, când tóte relaţiunile de esistinţă pe preoţii şi învĕţătorii nostri îi privesc de nescari ţinte uşor de ochit, metodul de al acusa s'a vîrît în mod de tot prea voluminos. Şi dacă continuităţii acestui metod nu i-se va pune óre care stavilă, apoi nu ne vom puté mira, dacă disciplina bisericéscă, auctoritatea şi prestigiul organelor ei, vor deveni o simplă jucăreie în mânile celor abusivi. Până una alta şi astăzi avem tristul prilej de a audi din gura unor bogătani în materie şi miseri în simţul creştinesc, bună óră espresiuni ca: „mĕ joc cu popa şi dascălul ca mâţa cu şorecii." Înaintea mea, deşi n'am avut până acum norocire, acest fenomen sémănă a „prea mare îndrăsnélă." Acest neam de binevoitori dacă ast fel resonézĕ, apoi totuşi mi-ar plăcea să sciŭ, că de unde şi-aŭ procurat ast fel de convingeri? — Ei vor fi sciind.

Trec peste acusele anonime, de órece ele de comun să reduc la valórea lor adevărată, deşi nu arare orĭ şi ele aplică nevinovăţiei câte o pişcătură aşa mai vremelnică.

Cea mai zdravănă complicaţie, carea cu tot dreptul să póte numi „nĕcaz", o invólvă acusele subscrise. După constatarea ástor fel de acuse, urmézĕ adecă procedura disciplinară, prin eşirea comisiunilor la faţa locului. Aceste comisiuni până una-alta spesézĕ din fructul modest al ostenelilor lor, şi spesézĕ binişor în palida speranţă, că după resultatul procedurei aŭ să incurgă nu numai restituirea celor cheltuite, dar chiar şi diurne respectabile. Procedura nóstră judiciară prevede pentru casul nesuccesului de a scóte spesele aceste, calea judecătoriei civile. Cumcă ce lucru plăcut şi ce resultat are prevederea asta? — mi-ar plăcea mult, dacă s'ar declare domnii protopopi. Din parte-mi sciŭ atâta, că cuvintele de aur ale S-lui Paul cătră Galateni: „Purtaţi sarcina unul altuia, şi aşa veţi plini legea lui Christos" — sînt la locul acesta chiar parodiate.

Fie-mi permisă o singură ilustrare!

În cutare parochie învĕţătorul e duşman pronunţat al preotului. Pe acest titiu gentil după puţină căutare de prilej şi după mai multă vînătóre de ómeni, succede acelui învĕţător a câştiga pe partea sa trei ţigani şi un român, cu sprijinul cărora făuresce acusele contra preotului şi le trimite direct la Consistor. Învĕţătorul posĕde tactul fin de a nu se subscrie ca actor, ci numai ca martor, şi pune ca actor pe cel mai sĕrac şi neputincios ţigan dintre ceĭ trei acuiraţi, ér pe românul cu stare bună şi pe celalalţi doi ţigani mai harnici, îi înşiră tot între martorĭ. Acum socotind, că la faţa locului încontra preotului fasionézĕ numai învĕţătorul (care cu toţi directorii sĕi, şi aceştia n'aŭ fost puţini, s'a aflat în relaţiuni şi mai analóge) şi românul ca martor, pentru că actorul s'a declarat ca sedus, ér celalalţi martorĭ ca siliţi, — socotind că poporenii, afara de ceĭ doi nobili, înaintézĕ o scrisóre de aderinţă faţă de preotul acusat, — nu pot să deduc altveva, de cât că protocólele de investigaţie s'aŭ pus „ad acta." Actorul a fost un biet de om sĕrac şi morbid. Pîra a fost luat dimensiuni mărişóre. Nu mai restézĕ deci altă întrebare, de cât că cine va plăti?

Eŭ tare cred, că clopotul . . .

În faţa acestui trist şi nud adevăr opinia mea, eŭ nu mi-o produc ca propunere, ci întreb numai, că acestei stări destul de abnormale nu-i s'ar puté pune stavilă prin prin aceea, ca afară de sfera pur oficiósă, orĭ şi ce fel de actor să depună la forul prim saŭ al doilea judiciar mai întâi „spesele comisionali," şi numai după asta să urmeze procedura? — Saŭ dacă aşa ceva din anumite cause şi în anumite casuri e nerealisabil, nu s'ar puté óre, ca în decursul procedurei începute, părţile litigante să se citeze la forul respectiv?

Prin o modalitate cât de puţin mai restrinsă, cred eŭ, s'ar consolida disciplina, s'ar evita abusurile şi spesele, ér actorii „binevoitori" nu s'ar mai ivi ca ciupercile, molestând fără pausă veneratele superiorităţi. Ma în urmă, sperez eŭ, chiar şi adevărurile faptice s'ar erua şi constata cu tótă inima.

O „mică" reformă ar fi de „mare" folos.

Romeo.

PATRONII GIMNASIULUĬ.

Ziuă celor Trei-Ierarchi, patronii gimnasiului nostru, aŭ fost sĕrbătorită şi în anul acesta cu cuvenită solemnitate.

La sfînta liturgie, fiind bolnav dl director, a pontificat prof. *Silvestru Nestor*, asistat de prof. *Alesiŭ Viciŭ, Emil Viciŭ, şi Dr. Ambrosiŭ Cheţianu*, a cântat chorul mixt a prof. *Mureşanu*.

Într'o zi stăpânul fermei, împreună cu fiĭ sei călăriră undeva. După cât-va timp bĕtrânul se întórse singur, copiĭ lui s'aŭ dus în alte părţi. Întors acasă, îşi îngropă armele şi muniţia — apoi îşi continuă ocupaţia zilnică.

Câtva timp ferma şi împrejurimea aŭ rĕmas liniştite.

Sgomot surd de resboiŭ — deşteptă într'o nópte pe cei din fermă. Preturindeni soldaţi anglezi, călări şi pedestri.

Stăpânul prins dimpreună cu familia şi servitorimea fu scos în curte şi pus sub pază. Ca pe un rebel, l'aŭ judecat acolo, sub ceriul liber. Şi i-aŭ spus că pe diminéţă îl împuşcă. Atunci Uledi vĕdu pe stăpânul sĕŭ luând o carte mare şi-l vĕdu că, împreună cu soţia sa a îngenunchiat. De bună sama să rógă şi-şi chiamă Dumnezeul într'ajutor . . . dar înzădar, căci diminéţa Olandezul a fost legat de un arbore şi împuşcat — iar soţia s'a a fost făcută prinsoneră — aŭ dus-o cu ei ostaşi anglezi — după ce aŭ aprins ferma şi aŭ prădat vitele.

Un nor de praf, arăta în depărtare direcţia, în care eraŭ duse oile, vacile şi caiĭ atât de dragi lui Uledi. El remase în mijlocul tristelor ruine, cu stăpânul sĕŭ mort, încă legat de arbore. Uledi se înfioră, simţia dór, că Dumnezeul Anglezilor e mai tare.

Voi să fugă după céta lor, şi ajungêndu-i să róge pe preotul lor, să-l priméscă în céta creştinilor Anglezi. Căci dór Dumnezĕul lor e mai tare.

Înainte de a pleca îngropă pe stăpânul sĕŭ împuşcat; îl făcu o grópă adâncă, puse pământ şi petri peste dînsul, ca să nu pótă fi scos de fiarele sĕlbatice.

Merse câteva óre, când auzi detunăturĭ de puştĭ. Se ascunse între stîncĭ. Pe lângă ei trecură în fuga mare ostaşĭ dincavaleria Angleză. Urmă liniste. Şi atunci Uledi eşi din ascunzĕtórea sa şi merse înainte. Ajunse în o vale strîmtă plină cu Anglezĭ morţi. Eraŭ de aceia, carĭ aŭ omorît pe stăpânul seŭ şi aŭ aprins ferma. Cunoscu pe oficerul cel cu barbă lungă blondă, cu blusa roşie încărcată cu aur. Uite altul, şi încă unul . . . . azi diminéţă cum comandaŭ, şi aşa tac, nemişcaţi unul lângă altul; şi vulturiĭ, acestĭ ciocli africanĭ, cum să învîrt deasupra lor.

Uledi se cutrămură. Anglezii zădarnic s'aŭ încrezut în Dumnezeul lor.

Cum sta adêncit în cugete, cineva îl strigă pe nume. Era Carol, băiatul abia de 15 anĭ a stăpânului sĕŭ. Cu piciorul sdrobit de glonţ, căduse de pe cal — şi acum zăcea printre Anglezii morţi.

Uledi grăbi la el, îl lua în spate, şi plecă în direcţia ce apucase Olandezii învingĕtori. În scurt ajunse la o fermă — unde era o ambulanţă germână sub conducerea unui preot.

Şi până când doctorii aŭ aşezat în pat pe vulneratul Olandez, Uledi grăi cătră preot:

— Mynheer, eştĭ preot?

— Da fiule.

— Spune-mĭ mynheer, care e Dumnezeul cel mai tare?

A trebuit mult, până ce preotul pricepu modul de cugetare a lui Uledi. Atunci zise:

— Fiule un singur Dumnezeŭ este — căruia toţi ne închinăm, care a făcut pe toţi ómenii şi pe tine, şi pe mine, şi pe negri şi pe albi. Acest Dumnezeŭ e tare, şi mare şi sfînt. Ómenii însĕ sînt de multe soiurĭ, sînt negri, şi albi, galbenĭ şi roşi. Şi ómeni-s reĭ; căci nu-l ascultă pe Dumnezeŭ. . . .

— Mynheer, aşĭ vrea să fiŭ creştin, să mĕ rog acestui Dumnezeŭ tare şi mare şi sfînt.

— Bine fiule, te primesc.

— Dar eŭ nu mĕ ştiŭ ruga.

— Faptul, că aĭ adus pe stăpânul tĕŭ în spate până aicĭ, — face mai mult de cât orĭ ce rugăciune. Dumnezeŭ te-a primit deja între aĭ sĕĭ.

Uledi, tu te-aĭ făcut un adevĕrat creştin, încă înainte de a o şti însuţi. Tu veĭ remânea aicĭ, lângă mine.

Sibi.

Imediat după aceea a urmat ședința festivă aranjată de societatea de lectură a tinerimii gimnasiale sub conducerea prof. Alesiŭ Viciŭ.

Programa acestei ședințe e următórea:

1. *Marș,* orchestra gimnasială. 2. *S. Ioan Chrisostom,* cuvînt panegiric de Q. Viciŭ, cl. VIII. 3. *„Forestierul“,* de Mendelsohn, — corul gimn. 4. *„Imn luĭ Dumnezeŭ“,* de Tr. H. Pop, decl. de Vasile Hossu, cl. VIII. 5. *„Gondolatok a könyvtárban“,* de Vörösmarti M., decl. de Ioan Pop, cl. VII. 6. a) *Elegie,* cello cu acomp. de orchestră, solo de Virgil Muntean, cl. VIII. b) *Horă,* orchestra gimnasială. 7. *Sermo Sti Ioannis Chrysostomi,* antequam in exilium iret, de Ioan Cârnaț, cl. VIII. 8. Balada: *Constantin Brancovean,* p. I. de Iacob. Mureșan, cor bărbătesc cu soliĭ, și acomp. de piano, esec. de Andreiŭ Ludu, cl. VIII și I. C. Petroviciĭ, cl. V. 9. *Ἀθηνᾶς παραίνεσις πρὸς Τηλέμαχον,* decl. de Traian Pop, cl. VIII. 10. *„Die Güte Göttes“,* de Chr. F. Gellert, decl. de Alesandru Rus, cl. VII. 11. *Marș final,* de orchestra gimnasiului.

Tinerii nostri studenți aŭ dat dovedĭ de frumóse aptitudini, fiind viŭ aplaudați de numĕrosul public present, care umplé spațiósa sală de gimnastică.

Disertația despre Ioan Chrisostom a fost lucrată cu multă grije, pagubă numaĭ că tinĕrul Viciŭ a cetit prea încet și în sală nu era destulă linisce.

Îndatinatele declamărĭ în celea cincĭ limbĭ aŭ fost carĭ de carĭ maĭ succese, o adevĕrată emulație între tinerii oratorĭ.

Dintre bucățile musicale a plăcut maĭ mult *Elegie* cu solo de violoncel esecutat cu pricepere de stud. Virgil Muntean, și premiera *Constantin Brancovean,* baladă de Vas. Alesandri, musică de prof. Mureșanu. Ca în tóte bucățile sale și în acésta distinsul profesor de musică a folosit cu multă artă melodiile poporale, carĭ ridică mult frumseța compositiilor sale. Soliĭ Ludu și Petroviciŭ, aŭ fost buni, special cel dintâiŭ a dovedit că e stăpân pe frumósa-i vóce de bariton. Așteptăm cu neastîmpĕr să audim odată esecutându-se piesa acésta întrégă și nu ne îndoim, că va sta alăturea în ceea ce privesce frumuseța și arta compositiunii cu celebra Mănăstirea Argeșului.

La sfîrșit Escel. Sa Mitropolitul emoționat până la lacrimĭ a felicitat pe tinerime pentru strălucitul succes al ședinții i-a pus la inimă esemplul marilor bărbați sĕrbătoriți de biserica nóstră în aceea zi, a îndemnat'o să steie tare în credință și să țină cu scumpĕtate la legile de morală, nu numaĭ luptând contra multelor ispite ale diavolului, ci nisuind spre perfecțiune.

Între generale ovațiuni Escelența Sa părăsesce sala, însoțit de Ill. Sa dl Preposit Moldovan, Rev. Canonicĭ Gavril Pop. Uilăcan și Dr. Marcu. Toți cei ce aŭ luat parte la acéstă ședință s'aŭ depărtat cu celea maĭ frumóse impresiĭ.

Sara a fost balul tradițional de la Treĭ-sfinți, unde s'aŭ adunat multă lume și mulți străinĭ, petrecându-și până la 5 dim.

Nr. 3—1902.

Convocare.

Conform §-lui 14 din statute adunarea generală a *Reuniunii Femeilor române gr. cat. din Blaș* se convócă pe ziua de 23 Febr. a. c. órele 3. p. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul Comitetului.
3. Raportul despre rațiunile an. 1901.
4. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului de sub 2: b) pentru revisiunea rațiunilor anului 1901; c) pentru încasarea taxelor și înscrierea membrilor noi.
5. Raportul comisiunilor.
6. Eventuale propuneri.
7. Închiderea adunării.

Blaș din ședința Comitetului ținută în 6 Februar 1902.

A. n. Solomon presidentă. **Dr. A. Chețianu** secretar.

Noutăți.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Junii: Ioan Andreșel și Simion Geflea, din Bistra aŭ procurat pentru biserica de aicĭ o cădelniță în preț de 37 cor. 89 fil., ér bĕtrânul Petru Hudriciŭ a contribuit cu 20 cor. la carĭ s'a mai adaus colecta făcută în biserică până la suma de 37 cor. 89 fil. de s'a mai procurat încă o cădelniță, pe carĭ obiecte frumóse li-s'a gravat numele donatorilor și anul, — pentru carĭ fapte marinimóse subscrisul le aduce cea maĭ ferbinte mulțămită, dorindu-le resplată de la bunul Dumnezeŭ. Bistra, 4 Februarie 1902. *Alesandru Papiŭ,* preot gr. cat. — Pentru biserica gr. cat. din Tulgheș aŭ dăruit bunii poporenĭ: Ilie Cărpălean și soția sa Fiórea din Corbu un rînd de vesminte complete cu prețul de 110 coróne. Ioan Stan și soția sa din Bilbor un rînd de vesminte complete cu 80 coróne. Ilie Geangalăŭ și soția sa Fiórea din Tulgheș o cruce de argint aurit cu 37 coróne, ér George Olariŭ și Petru Lobonț o cruce de argint cu 30 cor. Dumnezeŭ să le răsplătéscă și să-i facă de bun esemplu poporenilor din Tulgheș. Tulgheș în 6 Februar 1902 *Ioan Mera,* paroch.

Din Archidiecesă. *Beniamin Pop Lupu,* din Grind-Cristur a fost numit paroch în Tăurenĭ, distr. Ludoș.

Scirĭ personale. Ilustr. Sa Preasf. Episcop al Lugoșuluĭ *Dr. Demetriŭ Radu,* a fost primit Mercurĭ a. m. în audiență de Maiestatea Sa, care petrece acum în Budapesta.

Iosif Naniescu. Sâmbăta trecută a repausat la Iași mitropolitul Moldoveĭ. I P. S. Iosif Naniescu, care maĭ mult ca un sfert de veac a funcționat în înalta sa deregătorie ca Archiereŭ al bisericiĭ ortodoxe române. Înaltul prelat avea aprópe 82 anĭ, și din 1873 a fost ridicat la trépta archiereŭ, întâiŭ ca episcop la Argeș și după 2 anĭ Mitropolit al Moldoveĭ.

Cel maĭ vechiŭ steag românesc. Dl prof. Bogdan a comunicat Academieĭ române, că în mănăstirea Zografos, de pe muntele Athos, se află dóue stégurĭ de ale voevodului Ștefan-cel-mare, dintre carĭ unul este din 1500 fiind ast fel cel maĭ vechiŭ steag românesc cunoscut până azĭ.

Deputatul Alba-Iuliei advocatul dr Móhay Sándor e numit secretar de stat în ministeriul de justiție.

Reforma calendariului. Organul patriarchieĭ din Constantinopol, publică o propunere a patriarchului Ioachim III, care, din considerație, că adoptarea calendariului gregor. câștigă tot maĭ mulțĭ aderenți în lumea ortodoxă, îndĕmnă pe membriĭ sinodului să se ocupe cu tótă seriositatea de idea reformăriĭ vechiuluĭ calendariŭ.

Adunarea generală a „Patriei.“ Sâmbătă după amiazĭ și-a ținut adunarea generală institutul de credit din loc. care ocupă un loc de frunte între institutele nóstre de acest soiŭ. Pentru adunarea acésta aŭ fost depuse 875 acțiĭ, carĭ represintaŭ 509 voturĭ, de față eraŭ 34 acționarĭ. Din raportul presintat de direcțiune se vede că circulațiunea anului, a trecut peste 13½ milióne coróne. Cea maĭ mare circulație s'a făcut la escomptul de cambiĭ, care a trecut peste 4 mil. apoĭ la depunerĭ carĭ aŭ fost de 1.671 mil. reescomptul de 1.222 mil etc. venitul anului a fost de *50391·59 cor.* În decursul anului institutul a maĭ creat un fond special de reservă de 1500 cor. pentru asigurarea fluctuațiuniĭ efectelor de 56 900 cor. nominal. Maĭ însemnăm aci că față de 220 mil cât face capitalul de acțiuni, societatea are un fond de reservă de 254 138·67 un fond de pensiuni de peste 22 mil, o casă de 48 mil, realități de peste 18 mil și efectele notate maĭ sus. Venitul curat s'a distribuit conform statutelor, cu observarea că fondului de reservă i-s'aŭ votat 30·32% adecă 11943·69 apoĭ dividenda s'a dat 49·68% schimbându-se cuponul cu 26 cor. Spre scopurĭ de binefacere s'aŭ votat 1969·58 cor. pe care sumă adunarea a împărțit'o ast feliŭ: fondului pentru edificarea unuĭ spital pe sama studenților cor. 1200. (observăm aci că sumele date de „Patria“ pe acest scop nobil fac până acum *cor. 4650·38)* pentru scóla eleviloŕ de meseriĭ (susținută maĭ numaĭ de „Patria“) cor. 300, restul de 469·58 cor. s'a lăsat la dispositia direcțiunii. Tot în adunarea acésta eșind din direcțiune, în urma vechimiĭ, Domniĭ *I. M. Moldovan, Dr. V. Hossu* și *I. F. Negruț.* aŭ fost din noŭ realeși. De asemenea împlinindu-se mandatul comitetuluĭ de supraveghiere s'aŭ făcut o nóuă alegere, eșind dniĭ *Alesiŭ Viciŭ, A. C. Domșa, Iac. Mureșianu, Eug. Bianu* și *Petru Ungur.*

Mulțumită publică. On. Dir. inst. de cred. și econ. „Vládeasa“ din B.-Hnedin, a dăruit pentru pruncii maĭ săracĭ și maĭ diligenți de la scóla gr. cat. din Vișag, cărți de școlă. Vin decĭ în numele acelor pruncĭ, carĭ s'aŭ împărtășit de darul făcut, de către On. Dir. „Vládeasa“ a esprima și pe acésta cale, cea maĭ adînc simțită recunoscință și cele maĭ ferbinți mulțumite. Vișag la 5 Februar 1902. *Elena Bugner,* învĕțătóre.

„Familia“ este titlul uneĭ societăți culturale esistente în Bucurescĭ, a cărui scop este ca prin conferențe cu subiecte religióse, morale, istorice etc. membriĭ să'și comunice împrumutat cunoscințele lor. Pot face parte din societate orĭ ce membru familist român cu bună conduită. Președintele societățiĭ este dl Dr Elefterescu, care a ținut zilele acestea o conferență despre „Necesitatea religiuniĭ în familie“.

Unirea principatelor. Ziua de 24 Ian. v. aniversarea uniriĭ Principatelor române a fost sĕrbătorită în întreg regatul român. La Ateneul din Bucurescĭ dl prof. Tocilescu a ținut o interesantă conferență sub titlul „Zilele marĭ în istoria neamului românesc.“ La Iași o mare horă s'a jucat pe piața Unireĭ.

Petrecerĭ. Meseriașiĭ românĭ din *Turda* invită la petrecerea împreunată cu teatru, ce o va aranja la 23 crt. în favorul învĕțăceiloŕ de meserie. Se va juca piesa „Idil la țară.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

LOETA ACILIA

de Anatole France.

I.

Loeta Acilia a trăit în Marsilia pe timpul împĕratului Tiberiŭ. De mai mulți ani era căsătorită cu un nobil roman, anume Helvius, nu avé însе prunci, deși ardea de dorul de a deveni mamă.

Într'o zi, mergênd în templu, spre a se ruga la zei, vĕdu porticul cuprins de un roiŭ de ómeni pe jumĕtate goli, slăbiți, plini de lepră și de bube. Spăimîntată se opri pe prima trépță a monumentului. Loeta Acilia nu avé inimă învîrtoșată. Ea compătimia pe sĕrmani, dar se temea de ei. Dar nici odată nu vĕduse cerșitori așa de blânzi, pe cum se grămădiaŭ în acest moment acestia în jurul ei, și galbini, paliți ca mórtea își așterneaŭ desagii goli la piciórele ei. Ér îngălbini și-și apĕsa mâna pe inimă. Impotentă de a păși mai de parte saŭ de a fugi simția, cum i-se clătină genunchii, când de odată din grupa acelor nefericiți se desfăcu o femeie de o frumsĕță strălucitóre și grăbi spre dînsa.

„Nu te teme junĕ femeie", începu necunoscuta cu vóce seriósă și blândă, „acestia, pe carî îi vedi, nu sînt ómeni crudeli. Ei nu aduc desamăgiri și desastru, ci adevĕrul și iubirea. Venim din Iudea, unde a murit fiul lui Dumnezeŭ și ĕră-și a înviat. După suirea sa la ceriŭ și șederea de-a drépta tatălui sĕŭ, pe toți cei ce creduseră într'însul îl ajunse mare nenorocire. Ștefan fu ucis cu petri de popor. Pe noi ne așezară preoții într'o corabie fără vîntrele și fără cârmă și ne deteră drumul pe undele mării, ca să perim. Dar Dumnezeul, carele ne-a iubit în viața sa pămîntéscă, ne-a condus cu norocire până în portul acestei cetăți. O, Massalioții sînt sgârciți, păgânesci și crudeli. Ei lasă pe ucenicii lui Isus să piĕră de frig și de fóme. Și de nu ne-am fi refugiat în templul acesta, pe carele ei îl țin de loc sacru, de asil, ne-ar fi tîrît deja în temnițe întunecóse. Și totuși ei ar trebui să ne bineventeze, căci noi le aducem solia îmbucurătóre."

După zisele acestea străina întinse brațele spre soții sĕi și numi pe fie care dintre ei cu numele:

„Bĕtrânul acesta, carele își înalță privirea lucitóre cătră tine Dómnă, e Cedon, cel născut orb, la carele i-a deschis ochii. Cedon vede astădi cu asemenea claritate lucrurile visibile și invisibile. Acel moșneag din colo, cu barba albă ca zăpada munților e Maximus. Acest june, care apare așa de ostenit, e fratele meŭ. El avé marî avuții în Ierusalim. lângă el se află soru mea Marta și Martila, servitórea credincióșă, carea în zilele de fericire culegea olivele de pe colivele de la Bethania."

„Și tu", întrebă Loeta Acilia, „tu, a cărei vóce e atât de blândă și a cărei față e așa de frumósă, cine ești tu și cum te chiamă?"

Jidovóica rĕspunse:

„Pe mine mĕ chiamă Maria Magdalena. Din broderia de aur a vesmîntului tĕŭ și din privirea originală a ochiului tĕŭ, te-am cunoscut, că tu ești soția unuia dintre cei mai de frunte boeri ai acestui oraș. De aceea am alergat la tine, ca să abați inima soțului tĕŭ în favórea ucenicilor lui Isus Christos. Spune acestui bărbat bogat: „Dómne, ei sînt goli, vină să-i îmbrăcăm, ei sînt flămînzi și setoși, vină să le dăm pâne și vin, și Dumnezeŭ vĕ va resplăti în împĕrăția sa, ceea ce ne ați întins nóuĕ în numele sĕŭ."

Loeta Acilia rĕspunse:

„Marie, voiŭ face de ceea ce mĕ rogi. Bărbatul meŭ se chiamă Helvius, e nobil și unul dintre cei mai bogați civi ai acestui oraș. El nicî odată nu-mi refusă îndelung. ceea ce doresc eŭ, pentru că mĕ iubesce. Acum, Marie, soții tĕi nu-mi mai însuflă spaimă, am acum curagiŭ a mĕ apropia cu totul de dînșii, deși membrele lor sînt acoperite de bube, și voiŭ intra în templu și voiŭ implora pe zeii nemuritori, să-mi dăruéscă aceea. de ce doresce inima mea. Vai, până în zina acésta ei nu mi-aŭ ascultat rugarea!"

Maria întinse amîndóuĕ brațele și-i închise calea.

„Dómnă", strigă ea, „păzesce-te de a te închina la idoli nemernici. De la chipuri idolesci de marmoră nu aștepta vre-un cuvînt de speranță și de viață. Numai un singur Dumnezeŭ este și acest Dumnezeŭ s'a făcut om și periî capului meŭ laŭ șters piciórele sale."

La aceste cuvinte fulgere și lacrimi țîșniaŭ din ochii ei mai întunecați de cât ceriul viforos și Loeta Acilia zicea în sine:

„Eŭ sînt pie, eŭ împlinesc cu acurătĕță tóte ceremoniile, ce le prescrie religiunea, dar din femeia acéstă vorbesce un rar simțĕmînt de iubire dumnezeéscă."

Și Magdalena continuă în emoțiune puternică:

„El era Dumnezeul ceriului și al pămîntului și ședea pe banca dinaintea casei și în umbra smochinului bĕtrân și vorbia în asemĕnări. Era tinĕr și frumos; voia, ca ómenii să-l iubéscă. Întrând în casa surorei mele, ca să cineze, eŭ m'am aședat la piciórele sale, și cuvintele curgeaŭ de pe buzele sale ca apa torentelui. Și când se tânguia soru mea despre levenirea mea și zise: „Rabbi, aŭ nu socotesci, că soru mea pe mine singură m'a lăsat, să slujesc. ci și ei, ca să-mi ajute. a pregăti cina," atunci el mĕ escusă zimbind, m'a ținut la piciórele sale, zicênd, că partea cea mai bună mi-am ales.

Staŭ a crede, că vedi un păstoriŭ tinĕr de la munți și totuși ochii sĕi aruncaŭ flacări, ca cele ce isbucniră din fruntea lui Moisi. Blândéța sa semĕna cu pacea nopților ér mănia sa era mai cumplită ca fulgerul. Iubia pe cei umiliți și pe cei mici. Copiii fugiaŭ după el pe strade și se acățaŭ de vesmintele sale. Era Dumnezeul lui Avram și a lui Iacob. Cu acelea-și mâni, cu carî crease sórele și stelele, netezia fețele pruncilor noŭ născuți, pe carî mamele fericite îl scoteaŭ înaintea lui la ușile colibelor lor. El însuși era simplu ca un copil, și învia morții. Colo, între soții nostri, vedi pe fratele meŭ, pe carele l'a chemat din ropă. Uită-te, o Dómnă, el încă și astăzi pórtă pe fruntea sa colórea palidă a morții, și din ochii sĕi încă și astăzi vorbesce gróza. ce a simțit-o la porțile Iadului."

Dar deja de câte-va minute Loeta Acilia nu o mai asculta.

Ea își ridică ochii limpedi și fruntea mică și lucitóre spre jidovóică:

„Marie", zise ea, „eŭ sum o muiere pie. eŭ țin la religiunea părinților mei. Ireligiositatea nu se cuvine secsului meŭ. Și la soția unui nobil roman i-ar sta și rĕŭ, a se închina la zeități nóuĕ. Și totuși trebue să spun. că în orient se află zei demni de iubire. Al tĕŭ se pare a fi unul din acestia. Mi-ai spus. că iubia copiii mici. și că aducêndu-i la el mamele tinere pe brațele lor, îl săruta în față. Din acésta cunosc eŭ, că e un zeŭ binevoitoriŭ femeilor și îmi pare rĕŭ, că în aristocrație și între oficiali nu se bucură de nicî o vază, căci eŭ bucuros i-aș aduce ca jertfă o turtă cu mĕre. Dar ascultă Marie din Iudea. tu, pe care te iubesce, învócă-l si rógă-l tu în numele meŭ de aceea. de ce eŭ nu mĕ cutez a-l ruga și ceea ce zeesele mele până acum mi-aŭ refusat."

Loeta Acilia zise cuvintele acestea cu sfiélă și se opri roșindu-se la față.

„Dar ce lucru e?" întreba Magdalena cu violcinne, „și ce-i lipsesce, o Dómnă, sufletului tĕŭ neliniștit?"

După ce se liniști puțin, rĕspunse Loeta Acilia:

„Marie, tu ești femeie, și deși nu te cunosc, totuși îmi permit a-ți încredința un secret femeiesc.

„De șese ani sum căsătorită și încă n'am nicî un copil, ceea ce pentru mine e o mare supĕrare. Eŭ trebue să am un copil, pe carele să-l pot iubi; iubirea, ce o nutresc în inimă pentru acésta ființă mică, carea o doresc și carea póte că nicî odată nu va sosi. e aceea. ce mĕ înădușe. Dacă Dumnezeul tĕŭ, la întrepunerea ta, îmi va acorda. ceea ce zeii mei mi-aŭ denegat, atunci îl voiŭ preamări, îl voiŭ iubi și voiŭ face. ca amicele mele, carî încă sînt sincere și bogate și aparțin familiilor celor mai de frunte ale orașului, încă să-l iubéscă."

Magdalena rĕspunde plină de seriositate:

„Fică de Roman, după ce vei dobîndi, de ceea ce te rogi. îți vei aduce tu óre aminte de promisiunea făcută servitórei lui Isus?"

„Îmi voiŭ aduce aminte," rĕspunse Massaliota. „De o cam dată, Marie. primesce punga acésta și arginții dintr'însa împărțesce-i soților tĕi. Rĕmâi sănătósă. Eŭ mĕ întorc acasă și îndată ce voiŭ ajunge îți voiŭ trimite ție și soților tĕi corfe cu pâne și cu carne."

„Spune fratelui tĕŭ, surorei tale și amicilor tĕi, că fără teamă pot părăsi localul acesta de asil. unde și-aŭ căutat scutința, și să se adăposteze într'un ospițiŭ în suburbiŭ. Helvius, carele dispune de mare influință în oraș. va purta de grijă. ca să nu li-se întîmple nicî un rĕŭ. Zeii să te scutéscă Maria Magdalena! Dacă ai avé voe să mĕ revedi, atunci locuința îți vor arĕta-o fără multă ostenélă."

(Va urma.)

HÂRTIÏ VECHÏ.

Onorată Redacţiune!

Paul Bereghi a fost pe la anul 1782. administrator parochial în Timişóra. carele mai târziŭ ocure ca canonic în Şematismul oradan, el a adus mai multe acte însemnate pentru archivul parochial de aiel. aşa suplica Episcopului Kovács, şi mai târziŭ a trimis şi Epistola către Episcopul Moga.

Căutând în acest archiv unele date necesarï pentru Şematismul diecesan, am dat şi de aceste dóuĕ acte. care comunicându-le cu Rssmul Domn canonic Boroş, m'a îndemnat să le decopiez şi să le trimit onoratei Redacţiuni. ca luând în considerare cuprinsul lor de interes public. să se publice în „Unirea". de cum-va şi onorata Redacţiune va consimţi.

Îmi pare rĕŭ că finea epistolei către Episcopul Moga lipsesce, pe cum şi autorul epistolei. Se dă cu socoteală, că din cancelaria episcopului Vulcan a putut să iasă, deşi se pare că nu gr. catolic a scris'o. ci în numele gr. catolicilor altul. dóră atare părinte erudit Iesuit.

Altmintrea cu distinsă veneraţiune sum

Timişóra. în 29 Ianuariŭ 1902.

plecat serv:
Georgiŭ Trăila
parochul Timişórei.

Copia.

Ad
Sacratissimam Caesareo- Reginam et Apostolicam Majestatem Dominam Clementissimam, humillima Repraesentatio ac Instantia Meletÿ Kovács Episcopi Graeci Ritus catholici Magna-Varadiensis, Intuitu quorundam punctorum se. clerumque suum concernentium.

Sacratissima, Caesareo- Regia et Apostolica Majestas, Domina Domina Clementissima!

Dum sacros Majestatis Vestrae Sacratissimae ante Pedes me nuper prosternendi felicitatem habui: dignabatur Majestas Vestra Sacratissima pro congenita Sua Clementia mihi benigne animum addere, ut si quae seu respectu mei, seu mei intuitu cleri proponenda censerem. debita cum humilitate proponam. Materna, ac Regia hacce Clementia excitatus praesumo pauca quaedam in Regium Majestatis Vestrae Sacratissimae Sinum effundere. et Benignum Annutum profunda cum submissione implorare.

Primus est. quod Filii Presbyterorum ob summam Parentum suorum egestatem, nec latinas Scholas frequentare, ac per consequent nec scientias ad Sacerdotium necessarias adipisci. nec ad Sacros Ordines promoveri valeant. Inde fit, ut. quotquot huic Dioecesi doctiores Sacerdotes ingremiati sunt. ii omnes aut e Transylvania. aut ex Diocesi Munkacsiensi venerint. Hoc moerori Domesticis hoc detrimento Sacrae Unioni est. Nam viso eo quod nonnisi extranei. et ii, qui latine finiunt sua Studia ad ordines, et curos promoveantur tam ii qui perseverarunt. quam qui dein ad Unionem accesserunt, de suis filiis. eorumque ad sacros ordines promotione desperant.

Non uniti sacerdotes si ad sacram unionem vocentur. licet in Fidei Dogmatibus consentiant. ob solam tamen hanc circumstantiam malunt in errore perseverare, quam suscepta sacra unione in sui locum aliquem extraneum post mortem admittere. aut indoctis suis filiis ad sacros ordines (qui nunc etiam per Aradinensem Episcopum indoctis facile conferuntur) obicem ponere.

Idcirco Majestati Vestrae Sacratissimae humillime de genu supplico, quatenus illos 800. florenos. quos defunctus Archimandrita Arsenius Popovics percipiebat, pro intertentione duorum Ritus nostri Professorum. qui e latino Theologiam moralem in valachico vulgari Idiomate filiis Sacerdotum, ac aliis etiam tradant, convertere: Domum praeterea pro Professoribus Ecclesiae proximiorem. et pro sex Juvenibus, iisque filiis Presbiterorum. aut aliis. quos idoneos judicavero, ad minimum unius ferculi per diem fundationem clementissime resolvere dignaretur.

Interim si Majestati Vestrae Sacratissime benigne videretur, tam Professores duos fundare. quam vacuus etiam Archimandritae Officium supplere. id enim vero majorem adhuc vim habebit. Religionem catolicam tot inter Schismaticos promovendi.

Alterum est. quod continua intra Populum lamenta exaudire cogar, inde promanantia. quod ea. quae commisarii Majestatis Vestrae Sacratissimae Commissionem valachicam A. 1758. et 1759. obeuntes, aut eorum certe subalterni. pro utilitate. ac felicitate Populi valachici introducenda spondebam. in hodiernum usque diem introducta non sint. ac proinde solennis illius. ac sumptuosae Commissionis nullus hactenus fructus conspiciatur. Ego quidem miseram Plebem modis omnibus componere adnitor: interim, fateri debeo. et mihi summo dolori accidere, quod nec. quid illa in commissione actum, nec. quid per Majestatem Vestram Sacratissimam benigne resolutum sit, mecum unquam communicatum fuerit; imo ne Benignas quidem collationales super Episcopatu mihi Benique collato emanatas hodie dum ad manus meas accipere valeam.

Atque ideo Majestati Vestrae Sacratissimae humillime de genu suplico, digneturcas clementissimas Dispositiones facere. ut ea, quae occasione Commisionis valachicae per Majestatem Vestram Sacratissimam conclusa fuerunt. mecum communicentur: quo sic pro subdicali mea devotione Majestati Vestrae Sacratissimae humillime detegere valeam. an, et quid quomodo aliquid ea Benignis Resolutionibus in effectum inverit.

(Va urma.)

Economie.

Semințe ungare (bănățene) în Asia de est. Conecsiunile făcute de dl Wilhelm Mühle jun. din Timişóra în decursul voiagiului sĕŭ de mai mulți ani prin America centrală şi de nord, pe cum şi în Asia de est. Straits-Settlemends. Siam, India etc. aŭ resultat, pe lângă alte favoruri, şi un esport considerabil de semințe bănățene în acele părți ale lumei. Aşa de es. în Ĭaponia, China şi Corea se saměnă aprópe numai semințe ale firmei W. Mühle, furnisor împ. şi reg. din Timişóra şi sînt fórte apreciate atât de coloniști. cât şi de indigeni. Tóte semințele se măsură în Timişóra în pachete micĭ. fie care pachetpórtă firma în limba angleză, germană şi ungară. în faţa esportului neînsemnat ce are ţara nóstră în acele regiuni este un semn îmbucurător, că semințele provenite din Bănat dominézĕ acele piețe şi câştigă paş de paş „lumea ecsotică" pentru semințele nóstre. Mii şi mii de pachete cu semințe de proveniență bănățéscă se resfiră în acele țări depărtate şi contribue esențial la rĕspândirea numelui nostru.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul". Nr. 9 cu următorul sumar: Nemurire, I. Gorun. — Dedicaţie (poesie), St. O. Iosif. — Trudiți (nuvelă), A. Vlahuță. — Din caetul meŭ, Dionis. — În insula Nimfei Calipso, G. Coşbuc. — Am fost cel dintâiŭ. Stroe. — La ţară, A. Vlahuță. — Vis de vară (poesie), I. G. — Rĕspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţându-se banii înainte cel puţin pe ½ an.

„Enciclopedia Română", publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", de *Dr. C. Diaconovich,* prim-secretarul Asociaţiunii. Vol. III. Fasc. XXV. *(Negatoria Actio — Orléans).* Cu o hartă (Oceania).

După un scurt interval de câte-va sĕptĕmâni a apărut un noŭ fascicol al acestei mari publicaţiuni. în care se termină lit. *N.* şi se cuprinde aprópe întrĕga lit. *O.* în total cam 1500 articole.

Publicaţiunea continuă deci cu paşi mari şi în condiţiuni mulțămitóre şi ne dă speranţa de a o vedé terminată încă în decursul acestuĭ an.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiiŭ* şi se primesc numai pentru publicaţiunea întrĕgă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: lei 25.—, resp. 28.50).

Ilie Barbulescu: **Studiĭ slavice la facultatea de litere din Bucuresci**. Note critice contra dlui prof. universitar Ion Bogdan.

G. Tutoveanu: **Albastru**. Bucuresci 1902. preţul 3 lei. Un elegant volum de poesiĭ de 113 paginĭ. Versuri drăguțe, uşor curgĕtóre, carĭ cântă eternul cântec al iubirei

Schematismus dioecesis Iassiensis anno domini 1901 compositus. Din datele cuprinse în acest scurt şematism aflăm că diecesa catolică de Iaşi, în fruntea cu Preasf. Episcop Dominic Jaquet, are 75356 credincioşi. 27 parochiĭ, 50 preoți. Între acestia se află şi păr. Ioan Vancai, preot gr. cat. din Gherla. Mai e un seminar episcopesc. 2 institute de călugărițe, 2 şcoli elementare pentru prunci şi 2 pentru fete, 1 şcólă pentru cantori.

Raportul anual al societăţii „Petru Maior" pe anul admin. 1900—1. o broşură de 49. pag. care dă în liniamente speciali informaţii despre mersul societăţii tinerilor universitari din capitală. Din acest raport apare că societatea a avut 90 membrii ordinari. 2 estraordinari. 35 ordinari şi 39 fundatori. Biblioteca are 2175 opuri 2775 volume. Averea întrĕgă face 12553·38 cor.

Posta „Unirii".

I. S. în *M.* Aşa cum e scrisă, nu o putem publica, ĕr a o îndrepta nu mai avem timp.

P. G. în *R. n.* Mulţumită, va urma, cât ce vom dispune de spaţ.

„Petru Maior", Budapesta. Regretăm, dar nu se póte.

S. Z. în *B.* Vor urma amĕndouĕ.

I. V. în *BP.* Detto.

Am primit şi achităm abonamentele plătite de la:

J. P. Veneţia-de-jos pe sem. 2. 1894, 1895, 1896 şi 1897. *Cig* pe 1900 şi 1901. *Copăcel* pe 1901. *Feneş* (Beiuş) pe 1901 triluniul 4-lea şi 1902 triluniul 1. *Odorheiŭ* pe 1901. Aşteptăm şi de la celalalți, conform promisiunei şi obligămentului. *Glod, Monăŭ, Dr. J. M. Lugoş* pe 1902. *Şimişna* pe 1899 sem. 2. şi până în 1. Sept. 1900. *Band, Bilbor, Gyalár* pe 1901. *Orda-sup.* pe 1898 sem. 1. Binevoiți a îngriji şi de cele alalte, promise în repetite rînduri. *Csegöld* 1901. *Sângeorgiul-de-Câmpie* pe 1900 şi 1901. *Bociŭ* pe 1900. *Bologa, Ciucia, Ciula, Fildul-de-mijloc. Fildul-de-sus, Mărgdŭ, Morlaca* pe 1901. *Retiţa* pe 1899, 1900 şi 1901. *Vişag* pe 1900 şi 1901. *Ghiriş* (Orade) pe întreg 1902. *Blagea* pe 1902 sem. 1.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

„CONSUM“ SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII ÎN BLAȘ.

Convocator.

P. T. Domnii acționarĭ ai societății comerciale pe acții „CONSUM“ se invită cu onóre — în sensul §. 18 din statute — la a X (zecea) adunare generală ordinară, care se va ține la Blaș în 1 Martie n. după ameazĭ la 4 óre în localul „Patriei“.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea adunării și esmiterea alor doĭ membrii pentru supravegherea scrutiniului și verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcțiunei și a comitetului de supravegiare; bilanțul pe anul 1901; și darea absolutorului.
3. Fixarea marcelor de presență pe anul 1902.
4. Alegerea alor 3 membri în direcțiune.
5. Alegerea comitetului de supraveghiere.
6. Eventuale propuneri.

Domnii acționarĭ, carĭ voesc a participa la adunare în persónă saŭ prin plenipotențiat, sînt rugați a-și depune la cassa societății (§. 23) acțiile și documentul cel mult până în 28 Faur la 12 óre.

Blaș, 4 Faur 1902.

Direcțiunea.

(9) 1—1

Onorată adunare generală!

Comitetul de supraveghiere — conformându-se îndatoririlor, ce-ĭ impun statutele, a esaminat de repețite orĭ bilanțele lunarĭ, a scontrat cassa și le-a alăturat cu cărțile de comptabilitate, pe carĭ le-a găsit bine deduse. — S'aŭ visitat magazinele și pivnițele, unde s'a convins despre buna ordine. Acelașĭ comitet esaminând bilanțul de pe anul 1901 îl primește fără nicĭ o observare.

Pe basa raportuluĭ nostru propunem Onor. adunărĭ generalĭ: să binevoițĭ a lua spre știre aprobătóre bilanțul pre 1901; să dațĭ absolutorul direcțiuneĭ precum și comitetuluĭ de supraveghiere.

Blaș la 5 Faur 1901.

Comitetul de supraveghiere.

Contul Bilanțuluĭ.

Active.			Pasive.		
Numĕrar in cassă		981 20	Capital de acțiĭ		77710 —
Debitori	29,985·89		Imprumut		45000 —
Dubiĭ	786·66 =	29199 23	Creditorĭ		49230 73
Mărfuri		127110 95			
Mobilar	5,096·32				
10% amortisare	509·63 =	4586 69			
Cheque		333 42			
Timbre		286 10			
Perdere		9443 14			
		171940 73			171940 73

Contul profitului și perderilor.

Eșite.			Întrate.		
Asigurărĭ		201 52	Din vînzare de mărfurĭ		12929 65
Chirie		1550 —	„ „ „ timbre		101 32
Interese		3443 41	Perdere		9443 14
Spese curente		1848 31			
Fracturĭ și Porto		4094 84			
Dare		1374 10			
Salariĭ		8637 —			
Competință de timbru		28 64			
Dubiĭ		786 66			
Amortisărĭ		509 63			
		22474 11			22474 11

Blaș, din ședința direcțiuneĭ ținută în 4 Februar 1902.

V. Muntean m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Gavril Pop m. p. președinte. **Dr. V. Szmigelski** m. p. **Dr. V. Hossu** m. p. **Domșa** m. p. director.

Hodosiu m. p. **Dr. I. Maniu** m. p. **I. F. Negruțiĭ** m. p. **Dr. A. Pop** m. p. **S. Muntean** m. p.

S'a găsit în ordine:

Membriĭ comitetuluĭ de supraveghiere:

Dr. Isidor Marcu m. p. **Iacob Mureșanu** m. p. **Sofron Stan** m. p. **D. Trifan** m. p. **G. Precup** m. p.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prăvălie românéscă!

EMIL F. TAMAȘ

BLAȘ

Piața lemnelor.

Recomandă On. public, prăvălia sa, cu mărfurĭ de băcănie, coloniale, colorĭ, oleurĭ, bumbăcărĭĭ și mărfurĭ mixte.

Zachăr I-ma raff. Cafea: cuba, ceylon și portorico. Orez: glacé, japan și rangoou. Oleurĭ. Săpun: de toaletă și rufe. Petroleŭ: indigen și american. Bumbăcărĭĭ, Arnicĭ, Bercă etc. etc.

(10) 1—3

Servicĭŭ prompt și conscĭințios!

Mărfurĭ de calitatea cea mai bună!

Prăvălie românéscă!

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanți de curte cos. și reg. pentru materie de mătasă și ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb".

recomandă

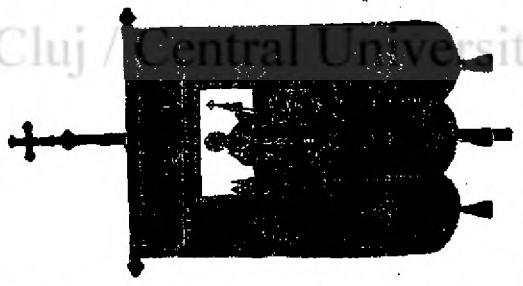

ornatele sacre, pregătite strict după ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, stichariĭ, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandiĭ, plașcanice, baldachine, praporĭ etc. cum și tóte utensiliile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivot, artoclasie, tricheriŭ și dicheriŭ, cădelnițe, candele, sfeșnice, candelabre etc. tóte pregătite solid și cu prețul cel mai ieftin de fabrică.

Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

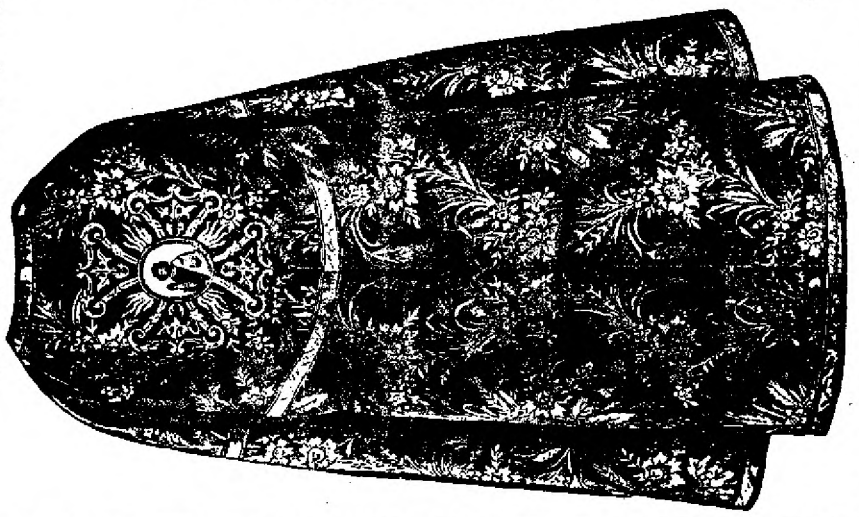

(52) 9—10

Alesandru Gratzel

Comisionar pentru Veneratul Cler catolic

Viena I. am Lugeck Nr. 3.

Recomandă articliĭ sĕĭ speciali:

Tămâiă Aegyptiană din anul 1901.

I. Specia cea mai nobilă, productul ultim, mărgăritare cu mirosul cel mai plăcut un kilo . . . . . fl. 1·48
II. Stropĭ finĭ, mirositorĭ albĭ un kilo . . fl. 1·15
III. Bucățĭ marĭ mirositóre, curate un kilo fl. —·70

Aparatul „Luminei vecinice"

Patent Guillon din Paris.

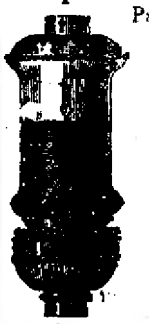

Singur acest Aparat dă o „lumină vecinică" sigură, care arde neîntrerupt de 6—14 orĭ câte 24 óre cu o flacără frumósă liniștită.

Candela pentru oleŭ din sticlă roșie-rubin, vinétă orĭ verde . . . . . fl. 1·20
Fitil-patent pentru un an întreg Nr. 0, 1, 2, 3 orĭ 4 . . . . . fl. 1·40
Acoperemînt aurit . . . . . fl. —·70
Strecurătóre pentru oleŭ cu bumbac . . fl. —·18
Pedestal în reservă din metal . . . . . fl. —·12
Clin de alamă și lemn . . . . . fl. —·60
Suma fl. 4·20
Pe lângă acestea o candelă roșie, vinétă orĭ verde în reservă . . . . . fl. 1·20
1 Sticlă de oleŭ pentru primă folosire . . fl. —·54
1 Lăduție de transport și rambursă . . . fl. —·26

Oleŭ pentru Aparat din 1901.

Oleul meŭ pentru Aparat se pregătesce anume pentru mine din cea mai bună rapiță ungară, și să depune în nisce reservóre anume pregătite câte 6 8 săptĕmânĭ ca oleŭ crud, apoĭ după o patentă duplu rafinat se așĕdă prin o strecurătóre de bumbac în vase, prin ce primesc o fineță estraordinară

Pentru un an întreg.

23 kile de oleŭ pentru Aparat à 54 cr. . fl. 12·42
1 Sticlă impletită pentru 25 litre . . . . fl. 2·10
Transport la gară și rambursă . . . . . fl. —·30
Suma fl. 14·82
Pe lângă acestea o coșarcă pentru transport 50 cr.

Lampe bisericescĭ pompóse

pregătite după desĕmnurile unor artiștĭ academicĭ, fórte frumos și solid lucrate, aurite . . . . . fl. 50·—
Lampe pentru biserică mai marĭ . . . . fl. 90·—
Sfóră pentru lampe din cânepă roșie italiană în o lungime de 10 metri cu 6 globurĭ și ciucurĭ . . . . . fl. 8·80
Aceleași cu ciucurĭ marĭ fórte frumoșĭ . . fl. 9·80

Luminĭ din ceară fină veritabilă

fără amestecarea altor materiĭ 1 kilo fl. 2·75 cu următórele mărimĭ:

1 kilo	à 1	à 2	à 4	à 6	à 8	à 12
	Lumina					
cu lung. cm.	118	96	79	66	56	47
cu gros. cm.	$3^1/_2$	$2^1/_2$	2	$1^1/_2$	$1^1/_2$	$1^1/_2$

Luminĭ bisericescĭ noi excelente

4—10 kile à fl. 1·55 de la 10 kile în sus à fl. 1·50

1 kilo	à 1 buc.	à 2 buc.	à 3 buc.	à 4 buc.		à 6 buc.		à 8 buc.		à 12 buc.		à 16 buc.	
Mărimea:	lungĭ	lungĭ	lungĭ	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte	lungĭ	scurte
cu lungim. de	118	88	80 cm.	72	46	58	44	53	40	47	33	39	25 cm.
cu grosim. de	$3^1/_2$	$2^1/_2$	$2^1/_2$ cm.	2	$2^1/_2$	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	2	$1^1/_2$	1·7 cm.

Sîrmă de ceară sistem francez
pentru aprinderea luminelor, care arde frumos și nu stropesce, în rotile de 5 m. costă fl. —·24

Corn de aprins și stins
din alamă lustruită cu 2 scóbe pentru sîrmă de ceară sistem francez . . . . . fl. 1·20

Sonerie armonică
cu 4 clopoțeĭ în acordul cel mai curat . . fl. 6·—
Cu clopoțeĭ mai marĭ și mai finĭ . . . . fl. 8·—

Cădelniță și navicelă
din argint de china, argințit . . . . . fl. 17·—

Sticluțe de cristal
pentru viu și apă, în formă fórte artistică din cristalul cel mai curat, părechea . . fl. 1·50
Mai marĭ, părechea . . . . . fl. 1·80
Aurite, părechea . . . . . fl. 1·80
Pentru acestea o tasă mare din argint nou fl. 1·80

Afară de obiectele aci înșirate liferez orĭ ce articlu pentru biserici și garantez pentru bunătatea orĭ cărei marfe trimise de mine.

Cu distinsă stimă:

(49) 10—10 **Alesandru Gratzel** m. p.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) 8—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de morte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, sau Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecétóre	.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Mosul	—.60
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinăr. Istoriă în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40
Lira Sionului, sau cântarea sărbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bătrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, sau învățături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mă uita Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafii ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât ciopilite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormintului Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român sau cântări evlaviose pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătenului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. C medie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețător. Tom. I 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.20
Regulî și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Rîsete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sac și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur sau calea către fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datinî de la nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zimbire. Poesii și prosă, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiu. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimii sau vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucî și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținnea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, forte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broșat —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătorea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei.	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	.12
„ 9. Ful O.I. basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dréptă a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, **dramă** în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	.16
„ 4 Pedepsirea vanităței. dramă într'un act	—.20
„ 5. Diserația fără voie. comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul. comedie într'un act.	—.20
„ 7 Otrava femeiască, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	.40
„ 9 Iléna Cosinzéna, presă în 5 acte	.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom I., care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aicî să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. Catalóge să trimit gratis și franco ori și cui. — Vênzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la **Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.**

A apărut în editura „Unirii“:

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, broș. costă numai . . . . . Cor. 1.50

Tom. II. format 8° de 508 pagine, broș costă numai 1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europei, este una dintre cele mai interesante lecturi, instructive și moralisatóre, ce se póte da în mâna ori cărui cetitor, fie de ori care gen și vrîstă.

Într'însul ni-se înfățișéză lumea romană în adevărata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile și pornirile sale, și mai pe sus de tóte, sentimentul acela creștinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admirațiunea față de familia sfîntă și neperitórele tablouri, ce deștéptă în sufletul nostru, țin în continuu înălțuşată atențiunea și emoționéză până la lacrémi.

O carte *într'adevěr bună* pentru ori care familie, și fórte potrivită pentru *bibliotecele parochiali, școlari* și *poporali.*

Prețul, în vederea acopulul, încă este fórte moderat.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1901).

Sosĕsc			***Plécă***		
1. *De către Teiuș:*			1. *Către Teiuș:*		
Tren accelerat.	9·04	dim.	Tren mixt.	12·58	d. a.
„ mixt.	2·26	d. a.	„ accelerat.	7·35	sara
„ personal.	1·02	nóptea	„ personal.	2·23	nóptea
2. *De către Copșa:*			2. *Către Copșa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat.	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt.	6·50	sara	Tren personal.	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 22 Februariŭ 1902. Numĕrul 8.

ACTIVITATEA PARLAMENTARĂ.

(Z.) Este un vechiŭ adevĕr, că cea mai cumplită tirănie e care să esercita sub aparenţa legalităţii.

Întreg trecutul nostru politic, întréga istorie a vieţii nóstre politice în esenţă nu e alt ceva, de cât neîncetata luptă pentru susţinerea naţionalităţii nóstre în puritatea ei în faţa şi în contra puterii de stat, care sub masca legalităţii şi al făţăriteĭ equităţi, neîntrerupt şi pe tóte căile tinde la nimicirea individualităţii nóstre naţionale.

Acest netăgăduit adevĕr este începutul greutăţii lupteĭ nóstre politice, căci dacă sînt marĭ pedecĭ în desvoltarea nóstră greutăţile ce puterea de stat ostilă asisteneĭ nóstre politice le pune zi de zi desvoltăriĭ nóstre apoĭ nu mai micĭ sînt dificultăţile nóstre, interne, carĭ noĭ de noĭ, ni-le creăm chiar în urma confusiuneĭ ce produce împrejurarea că nedreptăţile ce ni se fac să comit tot de una sub aparenţa legalităţii.

Ademenitórele cuvinte de constituţiă, lege, drept, şi dreptate sînt seducătóre şi ceĭ credulĭ uşor devin captivaţi de măreţia principiilor ce esprimă, şi orbiţi de aceste nesciind distinge esenţa de formă, devin însuşi inconscient direct orĭ indirect, aserviţi tendenţelor vedit contrare fiinţeĭ nóstre naţionale.

Acesteĭ confusiĭ cred că-ĭ putem atribui în mare parte şi divergenţa ce mai ales în timpul din urmă tot mai mult lasă la ivélă în opinia publică românéscă, pe tema activităţii, saŭ mai bine zis a pasivităţii parlamentare.

E netăgăduit, că activitatea parlamentară deschide multe căĭ pentru validitarea naţională, dă multe prilegiuri pentru desvoltarea conşciinţii naţionale şi nu mai puţine ocasiuni pentru a face cunoscută dreptatea causeĭ românescĭ, dar a aştepta drept resultat direct imbunătăţirea sorţii poporuluĭ românesc de la întrarea ablegaţilor sĕĭ în parlamentul ungar, este mai mult de cât optimism.

Cuvintele ademenitóre prin carĭ zilnic sîntem chemaţi de cătră detentoriĭ puteriĭ de stat în parlament sînt menite a mări numaĭ confusia între noĭ, ca conseguent trecutuluĭ sub masca legalităţiĭ şi prin recunóscerea „statuluĭ quo," cu conlucrarea nóstră şi maĭ puternic să pótă esercita tirănia insuportabilă.

Evenimentele zilelor ultime ce saŭ desfăşurat cu ocasiunea desbaterilor parlamentare din incidentul votăriĭ budgetuluĭ anual ne dovedesc clar, ca lumina sóreluĭ, că intenţiunea tuturor bărbaţilor de stat aparţinătorĭ raseĭ dominante nu e sanarea rĕuluĭ şi a nedreptăţilor carĭ mai curând saŭ mai târziŭ se vor rĕsbuna, nu e echilibrarea puterilor şi a influinţeĭ popórelor genuine în acésta ţară, ci singur ce doresc eĭ a ajunge prin întrarea nóstră în parlament, e că formele prin carĭ e astupată şi amuţită dreptatea, să fie prin noĭ înşiine ridicată la nimbul comuneĭ susţinerĭ şi consimţirĭ.

Faptul că întreg poporul român s'a desfăcut de puterea legislativă a ţăriĭ, e o negaţiune eclatantă şi reservaţiune de drept faţă de instituţiunile ce şovinismul cutropitor le-a învestit cu putere esecutivă fără noĭ şi în contra nóstră.

Împrejurarea că în contra voinţiĭ poporuluĭ român sînt de fapt câţi-va românĭ în parlamentul ungar, nu schimbă absolut nimic în esenţă, cea ce adeveresce mai bine împrejurarea că presenţa lor nicĭ eĭ nu o consideră şi nu o simt, dar simt fórte bine lipsa nóstră căci alt fel nu ar cânta mereŭ cântecul ademeniriĭ.

Esenţa e. că instituţiunile de drept, legile şi tóte ordonanţele ce de la puterea legislativă purced şi în mâna puteriĭ esecutive se concentrează, nu sînt trup din trupul nostru, nu voinţă şi gând susţinute de sufletul şi inima nóstră. Trăim sub puterea lor, dar fără ele. Străine sînt ele de noĭ şi străinĭ noĭ de ele.

Netăgăduit. că de presinte rassa dominantă se simte bine, dar bine ştiŭ eĭ şi bine ştim noĭ, că puterea legilor nu în litera mórtă nicĭ în puterea temporală a esecutiveĭ culminésă, ci în consentimentul cetăţenilor pentru carĭ s'aŭ adus. Lipsa conlucrăriĭ nóstre şi a consentimentuluĭ nostru decĭ, e germinele prăbuşiriĭ lor.

*

Nu e intenţiunea nóstră a milita prin aceste consideraţiunĭ pentru pasivitate în contra activităţiĭ parlamentare, căci acésta făcând în principiŭ considerând lucrul póte în contra vederilor nóstre am lucra. Intenţiunea ni-e a arăta invederit duplicitatea politicianilor adversarĭ, când doresc a ajunge ademenindu-ne, şi strălucirea formeĭ prin conlucrarea nóstră, şi şi esenţa folositóre lor prin continuarea mai departe a politiceĭ de esterminare a tot ce nu e maghiar.

Zilnic audim cuvêntul lor chemător se mergem în parlament, căcĭ acolo spunêndu-ne durerile se vor asculta şi ranele se vor vindeca.

Bun prilej de a se înţelepţi aŭ fost desbaterile ultime din parlament pentru ceĭ credulĭ. Aŭ putut învĕţa dacă aŭ voit, că politicanii maghiarĭ nicĭ măcar a asculta nu aŭ poftă durerile nóstre, cu atât mai puţin a-le sana. . .

S'aŭ găsit acuma doĭ dintre representanţiĭ naţionalităţilor, sasul Lindner şi slovacul Wesselovszky, carĭ şi-aŭ luat curagiul să desfăşure fórte cruţător, în colorĭ palide durerile connaţionalilor lor.

Nu consider scenele ce aŭ urmat cuvintelor neplăcute şoviniştilor, căcĭ pasiunile singuraticilor fie acele chiar şi generale nu voesc a-le atribui fără multă vorbă sistemuluĭ.

Cea ce însă cu drept cuvênt se póte atribui principiuluĭ de guvernare şi întreg aparatuluĭ oficios, ce adânc póte şi trebue să revólte pe orĭ care cugetător, e ţinută presidentuluĭ cameriĭ de deputaţĭ. care disconsiderând în orbia sa şovinistă tóte principiile parlamentare, tóte drepturile şi innumitatea deputaţilor, ca drept oficiósă desmintire a ademenirilor zilnice a oprit pe oratorĭ cu vorba, că cea ce spun e agitaţiă şi nu sufere ca în parlamentul maghiar să se facă agitaţiunĭ naţionaliste.

E fără păreche în istoria parlamentelor acésta procedură, care denotă cea mai teribilă tirănie pe lângă forme constituţionale şi deopotrivă prea puţină consciinţă a representanţilor naţionalităţilor, carĭ fără vorbă şi fără energică remonstare aŭ suferit acésta pată pe întreg sistemul parlamentar.

Sîntem adeca învitaţi să întrăm în parlament ca să ne spunem durerile, ér când am urmat învităriĭ dând putere prin presenţa nóstră formeĭ, ni-e înfundată gura în mod brutal şi illegal. Se póte cugeta o mai mare tirănie şi duplicitate?

Puternicul imperiŭ german care fără preget a abandonat, principiul „statuluĭ de drept" şi-a inaugurat fără şovăire principiul „statuluĭ naţional," în parlamentul sĕŭ sub sfinţenia libertăţii

cuvêntuluĭ a suferit să curgă cuvintele de durere a nenorociților poloni — ér puterea statuluĭ maghiar a celuĭ cu „drept, lege și dreptate“ a oprit și modestul cuvênt tînguitor și aprópe cerșitor a nefericituluĭ popor slovac!

Vĕzând aceste bine să ne tragem sama când de activitatea parlamentară vorbim, bine se socotim greutățile ce ne aștéptă în lupta parlamentară și bine să cumpenim puterile de carĭ dispunem.

Tóte favorurile ce lupta parlamentară ni le póte oferi pot deveni ușor ilusorice în fața unuĭ sistem atât de inimic tendințelor nóstre, dacă nu dispunem de acea putere intelectuală și morală, de acea voință și consciință națională, care cutropitor să se pótă revolta și puternic manifesta în fața atacurilor ce din loc oficios prevestit se vor îndrepta în contra dreptățiĭ și libertățiĭ.

O pasivitate démnă ni se presintă maĭ favorabilă de cât o activitate cerșitóre, lipsită de puterea remonstrăriĭ.

Iubileul Papeĭ Leo XIII.

Capul suprem al bisericiĭ catolice, din îndurarea luĭ Dumnezeŭ a trecut zilele acestea în anul iubilar. La 20 Faur n. se începe al 25 an de când Leo XIII conduce cu tărie destinele bisericiĭ luĭ Isus Christos, cârmuind cu brațe vânjóse naia pe învăluitele valurĭ ale măriĭ acesteĭ lumĭ.

Cuvine-se ca să trecem în o scurtă revistă activitatea acestuĭ Pontifice, să presintăm cetitorilor nostri câteva momente din viața luĭ, spre a deștepta în pepturile tuturor o sinceră admirațiune pentru înțelepciunea și multa purtare de grije cu care fundatorul bisericiĭ catolice se pórtă față cu vicarul sĕŭ.

Notițele publicate aicĭ le împrumutăm după revista franceză: „Messager du Creur de Marie.“

Conclavele adunate în capela sixtină în ziua de 19 Februar 1878 spre a alege pe urmașul Papeĭ Piŭ al IX-lea, aŭ rĕmas uimite, vĕdĕnd îndată la primul scrutiniŭ, că ĭese un nume, care singur ordină în jurul sĕŭ 25 voturĭ, până când cel maĭ distins dintre ceialalțĭ candidațĭ n'a obținut, de cât șepte. Candidatul care la primul pas a fost atât de distins era Cardinalul camerar Ioachim Pecci, Archiepiscopul Perugieĭ. La al doilea scrutiniŭ a aceleiași zi, acésta sumă a maĭ crescut cu 3 voturĭ și Cardinalul Pecci avea 28 vóturĭ. Dînsul avea oficiul de a însemna voturile. Înainte de acest scrutiniŭ atât de semnificativ péna la căduț din mână și a început a vĕrsa lacrimĭ fierbințĭ. A încercat a face observărĭ modeste, că acésta alegere e greșită la ce i-a replicat un Cardinal francez:

„Despre acésta nu Eminența-Vóstră sînteți chemați a judeca. Dumnezeŭ vĕ cunósce și asta e de ajuns, lăsați să fie voia sa.“

„Dumnezeŭ scie cine să fie Papă.“

Ĕtă, că la 20 Februar 1902 saŭ împlinit 25 anĭ aĭ Pontificatuluĭ aceluia pe care l'a ales Dumnezeŭ.

Așadar Părintele creștinismuluĭ a împlinit un pătrar de veac de domnie pe cât de fecundă, pe atât de gloriósă!

Papa făcĕtor de pace, Papa rĕspânditor de lumină și sciință, Papa triumfător și cuceritor. Papa s. Inimĭ aluĭ Christos al s. Rosar Leo XIII-lea este acela, în care sînt concentrate tóte aceste într'un mod atât de ales.

Papa făcĕtor de pace. „Noĭ am putut vedé că întradevĕr la guvern s'a arăta o atracțiune continuă față de Roma papală.“ Scrie Myr Baunard. Prusia, Germania luĭ Falk și Bismark aŭ lăsat să li-să ĭeie din mânĭ armele „luptelĭ culturale;“ Anglia binecuvîntă mâna, care a deslegat în mod pacific cestiunea agrară atât de înfricoșată, care a produs în Irlandia un foc încet arzĕtor, dar înfiorător; Elveția a fost silită a primi înapoĭ pe Episcopiĭ sĕĭ esilați și a da cantónelor libertatea învĕțămîntuluĭ primar. În Rusia Papa a obținut de la țar facultatea de a face să înceteze negligința îndelungată față de biserica polonă și de a avé un representant oficios la curtea aceluia. În Spania a făcut pace între Alfonsiști și Carliști, în Belgia între liberali și catholicĭ; trebue decĭ să recunóscem că Luĭ sînt a-se atribui înaintarea sciințelor, liniștea popórĕlor și succesele altor afaceri.

Papa respânditor de lumină. În mijlocul întunereculuĭ, continuă Curierul, unde să sbuciumă adevĕrul sdrobit de valurile scepticismuluĭ contimporan, în fața stâncilor, de carĭ corabia depărtată a societățiĭ amenințate în tot momentul póte fi întunecată; Leo XIII este acela care stând pe țĕrmure a făcut să trălucéscă în nóptea întunecósă lumina adevĕrului religios și social. Va fi de ajuns, dacă spre convingere vom aminti

FEUILLETON.

ICÓNE.

Categoriĭ.

Când scriŭ titiul de maĭ sus, să nu credĭ, dragă cetitorule, că m'am gândit la categoriile luĭ Aristotel. Cu atât maĭ puțin m'am gândit la Kant.

Alte categoriĭ îmĭ trec prin minte, nu de ordin metafisic, ci cu totul de altă natură.

E vorbă de categoriile, în carĭ s'ar putea classa seminariștiĭ.

Nu din punct de vedere național, nicĭ din cel al deosebiriĭ de cursurĭ, ci din un punct de vedere maĭ general, din cel al pietățiĭ.

Locul de onóre îl ocupă fără îndoială *asceții*. Când subliniez cuvîntul acesta, îmĭ ieaŭ țigareta din gură, mĕ ridic de pe scaun și fac o adîncă închinăciune în cinstea acestor cucernicĭ muceniciĭ, și în gândul meŭ mĕ închin încă odată celuĭ maĭ cucernic dintre toțĭ muceniciĭ: sfinției sale Părintelui Traian Valeriŭ.

Nu de alta, dar Românĭ țineaŭ de regulă, calea mijlocie în cele ale pietățiĭ, de aceea de câte orĭ se ridica vre unul la un nivel maĭ înalt, rĕutăcioșiĭ aveaŭ tot de una la dispositie cuvintele: „tocmaĭ bine, și așa noĭ Românĭ nu aveam nicĭ un sfînt, să sperăm, că o să avem unul.“ . . .

„Ascetiĭ“ acestia eraŭ băieți fórte bunĭ, că păreaŭ a nicĭ nu trăi de cât cu trupul pe lumea asta. Veĭnic îĭ vedeaĭ în capelă rugându-se, de regulă nu eraŭ fumătorĭ, iar cât pentru cunostințele lor de lume, eraŭ așa de neștiutorĭ și de naivĭ în cât fórte multe din frumósele *naive* s'ar putea ascunde dinaintea lor. . .

Crescuțĭ de la 14—15 anĭ tot prin seminare, între eĭ și lumea din afară se ridicase o barieră maĭ înaltă ca zidul din poveste, când Fĕt-frumos aruncă în urmă-ĭ cutea fermecată. . . Nimic din noroiul vieții nu ajungea la eĭ și dacă totuși ajungea ceva, eĭ știeaŭ tot de una să afle partea frumósă a lucruluĭ, să scótă din cel maĭ ticălos om un grăunte de moralitate, contemplând totul prin prisma luminósă a individualităților lor. Viața de tóte zilele era pentru eĭ un fel de vis, lumea contemplativă îĭ atragea cu magică putere, după cum luna atrage apa măriĭ.

Acestĭ copiĭ bunĭ eraŭ de o potrivă prietinĭ tuturora, și dacă cineva îĭ supera, te pomeniaĭ, că de la un sfert de óră veniaŭ și *eĭ* înșiĭ cereaŭ ĭertare.

Îĭ iubeam, dar acésta iubire nu eschidea sechirările, cărora bieții ascheți eraŭ espuși ipso facto. Căcĭ și eraŭ așa de stîngaci și de zăpăciți, încât nu te puteaĭ stăpâni, să nu rizĭ de eĭ, când cercaŭ să se amestece și eĭ în viața maĭ puțin ascetică a celor alalțĭ. La zile marĭ îĭ vedeaĭ venind în fumător. Abia înșiĭ puneaŭ piciorul în sală și se pornea un Aaaaa. . . . de tóte părțile. Se punea la vre-o masă unde se juca șah, și cum urmăria cu atențiune jocul, se pomenește, că face vre-o observare. Amîndoĭ se descarcă în capul luĭ. „Ce te ocoșeștĭ? Nu știĭ, că nu-ĭ permis să vorbești în joc?“ Și el trece la altă masă și ascultă „viturile“ zîmbind cu același zîmbet cumpenit și la viturile maĭ slabe, când nimenĭ nu zîmbea. Și dacă îl punea pĕcatele să spună și el ceva, numaĭ de cât se aflaŭ doĭ-treĭ, pre să dea alt sens cuvintelor luĭ. El se : ește, se apĕra, în urmă zăpăcit, spune cum a înțeles el cuvintele, fără ca cineva să-l crédă, deși știeaŭ cu toțiĭ, că spune adevĕrul.

Și apoĭ și eraŭ cu „iech“ omeniĭ ăstia, când se încurcaŭ în glume. De câte orĭ era un ascet la mijloc, tot de una lucrul succedea anapoda, descărcându-se, de sine înțeles în capul luĭ.

Eram vre-o câțiva în grădină și ne băteam cu zăpadă. Vine un Croat și se uită la noĭ zîmbind. Era un băiat bun și modest; eŭ cred că numaĭ din modestie a murit bietul așa de tinĕr. . . Îșĭ pune unul ochi pe el, și-l ieia la țintă. După el! Îĭ vĕd și acum, cum zîmbea, cercând să evite glónțele de zăpadă. De odată îl ieia și pe el în stăpânire pofta de brușit, aruncă un bruș. . . Ce credeți că ne-a nimerit pe careva? A nimerit bietul drept în geamul căseĭ vecine și la spart. Ne prăpădeam de ris în vreme ce el, spăriat, dă să fugă. A unde apare în geamul spart un cap de femeie și începe la înjurăturĭ de cele ungurești. Bietul croat, care știea abia dóuĕ treĭ vorbe ungurești, da să repareze greșala, spunĕnd că o să plătéscă geamul, repetînd într'una femeiĭ, care nu-l maĭ slăbia din înjurăturĭ:

— Fizetni . . . fizetni . . .

Altă-dată, pe când tocmaĭ ne așteptam să între profesorul, ne pomenim cu o d-șoră în sală. Am rĕmas ca trăsniți. Înainte cu treĭ anĭ, coconițele la universitate aveaŭ farmecul noutățiĭ; azĭ nu-l maĭ aŭ . . . Și ce credeți, că coconița aceea drăguță s'a așezat dór lângă vre unul din noĭ? Așĭ! S'a dus de-a dreptul în banca primă la singurul ascet ce esista în cursul nost.

— Permis?

— O, mĕ rog. . . .

Și bietul ascet se roșeste, și ca să-ĭ facă loc, se așéza în capul celalalt al băncii.

titlurile epistolelor apostolice: „Căsătoria şi instituţiunea divină a familiei;“ „Statul, drepturile şi datorinţete aceluia;“ „Francmasonii şi societăţile secrete:“ „Constituţiunea soc. creştine;“ „Întrebuinţarea libertăţii şi abusul aceleia;“ „Apostolatul sclavismul. Condiţiunea lucrătorilor“ etc. O stea strălucitóre pe emblema pontificală; întradevĕr Dumnezeŭ a luminat firmamentul bisericei: Lumen in coelo.

Papa educator. Sciinţa înaltă să părea, că înclină sub sarcina grea a sistemului naţionalist, Leon XIII. a restabilito, punêndu-o din noŭ pe basele solide a le scolasticismului s. Toma de Aquino. Acésta este obiectul encyclicei „Aeterni Patris“ din 4 Maiŭ 1879; un an mai târziŭ (4 Aug. 1880) apare „Breve.“ prin care doctorul angelic e numit: Patronul tuturor şcolilor cat. din lume. Cât de însemnat a fost acest act poporal! — Acésta e un eveniment pentru catolicism, fără îndoială estraordinar, ma pentru întréga lume intelectuala“ — scria s. Ilariŭ Barthelémy, unui amic al sĕŭ. „Întradevĕr nu o ţineaŭ vrednică nicĭ de numele de filosofie; şi acum un Papă luminat o readuce la demnitatea-i veche. Ea vine din loc înalt, trebue decĭ să sperăm, că va avé viaţă.“

Deja Leon XIII. a aşezat sciinţa cat. pe basă de cercetări istorice, deschidênd scrutarea renumitelor archive din Vatica, unde să află grămădite comorile alor trei vécurĭ trecute. (Ep. dt. 9 Sept. 1878.)

Atâta nu era destul. În an. 1883 Leon XIII. institue o comisiune istorică, din cardinali şi consilierĭ, cu scop de a înaita studiul istoric în Italia; în an. următor (5 Maiŭ 1884) înfiinţază în Vatican o şcólă paleografică şi critică, cu scop de a oferi clerului tinĕr ocasiunea de a să perfectiona în metodul scientific şi a să deprinde în adevĕrata critică.

După aceste urmă studiul biblic a cărui promovare grabnică zăcea la inima s. Părinte, prescriind spre acest scop modul şi regulele necesare.

Acestei îngrijirĭ are să-şĭ mulţuméscă esistinţa şcóla superióră, Seminarul roman, în care avé să între clerul tinĕr, după absolvarea studiilor filosofice şi teologice, ca în decursul unui an să studieze literatura înaltă (Ep. „Plane quidem intelligis dt. 20 Maiŭ 1885.“

Papa învingător şi cuceritor. Leon XIII. este acela, care a dat ordin cardinalului Lavigerie de a predica o nóuă cruciată pentru ştergerea sclavismului african; el este acela, care îndemnă la reîntórcere biserica răsăriténă de atâta timp despărţită: pe Armenĭ, Bulgarĭ, Copţi, Abesinĭ între carĭ se observă deja o mişcare de reîntórcere în sinul bisericei romane — a mamei comune! El este, care a rechemat părintesce la unitatea credinţei pe Englezii îngâmfaţi, care apel aceia l'aŭ primit cu bunăvoinţă; el este care a lăţit şi întărit prestigiul bisericei cat. şi în Statele-unite, care va pute zice cu Grecoriŭ XVI. ba póte cu mult mai îndreptăţit: „Eŭ în nicĭ o parte a lumei nu-s Papă, ca în America.;“ el este acela, care a făcut să înflorésca creştinismul aprópe stâns în Orietul depărtat, a restabilit ierarchia bisericéscă în India şi Iaponia, a înmulţit numĕrul credincioşilor în Australia; a respândit în fine prin misionariĭ sĕĭ energicĭ lumina credinţei în Africa centrală, ce zăcea în întunerecul cras al idololatriei.

Papa s. Inimi si a Rosarului. Ce n'a făcut Leon XIII. pentru promovarea cultului s. Inimi şi a devotaţiunei s. Rosar în întréga lumea?! Consacrarea neamului omenesc Inimei divine a lui Isus; Apostolatul rugăciunei, ale cărui întenţiuni de 25 ani continu le binecuvînta şi pe care l'a provĕdut cu atâtea statute; Societatea principală „Montmantre.“ pe care a distins-o cu marĭ favoruri; Oficiul mic şi Scapularul s. Inimi, pe care l'a aprobat şi recomandat societăţilor pii; „Regina s. Rosar“ ale cărei binefacerĭ, cult generositătĭ le preamăresce în fie care an; în fine, ca să tăcem de alte biserici a Prea C. V. Marie, „Dómna nóstră de la Lourdes.“ pe care o îngrămădesce de vrivilegii şi favoruri

Câte vorbirĭ, câte Breve, câte Encyclice pentru înaintarer şi lăţirea în tótă lumea creştină iubirei faţă de Maria şi Fiul seŭ dumnezeesc!

Câţi fericiţi, câţi sânţi dătoresc Papei Leon XIII. venerarea lor la s. altar!

II.

Leon XIII şi Ordurile călugăresci. Unul dintre meritele frumósĕ ale fericitului nostru Papă şi Părinte, de fie care catolic recunoscut, „este fără îndoială întrevenirea lui energică în interesul Ordurilor religióse.“ Credem, că vom face plăcere cetitorilor nostri, înşirând în formă de catechism instrucţiunile sale. Nu va fi de prisos a lua în mână catechismul, cu atât mai vêrtos, după ce Papa însu-şi e catechetul şi acum mai ales, când sectatoriĭ străinĭ mai mult, ca nicĭ când, batjocoresc şi strigă-n gura mare, pretindênd nimicirea totală a ordurilor religióse.

„Aceste oruri îşĭ aŭ origieea si dreptul de esistinţă de la sfaturile evangelice sublime, ce lea adresat Mântuitorul — pentru tóte timpurile — acelora, carĭ voiesc a tinde spre perfecţiunea creştină.“ (Ep. către card. Richard.)

„Ele aŭ făcut serviţiŭ nespus de marĭ nu numai bisericei ci si societăţii civile. Nicĭ activitatea lor, nicĭ iubirea faţă de deaprópele, n'aŭ scăzut în ziile nóstre. Binele cel fac, pune în uimire pe tótă lumea şi vêrtuţile lor strălucesc cu atâta putere, încât nicĭ un fei de atac şi acusă nu le-aŭ putut întuneca.“ (Ibid.)

Spre apărarea, întărirea şi înflorirea acestor orduri, Papa Leon XIII. a lucrat cu mult zĕl şi energie şi mai ales în timpul din unmă, în contra legei de extirpare a Congregaţiunilor din Francia, arătând că acésta e: o ne ecunoscinţă nespus de mare;“ „atentat în contra libertăţii bisericei;“ „despoiarea bisericei de apostoli dovotaţi;“ că „măsurile luate în contra acestora sînt şi mai nedrepte şi mai odióse, de óre ce în acelaşi moment cu totul altmintrelea tractézĕ cu alte societăţi (Fracmasonii.)

După întroducerea acestei legi volnice, Prea fericitul Părinte zice între altele: „Aceste sînt zile de grea încercare;“ Aceste atacurĭ grele ne causază adâncă durere;“ „S. biserică suspină, căci pe neaşteptate să simte scurtată în drepturile sale şi împiedecată în activitate.“ „Noĭ v'am apărat causa — după cât nea fost cu putinţă — în numele religiunei, dreptăţii şi civilisaţiunei.“

Şi ca să-i încurageze şi mângâie, le scrie: Cu voi este Vicarul lui Isus Christos; cu voi este întréga lume catolică, care Vĕ însoţesce cu dragoste, respect şi recunoscinţă. Cel ce atentézĕ în contra preoţilor şi a călugărilor, atentézĕ în contra luminei ochilor sĕi.“

Aceste sînt pe scurt, faptele măreţe ale marelui Pontifice, care conduce destinele s. bisericĭ şi care de 25 anĭ, asemenea unui stâlp puternic cârmuesce printre atâtea valurĭ şi vigeliĭ naia s. Petru.

Să serbăm decĭ iubileul papal cu iubire şi necunoscinţă, strigând cu un evlavios scriitor:

„Fiĭ bisericei catolice, veniţi să ne unim în cântecul de laudă, ce nu preste mult să va indrepta spre divinul Păstor, din tóte părţile lumei catolice; într'un cântec de rugăciunĭ, mai pe sus de tóte, care să înalţă spre Cer pentru Dînsul:

Oremus pro Pontifice nostro Leone.

Ca Dumnezeŭ să-l păzască şi să-i întineréscă viaţa sub frumósa cununĕ de păr alb: Dominus conservet eum et vivificet eum!

Ca să-i deie mai pre sus de tóte ajutor de a realisa între fiĭ unirea în supunere şi dragoste, ce atât de ferbinte doresce şi ceea ce ar fi fericirea supremă a inimei nobile: Et beatum faciat in terra!

Ca în fine să-l apere Dumnezeŭ de intrigele perfile şi atacurile înverşunate ale duşmanilor, carĭ nicĭ pe un moment nu încetézĕ a-l infesta: Ot non tradat eum in animam inimicorum eius!

Trad. de ***Ic.***

Înzădar! O lună întrégă nu l'am mai slăbit din şicanărĭ.

— De ce te-aĭ pus tu tocmai în capĕtul celalalt? Ca s'o vezĭ mai bine? Şi ce aveai să-ĭ zimbeştĭ?

— Eŭ? Am zimbit? . .

— De sigur. . . . Apoĭ ce cochetărie-ĭ asta? De ce ĭ-aĭ ridicat batista? . .

— Apoĭ, dacă ĭ-a căzut. . . .

— Vezĭ bine. Nu te puteai preface că n'aĭ observat? Trebuia să fiĭ aşa de complesant? Nu-ĭ vorbă, era frumuşică. . . .

Asceţiĭ de felul celor descrişĭ eraŭ elita seminarului — „rari nantes.“

În urma lor, ca o umbră veniaŭ *fariseiĭ*.

Şi chiar în urmă elementul *democratic* — ómenĭ de aĭ nostri — carĭ eraŭ dădătorĭ de ton în tóte acţiunile clericilor. Eĭ hotăriaŭ unde să mergem la plimbare, când să fie musică după cină. . . Eraŭ atot puternicĭ înaintea clericilor tocmaĭ prin faptul că nu sînt favorizaţi de superiorĭ, nicĭ n'aŭ aspiraţiunĭ la odiósa glorie de „ductor“ . . . . Românii — onóre, de treĭ orĭ onóre escepţiunilor — aparţineaŭ elementului din urmă, acésta din motivul binepriceput al părintelui Alexandru din Sân-Mărtin› „Mĕ! din Român nu facĭ tu nicĭ odată păpistaş.“ . .

Punêndu alăturea aceste treĭ elemente aflu, că *asceţiĭ* sînt bunĭ, dar şi vor să apară de atarĭ; *fariseiĭ* vor se apară maĭ bunĭ de cum sînt în realitate; iar *democraţiĭ*, deşi în fond pot să fie chiar aşa de bunĭ ca asceţiĭ, ţin să apară maĭ rĕĭ de cum sînt aievea.

De aceia mĕ închin până la pămînt înaintea celor dintâĭ, îĭ despreţuesc pe ceĭ de al doilea, şi îĭ *iubesc* pe ceĭ din urmă.

Simin.

Proselitismul la Beiuș. — „Tribuna poporului“ în nrl de la 11 crt. se năpustesce cu furie contra profes. Cupariŭ de la Beiuș, pentru că, ar fi îndemnat pe un student să se facă unit. Și folosesce prilejul, ca în acelaș timp să lovéscă în greco-catolicii de acolo, deși de abia cu câți-va numerĭ mai înainte îĭ ridicase pe Beiușeni în slavă. Dar inconsecuența acésta nu bate la ochĭ. E cunoscut tuturor că colegiĭ de la Arad aŭ acéstă frumósă însușire.

Ceea ce ne-a atins era gramdomania cu care pe o colónă și jumĕtate de cicero, ortodoxiĭ de la Arad loveaŭ în prof. Cupariŭ, în greco catolicĭ; eraŭ frasele bombastice și vorbele sforăitóre: nechibzuit, urgisit, înjosire, scârbóză cutezanță, *venetic* (subtras, de ce?) și altele, și ne îngroziam de amenințarea că, dacă superioritățile școlare nu-ĭ vor dicta pedépsa meritată (prof. Cupariŭ) societatea românéscă insultată se va îngriji să-l pună la locul sĕŭ, care abuséză de *bunăvoința și toleranța lor* (?!! ariciul și sobolul) și care ca venetic, umblă să învrăjbéscă pe fraților de aceiași limbă. . . . Ne treceaŭ sudorĭ de fricĭ, când ne gândeam la bietul Cupariŭ.

Dar corespondentul nostru beiușan ne-a readus liniscea, ce ne fugise și a limpedit înnoratul cer, ce începuse a se întinde de asupra capului nostru.

Să-l dăm cuvîntul:

În Nrul 20 al „Tribunei Poporului“ din Arad „un român“ să năpustesce asupra gr. caolicilor din Beiuș, mai vîrtos în contra prof. R. Cupariŭ, pe motivul că un student de cl. VII F. Gheleșan originar din Lugoș a trecut la gr. cat. Pe cum însuș băiatul în mai multe rînduri și la mai mulțĭ a declarat, că dorința mameĭ sale (gr. catolică) a fost, ca fiul eĭ să trécă la religiunea strămoșilor sĕĭ, și pe lângă convingerea sa l'a mai îndemnat și dorul de a repara „greșala“ tatălui sĕŭ, care părăsind religiunea gr. cat. trecuse la orientalĭ. (dl dr. Popovicĭ ér s'a fi turburat amar).

Corespondentul ziarului din Arad așa presentéză lucrul, ca și cum de frica studiului religiuneĭ și pentru calculul insuficient primit din religie ar fi trecut, pe când numitul tinĕr a dat declarație catichetului gr. oriental. N. Diamandi, că el din convingere și la dorința mameĭ sale trece la biserica gr. cat. Pentru de a face acest pas conform recerințelor, a cerut sfatul prof R. Cupariŭ, care ĭ-a spus procedura și când la rogat să-ĭ fie martor la declarația oficiósă, acela l'a și însoțit în amîndónĕ rîndurile.

Cine cunósce canónele și regulamentele nóstre, scie, că o ast fel de rugare, fără de a comite un grav pĕcat nu se póte refusa. Atîta e tot, ce a făcut R. Cupariŭ și orĭ și care dintre profesorĭ trebuia să facă și dacă era vorba, ca un gr. cat. să defecționeze, sînt convins că nicĭ corespondentul nu făcea alt feliŭ. Dar asta-ĭ altă căciulă.

Fie convins atît corespondentul, cât și aceĭ frați gr. orient. din Beiuș și jur, despre carĭ zice că sînt consternați și în mare agitație, pentru purtarea profesorului R. Cupariŭ, că el numaĭ o sfîntă datorință și-a împlinit și că desaprobarea din partea „maturilor“ sĕĭ colegĭ este o fantasie, ce nicĭ o basă nu are.

Să judece on. public cine turbură pacea dintre frați?

Pân'aicĭ corespondentul nostru, noĭ nu mai adaugem nimic. Colegiĭ de la Arad în zădar și-aŭ cheltuit bogăția de frase, se pare, că nime nu-ĭ mai ascultă.

„Oláh gazság.“ — Sub acest titiu gentil fițuica „Székelység“ din M. Oșorheiŭ publică în nrl 25 din a. c. o scire alarmată, cu vĕdită rĕutate și tendință de a ațința pe Magiarĭ contra bieților români din Băla.

Étă ce scrie fóia sĕcuiască: În comuna Băla locuesc și 16 familiĭ de magiarĭ, pe carĭ conlocuitoriĭ valahĭ vreaŭ cu orĭ ce preț să-ĭ valachiseze, orĭ eventual să ieĭe lumea în cap. Cum în calea poporului lor sta învĕțătorul reformat Simon József și cum asupra lui n'aŭ făcut nicĭ un efect intimidările de tot felĭul, aŭ mers la el într'o nópte pe la 12 óre și sculându-l din somn aŭ început a ridica sub ochiĭ lui furcile, de carĭ aveaŭ să-l acețe. Planul însă n'a succes, dar bietul învĕțător s'a îmbolnăvit greŭ de aŭ trebuit să'l ducă la spitalul din Vașarheiŭ.

Se înțelege că se face apel la forurile judecătorescĭ spre a feri pe magiarĭ de timpurile lui Horea și Cloșca etc. etc.

Tot lucrul e o scornitură infamă. Avem la mână un atestat oficios dat de comuna politică Băla și subscris de jude, notariul cercual și preotul reformat — toțĭ treĭ magiarĭ care spune, că numitul învĕțător e un alcoolist, care și-a perdut mintea prin bentură și pentru aceea a și fost scos din post. A publicat articolul acesta, pentru că a crezut că în chipul acesta își va face reclamă.

Étă de ce mijlóce să folosesc compatrioții nostri și cum cred să aducă bunaînțelegerea și pacea în țară. Ziaristica magiară n'ar strica să mai cumpenéscă celea ce scrie.

Corespondințe.

Masa studenților din Blaș.

— 17 Faur 1902.

În zilele trecute am cetit prin foĭ, că Dl Dr. Alesandru Pop, medic archidiecesan în Blaș, în loc de corône eterne pe mormîntul iubiților sĕĭ reposați, a depus la Cassa centrală archidiecesană suma de 60 corône, cu menirea, ca aceea să fie începutul unuĭ fond la masa studenților săracĭ de la gimnasiul din Blaș.

Idea acésta o nutriam de mult și cu atât ni-a fost mai mare bucuria, când am vĕzut'o întrupată în faptă. Nicăirĭ dóră și la nice o școlă românéscă din țară nu este o aglomerație mai mare de școlarĭ sărac ca în Blaș, și prin urmare îngrigirea de a-le ușora subsistința acestora pe un teren cât mai estins, este un ce de dorit.

Adevĕrat că Archiereiĭ nostri de pie memorie, de la întemeiarea școlelor s'aŭ îngrigit ca tineriĭ, carĭ le frecuentéză să fie ajutoraț în câtva și în subsistința lor. Așa Petru Pavel Aron sub care în anul 1754 s'aŭ deschis acestea școlĭ, și carĭ chiar atunci eraŭ cercetate de peste 300 elevĭ, îĭ provedea ne acestia cu pâne și la praznice și cu fiertură. [1]) Episcopul Ioan Bob a pus basă beneficiului de pâne, care esistă și astăzĭ. Mitropolitul Vancea a întemeiat internatele de băeți și fetițe și tot la îngrigirea archiereilor Seminarul teologic archidiecesan a fost o adevĕrată masă pentru studenții sărac, căcĭ acolo tot de una s'a fiert mai mult, ca pe lângă alumniĭ seminariali să pótă fi împărtășiți și studenții lipsiți.

Mare este, fórte mare numĕrul acelor bărbați distinși de ai nostri de astăzi, carĭ într'acest mod și-aŭ făcut studiile și aŭ absolvat scolile din Blaș. Pânea căpĕtată și cu zama bună-rea cum era, alina fómea și tinĕrul sĕtos de studiŭ, dar lipsit îșĭ continua calea înainte, chiar așa ca și ceĭ îmbuibați cu dulcețurĭ.

Cum stăm însă astăzĭ? Instituțiunile umanitare de mai înainte esistă și astăzĭ dar împregiurările sînt în câtva schimbate. Conglomerarea de tineri studioși în Blaș astăzĭ este cu mult mai mare. Seminariul nu-ĭ póte provede pe toți cu fiertură. Mai adaugem împregiurarea, că lumea s'a mândrit și luxul e mare. Studentul de III—IV cl. gimn. e cu orologiŭ, cameșă întărită și cu ghete, și prin urmare de cât să mérgă cu olicica la Seminar mai bine șicanéză în continuŭ pe sermanii părinți ca sa-ĭ trimită de acasă, carĭ apoĭ după un an doĭ vezind cum merg trebile încetéză de a-l mai duce la școlă, căcĭ n'aŭ cu ce-l purta mai departe fiindu-le și alt cum greŭ de trăit. Alt cum era acésta înainte numaĭ cu 10—15 anĭ, când studenții din gimnasiul superior nu se genaŭ, ci din contră se bucura că pot merge la Seminar și ast fel se pot susținea.

Înființarea uneĭ mese studențescĭ în Blaș ni-se impune. —

La gimnasiile gr. ort. din Brașov și Brad nu esistă beneficiĭ de pâne, dar în aniĭ din urmă Corpul profesoral de la acelea institute a luat laudabila inițiativă, de a colecta în favorul așa numiteĭ mese studențescĭ și astăzĭ aŭ ajuns la resultate îmbucurătóre. Institutul Albina, din Sibiŭ, susține asemenea o masă pentru studenții sărac. Simțul umanitar a îmbrățoșat și îmbrățoșéză atarĭ intreprinderĭ în vederea nobilului scop la care țintesc.

Corpul profesoral, de la gimnasiul nostru din Blaș, ar face un lucru nobil și demn de recunoscința posterității, [2]) când ar lansa un apel cătră publicul român în acest scop. Credem că mulțimea acelora, carĭ aŭ supt nectarul științiĭ la acestea institute și astăzĭ se află în posturĭ strălucite, își vor aduce aminte de zilele lor de studenți și de lipseie studențimeĭ din Blaș și ast fel nu vor pregeta a sucurge cu obolul lor la înființarea uneĭ instituțiunĭ atât de umanitare.

Sîntem de credința că locurile competente, ideeĭ acesteia îĭ vor da atențiunea cuvenită.

Și până când acésta se va face, inițiativa luată de dl Dr. Pop o salutăm cu bucurie și zicem: Vivant sequentes.

De la Luț.

---

[1]) Vezĭ Schematismul Iubilar pag. 28.
[2]) S'a făcut începutul. Red.

Craniul luĭ Petöfi.

În numĕrul 5 al foil „Unirea“ am scris cum la rugarea „Societăţii Petöfi“ craniul presupus al poetului Petöfi, a fost dus la Budapesta spre esaminare, şi am încheiat cu aceea, că în curînd se vor publica părerile oficióse ale profesorilor esaminatorĭ.

De şi sciam părerile aceste, n'am anticipat nimic din ele, ci am aşteptat să trécă mai întâiŭ prin forul competent, prin „Societatea Petöfi.“

Duminecă în 16 Februar a. c. a ţinut numita societate o şedinţă fórte cercetată, în care s'a raportat despre resultatele cercetărilor, în chestia craniului. În acest raport s'a accentuat, că după ce prof. Dr. **Török** n'a fost aplicat a esamina craniul amenunţit „Societatea Petöfi“ a rugat pe custodele muzeului etnografic *Dr. Semayer Willibald* şi pe prof. dentist de la universitate *Dr. Iszlai József*, ca el să esamineze craniul din punct de vedere antropologic şi al denturel.

Dr. Semayer, antropolog tinĕr, în raportul sĕŭ cătră societate susţine următórele: craniul esaminat, n'a fost îngropat în pămînt nicĭ odată şi că este al unuĭ bărbat în vrîstă de 22—35 anĭ.*) în decursul esaminării *n'a potut constata nimic, ce se eschidă posibilitatea* craniului, din contră are numĕróse date, carĭ întăresc credinţa că craniul, ce se păstréză în muzeul de naturale al gimnasiuluĭ din Blaş *póte fi alu Petöfi*. Forma capului, fruntea, ósele jugale (umerii obrazului), nasul, tóte se potrivesc bine cu chipul poetului, rĕmas în posele de pe atunci.

Profesorul *Dr. Iszlai* esaminând craniul, a constatat că *alveola (gropiţa) dintelui canin sting, este neregulată* faţă cu alveola din partea drépta, şi tot odată desmintesce în modul cel mai categoric, că s'ar afla ceva sgărietură, prin care intenţionat să se fi făcut alveola stingă să samene cu alui Petöfi. Judecând după alveolă — zice Dr. Iszlai — dintele canin sting a fost mai scurt şi mai gros, de cât cel drept, apoi rădăcina primeĭ masele (bicuspis) a întrat sub a dintelui canin şi l'a împins pe acesta în afară.

Tot în şedinţa de mai sus a „Societăţiĭ Petöfi.“ s'a cetit epistola unei nepóte alui Reichenberger, care zice că ea de la mamă sa scie, că craniul „a fost al nobilului magiar Petöfi“ şi că aserţiunea sa în cas de lipsă e gata a o întări şi cu jurămênt. Spune că în 1849 mama eĭ era în etate de 14—15 anĭ, şi a vĕdut cum tatăl sĕŭ Reinchenberger, reîntorcêndu-se într'o nópte de pe câmpul de luptă, a adus un sac mic, şi cu grijă l'a aşezat într'o cameră întunecósă. Ea din curiositate, s'a furişat în cameră, a desfăcut sacul, şi aflând în el un cap de om, s'a spăriat aşa de tare, în cât ameţită aŭ scos-o afară.

De închiere observăm că mereŭ se culeg date, privitóre la limpezirea chestiei. Pân'acum nimic nu s'a descoperit, ce se contrazică aserţiunei, că craniul póte fi al poetului Petöfi.

Vicepreşedintele societăţiĭ propune să se esprime mulţumite Escel. Sale Mitropolitului Victor şi corpului profesoral din Blaş pentru deosebita prevenire, ce a arătat societăţiĭ în acéstă afacere gingaşă.

*) Petöfi a fost de 26 anĭ.

Mulţumită publică.

Lipsă fiind de un rînd de ornate sacre în biserică nouă edificată, s'a procurat în decursul anuluĭ trecut spre mulţumirea tutor credincioşilor ornate de mătasă roşie în preţ de 120 cor. lucrate bine şi frumos în atelierul de vesminte biser. din Blaş, contribuind următorii credincioşi gr. cat. din Spini: Vasilie Suciŭ 5 cor. Isidor Costea 4 cor. Iacob Tulea 2 cor. George Tulea 4 cor. Iacob Costea 4 cor. Traian Oncea 4 cor. Ioan Puşca alui Şofron 4 cor. A. C. 2 cor. Ioan Ignat 2 cor. Óna Puşca 2 cor. Maria Todoran 2 cor. Ana Ciulea 2 cor. Sofia Costea 2 cor. Iulian Puşca 2 cor. George Cristea 2 cor. Iacob Puşca alui Cosma 4 cor. Alimpie Popa 2 cor. Ioan Ciulea 2 cor. Vasilie Costea 2 cor. Niculae Costea 2 cor. Niculae Tulea alui flóre 1 cor. Susana Puşca 60 fil. Iuliana Costea 1 cor. Rachila Tulea 60 fil. Maria Cristea 1 cor. Agafia Bucur 1 cor. Victoria Cristea 2 cor. Niea Tulea alui Vas. 2 cor. Nica Tulea alui Ioan 1 corónă Rachila Tulea alui Iacob 2 cor. Onu Bărbat 1 cor. Niculae Puşca 1 cor. Óna Bonea 2 cor. Vironica Tulea 60 fileri. Tot în anul trecut Stim. Dómnă A. T. din Sâncel a donat o cruce masivă de argint de china şi dónă sfetnice din lemn frumos boleit destinate pentru presiol în preţ de 50 cor.

În ziua de botezul Domnului nostru Isus Christos a. c. a luminat frumos biserica nóstră un candelabru cu 18 luminĭ lucrat de D. Artimon Truţa din Sâncel măiestru pentru preţul de 24 cor. contribuind: Ana Suciŭ n. Truţa 12 cor. Anica Popa 2 cor. Ana Bucur 1 cor. Maria Ignat 2 cor. Maria Todoran 1 cor. V. C. 1 cor. Óna Todoran 1 cor. Mafteĭ Câmpian 1 cor. Maria Tulea 1 corónă.

Ér în zilele proxime credinciosul George Ignat şi soţia sa Ouiţa Dulăŭ poporenĭ gr. cat. din Biia aŭ donat un rînd de ornate frumóse în preţ de 60 cor.

Deşi faptele bune singure vorbesc totuşi spre a îndemna şi pe alţi credincioşi la imitarea faptelor bune şi creştinescĭ îmĭ permit şi pe calea publicităţiĭ a aduce cuvinte de laudă mulţămită şi recunoscinţă tuturor făcătorilor de bine şi donatorĭ, implorîndule de la bunul Dumnezeŭ ca să le resplătéscă însutit din darurile sale celea bogate şi să le lungéscă firul vieţiĭ într'o mulţi fericiţi anĭ.

Spini, 15 Februariŭ 1902.

Alimpiŭ Costea,
paroch gr. cat.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ Credincioşiĭ Bota Ioan cu soţia luĭ Stanciŭ Catiţa şi Vancu Marişca locuitorĭ în Petranĭ, aŭ cumpĕrat pe sama sfintei Biserici din loc o Evangelie în preţ de 25 corône şi un Euchologiŭ în preţul de 7 cor. 60 fil. Îndurătorul Dumnezeŭ să le răsplătéscă acésta faptă a lor în patria sa cea cerésca. Petranĭ la 18 Faur 1902. *Augustin Antal,* junior preot rom. gr. cat.

Scirĭ personale. *Dr. Iustin Pop,* feciorul protopopului nostru de la Luna-de-Arieş, a făcut cu bun succes censura de advocat, şi-şĭ va deschide cancelaria în Deva.

Pentru fondurile archidiecesane. On. *Ioan Mihalca,* preot în Aghireş, a dăruit cor. 10·64 fondului subsidiar al preoţilor.

Predicĭ. Cu apropierea postului aŭ reînceput şirul predicilor la biserica catedrală. Duminéca trecută a predicat profesorul *Dr. Ioan Sâmpălean,* ér mâne în 23. *George Muntean,* director preparandial.

Hymen. *Augusta Cosma* şi *Victor Cinca* anunţă cununia lor, ce se va ţiné la 27 crt. în biserica din Feiurd.

Respectarea sĕrbătorilor. Episcopul rom. cat. al Timişórei a adresat o scrisóre cătră congregaţia comitatului Arad, în care insistă pentru respectarea Dumineciĭ la tóte oficiile administrative. La propunerea fişpanului, congregaţia a decis nu numaĭ respectarea Dumineciĭ, ci a sĕrbătorilor tuturor confesiunilor din comitat.

Distincţiune. Compatriotul nostru, poetul *George Coşbuc* a fost decorat cu medalia „Răsplata muncii“ clasa I. pentru scrierile literare şi concursul ce dă populareĭ „Albina“, publicaţie subvenţionată de Ministeriul instrucţiĭ. De asemenea a fost decorat pentru acelaşĭ lucru şi dl *George Adamescu,* secretar al Ministeriului de instrucţie.

Dr. Liviŭ Maron, fost advocat în Lugoş, a repausat săptĕmâna trecută în un sanatoriŭ din Budapesta, lăsându-şĭ tótă averea, care se ridică aprópe la 100 miĭ cor. pentru înfiinţarea unui alumneŭ în Lugoş, pe sama studenţilor românĭ gr. ort. carĭ cercetéză gimnasiul de acolo. Repausatul abia era de 36 anĭ şi fiŭ de preot.

„Cartea de aur“. Anunţăm cu plăcere cetitorilor nostri, că în câte va zile va ieşi de sub tipar „Cartea de aur“ saŭ luptele politice ale Românilor, vol. I. de T. V. Păcăţan, publicist. Cartea va apăré în opt volume de câte 50 cóle şi se póte procura de la autorul în Sibiŭ (str. Măcelarilor 34). Preţul unuĭ volum broşat 10 cor. legat în pânză 11 cor. 60 fil. plus porto.

Aniversarea a 25-a a rĕsboiului pentru independenţă, va fi serbat în România cu deosebită solemnitate. Toţi ceĭ ce maĭ sînt în viaţa din ostaşiĭ, carĭ aŭ luat parte la campania din rĕsboiul turco-ruso-român de la 1877—8, vor fi chemaţi la Bucureşci spre a lua parte la defilarea de la 10 Maiŭ c.

Ziaristic. „Nóua revistă română“ de sub direcţia dluĭ Rădulescu-Motru a încetat, după apariţia numĕruluĭ 48, şi în locul eĭ a început să iésă *„Revista română“* cu acelaşĭ format, cu singura schimbare că nóua revistă stă sub direcţia unuĭ comitet, în frunte cu M. B. Cantacuzino, deputat.

Adunarea casineĭ române. Duminecă în 16 Februar la órele 3 d. a. şĭ-a ţinut casina română din Blaş a VI. adunare generală. A presidat Rv. dn canonic Dr. Aug. Bunea. Adunarea a luat spre scire raportul comitetului, a aprobat raţiunile de pe 1901 şi bugetul pe 1902. Casina a avut în anul trecut 1 membru onorar, 11 fundatorĭ, 40 ordinarĭ şi 6 estraordinarĭ. Comitetul s'a ales ast fel: president Dr. Aug. Bunea; vicepresident Dr. Vas. Hossu; secretar Dr. Elie Dăianu; cassar Ioan Fodor; bibliotecar Aurel P. Bota; econom Dr. A. Cheţian; membrii: Gavrilă Pop, George Muntean, Ioan Negruţ, Gavrilă Precup, Iacob Murĕşan, Dr. Iuliŭ Maniŭ, Nicolae Ionaş şi Flaviŭ Domşa.

Petreceri. Casina română din Beiuş învită la balul ce-l va aranja la 22 crt. în favorul sĕŭ. — „Reuniunea sodalilor românĭ din Sibiŭ“, va aranja la 23 Faur n. producţiune publică împreunată cu cântărĭ, declamaţiuni şi joc. Îşĭ vor da binevoitorul concurs d-şórele: Olivia Bardoşi, Elena Cunţanu şi Eugenia Simonescu. O parte a eventualului venit curat este destinată fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor românĭ.

Necrolog. † *Isidor Albini,* proprietar în Blaş, a repausat la 19 crt. în al 62 an al etăţiĭ şi 25 al căsătoriĭ. Îl plânge soţia sa Maria Albini n. Scurtu, fica Maria m. Popescu şi numĕróse rudeniĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

LOETA ACILIA

de Anatole France.

(Fine.)

II.

Trecuseră șese luni de la ziua aceea.

Pe un pătul de purpură din curtea caseĭ sale sta culcată Loeta Acilia și îngâna încet o melodie, fără niciun sens, carea i-o cântase óre când mamă-sa. Apa din fântâna săritóre, din carea apăreaŭ Tritóne tinere, păspâia vesel și aerul călduț legăna lin frunzele zuzuitóre a bătrânuluĭ platan.

Molatică, fără lucru și fericită, greóe ca albina la părăsirea grădineĭ cu pomĭ și florĭ, zăcea culcată tinera femeie cu brațele încrucișate peste talia rotundióră. Acum tăcea și-și lăsa ochiĭ să alerge în jur. Un oftat de bucurie și de mândrie isbuceni din pieptul eĭ. Sclave albe, galbine și negre se întreceaŭ cu acul, cu suveica și cu fusul la piciórele eĭ; lucraŭ pe întrecute pentru înzestrarea copilului, carea avé să vină pe lume.

Loeta întinse mâna și primi mica căiță, ce i-o întinse zimbind o bătrână sclavă négră. O întinse pe pumn și apoĭ începu și ea a rîde; era o căicióră liliputană din purpură, aur, argint și mărgăritare, pompósă ca visurile uneĭ bătrâne africane.

În momentul acesta apăru o străină în lăuntrul curțiĭ. Ea purta un vesmînt dintr'o singură bucată, ce sémăna în colóre cu pulberea de pe cale. Părul eĭ lung era acoperit cu cenușă, dar fața eĭ arsă de lacrimĭ strălucia totuși de glorie și de frumseță.

Sclavele, în credința că e o cerșitóre, săriră deja spre a o alunga, însе Loeta Acilia, recunoscêndu-o îndată la prima privire, se ridică și-ĭ merse înainte.

„Marie! Marie!“ strigă ea, „cu adevĕrat tu eștĭ favorita zeuluĭ tĕŭ. El, pe carele l'aĭ iubit pe pământ, te-a ascultat în cerĭul sĕŭ și mĭ-a dăruit aceea, de ce l'am rugat prin întrepunerea ta. Uite în cóce!“ adause ea și arĕta căicióra, carea încă o ținea în mână. „Cât îs de fericită și cât îțĭ mulțumesc!“

„Am sciut-o!“ rĕspunse Magdalena, „și am venit să te instruez în adevĕrata doctrină a luĭ Isus Christos.“

În dată dimite fruntașa femeie pe sclavele sale și îmbiă Jidaneĭ un scaun de fildeș cu perinĭ brodate cu aur. Magdalena respinse scaunul cu dispreț și cu piciórele încrucișate se așezĕ pe pământ la tulpina bătrânuluĭ platan, a cărui frunze suflarea lină a vîntuluĭ le legăna zuzuind.

„Fică de neamurĭ nobile,“ începu ea, „tu n'aĭ desprețuit pe uceniciĭ Domnuluĭ. Aŭ fost setoși și tu l-aĭ adăpat, aŭ fost flămînzĭ, și tu le-aĭ dat de mâncare. De aceea vreaŭ să te învĕț a cunósce pe Isus, pe cum îl cunosc eŭ, ca și tu să-l iubescĭ, pe cum îl iubesc eŭ. Eŭ am fost o pĕcătósă, pe când am vĕdut prima óră pe cel maĭ frumos dintre fiiĭ ómenilor.“

Și ea enară, cum se aruncase la piciórele luĭ Isus în casa luĭ Simon leprosul și cum turnase din vasul de alabastru tot oleul pe piciórele adoratului rabbi. Ea repețĭ cuvintele, carĭ le zise Domnul blând ca întîmpinare învĕțăceilor:

„Ce supĕrațĭ pe acéstă femeie! că bun lucru a făcut ea cu mine. Că pe sĕracĭ pururea-ĭ aveți cu voĭ, ér pe mine nu mĕ aveți pururea. Ea a turnat acest vas asupra mea, a făcut în semnul îngropăriĭ mele. Adevĕr, adevĕr zic vóuĕ, că orĭ unde se va predica acésta evangelie în tótă lumea, spune-se-va și ce a făcut acésta femeie întru pomenirea mea.“

Și apoĭ spuse, cum a scos Isus din ea pe cei șepte dracĭ, și adause:

„De aci în colo încântată și fericită de tóte deliciile credinței și ale iubireĭ am trăit în umbra Domnuluĭ ca într'un nou eden (raiu).“

Ea vorbi despre crinii câmpuluĭ, carĭ la olaltă l-aŭ privit, și despre infinita fericire, despre unica fericire a credinței. Apoĭ enară, cum el pentru mântuirea poporuluĭ sĕŭ a fost vîndut și dus la mórte. Espune tóte patimele Domnuluĭ, îngroparea sa și învierea.

„Eŭ,“ esclamă dînsa, „eŭ am fost cea dintâiŭ, carea l am vĕdut înviat. Am vĕdut doĭ ângerĭ, îmbrăcațĭ în haine albe, ședênd unul la capul, altul la picióarele mormîntuluĭ, unde se pusese trupul lui Isus. Și eĭ ziserĕ cătră mine: „Muiere, ce plângi, pe cine cauțĭ?“ — „Eŭ plâng pentru că a luat trupul Domnuluĭ meŭ și nu sciŭ unde l'a pus pe dînsul.“ — — Atunci, o ce bucurie, Isus mĕ întîmpină; eŭ la început credeam, că e grădinarul. El însе îmĭ zise: „Marie!“ și eŭ l'am recunoscut după vóce, și am strigat: „Rabbi!“ și mĭ-am întins brațele. El însе mĭ-a rĕspuns cu vóce blândă: „Nu te atinge de mine, pentru că încă nu m'am suit la Tatăl meŭ.“

Loeta Acilia, ascultând narațiunea acesteia, în loc de a se însufleți, tot maĭ mult pierdea din violciunea și liniștea sa. Ea făcu în inima sa un bilanț asupra vieții sale, și o află tare monotónă în alăturare cu aceea a femeieĭ acesteia, carea iubise pe un zĕŭ. Zilele de lucru în viața de până aci a acesteĭ patriciane bogate și evlavióse, aŭ fost zile de acelea, în carĭ ea mâncase turte cu amicele sale. Jocurile în circus, iubirea față de bărbatul sĕŭ și brodăriile cu acul ocupaseră tot timpul esistinței sale. Dar tóte acestea ce eraŭ față de peripețiile, carĭ încălțiaŭ simțirile și sufletul Magdaleneĭ? Ea simțea, cum se trezesce în inima sa un fel de jalusie amară și o durere neterminată. Ea pe Jidovóica, carea chiar și sub cenușa penitenței, strălucia în frumsĕță, o învidia pentru păcatele sale zeescĭ, ma chiar și pentru nespusa eĭ durere.

„Dute Jidovóică! strigă ea, reținêndu-și lacrimile cu mâna. „Dute! Până chiar acum eŭ eram păcĭută și mĕ credeam fericită. Nu sciam, că se póte afla altă fericire pe lume, de cât aceea, ce am gustat-o eŭ. Nu cunósceam altă iubire, de cât aceea a pomposuluĭ meŭ soț Helvius, nici o altă bucurie sacră, de cât a serba misteriile zeițelor în feliul, cum le serbaseră mama și bunica. Tóte aceste, vaĭ, eraŭ așa de simple. Femeie rea. Aĭ voit, să-mĭ insufli disgust față de viața cea bună, ce am dus-o până acuma. Dară nu ți-a succes. Pentru ce viĭ și-mĭ poveste cĭ de iubirea ta cătră un zĕŭ vidibil? Pentru ce te fălescĭ înaintea mea, a fi vĕdut pe Isus cel înviat, pe când eŭ nu-l voiŭ maĭ puté vedé? Tu sperațĭ, să-mĭ turburĭ chiar și bucuria față de copilul meŭ, sciind bine, că eŭ nu mĕ voiŭ puté presenta cu el înaintea acelui zĕŭ, ca acele mame fericite, de carĭ mĭ-aĭ vorbit. Acésta a fost rĕutate din partea ta! Nu vreaŭ să cunosc pe zĕul tĕŭ. Tu l'aĭ iubit prea tare; spre a-l puté iubi, trebue să îngenunchiezĭ la piciórele luĭ cu pĕrul despletit. Acésta nu e o posiție, pe cum se cuvine soțieĭ unuĭ nobil. Helvius s'ar mănia, dacă așĭ adora eŭ pe zĕul tĕŭ. Eŭ n'am poftă de o religiune, în care să te porțĭ cu pĕrul în disordine. Nu! Pe copilul, ce-l port la inimă, de sigur, că nu-l voiŭ învĕța a cunósce pe Christosul tĕŭ. Mica, sermana ființă, de va fi o fetiță, atunci să învețe a iubi pe micele zeese din teracota, carĭ nu sînt maĭ marĭ de cât degetul, și cu carĭ se póte juca fără frică. Acestea sînt zeesele cuviincióse pentru mame și pentru copiĭ. Tare îndrăsnețĭ eștĭ, că te fălescĭ înaintea mea cu iubirea ta, și mĕ provocĭ, a o împărți la olaltă. Cum óre ar puté să fie zĕul tĕŭ și al meŭ? Eŭ n'am dus viața uneĭ femeĭ pĕcătóse, eŭ n'am fost stăpânită de șepte dracĭ, eŭ n'am rătĕcit pe strade: eŭ sum o femeie onorabilă. Dute!“

Magdalena, vĕdênd, că apostolia nu e oficiul sĕŭ, se retrase într'o peșteră din pustietate.

Hagiografiĭ, scriitoriĭ despre viața sfinților, unisono sînt de părere, că Loeta Acilia, după maĭ mulțĭ anĭ de la conversațiunea enarată, a trecut la creștinism.

Nicu.

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

Biserica și serviciul divin.

Religiunea creștină, orĭ și unde în lume a venit în atingere cu lucrurĭ omenescĭ, a străformat în spiritul sĕŭ cu o putere iresistibilă, dar cu perseverență, ceea ce a aflat, dând însușirea și timbrul ființeĭ sale prin o abundanță și nóuă formare. Acésta a făcut-o peste tot în artă ca și în architectură.

Din întréga architectonica vechimeĭ clasice, n'a reținut, de cât technica elementară, în cele alalte privințe, aŭ trebuit spiritului nou reformatoriu să-ĭ servéscă forme nóue. Materialul brut, s'a supus pe încetul ideieĭ nóue, și deși a format un cer măestrit și admirabil în aparință reală, în cea ideală a fost o ideie creștinéscă formată din pétră. Pe lângă tótă nisuința esecutăriĭ în architectura bisericéscă de a da acesteia o intuițiune metafisică, totuși puțin s'a putut valorisa scopul estern saŭ partea practică.

Așa de es. în multe locurĭ, clădirile nu corĕspund recerinţelor higienice, şi aceste se desconsideră une orĭ din cause esterne, din lipsa de posiţia acomodată, şi așa considerațiunile higienice, pentru architecţiĭ vechĭ, sînt mai de tot date uitării.

Să căutăm dar, că întru cât corespund considerațiunilor higienice, acele localităţĭ, în carĭ are de a petrece preotul o parte însemnată a zilei şi a vieţiĭ sale, îndeplinindu-şĭ chemarea sa.

Cu privire la posiţia bisericilor, putem cu dreptate zice, că acea n'o putem numi peste tot favoritóre higienice zicĕnd. Alegerea locului de clădire, adese orĭ e determinat de alte motive, de parte de cele ce le aveaŭ grecii vechĭ când îşĭ construiaŭ templele lor. Coloritul panteistic, care era peste tot întrebisant în tótă religiunea clasică-păgână despre zeĭ, cum şi cultul frumseţiĭ şi a fantasieĭ, care forma proprie întréga religiune a acestor ómenĭ sentimentalĭ, ne esplica causa, pentru care locul serviciilor pentru zeiĭ lor, eraŭ alese şi se aflaŭ tot pe locurĭ înalte, ce prin însă-şĭ posiţia teratică împrumutaŭ templelor o sfinţenie naturală.

Simţul de pietate şi sufletul credincios, la privirea unei biserici e atras mai mult de un fel de nutremînt spiritual, de cât de dorul de a face studiŭ tuturor liniilor saŭ ruinelor unui templu. În momentul meditaţiunei şi a pietăţiĭ ce ne cuprinde pe noĭ cu o putere taĭnică, când intrăm în vre-o biserică creştinéscă splendidă, nu ne mai lasă să cugetăm la architectul vechiŭ şi la erorile higienice a clădirei. Pe architecţiĭ vechimei însĕ, în privinţa acésta, se pare, că un anumit instinct de precauţiune, i-a scutit de orĭ ce obiecţiune, pentru ei prima datorinţă a frumseţiĭ architectonice se pare că a fost condiţia higienică, de óre ce templele greceseĭ ridicate şi pe teritóre înalte şi şi în stil înalt clădite, aŭ corespuns întru tóte recerinţilor, ce le pretinde higiena pentru clădirile destinate ca local de convenire pentru atât de mulţĭ ómenĭ.

La ridicarea multor biserici creştine, în multe locurĭ, visitatorul nu află considerate principiale higienice, şi din disconsiderarea acestora, pe încetul, s'aŭ formal nescarĭ stărĭ de nesuferit, prefăcêndu-se unele biserici în localităţi stricăcióse sănătăţiĭ. Aceste neajunsurĭ se vĕd în multe locurĭ şi în cetăţi, nu numai la sate. În timpul mai noŭ, ce e drept, locul saŭ terenul pentru o clădire de biserică se alege mai scrupulos, şi acésta e de lipsă nu numai din considerațiuni sanitarĭ, ci e de dorit şi din punct de vedere a demnităţiĭ acestor localităţi, în care în fie care zi are loc sĕrbătórea taĭnelor sfinte, şi în carĭ sufletul celuĭ ce se rógă, trebue să fie neconturbat de sgomotul grijelor şi a alergăturilor ómenilor, spre a se înălţa la Dumnezeŭ.

Evul mediŭ, fidel credinţeĭ, dar adese orĭ condus ca de o copilărésca naivitate, altmintrea cugeta. Se lipia adecă cu mare încredere de biserica împărţitóre de darurĭ, biserica însĕ o ridică în punctul cel mai conturbat de afacerile dienice, ba lipite de case şi de dughiane saŭ bólte; şi în aceste înconveniente nicĭ clerul, nicĭ poporul n'a aflat în decursul seclilor nimic respingĕtor orĭ contrazicĕtor, şi în adevĕr nu lipsa de reverinţă saŭ simţĕmîntul sĕlbatic a dictat aceste, ci din contră în aceste aflăm un document a simţului intern bisericesc a celuĭ timp tare în credinţă, care şi în lucrurile zilnice voia să stea în legătură de sfinţenia cu biserica, de óre ce societatea şi biserica eraŭ una. Dorul de a fi așa zicĕnd în legătură personală cu casa Domnului, este şi motivul pentru ce chiar şi cimiteriile le aflăm așezate pe lângă biserici, ba s'aŭ ridicat şi cripte pe sub biserici. Creştinul cerea şi afla o anumită liniştire şi consolare în cugetul de aşi sci așeqêndu-i-se trupul în raionul aceleĭ case sfinte, în care în viaţă așa de des a alergat după consolaţiune, şi în care, iubiţiĭ sĕĭ adunându-se, îşĭ vor arunca ochiĭ asupra mormîntului, rugându-se pentru sufletul luĭ. Pentru aceste locurĭ de veclnic repaus şi de deosebită distincţie, patriciĭ cetăţilor, regi etc. făceaŭ donaţiunĭ deosebite bisericilor.

Spre a nu afla nimic repugnant în aceste datinĭ, e de lipsă a te transpune în modul de cugetare a ómenilor de atunci. Păgânismul şi Iudaismul ar fi respins cu înfiorare dorinţa celor ce ar fi voit să fie îngropaţi sub templele lor, şi numai pentru creştin e posibil așa ceva pentru-că mórtea pentru el nu are acele fiorĭ, ci cu plăcere pie îşĭ pleca genunchiul pe muschiul morminteloi generaţiunilor trecute. Dar cu tótă pietatea acésta, a fost şi este o rĕtăcire neescusabilă higienică ridicarea criptelor în biserici, şi populaţiunea adese a plătit scump acest netact sanitar. Abstracţia făcêud de la posiţia esternă şi spaţul cât se póte de liber a unui edificiŭ bisericesc, în respectul higienic este de cea mai mare momentuositate internul uneĭ biserici, şi orĭ unde nu e considerată acésta condiţie higienică, se dă ansă la danne sanitarĭ.

Orĭ şi ce architect de ceva renume va trebui să considere nu numai ca o biserică să fie frumósă şi corespundĕtóre stiluluĭ, ritului şi numĕrului populaţiunei, ci şi higienice să corĕspundă pentru orĭ ce temperatură, ba pot zice pentru orĭ ce temperatură, ba pot zice pentru orĭ ce etate, așa că petrecerea în ea, să nu fie spre ruinarea poporului orĭ a preotului şi pe cum sufletesce are a-l atrage, așa şi trupesce să nu-ĭ fie în detriment prin diversele influinţe atmosferice. Şi mi-se pare că cu cât va fi în conturile interne mai neîngrămădită cu tótă arta figurilor, cu atât va fi mai uşor de a o ţiné în mai mare şi mai regulată curăţanie. Când la împărţirea uşilor şi a ferestrilor, apoĭ la așezarea corului a turnului cu comunicaţiunea în el, la posiţia altarului etc. nu se va considera că în biserică aŭ de petrecut ómenĭ în diverse timpurĭ şi etăţi şi pe lângă aceea voesc să audă şi să înţelégă cântarea şi rugăciunea, atunci avem nisce petri puse peste olaltă, de carĭ apropiându-te scil a priori, că aŭ să-ţi sdruncine sănătatea, fiind că nu s'a considerat momentul higienic, ca acel local sfînt el de sine să se ventileze fără ca prin acésta să fiĭ espus altuĭ inconvenient, adecă curentuluĭ nesănătos.

O deteriorare nu neînsemnată şi o corumpere a aerului în mai tóte bisericile, e provocată adese şi prin o iluminare prea risipitore cu luminĭ orĭ cu anumite lampióne. E drept că licurirea atâtor luminĭ dă un prospect sublim acestuĭ local sfînt, şi adaugêud la aceste şi cântările frumóse sub norul de fum de tămâie orĭ smirnă, devii ca narcotisat de un simţĕmînt pios, din o lume mai pe sus, ca cea pămîntéscă.

Însĕ pentru ómenĭ mai slabĭ de constituţie, şi pentru ceĭ cu plămânĭ mai debile şi cu nervi mai iritabilĭ, se ivesc pericule mai dese, dacă biserica nu se ventilézĕ ea de sine din modul eĭ de construcţie.

Apoĭ ce să zic de puterea fisică de resistinţa a preotuluĭ, care vrêud nevrêud trebue să steie din început până la finit, şi încă tótă viaţa sa în un atare loc şi sub ast fel de stărĭ, să cante, să vorbéscă şi să predice. Pentru aceea e nu numai consult, ci e necesar, ca ferestrile așa să fie întocmite, în cât să fie posibil, fie şi pe momente mai scurte, curăţirea şi ventilarea fără a fi espus curentuluĭ nesănătos.

(Va urma.)

HÂRTIĬ VECHĬ.

(Fine.)

Tertium est, quod illimitata illa authoritas, quam Episcopus Magnovaradiensis latini Ritus in Episcopum Graeci Ritus exercet, summe perniciosa sit, ac maximum propagandae Sacrae Unionis ponat impedimentum. Nullum Clementissima Domina! Sacerdotem creare, nullum Parochum mutare, ad nullorum casuum decisionem me inmiscere, absque scitu, et annutu Episcopi, audeo. Unde fit, ut (quod non sine maximo dolore commemorare popum) a proprii Dioecesani, quia omni authoritate destitutus sum, non aestimer: a non unitis vero tanquam pictus Episcopus irridear. Clementissima Domina! Deum cordium scrutatorem testor, nullo me fostu, nulla ambitione ad haec proponenda impelli. Senex sum prope Septuagenarius: ad tumbam magnis possibus propero: jam quod in mundo appetam, nihil habeo: Illimitatem Superioritaten Episcopi tot annis in silentio, et moerore cordis sustinui, paucis, quibus vivam diebus sustinere non recuso. Verum in conscientia affirmare debeo, et affirmo, donec Episcopus Graeci Ritus ab Episcopi latini tam ampia Jurisdictione exemptus non fuerit non modo Spem nullam adesse, ut Sacra Unio, prout deberet, propagetur, imo periculum ne minuatur. Qualem conceptum sibi Graeci Ritus Populi formare debent, dum Schismaticum Episcopum Aradiensem Magnovaradiensi catholico comparant! illum Episcopales functiones plena cum libertate obeuntem, hunc sine omni authoritate ingemiscentem, spretum, vilipensum.

Deo, Clementissima Domina! duras me rationes daturum crederem, si specialem hanc circumstantium, a qua millenorum salus, aut interitus dependet, Majestati Vestrae Sacratissimae non operirem. Hac vero fideliter adaperta, quaecunque tandem Benigna resolutio subsequatur, quietus et trangiullus illam, quae suprema erit, aperiat diem. Sed quia

Quarto: illud quoque Majestas Vestra Sacratissima benigne indulsit, ut respectu subsistentiae diam meae, siquid haberem demisse proponam. Habeo equidem ex speciali Majestatis Vestrae Sacratissimae clementia annuam 3. millium Pensionem; sed ingenue confiteor, vix, aut ne vix quidem, quomodo cumque me contraham, subsisto. Enim vero si quotidianus victus, amictus, si domus reparationes, si familiae, et equorum intertentio, si medicorum, Chyrurgorum, Apothecariorum usus, si vestium Episcopatium, sotiusque Capellae Episcopalis provisio, si lampadum, olei, candelarum, oliorumque necessariorum procuratio si Ecclesiae conservatio, si frequentium hospitum adventus,

in coetulum conjici possent, spero, neminem non convincendum, justam meam esse demissam Propositionem, justas pro Benigno Salarii augmendo preces meas.

Cum autem reliqui tres Episcopi confratres mei in Congressu, quem nuper et Benigna Majestatis Vestrae Sacratissimae Dispositione Regia servarunt, complura tam circa Subsistentiam Cleri, quam circa procurandum Sacrae Unionis incrementum demisse proposuerint: ideirco ego hoc loco eadam commemorare non praesumo, sed unice Majestati Vestrae Sacratissimae humillime supplico, ut ea, quae Episcopi Confratres mei ea occasione proposuerunt, clementer exaudire, ac Benignis suis Resolutionibus nos, derum, totumque Populum Graeci Ritus Catholicum consolari dignetur. Quae omniu altissimo Majestatis Vestrae Sacratissimae oraculo omni cum submissione prosterno, ac Deum cum toto meo Clero constanter pro longaeva Majestatis Vestrae Sacratissimae conservatione exorande, emorior

Majestatis Vestrae Sacratissimae
humillimus ac perpetus fidelis
Subditus et Capellanus.

Originalul se află în archivul parochiei gr. cat. din Timişóra Nr. 55. fasc. I. (ante 1820).

Georgiŭ Trăila
paroch loc. gr. cat.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul", Nr. 10 cu următorul sumar: O clipă (nuvelă). I. Gorun. — La ce? (poesie), Rareş. — Trudiţi (nuvelă), A. Vlahuţă. — Imitaţie (versuri), I. D. — Plecarea lui Odiseŭ, G. Coşbuc. — Notiţe, D. — Proletar (poesie). Ada Negri. — Răspunsuri, Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe $^1/_2$ an.

„Convorbiri Literare", Anul 36/1902. Nr. 2. cu următorul sumar: St. O. Iosif, A fost odată (poesie). — G. Murnu, Homer: Iliada, Cântul V. (urmare). — G. Munteanu-Murgoci, Escursiuni în Carpaţi: I. Munţii Lotrului. Peştera din Tîrnovu-Mic. — N. Iorga Istoria lui Mihaiŭ Viteazul. Cap. I: Familia lui Mihaiŭ Viteazul. — Biron, Organisarea şi naţionalisarea meseriilor (studiŭ). — I. Bogdan, Lucrările filologice ale D-lor I. Bărbulescu şi I. Bianu (dare de samă). — N. Iorga, Un tinĕr învĕţat român: Dr. Ilie Bărbulescu (critică). — N. Iorga, G. Bogdan-Duică: Comunicări mĕrunte.

„Revista Ilustrată", redactor *Dr. V. Onişor*. Nr. 3. a apărut cu următorul bogat şi variat cuprins: *Iubirĭ* (poesie) de V. B. Muntenescu. — *Om fericit* (novelă) de Ion Pop Reteganul. — *Din veacul nouŭ* (poesie) de Alesandru Aciŭ. — *Patru zecĭ de miĭ de franci* (istorisire) de E. Legouvé trad. de Miţi Victoria Onişor. — *Adevĕratul noroc* (meditaţiuni) de Nitu. — *La Crăciun, La Anul nouŭ* (datine) de Andreiŭ. — *Ciripituri* (câte-va reflexiĭ inofensive) de Mefisto. — Cronica. — Deslegări de gâcituri. — Gâcitură (şaradă) de Sili. Gâcitură de şach de Vasile Moldovan. — Posta Redacţiunei. — Ilustraţiuni originale: Perde vara, Un evreŭ, Plante aquatice. — Revista Ilustrată e cea mai ieftină revistă românéscă pentru familiĭ. Are de colaboratori pe cei mai buni scriitori de la noi, redactarea e fórte îngrijită. Apare la 1 şi 15 a fie cărei luni. Abonamentele se fac la Administraţie în Bistriţa. Strada Lemnelor 44. — O recomandăm în atenţiunea publicului.

Henry Bolo: **Tragedia Calvarului** tradusă de membriĭ societăţiĭ de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain" a teologilor din Blaş. Edit. societăţiĭ, pag. 287, preţul 2 coróne.

Dr. Ambrosiŭ Cheţianu: **Geografie** pentru clasa I. gimnasială şi reală, partea I. Ungaria. Blaş 1902. preţul 1 cor. Manualul pregătit dupa cel mai noŭ plan ministerial şi cu deosebită consideraţie la inteligenţa elevilor, e scris în un stil uşor şi la înţelesul băieţilor.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron şi publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto şi se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaş.

Posta „Unirii".

Un privitor. Sfîrşitul va fi acela contemplat de Dvóstre, de acea nu credem, că mai e de lipsă să intrevină publicitatea. Păr. B. dacă are parte în acésta afacere odióşă, a greşit mult. Se sperăm, că lucrul se va îndrepta în curênd.

Emil. În nrul viitor sperăm să punem „la postă" scrisórea Dtale.

C. Avem atâtea de acest soiŭ, cât în bună nădejde, cŭ nu te superi, le-am pus la o parte să mai odihnéscă. Cine scie póte le va veni vre-odată rîndul. Ziceţi, că n'aveţi nimic, dar în luna viitóre? cine ne-ar puté scrie mai detaiat de serbările de la O?

f. Chestiunea nu e de loc actuală şi nici nu sînt motive, carĭ să provóce acum tractarea ei. Afară de aceea argumentarea Dtale şi conclusia scósă din ace ea, póte fi combătută cu argumente îndoit de tari, ca celea ce ai învocat. Să lăsăm lucrul, când şi pentru noi ca partid naţional românesc se va deschide pórtă larga a libertăţilor, de carĭ se bucură şi celealalte partide. Acum, ar fi numaĭ timp pierdut şi muncă zădarnică.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

49 v. szám (11) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a glulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 3347. számu végzése következtében Dr. Manin Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Rosenstein Lázár és társai ellen 116 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi Május hó 22-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján felülfoglalt és 880 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Dokolin Filipnél: házibutorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1901. évi V. 258/2. számu végzése folytán 116 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Junius hó 21-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 92 kor. 86 fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig Mikeszászán végrehajtást szenvedő lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Február hó 24-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1902. évi Február hó 11-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

46 v. szám (12) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 7058. számu végzése következtében Dr. Manin Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Dokolin Nikulae és társai ellen 70 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi Oktober hó 24-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján felülfoglalt és 1040 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Dokolin Nikuláénál: 2 ökör; Lácz Auguszinnál: 2 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1900. évi V. 152/4. számu végzése folytán 70 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi Oktober hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 76 kor. 65 fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklódon végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Febr. hó 26-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1902. évi Február hó 12-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

1349 v. szám (13) 1—1
1901.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a nagy-enyedi kir. járásbiróság 1901. évi V. 779/6. számu végzése következtében Dr. Manin Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Kosztea George és társai ellen 113 kor. 40 fil. s jár. erejéig 1901. évi Deczember hó 4-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 732 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Kosztea Todornál: 1 tehén, 3 buglya széna; Kosztea Georgenái: 4 juh; Alexa Maftej I. Juonnál: 2 tulok, 2 ökör, 1 szekér stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagy-enyedi kir. járásbiróság 1901. évi V. 779/6. számu végzése folytán 113 kor. 40 fil. tőkekövetelés, ennek — évi — hó — napjától járó —% kamatai, és eddig összesen — kor. — fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig Vadveremben az előljáróság házánál leendő eszközlésére 1902. évi Márczius hó 4-ik napjának délelőtti $^1/_2$12 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagy-Enyeden 1902. évi Február hó 11-ik napján.

Gajzágó Simon,
kir. jbirósági végrehajtó.

Central University Library Cluj

Sz. 4107—1901. (14) 1—1
tkkvi.

Árverési hirdetmény.

A balázsfalvi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy a „Patria“ balázsfalvi takarékpénztár végrehajtatónak Simonis Mátyásné, Speck Margareta végrehajtást szenvedő ellen 580 kor. — fillér s járulékai iránti végrehajtásos ügyében a monorai 266. számu telekjegyzőkönyvben A † 1 rdsz. 561 hrst. ingatlanukra 8 kor. a 2 rd. 851-a hrsz. 11 kor. a 3 rd. 896/1 hrsz. 11 kor. a 4 rd. 941/1 hrsz. 11 kor. az 5 rd. 1406 hrsz. 19 kor. a 6 rd. 1523/1 hrsz. 10 kor. a 7 rd. 1772-c hrsz. 50 kor. a 8 rd. 1836/1 hrsz. 14 kor. a 9 rd. 1911-b hrsz. 9 kor. a 10 rd. 2194 hrsz. 27 kor. a 11 rd. 2253-a hrsz. 166 kor. a 12 rd. 2609 hrsz. 28 kor. a 13 rd. 2624-a 2624-b hrsz. 48 kor. a 14 rd. 2696 hrsz. 34 kor. a 15 rd. 3023. 3024 hrsz. 51 kor. a 16 rd. 3230-a hrsz. 26 kor. a 17 rd. 3293 hrsz. 24 kor. a 18 rd. 3300 hrsz. és 3302 hrsz. 48 kor. a 19 rd. 3955/2 hrsz. 11 kor. a 20 rd. 4081 hrsz. 10 kor. a 21 rd. 4407 hrsz. 134 kor. a 22 rd. 5022. 5023 hrsz. 176 kor. a 23 rd. 5156. 5157 hrsz. 106 kor. a 24 rd. 5384-b 5385-b hrsz. 96 kor. a 25 rd. 5514/2 hrsz. 25 kor. a 26 rd. 5715 hrsz. 118 kor. a 27 rd. 5720 hrsz. 116 kor. és a 28 rd. 5754/1 hrszámra 84 kor. továbbá a 188 sz. tjkvben A † 1 rd. 360. 361 hrsz. ingatlanra 360 korona megállapitott kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a entebb megjelölt ingatlanok az 1902. évi Márczius hó 7-ik napjának d. e. 10 órakor Monora község házánál meg tartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számitott óvadékképes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni. avagy az 1881. LX. t.-cz. 170 §-a értelmében a bánatpénzt csak a bíróságnáli előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Balázsfalván 1901. évi Deczember hó 10-én.

Enyedi Lajos
kir. it. tábl. biró.

Sz. 3782—1901. (15) 1—1
tkkvi.

Árverési hirdetmény.

A balázsfalvi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Marginean Pável farkastelki lakós végrehajtónak Bán Márie ugyan oda való lakós végrehajtást szenvedő ellen 360 kor. — fil. s járulékai iránti végrehajtásos ügyében a farkastelki 87. számu telekjegyzőkönyvben A † 3 rend 1448 hrszámu ingatlanára 88 kor. és a 10 rd. 222-a 225-a hrszámu ingatlanára 604 kor. megállapitott kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1902. évi Márczius hó 10-ik napjának d. e. 10 órakor Farkastelke község házához tartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számitott óvadékképes értéknapirokban a kiküldött kezéhez letenni. avagy az 1881. LX. t.-cz 170 §-a értelmében a bánatpénzt csak a biróságnáli előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság.

Balázsfalván 1901. évi November hó 30-án.

Enyedi Lajos
kir. it. tábl. biró.

Prăvălie românéscă!

EMIL F. TĂMAȘ

BLAȘ

Piața lemnelor.

Recomandă On. public, prăvălia sa, cu mărfurĭ de băcănie, coloniale, colorĭ, oleurĭ, bumbăcărĭi și mărfurĭ mixte.

Zachăr I-ma raff. Cafea: cuba, ceylon și portorico. Orez: glacé, japan și rangoou. Oleurĭ. Săpun: de toaletă și rufe. Petroleŭ: indigen și american. Bumbăcărĭi, Arnicĭ, Bercă etc. etc.

(10) 2—3

Serviciŭ prompt și conscințios!

Mărfurĭ de calitatea cea mai bună!

Prăvălie românéscă!

Fundat în anul 1789.

ERNEST KRICKL & SCHWEIGER

liferanți de curte ces. și reg. pentru materie de mătasă și ornamente sacre,

Viena I. Kohlmarkt 2. „la porumbul alb“.

recomandă

ornatele sacre, pregătite strict dupĕ ritul grec, ca de es. falóne, diaconale, stichariĭ, saccos, omofor, epigonation, mitre, mandii, plasganice, baldachine, praporĭ etc. cum și tóte utensiliile și vasele sacre de metal, ca disc, ciboriŭ, cruce, chivot, artoclasie, tricheriŭ și dicheriŭ, cădelnițe, candele, sfeșnice, candelabre etc. tóte pregătite solid și cu prețul cel maĭ ieftin de fabrică.

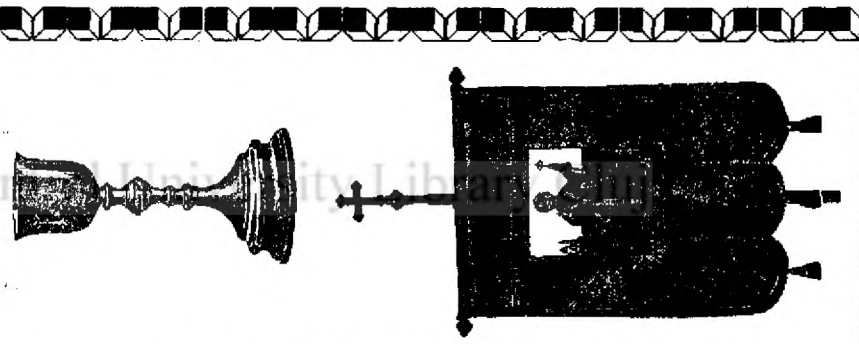

Catalóge ilustrate se trimit la cerere gratis și franco.

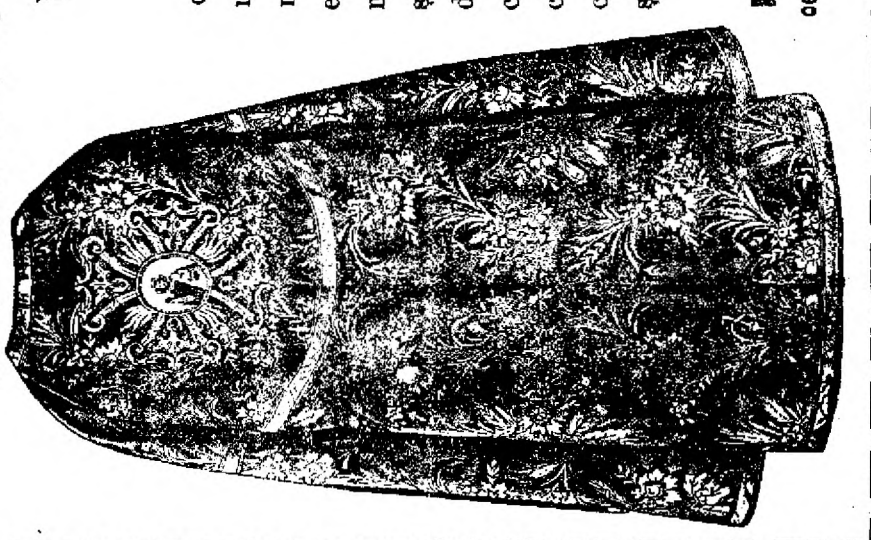

(52) 10—10

CATALOGUL CĂRȚILOR

AFLĂTÓRE LA TIPOGRAFIA SEMINARIULUĬ ARCHIDIECESAN ÎN BLAȘ.

1. Cărți bisericescĭ.

a) cu litere latine:

	Cor.
Acathister, ed. 4. Blaș 1880, în crudo	—.60
„ legat simplu	—.90
„ „ în pânză	1.60
„ „ în pânză cu foile aurite	2.10
„ „ în piele fără copeĭ	2.60
„ „ în piele cu copeĭ	3.—
„ „ în catifea	5.60
„ „ în imitație de os	6.—
Triod, crudo 13 cor., legat în piele tare și cu copeĭ	20.
Octoich mic, crudo 1.60 fil. leg. simplu	1.90
Pentecostar mic, 8-o crudo 1.70 fil., leg. simplu	2.—
Orologer, crudo	5.60
„ leg. în piele	7.60
„ leg. în piele fină cu foĭ aurite.	11.60
Psaltire, crudo	1.68
„ leg. simplu	2.—
„ în pânză	2.40
„ în piele	3.28
Euchologiŭ, crudo	5.60
„ leg. în piele	7.60
„ leg. în piele fină și cu foĭ aurite	11.60
Liturgiariŭ, în 4-o crudo	4.40
„ leg. în piele și margini aurite.	6.40
„ pe hârtie velină crudo	6.—
„ leg. în piele	8.—
Apostoleriŭ, folio, crudo 8.80 fi., leg. în piele	12.80
Evangelia, revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune. Blaș 1900. De la sfînta Unire 200. Prețul unuĭ esemplariu pe hârtie frumósă și trainică, cu tiparĭŭ negru, legabil, costă crudo 17 cor., broș. 17.50 fil. ér legat în piele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și copcie	25.
Legătura mai elegantă se compută după calitatea pelei și a decorațiunilor, care se vor dori.	
Evangelia de la s. liturgie și inserat din ziua întâie a învierĭ Domnului Christos. în 7 limbĭ, Blaș 1880, legat în folio	1.20
Decretele Conciliului provincial **prim** ediț. II. broș.	1.80
Decretele Conciliului provincial **al doilea** ed. II. broș.	1.30

b) cu litere cirile:

Acatist, crudo în 8-o, 1.08 fil., leg. în piele tare	2.28
Catavasier, crudo 1.40 fil., leg în piele	3.40
Strașnic, folio, crudo 3.56 fil., leg. în piele	7.36

2. Cărți teologice.

Instituțiunile calvineștĭ în biserica românéscă din Ardeal, fasele lor în trecut și valórea lor în present. Studiŭ istorico-canonic, de Dr. A. Grama. Blaș 1895. XVI+476 pag. 8-a mare, broș.	6.
***Etica creștină** pentru sem. clericalĭ și alte institute de Dr. I. Rațiu, Blaș 1873 18+521 pag. broș.	5.—
Instituțiunile dreptuluĭ bisericesc, de Dr. I. Rațiu, Blaș 1877 8-o 780 pag. broș.	6.—
Sciința s. scripturĭ, (Introducerea în cărțile noului și vechiuluĭ Testament) Tim. Ciparĭŭ. Blaș 1854 6+242 pag. în crudo 2.16, broș.	2.20
***Teologia dogmatică specială** Sim. Micu. Blaș 1881 10+624 pag. broș.	6.—
Istoria particulară a bis. unite de Dr. A. Grama broș.	3.—
Istoria bisericéscă întocmită pe scurt, de Basiliŭ Rațiu. Blaș. 1854. 6+322 pag. broș.	2.—
Introducere în s. Scripturĭ, de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 80, II. 1.20, III. 1.60 la olaltă broș.	3.—
Istoria legiĭ nóuă de Dr. V. Szmigelski tom. I. Tinerețele luĭ Isus. Isus ca profet. Blaș 1899. Prețul broș.	4.
Istoria legiĭ nóuă de Dr. V. Szmigelski tom. II. Isus ca preot. Blaș 1890. Prețul broș.	3.40
Ermeneutica biblică, compusă după Ubaldo Ubaldi, de Dr. Victor Szmigelski. Blaș 1899. pag. 180, broș.	2.—
Jertfa creștinilor. Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ, compus de Dr. Victor Szmigelski. Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba-Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Pag. 250 în 8° broș.	2.10
G. Pop, Predicĭ pe duminecĭ. sĕrbătorĭ și ocasionalĭ tom. I. II, III și IV. broș. à	1.—
G. Pop, Toma a Kempis broș.	—.80
„ Istoria revelațiunilĭ divine. Tom I și II a testamentuluĭ nou à 2 cor. broș.	4.—
M. T. Cicerone despre bĕtrânețe de Andreiŭ P. Liviŭ, edat de Gavrilă Pop canonic. Blaș 1897 broș.	1.—

3. Cărți pentru gimnasiŭ, școle reale, civilĭ și preparandiĭ.

Catechism pentru gimn. inf. de Dr. I. Marcu. Blaș 1894 leg.	1.70
Istoria biblică, mare, ediț. III. G. Pop	1.—
Introducțiunea S. Scripturĭ 8-° Dr. A. Grama broș.	—.40
Principiile morali s. etice Dr. A. Grama broș.	1.40
Elemente de istoria bisericéscă universală și *particulară a Românilor*, pentru gimnasiile sup. Dr. A. Grama Blaș 1879 broș.	1.40
Compendiul istorieĭ universale a bisericeĭ cat. Dr. V. Szmigelski. Blaș 1886 broș.	1.40
Principiile generali ale religiuneĭ creștine Dr. I. Rat. Blaș 1891. Ed. II. broș.	1.20
Principiile speciali sau dogmatice Dr. Ioan Rat. Blaș. 1895. Ed. II. broș.	1.60
Elem. de limba română după dialecte și monumente vechi. T. Ciparĭŭ. Blaș 1854 8+200 pag. 8-° în crudo 1.84 broș.	1.92
Compendiŭ de limba română, T. Ciparĭŭ. ed. 7-a de S. Nestor Blaș 1896 broș.	—.70
Lecționar latin, pentru a II-a clasă gimn. Schumagl M. Blaș 1882 broș.	1.40
Exerciții pentru I. clasă gimn. A. Viciŭ. Blaș 1885.	.60
Gramatica germână. S. Nestor și N. Popescu. Blaș 1896 ediț. 3. broș.	2.—
Manual de aritmetică pentru I—III clasă gimn. G. Vlassa broș.	2.20
Manual de geografie pentru clasa II-a gimnasială și preparandiĭ. N. Popescu leg.	1.40
**Vocabular mic maghiar* de O. Bariț. broș.	2.80
**Dicționar mag. rom.* mare Georgiŭ Bariț leg.	7.
**Dicționar mag. rom.* de I. Gheție Budapesta 1896 broș.	6.—
**Carte de cetire* pentru a V-a clasă gimnasială și alte școle medĭ de Alesiŭ Viciŭ, profesor, aprobată de Înaltul minister. Sibiŭ 1896. ediț. II. broș.	2.40
Exerciții de stil în limba magiară pentru clasele V—VIII gimnasiale de Nicolaŭ Putnaky și Alesiŭ Viciŭ. Blaș 1898 broș	1.60
Manual de Psichologie și Logică pentru clasa VIII a școlelor medie edat de Dr. Vasile Hossu. Blaș 1898. Prețul broș.	2.40
Manual de Stilistică de I. F. Negruț Sibiŭ 1901. Ediț III. broș. 2.60 leg.	2.90
Stilistica practică de I. Negruț Sibiŭ 1901 broș.	—.90
Istoria pragmatică a Ungarieĭ, Dr. Ribáry tradusă în limba rom. Blaș. 1884.	4.
**Vocabular* german-român T. Alexi	3.—
**Dicționar* rom.-germ., 704 pag. Dr. Barcian broș.	5.—
**Dicționar* germ.-rom., 1128 pag.	7.60
Geografia fisică, pentru clasa 3-a gimn. Dr. Schmidt de S. Nestor, cu numeróse ilustrațiunĭ. ediț. II-a. Blaș 1899 broș.	1.80
**Geometria desemnativă* pentru clasa I. gimn; după Fodor-Wagner de Iosif Hossu broș.	1.80
**Stereometrie desemnativă*, pentru clasa a 2-a a școlelor medĭ, după Fodor-Wagner de Iosif Hossu broș.	1.80
**Geometria constructivă*, pentru clasa a 3-a a a școlelor medie, după Fodor-Wagner Iosif Hossu broș.	1.80
**Geometria constructivă*, pentru clasa a 4-a a școlelor medĭ, după Fodor-Wagner I. Hossu broșurată	1.20
Geometrie pentru clasele gimnasialĭ superióre de Dr. Ludovic Sárkány tradusă de Iosif Hossu, Emiliŭ Viciŭ și Dr. Ioan Rațiu. Blaș 1899 prețul broș.	3.60
*I. *Popea*, Carte de cetire broș.	2.70
**Putnoki—Crișan*, Gramatica maghiară broș.	2.
**Putnoki—Crișan*, Sintaxa maghiară broș.	2.—
„ „ Carte de cetire broș.	1.40
**Vajda*, Formular de caligrafie	—.80
„ „ „ „	—.40
**Petra Petrescu*, Povestirĭ broș.	1.50
A. Viciŭ, Dicționar latin-român broș.	3.60
**N. Pilța*, Gramatica limbeĭ române. Brașov 1889	2.50
**Goldiș V.*, Istoria Ungarieĭ broș. 1901.	1.60
**Bersan*, Stanley. Călătoriĭ în Africa centrală broș.	1.—
**Goldiș V.*, Istoria universală, evul vechiŭ broș.	2.—
**Goldiș V.*, Istoria universală, evul mediŭ broș.	2.50
„ „ „ „ „ nou broș.	3.—
Dr. Roth—Uilăcan, Mineralogie broș.	2.40
Emil Viciŭ Algebră broș.	4.—
**Bartal—Malmosi*, T. Livii Historiarum broș.	5.—
**Curtius—Iosif*, Gram. limbeĭ eline și carte de cetire broș.	1.80
**Heinrich G.*, Deutsches Lehr- und Lesebuch p. I 2.80 II. 2.80. III. broș.	3.60
**Bartal Malmosi*, Salustii de Conjuratione Catilinae et de bello Iugurthino	1.40
**Pirchala I.* Virgilii Maronis Aeneidos, scl I. II.	3.—
Harach I., Göthe Herman u. Dorothea broș.	—.60
**Gerewics Gustav*, Plautus Trinumus broș.	1.40
S. David, Ciceronis orationes selectae broș.	1.60
Dr. Csengeri, Homeros Ilias broș.	3.20
**Heinrich H.*, Schiller Wilhelm Tell broș.	1.60
**Molière*, Sgârcitul broș.	—.80
**Corn. Taciti* Annalium, ab excessu divi Augusti. de *Petrovich Ferencz* broș.	1.80
**Bartal—Malmosi* Horații opera omnia I. II. broș.	3.20
**Manliŭ*, Crestomație broș.	3.80
**Manliŭ*, Antologiă română	3.86
**Geografie* pentru cl. I. gimn. și reală de Dr. A. Chețianu. Blaș 1902 broș	1.—

4. Cărți pentru școlele elementarĭ, primarĭ și poporalĭ.

Abecedar, pentru cl. I-ă de Muntean — Solomon. Ed. XIII. legat	—.36
Catechism, pentru școlele poporale Ed. VIII. leg.	—.48
Istoria biblică, mică ed VII. Blaș 1899 leg.	—.36
Computul Mental și cu *cifre* de Muntean—Solomon pentru școlele poporale. Partea II. ed. 2. Blaș 1888. broș.	—.60
Constituțiunea patrieĭ, ed. 5. Blaș 1900 leg.	—.40
Geografia, pentru școlele pop. Curs. I. ediț. V. Blaș 1900 leg.	—.36
Istoria Ungarieĭ, pentru școlele pop. ed. 5. 1902 leg.	—.36
Carte de cetire, pentru școlele pop. ed. VI Șt. Pop cu ilustrațiunĭ. Blaș 1899. leg.	—.80
Fisica, pentru școlele ppporalĭ ediț. III. E. Chirilă. prelucrată de Em. Viciŭ Blaș 1898 broș.	—.60
Exerciții practice: (Abecedar) pentru învĕțarea limbeĭ maghiare ed. V. de Negruț—Ungurean. Blaș 1900.	—.50
**Îndreptar practic*, pentru învĕțămîntul intuitiv V. Borgovan broș.	3.60
Îndreptar practic pentru *Aritmetică din școla poporală.* Blaș 1885 broș.	3.60
Îndreptar practic pentru *Geometria din școla poporală.* Blaș 1889 broș.	1.—
Economia rurală, Șt. Pop. Blaș 1881. leg.	4.—
„ „ „ „ broș.	4.60
Regulament pentru organisarea școlelor poporale gr. cat. în Archidiecesă	—.40
Articlu XXVIII despre *autoritățile școlare* poporale	—.30
Plan de învĕțămînt, pentru școlele pop. gr. cat. broș. 1900	.60
**Mapa Ungarieĭ*, de Hölzel. Kogutovich-Lóczy, pe pânză	11.50
**Mapa Ungarieĭ*, mică pentru școlă	—.40
„ „ „ „ „	.20
**Tabele parietali*, pentru cetit rom. de P. G.	4.80
„ „ „ „ mag. „ „ „	4.80
*Instrucțiunea la *tractarea globuluĭ* pentru învĕțător	—.60
Mașina de calculat	6.40
Globul terestru. 20 cm. în diametru	11.—

NB. Cărțile însemnate cu * se află în comisiune, ĕră cele fără de * sunt proprietatea și editura tipografieĭ.

Tipografia Seminariuluĭ efectuesce orĭ-ce lucrări atingătóre de acéstă artă, precum: ***Diare, Opuri, Broșuri, Circulare, Facture, Registre, Bilete de nuntă, de Logodnă de Morți, Cărți de visită etc.*** — *Comandele se execută grabnic pe lângă* **prețurile cele mai moderate.** — *Tóte comandele să se adreseze la:* **Tipografia Seminariuluĭ în Blaș,** *(Balázsfalva.)*

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 1 Martie 1902. Numĕrul 9.

CONTINUARE.

(+) În parlamentul din Budapesta se continuă desbaterile asupra budgetului. Şi se continuă tot odată şi desbaterea *asupra chestiunei naţionalităţilor*. Adecă vorba vine; dar ne-am esprimat cam eufemistic. Nu e vorbă ca să espună cineva, fie dintr'o parte orĭ alta, marile principiĭ, carĭ formézĕ temeiurile largĭ şi veşnice ale acesteĭ chestiunĭ: nu! Nicĭ măcar fasele prin care a trecut, evoluându-se, chestiunea, nicĭ importanţa eĭ cardinală pentru viaţa publică şi de stat, pentru esistenţa chiar a Ungarieĭ . . . nicĭ acestea nu le-am vĕdut espuse, cum credeam, că vor fi şi ar fi trebuit să fie espuse din partea deputaţilor naţionalişti.

Trebue să mărturisim, că păşirea pe terenul luptei parlamentare a deputaţilor acestora n'a impus, nicĭ nóue, nicĭ Ungurilor. Fie care a vorbit pentru un cerc mai restrins de interese; nicĭ unul n'a susţinut principiul naţional în lărgimea luĭ întrégă; — pentru că se vede nicĭ o comunitate şi nicĭ o comunicaţiune nu esistă între diferitele grupurĭ. Slovacii, Sêrbii, Saşii, — păşesc fie care separat; fie care cu afacerile lor proprii, cu interesele lor speciale, mai marĭ orĭ mai mĕrunte.

Cu tóte acestea s'a făcut multă vorbă — atâta e tot ce se face în parlament; — s'a făcut zic multă vorbă şi *despre naţionalităţi*. Mai ales în zilele din urmă.

Caracteristica acestor desbaterĭ — ca să folosim terminul parlamentar — am spus'o în titlul articoluluĭ . . . .

Continuare! „Materia porro tractatur". Povestea se continuă cum s'a început; înţelegem „povestea vorbeĭ" din parlament.

Singuraticiĭ deputaţi naţionalişti se plâng de nedreptăţi şi apĕsărĭ; Ungurii îĭ atacă ca pe nisce reĭ patrioţi. orĭ nepatrioţi; ca pe nisca trădătorĭ de patrie.

În numĕrul 6 al *Unireĭ* am caracterisat cevaşi mai de aprópe începutul desbaterii; continuarea e tot cam aşa.

A fost început'o Sasul *Lindner*, demn. curajos, cinstit; şi a fost întrerupt în mod revoltător din partea unor patrioţi patentaţi, ca Pichler şi alţi companişti.

A urmat *Papp Jozsi* poreclit român, şi a vorbit ca un renegat pus în solda de mameluc a şovinismului şi guvernuluĭ magiar; s'aŭ scârbit toţi Românii din ţară, şi l'aŭ aplaudat toţi Ungurii din dietă în frunte cu dl Coloman Széll.

Şi a urmat apoi *Wesselovski*, Slovacul. A vorbit cam în doĭ perĭ, mai circumspect şi mai prudent de cât Saşii; dar n'a mulţumit, credem nicĭ pe aĭ sĕĭ, nicĭ naţionalităţile peste tot, nicĭ pe „patrioţi".

A urmat o pausă de câte-va zile. În acel timp dieta s'a ocupat cu chestia luĭ Zichy János, pentru că nu l'a lăsat Széll să mérgă cu prinţul Francisc Ferdinand la Petersburg.

Pe urmă a vorbit şi Sêrbul *Liubomir Paulovici*, şi a adus érăşĭ în desbatere chestia naţionalităţilor. Între altele deputatul Sêrbilor a făcut enunciaţiunea că *până când nu se va resolva chestia naţionalităţilor în Ungaria nime nu se va puté bucura de adevĕrată propăşire şi fericire.*

În aceeaşi şedinţă, din 19 Febr. a vorbit şi un deputat ungur, *Rákosi* (mai înainte: Krebs) *Victor*, care a atăcat naţionalităţile şi mai ales pe Saşi, acusându-i de infidelitate cătră patrie. Ĭ-a rĕspuns imediat energicul deputat sas, *Lutz Korodi*, care a accentuat, că Ungurii şoviniştĭ *fac politică de sinucidere.*

Deputatul sas a vorbit mai pe larg şi în şedinţa din 25 l. c. înse Pichler şi soţiĭ sĕĭ aŭ făcut o gălăgie infernală, întrerumpându-l la fie care propoziţie cu cele mai insultătóre apostrofărĭ. În urmă deputaţiĭ ungurĭ, din stânga şi din drépta, aŭ părăsit sala, aşa cât nu mai era cine să-l asculte pe deputatul Saşilor. Casul acesta noŭ, a fost reprobat şi din partea unor foĭ magiare, ca *Alkotmány*, dar fórte blând. Nicĭ o fóie înse n'a remarcat faptul, că pe Korodi îl întrerupeaŭ cu cuvinte aşa de insultătóre, la adresa luĭ şi a poporuluĭ săsesc, cât nu se pot nicĭ reproduce. Şi totuşi preşedintele camereĭ, *nobilul* conte Apponyi, n'a găsit prilej să-ĭ îndrume la ordine, măcar cu un singur cuvînt.

În şedinţa din 26 Febr. a vorbit din noŭ deputatul *Lindner* apĕrând pe Saşi, şi rectificând unele espuneri pretenţióse, dar mincinóse ale ridicoluluĭ Pichler. În aceeaşi şedinţă a vorbit un alt deputat slovac, preotul *Martin Kollár*. Orĭ cât de blând la vorbă, orĭ cât de rugător, aprópe cerşitor a păşit Kollár în favorul „unuĭ popor nenorocit", totuşi preotul slovac n'a fost cruţat de întreruperĭ sgomotóse prin carĭ i-se arunca în faţa acusa de „panslav", „muscal", „trădător."

Preşedintele s'a grăbit să îndrume la ordine şi pe Kollar, pentru espresiunea *„pan magyarismus"*, după cum îndrumase şi pe Sêrbul Paolovicĭ, pentru aserţiunea că *legea de naţionalităţi s'a adus*, la timpul sĕŭ, *de „nobis sine nobis"*...

Va se zică din noŭ s'a verificat ce s'a relevat în „Unirea" (nr. 8.) despre procedura incorectă a preşedinteluĭ, şi despre slăbiciunea deputaţilor, carĭ nicĭ unul n'aŭ avut tăria să protezeze contra acesteĭ volnice ingerinţe.

Era se uităm de „vócea românéscă din dieta" — cum o numia incorect un ziar român — care a resunat, natural pe unguresce, şi în ciclul acesta al desbaterilor. A vorbit şi *Faşie Todor*, căruia se pare că numaĭ numele ĭ-a mai rĕmas românesc, căci întrégă vorbirea ĭ-a fost străină.

Va se zică *continuarea* e ca şi începutul. Deputaţiĭ naţionalităţilor spun rînd pe rînd plângerile popórelor lor, care mai timid. care mai cu curaj. Saşiĭ pórtă steagul în luptă; „Românii" — aşa numiţi — fac rolul transfugilor. Magiariĭ terorisézĕ cu sgomot şi insulte pe deputiĭ nemagiarĭ. Preşedintele le înfundă glasul cu îndrumărĭ la ordine. Aşa este continuarea desbaterii în parlamentul magiar.

Congresul autonomieĭ catolice.

— Raport special al „Unirii". —

Şedinţa XVI.

Congresul autonomic s'a întrunit în 17 Faur érăşi, când s'a purces la desbaterea §. 21—37. A fost de faţă şi *Firczák* episcopul rutean al Muncaciuluĭ.

§. 21 tractézĕ despre raportul dintre Matre şi Filiĭ. Raportul acesta să se statorésckă prin învoirea reciprocă. care să se trimită apoĭ la oficiŭ diecesan spre aprobare. Dacă o ast fel de învoire nu s'ar lega, atunci raportul să-l stabilésckă la propunerea senatuluĭ oficiul diecesan.

De óre ce §. 21 dispune, că orĭ ce parochie *rom. cat.* care are scólă rom. cat.... s'a încins o discuţie asupra terminului *rom. catolic.*

Demkó Kálmán a cerut, să se pună „Fie-care parochie rom. cat. de *rit latin şi grec*, pentru că sub *rom. cat.* se înţeleg latiniĭ, dar nu şi greciĭ.

Szmrecsányi Lajos e contra, fiind că nu este nicĭ un motiv, ca să se specifice terminul *rom. cat.* Şi greco-catolicii sînt romano-catolici, decĭ nu trebue ca congresul să dee loc unor ast fel de specificărĭ.

S'a primit paragraful fără modificarea lui Demkó.

§ 22 dispune, ca acela care a locuit într'o parochie în decurs de 6 anĭ e membrul acelei parochiĭ.

Să primească.

§. 23, 24, 25 să primesc fără discuţie.

§. 26, tractézĕ dreptul preşedintelui mirén în parochie. Preşedintele mirén are dreptul de a presida, când parochul este împedecat, de a conduce şedinţa — dar nu are drept de a *convoca* şedinţa.

S'a primit cu modificarea lui Zichy N.

§. 27 Congresul primeşte modificarea lui *Lakner,* ci acela care a locuit în decurs de un an într'o parochie, e de 24 anĭ şi independent, póte fi ales în sinodul parochial.

§. 28 Nu pot fi membriĭ în sinodul parochial militariĭ; cel ce nu s'a cununat şi la biserică; cel ce nu şĭ-a botezat copilul în decurs de un an etc.

§. 29 Să suspendă dreptul acelor membri carĭ în decurs de un an nu şĭ-aŭ solvit taxele, cu carĭ restézĕ bisericeĭ.

§. 30, 31, 32, 33 se primesc cu modificărĭ stilare.

§. 34 s'a primit fără discuţie.

La finea şedinţiĭ *Simonyi-Semadan* propune, ca episcopatul se tipărésckă modificările, ce are de cuget a le înainta la chestia averei şi a şcólelor.

S'a hotărit să se róge Primatele de órece nu era de faţă, ca el se dispună tipărirea propunerilor episcopatului.

Şedinţa XVII.

§, 36—44 s'a primit propunerile comisiunii de 27 cu puţine modificărĭ stilare.

§ 44, dispune, ca representanţa comunală să aibă de 3 orĭ atâţa membri, ca senatul comunal bisericesc.

Ugron ţine de puţinĭ membri representanţiĭ şi face propunerea, ca paragraful acesta să se lasă la chibzuirea corporaţiunilor respective.

S'a primit.

§. 45—56 dispun organisarea senatului comunal bisericese. Numĕrul membrilor din senat să se conformeze după numĕrul sufletelor şi nu după aceea, că óre este post de capelan în aceea parochie saŭ nu este. De óre ce asupra §-lui acesta membriĭ congresului nu aŭ putut cădea de acord, s'a dat uneĭ comisiunĭ, care să-ĭ studieze.

§. 49 care tractézĕ despre *senatul diecesan* asemenea a rĕmas în suspens, de óre ce membriĭ n'aŭ putut cădea de acord asupra *numerului* membrilor, ce aŭ a se alege în senat.

§. 50—52 s'aŭ primit cu modificărĭ stilare.

Şedinţa XVIII.

S'a continuat discuţia asupra organisăriĭ *senatului diecesan.*

A fost maĭ ales discuţie principiară, ca acelea 13 comune din Croaţia, carĭ să ţin sub ĭurisdicţiunea eppuluĭ din Pécs să se atragă în sfera autonomieĭ saŭ ba. Şi că óre numĕrul membrilor în senatul diecesan statorit în *20,* să se ridice saŭ ba.

Eppul *Hettyey Samuel* dice, că acelea parochiĭ din Croaţia nu sînt representate în Congres, decĭ să se aştepte resultatul pertractărilor începute cu autorităţile croate.

S'a primit.

§. 60. Câţĭ membri trebue să aibă senatul diecesan?

Ugron zice, că de óre ce nu s'a primit sinodul mixt diecesan, să se admită un numĕr maĭ mare de inteligenţă în *senatul* episcopesc. Episcopilor să nu le fie frică de inteligenţa laică, căci şi acésta tot binele diecesei voieşte.

Eppul Szmrecsányi e pentru un numĕr anumit în fie care diecesă.

Eppul *Samasa:* Eppul şi aşa are datorinţă de a se convinge de tot ce să petrece în diecesa lui. El ascultă sfatul senatului diecesan, dar înaintea luĭ nu se va pleca, eppul decide în tóte causele diecesane.

De alt cum el (Samassa.) nu de numĕr are lipsă, ci de calitate. Ugron voieşte să întroducă democraţie în diecesă.

Ugron Gábor: Protestézĕ în contra cuvintelor superbe ale lui Samassa. Toţĭ sîntem egalĭ aicĭ, nimene nu-ĭ dă drept, unuia saŭ altuia, ca să vorbéscă în ton arogant faţă de ceĭalalţĭ. Eŭ mĕ închin înaintea meritelor ştiinţiĭ şi a culturiĭ dacă este împreunată şi cu puţină modestie şi maĭ ales la persóne de acelea, a căror posiţie involvă maĭ multă blândeţă.

Eppul Samassa: Respinge cuvintele lui Ugron. Ugron în parlament tot de una a vorbit cu tótă asprimea în contra episcopilor decĭ n'are drept să dee lecţiĭ în Congres.

Ciocnirea acésta a lui Ugron cu Samassa a scos érĕ-şi la lumina zileĭ, că aicĭ în Congres nu membri catolicĭ, ci partide politice staŭ faţă în faţă.

Rákovszky în decursul vorbiriĭ lui Ugron, când acesta a protestat în contra tonului cuvintelor lui Samassa nu s'a putut răbda de a nu întrerupe.

„Vorbirea acésta de mult ar fi trebuit să o ţinem multor ómeni" sub care a înţeles episcopatul, ce dând mâna, aşa să vede, cu guvernul, omóră orĭ ce reformă, ce l-ar stirbi puterea absolută în diecesă.

Asupra par. 60 nu s'a votat încă.

La finea şedinţiĭ Congresul felicită

FEUILLETON.

SCRISÓRE.

Ĭubite Unchiule!

„Uită-te pe mapă să vezĭ ce departe în Sud mĕ aflu" aşa îmĭ scriĭ în ilustrata din urmă. Într'adevĕr departe.

Nu ştiŭ cum, dar ilustratele D-tale îmĭ fac un serviţiŭ fórte plăcut. În timp liber adese orĭ le înşir pe pulpit şi admir în ele un tablóŭ viŭ, o regiune atrăgĕtóre. — Vĕd desfăşurându-se înaintea mea oraşul „Castelnuovo" cu posiţia-ĭ înaltă, cu ceriul dalmatin, cu apa, ce se pierde în zare, pe care lunecă roĭ de năĭ. Acolo vĕd plimbându-se încetişor pe ţĕrmul mariĭ o figură înaltă-subţire, om în vrîstă, cu faţă gânditóre şi cu ochĭ aprópe stînşĭ — oprit adese în loc de câte o tusă vehementă.

El numaĭ cu trupul e în ţinutul cald, unde cresc portocalele, ér sufletul îl sbóră departe, la soţie şi la copiĭ. În mână ţine o carte. Maĭ merge câţĭ-va paşĭ. Dă o căutătură în jur. Se vede singur. Îşĭ aşterne jos pardisiul şi întins pe o dungă deschide cartea. Cetéşte o fóe; apoĭ liniştit meditézĕ: „Oh, cât chin, câtă suferinţă. Mĕ dor plămâniĭ; tóte ósele mĕ dor. Sînt 4 anĭ maĭ bine, de când aceleaşĭ simtóme de morb îmĭ cuprind întrégă fiinţa şi să ţin lanţ de mine — ér tusa, tusa nu mĕ maĭ lasă. În medicĭ nu mĕ maĭ încred. O avere întrégă am împărţit'o cu eĭ. Nicĭ Abazzia raiul pământesc, nu mĭ-a putut reda sănătatea. O lună de zile e, de când respir aerul cald al Dalmaţieĭ şi nicĭ un semn că mĭ-ar priĭ, nu obsĕrv — Ce-o fi făcênd acasă Adela, pe care am lăsat'o cam bolnavă în Fiume; ce-o fi făcênd „Pupiţa" pe care de-o lună n'am maĭ desmerdat'o!" — Maĭ tuşeşte o dată. Stă aprópe să sĕ revólte contra Providinţiĭ, când ochiĭ fără de veste i-se opresc la cuvintele dreptului Iob, prin care acesta înfrânt de pocainţă, îşĭ recunósce mulţimea pĕcatelor sale, dar recunósce şi aceea, că n'a fost pedepsit, după cum cu dreptul ar fi meritat.

De bună samă! E cu mult maĭ uşor şi maĭ scurt a face penitinţă în valurile lumiĭ acesteia, de cât în flacările focului curăţitor, continuă el şi apoĭ oftézĕ lung. Se simţeşte par'că maĭ uşurat. Un moment să crede fericit, că şi el póte suferi.

„Dómne, în mânile tale îmĭ încredinţez sufletul şi trupul meŭ slăbit" — zice şi făcêndu-şi cruce închide cartea. Apoĭ plécă maĭ departe de-a lungul ţĕrmului în paşĭ domoliĭ, melancolic, împăcat cu sórtea şi nutrind speranţe.

Nu te mira Unchiule dragă cetind aceste şire! Le veĭ numi póte enigme, frase făr'de nicĭ un rost.

Dar nu! Ele sînt imaginĭ fidele de ale realităţiĭ. Sînt efectele juste ale unor cause firestĭ, carĭ să ivesc fără ca omul să le escite. — Étă cum:

Îmĭ sînt încă próspete în memorie episódele interesante de astă vară. Nu ţiĭ minte cu cât dispreţ îmĭ vorbiaĭ la noĭ acasă despre cariera ce mĭ-am ales'o? Şi şciĭ în ce terminĭ elogioşĭ mĭ-aĭ recomandat biroul postal — cariera D-tale —? Era să mĕ învingĭ. Când un imbold necunoscut te îndémnă să mĕ predispuĭ la discuţiĭ religióse. D-ta civil ortodox; eŭ cleric catolic: dóuĕ tabere duşmane pe câmpul religiuniĭ. D-ta sprigiuit de ideile scrintite ale preseĭ făr de Dumnezeŭ m'aĭ adus în foc. Şi ca în tot de una adevĕrul avênd să fie biruitor şi de astă dată, sciĭ cum într'o diminéţă m'aĭ prins de mână şi ne-am închis ambiĭ într'o odae. „Cuvintele tale m'aŭ pus pe gânduri" mĭ-aĭ zis. „Până acum eram cu totul indiferent faţă de religiune. Orfan de mamă, crescut în şcolĭ rele, am simţit şi eŭ ca lumea şi am trăit ca ea. Nu ştiŭ cum, parcă mi greŭ să-ţĭ spun: Eŭ nu ştiŭ bine nicĭ „Tatăl nostru" să mĕ rog. Sînt bolnav, aşĭ vrea să mĕ spovedesc şi să încep o viaţă nóuă. Ţĭ-aduc aminte cum atunci în faţa mea ţĭ-aĭ esaminat conscinţa şi în aceiaşĭ zi te-aĭ şi spovedit preotului. Ce dulce a fost fructul primeĭ mărturisirĭ din viaţă!"

Din momentul acela nu te vedeam cetind de cât cărţi sfinte. În 2 zile cetişĭ până în capĕt „Istoria Bisericéscă" de Dr. A. Grama. Te vĕd par'că venind cu atâta sinceritate la mine să me întrebĭ ce aĭ de-a face ca să trecĭ la unire.

Ne-am despărţit. Corespondinţa dintre noĭ deveni tot maĭ interesantă. La dorinţă ţĭ-am trimis maĭ multe cărţi pline cu sămînţe din „Agrul lui Christos" — Dintre tóte spuĭ că maĭ tare îţĭ place „Emélkedések" de Schör, care îţĭ este pretinul cel maĭ fidel când suferĭ. Te intereséză maĭ mult sfînta scriptură după „Vulgata"! Aĭ plăcerea să ştiĭ cum medităm noĭ când facem esercitiĭ spirituale în Seminar.

pe Sfinția Sa Papa din incidentul iubileului de 25 ani.

Textul telegramei trimise Sf. Sale Pontificelui, în traducere românéscă e următorul: „Magiarii catolici depun înaintea tronului Sfinției Tale, cu adîncă veneraţiune urările lor de bine. Congresul ce pregătesce autonomia catolică, Sfinției Tale, din prilejul împliniriĭ anului al 25-lea de pontificat îi esprimă cea mai profundă veneraţiune şi fiéscă alipire. Mulţămind Provedinţei, pentru *Lumen de coelo,* trimis în persóna Sfinției Tale, care luminéză de atâta vreme lumea creştină, implóră îndurarea aceleaşi Provedinţe, ca Sfinţia Ta încă vreme îndelungată să trăescĭ spre mândria şi fericirea nóstră. C. Vaszary, cardinal, Gr. J. Szápáry, preş. congr.“

Şedinţa XIX.

Şedinţa e condusă de preş. Szapáry. Se purcede la votarea paragrafului 60, primindu-se conform propunerei lui Samassa, în înţelesul căreia numĕrul membrilor din consiliul diecesan *nu se augmentéză,* după cum propusese Giesswein.

La desbaterea §-ului 61. episcopul Szmrecsányi propune, ca pentru a nu mesteca corul episcopesc în deosebirile dintre partidele, ce se nasc în adunarea generală, episcopii să ĭea parte la aceea adunare dar să nu voteze.

Apponyi şi Ugron spriginesc propunerea episcopului, cu adausul acestul din urmă, că în locul voturilor episcopilor, carĭ rĕmân, să se validiteze — în numĕr corespundĕtor — voturile deputaţilor aleşi de preoţimea singuraticelor diecese.

Se primesce în unanimitate.

Se primesce de asemenea propunerea lui *Szemnecz,* în înţelesul, căreia Societatea Ieşuiţilor din Calocea, încă să fie representată în adunare prin directorul lor.

Paragrafiĭ următorĭ, în care se tratéză numĕrul membrilor laicĭ, ai învĕţătorilor de la şcólele poporale şi ai profesorilor, carĭ sînt în aceeaşi vreme şi preoţi, se primesc cu neînsĕmnate modificări.

Apponyi respinge modificarea proiectului, în sensul căreia lângă cuvîntul profesor ar trebui să se mai adaugă *catolic.* „Prin acésta — zice Apponyi — am recunósce non sensul, că într'un institut catolic, ar puté propune şi un profesor acatolic.“ E fórte adevĕrată observarea lui Apponyi *în teorie,* dar în *praxă* vorbind, ni-se pare că totuşi nu e superfluă adăugarea cuvîntului „catolic“, căci pare-mi-se multe din gimnasiile originar catolice, ań astăzi profesorĭ protestanţi. Aşa d. e. la gimnasiul din Sibiŭ, care şi-a pierdut cu totul caracterul catolic. Saŭ la universitate bună óră, care încă e originar catolică, dar azĭ mâne numĕră în şirul profesorilor mai mulţi jidanĭ şi mai mulţi protestanţi, de cât catolicĭ.

Paragraful 71 se primesce cu adaosul lui Hettyey, în sensul căruia preoţiĭ-profesorĭ, să-şi pótă validita dreptul de votare şi ca profesorĭ.

Şedinţa XX.

Preşedinte gr. Szapáry.

La §. 73 se pornesce discuţie pe tema modalităţiĭ alegerii membrilor pentru congresul catolic.

Mitropolitul *Samassa* propune, ca membriĭ să fie aleşi *mediat.* Poporul să alégă numaĭ pe alegĕtorĭ, carĭ vor avé înşişi să alégă membriĭ pentru congres. Ast fel vor fi evitate alegerile sgomotóse, corteşirile, pentru că „în mulţime lipsesce gradul de cultură şi cumpenire, fără care dreptul ei póte avé urmărĭ rele.“ Membriĭ aleşi mediat representă şi ei mulţimea în mĕsură mai înaltă, de cât aleşi de-a dreptul cu corteşirĭ şi cu alegerĭ sgomotóse. Modalitatea acésta e cu desevîrşire democratică.

Hortoványi, Simonyi ań vorbit în contra propunerei mitropolitului, susţinênd alegerea imediată, nemijlocită, ca poporul însuşi să alégă membriĭ congresului.

Propunerea lui Samassa, punêndu-se la vot, *a fost respinsă* cu mare maioritate. În contra propunerii ań votat episcopiĭ Hettyey, Majláth, Firczák, Ivánkovits, Csáky, apoĭ Apponyi, Ugron cu partida lui şi Zichy cu partida.

Paragrafiĭ următorĭ, relative la locul şi timpul alegerilor se primesc cu micĭ modificărĭ.

La §-ul 83 comitele *Pallavicini* propune *că în consiliul de direcţiune să fie cel puţin 3 membri greco-catolicĭ.*

Se primesce cu unanimitate.

Şedinţa XXI.

A decurs fără discuţiĭ mai importante.

Se purcede la paragrafiĭ, carĭ ţĕrmuresc *sfera de activitate* a autonomiei.

La §-ul 85 *Vl. Zichy,* află, că adunarea singuraticelor comune bisericescĭ, în afară de dreptul electoral, n'are niciĭ un drept. Propune, că şi adunarea singuraticelor comune bisericescĭ să aibă dreptul de a-şi spune cuvîntul în chestiuni de interes general catolic — în formă de petiţiune în scris.

Propunerea se respinge unanim.

La propunerea lui *Fehér Ipolit,* se acceptéză, că spesele instrucţiuniĭ să fie hotărîte de consiliul parochial şi nu de cel diecesan.

Înainte de închiderea şedinţei congresul enunţă, că în şedinţa proximă se vor ocupa de paragrafiĭ 11 şi 12, carĭ se referă la *fondurile* catolice şi la *institutele* susţinute din aceste fonduri.

Desbaterea acestor paragrafĭ a fost amânată illo tempore, de aceea se aştéptă cu mult interes şedinţa proximă, prevĕdêndu-se discusiuni interesante în acest obiect.

Şedinţa XXII.

Şedinţa acésta se ţine în aula socie ăţiĭ „Szent István.“

Rĕspunsul şi binecuvîntarea Pontificelui nu putea sosi la timp mai potrivit, de cât chiar în acésta şedinţă, când aveaŭ să se hotăréscă cele mai însemnate puncte din proiectul autonomic. Textul rĕspunsului adresat Primatelui Vaszary, în traducere românéscă e următorul: „Sfinţia Sa a luat la cunoscinţă cu multă plăcere espresiunea veneraţiuniĭ şi a urărilor de bine, esprimată de congresul condus de Tine şi de comitele Szapáry, şi în semn de dragoste îţi trimite Ţie şi celor alalţi binecuvîntarea sa apostolică. *Rampolla,* cardinal.“

În jurul §-ului 11 se desfăşură o interesantă discuţie relativ la administrarea fondurilor catolice.

Corul episcopesc spriginit de Apponyi de o parte, şi oposiţia lui Zichy de alta.

Episcopul *Szmrecsányi* motivéză punctul de vedere al corului episcopesc. Admite, că autonomia are drept la fonduri, că guvernul fără confesiune nu e chemat niciĭ competent de a fi patronul intereselor bisericestĭ, catolice, dar totuşi e de părerea. *că fondurile şi fundaţiunile să rĕmână în mâna statului.*

Vorbirea a rĕmas fără efect.

Comitele *Zichy,* întrĕbă dacă corul episcopesc are garanţiĭ, *că autonomia se va realisa vre-o dată?* . . . . . Administrarea fondurilor catolice din partea guvernului a fost cât se póte de rea, ér directivă în instrucţiune nu póte da corul episcopesc, când averea e manipulată de stat. Ce folos, că ministrul de culte e catolic, când vederile guvernalui sînt anti-catolice? Propune, ca fondurile să fie administrate de un dignitar catolic, numit spre acest scop de cătră Maiestatea Sa.

Ugron de asemenea vorbeşte în contra propunerii corului episcopesc. *Viaţa autonomieĭ resistă în scoli şi în fonduri.* Catoliciĭ încă nu aŭ în stăpânire fondurile şi scólele după cum le aŭ cele alalte confesiuni. Pe deliquenţi şi pe idioţi statul îi lipseşte de dreptul de a dispune asupra averii. Eĭ bine *asta* e biserica catolică? Noĭ sîntem proprietariĭ, noĭ să şi dispunem asupra averiĭ bisericiĭ nóstre. A declina de la noĭ dreptul de manipulare, însemnă a declina dreptul nost de proprietate. Propune, ca administrarea averilor să rămână dreptul autonomieĭ catolice.

Vorbirea lui Zichy şi alui Ugron aŭ fost viŭ aclamate de oposiţie, dar la votare nu s'a purces în şedinţa asta, fiind deja timpul înaintat.

Şedinţa XXIII.

Cu mult interes privesc toţi la desbaterile şedinţiĭ de azĭ.

Oratoriĭ şedinţiĭ anterióre s'aŭ declarat în contra proïectului episcopilor.

Şi tóte tot mai mult îţi plac. Te privesc în minte cât de lacom sorbi adevĕrul etern şi cât de minunat te-a pĕtruns graţia divină. Acum îmi laudi cariera. Lupta nóstră s'a închiat căci după cum te esprimi însu-ţi „un copil“ te-a învins, ér astăzi şi D-ta stai sub sceptrul sfîntului Petru.

Étă deci Unchiule dragă! de ce sînt emoţionat şi de ce închipuirea mi te presintă în colorile cele mai viĭ.

Departe în Castelnuovo pe ţĕrmul mării estinse vĕd o fiinţă torturată de chinurĭ; vĕd pe un Paul suferindu-şi lovidurile sorţiĭ cu răbdare; vĕd pe un sfînt Augustin, care îndemnat de „Tole lege“ s'a întors la calea adevĕrului; te vĕd pe D-ta suferind, dar cu speranţe.

Adio acum iubitul meŭ Unchiŭ. Din altă parte a lumiĭ îţi admiră tăria de fer pentru „credinţa cea nóuă“; de lângă falniciĭ Carpaţi albiţi acum de zăpadă te salută nepotul. Să cugetă de multe orĭ la D-ta şi atunci după datina din Seminar să rógă: „Salvum fac, servum tuum, Deus meus, sperantem in te.“

Timişóra în Februar 1902.

Emil.

Apponyi primește propunerea corului episcopesc. accentuând că *acestuia îi revine și responsabilitatea. . .*

A mai vorbit contra *Molnár, Sághy, Major,* dar la acesta din urmă. agitația publicului nu se mai putea năbuși. S'auziaŭ strigăte tot mai pronunțate: „Să votăm. să votăm.“ Ugron încércă să împedece votarea, pe motivul, că membrii n'ar fi de față în număr suficient. Se constatéză. că sînt 95 presenți, deci adunarea e capabilă de votare.

Resultatul votării a fost *primirea propunerii corului episcopesc cu maioritate considerabilă.* Depresiunea. ce a cuprins opoziția după enunțarea resultatului votării. o vor resimți toți cari pórtă la inimă interesele adevărate ale bisericii. Chiar dacă va întra în vigóre autonomia, cine nu vede, cât de legate-i vor fi mânile. când fondurile în cări residă puterea *materială* a catolicilor sînt administrate de stat? Cine nu întrevede cât de ilusorie devine întreg aparatul autonomic, îndată ce guvernul are în mână și pânea și cuțitul?

Se purcede la §-12 despre *conducerea scólelor.*

Fehér Ipoly presentă proiectul corului episcopesc. Espune că în sensul articolului de lege XXX din 1883. autonomia pe terenul instrucțiunei nu esistă. fără respectarea drepturilor confesiunilor. Legea referitóre la scólele medii recunósțe. că în școlele confesionale conducerea cade în competința autorităților bisericești. Și jidanii aŭ școlă confesională, școla reală din Vágujhely. care se află sub conducerea ministrului, numai din motivul. că jidanii încă nu aŭ autonomie. Dar îndată ce vor avea autonomie, nime nu le va mai contesta dreptul lor de conducere. În anii 80 Trefort înaintase un proiect de lege. care ar fi nimicit dreptul de conducere al autorităților bisericești. dar acest proiect, din norocire, a rămas numai pe hârtie, chiar în urma protestelor corului episcopesc.

Vorbirea lui Ipoly a fost primită cu aplause chiar din partea opoșiției, care remase deprimată în urma înfrângerii îndurate cu prilejul votării paragrafului 11, despre administrarea fondurilor.

A mai vorbit *Zichy, Major, Margalits.* Acest din urmă, ca să mângâie bag samă guvernul pentru ținuta congresului, atrage atențiunea acestuia asupra *scolilor naționalităților,* unde progresul limbii maghiare abia atinge nivoul limbii germâne din școlele ungurești.

Din nefericire pentru acésta observare atât de *patriotică* de altcum — congresul nu i-a dat nici o importanță.

Condolințele mele! . . .

Ședința XXIV.

Desbaterea specială asupra proiectului de autonomie se apropie de sfîrșit.

Minoritatea din congres, vĕdînd că este în tóte chestiunile mai importante maiorisată de episcopi și partida lui Apponyi mai vorbește numai pe-o formă, căci peste propunerile lor și așa trece Congresul la ordinea zilei.

În ședința de astăzi aŭ fost cause destul de importante, la cari să aștepte o opoșiție mare și în schimb s'aŭ primit tot neted așa după cum corul episcopesc în conțelegere cu Apponyi a voit.

La §. 130 a propus *Fehér Ipoly,* ca autonomia să aibă drept așĭ acvira averĭ, a înființa școlĭ diferite. éră dreptul de supraveghere să nu se restringă numai la școlele mediĭ, ca în Ardél. ci și la cele superióre și poporale.

S'a primit.

§. 142 tractéză dreptul autonomiei de candidare la beneficiile marĭ.

Pávy propune. ca la designarea viitorului episcop să se ĭea în considerare și părerea capitlului și anume prin vicariul episcopesc.

Sághy e de părere. ca la sandidarea episcopului să se dee ascultare părerii senatului central autonomic. Când acésta ar fi cu neputință, atunci în comisiunea candidatóre să nu fie numai *doi* bărbați mireni ci *șase.*

Zichi Nándor: Designarea la beneficiĭ, ce o face senatul autonomic, să nu se restringă numai la beneficiile episcopesci. ci la tóte beneficiile mai înalte să se facă prin candidare de trei.

Gieswein propune. ca capitlul să-și înainteze părerea în scris. referitor la vacanța scaunului episcopesc.

Mikita Sándor vorbește despre dreptul preoților ruteni de așĭ *alege* episcopĭ și propune ca să se *dee* Capitlului dreptul de *vot consultativ* la candidarea pentru scaunul episcopesc.

Szabó Jenő protestéză în contra cuvîntului *rutén.* În cuvîntul rutén Mikita înțelege și maghiarii greco-catolici ai lui Szabó Ienő, pentru acésta respinge numirea de *ruteni.*

Szmrecsányi propune, ca să nu se ĭeie în considerare propunerea lui Sághi; episcopi să fie aceia. pe cari îi dorește opinia publică catolică și nu e bine, ca atâtea părerĭ să jóce rol la candidare fiind că atunci cuprind teren mai mult interesele personali de cât binele public. Primește însă propunerea lui Pávy.

Se primește.

§. 54. Apponyi zice că senatul central are drept de a supraveghia tot ce atinge administrarea fondurilor, ceea ce se ia la cunostința cu strigăte de să trălască.

(Va urma.)

Ajutoriul de stat în Diecesa Lugoșului. — La propunerea Veneratului Ordinariat, Ministerul de culte, pentru îmbunătățirea sorții materiale a preoților mai slab dotați ai acestei diecese, a asignat pe an. 1901 considerabila sumă de 38168 cor, care sumă s'a împărțit, ca și în anii trecuți cu puține escepțiuni conform propunerii Veneratului Ordinariat, așa încât preoților moraliști li-s'a întregit venitul constatat la conscrierea congruei în an. 1896, până la 600 cor. iar teologilor sistematici, cari n'aŭ porțiune canonică ori sesiune până la 1100 coróne și celor alalți până la 1000. Dintre cei propuși 7 inși n'aŭ fost ajutorați.

Ajutorul de stat, după cum sîntem informați, se va trimite și de astă dată fie carui preot prin mandat postal, după ce toți vor trimite la Ordinariat chitanțele timbrate, dar fără nici o vidimare din partea autorităților administrative.

Din sumele asignate se vor subtrage numai cele 2% prescrise pentru fondurile diecesane a preoților deficienți și cei viduo orfanal. atât după suma asignată cât și după venitele fasionate la conscrierea de congruă.

Ast fel dară chestiunea dotațiunei clerului în acésta Diecesă este aprópe regulată, deși nu chiar în aceea-și măsură ca a preoțimei acatolice. După ce înse în budgetul anului 1902 pentru ajutorarea clerului catolic s'a luat încă o sumă de 100 000 coróne și póte în anul viitor se va lua și mai mult. avem firma speranță că Illustrul Archiereŭ Dr. Radu, carele prin stăruință neobosită a obținut în acésta privință un resultat atât de frumos. va esopera în viitorul apropiat suma necesară pentru regularea cât mai îmbucurătóre a sorții materiale a clerului acestei diecese.

Călătoria la Petersburg a moștenitorului Francisc Ferdinand a avut la tot casul un motiv politic. Acum lesă la ivélă, că între altele archiducele a mers în Rusia. ca să întrevină în favorul României.

Se știe. scrie un ziar vienez. că una dintre nisuințele cele mai marĭ a le României a fost, să câștige de la puterĭ recunóscerea de stat neutral. Nisuințele acestea aŭ rămas zădarnice. Acum în urmă, când cu turburările bulgărescĭ, România a cerut din nou sprijinul puterilor. special a Germaniei și Austro-Ungariei. Cea dintâiŭ i-a declarat înse. că dorința României nu póte fi împlinită de cât cu unele condițiuni și special în afacerea turburărilor acestora nu se amestecă. Atunci România s'a întors spre Austro-Ungaria, care fórte probabil face pași pentru stabilirea bunelor relațiuni între Rusia și România.

O întrebare modestă. — S'aŭ strecurat dóuĕ luni de atunci, când în Aiud s'a reorganisat clubul municipal român din comitatul nostru. E cunoscută și altă mișcare, pornită tot atunci întru validitarea drepturilor nóstre la comitat. Cei cari am fost de față avem cunoscința acestor lucrurĭ. începute cu bine. dar nici noi și cu atât mai puțin alții nu avem cunoscință despre desvoltarea mai de parte a lor. Nu vreaŭ să presupun. că am fi și azi la începutul, făcut acolo. Impresia cu care ni-am despărțit îndreptățesce pe fie care la mai mult.

Sperez dar, că nu voiŭ supĕra pe nime, când îmĭ iaŭ libertatea de a cere lămuriri asupra pașilor. urmați de dóuĕ luni încóce. Să se facă acésta cel puțin cu membrii din comitetul central. prin mijlocirea cărora toți interesații ar fi lămuriți mai de grabă și mai ușor.

Căci să nu uităm. că acuși ne salută primăvara și ar fi consult. să ne scim *mai de vreme* orienta. Acésta cu atât mai vîrtos, căci mulți se tem de adeverătatea svonurilor nedorite și regretate, ce s'aŭ fost furișat printre rîndurile unor rapórte din ziarele de pe atunci.

Spuse aceste „sine ira et studio“, încheiŭ dorind s'auzim de bine! *Un membru.*

Corespondințe.

Scrisóre din Bucuresci.

— De la corespondentul nostru particular. —

Bucuresci 20 Februariŭ 1902.

Activitatea politică și literară a început în Bucuresci de odată cu începerea sesonului de iarnă, deși noi Bucurescenii n'am simțit

iarnă până acuma. ci mai mult un început de primăvară. și puțini fulgi de zăpadă n'am vĕdut până a dóua zi de anul nou, cari aŭ dispărut la moment; ceva mai târziŭ a mai căzut într'o zi atâta, cât să pótă amăgi pe doritorii de a a se sănia. ca să lasă cu sania la preumblare, dar aŭ fost ridiculisați, căci fulgii intraŭ în pămînt și sania rădea petrile. Cu un cuvînt am avut o iarnă de Italia și boerii bogați nu s'aŭ vĕdut siliți ca de frigul de altă dată să fugă în țările cu clima mai dulce.

Cu politica însе stăm tot mai încurcat. Nu era destul că conservatorii eraŭ și sînt divisați în dóuĕ partide: una sub șefia D ui G. Gr. Cantacuzino și alții sub șefia Dlui Carp. saŭ cum se poreclesc prin ziare: „continentalii" cei de âutâiŭ și „peninsularii" ceștĭ alalți.

Ambe acestea partide își dispută firma și originea de adevĕrați conservatori; și de aicĭ discuțiuni, certe și demonstrări: care din acestea dóuĕ partide are dreptul. să fie chemată la cârma statului după eventuala cădere a guvernului actual?

Acuma și în partidul liberal s'a făcut o desidență: mai mulți ómeni politicĭ de valóre din partidul liberal aŭ format o grupare, o parte își aŭ și gazeta lor. prin carea combat unele acte și direcțiunea politică a Dlui Sturdza; bine înțeles că într'acești politicani sînt și bărbați de aceia, cari aŭ aspirațiuni la portofoliuri ministeriale și se pretind mai în drept de a ocupa posițiuni înalte în partid și în funcțiuni ca mulți alții de mai puțină valóre, și decĭ cer mai multe schimbări de persóne de cât schimbare în direcțiunea partidului,

Se mai scie. că socialiștii nostri aŭ fusionat cu liberalii în schimbul unor concesiuni personale și a unor promisiuni. și se credea că acest partid de socialiști nu mai esistă. Astăzi iar a eșit la ivĕlă de o dată cu un organ propriŭ al sĕŭ „România muncitóre" sub conducerea cunoscutului literat Ioan Gherea Dobrogean (restaurator în Gara din Ploesci). Va se zică tot un fel de desidență si în partidul socialist.

Cu ocasia desbaterilor diferitelor proiecte de legi în corpurile legiuitóre multe pofte se daŭ pe față, și probabil că dacă guvernul actual va mai dura. va trebui însе ca Dl. Sturdza să facă loc la masa verde la minister și altor concurenți și doritorĭ.

Este însе o cestiune inportantă de deslegat imediat, este legea pensiunilor, care ține în frigurĭ pe toți funcționarii statului, și carea prin urmare dă mult de lucru guvernului, temêndu-se că deslegarea eĭ va strica mult popularității partidului liberal. căcĭ este vorba de economii noĭ în crisa nóstră financiară, și prin urmare de a schimba ast feliŭ legea pensiunilor, încât prin acésta să mai ușureze bugetul statului. și bine înțeles acésta atunci în dauna și supĕrarea funcționarilor.

Se duse vestea, că funcționarii în România aŭ o posițiune escepțională de bună față cu cei din alte state, și lucrul se arată astăzi alt fel, și probabil să ajungem mai rĕŭ ca airea. Din acésta causă, necunoscându-se de cât din svonurĭ severele dispositiuni, ce va forma nóua lege, toți cei interesați. miile de funcționarĭ de tóte categoriile, pare că abia își reținu respirațiunea, până ce vor vedea cu ochiĭ votată de camere acésta lege.

*

Conferințele literare de tot soiul încă sînt multe iarna acésta. la Ateneŭ. la societatea Tinerimea română și la alte multe încă.

Cea de întâiŭ a Dlui Hajdeŭ cu titlu „Papa de la Neva" a fost fórte la timp și așteptată cu multă nerăbdare, acuma când în Bucuresci. panslaviștii aŭ trimis un sîrb care redactézĕ cu spesele aceleĭ societăți. un ziar în franțozesce și rusesce numit „Pravoslavni Vostok", saŭ „L'Orient Ortodox", adecă „Orientul pravoslavnic" saŭ mai pe românesce „muscălesc", în care face propagandă în țară la noi, pentru a deslipi pe românĭ de politica tripleĭ alianțe. promițându-le . . . . . ce? dragostea și spriginul muscălesc! . . . Dómne apără-ne de ele. . .

A urmat apoi o frumósă conferință a Dlui Tocilescu despre escursiunea studenților la Athena! . . Frumósă primire și entusiasm de tóte părțile, dar cu tóte acestea. Grecii să bat în Macedonia cu Românii în biserică. ne permițênd acestora să cânte și să cetéscă și românesce în bisericile comune cu Grecii, frați întru ortodoxie cu noi.

(Va urma.)

Noutăți.

De la Asociațiune. Comitetul central ținênd ședință septamâna trecută a hotărît, să edeie scrierea dlui *Dr. Valer Moldovan:* despre cărțile funduare și întabulări. Apoi tot atunci a hotărît, să publice în Biblioteca Asociațiunii, (din care noi n'am primit de cât nrl 1) scrierile inedite ale prof Popea de la Brașov și poesiile lui Lăpădat, fost redactor al „Revistei Carpaților."

Hymen. *Mariți Bancoș* și *Traian Nemeș* anunță cununia lor, ce sĕ va celebra la 2 Martie 1902 st. n. la 4 óre p. m. în biserica din Selsig. — *Ciril Dumbrava* teolog absolut și *Elisabeta Murĕșan* anunță cununia lor. ce se va celebra Joi la 6 Martie st. n. a. c. la 3 óre p. m. în biserica gr. cat. din Peatra.

Predică. Mâne Duminecă, în 2 Martie n. va predica în biserica catedrală Clar. dn prof. *Dr. Vasile Suciu.*

Marele colegiŭ pentru alegerea unui Mitropolit la Iași și a unui Episcop la Huși s'a întrunit la 22 crt. alegênd cu mare maioritate pe P. S. Sa *Partenie, Episcopul* Dunării de jos. ér ca Episcop al Hușilor a fost ales P. S. S. *Conon Armănescu Douici,* profesor. Cel dintâiŭ e de 57 anĭ, și e licențiat în teologie de la universitatea din Atena. Al doilea a luat doctoratul în teologie în Cernăuți la 1885. de atuncĭ a funcționat ca profesor la seminariul din Iași. Amîndoi sînt fiĭ de preot. În locul vacant al Episcopieĭ Dunării de jos a fost ales Archiereul *Pimen Georgescu Piteșteanul.* Noul Episcop e de aprópe 50 anĭ, a luat și el doctoratul Seminariului central din Bucuresci și profesor de dogmatică.

Instalarea protopopului Ioan Hățegan. În sfârșit după îndelungate trăgănări a sosit de la patronat decretul de paroch la Coșocna a neobositului protopop Ioan Hățegan, numit de Preav. Consistor ca protopop al distr. Coșocna. Despre instalarea sa în noul oficiŭ. primim o lungă corespondință pe care regretăm că din lipsa spațiului n'o putem publica, de cât în estras. Noul protopop a fost însoțit de notarul tractului Dêrgea, On. *Ilie Șerban* din Fizeș. La sosirea în Coșocna l'a întimpinat curatoratul bisericesc în frunte cu On. *Ioan Petean,* adm. inter. apoi de popor în frunte cu învĕțătorul. În biserică a fost salutat de On. *Mich. Hodêrnău,* preot în Pata. Introducerea oficiósă s'a făcut în 16 Faur n. fiind comisar protopopul Arieșului *Simeon Pop* și în presența unui public numĕros și distins din Coșocna. Cluș și vecinătate. După introducere a urmat primirea deputațiunilor, banchetul, ér sara concert și teatru.

Constituire. Societatea academică „Carmen Sylva" a studenților români din Graz a ales în ședința din 16 a l. c. urmatorul comitet: Președinte: Nicolae Carabioschi cand. iur. Secretar: Aurel Sbârcea iur. Cassar: Ioan Trandafirescu stud. acad. Bibliotecar: Octavian Racoțan cand. med.

„Economul" institut de credit și economiĭ în Cluș. și-a ținut Vinerea trecută a XVI. adunare generală. Aŭ fost depuse spre acest scop 1158 acțiĭ. De față eraŭ 35 acționarĭ cu 561 voturĭ. Dintre ceĭ esternĭ eraŭ canon. Sarkadi. Orade. Gavr. Pop. Dr. Vas. Hossu. Blaș, Dr. Dăianu A. C. Domșa. Blaș. Onciŭ. Iclod, Pop. Gilăŭ, Cosma. Feiurd ș. a. preoți din jur. Din raportul presentat de direcțiune se constată crescere la depuneri. escompt de cambiĭ și reescompt și o scădere la împrumuturile fixe și hipotecare. Venitul a fost de 32539 79 cor. cu mai mult de 2 miĭ cor. mai mare, ca în trecut. Venitul a fost împărțit conform statutelor. Dividenda s'a statorit în 8 cor. Însemnăm aci cu multă recunoscință pentru direcțiune hotărrea unanimă de a dărui *6115·54 pentru zidirea uneĭ biserici gr. cat. în Cluș și de odată a* alimenta acest fond cu 2% din suma destinată scopurilor filantropice. Acest punct al raportului aŭ fost întimpinat cu viĭ aclamări și dl admin. paroch. Ștefan Roșian s'a și grăbit să esprime publice mulțumita curatoratului bisericiĭ. Din suma de 676 19 cor. destinat pentru scopurĭ filantropice s'a dat 100 cor. bisericiĭ din Toma-Sân-Craiŭ. Spitalului studenților din Blaș i-s'a votat ca și în trecut 30 cor. Mai remarcăm aci. că față de 200 miĭ cor. cât e capitalul social, societatea are peste 11 miĭ cor. fond de reservă. care a mai crescut cu peste 6 miĭ cor. Depunerile aŭ fost de 968 miĭ. reescomptul de 198 miĭ. realitățile de 154 miĭ. efectele de 7090 cor. circulația casseĭ a trecut peste 4 milióne. Cu prilejul acesteĭ adunărĭ harnicul membru al direcțiuneĭ dl *Simeon Pop,* abzicênd din causa multelor ocupațiuni. a fost ales aprópe cu unanimitate distinsul advocat *Dr. Amos Frâncu.* De asemenea s'a ales pe un period de 3 anĭ și comitetul de revisuire întrunind aprópe totalitatea voturilor acționariĭ *Iosif Lissai, Sibiŭ, A. C. Domșa, Blaș, Simeon Pop, Cluș, Tuliŭ Roșescu, Cluș, Augustin Cosma, Feiurd, Dr. Elie Dăianu Blaș și Ioan Drăgan, Năddșel.* Adunarea a fost condusă de cunoscutul advocat *Dr. Aurel Isacu,* preș.

Petreceri. Tinerii Universitarĭ românĭ din Cluș învită la Serata dansantă ce o vor aranja Joi la 6 Martie st. n. 1902 în sala hotelului „Central." Venitul curat este destinat spre augmentarea fondului pentru edificarea uneĭ bisericĭ gr. cat. române în Cluș.

Necrolog. † *Manasie Pop,* preot în Zăicanĭ diecesa de Lugoș. a repausat la 21 Faur n. vrîsta de 84 anĭ. în anul al 49 al preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PROVEDINȚA.

Traducere liberă din limba italiană.

— Așa dară tu nu crezĭ în Provedința? După părerea ta fatalitatea. destinul este acela care cârmuesce lumea?

— Să ne înțelegem: eŭ cred în Provedința generală, aceea din care provine din veci legea, care reguléză tóte lucrurile. Trebue să fiĭ orb saŭ nepriceput pentru a nega un atare lucru, acésta ni-o arată și ni-o dovedesce întrégă natura. Dar nu cred că o *Provedință specială* să se neliniștéscă în tot minutul pentru noĭ. Dumnezeŭ, care se îngrijesce de conservarea generațiunilor, nu se îngrijesce de conservarea individiĭlor singuraticĭ.

— Acésta e o greșală mare! Și într'adevĕr, ce aĭ socoti despre un rege, care după ce a promulgat legile statuluĭ sĕŭ — ar sta cu mânile în sîn în unghețul celĭ maĭ ascuns din palatul sĕŭ? Dacă el și-ar estinde îngrijirea sa și asupra celuĭ maĭ miserabil dintre supușiĭ sĕĭ, țĭ-ar părè lucru curios?... Nu ți-se pare a se potrivi maĭ tare cu mărimea Ființei supreme credința, ca Aceea ființă să se îngrijéscă și de lucrurile cele maĭ micĭ și maĭ nebăgate în samă, de cât ca să-țĭ închipuescĭ pe Dumnezeŭ imobil și indiferent în gloria sa? Dacă n'a fost nevrednic de El a crea nu numaĭ lucrurile marĭ, ci și cele micĭ. ce va fi apoĭ cu conservarea lor? Aŭ n'ar fi de totuluĭ tot contrar înfinitelĭ sale bunătățĭ să le abandoneze, să le părăséscă după ce odată le-a creat?

— Așa dară tu crezĭ în partea activă a Provedinței cu privire la destinele fie cărui din noĭ?

— Și pentru ce nu? Dacă tu relegĭ Divinitatea în înălțimĭ de neapropiat, dacă eŭ nu pot să o binecuvintez în bucurie și să o rog în nenorocirĭ, dacă într'un cas desperat eŭ nu pot să mĕ aștept la vre-un ajutor, atunceĭ de ce folos ar fi divinitatea ta? Eŭ cred ca și tine în legile creațiuneĭ, dar fie care are în viața sa o pagină, pe care e scris cu caractere strălucitóre și neșterse numele luĭ Dumnezeŭ . . . Înse în loc de a întinde atâta vorbă, lasă-mĕ să-țĭ povestesc o întîmplare. la care am avut mare parte și eŭ, și după ce veĭ auḑi-o acésta, cred că veĭ crede în Provedință.

— Va fi o faptă întîmplată de multă vreme!

— Aŭ dóră timpul schimbă adevĕrul saŭ îĭ micșoréză valórea?

— Ba nu.

— Atunceĭ ascultă!

Acest dialog să ivi între autorul acesteĭ narațiunĭ și un amic, care ast fel începu a povesti:

I.

Contele Gastone de Valgrand e prietinul meŭ cel maĭ bun. încă din copilărie, sîntem maĭ de aceea-și vrîstă, am crescut la olaltă, și castelul sĕŭ e fórte aprópe de al meŭ. De l'aĭ fi cunoscut acum sînt zece anĭ, te-aĭ fi convins că se află fericire și pe acest pămînt. Tinĕr și frumos, s'a căsătorit cu tinera Dșóră C . . . frumósă ca o rosă. Trăiaŭ în castelul lor propriŭ, făcênd multe binefaceri cu supușiĭ lor, siguri că nu pot esista sub ceriŭ bucuriĭ maĭ marĭ de cât acele, ce le gustaŭ eĭ la umbra pădurilor lor. Aĭ fi zis, că unul a fost zidit pentru celalalt, într'atâta se observa în eĭ conformitatea gusturilor și armonia sentimentelor.

Eraŭ de acord tot de una în tóte lucrurile, conversațiunea lor era pururea plină de plăceri pentru ambiĭ.

Numaĭ într'un lucru fórte important nu eraŭ de acord. Gastone, în privința filosofieĭ, se ține de școla celor indiferenți: nega esistința Provedinței și ușor își bătea joc de ceĭ ce credeaŭ în dînsa. El era de părerea că Dumnezeŭ a făcut destul pentru noĭ, creând ordul admirabil ce-l vedem în lume, și că în orĭ ce împrejurare omul nu trebue să conteze de cât numaĭ la sine însuși.

Fiind Dómna Valgrand fórte piă. ataríĭ ideĭ — atât de contrare credințelor sale — o supĕraŭ fórte tare; dar spera că va triumfa cu rugăciunea și cu timpul. Dar fiind că discusiunile metafisice se iviaŭ fórte rar — pacea și liniștea lor nu se conturbaŭ niciĭ când serios.

La opt-spre-zece lunĭ după căsătoria lor, bucuria și fericirea li-se mări prin nascerea unuĭ prunc. E imposibil a descrie fericirea lor, trebuia să-ĭ veḑĭ închinați spre leagănul noŭ născutuluĭ prunc!

Într'o sară de tómnă eŭ ședeam în grădina castelului aprópe de dómna Valgrand, în apropierea nóstră Gastone se juca cu pruncul. Micul Olivier împlinise treĭ anĭ. era un prunc de o frumsețe admirabilă.

Cu multă bucurie privia dînsa la pruncul sĕŭ, când dintr'odată își încreți fruntea și o lacrimă a scăpat din ochĭ . . . .

— D-Ta plângĭ — esclamaĭ prinḑându-o de mână; și óre pentru ce?

— Eŭ îs prea fericită, dar sînt momente. în carĭ fericirea mea mĕ apasă și mĕ înspăimîntă. De e adevĕrat. după cum ni-se asigură, că nu esistă fericire ținitóre în lumea acésta, și că tóte să spăsesc, óre ce probe mĕ aștéptă pe mine?

Mĕ încercaĭ a o asigura. enumĕrându-ĭ tot aceea ce o puté încurăja: sănătatea pruncului, tinerița bărbatuluĭ ca și a eĭ, bogăția lor solid așezată și am conchis zicêndu-ĭ:

— De ce te temĭ? fulgerul nu vine niciĭ când din ceriul senin, trebue maĭ întâiŭ să fie norĭ.

— E o nebunie fără îndoială, replică dînsa cu un aer distras. dar acésta presimțire e superióră forțelor mele și sînt momente în carĭ mĕ cuprinde spaima. . . .

De fapt. în sara aceea. contra datineĭ, era neliniștită, nervósă. agitată. Se sculă, merse de își îmbrățoșă fiul. și sărutându-l de maĭ multe orĭ îĭ întrebă cu vóce mișcată:

— Nu eștĭ bolnav? tu te simțescĭ bine, așa e?

Pruncul era sănătos și voios, era frumos ca un trandafir de Maiŭ.

Timpul amenința, ceriul se înorase și începea a fulgera. Eŭ atribuiam neliniștea și agitarea contesteĭ influințeĭ atmosferice, și nu ĭ-am dat altă însemnătate.

Puțin după aceea am adus aminte luĭ Gastone că trebuia să mergem în ziua următóre la vînat împreună cu maĭ mulțĭ amicĭ. Contesa îngălbini ca céra, și îĭ rugă să nu mérgă. Și nu era prima dată că-l rugă să nu mérgă. pentru că armele de foc ĭ-aŭ fost inspirat pururea o grózĕ instinctivă; nu pleca bărbatul niciĭ când la vînătóre, fără ca dînsa să nu simțéscă o strîngere la inimă. De astă dată contesa îl rugă cu maĭ mare insistință. Fiind dînsa de la fire delicată și avênd un organism delicat. ea tremura și numaĭ la presentimentul uneĭ eventuale nenorocirĭ. . . . Gastone rîḑênd de închipuirile muiereĭ sale, sfîrși cedând în mod grațios și gentil, și ca să o asigureze pe deplin, îĭ promise că nu va maĭ merge niciĭ odată la vînat.

Contesa îl îmbrățoșă cu drag, mulțumindu-ĭ cu afectuóse cuvinte; restul sărilĭ a decurs în deplină veselie și plăcere.

II.

În ziua următóre Gastone nu veni la vînat. După terminarea vînătóreĭ, carea fu abundantă și fără incidente. ne-am dus cu toțiĭ la castelul meŭ, unde hotărîrăm să prânzim la olaltă.

Când era să ne punem la masă, intră Gastone cu pruncul sĕŭ de mână, venia să prânzéscă cu noĭ. Îĭ plăcea să ducă pe fiul sĕŭ în tot locul cu el. Micul Olivier a fost primit cu tótă atențiunea datorită etățiĭ și frumsețiĭ sale estraordinare. Cu grația și eleganța familiilor aristocratice. el întrunia forța și francheța aceea spontanee a pruncilor sănătoși și robustĭ în desvoltarea lor fisică. L'am pus să șéză în mijlocul nostru, cu toțiĭ ne întreceam drăgostindu-l și sărutându-l. Contesa l'a fost îmbrăcat cu aceea eleganță grațiósă și atrăgătóre, al cărel secret numaĭ mamele îl cunosc.

După ce am terminat prânzul. ne-am suit pe terață (coperișul caseĭ. cum se îndatinéză a se edifica în Franța, Italia, în Orient etc.) unde ne petrecurăm trăgênd în rîndunelele ce le vedeam sburând prin crepusculul sĕriĭ. Olivier batea în pălmĭ la tótă împușcătura, și alerga în cóce și în colo ca să afle paserea .... ce nu cădea niciĭ odată. Gastone, care până la o vreme a asistat numaĭ ca privitor, în fine mâniându-se pentru neisprăvurile nóstre, se apropie de mine și îmĭ ceru pușca. Eŭ îĭ reamintiĭ — suriḑênd, promisiunea ce o făcu în ziua precedentă muierii sale, ér el îmĭ rĕspunse că barĕm vînătórea de rîndunele îĭ va fi iertată!

— Oh! acum pușcă tata! — esclamă pruncul voios, tata va ucide tóte pasĕrile!

Se făcu o tăcere adâncă. Gastone, stând gata să împusce, observa sborul rîndunelelor ca să nimeréscă momentul oportun. La o mică distanță sta pruncul sĕŭ, drept, imobil și palid de emoțiune. Noĭ, împrăștiați în tóte lăturile, stam așteptând ce isprăvurĭ va face Gastone.

Rîndunelele, înspăimîntate de pușcăturile nóstre, pare că începeaŭ a se depărta. În fine una, după maĭ multe încunjurărĭ grațióse, sbură de-asupra nóstră. Contele, care o urmăria cu privirea își ridică brusc pușca, împușcă, și Olivier căḑu mort la pămînt!

(Va urma.)

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Continuare.)

Este fórte greŭ de a pronunța, că óre este a preferi iluminarea cu luminĭ de céră, prescrisă ritulŭi nostru, iluminăriĭ cu oleŭ, gas etc. ba în cele mai multe locurĭ vin a se considera pe lângă momentele rituali și cele financiarĭ. Ba trebue să accentuez, că abstragênd de la considerantele rituali, totuși aflu mai de maiestos și mai de pĕtrundĕtor în suflet, ba și cu architectonica bisericilor nóstre mai de simpatică iluminarea cu luminĭ de céră, firesce curate și estetice, de cât orĭ ce altă luminație.

Deteriorarea aerului în o biserică, e provocată și prin fumul de tămâie, ce se causéză din predilecțiunea abusivă cu ea din partea celor ce sînt de ajutor preotului în biserică, și cărora le place a vedé înălțându-se norĭ ca pe munții în jurul lor, și mai cu samă să simte efectul rĕŭ a acesteĭ predilecțiunĭ, când nicĭ nu te potĭ lăuda cu renumele tămâieĭ. Tămâia era din timpurile cele mai vechĭ o specialitate de cele mai scumpe, și adese se prețuia mai pe sus de cât aurul.

Acea specie de tămâie se numia sciințifice: „olibanum arabicum“, în ceea de acum mai nu cred că să se afle vre-un fir din *olibanum*. O specie saŭ mai bine zicênd o degenerație a speciei veritabile a tămâieĭ, ce se aduce azĭ în comerciŭ este *„bosivelia serrata vel thurifera“* din India de ost, care însĕ până ajunge la noĭ, e mestecată cu multă rășină și alte ingredienție.

Abstracția făcênd de la fumul și aroma neplăcută a speciei falsificate în comerciŭ, chiar nicĭ fumul și aroma tămâieĭ veritabile în cantitate mare abusiv aprinsă, nu este priinciósă și produce un fel de astmă și împedecă vorbirea și rĕsuflarea.

Apoĭ sînt persóne și de acele, carĭ aŭ un fel de nesimpatie către anumite materiĭ mirositóre.

Literatura arată destule casurĭ, în carĭ anumite persóne în urma influinței unuĭ anumit parfum, nu numaĭ că s'aŭ simțit rĕŭ, ci aŭ fost atacate de óreșĭ care leșinare, ca un efect a conturbăriĭ sistemului cerebral și a mĕduvei spinareĭ produs de tăria acelui parfum.

Temperatura în biserică.

Atât în cercurile clericilor, cât și în ale laicilor, se aude adese orĭ povestindu-se despre *răciri* din biserică. Și într'adevĕr să cercetăm mai de aprópe acésta, Cine a avut și are ocasiune mai désă de a intra în bisericile monumentalĭ, și în orĭ care biserică mai veche de piatră, fie și în timp de vară, când aerul atmosferic în afară e destul de călduros, va trebui să recunóscă îndată că întrarea în internul uneĭ atarĭ bisericĭ, produce o scădere simțită asupra căldureĭ luĭ fisice, ba o petrecere mai îndelungată póte fi și desastruósă. Cu cât va fi dară mai simțitóre presiunea temperaturei acesteĭ recĭ însĕ în timp de iarnă, și nu numaĭ asupra unuĭ singuratic, ci și asupra mulțimeĭ, dar apoĭ asupra preotului fungent, care adese orĭ trebue să și asude. Și se pretinde nu numaĭ o constituție tare trupéscă, ci pe lângă dedare și o mare precauțiune și bună îmbrăcăminte.

Ba și vesmintele ceremonialĭ încă aŭ o însĕmnătate higienică, și e de lipsă să se vorbéscă despre acésta.

Mai întâiŭ să vedem unde se conservéză.

De regulă vesmintele se păstréză în camere zidite lângă altare saŭ în alte locurĭ închise, de unde adese orĭ se scot nu numaĭ recĭ ci și cam ude de recélă și aŭ un miros propriŭ de umezală și mucezală.

Contra acestuĭ inconvenient, fie din punct de vedere higienic, fie din cel economic și conservativ și a persónei preotului și a vesmintelor, e de recomandat o aerisare cât mai désă, ba în timp de iarnă și păstrarea lor la un loc cât de uscat și dacă să póte și cald.

Și în specie referitor la prevenirea orĭ căreĭ rĕcirĭ în timp de iarnă în bisericile mai marĭ orĭ de piatră, ar fi recomandabil aplicarea de aparate de încălțit barem în cât-va, când temperatura e rece peste mĕsură.

Predica.

Una din părțile mai însemnate a oficiului preoțesc, este fără îndoială *predica* și din punct de vedere higienic, tot acésta este de mare moment. Și deși din punct de vedere technic este în genere asemenea cu technica altuĭ propunerĭ saŭ prelegerĭ, totuși însemnătatea înaltă a acestuĭ act bisericesc cum și punerea el în lucrare, poftesce și din punct de vedere a medicineĭ pastoralĭ, o considerare și pertractare mai de aprópe.

Predica este o prestațiune de artă, a căreĭ efect asupra auditorilor e condițional în prima linie prin forma esternă, și ca atare este supusă la anumite legĭ biologice, și chiar din aceste motive e de lipsă de a o supune aicĭ tractăriĭ în referința cu phisiologia și cu higiena, în interesul preoților saŭ din punct de vedere a „higieneĭ clericalĭ“.

Vechimea se îndatinase a zice: „orator fit, poeta nascitur“; aceste sînt nisce axiome cu aripĭ, și sînt chiar așa de false, pe cât de des sînt citate. Scim fără dubietate, cum că orĭ și cine, care va avé un anumit grad de pregătire culturală și pe lângă acésta va avé diligință și perseverință, cu timpul, și pe lângă un talent retoric nu prea escelent, își va câștiga o desteritate așa de mare în vorbirĭ saŭ predicĭ literare, în cât va corespunde fórte bine așteptărilor auditorilor sĕĭ și trebuințelor pastoralĭ. Sînt apoĭ ce e drept și oratorĭ „puterniciĭ“, măestriĭ marĭ de cuvinte, carĭ aŭ un dor deosebit prin o constituție și înclinare separată și fisică, și și psichică; în cuvintele acestora vibréză un „ce“ ce nu se póte esprima, și care străbate în suflete și pe care arta nu-l póte suplini, și e destul să audĭ de la atare individ câte-va cuvinte, ce aŭ asupra auditorilor efect ca și tunetul; ba e de ajuns a-l vedé făcênd un gest din mână, orĭ o întorsătură de cap saŭ din ochĭ, spre a puté cunósce că staĭ în fața cu un orator „din grația luĭ Dumnezeŭ.“

Retorismul natural pretinde, după cum am zis, înainte de tóte un fel de predispositie saŭ inclinațiune saŭ chemare, cu tóte aceste condiția cea mai necesară este: *o sănătate deplină*. Predica saŭ vorbirea în fața unuĭ public mare, pune la grea probă puterile fisice și sufletescĭ a vorbitoruluĭ, și cea mai mică umbră saŭ atac de debilitare, orĭ de indisposiție, răpesce din așa zisa tinerețe și putere de lucrare a prediceĭ și se pierde efectul eĭ.

Recerința cea dintâiŭ și cea mai de lipsă fisică e condiționată de „mărimea saŭ capacitatea resuflăriĭ saŭ capacitatea vitală a plămânilor.“

Prin o folosire prudentă a forțelor de carĭ dispunem, și prin studiarea diligentă a technicei retorice, se pare că vré să dispară lipsa saŭ defectul unuĭ dar estraordinar oratoric, și la aceste tóte contribue numaĭ o esercitare désă saŭ o gimnastică a plămânilor încă din tinereță.

Un cunoscĕtor mare, va sci însĕ, pe lângă tótă arta oratorică însușită, ca se deosebéscă din cele dintâiŭ accente, pe oratorul de artă, de cătră cel din „darul luĭ Dumnezeŭ“. Vócea oratorilor marĭ, numaĭ a rare orĭ e aceea ce numim „frumos“ în înțeles musical. Ast fel un tenor neesceptionabil, cu timbrul acel musical, ce pĕtrunde lingușitor la ureche ca și tonurile unuĭ instrument musical bine acordat, va avé efect numaĭ la o anumită depărtare, și în o periferie mai mare să sparge, și ascultătoriĭ abia pot înțelege unele cuvinte mai accentuate. Tot așa se întîmplă și cu tonurile de „bariton“ saŭ de „bas“ și încă în grad mai mare. Și oratoriĭ ce posed un atare timbru a organuluĭ de vorbire sufer mai tare și mai des de o acustică bună și sînt necesitați, încă la începutul prediceĭ saŭ a vorbireĭ de a deveni în pericol de a se arĕta ostenițĭ, ceea ce cu atâta e mai bătător la ochĭ, cu cât vorbele orĭ propuseținile lor cele dintâiŭ din cuvîntare aŭ căḑut asupra ascultătorilor mai cu gravitate.

Nu e ușor de a stabili că óre în ce consistă dară caracteristica specială a vóceĭ de a predica. Acustica ne esplica mai bine causa, pentru ce o vóce — ton — ce resună ascuțit și oscilator, să aude și are un timbru cu mult mai puternic, de cât tonul cel mai neted și curat a unuĭ cântăreț de operă. Acest fapt se basézĕ chiar pe causa ce produce deosebirea într'un „ton“ și „sgomot“. Tonul în acustică e caracterisat și precisat bine, și pentru el e pusă în aplicare o anumită graduațiune numită: *scala*, ce corĕspunde numĕruluĭ oscilațiunilor ce-l produc, dar e influințat și prin o indiferență saŭ absorbițiune și refracțiune; se schimbă și se slăbesce, pe când „sgomotul“ își conservéză caracterul sĕŭ propriŭ acustic și sub influința constelațiunilor celor mai nefavoritóre, și în urma acestor cause, nu mai putem să ne cugetăm, că timbrul aspru saŭ resunetul acel sdrobit a vóceĭ, e un fenomen acustic, că sună neplăcut la ureche, ci din contră sub acésta numire se represintă numaĭ contrariul între vócea de cântăreț și între sunetul de orator, și chiar acésta diversitate de ton se arată în efectul uneĭ cuvîntăriĭ, și în focul entusiasmuluĭ oratoric devine chiar mijlocul plin de efect a propuneriĭ saŭ a predăriĭ.

(Va urma.)

LA CHESTIA ROSARIULUĬ. *)

Rĕspuns la reflexiunile despre chestia rosariuluĭ, subscrise de părintele George Şuta, paroch român gr. cat. în Sătmar, Moftinul-mic, din diecesa Orădană, apărute în Nr. 40 şi 41 al „Unirii“ din Blaş.

1. În Nrul 41 al „Unirii“, columna 1 pg. 335, părintele Şuta zice, că neorientarea ce o tradézĕ preotul latin din România, îl bănuesce, că saŭ e magiar, saŭ e din Ungaria.

Rĕspuns. Din ce naţie sînt, Dumnezeŭ mĕ scie, tot o dată iubesc neamul românesc şi îl stimez dĕ o mie de orĭ maĭ mult de cât cel maĭ sfînt între magiarĭ, căcĭ am avut prilej de a experimenta călĕtorind prin străinătate şi printre Românii din Transilvania şi România. De aceea, prigonirile ce sufer Românii din Transilvania, mĕ întristézĕ şi pe mine, şi regret şi eŭ şovinismul violent, care atacă drepturile Românilor din Transilvania, maĭ ales ne-a părut rĕŭ tuturora de prigonirile şi suferinţele, carĭ a îndurat savantul publicist şi scriitor Dr. Vasile Lucaciŭ, preot gr. cat. din Transilvania, care este un ornament al bisericiĭ române gr. cat. şi cu care subsemnatul se bucură de victoria, care a reportat în Roma în contra vrăşmaşilor sĕĭ, şi a căreĭ virtute şi sciinţă subsemnatul o va admira tot de una.

2. În Nrul 41 al „Unirii“, columna 3-a pag. 334 maĭ spune părintele Şuta, „că chestia rosariuluĭ, la care muncesce de şésă lunĭ de zile.“

Rĕspuns. Articlul părinteluĭ Şuta, publicat în Nrul 12 al „Unirii“, eŭ subsemnatul l'am primit dę la un confrate al meŭ, la 15 Septembre trecut, adecă cu 8 zile maĭ înainte de ce a fost publicat articlul meŭ în Nrul 37 şi 38 al „Unirii“, de aceea dejaba părintele Şuta povestesce, că în 6 lunĭ de zile muncesc din greŭ la chestia rosariuluĭ, şi acest rĕspuns la reflexiunile părinteluĭ Şuta, l'aşĭ fi publicat maĭ de grabă, dacă n'aşĭ fi avut ocupaţiunile cele multe; căcĭ părintele Şuta slujesce ca paroch român gr. cat. numaĭ în Sătmar, Moftinul-mic, dar eŭ ca paroch latin a uneĭ parochiĭ mare şi destul de întinse, slujesc şi alerg, maĭ ales acum cu înbileul, în maĭ multe sate deosebite şi departe unele de altele, de aceea nu pot să şed tot cu condeiul în mână, spre a rĕspunde reflexiunilor părintelui Şuta în contra rosariuluĭ. Însĕ e fórte bine, ca cineva când scrie vre-un articlu, să-l păstreze pe câtva timp, şi după aceea să-l revisuiéscă.

3. În Nrul 41 al „Unirii“, columna 2-a pag. 335 (la mijlocul columneĭ), părintele Şuta spre a trage conclusiunea în contra teseĭ mele, cumcă eŭ, subsemnatul spre a întări am denaturat faptele, ca dovadă în câtva aduce cuvintele dluĭ Patriciŭ Drăgălină, referitor la anul 1717, care aşa scrie, că Tătariĭ şi voluntariĭ crudelĭ, ca avantgarda armatelor turcescĭ, compuse de Ianiceri şi din spahĭ, devastară satele, uciseră locuitoriĭ, le răpiră femeile şi copiiĭ, şi tot ţinutul deveni un deşert aprópe lipsit de locuitorĭ.

Rĕspuns. Adducere inconveniens non est solvere argumentum. Căcĭ naţiunea Românilor din Transilvania, de suferit a suferit destul la 1717, ca şi cum sufere orĭ ce naţie avênd rĕsboiŭ cu altă naţie, dar naţiunea română din Transilvania n'a fost sfărmată, niciĭ de Turcĭ, căcĭ naţiunea Românilor, slavă Domnuluĭ trăesce şi să numĕră cu milióne în Transilvania şi acest fapt, că naţiunea română n'a fost nimicită, distrusă, încă Eugeniŭ de Savoia a biruit pe Turcĭ, Papa Clement I., îl ascrie recitării sfîntuluĭ rosariŭ şi acest fapt, cum eŭ subsemnatul îl narez, aşa este raportat în Breviariul Roman. Dar părintele Şuta nu vrea să scie de Breviariul Roman. Părintele Şuta ar trebui să scie, că după ce faptele istorice sînt cernute bine, în cât vor puté să ţie pe criticĭ în respect, atunciĭ, şi numaĭ atunciĭ se inserézĕ în Brevariul Roman, pe cât timp faptele, carĭ nu ţin faţă cu critica, biserica de Roma nu le inserézĕ în Breviariul sĕŭ, pe care poruncesce preoţilor sĕĭ latinĭ să-l reciteze în fie care zi după rînduiala calendaruluĭ.

4. Mi se puté obiecta saŭ reflecta, dar biserica de Roma câte-o dată a schimbat în câtva faptele istorice, carĭ aŭ fost inferite în Breviariul Roman, bună óră cum a schimbat la 26 April faptul istoric, ce privesce pe sfîntul Marcelin Papa etc.

Rĕspuns. Exceptio îrmat regulam. Căcĭ acea schimbare făcută în Breviariul Roman arată, cu ce băgare de samă să ceru faptele istorice, carĭ să inserézĕ în Breviariul Roman, întru cât în faptele istorice înserate într'însul s'ar fi strecurat vre-o neexactitate, pe loc să şterg, asemenea inexactităţi istorice, să pot da câte-o dată, alt fel ar trebui tăgăduit progresul istoric, lucru, care nu să póte. Dar orĭ care savant armat cu armele uneĭ critice din cele maĭ severe, vrea să controleze faptele istorice inferite în Breviariul Roman de pe ordinul Papeĭ, la urmă trebue să-şĭ scótă pălăria. Fac prinsóre cu părintele Şuta, dacă el vrea să controleze Breviarul Roman, carele este tipărit în limba latină, căci el scie fórte bine limba latină, şi părintele Şuta trebue să-şĭ scótă pălăria, neputêndu să isbutéscă de a găsi pe Breviariul Roman cu ocaŭă mică. Dar de asta nu vrea să scie părintele Şuta, pentru că faptul că neamul românesc din Transilvania, la 1717 n'a fost sfărmat, nimicit, distrus de Turcĭ, însĕ că s'a raportat victoria, pe care fapt Papa Clement al XI-lea îl ascrie recitării sfîntuluĭ rosariŭ, îl genézĕ, pentru că distruge tesele luĭ.

Alt fel cuvintele „dacă neamul român n'a fost sfărmat de Turcĭ în anul 1717 etc.“ conţine implicite suferinţele îndurate de neamul român în Transilvania, căcĭ cuvîntul, dacă n'a fost sfărmat, va să zică, că neamul român a fost atăcat de Turcĭ, a suferit mult, s'a luptat, dar n'a fost distrus, dar maĭ trăiesce, şi acesta nu să chiamă a denatura faptele istorice enarate de Patriciŭ Drăgălină şi pe alţiĭ, cum mĕ încriminézĕ dejaba părintele Şuta.

5. În Nrul 41 al „Unirii“, pag. 335, columna 1. părintele Şuta zice: „Dar că acela (adecă lipsa de ajutorul prea sfinteĭ Fecióre Maria, ce s'a revărsat peste creştinătate), să fie condiţionat de la aniĭ 1200, când a veţuit s. Dominic urzitorul rosariuluĭ de anumite formule de rugăciunĭ, acésta nu o pricep. O veţĭ precepe, dacă veţĭ ceti ce urmézĕ.

Rĕspuns. Ca părintele Şuta să cunóscă, că s. Dominic de Gusman n'a fost urzitorul, ci referitorul rosariuluĭ, trebue vorbit despre originea şi anticitatea rosariuluĭ.

Despre originea şi anticitatea rosariuluĭ.

Cuviosul Alan Rupense (tractat asupra Psaltiriuluĭ Marian, adecă despre rosar partea II-a, cap 2) zice: „Originea rosariuluĭ se trage de la sfîntul Bartolomeŭ apostol, care după spusa unuĭ Doctor sfînt al bisericeĭ, avea obiceiul de a recita îngenunchiat o sută de „Născĕtóre de Dumnezeŭ, Fecióră, bucură-te, ceea ce eştĭ plină de dar“ pe fie care zi, şi o sută tot de „Născĕtóre de Dumnezeŭ“ pe fie care nópte. În acest numĕr se conţin acele treĭ cincĭ-zecimĭ, carele formézĕ rosariul prea sfinteĭ Fecióre, în urmă adaugea a patra cincĭ-zecime pentru motivul cunoscut de dînsul şi de Dumnezeŭ“. Ipolit Marraccio în cartea luĭ întitulată „Fundatoriĭ Marianĭ“ cap 18 enarézĕ, cumcă sfîntul Dominic de Gusman a sciut într'un chip dumnezeesc, că sfîntul rosariŭ a fost în vigóre, în cea maĭ adîncă anticitate a creştinismuluĭ. Şi acésta e de creḑut; căcĭ Dumnezeŭ e bunătatea nemărginită cătră sfinţiĭ luĭ, şi care voiesce, ca sfinţiĭ sĕĭ să fie smeriţĭ cu sufletul şi cu inima, depărtézĕ orĭ ce prilej de fudulie de la dînşiĭ, şi de aceea Dumnezeŭ a arătat sfîntuluĭ Dominic, că n'a fost el urzitorul rosariuluĭ, cum pretinde părintele Şuta. Părintele Ioan Andri Coppenstein-Dominican, (tractat despre cuviosul Alan, cap 8) zice: „Biserica de la începutul sĕŭ, spre a imita exemplul rugăciunilor, carĭ aŭ fost obicĭnuite în Sinagogă, adecă cântecul psalteriuluĭ luĭ David, a ales acelaşĭ numĕr de rugăciunĭ, ca să se recite de credincioşĭ în locul psalteriuluĭ davidic. După aceea schimbându-se obiceiul popular recitarea psalteriuluĭ Marian (adecă a rosariuluĭ), l'aŭ primit sfinţiĭ părinţĭ aĭ pustietăţiĭ, carĭ fiind din când în când înşelaţĭ de diavol într'un chip crudel şi căpătinos, prin sfat unanim cu rugăciunĭ neîntrerupte aŭ cerut de la Dumnezeŭ şi de la sfînta luĭ Mamă ajutor şi remediŭ în contra vrăşmaşilor lor celor nevĕḑuţĭ. Atunciĭ într'un mod dumnezeesc a fost descoperit lor, că dacă ar fi voit, ca să scape de ispitele diavoluluĭ, trebuia să priméscă şi cu stăruinţă să recite psalteriul luĭ Isus şi al Marieĭ, adecă sfîntul rosariŭ, obiceiŭ, carele de mult timp se recise întru norodul creştin. Aşa mărturisesce Ioan Grec, care a scris viaţa sfinţilor părinţĭ aĭ deşertului, ... după aceea recitarea rosariuluĭ s'a întrodus de la rĕsărit până la apus“. Ioan Croiset (exerciţiŭ de cucernicie, luna Octobre ziua a 7-ea), enarézĕ câteva asemenĭ, şi susţine împreună cu Coppenstein, cumcă rosarinl a fost recitat de sfîntul Benedict (veacul al V-lea), de S. Otone şi de S. Maria Oniacene. Aşa mărturisesc maĭ mulţĭ scriitorĭ, între carĭ e Monelia (originea rosariuluĭ Nr. 11); Arnoldvione (tractat despre lemnul vieţiĭ, cartea 5, cap 104). Numitul Arnoldvione, citézĕ în cartea luĭ pe Arnold Portac (cronologie) şi pe părintele Ioan de Pineda (monarchia bisericéscă, cartea 20, paragraf 4). Polidorul Virgiliŭ (tractat despre găsirea lucrurilor, cartea 5, cap 9) zice că: „Rosariul a fost întrodus de la rĕsărit până la apus de cătră Petru Pustilnic, care a fost primul promotor al cruciatelor pe la anul 1090. Acéstă opinare a Polidoruluĭ Virgiliŭ este refusată de Mabilon (prefaţă, saŭ întroducere la viaţa sfinţilor Benedictinĭ Nr. 117). Dar tot odată opinarea Polidoruluĭ Virgiliŭ

*) Articol publicat la insistinţa autorului, Red. „Unireĭ“.

este apărată de mai mulți scriitori, dintre cari unul e Trombelli, teolog fórte rigid, (tractat despre cultul, ce mărturisesce biserica către Mama lui Dumnezeŭ, partea a 3-a, chestia a 2-a, Nr. 11, discuțiunea 5). Mihail al insuleĭ (quodlibet despre frăția rosariuluĭ cap 5) zice: „Venerabilul Beda, Doctorul bisericeĭ din Anglia, a fost introducĕtorul rosariuluĭ în Anglia". Alți scriitori, cum a fost Sozomen (care e scriitor grec, istoria, cartea 6, cap 29); Casiodor, (istoria tripartită, cartea 8, cap 1); Paladiŭ, (istoria Lausiacă, carea se găsesce între viețile părinților, tipărită de Rosueydo, cartea 8, cap 23), se zice, că Pavel Libic Abate peste 500 de Monahi, a fost introducĕtorul rosariuluĭ în Occident. La Bolandistiĭ ceĭ micĭ (April ziua 7) să cetesce în viața sfîntuluĭ Albert, monach Benedictin, cumcă sfîntul Albert în fie care zi avea obiceiul de a recita de o sută și cinci-zeci de orĭ „Născĕtóre de Dumnezeŭ Fecióră, bucură-te, ceea ce eștĭ plină de dar, Maria Domnuluĭ este cu tine...." Sfîntul Albert la fie care „Născĕtóre..." îngenunchia, dar cinci-zeci de „Născĕtóre" le zicea cu tot trupul plecat la pămînt. Sfîntul Albert, monach Benedictin a trăit pe la 1140, sfîntul Dominic de Gusman, pe care părintele Șuta îl face urzitorul Rosariuluĭ, a trăit pe la 1220, adecă sfîntul Dominic a trăit cu 80 de anĭ în urma sfîntuluĭ Albert, și cu 80 de anĭ înainte de nascerea sfîntuluĭ Dominic, sfîntul Albert recita Rosariul zicênd o sută cinci-zeci de „Născĕtóre de Dumnezeŭ..." în tocmaĭ ca și cum l'a promulgat și l'a recitat sfîntul Dominic 80 de anĭ în urmă, și pe urmă să vie părintele Șuta și să vorbéscă pe lume zicênd, că sfîntul Dominic a fost urzitorul rosariuluĭ!!! Prin urmare părintele Șuta a denaturat faptele istorice, făcênd pe sfîntul Dominic urzitorul rozariuluĭ, pe când n'a fost altul, de cât un simplu propagator.

6. Mi se va puté obiecta după acelea ce am scris până aci, că deși se trage consecința, că obiceiul de a recita sfîntul Rosariŭ, a fost tot de una în vigóre între poporul creștin de la anticitatea cea maĭ adîncă, tot nu se póte trage consecința la epoca, în care a primit recitarea rosariuluĭ.

Răspuns. După învĕțătura sfîntuluĭ Augustin, Rosariul a fost rînduit de apostolĭ. Étă ce scrie sfîntul Augustin: „Lucrurile, pe care le ține biserica obștéscă, și nicĭ n'aŭ fost hotărîte de vre-un sobor, dar tot de una aŭ fost ținute și primite de însăși biserica, se crede, că aŭ fost hotărîte din autoritatea apostolică". Așa sfîntul Augustin, (tractat despre botezul în contra donatistilor, cartea 4. cap 24); atqui recitarea rosariuluĭ n'a fost ordinată de nicĭ un sobor, dar s'a recitat de creștinĭ, tot de una, cum am arătat în punctul al 5-lea; prin urmare recitarea rosariuluĭ a fost ordinată de însuși apostolii. Și așa chiar este: căcĭ lucrurile ce a scris sfîntul Augustin, nu le-a scris din întîmplare, ci cu atragere de samă, pentru că ritul gr. cat. de care se țin Românii uniți din Transilvania, se trage de la sfîntul Dionisiŭ Areopagit (vedĭ cartea de ecclesiatica hierarchia, scrisă de însuși s. Dionisiŭ Areopagit), care a fost botezat de sfîntul Pavel apostol și de însuși sfîntul Pavel a fost chirotonit primul episcop al orașuluĭ Athena. De altă parte să scie, că gr. cat. în ce privesce ritul esențial, n'aŭ schimbat nimica din apucăturile bătrânescĭ; atunci în cărțile rituale ale bisericeĭ gr. cat. se găsesc între altele „Tatăl nostru, carele eștĭ în ceriuri", „Născĕtóre de Dumnezeŭ Fecióră, bucură-te" și „Prea sfîntă Marie, Maica luĭ Dumnezeŭ..."; rugăciunile zic și elementele cele maĭ esențiale, din carĭ se formézĕ sfîntul rosariŭ; prin consecință elementele cele maĭ de căpetenie a rosariuluĭ, să trag din cea maĭ adîncă anticitate apoĭ în anticitatea cea maĭ adîncă, adecă din timpul sfîntuluĭ Dionisiŭ Areopagit, creștiniĭ aŭ fost maĭ practicĭ de cât urmașiĭ lor, adecă s'aŭ rugat luĭ Dumnezeŭ și la prea sfîntă Maica luĭ fără întrerupere și maĭ adese ca și cum s'aŭ rugat urmașiĭ lor. Prin urmare rugăciunile, adecă „Tatăl nostru", Născĕtóre de Dumnezeŭ...", „Prea sfîntă Marie, Maica luĭ Dumnezeŭ..." aŭ fost repetite de maĭ multe orĭ pe zi de către creștiniĭ, carĭ aŭ trăit și în timpul sfîntuluĭ Dionisiŭ Areopagit, și chiar el le-a repetit de maĭ multe orĭ în zi, pe care ritul gr. cat. îl cinstesce în calendar la 3 Octobre. Pentru că sfîntul Dionisiŭ Areopagit a fost fundatorul rituluĭ gr. cat. și prin urmare el a inferit în cărți același rit „Tatăl nostru...", „Prea sfîntă Născĕtóre de Dumnezeŭ" și „Prea sfîntă Marie...", și pentru că el a iubit pe prea sfîntă Mama luĭ Dumnezeŭ într'un chip înflăcărat și extraordinar, fiind că a avut fericirea cea mare de a cunósce pe Maica luĭ Dumnezeŭ când încă trăia, și de a vorbi cu dînsa încă trăind, pe cum însuși s. Dionisiŭ Areopagit scrie în epistolele sale (vedĭ opera omnia s. Dionisii Areopagita), și étă părintele Șuta susține, că rosariul a fost în vigóre din timpul Apostolilor. Se póte, că părintele Șuta mĕ va reflecta, că scrierile sfîntuluĭ Dionisiŭ Areopagit, sînt apogrife, și dejaba sînt atribuite luĭ, dar acésta reflectare a fost pulverisată și distrusă de către criticiĭ catolici, și chiar de către criticiĭ protestanți (vedĭ teologia Mariană, scrisă de părintele Mayer Benedictin). Lucrul cel de regretat este, că strămoșiĭ și străbuniĭ părinteluĭ Șuta aŭ repetit de maĭ multe orĭ pe zi din cea maĭ adîncă anticitate „Tatăl nostru...", „Născĕtóre de Dumnezeŭ..." și „Prea sfîntă Marie..."; și părintele Șuta urmașul lor, nu e de ajuns, că nu recită el rosariul, dar cu scrierile sale încurcă și opresce pe săraciĭ creștinĭ Români gr. cat. de a-l recita chiar acum, când aŭ cea maĭ mare lipsă spre a dobândi de la Dumnezeŭ ajutorul luĭ spiritual și vremelnic, prin mijlocirea prea sfinteĭ Fecióre. Rĕmâne dovedit în urmă, că sfîntul Dominic n'a fost urzitorul rosariuluĭ, ci promulgător, căcĭ rosariul s'a recitat de creștinĭ din timpul apostolilor.

7. În Nrul 41 al „Unirii", pag. 335, columna 1. maĭ zice părintele Șuta: „sfîntul Dominic a fost urzitorul rosariuluĭ de anumite formule de rugăciunĭ", din carĭ să alcătuesc, bine înțeles, sfîntul rosariŭ.

Răspuns. Acele amintite formule de rugăciunĭ, din carĭ se alcătuesce rosariul, nu le-a urzit sfîntul Dominic, ca și cum l'ar fi scobit din capul luĭ, ci l'a urzit însuși sfîntul Duch; căcĭ acele formule de rugăciunĭ sînt luate și extrase din sta scriptură. Formulele pomenite de părintele Șuta sînt următórele:

5 mistere de bucurie, pe carĭ creștinul le meditézĕ, recitând sfîntul Rosariŭ.

1. Vestirea prea sfinteĭ Fecióră Maria, de către îngerul Gavril (s. Luca evangelist, cap 1).

2. Sfînta Fecióră Maria a visitat pe vara Sa Elisaveta (s. Luca evangelist, cap 1).

3. Prea sfînta Fecióră Maria a născut pe Mântuitorul nostru Isus Christos (s. Luca evangelist, cap 2).

4. Închinarea magilor (s. Mateiŭ evangelist, cap 2).

5. Găsirea luĭ Isus în templu (s. Luca evangelist, cap 2).

5 mistere de durere, pe carĭ creștinul le meditézĕ, zicênd sfîntul Rosariŭ.

1. Isus Christos pe muntele Măslinilor, a asudat sânge (s. Luca evangelist, cap 22).

2. Sbiciuirea luĭ Isus Christos în casa luĭ Pilat (s. Ioan evangelist, cap 19).

3. Încoronarea cu spinĭ a luĭ Christos (s. Mateiŭ erangelist, cap 27).

4. Osândirea la mórte a luĭ Isus Christos (s. Ioan, cap 19).

5. Răstignirea și mórtea luĭ Isus Christos (s. Mateiŭ, cap 27).

5 mistere de slavă, pe carĭ creștinul le meditézĕ, zicênd sfîntul Rosariŭ.

1. Învierea luĭ Isus Christos (vedĭ s. Marcu evangelist, cap 16).

2. Înălțarea la ceriŭ a luĭ Isus Christos (faptele apostolilor, cap 2).

3. Coborîrea sfîntuluĭ Duch (faptele apostolilor, cap 2).

4. Adormirea prea sfinteĭ Fecióre Maria, și de îngerĭ a fost ridicată în ceriŭ (cantica, cap 8).

5. Încoronarea prea sfinteĭ Fecióre Maria, de către Fiul Sĕŭ în ceriŭ (cantica cap 4).

Din acésta părintele Șuta se va puté convinge, că s. Dominic de Gusman, n'a scobit din capul luĭ anumite „formule de rugăciunĭ", ci le-a inspirat sfîntul Duch scriitorilor testamentuluĭ noŭ. Și părintele Șuta s'ar puté convinge, că s. Dominic de Gusman a fost numaĭ promulgător rosariuluĭ; fiind că recitarea sfîntuluĭ rosariŭ a existat în cea maĭ adîncă anticitate a creștinismuluĭ.

8. În Nrul 41 al „Unirii", pag. 334, columna 3-a, părintele Șuta maĭ spune, că „biserica română gr. cat. ar deveni o biserică proselită atunci". Adecă în biserica română gr. cat. dacă s'ar introduce recitarea rosariuluĭ, ar deveni o biserică proselită, va să zică biserica română gr. cat. nu este proselită, după spusele părinteluĭ Șuta.

Răspuns. Biserica catolică de orĭ ce rit să fie, ea este proselită, în cât proselitismul în biserica catolică de orĭ ce rit să fie, este esențial, adecă biserica nu póte să trăiéscă fără proselitism, căcĭ dacă vom merge chiar la rădĕcina cuvîntuluĭ, proselit este un cuvînt grecesc (*προσήλυτος*) (vedĭ Cornelii Schrevelii Lexicon, manuale graeco-latinum pag. 377 et latino-graecum, Potavii typis seminarii 1759). Despre preselitism lăudatul scriitor zice: „Proselitus qui vel quae ex paganismo ad judaismum accedebat", și-l derivă de la *προσέρχομαι*. Cum la Sinagoga israeliților era permis să priméscă pe păgânĭ în sînul eĭ, și astădĭ orĭ mâne, dacă un jidan, un turc orĭ un păgân va merge la părintele Șuta ca să-l boteze, nu-l

póte boteza; căcĭ la părintele Şuta dacă merge vre-un israelit şi cere botezul, părintele Şuta, ca să fie logic şi consecuent, trebue să-ĭ zică: nu pot să te botez, căcĭ biserica română gr. cat. după spusele părintelui Şuta nu este proselită, adecă nu póte, ca să priméscă pe străinĭ în sînul séŭ. Lucru frumos, părinte Şuta!!! Apoĭ care text a testamentuluĭ vechiŭ saŭ noŭ va puté sprijini pe părintele Şuta, fiind încă o mulţime de texturĭ ale sfinteĭ scripturĭ în contra părinteluĭ Şuta în privinţa acésta? Saŭ alt fel părintele Şuta nu înţelege, ce va să zică cuvîntul *proselit.* Şi atunci, dacă părintele Şuta nu înţelege cuvintele ce scrie, şi încă dă la tipărit cuvintele, pe carĭ nu le înţelege, atunci, ce vom zice de Dsa? Étă unde a ajuns părintele Şuta, opunêndu-se recităreĭ rosariuluĭ între românii gr. cat. Şi eŭ mĕ tem, ca părintele Şuta continuând ast fel, să nu cadă într'o erezie, căcĭ nu pot să-mĭ aduc aminte fără spaimă de sentinţa sfîntuluĭ Anselm, fostul episcop la Canterbery în Anglia şi Doctor al bisericeĭ cat. latine. „Nu este cu putinţă să se mântuiéscă în vecĭ acela, care este în contra prea sfinteĭ Mame a luĭ Dumnezeŭ". Părintele Şuta se pune în contra prea sfinteĭ Mame a luĭ Dumnezeŭ, oprind cu scrierile sale recitarea rosariuluĭ de cătră Românii gr. cat., căcĭ „Feliciae meae sunt esse cum filiis hominum" (testamentul vechiŭ). Bucuria prea şfinteĭ Fecióre este de a fi între copiiĭ séĭ sufletescĭ, carĭ se rógă la Dînsa, recitând rosariul; şi părintele Şuta încurcând recitarea rosariuluĭ între românii gr. cat., face pe dînşiĭ nevrednicĭ, ca să se primble între dînşiĭ prea sfînta Mamă a luĭ Dumnezeŭ, ca să-ĭ mângaie în nevoile lor sufletescĭ şi vremelnice. A propos! îmĭ aduc aminte, că am cetit în periodicul rosariuluĭ, care se tipăresce odată pe lună în sanctuarul sfîntuluĭ rosariŭ în valea de Pompei (Italia), cumcă nisce corăbierĭ catolicĭ, carĭ în corăbiile lor transportaŭ cărămidile de la oraşul Gaeta la Napoli, dând în mare peste o furtună grozavă cu corăbiile lor, şi corăbiile fiind isbite de valurile măriĭ de o stâncă; săracii corăbierĭ creştinĭ, neavêndu ce să facă ca să scape de mórte, aŭ făgăduit cătră prea sfîntă Maica luĭ Dumnezeŭ, că vor merge în pelerinagiŭ în sanctuarul lor din valea Pompeiuluĭ. După acea făgăduiala, ca prin minune a încetat furtuna şi aŭ putut să se suie pe stâncĭ şi să se adăpostéscă într'o mică insulă, care era visavis de portul Neapoli. Acolo săraciĭ corăbierĭ creştinĭ, lipsindu-le tot felul de nutremînt, se hrăneaŭ cu barabule sĕlbatice, şi de treĭ şi patru orĭ pe zi se adunaŭ într'o căsuţă pustie, unde în cinstea prea sfinteĭ Fecióre recitaŭ rosariul. A fost vĕdută prea sfînta Mamă a luĭ Dumnezeŭ, care îĭ mângăia în nevoile lor până când stătu furtuna şi putură să trécă până la portul Neapoli.

9. În Nrul 41 al „Unirii", pag. 334; părintele Şuta maĭ zice: „Enciclicele Pontificilor Romanĭ adresate cătră capiĭ bisericeĭ nóstre, în care nimica nu să accentuéză maĭ viguros, de cât aceea, că ritul, disciplina şi moravurile nóstre să se conserveze."

Rĕspuns. Din citata propoşiţiune a părinteluĭ Şuta se vede, că tótă pricina, care să opune întroducerii recităreĭ sfîntuluĭ rosariŭ între românii greco-catolicĭ este ritul greco-catolic.

Să vedem, dacă e aşa, cum pretinde părrintele Şuta. Maĭ înainte de tóte trebue luat samă, că părintele Şuta recunósce, cumcă în multe parochiĭ române gr. cat. este întrodusă recitarea sfîntuluĭ rosariŭ, şi acésta a scris-o părinţele Şuta chiar în Nrul 12 al „Unirii", pag, 96, sub datul de 23 Martie 1901. Părintele Şuta face de cel maĭ mare rîs pe confraţiĭ nostri preoţi românĭ gr. cat., căcĭ una din dóuĕ, orĭ aceĭ preoţi românĭ gr. cat., pe unde e întrodusă recitarea rosariuluĭ sciŭ, că recitarea rosariuluĭ între românii gr. cat. este interzisă de ritul român gr. cat., orĭ nu sciŭ; şi dacă sciŭ şi nu se conformézĕ rituluĭ, fac un pĕcat, şi atunci cu ce drept desvĕlesce părintele Şuta pĕcatul confraţilor nostri? Nu să chiamă acésta bătaie de joc faţă de confraţiĭ nostri preoţi românĭ gr. cat., zicêndu, că sînt *pasivĭ* la întroducerea rosariuluĭ în parochiile lor? Căcĭ a fi pasiv la asemene întroducere în ritul român gr. cat. însémnă de a cunósce, că asemenea întroducere este în contra rituluĭ, şi lipsesce opoziţie fiind pasiv lucrul, care equivaléză a face un pĕcat (să veḑi „Unirea", Nrul 12, pag. 96. columna 2-a, Despre cuvîntul pasiv). Saŭ preoţiĭ românĭ gr. cat. nu sciŭ, că întroducerea rosariuluĭ, în ritul lor să fie interzisă de numitul rit, şi atunci părintele Şuta este cel maĭ învĕţat între preoţiĭ românĭ gr. cat.!!! Şĭ-a luat sarcina, ne fiind însărcinat de nicĭ o autoritate, de a învĕţa pe preoţiĭ românĭ gr. cat. în ce privesce ritul lor.

Dar maĭ mult, părintele Şuta usurpă drepturile episcopilor românĭ gr. cat. din Transilvania; căcĭ pe cum părintele Şuta scie de întroducerea recităreĭ rosariuluĭ în câteva parochiĭ române gr. cat. aşa o sciŭ şi episcopiĭ românĭ gr. cat., căcĭ părintele Şuta a publicat-o în Nrul 12 al „Unirii", anul 1901 şi episcopiĭ românĭ gr. cat. de sigur cetesc „Unirea", şi prin urmare, dacă nu ar fi sciut-o acésta, a trebuit să o scie batĕr din publicaţia făcută în „Unirea" de părintele Şuta. Apoĭ dacă episcopiĭ aŭ sciut de asemenea întroducere, a fost datoria şi dreptul lor de a reclama, dacă întroducerea rosariuluĭ ar fi fost un abus, n'a fost dreptul părinteluĭ Şuta de a reclama, dar părintele Şuta a reclamat în Nrul 12 a anuluĭ curent în contra întroducerii rosariuluĭ, prin urmare, părintele George Şuta paroch român gr. cat. în Sătmar, Moftinul-mic, a usurpat drepturile episcopilor românĭ gr. cat. lucru, care este o batjocură în contra autorităţii dumnezeescĭ a episcopilor.

Că episcopiĭ românĭ gr. cat. sciŭ, că în multe parochiĭ române gr. cat. s'a întrodus recitarea sfîntuluĭ rosariŭ, şi că nicĭ unul dintre dînşiĭ n'a reclamat până astăzi în contra înfrîngerii rituluĭ român gr. cat. dacă recitarea rosariuluĭ ar fi un un abus, şi că asemenea tăcere equivaléză uneĭ aprobaţiunĭ tacite, căcĭ „qui tacet consentire videtur" după regula dreptuluĭ canonic, este un lucru incontestabil. Din altă parte ér este un lucru incontestabil, ca să admitem, că episcopiĭ românĭ gr. cat. sciŭ maĭ adînc în ce consistă ritul român gr. cat., de cât părintele George Şuta, şi cu tóte acestea episcopiĭ nu reclamă în contra întroducerii rosariuluĭ, va să zică episcopiĭ sînt conscii fórte bine, că recitarea rosariuluĭ nu se opune rituluĭ român gr. cat.; saŭ episcopiĭ românĭ gr. cat. sciŭ, că recitarea rosariuluĭ de cătră românii gr. cat. este opusă şi interzisă cu totul de ritul român gr. cat. şi atunci ne reclamând în contra abusuluĭ fac rĕŭ, lucru, pe care eŭ subsemnatul nu pot, nicĭ nu vreaŭ să-l cred, căcĭ episcopiĭ fiind puşĭ de însuşi sfîntul Duch, pentru a cârmui biserica luĭ Isus Christos, noĭ cu toţiĭ orĭ preoţĭ orĭ laicĭ, sintem datorĭ de a respecta şi de a venera pe capiĭ bisericeĭ fie şi de rit român gr. cat., fie de orĭ ce rit catolic. Tocmaĭ pentru acésta, parochiile române gr. cat., unde s'a întrodus recitarea rosariuluĭ aŭ consentimentul tacit al episcopilor lor, şi de aceea să nu se témă, că recitarea rosariuluĭ în bisericile lor este înfrîngĕtor rituluĭ român gr. cat., căcĭ alt fel episcopiĭ românĭ gr. cat. până acum s'ar fi opus şi ar fi reclamat. Înse şi părintele Şuta să scie, că maĭ trăiesc preoţi, carĭ aŭ făcut studiile lor pe la seminariile române gr. cat. şi sub ochiĭ episcopilor românĭ gr. cat. din Transilvania aŭ recitat sfîntul rosariŭ în seminariŭ, (carĭ sînt seminariile acelea? Red. Unirii) apoĭ dacă seminariştiĭ în seminariile române gr. cat. din Transilvania recitéză rosariul sub ochiĭ episcopilor românĭ gr. cat. cu aprobarea lor, cel puţin tacită, pentru ce nu póte să-l reciteze şi poporul român gr. cat. pe la bisericile române a lor şi pe la casele lor? orĭ se póte că numaĭ părintele Şuta este cel mai savant pĕtrunḑĕtor al rituluĭ român gr. cat. şi restul cleruluĭ român gr. cat. împreună cu episcopiĭ séĭ sînt nisce ignoranţi!

Cine admite părţile esenţiale din carĭ este alcătuită vre-o totime, trebue să admită şi acea totime, care resulta din acele părţi; alt fel cade în contra-zicere, atqui biserica română gr. cat. admite în cărţile sale rituale, părţile esenţiale, din carĭ se alcătuesce rosariul, prin consecinţă biserica română gr. cat. trebue numaĭ de cât să admită recitarea rosariuluĭ; şi părintele Şuta trebue să o admită, ca să evite căderea în contra-zicere. Propoşiţiunea cea maĭ dintâiŭ al acestuĭ silogism nu are nevoie de desvoltare, căcĭ este evidentă; rĕmâne de desvoltat propoşiţiunea minoră, adecă: atqui biserica română gr. cat. admite în cărţile rituale părţile esenţiale, din carĭ se alcătuesce sfîntul rosariŭ. Într'adevĕr (veḑĭ cartea intitulată „Calea cerésca", carte de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ, întocmită pentru poporul român, din cărţile rituale aprobate ale bisericeĭ rĕsăritene de Constantin Lucaciŭ, preot român, tipărită în Baia-mare, tipografia luĭ Mihail Molnar 1894), în cărţile rituale române gr. cat. se găsesce partea primă a rosariuluĭ, adecă: „Tatăl nostru, carele eştĭ în ceriurĭ, sfinţéscă-se numele Tĕŭ, vie împĕrăţia Ta, fie voia Ta, pe cum îĭ în ceriŭ aşa şi pe pămînt . . . . ." Acésta parte întâia este tot atâta ca şi la latinĭ. Trebue considerat, că acel adaus, carele este la sfârşitul „Tatăluĭ nostru" este tot atâta ca şi slavă Tatăluĭ şi al Fiuluĭ şi al Duchuluĭ sfînt ce e între latinĭ.

Un preot catolic latin din Moldova.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul". Nr. 11 cu următorul sumar: Moștenitorii. A. Vlahuță. — Frumósa Irina (poesie). St. O. Iosif. — Dóue critice. I. Gorun. — Glasuri de primăvară. Virgo. — Cântec de primăvară (poesie). Ada. — Din înțelep. celor vechi. Găvănescu. — Mi-e dor (poesie), Simca. — Frumos (nuvelă). C. Hodoș. — Crâmpeiu. Rareș. — Răspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foii nóstre. trimițindu-se banii înainte cel puțin pe ½ an.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop. fasc. IV. și ultim. conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia. se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm acéstă interesantă scriere cetitorilor nostri iubitori de anticitatea grecă și latină.

Posta „Unirii".

Avis. În absența redactorului nostru responsabil, numĕrul trecut a ieșit cu multe erori, cari fac nepriceput înțelesul; cerem scuze cetitorilor nostri.

Rugare. Colaboratorii nostri sînt rugați să nu uite, că nu e bine a scrie pe amîndóue fețele hârtiei.

Iacob. Numai așa se póte îndrepta. Articolul respectiv s'a dat la cules, fără de a-l ceti macar.

Verax. Cred, că pricepi de ce am lăsat afară unele pasaje. De alt cum mai consult era să te adresezi direct celui, de care escl mai aprópe. Cel de la noi persistă în hotărirea sa, pe care o cunoscești de atuncl.

Dr. I. A. în O. m. Răbdare, ne rugăm. Încheierea încă nu s'a făcut, ér calculul Dtale stă în opositie cu scrisórea ce Vĕ-am trimis. La vremea sa veți fi avisat.

I. F. în S. În numĕrul viitor de sigur.

Emil. De o cam dată avem fórte mult material, dar și de alt cum studiul pus în prospect póte, mai potrivit ar fi pentru alte foi.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 22—1902. (16) 1—1

Convocare

la a XI-a adunare generală a institutului de credit și economii „Uipiana", ca societate pe acțiuni în Grădisce, ce va avé loc Joi la órele 10 a. m. în 20 Martie a. c. în localitatea institutului.

Se învită deci prin acésta p. t. domnii acționari cu acea observare, că la cas că pe terminul sus fixat nu s'ar presenta în numĕr suficient, atunci adunarea generală se va ține în sensul § 34. din statute pe 6 Aprilie, la órele 10 a. m.

Program:

1. Raportul direcțiunii și a comisiunii de supraveghere; proiectul referitor la distribuirea profitului curat și darea absolutorului.
2. Esaminarea bilanțului și a contului profit și perdere.
3. Alegerea direcțiunii. a comisiunii de supraveghere și a funcționarilor.
4. Staverirea salarilor și a mărcilor de presente pro 1902.
5. Staverirea organelor de publicitate.
6. Eventuale propuneri ce se vor insinua în sensul statutelor.

Direcțiunea.

§. 33. Din statute:

În adunarea generală numai acei acționari pot participa, cari cel puțin cu ½ óră înaintea adunării generale și'au depus pe lângă revers la cassa institutului acțiunile lor. resp. și al plenipotențiatilor, dimpreună cu plenipotența.

43 v. szám 1902. (17) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a glulafehérvári kir. törvényszék 1900. évi 6984. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Marginean Vasilie és társai ellen 170 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi November hó 12-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 606 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Marginean Vasilienél: sertések. kukoricza. széna. pálinka főző-üst; Velicsa Floránál: lovak. lószekér. cséplő-gép. rosta; Gábra Nikulae Nikánál: kukoricza; Voikán Nikulaenál: lovak. lószekér. széna nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1900. évi V. 159/4. számu végzése folytán 170 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1899 évi Julius hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 107 kor. — fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig Lunkán végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Márczius hó 8-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett. a legtöbbet igérőnek. szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1902 évi Február hó 24-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

45 v. szám 1902. (18) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 1405. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Simonis Mátyás és társai ellen 580 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Márczius hó 27-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 670 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Simonis Mátyásnál: 1 sertés. kukoricza és buter; ifj. Simonis Mátyásnál: butorok; Viktor Frigyes és Edénél: butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. jbiróság 1901. évi V. 64/4. számu végzése folytán 580 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1900. évi Aprilis hó 3-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 103 kor. 30 fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig Hosszuaszón végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Márcz. hó 10-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek. becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszuaszón 1902. évi Február hó 24-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

Prăvălie românéscă!

Serviciŭ prompt și consciințios!

EMIL F. TĂMAȘ,

BLAȘ

Piața lemnelor.

Recomandă On. public, prăvălia sa, cu mărfurĭ de băcănie, coloniale, colorĭ, oleurĭ, bumbăcării și mărfurĭ mixte.

Zachăr I-ma raff. Cafea: cuba, ceylon și portorico. Orez: glacé, japan și rangoou. Oleurĭ. Săpun: de toaletă și rufe. Petroleŭ: indigen și american. Bumbăcării, Arnicĭ, Bercă etc. etc.

Mărfurĭ de calitatea cea mai bună!

(10) 3—3

Prăvălie românéscă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(1) 4—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSÚJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale de înmormentare pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și lenesul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, sau Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecătóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilistă, tradusă de Mosul	—.60
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40
Lira Sionului, sau cântarea sărbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvintare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bătrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, sau învățături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume impărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român sau cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătenului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. C medie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețător. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.80
Regule și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Risete și zimbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur sau calea către fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datini de la nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zimbire. Poesii și prosă, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiu. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimii sau vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucî și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful Oii, basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dréptă a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosinzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom I., care e sub pressă și va apăre în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aici să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. Catalóge să trimit gratis și franco orî și cui. — Vênzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la **Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.**

Premiat la Espnseținnea internațională din Chicago 1898.

fundată în anul 1847

aur argint și bronz

BRIX & ANDERS

proprietari ai crucii de aur cu coróna pentru merite

(2) 3—12

în **Viena I. Dorotheergasse 6.** pregătesce

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL

pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, deșemnuri, fotografii sau preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc orî ce obiecte pentru aurit, argintit, orî oblucere cu bronz, pe cum și orî și ce reparaturi.

Fabrica Curții ces reg. pentru lucrări în

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1901).

Sosesc			*Pléca*		
1. *De către Teiuș:*			1. *Către Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·23	nóptea
2. *De către Copșa:*			2. *Către Copșa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. **Blaş 8 Martie 1902.** Numĕrul **10.**

CESTIUNEA AUTONOMIEĬ.

Congresul catolic regnicolar şĭ-a terminat lucrările sale şi prin dóuĕ cetirĭ s'a primit şi autenticat textul elaboratuluĭ definitiv. În 10 Martie va fi a treia cetire şi atunceĭ se va şi încheia congresul.

Pe cum vestesc foile din capitală ministrul de culte şi instrucţia publică ar fi asigurat pe contele Szápáry Gyula, presidentul laĭc al congresuluĭ regnicolar, că pe sama deputaţiuneĭ congresuale. care va avé să presinte Maiestăţiĭ Sale elaboratul congresuluĭ spre preaînaltă sancţionare cu cea maĭ mare plăcere va esopera audienţa de lipsă.

Aşa dară sîntem érăşĭ în préjma decisiuneĭ preaînalte, de la care va atîrna, óre avé-vor şi catoliciĭ din Ungaria o autonomie proprie orĭ ba.

Noĭ, părerea nóstră în causă, am spus'o de repetite orĭ. Nimic din cele întîmplate în decursul congresuluĭ nu ne îndreptăţesce şi nu ne silesce a ne abate de la părerea, ce ni-am format'o, anume că din autonomia catolică nicĭ de data acésta nu se va alege nimica.

E anume sciut, că contele Apponyi Albert a fost încredinţat de guvern să presinte modificările acele, ce guvernul ar fi dorit să se priméscă în statutul autonomic şi pe lângă carĭ modificărĭ guvernul ar fi fost aplicat a recomanda Maiestăţiĭ Sale spre aprobare statutul autonomic. Contele Apponyi, vĕdĕnd dispoziţia spiritelor, nicĭ nu s'a încercat a presenta modificările sale. În schimb episcopiĭ aŭ presintat nisce propunerĭ şi modificărĭ — primite tóte de congres — carĭ deşi nu asigură drepturile cuvenite bisericiĭ catolice după constituţia eĭ cea dumnezeéscă, dar staŭ cu mult maĭ de parte de proiectul comisiuneĭ de 27, proiect în cât-va agreat de guvern, de cât cum ar fi putut dori guvernul.

Pe lângă tóte acestea statutul primit nicĭ pe de parte nu asigură bisericiĭ catolice drepturile acele. de carĭ se bucură confesiunile acatolice din ţară şi lipsesce biserica catolică tocmaĭ de acele mijlóce, fără de carĭ viaţă nu se póte nicĭ închipui: înţelegem conducerea instrucţiuneĭ şi administrarea averilor catolice.

Din tóte aceste se esplică faptul, că statutul autonomic votat de congresul regnicolar nu place guvernuluĭ, nu póte plăcé simţuluĭ de dreptate a Maiestăţiĭ Sale, nu place nicĭ catolicilor şi nu va plăcé de sigur nicĭ Scaunuluĭ Apostolic, care nu va puté permite nicĭ odată, ca să se furişeze în biserică un organism străin, ba chiar contrar cu constituţia dumnezeéscă a bisericiĭ, de care se ţine maĭ vîrtos priveghiarea peste creşcerea şi instrucţiunea tinerimeĭ.

Credinţa nóstră aşa dară este, că din autonomia catolică nicĭ de data acésta nu se va alege nimica.

Dar cu tóte aceste, óre este ĭertat, ca să fim pe pace şi să nu ne deschidem ochiĭ?

Titlul statuluĭ autonomic spune, că acela statut ar fi făcut pentru catoliciĭ de ambele ritурĭ. Un paragraf face amintire şi de mitropolia nóstră, căreia i-se lasă drepturile eĭ. Dar óre nu e ascuns şerpele în érbă? Óre nu se intenţionéză atacarea şi contopirea nóstră pe calea uneĭ surprinderĭ?

Vrem a presupune tot numaĭ bine. A suspiţiona nu ne place. Cu tóte aceste credem, că e bine să fim trezĭ şi la pândă.

Ceĭ puşĭ în fruntea bisericiĭ aŭ chip şi modru de a se puté informa, dacă este orĭ nu este motiv de temere. Vadă dar şi grijéscă.

Scim că corul venerabililor nostri archiereĭ şĭ-a făcut datorinta. La timpul sĕŭ a informat despre drepturile şi datorinţele nóstre factoriĭ competenţi. Cu tóte aceste n'am cetit nicăirĭ, ca în congres să fi fost vorbă despre memorandul episcopilor nostri aşternut la primatele din Strigon, care memorand scim că a fost străpus comisiuneĭ de 27 a congresuluĭ, ca să-şĭ facă propunerile cuvenite.

Este deci motiv de temere. „Superflua cautela non nocet“, şi altă vorbă zice „Vigilantibus favent iura.“

Îĭ rugăm deci pe archiereiĭ nostri veneraţi, să cerce şi să caute a afla adevĕrul.

Şi dacă primejdie s'ar ivi pentru Sionul nostru sfint, fie încredinţaţi. că la spatele lor vor sta în şiruri închegate clerul şi poporul provincieĭ bisericiĭ întregĭ.

Şi dacă toţi una vor fi şi Domnul va fi cu noi. Şi dacă Domnul va fi cu noi, cine va fi în potriva nóstră?

Congresul autonomieĭ catolice.

— *„Raport speçial al Unirii.“* —

(Fine.)

Şedinţa XXV.

Preşedinte Szapáry.

La ordinea zileĭ desbaterea paragrafilor relativĭ la instrucţiune.

La §-ul 160, unde se vorbeşte de relaţia şcólelor faţă cu directoriĭ supremĭ şi cu guvernul, Petrovácz observă, că relaţia remâne tot cea veche în sensul proiectuluĭ corului episcopesc. Cere, ca senatul central să aibă drept de a trimite comisar în scóle spre a participa la prelegerĭ şi la esamene.

Fehér Ipoly cere ca autonomia să aibă aceleaşĭ drepturĭ în privinţa acésta, care le are în Ardeal. Directorul suprem nu póte împedeca creşterea tinerimiĭ în spirit catolic, de aceea se alătură la proiectul corului episcopesc.

Se primeşte.

La §-ul 161 Petrovácz cere. ca la institutele catolice manualele de învĕţămînt să nu fie supuse aprobărĭĭ ministeriale. căcĭ legea şcólelor mediĭ recunóşte acest drept al autorităţilor bisericeştĭ. cu adausul, ca statul numaĭ să le supraveghieze.

Eppul Szmrecsányi. presintă proiectul corului episcopese relativ la limba institutelor susţinute de autonomie. În sensul proiectului, dreptul de a decreta limba propunerĭĭ în institutele ce se vor înfiinţa în viitor pe spesele autonomieĭ, va fi decretată de senatul central autonomic.

Se primeşte cu însufleţire.

Nu póte nimenĭ trage la îndoială basa de drept a acesteĭ hotăriri. Dacă institutele sînt susţinute de autonomia, acésta e în drept să decreteze şi limba de propunere prin senatul eĭ central. Dar din punct de vedere maĭ înalt — să zic maĭ catolic — judecat lucrul. singuratecele diecese si comunităţi bisericesti ar fi mult maĭ competente a decreta ele limba propunerĭĭ. căcĭ ele cunosc maĭ de aprópe referinţele credincioşilor de cât senatul central de la masa verde.

Dar nu trebue să uităm. că acest înalt punct de vedere — cel catolic — este strîns legat de altul de ordine maĭ . . . profană. Eppul Szmrecsányi a spus dór fórte lămurit: „biserica catolică e datóre să împlinéscă şi misiune naţională.“

Luăm act.

Şedinţa XXII.

Cea din urmă.

Preşedinte Szapáry.

La §-ul 185, unde e vorbă de opera de activitate a autonomiei. Sághy Gyula propune, ca asupra Ardealului numai întru atâta să se estindă autonomia, întru cât nu atinge dreptul autonomic al statului catolic.

Se primeşte.

Mi se pare că aici ar fi fost locul să se lea act şi de dreptul de esemptiune al provinţei nóstre bisericesti, garantat prin bulla „Ecclesiam Christi“ a lui Piŭ al IX-lea.

Tot la acest paragraf Sághy propune ca şi parochiile croate din Muraköz să fie supuse înfiinţăudei autonomii catolice.

Apponyi escepţionézá propunerea acésta, în vederea dificultăţilor, ce-i staŭ în cale.

Congresul respinge propunerea lui Sághy.

Înainte de închiderea şedinţei, Apponyi propune, ca la protocolul ultimei şedinţe să se alăture declaraţiunea reservării de drept spre a se presenta Maiestăţii Sale.

În declaraţiunea acésta după cum am amintit congresul espune, că acest proiect autonomic e făcut în vederea relaţiilor politice actuale, reservându-şi congresul dreptul de a-şi validita şi cele alalte drepturi, ce alte confesiuni le exersézá (administrarea fondurilor, conducerea scólelor) îndată ce împrejurările politice se vor schimba.

Şedinţa proximă va fi numai în 10 a l. c. când se va ceti pentru a treia óră proiectul de organisare.

Rip.

Revistă bisericéscă.

Roma. În 26 Februariŭ s'aŭ început în Vatican recepţiunile ambasadorilor şi ministrilor estraordinari acreditaţi pe lângă Sfintul Scaun, carî aŭ împărtăşit Sfinţiei Sale gratulările suveranilor ori presidenţilor sĕi. Érá în sĕptĕmâna trecută aŭ început primirile delegaţiunilor estraordinare. În 28. Februariŭ a sosit în Roma misiunea estraordinară, carea la ziua aniversară a 25-a a încoronării avé, să gratuleze Sfinţiei Sale în numele regelui Eduard VII. al Angliei. A sosit în Roma şi misiunea estraordinară a reginei de Olanda. Vinerî în sĕptĕmâna trecută a sosit misiunea estraordinară a regatului Bavariei. În 26 Februariŭ archiepiscopul de Bucurescî Hornstein a adus Sfinţiei Sale un autograf, în carele regele Carol al Romăniei îl gratulézá la iubileul acesta aşa de rar. Ministrul president Sturdza încă a încredinţat pe Hornstein cu aceea, ca să aducă Sfinţiei Sale gratulări din partea ministeriului şi al guvernului. De odată a subşternut Hornstein şi o adresă omagială fórte frumósă din partea clerului şi poporului catolic din România. Pe Sfinţia Sa manifestările acestea de veneraţiune l-aŭ îmbucurat cu atât mai tare, că ele aŭ sosit de tot pe neaşteptate, şi misiunea n'a fost insinuată mai înainte în chip oficial.

În ziua de 3 Martie s'a celebrat în biserica sfintului Petru din Roma o liturgie solemnă. Eraŭ de faţă 30 cardinali, numĕroşi archiepiscopi şi episcopi, particianî din Roma şi un public imens. În interiorul bisericii serviciul de onóre îl făceaŭ soldaţii papalî. La órele $10^1/_2$ papa a fost adus în biserică pe „sedia gestatoria“ precedat de ómenii curţii şi încunjurat de garda elveţiană. După ce Sfinţia Sa s'a aşedat pe tron, viŭ aclamat de imensul public, cardinalul Jerofino Vanutelli a celebrat liturgia festivă, după terminarea căreia s'a cântat Oremus pro Papa si Te Deum şi Papa a dat binecuvîntarea, ér la $12^1/_2$ s'a reîntors în Vatican.

Revistă politică.

Afaceri interne. Nefericita lege de naţionalitate érăşi e în primejdie. După Secuî se pornesc acum Magiarii din Braşov, carî prin o adresă acoperită de nenumĕrate subscrieri, vor cere parlamentului revisuirea numitei legi. Şi în special vor cere ştergerea drepturilor date celor alalte naţiuni conlocuitóre. Asta o fac patrioţii nostri ca un echo la vorbirile din parlament a deputaţilor saşi.

Tot ca un resultat a desbaterilor din parlament în chestia naţională se înregistrézá scirea, după care Saşii „încântraţi“ de simpatica primire ce li-s'aŭ făcut în parlament, se ocupă cu gândul de a se retrage din dietă.

Demisionarea lui Hegedüs din minister e fapt complinit. Ministeriul de comunicaţie e concredut lui Horánszky Nándor. Din prilejul retragerii lui Hegedüs, Maiestatea Sa i-a conferit ordul corónei de fer, cl. I. De odată cu decorarea lui Hegedüs a primit şi prim-ministrul Széll Kálmán marea cruce a ordului sf. Ştefan ér ministrul de justiţie dr. Plosz Sándor, ordul corónei de fer cl. I. pentru preţiósele servicii pe cariera judiciară.

Transvaal. Sórtea armelor e şi acum mai mult pe partea Burilor. Kitchener după cum însuşi raportézá, a încunjurat cu o armată numĕrósă pe Dewett, acesta însé a scăpat rumpênd colónele Angleze. Pierderile suferite de Anglezî sînt marî. Lupta de la Klerksdorf a

FEUILLETON.

Nu-mî pare rĕŭ!

Mercurî în sĕptămâna cea mare, de cătră sară, se plimbaŭ doi tinerî fără nicî o ţintă pe stradele capitalei. Rătăcind într'o biserică nu li-se împărea să şi facă cruce, să îngenunche şi să se roge. Ast fel de lucruri sînt pentru „bigoţi“ îşi ziceaŭ ei. — Plimbându-şi ochii peste dame, se pregătiaŭ de eşire, când iacă daŭ cu privirile peste o damă, care tocmai se mărturisia.

— N'aî face o prinsóre cu mine? zise unul dintre tinerî.

— La ce?

— Că voiŭ face o mărturisire din glumă.

— Minunat. Pe ce să ne prindem?

— Pe o cină bună.

— Mĕ învoesc.

Tinĕrul o luă direct spre scaunul mărturisirii. Îngenunchiă, şi zise după cum i-a rĕmas în memorie din viaţa de student. „Eŭ me mărturisesc Dumnezeului Atot puternic“ etc. Apoi în cnu în batjocură: „Am adorat nu pe Dumnezeŭ, ci pe alţii, dar nu-mi pare rĕŭ Am luat numele lui Dumnezeŭ în deşert, — dar nu-mi pare rĕŭ. Nu ţin dumineciile şi sĕrbătorile, dar nu-mi pare rĕŭ. Nu m'am mărturisit din copilărie dar nu-mi pare rĕŭ.“

Confesarul nu-l întrerupse. Iubirea creştinéscă află alt chip de pedepsire pentru batjocoritorul fără Dumnezeŭ. Terminându-şi tinĕrul batjocorirea, îi grăi preotul:

— Nu vreaŭ să caracterisez sacrileginl, ce l'aî comis dta acum. În dta lipsesce graţia, ba şi mintea deplină, ca să poţi întórce în folosul propriŭ admonierile, ce ar trĕbui să-ţi daŭ. Cu tóte acestea în faţa desconsiderării, nelertate unui tinĕr, crescut ca şi Dta, mĕ simt dator să cer o mărturisire sinceră.

Tinĕrul avu simţul să recunóscă, cumcă a comis o faptă nedemnă. Ruşinat de acea, ce póte nu era de cât fapta nesocotită a unui tinĕr uşuratic, dar care acum îî sta înaintea ochilor în tótă golătatea sa, întrebă:

— Ce mărturisire poftescî, domnule?

— Nu cumva de aceea aî venit Dta aicî, ca să câştigî o prinsóre? Alt ceva nu-mî pot cugeta; pentru că la etatea Dtale fără un motiv de acesta nu e obiceiul a glumi aşa de brusc în cele religióse.

— Drept aî, domnule. Eŭ chiar de aceea venii, că m'am prins pe o cină cu un amic, care tot atât de uşor a gândit lucrul ca şi mine.

— Cugetam eŭ, că asta este. Bine; ca să câştigî onest învingerea, trĕbue să împlinescî tot ce se ţine de mărturisire. Eŭ aşa dar îţi voiŭ da canon.

Tinĕrul îngălbini dar nu zise nimic.

— Dta te sparii, scumpe amice, despre un om curagios ca Dta trebue să presupun, că pentru o cină nu te veî teme a sta faţă cu mânia lui Dumnezeŭ. Nu te spăria dar la cugetul, că pretind ceva satisfacere de la Dta.

Observarea acésta îl atinse la inimă.

— Promit, părinte (acest cuvînt acum îl rosti pentru întâia dată), — că împlinesc, ce doresci. Te rog însé, ca satisfacere grea saŭ lungă să nu cerî de la mine.

— Nu; va fi uşóraşi scurtă. De azî înainte în curs de dóuĕ sĕptĕmânî să îngenunchî în fie care sară în chilia Dtale şi înainte de culcare să zicî clar: „Sciŭ, că trebue să mor, — dar nu-mî pare rĕŭ. Sciŭ că despre viaţa mea trebue să daŭ samă lui Dumnezeŭ, — dar nu-mî pare rĕŭ. Sciŭ, că fie care om cugetător crede în esistenţa cerului şi a iadului, — dar nu-mî pare rĕŭ.“ Acésta e tótă satisfacerea, ce o cer de la Dta, dar din acésta nu las nimic.

Tinĕrul uşuratic nu vedea nicî o greutate în satisfacerea acésta. El o privia ca o „rĕsbunare“ nevinovată a preotului pentru „glumă.“ Promise decî, că va împlini-o şi pentru uşurinţa sa ceru iertare.

Nu trecură cele dóuĕ sĕptĕmânî, şi confesarul a câştigat alt penitent sincer.

Lucrul s'a petrecut aşa.

fost desastrósă pentru eĭ. Afară de aceea se anunţă şi o nóuă revoluţie în Capland, care n'a putut fi surprimată, suferind şi aicĭ Anglezii pierderĭ simţitóre.

Ca o dovadă a simpatiilor universale de care se bucură vitejiĭ luptătorĭ pentru independenţă, însemnăm aci, că la Braşov se va aranja un mare concert în favorul familiilor luptătorilor burĭ. Tóte reuniunile de cântărĭ îşĭ vor da concursul la acest concert.

Corespondinţe.

Iubileul Episcopului Pavel.

— *Un resunet.* —

> Înţelegeţĭ neamurĭ şi ve plecaţĭ, că cu noĭ este Dumnezeŭ! (cântare la nascerea Rescumpărătorĭului.)

Am cetit cu multă luare aminte circularĭul Ilustr. sale dlui Prelat Aug. Lauran prin care vestesce clerului şi poporului din diecesa oradană că: în luna viitóre. Marţiŭ 21 să împlinesc 50 de anĭ. de când trimisul lui Dumnezeŭ. Escelenţia Sa Michail Pavel. marele episcop al dieceseĭ gr. cat. române a Oradieĭ-marĭ, s'a sfinţit de preot şi, că în aceea mare zi. să se iubileze părintele némuluĭ românesc. cerênd ajutorul ceriuluĭ în sfintele bisericĭ.

Acest circularĭŭ vrednic de trimisul sĕŭ, a stors multe lacrimĭ din ochiĭ cetitorilor. Circularĭul acesta nu sună numaĭ şi numaĭ clerului oradan. ci sună întreg poporului român!

Unde sînteţĭ voĭ vulturĭ maramureşenĭ, plinĭ de gloriĭ din trecut. carĭ în valea Borşiĭ. sub pôiele munţilor, aţĭ sdrobit poterea sĕibatecului tătar?

Óre nu acest părinte cu inimă caldă pentru aĭ sĕŭ neam, a ales oile dintre capre,

---

Tinĕrul nostru — pe cum se cuvine unuĭ bărbat — îşĭ ţinu cuvîntul. În tótă sara îngenunchia în odaea sa şi zicea cu ton înalt canonul dat.

În sara primă îi recită de tot rece, stându-i gândul la teatru. În ziua următóre luă lucrul ceva maĭ serios. În ziua a treĭa se puse pe gânduri, — mórtea e ceva aşa de îngrozitor! În ziua următóre i-a venit gândul. că ce-l póte aştepta după mórte. În ziua a cincea zicênd vorbele: „Sciŭ. că trebue să mor.“ — nu. îndrăsnì să mai adaugă: dar nu-mi pare rĕŭ. Când îngenunchiă în sara a şésa îl cuprinse gróza şi bătêndu-şĭ pieptul esclamă: „Da sciŭ că trebue să mor. şi Dumnezeŭ va ţiné judecată peste mine; dar Dumnezeul meŭ! ce va fi cu mine. de voiŭ cădé sub judecata ta?“

În ziua următóre nu maĭ aşteptă sara. Se grăbi în biserică şi se mărturisi cu adevĕrată părere de rĕŭ tocmaĭ acelui părinte. cu care luase lucrul în glumă.

Trad. de ***A. M. P.***

(români şi ruteni.)? Óre nu dînsul a fost focularĭul, — la al cărei rază s'a cristalizat şi edificat maiestósa biserică şi frumósă casă parochială. şi în anul trecut şcóla din Sigetul maramurĕşan şi óre fără dînsul era vicariat românesc în Maramureş!?

Unde sînteţĭ voĭ puĭ de leŭ bravĭ ardeleniĭ!? Étă părintele vostru! carele odinióră va păscut mieluşeiĭ vostri. şi carele va povĕţuit în corabia lui Christos către limanul ceresc!

Unde voĭ, pururea neadormiţĭ şi sprintinĭ sălăgeniĭ. a căror pruncĭ şi astăzĭ să încălzesc sub aripile luĭ binefăcătóre?

Fraţĭ Sătmăreniĭ! Acum orĭ nicĭ odată!

Arĕtaţi-ve vredniciĭ recunoscătorĭ. deschideţi-ve bisericele în aceea sfîntă zi; inima şi hainele vóstre să strălucéscă sĕrbătoreste, să vadă şi să audă poporul credincios. că: este un părinte tare în putere şi mare la inimă. carele-şi jertfeşte tótă viata sa pentru binele poporului.

Şi voĭ falniciloĭ bihoreni. apropiaţi-ve de razele binefăcătóre a Părintelui vostru! voĭ ve încălziţĭ după drept mai bine

Veniţĭ dar cu toţiĭ fraţilor Românĭ. de la trépta cea maĭ înaltă până la opincă. pe carĭ ne povĕţueste simţul recunostinţiĭ, că: în 21 mărţişor în sfintele bisericĭ să înălţăm rugăciunĭ la tronul ceresc pentru alesul luĭ Dumnezeŭ, şi părintele sĕracilor Michail Pavel episcopul nemuritorĭŭ.

Carele: pe ceĭ flămânzĭ îĭ hrăneşte. pe ceĭ ce însătoşézĕ îĭ adapă, pe ceĭ goliĭ îĭ îmbracă. pe ceĭ fără carte . . . . îĭ face cu carte, şi pe ceĭ fără scut îĭ apără.

Să plecăm genunchiiĭ nostri! Să-l cerem de la Domnul Domniloĭ, făcătoriul ceriuluĭ şi al pămêntuluĭ; să-l lungéscă firul vieţiĭ sale până când va vedea cu ochiĭ sĕĭ aducênd vrednice róde tóte ostenelele mânilor sale.

Saraseŭ 23 Febr. 1902.

I. P. Fane
preot.

Scrisóre din Bucuresci.

— *De la corespondentul nostru particular.* —

(Fine.)

„Liga culturală“ nu şi-a ales încă preşedinte în locul regretatului Ureche până la congresul din Maiŭ.

Candidaţĭ ar fi póte maĭ mulţi. în tot casul însĕ nu pot să-şi puie în risic porfoliul ministerial aceia carĭ aŭ aspiraţiunĭ de a deveni ministri. căci calitatea de membru şi chiar presedinte al Ligeĭ culturale. e incompatibilă cu postul de ministru. pentru că orĭ cât de domolă şi tăcută este — maĭ ales acuma activitatea Ligeĭ. totuşĭ ea este şi va fi considerată de vecinii nostri ca tot de una: de o „societate irridentă“. carea nu móre nicĭ odată, ci numaĭ dórme până la ocasiunĭ bine venite!

Este vorba de treĭ profesorĭ universitarĭ: Vlădescu deputat. Valeriŭ Ursian senator şi Tocilescu academicianul şi mulţi cred, că maĭ potrivit — care ar egala cu regretatul Ureche ar fi Dl. Tocilescu. Însĕ acesta póte aştéptă — şi cu tot dreptul. să fie odată ministru. şi atunci? ce face cu preşedinţa Ligeĭ, cu posiţiunea şi activitatea naţionalistă ce trebue să desvólte ca preşedinte al eĭ? . . . Vĕ voiŭ scrie la timp.

*

În privinţa afaceriĭ pretinsului plagiat alu Caragiale. se credea să fie numaĭ un svon fals provocat din dujmănie, şi se credea că dacă afacerea nu s'a terminat, atunci prin procesul de calumnie ce a intentat Caragiale pretinsului calumniator, să va da o corecţiune acestuia şi lucrurile vor rĕmâné status quo ante . . însĕ afacerea s'a îngroşat: „Forţa morală“ o revistă ce apare aicĭ sub redacţia lui Macedonski, nu se lasă. ci din ce în ce, în fie care numĕr vrea să aducă noĭ probe şi despre alte plagiate ale Dlui Caragiale. Ómenii carĭ se ocupă maĭ de aprópe cu literatura nóstră aştéptă cu curiositate ziua procesului.

Alt cum iarna acésta blândă se pare că a băgat zizanie în cărturariĭ nostri maĭ cunoscuţi; zizanie care urcă până la Universitate şi Academie. . . Póte că şi până acuma coceaŭ bubele, acuma însĕ vedem că aŭ început a se şi îupunge şi sparge când la unul când la altul. maĭ cu alusiunĭ dar chiar şi pe faţă.

Dar nu nóuĕ mititeilor ne este dat aĭ judeca. căcĭ vorba ceea: non est datum canibus judicere de morte equorum. însĕ ceea ce ne supera pe noĭ, carĭ nu ne putem ocupa cu literile, ci numaĭ cu cultivarea sentimentului naţional pentru o „Patriă şi limbă română“ este. că printre rîndurile cu asemenea îupunsăturĭ şi muşcăturĭ, maĭ ese şi alt ceva la ivélă „Ardelenismul parvenit.“ Acest fapt meritá însĕ tractat deosebit. ceea ce voiŭ şi face în una din corespondenţele viitóre; de astă dată vreaŭ numaĭ să spun, că dácă nu mĕ prea împac cu pessimismul filosofic alu Schoppenhauer. totuşĭ cred că multor ómenĭ în lumea acésta. le-aĭ putea aplica aforismul acestui filosof. care în cât îmĭ maĭ aduc aminte zicea cam acestea „Dacă vreĭ să trăescĭ bine cu superiorii şi semenii tĕĭ, nu te arăta că eştĭ maĭ deştept ca eĭ!“

De ce generaţiunea actuală a Românieĭ vede în ardeleniĭ de astăzĭ. carĭ luptă pe terenul emulaţiuneĭ literare cu succes. saŭ fără succes — alăturea cu ea: numaĭ parveniţĭ şi pigmeĭ?

Nu este alt ceva de îndreptat în . . . Danimarca nóstră?!

Delarupe.

Sfinţirea bisericiĭ din Păclişa.

Comuna Păclişa, dorind de mult timp să-şi edifice o biserică corespundĕtóre stiluluĭ şi recerinţelor moderne, în locul celeĭ vechĭ, clădită din lemn pe la începutul secolului trecut. însĕ fiind comuna mică şi poporul miser, nu şi-a potut realisa dorinţa. pe lângă tóte încercările, până ce Atotputernicul Părinte ceresc, spre mângăerea acesteĭ micuţe turme, le-a trimis bărbatul harnic şi mult dorit, în persóna Rvs. Domn Nicolaŭ Nestor. vicariŭ al Haţegului şi acum noŭ denumitul canonic, care cu multă bunăvoinţă le-a stat într'ajutor spre a afla isvórele potrivite întru esecutarea acestui plan.

Biserica cea nóuă nu s'a edificat pe locul celeĭ vechĭ. ci e edificată în cimiteriul cel noŭ de la drumul ţărĭ, pe care loc se

află îngropate ruinele unuĭ claustru, numit în gura poporuluĭ şi astăzĭ „Biserica albă," a căreĭ origine e necunoscută.

Nóua biserică merită şi ea numirea de „albă", căcĭ albĭ îĭ sînt părepĭĭ şi din tinichea albă. Şi ca o lilie nepătată se înalţă acum „biserica albă" în mijlocul clasiceĭ văĭĭ a Haţegului.

S'a sfinţit în ziua sfîntului Nicolae, prin delegatul Ilustrisimuluĭ Domn Episcop Dr. Demetriŭ Radu, — Prea Onoratul Domn canonic Nicolaŭ Nestor, vicariul Haţegului şi stăruitoriul neobosit întru edificarea eĭ — fiind asistat de parochul local O. Dn. Sigismund Pogan şi de parochul din Carnesciĭ — în presenţa unuĭ public numĕros, inteligenţă şi popor. — Cu care ocasiune, după deplinirea rituală a sânţireĭ şi la finea s. liturgiĭ, Prea On. Domn canonic şi vicariŭ prin o cuvîntare ocasională, bine aleasă, lăudând zelul celor ce îubesc frumseţa caseĭ Domnuluĭ, a mulţămit de o dată acelor binefăcătorĭ, carĭ aŭ concurs cu obolul lor material la realisarea dorinţiĭ miculuĭ popor din aceea parochie, între carĭ însemnăm pe Exeienţia Sa Dl mitropolit Dr. Victor Mihályi, Ilustrissimul Domn episcop Dr. Demetriŭ Radu — pe cum şi Domnul lord engles Damforth şi Domnul Pogány Károly — comite suprem al comitatuluĭ Caraş-Severin şi tuturor binefăcătorilor, carĭ aŭ concurs cu ofertele lor la edificarea acesteĭ bisericĭ.

După oficiul divin, o parte din óspeţĭ, cu Rev. Dn vicariŭ în frunte, aŭ participat la banchetul dat de comuna bisericéscă — unde aŭ fost ridicate maĭ multe toaste. între carĭ cel maĭ de frunte al Rev. Dn vicariŭ, întru sănĕtatea prea bunuluĭ nostru Archiereŭ Dr. Demetriŭ Radu episcopul Lugoşuluĭ.

Quirinus.

Obiceiurile pe lângă ceremoniile sacre la noĭ.

Nimic nu este maĭ necesar pentru un preot, de cât aceea ca să-şĭ cunóscă agendele sale, natura lor şi modul cum trebuesc acelea aplicate la timp de trebuinţă.

Nu esagerez de loc, când susţin, că pe lângă tótă cualificaţiunea superióră, ce o poşed preoţiĭ nostri în genere, întîmpină dubietăţĭ şi sînt neorientaţĭ cu privire la multe din funcţiunile sacre şi la modul îndeplinirĭĭ acelora.

Se propun în Seminariĭ lucrurĭ profunde, sciinţele teoretice, dar fórte puţin pond se pune pe praxă, de care fórte mare lipsă avem în cura animarum.

Nu voiŭ să desaprob modul cum se cresce astăzĭ preoţimea nóstră, nice vreaŭ să reformez educaţia clerului pe cum se esprimase în zilele trecute un advocat (vezĭ Unirea Nr. 2 a. c.), dar atâta totuşĭ aşĭ pretinde ca în seminar, pe lângă teorie, să se pună maĭ mult pond şi pe praxă.

Preoţiĭ tinerĭ, eşiţĭ din Seminar, de multe orĭ când e vorbă de îndeplinirea vre uneĭ funcţiunĭ sacre, staŭ nedumeriţĭ şi sînt siliţĭ ca de la cantor saŭ de la poporenĭ să se informeze că cutare, orĭ cutare funcţiune cum se îndeplinesce şi ce însemnătate are? — În seminar cred că li s'ar propune şi li se şi propun în câtva şi lucrurĭ practice, dar pe de o parte profesoriĭ fiind şi eĭ ómenĭ tinerĭ fără praxă în cura animarum, iar pe de altă parte *lipsa unuĭ îndreptar aprobat,* face imposibilă întroducerea clerului tinĕr în cunóscerea fundamentală a tuturor ceremoniilor aflătóre în us la credincioşiĭ nostri.

Corespondentul „Unirĭĭ" din Nru 6 sulevézĕ p. e. cestiunea sărăcustel, Sâmbăta morţilor şi părăstasul de la finea s. liturgiĭ.

N'am pretenţia de a determina noţiunea acestor lucrurĭ, fiindcă nice eŭ însumĭ nu sînt în clar cu ele, dar totuşĭ ca unul care mult me interesez de însemnătatea şi modul cum se împlinesc funcţiunile sacre la noĭ, după cunoscinţele câştigate, voiŭ expune aci, ceea ce am experiat.

Sub noţiunea sărăcustă am aflat 3 speciĭ de acţiunĭ şi anume:

1. Când cineva dintre viĭ îşĭ pórtă 7 s. liturgiĭ începênd de Lunia până Dumineca. La acestea liturgiĭ dă preotuluĭ ca să-ĭ amintéscă pe cine voiesce dintre viĭ şi morţĭ.

2. La mort, ducerea la grópă cu 12 Evangeliĭ şi evangelia luĭ Lazar, încă se zice îngroparea cu sărăcustă.

3. Tot la mort, ducerea cu 12 evangeliĭ şi 6 ss. liturgiĭ pentru odihna sufletuluĭ repausatului de asemenea se numesce îngropare cu sărăcustă.

Care din acestea treĭ moduri de îndeplinire e cel propriŭ nu sciŭ, căcĭ n'am putut afla.

Sâmbetele morţilor, în sensul în care le-am aflat, sînt tóte Sâmbetele de la întrarea Triodului până la Sâmbăta a VI-a în post a luĭ Lazar. Se înscriŭ anume, carĭ aŭ morţĭ, la preotul şi duc în acestea Sâmbete prescurĭ la biserică. În Joia Paşcilor ies prescurile şi pentru fie care mort, pentru care s'a purtat prescurile se pune la biserică un pom, pe care preotul îl binecuvîntă.

Aci trebue să observ, că tot în postul mare, pe lângă morţĭ, se pórtă prescurĭ şi pentru viĭ şi anume maĭ cu samă părechile de curênd cununate. Poporenĭĭ şi acestea prescurĭ le aduc Sâmbăta, deodată cu a morţilor, ceea ce după părerea mea nu e corect, căcĭ Sâmbetile sînt anumite pentru morţĭ. A dispune să le aducă Dumineca, iar nu e consult, căcĭ atunci preotul are să celebreze pentru popor în genere, iar nu pentru privaţĭ.

Parastasul de la finea s. liturgiĭ, este în us aprópe în întrégă Archidiecesa şi constă în aceea, că după ce preotul a zis rugăciunea amvonuluĭ şi a dat deslegarea, cantorul cântă troparele de la morţĭ, apoĭ preotul zice ectenia morţilor (pentru carĭ s'a adus acésta s. jertfă şi pentru aceia pe carĭ i-a pomenit la proscomedie) şi deslegarea din Euchologiŭ cădind spre părăstasele puse înainte, prin ce acelea se binecuvîntă spre usul acelora cărora le compet.

Acestea le-am aflat eŭ referitor la acestea acţiunĭ sacre, dar nu din cărţĭ, ci de la poporenĭ şi alţĭ preoţĭ maĭ bĕtrânĭ.

Dar maĭ sînt încă altele multe şi maĭ obscure, cum e p. e. cununa anuluĭ, sărindarul, paraclisul din postul s. Mărieĭ şi altele.

Pentru aceea cu plăcere adoptez părerea corespondentuluĭ din Nr. 6 al Unirĭĭ, voind şi eŭ ca să se adune tóte obiceiurile circa sacra, existente în provincia nóstră mitropolitană şi apoĭ supunêndu-se desbaterĭĭ unor specialiştĭ, eventual unuĭ conciliŭ provincial, să se edeie un op. care e indispensabil pentru fie care preot şi fără de care astăzĭ orbecăm în întunerec şi în dubietăţĭ pe pe lângă celea maĭ sfinte acţiunĭ.

Şi până când acésta s'ar face, colónele acestuĭ preţuit ziar ne staŭ deschise, ca în el să ne comunicăm părerile şi experinţele referitóre la obiect. Cuvintele celor experţĭ şi cunoscătorĭ, cu plăcere le vom asculta.

Un preot.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea seratelĭ literare musicale ţinută de soc. „Inocenţiŭ M. Clain" a teologilor din Blaş în 26 Ianuar aŭ suprasolvit următorĭĭ domnĭ şi dómne:

Ana Sântion, 80 fil. D-ra Cornelia Laţ, 80 fil. Dna Ana Szmigelski 60 fil. Emil Sabo. 40 fil. N. N. 1 cor. Podóbă, 20 fil. Ioan Handrea, paroch 20 fil. A. C. D. 1 cor. 20 fil, Gavril Pop, canonic 60 fil. Stefan Pop, protonot. cons. 40 fil. Aurelia Solomon, directóra internatuluĭ de fetiţe din loc 1 cor. 40 fil. Leontina Măcelariŭ. 1 cor. 40 fil. Dr. Elie Daian, 1. cor. 40 fil. Alesiŭ Pop, 40 fil. Iacob Truţa, v.-notar 40 fil. Aurel P. Pecurar, pract. not. 40 fil. Ioan Săbăduş, paroch în Pănade 1 cor. George Făgărăşan, înv. în Tür 20 fil. Basiliŭ Raţiŭ rector. sem. 1 cor. Aurel P. Bota, 40 fil. Al. Caliani 40 fil. Teodor Vandor, v.-rect. sem. 1 cor. Dr. Ioan Raţiŭ 40 fil. Dr. Augustin Bunea, canonic 90 fil. Iacob C. Domşa, 40 fil. Ioan Horşia v.-protopop districtual 1 cor. Dr. Eugen Solomon, med. cerc. 40 fil. Valer Şandru, 30 fil. Dr. Iuliŭ Maniŭ adv. în Blaş 5 cor. 40 fil. Dna Amalia Moldovan, 40 fil. Tirion Boteiŭ 1 cor. 20 fil, Liviŭ Bitea, 40 fil. Ioan F. Negruţ 1 cor. Maria Vlassa 40 fil. Otilia Dr. Negruţ, 40 fil. Emil Viciŭ 1 cor. Emanuil Oros, 1 cor. 40 fil. Ioan Mareie 20 fil. Iacob Murĕşan, 1 cor. Ioan Maior, 1 cor. 40 fil. Oct. Măcelariŭ. 80 fil. Ioan Brândeŭ, 80 fil. Quintiliŭ A. Viciŭ, 40 fil. Artemiŭ Blăjan, paroch în Obreja 40 fil. şi Danil Sabo, iurist 40 fil.

Suma tuturor suprasolvirilor e deci 36 coróne.

Oferte benevole trimise după serată am primit de la următorĭĭ domnĭ:

Iuliŭ Bardoşi, insp. reg. în pensiune 1 cor. Ioan Haţegan, protopop în Cojocna, 2 cor. Iuniŭ Brut Hodosiŭ, director la „Patria" 2 cor. Andreiŭ Voda, paroch în Ormenişul-de-câmpie 2 cor. Niculae Cristea, paroch gr. or. în Valea-Bulzului 2 cor. Ştefan Berinde, paroch în Câmpul-lui-Neagu 2 cor. 2 fil. Emanuil Comanescu, înv. Loves 1 cor. şi Vasiliŭ Deciŭ, Sânmiclăuşul-mare 2 cor.

Priméscă marinimoşiĭ contribuitorĭ şi pe calea acésta espresiunea sentimentelor nóstre de recunoştinţă.

Pentru soc. „I. M. Clain."

Blaş. 26 Febr. 1902.

I. Sever Frăţilă preş. soc. **Traian German** cassar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. De când s'a reparat și s'a provĕdut Biserica cu iconostasul, carele lipsia cu totul — mai mulți bărbați și femei din popor aŭ facut daruri pentru înfrumsețarea aceleia, între carî: Ana I. Raicu a îmbrăcat prestolul cu o mĕsăriță de dantelă fórte frumósă în preț de 10 cor. Maria soția Dlui notar Ioan Bela și Maria soția judelui I. Ilea aŭ înfrumsețat tetrapodul femeilor cu un acoperemînt fórte frumos în preț de 10 cor. Raveca Ioan Irod a cumpĕrat un epatrafir cu 20 cor. Ioan Moldovan și Gligor Peroŭ un prapor cu 24 cor. Zosim Irod a procurat un Enchologiŭ cu litere latine în preț de 8 cor. Nicolae Rusalim a procurat o cruce de argint cu 26 cor. Ioan Tinel și soția sa Paraschiva a donat pe sama bisericii 100 cor. Finia Togan un ștergariŭ Junele Tóder Oprean un stergariŭ fórte frumos. Toma Oprean a donat bisericii 68 cor. Rusanda Crisca a procurat pe sama s. biserici o evangelie cu litere latine în preț de 25 cor. Familia Ioan Tănase a cumpĕrat Apostolul cu litere latine în preț de 12 cor. 80 fil. Ioan Aleman bani gata 4 cor. Paraschiva Toda și Niță Pervŭ câte o cingătóre. Ioana Herciŭ. Veronica Bucur. Finia Togan. Ana Ioan Achim. Anisia Togan, câte o masă. Maria D. Sava un stergar fórte frumos. Tóder Z. Herciŭ un prapor roșu în preț de 26 cor. Rosalia soția preotului a procurat perdelele la ușile s. altariŭ în preț de 40 cor. pe cum și Icóna Domnului Christos și Maria în preț de 4 cor. Pentru tóte aceste daruri și jertfe curatoratul bisericii nóstre gr. cat. și pe calea asta le aduce cea mai ferbinte și căldurósă mulțămită și doresce, ca atotputernicul Dumnezeŭ să le resplătéscă și să-i facă de bun exemplu poporenilor din Ghișasa-de-sus și jur. Ghișasa-de-sus în 24 Februar 1902. Valeriŭ Stoian, adm. par. Tóder Toda curator bis. — La stăruința preotului din Teuții-de-sus, aŭ procurat pentru biserica gr. cat. din Satul-noŭ-de-sus credincioșii: Petru Sarca și Maria Triff o Evangelie cu preț de 80 cor., Vasiliŭ Mihali și soția sa Maria Mociran un Liturgier cu preț de 8 cor., Georgiŭ Ciolte și soția sa Vărvară Breban un Triod cu preț de 20 cor., Alexă Horincar și Maria Cadar un Orologer cu preț de cor. 11·60. și Alexă Ciolte un dicherion cu preț de 40 cor; ér pentru biserica gr. cat. din Teuții-de-sus credincioșii: Vasiliŭ Triff și soția sa Părască Codre o Evangelie cu preț de 80 cor., Ioan Petraș a lui Ananie și Părască Pop un Liturgier cu preț de 8 cor. și un Euchologiŭ cu preț de cor. 11·60., Dumitru Gagea un rînd de vesminte bis. cu preț de 105 cor., Nuț Pop o cruce de metal cu preț de 40 cor., Ananie Petraș o cădelniță cu preț de 50 cor. Dumnezeŭ să le resplătéscă! Teuții-de-sus, la 22 Februarie 1902 Iosif Stan preot.

Pentru fondurile archidiecesane. La fondul Internatului de fetițe aŭ intrat următórele contribuiri: Traian Hădărean. V. Cămaraș, Ioan Șara, Cârna, Nicolaŭ T gan, Sibiŭ, Zacharie Pop. Chibulcut, Vasiliŭ Rus, Șeulia-de-câmpie. Valeriŭ Rus. Totharu, Simeon Marcu. Gârbova-de-jos. Ioan Stalcu, Șelcăŭ. Ioan Popasu. Presaca, Ștefan Roșian. Cluș, Vasiliŭ Dancea. Gârboviță. Emil German, Turdasul-rom., Petru Nirăștean Ernot. Aurel Raț, Telec. Ilie Comșuța, Porumbac, Nicolaŭ Vișoli. Netot, Vasiliŭ Fărcășan, Heșdate, Demetriŭ Moldovan, Chinceș. Aurel Poruț, Rediŭ, Ioan Bunea, Vad, Aug. Laurențiŭ. Cămărașul-deș., Ioan Pop. Gilăŭ. Valeriŭ Rus Țăgșor, Gavrilă Pop, Feleac, Vasiliŭ Păpucescu. Popfalăŭ. Alesandru Circa, Ogra. Ioan Chiciudean, Țagul-mare, Nicolaŭ Murĕșan. Cralfalăŭ, Nicolaŭ Aron, Timpahaza, Georgiŭ Boeriŭ, Ciugudiul-de-jos. Iacob Pop. Socol, Ioan Șara. Vurpĕr. Laurian Voda, Ormeniș Iuniŭ Br. Micu. Blaș, Iacob Domșa, Blaș, Nicolaŭ Popescu. Blaș, Iuliŭ Nistor, Blaș. Ioan Fodor, Blaș, Nicolaŭ Pop. Blaș, Alimpiŭ Costea, Spinî, Nicolaŭ Recean, Deșanî. Victor Moldovan. Veza, Gavril Gavril Cornea. Ilenî. Nicolaŭ Rat. Tritul-de-sus. Aurel Dumbravă Habic, Ioan Brânzeŭ. Ciugudel, Nicolaŭ Radu. Telecul-rom. Georgiŭ Meseșan. Molosig. Georgiŭ Tulbure. Fildul-de-sus. Teofil Gerasim, Deag, Aurel Giurca. Bucerdea-viu., Pompeiŭ Butnariŭ. Valea-jidanului. Vasiliŭ Urzică, Varviz, Ioan Bêrsan. Rachișel, Ioan Pop. Jabenița, Nic. Ungurean. Câmpenî. câte 10 cor. 53 filerî. Teodor Hărșan, Chimitelnic. 21·12 Georgiŭ Șerban. Șmig. 21·06 Vasiliŭ Suciŭ. Căpușul-de-câmpie, Artimon Blășan, Obreja, Ales. Dobrescu. Sebeș. Teodor Bordau Lita-rom. Simeon Crișan, Micuș. câte 21·24 Ioan Deac. Rece-Cristur 21·06 Vasiliŭ Micușan. Suciag și Ioan Deac, Roșia, câte 5·27. Suma 769 cor. 75 fil.

Din Archidiecesă. Augustin Almășan, adm. parochial în Sânmărgita, a fost numit paroch în Salcud, distr. Ernot. Dionisiŭ Boeriŭ, paroch în Velț, a fost transpus în aceeași calitate la Frâua, distr. Mediaș. Ioan Muntean, cooper. în Velț, a fost numit paroch, tot acolo. Ioan Medeșan, adm. parochial în Brateiŭ, a fost trecut în aceeași calitate la Adămuș, distr. D.-Sân-Mărtin. Ioan Pop, paroch în Șóla, a fost dispus în aceeași calitate în Cingudiul-sup. distr. Arieș. Iovian Andreiŭ preot în Csáki-Gârbăŭ, a fost numit admin. protop. al tractului Dêrgea.

Din diecesa de Lugoș. Cu terminul de 14 crt. n. se escrie concurs pentru dobîndirea unui stipendiŭ de 300 cor. din fundațiunea fostului canonic Andreiŭ Pop Liviŭ. Pot concurge universitarii români gr. cat. din diecesa de Lugoș, pe lângă aceea se mai poftesce să se alăture estrasul de botez și indicele saŭ testimoniul. — Pentru ocuparea beneficiului de paroch al Grădiscei și protop. al Ujpiel-traiane se escrie concurs cu ziua de 30 crt. Emolumentele sînt: locuință cu 5 încăperi, superedificate economice, arător, 1950 jugh. competință de pădure și pășune, lectical, stola etc.

Chirotoniri. Joi aŭ fost ordinați întru diaconi și mâne întru preoți clericii absoluți Valer Bugner, dispus adm. paroch. în Șeica-mică, distr Mediaș și Gavr. Trenca, la Lupóia, distr. Dêrgea.

Scirî personale. Vasile I. Suciŭ, cleric absolut, a fost numit prefect al tipografiei seminariale. Dsa și-a câștigat cualificațiunea de lipsă, petrecêndu mai mult de un an în celea dintâiî tipografiî din Viena. — Clericul Ioan Bĕțan, ascultător de teologie în an. III. în seminariul central din Budapesta, a trecut la 3 crt. cu dinstincțiune esamenul rigoros din studiul biblic și limbile orientale, fiind viŭ felicitat de comisiunea esaminatóre pentru acest succes. Distinsul tinĕr e de nascere din Teuș și e trimis din partea Archidiecesei nóstre. Priméscă sincerile nóstre felicitări. — Camil Velican, fiul rep. advocat din Alba-Julia Ales. Velican a fost promovat la universitatea din Cluș de doctor iuris. — Dr. George Proca, profesor la seminariul din Sibiŭ, a fost ales paroch și protopop al Mercureî, în locul lui Ioan Droc, pensionat.

Predicî. Mâne Duminecă, în 9 Martie n. va predica în biserica catedrală dl prof. Ioan F. Negruțiŭ.

Academia română își va începe anul acesta sesiunea generală la 7 April n.

Fișpanul comit. Alba inf Zeyk Dániel, care demisionase cu prilejul restaurațiî comitatense, va rĕmâné și pe mai departe. Ministrul de interne nu i-a primit abzicerea.

Masa studenților. Constatăm cu bucurie, că interesul pentru înființarea unei mese a studenților seracî de la gimnasiul nostru cresce tot mereŭ. Pentru augmentarea acestuĭ fond păr. Artimon Blășan din Obreja și soția Ana, a dăruit 50 cor. Atanasiŭ P. Bologa, preot gr. cat. în Lupenî, a dăruit 10 cor.

„Consum“. La 1 Martie n. societatea comercială din Blaș și-a ținut a X. adunare generală. Din bilanțul presentat cu acésta ocasie se constată, că afacerile anului trecut aŭ fost încheiate cu o perdere de 9443·13 cor. care resultă din lipsa numerariului și din crisa economică. Cu acésta ocasie aŭ ieșit din direcțiune în urma vechimiî domniî I. F. Negruțiŭ, I. Br. Hodosiŭ și A. C. Domșa, fiind realeși. De asemenea a espirat mandatul comitetului de supraveghiare fiind din noŭ realeși Dr. I Marcu, I. Murĕșan, S. Stan, D. Trifan și G. Precup.

„Arieșana“ institutul de credit din Turda, în adunarea sa generală ținută la 1 crt., a votat fondului spitalului studenților din Blaș 30 cor., ér pentru masa studenților 25 cor.

Dare de samă și mulțămită publică. Cu ocasiunea petrecerii cu dans aranjate în 9 Faur a. c. cu scopul de a procura vesminte preoțescî la s. biserică gr. cat. din Câmpenî aŭ binevoit a ne da ajutorul moral și material contribuind următoriî St. D-nî și D-ne: Dr. Zosim Chirtop 20 cor. câte 10 cor. Nicolae Cothișel și Magyar Bertalan; Aurel Joanette 6 cor. 66 fil; câte 5 cor: Iuliŭ Poruț, Vas. Tomuța și Hans Binder; câte 4 cor.: Dr. Laurențiŭ Pop, Alesandru Ivașcu, George M. Corcheș, Danil Joanette, Löwy Zsigmond, Ioan Nicola Mihail Palade Pne Constantin și Nicolae Ungurean; Morariŭ Alesandru 3 cor 20 b. câte 3 cor Boglucz Sándor, Marc Vasile, Mucea George, Muntea George, Popoviciŭ Ioan Marc Vasile a Samfiri, George Todea Gavril Lágy Tuliŭ Ioanette Nicolae Sabo, Radu Iantea, Keresztes Iosif, Mihaiŭ Motora Nicolae Orlea Aviron Bolog. Aron Palade, Ioan Vlas junior, Aljázovszky Károly, Mezei Dániel, Florea Topârcean, Csiky Lajos, Aurel Bêrsan, Schnorer Károly, Morariŭ Ionuț, Virgil Corcheș Romul Marcu, Mușa Iuliŭ, Enyedi Ioan, Petru Sêrb. Demetriŭ Iclozan Bota Vasile și Patița Ianas; câte 2 cor Șt. Dne. Ana Filip, Eufimia Pop. Regina Dragomir, Antoinette Fodor, Érzsek Elekné Kanok Tamás, Nemes Károly Schäfer Ferencz, Ebergényi Béla, Drottleff Iános, Mihaiŭ Cirlea Alesandru Papiŭ Iosif Ariesan, Demetriŭ Goia N. N Motora Carolina, Mucea Nicolae, Plic George, Scoica Todoruț, Petru Simu, Teleguț Iustina, Enyedi Ioan, Ioan Viassa, Nicolaŭ Palade, Teodor Orlea, Petru Sabo Kolozsi Iosif, Mera Ana, Coste Petru, Schazel Iosif Schelega N. Giurgiŭ Maria, Antal Ianka, Kovács Gyula, Dr. Szabó N. Lázár József Walter Iulius, Takács József, Zselyonka Iozsef Marcu Traian, Némedy Ferenz Wittmayer Eugen, Müller Andreas, Traian Todea; câte 1 cor. Karl Jozsef, Mesterházy Imre, Mihail Iancu, George Nicola, Patriciŭ Palade, Szilágy Iosif Pașca Rachila, Miheț Nicolae, Dr. Alesandru Bordia, Dr, George David Romul Kolozsi, A. Danciŭ, Silviŭ Lazar, Tabakovits Sándor, George Danciu; N N. 50 ér câte 40 b. x y. Tuhuț George, și Mecia Petruț. — Vĕduva Elisaveta Bendea, a contribuit 22 cor. — Suma tuturor intratelor atinge frumósa sumă 323 cor. 56 fil — din carî subtrăgêndu-sĕ spesele de 100 cor 12 fil — resultă un venit curat de 223 cor. 44 fil. Tuturor marinimoșilor contribuenți și sprijinitorî li-se aduce și pe calea acésta cea mai bine simțită mulțumită. Câmpenî în 20 Faur 1902. Cu tótă stima *Nicolaŭ Ungurean* preot gr. cat.

Petreceri. Reuniunea de cântărî și musică „Unirea“ din Varadia, aranjéză la 9 Martie n. un concert, împreunat cu teatru. Venitul curat e destinat pentru pictarea bisericii gr. cat.

Necrolog. † Ignațiŭ Szilágyi, preot gr. cat. în deficiență în Terebesci, a repausat la 28 Februarie a c. provĕzut fiind cu SS Taine în anul 55 al vieții și 30 al preoției și căsătoriei — Iuliŭ Marcheș, stud. de clasa III. gimnasială în Siget, a repausat în 4 Martie st. n. 1902.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PROVEDINȚA.

Traducere liberă din limba italiană.

(Continuare.)

Cele dintâiŭ momente dureróse, sfâșietóre și înspăimîntătóre — e imposibil a le descrie, a fost o scenă, a cărei gróză nu se póte închipui!

Pruncul zăcea pe pămînt plin de sânge, glonțul îl nimerise tocmai în inimă. Fulgerul n'ar fi putut fi nici mai repede, nici mai teribil! Gaston, mai smulgêndu-și pĕrul din cap și plin de sudori pe frunte, se sbătea ca un animal sĕlbatic în mijlocul amicilor sĕi, carî s'aŭ aruncat asupra lui ca să-l împedece a se sinucide. Nu era desperațiune, ci deliriŭ!

Chiar eŭ însu-mî fugiam în sus și în jos ca un nebun! După câte-va minute am luat în brațe trupul rece al bietului prunc, care se părea că dórme, l'am dus în chilia mea și l'am pus în pat.

Întorcêndu-mĕ la locul, unde era Gaston — îl aflaî că și-a pierdut simțurile. Am profitat de ocasiune pentru ca să-l ducem din acel loc nefericit. Îl puserăm în căruța conteluî B.... care-l conduse la casa sa, situată la o distanță de câți-va chilometri.

După ce am concredut și recomêndat pe nefericitul Gaston grijilor tuturor amicilor, eŭ trebuiam să mĕ pregătesc de o misiune cu mult mai sfâșietóre și mai teribilă!

Contesa — mirându-se că nu se mai reîntórce bărbatul cu fiul sĕŭ — putea să soséscă în tot momentul. Îmî strînseî tóte puterile fisice și intelectuale, mĕ armaî cu tot curajul posibil, și poruncîî visitiului să mĕ conducă la castelul de Valgrand.

Am percurs scurta cale — mai afară de mine. Când mĕ aflaî în fața castelului, unde domnia tăcere și liniște mormentală, și unde și acuma respira pace și fericire — numaî atunci am priceput limpede greutatea misiuneî triste ce mî-am luat asupra mea! M'am oprit, picĭórele mi-se îndoiaŭ, inima îmî bătea de mórte. Sara era splendidă, un vînt dulce și ușor sufla printre crengile arborilor.

Contesa se preumbla veselă și liniștită în grădinuța dinaintea castelului. Trecênd pe dinaintea uneî ferestrî de a palatului — merse în salon de se uită la orologiŭ și chemând un servitor îî zise:

— Germano! domnul conte înoptézá prea mult. Mergî și adă-mî acasă copilul pentru că e târziŭ și mĕ tem să nu i-se întîmple ceva.

În momentul acesta aș fi preferit ca pămîntul să se deschidă sub picĭórele mele și să mĕ înghită! Eram cât pe aci să mĕ întorc înderĕpt — ne mai avênd curaj să-mî îndeplinesc misiune greaua mea.

Dómna Valgrand mĕ vĕzu și se apropie de mine zimbind. Ea n'a fost observat pe fața mea nici o supĕrare și credea de sigur că Olivier și Gaston vin înderĕpt la o mică distanță. Mĕ apropiaî de dînsa, o luaî de mână dar nu eram în stare să rostesc nici o vorbă. Ea mĕ privi lung, tresări, se făcu albă ca zăpada și mĕ întrebă cu vóce duiósă:

— Dar unde e bărbatul meŭ? fiul meŭ?....

— Dómnă — îî zisem în fine — ierî DTa aveaî tot dreptul, că orî ce fericire să spăsesce..... Astăzî eraî cea mai fericită dintre tóte dómnele.... ér acum eștî cea mai nefericită!

— Unde e bărbatul meŭ?.... unde e fiul meŭ?.... repeți érá-și.

— Bărbatul DTale trăesce.

— Fiul meŭ a murit! esclamă dînsa cu vóce sfâșietóre.

Eŭ nu mai sciam ce să-î răspund.

Ea erupse în un strigăt și luându-mĕ de braț — zise:

— Spune-mî drept! DTa mĕ înșeiî, îmî minți escî!.... Aceea e imposibil! Se va fi rănit jucându-se, étă totul.... dar n'a murit.... DTa minți escî!

Nu m'am putut stăpâni să nu încep și eŭ a plânge și a suspina....

— Așa dară e adevĕrat! e adevĕrat! repeția dînsa — sfîrticându-și vesmintele și smulgêndu-și pĕrul din cap. Fiul meŭ e mort! nu l'aŭ omorît!.... Eî bine — adause resolută — du-mĕ la locul unde se află.... voesc să-l vĕd!

Chiar de asta mĕ temeam eŭ. Mĕ încercaî să o reținu, dar dînsa mĕ trăgea cu o putere suprafirésc㠔.

— Voesc să-mî vĕd pruncul.... nu mĕ poți împedeca să-mî vĕd fiul! zicea cu vóce sfâșietóre.

— Dómnă — îî ziseî în ton poruncitor — trebue mai întâiŭ să veș pe bărbatul DTale. Am lăsat pe Gaston în o stare gravă, în o stare de compătimit, pentru aceea la dînsul trebue să mergem mai întâiŭ. Dacă DTa nu-l vei mângâia și nu-l vei încuraja, el va muri de durere, de desperațiune. Nimene altul, numaî DTa îl poți mântui, și de voescî să trăéscă — nu e de perdut nici un minut.

— Da, da, aî tot dreptul.... Dar Dumnezeul meŭ! ce s'a întîmplat?

Și fără ca să mĕ întrebe pentru ce Gaston nu stă lângă fiul sĕŭ, ea mĕ trase spre trăsura mea, ne puserăm în dînsa și ne pornirăm spre castelul conteluî B.... Când am ajuns la castel — era mai la mĕzul nopții, și dómna Valgrand nu cunoscea de cât numaî o parte din adevĕr. Credea că fiul eî a murit căd㠔nd de pe terața mea. În tot chipul mĕ încercaî să o mângâiŭ, să-î alin durerea.

— DTa eștî pie — îî ziceam — eștî mai tare de cât el; aî mângâierea sfîntă și nespusă a religiuneî; aî pe Dumnezeŭ, carele te susține, până când — nefericitul, nu te are de cât numaî pe DTa.

Convingerea mea era, că aceî doî nefericiți nu se vor puté scăpa de cât numaî împrumutat. Credeam că desperațiunea lor s'ar puté alina prin mângâierea împrumutată, prin afectul comun.

Înse m'am înșelat!

Abia ajunserăm la castelul conteluî B.... m'am grăbit în chilia în care era Gaston, voind să-l pregătesc la primirea mulerii sale — pe carea o lăsasem în trăsură. Deschiseî ușa chilieî și întraî. Îndată întră și contesa care mĕ urmase fără ca să ieaŭ samă.

Gaston ședea pe un divan cu ochiî închiși și cu gura deschisă, părea că e un hăbĕuc, era cuprins de nebunie. Cât ce a vĕdut pe mulerea sa, s'a sculat în picĭóre, o privi, scóse un țipet înfiorător și căd㠔 numaî de cât la pămînt.... După câte-va óre când sórele apăru să înveselésc㠔 natura cu razele sale stralucitóre și binefăcĕtóre, tot cu aceea trăsură cu care am venit, plecarăm la castelul de Valgrand împreună cu Gaston lipsit de simțirî și cu trupul pruncului, pe care mamă-sa — mai nebună de durere — îl ținea pe genunchiî sĕî.

III.

Nu ți-se pare, amice, destul de sfâșietor cât ți-am povesțit până acuma? Dar încă nu e totul. Gaston își recâștigă simțirile, dar nu și rațiunea: când își veni în orî, era nebun! Nebunie furiósă, pe care presența mulerii o măria în loc de a o alina, și era cu mult mai înspăimîntătóre, pentru că nu ștergea nici de cât din mintea sa tragica întîmplare. El credea că după ce a ucis pe fiul sĕŭ — h fost osîndit la mórte, credea că a reușit să fugă, tocmai când era să fie dus la locul de perdare și că mulerea sa îl cerca să-l deie pe mâna călĕului. Pentru aceea era liniștit, când se afla singur cu mine, cât ce vedea înse pe contesa, scotea țipete gróznice.

Acésta înzădar îl ruga plângênd, înzădar se încerca a-l asigura cu cuvinte înbitóre, bietul nefericit — cuprins de o spaimă nespusă se ascundea după mobile, saŭ smulgêndu-se din tragedele brațe ale mulereî, palid și tremurând, mergea în locurile cele mai ascunse ale castelului, și numaî cu mare ostenélă îmî succedea să-l reconduc în chilia sa.

La început credeam că e un deliriŭ momentan, dar ferbința la crerilor — în loc să înceteze — crescea. Nu-î plăcea să se apropie nime de el, numaî eŭ; eŭ eram singura persónă în care se încredea. Nefericita muiere trebuia să se resigneze să nu mai dele față cu el. Dînsa perduse în aceea-și zi pe bărbatul și fiul eî, pe carî îî iubia atât de ferbinte....

Dacă dînsa n'ar fi avut pe Dumnezeul celor nĕcăjiți, dacă aceea nefericită n'ar fi avut pe Dumnezeŭ, carele mângâie și înalță, pe Dumnezeul cel plin de îndurărî, care ține cont de tótă lacrima nóstră ca să ne-o răsplătéscă din îmbelșugare — ce ar fi fost de biata muiere?

Atunci am vĕdut și am pipăit cu mâna ce minunĭ póte produce credința și resignarea creștină. În nenorocirile cele mari și multe ale vieții — filosofia nu ne dă nici o mângâiere, nici un ajutor; numaî religiunea și singură religiunea e aceea, care ne învață și ne ajută a suferi cu paciință și cu resignare.

Dómna Valgrand se resignă, se rugă pe ruinele fericireî sale, și — ajunsă la culmea nenorocireî sale, — nu s'a tânguit nici când în contra Provedinței. Își păstra pururea purtarea uneî Sfinte, uneî Martire. Era sigură că Olivier n'a murit căd㠔nd de pe terață — cum îî-am fost spus eŭ, — a fost înțeles dînsa tóte, tóte le-a găcit. Dar acest secret îngrozitor îl ținea ascuns în fundul inimeî sale sfâșiate și nu-l descoperé nimĕnuî.

(Va urma.)

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Continuare.)

Cel mai mare efect îl ajunge oratorul atunci, când predarea lui cade asupra ascultătorilor cu puterea şi urgenţa unei vorbiri directe, adecă ca şi când ar vorbi cum se zice „între patru ochi“. Despre cardinalul Richelieu, spun contimpuranii lui, că tot de una când predica se părea că vorbesce cu cineva direct, şi cei ce-l audiaŭ tresăriaŭ de odată, că presupuneaŭ că stă chiar înmediat înaintea ochilor lor.

Am zis mai sus, că o recerinţă principală pentru orator este ca organul de respirare (plămânile) să fie bune şi tari şi puterea de respirare să fie mare, apoi instrumentul vocal să fie întreg şi cu un cuvînt să posédă o anumită uşurătate în manuarea întregului aparat fonetic. Ascultătorii nici să nu observe mechanica resuflării, pentru că îndată ce observă ascultătorii ostenéla oratorului, se distrag de la obiectul oratoriei şi se légă cu atenţiunea de subiectul ce sufere, şi atunci efectul vorbirei e perdut fiind că acum nu e vorba de a admira ci de a compătimi pe orator.

Eŭ cunosc numai un defect singur, ce n'are însemnătate pentru orator, şi acésta e miopia, ba din contră pentru un orator începétor, e chiar un ce avantagios.

Istoria oratoriei scie să ne conserve multe nume de a oratorilor mari, carî aŭ fost lipsiţi de vedere. Un orator începétor — predicator — nu póte fi scutit de o anumită frică şi confusiune, când stă faţă în faţă cu ascultătorii, şi când ochiul lui ager întîlnesce privirile ascultătorilor, ce staŭ aţintite asupra-i, şi bătăile inimei se par că se grămădesc fără voie şi produce un anumit tremur numit „frigurî oratorice“, carî mereŭ îl admoniézā, că el e obiectul şi scopul atâtor privirî curióse; ér când privirea lui întîlnesce în şirul auditorilor un zimbet ironic saŭ presupune alt ceva malitios, fórte uşor îşi póte eşi din curajul păstrat cu atâta ostenéla şi catastrofa e gata.

Miopul însé, de o catastrofă provocată în felul descris mai sus, e scutit; el póte privi fără frica în faţa ascultătorilor, pentru că el nu-i în stare de a distinge acurat nici singuraticile persóne, nici nu se póte prin urmare necăji de mimica unui orî altui dintre ascultători.

E la loc să amintesc aici despre unele recerinţe fisice a unui orator saŭ predicator; aceste aparţin actului introductiv saŭ principal şi celui final adecă: esecutarea technică a acţiunei de predicare pastorală, ce îşi are originea în proiectul şi în studiul prediceî bisericescî, şi carî cuprind în sine memorisarea şi esercitarea. Aicî am în vedere specială: predica ca o lucrare cu mare grije pregătită şi ca un lucrare de artă, şi nu considerată ca o inspiraţiune momentană — ex abrupto. Noî, ce e drept întîlnim une orî oratorî genialî, carî în orî ce loc şi timp, sînt în stare de a scóte ca cu o mână risipitóre, aurul oratoriei ca din o cameră plină de tesaure, şi a-l arunca cu mult avînt între ascultătorii entusiasmaţi. Dar de multe orî se întîmplă că unii ca aceştia adese orî sînt numai erol de frase. Desbaterile parlamentarî şi pledoirele judecătorescî saŭ disputele învĕţaţilor, recer ce e drept, ca să vorbéscă şi fără multă pregătire, dar în aceste casurî nu pretinde nime, ca o atare vorbire să fie perfectă şi în ce privesce arta, ba trebue să scim că în atarî casurî şi obiectul şi şi forma vorbirei sînt un ce propriŭ a oratorului adecă sînt neseparabile de chemarea lui, la ce îl ajută şi faptele concrete ce le aduce în argumentaţiunea sa.

La predică însé şi sfinţenia loculuî, seriositatea obiectului şi respectul ascultătorilor, pretind o pregătire seriósă şi corespundĕtore, ce şi din punct de vedere higienic în mod împĕrativ se impune. Dacă o vorbire mai lungă, este şi provócă o iritaţiune şi ostenéla puternică pentru spirit şi pentru corp, cu atât la mai mare probă e supus organul creaţiunei spirituali prin o propunere saŭ discurs neprelucrat saŭ fără cadre, orî cât de deprins ar fi cineva, de óre ce ideile trebue cu răpeḑiune şi siguranţă tot odată cernute, alese şi şi reproduse ca icóne bine resunĕtóre, şi nu este nicî un punct de repaus în întréga ţĕsetura complicată a crerilor, ca barĕm pe un moment se liniştéscă mişcarea moleculară, şi de şi ni-se pare nóuĕ cum că atarî producţiunî intelectuali, înţeleg la talente înăscute, se succed cu uşurătate şi fără încordare, ca şi nisce jocurî de arte acrobatice, totuşi pulsul potenţiat, faţa aprinsă, cât şi resuflarea repede ce se arată către finea unei atarî prestaţiunî oratorice, ne demustra tot odată şi o încordare vedită a puterilor individuali. Şi încordarea prea mare a crerilor, de la un timp se arată în consecinţele, carî sînt: o schimbare morbulentă saŭ o debilitate anumită a forţelor de reproducere şi prestaţiune; şi până când durézā întréga putere a tinereţii şi şi a bărbăţieî, atarî simptome ce e drept se arată mai rar; dar în dată ce bĕtrâneţa începe a-şi arunca cele dintâî umbre admoniatóre spre calea vieţii, încep a se arĕta semnele de defectuositate şi suferinţă şi de o tocire timpurie în instrumentul acel tare de odinióră a creaţiunei spirituali, de care s'a făcut abus prea mare în tinereţă. O împedecare mai désă în vorbire, un fel de căutare după cuvinte o greutate şi luptă în limba etc. încep din zi în zi şi se pare că voiesc a conturba cursul cel liniştit de odinióră, şi tot mai rar să aprinde fulgerul cugetului, strălucirea geniului şi tonurile, carî trebue să lovéscă inima, ele devin mai debile şi mai fără putere. Pe un scurt timp mai stă la dispoziţie rutina şi o anumită eleganţă a technicei, dar şi aceste mijlóce auxiliarî nu peste mult se trec, dispar, şi atunci să pare a se repeta pe amvon scena de compătimire între lupta puterii ce decade şi între nisuinţa de a te afirma pe locul predilect de odinióră. E constatat prin esperinţa medicilor, că cele mai dese casurî de ameţiri pe tribune saŭ amvóne, vin înainte mai cu samă la oratorii saŭ predicătorii marî şi de talent, ce s'aŭ deprins a vorbi mai des ex abrupto. Şi deşi în mod absolut nu se póte afirma că oratorii şi predicătorii carî şi-aŭ studiat bine vorbirea, ar fi scutiţi de neputinţele amintite, ce îşi aŭ causa în legile eterne: cum că tóte sînt supuse schimbării, totuşi în una e sigur cel ce şi-a studiat bine tema, şi aceea consistă în consciinţa, că studiându-şi rola, posede un mijloc sigur contra aşa numiteî tremă şi iritaţiunî nervóse, ce şi la cel mai esercitat încă îi face ca pulsul să-i bată mai repede barĕm la începutul vorbireî. Acest simţĕmînt de siguranţă şi în decursul vorbireî, subministréză oratorului aceea linişte preţiósă, ce nu-l lasă a simţi ostenéla şi dă posibilitatea, ca să-şi desvólte şi arete în momentul de lipsă tóta puterea cuvîntului oratoric.

(Va urma.)

LA CHESTIA ROSARIULUI.

Respuns la reflexiunile despre chestia rosariului, subscrise de părintele George Şuta, paroch român gr. cat. în Sătmar, Moftinul-mic, din diecesa Orădană, apărute în Nr. 40 şi 41 al „Unirii“ din Blaş.

(Fine.)

A dóua parte esenţială a Rosariului în cărţile rituale ale ritului românesc gr. cat. este următórea: „Născĕtóre de Dumnezeŭ Fecióră, bucură-te ceea ce eşti plină de dar, Marie, Domnul este cu tine, binecuvîntată eşti Tu între muieri şi binecuvîntat este rodul pântecelui tĕŭ, c'aî născut pe Mântuitorul sufletelor nóstre“. Zisa rugăciune în Biserica latină sună cum urmézā: Bucură-te Marie, plină eşti de dar, Domnul este cu Tine, binecuvîntată eşti între tóte femeile şi binecuvîntat este rodul trupului tĕŭ Isus“. Orî şi care vede, că deosebirea este mică, totuşi sînt silit a mărturisi, că acele dóuĕ adause, carî s'aŭ făcut de Biserica română gr. cat. adecă la început şi la sfîrşit la acésta a dóua parte esenţială a rosariului sînt fórte evlavióse.

A treia rugăciune, care este una din părţile esenţiale la recitarea rosariului, şi care să cetesce în cărţile rituale române gr. cat. este următórea: „Prea sfîntă Marie, Maica lui Dumnezeŭ, rógă-te pentru noî păcătoşiî, acum şi în óra morţii nóstre. Amin“. Tot aşa este şi în Biserica latină. Aşa se cetesce în cartea sus citată a părintelui Constantin Lucaciŭ pag. 8, si 9. Propoşiţiunea maioră şi minoră a silogismului este desvoltată. Dar cu tóte acestea mi-se pare a auḑi pe părintele Şuta: Nego consequentiam, ce aî dedus din acele dóuĕ premise. Consecinţa dedusă din acele dóuĕ premise este următórea: „Prin urmare numai de cât părintele Şuta trebue să admită recitarea rosariului, alt fel va cădé în contra-zicere“. Consecinţa sus amintită se dovedesce aşa, Christos Dumnezeŭ ne poruncesce tuturora „Orate sine intermissione“; atunci între creştinî saŭ latinî saŭ românî gr. cat. mai ales ţăraniî muncitorî, alte rugăciunî nu sciŭ de cât „Tatăl nostru carele eştî în ceriurî ...“ „Născĕtóre de Dumnezeŭ Fecióră ...“ şi „Prea sfîntă Marie, Maica lui Dumnezeŭ ...“; prin urmare mulţimea norodului creştin român gr. cat., care este muncitóre, şi care scie numai sus numitele treî rugăciunî le póte repeta de câte orî îi pare şi-i place fără de a fi oprită de ritul român gr. cat. Acéstă evlaviósă şi meditată repetare a sus numitelor rugăciunî, formézā rosariul. Discutând cu părintele Şuta întrebuinţez forma silogistică şi şcolastică; căcî păr. Şuta la discuţiune şerpuiesce la drépta şi la stânga, dar cu forma şcolastică şi silogistică nu mai are unde şerpui; căcî cu forma şcolastică şi silogistică discutând nu este loc de şerpuit. Dar orî trebue după principiul admis de părintele

Șuta „qui bene distinquit bene docet“, a distinge premisele silogismuluĭ, orĭ trebue tăgăduit, și după aceea trebue adus dovadă, orĭ trebue întrebuințate subdistincțiunĭ orĭ a tăgădui saŭ a admite consecința.

Părinte Șuta! nu-ți maĭ rĕmâne alta de făcut, de cât să tăgăduescĭ, că în cărțile rituale ale ritului român gr. cat. nu sînt conținute acele treĭ rugăciunĭ maĭ sus numite adecă: „Tatăl nostru carele eștĭ în ceriurĭ...“, „Născătóre de Dumnezeŭ...“ și „Prea sfîntă Marie, Maica luĭ Dumnezeŭ...“. Ca să scapĭ de nevoie trebue să maĭ tăgăduescĭ porunca luĭ Christos „Orate sine intermissione“, în care cuvînt implicit este conținută recitarea rosariuluĭ. Înțeleg fórte bine, că se póte ruga cineva făcênd fapte bune, cetind o carte evlaviósă, dar deosebit de asta sînt minute, sînt ciasurĭ, în carĭ simțesce creștinul nevoia de a se ruga și cu rugăciunile orale. Ca să scapĭ de nevoie, trebue să maĭ tăgăduescĭ, că o mulțime de creștinĭ muncitorĭ, carĭ nu sciŭ numaĭ acele treĭ rugăciunĭ maĭ sus numite, nu pot să le repetéscă de câte orĭ le place, (și repetarea acésta formézĕ rosariul.)

Părintele Șuta trebue să scie, că pentru a mĕ convinge, are să aducă doveḑĭ și argumente convingĕtóre, că între Românĭĭ gr. cat. este interzisă, este oprită recitarea rosariuluĭ. De pildă un argument, care mĕ va convinge cu desevîrșire, și atunci mĕ voiŭ pleca teseĭ părinteluĭ Șuta, va fi un ordin expres a unuĭ sobor român gr. cat., care oprescе recitarea rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. Dar acest argument nu veĭ puté să-l aducĭ nicĭ odată; căcĭ decisiunile sobórelor, trebue să fie basate pe legea luĭ Christos, care lege este în contra părinteluĭ Șuta; căcĭ însuși Christos poruncesce tuturora: „Orate sine intermissione“, în carĭ cuvinte este conținută implicite recitarea rosariuluĭ, batĕr pentru săraciĭ muncitorĭ Românĭ gr. cat., carĭ sciŭ numaĭ acele treĭ rugăciunĭ maĭ în urmă pomenite. Înse decisiunile unuĭ sobor legitim trebue să fie basate pe învĕțăturile sfinților părinți; sfinții părinți sînt în contra teseĭ părinteluĭ Șuta; căcĭ sfîntul Ciril fost Patriarch în Alesandria din Egipt în omilia luĭ în contra luĭ Nestoriŭ zice: „quisnam poterit tuorum laudum praeconia explicare, Maria, Mater et virgo?“ În aceste cuvinte implicit este conținută recitarea rosariuluĭ. Decisiunile sobórelor trebue să fie basate pe tradițiunĭ, carĭ în orĭ ce Biserică, catolică de orĭ ce rit să fie, sînt cărțile rituale; cărțile rituale ale ritului Român gr. cat. am arătat în acest paragraf, că sînt în contra teseĭ părinteluĭ Șuta; prin urmare nicĭ un sobor român gr. cat. nu va decide în favórea părinteluĭ Șuta.

Dar părintele Șuta produce în favórea și conprobarea teseĭ sale enciclicele Pontificilor romanĭ. Regret, că părintele Șuta mĕ silesce de a-ĭ spune adevĕrul în față. Părintele Șuta cetesce și nu înțelege enciclicele Pontificilor romanĭ; pentru că dacă el le-ar fi înțeles, nu le-ar fi produs în comprobarea teseĭ sale, căcĭ citatele enciclice se opun cu totul în contra teseĭ părinteluĭ Șuta, și o distrug cu totul. În adevĕr, numitele enciclice zic, că ritul român gr. cat. să se conserveze în tótă puritatea și întregitatea lor, și tocmaĭ acésta puritate și întregitate, în care părintele Șuta trebue ca se conserveze ritul român gr. cat., nimicesce și distruge cu desevîrșire tesa părinteluĭ Șuta în contra recitării rosariuluĭ, căcĭ în cărțile rituale ale ritului român gr. cat. sînt conținute: „Tatăl nostru“, „Născătóre de Dumnezeŭ“ și „Prea sfîntă Marie“, rugăciunile, carĭ formézĕ esența rosariuluĭ. Pe acestea treĭ rugăciunĭ Pontificiĭ romanĭ cu enciclicele adresate capilor bisericeĭ române gr. cat. nu le-aŭ șters din cărțile rituale ale zisuluĭ rit, ci din contră l'aŭ lăsat cu ordin, ca să rĕmână în tótă întregitatea, ca părțĭ esențiale și ca sĕmînță a sfîntuluĭ Rosariŭ.

10. Părintele Șuta tot în comprobarea teseĭ sale maĭ produce cuvintele părinteluĭ Nilles adecă „sanctorum Patrum sensum esse: Grecae Ecclesiae ritus legitimos et aeque sanctos esse, quam sint latinae Ecclesiae.

Rĕspuns. Concedo totum et nihil contra meam thesim. Pentru că am arătat părinteluĭ Șuta, că ritul gr. cat. nu este în contra recitării rosariuluĭ, ci în favórea luĭ (să cetescĭ paragraful 9. al acestuĭ articol).

11. Eŭ sciŭ, că părintele Șuta mĕ va puté reflecta. Dar esența rosariuluĭ nu consistă numaĭ zicênd un „Tatăl nostru“ și după aceea 10 „Născătóre de Dumnezeŭ...“ consistă și în misteriĭ.

Rĕspuns. Recitarea rosariuluĭ împreună cu misteriile de bucurie, de durere și de slavă, pe cum le-am arătat în paragraful 7. al acestuĭ articol, are us numaĭ între aceĭ creștinĭ, carĭ sciŭ ceti, dar n'are us între creștiniĭ carĭ nu sciŭ ceti; alt fel creștiniĭ, carĭ nu sciŭ ceti, n'ar puté să recite rosariul, pe când noĭ vedem, că mulțimea creștinilor, carĭ nu sciŭ ceti, recitézĕ rosariul în simplicitatea lor fără să pomenéscă acele misteriĭ.

12. Părintele Șuta tot la pag. 334, Nrul 41 al „Unirĭĭ“, maĭ produce încă un alt argument maĭ frumos și maĭ puternic(!!!) spre combaterea teseĭ sale, și în contra introducerĭĭ recităreĭ rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. Écă cuvîntul părinteluĭ Șuta: „Păretele despărțitor, ce ne separă de cătră frațiĭ de un sânge, nu s'ar micșora, ci înălța“.

Părintele Șuta la sfîrșitul propositiuneĭ sale adauge: „S'ar înălța acele 4 dogme“. Părintele Șuta ar dori să micșoreze, să fărîme acel părete înspăimîntător, dar acum prin cuvîntul „S'ar înălța“ se teme, că prin introducerea recităreĭ sfîntuluĭ rosariŭ printre Românĭĭ gr. cat., acel părete despărțitor ar fi maĭ înspăimîntător. Mi-se pare, că părintele Șuta este bun de a sfătui pe alțiĭ, dar apoĭ sfaturile date altora, el nu le urmézĕ de loc.

În Nrul 40 al „Unirĭĭ“, pag. 327, columna 1. mĕ sfătuiesce: qui bene distinguit bene docet“. Și pe mine mĕ silesce să-ĭ rĕspund: „Medice cura te ipsum“. El pe mine mĕ sfătuiesce de a face deosebire între credință și lege, între cult și instituțiune și pe urmă el își permite de a amesteca la un loc părețele despărțitor; adecă acele patru dogme cu o simplă practică evlaviósă, care este recitarea rosariuluĭ. Căcĭ părintele Șuta se teme, că dacă pe acel părete despărțitor, adecă dacă pe acele patru dogme s'ar maĭ adauge și recitarea rosariuluĭ, s'ar înălța părețele despărțitor. Apoĭ ce are de a face dogma, care nu se póte schimba cu o curată practică evlaviósă?

13. Părintele Șuta ca să spăimînteze la urmă pe Românĭĭ gr. cat. de a nu recita rosariul, în Nrul 41 al „Unirĭĭ“, pag. 334, columna 3-a, étă ce zice: „Atunci am puté privi peste ruinele Cartagineĭ“. Adecă dacă s'ar introduce recitarea rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. Biserică română gr. cat. s'ar ruina cu totul.

Rĕspuns. Qui bene distinguit bene docet; atqui părintele Șuta nu scie distinge bine; prin urmare în loc de a învĕța pe cineva cu scrierile sale, torturézĕ teologia și nebunesce și pe aceia, carĭ nu pricep ce scrie, și se face singur de rîs față de aceia, carĭ pricep. De sigur, că Biserica română gr. cat. s'ar ruina, dacă s'ar despărți de Biserica catolică de Roma, firesce, atunci am puté privi peste ruinele Cartagineĭ, dar prin recitarea rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. așa sînt departe ruinele Cartagineĭ și așa este departe de a se ruina Biserica română gr. cat. cât este de departe ceriul de pămînt; căcĭ alta este dogma, alta este o simplă practică evlaviósă. Că dacă ar fi trebuit de acum înainte inferite în cărțile gr. cat. acele treĭ rugăciunĭ, adecă Tatăl nostru, Născătóre de Dumnezeŭ și Prea sfîntă Marie, carĭ formézĕ părțile esențiale ale rosariuluĭ și eŭ așĭ fi zis: nu se póte introduce rosariul, este cu neputință, pentru că ritul în cărțile sale nu admite schimbare, dar pe cât timp părțile esențiale ale rosariuluĭ sînt conținute în cărțile rituale, recitarea rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. nu este nicĭ de cum în contra rituluĭ lor; căcĭ chestia în acest cas se schimba cu totul; căcĭ nu póte să fie vorba de acum înainte de părțile esențiale alcătuind rosariul, chestia de acum înainte va fi dacă Românĭĭ gr. cat. pot orĭ ba repeta de câte orĭ le place acele rugăciunĭ, adecă „Tatăl nostru“, Născătóre de Dumnezeŭ“ și „Prea sfîntă Marie“. De acum înainte părintele Șuta trebue să dovedéscă, că mulțimea de creștinĭ Românĭ gr. cat., care nu scie alte rugăciunĭ, de cât acele treĭ rugăciunĭ maĭ sus numite este oprită de a repeta de maĭ multe orĭ după placul lor (care repetare formézĕ rosariul) și este oprită de ritul român gr. cat.; acest lucru Părintele Șuta nu-l va puté dovedi cât lumea și pămîntul.

În calendarul român gr. cat. reprodus de părintele Constantiu Lucaciŭ în cartea luĭ maĭ sus citată, se cetesce introducerea cultuluĭ maĭ multor sfinți, carĭ aŭ fost extras curat din calendarul latin. Bună óră Ianuar 16, închinarea lanțurilor s. apostol Petru (și tótă lumea scie, că acele lanțurĭ să păstrézĕ în biserica sfîntuluĭ Petru in vinculis în care biserică eŭ subsemnatul am chiar sărutat acele lanțurĭ). Martie 19 Mucenicii Chrisant și Darie, mucenițĭ în orașul Roma. Martie 14, cuviosul părinte Benedict, care s'a născut și murit în țara Italia. Martie 30, cuviosul părinte Leon, care a fost papă. April 13, părintele Martin. Iuniŭ 29, ss. apostolĭ Petru și Pavel. Novembre 17, sfîntul părinte Grigorie, care a fost papă. Novembre 24, părintele Clement, care a fost papă. Decembre 7, cuviosul părinte Ambrosiŭ, care a fost episcop în orașul Milan în Italia. Decembre 18, mucenicul Sevastian, care s'a născut în Italia, a fost căpitan sub împĕratul Dioclețian, și a fost mucenicit în orașul Roma. Încă alt ceva, în ritul român gr. cat. s'a introdus liturgia Preasfințitelor făcută de s. Grigorie Dialog (adecă s. Grigorie papa), și cu tóte acestea introduceriĭ, făcute în calendarul și ritul român gr. cat. acest rit a rĕmas neclintit, și încă slavă Domnuluĭ, pentru aceea n'am privit și nicĭ nu vom privi nicĭ odată „peste ruinele Cartagineĭ“ care atâta înfricoșézĕ și înspăimîntézĕ pe părintele Șuta. Dar ce caut eŭ de a repro-

duce introducerile făcute în contra calendarului român gr. cat. şi extrase chiar din calendarul latin, pe când însuşi părintele Şuta îmi dă armele, pe carî eŭ le pot întórce în contra luĭ? Écă ce scrie părintele Şuta în Nrul 12 al „Unirii“, pag. 96, columna 2-a la mijloc. „Bunul nostru Episcop, prin cercularul sĕŭ ce pórtă datul Nr. 1019, anul 1889 a dispus, ca întrégă luna Octobre să fie dedicată Marieĭ şi mirelui eĭ Iosif, recitând fiesce care preot la finea liturgieĭ treĭ Născĕtorĭ şi rugăciunile prescrise“. Dacă se cetesce calendarul gr. cat. nu se găsesce serbarea s. Iosif mirelui prea sfinteĭ Fecióre, şi étă acum că la anul 1889 îĭ este dedicată întrégă luna Octobre, şi pentru acésta n'am privit şi nicĭ nu vom privi „ruinele Cartagineĭ“ adecă ruina Bisericeĭ române gr. cat. Şi apoĭ dacă între Românii gr. cat. se va introduce şi se va recita sfîntul rosariŭ în cinstea şi în lauda prea sfinteĭ Mame a luĭ Dumnezeŭ, fără ca asemenea introducere să fie inferită în calendar, asemenea introducere zic, va ruina Biserica română gr. cat? De la 1889, când s'a introdus în diecesa Orădană şi s'a dedicat întrégă luna Octobre în cinstea sfîntuluĭ Iosif aŭ trecut 12 anĭ, şi Biserica română gr. cat. nu s'a ruinat nicĭ nu se va ruina. Eŭ am zis şi maĭ zic, că părintele Şuta trebue să producă argumente convingĕtóre în contra introduceriĭ rosariuluĭ între Românii gr. cat. şi argumente ce vor ţiné piept cu critica, şi o vor ţiné în respect. Până atuncĭ eŭ nu mĕ voiŭ convinge nicĭ odată, şi încă voiŭ urma a scrie în contra teseĭ părinteluĭ Şuta, şi 10 anĭ dacă va trebui, şi dacă voiŭ avea viaţă; căcĭ cetind cu băgare de samă cartea părinteluĭ Constantin Lucaciŭ, (intitulată „Calea ceréscă“) am găsit în maĭ multe locurĭ, că recitarea rugăciuniĭ „Tatăl nostru“ şi „Născĕtóre de Dumnezeŭ“ este întrebuinţată de maĭ multe orĭ, în cât repetarea acestor rugăciunĭ, (care repetare formézĕ rosariul) nu este apoĭ interzisă saŭ oprită de ritul român gr. cat.; şi eŭ cred, că părintele Constantin Lucaciŭ cunósce ritul român gr. cat. ca şi părintele Şuta; alt fel repetarea „Tatăluĭ nostru“ şi „Născĕtóre de Dumnezeŭ“ nu ar fi scrisă în cartea luĭ extrasă din cărţile rituale ale ritului român gr. cat. şi în adevĕr citatul scriitor în cartea luĭ pag. 105 în urma rugăciuneĭ bolnavuluĭ spune, să se reciteze „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ de 3 orĭ. La 107, în rugăciunea pentru ceĭ bolnavĭ, se zice „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ de 3 orĭ. La pag. 109, în rugăciunea în timp de ciumă se recită „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ de 3 orĭ. Locul citat, în rugăciunea la necontenirea ploilor, se recită „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ de 3 orĭ. La pag. 110, în rugăciunea la timp de secetă, se recită „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ de 3 orĭ. La pag. 111, în rugăciunea semănătoriuluĭ „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ se recită de 3 orĭ. Locul citat, în rugăciunea călĕtoruluĭ „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea“ se recită de 3 orĭ. La pag. 123, în rugăciunea după mărturisire „Tatăl nostru“ şi „Născĕtórea se recită de 3 orĭ.

14. Părintele Şuta îmĭ va puté reflecta „concedo totum et nihil contra me“. Adecă citările aduse din cartea Părinteluĭ Constantin Lucaciŭ nu dovedesc, că între Românii gr. cat. se recită rosariul.

Rĕspuns. Asemenea locurĭ produse şi extrase din cartea părinteluĭ Constantin Lucaciŭ preot român dovedesc, că între Românii gr. cat. nu este oprită recitarea „Tatăluĭ nostru“ şi „Născĕtóre de Dumnezeŭ“, va se zică că nu este oprit de a recita de maĭ multe orĭ „Tatăl nostru“ şi „Născĕtóre de Dumnezeŭ“; prin urmare, nicĭ introducerea rosariuluĭ nu póte să fie oprită între Românii gr. cat., căcĭ rosariul consistă în a repeta acele dóuĕ rugăciunĭ. Tocmaĭ pentru aceea lăudatul părinte Constantin Lucaciŭ (pagina 255—256) étă ce zice: „Avem datorinţa să ne folosim de rugăciunile acelea, carĭ Biserica ie-a ordinat, şi cu ele să salutăm pe Maica luĭ Dumnezeŭ. Fiind că sînt multe acestea, numaĭ cu dóuĕ să ne ocupăm în acest loc. Acestea sînt: Închinăciunea îngeréscă ... Închinăciunea îngeréscă face parte din rugăciunile nóstre cele de tóte zilele (va să zică după spusele părinteluĭ Constantin Lucaciŭ nu este în contra ritului român gr. cat. de a recita de maĭ multe orĭ pe zi „Născĕtóre de Dumnezeŭ“ şi prin urmare pentru românii gr. cat. drumul este gata la introducerea rosariuluĭ). Acésta rugăciune (urmézĕ părintele Constantin Lucaciŭ) o rostim îndată după „Tatăl nostru“, arătându-se şi prin acésta însemnătatea eĭ. Să încep cu cuvintele „Născĕtóre de Dumnezeŭ ...“ cine nu ar sci-o? Folosim aceste cuvinte îngerescĭ spre salutarea Mameĭ nóstre sfinte (apoĭ dacă mama părinteluĭ Şuta maĭ trăiesce, numaĭ odată pe zi îĭ sărută mâna? De sigur, că dacă părintele Şuta este un copil bine crescut şi cu educaţiune, şi iubesce pe mama luĭ cea trupéscă, i-ar săruta mâna şi de maĭ multe orĭ pe zi, apoĭ cu Maica luĭ Dumnezeŭ, care este mama sufletéscă a părinteluĭ Şuta şi e de milióne de milióne de orĭ maĭ scumpă de cât mama cea trupéscă, Părintele Şuta e aşa de sgârcit, în cât nicĭ nu vrea să o salute cu recitarea rosariuluĭ, ci din contră cu argumentele şi ideile aduse de el opresce şi pe ceĭalalţĭ creştinĭ românĭ gr. cat. de a o saluta cu rosariul?

15. Părintele Şuta mĕ va puté reflecta, cum mĕ şi reflectézĕ în Nrul 41 al „Unirii“, pag. 334, columna 3-a, că ritul român gr. cat. disciplina şi moravurile trebue să se conserveze în tótă puritatea şi întregitatea lor chiar pe basa enciclicelor Pontificilor românĭ.

Rĕspuns. Dacă părintele Şuta ar practica principiul, pe care îl recomandă subsemnatuluĭ „qui bene distinguit bene docet“ n'ar fi susţinut, că introducerea Rosariuluĭ între Românii gr. cat. este în contra aceluiaşĭ rit, căcĭ alta este introducerea recităreĭ rosariuluĭ între Românii gr. cat.; şi alta e, când se introduce ceva în cărţile rituale ale ritului gr. cat., dar introducerea rosariuluĭ între Românii gr. cat. nicĭ odată nu este în contra zisuluĭ rit, căcĭ vorbind de rit, nu se vorbesce de ceva abstract, ci de ceva concritisat; prin urmare când vorbim de rit, vorbim de rit explicat şi conţinut în cărţile rituale, si de óre ce introducerea recităreĭ rosariuluĭ între Românii gr. cat. nu este inferită în cărţile rituale, ritul rĕmâne intact, nu este vătĕmat de fel; prin urmare asemenea introducere nu este în contra rituluĭ, ca şi cum bună óră introducerea cultuluĭ s. Iosif mirele prea sfinteĭ Fecióre Marie în diecesa Orădană în luna Octobre, nu este în contra rituluĭ român gr. cat. de fel; căcĭ asemenea introducere nu este inferită în calendar, care trebue să rĕmână intact, împreună cu tóte cărţile rituale după porunca Pontificilor Romanĭ; alt fel ar trebui zis, că introducerea cultuluĭ sfîntuluĭ Iosif, în luna Octobre în diecesa Orădană ar fi fost făcută în contră enciclicele Pontificilor Romanĭ, lucru, pe care eŭ nu îndrăsnesc a zice, căcĭ eŭ sînt convins, că Episcopul român gr. cat. din diecesa Orădană cunósce de o mie de orĭ maĭ bine ritul român de cât părintele Şuta. Repeţesc din noŭ, că inferirea rosariuluĭ în cărţile rituale ale rituluĭ român gr. cat. ca şi cum sînt inferite în cărţile zisuluĭ rit Paraclisul şi alte canóne în lauda prea sfinteĭ Fecióre Marie, nu este cu putinţă, pentru că cărţile rituale nu admit schimbare. Dar că recitarea rosariuluĭ de cătră Românii gr. cat. fără ca asemenea recitare să fie inferită în cărţile rituale, să fie oprită de ritul român gr. cat. este imposibil; prin urmare orĭ care paroch român gr. cat. fără a vătĕma ritul sĕŭ, póte să introducă recitarea rosariuluĭ chiar în Biserică. Că este imposibil, se dovedesce cu un argument teologic.

Argument teologic este acela, care cuprinde saŭ conţine dóuĕ premise, carĭ amêndóuĕ sînt doĭ articliĭ de credinţă, saŭ batĕr cel puţin o premisă să fie articol de credinţă, în cât consecinţa saŭ conclusiunea, care se trage din asemenea premise, este definibilă, ca dogmă de credinţă.

Dovadă este Summa Teologie a sfîntuluĭ Tomad' Aquino, în care sfîntul Doctor fiind că a produs în comprobarea teselor sale o mulţime de argumente teologice, consecinţele trase din zisele argumente aŭ fost tóte hotărîte ca articole de credinţă de sfîntul sobor Tridentin.

Se lăsăm de o parte digresiunile. Biserica catolică dacă ar opri catolicilor de orĭ ce rit de a întrebuinţa formele de rugăciunĭ, dictate de sfîntul Duch la orĭ care din riturile catolice spre a lăuda pe Dumnezeŭ şi pe prea sfînta Luĭ Mamă, atuncĭ ar tăgădui articolul credinţeĭ, care sună aşa: comuniunea saŭ unirea sfinţilor; atqui haereticum consequens, ergo et antecedens. Desvoltarea consecuentuluĭ şi a antecedentulu. Orĭ care copil, care învaţă elementele Catechismuluĭ scie, că comuniunea sfinţilor consistă în aceea, că catolicĭ, carĭ formézĕ trupul mistic a luĭ Christos, pot să se foloséscă unĭĭ pe alţĭĭ de meritele, de faptele bune şi de rugăciunile altora şi viceversa. Dacă unĭĭ pot să foloséscă şi pot să fie părtaşĭ de rugăciunile altora şi viceversa, apoĭ nu pot să fie părtaşĭ saŭ nu pot să întrebuinţeze unĭĭ formulele de rugăciunĭ întrebuinţate de alţĭĭ, şi viceversa? Cum rugăciunile sînt sfinte, formulele, în carĭ se cuprind acele rugăciunĭ să fie oprite tuturora? Între rugăciunile catolicilor şi formulele întrebuinţate pentru a se ruga aprobate de Biserică, este o legătură aşa de strînsă, ca şi cum este între materie şi formă ca să mĕ exprim după limbagiul şcolaticilor; şi pe cum nu póte exista forma fără materie şi viceversa, aşa nu póte exista rugăciunea în formă, adecă fără nicĭ un limbagiŭ hotărît şi aprobat de Biserica catolică; aicĭ eŭ vorbesc de rugăciunile publice, carĭ se recitézĕ în tótă Biserica catolică, ca şi cum este sfîntul rosariŭ şi alte de asemenea, bună óră Paraclisul, orînduit de Biserica română gr. cat. şi alte canóne spre a lăuda pe sfînta Maică a luĭ Dumnezeŭ; prin urmare fiind aşa mare legătura între rugăciunile publice şi formulele carĭ conţin acelę rugăciunĭ, ele atîrnă una de alta în cât cine

are parte de rugăciunea altuluĭ, are parte şi de formulele de rugăciunĭ ale altuluĭ şi viceversa, în cât deşi eŭ sînt preot latin, pe cum am parte de rugăciunea Paraclisuluĭ, care se recită de creştiniĭ Românĭ gr. cat. în cinstea Maiceĭ Domnuluĭ, aşa eŭ am parte şi adecă pot să recitez de o mie de orĭ pe zi şi cu acelaşĭ formular rugăciunea aşa zisă Paraclisul în lauda Mameĭ luĭ Dumnezeŭ fără ca să fiŭ oprit de ritul Bisericeĭ latine, şi viceversa; prin urmare formularul rugăciunilor, carĭ se întrebuinţézā într'un rit catolic, póte să se întrebuinţeze la orĭ ce alt rit (bine înţeles acel formular să fie întors în limba celuĭalalt rit, care vrea să-l întrebuinţeze); pentru acésta sfîntul Iacob apostol zice: „Orate ad invicem ut solvemini". Aceste cuvinte ale sfîntuluĭ apostol dovedesc tot odată treĭ lucrurĭ: 1. comuniunea sfinţilor despre rugăciune; 2. formular obştesc de a se întrebuinţa de toţĭ creştiniĭ, spre a cere de la Dumnezeŭ vecînica mântuire tuturor; 3. scopul, pentru care trebue să ne rugăm, carele este vecînică mântuire. 1. Se dovedesce comuniunea sfinţilor, căcĭ spun rugăciunea uniĭ pentru alţiĭ; 2. formular, căcĭ spune rugăciunea: acesta este formularul; 3. scopul, căcĭ spune pentru vecînica mântuire.

Prin urmare recitarea rosariuluĭ de orĭ ce rit catolic nu póte să fie interzisă, nicĭ oprită, dejaba prin urmare se muncesce părintele Şuta de a convinge pe cineva, că recitarea rosariuluĭ este interzisă orĭ oprită de ritul român gr. cat.

16. În contra acestuĭ argument, părintele Şuta va puté reflecta: tótă lumea scie, că un preot catolic latin nu póte să facă sfînta liturgie în limba română, nicĭ un preot catolic român în limba latină, ci fie care e dator de a face s. liturgie în limba rituluĭ sĕŭ; prin urmare tóte argumentele teologice rĕmân pe jos şi nu fac nicĭ un ban.

Rĕspuns. Am rĕspuns de odată, că exceptio firmat regulam, şi ar fi de ajuns. Dar pe lângă acésta, obiectarea propusă în paragraful 16, maĭ are din lăuntru o bubă mare, care o róde şi o nimicesce cu desevîrşire, căcĭ dacă cineva a studiat logica saŭ dialectica, care învaţă pe om a discuta, găsesce, că să păcătuesce tare în contra dialecticeĭ, căcĭ după regulele dialectice nu se póte trage o consecinţă universală din premisele particulare, aşa este în reflectarea de faţă, căcĭ de pe un fapt particular, că fie care preot catolic este dator de a face liturgia în limba rituluĭ sĕŭ; se trage consecinţa universală, că formulele rugăciunilor a unuĭ rit nu pot fi întrebuinţate în alt rit; prin urmare se póte zice, „non tenet illatio" şi e destul rĕspuns.

Deosebit de argumentele de maĭ sus desvoltate trebue considerat, că Biserica catolică de orĭ ce rit să fie, dacă ar opri introducerea formelor de rugăciunĭ ale unuĭ rit la altul, ar cădé în contradicţiune; căcĭ noĭ scim, că Biserica catolică cârmuită de Duchul sfînt a orînduit acele forme de rugăciunĭ, spre a lăuda pe Dumnezeŭ şi pe prea sfînta Luĭ Mamă, oprirea formelor de rugăciunĭ din partea Bisericeĭ catolice ar ecuivala uneĭ desaprobărĭ a formelor de rugăciunĭ aprobate de Biserică: atqui absurdum consequens, pentru că acésta în curata limbă dialectică se numesce contra-zicere; ergo et antecedens.

Afară de acésta, dacă Biserica catolică ar opri introducerea formelor de rugăciunĭ de la un rit la altul, atuncĭ ar face un abus de putere. Căcĭ datoria şi dreptul Bisericeĭ catolice este să oprescă învĕţăturile nelegiuite, de a opri cetirea cărţilor, unde sînt tipărite asemenea învĕţăturĭ, de a sterpi eresurile, nu de a opri recitarea formelor de rugăciunĭ, pe carĭ ea însăşĭ cârmuită de Duchul sfînt le-a orînduit, ca prin ele credincioşiĭ să laude pe Dumnezeŭ şi pe sfînta Luĭ Mamă; atqui absurdum imo haereticum consequentes, ergo antecedens; pentru că după zisa sfîntuluĭ Pavel apostolul Biserica catolică este dată pentru a edifica (a zidi) nu pentru a distruge. Aicĭ acum spre a distruge reflectările saŭ obiecţiunile, carĭ cineva ar puté să înainteze în contra argumentelor mele, maĭ trebue desvoltat încă un argument.

Biserica catolică orînduind formule de rugăciunĭ spre a lăuda pe Dumnezeŭ şi pe prea sfînta Luĭ Mamă este infalibilă; apoĭ dacă Biserica catolică de orĭ ce rit să fie, ar opri recitarea formelor de rugăciunĭ, bună óră, ar opri recitarea rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. saŭ alte rugăciunĭ a unuĭ rit catolic, ca să nu fie întrebuinţate la un alt rit, s'ar arăta falibilă, căcĭ nimenea nu póte opri adevĕrul de a pĕtrunde unde îĭ pare şi-ĭ place; atqui haereticum consequens, ergo et antecedens. Că Biserica catolică este infalibilă, orînduind formule de rugăciunĭ, ca să le recite poporul creştin, este dovedit după zisa teologilor catolicĭ, căcĭ „modus orandi est regula credendi".

17. În Nrul 41 al „Unirĭĭ", pag. 335, columna 1-ă, părintele Şuta maĭ zice: „Limba nóstră românéscă e în aşa legătură strînsă cu Biserica românéscă, în cât pierdêndu-şĭ limba, n'are rost de a maĭ exista".

Rĕspuns. Acesta este argumentul întrebuinţat de părintele Şuta, ca să orbéscă pe săracĭĭ Românĭ gr. cat. ca să nu reciteze rosariul în lauda şi cinstea prea sfinteĭ Fecióre Maria. Dar părintele Şuta nu va puté lupta în contra faptelor, căcĭ argumentele basate pe fapte netăgăduite este cel maĭ puternic argument faţă cu care şi părintele trebue se scótă *Podcachia*.

Rĕspunsul 1. Propositiunea părinteluĭ Şuta faţă cu faptele incontestabile este cu totul greşită; căcĭ măcar limba latină nu există nicĭ nu se maĭ vorbesce, tot odată Biserica şi ritul latin maĭ există, şi va maĭ exista până la sfîrşitul lumiĭ. În contra acestuĭ fapt părintele Şuta va puté reflecta ceva, dar tot dejaba va reflecta, pentru că eŭ sînt gata de a-ĭ maĭ rĕspunde dacă trebue în alt articol. Biserica catolică după regula dreptuluĭ canonic „favores ampliat odiosa restringit"; şi de aceea, dacă ferésca Dumnezeŭ, de o întîmplare, s'ar pierde limba română, Biserica română gr. cat. cu ritul sĕŭ tot ar maĭ trăi, căcĭ cum am zis „Ecclesia catolica favores ampliat odiosa restrigit" şi în sprijinul acesteĭ aserţiunĭ tótă lumea vede şi scie, că gr. cat. carĭ sînt în Italia, vorbesc limba italiană, norodul gr. cat. muncitor şi-a uitat de limba grecă, cu tóte acestea în Italia este anume episcop gr. cat. pentru chirotonirea preoţilor gr. cat.

Rĕspunsul 2. Dacă Românĭĭ gr. cat. ar trebui să recite rosariul în limbă străină, de sigur, că recitarea rosariuluĭ ar fi o mare primejdie de a se pierde limba română, dar nu pot crede, cât de violent să fie şovinismul care atacă dejaba şi cu mare nedreptate pe neamul românesc, să-ĭ siléscă pe creştiniĭ Românĭ de a recita în bisericile lor rosariul în limba magiară, nu în limba română. Nu cred, căcĭ cât de violent să fie şovinismul, tot este adevĕrat, că „că nemo dat quod non habet" nu va puté să ajungă până la atâta, ca să facă pe un norod să vorbéscă hic et nunc, o limbă fără să o fi învĕţat. Dar „dato et non concesso", că introducerea recităreĭ rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. ar fi primejdia de a pierde limba română, ar fi o primejdie asemenea ca un fulger căděnd pe pământ, când ceriul este senin. Cu tóte, că părintele Şuta mĕ face străin de neamul românesc; eŭ doresc, ca neamul român să trăiască până la sfîrşitul lumeĭ, cu limba luĭ română şi cu ritul sĕŭ neclintit şi neamul român să fie tot de una lipit de sfînta Biserică catolică, şi tocmaĭ pentru acésta în loc de a imita pe Israeliţiĭ, carĭ eraŭ duşĭ robĭ la Vavilonia „super flumina Babilonis sedimus et flevimus cum recordoremur tui Jerusalem", dar ar fi bine, dacă ar fi cu putinţă, şi chiar este cu putinţă dupa zisa „Nihil impossibile volenti" de a forma o societate de literaţi românĭ, carĭ să aivă grija de a traduce în curata limbă română tóte cărţile cele străine, carĭ umblĭ prin mânile poporuluĭ român, alt fel cărţile străine de sigur că vor pricinui pierderea limbeĭ materne, la dincontră întocmind o asemenea societate, nu s'ar magiarisa rĕsboinicul şi mândrul popor român. Fiind, după cum spune însăşĭ „Unirea", pierderea limbeĭ române ar fi primejdia de a pierde chiar credinţa catolică şi de a deveni Calvin, iniţiativă de a forma o societate literară, dacă nu există, ar trebui să pornéscă chiar de la preoţiĭ Românĭ gr. cat. şi chiar însuşĭ părintele Şuta în loc se scrie articliĭ în contra introducerii rosariuluĭ între Românĭĭ gr. cat. din Transilvania, ar face fórte bine dacă ar scrie articliĭ spre fundarea uneĭ asemenea societăţĭ pentru conservarea limbeĭ române, şi ar trebui stăruit la asemenea lucru, cu tóte-sacrificiile posibile, căcĭ e vorba de a nu pierde credinţa catolică, căcĭ trebue vorbe puţine şi fapte îndestulitóre spre a ajunge la vre-o ţintă. Atuncĭ părintele Şuta s'ar arăta în fapte, că este iubitor de neamul românesc şi de limba română.

18. În Nrul 40 al „Unirĭĭ", pag. 327, părintele Şuta citézā cuvintele mele din Nrul 37 al „Unirĭĭ", pag. 302, adecă „în timpul apostolilor n'a fost în armonie cu ideile, moravurile şi obiceiurile ómenilor păgânĭ nicĭ credinţa, nicĭ legea luĭ Christos, dar nicĭ cultul, nicĭ instituţiunile rînduite de înşişĭ apostoliĭ, cu tóte acestea n'aŭ dat cultuluĭ forma reclamată de cursul timpuluĭ şi de civilisaţiunea păgânéscă". Părintele Şuta în loc de a rĕspunde la citata propositiune şerpuiesce schimbând cu totul propositiunea mea şi rĕspunde ast feĭ „firesce, că nu, căcĭ nicĭ Christos n'a venit, nicĭ apostoliĭ n'aŭ fost trimişĭ de el a regula cultul păgânilor". Apelez la cetitoriĭ „Unirĭĭ" nepreocupaţĭ, dacă acest rĕspuns este un rĕspuns drept şi conform legilor discuţiuneĭ, căcĭ unul, care discută saŭ trebue să discute cu dreptatea şi esactitatea, saŭ nu trebue să discute de feĭ; căcĭ discuţia se face fie cu cuvîntul, fie şi cu scrisul spre a găsi adevĕrul unuĭ lucru, care nu este evident, spre a sci de ce să ne ţinem în practica saŭ în speculativă; prin urmare nu este după legile discuţiuneĭ de a schimba sensul expres a discutanteluĭ, dar

nicĭ sensul conținut într'un mod absolut în propositiunile discutantelui, căcĭ în propositiunile discutantelui sînt conținute într'un mod absolut tóte consecințele, carĭ sînt legate absolut cu propositiunile discutantelui, și de a tăgădui saŭ de a-l schimba se chiamă după legile logicei de a șerpui. Eŭ am scris mai în urmă și mai scriŭ, că părintele Șuta de mĕ va puté convinge cu argumente după regulele logicei și convingĕtóre, că introducerea rosariului între Românii gr. cat. este în contra rituluĭ lor, mĕ voiŭ supune la tesa luĭ, alt fel mĕ voiŭ lupta în contra teseĭ sale din rĕsputerĭ. Revenind la cuvîntul nostru, părinte Șuta, spune-mĭ rogu-te, unde am zis eŭ, că Christos a venit, saŭ apostolii ar fi fost trimiși de a regula cultul păgânilor? pe când eŭ am zis, „n'aŭ schimbat cultul rînduit de dînșii după civilisațiunea păgânilor", Sfinția ta mĭ-aĭ pus în gură, că apostolii n'aŭ fost trimiși de a regula cultul pàgânilor? Ce are a face cultul rînduit de apostolĭ cu cultul păgânilor? Lucrurĭ, carĭ sînt deosebite și depărtate unul de altul. Unde-ți place, acolo facĭ deosebirea propositiunilor discutantelui, dar când deosebirea nu-ți vine la socotélă, atunci șerpuiescĭ și schimbĭ sensul discutantelui, căcĭ cetitorii „Unirii" pot să cetéscă încă Nrul 37, pag. 302, columna 1-ă și Nrul 40, tot columna 1-ă, pag. 327, unde Sfinția ta aĭ reprodus cuvintele mele; atunci Sfinția ta îți perniți a scrie neadevĕrurĭ la adresa mea.

19. Principiul contradicțiunĭ este următorul: „Non potest idem simul esse et non esse". Pe acest principiŭ se basésă tóte principiile secundare, și prin urmare tóte consecințele deduse de acele principiĭ. Părintele Șuta a lovit și a atentat de a distruge acest principiŭ sfînt al Sfinției Sale în contra introducerii rosariului între Românii gr. cat.

În Nrul 12 al „Uniri", pag. 96, columna 1-ă, părintele Șuta zice: „Se impune datorința factorilor competenți să dea cultului ... forma reclamată de cursul timpului și de civilisațiune". Aicĭ părintele Șuta susține, că cultul să póte schimba. În Nrul 40 al „Unirii", pag. 327, columna 2-a, după ce citéză propositiunea mea". Nu este cu putință, ca cultul... Bisericeĭ să se schimbe după planul timpuluĭ și civilisațiuneĭ de lumea acésta". Părintele Șuta rĕspunse la acéstă propositiune: „Referitor la cult, n'am ce maĭ reflecta". Dacă nu maĭ are ce mĕ reflecta, va să zică, că el admite propositiunea mea, adecă „nu este cu putință, ca cultul... Bisericeĭ să se schimbe după placul lumiĭ". Cum părinte Șuta, în Nrul 12 al „Unirii" aĭ scris, că cultul să póte schimba și în Nrul 40 aĭ scris, că referitor la cult nu maĭ aĭ ce mĕ reflecta, „adecă cultul nu se maĭ póte schimba? Cum face părintele Șuta același lucru schimbător și neschimbător? Apoĭ părintele Șuta a lovit și distrus principiul contradițiuneĭ.

20. Se pare însĕ, că părintele Șuta mĕ va reflecta cu principiul sĕŭ obicĭnuit adecă: „qui bene distinquit bene docet"; adecă alt ceva este esența cultuluĭ, alt ceva este forma cultuluĭ, căcĭ în Nr. 40 al „Unirii" pag. 327, columna a 2-a la mijlocul columneĭ, étă ce spune părintele Șuta: „Forma cultuluĭ alta a fost în subteranele Romeĭ și alta e azĭ în catedrala s. Iosif din Moldova".

Rĕspuns. Atâta s'a schimbat forma cultuluĭ, în cât în subteranele Romeĭ cultul creștin a fost ascuns, în privat și în secret de frica păgânilor, și acum la catedrala s. Iosif (nu din Moldova. cum părintele Șuta scrie în mod greșit; căcĭ sfinția sa pare că nu cunósce nicĭ Geografia, ci din Valachia; căcĭ catredrala s. Iosif este la Bucurescĭ, care este Valachia. nu în Moldova) este liber, în cât serviciŭ divin fie în catedrala s. Iosif din Bucurescĭ, fie în tótă România, din grația guvernului român, și a Majestățiĭ sale regele nostru Carol, pentru catolicĭ póte să o celebrezĭ și subt o colibă lângă drum cum s'a întîmplat chiar subscrisuluĭ, carele de maĭ multe orĭ a făcut sfînta liturgie în mijlocul norodului creștin depărtat de biserică vre-o zece chilometri, fără ca cineva în timpul sfinteĭ titurgiĭ să vie la mine și să-mĭ zică fă-te în colo. Eŭ nu gândesc, că părintele Șuta în schimbarea formală a cultuluĭ vré să cuprindă schimbarea îndumentelor bisericescĭ adecă, că în timpul când biserica slujea în subteranele Romei întrebuința alte vesminte, saŭ maĭ lungĭ, saŭ maĭ scurte, saŭ de alta colóre și acum biserica slujesce în catedrala luĭ s. Iosif din Bucurescĭ cu vesminte țĕsute în aur și mătasă și atunci în subteranele Romeĭ slujea cu vesminte de lână, maĭ nainte preoții slujeaŭ cu pocalul de cristal. și acum în biserica s. Iosif slujesc cu pocal de argint poleit în aur, căcĭ aceste nu se póte numi nicĭ formulă accidentală nicĭ cultul care nu stă în asemenea esteriorități, căcĭ să vorbesce de cult intrinsec în care consistă adevĕratul cult și carele a fost tot acela și în subteranele Romeĭ, ca și la catedrala sfintuluĭ Iosif.

21. În Nrul 41 al „Unirii", pag. 334, columna 3, părintele Șuta maĭ scrie ce urméză „Întîmplările miraculósĕ produse de preotul latin în comprobarea teseĭ sale nu alteréză causa", Adecă asemenea întîmplărĭ miraculóse nu sînt destul motiv spre a recita rosariul de cătră Românii gr. cat. căcĭ așa sună propositiunea părinteluĭ Șuta.

Rĕspuns. Aut, aut, orĭ părintele Șuta nu pricepe consecințele conținute în propositiunea sa, orĭ le pricepe, părintele Șuta din acéstă dilemă n'are unde se scape; căcĭ nu se dă a treĭa poposiție ca se aibă loc de scăpat. 1. Dacă părintele Șuta nu pricepe consecințele conținute în propositiunile sale și nu scie valora și cântări principile și propositiunile sale ce consecințe conțin, la ce capĕt vor esi, de ce le dă la tipărit? și atunci acest chip de purcedere a părinteluĭ Șuta arată ignoranța. 2. Saŭ părintele Șuta pricepe consecințele conținute în propositiunea sa care este următórea: „Întîmplările miraculóse produse de preotul latin . . . , nu alteréză causa". Atunci nicĭ minunile făcute de Dumnezeŭ spre comprobarea recitării rosariuluĭ nicĭ însuși Dumnezeŭ nu convinge pe părintele Șuta, lucru ce arată, că inima și mintea părinteluĭ Șuta este împetrită în rĕŭ. Și atunci părintele Șuta dispută încontra recitării rosariuluĭ nu împins de inima curată și drĕptă spre a găsi adevĕr, ci împins de Duchul necurat, căcĭ Duchul necurat este cel maĭ mare inimic al rosariuluĭ, fiindcă recitarea rosariuluĭ a subtras și scos din mânile luĭ o mulțime de suflete de ale creștinilor, carĭ prin pĕcatele lorar fi trebuit să mérgă pururea în iad.

Un preot catolic latin din Moldova.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul", Nr. 12 cu următorul sumar: Poesiĭ inedite, M. Eminescu. — Despărțire (nuvelă), C. Hodoș. — Pastel (poesie), St. O. Iosif. — Grăunțele, I. Gorun. — Copil (poesie). A. Vlahuță. — Radu Rosetti (studiŭ critic). H. Chendi. — Rĕspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face și la redacția foiĭ nóstre, trimițindu-se banĭ înainte cel puțin pe $^1/_2$ an.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop, fasc. IV. și ultim, conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia. se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm acéstă interesantă scriere cetitorilor nostri iubitorĭ de anticitatea grecă și latină.

Dr. Ambrosiŭ Chețianu: **Geografie** pentru clasa I. gimnasială și reală, partea I. Ungaria. Blaș 1902. prețul 1 cor. Manualul pregătit după cel maĭ noŭ plan ministerial și cu deosebită considerație la inteligența elevilor. e scris în un stil ușor și la înțelesul băieților.

Posta „Unirii".

Verax. Nu sciŭ să fie tradusă pe românesce, dar chiar de ar fi, dacă o aflĭ potrivită pentru noĭ, poți face o nóuă traducere bună. Dacă dorescĭ să o scoți în broșură aviséză-ne de la început.

S. Z. în B. Încă nu pot să-ți spun nimic hotărît. Manuscrisul nu s'a cetit. În cealaltă afacere nu sciŭ nimic.

Rĕspuns la *O întrebare modestă.* Din parte competentă am primit o scrisóre în care ni-se notifică continuarea lucrurilor începute întru validitarea drepturilor nóstre. De asemenea ni-se scrie, că în proximele zile membriĭ vor fi convocați la o consfătuire menită să stringă și maĭ tare solidaritatea, atât de necesară. Sperăm că rĕspunsul acesta te liniștesce atât pe Dta, cât și pe toți cei interesați.

Am primit și achităm abonamentele plătite de la:

Batizvasvári, Borgo-Tiha, Abafaia pe 1902 sem. 1. *Feleac, Lozna-mare, Paul I. Varadia, Felső-Sebes, Barul-mare, Craiŭ-Dorolț* și *Sevestreni* pe 1901. *Nușfalĕŭ, Craifalĕul-de-Câmpiă* și *Tămâia* pe 1900 și 1901. *Czigány, Ciuguzel* pe 1900. *Avas-Vámfalu* pe 1901 sem. 2-lea. *Pĕrul* pe 1899 și 1900. În restanță maĭ sînt anĭ 1901 și 1902. Anul 1898 s'a plătit în 20 Ianuar 1899. *Orăscia* pe 1902. *Valea-Jidanului* pe 1900, 1901 și 1902.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(20) 1—1

Publicare de licitațiune.

Pe basa planuluĭ de clădire aprobat de Preaveneratul Consistor Archiepiscopesc sub Nr. 495. din 4 Februarie 1902. comuna bisericéscă Sâmbotelec com. Cluș. protopopiatul Catina, dă în întreprindere edificarea bisericiĭ gr. cat. pe cale de licitațiune publică minuendă ce se va ține în 26 Martie st. n. a. c. în edificiul școleĭ gr. cat. din Sâmbotelec la 10 óre a. m.

Prețul strigării e de 6513 cor. 66 fil. în care nu să cuprinde valórea petriĭ și a cărămideĭ, pe care le dă comuna bisericéscă în natură.

Licitanții aŭ a depune un vadiŭ de 10%.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedé la oficiul parochial din Sâmbotelec.

Sâmbotelec, în 18 Februarie 1902.

Ioan Bozac
paroch gr. cat.

„POPORUL“

institut de credit și economii societate pe acții în Lugoș.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „POPORUL“ societate pe acții în Lugoș, conform dispositiei §. 19. din statute, se învită la

I-a Adunare generală ordinară

(19) 1—1

care se va ține în **10 Martie 1902 st. n. la 3 óre p. m.** în localitățile institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sînt următórele:

1. Designarea unui notar și a lor doi verificători pentru protocolul adunării generale.
2. Raportul direcțiunei.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Stabilirea bilanțului și deliberarea asupra împărțirei profitului curat.
5. Alegerea comitetului de supraveghiare (§. 56). eventual alte alegeri.
6. Propuneri.

Domnii acționari, cari doresc a lua parte la acéstă adunare generală, sînt rugați să depună acțiile până în 10 Martie a. c. la cassa institutului, saŭ la institutele „Bihoreana“, „Hătegana“ și „Oravițana“.

Lugoș. 17 Faur 1902.

Direcțiunea.

ACTIVE — Bilanțul pro 1900|1 — PASSIVE

Cassa în numĕrar			5,488	06	Capital social 1200 acții à 100 coróne	120,000	—		
Cambii de bancă	127,128	—			Capital nevĕrsat	6,354	68	113,645	32
Cambii cu acoperire hipotecară	171,797	—	298,925	—	Depuneri spre fructificare			223,900	20
Împrumute hipotecari			48,787	32	Deposite de cassă			996	94
Capitale elocate la alte institute			44,172	99	Cambii ree-comptate			41,152	—
Mobiliar	904	14			Interese transitóre anticipate pe 1902			5,028	58
descriere 10%	90	42	813	72	Diverse conturi creditóre			388	51
Spese de fondare	1,754	50			Venit curat			16,949	16
descriere 20%	350	90	1,403	60					
Interese de întârziere restante după capitalul nevĕrsat			138	34					
Interese transitóre restante			96	88					
Interese de reescompt anticipate			245	40					
Avansuri și alte conturi debitóre			2,889	40					
			402,960	71				402,960	71

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EȘITE — Contul Profitului și perderilor — ÎNTRATE

Interese după depuneri spre fructificare			8,262	99	Interese de escompt	24,157	54		
Dare directă și comunală	2,321	86			Interese de împrumute hipotecari	4,202	60		
Dare 10% după interesele de depuneri spre fructificare	424	96			Interese după capitale elocate (70% scutite de dare)	1,634	87		
Competințe de timbru	19	50	2,766	32	Interese de întârziere	328	06	30,323	07
Interese de reescompt			573	70	Taxe de transcriere			45	—
Salare			8,089	82	Taxe de cereri			1,120	—
Chirie			426	60	Competințe de scris			1,482	20
Spese de birou			2,175	86	Provisiuni			1,482	20
Porto postal			135	02	Diverse			538	60
Amortisări: descriere din mobiliar	90	42							
„ „ spese de fondare	350	90	441	32					
Diverse			59	04					
Interese după capital solvite			111	24					
Venit curat			16,949	16					
			34,991	07				34,991	07

Lugoș, în 31 Decembre 1901.

Ioan Boroș m. p.
președinte — director esecutiv.

Pentru comptabilitate:
Virgil P. Popp m. p.

DIRECȚIUNEA:

George Popoviciŭ m. p. Ioan Ardelean m. p. Avel Boer m. p. Dr. Ștefan Erdélyi m. p. Valer Giurgiŭ m. p.
Demetriŭ Grecu m. p. Constantin Jucu m. p. Dr. Isidor Pop m. p. Victor Poruțiŭ m. p.

Contul bilanțului și Contul Profitului și Perderilor esaminându-le și confrontându-le cu cărțile principale și ausiliare le-am aflat esacte și în consonanță.

Lugoș, în 22 Februarie 1902.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Ștefan Bercian m. p. președinte. Dr. Aurel Ciupe m. p. Moise Nyeș m. p. George Trăilă m. p. Dr. Aurel Vălean m. p.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 13 Martie 1902. Numĕrul 11.

ÎNCHIEREA CONGRESULUĬ AUTONOMIC.

Blaş, 12 Martie 1902.

Luni în 10 crt. congresul regnicolar catolic, şi-a încheiat şedinţele.

Şedinţa acésta pentru noi are un interes deosebit. Anume în şedinţa acésta a presentat presidentul Szápáry memorandul episcopatuluĭ nostru adresat primatelui în causa autonomiei. În acel memorand era arĕtat, că provincia nóstră bisericéscă de Alba Iulia şi Făgăraş prin Bulla sa de instituţiune, a fost scósă de sub orĭ şi ce iurisdicţiune bisericéscă din ţară şi a fost subordinată direct şi nemijlocit numaĭ Sfîntuluĭ Scaun Apostolic al Romeĭ. De aicĭ s'a dedus consecinţa, că subordinarea orĭ contopirea acesteĭ provinciĭ bisericesci în organismul autonomic comun al bisericiĭ catolice din Ungaria ar fi însemnat violarea independenţeĭ acesteĭ provinciĭ. Drept aceea memorandul arată primatelui, că participarea provincieĭ nóstre bisericesci la congres e imposibilă. Memorandul se termină cu rugarea, ca Primatele să intrevină la Maiestatea Sa, ca şi pe sama provincieĭ nóstre bisericesci să se concédă convocarea unuĭ congres autonomic deschilinit de congresul bisericiĭ latine, care congres provincial să prelucre un statut autonomic propriŭ pe sama provincieĭ nóstre bisericesci.

Memorandul acesta, a fost adresat primatelui ca la presidentul congresuluĭ regnicolar, ér nicĭ de cât ca la primate, şi el l'a transpus spre desbatere şi resolvare congresuluĭ. Congresul l'a strĕpus comisiuneĭ de 27 spre studiare şi facere de propunere meritórie.

Am tot aşteptat să vedem raportul comisiuneĭ de 27.

În schimb vedem, că congresul n'a luat în nicĭ o considerare memorandul episcopatuluĭ nostru, ci a pertractat şi fixat un statut, care după titula sa are să fie statut şi pentru biserica greco-catolică din Ungaria şi în care să face amintire şi de provincia nóstră mitropolitană. Cu un cuvînt congresul să pare, că a făcut statut şi pentru noi, măcar că în congres nu eram representaţi.

După ce acum statutul a fost primit în dóue cetirĭ şi urma numaĭ verificarea definitivă a textuluĭ în cetirea a treia, după ce va să zică orĭ ce modificărĭ eraŭ imposibile, în şedinţa din urmă, şedinţă curat numaĭ formală, se ia act şi de memorandul episcopatuluĭ nostru.

Dar cum s'a luat act?

Nicĭ nu s'a admis la cetire, macar să audă membriĭ congresuluĭ argumentele episcopilor nostri contra contopireĭ în organismul autonomic comun şi să vadă la ce pericol espun biserica nóstră prin tendinţele lor de contopire. Congresul a recurs la un mijloc nedemn şi sub titlu, că memorandul a fost adresat primatelui, l'a retrimis simplu la primatele, declarându-se necompetent a da rĕspuns episcopatuluĭ nostru.

Am dis că nedemnă a fost apucatura acésta a congresuluĭ, pentru-că memorandul a fost un rĕspuns la convocarea primatelui, care cerea ca şi provincia nóstră bisericéscă să participe la congres. Şi în memorand se arăta, că provincia nóstră nu participă la congres. Aşa dară memorandul a fost adresat primatelui ca la president al congresuluĭ ér nu ca la primate, de óre ce ca un primate nu are nimic de a face cu episcopatul provincieĭ nóstre bisericesci.

De aci urmézĕ, că primatele a lucrat corect, când a strĕpus memorandul la congres. Şi după tóte regulele parlamentare cea dintâiŭ cestiune de desbătut în congres ar fi trebuit să fie memorandul nostru. Anume în dată la constituire ar fi trebuit să se constate, dacă tóte bisericile din Ungaria sînt representate la congres şi dacă prin urmare congresul e capace de a aduce decisiunĭ valabile. Atunci trebuia să se ié la cumpenire motivele de neparticipare ale provincieĭ nóstre şi trebuia să se provóce o decisiune preaînaltă a Supremuluĭ Patron şi numaĭ după aceea să se fi purces maĭ departe cu statutul.

Nedemnă şi perfidă a fost decĭ procedura congresuluĭ. Ea ne arată apriat, că tendinţa congresuluĭ este contopirea nóstră în organismul autonomic. Procedura acésta dovedesce din noŭ, că scopul autonomieĭ proiectate nu este scop bisericesc, ci curat scop politic. Vor să foloséscă biserica de mijloc pentru desnaţionalisarea bisericeĭ nóstre.

Eĭ bine, scopul n'aŭ să şi-l ajungă. În contra voinţeĭ nóstre nu ne póte nime pe lumea acésta contopi într'un organism, care nu ne convine. În politică maĭ umblă cu terorismul. În biserică, în domeniul consciinţeĭ, nu are valóre nicĭ o putere lumésca.

Dar acum e timpul suprem de acţiune.

Cel ce e competent în lucrul acesta să ne dea scut şi apĕrare, este Maiestatea Sa Regele apostolic ca Patron al bisericeĭ nóstre, ér maĭ pe sus Scaunul apostolic al Romeĭ.

Sîntem convinşi, că Archiereiĭ nostri nu vor întârzia nicĭ un moment a se apropia de acestĭ doĭ factorĭ. Şi sîntem siguri, că ascultare vor afla, pentru că nicĭ Scaunul apostolic nu are drept de a ne octroa un organism, care nu are păreche în întreagă lumea catolică.

Şi dacă totuşi Archiereiĭ nostri ar sîmţi, că demersurile lor nu aŭ aplombul dorit, deie numaĭ un semn şi cu mic cu mare vom sări ca leiĭ şi vom apĕra Sanctuarul nostru de profanarea contrariuluĭ.

Să fim dar cu toţi gata!

Acesta e motivul pentru care ne-am grăbit a scóte maĭ curînd acest numĕr, pentru ca cetitoriĭ nostri şi credincioşiĭ sfinteĭ nóstre bisericĭ, să fie în curent cu eventuala primejdie ce ne ameninţă pe toţi.

Şi acum să lăsăm cuvîntul raportoruluĭ nostru special:

Budapesta, 10 Martie.

Membriĭ congresului catolic regnicolar aŭ convenit azĭ pentru ultima óră spre a da încă odată, pentru a treia óră, cetire proiectului autonomic, înainte de disolvarea congresului. Şedinţa a fost scurtă, abia a durat o jumĕtate de óră, cu tóte acestea din punctul nost de vedere este cea maĭ importantă, căci astăzĭ s'aŭ adus pe tapet chestiunea autonomieĭ provinciĭ nóstre mitropolitane.

Președinte Szápáry.

După deschiderea ședinței președintele declară, că la ordinea zilei sînt cele dóuĕ rescripte ale Mitropolitului de Alba-Julia și Făgăraș, adresate Primatelui Vaszary. În una cere Mitropolitul, ca, în cadrul autonomiei, să se țină samă de independința provinciei mitropolitane de sub cârmuirea Sa; în cea alaltă comunică conclusul conciliului provincial de același conținut, în urma căruia Mitropolitul a și absentat de la ședințele congresului autonomic.

Președintele propune, ca congresul să transpună actele la Primatele, ca acesta să decidă în merit.

La propunerea acésta atât de bizară a președintelui, Ugron pretinde să se dea cetire celor dóuĕ rescripte, căci numai atunci se va vedé, dacă aducerea hotăririi în merit cade în competența primatelui saŭ în competiența congresului?

Apponyi observă, că cele dóuĕ rescripte nu sînt adresate congresului. (?) ci primatelui și că acesta numai din deosebită atențiune pentru congres (!!) le-a transpus și congresului autonomic. Așa dar nu e nicĭ o lipsă, ca congresul să se ocupe de ele.

Ugron: E adevĕrat, că rescriptele sînt adresate Primatelui, dar ele sînt menite pentru congres. Mitropolitul de Alba-Julia și Făgăraș știea fórte bine, că Primatele va transpune rescriptele la congres. Așa dar Congresul trebue să-și câștige cunostință despre conținutul lor și după aceea, să decidă în causă.

Sághy întrébă dacă rescriptele sînt trimise congresului spre a fi desbătute, saŭ numai spre a le lua la cunosciință?

Referentul Haványi, spune că Primatele le-a trimis numai pur și simplu, fără nicĭ o observare.

Așadar — continuă Sághy — atunci putem înțelege si una și alta. După ce însĕ congresul autonomic nu le-a dat până acum Românilor greco catolicĭ nicĭ o îndemnizare spre desbinare, nu e necesar, ca congresul să se ocupe cu rescriptele lor.

Congresul primeste propunerea președintelui.

Nu pot trece peste acest conclus arbitrar, fără să remarc superficialitatea măritului congres autonomic în acésta privință.

Pentru ce nu a dat măcar cetire rescriptelor Mitropolitului și ale sinodului nostru? Pe basa motivului ridicol, că ele aŭ fost adresate Primatelui? Ei bine, dar nu puteaŭ fi adresate Primatelui de cât numai în calitate de președinte al congresului, căci în atare calitate a convocat la congres corul episcopilor nostri alăturea de corul episcopilor latini, și în atare calitate avea să i-se aducă la cunostință conclusul sinodului nostru, față cu hotărirele congresului autonomic, carĭ tăiaŭ în cadrele inmunității nóstre, ca provincie bisericéscă independentă, care n'are nimic cu supremația Primatelui de la Strigon și care în afacerile eĭ se conduce esclusiv de Archiereiĭ eĭ, sub egida nemijlocită a Pontificelui Roman!

Congresul autonomic s'a folosit de absența primatelui, spre a trece pur și simplu la ordinea zilei peste rescriptele Mitropolitului și ale sinodului nostru.

Ce ar fi făcut congresul, dacă Primatele ar fi fost de față?

Despre acésta tace cronica.

Nu m'am așteptat la o desbatere favorabilă nóuĕ, fiind dată ținuta congresului în timpul din urmă; dar că rescriptelor Mitropolitului și ale sinodului nostru să nu li-se deie nicĭ măcar cetire — n'așĭ fi crezut. Ținuta măritului congres în acest punct este, ca să nu zic mult, necuviincióșă.

Primatele le trimite la congres, congresul la primate fără să le cetéscă măcar.

De la Ana la Caiafa . .

Ce se va alege din aceste rescripte? Primatele nu va puté decide în causă, căci lĭ eraŭ adresate numai în calitate de președinte al congresului. Le va pune ad acta până la o nóuă convocare a congresului care, dupa tóte aparențele va urma în viitorul cât mai îndepărtat.

Se alege o comisie de 15 membri, carĭ să presinte Joĭ Măiestățĭ Sale protocolul congresului pe cum și declarațiunea de drept, de care pomeniam în raportul trecut.

Proiectul autonomic se primesce fără a i-se da cetire pentru a treia óră.

Rakovszky, făcênd alusiune la averile catolicilor, carĭ în sensul primitului proiect remân în mâna statului, în momentul, când congresul declără proiectul de primit, esclamă:

Finis Poloniae!

Rip.

Osîndirea păr. Ardelean. — Cetitorii nostri cunosc casul păr. Ardelean, care a fost osândit, pentru că a adus la ordine pe nesce muierĭ, carĭ cântaŭ ungurésce în biserică românéscă. Lunĭ s'a judecat la tribunalul din Satmar din nou afacerea acésta și apelata păr. Ardelean. În locul pedepseĭ de 6 lunĭ închisóre și 400 cor. la cât fusese judecat mai înainte, acum a fost osândit numai la 7 zile închisóre și 20 cor. amenda. Distinsul candidat de advocat Dr. Ioan Ciordaș, care a făcut cu mult succes apărarea, n'a fost împestulit nicĭ cu acéstă nóuă sentință și din nou a insinuat recurs.

Noĭ n'avem să mai adaugem nimic la celea scrise în primul din nrl 5. și susținem din nou, că s'a făcut un abus de putere, depășind forul civil marginile competenții sale.

Curios e însĕ, că „Bud. Hirlap“ de Duminecă, ocupându-se de cestiunea naționalităților, se ocupă și de casul preotului Ardelean și pervertesce înțelesul articolului publicat în fóia nóstră scriind următórele: „Unirea,“ fóia semioficiósă a mitropolitului din Blaș, ca rĕspuns la acésta a provocat consistoriul din Orade, să îndrume preoțimea cu tótă rigórea ca pe viitor să nu sufere nicăirĭ cântare magiară în biserică, pentru că limba rituală e cea română, și ca rĕspuns la pedepsirea lui Ardelean, limba magiară va fi scósă din biserică, ér guvernul națiunei magiare va sta incapabil în fața acestui atentat, ce se va comite contra limbeĭ lui, pentru că pe atentorii lĭ apără legea.“

Câte șire atâtea neadevĕruri; cetitorii nostri pot să controleze, dacă articolul nostru e scris în spiritul, în direcția ce i-o atribue B. Hirlap. Noĭ n'am provocat pe nime și sîntem siguri că Consistorul din Orade n'are lipsă să fie făcut de noĭ atent la împlinirea datorințelor sale. Noĭ nu dorim prigonirea limbeĭ magiare, nicĭ nu provocăm pe nime s'o facă acésta, pretindem însĕ pe dreptul ca în biserică românéscă greco-catolică să nu fie suferită altă limbă, care nu e recunoscută de factoriĭ competenți ca limbă rituală. Fie care să-și apere drepturile sale și nime să nu cerce a turbura liniscea altora, amestecând simburul urei și a șovinismului chiar și la altarul Domnului.

Mai curiósă e concliusia ce o face, B. Hirlap. El termină cu frasa, „în acéstă țară numai o singură națiune oprimată este, și aceea e — cea magiară.“

Sîrmanii, aștéptă dór să le plângem de milă? — noĭ nu o vom face, căci tânguirea e nedréptă.

Revistă bisericéscă.

Roma. În sfîrșit s'a terminat și afacerea institutului San-Girolamo, pe care Papa îl dase anul trecut Croaților. Dalmatinii aŭ pretins pentru eĭ institutul acesta și l'aŭ și cuprins cu forța. Mai târziŭ a trebuit să întrevină și autoritățile italiene, carĭ aŭ numit un comisar guvernial.

Sĕptĕmâna trecută card. Rampolla și Volnovicĭ aŭ căduț de acord întru a schimba titlul institutului în Collegium Illyricum, predându-l în folosința Slavilor de sud, numind pe Archiepiscopul catolic din Antivari (Montenegro) de primate sêrb și investindu-l cu prilegii speciale. În desnodamîntul ce a luat afacerea acésta se vede deosebita atențiune ce o păstréză Sfînția Sa Slavilor.

Revistă politică.

Afaceri interne. O fóie vieneză aduce scirea, că țarul Niculae ar avé de gând să reîntórcă visita moștenitorului Francisc Ferdinand și cu ocasia acésta să cerceteze și Budapesta. Scirea acésta nu pare a avé multă basă de adevĕr, din contră se spune că Domnitorul nostru are de gând să cerceteze pe țar.

Călătoria acésta are o mare importanță politică și ea e adusă în legătură cu visita, pe care tot atunci o va face împĕratul Wilhelm al Germanieĭ și Loubet, presidentul republicei franceze.

Până acum n'a ieșit încă nimic în public despre scopul acesteĭ visite, se prea póte, că e din nou vorbă de stările din Peninsula balcanică.

Acum de odată se vorbesc de dóuĕ persóne, carĭ vor ieși din minister: ministrul Wlassics și Fejérváry. Cel dintâiŭ și-a isprăvit misiunea, a înjghebat cu mult chiŭ și vaĭ autonomia catolică, ér al doilea a declarat, că nu stă într'un cabinet în care e și Horánszky. Se mai svonia chiar și aceea că Széll se va retrage de la interne și în locu-i va fi numit Tisza, fiul. Viitorul va dovedi, cât e adevĕrat din svonurile acestea.

Sêrbia. Zilele trecute ér s'a vorbit mult de micul regat ajuns de poveste. Un cutare Alavantici, care se stabilise în Mitroviţa unde închiriase o locuinţă splendidă, Mercuri dim. s'a suit în o luntre şi a trecut peste Sava la Sabac, în Sêrbia. Pe cale s'a îmbrăcat în haine de general şi trecut pe pământ sêrbesc a poruncit finanţilor să-i urmeze. A alarmat pe pompieri, pe cari ér i-a luat cu el şi a trecut la casarma gendarmilor, unde a demândat să se închidă uşile, ca să nu pótă leşi nime afară. Doi gendarmi aŭ sărit înse pe feréstă şi aŭ dat de scire comandantului. Acesta venind a provocat pe pretinsul general să se legitimeze. Drept ori ce rĕspuns Alavantici a scos revolverul şi a tras în comandant. Din fericire glonţul s'a oprit în cartuşiera de pe pept. Comandantul nu şi-a pierdut sângele rece şi descărcând şi el revolverul a doborit pe Alavantici.

Casul acesta a indignat pe Sêrbi. Regele Alesandru a decorat însuşi pe bravul comandant de gendarmi. Şi fiind că eraŭ unii, cari afirmaŭ, că încercarea acésta s'a făcut cu scirea lui Karageorgevici, acesta publică în Journal des Debats din Paris o scrisóre în care declară, că nici nu e rudenie cu Alavantici, nici n'a avut scire de încercarea lui.

În legătură cu celea de mai sus se anunţă, că trimisul sêrbesc, a ridicat plângeri la ministeriul de esterne, faţă de agitaţiunile autidinastice ce se fac, pe teritorul monarchiei nóstre contra regelui Sêrbesc.

Transvaal. Kitchener raportézĕ, cu mare durere, că lordul Methuen a păţit'o rĕŭ. Burii sub conducerea lui Delarey l'aŭ atăcat din trei părţi de odată şi l-aŭ nimicit total divisia. Însuşi Methuen cu un numĕr mare de oficeri, cu 1300 soldaţi, provisiuni, muniţii, tunuri, bani, aŭ căḑut în captivitate. Se vestesce că Burii n'aŭ de gând să-i libereze pe Methuen, ci-i vor ţiné prins.

Îşi póte ori cine închipui ce surprindere teribilă a causat scirea acestui desastru în întrégă Anglia. Ea dovedesce între altele şi aceea, că deşi acum în al treilea an, Burii nu se lasă şi luptă şi acum cu entusiasm pentru independenţă.

Acésta nóuă biruinţă va aprinde şi mai mult inimile bravilor Buri şi instrucţiunile guvernului anglez, după cari generalii lor se pot dimite la pertractări de pace cu comandanţii Burilor, dacă acestia îl vor recerca, — vor rĕmânea zădarnice.

Cecil Rhodes, vestitul bancher, care a provocat acest neferit rĕsboiŭ, zace grav bolnav în Capetown, unde îl va ajunge probabil şi mórtea.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Preaveneratul Consistor Archiepiscopesc a împărţit pe anul acesta vĕduvelor şi orfanilor de preoţi suma de cor. 13940 14 fil. relativ mică în proporţie cu numĕrul mare a vĕduvelor şi orfanilor. O vĕduvă fără copii primesce 60 cor. ér pentru fie care copil 26·66 cor. Un copil fără mamă 40 cor. ér un copil a cărui mamă e ajutorată din alt fond primesce 26·66 cor. — Preoţilor deficienţi li s'aŭ votat o sumă mai potrivită, cei de cl. I. (admin. cooper. paroch.) primesc pe anul acesta cor. 300. cei de cl. II. (viceprotop. şi cei de un rang cu ei) cor. 450. ér cei din cl. III. (protopopii) cor. 600.

De la Lugoş Iubileul S. S. Papa Leo XIII. Gloriosul eveniment al iubileului de 25 ani a pontificiului S. S. Papa Leo XIII. s'a serbat şi în catedrala gr. cat. de aici, Duminecă în 9 l. c. După terminarea S. Liturgii celebrată de către membrii Veneratului Capitlu, Iil. Sa Dl Episcop Dr. Demetriŭ Radu a îmbrăcat mandia şi apoi s'a cântat Doxologia apoi Iil. Sa a cetit rugăciunea de mulţumită pentru că bunul Dumnezeŭ a învrednicit pe înţeleptul conducĕtor al naei Biserice sale să ajungă şi să celebreze şi acest faust iubileŭ.

Memorandul Episcopilor gr. or. români. „Telegr. rom." anunţă, că Mitropolitul Ioan Meţianu a plecat la Budapesta, pentru ca împreună cu celalalţi Episcopi să presinte Maiestăţii Sale un memorand în causa resolvirii definitive a despărţirii de biserica sêrbéscă şi în special a drepturilor asupra mănăstirilor rĕmase tóte în mânile Sêrbilor, afară de una.

Banca Leo XIII Câţi-va omeni bogaţi în Spania s'aŭ hotărît, ca din prilejul iubileului papei să înfiinţeze un institut de credit sub numirea „Banca papei Leo XIII." Scopul acestui institut e să dee muncitorilor împrumuturi pe camete mici şi ast fel să-i scape din ghiarele uşurarilor.

Serata dansată aranjată de tinerimea universitară din Cluş la 6 ort. în favorul înfiinţândei biserici gr. cat. a avut un deosebit succes. Venitul curat atinge cifra de 400 cor.

Necrolog. † Leon Nĕşcuţiŭ, din Năsĕud, după un morb greŭ şi îndelungat, împărtăşit cu Sf. Sacramente a muribunḑilor, în etate de 24 ani, în flórea vieţii, şi-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatorului, astăzi la 11 óre ante meridiane.

În veci amintirea lui!

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului, Silvaşului şi Bălgradului.** Blaş 1902, pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil. O carte de valóre, asupra căreia vom publica în numĕrul viitor o recensiune detăiată.

Tit Chitul: **O fată de tarabostos,** roman de pe timpul Daulor. Gherla 1901. tom. I. pag. 269. tom. II. pag. 267. preţul 3 cor. Autorul acestui interesant roman dă dovedi de cunoscinţe frumóse din viaţa strămoşilor nostri a căror viaţă ne-o descrie într'un chip atrăgĕtor, care ţine încordată atenţiunea până la sfîrşit. Pagubă, că limba şi stilul sînt adese aşa de străine firii graiului românesc.

Dr. Iulian Chitul: **Ajutoriul prim** în casuri de nenorociri şi bóle repetine. Gherla 1901. pag. 187. costă 1 cor. Carte preţiósă pentru popor. n'ar fi stricat, dacă ar fi fost scrisă în un stil mai potrivit priceperii lor.

„Semănătorul", Nr. 13 cu următorul sumar: Poesii inedite. M. Eminescu. — Din înţelep. celor vechi. I. Gâvănescu. — Horă, G. Coşbuc. — Cântec, St. O. Iosif. — Tinerimea artistică. Virgo. — Ceas de linişte (poesie). A. Vlahuţă. — La 1868 şi la 1902 (spicuiri). I. Gorun. — Vlaicu Vodă (actul IV.), A. Davila. — A plânge (poesie), M. Cioban. — Rĕspunsuri, Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foii nóstre. trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe ½ an.

Dr. Ambrosiŭ Cheţianu: **Geografie** pentru clasa I. gimnasială şi reală, partea I. Ungaria. Blaş 1902. preţul 1 cor. Manualul pregătit după cel mai noŭ plan ministerial şi cu deosebită consideraţie la inteligenţa elevilor. e scris în un stil uşor şi la înţelesul băieţilor.

Dicţionar mitologic, de Gavril Pop, fasc. IV. şi ultim, conţine cuvintele de la Proserpina până la Zygia. se estinde pe 54 pag. şi costă 20 fil. Recomandăm acéstă interesantă scriere cetitorilor nostri iubitori de anticitatea grecă şi latină.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicariul episcopesc Petru Aron şi publicată de Dr. Augustin Bunea. canonic mitropolitan Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto şi se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaş.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin,** traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dălanu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul broş. 3 cor. legată în lux 4 cor. Se póte procura de la editor şi tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil.

Istoria legii vechi scrisă de Dr. Victor Szmigelski, tom. I., pag. 432, preţul 3 cor. 80 fil.. se estinde până la Solomon, tractând cu multă competenţă şi în stil ales, istoria veche a poporului lui Israil din timpurile mai vechi şi ţinând cont de literatură biblică mai nóuă. Venitul curat realisat va fi o contribuire la un fond provincial de salarisare pentru preoţi şi învĕţători. O recomandăm cu căldură.

Posta „Unirii".

E. P. în C. Mai e vorbă? ne-ar părea fórte bine, ar fi un zilnic reclam şi pentru alţii. Aşteptăm decl.

Am primit şi achităm abonamentele plătite de la:

N. R. *Deşani.* Ultima plătire a fost în $^{30}/_{4}$ 1901 pe 1897 sem. 2-lea şi 1898 sem. I. În restanţă sînt 1898 sem. 2-lea, 1899, 1900 1901, cum şi anul 1902. O achitare a acestora ar' fi tare binevenită. N. M. *Săcuien.* Binevoiţi a ne notifica *ziua* şi *luna* plătirei din 1899, căci noi nu aflăm nici o plătire în anul acela. I. P. *Copand.* Aţi abonat fóia în $^{1}/_{10}$, 1898. De atunci până la finea an. 1901 sînt $3^{1}/_{4}$ ani, pe cari ne compet 39 coróne. Am primit în $^{6}/_{5}$ 900 = 6 cor., $^{36}/_{12}$ = 8 cor., $^{36}/_{12}$ 900 = 7 cor., şi în 1901 prin posstă 12 cor., la olaltă = 33 cor. Aşa dar, lucrul e limpede; mai sînt în restanţă 6 cor.; pe cari Vĕ rogăm a ni-le trimite. *Rîuşor şi Şona.* Vĕ împlinim dorinţa. Pe viitor va merge fóia la Şona, de la care am primit ceva plătire în $^{8}/_{10}$. 1901 şi am achitat în posta redacţiunei din Nr. 42 ex 1901 pag. 344. *Dridif* pe an. 1896. *Zăicani* pe 1897. *Curiteŭ* pe întreg an. 1902 *Gherţa-mică* pe Jan.—Marte 1902. I. L. *Roman* pe o jumătate de an. *Galtiu* pe an. 1899. *Almaşul-de-sus* pe an. 1902. *Ripa-de-sus* pe 1901.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(23) 1—1

Licitație minuendă.

Cu privire la edificarea Bisericii românе gr. cat. din Chiciud (Mező-Kecsed Mező-Örményes járás), prin acésta se escrie licitație minuendă pe 2 Aprilie 1902 la 10 óre a. m. la școla gr. cat. din loc, cu următórele condițiuni:

1. Edificarea se va întîmpla după planul și condițiunile aprobate de Preaveneratul consistor mitropolitan din Blaș.
2. Prețul strigării se fixéză la 12000 coróne, prețul întreprinderii se va fixa de la acésta sumă în jos.
3. Vadiŭ e a se pune 10% din suma strigării de 12000 cor.
4. Modalitatea plătirei și ratele prețului de edificare se vor statori pe cale de contract la fața locului în ziua de licitație.
5. Curatoratul Bisericii își reservă dreptul de a alege pe ori care dintre licitanță fără considerare la sumă.
6. Întreprindĕtorul trebue să aibă și cauția nemișcătóre, ori și în hârtii de valóre.
7. Planul și preliminarul și condițiunile se pot vedea la oficiul parochial din Chiciud.

Semnat în Chiciud la 10 Martie 1902.

Petru Rus
paroch gr. cat.

---

161 v. szám
1902. (21) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a medgyesi kir. járásbiróság 1898. évi Pv. 178. és 1901. V. 380/2. számu végzése következtében Dr. Manin Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Vintilla Joachim és társai hidegvizi lakósok ellen 382 és 98 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 13-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 708 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: gazdasági eszközök, buza, széna, házibutorok s 1 tehén nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a medgyesi kir. jbiróság 1901-ik évi V. 380/6. számu végzése folytán 382 és 98 kor. — fil. tőkekövetelés, 382 kor. után 1896. évi Deczember hó 14-ik napjától járó 6% kamatai, 96 kor. után 1897. évi Május hó 14-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 142 kor. 55 fillérben birólag már megállapitott költségek erejéig Hidegvizen s Nagy-Selyken alperesek lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Márczius hó 26-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Medgyesen 1902. évi Márczius hó 2-ik napján.

Hotye János,
kir. jbirósági végrehajtó.

A apărut:

TRAGEDIA CALVARULUI,

de ***L'abbé Henry Bolo,***

tradusă în românesce de membrii societății de lectură „INOCENȚIU MICU CLAIN" a teologilor din Blaș.

Ediț. societății, tiparul »Tipografiei« societ. pe acțiuni în Sibiiŭ. Prețul: 2 cor. pentru România: 3 lei.

În acéstă scriere se tratéză, într'o concepțiune originală și într'un stil superb, *divina tragedie* a Mântuitorului. E o lectură, ce înalță fie care suflet creștinesc, obicinuit a simți și gândi.

Traducerea e vrednică de original; pare că nici nu e traducere. Un limbaj verde românesc, în felul scripturilor sfinte, este caracteristica esceleutei traduceri, care face onóre tinerilor teologi de la Blaș. Unitatea stilului e așa de evidentă, în cât ni-se pare că unul singur a făcut întréga traducere.

Înfățoșarea technică nu desminte reputațiunea bună a atelierului »Tipografiei« nóstre. Er broșurarea în stil antic, franțozesc îi dă o formă originală și atrăgĕtóre. Învelișul e de hârtie pergament.

Rar se vede în piața de cărți românescă o carte cu înfățoșare așa de elegantă, deunnă atrăgĕtóre.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.		Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30		5.45	9.15		**Budapesta** . .		7 10	7.50	6 20
11.31		9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33		11.38	12 47		P. Ladány . .		12 54	3.56	1 12
3.42		1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare .	pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58		2.06	2.18				10 44	2.31	11.17
4.38		3.03	2.50		Mező-Telegd .		10.07	2.01	10.42
5.20		3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43		4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31		4.52	4.16		Ciucia		8 37	12.52	9.19
7.16		5.32	4 52		B.-Huiedin . .		7.54	12.20	8.37
8.06		6.24			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.33		6 59	5.55	sos. pl.	Cluș	pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50		8.30	6.11		Apahida		5.24	10.46	6.45
9.07		8.59	6.27				5.02		6 27
10.14		10.29	7.26		Ghiriș		3.40	9.23	5.12
10.44		11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea . . .	pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56		11.31	7.52				3.04	8.49	4.33
11.03		11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12		11.50			Vințul de sus .		2.51		4 20
11.34		12.20	8.16		Aiud		2 29	8.23	3 59
11.52		12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș	pl. sos.	2.07	8.06	3 38
12.24		1.43	8.37				1.42	8 00	3.02
12.53		2.17			Crăciunel . . .		1.09		2.36
1.02		2.26	9.04		Blaș-Küküllőszög . .		12.56	7.34	2.21
1.45		3.14	9.31		Micăsasa . . .		12.11	7.08	1.44
2.01		3.33	9.43	sos. pl.	Copșa-mică . .	pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15		3.48	9.47				11.14	6.50	1.06
2.33		4.08	10.01		Mediaș . . .		10.55	6.37	12.49
3.04		4.45	10.25		Elisabetopol .		10.24	6.16	12.18
3.40		5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra . . .	pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47		5.43	11.—				9.35	5.42	11.33
4.09		6.08	11.14		Hașfaleŭ . . .		9.12	5.28	11.16
5.35		7.52	12 26		Homorod . . .		7.46	4.23	10.03
6.13		8.32	12.58		Ágostonfalva .		7.05	3.50	9.22
6.48		9.09	1.10		Apața		6.38	3.35	8.57
7.16		9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—		10.25	2.09	sos. pl.	Brașov	pl. sos.	5 08	2.45	7.48
8.55			2.19					2.18	5.—
4.40			3.01		Timiș			1.42	4.24
5.10			3.31		**Predeal** . . .			1.12	3.32
11.55			9.10	sos.	București . . .	pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10	pl.	Copșa mică .	sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna		5 07	8 15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl.	Sibiiu	pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.									tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comună.	2.—						7.33	Circ. Marța și Vinerea		8 57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .			6.45			8.04
6 15		3 59			Avrig			6 01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș . . .	pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Luni și Joia comun.	9.06	4 25		Mureș-Ludoș			6.49	7.30	Numai Luni și Joia	
5.01		10.29	5.39		Zau			5.52	6.35		
6.57		12.48	7.19		Țagu-Budatelic . . .			4.10	4.54		9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie .				3.44		8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun.		Lechința			Circ. Marții și Vinerî	2.48		7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruș				2.02		6 52
10 14		4.55			Bistrița				1.16		5 55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsĕsc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea . .	sos.	7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.89
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.	Oșorheiŭ . .	pl. sos.	5 30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		5.15					9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs .	pl.		7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8 52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia — Zlatna.**	7.23	11.03	6.14
7.38	12.32	7.47			4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaș . . .	8.48	6.50	
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș	8.13	6.15	
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă	7.41	5.38	
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtiu	7 05	5.—	
8.24	8.59		Sóvárad	4.05	1.53	

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Uniriĭ**« în Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaș 20 Martie 1902. Numĕrul 12.

Iubileul Episcopuluĭ Pavel.

EPISCOPUL PAVEL.

Biserica greco-catolică română, și peste tot neamul românesc, îmbogățită își aŭ deja **céta** bărbaților binemeritați cu numele unuĭ Archiereŭ, a cărui strălucire va cresce în mărime, după cum timpurile de la noĭ se vor depărta. Credința neclătinată, umilința înălțătóre și silința neadurmită, cu carĭ de o jumătate de veac slujesce la altarul Domnuluĭ; devotamentul nețĕrmurit cătră Biserica lui Christos; ĭubirea statornică față de neamul, al cărui fiŭ se mândresce a fi, ca și față de patria, al cărui cetățén este; zelul desfășurat întru apărarea și îmmulțirea moșteniriĭ, primite de la înaintașiĭ sĕĭ; creațiunile monumentale ce le-a ridicat în pustiul încă destul de larg al așĕzĕmintelor culturale românescĭ: da tóte acestea, deja de mult, cu litere adevĕrat nestérse aŭ întipărit în inimile Românilor veneratul nume al Episcopuluĭ Michail Pavel.

Dacă așa dar ĭubileul de muncă apostoléscă a orĭ caruĭ preot stăpânit de spiritul Domnuluĭ, este motiv de sĕrbătóre, — cu atât maĭ vîrtos inimile nóstre saltă de bucurie putĕnd saluta în ziua de 21 Martie 1902 împlinirea a cinci zecĭ de anĭ de când, prin punerea mânilor archiereștĭ pe capul sĕŭ, a fost înălțat între preoții Domnuluĭ Escelența Sa Prea Sfințitul D. D. MICHAIL PAVEL, Episcop greco-catolic de Oradea-mare.

*

Trecĕnd prin greutățile și lipsurile cele maĭ marĭ, dar cu successe pururea strălucite, peste cursul scólelor, Michail Pavel, în 21 Martie 1852, se chirotonesce întru preot de cătră Episcopul de la Muncaciŭ, și prin acésta se începe firul activității sale în viața publică.

Ĭubirea de Biserică și de neamul sĕŭ, care îĭ cuprinde inima chiar împrejurul vetreĭ modeste a bunilor sĕĭ părinți, și carea însoțită fiind apoĭ de o sârguință de fier, îl face să nu știe de osteneli și de piedecĭ întru a conlucra la înălțărea aceluia prin binefacerile celeĭ dintâiĭ, va rĕmânea drept caracteristica generală a întregeĭ sale activități până la noĭ. Primele dovezĭ despre acésta le dă cu strălucire ca Notar consistorial, maĭ întâiŭ la Ungvár pentru afacerile celor 70 de parochiĭ românescĭ, ținĕtóre de Episcopia Muncaciuluĭ până la reactivarea Mitropolieĭ de Alba-Iulia și Făgăraș, ĭar după aceea la Gherla, unde, ca și brațul drept al Episcopuluĭ Alexi, muncesce cu pricepere desevĕrșită și cu tótă încordarea la organisarea nóuei diecese.

Teren maĭ larg de muncă i-se deschide însĕ în anul 1860, când Episcopul Gherleĭ printr'o fericită inspirațiune îl trimite de Vicar episcopesc în Maramureș.

Avĕntul de deșteptare ce se pornise tocmaĭ pe atunci printre Românii din alte părți, nu întârzie a se stîrni cu aceeași însuflețire și printre urmașiĭ luĭ Dragoș. În fruntea mișcăriĭ salutare la locurile cele dântâiŭ se găsesce pretutindenea Vicariul, nicĭ un act public nu se întreprinde pentru apărarea drepturilor, pentru afirmarea și valorarea elementuluĭ românesc, și nicĭ un pas nu se face spre înaintare, unde el să nu aibă alésă parte de conducĕtor.

În însemnata operă de dismembrare a bisericilor românescĭ de Episcopia Muncaciuluĭ se lăsase o știrbire, ba trebue să zicem o rană deschisă, adĕnc simțită în deosebĭ de Românii din Maramurĕș, întru cât chiar în Siget, la centrul comitatuluĭ, eĭ rĕmasĕră și pe maĭ departe subt ocârmuirea hierarchieĭ rutene. Pentru vindecarea acesteĭ

rane, pentru ștergerea acesteĭ umiliri, Vicariul Pavel spriginit cu căldură de cler și de fruntașiĭ poporuluĭ, după sforțările cele mai mari, după repețite stăruințe și alergări pe la Budapesta și Viena, ba chiar și până la Roma, avut'aŭ mângăierea de a duce lupta la bun sfârșit. Ast fel încât, dacă astăzi Românii se mândresc cu Scaun vicarial, cu biserică, scólă și case parochiale proprie în Siget, mândria lor la locul întâiŭ pe vecie va remâné legată de numele celuĭ mai popular Vicar ce l'aŭ avut eĭ în persóna luĭ Michail Pavel.

După doĭsprezece anĭ, ca Vicar, și după dóuĕzecĭ ca preot — anĭ de muncă neîntreruptă pentru înflorirea așezĕmintelor sacre și culturale românescĭ puse subt ocrotirea Bisericiĭ, după sforțările încordate ce le-a desfășurat cu deosebire spre binele poporuluĭ român din Maramurĕș, — îndoita grație regéscă și pontificie la anul 1872, spre bucuria clerului și a poporuluĭ, îl înalță la demnitatea de Episcop, mai întâiŭ pe Scaunul din Gherla, și apoĭ în scurtă vreme pe cel de la Oradea-mare.

Misiunea episcopéscă deja în sine însași destul de grea, Episcopul Pavel, ca și ceĭ alalțĭ Archiereĭ românĭ, are a o îndeplini între cele mai mari dificultățĭ. Dtepturile Bisericiĭ nóstre espuse mereŭ la încercare, sórtea materială a clerului în general aprópe insuportabilă, suferințele sfâșietóre ale vĕduvelor și orfanilor de preoțĭ, sĕrăcia universală a bisericilor și scólelor preste tot avisate mai numaĭ la spriginul poporuluĭ, amărit și el subt povara sarcinilor de tot felul; apoĭ paralel cu acestea, situația politică schimbată și deosebită de vremile în carĭ Archiereiĭ nostri eraŭ conducĕtorĭ aĭ națiunii chiar și pe terenul sgomotos al politicei militante: tóte acestea, pe de o parte zilnic împlu inima Episcopuluĭ cu nouĭ și nouĭ îngrigirĭ și amărăciunĭ, ĭar pe de alta îi împun observarea uneĭ tactice pline de estreme circumspecțiunĭ la aflarea și ținerea căilor de mijloc.

Eĭ bine, Episcopul Pavel, în conștiința acestor datorințe și a atâtor dificultățĭ tot de a una s'a aflat la locul sĕŭ de neadurmită sentinelă a drepturilor Bisericiĭ și respective Provinciei nóstre mitropolitane. Ast fel bunióră, scurte, după temperamentul fireĭ sale, dar mari și înălțătóre ĭ-aŭ fost cuvintele, prin carĭ în memorabila Conferință episcopéscă de la Blaș din vara anuluĭ 1897, încuragia pe ceĭ mai tinerĭ la luptă justă și legală pentru apărarea aceloraș drepturĭ sacre și alt cum bine determinate. Și de atunci dênsul umĕr la umĕr a pus, în bună înțelegere cu Frați de aĭ sĕi, pentru susținerea acesteĭ apărări la tótă ocasiunea și în tot locul potrivit. Ĭar mai înainte de aceea, în împrejurări așișderea de grea încercare, ca să mai pomenim repețind cu plăcere un singur fapt, s'a arătat hotărît mai vêrtos a se pogori și de la înălțimea unde era, de cât a-și da învoirea la la nóuă înălțare cu abatere de la usul unuĭ drept tradițional al Bisericiĭ nóstre. Și faptul acesta, înălțare va rĕmânea pentru el în istoria așezĕmintelor nóstre. străbune.

În ale ocârmuireĭ diecesane, susținênd bunele orênduelĭ moștenite de la înaintașiĭ sĕĭ, îndreptând cele de îndreptat, saŭ punênd mâna la reforme reclamate de mersul vremurilor, străduitu-s'aŭ a nu pierde din vedere, că tóte acestea resultate temeînice numaĭ atunci se pot obținea, când rigórea mereŭ stă însoțită de spiritul blândeților.

Binecuvêntată este și va rĕmânea pomenirea acelor Archiereĭ și fiĭ aĭ Bisericiĭ, carĭ cu agoniséla ostenelilor lor aŭ ușurat și în sinul națiuneĭ nóstre împlinirea misiuneĭ dumnezeescĭ pentru învĕțarea tuturor neamurilor pământuluĭ. În acéstă privință cu deosebire, adecă pe terenul bineficenței publice, Episcopul Pavel s'a dovedit pe sine de neîntrecut și fără de pâreche mai ales între înaintașiĭ sĕĭ.

Nu lipsesc chiar și printre aĭ nostri de aceia, carĭ se lasă stăpâniți de ideĭ fantastice asupra bogățiilor beneficiuluĭ episcopesc de la Orade. — Netăgăduit este, că acest, beneficiŭ între ale nóstre cuprinde locul dintâiŭ; dar de zece orĭ mai mult stă faptul, că dacă Episcopul Pavel nu și-ar fi dat ostenelĭ tot așa fără de pâreche, dacă nu și-ar fi impus șieși jertfele cele mai mari, pe lângă tótă bunăvoința ce ar fi avut'o, nicĭ pe de departe n'ar fi putut sĕvêrși, cele ce noĭ sĕvêrșite le știm. Dar el, cuprinzênd cu ochiul sĕŭ întinderea lipsurilor, simțind cu inima sa mulțimea durerilor și nu odată suspinând în plăcuta-ĭ singurătate peste sĕrăcia instituțiunilor moștenite, ĭar pe de o altă parte vĕzênd necesitatea de a desvolta și înmulți, spre a nu rĕmânea copleșiți de torentele progresuluĭ, — pus'aŭ, cu înțeléptă, dar mereŭ darnică cruțare, filer lângă filer numaĭ ca să pótă sări mai bine într'ajutorul lor, de vreme ce pentru apărarea lor făcut'aŭ tóte câte în putință ĭ-aŭ fost. O, da, el, Epis-

De acéstă localitate, cu cinci minute mai înainte și amicul Auriol nice de nume nu-ĭ audise.

Triumful luĭ Auriol îmĭ vîrĭ un cuĭ la inimă. Eŭ îl invidiam laurii luĭ și mĕ hotărîĭ, să pun pupăză pe colacul luĭ, ca să crepe de ciudă.

O ochire repede pe căpițușala faimóseĭ pălăriĭ îmĭ descoperi inițialele D. E-H.

După o resfoire ascunsă de dóuĕ minute în „Bottin.“ cartea ce adrese a departamentuluĭ — cafenéua d'Harcourt dispunea de o atare carte — îmĭ câștigaĭ siguranță despre întreg p. t. nume E. D.-H. „Duvol-Housset (Ernest), speditor“ etc. . . .

Liniștit veniĭ ĕră-și la locul meŭ și acum începuĭ a lua eŭ la rĕspĕr pe omul nostru din Treville.

„Scusă, Domnul, de cum-va greșesc, dar eŭ cred, că vĕd înaintea mea pe dl speditor Duvol-Housset!“

„De bună samă Ernest Duvol-Housset, spre serviciul D-tale Domnule.“

Domnul Duvol căscă deodată gura vedêndu-se recunoscut de doĭ individĭ pe carĭ nu-ĭ întîlnise în viața sa. Dar și uimirea luĭ Auriol era mai peste măsură.

Prin ce măiestrie de strigoĭ am potut afla eŭ numele și ocupațiunea acestuĭ industriaș?

Apoĭ continuaĭ:

„Roux senior e încă tot primariŭ în Trevile?“ (În grabă ochisem în „Bottin“ cuvintele: Dr. Roux Tatăl)

„Durere! Cu treĭ lunĭ mai înainte l'am dus la mormînt pe sĕrmanul bărbat.“

FEUILLETON.

Cunoscuți intimĭ.

De Alfons Alois.

Pe onórea mea, orĭ cât îmĭ maltractam, memoria și orĭ cât îmĭ greblam amintirile totuși nu fuĭ în stare a mĭ aduce aminte de Domnul, carele așa de intim îmĭ întinse onorabila sa drépță, tocmaĭ când în hala armateĭ de la esposiție stam uĭmit înaintea unuĭ tun Maxim. Adevĕr, că o fisionomie cam în neșce trăsurĭ de tot palide îmĭ juca prin minte. dar circumstanțele maĭ deaprópe despre când? și unde? îmĭ pleriseră cu totul.

„Eĭ. fie care vine odată la rênd“ zise vis-a-vis-ul meŭ în ton veșel. „Cu câțĭ-va anĭ înainte m'aĭ recunoscut D-ta pe mine, acum te recunosc eŭ pe D-ta. De altmintrelea să nu fie cu supărare: Ernest Duval-Housset din Treville de lângă Meusa.“

Acum mĕ făceam. că sînt de tot rușinat, că am potut să fiŭ atât de afurisit de uituc, să-mĭ iésă mie din minte fisionomia Dluĭ Ernest Duval-Housset pe carele l'am cunoscut în Treville-sur-Meuse și l'am revĕdut în Paris? . . .

Bine să vĕ însemnațĭ înse. că eŭ nice odată n'am pus piciorul în aceĭ cuĭb de clóră. Istoria acésta își are chițibușul sĕŭ deosebit.

Mai înainte de asta cu câțĭ-va anĭ, după o preumblare cu amicul meŭ Georgiŭ Auriol, ne oprirăm din întîmplare în grădina cafeneleĭ d'Harcourt, luând loc la o masă în a cărei apropiere ședea un Domn sorbindu-și berea cu tótă comoditatea.

Fiind o căldură infernală Domnul își pusese pălăria pe un scaun și în fundul aceleia zări amicul meŭ Auriol numele și adresa fabricantuluĭ: „P. Savigny, strada Haller. Treville-sur-Meuse.“

Cu seriositatea aceeá, care o lua Auriol tot de una în păcăliturile sale capitalĭ ficsă de tot tare pe omul nostru de la masa vecină și apoĭ îĭ adresă întrebarea curtenitóre: „Pardon Domnule, așa că D-ta te tragĭ din Treville-sur-Meuse?“

„Să potrivesce,“ respunse cel alalt silindu-se din parte-și a-și revoca în memorie pe Auriol.

„Ah,“ replică acesta. „eram firm convins. că nu mĕ înșel. Eŭ cam adese orĭ umblu în Treville. Am acolo un cunoscut bun. Póte că-l cunoscĭ. E un anumit Savigny. pălărieriŭ. șede în strada Haller.“

„Ba bine. că nu l'oĭ cunósce! și încă cât de bine! că dóră de la el am cumpĕrat pălăria acésta.“

„În adevĕr?“

„O, cum să nu cunosc pe Savigny!... dóră ne cunóscem. de când eram numaĭ de treĭ schiópe. La olaltă am frecat aceleași bancĭ de scólă. Eŭ îl strig pe nume Pavele și el îmĭ zice Ernest.“

Și conversația despre Treville-sur-Meuse, apoĭ începu a sbêrnăĭ ca o morișcă

copul Pavel, cela ce când-va nu s'a descuragiat luptându-se cu cea mai mare și aprópe neînchipuită lipsă spre a putea învěța carte, — ajuns pe Scaunul înconjurat de prisosință, nu s'a crezut îndejosit a străbate câmpiile, a pětrunde prin desimea codrilor, a mânea cu sěptămânile prin crepăturile munților, înfruntând vijeliile naturii și cu merinde uscată nutrindu-se, numai și numai ca mai multă agonisélă să adune, spre a și putea sătura fómea și astimpěra setea de cultură cât mai mulți fii și fice ai și mai mult iubitului sěu neam românesc!

Și dacă vreți să vedeți cu ochii și să pipăiți cu degetul unele din ródele atâtor jertfiri și osteneli, alergați la pólele bătrânului Bihor, și acolo pietrile schimbate în pompóse palate culturale vor grăi vóuě cuvinte mari; iar și mai tare de cât acelea vor spune vóuě, între lăcrimi de recunoștință, mulțimea tinerilor locuitori din ele, acele sute și sute de scumpe odrasle ale neamului ce cresc și se desvóltă prin frica Domnului spre înțelepciune, — vor spune vóuě și mereu peste veacuri se va auzi, cine a fost și cine este Episcopul Michail Pavel. Apoi la întorsul vostru, întrați în orî care din multele locașuri sacre așișderea ridicate saŭ împodobite de el, și după glasurile preoților, orfanilor și sěracilor mângâiați iarăși de el, dând laudă Tatălui ceresc, sěrbătoriți cu creștinéscă bucurie și mândrie Iubileul de aur al preoției alesului sěu, și mai cereți tot odată și cu toții de la Domnul să cerem pentru el, pentru

MICHAIL PAVEL.

Mulți ani!

ACROSTICH.

Escelentissimului și Reverendissimului Domn

Michail Pavel de Peteritye

episcop gr. cat. de Oradea-mare, consil. int. de stat, cavaler al strălucitului ord Francisc Iosif I. șcl. șcl. cu ocasiunea iubileului semisecular al preoției Sale.

***M**are în fapte, în gânduri și simțiri,*
***I**nalt în vîrtuți, și a inimii porniri;*
***Ch**ar ceresc evlavios cerênd,*
***An**i cinci-zeci altariului servind.*
In timpuri furtunóse, constant Ai stat,
Lucrând cu întețire, Oh! Mare Prelat.
Portul Aulis cu stérpă stagnare,
A fost trépta, la care avuși chemare;
Vědu-și înse îndată, Oh! bunule Părinte!
Enormul sacrificiŭ ce Arthemis pretinde....
L'ai oferit de loc, căci inima-Ți ardea,
Se frămînta cu planuri, în gânduri se sbătea,
Erai pětruns; . . . muncit de un sfînt dor,
Trăiaĭ oftând să crescĭ un cult popor;
Rogătu-Te-ai, jertfit-ai ani semiseculari!
Ajutor dând, și inspirând pe-ai nației vlăstari.
Isvóre de credință și muselor Palat,
Armată culturală, națiunei Ai creat.
Să zicem dar' Osana și bine cuvîntat,
Cel-ce un semiseclu, jertfit-a și-a lucrat . . .
Ave!... la mulți ani!!... iubilante Prelat!!!

în semnul devoțiuneĭ fiescĭ:

Cornéliŭ Gitta
paroch gr. cat.

La serbarea iubilară a Episcopului Pavel.

Seminariul de băieți si preparandia diecesană de Orardea-mare, din acest prilej presentéză colectiv Mareluĭ Archiereŭ, un album de felicitare, cu un cuprins de 12 paginĭ, în legătură de lux, care (cu litere maiuscule aurite) pórtă inscripțiunea:

Seminariul și Preparandia
La Iubileul Preoțesc
Semisecular
A Episcopului Diecesan
Michail Pavel.

Paginile singuratice sînt decorate cu arcurĭ triumfale așezate pe columne cu capitele artistice. — În fruntea arculuĭ triumfal într'un pervas rotund, cu diametru de 3·5 cm., împodobit cu ghirlandă de florĭ, strălucesce pe fiesce care pagină portretul bine nimerit al Iubilantelui, cu inscripțiunea semicercuală „Episcopului Michail Pavel“, ér în mijlocul mosaiculuĭ dintre pedestalele columnelor, cu indicarea în dóuě șirurĭ a faustei împregiurărĭ, că iubilantele e „în 21 Martie 1902, preot de 50 anĭ.“

Însa-și adresa de felicitare are cuprinsul și formatul următor:

A) Frontispciul adreseĭ îl formézā chronosticul următoriŭ (cu litere colorate), decorat cu un potir susținut de îngerĭ, între raze de mărire. Adeca:

O VIÉTIa CVVIósa
PRÎN VIRTVTE GLORIósa
La aLTarVLV DoMnVĬLVI.

Ér dosul acestuĭ frontispiciŭ pórtă emblemele chimării preoțescĭ, adecă: potirul între stâlpări de oliv și finic, combinate cu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Ulte, uite! era un domn de totului tot brav și pe deasupra un adevěrat și veritabil consilieriŭ de sănětate. De mě bolnăviam vre o dată serios în Treville. tot de una el me trata și după scurt timp eram sănětos ca pescele în apă.“

„Da, da. pierderea luĭ e aprópe ireparabilă.“

Întraceea îĭ veni și luĭ Auriol ceva apă pe crerĭ și el scoase ori o apucătură de rěsboĭ. Pe câte-va momente se șterse de la masă și apoi se întórse ér-și bine provisionat. Treville și bravii sěĭ locuitorĭ ne-aŭ dat materie tot mai abundantă la conversația nóstră.

Duvol-Housset abia mai credea urechilor sale.

„Audĭ acolo! Dvóstre cunóscețĭ ómenii din Treville mai bine de cât mine, carele m'am născut acolo și am tras acolo de pe mine dóuě zecĭ și cincĭ de anĭ.“

Noĭ înse băteam fierul țapăn mai departe: „Și cum îĭ merge bravuluĭ fabricant de cuțite Jobert? Durandeau e încă tot veterinar bine situat? Și věduva Lebedel? Încă tot ea conduce „otelul la postă?“ etc. etc. Scurt, ceĭ doĭ foĭ despre Treville, carĭ se aflaŭ în grósa carte a departamentului, aŭ fost pe deplin jertfiți. Auriol adecă, un vandal modern, prin o procedură înjurióză își însușise aceĭ doĭ foĭ, și marinimos pe neobservate mi-l vîrîse unul mie.

Duvol-Housset era în al șeptelea ceriŭ. În dispositia sa veselă plătia pocalele de bere unul după altul. Ér noĭ strengarĭ seteoșĭ cu stomac încă studențesc căptușiam bine. Pentru că afară de căldura infernală nimic nu potențéză așa de tare setea omenéscă, de cât tema delicată, de a te estinde peste o localitate, pe care nice odată n'aĭ avut'o înaintea ochilor. La chieful acesta vesel s'a adaus un diner escelent, de carele Duvol-Housset nice de cât nu voĭ să se dispenseze a ni-l oferi nóuě la doĭ moritorĭ, atât de mult umblați în lume și atât de esperți în cele ce ating locul sěŭ natal.

S'a ținut toaste la toți compatrioții amiculuĭ nostru acum scos din gâóce — unul după altul a fost felicitat, să trăéscă la mulți anĭ — și dacă cineva în sara aceea, cam pe la miez de nópte, s'ar fi încumetat a ne spune în față, luĭ Auriol și mie, că n'am avea nu sciŭ ce cunoscință despre locuitorii din Treville, acel cineva întrun pătrariŭ de óră ar fi avut să încresteze ceva pe rěvaș.

Vechile Episcopii românescĭ, a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bělgradului.

— Recensiune. —

Acésta este opera cea mai nóuě publicată de domnul canonic Dr. Augustin Bunea, autorul monumentalului op „Episcopul Ioan Inocențiŭ Klein,“ care atât de favorabil a fost apreciat în Academia Română, și atât de bine primit în tóte cercurile literare și sciințifice de dincóce și de din colo de Carpați.

Eram setoși și cu dor doriam, ca după ce cunoșteam acum începutul luptelor politice-religióse, după ce aveam icóna adevěrată a mișcărilor culturale sociale, carĭ cu multă agilitate și fidelitate sînt espuse în opul „Ioan Inocențiŭ Klein.“ — să stim și începutul și desvoltarea mănăstirilor și episcopiilor românescĭ din Ardeal, în adevěrata lumină acum pentru prima óră puse de autorul acestei prețióse scrierĭ istorice.

„Vechile Episcopiĭ românescĭ“ ne înfățișéză trecutul bisericiĭ românescĭ din Transilvania și Ungaria începênd din veacul al 15-lea până la sfîrșitul veaculuĭ al 17-lea, și fiind că viața poporului românesc lipsit de drepturĭ politice se manifesta în tot timpul acesta mai numai în biserică și prin biserică, cartea acésta este tot odată istoria poporului nostru pe un timp de treĭ veacurĭ, cu atât mai virtos, că autorul ne descrie și înfățișéză și starea luĭ socială, culturală și politică.

S'a folosit autorul în compunerea opului de față nu numai de tot ce s'a scris și publicat până acum în acésta materie interesantă, ci și de documente nóuě, scóse din archiva statului din Budapesta, pe carĭ Dsa le publică pentru prima dată. Acésta dă cărții o valóre scientifică nespus de mare, ér dacă considerăm resultatele nóuě și necunoscute la carĭ cu admirabil pragmatism ajunge autorul prin cercetările sale neobosite, valórea acestui op cresce și mai mult.

Prin scrierea acésta ne câștigăm cu totul altă icóna despre evoluțiunea bisericiĭ românescĭ, începênd de la 1400 până la 1700.

simbolul rescumpărării şi cu Evangelia luĭ Christos, dimpreună cu patrafirul preoţesc.

B) Inscripţia orĭ rubrul colorat al adreseĭ:

Pagina 3. (cu litere maiuscule)

Escelentissimuluĭ şi Reverendissimuluĭ Domn

Michail Pavel

De Peteritye

din îndurarea luĭ Dumnezeŭ şi graţia Sfîntuluĭ Scaun Apostolic Episcop diecesan greco-catolic de Oradea-mare, conte Roman, Asistinte la Tronul Papal, Prelat domestic al Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ Roman, Consiliar intim de stat al Maestăţiĭ Sale ces. şi reg. Apostolice, Cavaler al strălucituluĭ Ord Francisc Iosif I. şcl.

Pagina 4. (tot cu litere maiuscule):

Adresa de felicitare

a Seminariuluĭ domestic greco-catolic de Oradea-mare

şi

a regesculuĭ Institutuluĭ Preparandial diecesan din fausta ocasiune a aniversăriĭ memorabile de

21 Martie 1902

când

Escelenţia Sa

Parintele şi sprijinitoriul orfanilor şi al studenţilor lipsiţi, regenerătoriul şi restauratorul ambelor Institute culturale, cu aplausul cleruluĭ şi poporuluĭ diecesan îşĭ serbéză

Iubileul preoţesc

de

cinci-zeci de anĭ.

C) Pagina 5—6. Textul adreseĭ (cu litere *cursive* de caligrafie incisarie):

Escelentissime şi Reverendissime Domnule Episcop şi Părinte Preagraţios!

Din ocasiunea Iubileuluĭ semisecular al preoţieĭ Escelenţieĭ Vóstre, în concertul armonios al bucurieĭ generale, de carea este pătrunsă diecesa întrégă, cerêndu-şĭ parte şi Institutele culturale create orĭ regenerate şi restaurate prin Escelenţia Vóstră; între aceste Seminariul domestic şi Preparandia diecesană pentru aceea îşĭ-arógă cu acest prilej prerogativa întâităţii, pentru că isvorul nesecat al iubiriĭ şi al îngrijireĭ părinţescĭ a Escelenţieĭ Vóstre, numaĭ după îmbelşugarea cu beneficienţa posibilă a planurilor acestor institute culturale, a porni spre inundarea Dieceseĭ cu nóuĕ şi nóuĕ asile pentru crescerea în vîrtute şi sciinţe a celor lipsiţi de mijlóce întru acuirarea cultureĭ formale.

Pline de recunoscinţă şi de pie veneraţiune Vĕ felicitéză drept aceea pe Escelenţia Vóstră aceste dóuĕ Institute, carĭ conscie de binefacerile în carĭ le-a-Ţĭ împărtăşit Escelenţia Vóstră, poftindu-Vĕ încă mulţi fericiţi anĭ: Vĕ cer tot o dată şi binecuvêntarea părinţéscă.

Aĭ Escelenţieĭ Vóstre

Oradea-Mare. 21 Martie 1902

ceĭ maĭ umiliţi în Christos fiĭ:

Superiorii şi Conducătorii Institutelor:

Dr. Augustin Lauran, m. p.
Rector Seminarial şi director prepar.

Dr. Leontin Pallady, m. p.
Vicerector semin. şi prof. ord. preparandial.

Ioan Marosian, m. p.
Prefect de studiĭ semin. şi prof. ord. preparandial.

Petru Tamaian, m. p.
Prefect de studiĭ semin. şi prof. ord. preparandial.

Alumni seminariali:

(urméză subscrierile tuturor alumnilor. Pag. 7—10.)

Eleviĭ preparandialĭ:

(urméză subscrierile tuturor elevilor. Pag. 11—12.)

DÓUĔ TABLE.

Popeşci, 11 Martie n.

Economia divină, în crescerea şi desvoltarea genuluĭ omenesc, atât spirituală cât şi materială, se folosesce de aleşiĭ sĕĭ. Dovadă istoria biblică, care ne aminteşce de un bărbat sfînt, erudit, curtean la Faraonĭ. El vede sórtea amară a neamuluĭ sĕŭ, îl dóre şi cércă o îndreptare. Rĕŭ înţeles de străinĭ fuge de la bine şi îşĭ află asil la preotul Ietro. Aci păscênd oile pintre munţiĭ Horeb, i-se arată iubirea luĭ Dumnezeŭ, ardênd într'un rug, care nu se maĭ consuma. Apropiindu-se aude graiul: Nu te apropia de locul acesta, că e sfînt — şi primesce misiunea de a libera poporul din robia Egipetuluĭ.

El a eliberat poporul sĕŭ, l'a condus către ţara făgăduinţiĭ, printre pustietatea Arabieĭ petróse, unde nu se estind holde manóse, nu rîurĭ cu apă recoritóre, ci i-a săturat cu mană ceréscă şi adăpat din stîncă sécă. A dat poporuluĭ dóuĕ table, primite din mânile luĭ Dumnezeŭ, în muntele Sinaia, pe I. scrisă sciinţă despre Dumnezeŭ, pe a II. rapórtele moralĭ.

Acésta economie se continuă şi azĭ de Provedinţă în crescerea şi desvoltarea genuluĭ omenesc prin aleşiĭ Luĭ.

În mijlocul nostru a ridicat Pronia ceréscă pe Alesul sĕŭ, pe care îl durea mult sórtea sângeluĭ, neamuluĭ sĕŭ, şi a cercat să-l uşureze trupesce şi sufletesce. Observându-l pismaşul, l'a urmărit — dar vulturul cutezător privesce în sóre şi iubirea Luĭ de neam şi dreptatea biruesce. Bărbaţiĭ providenţialĭ pórtă laurĭ pe frunte, şi cunună de spinĭ pe inimă.

El — bărbat cu sciinţă distinsă, cunoscĕtor a lipselor timpuluĭ, fiul Mameĭ-

---

În veacul al 15 şi 16-lea nu maĭ avem mitropolie în Bĕlgrad (Alba-Julia), pe cum învĕţasem noĭ în scóle şi ceteam în scrierile publicate până acum. În schimb înse, începênd cu secIul al 16-lea avem alte episcopiĭ: una la Vad lângă Deş pe Someş şi alta la Geoagiul-de-sus între Alba-Julia şi Teuş pe Mureş.

În capitolul II despre episcopia Vadului autorul ne arată maĭ întâiŭ vastele posesiuni, carĭ voevoḑiĭ Moldoveĭ le aveaŭ în prima jumĕtate a veaculuĭ al 16-lea în nordu Transilvanieĭ, ne înşiră cu numele tóte comuneie, carĭ aparţineaŭ frumóselor castele a Ciceuluĭ şi Ungurăşuluĭ, ne indică numĕrul satelor aparţinĕtóre districtuluĭ Bistriţiĭ, tóte posesiuni moldovene. Apoĭ ne spune numele episcopilor din Vad, a moşiilor, carĭ le avea episcopia şi hotarele eĭ.

În capitolul III despre episcopia Geoagiuluĭ ne arată cum aŭ ajuns voevoḑiĭ Munteniеĭ la începutul veaculuĭ al 16-lea în posesiunea vestituluĭ castel de la Diod (Stremţ) lângă Teuş, şi a castelului de la Vinţul-de-jos şi cum s'a înfiinţat şi înzestrat acéstă episcopie.

Fórte interesant este şi capitolul IV, unde ni se arată, cum valurile reformaţiuniĭ aŭ nimicit episcopia Vadului şi a înjugat episcopia Geoagiuluĭ, şi cum Româniĭ aŭ avut maĭ mulţi episcopĭ calvinĭ din neamul lor, cărora le eraŭ supuse tóte bisericele românescĭ.

În capitolul al V ne arată autorul cum în locul episcopilor Vadului şi Geoagiuluĭ „o Dómna mare şi vestită Zamfira cea pururea pomenită“ fiica luĭ Moise voevodul ţarĭĭ românescĭ înfiinţéză o episcopie la Silvaş în mănăstirea Prislop pentru toţi Româniĭ din Transilvania şi Ungaria, ne arată numele episcopilor şi viaţa lor, şi cum se întrerupe şirul episcopilor calvinescĭ.

În capitolul al VI ne arată, cum Mihaiŭ voda viteazul, încă înainte de a întra cu armele sale biruitóre în Transilvania, ajunge în posesiunea vestiteĭ curţi domnescĭ de la Buia cu 30 sate şi cum înfiinţéză, cu concesiunea principeluĭ catolic Sigismund Báthory mănăstirea şi mitropolia Bĕlgradului unde cel de pe urmă episcop de la Silvaş, Ioan de Prislop îşĭ strămută reşedinţa la 1599

Trece apoĭ în revistă pe toţi episcopiĭ, carĭ aŭ ocupat scaunul din Alba-Julia de la 1600 până la 1700, ne desvălesce raporturile acestor episcopĭ cu alţiĭ din nordul Transilvanieĭ, din Maramurĕş şi Ungaria, cu viĭ colorĭ se descrie asuprirea bisericiĭ şi efectele desastróse, ce le-a avut asupra credinţiĭ şi stăriĭ poporuluĭ calvinismul propagat de demnitariĭ ţarĭĭ.

În privinţa desolaţiuniĭ în care se afla biserica românéscă înainte de unire. Capitolul VII şi cel din urmă, conţine consideraţiuni vrednice de atenţiunea celor ce se interesézĕ de trecutul nenorocitului nostru popor.

Am schiţat în câte-va trăsaturĭ cuprinsul acesteĭ cărţi, care are menirea de a ne presenta nu numaĭ în adevĕrata eĭ lumină viaţa bisericiĭ nóstre din veacul al XV—XVII ci tot odată ne arată şi viaţa politică-socială şi culturală a neamuluĭ românesc. De aceea cred că ea n'ar trebui să lipséscă din mâna niciĭ unuĭ cărturar român. Căcĭ deşi este o carte de stiinţă, ea e scrisă în un stil limpede, curgetor, uşor şi pe icĭ colea epic, în cât orĭ cine o póte ceti fără ostenélă orĭ greutate — o recomând cu căldură tuturor iubitorilor de stiinţă adevĕrată. Pentru că acest op valoros, nu are menirea numaĭ de a pune odată în adevĕrata lumină problemele acele istorice, carĭ pe urma scriselor Dluĭ N. Popea din 1870 şi a Dluĭ N. Densuşan, din 1893 aŭ devenit óre cum dogme, ci de a arĕta pe basa documentelor preţióse carĭ se întreţes în textul opuluĭ, cât de neîntemeiate aŭ fost expunerile numiţilor domnĭ.

„Ast fel de falsităţĭ aŭ făcut clasa cultă românéscă incapabilă de a cunósce trecutul, de a judeca presentul şi de a se orienta în viitorul neamului nostru“.

„Trebue să se facă odată lumina“, şi cel ce voesce să mérgă pe calea luminеĭ trebue să cetéscă opera.

Tipărit pe hârtie fórte bună, cu tipar elegant şi frumos, acest op se estinde pe 152 pagine format 8° mare, presentându-se în o formă atrăgĕtóre şi cu gust. Scrierea e dedicată Escel. Sale Episcopuluĭ Pavel, din prilejul iubileuluĭ sĕŭ preoţĕsc. Se póte procura de la autorul în Blaş, cu preţul de 2 cor. 50 filerĭ, saŭ pentru România 3 leĭ.

(J).

Roma după trup și suflet — ne-a dat drept moștenire două table la póla munților Rafidimului nou, scrisă pe I. sciință, pe II. crescere.

Sciință, adecă progresul adevĕrului, la lumina s. credințe, a sciinții aceleia a căreĭ început e frica lui Dumnezeŭ; sciința cércă adevĕrul — pe Dumnezeŭ, credința îĭ arată calea.

Crescere, adecă progresul iubireĭ, pe basa moralului, condițional de acea s. credință. Acest moral garantézá progresul pe tóte terenele sociali. Numaĭ și numaĭ două legĭ are progresul: desvoltarea adevĕrului și a iubireĭ. Aceste două împreunate daŭ nutrețul adevĕrat spiritual, apa vie: cultura creștinéscă. Acésta ne-a lipsit nóue, după acésta am însetat cu învăpăiat dor noĭ poporul Luĭ. Sciință și crescere, — minte și inimă, adevĕr și iubire, fiĭ și fice, două ramurĭ împreunate în trupina culturiĭ adevĕrate. De pe buzele luĭ curgea tălcuirea: Omul cu sciință fără crescere póte fi rĕŭ; omul cu crescere fără sciință póte fi înșelat; omul cult nicĭ póte înșela, nicĭ a se înșela. Om luminat, mamă bună constituesc secretul fericireĭ vetreĭ familiare, ce isvorésce din inimă, care o cere Dumnezeŭ: Dă-mĭ mie inima ta. Ast fel de familiĭ compun acea societate, din care apoĭ resultă națiunea de trăit.

Tabela I. cu inscripțiunea: sciință, este gimnasiul superior gr. cat. de Beiuș, împreunat cu internat, cămară plină de mană în etern neperitóre; olul minunat al vĕduveĭ din Sarepta.

Tabela II. cu inscripția: crescere, e școla gr. cat. de fetițe, împreunată cu internatul Pavelian, alta cămară plină de comorĭ neperitóre; mama metalelor nobile.

Aceste două stîncĭ colosali, grandióse, admirabile, ca două monumente, epochalĭ — de unde curge apa vie și la pólele lor plin de mană — vor vesti într'un chip: aere perrenius, din neam în neam: Inima Mare a Aceluia, care a jertfit pe altarul cultureĭ, ca nicĭ un muritor altuĭ.

Tablele decalogului s'aŭ păstrat de tot poporul cu mare pietate în sicriŭ aurit, ĕră tablele cultureĭ creștinescĭ noĭ, fiĭ, nepoțiĭ, strănepoțiĭ, tótă gintea cu cea maĭ învăpăiată iubire fiéscă, le vom păzi în ceĭ maĭ scump sicriŭ, în inimile nóstre.

Moisi cel nou a întrat în pămîntul făgăduinței, neîndoindu-se nicĭ odată în bunătatea luĭ Dumnezeŭ. Vede fructele dulcĭ a ostenelelor sale. — și noĭ ne îndulcim cu ele. El a adus jertfa mare. — și noĭ poporul Luĭ ne nutrim cu rodurile eĭ binecuvîntate. Tot ne-a dat, ce are, nu ĭ-a rĕmas numaĭ bucuria și desfătarea pentru cele date nóue.

Scim, că am vătĕmat modestia Luĭ mare; scim, că l'am supĕrat cu șirele acestea, dar iubirea nóstră n'a maĭ putut rĕmâné în tăcere.

Faptele își capĕtă graiŭ, ele se fac vorbitóre, ele sună în dulce armonie pe strunele cele maĭ nobile a inimilor nóstre, ele erump și întónă în timpul iubilar — stîncile, pietrile Rafidimului nou resună laudă bunuluĭ Dumnezeŭ și pentru Alesul Luĭ: *La mulți, mulți ani buni fericiți!*

V. Tamás.

AUTONOMIA.

Cetitoriĭ nostri cunosc deja chipul nespus de ușuratic, cu care congresul autonomieĭ catolice a trecut peste celea două memorande ale Episcopatuluĭ Bisericiĭ nóstre.

Sîntem în plăcuta posiție de a da la lumină cuprinsul lor, dacă ceĭ chemați nicĭ n'aŭ voit să-l audă macar.

Înainte de a face acésta, ținem să comunicăm că Mercurĭ, încă deputația de 15 esmisă de congres, a fost primită de Maĭestatea Sa presentându-ĭ proĭectul autonomic.

Fiind primatele bolnav, deputația a fost condusă de Szápáry, caruia Maĭestatea Sa ĭ-a rĕspuns următórele: „Cu interes sincer și încordată atențiune urmăresc activitatea congresuluĭ autonomic al ambelor rituri catolice. Voĭ studia regulamentul presentat de Dvóstre și-l voiŭ preda guvernuluĭ meŭ magiar spre referare.“

Maĭestatea Sa a accentuat că congresul are să pregătéscă autonomia pe sama ambelor rituri, semn evident, că Înaltul Patron nu va trece așa ușor peste autonomia nóstră, ci va ține în grațiósă considerație independența bisericiĭ gr. cat. române.

Și acum putem trece maĭ departe.

Din conferenta episcopéscă ținută la Blaș în 23 Juniŭ 1897. s'aŭ scris Primateluĭ, ca convocătoruluĭ la congres următórele:

Eminentissime Die Cardinal Primate și Archiepiscop!

Abia a ajuns în publicitate hotărîrea preînaltă a Maĭestății Sale Regele nostru apostolic de dto 14 Maiŭ 1897 prin care s'a îndurat preagrațios a permite, ca în decurs de 6 lunĭ să se convóce un noŭ congres pentru organisarea autonomieĭ bisericiĭ catolice din Ungaria, și chestiunea autonomieĭ a devenit așa zicĕnd singura preocupare, care a început a stăpâni mintea Episcopilor, preotilor și credincioșilor mireni, carĭ aparțin Provincieĭ bisericescĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Tóte foile politice și literare, carĭ apar în limba română, aŭ tratat la loc de frunte chestiunea acésta, dând espresiune convingerii adĕnc înrădĕcinate în consciința fie căruĭ credincios român gr. cat. că autonomia bisericiĭ catolice din Ungaria, așa după cum era proiectată în anuĭ 1869—1871 și pe cum acéstă organisare autonomică, se proiectézá și acum, nu póte să fie de cât fatală pentru independența, cu care e înzestrată încă și astăzĭ numita Provincie bisericéscă.

Românii gr. cat. purtând la inimă sórtea bisericiĭ lor și-aŭ esprimat deja de maĭ multe orĭ, cu diferite ocasiĭ, convingerea lor cu privire la posiția de drept public a bisericiĭ gr. cat. române.

Episcopiĭ Provincieĭ bisericescĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș n'aŭ putut omite din vedere acéstă mișcare generală, ba ar fi greșit chiar în contra obligațiunilor posițiĭ lor de păstorĭ supremĭ în biserica sfîntă a Dluĭ nostru Isus Christos, dacă n'ar fi luat nu maĭ de cât în cea maĭ seriósă consideratiune modul, prin care să se pótă potoli agitațiunea și temerea credincioșilor seĭ și să se pótă apăra de eventualele urmărĭ periculóse ale acesteĭ mișcărĭ, atât în ce privesce catolicismul în general, cât maĭ ales în ce privesce unirea Românilor cu sfînta Biserică catolică a Romeĭ.

Aceste sînt Eminentissime dle Cardinal și Primate motivele, carĭ aŭ întrunit pe Episcopiĭ Provinciei nóstre bisericescĭ, și anumit pe subscrisul Archiepiscop și Mitropolit, pe Escel. Lor Episcopiĭ gr. cat. de Oradea-mare și Gherla și în fine pe Ilustr. Sa Episcopul gr. cat. de Lugoș, într'o conferență episcopéscă, ținută la 23 Iunie a. c. ca să se sfătuiéscă împreună asupra procedurii, ce ar fi de urmat, spre a delătura pericolul ce amenință biserica, încredințată îngrigirii lor pastorale.

Obiectul principal al acesteĭ conferențe ținute în reședința mea archiepiscopéscă, l'a format înaltul rescript al Eminenției Vóstre de dto 29 Maiŭ 1897 nrĭ 2996 prin care ați binevoit a dispune, ca începĕnd cu ziua de 24 Iunie să se facă conscrierea tuturor alegĕtorilor catolicĕĭ, carĭ aŭ drept electoral pentru congresul de organisare a autonomieĭ regnicolare. Numiții Episcopi, după o seriósă cumpănire a lucrului aŭ hotărît, să aducă la cunoscința Eminenției Vóstre, că între actualele împrejurărĭ, nu pot lua asupra lor rĕspunderea pentru urmările ce s'ar nasce în detrimentul Provincieĭ bisericescĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș și a dieceseĭ lor sufragane în casul, când ar escrie alegerile pentru congresul autonomic regnicolar din Ungaria, conform celor cuprinse în amintitul rescript. Tocmaĭ de aceea numiții Episcopĭ rógă cu profundă stimă pe Eminența Vóstră, ca în interesul maĭcĭĭ Biserice catolice și maĭ ales în interesul unirii bisericescĭ a Românilor, să binevoiți a lua grațios la cunoscință acéstă hotărîre a lor și a întreveni tot odată la Maĭestatea Sa cesaro și apostolică regéscă, patronul suprem al Bisericiĭ catolice din Ungaria, ca să se dele și Provincieĭ bisericescĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș concesiune prea înaltă de a-și regula afacerile bisericescĭ esterne într'o organisație autonomă separată, conform posițiĭ sale de drept public și conform misiunii, ce o are în sinul poporului românesc.

I. Profunda nóstră stimă față cu demnitatea înaltă pe care Eminența Ta o ocupă în Biserica sfîntă a luĭ Christos și considerațiunea, ce o avem față cu înalta persónă a Eminențiĭ Vóstre, nu ne permite ca hotărîrea acésta a nóstră să o lăsăm nemotivată. Să ne permiteți deci Eminența Vóstră, a atinge în celea următóre motivele, carĭ formézá temeiul hotărîriĭ nóstre.

1. Pontificele roman de gloriósă amintire, Piu IX. cu consentimentul preaînalt a Regeluĭ nostru apostolic, patronul suprem al Bisericiĭ catolice din Ungaria, prin Bula, care începe cu cuvintele „Ecclesiam Christi“ de dto VI. Kal. Decembris 1853. a instituit pe sama Românilor gr. cat. din țările coróneĭ Sf. Ștefan o Provincie bisericéscă, constătătóre din patru diecese, anume Provincia gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, a căreĭ părți constitutive sînt: Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, diecesa gr. cat. de Oradea-mare și diecesele de Gherla și Lugoș. În fruntea acesteĭ Provincie stă Archiepiscopul și Mitropolitul de

Alba-Iulia și Făgăraș, care, fiind într'un organism format după prescripțiunile canonice ale bisericii grecesci, împreună cu episcopii sĕi sufraganĭ, este supus imediat Sf. Scaun Apostolic din Roma și neatîrnător de orĭ ce altă autoritate bisericéscă. Acéstă Provincie, de împreună cu tóte instituțiunile și persónele sale este esemtă de sub orĭ ce fel de putere de drept saŭ jurisdicțiune bisericéscă pentru tóte timpurile: „A pristina Metropolitae Strigoniensis jurisdictionali in perpetuum pariter esemptae sunt et liberatae."

Clerul și poporul Provinciei gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș se alipesce cu trup și suflet de acéstă independență autonomică, garantată prin supremiĭ factorĭ bisericescĭ și de stat. Acéstă preoțime și acest popor nicĭ pe un moment n'ar permite, ca prin organisarea autonomiei catolice din Ungaria să fie atinsă în orĭ ce direcțiune, să se restringă saŭ în orĭ ce alt chip să se altereze independența acesteĭ Provincie și posiția eĭ specială (különállása) de drept public bisericesc.

Acéstă independență însă de fapt ar fi esențial atinsă, și s'ar înfățișa alt fel alcătuită de cum este organismul canonic al bisericiĭ nóstre, îndată ce s'ar face un organism autonomic regnicolar unitar, fie și numaĭ pentru afacerile bisericescĭ esterne de caracter lumesc. Acest organism proiectat, împreună cu adunarea sa generală și cu comitetul sĕŭ central, fiind în preponderantă maioritate compus din prelațĭ și mirenĭ de rit latin, ar avé în praxă o supremație asupra Episcopilor Provinciĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș în afacerile de deliberat asupra membrilor eĭ. Ast fel Provincia gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, care de fapt și de drept a fost deja scósă pentru tóte timpurile de sub supremația bisericéscă și puterea prerogativă de orĭ ce categorie a Archiepiscopului de Strigon, ar ajunge din noŭ sub supremația nu numaĭ a acestuĭ Archiepiscop, ci în urma pretensiunilor inexorabile ale principiului maioritățiĭ, ar ajunge și sub supremația representanților celor alalte diecese catolice de rit latin din patrie, ceea ce ar fi în directă opositie cu dispositiile amintite maĭ sus ale locțiitoriului luĭ Christos.

2. Articolul de lege XXXIX. din 1868, a inarticulat în lege ridicarea la rang de Archiepiscopie a Episcopiei gr. cat. de Făgăraș sub titlul „Metropolia gr. cat. de Alba-Iulia," nu maĭ puțin și Episcopiile de Lugoș și Gherla, ridicate pe sama gr.-catolicilor; ér cercul de competență și putere, care compete acesteĭ Mitropoliĭ, nu se póte lua în alt înțeles, de cât în acela hotărît de amintita bulă papală.

De altă parte în înțelesul §-luĭ 14 a artic. de lege XLIII din 1868, tóte acele legĭ ardelene, carĭ asigură libertatea esercițiului religiunii confesiunilor, bisericilor și autorităților bisericescĭ recepte de pe teritorul Ardealului și părțile așa numite adnexe, egalitatea, relațiunile dintre ele și cercul lor de competență, nu numaĭ s'aŭ susținut nealterate, ci tot odată aŭ fost estinse și asupra bisericiĭ gr. cat. — Dintre legile la carĭ se face aicĭ provocare, merită deosebită atențiune, Aprobatae constitutiones regni Transilvaniae, pars. I. tit. VIII și artic. de lege LV. din 1791. În acest chip însaș legislativa țăriĭ a asigurat prin legĭ fundamentale independența autonomică a acesteĭ Provinciĭ bisericescĭ.

3. Independența acésta autonomică a Provinciei bisericescĭ a fost regulată în cele dóuĕ sinóde ținute la 1872 și 1882 Hotărîrile sinódelor acestora aŭ fost aprobate de sfîntul Scaun apostolic al Romeĭ. Idea fundamentală a acestor dóuĕ sinóde provinciale a fost, că Provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș cu diecesele sale sufragane, atîrnă în comun, esclusiv și nemijlocit numaĭ de Sf. Scaun Apostolic al Romeĭ și că nicĭ o biserică, fie din patrie fie străină, nu are reservat asupra eĭ nicĭ un feĭ de jurisdicțiune bisericéscă.

4. În ast fel de împregiurărĭ e de esplicat acea adîncă emoțiune și agitațiune generală, care a sguduit preoțimea și credincioșiĭ Provinciei bisericescĭ gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, când aŭ trĕbuit să observe, că deja la pregătiri e de organisare autonomică, posiția de drept public a Provinciei nóstre bisericescĭ nu s'a împărtășit de atențiunea, de carę a fost îndreptățită a se împărtăși pe basa celor maĭ sus espuse. Din tóte părțile se aud plângerĭ, că actele referitóre la chestia acésta, în abatere cu postulatele organisației canonice a bisericiĭ nóstre, n'aŭ fost împărtășite cu Episcopii Provinciei nóstre pe calea Mitropolitului, fără, cu fie carele în deosebĭ și nemijlocit, ca și când eĭ n'ar fi membrĭ uneĭ corporațiunĭ provinciale bisericescĭ independente și esemptă de sub orĭ ce supremație bisericéscă din patrie, saŭ din afară.

Toți daŭ espresiune aceleĭ convingerĭ, că deja și faptul participării la congresul pregătitor al organisațiunii autonomice, fiind că acolo numaĭ ținerea în evidență strictă a organisațiunii bisericiĭ romano catolice a fost accentuată, deja cuprinde în sine abzicerea tacită de drepturile și privilegiile autonóme ale Provinciei nóstre bisericescĭ gr. cat. Toți amintesc trecutul bisericiĭ nóstre, cu deosebire accentuând împrejurarea, că sf. Unire de la an. 1698 și 1700 a enunțiat numaĭ unitatea credinții și supunerea canonică față de Roma susținênd și maĭ departe desevîrșita independență a bisericiĭ române gr. cat. față cu biserica sorĕ catolică de rit latin din patrie și dreptul de a-și păstra neschimbată organisația canonică, ritualul, regulamentele disciplinărĭ, limba liturgică și instituțiunile eĭ particularĭ. Maĭ accentuéză și aceea, că de câte orĭ maĭ marĭ bisericiĭ catolice de rit latin din patrie, aŭ voit să esercieze o influință contrară organisațiĭ bisericiĭ nóstre greco-catolice, amestecul acesta a avut ca urmare tot de una adînca sguduire a bisericiĭ acesteia din urmă spre nu puțina daună a catolicismuluĭ. Toți își revócă în memorie celea întîmplate cu ocasiunea congreselor autonomice ținute în anii 1869—1871 când diecesele Provinciĭ nóstre bisericescĭ, saŭ n'aŭ ales representanți pentru acelea congrese, saŭ ceĭ aleși la congres n'aŭ luat parte, saŭ în sfîrșit, ceĭ carĭ aŭ luat parte aŭ protestat contra contopirii organisațiĭ autonomice a Provinciĭ nóstre bisericescĭ în organisația autonomieĭ regnicolare catolice. În chipul acesta s'a format un curent irezistibil contra participării la alegerile rînduite de Eminența Ta. Față de acest curent ce era să facă Episcopiĭ Provinciei nóstre mitropolitane?

Dacă ar fi hotărît conscrierea alegĕtorilor și alegerile, ar fi întîmpinat din partea credincioșilor o resistință neînvingibilă și ar fi dat ansă la o nemulțămire generală, a cărei urmărĭ desastróse nicĭ nu se puteaŭ prevedé; și în urmă autoritatea lor episcopéscă ar fi suferit o șirbire ireparabilă.

II. De altă parte în preoțimea și credincioșiĭ Provinciei nóstre bisericescĭ s'a putut observa și un alt curent, tot așa de puternic, care țînté într'acolo, ca în vederea schimbării esențiale a împrejurărilor pentru afacerile esterne bisericescĭ și membriĭ Provinciei nóstre, adunêndu-se în un congres separat, să se organiseze independent și în consonanță cu postulatele de drept public bisericesc și să-și alcătuéscă o corporațiune autonomică provincială. Nisuința acésta de altcum nu e nóuă, ci din potrivă chiar așa e de veche, ca și mișcarea autonomică a catolicilor de rit latin din patrie. Preoțimea și poporul nostru, începênd din anul 1850, în diferite rînduri a dat espresiune doriuții acesteia, atât în sinódele diecesane, cât și cu prilejul altor adunărĭ și consfătuiri. Acestuĭ curent nu l-a putut sta în potrivă Ioan Vancea, fericitul Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, ci în maĭ multe memorande, și maĭ ales în representațiile de dto 7 Septembre 1869, Nr. 1716, de 1 Maiŭ 1870 Nr. 25/pres. în cea de dto 14 Septembre 1870, Nr. 1846, și de dto 4 Martie 1871 Nr. 598, a rugat înaltul guvern să esopereze de la Maiestatea Sa regéscă apostolică concesiunea, ca Provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș să se póță aduna în un congres provincial bisericesc deosebit, în care să-și organiseze autonomia. Aceste rugărĭ până azĭ aŭ rĕmas neresolvite, ceea ce dă nóuĕ motive acelora, carĭ la nicĭ un caz nu vreaŭ să ieie parte la congresul organisator, ce se va conchema de Eminența Ta. Preoțimea și poporul Provinciei nóstre bisericescĭ își basédza dorința ferbinte, de a i-se concede convocarea unuĭ congres pentru organisarea autonomieĭ sale, nu numaĭ pe aceea, că acéstă Provincie e esclusiv independentă de biserica catolică de rit latin, pe cum s'a dovedit maĭ sus, ci și pe motivele următóre:

1. § 14. din articolul de lege XLIII—1868, asigură și bisericiĭ catolice de rit grecesc aceea independență și libertate autonomică, cu care sînt învestite și celelalte confesiunĭ recepte din patrie.

2. Deși Româniĭ gr. cat. în privința credinții și a subordinațiunii la sfîntul Scaun apostolic al Romeĭ sînt identicĭ cu compatrioții bisericeĭ catolice de rit latin, totuși se deosebesc de eĭ prin organisațiunea internă bisericéscă, basată pe canóne, relațiunile lor de avere bisericéscă, țînta misiuneĭ lor, ritul, disciplina, relațiunile de drept canonic, limba liturgică, datinile și alte particularități, pe carĭ ceĭ de rit latin în unele casurĭ obveniente, nicĭ nu le-ar puté pricepe și nice nu le-ar puté cumpĕni în de ajuns.

Împrejurarea acésta la tótă întîmplarea pretinde, ca Provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș și în afacerile bisericescĭ să fie investită cu o organisare autonomică de sine stătătóre și independentă de organisația autonomică a bisericeĭ catolice de rit latin.

3. Legătura unităţii de credinţă dintre credincioşii nostri cu catolicii de rit latin, nu póte forma piedecă, privitor la organisarea autonomică independentă a Provinciei nóstre gr. cat., căci dóră de acestea şi în alte locuri se pot vedé chiar în casuri analóge. Aşa de es. Sîrbii neuniţi de rit grecesc şi Romanii aŭ organisaţia lor autonomică separată şi independentă după Provinciî bisericesci, deşi credinţa şi afacerile lor de caracter estern bisericesc sînt tot aceleaşi şi aparţin aceluiaşi stat.

4. E o acsiomă în general primită, că autonomia nu póte avé alt scop final, de cât întărirea si reînflorirea catolicismului la noi în patrie. Şi stând lucrul ast fel, catolicismul numai aşa va avé viitor între Românî, dacă Provinciei nóstre bisericesci i-se va da o organisaţie autonomică independentă, ca ast fel autonomia Românilor neuniţi să nu pótă forma obiectul dorinţelor greco-catolicilor şi să nu pótă fi în mânile neuniţilor armă potrivită, prin care să pótă combate unirea bisericéscă.

5. Organisaţia autonomă şi separată a bisericilor catolice de rit latin şi grecesc n'ar împedeca pe credincioşii acestor dóuĕ biserici surori, ca în butul împrejurărilor vitrege de acum, desvoltându-se fie care în cercul propriŭ de activitate să lucre şi pe viitor umĕr la umĕr pentru prosperarea catolicismului în patria nóstră.

III. Din celea espuse binevoiţi a lua cunoscinţă Eminenţia Vóstră, despre punctul de vedere, pe care s'aŭ pus preoţimea şi credincioşii Provinciei bisericesti gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş în cestiunea autonomiei. Nu ne îndoim, că Eminenţia Vóstră, ca următorul antecesoruluî de gloriósă amintire Leopold Kollonich, cardinal Archiepiscop de Strigon, şi Primate, care are merite neperitóre pentru unirea bisericéscă a Românilor, cu aceeaşi bunăvoinţă veţi îmbrăţişa Biserica nóstră. Drept aceea în vederea binelui obstesc al catolicismului pe cum şi în considerarea datorinţelor nóstre grele, ce ni s'aŭ investit din partea sfîntului Scaun Apostolic al Romei prin misiunea nóstră de Archierei de a îngrigi biserica nóuĕ încredinţată, dar cu deosebire în interesul înfloririi viitóre a sf. unirî în sinul poporului român, cu adîncă stimă rugăm pe Eminenţia Ta să Te îndurî a-ţi pune în cumpănă tótă influinţa hotăritóre, de care dispui în puterea înaltului oficiŭ ce ocupi, ca posiţia de drept public a Provinciei nóstre bisericesci gr. cat. să rĕmână respectată tot de una şi de cătră toţi; tot odată să întrevii la înaltul Guvern şi la gloriosul nostru domnitor, la Maestatea sa regéscă apostolică, ca să i-se concédă şi Provinciî nóstre bisericesci convocarea unuî congres organisător, care ar avé de obiect organisarea separată a Provinciî nóstre bisericesci de cătră autonomia bisericiî de rit latin din Ungaria.

După carî recomandat înaltelor favoruri cu adîncă şi distinsă stimă am rĕmas al Eminenţiei Tale plecat serv.

Din încredinţarea conferinţei Episcopatului Provinciei bisericesci gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgraş, ţinute în Blaş, la 22 Iunie 1897.

Irredentism. — De mult nu s'a mai folosit vorba acesta, acum se vede că ér va avé să jóce un rol important.

La Pesta va fi locul, unde se va ţiné anul acesta congresul internaţional al studenţilor. Şi cum grupările la acest congres se fac după naţiunile la carî aparţin ceî ce î-aŭ parte, s'a făcut vorba ca studenţiî nostri se vor grupa pe lângă ceî din România.

Hotărîrea acésta a dat nascere reînvieriî irredentei române. Un deputat s'a şi grăbit să interpeleze pe ministrul de culte, că ce dispoziţii a luat în acéstă afacere, ér dl Wlassics, cu nu mai puţină grabă a rĕspuns, că hotărîrea tinerimeî române e cel mai mare irredentism ce a vĕdut vreodată. Dînsul n'a trebuit să dispună nimic, de vreme ce rectorul universităţii a luat mĕsurî de rigóre, amenințând cu eliminare pe ceî ce nu vor absta de la hotărîrea adusă. În mijlocul aplauselor generalî ministrul a încheiat spunĕnd, că va sugruma cu energie mişcarea acésta încă în germine.

Rectorul universităţii a dispus să se facă cercetare în căusă. Resultatul a fost, că tinerii Octav. Goga, Ioan Lupaş şi Virgil Moisil, ca corifeiî mişcăriî aŭ fost citaţi să se presinte la Rectorat.

După cum se vede dl ministru de culte se întrece în şovinism cu părinţii patriei şi deputaţiî românî, ce se găsesc în dietă, tac tacerea pescelui, când tinerimea e atăcată în chipul cel mai aspru.

Halal de aşa deputaţi românî!

Se pare că din tot lucrul nu va fi nimic. Se anunţă acum din Pesta, că Constantin Manea cand, de advocat şi Dionisie Stoica, stud. în fil., s'a presentat la rectorul universităţii şi în numele tinerimii a declarat, că studenţiî românî de la universitatea din Pesta n'aŭ făcut nicî un pas cât privesce congresul, ce-l va ţiné aicî societatea „Corda Fratres", şi dacă în „Tribuna" s'a făcut vre-un apel, ca studenţiî românî din Ungaria să se grupeze cu ceî din România, acest articol, deşi datat din Budapesta nu s'a scris în numele tinerimeî din loc şi nicî n'a avut nicî o înrîurinţă asupra el. Tinerimea universitară română din Budapesta abstă de la orî ce mişcare în jurul congresului studenţesc internaţional. În urma acésta se speră, că studenţilor Goga, Lupaş şi Moisil, citaţi la rector în afacerea congresului, nu li-se va întîmpla nimic.

Banî ungurescî din România. — Mai zilele trecute, ca să nu vorbim de alte casurî mai vechî, se făcé mare larmă pe tema, că pentru cultura Saşilor din Ardeal o societate străină cheltuesce câte-va miî de corône. Foile şoviniste nu cereaŭ nimic mai puţin de cât ca guvernul să nu mai permită banî străinî la noî în ţară.

Judecata asta are valóre numai când e vorba de alţiî. Când e în interesul lor compatrioţiî magiarî judecă altcum.

Étă un cas ce-l aflăm în „Gazeta". În Brăila este o şcólă magiară susţinută de biserica reformată de acolo. Preotul ajungĕnd în lipsă de banî, a făcut un apel pentru ajutarea şcóleî. La apel a rĕspuns ministrul Széll, Hegedüs, Darányi şi alţiî. Ce ar zice fraţiî magiarî, când de pildă ministrul Sturdza, ar trimite banî pentru şcólele nóstre poporale? de sigur un schimb de nóte s'ar face.

Dar nu aşa se face dreptatea, să îerte dniî şoviniştî!

Revistă politică.

Afaceri interne. În una din şedinţele trecute, la desbaterea budgetului ministerului de agricultură, br. Feilitsch a zis că poporul românesc din munţi pustiesce pădurile erariali şi le folosesce spre scopurî daco-române. A mai adaus apoi, tot ca un compliment pentru noi, că Românii sînt leneşi, trândavi, cu mânia contra a tot ce e magiar şi gata la orî ce fel de sĕlbătăcie. Şi dieta a ascultat cu pietate aceste vorbe ale renegatului baron şi nu s'a găsit nime să-i deie rĕspunsul.

În sfîrşit la 17 crt. când s'a terminat desbaterea bugetului a luat cuvîntul deputatul Şerban şi a rĕspuns br. Feilitsch. Dsa respinge calumnia şi protestéză contra învinuirilor de nepatriotism aduse Românilor din munţi, carî sînt un popor pacînic. De asemenea declară de nebasate şi învinuirile aduse tinerimeî universitare. Dsa a cercetat afacerea şi s'a convins, că nimic nu e adevĕrat în tot lucrul. Încheie declarând, că dacă ar sci, că Românii fac intrigi în contra Magiarilor, n'ar mai sta nicî un minut în dietă.

În ziua următóre br. Feilitsch a reflectat dep. Şerban, contestându-i dreptul de a vorbi în numele poporului românesc întreg. Celea spuse de el se referesc numai la românii din munţi, şi şi acum le susţine.

Sêrbia. Prinţul Mirco de Muntenegro s'a logodit cu o nepótă a regelui Alesandru, care s'a învoit la căsătoria acésta, dar nu şi la aceea ca tinera pareche să se aşeze în Sêrbia. Bietul rege are mereŭ parte de zile amare. În administraţie e formală anarchie, în comunele, în carî maioritatea representanţilor o formézĕ radicalii, acestia nu ascultă de nime, ér marii proprietarî ţărani sînt ca nisce suverani. Pe lângă aceea s'a mai format o nóuă partidă independentă, cu vĕdită tendinţă republicană. Partida acésta, compusă mai ales din tinerime, e dusmană fâţişe a familiî Obrenovicî. De aicî apoi esilărî, confiscărî, perchisiţii şi alte acte de forţă, carî numai mână apa pe móra lor şi pregătesc terenul mulţilor pretendenţi la tron.

Anglia. Spiritele eraŭ încă tot surescitate de grozava pierdere, ce a suferit armata din Africa, când o nóuă scire se anunţă de pe câmpul de luptă, tot aşa de tristă.

Generalul anglez Greenfell aştepta cu 1300 soldaţi pe lordul Methuen, ca împreună să atace pe Delarey. Planul n'a succes. Colóna gener. Greenfell a fost şi ea total nimicită, luându-i tóte tunurile şi proviantul.

De odată cu aceste desastre Anglia are să împace acum şi pe Irlandezi, cari din nou îs tulburaţi Deputaţii irlandezi în număr de 86. s'aŭ împăcat şi vor începe să facă straşnică opoziţie guvernului. Legea agrară şi cheltuelile rĕsboiului aŭ turburat rĕŭ pe Irlandezi. Guvernul se gândesce să aplice din nou cele mai aspre mĕsuri contra lor. Regele Eduard a voit să mérgă în persónă între Irlandezi, spre aï mulcomi cu presenţa sa, dar viceregele l'a făcut atent, că spiritele îs aşa de agitate, în cât el nu póte rĕspunde de siguranţa persónei lui.

Ceea ce înviorézĕ puţin spiritele e faptul, că generalul bur Delarey a eliberat pe lordul Methuen, fără nici o condiţie. Marinimea acésta a Burilor a impus în Anglia şi se crede, că comandantul Kruitzinger prins de Anglezi, nu va fi omorit, după cum se hotărîse, ci va fi graţiat.

Adresa de aderinţă omagială a Clerului şi inteligenţei române din Selagiŭ, îndreptată către Escelenţia Sa Domnul Episcop Michail Pavel din incidentul iubileului de 50 ani aï preoţiei.

Escelentissime Dómne Episcópe!
Dómne şi Părinte Preagraţios!

Providenţa divină în fie care secol a chiemat bărbaţi cu inimă mare şi cu suflet înalt în fruntea popórelor şi a bisericeï lui Christos spre esecutarea consiliilor sale eterne ér impulsul divin spre misiunea sublimă de a deveni om providenţial, l'a resădit drépta lui Dumnezeŭ în sufletul bărbaţilor desemnaţi de mentorii şi regeneratorii popórelor şi a societăţii omenesci.

Fie care ev a avut geniul sĕŭ, care prin vócea sa stentorică a grupat popórele şi omenimea în jurul idealului conducĕtor spre desvoltarea şi punerea în lucrare a forţelor spirituale şi materiale a popórelor pentru înaintarea către scopul sublim a perfecţionării şi regenerării acelora prin religiune, sciinţă şi cultură, cari sînt postulatele, de la cari se condiţionézĕ esistinţa, înflorirea şi viitorul popórelor.

Biserica nóstră gr. cat. română de la reîntórcerea la focolariul credinţeï nóstre străbune prin încheierea actului sf. Unirï cu mama Roma în decursul seclilor desastroşi a îndurat multe şi amarĕ suferinţe şi a bravat multe furtunï, cari amenin̦aŭ cu apunere neamul şi biserica nóstră.

Însе mulţumită Dumnezeului părinţilor nostri, că pe cum s'a îndurat a concede în consiliile sale eterne — ca credinţa poporului român către clenodiele sale: religiune, limbă, rit, vîrtuţi străbune şi nume de Român, să fie oţĕlită prin văpaia sufetinţelor seculare: — aşa s'a îngrijit a trimite în fruntea neamului şi a bisericeï nóstre bărbaţi şi archiereï luminaţi, cari — pĕtrunşi de idealul sublim, trezit de la credinciósa şi gloriósa Romă — aŭ păşit în fruntea bisericeï şi neamului nostru cu entusiasm înv̆ăpăiat, vibrând schinteile iubireï de neam şi biserică în întregul corp moral al bisericeï şi neamului, l'aŭ umplut de viaţă vitală, eroism şi spiritul solidarităţii, spre a lupta luptele şi îndura suferinţele seculare, ba înşi-şi Archireiï nostri aŭ îndurat persecuţiuni apostolice până la martiriul exiliului pentru apĕrarea şi recâştigarea drepturilor bisericeï şi a neamului nostru.

Escelentissime Dómne Episcópe!

În pleiada illustră a Archiereilor gr. cat. românï, cari în decurs de 200 anï aŭ condus destinele bisericeï şi neamului nostru. V'a înălţiat Provedinţa la loc culminant, înfrumseţat fiind cu cununa împletită din laurii meritelor neveşteditorï, câştigaţi prin zelul apostolic a uneï activităţi rodnice de o jumĕtate de secol, în decursul căreia A-ï fertilisat ogorul bisericeï şi neamului nostru cu lumina sciinţeï şi a înţelepţiuneï, cu sudorile zelului de preot şi Archiereŭ după inima lui Christos şi cu căldura iubireï de părinte adevĕrat, care a cuprins în sinul Sĕŭ durerile şi dorirea tuturor!

Seclul al XIX-lea, în a cărui parte a dóua Ţi-aï desvoltat activitatea fără păreche de preot şi illustru Archiereŭ a fost secolul sciinţelor şi a culturei gustate din sorginţii limbeï naţionale.

Ca un illustru bărbat Mentor şi Archiereŭ providenţial, înţelegênd vócea geniului popórelor, cari aŭ gravat pe drapelul secolului emblema „sciinţă şi cultură", cu o munificenţă de patron şi părinte, resultată din abnegaţiune, care se înalţă peste firea eului românesc, împreunată cu sacrificiï, gravate cu cuvinte de aur pe paginile istorieï bisericesc şi neamului nostru;

A-ï regenerat şi din nou întemeiat institute sciinţifice şi culturale încălţite de ardórea iubireï părinţesc, prefăcêndu-le în nescarï resedariï, din cari nobilele surcele spirituale ale sciinţeï şi culturei transplântate în terenul bisericeï, naţiuneï şi patrieï produc fructele dulci a vieţii religioso-morale şi rĕspândesc lumina sciinţeï!

A-ï frânt pâne spirituală orfanilor!

Ba ţinênd cont de vócea geniului evului A-ï întemeiat institutul de educaţiune şi pentru redicarea femeii române la nivelul culturei ce-ï compete ca membru în corpul moral al naţiuneï române, care azi cuprinde loc în concertul popórelor culte ale Europeï civilisate şi este chiemată de Provedinţă, să conlucre dimpreună cu bărbatul sĕŭ spre regenerarea poporului prin religiune, sciinţă şi cultură!

Escelentissime Dómne Episcópe!

Illustru Bărbat Providenţial!

Óre cine va fi sculptorul dibace să-Ţi ridice monument, care să dee espresiune fidelă meritelor, resultate din spiritul înalt şi inima-Ţi mare, iubitóre de biserică şi neam, ca în mod demn de rarele sacrificiï să-Ţi eterniseze numele pe pămînt?!

Saŭ care va fi istoriograful cel conscienţios, care prin penelul sĕŭ să fie în stare a-Ţi zugrăvi laboriositatea de 50 de anï, împreunată cu zel şi sacrificiï neîntrerupte pentru biserică şi neam?!

Pentru că viaţa-Ţi de preot şi mare Archiereŭ este concrescută cu viaţa bisericeï şi a neamului, este efluxul consiliilor providenţiale, a căror esecutare Ţi-a fost concredută!

Ţ-aï ridicat Însuţi sute şi miï de monumente neperitóre, de recunoscinţă eternă în inimile fiilor şi a ficelor bisericï şi neamu-nostru, cari aŭ primit, primesc şi vor primi educaţiune scientifică şi religioso-morală în institutele întemeiate şi dotate din munificenţa Escelenţiei Tale!

Ţ-aï ridicat monument în inimile orfanilor, cărora le-aï şters lacrimile şi alinat suspinele prin frângerea de pâne spirituală şi materială!

Însе Dumnezeŭ, ca pe factorul providenţial, întru executarea consilielor sale ţintitóre spre regenerarea neamului nostru prin religiune, sciinţă şi cultură naţională — susţinându-ve scumpa viaţă, pe lângă cununa de laurï a meritelor strălucitóre şi nevescedităre, care Escelenţia Ta Ţi-o aï împletit în câmpul bisericei, naţiunii şi patrii nóstre, fecundat cu sudorile zelului apostolic — Ţ-aï încins templele archireescï şi cu cununa nunţii de aur a preoţiei închiată înainte de 50 anï cu mirésa lui Christos, S. Maică Biserică.

Ziua de 21 Martie 1902 este serbătórea tuturor Românilor din patria nóstră, pentru că nu este nici un unghiŭ locuit de Românï, nu este nici o inimă, care s'a apropiat sângerând de durerile nĕcazului către Escelenţia Ta, să nu fi fost pătrunsă de căldura dragosteï părinţescï!

Sórele vieţii şi activităţii Escelenţieï Tale, — Archireŭ providenţial cu inimă mare, a strălucit în fruntea orisonului dieceseï Gherleï numaï în scurtul restimp de 6 anï a păstorireï archireescï de dulce amintire, încălţind prin focul dragostii părinţescï şi luminând prin razele sciinţii şi înţelepciunii cariera conducătóre către portul saluteï eterne în cler şi popor!

Te-aï strămutat din orisonul dieceseï nóstre sóre lucitor a iubirii apostolice spre a Te înălţa în zenitul orisonului bisericii şi naţiuneï nóstre şi simţînd în tótă ziua, căldura razelor dragostii Tale părinţescï binefăcătóre şi mântuitóre reversându-se peste noï, fiï nostri, şi orfaniï nostri ne presentăm în suflet, noï fostiï fiï sufletescï aï Escelenţieï Tale din Vicariatul Silvanieï, — îngremiat în diecesa Gherleï, în numele cleruluï, inteligenţii mirene şi a poporuluï înaintea strălucitei fe̦e a Escelenţieï Tale, ca să ne scăldăm ochiï sufletuluï în frumseţa cununeï nunţii de aur, cu care Ţi-a împodobit Dumnezeŭ Capul sacrat încins cu cununa de laurï a virtuţilor şi meritelor nemuritóre!

Te rugăm să ne binecuvinţi pe noï şi pe aï nostri din isvorul nesecat a dragostii şi graţii părinţescï, cu aceea dréptă archireéscă, cu care ne-aï păstorit odinióră!

Cadoŭ în acésta serbătóre strălucitóre a bisericii şi naţiunii române îţi oferim o cunună modestă, împletită din florile nevescedităre a simţĕmintelor inimeï nóstre:

Veneraţiune, adâncă recunoscinţă omagială, aderinţă, adhesiune, devotamînt şi iubire fiéscă, crescute în sacrariul inimeï nóstre cuprinse în acésta adresă de aderinţă omagială, — care cunună, ca se remână nevescezită vom împlora peste aceea de la Domnul seclilor roua haruluï ceresc prin rugăciunile nóstre ferbinţi ce înălţăm la tronul divin:

Ca Dumnezeul îndurărilor firul vieţii celeï scumpe a Escelenţii Tale spre înflorirea bisericii şi mângăierea naţiunii nóstre, spre binele patrieï şi spre bucuria obstéscă să-l susţină încă întru mulţi şi fericiţi anï!!!

Pe lângă expresiunea simţemintelor nóstre de profundă veneraţiune fiéscă omagială exorând părintéscă binecuvêntare şi serutând sacrata-Ve drépţă sîntem

Şimleul-Silvanieĭ la 21 Martie 1902.

Aĭ Escelenţieĭ Vóstre umilit devotaţi fiĭ:

Alimpiŭ Barbolovici, vicar for. gr. cat. eppesc al Silvanieĭ. *Georgiŭ Pop de Băsescĭ*. *Andreiŭ Cosma*, dir. de bancă. *Vasiliŭ Pop*, asesor în pens., curator primar. *Georgiŭ Maior*, jude reg. în pens. *Dr. Coriolan Meşeşan*, adv. *Dr. Mihaiŭ Pop*, adv. *Petru Cosmuţă*. *Gavrilă Trif*, prof. prep. în pens. *Ioan P. Lazar*, prim-compt. la „Silvania“. *Aug. Marcuş*, cassar. *Eugen Boroş*. *Ioan Moldovan*, practicant. *Ioan Moldovan*, paroch şi prot. on. în Bănişor. *Ioan Papiriŭ Pop*, prot. tract. Periceiŭ. *Aurel Petruca*, preot gr. cat. *Cordis Avram*, preot gr. cat. în Dersida-mică. *Buciŭ Simeon*, înv. gr. cat. în Căţél. *Ambrosiŭ Bulzan*, preot gr. cat. în Mălădia. *Pompeiŭ Podina*, cleric c. IV. de Gherla. *Graţian Flonta*, paroch gr. cat. în Căţélul-rom *Vasiliŭ Oltean*, înv. în Periceiŭ şi v.-pres. reun. înv. rom. sălăgeni. *Ignat Suru*, preot în Mal. *Aurel Orian*, preot în Cizer. *Vasiliŭ Hoblea*, preot în Cigu. *Ioan Farcas*, preot în Bădăcin. *Gavril Waida*, par. Bobotel şi adtore tract. Şamşod. *Georgiŭ Stanciŭ*, preotul Sarvadului. *Ioan Vicaş*, protopopul Ippului. *Ioan Kovács*, par. gr. cat. în Iaaz. *Vasiliŭ Ghetie*, preot în Şeredeiŭ. *Ioan Iliеş*, preot în Bocşa-rom. *Simeon Pintea*, preot în Giumelciş. *Aug. Vicaş*, preot. not. tract Ippului. *Aug. Moldovan*, preot în Marin. *Laurenţiŭ Avram*, preot în Vălcăul-mag *Aug. Carsai*, preot în Hălm giŭ *Ales. Sima*, preot în Periceiŭ. *Petru Ostate*, preot în Curităŭ. *Petru Codeus*, preot în Fizeş şi not. tract. Vălcăului-mag. *Alimpiŭ Coste*, preot în Cehciŭ. *Michail Bohaţel*. *Ioan Popiliŭ*, preot în Marca. *Teodor Pop*, protopop tract. Bred. *Nicolaŭ Pop*, înv. în Hidig. *Demetriŭ Pasca*, înv. în Sicĭŭ. *Aug. P. Mureşan*, preot în Doh *Grigor Pop*, înv pens. *Clemente Pop*, preot în Recea. *Ioan Hendea*, înv. în Recea. *Ales. Mircea*, compt III. *Georgiŭ Cudur*, oficialist. *Vasiliŭ Dragoş*, înv. pens. *Georgiŭ Patcaş*, amploiat la „Silvania“. *Georgiŭ Podina*, preot în Almaş. *Petru Epure*, înv. pens. *Demetriŭ Fülep*. *Georgiŭ Bogdan*, înv în Şimleŭ. *Laurenţiŭ Suma*, preot în Sig. *Ioan Flonta*, înv. în Bădăcin. *Teofil Dosa*, rig. drept

Damele române din Şimleul-Silvanieĭ:

Emilia Marcuş măr. *V. Pop*. *Ludovica Oros*. *Sabina Deleŭ*. *Helena Iustina Hendea*. *Maria Lazar*. *Maria Cosma* n. *Dragoş*, pres. reun fem. rom. sălagene. *Emilie Trif* n. *Weisz*. *Adela Trif*. *Veronica Muste* măr. *Boroş*, v.-pres. reun fem. rom. sălagene. *Helena Dr. M. Pop* n *Mica*. *Rhea Silvia Langa*, înv. Şimleŭ.

Mulţumită publică.

Pentru biserica gr. cat. din H.-Uricanĭ s'aŭ procurat următórele odóre: Pentru biserica I. 1. Un rînd complet de odajdiĭ din mătasă albă în preţ de 141 cor., pentru carĭ aŭ contribuit următorii: Nic. Zugrav preot şi soţia 6 cor., Mihaĭ Staic, Bucur Petrese, Ştefan Careman, Ioan Careman, Lascu Tĕrhat, Nicolae Bulzan, Ştefoĭ Ionaşe, câte 2 cor.; Ioan Zugrav cantor 4 cor. 40 fil., Ioan Dancĭ 4 cor., Eva Zugrav 3 cor. 40 fil., Mihaĭ Condreş, George Zugrav, Ioan Ciucea, Ioan Zugrav, Trif Cocola, Ioan Fagaş, Demetriŭ Roman, Fironda Timişan, Ioan Careman, Ilie Condreş, George Tĕrhat, Nicolae Făgaş, Nicola Roman, Ioan Careman, Petru Ionaşe, Marinca Zugrav, George Cocola, Constantin Calină, Iovan Murg, Ana Zăvoĭ, Ioan Ionaşe câte 1 cor.; Iacob Pantilie 40 fil., Eva Zapadă 20 fil., Dănilă Fireza 40 fil., Dem. Văgăun, Simion Careman 30 fil., Iovan Murg 60 fil., Maria Tĕrhat 20 fil., Rusalin Mărcăŭ 40 fil., Maria Calotă 40 fil., Dem. Maniuţ 40 fil., Ştefan Stoĭ 60 fil., Dem. Careman 40 fil., Iovan Văgăun 40 fil. Dem. Timişan 40 fil., suma 63 cor. 33 fil. restul s'a acoperit din cassa bisericiĭ.

2. Un potir de argint aurit cu aparţinĕtórele şi o cruce manuală de argint în preţ de 192 cor. 15 fil., la acestea aŭ contribuit: Ioan Zugrav cantor 2 cor., Ioan Măcser crâsnic 4 cor., Nicolae Zugrav 6 cor. George Condreş 2 cor., Eva Condreş, Pantilimon Murg, Ioan Careman, Lascu Tĕrhat câte 2 cor. suma 22 cor. restul din cassa bisericéscă.

3. Lucreţia Zugrav a procurat şi lucrat pentru altar un covor alb cu dantelă în preţ de 10 cor.

4. Ana Neag pentru repausatul sĕŭ soţ un prapor cu 20 cor.

5. Din arênda munteluĭ „Brazĭ“ oferită de credincioşi s'a procurat un luster de bronz aurit cu 18 luminĭ în preţ de 200 coróne.

6. Ioan Zugrav şi Trif Cocola donéză un dulap pentru conservarea odórelor sacre în preţ de 10 cor.

7. Maria Pavel născ. Tĕrhat în semn de mulţumită luĭ Dumnezeŭ pentru însănătoşarea din un morb greŭ a donat o Evangelie cu litere latine în preţ de 25 coróne.

Pentru biserica II. 1. Un potir şi disc din bronz aurit procurat de George Fireza crâsnic în preţ de 34 cor.

2. Un rînd de odăjdiĭ negre procurate de Simion Dinea, întru odihna sufletelor socrilor sĕĭ în preţ de 50 cor.

Priméscă evlavioşiĭ donatorĭ binecuvîntarea Părinteluĭ cel ceresc, pe carele ruga-l voiŭ fierbinte să verse cu prisosinţă darurile Sale peste eĭ!

Hob.-Uricanĭ, la 12 Martie 1902.

Nicolaŭ Zugrav
preot gr. cat.

Noutăţi.

De la Orade. Dumineca trecută Escel. Sa Episcopul Pavel, încunjurat de clerul gremial, a celebrat în catedrala din Orade s. liturgie pentru iubileul sĕŭ. Serbarea iubilară a decurs în tótă liniştea. A dóua zi Escelenţa Sa a plecat la Slatina, unde va petrece în singurătate şi retragere ziua iubileuluĭ sĕŭ.

Masa studenţilor de la gimnasiul din Blaş póte să înregistreze nóue donaţiuni. Dl advocat Petru Călciunariŭ din Orşova şi soţia sa Aneta a promis spre acest scop nobil suma de 50 cor. Rata primă a şi sosit la destinaţie, restul va urma în rate lunare. De la un cerc de părtinitorĭ aĭ acesteĭ ideĭ generóse s'a colectat 2 cor.

Congregaţia de primăvară a comitatului nostru e convocată în şedinţă ordinară pe 27 Martie.

Arcadie Ciupercovici, Mitropolitul ortodox al Bucovineĭ, după cum spune „Deşteptarea“ se află fórte rĕŭ. Pătimesce de insomnie şi ĭ-a doze marĭ de brom. Funcţionarea inimiĭ e de tot neregulată Întreg trupul e cuprins de slăbiciune. Catastrofa e inevitabilă. În momentul ultim aflăm că *Mitropolitul a şi repausat Marţi* la 12 óre din zi, în etate de 79 anĭ. Conducerea dieceseĭ deja din Joia trecută a fost predată dluĭ Episcop Dr. V. de Repta.

Remaniere ministerială. Br. Fejérváry, ministrul de honvedĭ nu va abzice, după cum se anunţase zilele trecute, ci va rĕmâné şi mai de parte. Hotărîrea de aşi revoca dimisia, zice-se că e de a se atribui întrevenirii Maiestăţiĭ Sale, care ĭ-a cerut în scris să rĕmână.

„Steaua“ e numele uneĭ societăţi înfiinţate la Bucurescĭ cu nobila menire de a lucra pentru întinderea învĕţăturiĭ în popor prin tipărirea şi rĕspândirea de scrierĭ şi publicaţii morale, patriotice şi de folos practic şi pentru împedecarea, prin tóte mijlócele legalĭ a rĕspândiriĭ de scrierĭ şi publicaţiĭ înmorale saŭ cu tendinţe contrare statuluĭ şi ideĭ naţionale române. Preşedintele societăţiĭ e distinsul membru al Academieĭ dl Ion Kalinderu, vicepreş. marele naţionalist Sava Şomanescu. Societatea a scos până acum dóuĕ broşurĭ: „Prin ţara Basarabilor“ de poetul George Coşbuc şi „Folósele învĕţăturiĭ de Petre Dulfu, amîndoi autorĭ compatrioţi de aĭ nostri. Am primit broşura a dóua, care se estinde pe 96. pag. form. 8° mic şi costă 15 banĭ.

Adunarea generală a băncii „Poporul“ s'a ţinut în 10 crt. sub presidiul Rsimuluĭ Ioan Boroş, canonic, directorul esecutiv al institutului. De faţă aŭ fost 30 acţionarĭ, carĭ aŭ representat 442 acţiĭ cu 353 voturĭ. Raportul direcţiuneĭ şi a comitetului de supraveghiere după puţină desbatere s'a primit cu unanimitate. Din acel raport se vede că venitul curat de la înfiinţarea institutului 1 Iunie 1900 — 31 Decembre 1901 a fost de 16 949 cor. 16 fil. din care s'a dat acţionarilor 5% dividendă 6 307 cor. 38 fil.; s'a dotat fondul de reservă cu 7.645 cor. şi s'a înfiinţat un fond cultural de 1,120 cor., a cărui destinaţiune se va hotărî mai târziŭ, după ce va mai cresce fondul. Depuneri spre fructificare sînt 223 900 cor. 20 fil. ér reescompt la finea anului 1901, 41.152 cor. Espirând mandatul comitetului de supraveghiere aŭ fost realeşi membriĭ vechĭ Duiĭ: Ştefan Bercian, Moise Nyes, George Trăilă, Dr. Aurel Valean şi Dr. Iacob Radu. Nefiind insinuate propuneri, în sensul statutelor, adunarea s'a terminat la órele 5 p. m. Sara s'aŭ întrunit acţionariĭ la cină comună, care a decurs fórte aninat.

Proces interesant. Cetitorii nostri cunosc casul. Cunoscutul scriitor Caragiale a intentat proces unuĭ anumit Caion, care l'a calumniat publice că a plagiat drama „Năpasta“ dună un scriitor ungur Kemény. La pertractare Caion susţine plagiatul, dar acum din Tolstoi. Procesul se amână până în 24 Martie v. când Caion va avé să aducă în traducere legalisată respectiva piesă din rusesce.

Mulţumită publică. Curatoratul bisericiĭ gr. cat. din Cluş şi pe calea acésta esprimă sinceră mulţumită bravilor tinerĭ universitarĭ românĭ, carĭ în scopul augmentăriĭ fondului pentru edificarea nóueĭ biserici aŭ aranjat serata dansantă din 6 crt. şi lăudându-le interesul şi dragostea, cĕ o aŭ pentru causele marĭ, constată primirea sumeĭ de 378 cor 70 fil. de la cassarul serateĭ Dl Ales. C. Preancu. Cluş din şedinţa curatoratului ţinută în 13 Martie 1902. Ştefan Roşian, preşedinte. Iacob Murĕşan, notar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PROVEDINȚA.

Traducere liberă din limba italiană.

(Continuare.)

Că contesa a fost ajuns la cunoscința esactă a întîmplării tragice — arăta până la evidență sentimentul nespuseĭ pietăți. ce nutria față de bărbatul eĭ. și modul într'adevĕr ângeresc în care se umilise în fața durerilor sĕrmanuluĭ nebun, arĕtându-se tot cu maĭ multă dragoste și afect față de el.

Când Gaston frânt de obosélă — era cuprins de somn, contesa intra în chilie, îngenunchia lângă pat. și îĭ șoptia la ureche fragede cuvinte. În atare chip în tăcerea nopții, își deschidea tesaurele iubireĭ și dureriĭ. de carĭ îĭ era plin sufletul. Tot de una își închipuia că trezindu-se bărbatul, își va redobîndi rațiunea, mintea. și stringêndu-o în brațele sale. se va mișca și va plânge împreună cu dînsa. Deșartă speranță Cât ce se trezia. nebunia îĭ cuprindé din nou, și biata muiere era silită să se depărteze tristă și nemângăiată.

Vĕdênd că starea morbosuluĭ nu se schimbă întru nimica, trebuia să facem ceva. Am chemat pe medicul Fourè din Nantes. vestit peste tot pentru sciința sa și pentru calitățile sale personalĭ eminente. în care dómna Valgrand avea deplină încredere.

El se nisuia a cura nu numaĭ morburile trupescĭ ci și cele sufletescĭ, și mulți îĭ eraŭ recunoscĕtorĭ pentru amîndóuĕ vindecările.

După ce doctorul a vĕdut și esaminat de maĭ multe orĭ pe Gaston, într'o zi mĕ chemă la o parte și-mĭ zise:

— Eŭ cred că morbul amiculuĭ DTale nu se póte vindeca în urma întîmplăriĭ tragice peste care a trecut, — fără numaĭ prin minune; sciința medicilor în casul acesta e zădarnică. Nebunia răzimată pe rațiune e maĭ tot de una incurabilă. În tocmaĭ ca și erórea basată pe adevĕr: deși conclusiunea este pe cât se póte de absurdă, totuși dacă premisele sînt adevĕrate — o susțin și o apĕră. Dar la tot casul datorința nóstră e să cercăm tóte mijlócele de vindecare, chiar și dacă aceea se pare a fi imposibilă. Contele de Valgrand nu póte rĕmâné aci, pentru că presența muierii sale, vederea acestor locurĭ — carĭ atâta vreme aŭ fost martoriĭ fericireĭ sale — atrag esaltarea luĭ, îl iritézĕ și influințézĕ mult asupra morbuluĭ. Când se va simți pus în siguranță de prigonirile, de carĭ crede că trebue să se témă, deliriul se va micșora. și când va fi de parte de Franța, sum sigur, că nebunia luĭ, care de presinte este furiósă — se va maĭ calma, pe lângă condițiunea. ca să nu fie contrariat în nimic. Restul îl va sevârși timpul, acesta e remediul, ce noĭ medicii îl sfătuim tuturor, când n'avem altele.

Eŭ eram de aceeași părere cu medicul, am conferat și cu contesa, care nicĭ nu se încercă a se opune, ci îmĭ zise plângênd:

— Dar dacă trebue să stee departe de mine și eŭ nu pot pleca cu dînsul .... cine îl va însoți?

— Eŭ! îĭ rĕspunseĭ. fără a mĕ gândi mult.

În ziua următóre. într'o nópte întunecósă — fără lună și fără stele — trăsura mea ne aștepta la pórta castelnluĭ.

Am luat tóte mĕsurile ca să nu se descopere plecarea nóstră. Contesa nicĭ nu se cugeta la acésta, servitoriĭ durmiaŭ. N'am trebuit să capacitez mult pe Gaston ca să-mĭ urmeze și eșirăm din castel cu pașĭ repedĭ. Ajunșĭ la trăsură, el se urcă în dînsa. Eram să mĕ urc și eŭ, când recunoscuĭ — ascunsă în umbră — pe Dómna Valgrand, care înainta cu repediune. îmĭ prinse o mână și — fără de voia mea — o duse la buzele sale udându-mĭ-o cu lacrimĭ. Scurt după aceea caĭĭ porniră în galop.

IV.

Întrelas — amice — aț descrie călătoria, îțĭ poți face o idee tu însuți!

Am luat direcțiunea spre Italia. și se adeveri precis ceea ce prezise medicul. Cât ce trecurăm peste granița franceză — nebunia luĭ Gaston deveni maĭ calmă și maĭ tractabilă.

Ba — spunêud adevĕrul — un singur punct din creeriĭ luĭ era morbos. restul era sănătos, era înse destul să-l pomenescĭ numele mulerĭĭ sale ca să-l scoțĭ din minte.

Merserăm din cetate în cetate. cercând tóte mijlócele ca să-l distrag, și dacă nebunia luĭ câte odată se părea că încétă, — memoria sa neîmpăcată nu-ĭ da pace și odihnă. Nu-ĭ ajuta nimic dulcéța climeĭ, încântătorul cerĭŭ senin al Italieĭ și privirea frumusețelor grandióse și sublime ale cap d'operelor italiane.

Eŭ îmĭ țineam cu scumpĕtate promisiunea, ce am făcut'o conteseĭ și medicului înainte de a pleca — adecă de a le scrie des și a-ĭ ține în curent cu tóte. Din partea lor îmĭ rĕspundeaŭ grabnic și cu precisiune.

La o lună de la plecare, am primit în Genova o epistolă de la Dómna Valgrand. ce se termina cu o esclamațiune de speranță. Doctorul încă adause câte-va șire carĭ confirmară îmbucurătórea veste .... Amîndoĭ îmĭ scriseră să nu spun nimica luĭ Gastone ....

La câte-va lunĭ după aceea am primit în Florența dóuĕ epistole de odată, una de la contesa și alta de la medic.

Epistola dómneĭ Valgrand era un imn de adêncă recunoscință, și eŭ o cetiĭ mișcat până la lacrimĭ; în ceealaltă se cuprindeaŭ instrucțiunile. ce trebuia să le urmez. indicându-mĭ direcțiunea. pe care trebuiam să ne îndreptăm și termina zicêndu-mĭ:

— Maĭ este o rază de speranță — póte, spre a le vindeca tóte, dar trebue să grijescĭ ca contele Valgrand să nu scie nimic, și că buna reușită depinde numaĭ de la discreținnea DTale.

Trecură lunĭ, trecură anĭ, fără ca să se întîmple vre-o schimbare în starea nenorocitului meŭ amic.

Percurserăm întrégă Europa. am visitat Orientul, dar nebunia luĭ îl urmăria peste tot. Chiar și la pólele muntelui Olimp, chiar și pe țĕrmurĭĭ Mării Mórte, el vedea agenții secreți aĭ mulerĭĭ sale! Abia ne opriam în un loc și trebuia să plecăm în altul.

— Dar — îl întrebam eŭ câte odată — cum îți închipuescĭ tu. că mulerea ta, așa de bună. așa de religiósă și de afectuósă — să-ți voéscă mórtea ta. prigonindu-te cu atâta cruditne?

— Cum să-mĭ închipuesc? îmĭ rĕspundea el — aŭ dóră eștĭ nebun? Óre o mamă póte să ierte pe ucigașul fiuluĭ eĭ?

Și aceste zicêndu-mi-le — erumpea în furiĭ grózuice. se revolta în contra luĭ Dumnezeŭ — pronunțând blasfemiĭ ne maĭ auĝite contra Provedinței — care în loc să-ĭ pedepséscă. în nemărginita sa îndurare lucra numaĭ spre binele luĭ.

Așĭ minți și m'așĭ face maĭ bun de cât cum sum dacă așĭ zice. că nu mĕ căiam pentru că am primit asupra mea o însărcinare așa de grea; de multe orĭ mĕ temeam că nu voiŭ reușĭ. mĕ simțiam înfrânt și slăbit în puteri de a merge înainte. Când trăescĭ maĭ multă vreme în intimitatea unuĭ nebun. să pare a fi lucru ușor și plăcut a asista și a cura și pe ceĭ leproșĭ.

Eraŭ momente. în carĭ mĕ întrebam pe mine însu-mĭ într'adins. că óre nu-s și eŭ cam nebun? — după cum zicea Gaston. Eram convins și îs și de presinte că nebunia — la o anumită vreme — e o bólă lipicióșă.

Încurajările ce-mĭ veniaŭ din patrie îmĭ susțineaŭ puterile. Epistolele bunuluĭ medic eraŭ pline de speranță. cele ale conteseĭ îmĭ esprimaŭ sinceră recunoscință. și deși apărea din ele durerea. de care era cuprinsă contesa — totuși eraŭ asemenea vremilor celor grele de vară. când sórele străluce printre norĭ.

Surisul era mestecat cu lacrimĭ. și speranța unuĭ viitor maĭ bun era amestecată cu espresiunĭ de cea maĭ mare supĕrare și întristare.

Trecură treĭ anĭ, de când eram în străinătate. maĭ aveam un an ca să împlinim timpul de exil prescris de medic. Încă un an și Gastone póte va fi mântuit!

Anul al patrulea și cel din urmă a fost maĭ calm, maĭ liniștit. dar nu maĭ puțin trist și plin de greutățĭ. După atâta vagabundare din o țară în alta, în urmă ne așezarăm în un sătuț german.

Aicĭ Gaston stătea zile și sĕptĕmânĭ întregĭ fără de a rosti un cuvînt. și de cum-va eŭ mĕ încercam a-l conturba din amorțéla aceea. el se uĭta lung la mine și îmĭ zimbia ca un hăbĕucit. La tóte întrebările mele îmĭ rĕspundea:

— Olivier a murit, și eŭ l'am ucis!

Numele mulerii sale îl făcea să tresară pururea. Era indiferent la tóte, nu cunóscea locurile pe unde îl conduceam. nicĭ nu-și bătea capul să le cunóscă, tóte locurile eraŭ bune pentru dînsul, numaĭ în Franța să nu fie.

Îngândurat de starea acésta. am fost scris medicului rugându-l să ne scurteze martiriul atât de lung. dar dînsul — neclătit în ordinațiunea sa — îmĭ rĕspundea: Aștéptă!

(Va urma.)

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Continuare.)

Dar nici predarea din cuvînt în cuvînt a textului memorisat, încă nu-l poți pretinde de la un orator de ceva renume, de óre ce aicî își arată valórea o aparință și psichologică, ce din punct de vedere a fisiologiei crerilor încă își are esplicarea și și greutatea sa. Să luăm de es. că o predică saŭ vorbire e prelucrată cu tótă plăcerea și grija, ca cum ar fi gata de tipar și că s'a studiat până în temelii și s'a imprimat în memorie, cu tóte aceste, oratorul, ce e domn peste sine și cuvinte, punêndu-se față în față cu ascultătorii, în momentul acela dă o formă liberă și nóuă cuvîntării sale, și se abate ast fel nu numai în cuvintele singuratice, ci în tóte întorsăturile și propunerile de la textul așa zis oficial și nu a rare orî cu o înțelegere artistică ba chiar ca mânat de un instinct norocos, creéză o vorbire cu totul nóuă chiar în fața publicului. Pe lângă aceste se întîmplă adese orî la oratorii genialî, că redactarea textului noŭ, momentan, e de o putere și efect mai mare, de un colorit mai bogat și de o siguranță de învingere otărită, de carî arme cu o zi póte mai înainte, în deșert ai umblat să te folosescî, că nu le-ai aflat. Cu tóte aceste, pregătirea ce ți-ai făcut'o mai înainte, are avantajul că oratorul, ca și un general care își cunósce terenul, în momentul decisiv se mișca peste tot sigur și cu ușurință și se folosesce de tóte mijlócele ajutătóre în modul cel mai conscienționos și cu succes.

Numai cel nedeprins — începătorul — e necesitat a se ține orbiș de fie care cuvînt, și o atare vorbire să și cunósce că e automatică și țapănă, și mai cu samă se întîmpla așa ceva atunci, când vorbirea saŭ predica se ține îndată după memorisare. E o regulă de aur, că timpul saŭ órele cele mai de aprópe de predică, să nu te ocupi cu memorisarea, ci între memorisare și predare să nu fie timp cel puțin de o zi.

Unii scriitorî s'aŭ ocupat cu întrebarea, care ar fi timpul cel mai priincios pentru memorisarea predicei? Eŭ cred că aicî e de a recunósce și a face loc și deosării individualî, pentru că memoria unuia se arată mai susceptibilă preumblându-se; altul folosindu-se de pipă orî de tabacheră spre a aduce mintea la ascultare, altui are lipsă de liniștea nopții, la lumina debilă a unei candele, dacă vrea să-i succedă memorisarea. Mai acomodate, aflu eŭ însă pentru memorisare, órele de diminéță, și cei ce aŭ esperiat acésta, vor zice de sigur că: óra de diminéță are aur în gură, pentru că liniștea somnului a dat spiritului o putere nóuă de a se încorda, ér suprafața crerilor, pe carî se imprima suvenirile, este ca și o tablă nóuă curată și stă gata și e capabilă de a scrie pe dînsa; și pécătuesce greŭ acela, ce în órele târzie a nópteî, când puterile simțului sînt mai învinse de ostenele și de somn, cu forță îngreună spiritul ostenit, și el așa îngreunat se pare neascultător și cerbicos, și numai a dóua zi află că abia s'a legat ceva de el din sară orî nóptea trecută. Ba și după mâncare, nu e recomandabilă memorisarea, din care causă și latinul a zis: „plenus venter non studet libenter", căcî capul și stomachul se împedeca împrumutat, dacă în acea óră îi astringi la activitate seriósă.

Apoi vorbind despre memorie în genere, aŭ nu audim și esperiem, că aceea cu înaintarea în etate pierde tot mai mult din capabilitatea avută în anii de școlă: de a memorisa și reproduce din vorbă în vorbă cele învețate?

Cunoscințele și sciința fisiologică despre crerî, nu scie și nu află motivul rațional, că ce e causa de o espresiune de activitate a organului acestuia, să se micșoreze independent de tóte cele alalte, și eŭ zic că acésta micșorare e numai aparentă și se esplică mai mult din lipsa esercitării până la o anumită etate.

Am amintit mai sus acea aparință proprie, ba chiar morbulentă, de care e cuprins un începétor înainte de a se urca pe amvon, și care, după analogia altor stări, se numesc cu drept cuvînt „frigurî de amvon." Atarî iritațiunî adese cresc în adevărate simțeminte de fricâ, carî trupesce să manifestéză prin baterea désă a pulsului, întărirea funcțiunei inimeî; uscăciune în gură și răgușire, prin o neliniște în tot trupul, prin mimica musculaturei din față.

Contra acesteî stări morbulente, ceea mai bună medicină e curajul, dedarea continuă în a predica.

În cât privesce timpul de a predica, cred că orî cine va recunósce că órele înainte de amédî, sînt a se preferi órelor de după mâncare, e stricăciósă chiar și sănătății, deci trebue să concedem, că și o vorbire saŭ predare mai academică, fiind stomachul de tot gol orî debil, încă nu e des recomandabilă. Dedarea și otărirea bărbătéscă, cu tóte aceste sînt în stare în mod escepționabil une orî de a predomni peste lipsele fisice de alimentare, dară cu tóte aceste sîntem datorî de a ține samă și de preceptul rațiunei sănătóse omenescî, ca resultatul bunei prestațiunî a unei cuvîntărî mai marî, în care tóte forțele sufletescî și fisice se pun la mare probă, să nu le espunem întîmplării, când și pe cel mai tare după o ajunare mai îndelungată îl póte cuprinde de odată o slăbiciune neașteptată. Drept aceea e recomandabilă o îmbucătură întăritóre, dar ușóră, pentru predicator, înainte de ce și-ar începe cuvîntarea sa.

În cât privesce îmbrăcămintea, este de accentuat, că tot ce ar apăsa orî împedeca peptul și mișcarea liberă, să fie îndepărtat.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopiî Românescî a Vadului, Geoagiului. Silvașului și Bălgradului.** Blaș 1902, pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

„Semănătorul", Nr. 14 cu următorul sumar: Tinerimea artistică. V. Cioflec. — Cântec vechiŭ, St. O. Iosif. — Cititoriî. A. Vlahuță. — Amurg de tómnă, Ada M Poni. — De la țară (schiță). Dr. Cr. Basarabeanu. — Logodnica (poesie). A. Vlahuță. — De pe bărăganul preseî, I. G. — Ielele (poesie), I. Darie. — Răspunsurî, Red. Numĕrul 20 banî. Abonamentul 10 leî pe an. Abonamente se pot face și la redacția foiî nóstre trimițîndu-se banii înainte cel puțin pe ½ an.

Tit Chitul: **O fată de tarabostes,** roman de pe timpul Dacilor. Gherla 1901. tom. I. pag. 269. tom. II. pag. 267. prețul 3 cor. Autorul acestui interesant roman dă dovedî de cunoscințe frumóse despre strămoșiî nostri a căror viață ne-o descrie într'un chip atrăgĕtor, care ține încordată atențiunea până la sfîrșit. Pagubă, că limba și stilul sînt adese așa de străine firiî graiului românesc.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop, fasc. IV. și ultim, conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia, se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm acéstă interesantă scriere cetitorilor nostri iubitorî de anticitatea grecă și latină.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron și publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto și se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaș.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin,** traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat. prețul broș. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor și tipografia archidiecesană, alăturând și spesele de porto postal 30 fil.

Suplex libellus Valachorum. text original și traducere făcută de Dr. Elie Dăianu. Sibiŭ 1901. pag. 67. prețul 1 cor. Se póte procura și de la Tipografia archidiecesană.

Clipe de repaus de Sorcova, un volum elegant și plăcut. Are 208 pag. și costă 2 cor. „Sorcova" cunoscutul scriitor de la Brașov ne e destulă garanție de spiritul, cu care sînt scrise schițele și foițele adunate în acéstă broșură.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

A apărut în editura „Uniriî":

Ben Hur
saŭ
Zilele lui Mesia
de **Lewis Wallace.**
Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, broș. costă numai . . . . . Cor. 1.50
Tom. II. format 8° de 508 pagine, broș. costă numai 1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europeî, este una dintre cele mai interesante lecturî, instructive și moralisătóre, ce se póte da în mâna orî cărui cetitor, fie de orî care gen și vrîstă.

Într'însul ni-se înfățișéză lumea romană în adevărata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile și pornirile sale, și mai pe sus de tóte, sentimentul acela creștinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admirațiunea față de familia sfîntă și neperitórele tablourî, ce deștéptă în sufletul nostru, țin în continuŭ încătușată atențiunea și emoționéză până la lacrĕmî.

O carte *într'adevĕr bună* pentru orî care familie, și fórte potrivită pentru *bibliotecele parochialî, școlarî* și *poporalî.*

Prețul, în vederea scopului, încă este fórte moderat.

(I) 5—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popțiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, saŭ Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșterea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de carî strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de carî strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful peneî. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecétóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvanieî. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Mosul	—.60
JONEL Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinér. Istoriă în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40
Lira Sionului, saŭ cântarea sérbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bétrân	—.16
Nr. 3. La anul noŭ	—.08
Nr. 4. Ce nicî prin minte nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, saŭ învețături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mĕ uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a.	.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	— 50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român saŭ cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul satênului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	— 30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	— .20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețétor. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Téte 3 la olaltă	1.20
Reguli și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Rîsete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.20
Sfaturi de aur saŭ calea către fericire, de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Dajnul de la nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și proșă, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiŭ. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimii saŭ viinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucî și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat fru os.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătorea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei.	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful O i. basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dréptă a cea mai bună, comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	.16
„ 4 Pedepsirea vanității, dramă într'un act	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosînzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub presă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat | 2.20

Tot de aicî să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. Catalóge să trimit gratis și franco orî și cui. — Vînzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la

Tipografia Aurora în Gherla - Szamosujvár

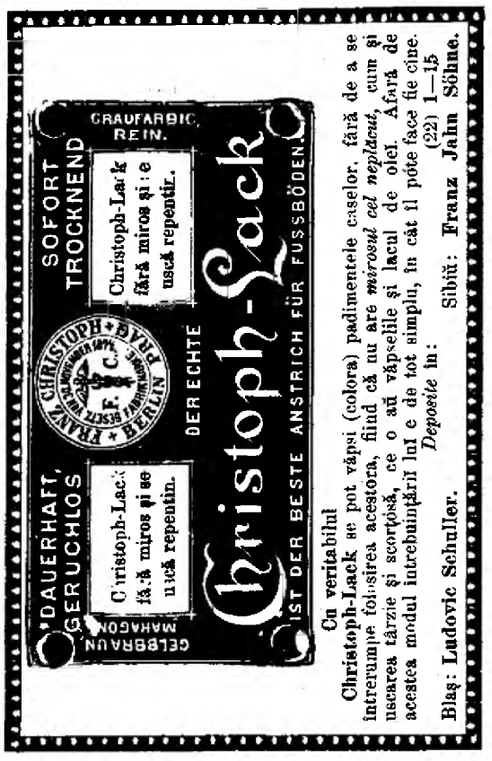
SOFORT TROCKNEND
GRAUFARBIG, REIN.
Christoph-Lack fără miros și se usucă repentin.
DER ECHTE
Christoph-Lack
Christoph-Lack fără miros și se usucă repentin.
DAUERHAFT, GERUCHLOS
Christoph-Lack
IST DER BESTE ANSTRICH FÜR FUSSBÖDEN.
Cu veritabilul Christoph-Lack se pot vărsi (colora) pardimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are mirosul cel neplăcut, cum și uscarea târzie și scorbósă, ce o aŭ vărsele și lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
Depositele în: Sibiiŭ: Franz Jahn Söhne. Blaș: Ludovic Schuller.
(22) 1—15

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(valabil din 1 Oct. 1901).

Sosesc			*Pléca*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12 58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat.	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal.	2·23	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12 56	d. a.	Tren accelerat,	9 05	dim.
„ accelerat.	7·34	sara	„ mixt.	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1 07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt.	6·50	sara	Tren personal.	2·48	d. a.

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 29 Martie 1902. Numĕrul 13.

EPITAFIU.

Familia repausatului fost ministru president Coloman Tisza a oprit din jurul cosciugului decedatului sĕŭ membru ori ce manifestaţie din partea auctorităţilor publice ale ţării. S'a îndestulit cu ceremonialul religios.

Spun unii, că mândria şi ambiţia vătĕmată ar fi fost causa la ţinuta acésta a familiei. Ei aŭ ţinut prea pitici pe politicianii de azi, ca să pótă aduce tribut cuvenit repausatului.

Nu scim ce e în lucru. Dar noi vrem să fim mai imparţiali. Nu credem, că familia Tisza să fi fost atât de închipuită şi superbă, în cât să despreţuéscă pe actualii conducĕtori din fruntea ţării. Mórtea înfrânge şi capetele cele mai orgolióse. Şi în urma urmelor nu póte fi nici în interesul generaţii tinere a familiei Tisza, ca ast fel să se pună în conflict cu cei de la putere.

Noi credem, că alt motiv i-a îndemnat pe ei la ţinuta lor.

Va fi fost înainte de tóte pietatea faţă de capul familiei, care alt fel ca om privat, a fost simplu şi puritan în moravuri, neiubitor de pompe deşerte.

Dar va fi fost póte şi consideraţia, că resultatele politicei urmate de repausatul nu sînt de aşa, în cât să fie locul la pompe mari, la discursuri splendide, la tămbălău fără trébă.

Într'adevĕr în repausatul Coloman Tisza a apus în mormînt întemeiătorul unui sistem de guvernamînt, a sistemului actual de guvernare.

Şi cari sînt óre efectele acestui sistem?

A le înşira într'un scurt articol de ziar este cu neputinţă. O bibliotecă s'ar puté scrie despre strâformarea, ce pe tóte terenele vieţii publice şi private a produs'o sistemul de guvernare inaugurat de repausatul Tisza.

El ca stegar al liberalismului a proclamat supremaţia statului în înţelesul doctrinar al liberalismului: a divinisat adecă statul, subordinând tóte instituţiunile acestei zeităţi.

Urmare a acestui principiŭ a fost restrîngerea treptată a tuturor libertăţilor publice şi private.

Bisericile aŭ fost tóte restrînse în drepturile lor autonomice — afară de cea protestantă şi afară de Jidovi. Dreptul de întrunire şi de asociare s'a făcut ilusoriŭ.

Pe terenul economic urcarea dărilor s'a continuat din an în an. Venitele singuraticilor s'aŭ ciuntat. Dreptul de regal, industriile mici s'aŭ stors în mod nedemn din mâna privaţilor, ca să se sature tot mai mult molochul numit stat.

Pe terenul drepturilor cetăţenesci s'a croit legea electorală, care nu mai are păreche în lumea civilisată şi s'aŭ croit zece titluri de alegĕtori şi s'aŭ împărţit cercurile electorale ast fel, în cât adevĕrata voinţă a locuitorilor genuini ai ţării, nici când să nu se pótă validita. Şi ca să nu lipséscă cununa, s'a menţinut în aceeaşi ţară unificată dóuĕ legi electorale, ca ast fel şi mai mult să se lea posibilitatea unei representări proporţionate şi drepte în parlamentul ţării.

Şi tóte aceste s'aŭ făcut cu un singur scop: cu scopul de a întări elementul magiar în dauna popórelor conlocuitóre nemagiare.

Basa politicei şoviniste de stat a pus'o Tisza. Şi politica acésta s'a făcut de atunci dogmă.

Are însĕ elementul magiar folos adevĕrat din politica acésta?

Sînt dóră magiarii mai bogaţi azi, de cum eraŭ înainte de inaugurarea acestei politice?

Nu cetim óre, că an de an o mulţime de moşii nobilitare ajung pe mânile unor capitalişti din alte ţări? Nu vedem zilnic pe concetăţenii jidovi ocupând curiile superbe ale aristocraţimei vechi din ţară?

Şi ce e cu micii proprietari magiari? Peste tot óre mai sînt ast fel de proprietari? Măcar acestia dădeaŭ contingentul oficialilor de la stat şi de la comitate? Unde sînt ei? Unde sînt moşiile lor? Ei sînt finanţi, notari, matriculanţi, oficali de dare, catastru, şcl. Ér moşiile lor aŭ ajuns pe mânile boltaşului din sat, în schimb pentru sare, pipĕr, şi pentru câte un mic împrumut transitor.

Şi unde sînt industriaşii mici magiari? Portari pe la gări, conductori de tren, gendarmi, şcl.

Elementul magiar n'are deci folos din politica inaugurată de repausatul Tisza. Firesce n'aŭ folos nici elementele nemagiare. Aceste staŭ şi mai rĕŭ; sînt silite să ĭea lumea în cap, să mérgă în America, pentru că ţara lor, care i-a născut şi ale cărei gliĭ cu sângele părinţilor lor s'aŭ udat, nu-i mai ocrotesce.

Dacă cu cadavrul lui Tisza ar fi apus în mormînt şi sistemul de guvernare inaugurat de dînsul, am zice: ĭerte-i Dumnezeŭ! Şi ne-am întórce ochiĭ spre viitor.

Dar n'a murit cu dînsul sistemul. Se continuă. Nu este cine să începă întórcerea spre bine. Şovinismul de rasă orbesce pe toţi. Şi ţara grăbesce cu paşi repezi spre ruină.

Tóte sînt înzădar. În contra naturei nu să póte lucra, pentru că ce este în potriva naturei, este în potriva lui Dumnezeu.

Tendinţa de a face din ţara acésta poliglotă o ţară cu o singură naţiune de o singura limbă, e o tendinţă contrară naturei şi prin urmare contrară lui Dumnezeŭ.

Tendinţa nu se póte realisa şi trebue să fie pedepsită ca o resculare în potriva Atotputernicului Creator.

Pedépsa o vedem cu toţii, o simţim cu toţii, magiarii în tocmai ca şi noi.

Şi totuşi nu se deştéptă cei de la putere. Ei vĕd cum slăbesc puterile ţării. Azi mâne nu va mai fi cine să lucre pământul acesta, care ne nutresce pe toţi. Azi mâne nu va mai fi cine să apere mormintele, unde zac osemintele părinţilor nostri. Puterile cele mai vigoróse îşi caută altă ţară, unde a fi român nu e pĕcat, unde a lucra e vîrtute, unde a câştiga nu e ruşine.

Aici vor rĕmâné ţarinele pustii, casele părăsite, crucile de pe morminte răsturnate, bisericile góle, turnurile lăcaş cucuveicilor.

Ér în mijlocul câmpiei pustiite va fi un mormînt, pe care va sta epitafiul acesta:

Aicĭ zace întemeietorul liberalismului şi părintele şovinismului.

De la iubileul Episcopului Pavel.

Cu prilejul iubileului sĕŭ preoţesc de 50 de anĭ Escelenţa Sa Episcopul Oradei-mari a fost obiectul celor mai vii manifestaţiuni de simpatie.

În ziua iubilară, în catedrala din Orade s'a sĕvîrşit sfînta liturgie pontificând prepositul Kóváry. Aŭ asistat delegatul cardinalului Sclauch, doi representanţi ai capitului romano-catolic de Orade, eleviĭ seminariului teologic, sub conducerea alor doi profesori şi multă altă inteligenţă. Escelenţa Sa,

retras în Slatina, a servit în biserica parochială sfînta liturgie de mulţămită Celuĭ ce 50 anĭ ĭ-a dat să aducă prin mânile sale jertfă necruntată.

Maiestatea Sa ĭ-a adresat următórea telegramă de felicitare:

„Vĕ felicit din prilejul aniversării a 50 a preoţieĭ şi doresc, ca Provedinţa Dumnezeéscă sĕ Ve ţină încă mulţĭ anĭ spre binele patrieĭ şi a bisericiĭ."

Tot cu acéstă ocasiune ĭ-a conferit ordul „Corôna de fier" cl. I.

De asemenea a mai primit o mulţime de felicitărĭ din partea ministruluĭ Széll, primateluĭ Vaszary, P. S. Lor Episcopiĭ romano-catolicĭ, greco-catolicĭ, de la Escel. Sa Mitrop. Meţianu şi de la multă inteligînţă laică.

Escelenţa Sa Mitropolitul Victor ĭ-a trimis următórea felicitare fórte cordială:

Nr. 1641—1902.

Escelenţia Vóstră!

Prea sânţite Domnule Episcop!

Frate în Christos Preavenerande!

În presara zileĭ fauste, în care avem mângăerea de a serba aniversariul al cincĭ zecilea de la chirotonia Escelenţieĭ Vóstre de preot: daţi-mĭ voie de a Vĕ saluta cordial şi de a Vĕ presenta auguriile frăţescĭ cele maĭ sincere şi călduróse.

Închinu-mĕ Providenţeĭ, că se îndură a părtini osebit alma Diecesă a Oradeĭ-marĭ, scutind viaţa archipăstoruluĭ eĭ; ferice şi de diecesele acele, unde Escelenţia Vóstră servind altariului Domnuluĭ, lucrul apostolieĭ l'aĭ împlinit cu ferbinţală tinereţelor şi cu puterea bărbăţieĭ.

Zelul caseĭ Domnuluĭ şi până la aceste venerande bĕtrâneţe ve pune de esemplu strălucit Nóuĕ cestor de acum şi următorilor nostri. Cele ce aţĭ sacrificat şi eluptat în interesul Sfinteĭ Biserici aŭ să stórcă admiraţiunea fraţiilor şi a fiilor, de odată aŭ să şi asecure pomenireĭ Escelenţeĭ Vóstre tributul recunostinţiĭ până la posteritatea cea mai depărtată.

Dar şi binecuvîntare să Vĕ petrécă toţĭ paşiĭ întru lungime de zile.

Recomându-mĕ simţemintelor preţióse şi remân cu veneraţiune adîncă

Al Escelenţieĭ Vóstre Preasfinţite

Blaş în 20/7 Martie 1902.

umilit frate în Christos:

Dr. Victor Mihályi,
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Julia şi Făgăraş.

De asemenea Venerabilul Capitlu mitropolitan a adresat ilustruluĭ iubilant o felicitare concipiat în terminiĭ ceĭ maĭ afectuoşi. Ilustritatea Sa Episcopul Lugoşuluĭ Dr. Demetriŭ Radu a felicitat pe Escel, Sa Pavel prin următórea adresă -

Nr. 628—1902.

Escelenţă,

Prea sfinţite Dómne, Dómne.

În préjma aniversăriĭ de 50 de anĭ de la fericitul moment în care prin punerea mânilor archierescĭ pe capul Tĕŭ. Escelenţa Ta aĭ fost întrodus în Sanctuarul Domnuluĭ, ca preot din Legea nóuĕ — ne împlinim o mare şi fórte plăcută datorinţă, aducêndu-ţĭ şi noĭ, Episcopul, clerul şi poporul din Diecesa Lugoşuluĭ, omagiul felicitărilor nóstre.

Şi facem acésta. Prea Sânţite Dómne, cu tótă însufleţirea, şi ne bucurăm şi noĭ cu inimile deschise de obstéscă bucurie; pentru că deja de mult a ajuns şi la noĭ vestea despre credinţa viuă, despre iubirea înflăcărată şi despre cele alalte al Tale vîrtuţĭ alese cu carĭ de o jumătate de veac slujescĭ la Altarul Domnuluĭ; pentru că şi noĭ cunóştem ostenelile încordate, silinţele neadormite, zelul statornic şi jertfirile de tot felul şi marĭ fórte, prin carĭ, în acest timp îndelungat, aĭ contribuit la ridicarea prestigiuluĭ sfinteĭ nóstre Biserici, promovand interesele eĭ şi apărând ale sale drepturĭ sacre: pentru că şi noĭ cu toţiĭ admirăm creaţiunile monumentale de binefacere, cu carĭ aĭ îmbogăţit instituţiunile culturale ale neamuluĭ românesc.

Laudă şi mulţumită aducem aşa dar Tatăluĭ ceresc, căcĭ pe Escelenţa Ta, pe fiĭ Diecesei încredinţate păstorireĭ Tale, şi pe noĭ toţi ne-a învrednicit să ajungem o zi aşa de însemnată; şi apoĭ cu glasul umilit al rugăciunilor nóstre mai cerem de la Dumnezeŭ, ca îmbelşugarea darurilor Sale peste Tine trimiţêndu-o necontenit, să-Ţĭ dea ajutorul, spre a puté duce şi pe mai departe întru îndeplinire gândurile bune şi marĭ, ce le nutrescĭ faţă de propăşirea neîncetată a bisericeĭ greco-catolice române, şi să poţĭ purta cu sănătate sarcina misiuneĭ apostolice întru lungime de anĭ fericiţi.

Escelenţă,
Prea Sfinţite Dómne, Dómne
La mulţĭ anĭ!

Dat în Lugoş, din şedinţa consistorială ţinută la 13 Martie 1902.

Demetriŭ Radu
Episcopul Lugoşuluĭ.

Pe lângă acésta, Esc. Sa iubilantele a fost felicitat din Lugoş pe cale telegrafică din partea Ven. Capitlu al

FEUILLETON.

Plagiatură—geşeft.

Săptĕmâna trecută un ziar de al nostru, zile de a rîndul, publica nesce pretinse plagiate de a unuĭ dignitar bisericesc.

Spun drept, că n'am cetit tot ce se scria, dar de curios am aruncat mai tot de una câte o privire asupra celor ce se spuneaŭ acolo. Şi cum, titula acésta am cetit-o zi de zi, mi-am adus aminte, că pe masa mea de scris de multă vreme staŭ dóuĕ cărţi, carĭ aştéptă să le deschid. Pravul a început a le acoperi şi uitarea aşĭ întinde vĕlul sĕŭ peste ele. Dar étă că n'am avut parte de linisce. Mereŭ îmĭ suna în urechĭ, pe tóte notele musicalĭ cele dóuĕ cuvinte: plagiatură—geşeft, plagiatură—geşeft. N'am avut încătrăŭ, m'am esecutat. Am apucat nervos celea dóuĕ cărţi, carĭ aŭ aprópe aceeaşĭ mărime, sînt scrise în aceeaşĭ limbă şi tractézĕ aceeaşĭ materie, se deosebesc puţin în titulă, autorĭ şi feliul cum se presintă: una e broşată, cealaltă legată. Numele uneia e: Curs elementar de istoria omenirii de Teodor Ionescu, fost profesor de istorie, continuat şi revĕdut de Ion C. Georgian, profesor de istorie la liceul Sf. Sava III. Istoria nóuă. Bucurescĭ 1892 — Cealaltă are următoriul titlu: Istoria Universală pentru scólele secundare de . . . (cetitorul nu fie curios, numele autorului nu impórtă) Volumul III. Evul noŭ. Editura librăriĭ Nicolae I. Ciurcu, Braşov. 1897.

Permită cetitoriul iubit să esplic parantesa deschisă mai sus. Am spus, că autorul nu impórtă, pentru că e între noĭ, are bun nume, şi posiţie destul de frumósă, de ce să-l turburăm în frumósele-ĭ vise de literat cu trecere şi cu renume în mijlocul acestuĭ neam . . . . . nemernic. Şi să mai spunem că stă aşa de aprópe de aceia, carĭ îşĭ bătenŭ piepturile şi strigaŭ: în mijlocul amicilor nostri nu se afla nime, carĭ ar puté fi acusat cu pĕcate de acestea!

E mare vorba acésta, şi denótă un gram destul de mare de . . . ambiţie şi încredere, şi cum sîntem acum în aceste zile de pocăinţă, póte nu strică nicĭ amicilor de la ziarul din vorbă puţină abnegare şi recunóscere a slăbiciunilor propriĭ.

Se arătăm câteva, saŭ ca să vorbim să precépă şi cei de dincolo, să punem pe dl . . . pe dóuĕ colóne. Spre a fi bine înţeleşĭ şi spre a fi feriţĭ de greşala, ca într'un moment de grabă să uităm, că ne-am propus a nu spune numele autoruluĭ, vom zice: Bucurescĭ, pentru istoria de din colo şi Brasov, pentru istoria fostuluĭ profesor la Braşov.

Bucurescĭ.

Papismul era cu totul decădut şi corupt. Alesandru Borgia, pentru ca să asigure pămînturĭ fiilor seĭ Cesare şi Lucreţia, amîndoĭ vestiţĭ prin desfrînul şi crimele lor, nu se sfiĭ a întrebuinţa otrava şi cuţitul în potriva vrăşmaşilor seĭ. Papa Iuliŭ II ceru de la Michel Angelo să-ĭ facă o statuă, care să-l înfăţişeze, nu cu Evangelia în mână, ci cu sabia, şi nu binecuvîntând, ci amenin ţând oraşele Italiene.

Pag. 79.

Martin Luther s'a născut la Eisleben în Saxonia, la 10 Novembre 1483. El era fiŭ de ţăran şi fără mijlóce bănescĭ. De timpuriŭ fu trimis ca să înveţe la scóla din' Eisenach. . . La Eisenach Luther învĕţă teologia, dreptul şi musica.

Din Eisenach se duse la universitatea din Erfurt unde . . . petrecu viaţa sgomotósă a studenţilor din timpul sĕŭ, adecă ducêndu-se la vînătóre, purtând spada şi cuţitul la brâŭ şi luând parte la petrecerile nebunatice a le tinerilor de vrîsta sa. Dar o întîmplare (un amic al sĕŭ fusese omorît de trăsnet lângă dînsul), îl făcu să-şĭ schimbe felul vieţiĭ şi se călugări, închidîndu-se în mănăstirea Augustinilor din Erfurt.

. . . . . .

Pag. 80.

Fiind trimis la Roma, cu misiunea de a potoli o cértă, ce se ivise între călugăriĭ augustinĭ, el

Braşov.

Clerul era decădut şi corupt. Papa Alesandru VI Borgia, de dragul copiilor seĭ Cesar şi Lucreţia, amîndoĭ vestiţĭ prin crime şi desfrîŭ, întrebuinţa otrava, şi cuţitul împotriva vrăşmaşilor. Papa Iuliŭ II ceruse de la Michel Angelo să-ĭ facă o statuă, care să-l înfăţişeze nu cu evangelia în mână, ci cu sabia, şi nu binecuvintând, ci amenin ţând oraşele Italiene.

Pag. 5.

Martin Luther s'a născut la Eisleben în Saxonia, la 10 Novembre 1483. Părinţiĭ luĭ eraŭ băieşĭ (mineriĭ) săracĭ. De timpuriŭ fu trimis ca să înveţe la şcóla din Eisenach, unde a şi studiat teologia şi drepturile. De la Eisenach se duse la universitatea din Erfurt unde, petrecu şi el viaţa sgomotósă a studenţilor din timpul sĕŭ, umblând la vînătóre, purtând spada şi cuţitul la brâŭ şi luând parte la petrecerile nebunatice ale tinerilor de vrîsta sa. S'a întîmplat însĕ odată, că un amic al sĕŭ a fost omorît de trăsnet lângă dînsul. Acésta întîmplare făcu o adîncă impresiune asupra tinerului Luther. Îşĭ schimbă feliul vieţiĭ şi călugărindu-se intră în mănăstirea călugărilor din Erfurt

. . . . . .

fiind odată trimis la Roma, cu misiunea de a potoli o cértă, ce se ivise între călugăriĭ Augustinĭ, Luther

biserice catedrale și din partea inteligenței gr. cat. române.

P. S. Sa Episcopul Radu era hotărît să mérgă în persónă la Orade, pentru Ĭubileŭ; după ce însă Escelența Sa a preferit, cum să știe, a petrece ziua cea mare în tótă liniscea la Slatina, ast fel și Prea Sfinția Sa a rémas la Reședința sa în Lugoș, trimițênd și pe cale telegrafică felicitările sale personale.

Redacția foiĭ nóstre s'a grăbit a presenta și din a sa parte cele maĭ respectuóse omagiĭ Mareluĭ Archiereŭ.

La Blaș, mulți dintre membriĭ distinși aĭ inteligințeĭ, în loc de felicitare aŭ subscris unele sume la fondul pentru masa studentilor. Etă lista celor ce aŭ serbat ast fel ĭubileul mareluĭ prelat:

S. P. Mateiŭ, Dr. A. Bunea, Dr. Vas. Hossu, canonicĭ; I. Br. Hodoș, Dr. Ĭuliŭ Maniŭ câte 5 cor.; Bas. Rațiŭ, rect. sem. 4 cor.; D-na A. n. Solomon, dir. intern. de fetițe 3 cor.; G. Pop, can., Dr. V. Suciŭ, prof., Dr. Eug. Solomon, med. câte 2 cor. Dr. E. Băianu, Dr. I. Rațiŭ, Dr. A. Chețian, Ioan Fodor profesori, V. C. Maior, Ales. de Herbay, Ioan Pinca (Cergăul-mare). Aur. P. Bota, prof., G. Muntean, dir. prep., Emil Sabo, I. F. Negruțiŭ, G. Precup, profesorĭ, câte 1 corónă. Total 50 cor.

Despre serbările ce s'aŭ făcut la Beiuș, unde Escel. Sa maĭ ales și-a arătat dragostea față de tinerile mlădițe ale neamuluĭ românesc, publicăm maĭ în jos raportul corespondentuluĭ nostru.

Și cu acéstă ocasiune reunim glasurile nóstre cu ale tuturor acelora, carĭ s'aŭ grăbit a-ĭ esprima din sinceritatea inimilor celea maĭ bine simțite felicitări și încheiăm cu cuvintele ĭubituluĭ nostru Mitropolit: „Dar și binecuvîntare să-ĭ petrécă toți pașiĭ întru lungime de zile!“

Serbare ĭubilară în Beiuș.

— Raport special al „Unirii“. —

Beiuș, 21 Martie 1902.

Cinci-zeci de anĭ trecură, de când Escelența Sa, prea bunul Episcop Michail Pavel, a servit prima jertfă la altarul Domnuluĭ. Vreme considerabilă în viața omenéscă! Cât de mulți sînt ómeniĭ, cărora a trăi nu li se dă atâta! Un dar special, o binecuvîntare ceréscă vedem în casul present, un favor al celuĭ de sus, dat neamuluĭ nostru mult cercat, când ni-l'a conservat „întreg, sănătos, întru zile îndelungate“ pe El, carele tótă viața sa, tot avutul, tóte grijile sale, le-a jertfit bisericeĭ și neamuluĭ séŭ românesc. Al nostru este El, Părintele nostru cel bun, pe carele Providința divină l'a trimis, ca réscumpĕrătorul, regeneratorul eparchieĭ Sale, ca esemplar de urmărit în ale credinței și înbireĭ de neam și de biserică, ca felinar conducĕtor în lupta grea contra inimicilor bisericeĭ și a cultureĭ nóstre naționale, ca esemplu în lucrarea neobosită și rodnică, ca prototipul smereniei creștinescĭ, ce nu doresce lauda ómenilor, recunoscință vremelnică, nu vînéză popularitate și imnurĭ trecĕtóre, face binele pentru că așa îĭ dictéză inima, lucră zi și nópte în tăcere pentru idealul sublim: „credință și cultură“.

Apostoliĭ nemuritorĭ ai neamuluĭ nostru Maior Clain, Șincai și Vulcan împreună cu noĭ ĭubiléză, căcĭ în Pavel și-aŭ găsit drept urmaș al ideilor, al căror propovĕduitorĭ vrednicĭ eraŭ; prin el, cuvîntul lor trup s'a făcut.

Și cum nu va salta de bucurie inima nóstră, cum nu vom ĭubila noĭ beiușeniĭ, când partea leului din binefacerile luĭ, chiar noĭ am primit-o?

Bine a sciut Părintele Episcop, că propășirea neamuluĭ românesc, esistința și viitorul, numaĭ prin asecurarea cultureĭ naționale să póte efeptui.

Nu vorbim de celelalte ale Luĭ binefacerĭ, ne mărginim numaĭ la celea, prin carĭ a ridicat nivelul aședemintelor culturale din Beiuș, prin carĭ ĭ-a potențiat puterea culturală, ĭ-a asigurat posiția de a fi în cercurĭ și maĭ largĭ, centru al cultureĭ românescĭ. Jertfe enorme, lupte teribile s'aŭ recerut. El n'a cruțat jertfa, luptat-a neînfrânt, și când în vălmășala luptei ni-se părea, că stindardul a căḑut, vedem la moment, cum falnic se înalță bravul luptător și stindardul culturei, sfășiat puțin, îl duce la isbândă. Și fălfăe acest măreț semn și ar asupra institutelor nóstre culturale, căcĭ ochiĭ Luĭ neadormiți veghiéză asupra lor și fericiți vom fi, până când acest înger păzitor ne va conduce, până când mâna Luĭ părintéscă ne va ocroti.

Tineretul institutelor din Beiuș și-a manifestat ĭubirea și alipirea prin festivități școlare, cărora le-a premes o liturgie solemnă împreunată cu Doxologia cea mare în biserica parochială.

Atât școla de fetițe și internatul de fete, pe cum și gimnasiul a aranjat câte o festivitate în onórea Ĭubilantuluĭ în semn de neclintită dragoste cătră acela, care le este adevĕrat Părinte, dând espresiune dorinței sincere, ca înduratul Dumnezeŭ, care ni l'a dat, să ni-l conserve încă la mulțĭ anĭ.

În ziua de 21 crt. la óre 9 dim. s'a celebrat sfînta liurgie, pontificând dl protopop Antal, asistat de directorul gimnasial Ioan Butean, profesoriĭ Bulc, Dr. Fl.

---

plecă cu o adevĕrată cucernicie și evlavie; făcu drumul până la Roma pe jos, postind și oprindu-se pretutindeni să asculte liturgia . . . . în drumul séŭ prin Italia, întâlni preoți desfrînați și ignoranți carĭ îș băteaŭ joc de celea sfinte. . . . . Ei însuș zise maĭ târziŭ: „N'aș fi voit să vĕd Roma chiar de mi s'ar fi dat o sută de miĭ de fiorinĭ. Crimele în acéstă cetate sînt de necrezut.“ . . . . . Pag. 81.

Papa Leon X doria să termine maĭ repede construirea bisericiĭ Sf. Petru din Roma, însă n'avé bani. De aceea se hotărî să pună în vîndare indulgențe. Aceste indulgențe eraŭ un fel de diplome pentru ĭertarea pĕcatelor, carĭ se vindeaŭ pe banĭ credincioșilor . . . cei maĭ criminalĭ ómenĭ cumpĕraŭ ĭertarea pĕcatelor chiar pentru viitor. . . . . Cu vinderea lor fu însărcinat în Germania dominicanul Tetzel, un călugăr desfrînat, care comise cele maĭ nerușinate scandaluri.

avu ocasie să se convingă despre decadința întristătóre a bisericiĭ apusene. De unde el plecase pe jos cu adevĕrată cucernicie și evlavie, postind și oprindu-se pretutindeni să asculte sf. liturgie, preoții și călugării din Italia își băteaŭ joc de celea sfinte. . . . „N'aș fi voit să vĕd Roma — zice Luther însuș — chiar de mi s'ar fi dat o sută de miĭ de florenĭ. Crimele din acéstă cetate sînt de necrezut.“ . . . . . Pag. 6.

Papa Leo X voind să termine zidirea bisericiĭ sf. Petru din Roma, se hotărî să pună la vîndare indulgențe. Aceste indulgențe eraŭ un feliŭ de diplome pentru ĭertarea pĕcatelor, carĭ se vindeaŭ pe banĭ credincioșilor. Cei maĭ criminalĭ ómenĭ cumpĕraŭ ĭertarea pĕcatelor chiar și pentru viitor. . . . . Cu vinderea indulgențelor în Germania a fost încredințat Tetzel, un călugăr desfrînat, care sĕvîrșia cele maĭ nerușinate abusurĭ cu indulgențele.

Luther se întristă până în adâncul inimiĭ, când vĕḑu acest comerț cu cele sfinte, carĭ arătă gradul de înjosire, până unde ajunsese Biserica. Pag. 82.

Mâhnit până în adîncul sufletuluĭ sĕŭ de acéstă rușine a bisericiĭ etc.

Pag. 7.

Și tot așa maĭ departe, urmând același sistem și același curs de ideĭ cu profesorul de din colo. Maĭ mult încă, la capitolul care tractéză despre Jesuiți, simpaticul autor nu se rabdă a nu adauge că Jesuitului totul îĭ era permis, căcĭ după învĕțăturile lor „scopul scuză mijlócele.“ Se vede că dl autor nu scie, că bieții Jesuiți daŭ premiŭ aceluia, care va puté să arete unde e cuprinsă „învĕțătura“ acésta în cărțile lor? Ĭ-o spunem noĭ, póte să aivă noroc. Recunóscem că propositia acésta nu e plagiată, dnuĭ Ionescu-Georgian n'aŭ scinu'o. dl de la Brașov a fost mai forte a așternut'o pe hârtie din capul séŭ. Nu putem de cât sa-l felicităm. De altcum maniera asta nu e nóuă, la cel de o samă cu dl plagiator; a reedita frase hasardate, dar dovedite de mincinul sfruntate, e ceva de tóte zilele.

Dar se continuăm maĭ departe:

Bucurescĭ.

Carol IX (1560—1574) era numaĭ de 10 anĭ, când fu proclamat rege, de aceea frînele guvernuluĭ le luă mama sa Caterina de Medicis. Acésta femeie era lacomă de putere, perfidă și dibace a fățări lucrurile.

Cu tóte că protestanții fură birniți de dóuĕ orĭ, Caterina le acordă pacea de la Saint Germain în anul 1570. Prin acésta pace Ughenoții câștigară dreptul, de a exercita cultul lor liber în tot regatul, egalitate de drepturĭ cu catolicĭ și patru cetățĭ de siguranță La Rochelle, Montanban, La Charité și Cognac.

Pag. 108.

Cea dintâiŭ victimă a furieĭ catolicilor a fost Coligny, . . . îl aruncară pe fereastră, dar el se agăță cu mânile de fierele ferestrelor . . . atuncĭ îĭ tăĭară degetele și nenorocitul Coligny căḑu din al doilea rînd în mânile mulțimiĭ care-l aștepta jos și-l sfășiă numaĭ de cât în bucățĭ.

Pag. 108.

Brașov.

Carol IX (1560—1574) era numaĭ de 10 anĭ, când ajunse pe tronul Franciei. Frânele guvernuluĭ le luă în mânile sale muma regeluĭ Caterina de Medici, o femeie lacomă de stăpânire . . . . . cu tóte că protestanții aŭ fost bătuți, totuș . . . prin pacea de Saint Germain (1570) hughenoții câștigară dreptul de a și exercita cultul în tóta țara și pentru siguranță maĭ primiră și patru cetățĭ.

Pag. 35.

Cea dintâiŭ victimă fu nefericitul Coligny; catolicĭ îl aruncară pe feréstră, dar el se agăță cu mânile de fierele ferestrelor. Atuncĭ însă cei de sus îĭ tăĭară degetele și ast fel nenorocitul căḑu pe stradă, unde mulțimea îl măcelări.

Pag. 36.

Vĕ place vorba agăță? Orĭ cât îs de aprópe prietinii nostri de la Brașov, de frații de dincolo, totuș vorba acésta nu s'a încetățenit încă la noĭ. Dl autor în zelul séŭ nu s'a reflectat și s'a agățat de ea.

Și acum putem și termina aci, nu că dóră n'am maĭ ave ce spicui, ci pentru simplul motiv, că credem de suficiente probele aduse.

Étă dar, că și între „amicĭ“ respectabilului ziar, încă se afla persóne, carĭ plagiéză maĭ mult de „dóuĕ rînduri.“

a.

Stan. Ştefănică, Dumbravă, Coriol. Ardelean şi Ilie Stan.

La sfîrşit s'a cântat Doxologia cea mare Aŭ asistat la acéstă înălţătóre ceremonie religiósă şi o mulţime de străinĭ.

După terminarea serviciuluĭ divin, elevĭĭ gimnasiuluĭ aŭ aranjat în sala de gimnastică un matineŭ festiv cu următorul program:

„Marş“, esecutat de orchestra societăţiĭ. *„Imn ocasional“*, esecutat de chorul bărbătesc. *„Cuvînt de deschidere“*, es. de dl prof. I. Kéri. *„Mulţĭ anĭ“*, esecutat de chorul bărbătesc. *„Cătră Escelenţia Sa Michaĭl Pavel“*, de Radu Cupariŭ, predată de Corneliŭ N. Pap octavan. *„Poutpouri românesc“*, esecutat de orchestra societăţiĭ. *„Frunză-frunzuliţă“*, de Musicescu, esecutat de chorul mixt. *Fohászkodás“*, de Berzsenyi D. pred. de Laur. Klein octavan. *„Puişorul“*, esecutat de chorul băieţilor. *„Marş“*, esecutat de orchestra societăţiĭ.

Dnul prof. Kéri a ţinut un splendid cuvînt ocasional, în care aduce drept ideal tinerimeĭ pe Escelenţia Sa, a căruĭ inimă a fost tot de una plină de dragoste sinceră faţă cu deaprópele séŭ; pentru a căruĭ cultivare a jertfit atâta. Termină dorindu-ĭ de la Dumnezeŭ sănătate şi viaţă îndelungată.

Bine succese aŭ fost şi celelalte puncte din program, mulţumită şi laudă conducătoriuluĭ tinerimeĭ prof. Buşiţa.

În aceeaşi zi aŭ aranjat şi fetiţele o serbare domestică. La Dumineca Tomeĭ, evantual vor aranja o festivitate mai mare la care va lua parte şi Escelenţia Sa iubitul nostru Episcop. ***Beiuşanul.***

AUTONOMIA.

Sîntem în posesiunea raportuluĭ stenografic al şedinţeĭ congresuluĭ autonomieĭ catolice, în care s'a pertractat, vorba vine, celea dóuĕ scrisorĭ ale Mitropolituluĭ din Blaş.

Credem, că e bine să nu se trécă cu vederea peste acéstă memorabilă „desbatere“, de aceea o dăm aci în traducere:

Preşedintele: On. Congres! Primul punct al ordineĭ de zi după hotărîrea din rîndul trecut ar fi (să audim) desbaterea representaţiuneĭ trimise de către Provincia bisericéscă gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Îmĭ ieŭ libertatea a vĕ face cunoscut, că în una din representaţiunile acestea, care e adresată la Eminenţia Sa Primatele, Provincia bisericéscă cere, ca să se permită şi Dieceselor sale organisarea independentă a autonomieĭ provinciale.

Cealaltă representaţiune e hârtia Mitropolituluĭ de Alba-Iulia, érăşĭ adresată Eminenţieĭ Sale Primatelui, prin care substerne representaţiunea de mai sus şi în consecinţă cere şi doresce, ca independenţa Provincieĭ bisericescĭ să se susţină şi mai de parte şi şi cu acésta îşĭ motivéză absenţa de la conferinţa episcopéscă.

Din causă că Emeninţia Sa Primatele, a transpus aceste dóuĕ representaţiunĭ Congresuluĭ şi de óre ce aceste dóuĕ representaţiunĭ sînt adresate Eminenţieĭ Sale Primatelui şi nu congresului, şi de óre ce congresul în ce privesce conţinutul lor, abia ar fi în posiţia ca în cercul séŭ de activitate, să hotăréscă asupra lor, îmĭ ieŭ libertate a ruga Onor. Congres să nu se dimită în desbaterea lor, (aprobărĭ) fără, să redeie representaţiunile aceste Eminenţieĭ Sale, ca să binevoéscă a da rĕspuns (aprobărĭ).

Ugron Gábor: On. Congres! O hotărîre meritóre ar fi aceea, dacă am enunţa, că noĭ nu sîntem competenţĭ a desbate aceste representaţiunĭ; spre a puté aduce însĕ o hotărîre meritóre, trebue să cunóscem cuprinsul lor, pentru că numaĭ atunciĭ putem aduce o atare hotărîre, dacă am scĭ, că împlinirea acelor ce se cer în ele, că dispoziţiile cerute şi aşteptate prin aceste rugărĭ, nu cad în cercul de competinţă a congresuluĭ. Noĭ, faţă de celea dóuĕ Provincĭĭ bisericescĭ absente, trebue să ne purtăm cu cea maĭ mare curtuoasie şi prevenire pentru că e fórte dureros, că o parte a catolicilor din Ungaria, din motivul că aŭ altă limbă liturgică, staŭ de o parte, şi stând de o parte vreaŭ să facă din o parte a bisericiĭ catolice o biserică naţională deosebită, pe cum am încercat a ne alcătui şi noĭ o biserică naţională. De aceea On. Congres, m'aş rugа să binevoiţĭ a dispune cetirea acestor representaţiunĭ şi după aceea a aduce hotărîrea; dar a hotărî asupra lor fără a le ceti, eŭ consider lucrul acesta de ceva ce nu corespunde nicĭ demnităţiĭ nóstre, nicĭ auctorităţiĭ representaţiunilor. O dispositie în merit, chiar când ar fi pentru respingere, numaĭ atunciĭ s'ar puté aduce, dacă am auzi rugările.

Molnár: Nu ne-aŭ fost adresate nóue.

Preş.: Maĭ doresce cine-va să vorbéscă?

Apponyi Albert: On. Congres! dacă representaţiunile, de carĭ aŭ fost vorbă aiciĭ, ar fi fost adresate şi îndreptate la Congres, necondiţionat aşĭ da drept stimatului meŭ amic antevorbitor şi şi eŭ aşĭ fi de părere, că faţă de aceste dóuĕ Provincĭĭ bisericescĭ, carĭ durere, aŭ absentat, să ne purtăm cu cea maĭ mare complesanţă şi că numaĭ simplu punerea de o parte a dorinţelor lor subşternute nóue, n'ar corespunde acesteĭ complesanţe. Dar mĕ scuzaţĭ, constatându-se, că aceste representanţiĭ n'aŭ fost adresate congresului, că petenţiĭ peste tot nu cer şi niciĭ nu aştéptă de la Congres să se pronunţe (aşa e! drept!) fără esclusiv o cer acésta de la Primatele şi numaĭ atenţiunea deosebită a Primatelui faţă de eĭ, a fost causa, că aceste representaţiunĭ ni-s'aŭ făcut cunoscute şi nóue, fără de a ne fi provocat la niciun fel de acţiune, mie mi-se pare, că stă lucrul chiar întors şi am greşi în contra consideraţiunilor faţă de acele Provincĭĭ bisericescĭ, dacă ne-am da părerea în o chestiune şi le-am da rĕspuns în o causă, de care eĭ nu ne-aŭ întrebat (aprobărĭ). Din aceste consideraţiĭ — apreţiind în principiŭ punctul de vedere a stimatului meŭ amic — susţin, că nu-ĭ de lipsă să cunóscem conţinutul representaţiunilor, ca să constatăm, că ele nu sînt adresate Congresului şi că de la acesta nu cer absolut niciĭ o declaraţiune, şi e destulă numaĭ acéstă constatare, ca nu numaĭ să fim scutiţĭ de la o desbatere specială, ci şi ca să o ţinem de imposibilă, de aceea mĕ alătur şi eŭ de enunciaţiunea presidiului (aprobărĭ).

Ugron Gábor: Îmĭ pare rĕŭ, că încă odată trebue să vorbesc, dar pe cum am înţeles eu referada presidiului, representaţiunile acelea cuprind în sine rugarea celor dóuĕ Provincĭĭ bisericescĭ de aşĭ organisa o autonomie proprie, ér spre aşĭ organisa o autonomie proprie în Ungaria, Primatele nu le póte da drept (mişcare). Să-mĭ iertaţĭ, dar pentru organisarea autonomieĭ catolice în Ungaria, nu Primatele a fost chemat de Maiestatea Sa, ci acest congres. În representaţiunĭ se pretind atarĭ dispositiĭ, de carĭ bine aŭ sciut, că nu se ţin de cercul de activitate al Primatelui; de altă parte aŭ sciut şi aceea, că Primatele este preşedintele acestuĭ congres, şi ast fel luĭ sînt de a se adresa tóte petiţiile. Dispunerea alegerilor în ţară, rapórtele în causa alegerilor, tóte aŭ fost de a se trimite Primatelui, ca preşedinte al Congresului, de aceea aflu eŭ de logic şi de necesar, ca congresul să dispună cetirea acelor representaţiunĭ şi să le deie rĕspuns. De altcum, cum doriţĭ, cum veţĭ binevoi a hotărî, eŭ staŭ şi rĕmân pe lângă punctul meŭ de vedere principial.

Dr. Simonyi Semadam Sándor: Escel. Vóstră Dle Preşedinte, stim. Congres! Confratele nostru, deputatul Ugron Gábor deja s'a dimis a tracta cestiunea în merit, fără de a puté sci şi fără de a cunósce niciĭ noĭ cuprinsul acelor representaţiunĭ. Representaţiunile sînt adresate direct la persóna Eminenţieĭ Sale şi nu la Eminenţia Sa ca preşedinte al Congresuluĭ (Aşa-l!) De aceea nóue ni-e absolut cu neputinţă a ne rosti asupra lor, de óre ce mandatele nóstre nu se referesc la aceea, ca să reflectăm la scrisorile şi representaţiunile celor de rit grecesc saŭ a ori şi cuĭ, pentru că mandatele nóstre nu mai la aceea se referesc, că să ne alcătuim propria nóstră autonomie. De aceea lucrul acesta absolute nu se ţine de noĭ şi noĭ niciĭ nu putem discuta asupra lui, mĕ rog dară a primi propunerea presidiului (aprobărĭ).

Dr. Sághi Gyula: Escel. Vóstră Dle Preşedinte, stim. Congres! (Întrerumperĭ viĭ: votăm! să audim!) Înainte de a mĕ rosti cutez a adresa o scurtă şi umilită întrebare Escel. Sale Dlui Preşedinte, pentru că rĕspunsul la acésta va fi hotărîtor asupra convinciuniĭ mele. Transpus'a Eminenţia Sa Primatele aceste representaţiunĭ Congresuluĭ nu maĭ simplu spre a le lua la cunoscinţă saŭ spre a decide asupra lor? Acésta e mare deosebire, dacă aŭ fost transpuse numaĭ spre a fi luate la cunoscinţă, atunciĭ mĕ alăturu la propunerea presidială, ér dacă ni-s'aŭ transpus spre a decide asupra lor, atunciĭ trebue să facem ceva.

Referentul Dr. Hoványi Gyula: Eminenţia Sa Primatele a transpus representaţiunile aceste pur şi simplu Escel. Sale dluĭ Szapáry.

Dr. Sághi Gyula... fără ca să fi zis, că le transpune spre a fi luate la cunoscinţă?

Dr. Hoványi Gy.: Fără de niciĭ o enunciaţiune.

Dr. Sághi Gy.: Ast fel amindóue se pot înţelege, şi congresul, dacă ar voi, ar puté să le discute în cercul séŭ de activitate, dar eŭ în starea actuală a cestiuniĭ, acum când congresul a desbătut regulamentul de organisare a autonomieĭ regnicolare, când noĭ în acel regulament n'am făcut niciĭ o dispuseţiune, care să le pótă da asigurarea, că eĭ să vor puté organisa deosebit — fiind chemaţĭ la acest congres, şi la care, dacă n'aŭ venit îĭ privesce pe eĭ: în stadiul de faţă, mĕ alătur la propunerea presidială şi numaĭ de aceea îĭ rog pe Escel. Sa dl preşedinte, să nu enunţe hotărîrea în tocmaĭ pe cum şĭ-a formulat propunerea, pentru că ast fel uşor ar da prilej la neînţelegerĭ, ci să binevoéscă a şĭ-o formula aşa, ca în ea să nu se cuprindă niciĭ o recunóscere a dorinţelor şi a pretensiunilor lor, ci hotărîrea simplamínte să se aducă aşa: de vreme ce representaţiunile aŭ fost adresate Eminenţieĭ Sale şi Eminenţia Sa n'a rugat Congresul să se rostéscă asupra lor de aceea Congresul cu stimă retrimite scrisorile Eminenţieĭ Sale, — alta să nu se maĭ spună.

Preşedintele: Ne fiind nime insinuat la cuvînt, aşa dar nedorind nime să vorbéscă pun întrebarea: Binevoiţĭ a Vĕ alătura la propunerea presidiului de a se retrimite representaţiunile la Eminenţia Sa Primatele spre resolvare? (Da! ba!) Dniĭ carĭ primesc propunerea mĕ rog să se scóle (Se scólă). Maioritatea congresului se alătură şi eŭ în acest înţeles şi anunţ hotărîrea.

Am aflat de consult să publicăm aceste însemnărĭ stenografice, căcĭ ele aruncă multă lumină asupra chipului nespus de uşuratic, cu care Congresul a trecut peste representaţiunile conferinţiĭ Episcopescĭ şi a Escelenţiĭ Sale Mitropolituluĭ Victor. Asupra acesteĭ incualificabile purcederĭ noĭ ne-am spus cuvîntul nostru şi ne pare nespus de bine, că eĭ a câştigat aprobarea tuturor credincioşilor nostri.

În numĕrul viitor vom continua a da în traducere declaraţia dată de Escelenţa Sa Mitropolitul Victor la scrisórea Eminenţieĭ Sale Primatelui, referitor la elaboratul comisiuneĭ de 9.

Revistă politică.

Transvaal. Se pare că pe câmpul de resboiŭ e pe cale de a se face schimbare. Generalul Wolseley a plecat din ordinul regelui în Africa sudica, ca să studieze situaţia şi să raporteze. De la raportul ce-l va presenta, se va hotări apoĭ continuarea saŭ încetarea resboiului. Dupa altă versiune misiunea lui Wols ley ar fi să cerce un mijloc pentru închierea unei păcĭ onorabile. În legătură cu acésta se anunţă, că patru membriĭ ai guvernului transvalian aŭ sosit la Pretoria şi apoĭ după ce aŭ conferat cu Kithener aŭ plecat mai departe în Oranje. Se susţine, că un membru al cabinetului anglez ar fi declarat, că resboiul se va termina în curênd, dar nu cu victoria Anglezilor.

SCRISÓRE DIN BUDAPESTA.

— *Corespondinţă particulară a „Unirii“.* —

— Érăşĭ Crucea. — Prigonirea studenţimiĭ române. — Mórtea lui Tisza. —

25 Martie 1902.

Sĕptĕmâna trecută s'a împlinit un an de la frumósa mişcare a universitarilor în favorul crucii. Chiar în sara aniversară, universitariĭ aŭ avut o întrunire, hotărînd a pleda şi pentru mai departe în favorul crucii, cel puţin în sensul propuneriĭ acinaluluĭ decan al facultăţiĭ juridice, Concha. În senatul universităţiĭ s'a luat conclus, conform propuneriĭ numituluĭ decan, ca adecă crucea să fie espusă în aula universităţiĭ cu ocasiunea promoţiilor. Conclusul a rĕmas numaĭ pe hârtie, de aceea tinerimea a redactat un memorand-protest şi l'a presentat Rectoruluĭ.

Rectorul nu l-a primit ca persónă oficiósă şi în acésta calitate -a rugat să abstee de la mişcarea pornită în anul trecut, căcĭ acésta vine în contrazicere cu regulamentul şi disciplina universităţiĭ. Ca persónă privată însĕ, l-a rugat să-l predee memorandul, ca să-l cetéscă.

*

În fata viitoruluĭ congres internaţional studenţesc, ce se va ţinea de tómnă aicĭ, ministrul de culte şi rectorul universităţiĭ aŭ luat o posiţie cât se póte de intransigentă faţă de viitórea ţinută a universitarilor românĭ. Se discutase la congresul trecut ideea, ca studenţiĭ să se grupeze după naţionalitate, ear nu după stat. Astfel universitariĭ nostri ar fi să se grupeze cu colegiĭ lor din România. În acest sens apăruse în „Tribuna“ un articol, din condeiul unuĭ universitar din Germania (cum aflu din numĕrul ultim al „Tribuneĭ.“) Universitarul din chestia ar fi făcut un lucru tare cuminte, dacă ar fi iscălit articolul din capul locului, cruţând prin asta pe universitariĭ din Pesta de şicanările, cărora sînt espuşi. Articolul a fost reprodus în parte de „Bud. Hirlap.“ S'a alarmat tótă publicistica maghiară, s'aŭ făcut interpelări în dietă şi Wlassich a promis, că va introduce cea mai severă cercetare. Tinerii Goga, Lupaş, Moisil, aŭ fost citaţi la rectorul: unde li s'a făcut un lung interogator, al cărui punct de forţă era articolul din „Tribuna.“ Sperez, că după ce autorul articolului se va insinua, cercetarea se va şi sista. Înţeleg mânia patriotică a ministrului Wlassich; înţeleg furia presei jidanomaghiare, dacă studenţimea română ar fi luat de fapt ceva decis meritoric în acest punct. Dar tóte aceste sînt cu desevîrşire premature, când studenţimea de aicĭ nicĭ n'a apucat a lua vre-un conclus hotărît relativ la atitudinea ei faţă cu congresul studenţesc internaţional.

De alt cum chiar „Bud. Hirl.“, care a sulevat chestiunea, bate în retragere şi nicĭ cele alalte jurnale nu mai insistă asupra grozaveĭ primejdiĭ, ce avea să sgudue din temeliĭ unitatea politică a ţăriĭ. . .

Deputatul Şerban şi-a achitat în parte datorinţa luând studenţimea în apărare. Zic în parte, căcĭ multe mai eraŭ de spus cu aceea ocasiune!

* *

Ziarele de Sâmbătă aduceaŭ stirea, că bĕtrânul Tisza e în agonie. Se aştepta, la sigur, că jurnalele de sara vor anunţa deja mórtea ştiut fiind, că bĕtrânul bărbat de stat zace de vreme îndelungată fórte grav bolnav. Totuşi nicĭ chiar jurnalele de Duminecă diminéţa nu comunicaŭ încă trecerea lui Tisza din viaţă. Decedatul a îndurat chinurĭ grozave; chinurile agoniceĭ aŭ durat 43 de óre. Medicii susţineaŭ viaţa în el cu injecţiĭ de oxigen, fără ca bolnavul să-şi fi revenit în simţirĭ în întreg interval de 43 óre. Duminecă la 7 diminéţa în sfîrşit a murit. . . .

Tatăl liberalismuluĭ, cel mai înverşunat duşman al naţionalităţilor — s'a stins. Zdrobitorul de naţionalităţi — zace rece şi zdrobit, în sicriŭ. Patru zeci de anĭ de viaţă parlamentară lasă în urma-i şi cinci-spre-zece anĭ de fost prim-ministru al ţăriĭ.

Şi după munca acésta uriaşă, bĕtrânul Tisza nu lasă în urma-i simţite regrete, nicĭ chiar la ungurĭ. Tonul în care jurnalistica maghiară îşi ia adio de la puternicul stîlp al liberalismuluĭ, este aprópe rece. Nu-i pot ierta lui Tisza nicĭ mort, prea marea lui alipire pentru Viena şi violenţa, cu care isbia în tot ce era contrar vederilor lui şi a partideĭ sale. Dar pressa maghiară convine în a recunóşte decedatuluĭ un merit necondiţionat, singurul merit: mâna de fer, cu care a cercat să sugrume orĭ ce manifestare a naţionalităţilor.

Azĭ la órele 3 i-s'a oficiat serviciul funebru din partea superitendentuluĭ calvin Szász Károly, în faţa unuĭ public imens. Stropĭ de ploĭe picuraŭ de pe streşinĭ şi de odată, ca din senin, un torent de grindină. Şi iarăşi s'a ivit apoĭ sórele dulce de primăvară. De sară la órele 10 sicriul va fi dus la gară spre a fi transportat apoĭ la cripta familiară a familieĭ Tisza, în Geszt. Guvernul şi parlamentul e representat în numĕr frumos, spre a petrece în ultimu-l drum osemintele lui Tisza.

De mortui nihil. . . .

Aşĭ putea adauge „cu un duşman maĭ puţin,“ dar nu e cuviincios. Şi nicĭ adevĕrat nu e, căcĭ pentru noĭ e fórte adevĕrat aceea ce scrie „M—g“ în primul ei de astăzĭ: „Nu mórtea lui Tisza am aşteptat-o, ci a sistemuluĭ, căruia i-a dat naştere.“

Coresp.

Convocare.

Dniĭ membri aĭ societăţiĭ „Concordia“, se învită la adunarea generală, care se va ţiné Duminecă în 6 April st. n. 1902. la 2 óre d. a. în casele opidane (vechĭ).

PROGRAMUL:

1. Raportul de pe anul trecut.
2. Modificarea statutelor.
3. Eventuale propuneriĭ.

Fiind de importanţă p. 2. sînt rugaţi On. Dniĭ membri a participa în numĕr cât de mare.

Blaş, 26 Martie 1902.

Teodor Onişor preşedinte. **Augustin Gruiţa** jun. notar.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Dr. Ioan Sâmpălean, prof. de teologie, a fost numit asesor la tribunalul matrimonial pentru diecesele sufragane.

Masa studenţilor. „Bihoreana“ institut de credit şi economiĭ în Oradea-mare a dăruit 20 cor. Ioan F. Negruţiŭ profesor de preparandie în Blaş a dăruit de asemenea 20 cor. fondului pentru masa studenţilor de la gimnasiul nostru. După informaţiunile nóstre în scurtă vreme se va lansa un apel, pentru a se face colecte şi cotribuirĭ în favorul acestuĭ fond. Nu ne îndoim, că toţĭ Românii de bine şi special aceia carĭ aŭ studiat aci, vor respunde cu bucurie acestuĭ apel.

Din România. Regina Elisabeta a plecat Joi sara la Neuwied lângă mamă-sa, care era fórte grav bolnavă. Cum vestesce o telegramă din 24 crt. augusta bolnavă a repausat Luni diminéţa în etate de 77 anĭ. — Sâmbătă aŭ sosit la Bucurescĭ principele Frideric de Hohenzollern cu socia sa princesa Luiza. — Maestatea Sa Regele Carol a dăruit muzeuluĭ etnografic din Bucurescĭ tunica, pe care a purtat-o în decursul campaniei glorióse din 1877/8, cum şi maĭ multe alte obiecte de importanţă istorică.

„Albina“, cel mai vechiŭ institut de credit, românesc, şi-a ţinut Sâmbăta trecută adunarea generală. Din venitul curat de cor. 258539·11 s'a destinat pentru scopurĭ culturale şi de binefacere suma de cor. 13500 din acestia s'a dat fondului studenţilor miserĭ de la gimnasiul nostru suma îndatinată acum de mult de cor. 200. În direcţiune s'aŭ ales dniĭ dr. Iancu Meţianu şi dr. Ilie Beu.

Osîndă grea. Dl Balteş responsabil pentru redacţia „Tribuneĭ“ şi deţinut în prinsórea din Cluş, cu prilejul uneĭ nóue pertactărĭ a fost osîndit la doĭ anĭ temniţă ordinară şi 4200 cor. amendă. Osînditul inmediat după pertractare a fost internat în o celulă cu cincĭ criminalĭ ordinarĭ.

Mulţumită publică. Onorata Direcţiune a institutuluĭ de credit şi economiĭ „Cordiana“ din Foventea, a binevoit a dărui scóleĭ nóstre gr. cat. din Noul-român suma de 5 cor. deci priméscă pe acéstă cale mulţămitele nóstre sincere. În numele senatuluĭ scolastic Alesandru Bugner, preot greco-catolic.

Necrolog. † Niculae Mărincaş, preot gr. cat. în Secuieŭ, proprietar şi membru în comitetul de revisiune la banca „Vlădeasa“, după grele suferinţe a trecut la cele eterne Mercurĭ în 19 Martie la 7 óre p. m. în etate de 70 anĭ şi al 50-lea an al preoţieĭ sale.

† *Vasile Coşoc,* preot deficient în Mogoş-Coşocanĭ, a repausat la 3 crt. în etate de 72 anĭ în anul al 55-lea al preoţieĭ şi al 2-lea al deficienţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PROVEDINȚA.

Traducere liberă din limba italiană.

(Continuare.)

V.

Eram pe la finea luĭ Septembre din anul al patrulea de când părăsirăm Franța. Se apropia ziua fatală!

Într'o diminéță am vestit luĭ Gaston că numaĭ de cât trebue să plecăm.

— Pentru ce să plecăm? Aicĭ ne este fórte bine!

— Nu trebue să perdem vremea, scăparea nóstră e descoperită din noŭ. Am vĕdut umblând prin sat nisce ómenĭ suspecțĭ — și de vom rĕmâné aci, nu e scăpare pentru tine....

Se sculă și mĕ urmă fără întârziere.

Lucru ciudat! Nefericitul își iubea fórte mult viața. Dumnezeŭ lasă în nebunie instinctul conservăriĭ.

— Unde mergem? — mĕ întrebă — cât ce ne urcarăm pe tren.

— În Rusia.

La acésta el suspină adînc, își răzimă capul în un ungheț și căd̨u în letargia obicĭnuită.

Călătoria pe tren dură o zi și jumĕtate, nu ne-am scoborit de loc din cupeŭ, Gaston nicĭ nu și-a aruncat privirea afară pe feréstră, rĕmase tăcut și numaĭ odată m'a agrăit zicêndu-mĭ:

— E fórte frig.... Încă n'am ajuns?

— Maĭ avem de mers câte-va óre cu trenul, după aceea vom merge cât-va timp și cu trăsura. Nu voesc să percurgem tótă calea pe tren, ca nu cum-va să ne urmăréscă cine-va. De aceea va fi bine ca scoborîndu-ne din tren, tu să-țĭ acoperĭ fața cu ceva, așa în cât să nu te cunóscă nime și să te puĭ cât de repede în căruță.

A dóua zi sara la 8 óre ne scoborirăm de pe tren la olaltă, ne urcarăm repede într'o trăsură cu doĭ caĭ, carĭ se porniră numaĭ de cât în galop.

După o cale de patru óre, trăsura se opri înaintea uneĭ locuințe, unde nu era nicĭ o lumină. Mĕ scoboriĭ cu Gaston și conducêndu-l pe întunerec într'o chilie, când deschiseĭ ușa mĕ întrebă:

— Unde sîntem?

— Într'un sat aprópe de Moscva.

Și fiind că se mira de întunerecul ce domnia în întrégă casa, eŭ ĭ-am rĕspuns, că temêndu-ne, nu cum-va să ne urmăréscă cine-va — trebuia să ne ascundem cât se póte de bine.

Îndestulit cu acest rĕspuns și obosit fiind, se culcă în întunerec și adurmi în un somn adînc.

VI.

Diminéța într'un târziŭ, Gaston se trezi. Razele strălucitóre ale sórelui de tómnă umpleaŭ cu lumină viuă chilia în care se afla. Pe o feréstră a balconului — puțin deschisă — ajungea până la dînsul mirosul de bradĭ al pădurilor din apropiere, și îmbalsamând cu un miros plăcut aerul ce respira — produse asupra luĭ, fără ca să se ĭee samă, o dulce și misteriósă influință.

Gaston își deschise ochiĭ, dar vătĕmându-l lumina viuă a razelor solarĭ. numaĭ de cât și-ĭ închise, și maĭ rĕmânênd ast fel trezit cât-va timp în pat — i-se părea că e conturbat și răpit de milĭ de strigăte. pe carĭ le audia el odinióră când se scula.

Era bucinul păstorilor, ciripitul pasĕrilor, vuetul depărtat a păraelor și a morilĭ, și maĭ de aprópe larma unuĭ prunc. Melodiele aceste țărănescĭ, glasurile aceste îĭ aduceaŭ aminte de fericitele zile ale tinereții sale. El șopti cu o vóce înădușită numele fiuluĭ sĕŭ și al muierĭ sale, și apoĭ îĭ năpădiră lacrimile....

După un restimp se uită în jur de sine cu atențiune, și spre maĭ marea luĭ mirare observă, că el se află în castelul strămoșilor sĕĭ, sub acelașĭ acoperemînt unde a gustat odinióră atâta fericire?.... A recunoscut rînd pe rînd tóte obiectele ce-l încunjuraŭ, icónele sale, cărțile sale, mobilele. În urmă întorcêndu-și capul — vĕd̨u la căpătâiul patuluĭ pe muierea sa și pe medic, carĭ zimbind stăteaŭ uitându-se la el.

— Ei bine, iubite conte, — zise cu glas voios medicul — pare că în diminéța asta te simțescĭ maĭ bine. Aĭ trecut peste pericol și aĭ scăpat de tot! Poțĭ zice că aĭ bătut la ușile eternității.....

— Ah! — reluă dómna Valgrand — și poțĭ adauge că DTa eștĭ acela, care l'aĭ mântuit, l'aĭ scăpat.

— Eŭ, Dómnă!..... Dóră domnul conte e mântuit, e scăpat prin propria luĭ putere. Și când cuget la tóte motivele bune ce le are de a-și iubi viața, aflu că bine a făcut aceea ce a făcut.

— Scumpe Gaston — esclamă muierea cu iubire — scĭĭ tu că ne-aĭ ținut în mare nedumerire și că ne-aĭ făcut să suferim fórte mult? Scĭĭ că în deliriul tĕŭ nu maĭ cunosceaĭ pe biata ta muiere?... Acum mĕ cunoscĭ. așa e? Nu te înspăimintezĭ maĭ mult de mine? Eŭ îs aceea, care te iubesc cu atâta căldură și care înviez împreună cu tine!

— Să vedem cum e pulsul — adause medicul prinḑênd pe Gaston de mână.

— Bine e domnule doctor? — întrebă contesa.

— E bine dómnă, pulsul acesta ne spune, că domnul conte peste opt zile se va simți bine, peste opt zile va fi pe deplin sănătos.

Într'aceea întră Germano — servitorul, se apropie de patul stăpânuluĭ sĕŭ. se informă despre sănătatea luĭ, în modul cel maĭ firesc, ca și când ar fi un lucru obicĭnuit și ca și când ar fi făcut'o acésta și în ziua precedentă.

Gaston acum privia pe muierea sa, acum pe medic, nu-și putea veni în orĭ, îĭ părea că viséză. De odată tresări, și să îndreptă să ședă.... Dómna Valgrand se apropie de feréstră, trase perdeaua și esclamă:

— Oliviero — vino și dă ziua bună la tatăl tĕŭ!

Îndată se deschise ușa și întră alergênd în chilie un drăguț de copil, cam de treĭ anĭ și jumĕtate, care sări în pat, cuprinse grumazul luĭ Gaston și îĭ zise:

— Bună ziua, tată....

Era dînsul, era Olivier! Și ochiul cel maĭ ager al uneĭ mame s'ar fi înșelat. Era acelașĭ Olivier. pe care l'am vĕd̨ut în ziua fatală. când tatăl sĕŭ îl aduse în chilia mea. Avĕ aceia-și ochĭ schinteitorĭ și plinĭ de grație, aceea-și gură mică și surid̨ĕtóre, acelașĭ pĕr blond, cu un cuvînt era perfect egal.

Gaston, mut și estatic — îl înghițiа cu ochiĭ, și tremurând de emoțiune îl strîngea la sînul sĕŭ.

În fine, cu o mișcare repede. sfîrtică blusa pruncului ca să-ĭ vadă peptul, și cercând înzădar urma glonțuluĭ — ce el îl socotia mortal — cuprins de mirare și prea slab fiind, ca să supórte emoțiunĭ atât de violente, căd̨u leșinat pe pat cu pruncul în brațe.

VII.

Când Gaston își veni în orĭ, muierea sa și medicul ședeaŭ lângă căpătâiul patuluĭ ér Olivier se juca pe lângă pat.

— Amicilor meĭ. — esclamă în urmă contele — ce s'a întîmplat? ce se întîmplă de presinte?

— Voescĭ să scĭĭ ceea ce s'a întîmplat iubite Gaston? — rĕspunse medicul — îți voiŭ spune fără întârziere. DTa aĭ fost greŭ morbos, și aĭ avut un deliriŭ gróznic. Ceea ce se întîmplă acuma — vedĭ DTa. De odată cu recâștigarea sănătățiĭ aĭ recâștigat și rațiunea, și cu acésta fericirea. Étă totul.

— Tata s'a însănătoșat, tata nu se maĭ simțesce rĕŭ.... și eŭ îs fórte îndestulit! zise Olivier — în vreme ce frunzăria o carte cu chipurĭ, ce a fost cumpĕrat'o Gaston de mult din Nantes pentru fiul sĕŭ.

— Un deliriŭ!.... repeți contele.... Așa dară eŭ, dle doctor, am fost nebun? — adause fixându-l cu o privire neliniștită.

— Nebun de tot nu, dar nu-țĭ era capul la loc. Aĭ avut un deliriŭ puternic, în urma căruia în decurs de șese sĕptĕmânĭ aĭ trebuit să călătorescĭ împreună cu amicul DTale Mariu.

— Numaĭ șese sĕptĕmânĭ? Mi-se pare că aŭ trecut veacurĭ de la ziua.....

— De la ziua în care te-aĭ îmbolnăvit, întrerupse contesa, — întregind frasa. Oh! scumpul meŭ Gaston, și pentru noĭ aŭ fost aceste șese sĕptĕmânĭ, veacurĭ de neliniște și durere.

— Șese sĕptĕmânĭ! — repetia mereŭ Gaston.

— O lună și jumĕtate de deliriŭ.... nu i-se pare destul domnuluĭ conte? reluă. doctorul riḑênd.

— Dar de unde mĭ-a provenit deliriul acesta? întrebă Gaston curios.

— Mĕ voiŭ încerca să-țĭ aduc aminte eŭ — zise muierea cu ton indiferent. Aĭ fost mers cu Olivier la prânz la scumpul nostru amic din apropiere. timpul amenința cu furtune de maĭ multe zile și capul tĕŭ îți era tare îngreunat. După mâncare — cum mi-s'a spus — tu eraĭ fórte vesel.

— Prea vesel — întrerupse doctorul.

(Va urma.)

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Continuare.)

Unii oratori saŭ predicatori, în urma încordării de a vorbi, chiar şi în decursul cuvîntării, sînt acoperiţi de sudori. Pentru aceea e recomandabil în timp de ĭérnă, spre a nu espune corpul înferbintat la urmările causate prin recélă, ca să fie provĕdut cu o cămeşă de flanel, orĭ Jäger, şi îndată ce îşĭ finesce vorbirea, să mérgă acasă, să se ştérgă de sudorĭ pe tot corpul, îmbrăcând vesminte uscate.

Între simptómele încomodătóre, carĭ aŭ influinţă mai cu samă asupra oratorilor începătorĭ, este şi ameţéla şi confusiunea, ce provine vĕdĕndu-se pe amvon sus şi faţă în faţă cu publicul. Aceste inconveniente neplăcute se pierd pe încetul prin dedare. Despre Bossuet se zice, că suferia de acésta bólă şi încă des, aşa în cât cele dintâĭ propuseţiunĭ ale cuvîntărilor sale, se păreaŭ că sînt scóse ca cu clescele, şi ochiĭ şi-ĭ ţiné închişĭ ca cel ce dórme. Se pare că acesta provenia din frica de a nu ameţi şi a deveni confus. Pentru aceea, cel ce se teme de ameţirea pe amvon, e fórte consult, pentru încunjurarea acestuĭ lucru, ca ochiĭ să nu-ĭ ţină la început de loc fixaţi asupra publicului, ci privirea să şi-o întocmésca aşa, ca şi cum nicĭ n'ar vedé pe audĭtorĭ, şi mai bine să fixeze cu privirea un obiect óre care, în modul acesta se va simţi de odată şi pe neobservate domn pe situaţie.

La acest loc aflu de lipsă de a mai aminti o împrejurare de mare moment pentru oratorul, care are ocasiune de a vorbi mai des înaintea unuĭ public mai mare, şi acésta e ţinuta oratorului faţă de public. Orĭ cât ar fi pe de o parte de lăudat şi preferit posiţia din care vorbescĭ, dar trebue să recunóscem, că oratorul se simte cu atât mai libĕr şi mai stăpân pe sine, cu cât îĭ succede mai mult de a se subtrage de privirile ascultătorilor şi a se simţi ca şi singur.

Oratoruluĭ trebue să-l fie egal, orĭ vorbesce în faţa unuĭ public mare, orĭ mic; el n'are să se uite şi să vază curiositatea de pe faţa publicului; nu trebue să-l impresioneze privirea scrutătóre a niménuĭ, nicĭ să fie atent la anumite şoptirĭ; el la tóte aceste trebue să fie ca surd. Este sciut din esperinţă, cum-că şi o massă de ómenĭ — ascultătorĭ — ce aparţin uneĭ clase mai bune, încă în anumite minute, face ceva mişcare, căreia dacă — mai cu samă începĕtorul — îl va da ceva atenţiune, de sigur devine confus; aşa tusa uneĭ persóne, dacă-l veĭ da atenţiune, e în stare de a-ţĭ nimici succesul orĭ căreĭ figurĭ de artă aplicată în oratorie.

Decĭ până când oratorul nu se lasă conturbat prin anume incidente, atenţiunea publicului, încă nu se lasă data pradă acelua, pentru că cursul regulat şi sigur a vorbireĭ duce cu sine sufletele ascultătorilor, fără a se puté opri de a esamina anumite incidente; ochiul şi urechia sînt legate strîns de persóna oratoruluĭ şi simţirile prin urmare sînt aşa de ocupate, în cât rĕmân nesimţitóre la întîmplărĭ de a dóua ordine. Şi numaĭ împedecarea oratoruluĭ, privirea luĭ rĕtăcită ar puté fi causa neatenţiuneĭ publicului.

Când observă oratorul o nelinişte mai intensivă în public, fie la începutul, fie în decursul cuvîntăriĭ sale, este fórte consult de a se folosi de o anumită astuţie: adecă de a modera de o dată tonul şi a vorbi de o dată încet. În urma acesteĭ întorsăturĭ, fie care dintre ascultătorĭ va pândi cu atenţiune încordată după fie care vorbă a oratoruluĭ şi va cerca ca să restitue liniştea şi în jurul sĕŭ între ascultătorĭ; pe acésta cale se face linişte perfectă şi oratorul póte cu tăria să-şĭ continue vorbirea. Astfel înţelepciunea te va duce mai curênd la scop, de cât desvoltarea alteĭ forţe. Înainte de ce a-şĭ trece la technica proprie a cuvîntăriĭ şi mai înainte de a apela la esplicările fisiologice de lipsă spre aceea, vreŭ a aminti şi a trage atenţiunea asupra însemnătăţiĭ acesteia.

Sub cuvîntare orĭ predică, nu este a se înţelege numaĭ acel product a spiritului, ce este înaintea nóstră scris orĭ tipărit, ci şi faptul oratorieĭ ca atare, adecă: opul arteĭ calculat după mĕsura simţurilor nóstre. Noĭ voim adecă de a produce impresiunĭ asemenea acelora, ce le reflectézĕ şi împriméză în sufletul nostru privirea mai de aprópe a unuĭ tablóŭ bine lucrat; noĭ aşteptăm ca oratorul să ne impresioneze prin o escitare nóuă şi continuă a scaleĭ cuvintelor luĭ, prin ritmul propoziţilor, prin coloritul tonuluĭ, prin mişcarea mâneĭ şi a braţelor, ca şi prin puterea de mişcare a plămânilĭ şi a pieptuluĭ, şi prin tóte să ne răpéscă cu sine.

Şi deşi idealul preotuluĭ ca predicator, nu trebue să se asemene cu cel de comediant, totuşĭ pot zice că un gest bun, bine aplicat, e o parte esenţială a lucrăriĭ ajunse.

Şi cu tóte că centrul cultuluĭ divin e însuşĭ sacrul sacrificiŭ, totuşĭ amvonul — predica — este şi trebue să fie una din cele mai principalĭ agende de oficiŭ pastoral pentru întărirea şi convingerea credincioşilor şi alipirea cătră adevĕrata biserică şi religiunea întrĕgă, adevĕrată şi necoruptă, carĭ numaĭ prin predicare şi instruare continuă pot prinde rădĕcinĭ adîncĭ în sufletul credincioşilor, espuşĭ eresieĭ şi defecţionărilĭ, lipsiţĭ fiind de predica instructivă. De aceea preotul trebue să instrueze acum dogmatice, folosindu-se pe lângă sciinţă de tótă pŭterea şi formele arteĭ oratorice, nelăsând nefolosit nicĭ un mijloc saŭ secret a technicieĭ oratorice. Aceste pretind firesce ca preotul să aibă în continu o şcólă de esercitare metodică şi a vóceĭ şi tonuluĭ, ceea ce până la un anumit grad şi le póte însuşi prin diligenţă continuă şi aşa va fi în stare de a suplini talentul înăscut.

Pentru talentele marĭ oratorice, carĭ ca şi Savonarola, pot prin câte-va vorbe să sgudue inimile pĕcătóse, orĭ ca s. Bernard, sînt în stare prin o privire saŭ o mişcare de mână, de a răpi cu sine pe ascultătorĭ, saŭ ca Bourdalouĕ, ce începé cuvîntarea ca un şcolariŭ şi o finia ca un profet — pentru uniĭ ca aceştia nu se pot pune regule orĭ statorĭ legĭ în cadrele teorieĭ orĭ a technicieĭ; aceste talente marĭ îşĭ aŭ metoda proprie individualităţiĭ lor mĕsurate din graţia luĭ Dumnezeŭ.

Abstracţie făcênd însĕ de la acestia, rĕmâne ca adevĕr, ce nu se póte resturna, cum-că nime nu póte să devină orator de succese pe amvon, carele nu şĭ-a însuşit o anumită deprindere prin ocupaţiune şi studiŭ continu şi cu minuţiósă pregătire. Spre acest scop oratorul trebue să fie în curent cu vócea, cu formarea şi formele tonuluĭ, ceea ce îĭ fac posibilă învingerea anumitelor greutăţĭ ce se ivescorĭ pot să se ivéscă în decursul predăriĭ. Are mare influinţă în oratorie, şi modul cum te veĭ folosi de respirare în vorbire; ba e un moment plin şi demn de compătimire lupta oratoruluĭ după aer, când nu se sci folosi de plămânile sale şi de tonul sĕŭ cu tact şi metodă de la început şi vine în posiţia neplăcută de a întrerupe propuseţiunĭ, şi de a repeta singuratice cuvinte. De aceea arta de a sci folosi capacitatea de prestaţiune a plămânilor e de o valóre mare, atât cu respect la valórea şi efectul cuvîntăriĭ, cât şi referitor la susţinerea sănătăţiĭ puterilor oratoruluĭ, carĭ nesciindu-le folosi, fac, cu părere de rĕŭ, ca predicatorul cu timpul să se despartă de locul plăcut a amvonuluĭ, unde prin nepricepere aşa curênd şi-a slăbit forţele.

Ca îndrumare practică pentru o folosire raţională a resuflăriĭ, a plămânilor şi prin urmare a scaleĭ de intonaţiune, este şi rĕmâne de a-şĭ sci oratorul afla posiţia corespundĕtóre mai bine tonuluĭ şi şi organuluĭ sĕŭ de vorbire şi încă o posiţie de tot naturală, neforţată, la începutul cuvîntăriĭ sale. Tonurile înalte, la începutul cuvîntăriĭ, sînt de a se evita, tocmaĭ ca şi la cântare; pentru că tonurile şi vócea înaltă pretind o pierdere şi prin urmare o încordare mai mare a puterilor fisice, de cât tonurile jóse, şi acest fapt fisiologic va avé valóre pentru acele părţi din predicare, în carĭ oratorul, ca cu o armată reservată, va trebui să-şi desvólte şi arete tótă puterea sa, spre a străbate ca cu asalt asupra ascultătorilor. De cum-va predica, adecă cuvîntarea, de la început a pornit în o scală de ton prea înaltă, în atare cas fórte cu greŭ se vor puté evita momintele de nereuşită, atunci, chiar, când lupta de a convinge trebue să fie mai înfocată, pentru că în atarĭ momінte greşite, se schimbă de odată şi coloritul tonuluĭ şi modulaţiunile organuluĭ devin nenaturalĭ şi se pierd; apoĭ schimbarea tonuluĭ în decursul vorbireĭ se întîmplă cu anevoie şi corectura succede rar.

A dóua recerinţă în interesul accentuăriĭ şi a respiraţiuneĭ, şi contra căreia mai des să comit erorĭ, este: ca oratorul să se scie folosi de la început până la fine de un „tempo“ liniştit, aşa cât fie care cuvînt, ba fie care silabă să o accentueze după adevĕrata valóre. Şi cu cât e mai mare spaţul în care vócea are să se învîrtă, şi cu cât publicul e mai numĕros, cu atât să se scie folosi şi oratorul mai liniştit, mai precaut şi sĕrbătorésce, de acest mod a propuneriĭ. În o biserică saŭ sală de tot spaţiósă, tonul are lipsă de mai mult timp până ce ajunge să se frângă de boltitura saŭ de alt unghiŭ orĭ columnă depărtată, de cât în un spaţ mai mic, din care causă oratorul, dacă voesce să fie auditşi ascultat în tóte unghiurile, va trebui şi din motive acustice să lase timp, ca cuvîntul sĕŭ să ajungă la destinaţiune, ca nu cum-va prin grăbirea şi îngrămădirea accelerata a cuvintelor ce se succed, să deie ansă la dissonanţă şi neînţelegerea acelora.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului, Silvaşului şi Bălgradului**. Blaş 1902. pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Asupra acestei cărţi étă cum se pronunţă „Drapelul“ în nrul de la 18 Martie:

„*Vechile episcopii românesci*“ este titlul unei scrieri istorice importante, apărute zilele aceste la Blaş şi datorite condeiului savantului canonic mitropolitan Dr. Augustin Bunea. Scrierea acésta, care restabilesce faptele istorice despre esistenţa şi fondarea episcopiilor românesci a Vadului, Geoagiului, Silvaşului (Prislop) şi Bălgradului (Alba-Iulia) face epocă în istoriografia nóstră bisericéscă. Dl Dr. A. Bunea elucidéză vremuri şi ómeni, despre cari istoriografia nóstră naţională şi bisericéscă până acum nu ne-a putut da deslusiri corecte.

De deosebit interes este apoi capitolul care tractéză despre episcopii calvini românesci, érăşi o chestiune, care până acum a fost puţin lămurită. Scrierea conţine detalii interesante şi privitor la raportul Lugoşului şi Caransebeşului cu Ardealul în cele bisericesci. Recomandăm acéstă scriere tuturor pe cari îi interesézá. Scrierea costă 2 cor. 50 bani şi se póte comanda direct din Blaş.

Teodor V. Păcăţian: **Cartea de aur** vol. I. pag. 790. preţul 10 cor. Cuprinde lupta politică a poporului românesc din Ardeal, începênd cu biserica românéscă sub principii calvini şi până la absolutism (1859). Tot ce a frământat neamul nostru în decursul acestor mai mult de 200 ani, e adunat şi publicat în acest volum, spre a uşura în chipul acesta munca tuturor acelora, cari vreaŭ să cunóscă trecutul sbuciumat a poporului românesc. De vînzare la autorul în Sibiŭ.

„Semănătorul“, Nr. 15 cu următorul sumar: Poesii inedite, M. Eminescu. — O sară, I. Gorun. — Muncitorul (poesie). A. Vlahuţă. — Laleaua (schiţă). V. Ciotlec. — La pândă (poesie), St. O. Iosif. — De pe bărăganul preseî, Stroe. — În nópte (poesie), Ada. — Cântec, St. O. Iosif. — Codrului, I. Darie. — Răspunsuri, Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foii nóstre, trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe $^1/_2$ an.

Ioan Bochiş: **Periculoşi pentru stat**, naraţiune populară scrisă de Conrad Bolanden. Gherla, editura tipografiei diecesane 1901. preţul 40 fil. + 5 porto. Scriere frumósă şi edificătóre, dar redată în o românéscă aşa de rea, cât se miră omul, cum póte scrie aşa un preot român. Nu mai vorbim de celelalte condiţiuni a ori cărei cărţi: ortografia, aranjarea propoşiţiilor şi a.

Dóuĕ-spre-zece cântece de şcólă pentru 3 voci egale, de Timoteiŭ Popovici, prof. de musică la seminarul „Andreian“. Caetul I. Preţul 50 bani. Editura librăriei archidiecesane. 1901. Conţinutul: Rugăciune. — Cântec de primăvară. — Codrul frate de cruce. — Carul cu boi. — Ziua a apus. — Fetele casnice. — Ţiganca. — Sînt fecior sdravĕn. — Eŭ mĕ duc codrul rĕmâne. — Imn ocasional. — Patru păstori. — Cântec la sf. Nicolae. — O recomandăm cu căldură. Se póte procura şi de la tipografia din Blaş.

Adjutus secundus: **A bibliai történetek magyarázata, II. rész Ujszövetség**. Szatmár preţul 1 cor. 60 fil.

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociaţiunii. Vol. III. Fasc. XXVI. *(Orleanu—Petri)*.

Acéstă vastă publicaţiune se apropie cu paşi tot mai mari către sfîrşit, în cât în scurt timp vom puté vedé terminat primul dicţionar enciclopedic român.

Fascicolul din urmă, publicat după un interval scurt de abia câte-va săptĕmâni, cuprinde circa 2000 articole, şi anume restul din lit. O şi o mare parte a literei P.

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiŭ* şi se primesc numai pentru publicaţiunea întrégă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: lei 25.—, resp. 28.50).

„Convorbiri Literare“, Nr. 3 Anul 36—1902. cu următorul cuprins: A. Naum, Povestea Vulpei (Cântul XIII. şi XIV). — I. A. Bassarabescu, La vreme (nuvelă) — N. Iorga, Istoria lui Mihaiŭ Viteazul. Cap. I: Familia lui Mihaiŭ Viteazul. — S. Mehedinţi. Geografia ca disciplină universitară (studiŭ). V. Babeş. Tuberculoza în familie (studiŭ). — Câte-va scrisori inedite de la Ioan Eliade, Costache Negri şi Nicolae Bălcescu. — I. Bogdan. Alfabetul chirilic şi noile teorii ale Dlui Elie Bărbulescu. — N. Iorga şi Gr. Tauşan: Comunicări mĕrunte.

Tit Chitul: **O fată de tarabostes**, roman de pe timpul Dacilor. Gherla 1901. tom. I. pag. 269. tom. II. pag. 267. preţul 3 cor. Autorul acestui interesant roman dă dovedi de cunoscinţe frumóse despre strămoşii nostri a căror viaţă ne-o descrie într'un chip atrăgĕtor, care ţine încordată atenţiunea până la sfîrşit. Paguba, că limba şi stilul sînt adese aşa de străine firii graiului românesc.

Suplex libellus Valachorum. text original şi traducere făcută de Dr. Elie Dăianu. Sibiŭ 1901. pag. 67. preţul 1 cor. Se póte procura şi de la Tipografia archidiecesană.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba. tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul broş. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor şi tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil.

A apărut:

PROHODUL

Domnului nostru ✕✕✕

✕✕✕✕✕✕ Isus Christos

saŭ

Urmarea Mânecatului

din sfînta şi marea Sâmbătă.

Blaş 1902.

Preţul: 30 filerĭ.

Posta „Unirii“.

I. C. în Bp. Regrete, prima nu corespunde, ér a dóua a apărut deja de multişor în românesce.

Am primit şi achităm abonamentele plătite de la:

Ciula-mare pe 1896 sem. 1. *Meseş-Sân-Georgiŭ* pe 1900 şi 1901 sem. 1. *Tasnád-Szilvás* pe 1901 sem 2-lea. *Telciŭ, Vălióra, Spânlaca, Ormenişul-de-câmpie* şi *Pogăceua* pe an. 1901. *Izgariŭ, Cluş* şi *Rodna-nouă* pe an. 1902. *Băiuţ* pe an. 4902 sem. 1.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

A apărut:

SF. EVANGELIE

a Domnului şi Dumnezeului nostru Isus Christos,

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatului Împĕrat al Austriei şi Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţitului nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş Dr. Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

☛ Preţul unui esemplar costă crudo: **17 cor.**, broşurat: **17 cor. 30 fil.**, ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangelişti, cu cruce şi cu copcie: **25 cor.** Legătură mai elegantă se compută după calitatea peleî şi a decoraţiunilor, cari se vor dori.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 5 April 1902. Numĕrul 14.

Amintirĭ şi ilusiĭ.

Blaş, 3 Aprilie n. 1902.

(+) Ziua de 3 Aprilie este de o însemnătate istorică pentru biserica nóstră; ér pentru mine personal, ca pentru mulţi alţiĭ, maĭ este şi isvorul unor fermecătóre amintirĭ.

Înainte cu 9 anĭ, în ziua acésta mĕ aflam în Roma: făceam parte din ceata acelor puţinĭ fericiţi Românĭ, carĭ aŭ ajuns să-şi vadă visul de aur cu ochiĭ, aŭ ajuns să vadă Roma, urbea eternă, tronul oraşelor din lume, centrul celuĭ maĭ estins imperiŭ omenesc şi centrul imperiuluĭ dumnezeesc de pe pămînt; — şi aŭ ajuns ast fel ca în cetatea sfântă, care printre alte meniri mărete, cu care a fost inzestrată de Dumnezeŭ, maĭ este şi leagănul neamuluĭ şi numeluĭ nostru românesc — să fie primiţi în audienţă la Papa Leo al XIII.

Eram vre-o patru zecĭ de inşi, bărbaţi şi femeĭ, tinerĭ şi bĕtrânĭ, domnĭ şi ţeranĭ, mirenĭ şi clericĭ, în frunte cu ilustrul episcop al Lugoşuluĭ, azĭ bunul nostru Mitropolit, şeful şi şi părintele nostru spiritual, al tuturor celor uniţĭ cu Roma. Constituiam împreună un pelerinaj, primul pelerinaj ce Româniĭ îl făceaŭ spre leagănul origineĭ neamuluĭ şi credinţeĭ lor; eram „deputaţiunea cea dintâiŭ, pe care aŭ pornit'o Româniĭ la Roma" — cum se esprima un important ziar, „Le Moniteur de Rome", relevând faptul că între pelerinĭ se aflaŭ şi credincioşi aĭ bisericiĭ ortodoxe neunite.

Atuncĭ însĕ nu ne dădeam samă de acésta importanţă a nóstră şi a actuluĭ ce sĕvîrşiam. Eram cutropiţi sufleteşte de feliuritele impresiĭ, ce câştigasem pe drum: Fiume, cu portul şi nesfîrşitul măriĭ; Abbazia, cu acel colţ de paradis, care în mijlocul terenuluĭ pustiŭ, petros al Karstuluĭ uscat, pare ca picat din ceriurĭ; Venezia, cu melancolia-ĭ mărĕţă, ce-ţi reaminteşte înflorirea de odinióră şi căderea-ĭ superbă de acum; Florenţa, cu înfloritele-ĭ coline — timpul era ca pe la noĭ în sfîrşit de Maiŭ — şi cu florile artelor neperitóre, carĭ din galeriile de pictură şi de pe monumentele strălucite revarsă asupra eĭ un farmec de vecinică înflorire; şi în sfîrşit Roma, vechia Romă, ţinta supremă a doririlor nóstre.

Era într'o Sâmbătă diminéţa când am sosit acolo. Tocmaĭ resăria sórele, când am zărit prima óră cupolele bisericilor şi vîrfurile monumentelor din Roma, de unde ne-a resărit neamul, şi lumina şi mărirea luĭ. Impresiunea primă ne-a sguduit în adâncul sufletuluĭ. O grupă de ómenĭ maĭ tinerĭ, eram într'un cupeŭ, la un loc şi cu priviri dornice sorbiam de la feréstră tot ce apropierea şi într'aurirea sórelui ne oferia. Vĕdĕnd culmile monumentelor ce predominéză Roma, între carĭ şi columna luĭ Traian, şi în cât spontan, am isbucnit toţi în cântarea imnuluĭ nostru de deşteptare. De bună samă nicĭ când nu s'a cântat cu maĭ profund sentiment, ca atuncĭ, versurile acelea ale poetuluĭ, în care se esprimă necesitatea: „să dăm dovezĭ la lume că în aste mânĭ maĭ curge un sânge de roman" şi mândria, că purtăm cu fală în lume un nume de Traian. . . . .

Dóuĕ zile de arîndul abia ne-am stîmpĕrat setea nesfîrşită de a vedé Roma, sorbind cu lăcomie impresiile cele maĭ puternice şi maĭ bogate. A treia zi, 3 Aprilie n. urma să fie audienţa la Papa. Era într'o Luni, a dóua zi de Paşti pentru latinĭ, maĭ mult ca ziua de Paşti pentru noĭ. Diminéţa s'a celebrat o liturgie solemnă în marea basilică a sfântuluĭ Petru, la altarul de frunte numit „ad Cathedram scti Petri." A celebrat însuşi Episcopul Lugoşuluĭ, bunul nostru Mitropolit, cu o pompă maĭ strălucită de cum se obicĭnuieşte în catedrala din Blaş. O liturgie orientală românéscă în Roma! în faţa unuĭ public mare de dignitarĭ aleşi şi de ómenĭ culţi din tóte părţile lumiĭ! Închipuiţi-vĕ tot ce puteţi, şi abia vĕ veţi apropia de sublimitatea unuĭ atare moment!

După sfînta liturgie ne urcarăm în Vatican, ca să ajunge la culmea pelerinajuluĭ nostru, înaintea Sfinţieĭ Sale, Patriarchul Romeĭ celeĭ vechĭ. La 11 óre, după ce am trecut prin lungĭ şi splendide ambiturĭ, printre gardişti elveţienĭ, carĭ făceaŭ onorurile, am ajuns într'o sală arangeată în colórea galbină. Îĭ zice „sala del trono," şi în ea se fac de obiceiŭ recepţiunile principilor şi ambasadorilor. Numaĭ Româniĭ eraŭ admişĭ la audienţă în acel moment. Dómne, cât n'ar fi dat atuncĭ niştе francesi şi niştе americanĭ, ce aşteptaŭ pe acolo, să pótă primi şi eĭ un bilet de întrare, să fie numĕraţi şi ei între Românĭ.

Parcă vĕd şi acum grupul Românilor aşteptând, cu o linişte sfîntă, sosirea luĭ Leo XIII. Damele îmbrăcate în toalete negre, cu vel negru pe cap. Domniĭ de salon, clericiĭ în talar; şoptiam cu sfială, ca într'o biserică; maĭ mult înse ne nĭtam în jur, aşteptând plinĭ de emoţie. De odată apare, printre draperiile de la o uşă mare, frumósa vedenie. Patriarchalul Părinte, palid, ca ceara la faţă, într'un talar lung cu un paliŭ purpuriŭ, păşesce încet plecat şi binecuvîntând . . . priveşce în jur, printre noĭ dicĕnd: Mĕ bucur, fiiĭ meĭ; Vĕ binecuvînt „filiolii" meĭ..." Se aşĕză pe tronu-ĭ, asistat de câţi-va preoţi, curtenĭ şi ne chiĕmă în ton familiar părintesc: Veniţi maĭ aprópe fiilor. . . !

Formarăm un semicerc, şeful nostru, Escelenţa Sa Mitropolitul, păşi atuncĭ înainte şi rosti într'o clasică latinéscă salutul nostru omagial, cerĕnd bunuluĭ Părinte al creştinătăţiĭ binecuvîntarea apostolică. Atuncĭ resunară prin rostul Archiereuluĭ nostru iubit acele frumóse cuvinte, carĭ recetindu-le acum îmĭ par că mĕ înalţă din noŭ la înălţimea de atuncĭ.

„*Istri accolae nonnulli, unfractum Carpati orientalium monticolae coeteri — augustissimi Austriae Imperatoris Francisci Iosephi I, qua apostolici Hungariae Regis sceptro benefico obnoxii universi — gaudio a laribus discessimus paternis ut Romanae Ecclesiae, unde nobis quoque fides praesto est, obsequia nostrae gentis testata reddamus*". *Locuitorĭ uniţĭ de pe lângă ţĕrmiĭ Istruluĭ, alţiĭ de prin văile Carpaţilor orientalĭ — toţi supuşi binefăcătoruluĭ sceptru al augustuluĭ Impĕrat al Austrieĭ, ca rege apostolic al Ungarieĭ, Francisc Iosif I. — pornit'am cu bucurie de la vetrele nóstre părintescĭ, ca să arĕtăm omagiul poporuluĭ nostru faţă cu biserica Romeĭ, de unde a isvorît şi credinţa nóstră.*" — *Aşa zize între altele şeful nostru iubit.*

Ér la omagiul „gintei" nóstre a resunat rĕspunsul părintesc al suveranuluĭ Pontifice, cel maĭ mare suveran al puterii morale din lume.

„*La vederea mulţimeĭ vóstre fórte ne bucurăm, Fiilor meĭ iubiţi. Un sfat distins şi de bună samă rodnic a fost acela, care v'a inspirat să porniţi cu spirit voios în peregrinaj la Roma, de la îndepărtatele hotare ale Românieĭ, din plaiurile Istruluĭ şi ale Carpaţilor... În acésta sfîntă cetate vedeţi că aveţi mulţi soţi de pietate . . . carĭ ca şi voi aŭ venit aci, din tóte naţiunile, ca nisce fiĭ . . .*

„Întărindu-vi-se ast fel credința ... întorcêndu-vĕ acasă în patrie respândiți între concetățenii vostri ardórea binefăcĕtóre a religiuneĭ: însĕ toți să țineți în minte și să aveți în convingere ceea ce și Inaltului și evlaviosului vostru Imperat adese orĭ ĭ-am descoperit, că Noĭ purtăm față cu voĭ aceeași îngrijire și nutrim aceeași dragoste, pe care, cum ați amintit, de la începutul pontificatului nostru am purtat'o și am nutrit'o cu părintéscă inimă...“

Și așa mai de parte. Tóte cuvintele mareluĭ Leon al XIII. le-am sorbit, ca o miere dulce, tămăduitóre și mângăitóre. Am eșit încântați.... Și am mai petrecut 2 zile în Roma. Am cercetat tot ce e remarcabil; columna luĭ Traian, biserica în care zac osemintele episcopuluĭ nostru martir, Inocențiŭ, catacombele, etc. etc... Și ne-am reîntors renăscuți în suflet și în credință, cu o bogăție de dulcĭ amintirĭ, carĭ ne vor însoți, mângăitóre și întăritóre, tótă viața ....

* * *

De ce amintesc acum aceste marĭ momente? De plăcere, și de dor. Îmĭ plac, și așĭ dori să le mai retrăesc odată. Așĭ dori să le aĭbă cât maĭ mulți Românĭ.

Acum, ca și înainte cu 9 anĭ, éră-și ni-se dă bun prilej de a ne arĕta omagiul față cu Roma, și a lua din acel nesecat isvor nóuă beutură vie, care să ne întăréscă în fața tuturor luptelor vieții. Plutesce în aer idea unuĭ noŭ peregrinaj. Ba mulți din cea mai tinĕră generație a clerului nostru, sînt atât de hotărîți în voința lor de a vedé Roma, în cât aŭ propus idea înaintea maĭ Marilor. E așa de frumósă acésta idee, în cât nu póte întimpina de cât aplause. E maĭ greŭ însĕ a o realisa de cât a o concepe. De inspirat ni-o inspiră geniul cel bun. Dar la realisat se recer mijlóce, banĭ; nu mulți adevĕrat, dar față cu puterile celor tinerĭ totuși mulți. Să nu se afle óre modru de a delătura piedecile din calea uneĭ ideĭ regeneratóre? Nu cred, numaĭ voință și bunăvoință să fie.

Idea acésta e zimbitóre. Și eŭ îĭ zimbesc cu tremur în inimă. Dar mĕ întreb cu nedumerire: óre da-ne va și ea amintirĭ, orĭ numaĭ ilusiĭ și — desilusiĭ...?

LA BUNAVESTIRE.

Preasfînta Marie: étă muierea binecuvîntată între tóte muierile din Testamentul vechiŭ și noŭ, muierea care a aruncat în lume sĕmînța tuturor virtuților; care a ajutat la rescumpĕrarea neamuluĭ omenesc. Mijlocitórea și Dómna Creștinilor.

Preasfînta Marie: étă flórea cea maĭ frumósă ce a rĕsărit în acéstă vale de plângerĭ. Aurora splendidă, ce a adus pe Sórele dreptățiĭ Christos Dumnezeul nostru; Steaua dimineții ce luminéză căĭătoria nóstră întunecósă.

Preasfînta Marie: étă adevĕrata scară a luĭ Iacob, prin care ne ridicăm la bucuriile Raiuluĭ, Vergura înțelépță. Maĭca îndurării și iubireĭ; étă arborele binecuvîntat care ne dă fructul păcii, binecuvîntării și amiciției cu Dumnezeŭ, fructul mângăierilor și bucuriilor vieții, fructul sfințeniei.

Ce armonie de fapte! Un înger osîndit și seducĕtor înșélă și tradézĕ pe Eva, un alt înger credincios luĭ Dumnezeŭ, salută pe Maria și o proclamă plină de dar și binecuvîntată. Eva ascultă de șerpe și culege și mâncă fructul durerii, blăstĕmului și a morții; Maria ascultă de înger și dă la lume fructul bucurieĭ, vieții și fericireĭ vecînice. Oh! binecuvîntată fie casa aceea, care a fost mărturia virtuților luĭ Isus, a luĭ Iosif! Ferice de tine Dalmație, care pe când domnia Bonifațiŭ XIII. te-aĭ învrednicit a posedé — pe cât-va timp — casa Preacurateĭ Vergure Maria, transportată acolo în mod miraculos de îngerĭ. Ferice de tine — frumósă cetate Loreto (în Italia) — care mândră eștĭ că posedĭ casa aceea în care s'aŭ sevîrșit cele maĭ suave și sublime taĭne — din vecĭ ascunse — ale Rĕscumpĕrăriĭ nóstre.

Să salutăm pe Preasfînta Marie, să sainтăm pe Iubitórea nóstră Maĭcă: Bucură-te ceea ce eștĭ plină de dar! Acésta salutare e una dintre cele dintâiŭ învĕțăturĭ ce maĭcele daŭ mititeilor pruncuți, e salutarea cea maĭ désă, ce trebue să rĕsune în casele creștinilor, pe văile unde locuesc pustnicĭ, pe înaltele vîrfurĭ ale munților; acésta e salutarea celuĭ orfan și nĕcăjit, a servitórel și a dómneĭ, a celuĭ bolnav și a celuĭ din închisóre, a păstoruluĭ și a stăpînuluĭ, a popórelor și a regilor. Până când se va simți gémĕtul durerii omenescĭ, până când va ține lupta între lumină și întunerec, între adevĕr și fără-de-lege, între Isus Christos și Belial, până când omuĭ are patimĭ de înfrînat, pĕcate de combătut, virtuți de câștigat, inimicĭ spirituali de învins — până atunci necontenit vor saluta oamenii cu bucurie, cu iubire și cu încredere

FEUILLETON.

Colórea, scut pentru animale.

E o dimineță plăcută de primăvară, care ne ademenesce a părăsi odaea îngustă și a eși afară la largul. Ne preumblăm încântați prin câmpie și pădure. Pe cerul senin ride sórele auriŭ. Acoperemîntul verde al luncii este sĕmĕnat cu nenumĕrate florĭ; fluturĭ de colorĭ deosebite sbóră încóce și încolo; albine și bondarĭ bâzâie de la flóre la flóre; gândacĭ lucitorĭ ca metalul alérgă repede înainte; țințarii se jócă prin aer. Înălțindu-se cătră cerul albastru, ciocârlia face să rĕsune cântecul sĕŭ și ecoul cântăriĭ trezesce o mulțime de cântărețe din păduricea învecinată. Totul pare a respira linisce, bucurie și pace. Noĭ o credem bucuroși și ne lăsăm a fi înșelați prin aparința esternă. Dacă însĕ privim cu atențiune, atunci înaintea nóstră se desvóltă un alt chip, nu tocmaĭ așa de vesel.

Un vespe mic sbóră pe lângă noĭ, se așézĕ pe o crĕngă la pândă. Étă, că observă o albină, carea încărcată cu miere se reîntorcea la cojnița sa. Vespele alérgă după ea. Albina vede pericolul, dar înzădar încércă să scape. Vespele o ajunge, prin o muscătură agerĕ corpul nefericitului animal e rupt în dóuĕ, partea dinainte pică la pământ, ér partea dinapoĭ, plină cu miere, o ĭea vespele cu sine.

Gândacul auriŭ, care la aparență alérgă așa de nepăsător pe dinaintea picióreloŕ nóstre, a atacat pe un gândac de Maiŭ. Cu fălcile sale agere apucă partea dinapoĭ a jertfeĭ nefericite, îĭ scóte pe rînd mĕruntaiele din corp și le consumă.

Ne abatem privirea, sîntem supĕrați pe micii tâlharĭ, căcĭ eĭ conturbă simpaticul tablóŭ al păceĭ. Dar eĭ sînt nevinovați, eĭ trebuie să omóre, ca să trăiéscă. Să judecăm numaĭ. Păsărelele drăgălașe, carĭ ne încântă cu vócea lor, cu ce se nutresc óre? Ele stîng viața la o mulțime nenumĕrată de insecte, ca să pótă trăi. Și ele însĕle sînt puținele remase în viață, dintre multele lor surorĭ, carĭ aŭ picat jertfă paserilor răpitóre, orĭ calamităților elementare, saŭ fómeĭ.

Ast fel natura numaĭ la aparență strălucesce în odihnă, pace, veselie și bogăție, în realitate în lume e o neîntreruptă luptă de distrugere și nimicire. Animalele micĭ și neputincióse cad jertfă, celor marĭ și puternice. În schimb și celealalte aŭ feliurite mijlóce spre a suporta lupta pentru esistență. Între aceste mijlóce merită să fie pomenită colórea, care e un adevĕrat scut pentru ele.

Acéstă colóre póte fi fórte diferită. Maĭ ades animalele carĭ sînt lipsite de alte mijlóce de apĕrare, sînt colorate asemenea regiuneĭ unde locuesc. De sine se înțelege, că acésta este mare avantagiŭ pentru animale. Colórea iepurelui, de esemplu, se potrivesce așa de bine cu pământul, încât noĭ, dacă el se adună într'o brazdă, trecem ușor peste dinsul, fără de a-l observa. Din contră, un iepure alb așa de tare s'ar deosebi de pământul întunecos, în cât inimicii sĕĭ l'ar observa deja din depărtare. În părțile nordice însĕ, unde partea cea maĭ mare a anuluĭ pământul este acoperit cu zăpadă, colórea pământuluĭ ar fi periculósă pentru iepure și de aceea iepurele polar este alb.

Un esemplu interesant ne oferă animalele ce locuesc pe deșert. Aceste cu puține escepțiuni, sînt colorate asemenea nîsipuluĭ din deșért.

Vogt, un naturalist, vestit, ne dă următórea descriere: „În Sahara tóte lăcustele sînt sure. Scorpionul ce se învirte pe lângă pereții de lut galbin a caselor, este galbin, ér vîrful brun al codiĭ sale cu ghimpele cel veninos, pare o bucățică de lemn; toți pescii de prin bălțile de acolo aŭ aceeași colóre brună saŭ galbină-sură pe spate, ca și nîsipul peste care înótă; tóte șopîrlele sînt galbine-sure cu puține pete orĭ fășiĭ maĭ luminóse saŭ maĭ întunecate; vipera semĕnă cu un mic ram uscat; șerpele cu ochelarĭ semĕnă cu o rădĕcină maĭ grósă și întunecată; tóte paserile, cel puțin puiĭ și femeiuscele sînt împestrițate: sur, galben și brun, așa în cât nicĭ ochiul cel maĭ ager nu le póte deosebi de o pétră saŭ de o grămadă de nîsip, când ele staŭ pitulate. Șacalul este galbin, ca și stîncile unde locuesce; chiar și leul, deși el nu e adevĕrat locuitor al deșertuluĭ, are colórea nîsipuluĭ, ér o cămilă ce odihnesce și-și ține capul și gâtul întins, pare celuĭ ce o vede pentru prima óră din óreși care depărtare, ca un stan de pétră.“

Cine a cercat vre odată să prindă medusele, nește animalcule ce trăesc pe suprafața mării, acela va ști, că cele maĭ multe sînt așa de străvĕdecióse încât numaĭ cu mare greutate să pot cunósce în elementul lor fluid. Pentru paserile carĭ de regulă numaĭ prin iuțéla sboruluĭ lor pot să se scape de inimicĭ, colórea scutitóre e de mare folos, maĭ cu samă în timpul clocitul. Dacă clocesce și bărbătușul și femeiușca, atunci ambi sînt coloraț asemenea regiuneĭ, dacă însĕ clocesc numaĭ femeiuscele singure, atunci bărbătușul este alt fel colorat, de órece colórea-scut este superfluă.

Câte odată la același animal colórea se schimbă, după împrejurărĭ. Găinușa, în timpul verei semĕnă cu muschiul și nomolul

pe Preafericita Vergură, plină de tóte darurile: Bucură-te ceea ce eşti plină de dar!

Oh, cine va puté denega îubirea sa faţă de acésta Dómnă a nóstră, cine va puté să nu îubéscă pe Preacurata Vergură? Să o îubim pe Preasfînta Dómna nóstră de Dumnezeŭ Născétóre, pentru că dînsa e cea mai frumósă între tóte făpturile; să o îubim, pentru că între tóte făpturile Ea e cea mai desevîrşită şi cea mai amabilă, dar mai vîrtos să o îubim, pentru că Ea este Maica nóstră.

Şi cine nu îubesce cu tótă căldura pe propria sa maică? De cum-va ea plânge, plângem şi noi împreună cu dînsa; de cum-va ea zimbesce — zimbim şi noi cu dulcéţă; de cum-va sîntem de parte de ea, în tot minutul ne aducem aminte de dînsa şi din depărtări îi trimitem afectuóse salutări. Când vedem că începe a fulgera şi când audim grózuicul bubuit al tunetelor, ci e nu-şi aduce aminte de propria sa maică? Oh! tocmai aşa să ne purtăm şi faţă de Maica îndurărilor şi a cerescilor daruri. Preasfînta Marie e puternică prin dar, Ea ne póte mântui şi apoi şi voiesce să ne mântuéscă.

Să o onorăm dară, să o rugăm, să o venerăm! Să onorăm pe Preacurata Vergură, căci Ea e model a tótă vîrtutea. Dînsa e o pildă singulară pentru noi în frica lui Dumnezeŭ, în ascultarea faţă de mai mari, în rugăciune, în evlavie. Dînsa a fost o minune de umilinţă, pentru că deşi avé în vinele sale sânge regesc, totuşi s'a născut şi a trăit săracă; a fost salutată de înger ca plină de dar şi binecuvîntată între tóte ficele Evei, cu tóte aceste s'a numit slujuica Domnului. Ea era Mirésa Spiritului sfînt, cu tóte aceste şi-a petrecut viaţa sa nevinovată cu un lemnariŭ; — Ea era Maica lui Dumnezeŭ, cu tóte aceste a dus o viaţă plină de necasurĭ şi durerĭ. Dînsa a fost o minune de curăţénie, a fost concepută nepétată, s'a născut nepétată, nespurcată, neîntinată, şi a murit nepétată. A fost o Mulere cu credinţă mare, de la Viflaim până la Golgotha tot mereŭ a adorat pe Isus al séŭ, deşi născut într'o iesle, deşi batjocorit, calumniat, prigonit şi réstignit. Şi noi? Să rugăm pe Preasfînta Marie: Ea e Maica lui Dumnezeŭ. Să rógă Avram pentru sănătatea lui Abimelec, a soţiei şi a pruncilor, şi Dumnezeŭ îl ascultă. Molse se rógă pentru Israil şi Dumnezeŭ aude versul lui. Aron recurge la Părintele care locuesce în ceriurĭ, şi îi împlinesce voturile sale. Şi apoi Maica lui Dumnezeŭ óre nu va avé putere asupra inimei Fiului ei? Ce va puté denega Isus Christos Maicei sale?

Să venerăm pe Preasfînta Marie: Ea este făptura binecuvîntată, e Maica îubirei şi a dulcei speranţe. Să venerăm pe acésta preafericită Vergură, căci cultul ei este un principiŭ religios care convine şi raţiunei, e un afect fraged binecuvîntat de inima omenéscă, e un fapt public, aprobat de istorie. Să ne împreunăm cu Sfinţii şi să o invocăm cu numirile cele mai fragede şi cu rugăciunile cele mai afectuóse. Să o lăudăm împreună cu acei ilustrii regi şi principi, cari şi-aŭ încredinţat Preasfintei Vergure regaturile şi supuşii lor, să reînoim strigătele străbunilor nostri şi să zicem: Bucură-te Maica nóstră! Bucură-te Mirésă, pururea Fecióră!

Dr. Victor Bojor.

De la îubileul Episcopului Pavel.

Escelenţa Sa Episcopul Pavel, în semn de mulţumită pentru sentimentele de venerăţie şi îubire ce i-s'aŭ manifestat cu prilejul îubileului séŭ preoţesc a dat următorul circular de mulţumită:

Nr. 975—1902.

Îubiţilor în Christos Fraţi şi Fii!

Din ocasiunea îubileului meŭ preoţesc de 50 anĭ, din îubita mea Diecesă de Oradea-Mare: de la Preaveneratul Capitul Catedral, de la Preaveneratul Consistor diecesan, de la Veneratul Cler gremial, de la Preaonoraţii Fraţi protopopi, pe cum şi de la Veneratul Cler rural al districtelor protopopesci respective, de la profesorii şi profesórele scólelor, de la conducétorii şi conducétórele internatelor şi a institutelor diecesane greco catolice, de la oficianţii dominiului episcopesc, de la inteligenţa civilă, de la poporul credincios diecesan şi de la alţi particulari români greco catolici, — am primit multe felicitări cordiali, multe manifestări de bucurie, multe adrese de îubire şi de adhesiune. Am primit şi unele donuri de suvenire mie fórte plăcute. Ba încă preoţimea gremială în Biserica Catedrală, şi cea rurală în bisericele parochiali, în ziua îubilară (21. Martie st. n.) a binevoit a servi sfînta Liturgie, dând Atotputintelui Dumnezéŭ mulţămită, pentru că s'a îndurat a-mi conserva viaţa până la acest îubileŭ semisecular şi rogându-se şi pentru sănétatea şi viaţa mea din venitor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

pe care trăesce; érna însé capétă pene albe. Şerpele inelat ce trăesce prin luncile apătóse este mai cu samă brun-verde, cel care trăesce pe locurĭ mai uscate prin pădurĭ şi lunci este brun-deschis, ér cel care trăesce prin locurĭ mocirlóse este negru. Racametele (brotăcelul) ce trăesce prin pădurile întunecóse este cu mult mai negriŭ, de cât cel ce trăesce prin poenele abundante în érbă.

Unele animale aŭ însuşirea, că în intervalurĭ scurte de timp îşi schimbă colórea. Acésta se întîmplă mai cu samă cu cameleonul, carele acuşi apare galbin, acuşi roşietic, acuşi verziŭ, acuşi negriŭ şi acuşi cafeniŭ. În grad mai mare saŭ mai mic acésta se observă şi la bróscele nóstre, mai cu samă la racamete. Carl Vogt enaréză un esemplu interesant. El a primit ca dar o şopîrlă din Africa. Animalul avea colóre surie ca ardesiul, care se potrivea de minune cu crepăturile stâncilor unde locuesce. Şopîrla rămase ast fel întreg timpul rece din Maiŭ şi Iuniŭ. Când în Iuliŭ sosiră zilele cele ferbinţi, colivia de sîrmă în carea se afla şopîrla, era aşezată zilnic la sóre. Pe când de altă dată animalul zăcea trândav într'un colţ, acum devenia mai vioiŭ şi începea să se acatere pe părelii coliviei la deal. Tot odată însé să arĕta şi o schimbare ciudată de colorĭ. Mai întâi începea códa se să albéscă, apoi corpul, şi după vre-un ceas întreg animalul era alb-galbin, cu puncte micĭ, rotunde negre. Colórea acésta se potrivea perfect cu nisipul de pe fundul coliviei — nisip alb mestecat cu petricele micĭ negricióse. Ast fel animalul se schimba în tótă ziua; sara devenia suriŭ şi rĕmânea aşa până la amĕza zilei următóre; după amĕză, când venia sórele, érăşi se albea şi rĕmânea ast fel până sara. În zilele noróse când sórele nu se arĕta, el rĕmanea suriŭ, de şi era cald.

Pe când în casurile până aci observate, animalele află scut într'aceea, că sînt colorate asemenea regiunei unde trăesc, şi ast fel nu sînt prea bătătóre la ochĭ, — mai esistă şi casurĭ numeróse, unde animalul arată o asemĕnare frapantă cu anumite obiecte.

Dr. Speyer scrie despre un soiŭ de fluturĭ: „Când şede pe pămînt, cu aripile strînse pe lângă corp, el represintă acurat o crénguă de stejar, ruptă de ambe capetele. Fiind că are să jóce rola unei crengĭ de stejar, el aprópe tot de una odihnesce pe pămînt, pe trunchiurĭ şi altele asemenea şi se preface mort."

Gorgoiĭ, nisce gândăcel galbinĭ, carĭ trăesc pe tamarisc, sémĕnă aşa de mult cu florile vescezite ale acestei plante, în cât numai cu greŭ îl poţi deosebi.

Numĕróse omide sémĕnă cu ramurile plantelor din carĭ se nutresc. Colórea le este acurat ca cója. Lăcustele uriaşe, carĭ nu poşed aripi, sémĕnă cu crengĭ uscate. La alte lăcuste tropice le este colórea şi forma aripilor asemenea frunzelor pe carĭ trăesc. Aşa la o specie de lăcuste ce trăesc în Brasilia sudică, aripile dinainte, carĭ acoper aprópe întreg corpul, sînt verzĭ şi samĕnă cu frunzele de salcă. Prin mijlocul aripei fuge o vînă principală, carea la basă este grósă şi catră vîrf se subţie şi se îndoesce puţin, representând ast fel acurat vîna apoi sînt formaţi alţi ramĭ laterali. La acest animal sémĕnă cu frunzele şi alte părţi ale corpului, mai cu samă piciórele.

Dintre fluturĭ încă sémĕnă unii cu frunzele plantelor din carĭ se nutresc. Wallace a observat doi fluturĭ indici, (Calima inachis şi poralecta.) carĭ aşa de mult sémĕnă cu frunzele uscate, încât numai cu multă greutate l-a succes a-l descoperi. Acestĭ fluturĭ, zice el, se aşază pe o crénguă aprópe perpendiculară, îşi lipesc acurat aripile de olaltă, córnele şi capul şi-l contrag şi ast fel sînt invizibile. Aripile posterióre ating crénga şi ast fel represintă perfect un petiol, pe când contura neregulată a aripilor arată ca şi când ai vedea o frunză sbîrcită.

Diferite soiurĭ de fluturĭ micĭ, când ei se odihnesc, sémĕnă mult cu escrementele de paserĭ. Wallace a găsit pe insulele malaice nisce gândăcel, carĭ şezênd pe vîna principală a unei frunze sĕmănaŭ perfect cu escrementul paserilor. Bates enaréză că un gândac mic, Chlamys, în Brasilia, privit din óre-care depărtare nu-l poţi deosebi de escrementul de omidă.

În Africa, unde este împrăsciat în tóte părţile gunoiŭ de oi şi de capre, în formă de bóbe, se găsesc gândăcel, carĭ în faţa unui pericol se string gomoloţ şi cum se zice de comun, se prefac morţi. Carl Vogt enaréză că el de multe orĭ a întors cu bastonul ast fel de gândăcel şi numai după aceea a observat că înaintea sa nu se afla escrement de oĭ, ci un gândăcel viŭ.

Tóte aceste esemple, de carĭ s'ar mai putea înşira cât de multe, ne arată deci, că colórea animalelor nicĭ de cum nu este aşa de indiferentă, cum ni se pare. Ea este din contră unul dintre cele mai indispensabile mijlóce de ajutor, carĭ fac cu putinţă, ca animalele să-şi continue luptă lor perpetuă pentru esistinţă.

G.

Pentru tóte aceste, nefiind în stare a Vě scrie fiesce cărnia separat: Vě rog. ca pe acésta cale să binevoiţi a primi mulţumita mea cea mai căldurósă.

Dacă cu conlucrarea Frăţielor Vóstre am putut face ceva bine, acela nu mie însumi, ci graţiei Atotpotintelui Dumnezeŭ este de a se ascrie. carea dându-mi impulsul, a şi sprigonit lucrările mele modeste.

Vě poftesc tuturora să trăiţi mulţi ani fericiţi.

Darul Domnului Nostru Isus Christos, şi dragostea lui Dumnezeŭ Tatăl. şi impreunarea Spiritului Sfînt să fie cu voi cu toţi.

Oradea-Mare, la 28 Martie 1902.

Michail Pavel m. p.
Episcopul diecesan greco-catolic de Oradea-mare.

AUTONOMIA.

Conform promisiunii făcute în nrl trecut, dăm aicî în traducere representaţiunea înaintată de Escel. Sa Mitropolitul primateluî Vaszary, faţă cu elaboratul comisiunii de 9.

Eminenţia Vóstră Domnule Cardinal Archiepiscop şi Primate!

Am primit cu mulţumită elaboratul, dat din şedinţă ţinută la 1 Oct. 1898. a comisiunei de 9. a congresului autonomic, ce mi-s'a comunicat cu înalta scrisóre a Eminenţii Tale de dto 20 Oct. 1898 Nr. 5527. În aceea mi s'a lăsat să vě aduc la cunoscinţă eventualele observări, ce le-aşi avé faţă de acel elaborat.

Provincia bisericéscă de Alba-Iulia şi Făgăraş, ca aparţinênd bisericii catolice de ritul grecesc, îşi are autonomia sa statorită în sf. canóne, pe cum şi organismul sĕŭ deosebit, recunoscut prin decisiuni prea înalte bisericesci şi de stat. Acésta independenţă a sa, n'o póte jertfi nici chiar în afacerile bisericesc: de natură aşa numită luméscă: — în asemeni afaceri bisericesci, pe terenul administraţiunii bisericesci nu póte admite jurisdicţiunea nici unei corporaţiuni bisericesci străine de organismul sĕŭ, fără a abzice de independenţa sa autonomică.

Şi bisericii nóstre îi sînt asigurate şi statorite drepturile şi datorinţele ce după canóne îi compet, îi este hotărît cercul de activitate, îi sînt limitate relaţiunile de drept public şi anumit între marginile legilor bisericii grecesci, ori după cum s'a esprimat Consiliul de la Florenţa de la an. 1439 în decretul sĕŭ privitor la Unire „salvis videlicet omnibus eorum iuribus ac privilegiis.“ Tradiţiunea sf. scaun Apostolic cu respect la unirea bisericéscă, e esprimată serbătoresce şi competent în enciclica gloriosului nostru pontifice Papa Leo XIII de dto 20 Iuniŭ 1894 care se începe cu cuvintele „Praeclarae gratulationis.“

Înaintaşul nostru Atanasiŭ. când la olaltă cu clerul şi cu credincioşii eî a trecut la sf. Unire, a avut în vedere tradiţiunea acésta şi în declaraţiunea sinodală acceptată la 6 Oct. 1698 a pus apriat de condiţiune independenţa autonomică a bisericii nóstre. Declaraţiunea acésta la locurile mai înalte s'a luat spre scire, şi în sensul acelela s'a desvoltat şi susţă până în zilele nóstre biserica nóstră greco-unită.

Pe basa acésta biserica greco catolică de Alba-Iulia şi Făgăraş la titlul II. Cap. III. al Concilului sĕŭ provincial, celebrat la 14 Maiŭ 1872 şi aprobat de suprema autoritate bisericéscă, a ezis: „Una solemniter declarat Provinciam graeco catholicam Alba-Iuliensem et Fogarasiensem authonomam, atque a cuiuscunque alterius ecclesiasticae Provinciae iurisdictione independentem esse, soliqne ac immediate S. Sedi Apostolicae subjectam.“ (Românesce: Tot odată cu tótă solemnitatea dechiară Provincia gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş de autonomă şi independentă de la iurisdicţiunea ori cărei alte Provincii bisericesci, atârnând ea singură şi inmediat de la S. Scaun Apostolic al Romei.) Amĕsurat principiului fundamental al bisericii nóstre. representanţa Provinciei bisericesci nu póte să fie trecută cu vederea la nici un feliŭ de organism bisericesc. fie ca corporaţiune legislativă. fie ca for judicial ori disciplinar, fie ca autoritate bisericéscă administrativă. Eŭ pot să acceptez numai o autonomie. care se va aduce în conformitate cu organismul nostru provincial şi va respunde dorinţii cuprinse în rescriptul Eminenţei sale Cardinalului secretar de stat Marian Rampolla, de dto 14 Martie 1898 Nr. 42929 care anume să fie în efectele sale „Ecclesiae, institutis et disciplinae consona.“ Subordinarea directă şi nemijlocită jurisdicţiunii organismului autonomic regnicolar a afacerilor, persónelor. averilor, beneficiilor şi instituţiunilor din deosebitele diecese: desface organismul canonic al Provinciei bisericesci, slăbesce simţul de solidaritate ale singuraticilor biserici concentrate în Provincii bisericesci. şi prin urmare periclitézĕ disciplina bisericéscă.

Fiind că aşa dară operatul comisiunui de 9 în §§. 51 şi 108 abia face pomenire despre organism provincial şi restrînge şi alteréză drepturile câştigate ale bisericii nóstre, ér într'altele preteréză de tot organismul provincial, ba, prin dispositiile sale imediate îl face formal ilusoriŭ şi ameninţă instituţiunile nóstre cu emancipare de sub autoritatea lor firéscă şi competentă socotindu-le în mai multe privinţe chiar de neesistente: subscrisul se vede silit a face din noŭ provocare la motivele acelea. carî în cestiunea acésta aŭ arĕtat punctul de vedere al Clerului şi al credincioşilor nostri. Motivele acelea se află espuse amenunţit în acele dóuĕ memorii, carî din încredinţarea fraţilor Episcopi conprovinciali, le-am înaintat unui cu dto 23 Iuniĕ 1897 nrl 2945. Eminenţii Tale. altul cu dto 23 Iunie 1897 nrl 3281 pe calea guvernului regesc ungar Malestăţii sale cesaro-regescl Apostolice. A sta pe lângă celea espuse în acele memorii îmî ţin de cea mai sfîntă datorinţă.

Recomandându-mĕ pe mine şi causa din cestiune părtinirii puternice a Eminenţii Tale. am rĕmas cu deosebit şi adînc respect.

Al Eminenţii Tale

Blaş. la 4 Maiŭ 1899.

serv. devotat

Dr. Victor Mihályi, m. p.
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-iulia şi Făgăraş.

Cetitorii cunosc acum amîndóuĕ representaţiunile înaintate congresului autonomic prin preşedintele aceluia.

Al treilea memoriŭ înaintat Măiestăţii Sale, de care se face pomenire la sfîrşitul scrisorii de mai sus, în esenţă e acelaşi cu representanţa dată din şedinţa Episcopilor ţinută la Blaş în 1897.

Revistă politică.

Italia. Zilele trecute ministrul de esterne italian a avut o întrevedere la Veneţia cu cancelarul germân Bülow. La acésta întâlnire a fost de faţă şi ministrul president Zanardelli. Cu tóte că tratativele urmate între diplomaţi sînt ţinute în secret, totuşi e sigur, că a fost vorbă de reînoirea tripleî alianţe, care în timpul din urmă se părea cam şubredă. De o camdată s'aŭ încheiat tractate comerciali între Italia şi Germania şi s'aŭ început tratative şi cu Austria. Se speră. că şi acestea vor avé cel mai bun resultat. De astă dată pare că mai mult a lucrat la reînchierea alianţei Germania, carea nu putea privi cu indiferenţă apropierea Italiei de Franţa.

Peninsula balcanică. Turbările din Bulgaria şi Albania, departe de a se linisci, ieŭ proporţii tot mai mari, Bandele bulgăresci umblă în tóte părţile sumuţind contra Turciei şi uciḑind pe cei ce cércă să li se impotrivéscă. Ciocniri între armată şi resculaţi se întîmplă aprópe zi de zi. Sînt zădarnice tóte mĕsurile luate de guvernul turcesc, Sarafoff e la largul şi comitetul ligeî macedonene continuă cu agitarea poporaţiunei pentru rescólă. Guvernele statelor interesate sînt cu ochiî în patru aşteptându-se pe fie care zi la isbugnirea focului în peninsula balcanică.

Transvaal. Negocierile de pace între Burî şi Anglezî nu par a fi dus la nici un resultat real. Conducĕtoriî burilor nu vreaŭ să lase nimic din independenţa republicelor sud-africane. De altă parte se scrie, că Burii pentru aceea aŭ început negocierile acestea, pentru ca să pótă sĕrbători Pascile în pace şi fără vĕrsare de sângă.

Cecil Rhodes, fostul ministru president al Caplandului, a murit. El a fost autorul intelectual al acestui nefericit resboiŭ, în care s'a vĕrsat atâta sânge şi aŭ căḑut atâţa soldaţi bravi de ai Burilor. El a avut un singur ideal în viaţă aur şi ér aur.

Corespondinţe.

Poporul nostru şi literatura poporală bisericéscă.

Archidiecesă, Martie 15.

Este un adevĕr ce nu sufere combatere. cum că lectura din care se hrăneşte un popor, are o însemnătate deosebită pentru progresarea şi desvoltarea luî. E netăgăduit că ea formĕza isvorul principal, din care un popor îşi şcóte principiile, după carî îşi îndréptă direcţia mersului activităţii sale.

Pentru aceea vedem, că tóte societăţile din lume, se silesc a oferi publicului cât se póte mai multă lectură, care cuprinde principiile lor, ca aşa prin acele să influinţeze cât se póte mai mult mersul publicului, de care e interesat a-l influinţa.

Biserica, ca o societate omenéscă, nu numai n'a despreţuit acest mijloc însemnat de a înrîuri sufletul omenesc, ci din contră s'a silit pe cât se póte să-l foloséscă înfiinţând în tóte statele, unde a pĕtruns, o literatură bisericéscă.

Biserica nóstră, care aşa zicênd e numai în perióda naşterii. iar fiî eî sufleteşti numai în zorii deşteptării, până acum n'a avut necesitate a lua în aşa mare considerare acest mijloc fórte puternic pentru înaintarea pe o cale adevărată a progresului.

Acum când mulțamită lui Dumnezeŭ pe an ce merge și la noĭ se înmulțește publicul țăran cetitor, când se vîră la noĭ în biserică cărți religióse străine, carĭ ne periclitézĕ limba rituală și caracterul românesc a bisericiĭ nóstre, a despréțui acest mijloc ar fi un păcat mortal, o crimă nelertată.

Vor zice póte uniĭ, avem o literatură poporală, față de micul public cetitor — aceea ne este destulă. — Acelora îmĭ permit a reflecta, că ce e drept avem o literatură poporală, dar productele acelei literaturiĭ în mare parte n'aŭ nici un colorit, nici chiar național decum moral și religios, din acele țăranul nu-și înmulțește cunoștințele dogmatice religióse fórte înguste, nu-și formézĕ o convicțiune tare religióșă, ma nu-și desvóltă nici chiar simțul național, căci în parte acele sînt nește poveștĭ fără nici un fond moral.

Aceste producte literarĭ pot desvolta simțul curiosităților și gustul de cetire, dar oferi o hrană spirituală folositóre nu.

Ba unele sînt chiar stricăcióse, de óre-ce aŭ un conținut superstițios și își iaŭ caracter religios. Apoĭ e o crimă, că bietul țăran, care cu o inimă arzĕtóre caută o lectură morală și instructivă, să capete venin superstițios.

Pentru aceea îmĭ permit a suleva idea, de a ne înființa o asociațiune, cu scop de a eda și împărți ca premiĭ micĭ broșurele morale și de rugăciunĭ, ca să pótă ajunge la ele și ceĭ maĭ sĕracĭ. Așa d. e. broșurele cu „paraclisul Prea Curatei“ „acatistul Prea Curatei“, „rugăciunea s. cuminecăturĭ“ tractat ușor despre mărturisire „biografiĭ de a Episcopilor“ etc. Poporul care cetesce așa cu drag „Alexandria“ ar ceti și istoria esiliului lui „Klein“, intemnițarea lui „Maior.“ O ast fel de societate ar pute avé filiale în fie care tract, apoĭ pe lângă taxa de 1 cor. s'ar puté aduna un frumos șir de membri. Alt cum de este inimă și viață în noĭ, o ast fel de asociațiune n'ar puté să nu-și aibă sprijinitoriĭ sei cât ce s'ar înființa.

Acesta ar fi cel maĭ frumos monument a Iubileului de 200 anĭ. — *f.* —

Spicuirĭ literare.

Importanța Uniriĭ.

Savantul profesor de la universitatea din Bucurescĭ, dl Nic. Iorga, în un studiŭ al sĕŭ despre „Sate și preoțĭ din Ardeal“ scrie următórele:

Fără unirea în credință cu Împĕratul nu era libertatea, prețuirea, recunóscerea demnității umane. Fără unirea în credință cu Roma, nu eraŭ școlele marĭ din străinătate pentru ucenicĭĭ românĭ, aspri în ale învățăturiĭ, nu era maĭ ales acea mare școlă pentru inima poporului nostru, care a fost Roma însă-și. Fără noul curent de viață, format din isvorul Uniriĭ, frăția într'o nóuă ideie n'ar fi venit să înlocuéscă unitatea de lege, prin care înainte ne simțisem a fi un singur popor.

„Revista Română,“ nrl 2—1902. Pag. 54.

Noutățĭ.

Masa studenților. Institutul de credit „Auraria“ din Abrud, a dăruit 40 cor. — „Arieșana“ din Turda 25 cor. fondului pentru masa studenților din Blaș.

„Detunata“ institut de credit în Bucium-șésă a dat 15 cor. din venitul anului trecut, pentru fondul studenților morboșĭ de la gimnasiul nostru.

Legate pii. Decedatul Mihaiŭ Dobreanu, fost paroch și vice-prot. on. în Tulgheș, a lăsat prin testament câte 200 cor. gimnasiului și internatului de băieți din Blaș.

Pentru fondurile archidiecesane. La fondul Internatului de fetițe aŭ întrat următórele contribuirĭ: Ioan Bugnĕr, Tritul-inf., Dem. Murĕșan, Chechiș, Ioan Moldovan, Ciunga, Gavriil Tătar, Grebeniș, Alesandru Șerban, Voila, Simeon Rus, Budurlăŭ Ioan Racoțan, Ibănescĭ, Ioan Tat, Nucet, Petru Lunga, Șercaia, Teodor Pop, S.-Mihaiŭ, Vasiliŭ Scridon, Șerbenĭ, Vasiliŭ Crișan, Bagin, Simeon Cotta, Bicaz, Georgiŭ Vamoș, Giacoș, Iuliŭ Pop, Urca, Iosif Solomon, Ludoșul-mare, Alexiŭ Stalcu, Ludoșul-mare, Mateiŭ Florea, Iași, Constantin Cotorea, Harțeŭ, Ioan Sântimbrean, Silvașul-rom., Augustin Trif, Cecălaca, Petru Suciŭ, Săbad câte cor. 21·60. Ioan Pop, Custelnic cor. 32·40. Ioan Pop, Daia-rom., Vasiliŭ Masca, Beiŭ, Vasiliŭ Saltelechi, Bardoș, Molse Brumboiŭ, Tohan, Dionisiŭ Decei, Orlat, Iuliŭ Socol, Ceanul-mare, Emil Faust, Vescuș, Petru Simu, Bistra, Alesandru Tîrnăveanu, Hodac, Petru Cristea, Futac, Nicolaŭ Petru, Gurghiŭ, Ioan Săbăduș, Pănade, Ioan Gergely, Sovata, Ioan Moldovan, Ulfalăŭ, Aurel Pop, Jucul-sup., Ioan Mihalca, Aghireș, Vasiliŭ Șerbau, Alma-mică-săs., Ioan Raț, Surduc, Ioan Doctor, Șeulia-rom., Emil Pop, Cistelec, Victor Varga, Poptelec, Alesandru Papiŭ, Bistra, Alesandru Voda, Valdeiŭ, Nicolaŭ Racoviță, Schiopi, Iuliŭ Laslo, Szt.-Lörincz, Georgiŭ Modorcea, Grid, Valeriŭ Anghel, Lechințóra, Simeon Moldovan, Noulsăs., Nicolaŭ Pĕtruța, Velcheriŭ, Eugen Balint, S.-Mărtinul-deș., Ioan Giurca, Colunĭ, Vasiliŭ Murĕșan, Hășmaș, Ioan Mihali iun., Călacea, Ioan Mihali sen., Călacea, Romul Marcu, Bistra, Luca Stan, Sumurduc, Ioan Macaveiŭ, Archiud, Ioan Heprian, Berghin, Dionisiŭ Șolnai, Csik-Szt.-Domokos, Iuliŭ Bucur, Gâmbuț, Vasiliŭ Folea, Giuluș, Alesandru Gligor, Andrașfalăŭ, Augustin Mera, Menești-de-câmpie, Aron Nițu, Curciŭ, Clemente Raĭcu, Teaca, Ioan Bursu, Ucea-sup., Dionisiŭ Moldovan, Brusturĭ, câte cor. 16·20. Florian Petran, Almașul-mare, Alexiŭ Viciŭ, Niraștcŭ, Ioan Pop, Ormeniș, câte 6·48. Vasiliŭ Călugăr, Crăciunel, Ioan Pĕcurariŭ, Tur, Alesandru Moldovan, Blășel, Isidor Raĭca, Galda-sup, câte cor. 10·80. Artemiŭ Boer, Casonul-mare, Nicolaŭ Coroiŭ, Ponorel, Nicolaŭ Comșa, Porumbacul-sup., Ioan Albon, Doștat, Iosif Lita, Iclod, Ioan Alesandru, Csik-Szt.-György, Ioan Scridon, Bord, Georgiŭ Micu, Alecuș, Ioan Muntean, Ibișdorful-săs., Nicolaŭ Hărșan, Orolul-de-câmp., Iulian Giurgiŭ, Harastăș, Ioan Crișan, Ny.-Karácsonfalva, Ioan Bochiș, Topa-S.-Craiŭ, Pompiliŭ Simonetti, Reșinarĭ, Radu Jantea, Sohodol, Maximilian Recean, V.-Recea, Demetriŭ Dregan, Damuc, Alesandru Gruița, Asinip, Zacheiŭ Graur, Sidrieșul-mare, Valeriŭ Maior, Soroștin, Damaschin Ghircoiaș, Bucium, Ioan Cimonea, Cacova-Ierii, Ioan Șolnai, Kézdi-Polyán, Michail Mărginean, Ungureĭ, Augustin Marcu, Ciumbrud, Iuliŭ Ilian, Grind, Vasiliŭ Tătar, Kebele-Szt.-Iván câte cor. 12·96. Ioan Paul Chinez, Ernotfaea, Iuliŭ Suciŭ, Indol, Ioan Dobrean, Corbu, Gavriil Pop, Măhaciŭ, Iuliŭ Graur, Curticap, Ilie Hirian, S.-Mărtinul-săr., Nicolaŭ Muntean, Henig câte cor. 27. Ioan Negrean, Buciumĭ și Ananie Decei, Hamba câte cor. 8·64. Teodor Duța, Pĕtrângeni cor. 11·88. Alesandru Mărincaș, Nireș cor. 3·24. Aurel Oprea, Găinar cor. 14·04. Aurel Pop, Ciceu cor. 17·28. Filip Pop, Band cor. 15·12. Suma cor. 1949·40.

Caion-Caragiale. Lunia trecută s'a continuat pertractarea procesului sensațional intentat de distinsul scriitor Caragiale, minorului Caion. Dl Stoenescu directorul revistei literare în care nefericitul Caion își publicase infama calumnie contra lui Caragiale, regretă incidentul și dovedesce, că a fost tras pe sfóră de Caion. În urma acestora e scos de sub acusă. Individul Ionescu-Caion, sub cuvînt de bólă e absent de la pertractare și cere din nou amînarea, curtea respinge cererea și după pledoarul advocatului Delavrancea, care dovedesce că numitul Caion a maĭ comis astfel de falsurĭ, ca și cel de acum, când vrea se acuse pe un scriitor așa de distins cum e Caragiale cu plagiat. — judecă pe Caion la 3 luni închisóre, 500 leĭ amendă 10 mil leĭ despăgubirĭ civile. Sentința a fost primită cu satisfacție de toți aceia carĭ țin, ca numele bun al distinșilor scriitorĭ să fie scutit de orĭ ce fel de insulte netrebnice.

Un act de pietate. Administrațiunea mesei studenților români din Brașov a luat hotărîrea, ca în fie care an să celebreze cu un parastas solemn memoria acelor fericiți reposați în Domnul, pentru a căror odihnă de veci s'aŭ făcut de rude și amicĭ pioși donațiunĭ (în loc de cununi trecătóre) pentru masa studenților. Primul parastas la care vor asista toți elevii scólelor se va celebra anul acesta Duminecă în 31 Martie st. v. la órele 10 a. m. în Biserica Sfîntului Nicolae din Scheiŭ (Brașov). La acest act de pietate Direcțiunea școlelor medii gr. or. române din Brașov învită pe toți spriginitorii în viață a mesei studenților.

Biblioteca Academiei române s'a sporit în decursul lunei Faur cu 145 broșurĭ și 138 numerĭ de reviste primite conform legiĭ de la tipografiile din țară, cu 129 vol. 1 atlas 3 vol. mscris și 2047 doc. primite în dar și cu 10 volume 89 reviste străine cumpărate. Biblioteca a avut 507 cetitorĭ carĭ aŭ consultat 1947 volume tipărite și 29 cetitorĭ carĭ aŭ consultat 94 mscripte și 2106 doc.

Din America. Iosif Hordobetz și Niculae Cernea emigrați în noul continent, în statul Ohio, aŭ colectat pentru biserica gr. cat. din Ilembac, distr. Cichindeal, suma de 500 cor. care s'a și depus spre păstrare în favorul numitei biserici. Acești zeloși creștinĭ aŭ fost fórte mult zădărniciți în fapta lor umanitară prin un anumit Ioan Pascu și Savu Frățilă, amîndoĭ din Ilembac carĭ aŭ sfătuit pe ceĭ alaltĭ emigranți, să nu respundă sumele maĭ înainte subscrise. Tot Hordobetz ne scrie, că prin Octobre an. tr. un anumit Mateiŭ Florea a fost omorît de trenul de povară. În lipsa de preot gr. ort. a fost îngropat de preotul catolic din New-Castle. „Se vorbește că Românĭ am fi emigrat aicĭ 3000 vor fi? nu știŭ, atâta știŭ, că biserică n'avem și nici popă; e întrebare că de ar fi, cu ce ar trăi? Am dori să avem și noĭ un preot, ca să slujéscă cele religióse în limba română, fiind că fórte degenerăm în credință.“

Scolastic. Despărț. Cluș al Reuniunei învățătorilor gr. cat. își va ține adunarea generală la 10 crt. în Cluș. — Despărț. Fărăgău își va ține adunarea generală la 6 Maiŭ u. în școla din Milașul-mare.

Avis. Cu începutul anului scolar 1902/1903 (21 Sept) se vor suscepe în cursul I. a scólei de cadeți ces. și reg. de infanterie din Sibiŭ 40 aspiranți, respective în urma unei depărtărĭ uniĭ și în cursul II. și III. Pentru susceperea în cursul I. se recere absolvarea alor 4 clase a unei scolĭ reale, gimn. saŭ a claseĭ a IV a unei scolĭ civile ungurésca. Taxa de întreținere e conformă condițiunei părinților 300, 160, 24 cor. pe un an. Celelalte condițiunĭ și determinărĭ despre concipiarea petițiunilor se cuprind în „Condițiunile de primire la întrarea în scólele de cadeți ces. și reg.“ (Se póte procura la cea maĭ proximă scólă de cadeți — saŭ în limba română la „Tipografia“ societate pe acțiunĭ în Sibiŭ — pentru prețul de 40 banĭ și porto postal.) Petițiunile de suscepere sînt a să trimite cel mult până în 15 August 1902, dar nicĭ la un cas înainte de primirea testimonialului scolar anual 1901/1902.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PROVEDINȚA.

Traducere liberă din limba italiană.

(Fine.)

— V'aţi dus cu toţii pe terasă, şi acolo amicii tĕi îşi petrecură trăgênd cu puşca în bietele rîndunele. Mariu mĕ asigură că faţa ta era fórte aprinsă.

— Pentru că domnul conte beuse prea mult vin de Vouvray — adause doctorul.

— Pe lângă tótă promisiunea, ce mi-aï făcut'o în ziua precedentă — reluă contesa, tu aï luat în mână o puşcă.... a lui Mariu....

— Da, da, chiar aşa e, esclamă Gaston, redeşteptându-se în dînsul memoria şi şi nebunia.... Eŭ luasem puşca lui Mariu.... Olivier sta aprópe de mine, ridicaï puşca.... se descărcă....

— Şi domnul conte căḑu — întrerupse cu linişte doctorul. Căḑuşĭ la pămînt, amorţit, leşinat, Étă ce însémnă a bea prea mult vin de Vouvray....

— Şi a nu asculta de buna ta muiere!...

— Dar maï în colo ce se întîmplă? întrebă contele, ştergêndu-şĭ sudorile de pe frunte.

— Aceea ce trebuia să se întîmple, rĕspunse doctorul. Te-aŭ adus acasă, te-aŭ pus în pat, şi-ţi poţi închipui ce surprindere a fost pentru muierea DTale — care te-a vĕḑut plecând cu puţin maï înainte sănătos şi voinic. După dóuĕ óre de la sosirea DTale acasă — eŭ eram lângă patul DTale, şi — spunêndu-ţi adevĕrul — eŭ te credeam perdut. DTa nu sciï ce însémnă vinul de Vouvray, însémnă deliriul şi nebunia în sticlă! În ziua următóre aï avut o ferbinţélă în grad mare, din care a provenit cel maï fantastic deliriŭ ce l'a maï putut avé om pe lume. Ce închipuire viuă şi fervidă aï maï avut!

Nu-ţi maï aduci aminte de vre-un vis din câte le-aï avut?

— Oh visurĭ înfricoşate — Iubite medice! esclamă contele, acoperindu-şi faţa cu mânile.

— Visurĭ înfricoşate într'adevĕr, domnule conte! Dar uită-te la drăgălaşul DTale prunc, maï pare-ţi-se că are glonţ în pept? Şi Dómna DTale cea bună şi iubitóre, maï pare-ţi-se să fie în stare să te dee pe mâna călĕului?

Faţa lui Gaston se limpeḑi şi părea încântătóre, fantasmele, ce-l năvăliaŭ de patru anï se împrăştiaŭ, depărtând şi starea sângerósă a realităţiï.

El a strîns în braţe pe muiere şi pe fiŭ, şi îmbrăţoşându-l cu căldură îl sărută vĕrsând lacrimi de bucurie.

În momentul acesta am întrat şi eŭ în chilie. Cât ce mĕ vĕḑu, stătu cât-va timp tulburat şi nesigur. Eŭ m'am prefăcut că nu ieŭ samă, mĕ bucuraï de reînsănătoşarea lui şi începuï a glumi despre aventurile călătoriilor nóstre.

— Drept îţi spun — adauseï în fine, eŭ te credeam maï tare. Când veï maï veni la prânz la mine — îţi jur — că nu-ţi voiŭ da de beut alt-ceva de cât numaï apă.

După aceea îmbrăţoşaï şi sărutaï pe Olivier, care privia în mine un amic sincer.

— Cunoscï pe Domnul acesta? întrebă Gaston pe prunc.

— E un amic bun al tatălui meŭ, rĕspunse pruncul, aducêndu-şi bine aminte de lecţiunea ce a căpătat'o în privinţa acésta. Aşa mĕ numia odinióră şi celalalt Olivier. Mama, care la întrebarea pusă copilului de Gaston — tresări, abia a reuşit a înăduşi mişcarea de bucurie ce o putea trada, şi se grăbi a-şi îmbrăţoşa şi săruta scumpul eï prunc.

— Acum — zise medicul — sînt de ajuns emoţiunile pe azi! domnul conte are lipsă de odihnă. Binevoiţi a leşi şi a lăsa pe pacient în pace.

El ne scóse cu dulcéţă din chilia lui Gaston, şi când fu sigur că nu-l aude contele esclamă:

— E mântuit, e scăpat!

La o veste aşa de îmbucurătóre, toţi am început a plânge de bucurie.

— Mamă, zise pruncul — zis'am bine, grăit'am bine cu tata?

— Bine! scumpule tesaur perdut şi aflat, rĕspunse contesa mişcată — luându-l în braţe şi sărutându-l cu dulcéţă.

VIII.

Gastone era mântuit, scăpat. Abia trecu o lună şi aŭ început din noŭ a trăi viaţă fericită ca şi maï înainte. Grija nóstră continuă, preocuparea nóstră unică era ca să aflăm pururea nóuĕ argumente de a-l asigura tot maï tare despre greşala sa. Însuşĭ Olivier, prin grija maternă şi prin óre-şĭ care-va instinct miraculos se părea că-şi dă nisuinţă deosebită de a reproduce tóte gesturile, modulaţiunile vócei şi tóte agrăirile familiarĭ, ce puteaŭ să înşele frăgeḑimea unuï reconvalescent.

Patru anï de jele şi de vĕduvie aŭ lăsat urme adâncï pe faţa dómneï Valgrand, dar fiind-că şi Gaston îmbĕtrânise mult, nu să mira de loc. De alt-cum paliditatea conteseï, trăsurile sale vestezite şi ochiï uscaţi de lacrimi eraŭ urmarea nopţilor nedurmite ce le petrecuse lângă patul bărbatuluï sĕŭ.

Cu tóte aceste — pe zi ce Gaston îşi recâştiga puterile şi sănătatea de maï înainte — o nelinişte mare îï rodea interiorul. Sentimentul adevĕrat al realităţiï deja începea a-şi face loc printre ilusiunile ce-l stăpâneaŭ. Tóte ostenelele nóstre, tóte grijele nóstre aŭ fost zădarnice.

Câte odată îşi esprima dorinţa de a veni la castelul meŭ, dar am aflat tot de una motive pentru a-l împedeca. Într'o diminéţă se porni singur şi se îndreptă spre palatul meŭ şi ajungênd la terasa fatală se opri cât-va timp şi o privi, după aceea se întórse înapoi.

Din ziua aceea caracterul sĕŭ — positiv şi binevoitor — deveni nestatornic şi netractabil. Eraŭ óre când era cuprins de o melancolie îngrozitóre şi nimic nu-l puté distrage. Câte odată presenţa lui Olivier îl irita, de altă să uita la el cu neîncredere.

Ne temeam ca nu cum-va să vadă clar tóte, de altă parte orbia lui ne întrista şi ne înduioşa, şi eram siguri că nu se va puté vindeca deplin — până nu va ajunge la cunoscinţa adevĕruluï şi a realităţiï, — dar cine ar fi cutezat să îee vĕlul de pe ochi?

Gastone observase, că muierea sa eşia tot mereŭ de cătră sară, câte odată singură şi adese orï cu Olivier — fără ca să-ï spună unde merge.

Într'o zi — când eşi cu pruncul, el se cugetă să-ï urmăréscă pe ascuns. După o cale de o óră, mergênd în jurul unuï deal, îï perdu din vedere. Ajungênd în vîrful dealuluï, înzădar îï cercă cu privirea — deci nevĕḑêndu-ï nicăirï — se hotărî să-ï aştepte lângă ruinele unuï zid acoperit cu iederă. După câte-va vreme se trezi şeḑênd pe zidul ce încunjura cimiteriul satuluï.

Întră în cimiter şi mergênd încet se puse să privéscă — rînd pe rînd — mormintele rustice, maï tóte acoperite cu florĭ şi cu ierbă. Era să plece spre casă, când étă că vĕḑu între nisce florĭ un monument de marmură cu o cruce frumósă în vîrf, care era luminat de ultimele raze ale sórelui.

Contele se apropie şi ceti inscripţiunea următóre:

Olivier de Valgrand
Mort în 2 Septembre 1865
În etate de 3 anï şi 4 luni.
Rógă-te pentru tatăl tĕŭ, scumpule îngeraş.

Gaston înţelesese acum tóte, căḑu în genunchi, şi rĕmase multă vreme cu fruntea plecată între mâuï Când îşi ridică capul, vĕḑu pe muiere şi pe fiul sĕŭ, carï stăteaŭ drepţi înaintea lui — ca doï îngerĭ păzitorĭ.

— Dumnezeŭ ni-l'a restituit, ni-l'a dat înapoi — Iubite Gaston — zise contesa, împingêndu pe Olivier în braţele tatălui sĕŭ.

Astăzi Gaston nu-şi maï bate joc de aceia, carï cred în Provedinţă, ci crede cu tărie şi dînsul.

V. B.

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Continuare.)

Un orator de rutină ce e drept, are cunoscinţe saŭ aşa zise secrete industrialĭ, ce le folosesce şi îl trec peste greutăţile de acéstă natură şi modul întreg a propunerei lui, se pare că pórtă signatura uneï siguranţe previe, ca cum ar fi studiat acustica spaţiului până în detail; ba dacă e deprins cam tot cu acel public, cunósce datinele ascultătorilor, gruparea lor în spaţiï, şi aşa e în stare prin ridicarea pe neobservate a vócei sale, prin o mişcare de mână etc. de a le atrage atenţiunea şi a lega; el scie prin plecarea capuluï, prin un paş înapoi saŭ prin o întórcere mică a feţeï la o parte saŭ alta, de a modifica şi acţiunea acustică după trebuinţă, şi se folosesce de aceste forme esterne, ca şi un virtuos de un instrument, căruï îï cunósce şi scăderile ca şi prerogativele; pe când cel noviţiŭ în de aceste tóte, mult timp trebue să se esercite şi se observe.

Dacă ar fi posibil a se mĕsura presiunea espiraţiuneï din ţeve de aer a unuï orator, atunci de sigur s'ar dovedi, că momintele, în carï un orator de rutina se folosesce de tótă puterea vócei sale de a

convinge, nu-l fac mai mare încordare plămânilor, de cât e încordarea în plămânile unui orator începetor chiar numai în textul vorbirei sale. Este dar lipsă simţită pentru cei ce se pregătesc de a fi predicatori odată, ca să facă studiî preparative saŭ o aşa numită gimnastică a plămânilor şi a vócei, spre a deveni apţi odată pentru propunerile publice, pe care împrejurare la noi până acum s'a pus puţin preţ.

Deprinderea originală a lui Demosthenes, ne arată, cât pond se punea în vechime pe desvoltarea acestei părţi a oratoriei.

Fie care biserică orî sală are altă acustică, şi acésta proprietate fisicală, are şi este de mare influinţă asupra oratorului respective a tonului lui. Ba indivizi timidi şi începetori devin confusi auzindu-şi ecoul vócei lor în un loc străin resunând în o formă schimbată de tot prin influinţa acustică a acelui spaţ, şi adese orî vorbitorul nici nu-şi mai cunósce vócea proprie. Din aceste motive e bine şi trebue ca oratorul de timpuriŭ să fie iniţiat, ba să aibă anumite deprinderi fată de atari casuri.

În întréga casuistica oratoriei abia se póte cugeta o afacere mai grea şi mai ostenitóre de cât: predicarea în libér. Spre a puté fi auzită vócea predicatorului în un cerc periferic mai estins şi spre a fi înţeles, e de lipsă de o putere mai mare de cât normala a vócei. Aceste casuri poftesc de la orator de a se sci folosi de tóte mijlócele auxiliari a technicei oratorice în modul cel mai abundant. Momintele fisicali pe cum: depărtarea mare, perspectiva aerului, tereuul din jur, este permis ba şi pretind a te folosi de tóte gesturile oratorice până la cel mai mare grad. Posiţia corpului, mişcarea lui etc. cari în un spaţ mic s'ar părè ridicule, în spaţiul mare în libér însе mişcă spre entusiasm orî spre lacrimi mulţimea din jurul oratorului.

În cât privesce alegerea unei posiţiuni pentru predicarea în libér, este de notat că afară de precauţiunea de a nu fi espus curentelui de aer, să fie cu considerare în cât permit împrejurările, ca în faţă cu oratorul să fie un edificiŭ orî alt obiect voluminos, de care are tonul să se oprescă şi să nu se pérdă în spaţiul infinit; şi pe lângă aceste oratorul să nu stee pe un punct cu mult mai înalt peste linia capetelor mulţimei; în tot casul predicarea în libér mai désă e o consumare accelerată a puterilor, şi e în stare de a nimici în curênd o constituţie trupéscă cât de atletică.

Urméză de sine întrebarea dară, că óre de câte orî să póte fără daună sanitară predica pe zi? Misionarii ce e drept predică în câte 2 şi 3 zile după olaltă, ba şi de mai multe orî pe zi. Adese orî şi preotului îi vin casuri de trebue să predice câte de dóuĕ orî la zi. Acésta e întru adevĕr o încordare mare, şi o înţeleg aşa, şi atunci, când predica o consider ca un op artistic şi după formă şi după conţinut, că atunci conţine şi espune florile cele mai bogate a spiritului creatoric, impletite în un mănunchiŭ de mărgăritare alese, cari espuse fiind prea des, e imposibil ca se nu debiliteze şi sufletesce şi trupesce pe orator, şi aşa dară 2—3 cuvîntări de nobilă creaţiune pe o sĕptĕmână, sînt mĕsura cea mai mare, şi încă în cât se póte, s'ar pofti ca să fie libér apoi de alte grijî şi ostenele pastorali.

Oratoria strictă de artă, ca şi altă lucrare artistică de orî ce fel, pretinde timp libĕr, óre de liniste perfectă şi puterea de lucrare a geniului nu-i iertat să fie micşorată orî împedecată prin lucrurî de ordinea de jos. Oratorul spiritual, ce vrea să se înalţe la culmea misiunei sale, are lipsă ca şi orî care artist, de escitarea cea mai varie a spiritului de creare, şi lectura lui trebue să fie în contact cu fasele varie ale sciinţei şi cu creaţiunile cele mai nobile a spiritului omenesc din tóte timpurile; apoi avîntul şi dispositia adevĕrată de artă, să pierde prin afaceri curente grele a altor ostenele zilnice.

Pe cum încordările spirituali prea mari, tot aşa şi cele corporali în genere, nu se unesc de loc cu vocaţiunea oratorului; el are *lipsă*, cum am zis, de puteri liniştite, ba şi de o nutrire bună şi regulată. Lipsele şi neajunsele zilnice, cum şi ascesa pe stricta, nu se unesc cu higiena unui bărbat care şi cu referinţă la corp, are — prin oratoria lui — de a ne oferi aşa zicênd „destilatul“ cel mai nobil a fiinţei sale şi a eului sĕu şi fisiologic sub încordarea voinţei sale, ce ne presintă tot atunci şi întréga lui avuţie şi fisice tot de odată.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului. Silvaşului şi Bĕlgradului.** Blaş 1902, pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Din o epistolă privată, sosită la adresa autorului de la un distins scriitor istoric şi academian, estragem următórele şire:

„Cu viuă recunoscinţă am primit preţiósa operă cu care veniţi încă şi de astă dată a îmbogăţi literatura nóstră istorică-bisericéscă.

„Ea m'a interesat cu deosebire, căci, trebue să mărturisim, tare mult am nesocotit până acum istoria bisericii nóstre, şi prea puţini sînt aceia cari sciŭ: câtă glorie şi mărire naţională nu se află într'însa în trecut, câtă speranţă şi consolare nu află într'insa neamul în viitor!

„Scrierile Domniei Vóstre întreprinse cu un metod sciinţific de cea mai bună şcólă, cu o conscienţiositate de adevĕrat istoric, sînt nisce mărgăritare scumpe ce rĕsar şi mai strălucitor în seceta de lucrări serióse pe terenul literaturei nóstre.....

Bucuresci, 10 Martie 1902.“

Ziarul „Tribuna Pop.“ în nrul 50. de la 27 Martie scrie următórele:

„Cuprinde istoria bisericii române din Ardeal din secolul al XV-lea până la sfîrşitul celui de al XVII-lea. Se espune în mod amĕnunţit şi documental istoricul celor patru episcopii vechi de Vad, Geoagiŭ, Silvaş şi Bĕlgrad, cu şirul episcopilor celor mai însemnaţi ca: Tordaşi, Eftimie, Ioan de Prislop, Orest şi Sava Brancovici. Dl Bunea, scriitor bine apreciat şi până acum, membru corespondent al Academiei Române, prin nóua sa lucrare aruncă lumină multă asupra unor momente puţin studiate şi aprópe necunoscute din trecutul Românilor ardeleni. Cartea e făcută pe basa celor mai competente publicaţiuni române şi străine, pe cum şi cu utilisarea multor documente inedite şi este de o valóre reală în literatura nóstră istorică.“

Ér în foiţa nrului 52. între altele spune următórele:

„Sub titlul de mai sus dl Dr. Aug. Bunea, canonic în Blaş şi incontestabil, unul dintre ceî mai cuiţi fii ai bisericii gr. catolice române, a scris o prea interesantă carte privitóre la întemeiarea şi prăbuşirea vechilor episcopii române a Vadului, Geoagiului şi Bĕlgradului. E vorba de lucrurî petrecute în veacurile XV. XVI. şi XVII., când încă mai mult de cât în vremurile mai nóuĕ, viaţa neamului românesc era strîns legată şi aşa zicênd se manifesta numai în şi prin biserică.

Va să zică opera d-lui Bunea este istoria, documental scrisă, a însuşi poporului român în acele vremuri de restrişte. Cine să nu o citéscă deci cu interes şi plăcere!

Înşiră fapte a căror înlănţuire, cause şi efecte îţi fac impresia că citeşci o dramă scrisă de un geniŭ. Eraŭ fórte vitrege acele vremuri pentru întreg neamul românesc, şi cum religia îl ţiné strînşi legaţi pe românii de pretutindeni, în opera sa dl Bunea ne dă nu numai istoricul înfiinţării unor sĕrmane episcopii mai adesea în jurul vre-unei mănăstiri, ci îmbrăţişézá străduinţele, durerile şi succesele cari sînt cuprinsul vieţii Românilor din trei principate. Lupte cu Turcî şi Tatari, apărarea împotriva Ungurilor catolici şi în deosebi calvini, étă ce trebuiaŭ să supórte atunci Românii.

Ca un scriitor de samă ce este, bine înţeles că fie care afirmaţie a d-lui Bunea este spriginită pe documente autentice şi unde e de lămurit vre-o chestie controversată, cu discernământul ce-l caracteriséză, autorul isbuteşce uşor.“

Capitolul din urmă, din cartea d-lui Dr. Bunea, nu place scriitorului şirelor citate, pentru că într'însul cu o logică stringentă se fac conclusiuni necesare din premise adevĕrate. Lui îi plac numai deducţiunile false, cari alţi scriitori, ca Popea şi N. Densuşanu, le-aŭ făcut din premise şi mai false, încărcând biserica unită cu calumniî vrednice de sciinţa lor.

Posta „Unirii“.

Dr. L. L. Find-că la scrisele din numita fóe se va rĕspunde mai amenunţit, am credut să nu anticipăm. De aceea articolul trimis va rĕmânea.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(24) 1—2

PUBLICARE.

Luni în 5 Maiu a. c. st. n. se va da în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende edificarea bisericii nóuĕ de lemn din parochia gr. cat. a Sân-Mărtinului-de-Câmpie (u. p. M.-Rĕcs), la 2 óre d. a. în şcóla acestei parochii.

Pe lângă materialul de pétră şi lemn prestat de credincioşi, ca preţ de strigare va servi suma de 6,000 cor. Licitanţii vor avé să depună un vadiŭ legal de 10%. Ratele plătirei se vor stători în contractul, care curatoratul va avé drept a-l lega cu orî care dintre licitanţi.

Planul aprobat, preliminarul (fixat), cum şi condiţiunile puse, se pot vedé în cancelaria parochiei.

S.-Mărtinul-de-Câmpie, în 30 Martie 1902.

A. Valea preş. curatorat. **Teodor Strete** sen. curator primar.

(25) 1—3

Avis!

Semînţă de trifoiŭ plombat oficios curăţit de tortoţel, se află de vîndut la subscrisul în Blaş (Balázsfalva).

Roth Bernard.

(1) 6—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiŭ	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sĕrbătorile de peste an. de I. Papiŭ	3.—
Cuvântări funebrale iertăciunĭ pentru diferite casurĭ de mórte, întocmite de Ioan Papiŭ. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlarĭ de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primiĭ anĭ școlarĭ de Basiliŭ Rațiŭ	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintirĭ din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântărĭ la morțĭ, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliŭ Pop învĕțător în Năsĕud	—.60
Cartea ilustrată pentru copiĭ și copile. Cu 18 ilustrațiunĭ, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, saŭ Povestirĭ economice despre grădinărit, economia câmpuluĭ, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărĕța. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuiturĭ de carĭ strigă fecioriĭ în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuiturĭ de carĭ strigă fecioriĭ în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codruluĭ de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrierĭ satirico-humoristice de Antoniŭ Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecĕtóre	—.80
Din Poveștile luĭ Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvanieĭ. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versurĭ de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia luĭ Novac	—.20
Horea luĭ Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte. După Euripide tradusă în versurĭ de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilistă, tradusă de Moșul	—.60
IONEL. Educațiunea unuĭ bun copil, carte pentru părințĭ și alțĭ educătorĭ de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împĕrăția țiganilor pe vîrful unuĭ plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinĕr. Istoriă în versurĭ de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiure), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihoruluĭ. Balade poporale de Antoniŭ Popp	—.40

	Cor.
Lira Sionuluĭ, saŭ cântarea sĕrbătorilor. — Poesiĭ religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniŭ Pop:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rĕmas flăcăŭ bĕtrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nicĭ prin minte nu mĭ-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, saŭ învĕțăturĭ pentru popor, culese din ziarul unuĭ școlar de Dr. Georgiŭ Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesiĭ poporale române din jurul Năsĕudului. Adunate și arangiate de Iuliŭ Buguariŭ. Partea I. Balade	—.50
Nriĭ 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de ernă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mĕ uita. Colecțiune de versurĭ funebralĭ, urmate de iertăciunĭ, epitafiĭ ș. a.	—.50
Omul. Noțiunĭ din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântărĭ funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntuluĭ. Versurĭ funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturĭ pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporuluĭ român saŭ cântărĭ evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locurĭ sfinte și în procesiunĭ	—.20
Prietinul sătĕnuluĭ român. Sfătuirĭ în formă de dialog pentru elevĭ și adulțĭ, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatuluĭ. De George Cătană învĕțător. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.30
Regulĭ și sfaturĭ bune pentru pruncii școlarĭ, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Rîsete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturĭ de aur saŭ calea către fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datinĭ de la nunțile Românilor Ardelenĭ. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesiĭ și prosă, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versurĭ, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiŭ. Poveste în versurĭ de Ar. Boca Velcherianul	—.16

	Cor.
Trandafirĭ și viorele. Poesiĭ poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt cătră fraților român despre filoxera omenimiĭ saŭ vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpieĭ de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versurĭ de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învĕțător de G. Magiar, învĕțător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumeĭ, Adam și Eva, originea sf. Crucĭ și 12 Vinerĭ de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletuluĭ. Carte de rugăciunĭ și cântărĭ bisericescĭ, frumos ilustrată. Prețul unuĭ esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletuluĭ. Carte bogată de rugăciunĭ și cântărĭ bisericescĭ, frumos ilustrată. Ediția IV. Prețul unuĭ esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciunĭ și cântărĭ bisericescĭ, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlarĭ de ambele sexe. Prețul unuĭ esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciunĭ și cântărĭ pentru pruncii școlarĭ de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariŭ:

Nr. 1. Ilioș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unuĭ haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful Oiĭ, basm.	—.12
„ 10. Poveștiri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea drépță a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașiĭ comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosînzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aicĭ să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipăriturĭ oficióse, hârtiĭ, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de **lucrărĭ** tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Catalóge să trimit gratis și franco orĭ și cuĭ. — Vînzătorilor să **dă** rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la

Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

Fabrica Curții ces. reg. fundată în anul 1847 pentru lucrări în aur argint și bronz

BRIX & ANDERS

proprietarĭ ai crucilĭ de aur cu coróna pentru merite

(2) 4—12

în **Viena I. Dorotheergasse 5.** pregătesce

LUCRURĬ BISERICESCĬ DIN METAL

pe cum chivoturĭ, potire, crucĭ, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, desĕmnurĭ, fotografiĭ saŭ preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc orĭ ce obiecte pentru aurit, argințit, orĭ oducere cu bronz, pe cum și orĭ și ce reparaturĭ.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(Valabil din 1 Oct. 1901).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·23	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt.	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 12 April 1902. Numĕrul 15.

EPISTOLA ENCICLICĂ
a Sfinţiei Sale Papa Leo XIII.
îndreptată din prilejul iubileului sĕŭ tuturor Patriarchilor, Archiepiscopilor, Episcopilor şi Ordinarilor.

Venerabili Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare apostolică!

Ajuns fiind în anul al dóuĕ zecĭ şi cincilea al slujbeĭ Nóstre apostolescĭ Ne mirăm Noĭ înşi-ne de cărarea vieţiĭ, carea am făcut-o între grijĭ grele, şi carĭ Ne împresuraŭ neîncetat, şi în chip firesc simţim lipsa, ca să înălţăm inima Nóstră la preabunul Dumnezeŭ, carele din milostivirea sa cea mare între atâtea binefacerĭ a binevoit a Ne dărui şi o guvernare aşa de lungă, cât ea abia îşĭ află sémĕn în istorie. La Părintele a tóte cele din ceruri, carele ţine taĭna vieţiĭ în mâua sa, să se înalţe din inimă adânc mişcată imnul mulţămiteĭ Nóstre. Întru adevĕr, ochiul omenesc nu póte, să pătrundă pe depliu sfatul acela, după care Dumnezeŭ a lungit firul vieţiĭ Nóstre aşa de tare, cum nu am îndrăznit a spera. Noĭ putem numaĭ să ne plecăm înaintea luĭ întru veneraţiune tăcută. Dară una o scim, şi anume că dacă bine ĭ-a plăcut şi bine-ĭ place luĭ Dumnezeŭ a Ne păzi viaţa. Nóuĕ Ni-se impune înaita datorinţă de a lucra pentru binele şi folosul miresteĭ luĭ celeĭ nepĕtate, a Bisericiĭ, de a nu da înapoĭ de frica greutăţilor şi oboselelor şi de a pune restul puterilor Nóstre în serviţul eĭ.

După ce am dat în acest chip datoritul tribut aĭ mulţămiteĭ Nóstre Tatălui nostru celui ceresc, — căruia laudă şi glorie în vecĭ. — Ne este o datorinţă plăcută, ca să înălţăm inima şi glasul către Voĭ, Venerabilĭ Fraţi, pe carĭ V'a chemat sfîntul Spirit, să pasceţĭ singuraticele părţi ale turmeĭ luĭ Isus Christos, şi carĭ din causa acésta Vĕ împărtăşiţĭ în luptele şi învingerile, în durerile şi bucuriile slujbeĭ pontificale. Nu, din amintirea Nóstră nicĭ o dată nu se vor şterge feluritele doveḑĭ strălucite ale devotamentuluĭ credincios, carĭ le-aţĭ dat în decurgerea lungului Nostru pontificat şi acum le-aţĭ repetit întru rivalisare nobilă. Fiind că Ne scim împreunaţĭ cu Voĭ în chipul cel maĭ strîns prin datorinţa slujbeĭ şi prin dragostea părintéscă, de aceea doveḑile acestea evlavióse de devotament Ne sînt fórte bineprimite, nu întru atâta pentru că ele se referesc la persóna Nóstră, ca maĭ vîrtos pentru că ele sînt un semn al alipiriĭ de acest Scaun Apostolesc, carele e centrul şi temeiul tuturor celor alalte episcopiĭ ale lumiĭ catolice. Dacă aŭ fost óre când de lipsă dragostea împrumutată şi unitatea în gândire şi în intenţiunĭ pentru toţĭ membriĭ ierarchieĭ bisericescĭ, pentru ca eĭ să înfăţişeze o inimă şi un suflet, atuncĭ se recere acésta maĭ mult de cât orĭ şi când în timpul de faţă. Cine ar puté, să trécă cu vederea, în ce măsură se silesce în zilele nóstre o însoţire fórte estinsă de puterĭ vrăşmaşe, să nimicéscă şi strice opera cea mare a luĭ Isus Christos prin aceea, că se nevoesc cu o îndărătnicie fără de margini, să pustiéscă în ordinea intelectuală comóra adevĕrurilor celor dumnezeescĭ, ĕră în ordinea socială să subsape instituţiile creştine cele maĭ sfinte şi maĭ rodnice? Dară Voĭ înşi-Vĕ aţĭ putut, să vedeţĭ lucrurile acestea cu ochiĭ Vostrĭ propriĭ. Voĭ, ceĭ ce de atâtea orĭ Ne-aţĭ împărtăşit durerea Vóstră cea asupra potopuluĭ de prejudeţe, sisteme false şi învĕţăturĭ greşite, carĭ se lăţesc în mijlocul masselor celor marĭ ale poporuluĭ, fără ca óre cine să le pună stavilă, La câte alesuirĭ nu sînt espuse pretutindenia sufletele credincioşilor! Cu câte pedecĭ nu cércă zilnic, să slăbéscă şi să înzădărnicéscă, dacă s'ar puté, lucrarea cea binefăcĕtóre a bisericiĭ! Şi într'aceea, pentru ca óre cum să maĭ adaugă păgubiriĭ încă şi batjocura, maĭ ridică asupra aceleia-şi Biserică încă şi învinuirea, că ea nu are puterea de a reînvia vechea virtute şi de a pune frîu patimilor acelora furióse şi pustiitóre, carĭ ameninţă cu perirea desevârşită.

Bucuros V'am ocupa, Venerabilĭ Fraţi, de obiecte maĭ plăcute, carĭ de o dată ar şi consuna maĭ bine cu prilejul acesta îmbucurătoriŭ, carele Ne hotărésce, să Vĕ grăim. Însĕ la acésta nu ne îndreptăţesce nicĭ apĕsarea cea grea a Bisericiĭ, carea cere uşurare neamânată, şi nicĭ starea, societăţiĭ de astăzĭ carea părăsind marile tradiţiĭ creştinescĭ sufere deja lipsă morală şi materială şi într'aceea alunecă tot maĭ la vale pe povirniş, după ce stă legea aceea a pronieĭ, carea o întăresce şi istoria, că ómeniĭ nu pot, să părăséscă principiile cele marĭ religióse, fără ca să sgudue de o dată şi temeliile banăstăriĭ cetăţenescĭ. Stând aşa lucrurile, spre a umplé sufletele cu păcinicie, bărbăţie şi credinţă nóuă, e de folos, să cercetăm în originea luĭ, în causele luĭ şi în înfăţişările luĭ cele felurite răsboiul acela, carele s'a aprins spre stricăciunea Bisericiĭ, să arĕtăm urmările luĭ cele perḑĕtóre şi să întindem mijlócele de apĕrare. Pe lângă reamintirea cuvintelor, carĭ le-am rostit deja cu alte prilejurĭ, auḑă-se decĭ de parte glasul Nostru şi a nume nu numaĭ de către fiiĭ ceĭ evlavioşĭ aĭ unităţiĭ catolice, ci şi de către ceĭ ce staŭ de o parte şi şi de către nefericiţiĭ aceia, carĭ nu cred! Dóră toţĭ sînt fiiĭ acelnia-şi Părinte şi meniţĭ spre acela-şi bun preaînalt. Résune glasul acesta óre cum ca testamentul, carele Noĭ vĕḑându-Ne aprópe de vecinicie vom, să-l împărtăşim omenimiĭ cu pofta şi dorinţa binelui tuturor.

Sfinteĭ Bisericĭ a luĭ Christos ĭ-a căntat, să sufere în tóte vremile pentru adevĕr şi pentru dreptate împotrivirĭ şi asupririĭ. Fiind că el însu-şi o a întemeiat, pentru ca ea să rĕspândéscă în lume împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ şi cu lumina Evangelieĭ să ducă la o menire preste fire omenimea căḑută şi să-ĭ mijlocéscă darurile nemuritóre cele promise de Dumnezeŭ, dară carĭ întrec puterile nóstre, de aceea a trebuit ca ea să dea în tot de una de împotrivirea patimilor, carĭ eraŭ efluxul vechiĭ osînde şi stricăciunĭ, şi de împotrivirea sumeţieĭ, a sensualităţiĭ şi a neînfrînateĭ pofte de plăcerĭ pămîntescĭ, pe cum şi a fărădelegilor şi nerînduelilor, carĭ se nasc din acestea şi carĭ în Biserică aŭ aflat în tot de una stavila cea maĭ puternică. Şi faptul acesta al asupririlor nicĭ nu va puté, să ne pună în mirare. Dóră Domnul şi Învĕţătoriul nostru a prevestit asupririle acestea. Noĭ dóră scim, că ele se vor continua, până când va esista lumea. Întru adevĕr ce a zis óre cătră Învĕţăceiĭ sĕĭ, când ĭ-a trimis, să vestéscă tuturor popórelor învĕţătura luĭ? Toţĭ o scim: „Veţĭ fi alungaţĭ din cetate în cetate, veţĭ fi urîţĭ şi despreţuiţĭ pentru numele meŭ veţĭ fi duşĭ înaintea judecătorilor şi veţĭ fi osîndiţĭ la pedepsele cele maĭ grele.“ Şi voind să-ĭ întăréscă pentru cercările acestea, ĭ-a îndrumat la esemplul sĕŭ: „De vĕ uresce pe voĭ lumea, sciţĭ, că pe mine maĭ înainte de cât pe voĭ m'a urît“ (Io. 15, 18). Acestea sînt bucuriile, acésta e rĕsplata, carĭ ni-s'aŭ pus înaintea ochilor aci pe pămînt. Adevĕrat că nimenia nu va puté, să-şĭ esplice propria causă a urieĭ acesteia, dacă întru judecarea lucrurilor acestora se va folosi de măsură dreptă şi rațională. Pe cine a vătĕmat óre vre o dată dumnezeescul Rĕscumpĕrătoriŭ ori prin ce şi-a încărcat óre vre o vină? După ce din indemnul uneĭ iubirĭ nemărginite s'a pogorît la ómenĭ, a vestit o învĕţătură nepĕtată, întăritóre şi de tot lucrătóre, pentru ca să înfrătéscă pe ómenĭ în pace şi în dragoste. El nu poftia nicĭ mărire lumésca, nicĭ onorărĭ şi nicĭ nu şĭ-a însuşit drepturile altora. El dimpotrivă era nespus de compătimitoriŭ faţă cu ceĭ slabĭ, cu ceĭ bolnavĭ, cu ceĭ sĕracĭ, cu ceĭ pĕcătoşĭ, cu ceĭ asupriţĭ aşa, că viaţa luĭ a fost numaĭ o călătorie, pentru ca să împrăştie între ómenĭ binefacerĭ cu prisosinţă. Dacă el cu tóte acestea s'a făcut după cuvîntul luĭ Simeon întru adevĕr o pétră de smintélă, „semnul, căruia se va zice împotrivă“ (Lc. 2, 34), ne cantă să zicem, că lucrul acela are, să se socotéscă numaĭ un esces de rĕutate omenéscă, carele se dovedesce de cu atât maĭ regretabil, cu cât a fost maĭ nedrept.

Aşa dară este óre lucru de mirat, că Biserica catolică, carea continuă misiunea luĭ şi păzesce nefalsificate adevĕrurile credinţeĭ, are parte de aceea-şi sórte? Lumea rĕmâne în tot de una aceea-şi. Pe lângă fiiĭ luĭ Dumnezeŭ se află în tot de una şi scutelnicĭ de aĭ aceluĭ potrivnic mare al neamuluĭ omenesc, carele aflându-se dintru început în rĕscólă asupra celuĭ Preaînalt, în Evangelie se chémă domnul lumiĭ acesteia. De aceea lumea întru sumeţie fără de măsură se înferbîntă pentru spiritul uneĭ neatîrnărĭ, la carea nu are nicĭ un drept, împotriva legiĭ şi împotriva celuĭ ce o dă în numele luĭ Dumnezeŭ. O, de câte orĭ nu s'aŭ însoţit în timpurile cele viforóse inimiciĭ cu cruḑime ne maĭ auḑită şi cu brutalitate sfruntată cu stricăcinnea evidentă a societăţiĭ spre întreprinderea nebună de a călca în picióre opera luĭ Dumnezeŭ! Şi fiind că nicĭ un fel de persecuţie nu a dus la scop, de aceea aŭ cercat, să ajungă la eĭ pe altă cale. Împĕrăţia romană cu abusul forţeĭ sale brutale a umplut în decurs de treĭ veacurĭ lungĭ faţa provinţelor sale cu martirĭ şi a udat cu sângele lor tótă palma de loc a cetăţiĭ acesteia eterne! Eresa însoţindu-i-se

lui a cercat acum întru ascuns, acum cu stăruntare deschisă, să spargă cu sofisme şi cu tot felul de aleşniri cel puţin armonia şi unitatea ei. Aŭ urmat apoi spre a o strivi de către méză nópte órdele barbarilor şi de către méză zi islamul lăsând pretutindenia pustiire şi ruine în urma sa. În acest chip a trecut de la un veac la altul trista moştenire a urii celei împotriva miresei lui Christos. A urmat apoi un cesarism bănuitoriŭ şi preaputernic, neîndestulit de mărimea străină, orî cât de tare ar fi crescut a lui proprie, şi a înoit neîncetat atacurile, pentru ca să robéscă libertatea şi să usurpeze drepturi străine. Se strînge omului inima, când vede Biserica cuprinsă de asupriri şi de durerî, carî nu se pot descrie. Dară ea într'aceea învingênd în tot de una pedecile, violentările şi năvălirile, ridicând mai de parte şi tot mai de parte corturile sale cele pacînice, păzind moştenirea cea gloriósă a artilor, a istoriei, a sciinţelor şi literaturii şi plantând adânc în societatea omenéscă spiritul Evangeliei a produs cultura aceea, carea se chémă creştinéscă. Acésta a împărtăşit naţiunilor celor ce s'aŭ supus înriurinţei ei celei binefăcătóre, legi drepte, năravuri blânde, îngrijirea de cei slabi, dragostea lucrătóre faţă cu cei săraci şi nefericiţi, respectul faţă cu drepturile şi auctoritatea altora şi. — întru cât este cu putinţă în mijlocul patimilor omenesci, — viaţa aceea civilă liniştită, carea isvoria din un raport mai bun dintre libertate şi dreptate.

Şi în ciuda unor doveqi aşa de vĕdite, mult dăunătóre şi sublime prin bunătatea internă a lor totuşi vedem, cum Biserica în o periodă mai aprópe de noi nu era mai puţin încurcată în lupte ca în evul de mijloc şi în evul cel vechiŭ, ba că luptele acestea în o anumită privinţă eraŭ mai aspre şi mai grele. Din un şir de cause istorice cunoscute a ridicat aşa numita reformaţiune a veacului al XVI-lea flamura rĕscólei, pentru ca dând năvală înfuriată asupra papalităţii să lovéscă Biserica în inimă. După ce a rupt legătura aceea a vechii unităţi în privinţa dreptului şi în a credinţei, carea ţinuse popórĕle adunate în acela-şi staul unic sub paza de mamă şi de multe orî îndoise întru concordia întreprinderilor energia, înriurinţa şi gloria lor, reformaţiunea a produs între straturile societăţilor creştine o împărechiare regretabilă şi stricăciósă. Cu acésta nu vom, să zicem, că ómenii îndată dintru începutul mişcăriî acesteia ar fi avut în gând să alunge din lume împărăţia supranaturalului; însă după ce o dată de o parte s'a combătut prerogativa Scaunului roman, principiul unităţii, ĕră de altă parte s'a promulgat principiul scrutării libere, după acestea s'a zguduit clădirea cea dumnezeéscă în temeliile ei şi s'a deschis în lucrurî de însemnătatea cea mai mare calea la nenumĕrate schimbări, îndoeli şi negaţiunî, carî aŭ trecut de parte peste marginile prevederii inovatorilor.

(Va urma.)

Noul ordin al ministrului Wlassics.

(Al.) Ministrul de culte a lansat mai zilele trecute un interesant ordin relativ la educaţiunea tinerimii adulte. E vorbă de înfiinţarea unor reuniunî, carî să aibă menirea de a supraveghia crescerea tinerimei eşită de pe băncile şcólei elementare.

Ordinul se referă de o cam dată la comunele provĕdute cu şcóle de stat, căqênd conducerea în sarcina învĕţătorilor de stat, bine înţeles.

Orî cât de importantă este supravegherea tinerimii, orî cât de valorósă ar fi educarea ei chiar în epoca cea mai fragilă a tinereţelor, pentru primul moment ordinul ni-se pare de prisos. De prisos, căci atât şcólele confesionale, cât şi cele de stat sînt îndatorate a se îngriji de instruarea tinerimei chiar după isprăvirea claselor elementare, prin aşa numitele şcoli de repetiţie.

Să nu uităm însă, că şcólele de repetiţie sînt de a se frecuenta numaî până la o etate óre care şi la 17—18. tinerimea rĕmâne în scirea Domnului, chiar în vrista când ar avé maî multă lipsă de povăţuire, uităud în scurtă vreme tot ce a învĕţat pe băncile şcólei.

Din acest punct de vedere, ordinul ministrului Wlassics, care întrevede educaţiunea tinerimii în stil maî mare, este vrednic de tótă lauda. Acésta cu atât maî vîrtos, cu cât înfiinţândele reuniunî ale tinerimii nu vor fi de caracter esclusiv doctrinar, ci pe lângă partea instructivă, vor fi tot atâtea centre ale petrecerilor şi mişcărilor sociale din sinul tinerimii.

Este însă un aditament în ordinul ministrului, care ne face să privim fără încredere la reuniunile proiectate. Se spune adecă apriat, că orî ce chestiune de ordin politic saŭ confesional va fi eschisă din sfera de activitate a reuniunilor tinerimii.

Că ministrul eschide politica din nisce reuniunî cu menire educativă-culturală, o înţelegem pe deplin.

Dar în dată ce eschide şi confesiunea, vedem deja ghiarele din sac, şi înţelegem că instituţiunea ce dl ministru o are în vedere, n'are să servéscă adevĕrate interese culturale, ci sub masca culturii să fortifice şi maî mult interesele statului neconfesional.

Din acest punct de vedere considerat, ordinul ministrului Wlassics nu ni-se presintă, de cât ca o urmare firéscă a sistemului liberal, inaugurat de Tisza şi practicat de urmaşii lui în ministeriŭ. Trépta dintâiŭ în acest

FEUILLETON.

Un adagio.

În pădure la isvor . . . în rĕcorosul amurg de sară, tremuraŭ cele din urmă raze ale sórelui pe gingaşele frunze ale unei rose.

„Cât de minunată eşti, şi cât de frumósă“ îi vorbesc razele, „şi cât de cu drag ne jucăm cu tine!“

„Nu le asculta“, murmură grabnic isvorul, vino cu mine, te voiŭ duce departe, departe în lume. Când voiŭ părăsi pădurea voiŭ fi maî mare, voiŭ deveni un rîŭ puternic; fortăreţe şi cetăţi vor sta pe ţĕrmii mei, şi puternice năi voiŭ legăna pe undele mele, comorî vor zăcé în sînul meŭ; — şi apoi mĕ voiŭ arunca în braţele nesfîrşitului Ocean, din care ridica-mĕ-voiŭ în aer ĕră-şi, pentru că plutind peste munţi cu stâncî, să-mi încep din noŭ calea mea. Vină cu mine, rosică dragă, vină cu mine!“

„Quelle idée, mademoiselle, mais c'est impossible, cum aî puté Dta face o aşa aventurósă partie?“ grăi un fluture pestriţ de frumóse ornamente, care se légăna mândru pe un fir de érbă, arătându-şi colorile frumóse. „Remâi numaî aci în pădure, în patria Dtale rĕcorósă. Eşti atât de graţiósă, Dşóră, şi maî frumósă eşti ca tóte celelalte mândre florî din largul câmp. — Oh, que je vous aime!“

„You are a Swiindle, un vorbăgólă“, zise într'un ton scârţăitor un cosaş verde şi mare cu nisce picióre lungi şi cu ochelarî pe nas. El pare tot aşa de învĕţat, ca şi de bĕtrân. „Dacă miss Rosa are voie de călătorit, atunci nu asculta de săcăturile lui; poţi veni cu mine, căci din timpurî vechi mĕ pricep la călĕtorie. — Tocmaî acuma vin din mijlocul Africei, unde am grămădit taine, despre carî scrutătorul nicî nu visézĕ. Mult timp în pădurea acésta nu pot sta, căci în Nordcap am o întâlnire cu familia mea, pentru de a ne înţelege asupra viitórei nóstre petreceri.

„Dacă până acuma nu am pu-putut vorbi, de vină e li-limba mea, care să înînvîrte cam prea greŭ“. Grăi un scărăbuş gros. „Tóte acestea sînt planurî ce nu se pot împlini, trebue să aî banî, acestia sînt singura cumînţenie în lume. Ascultă de mine frumósă rosă, tu veî domni peste tótă avuţia mea, te voiŭ conduce ca pe soţia mea în frumosul meŭ palat, care acoperiş de aur are, şi ferestî de diamant. — Vorbesce, că mamă-ta vrea, şi neamurile tale şi pretiniî tĕi toţi vreaŭ. Şi va fi bine!“

Dar Rosa rîdea numaî şi tăcea. Ce scia frumósa de iubire? În zorii zilei sĕ născu şi abia trăi o zi de vară.

Şi s'aŭ dus razele sórelui şi s'a făcut întunerec şi linisce mare. Rosele maî de zile rostindu-şi rugăciunile şi-aŭ închis ochiî, şi rozica încă şi î-a închis şi a visat. Dar nu a visat cu razele sórelui şi nice cu fluturele frumos şi nice cu cosaşul călător, şi cu atît maî puţin cu scărăbuşul gros şi gângav. Aŭ fost nisce acorduri, în doriri născute şi mórte în dorurî, carî împletit'aŭ în jurul inimei roseî un vis minunat de frumos. Ele veniaŭ aprópe tot maî aprópe, că rosica s'a deşteptat.

Uimită privi rosica în jur de sine cum s'aŭ schimbat tóte. Bucata de cer, care printre creştetele arborilor se zărea de la isvor era preserat cu stele. Printre ele înota ca o luntre de aur frumósa lună. Lumina ei strălucitóre învĕlia tóte în un potop de raze, şi se audia un murmur şi zusat ca nisce vocî de argint. Şi ca nisce rîsete în resfeţi şi dulcî şopotirî zusuind şi ţişăind muriaŭ şi se născeaŭ în recorósa şi dulcea nópte de vară. — Printre crengile tufişului de-asupra capului rosicei, sună cântecul unei privighetóre. Ea cânta şi plîngea. Plîngea după sumeţa flóre din depărte, care fără milă l-a călcat iubirea.

Un cântăreţ sĕrac şi o flóre crescută în purpura.

Şi eraŭ acolo în depărtata ţară peţitorî îmbrăcaţi în aur şi frumseţi, el însă nu avea nimic cu ce să o câştige de cât cântecul, şi flórei nu-i trebuia cântec, ei îi trebuia purpură.

Şi a venit de acolo, a venit păuă aci în liniscita pădure, dară dorul, dorul depărtatei şi sumeţei florî a venit cu ea.

Rosa a audit şi a înţeles. A înţeles — şi nu scia cum — cântecul sĕrmanului cântăreţ, cântecul iubirii fără speranţă. Şi a simţit, că trebue să iubéscă pe cântăreţ, ca ea numaî iubi îl póte, — pe el — a cărui cântec e pentru alt cineva.

Ea a ascultat şi — remas-a tăcută.

Sfiicióşă îşi trimitea plăcutu-i miros în sus spre tufă şi în ochiî ei străluceaŭ nisce stropi de róuă, ca nisce lacri-mi — nesciute şi nevĕdute. —

sistem educativ o formézá „Kisdedóv"-urile, unde copiii să-şi însuşéscă limba magiară înainte de a vorbi cum se cade cea maternă; a dóua tréptă sînt şcólele de stat, de unde — mulţămită bunăvoinţii liberalismului — nu e eschisă încă religiunea, deşi caracterul religios al instituţiunii nu există; în urmă, ca o încheiere (fórte logică de altcum) vin reuniunile tinerimii, proiectate de noul ordin al ministrului, carî pur şi simplu eschid cu desevîrşire religiunea . . .

Noi carî am crescut şi am trăit sub păvaza religiunii; carî scim să preţuim în de ajuns enorma pierdere ce aŭ îndura-o în primul rînd statul însuşi, când temeliile religiunii s'ar sgudui atât de simţit în şirurile tinerimii, nu vedem în ordinul d-luĭ ministru de cât o nóuă despreţuire a sentimentului religios.

De aceea atragem atenţiunea celor ce şi-aŭ luat asupra-şi sfînta îndatorire de a conduce viaţa religioso-morală a poporului nostru, să nu să lase momiţi de înşelătórea aparinţă culturală a nouluĭ ordin ministerial.

De la ĭubileul Episcopuluĭ Pavel.

Dăm în următórele rĕspunsul dat de Escelenţia Sa Episcopul Pavel la adresa de aderinţă omagială a clerului şi inteligenţiĭ române din Selagiŭ. Îndreptată cătră Escelenţia Sa cu ocasia ĭubileului sĕŭ de 50 anĭ aĭ preoţieĭ. Rĕspunsul e adresat vicariului Silvanieĭ Alimpiŭ Barboloviciĭ:

Preaĭubite Frate Alimpie!

„M'aŭ surprins fórte şi mi-aŭ făcut mare bucurie albumul, adresa de felicitărĭ cordialĭ, prin frăţia Ta, prin preastimata inteligenţă română, prin Ven. Cler şi popor credincios din Selagiŭ, mie din ocasiunea ĭubileului preoţieĭ mele de 50 anĭ dăruită.

„Din esperinţă am fost convins tot de una despre ĭubirea şi bunăvoinţa, cu care şi în trecut mereŭ m'aţi onorat: frăţia Ta, clerul, poporul şi tótă inteligenţa română de pe teritoriul Silvanieĭ; cea ce de altcum laudă Domnului am fost fericit de a esperia şi din alte părţĭ a dieceselor provincieĭ nóstre Mitropolitane, esprimându-se: ca şi cum acésta manifestare de aderinţă o aşĭ fi câştigat cu meritele mele făcute în interesul binelui comun, la ceea ce eŭ nu pot să nu reflectez: cumcă eŭ aşa ceva nimica nu am făcut ce se mi se pótă aserie de merit, de óre ce meritele se încep acolo unde se sfârşesc datorinţele, şi eŭ dacă cu ajutorul lui Dumnezdŭ am putut să fac ceva bine, acela l-am făcut din datorinţa, care mi-o aŭ impus puseţiunea, în care m'aŭ aşezat Providinţa şi prin urmare de merite nicĭ vorbă nu póte să fie.

„Te rog frate Alimpie, să binevoiţi a spune tuturor fraţilor subscrişi la adresa mult preţuită, mulţămita mea cea mai ferbinte pentru bunăvoinţa referitóre la persóna mea.

„Mĕ recomênd rugăciunilor vóstre pie cătră Atotputernicul Dumnezeŭ, şi vĕ rog ca şi pe viitoriŭ să-mi păstraţi simţĕmintele de ĭubire frăţésca pân acum esperiate. Şi poftind tuturor Românilor din Selagiŭ: ca Darul lui Dumnezeŭ să se reverse peste voi, dându-vĕ tuturora fericire şi îndestulire, remân în Slatina Maramureşului 26 Martie 1902.

addict în Christos frate

Michail Pavel, m. p.

Episcopul.

Tot mai plin şi mai puternic suna cântecul cântăreţului, tot mai plin de du ere cătră un neajuns. În trilurĭ lungĭ, întrerupte de suspine, suna cântecul . . . dar în mijlocul unuĭ acord dureros dulce cântarea se sfîrşi .... s'a rupt de durere inima bietului cântăreţ.

Când razele sórelui de diminéţa aŭ năvălit la joc prin pădure s'aŭ oprit înspăimîntate cu tótele. La piciórĕle roseĭ zăcea o păserică sură mórtă, şi frunzele roseĭ căderaŭ încet una după alta pe peptul eĭ rece.

Franc Vicus.

A apărut din

Biblioteca „Unirĭ":

Cestiuni

din dreptul şi istoria bis. românescĭ unite,

studiŭ apologetic

din incidentul invectivelor »Gazeteĭ Transilvanieĭ« şi ale dlui Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericiĭ unite. Blaş 1893. Partea I. broş. 1.40 fil. Partea II. broş. 2 cor.

Michail Eminescu

studiŭ critic.

Blaş 1891, 8° mic 213 pag.

Preţul cu porto postal 90 fil. saŭ 1 leŭ 20 banĭ.

---

† Ĭosif Goldiş, episc. român gr. ort al Aradului, a repausat Sâmbăta trecută la órele 5 diminéţa în al 66-lea an aĭ vieţiĭ şi al 3-lea al episcopatului. Suferind de o bólă grea, de mult încă se prevedea sfîrşitul şi când s'a audit scirea morţiĭ, ea n'a mai surprins pe nime.

Repausatul Archiereŭ s'a născut în Socodor. A absolvat gimnasiul la Arad unde a studiat şi teologia. A ascultat apoĭ drepturile în Dobriţin şi filologia clasică la Budapesta.

Câtva timp a fost aplicat pe cariera administrativă, de pe care păşind întră în togma călugărésca, funcţionând ca profesor de seminar, secretar episcopesc, asesor consistorial şi profesor de română şi latină la gimnasiul din Arad. S'a distins pe cariera literară combătând pe Réthy pe tema originiĭ Românilor. În 1892 a fost ales vicar al Orădiĭ în 1897 deputat dietal cu program liberal şi în 1899 Episcop.

Osemintele decedatului aŭ fost aşedate la mănăstirea Hodoş-Bodrog, după dorinţa proprie. Un public numĕros a luat parte la înmormîntare. Episcopiĭ de la Sibiŭ şi Caransebeş n'aŭ luat parte, în schimb însă aŭ sosit delegaţi de la Consistórele ortodoxe.

Odihnéscă în pace!

Corespondinţe.

SCRISÓRE DIN BUDAPESTA.

— Raport special al „Unirii". —

Bal. — Ĭubileŭ. — Goldiş. — Beöthy. — Mutarea bisericeĭ. — Parlament. — Seminariŭ.

(Bal). De când nu v-am mai scris multe s'aŭ întîmplat. Încă şi acum îmĭ sînt în próspetă reminiscenţă zilele din februarie, când a fost bal la Curte. La ast fel de balurĭ, pe carĭ le face Maestatea Sa, sînt chiemaţi numaĭ aceia, carĭ sînt apţi de Curte, saŭ conform rangului de nascere, saŭ posiţiunii. La acest bal aŭ luat parte dintre episcopiĭ nostri ĭubilarul Pavel şi tinĕrul Radu. — Presenţa lor a impus tuturor. Pavel impunea cu blândeţa feţii şi ochilor, din care ca dintr'un sóre, numaĭ ĭubire şi blândeţă rĕsare — ĕră Radu prin figura sa, cu care l'a binecuvîntat ceriul. Chiar şi ministriĭ se învîrteaŭ în jurul lor. Maestatea Sa l'a agrăit pe Radu, întrebându-l despre starea dieceseĭ sale — esprimându-şi tot odată îndestulirea, că diecesa întru tóte prospereză. Escelenţia Sa Pavel, încă în ziua aceea a fost în audienţă privată.

După cum sînt informat, în luna luĭ Maiŭ, Maestatea Sa va da încă un bal, la care vor lua parte cu mult mai mulţi episcopi, ca în rîndul trecut.

(Ĭubileŭ). Societatea din Pesta, cu ocasiunea ĭubileului luĭ Pavel asemenea a serbat acéstă mare zi. Nu cu larmă şi cu ode, nicĭ cu trimbiţe — fără cu focul inimeĭ oftând am oftat cătră Părintele ceriului, ca vĕdênd umilinţa lui, pe noi să ne ridice, ca prin eĭ să ajungem la viaţa îndestulită pe pământ — şi prin rugăciunea lui, ce o face în tótă ziua, părtaşi să ne facem fericireĭ vecinice. Noi cu prorocul am zis „să se umple gura mea de lauda ta Dómne! ca să laud gloria ta, tóta ziua mare cuviinţa ta, că ast fel Te îngrijescĭ de noi dăruindu-ne bărbaţi ca Pavel, al nostru părinte şi Mecenat.

(Goldiş). Mórtea luĭ Goldiş a produs mare consternare în societatea de aicĭ. Toţi sînt de părerea aceea, că după mórtea luĭ marĭ lucrurĭ se vor întîmpla în Arad, unde inimile sînt atât de agitate. Firesce, din capitală începênd, în tot locul încep ómenii a combina, că cine va fi urmaşul luĭ Goldiş. Şi pentru unul şi pentru altul sînt partide. Despre unul se zice, că măcar de ar fi ales cu tóte voturile — nefiind persónă grată la guvern, nu póte fi întărit — celalalt nu ar avea partidă destul de mare. Óre nu se va împlini proverbul bănăţănesc, că „nu-ĭ pentru cine se chitesce, ci pentru cine se zgodesce?" Póte fi vorba, că „inter duos litigantes tertius gaudet". Ómenii dătătorĭ de ton în biserica orientală şi-aŭ propus, că dacă partidele n'ar putea nicĭ cum eşi la răvaş cu alegerea, atunci vor alege un bărbat care e peste certele diecesane.

Acest om, după cum am putut înţelege, ar fi monarchul Ghenadie Bogoevicĭ, protopopul Budapesteĭ. Alt cum dênsul e bărbat evlavios, avênd merite, cu carĭ puţinĭ bărbaţi din clerul oriental se laudă — a stăruit anume spre a se înfiinţa în Budapesta parochie românéscă — şi azĭ parochia acésta înfloresce, adunând pe lângă sine pe româniĭ orientalĭ, pe cum îşĭ astrînge

cloşca puii sĕi. Alt cum în Maĭ vom vedea ce va fi.

(Beöthy.) Directorul teatrului naţional Ladislaŭ Beöthy e în corn de capră. Un ziarist l'a vătĕmat prin nisce epistole — şi el în contra vătĕmării şi-a căutat scut la judeţ. Aicĭ aŭ eşit la lumină despre dênsul ast fel de lucruri murdare, în cât judecătoria a fost constrinsă a absolva pe ziaristul respectiv.

Azĭ şi-a înaintat indendentului dimisia, că óre Keglevich cum va decide în causă tótă lumea e curiósă. Casul lui Beöthy pentru aceea îl pertractézĕ tótă lumea de aiĕ, fiind că directorul teatrului naţional ar trebui să fie una dintre cele mai însemnate persóne din elita capitalei. Chiar şi plata lui e ca a unui ministru, anume 24·000 coróne anual. Când l'aŭ denumit pe Beöthy, atunci nu le-a fost pe placul multora, de óre ce nu presupuneaŭ despre dênsul, care e numai de 28 de anĭ, să aibă atâta sciinţă, inteligenţa dramatică, ca să fie apt a conduce un institut aşa înalt cum e teatrul naţional. De atunci până acum multe se vorbiaŭ despre dênsul, că anume starea lui materială ar fi desperată ş. a. fără se vorbiaŭ numai între culise. Astăzi bomba a plesnit. Aşa speréză ómenii că Beöthy totuşi va remânea şi mai departe în directorat — fiind nepotul lui Rákosi Jenö, directorul lui Budapesti Hirlap.

(Mutarea Bisericĭi.) În anul trecut v'am scris, că biserica din Belváros, pentru regularea nóuă nu póte rĕmânea acolo unde e acum. Senatul orăşănesc a început a face la planurĭ, cum ar putea mântui şi regularea şi biserica. O societate din America a făcut propunerea, că biserica o va muta din drum aşa cum stă mai departe măcar şi cu vro 10 metri în depărtare. Atunci nime nu a luat în serios propunerea societăţii respective — ĕră acum senatul a început a se ocupa serios cu ideia acésta — de nu va succede acésta şi vor fi constrinşi a doborî biserica atunci — vor desfiinţa parochia din Belvá-os şi o vor anexa-o parochiei din Lipotváros — ĕră unul dintre cei doĭ plebanĭ va fi denumit canonic în Strigon.

(Parlament.) Parlamentul cerne încet, ómenĭ de tóte zilele aduc la móră cu sacul în spate. Când şi când vine şi vr'un bogătan cu carul. Ĕră că s'ar face şi vr'o zi bună, vr'o bătaie la móră nu pot raporta. Cea mai mare noutate ar fi — dacă nu s'ar fi sciut de mult — obşitul lui Hegedüs şi întrarea în activitate alui Horánsky. Se vede că se începe un curent catolic — căci încetul cu încetul capetele cele marĭ a reformaţilor se cam trag înderăpt „de silă bucuros.“ Marĭ schimbărĭ se aştéptă în viaţa politică — mórtea lui Tisza pe mulţi ómenĭ îĭ aduce la reson. Tóte sînt trecătóre — şi resplată nu aştéptă de la nime, e devisa Tiszaiştilor. Tisza Pista cred că nicĭ prin vis nu mai are gândurĭ de a fi ministru acum a trecut baba cu colacĭĭ pentru el.

(Seminariŭ.) În seminariul central Episcopul Városy şi-a părăsit locul de rector. Până la finea anului scaunul nu se va complini. Despre alt candidat nu se vorbesce — până acum în petto e tot Wálter canonic în Strigon şi directorul cancelarieĭ mitropolitane.

Pestanul.

Dare de samă şi mulţumită publică.

La serata dansantă aranjată de tinerimea universitară română din Cluş în 6 Martie a. c. st. n. aŭ binevoit a participa şi a contribui următorii:

Iuliŭ Coroian adv. Cluş. Dr. Ioan Vaida Voevod cand. adv. Cluş câte 30 cor. Vasile Hossu jude la tablă reg. Cluş. Dr. Gerasim adv. Aiud, Iacob Căpuşan notar Dretea, Blaşiŭ major Cluş. Dr. Alexandru Vaida Voevod medic Olpret. Valer Pop preot Mănăştur câte 20 cor. Dr. Ştefan Morariŭ adv. Cluş 15 cor. fam. Daraban Fecheteŭ 14 cor. Dr. Georgiŭ Ilea adv. Cluş, Vasile Ranta Buticescu jude reg. pens. Cluş. Dr. Victor Poruţ cand. adv. Cluş. Leontin Pop jude reg. pens. Cluş. Vasile Indre adv. Cluş. Alexandru Nemeş jude reg. pens. Dêrgia. Grigorie Crişan Cluş, Petru Ciurtiu Cluş. Vasile Veţean notar Tötör, Ioan Barbul preot Bêrsăŭ-mare, Ioan Pop oficiant la tren Cluş. Dr. Eugen Pătăcean adv. Turda câte 10 cor. Nicolae Căciula comptabil Cluş, fam. Trif. Kun-Szent-Márton câte 7 cor. Dr. Victor Bontescu cand. adv. Haţeg, Anton Mandeai secr. de bancă Cluş. Vasile Metea Lona, Nicolae Tincu preot Ghirolt câte 6 cor. D-na vĕd. Bohăţiel Cluş. Eugen Marinescu inginer Cluş, D-na Ana Cutean Bistriţa, Ioan Pop preot Gilăŭ, Vasile Pop cassar, Cluş, Dr. V. Ramonţai adv. Gherla. Dr. Silvestru Moldovan redactor Sibiŭ. Popist maior Cluş, câte 5 cor. Tiberius Bredicean cand. adv. Lugoş Victor Bugner cand. adv. Cluş. Anton Pop com. Cluş. Iustin Ardelean redactor Oradea-mare. Goglia colonel Cluş, D-na vĕd. Pavel Cluş câte 4 cor. Demetriŭ Pop prot. castrens Cluş. Alexandru Pop cand. adv. Constantin Căciulă comptabil Dimitrie Cuzman, Vasile Toşa. Eugen Mezei rig. med. Budapesta, câte 3 cor. Haeman locotenent, şi următorii tinerĭ universitarĭ şi rigorosanţi: Eugen Pantea, Georgiŭ Pavel. Valer Pop. Cornel Crăciunescu. Alexandru Bogya, Ion Mezin, Nicolae Proştean. Vasile Lazar, Laurent Florentin, Aurel Ciato. Ioan Muste, Valer Muste. Eugen Muntean, Meletiu Coruşan, Alexandru Anca, Emil Negruţ, Coriolan Nedelcu, Cornel Ordace, Constantin Ignea, Augustin Caliani. Samuil Pipoş, Desideriŭ Merşa câte 2 cor. Aurel Oprea, rig. iur. Cornel Roşescu câte 1 cor.

Aŭ mai binevoit a contribui fără a participa însĕ următorii Domnĭ:

Vasile Almăşian adv. Cluş, 20 cor. Emeric Pop adv. Cluş, Vasile Podóbă dir. de bancă Cluş, Dr. Vasile Hossu canonic Blaş, Dr. Zosim Chirtop adv. Câmpenĭ, Basiliŭ Başiota jude reg. pens. Abrud, fam. Antal Beiuş, Dr. Demetriŭ Radu episcop Lugoş, Gavril Carşai proprietar Cluş câte 10 cor. Ioan Moldovan prot. Catina 6 cor. N. N. Cluş, Dna Elena Hossu Cluş, Dr. Camil Velican cand. adv. Alba-Iulia, Teodor Iacoban locotenent Cluş. Aurel Poruţ preot Desmir. câte 5 cor. George Şuta preot Moftin, Emil Pop preot Sz.-Feneş, câte 4 cor. D-na vĕd. Silaşi Cluş, Ioan Mihalca preot Aghireş, George Pteancu înv. Carei, Vasile Szálteleki preot Bardoş, Ioan Micuşan preot, Ioan Goia, Grigorie Borza, Ana Bangur, Cluş câte 2 cor.

S'aŭ încasat total aşa dar 652 cor. din care sumă subtragêndu-se spesele de 273 cor. 30 banĭ. avute cu aranjarea petrecerii. restul e 378 cor. 70 banĭ. Acest venit curat s'a şi predat deja curatoratului competent, ca să se adaugă fondului pentru edificarea unei biserici gr. cat. române în Cluş. pentru care scop a fost destinat. După închiarea acestui raport ulterior aŭ mai sosit de la D-na Elena Boer vĕd. Rössler M. Lekencze 10 cor.

În fine numai o plăcută datorinţă-mĭ împlinesc. când în numele comitetului aranjator faţă de binevoitorii participanţi şi marinimoşii contribuenţi şi pe acésta cale viu a da espresiunea mulţămitei şi recunoştinţii nóstre celei mai profunde.

Cluş. la 14 Martie 1902

A. C. Pteancu,
cand. de prof.

Dare de samă şi mulţumită publică.

Cu prilejul balului aranjat în 12 Februar a. c. pentru „fondul studenţilor miserĭ în cas de morb“ de la gimnasiul sup. gr. cat. din Blaş aŭ fost:

Intrate . . . . cor. 519·00
Eşite . . . . . „ 149·36
Rest de cassă cor. 369·64

Cu ocasiunea acésta aŭ binevoit a trimite oferte:

Escelenţa Sa Dl Dr. Victor Mihályi de Apşa, mitrop. 10 cor. Alesandru Mocsonyi mare proprietar Birchiş. George Vlassa preot milit. Agria şi Ştefan Dragoş, hotelier în Blaş câte 10 cor. Simion Dragomir notar Gurasada. George Trica căpitan Caransebeş, Ioan Mănoiŭ preot Bran, Ioan Trufaşiŭ mare proprietar Gioracuta, Aurel Poruţ, preot Desmir, Dionisiŭ Zeflean, faur Abrud Ioan Anca preot. Subpădure, câte 5 cor. Iovian Andreiŭ adm. protop. Ciachi Gorbo, Ioan German catechet Brad. Alesandru Dobrescu protopop Sas-Sebes, Petru Cheresteş adm. protop. Buza. Bárdosy prim-locotenent Oradea-mare. Vasile Dămian proto-presbiter Brad. Mihail Raţiŭ crâsnic Blaş. Ida de Csató n. Raţiŭ vĕduvă de advocat Blaş, Teodor Filip proto-presbiter Lugoşul sup. Ilarie Plotogea preot Tohanul nou. Ioan V. Rus canonic Blaş, câte 4 cor. Petru Neagoş medic Deda, Vasile Masca preot Beul-de-câmpie, Ioachim Muntean preot Gura-rîului, Ioan Stoica preot Ezeriş, câte 3 cor. Ioan Şándor Csáki Gorbó, Lazar Iernea protopop Csomaköz. Vasile Saltelechi viceprotopop Bardoş, Petru Nirăştean preot Iernut. Pavel Salvan preot Csaba. Teodor Crişan preot Cudşir, Dr. Seb. Radu protopop Uióra-de-Murĕş. Ioan Hossu preot Milaşul-mare Vasile Solomon cojocariŭ Blaş. Const. Barna învĕiăţor Spătac. Ioan O. Dămian, învĕţ. Roşia-de-Sĕcaş. Ioan Pinca primariŭ Cergăul-mare, Octavian Măcelar librar Blaş, câte 2 coróne. Iuliŭ Bardosy inspector scol. Sibiŭ, Vasile Szmigelski preot Sâncel, Teodor Pănădian, înv. dir. Sâncel, câte 1 corónă.

Sara la cassă aŭ fost următórele suprasolvirĭ:

Dr. Iuliŭ Maniŭ adv. Blaş. Dr. Iustin Colbasi medic militar Orăştie, câte 8 cor. Iuniŭ Br. Hodosiŭ dir. de bancă Blaş,

Solomon Sinberger comerciant Blaș. câte 6 cor. Schiesl Károly farmacist. 4 cor. Alesandru Moldovan proprietar Chirileŭ. Artemiŭ Codarcea protopop Turda. Dr. Emil Negruț medic Blaș. Dr. Ioan Comșa medic Szombatság. câte 3 cor. Ilie Mircea pantofariŭ Blaș, Ana Moga Sibiŭ. Aurel Marcu stud. Blaș Szirmay Győző oficial la perceptorat Blaș. câte 2 cor. Dănilă Sabo cand. de adv. Blaș. Simonfy Alajos prim pretor Blaș. Fleischman Miksa medic vet. Blaș. Welwarth Mór hotelier Blaș, George Mezei măcelar Blaș, Bartok Gyula măcelar Blaș. Ambr. Gergely comerciant Blaș. Aug. Pop notar Lăscud, Alesandru Birtolon. cand. de adv. Lăscud, Dr. Ioan Petra, cand. de adv. Sân-Mărtin Laurențiŭ Pascu, adm. protop. Sân-Mărtin, Dr. Ioan Bucur, medic Micăsasa, Dr. Flaviŭ Pop, medic militar Viena. Ioan Ianza primar Blaș, Ioan F. Negruț prof. Blaș, Emil Vlassa proprietar Sâncel. Ioan Maior provisor dom. Blaș, câte 1 cor.

Cu ocasiunea acésta ne luăm voiĕ a inregistra cu mulțumită și următórele sume incassate pentru acelaș fond. dar nu din acelaș incident, anume: Dr. Emanuil Doctor, medic în Viena trimite 30 cor. primite ca spese efective cu ocasiunea eshumării osemintelor fericitului episcop Leményi; Economul, institut de credit și economii în Cluș, 30 cor. Detunata, institut de credit și economii, Bucium, 15 cor. și în fine Ioan Săbădean, comerciant în Brașov trimite un scris fonciar în valóre de lei 100.

Subscrișii ne ținem de plăcută datorință să aducem mulțumită publică tuturor acestor binevoitori și sprijinitori ai sus amintitului fond.

Blaș 9 April 1902.

Valeriu Suciu controlor. **Octavian Bonfiniu** cassar.

LA ROMA.

Anul iubilar. aniversarul al 25-lea al pontificatului lui Leo XIII. atrage nóuĕ și nóuĕ cete de crestini din tóte părțile lumii spre Roma.

De când s'aŭ ivit semnele primăverei, cetele piosilor peregrini devin tot mai dese și tot mai mari.

E o adevĕrată migrațiune de popóre, care dovedește necontenit veclnicul farmec ce esercitézĕ cu o magică putere eterna cetate asupra lumii întregi.

Acest farmec ar trebui să-l simțim noi Românii, mai mult de cât ori care neam din lume.

Puterea Romei ar trebui să ne atragă mai mult pe noi, cei mai îndepărtați și mai nenorociți fii ai sĕi. Fii în înțelesul cel mai genuin al cuvîntului.

Privim cu duioșie, cu dor și ilusii la cetele frumóse ce se apropie de acest fercător centru moral al lumii. Și cu deosebire remarcăm faptul, că concetățenii nostri maghiari iaŭ parte fórte însemnată la acest concert universal, ce să dă în mijlocul urbei eterne. Nu mai puțin de cât trei pelerinage mari aŭ trimis până acum la Roma.

Primul a fost în Martie; aŭ participat 300 de tineri maghiari, condușI de profesori și alte celebrități ale vieții lor publice. Despre acest pelerinaj Alkotmány scrie; „Cinci zile aŭ petrecut tinerii nostri în Roma. Aŭ privit monumentale ruine ale păgânismului și s'aŭ entusiasmat de operele glorióse ale creștinismului. Pĕtrundĕtóre a fost cuminecarea tinerilor în prima zi de Paști. . . . Contele Zichy Gyula. camerar papal a adresat tinerilor înainte de cuminecare o vorbire însuflețită. îndemnându-i la pietate, perseverantă și iubire de patrie."

Papa i-a primit în 31 Martie a doua zi de Paști, în celebra capelă sixtină. Primirea a fost mișcătóre; Papa și-a esprimat nespusa bucurie de a vedé în fața sa flórea unei națiuni. I-s'a predat un album cu 30.000 subscrieri de ale tinerilor maghiari. La dorința Sfinției Sale tinerii aŭ cântat apoi cântece bis. ungurește, imnul papal și imnul național maghiar.

În 2 Aprilie — aniversarul primului pelerinaj al Românilor, de la 1893 — a primit Papa al doilea pelerinaj unguresc, compus din 400 studenți universitari din Budapesta.

Papa a laudat în limba latină pe bravii tineri, cărora imediat li-s'a spus și pe ungurește cuvintarea Pontificelui.

Al treilea grup de pelerini maghiari plécă la Roma azi, în 10 Aprilie din Budapesta. Acest grup are 400 participanți și va fi presentat de Episcopul Majláth.

În fața acestor fapte óre tinerimea bisericei române unite cu Roma, să nu simtă și mai viŭ, și mai ferbinte dorul inimei sale de a vedé Roma, centrul de care ne-a legat Dumnezeŭ cu dublă legătură: a sângelui și a credinței.?

Când toți din tóte părți alérgă la Roma, numai noi Românii să stăm, nepăsători și reci? Ar fi din cale afară trist.

Convocare.

După ce la adunarea generală a societății, „Concordia" convocată pe 6 April st. n. 1902 nu s'aŭ presentat atâța membrii câți se recer spre a se pute modifica statutele, se convócă din nou adunarea generală pe Duminecă în 20 April st. n. 1902 la 2 óre d. a. în casele opidane (vechi), când adunarea va decide în presența membrilor de față.

Blaș 8 April 1902.

T. Onișor preș. **A. Gruița** jun. notar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Gerasin Borza și George Moldovan economi din Drașiov aŭ dăruit bisericei nóstre o cădelniță în preț de 24 coróne, ér din banii adunați de la popor în biserică cu 17 coróne s'a procurat un potir. ér restul îl vom folosi spre alte scopuri. Primescă deci și pe calea acésta toți binefăcĕtorii sincere mulțumiri. Drașov 9/4 1902 Ioan Neagu adm. paroch.

Din Archidiecesă. Luni, sĕrbătórea Bunei-Vestiri aŭ primit tonsura cea mică clericii din cursul III al seminariului teologic: Bardoși Iosif, Berghian Nicolaŭ, Branea Gavril, Fabian Nicolaŭ, German Traian, Onosi Petru. Pĕcurar Eugeniŭ. Popoviciŭ Aurel, Poșar Romul. Stanciu Virgil. Tat Filon, Tătar Iuliŭ. Ticaciŭ Nicolaŭ. Turcu Victor și Rus Teofil cleric bienal.

Masa studenților. Gândul de a se începe și la noi contribuiri pentru un fond menit să ajute pe școlarii săraci de la institutele de aici, a fost conceput în o clipită fericită. De data asta sîntem érăși în plăcuta posiție de a înregistra contribuiri nóue. Dl. Dr. Ștefan Erdélyi din Orăștie. în loc de felicitare la iubileul Esc. Sale Episcopului Pavel, a trimis 10 cor. Remul canonic de la Orade Artemiŭ Șarkadi. a trimis 100 cor. întru amintirea decedatului sĕŭ părinte Dimitriŭ originar din Blaș. ér Dl. Dr. Vasile Bianu, din Buzăŭ, un distins elev al școlelor de aici a trimis Lei n. 120 (cor. 114.30). Dl. advocat Petru Călciunar din Orșova a trimis rata II de 10 cor. Cei mulți în urmă!

Directorul fundațiunei șuluțane e convocat în ședință ordinară pe Sâmbătă în 19 crt. Comisiunea censurătóre se va întruni cu o zi mai înainte pentru revisuirea ratiunilor pe 1901.

Ajutul erarial pe anul 1901 destinat preoților archidiecesani, a sosit deja la Ordinariatul mitropolitan. Suma împărțită de astă dată e de cor. 99040 — în care e cuprinsă și suma de cor. 36 mii așa numitul ajut împărătesc. Împărțirea s'a făcut pe basa listei presentate de Ordinariat. E adeverat că aŭ fost împărtășiți mai mulți preoți, ca în trecut, dar pentru aceea aŭ rĕmas destul, cărora nu li-s'aŭ dat nimic. Suma cea mai mare e de 1200 cor. cea mai mică de 24 cor. (un singur preot) 2 primesc câte 60 cor. 1 capătă 98 cor. ceilalți câte 100 și mai mult. Peste tot sumele sînt fórte varii. De astă dată nu se mai recere, ca cuita să fie invidimată. nici chiar de oficiile protopopesci, de asemenea nu se pretinde nici macar alăturarea recepisei postale.

De la reuniunea de agricultură din comit. Sibiŭ. Delegații reuniunei române din com. Sibiŭ dnii. Comșa și Tordășan s'aŭ presentat la 31 Martie n. în comuna Mohu și mai întâiŭ teoretice, apoi practice aŭ arătat membrilor. cum se procede la plantarea altoilor. desvoltând asi fel în popor dragostea și interesul față de acest ram al agriculturei.

Convocare. Despărțemîntul Mureș al Reuniunei învĕțătorilor din Archidiecesa greco-catolică de Alba-Iulia și Făgăraș, își va ține adunarea de primăvară Joi în 8 Maiŭ st. n. a. c. în școla greco-catolică din Mureș-Oșorheiŭ. la care se invită P. T. membrii. Domnii directori ai școlelor. pe cum și toți binevoitorii învĕțământului poporal.

Mulțumită publică. Onorata direcțiune a institutului de credit și economii „Arieșana" din Turda, din suma destinată pentru scopuri culturale și de binefacere, aŭ binevoit a vota 60 coróne pentru procurarea de cărți școlastice la școlele mai sĕrace din districtul protopopesc gr. cat. al Indolului. Pentru acésta generositate subscrisul în numele districtului aduc numitei direcțiuni mulțumită sinceră. Indol în 8 April 1902. George Suciŭ viceprotopop.

Necrolog. † Georgiŭ Ilia preot gr. cat. în Petelea, după un morb repetin la 6 Martie și-a finit cursul vieții în anul al 45-lea al etății și al 14-lea al fericitei sale căsătorii.

† Auxentiu Sarkadi preot gr. cat. de Fejernic după un morb îndelungat, împărtășit cu ss. sacramințe și-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatorului în 27 Martie a. c. în anul 37-lea a etatei și a 13-lea a fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Inceputurile Bisericiĭ române.

Observare prealabilă.

Neînsemnata mea conferență asupra originiĭ schismeĭ la Românĭ, reprodusă în „Unirea“, a întîmpinat din partea profesoruluĭ de la facultatea teologică din Bucurescĭ, dl C. Erbiceanu, o critică [1]) violentă sub titlul de »Răspuns dluĭ C. Auner la erorile cuprinse în conferința sa privitóre la Românĭ.« Acéstă împrejurare mĕ silesce să reiaŭ tema tractată într'un mod maĭ desvoltat, și să o sprijinesc, după cum spusesem, maĭ cu deosebire pe istoriografiĭ românĭ. Din acéstă dispositiune reese, că nu pot avé pretențiunea să produc ceva noŭ. Nu pretind nicĭ să fie ceva necontestabil; doresc numaĭ a contribui la discusiunea unor fapte obscure, și nu cred, că prin aceea să mĕ fac nedemn, după cum mĕ avisézĕ dl profesor, [2]) de ospitalitatea țăriĭ, în care am crescut.

Până a nu întra în materie, pare necesar a zice, ce se înțelege în acéstă disertațiune sub Biserică „română“. Avênd în vedere, că întréga regiune între marea Adriatică și Négră pe de o parte, între Balcanĭ continuat cu Sar-Planina și Dunăre pe de altă parte, era în secolul al 2-lea d. C. tot așa de romanisată, ca și Dacia Traĭană, mulțĭ autorĭ se lățesc asupra acestuĭ vast teritor, ca întrând în sfera istorieĭ „române“. De sigur, o lucrare completă asupra Românilor trebue să țină samă și de antica populațiune romană de la sudul Dunăriĭ, ca de una, care își are strănepoțiĭ între Româniĭ de astăzĭ. Cu tóte acestea, pentru a se puté vorbi despre o Biserică „română“, o istorie teritorială a peninsuleĭ balcanice colonisată de Romanĭ este numaĭ într-u atât necesară, într-u cât avé înrîurire directă pe sâmburele poporuluĭ român: coloniștiĭ Daciei Traĭane. Numaĭ cu acéstă restringere se va vorbi aicĭ despre Româniĭ de la sudul Dunăriĭ. De altmintrelea, istoria bisericéscă a acestora este fórte bine cunoscută, căcĭ, după cum s'a observat și în conferența menționată, „Iliricul și Mesia erau deja în secolul al 5-lea dónĕ din cele maĭ înfloritóre provinciĭ bisericescĭ.“

Lucrarea de față va cuprinde dóuĕ părțĭ. Într'una va fi vorbă despre încreștinarea Românilor, în cealaltă despre ierarchia lor. Ambele capitole se vor subîmpărți în perióde denumite după caracterul cel maĭ de frunte, pe care îl înfățișézĕ óre cum.

I. Creștinismul la Românĭ.

La încreștinarea Românilor trebue bine deosebite dóuĕ cestiunĭ, carĭ se confund în de obște la alte națiunĭ, anume; cine a întors pe Românĭ la creștinism, și când s'a întîmplat acésta. Causa, pentru care se póte face deosebirea, este, că nu se cunósce un misionar (apostol), care să fie încreștinat poporul românesc, și de aceea timpul conversiuniĭ nu este legat de viața unuĭ om.

După cercetările făcute în tóte timpurile de istoriografiĭ românĭ, și resumate de Xenopol, [1]) nu încape nicĭ o îndoélă, că Românĭ aŭ fost convertiți de Romanĭ. Noțiunile principale ale religiuniĭ creștine sînt maĭ în totalitate esprimate prin cuvinte de origine latină. Ast fel: păgân, creștin (pop. latin: chrestianus), martur (pentru martir), sânt (sînt este posterior), preot (dialect milanes: prevet), biserică, têmplă (templum), altar, mormînt, duminică, sĕrbătóre, Paștĭ, păresimĭ, rugăciune, botez, cumineeare, împărtășire, căsătorie, cununie, sfîntă Scriptură, Dumnezeŭ cruce, înger, drac. Tóte aceste vorbe sînt fundamentale în religia creștină, și se întrebuințézĕ în limba română de la literatura cea maĭ veche și de către poporul cel maĭ baștinaș, după cum a arătat L. Șăineanu. [2]) Față cu ele, cuvintele slavone de óre care importanță se pierd din vedere, atât de puține sînt: Vlădică, Crăciun,[3]) móște, spovedanie, propĕvĕduire și blagoslovenie (cu sinonimul latin: binecuvîntare); restul este de natură cu totul secundară, că: clopot, strană, tămâe ș. a. Vorbele grecescĭ sînt maĭ numeróse, de cât cele slavone, dar însemnézĕ în genere demnități și riturĭ bisericescĭ introduse târziŭ. [4]) De altmintrelea nicĭ n'a pretins cine-va vre-odată, că încreștinarea Românilor s'ar datori Grecilor; cu cât rost însĕ și-o ascriŭ Slaviĭ, se vede din cele expuse. Așa dară, rĕmâne stabilit cu deplină siguranță, că numaĭ nisce Romanĭ aŭ predicat Românilor evangelia.

Ast fel stă întrebarea despre timpul acesteĭ conversiuni. Trebue recunoscut, că maioritatea autorilor românĭ așédă epoca încreștinăriĭ încă în vremea dominațiuniĭ romane, înainte de anul 270. Pe de altă parte ér nu tăgăduesce nimenĭ, că ar fi existat în Dacia Traĭană creștinĭ deja din timpul acela. O părere maĭ rară și maĭ recentă [5]) însĕ susține, că creștinismul nu s'a putut generalisa și stabili de cât după admigrarea Traco-Romanilor de la sudul Dunăriĭ, în secolul al 7-lea. Că acéstă opiniune este bine fundată, se póte vedé din cele următóre.

§. 1. Perióda dacă.

Sumarul: Locuitoriĭ Daciei în timpul luĭ Christos. Mesiile. Sciția minoră. S. Andreĭ. Textul luĭ Tertulian și al luĭ Origene despre încreștinarea Dacilor.

În timpul, când se respândiră apostoliĭ, ca să cuceréscă pacînic lumea pentru legea luĭ Christos, țările locuite astăzĭ de Românĭ formaŭ regatul dac; popórele, ce-l alcătuiaŭ, eraŭ Daciĭ, carĭ ocupaŭ maĭ cu samă părțile între Carpați și Tisa, și Geții, carĭ locuiaŭ între șesurile Dunăriĭ și ale Nistrului. Între eĭ eraŭ împrăștiate și grupe de feluríte némurĭ sarmate, carĭ se perdeaŭ în câmpiile nesfîrșite către rĕsărit și miazănópte. De la 29. î. de C. Dacia devenise vecină cu imperiul romăn, către care se încorporase sudul Dunăriĭ până la gurile eĭ. Nóua provincie romană s'a numit Mesia, și a fost împărțită de Domițian în cea superióră la apusul, și în cea inferióră la resăritul rîuluĭ Cebrus (azĭ Cibrița). Cea inferióră cuprindea și Dobrogea, până când, sub Dioclețian, se formă dintr'însa o provincie proprie sub numele Sciția minoră. În acéstă parte, ca în tótă Mesia se începuse îndată după cucerire opera romanisăriĭ, care făcuse până în jumĕtatea întâiuluĭ secol d. C. progrese însemnate.

Este în genere admis în istoria bisericéscă, că apostolul s. Andreiŭ a predicat evangelia pe țĕrmurile măriĭ Negre până în Sciția ori Sarmația. Nu este decĭ improbabil, că el să fie fost și în Dobrogea, visitând numerósele colonii grecescĭ de lângă litoral și înființând acolo comunități creștine. Ce efect a avut acéstă Biserică în Dacia independentă? Saŭ urmat-a de alt unde-va o încreștinare a Dacilor?

Se invócă Tertulian pentru a se dovedi, că la sfîrșitul secoluluĭ al 2-lea Daciĭ eraŭ convertiți. Textul acestuĭ autor, în cartea sa „adversus Judaeos“, citat de toțĭ autoriĭ de istoriĭ bisericescĭ române, zice apriat, că, între alte națiunĭ, aŭ crezut în Christos și Sarmațiĭ, Daciĭ, Germaniĭ și Sciții, și că într'însele domnesce numele luĭ Christos. [1]) Că Tertulian nu vorbesce aicĭ cu iperbolă oratorică, ci ca un istoric, acésta o arată Grama [2]) din împrejurarea, că la tóte cele alalte popóre enumĕrate în acel pasagiŭ creștinismul pătrunsese în mod efectiv, după cum se scie din alte isvóre; de aceea va fi fost tot ast fel și la Sarmați, Dacĭ și Sciții.

Că cele expuse însĕ nu pot avé de cât sensul uneĭ ivirĭ sporadice a creștinismuluĭ între Dacĭ, se vede din următórele considerațiunĭ:

Este cu totul imposibil, ca Mesia inferióră de la mare să fie putut exercita o înrîurire morală asupra Daciei. Ovid, în „Tristia“ și „Ex Ponto“, [3]) ne-a lăsat descrierĭ destul de fioróse asupra invasiunilor necurmate ale Dacilor în nóua provincie romană, care le era spin în ochĭ; cu asemenea împrejurărĭ o influință morală nu este compatibilă. Cât pentru argumentul luĭ Tertulian, observă fórte nimerit Onciul [4]): „Pe cum Creștiniĭ Germanilor, aĭ Sciților și aĭ Sarmaților, despre carĭ vorbesce acest scriitor, n'aŭ întemeiat creștinismul la Germanĭ și Slavĭ, așa nicĭ creștiniĭ Dacilor, ce-ĭ amintesce Tertulian, n'aŭ putut să întemeieze creștinismul român.“ De altmintrelea Origene, cu vre-o 20 de anĭ posterior luĭ Tertulian, pare să-ĭ contrazică acestuia cu desevîrșire. Ĕtă cum se exprimă în comentarul sĕŭ asupra luĭ Mateĭ [5]): „Ce să zicem însĕ de Britanĭ, saŭ Germanĭ, carĭ sînt lângă

---

[1]) Apărută în »Telegraful român« din Sibiŭ, 1902, Nr. 19—25, reprodusă din revista „Biserica ortodoxă română“ (an. XXV, Nr. 10; Bucurescĭ 1902), organ oficial al Bisericiĭ, al cărei nume îl pórtă; de asemenea în »Fóia diecesană« de la Caransebeș.

[2]) Răspuns l. c. Nr. 19: »Îl (pe mine deplâng, că iguorézĕ . . . situațiunea sa pe terenul Regatuluĭ Român.«

[1]) Istoria Românilor din Dacia Traĭană, vol. I, Iași 1888, pag. 416—26.

[2]) Încercare asupra semasiologieĭ limbeĭ române, Bucurescĭ 1887, pag. 26 uu.

[3]) Sînt însĕ autorĭ, carĭ susțin, că este un cuvînt latinesc. Șăineanu l. c. pag. 43.

[4]) Pe larg în Xenopol l. c. pag. 424—6.

[5]) D. Onciul, Originile principatelor române, Bucurescĭ 1899, pag. 119. Opiniune emisă deja în »Teoria luĭ Roesler« din Convorbirĭ literare, Bucurescĭ 1885, an. XIX, pag. 595.

[1]) Tertulliani liber adv. Judaeos, ed. Migne, Patrol. lat. Paris 1878, vol. II, col. 650.

[2]) Istoria Bisericiĭ române unite cu Roma, Blaș 1884, pag. 16—7.

[3]) V. bună óre versurile citate în Xenopol l. c. pag. 124 - 5.

[4]) Teoria luĭ Roesler l. c. pag. 595.

[5]) Series vet. interpret. comment. in Matthaeum, ed. Migne, Patrol. gr. vol. XIII. Paris 1862, col. 1655.

ocean. saŭ la barbarĭ. Dacĭ şi Sarmaţĭ şi Sciţi. dintre carĭ ceĭ mai mulţĭ încă nu aŭ auḑit cuvîntul evangelieĭ.“

Este învederat, că argumentaţia nu se modifică întru nimic, chiar şi dacă Tertulian şi Origene aŭ înţeles sub Dacĭ pe Daco-Romanĭ. Nicĭ asupra acestora ceĭ doĭ scriitorĭ nu permit a se trage o altă conclusiune. de cât începutul uneĭ propagande creştinescĭ.

(Va urma.)

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Fine.)

Şcóla.

Terenul de activitate a unuĭ preot în şcólă. este pentru parochie şi în special pentru buna şi adevĕrata educaţiune creştinéscă în spiritul inimeĭ Domnuluĭ Christos, de o importanţă, ce trebue să o numim: epocală, indeplinindu-se de fie care nu pentru controlă, ci pentru scopul mai înalt. Din acésta causă, eŭ numesc catechisarea în şcólă a pruncilor de la 6—15 anĭ, viitorul creştinismuluĭ şi pe aceste petri de aur clădite în şcólă, veĭ puté cu uşurinţă da gata marele edificiŭ de adevĕrate tesaure creştine. când prunciĭ aşa crescuţĭ vor fi adulţĭ. Apoĭ aceştia de sigur, conduşĭ şi mai de parte bine. şi feriţĭ de ocasiunĭ rele, vor fi pétra de adevĕrat fundament bisericesc. Şi cine nu împreunéză catechisarea şi instruirea religiósă continuă cu predica, spre a ţiné o legătură vie, armonică, între micĭ şi marĭ. e preot de nume, dar nu de fapte; e ca păzitorul uneĭ frumóse semĕnăturĭ pus să o plivéscă de neghina. şi care ce aştéptă plata dupa timpul petrecut, nu după resultatul lucrărĭĭ sale.

Petrecerea în aerul şcóleĭ, ce e drept, nu este un ce de tot plăcut higienice, şi statistica pot z.ce, că arată cele mai marĭ procente de mortalitate a persónelor legate de catedra şcóleĭ.

Pe preot nu trebue însĕ să-l înspăimînteze datele acesteĭ statistice. ci rĕspunderea cea mare, ce o va avé, şi care va fi mai grea, de cât tot aerul infect a uneĭ sale de învĕţămînt. Nu cât am trăit, trage în cumpĕna, ci cum am lucrat trăind, aceea se recompenséză. În timpurile mai nóuĕ, cu considerare la salele de învĕţămînt în genere, cum şi la edificiile de şcólă în specie, de sigur că şi mortalitatea celor legaţĭ de catedre va fi ceva mai redusă, şi frica de aţĭ scurta viaţa catechisând, din motiv sanitar a şcóleĭ, numaĭ pentru ceĭ leneşĭ are trecere.

Scaunul de mărturisire.

Una din cele mai marĭ, dar şi mai grele funcţiunĭ, ce pentru ochiul laic remâne necunoscută şi nu-ĭ destul de preţuită, este oficiul de judecător în scaunul mărturisireĭ, care pretinde grea jertfire şi trupesce şi sufletesce, şi din punctul de vedere strict higienic, este de o influinţă necalculabilă şi asupra organismuluĭ confesarului şi róde la sănătatea luĭ cu mult mai tare. ca órele petrecute pe amvon.

Abstracţia făcĕnd chiar, că locul şi posiţia în scaunul confesional ar fi cât de comódă. luminată şi aerisată, se esaminăm numaĭ organul auduluĭ. la câtă încordare este espus óre. zile şi sĕptĕmânĭ de a rîndul, spre a suscepe fie care silabă şi cuvînt din gura penitenteluĭ spre a-l puté înţelege şi apoĭ judeca.

O atare încordare ostenesce organul auḑuluĭ cu mult mai tare, de cât altă ocupaţiune sufletéscă.

Corpul întreg se află în timpul relativ în o situaţie grea şi tótă activitatea luĭ fisică trebue să fie redusă la „minima vita“.

Mirosul greŭ a unuia saŭ a altuia dintre penitenţĭ. diversele bóle ascunse, sînt tot atâta mijlóce de a se periclita viaţa confesaruluĭ. în cât în nicĭ o funcţiune nu se recomânda mai multă precauţiune, ca aicĭ.

Pause scurte şi dese împreunate cu mişcărĭ de anumite intervale în aer liber sînt fórte de practisat în scaunul mărturisirii schimbarea vesmintelor, după lucrare mai îndelungată, cum şi dintre tóte e de lipsă ca stomachul să nu fie gol, spre a deveni impenetrabil şi a nu te puté uşor infecta de anumite morburĭ molipsitóre şi a contrasta şi greţiĭ, ce o causéză diverse mirosurĭ neplăcute.

Respirarea se recomandă să se facă prin nas şi nu prin gură, şi să nu staĭ direct faţă în faţă cu confitentele. Apoĭ mijlócele de desinfecţionare proprie, cum şi în localitatea bolnavilor, şi şi în bisericĭ, în timpurĭ de epidemieĭ, să fie aplicate strict împreunate cu aerisarea désă. Cum că capabilitatea trupéscă şi sufletéscă în îndeplinirea grea a chemărĭĭ preoţescĭ atîrnă de la o bună şi sănătósă constituţie a trupuluĭ, de la un traĭ bun, moderat şi regulat, este un adevĕr întărit prin esperinţă.

Higiena seminarielor.

Fie care cleric, spre a-şĭ însuşi sciinţa prescrisă, şi un mod de lucrare regulată şi disciplinată pentru viaţa practică, petrece timp de maĭ mulţĭ anĭ în seminariĭ. Aceste sînt şcólele de pregătire şi de aplicaţie pentru cler în cele formalĭ şi în însuşirea mai fundamentală a vocaţiuneĭ bisericescĭ. Şi până când va esista biserica cu drepturĭ de a-şĭ cresce preoţiĭ după trebuinţă şi spiritul eĭ, vor trebui să fie şi seminariele. Şi deşi viaţa seminariala multora li-se pare grea şi neplăcută, dar e mai grea viaţa practică şi mai plină de grijĭ şi neajunse.

Sînt însĕ şi în seminare anumite stărĭ higienice nesănătóse.

Aceste le reasum cam în următórele: aglomerarea prea mare în salele de învĕţămînt, în cele de mâncare, cum şi dormitóre, şi un atare internat orĭ seminar, în care nu se pune pond pe aceste stărĭ de condiţie esenţială higienică, va semĕna mai mult cu un fel de spital orĭ prinsóre din timpurĭ abnormalĭ, şi va fi tot de una o pedecă a desvoltărĭĭ fisice şi şi intelectualĭ-psyhice a individuluĭ şi va rĕmânĕ neresturnată axiomă: „mens sana, in corpore sano.“

Cum-că pe lângă condiţiunile higienice fisice corespunḑătóre, se maĭ recere şi o nutrire bună şi cu putere alimentativă, nu se póte dubita. Costul se recere să fie ales şi curat şi pregătirea acestuia să fie corespunḑĕtóre anutimpuluĭ şi să nu se urmeze cu una şi aceea mâncare zile şi sĕptĕmânĭ întregĭ, o va recunósce orĭ cine de o necesitate higienică esenţială, de óre ce orĭ ce mâncare necorespunḑĕtóre cu anutimpul şi cu temperatura, orĭ repetată mai îndelungat, va împedeca tótă nutrirea, va produce greţă şi va da ansă la îmbolnăvirĭ mai dese.

Prea grasă şi abundantă încă nu se recomandă a fi masa, pentru că puterile muscularĭ în internate etc. sînt prea puţin puse în lucrare şi exudarea trupuluĭ fiind prin urmare minima, va produce o colóre galbenă a feţeĭ şi o moliţiune a corpuluĭ. Şi dacă e îndreptăţită unde-va mişcarea în libĕr; cum şi câte o porţiune de vin spre a pune în mişcare amorţala fisică, de sigur în aceste locale şi la individiĭ din acele, nu-ĭ consult a le subtrage, de óre ce petrecerea tinerilor în internate şi seminare, chiar în anĭĭ când trebue să se desvólte fisice mai tare, şi încă neconsiderând indigitările higienice de mai sus, va fi de o influinţă desastrósă. Pentru aceea, de treĭ orĭ să fie lăudat acela, care a întrodus timpul de văcăciune saŭ feriile în institute, pentru a se renoi puterile şi a şi acuira. materiĭ nóuă de resistinţa fisică.

Rodna-nóuă, 4 Februar 1902.

P. Grapini
preot gr. cat.

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca „Poporuluĭ român“ este titlul uneĭ seriĭ de publicaţiunĭ poporale. ce aŭ început să apară în ediţia ziaruluĭ „Poporuluĭ român“ din Pesta. Nr. 2. conţine Poesiĭ poporale adunate din jurul Cluşuluĭ de învĕţătorul Ioachim B. Pop din Feneş. e o broşură de 32 pag. format mic şi costă 20 fil. La broşură e alăturată şi o ilustraţie, care representă zidirea noului parlament.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopiĭ Românescĭ a Vadului, Geoagiului. Silvaşului şi Bĕlgradului**. Blaş 1902, pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

„Semănătorul“, Nr. 17 cu următorul sumar: Poesiĭ inedite, M. Eminescu. — Córde simţitóre, Ion Gorun. — Ţie mamă (poesie). A. Vlahuţă. — Răţăcire, C. Hodoş. — Cântec melancolic, Dallocrin. — Concepţia Infernului, G. Coşbuc. — Răspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banĭ înainte cel puţin pe $^1/_2$ an.

Teodor V. Păcăţian: **Cartea de aur** vol. I. pag. 790. preţul 10 cor. Cuprinde lupta politică a poporuluĭ românesc din Ardeal, începĕnd cu biserica românéscă sub principiĭ calvinĭ şi până la absolutism (1859). Tot ce a frămîntat neamul nostru în decursul acestor mai mult de 200 anĭ, e adunat şi publicat în acest volum, spre a uşura în chipul acesta munca tuturor acelora, carĭ vreaŭ să cunóscă trecutul sbuciumat a poporuluĭ românesc. De vînzare la autorul în Sibiŭ.

A apărut:

PROHODUL

Domnului nostru ✕✕✕ ✕✕✕✕✕✕ Isus Christos

saŭ

Urmarea Mânecatului

din sfînta și marea Sâmbătă.

Blaș 1902.

Prețul: 30 filerĭ.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop, fasc. IV. și ultim, conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia, se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm acésta interesantă scriere cetitorilor nostri iubitorĭ de anticitatea grecă și latină.

Posta „Unirii".

— *f.* — Aŭ sosit, vor urma.

P. G. în *R. n.* Am primit celea trimise, e prea târziŭ acum ca să esecutăm dorința Dtale, trebuia să o scim acésta mai de mult. Avem o rugare: nu scrieți pe amîndóuă fețele hârtiei, pot urma de aci o mulțime de inconveniente.

A. P. B. în nrul acesta n'a mai fost loc, va urma în cel viitor.

V. T. în *K. S. I.* Detto.

I. N. în *D.* N'aĭ spus de ce preț să fie. Scrie-ne îndată și-ți vom da rĕspuns hotărît.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Cu veriabilul **Christoph-Lack** se pot vĕpsi (colora) padimentele casélor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *miros cel nepĕdsit*, cum și uscarea târzie și scorțișă, ce o aŭ vĕpselile și lacul de olet. Afară de acestea modul întrebuințărĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Depositie în: Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**
Blaș: **Ludovic Schuller.**

(22) 2—15

(24) 2—2

PUBLICARE.

Luni în 5 Maiŭ a. c. st. n. se va da în întreprindere pe calea licitațiunei publice mĭnuende edificarea bisericĭ nóuĕ de lemn din parochia gr. cat. a Sân-Mărtinului-de-Câmpie (u. p. M.-Rücs). la 2 óre d. a. în școla acestei parochiĭ.

Pe lângă materialul de pétră și lemu prestat de credincioși, ca preț de strigare va servi suma de 6.000 cor. Licitanții vor avé să depună un vadiŭ legal de 10%. Ratele plătirei se vor statori în contractul, care curatoratul va avé drept a-l lega cu orĭ care dintre licitanți.

Planul aprobat, preliminarul (fixat), cum și condițiunile puse se pot vedé în cancelaria parochiei.

S.-Mărtinul-de-Câmpie, în 30 Martie 1902.

A. Valea preș. curatorat. **Teodor Strete** sen. curator primar.

(25) 2—3

Avis!

Semințĕ de trifoiŭ plombat, oficios curățit de tortoțel, se află de vîndut la subscrisul în Blaș (Balázsfalva).

Roth Bernard.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1901.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7 10	7.50	6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.32	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány . .	12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . { pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18			10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2 01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4 52		B.-Huiedin . .	7 54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ . . .	6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	sos. pl.	Cluș . . . . . { pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11			5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea . . . { pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52			3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50			Vințul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 24	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș . . . . . { pl. sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8 37			1.42	8 00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülłszög . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copșa-mică . . { pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47			11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra . . . { pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—			9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Hașfaléŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 28		Homorod . . .	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apața	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov . . . . { pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș		1.42	4.24
5.10		3.31		**Predeal** . . .		1.12	3 32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de pasăr.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl. Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
3.50	6.36	12 58	8 50	Ocna	5 07	8.15	1.56	11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl. Sibiiu . . . { pl. sos.	4.40	7.41	1.21	10.30
tr. m.		tr. m.						tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunicăm.	2.—				7.33		8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45		8.04
6 15		3 59		Avrig		6 01		7.15
6.34		6.35		sos. Făgăraș . . . pl.		3.32	Circ. Marța și Vinerea	4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4 25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marța comun		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.43	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș			2.02	6 52
10 14	4.55			Bistrița			1.16	5.55

Numaĭ Luna și Joia comun.

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.50	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ . . { pl. sos.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10 42		5.15				9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	7.—	5.05	10.15	3 20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27	6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Ghiriș — Turda

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36				7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47		**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülłszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülłszög-Blaș . . .		8.48	6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13	6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41	5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05	5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05	1.58

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 19 April 1902. Numĕrul 16.

EPISTOLA ENCICLICĂ

a Sfinţiei Sale Papa Leo XIII.

îndreptată din prilejul iubileului sĕu tuturor Patriarchilor, Archiepiscopilor, Episcopilor şi Ordinarilor.

Venerabili Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare apostolică!

(Continuare.)

După ce s'aŭ fost desbinat în acest chip căile, a venit filosofia cea îngâmfată şi batjocoritóre a veacului al XVIII-lea şi a mers mai de parte. Ea a făcut din cărţile s. Scripturi obiect de rîs şi a respins fără alegere tóte adevĕrurile cele descoperite de Dumnezeŭ cu scopul de a nimici în conscliinţa naţiunilor tótă credinţa religiósă şi tótă spirarea ideilor creştine. Din isvórele acestea aŭ isvorît sistemurile cele triste şi regretabile ale raţionalismului, panteismului, naturalismului şi materialismului, rătăciri vechi, combătute deja şi învinse din partea Părinţilor şi Apologeţilor, dară îmbrăcate în podóbă nóuă aşa, că sumeţii periodei acesteia moderne cu gândul de a cuprinde tóte din sine înşi-şi aŭ pornit pe căi rătăcite şi căutând galiş la ideile păgâne aŭ negat până şi calităţile sufletului propriŭ şi precelinţa nemuririi, prin carea se distinge acesta. Războiul împotriva Bisericii între împrejurările acestea şi-a însuşit o înfăţişare mai rea de cât în vremile trecute, atât prin înverşunarea năvăliriĭ, cât şi prin universalitatea ei. Căci necredinţa de astăzi nu se opresce la îndoélă ori la negarea unuia ori altuia dintre adevĕruri, ci tot asemenea combate şi întreg cuprinsul principiilor sfinţite prin revelaţiune şi dovedite prin filosofia cea sănătósă: al acelor principii sfinte şi fundamentale, carî fac cunoscut omului scopul lui cel mai de pe urmă, îi arată calea datoriniei, îi insuflă bărbăţie şi resignare, îi pun în prospect dincolo de mormînt dreptate inviolabilă şi fericire desevârşită şi-i demandă, să preferéscă timpul veciniciei, pământul cerului. Şi cu ce se înlocuesc îndreptarele acestea, spriginii aceştia fără sĕmĕn ai credinţei? Cu un scepticism îngrozitoriŭ, carele se aşédă pe inimi rece ca ghéţa şi năduşesce ori ce nevoinţă marinimósă a conscliinţei.

Şi învĕţăturile acestea fatale, Venerabili Fraţi, totuşi aŭ trecut, pe cum vedeţi, din sfera ideilor în viaţa esternă şi în instituţiile publice. State mari şi puternice le pun neîncetat în praxă, cuprinse fiind de nălucirea, că ele astfel păşesc în fruntea progresului şi a civilisaţiunii. Şi ca şi cum ele nu ar fi datóre, să priméscă întru sine şi să reoglindeze, ceea ce în viaţa modernă e mai sănătos, puterile publice se cred absolvate de datorinţa de a onora pe Dumnezeŭ în mod public, şi fórte adese ori se întîmplă, că ele mândrindu-se cu nepăsarea sa faţă cu tóte religiile se pórtă cu vrăşmăşie chiar singur numai faţă cu religia cea instituită de Dumnezeŭ.

Din sistemul acesta al ateismului practic a trebuit, să resulte neapĕrat o turburare mare a ordinii etice, şi acésta a şi resultat întru adevĕr, căci religia e temeiul de căpetenie al dreptăţii şi al onestităţii, ceea ce o aŭ recunoscut deja şi vestiţii filosofi ai vechiului păgânism. Dacă s'aŭ rupt adecă odată legăturile acelea, cărî împreună pe om cu Dumnezeŭ ca cu legislatorul şi judecătorul a tóte, atunci mai esistă numai o năluca a unei etice curat civile ori a unei etice neatîrnătóre, cum îi zic, carea desconsideră isvorul cel veciniic şi rînduelile dumnezeesci şi urmând numai pornirile sale ajunge la consecinţa cea mai de pe urmă şi fatală, că omul îşi dă şie-şi legi. Incapabil fiind a se ridica pe aripile sperării ceştine la bunurile mai înalte, va pofti numai hrană pământéscă şi de acésta va socoti o sumă cât se póte de mare de plăceri şi comodităţile vieţii, întru cât ele ageresc setea de petrecerî, învăpăiéză pofta de bogăţii, dorul de câştig repede şi fórte mare fără de băgare în samă a dreptăţii, mai de parte ambiţia, şi nu se îngrozesc nici chiar de mijlóce nelegale, dacă e vorbă de potolirea ei, şi în sfârşit cuprind în sine despreţuirea legilor şi a auctorităţilor publice, pe cum şi o desfrînare generală a năravurilor, carea are de urmare o ruină adevĕrată a civilisaţiei.

Dóră esagerăm urmările triste ale rătăcirilor acestora durerése? Durere, realitatea, carea putem, să o prindem cu mânile, dovedesce prea tare spusele Nóstre. Dóră toţi o scim, că dacă nu se folosesc de cu vreme mijlóce de lecuire, se vor clătina temeliile comunităţii civile, căci les din ţiţîni chiar şi principiile cele dintâiŭ ale dreptului şi ale eticei veciniice. În urma faptului acestuia aŭ, să sufere stricăciune mare tóte părţile trupului social începênd de la familie. Căci statul laic nebăgând în samă nici hotarĕle, nici scopul esenţial al sferei sale de putere şi-a întins mâna la aceea, ca să profaneze legătura casnică şi să o desbrace de caractĕrul ei cel religios, el după putinţă a usurpat dreptul firesc al părinţilor de a-şi cresce pruncii şi în multe părţi a nimicit tăria legăturii casnice sancţionând putinţa nimicirii căsătoriei cea isvorîtă din o însuflare nefericită. Toţi vedem dóră, ce róde aŭ făcut lucrul acesta: căsătoriile acelea, carî se închie numai din patimă infamă, se înmulţesc preste mĕsură. De aceea acestea saŭ se desfac în scurtă vreme saŭ degenerézá la conflicte triste, la necredinţă scandalósă, ne mai amintind şi despre pruncii cei nevinovaţi, carî se negligă ori se strică prin pildele cele rele ale părinţilor ori prin otrava cea răspândită din partea statului laic.

Şi de o dată cu familia se primejduesce şi ordinea socială şi politică, mai ales prin vederile acelea nóuĕ, carî înlocuesc conceptul cel adevĕrat al puterii supreme falsificându-se orginea acesteia. Şi întru adevĕr să punem casul, că puterea guvernării în chip formal ar fi întemeiat pe învoirea mulţimii şi nu în Dumnezeŭ ca în principiul cel mai înalt a tótă puterea, în ochii supuşilor ar perde caractĕrul sĕŭ cel mai sublim şi ar degenera în o suveranitate măiestrită, zidită pe un temeiŭ aşa de înşăduitoriŭ şi schimbăcios, cum este voinţa ómenilor. Şi óre nu se vĕd efectele lucrului acestuia în legile publice? Ele numai prea a dese ori esprimă nu „raţiunea scrisă“, ci numai puterea numerică şi voinţa hotărîtóre a unui partid politic. Chiar de aceea măgulesc ómenii poftirile desfrînate ale mulţimii, daŭ drum patimilor poporului, chiar şi dacă ele primejduesc lucrarea liniştită a civilor, şi într'aceea îşi păzesc numai putinţa de a recurge mai apoi în cas de lipsă la represalii violente şi sângeróse.

După respingerea înrîurinţelor creştinesci, în carî îşi are rădăcina putinţa de a înfrăţi popórĕle şi de a le aduna într'o familie mare, s'a primit în asemenea chip şi în atingerea internaţională pe încetul un sistem al egoismului şi rîvnei, carele are de urmare, că naţiunile caută una la alta dacă nu cu invidie rĕŭvoitóre, totuşi cu neîncrederea unui rival. De aceea uşor se întîmplă, că ele în întreprinderile sale de multe ori sînt ispitite, să dea la o parte înaltul concept al eticei şi al dreptăţii şi datorinţa de a apĕra pe cel slab şi asuprit, şi să vîneze numai succesul şi să conteze numai cu fapte împlinite, când e vorbă de potolirea poftei de creşcerea fără margini a bogăţiei naţionale, încredinţate fiind, că nimeni nu le va sili, să respecteze dreptul. Acestea sînt principii fatale, carî sfinţesc puterea brutală ca legea cea mai înaltă a lumii. De aci înmulţirea progresivă şi neputinciósă a înarmărilor, ori şi pacea aceea înarmată, carea în multe privinţe are, să se asemene efectelor celor mai nefericite ale războiului.

Şi fiind că acela, carele lunecă la vale pe un plan pezîş, mai pe urmă are, să ajungă la fund, de aceea logica isbînditóre a produs în favorul principiilor acestora o adevĕrată însoţire de criminalişti, a deslănţuit strĕmuri de tot sĕlbatici, carî deja cu loviturile sale cele dintâiŭ aŭ provocat îngrozirile cele mai grele. Pe temeiuri solide şi printr'o legătură internaţională s'a format o asoţiare, carea póte deja, să-şi ridice braţul sĕŭ criminal fără de a se teme de pedecî, şi nu se dă înapoi de gróza nici unei crime. Membrii ei, carî aŭ rupt tóte legăturile, carî ar puté, să-i împreune cu lumea civilă, şi daŭ la o parte legi, religie, morală, şi-aŭ însuşit numirea de anarchişti şi şi-aŭ pus în gând, să întórcă cu fundul la deal ordinea socială cu tóte mijlócele, carî le îmbie numai patima órbă şi sĕlbatică. Şi fiind că ordinea socială primesce unitate şi viaţă de la auctoritatea stăpânitóre, de aceea loviturile lor se îndréptă mai ales împotriva auctorităţii. Cine nu s'a înflorat de o mişcare de compătimire şi indignare, când a vĕdut, că în un interval de câţi va ani aŭ fost atacaţi şi ucişi împĕraţi, împĕrătese, regi, capi de ai republicelor celor mai puternice, numai pentru că eraŭ înzestraţi cu puterea cea mai înaltă?

În faţa unor rele şi primejdii aşa de mari, carî îşi înalţă capul în chip amenințătoriŭ, e datorinţa Nóstră, să conjurăm din noŭ pe toţi ómenii, cei ce aŭ voinţă bună, şi mai ales pe aceia, carî cuprind posiţii distinse, să mediteze asupra mijlócelor de vindecare şi să le aplice cu energie. Condiţia cea

dintâiŭ este, să cunóscă mijlócele acestea de vindecare şi valórea lor. Am audit cum aŭ ridicat cu laude până la cer ca leacul cel mai bun binefacerile libertăţii; dară leacul acesta în faptă s'a dovedit de neputincios. Conflicte economice şi lupte de clase se ivesc pretutindenia. Nu se vede nicĭ o urmă a unei vieţi civile paciice. Dimpotrivă fiesce cine póte, să mărturiséscă, că libertatea, pe cum o înţeleg astăzi, libertatea pe sama adevĕrului şi minciunii, pe sama binelui adevĕrat şi pe a contrariului lui, a dus numai acolo, ca să se dejoséscă, ceea ce e nobil, sfînt şi marinimos, şi să se deschidă drum slobod crimelor, sinuciderilor, cu un cuvînt tuturor patimilor poporului.

Susţinut-aŭ, că îmbunătăţirea instrucţiei, carea să mijlocéscă masselor poporului o cultură mai înaltă, ar fi o bastiune îndestulitóre împotriva tendenţelor celor rele şi ar ţiné mulţimea între îngrăditurile onestităţii şi omeniei. Trista realitate ne arată astăzi în chipul cel mai evident, cui i-a fost de folos, că aŭ lipsit instrucţia de temeiul religios moral al educaţiei. Spiritul tineretului în lipsa sa de esperienţă şi în zorul patimilor cade în cătnşile învĕţăturilor celor mai stricăcióse, mai ales în ale acelora, carĭ le respândesce cu prisosinţă presa cea rea. Ele înrîurese în chip funest asupra minţii şi a voinţei şi nutresc spiritul acela al sumeţiei şi nesubordinaţiunii, carele turbură de atâtea orĭ pacea singuraticelor familiĭ şi a comunităţilor întregi.

Mult s'aŭ încredut şi în progresele, carĭ s'aŭ făcut în sciinţe. Şi într-adevĕr în veacul din urmă sciinţele aŭ făcut progrese marĭ, neaşteptate şi admirabile. Dară culesu-s'aŭ óre róde aşa de bogate, cum aŭ dorit şi aşteptat mulţi? Sciinţa a deschis a bună samă spiritului omenesc perspective nóue, a lărgit stăpânia omului preste natură şi a îmbunătăţit în sute de chipurĭ viaţa pământului.

Cu tóte acestea o simţesc cu toţiĭ, şi unii o spun pe faţă, că resultatul a rĕmas de parte înapoia aşteptărilor. Va trebui, să o concédă acésta, orĭ cine caută la starea moralităţii, la statistica crimelor, la mişcările, cele ce se ridică dintru adâncime, la stăpânia forţei asupra dreptului. O privire aruncată pe de-asupra e de ajuns, ca omul să cunóscă, că o dispositie tristă se îngreuéză pe spirite şi deschide o golătate înfricoşată în inimi. Omul stăpânesce materia; dară acésta nu a putut, să-i dea, ceea ce nu are nicĭ ea. Sciinţa omenéscă nu a putut, să respundă la întrebările acelea marĭ, carĭ privesc interesele cele mai înalte ale omenimii. Setea de adevĕr, de vîrtute, de nemărginit, a rĕmas nestîmpĕrată. Şi pământul cu comorile şi bucuriile sale, cu multele plăcerĭ ale vieţii, nu a putut, să alunge neliniştea spiritului.

Avé-vor decĭ dobîndile culturii, sciinţei, civilisaţiei şi libertăţii raţionale, să se arunce pradă dispreţului?

Nicĭ de cum! Ele dimpotrivă aŭ, să se păzéscă şi înainteze şi preţuéscă ca un capital preţios. Dóră ele de la firea sa sînt nisce mijlóce bune, pe carĭ Dumnezeŭ însu-şi le va spre binele omenimii. Dară în folosirea lor ómenii în tot de una să fie cu băgare de samă, ca ele nicĭ când să nu se desbrace de elementul religios, căci acesta le împărtăşesce preţul lor şi le face cu adevĕrat rodnice. Acesta e punctul cardinal al problemei. Când o fiinţă organică scade şi regreséză, acésta provine din încetarea causelor acelora fundamentale, carĭ i-aŭ dat formă şi esistenţă. Nu sufere îndoélă, că aŭ să se restaureze condiţiile vitale, pentru ca ea să se facă din noŭ sănătósă şi înfloritóre. Eĭ bine, în întreprinderea aceea, ca să se emancipeze de Dumnezeŭ, societatea omenéscă a lăpĕdat supranaturalul şi descoperirea dumnezeéscă şi ast fel s'a subtras de sub înrîurinţa cea dătătóre de viaţă a creştinismului, carele îmbie garanţa cea mai sigură a ordinii, légă legătura cea mai puternică a frăţietăţii şi este isvorul nesecat al tuturor vîrtuţilor personale şi cetăţenescĭ. După apostasia acésta a urmat întórcerea totală a vieţii practice. La sînul creştinismului are decĭ, să se întórcă societatea sdruncinată, dacă îi zace la inimă binele ei propriŭ, liniştea ei şi mântuirea ei. Creştinismul nu se pogóră în inima niminui, fără ca să-l facă mai bun; în tocmai aşa nu pătrunde el nicĭ în viaţa publică a unui stat, fără ca să-l întărescă organismul. Cu idea unui Dumnezeŭ preaînţelept, nemărginit, preabun, preadrept, carele pórtă grije de toţi, creştinismul trezesce în suflet conscinţa datoriniei, îndulcesce suferinţele, îmblândesce ura, înflăcăréză spre eroism. Dacă el a transformat popórĕle cele năgâne, — şi schimbarea acésta a fost cu adevĕrat o sculare din mórte la viaţă, aşa că a încetat barbaria, până unde s'a estins creştinismul, — tot asemenea va puté el, ca după grozavele sguduirĭ provocate prin necredinţă să restabilescă ordinea şi liniştea în statele şi popórĕle timpului nostru.

Dară atâta nu e de ajuns. Întórcerea la creştinism nu e un mijloc de vindecare adevĕrat şi desevârşit, dacă ea nu însémnă întórcerea cu dragoste la Biserica cea una, sfîntă, catolică şi apostolică, de óre ce creştinismul lucră şi se întrupéză în Biserica catolică, în societatea acésta suverană spirituală şi desevârşită, carea este trupul cel tainic al lui Isus Christos şi are de cap vĕdut pe Papa, pe următorul principelui Apostolilor. Ea este continuarea misiunii Mântuitoriului, fiica şi moştenitórea rĕscumpĕrării lui; ea a propagat Evangelia preste faţa pământului şi o a apĕrat cu sângele sĕŭ, şi întemeiată fiind pe promisiunea ajutoriului dumnezeesc şi a nemuririi, nepactând nicĭ odată cu rătăcirea, împlinesce ea mandatul de a păzi neştirbită învĕţătura lui Christos până la sfârşitul veacurilor. Legitima învĕţătóre a eticei Evengeliei fiind, ea este nu numai mângăitórea şi mântuitórea sufletelor, ci şi nesecatul isvor al dreptăţii şi dragostii, pe cum şi respânditórea şi păzitórea libertăţii adevĕrate şi a egalităţii aceleia, carea singură e cu putinţă. Într-adevĕr aplicarea învĕţăturii, dumnezeescului sĕŭ întemeiătoriŭ păzesce ea în ecuilibriŭ bine cumpĕnit hotarĕle cele esacte în tot, ce e drept, şi în tóte prerogativele totalităţii sociale. Şi egalitatea aceea, carea o vestesce ea, lasă neatinsă deosebirea diferitelor staturi sociale, carea o pretinde firea în chip înţeles; libertatea aceea, carea o aduce ea, pentru ca să împedece anarchia raţiunii celei deslipite de credinţă şi părăsite de sine însă-şi, nu vatĕmă dreptunile adevĕrului, carĭ sînt mai pe sus de cât cele ale libertăţii, nicĭ drepturile dreptăţii, carĭ sînţ mai pe sus de cât cele ale numĕrului şi ale forţei, şi nicĭ drepturile lui Dumnezeŭ, carĭ sînt mai me sus de cât cele ale omului.

Şi nu mai puţin rodnică de efecte bune este ea şi în viaţa casnică. Căcĭ ea nu numai se împotrivesce încercărilor furişate, cu carĭ desfrînarea necredincioşilor ataca viaţa familiei, ci ea şi pregătesce unitatea şi statornicia în căsătorie şi o păzesce, ea scutesce şi înaintéză onestitatea, credinţa şi sfinţenia acesteia. Şi în aceea-şi mĕsură înalţă şi întăresce ea ordinea civilă şi politică prin aceea, că de o parte spriginesce cu efect auctoritatea, ĕră de altă parte o face gata spre reforme înţelepte, plecată spre a împlini dorinţele îndreptăţite ale supuşilor, aşa că ea de o parte poruncesce respect şi ascultare faţă cu principi, ĕr de altă parte apĕră în tóte casuriie drepturile neprescriptibile ale consciinţei omenescĭ. În acest chip popórĕle ascultând de Biserică vor avé, să-i mulţăméscă, pentru că ele se pot păzi de o potrivă atât de sclăvie cât şi de despotism.

Chiar de puterea acésta dumnezeéscă am fost conscii, când de la începutul pontificatului Nostru Ne-am sirguit, să arĕtăm limpede intenţiile binefăcĕtóre ale Bisericii şi să le dobîndim recunóscere şi de o dată cu comóra învĕţăturilor ei să respândim după putinţă şi activitatea ei cea salutară. Acest scop i-aŭ urmărit faptele cele mai de frunte ale pontificatului Nostru şi mai ales enciclicele despre filosofia creştină, despre libertatea creştinéscă, despre căsătoria creştinéscă, despre secta franemasonică, despe puterile publice, despre constituţia cea creştinéscă a statelor, despre socialism, despre cestiunea lucrătorilor, despre datorinţele de căpetenie ale cetăţenilor creştini şi despre alte obiecte înrudite. Dară dorinţa ferbinte a inimii Nóstre nu a constat numai în aceea, că să luminăm spiritele, ci şi în aceea, că să mişcăm inimile şi să le curăţim şi să îndreptăm silinţele Nóstre într'acolo, ca în mijlocul popórĕlor să înfloréscă din noŭ vîrtuţile creştinesci. De aceea nu am încetat a da admoniări şi sfaturi, pentru ca să îndreptăm gândirile la bunurile acelea, cărĭ sînt neperitóre şi subordinéză sufletului trupul, lui Dumnezeŭ pe om, călătoria cea pământéscă vieţii celei ceresci. Cu binecuvîntarea Domnului a contribuit cuvîntul Nostru la aceea, ca să întărescă convicţiile multora, să-i lumineze cu privire la întrebările cele grele ale timpului de faţă şi să le împintene rîvna, ca să înainteze diferitele opere, carĭ s'aŭ născut şi neîncetat se nasc în tóte ţĕrile spre binele claselor celor desmoştenite. Prin acésta dobîndesce viaţă nóuă dragostea aceea creştinéscă, carea află locaş de frunte în popor. Dacă secerişul nu a fost mai bogat, totuşi admirăm dreptatea cea tainică a lui Dumnezeŭ şi de odată îl rugăm, să se miluéscă de orbia atâtora, la carĭ spre nefericire se póte aplica tânguirea cea grozavă a Apostolului: „Dumnezeul veaculuĭ acestuia a orbit minţile necredincioşilor, ca să nu le lumineze lor lumina Evangeliei măririĭ lui Christos“ (II Cor. 4, 4).

În aceea-şi mĕsură, în care Biserica catolică îndréptă rîvna sa spre binele moral şi material al popórĕlor, în aceea-şi mĕsură se ridică şi fiiĭ întunerecului plinĭ de vicleniе împotriva ei şi nu lasă necercat nicĭ un mijloc, pentru ca să întunece frumseţa ei şi să pună pedecĭ lucrării ei celei rĕscumpĕrătóre. Câte sofisme, câte hulirĭ nu se pun la cale! Una din apucăturile cele mai perfide e aceea, că în ochiĭ mulţimiĭ nesciutóre şi aĭ guvernelor rîvnitóte declară Biserica de vrăşmaşa progresului sciinţei, de vrăşmaşa libertăţii, de usurpătórea drepturilor statului, şi că ea se vîră fără de îndreptăţire în sfera politicii. Acuse nebune, carĭ le-aŭ înfrânt de sute şi mii de orĭ cu argumente de ale raţiunii istoria, ómenii venerabilĭ şi prietinii adevĕrului cu o gură. Biserica o vrăşmaşă a sciinţei şi culturii! Ea a bună samă este păzitórea trézĕ a dogmei descoperite, dară trezia acésta o face numai, să fie o cultivătóre binemeritată a sciinţei şi a orĭ căreĭ culturi bune. Nu, ea deschidênd minţii comóra descoperirilor cuvîntului lui Dumnezeŭ, a adevĕrului celui mai înalt şi a principiului fundamental pentru tóte adevĕrurile, nicĭ o dată şi în nicĭ o privinţă nu va strica cunosciuţelor naturale; dimpotrivă razele luminiĭ dumnezeescĭ vor împărtăşi minţiĭ în tot de una putere şi limpediе prin aceea, că o păzesce de nesiguranţe îngrijate şi de rătăcirĭ în întrebările cele de însemnătatea cea mai mare. De altmintrea spre strivirea asertiunii aceleia mincinóse sînt de ajuns cele nóuĕ spre zece veacurĭ ale uneĭ glorii, carea şi-o a dobîndit catolicismul în toţi ramiĭ sciinţei. Într-adevĕr Bisericii catolice caută să i-se ascrie meritul de a fi propagat şi apĕrat înţelepciunea creştinéscă, fără de carea lumea încă şi acum ar fi cufundată în întunecimile superstiţiei păgânescĭ şi în starea de jos a barbarieĭ; Biserica a fost aceea, carea a păzit şi lăsat de moştenire comorile cele preţióse ale artiĭ şi sciinţei antice, carea a deschis şcolile poporale cele dintâiŭ şi a înfiinţat universităţi, carĭ esistă şi sînt vestite încă şi în zilele nóstre; ea a fost în sfârşit aceea, carea sub aripile sale scutitóre a adunat pe artiştiĭ cei mai valoroşi şi a dat îndemn spre literatura cea mai sublimă, mai curată şi mai frumósă. Biserica vrăşmaşa libertăţii! O, cât de tare rătăcesce un concept, carele sub numele acesta cuprinde unul din darurile cele mai preţióse ale lui

Dumnezeŭ, şi se folosesce spre aceea, ca să justifice abusul şi volnicia! Dacă sub libertate vor să înţelégă slobodenia de orĭ ce lege şi de orĭ ce frĭŭ, spre a face tot, ce le convine mai bine, a bună samă vor da de împotrivirea Bisericiĭ ca şi de cea a orĭ cărui suflet bine gânditoriŭ; dacă vom înţelege însе sub libertate facultatea raţională de a sevârşi lute şi în chip spornic binele, după normele legiĭ celeĭ veciнice. — căcĭ chiar în acésta constă libertatea cea vrednică de om şi folositóre societăţiĭ. — atunciа nimenĭ nu o părtinesce. îmbărbătézá şi scutesce mai mult de cât Biserica. Întru adevĕr ea cu învĕţătura şi lucrarea sa a scăpat omenimea de cătuşile robieĭ vestind legea cea mare a egalităţiĭ şi frăţieĭ omenescĭ. În fiesce care veac a luat ea asupră-şĭ scutirea celor slabĭ şi asupriţĭ împotriva volnicieĭ celor tarĭ, a cumpĕrat cu sângele martirilor sĕĭ libertatea conscinţeĭ creştinescĭ, a restituit prunculuĭ şi femeiĭ dignitatea firiĭ lor celeĭ slabe şi împărtăşirea în acele-şĭ drepturĭ ale respectuluĭ şi dreptăţiĭ, şi a lucrat cu atâta energie spre aceea, ca să aducă şi să susţină libertatea civilă şi politică a popórĕlor.

Biserica pretinde pe sama sa drepturile statuluĭ şi se vîră în sfera de putere a statuluĭ?

Dară Biserica scie şi învaţă, că dumnezeescul eĭ Întemeiătoriŭ a poruncit, să se dea împĕratuluĭ, ceea ce este a împĕratuluĭ, şi luĭ Dumnezeŭ, ceea ce este a luĭ Dumnezeŭ, şi aşa a sancţionat nestrămutata şi veciнica osebire a celor dóuĕ puterĭ, carĭ amîndóuĕ sînt în rînduéla sa cele mai înalte; o osebire rodnică, carea a avut un rol aşa de mare în desvoltarea civilisaţieĭ creştinescĭ. Întru spirtul sĕŭ de dragoste stă ea de parte de tóte scopurile vrăşmaşe şi nu are alt ceva înaintea ochilor, fără numaĭ de a se pune egal îndreptăţită alăturia cu puterile politice şi ast fel de a se cuprinde cu acela-şĭ obiect, adecă cu omul, şi de a înrîuri asupra aceleia-şĭ societăţĭ, firesce că pe căile şi în intenţia înaltă, carĭ sînt potrivite misiuniĭ eĭ celeĭ dumnezeescĭ. Unde lucrarea eĭ se primesce fără de bănuélă, acolo va resulta efectul acela, că se uşurézá avantajurile acelea nenumĕrate amintite mai la deal. Închipuirea despre gândurĭ ambiţióse în mijlocul Bisericiĭ nu este alt ceva, de cât o hulire veche, de care se folosiaŭ vrăşmaşiĭ eĭ cei puternicĭ de pretext spre a scusa asupririle, cu carĭ o asupriaŭ. Istoria, dacă căutăm la ea fără de preocupare, încă mărturisesce cu prisosinţă, că Biserica nu numaĭ nu a cercat vre o dată, să-şĭ dobîndéscă avantajurĭ neîndreptăţite, ci dimpotrivă în consonanţă cu pilda dumnezeescului eĭ Întemeiătoriŭ a fost de repetite orĭ jertfa înşelărilor şi a nedreptăţirilor chiar de aceea, că forţa eĭ constă în puterea gândului şi a adevĕrului, éră nu în cea a armelor.

Acestea şi asemenea învinuirĭ se fac decĭ fórte pe nedreptul. Şi în lucrarea acésta stricăciósă şi infamă merge în frunte o sectă, pe carea societatea acum de mulţĭ anĭ o pórtă în sinul sĕŭ ca o bólă de mórte, carea îi primejduesce sănătatea, rodnicia şi viaţa. Fiind ea neîncetata personificare a revoluţieĭ, formézá ea un fel de societate de cutropire, carea urmăresce ca ţîntă o predominaţiune preste societatea recunoscută, şi îndreptăţirea căreia la esistenţă constă în răsboiul cel împotriva luĭ Dumnezeŭ şi a Bisericiĭ luĭ. Nu ar mai fi nicĭ măcar de lipsă, să o mai numim, căcĭ tótă lumea îşĭ închipuesce sub notele acestea caracteristice francmasoneria, despre care am grăit anume în enciclica Nóstră „Humanum genus“ din 20 Aprilie 1884 provocând la luarea aminte la gândurile eĭ cele rele, la învĕţăturile eĭ cele false şi la lucrările eĭ cele stricăcióse. Secta acésta, carea cuprinde aprópe tóte naţiunile şi s'a alipit de alte secte, pe carĭ le pune în mişcare cu fire ascunse, prin aceea, că scie, să ademenéscă pe aderenţiĭ sĕĭ cu avantajurile, carĭ li-le câştigă, s'a vîrît în tóte instituţiile sociale aşa, că ea în statul cel legitim formézá óre cum un stat nevĕdut şi nerĕspundĕtoriŭ. Plină fiind de spirit diavolesc, scie ea, pe cum a zis Apostolul (II Cor. 11, 14), să se prefacă în îngerul luminiĭ; ea se mândresce cu silinţele sale umanitare şi trage folos din tóte spre scopurĭ sectare; ea declară, că nu urmăresce scopurĭ politice şi desvóltă în viaţa legislativă şi în guvernarea statuluĭ o activitate fórte estinsă; ea recomandă respect faţă cu potestăţile esistente şi chiar şi faţă cu religia şi urmăresce ca scop final, — statutele societăţiĭ eĭ o întărese acestea. — nimicirea puterii monarchice şi a preoţieĭ, pe carĭ pe amîndóuĕ le numesce vrăşmaşele libertăţiĭ.

Se vĕdesce din ce în ce tot mai tare, că neîncetatele atacurĭ asupra Bisericiĭ aŭ, să se ascrie inspirărilor şi complicităţiĭ sectei acesteia, în ce chip sînt lucrarea eĭ şi ultimele dóuĕ atacurĭ mai violente. Întru adevĕr coincidenţa persecuţiĭrĭ, carea a isbucnit de unăzĭ aşa de fără de veste, ca şi o furtună din cer senin, adecă fără de causă corĕspundĕtóre, potrivită efectuluĭ, chipul acela la fel, în care s'a pregătit lucrul în presă, în adunărĭ publice şi în representaţiunĭ teatrale, aplicarea acelora-şĭ arme ale huliriĭ şi ale turburăriĭ poporului puse la cale pretutindenia, — acestea tóte dovedesc un plan comun şi aceea-şĭ devisă, carea a fost dată de la centrală. Episoda acésta de altmintrea se înfiră în firul planuluĭ statorit deja de mai înainte, carele se realiséză în estensiune mare. E vorbă despre aceea, ca numĕrul stricăciunilor acelora, carĭ le-am înşirat deja, să se mai măréscă, mai pe sus de tóte până la delăturarea desevârşită de o cam dată să se restrîngă instrucţia religiósă, pentru ca aşa să se crésscă o generaţie nepăsătóre şi necredinciósă, să se combată etica Bisericiĭ cu mijlocirea presеĭ şi în sfârşit să se dea dispreţuluĭ deprinderile eĭ şi să se profaneze serbările eĭ.

Se înţelege de la sine, că asupra preoţimiĭ catolice, carea are chemarea de a purta grije în chip practic de respândirea religieĭ şi de a administra taĭnele eĭ, se daŭ cu înverşunare cu atât mai mare năvale, pentru ca să i-se scăréscă la popor auctoritatea şi trecerea. Sfruntarea cresce pe zi ce merge, acţiunile preoţimiĭ le esplică în chip rĕutăcios, trezesc bănuélă, aruncă asupra eĭ învinuirile cele mai de jos. Şi obrăznicia le cresce încă în aceea-şĭ măsură, în care le cresce siguranţa, că rĕmân nepedepsiţĭ. La stricăciunile de mai înainte s'aŭ adaus altele nóuĕ; aşa necesitatea de a servi în óste şi perderea averiĭ bisericescĭ, carea s'a născut din darurĭ de bună voe de ale credincioşilor.

Şi ordurile şi congregaţiunile călugărescĭ le mai atacă în chip deosebit, ca şi cum ele ar fi încărcat asupra sa o vină deosebită. Ne dóre, că Ne căută să amintim, că şi acum nu de mult le-aŭ lovit cu măsurĭ rĕutăcióse şi nemeritate, carĭ caută să le osîndéscă orĭ care om de omenie. Nimica nu le-a folosit: nu curăţenia vieţiĭ lor, împotriva căreia nicĭ chiar vrăşmaşiĭ nu aŭ putut, să ridice învinuirĭ serióse şi óre cum îndreptăţite; nu dreptul natural, carele permite însoţirea spre scopurĭ de omenie; nu constituţia, carea sancţionézá reuniuniĭ; nu părerea favorabilă a poporuluĭ, carele recunósce cu mulţămită serviţiile acelea preţióse, carĭ ordurile le-aŭ prestat sciinţelor, artĭlor şi agriculturiĭ, şi scie, să preţuéscă şi activitatea caritativă a ordurilor, carea se îndréptă mai ales spre folosul sĕracilor. Ast fel pe lângă o libertate concésă de altmintre în o estensiune aşa de mare, se tractézá ca nisce întrunirĭ de criminalişti şi se osîndesc la ostracism nisce bărbaţi şi femeĭ, fiĭ de aĭ poporuluĭ, carĭ de bună voe renunţă la plăcerile familieĭ, pentru ca în însoţire pacînică să jertféscă binelui deaprópelui tinereţele sale, talentele sale, luerarea sa şi viaţa sa.

(Va urma.)

† **Teodor Kővāry.** Capitulul episcopesc gr. cat. din Oradea e în doliŭ; venerabilul sĕŭ şef, prepositul Kővāry a trecut la celea veciнice în sara zileĭ de 11 April n. Născut la 10 Martie 1819, în comuna Portelec din Sătmar, a ajuns frumósa etate de 83 anĭ. A absolvat gimnasiul la Oradea mare, de unde a trecut la Budapesta la teologie. La 3 Sept. 1843 a fost ordinat ca preot celibe şi numit profesor de limba grecă şi de fisică la gimnasiul din Beiuş, în care calitate a rĕmas până la an. 1860. Din acest an până la 1875, a funcţionat ca director gimnasial. În 1866, a fost numit canonic onorariŭ, ér în 1871, actual. După ce a fost absolvat de la conducerea gimnasiuluĭ, lăsând celea mai neşterse amintirĭ în inimele elevilor de la gimnasiul de acolo, la anul 1876, se mută la Orade, când e numit inspector scolastic diecesan. De la anul 1881, e preposit al venerabiluluĭ capitul de Orade. La an. 1893, a fost numit vicar general, dar numaĭ până la 1896, când din causa bĕtrâneţelor a abzis de acéstă grea însărcinare.

Fie-ĭ ţĕrîna uşóră!

Studenţiĭ romînĭ la Roma. — În préjma congresuluĭ studenţesc, ce se va ţiné la tómnă în Budapesta, federaţiunea „Corda fratres“ s'a adunat la Roma spre a discuta materialul, ce ar fi să se desbată la acel congres. Studenţiĭ romînĭ, carĭ aŭ fost obiectul celor mai distinse atenţiuni, aŭ fost representaţĭ prin mai mulţĭ delegaţĭ de la universitatea din Bucuresci. La solemnitatea ţinută în Capitoliŭ, delegaţiĭ romînĭ aŭ predat studenţilor italienĭ un stindard de onóre, care are trelcolorul celor dóuĕ naţiuni surorĭ. La solemnitatea acésta aŭ luat parte un fórte numĕros şi distins public, în frunte cu ministrul instrucţiuneĭ Nasi, care a presidat acéstă serbare, apoĭ prinţul Colonna, primariul Romeĭ, contele De Gubernatis şi alţiĭ. După solemnitate delegaţiĭ romînĭ aŭ fost primiţĭ şi de ministrul Bacceli, care s'a esprimat fórte simpatic despre Romînĭ.

În legătură cu acésta înregistrăm apariţia broşureĭ scrise în italienesce de Lucian Bolcaş, şi adresată către toţĭ membriĭ şi amiciĭ federaţiuniĭ „Corda fratres“, în causa declaraţiĭ făcute de min. Wlassics în dieta din Budapesta.

Să scie, că ministrul a declarat, că nu va suferi, ca la viitorul congres studenţesc, membriĭ să se grupeze după naţionalităţĭ, aşa după cum federaţiunea botărîse în congresele sale anterióre, ţinute la Turin şi Paris. Broşura apeléză la spriginul tuturor membrilor reuniuniĭ spre a apĕra interesele umanitare ale federaţiuniĭ.

Din Archidiecesă. — Ordinariatul mitropolitan comunică starea fondurilor deficienţilor preoţĭ şi viduo-orfanal cu finea anuluĭ 1901. Relevăm câte-va date mai importante.

La fondul deficienţilor preoţĭ aŭ incurs ca taxe anuale suma de Cor. 11623·08, din acestea de la gremialiştĭ (Mitropolitul, canonicĭĭ şi funcţionariĭ) Cor. 480, de la preoţĭ Cor. 8950, de la biserică Cor. 1781·08, de la denumiriĭ şi promoţiĭ

Cor. 412. ca donațiunĭ aŭ incurs Cor. 78·93. Aŭ mai rĕmas preoții restanți cu Cor. 7448 și bisericile cu Cor. 1850·92. adecă aprópe, ér cu o sumă de Cor. 9300. În decursul anului 1901. aŭ fost pensionați 17 preoți cu câte 240 Cor. și 1. vice-protopop cu Cor. 360. din acestia aŭ murit în decursul anului 5. Suma împărțită face Cor. 2856·66. Pe anul 1902. suma ce e de a se împărți între deficienți e de aprópe 7200 Cor. Din taxele incurse $^3/_5$ părți s'aŭ trecut la celalalt fond, adecă Cor. 6287. La sfîrșitul anului fondul deficienților era de Cor. 7 3556·10. plus restanțele indicate mai sus.

Fondul Viduo-orfanal a împărțit în 1901. ajutóre la vĕduve și orfanii de preoți în suma de Cor. 14213·19. pe anul 1902. n'a avut disponibil de cât Cor. 12740·44. s'a făcut însĕ dispositiĭ, ca cu tóte acestea vĕduvele și orfanii să nu fie scurtați în micele ajutóre ce primesc.

La sfîrșitul anului averea acestuĭ fond era de Cor. 359208·73. din carĭ peste 340 mii fond neatingibil.

Ar fi fórte de dorit, ca preoțimea nóstră să nisuéscă din resputerĭ spre a șterge cu totul marea restanță de taxe la fondul deficienților, pentru că în chipul acesta ar cresce și cuota ce s'ar da celui alalt fond și și vĕduvele și orfanii ar primi o sumă mai cinstită, de cât aceea ce li-se împarte acum chip de pensie.

Un nou proces de agitație. — Sĕptĕmâna trecută s'a pertractat la curtea cu jurați din Cluș, procesul pentru agitație, intentat tinĕrului Novacovicĭ, pentru un articol publicat în „Tribuna“, în care îndemna tinerimea să protesteze contra acuselĭ aduse de procurorul Lázár Miklos, venerabilelĭ memoriĭ a lui Avram Iancu.

Atât acusatul, cât și apărătorul, dl advocat Dr. Cassim Manin, s'aŭ purtat brav.

Curtea cu juraț a achitat pe Novacovicĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne. Camera deputaților reîntrunită după vacanțele de Pascĭ, ér rĕsună de vorbirĭ, carĭ de carĭ mai patriotice. E la ordine desbaterea bugetuluĭ ministeriuluĭ de culte și instrucția publică.

În referada raportoruluĭ se vestesce, că bugetul a trebuit să crescă, de óre ce aŭ lipsă de nóuĕ cheltuelĭ universitățile de la Pesta și Cluș, gimnasiile de stat și mai ales școlele poporale, pe carĭ ministrul are de gând să le ridice în ținuturile naționalităților.

Plusul acesta bugetar se ridică la 5 milióne.

Întru apĕrarea bugetuluĭ sĕŭ a vorbit și ministrul de resort, reeditând vechiul clicheŭ, că idealul luĭ rĕmâne cultura magiară, fără de care nu crede să se pótă ferici țara acésta.

Discuția acestuĭ obiect a dat deja până acum ansă la furtunóse scene și va mai da și pe viitor. S'aŭ încăierat poporaliĭ și calviniĭ. Rákovsky a întrerupt pe ministru, cerênd să-ĭ spună, cum crede să dele copiilor o crescere religióză-morală, când se negligă studiul religiuniĭ Ministrul a rĕspuns încurcat. Calvinul Veress a imputat poporalilor, că se conduc de Roma și în consecuență, cere secularisarea averilor catolice, respective esecutarea art. de lege XX. din 1848. Furtuna a fost gata și descărcarea a și urmat îndată. Spre liniștirea celor turburați ministrul Wlassics a declarat, că legea citată nu cuprinde gândul secularisării și că nicĭ ceĭ ce aŭ adus'o nu s'aŭ condus de acéstă intenție.

Tot la buget a vorbit și deputatul Werner, care a cerut să fie controlate mai cu rigóre manualele folosite în școlele medii susținute de naționalități, special cele săsescĭ.

Rusia. Un nou atenteutat întîmplat în Petersburg a alarmat tótă presa. Ministrul de interne rus Sipiagin a fost împușcat de un student universitar. Studentul fusese pedepsit mai înainte cu prilejul unor turburărĭ și încă atuncĭ s'a jurat că-și va resbuna. Îmbrăcat în uniformă de ajutant a pĕtruns până la biroul ministruluĭ, descărcând asupra-ĭ dóuĕ focurĭ de revolver.

Belgia. Sute de mii de grevișt s'aŭ pus în mișcare, făcênd din nou turburărĭ amenințătóre, cât guvernul a trĕbuit să concetreze la 25 mii soldați. Causa acestor turburărĭ e revisuirea dreptuluĭ de alegere, francmasonii lucrând din rĕsputerĭ pentru decretarea sufragiuluĭ universal. Ciocnirĭ între poliție și manifestanți se întîmplată zilnic și mai tot de una cu vĕrsărĭ de sânge. Numĕrul grevișt̆ilor e de 200 mii. Regele a părăsit capitala mergênd la Ostende.

Transvaal. Circulă érăși fel de fel de sciri despre o apropiată închiere a păciĭ între Burĭ și Anglezĭ. Până acum atâta se scie, că conducĕtoriĭ Burilor aŭ sosit mai toți în Pretoria și guvernul anglez le-a pus la dispositie un cablu, ca să se înțelégă cu bĕtrânul Krüger. Se zice, că Burii aŭ convenit să abzică de independența republicelor, mulțumindu-se cu amnestie generală, cu reedificarea fermelor demolate și cu aceea ca Anglia să prelеie tóte datoriile republicelor. Anglezii la rîndul lor cer și mai mult. Se speră că în timpul cel mai apropiat, totuși se va hotări ceva.

Corespondințe.

SINÓDELE PROTOPOPESCĬ.

Valea-Jiuluĭ (Lupeni), 8 Aprilie 1902.

De aicĭ din marginea țărelĭ vin a face un mic raport despre decurgerea sinodului protopopesc al Jiuluĭ, ce s'a ținut la Bunavestire (7 Aprilie 1902 n.) în Livadia de câmp.

Întru adevĕr numai de bucurie putem fi cuprinși, când sinodalitatea la noĭ prinde rădĕcini din ce în ce mai adênci. Din an în an preoțimea și învĕțătoriĭ nostri arată un interes tot mai mare față de adunarea protopopéscă din Păresemĭ, ceea ce s'a dovedit și în anul acesta, presentându-se aprópe toți, și apoĭ prin conlucrarea lor la discutarea cestiunilor bisericescĭ și scolastice arĕtându-se membri vrednicĭ aĭ acesteĭ micĭ corporațiunĭ.

Dintre cestiunile mai importante voiŭ aminti: conspectul sumar despre starea protopopiatului, presentat din partea presidiului, a Mult Onoratului Domn protopop Ștefan Radic, din care relese cumcă în districtul Jiului sînt 17 parochiĭ cu 17 parochĭ respective administratorĭ parochialĭ și 1. cooperator; 27 biserici; 11 case parochiale propriĭ; 9 școle confesionale, 1 comunală-grănițărésca, celealalte de stat; pruncĭ obligați la școlă 6—12 anĭ: 1498, 13—15 anĭ: 513; aŭ frecuentat școla gr. cat. 6—12 anĭ: 411, 13—15 anĭ 120; ér școle de alt caracter aŭ frecuentat 6—12 anĭ: 569 și 13—15 anĭ: 252; la școlele confesionalĭ funcționéză 4 învĕțătorĭ și 2 învĕțătóre, ér la 3 școle funcționéză preoții si ca învĕțătorĭ; cantorĭ sînt 24; copii botezați legiuiți: 363, nelegiuiți: 61, repausați: 371, căsătoriĭ gr. cat. 105, mestecate: 16. curat civile: 0; concubinate: 90; 3 preotese vĕduve și 4 orfanĭ de preoți.

În jurul acestuĭ conspect s'a învîrtit o discuție îndelungată. De remarcat este cuvîntul ridicat de On. Ioan Bocaniciŭ din Puiŭ, carele observând frecuentarea la școlele de stat mai regulată de cât la celea confesionalĭ, propune însinuarea la Prea Veneratul Ordinariat, ca să sistemiseze un oficiŭ de Inspector scolastic diecesan, care să se ocupe esclusiv numai cu afacerile școlarĭ. Deși însĕ intențiunea propunĕtorului a aflat rĕsunet plăcut, totuși mai cu samă în urma obiecționăreĭ notarului tractual, că numai în cadrul legilor vigente și aĭ statutelor diecesane este competent sinodul a se estinde în hotărîrile sale, și că orĭ cât de mare ar fi cercul de activitate aĭ unuĭ Inspector diecesan de școle, frecuentarea regulată a școleĭ prin acésta instituțiune tot nu s'ar puté ajunge, membriĭ sinodului nu s'aŭ putut identifica cu acéstă propunere.

Față de numĕrósele concubinate presidiul din nou impune preoților respectivĭ procedura cea mai energică întru stîrpirea acelora.

Din raportul cassaruluĭ On. Nicolae Zugrav se vede, că averea cassei bibliotecei districtuluĭ face suma de 257 cor. 10 fil.

Nu pot trece cu vederea buna impresiune ce a făcut asupra poporuluĭ credincios, adunat și din comunele învecinate, serviciul divin celebrat cu solemnitate de 3 preoți și 1 diacon, și cine ar puté descrie edificarea morală a acestuĭ popor, vĕdênd pe păstoriĭ sĕĭ ca pe nesce modele de pietate și pocăință? Și tocmaĭ de aceea preoțimea tractuală insistă pe lângă hotărîrea de mai înainte, ca sinodul să fie ambulant, și să se țină într'o zi de Duminecă, orĭ sĕrbătóre, pentru ca și poporul să pótă participa. De loc al adunăriĭ pentru anul viitor se defige Jiŭ-Vulcan-Coroiescĭ.

Atanasie P. Bologa
notar tractual.

Ceva despre concursele parochiali.

Archidiecesă, 15 April 1902.

Este o modalitate usitată la tóte oficiile superióre eclesiastice şi civile de a umplé beneficiile inferióre prin concurs. Acest us laudabil l'a adoptat şi biserica nóstră archidiecesană.

Constatând folosul şi trébuinţa acestei instituţiuni, nu pot să nu ating unele defecte ce are încă la noi; în respectul formalităţilor.

E netăgăduit, că scopul escrierii de concurs este expunerea esactă a venitelor, ca concurentul din acésta să-şi pótă face idee esactă despre acele. Acum cine zice, că concursele corăspund acestei cerinţe? Nime. Pentru că numai atunci îşi póte cineva face idee despre venite, când află tóte înşirate d. e. Câte jugére arătóre? de care clasă? câte de rît, câte de fênaţ şi de care clasă, şi ce fel de fên produce de cai ori vite?

Apoi câtă e contribuţia ce cade în sarcina preotului?

Pe lângă aceea ar trébui pus esact, câte mierţe de lectical şi câte zile. care stolă e usitată şi care nu?

La noi însă oficiile protopopesci le compun în terminî generali, punênd arător atâtea jugére, de clasă vorbă nu-i, pun cositor fără de a esplica ce fel de cositor e acela, fênaţ ori rît.

Între stole amintesc şi ast fel de stole carî abia la 3—4 anî vin odată înainte.

Dar acesta nu e cel mai mare defect, ci unele ori, prin escrierile de concurs urmăresc anumite scopuri. La unele parochii voesc a le face reclam, căci sînt comune mixte, cu şcolî de stat, unde şi poporul e pretensiv, unde vede şi oficiul protop. că ar trebui un preot harnic şi cualificat de aceea se scapă la escrierea de concurs la licenţii poetice şi descrieri romantice şi în astfel de parochii adaug numĕrul jugĕrelor şi înşiră venitele stolarî neusitate. La alte parochii voesc să nu se afle concurenţi cualificaţi, înţĕleg teologi, de aceea înşiră venitele în colorî slabe lăsând unele venite şi ne amintite.

Aşa d. e. sciu dóuĕ parochii în unul şi acelaşi tract cu grădină de 2 jugĕre. La concursul primei, unde resp. oficiŭ vrea să facă reclam, zice: grădină în estensiune de 3 jug. la a dóua unde era interesat a nu să afla suplicanţi, scrie „grădină frumósă.“ Unele oficii în ast fei de escrierî merg la ridicul. Aşa am vĕdut un concurs în care of. protop. zice venitul congrual e atâta scris, dar aievea e mai mult. Acum aci să nasce întrebarea, când a vorbit resp. of. protop. cu respect la comuna bisesicéscă neesact, atunci când a dat datele congruale saŭ când a făcut escrierea de concurs?

Acestor neajunsurî capet numai aşa li-să va pune; dacă să va statori un formular după care să se conscrie venitele, apoi să va face óre care corporaţiune răspundĕtóre pentru datel scrise.

Starea de azî e de nesuferit.

— *f.* —

Apel.

Subscrişiî în numele poporului gr. cat. din comuna Kebele-Szt-Iván, situată lângă M.-Oşorheiŭ, comună bisericéscă constătătóre abia din 33 familii, carî sînt constrînşi să trăéscă şi să-şi susţină religiunea lor strămoşéscă în mijlocul altor confesiuni şi naţiuni, apelăm la bunăvoinţa şi generositatea inimilor române.

De present ne aflăm într'o stare trista. Mica-ne biserică, edificată din lemn la anul 1743 fiind într'o condiţiune atât de slabă şi umilită, în cât ţinerea serviciului divin întrînsa era imposibil, prin sentinţa protopretorială din 24 Octobre 1899 Nr. 6559 este închisă. De la acel timp într'o locuinţă privată ţinem slujba dumnezeéscă. Când în acest loc, fără jertfirea intereselor nóstre confesionale şi naţionale, edificarea unei nóuĕ biserici nu o pótem amâna, mai desperaţi caută să vedem, că sîntem prea puţinî şi sĕracî, ca să putem ridica o biserică, cât de mică, unde să n rugăm Tatălui ceresc. Am fost siliţi a cere de la Escelenţa Sa Domnul Ministru de interne concesiune de a aduna în favorul noŭ-edificandei biserici elemosină în întrégă ţara. Acésta o am şi dobîndit prin înalta scrisóre de dato 31 Maĭ a. c. Nr. 54390. După ce numai cu puterile nóstre materiale nu ne putem vedea realisată dorinţa, sîntem constrînşi a ne întórce şi a cere ajutoriul vostru, iubiţi fraţi! de o limbă şi de un sânge, rugându-vĕ să vĕ îndura-ţi a veni într-u ajutor cu obolul vostru. Ascultaţi-ne glasul nostru rugător şi carî iubiţi pe Dumnezeŭ întindeţi-vĕ drepte le vóstre ajutătóre! Şi nóuĕ ne cade bine în casa „Domnului“ a ne ruga! Sîntem sĕracî, numai cu ajutorinl alor mai multe comune filiale ne putem susţinea preotul şi cantorul, neavênd biserica nóstră nice un isvor de venit.

Ofertele marinimóse de contribuire să vor cuita cu recunoscinţă şi mulţumită prin ziare.

Kebele-Szt-Iván 13 Martie 1902. (p. u. Maros-Vásárhely)

Vasile Tătar
paroch.

Dumitru Tătar
curator prim.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pentru biserica gr. cat. din Csitt-Szt-Iván aŭ dăruit credincioşii Ioan Nicuşan cu soţia Anica de la Fecheteul-Mădăraşului un rînd de vesminte de liturgie în preţ de 80 cor. Safta Mateiŭ din Nasna o cruce de mână în preţ de 14 cor. şi Ioan Câmpian din Sânt-Ana-de-Murĕş, un rînd de vesminte de liturgie în preţ de 75 cor. Pentru bis. filie Pânetul-de-Câmpie aŭ dăruit credincioşii Costan Nicuşan tot de la Fecheteul-Mădăraşului un rînd de vesminte de liturgie în preţ de 80 cor. Ioan Fizeşan din loc, un instĕr din lemn lucrat fórte frumos pentru 8 luminî în preţ de 5 cor. Ér Ioan Burcuş cu soţia sa Anica Moldovan aŭ procurat un clopot fórte frumos în preţ de 135 cor. Pentru tóte aceste daruri şi jertfe, subscrisul, în numele sĕŭ al curatorului şi întreg poporului din ambele parochii, şi pe acésta cale le aduce sus numiţilor dăruitori cea mai ferbinte şi căldurósă mulţumită şi le doresce ca atot puternicul Dumnezeŭ să le răsplătéscă fapta laudabilă şi jertfa adusă pe altariul Domnului. Csitt-Szt-Iván la 15 April 1902. Ştefan C. Boroş, paroch gr. cat.

Din diecesa de Lugoş. Rvssimul Dn Ioan Boroş, canonic custode, a fost numit Pro-Vicar general Episcopesc; Rvssim. Nicolaŭ Nestor, canonic prebendat, director al cancelariei diecesane şi Cl. Dr. Daniel Fireza, notariŭ şi assesor consistorial, a fost numit de secretar episcopesc.

Noul vicar al Haţegului. Din Lugoş primim scirea, că Ilustr. Sa Dr. Dem. Radu a numit vicar foraneu al Haţegului pe Clar. Dn Dr. Iacob Radu, asesor consistorial şi protopop onorar. Noul vicar a fost elev al şcólelor din Blaş şi a absolvat teologia la Roma. — Felicitările nóstre!

Scirî personale. Tinĕrul Iosif Demian, teolog abs. rigorosat în studiul biblic şi limbele orientale, profesor de preparandie în Gherla, în 12 lunei curente a depus cu aplaus unanim esamenul rigoros din teologia fundamentală şi teologia dogm. specială la universitatea din Budapesta. Îl felicităm din inimă.

Distincţiuni. De curând Regele Romăniei a împărţit distincţiuni profesorilor din ţară. Între acestia aflăm cu bucurie pe Solomon Haliţă, inspect. al învĕţămîntului primar, Leonte Moldovan, Cornel Guşăilă, prof. în Brăila şi cest din urmă fost elev al şcólelor din Blaş, toţi ardeleni de nascere.

Directorul fundaţiunei Şulutane se va întruni mâne în şedinţă ordinară. Comisia permanentă, constătătóre din canonicul Simion P. Mateiŭ, directorul de finanţe George Pop din Nyiregyháza şi Iuliŭ Bardoşi insp. scol. în pens. a revĕdut Vinerî raţiunile fundaţiunei pe an. tr. Dintre ceialalţi membrii sînt presenţi judii de la curie: Alesandru Onaciŭ şi Ioan Mezei, Budapesta, judele de tablă Vasile Hossu, Cluş, preş. sedriei orfanale Ioan Simonaş, Deva, Leontin Pop, jude de tribunal în pens. Cluş şi Patriciŭ Barbu, advocat Reghin. Afară de rapórtele îndatinate va mai fi vorbă şi de eventuala cumpĕrarea unui dominiŭ estins pe sama fundaţiunei.

Deputatul Abrudului. Mandantul rĕmas vacant cu mórtea bĕtrânului Tisza a ajuns pe mâna Jidanului Rosenberg Gyula, care a avut drept contra candidat pe alt jidan, rĕmas în minoritate.

Tipografie românéscă în Lugoş. Dl Ioan Hereş, culegător tipograf, după o îndelungată praxă pe terenul tipografiei, a deschis o tipografie românéscă în Lugoş, în care efectuesce tot soiul de lucrărî, aparţinĕtóre acestei arte.

Avis. Dl Dr. A. M. Pop avisézĕ pe on. sa clientelă şi pe óspeţii băilor de la Mehadia, că la 15 Maiŭ n. îşi va reîncepe praxa medicală în băile herculane, avênd locuinţa în „Otel Nestorovits.“

Scolastic. Despărţĕmîntul Mediaş-Ibasfalăŭ al reuniunei învĕţătorilor, archidiecesanî îşi va ţinĕ adunarea generală la 4 Maiŭ n. în şcóla gr. cat. din Brateiŭ.

Petrecerî. La 28 Apvil n. c. se va aranja o petrecere în Sânt-Ana-de-Murĕş în favorul bisericei gr. cat. — În 29 April n. se va aranja la Teuş o petrecere în scopul augmentării fondului pentru edificarea unei nóue biserici.

Necrolog. † Iosif Aureliŭ Ciura, farmacist în Bucuresci, cavaler al ordinului Coróna României, a repausat la 31 Martie n. în etate de 61 anî. Repausatul era fratele parochului nostru din Abrud; a fost un distins farmacist; încă la anul 1880 a depus suma de 100 fl. ca o mică fundaţiune în favorul şcólei nóstre din Abrud. Fundaţia acésta se ridică azî la suma de peste 550 cor.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericiĭ române.

(Continuare.)

§. 2. Perióda dominațiuniĭ romane.

Sumarul: Istoricul provincieĭ Dacia. Soldațĭ romanĭ creștinĭ. S. Eustatie. S. Mercurie. Argument de încreștinare din lipsa unuĭ apostol și din vecinătatea Bisericilor înfloritóre de la sudul Dunărĭĭ. Examinarea acelor argumente. Inscripțiunĭ. Cuvîntul „biserică“.

La anul 106 Traĭan cuceresce Dacia și o incorporéză imperiuluĭ roman. Avênd însе în vedere dificultățile defensive ale țărĭĭ despre resărit și méză-nópte, de unde deja de maĭ înainte amenințaseră mișcările barbarilor celor fără de hotare, Traĭan prefăcu în provincie romană, sub numele de „Dacia“, numaĭ Transilvania, Bănatul și Oltenia, ședurile Munteniеĭ și ale Moldoveĭ lăsându-le Dacilor tributarĭ. [1]) Nóua provincie rămase apoĭ alipită de imperiŭ până la anul 270, când a fost cedată Goților ca unor federați, după ce se retraseră dintr'însa militarii și funcționarii.

În acest restimp de un secol și jumĕtate, întemeĭatu-s'a óre creștinismul în Dacia Traĭană? Acésta se afirmă pe basa următórelor argumente:

1. Între ostașiĭ romanĭ se aflaŭ creștinĭ. Fiind însе cunoscut, ce zel de proselitism aveaŭ primiĭ creștinĭ, este cu neputință a admite, ca eĭ să nu fie respândit evangelia împrejurul lor.

Asemenea militar era „Placid, cu numele de botez Eustachiŭ. Acesta în lupta cu Decebal, regele Dacilor, figură ca comandantul trupeĭ întregĭ a Romanilor, ér după aceea împreună cu soția și cu fiiĭ sĕĭ suferi martiriŭ pentru credința luĭ Christos.“ [2])

Un alt oștéu a fost „s. martir Mercurie, ce a suferit pe la anul 255. El era un Scit romanisat, și învĕțase creștinismul în casa părinților sĕĭ în Dacia Traĭană. Ajuns general în armata romană asupra legiuniĭ numite a Martensilor *(Μαρτισίων)*, apoĭ dovedindu-se că este creștin, sub împĕratul Decie a fost martirisat, și din Dacia Traĭană a fost transportat în Cesarea Capadocieĭ, de témă de sigur, să nu se revólte armata comandată de eĭ, și acolo a fost decapitat.“ [3])

2. Pentru încreștinarea Dacieĭ Traĭane din epoca dominațiuniĭ romane, Petru Maĭor a formulat cel dintâiŭ un argument indirect, al caruĭ resumat este următorul: Cunóscem pe convertitoriĭ (apostoliĭ) tuturor popórelor, afară de acela a Românilor. Acéstă anomalie nu se póte explica alt fel de cât prin aceea, că coloniștiĭ romanĭ „aŭ adus cu sine creștinismul în Dacia încă atunci, când aŭ descălecat.“ [4])

[1]) Xenopol l. c. pag. 201—2. Onciul, Teoria l. c. pag. 181.

[2]) I. Ardelean, Istoria dieceseĭ române gr. cat. a Orădiĭ-Marĭ, Gherla 1883, pag. 17.

[3]) Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nr. 20.

[4]) Grama l. c. pag. 11—14.

3. Un alt argument indirect îl desvóltă dl Erbiceanu în diferite opere, ca d. e. în „Ulfila“: [1]) „Dacă vom dovedi, că aŭ existat martirĭ [2]) în jurul Dacieĭ Traĭane ... atunci se va proba deplin, că ... în adevĕr Româniĭ din Dacia Traĭană sînt fórte vechĭ creștinĭ.“

Lăsând acest din urmă raționament pentru o desbatere maĭ amĕnunțită în §. al 4-lea, rĕmâne a se considera aicĭ celelalte dóuĕ argumente.

1. Nicĭ s. Eustatie, nicĭ s. Mercurie n'aŭ fost vre-odată în Dacia Traĭană.

În „Acta Sanctorum“ [5]) este publicat un manuscris grecesc fórte vechĭ după un autor anonim, care se zice contimporan cu s. Eustatie, și-ĭ descrie viața și pătimirea. Sînt actele cunoscute ale acestuĭ sfînt, carĭ se găsesc cu nedrept și în unele edițiunĭ ale Vieților Sfinților de Simeon Metafrastul. Ele sînt reproduse cu maĭ multă desvoltare în „Viețile Sfinților“ din mănăstirea Némțul.[4]) Un resumat se află în Mineĭele împĕratuluĭ Vasile Porfirogenitul (de pe la anul 977), [5]) pe carĭ le-a avut înaintea ochilor și Dosoteĭ în Prológele sale. [6])

Desbrăcând-o de adausele fabulóse din timpurĭ postorióre, viața s. Eustatie, după surginție citate ar fi următórea: În timpul luĭ Traĭan trăia la Roma un comandant militar, anume Placida, care avuse cu soția sa doĭ băieți. Creștinându-se, aŭ primit numele de Eustatie, Teopista, Agapie și Teopist. Dintr'o întîmplare óre care, aŭ fost capturați de pirați, aduși în Egipt, despărțiți de olaltă și ținuți în sclavie 15 anĭ. Oștile romane aŭ dat însе de urma luĭ Eustatie, l-aŭ adus la Roma, și Traĭan se servi de el într'o expediție militară în contra unor barbarĭ. Cu acéstă ocasie Eustatie își regăsi năvasta și copiiĭ. Întorși toți patru la Roma, Traĭan murise și succesorul luĭ, Adrian, îĭ puse la mórte pentru credința lor, aruncându-ĭ într'un cuptor.

Este arbitrar, chiar imposibil, de a face pe Eustatie părtaș la rĕsboiul dacic. Maĭ întâiŭ. Eustatie a lipsit, dacă nu tocmaĭ 15 anĭ, totuși însе timp îndelungat, după ce dispăruse de la Roma înaintea vre-unuĭ rĕsboiŭ. Nu putea decĭ să se lupte în contra Dacilor deja cu 3 până la 8 anĭ după urcarea pe Tron a luĭ Traĭan. Apoĭ, năvasta luĭ fiind dusă unde-va prin Egipt, n'ar fi putut-o găsi în Dacia. Acésta se putea întîmpla numaĭ prin Siria saŭ în părțile mărginașe ale orientuluĭ, unde se scie, că Traĭan a avut de fapt nisce lupte crâncene și variabile de la anul 113 în sus. În fine, terminându-se rĕsboiul menționat în acte, Traĭan murise, ceea ce nu se póte zice despre cel dacic, de óre ce Traĭan a maĭ trăit după dînsul vre-o 11 anĭ.

[1]) Viața și doctrina sa, în „Bis ort. română“, Bucurescĭ 1898, an. XXII, pag. 289.

[2]) S'ar puté adauga și „episcopiĭ“, căcĭ duce la aceea-și conclusiune.

[3]) Vol. XLVI. Parisiis s. a. pag. 123-34.

[4]) Vol. Sept. 1807, fața 157—69, pe 20 Sept.

[5]) Ed. Migne, Patrol. gr.-lat. vol. CXVII, Paris 1893, col. 61—62, pe 20 Sept.

[6]) Viața și petrecerea Sfinților, Iași 1682—6, pag. 23, pe 20 Sept.

Cât pentru Mercurie, sorgintea principală este Simeon Metafrastul, [1]) care a adunat biografiile vechĭ pe la mijlocul secoluluĭ al 10-lea. În codicele [2]) mon. Némțul s'a făcut o simplă traducere, nu însе fără de óre care adause. De acela-și original se va fi servit compilatorul luĭ V. Porfirogenitul.[3]) Resumatul scurt al vieții acestuĭ sfînt ar fi următorul:

În timpul împĕratuluĭ roman Decie (249—51) barbariĭ s'aŭ sculat asupra împĕrăției, și de aceea Decie a concentrat trupe numeróse, ca să purcédă în contra lor. Între aceste oștĭ era și legiunea Martensium (alias: Fretenses), adusă din Armenia și comandată de Mercurie. Acest bărbat era fiul unuĭ Scit, anume Gardian, care și el servise în armată, și-și educase copiiĭ în credința sa creștinéscă. În acest rĕsboiŭ s'a dat o luptă fericită, în care Mercurie ucise o căpĕtenie barbară. În urmă însе, nevoind el să aducă jertfă de mulțumire idolilor, a fost bătut, sfășiat și ars, ér transportat în Cesarea Capadocieĭ, i-s'a tăiat capul.

Óre, din împrejurarea, ca s. Mercurie era fiul unuĭ Scit romanisat, se póte cum-va concluda, că a fost din Dacia Traĭană? Terminul „Scit“ este așa de vag, în cât nicĭ nu se póte sci, dacă acest sfînt a fost din Dobrogea. În ceea ce privesce însе rĕsboiul, evident cel gotic, acesta s'a desfășurat numaĭ la sudul Dunărĭĭ, și localitatea cea maĭ nordică, atinsă de el, a fost Abritul în Bulgaria.

Dacă s. Eustatie saŭ s. Mercurie ar fi fost într'adevĕr în saŭ din țara nóstră, și dacă spusele unor autorĭ ar avé un fundament tradițional, atunci călugărĭĭ mon. Némțul, depositarĭĭ credincioși aĭ atâtor tradițiunĭ naționale, ar fi amintit o asemenea împrejurare capitală în voluminósele lor agiografiĭ, traduse cu destulă libertate din originalele grecescĭ.

2. Argumentul formulat din lipsa unuĭ apostol al Românilor trebue recunoscut, pe lângă cel din limbă, ca cel maĭ important în materie. Se impune ca fórte apropiată conclusiunea, cum că coloniștiĭ luĭ Traĭan aŭ adus creștinismul cu sine de acasă, și de aceea n'aŭ avut nevoe, ca cine-va să-ĭ convertéscă. Pe cum limba, ast fel însе și necunóscerea unuĭ apostol își găsesce o explicație cu totul satisfăcĕtóre, dacă admitem, că încreștinarea întreguluĭ popor din Dacia Traĭană s'a sevîrșit printr'o acțiune îndelungată din partea multor misionarĭ creștinĭ romanĭ. Când nu vom întîmpina decĭ vreme multă o Biserică constituită la coloniștiĭ luĭ Traĭan, atunci ultima ipotesă este singura admisibilă pentru a explica terminologia creștină și lipsa unuĭ apostol al Românilor din Dacia Traĭană.

Se va constata în secolul al 6-lea, că și atunci încă nu exista o Biserică română în sensul propriŭ al cuvîntuluĭ. Aicĭ însе este la locul sĕŭ un argument destul de plausibil, pentru a face o constatare analógă și la încetarea dominațiuniĭ romane. Cunóscem în Dacia peste 1200 de inscripțiunĭ

[1]) Simeonis Logothetae cogn. Metaphrastae Vitae Sanctorum, ed Migne. Patrol. gr.-lat. vol. CXVI, Paris 1899, col. 269—76, pe 25 Nov.

[2]) Vol. Novembre, 1811, fața 241—4.

[3]) l. c. col. 177—80, pe 25 Nov.

romane; nicĭ una dintr'însele nu arată însevre-unul din caracterele, după carĭ arheologiĭ recunosc pe cele creştine. Firesce, nu putem conclude de aicĭ, că creştinismul nu a existat de loc în Dacia. Dar că era de parte de proporţiunile recerute spre a se constitui în eparhiĭ şi a da un contingent la numĕrul martirilor, atâta resultă din lipsa inscripţiunilor creştine. O comparaţie din alte ţărĭ justifică acéstă deducere, şi vedem într'adevĕr, că P. Allard a adunat un material vast exclusiv archeologic din tot imperiul roman, pentru a scrie istoria persecuţiunilor în cele 3 dintâĭ veacurĭ. [1])

(Va urma.)

II.

Postul şi medicina

saŭ

Ascetica şi therapia.

Desvoltarea psihologică a asceseĭ în formele eĭ.

Nu este o coincidenţă a întîmplăriĭ, ci o necesitate internă, ca toţĭ acel bărbaţĭ, despre carĭ scim cum-că aŭ ajuns şi s'aŭ ridicat pe cel maĭ înalt grad posibil de perfecţiune creştină, aŭ fost fórte marĭ şi aşa zicêndascetiĭ pasionaţĭ. Ascetica este resolvirea practică a însuşi paradoxului psyhologic: că cel maĭ ideal şi maĭ curat simţĕmînt de plăcere este: însă-şi suferinţa.

S'a recerut timp îndelungat de meditare şi esaminare a perfecţiuneĭ creştine, pentru de a puté recunósce cum-că nu fanatismul saŭ starea bolnaviciósă a individului, ci o necesitate sufletéscă bine şi de ajuns judecata, un dor îndreptăţit şi iresistibil, aŭ dat ansă unor bărbaţĭ deveniţĭ sfinţĭ, în decursul deprinderilor lor spre perfecţionare, de aŭ luat asupra lor de bună voe cele maĭ marĭ lipse, spre a se putea bucura de suferinţe, ca de cele maĭ dorite plăceri. Şi ascetica, considerată în atarĭ condiţiĭ, este espresiunea cea maĭ ideală a iubireĭ către Dumnezeŭ şi către ómenĭ. Şi cu cât nĕcasul e maĭ plin de amărăciune, cu atât cresce preţul luĭ ca dar de sacrificiŭ depus la tronul Celuĭ prea înalt, saŭ ca dar dat de-aprópeluĭ.

Un sfînt ca s. Fr. de Assisi, cu drept a putut să zică: „eŭ te iubesc pe tine deaprópele meŭ, şi sufer ca şi tine din înbire către tine, şi mĕ bucur când îţĭ pot arĕta cât de mult sufer împreună cu tine.“ Acest fel de ascetică este cea maĭ ideală, creştinéscă, aşa pe cum o pricepeaŭ şi esercitaŭ atarĭ sfinţĭ; şi un ascetic de acest grad de perfecţiune şi decisiune, trebue să fi fost însufleţit de acel simţ înalt, ca şi Domnul Isus peste opera de rĕscumpĕrare.

Puterea morală lucrătóre, care e inherentă în esercitul ascetic, chiar în cele amintite aicĭ îşĭ află esplicarea, şi tocmaĭ din aceste motive, tendinţa spre perfecţionare în tóte timpurile a cultivat ascesa ca un mijloc de cel maĭ mare preţ pentru creştinism şi şi cu consciinţa deplină, ca şi condusă de un instinct spre adevĕr. Şi dacă analisând sciinţa asceticeĭ, punem pondul pe momentul decisiv a suportărĭĭ voluntarĭ a suferinţeĭ, ne vom convinge, cum că o atare intenţiune decisivă póte fi promovată prin cele maĭ varie abzicerĭ saŭ abstinenţă de plăcerĭ. Fiinţa umană ne arată o sumă de delicĭĭ de speciele cele maĭ varie, carĭ tóte la olaltă pot fi considerate ca nisce obiecte atacabile prin technica asceseĭ, ba considerând noĭ desvoltarea istorică a asceticeĭ, acele obiecte aŭ şi fost supuse şi înfrânte de către ascetică. Simţul cel delicios a săturărĭĭ de es. se preface prin ascetică, în post, şi aşa ascetica contrapune şi mulcomesce gustul neînfrânat a limbeĭ şi a ceriuluĭ gureĭ prin abstinenţă, plăcerea somnuluĭ prin priveghiare, aşternutuluĭ móle îĭ contrabalanséză scândurĭ góle şi tarĭ, şi plăcerea de odinióră de a petrece în o chilie spaţiósă şi luminósă, o schimbă cu o celulă strîmtă şi întunecósă, şi aşa pe încetul se abandonéză simţul de plăcerĭ şi comodităţi prin a continua şi decisiva deprindere până la resignaţiunea perfectă. Ba unor asceticĭ strictĭ, nu li-a ajuns numaĭ ast fel de abstinenţă, ci aŭ escogetat şi s'aŭ supus la observanţă împreunate cu un fel de maltractare proprie.

Formele asceseĭ.

Aşa, noĭ cetim despre atarĭ entusiasticĭ de ascetică, cum-că de es. eĭ considerau de o metodă practică de mortificare petrecerea în gerul cel maĭ mare, îmbrăcaţĭ în vesminte de tot subţirĭ, saŭ în cele maĭ grele vesminte suportaŭ căldurile tropice, alţiĭ adaugeaŭ ierburĭ amare ospeţuluĭ lor frugal, pentru de a nimicĭ orĭ ce simţ de gust a limbeĭ şi a gureĭ.

Apoĭ modul şi felul de locuinţă şi petrecere ales de către mulţĭ s. părinţĭ a bisericiĭ orientaliĭ, încă este de origine ascetică; ba unii şi-aŭ căpĕtat şi predicat, de la acest mod ascetic de a petrece. Aşa s. Simion Stilitul, şi-aŭ căpĕtat predicatul de „stilit“ fiind că petrecea pe vîrful uneĭ columne ca de 40 urme înaltă. Biserica occidentală şi asceticiĭ eĭ, avé alte genurĭ de a esercita ascetica, aşa de es. eraŭ „reclusae“-le. Aceste eraŭ nisce celule de zid alipite de biserică, şi aveaŭ numaĭ o feréstră de tot mică; în aceste cu permisiune bisericéscă şi cu anumite ceremoniĭ întraŭ şi apoĭ se închideaŭ cu zid vergure şi vĕduve pie, spre a nu maĭ ieşi, ci a petrece pururea în meditaţiuni şi rugăciuni până la mórte.

Cronicele Parisuluĭ spun, că Agnes du Rochier, o fată fórte frumósă, unica fică a unuĭ negustător avut, a fost introdusă la 5 Oct. 1403, prin episcopul diecesan, în o celulă de aceste, şi a petrecut acolo 80 de anĭ, fiind numaĭ de 18 anĭ când a întrat. Unele din aceste genurĭ de ascesă aŭ în multe casurĭ o valóre numaĭ individuală, şi multor necredincioşĭ li-se par ridicule şi monstruóse, ba n'ar puté fi nicĭ înţelese de către massa mare a credincioşilor, de cum-va nu le-am considera din punctul de vedere a motivelor, cu carĭ trebue apreţiată ascetica în sens strict.

După natura lor, numaĭ fórte puţine deprinderĭ ascetice sînt generale şi şi aplicabile fără mare greutate, şi pentru aceea, din timpurile cele dintâĭ a bisericiĭ s'aŭ şi lăţit şi sînt obligătóre, în anumite graniţe, pentru orĭ ce creştin. Chiar aceste vor fi obiectul descrieriĭ în cele următóre, şi meritĕ o consideraţiune medicinal-pastorală, nu numaĭ din motivul că se usitézĕ des, ci cu deosebire pentru efectul lor asupra părţiĭ fisice a omuluĭ, pentru că deşi scopul final a orĭ căreĭ deprinderĭ ascetice este curat sufletesc, şi deşi ascetica maĭ nu pune nicĭ un pond părţiĭ trupescĭ a individuluĭ şi ignorézĕ cu intenţiune, ba chiar face forţă dorinţelor şi poftelor carneĭ (trupului), cu tóte aceste succesele ascetice se pot obţiné numaĭ prin mijlocirea corpului, şi prin urmare se recere o cunoscinţă maĭ esactă a acestor acţiunĭ fisiologice, pentru de a puté manua praxa ascetică corespundĕtóre.

(Va urma.)

N. Iorga

despre

„Vechile Episcopiĭ“.

În nrĭ de pe Aprilĭ a vecheĭ reviste „Convorbirĭ literare“ savantul profesor universitar Nic. Iorga face următórea dare de samă despre ultima scriere a dluĭ canonic Bunea:

Păr. canonic Augustin Bunea, din Blaş, e, între toţĭ carĭ se ocupă de cercetărĭ istorice în Ardeal, cel maĭ chemat pentru ele. Preocupat tot de una să fie cât se póte în maĭ deplină cunóscere a isvórelor, întrebuinţându-le cu simţ critic şi dând resultatele sale într'o formă curgĕtóre, el întrunesce însuşirĭ pe care am dori să le întîlnim maĭ des, ast fel legate, şi la cercetătorĭĭ de din cóce, carĭ aŭ maĭ multe uşurinţĭ în a scrie istoria Românilor.

Până acum d-sa a tipărit anume părţĭ din polemica, întitulată Cestiuni, pe care „Blăşeniĭ“ aŭ scos-o ca rĕspuns la atacurile d-luĭ N. Densuşanu. După acésta într'o lucrare maĭ senină, a schiţat, în 1900 viaţa mareluĭ Vlădică unit Ioan Inocenţiŭ Klein, care a cerut fără de fricĭ în faţa duşmanilor împărtăşirea Românilor de peste munţĭ de drepturile celor ce sprijinesc prin munca lor existenţa unuĭ stat şi a trebuit pentru acéstă îndrăznélă să-şi sfîrşéscă zilele pe pămînt străin. Se póte zice că scrierea păr. Bunea era vrednică de acela a cărui amintire voia s'o împrospeteze şi s'o clarifice.

Ni-se anunţă ca trebuind să apară în curênd Viaţa luĭ Petru Aron, întemeietorul şcoliloră din Blaş şi urmaşul luĭ Klein în Scaunul episcopal, smuls acestuĭ din urmă în împrejurărĭ pe care nu tótă lumea le vede în acelaşĭ fel. Până atunci, păr. Bunea ne dă, într'o elegantă carte de 152 paginĭ, studiĭ asupra Vechilor episcopiĭ românescĭ a Vaduluĭ Geoagiuluĭ Silvaşuluĭ şi Bĕlgradului (Blaş, 1902)

Ca unul ce am tratat de curênd acelaşĭ subiect, sînt póte maĭ în stare de cât alţiĭ să daŭ o judecată asupra acesteĭ cărţĭ, care mĭ-a procurat deosebita plăcere ce o simte un cercetător fără prejudecăţĭ şi preveniĭ, când vede că părerile ce aŭ isvorit pentru el din străbaterea isvórelor, sînt împărtăşite şi de un alt cercetător sincer şi care se îndeletnicesce de destulă vreme cu subiectul pentru ca vorba sa să aibă preţ, în adevĕr.

Şi păr. Bunea înlătură iluzia uneĭ vechĭ Mitropoliĭ din Alba-Iulia, în care s'a crédut în timpurĭ de luptă ferbinte şi de convingerĭ naïve. El vede lucrul cum este: nu o archiepiscopie, ci maĭ multe episcopiĭ. Admite că aceste episcopiĭ s'aŭ desvoltat în prejma uneĭ mănăstirĭ, al căreĭ stareţ era Vlădica

[1]) P. Allard, Histoire des persécutions pendant les 2 premiers siècles, d'après les documents archéologiques. Paris 1885.

Acelaşĭ, Histoire de persécutions du 3-e siècle, d'après les documents archéologiques. 2 vol. Paris 1887.

și că pentru întemeiarea acestor mănăstiri și stabilirea autorității episcopale a trebuit sprijinul politic al Domnilor nostri.

Pentru Vad lucrul se deslușia de la sine, pentru Gioagiŭ, păr. Bunea aduce un loc din Istvánffy, care pomenesce călătoria lui Radu-Vodă cel Mare la Buda și donația în Ardeal, ce a resultat pentru dînsul din acéstă închinare în persónă. Mențiunea donației e interesantă, dar călătoria e îndoelnică, de óre ce cum voiŭ arĕta alurea, nu se prea vede când și cum a putut Domnul s'o facă.

Capitolul IV. din carte tratéză despre „episcopii calvini ai Românilor", și aicĭ se găsesc adunate cunoscințele ce se pot avé asupra scurtei serii a „superintendenților" din secolul al XVI-lea.

Păr. Bunea desface din episcopii românescĭ ai timpului pe Eftimie, Cristofor și Ghenadie, din care face o altă serie, paralelă cu a Vlădicilor calvinisanți. În acelaș timp propune a se identifica episcopul Cristofor din Gioagiŭ cu Cristofor, episcop ortodox al Românilor. Multe din cele nóuă cuprinse în acest capitol sînt a se admite, cu óre care restricții póte.

În „Episcopia Bĕlgradului" se arată cum numaĭ în vremea lui Mihaĭ Viteazul Ardealul și-a avut un singur episcop românesc în scaunul țăriĭ. Părere la care m'am oprit și eŭ și trebue să se opréscă orĭ cine e în stare să recunóscă adevĕrul istoric pe cum se desface din scriĭ contimporane. Tot aicĭ se studiéză urmașiĭ întâiului Mitropolit ardelean, Ioan, și lungul capitol se opresce numaĭ la Unire. În cursul lui se rectifică data morții Mitropolitului Ștefan, se identifică egumentul „Miloviț", concurentul lui Iorest, cu Meletie Macedoneanul, tipograful muntean, și se daŭ și alte multe lămuriri necunoscute. În note întâlnim diplomele, până acum inedite, pentru numirea unor episcopi români, după originalele păstrate în Archivele din Buda.

Într'un adaus la studiile mele „Sate și preoți în Ardeal", voiŭ reveni pe larg asupra principiului de teorii și fapte pe care-l aduce păr. Bunea istoriei poporului nostru. Pentru cetitorii „Convorbirilor" ajunge acéstă semnalare, cu laude din tótă inima, a unei cărți care face cea mai mare onóre autorului ei și ar merita să fie cât mai răspândită: din colo, unde a fost scrisă, și din cóce, unde mai avem și alt rol de cât acela de a ne face afacerile, cu vorbe de naționalism pe buze.

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul", Nr. 18 cu următorul sumar: Poesii inedite, M. Eminescu. — Mântuire, Ion Gorun. — Uliul, Marióra Fl. — Pămînt și apă, C. Hodoș. — Biserica ruinată, G. Coșbuc. — Cum se face critica, Plivitor. — În nópte, M. Eminescu. — Răspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se póte face și la redacția foiĭ nóstre, trimițîndu-se banii înainte celĭ puțin pe $^1/_2$ an.

„Convorbirĭ Literare", Nr. 4. anul 36—1902. cu următorul cuprins: I. A. Rădulescu. Din poesiile inedite ale lui Mihail Eminescu. — I. Slavici. Pesimismul lui Eminescu. — P. Dulfu. Ifigenia lui Mihaĭ Viteazul. Cap. 2: Schimbarea lui Mihnea Vodă. Împrejurările la Pórtă. Legăturile nóstre cu Turcii. — I. Athanasiŭ. Considerațiuni generale asupra funcțiunilor sistemului nervos: act reflex, act instinctiv și act intelectual. — P. V. Hanes. Corespondența din tinerețe a lui Mihail Kogălniceanu. — G. Bogdan-Duică. Rătăcire. Roman de Ioan Adam (recensiune). — N. Iorga. Cronică și bibliografie.

Dr. Augustin Bunea: **Vechiĭ Episcopiĭ Românescĭ a Vadului, Geoagiului. Silvașului și Bĕlgradului.** Blaș 1902. pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop, fasc. IV. și ultim, conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia, se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm acéstă interesantă scriere cetitorilor nostri inhitori de anticitatea grecă și latină.

Posta „Unirii".

Oficiul parochial gr. cat. Comarzana posta Tartolcz. Din 1-a April de la noi vi s'a spedat „Unirea" regulat, în 15 al. c din nóŭ vam spedat Nriĭ trecuți.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

A apărut:

PROHODUL

Domnului nostru ✕✕✕

✕✕✕✕✕✕ Isus Christos

saŭ

Urmarea Mânecatului

din sfînta și marea Sâmbătă.

Blaș 1902.

Prețul: 80 filerĭ.

(25) 3—3

Avis!

Semință de trifoiŭ plombat, oficios curățit de tortoțel, se află de vîndut la subscrisul în Blaș (Balázsfalva).

Roth Bernard.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blaș)

(valabil din 1 Octobre 1901).

către	gara		de la
	Teuș — Tövis		
228	persóne	persóne	102
1258	mixt	mixt	226
735	accelerat	accelerat	904
	Copșa — Kis-Kapus		
107	persóne	persóne	221
228	mixt	mixt	1256
905	accelerat	accelerat	734
	Sóvárad		
325	mixt	mixt	848
248			650

A apărut:

SF. EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos,

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unui esemplar costă crudo: **17 cor.,** broșurat: **17 cor. 80 fil.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie: **25 cor.** Legătură mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carĭ se vor dori.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 26 April 1902. Numĕrul 17.

Christos a înviat!

Din milióne de pĭepturĭ resună azĭ cel maĭ dulce salut: Christos a înviat!

Ce plăcut, ce mângăĭetor atinge el cordele cele maĭ simţitóre ale inimiĭ nóstre!

Christos a înviat! e sfînta vorbă, ce sbóră de pe buzele credincioşilor, a căror suflet, ridicat de taĭnice aripĭ se înalţă sus, tot maĭ sus, spre Ziditorul.

A înviat Christos cu adevĕrat şi a nimicit puterea morţiĭ şi a sdrobit jugul greŭ al păcatuluĭ, prefăcênd în nimica pe cel rĕŭ; da, a înviat Christos, bucuraţi-vĕ voĭ toţĭ ceĭ ce credeţĭ în numele Luĭ!

A înviat Christos, începĕtura învieriĭ nóstre făcêndu-se; a înviat Christos şi învia-vom şi noĭ. Şi atunceĭ, căldura dragostiĭ sale va reconstrui trupurile nóstre prefăcute în pulvere şi va trimite în ele „chipul sĕŭ“, ca să le redeie pĭerduta viaţă.

Ér vom învia, căcĭ El, cel ce ne-a zidit pe noĭ, vrea ca toţĭ ceĭ ce cred în el şi ţin poruncile Luĭ, să fie viĭ în etern. Şi El e adevĕrul, care nicĭ odată nu se póte trage la îndoĭală, şi El vecĭnic tot adevĕr rĕmâne.

Nu vedeţĭ cum căldura sórelui, cum ademenitórele luĭ raze, chĭamă la nóuă viaţă tótă zidirea mórtă! Priviţĭ, cum firicelul de ĭérbă sparge cója uscată a pămîntuluĭ şi-şĭ ridică capul spre a reîncepe o nóuă viaţă? Nu vedeţĭ cum codrul se încinge cu verdéţă, cum pomiĭ sînt ninşĭ de flóre, cum câmpia mórtă se îmbracă în neîntrecute varietăţĭ de colorĭ, cum pădurea resună de cântărĭ, ce-ţĭ umplu sufletul de vraje? nu le vedeţĭ şi nu le auḑiţĭ? şi nu simţiţĭ în sufletele vóstre dulcea adiere a credinţiĭ sfinte, că odată şi noĭ ĕră-şĭ vom învia, ca şi cel ce azĭ din morţĭ s'a sculat?!

Adevĕrul nu móre nicĭ odată, căcĭ nu póte să móră.

Batjocorit de toţĭ, scuĭpat în faţă de aceia, cărora atâta bine le-a făcut, prironit pe cruce, lemnul de ocară şi de hulă, El móre, adevĕrul e aşeḑat în mormînt.

El móre, cu adevĕrat, dar nu pentru tot de una, ci numaĭ ca să ne deĭe pildă de răbdare şi să ne arete cât de departe póte să mérgă rĕutatea omenéscă. El e aşeḑat în mormînt şi duşmaniĭ Luĭ sînt în liniște, eĭ cred, că aŭ scăpat de cel ce le-a dat pe faţă perfidia şi înşelăciunea lor, şi se bucură.

Dar adevĕrul nu póte nicĭ odată fi sugrumat aşa de tare, cât să nu maĭ rĕmână în el o umbră, un picur, un colţişor cât de neînsemnat de viaţă.

El sdrobesce după treĭ zile ilusia de biruinţă a celor făţarnicĭ şi ĭésă din grópă, purtând în mânĭ steagul gloriĭ şi a uneĭ nóuĕ împĕrăţiĭ.

Şi e uĭmitor de fermecător acel steag, e plin de vraje, căcĭ toţĭ ceĭ ce-l zăresc se umplu de entusiasm, lasă totul şi se plécă sub umbra luĭ.

E steagul biruinţiĭ, ce deşteptă nădejdĭ aprópe desperate în inimile ómenilor. E steagul sub care soldaţiĭ nu maĭ sciŭ de cât o vorbă: înainte, tot înainte pentru Dumnezeŭ! Şi duşmanul se sbuciumă, iscodesce fel de fel de chinurĭ şi torturĭ; soldaţiĭ cad cu sutele, miĭ îĭ urméză, cad şi aceştia, câmpul e o mare de sânge şi trupurĭ schinjiuite, dar steagul e sus, el flutură provocător de-asupra capetelor şi ca din pămînt se găsesc alţiĭ, carĭ ĭeŭ locul celor căḑuţĭ . . . Şi împĕrăţia luĭ Christos, pe a căruĭ portal e scris adevĕrul, stă de dóuĕ-zecĭ de veacurĭ, şi va sta încă veacurĭ multe, lovită din multe părţĭ, dar nicĭ odată aşa de tare sguduită, cât să se nimicéscă. Porţile Iaduluĭ nicĭ odată nu o vor puté birui!

De dóuĕ-sute anĭ am reînoit legăturile nóstre de credinţă şi de dragoste cu scaunul fericituluĭ Petru, cu Roma eternă, cu leagănul în vecĭ neuĭtat a neamuluĭ nostru românesc.

De dóuĕ-sute anĭ luptăm cu tóte forţele, pe carĭ ni le-a dat Dumnezeŭ contra duşmanuluĭ, ce iscodesce fel de fel de planurĭ, nu maĭ să ne nimicéscă, să nu maĭ fim.

De dóue sute anĭ am trecut prin atâtea valurĭ, carĭ amenințaŭ să ne acopere pentru tot dea una; am luptat cu atâtea primejdiĭ, ne avênd nicĭ un ajutor, nicĭ o nădejde de cât în Dumnezeŭ, în dreptatea şi vecĭnicul adevĕr.

Fraţiĭ nostri? . . . o, eĭ nu ne maĭ cunosc, căcĭ nu vreaŭ să ne cunóscă. Sufletul lor e lipsit de ce e maĭ scump, de ce e maĭ preţios unuĭ om: de dragoste. Eĭ n'aŭ numaĭ ură şi ura le omóră orĭ ce sentiment, le înlănţuesce de patima scîrbósă orĭ ce gândire maĭ senină. Eĭ se înfurie, când noĭ ĭubilăm şi cu hulă cércă să acopere glasurile nóstre, carĭ imnĭ de mărire şi mulţumită aduc luĭ Dumnezeŭ.

Dar, noĭ plângem orbia lor sufletéscă şi mergem înainte, luptând fără oboseală pentru adevĕr.

Şi vom învinge, va trĕbui să învingem, căcĭ lupta este dréptă şi cu noĭ este Dumnezeŭ.

Sus să ridicăm decĭ inimile nóstre în acéstă sfîntă zi. Nouĭ valurĭ de curaj şi putere să pornim în vinele nóstre, aţintită să ne fie privirea la cel restignit, care deşi pus în grópă de duşmanĭ

Cu adevĕrat a înviat!

EPISTOLA ENCICLICA

a Sfinţiei Sale Papa Leo XIII.

îndreptată din prilejul iubileului sĕŭ tuturor Patriarchilor, Archiepiscopilor, Episcopilor şi Ordinarilor.

Venerabili Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare apostolică!

(Fine.)

Nu avem înse, să ne mirăm, dacă lovesc aşa pe fiii cei mai scumpi, când nu tractézĕ mai bine nici pe însu-şi părintele, adecă pe însă-şi căpetenia catolicismului, pe Papa. Faptele sînt dóră cunoscute. Cu posesia lumésc̆ă l-aŭ răpit neatîrnarea, de carea are lipsă spre chemarea sa cea universală şi dumnezeéscă, l-aŭ silit, ca în propria sa Romă să se închidă în locaşul sĕŭ, căci el împresurat fiind de o putere vrăşmaşă în ciuda garantărilor vrednice de rîs ale respectării şi în ciuda promisiilor nesigure ale libertăţii este redus la o stare anormală, nedréptă şi nevrednică de slujba sa cea sublimă. Luarea stăpâniei lui celei lumesc̆ are de scop, ca pe încetul să se nimicéscă şi puterea spirituală a Papei; éră lucrul acesta nu este numai nepolitic, ci şi nesocial, că dóră ranele aplicate religiei sînt tot atâtea rane în inima societăţii. Societatea, carea se subtrage Bisericii, acestei părţi esenţiale a puterii sale, cade şi se cutropesce, fiind că ea osebesce, ceea ce Dumnezeŭ a voit, să fie împreunat.

Cât Ne privesce pe Noi, nici o dată nu am încetat a propune cu tot de-adinsul adevĕrurile acestea mari cu tot prilejul, ce se îmbia, şi vom, să o mai facem acésta încă o dată în chip de tot apriat între împrejurările acestea de tot estraordinare. De ar da Dumnezeŭ ca să îmbărbăteze pe credincioşi şi să-i înflăcăreze spre gândul de a-şi uni tóte silinţele în chip încă cu mult mai energic spre folosul binelui general, şi ca cotrarii ajungênd la o convicţie mai bună să înveţe a-şi recunósce nedreptatea, carea o sevârşesc, când asupresc pe mama cea mai iubitóre şi pe binefăcĕtórea cea mai credinciósă.

N'am voi, ca privirea la suferinţele de acuma să sgudue în sufletele credincioşilor încrederea aceea desevârşită, carea trebue să şi-o pună în ajutoriul dumnezeesc; căci Dumnezeŭ va da triumful final în óra Sa şi pe căile Sale cele minunate. Şi orî cât de mare ar fi întristarea, carea umple inima Nóstră, de aceea totuşi nici de cum nu temem scopurile cele nemuritóre ale Bisericii. În ce chip am zis deja întru început, asuprirea este partea ei, căci Dumnezeŭ dobîndesce bunurî aşa de înalte şi preţióse chiar prin aceea, că prin asuprire cércă şi curăţesce pe fiii sĕi. Dară lăsând, ca Biserica să fie espusă luptelor acestora, descopere El ajutoriul Sĕŭ cel dumnezeesc pe sama ei, căci El îi adună mijlóce nóuĕ şi neprevĕdute, carî asigură esistinţa şi desvoltarea opereî Lui, fără ca puterile conjurate împotriva ei să reuşéscă a o nimici. Nóuĕ spre zece veacurî ale unei vieţi trecute între fluxul şi refluxul peripeţiilor omenescî Ne învaţă, că furtunile trec, fără ca ele să fie ajuns până la adâncimile cele marî

Cu atât mai neclătinaţi putem să fim în încrederea Nóstră, când însu-şi timpul de faţă încă produce apariţii, carî nu sînt potrivite spre a Ne nelinişti. Cine ar puté, să nege, că greutăţile sînt estraordinare? Alte fapte, carî se srată privirilor Nóstre, mărturisesc înse de o dată, că Dumnezeŭ împlinesce promisiile sale cu o înţelepciune şi bunătate minunată. În vreme ce atâtea puterî se conjură împotriva Bisericii, éră ea, despoiată fiind de tot ajutoriul, de tot spriginul omenesc, totuşi se desvóltă, — óre nu continuă ea în faptă a împlini în lume opera sa cea uriaşă? Şi nu estinde ea óre activitatea sa între popórele cele mai feluritĕ şi sub tóte zonele?

Nu, vechiul domn al lumii acesteia aci nu-şi va mai puté deprinde stăpânia sa cea sumeţă ca odinióră, şi silinţele satanei a bună sémă Ne vor mai aduce multe suferinţe, dară ele nu-şi vor ajunge scopul. Din virtutea sfîntului Spirit, carele acopere cu aripile sale Biserica şi carele viéză în sinul ei, stăpânesce o pace nu numai în sufletele credincioşilor, ci şi în totalitatea lumii catolice; o pace, carea se vĕdesce în îndestulire senină, mulţamită unirii tot mai devotate a episcopatului cu acest Scaun Apostolic, şi carea formézĕ un contrast minunat faţă cu neliniştea, certele şi neîncetata ferbere a sectelor acelora, carî turbură pacea societăţii. Rodnică în nenumĕrate lucrărî de ale rîvnei şi dragostii creştinescî, esistă unirea acésta armonică şi între episcopi şi între clerul lor. Ea se află în sfârşit şi între cler şi între laicii catolicî, carî împreunaţi mai strîns şi mai liberi de fricĕ omenéscă de cât orî când mai înainte, se reculeg şi se organiséză cu emulare nobilă spre a apĕra causa cea sfîntă a religiei. Da, acésta este unirea, carea o am recomandat atât de a dese orî şi carea vom, să o recomandăm acuma din noŭ, şi o binecuvîntăm, ca ea să se estindă din ce în ce tot mai tare şi ca ea să pótă înfrunta ca un zid neînvins năvălirile furióse şi furtunatice ale vrăşmaşilor numelui lui Dumnezeŭ.

Şi întru adevĕr ce şi este mai firesc de cât aceea, ca asemenea surceilor din rădăcinile arboreluî să reînvie, să se întăréscă şi să se înmulţéscă feluritele reuniri, carî cu bucurie le vedem în zilele nóstre înflorind în sinul Bisericii! Putem, să zicem, că nici un fel de evlavie creştinéscă nu s'a negles, fie vorbă orî despre onorările lui Christos însu-şi şi ale tainelor luî celor vrednice de închinăciune, orî despre dumnezeéscа lui Maică, orî despre Sfinţii aceia, a căror virtuţi aŭ strălucit mai tare. De o dată nu s'a dat uităriî nici una din formele dragostii active; în tóte părţile s'aŭ întrecut împrumutat în crescerea religiósă a tineretului, în îngrijirea bolnavilor, în înălţarea morală a poporului şi în silinţele de a sări întru ajutoriŭ claselor mai puţin favorisate. Cât de repede s'ar estinde mişcarea acésta şi róde cu cât mai dulcî ar aduce ea, dacă nu i-s'ar pune împotrivă hotărîrî aşa de nedrepte şi vrăşmaşe, carî o împedecă de atâtea orî!

Dumnezeŭ, cel ce a împărtăşit Bisericii o putere aşa de mare de viaţă în ţĕrile civilisate, în carî esistă ea de multe veacurî, va, să Ne mai mângâie încă şi cu alte sperărî. Şi sperările acestea avem, se le mulţămim misionarilor. Fără ca ei să-şi pérdă curajul în faţa primejdiilor, pe carî le întimpină, în faţa lipselor, carî le rabdă, în faţa jertfelor celor de tot felul, carî le caută, să le îea asupră-şi, cresce numĕrul lor, şi ei cuceresc Evangelieî şi culturii ţĕrî întregi. Nimica nu póte, să frângă statornicia lor, cu tóte că ei după pilda dumnezeesculuî sĕŭ Învĕţătoriŭ de multe orî secerá numai învinuirî şi hulirî ca rĕsplată a lucruluî sĕŭ celuî neobosit.

Amărăciunile le mai domolesc decî mângâierî dulcî în mijlocul luptelor şi greutăţilor acelora, carî sînt mântuirea Nóstră. Noi avem mijlóce spre a Ne recrea sufletul şi spre a spera. Asta e o faptă, carea ar puté, să trezéscă cumpĕnirî înţelepte şi folositóre în orî şi cine, care privesce la lume cu minte şi nu cu o privire întunecată de patimă. Căci ea dovedesce, că Dumnezeŭ nu a zidit pe om, ca să fie neatîrnătoriŭ cu privire la scopurile cele mai de pe urmă ale vieţii, şi că El, în ce chip grăise odinióră cătră dînsul, aşa grăesce încă şi acuma cătră dînsul prin rostul Bisericii sale, pe carea o spriginesce în chip învederat ajutoriul dumnezeesc; şi ea dovedesce în sfârşit, că El cu acésta va, să arete limpede, unde are, să se afle mântuirea şi adevĕrul. Ajutoriul acesta veşnic va umplé inimile nóstre în tóte împrejurările cu o sperare neînvinsă: el ne va convinge, că în o óră hotărîtă de pronie şi în un viitoriŭ nu prea depărtat adevĕrul va stăpâni negurele, în carî cércă a-l întunecă, şi va lumina mai strălucit ca mai înainte; el ne convinge, că spiritul Evangelieî va vĕrsa din noŭ viaţa în sinul societăţii nóstre celeî corupte şi în mĕdularile ei cele sleite.

Venerabilî Fraţi! Ce ne privesce pe Noi, după cum Ne poruncesce de altmintrea şi slujba Nóstră, vom face tot posibilul, ca să zorim sosirea zilei milostivirilor, vom face tot posibilul, ca să apĕrăm şi să rĕspândim pe pământ împĕrăţia lui Dumnezeŭ. Éră ce Vĕ privesce pe Voi, scim cu mult mai bine rîvna sufletelor Vóstre, de cât să Vĕ mai îndemnăm, ca şi Voi să faceţi tot asemenea. De ar trece din ce în ce tot mai tare la inimile tuturor preoţilor Vostri focul acela sfînt, carele arde întru inimile Vóstre! Dóră ei sînt în atingere nemijlocită cu poporul; ei cunosc cât se póte de bine dorirea lui, durerile lui şi nu mai puţin cursele şi amăgirile, carî îl împrejură. Dacă ei plinî fiind de Spiritul lui Isus Christos şi aşedaţi fiind în o posiţie, care se înalţă preste patimile politice, unesc în chip bine plănuit lucrarea sa cu a Vóstră, atuncia cu binecuvîntarea lui Dumnezeŭ vor sevârşi minuni: prin cuvîntul vor lumina massele, prin blândéţa păsirii lor înaintea ómenilor vor dobîndi tóte inimile, şi stând cu dragoste întru ajutoriŭ tuturor celor ce sufer, îi vor ajuta, ca pe încetul să-şi îmbunătăţéscă starea. Pe cler însu-şi îl va sprigini în chip statornic conlucrarea activă şi inteligentă a tuturor credinciocilor celor cu bună voinţă. Ast fel fiii aceia, carî s'aŭ împărtăşit în dragostea de mamă a Bisericii, îi vor mulţămi acesteia în chip vrednic prin aceea, că vor grăbi, să apere onórea ei şi gloria ei. Toţi pot, să contribuéscă la lucrarea acésta fórte meritósă: cei înzestraţi cu sciinţă şi învĕţaţi apĕrându-o în cărţi orî în presa jurnalistică, în unélta aceea puternică, de carea abuséză aşa de mult vrăşmaşii nostri; părinţii de familie şi învĕţătoriî dând pruncilor o crescere creştinéscă; oficialii şi representanţii poporului îmbiând priveliştea credinţeî în principii şi a tărieî de caractĕr, când mărturisesc fără de fricĕ de ómenî credinţa sa. Veacul nostru pretinde înălţime de sentimente, curăţenie de gândirî şi observarea conscienţióşă a disciplineî. Disciplina acésta va căuta să se întăréscă mai pe sus de tóte prin o supunere desevârşită şi plină de încredere sub povĕţuirea Scaunului Apostolesc. Căci ea este mijlocul cel mai bun spre a face, să dispară desavantajul contrastelor de partid celor împărechiătóre şi spre a uni tóte puterile spre un scop mai înalt, spre triumful lui Isus Christos în Biserica Luî.

Acésta este datorinţa catolicilor. Resultatul final atîrnă de la acela, carele cu înţelepciune şi dragoste veghéză preste mirésa Sa cea nepĕtată, despre carele este scris: „Isus Christos erî şi astăzi, acela şi în veci“ (Evr. 13,8).

Cătră El înălţăm decî în clipa acésta rugăciunea Nóstră cea umilită şi intimă; cătră El, carele în dragostea Sa nea nemărginită faţă cu omenimea cea rătăcitóre s'a dat întru martiriul cel mai măreţ jertfă de împăcare; cătră El, carele de şi nevĕdut, şedênd în naea cea tainică a Bisericii Sale, singur póte, să conjure furtunile poruncind şi valurilor celor deslănţuite şi vînturilor celor rĕsculate.

Nu sufere îndoélă, Venerabilî Fraţi, că Voi bucuroşi Vĕ veţi ruga împreună cu Noi dumnezeesculuî Învĕţătoriŭ, ca suferinţele, cele ce asupresc societatea, să se domoléscă, ca razele luminiî ceresc̆ să lumineze pe aceia, carî póte mai mult din nesciinţă de cât din rea voinţă uresc şi asupresc religia lui Isus Christos, şi în

sfârşit ca toţi ómenii cei cu voinţă bună să se împreună într'o comuniune sfîntă spre faptă. Fie, ca aşa triumful adevĕrului şi al dreptăţii în lumea acésta să se grăbéscă, fie, ca preste familia çea mare a ómenilor să rĕsară zile mai bune, zile ale liniştii şi păcii!

Într'aceea ca arvuna darurilor dumnezeesci celor mai preţióse să se pogóră preste Voi şi preste toţi credincioşii încredinţaţi grijii Vóstre binecuvîntarea, carea o împărtăşim din adâncul inimii!

Dat în Roma la s. Petru în 19. Martie 1902., al Pontificatului Nostru anul al dóuĕ zeci şi cincilea.

Leo XIII. P. P.

Corespondinţe.

SINÓDELE PROTOPOPESCI.

— Districtul Sibiiu. —

15 Aprile 1902.

Preoţimea gr. cat. din districtul protopopesc al Sibiului s'a întrunit în sinod de primăvară la 10 Aprile a. c. în şcóla gr. cat. din Sibiu. Aŭ fost de faţă la acest Sinod şi câte 2 representaţi mireni din fie care parochie.

Dornici de muncă şi de a auzi acum pentru întâia óră pe bărbatul vrednic, concrezut din partea celor mai mari cu conducerea acestui district protopopesc, preoţii aŭ alergat la acest sinod în numĕr aprópe complet.

La 9 óre a. m. on. domn Nicolaŭ Togan, adm. protop. într'o vorbire frumósă prin terminî aleşi, espune însemnătatea sinódelor în viaţa nóstră bisericéscă, apoi îndémna la muncă continuă, zel şi abnegaţiune pe conducătorii oficiilor parochiali. „Din încrederea mai marilor mei şi graţia Escelenţei Sale bunului părinte, sînt pus în fruntea acestui district protopopesc, vĕ rog deci ca în acestea timpuri grele, cari trec preste noi, cler şi popor greco-catolic să-mi staţi într'ajutor, ca numele bun al acestui district protop. să rĕmână la înălţimea aceea, la care l'a ridicat binemeritatul şi neuitatul meŭ antecesor Rvssm. domn Ioan V. Rusu, azi canonic mitrop. în Blaş (însufleţite „să trăéscă!“) nu numai, dar mai mult să facem! În bunaînţelegere şi iubirea frăţéscă solidari să lucrăm la cultivarea şi înaintarea nostră proprie şi a poporului concrezut păstoriri nóstre.“

În numele clerului şi poporului din district, salută într'o vorbire scurtă, dar meduósă pe harnicul adm. protop. preotul din Orlat, On. Dion. P. Decei, ér sinodul prin nesfîrşite „să trăiéscă“ aclaméză pe preşedinte şi îi doresce mulţi ani plini de succese strălucite.

După cuvêntul de deschidere şi salutul preotului Decei, se trimit din plenul sinodului entusiasmat Escelenţiei Sale dlui Mitropolit şi neuitatului bărbat rvdissm. domn Ioan V. Rusu următórele telegrame:

Cătră Escelenţia Sa:

„Sinodul protopopesc al districtului Sibiŭ rógă pe Escelenţia Vóstră, să primiţi espresiunea sentimentelor de iubire şi supunere omagială a membrilor sĕi, pe lângă asigurarea solemnă, că în timpurile grele, ce le străbate Biserica nóstră, clerul şi poporul credincios din acest district va fi neclintit la locul sĕŭ.“

Cătră rvdissm. I. V. Rusu:

„Sinodul protopópesc al districtului Sibiŭ Vĕ rógă, să primiţi espresiunea sentimentelor de iubire şi recunoscinţă a membrilor sĕi şi Vĕ urézä sănătate întru mulţi anî!“

Din bogatul program al acestui sinod punctul I. a fost disertaţiunile. A disertat înse numai preotul din Orlat, On. Dion. P. Decei, despre „mărturisirea pĕcatelor“. Disertaţiunea a fost ascultată de membrii sinodului cu plăcere, ér disertantele a fost aplaudat.

Mult On. domn adm. protop. cetesce apoi interesantul raport al oficiului protop. despre starea religioso-morală şi culturală a acestui district protop. producêndu date statistice de mare însemnătate.

Cu mare grije şi minuţiósă cunoscinţă de causă a fost lucrat acest raport, punêndu înaintea celor presenţi ca şi într'o oglindă, starea bisericei şi şcolei din întregul district al Sibiului.

Cestiuni cari ating biserica şi şcóla gr. cat. aŭ fost desvoltate într'un mod convingĕtor, punêndu în lumină adevĕrată luptele cari le purtăm azi noi gr. cat. ér viitor apropiat mai fericit nu ne surîde. Conscii de chemarea nóstră şi basaţi numai pe puterile nóstre, să ne gândim noi de noi la croirea viitoriului nostru, căci azi sîntem convinşi, că chiar şi cei mai aprópe de noi în celea religióse, binele nu ni-l vreaŭ. Dovadă ni-e modul de pertractare şi resolvare a cestiunei autonomiei din partea catolicilor de rit latin şi în legătură cu acésta mult trimbiţata şi atât de vechia cestiune a congruei. Independenţa bisericei nóstre naţionale este basa desvoltării şi consolidării nóstre naţionale. Să ne luptăm cu sufletul şi inima întrégă pentru ca acésta neatîrnare să ni-o asigurăm de cu bună vreme şi să fim mereŭ cu ochii în patru.

Avem înse deplină încredere în capul bisericesc al acestei provincie mitropolitane, în energia Escel. Sale luminatului domn Mitropolit, la care privim cu mândrie şi linisce, că va sci conduce naia bisericei încredinţată cârmei Sale la limanul dorit de toţi fiii sĕi.

În acestea dóuĕ cestiuni atât de însemnate pentru biserica nóstră, după o scurtă şi însufleţită espunere a preotului Decei s'aŭ adus următórele hotărîri:

I. Referitor la autonomiă:

„Sinodul protestéză cu tótă solemnitatea şi puterea faţă de uşurinţa, cu care în timpul din urmă congresul autonomic al bisericii de rit latin din Ungaria a trecut peste remonstranţiile juste şi motivate ale bisericii, declarând sus şi tare înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a ómenilor, că nu va suferi odată cu capul să se aducă nici cea mai mică stirbire independenţei bisericei gr. cat., garantate de cei mai înalţi factori bisericesci şi de stat, şi asigurăm autoritatea nóstră supremă bisericéscă, că clerul şi poporul credincios din districtul protopopesc al Sibiului este gata în tot momentul a sări unul ca unul întru apĕrarea independenţei şi caracterul naţional-românesc al bisericii, căreia şi-a închinat viaţa şi puterile sale.“

2. Cu privire la congruă.

„Sinodul are tótă încrederea în grija parintéscă a Prea Ven. Ordinariat Archiepiscopesc, care şi până acum a făcut tot posibilul, pentru ca cestiunea dotării clerului gr. cat. să se resolveze în mod drept şi ecuitabil.“

Dintre datele statistice amintite în raportul oficiului protop. mai de interes ni-se par următórele:

Districtul protop. al Sibiului e compus din 34 parochii matre şi 30 filii. În aceste parochii în anul espirat aŭ funcţionat în total 29 parochi resp. administratori parochiali şi 4 cooperatori deci în total 33 preoţi: Numĕrul sufletelor cu finea anului 1901 a fost de 18.488. Casuri de nascere 589: 294 ficiori şi 295 fete. Căsătorii încheiate după prescrisele bisericii nóstre aŭ fost 85. Casuri de mórte s'aŭ întîmplat 534. Plusul nascerilor faţă cu casurile de mórte este de 55. Numĕrul total al pruncilor cari aŭ cercetat şcóla e: 2207, şi rĕmaşi lipsiţi de instucţiune 602 (!) prunci.

Celea alalte puncte din program, cari ating mai de aprópe viaţa internă bis. şi şcoi. încă s'aŭ pertactat şi decis cu resultate demne de membrii sinodului, di tre cari aŭ luat cuvîntul în mai multe rînduri preoţii: V. Florian şi D. Deac.

În urma invitării districtului protop. gr. cat al Ludoşului s'a decis, ca şi preoţii din district. Sibiului să cedeze din ajutorul de stat câte 10% în favorul fondului subsidiar archidiecesan.

S'aŭ completat apoi prin alegere cu aclamaţiune numĕrul membrilor în 1. forul protopopesc: D. Deac. preot în Calvaser. 2. senatul şcol. protop. ordinari: On. Dion. P. Decei preot în Orlat, Dr. Pompiliu Isac, advocat în Sibiŭ şi Ioan Neamţiŭ, proprietar în Alamor, suplent: V. Florian, preot în Racoviţa. La finea şedinţei să aleg confesarii în persónele preoţilor mai bĕtrâni şi apoi M. On. D. administrator protop. îndemnând pe toţi la lucru, zel şi abnegaţiune închide sesiunea Sinodului de primăvară.

Noi preoţii ne-am mărturisit apoi cu toţii, şi întăriţi ne-am depărtat ca mai departe să luptăm, mereŭ să luptăm, ca până acum aşa şi în viitor! Óre până când tot numai cu aceleaşi licurири de nădejdi?!

F.

Apel.

„Nu e alt ceva de cât casa luĭ Dumnezeŭ şi pórta ceriului.“

Un pătrariŭ de secol este, de când biserica gr. cat. română din opidul Bogşa-montană este edificată, dar în lipsa mijlócelor stă şi astăzi lipsită de orî ce pictură rituală.

În vederea puţinilor credincioşi lipsiţi, cari nu pot presta acest sufragiŭ din al lor propriŭ, recurgem la marinimia şi generositatea credincioşilor, pe cari îi rugăm să sucurgă cu obolul, cu fileriul lor, la realisarea acestei dorinţe prea ferbinte, prin care mult să edifică şi înalţă spiritul de religiositate a omuluĭ, privind că: „aicî nu e alta de cât casa luĭ Dumnezeŭ şi pórta ceriului.“ *)

Bogşa-montană (Németh-Bogsán) 16 Martie 1902.

Diecesa Lugoşului com. Caraş-Severin.

Ier. Pascu — paroch gr. cat.

Nicolaŭ Vulpe — curator bis.

*) O cólă stă deschisă şi la redacţia foiĭ nóstre, pentru cei ce vor să contribue în favorul numitei biserici.

PARTEA LITERARĂ.

SCUT ŞI ARMĂ.

Domnul sfînt să ne iubéscă,
Şi-al sĕŭ Duh ocrotitor,
Plin de pace să plutéscă
Peste Ţara Românéscă
Şi-al Românilor popor!

Noi prin vremi ce ne 'ncercară
*Altă **armă** n'am avut*
Numai dragostea de ţară
Ce strămoşii ne-o lăsară,
*Şi pe Sfîntul Domn de **scut.***

Dar ne-a fost destul atâta!
Fruntea sus, voi fraţi ai mei!
Ast-fel Cerul hotărît'a
Să se 'nalţe amărît'a
Ţară, prin puterea ei!

Mai făţiş, mai fără veste
Ne-aţi lovit, duşmani de voi!
Dar ce-a fost, a fost poveste!
Dragostea de ţară este
Şi mai tare-acum în noi.

Şi de cine ne-o fi témă?
Mult a fost, să vĕ răbdăm,
Nebăgaţi de voi în sémă —
Astăzi ştiţi voi cum ne chémă,
Dacă nu, să vĕ 'nvĕţăm!

Numai Domnul ne iubéscă
Şi-al sĕŭ Duh ocrotitor
Plin de pace să plutéscă
Peste Ţara românésca
Şi-al Românilor popor!

G. Coşbuc.

MARTIRUL

de G. G.

Petru era în temniţă, mânile şi piciórele îl eraŭ legate cu lanţurĭ. În întunerecul temniţeĭ nu scia, dacă e ziuă, saŭ nópte.

Iată vine temniţerul cu o lampă spre a visita zarurile şi lanţurile şi îĭ zice:

— E mezul nopţiĭ.

Stând înaintea luĭ Petru, se uită la pĕrul luĭ cărunt, la faţa-ĭ palidă şi la hainele-ĭ sdrenţóse şi îl agrăesce:

— Nebunule! aĭ putea sci, că viaţa e ceva sigur, pe când mórtea . . . un ce nesigur.

Petru îĭ rĕspunde: siguranţa mea e Christos.

Acela însĕ neînţelegêndu-ĭ cuvintele, continuă: De 20 anĭ cunosc închisórea acésta. Tatăl meŭ încă a fost temniţer şi copilăria mi-am petrecut-o. lângă el. Sciŭ, că numaĭ pe dóuĕ căĭ poţi eşi de aicĭ. Una duce spre drépta: la eşafod; cealaltă spre stênga: în templul luĭ Jupiter.

— Eŭ vreaŭ să merg spre drépta, rĕspunde Petru.

— Dar pentru ce? căcĭ dór e maĭ uşor a pronunţa un cuvînt, de cât a muri. Nu pĕcătuescĭ tu óre în contra luĭ Dumnezeŭ, dacă cu un singur cuvînt ţi-aĭ putea mântui viaţa şi nicĭ atâta nu facĭ.

La acésta Petru îĭ reflectézĕ:

— Viaţa mĭ-o mântuesc, dacă mĭ-o sacrific.

Şi vĕdênd, că acela să miră de celea zise de el, continuă: mórtea pentru cel drept nu e mórte. Domnul meŭ şi Mântuitoriul meŭ Isus adeseorĭ repeţia cuvintele: „cine îşĭ va da viéţa sa pentru mine în acéstă lume, o va afla pe ea; şi cine trăiesce pe pământ fără de mine, îşĭ va perde-o“ Oh! pare-că aud şi acum cuvintele acestea ale Învĕţătorĭuluĭ!

— L-aĭ cunoscut dór?

— Cum nu? căcĭ dór l-am fost învĕţăcel. Lângă el am petrecut o parte din viaţa mea.

Temniţerul îşĭ puse jos lampa. se aşĕdă pe piatra, pe carea se întindea lanţul, cu care era legat Petru, apoĭ îl întrebă, că ce fel de om a fost Isus acela?

Petru îĭ rĕspunse:

— Ce fel de om póte fi acela, pentru care omul îşĭ lasă casa, muerea, pe mama sa, patul, masa şi tóte ale sale şi îĭ urmézĕ cum urmăresce lunatecul luna, rugându-l: „lasă-mĕ să rĕmân cu tine!“

— Şi a-ţĭ făcut vreŭ aşa ceva?

— 84 am fost, carĭ am făcut lucrul acesta şi s'ar fi aflat şi maĭ mulţĭ, carĭ tot aşa ar fi făcut. dacă aşa ar fi voit el.

— Şi ce folos a-ţĭ avut voĭ din acésta?

— Ce folos? Ce am fi şi putut aştepta de la unul, care n'avea nicĭ atâţa banĭ, câţĭ să poţĭ cumpăra cu eĭ o vrabie. Eram fericit, dacă puteam merge cu el, când mergea undeva şi dacă puteam sta în jurul luĭ, când învĕţa; eram fericiţĭ, când privia la noĭ şi ne salta inima de bucurie, când ne agrăia.

Temniţerul cufundat în gândurĭ îĭ zice;

— Şi eŭ am cunoscut ómenĭ simpaticĭ şi dulcĭ la vorbă, cât i-aşĭ fi ascultat tótă ziua, dar un atare om, pentru care să fiŭ gata a-mĭ lăsa casa, familia, grădina cu strugurĭ, smochinĭ şi florile de Egipt, nu-mĭ pot închipuĭ.

— Pentru eĭ le-aĭ fi lăsat tóte.

— Nu cred!

— De bună samă le-aĭ fi lăsat, pentru că tóte celea, de carĭ ne lipim noĭ în viaţa acésta sînt trecĕtóre, pe când celea, la carĭ el ne conduce sînt veciníce. Nu-l asĕmăna pe el cu ómenĭ, carĭ ţi-aŭ fost ţie simpaticĭ. Vorbele acelora sînt deşertăciune şi fum, ce să împrăscie la adierea cea maĭ mică a vîntuluĭ. Altcum a fost el. Tot de una simţiam în internul nostru, că el nu e din lumea acésta.

Alţiĭ încă spun lucrurĭ interesante, dar cu timpul le uităm. Cuvintele luĭ însĕ tot de una aveaŭ timbrul eternităţiĭ. Cuvintele, observările, enarările şi învĕţăturile luĭ şi astăzĭ le spun. chiar aşa pe cum le-am audit de la el; şi cine le aude de la mine, asemenea nu le va uita. Imperiul roman dispune de óste puternică, cu carĭ poţĭ nimici ţărĭ întregĭ. cuvintele luĭ Isus însĕ din inima omuluĭ nicĭ chiar acésta óste nu e în stare să-le şterg㠖.

Şi Petru continuă:

— Când vorbia el toţĭ ascultaŭ mirându-se. Uitam tóte nĕcazurile. chiar timpul să părea. că stă în loc: numaĭ spre el ne îndreptam tóte privirile. inimile nóstre numaĭ pentru el băteaŭ. Faţa luĭ era ca sórele şi cuvintele luĭ ca tot atâtea organe cerescĭ. Îngerii Domnuluĭ pare, că îĭ vedeam scoborându-se în inimile nóstre.

— Aşa dar a fost om frumos, ingenios şi cu vóce profundă.

Petru mişcând din umerĭ, zise:

— Om frumos? În ce legătură stă frumseţa corporală cu cea spirituală? Aŭ maĭ fost şi pot să maĭ fie ómenĭ, carĭ să aibă aceiaşĭ faţă, frunte, nas, gură, pĕr şi aceiaşĭ vóce; căcĭ dór faţa e din pământ şi aşa dar şi vócea e pământéscă. În ochiĭ luĭ era ceva . . . era ceva, ce nu va maĭ fi nicĭ o dată . . .

Petru privind trist în juru-ĭ, că şi cufundat în gândurĭ, continuă:

— Îmĭ aduc aminte de privirea luĭ când vorbia cătră mulţime, era asemenea ca lacul Genezaret, când pe lucin-ĭ argintiŭ se reflectézĕ stelele şi luna. Îmĭ aduc aminte de privirea-ĭ smerită, când se ruga. Cu o atare iubire, încredere şi umilinţă spre ceriŭ. n'a privit încă ochiŭ omenesc Îmĭ aduc aminte ce înfăţoşare blândă avea, când lua copiiĭ în braţe şi îĭ desmerda. Ochiĭ fie cărei mame se umpleaŭ atunci cu lacrimĭ de bucurie. Morbosul se însănĕtoşa, dacă îşĭ întórcea privirea sa blândă spre el, ér mortul învia, dacă vĕrsa lacrimĭ după el. Şi să-l fi vĕdut . . . Tu însĕ nu sciĭ, că eŭ m'am lăpădat de el.

— Aşa dar totuşĭ . . .

Petru privind din noŭ în jurul sĕŭ continuă:

— Acésta s'a întîmplat încă înainte de a fi prins. A prediş, că ne vom lăpăda de el. Eŭ atunci năcăjindu-mĕ am strigat: „cum poţĭ presupune aşa ceva despre noĭ, carĭ te iubim atât de mult!“ Şi apoĭ . . . lucrul s'a părut aşa de neînsemnat: pe când mĕ încălziam la căldura foculuĭ, o servitóre se adresă cătră mine: „şi tu escĭ Galilean?“ Eŭ însĕ îĭ rĕspunseĭ: „ce vorbescĭ flécurĭ!“ Îmĭ era greŭ, că voiesc să vorbéscă cu mine, când eŭ întristat cu sufletul priveghiam în apropierea Domnuluĭ meŭ! El era în foişor, după ce l'aŭ fost sbiciuit deja, era încă legat de stêlp. Servitórea continuă: „Ba şi tu escĭ Galilean!“ Nu-ĭ drept! rĕspunseĭ iritat. „Ca şi când te-aşĭ fi vĕdut şi eŭ în grădină“ adause un ostaş. La cuvintele acestea iritându-mĕ din noŭ am rĕspuns: „Te înşeli“ Atunci cocoşul a cântat. Un fior rece îmĭ cuprinse tóte membrele corpuluĭ. Mĭ-am îndreptat privirea spre Isus. ér el ridicându-şĭ faţa-ĭ palidă şi tristă . . . se uită la mine . . .

Petru tăcŭ câteva clipite. O lacrimă se furişézĕ în ochiĭ luĭ şi apoĭ se rostogolesce pe barba-ĭ căruntă.

După aceea el reluă firul vorbirii întrerupte.

— Ar fi putut încunjura mórtea. Am fi putut fugi din grădină, când aŭ venit ostaşii, căci poporul l'ar fi ascuns şi ast fel s'ar fi putut duce în altă ţară: ar fi trăit şi acum. Chiar după ce l'aŭ prins şi l'aŭ osêndit la mórte încă ar fi putut scăpa, pentru că ar fi fost destul să zică înaintea preoţilor şi a lui Pilat: „ţ-mi revoc tot, ce am învĕţat“ şi îndată l'ar fi lăsat pe picior liber. Căci dór Pilat bine scia, că e nevinovat, ér preoţii nu doriaŭ sângele lui, ci ca învĕţătura lui să nu aibă mai mare trecere ca a lor.

— Şi n'a revocat nimica?

— Nu! Tu sci, că a murit.

— Sciŭ. Am auditt tot. ce s'a întîmplat cu el. Şi dacă el a murit, cel puţin tu, om cuminte nu te espune la aşa chinuri grozave. În urmă . . . dar dacă totuşi a rătăcit acel Isus: îşi va fi închipuit. că el e Christos şi din causa acésta i-s'aŭ întîmplat tóte nenorocirile.

Petru la acestea mişcând din cap răspunse:

— Tu aşa susţii, că e ceva grozav a muri de mâna călăului. Eŭ am vĕdut un atare sfîrşit; el încă de mâna călăului a murit. Curgă-mi sângele vale pe cruce. pe cum sângele lui a curs, chinurile celea mai grozave le voiŭ suferi. dacă e de lipsă. ca prin acésta să dovedesc. că el a fost om drept. Sînt gata să sufer orî ce pentru acésta. O rugare voiŭ avea cel mult. anume: să fiŭ răstignit cu capul în jos. Voiŭ să sufer şi pentru aceea, fiind că a cântat cocoşul.

— Nepriceputule! zise oftând temniţerul.

S'a ridicat apoi de pe piatra, pe carea şedea.

Petru încă s'a ridicat şi a zis:

— Ce cugeţi. ei ar fi murit, dacă n'ar fi avut conscliinţa, că învĕţăturile lui sînt drepte? Cugeţi, că eŭ, care trei ani am petrecut lângă el, nu l'am cunoscut de ajuns? Cugeţi. că sute şi mii sînt gata a-şi jertfi viaţa pentru cineva, din simplul motiv, că acela e frumos? Cugeţi, că eŭ aşi fi gata să mor pentru el, dacă şi numai o dată aşi fi observat barem umbră de minciună în cuvintele lui? Cugeţi. că aşi muri pentru el? Pentru un om frumos? Pentru o teorie dubie, clătinătóre? Aşa nebun mĕ ţii tu pe mine?!

N'a mai vorbit apoi apoi nimica, a încetat.

Şi în aceeaşi nópte, de pe braţele lui Petru lanţurile aŭ căduţ într'un mod miraculos, ér el în întunerecul nopţii s'a întors la poporul sĕŭ.

V. Hăţĕgan.

Puterea musicei bisericescĭ.

Intr'un oraş catolic din Germania, trăia o familie religiósă, care îşi întórse o parte a averii şi timpului spre ajutorarea şi mângăerea celor nenorociţi. Cel mai în vîrstă fiŭ al familiei, Ludovic, avea aplicaţie la o casă de banî; era un june inteligent şi sîrguincios; numai aceea-i supĕra pe părinţi, că fiul lor s'a făcut şi el necredincios în societatea celor necredincioşi.

Mercurî înainte de Paschi se apropiară numai treî membrî aî familiei la s. cuminecare, Ludovic nu voi să-şi împlinéscă datorinţa de creştin. Împrejurarea acésta produse mare durere bunei sale mame; dar nicî admonierile preotului, care trăia în relaţii de prietinie cu familia, nicî lacrimile mamei, nicî recea seriositate a tatălui, nicî rugarea, plină de iubire a surorii, n'aŭ putut mişca inima acésta necredinclósă şi împetrită. Urmând exemplul s. Monica, recurse şi dómna Blum la rugăciune, în speranţă, că va mişca prin ajutorul graţiei divine inima acestui al doilea Augustin.

Zelosul preot al oraşului, care tot o dată era şi pricepĕtor de musică, făcuse pe cheltuéla sa un escelent cor bisericesc, respective orchestră.

Era în 1778; Mozart, poetul musicei, era pe atunci în plina sa splendóre; opera sa religiósă „A v e v e r u m“ forma obiectul de admiraţie în tótă Germania. Opera acésta sublimă aŭ învĕţat'o cântăreţii preotului nostru, şi predarea ei era ficsată pe ziua adorării sântului sacrament. Domnul Blum petrecea în timpul acela departe în afacerile sale oficióse; cu soţia sa merse la biserică şi Ludovic.

Junele a ascultat impacient cuvîntarea sacră şi se pregătia chiar dn eşire, când s'a început predarea operei lui Mozart. Ca şi cum l'ar fi pironit pe Ludovic! Peptul începea a i-se ridica sub greutatea sentimentelor, desvoltate în suflet; se proşternu involuntar, un torent de lacrimi îi acoperi faţa şi rĕmase în biserică ca nimicit. Bucata musicală nu era încă terminată şi graţia divină s'a fost aşedat în sufletul lui penitent.

Încă tot în genunchi, adêncit în meditări profunde, nu observă că mama i-s'a depărtat, lăsându-l în luptă cu internul sĕŭ; nu peste mult s'a golit biserica, numai el remase în dĕrĕpt, el, care voise cel dintăi a se depărta.

Când preotul voîa să se depărteze, observă că mai rĕmase cine-va îndĕrept şi se gândea, că pe bietul om îl va fi cupris, somnul. Se apropie de el şi vĕdênd, că e Ludovic, îi ţise „Ce facî aicî prietine? S'a terminat deja serviţiul divin.“ — „Am aşteptat pe M. On. Domn, respunse junele, ridicând-şi ochiî, plinî de lacrimi, la preot; aşi dorî sĕ mĕ mărturisesc.“ După mărturisire se grăbi acasă în braţele mamei. „Scumpă mamă, ţise, iartă-mĕ pentru tóte supĕrările cele multe, carî le-am causat bunei tale inimi.“ „Bine cuvêntă pe fiul rătăcit dar întors!“ zise tot atuncî preotul, care întră. Mama mângăiată îl îmbrăţişă şi-l binecuvîntă între lacrimi

Ajugând scirea acestei întórceri la Mozart, el mulţamî lui Dumnezeŭ, că prin lucrarea nemijlocită a operei sale s'a întîmplat acésta, şi trimiţênd distinsului preot tóte lucrările sale bisericescî, îl rugă să-î ajute prin ele a-şi pregăti loc în cer în corul Serafimilor, carî cântă vecînicul Osana.

Trad. de ***A. M. P.***

*JERTFA CREDINŢII.**)

E nópte târzie şi garda,
Ce nóptea păzesce castelul
E 'n linişte; — singur crudelul
Pronconsul se luptă cu gândul,
Ce ziua si nóptea de-arîndul
Îi tulbură pacea si somnul.

Cu capul proptit pe o mână,
Cu ochi-i de vultur în zare,
El stă la ferestă. — Pe mare
Departe, o slabă luminĕ,
— Ca raza de lună — se 'ngână
Cu nóptea. si crescc într'una.

Petroniŭ de gróză tresare —
Cu pumniî-'nclestaţi ca 'n bătae,
El mĕsură larga odae
Cu paşiî. De odată s'opresce,
Cu spaimă 'n juru-i privesce,
Şi . . . rîde cu hohot, — nebunul.

Lovind cu picioru-'n podele,
El urlă cum urlă o fiară:
— „Mai bine-o femee să piară,
„De cât un proconsul să móră!“
Dar vorbele lui 'l-înfióră
Căcî grabnic apucă pumnalul.

De sgomot sunat-a castelul; —
Ér garda-'n nebuna-i uimire,
Alérgă ca scósă din fire,
— Din vechea odae de pază,
Să vadă pe cel ce cutézĕ
Să tulbure pacea nocturnă.

Petroniŭ, cu ferul în mână
O-'n timpină-'n pragul odăiî.
Şi plini de uimire-'s flăcăiî
Din gardă, — şi paliđi de spaimă
Ca mórtea. Eî murmură-'n taină
O rugă: să-i apere zeiî!

„Voi vulturi!“ le zice Petroniŭ,
„Să-mi spuneţi voi, care-ar fi gata
„Din voi, să ucidă pe - Agata?“
— — — — — — — —
Dar garda-'l privesce tăcută
Cu spaimă 'l privesce si mută
De spaimă, se trage înapoi.

Petroniŭ sĕlbatic, se 'ncruntă
I-ameninţă apoi cu ferul —
—„ Credinţeî de martor chem cerul!
„ Vĕ duceţi de acum! Zeii de sus
„Plătéscă-vĕ ei!“ — Garda s'a dus —
El, — stete pe gânduri o clipă.

Cu inima 'n dĕsă bătue,
Cu ferul în mâna cea drĕptă,
Proconsulul, paşii-'şi'ndrĕptă
Greoiŭ, spre chilia Agatei;
Scrişnind, şi cu ochii-'nsetatei
De sînge tigróice, — el întră.

*) Petronius Emil Paulus fu proconsul roman în provinciile Dalmatine. În Roma era impĕr. Nero şi acesta auzise că, femea lui Petroniŭ e creştină şi că Petroniŭ încă inclină spre creştinism şi de aceea trimise cohorta cu o nae la Petroniŭ, cu sentinţa de exil. Petroniŭ vĕzînd acésta se nasce în el o luptă sufletéscă între iubirea faţă de femee şi între frica de exil, în fine nebunesce şi ucide pe soţia sa, care fù canonisată ca S. Agata de Hildergarde.

Agata se rógă 'n tăcere.
La paşul greoiu ea tresare,
Se'ntórce. O aspră mustrare
E blânda-i privire; — şi dînsul,
S'opresce de odată; şi strînsul
Pumnal, îl aruncă din mână.

Şi ferul se frânge cu sunet - - - -
—„Agata! Ascultă Agata!
„Ştii bine că mórtea e plata,
„Şi drépta cunun'a credinţii
„Creştine!“
— Şi buza cu dinţii
Muşcându-şi apoi; ca nebunul,

Pe care 'l apucă frica,
El plécă spre dînsa. „Lovesce
„Petroniu! Agata voesce
„Să móră! Agata-i crestină,
„Ea numai lui Christ se închină,
„Lovesce Petroniu, sînt gata!“

Petroniu e beat de mănie —
Ca tigrul el sare, şi 'n braţe
O prinde, cu dinţii din faţă
El rupe; cu ochi-i de sânge
Privesce 'n jur, şi-apoi strînge
Turbat şi-'şi sugrumă femeea.

Cu gura-i scârbósă, de sînge
Mângită, el scuipă spre mórta,
Ridend. „De acum vină cohórta
Din Roma; şi Nero să vină
„Petroniu cu fruntea senină
„Aştéptă.“ — „Un câne ucis-a

„Petroniu!“ — Şi-apoi el deschide
Ferésta. Ér vîntul tomnatic,
Urla al său cântec sălbatic,
În linistea tainic-a nopţii —
Petroniu, ca 'n ghiarele morţii
Să sbate, urlând dureros.

St. V. Velţian.

Procesul luĭ Herostrates.

Procuratura regéscă acusă pe Herostrates, locuitor în Efes, cu aprindere intenţionată, pe basa §-luĭ 423, p. 2 din Codicele penal. În decursul cercetării s'a constatat maĭ pe sus de orĭ ce îndoială, că acusatul a aprins cu o faclă de răşină templul din Efes, ce fusese edificat din colecte naţionale şi întabulat pe numele cocóneĭ Diana. Din întîmplare puţin fericitóre, a şi ars întreg edificiul cu tóte aparţinétórele.

Sciut fiind, că Codicele penal prevede 10—15 anĭ de carcer delicuenteluĭ, care aprinde intenţionat o biserică, orĭ alt edificiŭ destinat pentru serviciŭ public, procesul acesta cade în competinţa curţii cu juraţi din Bălgărad.

Pertractarea ţinută în ciclul de ĭérnă a fost condusă de judele Nemes. Acusa a susţinut-o sub-procurorul. Apărarea luĭ Herostrat a luat-o asupra sa vestitul advocat Dr. Negrean, pe Diana a representat-o ficul Dr. Albu.

Sala era plină de public curios, special amintim pe representanţiĭ tuturor băncilor de asecurare din patrie. Acestia toţi îşĭ făceaŭ vînt cu polițe eşite din valóre.

Acusatul, fiind în arest preventiv, întră în sală îmbrăcat în haine de rob. Păşesce destul de sprinten, din când în când privesce spre public plin de satisfacţie. Părcălabul îl conduce până la banca acusaţilor şi-l face atent să fie cu luare aminte, el însă fixéză cu multă obrăsnicie pe raportorul „Unirii“, pare că ar zice: acum sciŭ, că-ţĭ poţi umple fóia cu lucrurĭ interesante.

Diana se presintă în costum de vênătóre elegant şi fórte modern. Apropiindu-se de advocatul sĕŭ îĭ strînge mâna cu multă graţie, ér acesta îĭ face câte-va complimente bine simţite. Pe cum spuseĭ maĭ sus, în cinstea zeiteĭ, vestite din pricina fetieĭ sale cronice, se adunase frumos public ascultător. Câţi Nimroḑi cu camaşliĭ lor imposibil, toţi îĭ chibiţaŭ cu multă rêvnă. Îi cam încurca însă împrejurarea, că Diana maĭ în fie care 10 minute scotea din încreţita sa tunică cutiuţa cu tăbac, din care trăgea cu multă plăcere. Între strănutărĭ decrescente vîra cutia la locul sĕŭ cu îndemânare de scamator. Mulţi dintre ascultătorĭ eraŭ de părerea, că Diana întabula ambrosie şi nu tăbac, asta însă nu-ĭ adevĕrat. — Câţi-va dintre archeologiĭ presenţi discutaŭ, şuşţinênd cu vehemenţă, că cutia din chestiune, proprie este renumita cutie a nefericiteĭ Pandora.

Interogatoriul luĭ Herostrates.

— Cum te chiamă? întrébă presidentul.
— Herostrates de eadem.
— Unde te-aĭ născut?
— În Efes.
— Însurat eştĭ?
— De fel. Sînt burlac tinĕr.
— Ce ocupaţiune aĭ?
— Sînt publicist.
— Maĭ fost-aĭ pedepsit vre-o dată?
— Da, odată am falsificat merele de aur din grădina Hesperidelor şi le-am pus în circulaţie.
— Primit-aĭ actul de acusă?
— Sigur. Şi acum îl am în buzunar, grijesc de el ca de diploma nobilitară.
— Priceputu-l'aĭ?
— Ba bine că nu! Îl ştiŭ întreg de rost.
— Te simţi vinovat?
— Nesmintit. Dacă-mĭ daĭ voe să mĕ esprim matematice, sînt vinovat la pătrat.
— E adevĕrat dară, că D-ta aĭ aprins templul Dianeĭ.
— O mĕ rog, am avut atâta curaj civic. Am folosit facle de răşină patentate şi pregătite anume spre scopul acesta.
— Din ce causă aĭ comis fapta acésta?
— Ardeam de dorinţa să mĕ fac renumit, voiam să devin nemuritor. Am rêvnit din rĕsputerĭ după gloria de a fi eternisat de colegul Caion pe pag. 691, din tom. II. al Enciclopedieĭ române.
— Altă causă n'aĭ maĭ avut?
— Apoĭ ce credeţĭ Dle president, atâta nu-ĭ de ajuns?
— N'aĭ cercat D-ta şi alte mijlóce, de a ajunge la nemurire?
— Cum să nu cerc, câte numaĭ mĭ-aŭ venit în minte. Făcut-am probă cu pictura, dar nu s'a prins, căcĭ pânzele mele cele drăguţe mĭ-aŭ rĕmas neadmirate şi nevîndute. Sculptat-am persóne destul de respectabile, dar nu m'aŭ băgat în samă. Însinuatu-m'am cu disertaţiĭ la seratele literare, dar fără succes!!!
— Dóră te-aŭ fluerat?
— De unde! Nu mi-s'a dat să ajung la atâta fericire. Conducĕtoriĭ amintitelor serate, după cum sînt informat, deşi de altă dată se certaŭ, când era vorbă de mine, cădeaŭ de perfect acord, să nu-mĭ permită şi mie a diserta. — Vĕḑênd, că nu mĕ pot validita pe nicĭ un teren, am jurat rĕsbunare şi mĭ-am zis în gând: staţi numaĭ voĭ şobolanilor, că vĕ fac eŭ un spectacol, de mĕ pomeniţĭ în tótă viaţa vóstră. Mĭ-am comandat faclele de lipsă şi să nu fie cu supărare, ĭ-am dat foc templuluĭ.
— Când s'a întîmplat acésta?
— În a. 356 înainte de Christos. Altcum nóptea aceea e un dat istoric de mare însemnătate. Tocmaĭ atunci s'a născut şi Alexandru cel Mare, din Macedonia.
— Lucrul acesta nu se ţine de acĭ. Avut-aĭ complicĭ?
— Numaĭ atâta-mĭ maĭ trĕbuia! Dór nu-s nebun, să las cuiva măcar un procent din fala mea proprie.
— Cum aĭ venit D-ta la idea acésta, să aprinḑi chiar templul Dianeĭ. Aĭ avut ceva mănie, orĭ supĕrare pe dînsa?
— Nicĭ vorbă! Pe stimata cocóna Diana am cunoscut-o numaĭ din distanţă respectabilă, şi când am audit de casul nefericituluĭ de Acteon, mĭ-a trecut tot gustul, să cerc a mĕ apropia de Domnĭa-eĭ.
— Fost-a cine-va în templu, când ĭ-aĭ dat foc?
— După cât ştiŭ eŭ, nime. Vestalinele îşĭ petreceaŭ în Orpheŭ,
— Vestalinele în Orpheŭ?
— Sigur, numaĭ cât Orpheul nostru din Efes era o instituţiune culturală de primul rang şi încă şi cinstită. În el se predaŭ noutăţile musicale maĭ importante, acolo se ţineaŭ şedinţele literare a Casineĭ şi a Reuniuneĭ femeilor. Drept, că era şi un pic de buffet, d'apoĭ-de, asta-ĭ capul lucruluĭ.
— Cum s'a aflat, că D-ta aĭ pus focul?
— M'am îngrijit eŭ şi de acésta. Am lipit afişe pe tóte colţurile străḑilor, am publicat lucrul în foile de zi, chiar şi în „Unirea“. Drept, că m'a costat câte-va parale, dar s'a rentat.
— Ce s'a întîmplat pe urmă?
— M'am deţinut. Pe când eram în prinsóre am auḑit, că areopagul a oprit cetăţenilor sub pedépsă de mórte, să-mĭ pomenéscă numele. Asta însă nu m'a supărat de fel. Cunoscênd năravul concetăţenilor meĭ, am fost sigur de nemurirea dorită, căcĭ dînşiĭ cu cât le era maĭ mult interzis un lucru, cu atât maĭ tare se băteaŭ după el. Cred, că nu m'am înşelat în calcul.
— Părutu-ţĭ-a rĕŭ de fărădelegea asta a D-tale, cel puţin maĭ târziŭ? întrébă serios judele.
— Vorbă să fie! replică îngâmfat Herostrates. Nicĭ când nu mĭ-a părut rĕŭ. Părutu-i-a rĕŭ luĭ Alexandru cel Mare, că a cucerit lumea? Luĭ Nero, că a aprins Roma? Luĭ Brutus, că a ucis pe Cesar? luĭ Schvartz Berthold, că a inventat pravul de puşcă? luĭ Diaconovich, că redactéză Enciclopedia română?
— Destul, destul, replică presidentul. Poftesce şeḑĭ. Urméză cocóna Diana.

Interogatoriul stim. Diana.

— D-ta veĭ fi ascultată ca mărturie. Te fac atentă, să spuĭ curatul adevĕr, pentru

că acela, care mărturisesce strîmb şi jóră fals, e urmărit şi pe calea legii. Binevoesce a espune, cum s'a întîmplat focul acela? zice presidentul.

— Eŭ în timpul acela am fost în Beoţia la vênătóre de porcĭ sĕlbaticĭ, începe Diana.

Tocmaĭ voiam să fac probe cu nisce săgeţi sistem Mannlicher. Despre foc m'am informat din jurnale. Îndată am şi plecat cu trăsura proprie, purtată de patru cerbĭ sprintenĭ, când am ajuns înse în Efes, întreg edificiul era numaĭ ruine şi necomplesantul vînt mi-a suflat cenuşa în ochĭ. Zicênd acestea îşĭ şterge dóuĕ lacrimĭ bine desvoltate din răpitoriĭ sĕĭ ochĭ.

— Fost-a asecurat templul?

— Numaĭ coperişul!

— Primit-aĭ suma asecurată?

— De unde! Societatea de asecurare a falimentat.

Auḑind cuvintele acestea Herostrates sare de pe scaun, ca muscat de şerpe, strigând: A falimentat societatea!? Ne maĭ pomenit scandal! Bietul de mine, adio acţiunĭ!

— Asta nu să ţine de aci, replică presidentul.

— O mĕ rog, acésta n'o pot lăsa într'atâta. Întrégă direcţiunea am să o denunţ la tribunal. Hoţiĭ de eĭ! Să mĕ nefericéscă eĭ pe mine!!!

Presid. continuă interogatoriul Dianeĭ.

— Ce pagubă aĭ avut cu arderea templuluĭ?

— După datele curţiĭ de cassaţie 60000 de talanţi.

— Şi cât face un talant?

— 600 de drachme.

— Şi o drachmă?

— Cincĭ groşiţe şi 4 filerĭ şi jumĕtate.

— Poftescĭ pedepsirea acusatuluĭ?

— Nesmintit. Să fie pedepsit cu tótă rigórea.

— La despăgubire reflectezĭ?

— Sigur. Până la ultimul bănuţ.

Un jurat! — Cunoscut-aĭ D-ta pe Herostrates maĭ înainte de a da foc templuluĭ?

Diana: — Odată m'a rugat să-ĭ staŭ model, ca să-mĭ facă statua.

Juratul: — Şi D-ta te-aĭ învoit?

Diana: — Eŭ? Să staŭ model unuĭ fuşer ca acesta? Nicĭ odată! Statuele mele le-a lucrat Phidias, adauge cu superbie Diana,

Urméză ascultarea luĭ Medalias, şeful pompierilor voluntarĭ din Efes. Acesta se presintă în mondur oficios de gală, şi încărcat de nenumĕrate medaliĭ comemorative şi de onóre.

Espune activitatea trupeĭ de pompierĭ eşiţĭ la faţa loculuĭ, cu priceperea şi încrederea unuĭ comandant, care a trecut prin multe focurĭ şi gată zicênd: cu un cuvînt am făcut minunĭ cu ocasiunea aceea.

— Şi ce-aţĭ scăpat de foc?

— Nimic.

— Adevĕrate minunĭ, replică maliţios presidentul.

Apĕrătoriul Dr. Negrean, pe basa procedureĭ penale însinuă de medicĭ esperţĭ din partea apĕrărĭĭ pe Dr. Hipocrates şi pe Dr. Pop. Fiind ambiĭ de faţă rógă pe Dl president, să dispună a fi juraţĭ amintiţiĭ medicĭ.

Presidentul ia spre sciinţă cele zise de apĕrător şi adauge, că de medic oficios va figura Dr. Betegh. După ce aŭ dus pe Herostrates din sală, medicul Betegh îşĭ espune părerea despre starea mentală a acusatuluĭ în chipul următor: Psichicul acusatuluĭ nu e atăcat de nicĭ o influinţă morbidă. Nu are ideĭ fixe. Nu halucinéză, nu sufere nicĭ o sdruncinare notorică. Cu un cuvînt acusatul e un individ moral, ce dispune de o inteligiinţă mijlocie şi absolut responsabilă de faptele sale.

Dr. Negrean: Ce pond atribue Dl medic împrejurării, că tatăl acusatuluĭ a murit în casa nebunilor?

Dr. Betegh: Acésta la tot casul e un moment patologic fórte însemnat. E constatat din partea maĭ multor corporaţiunĭ medicale, că nebunia e un morb, ce trece de la tată la fiŭ. Depinde înse de la aceea, că persóna amintită de ce soiŭ de nebunie a suferit şi în care stadiŭ al eĭ a murit.

Subprocurorul: (cu maliţie) Mĕ închin înaintea zeluluĭ arătat de Dl apĕrător. Întru cât sĭ-a câştigat şi documentul de mórte al tatăluĭ acusatuluĭ. Numaĭ cât nicĭ procuratura regéscă nu s'a lăsat maĭ jos. Noĭ încă ne-am câştigat actele oficióse de lipsă. Din aceste apare neîndoios, că tatăl acusatuluĭ a murit ce e drept, în casa nebunilor, dar nu ca nebun, ci ca directorul aceluĭ institut înfloritoriŭ. Întreb decĭ şi eŭ pe Dl espert, ce pond atribue şi acesteĭ împrejurărĭ?

Dr. Betegh: Fórte puţin pond. După părerea şi după esperinţa câştigată în cursul îndelungateĭ mele pracse, conducerea uneĭ case de de nebunĭ nu eschide, dar nici nu presupune necesar nebunia.

Renumitul medic Dr. Hippocrates privind pe juraţĭ cuvintéză:

— Noĭ bĕtrâniĭ aveam un metod fórte isteţ şi practic pentru constatarea nebunieĭ. Dăcă cineva îşĭ perdea mintea, ĭ-o spuneam simplu, că-ĭ nebun. Şi din contră, asta a fost tótă psichiatria evuluĭ vechiŭ. Atât noĭ medicĭĭ, cât şi publicul mare eram prea mulţămiţĭ cu atâta.

Dr. Negrean: Ce părere are Dnul doctor despre starea psichică a acusatuluĭ?

Hippocrates: (după puţină meditare) De ar fi fugit îndată, după ce a pus foc, nu l'aşĭ socoti de bun de legat.

Dr. Negrean: Şi fiind că n'a fugit?

Hippocrates: Nesmintit e nebun. Vorba asta e ceva paradox, dar înzădar, maĭ tótă viaţa ne este compusă din paradoxe.

Dr. Pop: Ca psichiatru modern subliniéză şi dînsul părerea colegului sĕŭ Hippocrates. Nicĭ dînsul n'a vĕḑut nicĭ odată nebun cu minte. Póte că există, dar acest ia sînt escepţiunĭ, carĭ numaĭ confirmă regula.

Dr. Negrean: Ce însemnătate atribuĭ D-ta împrejurării, că acusatul a voit să-şĭ asigure nemurirea tocmaĭ prin aprindere.

Dr. Pop: E nesmintit un cas patologic. Sciinţa îĭ dă numele de grandomanie.

Dr. Negrean: Creḑĭ D-ta, că acusatul a fost în stare normală, când a pus focul.

Dr. Pop: În momentul acela la nicĭ un cas n'a fost normal.

Dr. Negrean: Prin urmare D-ta eşti de părerea, că acusatul a comis faptul într'un moment de nebunie?

Dr. Pop: Maĭ corect zis cuprins de o nebunie trecĕtóre.

Urméză concipiarea întrebărilor, ce aŭ să se pună juraţilor. Sînt numaĭ dóuĕ, una principală şi alta supletorie. Întrebarea primă e acésta: Vinovat e acusatul, Herostrates de eadem, locuitor în Efes, de crima, că în nóptea când s'a născut Alexandru cel Mare, a aprins intenţionat templul Dianeĭ? Da, saŭ ba?

Dacă rĕspunsul la întrebarea primă ar fi afirmativ, urméză întrebarea a dóua.

Fost'a acusatul în stare normală în momentul când a comis crima? Da, saŭ ba?

După acésta subprocurorul îşĭ începe vorbirea de acusă. Vorbesce scurt, dară apăsat.

Respect psichiatria, zice, de la Hippocrate până la Lambroso. Fără îndoială e frumósă ştiinţă, face multă cinste geniuluĭ omenesc. Vĕ fac atenţĭ înse dlor juraţĭ, să nu vĕ perdeţĭ în labirintul întunecos al eĭ. Cu toţiĭ sperăm zi de zi, că în delicuenţĭ nu să maĭ caută crime, ci abnormalitatea. Înscenéză adevĕrată vînĕtóre nu după vinovaţĭ, ci după nebunia, de care ar fi suferinḑi bieţĭ de eĭ. Şi de se întîmplă, să descopere numaĭ un atom de probalitate, ascunşĭ sub masca unuĭ humanism fals, strigă din rĕsputerĭ: nu-l judecaţĭ, dlor, nu-l judecaţĭ, că-ĭ nebun.

E datorinţa D-vóstre dlor juraţĭ, să sdrobiţĭ aceste tendinţe periculóse, să înlăturaţĭ gigantica povóră, ce stă ca o pétră de móră pe pieptul societăţiĭ moderne.

Continuând pre acelaşi glas, arătă contradicţiile dintre părerile medicilor şi-şi sfârşeste vorbirea ḑicênd:

Dr Hippocrate póte să aibă drept în general, ce priveşte înse casul special aluĭ Herostrat s'a înşĕlat amar. Sentinţa tuturor timpurilor e aceeaşi, uniformă şi sentinţa acésta e nimicitóre pentru Herostrat. Mila nu are loc în casul acesta. Cu atât maĭ puţin oportunismul. Din causa acésta, ve rog dlor juraţi, declaraţi-l pre acusat de vinovat fără încunjur, căci crima acestui ştreber nemai pomenit, deja de 2000 anĭ umple lumea cu grĕţă şi fior.

Presidentul întrĕbă pre advocatul stim. Diana, dacă-şi maĭ susţine pretensiunea de despăgubire.

Dr. Albu: Da mĕ rog, o susţin şi acum. Suma de despăgubire e 60000 talanţi capitalul, la care sînt de a se adauge şi interesele până azĭ. Altcum am avut onóre a presenta deja conspectul de despăgubire în banĭ de acum, în coróne.

Ajungênd la rênd apĕrătoriul începe astfel:

Dr. Negrean: St. juraţĭ, grĕţa şi fiorul nu sînt argumente, nicĭ în lumea mare, cu atât mai puţin, înaintea tribunaluluĭ. Ne scadalisăm noĭ, nu-ĭ vorbă, de multe lucrurĭ, bunăóră de mărşevenia usitată în politică, de mersul trebilor naţionale, de obrăsnicia unor intipuiţi, ce vor să pórte de nas, şi de alte, alte multe calamităţi nenaturali, dar asta nu impórtă. E adevĕrat, că fapta clientuluĭ meŭ e amintită de 2000 anĭ tot cu disprepul, ce-l şi merită. Iuristul înse nu póte intra în tabĕra acestor diletanţi de ocasie. El trĕbue să analiseze fapta şi să arete, până unde se intinde crima şi cât ţine elementul social.

Dl suprocuror a numit pe Herostrat ştreber. Primesc definiţiunea. Da, clientul meŭ e un ştreber, numaĭ cât nu un ştreber în înţelesul comun al cuvîntului, clientul

meŭ nu e unul dintre aceia, cu carĭ ne întilnim zilnic, pe tóte terenele atât civile, cât şi bisericeşti. Perversitatea clientuluĭ meŭ stă în paroxismul voinţeĭ. Vedem cu toţiĭ, că mania luĭ de a se face nemuritoriu îĭ nimiceşte, îĭ sdruncinéză judecata. Pare că decurge înaintea nóstră procesul de desvoltare a nebunieĭ luĭ. Pentruce adecă, s'a résculat el în potriva omenimeĭ? Pentrucă nu i-au admirat icónele, pentrucă nu ĭ-au ascultat disertţiilae şi schiţele umoristice. Cause sunt acestea, dlor juraţĭ, cause sînt acestea, să aprindă cineva biserică şi să ruineze institute culturale? Dacă fie care autor neadmirat ar recurge la mijlócele luĭ Herostrat, ca să devină nemuritoriŭ, atunci n'ar mai rămâne pétră pe pétră din edificiile esistente. ne cum să ne mai gândim şi la teatru şi casa naţională înfiinţându.

Trăgênd conclusiunile necesarĭ din părerile medicilor, îşi încheie vorbirea ast fel:

— Dl subprocuror a maĭ amintit şi umanismul fals. Asta, în casul cel maĭ bun, e o frasă gólă, să nu-ĭ zic alt cum. Eŭ însе mĕ provoc la severa statistică, care cu datele sale sĕcĭ, ne face să înmărmurim, când spre esemplu constată, că în Anglia în fie care an maĭ mult de 100 inşĭ judecaţĭ la robie grea, trĕbue trecuţĭ în casa nebunilor, unde le şi era locul de la început.

Acelaşĭ lucru s'a constatat şi în alte ţărĭ străine, ba chiar şi la noĭ în maĭ multe rênduri. Drept aceeea ar fi lucru fórte trist, dacă Dvóstre, dlor juraţĭ, socotind pe clientul meŭ de om cu mintea întrégă, l'aţĭ declara de vinovat. Prin acésta aţĭ desavua verdictul istorieĭ şi psichiatria modernă. — Cred însе, că ve veţĭ pune pe punctul adevĕrat de vedere şi veţĭ declara pe Herostrat de nevinovat.

Presidentul: (cătră acusat) Maĭ aĭ ceva de adaus la cele zise de dl apĕrătoriŭ?

Herostrat: Numaĭ atâta, că stimatul meŭ apĕrătoriŭ şi-a greşit adresa într'un mod de tot scandalos. Eŭ cred, că în sala întrégă nu este nicĭ unul cu mintea maĭ întrégă de cât mine.

Juraţiĭ mĕsurând cu o privire compătimitóre pe acusat se retrag în cabinetul de consultare, ca să rĕspundă la întrebările puse.

După consfătuire de 15 minute reîntră juraţiĭ, se aşédă în bănci, iar şeful lor ceteşce cu glas înalt rĕspunsurile. anume: La întrebarea primă rĕspunsul e afirmativ, la a dóua însе negativ.

Pe basa acestor rĕspunsurĭ, curtea cu juraţĭ, scóte pe Herostrat de sub acusă şi de sub tóte urmările eĭ.

Spesele le pórtă statul.

Judecata întră în valóre de drept inmediat.

Ce priveşte despăgubirea îndrumă pe Diana să-şĭ caute dreptul pe cale civilă.

Herostrat sta să turbe de mânie, s'a reţinut însе şi numaĭ atâta a zis: ce lume întórsă, fi v'ar poménă, să ve fie!

Se svoneşte însе, că Herostrat nu lasă lucrul într'atâta, ci va recurge pentru reînceperea procesuluĭ.

Lucian.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericiĭ române.

(Continuare.)

Cuvîntul „biserică“ pare şi el să indice o dată postconstantiniană pentru cultul creştinesc maĭ respândit. În adevĕr, creştiniĭ primitivĭ aduceaŭ jertfa eucaristică orĭ unde se puteaŭ întruni, în camere subterane, în case particulare, sub cerul liber. Un asemenea loc se numia atunci: ἐκκλησία, adecă: adunare. De aci derivatul: église (franc.), chiesa (ital.), iglesia (span.) ş. c. Cuvîntul „biserică“ vine însе de la „basilica“, care însemna o judecătorie; de abia când Constantin cel Mare cedase judecătoriile pentru serviciul divin creştinesc, se introduse vorba „basilica“ drept sinonimă pentru clădirea numită şi ea „ecclesia“. De óre ce acum în limba română derivatul de la „ecclesia“ este cu totul necunoscut încă din primele nóstre opere literare, putem bănui nu fără fundament, că cultul creştinesc a devenit de abia de la secolul al 4-lea încolo destul de respândit între strămoşiĭ Românilor, când eĭ se puteaŭ aduna nesupĕraţĭ în nisce clădirĭ, pentru carĭ primiseră din imperiŭ cuvîntul „basilica“. [1])

§. 3. Perióda gotică.

Sumarul: Istoricul năvălirii Goţilor în Dacia. Raporturile lor cu Daco-Romanĭ. Locuinţele Goţilor. Încreştinarea lor. Ulfila. Persecuţiunea creştinilor în Goţia. S. Sava. S. Niceta. Cei 26 de martirĭ goţĭ. Ortodoxia lor. Alungarea Goţilor peste Dunăre. Înrîurirea lor pe creştinismul între coloniştiĭ din Dacia Trăiană. S. Niceta „Românul“. Martirĭ cu nume latine. Ulfila predica latinesce. Text din s. Epifanie. Examinarea acestor argumente.

De abia trecuse un veac, şi prevederile luĭ Traĭan se adeveriră: potopul barbarilor se apropia de imperiul roman, şi anume despre părţile Dacieĭ. Înaintaşiĭ acestor barbarĭ, Goţiĭ, ajunseră la ţĕrmurile mării Negre deja pe timpul luĭ Alexandru Sever (222—35) şi neliniştiră Dacia prin incursiuni prădalnice. Aceşti Goţĭ eraŭ un popor german, care venise de lângă marea Baltică şi se aşezase acum în Rusia sudică, numindu-se după locuinţele lor: Ostrogoţĭ, ceĭ pe lângă Don, şi Visigoţĭ, ceĭ spre apus. Tribul dominant era cel al Greutungilor (Ostrogoţĭ), al căror rege era şi suveranul tuturor Goţilor. Gepiḑiĭ, un neam înrudit, care şi el se coborîse cu Goţiĭ, rĕmaseră la isvórele Vistuleĭ, prin Galiţia, Boemia şi Ungaria nordică. [1]) Invasiunea cumplită întîmpină pe Romanĭ în momentele cele maĭ nefavorabile. Ocupaţĭ cu rĕsbóiele orientale şi lupte pentru tron, eĭ nu puteaŭ opune nicĭ o resistenţă energică, şi ast fel Visigoţiĭ trecură în curênd chiar Dunărea, şi devastară Mesia. În fine împĕratul Deciŭ purcese în contra lor, dar peri în luptă la 251, ér barbariĭ se întórseră în ţara lor încărcat cu prăḑĭ şi numeroşĭ prisonierĭ. Puţin după aceea, Visigoţiĭ cuceriră o mare parte din Bosforul Cimeric (malurile strîmtoriĭ actuale de Cherci, lângă Crimea), şi puseră mâna pe o flotă, cu care imperiul era de parte de a se puté mĕsura. Atuncĭ începură jăfuirile porturilor din jurul mării Negre, cu care prilej năvăliră şi în părţile lăuntrice, de unde conduseră în ţara lor de pe lacul Maeotis (marea Azovuluĭ) o mulţime de robĭ capadocienĭ. De abia terminaseră acéstă expediţiune, eĭ se şi apucară să dea ultima lovitură provincieĭ Dacia. Pătrund înăuntru, resping cele 2 legiuni de garnisónă în partea sudică a Banatuluĭ, şi se fac ast fel stăpânitorĭ de fapt asupra Dacieĭ deja pe timpul luĭ Galien. Zece anĭ maĭ târziŭ, împĕratul Aurelian, vĕḑênd neputinţa de a recuceri Dacia, şi avênd nevoe de tóte trupele sale pentru a respinge pe barbarĭ chiar din Italia, renunţă formal la provincia transdunărénă, o cedéză Visigoţilor ca unor federaţĭ, şi retrage armata. Ast fel se perdu Dacia pentru imperiul roman. [2])

Ce s'a întîmplat cu coloniştiĭ luĭ Traĭan în acest restimp? Când legiunile nu maĭ eraŭ în stare să garanteze proprietatea, ceĭ avuţĭ, de la carĭ Goţii puteaŭ răpi ceva, vor fi părăsit Dacia împreună saŭ chiar înaintea oştirilor. Dar grosul populaţiunii, care n'avea să-şĭ păstreze de cât viaţa, se retrase în munţiĭ Dacieĭ. De sigur că n'a cugetat, cum-că sórtea îĭ menise acolo o existenţă de o mie de anĭ. Dar putea să-şĭ ducă acolo traiul luĭ îndelungat, căcĭ nenumĕrate sînt pe culmile Carpaţilor poienile potrivite şi pentru plugărit şi pentru păşunat, şi călĕtoriĭ se întrébă cu surprindere, dacă nu aŭ înaintea ochilor răriştĭ făcute de mână omenéscă. Cât pentru raportul acesteĭ populaţiunĭ cu noiĭ stăpânĭ, este un fapt fundamental în istoria română, că Goţiĭ nu s'aŭ aşeḑat nicĭ odată pe teritoriul colonisaţiunii romane, în Dacia Traĭană. Eĭ n'aŭ putut ocupa nicĭ măcar Muntenia, probabil nicĭ Moldova de astăzĭ, pentru cuvîntul de tot simplu, ca aceste ţărĭ eraŭ deja locuite, pe lângă alte popóre, maĭ ales de Dacĭ [3]) şi Sarmaţĭ, [4]) adesea amintiţĭ ca năvălitorĭ, cu saŭ fără Goţĭ, în provinciile romane. Visigoţii, ce-ĭ adevĕrat, îşi supuseseră óre-şĭ cum tóte acele regiuni; de aceea ele sînt şi numite cu un cuvînt: „Goţia de peste Dunăre“, cu atât maĭ vîrtos, că trebuia trecută Dunărea„

---

[1]) Ca simplă notă este de a se aminti încă un pasagiŭ pentru vechimea stabilirii creştinismului în Dacia.

„Eruditul Le Quien . . . dă explicarea următóre: Niciforus Grigoras testatur, Messagetas qui trans Istrum habitabant, a Byzantinis vulgo Alanos appelari, qui jam olim christiani erant . . . ; sed in ejus textum mendam irrepsisse, ac pro Alanos legendum esse Vlachos, verosimillimum mihi quidem videtur. Aicĭa ni-se spune dar, că aceştĭ Alanĭ-Vlahĭ eraŭ de mult toţĭ creştinĭ“ (Erbiceanu, Rĕspuns l. c., după textul din Tertulian, Nro 20).

La acestea ar fi de observat, că este vorbă de un eveniment petrecut în anul 1300. Atuncĭ nisce adevĕraţĭ Alanĭ, înglobaţĭ ca şi alte popóre în órdele tătărescĭ de la nordul mării Negre, se desfăcură de Tătarĭ şi întrară în numĕr de 16000 în serviciul militar al Bizantinilor, în schimbul unui teren de colonisare la sudul Dunării (I. G. Stritter, Memoriae populorum etc. Petropoli 1779, vol. III. pag. 321). Că eĭ vor fi fost de mult creştinĭ, e tot ce se póte maĭ uşor, căcĭ fiind originarĭ din părţile Crimeeĭ, se scie, că acolo era un centru creştinesc destul de neîntrerupt, de la Goţĭ şi Cazarĭ (încreştinaţĭ de ss. Ciril şi Metodiŭ) în cóce. Le Quien greşesce, cetind Vlahĭ în loc de Alanĭ. Româniĭ nu aveaŭ de ce să emigreze, când se tot lăţiaŭ în ţara lor sub conducerea luĭ Mircea Basarab (B. Petricelcu-Hasdeŭ, Negru-Vodă, în Etymologicum Magnum, Bucurescĭ 1898, pag. CLXXV—CLXXXI).

[1]) Xenopol l. c. pag. 328.

[2]) I. Aschbach, Geschichte der Westgoten, Frankfurt a. M. 1827, pag. 1—15.

[3]) Onciul, Teoria l. c. pag. 181.

[4]) Xenopol l. c. pag. 202, 314, 316.

pentru ca cine-va să ajungă în ţara Goţilor. Dar locuinţele lor se arată cu unanimitate de tóte sirguinţele istorice, ca fiind la nordul mării Negre, unde îşi aveaŭ şi flota. Părerea, [1]) că Visigoţii ar fi „ocupat“ Dacia Traiană şi s'ar fi „stabilit“ într'însa, nu se póte susţiné sub nicĭ un cuvînt. [2])

Vre-o 50 de anĭ după tractatul cu Aurelian, Visigoţii păstrară legămîntul făcut. Însе pe la 320 eĭ serviră ca federaţi în armata luĭ Liciniŭ, rivalul luĭ Constantin cel Mare. Acesta, eşind biruitor din lupta pentru tron, construesce un pod peste Dunăre, pe semne la Celeĭ lângă Corabia de astăzĭ, şi trimite pe fiul sĕŭ Constantin în contra Visigoţilor. Barbariĭ eşiseră împotriva Romanilor din locuinţele lor, şi încingêndu-se o luptă în „ţara Sarmaţilor“, [3]) adecă unde-va prin România actuală, eĭ sînt învinşi (336) şi siliţi să reînnoéscă cu împĕratul vechia federaţiune. În urmă Goţiĭ rĕmaseră pururea credincioşi caseĭ luĭ Constantin, căcĭ pe la 365 îĭ găsim în serviciul luĭ Procopiŭ, din aceea dinastie, în contra pretendentuluĭ Valens. Şi de astă dată eĭ îşi atraseră un rĕsboiŭ din partea acestuia, între 367 şi 369, în urma căruia se înfundară şi în desbinări religióse. De aceea să părăsim de o cam dată politica şi să considerăm prea interesanta viaţa religiósă a acestuĭ popor, cât timp a stat în apropierea Dacieĭ.

Creştinismul se respândise între eĭ maĭ cu samă prin captiviĭ lor capodocienĭ de pe la anul 258 şi trebue să fie făcut progrese însemnate, căcĭ la conciliul ecumenic din Nicea (325) găsim deja pe episcopul lor Teofil. Chiar şi o eresie găsi, puţin timp după acest consiliŭ, teren de proselitism în tinĕra Biserică. Un episcop Audius, un rigorist exagerat, care învĕţa antropomorfismul şi ţiné Pascile cu Ovreĭ, fusese exilat de cătră împĕratul Constantin din Mesopotamia în „Sciţia“, probabil unde-va prin Tauroscitia saŭ Chersonesul [4]) tauric (Crimea). De acolo el pătrunse în interiorul Goţieĭ, unde câştigă atâţĭ aderenţĭ, în cât putu nu numaĭ să înfiinţeze cât-va mănăstirĭ, dar să-şĭ şi hirotonéscă nisce episcopĭ dintre Goţĭ, carĭ împreună cu un Silvan, continuară opera eresiarhuluĭ după mórtea sa. [5]) Tocmaĭ la timp priincios deştéptă decĭ Providenţa pe un bărbat născut chiar în Goţia, pentru a pune stavilă periculóseĭ secte; acest bărbat a fost Ulfila. Născut la 318 a fost hirotonit episcop şi succesor [6]) al luĭ Teofil în 348. Ca Ulfila să fie fost Capadocian, este probabil; dar că s'a hirotonit la Constantinopole, este maĭ mult de cât improbabil. În timpul acela, scaunul episcopal de acolo, sufragan exarhuluĭ din Heraclea, încă nu avé vre-un ascendent, şi cérta sângerósă între Paul şi Macedoniŭ, carĭ pe la 348 se goniaŭ olaltă din episcopia Bizanţuluĭ, [7]) nu era de natură a favorisa veleităţĭ ĭerarchice. De altmintrelea scirea despre hirotonirea luĭ Ulfila se datorésce numaĭ luĭ Philostorgius, care în singura pagină, cât vorbesce despre acel bărbat, zice treĭ neadevĕruri, şi se bucură în genere de o credibilitate caracterisată de patriarchul Fotie: [1]) „Este un scriitor mincinos, care nu se abţine de loc de fabule.“ Este însе cu neputinţă, ca Ulfila să fie fost hirotonit de cătră sf. Ĭoan Chrisostom, căcĭ acesta s'a consacrat din simplu preot la 398, pe când Ulfila murise deja de 10 anĭ. [2]) Faţă cu aceste date, pasagiul următor [3]) este în adevĕr ciudat: „Sf. Ĭoan Chrisostom... ne spune, că el ar fi hirotonit pe Ulfila episcop al Goţilor.“ Tot astfel şi intercalarea [4]) parenteseĭ în următorul text al sf. Chrisostom: „Mĭ-aŭ vestit mie monahiĭ Marşĭ-Goţĭ,... că Unilă (Ulfila), renumitul acel episcop, pe care l-am hirotonisit maĭ înainte, ... a rĕposat.“ În funcţiunea luĭ cea nóuă, Ulfila a desvoltat zel extraordinar, judecând după activitatea luĭ desfăşurată maĭ pe urmă la sudul Dunărĭĭ. Din nefericire, păstorirea luĭ în Goţia trebuia să fie curmată deja după 7 anĭ.

(Va urma.)

II.

Postul şi medicina

saŭ

Ascetica şi therapia.

(Continuare.)

Fisiologia postuluĭ.

Înainte de tóte, şi dintre tóte mijlócele de mortificare saŭ moderare, prescrise şi recomandate de cătră biserică, atât pentru valórea înaltă morală, cât şi pentru lăţirea maĭ generală între credincioşĭ, merită a fi tractat în locul prim: postul, saŭ preceptul bisericesc despre post. Sub „post“, în sens biologic saŭ medicinal, şi sub forma ascetică, înţelegem o reducere uşor de calculat a quantuluĭ de nutrire şi încă atât cu privire la mărginirea cualitativă cât şi cantitativă tot de odată.

Fie care om de ordine, se ţine de o anumită regulă, atât cu referinţă la mâncarea saŭ la timpul de mâncare de zi, cum şi în ce privesce modul pregătireĭ şi a cuantităţiĭ de mâncare, şi în urma acestora şi cu ajutorul cumpeneĭ şi a analiseĭ chemice, nu e cu greŭ de a statori numĕrul mediŭ pe basa cercetărilor, şi aşa e uşor de a avé numĕrul aritmetic, spre a putĕ, cu ajutorul acestuia judeca nutrirea în relaţiune cu pretensiunile fisiologice a schimbărĭĭ în materie.

Noĭ zicem că o nutrire e bogată, dacă are de urmare o înmărire a greutăţiĭ corpuluĭ; ér dacă modul de nutrire saŭ de traiŭ n'are de urmare o îngreunare a corpuluĭ, în acest cas nutrirea se numesce: suficienta, ér când nutrirea are de urmare o reducere a greutăţiĭ corpuluĭ în diverse graduaţiunĭ, atunci nutrirea se zice: nesuficientă, şi acésta se întîmplă în decursul postuluĭ, şi dacă vom considera noĭ în atare cas numĕrul aritmetic maĭ sus constatat, vom esperia că acel numĕr devine cu atât maĭ mic, cu cât postirea se îndeplinesce numaĭ în o direcţiune orĭ în ambele ad. şi cuantitative şi cualitative. Acésta este şi basa, pe care trebue să-şĭ construéscă fisiologul observaţiunile sale despre efectul trupesc a postuluĭ religios. Maĭ este încă o împrejurare ce e de resolvit, înainte de a trece la analisa medicală a prescriselor bisericescĭ ale postuluĭ. Am zis maĭ sus, cum-că sub „post“ e a se înţelege o slăbire a nutrireĭ atât în ce privesce cuantitatea cât şi în calitate, şi asta e definiţiunea „postuluĭ“ sens bisericesc cu respect la corp strict zis.

Pornind din punct de vedere curat ascetic, s'ar putĕ cugeta şi la o schimbare a cualităţiĭ nutremîntuluĭ, care schimbare are de scop un fel de ucidere saŭ mortificare, fără însе ca prin aceea schimbare să se deterioreze saŭ să se tindă la înrĕutăţirea alimentelor. Astfel am putĕ considera de un fel de „ascesă“, o postire, în casul când un gourmand de renume, ce în tótă ziua regulat îşi alege fel de fel de mâncări, s'ar decide din punct de vedere ascetic de a se îndestuli un timp maĭ îndelungat cu menaginl unuĭ lucrător de rînd. Cercetările chemice, atât a menaginluĭ pregătit în modul cel maĭ artistic şi rafinat, cât şi a menaginluĭ „spartanic“, daŭ un numĕr maĭ egal în ceea ce privesce schimbarea materieĭ, pentru că accidele sînt maĭ acele, orĭ se vor estrage din linte, orĭ din carne fiértă orĭ friptă; şi gourmandul, în sens biostatic, maĭ nicĭ nu observa înrĕutăţirea menaginluĭ, în ceea ce privesce strict nutrirea; şi cu tóte aceste, de câte felurĭ de sume de plăcerĭ, de câte gâdilturĭ pĭerdute nu se lipsesce fie şi numaĭ prin modul pregătireĭ alimentelor, şi aşa, şi numaĭ în acésta schimbare, câtă ascesă autentică se cuprinde. Şi nimene nu va trage la îndoélă cum-că o astfel de postire se póte folosi spre marĭ succese moralĭ.

Biserica, când a întrodus legea postuluĭ saŭ a abstinenţieĭ, a avut în vedere subtragerea acelor alimente, ce prin însuşirile puternice nutritive aţiţa stimuliĭ, că aşa micşorându-se puterea nutritiva se înfrîneze şi poftele trupuluĭ. Prin aceste am definit postul în sens bisericesc.

Postul la popórele orientuluĭ.

Din contra ne vom convinge îndată, cum-că în seculiĭ primĭ a creştinătăţiĭ, obstinenţa a fost judecată şi în modul maĭ sus descris şi a fost esecutată şi esercitată după cele maĭ varie metode. Şi când, în cele următóre, vorbesc despre însĕmnătatea higienică a postuluĭ bisericesc saŭ a preceptuluĭ despre post, o fac acésta, deşi sciŭ, că o recomandaţiune medicală a postuluĭ, nu póte servi de motiv de determinare de a posti pentru creştinul, care legile respective despre post, le împlinesce cu obedienţa copilărésca, fără a cugeta maĭ de aprópe despre valórea şi scopul acelora.

Partea higienică şi cea curat ascetică a postuluĭ, în fórte puţine casurĭ, dacă cum-va nicĭ odată, e şi puţin obiect de meditare pentru partea laĭcă. Abstinenţa de la mâncarea de carne, cum şi datina de

---

[1]) Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 298—9, 146 şi passim 704—10, 762—3.

[2]) Xenopol l. c. pag. 260—1, 313, 317.

[3]) Xenopol l. c. pag. 314 după maĭ multe isvóre.

[4]) Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 299.

[5]) S. Epiphaniĭ Constantiae in Cypro opera, tom. I, Parisiis 1632, pag. 808, 812, 827.

[6]) Arta S. Nicetae, după Simeon Metafrastul, l. c. vol. CXV, col. 706—7, la 15 Sept.

[7]) G. Hergenröther, Photius, 3 vol. Regensburg 1867—9, vol. I, pag. 11—12.

[1]) Myriobillion, ed. Migne, Patrol. gr.-lat. vol. CIII, Paris 1860, col. 71.

[2]) Hergenröther l. c. pag. 39; Erbiceanu, Ulfila, l. c. pag. 768.

[3]) Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 708.

[4]) Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 141. Acelaşĭ, Rĕspuns l. c. Nro 22.

a mânca numaĭ odată în zilele oprite ale postuluĭ bisericesc, a fost de seclĭ un criteriŭ a ortodoxieĭ, şi fórte puţinĭ cugetă la aceea, că prin observanţa acestor prescrise fac mare serviciŭ condiţiunilor celor maĭ esenţialĭ a higieneĭ. Prescrisele de abstinenţă de la anumite mâncărĭ şi la alte religiunĭ şi naţiunĭ şi în tóte timpurile, aŭ avut de scop şi de motiv: higiena, deşi popórele respective nu premeditaŭ asupra părţiĭ higienice, ci împlineaŭ preceptul religiuniĭ lor. Aşa, abstinenţa evreilor de la carnea de porc, şi cea a pythagorenilor de la fructe bobósă, n'a avut pentru popor însemnătate higienică, nicĭ nu o considerau după valórea eĭ ascetică, ci o urmaŭ că era precept a religiuneĭ.

Macabeiĭ, nu voiaŭ să mânce carne de porc, pentru că alt-cum încetaŭ a maĭ fi evreĭ; şi acestia şi pythagoreiĭ, carĭ se temeaŭ şi în fuga persecutăriĭ de a trece peste un câmp cu frupte bobósă, nu aŭ murit ca martirĭ a unuĭ legĭ de abstinenţă, ci în înţelesul adevĕrat a mărturisireĭ saŭ profesiuneĭ credinţeĭ lor, tocmaĭ cum a murit în timpul rĕsboiuluĭ cu hugenoţiĭ, aceĭ francezĭ, carĭ maĭ bine se lăsaŭ străpunşĭ, de cât să mânce carne Vinerea.

Tocmaĭ din aceste motive, aflu de lipsă, de a tracta maĭ în detaiĭ despre folosul higienic a postuluĭ, şi în urma acestora, preotul, căruĭ prin tractarea de faţă i-se deslueşesc şi momente póte necunoscute — va puté convinge pe fiiĭ sĕĭ sufletescĭ, ca se postéscă nu numaĭ spre a face destul unuĭ precept de obedinţă, ci să şi postéscă la înţeles şi cu judecată, şi apoĭ, şi atunciĭ, cunoscĕnd motivele maĭ înalte, se vor afla pe încet tot maĭ mulţĭ iubitorĭ a postuluĭ, carĭ abstracţie făcĕnd de la purul precept a bisericiĭ, vor esercita de bună voie şi maĭ des şi maĭ strict ascetica maestósă şi folositóre în tóte direcţiunile.

Însă-şi analisa istorică a esercitelor postuluĭ, cum şi ceea a legilor despre mâncărĭ, ne daŭ ansă la interesante cercetărĭ şi consideraţiunĭ antropologice şi etnologice.

Legile, despre posturĭ şi esercitarea spre postire, sînt comune tuturor religiunilor şi în specie religiunilor positive. Popórele zoneĭ ferbinţĭ, încunjurate în abundanţă de vegetaţiune ce corespunde necesităţilor de traiŭ, se disting prin legile cele maĭ subtile în mâncărĭ şi prin observarea prescriselor celor maĭ riguróse de abstinenţă; din contra, pe popórele zoneĭ reci, lipsite de mijlócele maĭ bune de nutrire, nu le însufleţesce acésta inclinare spre o atare formă de ascesă: lupta pentru esistinţă şi aşa li este grea, şi postul lor e involuntar.

Parry, cunoscutul esplotător nordic, ne spune, că a fost martor ocular la prânzul unuĭ locuitor din Grönlandia, care a consumat cu mare apetit 12 ponduĭ de carne; ér maiorul Skinner enarézá că un hindu ar puté trăi o sĕptĕmână întrégă din porţiunea de zi a unuĭ infanterist engles. Se înţelege de sine dar, că la o diversitate aşa mare în tempo schimbărĭ materielor ce se consumă, după observaţiunile făcute la rasă deosebite — şi aplicarea spre postire şi şi esecutarea practică a postuluĭ, a trebuit să fie fórte schimbăciósă.

(Va urma.)

Noutăţi.

Dorim din inimă, cele maĭ fericite sĕrbătorĭ, prietinilor şi cetitorilor foiĭ nóstre. Christos a înviat!

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul aduc cea maĭ adâncă mulţumită a mea şi a întregului popor gr. cat. din loc, şi pe acésta cale bunilor şi credincioşilor creştinĭ din loc carĭ aŭ donat s. bisericĭ a Cutuluĭ ornate bisericesc şi anume: Nicolae Vasilca luĭ Samoilă cu socia sa Rachila un rînd de vesminte negre pentru morţĭ cu tóte apartinenţele, ca amintire pentru regretatul şi neuitatul frate, în preţ de 78 coróne. D. Emilia Albini ca amintire pentru neuitatul socĭŭ şi ficĭ, a donat un rînd de vesminte serbătorescĭ cu tóte apartinenţele lor în preţ de 60 cor. Ioan Dinu Boca şi socia sa Rachila, ca amintire pentru neuitata lor ficĭ 2 feşnice marĭ înaintea altariuluĭ frumos colorate în preţ de 15 cor. şi o candelă în fruntea altariuluĭ în preţ de 9 coróne 60 banĭ. Tot Ioan Dinu Boca cu socia sa aci amintită a maĭ făcut şi donat s. bisericĭ Icóna înmormîntăriĭ Dlui Christos în preţ de 18 coróne. În 18 Novembre 1900 D. Ioan Dicu Decan cu soţia sa D. Tinca a donat o evangelie cu litere latine legată în păreţĭ tarĭ roşiĭ de lux întraurită în preţ de 44 cor. D. Erena Nestor din Bucuresci întru amintirea regretatului şi neuitatului sĕŭ socĭŭ Andreiŭ Nestor, ca fiŭ al comuneĭ Cut. a donat s. bisericĭ o cruce de China în preţ de 60 cor. şi o cădelniţă tot de argint de China în preţ de 50 fl saŭ 100 cor. În 21 Martie 1902 Todor Boca cu socia sa Ana şi Nastasia luĭ Ioan Muntean vĕduvă, din îndemn cătră s. biserică aŭ cumpărat împreună un rînd de vesminte besericescĭ cu tóte celea de lipsă, pentru carĭ daruri Dumnezeŭ să le răsplătéscă insutit şi jertfa să le fie bine primită. Cut la 13 April 1902. Ioan Bitea preot.

Sĕptĕmâna sfintelor Patimi a fost serbată cu tótă pompa şi pietatea. În Dumineca Floriilor la mânecat Escel. Sa Mitropolitul a binecuvîntat ramurĭ de salcie, pe carĭ le-a împărţit celor de faţă. La sf. liturgie a pontificat însuşi şi a cântat harnicul chor al clericilor cu multă precisiune şi frumseţă. După amiazĭ s'aŭ început esercitiile spiritualĭ în Seminar, şi s'aŭ continuat Lunĭ şi Marţĭ. La treĭ din esercitiile acestea, ţinute de Clar. Dl. Dr. Vasile Suciu, a luat parte şi preoţimea gremială în frunte cu Mitropolitul. Joĭ la liturgie Escelenţa Sa a consecrat sf. Mir si a spălat picióre le la 12. clericĭ, carĭ la prânz aŭ fost óspeţiĭ Escel. Sale, primind şi daruri. Sara s'aŭ cetit cele 12 Evangelii a sf. Patimi. Întâia a cetit-o Escel. Sa, apoĭ celelalţĭ preoţĭ din gremiŭ. Vinerĭ sara s'a făcut înmormîntarea Domnuluĭ. Melodiile prohoduluĭ le-aŭ cântat cu multă dulcéţă prof. Ionaş şi Papiŭ. Cu prilejul înmormîntăriĭ conductul eşind din catedrală a încunjurat piaţa frumos iluminată şi jurul bisericeĭ. Serviciul îngropării s'a terminat sara la 8 óre.

Din diecesa de Lugoş. Il. Sa Domnul Episcop Dr. Demetriŭ Radu în 23 Martie a conferit tonsura şi lectoratul clericuluĭ de an. III. Iosif Popa, alumn al dieceseĭ de Lugoş, în Seminarul latin din Timişóra.

Din diecesa de Gherla. Joĭ în 17 l. c. aŭ primit ordul lectoratuluĭ, subdiaconatuluĭ şi al diaconatuluĭ, ér Duminecă ordul sacru al preoţieĭ următoriĭ teologĭ absoluţĭ: Traian Nemes, Iuliŭ Ciorceriŭ, Emil Sigartĕŭ, Ciril Dumbrava şi Victor Maior.

Scirĭ personale. Valeriŭ Traian Frenţiŭ, preot gr. cat al dieceseĭ de Lugoş şi membru al Augustineuluĭ din Viena, va fi promovat Marţĭ în 29 crt. de doctor în sta teologie. Promoţia se va face în sala festivă a universităţiĭ la órele 1/4 11 a. m. — Trimitem felicitările nóstre cele maĭ sincere dinstinsuluĭ tinĕr.

De la Academia română. În actuala sesiune a Academieĭ primindu-se de plen trecerea membruluĭ Gr. G. Tocilescu din secţia literară în cea istorică, locul rĕmas vacant s'a completat prin alegerea dluĭ Ion Bianu, profesor universitar, bibliotecar al Academieĭ. Noul membru e originar din Ardeal, născut în Făget, lângă Blaş, şi şi-a făcut studiile la noĭ. În secţia sciinţifică a fost ales dl Ştefan Hepites, directorul serviciuluĭ meteorologic. Membriĭ corespondenţĭ în secţia literară aŭ fost aleşĭ prof. Oniţiŭ şi Bârsean, de la Braşov. Comisiunea de premiĭ a Academieĭ Române a acordat 5000 leĭ din fondul Lazăr d-luĭ Dr. Ureche pentru lucrarea d-sale „Notiunĭ de igienă", ér pe dl Dr. Ioan Mihalyi, fratele Esc. Sale Mitropolitului Mihályi din Blaş, l'a premiat cu 4000 leĭ pentru lucrarea d-sale „Diplome maramureşene din veacul XIV. şi XV."

Vladaia în Blaş. Reuniunea femeilor române învită la Serata artistică ce se va aranja Marţĭ în 29 Aprilie a. c. sara la 8 óre cu concursul Dneĭ Irena de Vladaia, primadonă de la opera din Bucuresci, a Dşóreĭ Melania Brênduşan şi al Dluĭ Gr. Savu, artist dramatic. Sperăm, că publicul blăşan va grăbi să audă pe distinsa artistă. Programul seratei e următorul: Partea I. 1. Gonod: „Balada şi aria bijuteriilor" din opera „Faust". Dna Vladaia; 2. Solo, esecutată la pian de Dra Brênduşan; 3. Adam: „Arie indiană" din opera „D'aş fi Rege". Dna Vladaia; 4. Eminescu: „Versurĭ", Dl Gr. Savu; 5. Strauss: „Cântec ţigănesc", Dna Vladaia; 6. * * * „Monologurĭ. Dl Gr. Savu; 7. a) Verdi: Cavatina, b) Paraschiv: „După fragĭ", Dna Vladaia. Partea II. 8. Bizet: „Habanera" Dna Vladaia; 9. * * * Solo, Dşóra Brênduşan; 10. Lecocq: „Bolero espagnol", Dna Vladaia; 11. Coşbuc: „Doine şi balade", Dl Savu; 12. a) Vladaia: „Doina olteanuluĭ. b) Murĕşan: „Cântec de fericire" Dna Vladaia.

Masa studenţilor de la gimnasiul nostru a maĭ primit următórele donaţiunĭ: Aurel Ciato, rigor. în drept 10 cor. Eleviĭ cl. VI gimn. 30 cor. Demetriŭ Cutean, protopop, Sĕcădate 5 cor. Teodor Iulian, preot, Frata 5 cor. Universitariĭ din Pesta 53 cor. (lista completă o dăm în nrĭ viitor) Patriciŭ Barbu, adv. Reghin 30 cor. Tot dl Barbu a dăruit fond Spitaluluĭ studenţilor 20 cor. şi societăţiĭ In. M. Clain, a teologilor de aicĭ, 20 cor. — Sîntem veseliĭ că acéstă idee generósă e îmbrăţoşată cu căldură în cercurĭ tot maĭ largĭ.

Horánszky Nándor, de curênd numitul ministru de comerciŭ, a repausat Sâmbătă sara după ce de abia de o lună a întrat în cabinetul Szélĭ. Repausatul era de 64 anĭ.

Natalia ex-regina Sêrbieĭ a îmbrăţoşat religia catolică, depunênd profesiunea credinţeĭ în o comună, aprópe de Biaritz. Peste câteva zile regina va merge la Roma, spre a visita pe Sfinţia Sa Papa.

Monument la Călugăreni. Un comitet constituit în Giurgiŭ, România, a luat iniţiativa să ridice un monument la Călugăreni, întru amintirea glorióseĭ birninţe raportate de Mihaiŭ Vitézul contra Turcilor. Sumele necesare se vor aduna prin subscripţiĭ.

Ĭubileŭ. Regimentul de infanterie Nr. 51, care întreg constă maĭ numaĭ din Românĭ, recrutaţĭ din jurul Clușuluĭ, îşĭ va serba nu peste mult ĭubileul sĕŭ de 200 anĭ.

Glumă de rĕŭ gust. Cine-va, a comunicat ziaruluĭ „Alkotmány" decedarea venerabiluluĭ preposit Kővary de la Orade. Deşi necrolog n'a primit nime în Blaş, totuşĭ vĕdênd că scirea e înregistrată de tóte ziarele nóstre, am luat şi noĭ notiţă. Când colo „Tribuna" de Duminecă scrie, că prepositul e în viaţă şi deplin sănătos. Regretăm că am fost duşĭ şi noĭ în eróre şi dorim din inimă venerabiluluĭ preposit încă mulţĭ anĭ cu bine!

Apel. În 18 Iunie 1902 se vor împlini 10 (zece) ani de când subscrișii și împreună cu noi alți 6 colegi am absolvat cursul teologic în seminariul domestic archidiecesan din Blaș. Doioși de muncă și libertate, atunci ne-am despărțit cu urări de bine și fericire unii de către alții nemai reflectând în entusiasmul nostru și la împrejurarea aceea, că bine ar fi, ca după anumite perióde ale vieții, cei cari mai trăim să ne revedem împreună, să ne revedem și să ne descoperim dureri și bucurii peste cari am trecut! În viața omenéscă sînt mulți zece ani! În acest timp mintea și întrégă viața ni se schimbă. Óre cum s'a făcut la noi acésta schimbare? Din simț adevărat colegial și din dragoste curată întrebăm pe acésta cale pe toți frații colegi ai nostri absoluți de teologie în anul 1892, să se declare către unul dinte noi cei subscriși: că: aderéză ei la principiul convenirei pe ziua de 18 Iunie 1901 în Blaș? Asceptând respunsul vostru, vě salutăm iubiților colegi cu dragoste frățéscă. Blaș — Orlat, 26 Februarie 1902. Dionisiu P. Decei m. p. Iuniu Brut Micu m. p. Teodor Vandor.

Petrecerí. Tinerimea gr. cat. din Uióra aranjéză la 28 crt. producțiune teatrală în sala băii erariale. Se va preda piesa: „Paza maicii sfinte.“ Venitul curat e destinat în favorul chorului bisericesc. — Inteligința română din Ernot, învită la petrecerea ce va aranja la 29 crt în sala otelului central din Ernot Venitul curat e destinat școlei gr. cat.

Necrolog. † Alecse Bidian, proprietar și membru virilist al comitatului Cosocnei, a încetat din viață Vineri în 18 Aprilie, st. n. a. c. la 12 óre din zi în etate de 78 ani, după lungi și grele suferințe împărtășit cu sf. sacramente ale muribunzilor.

Odihnéscă în pace!

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul“, Nr. 19 cu următorul sumar: Poesii inedite, M. Eminescu. — Note, A. Vlahuță. — Pedépsa, Ion Gorun. — Eroul de la Königraetz, St. O. Iosif. — Pământ și apă, C. Hodoș. — Un concurs, V. Cioflec. — Respunsuri, Red. Numérul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foii nóstre, trimițindu-se banii înainte cel puțin pe ½ an.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bélgradului.** Blaș 1902, pag. 152, prețul 2 cor. 50 fil.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop, fasc. IV. și ultim. conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia, se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm acéstă interesantă scriere cetitorilor nostri iubitori de anticitatea grecă și latină.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Saiba, tipărită cu cheltuiéla și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dălanu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul broș. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor și tipografia archidiecesană, alăturând și spesele de porto postal 30 fil.

Teodor V. Păcățian: **Cartea de aur** vol. I. pag. 790. prețul 10 cor. Cuprinde lupta politică a poporului românesc din Ardeal, începând cu biserica românéscă sub principii calvini și până la absolutism (1859). Tot ce a frământat neamul nostru în decursul acestor mai mult de 200 ani, e adunat și publicat în acest volum, spre a ușura în chipul acesta munca tuturor acelora, cari vreaŭ să cunóscă trecutul sbuciumat a poporului românesc. De vînzare la autorul în Sibiŭ.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan-Inocențiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaș 1900, Opul acesta nu este o carte numai de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieții politice, religióse, culturale și sociale a Românilor de pe timpul episcopului Klein, și pentru aceea se recomandă nu numai celor ce se interesézá de istoria bisericéscă, ci tuturor, cari voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor, Credem însă că mai vêrtos din nici o biliotecă parochială nu ar trebui să lipséscă.

Suplex libellus Valachorum. text original și traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901. pag. 67. prețul 1 cor. Se póte procura și de la Tipografia archidiecesană.

Posta „Unirii“.

B. De astă dată a rămas, asupra celei alalte îți vom comunica răspunsul nostru în scurtă vreme.

E. V. D. Ne pare rĕŭ, dar povestirea trimisă n'are nimic atrăgĕtor pentru cetitorii nostri. Alegeți bucăți mai bune și mai potrivite.

G. T. »Mulțumită« trimisă e lungă din cale afară, va trebui să mai aștepte până vom dispune de spat.

I. A. Aveți multe idei curióse; dar vom mai vedé, în numĕrul viitor veți avé părerea nóstră.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

A apărut în editura „Unirii“:

BEN HUR

saŭ

Zilele lui Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

	Cor.
Tom. I. format 8° de 539 pagine, broș. costă numai	1.50
Tom. II. format 8° de 508 pagine, broș. costă numai	1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europei, este una dintre cele mai interesante lecturi, instructive și moralisătóre, ce se póte da în mâna orĭ cărui cetitor, fie de orĭ care gen și vrstă.

Într'însul ni-se înfățișézá lumea romană în adevĕrata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile și pornirile sale, și mai pe sus de tóte, sentimentul acela creștinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admirațiunea față de familia sfîntă și neperitórele tablouri, ce deștéptă în sufletul nostru, țin în continuŭ încătușată atențiunea și emoționézá până la lacrĕmi.

O carte *într'adevĕr bună* pentru orĭ care familie, și fórte potrivită pentru *bibliotecele parochiali, școlari* și *poporali.*

Prețul, în vederea scopului, încă este fórte moderat.

A apărut:

TRAGEDIA CALVARULUI,

de L'abbé Henry Bolo,

tradusă în românesce de membrii societății de lectură „INOCENȚIŬ MICU CLAIN“ a teologilor din Blaș.

Ediț. societății, tiparul »Tipografiei« societ. pe acțiuni în Sibiŭ. Prețul: **2** cor. pentru România: **3** lei.

În acéstă scriere se tratézá, într'o concepțiune originală și într'un stil superb, *divina tragedie* a Mântuitorului. E o lectură, ce înalță fie care suflet creștinesc, obicinuit a simți și gândi.

Traducerea e vrednică de original; pare că nici nu e traducere. Un limbaj verde românesc, în felul scripturilor sfinte, este caracteristica escelentei traduceri, care face onóre tinerilor teologi de la Blaș. Unitatea stilului e așa de evidentă, în cât ni-se pare că unul singur a făcut întrĕga traducere.

Înfățoșarea technică nu desminte reputațiunea bună a atelierului »Tipografiei«.

Er broșurarea în stil antic, franțozeac, îi dă o formă originală și atrăgĕtóre. Învĕlișul e de hârtie pergament.

Rar se vede în piața de cărți românesci o carte cu înfățoșare așa de elegantă, demnă și atrăgĕtóre.

A apărut:

SF. EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos,

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unui esemplar costă crudo: **17 cor.,** broșurat: **17 cor. 30 fil.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie: **25 cor.** Legătură mai elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, cari se vor dori.

(1) 7—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, sau Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful peneĭ. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecétóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvanieĭ. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Mosul	—.60
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinĕr. Istorie în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40
Lira Sionului, sau cântarea sĕrbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rĕmas flăcău bĕtrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nicĭ prin miute nu mĭ-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, sau învețături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mĕ uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiĭ ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român sau cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătĕnului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețĕtor. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.80
Regulĭ și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Rîsete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de cari [illegible] de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datini de la nunțile Românilor Ardelenĭ. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și prosă, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiŭ. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafirĭ și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimiĭ sau vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiel de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumeĭ, Adam și Eva, originea sf. Crucĭ și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful Osl, basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea drĕptă a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosînzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aicĭ să pot procura **tot soiul de cărți și recusite școlare, tipărituri oficióse, hârtiĭ, recusite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Catalóge să trimit gratis și franco orĭ și cui. — Vênzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la

Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.

SOFORT TROCKNEND
Christoph-Lack fără miros și se usucă repentin.
DER ECHTE
Christoph-Lack
IST DER ERSTE ANSTRICH FÜR EISENBÖDEN.
DAUERHAFT GERUCHLOS
Christoph-Lack fără miros și se usucă repentin.
Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot văpsi (colora) pădimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel nepĕcuĭ*, cum și uscarea târzie și scorțoșă, ce o aŭ văpselile și lacul de oțet. Afară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
Depositele în: (22) 3—15
Sibiiu: **Franz Jahn Söhne.**
Blaș: **Ludovic Schuller.**

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(Valabil din 1 Oct. 1901).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·58	d. a.
„ mixt,	2·26	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·23	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12·56	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·28	d. a.
„ personal,	2·21	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 3 Maiŭ 1902. Numĕrul 18.

ACELAŞÍ SISTEM.

Trimbiţatele vorbe ale ministr. Széll, aŭ făcut din noŭ fiasco, s'aŭ dovedit érăşi, acum cu prilejul desbaterii bugetului, că sînt mai mult nesce frase sforăitóre cu carĭ, cel ce le-a pronunţat, a voit să se ridice peste înaintaşiĭ seĭ.

Premierul Széll a voit să arete prin ele străinătăţii, că şi pentru nemagiarĭ a început o viaţă nóuă, de vreme ce dreptate se va da fie cuĭ, fără de a căuta în faţa celuĭ ce cere dreptate.

Atâta şi nimic mai mult a rĕmas din tótă promisia: o vorbă. Şi de la vorbă, până la faptă, e atât de mult!

Când cu prilejul desbaterii în dietă a bugetului cultelor, cetitoriĭ nostri cunosc furtuna, ridicată contra deputaţilor naţionalişti, carĭ cereaŭ şi pentru aĭ lor ceva din miliónele risipite din visteria statului de dragul magiarisării. S'a ridicat o gróznică furtună şi ministrul Széll, a uĭtat că promisese respectarea legiĭ şi a dreptăţiĭ; uĭtase, că ar trebui să tórne puţină apă pe sentimentele prea aprinse a le majorităţii. A tăcut!

Acum e la rînd bugetul ministeriuluĭ de justiţie. La desbaterea generală a ieşit din noŭ la iveală intoleranţa, dusă până la estrem, a celor de la cârmă. O nóuă furtună s'a iscat în dietă, şi ca şi Wlassics şi ministrul Plosz a declarat, că n'are de gând să facă pe placul naţionalităţilor, deşi nu se cerea nicĭ de astă dată nimic mai mult, de cât respectarea legilor.

Era adecă vorbă de primul cuvînt din treimea dluĭ Széll, şi cu tóte acestea un ministru din cabinetul presidat chiar de Dsa, a declarat, că nu va sprijini cererea pentru respectarea limbei la judecătoriĭ.

Dar étă un scurt resumat a şedinţiĭ din 26 April, în care s'a ridicat o nóuă furtună parlamentară.

Deputatul Veselovsky luând cuvîntul, ridică cestiunea limbeĭ în justiţie. Aduce pilde din statele vecine, şi mai ales din cealaltă parte a monarchieĭ, unde în fie care provincie se respectă limba locuitorilor, făcêndu-se pertractarea la judecătoriĭ în câte treĭ limbĭ, după naţionalitatea celuĭ ce vine la bara justiţiĭ. El cere să se facă acelaşi lucru şi la noĭ, căcĭ spiritul timpuluĭ e democratic şi trăim în o ţară, care se fălesce, că respectă principiile de libertate, egalitate şi frăţietate.

Încă în decursul vorbiriĭ, Veselovsky a fost întrerupt, spunêndu-i-se, că la noĭ justiţia nu póte fi de cât magiară şi că acésta e singura limbă, în care se póte face dreptate. După ce a terminat, ĭ-a rĕspuns un Kossuthist, care ĭ-a spus, că cererea e ilegală şi cel ce petrece aicĭ în patria acésta, poftéscă să se acomodeze legilor, ér cuĭ nu-ĭ place să se ducă de aicĭ. „Orĭ ce pretensiune de acest feliŭ e un atac direct contra statuluĭ magiar" a spus dep. Krasznay, aprobat de intrégă dieta.

În zădar s'a încercat apoĭ dep. Veselovsky, să dovedéscă, că cererea sa e basată pe lege, şi că el nu voesce altceva, de cât ca, să se deie şi naţiunilor celorlalte din Ungaria, carĭ sînt în majoritate faţă cu Magiarĭ, aceleaşi drepturĭ, pe carĭ le garantéză legile esistente şi carĭ cu dreptul le compet. Strigătele de: tradare de patrie, jos cu el, infamie, ruşine, şi câte s'aŭ mai aflat în dicţionarul şovinismuluĭ, tóte aŭ fost acum scóse şi folosite, spre a se dovedi, cum se împlinesc făgăduelile de lege, drept şi dreptate. Şi ceea ce numaĭ la noĭ se mai întîmplă, presidentul camereĭ, departe de a ţiné parte vorbitoruluĭ, de a-l apĕra de huĭduelĭ şi a-ĭ asigura dreptul de a vorbi, pur şi simplu l'a adus la ordine.

La sfîrşitul tumultuluĭ s'a ridicat min. Plosz şi a declarat, că e contrar dorinţiĭ luĭ Veselovsky, de a întroduce adecă la judecătoriĭ altă limbă, de cât cea magiară şi că aprobă întru tóte procedura de a nu se primi la tribunale alt fel de acte, de cât celea scrise în limba magiară.

Nicĭ nu mai de lipsă să o spunem, că aprobări generale aŭ acoperit vorbirea dluĭ ministru al justiţieĭ. S'a dovedit după cum am spus de la început, că e o sinamăgire, o aşteptare zădarnică, de a mai spera o întórcere spre bine în sistemul de guvernare.

E adevĕrat, că ómeniĭ s'aŭ prenoit, s'aŭ dus uniĭ şi aŭ venit alţiĭ, dar sistemul a rĕmas acelaşi. Saŭ dóră chipul cum aŭ fost tractaţi mai înainte Lindner, Lutz şi acum Veselovsky, nu e destulă dovadă de acésta? Şovinismul s'a prefăcut acum în sânge, şi Magiariĭ cred, că în ţara acésta, nicĭ nu mai póte trăi cineva, dacă nu e Magiar. Azĭ, cel ce pretinde respectarea drepturilor şi a legilor esistente, e huĭduit şi considerat ca un trădător de patrie; ast fel de ómeni sînt consideraţi de agitatorĭ şi trimişi în România, Rusia şi America.

Şi chiar pentru acest motiv, credem, că la noĭ, şi dacă ar mai voi vre-un bărbat de stat, să facă ordine, să facă dreptate şi să lucre pentru respectarea legilor, întru cât privesce pe cele alalte naţiunĭ conlocuitóre, nu l'ar asculta nime şi i-s'ar pune în cale, ast fel de piedecĭ, cât ar trebui să se retragă de la cârmă, dovedindu-se de neputincios în faţa acelor obstacole de neînvins.

E trist tabloul acesta, dar e adevĕrat, şi e dureros, că în acelaşi timp, în care Magiariĭ se laudă, că bucuros ne vĕd în Cameră, spre a lucra împreună la fericirea acesteĭ patrie comune, daŭ ansă la ast fel de scene, carĭ numaĭ de o conlucrare pacĭnică nu ne vorbesc.

„Evoluţiile unaţieĭ."

„.... După ce toţĭ ómeniĭ de pe pămînt şi-aŭ avut religia şi căpetenia, numaĭ ce ietă, că vine şi Satana şi se rógă de Dumnezeŭ, ca să-ĭ dee şi luĭ câţi-va credincioşĭ. Atunci Dumnezeŭ îĭ zice: Uniĭ ieţĭ. Satana şi-a ales câţi-va şi ceĭ aleşĭ şi luaţi de el şi astăzĭ se numesc „unieţĭ."

„Fóia Diecesană" 1901.

Cer ĭertarea bunilor cetitoriĭ, că citez acest fragment şi le reamintesc acea evlaviósa legendă pravoslavnică, ce am fost cetit-o la anul Domnuluĭ 1901 — de la Unire 201 — în fruntea organuluĭ oficios al eparchieĭ celeĭ de Dumnezeŭ scutită, a Caransebeşuluĭ. Mi-a reamintit-o şi mie cucernicul protopresbiter greco-ortodox român din Tîrgul-Mureşuluĭ, binecunoscutul Niculae Mâneguţiŭ, ot Poiană, cel cu „Evoluţiile unaţieĭ în secolul XVIII", evoluţiĭ publicate în fruntea organuluĭ érăşi oficios, a Metropolieĭ dreptmăritóre gr. ortodoxe române, în zilele de curînd trecute din sĕptămâna cea mare a patimilor Mântuitoruluĭ nostru — până chiar şi în ziua cea luminată a minunateĭ şi mântuitoreĭ Învieriĭ.

Sînt sigur, că toţĭ aţĭ simţit, ca şi mine, mângăierea aceleĭ delicate şi frăţescĭ atenţiunĭ, ce ne-a arĕtat-o în acele jalnice zile dragostea fraţilor şi confraţilor Mâneguţiŭ şi ceĭ alalţĭ de lângă valorosul „Telegraful Român", care ast fel nisuiesce, se vede, cu litere de aur a-şĭ înscrie numele sĕŭ ilustru pe paginile istorieĭ némuluĭ nostru, — când acea va fi scrisă de marele istoriograf Mâneguţiŭ.

Sînt sigur, că toţi veţi fi simţit aceea-şi emoţiune evlaviósă şi aceeaşi înălţare sufletéscă — aşa de potrivită sfintelor zile a sĕptĕmâneĭ celeĭ marĭ — dacă . . . . dacă zic, veţi fi avut norocul — rar de alt fel — ca să cetiţi aceĭ numerĭ aĭ „Telegrafuluĭ“ — vredniciĭ de băgat în „Cartea de Aur“, cu autorul lor cu tot, în persónă.

Cum să nu te bucurĭ şi înseninezĭ? Când afli D-ta, uniat neorientat şi neortodox ce eştĭ, taina tainelor, decoperită ţie, prin guriţa de auleo a drăguţuluĭ Mâneguţ, afli însĕşĭ „Evoluţiile unaţieĭ în secolul al XVIII — de a gata, „esplicate şi demostrate“, încurcate şi descurcate, ca pe apucate.

„Evoluţiile unaţieĭ în secolul XVIII.“ — Ce titlu superb! Mândru, ca şi autorul sĕŭ, aranjat în dóuĕ şiruri, — ca să marcheze şi ast fel „nefasta scisiune“, el strălucesce de treĭ orĭ pe paginile într'aurite ale „Telegrafuluĭ“ (fără sîrmă) şi tot de atâtea orĭ strălucesce şi numele ilustruluĭ N. Mâneguţiŭ — mântuitorul bisericeĭ străbune. De asupra acestuĭ nume maĭ străluces în articolul final — ca fórte potrivit final, — nisce versurĭ poporale, pe care le reproduc aci, din prevedere, ca propriu epitaf al autoruluĭ, de întrebuinţat la timpul sĕŭ, écă aşa:

„După min' nu plângă nime
Că n'am făcut nicĭ un bine.

N. Mâneguţiŭ.“

Să vedem maĭ de aprópe pe autor şi scrisele sale, că să-ĭ putem da — „cu seriositatea şi obiectivitatea necesară“ — tot tributul recunoscinţeĭ şi admiraţiuneĭ, ce merită. Nu-l cunósceţi dór' pe dl protopresbiter Mâneguţiŭ? Dar aţĭ auzit desigur despre el, multe de tóte. Că-ĭ „hires“ om, cum zic sătmărenii pe ungurie, saŭ „faimos“, cum s'ar zice pe românesce. Lăsăm d-luĭ Păcăţian, gentilul nostru confrate, să-ĭ facă dînsul biografia în Cartea sa cea de Aur, eŭ mĕ voiŭ restrînge să vĕ daŭ o schiţă, o mică silhuetă, aşa cum mi-se presintă eĭ în aceste ale sale „Evoluţiĭ“.

Sciţĭ ce însémnă cu cuvîntul „Evoluţie“? Confratele „Oniţă“ de la „Gazeta“ a analisat cu succes modernul cuvînt, care în zilele acestea a ajuns la noĭ pe buzele tuturor găgăuţilor, maĭ pe urmă pe ale dluĭ Mâneguţ. Maĭ înainte paradaŭ cu el „amiciĭ“ de la Arad aĭ dumnisale, „amicĭ“ cu care era odată tot furcă, ér acum — e braţ la braţ contra celor uniaţĭ.

Vorbă scurtă: orĭ de câte orĭ nu scie omul ce să zică, zice: „evoluţie“, şi orĭ de câte orĭ nu înţelege lucrurile de care se apucă — ca de obiceiŭ — le numesce „evoluţiĭ“.

Dar póte vĕ este necunoscută „unaţia..? Aşa am fost şi eŭ multă vreme. De mic am învĕţat de la mama unire, de la „a uni“ cum e şi reunire, neunire, şi alte netrebniciĭ, — quae nec nominentur in nobis.

După aceea târziŭ, când am cunoscut pe fraţiĭ neuniţĭ, — neuniţĭ cu noĭ, şi neuniţĭ între sine, cum e şi dl Mâneguţ — am învĕţat, de silă, ca de voie bună, şi monstruositatea acésta — cum ni-se pare nóuĕ — de unaţie. Unaţia însémnă — după usul lor neunit — acela-şi lucru ca şi unirea, numaĭ privit prin alţĭ ochelarĭ, maĭ întunecaţĭ. Unire, e cuvînt maĭ senin, maĭ luminat, maĭ plăcut. Unaţia, e maĭ noros, maĭ întunecat, maĭ urgisit, ca şi inimile carĭ îl preferesc.

Adiectivul unireĭ e unit, al unaţieĭ, — după o regulă tot aşa de întunecată — e uniat, a cărui origine se deduce chiar de la Satana, după cum ne spune tradiţiunea ortodoxă a d-lor Mâneguţ et Comp. şi după cum am vĕdut-o şi în legenda aceea, canonisată de factoriĭ oficioşi bisericescĭ de Caransebeş, pe care mĭ-aŭ evocat-o în memorie tot „Evoluţiile unaţieĭ“ d-luĭ Mâneguţ.

Cum e cuvîntul „unaţie“, tot aşa e şi articolul d-luĭ M. De acelaşi duh e însuflat, de aceeaşi simţire e mişcat şi de aceeaşi claritate (obscură) e pĕtruns. Duhul pitonicesc amestecat cu dragostea celuĭ ce din vecĭ unirea o uresce şi va urî-o — a însuflat cuvintele de hulă ca „unaţie“ şi „uniaţĭ“, şi acelaşi duh necurat şi-a vĕrsat valurile sale tulburĭ şi veninóse şi în „Evoluţiile unaţieĭ.“

Şi a reuşit desevîrşită lucrarea în felul eĭ. Că autorul nu e prost — pe cum se face — ba întrunesce cu vîrf şi îndesat tóte calităţile propriĭ ortacilor sĕĭ de „unaţie.“

Că e sfătos şi ocoş, de întrece şi pe amicul seŭ Russu ot Şiria — căruia încă nu-ĭ plac „Conclusiunile“ d-luĭ Dr. Bunea. De aceea Mâneguţ ţine „să-şĭ vorbéscă cuvîntul (!) în causă“ — chiar şi înainte de a vorbi ceĭ competenţĭ, între carĭ se tratéză causa, înţeleg: Dr. Il. Puşcariŭ şi Dr. Bunea. Şi dînsul ne maĭ spune: „cu multă plăcere aşĭ fi publicat cele ce avem (!) de zis tot în organul Asociaţiuneĭ.“ — Dar vedĭ se temea să nu provóce supĕrare „în cercul fraţilor nostri uniţĭ de la Asociaţiune“, carĭ să ocupă cu unificarea limbeĭ şi póte n'ar admite „unaţia“ în colónele oficiosuluĭ organ „Transilvania.“ În colo de supĕrarea orĭ nesupĕrarea celor alalţĭ fraţĭ uniţĭ, carĭ nu sunt la Asociaţiune, nu-ĭ pasă.

Şi e cinic Sfinţia Sa Mâneguţ, ca dl Cosma între păhare, ba se apropie chiar de „Ion de la Buceciŭ“, ale căruĭ „Imitaţiunĭ“, de sigur, le va imita în evoluţia sa viitóre. Şi e aşa de fanatic pe lângă cinism, în cât nicĭ nenea Ivan, în prelecţiunile sale catechetice, nu

---

FEUILLETON.

Masa studenţilor din Blaş.

— Amintirĭ. —

I.

Eram pe a treia gimnasială, când un coleg, la sfîrşitul óreĭ, îmĭ zice:

— Mĕ, fiĭ bun, dă-mi 4 crucerĭ.

— N'am . . .

El se uită la mine cu neîncredere. Şi abia se dumereşte, când îl lămuresc, că noĭ internişţiĭ nu-ĭ permis să avem banĭ pe mâna nóstră, ci numaĭ la prefect.

— Şi de ce-ţĭ trebue, că-ţĭ aduc eŭ mâne?

El plécă capul, pe urmă îmĭ spune:

— Mi-e cam fóme; n'am mâncat de ierĭ . . .

— Cum? Nimic?

— Nimic . . . că tata o zis să merg acasă, că nu maĭ are de unde . . .

Şi vorba i-se încurcă şi-l taie plânsu.

— Lasă, nu plânge, că-ţĭ aducem noĭ ceva, după masă.

La unsprezece óre ne-am adunat „terţianiĭ“ în grădina internatuluĭ, la sfat. Uniĭ susţineam să-ĭ facem colectă, dar asta nu mergea aşa uşor.

Prefectul de studiĭ, care băgase de samă, că prea cerem des banĭ pentru „caete“ şi „cerneală“, de o vreme încóce nu ne maĭ dedea banĭ, numaĭ sub condiţia espresă de a-l arĕta tot ce cumpĕrăm.

— Sciţĭ ce, zice unu, să-l ducem pe rînd fie care, de la prânz.

Ideea s'a primit, cu adausul, să-l ducem după alfabet.

La jumĕtate la dóuă, abia am apucat să ne dee drumu la şcólă. El ne aştepta în colţul gimnasiuluĭ — ce lungă îl va fi părut aşteptarea, sĕracul!

Am ajuns la convingèrea, că totuşĭ ar fi maĭ bine să-ĭ dăm mâncarea îndată după masă. De aceea, cum colegul nostru şedea „sub hurughĭ“, ne-am înţeles, să ne aştepte la palant. Şedeam pe atunci studenţiĭ în internatul, care azĭ e al fetiţelor, şi de la palantul nostru până „sub hurughĭ“ era numaĭ de o svîrlită. Şi nicĭ nu era aşa de înalt palantul nóstru, încât să nu ne încumetăm a-l sări de dragul uneĭ scalde în Tîrnavă, chiar cu risicul uneĭ cinĭ, orĭ al unuĭ carcer. cât de strașnic . . .

Lucru mergea strună, până când, de o dată cu lunile de ĭérnă, ni s'a tăiat drumul la palant. Rectorul — a cărui memorie binecuvîntată să fie — băgase de samă, că prea ne îndeletnicim cu gheţuşurile de pe cósta grădiniĭ. Icĭ colo maĭ făceam noĭ samă de câte o pereche de patine (maĭ ales, când studenţiĭ ceĭ marĭ „aveaŭ până la 12“) dar maĭ cu samă, fără patine ne făceam cheful. Era maĭ ieftin, şi dacă era şă cadĭ, nu te primejduiaĭ, ci contusiunea remânea, de regulă, a conto — pantalonilor. Priviam de pe vîrful colinĭi, cum studenţiĭ ceĭ marĭ patinaŭ cu domnişórele pe „spaţ“ şi pe Tîrnavă . . . Îĭ vedeam în o depărtare neajunsă, şi oftam în ascuns, după vremea când şi nóue ne va da voie „domnu Florian“ să mergem la spaţ . . .

Unul, maĭ inventios ne face o propunere:

— Mĕ, haĭ să luăm din ţiţinĭ uşa de la filegoria teologilor.

— De ce?

— Las că-ţĭ vedea.

Era un spirit superior, care nu suferea nicĭ o contradicţie la joc. În clasă? O. în clasă era fórte calm şi resignat, dar îndată ce eşiam în liber, el era comandantul suprem.

Ne opintim vr'o 5—6 inşĭ, cu mare greŭ, şi scótem uşa din ţiţinĭ, după ce eram siguri, că teologiĭ sînt la silenţiŭ, ér superioriĭ la masă.

— Acum voĭ vĕ aşezaţĭ frumos dinapoĭ, că înainte mĕ pun eŭ şi cârmuiesc . . .

Era o intreprindere cam riscată. Cósta era un gheţuş ca de sticlă, şi stam la cumpene.

Dar cum el începu să-şĭ bată joc de noĭ, ne luarăm inima în dinţĭ şi ne postarăm pe pórta metamorfosată în sanie.

Câteva opintirĭ, şi uşa se pornesce cu noĭ pe cósta, cu o repediune turbată. Dibaciul cârmuitor şĭ-a pierdut sărita, şi numaĭ ce ne pomenim, că sania nóstră o ia ca nebună printre pruni, isbesce cu putere de o rădăcină, se opresce, în vreme ce noĭ — bag samă în urma legiĭ inerţieĭ — ne rostogolim unul peste altul într'un vălmăşag cât se póte maĭ nostim.

Nu sciŭ azĭ, cum am ajuns de desubtul colinĭi; sciŭ numaĭ, că mulţĭ lipsiaŭ din mândra nóstră ceată ... conducteurul a rĕmas acăţat de un prun; plângênd ne spunea să-l ducem

e mai dihaĭ. Étă câte va esemple de cinisme şi de ură, modele şi de stil mâneguţesc:

I. . . . poporul român . . . . umblând după o cocónă ca unaţia, ea cochetă şi sulimănită — noĭ nesinceriĭ şi timiqiĭ. (Bine ziciĭ nene M. nesinceriĭ!)

„. . . . Este nu numaĭ esplicabil, ci cert de tot, că ei (capiĭ bisericeĭ unite) nu puteaŭ fi încântaţi de cocóna unaţie."

II. . . . ca mâne unaţia neveritabilă era pusă pe scândură lată. . . . (ca la „Bucecriŭ").

„Trecuseră tóte ca un pojar saŭ altă necurăţenie lăsând numaĭ obicĭnuitele scobituri pe corpul nostru naţional."

„Unaţia însă prin satele acestea s'a mărginit la popa, eventual la vre un ţigan pripăşit. (Audĭ tete Ivane, te a intrecut!)

III. „Harniciĭ sêrbĭ (Nichticĭ, Adamovicĭ), arĕtaŭ popilor uniţĭ: p'aci ţi-e drumul! (Harnicĭ de tot!)

„Şi când popit venea omul poporuluĭ se făcea mare sêrbătóre în sat . . . . şi unitul, de voie de nevoie, lua tălpăşiţa" .... Et caetera turpia.

Dar pe cât de clocotitor de ură, pe atât e şi de diplomat în sens bizantin, părintele evoluţionist. Îl întrece chiar pe Mateiŭ Voilean, în fineţa fanariotă şi prevenirea, cu care recunósce contrariuluĭ seŭ (Dr. Bunea!) buna credinţă şi buna intenţiune.

„Ar fi o insultă (şi cum să insulteze un Mâneguţ?!) pentru harnicul şi espertul canonic a presupune atare lucru. Noĭ, (adecă noĭ Nicolae Mâneguţ) din contră suntem dispuşĭ a crede, că dl Bunea, când a publicat statisticile sale, n'a făcut alta, de cât a dat pe istoricul (stil românesc!) care scutură pravul archivelor. Şi ast fel la tot casul dl scrutător are meritul muncel cinstite, pentru care orĭ şi cine, şi în special noĭ Româniĭ ortodoxĭ trebue să-l fim recunoscĕtorĭ." (Vom vedé îndată recunoscinţa d-luĭ Mâneguţ).

Se pare însă că cuvintele de curtuasie le vorbesce (vorba proprie) dl Mâneguţ faţă cu dl Bunea, numaĭ pentru că e aprópe de „cercul fraţilor nostri uniţi de la Asociaţiune" pe care se teme să-ĭ supere. Uită însă în curînd acésta împrejurare pentru că vorba de maĭ sus o schimbă îndată ast fel:

„Căci de am crede alt cum, de am puté crede că clarissimiĭ de astăzĭ daŭ statisticelor acelora importanţa unor documente nealterabile în fond şi în esenţă, atuncĭ judecata nóstră (a luĭ N. Mâneguţ) ar trebui să devină aspră (aspră de tot!) Ea ar trebui să trécă printre paralele (? ioie heiszt?) carĭ s'ar începe cu amfibia sfinteĭ uniriĭ însa-şi, ar trebui să scarmene şi cele alalte debuturĭ istorice, cu carĭ sfinţiĭ uniţĭ obicĭnuesc a propti gardul slăbuţ (de tot!) al acesteia — şi póte s'ar opri numaĭ la titlurile de Dri ale clarisimilor celor cu câte 6—7 clase gimnasiale". (Teribil!)

Dar nicĭ nu maĭ aştéptă să vadă, care ar fi casul, ci fără dór şi póte Mâneguţiu nostru, doctorul cel cu 8 cl. gimn. se grăbesce a arĕta recunoscinţa sa, promisă maĭ sus în numele Românilor ortodoxĭ; căcĭ în colóna următóre scrie:

„Blăjeniĭ, firesce, şi de astă dată esplică lucrul alt fel."

„Aşa aŭ făcut papistiĭ în tot de una istorie. Ce le pasă lor de adevĕr? Finis sanctificat media". (Vĕduşĭ recunoscinţă, d-le Dr. Bunea?!)

Noĭ însă scim, (adecă noĭ N. Mâneguţ) cât plătesc sofisteriile acestea şi nu ne vom buimăcĭ la cap (nu maĭ e de lipsă) de istoriile uniţilor, cum nicĭ de statisticele lor."

Şi maĭ puţin îndrăsneţ este însă M. faţă cu aceĭ fraţi uniţi, carĭ nu sunt pe la Asociaţiune, orĭ nu maĭ sunt peste tot în viaţă, ca să aibă prileĭ a maĭ da faţă cu cinstitul (?) obraz bisericesc, şi al întreba, ce şi cum? Faţă cu acestea îşĭ vorbesce cuvintele sale fără încunjur şi direpţ de la inimuţă. Ast fel pe reposatul Dr. A. Grama, care n'a fost de ceĭ cu 6—7 cl. gimn. ca dl Mâneguţ, îl insultă pur şi simplu numindu-l „acel grecoteiŭ unit de la Blaş, care a „criticat" şi pe Eminescu, pentru că geniul acestuia nu se potrivea cu „învĕţăturile bisericeĭ catolice de la Blaş." Citatele sînt ale insultătoruluĭ de morţĭ. Pe lângă insultă decĭ maĭ comite dl protopresbiter şi o perfidie, pentru că dă drept propriĭ ale D-ruluĭ Grama, cuvinte pe carĭ nicăirĭ nu le a scris aşa, şi pe carĭ pretindem să arete de unde le a împrumutat.

În colo luĭ M. ĭĭ place să paradeze cu cuvinte străine, şi citéza la proverbe nemţescĭ, par'că ar fi Dr. Cristea — care a dat cel puţin pe cheltuéla Asociaţiuneĭ un volum de proverbe colectate de Dsa. . . . Dar pe când paradéză cu vorbe din limbĭ străine — luĭ maĭ potrivite de cât altora — nu îşĭ cunósce propria sa limbă.

Apropos de Asociaţiune şi unificarea limbeĭ literare, facem aci o spicuire şi din aceste floricele propriĭ de stil „românesc."

„M'am gândit decĭ să-mĭ vorbesc şi eŭ cuvîntul.

Pactul unaţieĭ a fost dintru început purtat numaĭ de interese — recunóscem cu tótă parabilitatea („minden készséggel") ceea ce mulţĭ nu vor să recunóscă. . . .

În general se scie, că schimbările în materie de religiune se fac pe urmă de propagande intensive ale anumitor reformatorĭ. . . .

Şi ast fel învălmăşéla, care nenegabil (tagadhatatlanul) şi adĭ dăinuesce. (Cum arată „Evoluţiile" D-tale.)

Aş puté să citez colóne întregĭ, ca să se vadă perfect de tot „învălmăşala" ce „nenegabil" dăinuesce în capul d-luĭ M. ca şi în stilul seŭ. Dar ar fi să plictisesc din cale afară pe cetitorĭ. Un esemplu însă, permiteţi-mĭ, să vĕ maĭ daŭ, pentru că el ne arată pe dl M. chiar criminal; criminal nu numaĭ cu nevinovata limbă românéscă, ci cu miĭ de suflete nevinovate. Audiţĭ şi vĕ miraţĭ! Mâneguţ acaţă şi spânzură miĭ de suflete românescĭ.

„Unde era popă — scrie M. — iaŭ acăţat acestuia sutele şi miile de creştinĭ. . . .

Eĭ bine asta e barbar, dar şi maĭ barbar e ce urmézĕ:

în firmărie, că şi-a rupt piciorul, ér noĭ ăstialalţĭ eram de par-că a dat peste noĭ Tătariĭ . . .

Când ne-am rentors cu conducteurul rănit, sprijinindu-l doĭ de subsuorĭ, superioriĭ eşiaŭ de la masă.

A fost de ajuns o privire, ca să înţelégă situaţia.

Lucrul cel dintâiŭ a fost, că uşa grădiniĭ s'a închis. Cât pentru cele alalte „urmărĭ" funeste, le las la imaginaţia cetitoruluĭ binevoitor . . .

Destul, că ni s'a tăiat drumul la palant. Cum să-ĭ maĭ ducem de mâncare bietuluĭ coleg, căruia, de sigur, i-se părea lungă aşteptarea până ne întîlneam în clasă?

Am luat un noŭ conclus.

Cel ce era „la rînd", trebuia să-ĭ şi înmanueze mâncarea. Un colţ retras al palantuluĭ era chiar în dosul lemnelor şi de acolo puteam trece nevĕzuţĭ, îndată ce superioriĭ treceaŭ la masă . . .

Şi aşa l-am ţinut pe camĕradul nostru, câteva luni, până ce o mână milostivă l-a luat în îngrigire.

Cât de cu drag me gândesc la vremurile acele, când eŭ şi camĕradiĭ meĭ eram aşa de buni, cât riscam să flămânqim fie care o dată la sĕptĕmână, numaĭ ca un coleg sĕrac să nu flămînqéscă sĕptĕmâna întrégă!

Şi óre colegul nostru, care azĭ, după cât sciŭ, e fórte bine situat materialiceşte, aduce-şĭ-va aminte în Bucurescĭ de zilele amare din copilărie şi îndura-se-va să arunce şi el doĭ francĭ în favorul unor studenţĭ, a căror miserie o cunósce aşa de bine din propria-ĭ esperinţă?

II.

După cinci aniĭ, când am îmbrăcat pentru prima dată reverénda, am înţeles, că noĭ teologiĭ aveam favorul, să ţinem câte un băiat, care pentru serviciile, ce ni le face, capĕtă „supă şi carne" din culina seminariuluĭ; pânea ĭ-o dam noĭ.

Un coleg îmĭ recomandase în deosebita mea graţie pe un băiat de pe Câmpie. Ĭ-am promis. Nicĭ nu isprăvisem bine cu masa şi numaĭ ce mĕ pomenesc, cu treĭ băleţĭ curăţeĭ, că mi se presintă şi mĕ rógă . . .

Sciam cât e de greŭ să te rogĭ de alţiĭ, şi numaĭ atuncĭ am înţeles, că e maĭ greŭ când alţiĭ se rógă de tine.

Cum nu ĭ-aşĭ fi primit, Dómne, pe toţĭ treĭ, dacă mĭ-ar fi stat în putinţă. Şi nu aveam putere să aleg, norocu, că mĭ-a venit în ajutor colegul meŭ.

— Care-ĭ?

Şi el îmĭ arată pe cel din mijloc:

— Veqĭ, să te porţĭ bine şi să înveţĭ.

Şi nu sciŭ dacă m'am bucurat atuncĭ de emoţia mititelului favorit, orĭ m'am întristat de supĕrarea celor doĭ, rĕmaşĭ fără supă şi fără carne şi fără pâne . . .

Numaĭ prietinul meŭ zimbia cu satisfacţie:

—Protecţia, dom'le, protecţia!

Şi băiatul îşĭ scóse testimoniul de pe a duóa normală şi cartea de botez . . . Cu mutră de protector le-am esaminat, băgând bine de samă să nu mĕ taie rîsul . . . pe urmă l-am bătut pe umĕr (gestul ăsta l-am învĕţat de la un fost dascăl al meŭ) şi l-am zis.

— Să te porţĭ bine, că apoĭ mĕ îngrigesc eŭ de tine.

Era pentru prima óră, când eŭ mĕ îngrigiam de alţiĭ.

Dar, pe semne, n'a fost spusă în ceas bun acésta înbărbătare de protector, căcĭ peste 4 lunĭ aveam să părăsesc seminariul.

Bietul băiat, cum a plâns, când l-am spus! Am cercat să-l „aşez" pe la alţiĭ, dar toţĭ aveaŭ deja băieţiĭ lor.

După despărţirea prietinéscă de la colegĭ, am mers la gară nóptea, însoţit de ceĭ maĭ buniĭ doĭ prietinĭ . . . da, numaĭ în seminar se iubesc colegiĭ cu adevĕrat . .

Eram emoţionat, lăsând în urmă-mĭ o lume de prietinĭ iubitorĭ, avênd să întru în altă lume, unde nimenĭ nu mĕ cunósce, nimenĭ nu mĕ scie . . .

Rĕmas singur în cupeŭ, rînd pe rînd defilaŭ pe dinainte-mĭ dascăliĭ, colegiĭ . . . de o dată îmĭ vine în minte băiatul meŭ sĕracu remas orfan, îl vĕd cum plângea, ştergêndu-şĭ lacrimile cu mâneca cămeşiĭ . . . şi-mĭ întorc capu . . . să nu-l maĭ vĕd . . .

După patru aniĭ, când l-am revĕqut, era în a dóua gimnasială..

La o óră de religie îmĭ era nàcaz, că nu-l pot face să pricépă, ce însémnă „abnegaţiunea".

Recurg la aşa numitul „metod."

— Ce-ĭ astăzĭ măĭ bălete?

— Vinerĭ.

— Ce-aĭ mâncat tu azĭ la amiaz?

— Mĕ rog, pită . . .

— Şi maĭ ce?

— Mĕ rog, pită gólă . . .

Mi s'a făcut milă, dar am încercat totuşĭ maĭ departe cu „metodul".

— Dar dacă te-ar fi îmbiat cineva cu un blid de curechiŭ cu carne, aĭ fi mâncat? . .

„Peste tot decî s'aŭ acăţat singur în acele 7 comune de cei 31 popi uniţi (criminalii popi!) nu mai puţine de cât 11743 suflete nevinovate române, dintre carî un singur suflet, nicî când, şi nicî barĕm pe un minut n'a fost unit.“

Părinte Mâneguţ! asta-ĭ mai mult ca închisiţia papistaşă. Dacă dovedescî faptul, şi-l facî cert, cert de tot, cum zicî, étă eŭ mĕ legătuiesc că mĕ fac neunat, orî neunit, orî ortodox, orî cum îţi mai place D-tale. Aşa! Dar mai pun o condiţie una singură: să-ţi acăţi péna în cuiŭ! — atuncî dóră va înceta învălmăşéla, ce zicî că „nenegabil dăinuesce şi adî în mijlocul poporuluĭ nostru.“ — Am zis.

Un „uniat“.

Sĕrbătorirea Episcopuluĭ Pavel. — Corespondentul nostru din Beiuş ne scrie următórele: Grăbesc a vĕ aduce la cunoscinţă, că institutele nóstre din Beiuş, pe 3 Maĭ şi pe 4 Maĭ st. n. să pregătesc cu marî festivităţi, carî le vor aranja în onórea Escelenţieĭ Sale din ocasiunea iubileuluĭ sĕŭ de 50 anî al preoţieĭ şi al distincţiuneĭ sale din partea Maiestăţiĭ Sale. În 3 Maĭ sara se va ţinĕ un concert mare cu representaţiune festivă ocasională, în 4 Maĭ deminéţa o liturgie, celebrată de însuşĭ Iubilantul, după aceea o festivitate de gimnastică, ce se va face cu întreg tineretul gimnasial. În vederea acestor festivităţi se fac pregătirĭ marî şi mulţi óspeţi sînt deja promişi de a veni din Oradea şi din locurî mai depărtate.

Ilustr. Sa Episcopul Lugoşuluĭ Demetriŭ Radu, încă va ridica solemnităţile cu presenţa sa prea înaltă.

Corespondinţe.

SINÓDELE PROTOPOPESCĬ.

— Districtul Mediaş. —

20 Aprile 1902.

În 17 Aprile a. c. tractul Mediaşuluĭ şĭ-a ţinut şedinţa sa sinodală de primăvară conform programeĭ statorite.

La 9 óre a. m. după ce mai toţĭ ceĭ chemaţi s'aŭ întrunit în biserica parochială din Mediaş, după o cuvîntare avîntată şi plină de învĕţăturĭ părintescĭ a presidiuluĭ şi după disertaţia ţinută de tinĕrul, dar zelosul preot al Blăjeluluĭ, s'aŭ ales treĭ confessarĭ pentru îndeplinirea s. mărturisirĭ

După acea s'aŭ încassat feliuritele taxe şi după discuţiĭ interesante s'a hotărît între altele 1. că fie care debitor al fondului tractual, de aci în colo, e strict îndatorat a solvi din capitalul ridicat câte 10%, cu scopul, ca ulterior întreg capitalul să se depună la On. cassă centrală 2. preoţimea, considerând, că peste celea dóue memorande ale Episcopatuluĭ bisericeĭ nóstre, într'un chip uşoratec s'aŭ trecut de congresul autonomic catolic, protestézĕ în potriva acesteĭ procedurĭ şi ţine cu tărie la independenţa bisericeĭ românescĭ, 3. că pentru regularea definitivă a congrueĭ, conform graţ. Cerc. Metrop. Nr. 6530—1901. 30 Novembre să se convóce sinodul archidiecesan, 4. să fie rugat Preav. Consistor, ca luând în specială consideraţie starea miserĕ a acesteĭ preoţîmĭ, să asigneze fie cărui preot o sumă mai mare de s. liturgiĭ, până la regularea congrueĭ. Apoĭ s'a închis şedinţa.

Multe ar mai fi de spus, dar de astă dată mĕ opresc aicĭ.

Tĕrnăveanul.

Liturgie magiară — oprită.

Budapesta, 28 April 1902.

Aşa zîşiĭ ungurĭ gr. cat.. în fruntea cărora stă binecunoscutul Szabó Jenő. din noŭ a păţit'o cu liturgia lor neîndreptăţită.

Comunitatea bisericéscă ruteană adecă de aicĭ — după alţiĭ studenţiĭ universitarĭ ruteni — conduşĭ de gândul ilusoriŭ, de a asculta cel puţin în ziua de Paschĭ o s. liturgie, serbată după ritul grecesc, dar — în limba magiară, după care vînézĕ aşa de mult, a pornit deja din bună vreme acţinne întru realisarea nobiluluĭ scop. Idealiştĭ din fire. cum sînt. credeaŭ, că nu va fi putere omenéscă, care să le pótă împedeca realisarea planuluĭ. Biserici catolice sînt destule în inima ţăriĭ, orî care le va fi pusă la dispositie, pentru ca să pună în nimire pe ceĭ ce asceptaŭ curioşi să audă cântându-sĕ un „Christos a înviat“ — ungurescе; le mai trebuia un preot, pe care asemenea uşor îl căpĕta şi — veselia de Paschĭ le va fi deplină; — aşa raţionaŭ dînşiĭ.

În preocupaţiunea lor însĕ nu şi-aŭ adus aminte, că modul, în care voiaŭ să prăsnuéscă mărita Înviere, nu e îndreptăţită; aŭ uitat Dlor. că, pe cum în lumea fisică, tot aşa în lumea spirituală, orî ce actiune trebue să se conformeze anumitelor legi. carî dacă nu-s observate, lucrul — fie în sine cât de bun, — îşi pierde adevĕrata valóre morală — e nelertat. Şi apoĭ legile nu le pótе schimba după plac orî ce nechiemat. Decî noĭ ceĭ mai micĭ, trebue să ne supunem şi observăm legile aduse de ceĭ competenţi. Acésta o pretinde drepul positiv. ca şi cel natural.

Spre nenorocirea lor Domniĭ din cestiune n'aŭ ţinut cont de tóte acestea — eraŭ cu mult mai idealiştĭ. ceea ce abia în fine cu părere de rĕŭ aŭ trebuit să recunóscă.

Eĭ adecă avêndu-le tóte la dispositie — aşa credeaŭ cel puţin — pe cum am amintit, se adresézĕ episcopuluĭ de la Muncaciŭ, care pe cum să scie, asemenea e un aprig luptător al întroducereĭ liturgieĭ magiare, cu rugare. să le pue la dispositie un preot. Ilustritatea Sa Dl episcop punctuos în d'al d'estea, cu plăcere le împlinesce cererea, dispunêndu pe prof. de relig. Roskovics, care şi sosesce în Pesta deja cu dóuĕ zile înainte.

Tóte acestea s'aŭ pus la cale cu zile înainte de Paschĭ şi aŭ fost publicate prin foĭ, ca ceĭ interesaţi să fie înformaţi.

Liturgia, după planul susceput, avea să se celebreze în biserica universităţiĭ. Spre scopul acesta abia cu o zi înainte o comisiune esmisă se presintă la vicerectorul Seminariuluĭ central, care e curatorul numiteĭ bisericĭ, rugându-l să le pună la dispositie biserica. Când colo ce să vezĭ? vice-rectorul, care de almintrelea cu anĭ înainte căpătase un sdravĕn dorgator pentru o ast fel de concesiune făcută, provocându-se la împrejurarea, că „nu cunósce nicĭ o dispuseţiune, prin care liturgia magiară, ar fi cel puţin tolerată, nu recunoscută în tótă ordinea,“ simplamiute le denégă cererea.

Vĕdêndu-o acésta domniĭ din cestiune, cer să li se permită cel puţin în capela domestică a seminariuluĭ. Dar nicĭ acésta nu li s'a conces. Atuncĭ respectiviĭ amărîţi de nesucces se întorc la alt factor. Rógă adecă pe spiritualul seminariuluĭ, ca să le pună dînsul la dispositie capela, fără ca să amintéscă cu vre-un cuvînt, cum aŭ umblat la vice-rectorul. Acesta nesciind nimic de cele întîmplate — de şi e contrar pronunţat al acţiuneĭ nenorocite a acelora — le permite capela.

De astă dată mândri de succes, domniĭ respectivĭ se reîntorc la vice-rectorul spre a-l aduce la cunosciinţă concesiunea primită. Dar să vedĭ pacoste! Vice-rectorul le răspunde scurt şi cuprinzĕtor. că dînsul nu cunósce alt stăpîn în seminar, decî ce a zis la început susţine şi acum. „Bine“ — zise dînsul — „eŭ voĭ încuia tóte uşile foişórelor, apoĭ D-vóstre poftiţi în capelă, care ziceţi că vi s'a conces.“ (Notez. de present vicerectorul e rector substitut.)

Zădarnice le-aŭ fost tóte încercările, zădar s'aŭ adresat telegrafice — precum am înţeles — primatelui, cerêndu concesiune. Acela a lucrat înţeleptesce, concredêndu tot lucrul vice-rectoruluĭ. Ast fel era cât pe aci să le fie spulberate în vînt tóte sperantele. când în urmă după multe sforţărĭ totuşĭ le-a succes a câştiga ceva. Vice-rectorul adecă, în urmă s'a lăsat înduplecat a le pune la dispositie un „oratoriŭ,“ ce e în etajul I. legat de biserică şi care abia cuprinde în sine 40—50 persóne. Aici aŭ prăsnuit aşa zîşiĭ magiarĭ gr. cat. mărita Înaşa. că preotul a servit s. liturgie în limba rutenă — dar în taină, iar cântăreţiĭ. aŭ cântat câte-va cântărĭ, ca: Christos a înviat, Sfînt. sfînt şi pricésna — ungurescе.

În ziua de Paschĭ deja de timpuriŭ aŭ început a se aduna la prasnic, dar chilia strîmtă nu l-a putut cuprinde pe toţĭ ceĭ ce veniseră; mulţi, vĕdêndu-o acésta îndată s'aŭ şi reîntors, iar alţiĭ în tot decursul s. liturgiĭ s'aŭ preumblat pe ambiturĭ, amărîţi în suflet de nereuşita îndurată.

Nu sciaĭ, să compătimescĭ, saŭ împărtăşescĭ de dispreţul meritat pe acestĭ nenorociţi ómenĭ, carî se aruncă cu puterea în laţurile duşmanilor, voind a-şi scóte până şi de la s. altar limba strămoşéscă şi în locu-ĭ a întrude o limbă nechemată, care numaĭ spre perirea lor pótе fi.

Dar în urma urmelor la ce să-ĭ compătimim; videant ipsi. Noĭ mai bine să ne vedem de a-le nóstre.

O mică învĕţătură totuşĭ putem trage: Cel ce umblă pe căĭ ascunse şi nelertate, aşa păţesce.

La răvaşul comitetuluĭ regnicolar magiar gr. cat. mai mult cu un fiasco.

— c. —

Nr. 12 — 1902.

CONCURS.

Direcţiunea despărţămîntuluĭ Bistriţa al Asociaţiuniĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român, escrie concurs pentru:

I. Un premiŭ de 10 C. în aur, care se va conferi aceluĭ proprietar român de pe teritorul despărţĕmîntuluĭ, care va arĕta cel mai frumos spor relative, făcut în ramul pomărituluĭ în ceĭ 3 anĭ din urmă, socotiţi până la espirarea concursuluĭ.

II. Un premiŭ de 20 C. în aur, care se va conferi aceluĭ proprietar român de pe teritorul despărţĕmîntuluĭ, care va arĕta cel mai frumos spor relative, făcut în ramul

stupăritului în ceĭ 3 anĭ din urmă, socotiţĭ până la espirarea concursuluĭ.

III. Un premiu de 20 C. în aur, pentru o disertaţiune din ramul economieĭ ce e de a se ceti în adunarea cercuală din anul acesta şi se va afla maĭ bună.

Au să dovedească prin certificat dat de agentură comunală a Asociaţiunieĭ, saŭ dacă în comună nu ar fi agentură, prin certificat dat de primăria comunală şi vĕzut de preotul local:

Concurenţiĭ la premiul I: numĕrul pomilor, soiul lor, mărimea teritoruluĭ de cultură şi că sporul în pomărit l-a făcut concurentul:

Concurenţiĭ la premiul II: numĕrul stupilor, felul coşniţelor şi sistemul, descrierea stupineĭ şi că sporul în stupărit l-a făcut concurentul.

Concurenţiĭ la premiul III: aŭ să scrie lucrările legibil numaĭ pe o faţă a hârtieĭ, să le înainteze anonim, provĕzute numaĭ cu o devisă şi cu un plic cu aceeaşi devisă, în care va fi numele şi adresa autoruluĭ. Lucrările se vor esamina de o comisiune de 3, designată de comitetul cercual.

Petiţiile instruate cu certificat, cum şi disertaţiile sînt a se înainta la subsemnatul secretar al despărţĕmîntuluĭ până la 10 Iunie n. 1902, cele sosite maĭ târziu nu se vor considera.

Decernerea premiilor va hotări-o comitetul cercual, iar conferirea se va face în adunarea cercuală de ăst timp.

Bistriţa, 10 April 1902.

Direcţiunea despărţĕmîntuluĭ.

Dr. G. Tripon. vice-preşedinte — **Dr. Victor Onişor.** secretar.

Examen de cualificaţie.

În sensul regulamentuluĭ şcolastic archidiecesan din vigóre, carele îşĭ are basa în §. 102 din articolul de lege XXXVIII de la anul 1868. examenul de cualificaţie cu docenţiĭ, respective cantor-docenţiĭ interimalĭ de la şcólele poporalĭ elementarĭ din Archidiecesa gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, cu finea anuluĭ şcolastic curent, să va ţinĕ la Institutul pedagogic gr. cat. archidiecesan din Blaş în 2 şi zilele următóre ale luneĭ luĭ Iunie n. 1902.

Docenţiĭ, respective cantor-docenţiĭ pe carĭ îĭ privesce acest examen, aŭ să îşĭ înainteze cererile lor de admitere la Direcţiunea institutuluĭ pedagogic gr. cat. din Blaş cu 14 zile înainte de ţinerea examenuluĭ, celea întrate maĭ târziŭ nu se vor lua în consideraţiune.

Cererile să se instrueze cu următórele documente:

1. Estras matricular de botez,
2. Atestat de purtarea morală,
3. Testimoniele de pe întreg cursul pedagogic,
4. Atestat despre progresul făcut în decursul anuluĭ, eventual a anilor de praxă, dovedit la finea anuluĭ şcolastic cu elevii de la şcóla cuotidiană şi cea de repetiţiune unde aŭ fost aplicaţi.

Se observă, că de la taxa de examen prevĕdută în §. 26 din regulament nu se dispensézĕ nicĭ unul dintre candidaţiĭ însinuaţi şi admişi la examen.

Direcţiunea institutuluĭ pedagogic gr. cat. archidiecesan.

Blaş, în 30 April 1902.

Georgiŭ Muntean m. p.
director.

†

ALEXĂ BIDIAN.

Luni în săptĕmâna Sfinţelor Patimi aŭ fost petrecute la mormînt rĕmăşiţele pămîntescĭ ale fericitului Alexă óre când Bidian, fost curator şi cantor al bisericiĭ greco-catolice din Sava (diecesa Gherleĭ) şi membru viril al congregaţiuneĭ comitatense din Cluş.

Adurmitul a fost fiŭ al poporuluĭ. Din opincă s'a ridicat, în umbra sfinteĭ Biserice a trăit. Şi cu rară diligenţă, cu abnegaţiune, cu cruţare a adunat o avere frumósă, care prin testamentul sĕŭ a lăsat'o prinos pe altarul bisericiĭ şi al neamuluĭ sĕŭ. Fundaţia e făcută ast fel, în cât cu timpul va fi un isvor nesĕcat de binecuvîntare nu numaĭ pentru rudeniile sale ci şi pentru biserica întrégă.

La timpul sĕŭ vom aduce amĕnunte maĭ multe despre acest bărbat şi faptele luĭ. De o camdată fie de ajuns să constatăm, că numele dînsuluĭ cu litere de aur va fi înscris pururea în cartea neamuluĭ nostru.

Pe cât i-a fost de simplă viaţa, pe atâta i-a fost de onorifică înmormîntarea. A pontificat canonicul din Blaş Dr. Vasile Hossu, anume învitat, fiind asistat de treĭ preoţi archidiecesanĭ şi de cincĭ preoţi din diecesa de Gherla. Publicul a fost imens. Predica a ţinut-o directorul de la „Economul“ din Cluş, M. O. Domn Basiliŭ Podóbă, dând poveţe bune poporuluĭ adunat, care l'a urmărit cu încordare. În urmă a rostit un cuvînt de rĕmas bun domnul canonic metropolitan Dr. Vasile Hossu, punĕnd viaţa reposatuluĭ de model pentru toţi fiiĭ neamuluĭ, deórece numaĭ o viaţă cruţătóre, cumpĕtată, dedicată bisericeĭ şi neamuluĭ, póte să scótă poporul nostru din prăpastia, în care a ajuns.

Deie Dumnezeŭ reposatuluĭ sĕŭ servitor Alexă Bidian odihna de vecĭ şi rĕsplata dreptiloŕ.

Noutăţi.

Sfintele sĕrbători a Învierii Domnuluĭ, în butul timpuluĭ friguros şi ploios, aŭ fost prăsnuite cu cuvenita solemnitate. Duminecă dimineaţa la 4. s'a făcut învierea, la ½9. liturgia cu cetirea Evangeliiĭ în maĭ multe limbĭ şi d. a. la ½4. inserătul. La tóte serviciile acestea a pontificat însuşi Escelenţa Sa asistat de preoţimea gremială. La sta liturgie a ţinut predica festivă Mitropolitul. În lipsa choruluĭ (!?) aŭ cântat prof. Ionaş şi Papiŭ. A dóua zi Escel. Sa a servit la biserica parochială, ér la amiazĭ a întrunit la prânz pe membriĭ Vener. Capitlu, profesoriĭ şi preoţimea gremială.

Din diecesa de Gherla. Antoniŭ Băliban, preot în Acâş, a fost numit, preot în parochia Băsĕştĭ, devenită vacantă prin mórtea fostuluĭ acolo paroch şi Archidiacon: Gregoriŭ Pop de Băsăştĭ.

Masa studenţilor. La iniţiativa studenţilor universitarĭ, absoluţĭ la gimnasiul din Blaş, maĭ jos numiţiĭ colegĭ însufleţiţĭ de mărĕţul scop ce-l va urma înfiinţând o masă a studenţilor, m'aŭ încredinţat cu transpunerea următórelor suma, ce ofer în favorul acesteĭ mese: Un technic 5 cor., I. Belan. teol. 3 cor., *Câte 2 cor.:* I. Agărbicean, teol., A. Bănuţ, jur., I. Câmpian, teol., Al. Ciura, cand. prof., A. Covaciŭ. teol., L. Domide, med., P. Hetco, teol., N. N. teol., V. Nemeş. cand de adv., M. Păscuţ, tech., C. Popescu. teol. abs. şi fil., N. Stanciŭ, ing. dipl. Suma 24 cor. *Câte 1 cor.:* L. A. fil., Ch. Bâuda. jur., L. Bohăţiel, tech., A. Bratu, fil. I. Christian. med., A. Ciceovan, teol., N. Ciura, jur., I. Florian, teol., I. Fruma, cand. de adv., V. Gael, jur., G. Gêrbea, jur., I. Gligu, jur. I. Hossu, tech., V. Moldovan, teol., O. Pop, jur., I. Şanto, teol., E. Surdu, ing. dipl. P. Tamaş, teol., S. Tăsiedeanu. teol., A. Ţĕran, teol., V. Voina, fil. Suma: Cor. 21 — Suma totală: Cor. 53. Budapesta la 14 April 1902. Ioan F. Negruţiu, stud. ing.

Ministrul Nasi şi studenţiĭ românĭ. Primim în copie scrisórea trimisă de dl ministru de instrucţie al Italieĭ, Dr. Nasi, direcţiuneĭ secţiĭ române a confederaţiuneĭ „Corda Fratres“. Étă-o în traducare românéscă: Stim. Dn Lucian Bolcaş, Viena. — Roma 22 April 1902. Ministeriul instrucţiuneĭ. Ministrul. Stim. Domnule! În numele secţiuneĭ italiene a „Corda fratres“ îţĭ aduc Dtale şi colegilor Dtale, cele maĭ viĭ mulţumite pentru cordiala manifestaţiune de simpatie, arătată de studenţiĭ românĭ studenţilor italienĭ, cu ocasiunea primuluĭ lor congres naţional. Binevoiţĭ a fi interpretele acestor sentimente pe lângă secţiunea română a „Corda Fratres“, de care ne leagă sentimente de tradiţiunĭ netăgăduite şi legăturĭ de afecţiune indisolubilă. Primesce stim. Dle asigurarea deosebiteĭ mele consideraţiunĭ. Dr. N. Nasi m. p.

Darul reginei. După cum scriŭ ziarele de din colo, regina Elisabeta a Românieĭ, întru amintirea repausateĭ sale mame, a pus la dispoziţia ministruluĭ de culte, suma de peste 20 milióne francĭ, economiile sale, ca din acestea să se înfiinţeze şcóle, să se ajute celе lipsite, cum şi şcolariĭ sĕracĭ. Fapta marinimósă a Augusteĭ suverane a emoţionat adênc tótă populaţia ţăriĭ.

Concertul Vladaia dat Marţi sara a succes pe deplin. Dna Irena de Vladaia, are o vóce puternică şi bine cultivată, prestaţiunile sale musicale a fost fórte viĭ apaudate, multe aŭ trebuit bisate. Dşóra Brĕnduşan s'a dovedit şi de data asta de o desevîrşită pianistă, acompaniind pe Dna Vladaia în tóte cântările. Nu tot aşa putem spune şi de dl Savu, dsa nu ni se pare destul de bun declamator, îĭ lipsesce căldura sentimentuluĭ şi precisia întonăriĭ potrivite. La p. 3. i-s'a oferit artisteĭ un splendit coş de florĭ în forma uneĭ harfe.

Concert. Reuniunea română de cant şi musică din Lugoş, din incidentul visiteĭ societăţiĭ musicale „Doina“ din Turnul-Severin, aranjéză Luni în 5. şi Marţi în 6. Maiŭ n. un concert sub conducerea dluĭ Vidu şi Paulian. Luni va fi concert cu declamărĭ, cântărĭ şi musică în sala teatruluĭ orăşenesc, ér Marţi conferenţa prof Paulian „Poesiile şi melodiile naţionale române“ ilustrată cu treĭ cântărĭ.

Scolastic. Despărţemîntul Reghin al reuniunii învĕţătorilor archid. îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 7 Maiŭ n. în comuna Telec.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

Pe atunci era capul Visigoților, sub titlul de „jude“ Athanarich. Acesta temêndu-se ca nóua credință să nu apropie pe poporul sĕŭ de Romani, hotărî să persecute pe creștini. După ce mulți găsiră ast fel martirul, Ulfila părăsi țara cu o cétă numerósă de credincioși, cari fură colonisați de împĕratul Constanțiŭ la piciórele Balcanilor, lângă Nicopole (aprópe de Tîrnava actuală). Acestea s'aŭ întîmplat în anul 355. [1]) De acum încolo, Ulfila era nevoit să guverneze din depărtare turma sa din Goția, și evenimentele următóre dovedesc, că și-a împlinit și acéstă anevoiósă datorie.

Pare că de atunci s'a astîmpĕrat prigonirea, cel puțin a creștinilor de rînd. Între anii 367 și 369 cade însе rĕsboiul cu Valens, în urma căruia Athanarich, de sigur din motive politice, începu a dóua persecuție mai cumplită. Cercetași domnescî cutreerau satele căutând pe creștini în tóte modurile, presentând ómenilor cărnuri jertfite idolilor, saŭ propunêndu-le a se închina uneĭ statue duse pe o trăsură, saŭ în fine punêndu pe fruntași să jure, că în localitatea lor nu se găsesc creștini. În de obște se urmăriaŭ numaĭ ceĭ cu avere saŭ influință, ér pedépsa comună era exiliul. [2]) Ast fel se goniră Audianiĭ, după mórtea episcopuluĭ lor Silvan,[3]) dar și mulțĭ ortodoxĭ căutară un refugiŭ în imperiŭ, pe semne la fraților lor de la Balcani.[4]) Nu lipsi însĕ nicĭ în acéstă tinĕră Biserică gloria martiriuluĭ. Atuncĭ, la 12 Aprilie 372, muri s. Sava, maĭ întâiŭ desprețuit și gonit ca un om de rînd, apoĭ însĕ maltratat și înecat în rîul „Musaeus“. [5]) Este de observat, că dacă mineile moderne daŭ acestuĭ sfînt epitetul[6]) de „stratilat“, adecă comandant militar, atuncĭ acésta se basézĕ pe o confundere, ce nu se face în mineile vechĭ; bună óre cele ale împĕratuluĭ Vasile Porfirogenitul deosebesc fórte lămurit doĭ sfinți Goți martirĭ Sava, unul sub Valentinian (372) la 15 Aprilie, înecat în Goția, altul, „stratilat“ sub Aurelian (270—5), decapitat în 25 Aprilie la Roma. [7]) Alt martir este s. Niceta, un bărbat de multă vadă între compatrioții luĭ, și instruit în credință încă de la episcopul Teofil, decĭ un bĕtrân venerabil. De óre ce continua să propage evangelia în ciuda tuturor amenințărilor, fu luat în mijlocul uneĭ predicĭ, și nevoind să abjure credința, fu bătut și aruncat în foc. [8]) Și acest sfînt se confunde [9]) adesea cu un altul: „Nichita Romanul, zis și Românul în cărțile nóstre ritualistice. Martirologiul latin zice, că a fost: Dacorum episcopis, și adaugă: eodem die sancti Nicetae Gothi, qui ab Athanarico . . . jussus est in igne comburi.“ Tóte martirologiile latine deosebesc doĭ ss. Niceta: unul, episcop de Romatiana în Dacia Aureliană, mort după 401 și prăsnuit la 7 Ianuarie; [1]) ér altul, Niceta Gotul, martir în Goția pe la 372. [2]) În fine se maĭ amintesc 2 preoți și 24 de creștinĭ, carĭ surprinși la oficiul divin într'un cort, ce le servia de biserică, aŭ fost arși cu cort cu tot din ordinul unuĭ principe Vingurich. Eĭ se prăsnuesc la 26 Martie. [3])

Din punct de vedere teologic este important a stabili, dacă acești martirĭ aŭ fost ortodoxĭ, Arianĭ saŭ Audianĭ. S. Augustin și s. Ambrosie, amîndoĭ contimporanĭ cu aceĭ martirĭ, îĭ numesc ortodoxĭ, [4]) și cultul străvechĭ acordat lor de Biserică póte fi o garanțe îndestulitóre. Cât pentru Ulfila, este maĭ verisimil a admite cu Sozomen, [5]) că la început a fost pervertit cu prilejul unuĭ sinedriŭ, în care Macedoniŭ, episcopul Arian al Constantinopoliĭ, a fost depus pentru a face loc luĭ Eudoxiŭ, tot Arian. [6]) Pentru a esplica decĭ arianismul între Goți, părerea maĭ probabilă este cea a luĭ Waitz, [7]) cum că grosul poporuluĭ s'a convertit de abia după trecerea Dunării, și anume la creștinismul Arian sub îmboldirea împĕratuluĭ Valens, și predicarea luĭ Ulfila.

Frămîntările interne între Goți nu puteaŭ de cât să favorisеze neînțelegerile obicĭnuite între capiĭ triburilor germane de pe atuncĭ. Nu este decĭ de mirat, că un óre care Fritigern să fie adunat în jurul sĕŭ pe ceĭ prigoniți și nemulțumiți, provocând ast fel un rĕsboiŭ civil cu Athanarich. Acésta rĕmânênd învingĕtor, Fritigern trecu Dunărea cu partisaniĭ sĕĭ, și căpĕtă și el, pe semne prin mijlocirea luĭ Ulfila, pămînturĭ în Tracia. Cât pentru Athanarich, el nu maĭ avu timpul să-și reguleze nóua situațiune: în 375 îl ajunse potopul Hunilor. În zădar încercă să resiste în dosul unuĭ val, ce-l ridicase între lacul Brateș și Siret; gonit de acolo, se îndreptă spre munți. Aci însĕ dete peste Sarmați, și de abia după ce-ĭ respinse, putu scăpa de o cam dată în „Caucaland“, rĕmânênd ca în anul următor să trécă și dînsul în imperiŭ. [8])

După ce s'a descris ast fel, în trăsăturile principale, sórtea Visigoților de pe nordul mării Negre, cată să se pună întrebarea: aŭ avut eĭ o înrîurire religiósă asupra coloniștilor Dacieĭ Trăiane?

S'a vĕdut, că Goții n'aŭ ocupat Dacia Trăiană și nu s'aŭ așezat într'însa. Acésta este incontestabil. Că Goții să fie fost cel puțin în Muntenia, n'ar fi serios a căuta un argument în etimologia „Buzeŭ“ pentru „Musaeus“, rîul, în care a fost înecat s. Sava. Acéstă cetire este cel mult o conjectură, care nu demonstră nimic; nu fără drept observa însе Onciul: [1]) „Despre Buzeŭ se susține, că s'a modificat din vechiul „Musaeus“ prin trecerea luĭ m în b; dar asemenea fenomen fonologie nu se află în istoria limbeĭ nóstre.“ Ar rĕmâné decĭ dóuĕ argumente:

1. Se constată în mod positiv o înrîurire a Goților pe creștinismul între Românĭ, căcĭ

a) S. Niceta se zice „și Românul în cărțile nóstre ritualistice.“ [2]) Va fi fost decĭ Român.

b) Și dintre martirii Goți mulțĭ aŭ nume latinescĭ. „Pentru ca cetitorul să se convingă singur despre adevĕrul, că marea maioritate a martirilor eraŭ dintre vechiĭ coloniști aĭ Dacieĭ Trăiane, și numaĭ puțini dintre Goți, daŭ aicĭ o micĭ listă ce arată originea numelor martirilor.“ Urmézĕ peste 100 de nume latine, apoĭ câte-va grecescĭ și barbare. [3])

c) Ulfila și-a respândit predica sa în limbile grécă, latină și gotă.“ [4]) Pentru cine în limba latină, dacă nu pentru coloniștiĭ romanĭ?

d) „Epifanie ne spune: Din Goția aŭ fost alungați ceĭ maĭ mulțĭ (Audianĭ), nu numaĭ eĭ, ci și creștiniĭ nostri de acolo . . . ἡμέτεροι ἐκεῖ Χριστιανοί . . . Cine să fie . . . aceĭ creștinĭ din Dacia Traĭană, pe carĭ Epifanie, aprópe contimporan, îĭ numesce creștiniĭ nostri de acolo? Óre nu trebue să înțelegem, că în Dacia era o Biserică creștină, compusă numaĭ din localnicĭ, și cunoscută părinților Bisericiĭ?“ . . . [5])

2. De altmintrelea, între Goți și locuitorii Dacieĭ Traĭane era destul contact, pentru ca creștinismul să se pótă propaga și peste munți; căcĭ avênd Goții episcopĭ și martirĭ, îĭ vor fi avênd și coloniștiĭ romanĭ din antica provincie.

La aceste argumente se pot opune următórele considerațiunĭ:

1. La a) S. Niceta este zis „și Românul în cărțile nóstre ritualistice.“ În care cărți ritualistice? Apostolul și Orologiul, editate de s. Sinod în Bucurescĭ la 1888, resp. 1892 nu sciŭ nimic despre un s. Nichita Roman saŭ Român. Tot așa de puțin sinaxarul din Liturgia și Aghiatasmar, aceleași edițiunĭ, ambele 1895. Nu maĭ mult Apostolul și Orologiul din Blaș, 1879 și 1869. În mineĭe, ediținea s. Sinod, vol. Septembre, Bucurescĭ 1891, la biografia sfîntuluĭ (pag. 209), autorul — fórte recent — vorbesce despre „România“, în care s'ar fi aflat martirul, dar ca el să fie fost Român, nu se scie nimic; mult maĭ puțin încă îl numesc ast fel numerósele cântărĭ vechĭ, cu care este cinstit acest sfînt în același mineĭ, pag. 200—9. În care cărți rituale decĭ?

---

[1]) G. Waitz, Über das Leben u. die Lehre des Ulfila, Hannover 1840, pag. 36—8, 40.

[2]) Actele s. Sava, în „Acta Sanctorum“, vol. XI, Paris 1865, pag. 87—9, pe 12 Aprilie.

[3]) S. Epifaniŭ l. c. pag. 828.

[4]) Waitz l. c. după s. Hieronim, pag. 39.

[5]) Actele citate.

[6]) Tot ast fel Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 21.

[7]) Mineĭul prezis l. c. col. 403 – 4 și 423—4.

[8]) Actele s. Niceta la Simeon Metafrastul l. c. vol. CXV, col. 703—12, pe 15 Sept.

[9]) Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 21.

[1]) Biografia luĭ pe larg în Acte Sanctorum, vol. I, pag. 365—8, pe 7 Ianuarie. Cfr. cu vol. XXV, Paris 1867, pag. 209, pe 22 Iunie.

[2]) Acta Sanctorum, vol. XXXXV, Paris 1868, pag. 38—40, pe 15 Septembre.

[3]) Acta Sanctorum, vol. IX, Paris 1865, pag. 617; Mineĭul împ. Vasile l. c. col. 367—8.

[4]) Waitz l. c. pag. 44.

[5]) Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 133.

[6]) Hergenröther l. c. pag. 13—4.

[7]) l. c. pag. 44.

[8]) Xenopol l. c. pag. 316; Waitz l. c. pag. 38 și uu. pentru încercarea, de a concorda anahorismele sorginților istorice pentru acest timp încurcat.

[1]) Teoria l. c. pag. 182.

[2]) Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 21.

[3]) Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 765; Cfr. Același, Rĕspuns Nro 22.

[4]) Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 22.

[5]) Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 21.

Urmând cercetările până în timpuri mai vechi, nu găsim epitetul „Român“ la s. Niceta nici în Prológele (1682—6) mitropolitului Moldovei Dosotei, nici în Viețile Sfinților din mân. Némțul (1807). Dacă deci s. martir Niceta se numesce unde-va Roman saŭ Român, acésta, ca și „stratilatul“ la s. Sava din Goția, provine dintr'o reminiscența greșită a unor literați, cari cetiseră óre când despre Niceta, episcopul Romațianei, póte un Roman, și aŭ dat celui alalt Niceta, unui Got, singurul în sinaxarul lor, calificația de Roman și Român. Așa ceva se găsesce însă numai în cărți cu totul nerituale, că bună óre în „Carte de rugăciuni întocmită în al 33-lea an al domniei lui Carol I. cu binecuvîntarea s. Sinod.“ Bucurescĭ 1899.

(Va urma.)

Érăși Dl N. Iorga
despre
„Vechile Episcopii Românesci“.

În „Revista Română“ din Bucurescĭ, nrl 6, 1902. Dl N. Iorga la sfîrșitul studiilor sale „Sate și preoți din Ardeal“, scrie:

Pe când se tipăriaŭ aceste studiĭ, a apărut la Blaș o lucrare de un mare merit, datorită celui mai chemat dintre istoricii nostri de peste munți, părintelui canonic Dr. Augustin Bunea. În ea se cercetéză mai pe larg o parte din subiectul lucrăriĭ mele: „Vechile episcopiĭ românescĭ a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului.“ Cum am avut prilejul se spun și în „Convorbirile literare“, *) mĕ găsesc de aceea-și părere cu păr. Bunea în tóte chestiile esențiale aprópe. Dar dimensiunile mai marĭ a scrierii sale, întrebuințarea unor isvóre de carĭ nu m'am folosit, privirea lucrurilor din un punct de vedere deosebit, aŭ adus pe autorul „vechilor episcopiĭ“ la ridicarea și deslegarea unor întrebărĭ, la care nu mĕ oprisem. Cred că nicăiri n'așĭ puté să mĕ ocup de dînsele mai potrivit de cât la capĕtul acestor cercetărĭ.

II.

Postul și medicina
saŭ
Ascetica și therapia.

(Continuare.)

Postul la Indienĭ, Egiptienĭ și al Pythagoreilor.

Orientul îndepărtat, și cu deosebĭ India și țările de la Himalaya, aŭ fost și sînt și azĭ locurile de a deprinde cea mai mare, ca să nu zic și cea mai maltratătóre ascesă. Despre aseclii vechilor religiunĭ din Hindu, cât și despre credincioșiĭ islamului, de pe ambe peninsulele, ne descriŭ călătoriĭ și cunoscĕtoriĭ vieții și moravurilor indice, casurĭ de postirile cele mai stricte și abia credibile și de o durată de neesplicat.

Viața singuraticilor Brahminĭ e mai mult cu ceva, ca postul continuŭ, și afară de acésta toți locuitoriĭ din Hindu sînt cei mai marĭ vegetarianĭ. La așa zișĭ „haișițĭ“, vin casurĭ de postirĭ saŭ abstinență totală de mâncare în decurs de 8—10 zile fórte des înainte. Esercitarea continuă cum și o moderațiune estraordinară în gustarea mâncărilor și în zilele neoprite, cum și capacitatea de resistință a organismului așa esercitat, în legătură și cu clima, fac din indian pe cel mai mare virtuos de pe pămînt în ce privesce postul. Adaug la acest loc că cercetările făcute aŭ constatat, că o nutrire pur vegetăriană dispune corpul omenesc, de a puté suporta mult timp o nutrire negativă. În o carte veche indiană: „Ayur-Veda“ a lui Susrutas, aflăm că postul strict și lung, e recomandat ca mijloc însemnat de therapia.

Sub durata postului, tótă nutrirea consta și constă și azĭ, în gustarea unui cir subțire făcut din orez, și e de admirat că cu acésta nutrire monotonă și seraca de părți nutritive, e în stare indianul de a trăi luni întregĭ.

La finea secolului trecut și sub durata resbóielor, ce le-a purtat compania anglo-ostindica cu principiĭ indigenĭ, fiind trupele angleze închise în o fortăréță și simțind lipsă mare de mijlóce de nutremînt, aŭ fost rugat comandantele, de cătră Seapoysi — o parte de trupa indică ce aparține corpului de armată englesă — ca lor să le deie numai apă, ér orézul, ce și așa era puțin în cetate, să-l țină și împartă între soldații englezĭ, zicêndu că eĭ și numai cu apă sînt în stare de a trăi mai mult timp.

Ca și Indienii, așa aŭ fost și Egiptenii un popor moderat în mâncări. Povestile, ce întrecură cu vechimea lor tóte datele statistice a timpurilor mai nóuă despre post, aŭ avut influință de s'aŭ alipit partea cea mai mare a poporului de vegetarianism. Spre susținerea acestui us, se îngrija preoțimea egipténa cu deosebire. Mâncarea de cărnurĭ în deosebĭ era mărginită la prescripte mai ca acele, ce le aŭ și azĭ evreiĭ întru alegerea și uciderea animalelor. Peste metoda de tăiare „schechitah“ numită, saŭ scris opurĭ întregĭ, și nu era permis a se mânca nici o parte din animalul ucis, dacă nu se estrada din partea unui învĕțat numit la eĭ „moschosphragist“ un document cu sigil, cum-că garantéză că animalul e sănătos și că la uciderea lui s'aŭ observat tóte ceremoniile prescriselor religióse; de es. să nu fi fost gémân, nici în jug, nici cu pete, nici cu coșĭ, nici cu ochĭ de dupla colóre ș. a. ș. a.

Postul religios era fórte usuat la egiptenĭ, ba preoțiĭ ajunaŭ săptĕmâni întregĭ și se supuneaŭ la cele mai grele probe și prescrise subtile.

Așa, dînșiĭ nu mâncaŭ pescĭ nici odată, ér carne fórte rar și numai de paserĭ; fructe bobóse și cépă nu mâncaŭ nici când.

Postul cel mai strict era în timpul numit al „castimoniilor“ saŭ „agnie“ (grec.), și despre acest post, ce-l aveaŭ în anumit timp a anului și era împreunat cu priveghiărĭ și cu un fel de închipuire de curățire și renoire și a omului trupesc, și care l'a susceput și Pythagoras în sistemul sĕŭ și l'a întrodus între coloniile de aseclii aĭ lui în Italia de jos — s'a scris și s'aŭ vorbit lucrurĭ misterióse. Cât ține acest post, nu era permis a bé vin, de care peste tot se abțineaŭ Egiptenii în tótă viață; ba chiar și pânea — póte cea cu aluat = artos — grec. în contrast cu cea nesărată = maza, — era interzisă. Ba mulți nu gustaŭ nici oleul; ér preoților li era oprită în genere orĭ ce mâncare și bĕutură ce nu se trăgea din Egipet.

Postul la Evreĭ.

La Evreĭ eraŭ în us posturĭ mai lungĭ orĭ mai scurte, ba și posturĭ generalĭ, provincialĭ, înainte de ce întreprindeaŭ o călătorie orĭ un resboiŭ. Din aceste note se pare cum-că sorgintea despre dieta cartausică se reduce la epoca piramidilor, și că: tóte legile dietetice a părții cel mai marĭ din vechiul testament aŭ nu numai o asemenare bătătóre la ochĭ cu praxa veche egiptenă despre post și abstinență, ci multe prescrise dietetice din Pentateuc consună din cuvînt în cuvînt cu cele egiptene. Esemplul poporului egiptean, ce din firea lui avé înclinare spre ascesă, n'a putut rĕmâné fără influință asupra poporului evreesc, ce trăia în mod ușuratic și nu avé capabilitate de resistință, și în faptă evreiĭ ortodoxĭ, în ce privesce postirea, sînt fórte conscienționoși, așa în cât pot zice, că de es: în sĕrbătórea lor „Jom Kippur“ postesc mai strict de cât mulți creștinĭ în Vinerea mare. Din partea lui Moisi ab origine a fost statorită numai o zi de sĕrbătóre: 10 Sept. ziua „împăcăriĭ“ ca zi strictă de post, dar îndată mai în colo a devenit us de a posti mai mult și mai des; așa, pe timpul profetului Zaharia, se țineaŭ 4 zile (Zah. 8. 19.) carĭ zile de post și azĭ pentru anumiții evlavioși se consideră ca de obligătóre, pe cum: 10 Decembre în aducerea aminte de asediarea Ierusalimului de cătră Nebucadnesar; 17 Iunie întru memoria deosebitelor zile de nefericire din istoria iudaică; apoi ziua a 9-a a lunei a V. Af, în memoria risipireĭ de dóuĕ orĭ a templului prin Nebucadnesar și Titus; în acésta zi (tischa beaf) s'a observat și se observéză cu mare stricteță postul respective ajunul; ba spre aceea zi se fac de mai înainte, de la începutul lunei Af, pregătirĭ higienice-ascetice, că se abștin de la carne și vin; acésta e un fel de pregătire saŭ acomodare încetișóră, ce stă singuratică în praxa lor de postire și merită o considerare specială, așa de es: prânzul din urmă îl aŭ în presara zilei, și e fórte simplu și miserabil, că constă numai din linte și óuă, carĭ sînt mâncările de doliŭ la evreĭ. În ziua următóre nu li permis nici a mânca, nici a bé până după apunerea sórelui, de la acésta regulă nu se pot subtrage nici chiar mulcrile însărcinate. Postul al 4-a general se ține la 3 Sept. — ziua anului noŭ „Isru chag“ — întru aducerea aminte de uciderea lui Gedaljah, și se numesce și „Zom Gedaljah“ = postul Gedaljei. Afară de aceste zile oficiale de post, aŭ fost ordinate, pe timpuri de doliŭ general, de cătră Rabinerĭ, în tóte timpurile zile anumite de penitență, de rugăciune și de post.

De un interes higienic deosebit sînt între atarĭ zile, cele ce se ordinaŭ la erumperea de epidemiĭ.

(Va urma.)

---

*) Vedĭ nrul de la 1 April 1902.

Bibliografie.

În editura cunoscutei reviste săptămânale „Bunul Econom“ (revistă pentru agricultură, industrie și comerciu), din Orăștie, apar o serie de broșuri de interes agricol, cari merită o deosebită atențiune din partea cărturarilor nostri, cari se interesézá de propășirea țăranului nostru. Fie care broșură conține unul saŭ mai multe capitole din ramurile agriculturii, crescerea vitelor, grădinărit etc. și tóte laolaltă vor forma o bibliotecă agricolă complectă pentru țăranul nostru. Stilul în care sînt scrise este scurt și precis. Limba deși la înțelesul celor mai puțini șciutorí de carte este lipsită de provincialisme și barbarisme. Până acum aŭ apărut: Brosura 1: Despre nutreturile ierbóse, cositurile, prepararea fênului și păsunile. Broșura 2: Porcii, oile și caprele. Broșura 3: Sămînța plântelor agricole și sămînatul lor. Prețul broșurei Nr. 1, 2 și 3 câte 30 filerí (pentru România 50 banî). Se pot comanda la administrațiunea revistei „Bunul Econom“ în Orăștie (Szászváros), la librăria W. Krafft, Sibiŭ, pe cum și la tóte librăriile din patrie. Revînd̨ătorilor se dă un rabat potrivit.

A apărut:

„**Semănătorul**“, Nr. 20 cu următorul sumar: Învierea (poezie), M. Eminescu. — Pe dóuă fețe. Ioan Gorun. — Hulitorul Zeilor Capaneŭ (poezie), G. Coșbuc. — Îndurare. I. A. Basarabescu. — Vis (poezie), M. Eminescu. — Pământ și apă, C. Hodoș. — Cugetărí, M. Eminescu. — Prima filă (poezie), Zedej. — M. Eminescu. — Poezií postume. A. Vlahuță. Numĕrul 20 banî. Abonamentul 10 leí pe an. Abonamente se pot face și la redacția foiĭ nóstre, trimițîndu-se banií înainte celputin pe $^1/_2$ an.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românescí a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului**. Blaș 1902, pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron și publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto și se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaș.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla și îngrijirea dluĭ prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul broș. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor și tipografia archidiecesană, alăturând și spesele de porto postal 30 fil.

Posta „Unirii“.

— f. — N'are nicĭ un rost.

Coresp. Așteptăm raport detaiat.

A. Credem, că în numerul următor va veni la rînd și scrisórea Dtale, cu al cărui cuprins noĭ nu ne identificăm, îi vom publica înse pe respunderea Dtale, ca să nu mi se impute, că nu dăm cuvînt și învĕțătorilor, a căror interese ni-s chiar așa de aprópe mai ca ale preoților.

Vale. A fost deja culésă cealaltă. Pe viitor comunică-ne îndată lucrurí ce credĭ, că ne interesézá și publicăm bucuros.

Pestanul. Ne pare rĕŭ, că a întârziat pentru numĕrul acesta, ér pentru celalalt multe își vor pierde din actualitate. Vom face totuși ceva să se potrivéscă.

Al. Tipăritura cerută n'a mai apărut? tare am dori să o avem.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

GRAUFARBIG, REIN.
SOFORT TROCKNEND
Christoph-Lack fără miros și se usucă repentin.
DAUERHAFT, GERUCHLOS
Christoph-Lack fără miros și se usucă repentin.
Christoph-Lack
IST DER BESTE ANSTRICH FÜR FUSSBÖDEN
DER ECHTE
CHRISTOPH & BRAU BERLIN
F. C.
GELBBRAUN MAHAGONI
Cu veritabilul Christoph-Lack se pot vărsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel nepléut*, cum și uscarea târzie și acorțóșă, ce o aŭ vărsellile și lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
Deposite în: Blaș: Ludovic Schuller. Sibiŭ: Franz Jahn Söhne.
(22) 4—15

Nr. 86—1902. (26) 1—1

Licitație minuendă.

În 15 Maiŭ st. n. a. c. se va ține în școla gr. cat. din Várviz la 2 óre p. m. licitațiune minuendă pentru edificarea bisericiĭ gr. cat. după planul și preliminarul de spese în suma de 14303 cor. 96 fil. pe lângă materialul de pétră, năsip, 200 bucățí lemne de brad; 60 trăsurí pentru vecturarea varuluí și cărămidei, săpatul fundamentului pe cum și apa necesară, prestat de către comuna bisericéscă.

Condițiunile de licitare pe cum și planul, preliminariul de edificare, se pot vedé în cancelaria parochială; cei ce doresc a participa la acésta licitațiune sînt îndatorați a depune după suma de 14303 cor. 96 fil. vadiŭ de 5% în banî gata orí hârtiĭ de valóre sigure. Vadiul acesta rĕmânênd drept cauțiune, se va întregi cu 5% reținênd din fie care rată, ce va fi a se plăti întreprindĕtorului respectiv.

Ofertele presentate în scris și sigilate, până la terminul suprascris să se trimită oficiului parochial gr. cat. în Várviz p. u. Ditró, la olaltă cu vadiul amintit, la cas contrar nu se vor lua în considerare.

Várviz, la 28 Aprilie 1902.

Petru Moldovan
paroch gr. cat.

Nicolaŭ Urzica
curator primar.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blaș)

(valabil din 1 Maiŭ 1902).

către	gara		de la
	Teuș—Tövis		
2^{28}	persóne	persóne	1^{02}
1255	mixt	mixt	239
7^{35}	accelerat	accelerat	904
	Copșa—Kis-Kapus		
107	persóne	persóne	226
221	mixt	mixt	1253
905	accelerat	accelerat	734
	Sóvárad		
3^{25}			8^{48}
	mixt	mixt	
248			6^{50}

A apărut:

SF. EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos,

revĕdută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălțatului Împĕrat al Austrieĭ și Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfințitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș Dr. Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unuĭ esemplar costă crudo: **17 cor.,** broșurat: **17 cor. 30 fil.,** ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangeliștĭ, cu cruce și cu copcie: **25 cor.** Legătură maĭ elegantă se compută după calitatea peleĭ și a decorațiunilor, carí se vor dori.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 10 Maiŭ 1902. Numĕrul 19.

NELEGIUIRE.

Un amic din provincie al foiĭ nóstre, ne-a comunicat nisce acte, din carĭ am vĕdut cu uĭmire, că domnul Ministru de culte şi instrucţiunea publică, într'o scrisóre adresată inspectoruluĭ scolastic regesc din comitatul Clușuluĭ, pe basa paragrafuluĭ 17 din articolul de lege 44 din 1868, a enunţat principiul, că în şcólele elementare de stat, religiunea şi morala trebue să se propună elevilor români numaĭ în limba magiară, şi că numaĭ celor din clasa primă şi a dóua se póte explica acel studiŭ şi în limba lor maternă.

Inspectorul scolastic a comunicat scrisórea ministerială tuturor directorilor şcólelor de stat din comitatul Clușuluĭ, ér aceştia s'aŭ grăbit a impune preoţilor români obligămîntul de a propune religiunea şi morala numaĭ în limba magiară.

Acesta este faptul, care nu se póte trage la îndoélă şi care constitue una dintre cele maĭ cutezate vătĕmărĭ a legilor existente.

Étă textul scrisóreĭ directoruluĭ şcóleĭ de stat din Apahida:

Cătră onoraţiĭ domnĭ preoţi-catecheţi.

Subsemnata direcţiune a şcóleĭ de stat comunică cu stimă onoraţilor preoţi, pentru a lua spre sciinţă şi a se conforma, că, avênd în vedere ordinul de la 5 Martie a. c. al d-luĭ ministru de culte şi instrucţiune publică, bazat pe §. 17 al art. XLIV. din 1868, instruirea elevilor şcólelor de stat în religiune şi morală nu se póte face de cât în mod public în localul şcóleĭ de stat, ér limba de predare aicĭ nu póte să fie, de cât cea magiară; în interesul resultatului instrucţiuneĭ, în mod escepţional se póte admite în cl. I. şi II. întrebuinţarea limbeĭ materne a elevilor.

Pentru eleviĭ claselor superióre întrebuinţarea limbeĭ magiare este obligătóre.

Apahida, 2 Aprilie 1902.

Orosz Endre,
director-învĕţător.

Este adevĕrat, că paragraful citat dă Ministruluĭ puterea de a determina el limba de propunere în şcólele de stat, însе i-se impun şi d-sale anumite margini, anumite restricţiunĭ. Prima restrictiune este, că în determinarea limbeĭ de propunere el trebue să ţină samă de legile existente (a mennyiben erről törvény nem rendelkezik). A dóua restricţiune şi maĭ importantă este, că fie care cetăţean, chiar şi în şcólele statuluĭ, are să-şĭ priméscă instrucţiunea în limba sa maternă prin tóte categoriile de şcólă până unde se începe instrucţiunea academică.

Este decĭ evident, că în sensul legiĭ citate, nu numaĭ religiunea şi morala, ci chiar şi celelalte studiĭ ar trebui să se propună Românilor numaĭ în limba lor maternă, chiar şi în şcólele de stat primare şi secundare.

Dar să vedem, cum dispun maĭ de parte legile positive.

Paragraful 58 din articolul de lege 38 din 1868 dispune în mod obligător pentru tot felul de şcóle elementare şi în special pentru cele comunale, că fie care elev are să fie instruat în limba sa maternă.

Acéstă dispositie este obligătóre şi pentru şcólele de stat, căcĭ paragraful 80 din aceea-şĭ lege spune, că şi şcólele de stat trebue să se organiseze în sensul paragrafilor 23—78, între carĭ este şi paragraful 58, adecă cel ce prescrie instruarea pruncilor în limba lor maternă.

Aşa dar domnul Ministru, dacă vrea să maĭ ţină samă de legile existente, n'ar trebui să permită nicăirĭ în şcólele de stat şi în cele comunale, ca vre-un studiŭ să se propună elevilor români în altă limbă, de cât numaĭ în limba lor maternă.

Ceea ce este însе şi maĭ dureros, enunciaţiunea citată a Ministruluĭ răpesce autorităţilor bisericescĭ un drept cardinal, garantat prin paragraful 57 din articolul de lege 38 din 1868, în sensul căruia, în ce privesce religiunea, numaĭ auctorităţile bisericescĭ sînt competente şi îndreptăţite a dispune fără nicĭ o restricţiune.

Lăsăm acum cetitoriuluĭ să judece, dacă n'am avut tot dreptul să înfierăm procedura amintită de o illegalitate?

Ér dacă este o illegalitate, este datorinţa nóstră cetăţenéscă a protesta cu tótă energia în contra eĭ.

Şi noĭ protestăm!

Preoţiĭ-catecheţĭ încă credem, că-şĭ vor sci împlini datorinţa.

În ce privesce propunerea religiuneĭ eĭ nu pot asculta, de cât de auctoritatea lor bisericéscă, ér acésta are datorinţa a întrevenĭ pentru respectarea drepturilor sale, şi ale credincioşilor sĕĭ.

Ordonanţa ministerială este dată de o cam dată numaĭ pentru şcólele de stat din comitatul Clușuluĭ. Dacă însе va succede introducerea illegalităţiĭ în acest comitat, ne putem aştepta la introducerea eĭ şi în alte ţinuturĭ, cu atât maĭ uşor, că ceĭ de la putere vor avé un precedent, la care se vor provoca.

De aceea zicem: Principiis obsta, sero medicina paratur!

Sĕrbătorirea Episcopuluĭ Pavel.

— *Raport special al „Unirii“.* —

Beiuş, 7 Maiŭ n. 1902.

S'aŭ împlinit 50 anĭ, de când marele Patron al institutelor din Beiuş. Episcopul gr. cat. de Oradea-mare, Esc. Sa Michail Pavel, a fost hirotonit de preot şi în 4 Maiŭ a fost aniversariul semisecular al primeĭ sale slușbe sevîrşită pe altarul Domnuluĭ.

Modestia luĭ în de obşte cunoscută n'a permis, ca să se facă sĕrbătorirĭ sgomotóse, în linişte s'a petrecut ziua hirotonireĭ Sale, numaĭ de la sfintele altare s'a înălţat rugăciunĭ ferbinţĭ de mulţumită Provedinţeĭ, că ni-l'a dat şi conservat şi ne-am rugat cu insistenţă, să ni-l ţină bunul Dumnezeŭ încă la mulţĭ anĭ.

Acum însе tineretul institutelor din Beiuş, în mod corespundĕtor sĕrbătoreĭ, a dat eclatantă dovadă despre stima şi alipirea nemărginită, ce o cultivă în sufletul lor gingaş, faţă de Acela, care ca un bun Părinte tóte şi le-a jertfit pentru eĭ, pentru bunăstarea şi progresul lor cultural.

În 3 Maiŭ st. n. sara la 5 óre sala cea nóuă de gimnastică era dicsuită de lume, óspeţĭ din loc, din provinţă şi de la Oradea, sosiţĭ, pentru de a lua parte la sĕrbătorirea bărbatuluĭ providenţial. Însufleţite urărĭ l'a primit la sosire, când încunjurat de Ilustritatea Sa Domnul Episcop al Lugoşuluĭ Dem. Radu. Il. Sa Domnul Prelat papal Augustin Lauran, Magnif. Sa Moise Neş, directorĭĭ şi profesorĭĭ institutelor, a întrat în spaţiósa sala, unde după aceea nu maĭ era loc de a încăpe.

Programul concertuluĭ a fost următorul: 1. Ziehrer: „Festmarsch“ esecutat de orchestra gimnasială. 2. Cornea: „Imn Archiereuluĭ“ cor mixt esecutat de elevele şi elevii Institutelor. 3. „Cuvint festiv“ ţinut de Rev. Domn I. Butean, director gimnasial. 4. „Poesiĭ“ rostite de eleviĭ şcóleĭ elementare gr. cat. 5. Popovicĭ: „Salut“ cor de

copiĭ, esecutat de elevii gimnasiului inferior. 6. Fülöp: „Keleti történet“ rostită de Camila Inga eleva cl. III. civ. 7. Schrammel: „Pace pe pământ“ esecutat de orch. gimn. acomp. la pian de A. Monța, la harmoniŭ de M. Ardelean, elevă cl. III. civ. 8. Borcea: „Nóptea Paștilor“ rostită de I. Budó, cl. VIII. gimn. 9. Tschaikovsky: „Corul fetelor“ din „Onegin“ esecutată de elevele Int. „Pavelian“. 10. Tompa: „Uj Simeon“ rostită de P. Păcală cl. VIII. gimn. 11. Musicescu: „Concert I.“ cor mixt. 12. Chamisso: „Riesenspielzeug“ rostită de Elisa Stefanica elevă cl. III. civ. 13. Berlioz: „Carneval român“ esecutat la 2 piane de elevele V. Stefanica, M. Steer, cl. IV. civ. I. Gera, T. Pap cl. III. civ. 14. Abt: „Nópte de Maiŭ“ cor bărbătesc esecutat de corul gimnasial. 15. „Disertațiune“ ținută de F. C. Bontescu cl. VII. gimn. 16. „Ariĭ naționale“ esecutate de orchestra octavanilor. 17. „Omagiul lunilor“ scenă alegorică cu cor. *Persónele:* Timpul: Gabriella Ossian cl. IV. civ. Martie: M. Ardelean cl. III. civ. Maiŭ: C. Kováts cl. IV. civ. Iulie: M. Pelle cl. IV. civ. Septembre: F. Mărginean cl. IV. civ. Novembre: M. Roșculeț cl. IV. civ. Ianuarie: M. Balea cl. I. civ. Aprilie: L. Pop cl. III. civ. Iunie: V. Baba cl. III. civ. August: M. Steer cl. IV. civ. Octomvrie: E. Mihulin cl. IV. civ. Decembre: L. Szabó cl. II. civ. Februarie: C. Lupan cl. II. civ.

Piesele predate cu o precisiune admirăbilă a stors aplause frenetice, bisările s'a cerut mai la fiesce care cântare; acestea, mai vîrtos concertul de Musicescu „Cine va sui muntele Sionului“, cor mixt, format cu elevele Internatului de fete și elevii Internatului de băieți, a dovedit pe de o parte talentul musical înăscut Românului, de altă parte, că acéstă parte a creșcerii tineretului este concreḑută unor puteri de forță musicală. Punctul culminant al seratei a fost piesa ultimă: „omagiul lunilor“ în care celea 12 luni ale anului ne-a presentat viața plină de fapte nobile ale bunului Archiereŭ. Pe tóte fețele vedeai însuflețirea pentru mult iubitul Păstoriŭ, mândria, că îl putem numi al nostru și bucuria, că de pe acelea buze gingașe ale nevinovatelor fetițe, într'un graiŭ dulce, dulce românesc, se înșiră atâtea lucrurĭ mărețe sevîrșite de bunul lor Părinte.

Ochiĭ ne eraŭ plinĭ de lacrimile bucuriei și inima par'că nu încăpea în pieptu rile nóstre pline de celea mai nobile sentimente. Și era ceva înălțător, să-l vezĭ pe acest bun Episcop, cum stergea lacrimele sale, carĭ tot atâtea mărgăritare scumpe, dovedesc în modul cel mai splendid nobleța inimeĭ sale, sînt mărturiĭ, că prinosul gratitudineĭ a fost primit. Însuflețirea și-a ajuns culmea, când Il. Sa Radu, în cuvinte alese, cu o vervă oratorică răpitóre a încheiat festivitatea. Pe când s'a sfîrșit serata era 8 óre, și totuși nu era întunerec, căci Institutele splendid luminate, revĕrsaŭ destulă lumină. Tot în aceea sară, și tot în sala de gimnastică s'a improvisat o petrecere animată.

Alta zi, în Dumineca Tomiĭ, ca în ziua aniversară semiseculară al primițieĭ Escel. Sale, s'a celebrat o liturgie solemnă pontificată de însuși Înbilantul și de Il. Sa Episcopul Lugoșuluĭ, cu asistența Il. Sale Lauran. Magnif. Sale Neș, protopopului din Beiuș, a directorilor institutelor, și a profesorilor gimnasialĭ. Corul mixt, l'a condus Dna Busița născ. Nicola. Cuvîntarea festivă a rostit'o Ill. Sa Lauran, vorbind despre chemarea preotului, aplicând datorințele preoțescĭ și la profesorĭ, ca preoți și arĕtând pe Escelența Sa, ca model al vîrtuților preoțescĭ.

După sfînta liturgie a urmat primirea deputațiunilor și prânzul, la care aŭ fost invitați onorațiorii orașului și óspeții sosiți.

La órele 3 și jumĕtate s'a început festivitatea în gimnastică a tuturor tinerilor din gimnas. Era ceva nespus de frumos, cum, la sunetul signalului, 400 brațe de odată se ridicară spre cer, ca la signalul următor cu înțala fulgerului să se dee jos. Punctele din programă, din causa timpului nefavoritoriŭ, nu s'aŭ putut ținea tóte. Împărțirea premiilor s'a făcut în sala de gimnastică prin Înalții Archiereĭ. Medaliile de argint, bronz și cruce „pro merito“ purtaŭ inscripțiunea gravată: „Premiŭ câștigat la emulațiunea de gimnastică, aranjată în onórea Esc. Sale Dlui Episcop: Michail Pavel din ocasiunea Iubileului de 50 ani al preoției sale.“

Vorbirea de închidere a rostit'o Il. Sa Dl. Episcop Radu, făcĕnd paralelă între sĕrbătórea din sara preecedentă, când a dat tinerimea dovadă despre progresul spiritual și între ceea de acum, în care dovedise istețimea trupului și puterea brațului. Însuflețirea ajunse la culme, când îmbărbătându-l la muncă continuă, provócă tinĕretul să urmeze esemplul Părintelui Patron, care fidel credinței strămoșesci, tronului, neamului și patriei Sale, cu mândrie privesce la trecutul sĕŭ plin de fapte nobile, cu însuflețire părintéscă caută la generațiunea bravă de acum, și plin de nădejde aștéptă viitorul, în care speranța viitoriului, tineretul își validitézĕ talentele desvoltate în acest institut. Festivitatea, carea s'a început cu „Christos a înviat, s'a sfîrșit cu frumosul irmos „Lumiuézăte.“

Corespondentul.

FEUILLETON.

RUGĂCIUNE.

Crăiésă alegêndu-te
Îngenunchiem, rugându-te,
Înalță-ne, ne mântue
Din valul ce ne bântue,
Fiĭ scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupra-ne cobóră,
O maică preacurată
Și pururea fecióră,
Marie!

Noi, ce din mila sfîntului
Facem umbră pămîntului
Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafĕruluĭ mărilor,
Ascultă-a nóstre plângerĭ
Regină peste îngerĭ,
Din negurĭ te arată,
Lumină dulce clară,
O, maĭcă preacurată
Și pururea fecióră
Marie!

SONET.

Rĕsaĭ asupra mea lumină lină,
Ca'n visul meŭ ceresc de-odinióră,
O, maică sfîntă, pururea fecióră,
În nóptea gândurilor mele vină.

Speranța mea, tu n'o lăsa să móră!
Deși a fost adînc noian de vină,
Privirea ta, de lacrimĭ calde plină,
Îndurătóre asupra mea cobóră.

Străin de toți, pĭerdut în suferința
Adîncă a nimicnicieĭ mele,
Eŭ nu maĭ cred nimic și n'am tărie.

Dă-mĭ tinerețea mea, redă-mĭ credința,
Și reapari din ceriul tĕŭ de stele,
Ca să te-ador de vecĭ, Marie!

M. Eminescu. *)

*) Poesiĭ postume de M. Eminescu, Bucurescĭ 1902. „Minerva“ Institut de arte grafice și editură, prețul 1 Leŭ.

ANIVERSARĂ.

Memorit tatălui meŭ.

Era în dulcea lună Maiŭ . . . după zile triste, ca inimile nóstre, pline de grije pentru bóla ta, norii fugiră, sórele lucia cu căldură, arborii își deschideaŭ cu drag comorile de frumseță și parfum, și alintate, nepăsătóre de ziua de mâne și pline de veselie, paserile ridicaŭ la cerurĭ imnul de mărire Celui ce tóte le-a zidit și pe tóte le are în buna sa pază.

Tu numaĭ n'aveĭ să te bucurĭ de reînvierea naturiĭ, tu n'aveĭ să maĭ asculți cu plăcere la cântecul păsăricel, ce an de an își făcea cuibul în grădina nóstră și a căreĭ sosire o aștepțaĭ cu nerăbdare; tu nu! . .

Zilele triste cu atmosfera lor apăsătóre te nădușiră, respirația ta era tot maĭ înceată, inima tot maĭ slabă . . .

Inima ta, lăcașul atâtor nobile sentimente, isvorul abundant al dragostiĭ și a nespuseĭ bunătăți, inima ta, clipită cu clipită bătea tot maĭ încet și maĭ încet.

Și era Duminecă, zi sfîntă, și noĭ ne rugăm luĭ Dumnezeŭ pentru tine, udând cu lacrimĭ, pline de ferbințala dragostiĭ, sfînta icónă în fața căreia ne-am proșternut. Și când am vĕḑut cum se limpedesce cerul, cum se curăța aerul, cu cât drag străluce sórele, o debilă rază de nădejde a luat viață în sufletul nostru.

Se vede însĕ, că nu ne a fost dat să te maĭ avem; numĕrul celor fără tată avea să maĭ créscă și a și crescut. Aĭ cerut apă, și apoĭ fără niciĭ o vorbă, privind încă odată icóna veche a Sfinteĭ Fecióre, ți-aĭ lăsat capul pe perină și aĭ adurmit de vecĭ . . .

Scandale nóuĕ. — În camera din Budapesta tot mereŭ viu la ordine scene turbulente, bag samă deputaţii magiarĭ rîvnesc gloria celor din Austria.

De data acésta galagioşii aŭ fost din tabăra kossuthistă, el l-aŭ făcut aspre imputărĭ ministrului de honvedĭ că desbracă pe tinerii magiarĭ în şcólele de cadeţi de tot magiarismul lor, şi că a poruncit musicelor militare să cânte imnul poporal („Gott erhalte“) orĭ de câte orĭ apare domnitorul saŭ alt membru al Caseĭ domnitóre. Dep. Ratkai apeléză la tinerimea magiară, ca aceea să fluere cântecul acesta, chiar şi când ar fi de faţă Maestatea Sa. Şi când Fejérváry l-a rĕspuns, că el numaĭ pe basa imunităţiĭ a avut curagiul să spună vorbele acestea, Ratkay l-a reflectat, că acusa acésta e insultă şi de aceea el va căuta ocasia, ca în fruntea tinerimeĭ să demonstreze contra imnului.

Se înţelege, că de aicĭ s'a iscat un tumult mare.

Tot în şedinţa acésta dep. Rákosi a spus, că archid. Leopold Salvator a numit limba magiară „Landessprache“ ca pe orĭ ce limbă provincială, şi a spus că n'o scie, de şi ar trebui să o înveţe.

În altă şedinţă, tot un Kossuthist, dep. Pichler, a interpelat pe ministrul president în cestiunea călătorieĭ archid. Franz Ferdinand, care va representa pe Maiestatea Sa la Londra. Archiducele s'a hotărît să ieie în suita sa câte un aristocrat austriac, magiar, ceh şi polon. Magiariĭ sînt înfuriaţi pentru acésta, fiind puşi alături cu cehiĭ şi polonii şi kossuthistiĭ aŭ şi protestat în dietă, atribuind archiducelui principiĭ federaliste.

Dl Mocsonyi despre situaţie. — „Curentul nou“ — inaugurat la Orăştie, în „Libertatea“ şi „Activitatea“ şi la Arad, în „Trib. Pop.“ — secundat şi la Sibiŭ de „Telegr. Rom.“ a dat prilejul d-luĭ Ales. Mocsonyi, ca să se declare asupra situaţieĭ partidului naţional român şi se condamne fără reservă „noul curent“. Articolul d-luĭ Mocsonyi, publicat de aprópe tóte foile nóstre este, ca tot ce scrie acest ilustru bărbat, luminat de o minte clară, obiectiv şi la înălţime. Regretăm, că nu-l putem reproduce întreg, vom cerca înse să-l resumăm în următórele:

N'a atribuit noului curent vre-o importanţă, acum înse ameninţă a lua o formă mai seriósă, care dacă s'ar realisa va duce politica naţională la o nóuă deraiare şi va provoca o nóuă crisă. Curentul noŭ pornesce dintr'o apreciare cu totul greşită a situaţieĭ. E un flagrant contrast între lozincele curentului şi între propunerile concrete, ce fac representanţiĭ lui. Sub lozinca „înainte! la luptă înainte!“ ni-se propune o retragere şi abzicere pe tótă linia. Pentru noĭ înse alternativa nu e: „a sta locului saŭ a da înainte!“ — ci „a persista saŭ a da îndĕrĕt!“ Dacă părăsim posiţia principială a resistenţeĭ păşim şi pornim pe povîrnişul oportunismului, al „acomodăriĭ“ nu ne mai putem opri de cât la abdicaţia totală şi primirea „patriotismului oficial.“ — La acésta ar duce schimbarea programului cum s'a pornit. Tot acolo duce şi „acţiunea parlamentară.“ Alegerile „libere“ din Ungaria corespund libertăţiĭ despre care zice Cazacul: „Libertatea nóstră este atât de mare în cât — dacă porunceşte Ţarul — facem republică.“ Aşa şi la noĭ, dacă porunceşte ministrul president şi Românii pot întra în dietă. Dar nu atârnă de la noĭ să schimbăm pasivitatea în activitate. Sub sila neînlăturabilă a imposibilităţiĭ de a participa la alegerĭ s'a decretat pasivitatea.

Şi de s'ar întîmpla imposibilul ca să între câţi va Românĭ în dietă, ce ar puté face, Slovacii ne aŭ arĕtat.

Este decĭ numaĭ o ilusie a gândi azĭ la o altă politică naţională eficace de cât cea a resistenţeĭ pasive.

Tot aşa şi cu schimbarea programuluĭ orĭ a organisaţiuneĭ de partid. Ar fi un esperiment de tot ciudat dacă noĭ imitând pe Samson — am clătina înşine columnele templuluĭ organisaţiuneĭ nóstre politice, ca bolta aceleia să se năruéscă pe capetele nóstre — şi apoĭ dacă am eşi din ruine pe acelea să încercăm o nóuă reorganisare.

Mişcarea acésta nóuă e destructivă. Ar sacrifica de dragul uneĭ închipuiriĭ, programul, apoĭ partidul, şi în fine politica naţională peste tot.

După o espunere temeinic argumentată dl Mocsonyi închee ast fel:

Până când nu îşi schimbă puterea statului direcţiunea, până când se continuă nefasta politică de stat de astăzĭ, până atunci se reduc tóte veleităţile activiste din partea nóstră la simple sinamăgirĭ.

În lupta grea pentru esistinţa naţională periclitată a poporului român, este resistenţa pasivă nu numaĭ ultima nóstră armă legal constituţională, ci este şi reduta nóstră inespugnabilă, din care — afară de slăbiciunea nóstră proprie — nu ne póte scóte nicĭ o putere pămînténă şi din care — fără de a părăsi terenul legal nicĭ cât un fir de pĕr şi fără de a sacrifica nicĭ o iotă din principiile nóstre — putem privi cu consciinţa liniştită a datorinţeĭ împlinite în viitor, orĭ şi ce ne-ar aduce acésta!

A ţiné la resistinţa pasivă nu însemnă decĭ „a nu face nimic“, „inerţie“ etc. pe cum ne reproşéză activiştiĭ, ci însemnă a persista constant şi conscient de datorie la

---

Ce clipită sdrobitóre de inimĭ, să veţi pe cel mai drag al sufletuluĭ tĕŭ, stingêndu-se, înaintea ochilor tĕĭ ca o flacără ce móre, şi tu să-l privescĭ cum trece din viaţă, neputincios de a-l ajuta! . . .

Şi toţi eram lângă tine, toţi aveam lacrimi în ochi şi toţi aveam inima frântă de durere, şi cu toţii ceream mila Cerului în acéstă óră înfricoşată, când tu ne părăsiaĭ. Şi eŭ ţi-am pus în mână luminarea, ca să-ţi lucéscă pe drumul pe care nu l-aĭ maĭ călcat, şi am şters fruntea ta de sudorĭ, şi Dómne, cât de marĭ şi rĕcĭ eraŭ picuriĭ aceia!

Şi acum nu maĭ eraĭ! . . . nu maĭ eraĭ al nostru, sufletul tĕŭ sburase în eternitate, ér trupul, era chemat să repauseze în recele sîn al pămîntului. Dar pentru noĭ, tu nicĭ odată nu veĭ înceta a fi cel maĭ bun şi maĭ drag tată, nicĭ odată chipul tĕŭ nu va fi şters din inima nóstră.

Şi-apoĭ te-aŭ astupat cu scândurĭ, şi aŭ rĕsturnat de-asupra-ţi gliĭ de pământ. Şi noĭ priviam strînşi la olaltă, cum apune de pe ceriul vieţiĭ nóstre un sóre cald şi plin de luminóse raze.

Ce momente grozave, să veţi ridicându-se o moviliţă peste acela, care era al tĕŭ, să întâlnescĭ o cruce simplă, în locul uneĭ fiinţe scumpe, cu care mereŭ eraĭ dedat să vorbescĭ! . . .

Şi azĭ ĕră e 5. Maiŭ, ĕră e o zi caldă, cu sóre şi lumină; natura reînvie încetul cu încetul, şi în peptul nostru reînvie durerea despărţiriĭ de tine, şi lacrimi brăzdéză ĕrăşĭ faţa nóstră, când privim tăcutul tĕŭ mormînt.

Pe tine nu te maĭ vedem, în dar te chiamă glasurile nóstre înecate de durere, tu dormi în linisce, şi în pace ne aştepţi şi pe noĭ.

Aştéptă-ne, căcĭ veni-vom şi noĭ pe urma ta, ca cu tine împreună să odihnim în lumea cea fără sbucium, fără suferinţĭ şi fără durerĭ. Aştéptă-ne tată bun şi drag să reîncepem la olaltă viaţa adevĕrateĭ fericiriĭ! Aştéptă-ne. . . .

A. C. Domşa.

Masa studenţilor din Blaş.

— Amintiri. —

(Fine.)

— Spune-mĭ, am repetit eŭ întrebarea, dacă te-ar fi îmbiat cineva cu un blid de curechiŭ cu carne, aĭ fi mâncat?...

El zimbesce încurcat, se uită la mine nehotărît, pe urmă spune:

—Mĕ rog, mâncat . . .

Eul meŭ oficios n'a maĭ avut atâta putere încât să se revólte în faţa acesteĭ declaraţiĭ sincere, a unuĭ bĭet copil, care postesce şi în zilele, când alţiĭ mânâncă de dulce!

III.

Sînt dóue icóne numaĭ din sfera amintirilor mele.

Generaţia de maĭ înainte va scĭ maĭ multe. Îl aud şi acum pe fie Iertatul tatamoş povestindu-mĭ

— Heĭ, dragu moşuluĭ, mult frig am maĭ răbdat noĭ pe pietrile mânăstiriĭ din Blaş, şi de multe orĭ răbdam fóme, când se întîmpla să ni se gate merindea, înainte de a ne trimite alta de acasă, cu desagiĭ. Trăiam numaĭ cu mâncare sbicită, şi abia la sĕrbătorĭ ne făceam câte o tocană . . . şi învĕţam şepte-opt inşĭ la un muc de lumină de sĕŭ . . .

Şi astăzĭ, când inimĭ nobile se îngrigesc să uşoreze sórtea studenţilor din Blaş, aceĭ ce şĭ-aŭ făcut studiile cu „merinde“ de a casă, fără de a gusta cu sĕptĕmânile vre-o mâncare caldă; aceĭ, ce-şi stricaŭ ochiĭ cu manuale scrise la lumină de sĕŭ; aceĭ ce nu gustaŭ de cât o dată la lună carne, ci trăiaŭ cu pită şi slănină, aducă-şi aminte de urmaşiĭ lor, şi jertféscă ceva pentru a le uşora măcar lor sórtea amară, de carĭ s'aŭ împărtăşit înşişĭ, în aniĭ fragedĭ aĭ tinereţelor!

Simin.

postul sĕŭ ba însemnă salvarea politicei naţionale. Ér lesinca activităţi între împrejurările de astăzi nu însemnă nimic alta, de cât capitularea înaintea spiritului anticonstituţional, anarchia în şirele partidului naţional şi renunţarea la politica naţională.

Alegerea — cred eŭ — nu e grea. Fie care îşi póte deci forma o judecată clară şi obiectivă despre adevĕrata esenţă şi consecuenţele noului curent în sinul partidului naţional. Fie care trebue să vadă după tóte aceste, că astăzi nu putem face causei naţionale un serviciŭ mai bun, de cât dacă ţinem constanţ şi bărbătesce la posiţia nóstră principiară a resistinţei pasive şi că adversarilor nu putem face astăzi un serviciŭ mai bun, de cât am abandona punctul de vedere principiar al resistinţei pasive.

Să desvoltăm deci pe tóte terenele ce ne mai stau deschise, cea mai intensivă activitate, dar să afirmăm în cea mai strictă solidaritate şi cu tótă hotărîrea, faţă de politica oficială de stat de astăzi posiţiunea, nóstră principiară a resistinţei pasive!

Corespondinţe.

Instalarea noului vicar al Haţĕgului.

— Raport special al „Unirii“. —

Ţara Haţĕgului, 5 Maiŭ n. 1902.

De abia a trecut anul, de când oraşul Haţĕg a primit cu alaiŭ şi pompă pe Ilustrul nostru Archiereŭ Dr. Demetriŭ Radu, étă nóuă ocasiune spre a îmbrăca vesmînt de sĕrbătóre, care tot acelaşi iubit Părinţe aŭ făcut'o binevenită. Căci pe cine altul stimăm şi venerăm în persóna noului vicar, Dr. Ĭacob Radu, dacă nu pe însuşi capul măriteĭ Diecese a Lugoşului?

Şi dacă Prea Sfinţia Sa, la rugarea sinodului districtual şi dând ascultare deputaţiunei esprese a credincioşilor din Haţĕg, spre şi-a manifesta dragostea, ce o pórtă pururea pentru poporul sĕŭ credincios, s'a deslipit de cătră sfetnicul Sĕŭ cel mai intim, şi l'a dat lor pe cel ce şi după trup este fratele Sĕŭ, atunci apoi şi ei s'aŭ dovedit vrednici de atâta dragoste! — Şi ast fel să póte esplica primirea splendidă ce i-s'a făcut noului vicar.

Sâmbăta sara, a sosit cu trenul de cătră Piski, tinĕrul mire al bisericeĭ parochiale din Haţĕg, însoţit de Măria Sa Domnul Ioan Boroş, canonic şi Provicar Episcopesc, de Mult Onoratul Domn George Popoviciŭ, Protopopul Lugoşului şi de Spectatul Domn Dr. Isidor Pop, advocat diecesan. Pe peronul gărei a fost bineventat în numele preoţimeĭ şi al poporului din vicariat, ér la întrarea în oraş în numele parochienilor şi a comitetului bisericesc. Şi ca însemnătatea zileĭ să se ridice şi mai mult, sara la 8 óre s'a arangiat în onórea luĭ un conduct de torţe. Cred că va fi de ajuns, dacă voiŭ spune, că atât vorbirea de la gară a notarului districtual, şi a prim curatoruluĭ la întrarea în oraş, cât şi entusiasta alocuţiune de la reşedinţa vicarială, aŭ fost purcese din adêncul unor inimi calde, pe cum tot de asemenea şi rĕspunsurile vicarului.

A dóua zi, Duminecă, după sĕvîrşirea serviciului divin, celebrat, sub pontificarea Măriei Sale Dlui Provicar, de 6 preoţi şi un diacon, la care a cântat corul reuniunei de cântări, s'a făcut instalarea oficiósă, prin cetirea în faţa publicului numĕros a decretului de denumire şi prin predarea solemnă a insignelor puteriĭ, a sfinteĭ Evangeliĭ şi a cheilor. Emoţionător până la lacrimi a fost acest moment solemn, după care inmediat şi a ţinut Prea Onoratul Domn Vicar cuvîntarea de întroducere, desfăşurându-şi bogatul program de activitate.

Şi întru adevĕr şi mari sînt problemele, ce staŭ înaintea noului vicar, căci menit este a fi conducĕtor, nu numai în afacerile bisericesci a le vastului vicariat şi a le parochieĭ sale, ci şi pe terenul social. Inteligenţa română din Haţĕg, fără nici o deosebire, pune în dînsul mari nădejdi, şi sîntem convinşi, că erudiţia luĭ, întrebuinţată cu puterea tinĕrului viguros, o va întrebuinţa spre propăşirea morală şi socială a Haţegului, nu numai, dar a întregului colţ de ţară din romantica vale a Haţegului. Şi acéstă nădejde şi aşteptare s'a accentuat şi prin mai multe toasturi, ce s'aŭ ridicat la banchetul dat în onórea DSale, şi la care aŭ participat peste 50 preoţi şi mireni, chiar şi din mari depărtări, de pe Valea-Jiului. Întră deci Prea Onorate, voiŭ zice şi eŭ cu Măria Sa Dl Provicar Episcopesc. întră în altarul ce-ţi este încredinţat, étă mirésa-ţi alésă este împodobită, îmbrăţişéză-o cu tot focul dragosteĭ sfinte; primesce acéstă moştenire sfîntă, şi de cât tóte faptele mărete ale antecessorilor, de mai mari sĕ te învrednicesci!

A. P. B.

Scrisóre din Budapesta.

— De la corespondentul nostru. —

— 2 Maiŭ n.

(Pascile. — Horánszky. — Posturi vacante.)

(Pascile.) Christos a înviat! Aşa ne salutăm unii pe alţii când ne întâlnim pe uliţe. Trist şi dureros, că trebue să notez, că aşa ne salutăm când ne întâlnim pe uliţe — căci alt unde noi românii greco-catolici nu ne întâlnim. (Acum nu vorbesc de cafenea — căci acolo ne întâlnim!) Tótă lumea avé unde să mérgă la sta biserică, să cânte cu preotul împreună „Cristos a înviat“ — numai noi românii de aici am fost lipsiţi de acésta fericire. Noi suntem în lume cei mai necăjiţi! Noi sîntem în lume cei mai fără tată sufletesc. Óre nu se cugetă mai marii nostri, că şi despre sufletele nóstre vor fi întrebaţi la înaltul tron dumnezeesc? Óre nu e ruşine pe capul nostru, că în Budapesta mii de suflete rêmân fără mângâierea bisericiĭ, date pradă tuturor, cari suflete a răpi voiesc? Dar dacă mai amintesc, că în seminariul central sînt 15 clerici — cari chemaţi vor fi a propaga frumseţa liturgieĭ nóstre şi ei 4 ani de zile liturgie nu aud? E timpul suprem, ca acei, cari puşi sînt în fruntea nóstră să ieie în mână trĕba pestanilor — să afle chip, cum ar puté, ca şi credincioşii de aici bare-mi la zile mari să audă slujbă „unită“ — baremi odată în an să se împărtăşéscă cu taina steĭ cuminecături. Aşa de rĕŭ îmi cade, când aud de la unul şi altul, că ei se face neunit, din singurul motiv, că voesce ca copiii sĕi să audă slujbă românésca la capela neunită. Înălţător a fost la ei serviţiul sfintelor Paşci. Lume îndesată, pe cum numai aici poţi vedé — evlavie multă.

Firmă ni este nădejdea, — că episcopii nostri, în frunte cu prealubitul şi prealuminatul nostru Metropolit, vor afla mod, ca pe anul viitor mai fericiţi să fim, de cum am fost. Fie convinşi Archiereii nostri, că rugăciunile nóstre în tótă zina la ceriŭ vor sbura şi ca tămâia bine vor fi primite înaintea luĭ Dumnezeŭ — pentru că s'aŭ îngrijit şi de noi — cei lipsiţi.

(Horánszky.) Cabinetul ministerial a îndurat zilele trecute o mare perdere. A murit cel mai agil, cel mai muncitor, şi cel mai răbduriŭ ministru. De treizeci de ani se luptă în contra curentului semiliberal — de treizeci de ani e în opositie. Schimbându-se constelaţiunea politică — membrii partidului naţional în frunte cu Horánsky şi Apponyi fusionéză cu Széll şi aşa partidul naţional ajunge la putere şi lucru natural, că şi Horánszky. Széll i-a promis că-l chiamă în cabinet. — Înainte cu cinci sĕptĕmâni l-a şi chiemat, oferindu-i portofoliul ministeriului de comerciŭ. Mórtea, trista mórte, înse nu alege, fără culege. Ca ministru numai de trei sĕptĕmâni, la parte în biserica Mathia la festivitatea din 11 Aprilie, festivitate, ordinată de baronul Bánffy. Aici Horánszky s'a recit şi în 10 zile móre. Interesantă conciuinţă: cel mai mare inimic a luĭ Bánffy, acela care l-a constrîns să abzică din ministru preşedinte — móre, recindu-se chiar la aceea festivitate, pe care el a ordinat-o!

(Posturi vacante.) În oraş s'a început aşa zicĕnd haita după posturi de profesori, profesóre, dascăli şi dăscălite. Senatul orăşenesc a deschis concurs pentru ocuparea mai multor posturi, anume 2 posturi de directori la şcóle civile şi 23 posturi de profesori saŭ profesóre tot acolo. Afară de acestea 4 locuri de directori la şcólele elementari, 60 de posturi de învĕţători şi vre-o 70 de învĕţătóre. Nu mĕ mir că ómenii se rup aşa tare — căci locurile acelea merită puţină trudă. La civile plata e 3700 coróne ĕră la elementare 2900 coróne. Drept că aici e viaţă fórte scumpă — dar te dóre inima când te cugeţi, că sîrmanii învĕţătorii nostri, cari tot atâta aŭ trudit cât cei de aici, se chinue cu o plată de 600 coróne şi aceea de multe ori numai pe hârtie şi şi acestia pe lângă 2900 coróne mai aŭ şi venite laterale.

Pestanul.

SINÓDELE PROTOPOPESCI.

— Tractul Torontalului, diecesa Lugoşului —

— 30 April 1902.

Preoţii din acest tract aŭ ţinut adunarea protopopéscă îndatinată la 17 April a. c. în comuna Cenadul-Sîrbesc sub presidiul protopopului districtual Dr. Laurean Luca.

Pe lângă mărturisirea, la care preoţii aŭ fost pregătiţi prin o esortaţiune rostită de Cl. Dr. Epaminonda Lucaciŭ, — protopopul a cetit raportul despre starea protopopiatului în anul 1901.

Protopopiatul stă din 6 parochii cu 6 preoţi fungenţi, 3 parochi, 3 administratori. Biserici de piatră sînt 2, a treia în Sân-Nicolaul-mare e în lucrare, în cele alalte

parochiĭ sevîrsesc serviciul divin în case private, închiriate spre acest scop cu censurĭ anuali, ce se solvesc din fondul relig. cat.

Locuinţele parochialĭ lipsesc, singur în Cenadul-Sîrbesc s'a cumpĕrat una cu 2800 coróne, pe carĭ comuna bisericéscă are să le solvéscă în rate anualĭ la fondurile diecesane, de unde s'aŭ împrumutat acea sumă. Din lipsa cuartirelor parochialĭ în natură, în 3 parochiĭ preoţiĭ primesc cens cuarterial ér în 3 sînt închiriate spre acest scop case private în sarcina fondului relig. cat.

Beneficiile parochilor sînt fixe şi le primesc din fondul relig. cat. prin respectivele oficiĭ de stat. Din ajutul de stat pe 1901 preoţiĭ acestuĭ tract protopopesc aŭ primit 998 coróne.

Şcolĭ gr. cat. aŭ funcţiunat regulat în 4 parochiĭ în una mai puţin regulat, ĕră în Ĭancahida e şcólă comunală. Edificiĭ şcol. propriĭ sînt în 4 parochiĭ, în una e închiriată.

Cantor-docenţi gr. cat. 4, preot-docente 1, cantor 1.

Pruncĭ de şcólă de la 6—12=358, aŭ frecuentat şcóla gr. cat. 159, de alt caracter 56, la olaltă 215.

Pruncĭ de repetiţie de la 12—15 anĭ =173, aŭ frecuentat şcóla gr. cat. 29, şi de alt caracter 5, la olalta 34.

Casurĭ de botez 127: 80 legiuiţi, 47 nelegiuiţi; casurĭ de mórte 75, aŭ defecţionat 4, saŭ unit 3, crescămîntul poporuluĭ e 53 suflete.

Căsătoriĭ la biserica gr. cat. 44. — 13 gr. cat. 11 mestecate. — Concubinate 50 părechĭ. Cemeteriĭ gr. cat. în 5 parochiĭ şi în 3 filiĭ. Parochiile aŭ fost visitate de protopop odată, afară de cea din Ĭancahida.

Numerul esibitelor protopopescĭ e 335 de natură administrativă, tóte resolvate.

Notar districtual a fost ales Dr. Epaminonda Lucaciŭ, preot în Serb-Cianad.

La propunerea Cl. Dr. Epaminonda Lucaciŭ, preoţiĭ aŭ subscris o adresă de felicitare Prea S. S. P. Leon al. XIII. din incidentul inbileuluĭ de 25 al pontificatuluĭ. P. S. Sale şi Prea Ven. Ordinariat a fost rugat să binevoiéscă a o înainta la locul destinat.

Tot la propunerea Cl. Dr. Epaminonda Lucaciŭ s'a adus la cunosciinţa Prea Vener. Ordinariat, cum-că preoţiĭ acestuĭ tract protopopesc îşĭ esprimă mulţămita fiéscă pentru bărbătésca apărare a îndependenţeĭ nóstre bisericescĭ şi avênd deplină încredere în prea înţeleptele decisiunĭ a le Ilustrilor Archireĭ îĭ asecură, că tot de una vor fi cu cea mai mare alipire cătră dînşiĭ şi încât va depinde de la eĭ, vor da mână de ajutor pentru a nu se stirbi drepturile bisericeĭ prin o autonomie străină de natura bisericeĭ unite.

A mai făcut propunerĭ şi M. On. Vasiliŭ Deciŭ paroch în Sân-Nicolaul-mare, ca docentele să fie în şcólă, când preotul catechiséză pruncilor, şi în regularea şcolilor de repetiţie preotuluĭ să-ĭ dée mâna de ajutor învĕţătoriul şi curatoratul bisericesc.

X.

Afaceri scolastice.

Năoiŭ, 1902 April 19.

Daţi-mĭ voe să fac şi eŭ reflexiunile mele la celea scrise în „Unirea“ şi „Fóia şcólastică“, referitor la introducerea unuĭ noŭ sistem de controlare în şcóla nóstră poporală.

Mai întâiŭ permitem să întreb pe Dniĭ autorĭ aĭ articuluĭ din chestiune: Spunăm Dlor că ce corporaţiune are atâţia controlorĭ ca şcóla nóstră poporală?

Eŭ aşa cred că nicĭ una. De pildă şcóla poporală este controlată de preotul local ca director şi pricepător în ale instrucţiuneĭ şi educaţiuneĭ; de domniĭ protopopĭ cu cunosciinţă destul de estinse în ale şcóleĭ; de inspecorul regesc, de inspectorul de frecuentare, de notariul cercual, în numele inspectoruluĭ regesc, de judele comunal, mai ales dacă şcóla are ajutor de stat şi în comună mai este şi altă şcólă, de badea Inon orĭ badea Tóder, superaţi pe învĕţător, pentru ce aŭ aplicat asupra fiuluĭ lor pedépsa corporală orĭ banală, căcĭ zic Dlor, învĕţătoriul are să fie cu recunosciinţă şi mare respect faţă de eĭ, căcĭ dóră eĭ l'aŭ pus şi eĭ îl susţiu, şi în urmă de câte doĭ critisătorĭ aĭ examenuluĭ, după cum se usézĕ în unele protopopiate, că pe lângă Protopop mai merg la examen ca critisătorĭ şi câte doĭ învĕţătorĭ.

Ce lucru întors faţă de timpul modern în care trăim! În loc de mulţămită pentru ostenelele prestate în decursul anuluĭ şi însufleţire pentru viitor, bietul învĕţător e publice compromis! (Cum? Red.)

Póte îmĭ va reflecta cineva, că aceea critică pentru aceea se usézĕ, că să, fie uniformitate şi metod în propunere. Dacă e aşa, atunci óre în preparandie nu s'aŭ propus metodul? Nu s'aŭ aplicat acela şi în praxă în şcóla de aplicaţie din Blaş? Dacă a propus în Blaş, apoĭ óre învĕţătoriul în şcólă pe sate să nu pótă propune, punênd în praxă cele învĕţate?

Critisările de la examene, după cum acelea se fac, aŭ multe scăderĭ; între altele voĭ aminti numaĭ unele. Prin presentarea la examene a atâtor Domnĭ, pruncĭ de pe sate, carĭ n'aŭ vădut de cât pe învĕţătorul lor şi pe preot, de odată vĕdîndu-se între maĭ mulţĭ şi încă critisătorĭ ori provocătorĭ, devin maĭ timiĭ, ba unĭĭ chiar şi plâng(?) din acest motiv rĕspunsurile vor fi slabe. Resultatul esamenuluĭ fiind aşa dară ne îndestulitor, óre cine sufere, dacă nu învĕţătoriul? Şi apoĭ atunci óre am câştigat poporul pentru şcólă? Eŭ zic, că nu; dar apoĭ tinerĭĭ nostri pentru a îmbrăţoşa cariera învĕţătorésca? nicĭ pe acestia, de órece maĭ adese numaĭ lipsa de mijlóce, nu aplicarea, îĭ va aduce pe cariera învĕţătorésca!

Eŭ sciŭ, că învĕţătoriul nostru are 4—5—6 clase gimnasiale şi a făcut şi cursurile preparandialĭ, ca atare óre să fie el inconsciŭ de chemarea sa? Óre numaĭ prin sisteme de controlare să face progres? căcĭ sisteme de cotrolare se înfiinţézĕ numaĭ faţă de ómenĭ incultĭ, şi inconsciĭ de chemarea lor.

Rĕul nu zace în lipsa de controlare, că de aceea este destulă, ci rĕul că învăţĕmîntul în şcólele poporale nu la maĭ mare avênt zace airea.

Vĕ spun din esperinţă, până nu se va încasa salarul învĕţătoriuluĭ de odată cu dările comunale şi până nu-l va primi regulat din óre care cassă şi până nu se va forma un fond special, din care în tot anul să se ajute cu recuisite şi manuale şcólele scrace, până atunci înzădar orĭ ce controlă. Aicĭ e rana, aicĭ trebue aplicat medicamentul, nu airea.

Asta e convingerea mea!

A.

Noutăţi.

Episcopul Aradului, conform hotărîriĭ consistoruluĭ diecesan, avé să se alégă la 11 Maiŭ n. Mitropolitul Meţian, căruia i-s'a comunicat terminul acesta a declarat, că nu-l primesce. Ast feĭ alegerea va fi amânată pe maĭ târziŭ.

Ministrul de comerciŭ. Fóia oficiósă publică autografuĭ preaînalt, prin care se numesce ca ministru de comerciŭ deputatul Láng Lajos, prof. univers. şi fost secretar de numirĭ stat în ministeriul de finanţe.

Sinódele bisericeĭ ortodoxe române s'aŭ deschis în Dumineca Stuluĭ Toma în tóte celea treĭ diecese. La Arad, sinodul e presidat de Ignaţie Pop. Programul sinoduluĭ de la Sibiŭ e fórte bogat şi se va ocupa între altele şi cu cestiunea ridicărĭ catedraleĭ, a profesorilor de la seminar ş. a.

Masa studenţilor. În timpul din urmă s'aŭ încassat la fondul acesta sume frumóse. Aşa de la Aurel Rus, Sibiŭ 2 cor. Petru şi Aneta Călciunariŭ, Orşova 10 cor. Aurel C. Domşa, Blaş 25 cor. Colectanţi prin studenţi 1328·97 cor. Gavrilă Ciobotariŭ, Ghimeş 10 cor. Tot Dsa a mai dăruit 10 cor. şi fondului subsidiar al preoţilor.

Avis. Primim spre publicare următorul avis: Escelenţia Sa D-l Ministru r. m. de culte şi instrucţiunea publică, prin ordinaţiunea sa de sub Nr. 24.878 din 1902, aduce la cunoscinţă, că va deschide un curs supletor de cualificaţiune pentru învĕţătoriĭ de la şcólele poporalĭ elementarĭ în vacaţiunea cea mare în Budapesta şi Cluş. Cei-ce vor să participe la cursul din Cluş să se însinue până în 10 Maiŭ a. c. la inspectoriĭ regescĭ de şcóle concernenţi, avênd de a produce documente de la auctoritatea şcolastică respectivă şi să se îngrigéscă înşi-şĭ de intertenţiune pre durată cursuluĭ.

Mulţumită publică. Cu prilegiul petrecerĭĭ de primăvară ce s'a făcut în Sânt-Ana-de-Mureş în 28 Aprilie st. n. în favorul Bisericeĭ greco-catolice române de acolo, a încurs suma de 91 coróne 40 filerĭ, la care aŭ binevoit a suprasolvi următoriĭ prea stimaţĭ domnĭ: Vasile Saltelechi vice-protop. onor. 1 cor., Benedict Viciŭ, notar com. 1 cor., Moisĕ Birtolon, notariul Lăscudului 2 cor., Ioan Bândea, notariul Cerghidului 1 cor., Ştefan Boroş, preot în Cs.-Szt.-Iván 1 cor., Ioan Andreşan, preot 1 cor., Michail Borda, proprietar 1 cor., Gavril Huza 80 fil., Valeriŭ Pop, 80 fil., Ioan Oltean cand. de advocat 60 fil. Ioan Pantea, cand. de advocat 40 fil., Michail Beşa preotul Sângeorgiuluĭ 40 fil., si Teodor Lazar, comerciant 40 filerĭ; ceea ce prin acésta li-sĕ aduce mulţumită publică, implorând de la Dumnezeŭ darul sĕŭ binefăcător, ca sus amintiţiĭ, cât maĭ des să pótă concurge cu ajutoriul d-lor spre scopurĭ frumóse românescĭ. Mureş-Oşorheiŭ, la 30 April 1902. În numele comitetuluĭ aranjator Isidor Dopp, învĕţător român.

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericiĭ române.

(Continuare.)

La b) Pentru a evita o înțelegere greșită a pasagiuluĭ citat, este necesar a observa, că în acea listă se cuprind [1]) martirĭ din tot jurul Dacieĭ. Din Goția cunóscem numaĭ 28 de martirĭ, dintre carĭ aŭ nume latinescĭ: Constans, Anna, Animais, Mamyca (?), Sylas (?), Vircs (?). Aceste nume se explică prin presența captivilor făcuțĭ de Goțĭ la sudul Dunărĭĭ, și nimic nu silesce a le atribui coloniștilor din Dacia Traĭană.

La c) Dacă Ulfila a predicat latinesce, acésta nu însemnéză, că el nu s'ar fi putut adresa alt cuĭ-va în acéstă limbă, de cât aŭtohtonilor romanĭ. Goțiĭ aduseseră ca d. e. în 251, cu dînșiĭ numeroși prisonierĭ, carĭ eraŭ fără îndoială Romanĭ. Apoĭ din cuvintele luĭ Aŭxentiŭ [2]): „Patruzecĭ de anĭ înflorind în episcopat, predica cu har apostolic în limbile grécă, latină și gotică“, se vede, că autorul are în vedere tot timpul păstoririĭ sale, care era de 33 de anĭ la pólele Carpaților, și numaĭ de 7 anĭ în Goția. Este chiar îndoĭos, dacă acel text se referă la stânga Dunărĭĭ.

La d) În „Ulfila“ [3]), dl Erbicianu interpretéză textul s. Epifanie ast fel: „Mulți și dintre octodoxĭ aŭ suferit martirul, pe lângă ereticiĭ Audienĭ, carĭ aŭ fost atuncĭ nimiciți și alungați — *Καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς Γοτδίας ἐδιώχθησαν οἱ πλείους οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡμέτεροι ἐκεῖ χριστιανοί*“. Acéstă interpretare este maĭ naturală, de cât a face pe s. Epifanie să arete prin „aĭ nostri creștinĭ“ pe ceĭ „localnicĭ“. Este óre cu putință, că s. Epifanie, un episcop grecesc din insula Cipru, să înțelégă prin cuvintele „aĭ nostri“ pe nisce coloniștĭ romanĭ din Dacia Traĭană? De sigur, bunul simț apróbă interpretarea făcută în „Ulfila“.

2. Argumentul din contact saŭ vecinétate ar fi acelașĭ, care s'a indicat și la nr. 3 din perióda dominațiuniĭ romane. Cum s'a zis deja acolo, el va fi discutat în § următor. În orĭ ce cas acest argument este problematic pentru perióda gotică, căcĭ étă ce zice Xenopol [4]): „Chiar dacă Goțiĭ aŭ venit în atingere cu Daco-Romaniĭ, acésta fu tot de una dușmănéscă și trecétóre, ca aceea în care întră cel prădat cu hoțul, care îl pradă. Apoĭ așa nu se stabilesc înrîuriri între popóre“. În acéstă privință este caracteristică împrejurarea, că unicul cuvînt, ce ne-a rémas de la Goțĭ, este cel luat de pe numele lor: „hoț“.

Din cele expuse se vede decĭ, că cu tot avêntul luat de creștinism între Goțĭ, o înrîurire asupra coloniștilor romanĭ nu se póte constata și nu este probabilă. Tot așa de puțin se găsesc daté positive despre existența religiuniĭ creștine în Dacia Traĭană în timpul dominațiuni gotice.

[1]) Ebriceanu, Ulfila l. c. pag. 766.
[2]) Waitz l. c. pag. 19.
[3]) l. c. pag. 707–8.
[4]) l. c. pag. 319.

§. 4. Perioda slavă.

Sumarul: Huniĭ, Gepiḑiĭ, Avariĭ, Slaviĭ. Rolul lor în formarea naționalității române. Examinarea argumentului pentru creștinismul în Dacia Traĭană din contact cu Bisericile dimprejur. Novela a 11-a a luĭ Iustinian.

După cum s'a vĕḑut, Huniĭ aŭ alungat în anul 375 pe Goțĭ peste Dunăre și aŭ luat în stăpânire Dacia Traĭană. Aŭ trecut însă peste dînsa ca un uragan, și s'aŭ dus să cuceréscă alte țărĭ maĭ mănóse de cât plaiurile locuite de străbunĭĭ Românilor. Pe la 453 imperiul hunic se descompune, și Gepiḑiĭ, deja cunoscuțĭ ca de acelașĭ ném cu Goțĭ, își supun Dacia Traiană. Niciĭ eĭ nu s'aŭ așezat între coloniștiĭ luĭ Traian, și „chiar dacă ar fi dat peste Românĭ, în incursiunile lor în Transilvania și munții Banatuluĭ, acéstă atingere era dușmănéscă“ [1]). La 566 Gepiḑiĭ sînt aprópe nimiciți, și Dacia Traĭană cade pe mâna unor barbarĭ îngrozitorĭ, de ném hunic, Avariĭ, carĭ țin popórele supuse lor sub un jug fórte greŭ; dar cu atât maĭ puțin aŭ putut să se amestece cu ele. Numaĭ o singură ginte, dintre toți barbariĭ, a venit în contact intim cu Romaniĭ din Carpați, contribuind ast fel la formarea naționalității lor; acéstă ginte eraŭ Slaviĭ. Era destinul tuturor Romanilor, amenințați cu stingere din causa păgânismuluĭ lor rafinat, ca eĭ să fie regeneraț prin popórele barbare. La Romaniĭ apuseniĭ, acest rol laŭ jucat Germaniĭ, la ceĭ răsăriteniĭ, Slaviĭ. [2]) După cum bună óre Francilĭ aŭ făcut din Galo-Romanĭ pe Francesĭ, ast fel Slaviĭ aŭ făcut din Daco-Romanĭ pe Românĭ. De sigur Germaniĭ aŭ fost desnaționalisați și absorbiți de Galo-Romanĭ, nu maĭ puțin de cât Slaviĭ în superioritatea numerică saŭ etnică a Daco-Romanilor; cu tóte acestea, aceĭ barbarĭ aŭ fost un element hotărîtor în alcătuirea națiunilor neolatine. În acest sens R. Rosetti, [3]) după ce a desvoltat rolul femeiĭ române în acest contact intim cu Slavĭ, zice: „Elementul roman în regiunea muntósă dintre Olt și Tisa, format din rĕmășițele colonieĭ Traĭane, rĕmasă în stânga Dunărĭĭ după părăsirea Dacieĭ de Aurelian, n'a putut de cât să grăbéscă acest proces de desnaționalisare (a Slavilor) și să contribue la contopirea elementelor slave și romane în formațiunea etnică nóuă: Româniĭ“.

Cete de Slavĭ, saŭ maĭ exact, de Sloveni. veniseră fórte de timpuriŭ la pólele resăritene ale Carpaților. Tabula Peutingeriană, de la sfîrșitul secoluluĭ al 3-lea, îĭ așeḑă deja, sub numele de Veneți, pe la gurile Dunărĭĭ și până la nordul Carpaților. Este probabil, ca eĭ să fie urmat curentuluĭ creat de Goțĭ, cărora eraŭ supușĭ, așeḑându-se în văile roditóre din Moldova. Când însă veniră Huniĭ ceĭ cumpliți, eĭ o rupseră la fugă în munți și se întinseră asupra întregiĭ Daciĭ Traiane, „nu ca năvălitorĭ, ci ca fugarĭ eĭ înși-și înaintea uneĭ năvălirĭ, căutând nu pradă, ci mântuire. . . . Caracterul cu totul deosebit al năvălirĭĭ slavone, care făcea din némurile eĭ nisce tovarășĭ în nenorocire aĭ némuluĭ românesc, explică relațiile maĭ intime, în carĭ dînșiĭ intrară cu poporația dacoromană“. [1])

Aceste relațiĭ maĭ intime s'aŭ manifestat, cum s'a zis, în formațiunea etnică a națiunĭĭ române; dar că nu s'a întins până la o înrîurire creștină, este evident, căcĭ Sloveniĭ eraŭ păgânĭ. Situațiunea creștinismuluĭ în Dacia Traĭană se va puté decĭ cunósce numaĭ din scirĭ independente de Slavĭ, până în secolul al 7-lea. Din nefericire, există o singură veste în acéstă privință; ea permite însă a conclude în mod decisiv, că creștinismul în Dacia Traĭană, chiar și acum încă, era cu mult pre restrins, încât ar fi putut forma o biserică stabilită și organisată, și că de acea convertirea totală a Românilor trebue așezată pe maĭ târziŭ. Până a nu face acéstă desvoltare, de altmintrelea cunoscută, ar fi aicĭ locul nimerit de a considera un argument formulat de dl Erbiceanu în tóte scrierile sale, pentru a dovedi vechimea creștinismuluĭ între Românĭ. Acest argument, indicat deja în §§ 2 și 3, s'ar puté repeta ast fel:

În jurul Dacieĭ Traiane, în Mesiă, în Daciile Aureliane, în Sciția minoră, în Goția, în Panonia, aflăm fórte de timpuriŭ Biserici constituite, episcopĭ, martirĭ. Ast fel, până în secolul al 7-lea, găsim în țările citate vre-o 24 de episcopiĭ sub maĭ mulțĭ mitropoliți, apoĭ vre-o 160 de martirĭ, dintre carĭ 87 la Tomis (Anadolchisi–Constanța); în fine aflăm aicĭ și o viață creștină fórte desvoltată, ca bună óră celebrul concil regional din Sardica (343). În asemenea împrejurărĭ trebue admis, că exista și o Biserică în Dacia Traĭană, dar că a rĕmas necunoscută din causa cotropiriĭ barbarilor.

Acest argument are neajunsul, că se póte întórce pentru a dovedi tocmaĭ contrarul. Cu tótă migrațiunea popórelor, contactul între ambele malurĭ dunărene, întrerupt din când în când pentru un moment, a trebuit să fie în de obște fórte viŭ prin Oltenia, după cum o recunósce și dl Erbiceanu; [2]) alt fel nu se póte esplica unitatea etnică și limbistică a Românilor, a Armânilor și a Rumerilor. Cum vine atuncĭ, că scriitoriĭ bisericiĭ, carĭ amintesc atâtea date statistice și evenimente religióse din sudul Dunărĭĭ, să tacă cu desevîrșire despre creștiniĭ de la nord.“ Și, să se noteze, o eventuală Biserică de aicĭ trebuĭa să fie amintită, căcĭ avea nevoe de episcopĭ, dependenți de vre-o mitropolie și archiepiscopie din imperiŭ. Dóră nu e cu putință a susține, că o națiе întrégă creștină să pótă viețui fără episcopĭ. Se obĭectézá cotropirea Barbarilor. Se uĭtă însă că tocmaĭ „provinciile transdunărene aŭ fost tot dea una obiectul de căpetenie al năvălirilor lor“. [3]) Plăieșiĭ din Dacia Traĭană eraŭ cu mult maĭ puțin bântuiți de incursiunĭ barbare, de câ locuitoriĭ din drépta Dunărĭĭ. Tăcere absolută, în timb de secolĭ, despre creștinismul în Dacia Traĭană nu admite altă esplicație de cât aceea, că vor fi fost creștinĭ între coloniștiĭ eĭ, dar că nu eraŭ

[1]) Xenopol l. c. pag, 332.
[2]) Xenopol l. c. 360.
[3]) Invasiunile Slavilor în peninsula balcanică, în „Revista nóuă“ an II, Bucurescĭ 1889, pag. 346.

[1]) Xenopol l. c. pag. 361–2.
[2]) Respuns l. c. Nr. 20.
[3]) Xenopol l. c. pag. 286.

destul de numĕroşĭ pentru a forma o Biserică stabilită şi organisată.

Raţionamentul acesta se confirmă în mod apodictic prin cunoscutele novele ale luĭ Ĭustinian. Se scie, că acest împĕrat a ridicat episcopia loculuĭ sĕŭ natal, Tauresium, la rangul de archiepiscopie, sub numele dat noului oraş de: Prima Ĭustiniana (aprópe de Procoplïe de azĭ în Serbia). I s'aŭ supus, prin novela a 11-a, ca episcopiĭ sufragane, cele din Dacia ripensă şi mediterană, Nesia întâĭa (apusénă), Dardania, Praevalis, Macedonia a dóua, şi o parte din Panonia a dóua. Şi Dacia Traiană? Neexistând o archiepiscopie maĭ apropiată de dînsa, ea trebuia să fie supusă Primeĭ Ĭustiniane, cu atât maĭ vîrtos, că împĕratul menţionézĕ în acea novelă şi posesiunile sale la Dunăre pe malul stâng (o cetate şi dóuĕ forturĭ), ca un motiv maĭ mult pentru a muta prefectura din Tesalonica în patria luĭ. Din faptul, că Ĭustinian tace despre Dacia Traĭană, resultă apriat, că aicĭ nu eraŭ episcopiĭ şi nu puteaŭ fi episcopĭ, cu alte cuvinte, că creştinismul acolo încă nu era generalisat şi stabilit.

(Va urma.)

II.

Postul şi medicina

saŭ

Ascetica şi therapia.

(Continuare.)

Tradiţiunea face amintire de atarĭ zile de post, etc. la învierea diserteriilor epidemice (chilchul evr.) şi a difterieĭ în Spania în secIul al 16-a (ascara evr).

Ordinarea zilelor de post, în ast feliŭ de casurĭ, se pare că nu aŭ fost numaĭ din motiv religios, ci şi din motive profilactice-higienice.

Ascetica privată cu deosebire a unor evreĭ „pïĭ", nu se îndestulesce numaĭ cu aceste puţine zile de post; şi între rabineriĭ polonĭ şi din Rusia de sud, carĭ staŭ în renume de „sfinţenie" talmudică, mulţĭ postesc în tótă Lunea şi Joia — ca şi vechiŭ fariseĭ, — cum şi în zilele căḑetóre spre sĕrbătórea „pascilor" şi a colibelor; apoĭ şi în alte zile deosebite, ce reamintesce mórtea vre unuĭ profet saŭ a altuĭ bărbat mare din istoria evreilor, tot aşa şi în ajunul fie căreĭ luni nóuă.

Postul evreilor constă în o dietă absolut negativă din o sară în alta; celor maĭ debilĭ li se permite a ţiné ceva în gură, pentru aşĭ înmoia ceriul gurel, fără înse a fi permis să înghită. Cea maĭ energică figură a postuluĭ ni-o arată talmudul despre un „sfînt" iudaic „Chone hammaagal;" de câte orĭ voia ca să misce mila de la Dumnezeŭ, spre a feri pe evreĭ de ceva nenorocire, se aşeza în mijlocul uneĭ gropĭ şi trăgându-şĭ un sac preste cap, petrecea în post, până ce Dumnezeŭ îĭ împlinea cererile.

Şi abia se póte constata se să fi observat ceva înbolnăvire strict din postire.

Postul la Grecĭ.

Despre posturĭ şi ajunurĭ la Grecĭ, ni-e fórte puţin cunoscut, cum şi despre întréga ascesă religiósă a lor, de óre ce Greciĭ, timpurilor bune, eraŭ aşa zicênd dedaţĭ de acasă la traiŭ moderat; şi clasa a „monosituniţilor" = μονοσιτῶντες, ad: a celor ce mâncaŭ numaĭ odată în zi, era fórte tare representată, şi Hippocrates în scrierile sale arată, cum-că la Grecĭ postul de regulă se folosesce şi ca mijloc higienic. Ajunurile ascetice se par a fi fost o datorinţă pentru adicţiiĭ deosebitelor misteriĭ a templelor, asta o scim şi din misteriile de la Elcusis; şi cum-că doctrina misteriósă eleusica, este a se reduce la tradiţiunea egiptenă fără nicĭ o dubietate, este fórte probabil, de óre ce se află în dînsa fragmente proprie asceseĭ vechĭ egiptene, careia aveaŭ să se supună şi noviţiiĭ de la Eleusis.

Plutarch şi Atheneus ne spun, cum-că muierile ateniene eraŭ obligate de a petrece anumitele zile în Eleusis, în templu, sub cel strict post. şi acest post era în memoria Cereriĭ, care ajunând de superată îşĭ căuta pe fica sa Proserpina.

Ba indivizĭĭ iniţiaţĭ în mesură mare în misteriile eleusice, aveaŭ să observe o abstinenţă totală de la carne de paserĭ, pesce, bóbe şi mere de granat, dar se pare că acésta ortodoxie a postuluĭ abia se póte observa.

Încât privesce ascesa dietetica a Pythagoreilor. despre carĭ în tóte timpurile s'aŭ scris chiar şi lucrurĭ fabulóse, atâta e sigur că praxa postuluĭ lor a fost luată de la Egiptenĭ şi că Pythagores şi următoriĭ sĕĭ cunosceaŭ fórte bine valórea postuluĭ pentru higienă şi şi făceaŭ us de feliuritele specĭĭ a le luĭ pentru scopurĭ higienice.

Cum-că óre Pythagores saŭ pythagoreiĭ italienĭ de maĭ târziŭ, să fi dus o viaţă pur vegetariană, nu se póte cu siguritate constată, se póte că unĭĭ orĭ alţiĭ dintre eĭ să fi fost vegetarianĭ strictĭ. Şi în cât privesce preceptul strict de a nu mânca bobul, se pare că nicĭ însuşĭ Pithagoras — după cum scrie Aristoteles nu a observat acel precept, şi negustarea bobuluĭ, ce altcum medicĭĭ grecĭ din motive pur dietetice opreaŭ, a fost urmată ca capriciŭ de cătră unuĭ discipulĭ aluĭ Pythagoras.

După cum apare din scrierile luĭ Athanaus şi Iamblicus, era interzisă la Pythagoreĭ carnea, pescĭĭ şi vinul; totuşĭ din descrierile acestor autorĭ se arată, că acésta abstinenţă a fost o urmare a convingerilor higienice fără de nicĭ un colorit religios, find-că mâncaŭ carnea de la animalele jertfite şi şi gustarea vinuluĭ în anumitele casurĭ se permitea.

Ajunurile esercitate în comunităţile pythagoreice, priviaŭ maĭ de aprópe numaĭ pe ceĭ ce voiaŭ a fi primiţĭ în comuniune, şi trebuiaŭ să se supună unuĭ noviţiat de maĭ mulţĭ anĭ, pe cum şi la cele maĭ diverse probe.

O aseménare între modul de traiŭ dietetic a pythagoreilor celor maĭ strictĭ, şi între ascesa de nutrire a unor ordurĭ catolice, spre es: a Chartausilor, — îndată ce vom analisa tecnica esecutărĭĭ — nu are loc, penru-că ceĭ de âintâĭ eraŭ conduşĭ de cuceriri higienice şi aveaŭ însemnătate etică, pe când aceştĭ din urmă sînt conduşĭ de idealul ascetic, ér cel higienic nu este scopul abstinenţieĭ lor.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

M. Străjan: **Ioan Eliade Rădulescu,** conferinţă ţinută la 20 Ian. 1902. în teatrul naţional, la Craiova, cu ocaşiunea centenariuluĭ luĭ Eliade pag. 58. O preţiósă şi instructivă conferinţă plină de căldura aceea şi de acel spirit naţional, care transpiră din tóte scrierile distinsuluĭ nostru compatriat.

M. Eminescu: **Poesiĭ postume,** publicate sub îngrigirea dluĭ Nerva Hodoş. Bucurescĭ „Minerva" 1902. pag. 115. preţul 1. Leŭ. Poesiile acestea sînt scóse din manuscrisele autografe dăruite de dl Maiorescu Academieĭ române. Sperăm să revenim cât maĭ curênd asupra lor.

Vasiliŭ Ranta Buiicescu: **Novele.** tomul I. Gherla, „Aurora" 1902. pag 286. preţul 1 cor. 60 fil. conţine 15. novele. publicate deja prin revistele nóstre.

Adjutus Secundus: **Palestina şi dictionarul localităţilor amintite în Biblie,** cu 25 ilustraţiĭ şi 5 harte. Szatmar. 1902 costă 30 filerĭ.

„Semănătorul", Nr. 20 cu următorul sumar: Farmecul, Ioan Gorun. — Cu gîndirĭ şi cu imaginĭ (poezie), M. Eminescu. — Plutaşul. M. Florian. — Şi ceĭ din urmă ca şi ceĭ dintâiŭ (poezie). A. Vlahuţă. — Din Italia, — C. Xeni. — Veniu şi farmec poezie. M. Eminescu. — Pămînt şi apă. C. Hodoş. — Răspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banĭĭ înainte cel puţin pe ½ an.

Posta „Unirĭĭ".

T. în C. De acestea maĭ avem, ve rugăm puţină răbdare.

Un mămăligar. De abia acum am putut ceti tóte: socotim că escĭ prea aspru în apreţierile ce facĭ, carĭ, chiar acum ar tulbura rĕŭ pe ceĭ de la cârmă. Partea primă am publicat'o, ne-aĭ comunicat-o de altă dată, scrisórea o vom conserva-o de alt cum, póte a prinde bine cândva.

G. O. Mulţumită pentru celea comunicate, le sciam înainte.

Laicul. Puţină răbdare.

T. A sosit, va urma.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

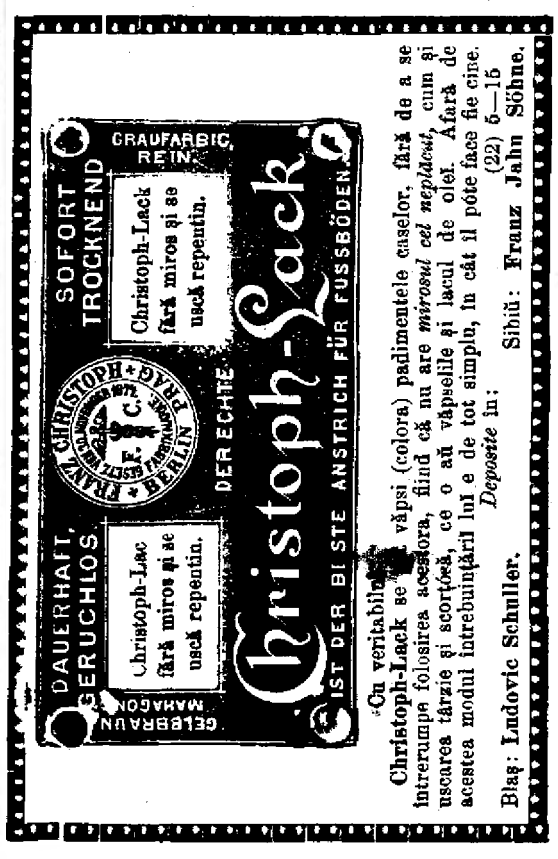

Cu veritabila vărsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ văpselile şi lacul de olet. Afară de acestea modul întrebuinţărĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.

Deposite în: Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**

(22) 5—15

(1) 8—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, sau Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecétóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilistă, tradusă de Moșul	—.60
IONEL Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinér. Istoriă în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiune), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40
Lira Sionului, sau cântarea sărbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bătrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nici prin miute nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, sau învețături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafii ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român sau cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătenului român. Sfaturi în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețétor. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.30
Regule și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Risete și zîmbete de T. V. Ghesa	—.60
Românul în sat și la ogor, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur sau calea către fericire, de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datini de la nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și prosă, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiu. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimii sau vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucі și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful Ori, basm.	—.12
„ 10. Poveștiri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea drépta a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosinzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aici să pot procura tot soiul de cărți și recisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Catalóge să trimit gratis și franco ori și cui. — Vênzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la **Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.**

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

Fabrica Curții ces. reg. pentru lucrări ai cruciĭ fundată în anul 1847

proprietari ai crucii de aur cu

BRIX ANDERS

aur argint și bronz

coróna pentru merite

în Viena I. Dorotheergasse 5. pregătesce

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL

pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, desémnuri, fotografii sau preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc ori ce obiecte pentru aurit, argințit, ori oblucere cu bronz, pe cum și ori și ce reparaturi.

(2) 5—12

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(Valabil din 1 Maiu 1902).

Sosesc			*Plécă*		
1. *De către Teiuș:*			1. *Către Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·28	nóptea
2. *De către Copșa:*			2. *Către Copșa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 17 Maiŭ 1902. Numĕrul 20.

3|15 Maiŭ 1848.

Fiĭ salutată şi binecuvîntată mărită zi!

Căldura entusiasmuluĭ, de care aŭ fost cuprinşi fiiĭ poporuluĭ nostru în acéstă zi, şi azĭ, după maĭ bine de un jumĕtate de secol, o maĭ simţim.

× Şi azĭ maĭ e viŭ în pieptul nostru sentimentul sfînt al libertăţiĭ, care din tată în fiŭ s'aŭ transplantat de la ceĭ 40 miĭ Românĭ întregulŭĭ nostru neam.

Cu smerenie ne plecăm capul naţionalismuluĭ învăpăiat, de care era plină inima tinerimiĭ române de atunceĭ, şi cele treĭ zile glorióse, „zile de bucurie, de sĕrbătóre, de înfrăţire şi împăcarea tuturor inimilor," neşterse vor rĕmâné pentru tot de una pe paginile istorieĭ mult cercatuluĭ popor românesc.

Atunceĭ, tóte se uĭtară, patimile încetară şi fraţiiĭ nostri de un neam şi de un sânge, ca şi un singur individ, luptaŭ pentru causa sfîntă a naţiuneĭ române, ce de atâta vreme gemea pe nedreptul sub jugul străin, oprită în calea progresuluĭ, reţinută de la lumină şi desconsiderată, ca şi cum n'ar fi şi Românii făpturile luĭ Dumnezeŭ.

Dar în butul tuturor zilelor negre, de care avu parte din belşug, poporul român dădu dovadă, că e consciŭ de drepturile ce le pretinde, că acele i-se cuvin, ca şi celorlalte naţiunĭ conlocuitóre. El nu doria altceva, de cât să se împărtăşéscă şi el din ceea ce îĭ revine, conform principiilor de dreptate, libertate, egalitate şi frăţietate, carĭ îşi făcuseră calea prin tótă Europa. Nu cu forţa şi niciĭ cu arma în mână îşi cerea el partea sa, ci pacinic şi în linişte.

Şi în tot decursul celor treĭ zile, cât ţinu adunarea memorabilă de la Blaş, nu se auḑi niciĭ un cuvînt nepotrivit, nu se semnală niciĭ o faptă ilegală. Representanţiĭ guvernuluĭ aŭ dat cea maĭ bună dovadă de acésta.

„Poporul român — scrie nemoritoriul Ciparĭŭ în al sĕŭ „Organ naţional" — s'a purtat cu o cuveninţă ce te răpesce la mirare. Niciĭ măcar un cuvînt violător, ne cum faptă, n'a ieşit din gura acestuĭ popor atât de numeros . . . Poporul era ascultător peste tótă cugetarea."

Şi apoĭ terminând cu descrierea moduluĭ, cum aŭ decurs adunarea, Ciparĭŭ „bărbat cunoscut la toţiĭ contimporaniĭ ca fórte moderat, care chiar şi în mijlocul evenimentelor fortunóse scia să-şi cumpete tot cuvîntul," cum îl caracterisézà Bariţ, nu se putu reţinea să nu esclame plin de mândrie:

„Ascultaţi popórele Transilvanieĭ. Luaţi esemplu de la acest popor despreţuit şi vĕ învĕţaţi de la dînsul, ce este ascultarea, pacea, ordinul bun şi respectarea persónelor şi a proprietăţiĭ."

„Mulţumită vóue tinerilor recunoscuţi, ce aţi învĕţat poporul la acestea.

„Vie poporul şi junimea română!"

Cinceĭ-zeceĭ şi patru de aniĭ se strecurară de la acéstă zi, aşteptată „de miĭ de ómeniĭ însetaţi de libertate, ca ziua rescumpĕrăriĭ," şi orizontul senin odată şi mult promiţĕtor, în scurtă vreme se acoperi cu norĭ negri de fumul satelor aprinse, şi prin aer rĕsunaŭ ţipetele de durere a celor schinjuiţi. . . .

Să lăsăm înse vĕlul peste timpurile viscolóse a rĕsboiuluĭ civil, să ne apropiem de zilele de azĭ. Cât de de parte sîntem de cum am fost atunceĭ? cât ne-aŭ folosit nenumĕratele jertfe, ce am adus pentru ca odată şi noĭ să avem parte de o sórtă maĭ bună? Sintem noĭ maĭ consolidaţi, maĭ tarĭ şi maĭ respectaţi? Avem noĭ şi azĭ ast fel de bărbaţi, o aşa tinerime bravă, care plină de curaj, să deştepte admiraţia tuturor, prin zelul şi entusiasmul sĕŭ, întru apĕrarea naţiuneĭ nóstre, de ceĭ ce îĭ voesc rĕul? Câte din celea 16. puncte ale adunăriĭ din 48 s'aŭ împlinit?

Étă o serie de întrebărĭ, carĭ s'aŭ pus atât de adese şi s'aŭ discutat în feliurite forme. Rĕspunsul dat n'a fost înse niciĭ odată îndestulitor, pentru ceĭ carĭ maĭ din adins privesc la desvoltarea şi progresele poporuluĭ.

O direcţiune constantă în spre progres, fie acela pe orĭ ce teren, noĭ maĭ niciĭ odată n'am avut. Mereŭ vacilând în tóte părţile, am dat tabloul uneĭ naţiunĭ, care vrea să lupte, dar fără conducĕtorĭ, saŭ maĭ bine, fără a ţiné samă de eĭ. Programe ne-am făcut adese, hotăririĭ mereŭ am adus, dar maĭ tot de una ne-aŭ lipsit ómeniĭ carĭ să le observe şi carĭ să se conformeze după acele în lucrările lor. Şi nu odată, am avut tristul prilej de a vedé pe conducĕtoriĭ înşişi părăsind rîndurile luptătorilor. Pasiuni micĭ, certe neînsemnate, aŭ degenerat adese provocând desbinărĭ nechibzuite. Micĭ interese egoiste, de câte orĭ nu aŭ fost puse de asupra intereselor generalĭ. Caracterele tarĭ ne-aŭ lipsit maĭ tot de una.

Odată, tineriĭ clericĭ din seminariul din Blaş aŭ cutrierat aprópe tótă Transilvania, aducênd zeciĭ de miĭ de ómeniĭ la adunarea de la Blaş, şi încă atunceĭ, când domnia lobăgia, când lipseaŭ tóte mijlócele de comunicaţie, ce avem azĭ. Glasul unuĭ singur tribun, ne spune Ciparĭŭ, era de ajuns să conducă tótă mulţimea inmensă a poporuluĭ adunată la Blaş.

Azĭ, în zădar am maĭ încerca-o acésta, puţinĭ, fórte puţinĭ sînt aceĭa, carĭ ar da ascultare glasuluĭ conducĕtorilor. În multe privinţe sîntem neorientaţi, şi nime nu spune poporuluĭ cuvîntul hotărîtor. Laţurile carĭ vor nimicirea nóstră, le vedem cum se întind în faţa nóstră, şi noĭ le privim zăpăciţi, neinteresaţi, saŭ în casul cel maĭ rĕŭ, le punem înşine în jurul gâtuluĭ, în schimbul uneĭ mulţumirĭ personale, care e potrivnică intereselor uneĭ părţĭ însemnate a neamuluĭ nostru, dar acésta puţin ne impórtă. Disciplina ne lipsesce şi fie care se simte cu mult maĭ superior, de cât să asculte de glasul pĕtruns de căldura dragostiĭ pentru a poporuluĭ mântuire.

Fie, ca aniversara de azĭ, să ne facă maĭ cuminţi, maĭ bine să ne pregătéscă în faţa pericólelor, ce ne ameninţă, să ne oţeléscă puterile maĭ tare şi să ne unéscă maĭ strîns în lupta pentru împlinirea cererilor distinşilor naţionalişti de acum 54 aniĭ!

Sĕrbătorirea Episcopuluĭ Pavel.

— *Raport special al „Unirii".* —

La sfîrşitul concertuluĭ, Ilustritatea Sa Părintele Episcop al Lugoşuluĭ Dr. Dem. Radu, însufleţit de atâtea doveḑi de iubire faţă cu Escel. Sa Episcopul iubilant, păşesce la mijloc şi într'o cuvîntare, concepută în stil meḑuos şi elegant, după ce mulţumesce Escelenţiei Sale pentru înaltă grăţiósă, zice cam următórele:

„SUVENIR DE BLAŞ" cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 cor.**

Sentimentele mele de recunosciință, pe cum cu ochiĭ meĭ vĕd, nu sînt de cât o slabă resfrângere a sentimentelor mult maĭ bogate şi maĭ călduróse, carĭ însufleţesc inimele tuturor celor de faţă pentru nepreţuitul favor ce l'aĭ întins, Prea sfinţite Dómne, lor, şi acestor mărețe Institute, de a se puté bucura de presența Escelenţieĭ Tale la strălucita aniversare a 50 de anĭ, de când în istorica Duminecă a Sfîntului Toma a-Ţi înălţat Domnului primiţiile darului preoţesc, căḑut pe capul Tĕu.

Domnilor! Era ziua luminată a sfintelor Paşcĭ. Şi un tînĕr dintre ceĭ maĭ distinşĭ din cursul de filosofie, departe de caminul părintesc, slăbit de asprimea lipsurilor, străin între străinĭ, se muncea pe câmpurile Caşovieĭ culegênd, spre aşĭ întări puterile, cele dintâiŭ plante nutritóre a le frumóseĭ primăverĭ. Extremă era lipsa, dar credința întru Acela, ce hrănesce paserile cerului şi îmbracă crinii pământului, pe el nu l'a părăsit, ér gândul la îndulcoşatele lacrimĭ cu carĭ se scia zilnic petrecut din partea buneĭ sale mame, îndulcitu-i-aŭ tótă amărăciunea şi a străinătăţiĭ şi şi a plantelor adunate spre a-şĭ sătura fómea.

Grea fórte era încercarea, dar Domnul pe el perireĭ pradă nu l-a lăsat; pentru că hotărît era în planurile sfinte, nu numaĭ, ca alesul sĕŭ să înveţe carte spre folosul unuĭ întreg popor, ci maĭ hotărît era şi aceea, ca lipsa însaşĭ, prin care îl trecea pe el, să fie maĭ târziŭ un isvor de îmbelşugare, spre a-şĭ astîmpăra setea de cultură, pe timpurĭ neţermurite, cete fără de numĕr din fiĭ şi ficele aceluiaşĭ mult iubit popor românesc. Nu voiŭ urmări, domnilor, fasele pururea luminóse, prin carĭ se desvăleşc şi se arată timp de preste o jumĕtate de veac spiritul acesteĭ credinţe sfinte, înrădăcinate în peptul tînĕruluĭ muncit de grijurĭ pe câmpurile Caşovieĭ! nu Vĕ voiŭ duce cu gândul prin tóte locurile, pe unde acel isvor de îmbelşugare, ţişnit din lipsurile luĭ de odinióră, şĭ-aŭ revĕrsat binefacerile sale; nu voiŭ urmări, nu voiŭ înşira, ba nicĭ nu voiŭ schiţa bogăţia meritelor, ce şi le-a câştigat în cursul vieţiĭ sale până la noĭ, şi pretutindenea, pe unde Provedinţa ĭ-a îndreptat paşnl, în clasicul pămînt al Maramurĕşului, pe ţermurĭĭ Someşului, apoĭ în văile Crişurilor şi la pólele Biholuluĭ; nu voiŭ face acésta. ci destul îmĭ este mie a repeţi şi acelea cu cea maĭ alésă plăcere următorul cuvînt: Credinţa neclătinată, umilinţa înălţătóre şi silinţa neadurmiţă, cu carĭ de o jumĕtate de veac slujesce la altarul Domnuluĭ; devotamentul neţermurit cătră Biserica luĭ Christos; iubirea stătornică faţă de neamul, al cărui fiŭ se mândresce a fi, ca şi faţă de patria, al cĕreĭ cetăţén este; zelul desfăşurat întru apĕrarea şi înmulţirea moştenireĭ primite de la înaintaşiĭ sĕĭ; creaţiunile monumentale, ce le-a ridicat în pustiul încă destul de larg al aşezĕmintelor culturale românescĭ: da, tóte acestea deja de mult, cu litere adevĕrat neşterse aŭ întipărit în inimile Românilor veneratul nume al Episcopuluĭ Michail Pavel.

Ér cumcă prin aceste palide cuvinte adeverul a eşit din şi maĭ slab graiul meŭ — mărturie s'a făcut spre obştésca bucurie şi mângâiere a bisericeĭ greco-catolice române şi preste tot a neamuluĭ românesc, chiar de la înălţimea gloriei şi regescului Tron al patrieĭ nóstre scumpe şi iubite, prin strălucirile cele maĭ marĭ, ce le-a vărsat şi acum de curênd preste sĕrbătoritul Archiereŭ. Mărturie s'a făcut întrégă Biserica greco-catolică română prin entusiasmul, cu care a încunjurat acest Iubileŭ strălucit. Şi dacă aceste ar fi tăcut, mărturie ar fi dat petrile grămădite în aceste pompóse palate culturalĭ; dar şi maĭ tare ar grăi şi vor grăi glasurile vóstre, scumpe odrasle ale neamuluĭ, străplântate aci spre cultivare întru tóte cele bune şi frumóse. . . . .

Aci oratorul ilustru termină, prin dulcĭ şi alese cuvinte îndreptate tinerimeĭ, între sgomotósele aclamaţiunĭ a le publiculuĭ la adresa Iubilantelui Archiereŭ.

Toţi aŭ ascultat acésta cuvîntare cu o viuă şi respectnócă atenţiune; ér la sfîrşitul eĭ întrégă sala isbucni în urărĭ călduróse la adresa ilustruluĭ orator.

Corespondentul.

Biserica română din Bucovina. — „Vaterland“ din 24 April a. c. a scris:

„Pentru desvoltarea raporturilor religióse în ostul monarchieĭ este iminent ceva însemnat. Archiepiscopul gr. ort. Mitropolit al Bucovineĭ şi Dalmaţieĭ, a decedat; în scurt timp probabil va urma ocuparea tronuluĭ archiepiscopesc şi guvernul exercitéză dreptul numiriĭ. Pe lângă archiepiscop maĭ există un archiereŭ, tot odată vicar general. Dacă, pe cum se pare, archiereul Dr. de Repta va fi numit archiepiscop, se nasce întrebarea, cuĭ se va încredința dignitatea devenită vacantă?

E de parte de noĭ. din punct de vedere catolic, discutarea acestor fel de cestiĭ personale. Dară trebue să se considere, că schisma gr. ort. cuprinde Românĭ şi Rutenĭ. Dacă Româniĭ aŭ în orĭ ce privinţă drepturĭ istorice maĭ marĭ şi maĭ bine întemeiate în viaţa publică şi bisericéscă din Bucovina, de cât Rutenĭĭ, se maĭ adauge şi împrejurarea însemnată, că Românĭĭ se manifestă incomparabil maĭ toleranţĭ şi nicĭ într'un cas nu e permis de a-ĭ considera direct de duşmanĭ aĭ catolicismuluĭ. O parte din

---

FEUILLETON.

CÂMPIA LIBERTĂŢIĬ.

Un episod frumos, póte cel maĭ frumos din întrégă istoria Românilor de peste munţĭ, a fost fără îndoială adunarea „celor patru-zecĭ de miĭ“ pe câmpia Blaşuluĭ, numită de atuncĭ Câmpia Libertăţiĭ.

E frumos numele acesta! O câmpie unde aveaŭ să se adune Româniĭ ca robiĭ clăcaşĭ, ca neam suferit numaĭ de milă pe pământul strămoşilor sĕĭ, şi de unde aveaŭ să se întórne liberĭ şi stăpânĭ în ţara cea largă a Ardealuluĭ.

Eĭ s'aŭ adunat în sfîntul nume al libertăţiĭ, cu dorinţe drepte, cu aspiraţiunĭ marĭ şi cu speranţe vrednice să fi fost împlinite de Dumnezeul celor asupriţi. Cât entusiasm şi câtă iubire de limba şi de legea românéscă umplea amărîtele inimĭ ale ţăranilor, carĭ pe jos venind cu traista cu merinde în spate aŭ scoborît de prin munţĭ şi aŭ călătorit câte o sĕptĕmână şi maĭ bine, de prin îndepărtatele ţinuturĭ, până în mijlocul ţăriĭ, pe câmpia destinată să vadă într'o zi pe întinsul eĭ aprópe pe toţĭ bărbaţiĭ neamuluĭ român din Ardeal. Aprópe pe toţĭ, căcĭ deşi adunarea se numesce „a celor patru-zecĭ de miĭ“, pe câmpia Blaşuluĭ se adunaseră dintâiŭ peste o sută de miĭ de bărbaţĭ, toţĭ ceĭ în puterea vîrsteĭ, dar amânându-se adunarea din porunca guvernuluĭ unguresc, maĭ mult de jumĕtate din ceĭ adunaţĭ, neputênd să aştepte maĭ mult de dóuĕ-zecĭ de zile — cât era până la zina hotărîtă pentru adunare — aŭ plecat îndărăt. Dar a fost minune acésta! A fost! La un semn dat, la o singură chemare, vorba a mers din sat în sat, din munte în munte, şi într'acelaşĭ loc, aŭ curs de pretutindeniĭ bărbaţiĭ neamuluĭ: peste o sută de miĭ de bărbaţĭ! Şi eraŭ maĭ toţĭ ţăranĭ, carĭ şĭ-aŭ lăsat sapa şi plugul în brazdă — era primăvară — şi aŭ alergat sute de chilometri, ca să se înţelégă asupra stăreĭ lor politice şi cu toţiĭ într'un gând să-şĭ céră dreptul.

Orĭ care ar fi fost urmările acesteĭ adunărĭ, lucru de căpetenie pentru noĭ este faptul, că Româniĭ s'aŭ adunat aşa de mulţĭ şi aşa de iute. S'aŭ concentrat ca trupele, la o comandă. Aŭ rĕmas. într'adevĕr, tóte satele góle de bărbaţĭ, în tot cuprinsul ţăriĭ; numaĭ femeile, numaĭ copiiĭ şi bătrîniĭ, numaĭ ceĭ bolnavĭ şi neputincioşĭ aŭ rĕmas prin sate. Şi aşa, în cele dintâiŭ zile, pe câmpia Blaşuluĭ eraŭ într'adevĕr toţĭ bărbaţiĭ românĭ aĭ Ardealuluĭ, câţĭ eraŭ în stare să pórte arme, toţĭ ceĭ ce puteaŭ să formeze batalióne, ca naţiunea înarmată, şi să înalţe stégul mântuiriĭ. Ĭată îmĭ vine în minte numĕrătórea de bărbaţĭ pe care o face cartea luĭ Moisi şi îmĭ vine să zic ca Biblia: „Şi ĭ-aŭ numĕrat pe eĭ, pe toţĭ purtătorĭĭ de arme aĭ neamuluĭ şi aŭ găsit, că numĕrul lor era de dóuĕ-spre-zece orĭ câte zece miĭ“.

Era în anul 1848. Ungurĭĭ se revoltaseră, constituindu-se într'un stat declarat independent de Austria şi voia să alipéscă de Ungaria Ardealul, care pe atuncĭ era Principat, cu Domnul sĕŭ, cu dieta sa, cu drepturile sale. Ungurĭĭ se sprijineaŭ pe cetăţĭ puternice, aveaŭ oştĭ multe, banĭ din de ajuns, arme destule, apoĭ aveaŭ ómenĭ politicĭ marĭ, oratorĭ buni şi poeţĭ, carĭ înflăcăraŭ poporul. Româniĭ simţeaŭ pericolul că eĭ pierd Ardealul, că Ungurĭĭ vor să-ĭ pună într'un jug noŭ. Eĭ ţineaŭ cu împĕratul Austrieĭ, în potriva căruia se resvrătirà Maghiariĭ. Româniĭ ar fi stat pe loc, dacă nu ĭ-ar fi silit Ungurĭĭ să se dee pe partea lor. Asta n'aŭ voit să o facă, şi aŭ trĕbuit să apuce armele contra Ungurilor. Dar Româniĭ nu aveaŭ nicĭ cetăţĭ, nicĭ oştĭ, nicĭ arme, nicĭ banĭ, nicĭ ómenĭ politicĭ şi nicĭ poeţĭ — singura poezie rĕsboinică „Deşteptă-te Române“ a fost scrisă maĭ târziŭ, după ce aŭ început vĕrsările de sânge.

Ce era să facă Româniĭ? De unde să o încépă? Ce voiaŭ să céră? Să se împace cu Ungurĭĭ, orĭ să li se opue? Şi cum şi cu ce să li se opue? Conducĕtorĭĭ Românilor, de gróza unuĭ rĕsboiŭ civil, începură să înveţe poporul român să se împace cu Ungurĭĭ. Poporul înse nu voia să scie nimic de o împăcare. Aveaŭ dreptate şi conducĕtorĭĭ: nu se încredeaŭ în bărbăţia poporuluĭ, nicĭ în puterea zdruncinată a împărăţieĭ austriace, nicĭ nu nădăjduiaŭ să le ajute măcar norocul.

Şi era o zăpăcélă în suflete. Atuncĭ un tînĕr advocat, fost maĭ târziŭ în urmă profesor şi la universitatea din Iaşĭ, Simion Bărnuţ, a avut curajul să spuie pe faţă într'o proclamaţiune cătră popor, ce vreaŭ Româniĭ, de unde să încépă şi cum. Proclamaţiunea luĭ, tipărită în miĭ de exemplare, s'a împrăsciat pretutindeniĭ. şi de odată tuturor. Românilor, zăpăciţĭ până acum de atâtea încurcături, lĭ s'a luat vĕlul de pe ochĭ. Acum sciaŭ ce să céră şi ce să facă; ideile luĭ Bărnuţ devenirà ideĭ fixe pentru

Românii transilvaneni a devenit catolică deja sub împĕratul Leopold I. şi în tinĕrul şi faţă de monarchia nóstră prietenosul Regat al Românieĭ, catolicismul nu numaĭ a prins rădăcină, ci a găsit chiar vază generală şi multă ajutorare. Astfel Rutenii din Galiţia s'aŭ unit cu Roma sub dominaţiunea polonă, dară chiar actual se agitéză în numĕróse ziare în public contra uniunii, şi reîntórcerea la ortodoxia rusă este propagată direct ca ideal naţional rutean. Rutenii (neuniţi) din Bucovina însĕ — de sine se înţelege, că nu cugetăm poporul, ci numaĭ anumite elemente — trec cu drept cuvînt de duşmanii periculoşi aĭ catolicismului şi de susţinĕtorĭ fideli aĭ schismeĭ, în care vĕd eĭ biserica naţională a Slavilor de ost.

Să nu se ulte, că este vorba de o ţară mărginaşă şi va trebui să se admită, că întărirea elementului rutean în ierarchia gr. ort. este de-a dreptul fatală.

Organisarea internă a bisericeĭ schismatice ne póte fi indiferentă. Dar indiferenţa încétă, când se vede, ce pericole devin iminente, nu numaĭ pentru catolicism, ci şi pentru imperiŭ. Întărirea unuĭ element rutean anumit în ierarchia bucovineană este aptă de a ofensa pe Românii toleranţi şi fideli către tron, totuşĭ însĕ nu va fi suficientă spre a influinţa durabil atitudinea Rutenilor. Biserica gr. or. din Bucovina este, câtă vreme va fi românéscă, fidelă austriacă şi tolerantă; dacă se va rusifica, atunci va deveni direct anti-catolică şi va forma o pórtă de invasiune pentru schisma resăritenă.

Să nu se ulte, că schismaticiĭ românĭ formézĕ numaĭ o insulă în totalitatea schismeĭ; ca gintă romană eĭ se simt străinĭ faţă de celalalţi schismaticĭ ruşĭ şi rutenĭ. Schismaticiĭ rutenĭ se simt însĕ identificaţi cu ortodoxia rusă.

Că prevenirea este fără de efect va fi experiat guvernul bucovinean drept în timpul din urmă. Prin treĭ anĭ el a cercat de a mulţămi pe schismaticiĭ rutenĭ pe contul Românilor. Cu tóte aceste guvernul n'a câştigat astfel niciŭ o mulţămită şi actual trebue să se apropie din noŭ de Românĭ.

Este decĭ fórte de dorit, că Românii să nu fie din noŭ bruscaţi din incidentul nóuelor schimbărĭ ierarchice. Prin acésta Românii fideli tronului şi de loc nu neprietenĭ aĭ catolicismului ar fi pe nedrept ofensaţi, din partea Rutenilor însĕ nu s'ar câştiga mulţămită, ci numaĭ s'ar realisa apropierea tot maĭ mare şi periculósă a bisericiĭ bucovinene gr. or. până acum neinfluenţate, cătră biserica naţională rusă gigantică.

Noĭ nu cerem subjugarea schismeĭ, îĭ concedem libertatea garantată prin înalta cugetare a monarchului nostru. Dară să nu se scótă biserica gr. or. prin întărirea elementului rutean, din posiţia de până acum plină de fidelitate cătră stat; nu este permis a favorisa apropierea cătră ortodoxismul rus, care ar resulta neîndoelnic."

Acest articol e întimpinat cu simpatie din partea foiĭ „Deşteptarea" din Cernăuţi, care în cuvintele cu carĭ îl introduce, între altele observă următórele:

„Din punctul de vedere austriac „Vaterland" a găsit adevĕrul. Rusia nu numaĭ faţă de imperiul otoman, ci şi faţă de Austria îşĭ arógă rolul de protectóre a ortodoxismului; şi în tot de una s'a arĕtat, că la mijloc sînt motive politice, propaganda panslavistă cu idealele sale. Bucovina este un teren predilect pentru agitaţia panslavistă. La noĭ în ţară se edaŭ maĭ multe foĭ slave, carĭ în cea maĭ mare parte se distribue gratuit, cheltuindu-se pentru edarea lor multe miĭ de florinĭ. De unde banii? Noĭ Românii sîntem în maĭ bună situaţie materială şi numaĭ cu sacrificiĭ putem eda cele dóuĕ foĭ ce le avem. Scim însĕ, că unii din redactorii ziarelor rutene pelegrinézĕ regulat an de an în Rusia, şi ziarele rutene se susţin."

Organul partidului naţional român din Bucovina, încheie astfel:

„Este semn bun dacă cercurile, carĭ staŭ aprópe de tron, cum sînt cercurile catolice, aŭ devenit atente şi nu maĭ sînt dispuse a ignora fatalul curs, ce îl luase guvernul în politica sa faţă de poporul nostru fidel şi tolerant, o politică cu consecuenţe detrimentale pentru interesele adevĕrate ale imperiului."

Sinódele protopopeşti. — Celea maĭ multe sinóde aŭ aderat la propunerea sinodului din tr. Ludoş, de cuprinsul, ca preoţii împărtăşiţi din subsidiul erarial, să lase anumite procente fondului subsidiar al preoţimeĭ. Până acum însĕ, după informaţiile ce avem, numaĭ On. George Spinean din Nandra, tr. M.-Uióreĭ, şĭ-a împlinit datorinţa, trimiţĕnd suma de 40 cor. adecă 10% după ajutoriul primit.

Dar celalalţi unde sînt? nu cred preoţii nostri, că e în interesul lor cescerea acestuĭ fond? şi dniĭ protopopĭ n'aŭ ambiţia de a duce la îndeplinire cele hotărîte în adunările conduse de eĭ?

Aşteptăm!

Cum se promovézĕ dragóstea între fraţi? e o întrebare, ce adese se aude, nu tot de una însĕ cu rĕspunsul ce merită. Rĕspundem în următórele la acésta întrebare, lăsând să urmeze unele estrase din prelecţiunile unuĭ catechet neunit, prelecţiunĭ ţinute la un gimnas de stat din centrul mitropoliei gr. ort.

---

toţĭ ardeleniĭ şi nimenĭ şi nimic nu l-a maĭ putut abate.

Cel dintâiŭ lucru cerut de Bărnuţ era ca guvernul să dele voie Românilor să se adune cu toţiĭ într'un congres, în care să la hotărîrĭ. Dar dintru începutul începutului, conducĕtorii românĭ nu credeaŭ, că guvernul unguresc le va da voe Românilor să se adune. Dar, aduna-se-vor Românii? Veni-vor eĭ cu drag şi cu curaj la adunare? Gândul era frumos, dar greŭ de împlinit.

Bărnuţ însĕ, cu aĭ sĕĭ, niciŭ n'a aşteptat permisiunea guvernului, ci singur a fixat o zi — Dumineca Tomeĭ — în care să se adune Românii. N'aŭ tipărit chemarea la adunare, ca să nu o vadă Ungurii; chemarea s'a făcut numaĭ prin scrisorĭ şi vorbă.

Şi staĭ acum şi te mirĭ de lucru ce s'a întîmplat. Ca să puĭ o ţară întrégă în cunoscinţa unuĭ lucru, îţĭ trebue vreme multă. Lozinca „Dumineca Tomeĭ" trebue să străbată prin tóte cătunele, prin cele maĭ înfundate văĭ ale Ardealului, prin munţi, pe la stânĭ, pretutindenĭ pe unde trăia vre o suflare românéscă.

Atunci a început un fel de postă vrednică de admirare. Ómenii lui Bărnuţ aŭ trimes scrisorĭ în câte-va puncte ale ţării, vestind pe preoţĭ de „Dumineca Tomeĭ" şi rugându-i ca numaĭ de cât eĭ să scrie altor preoţĭ, iar aceştia altora şi aşa maĭ departe. Îndată ce sosĭa scrisórea în sat, adusă de un ţăran în fuga calului, preotul o cetea, şi numaĭ de cât zece ţăranĭ, care pe jos, care călare, plecaŭ spre zece sate din apropiere ducênd vestea. Ĕr dintr'aceste sate plecaŭ alţiĭ spre alte puncte. Înşi-şĭ preoţiĭ vestiţĭ odată, dacă n'aveaŭ ómenĭ la îndemână, se urcaŭ pe cal şi în gónă calului duceaŭ vestea în satele vecine. Şi era o mişcare de furnicĭ. Se întîmpla ca un singur preot să fie vestit din cincĭ-şésă părţĭ de odată, cum să încrucişaŭ vestile, pentru că tot maĭ bine să vestescĭ pe om de şésă orĭ, de cât să rĕmâie din întîmplare ne vestit.

Şi aşa s'a făcut, că vestea despre Dumineca Tomeĭ a fost a treia zi cunoscută de întréga suflare românéscă. Atâta de repede a cutreerat acéstă lozincă tóte satele din largul cuprins al ţărĭ şi a străbătut până în creerii munţilor! În treĭ zile!

Loc de adunare s'a ales Blaşul, pentru că acolo aveaŭ Românii un Episcop, seminariul teologic şi singurul liceŭ românesc pe atunci în Ardeal. Era un centru cultural.

Şi s'a adunat poporul. Ungurii ne-aŭ pus pedecĭ; peste rîurile cele marĭ, peste Olt, Murĕş şi Somes, eĭ aŭ stricat tóte podurile, dar Românii aŭ trecut cum aŭ putut, maĭ prin apă până la piept, maĭ cu luntrea. Maĭ de departe porniră numaĭ bărbaţi, dar maĭ din apropiere se ridicară sate întregĭ. Era un fel de călătorie a neamului întreg spre un centru.

Episcopiĭ amîndoĭ, şi cel din Blaş şi cel din Sibiŭ, eraŭ în fruntea preoţilor, în mijlocul ţăranilor.

Guvernul însĕ a trimes porunca episcopilor, că va da voe să se ţie adunarea, nu însĕ acum în Dumineca Tomeĭ, ci maĭ târziŭ într'o zi pe care pot s'o fixeze episcopiĭ. Era o apucătură a guvernului, să împrăscie acum pe Românĭ, bine sciind, că a dóua óră n'aŭ să maĭ vie.

Românii cereaŭ să se ţie adunarea acum, dar armata ungurésca trimisă la Blaş, se opunea. Episcopiĭ aŭ fixat decĭ ziua de 15 Maiŭ. Dumineca Tomeĭ căzuse la 30 Aprilie într'adevĕr mulţĭ ţăranĭ s'aŭ întors îndărăt, dar tot n'aŭ biruit Ungurii, pentru că vre-o patru-zecĭ de miĭ de ţăranĭ s'aŭ împrăsciat prin satele vecine şi aŭ asceptat în linisce ziua de 15 Maiŭ.

— Eŭ n'am de gând să vĕ povestesc cum a fost adunarea alcătuită şi ce s'a întîmplat atunci la Blaş, niciŭ ce hotărîrĭ a luat Românii, căcĭ n'am loc pentru acésta. Urmările lor n'aŭ fost fericite. Ungurii n'aŭ voit să stee de vorbă cu Românii şi aŭ trimis oştĭ asupra lor. În urmă Românii s'aŭ organizat şi eĭ ca óste şi aŭ început sângerósa tragedie, pe care a condus-o în sudul şi mijlocul Ardealului înbitul eroŭ popular al Munţilor-Apusenĭ, Avram Iancu, numit până astăzĭ Regele Munţilor. Sfîrşitul însĕ şi a lui Iancu şi al aspiraţiunilor românescĭ a fost tragic.

Adunarea din Blaş rĕmâne totuşĭ un mare eveniment în istoria neamului românesc, ce negreşit a fost cea maĭ puternică manifestare din viaţa naţională a Românilor de peste munţĭ. Pentru întrégă istoria nóstră rĕmâne ca un exemplu de entusiasm naţional şi de conscinţă naţională, şi o dovadă, că şi Românii, când e vorbă de dreptul lor, sînt iuţi şi tenacĭ şi că la o vreme de mare pericol, şi noĭ ne putem scula ca o naţiune înarmată, că în câte-va zile poporul întreg póte să fie sub arme.

(„Universul literar".)

G. Coşbuc.

Cetitorul nepreocupat să judece din aceste notițe, cum promovézá fruntașii bisericii neunite dragostea între frați.

„Spurcata și nerușinata unire, încă ei o țin sfîntă.“

„În loc să țină iubileul unirii, mai bine să îmbrăcăm cu toții haine de doliu și să mergem pe câmpul libertății să plângem și să blăstemăm pe Atanasie.“

„Uniții vreau să facă lui Atanasie statuă, dar ar trebui să-i ridice furci.“

„Atanasie, care a fost un golan, și l'au îmbrăcat la București, și-a călcat jurămîntul pentru bani și l-au prostit Ieșuiții.“

„Atanasie și-a părăsit legea pentru un blid de fusoiu.“

„Uniții sînt botezați cu lapte acru.“

„Uniților le dau Ungurii pe viitor în loc de pasci oștii de frigurí.“

„Vancea a dat omenilor odată în loc de pasci oștii de frigurí, și toți au luat'o la fugă cătră Veza.“

Guvernul și preparandistele. — Nu de mult ministrul de culte a interzis fetelor absolvarea pe cale privată a cursurilor preparandiali pe lângă preparandiile de băeți.

În urma întrevenirii Preaven. Consistor din Blaș, dl ministru a conces, ca elevele înscrise deja, să pótă termina cursurile și la vremea sa să se pótă însinua și la esanul de cualificație. Pe viitor fetele, carí vor voi să se aplice pe cariera învețătorésca au să asculte cursurile regulat la preparandiile de fete.

Până acum noi Românii n'avem ast feliu de preparandii. În timpul din urmă sinodul de la Arad a decis înființarea unei preparandii pentru fete. Nu ne îndoim, că și Consistórele nóstre, special acelea unde se află preparandii de băieți, vor face pașii de lipsă pentru înființarea ástor fel de instituțiuni a căror lipsă să simte și la noi.

Revistă politică.

Afaceri interne. Delegațiunile s'au întrunit Mercuria trecută în Budapesta, spre a resolvi afacerile comune. Mai întâiu au fost primiți de Maiestatea Sa membrii delegațiunii austriace, sub conducerea presidentului Dr. Baernreither, apoi cea magiară, în frunte cu contele Andrássy Gyula.

Rĕspunsul Monarchului la salutul delegațiunilor a fost scurt și în el constată puțina schimbare a situației politice esterne. De odată esplică motivul ridicării bugetului ministeriului de rĕsboiu. Plusul acesta de cheltuieli e cerut de reorganisarea artileriei, pentru hrana soldaților, înmulțirea marinei ș. a.

În aceea-și zi ministrul de esterne, contele Goluchowski a dat samă de mersul politicei esterne. Constată și el, că în general constelația politică a rĕmas neschimbată. Raporturile cu tóte statele sînt din cele mai prietinesci. Tripla alianță, cu tendințele ei pacînice, va continua și pe viitor să susțină pacea generală. Ea va espira în curênd, dar tractatul de alianță se va renoi. La susținerea păcii contribue în mod însemnat și dupla alianța, cum și înțelegerea prietinéscă, îmbunătățită fórte mult în timpul din urmă, dintre monarchia nóstră și Rusia, care are mai ales de urmare susținerea statului actual în Balcani. Laudă în special pe România, care a luat un avînt fórte îmbucurător, lucrând din rĕsputeri pentru consolidarea din lăuntru. Goluchowski pune pe România drept model vrednic de urmat de politică înțeléptă și cu tact.

Desbaterea singuraticilor bugete se continuă.

Esposeul ministrului de esterne a fost întimpinat cu simpatii și în cele alalte state.

Corespondințe.

Predicarea în bisericile nóstre.

Archidiecesă, Maiu 1902.

Cel mai de frunte mijloc de a instrua poporul la obligațiunile sale religióse, de a-l aduce la o convicțiune tare și neclătită, de a-l pune pe calea progresului cultural și material chiar, este predicarea.

Biserica nóstră pare că special impune acest mijloc, de óre ce chiar și la ast fel de ceremonii rituale, la carí în biserica catolică nu e în us predicarea, cum p. e. la înmormîntări, ea o practiséză.

Aceea este numai întrebarea cum avem de a predica, ca să obținem succesul dorit?

Este în genere lățită opiniunea, că la noi poporul e nedesvoltat în privință intelectuală, că cunoscințele sale religióse sînt de tot înguste, că prin urmare poporul nostru e neapt de a se înălța la concepte mai înalte; de aceea lui nu-i trebuesc ținute de cât predici morali simple, carí preotul le póte ține și nepregătit, prin urmare la poporul nostru predicarea e un lucru ușor.

Afirmațiunea acésta însĕ, nu e adevĕrată, pentru că poporul nostru s'a mai desvoltat, dar chiar de nu s'ar fi desvoltat — talentul natural înăscut, îl face capabil de înțelege și lucruri mai înalte.

Dar chiar de ar fi adevĕrată afirmațiunea acésta, totuși e o greutate a predica la poporul nostru și ea pretinde pregătire și încă o pregătire unită cu cunoscințe, carí să facă pe orator apt de a se sci pregăti.

Pentru că după părerea mea modestă, basată pe esperințe destul de îndelungate pe acest teren, e mai ușor a predica nepregătit cu succes, unui public cult și învĕțat ca unui public necult.

Pentru că poporului neînvĕțat, lipsindu-i cunoscințele biblice, lui acele îi trebuesc nu amintite numai, ci analisate și istorisite, lipsindu-i cunoscințele dogmatice trebue fórte bine aleși terminii, pentru ca să te pótă înțelege, apoi mai pretinde asemĕnări, exemple etc. pe carí tóte oratorul fără pregătire, nu le póte avé la îndemână.

Pe cum am zis însĕ, poporul nostru așa fără carte cum e, e fórte talentat și apt a înțelege lucruri orí cât de abstracte, numai să i-se scie espune, ba nici el nu se îndestulesce cu orí ce predici simple, făcêndu-le obiect de critică; durere numai că el, sĕrmanul face critica prea depărtată, óre cum personală, în cât dacă odată nu i-ai predicat pe plac, apoi de te ai sui la înălțimea oratoriei lui Bosuet, totuși nu-i mai predici pe plac, nu mai ai atențiunea încordată și considerația cuvenită. Pentru aceea consider eu de o chestie fórte însemnată alegerea materialului de predicat.

După prea modesta mea părere, acésta chestie o putem noi cunósce din scopul ce voim a-l urmări prin predicare, apoi din exemplul dat de Domnul Isus. Considerându-le aceste mergem la conclusia, cum că noi n'avem de a ține numai predici morali simple, ci și dogmatice, apoi că nu-i destul a ne estinde numai la unele lucruri, ci la tóte lucrurile, ce se referesc la datorințele unui creștin adevĕrat. Acésta însĕ numai prin o predicare sistematică se póte ajunge.

Pentru aceea nu lucră rĕu după părerea mea, acel preot, care își împarte anul în secțiuni, pe cum e împărțit de ritualul bisericii, predicând de es. în 7 sĕptĕmâni a postului mare, despre cele 7 sacraminte, sau cele 7 pĕcate mortali orí cele 7 cereri din rugăciunea Domnului. În Duminecile dintre s. Pasci și Rusalii d. e. despre cele 8 fericiri, despre cele 7 vîrtuți mai de frunte, 3 supranaturali și 4 cardinali. În duminecile de la s. Rusalii până la Nascerea Domnului, póte tracta „Simbolul credinții“, cele 5. și 10. precepte, ér în postul Nascerii Domnului, despre rugăciunile mai însemnate etc. reținêndu-și pentru sĕrbătorile mai marí, tot de una predici dogmatice. Așa d. e. la Pasci póte dovedi învierea Domnului, a dóua înviere, judecata etc. la Înălțare, dumnezeirea Domnului Isus; la s. Rusalii, primatul, infalibilitatea, eternitatea bisericii, la Nascere, cum că Isus e Mesia cel promis, consonanța dintre profețiile referitóre la Isus și Ss. evangelii.

Este apoi un lucru ce nu trebue amintit, că preotul bun, nu va neglege desvoltarea simțĕmintelor celor mai gingașe omenesci, sădite de Dumnezeu „iubirea de limba și națiune,“ spre tractarea căror află material destul, nu numai în viața Domnului Isus, ci și în testamentul vechiu în viața lui Moise, în luptele macaveilor, captivitatea babilonică, reedificarea bisericii și a Ierusalimului; așa cât cu prudință orí când le póte tracta aceste obiecte.

— *f.* —

CONCURSELE PAROCHIALI.

Din diecesa de Gherla.

Corespondentul „f“ din Archidiecesă în Nr. 16 a prețuitei nóstre foi bisericesci „Unirea“, în corespondința întitulată „ceva despre concursele parochiali“ încheie „Starea de azi e de nesuferit“. Dacă în diecesa de Gherla s'ar deschide concursele parochiali după forma și modul Archidiecesei, nu greșesc nici esagerez, un ast feliu de concurs, toți preoții l'am seruta. Dar la noi iată cum să escriu concursele, citez din cercular 2 Nr. 121. *Parochia Băsesci prin mórtea fostului acolo paroch și Archidiacon Gregoriu cândva Pop devenită vacantă se curentézá. Doritorii de a dobândi aceea parochie să-și suscérnă aici recursele timbrate până în 15 Februar a. c. Din ședința consist. ținută în Gherla la 4 Ianuar 1902“.* Din acest concurs cum póte concurentul să-și facă idee esactă despre venitele parochiale? De unde să scie cât e porțiunea canonică, de ce cualitate și

cantitate? ce venit? . . . Ba ne fiind iertat concurentelui a visita parochia dată în concurs — sub titlu de agitaţie — mai de multe ori să înşélă amar, căci în parochia avută a mai îmbunătăţit câte ceva, a mai pus în ordine superedificatele etc., când colo în cea nónă, află că e loc réü, păduret, plin de spini şi bolovani, case nu sînt, saü şi de sînt în stare deplorabilă, cu nesce cuptóre de cuprind mai jumétate chilia, la încălditul cărora trébue un jumétate metru lemne uscate. Din stola de 6—8 coróne, după împrejurări şi mai bunişóra la înmormîntări şi cununii, nimerescі la 4 mult 6 cor. la aceleaşi funcţiuni şi încă ce? la îngropăciuni să-i facă pe lângă predică şi iertăciuni, — cari în socotéla poporului merg gratis — mai apoi să-i cetescă şi 12 evangelii — stări — şi a lui Lazar, ne fiind uniformitate. Şi mai mult încă, se póte ca în fosta parochie contribuţie nu a solvit — fiind datina de în cele mai multe parochii comunitatea bisericéscă solvesce darea — de cât darea de venit şi drum. —

Sciü zecі de casuri, în cari concurentul a simţit amar mutarea. Aşa d. es. prin 1900 se stámută preotul C. din parochia S. în parochia A., carele după muncă de 15 ani în via Dlui saltă şi să bucură, că a făcut o partie cu dobîndirea nónei parochii. Buna partie! În fosta parochie avea câte 100—150 merţe grîü şi alte soiuri de bucate, lectical la 100—120 m. cucuruz, zi de lucru cu mâncarea ómenilor. În nóua parochie are câte 30 saci cincalăi, lectical merţa mică a 16 cupe, ziua de lucru cu mâncarea preotului, grîü deşi a adus de unde a fost, îl duce în piaţ, să facă bani, darea e în spatele preotului la 50 cor. venitul stolar anual 50—60 cor. Aşa e la noі! Ba şi mai réü. La noі nu se scie cu siguritate, cine e patronul parochielor: Es. Sa Episcopul orі parochienii. Cacі în multe fórte multe casuri, nu Consistoriul conferesce şi designéză persóna la parochie, ci poporenii.

Despre modul conferirei parochielor, despre conferirea fără concurs, despre „aşa poftesc interesele dieceseі", tac în sperare că rana se va cura fără întârziere.

Tot réul — după párerea mea — vine de acolo, că să ţine prea mult samă de ameninţările poporului. Oile rîióse n'ar trébui ocrotite, ci alungate din turmă. Póte n'ar strica, dacă s'ar arăta din partea celor mari, mai multă încredere şi interes faţă de preoţimea de la sate, şi nu s'ar da ascultare şoptirilor de pe la spate.

La noі e putred mérul, şi nu mai sînt de cât sîmburі din el. E timpul să se curăţéscă baremі în óra a 11 staulul lu Augeas din Diecesa gr. cat. a Gherleі, dacă lucrătoriі doresc plata ca ceі din óra a 6. La muncă părinţi, la muncă, căcі într'adevér „Starea de azі e de nesuferit"!!!

T.

SINÓDELE PROTOPOPESCI.

— Tractul Odorheiü —

— 2 Maiü n.

În 14 April st. n. s'a ţinut aicі, în casa parochială, sinodul tractual cu ceremoniile îndatinate. Dintre lucrurile, ce s'aü pertractat aicі în sinod, mai de importanţă mi se pare a fi discusiunea desfăşurată asupra transcriptului sinodului protopopesc din Murеş-Ludoş, ca adecă din ajutul erarial să se doneze 25% pentru ajutarea preoţilor miserі.

Orі cât de măreaţă e în sine idea acésta, de a veni în ajutor fraţilor preoţi mai miserі, şi orі şi cât e menită acésta de a apéra independenţa bisericeі nóstre — totuşі noі preoţii din tractul acesta — durere — nu putem să ne alăturăm acesteі ideі, căcі ceі mai mulţi mai nice nu avem porţiune canonică, şi ast feliü numai şi numai din ajutul de sat ne putem susţiné, după ce de slujbe, prescurі, şi de altele, ce formézá isvor de venit preoţilor din ţinuturі curat românescі — noі prea arare orі ne împărtăşim.

Est modus in re înse — fie care preot să nizuiéscă a consolida, a mări, a îmbunătăţi averea parochială, cum a făcut d. e. vice-protopopul Ştefan Şándor, care a mărit porţiunea canonică parochială din Odorheiü cu 5 jugere — solvind din al séü propriü 1000 coróne pentru ele, ast feliü, în cât de vre-o câţiva anі mereü plătesce din ajutul erarial, căcі şi el a trébuit să împrumute aceştі banі. Azі eclejia din Odorheiü are 10 jugere.

Preste tot azі pe locurile acestea, unde doina dulce românéscă de mult a amuţit zelul dlui protopop, mult contribue, ca cel puţin caractérul religios gr. cat. să se păstreze, dacă poporul şi-a perdut limba.

Cu prilejul acestui sinod am observat şi aceea, ce réü stăm cu locuinţa protopopéscă în acest centru magiar. În strada principală, unde palaturі la palaturі se înşiră, ca o colibă desperată stă casa vice-protopopului gr. cat. român, cu coperişul tot spart şi cu păreţii proptiţi şi gata-gata să cadă — spre dispreţul tuturor. Óre nu ar fi bine, dacă cercurile competente s'ar îngriji de edificarea uneі case parochiale?

H.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeü. Teodor Onişor şi soţia sa Terezia, aü dăruit sfinteі nóstre biserici 3. copereminte, unul pe tetrapod, dóuĕ pe străniile cantoralі, tóte lucrate de mână prea frumos cu boiloі de aur. Iuliana n. Gruiţa, dóuĕ copereminte, unul colorat stof. orien. pe pristol, altul alb pe masa de proscomedie. Ioan Puşcaş şi soţia sa Leontina un coperemînt colorat pe tetrapod. Ştefan Dragoş şi soţia sa Maria dóuĕ perdele la uşile laterali ale Altarului. Subsemnatul şi pe acésta cale aduce marі muiţumite dăruitorilor pentru casa Domnului. Blaş, 11 Maiü 1902. Georgiü Vancea, cur. primar.

Scirі personale. Escelenţia Sa Mitropolitul Victor, a plecat Luni sara la Pesta, însoţit de protonotariul consist. Ştefan Pop. — Escelenţiile Lor Episcopiі Michail Pavel şi Dr. Ioan Szabo, aü fost primiţi Luni în audienţă de Maiesatea Sa, care petrece de present în Pesta.

De la Asociaţiune. În şedinţa ultimă comitetul central a primit învitarea despărţémîntului Oraviţa, de a se ţiné anul acesta adunarea acolo. Terminul convocăriі s'a statorit pe 14 şi 15 Septembre n.

Achisiţie preţiósă. Conform hotărîriі Directorului fundaţiuneі Şuluţane, Preaven. Consistoriü din Blaş, a încheiat ieri contractul de cumpérare, a moşieі rémasă după br. Bornemisza József. Moşia e aşedată în teritoriul comuneі Szamos-Udvarhely şi e de 1670 jugh. Preţul cumpérăriі a fost de 260 miі coróne.

Masa studenţilor. Continuăm azі cu înregistrarea frumóselor colecte făcute în favorul acesteі nobile instituţiuni: Dr. Emil F. Negruţiü, Blaş, a dăruit 1. acţie „Mureşana" în valóre de 100 cor. Direcţiunea gimnasială a transpus, ca colectaţi de elevіі cor. 546, ér Direcţiunea preparandială cor. 281·27. — Fondul a trecut peste suma de 3000 cor.

Esamenele de închiere cu elevіі din cl. VIII a gimnasiuluі din loc, s'aü început Luni. Esamenul de religie a fost presidat de Escel. Sa Mitropolitul, care la sfârşit a lăudat pe elevі, îndemnându-i să rémână tarі în credinţă şi constanţi în principiile religiuneі creştine. Esamenele s'aü continuat şi zilele următóre, ér Miercurі s'a cunoscut resultatul: din 43 elevі aü căđut 5, ceі alalţi aü fost declaraţi de absoluţi. La esamenul de maturitate nu s'aü însinuat de cât 37 căcі 1 s'a retras. Pe lângă aceştia mai sînt 3 carі aü rémas din an. tr. Scripturisticele s'aü început Vineri, ér esamenele verbali a dóua zi de Rusalіі.

Dreptate. Ministrul de agricultură a dat ordin oficiului edil din Lugoş să escrie concurs pentru edificarea bisericіі reformate din Bodofalva. Preliminariul zidiriі face aprópe 40 miі cor. Când óre se va escrie concurs şi pentru edificarea bisericilor nóstre aflătóre sub patronatul aceluiaşi minister? saü dóră pentru noі e închisă visteria statului? Dreptate, dreptate! vină împărăţia ta!

„Agricola". Sub acest nume s'a făcut la Hunedóra începutul pentru înfiinţarea uneі însoţirі economice, în scopul promovăriі intereselor agricole, industriale, comerciale şi financiare. Capitalul social se formézá prin cuote egale de câte 50 cor. La redacţia foіі nóstre încă se află prospect şi o cólă de subscriere.

Un nou Pompeji. O catastrofă gróznică se anunţă din insula Martinique, posesiune franceză, în grupa Antilelor micі. Vulcanul Pelée, care de multă vreme se credea stîns, a erupt în zoriі zileі de 7 crt. nimicind oraşul Saint-Pierre, unul dintre ce mai înfloritóre oraşe coloniale. Lava a astupat total, nu numai oraşul acesta, ci şi împregiurimea. Vasele carі ancoraü în port aü fost nimicite de materiile aprinse, carі eraü asvîrlite de vulcan. Locuitoriі oraşuluі, carі aü cercat să fugă, aü fost îngropaţi de lavă, de plóia de cenuşe şi de pietrile roşite. Numĕrul victimilor se urcă la 40 miі. Guvernul francez a trimis un delegat al séü cu suma de 500 miі de francі să ajute ce va mai puté. Guvernul Statelor Unite şi împĕratul Germanieі a trimis la rîndul lor sume marі de banі spre a veni în ajutorul celor nenorociţi.

Scolastic. Despărţemîntul Făgăraş al Reuniuneі învĕţătorilor arbid. îşi va ţiné adunarea generală la Iaşi în ziua de 18 Maiü n.

Petreceri. Maialul elevilor de la gimnasiul din loc se va ţine Sâmbăta la 24 crt. — Tot atuncі se va ţiné şi maialul ce-l vor aranja şcolariі de la gimnasiul superior fundaţional din Năsĕud. Începutul la 7 óre a. m. Închiderea la 8 óre p. m. Venitul curat e destinat pentru fondul de rechisite de la gimnasiü.

Necrolog. În 5 a luneі curente a trecut la cele eterne, elevul claseі IV Ioan Mănoiü, fiul preotului din Şimon, repausat la casa părintéscă, în vrîsta de 16 anі, în urma unui morb dureros.

Corpul profesoral de la şólele mediі şi superióre gr. or. române din Braşov, cu inima întristată de durere aduce la cunoscinţa tuturor amicilor, colegiilor şi cunoscuţilor, că înbitul coleg Iosif Maxim, profesor ordinar definitiv la şcóla reală gr. or. rom. din Braşov şi fost dirigent de studiі al aceleiaşi şcóle s'a mutat de cele eterne în 14 Maiü 1902 la órele 3 şi ½ diminéţa, în etate de 55 anі în anul al 30-lea de funcţiune, îndeplinită tot de una cu mare conscienţiositate şi multă abnegaţiune.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericiĭ române.

(Continuare.)

§. 5. Perióda română.

Sumarul: Slavii ocupă sudul Dunării și silesc pe Romanii de acolo să trécă în parte în Dacia Traiană. Argumente pentru acésta admigrare. Influența ei asupra creștinismului la Români. Prisonierii făcuți în imperiŭ de Bulgari, propagă și ei evangelia la nordul Dunării.

Secolul al 7-lea găsesce pe coloniștii lui Traian sub stăpânirea Avarilor. De pe vîrful Carpaților, Românii vedeaŭ petrecêndu-se la Dunăre un eveniment de importanță capitală și pentru dînșii. Anume, încă din timpul Gepidilor, Slavii se revĕrsaseră în glóte tot mai numeróse peste câmpiile României de astăzi, și de acolo peste Dunăre, resboindu-se necurmat cu Bizantinii; ér acum, pe la 602, mulțimea lor devenise atât de mare, în cât se puseră de ocupară tot sudul Dunării, de la marea Adriatică până la cea Négră, unde se și așezară în mod definitiv. Prin acésta colonisare înse, restul populațiunii romane de acolo, strîmtorată și póte chiar alungată, a trebuit să caute adăpost parte în munții peninsulei, parte la conaționalii lor din Dacia Traiană. Admigrarea s'a întîmplat prin Oltenia, și ea a fost póte factorul hotărîtor, pentru care coloniștii lui Traian, întăriți numeric și etnic, și respândiți în urmă între Tisa, Dunăre și Nistru, sînt astăzi un popor latin și nu slav.

Diferite sînt argumentele, prin carî istoria profană probézĕ admigrarea din cestiune; fie destul a indica aicî disparițiunea aprópe totală a îmbelșugatului element roman la sudul Dunării; apoi nenumĕrații captivi romani, aduși mai înainte de Slavi în multe rînduri la stînga Dunării, echivalézĕ cu o adevĕrată admigrare. [1]) Că acest eveniment a avut și înrîurire asupra creștinismului în Dacia Traiană, avem dóuĕ indicii:

În viața s. Dumitru din Tesalonica, scrisă pe la începutul secolului al 9-lea, se istorisesce, că Sclavinii (Slavii) cu Avarii aŭ devastat tot sudul Dunării, ducênd apoi tótă populațiunea captivă peste riŭ, în partea Sirmiului. Acolo fiind așeḑați, și „amestecându-se cu Bulgarii, Avarii și cu ceî alalți păgâni," crescură într'un „popor fórte numeros și mare," și „prin credința ortodoxă și sfîntul botez, s'a înmulțit neamul creștin." După vre-o 60 de anî, pe la 680, acel popor „roman" s'a resculat împotriva Avarilor sub Bulgarul Cuber și captivii se întórseră înapoi în țara lor. Este adevĕrat, că numai captivii aceia singurî n'aŭ putut fi acel popor „roman" fórte numeros și mare, care s'a resculat în contra Avarilor; trebue decî să înțelegem sub acel nume colectiv și pe locuitorî autohtonî, pe Românii din Dacia Traiană. Acéstă interpretație se impune cu atât mai vîrtos, cu cât originalul întrebuințézĕ cuvîntul αἰχμάλωτοι, care însemnézĕ de o potrivă, captiv și subjugat. De aicî

[1]) Rosetti l. c. pag. 339—40.

înse contactul nemijlocit între captivi și indigenî este vĕdit, și propagarea creștinismului, atât de accentuată de biograful anonim, a trebuit să se facă și între Românî. [1])

Un alt indiciŭ, cum-că creștinismul a fost stabilit printr'o admigrațiune romană din sudul Dunării, îl găsim în tradiția muntenéscă din cea mai veche cronică anonimă. După ce se intituléză: Istoria Țării Românescî, „de când aŭ descălecat pravoslavnicii creștinî," ea istorisesce întâia descălecare pornită de la sudul Dunării în Oltenia, sub dinastia basarabă, la începutul secolului al 7-lea. Un asemenea titlu nu póte avé alt rost, de cât să reflecteze „amintirea,. că de odată cu admigrarea română de miază-zi de Dunăre, s'a introdus și creștinismul român în țările nóstre." [2])

Orî și ce s'ar ține înse despre aceste indicii, generalisarea creștinismului în Dacia Traiană cată să se fi început în acest timp, pe la începutul secolului al 7-lea, de óre ce după cele expuse trebue admis, că până atunci nu exista o Biserică română stabilită, dar că trebuia neapĕrat să fie fost stabilită de Românî. Mai târziŭ, pe la 812, avem éră-și o veste despre propagarea creștinismului la nordul Dunării, în România de astăzi, și anume prin mai mulți episcopi, preoți și creștinî, prinși de principele bulgar Crum în imperiul bizantin, și aduși peste Dunăre, unde convertiră pe mulți dintre Bulgarî la credința ortodoxă, și „aruncară semința învĕțăturii creștinescî prin Bulgaria" — de la stînga Dunării. Cu acéstă din urmă evangelisare, care a costat și mórtea martiriŭ de la 4 episcopi și o mulțime de creștinî, opera creștinisării Românilor se póte considera ca desevîrșită. [3]) Când mai în urmă, după 885, națiunea bulgărescă primi credința în Christos sub formă slavonă, atunci Românii eraŭ deja convertiți în totalitate de predicatorî romanî, și de aceea n'aŭ avut nevoe să mai primescă de la Biserica bulgară o terminologie slavă pentru elementele fundamentale ale creștinismului.

[1]) Onciul, Originile l. c. pag. 12—3, 120—2.
[2]) Ibid. pag. 119.
[3]) Xenopol l. c. pag. 397. Mineiele imp. V. Porfirog. l. c. col. 275—8, la 22 Ian. G. Cedreni Compend. historiarum, ed. Migne, vol. CXXI, Paris 1894, col. 1071.
[4]) Xenopol l. c. vol. II, pag. 236—41.

II. Ierarhia la Românî.

Schisma Bisericiĭ rĕsăritene de cea apusană își are sorgintea la Constantinopole. Patriarchii bizantinî Fotie (867) și Cerularie (1054) acusară Biserica Romeî de inovațiunî și rupseră cu apusul orî ce legătură. Ceî alalți treî patriarchi din resărit își perduseră de mult independența față cu confratele lor din capitala imperiului; sub jurisdicțiunea acestuia căḑuseră și țările slave din Europa în nisce vremî bine cunoscute în istorie. Ast fel schisma tuturor acestor Bisericî își găsesce explicația sa naturală. Cum vine înse Biserica română să fie și ea cuprinsă în acéstă despărțire? Muntenia s'a supus patriarchului bizantin de abia în anul 1359 sub Alexandru Basarab, ér Moldova în 1401 sub Alexandru cel Bun. [4]) Existența schismeî este înse constatată în România deja în anul 1234. [1]) Trebue decî, ca țara să fie fost și înainte pentru un timp óre care în raport de supunere cu patriarchia schismatică, și tocmai cercetarea acesteî împrejurărî depinde de studiul ierarhieî de la începuturile Bisericiĭ române. Este vorbă de o cestiune curat istorică, ce n'are a face cu eventualitatea uneî uniri. În adevĕr, dacă Christos s'a rugat „nu numai pentru aceștia (apostolii), ci și pentru ceî ce vor crede în mine prin cuvîntul lor, ca toți să fie una" (Ióu XVII, 20—21), dacă el a prorocit, ca „va fi o turmă și un păstor" (Ióu X, 16) — Mântuitorul n'a eschis pe nicî un creștin, nicî măcar pe supușiî patriarchieî grecescî. De acea considerațiunile relative la unitatea Bisericiĭ sînt cu totul altele, de cât nisce simple cercetărî istorice asupra jurisdicțiunilor archiepiscopale saŭ patriarchale. [2])

§. I. Perióda primitivă.

Sumarul: Relațiuni mitropolitane. Mitropolia pentru Dacia Traiană. Peripețiile acesteî archiepiscopiĭ. Ierarhia pe timpul Goților. Relațiuni patriarchale. Patriarchia pentru Dacia Traiană. Canonul al 28-lea din conciliul ecumenic de la Calcedon. Novelele Iustiniane. Edictul lui Leone Isauricul.

Originea subordinațiunilor mitropolitane este necunoscută în cele mai multe casurî. Dacă o episcopie trimitea misionarî într'o regiune păgână, atunci acéstă regiune devenia supusă jurisdicțiunii sale, și când cu timpul se înființa acolo un scaun episcopesc, acesta rĕmânea sufragan față cu acela al Bisericiĭ mumă, devenită ast fel mitropolitană. Ar însemna se considerî Dacia din alte principiĭ, de cât restul lumiĭ, dacă nu se admite, că și aicî aŭ fost trimiși predicatorî aĭ evangelieĭ. Din care diecesă aŭ venit eî? Étă o întrebare, ce nu găsesce rĕspuns în sorginții istorice existente. Dacă înse judecăm, că acești predicatorî vor fi fost de acolo, de unde era și grosul cel mare al coloniștilor — și acéstă judecată este cu totul plausibilă, — atunci putem zice, că clerul acela a venit de unde-va din Iliric. În adevĕr, Traian a adus un contingent covîrșitor de Romanî în Dacia, și de óre ce îndeletnicirea de căpetenie în nóua provincie avé să fie exploatarea minelor, munteniĭ Dalmațieî eraŭ representați într'o proporție însemnată. [3]) De altmintrelea, jur împrejurul Dacieî episcopiile eraŭ din partea imperiului numit Iliric, și este natural, că din aceste diecese mărginașe romane să se fie trimis predicatorî. Episcopie înse nu se va fi instituit nicî odată în Dacia, căcî despre asemenea cas ne-ar fi rĕmas urme, împreună cu numele mitropolieî mume a Dacieî, care ast fel este cu totul necunoscută. Acéstă împrejurare este un indiciŭ mai mult pentru a admite, că creștiniĭ în Dacia Traiană n'aŭ fost atât de numeroși, ca se fi fost de lipsă crearea uneî diecese proprii. [4])

(Va urma.)

[1]) Idem, vol. I, pag. 554.
[2]) Cfr. în cestiune: Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 19.
[3]) Xenopol l. c. vol. I, pag. 196, 240.
[4]) Afirmarea, ce se cetesce alocuria, cum-că episcopia Milcovieî ar fi fundată de s. Niceta, episcopul Romațianeî pe la anul 400, nu se sprijinesce pe nicî o sorginte istorică.

II.

Postul și medicina

saŭ

Ascetica și therapia.

(Continuare.)

Postul la Romanĭ și la Mohamedanĭ.

La Romanĭ, cu serviciul eclectic a zeilor lor, nu aflăm zile de post ca întocmirĭ religióse fixate. În timpurile maĭ târzie a republicei și sub Imperatorĭ, când cetatea Roma deveni un museŭ a tuturor popórelor și cultelor supuse Romeĭ, aŭ putut, proseliții anumitelor sisteme religióse orientalĭ, să fi observat legile de abstinență a acelora, dar înainte de aceste nu se ordinaŭ posturĭ, de cât din cas în cas de cătră diregătorĭ.

Așa ceva ne spune Livius, cum-că în anul 191 a. Chr. sub consulatul luĭ P. Corneliŭ Scipio și Manliŭ Acilius Glabrio și pe timpul rĕsboiului contra luĭ Antioch, raportându-se despre arĕtarea de semne neliniștitóre — (doĭ boĭ s'aŭ urcat pe o scară pe coperiș; în Terracina și Amitern a ploat pétră) — decemvirii la mandatul senatului aŭ cercat în cărțile sibilice și din acele aŭ vestit: „jejunium instituendum Cereri esse, et id quinto quoque anno servandum.“ Cuvîntul „jejunium“ se pare aicĭ că e folosit în sens bisericesc. Despre modalitățile mai de aprópe a unor atarĭ posturĭ generalĭ, cum și despre aceea că fost-aŭ împreunate și cu abstinență, nu ne staŭ la dispositie descrierĭ. Tot ce putem sci, se deduce din un loc saŭ citat a luĭ Petron, în care Ganymedes se plânge de seceta și scumpete, și aduce de motiv nereligiositatea, când zice: „Nemo enim coelum, coelum putat, nemo jejunium servat, nemo Jovem pili facit, etc. (Patron. Arbitr. Satiricon. c. 44).

Ajunurĭ și posturĭ private, din cause sanitarĭ, eraŭ ceva mai usuat la Romanĭ; abstinență strictă de la mâncare și bentură, era partea cea mai esențială și și mai simplă á therapieĭ luĭ Cato; ér republicanul de ceva renume îșĭ ține de laudă mare de a duce o viață cât se póte mai cumpĕtată și trézĭ. Mulțĭ nu mâncaŭ nimic ziua întrégă sore a fi „solidus“ (Seneca epist. 83) și acéstă metodă o practisaŭ cei de clase mai înalte, la carĭ „prandium“ ieși cu totul din us. Acest fapt e de mare interes, de óre ce a contribuit mult de a forma încă la început praxa postului în biserica apusului, după cum acésta se observa și în ziua de azĭ la popórele romanice.

Înainte de a trece la desvoltarea ascetică a postului creștin, voiŭ aminti despre postul Islamului.

Preceptul despre post e cuprins în Coran, fără însĕ a fi esplicat modul postireĭ mai de aprópe.

Luna Rhamadan, în care i-s'aŭ „telefonat“ Coranul luĭ Mohamed, este destinată pentru ascesa cumulativă a postului. Cel ce în decursul luneĭ luĭ Rhamadan era bolnav orĭ era în călĕtorie și din óre care causă nu puté posti, era dator ca să-și alégă alte zile de a posti în locul celor din Rhamadan. Postul îl țin în tótă ziua întrégă până la inseratul deplin, și numaĭ nóptea este permis a mânca și a bea după plac. Ca pedépsă pentru frângerea preceptului postului în vre-o zi, a impus Mohamed ca respectivul transgresor, după mărimea greșeleĭ, se nutréscă un număr mai mare orĭ mai mic de sĕracĭ.

Postul Rhamadan se ține și azĭ în Orient, cu strictéța, cu care se ține și în ziua de azĭ la Iudeĭ, cu deosebirea că durata luĭ e numaĭ de o jumĕtate de zi, și în acest timp e interzisă orĭ ce mâncare și beutură și și fumatul. Cu atât mai tumultósă este viața mohamedanilor în dată ce trece ziua, și așa postul la Mohamedanĭ n'are valóre nicĭ etică, nicĭ higienică.

Desvoltarea postului la creștinii dintâi.

La creștinĭ a fost postul din început unit în modul cel mai intim cu dogma și morala creștină. După esemplul Domnului Christos, care a postit 40 zile, n'a fost nicĭ un timp în care să nu se fi observat post în comunitatea creștină, și postul însuși era considerat ca mijlocul cel mai acomodat spre perfecțiune. Esemplele cele multe a Apostolilor, cum și tradițiunile iudaice etc. aŭ contribuit la aceea, ca pregătirile spiritualĭ și corporalĭ pentru marile sĕrbătorĭ a anuluĭ creștin, cum și întru memoria ómenilor marĭ și sfințĭ și a martirilor, se documentaŭ cu post.

Pe timpul s. Ireneŭ eraŭ deja statorite în singuratice bisericĭ anumite regule de post. Din un fragment a uneĭ epistole cătră pontificele Victor, despre care amintesce Eusebiŭ ni-se spune cum-că unele comune postiaŭ înainte de Paștĭ 40 zile; despre așa ceva mărturisesc mai târziŭ și Dionisiŭ din Alesandria și Tertulian. Și când ne descrie Eusebiŭ marea asemĕnere a postului, din cele dintâĭ timpurĭ a creștinismului, cu cel evreic, descris de Philo, putem ușor conclude despre modul postireĭ celor dintâĭ creștinĭ: și anume, creștinii cei dintâĭ postiaŭ strict ca Iudeiĭ, și postul consta în abstinență totală din o sară până în cealaltă, și acesta se urma în decurs de mai multe zile după olaltă, așa că tot numaĭ după 24 óre postite era permis a mânca odată; și așa s'a observat acésta în secoliĭ 2 și 3. În secolul al 4-lea se par a se fi introdus unele ușurărĭ. Eusebiŭ ne povestesce despre postitorĭ, carĭ la óra a 9-a mâncaŭ. Acésta specie de post o numesce Tertulian „semijejunium“, dar aceste nu eraŭ iertate în quadragessimae saŭ postul Paștilor. De la acest timp a devenit praxa postului din secol în secol mai blândă, ba în secolul al 10-lea ajunse în desvetudine abstinența peste ziua întrégă, și numaĭ în Vinerea mare saŭ a patimilor se mai observă și se manținé și azĭ cu rigóre.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Vechiile Episcopiĭ Românescĭ a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bĕlgradului**. Blaș 1902, pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil. În nrĭ 2. din „Transilvania“ aflăm următórea dare de samă asupra scrieriĭ dluĭ Bunea:

„În timpul din urmă presa nóstră a întimpinat cu cuvinte elogióse aparițiia uneĭ nóue lucrărĭ istorice, datorită neobositului canonic metropolitan Dr. Augustin Bunea, lucrare, ce pórtă titlul de mai sus și care fără îndoială e și vrednică de întimpinarea, ce i-s'a făcut. Nu afirm fără de a motiva. Activitatea bogată de până acum a eruditului autor pe terenul cercetărilor istorice, aparatul sciințific cu care lucrézĕ, temeinicia lucrărilor sale, forma în care ne presintă resultatele cercetărilor sale, de sigur fórte obositóre, aŭ ridicat pe autor în ochiĭ publicului serios cugetător și cu vederĭ mai largĭ pe un piedestal înalt, și ne-am obicinuit cu gândul, că orĭ ce lucrare literară a sa are să ne surprindă cu ceva nou și până acum necunoscut, cum face și în lucrarea, ce ne preocupă. Se anunțase cu câte-va sĕptĕmâni mai înainte, că lucrarea, de care vorbim, are să apară în curênd, și lumea devenise nerăbdătóre să cunóscă nóua carte a autorului, care nu cu mult înainte ne dete studiul cel mai complet și aprofundat asupra vieții și activității martirului episcop Ioan Inocențiu Klein. Cei nerăbdătorĭ și nepreocupați de veleități, carĭ n'aŭ loc unde e vorbă de sciință, pe urmă cetind noul studiŭ al dluĭ Bunea asupra Vechilor Episcopiĭ Românescĭ, satisfăcuți a trebuit să rĕmânem, vĕdênd cum autorul ridică vĕlul până acum nestrăbătut și ne lasă să privim clar asupra unor timpurĭ îndepărtate din trecutul bisericeĭ poporului românesc din Ardeal, nu numaĭ utilisând cu priceperea ce-l caracterisézĕ isvórele și resultatele celor mai nóuĕ cercetărĭ istorice, ci aprinzênd tot odată însuși nóuĕ luminĭ pentru clarificarea unor momente nelămurite saŭ înadins mistificate din trecutul bisericiĭ românescĭ.

Vedĭ bine, că cartea dluĭ Bunea spulberă ilusiile, ce mulțĭ le aveaŭ saŭ și le făuriaŭ, despre existința uneĭ vechĭ metropolii a Bĕlgradului cu o sumedenie de episcopiĭ sufragane, neadmisă de adevĕrul istoric, dar acéstă împrejurare póte să fie supĕrătóre numaĭ pentru cei ce nu s'aŭ putut ridica peste rolul unuĭ diletant în ale istoriografieĭ, saŭ urmăresc numite scopurĭ prin scrierile lor. Peste supĕrărĭ de felul acesta însĕ lumea nepreocupată și care are în vedere numaĭ eruarea și restabilirea adevĕrului istoric, trece la ordinea zileĭ. Față cu progresele făcute în patria nóstră în timpul maĭ nou pe terenul cercetărilor istorice nu ne este permis a ne mai îmbĕta cu ilusiuni naive și neîntemeiate, dacă nu voim să ne facem de rîs în ochiĭ compatrioților nostri de altă naționalitate, carĭ cu zor vrednic de imitat continuă a desgropa din ruinile trecutului lumina adevĕrului.

Că eruditul autor al Vechilor Episcopiĭ românescĭ se afirmă pe terenul cercetărilor istorice și prin lucrarea sa acesta într'un mod, ce-l onorézĕ deopotrivă pe dînsul și istoriografia română, noĭ numaĭ bucura ne putem din tótă inima, mai ales când vedem, că ómenĭ cu vederĭ largĭ și fórte sus puși în hierarchia nóstră literară pronunță un verdict, nu se póte mai măgulitor asupra uneĭ cărțĭ scrise de un Ardelean.“

Schițând cuprinsul cărții, recensentul termină așa:

„Acesta este în liniamente generale conținutul celeĭ mai nóuĕ lucrărĭ a dluĭ Bunea, pe care nu putem de cât să-l felicităm și să-ĭ fim recunoscĕtorĭ pentru jertfa de muncă asiduă ce o aduce pe altarul istoriografieĭ nóstre specifice ardelene, pe care prin scrutările sale neobosite a ridicat-o la un pragmatism și nivel sciințific neajuns de istoriografiĭ nostri din patrie, ér cartea însași o recomandăm cu tótă căldura sprijinului tuturor ómenilor de bine, cu atât mai vêrtos, că acesta n'are să fie cel din urmă prinos, — vorba dluĭ Iorga, — istoriei poporului nostru din partea eruditului autor.“

(nt).

Dr. Ioan Mihályi: **Diplome maramureşene** din secolul XIV. XV. M.-Sziget 1900. un fórte preţios volum de 676 pag. conţine 366. documente relative la istoria **Maramureşului** adunate şi comentate cu multă îngrijire. Colecţia acésta a fost premiată de Academia română în sesiunea actuală cu 4000 Leĭ. Costă broşată 10 cor. legată 12 cor.

Macsim Gorki: **Hanul tătarilor şi fiul sĕŭ,** poveste din bĕtrâni, traducere de I. C. Panţu, Editura librărieĭ Ciurcu, Braşov 1902. pag. 16. preţul 10 fil.

S. Cujba: **Florin**, poveste în versurĭ. Editura lib ărieĭ Ciurcu, Braşov 1902. pag. 35. preţul 16 fil.

Maria Drăgan: **Opt piese teatrale** pentru şcolarĭ şi şcolăriţe, dialoguri şi trilogurĭ, prin carĭ se combat feliuritele viţiĭ ce bântuie printre ţĕrănime: sĕrbătorĭ băbescĭ, lene. procese, beţie ş. a. pag. 64. preţul 40 fil.

Iosif Vulcan: **Ruga de la Chiseteu**, comedie poporală într'un act. s'a publicat ca Nrul 9. din „Biblioteca teatrală“, pag. 36. preţul 40 fil.

„Semănătorul“, Nr. 22 cu următorul sumar: Rapsodul. V. Cioflec. — Ursitórele (poesie), M. Eminescu. — Pămînt şi apă. C. Hodoş. — Nu te maĭ întórce (poesie), A. Vlahuţă. — Altă Doină, Ion Gorun. — Borta vîntuluĭ, M. Eminescu. — Bibliografiĭ. — Rĕspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se baniĭ înainte cel puţin pe ½ an.

Emil Bougaud: **Mama sfîntuluĭ Augustin,** traducere de Salba, tipărită cu cheltuiéla şi îngrijirea dluĭ prof. Dr. E. Dăianu. Un preţios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, preţul broş. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor şi tipografia archidiecesană, alăturând şi spesele de porto postal 30 fil.

Suplex libellus Valachorum. text original şi traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901. pag. 67. preţul 1 cor. Se póte procura şi de la Tipografia archidiecesană.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopeso Petru Aron şi publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto şi se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaş.

Posta „Unirii“.

I. B. Regretăm, dar nu scim nimica. De altcum cu întrebarea acésta era maĭ bine, dacă v'aţĭ fi adresat aĭrea.

Iusti. Ce plăcută surprindere! Sper, că ne vom întâlni maĭ adese. La revedere!

X. Am primit, va urma.

T. B. Ne maĭ convine aşa: în dată şi maĭ scurt, de cât lung şi maĭ târziŭ, pentru o fóie săptămânală, acesta e cel maĭ potrivit principiŭ. De alt cum mulţumite sîncere.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

A apărut:

TRAGEDIA CALVARULUI,

*de **L'abbé Henry Bolo,***

tradusă în românesce de membriĭ societăţiĭ de lectură „INOCENŢIU MICU CLAIN“ a teologilor din Blaş.

Ediţ. societăţiĭ, tiparul »Tipografieĭ« societ. pe acţiuni în Sibiŭ. Preţul: **2** cor. pentru România: **3** leĭ.

În acéstă scriere se tratézĕ, într'o concepţiune originală şi într'un stil superb, *divina tragedie* a Mântuitorului. E o lectură, ce înalţă fie care suflet creştinesc, obicinuit a simţi şi gândi.

Traducerea e vrednică de original; pare că nicĭ nu e traducere. Un limbaj verde românesc, în felul scripturilor sfinte, este caracteristica escelenteĭ traducerĭ, care face onóre tinerilor teologĭ de la Blaş. Unitatea stiluluĭ e aşa de evidentă, în cât ni-se pare că unul singur a făcut întréga traducere.

Înfăţoşarea technică nu desminte reputaţiunea bună a atelieruluĭ »Tipografieĭ«.

Er broşurarea în stil antic, franţozesc, îĭ dă o formă originală şi atrăgĕtóre. Învĕlişul e de hârtie pergament.

Rar se vede în piaţa de cărţĭ românescĭ o carte cu înfăţoşare aşa de elegantă, demnă şi atrăgĕtóre.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		Budapesta . .	7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány . .	12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . { pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18			10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mezŏ-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.45	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8.37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin . .	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	sos. pl.	Cluş . . . . . { pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11			5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6.27
10.14	10.29	7.26		Ghiriş	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea . . . { pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52			3.04	8.49	4.38
11.03	11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus .	2.51		4.20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuş . . . . . { pl. sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37			1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaş-Kükülőszög . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copşa-mică . . { pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47			11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaş	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighişóra . . . { pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—			9.35	5.42	11.33
4.03	6.05	11.14		Haşfalĕŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod . . .	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apaţa	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Braşov . . . . { pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				2.18	5.—
4.40		3.01		Timiş		1.42	4.24
5.10		3.31		Predeal . . .		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.		9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.48	11.30	7.10	pl.	Copşa mică . sos.	6.26	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12.58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl.	Sibiiu . . . . { pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.35	Numai Marta şi Vinerea comunică.	2.—					7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăras . . . pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54 9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44 8.46
8 47	3.02	Numaĭ Marţa comun.		Lechinţa		Circ. Marţi şi Vineri	2.48 7.45
9.24	3.52			S.-Măghiăruş			2.02 6.52
10.14	4.55			Bistriţa			1.16 5.55

Numai Luni şi Joi comun. — Ţirnul Luni şi Joi

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3.16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea . . sos.	7.39	2.38	8.30 12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoş . . .	6.59	1.55	7.37 11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău	6.24	1.19	6.51 10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.	Oşorheiŭ . . { pl. sos.	5.30	12.25	5.43 9.30
5.45	10.42		5.15				9.—	5.04 9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs . pl.		7.39	3.30 7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20 9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00 8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**			7.23	11.03 6.14
7.33	12.32	7.47					4.55	8.20 3.45

Blaş — Kükülló szög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülló szog-Blaş . . .		8.48		6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuş		8.13		6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţi cu liniĭ maĭ negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 24 Maiŭ 1902. Numĕrul 21.

Politica de colonisare a guvernuluĭ.

Guvernanţilor nostri li-se pare, că mijlócele de a magiarisa naţionalităţile nemagiare prin şcólă, nu conduc la scop, şi aşa de câţi-va anĭ în cóce aplică cu mare zel alt mijloc, şi acesta este colonisarea magiarilor în ţinuturĭ locuite de alte naţionalităţi. Spre scopul acesta nu se împart numaĭ domeniĭ de ale statuluĭ, ci se cumpĕră şi proprietăţi private.

Casul maĭ recent este cumpĕrarea dominiuluĭ de la Ferihaza nu de parte de Ibaşfalĕŭ în comitatul Tĕrnaveĭ marĭ. Dominiul a fost al conţilor Haller şi are o estensiune de 1278 jug. catastrale, din carĭ înse de o cam dată numaĭ 771 se vor distribui între 38 coloniştĭ, cărora pe lângă distribuirea de pământ li-se pun în prospect şi alte favoruri. Planul de colonisare pe dominiul de la Ferihaza a fost desbătut în o conferinţă ţinută la 15 Maiŭ a. c. în casa comitatuluĭ Tĕrnaveĭ marĭ, la care conferinţă, pe cum aflam din foile magiare, pe lângă comite, vice-comite şi câţi-va oficialĭ din comitat aŭ participat şi esmisiĭ ministeriuluĭ de agricultură în frunte cu consilierul de secţiune Lovas Sándor.

După ce colonisările cu locuitorĭĭ aduşĭ din părţile ungurene nu aŭ succes, planul e, că la Ferihaza să se coloniseze secuĭ de confesiunea ev. reformată, carĭ vor primi pământ în preţ de 7500 cor. cu condiţiunea de a-l rescumpĕra prin amortisaţiune în decurs de 50 anĭ. În primiĭ doĭ anĭ vor plăti câte 2% din preţul loculuĭ, adecă câte 150 cor. pe an, în anul al 3-lea 3%, adecă 225 cor., ĕră din anul al 4-lea în colo câte 4% saŭ câte 300 cor. Venitul minimal al unuĭ colonist este calculat în 790 cor. la an, aşa cât şi după solvirea ratelor de amortisaţiune îĭ rĕmâne 490 cor.

Cestiunea colonisărilor sistematice, aşa cum le face guvernul, nu ne póte lăsa indiferenţi. Nu. fiind că ea se face pe banii statuluĭ, carĭ se adună şi din grelele contribuţiunĭ, ce zac pe umerii nostri, prin urmare aşteptăm şi pretindem, că dacă statul împarte pământ între ceĭ lipsiţi, să împartă şi poporuluĭ nostru, care cu averea şi cu sângele concurge la susţinerea şi apĕrarea statuluĭ. De óre ce e just şi echitabil, că dacă la suportarea sarcinilor publice concurgem toţi fără deosebire de limba şi religiune, şi din beneficiile şi avantagiile, ce le ofere statul, să se împărtăşéscă de o potrivă cetăţeniĭ, orĭ şi căreĭ naţionalităţi ar aparţiné eĭ. Pe cum vedem înse la noĭ colonistiĭ sînt numaĭ magiarĭ şi încă maĭ ales de confesiunea ev. reformată; adecă cu baniĭ publicĭ guvernul ajută numaĭ o naţionalitate şi o confesiune în detrimentul celor alalte. Prin politica sa parţială şi nedréptă guvernul provócă numaĭ indignaţiunea celor alalţi cetăţenĭ, carĭ ar avé lipsă de pământ, şi pe nedreptul sînt preteraţi. Cum că o atare politică de a provoca nemulţămirĭ şi chiar frecărĭ între naţionalităţi nu póte contribui la consolidarea statuluĭ, şi că prin urmare nicĭ nu póte fi patriotică, numaĭ cel cu totul preocupat şi orbit de şovinism nu o vede.

Cestiunea ni-se presentă şi maĭ îngrijitóre, când scim, că colonisările se fac cu scopul de a întări elementul magiar în mijlocul poporuluĭ nostru şi prin acésta peîncetul a ne magiarisa şi a-l contopi în cel magiar; maĭ în colo fiind colonistiĭ de altă religiune poporul nostru prin contactul cu eĭ primesce obiceiurĭ de ale lor şi pe nenesimţite se clătină şi în credinţa sa. Deci pentru noĭ colonisările, aşa cum le esecută guvernul, cuprind în sine primejdie dublă: şi din punct de vedere naţional românesc şi din punct de vedere religios.

În deosebĭ poporaţiuneĭ române, în mijlocul căreĭ se fac colonisărĭ, i-se dă o grea lovitură. Prin aceea, că dominiile, din carĭ trăia acéstă poporaţiune lucrându-le pe banĭ orĭ în parte, se daŭ colonistilor, aduşĭ scie Dumnezeŭ de unde, vechiĭ locuitorĭ, dacă nu voesc să pĭară de fóme, sînt siliţi să-şĭ părăséscă vetrele străbune şi să ĭea lumea în cap emigrând în ţările vecine orĭ chiar în America. Şi crede guvernul, că politica sa atât de înjuriósă pentru locuitorĭĭ băstinaşi aĭ comunelor, în carĭ duce coloniştĭ străinĭ, să fie însoţită de binecuvîntarea ceréscă? Acésta e cu neputinţă.

Datorinţa nóstră este de a protesta cu tótă ocasiunea în contra politiceĭ de colonisare, ce se practiséză în ţara nóstră. Locuitoriĭ, carĭ prin colonisaţiune se vĕd lipsiţi de mijlócele de traiŭ şi ameninţaţi în subsistenţa lor, aŭ să înainteze representaţiunĭ la locurile competente şi să stăruéscă din tóte puterile, ca să se parţeleze între dînşiĭ dominiile, din carĭ aŭ trăit până acum, şi în carĭ le zac osemintele părinţilor. Se înţelege de la sine, că împărţirea pământuluĭ să o cĕră pe lângă condiţiunile, carĭ le ofere şi colonistilor, ce voesce a-ĭ aduce guvernul din alte ţinuturĭ.

Protestările în contra colonisăriĭ cu străinĭ a comunelor nóstre şi pretensiunile de a se distribui între poporul nostru moşiile destinate pentru colonisărĭ să le repeţim cu tótă ocasiunea, în representa comunală, în congregaţiunea comitatensă, în presa şi adunărĭ poporalĭ şi prin memorande, ca să nu se pótă zice, că noĭ prin tăcerea nóstră am aproba politica de colonisare a guvernuluĭ ungar.

„Gott erhalte“ interzis. — În săptĕmâna trecută aŭ fost marĭ serbărĭ în Budapesta, la carĭ a participat şi Maestatea Sa, maĭ mulţĭ archiducĭ şi archiducese, şi membriĭ aĭ caseĭ domnitóre.

Serbările în ziua primă aŭ fost deschise cu imnul poporal „Gott erhalte“ pe care după cum scriŭ foile magiare, — cu mult nĕcas — publicul l-a ascultat cu capetele descoperite.

În ziua a dóua a serbărilor — scrie „Magyarország“ cu multă bucurie — „Gott erhalte“ nu s'a maĭ cântat. şi maĭ mult, afirmă că nu s'a cântat la espressa dorinţa şi poruncă a Maiestăţiĭ Sale.

Firesce că foile magiare aŭ lubilat de bucurie că „imnul urgisit“ nu se va maĭ cânta în Ungaria nicĭ când la nicĭ o serbare, afară de celea militarĭ.

Bucuria patrioţilor a fost de scurtă durată.

„Budap. Tud.“ drept desminţire a celor scrise în cestiunea acésta de pressa magiară — dă un comunicat oficios şi între altele scrie următórele:

„Din împrejurarea, că la a dóua serată a joculuĭ cavaleresc musica militară n'a

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 cor.**

cântat imnul poporal, cu ocasia sosirei Maiestăţii Sale, foile oposiţionale trag conclusiunea, că cercurile normative nu mai ţin samă de cântarea imnului poporal în Ungaria.

Drept lămurire declarăm că în partea acésta nu s'a făcut nicĭ o schimbare în regulamentele esistente şi că nimenĭ n'are intenţieĭ de a face o astfel de schimbare.

Faptul e că Maiestatea Sa a împărtăşit verbal organelor curţiĭ şi a dispus ca de data acésta musica să nu-l priméscă cu imnul poporal, nicĭ să nu-l cânte când se va depărta, fiind că s'ar puté întîmpla să vină mai târziŭ şi se plece mai curênd de la serbare. Acésta şi nimic alt ceva n'a fost causa pentru care imnul nu s'a cântat."

Foile magiare sînt tare opărite după acest comunicat.

Congresul bisericeĭ sêrbesc se va deschide în curînd şi alegerile deputaţilor pentru congres s'aŭ început deja. Sînt lupte marĭ între radicalĭ şi moderaţi. Noul comisar regesc la congres va fi Tallian Bela. Radicaliĭ şĭ-aŭ pus 28 de candidaţi mirenĭ şi 16 din cler. Dintre 50 de mandate se crede, că radicaliĭ vor dobândi maioritatea.

Dieta provincială a Bucovineĭ se anunţă din partea competentă, ce se va deschide în jumĕtatea a dóua a luneĭ viitóre. Ceĭ 30 deputaţi aĭ dieteĭ bucovinene sînt — după Bukovinaer Journal — împărţită în modul următor: Româniĭ aŭ 13 mandate, germâniĭ 7, arman-polonĭ 5 şi rutenii tot 5 mandate.

Revistă politică.

Afaceri interne. Delegaţiunea ungară îşĭ continuă şedinţele sub presidiul conteluĭ Iuliŭ Andrássy. Ministrul president austriac Dr. Kaerber însoţit de ministriĭ Call şi Böhmbawerk, a sosit la Budapesta, unde împreună cu ministriĭ Széll, Lukács, Daránvi şi Láng, aŭ început pertractările. Chestiunea pactuluĭ economic şi a tarifeĭ vamale e fórte încurcată, şi resolvarea eĭ presintă marĭ dificultăţi.

Partidul kosuthist oficial aduce la cunoscinţă, că deschide în tótă ţara o acţiune pentru crearea teritoriuluĭ vamal independent. În faţa acestora atât posiţia luĭ Széll, cât şi a luĭ Koerber, e fórte critică.

Széll s'a angajat prea mult prin declaraţiunile sale făcute în parlament, că va sta neclintit pe lângă postulatele ungare aşa, în cât cu greŭ îĭ va puté face guvernuluĭ austriac concesiunile cerute.

Franţa şi Rusia. Preşedintele republicei francese Loubet a sosit deja în Rusia să reîntórcă Ţaruluĭ visita ce a făcut-o astă tómnă francezilor.

În portul de la Cronstadt sosirea escadreĭ francesă a fost salutată cu 21 lovituri de tun, la carĭ aŭ rĕspuns tunurile vaselor francese.

Preşedintele Loubet a părăsit vasul frances şi însoţit de marele duce Alexej, pe un vaporaş, s'a dus până la yachtul „Alexandra," pe bordul căruia se află Ţarul. La întâlnire şĭ-aŭ strîns mâna cordial. Yachtul a plecat apoĭ la Peterhof, de unde aŭ continuat călĕtoria cu trenul.

Pressa ruséscă publică din incidentul acesta articolĭ elogioşĭ la adresa Franţeĭ şi a dupleĭ alianţă.

Toastele spuse de Ţar şi Loubet, la banchetul din a l. c., dat în marele palat din Carsakope-Szelo, aŭ avut un caracter eminamente politic, ambiĭ accentuând pretinia şi strînsa alianţă ce unesce Franţa şi Rusia.

Spania. Spania în 17 a serbat urcarea pe tron a tinĕruluĭ eĭ rege Alfonso XIII. Din incidentul acesta Madridul plutea în splendóre, mai ales pe unde a trecut cortegiul festiv.

În cortegiŭ aŭ luat parte grandiĭ spanioli în costumurĭ de galĕ. Cortegiul a plecat din palatul regal spre sala şedinţelor, unde regele Alfonso XIII. a ocupat tronul şi s'aŭ făcut urările, după carĭ preş. Camerelor întrunite, marchisul Bega de Armijo a adresat Regeluĭ întrebarea:

— Dispus eştĭ, Maiestate, se faci aci înaintea camereĭ întrunite jurămîntul regesc prescris de art. 45 din constituţie?

Regele a rĕspuns liniscit şi clar:

— Jur, că voiŭ respecta constituţia ţariĭ şi lgile eĭ şi mĕ voiŭ îngriji, ca şi alţiĭ să le respecteze. În tóte faptele mele mĕ voiŭ fi condus de fericirea poporuluĭ meŭ. Dacă voiŭ face ast fel Dumnezeŭ să-mĭ rĕsplătéscă, ér dacă nu, El să mĕ tragă la rĕspundere.

Acesta este textul vechiuluĭ jurămînt regal spaniol.

Serviciul divin s'a sevîrşit în catedrala San-Francisco, care strălucea într'o pompă uimitóre.

FEUILLETON.

Disertaţiune

la şedinţa festivă aranjată de institutele de învĕţămînt gr. cat. din Beiuş, cu ocasiunea aniversării de 50 anĭ a preoţieĭ P. S. şi Escelentissimuluĭ Domn Episcop-Patron **Michail Pavel**,

ţinută de *F. C. Bontescu*, stud. în cl. VII. gimn.

Este un fapt mai pe sus de orĭ ce îndoiélă, cum-că în veacul nostru prin înaintarea enormă a sciinţelor s'a înmulţit şi îngrămădit materialul de învĕţămînt într'atâta şi în şcólele medie, că crescerea morală a tinerimeĭ a devenit un ce secundar; pentru aceea părinţiĭ aŭ strictă şi sfîntă datorinţă între ast fel de împrejurări a se îngriji, ca crescerea fiilor lor să fie asigurată nu numaĭ prin disciplina şcolară, ci şi de acasă.

Instituţiunile firescĭ pentru crescerea tinerimeĭ sînt familia şi şcóla. Acestea sînt o pregătire într'adevĕr necesară, fără de care noĭ nicĭ odată n'am fi, ceea ce am puté să fim, orĭ cât de înzestraţi am fi de la natură.

Chiar între ómeniĭ celebri anevoe se va găsi vre-unul, care să nu fi înghiţit pulberea şcoleĭ. Şcóla este uşa civilisaţiuneĭ şi culturel. Dar, ca orĭ ce lucru bun, şcóla póte duce la resultate contrare celor aşteptate, dacă nu este bine organisată, conform recerinţelor societăţiĭ şi raţiuneĭ omenescĭ. Instrucţiunea singură fără educaţiune, adecă fără cultură este cu mult maĭ rea şi maĭ periculósă de cât ignoranţa. Este o maximă veche, că sciinţa fără vîrtute este o armă în mâna nebunului saŭ a criminalului.

Înse celor maĭ mulţi părinţi evitarea acestui rĕŭ a fost şi este anevoiósă, nefiind în oraşul saŭ locul unde se susţin institutele de crescere, unde fiiĭ lor sub o conducere şi supraveghiare adevĕrat părinţéscă să pótă fi crescuţi conform tuturor recerinţelor pedagogieĭ şi religiuneĭ. Acésta lipsă a fost greŭ simţită de românime, şi maĭ ales, de românimea din părţile ungurene şi bihorene, căcĭ ardeleniĭ îşĭ aveaŭ Blaşul, minunatul Blaş cu aşedĕmintele luĭ culturalĭ respânditóre de lumină. Bihorul îşĭ are şi el maĭ de un veac Beiuşul cu gimnasiul sĕŭ, dar comunicaţiunea cu Beiuşul până în timpurile maĭ apropiate era cu totul grea, decĭ şi tinerimea, ce alerga la Beiuş era numaĭ o mică parte a aceleĭ tinerimĭ, pentru care a fost indicat.

Cu timpul stările s'aŭ maĭ îmbunătăţit în cât-va. Dar totuş lipsele eraŭ multe, între carĭ cea maĭ mare a fost lipsa unuĭ camin, unuĭ cuib sfînt, unde tierimea să fie îngrijită şi scutită de multe pericle.

Tinerimea română, care trebue crescută în spiritul părinţilor, în iubirea aşedĕmintelor culturali-bisericescĭ, în cultivarea limbeĭ şi obiceiurilor strămoşescĭ a avut şi are lipsă de un asemenea cuib, are lipsă pentru că ea trebue scutită, crescută şi educată. Ea trebue educată, pentru că ea este sperauţa, ea va fi chemată odinióră a realisa aspiraţiunile naţiuneĭ sale; tinerimea va forma maĭ târziŭ — leşind dintre zidurile sfinte ale institutelor de învĕţămînt şi crescere, — inteligînţa nóstră!... ea va fi capul, ea va fi conducĕtórea destinelor naţiuneĭ sale.

Tinerimea română, în cea maĭ mare parte a fost şi e sĕracă, lipsită de mijlócele materiale, pentru a-şĭ puté însuşi o cultură exemplară. Tinerul sĕrac e silit a petrece anĭ de a rîndul în o societate cu totuluĭ inconvenientă, stricăciósă şi periculósă pentru el, locuind la nisce ómenĭ sĕracĭ şi necultĭ. Influinţa acelora, carĭ îl impresióră şi cu carĭ în contact zilnic, se va lipi şi de el. O ast fel de societate împedecă apoĭ nu numaĭ studiarea ci maĭ ales bate cătră corupţie.

Noĭ Românii am simţit fórte greŭ acésta lipsă; dar maĭ ales în Beiuş, unde şi aşa oraşul fiind mic sĕrac şi delăsat, tinerimea a fost silită se crésc̆ă între tristele împrejurărĭ ale miserieĭ, şi vedem atât profesoriĭ, cât şi părinţiĭ suspinând de durere la vederea lipseĭ, din care provinea decadenţa culturel române de aicĭ.

Întru evitarea şi ameliorarea acestor rele pe viitor, şi întru a cresce o tinerime model cu sciinţă şi moralitate, vedem, ridicându-se prin bărbaţi marĭ aĭ naţiuneĭ, internatele pe lângă gimnasiĭ, ér unde ridicarea unuĭ internat de o cam dată e cu neputinţă, vedem publicul mare românesc înfiinţând „masa studenţilor" adunând parale prin colecte, petrecerĭ, concerte etc. Aşa a fost ridicat Internatul Vancean de băeţi din Blaş, aşa vedem ridicat Internatul Pavelean de băeţi din Beiuş; ér masa studenţilor din Braşov, Sibiŭ, Brad, şi în timpul din urmă în Blaş o vedem înfiinţată de marea societate română, tot cu acel nobil şi sfînt scop de a uşura lipsele tinerimeĭ române.

Corespondințe.

SCRISÓRE DIN BUCUREȘCÍ.

— De la corespondentul nostru particular. —

— 1 Maiŭ st. v. 1902.

(Sĕrbătórea de 10 Maiŭ. — Remanierea Ministerului. — Emigrarea Evreilor. — Propagandele rusă și catolică.)

(Serbarea de 10 Maiŭ.) Cu tótă rana ce ne-a adus crisa financiară, să fac sforțări atât din partea guvernului cât și a capitalei pentru a să sĕrba ziua de 10 Maiŭ din acest an cu o mai mare solemnitate. Causa acestei deosebite solemnități este pătrarul de socol de la resbel și declararea independenței României! Să spune, că cu acésta ocasiune vor defila 60 de mii armată; defilare nu să va mai face ca până acuma pe bulevardul Academiei sĕŭ Universității înaintea statuei lu Mihaiŭ eroul, fiind prea îngust locul pentru atâta armată, ci se va face de la Șosea (șoseua Kișelef) capul căiei Victoria, pe noul bulevard Colțea, pe care deja la întretăierea stradei Romane sa ridicat tribuna, unde Regele va primi defilarea și unde Mitropolitul primat va sfinți cele 40 drapele noŭ lucrate la Berlin, și cari costă peste 40 mii franci.

Ziarele spuneaŭ, că vor fi convocate pe acel timp și corpurile legiuitóre, atât pentru a da o mai mare splendóre acestei sĕrbări, cât și pentu a să vota óre cari legi financiare mai urgente. Până ază nu vĕ pot comunica înse nimic sigur în acésta privință.

Să mai afirma, că tot cu ocasiunea de 10 Maiŭ să vină la București și studențimea Universitară din Grecia, întorcând ast fel visita Universitarilor din România din anul trecut. Acésta contra visită să va face înse cu altă ocasiune și după aplanarea unor mici incidente de politețe. De un singur lucru să teme înse mai mult ază oficialitatea, ca ploile, cari aŭ început și continuă de câteva zile, să nu ne conturbe sĕrbarea acésta rară.

(Remaniere Ministerială.) Nu cred, cel puțin eŭ nu-mi aduc aminte, ca aci la noi să fi stat la putere același Minister întreg, doi ani fără schimbări, fie sub liberali fie sub conservatori; ba sa întîmpalat casuri, ca un portofoliŭ saŭ dóuă devenite vacante prin o împregiurare óre care, din causa prea multor concurenți, spre a le mai prelungi speranța unor și a nu indispune pe alții, saŭ ținut ad interim de alți Miniștri pe timp nedeterminat, până ce adecă interesele partidului cere acésta. . . . Tot așa stăm și ază: nu avem Ministu la Resboiŭ și la Esterne; la cel de âutâiŭ este ad interim Dl. Sturdza Ministrul financelor, la al doilea Dl Brătian Ministrul lucrurilor publice. Să zice înse — și ca de obiceiŭ, ce să zîce astăzi, să deszice mâne — că înainte de sĕrbarea de 10 Maiŭ să va completa și că să va face și o remaniere cu alte trei personalități mai marcante, și ast fel nu numai că Ministrul se va întregi dar se va și renova în parte pentru a fi împunător și mai durabil! Să dee Dumnezeŭ să ajungem și în țara românéscă să vedem o stabilitate la Miniștri și la toți cei mari chemați a pune țara la cale, dar așa raritate nu sa mai vĕdut în țara nóstră, unde în orî ce partid să găsesc câte 20 aspiranți la titluri de miniștri! . . . .

(Emigrarea Evreilor.) Din mai multe părți ale țării să semnéză ér pregătirile Evreilor de a emigra în America. În adevĕr, că a și plecat și vor mai pleca încă; nu este înse așa de celosală acéstă emigrare cum póte crede cineva. În tot casul, nu vor pleca din țară nici 1000 pe an și chiar de ar pleca acest numĕr în fie care an, totuși nu se va simți descrescerea lor, dat fiind, că ei să înmulțesc mai tare de cât Românii nostri, și de altă parte ne vin și alții în locu-le din Rusia și Galiția saŭ că să mai reintore din America din cei plecați deja! . . . .

Am înțelege să plece în fie care zi câte 1000 în trenuri de câte 20 vagóne, și chiar și atunci ar trăbui României, cel puțin nu an ca să-i técă pe toți peste granită (cam 400 mii câți avem în România), și întebuințând spre acest scop în total vr'o 400 de trenuri cu un numĕr de peste 8000 vagóne. Acésta nu se va întîmpla nici odată, pentru că după sistemul emigrărilor de ază, nici odată numerul actual al Jidanilor români nu va scădea, câți dispar atâția rĕsar. Până ază nu aŭ găsit ei o țară ma bună pentru ei ca România și póte felix Hungaria Dvóstră!

De mirat este înse faptul, că pe când adevĕrații Români și adevĕrații patrioți ai acestei țări, vĕd cu bucurie acestea emigrări ale ebreilor și le-ar da și ceva bacșiș de drum pentru a scăpa țara odată de ei, pe atunci o parte dintre politicianii filosemiți și chiar o parte din pătura oficială doresc a să împedeca acésta emigrare! Cine scie ce farsă și politică șirétă conțin și acestea emigrări? . . . .

(Propagandele: panslavistă și catolică.) De cât-va timp s'a început la noi o discuție asidnă de protestări pri ziare în contra celor dóue propagande: propaganda ortodoxă, pravoslavnică, muscalésca, panslavistă, panelenistă saŭ cum să zic mai bine, și propaganda catolică, saŭ să-i zic și la asta „panlatinistă;“ dar n'am vĕdut un singur ziar, care să facă o deosebire între acestea dóuĕ propagande. Acestor ziare le este egală și într'o formă de periculósă atât propaganda

---

Beiușul e în privința acésta mai favorit de sórte, publicul e scutit de a da ostenéla și grija cea mare, căci Escelența Sa Michail Pavel, părintele diecesei nóstre, a luat tótă ostenéla, tóte grijile asupra sa și din iubire și milă, ce păstréză față cu cei lipsiți și față de neamul sĕŭ, a ridicat palat pentru educarea tinerimei române din Bihor și părțile ungurene.

Anul 1891 a fost anul, în care acest noŭ palat a fost deschis, ca aci tinerimea română, sub o supraveghiere într'adevĕr părintéscă, să-și pótă aduna în liniște neconturbată de nimenea cunoscințele și cultura de lipsă.

Mĕ simt slab și necompetent a vorbi aci despre acest institut — al cărui elev sum și eŭ — ci las să urmeze cuvintele istoriei. Étă ce cetim în istoria gimnasiului gr. cat. din Beiuș, cu care în strînsă legătură stă internatul, ca un factor binefăcĕtor al culturei și sciințelor.

„Dumnezeul îndurărilor prin bărbații sĕi aleși ne-a înseninat, ne-a înveselit. Fără a cădé în vina lingușirei, declar — zice autorul, meritatul nostru profesor Dl Tr. I. Farkas — că lui Dumnezeŭ i-a fost milă de diecesa Orădii-Mari, pentru aceea ne-a trimis de Părinte pe Alesul sĕŭ pe Marele Filantrop și Mecenate Michail Pavel!“

„Multe sînt virtuțile, cari împodobesc nobilul suflet, dar nici una nu e așa de mărétă ca desinteresata sa iubire față de s. Biserică și neamul sĕŭ! Nespus de mari jertfe a adus pentru s. Biserică și cultura poporului român, dar cea mai prețiósă perlă în cununa meritelor sale este întemeiarea Internatului de băieți, numit după numele sĕŭ „Internatul Pavelean“.

„Ca bărbat ieșit din sinul poporului în frumósa sa viață, în comunicațiunile zilnice cu poporul — cu durere a observat, câte talente pĭer în obscurantism din pricina sĕrăciei, câți tineri lipsiți să luptă cu cele mai mari neajunsuri, cărora fórte des le cad victimă. Și Lui i-s'a dat fericirea să vină într'ajutorul celor lipsiți!... A întemeiat pe spesele și pe teritorul „Fondului subsidiar Pavelian“ pentru cresterea morală și potențarea progresului Internatul în continuitate cu noul edificiŭ al „Fondului subsidiar Pavelian“ dat în folosința gimnasiului.“

Iată intenționea mărétă, care a condus pe Exelența Sa întru ridicarea acestui Internat, cuvintele istoriei ni le spun tóte acestea atât de clar.

Lipsindu-se pe sine, a jertfit și jertfesce totul pentru înaintarea neamului sĕŭ. Condus de nobilul simțemînt al milei și iubirei de aprópelui, face tot posibilul pentru cultivarea poporului și a turmei Sale.

Și óre n'ar fi o rătăcire a se îngriji cineva mai mult de bunuri exterióre, de cât de cultura și cultivarea altora, pe cum tot o rătăcire ar fi din partea părinților nostri a se sili să ne lase mai bine avere, de cât o educațiune bună?!

Negreșit, averea e de lipsă și fie care e dator a munci, ca s'o câștige, atât pentru sine, cât și pentru ai sĕi; pentru că viețuirea morală e fórte grea și de multe orî cu neputință lipsit fiind de mijlóce materiale.

E adevĕrat, că averea nu este și nu trĕbue să fie decât un mijloc pentru cultura și scopurile nóstre morale, cari singure înalță viața și daŭ însemnătatea și sfințenia, ce trĕbue să o aibă.

Pentru aceea nici popórele nu păstréză în memoria lor, de cât numele acelor bărbați, cari s'aŭ distins, ca binefăcĕtori ai omenimei saŭ ai neamului lor prin fapte și sacrificii, saŭ opere de sciință și artă.

Averile singure și plăcerile n'aŭ câștigat nimĕnui respectul și iubirea nici a contimporanilor sĕi, și cu atât mai puțin a posterității; — și putem adauge: nici adevĕrata fericire, pentru că este o lege binecuvîntată a naturei omenesci, că omul nu póte fi fericit, de cât trăind și lucrând pentru binele altora.

Și cu tóte acestea sînt mulți, cari află plăcere numai în înmulțirea averii lor și căutarea plăcerilor de rînd. Sînt puțini acei aleși! — mulțimea e cea mai mare parte egoistă și condusă de egoismul comun, nu vede și nu aude plânsul și durerile altora. Înaintea acestei mulțimi tóte sînt reduse la eul lor, în tóte acțiunile lor scopul este folosul propriŭ. — În inimile acestor fel de ómeni înzădar vom căuta simțemîntul milei saŭ al iubirei deaprópelui, — înzădar veĭ căuta simțemîntul de frățietate, ce trĕbue să-l avem față cu deaprópele nostru, acel simț, din carele provine reciproca iubire și legătura dintre ómeni.

Escelența Sa, care tot de una a simțit milă și bunăvoință față de suferințele altora și tot de una îndemnat de acest nobil sentiment, a lucrat întru ușorarea suferințelor deaprópelui sĕŭ. — Iubirea și binefacerea sînt însușiri înnăscute și omul bun nu póte și nu înțelege a-și căuta propria sa fericire, de cât pe acésta cale.

Aceste simțeminte nobile ale Escelenției Sale s'aŭ manifestat în gradul cel mai

ortodoxă saŭ mai corect „ţarodoxă“ cât şi cea „papistă“ cum o numesc ele pe acésta, ca cuvînt de dispreţ.

Eŭ care sciŭ acestea, nu sunt un catolic fanatic, dar nici un ortodox habotnic! sînt înse un creştin de naţie românéscă din moşi strămoşi, din carî unii, pe vremurî mergeaŭ la biserica unită (gr. cat.) ér alţii la cea neunită (gr. or. cum o chemaŭ ei,) şi azî, pe ceî carî suntem crescuţi şi născuţi aicî, bine înţeles, sângele şi limba românéscă ce le păstrăm şi iubim, ne atrag la biserica românéscă, unde audim serviciul divin în limba nóstră şi unde ne spovedim şi cuminecăm, şi decî când voiŭ încerca să fac o deosebire între acestea dóuĕ propagande, şi din espunerile mele sar vedea, că prefer pe cea catolică, nu mi se va zice, că sînt inimic al bisericiĭ şi credinţeĭ românescĭ, ce să zice ortodoxă, ci că judec lucrul acesta, ca românul ce vrea să aibă şi el o biserică românéscă, o limbă românéscă şi o patrie română!

Să vedem decî care din acestea propagande are dorinţa de a ne conserva şi garanta acésta avere scumpă: Patria şi Naţionalitatea română?!

Am putea discuta pe acésta temă zile întregî, ceea ce nu ne iartă cadrul unui ziar săptămânal ca „Unirea“ şi decî voiŭ reflecta de astă dată fórte pe scurt la cele mai próspete articole din ziarele nóstre de aicî.

Scriŭ ziarele de aci, că agenţiî ruşi aŭ trecut Prutul pe teritoriul român şi îndémnă pe ţăraniî români să trécă în Basarabia (pe care ni-a răpit'o tot Ruşiĭ) şi acolo vor căpăta pămînt la discreţie, saŭ să se adreseze ţarului Rusieĭ, care va sili pe regele Carol ca să le dee pămînt.

Propaganda acésta o fac aceştiĭ agenţi pe tema ortodoxismului, zicând ţăranilor: „Regele Carol e catolic, papistaş, în timp ce Ţarul tuturor Ruşilor e bun credincios“... Ziarele de aci se revóltă în asemenea casurî, şi cu drept cuvînt, cerând de la Guvern mĕsurî serióse în contra acestor agenţi periculoşi, căcî de, cine nu scie gândurile şi scopurile moscoviţilor? Ei, în numele religiuneĭ ortodoxe, ce o avem în comun, ne oferă multe până când la un moment dat, să ne ia ţara şi naţionalitatea tot de odată. S'a vĕdut în Rusia alte popóră ortodoxe, dar nu de origine ruséscă, carî să se róge în bisericile lor, în limba lor naţională?

Ce aŭ făcut Ruşiĭ cu Românii nostri în Basarabia? ceea ce ar fac cu toţi Românii ortodoxî, mai ales când aceştiĭ Ruşi mai susţin şi teoria, că noi încă suntem de origină slavă ca şi eî? . . . .

Dar să vedem acuma cum stăm cu cea laltă propagandă, cu cea catolică? Archiepiscopul catolic din Bucurescĭ şi-a clădit o casă pentru locuinţă, dar să-î zic, palat episcopesc, cum aŭ toţi Episcopiĭ nostri. Acest lucru natural, este în ochiĭ ziaristilor nostri un act de „propagandă catolică.“ Póte că Dlor ar voi ca capul religiuneĭ catolice să nu aibă domicil, ci să locuiască în bordeiŭ!

Că Românii îşi daŭ fetele la şcólă în internatele de călugăriţe ale catolicilor, érăşi este „propagandă catolică“ deşi nu-î fortézĕ nimenea pe părinţiĭ români să-şi dee acolo copilele. Dar vezi, că părinţiĭ saŭ convins că din tóte punctele de vedere, copilele lor află acolo o educaţie mai îngrijită. Cetisem nu de mult într'un diar, care alt cum combate strașnic catolicismul, că Inspectoriĭ Ministeriului de culte, în inspecţiunile ce fac acestor Institute catolice, aŭ constatat şi curăţénie mai superióră de cât în Şcólele statuluĭ. . . .

Că Archiepiscopul şi Metropolitul catolic de Bucurescĭ predică de pe amvon în catedrală apărând şi susţinînd religiunea catolică, éră-şi este „propaganda catolică“ şi nu o datorie a luĭ, cum e şi datoria mitropoliţilor şi episcopilor nostri să ne predice în bisericile românescĭ, ba chiar ar fi bine, că dacă ortodoxismul este amestecat prin acésta propagandă catolică, să urce şi Mitropolitul nostru amvonul catedraleĭ şi se apere şi susţinea tot aşa de bine religiune ortodoxă şi superioritatea eĭ pentru mântuirea némului românesc pe pămînt şi a tuturor popórălor în cea laltă viaţă. . . . .

(Va urma.)

DIN BULGARIA.

— Corespondinţă particulară a „Unirii“. —

Sofia, 12 Maiŭ n.

(Turcii şi Bulgarii. — Sobrania. — Un incident. — Crisa economică şi financială.)

Relaţiunile între Bulgaria şi Turcia sînt tot încordate, ca mai de mult. Compănii de soldaţi turcî luptă cu bandele revoluţionare macedoniene.

Statul bulgar nu lipsesce a desaproba acţiunea comitetelor, cu tóte acestea Turcia declară pe Bulgaria complice la tóte turburările în Macedonia. Pentru Turcia, cel dintâiŭ duşman este Bulgaria şi în consecinţă persecută pe bulgarî în modul cel mai barbar; biserica şi şcóla sînt pentru turcî locul unde pot fi bulgariî persecutaţi în massă.

Sub pretext, că suprimă mişcări revoluţionare, atacă Turcii comune întregi bulgăresc şi le jăfuesc, deşi póte multe nicî nu sînt vinovate.

Sobrania s'a deschis din noŭ în ziua de 22 Aprilie st. v. Cu ocasiunea deschideriĭ s'a întîmplat un incident, care ar fi putut avea urmărî grele. Calul unuĭ oficer de gardă, s'a spăriat de un steag, aşa de tare, în cât oficerul nu l'a mai putut stăpâni şi a sărit peste trăsura, în care se afla Principele Ferdinand. Din fericire n'a fost vătămat nime, afară de oficer, care a căduț de pe cal, rănindu-se uşor la cap. Principele şi-a arĕtat mulţămirea către oficer decorându-l.

Programul acesteĭ sesiuni estraordinare este verificarea alegerilor, revizuirea budgetuluĭ trecut şi votarea împrumutuluĭ. Dacă un împrumut nu să va putea vota, Bulgaria va ajunge în mare încurcătură financiară, căcî nu va fi din ce să se plătéscă nicî funcţionariĭ, decum cele alalte.

Din punct de vedere economic să póte remarca o îmbunătăţire. Agio la aur a scăduț şi în Sofia la 11%. Acésta scădere s'a întîmplat în urma vînzărilor pe termin a rapiţeĭ, aşa că a întrat aur în ţară şi argintul e căutat pentru a să plăti ţăranilor. Însă delăturându-se agio, tot nu să va delătura crisa economică, a căreĭ causă este lipsa de credit. Capitaliştiĭ străinî să pare a nu avea încredere în pieţele bulgare. Tóte fabricatele străine să desfac din mâna comisionarilor, carî ridică preţul mărfiĭ cu procente marî. De aicî urmézĕ, că cumpărările sînt micî şi neuniforme. Cumpĕrând un articol de modă de es. plătescĭ un preţ

---

suprem faţă cu tinerimea română lipsită de mijlócele materiale, dar nu lipsită şi de talent.

Acesteĭ tinerimi, acestuĭ viitor, a ridicat Escelenţia Sa palat întru a fi scutiţi în el de multe nĕcazurî, nevoî şi ispite, unde sub o supraveghiere şi conducere adevĕrat părintéscă să primésca o ast fel de crescere, ca păşind óre când din acest institut, în viaţa publică să-şi pótă ocupa locul sĕŭ cu demnitate şi onóre, fiind conscių de chemarea sa ca creştin, român şi cetăţan — şi cu mândrie să pótă zice: tot ce e bun, frumos şi nobil în mine, aicî mi le-am însuşit în gimnasiul acesta, în internatul acesta.

Cu acéstă ocasiune nu vorbesc spre a aduce laude şi elogiĭ!.... Şi óre putérea-şi eŭ face acésta în mod demn?!... rĕspunsul e — nu! . . . .

Că ce e acest internat pentru noî românii, ne va arăta viaţa mereŭ progresătóre a naţiuneĭ române!.... Că ce este pentru noî, Escelanţia Sa ca părintele culturel române, enarézĕ cu cuvinte neperitóre institutele culturale ridicate de dênsul.

Pe lângă ast fel de probe eclatante ar fi şi-ar rĕmâné o îndrăsnélă încercarea mea. — Una înse trĕbue să accentuez: nu este o vedere mai tristă şi desgustătóre, de cât o naţiune nemulţămitóre, de cât un popor nevrednic de marii sĕi binefăcĕtorî. — N'o zic acésta despre poporul român, pentru că noî nu sîntem chemaţi a presta lumeî icóna ruşinătóre a nevredniciel, ci din contră, dacă voim a fi şi noî o tărie a patrieî, naţiuneî şi bisericeî nóstre, trĕbue să ne apreţiăm binefăcĕtoriî nostri cu vrednicia cuvenită.

Escelenţia Sa Michail Pavel mai bine de o jumĕtate pe secol servesce la altariul Domnului şi ce a primit de la altar, altarinlui a şi reînapoiat, pe cum se zice la s. liturgie: „Ale Tale, dintru ale Tale, Ţie aducêndu-ţi de tóte şi pentru tóte!“.

Tinerimea studiósă de aicî e convinsă, şi în adêncul inimeî sale pătrunsă e de ideile Escelenţieî Sale; cunóscem noî tristul trecut, vedem frumosul presinte, cunóscem jertfele aduse, vedem nónele sacrificiî aducêndu-se, scim apreţia neperitórele merite şi cu o adêncă veneraţiune ne uităm îndărăt la minunatele timpurî trecute la mariî bărbaţi ai naţiuneî române, carî cu o inimă iubitóre de jertfe în timpurî grele aŭ despreţuit orî-ce ostenélă aŭ jertfit cu totul pentru un viitor, de care eî n'aŭ mai avut parte, a căruî lupte şi victoriî eî nu le-aŭ mai ajuns; aŭ jertfit pentr viitoriul, carele sîntem noî presintele şi trecutul apropiat.

Noî sîntem culegĕtoriî fructelor semănate de eî, noî simţim binefacerea şi uşorinţa, până când eî aŭ suportat ostenéla şi grijile.

Astăzî scopurile lor sînt realisate!!... şi blăstăm fie pe acela, care nu se va sili a fi vrednic urmaş aî acestor luceferî aî culturel şi renascerii române.

Dacă cineva simte în inima sa şi numai o schintele de bunătate, să n'o lase a se stînge; s'o arete prin fapte şi s'o desvólte prin cultură, prin studiarea vieţiĭ ómenilor marî, căcî numai aşa póte fi omul în adevĕr mare; ea este focul sacru, care cu cât arde mai viŭ, cu atât mai mult ne luminézĕ, şi încălđesce viaţa. „Dumnezeŭ este iubire — şi acela, care locuiesce în iubire, locuiesce în Dumnezeŭ şi Dumnezeŭ întrânsul.“ (Ioan I. ep. c. IV. v. 16).

Acésta este gândirea, acestea sînt simţemintele nóstre şi ne bucurăm, că ne-am putut esprima aceste simţeminte în auđul tuturor şi înaintea Escelenţieî Sale.

Iar cu acésta solemnă ocasiune, în acest noŭ palat dorim cu fiéscă iubire Esc. Vóstre încă mulţi anî!!! spre a puté ajunge tóte scopurile prefipte întru înaintarea turmeî şi poporului concređut păstoriteĭ Vóstre!

de dnĕ orĭ mai mare de cât valórea luĭ, aşa că mai bine te lipsesci de el; saŭ (în Sofia) când funcţionariĭ n'aŭ primit salarul, negustătoriĭ nu mai vînd nimic. În ast fel de condiţiunĭ, comerciul Bulgarieĭ este în genere slab. Agricultura în modul cum să practică astăzĭ nu este în stare să ridice creditul ţărĭĭ. Pămîntul de alt cum destul de bun, e lucrat în modul cel mai primitiv şi ţăranul abia are de unde plăti birul şi cu ce să trăiască în decursul anului. Bulgaria produce cereale pentru trebuinţele interne şi fórte puţin pentru export. Pânea este eftină, asemenea cele alalte productedin ţară.

În fine articolele absolut trĕbuincióse, carĭ să produc în ţară sînt ieftine. Ţĕranul bulgar mănâncă pâne de grâŭ; găinele, óuele şi altele ce mai produce economia luĭ casnică le folosesce pentru sine şi fórte puţin vinde, aşa că hrana luĭ e bună şi ieftină. Îmbrăcămintea ţăranuluĭ e simplă dar trainică. Sórtea ţăranuluĭ bulgar e prin urmare fórte favorabilă. — Clasa funcţionarilor este mică şi starea unuĭ funcţionar bulgar nu e de învidiat.

Drumurile de ţară sunt rĕŭ îngrijite, fiind mişcarea pe ele neinsemnată. — Liniile ferate sînt bine întreţinute.

Dintre industriĭ sînt vrednice de amintit: industria de spirt, de zăhar şi morăritul.

Rodja.

Din diecesa de Lugoş.

— *Tractul Torontaluluĭ.* —

Ziua de 4 Maiŭ st. n. a fost o zi de bucurie pentu parochia din Sân-Nicolaulmare. O dorinţă ferbinte a poporuluĭ credincios e' aprópe împlinită. Edificarea bisericiĭ lor, la care sa pus fundamentul încă în Octobre 1901, a ajuns în stadiul de în acéstra zi cu solemnitate sa putut aşeda crucea pe vîrful turnuluĭ. Mult a contribuit la ridicarea solemnităţiĭ Contele Alesandru Naco, cu soţia sa, mare proprietar din loc şi membru ereditar aĭ casseĭ magnaţilor, care aŭ avut bunăvoinţa de a primi onorifica sarcina de naşi. Binecuvîntarea crucii sa sevîrşit prin protopopul tractuluĭ Dr. Laurean Luca cu asistinţa preoţilor Vasiliŭ Deciu parochul loculuĭ şi Luca Farcaş parochul Igrişuluĭ.

Aceştĭ treĭ preoţi în ornate sacre, precedaţi de ministranţi şi un şir lung de fetiţe serbătoresce îmbrăcate în alb, încunjuraţi de o mare mulţime de popor de tóte confesiunile şi naţionalităţile, — a plecat la 2 óre d. m. de la capelă la măiestrul tinicher unde 8 fete ridicând crucea pe umere, aŭ dus'o până la reşedinţa conteluĭ Naco, naşiĭ Sf. Crucĭ, cărora Dşóra Cornelia Luca condusă de Dl Emiliŭ Deciu le-a oferit un frumos buchet din florĭ naturale. De aicĭ postându-se naşĭ lângă cruce, procesiunea a înaintat la biserica noŭ edificată. Este de observat că pe cale s'aŭ făcut 3 hodinĭ, una înderĕpt la biserica sĕrbéscă, alta la cea rom. cat. şi alta la biserica rom. gr. or. cetindu-se ecteniile pentru Prea Sf. Sa Papa, pentru Episcopul Diecesan, pentru Maiestatea Sa regele, pentru cutitorĭ şi pentru tot poporul dreptcredincios.

Ajungênd la locul destinat, protopopul binecuvîntând crucea, a arătat de ce onóre se bucură semnul s. crucĭ după învierea din morţi a Domnuluĭ Nostru Iŋus Christos conform profeticelor cuvinte de la Isaia: „Şi vor veni şi vor vedé mărirea mea, şi s e m n voiŭ lăsa întru eĭ“ (66 18). Apoĭ s'a cetit istoricul edificăriĭ bisericeĭ, care subscris de protopop, de ceĭ 2 preoţĭ fungenţĭ, de contele Naco şi alţiĭ şi apoĭ pachetat într'o sticluţă, s'a aşedat spre aminiire în globul de la crucea turnuluĭ. După aşedarea cruceĭ la locul sĕŭ, parochul loculuĭ, Vasiliŭ Deciŭ a mulţumit Illustruluĭ naş pentru bunăvoinţa manifestată onorându-ne cu presenţa la acéstă frumósă festivilate. Pe la 5 óre ne-am împrăsciat cu sperarea, că nu peste mult ne vom aduna, ca să fim de faţă la actul consacrăreĭ, pe care credem, că îubitul nostru Episcop diecesan Illustritatea Sa Dr. Demetriŭ Radu se va îndura a-l sevîrşi.

Să ajute Dumnezeŭ!

X.

Spicuirĭ literare.

Unirea şi deşteptarea naţională.

Despre importantul rol pe care Unirea l-a avut în deşteptarea naţională a Românilor, — lucru cunoscut de alt cum în deobşte — vorbesce şi următórele linĭĭ, scóse din un articol publicat de distinsul profesor Păun.

Étă acelea şire:

La Italia întors-am noĭ mâna, când cerşiram lumiĭ ceva lumină mai înainte de Revoluţia francesă, iar dînsa, generósa regină a Latinităţiĭ, nĭ-a descoperit tóte comorile eĭ. Ne mînă spre ea vocea sângeluĭ, şi vocea sângeluĭ o apleca zîmbitóre, spre noĭ. . . . .

Când în secolul XVIII-lea Ardealul începu a fĭerbe doritor de cultură, la Roma alergară într'un suflet premergătorĭĭ Renascerĭĭ nóstre: Petru Maior şi George Şincaĭ. Catolicismul lor dogmatic le deschise bibliotecile Vaticanuluĭ, şi eĭ, de acolo, scóseră orbitóre argumente pentru latinitatea Românilor, într'o vreme, când nimenĭ, par-că, nu ne mai înţelegea rostul etnic. „Istoria pentru începutul Românilor“ de Petru Maior este un monument, întâia cernere critică a Istorieĭ naţionale, scrisă anume de el „ca vĕdênd Româniĭ din ce viţă strălucită sînt prăsiţi, toţĭ să se îndemne strămoşilor lor într'omenie şi bună cuviinţă a le urma.“ O mai scurtă programă naţională şi mai nețĕrmurită în ideĭ creatóre de cât acésta, nu-mĭ închipuesc.

„Universul“ Nr. 89—1902.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. În scopul edificăriĭ uneĭ bisericĭ nóue în Petridul-de-jos, poporenĭĭ aŭ dat suma de 3170 cor. realisată din vinderea lemnelor uneĭ pădurĭ. Pe s. sĕr bătorĭ a învierĭĭ Domnuluĭ, la iniţiativa zelosuluĭ docente local Georgiŭ Tătar, aŭ contribuit On. Domn Iosif V. Balinth 2 cor., Balica Gerasim 2 cor., Balica Iuon l. Geras. 2 cor., Moldovan Iacob 4 cor., Iosif Anca l. George 6 cor. Bĕl Iuon l. Samoilă 2 cor., Pîrv Iosif l. Simeon 10 cor., Balica Vasilie l. Gerasim 10 cor., Pîrv George a Palvé 2 cor., Anca Niculae a Mariuchi 2 cor., Burkus T. Iuon 2 cor., Burkus Tanase 2 cor. Balica Iosiv 2 cor., Anica Iosiv l. Simeon 6 cor., Pîrv Iosiv a Petri 1 cor., Moldovan Simeon 2 cor., Balica Vasilie 4 cor., Florian Mitru 1 cor., Daraban Todor 1 cor., Urda Iuon 2 cor., Anca George 2 cor., Cenan Todor 1 cor., Irimias Maria vĕd. Micuşan 2 cor. aŭ contribuit la cumpĕratul unuĭ Potir un disc şi steluţă tóte din argint de china bine întraurit în preţ de 56 cor. Tot vĕd. Maria Micuşan n. Irimias a procurat înaintea amvonuluĭ 2 feşnice marĭ de lemn frumos pictate în preţ de 32 cor. întru pomenirea neuitatuluĭ eĭ soţ Vasilie Micuşan, decedat în comuna Sind. Simeon Niculiciŭ l. George a cumpĕrat tot pe s. sĕrbătorĭ o cădelniţă de argint de china în preţ de 24 cor. pentru carĭ fapte creştinescĭ în numele curatoratuluĭ bisericesc, aduc îubituluĭ meŭ popor donator cea mai căldurósă mulţumită şi rog pe Tatăl ceresc să le resplătéscă cu darurĭ cerescĭ, şi să-ĭ binecuvinte pe toţĭ. Petridul-de-jos, 3 Maiŭ 1902. Iosif V. Balinth, paroch. — În comuna Breb, Maramurĕş, a repausat ţăranul fruntaş Iacob Pop burcăŭ de 74 anĭ, care a lăsat steĭ bisericĭ de acolo 200 coróne.

Scirĭ personale. Duminecă dim. Escel. Sa a reîntors de la Pesta cu bine. Miercurĭ sara a luat parte la balul de Curte, unde a fost agrăit de Maiestatea Sa, ér ziua următóre a fost primit în audienţă. — Illustritatea Sa Episcopul Dr. Demetriŭ Radu încă a fost la Pesta cu acest prilej. — Rev. Dr. Augustin Bunea, cassar la cassa centrală, a fost numit cu ziua de 1 Iuniŭ n. administrator-adjunct la Administraţia centrală capitulară, ér Rev. Alesandru Ulăcan, până acum admin-adjunct a fost numit controlor la cassa centrală archidiecesană în locul Rsmuluĭ Dr. Victor Szmigelski, numit cassar în locul Rsmuluĭ Dr. Bunea.

Din Archidiecesă. Cu ziua de 31. Maiŭ n. se escrie concurs pentru completarea parochieĭ Dêrgea, din distr. protopopesc de acelaşĭ nume. Emolumintele sînt: casă parochială cu patru chilĭ, superedificatele economice, porţiune canonică de 11·428 jug. arătoriŭ, 9·1562 jug. rît şi 1247° grădină, lectical, o zi de lucru şi 2 metrete marĭ de cucuruz cu tuleul orĭ în banĭ 1 cor. 60 fil. venitele stolarĭ îndatinate. Beneficiul acesta e socotit în fasiunea pentru congruă cu 459 cor. 60 fil. — Cu ziua de 1 Iuniŭ n. e curentată parochia Seculeŭ, din distr. Morlaca. Emolumintele sînt: casă parochială de lemn cu 4 încăperĭ, apoĭ superedificatele economice. Preotul foloseşce dóuĕ cemeterie, amîndóuĕ în mărime de 1004°. Porţiunea canonică e de 9·395 jug. arător, 13·1112 jug. cositoriŭ, 15·286 jug. păşune. Lectical câte 1 metretă à 30 l. grâŭ saŭ cucuruz. 1 zi eventual $^1/_2$ zi lucru, orĭ în banĭ 80 fil. Stolariile îndatinate. Venitele sînt socotite în fasiunea pentru congruă în 419 cor. 48 fil.

Ajutóre pentru meseriaşĭ. Din fundaţiunea Vanceană se escrie concurs pentru dobîndirea alor 6 ajutóre pe anul curent. Şi anume: 1 ajutor de 120 cor. care se va conferi unuĭ sodal care se face măiestru, 1 de 80 cor. pentru un învĕţăcel care se face sodal, 3 de câte 40 cor. şi 1 de 13 cor. 33 fil. pentru învĕţăceiĭ de meseriĭ. Suplicele provĕdute cu recerutele documente: atestat de botez, că sînt fiĭ archidiecesei nóstre, eventual rudeniĭ cu mitrop. Dr. Vancea, contract de la respectivul măiestru, atestat de la paroch că ieŭ parte la catechisare şi-şĭ împlinesc datorinţele de creştinĭ. Terminul concursuluĭ e 20 Iuniŭ n.

Masa studenţilor. Dómna Aurelia Dan, din Mociŭ, a dăruit 25 cor. Cassa de economiĭ „Porumbeana“ din Porumbacul-inf. 5 cor.

Convocare. Despărţĕmîntul Cluş al Asociaţiuniĭ îşĭ va ţinĕ adunarea generală la 8 Iunie n. în şcóla gr. ort. din Coşocna.

Necrolog. † Niculae Fărcaş, preot deficient în Bîrghiş, născut la 1810, a repausat la 28 Martie a. c. în al 43. an al chirotonieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericiĭ române.

(Continuare.)

Când o mitropolie ajungea la atâta desvoltare, în cât avea maĭ multe mitropoliĭ sufragane, atunci ea lua numele de archiepiscopie, primat saŭ exarhat. Asemenea exarhate găsim de timpuriŭ treĭ la resărit, Heraclea, Efesul şi Cesarea Capadocieĭ, aprópe cu aceea-şi circumscripţie, ca treĭ din diecesele civile ale prefecturiĭ Orientuluĭ, Tracia, Asia şi Pontul. [1]) În Iliric, archiepiscopatul era în capitala prefecturiĭ, Sirmium (azĭ Mitroviţa în Sêrbia), şi cu tóte că acest scaun n'a avut vre-odată o însemnătate deosebită în Biserică, totuşĭ, fiind fórte aprópe de Dacia Traĭană colonisată, este probabil, că până la distrugerea prin Hunĭ, pe la 460, el să fie avut independenţă mitropolia mumă, care administra Dacia.

În 379 împĕraţiĭ Graţian şi Teodosiŭ I-ul îşĭ împărţiră provisoriŭ imperiul; atunci provinciile apusene ale Iliriculuĭ, între carĭ erauŭ şi cele dóuĕ Panoniĭ, se alĭpiră cătră prefectura Italieĭ, din care formară diecesa civilă a Iliriculuĭ apusan cu capitala Sirmiŭ; provinciile resăritene, între carĭ şi Dacia ripensă, cea mediterană şi Mesia superióră (apusénă), se alipiră la imperiul de resărit ca o provincie proprie a Iliriculuĭ oriental, cu capitala Tesalonica. [2]) Cât pentru Mesia inferióră (resăriténă) şi Sciţia minoră (Dobrogea), ele se ţineauŭ încă de sub Diocleţian de diecesa civilă Tracia. [3])

Malul dunărean, de din colo de Tisa şĭ până în marea Négră, se ţinea decĭ de treĭ prefecturĭ, Italia, Iliricul, Orientul, ér archiepiscopiĭ ceĭ maĭ apropiaţĭ eraŭ ceĭ din Sirmiŭ, Tesalonica şi Heraclea (lângă Bizanţ). Din carĭ din treĭ se ţinea Dacia Traĭană? — Mesia resăriténă şi Sciţia minoră se găsesc sub papa Inocenţie I-ul (412) ca nefiind supuse exarhuluĭ din Tesalonica; în orĭ ce cas ele n'aŭ căḑut îndată cu dispositiunea luĭ Diocleţian sub jurisdicţia archiepiscopuluĭ din Heraclea, fiind că martiriĭ de sub Liciniŭ (319) din acele provinciĭ sînt cunoscuţĭ numaĭ apusuluĭ. [4]) Sirmiul, după cum s'a spus, fiind fórte aprópe de Dacia, ocupată atunci de coloniştĭ, adecă de Banat şi Transilvania, va fi avut sub dînsul până pe la 460 aceste regiunĭ.

Cât pentru restul teritoriuluĭ locuit astăzĭ de Romînĭ, lucrurile vor fi stat alt fel. În adevĕr este sciut, că Sirmiul nu avusese nicĭ odată o jurisdicţiune întinsă. Ast fel canónele conciliuluĭ din Nicea s'aŭ încredinţat spre promulgare în Iliric nu archiepiscopuluĭ present din Sirmiŭ, ci celuĭ din Tesalonica şi mitropolituluĭ Sardiceĭ. [1]) Jurisdicţiunea Sirmiuluĭ se constată în 381 numaĭ până în Dacia ripensă, cam în faţa Olteniei. Restul peninsuleĭ balcanice era supus — cu restricţiunea de sus pentru Mesia rĕsăriténă şi Sciţia minoră — exarhatuluĭ din Tesalonica, celebru în tótă anticitatea încă din timpurile apostolice. Rĕmâne decĭ, ca autoritatea bisericéscă superióră, de care se ţinea Dacia Traĭană cu Oltenia, să fie fost până la 460 Sirmiul, de atunci încolo Tesalonica, care făcea parte, cum se va vedé îndată, din patriarchia apusuluĭ.

Până a nu merge maĭ de parte, este necesar de a cerceta, dacă nu cum-va acéstă situaţiune ierarchică a suferit vre-o modificare de când cu năvălirea Visigoţilor. Aceştia, după cum se scie, primiseră sĕmînţa evangelieĭ de la captiviĭ lor capadocieni, între carĭ vor fi fost fără îndoélă preoţi. Eĭ se aflaŭ decĭ cu Cesarea Capadocieĭ în relaţie de Biserica fiică cătră „Biserica mumă". [2]) Acésta se dovedesce şi prin epistola 165 a s. Vasile, episcopuluĭ Cesareeĭ, cătră Ascholius, episcopul Tesalonicieĭ, [3]) în care îĭ mulţumesce pentru móştele s. Sava, zicêndu-ĭ că s'a arĕtat „ca un agricultor recunoscĕtor celor ce deteră sĕmînţa, trimiţênd primiţiile din fructe." De sigur din causa acesteĭ îndependenţe de o Biserică resăriténă aflăm de la s. Ĭón Chrisostom, că el a hirotonit (între 398 şi 404) pentru Goţĭ pe episcopul Unila, un succesor al luĭ Ulfila, [4]) şi că a avut de gând să-ĭ dea un urmaş, când audise despre mórtea acestuĭ Unila. De óre ce înse Visigoţiĭ eraŭ stăpânĭ şi peste Dacia Traĭană, şi de óre ce tóte acele acte de jurisdicţiune se făcuseră pe teritoriul Goţieĭ, nu a căḑut óre acéstă ţară întrégă, cu Dacia cu tot, sub exarhatul Cesareeĭ şi de aceea în urmă sub patriarchia Bizanţuluĭ?

Istoriciĭ admit cu toţiĭ, ca Visigoţiĭ să fie fost convertaţĭ de Capadocieni. Nimic maĭ adevĕrat prin urmare, de cât supunerea Bisericiĭ Goţieĭ sub muma eĭ spirituală, — cea din Cesarea. Dar acéstă relaţie este teritorială, şi nu personală, adecă, eparchia fundată devine sufragană, ér nu credincioşiĭ, când trec marginile episcopieĭ; alt fel ar urma, că şi Spania, cea ocupată de Visigoţĭ, să fie supusă Cesareeĭ, saŭ fericituluĭ eĭ moştenitor, Bizanţuluĭ. De este înse vorbă, a se găsi scaunul episcopieĭ Goţilor, atunci trebue să-l căutăm unde-va în apropierea Crimeeĭ. În adevĕr, Teofil semnéză actele conciliuluĭ ecumenic din Nicea, după unele manuscrise „Gotthiae Metropolis" adecă „al metropoleĭ (capitaleĭ) Goţieĭ," ér după altele „Bosphoritanus". [1]) Care să fie acéstă capitală a Goţieĭ şi ce are să facă titlul Bosphoritanus, pe lângă Bosphorensis (Panticapaeensis) purtat în acelaşĭ sinod de alt episcop, Domnus? Se scie, că Goţiĭ aŭ cucerit Bosforul cimeric pe la 258, şi mulţumita floteĭ apucate acolo, aŭ făcut vestita lor expediţie până în Capadocia. Acolo, prin Crimea şĭ-aŭ avut timp îndelungat centrul puterii lor, şi de aceea episcopul lor purta titlul de Bosforitan, după reşedinţa sa. Acésta nu împedecă înse, ca el să-şĭ păstoreze turma şi după migraţiunile eĭ spre apus. Raţionamentul desvoltat îşĭ găsesce o confirmaţiune însemnată şi afacerea sus amintituluĭ Unila. După ce murise acest episcop în Goţia, venise de acolo un diacon, Moduariŭ, la Constantinopole, aducênd o scrisóre de la regele Goţilor, în care acesta cerea un episcop noŭ. S. Chrisostom, atunci în exil la Cucuzus în Armenia, aflând despre acestea prin nisce călugărĭ goţĭ dintr'o mănăstire din Tracia, [2]) căuta din resputerĭ să împedece pe intrusul episcop Teofil al Bizanţuluĭ să facă acéstă hirotonire. El scrie decĭ pe la sfîrşitul anuluĭ 404 diaconiseĭ Olympias, [3]) diaconuluĭ Theodul [4]) şi călugărilor goţĭ din mănăstirea „Promoti", [5]) să tragăne afacerea şi să-ĭ trimită în ascuns pe Moduariŭ, căcĭ spera să hirotonéscă însu-şĭ pe episcopul Goţilor. Ce motiv înse inspiră el Olimpiadeĭ, ca să îndemne la amânare? Este în toĭul ĭernii, scrie, şi „eĭ (soliĭ cu noul episcop) nu pot naviga acum în Bosfor saŭ în acele părţĭ." Aşa dară trebuia să se aştepte orĭ şi cum primăvara, pentru ca trimişiĭ goţĭ să pótă pluti înapoĭ în părţile Bosforuluĭ. Găsim decĭ şi pe Unila şi pe succesorul luĭ tot prin Bosfor. Ulfila, urmaşul luĭ Teofil, va fi avut şi el titlul tot de acolo, şi dacă ĭ-a urmat [6]) în episcopie, la 388, secretarul sĕŭ Selena, acesta era fără îndoélă Arian rĕmas în Tracia, pe câtă vreme Unila va fi fost póte simultan episcopul gotic ortodox, de la 398 în colo. În fine, reşedinţa episcopieĭ Goţieĭ în Bosforul cimeric devine sigură, fiind că o aflăm şi maĭ târziŭ în Cafa, vechĭa Teodosia. [7])

(Va urma.)

---

[1]) I. Hergenröther, Handbuch d. allgem. Kirchengeschichte, Freiburg i. B. 1884—6, vol. I, pag. 558.

[2]) Dacă se cetesce în novela a 11-a a luĭ Iustinian, că acest oraş a devenit capitala Iliriculuĭ de abĭa după distrugerea Sirmiuluĭ de Hunĭ (460), acésta se datoresce redacţiuniĭ adesea meşteşugite a luĭ Tribonian, care caută aicĭ să deducă jurisdicţiunea bisericéscă din autoritatea civilă; că Tesalonica era încă de maĭ înainte capitala prefecturiĭ, o zice contimporanul Teodoret în istoria sa bisericéscă. V. Le Quien, Oriens christianus, Paris 1740, vol. II, pag. 4.

[3]) I. Jung, Römer und Romanen, Innsbruck 1877, pag. 338.

[4]) Argument întrebuinţat şi de Erbiceanu, Ulfila l. c. pag. 294 şi 381.

[1]) Mansi l. D. Sacrorum Conciliorum collectio amplissima. Florentiae 1759, vol. II, col. 882.

[2]) Erbiceanu, Rĕspuns l. c. Nro 21.

[3]) Ed. Migne, Patrol. gr.-lat. vol. XXXII, Paris 1886, col. 637—40.

[4]) S. Ioan Chrysostomi Opera omnia, Parisiis 1621—4, epist. 14 ad Olympiadem, vol. IV, pag. 781.

[1]) Mansi l. c. vol. II, col. 696 şi 702.

[2]) Vor fi fost pe aicĭ, căcĭ archiepiscopul Serapion al Heracleeĭ a fost prins la dinşiĭ, unde obicĭnuĭa a se ascunde. V. Viaţa s. Chrisostom în Migne, Patrol. gr.-lat. vol. XXXXVII, Paris 1863 col. 219.

[3]) Epistola citată.

[4]) Epist. 206, ibid., pag. 927.

[5]) Epist. 207, ibid., pag. 928. Şi acésta mănăstire era în imperiŭ, probabil lângă Bizanţ, de óre ce călugărĭĭ eraŭ persecutaţĭ din causa că părtiniaŭ pe ilustrul exilat.

[6]) Waitz l. c. pag. 50.

[7]) Le Quien l. c. vol. I, col. 1241—2.

II.

Postul și medicina

saŭ

Ascetica și therapia.

(Continuare.)

La acésta laxare saŭ abatere, fără a greși, a contribuit, lățindu-se creștinismul, în prima linie climă și referințele de rase; și cu cât creștinismul s'a lățit din centrul sĕŭ din Orient spre occident, și cu cât aŭ fost încreștinate mai multe popóre de rasă celtică, germanică, slavică, și cu cât biserica cu instituțiunile sale s'a înrădăcinat mai adênc și în regiunile reci a globului, cu atât mai mult s'a ivit necesitatea de a acomoda singuraticele instituțiuni bisericesci după recerințele etnologice și climatice a singuraticelor țări și ginți, și acésta necesitate se pare că nicăiri n'a fost așa de dorită, ca în provinciale locuite de slavii din Europa ostică, la carî nu se puté aplica rigórea postuluĭ secolului 1. și 2-lea, ce altcum se mai practisa cu greŭ în Galia, Britania și Germania, și chiar din motive climatice. Ba ar fi fost o tiranie neexecutabilă de a estinde stricteța postului celui lung din quadragessime, pe care Sirii, Mesopotamiĭ, locuitorii insulelor grecesci, a Italiei iferiorĭ și superiorĭ, carî se bucuraŭ de un ceriŭ pururea senin și de abundanță și variațiune în nutreminte — asupra locuitorilor supuși climei aspre nordice pr. Irilor, Șvedilor și Sarmaților. Capacitatea înfinită a bisericiĭ de a se sci acomoda, a ținut cont de referințele țărilor nordice, și prin dispuseținnĭ înțelepte a făcut biserica suportabil postul și în diecesele Nordului, prin ce a resolvat dilema, în care se aflaŭ acele popóre, și aŭ împăcat obligamentul moral cu necesitățile fisiologice. Însе praxa justificabilă și blândă pretinsă de referințele etnologice și tellurice, n'a putut rĕmâné fără reacțiune față de întréga ascesa postului. Blândéța și ușurința în postire, introdusă din cause climatice, a fost bătătóre la ochĭ, și a început a fi dorită și cerută și de credincioșiĭ zonelor stimperate, ba și concésă de unii episcopĭ. Ca urmare a acesteia s'aŭ născut trebuința, ca biserica se determine acum și felul mâncărilor pentru zilele de post. Până când postul a fost un ce absolut, n'a fost de lipsă de introducerea acestor mĕsurĭ.

Din secolul al 6-lea, a fost întrebarea acestor concesiuni mai des pertractate de cătră literații bisericesci și a fost pusă la ordinea zileĭ. Un lucru a fost predominant, și anume ca mâncările alese pentru post să fie nutritive, dar cu tóte aceste să se încunjure carnea și vinul și în genere tot ce ar causa deliciŭ și iritare în stimulĭ.

Antiochus zice: că ascesa este prânzul redus la o specie de mâncare și și aceea în mĕsură restrinsă.

Teofil ne mărturisesce în o epistola a sa tradusă din a s. Hieronim, cum că abstinența de la carne și vin în quadragessime era regulă generală. S. Hieronim în o epistolă pascală zice: „Qui legum praecepta custodiunt, ignorant vinum in jejuniis, carnium esum repudiant.“ — Despre conceptul „carneĭ“ eraŭ părerĭ deosebite după țărĭ și după usantile popórelor. În unele locurĭ sub „carne“ se înțelegea numaĭ carnea patrupedelor, și așa carnea de paserĭ cum și óuele se păreaŭ iertate; tot așa și carnea de pesce la cele mai multe popóre nu se opria, și era mâncare de post, dar doctoriĭ bisericiĭ contemplând recerințele asceseĭ, aŭ insistat ca credincioșiĭ să se abțină de la mâncarea acelor pescĭ, a căror carne s'a părut prea nutritóre și prea delicată. Ast fel Clement Alesandrinul mustră pe aceĭ credincioșĭ, carĭ alegeaŭ cele mai prețióse speciĭ de pescĭ pentru a satisface poftelĭ de mâncare, tocmaĭ ca și ceĭ ce se desfătaŭ în mod nelertat în mâncarea de carne. Se pare că și atunci, ca și acum gourmandiĭ se priceneaŭ de minune de a uni postul și preceptul cu mâncarea lor favorită.

În unele locurĭ se abțineaŭ și de la óuă și lapte, brânză etc.; și în unele biserici orientalĭ a fost timp îndelungat datina, tocmaĭ ca la Montaniștĭ, de a nu mânca fiertură în zile de post, ba și nucile, mandulele eraŭ eschise de la masă.

Motivul biologic a dispensăriĭ postuluĭ.

Supunênd la analisă decisiunile, singuraticilor sinóde, referitóre la posturĭ, vom afla cum că din secol în secol aŭ întrat praxă diversă în modul de a posti la popórele orientalĭ și occidentalĭ, și se constată o reducere repede în prescrisele postului impus de cătră biserică pe sama credincioșilor, și acésta laxare disciplinară s'a estins așa, în cât în secolul al 16-lea praxa de a posti era tot ca acésta de azĭ, cum o vedem în Germania și Franța.

Este de interes nu numaĭ istoric ci și fisiologic, de a avé sumarul tuturor schimbărilor ce le-a esperiat legea bisericéscă despre post în decursul timpurilor, cum și ordinațiunile și dispensale deosebitelor sinóde naționalĭ și provincialĭ. Din aceste tóte s'ar constata cum că disciplina de odinióră a postuluĭ s'a acomodat, cu înțelepciunea propria bisericiĭ catolice, după trebuințile biologice a țărilor și a popórelor, fără însе se piardă din vedere când-va scopul ascetic a postuluĭ.

Divergințile geografice în technica postuluĭ aŭ fost și sînt și acum varie. În secolul al 16-lea postiaŭ Italieniĭ așa de strict, în cât în postul paresemilor (quadragessimae) în fie care sĕptĕmână 3 zile nu mâncaŭ nimica fiertură, ci numaĭ bucate uscate, și mai cu samă fructe și legume, pe când în Germania în acel timp — în urma dispenseĭ papalĭ — mâncaŭ lapte, unt, brânză și óuă. Ba adese orĭ praxa postuluĭ nu era una și aceea nici în același părțĭ de țară a uneĭ și aceleĭ diecese. Așa, locuitoriĭ archidieceseĭ Köln din partea drépță a Renuluĭ-Vestfaliĭ — mâncaŭ în post lapte, pe când ceĭ din stînga rîuluĭ se abțineaŭ de la acésta mâncare.

Cu tóte aceste, orĭ cum ni-s'ar păré de bătătóre la ochĭ, acésta disciplină nu putem ca să o numim de necorectă din partea bisericiĭ, pentru că o analisă clară a recerințelor național-economice și biologice a respectivelor provinciĭ, va esplica și motivul și grija bisericiĭ, că pentru ce a procedat așa; și anume biserica a trebuit și trebue să fie cu considerare și la necesitățile higienice, ceea ce a și făcut tot de una.

În Rusia sudică s'a observat, cam din jumĕtatea primă a secolului trecut și și în decursul secolului ce a apus, cum că între poporul țăran grasézĕ o bólă epidemică periculósă, ce are numirea de „scorbut“. Și s'a constatat cum că acésta bólă se ivesce de regulă și secerá cele mai multe jertfe, în timpul când credincioșiĭ bisericiĭ grecesci-schismatice postiaŭ mai tare și mai cu samă în postul Pascilor; ba în unele guvernaminte aŭ fost decimați de tot locuitoriĭ, și cercetările medicalĭ aŭ constatat cu siguritate, cum că causa acesteĭ epidemiĭ nimicitóre este nutrirea slabă și uniformitatea în alimente. Poporul rusesc, ce și așa peste tot anul e silit se trăéscă miserabil, în timpul postuluĭ trăiesce și mai rĕŭ, nefindu-ĭ iertat a mânca nicĭ óuă, nicĭ lapte și nicĭ mâncărĭ grase, a căror suplinire nu se póte a se înlocui prin oleul de olive, conces în post, dar prea scump pentru poporul sĕrac.

Și cu tóte aceste, în nicĭ un cas așa de deplorabil prin aceste fapte, nu s'a aflat îndemnat „sfîntul sinod“ rusesc, de a modera disciplina postuluĭ și a o aplica după biologia poporuluĭ sĕrac.

În biserica catolică de sigur un cas așa detestabil nu póte fi trecut cu vederea, și pericluI era prevenit prin dispensa saŭ laxare din disciplina postuluĭ.

În Germania, Austria și Șvedia, postul, cu escepțiune de ajunurĭ, consta numaĭ în abstinență de la carnea din animalele cu sânge cald cum și ă extractelor din acele și a grăsimeĭ; ba unii episcopĭ a unor diecese germane aŭ permis pentru poporul sĕrac folosirea unsóreĭ. Pescii, moluscele, țestósele, apoĭ bibera, sînt permise și în post a se consuma; tot așa și laptele, brânza, óuele și untul.

Popórele de rasa latină, și Levantiniĭ, postesc ce e drept mai strict și nu mânca untul, brânza și óuă în posturĭ.

Un motiv însemnat pentru care biserica creștină s'a abătut de la tipul original a postuluĭ în sens judaic, este a se căuta în împrejurarea în care se afla față de ascetica esagerată a unor eresurĭ, ce nisuiaŭ a se face importante prin ajunurĭ fórte stricte și abstinența rafinată spre a avé trecere mare și influință asupra mulțimeĭ spre a câștiga proseliți; ast fel biserica spre a preveni opiniunea greșită, și excesele ascetice, a demonstrat chiar prin o disciplină mai puțin rigurósă și a arĕtat că forma esternă a postuluĭ e de mai puțină valóre pentru salutea eternă, și se recere ca prima condiție, ca pŏstitorul să fie sufletesce curat și bun.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Nicu Stejărel: **Școlarul Declamator**, versurĭ scrise și alese, pentru școlariĭ carĭ declaméză la anumite festivități. Mai tóte versurile sînt de Nicu Stejărel (Nic. Stefu) câte-va de Coșbuc, Grozescu. Gândim că dacă era vorbă, se puteaŭ găsi și mai multe și mai bune poesiĭ de deciamat, de cât cele scrise de dl Stejărel. Prețul 50 fil. Arad 1902. pag. 79.

„Semănătorul“, Nr. 23 cu următorul sumar: Pădureanu, S. — Fragmente Inedite (poesii). M. Eminescu. — Pe aripile vîntului, Ion Gorun. — Pe luncă (poesie), Zefirina. — Note, A. Vlahuță. — Renunțare (poesie), M. Eminescu. — Pămînt și apă, C. Hodoș. — Răspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foii nóstre, trimițîndu-se banii înainte cel puțin pe $^1/_2$ an.

„Convorbiri Literare“, Nro 5. Anul 36—1902. cu următorul cuprins: I. A. Rădulescu, Din poesiile inedite ale lui Mihail Eminescu. — A. Naum, Povestea Vulpei. Cântul XV. — N. Iorga, Istoria lui Mihaiŭ Viteazul. Înaintașii și vecinul lui Mihaiŭ Vodă: Ștefan Surdul, Alexandru cel Rĕŭ, Aron. Mihaiŭ ajunge domn. — G. Bogdan-Duică, Cestiuni de învĕțămînt. Limba germană în gimnasiul român. — T. G. Djuvara, Poesia lui Șerbănescu. Cu scrisori și poesii inedite. — I. Bianu, Actul de nascere al corpului advocaților în Țara Românéscă la 1831. — Il. Chendi, Samson L. Bodnărescu (notiță biografică).

Dr. Ioan Mihályi: **Diplome maramurĕșene** din secolul XIV. XV. M.-Sziget 1900. un fórte prețios volum de 676 pag. conține 366. documente relative la istoria Maramurĕșului adunate și comentate cu multă îngrijire. Colecția acésta a fost premiată de Academia română în sesiunea actuală cu 4000 Lei. Costă broșată 10 cor. legată 12 cor.

Vasiliŭ Ranta Buiicescu: **Novele**. tomul I. Gherla, „Aurora“ 1902. pag 286. prețul 1 cor. 60 fil. conține 15. novele, publicate deja prin revistele nóstre.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românescĭ a Vadului, Geoagiului Silvașului și Bĕlgradului**. Blaș 1902, pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Saiba, tipărită cu cheltuiéla și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul broș. **3** cor. legată în lux **4** cor. Se póte procura de la editor și tipografia archidiecesană, alăturând și spesele de porto postal 30 fil.

Suplex libellus Valachorum. text original și traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901. pag. 67. prețul 1 cor. Se póte procura și de la Tipografia archidiecesană.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron și publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Sibiŭ 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto și se póte procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaș.

Posta „Unirii“.

»*a+b*«. Abonament în America avem pe Iosif Hordobetz, P. O. Hubbard. Ohio, Bocs. Nr. 265. Nord-America Unite-state.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

A apărut:

TRAGEDIA CALVARULUI,

de L'abbé Henry Bolo,

tradusă în românesce de membrii societății de lectură „INOCENȚIŬ MICU CLAIN“ a teologilor din Blaș.

Ediț. societății, tiparul »Tipografiei« societ. pe acțiuni în Sibiŭ. Prețul: **2** cor. pentru România: **3** lei.

În acéstă scriere se tratézĕ, într'o concepțiune originală și într'un stil superb, *divina tragedie* a Mântuitorului. E o lectură, ce înalță fie care suflet creștinesc, obicinuit a simți și gândi.

Traducerea e vrednică de original; pare că nici nu e traducere. Un limbaj verde românesc, în felul scripturilor sfinte, este caracteristica escelentei traduceri, care face onóre tinerilor teologi de la Blaș. Unitatea stilului e așa de evidentă, în cât ni-se pare că unul singur a făcut întréga traducere.

Înfățoșarea technică nu desminte reputațiunnea bună a atelierului »Tipografiei«.

Er broșurarea în stil antic, franțozesc, îi dă o formă originală și atrăgĕtóre. Învĕlișul e de hârtie pergament.

Rar se vede în piața de cărți românescĭ o carte cu înfățoșare așa de elegantă, demnă și atrăgĕtóre.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		Budapesta		7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány		12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare	pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18				10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia		8.37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		B.-Huiedin		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ		6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	sos. pl.	Cluș	pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11				5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea	pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52				3.04	8.49	4.33
11.03	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vinţul de sus		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2.29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș	pl. sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37				1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel		1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Küküllŏszög		12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa		12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copșa-mică	pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47				11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș		10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra	pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—				9.35	5.42	11.33
4.03	6.06	11.14		Hașfaléŭ		9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod		7.46	4.28	10.03
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva		7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apața		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov	pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19					2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș			1.42	4.24
5.10		3.31		Predeal			1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci	pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10	pl.	Copșa mică	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl.	Sibiiu	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunică.	2.—					7.33			8 57
5.28		2.54					6.45			8.04
6.15		3.59			Tălmaciu-m.		6.01			7.15
8.34		6.35			Avrig					
				sos.	Făgăraș		3.32	Circ. Marța și Vinerea		4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Joia	9.06	4.25	Mureș-Ludoș			6.49	7.30	
5.01	și Luna comun.	10.29	5.39	Zau			5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19	Țagu-Budatelic			4.10	4.54	9.44
7.55		1.55		St. Mihaiu de câmpie				3.44	8.46
8.47		3.02	Numai Marța comun	Lechința			Circ.	2.48	7.43
9.24		3.52		S.-Măghiăruș			Marți și	2.02	6.52
10.14		4.55		Bistrița			Vineri	1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea	sos.	7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.	Oșorheiŭ	pl. sos.	5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		5.15					9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs	pl.		7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriș — Turda	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36	Alba-Iulia—Zlatna.		7.23	11.03	6.14
7.35	12.32	7.47			4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülllŏszŏg — Sóvárad.

3.26	2.48	Kükülllŏszög-Blaș		8.48		6.50	
4.02	3.30	Sân.-Miclăuș		8.13		6.15	
4.30	4.15	Cetate-de-Baltă		7.41		5.38	
5.18	5.21	D.-Sân.-Mărtin		7.05		5.—	
8.24	8.59	Sóvárad		4.05		1.53	

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 31 Maiŭ 1902. Numĕrul 22.

PRIGONIRI.

Se vede, că seria prigonirilor contra nóstră s'a reînceput, şi începută odată se va continua cu furie crescêndă.

„Era nóuă“ a lui Széll şi curentul nou de activitate, pornit în anumite cercuri românesci, n'aŭ raţiune de a mai esiste, ele trebue să se prefacă în nimica, ca o beşică de săpun, căci prigonirile, puse la cale de stăpânire contra nóstră, desmint orî ce aparinţă, cât de slabă, de o înfrăţire cu magiariî, saŭ, ca să nu spunem prea mult, de o înţelegere trainică cu eî.

Cea mai nóuă dovadă sînt prigonirile, pornite aicî în Blaş contra tricoloruluî.

De unde mai înainte totul era în linisce şi în pace, şi fie care se silia, să nu comită ast fel de lucruri, carî eventual pot să aîvă ceva influinţă dăunăciósă pentru instituţiunile culturalî de aicî, acum de odată agenţiî guvernuluî aŭ început a provoca turburărî în mijlocul poporaţiunii ţărane mai ales.

Erî, în zi de tirg, gendarmiî smulgeaŭ colorile naţionale unde numaî le zăriaŭ. Luaŭ carpe, dacă eraŭ treîcolore, desfăceaŭ brânele ţăranilor şi fără nicî un sentiment de pudiciţie, siliaŭ pe femeî să-şî desfacă cingătorile din jurul trupuluî, să-şî depună crătinţele şi şurţele dacă aveaŭ cum-va pe ele mândrul treîcolor roşu-galbin-vinĕt.

Ce rost aŭ aceste fapte, menite să turbure şi pe ceî mai pacinicî cetăţenî? Se simt concetăţenii nostri aşa de slabî, cât se tem şi de aceste nevinovate colorî? Esistă dór un noŭ ordin de terorisare, acum în préjma congresuluî studenţesc, ce se va ţiné la Pesta? Saŭ ce?

S'a dovedit de atâtea orî, că colorile aşa de prigonite sînt vechile colorî ale Ardealuluî. Aceleaşî colorî le are oraşul Pesta şi aceleiaşî colorî sînt chiar şi pe marca comitatuluî nostru, cum se vede pe tabla de deasupra oficiuluî pretorial, primul for poliţenesc.

S'a dovedit şi recunoscut prin sentenţă adusă în comitatul Bistriţa-Năsĕud, că brânele şi chindisăturile în aceste frumóse colorî, sînt proprii costumuluî ţărănesc şi în măiestrite şi alese combinaţiî, le întâlnim în atât de admiratele ţĕsăturî românescî, carî aŭ dus de parte faîma ţărancelor nóstre.

Ce se intenţionézĕ prin aceste nesocotite prigonirî ale treîcoloruluî, carî aŭ pornit de odată, din chiar senin?

Solgăbirăiî nostri şi gendarmiî, aŭ avut prilej să vadă de anî, de când locuesc pe aicî, zi de zi, ţăranî îmbrăcaţî în vesminte, împodobite cu aceste colorî. De mult fórte, se vindeaŭ în piaţă, în fie care Joî, brâne treîcolóre; chiar prăvăliile străine aveaŭ colecţiunî bogate de cingătorî şi panglicî în aceste colorî frumóse . . . şi pace era în ţară.

Acum? . . . s'o fi clătinând statul? saŭ sînt funcţionarî, carî aŭ nevoie să se recomande în sus, prigonind pe pacîniciî locuitorî din jurul Blaşuluî?

Sîntem aşa de dornicî să audim rĕspunsul şi aşa de împacienţî să cunóscem acest nou ordin, care ne temem, că nicî nu esistă. O spunem acésta, pentru că avem cunoscinţă, că braviî păzitorî aî statului numaî faţă de ţăranî îşî arată puterea. Pe „domnî“, nu-î supĕră, nu le zic nimic.

De ce?

Ast fel se pricep miciî funcţionarî de la noî în a aplica justiţia?

Cerem de urgenţă forurilor superióre, să pună frâŭ pornirilor copilărescî ale micilor satrapî din Blaş, carî de odată se simt prea neastîmpăraţi.

Cerem să se pună capet acestor şicane pornite contra ţăranilor nepriceputî. „Stăpânii“ nostri ar face mai bine, dacă s'ar gândi, cum să ajute poporul, ce geme sub crisa economică, provenită din slaba recóltă a anilor trecuţi. Asta să le fie grija de căpetenie şi cu fericirea poporuluî, şi bunăstarea luî să se ocupe, ér nu să-l şicaneze, turbure şi neliniscéscă.

Orî dóră comitatul nostru e în ordine, tóte sînt în cea mai bună rînduială, cât de îmbuibaţi nu mai sciŭ ce se facă, nu-şî mai încap în piele?

Bine ar fi!

*

În momentul ultim aflăm, că mai mulţi profesorî şi chiar studenţi, sînt citaţi pe Sâmbătă la dl Dr. Tokos, noul pretor, spre a da samă pentru pretinse transgresiunî sĕvîrşite cu prilejul maialuluî din Sâmbăta trecută. Mai mult, că s'ar fi făcut arĕtare contra lor la fişpan.

Sciţi că-s fórte amabilî?

Dar vom vedé, ce se plănuiesce ér sub spuză.

Înainte numaî, căci am păşit în un veac noŭ, puteţi să-l ilustraţi cu nesfîrşite prigonirî! . . .

Percentele la fondul subsidiar. — În legătură cu celea publicate de noî, în chestia percentelor, votate de sinódele protopopescî pentru fondul subsidiar, primim de la un preot următórele şire, pe carî le dăm de o cam dată fără nicî o reflexiune. Observăm atâta, că nu împărtăşim vederile autoruluî, pentru că ţinem şi pe preoţi şi şi pe protopopî pe un nivel mai înalt, de cât cum îs consideraţi din partea Dsale. Ca dovadă aducem împregiurarea, că zilele acestea aŭ mai incurs pentru numitul fond următórele sume: Iuliŭ Mihăli, Sotelec şi Sim. Cheţian, Ercea 15 cor. Ioan Galiş, Cuzaplac, Vasiliŭ L. Pop, Sân-Georgiul-de-Meseş, Simeon Mărincaş, Bogdana şi Alexiŭ H. Coste Tihaŭ câta 10 cor. şi noî credem, că nu aceste vor fi contribuirile cele de pe urmă.

Dar să dăm scrisórea din vorbă:

„Unirea“ în nrul 20 a. c. ne aduce scirea că un singur preot, a trimis percentele, votate în sinodul sĕŭ protopopesc la fondul subsidiar al preoţilor, apoi întrĕbă că ceî alaiţi unde sînt? şi apostrofézĕ pe protopopî, că n'aŭ ambiţia să ducă în îndeplinire hotărîrile aduse în sinódele conduse de eî.

Mărturisesc de la început, că eŭ altcum am cugetat, că vor ajunge la scop percentele votate. În sinódele protopopescî hotărîrile s'aŭ luat la protocol aprópe unanim şi recurs în contra votării acelor percente

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederî din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numaî 1 cor.

nu s'a înaintat, cred, de nicăirĭ. O hotărîre luată odată. este obligătóre pentru toţi. Protocólele luate cu ocasiunea sinódelor protopopescĭ se trimit la Preaven. Ordinariat spre revedere şi aprobare. Aci se revĕd eventual se fac reflexiunile de lipsă şi apoĭ se retrimit celor interesaţi spre acomodare.

Eŭ am fost decĭ de convingerea, că Preaven. Ordinariat avênd cunoscinţă despre hotărîrile luate în acésta privinţă în fie care sinod protopopesc. după ce a sosit adjutul preoţilor, fără nicĭ o întrebare maĭ de parte, a fost îndreptăţit să reţină de la fie care preot percentele votate.

În modul acesta se ajungea la scop, altcum însе nu, căcĭ dacă banii se trimit întregĭ preotului împărtăşit, cu greŭ se maĭ póte resolva să trimită din eĭ éră-şi înapoĭ, când lipsele de acasă nu-l lasă şi nu scie ce lipsă să acopere cu eĭ.

A aştepta ca protopopiĭ să ducă în îndeplinire hotărîrile luate în sinódele conduse de eĭ, maĭ cu samă în acésta privinţă, mi-se pare éră-şi un lucru imposibil, cu atât maĭ vîrtos, că banii nu se trimit la protopopĭ, ca să-ĭ distribue la preoţiĭ împărtăşiţi, ci directe fie cărui preot. şi ast fel. protopopul numaĭ îndemna póte pe preoţi, ca să satisfacă angajamîntului luat. ceea ce puţin efect póte avé.

Maĭ este încă ceva, ce reţine pe preoţi de la cedarea percentelor votate şi acésta este împrejurarea, că nu tóte sinódele protopescĭ s'aŭ obligat a concurge cu anumite percente, pe cum din „Unirea“ am aflat la timpul sĕŭ, şi încă unele, a căror preoţi sînt maĭ bine dotaţi, cum e d. e. tractul Pogăceleĭ, şi éră-şi şi aceea, că nu tóte s'aŭ obligat într'o formă. pe când fondul subsidiar e comun pentru întrégă preoţimea.

După a mea părere. din hotărîrile luate în diversele sinóde protopopescĭ în acésta privinţă, Preaven. Ordinariat ar fi îndreptăţit să stabiléscă o cuotă uniformă pentru toţi preoţiĭ archidiecesanĭ, împărtăşiţiĭ de subsidiŭ şi atunci nu cred că s'ar afla preot, care să nu dee acele percente fondului subsidiar, atât de folositor pentru toţi.

Acésta însе numaĭ cu privire la viitor, căcĭ în cât privesce subsidiul din anul present. acela în unele tracte deja de mult s'a şi trimis, şi ast fel percentele votate nu se maĭ pot deţine.

Până în anul viitor, decĭ avem timp ca să ne clarificăm ideile şi să excugetăm un modus vivendi cât să póte maĭ acomodat, — numaĭ să nu dăm lucrul uităriĭ într'o chestie atât de arzătóre pentru noĭ. Locul cel maĭ acomodat pentru aşa ceva, sînt colónele acesteĭ foĭ. care cu plăcere dă loc astor fel de chestiunĭ. — *De la Luţ.*

Corespondinţe.

SCRISÓRE DIN BUCURESCĬ.

— De la corespondentul nostru particular. —

(Fine.)

Acuma alt ceva! Din incidentul că Mitropolitul catolic din Bucuresci face visite canonice prin Diecesa sa. şi că în multe locurĭ pe unde ajunge. între credincioşiĭ catolicĭ carĭ îĭ es întru întîmpinare, să află şi Românĭ şi încă persóne oficiale: primarĭ. prefecţi etc. éră-şi ziarele de aicĭ vĕd în acest fapt „propaganda catolică“ şi nu un fapt de politeţe saŭ de atenţiune către representantul uneĭ corporaţiunĭ, şi al uneĭ confesiunĭ, mărturisite şi de capul ţăreĭ şi de tóte popórale“ culte din occident. şi încă de fraţiĭ nostri de sânge francesĭ şi italienĭ, cu carĭ ne place aşa de mult să ne mândrim!

Eŭ sciŭ, că chiar şi Ungurii Dvóstre, deşi sînt cunoscute relaţiile de ură ce esistă înte eĭ şi Dvóstre şi totuşi. în casurĭ când Episcopiĭ românĭ de acolo. uniţi orĭ neuniţi, fac visite canonice pin Diecesele lor, es şi eĭ întru întîmpinarea Episcopilor românĭ, şi aceştia schimbă visite şi prânzurĭ cu prefecţiĭ şi magnaţiĭ Ungurĭ. Este acésta o propagandă a episcopilor românĭ în contra căreia guvernul din Pesta să ia mĕsurĭ?

Dar să zice, că Eminenţia Sa Monseniorul Hornstein Archiepiscopul catolic de aicĭ, a făcut o visită Mitropolitului nostru primat şi că cu aceea ocasiune, Archiepiscopul catolic, ar fi vorbit saŭ propus Mitropolitului primat a să uni cu biserica catolică. Nu sciŭ într'u cât este de adevĕrată acéstă asertiune, dar în tot casul. dacă la o visita oficială de etichetă orĭ amicală, între doĭ capĭ a duor confesiunĭ. s'a deschis vorba despre unirea acestor dónĕ confesiunĭ şi că capul bisericiĭ catolice a demonstrat necesitatea de a se desface Românii din Regat de biserica ortodoxă saŭ panslavistă, şi a se uni cu biserica catolică a Romeĭ . . . în acest cas putea tot aşa de bine să demonstreze şi Primatul român — dacă póte demonstra, — că confesiunea Ortodoxă ofere maĭ multe avantaje şi garanţie Românieĭ şi poporului român, de cât catolicismul, şi în acest cas nu maĭ era nevoie ca visita Archiepiscopului catolic să fie cualificată de „propagandă“ si de „cutezătóre nerusinare“, nicĭ să i-se notifice Prelatului catolic, părăsirea palatului prelatului ortodox, după cum spune Baba Novak în ziarul „Epoca“.

Aci ne mirăm mult de împrejurarea, că chiar „Epoca“ una din gazetele cele maĭ cu autoritate aicĭ. şi la care scria odată şi Dniĭ Panu, Ionescu, Filipescu, ér azĭ trece de organul partidului conservator de sub şefia Diuĭ Carp şi scriŭ în ea ómenĭ de valóre ca Dniĭ Carp, Filipescu, Marghiloman şi alţiĭ, în acésta Gazetă zic. să strecură asemenea articole şi încă în primul loc ca

FEUILLETON.

Serbările ĭubilare de la Bucurescĭ.

Şi când prind peana, să scriŭ pentru cetitoriĭ meĭ o dare de samă, asupra frumóselor serbări ĭubilare de la Bucurescĭ, mi-e aşa de greŭ să fac o rînduială a impresiilor neşterse şi a neuitatelor amintirĭ, carĭ cu tótele bat la pórta gândirilor şi cer haina vorbiĭ.

Ceĭ ce pot însе să se transpună în posiţia unuĭ român de aicĭ, care maĭ întâiŭ trece peste pragul gloriosului regat de din colo; maĭ întâiŭ e cuprins de dulcele sentiment al uneĭ desĕvîrşite libertăţi naţionale; maĭ întâiŭ işĭ desfătézĕ privirea peste câmpiile înflorite, peste codriĭ verdĭ. peste atâtea şi atâtea clădirĭ şi instituţiunĭ mărete, rod al uneĭ munceĭ încordate de anĭ, — acela numaĭ va pricepe şi şi va esplica, de ce condeiul meŭ e azĭ maĭ şovăitor şi maĭ nedestoinic, ca orĭ când altă dată.

Serbările aniversare de 25 anĭ de la proclamarea independenţiĭ aŭ fost grandióse. Şi dacă timpul nefavorabil n'a conces, ca ele să se desvăléscă în tótă pompa, fie care Român le-a sĕrbătorit în inima sa, viŭ cuprins de bucurie, pentru reamintirea aceleĭ zile, când din falniciĭ Carpaţi. vulturul putea să sbóre pe întinsul zăriĭ, căcĭ trecea pe de asupra uneĭ ţărĭ libere şi neatîrnătóre.

Ca un preludiŭ al acestor festivităţi a fost serbarea militară de la Ateneŭ. cu care prilej s'a dat Regelui albumul militar al armateĭ şi un tablóŭ alegoric din partea ministeriului de rĕsboiŭ.

Albumul militar era aşeḑat pe o masă. Coperta luĭ are la mijloc o medalie comemorativă, de care atîrnă o panglică tricolóră şi de acésta decoraţiunea „Independenţa“. La un colţ al copertеĭ se află inscripţia „Griviţa şi Plevna“ şi medalia „Virtutea militară,“ la al doilea inscripţia „Corabia şi Nicopol“ cu decoraţia „Trecerea Dunăriĭ,“ la treilea corn „Opanez şi Smîrdan“ cu decoraţia „Steaua Românieĭ“ şi la al patrulea „Vidin şi Rahova“ cu decoraţia „Coróna Românieĭ.“ Inscripţiile indică locurile unde armata română s'a purtat vitejesce, vĕrsând şiróe de sânge pentru independenţa patrieĭ scumpe. Decoraţiile de pe copertă sînt în aur, argint şi email.

Pe zidul din faţă era tabloul alegoric, înfăţişând pe Maiestateatea Sa călare în faţa trupelor, arătând prinţului Ferdinand şi Carol treĭ trofee luate de la Turcĭ.

Sosind în sala familia regală, dl Sturdza, în calitate de ministru de resbotŭ, ţine în cald şi entusiast discurs, salutând pe Rege, ca pe salvatorul patrieĭ, fundatorul statului independent.

Regele respunḑând zice între altele: Sînt fericit, că mĕ găsesc în mijlocul familiĭ militare. Sper, că dacă va veni óra, pentru de a face dovada dragostiĭ lor pentru patrie, braviĭ meĭ oficerĭ vor sci să şi facă datoria.

Privind apoĭ tabloul, Regele zice: Aşĭ fi fórte mândru, ca urmaşiĭ meĭ să măréscă moştenirea dinastieĭ de Hohenzzolern.

Vineri dim. 21 loviturĭ de tun aŭ vestit capitaleĭ mândreĭ Românii solemnitatea zileĭ. Calea Victorieĭ maĭ ales, apoĭ noul Boulevard, eraŭ o pădure de stindarde tricolore, carĭ fluturaŭ superb în adierea vîntului de diminéţa. Am remarcat ministeriul de finanţe, justiţie, Academia, casa dluĭ general Man ş. a. pe carĭ eraŭ arborate mulţime de flamurĭ. Pe tóte edificiile publice şi private era arborat tricolorul. Eram aşa de entusiasmat când vedeam acéstă mare de stindarde, şi mĕ simţiam aşa de vesel trecênd sub umbra lor. Pe calea Victorieĭ, la primărie, la poliţie, teatrul naţional eraŭ arcurĭ de florĭ şi lampióne veneţiene.

La órele 10 bubuitul tunurilor anunţaŭ plecarea Curţiĭ regale la serviciul religios, ce s'a ţinut pe piaţa Romană în un pavilon anume ridicat. Aci s'a celebrat de Mitropolitul Primat sfinţirea alor 43 drapele, carĭ s'aŭ distribuit regimentelor, ce aŭ luat parte la rĕsboiŭ. Regele încredinţa noul drapel comandantului, care mulţumea de acéstă onóre. Când a venit rîndul batalionului II. de vînătorĭ, atât de distins în rĕsboiul independinţiĭ, Regele a zis „. . . urez batalionului ca şi pe viitor, când ţara va fi în primejdie, să repurteze aceleaşi succese, ca şi în trecut.“ De vîrful drapelului era atîrnată o panglică, pe care M. Sa Regina a brodat inscripţia „Roze pentru

articole de fond, în carî un óra eare colaborator sub pseudonimul de Baba Novak, își descopere ura în contra catolicismului, în terminî ne parlamentarî și nu prea cuviincioși, mai ales când să scie, că și capul statului român ca și moștenitorul séŭ sînt născuți și crescuți și mărturisesc religia catolică și că, și o parte mare din frații nostri din Transilvania, mărturisesc credința catolică a mamei nóstre Roma, și că Roma acésta este care ne-a deșteptat, cu o óră mai înainte, ca să fim ce suntem, și ea și astăzi nu ne cere renunțarea la limba, naționalitatea și patria ce ni'o dete fiul ei Traian, ci din contră, ne doresce și póte ne și ajută întru prosperarea lor, pe când coreligionarii nostri Ruși saŭ Grecî, asta o cer aci, ca și în Basarabia și Macedonia și ca și chiar în Bucovina.

Deși să spune, că sub pseudonimul de Baba Novak, care scrie asemenea articole în „Epoca" s'ar ascunde un ziarist bun, cu tóte acestea cred, că ómenii politicî și scriitorii buni de mâna âutâiŭ, carî conduc acest ziar, nu aŭ cunoscut și nu să solidariséză cu cele ce scrie Baba Novak. . . . . Atâta rĕŭ cât pe ómenii nostri politicî din orî ce partid saŭ grupare îl interesézĕ progresele catolicismului, pentru că eî sciŭ mai bine, cred, de cât Baba Novak, că acestea progrese întru cât privesc numai pur credința catolică și educațiunea prin școlele lor, recunoscute ca model chiar de Organele statului, nu ne este spre rĕŭ, ci mai mult spre bine, pe când tot eî sciŭ, că ce însemnézĕ și ce urmăresce propaganda panlavistă în România și cea Ortodoxă grecéscă în Macedonia! . . . Chiar azî la 1 Maiŭ, ziarul „Patriotul" în frunte, cu litere marî aduce scirea, că Dl Sturdza primul Ministru a trimis la Roma pe un devotat al séŭ, să caute documente, carî să-i servéscă scopului propagandeî catolice. . . . și din acésta împregiurare, ziarul „Adevĕrul" și anunță o întrunire publică de protestare, contra acestui act al primului Ministru.

Un cas recent, că unde ne duce propaganda ortodoxa cea grecéscă, — căcî cum vedem sînt dóuĕ: una rusésca alta grecéscă. — ni'l daŭ ziarele, carî ne spun, că în Macedonia în comuna românéscă Gobeș, unde de vro 14 anî se ține serviciul divin numai în limba română în Biserică, căcî pe atunci Românii aŭ isbutit să alunge pe episcopul grec Alexandros, care nu permitea pe atunci nicî cetirea apostolului în limba românéscă, acuma ér aŭ învins uneltirile grecomanilor, ca aceea biserică să fie închisă de autoritățile turcescî, pentru ca limba românéscă să nu se mai audă acolo deși sînt numai Români și puțini grecomani renegați, carî țîn cu grecii. . . . .

Baba Novak mai aducea la lumina zilei un iuru vechiŭ de mult îngropat, și care era bine să nu să mai desgrópe, căcî, nu face onóre nicî celor ce l'aŭ provocat, nicî celor carî îl desgrópă, pentru a-l arăta lumeî ca un act de bravură românéscă saŭ ortodoxă. Spune adecă, că actualul Episcop gr. cat. al Lugoșului Il. Sa Dr. D. Radu, pe când era profesor la Seminarul rom. cat. din Bucurescî, era un „emisar papist" și, ca atare, sub pretextul uneî conferințe, a voit să urce tribuna Atheneului, dar tinerimea Universitară — citez vorbele luî Baba Novak — „prin o manifestație uriașă a silit pe misionarul papist a deserta tribuna Atheneului etc. etc." Baba Novak nu vrea să scie lucrul cel mai simplu, că „Patera Radu" cum îl zice Dsa cu un fel de ură saŭ politeță ortodoxă, nu putea să îndrăsnéscă sub nicî un cuvînt, să facă progandă catolică de la tribuna Atheneului, și că în cât sciŭ eŭ, titlul conferinței Sale era „Despre inteligență." Ce propagandă putea să desvólte și propage conferențiarul din acest subiect nevinovat de orî ce propagandă?

Alta însĕ, paremisă, era buba, iubite Domnule saŭ Dómnă Babo Novak, că Dr. Radu de atunci, a fost oprit de „manifestația uriașă" a tinerimeî Universitare, de așî desvolta coferința sa; era gelozie, ca să nu zic ura, confraților de aceea-și rasă, dar de religie ortodoxă, carî nu putea vedea, ca un preot român învĕțat, de altă religie, singurul în Bucurescî, să urce la tribuna Atheneului, unde eî, câteva sute, nu se simt în stare. . . .

De mirat este cum atunci acéstă gelozie saŭ ură, s'aŭ tradus, s'aŭ a resuflat prin manifestația tinerimeî culte, pe care drept să spun, nu o cred capabilă de așa ceva — ca neînfluințată — să opréscă pe un om cult de a ține la Atheneŭ o conferință „despre inteligență" saŭ despre al cărei, cuprins tinerimea habar nu avea? Și de aceea cred, că Baba Novak prin articolii sĕi, face chiar aceea ce împută altora, când zice despre cele ce scria „Voința națională" în alte timpurî, că ne-a întrecut — adecă „Voința" pe Baba Novak — prin împetuositatea atacurilor sale în potriva Monseniorului Palma, „depășind chiar marginea bunei cuviințe" (Palma fusose Archiepiscop cat în Bucurescî.)

Credem, că „Voința Națională" ziarul oficios al partidului liberal, va fi căḑut pe atunci în acest pĕcat, mai ales dacă pe atunci era în opositie, cum este astăzi „Epoca", ziarul unui partid conservator, dar cum înțelegem și vedem, și Baba Novak, autorul articolelor de astăzi „Propaganda papistașe" a mai depășit și Dsa marginele bunei cuviințe și altă dată ca și acum în „Epoca", atât cu ura în contra „catolicismului," care póte a fost în parte, și va fi credem, salvarea Romanismului și mai ales în Macedonia unde ar tredui chiar noi Românii să-i deschidem porțile, cât și cu dragoste pentru „ortodoxism" care este peirea nóstră în Basarabia ca și în Macedonia și chiar în Bucovina, și va fi și pentru Regatul nostru,

---

vii, lauri pentru cei morți." Publicul numeros, present la acéstă serbare, a salutat cu nesfîrșite urale steagul vînătorilor.

După ceremonie Regele făcênd alusie la vechile drapele, a zis:

„Aceste stégurî și-aŭ îndeplinit în totul datoria. De aceea ele vor fi depuse acum în sala Tronului, unde vor fi păstrate pentru ca generațiunile viitóre să la îmbold de la ele.

„Jurați acum voi toți de aicî că nicî plóia, nicî pietrile, nicî tunetele, nicî glónțele și tunurile vrășmașilor nu vĕ vor face să lăsați din mâni aceste stindarde.

„Încredințez dar la fie care regiment și batalion, carî aŭ luptat în câmpiile de peste Dunăre, stégurî noi, încunjurate de decorații și coróne, ca amintire a gloriosului trecut.

„Stégul este pentru voi cel mai scump odor. Luî trebue să ne închinăm cu dragoste și cu respect, căcî representă onórea țăriî, pentru care noi trebue să ne jertfim viața.

„Trăéscă România! Trăéscă armata!".

Terminată împărțirea drapelelor, mărețul conduct se îndréptă spre șoseaua, din capul Căleî Victoria, unde avé să se facă defilarea și unde de mai înainte se construiră numeróse tribune, tóte îndesuite de public.

Pornind de la pavilion, tot conductul avé să trécă pe la spatele tribunelor, până de parte la capetul șoseleî, de unde avé apoi să se reîntórcă spre a face defilarea.

Plin de emoțiune așteptam sosirea Regeluî, care grav și serios, ca tot de una trecu în fruntea trupelor, aclamat cu nesfîrșite urale de toți cei presenți, dintre carî mulți să suiseră pe coperișele caselor să vadă armata și pe vrednicul eî căpitan.

În momentul când Regele ajunse la tribune se vĕrsă o plóie ca cu ciubĕrul. Eî însĕ carî îndurase alte neajunse pe câmpiile Bulgariî, rĕmase nesimțitor. Pe urma luî venia Prințul moștenitor și generalii, apoi în o calésă trasă de patru caî, Regina, Princesa Maria și micii copiî Carol, Elisabeta și Maria. Plóia curgea, dar pentru aceea trăsura înainta în pas.

Cine ar puté spune, ce a simțit sufletul nostru vĕḑênd fața surizétóre a Reginei, încadrată în pĕru-i bogat alb, orî pe drăguța princesă moștenitóre, pe prințul Carol, de care se légă nădejdea uneî țărî întregi, armata acésta, drapelele zdrențuite, falnicul tricolor, avênd în frunte quila romană? Momente de un nedescriptibil entusiasm, când inima ți-e așa de plină, cât graiul e neputincios de a tălmăci bogăția de sentimente . . .

După o jumĕtate de ceas plóia se mai liniști și se auḑia musica militară dând semnalul de marș. Uralele reîncepură și se făceaŭ tot mai puternice și mai nesfîrșite cu cât regele și familia regală se apropiaŭ de tribuna destinată pentru eî.

În tribună luă loc Regina, Principesa Maria și prințul Carol. Micile principese aŭ fost duse acasă. Tot aci se aflaŭ dnii ministri cu dómnele. Dl Sturdza sta jos pe treptele tribuneî, spre a puté mai bine privi armata. Regele rĕmase afară, avênd lângă sine statul major și atașații militarî străinî.

Apoi defilarea începu; în frunte eraŭ liceanii de la „Mihaiŭ Bravu", școla de meseriî și elevii institutului Otescu. Elevii sînt aclamați pentru ținuta marțială. Urmézĕ pe rînd defilarea armateî, conform programeî. Cu tótă plóia, care reîncepu, ținuta trupelor era ireprosabilă. De data asta a defilat de întâia óră și o companie de marină. Nesfîrșite eraŭ aclamările publicului, care era entusiasmat în fața armateî.

Cu tótă plóia, Regele sta nemișcat, de abia cedând stăruințelor Reginei de a lua pe spate o manta scurtă de cauciuc, cum pórtă oficeriî românî. Prințul Ferdinand n'aŭ luat-o nicî aceea. Regina a privit defilarea stând mai mult în picióre, avênd alăturî pe prințul Carol, care cel dintâiŭ purta pe pĕept, medalia comemorativă și saluta respectnos drapelele. La un moment dat Regina se așézĕ în fotel și micul principe dispare în mantaua Reginei, de unde nu i-se vede, de cât chipiul cel pórtă elevii școleî militare de la Iași, unde și el a fost înscris cu ziua de 10 Maiŭ v.

Defilarea se terminĕ după 2 óre și Regele se reîntórce la palat, avênd în frunte drapelele vechiî, carî se depun în sala tronului.

În aceiași zi a fost serbare școlară la Teatru național, ér sara iluminație, retragere cu torțe și musică prin grădinî și piețele publicî.

dacă nu-i vom pricepe mai de vreme misiunea lui dirigiată la resărit de societatea panslavistă şi la sud de cea panelinistă, şi să-i aplicăm un antitod puternic, care nu este altul de cât chiar propaganda catolică pe care înse să o luăm noi însine în mână şi să o ridicăm, cum ne dictézá interesele nóstre de rasă latină, ce sîntem, şi asta ar trebui s'o facem în primul loc şi grabnic în Macedonia.

Că ce misiune are la noi ortodoxismul Ţarilor de la Neva, o scie orî ce cărturar român, a spus-o pe larg într'o conferinţă la Atheneŭ Dl Hajdeŭ, învĕţatul profesor Universitar şi academician şi de astă dată aci să lăsăm să vorbéscă ziarul naţional „Apărarea Naţională“ Nr. 262 de la 1 Oct. 1901, ascultaţi! „Ortodoxismul înse în gură de muscal însemnézá despotism, nimicire de popóre, cum o strigă din înălţimea geniului sĕŭ însuşi un rus, Tolstoi.... Ortodoxismul bulgăresc şi muscălesc să chiamă, când el slujesce scopurilor politicei panslăviste, tâlhărie la drumul mare. . . . Patriarchii ortodoxismului acestuia să numesc în Bulgaria Sarafoff ér în Rusia Pobiedonosţeff.!!“

Aceste le scrie în „Apărarea Naţională“ nu om cult, un profesor şi director reputat, care încă iscălesce cu pseudonimul Davus, şi acesta, ca şi alţi profesorî universitarî — ortodox şi alt cum — carî deja aŭ relevat şi continuă a releva, ce se ascunde sub masca ortodoxismului, sînt cred, tot atât de competenţi a combate ortodoxismul, ca şi Baba Novak care combate catolicismul, dacă nu cumva şi mai competenţi.

Ceea ce ne vine ceva neesplicabil, e faptul că, un ziar de frunte ca Epoca, în jurul căreia sunt ómenî politicî şi culţi, pe carî sigur, că nu-i dóre aşa tare progresele catolicismului în ţără, ca cele a le ortodoxismului, lasă să se însereze în colónele sale şi încă în primul loc, asemenea articolî, carî nu concordézá de loc cu sentimentul Românilor naţionalişti şi patrioţi.

„Apărarea Naţională,“ care ar trebui alt cum susţinut de toţi bunii Românî, mai ţine pe frontispiciul sĕŭ cuvîntul „Ortodoxism“ pe când în colónele sale combate acest ortodoxism rusesc, numindu-l „tâlhărie la drumul mare.“

În adevĕr, cine a zis odată, că Ortodoxismul îţi aduce aminte de „Siberism“, a vorbit adevĕrul.

Dar ce să ne mirăm aşa de mult de scriitorii născuţi şi crescuţi aicî, în apele ortodoxiei ca Baba Novac şi de la carî nu te poţi aştepta cu una cu dóuĕ să-i convingi că religia ortodoxă — chiar strămoşéscă să fie — nu este religia ce trebue să servéscă de basă naţionalităţii nóstre, nu toţi să ridică aşa de sus în ce privesce esaminarea şi cualificarea justă a ortodoxismului, în cât să-l cunóscă periculos, aşa cum este în adevĕr pentru esistenţa nóstră naţională; ne mirăm înse de ortodoxiî Dvóstre de acolo, carî cunosc mai bine, saŭ ar trebui să cunóscă, că lumina pentru Românî, nu de la Petersburg, Moscva. Kiew saŭ Atena a venit, nu din crerii ortodoxiei a venit la Blaş, ci de la Roma, Roma catolică, adusă da marii Romanî de odinióră şi de aicî s'a lăţit şi printre cei rĕmaşi ortodoxi. neuniţi cu aceea Romă, şi póte şi astăzi, mulţi copii de aî acestor neuniţi, la unitul Blaş o caută încă aceea lumină, şi póte li să dă chiar şi pânea de tóte zilele din fundaţiunile acelor marî filantropi uniţi . . . şi totuşi să găsesc şi între aceî ortodoxi aî Dvóstre ómenî ca Mâneguţ*) şi alţii, carî să scrie în zeflemele şi insulte chiar în contra credinţei Românilor uniţi cu Roma. Ei încă nu vĕd. că până şi copiii cei de o rasă cu ortodoxii Ruşi, nu vreŭ să fie în legătură de credinţă cu ei şi póte mâne poimâne şi Bulgarii şi Sêrbii vor face acésta, când vor avea un prilej mai bun să se convingă mai de aprópe, că motivul dragostei de fraţi întru ortodoxie oferite de Rusia, însemnézá cucerirea şi rusificarea lor!

Cam ce meritäm noi atunci când atâţia slavi şi atâtea persóne marcante. principi, princese şi chiar regine de aceeaşi credinţă şi origine slavă trec pe rînd la credinţa catolică a Romei, ér noi fiii Romei să rĕmânem în urmă la ademenirile Rusiei? . . . Şi apoi, când odată lovitura între acestea dóuĕ propagande va fi decisivă, şi va învinge cea catolică — pe cum e de sperat şi de dorit, — cam ce ne-ar putea face nóuĕ Românilor Papa de la Roma?

Ne cere el suprimarea naţionalităţii şi limbei nóstre. care este şi a Papilor Romei? nu; ne ar desfinţa România anecsândo Franciei saŭ Italiei? nu; pe când Rusii ortodoxi, de tóte ne vor despoia! Dacă pravoslavnica şi ortodoxa propagandă ruséscă ar învinge, atunci am pierde limba, naţionalitatea şi patria română, şi în bisericile nóstre românescî am fi siliţi să cântăm „gospodi po milui“ saŭ „Kyrie eleison,“ dar vom fi siliţi să ne întindem şi numele după calapodul cuceritorilor nostri, Pobiedonoszewândule saŭ Sarafoff-ândule.

*) Te rog nu-l lua în serios. Red. Uniriî.

Iubiţi fraţi, veniţi-vĕ în fire. lăsaţi ambiţiile. egoismul şi urile personale. încetaţi măcar acolo de a vĕ face códă la toporul ortodoxiei, destuî sînt aicî în România nóstră carî fac acest servicit gratuit saŭ plătit cu ruble de agenţii muscălescî!

Delarupe.

Sâmbăta a fost bătaie cu florî la şosea, aranjată de societatea „Leagănul“, în folosul copiilor sîrmanî.

Favorisată de un timp frumos serbarea a succes de plin. O lume inmensa era de faţă.

Între ceî dintâiŭ sosiţi, eraŭ Prinţii moştenitorî într'o trăsură împodobită tótă cu florî şi trasă de patru caî, frumoşi împodobiţi şi eî. S'aŭ remarcat asemenî un car ţărănesc tras de patru boî. Carul era împodobit cu feliurite florî şi vre-o zece coconiţe îmbrăcate în costum naţional aruncaŭ cu florî în tóte părţile.

Petrecerea a durat vesel până către sară, când trăsurile reîntorcênd de la şosea continuaŭ „bătaia“ şi pe strade.

Sara s'a dat o representaţiune populară la Teatrul naţional, jucându-se piesa Peneş Curcanul, dramă rĕsboinică în patru acte de V. Leonescu şi T. Duţescu Duţu. După actul al doilea, actorul Petrescu, a adresat o entusiastă cuvîntare Alt. Lor Regale Principilor moştenitorî, carî încă eraŭ de faţă.

Ne oprim aci, cu gândul de a mai reveni.

a.

AFACERĬ SCOLASTICE.

Abrud la 12 Maiŭ 1902.

Cea mai însemnată instituţiune. ce o póte avé un popor este: şcóla.

Menirea ei e luminarea minţii tinerimii, ca să-şi cunóscă în mod temeinic drepturile şi datorinţele sale ca individ, ca creştin şi ca membru al familiei, comunei, naţiunii şi statului. Ea are să crésc㠄 caractere.

Acéstă înaltă chemare a şcólei o cunósce tótă lumea, şi o cunóscem şi noi, carî scim, că, cu un popor, ce abia stă pe cea dintâi trépt㠄 a culturii — cum durere este şi poporul nostru, — nu putem să ne măsurăm cu naţiunile ce ne încunjură, carî aŭ ajuns deja sus pe scara culturii, în urma avîntului ce şi-aŭ luat.

Pe când saşii, jidanii şi chiar şi ungurii bărbaţi şi femeî sciŭ carte şi sînt mai disciplinaţi. aŭ apucat în mâni meseriile şi negoţul şi astăzi îl vedem la loc de frunte, pe atuncî, în iubitul nostru popor, adevĕrata cultură şi pe urma ei bună starea, încă nu aŭ prins rădăcini destul de adîncî, şi apoi fără de acésta cu greŭ nădăjduim schimbarea împrejurărilor de acum.

Impresiunea acésta mi-aŭ lăsat'o unele corespondiţe publicate în „Unirea.“ carî dovedesc tot odată, că, autoriî lor să interesézá de mijlócele menite de cultura poporului nostru, între carî cea mai de frunte şcol㠄.

Multe sînt recerinţele ca o şcólă să corespundă pe deplin chemării sale!

Nu-i vorbă, de esenţă să ţine şi ajutarea corespundĕtóre a şcólei, încasarea şi solvirea regulată a salariului docental pe cum şi o controlă intensivă, strictă dar cu bunăvoinţă, făcută din partea organelor superióre îndreptăţite; dar pentru ca o şcólă în mod vĕdut să aducă fructele aşteptate, condiţiile înşirate să pot zice accidentale. decă ne gândim la învĕţător.

Cunosc casurî şi aşi puté să aduce esemple cunoscute chiar!! Sciŭ o comună sĕrăcuţă, cu şcólă miserabilă ca edificiŭ, lipsită de multe recuisite trĕbuincióse, salariul învĕţătorului încassat cu marî greutăţi, controlă din partea preotului abia odată la dóuĕ sĕptămânî — căcî, póte munca, ce trebue să o desvólte pentru susţinerea alor sĕi, îî răpesce prea mult timp, — apoi controlă din partea poporului, dóră cu ocasiunea esamenului — nu vorbesc de controla inspectorelui reg. com., care póte e cea mai deasă, pentru că şcóla necorespondênd legii e spin în ochiŭ lui şi peatră pe gâtul sĕŭ; — cum zic cunosc aceea şcólă, am fost de faţă cu ocasiunea unui esamen şi „copiii n'aŭ plâns.“ (Dl coresp. „A“. Unirea Nr. 19) deşi eram mai mulţi dar am rĕmas uimiţi de progresul dovedit. Apoi cunosc şcóle deplin corĕspunzĕtóre ca edificiŭ, adjustate cu tóte cele trĕbuincióse, controlă regulată, salar solvit lunar pe lângă cvită, şi cu tóte acestea, cum

zice Dl corespondent „f“. (Unirea Nr. 3) „în 10 ani nu ies 50 băeți, cari să scie ceti. scrie și calcula. cât să recere pentru a se putea aplica la o măestrie, industrie, saŭ să-l pótă lua folosul în viață.

Iată dar, că nu edificiul frumos, nici recuisitele din prisosință etc., fac școla. Școla e învățătorul!! .... Cum e dascălul așa e școla, așa sunt elevii, așa va fi poporul desvoltat din vlăstarele instruite și cultivate de el.

Acolo unde școla nu dă recólta dorită, unde ea nu respândesce razele calde ale culturii, ce noi dorim, causa trebue cercată mai întâi la acela, în mânile căruia s'a încredințat îngrijirea mlădițelor tinere și scumpe ale poporului nostru, căruia i-sa lăsat spre desvoltare viitorul nostru.

Pare că vĕd pe unii domni învĕtători — saŭ chiar profesori de la licee, căci și aici să potrivesce, — surizĕnd a ironie, acuzându-mĕ, că sum nedrept. Ei bine voiŭ dovedi!! . . .

Învĕțătorilor nostri, în preparandiile ce le avem. li să dă o pregătire destul de bună și satisfăcĕtóre teoretică și în parte și practică. Ei ies din institute, pregătiți destul de binișor, în vrîsta cea mai frumósă a vieții, când inima lor este caldă și inundată de ideale pentru fericirea proprie și a neamului. dar acest foc — să fim drepți, să recunóscem — să stinge prea de tot curînd, pentru că nu e nutrit.

„Candela, în care nu să pune oleŭ să stinge.“

Când învĕțătorilor nu li s'ar da pregătire chiar în mĕsura, în care li-să dă, dar dacă ei ar cerca, ca acésta pregătire să o amplifice eșind în viața publică, atunci poporul nostru n'ar fi silit a îndura priveliștea tristă de astăzi. Orî cine cu cât se cultivă devine mai apt de a cultiva pe alții, ba ce e mai mult devine, mai destoinic de a sevîrși fapte, prin cari să se înalțe în mediul, în care trăesce.

Mijlóce de cultivare sînt azi la dispositie — mulțămită cerului — destule.

Avem o literatură, dacă nu bogată, îndestulitóre. Avem Reuniunea archidiecesană a învĕțătorilor, o nepreținită cărare spre cultivare, dar nu în chipul ca acolo spre es. unde adunările despărțemintelor sînt împreunate cu sinódele protopopesci și programul ambelor avĕnd 17—18 puncte destul de însemnate, să se eshaurieze amĕndóuĕ programele în timpul de $1^1/_2$—2 óre, pentru că în casul acesta nu s'a adaus nici barĕm un gram la cultura avută.

Aceste avĕndu-le în vedere, nu ne vom puté plânge de stagnarea culturei înbitului nostru popor, căci o ast fel de învĕțătorime, care va sci să pună preț pe cultivarea proprie, desbrăcându-se de indiferentismul condamnabil, punĕndu-se pe cetit și scris, póte fi încredințată, că va fi în stare a convinge poporul despre folósele școlei și-i va îndupleca a jertfi cu dragă inimă pentru școlă și învĕțător, și atunci desastrele pericolului, ce ne amenință pe terenul culturii școlastic nu ne vor mai face temeri.

Ioan Simu
preot

Reuniunea de înmormîntare.

Tohanul-vechiŭ, 26 Maiŭ 1902.

Ieri. în 25 Maiŭ n. s'a pus în comuna nóstră temelia unei societăți caritative numită „Reuniunea greco-catolică română de înmormîntare din Tohanul-vechiŭ.“ Idea acestei reuniuni, lansată în popor în sĕrbătorile Crăciunului, a prins rădăcini și a aflat resunet în inimile tuturor locuitorilor. S'a trimis prin comună o listă de subscripție de probă, care în scurt timp a fost acoperită de aprópe 300 de subscrieri.

În 23 Martie a. c. o adunare mai restrînsă de popor a esmis o comisie de 7 fruntași cari să elaboreze un proiect de statute.

Adunarea de ieri avé să desbată și să priméscă statutul elaborat conform împrejurărilor nóstre locale. Poporul adunat în numĕr peste așteptare de frumos, în ordine exemplară mai întâiŭ a aclamat de președinte interimal pe Brumboiŭ, adm. paroch. ér de notar pe Boița. practicant în drept, de membrii verificători pe Manoilă, cooperator. Grozea, proprietar, prim-curator bis. și pe Oprea, magistru postal.

S'aŭ cetit apoi §. de §. din statutele presentate cari cu fórte mică îndreptare aŭ fost unanim votate.

Observ, că numĕrul membrilor plătitori este statorit de 300 taxa de înscriere de persónă 2 cor. și 40 fil. pentru cărticica de membru. taxa de solvit după fie care comembru rĕpausat 40 fil. ér ajutorul este statorit de o cam dată în 80 coróne după fie care cas de mórte în mod egal.

Statutele vor fi în timpul cel mai scurt înaintate spre aprobare Înaltului Ministru r. ung. după care reuniunea își va începe activitatea.

Bârseanul.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesci din Casonul-mare își ține de plăcută datorință a aduce și pe acésta cale mulțămită ferbinte tuturor acelor fii credincioși ai bisericii, cari la stăruința și îndemnarea zelosului și neobositului nostru preot On. Artemiŭ Boeriŭ de Berivoi. aŭ contribuit la construirea unei catedră de predicat, care lipsea bisericii nóstre. Prețul catedrei. care pentru noi e de tótă frumsețа a costat 110 coróne. Tot cu acéstă ocasiune aducem sincerile nóstre mulțămite și On. Dómnă preotésă Ana Boeriŭ, care a colectat suma de 16 cor. de s'a făcut o coperitóre fórte frumósă de catifea bordo cusută cu aur. Bunul Dumnezeŭ să le resplătéscă însuțit. Casonul-mare, în 12 Maiŭ 1902. Curatoratul. — Prea On. Redacțiune! Faptele cele bune și marinimóse făcute în folosul s. Biserice și a omenimei, tot de una aŭ fost primite de Dumnezeŭ și lăudate de ómeni! Credincioșii gr. cat. din opidul Coșocna, încă vĕdĕnd starea deplorabilă a Bisericii lor de lemn edificată în 1716. încă în 24. Februar a. c. în adunarea generală ținută atunci, subscriseră un protocol de oferte benevole de 2480 fl. v. a. pentru noŭ edificânda biserică gr. cat. din material solid. Îndată între cei primi oferenți se iviră frații Nemeșesci: Alexandru, Vasilie, Ioan și Dumitru, cărora le lăsară tatăl lor Ioan și mama Maria cu limba de mórte, ca să dee pentru edificânda Biserică 100 fl. încă pe la 1890. Ei, rĕmasul, respective donațiunea acésta nu o aŭ ascuns în pămînt, ci între ei așa aŭ manipulat de în zina de 24. Febr. a. c. aŭ subscris o sumă de 438 fl. 57 cr. Planul și preliminarul nóuei Biserice aprobându-se de tóte forurile competente. Biserica nóuă s'a dat în întreprindere măestrului architect dl Ioan Sándor din Cs.-Gorbó. care în 12 Maiŭ a. c. a și început lucrarea, cu săparea fundamentului nóuei Biserice. Astăzi, când cu ajutorul lui Dumnezeŭ punem pĭétră fundamentală. frații Nemeșesci, făcură din noŭ o faptă și mai mare și mai bună, și adecă. pe lângă oferiții 438 fl. 57 cr. aŭ mai oferit o sumă de 561 fl. 43 cr. ca să albă ofert de = 1000 fl. Vin a le exprima sinceră mulțămită! Dumnezeŭ repauseze sufletele părinților lor. înălțarea Drepților, și să fie și în venitor exemplu de fapte bune pentru posteritate. Poporul e fórte animat, și cu zel îndoit. ziua-nóptea lucra să-și vadă scopul ajuns! Coșocna, în 18 Maiŭ 1902. Ioan Hățegan, paroch și protopop.

Din Archidiecesă. Clemente Papiŭ. paroch în Sântimbru, tr. Alba-Iulia. a fost numit vice-protopop onorariŭ. — Ludovic Luca, adm. parochial în Alba-Iulia-Materi. Iosif Șerban, Galtin, Ioan Magde, Drâmbariŭ. Enea Pop Bota, Șard. Ioachim Totoian. Chișfalăŭ, și Nicolaŭ Necrilescu, Necrilesci. toți din tr. Alba-Iulia. aŭ fost numiți parochi. — Emil Măcelariŭ, admin. parochial în Berchiș. a fost transpus în calitate de paroch la Totelec, tr. Cluș. — Alesandru A. Moldovan, admin. parochial în Blășel, a fost transpus în aceeași calitate la Brateiŭ, tr. Mediaș. ér Ioan Medeșan. adm. parochial în Brateiŭ, a fost mutat la Felsa, tractul Bila.

Episcopul Aradului. După scirile ziarelor. alegerea de Episcop gr. ort. român la Arad, se va îndeplini Joi la 12 Iunie n. când se va întruni sinodul în sesiune estraordinară.

Masa studenților a mai primit din sumele colectate de studenții gimnasiali cor. 313 78. ér de la Sim. Chețian, Ercea 5 cor.

Bancnote de 50 cor. Cu începere de la 26 Maiŭ n. a. c. s'a pus în circulație bancnote de 50 cor. Bancnotele tipărite în albastru pe fond roșu-violet sînt de 138 mm. late și 87 mm. înalte. Pe o parte e textul esclusiv magiar, pe ceealaltă parte e german și cu ale regatelor și țărilor austriece. Ilustrația representă o placă de scris în drépta și stînga cu câte o figură de femee. ér de-asupra plăcii se află marca țării. Femeea din stînga se sprijinesce de placă și ține în mâna drépta o seceră. ér femeea din drépta, rĕzimată de placă își sprijinesce capul cu mâna drépta. ér cu mâna stîngă ține o carte închisă. Între figurile ornamentice din jur se indică de repetite orî valórea bancnotei în cifre.

Necrolog. † Gavriil Oltean, fost admin. paroch. în Băișóra, tr. Indol. a repausat la 30 April n. în etatea de 58. ani, după 30 ani de serviciŭ preoțesc.

† Ioan Dunca, subjude reg. în pensiune în Sătmar. a repausat la 26 Maiŭ în anul al 60-lea al vieții, și 28-lea al fericitei căsătorii.

Tinĕrul și distinsul iurist din Baia-de-Criș † Alexandru Pîrva, fost elev al școlelor din Blaș, după un morb greŭ de plămâni în 11 Maiŭ a c. la 7 óre sara a repausat în etate de 24 ani. Prin purtarea-i modestă și-a câștigat stima și dragostea tuturora.

† Cornelia Totoian, fica repaus. preot din Chișfalăŭ, a murit la 28 Maiŭ 1902 st. n. d. a. la 2 óre. în frageda etate a vieții de 17 ani. împărtășită fiind de sfintele sacramente ale muribunților.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

Mai rămâne a se lămuri cestiunea, cum vine s. Ioan Chrisostom să chirotonéscă un episcop pentru capitala Goților din Crimea, sufragană exarhului din Cesarea. Este sciut, că marele sfînt purtase în tot de una o grije deosebită pentru Goții din imperiŭ, dintre carî a convertit o mulțime de la Arianism la credința ortodoxă. Ast fel, în săptămâna Pascilor din anul 399 el slujîa în biserica s. Pavel din Constantinopole, și convenind acolo mulți Goți, el îi puse să cetéscă ceva din s. Scriptură în limba gotică; apoi ținu o cuvîntare elocuentă, în care arată pe acești barbarî ca o pildă pentru Grecî și Ovreî. [1]) Acésta și altele vor fi contribuit puternic, să-și câștige simpatiile Goților; dar ce l-a îndemnat să le sfințéscă episcop? Este greŭ a judeca în acele timpurî de luptă între Arianî și ortodoxî. Fapt este, că s. Ioan a fost acusat în sinodul constantinopolitan, care l-a depus, că chirotonesce episcopi în eparhii străine, [2]) ér ura, cu care îl prigonia exarhul Pharetrius al Cesareei, este destul de cunoscută din scrisorile sfîntuluĭ.

Din cele expuse resultă, că relațiunile Goților cu Cesarea și Constantinopole nu aduc nicî un prejudeciŭ jurisdicțiunii ordinare asupra Dacieĭ Traiane. Cât pentru raporturile cu Tesalonica, ele confirmă numaĭ însușirea acesteia ca exarhat peste teritorul, unde bântuia pe atuncî persecuțiunea gotică, însușire arĕtată de altmintrelea și cu ocasia promulgăriĭ conciliuluĭ ecumenic din Nicea, încredințată Tesaloniceĭ în „ambele Sciții“.[3]) Ascholius, episcopul Tesaloniceĭ până la 383, fiind însuși un Capadocian, și fiind în dese relațiunĭ cu compatriotul sĕŭ Soranus, ducele Sciieĭ minore, avea din acéstă causă cu atât maĭ mult zel pentru ca să îngrijéscă de Goții ceĭ prigoniți, și să umple „de fructe spirituale pămîntul vecin.“[4])

De timpuriŭ se bucurau de o vadă cu totul deosebită episcopia Romeĭ, a Antiohieĭ și a Alexandrieĭ, tustrele fundate de s. Petru. Conciliul ecumenic din Nicea consfinți acéstă precădere prin canonul al 6-lea. Maĭ pe urmă dobîndiră o situațiune analógă și episcopiĭ Ierusalimuluĭ și aĭ Constantinopoleĭ. Lor li-se specialisa cu timpul denumirea de patriarchĭ, titlu atribuit în mod impropriŭ (patriarchĭ minorĭ) și unor mitropoliți eminți. Peste tótă Biserica avé jurisdicțiune succesorul sfîntuluĭ Petru, episcopul Romeĭ, căruia îi rĕmase în urmă epitetul de Papa, și a căruĭ autoritate o erată tótă istoria bisericéscă a Orientuluĭ în secolul al 4-lea și al 5-lea. [5]) Ceĭ alalți 4 patriarchĭ eraŭ cu totul neatîrnătorĭ de olaltă; dar în curênd se urziră uneltirĭ la Bizanț, încă pe când nu eraŭ acolo de cât nisce episcopĭ sufraganĭ aĭ exarhuluĭ din Heraclea, spre a se lăți puterea acelor episcopĭ. Împărații, carĭ se ocupaŭ în genere maĭ mult cu teologie, de cât cu politică, și de aceea rivniaŭ în definitiv la supremația bisericéscă, nu încetaŭ să atîte acele nisuințe peste orĭ ce cumpĕtare. Ast fel ceĭ 3 patriarchĭ resăritenĭ căduseră în fine sub independența colegiuluĭ lor maĭ protectat; dar patriarchul Romeĭ, de parte de a renunța la vre-o prerogativă a luĭ, s'a opus cu tótă resistența posibilă contra încercărilor de a i-se reteza teritorul patriarchal.

În dată după ce se alipise Iliricul resăritén de partea orientală a imperiuluĭ, Papa Damasus numi pe la 380 de vicar al scaunuluĭ apostolic pe Ascholius, deja cunoscutul exarh, al Tesalonieĭ. Canonul al 3-lea din conciliul ecumenic din Constantinopole (381), prin care se acorda episcopuluĭ Bizanțuluĭ primatul de onóre după episcopul Romeĭ, n'a schimbat nimic în relația Tesaloniceĭ cu Roma. În adevĕr, când Teodosiŭ al II-lea decretă în 421, că nicĭ o afacere importantă în Iliric să nu se reguleze fără cunoscința patriarchuluĭ grecesc, Papa Bonifaciŭ I-ul protestă imediat, și punênd în cumpĕnă și influența împĕratuluĭ apusan Honorius, unchiul luĭ Teodosiŭ, acesta își retrase edictul. [1]) Faĭmosul canon al 28-lea aĭ conciliuluĭ ecumenic din Calcedon nicĭ nu se rapórtă la Iliric. În virtutea luĭ se supuseră patriarchuluĭ grecesc numaĭ cele treĭ exarhate orientale: Pontul, Asia și Tracia, cu barbariĭ, ce locuiaŭ într'însele. Ér canónele 9 și 17 atingeaŭ și ele numaĭ resăritul, violând grav prerogativele chiar și ale patriarchilor de Alexandria, Antiochia și Ierusalim. Papa Leone I-ul nu puté consimți la atâta nedreptățire. În urma insistențelor sale, împĕratul Marcian, prin edictul din 454, [2]) declară invalide sancțiunile scóse prin ambiție; ele rĕmaseră fără putere, și până la Fotie (857), cel puțin canonul al 28-lea, votat în absența episcopilor apusenĭ, n'a fost inserat în colecția canónelor. [3]) Firesce, de fapt lucrurile aveaŭ să fie alt fel, căcĭ era cu neputință, ca uneltirile combinate ale patriarchilor și împĕraților să nu câștige în diferitele episcopiĭ teren cu ziua ce trecea. Este însă complicat a fixa cronologia acestor progrese, maĭ ales pentru eparhiile latinescĭ din Mesia resăritenă și Sciția minoră. Cât pentru „barbariĭ“ din exarhatul tracic, sub carĭ s'aŭ înțeles, fără îndoélă Goții din Bosfor, [4]) eĭ se găsesc și maĭ tîrziŭ supuși Bizanțuluĭ. [5]) Óre însă sub aceĭ „barbarĭ“ n'ar fi a se cuprinde și locuitoriĭ șesurilor muntene și moldovene de astăzĭ, ocupate atuncĭ de barbarĭ, fórte probabil slavĭ? Rĕspunsul depinde de la întrebarea, dacă între aceĭ Slavĭ eraŭ mișcărĭ creștine și care din diecesele de la Dunărea-de-sud trimitea acolo misionarĭ; necunoscêndu-se nicĭ una, nicĭ alta, nu se póte sci nicĭ căreĭ patriarchiĭ aparțineaŭ. Dacia Traiană, păstorită din părțile mărginașe sud-dunărene, după tóte probabilitățile din Dacia ripensă. și făcênd ast fel parte din Iliricul bisericesc, rĕmase și în urma conciliuluĭ din Calcedon sub exarhul din Tesalonica și decĭ la patriarchia apusuluĭ.

Încercările, de a scóte acest exarhat de sub Roma, nu isbutiră. Când mitropoliții Tesaloniceĭ luară parte la schisma creată de Acacius, patriarch bizantin, în 484, atuncĭ 40 de episcopĭ din Iliric ținură în 515 un sinod și trimiseră o deputație la Papa Hormisdas, asigurându-l de comuniunea lor. [1]) Când patriarchul grecesc se amestecă érăși în afacerile de acolo, Papa Agapet I-ul reclamă în 535 la împĕratul Iustinian, care îĭ recunoscu dreptul, însă într'un mod cu totul neașteptat.

Acest împĕrat, după cum s'a zis deja, a înălțat locul luĭ natal, Tauresium în Sêrbia de astăzĭ, la rangul de archiepiscopie sub numele de Prima Iustiniana, și ĭ-a supus în 535, între altele, și eparchiile din Panonia resăriténă, din ambele Daciĭ Aureliane și din Mesia apusaséna; prin urmare ĭ-a supus și mitropolia, care fiind maĭ aprópe de Dacia Traiană, o păstoria. Papa Vigiliŭ însă se împotrivi la acéstă mĕsură unilaterală, și în 541, prin novela a 131-a, Iustinian lăsă Macedonia întrégă sub exarhul Tesaloniceĭ, pe câtă vreme archiepiscopul Primeĭ Iustiniane fu și el recunoscut de vicar apostolic. [2]) La începutul secoluluĭ al 7-lea, localitatea inaugurată cu atât alaĭ dispare fără a lăsa urme, și apoi găsim érăși un singur exarh al Iliriculuĭ și vicar apostolic, cel din Tesalonica. Este învederat, că Iliricul, chiar și cel apusén, separat pentru un moment de Iustinian, a rĕmas în urmă ca și înainte la patriarchia apusuluĭ.

Întâia încercare silnică de a supune Iliricul Constantinopoleĭ, a făcut-o de abia împĕratul Leone al III-lea Isaurul și iconoclastul. Furios pe scaunul papal, care nu înceta să desaprobe pe maniacul distrugĕtor al icónelor, el răpi (733) proprietățile papale din Calabria și Sicilia, și întinse jurisdicția patriarchuluĭ sĕŭ iconoclast și asupra Iliriculuĭ. [3]) Acéstă mĕsură s'a putut îndeplini asupra țărilor de la méză-zi, dar și aicĭ numaĭ pentru cât-va timp, căcĭ încă la 860 aflăm pe exarhul Tesaloniculuĭ ca vicar al Papeĭ. [4]) Cât pentru provinciile de la méză-nópte, decretul iconoclastuluĭ nu puté de cât să rĕmână pe hârtie. Încă din 602 Slavii ocupaseră sudul Dunării; la 679 Bulgariĭ întemeiară acolo un stat puternic. Lovit de dîn-ții la nord, de Arabĭ la resărit, Isauricul, nepăsător și de uniĭ și de alțiĭ, își căuta gloria în a purta rĕsboi cu icónele — din jurul capitaleĭ sale. De acum în colo alțĭ trebuiaŭ să decidă de sórtea religiósă a Românieĭ.

(Va urma.)

---

[1]) Viața s. Chrisostom l. c. col. 173.
[2]) Hergenröther, Photius, pag. 41.
[3]) Mansi l. c. vol. II, col. 882.
[4]) S. Vasile, epist. 165 deja citată.
[5]) V. conspectul unor fapte din cele maĭ marcante în H. Hurter, Medulla Theol. dogm. Peniponte 1894, pag. 178—187.

[1]) Hergenröther, Photius, vol. I, pag. 47. Le Quien, l. c. vol. II, pag. 10—11.
[2]) Trecut de sigur mutilat în codele Iustinian, lib. I, tit. II, nr. 12, §. 1; Hergenröther, Photius, vol. I, pag. 86 nota.
[3]) Hergenröther, Photius, vol. I. pag. 74—5, 85—7.
[4]) G. Enăcénu, Creștinismul în Daciĭ, Bucurescĭ 1878, pag. 39.
[5]) Le Quien l. c. vol. I, col. 1239 și uu.

[1]) C. J. Hefele, Conciliengeschichte, 7 vol. Freiburg 1855—74, vol. II, pag. 671 uu.
[2]) Hergenröther, Photius, vol. I, pag. 760.
[3]) Hergenröther, Photius, vol. I, pag. 236—7.
[4]) Onciul, Originile, pag. 137.

II.

Postul și medicina

saŭ

Ascetica și therapia.

(Continuare.)

Postul diverselor eresuri.

Încă îndată după timpul saŭ epoca apostolică s'a observat între aceliĭ învĕțătureĭ nóuĕ și mai cu samă în părțile orientului, un fel de pornire, ce a împins spiritele bolnăvicióse spre o specie de mortificare grea a trupului prin esercițiile cele mai severe.

În modul acesta s'a născut encratismul și anahoretismul. Între acestia eraŭ therapeuții egipteni a lui Philo, adepții de odinióră a lui Stoa și următorii învĕțăturilor secrete pythagrene, carĭ făcêndu-se creștinĭ, cercaŭ nu numaĭ de a continua cu ascetica patimósă și fanatică de până aci, ci voiaŭ ca să o facă și mai rigurósă. La „Neoplatonicĭ“ postul cel strict, era o urmare a învĕțătureĭ lor saŭ a dogmeĭ despre demoni, și fiind că dintre eĭ mulți se făcură creștinĭ, e probabil, că curentul acesta încă a contribuit la întărirea encratismului. O degenerare a eresului gnosticilor și respective secta acésta, considera orĭ ce creatură, până și cele fără viață, ca cum ar avé simțurĭ, și în urma acestora mâncaŭ numaĭ atâta, cât era de lipsă să nu móră, ca așa să nu ofenséză vre-o creatură a lui Dumnezeŭ. Ba și când mâncaŭ pâne de grâŭ se escusaŭ mai întâiŭ că: nu eĭ aŭ măcinat, și nu eĭ făcură ca pânea să se cócă.

Manicheiĭ și Marcioniții desprețuiaŭ carnea ca cum face Hindul de azĭ, și așa trebui biserica să esplice pe sama credincioșilor sĕĭ, cum că ea, prin oprirea mâncărilor de carne în zile de post, n'a purces din acele considerațiunĭ, ca și cum gustarea carneĭ în sine ar fi ceva nemoral, ci numaĭ în casul când ea se mânânca din pofta de deliciŭ și spre a nu te supune preceptului în vre-o zi de post, ordinată de către biserică.

Contra esplicărilor date de biserică, s'a format o eresie constătătóre din interpretătoriĭ falșĭ a dogmeĭ despre post, și acestia eraŭ iperzeloșiĭ asceticĭ, eșiți din sinul creștinismului fidel.

Montaniștiĭ postiaŭ mai des de cât ortodoxiĭ catolicĭ și observaŭ o disciplină deosebită în respectul abstinenții. Eĭ se destingeaŭ prin o degenerare în ascesă dietetică, ceea ce nu o mai găsim aiurea, și acésta e de un mare interes hygienic și și terapeutic, și aci se amintesce xerofagia saŭ nutrirea cu mâncărĭ uscate. Nutrirea cu mâncărĭ uscate se interpretéză încă de o valóre cu postul, pentru că nutrirea consta numaĭ din vegetaliĭ, și din mâncărĭ carĭ nu conțineaŭ umedală, și așa pe lângă momentul ascetic a fómeĭ, mai era și cel greŭ de suportat: setea, din care causă mestecarea și înghițirea mâncăriĭ era anevoiósă și producea gréță, dar acésta împrejurare era salutată ca un factor binevĕdut a asceseĭ montaniste.

Pentru demonstrarea acestuĭ adevĕr, se face amintire și de către Tertulian, și anume în un tractat al sĕŭ: „de jejunio“, care l-a scris pentru apĕrarea montanistilor. Acolo se zice între altele: arguunt nos, quod jejunia propria custodiamus, quod stationes plerumque in vesperam producamus; quod etiam xerophagias observemus, siccantes cibum ab omni carne, et omni jurulentia et uvidioribus quibusque pomis, nec quid vinositatis vel edamus vel potemus. (Tert. de jej. adv. psych.) Așa dară mâncările trebuiaŭ să fie lipsite de orĭ ce must saŭ umedală, ba se pregătiaŭ anume ca să se usce; până ce și fructele trebuiaŭ să fie lipsite de gustul de must (vinositas) — bună óră cum le mânca și poporul nostru aceste și azĭ în vremea postului.

Mâncarea uscată — aridus victus — era esploatată de către mediciĭ școleĭ metodice ca o cură de sete.

Acest mod de nutrire forma o parte esențială a aceleĭ procedurĭ dietetice de regenerare, ce forma mai întrégă therapia acesteĭ școle, și pe timpul lui Tertulian de sigur a trebuit să fie cunoscută acésta cură dietetică, chiar și laicilor, contra morburilor cronice, spre a sci apreția însemnătatea eĭ ascetică.

Și cu tóte că montanismul ca eres a fost de durată puțină, totuși postul în formă espusă, adecă victus aridus — mâncarea uscată — lăudată de Tertulian, a fost introdusă în biserica orientală și mai întâiŭ și mai ales în mănăstirĭ și până azĭ vedem acest post „uscat“ la mulți Ruși și Grecĭ, firesce fără a-l pricepe că e forma saŭ imitația de a Montaniștilor.

Între Manicheĭ, se aflaŭ, afară de ceĭ ce disprețuiaŭ carnea cu totul, și alțĭ fanaticĭ a postireĭ: apotactiții — respingĕtoriĭ, carĭ orĭ ce mâncare de bun gust o respingeaŭ și prin amestecarea cu adause de specie rele stricaŭ cu voie gustul alimentelor.

Pe lângă acestia mai eraŭ: hydroparastații, carĭ nu beaŭ nicĭ o beutură afară de apă, ba și mâncările tarĭ le moiaŭ în apă, spre a le puté înghiți fără a le mesteca.

Priscilianiĭ, o altă sectă, carĭ motivaŭ abstinența de la carne cu aceea, că ziceaŭ cum-că orĭ ce carne e făcută de îngerii cei reĭ, și de acéstă credință eraŭ și eustathianiĭ. Ca argument bătător la ochĭ spre justificarea presupusă a vegetarianilor până în ziua de azĭ se aduce înainte „necurățenia“ carneĭ vețuitórelor, cum și credința eronată că gustarea carneĭ e incompatilă cu perfecționarea omenéscă.

Manicheiĭ se încercaŭ de a-și motiva și din punct de vedere hygienic abstinența de la carne, și din un op a lui Porphirius, care a colectat tot ce aŭ scris și discutat contimpuraniĭ despre acest obiect. De aci ne convingem cum-că lumea cultă de pe atunci, fără deosebire de religie orĭ școla filosofică, și dacă nu din alte motive spiritistice, totuși din convingerĭ etice și hygienice, era pe partea vegetarianilor. — Și cum-că și postul introdus în biserica greco-schismatică, ce e atât de strictă față de abstinența de la carne, în cât „ortodoxul — drept credinciosul — trebue să trăéscă mai mult ca 1/3 parte a anuluĭ numaĭ cu vipt din plante — încă trebue să-și fi avut de bază determinațiunile mai sus espuse, nu mai încape îndoiélă, pentru cel ce cunósce mai de aprópe istoria și dietetica postului.

Preceptul bisericiĭ cu aplicare la individ.

Considerațiunea ce a avut'o biserica față de tóte trebuințele popórelor în ceea ce privesce preceptul postului, a avut de urmare și concesiunĭ individualĭ. Ce e drept, în timpurile celĭ dintâĭ a ereĭ creștine, era datină fórte strictă legată de precept în privința postuluĭ și mai ales în orient. Așa s. Basiliŭ (homilia 2. de jejun) considera ca deobligat la post pe fie care individ de orĭ ce etate; ba și canónele arabice a conciliuluĭ de la Nicea nu permiteaŭ în acest precept nicĭ o esepțiune, nicĭ chiar pruncilor — „omnibus Christi fidelibus tam viris, quam mulieribus, pueris . . . jejunandum. „(Conc. 19. Collect. Hardiun). Tot așa mărturisce s. Grigore, că pe vremea lui și pruncii sugătorĭ trebuiaŭ se postéscă cele dóuĕ zile din urmă a sĕptĕmâneĭ marĭ (libr. III. dialog. c. 33).

În cât privesce însе pe ceĭ ce lucră lucrurĭ grele, pentru carĭ traiul cu mâncărĭ dătătóre de putere e o necesitate împĕrativă a capacității de lucru, în timpurile vechĭ biserica maĭ bucuros se îngrija ca să se abștină de la lucru în zilele mai grele de post, de cât ca biserica să cedeze cât de puțin, barĕm pro forma, de la rigórea preceptuluĭ. Pe încetul, în locul rigóreĭ, ce și morboșilor le impunea abstinența de la carne în zilele de post, se introduse praxa presentă mai blândă, ce are în vedere preceptul postuluĭ în consonanță cu cautelele higienice posibile, așa în cât se póte zice — abstracție făcênd de la unĭ prea zeloșĭ asceticĭ — cum-că abia veĭ afla un cas, când observarea preceptuluĭ bisericesc despre post să dea ansă la ceva scădere hygienică.

Cunoscênd acum din cele espuse modul cum s'a lățit ascetica nutritivă în deosebitele eĭ fase, cum și modificările necesare pretinse de influința de rasă și climă, cum și esecutarea technică a varielor forme, este de lipsă și o descriere a acțiuneĭ saŭ efectuluĭ fisiologic a substragereĭ nutremîntuluĭ atât cuantitative, cât și cualitative considerat. Și cum-că aicĭ jócă rola importantă individualitatea postitoruluĭ, și mai mult chiar dedarea la acest mod de nisuință creștinéscă de mortificare, nu încape nicĭ o îndoélă.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Semănătorul“, Nr. 24 cu următorul sumar: Liniște (poesie), M. Eminescu. — Căminul, Ion Gorun. — Lenore (poesie), St. O. Iosif. — Sonet, M. Eminescu. — Pământ și apă, C. Hodoș. — Fără ritm (poesie), A. Vlahuță. — Poesiĭ populare. M. Eminescu. — Șăgĭ câmpenescĭ, Samson Bodnărescu. — Răspunsurĭ, Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face și la redacția foiĭ nóstre, trimițîndu-se baniĭ înainte cel puțin pe 1/2 an.

Vasiliŭ Ranta Buticescu: **Novele**. tomul I. Gherla, „Aurora“ 1902. pag 286. prețul 1 cor. 60 fil. conține 15. novele, publicate deja prin revistele nóstre.

Octav-George Lecca: **În amintirea resboiului pentru independență. Album comemorativ. 10 Maiŭ 1902.** Bucuresci 1902. „Minerva“, prețul 1 leŭ 50 bani. Cuprinde autografele M. M. L. L. Regele și Regina, cum și prețióse momente din campania de la 1877—78, scrise de generalii, carî aŭ luat parte. Text paralel românesc și frantozesc.

Dr. Sterie Stinghe: **Documente privitóre la trecutul Românilor din Schei** (1784—1810), vol. II. Brașov 1902, pag. 374.

Biblioteca „Poporului Român“ Nro 3—4. Treĭ istorióre morale de Ioan Bota. învĕțător. Budapesta 1902. pag. 63. prețul 40 bani.

Posta „Unirii“.

Frate mic. Pesimismul prea esagerat strică causei și e un noŭ motiv de bucurie în tabăra contrarilor. Nu te supĕra!

N. N. A sosit prea târziŭ și a pierdut farmecul. Grăbițĭ a ne informa mai curên și mai pe scurt

H. În numĕrul viitor credem, dar póte, că sub altă haină.

M. P. Va urma; dar de ce așa lung?

St. B. Am cetit'o în cercul redacției, credem că e de ajuns atâta.

D. C. Vom vedea, n'am ajuns să o cetim.

Felméneș. Achităm an. 1901. Predicele la tótă întîmplarea ar fi bine să se publice; dar fóia nu le póte; iară în carte separată până acuma nu a cercat nime să le adune și publice.

N.-Gĕrcze. Achităm April — Juniŭ din an. curente. Binevoițĭ a ne scie, care numĕr Vĕ lipsesce.

Sasarî. Achităm an. 1901.

Bușag. Achităm pe Oct. — Decembre 1901.

M.-Liget. Achităm sem. I diu a. c. 1902.

Odorheiu. Achităm an. 1902.

Zsákodul-rom. Achităm anii 1899 până în finea an. 1902.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(28) 1—5

„SOMEȘANA“

institut de credit și economii societate pe acții

în Deés.

Fondată la anul 1890.

Capital social: 200.000 cor. Fonduri: 120.000 coróne.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, de la particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; ĕră de la corporațiuni culturale cu 6% interese. Darea de venit după interese o solvesce institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntórcerea postei.

Direcțiunea.

(27) 1—1

LICITAȚIE MINUENDĂ.

În 16 Iunie st. n. a. c. se va ține în școla gr. cat. din Murĕș-Gheja (Maros-Gezse) la 2 óre p. m. licitațiune minuendă pentru edificarea turnului și corului, pe cum și repararea bisericĭ gr. cat. după planul și preliminarul de spese în suma de 3873 coróne 90 fil.

Condițiunile de licitare pe cum și planul, preliminarul de edificare se pot vedé la casa parochială; cei ce doresc a participa la acésta licitațiune sînt îndatorați a depune după suma de 3873 cor. 90 fil. vadiŭ de 10% în banĭ gata orĭ hârtiĭ de valóre sigură. Vadiul acesta rĕmânênd drept cauțiune, se va întregi cu 5%, reținênd din fie care rată, ce va fi a se plăti întreprinzĕtorului respectiv.

Ofertele presentate în scris și sigilate, până la terminul suprascris să se trimită oficiului parochial gr. cat. din Maros-Gezse, p. u. Maros-Ludas la olaltă cu vadiul amintit, la cas contrar nu se vor lua în considerare.

M.-Gezse, la 26 Maiŭ 1902.

George Simu preot local. **Ignat German** curator primar.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	1.50 6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	7.50 6 20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32 3.25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány ..	12.54	3.56 1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . pl. sos.	11.04	2.38 11.36
3.58	2.06	2.18			10.44	2.31 11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01 10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34 10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11	9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8.37	12.52 9.13
7.16	5.32	4 52		B.-Huiedin ..	7.54	12.20 8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ	6.51	7 37
8.33	6 59	5.55	sos. pl.	Cluș ..... pl. sos.	6.13	11 01 7.—
8.50	8.30	6.11			5.24	10.46 6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02	6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș	3.40	9.23 5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea . . pl. sos.	3.11	8.54 4.43
10.56	11.31	7.52			3.04	8.49 4.33
11.03	11.40			Uióra	2.58	4.27
11.12	11.50			Vîntul de sus .	2.51	4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2.29	8.23 3 59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș ..... pl. sos	2.07	8.06 3 38
12.24	1.43	8.37			1.42	8.00 3.02
12.53	2.17			Crăciunel ...	1.09	2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülőszög . .	12.56	7.34 2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa ...	12.11	7.08 1.44
2.01	3.33	9.43	sos. pl.	Copșa-mică . . pl. sos.	11.50	6.56 1.25
2.15	3.48	9.47			11.14	6.50 1.06
2.33	4.08	10.01		Mediaș ...	10.55	6.37 12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol	10.24	6.16 12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra ... pl. sos.	9.45	5.49 11.40
3.47	5.43	11.—			9.35	5.42 11.33
4.03	6.08	11.14		Hașfalĕŭ ...	9.12	5.28 11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod ...	7.46	4.23 10.08
6.13	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50 9.22
6.43	9.09	1.16		Apața	6.38	3.35 8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15 8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov .... pl. sos.	5.08	2.45 7.48
3.55		2.19				2.18 5.—
4.40		3.01		Timiș		1.42 4.24
5.10		3.31		**Predeal** ...		1.12 3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci ... pl.		9.15 7.50

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl.	Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
3.50	6.56	12 58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56	11.01
4.12	7.04	1.20	9.15			4.40	7.41	1.21	10.30
tr. m.		tr. m.		sos. pl.	Sibiiu .... pl. sos.				tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunică.	2.—					7.33	Circ. Marța și Vinerea	8.57
5.23		2.54					6.45		8.04
6.15		3.59			Tălmaciu-m. .		6 01		7.15
8.34		6.35			Avrig		3.32		4.25
				sos.	Făgăraș ... pl.				

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Luni și Joia comun.	9.06	4.25	Mureș-Ludoș	6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39	Zau	5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19	Țagu-Budatelic	4.10	4.54	9.44
7.55		1.55		St. Mihaiu de câmpie .		3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun	Lechința	Circ.	2.48	7.43
9.24		3.52		S.-Măghiăruș	Marți și Vineri	2.02	6 52
10 14		4 55		Bistrița		1.16	5 55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea .. sos.	7.39	2.38	8.30 12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș ...	6.59	1.55	7.37 11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău	6.24	1.19	6.51 10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ .. pl. sos.	5 30	12.25	5.43 9.30
5.45	10 42		5.15			9.—	5.04 9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.		7.39	3 30 7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05 10.15 3 20 9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45 9.55 3.00 8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36	**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03 6.14
7.55	12.32	7.47			4.55	8.20 3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48	Kükülloszög-Blaș ...	8.48		6.50
4.02	3.30	Sân.-Miclăuș	8.13		6.15
4.30	4.15	Cetate-de-Baltă	7.41		5.38
5.18	5.21	D.-Sân.-Mărtin	7 05		5.—
8.24	8.59	Sóvárad	4 05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadrați cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

EPISCOPUL PAVEL.

În momentul de a speda fóia, primim din Slatina sdrobitórea scire, că Escelența Sa Episcopul Michail Pavel a repausat Duminecă diminéța lovit de apoplexie de inimă.

E prea mare lovitura acésta și prea neașteptată, ca să putem apreția în primul moment de durere pierderea ce a suferit Biserica gr.-catolică română prin mórtea acestuĭ neprețuit Archiereŭ.

Pavel a murit acum când câmpiile, Biharieĭ și întrégă diecesa de Orade maĭ resună de echoul măreților serbăriĭ pentru ĭubileul sĕŭ preoțesc de 50 anĭ.

De abia s'aŭ liniscit in imile nóstre de cântecele de bucurie, ce s'aŭ adus aceluia, care atât de mult a jertfit pe altariul sfinteĭ biericĭ și scumpuluĭ sĕŭ neam românesc, și étă durerea și profunda tristeță se grăbesce așĭ întinde cernita sa stăpânire.

În mărețele clădiriĭ culturalĭ din Beiuș, cariĭ vor vesti din neam în neam nemărginita sa dragoste pentru prosperarea poporuluĭ sĕŭ, încă nicĭ nu s'aŭ uscat podóbele de verdeață și floriĭ și étă flamura neagră le-a ocupat locul, vestind, că a apus de pe ceriul înourat al sfinteĭ Bisericĭ unul din luceferiĭ ceĭ maĭ strălucitoriĭ.

Da, El a fost cu adevĕrat lucéfĕr. Lumina Luĭ înse nu va apune nicĭ odată, câtă vreme suflare românéscă va fi pe acest pămînt.

Credem cu tărie, că cu crescerea distanțeĭ dintre dînsul și dintre noĭ și urmașiĭ nostri, tot maĭ falnic va lumina numele Luĭ.

Închinămu-ne decĭ amintireĭ sale glorióse.

Durerea ce ne strînge inima, ne împedecă de a continua.

Suplinéscă slăbiciunea nóstră inima creștinéscă a cetitorilor.

Eĭ sciŭ, că Cel ce ne-a părăsit, cu adevĕrat a fost cel maĭ mare binefăcĕtor al bisericiĭ nóstre românescĭ unite.

În momentul acesta nu avem alta de spus, de cât să rogăm pe toțiĭ aĭ nostri, să verse înaintea Scaunuluĭ Dumnezeesc o rugăciune pentru adurmitul nemuritor archiereŭ și pentru mângăierea Sfinteĭ nóstre Bisericĭ.

Amintirea Luĭ cu drepțiĭ!

Vestea morţii.

La órele 9 Dumineca diminéţa. în 1 Iunie, a sosit la redacţiunea nóstră următórea depeşă:

„Episcopul Pavel astă-diminéţă a repausat la scăldile din Slatina, lovit de apoplecsie de inimă, Bud vicar.

Tot asemenea depeşă a sosit şi Esc. Sale Preasfinţitului Metropolit Dr. Victor Mihályi, dar n'a putut fi îndată inmanuată, fiind Escelenţia Sa la biserică.

Şi cum tótă lumea era la Sfînta liturgie în catedrală, vestea acolo s'a primit tocmaĭ la cetirea Sfinteĭ Evangeliĭ. În urma sdrobitóreĭ sciri, inmediat după ectenia cea mare de după Evangelie, s'a rostit Ectenia morţilor cu deslegarea pentru repausatul Archiereŭ, când apoĭ toţi ceĭ din biserică aŭ aflat tristul cas.

Predicatorul de rînd, dl. Dr. Vasile Suciŭ, vorbind despre iubirea, ce trĕbue s'o purtăm faţă de maica nóstră comună, faţă de s. Biserică, a întreţĕsut prea frumos un panejiric improvisat al repausatuluĭ mare Archiereŭ, punêndu-l de model al iubireĭ de biserică şi de neam pentru tóte generaţiunile presente şi viitóre.

Emoţiune a cuprins pe toţi ascultătoriĭ; puţiniĭ ochi vor fi rĕmas neudaţi la audul întîmplăriĭ jelnice şi atât de neaşteptată.

Comemorarea metropolituluĭ Vancea.

După s. liturgie eleviĭ seminariuluĭ tinerimeĭ aŭ ţinut o şedinţă festivă de comemorare a fericituluĭ fundator al seminariuluĭ junimeĭ.

La sedinţă aŭ fost de faţă metropolitul, membriĭ capitululuĭ, lume multă. Dar pe feţele tuturor se vedé întipărită jale adêncă pentru perderea suferită.

La finea şedinţeĭ Esc. Sa metropolitul cu ochiĭ udaţi de lacrimi, a ţinut o alocuţiune, în care între meritele fericituluĭ metropolit Vancea, a înşirat meritul, de a fi esoperat prin intrevenirea sa la Maiestatea, Sa numirea luĭ Michail Pavel de episcop al Oradeĭ marĭ. Cuvintele iubituluĭ metropolit aŭ produs emoţiune adêncă. Prin ele festivitatea aranjată întru onórea mareluĭ metropolit Vancea s'a făcut de odată festivitate de doliŭ şi întru pomenirea mareluĭ episcop Pavel.

Causa morţii.

Causa imediată a morţiĭ se vede din telegrama publicată maĭ la deal, că a fost apoplexie de inimă. Era cunoscut, că fericitul episcop de un şir lung de anĭ avea ceva defect la inimă, la care în aniĭ din urmă se adause şi dilatare de stomac. Cunoscută fiind însĕ viéţa extraordinar de cumpĕtată a repausatuluĭ, legam speranţe întemeiate de o îndelungată păstorire.

Oh! cât ar fi fost de bine, dacă acele speranţe nu ar fi fost înşelătóre. Câte fapte măreţe maĭ puteam aştepta de la El, care acum întru a face lucruri măreţe, era aşa de măestru.

Durere! a trebuit să-l pierdem acum, când lipsă maĭ mare era de dînsul, de resoluţiunea, de franchéţa, de nobleţa, de dragostea şi de spiritul de jertfă ale Dînsuluĭ.

Fie ca sfîntul Sion să pótă purta şi lovitura acésta!

Ultimele acte publice.

După iubileul sĕŭ episcopal, serbat în tótă liniscea la Orade, Escelenţia Sa s'a retras la Slatina, pentru ca neturburat de nime să mulţuméscă luĭ Dumnezeŭ pentru darul, de care l'a făcut vrednic. Acolo ĭ-a sosit vestea despre graţia şi atenţiunea Maiestăţiĭ Sale, care ĭ-a conferit ordul „Coróna de fer", cl. I. Ascultând apoĭ de rugăciunile repeţite ale corpuluĭ profesoral de la institutele culturaliĭ din Beiuş, îşĭ serbéză acolo liturgia de aur, încunjurat de tot entusiasmul şi dragostea fiilor sĕĭ sufletescĭ. Nu mult după aceea se duce la Pesta spre a mulţumi Măĭestăţiĭ Sale pentru decoraţia ce ĭ-a dat. Şi se reîntórce apoĭ éră-şĭ la Slatina, unde îl ajunge pe neaşteptate ceasul fatal.

Date biografice.

Fericitul Episcop s'a născut în Recea la 6 Sept. 1827. A studiat în Baia-mare, Sătmar şi Caşovia, ér teologia în Viena la S. Barbara, apoĭ la Ungvar şi Sătmar. În 21 Martie 1852 fu sfinţit preot celibe, şi apoĭ numit notar consistorial la Muncaciŭ pe sama Românilor din aceea diecesă. La 1856 după înfiinţarea dieceseĭ de Gherla a fost numit notar consistorial acolo. După patru anĭ trecu ca paroch în Slatina şi vicar al Maramurĕşuluĭ. În 11 Sept. 1872 a fost numit Episcop la Gherla. În acéstă înaltă posiţie a lucrat mult pentru prosperarea învĕţămîntuluĭ poporal. În 29 Ianuar 1879 e numit Episcop la Oradea-mare, unde a desvoltat o activitate dintre cele maĭ bogate. Tot ce a putut aduna cu mare cruţare a dăruit spre scopurĭ religióse şi culturale. Vom aminti aicĭ câteva: a împodobit biserica catedrală din Orade cu lucrurĭ de artă de tótă frumséţa; a restaurat biserica parochială din Beiuş; a îmbunătăţit salariele profesorilor din Beiuş şi a pus bază la fondul lor de pensiune; a reclădit în mare parte gimnasiul din Beiuş şi l'a provĕdut cu tóte mijlócele de învĕţămînt. Pomposul Internat de băeţi, şi şcóla civilă de fete provĕdută şi aceea cu internat, vorbesc de bunătatea sa, ér fondul subsidiar destinat pentru scopurĭ religióse şi culturalĭ, a trecut de mult peste suma de un milion florenĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 7 Iunie 1902. Numĕrul 23.

Înmormîntarea Episcopuluĭ Pavel.

LOCUL DE REPAOS.

(†) S'a împlinit dorinţa regretatuluĭ mare archiereŭ al bisericiĭ nóstre. Adese orĭ s'a esprimat, că pe dînsul să-l înmorminteze acolo, unde îl va găsi mórtea. Şi aşa s'a şi întîmplat. L'aŭ înmormîntat acolo unde a murit, la Slatina Maramurĕşuluĭ, pe teritorul parochieĭ în care păstorise ca paroch, în cea maĭ frumósă vrîsta a bărbăţieĭ sale, (1860—72.) şi chiar în biserica, pe care El a zidit'o şi a înfrumseţat'o aşa de frumos, cum rare bisericĭ sînt la noĭ. Şi ce frumos loc de odihnă a câştigat neobositul archiereŭ, care de când a părăsit acéstă parochie, pe atunci sediul vicariatuluĭ de Maramurĕş, atât de mult a alergat muncind în patrie şi chiar şi în străinătate.

Biserica parochială din Slatina se ridică măréţă pe un deal pietros, în malul drept al Tiseĭ. Jur împrejur are un platoŭ întins şi frumos, împodobit cu arborĭ, care servesce şi de cimiter. Pe la pólele dealuluĭ, la distanţă de 1/2 chilometru, se scurge lin Tisa, care până aci are caracterul rîuluĭ de munte, aci însĕ îşĭ începe cursul acela lin şi maiestatic, cu care îşĭ percurge tótă calea, până în Dunărea.

Teiĭ vor adia frunzele lor şi vor scutura florile lor pline de miresme în jurul acestuĭ templu sacru, şi Tisa va murmura taĭnic prin valurile sale; şi necontenit, până când inimĭ românescĭ vor maĭ bate pe acest pămînt, biserica din Slatina loc sacru de pelerinaj va rĕmâné pentru toţĭ, ceĭ ce-şĭ vor ĭubi biserica şi neamul lor. Pentru că în acésta biserică, înaintea altaruluĭ luĭ Dumnezeŭ, s'aŭ aşedat spre vecĭnică odihnă osemintele aceluĭ archiereŭ, care mare s'a dovedit în viaţa şi în mórtea sa. Şi cât timp recunoscinţa pentru faptele marĭ nu se va stînge din inimile omenescĭ, şi cât timp va maĭ esista ĭubire de biserică şi de cultură creştinéscă în sinul poporuluĭ românesc, până atunci necontenit gândurĭ pióse vor trimite Româniĭ din tóte părţile spre acel locşor de din colo de Tisa, unde Pavel odihnesce, după o viaţă neobosită, plină de fapte şi de isbândĭ, împlinind şi în mormîntul sĕŭ oficiul taĭnic de sentinelă credinciósă a bisericiĭ şi poporuluĭ românesc, ca un adevĕrat apostol de la marginiĭ.

Locul acela constitue într'adevĕr punctul estrem al elementuluĭ românesc din colo de Tisa; de aci încolo se începe neamul nenorocit al Rutenilor, care e ameninţat deja în fiinţa şi esistenţa sa.

În partea din spre Tisa a miceĭ comune, năpădită de alt fel şi ea de elementul ovreesc, se întind împrejmuindu-o în semicerc dóuĕ marĭ şi bogate moşiĭ, câştigate de Pavel. şi lăsate acum moştenire nepoţilor şi strănepoţilor sĕĭ. Între aceste moşiĭ — pe care numaĭ Tisa le desparte de latifundiul familieĭ Mihálieştilor — se află şi locul acela frumos de băĭ sărate, pe care Pavel l'a creat şi în mijlocul uneĭ frumóse dumbrăvĭ, l'a înzestrat cu clădirĭ şi instalaţiunĭ, ce aŭ costat sute, póte şi miĭ de miĭ de coróne. În mijlocul acestuĭ raiŭ pământesc, dătător de sănătate şi viaţă, a petrecut Pavel ultimele sale zile, căutând şi acum, de atâtea alte orĭ, restaurare şi împuterire a bĕtrâneţelor sale.

Locul acesta de cură, modern şi aprópe lucsuos aranjat, se pare ca o insulă feerică de civilisaţie la hotarul unuĭ colţ de ţară sélbatică, cum considera mulţĭ ţara munţilor maramurĕşenĭ, cu deosebire în partea lor nordică, dintre Rutenĭ. Şi în mijlocul acestuĭ mic orăşel de vară şi-a găsit sfîrşitul sĕŭ neobositul archiereŭ, adormind pe neaşteptate într'o cameră simplă şi modestă, cum era tot traiul sĕŭ sobru şi cumpĕtat.

Tot ce esistă în colţul acesta de la cotitura Tiseĭ, şesul cu bogaţiĭ sĕĭ agriĭ, dumbrava cu recoroşiĭ fagĭ şi braḑĭ, isvórele şerpuitóre, ce tîşnesc icĭ colea în fântânĭ săritóre, vilele cele superbe, ce se înalţă mândre, ca nisce căprióre de prin desişul de fag, totul şi tóte constituesc un monument mare şi măreţ al bărbatuluĭ neobosit şi muncitor; ér biserica din comună, măréţă din afară, pe cât de strălucită din lăuntru, vedesc şi vor vedi necontenit sufletul evlavios şi bun al marelui archiereŭ.

Şi câtă bunătate a Providenţeĭ! După o lungă viaţă de obosélă, plină de incordată muncă şi de mănóse róde, étă că criptă, de repaos i-s'a gătit Luĭ acum chiar în lăcaşul sfînt al Domnuluĭ şi Dumnezeuluĭ sĕŭ, Căruia tot el îl ridicase în semn de ĭubire şi preamărire şi Căruia tótă viaţa sa a închinat'o cu credinţă nefăţărită, în muncă şi rugăciune neobosită, de la tinereţe până la bĕtrâneţe.

Fie ca urmaşiĭ, carĭ moştenesc din róḑele muncеĭ luĭ aceste cele maĭ frumóse părţi, locurile ce conţin urmele vieţiĭ sale laborióse şi însuşĭ mormîntul sĕŭ, să moştenéscă tot odată şi sentimentele nobiluluĭ archiereŭ, ca să scie păstra cu scumpĕtate, conform dorinţelor luĭ piĭ, ceea ce le a lăsat, spre mândria bisericiĭ şi a neamuluĭ, şi spre cinstită amintire a numeluĭ luĭ Pavel, care cu onóre şi cu recunoscinţă se cade a se esprima de toţĭ fiiĭ bisericiĭ nóstre, acum şi în tot de una.

ÎNMORMÎNTAREA.

— Raport special al „Unirii“. —

Sighetul-Marmaţieĭ, 5 Iunie n.

Serbărăm aicĭ Înălţarea Domnuluĭ cu sufletele maĭ înălţate ca orĭ şi când. Pentru că serbarea preamărireĭ fiuluĭ omuluĭ ne-a găsit cu inimele cuprinse de sentimente rarĭ, sentimente ce ni le-a deşteptat mórtea aceluĭ mare archiereŭ şi apostol al Domnuluĭ. ale cărui oseminte spre vecĭnică odihnă le-am aşezat ierĭ, în cripta frumóseĭ bisericĭ din Slatina, pe care aşa zicând el singur a fost ridicat'o întru mărirea luĭ Dumnezeŭ spre fala bisericeĭ nóstre. De abia mĕ pot reculege din multele şi feliuritele sentimente, ce m'aŭ cuprins în aceste zile. pentru ca să vĕ scriŭ un scurt raport despre actul înmormîntăriĭ marelui Pavel. Şi-mĭ împun jerfă să vĕ scriŭ, pentru că sciŭ cât de mult aţĭ ĭubit ceĭ de la Blaş pe acest mare suflet de episcop, şi cât de dornicĭ veţĭ aştepta să ştiţĭ maĭ curînd ceva despre ultima onóre, ce poporul şi biserica l-a arĕtat, ca unuia dintre ceĭ maĭ marĭ archierei binefăcĕtorĭ, ce ĭ-am avut vre odată

Înmormîntarea s'a făcut ierĭ. şi a decurs frumos. cu demnitate şi simplitate, cum era de alt fel tótă înfăţoşarea vieţiĭ reposatuluĭ.

În scopul acesta s'aŭ concentrat aicĭ şi în jur, la Saraseŭ. şi la scaldele din Slatina, toţĭ archiereiĭ bisericeĭ nóstre cu aleşĭ bărbaţĭ în suite lor, carĭ representaŭ astfel doliul general al bisericeĭ şi şcóleĭ nóstre A venit Esc. Sa Metropolitul Dr. Victor Mihályi de Apşa, însoţit de ilustriĭ canonicĭ Dr. Vasile Hossu, prelat papal, Dr. Augustin Bunea, celebrul nostru istoriograf, şi Aron Papiŭ, profesor de cant bisericesc. Întrégă suita Metropolitului a fost primită în casele ospitale ale dluĭ deputat Petru Mihályi, fratele Escelenţieĭ Sale, în comuna Saraseŭ, care este numaĭ o săritură de la Slatina. peste apa Tiseĭ.

A venit apoĭ Esc. Sa Dr. Ioan Szabó Episcopul diecesan de Gherla, căruia aparţine şi parochia Slatina, însoţit de Revs. d. canonic Ioan Ivaşcu, şi mulţĭ protopopĭ şi parochĭ din diecesă.

Şi-a venit din Lugoş Ilustritatea Sa Dr. Demetriŭ Radu, tinĕrul şi de toţĭ iubitul episcop, care atâta dragoste reverenţiósă a purtat în viaţă bĕtrânuluĭ sĕŭ confrate de apostolie, acum reposat.

De la Oradea-Mare, reşedinţa reposatuluĭ aŭ sosit Il. Sa vicariul Dr. A. Lauran şi canonicul Moise Nyeş, însoţiţi încă de câţĭ-va fruntaşĭ mirenĭ.

Ér de la Beiuş, locul favorit, aşa zicĕnd a dóua reşedinţă a iubituluĭ archiereŭ, a sosit afară de Revs. Al. Gera, afin al reposatuluĭ — Revs. d. director gimnasial Ioan Butean, Teodor Bulc, vicerectorul internatuluĭ Pavelian de băieţĭ şi părintele Ilie Stan, profesor catechet. Deputaţiunea Beiuşuluĭ a fost însoţită însĕ — şi acesta e un moment frumos — de 20 băieţĭ din internat şi 12 fetiţe, eleve a şcóleĭ şi internatuluĭ mareluĭ patron al şcólelor. Aceştĭ tinerĭ băieţĭ şi fetiţe, — adevĕrate cununĭ viĭ la sicriul luĭ Pavel — aŭ atras atenţiunea tuturor asupra sa prin faptul, că aprópe necontenit s'aŭ rugat în genunchĭ pentru bunul lor Părinte, care l-a părăsit trecĕnd la cele eterne, dar le-a asigurat şi lor şi altor mulţĭ tótă îngrigirea, câtă vreme vor învĕţa la şcólă.

Catafalcul, pe care s'a aşezat sicriul s'a ridicat în biserica parochială din Slatina, o biserică de rară frumseţă, cu o posiţie admirabilă care dominézĕ de la înălţime, până departe valea destul largă a Tiseĭ. Înlăuntru biserica fu învĕlită în doliŭ. Sicriul, închis definitiv deja cu o zi maĭ înainte, era acoperit de cununĭ fórte frumóse, între carĭ se remarca şi una cu tricolor naţional românesc.

Erĭ diminéţă la 8 óre s'a început în biserica acésta liturgia solemnă, celebrată pentru sufletul reposatuluĭ. A pontificat Esc. Sa Mitropolitul, asistat de episcopiĭ Szabo şi Radu, şi de canonicĭĭ Dr. Lauran, Nyes, Dr. Hossu, Dr. Bunea, Ivaşcu, Boroş şi archidiaconul din Sătmar Dr. Felician Bran. Slujba de diaconĭ o făceaŭ preoţiĭ Ardelean şi Mureşan, din Vaşad (diec. Orăziĭ) Pe lângă aceştĭ concelebranţĭ aŭ maĭ fost încă fórte mulţĭ, 60—70 preoţĭ şi protopopĭ, îmbrăcaţĭ în ornate. carĭ însĕ nu maĭ încăpeaŭ în altar. Liturgia a decurs solemn şi impunător. Cântările le-a escecutat părintele Aron Papiŭ. profesor de cant în Blaş, şi în parte corul tăietorilor de sare din ocnele de la Slatina.

După liturgie sicriul a fost scos în grădina bisericiĭ, sub cerul liber, unde la umbra arborilor marĭ din jur s'a început îndată prohodul. Cântările jalnice resunaŭ duios peste tot jurul, peste moşiile Paveliane şi până la Tisa, ca să le ducă departe cu sine. Era o privelişte mărĕţă în jălnicia ce oferia. În jur era publicul, nu mare cum ar fi trebuit, dar distins. Ţăraniĭ românĭ din Slatina şi jur, şi domnĭ marĭ din Sighet. şi din depărtărĭ. Toţĭ acestia după obiceiul de aicĭ aŭ sărutat crucea peste sicriul mortului. Când a început adecă a se cânta „Veniţĭ fraţilor să dăm mortului sărutarea din urmă“, atuncĭ mitropolitul ţinu crucea şi rînd pe rînd veniră toţĭ, plecaţĭ peste sicriŭ să o sărute. După cler între carĭ şi episcopul Meszlényi de la Satmar, cu 2 canonicĭ, a venit îndată comitele suprem, însoţit de mulţĭ representanţĭ aĭ diferitelor oficiĭ din Sighet. Dintre inteligenţiĭ românĭ am însemnat următórele nume: Petru Mihályi, cu fiĭ: Dr. Florentin, advocat, şi Gavril, proprietar, Dr. Ioan Mihályi, fisc. comitatens, Basiliŭ Jurca, mare progrietar în Saraseŭ, Dr. Kiss, adv. Oradea-mare, Andreĭ Cosma, dir. „Silvaniei“ din Şimleŭ, Dr. Coriolan Pop, dir. „Bihoreneĭ“ din Oradea-mare, etc.

Predica funebrală a spus'o Il. Sa Dr. Lauran. Cu cuvinte din epistola s.-tuluĭ apostol Pavel (c. Evreĭ) a arĕtat archieria luĭ Pavel, şi cum şi-a împlinit'o. Sfîrşindu-se prohodul. sicriul a fost dus de noŭ în biserică. unde după deslegarea din urmă, rostită de Mitropolitul între lacrimĭ, sicriul a fost depus în cripta, zidită acum anume tocmaĭ dinaintea altarului.

Tristul act s'a sfîrşit la 12½. La óra 1 d. a. s'a servit un prânz, „pomană“ în casele moşieĭ paveliane din Slatina. Dintre archiereĭ aŭ participat Mitropolitul şi Dr. Radu. apoĭ clerul şi onoraţiorii, cam 100 persóne. La acest ales prânz n'aŭ lipsit niciĭ cuvîntărĭ, în carĭ s'a celebrat memoria reposatuluĭ şi actul funebral.

A vorbit întâiŭ Mitropolitul Dr. Mihályi, iubitul fiŭ al Maramurĕşului, ascultat cu multă dragoste de toţĭ. În cuvinte duióse a celebrat Esc. Sa Mitropolitul memoria luĭ Pavel, arĕtând cât de mare a fost el în fapte.

A vorbit apoĭ Episcopul Radu, cuceritor de inimĭ ca tot de una, mulţumind în urmă Esc. Sale Mitropolitului pentru că a alergat din aşa depărtare, ca să conducă şi să mărescă solemnitatea înmormîntăriĭ.

FEUILLETON.

GLUMĂ AMERICANĂ.

— *Ulr. Myers.* —

Ceva nu era în ordine cu bărbatul eĭ, acésta o simţia Dna Dolly Price deja de maĭ mult timp. Înfăţişarea luĭ era schimbată, şi când se credea neobservat, cădé pe gânduriĭ, şi pe faţa luĭ se ivé un nour de grijă, şi de supĕrare. I-se părea Dneĭ Dolly, ca şi când peste vila lor cea frumósă de pe malul lacului Michigon, ar plăti un nor întunecos, din care la orĭ ce moment s'ar puté descărca un fulger desastros.

Georg Price era un „selfmademan“ de viţă curat americană. Din scriitor simplu prin diferite speculaţiunĭ isteţe se avîntase până la starea de milionar. Dómna Dolly pricepea bine, că griji comercialĭ apăsaŭ pe bărbatul sĕŭ, dar de ce natură ar fi acelea, nu puté pĕtrunde. În America nu-ĭ datină, ca bărbatul să facă femeiĭ împărtăşirĭ despre afacerile sale. Tóte lucrurile de speculă rĕmân afară din casă. În casă, celpuţin între membriĭ familieĭ, niciodată nu se vorbesce despre negoţ.

În a. 1872, când s'a întîmplat acésta istorie adevĕrată, Dolly era o dómnă tineră de 25 de anĭ şi măritată de cincĭ anĭ. Treĭ copiĭ, doĭ băeţĭ şi o fetiţă, formaŭ fericirea părinţilor, carĭ înşi-şi trăiaŭ într'o căsătorie fórte minunată. Price clădise tocmaĭ calea ferată Nikel-Plate de la Buffalo până la Chicago şi cea din urmă distanţă tocmaĭ se terminase.

De la festivitatea de terminare şi de deschidere se întórse însĕ Price maĭ îngândurat, de cum fusese maĭ înainte, se încuia adese jumĕtăţĭ de zile întregĭ în chilia sa de lucru şi lucra până nóptea târziŭ. Trebue dară că ceva nu era în ordine. Dolly se temea, că o primejdie mare amenință casa şi fericirea eĭ, şi se hotărî a cerca tóte, spre a se convinge despre acésta.

Vila lor în partea de către lac avé o verandă şi în etagiul prim un balcon. Chiar lângă acest balcon un coperiş şi sub acesta era chilia de lucru a bărbatuluĭ sĕŭ. Chilia avé de-asupra un turnuleţ de ventilaţiune cu ferestĭ mobile pe de lăturĭ. Trecĕnd Dna Dolly peste parapetul balconuluĭ, ajungea pe coperişul plan şi prin deschidĕturile turnuleţului puté să vadă sara pe întunerec în chilia bărbatuluĭ sĕŭ, fără să fie observată.

Dóuĕ serĭ de-a-rîndul petrecuse Dna Dolly pe coperiş, spre a păndi pe soţul eĭ. Ea îl veḑu preumblându-se óre întregĭ prin chilie ca un desperat, îl audi pronunţând cuvinte înăduşite şi suspinând, şi sciea acum, că bărbatul eĭ cel altă dată aşa de curagios îşi pierduse tótă energia şi se afla într'o iritaţiune bolnavă chiar.

Ceva trebuia să facă. Se duse jos şi ciocăni la uşa chilieĭ de lucru.

„Cine e acolo?“ întrebă Price.

„Eŭ is, Dolly, trebue neapărat să vorbesc cu tine George!“ zise tinĕra femee.

„E dintre copiĭ care-va bolnav? Eŭ is fare ocupat.“

„Lasă-mĕ în lăuntru!“ se rugă Dna Dolly aşa de insistent, cât Price deschise uşa, dar numaĭ după ce depărtase de pe masa de scris tóte hârtiile.

Dómna Dolly îşi îndoi braţul pe lângă umĕrul soţuluĭ sĕŭ. „George“, zise ea, „eŭ te-am pândit. Sciŭ, că te aflĭ într'o posiţie teribilă, care te apasă total. Te rog, spune-mĭ şi mie. Eŭ is soţia ta, is mama copiilor tĕĭ. Téma şi grija mĕ consumă. Nu mĕ maĭ lăsa în nesiguranţă. Ce este, ce mĕ amenință?

Price căduse într'un fotel şi se uita încremenit înaintea sa. Apoĭ cu o hotărîre subită apucă mâna soţieĭ sale şi-ĭ zise cu vóce tremurătóre: „Sermana mea Dolly, tóte aĭ să le sciĭ. Eŭ is bancrot, ultima mea speculaţiune a fost total greşită. La clădirea căiĭ ferate Nickel-Plate, am întrebuinţat nu numaĭ tótă averea mea, ci am luat în dispunere şi ultimul ban al creditului meŭ, tóte în aşteptarea firmă, că Vanderbilt va trebui, să rescupere acésta cale, de óre ce concuréză cu calea clădită de el în sud, în jurul lacului Michigan. Acésta aşteptare m'a înşelat. Vanderbilt a respins tóte propunerile mele de vîndare şi va ruina calea mea, introducĕnd pe calea sa tarife aşa de ieftine, în cât va răpi la sine tótă comunicaţiunea. Mult într'o jumĕtate de an şi eŭ is ruinat total şi atuncĭ

Il. Sa Dr. A. Lauran a mulţumit archiereilor, în numele capitlului de Oradea-mare pentru onórea ce aŭ făcut episcopului séŭ diecesan.

A vorbit apoi avîntat vicariul Barbulovicĭ din Şimleŭ, şi mulţi alţii, până ce s'a ridicat masa, la órele 4 d. a.

Ast fel s'aŭ sĕvîrşit solemnităţile funebrale, despre care póte că alţii vĕ ar puté scrie mai mult şi mai detailat. Eŭ însĕ m'am grăbit, ţinĕnd la vorba: bis dat, qui, cito dat.

Închin acest raport memoriei reposatului archiereŭ pe care atât de mult l-am iubit.

D. la †.

VESTEA MORŢIĬ.

În Orade, scirea morţiĭ a produs cea maĭ durerósă impresiune. Doĭ membriĭ aĭ capitulului latin s'aŭ presentat la palatul episcopesc spre a esprima regrete. Flamurĭ negre s'aŭ arborat pe maĭ tóte zidirile publice.

Din porunca Maiestăţiĭ Sale s'a spedat la Orade următórea telegramă:

„Din incidentul morţiĭ Escelenţiĭ Sale Domnului Episcop Michail Pavel, prea vredniculuĭ Archiereŭ, Maiestatea Sa cesaro şi regéscă apostolică îşi esprimă condolenţele cele maĭ sincere.“

Din tóte părţile aŭ sosit telegrame şi scrisorĭ de condolenţe.

Inteligînţa din Orade a trimis Capitlului o doiósă adresă de condolenţă şi a decis ca în loc de cunună să facă o colectă de banĭ pentru masa studenţilor de la Blaş şi Brad.

Necrologul dat de Vener. Capitlu oradan e următorul:

Capitolul Catedral greco-catolic de Oradea-mare cu inima înfrântă de durere, dar tot odată cu resignaţiune deplină în voia nescrutabilă a lui Dumnezeŭ încunoscinţézĕ, că

Escelentissimul şi Reverendissimul Domn
MICHAIL PAVEL
de Peterityo

Episcop diecesan greco-catolic de Oradea-Mare. Conte Roman, Asistente la Tronul Papal, Prelat domestic al Sfinţiei sale Pontificelui Roman, Consiliar Intim de Stat al Maiestăţiĭ Sale Ces. şi Reg. Apostolice, Proprietar al Strălucitului Ord al Corónei de fer Clasa I., Cavaler al Str. Ord Fruncisc Josif I., Regeneratorul şi al doilea Fundator al tuturor instituţiunilor culturalĭ diecesane, cel maĭ mare Binefăcător al Dieceseĭ,

la 1 Iuniŭ la 2 óre diminéţa a adormit repentin în Akna-Szlatina, în anul 75 aĭ etăţiĭ, 51 aĭ preoţieĭ, 30 aĭ Episcopieĭ şi 23-lea aĭ activităţiĭ Sale apostolice în fruntea Diecesei Oradieĭ-Marĭ.

Remăşiţele pămîntescĭ aĭe Archiereului plin de merite se vor astrnca cu rit bisericesc în Sat-Slatina Miercurĭ la 4 Iuniŭ la 10 óre a. m., după celebrarea Sfintei Liturgiĭ de părăstas.

Oradea mare, 1. Iuniŭ 1902.

În vecĭ amintirea Lui!

Luni dininéţa a sosit în Blaş şi încunosciinţarea oficiósă a Vener. Capitul oradan, prin care se anunţă, că înmormîntarea se va face Miercurĭ la Slatina în Maramureş.

Încunoscinţarea telegrafică e de următorul cuprins:

Oradea-mare 1 Iunie n. 1902. Episcopul diecesan Mihail Pavel, adormind astăzĭ în Slatina, înmormîntarea va fi tot acolo Miercurĭ diminéţa la órele 10.

Înmediat Escel. Sa Mitropolitul a demandat să se facă preparativele de plecare şi a chemat pe prof. Papiŭ să-l însoţéscă.

Mergerea cestuĭ din urmă s'ă făcut la dorinţa espresă a regretatuluĭ Archiereŭ. Încă cu prilejul morţiĭ fericitului Mitrop. Vancea, Episc. Pavel asistând la înmormîntare, i-a plăcut aşa de mult cum a cântat Papiŭ, cât şi-a esprimat dorinţă, să-ĭ cânte şi la înmormîntarea sa. Bunul nostru Mitropolit şi-a adus aminte de faptul acesta şi a ţinut să i-l împlinéscă.

La órele 9½ a ţinut şedinţă şi Vener. Capitul şi-a delegat pe canonicii Dr. Aug. Bunea şi Dr. Vas. Hossu, ca să-l represinte la ceremonia funebrală.

Escelenţa Sa cu însoţitoriĭ sĕĭ a plecat din Blaş cu trenul de Luni de la amiazĭ.

Miercurĭ dim. s'a celebrat la biserica catedrală requiem pentru repausul sufletului mareluĭ Archiereŭ. A pontificat Ill. Sa dl preposit Ioan M. Moldovan, asistat de membriĭ vener. Capitul.

La Gherla scirea morţiĭ s'a răspândit ca fulgerul în întreg oraşul încă în diminéţa aceea, şi a produs în tóte cercurile orăşenescĭ cea maĭ adâncă durere, de óre ce fiind ilustrul decedat ca Episcop aci în decurs de 6 anĭ, a captivat pe toţĭ prin iubirea, afabilitatea şi bunătatea inimeĭ sale. S'a arborat stindard de doliŭ la reşedinţa episcopéscă, la seminariul teologic, la prepandia diecesană şi la casa magistratului orăşănesc. — În 3 Iuniŭ a plecat Escelenţa Sa Episcopul Dr. Ioan Sabo la Slatina, ca să ĭea parte la înmormîntarea mareluĭ şi neuĭtatului Archiereŭ, însoţit de Rvrs. Dn Ioan Ivaşco, canonic, ca delegat din partea capitluluĭ diecesan.

În şedinţa consistorială ţinută la 3 Iuniŭ s'a edat un cercular cătră întreg clerul diecesan, prin care s'a adus la cunoscinţă acest cas prea trist, şi s'a recomândat călduros, că toţĭ să se róge pentru repausul sufletului defunctului Archiereŭ şi fie care preot să celebreze o stă liturgie pentru odihna sufletului Lui.

În 4 Iunie s'a celebrat în capela episcopéscă o sfîntă liturgie de parastas pentru repausul sufletului mareluĭ defunct Archiereŭ. A pontificat Revs. Dn Alesandru Bene, canonic.

Duminecă dim. a ajuns şi la Lugoş durerósa scire. Ill. Sa Episcopul Dr. Dem. Radu a plecat cu cel cel dintâiŭ tren la Slatina.

Din partea Vener. Capitul a mers la înmormîntare Rsmul Ioan Boroş.

VOCĬ DE PRESĂ.

Regretele pentru pierderea îndurată de Biserica română unită, sînt generale. Ziaristica română deplânge acéstă lovitură în articolĭ fórte elogioşĭ. pentru repausatul mare Archiereŭ.

„Gazeta“ în nrĭ de dto 3 crt. ocupându-se la loc de frunte de mórtea Episcopuluĭ Pavel scrie între altele următórele:

Biserica română unită pierde în Michail Pavel nu numaĭ pe marele séŭ binefăcĕtor, ci şi pe unul din ceĭ maĭ desinteresaţĭ Archierei aĭ séĭ care în vremurĭ grele a stat la postul séŭ mult îngrijat de marile interese de esistenţă ale bisericiĭ atât de mult duşmănite şi ameninţate.

A trecut Episcopul Pavel prin grele lupte şi încercărĭ în situaţiunea dificilă, în care se află neamul şi biserica română sub sistemul de guvernare ostil cultureĭ nóstre românescĭ, dar omul nepărtinitor va trebui să constate, că, în ce privesce maĭ ales causa cea mare a independenţeĭ bisericeĭ române unite şi a autonomieĭ sale, Michail Pavel a observat o atitudine în tot de una leală şi neşovăitóre in apărarea eĭ.

Tocmaĭ în momentele acestea critice, ce le străbate poporul şi biserica trebue. să resimţim o îndoită durere asupra pierderiĭ unuĭ suflet bun şi înălţat peste patimile micĭ, peste egoismul şi ambiţiunile deşerte, a unuĭ păstor sufletesc atât de binevoitor şi desinteresat, cum a fost episcopul Pavel.

Faptele lui măreţe şi neperitóre fie şi rĕmână pildă vină şi veciniC lucitóre pe cărarea generaţiunilor viitóre, pentru cărĭ cu atâta dragoste a obosit şi a păstrat tótă viaţa sa.

Binecuvîntată fie în tóte timpurile amintirea marelui Mecenate român Michail Pavel!

„Tribuna“ tot de Marţĭ, dedică memorieĭ mareluĭ Episcop, aprópe întrégă faţa primă, reproducĕnd biografia

---

Vanderbilt capĕtă trenul pe o nimica tótă. Acest sfîrşit e inevitabil, pentru-că eŭ nu maĭ am banĭ de a maĭ adauge, ér el dispune de sute de milióne. Concursul va fi teribil. Datoria, ce va rĕmâné în spatele mele. se urcă la milióne, şi de aceea e imposibil, ca eŭ să mĕ maĭ pot rehabilita vre-o dată. A trăi în miserie şi a vĕ vedé în miserie mi-e imposibil. Numaĭ o singură cale de scăpare maĭ este pentru mine, pentru tine şi pentru copiiĭ nostri. Dacă numărariul, ce-l maĭ am la dispunere, drepturile asupra trenului, cu un cuvînt tot, ce maĭ are ceva valóre. le voiŭ transcrie pe voĭ prin contract de donaţiune făcut la notar, atunci voĭ sînteţi asiguraţi. La tot casul acésta este o înşelăciune faţă de creditoriĭ meĭ, şi eŭ cu un nume acoperit de ruşine nu maĭ pot trăi, ci de bună voe mĕ voiŭ despărţi de viaţă.“

„Şi tu credĭ,“ striga Dolly, erumpĕnd în lacrimĭ, „că eŭ voiŭ lăsa péta pe numele tĕŭ? că nu-mĭ voiŭ sacrifica ultimul fiĕr, spre a lua ruşinea de pe tine, chiar şi mort de aĭ fi? Te rog George, gândesce-te la mine. la copiiĭ tĕĭ! Lasă să le plerdem tóte, dar vină să trăim maĭ de parte la olaltă. Vom afla noĭ ajutor.“

(Va urma.)

scrisă de canon. Dr. Bunea în „Enciclopedia română“ și cele scrise de noĭ în suplimentul nrluĭ trecut.

În prim articolul sĕŭ, ziarul partidului național scrie între altele:

În împrejurările grele. prin carĭ a străbătut poporul român în cele din urmă decenii, un prelat ca Michail Pavel a fost un adevĕrăt dar dumnezeesc pentru noĭ.

Astăzĭ, când progresul popórelor a luat un avênt atât de puternic, când lupta pentru esistența națională este atât de inteţită și anevoióșă, numaĭ aceia pot întra în luptă cu șanse de isbândă, carĭ sînt înarmaţi cu armele culturiĭ, carĭ țin pas cu progresul timpuluĭ.

Și nimenĭ la noĭ n'a făcut în timpul din urmă atâta pentru ridicarea culturiĭ naționale, ca episcopul Pavel.

Internatele din Beinș vor vesti mărirea numeluĭ episcopuluĭ Pavel, până când va esista numaĭ poporul român în regatul Ungarieĭ.

Și apoĭ încheie:

Suferit-a destul regretatul prelat până a fos în viață, pentru că și-a iubit poporul, al cărui fiŭ credincios a fost până la mórte. Cine nu scie de vandalismul din Orade, când cu ducerea memorandului la Viena? Nimic nu l'a putut însе abate pe episcopul Pavel de la calea, pe care a apucat deja din tinerețele sale. Dumnezeŭ, care îndreptézĕ destinele omeniriĭ, l-a răsplătit nobleța inimeĭ și a caracteruluĭ, ridicându-l din simplu băiat de țăran, până în înalta tréptă a episcopieĭ.

Ér națiunea română, pentru care atât de neobosit a muncit o viéță întégă, va pronunța cu cea maĭ mare evlavie numele de Pavel și va ști să îĭ fie *recunoscĕtóre* în tot de una.

Memoria episcopuluĭ Pavel va trăi veciniс în inimile Românilor, dar va trăi și în faptele sale neperitóre, căcĭ dacă cineva altul, episcopul Pavel fără îndoială și-ar fi putut lăsa drept epitaf cuvintele luĭ Horaț: „Exegi monumentum aere perenius.“

„Tribuna poporuluĭ“ de la Arad scrie următórele:

Din Oradea-mare vine sguduitórea scire, că P. S. Sa Episcopul greco-catolic Michail Pavel a încetat Duminecă diminéța la órele 7·20 din viață în Slatina, locul sĕŭ de vilegiatură și băĭ.

Înaltul prelat era dus la Slatina de maĭ multe zile și era de alt fel deplin sănătos. Duminecă diminéță se simți însе rĕŭ și spuse celor din serviciul sĕŭ să cheme preotul pentru a'l împărtăși cu *sfintele taine*. Pe când a sosit însе preotul, n'a găsit de cât corpul rece al celuĭ ce fu numaĭ căldură și bunătate, a mecenatuluĭ fără pereche în istoria bisericeĭ gr. cat. române, a prelatuluĭ care era încunjurat de iubirea și stima, nu numaĭ a eparchioților sĕĭ, dar a tuturor Românilor, după cum trecere mare avea și înaintea concetățenilor nostri maghiarĭ, a guvernuluĭ și Tronuluĭ.

Numele luĭ Mihail Pavel se va înscrie cu litere de aur în istoria poporuluĭ român. Agoniséla uneĭ vieţĭ laborióse, el a închinat-o întrégă pe altariul culturiĭ. Cât va trăi neamul românesc, se va vorbi de piósele așezĕminte susținute din fundațiunile luĭ Mihail Pavel.

Nu-s decât puține zile, de când el își serbase iubileul de jumĕtate veac a activităţiĭ sale la altar. Îl încunjurasĕ iubirea și devotamentul tuturor Românilor, ér din partea Tronuluĭ încă a fost împărtășit de mare distincțiune.

Regretul sincer al tuturor acestora îl însoțesce în mormînt.

Fie-i tĕrîna ușóră și memoria binecuvîntată!

„Drapelul“ din Lugoș, scrie în fruntea foiĭ următórele:

Duminecă diminéța ne-a sosit trista veste, că P. S. Sa Episcopul greco-catolic al Oradieĭ-Marĭ Michail Pavel de Peteritye a adormit în Domnul la Slatina în Marmația, unde se afla spre recreare la baia sa favorită.

De abia aŭ resunat ultimele sunete ale iubileuluĭ de 50 anĭ ai preoției, și eată pe neașteptate stinge cruda mórte firul vieţiĭ iubilantuluĭ. de la care am așteptat încă cu drept cuvînt fapte marĭ întru mărirea luĭ Dumnezeŭ și fericirea poporuluĭ încredințat păstorireĭ luĭ.

Mâne diminéță la órele 10 va fi aședat defunctul la Slatina spre vecinică odihnă.

Fie-i somnul lin și memoria eternă.

Un suflet nobil a trecut la cele eterne, o inimă caldă românéscă a încetat de a maĭ palpita. De unde să luăm cuvinte pentru a esprima nemĕsurata durere, ce cuprinde biserica gr. catolică română în aceste zile de grea cumpănă?

Fire blândă și darnică a fost defunctul episcop. Iubitor de liniște și pace. a trăit retras, înscriindu-și numele în istoria neamuluĭ nostru prin marĭ acte de binefacere. Institutele mărețe de la Beinș sînt legate de numele luĭ.

Fie-i memoria binecuvîntată.

Tot așa „Familia“, „Poporul român“, „Activitatea“, „Controla“, și tóte foile magiare, scriŭ elogioși articolĭ întru memoria luĭ, numaĭ „Telegraful român“ înseréză mórtea Episcopuluĭ Pavel, ca o simplă notiță între „noutăți“.

În nrl viitor vom reproduce un remarcabil articol, publicat de distinsul prof. N. Iorga în „Epoca“ din Bucurescĭ.

„Agitație“ — „statariŭ“ — saŭ ce? Am pomenit în numĕrul trecut, că dl Tokos, marele apĕrător al statuluĭ maghiar a citat la sine pe câțiva profesorĭ, acusați, că aŭ agitat cu prilejul maialuluĭ studenților, îndemnând, pe elevĭ să cânte versurĭ agitatorice și să pórte trefcolorul.

Profesoriĭ s'aŭ presentat fiind însoțiți de distinsul nostru advocat Dr. Iuliŭ Maniŭ.

În numele celor acusați advocatul declară, că acusa e nefundată, profesoriĭ își cunosc datorința de a supraveghia tinerimea și nu se simt obligați a da samă de faptele lor, de cât superiorităţiĭ lor, care e Mitropolitul.

Dl Tokos în fața acesteĭ declarațiĭ hotărîte, n'a maĭ sciut ce se zică, de cât că a dresat un proces verbal, ce i l'a dictat advocatul și de o cam dată afacerea s'a terminat. Zic „de o cam dată“ de óre ce zilele acestea ziarele magiare aŭ și început a scrie de profesoriĭ și studenții agitatorĭ din Blaș, cerĕnd ca Ministrul să ordineze cercetare contra lor. Nu încape îndoială, că valurile șovinismuluĭ pornite de la Blaș, vor fi la Pesta ca munții de marĭ și înfiorătóre.

Góna contra portuluĭ național continuă, ar crede omul că sîntem sub „statariŭ“. Joĭ, aŭ fost recuiraţi la Blaș 20. gendarmĭ, carĭ umblaŭ ca în vreme de reșmeriță pe stradele Blașuluĭ, băgând gróză în pacîniciĭ țăranĭ carĭ veniséră la tîrg.

Are cunoscință dl Vicecomite de comediile acestea. ce le fac slujbașiĭ D-sale din Blaș? și n'are cumva de gând să-ĭ aducă la ordine? orĭ dóră s'aŭ făcut cu aprobarea *D-sale*?

Nu-i vorbă, trăim în epoca libertăţiĭ.

Corespondințe.

Controla în școlele nóstre.*)

Archidiecesă, 19 Maiŭ 1902.

În prețiósa „Uuire“ Nr. 19 Dl A face unele reflexiĭ la articolul meŭ publicat în aceeași fóie Nr. 3 a. c.: sub titlul de maĭ sus.

De óre-ce chestia e de intreres mare daţi-mi drept să rĕspund și eŭ la unele reflexiunĭ de ale luĭ.

După ce dînsul întâiŭ îmĭ pune întrebarea „care corporațiune are atâția controlorĭ cât școla nóstră?“ rĕspund și eŭ întâiŭ aceleia. Tóte corporațiunile de stat și administrație chiar și ministriĭ constituționalĭ, — nefiind acestia de aceeași categorie cu școlele nóstre, nu îĭ voĭ aduce de exemple, ci îl voiŭ face atent pe Dl A. la școlele nóstre mediĭ, elementarĭ și preparandialĭ pe carĭ zi de zi le controléză *directoriĭ* și *superioriĭ* eclesiasticĭ, și dacă acele nu-ĭ sînt de ajuns îĭ recomand școlele elementarĭ rom. cat., carĭ să visitéză pe fie care an chiar de episcopiĭ lor cu ocasia confirmațiunii, apoĭ fie care diecesă are inspectorul diecesei.

Alt cum tocmaĭ controlorii cei mulți, pretind nóuă controlare a școlelor nóstre, pentru că controlele exerciate de oficialĭ administratorĭ, începênd de la jude până la inspector, pun școlele în o posiție excepțională grea.

Căcĭ care e scopul acelor controlărĭ, dacă nu vîrîrea în școlă a unuĭ spirit contrar, scopuluĭ ce îl urmăresce biserica și neamul nostru, presionarea învĕțătorilor, ca să fie organe de înstrăinare a copiilor de limba lor și aservirea învĕțătorilor la posiția de slugĭ plecate a stăpâniriĭ, ce urmăresce magiarisarea nóstră.

---

*) Chiar primim o lungă corespondință din Lupóia, în care se aduc grave învinuiriĭ învĕț. Petru Bădescu, că nu ține regulat prelecțiunile și că cu ocasiea esamenuluĭ anual n'aŭ fost de față de cât 8 băiați și 5 fete, carĭ n'aŭ sciut nimic. *Corespondentul* nostru întrébă, că nu e păcat de mórte, ca un ast fel de om să ieie 300 fl. și să nu cunóscă nicĭ un spor? În acelaș timp aduce laude fostuluĭ învĕțător Teodor Stoia, care a făcut, de toți copiiĭ sciaŭ ceti și scrie. Învĕțătoriul Bădescu — scrie coresp. — în fie care săptămână aprópe părăsesce poporul la inspectorul scolastic,

Casul acesta l'am comunicat aici, pentru că e o potrivită ilustrare a faptuluĭ, că nu edificiul face școla rodnică și simpatică ci învĕțătoriul, de la hărnicia căreia atîrnă tóte cele alalte.

Ei bine acum. ce va da curaj. bărbăție și impuls de a sta față cu presiunea învățătorului, ca încurajiare și îmbărbătare provenită prin un controlor eclesiastic înalt și visitarea désă a școlei din partea visitatorilor școlari, ca organele acelnia dignitar înalt?

Da nu numai controlorii cei mulți, ce urmăresc scopurí contrare școlelor nóstre, ci chiar și defectele menționate de dl A. ca causă a stagnării progresului, solvirea neregulată a salarului docental și lipsa de recuisite încă reclamă o controlă mai bună.

Pentru că venind poporul în atingere mai désă cu inspectorul diecesan și visitatorii școlari, vědind interesul viu ce îl are biserica față de școlă, s'ar însufleți și ei pentru ea, și mai ușor s'ar îndupleca a face fonduri pentru ajutorare cu recuisite și asigurarea regularității solvirei salarului docental.

După ce am documentat necesitatea controlării din dovedile adusă contra dl A. voiu trece la unele afirmațiuni a dînsului, carí ce e drept nu sînt îndreptate contra opiniunilor mele, dar le aduce dînsul înainte. Acele sînt scóterea salarului cu aruncurile comunali și critica făcută la examen.

Ce privesce prima afirmație, réspund: Scóterea salarielor regulat cu aruncul comunal nu va fi nicí odată, pentru că: lipsa de bună voință a organelor administrative față de caracterul școlelor nóstre e de așa natură. de ei, cu scóterea salarului agită contra școlelor, învățătoriului și a tuturor superiorilor școlei; ei urmăresc scopul ascuns de a înstrăina poporul de școlă, și nu scóterea salarului, apoi restanțe sînt și la ei destule, acele nu sînt harnicí a le delătura.

Ér ce privesce criticele de la examene, eu le consider de nesce lucruri fórte folositóre și de lipsă. odată, pentru că fiind câmpul instrucțiunei fórte vast, învățătoriul are lipsă de o proprie perfecționare, ceea ce mult o ajută critica de la examene; a doua, pentru că ea este un mijloc nespus de bun în a excita emulațiunea și îndemnul.

Aceea nicí de cât nu detrage, ci scóte la lumină ostenéla și o împărtășesce de recunoscință publică.

Obiecțiunea, că vědînd pruncii public mare să rușinéză și plâng — e ridiculă. — Pentru că nu numai nu se rușinéză și plâng, școlarii cărora li s'a propus bine și știu materia propusă, ci sa bucură, că aŭ înaintea cui se produce. Vezi bine, dacă învățătoriul îndată ce așéză pruncii în școlă să duce aci la notariul să-i scrie, aci la judele să-i facă o listă de segregare etc. ér când se reîntórce la școlă de multe orí îi bate saŭ vorbesce restit, aceia de sigur nu vor respunde cu curaj la esamen ci vor și plânge de nu vor putea réspunde.

Dar cine e de vină? publicul? copilul? saŭ învățătoriul? care ne controlat, n'a propus cum se cuvine?

La afirmarea din urmă, că numai neîncasarea regulată a salariului e causa stagnării progresului, réspund că e cu mult mai mare lipsa de progres ca încasarea regulată, și că de multe orí aceea e numai o urmare naturală a lipseí de progres; bietul țăran nu dă — nicí execuat, — căcí zice el, că îi dă numai în cinste. Vobesc și eu din propria experință.

f.

† BASILIU RAȚIU.

Marți dim. în zorí de zi, clopotele catedraleí vesteaŭ reîntórcerea acasă a de toți iubitului rector semin. Basiliu Rațiu, fostul vicariu al Făgărașului.

Cântecul doios a tinerilor clericí, carí îl însoțiaŭ, ne spunea, că Bas. Rațiu nu se reîntórce de la spitalul din Sighișóra, spre a-și continua viața rodnică și plină de fapte umanitare, ci trupul lui rece și fără viață revine, spre a fi aședat la vecinicul repaus între ceí ce l'aŭ iubit și prețuit.

Dus la Sighișóra pentru căutarea sănătății, móre Duminecă d. a. la 3. óre în al 65. an al etății și 32 al preoției.

Mórtea „neneí Lica", — cum îi ziceam cu toții, — atuncí când inimile tuturor eraŭ cuprinse de jalea pentru decedarea Episc. Pavel, a fost o nónă și durerósă lovitură pentru noi. Bărbat onest, muncitor, simpatic, cu dragoste de biserică și neam, lăsând vií regrete și la Reghin, unde a fost protopop 4 ani și la Făgăraș, unde a lucrat 10 ani pentru binele și înaintarea poporului, din puținele sale venite a adunat cu cruțare și a jertfit cu mână largă în folosul institutiunilor naționali. Membru fundator al mai tuturor societăților nóstre, Basiliu Rațiu lasă și la mórtea sa o avere de aprópe 20 mii cor. mai tótă fundațiune.

Trupul lui readus de la Sighișóra a fost aședat pe un frumos catafalc în biserica catedrală. Dóue coróne, una din flori naturale de la colegiu din seminar și una din flori artificiali, de la teologi, acopereaŭ frumosul sicriu de metal. Clericii seminariali îl cetiaŭ în continuu și în continuu veniaŭ să se róge pentru sufletul lui prietinii și cunoscuții.

Marți d. a. i-s'a făcut înmormîntarea démnă de el, pontificând Ill. Sa Dl preposit I. M. Moldovan, asistat de Rsmii canonicí S. P. Mateiu și Gavriil Pop, de prof. German, Popescu și Emil Viciu, de capelanul Blașului Iuliu Nistor, și lectorând doi clericí. Aŭ cântat prof. Nic. Ionaș și corul clericilor, sub conducerea distinsului tinér Aurel Popovicí. Cuvîntarea funebrală a ținut'o prof. de teologie Dr. I. Sâmpălean, care a schițat viața plină de activitate a decedatului; la grópă a rostit un scurt adio clericul Sever Frățilă în numele colegilor séi. A asistat elevii de la tóte institutele de învățământ.

Odihnéscă în pace!

Noutăți.

Din diecesa de Orade. Ill. Sa Dr. Aug Lauran a fost ales vicar capitulan pe timpul věduviei scaunului episcopesc.

Noul vicar al Năsăudului. Duminecа e introducerea noului vicar al Năsăudului, Rsmul Domn Ciril Deac, fost vice-protopop în tractul Budacului-român. Noŭ denumitul vicar a fost un an profesor suplent la gimnasiul din Năsăud, apoi a administrat parochia Șieții, ér de la a. 1893 a administrat și oficiul protopopesc în tractul Budacului-român. Noul vicar e cunoscut înaintea tuturor ca un preot zelos. energic și cu multă interesare față de causele bisericesci, scolastice și naționale.

Fond cultural. Conducătorii fondului pentru ridicarea unei școle de fete în Cluș și-aŭ ținut zilele acestea adunarea sub presidiul dlui Dr. Ales. Vajda-Voevod. Din raportul presentat cu acel prilej se vede, că la finea anului averea fondului a fost de cor. 23716·19. la carí se mai adaug cor. 7808·78 pretensiuni dubii. Banca „Vládésa" a dăruit acestui fond suma de 10 cor.

De la universitatea din Cluș. Cu prilejul închierii anului școlastic la universitate s'aŭ împărtășit și premiile pentru diferitele lucrări. Aŭ fost premiați dintre Români Iustin Nestor, jur. II. (fiul prof. Silv. Nestor din Blaș) pentru lucrarea în limbă română și Aurel Gaja, filos. I. (fiul preotului nostru din Șomfalău) pentru deosebită sîrguință.

În memoria Mitropolitului Vancea. Dumineca trecută, după S. liturgie elevii din Convictul mitrop. Vancean. aŭ aranjat o frumósă festivitate în memoria marelui fundator. Sala frumos decorată cu flori și frunze, avé pe părétele din fund portretul Mitrop. Vancea, ér de desupt între flori se zărea bustul aceluiași. Pe părețil de lături eraŭ tablourile neuitaților Daniel-Dănuț, (pictat de prof. Flaviu Domșa) și br. Urs de Margine, carí aŭ lăsat sume marí în favorul internatului. Urma apoi chipul Mitrop. Mihályi. La acéstă festivitate. a luat parte Escel. Sa, Ilustr. Sa Dl I. M. Moldovan și Dr. Vas. Hossu, canonicii: Dr Aug. Bunea și Dr. Is. Marcu, profesori, dame și numeros public. Programul fórte bine esecutat a fost următorul: 1. Marșul Internatului, de Iacob Murășan. esec. de orch. Seminariului junimeí. 2. Mitropolitul Dr. Ioan Vancea. disertație de Traian Pop, maturisant. 3. Vîntul suflă de la ost ***, esec. de chorul Sem. jun. 4. Memoriei Mitropolitului Vancea, odă ocasională de E. Sabo, decl. de Sever Erdélyi, maturisant. 5. Polca francaise, de Ivanovicí—Blidariu, esec. de orch. Seminariului junimeí. 6. Isteu, de Kemenes Ferencz. decl. de Ioan Pop, stud. clasa a VII-a. 7. Amintiri de peste Olt, de Elinescu—Blidariu, esec. de orch. Sem. jun. 8. Der Rauber und das Crucifix, de Robert Prutz. decl. de Iuliu Hossu, st. cl. VI-a. 9. Hora Plóia, de G. Dima, esec. de chorul Sem. jun. 10. Viorica, valse de I. Blidariu maturisant, esec. de orch. Seminariului junimeí. 11. Consciința, de Vasile Pogor, decl. de Alexandru Rus, student cl. VII-a. 12. Marșul Eroilor, de Stunz. esec. de chorul Sem. jun. 13. Marș final, de Iacob Murășan, esec. de orch. Sem. jun.

† Patriciu Barbu. Biserica nóstră a suferit o nóuă pierdere prin mórtea advocatului Patriciu P. Barbu din Reghin, proprietar. direc. esecutiv la „Mureșana" și membru al directoriului fundațiunei Șuluțane. Distinsul fiu al bisericeí nóstre a murit Joi în 5 crt. la 3 óre dim. după un morb scurt în al 62 an al etății și 2 al věduviei. Repausatul a fost născut la Galtiu în comitatul Alba inf. a studiat la Alba-Iulia și și Blaș, ér după absolvarea gimnasiului a terminat academia de drepturi din Sibiu. A fost 7 ani funcționari judecătoresc și apoi a deschis cancelarie de advocat aședîndose în Reghin. A lăsat după sine frumósă avere, pe care, după cum am înțeles a lăsat'o pentru scopuri umanitare.

Fie-i țerîna ușóră!

Petreceri. Reuniunea femeilor din Bucium-șésă invită la petrecerea de vară ce o va aranja în liber Luni în 16 Iunie n. 1902 (a dóua zi de Rusalii). la cas de timp nefavorabil în ospětărie. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniuneí. — Tinerimea română din Cetate-de-baltă și jur, invită la petrecerea de vară, ce o va aranja Luni în 16 Iunie (a dóua zi de Rusalii). în hotelul de acolo. Venitul curat va fi destinat în favorul bisericii de acolo. — Tot atuncí va aranja și Reuniunea pompierilor voluntari din Blaș îndatinata petrecere în grădina „Comșa", eventual la Otelul „Univers".

Necrolog. Dr. Botz Elek, advocat în loc a repausat Vineri în 6 crt. după lungi și durerose suferințe. Rěmășițele pămîntesci aŭ fost transportate Sâmbătă la Aiud.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericiĭ române.

(Continuare.)

§. 2. Perióda bulgară.

Sumarul: Bulgariĭ își supun Dacia Trașană. Înrîurirea lor asupra Românilor. Prinsonieriĭ din imperiŭ propagă creștinismul în țara lor de la Dunărea de nord. Boris, — se supune patriarchieĭ grecescĭ. Introducerea limbeĭ slavone. Înrîurirea acestor mĕsurĭ asupra Românilor. Tradiția română despre Papa Formos. Introducerea silnică a liturgieĭ slavone între eĭ. Primatul bulgăresc peste Românĭ.

Bulgariĭ, un popor de acelașĭ neam cu Avariĭ, își aveaŭ primele locuințe cunoscute pe la Volga de jos, și de acolo venind mai spre apus, făcură încă pe timpul Gepiḑilor, la 495, o incursiune peste Dunăre în Iliric; de atunci aŭ rĕmas nisce musafirĭ fórte periculoși pentru imperiul bizantin, infestându-l adesea în unire cu Slavi și Avarĭ. [1]) În acest restimp, Bulgariĭ ocupaseră și Basarabia între Prut și Nistru, dar, nefiind numeroși, eraŭ încă sub stăpânirea Avarilor. De abia la 634 eĭ se desfăcură de aceștia sub un duce Cubrat, și cu acéstă ocasiune își supuseră și Dacia Trașană. [2]) Este probabil, ca eĭ să fie primit acéstă țară ca feud nominal de la împĕratul Heraclius, de óre ce Cubrat a căpĕtat titlul de „Patricius romanus“ în calitate de aliat al imperiuluĭ, sistem, prin care se păstra măcar aparența uneĭ dominațiuni romane asupra Dacieĭ Trașane, la care împĕrațiĭ nu renunțaseră nicĭ când de drept.“ [3]) De altmintrelea se scie, că în aceleașĭ raporturĭ de federație s'a dat ca feud Dacia Trașană Goților și apoĭ Gepiḑilor. Fiul luĭ Cubrat, Asparuch, cuceri în 679 Bulgaria de astăzĭ, unde își puse centrul puteriĭ sale; el domnia ast fel asupra unuĭ stat cuprins între Nistru, marea, Balcaniĭ și munțiĭ Metalicĭ din Ardeal; ér un secol mai în urmă, pe la 797, Bulgariĭ luând de la Avariĭ exterminați și regiunea între Transilvania și Tisa, tóte țările locuite de Românĭ eraŭ sub stăpânire bulgară. Numai că micul popor nu era în stare să ocupe acest teritor, pentru el prea întins. El dispare de aceea între Slaviĭ din sudul Dunăriĭ, ca Franciĭ între Galo-Romanĭ și nu lasă altă urmă a energieĭ sale fenomenale, de cât o vigurósă organisațiune politică și numele sĕŭ.

Înrîurirea Slavilor în Dacia Trașană a constat în formarea etnică a națiuniĭ române; înrîurirea Bulgarilor i-a dat o organisațiune politică. În adevĕr, coloniștiĭ luĭ Trașan, refugiați în munțĭ, perduseră orĭ ce idee asupra sistemuluĭ de guvern roman, și de abia în secolul al 9-lea reapar în istorie sub un regim de stat — bulgăresc. Ast fel este împărțirea țăriĭ în cnezate sub ocârmuirea unor cnejĭ, ast fel nobilimea militară sub numire de boerĭ, ast fel instituția voevodatelor, ast fel înființarea contribuțiilor sub nume de „bir“. [1]) Dominațiunea bulgară în Dacia era atât de puternică, în cât maĭ că nu se pomenesce în vre-o treĭ vécurĭ de cât despre Bulgarĭ și Bulgaria, chiar și în Dacia Trașană.

Întâia scire religiósă, ce ne-a rĕmas despre Bulgarĭ, este cea cu captiviĭ de pe la 812. Într'o năvălire în Tracia, Bulgariĭ sub Crum luaseră chiar capitala eĭ cu asalt, și duseră cu dînșiĭ peste Dunăre o mulțime de prinși. Între aceștia se aflaŭ: Manuel, episcopul Adrianopoliĭ, George, episcopul Debeltuluĭ, Leone, episcopul Niceeĭ (în Tracia), un alt episcop Petru, un preot Parod, 2 tribunĭ, Ioan și Leone, apoĭ creștiniĭ Gabriel și Sioniŭ, cu 377 alțĭ și încă maĭ mulțĭ. Aceștia începură a propaga evangelia între Bulgarĭ și „aruncară semința învĕțăturiĭ creștine prin Bulgaria.“ Mortagon, urmașul luĭ Crum, ridică pentru acest poselitism o persecutie în contra creștinilor, cu care prilej toțĭ ceĭ numițiĭ muriră mórte de martir pe la 818. O parte dintre captivĭ isbuti însĕ a scăpa pe o flotă, ce o trimiseseră Bizantiniĭ la Dunăre, căcĭ între aceĭ nenorociți prinși se aflaŭ și câteva rude împĕrătescĭ. [2]) Însĕ, după vorba luĭ Tertulian, „sângele martirilor, sĕmința creștinilor.“ Ducele bulgar Boris este botezat la 864, naș fiind împĕratul bizantin, și fanatismul religios de până acum în contra creștinismuluĭ se întórce împotriva păgânismuluĭ. Greciĭ făcură puțin pentru convertirea Bulgarilor. Eĭ nu trimiseră un episcop, nicĭ chiar deștuĭ preoți; ereticĭ și șarlatani aduceaŭ poporul în o zăpăcélă desevîrșită. [3]) Îndemnat de aceste motive și dorind să aibă un patriarch special pentru țara luĭ, Boris se adresă către Papa Nicolae I-ul. Acesta se grăbi a-ĭ trimite maĭ mulțĭ preoți și doĭ episcopĭ; unul din aceștia Formosus, dobîndi într'atât simpatia ducelui bulgar, în cât fu cerut cu dîrjie de primat; când se refusă cererea, Boris se înfurie, goni tot clerul latin, și se adresă la al VIII-lea conciliŭ ecumenic din Constantinopole, la 870, pentru regularea situațiuniĭ sale bisericescĭ. Firesce, că se decise supunerea țăriĭ stăpânite de Boris sub patriarhia bizantină, acordându-se imediat un archiepiscop grecesc cu numeroși preoți, și decretându-se vre-o 10 episcopiĭ. Nu trecură însĕ 15 anĭ, și lucrurile luară o față cu totul neașteptată. Pe atunci murise în Moravia s. Metodiŭ, care introdusese acolo liturgia slavonă. Opositia, ce o suferise el din partea clerului latin, ajunse la culme după mórtea sa. În sfîrșit limba slavonă se desființă în Moravia, ér învĕțăceiĭ s. Metodiŭ fură nevoiți să fugă. Este fórte probabil, că dascălul lor să fie fost pe la 860 în Bulgaria, unde cunoscuse pe Boris și contribuise puternic la conversiunea sa. Aducêndu-și aminte discipuliĭ sĕĭ de acéstă împrejurare, eĭ se refugiară în număr considerabil în Bulgaria. Aicĭ fură primiți cu brațele deschise și în curênd introduseră, cu ura în contra Latinilor, liturgia slavonă în tot cuprinsul țăriĭ bulgărescĭ, în dependență de patriarchia Constantinopoliĭ.

Tóte aceste peripețiĭ, aŭ avut ele óre o înrîurire asupra poporuluĭ român? De sigur. El a trebuit să îndure cu totul aceeașĭ sórte religiósă, ca și neamul dominant slavo-bulgar. „Dependența politică de imperiul bulgar a avut de urmare, bine înțeles, și dependența Românilor din nordul Dunăriĭ de Biserica bulgară.“ [1]) Până acum, Dacia Trașană era, după cele expuse, sub patriarchia apusuluĭ. Dacă ea se găsesce în urmă desbinată de dînsa și trasă în schisma orientală, acésta nu se putuse alt fel, de cât fiind sub patriarchia grecéscă. Eĭ bine, pentru întâia óre, în 870, acéstă patriarchie și-a putut exercita jurisdicțiunea asupra poporuluĭ român, supus cu desevîrșire celuĭ slavo-bulgar, și de abia încreștinat în totalitate.

Tradiția populară a Românilor scie fórte bine, că de aicĭ și din acéstă vreme datéză desfacerea Bisericiĭ lor de cea latină. În adevĕr, cronica anonimă a Moldoveĭ, scrisă pe la 1504, ne zice „că străbuniĭ Românilor numiți și Vlahĭ), s'aŭ despărțit de Latinĭ, când Formos Papa aŭ trecut de la pravislavie la latinie.“ Acest Formos Papa nu este alt cine-va, de cât episcopul Formosus, fost la Boris pe la 866 și devenit papă între 189 și 896. Ca la tóte tradițiunile populare, avem și aicĭ adause și modificărĭ legendare; dar este cu neputință, a nu deosebi în dată fondul istoric. „Tradițiunea nóstră despre despărțirea Românilor de Latinĭ sub Papa Formosus, tradiție învederat bisericéscă, se rapórtă la deslipirea nóstră de biserica română sub Boris în anul 870, când episcopul Formosus (devenit apoĭ papă) părăsi Bulgaria, după ce Boris se întórse la biserica grecéscă. Până atunci ritul latin a fost dominant în biserica nóstră dependentă de Roma.“ [2])

(Va urma.)

II.

Postul și medicina
sau
Ascetica și therapia.

(Continuare.)

Însemnătatea fisiologică a substragereĭ mâncăreĭ.

Gradul de resistință a singuraticilor individĭ față de micșorarea cantității alimentelor și a schimbăriĭ modului de traiŭ, este determinat de celeritatea mai mare orĭ mai mică a schimbăriĭ materiilor în corp. Fisiologia comparativă ne arată destul de clar, cum-că și la creaturile animalice se observa divergință mare în respectul capacității de a trăi fără nutremînt. Șerpiĭ trăesc luni întregĭ fără nutremînt; țestósele ani întregĭ. pe când de es. sobolul abia 3—4 óre.

---

[1]) Xenopol l. c. vol. I, pag. 392—3.
[2]) Xenopol l. c. vol. I, pag. 403.
[3]) Onciul, Teoria l. c. pag. 331.

[1]) Onciul, Originea, pag. 135. Xenopol l. c. vol. I, pag. 465.
[2]) Acta Sanctorum, vol. III, Paris 1868, pag. 54—56, pe 22 Ian.
[3]) Hergenröther, Photius, vol. I, pag. 605.

[1]) Onciul, Originile, pag. 136.
[2]) Onciul, Originile, pag. 138 - 9.

În ceea ce privesce uşurinţa de a posti, fórte cu greŭ se póte face asemenare de es: între locuitorii din Sahara, carí sînt în stare de a se îndestuli mai multe zile cu ceva pâne de orez şi cu câte-va smochine şi între un servitor saŭ muncitor din Tirol, care condiţionézá în contractul de lucru orí serviciŭ câte 4 mâncárí pe zi. Şi de tot sînt rárí aceia, cáror chiar preceptul cel mai blând şi concesiv a bisericiĭ apusuluí sá nu le facá greutáţi, pe când unii, fárá a se puté observa ceva schimbare fisiologicá, postesc zilele sĕptĕmânei marí cu stricteţa praxei montanistice.

În privinţa capacitáţiĭ de postire, e de sciut, cá nu tot de una ómeniĭ ceĭ mai tarí trupesce, pot suporta abstinenţa saŭ postul, ci în casurile cele mai multe, e constatat, cá chiar individiĭ de construcţie mai debilá, îl suporta cu mult mai uşor, ca şi cum aceştia ar avé o voinţá mai firmá.

Pruncii, în corpul cárora schimbarea materielor e supusá la un proces rapid, cu greŭ vor puté suporta ajunul orí postul, şi capabilitatea lor de resistinţá stá în proporţie inversá cu etatea lor. Muierile în genere sînt mai tarí în postire de cât bărbaţiĭ, şi acésta se esplicá din împrejurarea, cá muierile faţá de bărbaţí sînt mai puţin pretensive în ale managiului, adecá sînt mai moderate şi aŭ o uşurinţá mai mare întru a se acomoda în subtragerea alimentelor.

Tot pe acésta cale se esplicá, pentru ce ómeniĭ bĕtrânĭ pot mai uşor posti, de cât ceĭ tinerí.

Apoĭ cum-cá dedarea mai désá şi deprinderea încá contribuesc în mod esenţial de a modera reacţiunea organismuluí faţá de pofta de mâncare, o scie orí şi cine, carele a fácut încercárí de abstinenţá asupra corpuluí sĕŭ, şi pe lângá aceste avem documinte vií în membriĭ acelor ordurí, carí ca şi Cartausianiĭ şi Trapiştiĭ susţin o normá strictá ascetică în tótá viaţá.

Reacţiunĭ psihice.

Simptómele, ce se nasc şi se observá mai cu samá la ceĭ nededaţi cu postirea mai îndelungatá, încá sînt variĭ, după cum subtragerea alimentelor e restrînsá de la alimente tarí şi de la beuturí nutritóre şi întăritóre, saŭ şi de la beutura de apă.

În casul ultim se ivesc cu mult mai curênd şi mai clar simptómele cele mai grele aşa numite a „inaniţiunei“. Casuistica medicalo-judiciará înregistrézá o sumá mare de casurí de mórte prin fóme, din carí e constatat, cá prin subtragerea beuturei de apă, mórtea cu 50% intrá mai curênd, de cât la ceĭ ce în abstinenţă de la alte alimente se pot bucura de a bé apă.

Cel dintâiŭ inconvenient şi ispitire cuprinde pe postitor saŭ ajunător pe la órele, în carí el în alte zile e îndatinat a mânca la timp; acest simţĕmînt e fómea. Fómea nu e alt ceva, de cât un sentiment nedescriptibil în stomac şi în muschiĭ de descompunere şi mácinare; după aceste în cavitatea stomaculuí se simt nisce durerí; ce une orí devin mai nesuportabile. Starea fisicá se schimbá, şi pe când la uniĭ intrá o depresiune psihicá, ce nu stá chiar în proporţie drépta cu timpul cel scurt, în care nu aŭ mâncat, la alţiĭ din contra se arátá o iritare uşórá, devin maĭ vorbăreţĭ şi neliniştiţĭ, cercând pe aceste cáĭ a uita de fóme.

Chiar faptul, cá la anumiţĭ postitorí, întreg sistemul nervos devine mai iritabil, cugetele curg mai repede, puterea representativă a fantasieĭ e mai abundantă în colorí şi mai plastică, ne dă esplicare, cum postul e un mijloc de a face pe om mai susceptibil pentru impresiunile religióse şi de a da un avînt mai mare spiritului seŭ spre rugăciune şi meditaţiune. Acéstă stare sufletéscă, prin post mai îndelungat şi mai des augumentându-o prin o deprindere de lectură pie şi impresiunĭ religióse, conversaţiunĭ şi predicá, prin acte de acelaşĭ colorit — se póte desvolta în estas formal, care deşi e un pericol pentru întregitatea psyhicá a celuĭ ce se aflá în acest grad de dispositie, totuşĭ respectivului îĭ submistrézá pentru acele momente, o plácere esenţională intelectuală, ce cumpánesce mai tare ca orí şi ce altă plácere corporală. E de remarcat în aceste împrejurárí o inclinaţiune permanentă de o anumită conturbare saŭ narcotisare a simţurilor, ce se póte aseména cu efectul provocat de narcose, chiar cum se vede la orientaliĭ ce gustă prea mult opiu saŭ estract de cânepă numit: haşiş. Acest grad de perturbare mentală-sensitivă în multe casurí devine ca o ilusiune, ér la ceĭ ce ajună timp de mai multe zile se observă o predispositie spre halucinaţiunĭ. De aceste simptome sînt atacate şi vederea şi audul în anumită mĕsură.

Renumitul medic Stőhr enarézá în memoriile sale din praxa medicală, cá a avut în tractare un tinĕr, care prin ajun des de câte 36—48 óre şi prin petrecerea în chilia întunecósă, era capace de a-şĭ face după plac ilusiunĭ de audiŭ şi vedere; o faţă albă de massă pe care a desemnat în felurite moduri, şi o acáţa acuşĭ în un unghiŭ, acuşĭ în altu, îĭ oferia materie de deosebite plăcerĭ de ilusiunĭ.

Simptómele inaniţiunei saŭ fómei.

Omul, prin dedare la post şi ajunurí mai dese este în stare de a face sá amuţéscá pofta stomachuluí nesătos, şi încá cam după un timp de 16—18 óre; apoĭ continuarea ajunuluí pe a dóua zi urmátóre e însoţitá de maĭ puţine greutáţi subiective de cât ceea din ziua primá.

Acésta sensibilitate redusá, e urmarea necesará a debilitáţiĭ, la care e supus prin continuitate întreg organismul, fiind cá massa corpuluí începe a scádé mai tare cum şi greutatea lui, şi deşi mai de aprópe părţile grase aŭ a suporta întâiŭ loviturile acestuí proces de topire saŭ descompunere, dar mai târziŭ devin tot mai aparente conturbările în funcţionarile fisiologice prin îngrăşarea internă din sânge şi aceste sînt mai marí, când în decursul ajunuluí se observéză şi stricta abstinere de la apă. Pulsul devine mai încet, baterea inimeĭ mai debilă, faţa se face mai palidă, tóte părţile bălóse încep a se usca, şi uscăţiunea se simte mai tare în gură.

Secretarea sculpatuluí saŭ saliveĭ se micşoréză şi în urma acesteia vorbirea se îngreună şi e împreunată cu ostenélă, tot odată gura dă un miros greŭ, de óre ce din lipsa saliveĭ, mâncarea nu se póte bine mesteca şi nicĭ gura curăţi în modul normal, ce consistă în salivă. Micşorarea cuantitativă şi cualitativă a sângeluí provócă o scufundare a ochilor, ceea ce dă o espresiune străină şi strict ascetică întregeĭ fisonomiĭ a postitoreluí; căldura trupuluí decresce şi asceticul e cuprins ca de fiorí reci, puterea musculară se împuţinézá, aşa în cât orí ce mişcare îl ostenesce; mersul e anevoios şi nesigur şi individul simte plăcerea de a zăcea mai mult întins şi fără mişcare. Casurile cunoscute în literatura ca specií de ajun îndelungat, ne spun cá întreg sistemul nervos şi celebral e ca în o stare bolnavă şi corpul amorţesce fiind schimbarea materieĭ în corp numai o „vita minima“.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„**Albina**“ Nr. 33. cu următorul sumar: Th. D. Speranţă, Rugăciunea copiilor cătră Sfînta Elisabeta. — M. S. Regele şi armata. — Ión Kalinderu, Obiceiurí ale societăţiĭ înalte romane pe timpul lui Pliniŭ cel tinĕr. — Petru Răşcanu, Résboiul Ruso-Româno-Turc. — M., Starea învĕţămîntuluí manual în judeţul Prahova. — Ión E. Mihăescu, Cultura legumelor şi a pomilor fructiferí. — (R. V.), Tratamentul vieĭ contra maneĭ. — Ión Dumitriŭ, Din nesocotinţa unora se folosesc alţiĭ. — Rădulescu-Niger, Teatru sătesc, (De pe urma beţieĭ). — Tragerea loterieĭ Societăţiĭ Cooperative a meseriaşilor din Iaşi. — Informaţiunĭ. — Societăţĭ economice la sate. — Serbare şcolară. — Mulţumirĭ. — Apel. — Posta administraţieĭ. — Sfaturĭ: Contra arsurilor. — Curăţirea mănuşilor de piele albă. — Stîrpirea ciorilor de pe ogórele puse cu porumb. Ilustraţiunĭ: Masă cu paturĭ în formă de sigma. — Sclav purtând un catinum saŭ catinus (Blid adênc). Sclavă aducênd un prosop. — Căprióră cu picióre legate. (După o pictură murală din Pompeĭ). — Sclav aducênd un vas cu fructe. — Lingură găsită la Pompeĭ. — Sticlă găsită la Pompeĭ. — Vase conţinênd câte o sticlă de masă, probabil pentru unt de lemn. — Porc mistreţ pe tavă. (După o pictură murală din Pompeĭ). Un fruct de fasole. — Bob de fasole. — Bob de fasole încolţit. — Tulpină înfloritá de mazăre. — Biserica Sf. Dumitru din Orheiŭ, zidită de Vasile Lupu, Domnul Moldoveĭ (1634—1654).

Posta „Unirii“.

E. M. Va urma.

D. C. Spaţiul nu ne permite să ne estindem.

H. E aşa de greŭ să se facă ceva pe calea publicităţiĭ. Ceĭ ce sînt beati possidentes anevoe se vor învoi la cele propuse, de ceĭ preteraţĭ. Pe viitor numĕrul cestor din urmă va decresce treptat şi aşa cu timpul toţĭ vor primi câte ceva. N'ar trĕbui însĕ să uitaţĭ de fondul subsidiar şi din răsputerĭ să contribuiţĭ pentru augmentarerea luĭ. Banĭ albĭ pentru zile negre. Când escĭ bogat, spun uniĭ, te certĭ mai uşor, ca cel sĕrac, care tace şi rabdă.

P. S. Nu se póte!

Băiţĭ săseşcĭ. Am primit şi achităm aniĭ 1899 şi 1900. În restanţă rĕmâu aniĭ 1901 şi 1902. — Spre limpezire lăsăm să urmeze tóte plătirile de până aci. Pe an. 1891 s'aŭ plătit în 30 Februar 1891, pe 1892 în 30 Martie 1893, pe 1893 în 15 Iuniŭ 1894, pe 1894 în 5 Iuliŭ 1895, pe 1895 şi 1896 în 28 Iuliŭ 1897, pe 1897 în 8 Iuliŭ 1898, pe 1898 în 1 Septembre 1899, şi [illegible] 24 Maiŭ 1902 pe aniĭ 1899 şi 1900. Binevoiţĭ a căuta cu deamănuntul, şi de veţĭ mai afla plătirĭ, scrieţi-ne când şi la cine s'aŭ făcut, ca se le vedem de urmă.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(1) 8—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiŭ	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sĕrbătorile de peste an. de I. Papiŭ	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiŭ. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru prunci școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Raţiŭ	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învĕțător în Năsĕud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, saŭ Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea oilor etc.	—.50
Cântărĕța. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă feciorii în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniŭ Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecĕtóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragedia în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulf	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Moșul	—.60
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împĕrăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinĕr. Istoriă în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiure), o broșură cu conținut fórte glumeț	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniŭ Popp	—.40
Lira Sionului, saŭ cântarea sĕrbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniŭ Pop:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rĕmas flăcăŭ bĕtrân	—.16
Nr. 3. La anul noŭ	—.08
Nr. 4. Ce nicĭ prin miute nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, saŭ învĕțături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiŭ Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsĕudului. Adunate și aranjiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mĕ uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român saŭ cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătĕnului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învĕțĕtor. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.30
Regului și sfaturi bune pentru prunci școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Risete și zimbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur saŭ calea cătră fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datinile românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și proză, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiŭ. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt cătră frații români despre filoxera omenimii saŭ vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învĕțător de G. Magiar, învĕțător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucĭ și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru prunci școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru prunci școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariŭ:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Însurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru prunci școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful ...ii, basm.	—.12
„ 10. Pove...ri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea drĕptă a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertație fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosînzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aicĭ să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtiĭ, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Catalóge să trimit gratis și franco orĭ și cui. — Vĕuzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la **Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.**

(28) 2—5

„SOMEȘANA“

institut de credit și economii societate pe acții

în Deés.

Fondată la anul 1890.

Capital social: 200,000 cor. Fonduri: 120,000 coróne.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, de la particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; éră de la corporațiuni culturale cu 6% interese. Darea de venit după interese o solvesce institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntórcerea postei.

Direcțiunea.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(Valabil din 1 Maiŭ 1902).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal.	2·28	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt.	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 14 Iunie 1902. Numĕrul 24.

Masa studenţilor din Blaş.

Sînt abia câte-va luni, de când s'a lansat ideea înfiinţării unei „mese a studenţilor din Blaş," şi înainte de ce s'ar fi făcut apel formal la public, sumele ce aŭ incurs sporadic de ici — colo, întrec deja cifra de 4 mii coróne. Un început acesta, care ne îndreptăţesce la cele mai frumóse speranţe.

Un fel de nobilă emulare agitéză publicul românesc, întru a ameliora starea deplorabilă a tinerimei studióse. La Sibiŭ, la Braşov, la Brad, şi la Blaş, zilnic cetim lanţul neîntrerupt al ofertelor generosului public românesc.

De asupra acestei nobile mişcări, veghéză geniul neamului românesc, întru cât ţînta ce se urmăresce e cea mai generósă jertfă, ce se aduce pe altarul culturii naţionale.

Şi acéstă ţintă ideală este mult spijinită de amintirile personale ale singuraticilor. Fie care îşi aduce cu drag aminte de zilele petrecute pe băncile şcólei. Nu eraŭ póte, zile de belşug, dar eraŭ totuşi cea mai fericită epocă a vieţii. Cu „ţipăi", cu ştipendii, cu „fiertură" de la seminar, şi cu mâncare adusă în desagi şi cu prescură românésca şi-aŭ făcut studiile trei din patru părţi a inteligenţei nóstre de azi.

Şi astăzi, când elevii aceloraşi vechi şcolĭ românesci, prin rostul comitetului mai jos iscălit, implóră ajutorul tuturor celor ce „aŭ beneficiat când-va de şcolile din Blaş", avem convingerea, că glasul lor nu va striga în pustie. . . .

Avem convingerea, că din miile de elevi ai Blaşului, se vor afla multe inimi generóse, cari aducêndu-şi aminte de binefacerile, de cari s'aŭ împărtăşit illo tempore, vor concurge din prisosinţa lor, ca să acopere lipsa şi miseria tinerelor vlăstare în ogorul culturii naţionale.

La timpul seŭ alţii s'aŭ îngrijit de crescerea inteligenţei de azi; şi astăzi ea are să se îngrijéscă de crescerea inteligenţei de mâne.

Lăsăm deci să urmeze în întregime apelul comisiunei de doi-sprezece:

Pentru „Masa studenţilor" de la şcolile române gr.-cat. din Blaş.

APEL!

Nisuinţa manifestată în anii din urmă, de a înfiinţa pe lângă şcolile nóstre mese pentru studenţii mai săraci, isvoresce din recunóscerea unei lipse mari şi dureróse.

Toţi cei ce se ocupă cu educaţiunea tinerimei, saŭ se intereséză de acéstă mare causă publică, ştiŭ, că a devenit una dintre cele mai insistente necesităţi ale timpului, de a sări întru ajutoriul tinerimei studióse şi în ceea ce privesce nutremîntul ei trupesc. Studiul peste tot reclamă, ca o condiţiune de căpetenie, un trup sănătos şi binehrănit. Sistemul instrucţiunei moderne însă pretinde, mai mult ca ori şi când, o îngrijire seriósă a trupului, pentru-că acest sistem reclamă prin mulţimea şi varietatea studielor o deosebită încordare a puterilor sufletesci şi trupesci.

Faţă cu numĕrósele şi feluritele recerinţe ale instrucţiunei, tinerimea nóstră studióşă se găsesec între nisce condiţiuni din cele mai slabe. În lipsă de locuinţe destul de spaţióse, mulţi elevi ai şcolilor nóstre sunt osândiţi a tângi în nisce căsuţe mici, umede, lipsite şi de aer şi de lumină; ear în privinţa traiului sînt în mod neîndestulitoriŭ provĕduţi. Organismul nehrănit cum se cuvine însă, şi angajat în acelaşi timp la cea mai încordată muncă, între stări higienice necorespunzĕtóre, nu numai nu se póte desvolta normal, ci slăbind îşi pierde tótă energia şi tótă puterea de resistenţă contra multelor şi feluritelor morburi, cari ispitesc sănătatea tinerilor mai ales.

Pentru ast-fel de casuri nenorocite, învĕţătura costisitóre, în loc să fi fost o binefacere, a devenit un blăstĕm, şi tótă cheltuiala de baniş şi de energie, depusă de cătră învĕţători şi învĕţăcei, a fost făcută în deşert, spre paguba ireparabilă a particularilor, ca şi a comunităţii obştesci.

Fiind însă, că atari pagube nu se pot delătura cu totul, trebuesc deci prevenite. Şi între mĕsurile preventive ale acestor rele sînt şi mesele pentru studenţi. Importanţa lor în privinţa acésta este recunoscută de medici şi pedagogi de o potrivă. De aceea şi la noi s'a deşteptat în timpul din urmă o preocupare publică pentru aceste folositóre instituţiuni. Scopul lor este de a oferi studenţilor, gratis ori în schimbul unei taxe de tot modeste, mâncare caldă, suficientă şi nutritóre, măcar odată în zi, ca ast-fel studenţii bineprovĕduţi fiind, să se pótă desvolta bine şi trupesce şi sufletesce, şi să pótă presta cu succes munca spirituală ce li-se cere, fără dauna sănătăţii şi vigórei lor trupesci. În acelaşi timp ele tind a pune pe elevi, cel puţin la masă, sub o inspecţiune părintéscă, şi a împuţina ast-fel grigile părinţilor de acasă.

Dacă aici în Blaş nu ne-am îngrigit mai curênd de înfiinţarea unei ast-fel de instituţiuni, este, nu pentru-că am fi ignorat necesitatea şi importanţa ei, ci pentru-că aicĭ a existat mai întâiŭ la Români o atare instituţie.

Întru adevĕr „masa studenţilor" din Blaş s'a înfiinţat, într'un înţeles óre care mai larg, de odată cu însĕşi şcolile, carĭ acum de aprópe 150 de anĭ revarsă asupra neamului binefăcĕtórea lumină a culturei.

Întemeietorii de pie memorie ai acestor, celor mai vechi şcolĭ românescĭ din patrie, aŭ preţuit de sigur fórte mult învĕţătura, ca hrană a vieţii sufletescĭ. Aşa de sus aŭ ridicat ei în gândurile lor sfinte actul luminării minţii cu lumina înţeleptelor învĕţături, în cât îl numiaŭ cu o caracteristică espresie „frângerea sfintei pâne a învĕţăturei". Cu tóte acestea ei nu-şi uitară nicĭ de hrana trupului; mai ales că şi atunci, ca şi acum, cu deosebire fiii ţărăniméi nóstre împoporaŭ şcolile. Ast-fel pe timpul episcopului Petru Paul Aron — cum spune Samuil Clain, — se aflaŭ în Blaş deja 300 de studenţi, şi episcopul „îi ţinea cu pâne, şi la prasnice şi cu fiertură, pe unii şi cu haine şi cu cărţi".

Exemplul fericitului fundator al şcolilor, a fost imitat cu belşug de toţi succesorii sĕi. Atanasie Rednic a lăsat şcolilor tótă averea sa; Grigorie Maior a înfiinţat fondul pentru pâne, pe care toţi archiereii următori l'aŭ susţinut, îmbogăţindu-l aşa, în cât şi astăzi, fie-care student cu purtare bună şi progres îndestulitor este provĕdut gratuit cu pâne.

Ca să nu mai amintim de numĕrósele fundaţiuni de stipendii, carĭ tot spre susţinere servesc, ne oprim la actul mareluĭ metropolit Vancea, care a întemeiat dóuĕ internate frumóse, unul pentru băieţi şi altul pentru fetiţe. În aceste institute sute de inşi primesc provisiune completă pe lângă o taxă modestă, saŭ chiar gratuit. Dar orĭ cât de mult ar fi făcut Archiereii de fericită pomenire ai Blaşului pe acest teren, astădĭ nu mai este îndestulitóre părintésca lor îngrijire, din care de alt-fel, atâtea sute şi miĭ s'aŭ împărtăşit şi se împărtăşesc. Internatele cele dóuĕ, sunt prea strîmte, pentru a puté primi la buna lor masă pe toţi ceĭ avisaţi la un traiŭ mai sănătos. Şi chiar dacă ar avé loc să-i priméscă, nu ar avé de unde să dee mâncare tuturor celor lipsiţi. Fundaţiunea de pâne de asemenea, orĭ cât de folositóre ar fi fost şi ar fi, nu mai este îndestulitóre. Căci numai cu pâne şi cu firmituri de bucate de pe acasă nu se pot nutri studenţii în mod îndestulitor.

Lipsa acésta se simte de mult, dar acum a sosit momentul suprem, pentru a întreprinde tot ce ne stă în putinţă, spre a satisface necesităţilor mai ardente. Ceea ce recunoscênd inteligenţa română din Blaş, întrunită în 16 Februar n. 1902 într'o şedinţă, anume spre acest scop conchemată, a hotărît să adreseze un apel cătră toţi aceia, carĭ aŭ beneficiat când-va de şcolile din Blaş, saŭ ştiŭ apreţia importanţa lor pentru poporul românesc, rugându-i

să binevoiască a-şi da concursul generos la înfiinţarea unei mese pentru studenţii de la şcolile române greco-cat. din Blaş.

Comisiunea alésă în acea adunare, a cerut de la Prea Veneratul Consistor Metropolitan din Blaş, patronul suprem al institutelor nóstre, autorisarea de a face o colectă în favorul mesei studenţilor, ceea ce i-s'a şi dat prin resoluţiunea consistorială din 4 Martie 1902, Nr. 1166. Drept aceea, subscrişii membrii ai comisiunei de doi-sprezece venim prin acésta a ne împlini misiunea ce ni-s'a încredinţat, *apelând cu tótă dragostea fráţéscă la tóte inimile generóse, cari ştiu preţui valórea instituţiei, ce proiectăm, să alerge cu ofertele lor întru ajutor.*

Prin glasul nostru cer ajutor acele aşeḑăminte românesci, cari de un veac şi jumétate aŭ revérsat lumina culturei în mijlocul poporului nostru, şi cari, mai mult de un secol, au fost unicul nostru far cultural.

Prin glasul nostru se adreséză şcolile din Blaş cătră toţi fiii séi şi cătră fiii acelora, cari sub scutul lor s'aŭ învrednicit de puterea învĕţăturilor, cu ajutoriul căreia şi-aŭ făcut stare şi avere şi posiţie de onóre în societate.

Prin apelul nostru implóră ajutoriul de recunoştinţă al fiilor séi acea „alma mater", care atâţia fii luminaţi a dat vieţii — şi îl implóră, nu pentru sine, ci pentru aceĭ fii ai poporului, pe cari de acum înainte vrea să-i créscă şi să-i înveţe spre binele neamului nostru.

La vócea acestor vechi aşeḑăminte culturale asociem şi noi cu tótă credinţa cuvîntul nostru rugătoriŭ. Pentru-că noi credem firm şi tare, că este acum timpul suprem, să contribuim şi noi fie-care din ceea ce ne-a dat Dumnezeŭ, spre a susţiné şi desvolta acele aşeḑăminte, pe cari tot numai archiereii nostri le-aŭ întemeiat şi susţinut cu mari jertfe spre binele nostru obştesc. Este nobil şi frumos, ca la rîndul séŭ şi inteligenţa să-şi arete tributul recunoscinţei sale pentru binefăcerile primite, şi să facă ast-fel şi ea binefaceri pentru întemeierea mai bună a viitoriului nostru comun.

Garanţa acestuĭ mai bun viitor şi titlul de onóre al inteligenţei române este tocmai faptul, că în tot de una ea a înţéles rolul şi datorinţa sa.

Şcolile din Blaş aŭ experiat nu de mult cu multă mângăiere generositatea inteligenţei române. Când în lipsele sale mari, gimnasiul din Blaş a apelat în 1893 la ajutoriul public, în scurtă vreme nu mai puţin, de cât 20000 fl. i-s'aŭ trimis spre acoperirea urgentelor sale necesităţi.

Animaţi de acest frumos esemplu al virtuţiĭ românesci, apelăm acum de noŭ, cu neclintită încredere, şi ne rugăm în numele acestor şcoli, ca să nu li-se denege nicĭ acum generosul sprigin.

E vorba de a înzestra cu o nóuă putere aceste şcoli, cari în curênd vor avé să serbeze iubileul esistinţei lor de 150 de ani. *Nu este chip de a serba mai demn şi mai potrivit acest dat de mare importanţă istorică, de cât a întemeia nóue instituţiuĭ, cari să fie completarea desevîrşită a iubilarelor aşeḑăminte.*

Sus deci inimile! Să dovedim, că înţelegem rostul aşeḑămintelor culturale românesci şi că ştim şi lucra, şi jertfi, pentru înaintarea şi desvoltarea lor.

Să dovedim, că sîntem vrednici urmaşi ai acelora, cari între mii de suferinţe şi pedeci de tot soiul aŭ ştiut să înfiinţeze locasurĭ de învĕţătură, spre a ne înzestra pe noi cu puterea nebiruită a culturei şi moralei!

Blaş, din şedinţa comisiunei de 12 ţinută la 16 Maiŭ 1902.

Iosif Hossu
canonic, dir. gimn., preşedintele comisiunei.

Dr. E. Dăianu
profesor de teologie, notariŭ al comisiunei.

Georgiu Muntean
director al institutului preparandial.

Dr. Alesandru Pop
medic.

Emil Viciŭ
prof. gimn., dir. internatului de băieţi.

Iuniu Br. Hodosiŭ
dir. inst. de credit şi economiĭ »Patria«.

Dr. Iuliu Maniu
advocat archidiecesan.

Octavian B. Bonfiniu
profesor gimnasial.

Iacob Mureşan
profesor de musică.

Gavrilă Precup
profesor gimnasial.

Georgiu Vancea
proprietar.

Dionisiu Trifan
măiestru croitor.

† Episcopul Pavel.

Ceĭ presenţi.

Lăsăm să urmeze numele acelor preoţi cari aŭ luat parte la înmormîntarea mareluĭ Episcop. Se póte ca lista nóstră să nu fie completă, cerem indulginţa cetitorilor nostri şi sîntem gată a face ulterior cuvenitele întregiri.

Din Archidiecesă: 1. Mitropolitul. 2. Dr. A. Bunea. 3. Dr. Vas. Hossu. 4. Aron Papiŭ.

Din diecesa de Orade: 1. Dr. Aug. Lauran. 2. Moise Neşiŭ. 3. Dr. Felician Bran. 4. Samuil Ciceronescu. 5. Alesandru Nuţiŭ. 6. Demetriŭ Mureşan. 7. Aureliŭ Mureşan. 8. Petru Cupcea. 9. Ignaţiŭ Sabo. 10. Ioan Cosma. 11. Ioan Genţiŭ. 12. Ion Selegean. 13. Liviŭ Selegean. 14. Vasiliŭ Ardelean. 15. Ioan Butean, dir. 16. Vasiliŭ Ştefanica. 17. Nicolaŭ Fabian. 18. Vasiliŭ Dumbravă. 19. Dr. Florian Stan. 20. Ilie Stan. 21. Pamfiliŭ Ossian. 22. Georgiŭ Şuta. 23. Georgiŭ Darabant. 24. Romul Marchiş. 25. Aurel Pelle. 26. V. Târziŭ. 27. I. Ghita. 28. Teodor Bulc. 29. Corneliŭ Ardelean.

Din diecesa de Gherla: 1. Dr. Ioan Szabó, Episcop. 2. Ioan Ivaşco, canonic. 3. I. Melian. 4. Iosif Demian. 5. Ioan Hotea. 6. Vasiliŭ Ivaşco. 7. Ioan Pop. 8. Iuliŭ Dragoş. 9. Simeon Balya. 10. Ioan Coman. 11. Aureliŭ Zoicaş. 12. Victor Coman. 13. Petru Salca. 14. Victor Gyenge. 15. Petru Salca. 16. Petru Mihályi. 17. Gavrilă Timiş. 18. Georgiŭ Timiş. 19. Ioan Vlad. 20. Antoniŭ Kovács. 21. Andreiŭ Kovács. 22. Vasiliŭ Nap. 23. Nicolaŭ Doroş. 24. Ioan Doroş. 25. Gregoriŭ Belea. 26. Antoniŭ Serbac. 27. Andreiŭ Serbac. 28. Ioan Ivaşco. 29. Iosif

FEUILLETON.

GLUMĂ AMERICANĂ.

— *Ulr. Myers.* —

(Fine.)

Price scutură din cap. „Ajutor nu mai este! Eŭ mi-am dat de cap cu speculatul şi nicĭ un om nu va fi atât de nebun, să-mi sară într'ajutor. Eŭ am oferit spre cumpĕrare cu un preţ ieftin trenul meŭ bogatului Gould, dar şi acesta m'a respins. Trenul Nickel-Plate e o întreprindere greşită."

„Atuncĭ dară vom trăi în sĕrăcie şi miserie, numai susţine-te pentru mine şi copiiĭ nostri! Eŭ voiŭ sta fidel în ajutorul tĕŭ, ér copiiĭ sînt încă prea tinerĭ spre a simţi tare schimbarea împrejurărilor. Reculege-te George, te implor pentru acésta."

Părăsind Dna Dolly după mieḑul nopţiĭ chilia de lucru a bărbatului sĕŭ, acesta întru atâta se întărise, cât jurase pe capetele copiilor, că va ţiné la aĭ sĕĭ până în sfîrşit. Dna Dolly sciuse aduce lucrul acolo, cât speranţa de tot pierdută a bărbatului sĕŭ se redeşteptă, dar nu numai speranţa, ci şi energia şi puterea de lucru.

II.

Multiplul milionar Gould, concurentul direct a bogatului Vanderbilt şedea în contoarul sĕŭ şi calcula, ca şi când ar fi viaţa în joc. Milióne sale erau clocate în căi fierate, mine, fabricĭ, case şi pămînturĭ. Capitalul lucra în negoţ cu petroleŭ, bucate, oleŭ, spirt. acţiĭ şi hârtiĭ de stat. Deşi avea Gould mulţime de împlegaţi, totuşi supra inspecţiunea, carea o conducea el însuşi, recerea o muncă de şese până în opt óre pe zi.

Şi nu tot de una mergeaŭ lucrurile aşa de neted. Concurenţa şi la un milionar de sute de milióne îĭ face traiul amar, când vine de la un concurent tare. Vanderbilt şi Gould eraŭ ast fel de contrarĭ şi din concurenţa în afacerĭ de negoţ se desvoltase între el şi o duşmănie privată. Cu mijlóce iertate şi nelertate îşĭ făceaŭ unul altuia stricăciune, câtă numai puteaŭ şi cercaŭ a se nĕcăji unul pe altul, chiar şi când se întîmpla acésta prin publicaţiuni de articoli maliţioşi prin ziare.

Pe masa lui Gould zăceaŭ cel puţin trei-sute de epistole, cari le deschisese el însuşi. Cele mai multe eraŭ epistole cerşitorescĭ. Nu póte crede omul, câtă spuză de epistole cerşitorescĭ se grămădesc pe masa unuĭ milionar, când ziarele se ocupă tot numai érăşi de acest Crösus.

Aşa se ocupase Gould în diminéţa acésta deja de la şese óre cu încordare estremă. Acum eraŭ 12 óre, începea, timpul de audienţă pentru ómenii, cari aveaŭ să vorbéscă cu el în afacerĭ de negoţ saŭ în afacerĭ publice, pe cum alegerĭ comunalĭ, saŭ de stat, saŭ dispositiĭ publice, la cari era părtaş şi Gould.

Punctuos pe minută aduse servitorul prima anunţare.

Pe o tavă de aur era un mic şi delicat bilet de visită. „Mis Dolly Price, Chicago," sta pe el.

„Price — Price" murmură Gould. „Nu e acesta micul speculant ruinat? Ce are femeea cu mine? Aceste nobile cerşitóre sînt cele mai rele, şi nu póte scăpa omul de ele, pentru că trebue să le tractezĭ ca pe dame."

„Că cerşitóre nu s'ar păré dómna," zise servitorul, care în afacerĭ de negoţ şi tot de odată şi private era încredutul lui Gould.

Gould se mai socoti un moment. „Pe o Lady nu o pot ofensa respingêndu-o, fără să sciŭ, ce vrea. Lasă-o să între."

Gould întimpină pe tinera şi frumósa dómnă, carea era îmbrăcată simplu, dar elegant, şi o conduse la un fotel.

„Cu ce pot servi?" întrébă el scurt, după cum este obiceiul la visitele americane.

„Eŭ vin, să te rog de o plăcere," zise Dna Dolly. „Da, de ajutorul DTale, care însă nu are să consiste în banĭ saŭ în preţ de banĭ. Póte sciĭ, că bărbatul meŭ a clădit calea Nickel-Plate. Acésta e terminată şi bărbatul meŭ e ruinat."

„O sciŭ," zise Gould. „El şi mie mi-a oferit'o spre cumpĕrare, dar aceea e absolut fără nicĭ un preţ."

„Durere, aşa se pare, şi noi stăm în faţa ruinei, dacă nu ne ajuţi. Bărbatul meŭ vrea să-şi iea viaţa şi numai cu cea mai mare ostenélă l'am putut mişca de a se abate de la acel propus gróznic. Desperarea, frica pentru viaţa lui şi pentru venitorul copiilor meĭ mi-a însuflat idea de a cerca ajutor la DTa."

Fuciec. 30. George Petrovay. 31. Augustin Darabanth. 32. Atanasie Demian. 33. Ioan Fane. 34. Vasiliŭ Ioody. 35 Gregoriŭ Balinth. 36. Ioan Dobosy. 37. Ioachim Fĕt. 38. Iuliŭ Rednic. 39. Petru Bîrlea. 40. Vasiliŭ Cióra. 41. Emiliŭ Huban. 42. Iuliŭ Huban. 43. Michaiŭ Popp. 44. Georgiŭ Mészáros. 45. Alimpiŭ Barbulovicĭ. 46. Alesandru Gyenge. 47. Tit Bud. 48. Ştefan Iluiczky. 49. Vasiliŭ Iluiczky. 50. Vasiliŭ Dragoş.

Din diecesa de Lugoş: 1. Episcopul Dr. D. Radu. 2. Canonicul Boroş.

Dintre laicii şi străinii carĭ aŭ luat parte însemnăm aci pe următorii:

1. Petru Mihályi. 2. Ioan Mihályi. 3 Dr. Florent Mihályi. 4. Gavril Mihályi 5. Anderco Abel. forestier. 6. Jurca Basiliŭ. 7. Anderco Cuza Alexandru. 8. Dr. Michail Kökényesdi 9. Dr. Aurel Man. adv. 10. Dr. Ilie Mariş, adv. 11. Sigismund Cziple, jude regesc. 12. Iosif Popp, deputat. 13. Dr. Roszner Ervin, főispán. 14. Meszlényi Iulius, Episcop cu un canonic şi secretar, 16. Müller Károly, abate. 17. Balogh Mihály, vicar gr. cat.

O circulară.

După mórtea Escel. Sale Episcopul Pavel, Capitlul a ales vicar pe timpul vacanţeĭ pe Il. Sa Dr. Aug. Lauran, care a adresat clerului următórea circulară:

Nr. 1696—1902.

Iubiţilor în Christos Fraţi!

Din anunţul funebral esmis mai recent prin Preaveneratul Capitul Catedral a-Ţi luat deja scirea consternatóre, că Escelentissimul şi Reverendissimul Domn Episcop diecesan óre când MICHAIL PAVEL, Părintele orfanilor şi al săracilor, Regeneratorul şi al doilea Fundator al tuturor instituţiunilor culturalĭ diecesane, Binefăcĕtorul cel mai mare al Diecesei şi Promotoriul intereselor diecesane mai înalte, în 1. Iuniŭ a. c., jelit de la Preaînaltul Tron până la cel mai mic dintre fiiĭ Sĕi sufletescĭ. şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului, spre a fi părtaş premielor ce le-aŭ preparat Dumnezeŭ celor ce îl servesc cu credinţă, pe cum şi recunoscinţeĭ perpetue a graţieĭ posterităţiĭ.

Rĕmăşiţele pământescĭ ale scumpului decedat în 4. Iuniŭ a. c. prin Escelentissimul şi Reverendissimul Domn Dr. Victor Mihályi de Apşa. Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş pe lângă concelebrarea Archiereilor sufraganĭ Escelentissimul şi Reverendissimul domn Dr. Ioan Szabó Episcop al Gherleĭ şi Ilustrissimul şi Reverendissimul Domn Dr. Demetriŭ Radu. Episcop al Lugoşului, cu asistinţa numĕrósă a dignitarilor bisericescĭ şi a Preaveneratului Cler de pe tot teritoriul Provincieĭ nóstre bisericescĭ şi cu conflusul extraordinar de mare al veneratorilor defunctului din tótă clasa, s'aŭ astrucat solemn în cripta improvisată spre aceea înaintea uşeĭ împĕrătescĭ a Sanctuarului Bisericeĭ greco-catolice din Sat-Slatina, zidită din munificenţa adormitului şi prefăcută astfeliŭ, fără a o fi prevĕdut El acésta până a fost în viaţă, într'un mausoleŭ sacru, în carele are să aştepte învierea morţilor autorul a atâtea clădirĭ monumentalĭ, ridicate spre mărirea lui Dumnezeŭ în serviciurĭ culturalĭ şi umanitare.

Cele ce le aduc prin aceste la cunoscinţa Frăţielor Vóstre cu aceea, că Preaveneratul Capitul Catedral în Şedinţa Sa extraordinară de astăzĭ, conform prescriselor canonice, alegându-mĕ de Vicar general capitular; de la acel Preavenerat Capitul Catedral am şi preluat numaĭ de cât guvernarea provisorie a Dieceseĭ ast fel veduvite.

Chiar pentru aceea, deşi s'ar părĕ a fi lucru superfluŭ a Vĕ reflecta pe Frăţiele Vóstre la detorinţele de pietate ce Vi le impune fiesce cărnia dintre Voi simţul de devoţiune şi de recunoscinţă ce Vĕ légă de memoria unuĭ aşa Părinte: Vĕ rog totuşĭ, ca pentru mai mare festivitate lugubră. în fiesce care biserică parochială să se vestéscă din amvon ziua celebrăriĭ Sfinteĭ Liturgiĭ cu părăstas întru odihna Marelui Archiereŭ, ca ast fel la aceea să pótă participa cât mai mulţi credincioşi, rugându-Vĕ neîncetat pentru mângăierea Dieceseĭ cu un noŭ Păstor după inima lui Dumnezeŭ.

Oradea-Mare, la 5 Iuniŭ 1902.

Dr. Augustin Lauran m. p.
Vicar general capitular.

Voci de presă.

Continuăm azĭ în a da loc celor scrise de foile nóstre despre decedatul Archiereŭ. Începem cu Epoca din Bucurescĭ. Tot aşa scrie „Libertatea", „Deşteptarea" şi chiar „Vulturul" publică o poesie seriósă plină de sentiment.

Étă ce scrie „Epoca":

Se anunţă din Oradea-Mare mórtea episcopului român Michail Pavel, şi progresul ce se realiséză pe încetul în cunóscerea fraţilor nostri se constată şi prin întinsul rĕsunet dureros pe care l-a întîmpinat în presa nóstră de aceĭ mórtea vrednicului bărbat.

Episcopia română din Oradea-Mare e o episcopie unită, legată de biserica romană în dogmă şi ierarchie, dar românéscă în forma şi limba cultului.

Fiind aşa de numĕrósă poporaţia de neamul nostru în acestea frumóse părţĭ roditóre din valea Crişurilor până la Murĕşul de jos, de cătră Bănat, în veacul al XVIII-lea s'a orînduit de guvern, vreo cinci-zecĭ

„Numaĭ dacă mĭ-aĭ spune, cum să vĕ ajut," întrerupse Gould pe femeea.

„Fórte simplu." declară acésta, „e de ajuns, să întreprindĭ o călĕtorie de inspecţiune pe noul tren. Vanderbilt a refusat cumpĕrarea trenului, pentru că e sigur de a puté ruina pe bărbatul meŭ în timp scurt. Avĕnd însĕ să se témă, că DTa. Mister Gould. aĭ voi să cumperĭ nóua cale ferată, va cânta dintr'alte córde. Pentru că aflându-se calea ferată în mânile DTale. Vanderbilt ar avé în prospect o luptă de concurenţă pe viaţă, pe mórte, pentru trenul sĕŭ de pe malul Michiganului, care-l va costa mai mult de cât dacă ar cumpĕra trenul Nickel-Plate, fie cu orĭ cât de mare preţ. Simţind Vanderbilt, că DTa staĭ în tîrgulală pentru cumpĕrarea trenului, că te-aĭ şi decis deja la o călĕtorie de inspecţiune. atunci de sigur cumpĕră el trenul şi noĭ sîntem ajutaţi. DTa, Mister Gould. aĭ pe glumeţĭ în partea DTale şi Vanderbilt e tras pe sfóră."

Gould surise. Femeea avé dreptate. Se simţia tare măgulit. de a-ĭ se oferĭ ocasiune, spre a juca o festă contrariului sĕŭ şi a-l espune la rîsul lumeĭ. Ceea ce se cerea de la el, nu era mult. El pierdea singur o zi de lucru, dar apoĭ acésta se puté repara éră-şĭ.

„Planul vine de la dl soţul DTale, nu-l aşa? Se pare dar, că el tot ar fi un cam rafinat speculant."

„Nu. Mister Gould. planul a plesnit din capul meŭ propriŭ. Bărbatul meŭ nu scie nimic de acésta. Î-am spus. că am să cercetez ruinenĭ în New-York. El nicĭ nu mĭ-ar fi permis a veni la DTa ca nu cum-va prin respingerea probabilă a rugării mele, să-mĭ contrag o umilire."

„Aşa dară nimenea nu scie de plan, de cât DTa şi eŭ. Mis Price."

„Nimenea."

„Acésta îmĭ place. El, să nu mi-se pótă zice dară că aşĭ fi refusat unei dame o rugare, carea sta în puterea mea de a o împlini. Pentru bărbatul DTale, Mis Price, n'aşĭ fi făcut'o, pentru că el s'a înfundat într'o speculaţiune tare nebună, şi ómeniĭ, carĭ speculéză aşa de prost. nu meritĕ să fie ajutaţĭ. Dar pentru DTa şi pentru copiiĭ DTale îţĭ voiŭ împlini dorinţa. Bărbatului DTale îĭ daŭ restimp de opt zile, ca să respândéscă prin ziare, că eŭ a-şĭ voi să cumpĕr trenul. La întrebărĭ şi intervivĭ aĭ pressei voiŭ rĕspunde evasiv. De astăzĭ în opt zile fac călĕtoria de inspecţiune pe tren. Îĭ voiŭ trimete şi o epistolă, în care îĭ voiŭ spune expres, că vreaŭ să visitez calea ferată. Acésta o póte folosi în publicitate după plac."

Dna Price se ridică cu lacrimile în ochĭ şi întinse lui Gould amîndóuĕ mânile. „Mulţămita mea cea mai căldurósă. Mister Gould, DTa mântuescĭ o familie şi copiiĭ meĭ te vor binecuvînta tótă viaţa."

„DTa te întorcĭ éră la Chicago?" întrebă milionarul, fără a lua în samă emoţiunea acésta.

„Cu trenul cel mai de aprópe."

„Poftesc călĕtorie fericită!"

III.

Motivul de a primi planul isteţeĭ Dne Dolly, a fost la Gould singur prospectul de a puté trage urgisitului Vanderbilt o festă. Dar la câte-va óre după depărtarea Dneĭ Dolly, Gould se resgândi, că un milionar nu póte fi marinimos fără resplată şi să-şĭ piardă o zi de lucru. Scrise dar lui Price şi-ĭ ceru cinci percente din suma. cu care va vinde calea ferată, ca părtaş la negoţ.

Se înţelege că Price se învoi. Apoĭ lăţi vestea în foĭ. că Gould ar intenţiona să cumpere trenul Nickel-Plate. Când se făcea întrebărĭ la Gould acesta se ascundea într'o tăcere mult elocuentă, dar nu desminţi faima.

Vanderbilt băgă de samă. În mânile luĭ Gould trenul Nickel-Plate era în faptă o concurenţă fórte periculósă.

Opt zile mai târziŭ primi Vanderbilt de la agentul sĕŭ din Chicago scirea, că Gould ar fi sosit acolo. Cu dóuĕ óre mai târziŭ sosi depeşa agentuluĭ, prin care-ĭ comunica. că Gould s'ar fi suit pe un tren separat a căiĭ ferate Nickel-Plate. ca să inspecteze distanţa de la Chicago până la Buffalo, şi apoĭ să încheie contractul de cumpĕrare.

La o jumĕtate de óră după acésta Price avea în mână depeşa luĭ Vanderbilt cu întrebarea. cât costă calea ferată Nickel-Plate şi înainte de a fi percurs Gould calea jumĕtate de la Chicago la Buffalo, trenul era vîndut la Vanderbilt cu 50 milióne de dolarĭ.

Plătindu-şĭ Price tóte datoriile şi la Gould cuota de participare după cum promisese, îĭ maĭ rĕmâneaŭ încă şepte milióne de dolarĭ. Era maĭ bogat de cât fusese vre-odată până atunci.

— — — — — — — — — —

de ani după Unire, un auxiliar unit pe lângă Episcopul catolic din Oradea. După acest ajutător, un Sîrb de neam şi un Episcop titular de Tegea, s'a numit pentru Românii dintre Tisa şi hotarêle Ardealului un păstor deosebit, fără atîrnare de catolici, în persóna Românului Moise Dragoş, un bun patriot şi un om de ispravă, care-şi luă în primire Scaunul din nou întemeiat în Iunie 1777. Pe rînd aŭ păstorit apoi după dînsul aceia dintre clericii uniţi ai timpului carî, iubindu-şi neamul înainte de tóte, luptând pentru a chema lumina asupra-i, adunând sub aripile lor ocrotitóre pe cei mai însemnaţi dintre scriitorii românî ai timpului, şi-aŭ lăsat un nume neperitor în istoria propăşirei nóstre culturale.

Cine ar putea scrie despre Şincai, despre Klein, despre Petru Maior, fără a pomeni numele lui Ignaţie Darabant şi a lui Samuil Vulcan, şi ce am fi noi astăzi, dacă n'ar fi rĕsunat atunci în tótă Românimea, cufundată în somnul plăcerilor saŭ al mizeriei, graiul deşteptător al acestor apostoli? Subt aceştî doi marî Episcopi, centrul cultural al Românismului a fost mai adese orî în Oradea de cît orî unde airea.

Erdelyi, urmaşul lor, fără să aibă aceleaşi merite, a fost un zelos Prelat şi un bun Român, care îşi are partea în întemeierea a dóua diecese nóuĕ pentru Uniţii din Ardeal de limbă română, linguae romenicae, scrie Papa în diploma de fondaţie. Doi alţi Episcopi se strecurară repede, apucând cîrja cu mânile slabe ale unui bolnav. După dînşii ca al şaselea Episcop veni conducĕtoriul ce s'a stîns acuma: Michail Pavel.

Era un fiŭ de ţăran din părţile Satmarului, un harnic băiat de ţară, răpuind greutăţile prin sîrguinţa-i neînvinsă, aceea statornicie greóe a sătĕnului român, care umple de invidie şi admiraţie pe cele lalte neamurî de acolo. Ajunse ca şcolar până la Viena, de unde îl goni marele an 1848. Preot, vicar în Mararamurĕş, al Episcopului de Gherla, Episcop în acésta nóuă diecesă, el trecu la Oradea unde cîrmuirea slăbise, în 1879.

Aicî a stat peste dóuĕ-zecî de ani, până la adînci bătrînéţe.

A vĕzut vremi frumóse şi grele de redesceptare naţională, de lupte, de izbînde şi de prigoniri. Nu era omul care să alerge între rînduri, saŭ care să spuie cuvîntul ce îndémnă şi cine ştie viaţa grea a unui episcop român de peste munţi, va înţelege câtă necesitate a lucrurilor se adăugea la firea lui liniştită şi retrasă, pentru a-l ţinea în umbră. Dar vecinii nostri maghiarî aŭ proclamat odată — la Oradea în Episcopie, nu s'a uitat încă lucrul — aŭ proclamat însuşirea lui de bun Român în felul cavaleresc, care le este propriŭ: spărgênd geamurile reşedinţei episcopale.

Dar nu în acţiunea lui politică îi stă meritul de căpetenie, nu din ea i-se alcătuesce aureola, în care va apărea strălucind din trecut vremurilor viitóre, care vor judeca şi răsplăti. Ţăran strîngĕtor, ajuns în fruntea celei mai bogate dintre episcopiile românescî, el s'a făcut vistier pentru Dumnezeul credinţei şi al luminei, vistier în numele lui pentru sîrmanul sĕŭ neam nedreptăţit. Din mâna lui deschisă tot de una pentru binefacerî aŭ căḑut sutele de mii de banî de aur şi de argint, cu care a semănat în ogorul pustiŭ ce i-se încredinţase, şi din acest prinos de harnic semănător aŭ eşit bisericî înfrumseţate, şcolî falnice, internate, — temeiurî neclintite ale vieţii românescî de acolo.

***

Acest Episcop acoperit de tótă cinstea lumii acesteia, acest milionar, acest filantrop vestit în tótă Românimea de dincolo, era cel mai modest dintre ómenî. De departe se vedea în Oradea jidovită strălucind turnul aurit al bisericii lui episcopale, cea mai frumósă, se spune, din cîte le aŭ Românii de peste hotare; palatul lui formézĕ una dintre podóbele oraşului şi în odăile-i numeróse e adunată moştenirea pompósă a unui şir de episcopi bogaţi.

Canonicî bine înzestraţi, cu venituri, îi încunjură tronul de stăpînire sufletéscă. Dar în tot acest belşug, în tótă acésta strălucire, îi plăcea să se strecure neobservat. Mai adese era la „scalda" sa din Maramureş saŭ în căsuţa modestă de pe unul din dominiile sale; când se afla în oraş, se încunjura de umbra şi tăcere. Eram în Oradea când „Măria Sa" — şi canonicii aŭ acest titlu acolo — era aşteptată din Maramureş, dar nu se observa în palatul episcopal nimic din pregătirile ce premerg aiurea sosirii stăpânului. Un singur preot merse să-l priméscă la gară. Trenul sosi dar îl căutăm în zădar cu ochii. Era să se piardă în mulţime, când mi-l arătară. Un solid bătrîn, uscat şi drept ca un stejar — avea opt-zecî de anî, — se cobora dintr'un vagon de întâia clasă: purta pălăria şi haina orî cărui preot de sat, nisce cizme marî, ca la ţară, şi-şi ţinea în mână geamantanul. Aşa vor fi fost pe alte tronurî Voevozii nostri din timpurile marî, şi aceia înainte de tóte ţăranii români.

Acum muncitorul harnic şi modest se odihnesce între bunecuvîntările, de care s'a făcut vrednic!

„Fóia Diecesană" organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeşului a căreî redactor responsabil e Dr. Petru Barbu publică pe pag. 6. (are 8. pag.) între ultimele varietăţi următórele vorbe, pe carî le dăm întocmai cu aceleaşi litere:

† Mihail Pavel, episcop unit din Oradea Mare, a repausat la 1 Iunie n.

Ăsta-i român şi încă „ortodox"? pfuĭ! . . . .

E locul aicî să facem o amendă: „Telegaful" de Marţi 10 Iuniŭ n. publică pe pagina primă un frumos articol dedicat memorieî Episc. Pavel. Estragem câteva liniî:

E mare doliul bisericeî greco-catolice române, provocat de acéstă neaşteptată catastrofă, şi la doliul eî ne alăturăm şi noi, pentru că în decedatul nu numai biserica unită română a perdut un bun şi consciincios păstor al turmei încredinţate conduceriî sale, ci a perdut întréga Românime un filantrop, un mecenat, care prin faptele sale sĕvîrşite în lumea acésta trecĕtóre şi-a asigurat pentru tot de una nemurirea numelui.

Michail Pavel, fostul episcop gr.-cat. român al Orăḑiî-marî, va rĕmâné pentru întréga Românime, pentru tóte vremurile, unul dintre cei mai distinşi şi binemeritaţi archierei.

Ĕr la urmă:

Perderea bisericiî greco-catolice române, causată prin mórtea sa, e ireparabilă, pentru că cine scie cine îî va lua locul, cine scie dacă îl va şi puté înlocui pe Pavel cu adevĕrat şi în sensul strict al cuvîntului?

Biserica gr.-catolică română trece tocmai acum prin o grea probă de foc, când are cea mai mare necesitate de conducĕtorî desinteresaţi, veclnic la postul lor, cum a fost decedatul episcop Pavel.

Îi dorim să trécă în pace peste nefericirea care a ajuns'o, ca să se pótă bucura apoi în linişte de ródele frumóselor fapte ale decedatului, a cărui memorie veclnică şi veclnic binecuvîntată are să fie printre Români.

Tótă America nordică se amusa, când aduseră ziarele, carî staŭ în soldul lui Gould, comunicatul, în ce mod a fost pus la „recóre" Vanderbilt. Gould serbă un deplin triumf, căci contrarul sĕŭ întrase în cursa, care i-o pusese Gould cu isteţime.

Dar un Crösus american cade tot de una în picióre ca mâţa. Vanderbilt nu pierdu un fiĭer la trenul Nickel-Plate, din contră el făcu cu acela încă un „geschäft" splendid şi anume în modul următor. El schimbă calea ferată într'o societate pe acţiî. Acţiile le vîndu şi aşa îşi redobîndi cele 50 milióne. Apoi după ce trenul nu mai era acum al sĕŭ, îl ruină şi-l cumpĕră a dóua óră pe un preţ ridiculos de neînsemnat.

Atarî glume îşi permit „Crösiî" americani şi cei „fripţi" în lucru sînt acţionariî şi publicul.

Price se retrase cu totul din speculaţiunî şi se ocupa cu întreprinderî solide. El muri acum treî anî. Cât-va timp înaintea lui muri Gould şi de curênd decedă şi regele căilor ferate Vanderbilt.

Nicu.

Corespondinţe.

POPOR VREDNIC.

— *26 Maiŭ 1902.*

E vorba de poporul credicios gr. cat. din comuna Topa-Sân-Craiŭ în Cott. Coşocneî. În comuna acésta îndepărtată de oraşe, poporul a rĕmas ferit de moravurî străine, ómenii aŭ trăit ca fraţii în pace, în armonie şi bună înţelegere unii cu alţii. Aceste însuşirî eminente aŭ făcut din acest popor ignorat şi neconsiderat un popor vrednic de stima ómenilor binevoitorî.

Vĕḑênd anume acest popor de câte-va decenii biserica lor în stare debilă, pe cum sînt şi astăzi cele mai multe bisericî românescî, aŭ pus basă unui fond de banî, ca să servéscă pentru ridicarea uneî bisericî nóuĕ, atunci când lipsa cere. Lipsa acésta acum de cât-va vreme a devenit fórte simţită, din causă, că ómenii înmulţindu-se nu numai în sĕrbătorile cele mai marî, ci chiar şi în Dumineci numai încăpeaŭ în vechea bisericuţă de lemn pentru ascultarea sfintei slujbe.

În anul 1901 ajungênd fondul de bani la frumósa cifră de 2400 cor. poporul, sub conducerea tactică a preotului cooperator Ioan Bochiș junior cu unanimitate a luat hotărirea de a ridica o biserică din material solid de cărămidă, alăturând la fondul de bani și oferte de contribuiri benevole. Ofertele poporenilor aŭ atins frumósa sumă de 700 cor., cari de împreună cu donațiunea preotului de 100 cor. s'aŭ și încassat în timp fórte scurt și fără a fi lipsă de execuție.

De însemnat e că biserica nu dispune de nici o avere, chiar și poporul cu puține escepțiuni e de tot miser și fără nici un venit mai însemnat, ér nu mĕrul sufletelor din parochiă abia atinge cifra de 705. Dar dacă e sĕrac materialicesce e bogat în privința sufletéscă și o ast fel de bogăție tot de una face lucrurĭ minunate. Și frumósă e biserica ce aŭ ridicat-o acești creștini în anul acesta; mai mult, ea apare atât de frumósă, în cât începênd de la Cluj până la Topa-Sân-Craiŭ pe o distanță de 40 Km. nu numai la români, dar nici la alte confesiuni mai bogate nu să póte vede.

Între cei ce mai mult aŭ contribuit pentru ridicarea și înfrumsețarea sfintei biserici, merită să fie amintiți: Gávrilă Bercian mocanul, care la îndemnul cooperatorului a cumpĕrat un lustĕr frumos în valóre de 140 cor. și Ștefan Zoran curator primar bisericesc, care a oferit de bună voie propriă sa baiă pentru scótere de prund și de unde s'aŭ și vecturat peste 60 cără de prund.

Ast fel de fapte nobile și de rară însuflețire servéscă de nobil impuls și altor credincioși și fie dovadă, că nu numaĭ unui popor bogat i-se pot tóte, ci că tóte se pot poporului binecredincios, și nicĭ odată să nu se uite, că în unire e tărie și putere de viață.

v. m.

Ordinea esamenelor publice

ce se vor ține cu elevele școleĭ superióre de fetițe din Blaș cu ocasia închieriĭ an. școl. 1901—1902.

Amĕsurat hotărîriĭ luate în conferința corpuluĭ didactic a numiteĭ școle, ținută la 8 Iunie a. c. esamenele publice de închierea an. școl. se vor ține în ḑilele de ***23, 24 și 25 Iunie a. c., ér în 26 Iunie*** *va fi serviciŭ divin împreunat cu doxologia cea mare, după care imediat va urma vestirea resultatelor și împărțirea premiilor.*

Luni 23 Iunie a. c.

a) Înainte de amiază:

Clasa I. și II. de la 8—10. Esamen din tóte obiectele de învĕțĕmînt.

Clasa III. și IV. de la 10—12. Esamen din tóte obiectele de învĕțĕmînt.

b) După amiază:

Clasa V. și VI. de la 3—6. Esamen din tóte obiectele de învĕțĕmînt.

Marți 24 Iunie a. c.

a) Înainte de amiază:

Clasa VII. de la 8—12. Esamen din religiune, l. română, istoria naturală, l. magiară și matematică.

b) După amiază:

Clasa VIII. de la 3—6. Esamen din religiune, l. română, fisică, higienă, istorie și geometrie.

Miercuri 25 Iunie a. c.

Esamen de musică de la 10—11.

Tot timpul cât vor dura esamenele vor fi espuse la vedere publică lucrurile de mână pregătite de fetițe în decursul anuluĭ școlar.

Blaj, la 10 Iunie 1902.

Direcțiunea școleĭ superióre de fetițe.

MAĬ NOŬ.

Joĭ s'a făcut la Arad, sub conducerea Escel. Sale Mitropolitului Ioan Mețianu, alegerea de Episcop în locul repaus. Iosif Goldiș. La votisare a întrunit vicariul Vasile Mangra 30 voturĭ, archimandritul Augustin Hamsea 26 voturĭ și protosincelul Ignatie Pop 1 vot. Cel dintâiŭ a fost declarat de ales.

Noutățĭ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Domnul Atanasiŭ Roșian, notar cerc. și dómna Victoria Roșian n. Crișan, aŭ dăruit bisericeĭ nóstre un Apostoler legat în pĭele, cu litere străbune în preț de 12 cor. 80 fileri. Pentru care faptă marinimósă, subscrișiĭ, în numele curatoratului, ne ținem de plăcută datorință a aduce și pe acésta cale cele maĭ călduróse mulțumirĭ scumpilor donatori, implorându-le de la prea bunul Dumnezeŭ resplătire insutită. Gârbova-de-jos la 18 Maiŭ 1902. Simion Marcu paroch gr. cat. Georgiŭ Mărian prim curator.

Pentru fondul subsidiar aŭ mai încurs următórele sume: Danila H. Coste, Chendrea 15 cor. Ales. Marincaș, Nireș, Ioan Simoc, Restoltul-mare, Ioan Pop, Morlaca, câte 10.

Masa studenților a primit de la Ioan Fanea, paroch în Saraséŭ, diec. Gherleĭ, 1 acție „Chiorana“ de 100 cor. Clericiĭ semin. din Blaș aŭ colectat 163·76 cor. Clericiĭ bienalĭ. cor. 37·70, de la o companie de prietinĭ cor. 3·40. ér Remul Artemiŭ Sarkadi, canonic Orade, în loc de cunună pe mormîntul Escel. Sale Episc. Pavel, a dăruit cor. 30.

Profesorĭ noŭĭ. Prietinĭi nostri Alesandru Ciura și Octavian Prie, teologĭ și filosofĭ absolvțĭ, aŭ făcut la universitatea din Pesta censura de profesorĭ; cel dintâiŭ din filologia clasică și limba română al doilea din limbile română, magiară și germână. Noiiĭ profesorĭ aŭ fost stipendiștĭ aĭ archidiecesei nóstre.

Esamenele de maturitate la gimnasiul nostru se vor începe în 16 crt. Comisariŭ aĭ guvernului va fi dl prof. universitar Moldován Gergely.

Esamenul de cualificație cu învĕțătoriĭ de la școlele poporale s'a terminat ierĭ. Dintre 53. cualificanți, 10 aŭ fost respinși pe câte un an.

O conferință despre Românĭ în Budapesta. În 21 a l. tr. dl profesor Dr. Iosif Siegescu a ținut o frumósă conferință despre Românĭ, în Budapesta. Conferința s'a ținut în localele Academieĭ magiare, secția etnografică. Titlul conferinței a fost „Calea sufletului în credința poporului român“. Drept substrat al lucrăriĭ D-sale, dl Dr. Siegescu, pentru ca și publicul magiar să aibă ceva noțiune despre credința nóstră poporală, a tradus în versurĭ ungurescĭ fórte succese piesa lui Simeon Mangiuca „Bradul“. Analisând apoi versurile date la lumină de Manguică, spune dl conferențiar, care e ceea dintâiŭ cale a sufletului, până ajunge la bradul dinaintea laculuĭ, care desparte lumea nóstră de cea de din colo. Sufletul, după îndelungate rugămințĭ e trecut din colo, unde îșĭ urmézĕ maĭ de parte rĕtăcirile, trecênd podurile și vămile, până în urmă ajunge la pomul, sub care odihnesce Maĭca Precista. Atât succesul desĕvîrșit al traduceriĭ, cât și interesantele date de mitologie poporană aŭ avut efect deosebit. Conferențarul a fost răsplătit cu aplause, rugat fiind să cedeze manuscrisul pe sama revisteĭ sciințifice „Etnográfiai Közlöny“.

Afaceriĭ școlare. În 22 Maiŭ s'a ținut esamenele finale la școla din Băla, distr. Pogăceleĭ, unde funcționézĕ ca învĕțător dl Eman. Pol, ér ca învĕțătóre dșóra Maria Coltor. Despre resultatul acestor esamene ni se comunică lucrurĭ frumóse, ceea ce ne umple de bucurie, felicitând pe cei în drept. Osteneala pusă, a adus róde bogată, umplênd de mângăiere multă pe locuitoriĭ din Băla, care din repartiție susțin pe amîndoĭ învĕțătoriĭ.

„Cartea de aur“ — confiscată. Sĕptămâna trecută o comisie judecătorésca în frunte cu judele de instrucție și cu procurorul, aŭ mers la „Tipografia“ din Sibiŭ, la redacția „Telegrafuluĭ român“ și apoĭ la locuința privată a dluĭ Păcățian și aŭ confișcat tóte exemplarele ce aŭ aflat din publicația „Cartea de aur“ împreună cu conspectul abonamenților, cărora li s'aŭ trimis cartea. Cele câte-va sute de volume aŭ fost depuse în biroul judelui instructor, până ce se va dovedi, dacă conține scrierea agitație saŭ nu. De asemenea aŭ fost confișcate și din Blaș esemplarele aflătóre din acéstă carte.

Mulțumită publică Cu ocasiunea petreceriĭ ținute din incidentul escursiuniĭ școlare de la 24 Maiŭ 1902. pentru înființarea unuĭ fond de escursiuni școlare cu tinerimea gimnasială din loc, aŭ binevoit a suprasolvi următoriĭ domnĭ: Dr. Iuliŭ Maniŭ, advocat cor. 9. George Mezei, cor. 2·30. Dr. Petra, cand. de adv. Sân-Mărtin, Ioan Moldovan, notar Sân-Mărtin, Iuliŭ Codarcea, farmacist, Dr. Eug. Solomon, medic. Tollveth Károly, sublocotenet, Ioan Făgărășan, învĕțător, Tur și Alexă Pop. adm. câte cor. 1 Traian Erdélyi, iurist 50 banĭ și Vasile Suciŭ, prefectul tipografieĭ 40 banĭ. Subscrișiĭ ne luăm voie a mulțămi acestor preastimațĭ domnĭ și pe calea acésta pentru sucursul prestat înființândului fond. S'aŭ încasat cor. 183·20. Spesele aŭ fost cor. 53·24 Rest de casă 129·96 cor. Suma acésta a fost transpusă casseĭ gimnasiale ca basă pentru amintitul fond. Blaș. 3 Iunie 1902. G. Precup, controlor. Valeriŭ Suciŭ cassar.

Necrolog. † Șofron Cârlanea, paroch gr. cat. în Ticușiul-român, vicariatul Făgaraș, a repausat la 16 Maiŭ n. în etate de 74 anĭ, în al 50 an al preoției.

† Andronic Pop, paroch deficient în Alecuș, a repausat la 11 crt. la órele 9 a. m. după un morb greŭ, împărtășit cu ss. sacramente ale muribunḑilor, în al 77-lea an al etățiĭ, și al 52-lea an al preoțieĭ sale.

Fie-le țĕrîna ușóră!

Către P. T. Cetitorĭ.

Aflându-ne la începutul sem. al II. al a. 1902. ne luăm voie a ruga cu căldură pe toți st. cetitorĭ aĭ nostri să grăbéscă cu achitarea abonamentelor restante.

Plătitorilor regulați le mulțămim pentru viul interes ce dovedesc causeĭ pentru care luptăm și îĭ rugăm și pe mai de parte de binevoitorul sprijin.

Administrațiunea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

Întru cât „încreștinarea Bulgarilor a hotărît și sórtea bisericii române,“ [1]) se vede mai ales din prilejul introducerii limbei slavone în liturgie. În ce mod ar fi consimțit Românii, dedați cu limba lor latină în tóte daraverile lor, în ce mod ar fi consimțit ei să lapede limba ce o cunosceau pentru altă neînțelésă? Și acésta, după ce înși-și desnaționalisaseră pe Slavi, impunêndu-le limba lor latină? Bunul simț bănuesce deja, că un schimb atât de straniu nu se puté face, de cât fiind impus cu forță de către Bulgarii cu totul slavisați, iuți și despotici în tóte privințele. Dar, că este vorbă aici de un fapt, se póte dovedi pe basa argumentelor istorice. Avem o tradițiune română păstrată de Cantemir-Vodă, după care mitropolitul Moldovei Teoctist, de neam bulgar și diacon al vestitului Marc Efesianul, a îndemnat după conciliul ecumenic din Florența pe Alexandru cel Bun, „să scóță literile latine din tóte scrierile și cărțile, și să introducă în locul lor pe cele slavone,“ pentru ca să ridice „tinerilor putința, de a ceti sofismele Latinilor,“ și a „desrădăcina din Moldova sêmînța catolicismului.“ Și Bulgarii aŭ o tradiție analógă: „S'aŭ însemnat în nisce cărți vechi scrise de mână, că . . . Teofilact . . ., patriarch la Trinov (Tîrnova), . . . aŭ învitat pe împĕratul Asan de aŭ trecut la Valahia, să o cuceréscă și să o curețe de eresul roman, ce pe atunci domnia în Valahia, și Asan s'aŭ dus și aŭ supus amîndóuĕ Valahiile sub stăpânirea sa, și aŭ silit pe Valahi, care până atunci cetiaŭ în limba latină, să lasă mărturisirea romană, și să nu cetéscă în limba latină, ci în cea bulgară, și a poruncit ca celui ce va ceti în limba latină, să i-se taie limba, și de atunci Valachii aŭ început a ceti bulgăresce.“ Este învederat, că nici în acéstă tradiție nu lipsesc anacronismele obicinuite. Conciliul din Florența s'a ținut după mórtea lui Alexandru cel Bun; împĕratul Asan n'a putut exercita o presiune despotică peste poporul român, de óre ce venise în țară bătut, spre a căuta ajutor în contra Grecilor. „Desbrăcând înse îndoita legendă de partea cea adausă de nesciința poporului, rĕmâne ca mieŭ al ei faptul, că înainte de creștinismul bulgar era la Români creștinismul roman, care tocmai fusese scos cu violență de către un împĕrat bulgar; ceea ce înse se petrecu mult înaintea lui Asan, pe timpul tocmai al regelui Bogor (Boris) saŭ al urmașului sĕŭ Simeon.“ [2])

Așa dară Biserica română era acum dependentă de cea bulgară și de patriarchia Constantinopoliĭ. Scurta întrerupere de 30 de ani, cât s'a urmat înțelegerea cu Roma din motive politice, n'a putut modifica acéstă situațiune. Care a fost înse suprema autoritate bisericéscă în Bulgaria și cum îi eraŭ supuși Românii? Étă cea din urmă cestiune de resolvit în acest paragraf.

La început primatul Bulgarilor își muta reședința cu capitala imperiului lor, creat de Papa Formosus pe la 895; ast fel îi găsim scaunul la Sofia, apoi la Voden, în fine la Ohrida, treptat cu cuceririle bulgărescĭ. Ultima localitate este cea mai importantă din punct de vedere bisericesc, de óre ce se afla pe ruinele vechiului Lychnid, un renumit scaun episcopal din vechime, al cărui episcop fusese transferat la Prima Iustiniana în Sêrbia, pe la 535. De óre ce archiepiscopul acestui scaun avusese de la Papa Vigiliŭ titlul de patriarch în interiorul diecesei sale (patriarch minor), [1]) nu este cu neputință, ca Bulgarii, atât de doritori de un patriarch, să fie dat acéstă denumire primatului ohridan, din causa împrejurărilor amintite. Cât pentru „țările române, trebue să admitem, că ele nu atîrnaŭ canonicesce de nici una din episcopiile bulgare de pe malul Dunării, ci eraŭ în supunere directă către scaunul patriarchal bulgar . . ., ceea ce explică și lipsa episcopiilor din Dacia. Acéstă țară era sub eparhia specială a patriarchului bulgar, tocmai ca țară adusă în chip silit la creștinismul bulgar, și asupra căreia trebuia deci pusă în lucrare o supraveghiere mai de aprópe . . . Înființarea unei episcopii bulgărescĭ în Dacia puté să aibă de efect desbinarea acestei țări de sub autoritatea bisericii bulgare. Abia după desființarea imperiului bulgăresc . . . vedem apărênd în ele episcopi deosebiți.“ [2])

Acéstă organisațiune nu împedeca, firesce, ca la Români să nu se ivéscă vremelnic și relațiuni mitropolitane cu un scaun episcopal de la Dunăre, supus Ohridei. Asemenea relațiuni sînt constatate cu eparhia bulgăréscă din Vidin — vechia Bononia, care póte a fost și în timpurile anterióre în atari raporturi cu Dacia Traiană, — pe la 1003, de unde se trimit preoți în Banat; după cererea lui Ahtum ducele bulgar al acestei țări. [3])

Din cele expuse se vede deci, că Românii, cari mai înainte nu aveaŭ episcop, fiind că nu eraŭ încreștinați în număr suficient pentru a-și constitui o Biserică, acum sînt lipsiți de episcopi din motive politice și naționale ale Bulgarilor slavisați. De abia când vor fi liberi de orĭ ce silă de consciință, prin secolul al 13-lea, îi găsim cu episcopi proprii.

§. 3. Perióda ungară.

Sumarul: Năvălirea Ungurilor. Încreștinarea lor. Desființarea imperiului bulgar. Românii depind tot de Ohrida. Episcopia Milcovieĭ. Imperiul româno-bulgar. Înrîurirea lui religiósă asupra Românilor din stânga Dunării. Mitropolia de Halicĭ. Primii episcopi români. Episcopia Cumanilor.

În acest restimp, Românii din Dacia Traiană transcarpatină fură atinși de sórtea sub care se află până în zilele nóstre: țara lor a fost cuprinsă de Ungurĭ. Mai întâiŭ (pe la 896) ducii bulgari, cari domniaŭ acolo peste Români, deveniră numai vasalĭ; dar sub Ștefan cel Sfînt (pe la 1003) tóte acele regiuni se încorporară către noul regat magiar. Încreștinarea acestor barbari părea pentru un moment că pornésce din imperiul bizantin, ce-l cunoscuseră cu prilejul incursiunilor lor prădalnice. Ast fel doi ducĭ ungurescĭ, Bulcĭ și Gyula, carele din urmă stăpânia o parte din Ardeal, veniră în 951 la Constantinopole, se botezară acolo, și luară cu ei pe un Ieroteĭ, hirotonit de patriarchul Teofilact ca episcop al Ungurilor. Acesta începu propagarea creștinismului în jurul sĕŭ, dar dispare fără urmă. [1]) Conversiunea generală a acestui popor se făcu de abia o jumĕtate de secol mai târziŭ de către un cler numeros apusén, sub domnia regelui Ștefan cel Sfînt. Că Românii nu aveaŭ a face nimic cu Ieroteĭ, se vede și din aceea, că Ahtum, ducele bulgar din Banat, se botéză nu în Ardeal, ci la Vidin. Dar și acest Ahtum dispare pe la 1003, fiind ucis în lupta împotriva Ungurilor, ér ducatul lui este anexat de regele magiar. Acesta înființéză chiar în Morisena (azi Csanád) o episcopie catolică latină, unde Ahtum clădise o mănăstire pentru călugări de rit grecesc. [2])

(Va urma.)

---

[1]) Onciul, ibid. pag. 136.
[2]) Xenopol l. c. vol. I, pag. 451—4.

[1]) Wetzer u. Welte's Kirchenlexion, Freiburg i. B. 2. Aufl. Art. Achrida.
[2]) Xenopol. l. c. vol. I, pag. 457.
[3]) Onciul, Originile, pag. 143.

BOLNAVUL DIN VITESDA.

În curtea caselor lui Caiafa s'audiaŭ sgomote mari de multe guri, ale servitorilor și ale poporului ce se adunase pe drum, urmărind cohorta ce aducea pe Isus de la Hana. Unii țineaŭ parte învĕțătorului din Galilea, alții îl huliaŭ, ér ostașii romani cu lungile lor sulițĭ în mână se trudeaŭ de géba să astîmpere neorîndueala din curte.

Ér în casă cărturarii chinuiaŭ pe blândul Fiŭ al omului cu nesfîrșitele lor întrebări, și aduceaŭ mărturii mincinóse împotriva lui, și nu eraŭ mărturisirile lor la fel. Și era întristat de mórte sufletul lui Isus.

Un om era în mulțime, care privia fix înainte, în fața lui Christos, și par-că voia să-i vadă din față, ce i-se petrece în suflet. Și a vĕdut, că loviturile ce le primia în cóste ca să rĕspundă la ticălósele întrebări, nu aprindeaŭ de mânie fața lui Isus, și a vĕdut că atunci când l'aŭ pălmuit și l'aŭ scuipat, îndelung-răbdătorul fiŭ al Omului n'a scos nici un vaet de durere, și a vĕdut că nici în ochii lui ură nu este, nici în glasul lui tânguire. Dar ochii îi eraŭ plini de lacrimi — lacrimi în ochii lui Dumnezeŭ! — pornite din sufletul cel umilit și batjocorit, și eraŭ lacrimi ale milei celei fără de margini ale Mântuitorului.

Atunci omul și-a făcut loc prin mulțime, a venit la Isus și prinzêndu-i mâna, a strigat întors spre marele archiereŭ:

— Într'adevĕr, fiul lui Dumnezeŭ este!

S'a cutremurat Caiafa, s'a mișcat mulțimea trăsnită de vorbele spuse cu atâta convingere, ér Isus uitându-se la om, a zis:

[1]) Onciul, Originile, pag. 129 și 143.
[2]) Ibid. pag. 133. Xenopol l. c. vol. I, pag. 469.

— Cine eşti tu omule, că nu te cunosc?

— Te cunosc eŭ, iubitorule de ómeni şi a-tot-iertătorule mântuitor de suflete. Am audit câte le-aĭ spus tu mulţimiĭ până acum, şi nu te vĕdusem. Acum te-am vĕdut, şi te cunosc.

Atunci unul dintre Iudeĭ s'apropie, cu ochiĭ schinteind de ură şi de mânie, şi despărţind cu silnicie grabnică mâna acelui om de mâna lui Isus, scuipă pe Mântuitorul şi pălmuindu-l, îĭ zise:

— Dacă eştĭ tu fiul lui Dumnezeŭ, spune cine te-a pălmuit?

Isus l-a privit în faţă, l'a cunoscut, apoĭ şi-a întors capul şi a suspinat.

— Spune! zise omul ĕră-şi. Dar Isus n'a spus. De ce să spuie şi cuĭ? De ce s'arate lumiĭ mişelia acestui om, vaĭ, nu a unui singur om, ci a omeniriĭ întregĭ. Atâta ruşine nu puté să-ĭ facă omeniriĭ tocmaĭ elĭ, care a murit pentru păcatele eĭ. Şi n'a spus. S'a întors numaĭ şi a suspinat.

Şi cu ochiĭ sufletului sĕŭ, Isus se vedé suindu-se spre Ierusalim, pe vremea când era o mare sĕrbătóre a Iudeilor. Şi era în Ierusalim o scăldătóre numită a Oilor, care se chiamă pe evreesce Vitesda. Acolo eraŭ mulţime de bolnavĭ, şi orbĭ şi schiopĭ şi uscaţi, aşteptând mişcarea apeĭ, căcĭ un înger venia din vreme în vreme şi intrând în apă tulbură apa. Şi cine întra în apă atuncĭ, se făcea sănătos. Şi se vedé Isus pe sine-şĭ cum merge în scăldătóre şi vede acolo un om paralitic, care de treĭ zecĭ şi opt de anĭ zăcea aşteptând tulburarea apeĭ. Şi-ĭ zise bolnavului: Vreĭ să fiĭ sănătos? şi rĕspunse bolnavul: „Eŭ n'am pe nimenĭ, să mĕ ajute ca să intru în apă, când se tulbură. Toţĭ aceştia aŭ pe cine-va. Am vĕdut de treĭ-zecĭ şi opt de anĭ atâtea rînduri de ómeni făcêndu-se sănătoşĭ, singur eŭ dintru început până astăzĭ, staŭ şi mĕ uĭt la alţiĭ, căcĭ singur n'am putere să intru în apă, şi nimenĭ nu vrea să mĕ ajute!“ Şi l-a zis Christos: Să te ajut eŭ! Scóală-te din pat şi mergĭ! Şi s'a făcut sănătos omul acela, şi era într'o Sâmbătă, şi l-a mulţumit lui Isus cu plânset mare.

Şi acum, acum paraliticul din Vitesda, sta în faţa mântuitoriului sĕŭ, şi pălmuindu-l şi scuipându-l, îl întreba:

— Dacă tu eştĭ fiul lui Dumnezeŭ, spune cine te-a pălmuit? Spune!

Şi Isus a tăcut şi n'a spus. A plecat capul şi s'a rugat pentru sufletul acestui uĭtător a binelui. Apoĭ ridicând repede capul a privit împrejur, căutând par-că pe cel ce ar vrea să-l maĭ pălmuéscă. Cine scie! Póte étă-l şi pe acela care şedea orb lângă cale cerşind, pe când Isus se apropie de Ierihon, şi strigă: Fiule a lui David, miluesce-mĕ, ér fiul lui David a rostit neuitatele cuvinte: credinţa ta te va mântui. Cine scie! Póte va veni să-l pălmuéscă şi acela pe care l'a găsit Isus pe când ieşise din laturea Tirului şi a Sidonului, şi a venit la marea Galileeĭ, în mijlocul latureĭ Decapoliĭ. Surd era acela şi vorbia cu anevoie şi l'a rugat să-şĭ pue mâna pe dînsul, ér Isus căutând la cer a suspinat, şi i-s'a deschis aceluĭ surd audul şi i-s'a deslegat legătura limbiĭ şi vorbia bine.

Póte şi alţiĭ, şi alţiĭ, şi cel din laturea Gadarenilor, care avé lăcaşul sĕŭ în morminte, şi nimenĭ nu puté să-l lege nicĭ în lanţurĭ, căcĭ legat fiind, rupea şi lanţurĭ şi cătuşe şi pururea şi ziua şi nóptea era prin munţĭ şi printre morminte strigând şi lovindu-se cu pietre. L-a făcut sănătos Isus, dar pentru ca să nu vie şi el să rĕsplătéscă vindecătorului sĕŭ cu palme, ca şi paraliticul din Vitesda!

Ar fi putut să vie toţĭ, să-l pălmuéscă şi să-l întrebe: cine sîntem? Căcĭ Isus n'ar fi rĕspuns, şi chiar de ar fi rĕspuns, póte ar fi zis şi el ca Petru: Nu-l cunosc pe omul acesta. Şi pe cum Petru a eşit afară şi a plâus amar, aşa ar fi plâus Isus, pentru că se lapĕdă de semeniĭ sĕĭ pentru a căror mântuire, a suferit batjocura şi mórtea.

(„Albina“.) *G. Coşbuc.*

II.

Postul şi medicina

saŭ

Ascetica şi therapia.

(Continuare.)

Mohamedanul petrece jumĕtatea luneĭ lui Rhamadan — a postului — în o posiţie greŭ de definit — Kĕf — cu picĭórele încrucişate, pe perina unuĭ divan, cu ochiĭ maĭ închişĭ, nevorbind nimica óre întregĭ şi fără a se mişca, ba probabil şi fără a cugeta, şi cu privirea aţintită la un punct. Fakiriĭ din India, carĭ postesc respective ajună cu fanatism, sub durata ajunului staŭ ca şi durmind, nemişcaţi, în o stare adevĕrat cataleptică, ca cum ar fi sub manipularea unui magnetisător modern, şi prin acesta funcţiunile fisiologice se par ca sistate. Chiar esemplele acestor fanaticĭ indianĭ, carĭ aŭ ajunat 20, 30—40 zile, şi aŭ fost supraveghiaţi chiar şi de oficerĭ anglezĭ, pe cum şi constatatările maĭ nóuĕ la ómenĭ bolnavĭ şi analogia somnuluĭ de iĕrnă a unor anumite varietăţi — fără a maĭ aminti despre medicul Tanner cu ajunurĭ de 40 zile, daŭ ansă şi material de poveste despre anachoreţiĭ (pustnicĭ) orientalĭ, carĭ numaĭ de 4 orĭ în decursul quadragessimeĭ — postul mare — mâncaŭ câte ceva, fără însă a se abţinĕ de la apă. Şi dacă în Nordul Germanieĭ s'aŭ constatat casurĭ de ajun de 30 zile, nu este imposibil şi de mirat, când un ascet din Sinaia saŭ Tebaie, ca descendinte din o rassă dedată la moderaţiune şi sub o climă sudică, şi pe încet acomodându-se lipseĭ de nutremînt şi avĕnd şi voinţă tare sprijinită de însufleţire religiósă, va ajuna 40 zile fără nicĭ o greutate. În decursul ajunurilor maĭ lungĭ şi maĭ dese, sufer nu numaĭ părţile organismului prin carĭ se manifestéză viaţa, ci efectul se simte şi estinde şi asupra luĭ „esse“ maĭ înalt vital, cum şi asupra funcţionăriĭ psyhice. Memoria e nesigură, cugetele se par a isvori cu greŭ şi încet, puterea imaginară e de o colóre ştersă; facultăţile de prestaţiunĭ a forţeĭ imaginare, carĭ prin un post moderat şi moral se potenţéză, prin ajunurile prea lungĭ scade fórte, ér voinţa de lucrare dispare.

Ajunul ca medicină psyhică.

Tot asemenea influinţă are ajunul şi asupra pasiunilor şi a dispositieĭ umane, prin ce ajunul este mijlocul cel maĭ eficace în mâna mijlocului sufletesc. Cine voesce a esperimenta cu ajunul ca medicină, ordineze-l ca un fel de duche (tuş) strict în contra uneĭ saŭ alteĭ pasiunĭ, şi se va convinge de puterea luĭ miraculósă; şi pe cât se pare de simplă acéstă cură, pe atât lucră maĭ eficace; că pe cum corpul se mortifică şi pierde din vioĭcinune prin subtragerea alimentelor, tot aşa se moderéză şi porunirile luĭ spre păcate.

În cât privesce „dispositia“, ne convingem uşor din esperinţă, că ce efect admirabil are ajunul asupra persónelor, ce sufer de vre-o durere mare sufletéscă, saŭ se află în o supĕrare mare şi intensivă în urma unor morburĭ grele saŭ a loviturilor familiarĭ. La prima privire s'ar crede că ajunul ar potenţa durerile, dar esaminând maĭ de aprópe, esperinţa ne demustra chiar contrarul: fómea paralisézĕ energia dureriĭ şi împinge supĕrarea.

Fie care medic e convins despre avantajele higienice a ajunului, deşi la laicĭ se pare că acéstă convingere încă nu s'a lăţit. Ar fi firesce absurd a predica ascetica, şi respective despre valórea higienică a ajunului, celor sĕracĭ, carĭ şi aşa sînt „asceticĭ din lipsă,“ pentru-că traiul acestora în sine luat e o fóme saŭ nesăturare continuă, dar afară de acestia, sînt alţiĭ miĭ, carĭ se satură peste saţiŭ.

Şi acestia nu sînt aşa numiţiĭ „gourmandĭ“ carĭ îşĭ aŭ bucătarul propriŭ, ci ómenĭ din clasa maĭ cu bună stare, ce trăesc în convingere că mânca numaĭ cât e de lipsă pentru lipsa corpului, dar carĭ s'ar mira fórte, când le-aĭ arĕta cu cifre cum-că importul lor de nutrire e duplu saŭ triplu peste mĕsură de lipsa trupului.

Pentru atarĭ persóne folosul higienic a postului saŭ ajunului bisericesc nu consistă în aceea, ca prin regularea şi micşorarea dieteĭ dintr'o zi orĭ alta să se reducă şi greutatea corpului cu câte-va grame şi să se micşoreze şi îngrăşarea inimeĭ, acestia să regulézĕ numaĭ prin prescrise stricte medicalĭ şi să-şĭ póte ajunge maĭ sigur că se tem să nu móră.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

N. Iorga: **Sate şi preoţi din Ardeal, Bucuresci 1902.** Acesta este titlul uneĭ scrieri fórte preţióse, ce ne-a dat'o distinsul profesor universitar din Bucuresci N. Iorga. Cartea cuprinde cu mult maĭ mult, de-cât ne arată titlul eĭ, căcĭ ne desfăşură istoria culturală a Românilor din ţările coroneĭ ungare din timpurĭ vechĭ până la anul 1767, când a murit episcopul Dionisie Novacovicĭ, a cărui corespondenţă a îndemnat pe neobositul cercetător a scrie acéstă carte. Închinată fiind „preoţilor şi învĕţătorilor“, noĭ le-o recomandăm cu tótă căldura. Preţul este 2 leĭ 50 banĭ.

Biblioteca poporală a „Asociaţiunii“ Nr. 3. **„Despre cărţile funduare şi intabulări“** de Dr. Valer Moldovan, preţul 30 fil. Importanţa cărţiĭ acesteia orĭ cine o póte vedé din însu-şĭ titlul, de aceea o şi recomandăm cu tótă căldura, în special poporului de la sate pentru care e şi scrisă.

Raport despre festivităţile jubileului semicentenar al Reuniunei femeilor române din Braşov şi istoricul Reuniunii, de Lazar Nastasi, secretarul Reuniunii. Braşov 1902. Special partea a dóua scrisă pe basa actelor e o parte însemnată în istoria progresului cultural al Românilor.

A treia carte de cetire pentru copiii şi copilele din anul al 3 şi al 4. de şcólă, întocmită de mai mulţi prietini ai şcólei. Ediţia II. revĕdută. Editura librăriei Ciurcu. Brassó 1902. pag. 365. costă 1 cor. 30 bani.

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, de *Dr. C. Diaconovich*, prim-secretarul Asociaţiunii. Vol. III. Fasc. XXVII. *(Petricani—Prisiceanu).*

Abonamentele se fac la *W. Krafft în Sibiiu* şi se primesc numai pentru publicaţiunea întrégă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat cor. 20.—, legat cor. 23.20 (în România: leĭ 25.—, resp. 28.50).

„Semănătorul“, Nr. 26 cu următorul sumar: Pămînt şi apă, C. Hodoş. — Visiunea lui Don Quixote, M. Eminescu. — Note. A. Vlahuţă. — Amintire, St. O. Iosif. — Un om tare, Ion Gorun. — Pastel, Samson Bodnărescu. — Poveste indică, M. Eminescu. — Înscriinţare. * * * — Răspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 leĭ pe an. Abonamente se pot face şi la redacţia foiĭ nóstre, trimiţîndu-se banii înainte cel puţin pe $^1/_2$ an.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului, Silvaşului şi Bélgradului.** Blaş 1902, pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Octav-George Lecca: **În amintirea resboiului pentru independenţă. Album comemorativ. 10 Maiŭ 1902.** Bucuresci 1902. „Minerva“, preţul 1 leŭ 50 bani. Cuprinde autografele M. M. L. L. Regele şi Regina, cum şi preţióse momente din campania de la 1877—78. scrise de generalii, carĭ aŭ luat parte. Text paralel românesc şi frantozesc.

Dr. Ioan Mihályi: **Diplome maramureşene** din secolul XIV. XV. M.-Sziget 1900. un fórte preţios volum de 676 pag. conţine 366. documente relative la istoria Maramureşului adunate şi comentate cu multă îngrijire. Colecţia acésta a fost premiată de Academia română în sesiunea actuală cu 4000 Lei. Costă broşată 10 cor. legată 12 cor.

Dr. Sterie Stinghe: **Documente privitóre la trecutul Românilor din Sohoĭ** (1784—1810), vol. II. Braşov 1902, pag. 374.

Vasiliŭ Ranta Buticescu: **Novele**, tomul I. Gherla. „Aurora“ 1902. pag 286. preţul 1 cor. 60 fil. conţine 15. novele, publicate deja prin revistele nóstre.

Biblioteca „Poporului Român“ Nro 3—4. Trei istorióre morale de Ioan Bota, învĕţător. Budapesta 1902. pag. 63. preţul 40 bani.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

A apărut în editura „Uniriĭ“:

BEN HUR
saŭ
Zilele lui Mesia
de **Lewis Wallace.**
Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, broş. costă numaĭ . . . . . Cor. 1.50
Tom. II. format 8° de 508 pagine, broş. costă numaĭ 1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europeĭ, este una dintre cele mai interesante lecturi, instructive şi moralisătóre, ce se póte da în mâna orĭ cărui cetitor, fie de orĭ care gen şi vrstă.

Într'însul ni-se înfăţişéză lumea romană în adevĕrata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, şi mai pe sus de tóte, sentimentul acela creştinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admiraţiunea faţă de familia sfântă şi neperitórele tablouri, ce deştéptă în sufletul nostru, ţin în continuŭ încătuşată atenţiunea şi emoţionéză până la lacrĕmi.

O carte *într'adevĕr bună* pentru orĭ care familie, şi fórte potrivită pentru *bibliotecile parechiali, şcolarĭ şi poporali.*

Preţul, în vederea scopului, încă este fórte moderat.

(28) 3—5

„SOMEŞANA“

institut de credit şi economii societate pe acţii

în Deés.

Fondată la anul 1890.

Capital social: 200.000 cor. Fonduri: 120.000 coróne.

Se primesc Depuneri spre fructificare, de la particulari cu 5% fără anunţ, cu $5^1/_2$% cu anunţ; éră de la corporaţiunĭ culturale cu 6% interese. Darea de venit după interese o solvesce institutul separat.

Depuneri şi ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntórcerea posteĭ.

Direcţiunea.

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot văpsi (colora) pardimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ văpselile şi lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuinţării luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. (22) 6—15

Depositu în: Sibiiu: **Franz Jahn Söhne.** Blaş: **Ludovic Schuller.**

Premiat la Espusetiunea internaţională din Chicago 1898.

fundată în anul 1847
aur argint şi bronz
BRIX & ANDERS
coróne pentru merite
proprietari ai crucii de aur cu coróna
(2) 6—12
în Viena I. Fürthergasse 5. pregătesce
LUCRURI BISERICESCI DIN METAL
pe cum chivoturi, podire, cruci, felinare, candele, cădelniţe, candelabre etc., cu preţurile cele mai ieftine.
Catalóge ilustrate, desemnuri, fotografii saŭ preliminare se trimit la dorinţă gratuit. Se primesc orĭ ce obiecte pentru aurit, argintit, orĭ obducere cu bronz, pe cum şi orĭ şi ce reparaturi.
Fabrica Curţii ces. reg.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaş.

(Valabil din 1 Maiŭ 1902).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De către Teiuş:*			1. *Către Teiuş:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·28	nóptea
2. *De către Copşa:*			2. *Către Copşa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvărad:*			3. *Către Sóvărad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« in Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 21 Iunie 1902. Numĕrul 25.

GLORIA VICTIS!

(Al.) Am vĕdut, mai zilele trecute, o mică statuie de bronz: un geniŭ puternic, ridicând în slavă trupul unuĭ luptător rănit. De desuptul pedestalului eraŭ gravate cuvintele: „gloria victis!“

Nu sciŭ, dacă artistul a voit să eterniseze tipul luptătorilor învinşi, eroismul gardeĭ „care móre, dar nu se predă“; orĭ s'a gândit la un popor anumit, la o mână de ómenĭ, carĭ aŭ avut îndrăsneala, să ţină piept cu oştile celeĭ mai marĭ puterĭ din lume.

La tómnă se împlinesc treĭ anĭ de la erumperea rĕsboiuluĭ buro-englez. Zic „buro-englez“ şi nu „englezo-bur“, căcĭ în tot decursul rĕsboiuluĭ, singur ţinuta celor dintâĭ ne-a umplut de sinceră admirare, singur svîrcolirea lor mai mult de cât eroică, ne-a întărit în sufletul nostru convingerea, că deasupra forţeĭ brachiale a ostireĭ, este o putere mult superióră: aceea isvorită din entusiasm nefăţărit şi dragoste de vatra părintéscă.

Zi de zi cetiam veştĭ despre decursul rĕsboiuluĭ, ne pasionam pentru fie care succes al poporuluĭ-eroŭ, fără să ne pĭerdem nicĭ pe un moment convingerea fatală, că sfîrşitul rĕsboiuluĭ, tot nu are să-ĭ aducă isbânda binemeritată. Şi vestile soseaŭ într'una mândre, falnice, biruitóre. Când şi când părea că întrevin ere staţionare de eroism; Buriĭ eraŭ învinşi, căpeteniĭ de frunte ajungeaŭ în mânile duşmanuluĭ; jurnalele îşi esprimaŭ deja în elegicĭ prim-articolĭ regretele — şi de odată, ca din pământ rĕsăriaŭ noĭ luptătorĭ, fălfâind cu sforţarea din urmă a entusiasmuluĭ flamura ciuruită de glónţe spre nóuĕ şi nóuĕ isbânde . . .

Îţĭ sta mintea în loc, când te gândiaĭ la îndrăsneala acesteĭ mâne de ómenĭ, carĭ trec mândrĭĭ şi neînduplecaţĭ în gura morţiĭ, fără să-şi plece fruntea sub furcile caudine ale englezilor.

Şi totuşi sciaĭ de maĭ înainte, că şirul eroilor are să se sfîrşéscă, că Buriĭ îşi jertfesc cele din urmă resturĭ de putere, în vreme ce Anglia are încă atâtea şi atâtea sute de miĭ de luptătorĭ, în cât să „vrednicéscă“ după sforţărĭ îndelungate de anĭ de zile, să învingă cu numĕrul măcar, după ce cu puterea n'a fost în stare să-ĭ cutropéscă.

Şi a învins — cu numerul!

Falnica Anglie póte să privéscă mândră de pe trofee, să-şĭ reamintéscă în tăcere miile de luptătorĭ căduţĭ, miliónele de funţĭ şterlingĭ aruncate din visteria ţărĭĭ. ruşinea atâtor lupte pĭerdute — şi apoĭ să esclame şi ea cu Pirhus: Încă o învingere ca asta — şi sînt pĭrdută!“

Condiţiunile de pace denótă în de ajuns, că Buriĭ aŭ fost un duşman, de care Anglia are să ţină samă şi după încheierea rĕsboiuluĭ. Regele Eduard VII. e recunoscut de suveran legitim, autonomia internă, sub suzeranitatea engleză e admisă, limba olandeză se va propune, la dorinţa părinţilor, în şcólele din Transvaal şi Oranje, şi se va folosi la judecătoriĭ; pentru acoperirea speselor de rĕsboiŭ Engleziĭ nu vor prescrie dare de pământ specială; Buriĭ se reinstaléză în averile lor, resculaţiĭ şi trădătoriĭ coloniel engleze din Capland vor fi traşi înaintea unor judecătoriĭ speciale, cărora însĕ nu le va fi permis să judece la mórte pe nimenea.

Povestea s'a încheiat: cea maĭ gloriósă pagină, cu care Buriĭ aŭ trecut în veacul al XX-lea.

Din pagina acésta de mărire, să scótem şi pe sama nóstre câte-va concluziĭ.

Incontestabil, lupta ce a decurs a fost neegală. De o parte cea mai mare putere din lume, de ceea alaltă o mână de ómenĭ. Şi dacă cercăm să ne dăm samă despre faptul, că acésta mână de ómenĭ a fost în stare să ţie pĭept treĭ anĭ de zile cu potopul puterĭĭ engleze, trebue să înţelegem, că forţa numerică a Angliel e disparentă faţă de forţa morală a Burilor. Cine să se mire de repetitul fiasco al Englezilor, când luptătoriĭ lor nu eraŭ călăuziţĭ de o ţintă mai înaltă, ci luptaŭ numaĭ la comandă, avênd adese orĭ convingerea, că lupta lor e nedréptă, necinstită şi neumană? Şi cine nu va înţelege desele învingerĭ ale Burilor, când eĭ luptaŭ cu cel maĭ curat entusiasm al dragosteĭ de limbă şi moşie, când acest entusiasm resida în adînca lor convingere religiósă. La începutul lupteĭ, ostaşiĭ se rugaŭ îngenunchiaţĭ şi la sfîrşit, înainte de a-şĭ şterge armele de sânge, se rugaŭ érăşĭ, cu capetele descoperite. Când Krüger şi-a părăsit ţara, ca să cutreere curţile capetelor încoronate din Europa, n'a uĭtat să-şĭ aducă cu sine Biblia, din care cetia în fie care sară, convins fiind, „că Dumnezeŭ nu va lăsa să piéră causa lor, căcĭ causă dréptă este“ . . .

Alăturea de credinţa şi entusiasmul Burilor, am fost martorĭ la ţinuta egoistă şi murdară a mult-slăvituluĭ „concert european.“ N'a existat nicĭ când o causă maĭ dréptă ca a Burilor; nu s'a purtat nicĭ când un rĕsboiŭ maĭ infam şi maĭ necinstit ca cel al Englezilor — şi marele concert european şĭ-a închis ochiĭ şi şĭ-a astupat urechile, să nu audă şi să nu vadă. Preşedintele nobileĭ Franţe n'a fost acasă pentru Krüger; Împĕratul Germanieĭ — cel care scie spune frase aşa de frumóse în toaste — n'a voit să scie de el. Europa oficială n'a vrut să ĭea la cunoscinţă, că în faţa eĭ decurge cel maĭ mişelesc măcel, cea maĭ sfidată tiranie. Lumea neoficială era entusiasmată cu desevîrşire; şi bĕtrânul Krüger s'a ales cu câte-va toaste frumóse cu câţi-va articolĭ de fond . . . formându-şĭ cu multă mâhnire convingerea, că tot ce e nobil şi frumos şi ideal în slăvita Europa e încătuşat în lanţurile de fer ale convenţionalismuluĭ, şi că aceste lanţurĭ de fer nu se pot rumpe, nicĭ când e vorbă de cea maĭ cinstită luptă, în care eroiĭ luĭ mor pentru ţară . . .

Povestea s'a încheiat.

Idealismul Burilor e o splendidă sfidare a marilor puterĭ, a căror forţă residă numaĭ în forţa brachială, şi eroiĭ, carĭ aŭ murit în cea maĭ ideală luptă, ce a decurs vre-odată, sînt tot atâtea ironiĭ la adresa lăudateĭ „civilisaţiĭ“ de astăzĭ şi maĭ ales la adresa mărituluĭ „concert european“.

Gloria victis!

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 oor.**

Nelegiuire. — Așa am numit ordonanța inspectorului scolastic din comitatul Cluș. dată în causa propuneriĭ în limba magiară a religiunei și moraleĭ la școlele poporale. Și azĭ, din nou sîntem nevoiți să revenim asupra eĭ, pentru că ministrul de culte, ține cu orĭ ce preț, ca instrucțiunea religiunei să se facă numaĭ în limba magiară, fără de a ține samă, că prin acéstă poruncă să nesocotesce limba românéscă, care e singura limbă oficióză în bisericile nóstre. Cum crede dl ministru, că catecheții românĭ de pe lângă școlele de stat, vor îndrăsni să propună religia în altă limbă, de cât cea română? Așa ceva e cu neputință și ordinațiunea acésta va avé de urmare, alt inconvenient, acela de a lăsa pe elevĭ fără instrucție religióză. E de datorința Archiereilor nostri să protesteze cu tótă energia contra magiarisăriĭ instrucțiuneĭ religióse, ca contrară tuturor legilor esistente.

Ordinațiunea dlui Wlassics a maĭ avut drept urmare și altă apariție tristă în biserica nóstră. „Drapelul“ de la Lugoș, a luat adecă posiție energică contra acesteĭ nelegiuirĭ, arătând cum să asgudue morală creștinéscă și se conturbă liberul esercițiŭ al religiunei priu acésta poruncă a dlui ministru. „Cineva“ signaliséză ziarului „Bud. Hirlap“ acest articol al foiĭ din Lugoș, făcênd cu multă rĕutate observarea, că „fóia acéstă, după cum se scie, stă aprópe de Episcopul Lugoșuluĭ Dr. Demetriŭ Radu,“ și după ce citéză câteva pasaje, face glosa, că prin acest articol, se denégă espres „supunerea față de ordinațiunile guvernului.“

Reutatea evidentă are menirea să însinue guvernului pe Ilustrul Episcop al Lugoșului. Însinuarea e însă falsă, Episcopul Lugoșului, n'are nimic cu acelea ce se scriŭ în „Drapelul,“ ér că nu apróbă ordinațiunea acésta ilegală e fapt. Un Episcop nu póte niciodată să permită ca în biserica sa să se foloséscă altă limbă, de cât cea românéscă, cu atât maĭ virtos nu póte să aprópe, ca instrucțiunea religióză să se facă în o limbă străină.

Observăm noĭ însă și cealaltă parte a monetei. Ziarele magiare n'aŭ așteptat niciĭ atâta să se recéscă trupul în veciĭ regretatului Episcop Pavel, ci s'aŭ și apucat de combinațiiĭ. Și cum numele Episcopului Radu e adus mereŭ în legătură cu scaunul vacant de la Orade, un „binevoitor“ necunoscut a credut de bine să'l pună în dușmănie cu guvernul.

Manoperele acestea le detestăm, și noĭ rugăm pe Dumnezeŭ să feréscă biserica nóstră de tristul spectacol de aĭ vedé pe candidațiĭ de Episcopĭ zilnic descriși în ziare și trași și împinși prin tóte noróile de chemați și nechemați. E voia lui Dumnezeŭ pe cine va chema să ieie moștenirea Episc. Pavel și noĭ datorĭ sîntem să așteptăm împlinirea voiĭ Lui.

Revistă politică.

Afaceri interne. Părinții patrieĭ jaluși pe scandalele ce se deslănțuesc adese în dieta din Austria, ofer și eĭ publiculuĭ de pe galeriĭ adevĕrate spectacole.

Maĭ zilele trecute deputatul sêrb Ljubomir Pavlovicĭ a fost acusat, că a bătut în gara din Chichinda pe nisce băieți carĭ întorcêndu-se de la școlă cântaŭ cântece patriotice.

În zădar s'a sculat cel atăcat și a declarat, că nu e adevĕrat cele ce se spun contra sa, n'a vrut nime să-l asculte și să-ĭ crédă, din contră eraŭ maĭ aplicați cu toțiĭ să-l pălmuéscă și să-l deie afară. Nu maĭ pomenim de insultele ce-l le-aŭ adus membriĭ, chiar de aĭ partideĭ liberale.

În ședința din 19. a caseĭ magnaților contele Eszterházy a vorbit fórte aprins contra nouluĭ Episcop al Aradului, cerênd ministruluĭ să nu propună Monarchuluĭ aprobarea acesteĭ alegerĭ. Părintele Vas. Mangra protestéză în „Pester Lloyd“ contra vorbelor conteluĭ.

Germania. Săptĕmâna acésta a făcut mare sensație o vorbire a împĕratuluĭ Wilhelm, ținută la Marienburg contra Polonilor. Împĕratul a atăcat pe Poloni, pomenind de insolența polonă și cutezanța sarmată, și apelând la poporul sĕŭ să se apere de acești atăcătorĭ.

Vorbirea acésta a deșteptat o colosală furtună, maĭ ales în parlamentul austriac. Împĕratul Germanieĭ a fost atăcat fórte vehement și într'un chip nespus de insultător. Interesant, că din vorbirea, publicată maĭ târziŭ în fóia oficióză a imperiuluĭ german, frasele vătĕmătóre spuse contra Polonilor aŭ fost puțin maĭ moderate.

Bulgaria. Prințul Ferdinand e acum la Petersburg unde e primit de țar cu multă paradă. Se crede, că țarul va accepta învitarea prințuluĭ de a visita Bulgaria cu prilejul desvălirii statueĭ luĭ Alesandru II.

FEUILLETON.

ALBUM COMEMORATIV.

— Notiță literară. —

Am înregistrat în un numĕr trecut apariția unuĭ album comemorativ în amintirea rĕsboiuluĭ pentru independență. compus de dl Octav-George Lecca, oficer de cavalerie în reservă.

Albumul are în frunte o schiță de pictorul Obedeanu, represintând pe regele Carol călărind în fruntea armateĭ, care culege laurii biruinței pe câmpiile Bulgarieĭ.

Textul e în dóue limbĭ românesce și franțuzesce. După o scurtă întroducere de autor, urméză autografuĭ regeluĭ „Cel ce ține, învinge Carol“ și pe contrapaginâ a reginei: „Pentru țară! așa ziceaŭ ceĭ răniți, și eŭ zic: pentru omenirel Elisaveta.“ Și apoĭ să continuă cu bucățile, primite de la oficeriĭ, carĭ aŭ luat parte la gloriósa campanie din 1877—78. Vom schița din paginile acestea câte-va bucățĭ pentru cetitoriĭ nostri, spre așĭ face o idee de plăcerea, ce o simte, cel ce cetesce amintirile acestea, carĭ te duc cu gândul înainte ce 25 anĭ, când vulturul din Carpațiĭ Românieĭ a bătut pe cel din Balcanĭ.

Scrierea apărută în editura institutuluĭ „Minerva“ din Bucurescĭ costă 1 Leŭ 50 banĭ.

* * *

Înainte de Campania din orient de la 1877—78, mulțĭ se îndoiaŭ de valóre soldatuluĭ român. Diferitele lupte aŭ probat, că soldatul nostru merge la foc fără șovăire despreținind mórtea. Un mic exemplu pot cita în acésta privință:

La ocuparea Tatargicului, artileria din Novoselic omóră 3 soldați și un sergent din Regimentul 8 de linie. Daŭ ordin să-l înmormînteze în curtea bisericeĭ. Un semipluton se adăpostea după biserică, fiind în repaus, stând de vorbă fumând.

Când văzură morțiĭ, unul din eĭ zise cătră ceĭ alalțĭ: „Ăscia numaĭ ară pămîntul la primăvară!“ — Acésta a fost singura reflecție ce le-a inspirat mórtea.

Soldatul român are multe calități, dintre carĭ cele maĭ principale sînt: disprețul de mórte, este sobru și resistent. — calităților, pe carĭ le-a purtat în tot timpul campanieĭ.

Aceia carĭ s'aŭ îndoit de bravura soldatuluĭ român, s'aŭ înșelat, și România póte fi mândră de fiiĭ sĕĭ.

General C. Poenaru.

* * *

Scumpe Domnule Lecca, — Îmĭ cerĭ cu cea maĭ amabilă insistență, câte-va amintirĭ din rĕsboiul nostru pentru independență, din care am fost și eŭ „minima pars.“ — Nu s'ar putea reaminti cui-va, într'un mod maĭ măgulitor, că este deja un veteran. Iată dar cu tótă inima. dóue micĭ amintirĭ propriĭ pentru albumul dumitale:

I.

Brigada de roșiorĭ comandată de briliantul și regretatul Colonel Crețeanu, în urmă General și adjutant regal, ocupase în timpul nopții terenul ce despărțea Gorni-Dubnik de Dolni-Dubnik. Era vorba de a se tăia comunicațiunile între amîndóuĕ redutele turcescĭ, din care una era formidabilă și a costat viața la miĭ de soldați și de oficerĭ din cele maĭ frumóse regimente din garda imperială russă.

Când atacul acesteĭ redute începu. după ce maĭ întâĭ a fost sdrobit de focurile convergente ale bateriilor ruse și române, noĭ, roșiorĭ asistarăm la un magnific și neultat spectacol, care mi-a lăsat o eternă admirațiune, astăzĭ încă neatinsă pentru vitejia neîntrecută a învingătorilor și a învinșilor: Când artileria tăcu, aceste splendide regimente de Infanterie de gardă se urcară la asalt, oficeriĭ cu mănuși albe. soldațiĭ superbĭ în ținuta lor mîndră și în aliniere ireproșabilă, oficeriĭ ca în zi de paradă, însemnaŭ pasul cu vocea și cu gestul. Acestea lucrurĭ nu se uită nicĭ odată, când cine-va a avut rara fericire de a le vedea cu propriĭ sei ochĭ. Am înțeles în ziua aceea, cea ce pot fi trupele de elită și ceea ce li se póte cere.

Fără îndoială ómeniĭ aceia gîndeaŭ, în acel moment, acest singur lucru: „Dumnezeŭ și Împĕratul ne privesc!“ — Dumnezeŭ fără îndoială a văḑut; dar dacă Împăratul ar fi putut vedea, inima i-s'a fi saltat de o legitimă mândrie. Îndată după luarea redutei, am fost cel dintâiŭ, care am

Corespondinţe.

PRO MEMORIA.

Pe ziua de 13 a lunei curente am primit avis despre finea esamenelor şcolastice de la şcóla de fetiţe din Internatul Pavelian de Beiuş. — Eram interesat şi eŭ, căci şi eŭ avém o fetiţă în acel internat şi trebuia să o aduc acasă. — Dar n'am putut! — Şi bine a fost aşa, căci starea deprimată a sufletului meŭ pentru pierderea marelui Episcop, nu ar fi putut trece de noŭ prin sguduitórea privelisce ce avé să îmi ofere gelnicul Beiuş. — Eram dedat să merg voios la Beiuş, unde dam de feţe senine, pline de viaţă şi îndestulire, vedém palate măreţe ridicate pentru cultura naţională şi mĕ simţeam nespus de fericit, la cugetul, că aceste tóte sînt ale nóstre. — Ér acum? cum aşi fi putut privi neemoţionat la aceste clădiri pompóse îmbrăcate în negru, cum a-şi fi putut intra în focolariul dragostei marelui Archireŭ: Internatul de fetiţe, pe care eraŭ şi acum stégurĭ şi draperiĭ de doliŭ? — Cum a-şi fi putut asista la rugăciunea de mulţămită împrennată cu părăstas pentru sufletul marelui Fundator? cum a-şi fi putut asculta nemişcat cântecele pătrunzĕtóre: „cu sufletele dreptĭlor“ şi „în veci amintirea lui,“ întrerupte adese orĭ de suspinele înecate în în lacremi ale superiorilor, elevelor şi părinţilor presenţi?

Am stat dar acasă şi cu nerăbdare am aşteptat la gara sătuţului meŭ sosirea trenului, ce avé să-mi readucă odorul sufletului meŭ.

Cu multă plăcere şi fericire sufletéscă aşteptam şi în anii precedenţi sosirea trenului, ce ducea spre caminul părintesc, pe elevele Internatului Pavelian. — Inima îmi sălta de veselie şi cu ochiĭ scăldaţi în lacrămi de bucuriă priveam la feţele voióse ale gingaşelor fiinţe, speranţele viitorului nostru, şi ascultam cu nespusă plăcere cânecelele dulcĭ românescĭ, ce sunaŭ fărmecător din gurile lor nevinovate.

Copleşit de gândurĭ aşteptam şi în ăst an sosirea trenului. şi inima-mi bătea nespus de tare, când îl vĕdui şerpuind încetinel spre teritorul gării. — Şi ce schimbare, în loc de feţe surigĕtóre, daŭ de feţe triste, în loc de cântece dulce sunătóre, de carĭ răsunaŭ codrii acestui jur, numaĭ şópte doióse and, şi costumul frumos învĕscut în doliŭ îmi preface sentimentul de bucuriă a revederei în întristare şi dorere amară, convins fiind că aceste fiinţe drăgălaşe aŭ pierdut pentru tot de una pe desmierdătorul şi Părintele lor cel mai bun.

Cu ast fel de sentimente am părăsit gara, ér lacrămile, până aci din sfiélă reţinute, curgeaŭ şiroĭ din ochi-mi întristaţi. . . . . .

Şi de atunci de câte orĭ vĕd doliul pe costumul fetiţei mele, mĕ întorc în lăturĭ, să-mi ascund slăbiciunea, ştergându-mi ochiĭ de lacrămile ce mĕ năpădesc. . . . .

Ér în órele de singurătate adese îmi apare figura blândă şi măréţă a neuitatului Archireŭ şi par'că aud cuvintele pătrunzĕtóre ce le-a toastat cu ocasiunea prânzului dat de Dînsul. la iubileul Sĕŭ de 50 de anĭ în Beiuş, când ţinênd pocalul în mâna-i deja tremurândă de adîncile bĕtrîneţe a zis: „Azĭ sînt 50 de anĭ, de când am servit prima Liturgie, aşa zisă primiţie, după sfîrşitul căreia, împreună cu fraţiĭ, consângenĭ şi prietinĭ meĭ, ne-am adunat la casa părintéscă, o casă acoperită cu paie, şi ne-am făcut o zi bună petrecêndu-ne la olaltă. — Şi iétă că eĭ saŭ dus cu toţiĭ la cele eterne, şi m'aŭ lăsat singur. . . . . .“

. . . . . Cât de îngrabă Te-aĭ dus şi Tu în urma lor, şi ne-aĭ lăsat singurĭ şi nemângâiaţi. . . . . .

Golătate nespus de mare a rĕmas în urma Ta, . . . dar memoria Ta binecuvîntată va fi din generaţiune în generaţiune, şi numele Tĕŭ împrejurat de aureola nemuririĭ va fi păstrat cu scumpeniă până ce numaĭ va palpita o inimă română pe acest pământ. . . . . Fie-Ţi ţĕrîna uşóră! . . . . . .

Ioan Popp.

Administratoriĭ parochialĭ la noi.

Archidiecesă, 20 Iunie 1902.

Nu voesc, nicĭ nu mĕ simţesc competent a discuta necesitatea introduceriĭ acestei instituţiuni în biserica nóstră.

E destul că s'a introdus, şi dacă s'a introdus trebue practisată conform principiilor dreptăţiĭ şi amĕsurat intereselor bisericiĭ.

E peste tótă îndoială că cu acésta instituţie biserica nu urmăresce de cât câştigarea uneĭ convingerĭ, că óre o persónă aplicată de curênd şi deplin cualificată, are chemarea, capabilitatea şi zelul de a fi aplicată definitiv în cler.

Spre câştigarea acestei convingerĭ, se recere de sigur un termin óre care. Acela nicĭ de cum însĕ nu póte trece la un period lung de timp.

Dacă pe alte cariere juridice, filosofice, chiar învĕţătorescĭ e destul un timp scurt, dacă chiar şi statul monachal nu pretinde timp de probă un period lung, ci un timp scurt de 2—3 anĭ; — eŭ cred că şi oficiile protopopescĭ merită a cunósce aptitudinea

---

întrat călare pentru a o cerceta: grózuic şi neuitat spectacol. Câte-va zecimĭ de prisonierĭ turcĭ singurĭ supravieţuitorĭ, în grupurĭ triste, resemnaţi, mîndri şi frumoşi sub uniformele lor rupte şi mînjite prin luptă, prin foc şi sînge. În mijlocul redutei, barace carĭ ardéŭ încă; pretutindenĭ movilele de cadavre turcescĭ şi rusescĭ, printre carĭ ómenĭ tinerĭ şi frumoşi, oficerĭ ruşĭ, încă cu mănuşi albe ca pentru bal, adormiţi în somnul din urmă, în uniformele lor bogate, elegante şi noĭ. Multe cadavre gróznic mutilate şi îmbucătăţite de ravagiile artilerieĭ. Vite şi cal cu pânteec deschise, lăsând să le iasă măruntaele, căcĭ în acésta redută turcii aveaŭ boĭ şi un escadron de cavalerie, al cărui cal înspăimîntaţi de mitralie şi de sgomotul de la începutul atacului, rupseseră legăturile lor şi se puseră pe fugă în încinta parapetelelor, mărind astfel greutăţile şi pericolele eroicilor apărătorĭ. Într'un cuvînt, tóte ororile şi tóte măreţiile rĕsboiului. Am văḑut acésta cu ochiĭ meĭ, şi am păstrat o amintire aşa de clară, că după dóuĕ-zecĭ şi cincĭ de anĭ (cum trece timpul!) puteţi considera acéstă povestire, făcută în fuga condeiului, ca o fotografie instantanee.

II.

A dóua amintire datéza tot din aceea zi, puţin înainte de luarea redutei.

Un cordon de vedete de roşiorĭ fusese aşeḑat din zorĭ, între dóuă redute turcescĭ, cea de la Gorni şi cea de la Dolni-Dubnik. Eram sergent, voluntar pentru rĕsboiŭ şi tocmaĭ de serviciŭ la avant-posturĭ, în acea diminéţă. Îndată ce se ivi ziua şi céţa bulgărésca (Oh! ce céţă!). se rĕspîndi, turcii începură a trage pe ţintele roşii aşezate mult prea aprópe de parapetelele lor, din spre Dolni-Dubnic şi carĭ nu eraŭ armaţi pentru a rĕspunde, de cât cu carabine-musquetóne bătând la 400 metri şi încărcându-se cu cartuşe de carton! — E istorie! . . . .

Aşt fel bietele ţinte nicĭ nu rĕspunseră. Glónţele de Martini, Winchester, obuse din când în când şi şrabnele la discreţiune, ne fură servite timp de o óră şi treĭ sferturĭ (am consultat césornicul) fără mare resultat, căcĭ Turcii trăgeaŭ prea înte şi prin urmare, rĕŭ. În timpul acestei óre şi treĭ sferturĭ, în care serviciul mĕ sili a me plimba pe linia vedetelor, mărturisesc în mod legal, că mi-a trebuit tótă voinţa de care eram capabil, amorul propriŭ şi ţinuta pe care o póte da educaţiunea într'un anume mijloc, conscinţa datorieĭ şi a responsabilităţiĭ, pentru a-mi conserva sângele rece şi a îmblânḑi acel animal, ascuns adînc în fundul inimeĭ omenescĭ, şi care se chiamă frica.

Sciŭ prea bine, că nu vor lipsi eroĭ, carĭ vor să zică, că n'aŭ cunoscut'o nicĭ odată, şi care să plângă slăbiciunea mea, atât de naiv mărturisită de mine. Le fac complimentul meŭ fórte sincer, dar mi-am propus de a nu spune de cât adevărul în aceste rînduri şi o spun aşt fel cum este.

Deci, iată-mă inspectând redutele cu acompaniamentul acestei muzicĭ şuerătóre şi tunânde. De odată oprese calul, care părĕ maĭ puţin resemnat ca mine (un bun, solid şi cuminte cal, respunḑînd la numele de Ploeşténu.) înaintea unui soldat din roşiorĭi nostri, întors cu faţa spre inimic, voinic, sănătos şi superb flăcaŭ de la noĭ: în mijlocul glónţelor carĭ şueraŭ la urechile luĭ şi îl făcea calul să tresară la fie care moment, sub şrapnelele carĭ se spărgéŭ din când în când de asupra capului sĕŭ, mânca liniştit şi în tichnă o bucată rea de pesmet tare ca piatra, şi o bucată de caşcaval.

Următoriul mic dialog se deschise între noĭ: — Eŭ. Poftă bună, băete! óre ţi-e atât de fóme? — El. Mi-e fóme Domnule Sergent. — Eŭ. Dar sciĭ tu, că muscele astea care sbârnăie în jurul nostru, sînt glónţe şi că fie care din ele te póte înţepa de mórte? — El, cu cea maĭ surizetóre linisce şi urmând a mânca cu poftă: Cine are zile trăesce, cine n'are zile móre!... Eŭ, fórte mşicat în mine: Eĭ bine băete, să trăescĭ!

Şi îmĭ urmaĭ inspecţiunea.

Aceştĭ soldaţi aŭ făcut pe colonelul Gaillard, oficerul francez ataşat la marele nostru Stat-major pe timpul rĕsboiului, să zică: „Cu cincĭ sute de miĭ de ómenĭ ca aceştia, bine comandaţi, se póte întreprinde cucerirea lumeĭ!“

Frumósa laudă de depus, ca o recompensă şi laur de victorie şi de amintire, pe mormîntul acelor carĭ, acum dóuĕzecĭ şi cincĭ de anĭ, udară cu sângele

şi pocăinţa unui preot, o pot face în un timp mai scurt. Şi n'aŭ lipsă cum fac azi unele de un period de o jumĕtate de viaţă omenéscă.

Pentru aceea, după a mea părere, greşesc rĕŭ acei oficiali protopopeşti, cari ţin în o stare interimală şi nesigură preoţi încărunţiţi.

Zic, că greşesc odată, pentru că acelui ce în câţi-va ani nu dă doveḑi de aptitudine de a puté fi aplicat definitiv, nu-i de a se aplica alt medicament, de cât acela de a i-se zice „frate, caută-ţi altă carieră"; de altă parte, pentru că legile bisericeşti permit a destitui din post şi pe cel aplicat definitiv; de n'ar corespunde chemării sale.

Convingerea mea este, că purtarea preoţimii nóstre nu e de aşa natură, în cât în genere zicênd, să nu merite după câţi-va ani mai fie care a se pune în oficiŭ definitiv. Şi dacă totuşi altcum se întîmplă, vina nu-i a eĭ, ci a oficielor protopopeşti, a nepăsării acelora faţă de blata preoţime subalternă.

Prin negligința acésta a oficielor protopopeşti, fac mult rĕŭ însе bisericii pentru că prin acésta: se disgustă tinerimea cualificată de la cariera clericală, arĕtându-se ast fel nu numai de cea mai reŭ dotată, ci şi de cea nesigură, apoi se amăresce preoţimea aplicată, căci nime nu póte spune cât îl cade de greŭ acelui preot, care după 20—30 ani de serviţiŭ, atestat de matură şi 4 ani de teologie, se vede tot administrator şi la bĕtrâneţă fără oficiŭ ordinar şi definitiv. Disgustându-se preoţimea n'are tărie spirituală de a puté lucra în via Domnului cu bucuria sufletéscă recerută.

De aceea eŭ cred, că e timpul să se delăture neajunsul acesta cât mai curênd şi să se iele mĕsuri, ca ceĭ ce aŭ dat odată doveḑi, că îşi cunosc chemarea. să fie întăriţi în oficiile lor. Purtătorii oficiilor protopopeşti sînt în rîndul prim chemaţi, să ajute la delăturarea acestui rĕŭ.

Un preot.

AFACERI SCOLASTICE.

De pe Almaşul-mare.

În unii din nrii mult preţuiteĭ „Unirea" şi „Fóia şcolastică." s'a sulevat de unii corespondenţi chestia controlării şcólelor nóstre confesionale, făcêndu-se din partea unora chiar şi propuneri faţă cu fiitórea controlare.

Vĕ rog să îmi fie permis şi mie — ca unuia ce am îmbătrânit lucrând în ale şcólei — a zice ceva la controla şcólelor nóstre; şi la luarea unor măsuri cu privire la înfiinţarea de magazine de cereale.

Controlarea în genere a fost şi este fórte de lipsă în orî care oficiŭ, şi cu deosebire în visitarea şcólelor tare se recere. Prin visitarea cât mai désă, nu numai, că să ridică prestigiul şcólei, dar ajută în mod fórte vedit la frecuentarea regulată a elevilor, vĕḑênd părinţii interesarea mai marilor pentru şcólă, frecuentare şi progres. Cine ignorézĕ controla nu e la nivelul cerut.

În cât a fost până aci M. On. domni protopopi ca inspectori distr. supremi ai şcólelor nóstre, în cât cunosc eŭ, cu laudă a satisfăcut datorinţei faţă de mult încercatele nóstre şcóle. Şi cum nu? Când de 3—4 orî pe an visitézĕ şcólele, adună poporul, îndemnând cu blândeţă întru tot ce se ţine de şcólă şi sfânta biserică. Ér la esamenele semestrali de érnă, fiind timpul fórte friguros şi incomod, îşi pun chiar şi viaţa în pericol. Apoi domnii directori locali visitézĕ şcóla regulat în tótă septămâna odată, dar apoi multele admonieri pentru frecuentare, catechizarea şi propusul religiunei şi alte câte, tot în folosul şcólei.

După visitele binevoitóre din partea alor nostri, urmézĕ sigur 1—2 la an ale inspectorilor regeşci, cari cu mare severitate visitézĕ totul, făcênd în cele mai multe locuri obiecţiuni destul de apăsate.

Din celea zise, se vede, că controlă şi visită aŭ şcólele nóstre în destul; prin urmare înfiinţarea de supraveghiatori şcol. in provincie e superfluu. Apoi în contra poporului, azi fiind tare îmbrăncit prin dări nu se mai póte prescrie repartiţii nóuĕ. Prin aceste, fiind amărît de sbirii dărilor publice, îl depărtăm de şcólă şi sta biserică.

Dacă e să se mai visiteze şcólele şi de alt cineva, acésta numai de bărbaţi esperţi din gremiŭ şi încă în lunile de érnă, când poporul e pe acasă, şi să pot face adunări spre a împinteua şi dirige prin învieţiuni salutare în tot ce privesce şcólele nóstre confesionale. Prea Ven. Consistor Metrop. când va vedé lipsa şi vor concede mijlócele, sperăm ca va face, ca barĕm la doi ani să fie visitate din gremiŭ fiesce care şcólă din Archidiecesă.

În cât pentru salarele dascălesci, cari în cele mai multe părţi se scot prin repartiţie, e fórte trist, atât pentru învĕţător cât şi pentru popor. Din causa de miserie tot numai şi numai cu esecuţie se pot óreşi cum — rĕŭ — scóte. Apoi urmând cuincuenalele, starea şcólelor nóstre se face problematică. În prevederea acestor lucruri de mare interes pentru şcólele nóstre, biserică şi neam, este fórte de dorit. ca în fie care parochie aspru să se demânde înfiinţarea de magazine de bucate, căci numai prin acestea să va puté salva caracterul şcólelor nóstre rĕmase până aci. Unde deja sînt înfiinţate şi a fost manipulate la rînd bun, a făcut şi fac sporiŭ eminente, şi din acestea se solvesc tóte spesele atât ale şcólei cât şi a bisericeĭ. Esemplu invederat ne este com. Borşa de lângă Cluş, unde prin démna chibzuire a manipulării magazinului de bucate, s'a înfiinţat cea mai pompósă biserică în părţile acestea. În ani roditori cu puţină ostenélă se póte înfiinţa magazin de bucate tómna, poporul din acestea mai cu drag dă de cât bani, apoi primăvara să se elóce; şi în câţi-va ani va fi de mirat sporul şi înmulţirea averii bisericesci, numai grijitorii să fie suflete curate.

În préjma când bat ameninţările la uşă, încheiŭ sperând, că nu vom întîrzia cu înfiinţarea de magazine de cereale!

Un învĕţător.

ESAMENE LA SATE.

Valea Jiului, luna Iunie 1902.

La sfîrşitul lunei Maiŭ şi începutul lunei Iunie s'aŭ ţinut esamele finali cu pruncii de la şcólele nóstre confesionale din districtul protopopesc al Jiului, sub presidenţa neobositului Inspector districtual, a Mult Onoratului Domn Protopop Ştefan Radic.

Resultatul general al esamenelor, cu puţine escepţiuni, a fost mulţămitor; şi dacă acésta nu o putem zice despre chiar tóte şcólele nóstre, causa principală este frecuentarea neregulată, care pe lângă tóte însinuările şi arĕtările lunarie, tot mai sub-

---

lor de soldaţi şi de patrioţi. tânăra plantă a a independenţei şi a renascerii nóstre naţionale.

Constantin Bălăceanu,
căpitan în retragere

* * *

. . . Este o mare eróre a crede, că soldatul póte să fie o maşină inertă, care să se misce după ordin. Este o fiinţă morală, care are nevoie de un stimul moral, exemplul şefului, ca să-l facă să înainteze.

Ordinul nu privesce de cât direcţia. De aceea numai generalii curajioşi aŭ avut tot de una victoria, fiind că aŭ dat exemplu de bravură; — şi tótă ştiinţa militară fără bravură, nu preţuesce nimic.

General I. Cotruţ.

* * *

În anul 1877 am fost chemat ca rezervist în batalionul 2 de vînători, sub comanda Domnului Maior Candiano Popescu. În ziua de 30 August, înaintând spre reduta Griviţa, am fost respinşi de dóuĕ orĭ, ér a treia óră cu ajutorul lui Dumnezeŭ şi cu vitejia şefilor noştri am putut întra în redută şi după o crîncenă luptă, Turcii s'aŭ pus în retragere. D-nul căpitan Cocoşŭ Alexandru căḑu rănit şi me rugă să îl leg la picior. În partea stânga a redutei vĕḑui tunuri aşeḑate şi un oficer turc cu un drapel de mătase verde cu semi-luna şi o stea. Me duc spre el, îi daŭ un foc, el cade, să scólă în genunchi şi începe să dee cu revolverul, îi daŭ cu baioneta în pept. îi laŭ drapelul şi plec. Alţi turci să laŭ după mine împuşc pă-l din nainte, cel alalt fuge, mĕ laŭ după el, să pune în apărare turcu. Când eram gata să ne lovim cu baioneta, sosesce caporanul Nicu Vasile şi sergentul Stancu Gheorghe şi l'am lăsat mort. Eŭ am luat drapelul şi am plecat împreună cu Dl Maior la cartierul General unde era Domnitorul nostru Carol I şi Împĕratul Rusiei şi le-am presentat drapelul la picióre. Împĕratul Rusiei, trist, m'a decorat cu crucea Sfîntului Gheorghe, cu Vîrtutea Militară şi altele. Plin de bucurie ne-a trimis în capitală la tron şi Dómna sa, unde am fost primiţi cu mare pompă şi strigăte de fericirĭ. Să trăiască România.

Gligore Ión,
comuna Mălăeştĭ Judeţul Prahova.

verséză în unele locurĭ. De altmintrea zelul învĕţătorilor şi învĕţătórelor nóstre e de lăudat: s'aŭ dovedit, că sînt consciĭ de chiemarea lor grea întru crescerea tinereĭ generaţiĭ. Dee numaĭ tot înainte, şi sigur îşĭ vor afla mulţămirea sufletéscă, vĕdĕndu-şĭ cu ochiĭ rodul muncel lor încordate!

Un progres îmbucurător avem de constatat şi în privinţa edificielor şcolare, fiind maĭ tóte comunele nóstre provĕdute cu şcóle corĕspundĕtóre, ér o comună — Bărbăteniĭ superiorĭ — îşĭ zidesce deja în vara acésta şcólă nóuă de piatră, aşa în cât din punctul acesta nimenea nu ni le maĭ póte escepţiona.

A. P. B.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Poporenĭĭ credincioşĭ din Gurghiŭ Tanasie Catarig şi soţia sa Anica Catarig născută Cotta, aŭ cumpărat pe sama s. Biserici din loc un luster în preţ de 114 cor. ér Nicolaŭ Şara şi soţia sa Murariŭ Elena 2 icóne frumóse în preţ de 16 coróne, pentru care fapte creştinescĭ, aduse întru mărirea lui Dumnezeŭ, li se aduce din partea subscrisului mare mulţumită, poftindu-le fericirea ceréscă. Nicolaŭ Petru preot gr. cat. — Pentru biserica gr. cat. din Gyó-Alfalăŭ aŭ dăruit buniĭ poporenĭ: Stan Teodor Leonti şi soţia sa din Bilbor un rînd de vesminte complete cu 80 coróne. Stan Teodor cu soţia sa Paraschiva, o cingătóre în preţ de 4 coróne, ér Georgiŭ Maté şi soţia sa Ana, rom. cat. din Alfalăŭ, aŭ dăruit o prea frumósă acoperitóre pentru prestol, în preţ de 10 coróne. Dumnezeŭ să le resplătéscă şi să-ĭ facă de bun esemplu poporenilor din Alfalăŭ. Gyó-Alfalăŭ în 9 Iunie 1902. Iuliŭ Băiaş, adm. par.

Din Archidiecesă. Rsmul Dr. Isidor Marcu, canonic mitrop. a fost numit rector la Seminariul teologic în locul regretatului Basiliŭ Raţiŭ. — Viceprotopopiĭ George Suciŭ, Indol, George Bărbat, Blaş. Ioan Pop. Morlaca şi Vasile L. Pop, Almaş, aŭ fost numiţĭ protopopĭ actualĭ. — Preotul iubilar: Teodor Pop din Fildul-de-mijloc, distr. Morlaca, a fost numit viceprotopop onorariŭ. — Alesandru Boeriŭ, adm. paroch. în Jacodul-român, distr. Odorheiŭ, a fost numit paroch. — Ioan Popeneciŭ, adm. paroch. în Veneţia-inf. în vicariat, a fost strămutat în aceea-şĭ calitate la Biăşel, distr. Mediaş.

Din diecesa Lugoşului. Duminecă în ziua de s. Rusale, care e Patronul bisericiĭ catedrale, a celebrat Ilustritatea Sa Domnul Episcop asistat de membriĭ Ven. Capitul şi preoţimea gremială. După s. Evangelie a ţinut o prea frumósă predică ocasională, începciând cu o măestrie oratorică o vorbire adresată membrilor Ven. Capitul, prin care le-a predat în mod solemn însemnele capitulare acordate la întrevenirea Preasfinţiei Sale de Maiestatea Sa, pentru tóte timpurile tuturor Membrilor Ven. Capitul. La 1 óră d. a. a fost un prânz festiv, la care aŭ luat parte membriĭ Ven. Capitul şi onoraţiorĭĭ societăţiĭ din Lugoş. — On. Niculaŭ Muntean, administrator par. în Dobra s'a dispus de paroch în Grădisce şi administrator protopopesc al Ulpieĭ-Traĭane. — On. Maximiŭ Ilea, preot neordinat a fost dispus de adm. par. în Dragşina. — On. Vichente Popovicĭ, paroch în Varadia a fost pus în deficienţă.

Hymen. Nonic Rusu, cleric şi Maria Dragoş, anunţă cununia lor, ce se va ţiné Duminecă în 29 Iunie st. n. 1902 în biserica greco-catolică din Coroĭ.

Concurse. La parochia şi protopopiatul Ibaşfalăŭ, se escrie concurs cu terminul de 15 Iuliŭ n. Venitele parochialĭ sînt socotite în 392 cor. 30 banĭ. Salariul şi subvenţia protopopéscă 400 cor. plus competinţele îndatinate. — La parochia Boian distr. D.-S.-Mărtin se escrie concurs tot pe acelaşĭ termin. Venitele congruali socotite în 448 cor. 30 banĭ.

Promovări. La polytechnica din Budapesta aŭ obţinut diploma de inginer Dniĭ: Trifan Gaiţa şi Pompeiŭ Dragoş.

Masa studenţilor. Aŭ maĭ sosit următórele donaţiunĭ: *Alesiu Pocol,* Baia mare, 100 cor., *Ioan German,* Blaş. 2 cor., *Nic. Popescu,* 5 cor., — acestea dónĕ sume în loc de cunună pe cosciugul regr. Bas. Raţiŭ. — *Colectaţĭ de studenţĭ* încă 12557 cor.. *Dr. Octavian Rusu,* advoc. Sibiŭ. 50 cor., *Inteligenţa română din Orade* a colectat cor. 322. în loc de cunună pe mormîntul repaus. Episcop Pavel. Suma a fost împărţită între masa studenţilor de la Blaş şi Brad, revenind 161 cor. pe o parte. Aŭ contribuit următorilĭ: Iosif Vulcan 10 cor.. Nicolaŭ Zigre 15 cor.. Paul Fassie 10 cor.. Dr. Florian Duma 10 cor.. Dr. Nicolae Popoviciŭ 5 cor., Dr. Coriolan Pap 20 cor.. Petru Pantea 10 cor., Dr. Demetriŭ Kiss 20 cor.. Dr. Ardelean Iustin 10 cor.. Michail Diţiŭ 5 cor., Ioan Gent 10 cor., Gavril Maros 5 cor., Petru Popescu 5 cor.. Dr. Aurel Lazar 20 cor., Iosif Diamandi 5 cor.. Clemente Hoszu 2 cor., Moise Nyes 20 cor., Dr. Bulc Corneliu 2 cor., Georgiŭ Darabanth 2 cor.. Teodor Kővári 10 cor., Toma Pacala 5 cor., Samuil Ciceronescu 10 cor.. Dr. George Plopu 1 cor., Nicolaŭ Papp 10 cor., Ioan Papp 10 cor., Ioan Gerlan 3 cor.. Iosif Ruşcha 5 cor.. Ioan Papp cap. mil. 5 cor., Iosif Roman adv. 10 cor., Vasile Mangra 10 cor., George Papp preot gr. or. 2 cor.. Andreiŭ Horvath 3 cor., Gregoriŭ Torsan 2 cor.. Gavriil Pal 1 cor., Ioan Moga 2 cor., Vasiliŭ Babi 1 cor.. Romul Barbu 1 cor.. „Bihoreana" 24 cor., Georgiŭ Iuhasz 10 cor.. Valeriŭ Hetco 1 cor., Dr. Ioan Buna 10 cor. Suma totală 322 cor.

Sfinţire de biserică. Am primit o lungă corespondinţă despre sfinţirea bisericiĭ din Şimand, diecesa de Orade. parochie ce zace ca şi o insulă în marea credincioşilor de altă religiune. Ocupaţĭ peste mĕsură n'am putut da corespondinţa acésta în tótă întregimea, de aceea, fiind şi întârziată, o dăm la acest loc. Actul sfinţiriĭ s'a făcut de Ill. Sa Dr. Augustin Lauran, asistând maĭ mulţĭ preoţĭ şi protopopĭ din jur. Biserica a fost ridicată de fondul religiunel, ca patron, contribuind şi poporul tot lucrul cu carul şi mâna. Preotul Şimandului On. Iosif Mihalca şi-a câştigat marĭ merite în ridicarea acesteĭ biserici.

De la înmormîntarea Episc. Pavel. Între cei preseuţĭ la trista ceremonie a înmormîntăriĭ neuĭtatului Episcop al Oradeĭ-marĭ, maĭ însemnăm aci pe: Augustin Antal, protopopiatul Beiuşului, Dionisiŭ Bran, vice-archidiacon onor. Ardusat şi Mich. Murĕşan, Recighea.

Esamenul de maturitate cu elevii de la gimnasiul nostru s'a terminat azĭ cu următorul resultat: din 38 câţĭ s'aŭ supus, aŭ fost declaraţĭ maturĭ cu eminenţă 5. Eugen Sâmpetrean, Ioan Mărginean, Iuliŭ Saluszinzki, Quintiliŭ Viciŭ şi Traian Pop; cu bun 4. Ioan Isaic, Ioan Cârnaţ, Silviŭ Poşar şi Simeon Dragomir; cu suficient 22. relegaţĭ pe 3 luni: 4. pe 1 an: 3.

Congresul Ligii întrunit Duminecă şi Luni la Bucuresci, a ales între altele şi noul comitet. S'a ales preşedinte Petre Grădisteanu, ér membriĭ Vlădescu, Dr. G. Popovicĭ, A. D. Florescu. A. C. Popovicĭ, Ionescu-Gion şi alţĭ bărbaţĭ marcanţĭ din viaţa publică. Se speră mult, că Liga îşĭ va relua avîntul din trecut, lucrând pentru unitatea culturală a Românilor din pretutindenea.

Scirĭ şcolare. Esamenele publice la şcóla comercială română din Braşov se vor începe la 13 crt. v. când va fi esamenul de maturitate, celealalte esamene vor urma din 19. Iunie v. până în 26. în 29. v. va fi închierea.

Treĭ fraţĭ . . . Cine a umblat de la noĭ în Bucuresci şi n'a audit de „fraţiĭ Mircea", proprietariĭ palatului Carul cu bere? Aceştĭ treĭ fraţĭ, tot ca unul de bărbaţĭ, sînt dintre ceĭ maĭ de inimă ardeleni, am puté zice tipiciĭ ardeleni, pentru că orĭ câţ s'aŭ ridicat prin stăruinţa lor de fer, şi orĭ câţ de multe şi puternice fire l-aŭ legat de capitala României, eĭ nu-şĭ uită de fraţiĭ lor de ácasă, de ceĭ oropsiţĭ şi nĕcăjiţĭ. Ér când se întîmplă, că vre-unul dintr'aĭ noştri să ajungă a le face cunoscinţa la eĭ acasă, trebue să simtă şi să resimtă tótă dragostea de frate, ce fraţiĭ Mircea pórtă celor din patria mamă. E de admirat concordia şi gingăşa armonie în care trăiesc ceĭ treĭ fraţĭ împreună . . . Ar trebui să scriŭ o poesie, ca să-ĭ presentez de model tuturor fraţilor. De o cam dată însă notez numaĭ, că aceştĭ fraţĭ, tus treĭ aŭ fost împărtăşiţĭ şi de recunoscinţa regală a bunului lor rege. Dl Ignatie Mircea, licenţiat în drept, a fost înaintat de 10 Maiŭ la gradul de locotenent în reservă, Victor Mircea, a fost decorat cu „Coróna serviciului credincios". pe când dl Nic. Mircea pórtă de maĭ înainte insigniile ordului „Coróna României." — Treĭ Dómne şi toţĭ treĭ! . . .

Esundări marĭ. În săptĕmâna trecută, în urma ploilor dese, a esundat Tisa şi afluentul eĭ Iza. Apa a străbătut în oraşul Sigetul-Marmaţieĭ şi strade întregĭ aŭ fost copleşite de apă. Multe familiĭ n'aŭ maĭ putut comunica din causă, că casele eraŭ încunjurate din tóte părţile de apă. Potopul uriaş a cuprins şi ţinuturile dimprejur. Holde de grâŭ aŭ ajuns total sub apă. Omeniĭ n'aŭ putut veni la târgul de ţară. Apa a inundat afară de oraşul Siget şi cercul Sigetului. încă 4 cercurĭ: Izavölgy. Vissó. Tiszavölgy şi Sugatag. În comuna Moiseiŭ 40 şi în comuna Borsán 30 de case staŭ în apă. Potopul a dus cu sine o mulţime de vite. S'aŭ luat măsurĭ pentru delăturarea pericolului. Pagubele făcute în sămănăturĭ, case. vite etc. se urcă la sute de milĭ de florinĭ. Omeniĭ nu-şĭ aduc aminte să fi maĭ fost un ast fel de potop, de cât acum 50 anĭ. Dar nu numaĭ în Sigetul-Marmaţieĭ s'aŭ întîmplat marĭ esundări, ci şi în Sătmar şi Dej. Aicĭ maĭ ales esundarea Someşului a făcut pagube enorme. Potopul a ruinat case, zidirĭ economice. a dus cu sine arborĭ. bucate. vite etc. Din colo de Someş întreg ţinutul şi o mulţime de comune a ajuns sub apă. Comunicaţia pe linia Dej-Zelau şi Dej-Bistriţa s'a întrerupt cel puţin pe o săptĕmână. Dealungul Someşului recolta s'a nimicit pe un teritor de 20,000 de jugĕre. Paguba e de maĭ multe milióne. Miseria e fórte mare.

Teatru în Blaş. Trupa teatrală magiară de sub direcţia d-luĭ *Berki Ferencz,* a început o serie de representaţiunĭ teatrale alese de a autorilor magiarĭ şi străinĭ. Între piesele care urmézĕ să se jóce. se anunţă şi „Florika Szerelme" a dluĭ prof. Grigoriŭ Moldovan.

Necrolog. † Ştefan Posmuşan, student de a V-a clasa civilă în Bistriţa. a repausat în Domnul în 16 crt. în al 15-lea an a fragedeĭ vieţĭ, provĕdut cu ss. taine. Îl deplâng obidatul şi mult încercatul sĕu tată Elie Posmuşan, preot gr. cat. în Ragla, fraţiĭ şi sora Ioan, elev al şcóleĭ de cadeţĭ în Sibiŭ. Alesandru, student în Bistriţa şi Ana Suceava n. Posmuşan cu soţul Isidor Suceava, preot Erdő-Szt.-György, pe cum şi numeroşĭ consângenĭ şi afinĭ.

Fie-ĭ ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

Pe când în Panonia şi peste partea cea mai însemnată a Daciei Traiane se ridica un stat, care trebuia să jóce un rol însemnat în istoria Europei, imperiul bulgar se desfiinţéză de către victoriosul împĕrat bizantin, Vasile Bulgaroctonul, la anul 1018. Acest eveniment s'a întîmplat prea târziŭ, pentru ca împĕratul să mai fie putut schimba ceva, nici măcar în privinţă bisericéscă, la organisaţia ţărilor locuite de Români. În adevĕr, tóte aceste regiuni nu mai erau sub stăpânire bulgară la începutul secolului al 11-lea, şi de aceea nu puteră încăpé sub ocârmuirea cuceritorului. Şi este de notat, că Românii de mult nu mai se putuseră îndesa în coróna munţilor transilvaneni. Sporiţi cu nenumĕraţii captivi de la sudul Dunării din secolul al 6-lea, strîmtoraţi apoi şi de fraţii lor admigranţi în secolul al 7-lea, feriţi în fine de năvăliri barbare între anii 634 şi 896, ei se respândiseră în văile Tisei până la acest rîŭ, şi vor fi ocupat fără îndoélă părţile muntóse ale Munteniei şi Moldovei, şesurile fiind locuite de barbari, mai probabil de Sloveni curaţi. [1]) Tot în acele dóuĕ veacuri şi jumĕtate se va fi format în Oltenia un focar de viaţă românéscă, întemeiat de admigranţii de la Dunărea de sud, sub dinastia basarabă, la începutul secolului al VII-lea, sporit de exces de populaţie de la nordul Carpaţilor, desvoltat în linişte sub dominaţiunea Bulgarilor, cari de aceea n'aveaŭ de ce să-l bântue. Nici o ţară locuită de Români nu putea să cadă în mâna împĕratului Vasile pe la 1018. Transilvania şi valea Tisei era a Ungurilor; România de astăzi, până din colo de Nistru, era sub stăpânirea unui noŭ soi de barbari, un neam turcesc, Pecenegii, cari o cuceriseră pe la anul 900; Oltenia în fine se va fi supus şi ea, ca să nu fie strivită, noilor năvălitori, în schimbul unei autonomii óre care.

Împrejurările stând ast fel, împĕratul Vasile nu putu modifica dependenţa ierarhică a Românilor, temêndu-se, că alt fel ar perde peste dînşii chiar şi o influinţă indirectă. De aceea, el recunoscu primatul din Ohrida, supunêndu-l patriarchiei grecesci şi întronisând pe un Grec, dar lăsându-i iurisdicţiunea sa de mai înainte, afară de părţile rĕsăritene ale Bulgariei. În hrisovul lui din 1019 el enumeră tóte eparchiile atîrnătóre de Ohrida, între cari nu este nici una la stînga Dunării, ceea ce permite de a constata, că Bulgarii nu dăduseră Românilor nici când un episcop propriŭ, din motivele arĕtate mai sus. [2]) Nici împĕratul Vasile nu putea să le dea acum vre-unul, ca nefiind sub a lui ocârmuire; el se mulţumi deci a declara prin suszisul hrisov, că archiepiscopul din Ohrida să aibă iurisdicţiune şi asupra „Vlahilor din tótă Bulgaria", înţelegêndu-se prin Bulgaria tot teritorul stăpânit vreodată de Bulgari, la care împĕratul n'avea de ce să renunţe de drept. Acéstă împrejurare explică faptul, că Biserica română se găsesce în dependenţă de Ohrida, şi nu de Constantinopole, chiar şi după descălecarea principatelor române în secolul al XIII-lea şi al XIV-lea. Scaunul ohridan avea deci cam aceea-şi jurisdicţiune ca vechia Prima Iustiniană. Étă pentru ce îl aflăm cu acest titlu pe la 1156, cu tóte că îl va fi purtat şi mai de vreme, încă din timpul Bulgarilor. [1])

Pe câtă vreme se consolidaŭ ast fel legăturile între Biserica română şi cea grecéscă, din causa supunerii Ohridei către Bizanţ, se ivi în mijlocul Românilor, deşi nu de a dreptul pentru ei, o episcopie catolică de rit latin. Deja înainte de a veni pe tronul Ungariei, Vladislav cel sfînt, avuse lupte repetite cu Pecenegi şi Cumani. Aceşti din urmă barbari, tot de neam turcesc şi vorbind aceea-şi limbă cu Pecenegii, se iviseră alături cu ei la nordul Dunării pe la 1057. Ei rĕmaseră şi stăpânii Românieĭ de azi, după ce Pecenegii năvăliră peste Carpaţi în Ardeal şi în Ungaria. Vladislav îi bătu, şi îi urmări până la sudul Carpaţilor. Pentru a opune năvălitorilor o stavilă destul de obicinuită, el aşedă colonî unguresci, grăniţari saŭ grenţesi, strămoşii Secuilor, în Secuimea de astăzi şi probabil până în cóstele sudice ale munţilor Vranciei. În acelaşi timp se îngriji de înfiinţarea unei episcopii pentru dînşii, dându-se ast fel nascere episcopiei Milcovieĭ, cu reşedinţa probabilă într'un oraş dispărut, Milcov, pe rîul de acelaşi nume. Acésta este explicarea cea mai naturală a fundării eparchiei Milcovieĭ, căci versiunea, ce o derivă de la episcopul Romaţianei s. Niceta din secolul al 4-lea, nu se bucură de nici o verosimilitate, mai puţin încă de vre-un temeĭ istoric. Întâiul episcop cunoscut al Milcovieĭ este un Mihaĭ, ca sufragan al primatului unguresc din Gran (Esztergom). Clădirile pentru nóua reşedinţă, începute de Vladislav, nu eraŭ terminate nici sub succesorul lui Mihaĭ, unul Laurenţiŭ, care se adresă la 1096 printr'o circulară către eparchiştii sĕi Secui pentru ajutor bănesc. [2]) Apoi se pierd urmele acesteĭ eparhii până pe la 1228, când capĕtă numele de „episcopatul Cumanilor", şi când se va reveni asupra ei.

În acéstă stare a lucrurilor supraveni, la 1189, rescóla Românilor din Balcani împotriva Grecilor. Fraţii Petru şi Asan organisară o revoltă generală a Românilor şi a Bulgarilor; mai întâiŭ sînt bătuţi, dar apoi, venind Asan peste Dunăre şi luând ajutor de la Românii de aici şi de la Cumani, rolul se întórce, şi ast fel se înfiinţéză fălimosul imperiŭ româno-bulgar din 1204. În adevĕr, în acest an Papa Inocenţie al III-lea trimise domnitorului Ioniţă coróna imperială, prin care fapt Biserica noului stat să şi uni cu cea romană. Cu tótă dinastia română, caracterul imperiului era bulgăresc, fiind acest element mai puternic la numĕr; de aceea nu trebue să ne mirăm, dacă întîlnim şi aici cunoscuta şovăire bulgăréscă. După 30 de ani, la 1235, Ioan Asan al II-lea se aliéză cu Greci şi supune Biserica lui patriarchiei din Bizanţ.

Óre aceste schimbări avut-aŭ ele o înrîurire asupra Românlor de la nordul Dunării? Este greŭ de zis. Eventualitatea, că cel puţin Muntenia s'ar fi aflat sub stăpânirea împĕraţilor româno-bulgari, susţinută de unii, combătută de alţii, este fórte anevoiósă de lămurit. În orî ce cas, un interval de 30 de ani, cât a ţinut unirea Asănescilor, pare prea neînsemnat pentru a sdruncina datine secolare, şi de aceea putem admite, că la stânga Dunării nici nu s'a sciut ceva despre politica religiósă a noilor împĕraţi. Acéstă părere se confirmă póte şi prin faptul, că nu avem nici o urmă despre dependenţa orî cât de efemeră a Bisericii române de Tîrnova, capitala imperiului şi scaun primaţial. [1])

O singură ţărişóră română se afla desfăcută de archiepiscopia din Ohrida; este Maramurĕşul. Fórte aprópe de hotarul acesteĭ ţări se află oraşul Halici pe Nistru, care avé o mitropolie dependentă de archiepiscopia din Kiew. Haliciul era capitala unui principat rusesc cu acelaşi nume, care a jucat un rol óre care printre numerósele ducate rusesci din vremile acelea. Fie din causa apropierii, fie din causa că principatul a fost supus Ungurilor între 1205 şi 1241, destul, Moldova, cea descălecată de Maramurĕşeni, se găsesce în secolul al 14-lea dependentă bisericesce de Halici, şi acéstă dependenţă nu admite o altă explicaţie mai plausibilă, de cât prin Biserica maramurĕşană. Acéstă atîrnare nu oferia de altmintrelea nici un inconvenient, fiind mitropolia Haliciului de rit grecesc oriental, supusă prin Kiew patriarchiei din Constantinopole, tot ast fel ca şi Ohrida după 1018 şi Tîrnova după 1235. [2])

(Va urma.)

[1]) Xenopol l. c. vol. I, pag 463—4.
[2]) Xenopol l. c. pag. 455.

[1]) Onciul, Originile, pag. 141—3.
[2]) Xenopol l. c. vol. I, pag. 555.

[1]) Onciul, Teoria l. c. pag. 345.
[2]) Onciul, Originile, pag. 84 şi 235.

II.

Postul şi medicina
saŭ
Ascetica şi therapia.

(Continuare.)

Folósele higienice a postului.

La ceî mai mulţi ómeni cu înaintarea în etate traiul regulat devine o pedanterie, şi devin ca sclavi a deprinderilor acestora prin ce şi etice decad. Ast fel se scie despre Ludovic al 16-lea, că după ocuparea Tuilerielor prin trupele inimice şi precani garda şi partisanii lui fideî se luptaŭ cu desperare, lui îi sosi óra îndatinată de mâncare şi se puse liniştit în o logie a adunării naţionale,

în care se refugiase cu familia, şi sub murmurul publicului îşi mâncă porţiunea îndatinată de pui fript. El era un pedant a deprinderilor de mâncare.

Omul trebue şi în privinţa acésta să-şi reserve libertatea individuală, şi acésta o póte face cu atât mai sigur, fiind că o mică schimbare şi abatere de la o regulă prea pedantă a nutrirei, e chiar o garanţă pentru sănătate, şi medicii tuturor timpurilor aŭ recomandat schimbarea mai désă în nutrire ca fórte higienică.

În evul mediŭ firesce şi medicii eraŭ destul de naivi. când recomandară câte un esces în mâncare şi beutură, barém odată pe lună, pe cum şi slobodirea de sânge din vine, care datina se întinse până în secolul al 19-lea. Acésta se póte mai sigur şi mai simplu suplini prin ajunuri în intervale anumite de timp, şi aşa schimbarea materiei în trup se face fără de periclu, prin ce tóte fibrele corpului şi ţesătura lui — în urma subtragerei alimentelor — e supusă la o sguduitură vindecabilă şi sănătósă, şi funcţionările fisiologice prin désa schimbare a condiţiunilor de lucrare, câştiga o înmulţire a elasticităţii şi devin mai uşóre, ceea ce e de mare însemnătate pentru capacitatea de resistinţă a întregului organism contra influinţelor esterne.

Cu fie care proba nóuă de ajun orî de post, scade greutatea şi displacerea, ce a simţit-o postitorul prima óră, şi simptómele descrise mai sus a inaniţiunei saŭ urmările stomacului gol devin mai puţine şi dispar, şi cresce încrederea de sine, şi creştinul prin praxa postului învaţă a iubi principiile higienice, se dedă la temperanţă şi aşa ca adept a acestora poşede condiţiunile macrobiotice.

Postirea saŭ ajunarea cualitativă, abstinenţă, nu trebue considerată ca o dietă substractivă, şi scopul ascetic a abstinenţii nu e întru atâta **debilitarea** corpului, ci a omorîrei stimului sensual. Orî ce om sănătos póte duce o viaţă strict vegetariană, fără a-şi reduce nutrirea şi fără periclitarea sănătăţii sale. În fine şi un stomac cu laune. încă îl poţi barém odată în săptemână să-l faci a abzice de nutremîntul de carne, deşi ce e drept, trebue să conced, că un mare înbitor de un **beefsteak**. va avé óre de grea tortură, vĕdĕnd cum se revolta contra lui şi zina întrégă îl predispune rĕŭ. dar acésta revoltare, încă nu e nicî un periclu a sănătăţii, ci e mai mult un simţ de displăcere saŭ greutate, de care un creştin nu trebue să se plângă, ci are a o privi ca o urmare a preceptului religios-higienic.

Nicî un medic nu va puté contesta, cum că o abstinenţă saŭ ajun de 24 óre — cu escepţiunea de stări grele de morburi, în carî nutrirea bolnavului e inomis de lipsă a o face cu materii nutritóre animalice — ar puté fi desastrósă pentru individ.

Jertfa saŭ mai bine zis: otărirea de a te abţinĕ de la „ólele cu carne a Egiptului“ numai la anumite cercurî de ómenî se pare tragică şi în specie la cei ce se ţin atâta de debilî, în cât consideră abstinenţa de un atentat la viaţa proprie. Şi acestia se ţin de clasa aceea de ómenî, carî trăesc în convingerea greşită, că eî sînt creaţi din altă specie de aluat, şi nu din pulberea de sub picióre şi n'aŭ a se supune la nicî un precept. Din contra se pare lucru enigmatic în ochiî orî cărui scrutător. că cum e totuşi posibil, ca individî de natură delicată, carî ai crede că abia pot sta pe picióre — deşi mâncă carne — se escusă că li-ar fi daunos postul orî un ajun de 24 óre în zile prescrise de biserica, ér la alte ocasiunî sînt destul de tarî de a suporta de sară până diminéţă târziŭ tóte străpaţiile unui bal saŭ petrecerî obositóre.

Orî ce medic de renume. dacă va fi întrebat de sfat. va folosi ocasiunea data de a esplica şi covinge pe orî cine şi de a combate prejudeţul despre aceea că postul orî ajunul ar fi daunos în genere. Condiţiunile de postire saŭ ajun considerate higienice şi prescrise aşa de raţional de preceptul bisericesc sînt însă-şi nisce cautele, carî eschid pentru credincios periclitarea sănătăţii. Apoî dacă cine-va voesce să deprindă o ascesă mai mare, de cât prescrie preceptul, va cere consiliŭ preoţesc şi medical.

Ascetica adevĕrată se póte ajunge şi deprinde prin trilogiul: **veghiarea, postul** şi **rugăciunea**: o grupare de exerciţiî pie, de cât carî nu se póte nicî cugeta ceva mai eroic şi mai cu folos.

Însemnătatea fisiologică a veghierii.

Dintre tóte formele de aparinţă ascetică, veghiarea este aceea, care are mai mare lipsă de controla acurată medicală, cel puţin la început. Vighiarea consista orî în abstinenţă mai îndelungată de la somn, saŭ în conturbarea repetită pe scurt timp a liniştei de nópte. Specia cea dintâiŭ, abstracţia făcĕnd de la puterea de voinţă, ce e de lipsă spre a combate din o óră în alta pofta de a durmi, are influinţă mare asupra tuturor organelor vitalî cum şi asupra funcţionării cerebralî. Veghiarea cu insistinţă e cu atât mai grea. cu cât sînt mai puţin de varie escitările obiectelor esterne spre a depărta pofta de a durmi. O singură nópte de veghiare debilitéză corpul mai mult, de cât trei zile de ajun strict; greutatea lui scade şi tóte sucurile economiei corporalî le schimbă, şi cu un cuvînt are efect asupra vieţii esterne începĕnd de la cele mai dure părţi vegetative până la cale mai subtile animalice şi resultatul sumar a veghiarei se póte asemĕna cu schimbările ce le produc frigurile în corpul uman în intervale anumite.

La tóte popórele. încă din timpurile antice, priveghiarea a fost deprinsă spre a escita o predispunere spirituală specifică, care se determine pe individ de a se dedica unor stări transcidentalî. Acésta o aflăm ca o întocmire rituală atât la Egipteni cât şi la Grecî în templele lor, şi la murariî liberî a lui Pythagoras şi în tot locul, unde se deprindea ca o cură pregătitóre spre a escita şi prepara mintea şi spiritul peste trebuinţele zilnice corporalî a schimbării materiei. A face o schiţă clară pentru casurile cele mai multe, saŭ din ascetica priveghiarei, a face o conclusiune determinată pentru tóte, despre efectul fisiologic a priveghiarei, nu e cu putinţă, pentru că la resultatul ascetic influinţară: rasa, clima, localitatea şi óra saŭ timpul.

Înainte de tóte trebue să accentuăm, cum că spre a fi cu succes veghiarea, trebue să fie împreunată cu **singurătatea** saŭ retragerea din sgomotul lumei. O priveghiare în mijlocul unei societăţi nu póte fi de ceva însemnătate, ba uşurinţa de esecutare în aceste împrejurărî deróga din valórea ei ascetică; tóta puterea intelectului trebue să se concentreze numai asupra unui punct. fără a fi atrasă de cause esterne amagitóre saŭ de distragere.

Singurătatea, liniştea perfectă, întunecimea saŭ cel puţin lipsa de lumină intensivă, nemişcarea, regularea şi tăria meditării etc. sînt condiţiile esterne necesarî pentru de a produce fenomene marcante de o adĕncă ascetică, ce le observăm la anumiţi individî şi le cunóscem sub numirea de extas.

Pe lângă tóte condiţiunile mai sus amintite, însă nu trebue să se crédă cum că s'ar puté provoca extasul religios aşa de uşor, ca cum ai avé să esecuţi nisce esperimente fisiologice, pentru că nicî unul din mijlócele medicalî mai sus apreţiate pentru ascetică, şi nicî tóte la olaltă luate, încă nu sînt în stare şi de ajuns, de a provoca predispoziţii sufletescî de o valóre cu ale aceluia, ce şi prin o nisuinţă continua spre perfecţionare, dar în specie prin graţia deosebită e chemat şi sprijinit de Dumnezeŭ.

Ast fel **sfinţii**, nu atâta prin technica ascetică, ci prin graţia deosebită de a o puté aplica asupra-şi, s'aŭ făcut demnî de a se uni sufletesce cu Dumnezeŭ, rĕmânĕnd legăturile lor cu lumea materială abia observate şi simţite.

Spiritelor ascetice şi pline de conlucrarea graţiei, li este de ajuns apropierea unei óre sfinte şi se smulg, cu o întorsătură tare a actului de voinţă, de tóte legăturile şi referinţele cu lumea corporală, şi concentrându-şi puterile sufletului, se adâncesc în o singură medilaţiune pie. **Eul** devine neacesibil şi neimpresionabil de percepţiunile esterne, şi simţurile se par că nu mai îndeplinesc şi nu mai conduc nicî o escitare la crerî, şi şi musculatura, supusă voinţei, devine ca neactivă. În modul acesta se ajunge acel grad de fericire, care se numesce uşă de trecere de la viaţă supusă stricăciunei, la viaţa statornică şi la unirea cu Dumnezeŭ.

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri Literare“, Nr. 6. Anul 36—1902. cu următorul sumar: D. Zamfirescu, Cântec. Lena (poesii). — St. O. Iosif. A fost odată. II. (poveste în versurî). — G. Coşbuc. Din „Divina comedia“: cântul XV. şi XVII. — P. Dulfu, Ifigenia în Taurida, Actul II. (trad. în versurî din Euripide). — N. Iorga, Istoria lui Mihaĭ-Viteazul. Înaintaşi, şi vecinul lui Mihaĭ Vodă: Ştefan Surdul Alexandru cel Rĕŭ, Aron. Mihaĭ ajunge domn. — T. G. Djuvara, Poesia lui Şerbănescu. Cu scrisorî şi poesii inedite. — G. I. Pitiş, Obiceiurî populare la Românii din Schieî. (Nascerea şi crescerea). — Teohari Antonescu, Originile omului. Rĕspuns uneî criticî de Dî A. D. Xenopol. — Il. Chendi, V. Rauta-Buticescu, Novele, tom. I. (dare de samă). — N. Iorga, Cronică. — Bibliografie.

Posta „Unirii“.

I. Ch. Nu credem, că e consult a le publica, fără de a fi mai întâiŭ aprobate de forurile competente. Aşteptăm decî avisul Dvóstre.

Lian. Va urma. Mulţumită. Era să nu sciŭ cine ne-a scris, cum nu era nicî o scrisóre.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(1) 10—10

De la Tipografia „Aurora“ A. Todoran

din GHERLA — SZAMOSUJVÁR să pot procura următórele cărți:

	Cor.
Predice pentru Dumineci Tom. I. de Iustin Popfiu	4.40
Cuvântări bisericesci la tóte sărbătorile de peste an. de I. Papiu	3.—
Cuvântări funebrale iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de Ioan Papiu. Un volum de peste 24 cóle	3.—
Cathechese pentru pruncii școlari de Tit Bud	—.80
Manual catechetic pentru primii ani școlari de Basiliu Rațiu	—.80
Albina și leneșul de Aron Boca Velcherianul	—.20
Amintiri din Grecia de T. Bulc	1.20
Bocete adecă cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	—.80
Buchetul. Culegere de cântece culese de I. Pop Reteganul broș.	—.50
Barb Cobzarul. Novelă orig. de Emilia Lung	—.20
Cântul în școla poporală. De Iuliu Pop învețător în Năsăud	—.60
Cartea ilustrată pentru copii și copile. Cu 18 ilustrațiuni, de George Simu	—.50
Cartea Plugarilor, sau Povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșcerea oilor etc.	—.50
Cântărița. Novelă de Dem. Dan	—.30
Chiuituri de cari strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.56
125 Chiuituri de cari strigă fecioriî în joc de I. Pop Reteganul	—.24
Codrean. Craiul codrului de G. Simu	—.12
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antoniu Pop. I. Monológe. II. Humor și satiră. O broșură fórte petrecétóre	—.80
Din Poveștile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	—.16
De când să numesce femeia porumbiță? Poveste de Laur. Ciorbea	—.20
Din trecutul Silvaniei. Legendă de Victor Rusu.	—.60
Zile negre. Versuri de Petrea de la Cluș	—.30
Gruia lui Novac	—.20
Horea lui Pintea vitézul	—.12
Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte. După Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu	—.60
Carnetul Roșu. O interesantă novelă nihilista, tradusă de Moșul	—.60
IONEL. Educațiunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educători de V. Gr. Borgovan	2.—
Indreptar pentru ortografia română de V. Dumbrava profesor	—.24
Împărăția țiganilor pe vîrful unui plop de A. Boca Velch.	—.16
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	—.20
Leonat cel tinér. Istorică în versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrațiure), o broșură cu conținut fórte glumeț.	—.20
Lira Bihorului. Balade poporale de Antoniu Popp	—.40

	Cor.
Lira Sionului, sau cântarea sărbătorilor. — Poesii religióse-morale, lucrate după sf. Scriptură de A. Boca Velch. Cu o precuvîntare de G. Simu.	—.50
Monológe de Antoniu Pon:	
Nr. 1. Pe neașteptate	—.08
Nr. 2. Pentru ce am rămas flăcău bătrân	—.16
Nr. 3. La anul nou	—.08
Nr. 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut.	—.08
Nr. 5. O pățanie	—.06
Merinde de la Școlă, sau învețături pentru popor, culese din ziarul unui școlar de Dr. Georgiu Popa	1.20
Miseriile sociale. Novelă de P. C. Z. Rovinar	—.30
Musa someșană. Poesii poporale române din jurul Năsăudului. Adunate și arangiate de Iuliu Bugnariu. Partea I. Balade	—.50
Nrii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsman, de Ioan Tanco.	—.40
Nopți de érnă. Novele pentru popor de G. Simu	1.20
Nu mě uita. Colecțiune de versuri funebrali, urmate de iertăciuni, epitafiă ș. a.	—.50
Omul. Noțiuni din anatomie și fisiologie de G. Cătană	—.50
Omul și lumea. Cântări funebrale de Aron Boca Velch.	—.16
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite de Ioan Pop Reteganul.	—.80
Pe pragul mormîntului. Versuri funebrale de G. Simu	—.50
Pilde și sfaturi pentru popor de I. Pop Reteganul	—.60
Păcală și Tândală. de G. Cătană	—.16
Părintele Nicolae. Schițe din viața preoților de G. Simu	—.60
Pietatea poporului român sau cântări evlavióse pentru cei ce merg la mănăstire, la locuri sfinte și în procesiuni	—.20
Prietinul sătenului român. Sfătuiri în formă de dialog pentru elevi și adulți, compus de Ioan Pop Reteganul	—.60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.30
Prin mórte la victorie. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Irina Sonea-Bogdan	—.20
Poveștile Bănatului. De George Cătană învețător. Tom. I. 50 fil. Tom. II. 50 fil. Tom. III. 50 fil. Tóte 3 la olaltă	1.30
Regule și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Ar. Boca Velcherianul	—.20
Risete și zîmbete de T. V. Gheaja	—.60
Românul în sat și la óste, de Ioan Pop Reteganul	—.30
Sfaturi de aur sau calea către fericire. de Aron Boca Velcherianul	—.50
Starostele, adecă Datini dela nunțile Românilor Ardeleni. Adunate de Ioan Pop Reteganul	—.30
Schițe din Italia de T. Bulc	2.—
Suspin și zîmbire. Poesii și proză, de Ant. Pop	—.80
Țiganul la mănăstire. Poveste în versuri, de Ar. Boca Velcherianul	—.16
Țiganul în raiu. Poveste în versuri de Ar. Boca Velcherianul	—.16

	Cor.
Trandafiri și viorele. Poesii poporale de Ioan Pop Reteganul	—.60
Ultimul sichastru. Tradițiune de G. Simu	—.12
Un cuvînt către frații români despre filoxera omenimii sau vinarsul de Aron Boca Velch.	—.20
Zîna câmpiei de Aron Boca Velcherianul	—.16
Versuri de dor adunate din poeții români de A.	—.48
Orar general pentru școla română cu 6 clase cu un singur învețător de G. Magiar, învețător.	—.80
Viața P. C. Vergure Maria de C. Darabant	—.30
Zidirea lumei, Adam și Eva, originea sf. Crucî și 12 Vineri de Ioan Pop Reteganul	—.16

Cărți de rugăciuni:

Icóna sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legat	1.—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, frumos ilustrată. Ediținea IV. Prețul unui esemplar legat	1.—
Micul mărgăritar sufletesc. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericesci, fórte frumos ilustrată pentru pruncii școlari de ambele sexe. Prețul unui esemplar legat frumos.	—.44
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari de ambele sexe. Cu mai multe icóne frumóse. Un esemplar broș e —.16 legat.	—.20

Din literatura pop. de Dom. Dogariu:

Nr. 1. Moș Toma Bădiceanu	—.12
„ 2. Din viața unui haiduc „Vlad hoțul“.	—.12
„ 3. Îosurătórea sórelui	—.12
„ 4. Fiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zîna munților	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„ 8. Spiridon și Nicolae, basm.	—.12
„ 9. Ful Oii, basm.	—.12
„ 10. Povestiri și anecdote poporale	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea drépta a cea mai bună. comedie într'un act	—.20
Nr. 2. Paza Maicii Sfinte, dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi, comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanității, dramă într'un act.	—.20
„ 5. Disertația fără voie, comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul, comedie într'un act.	—.20
„ 7. Otrava femeească, comedie într'un act	—.20
„ 8. Distrașii comedie într'un act	—.40
„ 9. Iléna Cosinzéna, presă în 5 acte	—.30

Abonați:

Novele de V. Ranta Buticescu tom. I, care e sub pressă și va apăré în Martie a. c. — Prețul de abonament cu porto francat 2.20

Tot de aicî să pot procura **tot soiul de cărți și recuisite școlare, tipărituri oficióse, hârtii, recuisite de scris și altele.**

Tipografia nóstră primesce spre efectuire tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. — Catalóge să trimit gratis și franco orî și cui. — Vînzătorilor să dă rabatul cuvenit. — Comandele sînt a să adresa la **Tipografia Aurora în Gherla—Szamosujvár.**

(28) 4—5

„SOMEȘANA“

institut de credit și economii societate pe acții

în Deés.

Fondată la anul 1890.

Capital social: 200,000 cor. Fonduri: 120,000 coróne.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, de la particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; éră de la corporațiuni culturale cu 6% interese. Darea de venit după interese o solvesce institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntórcerea postei.

Direcțiunea.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(Valabil din 1 Maiu 1902).

Sosesc			*Plécă*		
1. *De către Teiuș:*			1. *Către Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·28	nóptea
2. *De către Copșa:*			2. *Către Copșa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 28 Iunie 1902. Numĕrul 26.

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Aflându-ne la începutul sem. al II. al a. 1902. ne luăm voie a ruga cu căldură pe toţi st. cetitorĭ aĭ nostri să grăbéscă cu achitarea abonamentelor restante.

Plătitorilor regulaţi le mulţămim pentru viul interes ce dovedesc causeĭ pentru care luptăm şi îĭ rugăm şi pe maĭ de parte de binevoitorul sprijin.

Spre acest scop alăturăm tuturor abonenţilor fără deosebire, câte o „asignaţiune postale".

Administraţiunea.

EPISTOLA ENCICLICĂ

a Preasfinţitului Domnului nostru *Leo XIII.*

despre preasfînta Eucharistie

Venerabilĭ Fraţĭ!

Salutare şi binecuvîntare Apostoléscă!

Doveḑile dragostiĭ celeĭ minunate faţă cu mântuirea ómenilor, carĭ strălucesc de la Isus Christos. Noĭ în conformitate cu sfinţenia diregătorieĭ şi până acum Ne-am silit a le esamina şi a le urmări, şi cu ajutorul lui Ne vom da silinţa acésta până la suflarea cea mai de pe urmă. Că după ce am ajuns timpurĭ fórte vrăşmaşe adevĕrului şi dreptăţiĭ, Noĭ întru cât Ne-a stat în putere, am învĕţat, am admoniat şi am lucrat, şi pe cum întăresce epistola Apostoléscă, carea v'am îndreptat-o de unăzĭ: nu am întrelăsat a îmbia din destul tóte acelea, carĭ se păreaŭ a fi mai potrivite atât spre a delătura molipsirea rătăcirilor cât şi spre a încorda forţele vieţiĭ creştinescĭ. Între acestea sînt luse dóuĕ lucrurĭ mai nóuĕ, carĭ sînt strîns legate unul de altul, şi din carĭ, dacă Ne aducem aminte de ele, împresuraţi fiind de atâtea cause de amărăciune, Ne dobîndim Nóue înşi-ne róde de mângăiare binevenită. Unul e, că am socotit, că e lucrul cel mai bun, dacă dedicăm în chip deosebit întreg neamul omenesc preasfinteĭ Inimĭ a Rĕscumpĕrătorului Christos; éră cel alalt este, că am îndemnat cu tot de-adinsul pe toţi creştiniĭ, să se alipéscă de Acela, carele din rînduélă dumnezeéscă este atât pe sama singuraticilor cât şi pe a societăţiĭ „calea, adevĕrul şi viaţa". — Éră acum accea-şi dragoste Apostoléscă, carea veghiéză asupra stăriĭ Bisericiĭ, Ne mişcă şi Ne împinge aşa zicĕnd, ca la gândurile acelea deja realisate să mai adaugem óre ce ca şi plinirea lor, ca adecă să recomandăm poporului creştin mai cu de-adinsul preasfînta Eucharistie; ea este dóră darul dumnezeesc cel mai preţios, purces chiar din adâncul Inimiĭ aceluia-şi Rĕscumpĕrătoriŭ, cel ce „cu dor a dorit" împreunarea acésta deosebită cu ómeniĭ, darul dumnezeesc dăruit mai ales spre a împărtăşi cu mână largă preabunele róde ale rĕscumpĕrăriĭ lui. Adevĕrat că şi de lucrul acesta încă Ne-am cuprins din când în când cu auctoritatea şi grija Nóstră. Şi între altele Ne aducem aminte cu plăcere, că am dăruit aprobare legitimă şi privilegiĭ mai multor institute şi asoţiărĭ, carĭ s'aŭ dedicat închinăciuniĭ neîncetate a preasfinteĭ Eucharistiĭ, şi că Ne-am dat silinţa, ca congresele eucharistice să se ţină cu solemnitatea cuvenită şi cu folosul cuvenit, şi că acestora şi altor întreprinderĭ de felul acesta le-am dat de patron ceresc pe Paschal Baylon, carele a fost un închinătoriŭ preaevlavios al taineĭ preasfinteĭ Eucharistiĭ. — Aşa dară despre taina acésta. Venerabilĭ Fraţĭ întru apĕrarea şi preamărirea căreia, s'a sîrguit cu statornicie înţelepciunea Bisericiĭ, şi încă nu fără de învingerĭ glorióse de ale Martirilor, şi s'aŭ silit pe întrecute în chip strălucit eruditia, elocinţa şi artile diferite ale ómenilor celor mai aleşĭ, vom, să cuprindem în o cuvîntare câte-va învĕţăturĭ de căpetenie, şi acésta pentru ca să se vĕdéscă cu atât mai limpede şi mai espresiv puterea eĭ, fiind că ea mai ales în privinţa acésta vine într'ajutoriŭ spre a uşura lipsele timpuluĭ nostru. Şi întru adevĕr Christos Domnul a lăsat chiar la sfârşitul vieţiĭ sale celeĭ pămîntescĭ semnul acesta de aducere aminte de dragostea sa cea neměsurată faţă cu ómeniĭ, şi de o dată ajutorul acesta cel mai mare „pentru viaţa lumiĭ" (Io 6. 52). şi de aceea Noĭ acuma, când ne este fórte aprópe clipa, în carea vom părăsi viaţa acésta, nu putem, să dorim lucru mai bun de cât acela, ca să Ni-se dea să trezim şi să nutrim în inimile tuturor sentimentul mulţămiteĭ recunoscĕtóre şi al veneraţiuniĭ datorite faţă cu Taina acésta minunată, pe carea aşa socotim, că se întemeiéză în chipul cel mai deosebit sperarea şi realisarea mântuiriĭ şi păciĭ aceleia, carea o cércă toţi cu silinţă neliniştită.

A bună samă vor fi ómenĭ de accia, carĭ se vor minuna, că Noĭ socotim, să ne îngrijim cu ast fel de mijlóce şi ajutóre de lumea cea aşa de turburată şi rĕŭ bolnavă, şi vor primi póte cu îngâmfare sfruntată cuvintele Nóstre. Acésta este adecă urmarea cea mai de frunte a sumeţieĭ, că dacă patima acésta se aşĕdă în inimĭ, urméză în chip neapĕrat, că într'însele slăbesce credinţa creştinéscă, carea pretinde de la minte ascultarea cea mai conscienţióşă, şi aşa se aruncă într'însele o nesciinţă négră a lucrurilor dumnezeescĭ, aşa că multora li-se potrivesc cuvintele: „Câte nu sciŭ, huleşc" (Inda 10). Pe Noĭ însă împrejurarea acésta nu Ne face, să părăsim gândul acela, carele Ni-l am propus, ci dimpotrivă cu silinţă cu atât mai rîvnitóre vom îmbia de o parte lumină celor cu gând drept, éră de altă parte însoţiţi de rugăciunea frăţéscă a celor evlavioşi vom cere de la Dumnezeŭ tĕrîre pe sama celor ce ocărésc cele sfinte.

A cunósce cu credinţă deplină, carea este puterea preasfinteĭ Eucharistiĭ, e adecă tot atâta, cât a cunósce, care este lucrul, carele Dumnezeŭ întromenindu-se l-a sevârşit cu milă atotputernică pentru neamul omenesc. Că dacă se ţine de drépta credinţă a mărturisi şi a onora pe Christos sevârşitorul cel preaînalt al mântuiriĭ nóstre, carele cu înţelepciunea, cu legi, cu instituţiĭ, cu pilde şi cu vĕrsarea sângelui a înoit tóte, atuncia tot acela-şi lucru este şi a-l mărturisi şi a-l onora pe acela-şi, pe cum este întru adevĕr de faţă în Eucharistie aşa, că rĕmâne în chipul cel mai adevĕrat între ómeni până la sfârşitul veaculuĭ, şi cu învĕtătoriŭ şi păstoriŭ bun şi ca mijlocitoriŭ binepriimit la Tatăl le împărtăşesce de la sine însu-şi cu îmbelşugare nesecată binefacerile rĕscumpĕrăriĭ dobîndite. — Cel ce are anoĭ cu de-adinsul înaintea ochilor binefacerile cele ce isvorese din Eucharistie, acela a bună samă va înţelege, că între ele se distinge aceea, carea cuprinde tóte cele alalte, ce mai esistă, anume aceea, că dintr'însa se varsă în ómenĭ viaţa aceea, carea este adevĕrata viaţă: „Pânea, carea eŭ o voiŭ da, trupul meŭ este, care-l voiŭ da eŭ pentru viaţa lumiĭ" (Io. 6. 51). — Pe cum am arĕtat cu alt prilej, Christos este „viaţa" în mai multe chipurĭ; el a mărturisit, că causa veniriĭ lui între ómenĭ a fost, ca să le aducă o anumită îmbelşugare de viaţă mai mult de cât omenéscă: „Eŭ am venit, ca viaţă să aibă, şi mai mult să aibă" (Io. 10. 10). Căcĭ în dată ce „s'a arĕtat bunătatea şi iubirea de ómenĭ a Mântuitoriului nostru Dumnezeŭ" (Tit 3. 4) pe pămînt, nu este nimenĭ, care să nu scie, că pe loc s'a vĕrsat óre care putere, ce a produs o rînduélă de tot nóuă a lucrurilor, şi că ea a pătruns în tóte vinele societăţiĭ civile şi casnice. De aci s'aŭ născut legături nóuĕ ale ómenilor între olaltă, drepturĭ publice şi private nóuĕ, datorinţe nóuĕ, s'aŭ dat direcţiĭ nóuĕ principiilor, sciinţelor şi artilor, éră ceea ce e mai pe sus de tóte, minţile şi silinţele ómenilor s'aŭ mutat la religia cea adevĕrată şi la sfinţenia moravurilor, şi aşa s'a împărtăşit omuluĭ o viaţă cu adevĕrat cerească şi dumnezeéscă. La acésta se referesc adecă, cele ce se amintesc adese orĭ în sfînta Scriptură zicĕndu-se „pomul vieţiĭ, cuvîntul vieţiĭ, cartea vieţiĭ, cununa vieţiĭ" şi mai ales „pânea vieţiĭ".

Éră fiind că viaţa acésta, de carea grăim, are asemĕnare învederată cu viaţa cea firéscă a omului, de aceea în ce chip céstă din urmă se nutresce şi se ţine în putere cu mâncare, în tocmaĭ aşa cantă, ca şi cea dintâiŭ să se susţină şi să créscă prin o mâncare a sa. Aci e la locul, sĕŭ-să ne aducem aminte, că pe ce vreme şi în ce chip a mişcat şi a făcut Christos sufletele

„SUVENIR DE BLAŞ" cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 cor.**

ómenilor. ca să priméscă în chip cuviincios şi cum se cade pânea cea vie, carea voia, să o dea. Căci în dată ce s'a lăţit vestea despre minunea, ce o făcuse la malul mării Tiberiadei înmulţind pânile spre a sătura mulţimea, în dată s'aŭ adunat mulţi la el. ca dóră şi el să albă parte de o asemenea binefacere. Atuncia Isus folosindu-se de prilej. în ce chip de la scóterea apei celei din fântână băgase în femeea Samarinéncă setea „de apă curgétóre în viaţa de veci" (Io. 4. 14). în tocmaĭ aşa înalţă el şi mintile mulţimii doritóre, ca mai cu dor să poftéscă altă pâne. „carea rămâne în viaţa vecilor" (Io. 6. 27). Şi pânea acésta. — aşa continuă Isus a-i admonia. — nu e nici de cum manna aceea cerésca. carea era îndemână părinţilor vostri. pe când călătoriaŭ prin pustie. şi nici aceea. carea numaĭ mai înainte o aţi primit de la mine minunându-vĕ, ci eŭ însu-mi sînt pânea acésta: „Eŭ sînt pânea vieţii" (Io. 6, 48). Şi acela-şi lucru îl propune tuturor şi chemându-i şi poruncindu-le: „De va mânca cine va din pânea acésta. va trăi în veci; şi pânea, carea eŭ o voiŭ da. trupul meŭ este, care-i voiŭ da eŭ pentru viaţa lumii" (Io. 6, 51). Ĕră apoi dovedesce greutatea poruncii acesteia aşa: „Amin, Amin zic vóuĕ: de nu veţi mânca trupul Fiiului omului. şi nu veţi bé sângele lui. nu veţi avé viaţă întru voi" (Io. 6, 53) — De parte să fie deci de la noi rătăcirea aceea fórte primejdiósă a celor ce socotesc, că folosirea Euharistiei are. să se restringă aprópe numaĭ la aceia, carî scutiţi fiind de gânduri şi micĭ fiind la suflet îşi propun, să petréca în óre care chip de viaţă mai religiósă. Căci lucrul acesta, ca şi care a bună samă nu este nimic alt ceva mai ales şi mai de folos; se referesce chiar la toţi. orî în ce oficiŭ şi orî în ce dignitate ar fi aşeḑaţi, câţi vor, să nutréscă întru sine viaţa darului dumnezeesc. a cărei scop suprem este dobîndirea fericirii celei la Dumnezeŭ. ĕră viaţa aceea trebue ca toţi să o voéscă.

(Va urma.)

SUB SCUTUL CRUCII.

Vorbirea împeratului Wilhelm la Aachen ne arată şi ne duce în sus spre idealul, care ar trebui să şi-l facă de al sĕŭ fie care stăpânitor al unui stat. fie acela orî şi cât de modern.

Mergênd la Aachen, leagănul imperiului german, unde şi-a ridicat tronul seŭ Carol cel mare, împeratul Wilhelm ţine o înălţătóre vorbire, care a făcut o nespusă sensaţie în tóte părţile şi a fost viŭ comentată de toţi. Vorbind despre chipul cum s'a fundat actualul imperiŭ german, aminteşte, că basa stăveche a lui este *simplitatea, temerea de Dumnezeŭ şi moralitatea antecesorilor sĕi*, şi continuând. cere de la toţi: preoţi şi lumeni. ca să-i dele tot ajutorul posibil. *spre a susţiné religiunea în popor* şi în legătură cu acésta *basa morală*. Şi împĕratul dă espresie bucuriei, că nisuinţele sale, îndreptate în acéstă direcţie, aŭ câştigat aprobarea şi lauda Capului bisericei catolice, a Sfinţiei Sale Papa Leo XIII. gloriosul Pontifice.

În acelaşi timp el persifléză pe toţi, carî sub cuvînt. că sînt ómenî moderni, saŭ aŭ ast fel de ocupaţii. carî nu le daŭ timp (?) să se ocupe cu religia, nici nu-şi bat capul cu efectele salutare a le ei.

„Indiferent, dacă sîntem ómenî moderni, orî lucrăm pe un teren saŭ altul. Cel ce nu-şi întemeiéză viaţa pe religiune, acela e pierdut. Aşa vreaŭ şi eŭ . . . şi étă me leg, că întreg împeriul, poporul întreg, armata şi casa mea, să le pun sub cruce şi sub scutul ei, sub scutul Aceluia, despre care Apostolul Pavel a zis, că în altceva nu este mântuire şi că ómenelor nici nu li s'a dat alt nume, prin care să se mânţuie, şi care a zis despre sine: „Ceriul şi pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece."

Étă în adevĕr unul dintre cele mai măreţe programe, ce-şi póte statornici un stăpânitor; un program de lucrare, care esecutat în întregime, va aduce astfel de fructe, carî asigură putere şi trăinicie. Principiile eterne ale religiunei. legile ei de morală se potrivesce pentru tóte timpurile şi „indiferent dacă sîntem ómenî moderni" — vorba împĕratului. — putem în tótă ticna să ne conformăm acestor principii, pentru că ele cuadreză la perfecţie cu inteligenţa nóstră. fie aceea dusă pe o scară cât de înaltă a culturii.

Azi, când disordinile şi turburările, produse de spiritele anarchice, ameninţă să sguduie tótă liniscea şi pacea statelor, tótă desvoltarea lor pacinică; azi. mai mult ca orî când, se impune guvernelor, să facă legătuirea, pe care puternicul împĕrat german a făcut-o în străvechiul Aachen. Şi nu e numaĭ o frasă, o vorbă umflată. o laudă gólă, ceea ce a spus Wilhelm despre poporul sĕŭ. Limba germână şi-a întins graniţele sale şi peste ocean; sciinţa şi esplorările lor aŭ ajuns departe; şi nu este operă modernă, nu este idee scinţifică, pe care să n'o păzéscă ei mai întâiŭ şi apoi de acolo să se transmită celor lalte popóre. Şi chiar pentru că asta e starea faptică a lucrurilor, legătuirea împĕratului, prin care îşi pune imperiul, poporul armata, casa sa şi pe sine sub scutul apărător al crucii şi al religiunei creştine, câştigă fórte mult în importanţa sa.

În faţa acestora cum stăm noi? cum stă regatul *Marian* al Ungăriĭ, ţările de sub corôna *Stlui Ştefan*, puse sub stăpânirea unui domnitor *apostolic?*

FEUILLETON.

De pe la noĭ.

— Scrisóre la prietinĭ. —

Departe, departe m'am trezit dintre aĭ meĭ. Unde nici pădurea nu mĕ încântă, nici codrul nu mĕ atrage ... şi nici paserile nu le mai ascult.

Am o chiliă îngustă, posomorîtă şi mai câte ceva într'însa. De la geamul ferestriĭ vĕd numaĭ granitul stâncei — o piatră surie, urîtă, ce se perde în sus.

La masa [illegible] de lucru — unica pe care o am — staŭ ziua întrégă cetind, mai scriind. Cetesc politică de prin ziare şi mai scriŭ câte o nimica — observările ce le fac asupra „politicei" mele.

Pe afară nu caut distragere; m'ar costa nespus de mult, căci din puţină nebăgare de samă aşi putea să-mi frâng piciorul, saŭ să-mi rănesc ochiul.

De alt fel o distracţie în natură ar fi din samă afară şi plictisitóre. La noi e întórsă lumea. Viaţa de aci se petrece sub pământ, de asupra sîntem numaĭ nisce resturi. . . . .

Până acum mai însemnam ceva, astăzi înse am ajuns să fiŭ socotit între „resturi".

Mai deunăzi veni scirea — firesce din lumea de sub pământ, că N. N. a adormit în Domnul. Şi cum acolo la ei nu sînt încă clopote, ci numaĭ la noi — am dat porunca să se tragă.

Să veḑi minune! Ca din sĕnin, la întâia lovire în aramă, „restul" nost s'a sporit ca iarba pe şanţ.

Femeĭ şi copiĭ — şi femeĭ şi copiĭ — dróie aŭ început să alerge cu feţe desnădăjduite în sus şi în jos. „Ce s'a întîmplat?"

Cine şi cine ĕră? . . . Ca să se scie: pe aci când móre unul de sub pământ, clopotele sună în alt chip deosebit. Acésta numaĭ odată.

În códa, daŭ năvală ca nisce sălbaticĭ pe ograda mea. „Părinte, părinte, să te trăéscă Dumnezeŭ, spune-ne!"

Micuţa mea ogradă, frumos împodobită cu florî de tótă nuanţa, cu trandafirî spinoşi, nu-i mai cuprindea.

Întrebările se înverşunaŭ. Eŭ nu sciam ce să réspund, pentru că însu-mi nu sciam mai mult de cât mulţimea.

„Nu e dintre noi, nu e dintre noi, zise o muere bătrînă, sbircolită, care tocmaĭ sosia.

— Nu e dintre noi — am repetat eŭ.

Cătră apropiatul nopţii sciam, că adurmitul în Domnul — cel ce resculase liniscea — era străin din apropiere. Un biet june frumos abia de 24 anĭ.

După ce îşi petrecuse Dumineca cu „iubita" la hora din sat, a dóua zi volos şi impresionat încă de farmecile iubiriĭ de erĭ — se duse în baiă. Nenorocirea îl ajunge. Petrile, ce s'aŭ fost desfundat de asupra, l'aŭ zidnit în gaura unde sta.

Spuneaŭ ortaci de ai lui, că aşa de cu jale sbiera sărmanul după ajutor. Îşi vedea mórtea cu ochiĭ, ceĭ din jur încă vedeaŭ cum să sfârşesce, dar cine să se pună în contra furiilor petrilor. . . . Sângele picurându-i din vine, roşea petriĭ şi apă!

Ultimul cuvînt ce l'a grait — spun că a fost la adresa iubiteĭ lui.

Şi patru zile de vară munciră acolo până aŭ isbutit să-l scótă afară.

Apoi l'aŭ îngropat firesce.

La grópă l-aŭ zis — fie care din ei — „Glück auf"-ul băişesc, cu care se sfîrşi întreg ceremonialul.

Azi dórme de-asupra grădinei mele — ortacii lui lucră, nesciutorî. că în ziua de mâne, cine o să cadă dintr'înşii.

M'am gândit si me gândesc adeseorî asupra sorţii lor. Sînt asupriţi sîrmaniĭ mai vitreg de cât cele mai asuprite fiinţe a le naturei. Pentru o bucată de pâne amară, se despart de lume, de sóre, de familie, de tot ce nóuĕ ni-i atât de drag! . . . . . Peste tot băeşiĭ sunt ómenî blânḑi şi darnicĭ, care dărnicie se reduce mai mult la un feliŭ de galanterie. De cât că adeseorî sînt prea risipitorî.

Chiot şi veselie, cântec şi musică sînt cele mai obicinuite distragerî. afară de baie. Din care causă nu prea observi ceva gozpoderie la casă.

În port nu se deosebesc de alţiĭ — asta mai mult din vina pungiĭ.

Pe lângă aceste aŭ un cusur deosebit al lor — pofta de a povesti. . . . . A fost în zilele dintâi. după ce me aşezasem aci. Stam desnădăjduit în pragul uşeĭ — sara afiându-mĕ aci singur cuc.

Numaĭ că aud din o parte „Glük auf" Părinte.

Ba drac, cine să fie. de mĕ salută aşa pretinesce. . . .

Comparaţia nu póte esista. noi sîntem ca un sóre. care a strălucit odată. dar acum e scoborît în jos şi gata să apună.

Ne-e dóră próspetă în memorie góna pornită contra crucii în universitatea *catolică* din Pesta; cunóscem la ce batjocuri a fost espus acest semn al biruinţii eroice a Fiului lui Dumnezeŭ, în salele justiţii şi din partea jidovilor, fără ca să fie pedepsiţi. Dar chiar în timpul din urmă, ordinaţiunea ministerului de culte în obiectul propuneriĭ religiunei, are un resultat negativ, care nu trebue trecut cu vederea. Ministrul concede, ca numai pruncilor din anul I. şi II. de şcólă, carĭ frecuentézá la institutele statului, să li se propună religia în limba lor maternă, ér de aci înainte numai în limba magiară.

Şi o face acésta, nu pentru că îl dóre de crescerea fără religiune a pruncilor, ci pentru că chimera magiarisăriĭ tuturor locuitorilor Ungariei, îl împintenéză spre astfel de fapte. Dl Ministru nu vede seria aprópe nesfîrşită a defraudărilor, ce se fac la noi, de ómeni fără Dumnezeŭ. Dsa se pare, că nu cunósce sistematica jefuire şi despoiare, pe carĭ ómeni fără lege şi fără nicĭ un picur de credinţă, zilnic o comit contra semenilor lor. Dsa are un singur ideal: ca toţi locuitoriĭ din Carpaţi până la Mare să fie magiarĭ şi puţin îl pasă, dacă aceia vor fi ómeni cinstiţi saŭ nu, carĭ să-şi iubéscă patria, să se cinstéscă împrumutat şi să se supună legilor.

Vorbirea de la Aachen a împĕratului Germaniei n'are şi nicĭ nu va avé, de cât un singur rĕspuns: „Cel ce nu-şi întemeiézá viaţa pe religiune, acela e pierdut!“

Nu e încă târziŭ, ca aceste vorbe să-şi afle echoul lor şi în inimile acelora, carĭ puşi sînt să ne guverneze pe noi. Nu a sunat încă ceasul al dolsprezecelea, e vreme încă să se reîntórcă de pe calea apucată şi să ne cârmuiéscă şi pe noi în acel spirit creştinesc, ce l'a preconisat împĕratul Wilhelm. Pentru că orĭ ce s'ar zice. dar totuşi nu se póte nimic fără Dumnezeŭ.

Nelegiuirĭ nóue. — Escelenţa Sa dl Ministru de culte şi instrucţiunea publică s'a pus pe ordinaţiuni, una mai nelegală decât alta. Neîndestulit se vede, cu ródele aduse de legea pentru propunerea limbeĭ magiare în şcólele poporalĭ. cércă biruinţe nóuă pe calea ordinaţiunilor. dispunênd, ca jumĕtatea órelor de instructie să se întrebuinţeze negreşît pentru învĕţarea limbeĭ magiare în scris. cetit şi vorbit.

E o nóuă nelegiuire, căcĭ e în opositie cu legea pentru instrucţia în şcóla poporală şi cu legea de naţionalităţi, care asigură fie căreia naţiunĭ libertatea instrucţiunii în limba sa maternă. Dl Ministru nu vree să scie nimic de legile acestea. dsa doresce un singur lucru: Magiarisarea. Resultatele legiĭ de la 1879. nu'l mulţumesce. pentru că nicĭ azĭ locuitoriĭ acesteĭ patrie nu vorbesc fluent limba statului. şi nu se mărturisesc de magiarĭ, cum ar dori orbia şovinismului. Când s'a adus legea din 79. guvernul de atunci a declarat, că nu magiarisarea naţionalităţilor e limba acesteĭ legi, azĭ, după 23 anĭ acelaşi guvern liberal, declară, că ţinta legiĭ e. ca cetăţenii nemagiarĭ să-şi însuşéscă în şcóla poporală limba statului. cât „să-şi pótă esprima bine ungurésce gândirile. să scie vorbi fluent şi scrie corect ungurésce. ceea ce e egal cu magiarisarea. Scopul e evident esprimat în un articol a lui „Bud. Hirlap“, care spune limpede, că până când nu succede guvernului să magiarisez şcólele, nu póte fi vorbă să se ajungă la resultatul, ce'l doresc compatrioţiĭ nostri.

Începutul s'a făcut la 79. şi zidul spart atuncĭ. primesce o nóuă lovitură prin ordinaţiunea presentă. De aceea ministrul şi demândă inspectorilor, să fie cu ochiĭ în patru şi să supravegieze activitatea învĕţătorilor nemagiarĭ. facêndu-i de dóuĕ orĭ pe an raport despre progresul realisat.

Spărtura tinde să se facă şi mai mare, căcĭ de pildă Bud. Hirlap, se tânguésce, că pricina neprogresăriĭ în direcţia dorită e de a se căuta în „olăh popa şi în dascălii crescuţi în preparandiile mitropolitane sau episcopescĭ gr. ort. şi în manualele acelea. carĭ aŭ fost aprobate saŭ edate de odinariatele bise- ricescĭ şi autorităţile naţionalităţilor.“ Care va se zică góna cea mai nóuă se va porni contra manualelor scolastice şi se va nisui să scótă şcólele poporalĭ, de sub jurisdicţiunea actuală. De aceea cu multă „bunăvoinţă“ ministrul de culte promite să întregéscă salarele învĕţătorilor până la 800 cor. şi să le deie şi cuincuenalele prescrise.

Sîntem puşi decĭ din nóŭ în faţa unor primejdiĭ marĭ, căcĭ se ţintesce pe faţă pentru nimicirea totală a şcólelor confesionale şi a caracterului lui, întroducêndu-se limba de propunere magiară şi manuale, scrise în aceea-şi limbă.

Mitropolit al Bucovinei, — după cum anunţă „Deşteptarea“ — va fi numit în scurtă vreme archiereul Vladimir de Repta.

— La părintele îl urît să vede pe la noi. — Era adeca un „momĕrlan“ — vorbă de ocară poreclită de cătră străinĭ celor din comună.

— Nu prea — m'am recules eŭ.

— Trăiéscă Dumnezeŭ pe Părintele, de unde sînteţi?

— De departe. Fost-aĭ cătană?

— Să trăiescĭ părinte, am fost la Bĕlgărad 2 anĭ şi un pic apoĭ în Orăstie. . . .

— De pe acolo sînt eŭ.

— Pe acolo e frumos. Nu-l haz, că Părintele se urésce în cuibul ăsta de bolovanĭ. . . . Şi părintele fost-o cătană?

— Am fost şi eŭ.

— Aşa, aşa, să vede că şi părintele a fost. — Apoĭ îmĭ enaréză pe rînd isprăvile lui de pe — acolo — câte năsdrăvăniĭ tóte a sciut să scornéscă.

Năcăjit în „alte chipurĭ“, îmĭ era chiar năcaz pe eĭ — şi mai era să-l întreb de causa venireĭ lui. — dacă nu mi-ar fi trecut prin gând, că póte din „politeţă băişănéscă“ a venit să me bineventeze de sosire. . . . .

Va trebui să înghit încă la noduri secĭ. Începu a-mi povesti acum câte numaĭ băeşiĭ sciŭ despre aventurile băeţenescĭ. . . .

Ca pupăza la colac, îmĭ promise în código, ca un felĭŭ de cinste. . .

— Aduc io la Părintele, dacă mă-ţine Dumnezeŭ o ştufă“ *) minunată. Săl ţină minte, că a fost popă la băeşi.

Înoptase de tot. Tóca din deal bătu 10 óre. Me găsiam în cea mai deprimătóre disposiţie. . . . Aci departe . . . departe, în tovărăşia bolovanilor sinistriĭ să-mĭ petrec cel mai frumoşĭ anĭ — tinereţa mea. —

— Să mă ierţi Părinte — dar să simte cam rĕŭ nevasta mea.

— Ce felĭ?

— Să te trăéscă Dumnezeŭ, ostenesce Părinte până la noi?

— Dumnéta vecine glumescĭ?

— Ah, Părinte, dar e rĕŭ niţel cu nevasta mea.

— De ce mi-o spuĭ acum?

— Adeca Părinte, nu e chiar bine cu ea. ba e rĕŭ de tot. Numaĭ aci aprópe mergem. Oĭ da, cât să cade. Şi apoĭ am gândit să vorbesc o leacă cu Părintele, — am vĕdut, că îl urît, ca să-l mai trécă.

. . . De când am norocul cu noroc să petrec în cuibul acesta de bolovanĭ m'am desfătat sufletesce numaĭ odată. . . .

A fost ziua Sâmbetelĭ de Paschĭ! În ziua acésta să fac pe la noi festivităţi, de carĭ în puţine locurĭ să vĕd pe la Românĭ.

În Sâmbăta de Paschĭ. un cias după amiazĭ, era când resfiraţiĭ locuitorĭ de aci aŭ fost deşceptaţi din liniscea lor prin salvele de împuşcăturĭ, ce să dedeaŭ întru preamărirea Fiului dumnezeesc, care avea să învieze. Şi s'aŭ continuat aceste împuşcăturĭ fără întrerumpere şi tot mai tumultuos.

Sara a fost iluminaţie generală. Casele ce păreaŭ în tótă vremea pustiite, acum sînt pline de viaţă, ér în ferestile lor ardeaŭ în aranjare frumóse luminărĭ.

Pe dealurĭ, de jur împrejur, ardeaŭ în flacărĭ butóie de olei — să vi le închipuiţi góle. nu pline. . . . Tóca ticănesce cadenţat, cloporul cântă trăgănat. pădurea înverzită: stânca amuţită par'că se mişcă şi ele vorbesc

Un aspect diviu — sublim era acest tablóŭ sĕrbătoresc.

Din fumul, ce se înălţa în sus, apăreaŭ stelele ceriului, ca nisce picurĭ cristaline din iubirea dumnezeirii adurmite.

Pe uliţĭ vocĭ de omenĭ, de femeĭ, de copiĭ — un vuet general de bucurie. . . . .

Simţeam că me transport în raiurile iubireĭ. . . . Căldura zileĭ acesteĭa m'a încălzit încă mult după aceea. . . .

. . . Me gândesc adese orĭ, de ce nu sînt atât de cuminţi ómeniĭ de aci, ca să facă mai des sĕrbătorĭ de aceste.

Atunci m'aşĭ simţi mai fericit, şi nu m'aşĭ mai urî atâta între stâncile aceste! . . .

. . . . Însă érăşĭ e monotonie acum. Pădurea e verde frumósă, florile înflor şi pasĕrile cântă tóte, însă nu mai aŭ pentru mine farmecul de altă dată. . . .

Greul vieţiĭ se petrece sub pămînt, ér noi resturile sîntem prea depărtate de contactul cu lumea.

În orĭ ce diminéţă aud „Glück auf“-urile băieşilor, că trec — amăriţi şi dînşiĭ — pe drum în jos.

„Glück auf“ Părinte, am înţăles că te ducĭ de la noi! . . .

Lian.

---

*) Figurĭ măestre de aur, cum vin înainte n pétră.

Revistă politică.

Afaceri interne. Vinerea trecută, pe neașteptate, a fost prorogat parlamentul până la tómnă. Închiderea desbaterilor chiar acum, când ar mai fi fost de tractat multe chestii și mai ales înainte de închierea pactului cu Germania, a surprins mult pe deputați, Kossuthiștii s'aŭ și grăbit să interpeleze pe ministrul Széll asupra acestui lucru, dar nu și-aŭ ajuns scopul. Ministrul a declarat adecă, că prorogarea aparține drepturilor Corónei, cari nu pot fi criticate.

Germania. Regele Albert al Saxoniei a murit sĕptĕmâna trecută la Sibyllenort în vrîsta de 74. ani. Trupul sĕŭ a fost transportat la Dresda. De urmaș al sĕŭ a fost proclamat fratele sĕŭ George, care a primit deja jurământul de fidelitate de la guvern și armată. Multe capete încoronate vor lua parte la înmormîntarea bĕtrânului rege, iubit mult de poporul sĕŭ. Maiestatea Sa Monarchul nostru încă a plecat la îngroparea vechiului sĕŭ prietin.

Anglia. În mijlocul festivităților începute deja pentru încoronarea regelui Eduard, când locuitorii Londrei și poliția era îngrijată, unde va adăposti, în vremea asta ploiósă, milionele de străini, cari aŭ anunțat, că vor lua parte la serbări, se vestesce de odată surprindĕtórea scire, că încoronarea se amână pe timp nedeterminat, fiind regele greŭ bolnav. O operațiune s'a făcut zilele acestea și se crede, că de o cam dată e delăturat orĭ ce pericol. E temere, că suveranul Angliei sufere de cancer. Archiduc Franz Ferdinand a și plecat spre casă.

Bulgaria. E aprópe sigur, că visita prințului Ferdinand, făcută la Petersburg, a avut de scop în primul rînd, să cerce ce zice țarul, pentru casul când Bulgaria s'ar proclama rege. După cum anunță ziarele, nici țarul și nici alt domnitor n'are nimic contra, numai cât se cere, ca relațiile de suzeranitate cu Turcia, să fie regulate de așa, cât să nu fie lipsă de convocarea unei conferințe a puterilor europene.

Scirea, că țarul ar lua parte la desvĕlirea statuei, ridicate de Bulgari, țarului elibarator, se desminte.

Bucovina. „Deșteptarea" publică în nrl de Duminecă, următorul comunicat, pe care îl reproducem cu plăcere, fiiind începutul unei consolidări și porniri spre bine a fraților din Bucovina.

Étă comunicatul:

„În 20 Iuniŭ a. c. delegații esmiși de partidul conservator român și de partidul poporal național aŭ stipulat un compromis, relativ la cooperarea politică a ambelor partide române, cu reserva espresă, ca individualitatea politică a respectivilor partide rĕmâne neatinsă. În compromis se prevede, ca organ comun o dirigență, compusă din membrii delegați din ambele partide. Decisiunile dirigenței vor fi obligatóre pentru fie care membru al ambelor partide, din camera imperială și din dieta țării, vor forma câte un club parlamentar comun. Prin adoptarea definitivă a compromisului din ambele părți, politica Românilor va deveni în afară unitară și solidară, va avea și efecte bune privitóre la disciplina internă."

Corespondințe.

CONFERENȚELE PREOȚESCI.

Sĕplac, la 19 Iuniu 1902.

Rare sînt ocasiunile de convenire ale preotilor. Resleți prin comune mai apropiate saŭ mai îndepărtate, ei mai nu s'ar cunósce unul pe altul, dacă nu l-ar întruni baremi odată, de dóuĕ orĭ pe an conferențele preoțesci obligate. În aceste aŭ ocasiune a se mângâia unul pe altul, a se încuragia împrumutat la lupta grea, ce aŭ de a o suporta și care, să pare, că din zi în zi devine mai grea.

În ziua de 17 a lunei curente și-a ținut tractul Gheriei conferința sa de primăvară în parochia Ghirolt. Fidel cinosurei mele de până aci vin a Vĕ raporta și schița pe scurt decursul ei.

Deși și pe aci avem ploi multe și din causa esundărilor rîurilor și a părâelor comunicația este anevoiósă, totuși clerul nostru tractual, cu puțină escepțiune, și-a ținut de sfîntă datorință a se presenta la conferință. Des de dimineță sosiră preoții, unii cu trăsuri, alții, unde drumurile ordinare aŭ fost nepracticabile, pedestri, cu toiagul apostolieĭ în mână, veniră ca să-și împlinéscă datorința. Căci deși lumea vorbesce despre preoțime tot de rĕŭ, ea, alăturea cu ostașul ținut sub disciplină de fier, își împlinesce chemarea promt, nu de frica pedepsei ca și ostașu, ci din consciința datoriței.

La órele 7 și ½ preoții s'aŭ mărturisit, éră la órele 8 și ½ se începu s. liturgie sub pontificarea P. On. Domn Alesandru Leményi, protopop tractual și cu asistința clerului present.

La finea s. liturgii preotul Ormanului Ioan Vereșiŭ, a ținut predica sa, despre biserica catolică, o predică bine concipiată și fórte bine predată, așa că a servit spre edificarea în credința catolică a poporului, care era de față în număr frumos.

După finea s. liturgii, preotul local Onoratul Nicolae Tincu ne întruni la masa sa ospitală și ne servi dejunul.

Imediat se începu conferința prin invocarea Spiritului sfînt și anume Prea On. Domn protopop tractual prin cuvinte acomodate, salutând clerul adunat, dechiară de deschisă conferința. Urmă constituirea ei, alegêndu-să după datina vigentă în acest tract un vice president și un notar ad hoc în persónele lui Zorovavel Perhaița ca vice-president și a subscrisului ca notar ad hoc.

Se dete apoi cetire scrisórei P. Ven. Consistor. prin care acesta a luat spre statul cunosciințel cele pertractate și hotărîte în conferința de primăvară a anului trecut.

Se puse apoi la ordinea zilei cetirea disertațiunei prescrise pentru conferință. Preotul Șintereagului Ioan Tătar, dă cetire disertațiunei sale din sfera pastorală: Preotul la patul muribunzilor și este ascultată cu cea mai încordată atențiune din partea clĕrului tractual și viŭ aplaudată

Să mai pertractară și alte puncte din programă, în urmă venind rîndul propunerilor, se sculă un preot tractual și cu cuvinte înmuiate în durere, atinse un rĕŭ mare ce se întinde în timpul mai nou. E vorbă de procesele cele multe, cari le încene poporul nostru în contra preoților sei în timpul mai din urmă, în cele mai multe casuri mai fără de nici un motiv, fără de nici o căință fundată, ci numai tendința de a alunga pe preotul sĕŭ din comună, saŭ de a-l scărița, saŭ chiar de a-l șterge aprópe tóte venitele, ce biată i-aŭ mai rĕmas preotului. Și acestea procese nu sînt casuri sporadice, ci se întind ca un părjol din comună în comună. Să zice, că numĕrul proceselor de asta natură în diecesa nóstră să fie ajuns la 180. Rĕul acesta, fiind un rĕŭ comun, care pe toți ne amenință, pe unul astăzi, pe altul póte mâne, apeléză la simțul de solidaritate al confraților preoți și îl rógă, că în bun acord să aducă hotărire, ca să fie rugat Prea Ven. Consistor, să binevoéscă a pune piedecĭ în calea lățirei rĕului acestuia, și să nu concédă nici de cum scărițiarea saŭ ștergerea venitelor și a emolumentelor preoțesci.

Clerul tractual pĕtruns de îngrijire în privința sorții sale, ia cu unanimitate hotărîre în acest sens. Ba merge mai departe și împătășiud părerea Reverendissimului Domn Alimpiŭ Barbolovici, vicar foraneŭ în Șimleul-Silvaniei, carele în ținutul Selagiului constată acelaș rĕŭ, și pentru combaterea lui află de consult conchiemarea unui sinod mixt din preoți și laici, clerul tractual le hotărîrea să fie rugat P. Ven. Consistor, să binevoiască a conchema un atare sinod mixt saŭ conferință mixtă, în care la olaltă preoți și laici, luminându-se împrumutat, să chibzuiéscă și să afle mijlócele de a paralisa rĕul acesta, ce se întinde.

Legile politice-bisericesci încep a-și areta ródele. Furtuna intenționată, póte, prin acele, este deslănțuită. Focul pus, începe, a se întinde. Și nu lipsesc cei ce suflă în el și-l alimentézĕ. Și baremi de nu ar fi aceia chiar și din sinul neamului nostru! Dar durere, că avem și astăzi Efialți saŭ Herostrați, atari orbi, cari uită de adevĕrul etern, că bate-voiŭ păstorul și se va risipi turma.

Am scris aceste în acest raport, Prea On. Redacțiune, ca publicându-se ele în colónele prețuitei „Unirea", să fie cetite de frații amenințați de acelaș pericol, și să fie îndemnați din simțul de solidaritate a lui, asemeni hotărîri, pentru apărare comună, de rĕul comun, care nu ne amenință nu numai pe noi pe cler, ci amenință și biserica și poporul de o potrivă și „Unirea", ca sentinelă fidelă, să dee signalul de pericol.

Sfîrșindu-se programa întrégă, alegându-se predicator și disertante, ca loc al

conferinţei viitóre de primăvară se statorésce Gichişul de-jos, unde am fost invitat cu tótă dragostea frăţéscă, din partea confratelui nostru în Christos Zorovavel Perbaiţa, care în anul viitor împlinind 25 de anul al preoţiei sale, cu aceea ocasiune doresce ca cu fraţii împreună, să aducă jerfta de mulţămită Atotputerniculuĭ Dumnezeŭ, carele l'a învrednicit, să ajungă aceea epocă în viaţa sa, şi dimpreună să-şi serbeze iubileul. Dumnezeŭ ne ajute să ne revedem în pace adunaţi în conferinţă la Gichişul-de-jos!

Ioan Sonea
preot gr. cat.

Catechisarea în limba magiară.

De pe Jiŭ, 25 Iunie n.

Prin nóua ordinaţiune ministerială, carea dispune, ca instrucţiunea religiunei să se îndeplinéscă la pruncii, carĭ cercetézĕ şcólele de stat, esclusiv numaĭ în limba magiară, ni-se face o nóuă nedreptate, şi ne dă îndemnul, ne silesce a ne apĕra dreptul nostru cel maĭ elementar, care chiar şi dacă n'ar fi scris în lege, încă sîntem datorĭ a ni-l susţiné, căcĭ este dreptul natural al limbeĭ nóstre.

Pe când decĭ de o parte cerem şi aşteptăm de la capiĭ bisericilor nóstre să păşéscă cu ţărie întru apĕrarea turmeĭ, pe atuncĭ, şi nóue gregarilor, saŭ maĭ bine zis ciobanilor, ni-se impune a da Archiereilor nostri mână de ajutor. Noĭ preoţiĭ, toţi, şi maĭ cu samă aceia, carĭ avem durerea de a fi directe atacaţi, să avem curagiŭ şi să nu fim slabĭ, şi de nu se va puté ajunge, ca ministrul să-şi retragă ordinaţiunea — în era dreptăţiĭ şi dreptuluĭ de astăzĭ la orĭ şi ce ne putem aşteptа — şi de vom fi chiar opriţi cu forţa de a propune românesce studiul religiunii, saŭ subtragă-ni-se amărîta remuneraţiune de stat pentru catechisare, pe cum necesitat mĕ vĕd a denunţa, că s'a întîmplat cu preotul nostru din Lupeni, care a fost oprit şi de la ţinerea esamenului din anul acesta în limba română, — totuşi nu ne este permis a ne da înderĕpt.

A ne opri cu forţa de a propune românesce între părepiĭ şcólei de stat, carea şi din sudórea nóstră este ridicată şi susţinută, a ne detrage remuneraţiunea din vistieria statului, la carea şi noĭ contribuim, — da, acestea le póte face ministrul din era „legiĭ, dreptuluĭ şi dreptăţiĭ", dar a ne scóte din biserică, şi a ne opri ca acolo să instruim tinerimea şi să propovĕduim adevĕrul în limba nóstră dulce, până acum n'a cutezat.

Să vede că nu e destul, că tóte studiile se propun în şcólele de stat numaĭ ungurésce, cu tóte că „legea" nu sună aşa; ci se poftesce ca şi rugăciunile să se înveţe numaĭ ungurésce, cu tóte că n'aŭ „dreptul" să o facă acésta; ba la cas contrar ni-se subtrage remuneraţiunea de stat, cu tóte că după „dreptate" ne compete. — Eĭ bine, noĭ preoţiĭ nu putem servi la doĭ domni, după zisa scripturei, dar de altă parte, pe când ne supunem legilor şi aşteptăm, ca toţi să le urmeze, şi prin acésta dăm cesariului, ce este a cesariului, pe atuncĭ dăm luĭ Dumnezeŭ, ce este a luĭ Dumnezeŭ, şi în afacerĭ bisericescĭ şi religióse nu greşim, dacă ascultăm maĭ mult de Dumnezeŭ şi de ministriĭ Luĭ, de cât de ómenĭ.

Şi astfel dacă vom fi toţi solidarĭ, şi dacă niciunul dintre noĭ nu se va lăsa momit de unele consideraţiunĭ materiale, cine ne va puté birui, căcĭ pe piatră este ridicată biserica nóstră, şi „porţile iadului nu o vor birui pe ea!"

A. P. B.

UN OBICEIŬ PERICULOS.

Archidiecesă, 15 Iunie 1902.

De când s'a introdus căsătoria civilă, nu vom zice alteum, ci ca un morb lipicios a început a se estinde un viţ în sînul poporului nostru, care nu numaĭ detrage mult din renumele bun a neamului nostru, ci îl duce la o decadinţă morală, a cărei urmărĭ, pentru viitorul poporului nostru póte avé urmărĭ funeste, anume obiceiul de a conlocui miriĭ la olaltă în dată după credinţă. Acest obiceiŭ ruşinos şi nemoral s'a estins în unele ţinuturĭ aşa de tare, în cât niciĭ 10% din căsătoriile încheiate, nu se încheie din casa părintéscă. Nu-i vorbă concubinate multe nu esistă, dar e prea estins, prea general obiceiul, de a duce miresa în dată după încredinţare, apoĭ a se cununa la timpul sĕŭ prin preotul miresei, saŭ a se cununa numaĭ după câştigarea cuasidomicilinlui în comuna, unde s'a aşedat mirésa, prin preotul mireiul, maĭ ales dacă şi preotul îĭ asigură că pot sta, până îĭ va puté cununa dinsul.

Acest obiceiŭ nemoral e prea puţin băgat în samă de preoţime, deşi pe lângă o demoralisare totală a poporului nostru, adese îl causézĕ procese, certe şi daune nespuse materiali, căcĭ se întîmplă, că între miriĭ întrevin certe, din carĭ apoĭ să lasă, aceea apoĭ are de urmare cele înşirate maĭ sus.

Tocmaĭ pentru aceea n'ar trebui preoţimea să lasă acest viţ necombătut, ci la tótă ocasia şi cu tóte mijlócele acomodate, să nu întârzie a păşi contra luĭ.

f.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Subscrisul îşi ţine de cea maĭ plăcută datorinţă a aduce şi pe acéstă cale ferbintea sa mulţumită şi a tuturor credincioşilor din Băsĕştiĭ Ilustrului Domn George Pop de Băsĕştiĭ, care a cumpărat spre mărirea luĭ Dumnezeŭ pe sama bisericeĭ gr. cat. române de Băsĕştiĭ o sfîntă Evangelie cu litere latine tipărită în 1900. în preţ de 52 cor. Dumnezeŭ sĕ-i răsplătéscă cu bogatele sale daruri şi viaţă îndelungată spre binele de obşte! 14/VI. 902. A. Băliban, preot.

Diecesa de Lugoş. Concurse: Cu terminul de 31 Iuliŭ cr. se concuréză staţiunile cantor învĕţătoresciĭ din Vişag. distr. Vermeş, Ticvanul-mic, şi Greovaţ, distr. Oraviţa Bonţarul-sup. distr: Ulpia-traiană, Tîrnova, distr. Bogşa şi Uricaniĭ, distr. Jiŭ. — Pensiuni: În şedinţa consistorială ţinută la 19 Iunie n. s'aŭ împărţit ajutórele pentru vĕduvele şi orfanĭ de preoţi pe an. 1902. Suma distribuită face cor. 5952.40. tot atuncĭ s'aŭ împărţit şi pensiunile preoţilor deficienţi. la 3. preoţi câte 140 cor. la 3. câte 160 cor la 1. 200 cor. şi la 2. câte 240 cor. Suma totală cor. 1580. — Numiriĭ: Dr. Valeriŭ Traian Frenţiŭ, a fost dispus de practicant în cancelaria episcopéscă, ér Paul Jorgovicĭ a fost numit paroch I. în Varadia.

Scirĭ personale. Dr. George Proca prof. de teologie în Sibiŭ, a fost ales cu unanimitate de voturĭ secretar consistorial archidiecesan — Vincenţiu Károly al doilea vice-notar la comitatul nostru, a fost numit de ministrul de interne secretar pe lângă comitele suprem al comitatului Alba-Inferióră.

Episcopul Aradului. Numirea Preacuv. vicar. Mangra de episcop al Aradului, a făcut un pas înainte. Marţi. sinodul episcopesc convocat la Sibiŭ şi constătător din Metropolitul Meţianu, Episc. Popea. vicariul Musta. archim. Puşcariŭ şi Hamsea. luând în cercetare canonică alegerea de Episcop a confirmat-o Mai restéză numirea din partea Maiest. Sale Monarchului.

Pentru fondul subsidiar s'aŭ primit următórele contribuiriĭ: Vasile Suciŭ Căpuşul-de-Câmpie şi Teofil Pop, Hădărăŭ 20 cor., Niculaŭ Solomon, Ludoş 25 cor.

Promoţie. Sâmbătă în 21 n. c. s'a promovat la universitatea din Cluj de doctor în sciinţele iuridice dl Aurel Oprea. Noul doctor este fiŭ al Munţiloř-Apuseniĭ şi stipendist de al Archidiecesei nóstre.

Societatea pentru fond de teatru român îşi va ţiné adunarea generală anul acesta la 28 Aug. n. în Bistriţa.

Masa studenţilor. Cu prilegiul sinodului de primăvară a tr. Seculiĭ diecesa de Gherla, dl Cornel Muste. preot în Sava, a colectat suma de 22 cor. anume de la: Ioan Godolan, notar 5 Cornel Muste, preot 3. Vasile Puşcar, protop. Dionisie Deac. preot, Auxentiŭ Mureşian, preot. Ioan Mărgineau. preot şi Roman Ana. câte 2 cor. de la Ioan Alnaş. Vasiliŭ Pogaciaş şi Ioan Tarţa, teol. absolut şi Io. Cherestes, preot. câte 1 cor. — De la Mon. Alesandru Ciura. paroch în Abrud s'aŭ primit 32 cor. colectaţi de la următorĭ: Iuliŭ Porut, Câmpeni 10 cor. Isid. Butnariŭ, Roşia. Iuliŭ M. Montani Zlatna. câte 5 cor. George Corcheş, Nic. Ungurean, Câmpeni. I. I. Tordai, Ofenbaia, Ios. Arieşan. Certege, Ales. Papiŭ, Bistra şi Ariton M. Popa. Bucium, câte 2 cor. Elevele şcóleĭ de fetiţe din Blaş aŭ colectat cor. 103.40. Andreiŭ Voda preot Ormeniş, a dăruit 5 cor. Dr, Isidor Marcu. canonic mitrop a dăruit 100 cor. Dr. Ioan Mihályi. Sighet, 20 cor.

De la şcóla de fete a Asociaţiunii. Am primit XVI. Programă a şcóleĭ civile de fete a Asociaţiunii pe anul şcolar 1901/902. publicată de Dr. Vasile Bologa. directorul şcóleĭ. Programa conţine câte-va impresiuni geologice aduse de dl Victor Păcală de la peşterile din St. Canzian şi Divaca în Carst. Urmézĕ autobiografia fostului profesor Ioan Popovicĭ şi apoĭ discursuri ţinute la încheiere an. şcol. tr. Din datele statistice însemnăm, că şcóla a avut 1. director. 5. învĕţătorĭ, 3 catecheţi şi 7. instructorĭ. Numerul elevelor 95 din aceste 75 gr. ort. 20. gr. cat. în internat aŭ fost adăpostite 57. eleve, 41 gr. ort. şi 16 gr. cat. Examenul de încheiere s'aŭ ţinut din 20—26. crt.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Zlatna aranjézĕ Duminecă în 29 crt. o petrecere de vară împreunată cu Concert, în favorul reuniunei. Concertul îl vor da teologiĭ din Blaş. Programul e variat şi ales.

Scolastic. Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din Archidiaconatul părţilor Sătmărene, diec. de Orade, şi-a ţinut la 24 crt. adunarea generală în comuna Ardusat. — Despre decursul esamenelor finale din comuna Ghişaşa-de-sus. distr. Sibiŭ. primim o lungă corespondinţă în care se aduc laude meritate preotului Valeriŭ Stoian şi învĕţătoriului I. Stănilă. Esamenul s.a ţinut la 17 Maiŭ n. sub presidiul admin. protop. Nicolaŭ Togan, numĕrul elevilor a fost 90. ca niciĭ când până atuncĭ.

„Luceaferul" e titlul unei nóue reviste literare. ce apare de dóue orĭ pe lună în Pesta sub redacţiunea unuĭ comitet în frunte cu Ales. Ciura. redactor şef şi A. P. Bănuţ editor şi redactor. Costă 10 cor. pe an.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente
din
Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

De unde și în ce mod se ivesc înse la 1234 nisce episcopi români în diecesa catolică a Cumanilor? Pentru cine era episcopul în „terra filiorum Beleknese“ (Beiuș) la 1206? [1]) Ётă tot atâtea enigme, carî aștéptă încă interesanta lor deslegare, de óre ce este vorbă de întâiï episcopi românescï. Nu este improbabil, ca eï să fie fost instituiți prin influința lui Asan, pe care l-am vĕḑut în legăturï de alianță, și póte încă maï mult, cu Românii din stânga Dunării. În orï ce cas trebue admis, că acel episcopi, cel puțin cei din Cumania, eraŭ schismaticï și cetiaŭ slavonesce, fiind că Papa, în documentul din 1234, nu-ï cunósce, și pe de altă parte nu i-ar fi numit numaï „de rit grecesc“, ci de a dreptul Grecï, dacă ar fi slujit în limba elenă bine cunoscută. Tot atât de neîndoios póte fi, că eï eraŭ supuși patriarchieï din Ohrida, [2]) a căreï jurisdicțiune s'a constatat peste toți Românii, și că eï n'aŭ luat parte la unirea lui Ioniță.

Amintirea dieceseï catolice a Cumanilor reduce vorba la episcopia Milcovieï. Pe la începutul secoluluï al 13-lea, Cumaniï, carï locuiaŭ numeroși în șesurile Românieï, arătaseră atâta rîvnă de încreștinare, în cât primatul unguresc de la Gran, Robert, creḑu de cuviință, să însărcineze cu acest apostolat în mod special pe episcopul Teodoric al Milcovieï, dând ast fel și dieceseï luï numele de „episcopatul Cumanilor“, fără îndoélă cu autorisația Romeï. Acésta s'a întîmplat la 1228. Cu șese anï maï în urmă, raportându-se Papiï, că în acéstă eparhie se află și Românï, carï se țin de câțï-va episcopi de rit grecesc, episcopul Milcovieï saŭ al Cumanilor fu autorisat să-și alégă dintre Românï un sufragan pentru acest popor. Regele unguresc Andreï al II-lea puse la dispositie chiar și venitul necesar; nu se scie înse, dacă s'a realisat proiectul. [3]) Episcopia catolică continuă înse a esista și maï de parte sub numele de a Cumanilor, cunoscêndu-se titularii eï Toma (1247), Jobelin și Antoniŭ. Între 1371 și 1375, când Cumaniï dispăruseră de mult din România, episcopul Nicolae ceru de la Papa restituirea titlului primitiv de Milcovia. Titlul l-a căpĕtat, dar în schimb perdu episcopia, care fu dărîmată de Tătarï într'una din desele lor incursiuni în țările românescï. De abia în 1435 se restabilì érăși óre cum.

[1]) Ardeleanu, l. c. pag. 94.

[2]) Onciul, Originile, pag. 143.

[3]) Xenopol l. c. pag. 555. Iorga, Studiï și documente cu privire la Ist. Românilor, Bucurescï 1901, pag. XIII. și uu.

§. 4. Perióda descălecărilor.

Sumarul: Descălecările. Episcopiile catolice de Argeș și Severin. Întâiul mitropolit român de la Constantinopole Episcopul Făgărașului. Mitropolia Severinului. Reîntórcerea la Ohrida Episcopia catolică a Siretului în Moldova. Întâiul mitropolit al Moldoveï sub Ohrida. Conflictul cu patriarchia grecéscă pentru Moldova. Toți Românii definitiv sub Constantinopole în anul 1401.

Este un lucru acum pe deplin stabilit, că descălecarea țărilor române, a Muntenieï și a Moldoveï, cu alte cuvinte, ocuparea lor prin Românii din Oltenia și regiunile nordcarpatine, a început îndată după năvălirea Tătarilor, pe la 1241, și că acéstă descălecare nu este opera unuï singur bărbat. Până când voevoḑii românï să fie putut cuprinde teritorul Românieï de astăzï, a trecut secolul al 14-lea, și cam tot atunci supunerea canonică a teritorului acestuia sub Constantinopole devine definitivă, scoțêndu-se de sub jurisdicțiunea Ohrideï și a Haliciuluï.

Pentru ca să se înțelégă nisuințele patriarchilor bizantinï, este necesar a face o reflexiune de drept canonic. Între puterile ierarchice cea maï importantă este aceea, care hirotonesc pe mitropoliți și le conferă în același timp jurisdicțiunea într'un mod nemijlocit. Hirotonirea singură n'are însemnătate, căcï, întru cât este vorbă de validitatea ordinuluï, fie care episcop póte consacra pe altul. Dar conferirea nemijlocită a jurisdicțiuniï mitropolitane, acésta este momentul de căpetenie în ierarchie; și dacă ea se dă simultan cu hirotonirea, atunci subordinațiunea devine și maï concretă. Orï care ar fi numele variabil, care s'a dat în cursul timpurilor uneï asemenea puterï, ea a fost rîvnită pururea ca cel maï puternic mijloc pentru unitatea Bisericiï, maï ales când era vorbă despre mitropolitul saŭ primatul unuï stat. Ётă pentru ce episcopiï Bizanțuluï nu s'aŭ mulțumit cu drepturile lor patriarchale, ce le exercitaŭ peste Românï prin mijlocirea prerogativelor archiepiscopale ale Ohrideï și ale Haliciuluï, ci aŭ căutat să-și însușéscă chiar aceste drepturï de conferire nemijlocită a ordinuluï și a jurisdicțiuniï, în dată ce vĕḑură constituindu-se statul Muntenieï și al Moldoveï.

Episcopiï din România de astăzï, amintiți în 1234, vor fi avut de bună samă succesorï, carï, după invasiunea tătară din 1241, vor fi păstorit turmele lor în dependență de Ohrida; este înse regretabil, că nu se cunósce nicï un nume de persóne saŭ de scaune. Tot pe același teritoriŭ se afla episcopia catolică a Milcovieï, ér la 1332 găsim pe dominicanul Vit ca episcop al Argeșuluï, o colonie antică armeană, atunci capitala Muntenieï. [1]) Un succesor al luï va fi fost cel amintit de Vladislav-Vodă în 1369. [2]) Încă la 1390 se găsesce un carmelitan Francisc în aceeași calitate la Argeș, fiind sufragan archiepiscopuluï de Kalocsa în Ungaria. [1]) În urmă, dar nu se scie când, scaunul de Argeș a devenit un simplu titlu „in partibus“. Un al treilea episcopat catolic a fost cel din Severin, pentru care găsim la 1382 pe un Gregoriŭ, cu titlul de „al Severinuluï și al părților Țăriï Românescï.“ Despre acéstă eparhie nu se maï cunósce nimic până în secolul al 15-lea.

Într'aceea patriarchia Ohrideï înainta cu pași repeḑi pe calea decadenței din autoritatea eï primitivă. În urma bătăliei de la Velbuzd, Sêrbiï cuceriră Ohrida în 1334, și se înțelege lesne, ce sórte îi vor fi croit, pe câtă vreme ei își aveaŭ deja patriarchia lor la Ipek. Pe lângă aceea, Alexandru Basarab, voevodul Muntenieï, avusese parte la lupta de la Velbuzd pentru Bulgarï în contra Sêrbilor. Pe semne cu ocasia morții episcopuluï saŭ mitropolitului muntenesc, Alexandru nu maï voi să se adreseze la Ohrida saŭ la Ipek pentru un succesor, și ast fel întră în negocieri cu patriarchul bizantin. Resultatul a fost, că acesta numi în 1359 de mitropolit „a tótă Ungro-Vlahia“ pe un Grec, Iacint Kritopul, fost mitropolit al Viținuluï din Albania, punêndu de condițiune, ca pe viitor să nu se céră mitropolit de aiurea, de cât din Constantinopole. [2]) Titlul de Ungro-Vlahia se explică fórte natural din aceea, că Alexandru îl dăduse țăriï, ce stăpânia, din causa posesiunilor sale nordcarpatine, Făgărașul și Amlașul. [3]) Firesce, că jurisdicțiunea nouluï mitropolit se întindea și asupra acestor teritoriï. Ast fel, el hirotoni pe un episcop de Făgăraș, pe semne Chariton, succesorul luï la mitropolie în 1380. Dependența episcopilor românï din Ardeal de mitropolitul Ungro-Vlahieï s'a continuat și maï pe urmă, după cum se va vedé. Eparhia Făgărașului n'a ținut înse mult; la 1469 se maï amintesce un Macarie. [4])

Pentru întâia óre găsim așa dară pe Românï în parte supuși direct patriarchieï grecescï. Dar lucru straniŭ! Nu trecuseră de cât vre-o 10 anï, de când se înființase în Muntenia „mitropolia a tótă Ungro-Vlahia“, și ётă, că se ridică încă o mitropolie în Oltenia, sub titlul de „a părților Ungro-Vlahieï din spre Severin,“ cu reședința în acest oraș. Rațiunea acesteï bicefaliï nu este încă lămurită. Faptul este, că a cerut-o Vladislav-Vodă, dar că a profitat patriarhieï. În adevĕr, Biserica română gravita tocmaï érăși către Ohrida, și când se va restabili vechia dependență, se va găsi credincios Bizanțuluï numaï mitropolitul cel noŭ. [5])

(Va urma.)

[1]) B. P.-Hasdeu, Etymologicum magnum, vol. II, Bucurescï ș. a art. Argeș.

[2]) Hasdeŭ, Negru-Vodă l. c. pag. CCI.

[1]) Hasdeŭ, Etym. magn. l. c.

[2]) Xenopol l. c. vol. II, pag. 236—7; Onciul, Teoria l. c. pag. 842.

[3]) Hasdeŭ, Negru-Vodă l. c. pag. CLXXXVII și CCXXXII.

[4]) Hasdeŭ, ibid. pag. CCXXXII.

[5]) Hasdeŭ, Negru-Vodă l. c. pag. CCXXXII; Xenopol l. c. vol. II, pag. 237.

CULTUL CRUCIFIXULUÏ.

Poporul francez, care iubesce vorba scurtă, în unele locurï îl numesce cu un nume atât de expresiv şi impunĕtor: „bunul Dumnezeŭ“. A avé un „bun Dumnezeŭ“ în limba luï atâta însemnă, cât a avé un crucifix, şi într'adevĕr acésta e o vorbă de aur, din carea lesă la ivélă simplicitatea şi naïvitatea luï.

Nu de mult am putut ceti prin gazete următórea anecdotă fórte instructivă, în forma sa tare originală. Scena se petrece înaintea judelui de tribunal. O ţărană bĕtrână era citată ca martor. Când îï vine rîndul, judele îï zice: „Ridică mâna şi jóră, că vei spune adevĕrul!“ „Dómne feresce, zice bĕtrâna, eŭ nu-mï voiŭ ridica mâna.“ „Ridicăţï-o când zic eŭ!“ „Nu-mï o ridic, domnule jude.“

Şedinţele tribunalului se ţineaŭ într'un local noŭ, unde saŭ din nebăgare de samă, saŭ din adinsul nu pusesĕră crucifix. — şi acésta o observă bine bĕtrâna.

„Ei bine, zice judele, ridică-ţï-o dinaintea mea.“ „Nu mï-o ridic, căcï Dta eştï om dacă ar fi aicï un „Dumnezeŭ bun“ mï-aşï ridica-o. Adevĕrul vï-l voiŭ spune, dar Dómne feresce să-mï ridic mâna înaintea unuï om.“

Publicul rîdea de nĕcasul judelui, şi aplauda pe bĕtrâna, carea mărturisi fără ca să-şï ridice mâna.

În revista „Annales de Notre Dame des Victoires“ cetim un cas analog, care îï povestesce un paroch de la ţară.

„Împărţisem 42 de crucifixe în 36 de case. Trebue, să observ, că pe la noï crucifixul să numesce „bunul Dumnezeŭ“. Dădusem pruncilor prima cuminecătură, şi cu acésta ocasiune am împărţit şi crucifixele. Bucuria lor nu se póte descrie.

„Unuï copil nu-ï dădusem, căcï tatăl sĕŭ avé o purtare slabă. Copilul vine la mine, şi-mï zice: „Domnule părinte, fă bine dă-mï şi mie un „Dumnezeŭ bun“. „Dar tu scïï dragul meŭ, că ţie nu-ţï pot da.“ „Ba da Domnule părinte, căcï noï n'avem, şi tata nu-ï va frânge, căcï îï ascund eŭ bine.“

„Eraŭ de faţă mulţï, şi plângeaŭ, vĕdĕnd cum insistă sĕrmanul prunc. Nu ï-am putut denega cererea, şi ï-am dat un crucifix. Copilul ascunsese bine crucifixul. Peste 3 zile îl află tatăl sĕŭ, şi-l calcă în picióre înaintea copilului, care plângea şi ţipa. Sĕlbaticul sacrileg îndată căduse la pat greŭ morbos; tótă lumea vĕdu aicï mâna luï Dumnezeŭ.“

Aşa dar crucifixul per eminentiam represintă pe bunul Dumnezeŭ, şi de aicï ne putem explica lupta, ce aŭ început-o în contra luï aceïï, francmasonïï şi complicïï lor. Eï nu maï vreaŭ să audă de Dumnezeŭ nicï în viaţa publică, naţională, nicï în viaţa privată, individuală, de aceea eï aŭ expulsat crucifixul din tóte străduile şi şcólele oficióse, aşteptând timpul bine venit, să-l expulseze şi din tribunale şi de pe morminte. Ziarele înregistrézĕ în tóte zilele încercările „sdrobitorilor de crucï“; acésta e un ce numaï audit în vremile, când maï era încă credinţă, dar la tot casul e o purtare démnă de generaţiunea crescută în aşa numitele şcóle neutrale. Şi acésta tâlhărie o fac francmasonïï publice în faţa poliţailor!

Dar să ne întórcem privirea pe un moment de la acestea icóne triste şi să studiem cu iubire crucifixul în lumina adevĕrului creştin şi după cum ne învaţă sfinţïï. Acésta ne va fi un obiect de mângăiere şi îmbărbătare în mijlocul atâtor nĕcasurï.

II.

Sciinţa despre crucifix nu e alt ceva, de cât sciinţa religiuneï întregï. Sfîntul Apostol Paul recunósce, că el nu scie alt ceva de cât pe Isus restignit, şi sciind acésta el zice, că scie tótă religiunea Învĕţătorului şi Domnului sĕŭ. Şi acésta e drept, căcï urmând admirabila definiţiune dată de sîntul Augustin, crucea e: cathedra docentis, ara sacrificantis, thronus regnantis, întrebăm, ce ne propune crucifixul? Eï ne învaţă pe scurt dogma şi morala creştină.

Contemplând acéstă jertfă în agonie, pironită pe lemn, îmï vine să mĕ întreb: Cine sufere? Şi credinţa îmï dă rĕspunsul: Unicul Fiŭ al Tatălui, Dumnezeŭ făcut om, Domnul nostru Isus Christos. Acesta e întreg misteriul Întrupărïï, care presupune misteriul Trinităţïï. — Şi pentru ce sufere? Pentru ca să ne rĕscumpere: misteriul Rĕscumpĕrărïï. — Pentru cine? Pentru tine, pentru mine, pentru toţï omenïï. Toţï fiïï luï Adam aŭ lipsă să fie rĕscumpĕraţï, nime nu e eschis să fie iertat: universalitatea pĕcatului original—escepţionând pe Maria; universalitatea rĕscumpĕrărïï. — Cum exoperézĕ crucifixul rĕscumpĕrarea nóstră? Sângele şi apa, carï curg din cósta străpunsă şi din inima-ï rănită mï-o spune şi acésta: prin graţie şi sacramente, al cărór simbol e sângele şi apa acésta.

Mântuitorul în cruce e şi centrul cultului sensibil şi exterŭ al bisericïï, după cum în sînta Euharistie e centrul cultului intern şi nematerial Creştinul îşï mărturisesce credinţa prin semnul sîntei crucï: şi-o nutresce prin Euharistie. Crucifixul e arma, de carea se servesce creştinul pentru sdrobirea inimicului, armă e şi pânea euharistică, carea îï da putere braţului sĕŭ.

Crucea e palladiul creştinului, care îl înarboréză în tot locul „în tóte locurile cele mărete şi iubite, pe fruntea copiilor, pe pieptul mamelor, pe bisericï, pe morminte, în locurile publice, în secretul caselor, pe faţadele palatelor, pe vîrfurile munţilor, pe drapelurile regilor, pe armaturile cavalerilor, pe corónă, pe mitră, în tot locul. (A. Eymeu).

Dar crucifixul ne învaţă şi alteeva, el ne clarifică cunoscinţa despre om şi despre Dumnezeŭ.

Despre om, arĕtându-ne rĕutatea, urmările şi speciile pĕcatului. Căcï de aceea a fost Dumnezeŭ spânzurat pe cruce, căcï omul nu s'a putut ridica de sine din grópa, unde a căduț. Ïadul ar fi putut pedepsi pĕcatul destul de bine, dar şterge nu l'ar fi putut; era de lipsă un ce dumnezeesc, şi acesta după planurile luï Dumnezeŭ a fost umilinţa, care şi-a vĕrsat sângele în cruce. Contemplând crucifixul îmï resună în urechï sentinţa adusă în contra omului pĕcătos: rĕsplata pĕcatului mórtea. Dacă pĕcatul a ucis pe Nevinovatul, el va ucide şi pe cel vinovaţï. Şi strĕcurându-mi-se prin minte istoria Finiuï luï Dumnezeŭ, îmï vine să mĕ întreb: Ce a putut sui pe cruce pe Mântuitorul meŭ, — şi cu gróză aflu un apostol trădător: Iuda; un renegat: Petru; nisce fugarï fricoşï: învĕţăceiï; nisce rebelï: poporul jidovesc, neamul sĕŭ; tot atâtea specïï de ale pĕcatului: tradare, renegare, laşitate, revóltă şi nemulţămire.

Şi óre ce ne învaţă crucifixul despre Dumnezeŭ? Dóuĕ adevĕruri, carï sînt cheia misteriilor în lumea morală: că El e drept peste mĕsură, şi bun peste mĕsură. Drept peste mĕsură, căcï în butul bunătăţïï Sale a pretins o reparare înfinită a pĕcatului de la Fiul Sĕŭ cel iubit, carele s'a întrupat; bun peste mĕsură, căcï în butul dreptăţïï Sale a aflat secretul care să umplă abisul, ce l'a causat pĕcatul între Sine şi între ómenï. De aceea cu drept cuvînt a zis sîntul Chrysostom: „Crucea a stins mânia, ce o nutria Dumnezeŭ faţă de omul pĕcătos, ea a adus împăcarea, a resturnat citadela morţïï şi a sdrobit puterea diavolului. Crucea e un scut neînvins armă luptătorilor şi fundamentul vîrtuţïï. Crucea ne-a deschis érăşï raiul, şi a condus în ceriŭ neamul omenesc, care era în gura perzării.“ „Într'adevĕr de 18 secolï de acest lemn aşezat între ceriŭ şi pământ, atîrnă dumnezeirea şi omenirea. Dumnezeirea: locurile mărete, umilite, tendinţele Eï, omenirea: nĕcasurile, speranţele, gloria eï; dumnezeirea: mânia şi iertarea, omenirea: pĕcatul şi suferinţele eï; dumnezeirea: drepturile şi lucrurile, omenirea: datorinţele şi meritele; ceï perduţï şi ceï aleşï, trecutul şi viitorul. Tóte acestea sînt scrise cu litere de sânge în acésta carte deschisă ochilor întregeï lumï, în care fie care trăsătură e o lumină, fie care linie o revelaţinne, fie care pagină o vedere a luï Dumnezeŭ şi avecinicieï.“ (Episcopul Freppel.)

III.

De altă parte crucifixul — ca resumatul doctrineï creştine — ne presintă un tablóŭ viŭ al întregeï mo ale evangelice. Saŭ dór Christos în cruce nu e modelul expresiv şi perfect al tuturor vîrtuţilor? Nu e pe altarul jertfeï sale: care a făcut să strălucéscă averile frumseţeï sale morale şi ale iubireï faţă de noï?

Ultaţi-vĕ cum e de pacient în cruce Mântuitorul nostru. O agonie gróznică de 3 óre nu ï-a putut altera voinţa de a suferi, el nu-şï amintesce duşmaniï, de cât ca să le mijlocéscă iertare: „Părinte iértă-le lor.“ Sdrobirea trupului sĕŭ acoperit de rane nu-l face să plângă, nicï să regrete, nu acusă pe nime, nu-ï amăresce nimica; el renunţă de bună voe la orï ce mângăiere, orï ce îndulcire şi compătimire. Ei e cel maï pacient, cum a voit să fie şi cel maï mult suferitor. Odată Mântuitorul apăruse sîntei Mechtilde, plin de glorie şi maiestate. Purta un colier de aur, care în capĕt avé un scut, pe care eraŭ desemnate tóte instrumente patimeï, în vîrful luï se înălţa un crin, din jos avé o rosă. „Acest scut, spune sîuta, închipuesce patima cea triumfătóre a luï Christos, crinul era simbolul nevinovăţieï, rosa a paciinţeï.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

N. Iorga: **Studii și documente cu privire la istoria Românilor IV. Legăturile principatelor române cu Ardealul de la 1601—1699. povestire și isvóre. Bucuresci 1902.** Neobositul scriitor publică érăși un volum de 345 pag. documente și feliurite acte însemnate, aflate în Archiva țării din Budapesta, tóte din o epocă însemnată. Acestor documente le premerge o prefață de 315 pag. în care se face un tablou istoric asupra legăturilor, ce le a avut Principatele române cu Basta cu Bocskay. Báthori. Bethlen. Rakoczy I. și al II. făcênd ast fel un nepreținit serviciu istoriografilor român. Prețul e de 5 lei.

Elena din Ardeal: **Stropi de róuă** Arad 1902. Sub acest titlu dsóra Elena Sânțion. profesóră la școla nóstră de fete. a publicat o frumósă edecție din poesiile sale reslățite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versuri gingașe scrise în stil nepretensiv și cântând pe simțitórele corde ale inimii veșnicul cântec al iubirii. Se pot procura și de la tipografia seminarială cu prețul de 1 cor.

Biblioteca poporală a „Asociațiunii". Nr. 3. **„Despre cărțile funduare și intabulări"** de Dr. Valer Moldovan, prețul 30 fil. Importanța cărții acesteia orî cine o póte vedé din însu-și titlul, de aceea o și recomandăm cu tótă căldura, în special poporului de la sate pentru care e și scrisă.

N. Iorga: **Sate și preoți din Ardeal, Bucuresci 1902.** Acesta este titlul unei serieri fórte prețióse, ce ne-a dat'o distinsul profesor universitar din Bucuresci N. Iorga. Cartea cuprinde cu mult mai mult, de cât ne arată titlul ei, căci ne desfășură istoria culturală a Românilor din țările corónei ungare din timpuri vechi până la anul 1767, când a murit episcopul Dionisie Novacovici, a cărui corespondență a îndemnat pe neobositul cercetător a scrie acésta carte. Închinată fiind „preoților și învățătorilor", noi le-o recomandăm cu tótă căldura. Prețul este 2 lei 50 bani.

Posta „Unirii".

A. Se va vedé, dar nu cred, Dvóstre aveți ast fel de ideĭ, de se ridică tótă lumea contra lor.
S. C. Veți avé în numĕrul următor réspunsul.

Editor și redactor réspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(29) 1—1

HIRDETMÉNY.

A balázsfalvi ev. ref. egyház a balázsfalva-falusi 144 sz telekjegyzőkönyvben A † 10 r.- és 165/16 hr. sz. alatti belső telkét, mely a temető felé vezető ut mellett, a vasuti őrház átellenében fek-zik, a f. évi julius hó 6-án d. u. 3 órakor a ref. papi lakon tartandó nyilvános árverésen eladja. Árverési feltételek alólirt lelkésznél megtekinthetők

Balázsfalva, 1902 junius 24-én.

Pataki Márton gondnok. **Cseresznyés Ödön** lelkesz.

(28) 5—5

„SOMEȘANA"

institut de credit și economii societate pe acții

în Deés.

Fondată la anul 1890.

Capital social: 200.000 cor. Fonduri: 120,000 coróne.

Se primesc: Depuneri spre fructificare, de la particulari cu 5% fără anunț. cu 5½% cu anunț; éră de la corporațiuni culturale cu 6% interese. Darea de venit după interese o solvesce institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu retutórcerea postei.

Direcțiunea.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		Budapesta . .	7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	5.32	3.25	
1.33	11.38	12 47		P. Ladány . .	12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare . { pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18			10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév	9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		Ciucia	8.37	12.52	9.19
7.16	5.32	4 52		B.-Huiedin . .	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕŭ . . .	6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos. pl.	Cluș . . . . . { pl. sos.	6.13	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11			5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș	3.40	9.28	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea . . . { pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52			3.04	8.49	4.38
11.08	11.40			Uióra	2.58		4.27
11.12	11.50			Vințul de sus .	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud	2 29	8.23	3.59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș . . . . . { pl. sos.	2.07	8.06	3.38
12.24	1.43	8.37			1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel . . .	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülőszög . .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa . . .	12.11	7.08	1.44
2.01	5.53	9.43	sos. pl.	Copșa-mică . . { pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47			11.14	6.50	1.06
2.33	4.06	10.01		Mediaș	10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol .	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra . . . { pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—			9.35	5.42	11.33
4.03	6.06	11.14		Hașfalĕŭ . . .	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod . . .	7.46	4.23	10.03
6.15	8.32	12.58		Ágostonfalva .	7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apața	6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra	5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov . . . . { pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				2.18	5.—
4.40		3.01		Timiș		1.42	4.24
5.10		3.31		Predeal . . .		1.12	3.32
11.55		9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.45	11.30	7.10	pl. Copșa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.18	sos. pl. Sibiiu . . . . { pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.	Numai Marța și Vinerea comunică.	tr. m.							tr. m.
4.58		2.—				7.33			8.57
6.—		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.36		3.59		Avrig		6 01			7.15
8.44		6.35		sos. Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4 25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.36	
6.57	12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8.47	3.02	Numai Marța comun		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș			2.02	6.52
10 14	4.55			Bistrița			1.16	5.55

Tren mixt Ieșania și Joia comun. — Circul. Ieșania și Joia

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3.16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ . . { pl. sos.		5.30	12.25	5.45	9.30
5.45	10 42		5.15				9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriș — Turda	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36				7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47		Alba-Iulia—Zlatna.		4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülló szög — Sóvárad.

3.25	2.48			Kükülloszög-Blaș . . .		8.48	6.50
4.02	3.30			Săn.-Miclăuș		8.13	6.15
4.30	4.15			Cetate-de-Baltă		7.41	5.38
5.16	5.21			D.-Săn.-Mărtin		7.05	5.—
8.24	8.59			Sóvárad		4.05	1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 5 Iulie 1902. Numĕrul 27.

Cătră P. T. Cetitori.

Aflându-ne la începutul sem. al II. al a. 1902. ne luăm voie a ruga cu căldură pe toţi st. cetitori ai nostri să grăbéscă cu achitarea abonamentelor restante.

Plătitorilor regulaţi le mulţămim pentru viul interes ce dovedesc causei pentru care luptăm şi îi rugăm şi pe mai de parte de binevoitorul sprijin.

Administraţiunea.

EPISTOLA ENCICLICĂ

a Preasfinţitului Domnului nostru *Leo XIII.*

despre preasfînta Eucharistie.

Venerabili Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare Apostolésc㠆

(Continuare.)

Şi o. de s'ar gândi şi de s'ar îngriji cum se cuvine de viaţa cea vecinică mai ales aceia, carî saŭ în vîrtutea minţii sale celei alese saŭ în a hărniciei sale saŭ în a auctorităţii sale aŭ puterea de a îndrepta afacerile lumii şi ale ómenilor. Vedem însĕ şi deplângem, cum cei mai mulţi socotesc, că aŭ împărtăşit lumii o viaţă nóuă şi încă fericită prin aceea, că îndemnându-o o zoresc, ca cu grabă învăpăĕtă să se siléscă spre tot felul de lucruri folositóre şi minunate. Căci orî în care parte ne-am îndrepta privirile, societatea omenéscă, dacă gustă o tignă străină mai vîrtos de cât recerută de Dumnezeŭ, e neliniştită şi îngrijată, în tocmai pe cum e, cel ce se sgudne de ferbinţéla frigurilor: în vreme ce se silesce neodihnită spre bunăstare şi se încrede singur numai într'însa, umblă în urma ei, pe când ea fuge, şi se alipesce de ea, pe când ea dispare. Căci ómenii şi societăţile civile sînt de la Dumnezeŭ în chip necesar, şi în tocmai aşa nu pot să trăéscă, să se misce, să sevârşéscă nicî un lucru bun în nimeni altul, fără numai în Dumnezeŭ prin Isus Christos, prin carele se revarsă din destul tóte cele bune şi alese. — Dară isvorul şi obîrşia tuturor bunătăţilor acestora este mai ales preasfînta Eucharistie; căci ea nutresce şi susţine viaţa aceea, de dorul căreia sîntem cuprinşi aşa de tare, şi aşa înmulţesce până la nesfârşit şi dignitatea omenéscă, carea pare acum a avé un preţ aşa de mare. Căci ce lucru póte, să fie mai mare şi mai de dorit, de cât a se face după putinţă părtaş şi soţ al firii dumnezeéscl? Éră lucrul acesta ni-l dă Christos mai ales în Eucharistie. Dînsul cu mijlocirea darului înalţă pe om printr'însa la cele dumnezeéscl şi şi-l împreună şie-şi în chip mai strîns. Aceea e adecă deosebirea dintre mâncarea trupului şi dintre cea a sufletului, că cea dintâiŭ se preface în noi, éră cea de a dóua ne preface pe noi în sine; şi de aceea pune s. Augustin în gura lui Christos însu-şi cuvintele: „Nu tu mĕ vei schimba pe mine în tine, în ce chip faci cu mâncarea trupului tĕŭ, ci tu te vei schimba în mine.“ [1])

Éră din Taina acésta cea mai de frunte, în carea se vede mai ales, în ce chip se altnesc ómenii în firea dumnezeéscă, tot ei dobîndesc crescerile cele mai mari în tóte vîrtuţile cele de preste fire. Şi anume mai întâiŭ în credinţă. Adevĕrat că credinţa în tóte timpurile a avut împotrivitorî; ea bine că înalţă minţile cu cunoscinţa lucrurilor celor mai preţióse, dară totuşi pare de altă parte a pleca jos acelĕ-şi minţi prin aceea, că descopere, cele ce sînt preste fire, luse retace, în ce chip sînt acelea. Dară deja din timpurile cele mai vechi aŭ combătut credinţa din amîndóuĕ punctele aceste de vedere; apoi s'a estins şi s'a aprins cu mult mai tare lupta acésta şi a ajuns deja aşa de de parte, cât se susţine, că nu este nimic preste fire. Éră acum spre a noi puterea şi căldura credinţei nu este nimica mai potrivit ca taina Euchariştiei, carea în chip deosebit se numesce „taina credinţei“: în taina acésta una se cuprind adecă cu o bogăţie şi felurime deosebită de minuni tóte, câte sînt preste fire: „Amintire a făcut minunilor sale milostivul şi îndelungatul Domnul, hrană a dat, celor ce se tem de dînsul“ (ps. 110, 4). Pentru că Dumnezeŭ tóte câte sînt preste fire, le-a referit la Întruparea Cuvîntului, prin carea să restaureze mântuirea neamului omenesc. În ce chip zice Apostolul: „Carea mai înainte o a pus — ca tóte să le întemeieze întru Christos, cele din ceriurî şi cele de pe pământ, întru dînsul“ (Ef. 1. 9 ur.). Éră Euchariştia după mărturisirea sfinţilor Părinţi are, să se socotéscă de o óre care continuare şi lărgire a Întrupării. Dóră printr'însa substanţa Cuvîntului celui întrupat se unesce cu ómenii singuraticî, şi se înoesce în chip minunat jertfa cea preaînaltă sevârşită în muntele căpăţînel, ceea ce o a prevestit Malachie zicĕnd: „În tot locul se aduce numelui meŭ jertfă curată“ (Mal. 1. 11). Şi minunea acésta, carea în felul sĕŭ e cea mai mare dintre tóte minunile, o însoţesc minuni nenumĕrate; aci se suspind adecă tóte legile firiî: substanţa întrégă a pânii şi vinului se schimbă în trupul şi sângele lui Christos; puterea dumnezeéscă păzesce speciile pânii şi vinului, fără ca ele să albă vre un lucru de subiect; trupul lui Christos dobîndesce atâtea locaşurî, în câte locurî se sevârşesce Taina acésta de o dată. Şi pentru ca cu atât mai tare să se încordeze supunerea minţii omenescl faţă cu o Taină aşa de mare, îi staŭ aşa zicĕnd întru ajutoriŭ minunile, carîş'aŭ făcut întru gloria ei în timpurile mai vechi şi în ale nóstre, şi carî le dovedesc monumente publice şi alese, ce esistă în multe locurî. Vedem decî, că Taina acésta nutresce credinţa, dă crescere minţii, combate născocirile raţionaliştilor, şi luminéză fórte mult rînduéla lucrurilor celor mai pe sus de fire.

Dară pe cum am atins mai la deal, causa pentru slăbirea credinţei în lucrurile cele dumnezeescl nu e numai sumeţia, ci şi stricăciunea inimii. Căci de-a rîndul se dovedesce, că cu cât sînt mai bune moravurile óre cuî, cu atâta este el şi mai îndemânatic întru a pricepe, pe când dimpotrivă însă-şi filosofia păgână a aflat şi înţelepciunea dumnezeéscă (Int. 1, 4) încă a învĕţăt, că plăcerile trupescî tîmpesc minţile; cu atât mai vîrtos întunecă plăcerile trupescî în lucrurile cele dumnezeescl lumina credinţei, ba o şi stîng întru pedépsă drépră a lui Dumnezeŭ. Éră în zilele nóstre arde cu flacără pofta cea nesăturată după plăcerî, şi-i otrăvesce pe toţi de pretutindenia deja din pruncia cea mai fragedă ca şi óre care **molipsire de bólă. Dară avem în preasfînta** Eucharistie un mijloc preabun împotriva rĕului acestuia fórte grozav. Căci ea întâiŭ şi mai întâiŭ înmulţind dragostea pune frîŭ poftei; zice adecă s. Augustin: „Nutrirea ei (a dragostii) este scărirea poftei; desevârşirea ei este stirpirea poftei.“ [1]) Afară de aceea preafecioresculŭ trup lui al Isus pune frîŭ îndrăzneliî trupului nostru, în ce chip învaţă Ciril Alesandrianul: „Căci Christos petrecĕnd întru noî adórme legea trupului, carea turbă în mădulirile nóstre.“ [2]) Bă şi rodul Euchariştiei este singur în felul sĕŭ şi preaîmbucurătoriŭ, în ce chip l-aŭ prevestit şi cuvintele Profetului: „Că orî ce e bun, al lui (Christos) este, şi orî ce e ales, de la el este, grăŭ tinerilor, şi vin cu bun miros la fecióre“ (Zach. 9. 17). Se înţelege adecă aci puternicul şi statornicul gând al fecioriei celei sfinte, carele înfloresce din zi în zi tot mai cu îmbelşugare în Biserica catolică, cu tóte că lumea se supune plăcerilor; şi se scie preabine, cât de mare folos şi podóbă isvoresce din acésta pe sama religiei şi chiar şi pe a societăţii omenescl. — Mai adaugă, că Taina acésta întăresce în chip minunat speranţa bunătăţilor celor veciniice şi încrederea în darurile ajutoriului lui Dumnezeŭ. Căci silinţa spre fericire, carea e sădită şi înăscută în inimile tuturor, se împintenă tot mai tare prin firea cea înşelătóre a bunurilor pământescl, prin volnicia cea nedréptă a ómenilor celor fărădelege şi în sfârşit prin

[1]) Conf. L. VII. c. 10.

[1]) De diversis quaestionibus LXXXIII. quaest. XXXVI.

[2]) L. IV. c. 2. in Ioan. 6, 57.

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederî din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numai 1 oor.**

nevoile cele alalte ale trupului și ale sufletului. Ér-ă acum preasfînta Taină a Euharistiei este causa și arvuna fericirii și gloriei și a nume nu numai pe sama sufletului, ci și pe a trupului. Ea îmbogățesce adecă sufletele cu multime de bunătăți cerescl și de o dată varsă într'însele bucurii de cele mai dulci, carî întrec pe de parte ori ce calcul și așteptare a ómenilor; ea le susține în necasuri, le întărește în lupta virtuții, le păzesce într-u viața cea vecinică, și le duce la ea ca și o merinde bine gătită. Ér-ă în trupul cel slab și trecetoriu Jertfa aceea dumnezeéscă varsă învierea fiitóre; trupul cel nemuritoriu al lui Christos samĕnă adecă semința nemuririi, ca ea la timpul sĕu să înfloțéscă. Amîndóuĕ bunătățile acestea, carî provin din preasfînta Eucharistie. Biserica le-a propus în tot de una în învĕțătura sa urmând lui Christos, celui ce a susținut: „Cel ce mănâncă trupul meŭ, și be sângele meŭ, are viața vecilor, și eŭ îl voiŭ învia pe el în ziua cea de apoĭ“ (Io. 6 54). — În legătură cu lucrul acesta este de mare moment, să socotim, că Eucharistia vestesce omului creștin lipsa de a se înfrîna în chip mântuitoriu, fiind ea rînduită ca „amintirea neîncetată a patimil lui“.[1]) Isus a zis adecă preoților celor dintâiŭ: „Acésta să o faceți într-u amintirea mea“ (Lc. 22. 19) adecă acésta să o faceți într-u amintirea durerilor, amărăciunilor, spaimelor și a morții mele celeĭ de pe cruce. De aceea taina și de o dată jertfa acésta este pentru tóte timpurile neîncetata îndemnare spre pocăință și spre silința cea mai mare în tótă privința, și de o dată și osîndirea gravă și aspră a plăcerilor acelora, carî ómenii cei preasfruntați le laudă și le peamăresc așa de mult: „De câte ori veți mânca pânea acésta, și veți bé păharul acesta, mórtea Domnului o vestiți, până când va veni“ (I. Cor. 11. 26).

Afară de aceea dacă cercetăm cu de-adinsul causele relelor celor din zilele nóstre, vom afla, că ele aŭ isvorît de acolo, că recînd dragostea față cu Dumnezeŭ a recit și dragostea ómenilor într-e olaltă. Ei și-aŭ uitat, că sînt fiiĭ lui Dumnezeŭ și frați într-u Isus Christos; nimenĭ nu pórtă grije de nimica fără numaĭ de ale sale; cele ale altora nu numaĭ nu le bagă în samă, ci a dese orĭ le combat și le cuprind cu volnicie. De aci provin într-e clasele civilor desele turburări și certe, îngâmfarea, asprimea, înșelăciunile celor ce sînt mai puternicĭ, și miseria, pisma, rĕsvrătirile celor ce sînt mai slabĭ. Și împotriva relelor acestora înzădar se cércă leac în îngrijirea prin legĭ, în frica de pedepse și în sfaturile înțelepciunii omenescĭ. Are, să se pórte grije de aceea, și să se dobîndéscă aceea, spre ce am îndemnat Noĭ Înși-ne de mai multe orĭ și mai pe larg, ca adecă clasele civilor să se însoțéscă într-e olaltă cu împreunarea aceea împrumutată a datorințelor, carea purcésă fiind de la Dumnezeŭ să sevârșéscă lucrări, carĭ reproduc adevĕratul spirit și dragostea lui Isus Christos. Acésta a adus-o Christos pe pămînt, de acésta a voit să se învăpăeze tóte, căcĭ acésta singură ar puté să aducă chiar și acum óre care fericire nu numaĭ pe sama sufletului, ci și pe a trupului. Ea pune adecă în om frîu iubirii de sine însu-și și împedecă pofta de bogățiĭ, carea „este rădăcina tuturor rĕutăților“ (I. Tim. 6, 10). Ér-ă de și se cade, ca într-e clasele civilor să se păzéscă dreptatea în tótă privința în chip cuviincios, totuși mai ales cu ajutorul și pe calea mijlocie a dragostii se va puté ajunge într-u adevĕr aceea, ca acel folositoriu „să fie întocmire“ (II. Cor. 8. 14) carele l-a sfătuit s. Pavel, să se pună la cale și să se păzéscă în societatea omenéscă. Așa dară acésta a voit-o Christos, când a rînduit acéstă preasfîntă Taină, adecă trezind dragostea cătră Dumnezeŭ sa nutréscă într-e ómenĭ dragostea împrumutată. Căcĭ e limpede, că céstă din urmă se nasce în chip firesc și curge așa zicĕnd de la sine din cea dintâiŭ; ér-ă de altă parte nu se póte, ca ea să lipséscă în vre o privință, ba dimpotrivă trebue ca ea să se aprindă și să fie puternică, dacă ómenii socotesc dragostea lui Christos față cu ei, pe cum se vĕdesce în Taina acésta, în carea pe cum a descoperit dînsul în chip strălucit puterea și înțelepciunea sa, în tocmaĭ așa „a vĕrsat așa zicĕnd bogățiile dragostii sale celeĭ față cu ómenii“. [2]) Dacă socotim pilda cea aléssă a lui Christos, carele ne dăruesce nóuĕ tóte cele ce are, într-u adevĕr cât de mult trebue să ne iubim și ajutăm unul pe altul, împreunați fiind din zi în zi tot mai strîns cu legătura frățéscă! Mai adauge apoi, că chiar și înse-și semnele, din carĭ se compune Taina acésta, încă sînt îndemnurĭ fórte potrivite spre însoțire. Despre lucrul acesta scrie s. Ciprian: „În sfârșit și însă-și jertfa Domnului arată, că unitatea creștină este strîns împreunată prin dragoste tare și nedespărțită. Căcĭ când Domnul numesce trupul sĕu pâne compusă din împreunarea multor grăunțe, însamnă, că e unit ponorul nostru, pe carele-l purta; și când sângele sĕu îl numesce vin stors și adunat din strugurĭ și bóne fórte multe, însamnă asemenea turma nóstră împreunată prin amestecarea mulțimii unite.“ [3]) Tot asemenea scrie și Învĕțătoriul îngeresc provocându-se la cuvintele s. Augustin: [4]) „Domnul nostru a dat trupul și sângele sĕu în lucrurile acelea, carĭ se adună din multe la óre care unitate; căcĭ unul, adecă pânea, este o unitate stătătóre din multe grăunțe, ér-ă cel alalt, adecă vinul, e adunat într'o unitate din multe bóne; și de aceea zice Augustin airia: O, Taină a evlaviei, o, semnule al unității, o, legătură a dragostii!“ [5]) Acestea tóte le întărește declarația Conciliului din Trident, că Christos a lăsat Bisericii Eucharistia „ca semn al unității și dragostii aceleia, cu care a voit, ca toți creștinii să fie împreunați și legați unul cu altul, — ca semn al acelui trup unie capul căruia este dînsul, și cu carele a voit, ca noĭ să fim împreunați ca mădulări prin legătura cea mai strînsă a credinței, sperării și dragostii“. [5]) Acésta a spus-o și Pavel

[1]) S. Thomas Aquin. opusc: LVII. Offic. de festo Corp. Christi.

[1]) Conc. Trid. sess. XIII. De Euchar. c. 2.
[2]) Ep. 69. ad Magnum n. 5. al. 6.
[3]) Tract. XXVI. in Ioann. n. 13. 17.
[4]) Summa theol. III. p. q. LXXIX. a. 1.
[5]) Sess. XIII. De Euchar. c. 2.

FEUILLETON.

Bolnavul galant.

Era un timp uricios cu negură, care îl face pe om nervos și îl plictisesce din cale afară. Adecă frig nu era, dar atmosfera umedă străbatea paltonul gros de érnă.

Medic fiind, nu puteam face alegere în timp, ci visitându-mĭ toțĭ bolnaviĭ, ca după obiceiŭ, când am ieșit de la cel din urmă, eram liniscit, că mi-am împlinit consciințios oficiul. Acasă nu mĕ asceptaŭ bucuriĭ familiare, căcĭ întréga-mĭ familie consta din mine și un servitor. Eraŭ 7 óre când ajunsĕĭ acasă și chiar îmĭ consumasem cina gustósă și bine pregătită și me pregătiam să me așed apoĭ la cetirea lungilor colóne a ziarelor, spre a afla evenimentele zileĭ, când sunetul puternic al clopoțelului electric, me vesti, că îmĭ sosesce o visită.

— Escĭ rugat la un bolnav, die profesor — zise servitoriul.

— Dacă nu e absolut de lipsa, aș amâna bucuros visita pe mâne diminéță, sînt fórte obosit.

— Numaĭ cât espresul spune, că-l fórte urgent.

— Zi-l să între.

— Ce e? — întrebaĭ pe óspele de o înfățișare onorifică.

— Eŭ sînt îngrijitorul caselor domnului Craigg. Dl Roberston, unul dintre arindatoriĭ acelora e greŭ bolnav, me trimite să îl rog pe dl profesor să poftésc la dînsul, am venit cu trăsura, în 20 minute sosim.

Ce e de făcut în atare cas, să aĭ cât de mare plăcere de rĕmas acasă? Peste 5 minute eram în trăsura, carea trecĕnd repede peste podul Londra, apucă direcțiunea Blackfriars și în una din stradele marĭ a suburbiului ne oprim.

Am ajuns dle profesor, — zise espresul, deschidind ușa trăsureĭ, — binevoiește a osteni în etaj.

Cuartirul, în care eram condus, consta din o verandă spațiósă și din o chilie de visită cu gust mobilată, carea se finea într-un dormitor maĭ îngust. Patul era acoperit dar din fotoliul de catifea de lângă acela se sculă un domn de o statură înaltă.

— Milĭ de scuze dle profesor, — zise bărbatul, ce părea ca de 50 de anĭ, — că așa târziŭ te conturb, dar me simt rĕŭ, de tot rĕŭ.

— Morbul sperez a nu fi de tot periculos, alt cum te-aș fi aflat în pat, dar așa. . . .

— Dar starea îmĭ e cu mult maĭ seriósă de cum se pare. Sînt sĕptămânĭ ba chiar lunĭ, de când sufer de o gróznică insomnie, care me face de îmĭ uresc viéța. De nu-mĭ ajuți, încă în astă nópte îmĭ arunc creeriĭ în aer.

Pulsul bolnavului, pe care îl esaminaĭ cu tótă atențiunea, bătea așa de regulat, cum n'am observat niciodată la atarĭ casurĭ, dar din alte semne m'am convins, că am de a face cu un cas de tot particular.

— Înainte de tóte trebue să declar — zise bolnavul, care îmĭ observă privirea scrutătóre și suspectă, — că eŭ momentan îți solvesc ostenéla. Te rog, spune-mĭ, câtă remunerațiune te-aĭ îndatinat a primi pentru o jumĕtate de óră visită de nóptea?

— De la acea atîrnă cât timp e lipsă de mine. De comun pentru o jumĕtate de óră de nópte primesc un galbin.

— Aci e galbinul, — și cu asta bolnavul îmĭ oferi un galbin.

— Mulțămesc; contra morbului dtale înainte de tóte recomând multă mișcare a trupului abținere de la beuturi spirituóse, cu un cuvînt o dietă de tot regulată, afară de asta îți prescriŭ și ceva picurĭ.

— Numaĭ de una te maĭ rog, dle profesor, că adecă acum de-a una să nu me părăsescĭ, temĕndu-mĕ că nu me voĭ puté stăpâni. Maĭ rĕmâĭ o jumĕtate de óră, galbinul ți-l anticipez.

După o jumĕtate de óră bolnavul cercându-și orologiul îmĭ zise:

— Încă o jumĕtate de óră. Aci e galbinul!

Dorințe-ĭ particulare acum și pentru aceea nu m'am opus, ca să-mĭ pot esamina pacientul maĭ cu atențiune. Conversația-ĭ era interesantă, și eram în credință, că abea mi-aș petrece maĭ bine în alt loc.

— Veḑĭ domnul meŭ, — zise între altele bolnavul, — dacă dta tot mereŭ aĭ fi lângă mine, abea aș gândi la nĕcasul meŭ, ér pentru asta cu tótă plăcerea aș plăti câte un galbin pentru tótă jumĕtatea de óră. Ce folos de banĭ, când nu-ĭ pot folosi!

— Dorința și pentru aceea nu ți-o pot împlini, căcĭ avĕnd și alțĭ pacienți, carĭ îs dedați cu tractamentul meŭ, ar regreta mult absența mea. De poftescĭ, me voiŭ îngriji de o persónă, care să-ți pórte de grije.

scriind: „Că o pâne, un trup mulți sîntem, că toți dintru o pâne ne împărtășim“ (I. Cor. 10. 17). Acela e adecă semnul cel preafrumos și preaplăcut al frățietății și egalității sociale creștine, că în jurul sfintelor altare se adună mestecați fruntașii și cei de rînd, bogații și săracii, învețații și neînvețații, și se fac la fel părtași ai ospețului celui ceresc. — Dacă întru începutul Bisericii se lauda după vrednicie aceea, că „a mulțimii celor ce credeau, era o inimă și un suflet“ (Fapt. 4 32), este cunoscut întru adevăr, că ei datoriau bunul acesta obicinuirii cu masa Domnului; căci despre ei cetim istorisindu-se: „Petreceau întru învățătura Apostolilor, și întru împărtășirea și întru frângerea pânii“ (Fapt 2. 42). — Afară de aceea darul dragostii împrumutate celei dintre cei vii, carea dobîndesce din Taina Eucharistiei o întărire și creștere așa de mare, mai ales prin puterea Jertfei pătrunde la toți aceia, carii se numără în comuniunea sfinților. Comuniunea sfinților, pe cum scie fiesce cine, nu e adecă alta, de cât împărtășirea împrumutată a ajutoriului, împăcării, rugăciunilor și binefacerilor între credincioșii, carii sau au dobîndit patria cea cerească sau petrec în focul curățitoriu sau pribegesc încă aci pe pământ, și se contopesc în o singură societate, a cărei cap este Christos, și a cărei formă este dragostea. Ără este întărit prin credință, că de și preasfînta Jertfă este iertat să se aducă singur numai lui Dumnezeu, ea totuși póte să se celebreze și întru onórea Sfinților, celor ce împărățesc în cerurî împreună cu Dumnezeu, carele l-a încununat pe ei, și se celebréză spre a ne mijloci părtinirea lor, pe cum și după învățătura mostenită de la Apostoli spre a șterge întinăciunile acelora, carii au adurmit deja în Domnul, dară încă nu sînt deplin espiați. — Așa dară adevărata dragoste, carea spre mântuirea și folosurile tuturor se obicinuesce a face și a răbda tóte, isvoresce a nume și arde lucrătóre din preasfînta Eucharistie, în carea e de față însu-și Christos viu, în carea dă el în mésura cea mai mare curs libér dragostii sale celei către noi și impins de îndemnul dragostii dumnezeesci înoesce neîncetat jertfa sa. Din acestea ușor se vede, de unde își dobîndesc hotărîrea, puterile, statornicia și bunul sfârșit silințele grele ale omenilor apostolesci și chipurile cele așa de multe și felurite de a folosi societății omenesci, carî sînt înființate la catolici.

(Va urma.)

Tripla alianță. — Putem fi érăși în linisce pe multă vreme, representanții Germaniei, Austro-Ungariei și a Italiei au subscris contractul de alianță între celea trei puteri. Condițiunile au rămas același, nefăcêndu-se nicî o schimbare, dar entusiasmul pentru asigurarea prietiniei între aceste state, nu se observă, de cât în Germania, care trage mai mult folos din reînoirea tripliceî. Italia simte și acum greutatea enormă pusă pe umerii sêi de dragul de a figura între mariile puteri.

Revistă politică.

Austria. Cuota pentru Austria și Ungaria a fost din nou stabilită în mod provisor pe un an. Decretul Maiestății Sale s'a publicat în fóia oficiósă. Proporția rămâne tot cea veche 66.7 și 33.3.

În privința pactului comercial dintre Austria și Ungaria nu s'a făcut nimic hotărît. Ministrii presidenți au fost primiți de Maestatea Sa întâiu separat, apoi împreună. La conferența acésta a luat parte și contele Goluchowski, nu s'a ajuns însе la nicî o înțelegere. Și așa se póte că Austria va abzice convențiile comerciale independent de Ungaria.

Anglia. Primul fior de grózâ a trecut. Buletinele medicali continuă a asigura pe locuitorii Mareî Britanii, că regele lor a trecut peste primejdie și merge din ce în ce tot în spre mai bine.

Corespondințe.

DIN BULGARIA.

— De la corespondentul nostru. —

Călătoria la Petersburg. — Proclamarea regatului — Firmilian. — Împrumutul bulgăresc. — Școla română din Sofia. —

Sofia, 15 Iunie 1902.

Ferdinand, Principele Bulgariei, a fost la începutul lui Iunie la Petersburg, însoțit de mare suită. Tótă presa europeană atribue mare însemnătate politică acestei visite și dă ca apropiată proclamarea Bulgariei de regat. Prim-ministrul, Danev, a declarat redactorului unui jurnal din Paris, că visita are însemnătate politică, dar că Principele nu se va proclama rege. Cu acésta ocasiune s'au oferit Țarului Nicolae II, mai multe daruri, între carî să află în miniatură și monumentul Țarului Liberator, Alexandru II, care se va desvăli în primăvara viitóre, la Sofia, în fața Sobraniei (camera deputaților). La oferirea darurilor a zis Principele următórele: „sînt legături de sânge, carî leagă pe Bulgaria, pentru vecie de marele Liberator. Bulgaria este convinsă, că în desvoltarea ei pacînică va găsi și mai de parte sprijinul vulturului rusesc.“ Pacea de la St. Stefano, cu Marea Bulgarie, este încă próspetă în mintea fie cărui Bulgar și de óre ce nu sînt semne, ca aceste visuri

— Nu, asta nu o voiesc. Eŭ am lipsă de un om compătimitor, cult și erudit. Dar pe cum observ, jumătatea de óră a trecut érăși, te rog primesce galbinul.

Aveam acum în buzunar șésă galbini, petrecusem la bolnav trei óre, după carî promițîndu-i visita mea pe a dóua zi, me depărtai. Deși timpul era cât se póte de urît, am plecat pe jos acasă, ér în cale me oprii în o cafenea, să iaŭ un pocal de grog. Era către mezul nopții, când sosii acasă. Spre cea mai mare mirare, chela, ce tot mereŭ o aveam la mine, n-a voit să se învîrtă în pórtă, ori mai bine zis pórta nicî nu era închisă. Chilia servitoriului era închisă, ér în a mea tóte eraŭ de-a valma, scrine, mese, tóte góle; ér lădița de fer care pe lângă documentele-mi prețióse, — îmi păstram banișorii strînși — tóte despoiate. Hoții, afară de ce era pe mine, nu îmi lăsară nimic.

Servitoriul, care în spre ziuă sosi acasă, îmi spuse, că după depărtarea mea espresul, ce veni după mine, se reîntórse, ca să ducă microscopul, de care, zise el, aveți lipsă la visitarea bolnavului, apoi plecară amîndoi. Pe cale espresul învită pe servitor la un pocal de vin, pe care îl gustară în o chilie separată a unei ospătării destul de onorifice. Că ce s'a mai întâmplat apoi el nu scie, căci ospătarul numai dimineță l-a trezit din beție, ca să-și vădă de drum.

Poliția, căreia îndată i-am notificat lucrul, în grabă numai atâta a putut afla, că nervosul meŭ pacient a dispărut fără urmă din cuartirul mobilat, ce-l ocupase de câteva zile. În bentura servitorului meŭ póte a vêrsat ceva prafuri adormitóre, ér pe mine m-aŭ reținut din o jumetate de óră în alta, până ce furtul plănuit cu atâta vicleșug a succes deplin.

Din diferitele lucruri furate, până azi nu am aflat nimic, de atunci însе nicî nu mai visitez nóptea bolnavi necunoscuți.

Traducere de ***Traian.***

Prognoze de schimbarea timpului.

„Figaro“ din Paris aduce următórea umorescă:

Scena se petrece în biroul directorului de la institutul meteorologic. Directorul se preumblă nervos prin casă.

„Sezonul acesta abnormal alevea e periculos pentru noi. Publicul dă acum prognozelor nóstre o însemnătate esagerată. Ómenii, zeŭ, că încep a controla adevărătatea prezicerilor nóstre! Acum trebue să fim cu multă băgare de samă! (Ia un foiŭ de hârtie și scrie): „Prognoză meteorologică pentru prima jumătate a lunei Iuliŭ din 1902 pentru Europa, Asia și Africa“ ... Până aci a mers lucrul de sine ... de aci înainte însе .... ce vreme vom avé óre în timpul acestor dóuĕ sĕptĕmâni? Să vedem. (Sună clopoțelul, apare servitórea): „Gertrudă dragă, fi așa de bună și-mi ajută puțin la prezicerea vremei pentru Europa, Asia și Africa. Așa dar, ce spune brotacul nostru din borcan?“

Gertruda: Chiar nimic.

Directorul: Vreaŭ să zic, ce ținută are? Șede de asupra pe scară?

Gertruda: O nu. De dóuĕ zile e de desupt și nu se mișcă de loc.

Directorul: Semn, că va ploua. Și Miți, pisica nóstră, ține-și laba la urechе?

Gertruda: De ieri nu o mai ie de loc de acolo.

Directorul: Fórte bine, acésta ér-și însemnéză apă. Și piciorele DTale, Gertrudo, ce-i cu ele?

Gertruda: Nicî odată n'am suferit atâta cu ele, ca de azi dimineță în coce.

Directorul: Excelent, va ploua! Acum îmi redigez buletinul: „Vreme umedă, ploie durabilă.“ Aicî, du-l acesta repede la oficiul telegrafic pentru tóte orașele marî și gazetele principali. Repede, repede.

După o óră, reîntorcêndu-se Gertruda de la oficiul telegrafic: Am fost uitat să spun Dlui Director, că brotacul stă tot de desupt, pentru că a crepat, și apoi, că Miți își tot frécă urechiile, pentru că i le-am tăiat. Și apoi, că pe mine pentru aceea mĕ dor așa de tare piciórele că ghetele estea nónĕ îmi sînt prea strîmte.

Directorul (ca trăsnit): Dracul să te ieà! Dar nu mi-ai putut spune asta mai înainte? Dacă prezicerile mele vor fi faise, sînt blamat! (Suride de odată și respiră ușurat). Da de unde! cât i-s de prost! Voiŭ spune, că Mont Pelée din Martinica pórtă vina.

Nicu.

să le realiseze. alt stat afară de Rusia. de aceea atâta prietinie bulgărescă şi nici de cum, ca mulţămire pentru cele trecute.

Acestă legătură ruso-bulgară nu e ceva nou, nou este recunóscerea Principelui Ferdinand de Saxa-Coburg-Gotha de către curtea din Petersburg. Principele a fost numit şef a regim. rusesc 54. Agentul diplom. a Bulgariei a fost ridicat la rangul de ministru plenipotenţar. Se crede. că Turcia ar fi protestat contra acestei numiri. Aceste dau de bănuit că Rusia nu s'ar opune proclamărei unui regat bulgăresc. — Ţarul a fost invitat să asiste la desvălirea monumentului; nu va lua parte luse la desvălire nici el şi probabil nici un mare duce. La întórcere a visitat Principele mai multe orase din Rusia.

Fără îndoiélă că s'a vorbit la Petersburg şi despre chestia Firmilian, a cărui sfinţire de Mitropolit în Scopie se amână continuu.

Firmilian este sêrb. născut în Sêrbia. El a primit de la Turcia permisiunea de a se sfinţi ca Mitropolit în Scopie unde sînt mai mulţi Bulgari de cât Sêrbi, din care causă să şi opun Bulgarii sfinţirei lui.

Prim-ministrul, Danev. s'a întors de la Paris, unde a reuşit a contracta un împrumut de 106 mil. frcs. Acest împrumut va ajunge la subscriere la tómnă, pe pieţele Paris, Francfurt şi Bruxela cu un curs de 81½%.

Şcóla română primară şi comercială din Sofia a avut esamenele de închiere la 14 Iunie v. Distribuirea premiilor se va face la 23 Iunie v. Resultatul învĕţămîntului e bun.

Ro.

CONFERENŢELE PREOŢESCI.

Sânmiclăuş, 27 Iunie 1902.

Preoţimea gr. cat. din tractul protopopesc al Buzeî, şi-a ţinut conferinţa de primăvară a treia zi de Rusalii în parochia Copru. A fost de faţă la acéstă conferinţă preoţimea tractului în număr complet. După ce s'a mărturisit preoţii, s'a celebrat s. Liturgie. După serviţul divin preoţimea s'a constituit în şedinţă în casa parochială, în care Mult On. Domn Petru Cheresteşiu, administrator protopop. în calitate de preşedinte, prin o vorbire fórte frumósă, prin termini aleşi, espune însemnătatea sinódelor preoţescî în viaţa nóstră bisericéscă, apoî îndémnă la muncă continuă, zel şi abnegaţiune pe onoraţii membrii, rugând pe preoţi a fi cu atenţiune în decursul conferinţei şi apoi dechiară şedinţa de deschisă.

După ce s'aŭ cetit rapórtele oficióse, a bibliotecarului, cassarului şi altor comisiuni, Mon. Petru Cheresteşiu propune ca să-şi esprime conferinţa condolenţa pentru pierderea Escelenţii Sale Episcopului Michail când-va Pavel, şi a unuia confrate din tract On. Andreiu Vlasin, preotul Matheiului. Propunerea s'a primit din partea membrilor şi prin sculare s'a esprimat condolenţă profundă.

On. Domn Demetriu Cupşa propune, ca din nou să ne rugăm de Escelenţa Sa Dl Episcop, să se îndure a întreveni la Înaltul Guvern în causa întregirei venitelor preoţescî prin ajutor de stat. Propunerea se primesce astfel. că pe calea măritului Ordinariat. să se subştérnă Ministrului de cultе o rugare, subscrisă de toţi preoţii tractuali. în care pe basa Art. de lege XIV. § 1. etc. din 1898, să se céră întregirea deplină a salarelor tuturor preoţilor din fie care parochie. până la regularea definitivă a congruei. Cu compunerea acestei rugări se concrede notarul şedinţei. — După ce s'a terminat pertractarea agendelor Mon. Dn adm. protopop. îndemnând din nou pe toţi la lucru, zel şi abnegaţiune. mulţămesce onoraţilor membrii pentru zelul şi ţinuta dovedită şi cu acésta ocasiune în pertractarea agendelor şi ridică şedinţa.

Viitórea conferinţă se va ţiné în Bidin.

Ioan Pop
notarul conferinţei.

Controla în şcólele poporali şi încă ceva.

Băla, în 23 Iuniu 1902.

Discusiunea încinsă. în timpul din urmă, în colónele preţuitei foi „Unirea", asupra obiectului de mai sus, e cât se póte de nimerită; pentru că, dacă tóte popórele conscrî de sine. îşi basézа bunăstarea şi viitorul lor pe şcólele poporali. ca pe un fundament destul de solid. cu atât mai tare şi mai mult. trebue să o facem acésta noi. care sîntem un pópor rural, şi ca atare numai de la şcólele poporali putem ascepta formarea acelei inteligenţe a micilor agronomi. fără care — în lipsa celor mari — după împrejurările nóstre, nu putem esista ca naţiune, nici putem nutri sperarea. că órecând. cât de târziu. ne vom ajunge aspiraţiunile bisericesc-naţionali. De unde se vede mai pe sus de orî ce îndoială. cât de mare e lipsa. ca şcólele nóstre poporali să fie bine organisate în tótă privinţa; ba cu atât e mai mare lipsa să fie bine organisate în respectul controlei, cu cât să scie că învĕţătorimea nóstră de ordinariu e recrutată dintre studenţi, carî atât materialminte cât şi spiritualminte sînt mai puţin capabili a fini cursul gimnasial; de unde cum se susţine şi în corespondinţa din nrul 19 nu atât din aplicare, cât mai mult pentru căpătuială se aplică pe carieră învĕţătorésca. cum se aplică şi alţii în alte oficii, carî încă numai din lipsa mijlócelor de traiu îşi caută pânea de tóte zilele cât se póte mai bună, nisuindu-se a ajunge la atare oficiu pe calea cea mai scurtă şi mai uşóră; şi cu cât se scie şi aceea. că cu deosebire în oficiile, pentru carî se recer mai mulţi individi, numai puţini căpătuindu-se se simţesc de sine îndatoraţi aşi împlini cu acurateţă şi oficiul; pe cei alalţi toţi îi motivézа spre acésta numai greutatea controlei ce se deprinde asupra lor. Peste tot esperinţa de tóte zilele ne dovedesce, că în orî ce muncă resultatele, carî se ascéptă, se pot obţinea numai de la controlă: care ca să fie bună şi să se pótă aplica bine şi cu efect, mai întâiu trebue să fie bine constituită. Apoi, că ce contolă póte deprinde aşa numitul nostru inspector şcolastic archidiecesan de azi să scie, pe cum să scie şi cât de eficace póte fi şi este controla, ce o deprind protopopii visitând de câte 2 mult de câte 3 orî pe an şcólele din tract.

Departe e de mine cugetul şi voia ca prin acestea să descept resensul unora. orî susceptibilităţile altora. împrejurarea luse că poporul nostru spre susţinerea şcólelor contribue anual. în calcul minim, o coróna după fie care suflet. cea ce pe lângă alte dări cu carî e împreunat spre susţinerea patriî şi a bisericei, constitue pericolul unei ruini materiali. fără să i-se pótă presta un resultat spiritual cât de cât mângâitoriu, singur acésta reclamă instituirea unei controle cât se póte de eficace.

Prin acésta nu vréu să zic. că la spatele fie cărui învĕţător să se pună, pe lângă purtătorul oficiului parochial. un alt controlor. Vorba că învĕţătoriul e şcóla, cum se susţine şi în corespondenţa din nrul 22 e fórte dréptă. Cum e drept şi aceea, că învĕţătorii nostri, când imediat după absolvarea preparandiei se aşéză la cutare şcólă, de ordinariu le este sufletul plin de dorul muncii. spre care sînt pregătiţi. şi sînt însufleţiţi de un zel, căruia îi dau espresiunea pe tóte tonurile. În urma acestui lucru, şi dacă şcóla nu e după plan făcută, nici destul de igienică; şi dacă lipsesc în parte, ca se nu zic. că mai de tot, cărţile şi recusitele de şcólă; şi dacă nu în tot timpul de 8 luni, ci numai în restimpuri lunari şi săptemânali frecuentéză pruncii şcóla ceva mai regulat; şi dacă nu li se solvesce salariul destul de la timp. totuşi fac progres îmbucurătoriu. Acésta însă dacă se şi numesce aşa. nu e real. ci numai efemer. Care cu nimic nu se póte mai bine asemăna, de cât cu văl-vătăile unui foc de paie din momentul aprinderii. Cum acesta pe cât de curênd aprinzându-se luminéză şi încălzesce, apoi se stinge lăsând întunerecul şi mai mare, aşa şi zelul învĕţătorilor nostri. După 2—3 ani dacă convii cu un atare învĕţător numai de cât observi o schimbare bătătóre la ochii în el; şi dacă întrebi: ce faci? cum te afli? odată îl vedi morbos. căci îl omóră şcóla nui de ajuns igienică. altă dată necăjit, că nu-i frecuentéză pruncii şcóla destul de regulat; odată e indignat pe popa, pe cassariu şi pe tótă lumea, că salariul nu i-se solvesce la timp; altă dată e deprimat din causa altor miserii, carî asociându-se neajunsurilor de mai sus, pe modelul ideal al învĕţătorului îl modeléză după esemplariul real, care orî ce negligenţă şi-o sci bine escusa când, cu un motiv când cu altul, tot în dauna progresului. Ceea ce în mijlocul acestei lumi materiale şi egoiste nu e nici o mirare; de óre ce pe cum orî ce foc ca să ţină în continuu, e lipsă se fie neîncetat şi de aprópe nutrit cu materialul necesar. aşa şi zelul învĕţătorilor. neîncetat are să fie nutrit prin o controlă prudentă în tot ce atinge învĕţământul. Cu deosebire însă să se estindă:

1. Asupra edificiului şcolar, insistând ca acesta să fie făcut şi adjustat întru tóte şi tot de una recerinţelor igienice.

2. Asupra începerii şi continuării cursului de propunere, îngrijind cu tot adinsul ca nici pe pruncî şi cu atât mai puţin pe învĕţător să-l abstragă orî ce cas zilnic de la frecuentarea regulată a şcólei;

3. Asupra salarului escugetând şi mijlocind înfiinţarea isvórelor celor mai secure şi a căilor celor mai uşóre de esolvit; pe lângă care se nu se uite nici de înfiinţarea unui fond pentru recuisitele şi materialul de şcólă, pe cum şi pentru premiarea fie cărui şcolar după vrednicie.

4 Să apere pe învĕţător şi să-i ajute, cât permit împrejurările, a ţinea pas cu progresele metodice prin cetire de foi pedagogice şi cercetarea adunărilor învĕţătoresci, obligându-l a-se face membru la reuniunile lor.

5. Să-l aducă neîncetat aminte, că nu numai în şcólă, ci şi afară de ea tot aşa e obligat, că în comportarea şi activitatea privată familiară să fie învĕţător, făcându-se pe sine şi aĭ săĭ, esemplu viŭ al principiilor creştinesci de pace şi iubire înaintea adulţilor de ori ce etate şi condiţiune căci numai aşa se póte zice că fólosesce cu adevĕrat metodul intuitiv, fără care tótă propunerea rĕmâne o bovisare a şcolarilor fără nici un înţeles şi reaultat real.

(Va urma.)

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Subscrisul în numele curatoratului bisericesc gr. cat. din parochia Bicaz, districtul protop. al Giurgeului, prin acésta aduc cea mai ferbinte mulţumită următorilor credincioşi, carĭ s'aŭ îndurat a contribui spre înfrumseţarea sfintei nóstre Biserici şi anume: Ioan Pop Alexă un potir de argint suflat cu aur cu tóte apartinenţele în preţ de 60 cor., un rînd de vesminte bis. în preţ de 60 cor. George Catrinoi Nistor cu socia sa Angilina un rînd de vestminte bis. în preţ de 60 cor. Ioan Ţepeş a Catrinei cu socia sa Ana o cădelniţă de argint de china 24 cor. Dumnezeŭ să le resplătéscă după vrednicie. Bicaz, la 7 Iuniŭ 1902. Simeon Cotta, paroch gr. cat. — Magnifica Dómnă Amalia de Pop născ. Orbonaş, socia Magnificului Dn Dr. Ladislaŭ de Pop jude la tabla reg. în Timişóra, a binevoit a dona Bisericĭi gr. cat. din Timişóra o candelă de argint frumos lucrată, cu espresa dorinţă, ca acésta candelă să fie aşedată înaintea icónei sfintei Malce Preacurate. Ce s'a şi întîmplat. Priméscă magnifica Dómnă donatóre mulţumită publică, în numele bisericĭi gr. cat. căreia a donat. Sfinta Maica Preacurată se patroţineze la tronul divin intenţiunile bune ale magnificei donatóre. Timişóra, la 24 Iunie 1902. Georgiŭ Trăilă, paroch gr. cat.

Din Archidiecesă. Ştefan Pop, protonotar consistorial, a fost numit director al oficiului archidiecesan.

Din diecesa Lugoşului. Duminecă în 29 Iunie n. înaintea s. liturgiĭ Ilustritatea Sa Dr. Dem. Radu asistat de Rrss. Dni canonicĭ şi preoţimea gremială a făcut sfinţirea apei, stropind iconostasul ce a fost din noŭ pictat şi aurit, pe cum şi întrĕga biserică renovată şi din noŭ pictată. La finea acelei s. liturgiĭ împliniudu-se 30 zile de la mórtea neuitatului Archiereŭ Michail Pavel, a făcut părăstas pentru odichna nobilului lui suflet.

Scirĭ personale. Dl Ignatiŭ cavaler de Iacobicĭ, colonel în regim. de infanterie, a fost trecut la cererea proprie în pensie. Cu acéstă ocasie Maiestatea Sa i-a acordat crucea pentru merite. Dl Iacobicĭ s'a stabilit în Sibiŭ. — Dl Dr. Ioan Bucur, medic în Micăsasa, a făcut esamenul de fisic la universitatea din Cluş.

Promovări. În 21 Iunie n. la universitatea din Cluş aŭ fost promovaţi întru doctorĭ în sciinţele juridice următorii tinerĭ români: Dr. Ludovic Ciato Alesandru Pop de Băseşti; ér în 26. George Anca, Tiberiŭ Brediceau şi Iulian Pop. Tot în aceea zi s'a promovat în Viena Caius Bredicean, fiŭ al dlui advocat Bredicean din Lugoş, care a avut ast fel fericirea să-şi aivă amîndoi feciorii promovaţi în aceeaşi zi.

De la Asociaţiune. Şedinţa plenară a secţiilor Asociaţiunii e convocată pe zilele de 13. şi 14. Iulie n. Cu acésta ocasie se va desbate şi prolectele secţiunii literare pentru uniformisarea ortografiei şi îndreptarea limbei literare.

Fondul subsidiar a mai primit următórele contribuirĭ: Eliseiŭ Moga, Apahida, Iovian Andreiŭ, Cs-Gărbăŭ, Ioan Deac, R.-Cristur, Ioan Mihali, Caiacea, fie care câte 10 cor. Basiliŭ Colceriŭ Vajdahaza, 15 cor. Sumele acestea sînt procente după ajutorul primit din subsidiul erarial.

Anul scolastic la institutele din loc s'a încheiat. Dăm următórele date statistice despre numĕrul elevilor şi progresul făcut în studiĭ. La gimnas: în clasa I. aŭ fost înscrişi 68, aŭ des. 2, esaminaţi 66; em. 3. aŭ satisfăcut 44. cu un nesuficient 10. cu mai mulţi nes. 9. — În cl. II. înscrişi 57. des. 1. es. 56; em. 3. aŭ satis. 39 cu un nes. 12. cu mai mulţ nes. 2. — În cl. III. înse. 68, des. 1. es. 67; em. 4. satis. 46. un nes. 9. mai mulţi nes. 8. — În cl. IV. înse. 64, des. 4. morţi 2. es. 58; em. 4 aŭ satis. 39. un nes. 13. mai mulţi nes. 2. — În cl. V. înse. 58. des. 2. es. 56; em. 6. satis. 36 un nes. 9. mai muiţi nes. 5. — În cl. VI. înse. 56, es. 56; em. 3. satis. 43. un nes. 6. mai mulţi nes. 4 — În cl. VII. înse. 55, des. 2. morţi 1. es. 52; em. 4 aŭ satis. 35. un nes. 10. mai mulţi nes. 3 — În cl. VIII. înse. 43, es. 43; em. 1. aŭ satis. 37. un nes. 2. mai mulţi nes. 3. — La institutul pedagogic: în curs. III. înscrişi 43; em. 10. aŭ satis. 33. — În curs. II. înse. 29. des. 1; em. 8. aŭ satis. 15 cu nes. 5. — În curs I. înse. 31; em. 13. aŭ satis. 14. cu nesuf. 4. — La şcóla de aplicaţie: aŭ fost înscrişi 57; em. 8. cu suf 47. cu nesuf. 2. — La şcóla de fete: aŭ fost înscrisă total 117 eleve. Te deum, cetirea clasificaţiunilor şi împărţirea premiilor aŭ fost la preparandie în 20, la şcóla de fete în 26. şi la gimnas în 28 a lunei lui Iuniŭ.

Conviotul din Sighet. Concursul pentru primirea elevilor în convictul român din Sighet, susţinut prin Asociaţiunea pentru cultura poporului român din Maramureş, se va ţinĕ în 4 August n. Se primesc elevi şi cu plata anuală de 300 cor. Convictul este condus prin vicarul Maram. ca director şi prin un preot-profesor ca prefect şi ca instructor.

La temniţă. Dl George Novacovicĭ îşi va începe în zilele acestea pedépsa de 2 luni temniţă, la care a fost osîndit pentru că a încoronat mormîntul lui Iancu de la Ţebea.

Escursiune archeologică. Joi sara a trecut pe aici escursioniştiĭ din România, carĭ în frunte cu dl prof. Gr. G. Tocilescu aŭ pornit la Sanmisegetuza să visiteze ruinele dace şi romane. La Deva, escursioniştiĭ aŭ fost întîmpinaţi din partea autorităţilor. Între călĕtorĭ eraŭ 20 profesorĭ, am cunoscut pe dl Ilie Barbulescu, şi 20 studenţi.

Ér confiscare. E vorba de o mică broşură, dată de „Fóia Poporului“ ca dar de Paşcĭ cetitorilor sĕĭ. Procurorul a ordonat confiscarea broşurei, pentru că conţine biografia prefectului Ioan Buteanu.

Caraghioşiĭ de la Aiud. Redacţia „Közérdek“-ului şi-a angajat nu de mult un colaborator, care scrie atâta caraghioslicurĭ, cât te omorĭ de rîs. Nu ne îndoim, că-i va fi şi comandant la „Két hatyu“ de permanentă, câte o porţie de tocană, „mit viel paprika dazu“. În nrul de Joi — aŭ început căldurile caniculare, — umple treĭ colóne caraghiosul cu fel de fel de „viţurĭ“. Nu le mai reproducem, le cunoscute: ţara aerul, naţiunea stăpânitóre, banu, tóte trebue să fie unguresci şi nime să nu cuteze a mai vorbi, de cât ungurésce. Pe Românii, carĭ sciŭ unguresce, dar nu vorbesc, trebue boicotaţi, scoşi din societate, desconsideraţi etc. etc. Ne am petrecut bine cetind acest articol, de tot hazul, credem, însă că nu l-ar strica autorului câte-va duşurĭ la cap, să nu se prăpădéscă bietul, că ar fi mare pagubă. În colo ar fi bine să-şi aducă aminte dnii din Aiud şi Cluş, că . . . dar s'o lăsăm încurcată! Caraghioşiĭor nu li-se vorbesce serios.

Scolastic. La 21 Maiŭ n. s'a ţinut esamenul în comuna Iscroni, diecesa Lugoşului. Unul din cei de faţă aduce meritate laude învĕţătórei Lucreţia Ciupe, care a desvoltat mult zel întru instruarea copiilor de şcólă, fiind felicitată din partea protop. Radic şi a tuturor celor presenţi.

Derailare. Între staţiunile Braz şi Ploesci a derailat un tren de persóne, ce venia de la Galaţi. Aŭ fost omorite 3 persóne, ér mai multe rănite grav.

Petreceri. Duminecă la 13 Iuliŭ n. inteligenţa din jurul Lechinţei-săsesci aranjază o petrecere de vară în favorul bisericei gr. cat. din Herina.

Mulţumită publică. Spectabilul Domn Dr. Isidor Pop, advocat în Lugoş, cu ocasionea unei trecerĭ prin comuna nóstră, informându-se despre lipsele bisericiĭ nóstre gr. cat. a binevoit a dona aceleia 20 cor. în bani gata, pentru ce priméscă şi pe acésta cale mulţămirile nóstre celea mai ferbinţi. Tot pe acésta cale nu putem întrelăsa a aduce mulţămirile nóstre şi Dlui învĕţător local Simion Câmpian, pentru zelul, cu care a înfiinţat cor de adulţi bisericiĭ nóstre şi condus în mod de tot gratuit, ba lipsindu-ne cornl în sfînta Biserică, în conţelegere şi cu concursul coriştilor de sub conducerea Dsale, ni-l'aŭ ridicat şi acela spesând în comun 180 cor. Coriştĭ contribuitorĭ sînt: Moise Simulesc, Ion Mârza, Ion Obrejan, Ambrosie Bĕlan, Zacheiĭ Maciovan, Traian Aglicer, Trandafir Aglicer, Trandafir Silvăşan, Vidu Maciovan, Mihaiŭ Buciuman, Constantin Obrejan, Petruţ Boldea, Ion Anghel, Senfirég Raca, Senfirég Aglicer, Romul Opruţ, Petru Raca, Mihaiŭ Raca a Petchi şi George Raca lui Alion. Trăéscă bravii nostri coriştĭ şi vrednicul lor conducător. Bonţiarul-inforior, la 25 Iunie 1902. În numele curatoratului: George Silvăşan, curator primar.

„Lucéfĕrul“ e titlul unei nóue reviste literare, ce a început să apară la Pesta, ca revistă a tinerimei academice. În fruntea comitetului stă dl Ales. Ciura ca şef-redactor şi Aurel P. Bănuţ, ca editor şi redactor responsabil. Numĕrul 1. se presintă forte bine: tipar şi ilustraţiĭ curate materiĭ alese şi variate. Ĕtă apelul dat de redacţie şi administraţie: Când păşim pentru prima óră înainte publicului românesc cu nóua revistă a tinerimei universitare, cea dintâiŭ vorbă a nóstră e: „Dómne-ajută!“ Ne îndreptăm apoi spre inteligenţa română, zicând: „primesce cu dragoste rodul acesta tînĕr, dar entusiast, al muncii nóstre tinerescĭ, ĕrtă greşelele şi aĭ încredere în viitorul, care va da mai mult, de cât începutul defectuos!“ Am făcut din parte-ne puţin, vor veni însă urmaşiĭ, alţiĭ şi alţiĭ, carĭ mai lesne şi mai bine vor umbla pe drumul croit de noĭ. Ne adresăm deci cu încredere publicului, care sprijinindu-ne, va ajuta numaĭ causeĭ nóstre comune: „propăşirea nóstră culturală!“ Bpesta, VI., Strada Vörösmarty 60 a. NB. Aceĭ stim. domnĭ, carĭ din eróre n'aŭ primit revista, ne scuze, căci să scie, că expediţia numĕrului prim e împreunată cu multe greutăţi.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente din Începuturile Bisericii române.

(Fine.)

Causa reintórcerii cătră Ohrida a fost politica, pe cum ea fusese și causa supunerii sub Constantinopole. Anume, pe la 1367 căđu dinastia sêrbéscă Nemania, și Basarabescii intrară cu noii domnitori în legături nu numai de prietenie, dar chiar de rudenie. Murind deci mitropolitul Iacint la 1380, Radu-Negru Basarab, voevodul Munteniei, așeđă în locul lui pe episcopul de Făgăraș Chariton, care se subordinéză érăși Ohrideĭ. Mitropolitul Severinului însе, Daniil (ca călugăr Antim) Kritopul, frate cu mitropolitul decedat, se vede că nu primise condițiunea impusă de domnitor, și de aceea nu obținu scaunul rămas vacant de la frate sĕŭ, cu tóte că fusese hirotonit cu drept de succesiune. Atâta i-a fost tot rostul, că numaĭ dînsul era recunoscut de patriarchia bizantină ca mitropolit „al Ungro-Vlahieĭ", și că este trecut în tóte catalógele la capul serieĭ acestor mitropoliți, par'că ar fi fost întâiul. Acéstă stare a lucrurilor pare să fie durat până la 1401, căci până atunci figuréză în actele patriarchieĭ grecescĭ numaĭ mitropolitul Severinului, ér la 1390, patriarchul scrisese luĭ Mircea-Vodă: „archiepiscopul vostru de la Ohrida." [1])

Pe când se petrecea în Muntenia anomalia acea cu doĭ mitropoliți, în Moldova se ridica o episcopie catolică. S'a vĕđut, că Românii maramureșeanŭ atîrnaŭ canonicesce de mitropolia rutenă din Halicĭ. Descălecându-se acum din Maramurĕș voevodatul Moldoveĭ, la începutul veaculuĭ al 14-lea și la 1349, era natural, că relațiile bisericescĭ să rĕmână acelea-și și pentru nóua țară. Acésta cu atât maĭ virtos, că și Moldova era aprópe de Halicĭ și că într'însa se aflaŭ destuĭ coloniști ruteni. De altmintrelea, dependența acésta se constată documentar la 1370. În acest an Lațcu-Vodă, domnitorul Moldoveĭ, arĕtându-se aplecat de a trece la religia catolică, ceru de la Papa Urban al V-lea înființarea uneĭ episcopiĭ catolice neatîrnătóre de Halicĭ cu scaunul în Siret, ceea ce se și făcu în anul următor. Se cunosc 7 titularĭ aĭ Siretuluĭ până la 1401, dar chiar acest numĕr considerabil pentru un interval de 30 de anĭ dă să se înțelégă starea precară a nóueĭ fundațiuni. Și nicĭ nu putea fi alt fel. Lațcu-Vodă, atras maĭ întâiŭ de exemplul împĕratului bizantin Ión Paleologul, care abjurase schisma la 1369, căuta maĭ în urmă să obțină de la Papă divorț de soția sa; ér când acesta îĭ scrise despre sfințenia legămîntuluĭ matrimonial, domnitorul desilusionat perdu zelul primitiv. Pe lângă aceea este fórte probabil, că Moldovenii se opuneaŭ energic acelor nisuințe. Chemarea litvanuluĭ Iuga (George) Coriatovicĭ la tronul Moldoveĭ, în 1374, ar fi atuncĭ datorită uneĭ reacțiunĭ, căcĭ într'adevĕr dînsul puse pe cel dintâiŭ mitropolit al Moldoveĭ cu binecuvîntarea patriarchieĭ din Ohrida. În asemenea împrejurărĭ, episcopiĭ Siretuluĭ stăteaŭ maĭ mult în străinătate, pe lângă mitropolitiĭ și monarchiĭ, carĭ îĭ recomandaseră, și nu odată papiĭ trebuiră să le amintéscă datoria reședinței. Ultimul dintre eĭ, dominicanul Ión Sartoriŭ, își mută la 1401 scaunul la Băcăŭ, după cererea voevoduluĭ Alexandru cel Bun și cu încuviințarea Romeĭ. [1])

Póte că în afacerea cu episcopia Siretuluĭ mitropolia din Halicĭ nu arĕtase destulă energie. De aceea patriarchul grecesc caută și isbuti să și-o supună direct. În 1371 el numesce de mitropolit pe un Antoniŭ, îĭ circumscrie jurisdicțiunea și-ĭ ordnduesce să hirotonéscă episcopiĭ necesarĭ împreună cu mitropolitul Ungro-Vlahieĭ. Din acéstă dispositiune se vede, că în acel an încă nu se afla episcop în Moldova, căcĭ altmintrelea n'ar fi fost de nevoe să se cheme la ceremonia consacrării cel cu mult maĭ depărtat din Argeș. [2])

Patriarchul se amăgi însе în speranța, că prin acéstă mĕsură și-ar fi supus și țara cea nóuă a Moldoveĭ. Îndemnați de cele ce se petrecuseră sub Lațcu, Moldovenii voiaŭ un mitropolit, și fie că la Halicĭ și la Bizanț nu li-se îngăduia cererea, fie că se impune un Grec, luga urmă politica voevodilor muntenescĭ, și se adresă la Ohrida, sub a cărei dependență se înființă ast fel mitropolia Moldoveĭ. [3]) Noul scaun deveni vacant, pe semne prin mórtea primuluĭ titular necunoscut, pe la 1387. Atuncĭ porni asupra luĭ o încurcătură din cele maĭ serióse. Tocmaĭ în timpul acela trecea prin țară un șarlatan anume Tagara, care, dându-se drept patriarch din Constantinopole, sfințĭ pentru Moldova de mitropolit pe un Simeon. Firesce, că înșelăciunea se descoperi în curênd, și domnul moldovenesc Petru Mușat puse pe mitropolitul Haliciuluĭ — dacă nu avem a face cu o „fictiune" a patriarchuluĭ bizantin — să hirotonéscă pe o rudă a dinastieĭ, Iosif, care cere binecuvîntarea de la Ohrida. Scandalul cu Tagara pe de o parte, supunerea sub Ohrida pe de alta, făcu pe patriarchul bizantin să intervină în afacere; el numi de a dreptul un al treilea mitropolit al Moldoveĭ, pe un Grec Ieremia. Acesta este însе alungat cu rușine, ceea ce face pe patriarchul să rostéscă anatema pe întréga țară. De abia în 1401 s'a putut aplana conflictul, după ce patriarchul declarase, că Iosif fusese excomunicat, fiind un episcop sêrb dependent de Ohrida; dar acum, sciindu-se că este hirotonit „dintru început" de cătră mitropolitul din Halicĭ, „ér nu de aĭurea", nu maĭ este motiv de a se considera de „pseudo-episcop". Ast fel se recunoscu mitropolia Moldoveĭ, sub un titular pământén, de cătră patriarchia din Constantinopole, impunêndu-se condițiunea, ca pe viitor să nu se maĭ admită nicĭ o altă jurisdicțiune superióră. Alexandru cel Bun pusese la cale acéstă înțelegere.

Chiar în același an 1401 se regulă definitiv și situațiunea identică a Munteniei, când se dete mitropolitului din Argeș, pe lângă titlul de maĭ înainte „al Ungro-Vlahieĭ", și acela de „exarh a tótă Ungaria și al plaiurilor." În asemenea împrejurărĭ, mitropolia Severinuluĭ nu maĭ avea rest. După ce Antim Kritopul fusese transferat la scaunul primațial, urmașiĭ luĭ la Severin vor fi decăđut de fapt la rangul unor simpli episcopĭ, carĭ pe semne și-aŭ mutat reședința în Ardeal. Din vremea acestor stipulațiunĭ datéză și dependența bisericéscă a Românilor din Transilvania de mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, cu care aveaŭ de comun antica atîrnare de scaunul bulgăresc din Ohrida. [1])

După atâte șovăirĭ s'a stabilit deci de abia în anul 1401 situațiunea ierarchică definitivă a Românilor, desfăcêndu-se eĭ de legăturile anterióre, și supunêndu-se cu toțiĭ nemijlocit patriarchieĭ din Constantinopole. De acum în colo, afară de o relațiune efemeră cu Ohrida în urma conciliuluĭ ecumenic din Florența (1437), ierarhia rĕmâne neatinsă și necliutită până în timpurile recente. Este un lucru firesc, ca cronicariĭ naționalĭ să nu fie amintit de cât supunerea din 1359 și 1401. Desbinarea anterióră însе a Bisericiĭ române de cea romană recerea pentru aceea supunerea odată maĭ veche, și istoria avea datoria, să fixeze data acésta. După cercetările maĭ cu deosebire ale dlor Onciul și Xenopol enigma este deslegată. Se póte susține de acum în colo, că Românii atîrnaŭ de patriarchia Constantinopoliĭ, prin mijlocirea Bisericiĭ bulgare, de pe la anul 870, și că de acolo le provine schisma și liturgia slavonă.

C. Auner.

[1]) Onciul, Teoria l. c. pag 341—4.

[1]) Onciul, Teoria l. c. pag. 338—9; G. Schmidt, Romano-Catholici per Moldoviam episcopatus, Budapestini 1887, pag. 22—9.

[2]) Onciul, ibid.

[3]) Onciul, Teoria l. c. pag. 338—9.

CULTUL CRUCIFIXULUĬ.

(Fine.)

Sĕ considerăm și desbrăcarea Luĭ. Sĕrac în iesle, maĭ sĕrac în viața sa publică, căcĭ Fiul omuluĭ n'are unde să-și plece capul, dar sĕrac de tot și despoiat de tóte pe arborele vieții. Până acolo a ajuns, în cât nicĭ nu e maĭ mult al mameĭ sale, pe carea a iubit-o așa de mult, căcĭ încredințându-o sfintuluĭ Ioan, zice: „Fiule, étă mama ta." Și apoĭ a beut până în fund păharul umilireĭ, bătut cu cuie pe un lemn infam, expus batjocoriĭ poporuluĭ și soldaților.

O crucifix binecuvîntat! Tu eștĭ un spectacol ce ne da putere, un model de elocință, un balsam îndulcitor, un obiect de

[1]) Onciul, Teoria l. c. pag. 339—41; Xenopol l. c. vol. II, pag. 239—41; Schmidt l. c. pag. 31.

mângăiere și speranță în mijlocul ispitelor, jertfelor, necazurilor, întristărilor nóstre. În mijlocul ispitelor, în timpuri de grea încercare, în contra loviturilor sorții, carî îți apasă sufletul și-ți sdrobesc inima, te fac să-ți perdî curajul, ba să desperezi: în acelea momente aruncă-ți creștine privirea spre crucifixul tĕŭ, aruncă o privire lungă, iubitóre și rugătóre, și-ți vei recâpĕta curajul, îți vei recâștiga încrederea, vei percurge iute și cu drag calea vieții acesteia; îți vei ușura crucea de pe umerî — sorțită de la Dumnezeŭ — și vei purta-o cu bravură până în capĕt.

Bine cugetă creștinii, carî ca să pótă respira în calea cea grea a lumeî acesteia, urmând lui Isus fac „calea crucii".

Și nu numai în claustre inspiră crucifixul acestea virtuți. Câți creștini simpli l-aŭ cerut lumină și tărie, când umbrele din sara vieții l-aŭ făcut să presimțéscă nóptea mormîntului, că mórtea e aprópe să bată la ușă. Așa spre exemplu mareșalul din Viomenil. Cum era pe patul de mórte, unul din cei de față — dorind să-l reamintéscă gloria din trecut, — îi zice că el ar regreta, că nu póte muri pe câmpul de luptă, la umbra drapelului. Mareșalul arĕtându-i crucifixul, ce-l ținea în mână, îi zice: „Ei bine, domnul meu, nu-l acesta drapelul cel mai frumos?" — Așa a fost Lamartine, și am puté continua seria până în infinit. Dómna de Pène istorisesce: „Eŭ am vĕdut pe Lamartine întins pe perină în acésta căsuță din Passy, moștenire oferită bĕtrâneților sale din partea Parisului. Ținé între degetele reci ca ghiața un crucifix de lemn negru. De vre-o câți-va anî nici când nu-l lăsa de la sine, îl purta tot de una în busunar, și acesta îl dădea curaj să se suie până în vîrful calvariei sale. Să mărturisise părintelui Deguerry, unul dintre martirii împușcați, apoi muri la 28 Februar. N'a voit să fie înmormîntat în Paris. A voit să se unéscă cu pămîntul sfințit din cimiteriul cel mic al satului, unde dormiaŭ deja înaintea lui tatăl sĕŭ, mama, sora și mulerea sa. El a îndreptățit versul sĕŭ atât de cunoscut:

„O Dieu de mon berceau, sois le Dieu
de ma tombe."
(O Dumnezeul leagănului meŭ, fiĭ Dumnezeul mormîntului meŭ.)

Într'adevĕr este o causă ascunsă, de ce numesc creștinii cel mai umiliți crucifixul „bunul Dumnezeŭ". Saŭ dór nu e crucifixul cap d'opera iubirei dumnezeescl, și óre Isus Christos când s'a suit pe acest lemn stropit cu sângele Lui, nu s'a arĕtat un bun Dumnezeŭ?

„Dumnezeŭ s'a făcut om, esclamă sfîntul Augustin, ca să smulgă din puterea diavolului pe omul cel perdut. O Dómne cât a iubit Fiul Tĕŭ pe omenii. El, Care în iubirea Sa ferbinte n'a socotit de lucru dejositor a se umili așa de tare, în cât să se facă om în sinul Marieî, să îndure pedépsa crucei, și să-și verse sângele pentru mântuirea nóstră. El Dumnezeul nostru, în iubirea sa nemărginită a venit să caute și să mântuéscă ceea, ce era perdut. El s'a pus să caute óia cea perdută, a aflat-o și a adus-o în stână pe umerii sĕi. Într'adevĕr acesta e Dumnezeŭ bun, păstor bun. O iubire, o bunătate! Ce inimă ar puté resista îndurărilor atât de mișcătóre? Tu Ți-ai trimis pe Fiul Tĕŭ în lumea acésta, ca și când El ar fi pĕcătuit, ca prin mórtea sa să condamne pĕcatul, și prin meritele Lui noi să ne justificăm. Da, acesta e mielul fără maculă, care a șters pĕcatul lumeî, care murind a omorît mórtea, și înviind a dat viața, făcându-o veșnică."

IV.

Crucea e catedra adevĕrului, crucea e altarul, unde să jertfesce iubirea; dar ea e mai mult: crucea e tronul, de pe care domnesce Dumnezeŭ.

Isus Christos a prezis-o acésta: „Când mĕ voiŭ înălța, voiŭ trage tóte la mine." Sfîntul Bernard zice: „Vedî cum trage tóte la sine, cum să unesc tóte cu el în unitate substanțială, personală, spirituală, sacramentală: are în Sine pe Tatăl, cu Care e o substanță; are pe omul, cu care e o persónă; are inima, carea i-se alipesce cu credință, cu carea e un spirit; are biserică, mireasă alésă dintre tóte, cu carea e un trup." (Mellilog: 1, a. 6.)

Din isvorul crucel Isus Christos a tras la Sine omenimea întrégă. El se pune în fruntea istoriei universale, crucea e punct de demarcare între evul pĕgân și creștin. Totul se întórce, cătră ea pornesc tóte. La spatele el stă lumea blăstĕmată în Eden, dar acesta e un ast fel de blăstĕm, care nu e lipsit de speranța ĭertării, și care de alt fel suspină după sosirea Mântuitorului, înaintea el e omenimea renăscută, mergênd sub umbra crucel cătră destinele sale eterne.

Așa dar Isus rĕstignit domnesce peste suflete, impunêndu-le misteriul crucel sale. Când, în zilele prime ale erei creștine apăru crucea, radiând purpura sângelui divin peste corupția pĕgână, făceaŭ din ea glumă; împĕrații, învĕțații și plebea o saluta cu hohot mare; hohotului îi urma batjocura, batjocurei mânia, și când aŭ vĕdut, că acésta cruce își câștigă adoratori, mânia deveni furie, și sângele creștinilor inunda provinciile romane. Era un riŭ de sânge curgênd prin întreg imperiul; dar acestea valurî purtaŭ cu sine un lemn sfințit, lemnul crucii, și ori unde se vĕrsa un picur de sânge de al martirilor, se înroșa pămîntul și fecunda, creștea o cruce, și peste tótă suprafața pămîntului supusă Cesariului se întindea o pădure de crucî, înaintea cărora se închinaŭ mulțimile credincioșilor.

A fost mult să înlănțuéscă sufletele misteriului crucii, dar să le facă, să-l iubéscă: acesta a fost triumful atotputerniciei lui Dumnezeŭ. Acest triumf l'a câștigat Christos rĕstignit. O ce spectacol frumos, a vedé pe cei, carî iubesc crucea cu pasiune, cum se rostogolesc în decursul anilor de la Calvaria și până în zilele nóstre. Acesta e crucifixul în mână saŭ pe inimă, pe care martirii l'aŭ stropit cu sângele lor, cu care apostolii și missionarii aŭ convertit și civilisat lumea, vergurile și-aŭ păstrat castitatea, stringênd la piept crucifixul, sfinții aŭ fost cuprinși de simțĕminte eroice, sărutându-l aŭ părăsit lumea acésta, în carea Christos li-a fost ultima mângăiere și iubire.

Deci e drept, că domnesce Christos prin crucea sa. Acésta cruce, pe acest rege rĕstignit l'a contemplat sfînta Catherina de Siena (secolul XIV), când ne scrie o pagină admirabilă: „Regele nostru, în tocmaĭ unuĭ cavaler brav, a rĕmas pe câmpul de luptă, până ce aŭ fost învinși toți inimicii. De cal i-a servit crucea, în loc de platoșă a îmbrăcat trupul nostru muritor în pântecele Marieî — trupul, ce a fost destinat să priméscă loviturile, carî apoi să ne expieze fărădelegile; coiful lui a fost cununa de spinî, carea i-a găurit fruntea; sabia lui a fost rana cósteî, carea ne-a deschis secretul inimeî sale: sabie de foc, carea ar trebui să străpungă inima, și să o aprindă cu iubirea lui; lance i-a fost trestia, carea i-aŭ dat-o în mână semn de batjocură; mănușile mânilor, pintenii piciórelor aŭ fost ranele sângeróse. Și cine l'a înarmat? Iubirea .... O cine ar puté contempla un ast fel de căpitan murind și învingênd de odată, fără a se simți pregătit a merge cu curaj contra dușmanilor sĕi?"

Dar tronul nu e de ajuns regelui; el are lipsă de o corónă; și nici acésta nu-i lipsesce lui Isus în cruce. Uităndu-ne la crucifix sfîntul Bernard ne trage atențiunea să contemplăm și tripla diademă, carea ne deschide o priveliște pe capul Lui, vedem treĭ raze: durerea, justiția și gloria.

Mai întâiŭ corónă de durere. Acésta e mâna de spinî, ce Î-a pus-o pe cap sinagoga. Pécătosule uită-te la acești spinî ascuțiți carî sângeréză fruntea Mântuitorului, și vedênd acéstă umplă-ți-se inima de durere.

Apoi coróna justiției. Acésta e diadema regéscă, carea o va purta Regele Nostru în ziua judecății, când va veni cu triumf să pronunțe sentința ultimă; la revederea Lui pĕcătoșii vor cădé în abis.

În fine corónа acésta se va străforma în o corónă de glorie, carea va pune-o pe capul lui Christos învingĕtorului, Părintele cel ceresc; gloria lui va aduce fericiților o bucurie eternă.

În urmă, încheind cu vorbele sfîntului Augustin Isus cu acéstă cruce ne va apărĕ amabil în zilele exilului, teribil, în ziua judecății, adorabil în zilele împĕrăției sale.

V.

Acesta e crucifixul, de treĭ orî sfînt pentru orî ce credincios, și din contra blăstĕmat pentru mișeî. Cunóscem vorba francmasonilor: Să tragem dinaintea ochilor popoporului emblema lui Christos, ca să-l ștergem din mintea și inima lui.*)

Dar dacă conspirația satanică are de gând să exileze crucifixul din tot locul, datorința nóstră, credincioșî lui Christos, e să-l rehabilităm cu onórea-i cuvenită în tot locul. Exemplu îmbărbător ne dăduserà catolicii din Vigen. La ordinul prefectului crucifixele aŭ fost depărtate din tóte școlele comunale. Ce făcură părinții? Ei porunciră copiilor sĕi, ca fie care să pórte pe piept o cruciuliță, dar așa, că să se vadă bine, așa în

*) Nicĭ nu ni-am puté închipui până la ce grad de intoleranță aŭ ajuns spiritele, de nu ni-ar dovedi faptele. Comisia spitalelor civile din Toulon a hotărît depărtarea crufixelor („emblemelor religióse") din chiliile morboșilor din următórele motive:

»Considerând că tóte obiectele saŭ emblemele religióse, — a căror influință, deși relative fórte binefăcĕtóre, dar nu e admisă de sciință — constitue un deposit constant de pulvere, prin aceea, că sînt aplicate în continuŭ pe părețiĭ spitalelor;

»Că acésta pulvere e un pericol amenințător în locul, unde sînt morboșiĭ, mai ales atunci, când morboșiĭ de diferite specii sînt la olaltă, ceea ce azi e necesar;

»Hotărésce și poruncesce . . .

cât după cum scrie: „Croix“ nu mai era pe păretele școlei cruce, dar în fie care clasă puteai vedé câte 30—40 pe piepturile școlarilor. Un protest escelent, nu cu mai puțin efect.

În regiunile nóstre creștine, unde încă n'a pětruns ireligiositatea, cu drag veḑi crucifixul așeḑat în piața principală, și înaintea lui își fac rugăciunile de sara tata, mama și copiii. La orașe e cu totul alt fel. În celea mai multe case creștine nu afli loc pentru crucifix. Și de cum-va i-s'a făcut nedreptățirea să fie aruncat în un colț anume ales, el nu se vede de mulțimea oglinḑilor, ce obduc părețiĭ. Și acésta totuși însemnă, că ești credincios legiĭ tale? Prin acésta dai dovadă despre convingerea ta religióză? O cetitorilor, și numai din complesanță să nu aruncăm crucifixul în antișambră, saŭ în unghețe, ci să-l scótem la lumina zileĭ, să-l vadă toți. Atunci, când va apăré crucea, când va veni Mântuitorul să judece lumea, atunci veți fi vrednici să anḑiți vorbele Mântuitorului: Nu v'ați rușinat înaintea ómenilor, nici eŭ nu mĕ voiŭ rușina de voĭ înaintea Tatălui meŭ.

Din francesă:

Țob.

Bibliografie.

A apărut:

N. Iorga: **Studiĭ și documente cu privire la istoria Românilor IV. Legăturile principatelor române cu Ardealul de la 1601—1699. povestire și isvóre. Bucuresci 1902.** Neobositul scriitor publică érăși un volum de 345 pag. documente și feliurite acte însemnate, aflate în Archiva țării din Budapesta, tóte din o epocă însemnată. Acestor documente le premerge o prefață de 315 pag. în care se face un tablou istoric asupra legăturilor, ce le a avut Principatele române cu Basta cu Bocskay, Báthori, Bethlen, Rakoczy I și al II. făcênd ast fel un neprețuit serviciŭ istoriografilor români. Prețul e de 5 lei.

Elena din Ardeal: **Stropi de róuă** Arad 1902. Sub acest titlu dșóra Elena Sântion, profesóră la școla nóstră de fete, a publicat o frumósă edecție din poesiile sale reslățite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versurĭ gingașe scrise în stil nepretensiv și cântând pe simțitórele corde ale inimiĭ veșnicul cântec al iubiriĭ. Se pot procura și de la tipografia seminarială cu prețul de 1 cor.

Posta „Unirii“.

Ernea-săsésca. Pe an. 1898 e plătit abonamentul. Pe 1899 nu am primit nimic. Binevoiți a-l reclama. Cele 12 coróne solvite în 14 Iunie a. c. să înduc în achitarea an. 1899. În restanță mai rĕmân anii 1900, 1901 și 1902.

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Ca veritabilul **Christoph-Lack** se pot vĕpsi (colora) pădimentele caselor, fără de a se întrerumpe fólosirea acestora, fiind că nu are *miros cel nepĕcinos*, cum și uscarea târzie și scorțósă, ce o aŭ vĕpselile și lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuințăriĭ lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. (22) 7—15

Deposite la:

Blaș: **Ludovic Schuller.** Sibiiŭ: **Franz John Söhne.**

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		Budapesta ..		7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok		3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12 47		P. Ladány ..		12 54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare .	pl. sos.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18				10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Mező-Telegd .		10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Rév		9.32	1.34	10.08
5.43	4.06			Bratca		9.11		9.50
6.31	4.52	4 16		Ciucia		8 37	12.52	9.18
7.16	5.32	4 52		B.-Huiedin ..		7.54	12.20	8.37
8.06	6.24			Ghârbĕu		6.54		7.37
8.33	6 59	5.55	sos. pl.	Cluș	pl. sos.	6.13	11 01	7.—
8.50	8.30	6.11				5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27		Apahida		5.02		6 27
10.14	10.29	7.26		Ghiriș		3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea ...	pl. sos.	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52				3.04	8.49	4.33
11.08	11.40			Uióra		2.58		4.27
11.12	11.50			Vințul de sus .		2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Aiud		2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș	pl. sos.	2.07	8.06	3 38
12.24	1.43	8.37				1.42	8.00	3.02
12.53	2.17			Crăciunel ...		1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Blaș-Kükülőszög . .		12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Micăsasa ...		12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.48	sos. pl.	Copșa-mică . .	pl. sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47				11.14	6.50	1.06
2.38	4.08	10.01		Mediaș ...		10.55	6.37	12.49
3.04	4.45	10.25		Elisabetopol		10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra ...	pl. sos.	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—				9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14		Hașfalĕu ...		9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		Homorod ...		7.46	4.23	10.08
6.15	8.32	12.58		Ágostonfalva .		7.03	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16		Apața		6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35		Feldióra		5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov	pl. sos.	5.08	2.45	7.48
3.55		2.19		Timiș			2.18	5.—
4.40		3.01					1.42	4.24
5.10		3.31		Predeal ...			1.12	3.32
11.55		9.16	sos.	Bucuresci ...	pl.		9.15	7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11 30	7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
3.50	6.36	12 58	8.50		Ocna		5 07	8 15	1.56	11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl.	Sibiiu	pl. sos.	4.40	7.41	1.21	10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.38	Numai Marți și Vineri comunic.	2.—						7.39	Circ. Marți și Vineri	8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .			6.45		8.04
6.15		3.59			Avrig			6 01		7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș ...	pl.		3.32		4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița

4.—	Numai Luni și Joi comun.	9.06	4 25	Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39	Zau		5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19	Tagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.55		St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	Numai Marța comun	3.02		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9 24		3.52		S.-Măghiaruș			2.02	6.52
10 14		4.55		Bistrița			1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsésc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl.	Cucerdea ..	sos.	7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52		Ludoș ...		6.59	1.55	7.87	11.43
4.44	9.40	10.30	3.56		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl.	Oșorheiu ..	pl. sos.	5 30	12.26	5.48	9.30
5.45	10 42		5.15					9.—	5.04	9.15
7.14	12.16		6.44	sos.	Regh.-săs .	pl.		7.39	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.25	6.05	Ghiriș — Turda	7 —	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36					7.23	11.05	6.14
7.33	12.32	7.47		Alba-Iulia—Zlatna.			4.55	8.20	3.45

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaș ...		8.48		6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13		6.16
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5 38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7 05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4 05		1.58

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, celе însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu liniĭ mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirîi**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 12 Iulie 1902. Numĕrul 28.

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Aflându-ne la începutul sem. al II. al a. 1902. ne luăm voie a ruga cu căldură pe toţi st. cetitorĭ aĭ nostri să grăbéscă cu achitarea abonamentelor restante.

Plătitorilor regulaţi le mulţămim pentru viul interes ce dovedesc causeĭ pentru care luptăm şi îĭ rugăm şi pe maĭ de parte de binevoitorul sprijin.

Administraţiunea.

EPISTOLA ENCICLICĂ

a Preasfinţitului Domnului nostru *Leo XIII.*

despre preasfînta Eucharistie.

Venerabilĭ Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare Apostoléscă!

(Fine.)

Acestea adevĕrat că sînt puţine despre un obiect aşa de bogat, dară de loc nu Ne îndoim, că ele vor aduce róde îmbelşugate turmeĭ creştine, Venerabilĭ Fraţi, dacă le veţi esplica şi recomanda în chip potrivit. Adevĕrat că o Taĭnă aşa de mare şi aşa de bogată de tótă vîrtutea nimenĭ nu o va puté lăuda vre o dată cu cuvinte şi nu o va puté onora cu închinăciune aşa, pe cum este ea vrednică. Orĭ veĭ cugeta asupra eĭ cu evlavie, orĭ te veĭ închina eĭ în chip cuvenit, şi cu atât maĭ vîrtos de o veĭ primi întru curăţenie şi sfinţenie, ea are să se socotéscă de centrul acela, pe carele se întemeiéză tótă viaţa creştinéscă; căcĭ în urma urmelor tóte chipurile evlavieĭ, câte esistă, conduc şi se sfârşesc la ea. Şi maĭ ales în Taĭna acésta se adeverésce şi împlinesce milostiva invitare şi încă şi maĭ milostiva promisie a luĭ Christos: „Veniţĭ la mine toţĭ cei osteniţĭ şi însărcinaţĭ, şi eŭ vĕ voiŭ odihni pe voĭ“ (Mt. 11. 28). — Ea este în sfârşit aşa zicĕnd sufletul Bisericiĭ, la carele se îndréptă prin diferitele trepte ale ordurilor însă-şĭ mărimea darului preoţesc. Chiar de aci scóte şi are Biserica tótă vîrtutea şi gloria sa, tóte podóbele carismelor dumnezeescĭ, tóte bunătăţile; ea pentru aceea şi îndréptă tóte grijile sale într'acolo, ca să pregătéscă şi ducă sufletele credincioşilor la unirea intimă cu Christos prin Taĭna Trupului şi Sângelui luĭ, şi pentru aceea împodobindu-o cu ceremonii de cele maĭ sfinte o face maĭ venerabilă. — Grijea cea neîncetată, ce o are Maĭca Biserică şi în privinţa acésta, o arată în chip maĭ ales admoniarea aceea, carea s'a hotărît în sfîntul Conciliŭ din Trident, şi care rĕspândesce óre care dragoste şi evlavie minunată şi pentru aceea este fórte vrednică, să o împrospetăm întrégă poporuluĭ creştin: „Sfîntul Sinod admonieză, se rógă şi cere pentru mila îndurărilĭ Dumnezeuluĭ nostru, ca toţĭ şi fiesce cine, carĭ se socotesc de creştinĭ, în sfârşit să se unéscă şi să consimţéscă în semnul acesta al unităţiĭ, în legătura acésta a dragostiĭ, în simbolul acesta al concordieĭ, şi aducĕndu-şĭ a minte de maiestatea cea aşa de mare şi de alésă a Domnuluĭ nostru Isus Christos, carele îubitul sĕŭ suflet l-a dat ca preţ al mântuiriĭ nóstre, şi trupul sĕŭ ni-l a dat nóuĕ spre mâncare, taĭnele acesea sfinte ale trupuluĭ şi sângeluĭ luĭ să le crédă şi venereze cu statornicia şi tăria aceea a credinţeĭ şi cu devoţiunea şi evlavia şi onorarea aceea a sufletuluĭ, cât să pótă primi adese orĭ pânea cea maĭ pe sus de fire, şi acésta să le fie întru adevĕr viaţa sufletuluĭ şi sănătatea minţiĭ; şi cu puterea eĭ de viaţă întăriţĭ fiind să pótă ajunge din calea pribegieĭ acesteia misere la patria ceréscă, unde să mănânce fără de niciŭ vĕl aceea-şĭ pâne a Ângerilor, carea o mănâncă acum unmaĭ sub învĕlişurile cele sfinte.“ [1]) — Mărturie ne este apoĭ istoria, că deprinderea vieţiĭ creştine a înflorit pretutindenia maĭ frumos în timpurile acelea, în carĭ ómeniĭ primiaŭ maĭ adese orĭ Eucharistia. Dimpotrivă tot aşa de adeverit este şi aceea, că puterea de viaţă a religiuniĭ creştine de-a rîndul slăbia pe încetul atuncia, când ómeniĭ negligaŭ pânea ceréscă şi aşa zicĕnd li-se uria de ea. Şi pentru ca puterea acésta să nu înceteze vre o dată cu desevârşire, a purtat grije în chip potrivit în Conciliul din Lateran Inocenţiŭ III., când a poruncit în chipul cel maĭ sever, ca fiesce care creştin să se cuminece cel puţin la serbătórea Pascilor cu Trupul Domnuluĭ. Dară e lucru învederat, că porunca acésta s'a dat numaĭ de silă şi ca un mijloc ultim: căcĭ Biserica a dorit în tot de una, ca credincioşiĭ să se împărtăşéscă din masa acésta dumnezeéscă, de câte orĭ sînt de faţă la sfînta liturgie. „Ar dori preasfîntul Sinod, ca credincioşiĭ luând parte la fiesce care Liturgie să se cuminece nu numaĭ cu sentiment spiritual, ci şi cu împărtăşirea sacramentală a Eucharistieĭ, pentru ca aşa să le vină în mĕsură cu atât maĭ bogată rodul acesteĭ preasfinte jertfe.“ [2])

Şi mulţimea cea maĭ bogată a mântuiriĭ nu numaĭ pe sama ómenilor singuraticĭ, ci şi pe a tuturor ómenilor o cuprinde gătită taĭna acésta preasfîntă, întru cât este ea Jertfă; Biserica de aceea se obicĭnuesce a o aduce neîncetat „pentru mântuirea a tótă lumea“. Se cuvine deci, ca venerarea şi preţuirea jertfeĭ acesteia prin silinţele unite ale celor evlavioşi să se facă maĭ mare; maĭ ales în zilele nostre e de lipsă, să se întîmple acésta. De aceea vom, ca puterile eĭ cele de multe felurĭ să se cunóscă maĭ pe larg şi să se ĭea maĭ cu de-adinsul în socotinţă. — Sînt adevĕruri naturale, că stăpânia luĭ Dumnezeŭ Ziditoriul şi Ţinĕtoriul asupra ómenilor singuraticĭ şi asupra societăţiĭ omenescĭ este cea maĭ înaltă şi absolută, că órĭ ce sîntem şi orĭ ce avem ca singuraticĭ şi ca societate, aceste tóte aŭ purces din dărnicia luĭ Dumnezeŭ, şi că în schîmb avem, să dăm luĭ Dumnezeŭ şi ca Stăpânuluĭ reverinţa cea maĭ mare şi ca Binefăcĕtoriuluĭ celuĭ maĭ înalt mulţămita cea maĭ mare. Cât de puţinĭ sînt înse în zilele nóstre, carĭ să deprindă şi să păzéscă datorinţele acestea cu sfinţenia cuvenită! Timpul nostru arată maĭ mult de cât orĭ care altul spirite rĕsvrătite asupra luĭ Dumnezeŭ; în timpul acesta s'a întărit adecă din noŭ împotriva luĭ Christos acel: „Nu vom pe acesta, să împĕrătéscă preste noĭ!“ (Lc. 19. 14) şi acel gând blăstĕmat: „Să-l perdem de pe pământul celor viĭ“ (Ier. 11, 19). Întru adevĕr mulţĭ nu zoresc cu înverşunare aşa de năvalnică nimic aşa de tare ca aceea, ca să scótă şi să alunge pe Dumnezeŭ din societatea civilă şi aşa dară din tótă societatea omenéscă. Şi cu tóte că ómeniĭ nu merg întru tóte până la atâta nebunie fărădelege, totuşĭ avem, să deplângem, cât de mulţĭ sînt cuprinşĭ de uĭtarea maĭestăţiĭ luĭ Dumnezeŭ şi a binefacerilor luĭ şi maĭ ales de cea a mântuiriĭ câştigate de Christos. Ĕră rĕutatea orĭ nepăsarea acésta trebue să o suplinéscă o căldură maĭ înmulţită a evlavieĭ comune în venerarea Jertfeĭ euharistice; prin nimic alt ceva nu se póte adecă onora Dumnezeŭ maĭ mult, şi nimic alt ceva nu póte, să-ĭ fie maĭ plăcut. Că dumnezeéscă este jertfa, ce se aduce; printr'însa dăm deci preasfinteĭ Treimĭ atâta onóre, câtă pretinde vrednicia eĭ cea nemărginită; de o dată aducem Tatălui şi un dar nemărginit atât în privinţa preţului, cât şi în a buneĭ plăceriĭ, adecă pe cel Unul-născut al luĭ; aşa se face, că facerilĭ luĭ de bine nu-ĭ mulţămim numaĭ, ci-ĭ şi rĕsplătim. — Şi încă un însemnat folos îndoit maĭ póte şi trebue să se maĭ dobîndéscă din jertfa acésta cea aşa de mare. Se umple de întristare sufletul, dacă socotesce, că în urma nebăgăriĭ în samă şi despreţuiriĭ voinţeĭ luĭ Dumnezeŭ, pe cum am zis, ce potop de fărădelegĭ s'a vĕrsat în tóte părţile. Preste tot grăind neamul omenesc pare în mare parte a chema jos mânia cerului: cu tóte că însă-şĭ holda aceea de lucrurĭ rele, carea a prins rădăcinĭ, cuprinde deja cóptă drépta pedépsă. Are deci, să se trezéscă rîvna credincioşilor şi spre aceea, ca să se siléscă a şi împăca pe Dumnezeŭ isbînditoriul pĕcatelor, şi a şi dobîndi lumiĭ celeĭ nefericite folosinţa ajutórelor luĭ. Ĕră apoĭ înţelégă dînşiĭ, că acestea aŭ, să se cerce maĭ ales cu ajutoriul Jertfeĭ acesteia. Că ómeniĭ singur numaĭ cu puterea morţiĭ

[1]) Sess. XIII. De Euchar. c. 8.
[2]) Conc. Trid. sess. XXII. c. 6.

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 cor.**

răbdate de Christos pot, să împlinéscă în chip desevârşit dările de samă datorite dreptăţii dumnezeeseí, éră de altă parte să dobîndéscă dările cele bogate ale milosteniei. Éră puterea acésta atât de a împăca cât şi de a cerşi a voit Christos, să fie aşedată întrégă în Eucharistie, carea nu este numai o óre care amintire deşértă şi gólă, ci înoírea ei cea adevărată şi minunată, de şi necruntată şi tainică.

De altmintrea Ne-a cuprins bucurie mare, că putem să mărturisim, că în anii ceşti din urmă sufletele credincioşilor par a fi început, să se întăréscă din nou în dragostea şi închinăciunea faţă cu Taina Euharistiei; şi acésta întăresce întru Noi sperarea unor timpuri şi stări mai bune. Căci în ce chip am zis întru început, evlavia bine pricepută a introdus multe şi felurite lucruri de acestea, mai ales sodalităţi cu menirea saŭ de a mări strălucirea riturilor Euharistiei, saŭ de a venera ziua şi nóptea neîncetat preasfînta Taină saŭ spre a repara ocările şi hulirile, ce i-s'aŭ făcut. Dară cu atâta nu ne este lertat, să Ne îndestulim nicî Noi şi nicî voi, Venerabilî Fraţi; căci cu mult mai multe restaŭ saŭ a se înainta saŭ a se începe, pentru ca darul acesta, carele este cel mai dumnezeesc, să fie încunjurat de lumină şi onóre mai mare, şi taina acésta aşa de mare să se onoreze cu un cult cât se póte de vrednic chiar şi din partea acelora, carî deprind datorinţele religieî creştine. De aceea lucrările începute aŭ, să se zoréscă din zi în zi tot mai cu de-adinsul; instituţiile cele vechî, pe unde póte vor fi ieşit din us, să se reînvieze, pe cum sînt sodalităţile euharistice, rugăciunile, ce se fac espusă fiind spre închinare preasfînta Taină, procesiunile serbătoresci si strălucite, închinăciunile evlavióse înaintea sfintelor racie şi alte lucruri sfinte şi preafolositóre de felul acesta; afară de aceea aŭ, să se întreprindă tóte, cele ce sfătuesc cumpĭnţia şi evlavia în lucrul acesta. Dară mai ales spre aceea are, să se îndrepte silinţa, ca să se reînvieze la popórele catolice pretudindenia désa împărtăşire cu sfînta Eucharistie. Spre acésta îndémnă pilda Bisericii străvechî, carea o am amintit mai la deal, botărîrile Sinódelor, auctoritatea Părinţilor şi a bărbaţilor celor mai sfinţi din tóte timpurile; căci sufletul are lipsă a dese orî de mâncarea sa în tocmai ca şi trupul; éră nutremîntul cel mai dătătoriŭ de viaţă îl îmbie preasfînta Euharistie. Aŭ deci, să se stirpéscă cu desevârsire părerile cele preocupate ale împotrivitorilor, temerile cele deşerte ale multora, scusele cele frumos sunătóre de a se reţiné de la cuminecătură; este adecă vorbă despre lucrul acela, ca şi care nu este altul mai folositoriŭ poporului credincios atât spre a scăpa viaţa de grijile cele neliniştite ale lucrurilor celor trecătóre, cât şi spre a redeştepta şi spre a păzi cu statornicie spiritele creştine. În lucrul acesta a bună samă cea mai mare însemnătate o vor avé îndemnările şi pildele ómenilor din clasele cele mai de frunte, dară mai ales rîvna şi silinţa clerului. Căci preoţii, cărora le-a încredinţat Christos Răscumpĕratoriul slujba de a servârşi şi împărţi tainele Trupului şi Sângelui sĕŭ, onórea acésta prealnaltă, carea o aŭ primit, întru adevĕr nu pot, să o răsplătéscă prin nimica mai bine ca prin aceea, că din tóte puterile înaintézá gloria Lui cea euharistică şi ascultând de dorinţele Inimii luî celeî preasfinte invită şi duc sufletele ómenilor la isvórĕle cele mântuitóre ale Tainei şi Jertfeî acesteia celeî aşa de marî.

În acest chip fie, ceea ce dorim nespus de tare, ca ródele cele alese ale Eucharistiei să se facă zilnic tot mai bogate, crescênd în chip fericit credinţa, sperarea, dragostea şi în sfârşit tóte vîrtuţile creştinesci, şi acésta şi spre însănătoşarea şi folosul societăţii civile; fie, ca să se vĕdéscă din ce în ce tot mai tare sfaturile dragostiî şi proniei luî Dumnezeŭ, carele a rînduit pentru tot de una o taină ca acésta „pentru viaţa lumii“,

Şi întăriţi fiind în sperarea lucrurilor acestora, Venerabilî Fraţi, ca dovadă bună a darurilor celor dumnezeesci şi a dragostii Nóstre, vĕ împărtăşim cu înbire şi vóuĕ fiesce căruia şi clerului şi poporului vostru binecuvîntarea Apostolésca.

Dat în Roma la Sfîntul Petru în 28 Maiŭ în preserbarea serbătórei Trupului luî luî Christos, anulŭ 1902 al Pontificatului Nostru annl al dóuĕ zecî şi cincilea.

Leo PP. XIII.

Corespondinţe.

DE LA ŞIŞEŞTI.

La 6 crt. s'aŭ început în parochia Şişeşti un curs de eserciţii spirituale pentru edificarea si întărirea sentimentului religios între credincioşi.

Programul acestor eserciţii, aprobate de Preaveneratul Ordinariat diecesan de Gherla, a fost următorul:

I. Iulie la 5 óre sara, invocarea Spiritului sfînt. Predica I. despre însĕmnătatea şi despre natura misiunilor poporale. Cântarea Onoratului Paraclis, esaminarea saŭ cercetarea consciinţeî

II. În 7 Iulie fiind zi de sĕrbătóre, utrenie şi liturgie, după s. liturgie predica 2-a: Despre scopul saŭ destinaţiunea omului pe pământ.

În órele postmeridiane înserat ca de regulă, după înserat predica 3. Despre pĕcat. Cântarea onoratului Paraclis. Cercetarea consciinţeî. Mărturisirî.

III. De la 6 óre diminéţa: utrenie şi s. liturgie. După s. liturgie predica 4. Despre mórte.

La 12 óre din zi visită la Preasfîntul sacrament al euharistieî şi la Maica sfîntă.

Catecheză: despre rugăciuni. La 6 óre înseratul. După înserat: predică 5. Despre judeţ. Cântarea On. Paraclis. Cercetarea consciinţeî. Mărturisirî.

IV. În 9 Iulie de la 6 óre diminéţa: utreniă şi s. liturgie. După s. liturgie. Predica 6. Despre iad. La 12 óre vizita, ca mai sus. Catecheză: Despre datorinţele familieî crestine. La 6 óre d. a. 1-a procesiune de penitinţă în jurul bisericeî. Înseratul. După înserat: Predica 7. Despre Raiŭ saŭ Paradis. Cântarea On. Paraclis. Cercetarea consciinţeî. Mărturisirî.

FEUILLETON.

SFÎNTUL PETRU.

La sĕrbarea sfîntului Apostol Petru şi Pavel gândul nostru sbóră la Roma, unde pe Ianicul, Capul Apostolilor a întărit cu vĕrsarea sângelui misiunea sa apostolică şi a confirmat cu martirul sĕŭ acelea adevĕruri — carî auḑite de pe buzele Mântuitorului, le-a lăţit şi învĕţat în tótă lumea, dar mai vîrtos în Roma. La Roma şi cu deosebire la biserica Vaticană ne dorim noi — unde să păstréză şi veneréză móştele Sfîntului Petru.

Petru a fost acela, pe care l'a ales Isus Christos, nu numai de apostol al sĕŭ, ci l'a făcut şi Capul bisericeî sale: *Tu escî Petru, şi pe acéstă pétră îmî voî zidi biserica mea* — declarându-l învĕţător infalibil al adevĕrului şi depositar credincios a poruncilor eterne. În sfîntul Petru se concentréză destinele lumiî, adevĕratul progres al veacurilor şi bineînţelésa civilisaţiune a popórelor. La ridicarea vóceî sale — fiind că era vócea luî Dumnezeŭ. *Crucea* — ce Judeiî şi Păgânii o numiră *nebunie şi scandal* — se strămută într'o catedră atât de imperiósă şi suverană, încât résturnă păgânătatea, nimicî superstiţiunea, renoi lumea de la o margine până la cealaltă, şi făcu ca Roma să fie atotputernică, universală, eternă.

Abatele Rohrbacher cu multă înţĕlepciune scrisă în Istoria Universală a bisericii catolice: *Imperiul roman era — aşa zicênd — un model de pământ, în care trĕbuia să se arunce un imperiŭ într'adevĕr etern, un imperiŭ spiritual şi divin. . . .*

Sfîntul Petru — răstignit pe Ianicul — vestesce la tótă lumea triumful promis de Christos din înălţimea Golgotei, conservă pentru Roma imperiul lumeî. *Gioberti* aplicând Romeî creştine vorba luî Plutarch: Roma este *ancora lumeî păgâne* — după ce o numesce *ancora creştinismului* — scrie: *Roma represintă tot aceea-şi în privinţa religiuneî: puterea, pricipiile, stabilitatea, conservarea, imanenţa, continuitatetea, centrul, basa, supremaţia . . . necesarul, absolutul.* — Strălucit şi glorios este mormîntul aceluia căruia după ce i-a zis Isus Christos: *Ţie îţi voî da cheile împĕrăţieî ceriurilor* — a adaus şi asigurarea, că porţile iadului nu-l vor învinge. — Glorios e şi mormîntul aceluia, care n'a fost nimicit nicî de torentele ruinător al revoluţiunilor, nicî de diferitele vicisitudinî ale veacurilor, n'a dispărut cum dispărură dinastiî şi regate — fiind că a trăit în succesoriî sĕi, trăesce în marele Pontifice Leo XIII. şi va trăi în Papiî de la Roma până la sfîrşitul veacurilor, de óre ce Christos a zis cătră Apostolii sĕi — şi din aceea în mod deosebit sfîntului Petru: *Étă eŭ cu voi sînt, în tóte zilele, până la sfîrşitul veacurilor.* Glorios e mormîntul sfîntului Petru, pentru că catoliciî din tótă lumea — începênd din celea dintâiŭ veacurî — alergară la Roma — mormîntul sfîntuiuî Petru — ca să se inspire acolo, ca la isvorul credinţeî, sfinţeniei şi al eroismului. Nu e decî mirare, că şi în ziile nóstre nenumĕrate perigrinăjiî alérgă la Roma din tóte părţile lumeî, se proştern în grandiósa biserică la mormîntul sfîntului Petru, pentru ca spirit drept să-şî înoléscă întru cele din lăuntru ale sale şi să-şî întăréscă sufletul în învĕţăturile în puterea şi în forţa, ce învinge şi îmblânzesce ori ce şi tóte puterile iadului.

De veî întreba vre-un grup de peregrinî, carî călătoresc spre Roma: *Unde mergeţi?* îţi vor răspunde; *Mergem în sfînta Cetate, mergem să ne rugăm la mormîntul Capului Apostolilor: orgoliul nostru şi al fraţilor, pe carî i-am lăsat acasă. iubirea, bucuria şi veselia nóstră este, ca să ne binecuvinte sfîntul Părinte.*

Inimicii bisericeî insultă în tot chipul mormîntul sfîntului Petru, şi ca pe vremea luî Caligula şi a luî Domiţian zic şi acum: *Biserica luî Petru şi-a trăit viaţa, superstiţiunea s'a sfîrşit, e gata cu catolicismul.*

Dar zădarnice şi meschine sunt afirmările şi întipuirile acestor descreeraţi! Mormîntul, scaunul sfîntului Petru e nerĕsturnat — după nóuĕsprezece veacurî — ca şi în ziua cea dintâiŭ; biserica e tinĕră, ca şi în cel dintâiŭ moment a fundăreî sale; ca şi în cele dintâiŭ veacurî ca şi în evul mediŭ şi aşa va fi şi de acum înainte! În jurul acestuî mormînt nu se simţesce suflarea rece a morţiî, ci puternica inspiraţie a adevĕrului şi spiritul dătătoriŭ de viaţă. *Idoliî veacului* — scrise Bacon — *se vor*

V. În 10 Iulie la 6 óre diminéța utrenie și s. liturgie. După s. liturgie predica. 8. Despre patimile Domnului Nostru Isus Christos. La 12. óre, visită ca mai sus Catecheză: Despre sfînta mărturisire. La 6 óre sara: a 2-a procesiune de penitință în jurul bisericei, înseratul. După înserat. Predica a 9. Despre mórtea Domnului Nostru Isus Christos. Cântarea On. Paraclis. Cercetarea conscienței. Mărturisirî.

VI. În 11 Iulie la 6 óre diminéța: utrenie și s. liturgie. După s. liturgie Predica 10. despre fiul rětăcit. La 12 óre visita la Preasfîntul sacrament al Eucharistiei și la Maica sfîntă. Catecheză: Despre s. cumineçătură. La 6 óre: 3-a procesiune de penitință în jurul bisericei. Înseratul cu Litie. După înserat: Predica 11. Despre înviere. Cântarea Onoratului Paraclis. Cercetarea conscienței. Primirea mărturisirilor generale.

VII. În 12 Iulie la 6 óre dim. utrenie și s. liturgie. După s. Evangelie. predica 12-a: Fericirea de a fi în s. Biserică catolică, sub scutul Ss. Apostoli Petru și Pavel. Comuniune generală. Cuvînt de mulțumită și închiarea misiunilor poporale prin Doxologia cea mare.

Esercițiile acestea, ținute de parochul Șișescilor, distinsul preot Dr. Vasile Lucaciu, a atras o mulțime de credincioși. Sperăm să publicăm în numĕrul următor o dare de samă mai amĕnunțită.

La 12 Iulie n. va fi sĕrbătóre iubilară în onórea Sfinției Sale a Pontificelui Leo XIII. cu următorul program:

I. După s. liturgie trecere procesională din Biserică în pavilonul împodobit.

II. Discurs festiv despre însemnătatea zilei. Viața și activitatea gloriosului nostru Pontifice Leo XIII. de parochul local.

III. Poporul credincios și tinerimea de ambe sexele încununéză sĕrbătoresce icóna frumósă a gloriosului Pontifice Leo XIII. rostindu-se cuvîntărî ocasionale: 1. prin junele: Ioan Abriham. 2. prin fecióră: Maria Chință.

IV. Cuvînt de închiere, rostit de parochul local, cu aclamarea „La mulți ani“ a gloriosului nostru Pontifice Leo XIII.

La acésta serbare vor fi învitate și auctorităție administrative comitatense și locale.

Dr. V. Lucaciu.

---

schimba, pentru ca să dee loc la alți Idoli din alt veac, — dar adevĕrul și nemurirea sînt garantate de Catedra și de mormîntul sfîntului Petru.

Între noi, puțini vor fi aceia, carî aŭ avut fericirea de a se ruga la mormîntul sfîntului Petru. în sfînta Cetate, deși pe noi ar trebui să ne atragă falnica Romă mai mult, ca pe orî care alt popor — căci e Maica nóstră, e leagănul originei, religiunei și culturei nóstre naționale, tot ce avem bun — Romei avem de a-i mulțumi; pentru aceea însĕ sbóre gândul nostru întru rugăciune cătră sfîntul Petru, Capul Bisericei lui Christos, și să-i cerem, să împrăscie întunerecul nesciinței și rĕutăților din lume, să lumineze mintea celor ce nu se află în adevĕrata biserică a lui Isus Christos, — să-i rugăm, ca să asiste cu tărie legitimului sĕŭ succesor — admirabilului Leon XIII pentru ca să ajungă a saluta triumful bisericei catolice, să-i rugăm să sdrobéscă tóte erorile și învingênd pe toți inimicii bisericii, să formeze o turmă și un păstoriŭ.

Dr. Victor Bojor.

Controla în școlele poporali și încă ceva.

(Fine.)

Dar nu e locul, nicî timpul, ba nicî nu sînt eŭ în stare de a înșira tot ce e de dorit, a-se face din partea unei controle, așa cum mi-o imaginez eŭ; ci acestea le-am înșirat, ca barĕm în liniamințe principalî să vadă, că ce controlă ar fi de instituit.

Instituirea unui organism de suprainspecțiune și de controlă, așa pe cum e proiectat în corespondența din Nrul 3, nu e deplin eficace. E drept, că un inspectorat scolastic salarisat, liber de alte agende administrative, provĕdut cu biroŭ și personal separat, ca atare ar putea mai ușor și mai bine inspecționa învĕțămîntul și controla organele subalterne mijlocitóre. Dar dacă acestea n'aŭ capabilitatea necesară, cum cu dreptul se susține în corespondința din Nrul 3, atunci orî ce suprainspecțiune devine ilusorie și doritele resultate nerealisabile. Cacî nu suprainspecțiunea unui inspectorat, saŭ a unui protopop, fiă acestia orî cât de chemați, ci, trebue să se recunóscă, că numai inspecțiunea și controla nemijlocită deprinsă neîncetat, așa zicĕnd zilnic, de care e capace singur purtătoriul oficiului parochial, póte face destul asceptărilor. Deci dacă dorim a pune învĕțămîntul poporal pe calea progresului real, amĕsurat sacrificiilor prestate de popor, pe lângă inspectoratul contemplat, avem lipsă neîncunjurată nu numai de protopopi depliu cualificați și zeloși față de învĕțămînt, ci mai mult de parochi capabili, carî sub devisa: împĕrăția lui Dumnezeŭ se silesce și numai silitorii o apucă, cu tot respectul și tot de una să fie în stare a conduce învĕțămîntul spre ținta aspirațiunilor bisericesc-naționalî. Acésta însĕ după organisarea nostră de azi, fiind cu neputință, mai întâiŭ e lipsă de o reorganisare a parochiilor.

Acest lucru li-s'ar vedé póte unora ca o idee nostimă, altora cutezată și multora, în vederea așa numitelor bine pricepute împrejurărî și interese mai înalte, nerealisabilă, dar numai la părere.

Se scie că timpul edifică și dărîmă și el institue și desființéză, el străformă și înoiesce s'aŭ mai la înțeles: tempora mutantur et nos mutamur in illis. Acestuĭ principiŭ se acomodéză tóte lucrurile din lume și acțiunile vieții omenescî, la din contră urmările numai regreta se pot. Acum, după ce în patria nóstră, învĕțămîntul poporal e lăsat în grigea confesiunilor, că la noi în străformarea după timp a organismului scolastic, s'a purces tot de una amĕsurat principiului de mai sus orî nu, nice neg, nice afirm. Destul e a constata, că cum a fost, fără compromiterea întregului nostru viitor bisericesc național, nu mai póte fi, ci trebue să cugetăm serios la o reorganisare a parochiilor, nu numai din punct de vedere al învĕțămîntului, ci și din altul și anume:

Înainte de acésta cu mulți ani, în o corespondință, tot în colónele prețuitei fói „Unirea“, publicată din bunăvoință veneratei redacțiuni de atunci, am mai sulevat acésta idee, în cestiunea îmbunătățirii stării materiali a preoțimei. Acum cestiunea învĕțămîntului poporal me face să revin asupra-i; pentru că orî cât de diferite sînt ele, după modesta mea părere, se pot resolvi ambele pe una și aceea-și cale.

Noi cu deosebire de 10 ani încóce, în loc să ne consolidăm în lăuntru prin o disciplină óre care, și se propășim desvoltând, pe zi ce trece, zel și activitate, din contră, enervați, ca să nu zic, că demoralisați de tot, ca și când din o viață plină de îmbelșugare, am fi ajuns de odată în cea mai mare miserie, nu scim de cât, bătênd de la ușă la ușă, să cerșim pâne, lăsându-ne, ca în munca câmpului, cu adevĕrat paraginit, ce avem să-l facem roditoriŭ, prin educarea și instruarea poporului, să fim manevrați, ca cei ce flămânzi fiind, nu le mai trebue biserică, nu școlă, nu națiune, nicî patrie, ci cu tot prețul numai pâne. Și pentru ce?!

Avem parochii de 2—300, de 7—800, de 1000—1500 suflete, câte-va și mai marî: carî tóte sînt păstorite în particular de persóne, pe cât de deosebite în cualificațiune, pe atâta de asemenea în positiune. E drept, că a îndeplini funcțiunile sacre după prescrisele rituali, depuse la înțeles în cărți, pot atât unii, cât și cei alaiți; dar chemarea unui paroch, azi nu se póte mărgini numai aci. Tempora mutantur: a trecut timpul, în care spre moralisarea poporului și ținerea lui în credință am avut la îndemână și în putință numai tonul armonios, căruia nu-i detrag nicî eŭ din vrednicie. Fără să insist mai mult asupra acestuĭ obiect, me provoc de o parte, numai la celea afirmate în corespondința din Nrul 2, că între purtătorii oficiilor parochiali sîntem mulți, carî nu numai nu avem voie, dar n'avem nicî capabilitatea a conduce învĕțămîntul poporal, după cum cer interesele nóstre; ĕr de altă parte, la împrejurarea, că cei carî amĕsurat cualificațiunei, având parochiile celea mai micî și mai puțin proventuóse, sub titlu, că toți sîntem unul ca unul parochi, strigăm mai mult și mai tare după pâne. În cât dovedesce acest lucru organisare și disciplină las la aprețiarea celor chemați. Cu atât mai tare, sciindu-se și aceea, că chiar acest contrast se folosesce ca un mijloc — cum se vede destul de eficace — spre a ne unifica în o biserică fără Dumnezeŭ și în o națiune, care nu se póte caracterisa.

Spre delăturarea acestuĭ rĕŭ dupliu — negligarea învĕțămîntului și umblarea după pâne — părerea mea ar fi, ca să se reducă numĕrul parochiilor până la numĕrul de câți parochi deplin cualificați și capabili a promova tóte interesele bisericesc, am puté dispune.

Sciŭ că avem multe parochii recte grupuri de credincioși, carî orî cât de micî, cu nicî un preț n'ar vré să se lipséscă de părintele lor sufletesc local; după ce comunele sînt unele mai depărtate de cât altele de către altă, nicî eŭ doresc să fie lipsiți de acésta mângâiere, ci din contră a li-se mijloci o păstorire, care să fie tot

de una și în tótă privința adevărată. Ceea ce s'ar puté dacă ast fel de grupuri, sub titlu de capelănii cu capelani locali, s'ar pune sub supravegherea și conducerea unui paroch probat din apropiere, care pe lângă un onorariu annal, nu chiar mare, fără ceva scădere a credincioșilor din parochia sa. cel puțin odată pe lună, ar puté visita capelăniile, controlând moralitatea publică, administrarea averilor bisericesci, care încă lasă mult de dorit și învețământul; pe acésta cale cu mult mai bine de cât cu protopopi și visitatori scolastici s'ar puté mijloci bunăstarea spirituală și materială a credincioșilor, de o parte, ér de alta, onorarele ce li s'ar da ar contribui la bunăstarea materială a celor mai demni parochi, fără să fie lipsiți capelanii de ceea ce li-se cuvine lor după alor capabilitate și cualificațiune. Dar nu numai atâta, ci pe acésta cale s'ar deschide și un câmp de emulațiune. Atât pentru capelani, cari de ori ce stare, dovedind zel și activitate, ar puté deveni parochi, cât și între parochi, care pe calea progresului dovedit ar puté ajunge la beneficii din ce în ce mai proventuóse și mai comóde, pe cum și la oficii mai înalte, respective la protopopii, cari ar remâné nestrăformate.

Ba, dacă e vorba să mai zic ceva, de o parte, tot pe calea acésta mi-se pare, a puté ajunge mai ușor și la înființarea unui fond de salarisare; ér de alta s'ar crea o atare stare de lucruri, după care guvernul civil n'ar mai puté continua anomalia, nici ar fi atât de ușor a remunera, nu pe cei mai demni preoți, ci pe cei mai agreați a-i sěi, cum în dauna intereselor nóstre bisericesci-scolastice o face azi sub firma sěrăciei.

În cât voiu fi înțeles saŭ nu și de alți confrați preoți, nu sciu, în credință însě, că numai binele public îmi zace la inimă sěmnez

Alesandru Bărbulescu
parech gr. cat.

Raport general,

despre starea și activitatea societății de lectură „Inocențiu Micu Clain" a teologilor din Blaș pe anul 1901/902.

A) Partea generală.

Onorată societate!

Avem onóre a presenta în celea următóre un raport despre activitatea soc. de lectură „I. M. Clain" în decursul anului scol. 1901/902 și a-l preda judecății membrilor și a publicului românesc.

Membrii soc. — înțeleg pe cei ordinari nu pot fi de cât ascultătorii facultății teologice din Sem. rom. gr. cat. din Blaș. Aceștia toți, cu puține escepțiuni, terminând cursul de patru ani, leaŭ asupra-și sarcina de părinți sufletesci, avênd chemarea de a conduce poporul pe calea adevěrului și a vîrtuții. Cât de greŭ și cu ce mare responsabilitate e împreunat oficiul acesta! Viitorul unui popor întreg atîrnă de la prudința și capabilitatea lor de a-l conduce. — Fericit e poporul, care póte numěra între preoții sěi cât mai multe persóne de caracter nobil, câți mai mulți bărbați conscii de chemarea lor. Ca preoții să-și pótă îndeplini bine și consciincios acest sublim oficiŭ și sfîntă chemare, e de lipsă și trebue să fie cu multă sciință; inima și mintea lor să fie cultivate în cea mai bună direcție. Că e neapěrat de lipsă sciința pentru un preot ne-o spune prorocul Malachie c. 2. v. 7. „Buzele preotului vor păzi sciința și legea vor cerca din rostul lui"; ér vorbele scripturii: „Așa se luminézǎ lumina vóstră înaintea ómenilor, că vědênd ómenii faptele vóstre celea bune, să preamărésca pe tatăl vostru cel din ceriuri", arată că preotul în purtare și vorbe, pe cum și în tótă ținuta lui, să fie pildă vie pentru toți.

Spre ajungerea acestui scop — așa de necesar pentru un pástor sufletesc — s'a înființat acésta societate. E drept, că întru începuturile ei dispunea de fórte puține mijlóce, dară din an în an acestea s'aŭ înmulțit, așa în cât astăzi — după cum Vě veți convinge din celea următóre — dispune și îi stau la îndemână destule mijlóce, prin cari membrii să i-se pótă perfecționa, câștigându-și sciința și cultura, de cari vor avé lipsă afară în via Domnului, ca apěrători de turmă și conducători de neam.

* * *

O datorință sfîntă ne-am împlinit față de patronul societății prin aceea, că în anul curent am decretat a se pune basă unui fond, din care cu timpul să se ridice monument episcopului „Inoc. M. Clain". — La acésta ne obliga pietatea față de acest mare bărbat, începětorul luptelor nóstre naționale, carele întrégă viața n'a trăit de cât pentru idealurile isvorite din iubirea de neam și biserică. Istoria nu ne póte arěta nici un bărbat înaintea lui Inocențiŭ, care să fi îndrăsnit a-și ridica glasul pentru drepturile unei națiuni întregi, maltractate și batjocorite de cele alalte națiuni conlocuitóre, îmbuibate în drepturi și privilegii. Inoc. Clain e făptuitorul programului de luptă pentru a cărui realisare s'aŭ luptat toți românii de la el în cóce.

El e întemeietorul Blașului și a institutelor culturale esistente în el, din cari aŭ eșit mulțime mare de bărbați distinși spre lauda și fericirea poporului românesc. — Avêndu-le acestea în vedere să cade decî, ca memoria acestui bărbat să se eterniseze. Să cuvine, să ne arětăm stima și iubirea nóstră față de acest ilustru archiereŭ, ridicându-i monument vrednic de faptele și activitatea lui, care prin secoli să vecuésca și să bucine tuturor generațiunilor viitóre lupta, ce a purtat'o pentru neam și biserică.

Antecesorii nostri când l'aŭ ales de patron al soc. ca ereditate implicite ne-aŭ lăsat și aceea, ca prin vre-o faptă démnă să eternisăm pe acest mare bărbat. Soc. n'a aflat nimic mai potrivit spre eternisarea amintirii lui Clain, ca ridicarea unui monument în piața Blașului.

Când s'a făcut acésta propunere în prima ședință ordinară fără pereche în analele nóstre, toți membrii aŭ salutat'o și primit'o cu bucurie și entusiasm, obligându-se că pentru monument în tot anul să țină dóue serate literare musicale, a căror scop și venit să fie esclusiv numai pentru fondul respectiv. Tot pentru augmentarea fondului aŭ votat și 30% din venitul anual al soc.

Serata lit. mus. în care am pășit în public cu idea monumentului s'a și ținut în 26 Ian. 1902 în sala de gimnastică din loc. Întrégă elita Blașului și jur a participat la acésta serată, ce a aranjat'o soc. nóstră, prima serată cu taxă de întrare. Punctele din program aŭ fost esecutate cât se póte mai bine. — O adevěrată sensație a produs în publicul ascultător, marșul de Wagner: „Sub pajura dublă" esecutat de corul soc. nóstre sub conducerea Dlui A. Popovici, teol. an. III. Punctul culminant al seratei a fost „Cuvîntul festiv" rostit de Dl Eug. P. Pěcurar, teol. an. III. prin care se lansézǎ întâia óră în public idea, de a se ridica monument episcopului martir „I. Inocențiŭ Clain". De altcum întreg succesul seratei a fost aprețiat încă atunci înmediat destul de favorabil din partea ziarelor „Unirea", „Tribuna", „Gazeta Trans." și „Libertatea". — Ne ținem de datorință a aminti, că deși publicul nu s'a așteptat ca noi chiar atunci să ieșim în public cu idea monumentului și deși taxa a fost de tot bagatelă (60 fil. de persónă) totuși s'a adunat suma — la care noi nu ne așteptam — de 154 cor.

Acestea îs bune și frumóse, dară ca să face remarcabil pentru nemuritorul „Inocențiŭ" puterile nóstre pe lângă tóte sforțările ce le facem și le vom face și viitor, nu sînt de ajuns pentru sevârșirea operei începute, de accea vom fi necesitați atunci când de la forurile superióre vom fi concediați, să facem colecte publice — a recurge și la sprijinul on. public, ca după cât îi vor concede împrejurările să contribue la opul început deja.

A dóua serată din mai multe împrejurări nefavorabile nu s'a putut ține, dară credem ca pe viitor urmașii nostri vor fi mai norocoși și o vor ține-o.

Propășirea pe terenul literar a fost ținta de căpeteniе, pe care cu sîrguință am urmat'o. De altcum însuși scopul pentru care s'a înființat soc. ne impune așa ceva.

Trebue să ne deprindem și noi și să facem cât mai multă literatură și mai multă sciință, spre a puté sta pe nivelul pretins de circumstanțele sociale. Am esperiat, că puținul interes ce să dă direcției literare în societatea nóstră de lectură, provine din monotonia și mulțimea șed. adm. din care cansă numěrul acelora s'a redus încă în anul trecut și s'a pus mai mare pond pe șed. lit. ca ast fel să ne putem apropia mai tare de realisarea scopului: mai multă literatură și mai puțină administrație.

E drept, că numěrul lucrărilor din anul curent nu e mare, dar acelea considerate din ori ce punct de vedere, ne presintă pe autorii lor ca pe nisce tineri ce n'aŭ risipit talantul lor încredințat și s'aŭ sciut folosi atât din cunoscințele din trecut, pe cum și de mijlócele ce le pune soc. nóstre la dispoziția membrilor sěi. Din întrégă activitatea literară a anului espirat transpiră o judecată sănătósă, o seriositate profundă, un zel de muncă necesar unor tineri ce să pregătesc la oficiul cel greŭ și împreunat cu atâta responsabilitate al preoției. Diligința ce aŭ pus'o întru scrutarea isvórelor de lipsă spre limpezirea diferitelor cest.. ; pe cum și munca fără pregăt ridica și mai mult valórea acelora.

În specie mare parte din operate tractézǎ teme din diferitele discipline teologice dilucidând diverse cestiuni de interes.

Demn de relevat e faptul, că s'aŭ ivit şi lucrări, carî aŭ însemnătate practică tractând cestiunî de actualitate, carî îl privesc mai de aprópe pe un preot fie ca factor în societate, fie ca educător al poporului. Seriósă activitate s'a desvoltat şi în alte direcţii. Avem cercetări făcute asupra celei mai înalte instituţiunî culturale a poporului român, asupra Academiei române; un studiŭ fórte bine lucrat despre poesia poporală, care ca o creaţiune a poporului pórtă în sine timbrul locului şi psihicului ce a produs-o. Nici beletristica n'a fost neglésă cu totul, din contra frumóse novele şi poesii drăguţe aŭ împestriţat programul şed. nóstre literare.

Mai puţin pond s'a pus pe arta oratorică cu tóte că în viaţă vom avé tare multă lipsă de ea.

Dolinl societăţii

Anî de-a rîndul aŭ trecut fără ca societatea nóstră să aibă ceva perdere în membrii séi, şi fără ca o lacrimă să verse. În anul acesta cu durere trebue să se constate, că societatea nóstră a avut o întreită perdere.

Era primăvară . . . totul începea a se bucura şi a se veseli sub binefăcătórele raze ale sórelui. când ne sosesce scirea că un tinér membru ordinar George Ivan, teol. an. I. abia în primăvara vieţii se stinse . . . .

Cu durerea în inimă i-a făcut societatea cel din urmă onor, când la înmormîntarea acestui tinér membru, deşi murise de parte la casa părintéscă în Boziaş, totuşi a participat şi a luat cel din urmă adio a treia parte din membrii.

Încă ne era vie. durerea acésta când o a dóua lovitură ajunse societatea. În 1. Iuniŭ sosi scirea, că Escelenţa Sa Michail Pavel, membru fundator nu mai este între cei vii . . . Sara preşedintele a conchemat o şedinţă estraordinară, în care cu o sinceră emoţiune a adus la cunoscinţă perderea ce a suferit'o societatea prin mórtea acestui vrednic şi neîntrecut membru . . . .

Abia se închise şedinţa . . . . când o altă scire sosi tot atât de durerósă, ca şi cele alalte. Rsm. Basiliŭ Raţ, membru fundator adurmise în Domnul. O altă şed. estraord. s'a conchemat, luându-se act şi despre perderea acestui valoros membru. Dormiţi, dormiţi în pace! Étă pentru ce am deschis acéstă rubrică.

(Va urma.)

Concurs de primire
în Seminariul junimeî române gr. cat. stud. din Blaş.

1. Părinţii, carî voiesc să-şi aşeđe băieţii pe an. scol. 1902/1903 în seminariul junimeî române greco-catolice de la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş, prin acésta sînt avisaţi, că terminul concursului de primire este 15 August st. n. a. Cererile de primire (se primesc numaî gimnasiştî) sînt a se adresa Prea Veneratului Consistor Mitropolitan din Blaş, şi ce privesce pe băeţii, carî în anul scol. trecut. nu aŭ fost elevî aî Seminariului junimeî, aŭ să fie instruate cu *estras de botez, testimoniŭ de pe anul scol. trecut şi atestat de vaccinare.* În cerere, părinţii saŭ îngrijitorii, aŭ să-şi însemne locuinţa şi posta ultimă cu acurateţă şi *să declare, să cunosc deplin tóte condiţiunile şi se obligă a le împlini pe tóte. Ca resoluţiunile să se pótă espeda francate, petenţii sînt rugaţi să alăture marcele postale de lipsă.*

2. *Pentru elevi sînt a se plăti:* 8 cor. taxă de înscriere, 240 cor. pentru cuartir, vipt, luminat, încălţit, spălat şi în cas de lipsă medic şi medicină, 2 cor. taxă de scaldă, 6 cor. taxă pentru scrobitul rufelor, aşa dară cu totul 256 cor. la an. Taxa de înscriere, de scaldă şi de scrobit are să se plătéscă tótă de o dată cu ocasiunea înscrierii, suma de 240 cor. în 2 respective 4 rate anticipative, ast fel că în 1 Septembre cu ocasiunea presentării sînt a se plăti cel puţin 76 cor. respective 70 cor. În cas de 2 rate, rata a 2-a se va plăti în 1 Februar, în cas de 4 rate, rata a 2-a se va plăti în 15 Novembre, rata a 3-a în 1 Februar, rata a 4-a în 15 April. Sumele aceste sînt atât de micî, în cât numaî primindu-le regulat şi anticipative se póte satisface atâtor trebuinţe, câte sînt cu susţinerea şi îngrijirea elevilor. Alt fel rectorul va fi silit să dimită pe elevii, aî căror părinţi saŭ îngrijitorî nu-şi vor solvi ratele la timpul sĕŭ.

3 *Elevii vor avé să aducă cu sine:*

a) 4 părechî de schimburî de pânză saŭ de giolgiŭ bune;

b) cel puţin 4 batiste;

c) 2 părechî de încălţăminte şi cel puţin 4 părechî de ciorapî saŭ de obiele;

d) 1 saltea (sac de paie) şi 2 lipidee (cearceafurî) de pus pe saltea;

e) 2 perinî şi 4 feţe (de perinî);

f) 1 ţol saŭ plapomă şi 2 lipidee de plapomă;

g) 2 lipidee albe de giolgiŭ pentru coperirea patuluî (de lână şi colorate nu sînt bune, căcî nu se póte ajunge la uniformitate);

h) 1 cuţit, 1 furculiţă, 1 lingură de metal, 1 păhar şi cel puţin 3 servete;

i) 1 perie de vesminte şi 3 pentru încălţăminte;

l) cel puţin 3 ştergare şi 2 peptenî unul des şi unul rar.

4. *Elevii vor avé provisiunea întrégă şi anume:*

a) Locuinţă în sale marî, sănătóse, luminóse şi provedute cu tóte cele de lipsă;

b) Vipt întreg adecă dejun, prânz şi cină.

La dejun vor avé lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 felurî de mâncărî, la cină 1—2 felurî. La prânz în zile de dulce va fii: supă de carne, carne cu sos şi mâncare grósă cu carne, eventual zamă acră cu carne şi mâncare grósă cu carne saŭ friptură cu garnitură, ér în zile de post supă de legume şi mâncare grósă, orî apoî mâncare grósă de legume şi mâncărî făcute cu brânză, lapte saŭ óuĕ. La cină în zile de dulce va fi friptură saŭ mâncare grósă cu carne, în zile de post mâncărî făcute cu lapte, brânză saŭ óuĕ.

c) Spălatul, eventual şi scrobitul rufelor

d) Luminatul în timpul recerut;

e) Încălţitul în timp de iarnă;

f) În cas de lipsă medic, medicină şi îngrijirea de lipsă;

g) Scaldă caldă în timpul iernii, amĕsurat prescriselor igienii;

Afară de aceea superioritatea se va îngriji, ca elevii pe lângă controla de lipsă să fie ajutoraţi în studiare,

5. Părinţii în decursul anuluî scol, să nu trimită la adresa saŭ la mâna elevilor banî, ci banii să vină la adresa superiorităţii, carea se va îngriji, să le procure recuisitele de şcólă, cărţile şi cele alalte ce le sînt de lipsă. Asemenea nicî mâncărî să nu le trimită, căcî seminariul îi provede cu cele de lipsă. *Mâncările, ce părinţii cu tóte aceste le-ar trimite fiilor seî, se vor împărţi între toţi elevii, în cas de cantitate mai mică între conşcolariî respectivului saŭ respectivilor elevi.*

6. Părinţii sînt avisaţi, că pentru eventuale stricăciunî, făcute de fiiî lor, sînt rĕspunđĕtorî, avênd să le rebonifice. De sine să înţelege, că pentru lucrurile şi obiectele, ce se strică prin folosire, fără vina elevilor, nu se va cere nicî o desdăunare.

7. Elevii se vor presenta în 1 Sept. st. n. înaintea superiorităţii, însoţiţi de părinţii saŭ îngrijitorii lor, unde aceştia vor plăti taxele de lipsă şi vor da în samă obiectele şi lucrurile elevilor şi li-se va designa mobiliarul destinat spre folosinţa elevilor.

Blaş în 11 Iuniŭ 1902.

Emiliŭ Vicliŭ
rector al Seminariului jun. române gr. cat. stud. din Blaş.

Noutăţi.

Întru mărirea luî Dumnezeŭ. Curatorul bisericesc din Roşia-de-Secaş. distr. Blaş, aduce mulţumitele sale Dneî Elena Pop n. Olţean din Cergăul-mic, pentru darul de 10 cor. dat steî biserici. Dumnezeŭ să-i răsplătéscă!

Din Archidiecesă. Mîercurî aŭ fost făcuţi lectorî clericiî Ioan Bĕlan. ascult. de teologie, Budapesta şi Ioan Pnşcariŭ ér de diaconi prof. Dr. Elie Dăianu şi Nonic Rus, cler. abs. Mâne, în sĕrbătórea Sslor Apostoli, ceî doî din urmă vor fi chirotoniţi întru preoţi.

Din diecesa de Lugoş. Rsmul Beniamin Densuşan. fiind absolvat de la postul de director al Casei centrale diecesane, în locu-i a fost numit Rsmul Ioan Boros, până aicî casariŭ. ér acest oficiŭ a fost ocupat de Rsmul Nicolaŭ Nestor. — Concurse: Pentru anul scolastic 1902/3 să escrie concurs public cu termin până la 8 August st. n. 1902 la următórele stipendiî: a) stipendiî teologice; b) stipendiî preparandiale. şi anume: 2 stipendiî à 210 cor. pentru Oradea-mare şi alte stipendiî de câte 100—120 cor.; c) stipendiî gimnasiale din fondul Rudolfian, din fundaţiunea Nicolae Braia şi din fundaţiunea Iova Popovicî. Recurenţiî la aceste stipendiî pot fi numaî tinerî românî greco-catolicî, şi aŭ să-şi subştérnă recursele lor la acest Ordinariat pe calea oficiuluî protopopesc districtual, instruându-le cu documentele de lipsă.

Masa studenţilor. Aŭ mai incurs, de la Dniî Dr. Ioan Pop, medic de ştab, Orăştie 50 cor. Teofil Moldvan preot Ineŭ 5 cor. Colectaţi de studenţi cor. 62 58. Iosif Stupinean preot, Lunca-Cerniî, 10 cor. Augustin Mosolygó preot Tetiş 2 cor. Ioan Crşan preot Ohaba, colect. 10 cor. Dumitru Dragoş preot Băiuţ, 20 cor. Petru şi Aneta Călciunariŭ, Orşova 20 cor. Petru Pop, jude regesc Braşov. 30 cor. De odată adaugem, că suma de 5 cor. dărnită în timpul din urmă de păr. Andreiŭ Voda din Ormeniş, a fost în loc de cunună pe mormîntul regretatului amic şi conşcolariŭ Basiliŭ Raţiŭ.

Masa studenţilor de la Braşov. Am primit a IV. dare de samă despre acest fond, administrat de dl director Virgil Oniţ. Numĕrul studenţilor, carî aŭ beneficiat de acéstă instituţiune umanitară aŭ fost 30. Din socotelile publicate pe ultimul an se vede că întratele aŭ fost de cor. 4971·24 şi L. 1100, ér spesele de cor. 3138·24 rĕmânênd un escedent de cor. 1833 şi Leî 1100. — Situaţia generală e de cor. 17198·54 şi Leî 4600.

Petreceri. La 20 crt. despărţĕmîntul Hida-Huedin al Asociaţiunii îşi va ţiné adunarea cercuală în Almaşul-mare, cu acest prilej se va ţiné o petrecere de vară. a cărei venit curat se va folosi pentru întemeiarea uneî bibliotecî poporale în Almaş. — În favorul biserii gr. cat. din Csáki-Gorbó. se va ţiné la 27 crt. o petrecere de vară. În fruntea comitetului aranjator stă dl Demetriŭ Suciŭ, advocat în Jiboŭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșért

de K. May.

I.

Saadis și Chabir.

Deși erau numaĭ nóuĕ ceasurĭ înainte de amézĭ, totuși sórele african împrăștia o căldură dogoritóre asupra văleĭ dinaintea nóstră. De bună samă, că noĭ eram cât de bine scutiți contra căldureĭ. De asupra capetelor nóstre își estindea ramurile sale un mastix uriaș, ér vîrfurile rădĕcinilor și-le scălda în apa rece a unuĭ părĕuaș, carele grăbia în fuga cea maĭ mare, se ajungă la rîŭ.

Noĭ veniam din provincia Constantine și am trecut ierĭ granița tunesică printre munții Drima și el Maalega, apoĭ am luat'o curmezișŭ prin valea Melia. Peste nópte am poposit la muntele Gvibul, sub smochinĭ și granate, ér diminĕța ne-am îndreptat în direcțiune ostică, peste munte, și acum ne pusĕrăm puțin să odihnim.

Voiam ca până sara să ajungem în Seraia-bent și astfel trebuia ca să străbatem valea Mellel, carea zăcea înaintea nóstră, cu ciparosiĭ, roșcobele și migdalele sale.

„Cât avem încă până la Kef?“ întrebaĭ pe servitorul meŭ.

„După mĕsura francezilor, pot să fie dóuĕ zecĭ și cincĭ de chilometri, sihdi“, rĕspunse acesta.

El a petrecut timp maĭ îndelungat în Algeria și astfel era inițiat în mĕsurile francese.

„Și până la Seraia-bent?“

„Opt chilometri în direcțiune óblă. După cum am auḑit, acolo petrec acum beduiniĭ Uelad-Sebira. Astfel, domnule, îmĭ voiŭ revedea pe aĭ meĭ, pe tata, pe mama și pe —“

El se opri.

„Și pe cine încă?“ întrebaĭ eŭ.

„Sihdi, tu niciodată nu m'aĭ întrebat, dacă am eŭ o Bent-el-Amm (femee). Sciŭ, pentru ce n'aĭ făcut'o, dar eŭ îțĭ spun, că bedaviĭ (beduiniĭ) nu țin de pĕcat a vorbi despre femeile lor și a lăsa să li-se vadă fețele lor. Femeile și fetele Uelad-Sebiraiĭlor aŭ inima porumbuluĭ, dar n'aŭ ochiĭ dansatórelor; ele n'aŭ lipsă să-și acopere fața.“

„Așa dar esistă doĭ ochĭ de porumb, a căror privire îțĭ luminézăă sufletul?“

„Încă n'am femee; dar șeicul-Ali-en Nurabi are o fiică. Ea se numesce Mochallah; piciórele eĭ sînt ca cele ale gazeleĭ; ochiĭ eĭ sînt ca stelele de pe cer; vócea eĭ este ca și cântecul nisipuluĭ la mezul nopțiĭ, și mersul eĭ este ca și pașul unei regine, care înaintézăă printre rîndurile sclavilor sĕĭ. Allah il Allah — nu este decât numaĭ o Mochallah! Veĭ vedea-o, sihdi, și limba ta va preamări norocul meŭ, care este maĭ înalt de cât cerul, maĭ adĕnc de cât marea și maĭ estins de cât deșertul Saharel și de cât tóte țările pămîntuluĭ.“

El se ridică. Ochiĭ îĭ străluciaŭ obraziĭ bruneți i-se întunecară, ér mânile sale îĭ însoțaŭ vorbirea cu gesturĭ vivace.

„Și Mochallah va deveni soția ta?“ mĕ informaĭ eŭ.

„Da. Ea este sórele zilelor mele, visul nopților mele, resplata faptelor mele și ținta tuturor gândirilor mele. Sihdi, eŭ am fost sĕrac, dar pentru a o cuceri, am părăsit corturile Es-Sebira-ilor. Hamdulillah, preamărit să fie Dumnezeŭ, care mi-a binecuvîntat mâna și piciorul meŭ! Am câștigat mulțĭ francĭ și piastri; cel maĭ mult bine însĕ l'aĭ făcut tu, effendi, și acum pot să plătesc șeicului, ceea ce a pretins pentru fiică-sa. Eŭ îs Achmed-es-Saliah și voiŭ fi cel maĭ fericit între muritorĭ — înș' Allah, dacă vrea Dumnezeŭ!“

„Allah kerihm — Dumnezeŭ e îndurător, însĕ sórtea omuluĭ e scrisă în carte. Arborele vieții tale să miróse ca flórea el Mochallah, carea ți-a fermecat sufletul!“

„Effendi, arborele vieții mele va fi ca pomul paradisuluĭ, carele în vecĭ are florĭ și fructe, și din a cărui rădĕcinĭ ĭesă miĭ de isvóre recĭ. Colo din colo se înalță cóma muntelui, sub póla căruia pasc turmele fraților meĭ. Vină să plecăm, ca să nu pierd nicĭ un picur din marea fericireĭ, ale cărei unde deja le aud murmurând!“

„Să nu lăsăm caiĭ să se odihnéscă maĭ mult. Achmed?“

„Caiĭ, sihdi? N'a fost armăsarul tĕŭ cel maĭ bun cal aĭ Hadeddihnilor, între rîurile Eufrat și Tigru? Nu se numesce el Rih (vînt), pentru că este maĭ iute și maĭ neostenit de cât orcanul. Iapa mea nu s'a născut în valea Serrat, carea este renumită pentru caiĭ sĕĭ, ce nu să ostenesc niciodată? Astăzĭ putem să ajungem încă la Kef, cu tóte că avem să trecem maĭ multe dealurĭ și rîurĭ.“

„Bine, atuncĭ pornim!“

Avea dreptate. Întru cât privea pe calul meŭ, nu l'aș fi schimbat pentru niciun animal din lume, ér al sĕŭ era unul dintre cei maĭ bunĭ, ce am vĕḑut vre-odată. Apoĭ el însuși era un bărbat, de care numaĭ bucura te puteaĭ. De statură mijlocie, dar îndesată, cu haicul sĕŭ alb, cu turbanul fluturând și cu armele bătute cu aramă, el arĕta ca o figură din timpul luĭ Saladin cel mare. Pe lângă aceste era credincios și onest, oțelit față de tóte ostenelele și lipsele și neînfricat în orĭ ce pericol. Apoĭ el nu numaĭ că vorbia tóte dialectele țărilor, ci înainte de a merge în Algeria, a fost și în Stambul, unde a învĕțat și limba turcéscă. Din tóte aceste motive, el mĭ-a fost până acum un însoțitor prețios, pe care obicĭnuiam a-l trata maĭ mult ca pe un amic, de cât ca pe un servitor și astfel într'adevĕr, îmĭ părea rĕŭ să-l pierd așa de curênd.

Călărirăm de alungul părăuluĭ până în vale, apoĭ ne îndreptarăm direct spre rîŭ. Apa Mellelului nu este latĕ; ajunserăm fórte ușor la țĕrmul de din colo. Aci era un luminiș măricel, încunjurat cu un tufiș de oliv sĕlbatic.

„Mașallah — minunea luĭ Dumnezeŭ, ce-ĭ asta, sihdi?“ întrebă de odată Achmed, arĕtând spre stânga.

Uitându-mĕ într'acolo, vedeam o cetă de gazele, năvălind afară din tufișurĭ. La moment se deșteptă în mine pofta de a vîna.

„Ele viu chiar spre noĭ, Achmed. Sînt fugărite.“

„Așa este, sihdi. Vedĭ tu fahad-ul (leopard de vînătóre), care alérgă în urma lor? Ce facem?“

„Mergem și noĭ la vînat și le aținem drumul. Calul meŭ este maĭ iute de cât al tĕŭ, decĭ te veĭ ține pe lângă rîŭ, eŭ voiŭ înainta spre drépta.“

„Dar, sihdi, ne este permis? Fahadul de sigur aparține unuĭ șeic, saŭ chiar emirului din Kasr-el-Bordș!“

„Ce ne pasă. Înainte!“

Calul meŭ sbura peste șes ca săgéta. Gazelele trebue că eraŭ tare înspăimîntate, căcĭ nu ne observară, deși nu eram de parte de ele. Am numĕrat patru-spre-zece bucățĭ, decĭ lăsând pușca cu dóuĕ țevĭ pe spate am luat pușca cu repetiție, cu carea puteam slobozi mereŭ la focurĭ, fără a avé lipsă ca să maĭ încarc după fie care pușcătură. Arma acésta mĭ-a făcut marĭ serviții în America, Australia și Asia.

Acum fahadul a ajuns în apropiere de gazela cea din urmă; cu o săritură mare el se aruncă asupra eĭ și o trânti jos. Îmĭ opriĭ calul și îĭ arĕtaĭ pușca. Înțeleptul animal se oprĭ la moment și stete nemișcat, ca zidul. Așĭ fi putut pușca o jumĕtate de ceas în continuŭ, fără ca el să-și ridice capul o singură dată. El a primit în patria sa depărtată cea maĭ bună dresură arabică. De odată cu mine pușcă și Achmed. Dóuĕ animale se resturnară. În același timp năvălirĭ din tufiș șase călărețĭ, cincĭ în costum arabic, ér al șeselea în uniforma unuĭ înalt oficer tunesic. Pe pumnul sĕŭ stâng vedeam ședênd un Șahihŭ (șoim). La vederea nóstră el esită un moment, apoĭ dete drumul paserel, aruncându-o în sus. Șoimul se repedĭ îndată asupra uneĭ gazele, din nefericire însĕ chiar asupra aceleia, pe care am fost luat'o eŭ la ochĭ; era prea târziŭ să-mĭ maĭ ieaŭ degetul de pe trăgaciŭ — ambe animalele se tăvăleaŭ pe jos. Fără de a se băga în samă, m'am întors după celelalte gazele și deteiŭ încă dóuĕ pușcăturĭ. Acum însĕ auzisem din dĕrĕtul meŭ pașul unuĭ cal și mĕ simțiam apucat de braț.

„Chammar el kelb — câne bețiv, cum cutezĭ a vîna aci și a-mĭ pușca șoimul!“ resună o vóce restită.

(Va urma.)

Filosofia ateistă
și
Evangelia luĭ Christos.

Omenimea întrégă e împărțită în dóuĕ tabere marĭ, carĭ necontenit se luptă; și lupta lor se pare că nicĭ nu va avé sfîrșit, până ce va esista om pe acest pămînt.

O tabĕră e bine aranjată; ostașĭ bravĭ se află într'însa, carĭ sînt neîntrecuțĭ în învîrtirea armelor. Fețele lor însĕ nu sînt fețe de dușmanĭ, ci pace și liniște relesă din tot chipul purtărilor lor. Flamura ce o aŭ e flamura păcĭĭ, pe care strălucesce o cruce; ér devisa lor e *ἐν τούτῳ νικᾶ*. Cealaltă tabĕră e colosală în întinderea eĭ, dar freamăt și disordine, neînțelegere și dușmănie e tot ce vedĭ într'însa. Ostașĭĭ, plinĭ de ură dușmănósă, dar fără iscusință în purtarea armelor, daŭ năvală orbiș asupra pacînicilor de cea parte. N'aŭ însĕ reușită în lupta lor, căcĭ stindardul ce-l duc în frunte nu pórtă o devisă drépță, ci ură e devisa luĭ, ce resvrătire stîrnesce în toțĭ, carĭ aŭ jurat pe dînsul.

Așa stăm astăzĭ. Dar starea acésta a omenimeĭ nu-ĭ nóuă; lupta acésta e de odată cu omul. Prea bine îĭ cunóscem originea în amăgirea primuluĭ om în paradis. Și de atuncĭ nu-ĭ pace pe acest pămînt. Rĕsboiul stăpânesce lumea și nu e chip și fel ca să maĭ aîbă sfîrșit acest rĕsboiŭ. Luptă pentru principiĭ, luptă pentru ideĭ, luptă pentru esistință; étă viața tótă! Cu lupta o începem cu toțiĭ și toțĭ cu lupta o sfîrșim. Dar nu ne unim cu toțiĭ în felul luptelĭ, nu ne unim în principiĭ.

În dóuĕ tabere, am zis, că e împărțită omenimea, dóuĕ principiĭ staŭ față în față: adevĕrul și potrivnicul luĭ. Din ciocnirea acestora e ferberea continuă, din contactul lor viața devine o luptă, ce o pórtă atât singuraticiĭ, cât și omenimea întrégă.

Să esaminăm mai de aprópe aceste principiĭ și să facem cunoscință și cu luptătoriĭ carĭ le apĕră.

I.

De parte în rĕsărit, s'a ivit — sînt acum 19 veacurĭ — pe neașteptate un om simplu după nascere și a propus atarĭ învĕțăturĭ, carĭ aŭ fost chiar contrare feliuluĭ de gândire de atuncĭ. Și totușĭ ce să vedĭ, aceste învĕțăturĭ aŭ învins lumea cerbicósă. Aŭ îmblânzit neamurĭ sĕlbatice și a birnit împĕrățiĭ puternice. Aŭ mișcat omenimea din temelia eĭ de până atuncĭ; ĭ-aŭ înnoit viața întrégă, ĭ-aŭ înviat sufletul, carea fost îngropat în patimile trupescĭ, ĭ-aŭ ridicat inima spre o viață, care nu se sfîrșesce cu mórtea: aŭ dat speranță omenimeĭ desnădejduite.

Sînt 19 veacurĭ, de când aceste învĕțăturĭ încălzesc atâtea inimĭ și depărtarea timpuluĭ nu a micșorat căldura lor, nu a micșorat nicĭ strălucirea luminiĭ lor; pe cum razele sórelui nu pĭerd din căldură pentru depărtarea imensă de la noĭ. Ér noĭ, carĭ simțim căldura binefăcĕtóre a acestor învĕțăturĭ; la lumina cărora am cunoscut pe deplin adevĕrul, ne plecăm genunchiĭ înaintea Aceluia, care ni le-a adus și ne închinăm Luĭ, căcĭ Dînsul n'a fost om ca toțĭ ómeniĭ, ci a fost Dumnezeŭ-om; pe cum însuș a mărturisit despre sine și pe cum mărturisesc și temelia neclintită a învĕțăturilor sale; carĭ aŭ străbătut lumea în neispititele eĭ ascunzișurĭ; și aŭ strebătut și veacurile timpuluĭ, de-a pururĭ cu aceeași putere tainică și binefăcĕtóre, care nu póte proveni de la o făptură omenéscă, că e mai pe sus de firea eĭ. Persóna acésta e unică în istoria omenimeĭ. E centrul neamuluĭ omenesc, căcĭ atât înaintea venireĭ Luĭ cât și după „împlinirea timpuluĭ" toțĭ își concentrézĕ privirile spre Dînsul; și numele Luĭ nu se pierde în negura timpurilor, ci și azĭ îl rostim cu drag. Christos e numele Luĭ; ér sistema bine alcătuită a învĕțăturilor sale e depusă în cartea veacurilor și a tuturor neamurilor de-o potrivă: în s. Evangelie, care, când o auḑim cetindu-o în ritme cadențate, vrênd nevrênd, ne șoptesce un ceva tainic la urechia inimeĭ, ce ne înalță sufletul.

Credinciosul care în umilința sa și în consciința nimicniciei sale, e pĕtruns de învĕțăturile acesteĭ s. Evangeliĭ; care nu caută de cât să le împlinéscă, acest credincios în tótă mărginita luĭ cuminție e înțeleptul lumiĭ, căcĭ singur înțelege filosofia vieții. Tóte faptele sale sînt în armonie cu legilĕ, ce sînt mai pe sus de firea luĭ, și nu-ĭ detrage din demnitate, nu-ĭ cade greŭ că de asupra luĭ mai este o ființă, căreia trebue să-ĭ dea ascultare. Îndestulire, caută numaĭ, pe care o și află în acésta supunere fiéscă, căcĭ pacea îĭ stăpânesce toțĭ pașiĭ, și acéstă pace nu ĭ-o póte smulge nimic pe acest pămînt. Viața luĭ e un suris și în suferințe, căcĭ scie, că aceste sînt nisce raze a uneĭ vieți deplin fericite. Dacă e maĭ mic nu se scólă asupra celuĭ mai mare; ér acesta în consciință că puterea ĭ-s'a dat de sus, nu abuséză de dînsa.

Acesta e efectul ce-l produce Evangelia luĭ Christos în singuraticĭ. Tot acest efect îl vedem în societatea, care numĕră atarĭ individĭ. Acest efect l'am vedé și în țărĭ întregĭ, carĭ ar avé ast fel de cetățenĭ. O ast fel de țară ca acésta ar fi sĕracă în legĭ, căcĭ drepțiĭ nu daŭ nascere legilor. O atare împĕrăție ar fi cu adevĕrat „împĕrăția cerurilor". Împĕrățiĭ de aceste însĕ sînt numaĭ iscodiri de a fantasieĭ, căcĭ de parte sînt de realitate. Șirul nesfîrșit al paragrafilor din codicilĭ legilor, tocmaĭ contrarul ne arată. Legile din Evangelia luĭ Christos sînt date ultărilĭ, sînt lăsate în grijea celor simplĭĭ, căcĭ simple sînt de tot și ele, ér stilul în care sînt concipiate, nu e de loc potrivit progresuluĭ înalt, ce l'aŭ ajuns legislatoriĭ moderni.

Étă am dat de al doilea curent, contrar spiritului pacînic, ce conduce pe om la ținta, la care e destinat; un curent care, ca și un vînt rece de miază-nópte, neîncetat suflă în veacurile nóstre, ca să rĕcéscă și puțina căldură ce o maĭ păstrézĕ omenimea în sinul sĕŭ. Și originea și causele acestuĭ curent?

II.

Păgânismul, ce în decurs de treĭ veacurĭ s'a încercat să sugrume creștinismul cu puterea brațelor, — dar fără reușită, — în veacurile din urmă ĕră-și s'a ivit. Ĕră-și a pornit o luptă în contra luĭ Christos, dar o luptă cu mult maĭ destoînică ca atuncĭ. A înțeles, că arma ascuțită nimic nu póte în potriva creștinilor, căcĭ nu trupul pórtă semnele, ce deosebesc pe creștin de păgân, de aceea a pus spada de-o parte, și a atăcat partea spirituală, esența creștinismuluĭ, principiile, pe carĭ se basézĕ.

Trebue să mărturisim, că de tot nimerit a fost atacul acesta, căcĭ până când persecuțiunile din cele treĭ veacurĭ aveaŭ efectul, de sângele martirilor era semința creștinilor, fără ca aceștia să se apere cu arma în potriva lor; pe atuncĭ persecuțiunile din veacurile maĭ nóuĕ, pe lângă cea maĭ mare încordare a Bisericiĭ, nenumĕrațĭ fiĭ smulg de la sînul eĭ, generațiĭ întregĭ cresc în spiritul anticreștin și le înrolézĕ sub stégul lor. Cei de la cârma țărilor sînt căpĕteniile prigonitorilor, și dacă creștinismul n'ar fi un op maĭ pe sus de firea omuluĭ, aceste prigonirĭ de mult ĭ-ar fi făcut sfîrșitul.

Originea acestuĭ curent anti-creștin a fost în Italia. Lumea din evul mediŭ, făcênd o privire asupra cultureĭ și a arteĭ păgâne, a vorbit puțin și de spiritul eĭ păgân. Renascerea clasicismuluĭ a fost și renascerea păgânismuluĭ. — Să nu se parte esagerat cuvîntul acesta: păgânism, căcĭ în esență tot cel vechiŭ e, numaĭ fața și-a schimbat'o. Esența păgânismuluĭ e detronarea luĭ Dumnezeŭ cel adevĕrat și zeificarea creatureĭ. Pe când însĕ vechiĭ păgânĭ aŭ pus de zeĭ făpturĭ de mânĭ omenescĭ, orĭ făpturĭ din natură, pe atuncĭ aĭ nostriĭ, — mulțămită creștinismuluĭ, care a scos la iveală partea nobilă a omuluĭ, sufletul, a ridicat pe om la demnitatea ce i-se cuvine, fiind acum prea dejositor pentru dînșiĭ, ca să se întórcă la făpturĭ — aŭ zeificat, cu o apucătură fórte destoînică și potrivită ambițiuneĭ omenescĭ, pe omul însuș și-l'aŭ pus de stăpân suprem a lumiĭ întregĭ. Din idololatrie aŭ făcut autolatrie. Și în acésta zace puterea lor. Omul e aplicat de la natură de-a se înălța din cât póte și peste semeniĭ sĕĭ, ér acéstă ambițiune disordinată n'o póte vindeca de cât creștinismul, prin învĕțăturile sale despre umilință. Toțĭ aceia dar, carĭ la ivirea curentuluĭ noŭ păgân n'aŭ fost cu trup, cu suflet creștinĭ, aŭ fost răpițĭ de acest curent.

Renascerea a fost primită cu aplaus general din partea omenimeĭ, căcĭ a satisfăcut dorinței firescĭ a omuluĭ de a vedé tot lucrurĭ nóuĕ, de-a progresa. Acésta renascere în cultură și progres însĕ nu a lăsat neatins creștinismul, căcĭ înoitoriĭ aŭ voit să vadă și creștinismul renăscut, străformat, vĕrsat în o formă clasică. Principiile vecînice, pe carĭ să basézĕ și pe carĭ s. Biserica le păzesce din porunca luĭ Christos, s'aŭ părut prea vechĭ pentru evul renascerĭĭ; de aceea spiritele carĭ ardeaŭ de dorul acesteĭ renascerĭ a creștinismuluĭ, așteptaŭ numaĭ un original ca să restórne din temelĭĭ aceste principiĭ conservative.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

M. Eminescu: **Opere complete partea I. Literatura poporală.** Scrieri inedite. Bucuresci 1902 editura institutului de arte grafice „Minerva“. Preţul L. 1·50. Cuprinde câte-va sute de poesii populare: chiuituri, versuri de dragoste, balade ş. a. colectate de Eminescu din ţările locuite de Românî. Volumul s'a publicat sub îngrijirea dlor Nerva Hodoş şi Ilarie Chendi şi pentru stabilirea variantelor s'a consultat o mulţime de colecţiunî de poesii populare. Volumul are o preţiósă introducere de dl Chendi.

Victor Vlad-Delamarina: **Poesii** Lugoş 1902. preţul 30 banî. Scrierea acésta e începutul uneî serii de publicaţiunî edate de despărţ. Lugoş al Asociaţiunii, şi adunate şi aranjate de dl Dr. Valeriu Branisce. Broşura de peste 60 pag. cuprinde poesii scrise în dialectul bănăţănesc şi încă Lugoşan şi sînt de tótă frumseţa. Dl Branisce publică la început o notiţă biografică şi la sfîrşit un glosar esplicativ a cuvintelor dialectalî.

Raportul al XXXIX-lea despre gimnasiul din Năsăud pe 1901/2. publicat de directorul Ioan Gbeţe, conţine între altele dóuĕ disertaţiî de Virgil Şotropa despre istoria şcólelor năsăudene şi cealaltă despre factoriî evoluţiunii istorice de Ioan Pĕcurariu. În cronica anuală se amintesce mórtea profes. Pompeiu Grigoriţă şi a vicariului Dr. Ioan Pop. Numĕrul profesorilor a fost de 16. a elevilor de 295. din aceştia 284 românî, 8 magiarî şi 3 germânî. Interesant e, că după confesiune gr. cat. sînt 205. gr. ort. 77. total 282. celalaltî 2 românî va fi să-i cercăm printre rom. cat. luteranî, calvinî şi israeliţî. După progres aŭ fost 18 eminenţi. 39 bun. 139 suficient şi 99 nesuficient. Nota generală de clasificaţie a fost de 2·59. Dintre fondurile administrate de director însemnăm: fondul pentru ajutarea morboşilor de cor. 13034·61 şi alte fonduri mai micî pentru trebuinţe şcolare; situaţia generală la finea anului a fost cor. 35969.

Poesii şi Nuvele. Nr. 1. din biblioteca literară a ziaruluî „Libertatea“ Orăştie. Cuprinde 2 poesii de Victor Bontescu şi Maria Cioban şi 1. novelă tradusă de Romulus, piese reproduse din ziar.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului. Silvaşului şi Bélgradului.** Blaş 1902. pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Posta „Unirii“.

S. C. Va urma în numĕrul viitor. Să ne întâlnim, cât mai adese.

A. Nu se póte, tractaţi prea uşor chestia.

— f — Nu credem că ar ave ceva resultat cele scrise în causa congruei, de aceea, să rĕmână.

P. G. Aşteptĕm întreg manuscrisul.

Scită. Va apărĕ în numĕrul următor mai prescurtată.

B. M. Am dispus să vi-se trimită, îmi pare bine de aducere aminte. Scrieţi-ne când aveţi timp.

Un preot. Gândim că e în interesul Dtale, să nu publicăm articolul trimis. Ceî interesaţî ar cunósce pe autor şi aşa ar urma multe neplăceri. Cele alalte vor urma în scurtă vreme.

Ioan Serbu. E acela-şi cu şef-redactorul de la „Luceaferul“.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot văpsi (codora) pădimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum şi uscarea târzie şi scorţósă, ce o aŭ văpselile şi lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuinţării luî e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
Depositu în: Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**
Blaş: **Ludovic Schuller.**
(22) 8—15

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiî ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50	1.50	6.20
8.30	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	7.50	6.20
11.31	9.02	11.12		Szolnok	3.22	5.32	3.25
1.33	11.33	12.47		P. Ladány ..	12.54	3.56	1.12
3.42	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04	2.38	11.36
3.58	2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd . sos.	10.44	2.31	11.17
4.38	3.03	2.50		Rév	10.07	2.01	10.42
5.20	3.45	3.26		Bratca	9.32	1.34	10.08
5.48	4.06			Ciucia	9.11		9.50
6.31	4.52	4.16		B.-Huiedin ..	8 37	12.52	9.19
7.16	5.32	4.52		Ghârbĕŭ	7.54	12.20	8.37
8.06	6.24		sos.	Cluş ..... pl.	6.54		7.37
8.33	6.59	5.55	pl.	Apahida .... sos.	6.18	11.01	7.—
8.50	8.30	6.11		Ghiriş	5.24	10.46	6.45
9.07	8.59	6.27	sos.	Cucerdea ... pl.	5.02		6 27
10.14	10.29	7.26	pl.	Uióra ..... sos.	3.40	9.23	5.12
10.44	11.16	7.50		Vinţul de sus .	3.11	8.54	4.43
10.56	11.31	7.52		Aiud	3 04	8.49	4.33
11.08	11.40		sos.	Teiuş ..... pl.	2.58		4.27
11.12	11.50		pl.	Crăciunel ... sos.	2.51		4 20
11.34	12.20	8.16		Blaş-Küküllŏszög . .	2 29	8.23	3 59
11.52	12.46	8.32		Micăsasa ...	2.07	8.06	3 38
12.24	1.43	8.37	sos.	Copşa-mică . . pl.	1.42	8.00	3.02
12.53	2.17		pl.	Mediaş .... sos.	1.09		2.36
1.02	2.26	9.04		Elisabetopol .	12.56	7.34	2.21
1.45	3.14	9.31		Sighişóra ... pl.	12.11	7.08	1.44
2.01	3.33	9.43	sos.	Haşfaléŭ ... sos.	11.50	6.56	1.25
2.15	3.48	9.47	pl.	Homorod ... pl.	11.14	6.50	1.06
2.33	4.08	10.01		Ágostonfalva .	10.55	6.37	12.48
3.04	4.45	10.25		Apaţa	10.24	6.16	12.18
3.40	5.27	10.53		Feldióra	9.45	5.49	11.40
3.47	5.43	11.—	sos.	Braşov .... pl.	9.35	5.42	11.33
4.03	6.08	11.14	pl.	Timiş ..... sos.	9.12	5.28	11.16
5.35	7.52	12 26		**Predeal** ...	7.46	4.23	10.03
6.13	8.32	12.58	sos.	Bucuresci ... pl.	7.05	3.50	9.22
6.43	9.09	1.16			6.38	3.35	8.57
7.16	9.40	1.35			5.58	3.15	8.27
8.—	10.25	2.09			5.08	2.45	7.48
3.55		2.19				2.18	5.—
4.40		3.01				1.42	4.24
5.10		3.31				1.12	3.32
11.55		9.16				9.15	7.50

Copşa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.30	7.10	pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. Sibiiu .... pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.		pl. Sibiiu .... sos.					tr. m.
4.33	Numai Marta şi Vinerea comunic.	2.—				7.33			8.57
5.23		2.54		Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59		Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35		sos. Făgăraş ... pl.		3.32	Circ. Marţa şi Vinerea		4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai Marţa comun.		Lechinţa		Circ. Marţi şi Vineri	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruş			2.02	6.52
10.14	4.55			Bistriţa			1.16	5.55

Numai Luni şi Joia şi Sâmbăta comun.

Circ. Luni şi Joia

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea .. sos.		7.39	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoş ...		6.59	1.55	7.37	11.48
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oşorheiŭ .. pl.		5.30	12.25	5.45	9.30
5.46	10 42		5.15	sos.			9.—	5.01	9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	7 —	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27	6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Ghiriş — Turda

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36			7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47		**Alba-Iulia—Zlatna.**	4.55	8.20	3.43

Blaş — Kükülloszög — Sóvárad.

3.25	2.48		Kükülloszög-Blaş . . .	8.48		6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuş	8.13		6.15
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă	7.41		5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin	7 05		5.—
8.24	8.59		Sóvárad	4.05		1.53

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriî încuadraţî cu liniî mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 19 Iulie 1902. Numĕrul 29.

MAGIARISARE.

Lunga esperienţă de 23 ani n'a fost destulă, pentru ca guvernul să se convingă, că sînt zădarnice tóte încercările, ce aŭ făcut pentru magiarisarea naţionalităţilor din Ungaria. Înţelegem în special naţiunea română, care a trecut prin fel de fel de primejdii, a trebuit să vadă trecêndu-i peste cap şuvoiul, aprópe nesfîrşit al neamurilor barbare şi să sufere îndelungat urmele desastróse ale aceslor năvăliri; n'a poticnit inse, ci adunându-şi tóte puterile şi conscie de vitalitatea sa, a trecut înainte, ca şi cum nimic nu s'ar fi întîmplat. Şi azi, după atâtea veacuri de suferinţe, puţin se cunósce în neamul românesc urmele străinismului, care adese, ca şi părăsiţii a credut, că vor putea să se înfigă în carnea şi sângele sĕŭ.

Când la 79. s'a adus legea pentru instrucţia în şcóla populară şi în specie pentru propunerea limbei magiare. representanţii naţionalităţilor nemagiare aŭ observat care este ţinta acestei legi şi unul ca unul aŭ protestat contra începutului de magiarisare. Aŭ băgat de sămă, că „cuiul" străin, ce se bate în păretele neamului românesc, nu se bate numai ca să fie bătut, ci ca cei ce l'aŭ bătut să aîvă prilej tot de una a se provoca la el şi aşi acăţa de el „rufele" lor.

Titularii respectivelor ministere, supĕraţi că li-aŭ fost demăscat ascunsul plan, ca muşcaţi de şerpe aŭ ţinut să declare, că nici vorbă, nu magiarisarea naţionalităţilor se ţintesce în aceea lege şi pur şi simplu de statornicirea unei priorităţi a limbei statului.

Încetul pe încetul apetitul şovinist a crescut. Zi de zi sosiaŭ la iveală idei nóuĕ şi principii şi noţiuni próspete căpătaŭ viaţă şi prindeaŭ rădĕcină în massele poporului magiar.

„Statul unitar magiar" şi de aici o serie întrégă de deducţii şi conclusii fără nici o basă de drept, eraŭ aprópe zilnic pe buzele acelora, cari credeaŭ să nimicéscă în o zi aceea ce n'aŭ putut să facă vitrejimea şi rĕutatea vremilor dujmănóse. De aici o luptă continuă, aprópe pe viaţă şi mórte, între stăpânitori şi stăpâniţi.

S'aŭ ajuns la ceva? — la nimic, zicem noi.

Din şcóla poporală băiatul prinde aversiune faţă de limba magiara, cu care il nĕcăjesce învĕţătorul, supĕrat şi el de inspectorul scolastic. Trecut în şcóle mai înalte aversiunea cresce, cum cresce şi silinţa de a trebui să înveţi în străină limbă, de „musai" pentru că e limba unei naţiunii, care din întîmplare a ajuns, ca să fie la cârma ţării. Şi apoi să scie, că tot ce „trebue" să faci, saŭ nu faci de loc, saŭ faci prost, şi poporul nostru, blând din fire, are totuşi îndărătnicie destulă în natura sa.

Şi étă, că de abia după dóuĕ decenii se trezesc ceî de la putere cu convicţia, că nu s'a ajuns la nici un resultat şi că nu numai băieţii cari termină şcóla poporală, dar nici alţii n'aŭ ajuns la perfecţiunea dorită de dl ministru al cultelor, ca în limba magiară să-şi esprime fluent gândurile şi ideile. Nu, pentru că are dreptate scriitorul din „Bud. Hirlap" de Mierculi, limba românéscă e mai simpatică, care se lipesce, pe lângă, că é o limbă dulce. o limbă uşóră, pe care curênd o póte învĕţa orî cine.

Trediţi cu acest fiasco, la care póte nu s'aŭ gândit, — să ni-se ierte espresia — furia a cuprins pe toţi de la ministru, până la nebădăiosul caraghios din redacţia foii de la Aiud. Ce n'a putut să facă 23 ani, cred Dlor să o facă în un an! . . Şi munciţi de furia acésta sdrobesc totul şi cércă tot feliul de mijlóce.

Ministrul de instrucţie emite ordinaţiuni cu cea mai mare grabă.

Se începe cu propunerea religiunii la elevii nemagiari, cari studiéză în şcólele statului: catechesa trebue să se facă **numai** în limba magiară, indiferent de aceea, că limba bisericii nu e cea magiară. Mai de parte: în şcóla poporală **jumĕtatea** órelor de instrucţie are să se facă numai în limba statului, ca băieţii români să se înveţe a gândi ungurésce. Şi acésta nu de dragul legii, ci în înţelesul bine priceput al poporaţiunii. Ce gentil să scii face Escel. Sa! pe-bietul băiat care nu scie nici să **plângă** românesce, acum de odată să-l înveţi să **fluere** în limba magiară. Resultatul nu ne îndoim, că va fi tot nul.

Prevedem tótă seria nesfîrşitelor prigoniri contra învĕţătorilor, cari n'aŭ capabilitatea recerută şi fluiditatea propunerii în limba magiară, prigoniri, cari se vor termina cu suspendarea învĕţătorilor, după cari va urma în scurtă vreme statificarea, adecă magiarisarea învĕţământului poporal.

Atâta nu e de ajuns: se lucră la simplificarea administraţii şi zice-se, că şi aicî se va pune deosebită grije pe . . . magiarisare.

Şi pentru ca lucrul să mérgă şi mai lute, dl ministru de honvedi a dispus, ca la armata naţională să nu se foloséscă, fie în serviciŭ, fie afară, nicî o limbă, de cât cea magiară şi ceî ce n'ascultă, vor fi pedepsiţi.

Étă tóte firele magiarisării bine întinse, cât e cu neputinţă, ca cel ce cade în ele să nu-şi uîte de tot limba, în care l'a desmierdat mamă sa şi să înveţe altă limbă . . . despre care se scie, că nicî nu e aşa frumósă, ca limba românéscă şi nicî aşa de uşor de învĕţat. Étă de odată magiarisat învĕţământul, administraţia şi — să zicem — armata. Ceî de la cârmă se vede, că nu-şi bat capul cu aceea, să simplifice administraţia, ca ceî ce caută dreptatea, să o afle uşor şi cu puţine cheltuieli; nicî ca ceî ce vreaŭ să înveţe carte, să se pótă lumina mai bine şi mai cu succes şi nicî în sfîrşit să deprindă pe soldaţi în dragostea de patrie, în jertfirea pentru apĕrarea ei — ci, ei fug orbiţi după năluci chimerice, cari îi fac să trécă prin balţi mocirlóse, ameninţaţi în tótă clipita să se cufunde.

Nu unitatea limbei susţine statele, ci unitatea sentimentelor, care durere la noi nu e. Pe tinerii nostri nime nu-i aplică cu bunăvoinţă când cer oficii, nicî nu-i îmbrăţoşéză cu dragoste, când lucră pentru înaintarea morală şi materială a poporului, ci cu dispreţ, vorbe aspre şi ură. Compatrioţii nostri magiari ţin la tótă ocasiunea să arete superioritatea rasei magiare peste cele alalte, şi nu vĕd, că prin acésta se fac urîţi înaintea celor alalte popóre conlocuitóre.

Protestăm cu tótă tăria contra acestor porniri îndreptate pentru nimicirea şcólelor poporale şi cerem factorilor competenţi să lucre pentru apărarea lor. E timpul suprem!

„SUVENIR DE BLAŞ" cuprinde diferite vederi din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numai 1 cor.

AFACERÍ ŞCOLARE.

Boţarul-inf., Iunie 1902.

Cu deosebit interes am urmărit importanta chestie, suvelată în foile nóstre de specialitate; pre tema sistemisării unuĭ nou control în şcólele nóstre poporale confesionale. Mărturisesc, că în modestia mea, nu cutezam a o atinge, nicĭ măcar cu un cuvîntĕl, ci vream să staŭ în reservă şi să o urmăresc şi mai de parte, până la definitiva eĭ deslegare. Dar din nenorocire, părerile accentuate pro şi contra din mai multe părţi şi cu deosebire reflexiunile colegului, (cel puţin aşa transpiră din corespondinţă) de la Năoiŭ, publicată în „Unirea“ Nr. 19 mi-aŭ impus óre cum a eşi din reservă, şi ca om care mi-am dedicat viaţa şcóleĭ poporale, în al căreĭ serviţiŭ staŭ de un lung şir de anĭ, prin urmare avînd la activul meŭ multă esperinţă, me símt îndreptăţit, — cu permisiunea onorabileĭ Redacţiunĭ, — a zice şi eŭ un cuvînt la acésta chestie, — după mine, — de mare însemnătate în viaţa nóstră şcolară.

Din capul locului Dl Coleg îşĭ permite întrebarea, care corporaţiune e atât de controlată, ca şcóla poporală; şi tot Dsa îşĭ dă respunsul laconic, dar semnificativ: că nicĭ una. Să me ierte, dar eŭ nicĭ cum nu-ĭ împărtăşesc vederile. Respunsul meŭ la aceea întrebare ar fi, că pe lângă tot duiumul de controle, carĭ s'aŭ practisat până acum, şcólele nóstre aŭ fost mai puţin controlate. Şi de ce? Din simplul motiv, că o controlă în adevăratul înţeles al cuvîntului se póte efeptuĭ numaĭ de pricepătorĭ şi specialiştĭ.

Căcĭ ce ar zice preotul controlat de notar, factorul finanţial de al comunicaţieĭ, orĭ silviculturul de militar şi viceversă? Împrumutat şi frumusel şĭ-ar arĕta uşa. Numaĭ în şcóla poporală s'aŭ putut permite ast fel de anomalii dureróse, spre dejosirea corpuluĭ învĕţătorésc şi încurcarea trebilor şcolare, sub banalul motiv, că dóră toţĭ sciŭ carte. Sciŭ nu zic ba, dar nu carte dăscălésc㠖 ca.

Căcĭ me rog. să póte numi controlă visitarea inspectoruluĭ de frecuentare (cea mai nenorocită instituţie) care e pus în spatele învĕţătoruluĭ numaĭ ca ciuha în cânepă, fără nicĭ o cunoscinţă de causă, şi care în ignoranţa şi naivitatea luĭ, numaĭ haz îşĭ face din şcolarĭ, ér cu purtarea luĭ grosolană, amărésce zilele învĕţătoruluĭ. şi pe care la rîndul sĕŭ, un învĕţător şiret cu o porţie . . . îl póte duce unde vrea? Categoric respund, nu.

E óre mai superióră visitarea primariuluĭ, notariuluĭ saŭ altuia. care la primul paş făcut în şcólă începe cu întrebarea: „No să vĕd ce sciŭ broscoiĭ?“ Orĭ cu alte epitete şi mai onorabile? Saŭ a luĭ badea Ion et tuti quanti. carĭ tot atâta cunoscinţă aŭ despre şcólă, cât şi despre valea Iosophat, în care se va ţiné judecata din urmă.

Pentru lumea asta, nu aşĭ vrea să contestez sciinţa. zelul orĭ superioritatea cuiva. a atinge susceptibilitatea saŭ a jigni pe cineva în caracterul seŭ, — dar ca să fiŭ sincer, tot ast fel trebue să dic şi despre unĭ domnĭ preoţĭ, carĭ controléză şcóla numaĭ ca să-şĭ deslănţuiéscă patimile şi să producă gălăgie şi scandale. ba şi între domniĭ protopopĭ o fac unĭ acésta, numaĭ ca să îşĭ pótă forma titlul de drept la diurne. Símt înse între Dlor fórte mulţĭ şi de aceia. carĭ cu un zel infatigabil, cu o dragoste nemărginită lucră pentru înaintarea scólelor nóstre. ba multora chiar în acésta le stă culmea bucurieĭ lor. Servéscă-le spre onóre.

S'ar apropia în câtva de adevĕr controlul inspectoruluĭ regesc, dar e unilateral, şcim cu totiĭ la ce ţintesce. Din cele zise, toţĭ se pot convinge, că controlul de până acum a fost numaĭ un ciclu de şicane sistematic aplicate şi nicĭ cum o inspecţie cum o reclamă marea însemnătate şi menire a şcóleĭ. demnitatea unuĭ învĕţător modern şi spiritul timpuluĭ, care-l trăim.

Fără voie s'ar nasce acum întrebarea, că zămislitoriĭ noului curent, carĭ aŭ început şi lansat acéstă idee de reform, prevĕd un nou mod de şicanare, o nóuă mutilare a instrucţieĭ? Aci e ascuns nodul gordian, pe care nu-l póte deslega. colegul de la Năoiŭ. şi-l produce supĕrare.

Dacă aşa ar fi, i-aşĭ ţiné de îndreptăţită îngrijorarea, şi alăturarea cu DSa aşĭ striga cu nemuritoriul Dante: „Lăsaţĭ speranţa, toţĭ ceĭ-ce întraţĭ aci.“!

Dar cu totul alt fel stă lucrul, acea grija să nu ne mânce. pentru că tendinţa binevoitorilor. carĭ aŭ conceput nóua idee. e tocmaĭ de a ne scóte de sub controlele necontrole de până aci, şi a ne supune alteia, obiectivă, consecuentă. nepreocupată. imparţiala. modernă şi mai pe sus de tóte, de specialitate.

Fraţiĭ învĕţătorĭ şi alţĭ binevoitorĭ aĭ şcólelor poporale, fără îndoială, — pricep partea ideală şi teoretică, a unuĭ ast fel de control, nu toţĭ înse şi partea luĭ practică, — chestie de tinereţe şi la mulţĭ de neesperiuţă; dar ca să fiŭ înţeles, fie-mĭ ertat a aduce un esemplu din esperinţă.

În Diecesa Lugoşuluĭ e în us tot acelaşĭ mod de controlare, ca şi în restul Provincieĭ metropolitane, dar de câţiva anĭ în cóce, Inspectorul general diecesan, şĭ-a luat ostenéla în fie care an. a visita şcólele din mai multe protopopiate, cu ocasiunea esamenelor, ba a-le presida şi conduce acelea de la

---

FEUILLETON.

ILIIĂ CĂPRARIU DEPUTAT.

(Schiţă bănăţănéscă.)

Trum, trum! Trum, trum. Bate doba. Cârnecienii toţi în drum. „Dă pră totie socacele*) curg ómenii.“

— Mĕĭ ómenĭ! Ântâniu! Să sciţi tot natu că pră mânie să viniţi la comandă! O dzis domnu chiniez că o să vină şi domniĭ dâla Oraviţa să nie vorbim cum să primim pântru vitie păşuna dâla 'npărăţia.

Dup'aia — Copiiĭ să mi-ţiĭ trimecieţĭ la şcólă ca să'nveţe pântru morţĭ vro cântare. O dzis domnu chiniez, că dă nu-ĭ trimeceţĭ viţĭ fi globiţĭ cu 5 libriĕ.

Trum, trum! Trum, trum!

*

În Cârnecia i resmeriţă. Tot natu i sculat în picióre. Tótă lumia curge ca turbat la comandă. Cio să fiă acum? Şi Iliiă căprariu îşĭ suciesce musteţile — şuba a nóuă şo pune pe umĕr şi şi iel pliacă.

— Ba că aşa — ba aşa — vedzi i vorba Cârnecienilor.

Tot satu i la comandă. Dodată se aud clopoţele de cal. Vin domniĭ din Oraviţa. Iacă sosesc.

— Să trăiţĭ — strigă Cârnecienii.

— Mulţămim Dumniavóstră — zic domniĭ.

*

*) Strada laterală.

— Mĕĭ ómenĭ! E vorbă de biniele vostru. Păşunat n'aveţĭ. Asta mi-ĭ bun. Vitele vóstre nu au dă mâncare. Io vĕ dzic vóue. că este un domn în Peşta pră care dacă îl rugaţĭ ala vă căştiga dâla 'npărăţia păşunat. Cârnicienilor! Vreţĭ se aibă vitele vóstre păşunat?

— Da cum nu! să trăiţĭ! — strigă Cârnicienii. Aşa dară dacă vreţi, atuncĭ Io vă căştig.

Voĭ nu aveţĭ altă de făcut, de cât să vă alegeţĭ nisce ómenĭ. carĭ în numele vostru să vorbiască cu domnu ala. De la domnu ăsta căpătaţĭ tot. ce inima vă poftesce. Dacă vreţĭ păşunat, atuncĭ sĕptĕmâna viitóriă, Marţĭ viniţi la mine, că atuncĭ o să plecăm. Dziceţĭ să trăiască Kerekes — care vă căştigă păşunat. Strigaţĭ să trăiască Kerekes!

— Să trăiască Cherebeţ şi Dumniavóstră — strigă Cârnicenii.

— Ómenĭ, înţelesu-m'aţi?

— Înţeles! Să trăiţĭ.

Domniĭ din Oraviţa în frunte cu Păsculie şĭ-aŭ făcut datorinţa. Cârnicienii aŭ strigat să trăiască Cherebeţi, Cârnicienii aşa dară lu-au declarat pe Kerekes de deputat. Telegrama merge.

Kerekes, Budapest.

Cârnecia te-a declarat de deputat. Mercurĭ sosesce deputaţia spre aţĭ oferi mandatul. Rog încă 200 florenĭ.

Păsule,
corteş, directorul
associaţiuneĭ chelnerilor
din Oraviţa.

*

În Cârnecia i resmiriţă. Cumeţiĭ şi străjanii îmblă din casă 'n casă. Bucuria i mare. Şi ăl mai sărac om póte ţinea vite la păşunat făr să plătiască. Cumeţiĭ la tot omu i spun. că pră Joĭ să vină la comandă — că reprisântanţiĭ atuncĭ ţin şedinţă să hotărésc㠖 că cine şi în ce mod să miargă la Peşta. Cârnecianu când e vorbă d'ominiă şi dă păşunie i om nu „cie godje“. [1]) Eĭ ăs gata să deie şi banĭ dă drum numa împărăţia din Peşta să le dee păşunat.

*

E Joĭ dimineaţa. Purcariĭ şi văcariĭ şĭ-au scos turma. Muerile şi babele maĭ rĕmân la „djivan“. Ceica [2]) Fira şi face cruce şi dând din cap zice:

— Vaĭ dă mine, dodo Ano, undj'o s'ajungă lumia. Să, sci, dodo Ano, că-ĭ capu vaculuĭ. Audzĭ, i vorbă că niscie ómenĭ să miargă la Peşta să ni-aducă d'acolo păşunat. Dar Dómne ĭartă-me cum ni-or aducio eĭ nóuă d'acolo. Că dzeŭ bine ar fi să fiă păşunat, dar, bată-l crucea, cine mi ţi-se ducie, mă, pră isenbonu [3]) ăla fără de cal. Nu-ĭ lucru curat, dodo Ano.

— O fi vro minunie, ficĕ dragă, ceico Fira!

*

În comandă e şedinţa „reprisântanţilor“. Ómenĭ pre drum şi în tinda comendiĭ.

— Mĕĭ ómenĭ — vidjeţĭ ăi vorbă, că trăbuniă să trimitiem vro treĭ ómenĭ la domnu ăla din Peşta — cum drac ăl chiamă . . . cum ăi dzic . . .

— Cherebeţ — chineşe! . . .

— Aşa mi se împare! La Cherebeţ, că să vorbiască cu domnu împărăţia să ne dee

---

[1]) Orĭ ce fel.
[2]) Mătuşa.
[3]) Eisenbahn.

început până-n sfîrșit. Ca de comun, în casurĭ analóge, învĕțătorilor respectivĭ li-se pune ghiață în spate, sub grija că aŭ să dee față cu cel mai înalt factor școlar, și încă cu ocasiunea esamenului. Zi nefastă! Căci sberetele și glumele grosolane a lui nenea Ion, privirile cordișe și purtarea bruscă a atâtor chemați și nechemați, sînt numaĭ florĭ la urechĭ. Când colo, ce pessimism neîntemeiat! Căci în locul acestora întîmpină pe binevoitorul inescepționabil, pe specialistul consumat, ér de altă parte interes viŭ, o tratare fină, ba icĭ colea chiar complesantă, carĭ tóte învĕțătorilor le servesce spre stimul de zel și perseverență până în estrem, ér controlorilor locali, de recetă, cum trebue respectat cel ce se consumă pe sine pentru a lumina pe alțiĭ. Lui Badea Ion: pecete vecinică pe gură, că numaĭ acum pricepe, că ce însémnă a fi dascăl, ce e școla și menirea eĭ, și că învĕțătorul nu e „sluga mea."

Și apoĭ ce deosebire între rapórtele înaintate Guvernului diecesan cu acestea ocasiunĭ, și între cele din trecut, pe când în acestea se laudă ceĭ mai guralivĭ, mai fercheși și pretențioși, ba și „rudeniile", ér cel care muncesce cinstit, și cinstesce pe toți, muncind mereŭ fără șovăire, sînt dați înapoĭ; în acelea sînt ridicați în primul plan toți ceĭ vrednicĭ, fără escepțiune, ér ceĭ ușuraticĭ puși la locul cuvenit.

Ei! dar câte certe se compun, câte patimĭ se înfundă, câte nevoĭ se vindecă, câte inimĭ triste se înviorézĕ, cu ast fel de ocasiunĭ; nu e locul a le descrie și ilustra cu esemple.

Éca, ce însémnă o controlă școlară în adevĕratul înțeles al cuvîntului, și dacă acésta s'ar aplica permanet și sistematic în tótă Provincia nóstră metropolitană, multe din relele de astăzĭ ar dispăré, asigurându-ni-se un avênt cu mult mai puternic în mersul școlelor nóstre, și încă în venitoriul cel mai apropiat, și tot învĕțătorul, cred eŭ, care își cunósce importanța chemării sale, din suflet trĕbue să o doréscă. Că cum se va sistemisa o ast fel de controlă, e tréba celor mai marĭ.

De asemenea vĕd de neîndreptățită și supĕrarea pe datina domnilor Protopopĭ de așĭ atașa la esamene câte 2 învĕțătorĭ, și încă pe motiv că ne critică. Las să ne critice, că la rîndul nostru îĭ criticăm și noĭ pe eĭ. Că un lucru bun saŭ rĕŭ să póte fixa de atare numaĭ prin critică, a cărei resultat apoĭ nu e tot de una „compromitere publică." ci în celea mai multe stimă și laudă.

Adecă atâta visită ni se face de priceptorĭ în specialitatea nóstră și și aceea să o privim rĕŭ?

Póte ni-e mai binevenită o critică făcută cum taie capul, ca una de esperți și frați binevoitorĭ? Eŭ zic că nu! Dar ca să me esplic să aduc un esemplu.

Am fost la un esamen, unde eraŭ de față mai mulțĭ preoți și învĕțătorĭ. Ca de ordinar s'a început cu religia. Băeții eraŭ formal asaltați, mai ales de preoți, dar în tóte respundeaŭ fórte clar și temeinic, faptă care trada zelul și dibăcia atât a preotului ca catechet, cât și a învĕțătorului respectiv. Vine vorba din istoria biblică de patriarchiĭ Avram Isac etc. Ce-ĭ plesnesce prin cap președintelui? Întrébă pe un băet, că ce însémnă cuvîntul: patriarch. Băetul nu scie și nu sciŭ niciĭ alțiĭ. Propunĕtoriĭ aŭ întrelăsat a esplica băeților cuvîntul, și-or ultat, orĭ póte însuși nu aŭ sciut saŭ nu și-aŭ ținut de datorință. Dar președintele nu glumesce, se aprinde și erumpe: „Ce-ĭ, dacă niciĭ atâta nu sciŭ copiĭ, zĕŭ nu pricep ce la-ți învĕțat, asta nu-ĭ școlă etc. etc. și pune mâna pe catastichul de raport, pentu a-și nota, că din religie a mers prost. Toți ceĭ de față ne-am scandalisat, ér conducătoriĭ școleĭ respective sta ca statuele; poporul ce era de față huhotea din greŭ. Vĕdênd situația intervine un învețător și zice: Dle! Să me erți, dar dupa priceperea mea respunsurile aŭ fost fórte bune, ér ce se ține de patriarchi, școla poporală nu e chemată a face curs de filologia limbilor clasice, domniĭ ăștia și-aŭ făcut datorința cum se cade, prin urmare nu e loc de superare. Președintele vĕdênd că n'are drept s'a liniscit, poporul de asemenea și-a revenit la calmul din ainte. Esamenul s'a continuat din obiect în obiect până în sfîrșit, — firesce împestrițat cu dese incidente, ca cel amintit, — dar totuși finea a fost lauda binemeritată a conducătorilor. Ast fel de esemple așĭ pute aduce cu sutele. E întrebarea, că colegiĭ străinĭ pe respectivul învĕțător l-aŭ „compromis publice", orĭ i-aŭ apărat reputația și demnitatea? Ce zice la asta Colegul de la Năoiŭ?

Să ne îngrădim de colegiĭ nostri sub cuvînt, că presența lor de nădrăgarĭ, ne oropsesc elevii, „îĭ fac să plângă," prin urmare detrag succesului. Afirmație banală și riscată. Adecă să-ĭ bage în spaimă 2—3 străinĭ; dar ce să zicem de esemplu, când visitéză școla inspectorul general, — cum ziseĭ că să practiséză în diecesa Lugoșului, care se presintă cu adevĕrată suită, compusă din protopop saŭ protopopĭ, preoți, învĕțătorĭ și inteligința de tóte nuanțele din tract, în consecuință, ar trebui să zicem, că îĭ scóte din fire. Ast fel de apariții tradézĕ numaĭ slăbiciunea conducătorului, căci învĕțătorul vrednic e ca cloca harnică, impresorii staŭ la distanță, ér puișorii se desmérdă fără temere.

Orĭ să ne alungăm colegiĭ sub pretest, că toți am învețat carte dăscăléscă, prin urmare la fel în tot și tóte, nu avem nimic de esperiat unii la alțiĭ și niciĭ a combate și corege, în sfîrșit niciun profit. Așa ar fi, considerând esamenul după natura lui, căci nefiind el prelegere de model metodic, ci numaĭ complectul resultatelor obținute prin metod, și ca atare neputendu-se contempla în acela forța metodică a învĕțătorului, ci numaĭ deduce, nu am avé profit metodic direct. Dar luând în considerare împrejurarea, că metodul, și în general sciințele pedagogice, nu sînt fixate, de esemplu ca cele aritmetice, ci mai mult orĭ mai puțin trunchiate, lucrul ia altă colóre. Căci cu ce drept numim metódele trecutului barbare, cu același drept generațiile venitóre vor taxa pe ale nóstre de próste și învechite, și pe mult timp încă ni e conservată acsiomă că: „Tot dascălul își are metodul sĕŭ a parte." De unde și urmézĕ, că unii din frații Colegi, dispun de atâta forță, de atâta dibăcie și rutină pedagogică, de așa manierĭ și apucăturĭ metodice, de te uimescĭ admirându-ĭ; din contră alți-s fórte greoĭ, deși aŭ studiat pe aceeași bancă. Apoĭ ceĭ mai debilĭ și mai tinerĭ, visitând o ast fel de forță fac critică? Dómne feresce! Fac studiŭ. Orĭ cel tare se presintă la ceĭ slab ca să-ĭ compromită? Niciĭ de cât! Mai mult să-ĭ îndrepte și încurajieze. Așa eŭ cred că și din punct de vedere pur metodic, profităm la esamenele colegilor.

În fine ar fi să ne separăm de frații nostri, ca să nu stricăm gustul tinerilor

---

nóuă un păsunat „dafetia" [1]) Domnu Păsule din Oravița i om bun, și iel o dzis că merge cu noĭ, la domnu ala din Pesta, cum drac îl chiamă — cum i dzic . . .

— Cherebeț — chinese.

— Așa mi se 'npare! Domnu Păsulie o dzis că domnu ala ne dă și dă drum, dar io dau macar și din plata mia și din ladă la tot natu și vro dzecie bánci. Apoĭ mai capătă dă drum un mălaiŭ, un chil dă clisă, o cunună dă ciapă — și treĭ litrie dă răchia — zice chinesul.

Toți se cam codesc, se trag înderĕpt, nime nu are curajul să miargă pră isenbon, că or auzit eĭ dăla ceica Fira — că ala nu-ĭ lucru curat.

— Mĕĭ Grigore — zice chinesu cătră un cumet, care o fost și husariŭ în Vêrseț — dar dutie tu, că sci carcie și escĭ om ca lumia. Aĭ fost și prâ la husarĭ, aĭ audzit și cum să vorbiesce unguriesce . . .

— Chinese! Să mă ia o miiă dă draci, dă nu mașĭ ducie — dar o dzis Măria, puica mea de nevasta, că dă mă duc îm spargie mațele în mine. Io nu mă baș tjem da ia, dar nu vrieu so năcăjesc, că-ĭ cam bitjagă.

Că unu-ĭ bitjag, că altu jălesce și nu pórtă patăriă în cap și prin Pesta nu poți umbla cu capu gol — ba altuia i-s'a făcut o bubă și „vedzi nu pócie ședea pră jiț [2]) în „isenbon" — e vorba că nu-l cine să miargă.

Săracu chinesu mai muria dă frică, că vedzĭ iel o trăbui să miargă.

Un glas se aude. Dar do vrea să miargă Iliiă căprariu.

— Amin! Vedzi mă bine dzișesĭ.

— Jefto, Petre străjănĭ. Cureți iute după Iliiă. Să vină 'n coacĭ. Io-l chiem. Iutie mă!

*

Iliiă cu mustețile „sucice" întră în comandă. Pălăria a nóuă so pune pe cuptor. Șuba so acață pe cuier. Strîngêndu-și bine brăcirile, zice:

— Bună vremia la Dumniavóstră.

— Mulțămim Dumnitale Iliio! — fu răspunsul antistiei.

— Iliio! Sci că noĭ Cârnicieniĭ avem un drum mare păn' la împărăție — să ne căpătăm păsunat.

— Sciŭ.

— Representanța a hotărit că drumu ăsta să-l facĭ tu în numele nostru.

— Poĭ dă cie baș, io? Pócie io mis al eu măĭ multe vite. Baș, niciĭ una n'am acuma, și io . . . .

— Nu! Nóuă acolo ne trăbuiă un om cu mince. Un om care scie vorbi cu domniĭ ălĭ marĭ. Toți cie cunóscem, scim cine escĭ. Daia vedzi . . .

Iliia își sucește mustețile, dă cam din umĕr și suride.

— Chinese. Mă daŭ p'runa, dar baș io singur?

— Las, că mai aflăm noĭ pră cine-va. O dzis Petru Gugulea, că și iel ar mergie, co audzit, că acolo i bătaiă acuma — și luĭ tare i placie bătaia.

— Chinese! Să vorbim românieșce. Io mă las pr'una. Io mă duc bucuros, dacă merge și Petru și dă facĭ să miargă și ortacul [1]) meŭ Filip Schiopul clănetașul — că vedzĭ când ni-o fi urît prîn v'run sat, să ne petriecem noĭ ca 'n Cârnecia.

*

(Va urma.)

---

[1]) Gratis. [2]) Scaun.

[1]) Prieten.

de a îmbrăţoşa cariera dăscălească şi aşa destul de respingătóre. Aci e punctul culminant al durerii. Dar ca să fiu sincer şi faţă cu noi, nu pot întrelăsa, fără a constata, că avem şi astăzi în cadrul corpului didactic rural destui şi de aceia, cari numai sub forţa împrejurărilor, aŭ luat bucóvna în mână, şi la cea dintâiŭ ocasiune bine venită o daŭ în trăsnit. Cred şcóla un chin insuportabil, fără a băga samă, că ei sînt un blăstĕm pe capul ei. Acestia de-a rîndul respirând din atmosfere mai înalte, nu le convine contactul cu controlorii, şi nici visitele colegilor în şcólele propriĭ. macar că tocmai acestora li se cuvine cea mai severă controlă, ba li e de lipsă şi niţică „compromitere publică."

Apoĭ dacă dascălii de acest calibru se împuţinézĕ, cu atât mai bine. Că îi mare menirea şcólei poporale, mai mare şi mai humanitară ca a orĭ cărei instituţie pe faţa pământului, că pe când altele ţîntesc la ridicarea unei clase, acestea să fac accesibile tuturor ómenilor, fără deosebire de rang, avere orĭ secs. Cu deosebire nóuĕ Românilor, neam rĕmas în cultură; în fruntea şcólelor ne trebue ómeni de inimă, nu mânaţi de „forţa împrejurărilor", căci numai aşa vom putea duce la zile mai bune mult truditorul nostru popor.

Bine fac Domnii Protopopi, cari se însoţesc de învĕţători la esamene, nu numai din punct de vedere didactic. ci óre cum şi personal, că prin acésta declină de la sine suspiţiunea de parţialitate în judecarea progresului, şi în aducerea verdictului nu se folosesce numai de impresiunile propriĭ, ci şi de a pricepătorilor auctorisaţi.

Aşa opinez eŭ.

Simion Câmpean
învĕţător.

Escursiunea archeologică, făcută sub conducerea dlui prof. Tocilescu, la Deva, Haţeg, Hunedóra, Grădisce ş. a. cât ne privesce pe noi Românii de aici, era mai bine să nu se fi făcut. După raportul ziarelor nóstre, totul pare a nu fi avut de scop escursiune de studiŭ, ci mai mult, ca să dele ocasiune dlui Tocilescu a preamări naţia magiară.

Nu ne estindem la apreţieri. constatăm simplu faptul şi în legătură adaugem, că deja pe când escursioniştii aŭ trecut pe la noi, am observat, că puţin îi dóre de locurile, prin cari trec.

La Blaş de pildă, deşi trenul accelerat stă 5 minute, dnii escursionişti nici măcar de curiositate n'aŭ privit pe ferésta cupeului, unde-i Blaşul, de care póte vor fi auḑit povestindu-se ceva, ér dl conducĕtor al escursiunii era ocupat . . . cu mâncarea cireşelor.

La Deva şi airea pe unde aŭ umbiat, n'aŭ visitat pe nici un bărbat de ai nostri, pe vicepresidentul Kulturegyletului însă da, şi dl Tocilescu a fost gata să reproducă faimosul sĕŭ toast spus la Deva.

Să le fie de bine!

Revistă bisericéscă.

Oradea-mare. Joĭ sara a repausat Eminenţa Sa Episcopul catolic al Orăḑii, cardinalul Schlauch L. bărbat cu multă trecere între episcopii latinĭ ai Ungarieĭ. Născut la 1824 în Aradul-noŭ, la 1847 e sfinţit preot. La vrîsta de 48 anĭ e ales canonic la Timişóra şi după un an Episcop la Sătmar, de unde la 1887 trece la Orade. La 1893 e creat cardinal, distincţiune rară pentru un Episcop. A fost înmormîntat în cripta familiară din Timişóra.

Corespondinţe.

SCRISÓRE DIN BUDAPESTA.

Vacanţă — Scaun episcopesc. — Luceafĕrul. — Dascălii.

(Vacanţă). În Pesta e linisce generală. Pe drum nu mai veḑi învălmăşela cea mare de ómeni. Cei bogaţi se retrag în vilele lor. Ómenii mai de rînd se retrag în vre un sat, ca departe de sgomotul orşşului să-şi recreeze corpul şi sufletul — ca cu puteri nóuĕ să-şi înceapă munca din noŭ. Toţi îşi aŭ vacanţa lor, numai sîrmanii ziarişti nu, căci chemaţi sînt — ca ómenilor duşi în recreaţiune, să le facă plăcere cu fóia lor. În decursul anului a fi ziarist nu e vre o minune. În decursul anului — când tótă lumea e plină cu noutăţi politice, sociale — teatrale etc., — ai ce scrie — dar a umplea fóia acuma vara — aceea e mare meşteşug. De aceea affi acum prin foi ast fel de lucruri próste — pe cari numai în considerarea la sesonul acesta al crastaveţilor — le putem mistui. Acum vin la rînd raporterii. corespondenţii chemaţi şi nechemaţi să conducă destinele unei foi — căci domnii şefi-redactori sînt duşi la băi. Numai aşa ne putem esplică, că de pildă, în causa alegerii de Episcop la Arad, o fóiă saŭ alta, în o zi să agite contra unei persóne, ér în cea laltă zi, să bată doba cea mare în interesul ei. Cu atât mai trist e, că în lucruri aşa delicate se amestecă ómeni. — cari nu s'nt chemaţi a conduce destinele bisericeĭ. Lucrurile acestea trebue lăsate în mâna lui Dumnezeŭ.

(Scaun episcopesc). Cu mare durere trebue să înregistrăm. că şi la noi este vacanţă. Cât de fericiţi am fi — dacă nu ar trebui să înregistrăm scirea acésta. El, e acum înaintea tronului dumnezeesc — rugându-se pentru noi, pentru toţi. Complenirea acestui scaun episcopesc întru adevĕr în mâna lui Dumnezeŭ este. Cât de fericiţi am fi — dacă lumea nechemată nu s'ar amesteca în tréba acésta. Cu durere trebue să scriŭ — că am auzit, că s'aŭ şi aflat pe aicĭ ómeni, cari aŭ cercetat saŭ vor cerceta pe unii, pe cari dînşii îi ţin pentru scaunul episcopesc — şi le oferesc conlucrarea lor întru ajungerea scopului. Ast fel de ómeni, cari trăésc din ast fel de afaceri. ar trebui espuşi dispreţului general.

(Luceafĕrul). Bucurie mare ni-a cuprins inima în săptămâna trecută. O revistă nóuă a apărut aicĭ în Pesta, care chemată este a revărsa lumină, chemată este a câştiga ceasuri plăcute ómenilor cu carte, — şi chemată este a aduna în jurul sĕŭ ómenii. căror Dumnezeŭ darul scrierii le-a dat. Scopul este nobil, intenţiunea frumósă — resultatul este necunoscut. Numĕrul prim ne umple cu speranţă — apoĭ garanţă îndestulitóre ni e numele şef-redactorului — care ne este cunoscut. cetindu-l de atâtea orĭ în colónele „Unirii": Alesandru Ciura. Idee mai bună nu póte fi. de cât a eda o revistă aicĭ în capitală — unde aĭ la îndemână atâtea clişeuri frumóse. aĭ la mână tot ce a produs înaintarea techbică în ale tiparului. Eŭ cred. că revista acésta va fi bine primită din partea publicului chiar şi pentru aceea. că nu i-s'a bătut doba mare a reclameĭ. Cine a crediut. că „Poporul Român" se va putea aşa respândi pe cum aud că aievea e respândit? „Poporul român" edă „Luceafărul" deci — credem, că Luceafĕrul va înci în întunecimea literară română. Să dee Dumnezeŭ!

(Dascăli). Posturile profesorale. de învĕţători şi învĕţătóre la oraş s'aŭ complenit. Câte timbre s'aŭ aruncat în vînt — şi câte buze aŭ rémas umflate? E şi dureros de scris — dar adevĕrat — că concurenţi la aceste 100 de posturi. aŭ fost vre-o 1200. Fiesce care a spesat pentu timbre etc. vre-o 7 florenĭ — deci statul a dobândit de 1200 de orĭ 7 florenĭ. Acésta să póte mulţămi naivităţii ómenilor din provinţă. cari cred, că e destul să recurgă — şi senatul îndată îi şi alege. Sciut este, că la oraş numai acela póte fi ales, care a împlinit câţiva anĭ ca suplent — ĕră spre a ajunge suplent trebue să aĭ baremi atâta protecţie — câtă se recere la complenirea vre unui scaun de fişpan. Între protegătorĭ putem afla şi archiduci, miniştri, episcopi etc. Acum a fost deschis concurs şi pentru complenirea posturilor de servitorĭ. Plata 500 florenĭ + 160 florenĭ banĭ de cortel. Considerând serăcia ómenilor, senatul a pus în concurs, că ómenii. ce nici nu sînt în aplicare la oraş, nici să nu recurgă. Acésta a făcut'o din motivul acela. că anul trecut la nisce posturi de servitorĭ aŭ fost vre-o 4000 de concurenţi. Mai puţină naivitate şi mai multă încredere în sine.

Peştanul.

Raport general,

despre starea şi activitatea societăţii de lectură „Inocenţiu Micu Clain" a teologilor din Blaş pe anul 1901/902.

(Fine.)

B) Partea specială.

I. Comitetul societăţii.

Comitetul soc. ales în şed. const. din anul trecut a fost completat în şedinţa primă adm. alegându-se de notar al şedinţelor Dl. N. Marcu; de scriitor al Fóiei „Furnica" Dnul I. Dredeţian, ér în comisia literară Dnii: Virgil Hăţĕgan. Valer Vêrv, Gavril Branea, Iuliŭ Tătar, Ioan Boldor, Octavian Popa. Ştefan Pop, Petru Suciŭ.

Societatea a ţinut în anul acesta 13 şedinţe. dintre cari ordinare 3, estraordinare 4, literare 5 şi 1 constituantă. În şed. ord şi estraordinare. s'aŭ desbătut afacerile de administraţie ale soc. ér în cele literare s'aŭ cetit operatele încurse. 22 la numĕr. dintre cari unul (1) s'a revocat şi 5 aŭ fost respinse.

În şedinţa constituantă ţinută la 10 Maiŭ a. c. s'a ales comitetul societăţii pe anul şcolastic 1902/903 şi anume: preş. Traian German teol. a. III. vice-preş. Ioan Boldor t. a. II. secretar Nicolae

Ticaciŭ t. a. III.. cassar Corneliŭ Andrea, contr. Iosif Bogdan t. a. I. bibl. Aurel Vodă t. a. I.

II. Membrii societaţii.

a) Fundatorĭ.

1. † Esc. Sa Dr. Ioan Vancea, 2. Esc. Sa Dr. Victor Mihályi. 3. Esc. Sa Michail Pavel, 4. Ilustr. Sa Ioan M. Moldovan, 5 † Reverendss. Alesandru Micu, 6. Reverendss. Simion Mateiŭ. 7. † Revdss. Dr. Alesandru Grama, 8. Ilustr. Sa Dr. Vasile Hossu, 9. Ilustr. Sa Iuliŭ Bardoşi, 10. † Reverendss. Basiliŭ Raţ. 11. Sp. Dnă Iulia Laurenţiŭ. 12. Sp. Nic. de Calmutky, 13. Sp. Dr. Teodorescu, 14. Sp. E Macelar. 15. Sp. G. Petrovici, 16. Sp. Dr. E. Elefterescu 17. † Sp. George Boeriŭ. 18. On. Dn Ioachim Totoian, 19. On. Dnă Silvia Handrea, Socol, 20. Inst. de cred. Patria, 21. Inst. de cred. Economul. 22. † Dr. Ioan Bob, 23 † Ioan Antonelli, 24. † S. Ciaclani. 25 † Constantin Oapfalvi. 26. Ioan Bozac, 27. Inst. de cred. Arieşana, 28. Inst. de cred. Murĕşana.

b) Onorarĭ.

Ilustr. Sa Dr. Demetriŭ Radu, Ioan Moldovan, Alesandru Micu, Dr. Alessandru Grama, Rev. Dr. Victor Szmigelszki, M. On. D. Ioan German, St. A. B. Velchereanul, St. Iuliŭ Pop, St. Iosif Pop, Rev. † Gedeon Blăjan, Sp. Ioan Dobrin, On. Dn. Miron Dascăl, Basiliŭ Raţiŭ, M. On. Dr. Vasile Lucaciŭ Cl. Dn. Dr. Dr. Elie Dăian, Rev. Dr. Aug. Bunea, Rev. Dr. Isidor Marcu. Sp. Sept. B. Murĕşan.

c) Ordinarĭ.

Toţi alumniĭ Sem. rom. gr. cat. din Blaş

d) Estraordinarĭ.

Spect. Dr. Ioan Raţiŭ. St. Dnl. Michail Dămiam, Aurel Maxim, Zaharie Pop.

Biblioteca.

La finea anului administrativ 1901/2 constă din 2394 opurĭ în 3023 tomurĭ. 2987 volumne. 2 fragmente, 165 fasc. 30 broş. şi 2 manuscripte. — În present constă din 2527 opurĭ în 3162 tomurĭ. 3091 vol. 198 fasc. 67 broş.. 2 fragmente 2 manuscripte.

Crescerea acésta resultă parte din donaţiunĭ, parte din cărţi cumpărate.

Donaţiunĭ.

1. Academia Română 9 opurĭ. 2. Academia Magiară 43 op.. 3 Inst. agricol. reg. mag. 11 op. 4. Il. Sa Iuliŭ Bardosi9 op., 5. Prea Ven. Cons. Matrop. 1 op., 6. Rev. Dr. Augustin Bunea 2 op.. 7. Dr. Elie Dăianu 2 op., 8. M. On. Dn. Aurel C. Domşa 6. op., 9. Sp. Nic. Jorga 1 op, 10. Vicecomitele din Aiud 1 op, 11. Dr. Ioan Raţiŭ 1 op, 12. Dl Tit Bud 1 op, 13. Dr. Traian Vuia 1 op, 14. Asociaţiune Transilv. 2 op., 15. Ioan Bochiş 2 op., 16. Soc. Petru Major 1 op, 17. Soc România Junĕ 1 op, 18. Dl Sept. B. Murĕşan 1. op. 19. Dl A. A. Jana 1 op. 20. Dl Petru Ţintea 2 op., 21. Dl Ioan Boldor 2 opurĭ, 22. Dl. Iosif Bogdan 2 opurĭ.

Marinimoşiĭ donatorĭ priméscă, şi pe acésta cale sincerile nóstre espresiunĭ de mulţămită.

Ziarele şi Revistele.

a) Donate.

Din Bistriţă. Revista Ilustrată. din Blaş. Unirea şi Fóia şcolastică. din Braşov, Gazeta Transilvaniei. din Bucuresci, Albina şi Lumina, din Budapesta, Poporul Român, Alkotmány şi Egyházi közlöny. din Caransebeş, Fóia diecesană, din Lugoş, Drapelul. din Oradea, Familia şi Vulturul, din Orăştie, Activitatea şi Libertatea, din Sibiŭ, Tribuna. Transilvania şi Telegraful Român, diu Viena, Katoliches Vereinsblath.

b) Abonate.

Din Sibiŭ Fóia poporului, din Bucuresci, Rev. Română.

Onoratele Redacţiunĭ. carĭ aŭ binevoit a ne gratifica ziarele şi revistele mai sus amintite, priméscă şi pe acésta cale din partea societăţii nóstre sincerĭ mulţumite rugându-le ca şi pe viitor să albă aceeaşi bunăvoinţă faţă de societatea nóstră de lectură.

Cassa societăţii.

Statul activ cu finea anului 1900/901 a fost 2003 cor. cor. 01. fil.

Bilanţ.

Percepţiunĭ	1301	cor. 81	fil.
Erogaţiunĭ	683	„ 66	„

Statul activ.

1.	In oblig. ordinare . .	887 cor. —	fil.
2.	„ „ vechĭ . . .	169 „ 70	„
3,	Depuşĭ la Patria cu libelul Nr.: 1278 . .	210 „ 12	„
4.	Depuşĭ la Patria cu lib. Nr.: 1448 . . .	200 „ —	„
5.	Banĭ gata	618 „ 15	„
	Averea soc. e de	2084 cor. 97	fil.

Archivul.

În archiv se află tóte actele şi datele referitóre la societate, de la întemeierea ei şi până în present. Tot în archiv se mai află şi public. soc. a căror stare cu finea anului espirat e următórea: 1. Tragedia Calvarului legată în lux 106 es. à 4 cor., 2. Tragedia Calvarului broş. 316 es. à 2 cor., 3. Pregătire la mórte leg. în lux 28 es. à 2·80. 4. Pregătire la mórte broş. 78 es à 1 60. 5. Duch muschălesc 142 es. à 20 fil. 6. Epistole către un preot tinĕr partea I. 170 es. à 1·50 7. Ep. către un preot tinĕr partea II. 118 es. à 1.50. 8. Catechismul de Deharbe 12 es.

Doritoriĭ de a avé vre unul din acestea opurĭ se pot adresa la Soc. de lectură Inocenţiŭ M. Clain“ în Blaş (Balázsfalva) alăturând la comande şi spesele portului postal.

Acésta e starea societăţiĭ cu finea anului societar espirat. În acest raport, am presentat On. public activitatea nóstră desfăşurată în decursul anului. După cât ne-aŭ ajuns puterile, ne-am silit, a păstra bunul nume ce i-l'aŭ făcut societăţiĭ antecesoriĭ nostri. Ne-am silit a duce la perfecţie bunul început făcut de alţiĭ, păstrând în bună stare morală şi materială soc. de lectură „Inoc. M. Clain“, ca şi în vitor să fie isvor de perfecţionare pentru fiitoriĭ conducĕtorĭ aĭ bisericeĭ nostre.

Pentru soc. de lectură

Blaş, la 15 Iuniŭ 1902.

Sever I. Frăţilă m. p. preşedintele soc. **Vasile Moldovan** m. p. secretar.

Noutăţi.

Din diecesa de Gherla. Mon. Gregoriŭ Pop, preot în Unimăt şi până acum administrator al oficiuluĭ protopopesc al tractuluĭ Eriuluĭ (diecesa Gherleĭ), a fost numit de v.-archidiaconul aceluia-şi tract.

Din diecesa Lugoşuluĭ. La întrevenirea Ilustrităţiĭ Sale Dr. Demetriŭ Radu, Înaltul Ministeriŭ de culte a votat în sarcina budgetuluĭ fondului religionar pe aniĭ 1903/4, 41500 cor. pentru lărgirea reşedinţeĭ episcopesci. Noul edificiŭ se va ridica pe locul unde se află astăzĭ căncelăria diecesană şi va cuprinde în etaj: capela, locuinţa secretaruluĭ. sala pentru şedinţele consistoriale şi biblioteca. ér în partere, 3 chiliĭ pentru căncelăria diecesană, archive, 2 chiliĭ pentru cassa centrală diecesană, sala pentru şedinţele capitulare şi chilia servitoruluĭ. În decursul celor 5 anĭ de când păstoresce acésta diecesă Ilustritatea Sa. s'aŭ ridicat deja la întrevenirea Sa 40 edificiĭ (bisericĭ, şcoli şi case parochiale), ér acest nouŭ edificiŭ e deja al 41-lea.

Serbare iubilară. Regimentul 51-lea din Cluş. şi-a serbat la 9 crt. iubileul sĕŭ de 200 anĭ a fondăriĭ. cu acésta ocasiune Episcopul Majláth a sfinţit steagul nouŭ donat reg. de Maiestatea Sa. Proprietarul reg. Emil Probst încă era de faţă. Nănaşă substitută a fost socia generalului Mörk. Ţinuta ostaşilor, din carĭ cam $^3/_4$ parte sînt românĭ. era marţială, puşcăturile unisone, jurămîntul depus sub noul steag solemn, defilarea admirabilă. Lume multă! În românesce a vorbit ostaşilor maiorul Blaş cu mult sentiment şi pricepere, ér jurămîntul românesce l'a cetit oficerul Iacoban. Interesant a fost, când un căpitan activ a condus la noul steag pe un ţăran român, Ilie Lujerdean să bată şi el cuiŭ şi a bătut cu mâna stângă. căci cea drépptă i-a fost sdrobită în rĕsboiŭ. Acesta e eroul regimentuluĭ şi pórtă pe pĭept cea mai mare distincţiune, ce-l póte ajunge pe un ostaş de rînd.

Avis scolastic. Părinţiĭ. carĭ doresc, ca pruncii lor pe anul şcolar 1902/903 să fie aşezaţi în Internatul Pavelian de băieţi gr. cat. din Beiuş sînt avisaţi, ca cel mult până la 20 August st. n. a. c. să-şi trimită suplicele la rectoratul acelui internat. Taxa de întreţinere la an e 240 cor., pentru uniformă 64 cor. Taxele se plătesc în dóuĕ rate anticipative: la 1 Septembre şi 1 Februarie. Informaţiunĭ mai în detal se daŭ de către: Rectoratul internatului Pavelian de băieţi.

Respect celor sfinte. O frumósă faptă de pietate se povestesce de noul rege al Spaniei Alfonso XIII. Zilele trecute regele şi mamă sa ieşiseră la plimbare cu trăsura. În cale se întâlnesc cu un preot, ce ducea sfînta cuminecătură la un bolnav. Înmediat s'aŭ dat cu toţiĭ jos din trăsură, pe care aŭ pus'o la dispositia preotului. ér el a îngenuchiat înaintea sfîntului sacrament, descoperindu-şi capul. Respectul dovedit de rege şi mamă sa faţă cu cele sfinte, póte servi de pildă închipuiţilor carĭ staŭ în picióre, şi când tótă lumea îngenunche.

Concert. „Reuniunea română de cânt şi musică din Lugoş“ aranjéză Duminecă, în 7/20 Iulie 1902 concert poporal împreunat cu dans în pavilonul hotelului „Concordia“. Programa constă mai numaĭ din piese naţionale românescĭ.

Petreceri. Inteligința din Cisteiul-român şi jur. învită la petrecerea de vară, ce o va aranja Duminecă în 27 Iuliŭ n. a. c. în o grădină privată, la cas de timp nefavorabil în sala şcólei gr. cat. Jumĕtate din venitul curat e destinat bisericiĭ gr. cat.. ér jumĕtate în favorul mesei studenţilor din Blaş. — Tinerimea academică de pe valea Bârgăului, învită la petrecerea. care se va aranja Duminecă la 27 Iuliŭ st. n. 1902 în sala hotelului comunal din Borgo-Prund, pentru ajutarea copiilor sĕraci de la şcóla fundaţională din loc.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșért

de K. May.

(Continuare.)

M-am întors. Era oficerul. Ochiĭ sĕĭ scânteiaŭ de mânie; vîrfurile mustețelor sale tremuraŭ cu vehemență și fața sa, de altcum fórte binevoitóre, se roși. Eŭ nu eram dispus să ascult ast fel de vorbe și-l scuturaĭ mâna de pe brațul meŭ.

„Havuahș — lasă-mĕ în pace! mĕ restiŭ și eŭ la dînsul. „Dacă maĭ rostescĭ un singur cuvînt ca acesta, îțĭ daŭ un pumn, de cadĭ de pe cal!“

„Allah aienak — Dumnezeŭ să-ți ajute!“ rĕspunse el, ducându-și mâna la pumnal. „Omule, eștĭ nebun? Sciĭ tu, cine sînt eŭ?“

„Eștĭ proprietarul unuĭ șoim neîndemânatic, alt ceva nimic!“

„Acest blăstĕmat zice, că șoimul meŭ este rĕŭ.“ strigă el. „Allah istaffer — Dumnezeŭ să-l ierte! La moment te veĭ scoborĭ de pe cal și te veĭ ruga de iertare!“

„Allah kerihm — Dumnezeŭ e îndurător; el să-ți îndrepte gândurile, ca să nu te facĭ de rîs. Orĭ tu eștĭ póte Mohamed es-Sadak-Bei, domnitorul din Tunis, saŭ chiar sultanul din Stambul, de pretinzĭ de la mine, ca să mĕ rog de iertare?“

„Eŭ nu-s nicĭ suitanul, nicĭ beiul din Tunis, pe care Allah să-l binecuvinte, ci-s superiorul gardeĭ sale. Jos de pe cal, dacă nu vreĭ să guștĭ bastonada!“

Surprins peste mĕsură, mĭ-am tras puțin calul înapoĭ.

„Allah akbar — Dumnezeŭ e mare! Eștĭ tu într'adevĕr Bei-el-mamluk-ul domnitorului din Tunis?“

„Ți-o spun!“ rĕspunse el mândru.

Ce întîmplare! Așa dar acest bărbat era „Krüger-Bei“ originalul conducător al gardelor tunesice! Eŭ am auḑit fórte adesĕ orĭ vorbindu-se despre el. El nu era nicĭ de cum african, ci era fiul unuĭ berar din Germania. Sórtea sa l'a adus în Tunis, unde a trecut la islam. Prin aceea și-a câștigat grația Profetului și a tuturor califilor așa, că înainta treptat și în fine ajunse, ca în fruntea mamelucilor să apere viața cea scumpă a pașeĭ Mohamed-es-Sadak.

Până aci noĭ am vorbit arabesce, acum însĕ începusem nemțesce: „Domnule colonel, dacă așĭ fi sciut acésta, convorbirea nóstră ar fi fost ceva maĭ curtenéță — — — —!“

De mirat ce era, el rĕmase cu gura căscată.

„Maşallah! Tu eștĭ chiar — — — pardon, era să greșesc! Dta eștĭ dóră chiar german?“

„De bună samă.“

„Allah, vallah, billah, tillah — asta este cu neputință!“

„Pentru ce?“

„De aceea — căcĭ — — după ce — — — na, Allah este mare, el conduce pe aĭ sĕĭ și și pe aĭ vostri pe căile cele bune. Dar ce vreĭ să facĭ Dta în Tunis, ha?“

„Nimic alta, de cât a reîmprospeta amintirĭ vechĭ și pe lângă aceea a studia țara și locuitoriĭ maĭ cu de-amĕruntul, de cât cum mi-a fost posibil maĭ înainte.“

„Amintirĭ vechĭ — țară și locuitorĭ? — Dar, aĭ maĭ umblat Dta pe aci?“

„Da.“

„Unde?“

„Maĭ de parte în sud, la șotturĭ. Atunci am mers la Tripolis, Barka și Egipt.“

Șott saŭ sebcha se numesc nisce lacurĭ, a căror suprafață e acoperită cu o crustă de sare.

„Tripolis-Barka-Egipt? — Vallahi, tallahi, asta este o preumblare frumósă! Și de unde viĭ astăzĭ?“

„Am trecut peste muntele — — —“

Aci mĕ oprii. Am dat cu ochiĭ de fața unuĭ bărbat, care descinse de pe cal și-și făcea de lucru cu șoimul cel mort. Acum se întórse spre noĭ și se apropia. Unde am vĕḑut eŭ óre pe acest om lung și slab? Era el într'adevĕr lordul David Percy, particiularul și originalul fiŭ a luĭ Carol de Forfax? — El de asemenea se opri și mĕ privi cu mirare.

„Good lack! Eștĭ dta, orĭ nu eștĭ dta, old Rifleman?“ întrebă el.

„Lord Percy, cu adevĕrat!“

„Egad!“ afirmă el. „Bine aĭ sosit aci în acéstă monotonă parte a lumeĭ!“

El îmĭ întinse mâna, pe care i-am strîns'o cu căldură.

„Monotonă?“ întrebaĭ eŭ. „Pentru ce?“

„Hm, am trecut din cóce spre a pușca leĭ, tigrĭ, rinocerĭ, elefanțĭ. Până acum n'am vĕḑut de cât purecĭ de deșert, șopârle și capre de aceste. Țară monotonă, hm!“

„Eŭ n'o aflu monotonă.“

„Da, sir, la dta e altceva. Orĭ în cătrăŭ veĭ merge dta, acolo se întîmplă vre-o aventură; eŭ nu-s așa de norocos. Well! Érăși va trebui să mĕ alătur lângă dta, ca colo din colo, în old East-Indiens.“

„Acésta mĕ va îmbucura mult, sir. Dar nu voescĭ să mĕ recomânḑĭ acestuĭ gentleman. Încă nu i-am spus numele.“

„Fórte bucuros!“

El făcu o mișcare colosală cu brațul și mĕ recomandă colonelului. Apoĭ adause: „A fost o pușcătură bună, sir. Nu eștĭ de vină, că aĭ nimerit acéstă pasere. Zice că-i șoim, dar de bună samă n'a fost de cât un știgleț orĭ o gâscă. A fost rĕŭ dresată, căcĭ n'a atăcat gazela de-asupra ochilor, ci la gât și ast fel a trebuit să fie nimerită de glonțul dtale. Well!“

„Dar de unde sînteți cunoscuți?“ întrebă colonelul.

„Am percurs la olaltă o parte bună a Indieĭ,“ rĕspunseĭ eŭ.

„Maşallah, mirare! S'aŭ cunoscut în India și în Tunis érăși se întîlnesc! Pĕcat că amicul dtale nu vorbesce nicĭ de cum nemțesce, ér arabesce numaĭ puțin; este peste putință ca să conversezĭ cu dînsul.“

„Unde te-aĭ întîlnit el?“

„El mi-s'a presentat în Tunis, de unde amîndoĭ am mers la el-Borj (fortăréță). Trebuia să vorbesc cu măestrul de staul de acolo pentru a cumpĕra nisce caĭ. Astăzĭ voiam să vînăm și acum vom merge din colo la Seraia bent, care se numesce și Mosole.“

„La Seraia bent?“ întrebaĭ eŭ cu bucurie.

„Da. Am auḑit că șeicul lor Ali en Nurabi are nisce caĭ escelenți, pe carĭ trebue să mi-ĭ arete.“

„Asta se potrivesce de minune, căcĭ și eŭ voiesc a merge la Mosole.“

„Minunat! Călărim împreună. Dar cum stăm cu gazelele?“

„Se înțelege de sine, că acele-țĭ aparțin dtale. Pentru șoim însĕ nu trebue să te superĭ pe mine. A fost rĕŭ dresat și a făcut atacul la timp nepotrivit.“

„Nu face nimic. În Egipt se maĭ află destuĭ. Viceregele trimite adesĕ orĭ șoimiĭ beiuluĭ. Însĕ gazelele, carĭ aŭ fost nimerite prin pușca dtale, îțĭ aparțin dtale, altcum nu mĕ învoesc. Privesce, aci maĭ vin încă doĭ servitorĭ și fie care dintre eĭ aŭ câte un șoim și o gazelă, carĭ le-am pușcat deja eŭ maĭ înainte. Așa dar eŭ am carne destulă.“

„Bine, atunci îțĭ mulțumesc din inimă. Cu gazelele voiŭ face o cinste șeiculuĭ Ali en Nurabi.“

„Adevĕrat! Fórte practic! Eŭ voiŭ trimite acasă pe ómeniĭ meĭ carĭ nu mi-s de lipsă.“

Într'aceea leopardul fu legat érăși. Unul dintre ómeni îl puse din dĕrĕtul sĕŭ pe cal și dinpreună cu servitoriĭ se reîntórse la fortăréță. Ceĭ alalțĭ însoțitorĭ aĭ colonelului încărcară pe caiĭ lor gazelele împușcate de mine și apoĭ ne îndreptarăm spre ost cătră valea ce se ridica înaintea nóstră. Sosiți de-asupra, aflarăm o poiană, din dĕrĕtul căreia terenul érăși se înălța. Aci aflarăm tufiș și pădure și de óre ce sórele era la amézĭ, ne hotărîrăm a ține o scurtă odihnă.

De la plecarea nóstră n'am prea conversat multe la olaltă. Lordul Percy era tăcut de la natură, colonelul însĕ voia să scie tóte cele.

Am trebuit să-l povestesc despre patrie, despre călĕtoriile mele, despre câte tóte și când porniram din noŭ, el mĕ bătu pe umĕr și zise: „Pe Allah, de mult nu m'am simțit așa de bine! Acum însĕ s'o sciĭ, că nu curênd te voiŭ lăsa de lângă mine. Să nu te superĭ, dacă îțĭ spun, că ar fi bine pentru dta să rĕmâĭ în Tunis. E drept că nu fie care póte avansa îndată așa de sus ca mine, dar unuĭ bărbat cu calitățile dtale nu-ĭ va fi greŭ să-și câștige o posiție bună. Dă mâna! Mĕ costă numaĭ un cuvînt, ca să fac din dta ceva maĭ bun, de cât țĭ-ar succede se deviĭ vre-odată din colo în Germania.“

„Mare mulțumită, die colonel! Mĕ voiŭ gândi asupra prietinesculuĭ dtale ofert.“

(Va urma.)

Filosofia ateistă
și
Evangelia luĭ Christos.

(Fine.)

Acest signal l'a dat Luther prin principiul sĕŭ despre libertatea naturel omenescĭ. Signalul acesta a alarmat întreg creştinismul şi a sguduit Biserica, ameninţându-o cu înfrângere. Acest principiŭ a dat frîŭ liber minţii omenescĭ, care, după ce s'a eliberat de sub jugul de nesuferit a supuneriĭ faţă de Biserică, după ce e declarată de independentă în cele ce sînt mai pe sus de firea eĭ, rătăcesce ca într'un caos de o întunecime nesfîrşită. Alérgă orbiş după adevĕr fără ca să-l afle; dimpotrivă se depărtéză de dînsul, căcĭ chiar de temelia adevĕrului s'a despărţit. S. Biserică e temelia adevĕrului şi îndată ce s'a rupt cine-va de dînsa, dacă e consecuent, se prăbuşesce în cel mai profund abis, în materialism. Adevĕrată e zisa unuĭ socialist de mare nume: „Catolic orĭ ateist." Filosofia ateistă e martoră a acesteĭ consecinţe. Din principiul protestant ca dintr'o sĕmînţă s'a desvoltat arborele uriaş al păgânismuluĭ modern, a cărui crengĭ sînt: ateismul, panteismul, raţionalismul, materialismul, positivismul şi indiferentismul. Ast fel teologia luĭ Kant e pe o basă încă curat protestantă. Principiul luĭ e raţiunea emancipată de sub orĭ ce influinţă. Religiunea, după dînsul, constă singur în cunóscerea adevĕrului. Acésta afirmare a luĭ înse n'a fost infalibilă, căcĭ următoriĭ luĭ: Fichte, Schelling, Strauss, Feuerbach, Hartmann fiind consecuenţi, aŭ dus'o până la panteism şi de aci la ateism. Esemple de aceste mai avem de ajuns. N'aŭ filosofat înse toţi ast fel, ci alţiĭ sciindu-se liberĭ s'aŭ aruncat de-a dreptul în braţele materialismuluĭ, vĕdĕnd că aci pot da frîŭ liber patimilor sale.

Din nesfîrşitele sisteme filosofice a ateiştilor: Helvetius, Raynald, La Mettrie, Buffon, Renan, Strauss; a panteiştilor mai sus înşiraţi; a materialiştilor: Montesquieu, Voltair, Rousseau, Wegt; a positiviştilor în fruntea cărora e A. Comtée; din tóte aceste nu te alegi de cât cu principiul vestitului Nitzsche, ca omul să facă tot posibilul de a fi un „übermensch"; să calce în picióre pe ómenii sĕĭ, ca după ce i-a înjugat, aceştia să-l adoreze. Trupul e idolul lor dimpreună cu patimile luĭ, interesul îl conduce în tóte afacerile lor. Şi de óre ce creştinismul a întipărit aşa de adînc în inima omuluĭ onestitatea şi preţul vîrtuţilor, în cât nime nu le póte stinge total, de aceea moderniĭ nostri încă sînt siliţi să eserceze ceva speciĭ de vîrtuţi — iubirea de-aprópelui — cari înse nu sînt alt ceva de cât nisce imitaţiĭ false a celor creştine, ca să astupe gura lumiĭ, să trécă de ómeni desinteresaţi şi ca cu atât mai uşor să satisfacă propriilor sale interese.

Tóte aceste n'ar face mare stricăciune dacă ar rĕmânea în cercul lor. Rĕutatea rĕuluĭ înse constă şi în aceea, că să silesce să corumpă şi pe alţiĭ. Numiţiĭ anticreştinĭ s'aŭ folosit şi să folosesc de tóte mijlócele posibile, pentru ca veninul acesta să pĕtrundă cât mai afund în păturile societăţiĭ-omenescĭ. Literatură, artă, gazetărie, tóte respiră acest spirit. Nu se sfiesc a-şi arĕta tendinţa acésta pe faţă. Sînt ziare, ca „Der Heide" şi „das freie Wort", cari şi-aŭ pus de program rĕsturnarea creştinismuluĭ şi desrobirea minţiĭ încătuşate de dogmele misterióse a luĭ Christos. Clasele culte cu puţină escepţiune sînt nutrite cu de acest spirit.

Azĭ un om deplin cult nu póte fi indiferent faţă de aceste „principiĭ sublime" şi cea mai strălucită dovadă a uneĭ inteligínţe superióre, e de-a fi aderent, chiar şi între ceĭ din urmă, a acestor duşmanĭ a creştinismului.

Ast fel din clasele culte ajung la cârma ţărilor bărbaţi conduşi de aceste vederĭ. Legislatoriĭ, părinţiĭ patrieĭ să compun tot din acest soiŭ de ómenĭ; şi acestia să aducă acum legĭ spre binele şi prosperarea ţărĭ, spre întărirea şi consolidarea moravurilor?! Statele moderne îşĭ ţin de fală de-a avé atarĭ guverne, cari necontenit să bată în Biserica luĭ Christos. Franţa vestită în frunte şi după dînsa cele alalte, ma şi patria nóstră, care se fălesce cu regi apostolicĭ, zilnic daŭ dovedĭ de iubirea ce o aŭ faţă de Biserică. Smulg tineretul de la sînul eĭ şi-l cresc în spiritul modern, ér când e mare îl lasă slobod, ca să se înalţe acum din puterile propriĭ. Şi acest tinér după ce se vede liber în lumea largă, alérgă în ruptu capului să-şi realiseze idealurile, ce i-le-aŭ întipărit în minte crescĕtoriĭ luĭ; ér după ce nu le află, se aruncă în braţele patimilor, cari îĭ sfîrşesc viaţa. În cas mai favorabil, dacă îl ajută talentul şi-l succede, ca să dea şi „dînsul nisce lovituri nimerite Bisericiĭ, câştigă simpatie şi aplaus, să înroléză şi el sub stégul acelora, cari o să propage mai de parte principiile liberale. Aŭ smuls şi o taină din mânile s. Bisericĭ, taina căsătorieĭ şi i-aŭ dat o formă după spiritul timpuluĭ, ca să fie înveninate tóte straturile societăţiĭ, ca şi cel din urmă cetăţan să fie părtaş din înaltul progres ce l'aŭ ajuns.

Ast fel îşĭ cresc aceste state generaţiunile, ca apoĭ cu putere îndoită să se dea năvală asupra Bisericeĭ. Ér Bisericeĭ i-se rupe inima, când vede massa colosală că alérgă — nu împotriva eĭ, căcĭ neclintită e în temelie — ci alérgă spre perire. Principiile s. Bisericĭ nu sufer nicĭ o scădere, căcĭ sfinte sînt şi înviolabile. De la reformaţiune începĕnd, tóte atacurile năvalnice a potrivnicilor, tóte sistemele ateiste ce s'aŭ perĕudat de atunci, nimic n'aŭ stirbit credinţa eĭ. Dimpotrivă i-aŭ oţelit armele în lupta ce a purtat'o. Dar nicĭ n'a fost lipsă, ca apĕrătoriĭ credinţeĭ adevĕrate să se opintéscă prea tare în luptă cu căpeteniile filosofieĭ ateiste, căcĭ acestia s'aŭ nimicit unul pe altul.

Filosofia, ce n'are de basă Evangelia luĭ Christos e, ca frunza de tómnă, se vestezesce, pică, ér la primăvară cresce alta în locul eĭ. Filosofiĭ anti-creştinĭ n'aŭ pereche în privinţa acésta. Ce zice unul, altul rĕstórnă şi ridică dînsul un noŭ turn babilonic, ca să-l sdrobéscă şi pe acesta al treilea şi să-l zidéscă dînsul în un chip şi mai monstruos. Câte capete, atâtea părerĭ. Aŭ avut şi dînşiĭ şcolĭ, dar ucenicĭĭ şi-aŭ lor şi-aŭ străformat, şi aŭ chipzuit cu o mai mare agerime a minţiĭ, ca să afle adevĕrul şi să dobîndéscă laurul preamăririĭ veacurilor de apoĭ.

Şi acum ce contrast între aceştiĭ învĕţătorĭ şi Învĕţătornl nostru Christos. Învĕţătura luĭ a fost şi este inviolabilă şi nicĭ un ucenic al sĕŭ n'a cutezat să străfórme ceva într'însa, căcĭ pe cum zice Apostolul neamurilor „alt temeiŭ nime nu póte pune afară de acela care este pus, care este Isus Christos" (I. Cor. 3, 11).

De aci e confusia infernală în tabĕra potrivnică, căcĭ ce-ĭ drept, ad hoc să unesc în luptă, în contra Bisericiĭ, dar fără a prinde de veste, eĭ înşi-şĭ sînt duşmaniĭ ceĭ mai marĭ unul altuia şi se nimicesc fără de a fi lipsă, ca apĕrătoriĭ creştini să taie mai cu zor în dînşiĭ.

Dar cu cât a fost mai uşóră lupta în partea teoretică, cu atât a fost mai grea cu efectele, ce le-aŭ avut aceste teoriĭ. Luptătoriĭ s. Bisericĭ să par a fi frânţi şi numai o putere suprafirésca îĭ mai ţine, căcĭ duşmaniĭ se aruncă cu tóte mijlócele posibile asupra lor. Se pare, că auḑi vĕzduhul resunênd de bătaia tunurilor vrăşmaşe, cari necontenit varsă foc asupra Bisericiĭ. Deşi sîntem siguri de isbândă, după zisa Mântuitorului, totuşi vrênd nevrênd, ne punem întrebarea îngrijitóre: Ce va fi cu Biserica în viitor? Câte lovituri a suferit în veacurile din urmă, numai dînsa scie. S'a îngrijit înse Întemeietorul eĭ şi de apĕrătorĭ în timpurile aceste de grele încercări. Bărbaţi fără pereche în istorie, aŭ şeḑut pe scaunul s. Petru şi azĭ un „Lumen in coelo" şi în adîncile luĭ bĕtrânete, prin înţelepciunea sa pune în uimire şi pe contrarĭ. Asemenea şi ostaşiĭ de rînd, de acord cu capul Bisericiĭ, la un sĕmn dat de dînsul, aŭ apĕrat şi apĕră cetatea zidită pe stâncă. Puterea lor nu zace în puterea braţelor, ci în conşciinţa chemăriĭ lor, de a fi ostaşĭ a luĭ Christos, care îĭ ajută în tóte întreprinderile lor. Societăţi, întruniri, formézĕ în tot locul, ca cu puterĭ unite, să precumpănéscă păgânismul modern. Şi pe lângă tot zorul luptei, ce le stórce sudorĭ din feţele lor, sînt deplin liniştiţĭ şi cu suris privesc asupra vrăşmaşilor, căcĭ sciŭ bine dînşiĭ, că „porţile iadului nu vor învinge."

III.

Acum să facem o privire asupra celor premise şi să vedem şi de datorinţele nóstre.

Din tóte cele înşirate apare diferinţa dintre filosofia fără Dumnezeŭ şi învĕţăturile veciuice. Tot pomul se cunósce de pe fructele ce le produce. Am vĕḑut fructele ambilor pomĭ. Cuvîntul s. Evangeliĭ e „cuvîntul vieţiĭ de veci" ce nu ne lasă să rătăcim pe aceste plaiurĭ întunecóse, ci ne înalţă mintea la o altă viaţă. Cuvîntul, saŭ mai bine frasele civilisaţiuneĭ moderne, ce bat aerul, ne légă de pămîntul acesta, ne arată câmpiĭ întinse cu florĭ, liveḑĭ cu pajişte; dar dacă dispar aceste, nimic nu ne mai spune, că ce o să mai urmeze. Mintea ne spune, că nu s'a sfîrşit cu totul. — Étă cu aceste teoriĭ am ajuns la o prăpastie, a cărei adâncime îngrozitóre arată în de ajuns absurditatea lor.

Dar să lăsăm pe aceştiĭ civilisaţĭ în spulberata lor înţelepciune. Caute adevĕrul în înţelepciunea lor. Noĭ rĕmânem în umilinţa nóstră, fiĭ ascultătorĭ a s. Bisericĭ, care

e mâică şi ca maică în decurs de 19 veacuri a crescut nesfîrşitul şirég a fiilor din aceste veacuri. Lupta ce o pórtă Biserica întrégă şi atacurile puternice ce se îndréptă în contra ei, póte servi de un impuls tinérului cler, ca să se înarmeze bine cu arma sciinţei, ca óre când să fie bun ostaş în óstea lui Christos, sub a cărui flamură s'a înrolat. Azi aşa sîntem faţă de lupta acésta ca privitorii la teatru, dar veni-va timpul, şi póte nu-i de parte, când vom lua şi noi parte într'însa. Român şi creştin, aceste dóuă noţiuni aŭ fost şi sînt identice. Nimeni nu póte fi Român bun, fără a fi creştin bun. Dar étă, că mulţi tineri, cari frecuentézá şcolile superióre, conduse de spiritul timpului, se lásă de a fi seduşi de principiile sublime şi vin acasă şi fac mare fum cu ele, ca să trécă de ómeni de o inteligenţă superióră, ér nu „români proşti". La început fără succes, dar mai târziu vor reuşi şi vor introduce şi în şcolile nóstre ideî de aceste şi ne vor civilisa pe deplin.

Datorinţa preotului e aşa dar, ca să sădéscă de timpuriŭ în inima tinérului adevérata cultură a inimii, ca în anii de apoi să-i fie de scut în contra orî cărui atac. Datorinţa preotului e să nu lase să se aşeqe colb cu anii pe cărţile s. Scripturi, ci cel puţin dînsul, care s'a angajat de sentinelă în óstea s. Biserici, să résfoiéscă mai cu zor cărţile, cari conţin învéţăturile azi atât de atăcate de vrăşmaşi. Arma nu se ruginesce în mâna osténului. Advocaţii, medicii sciŭ, că atunci vor fi la culmea chemării lor, dacă se vor perfecţiona pe cariera, care şi-aŭ ales'o. Cum va fi preţuit, însé preotul, care se ocupă cu tóte, numai cu ce se ţin de dînsul nu, orî fórte puţin? E adevérat, că azi se recere de la un preot să aibă o sciinţă universală, dar fundamentul acestei sciinţe, trebue să-l formeze studiile teologice, căci dimpotrivă un atare preot, orî cum-va puté fi numit, numai numele de „sacer-dos" nu-l va merita.

Bibliografie.

A apărut:

Vasile E. Moldovan: **Meteor**, Budapesta 1902. Tipografia „Poporului român", preţul 1 cor. „Meteor" e un roman modern şi e basat pe filosofia necunoscută la noi; sciinţa alchimiei, metemsichosa elixurul de eternă viaţă, de reîntinerire sînt principalele ocupaţiuni ale erouluî, care cade jertfă sciinţii. Descrierea e vîuă şi cetitorul, care va începe a o ceti, cu greŭ se va despărţi de ea.

Prof. Nicolae Sulică: **Un capitol din activitatea diaconului Coreni**, disertaţie ţinută anul trecut la Şimleul-Silvaniei cu prilejul adunării generale a societăţii de teatru român.

Prof. Nicolae Sulică: I. **Formula jurandi valacika**. studiŭ istoric literar şi II. **Şcóla e casa omului de omenie**, discurs festiv rostit la serbarea aniversării de 50 anî de la punerea petriî fundamentale a gimnasului din Braşov.

Luceafĕrul. anul I. nrul 2. cu dóuĕ ilustraţii frumóse şi feliurite lucrări în prosă şi poesie. Apare la 1 şi 15. a fie cărei luni şi costă 10 cor. pe an. Abonamente se fac şi la Tipografia din Blaş. Recomandăm cu căldură acéstă revistă cetitorilor nostri.

N. Iorga: **Sate şi preoţi din Ardeal, Bucuresci 1902**. Acesta este titlul unei scrieri fórte preţióse, ce ne-a dat'o distinsul profesor universitar din Bucuresci N. Iorga. Cartea cuprinde cu mult mai mult, de cât ne arată titlul eî. căci ne desfăşură istoria culturală a Românilor din ţările corónei ungare din timpurî vechi până la anul 1767. când a murit episcopul Dionisie Novacovici. a cărui corespondenţă a îndemnat pe neobositul cercetător a scrie acéstă carte. Închinată fiind „preoţilor şi învéţătorilor". noi le-o recomandăm cu tótă căldura. Preţul éste 2 leî 50 banî.

Elena din Ardeal: **Stropi de róuă. Arad 1902.** Sub acest titlu dşóra Elena Sântion. profesóră la şcóla nóstră de fete, a publicat o frumósă edecţie din poesiile sale reslăţite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versurî gingaşe scrise în stil nepretensiv şi cântând pe simţitórele corde ale inimiî veciniculî cântec al iubiriî. Se pot procura şi de la tipografia seminarială cu preţul de 1 cor.

A treia carte de cetire pentru copiiî şi copilele din anul al 3 şi al 4. de şcólă, întocmită de mai mulţi prietini ai şcólei. Ediţia II. revĕdută. Editura librăriei Ciurcu. Brassó 1902 pag. 365. costă 1 cor. 30 banî.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului. Silvaşului şi Bélgradului**. Blaş 1902, pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Suplex libellus Valachorum. text original şi traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901. pag. 67. preţul 1 cor. Se póte procura şi de la Tipografia archidiecesană.

Poşta „Unirii".

V. P. M. în *Ş.* Scuzaţi, că nu dispunem de spaţ, îndată cât ce ne vom mai uşura.

X. Mulţumită, încă n'am cetit-o.

A. M. Numĕrul viitor va apărea.

Poetul. Cadrul mizerieî. În memoria — vor avé în scurt réspunsul nostru.

A. G. în *B.* Prea târziŭ pentru acest numĕr.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

A apărut în editura „Unirii":

BEN HUR
saŭ
Zilele luî Mesia
de **Lewis Wallace.**
Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, broş. costă numaî . . . . . Cor. 1.50
Tom. II. format 8° de 508 pagine, broş. costă numaî 1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europeî, este una dintre cele mai interesante lecturî, instructive şi moralisătóre, ce se póte da în mâna orî cărui cetitor, fie de orî care gen şi vrstă.

Într'însul ni-se înfăţişézá lumea romană în adevĕrata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, şi mai pe sus de tóte, sentimentul acela creştinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablourî, ce deştéptă în sufletul nostru, ţin în continuŭ încătuşată atenţiunea şi emoţionézá până la lacrĕmî.

O carte *într'adevĕr bună* pentru orî care familie, şi fórte potrivită pentru *bibliotecele parochiali, şcolarî* şi *poporali*.

Preţul, în vedérea scopului, încă este fórte moderat.

Premiat la Espuseţiunea internaţională din Chicago 1898.

Fabrica Curţii ces. reg. pentru lucrări în aur argint şi bronz
BRIX & ANDERS
proprietarî al crucii de aur cu coróna pentru merite
(2) 7—12
în Viena I. Dorotheergasse 6. pregătesce
LUCRURI BISERICESCI DIN METAL
fundată în anul 1847
pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelniţe, candelabre etc., cu preţurile cele mai ieftine.
Catalóge ilustrate, deséminarî, fotografiî saŭ preliminare se trimit la dorinţă gratuit. Să primesc orî ce obiecte pentru aurit, argintit, orî obducere cu brouz, pe cum şi orî ce reparaturî.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllöszög—Blaş.

(Valabil din 1 Maiŭ 1902).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuş:*			1. *Cătră Teiuş:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·28	nóptea
2. *De cătră Copşa:*			2. *Cătră Copşa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 26 Iulie 1902. Numĕrul 30.

CARIERELE.

În mijlocul ocupaţiunilor inteţitóre de vară, ceĭ maĭ mulţi dintr'aĭ nostri — aprópe toţi agricultorĭ — maĭ sînt preocupaţi pe lângă alte grijĭ şi de gândul, aşa de mare pentru fie care părinte, că óre ce să facă din fiiĭ sĕĭ, carĭ azĭ mâne trebue să-şi alégă o carieră Chestiunea acésta e în primul rînd familiară, personală; ea privesce pe părinţi şi fiiĭ lor; dar de altă parte ea este şi o chestiune publică, socială, de mare importanţă. Şi acésta e bine să o avem cu toţiĭ în vedere.

Nu trăim numaĭ pentru noĭ, individual, ci pentru toţi, pentru societate, pentru biserică şi pentru neam. Şi toţi paşiĭ hotărîtorĭ aĭ vieţiĭ nóstre trebue să-ĭ facem aşa, ca interesele nóstre personale, individuale, să consune şi cu interesele generale ale societăţiĭ românescĭ.

Cu deosebire la alegerea carierei trebue să fim cu atenţiune şi considerare la aceste interese de obşte, ca urmând chemarea personală, ce ni-o indică inclinaţiunea, să căutăm a fi folositorĭ şi societăţiĭ.

Aprópe în tot anul se discută deciĭ cu drept cuvînt prin ziare chestiunea alegeriĭ carierelor, ca o chestiune socială de frunte. Cu aceea-şi temă s'a ocupat de curênd — prevenindu-ne pe noĭ — „Drapelul“ din Lugoş, care se distinge între foile nóstre prin corecta tratare a chestiunilor nóstre lăuntrice, ca să le numim ast fel.

Ceĭ interesaţi vor ceti cu folos articolul prim din ultimul numĕr al foiĭ lugoşane. Aŭ tótă dreptatea confraţiĭ accentuând, că trebue să pregătim pe fiiĭ nostri pentru cariere aicĭ în patrie, pentru că nu póte fi menirea nóstră de a maĭ lifera Românieĭ bărbaţi de a gata şi niciĭ România nu maĭ e avisată la ómeniĭ nostri.

E adevĕrată şi ceealaltă constatare, că niciĭ pe carierele maĭ mult îmbrăţoşate la noĭ, cum sînt: cea preoţéscă, didactică, juridică, etc. n'avem destuĭ bărbaţi titraţi, cu chemare şi cualificaţiune şi pentru posturile cele maĭ înalte, cu deosebire pentru cele bisericescĭ. Observarea acésta este inspirată de stările dovedite în urma vacanţeĭ episcopieĭ de la Arad.

Nu vrem să ne amestecăm în acésta afacere, dar trebue să constatăm, că la noĭ nu se simte lipsa ómenilor pe aceste cariere, cu deosebire pe cea preoţéscă nu. Dacă se simte totuşi o lipsă de bărbaţi cu anumită vocaţiune şi pregătire, acésta nu e chestie socială, ci de educaţiune. Numerice sînt destuĭ, numaĭ n'aŭ fost pregătiţi în mod corespundĕtor . . . .

Nóue însă ne inspiră maĭ multe grijĭ tocmaĭ faptul, că şi acum încă ceĭ maĭ mulţi dintr'aĭ nostri alérgă la carierele aşa numite liberale, intelectuale, şi nu îmbrăţoşéză pe cele practice, technice.

Aprópe tot contingentul inteligenţeĭ române: preoţi, învĕţători, profesorĭ, advocaţi, medicĭ, etc. sînt avisaţi — între împrejurările actuale — să trăéscă direct orĭ indirect de la ţăranĭ, carĭ şi de alt fel sînt destul de îngreunaţi.

S'a maĭ creat în timpul din urmă o pătură cultă şi în jurul băncilor nóstre, pătură compusă din numeroşiĭ oficialĭ de bancă. Dar şi acestia tot numaĭ la massele ţărănescĭ sînt avisaţi.

Ast fel întrégă inteligenţa nóstră e fórte puţin productivă în economia naţională. Ba fiind-că ea are maĭ multe necesităţi pe carĭ numaĭ străiniĭ, cu mărfurile lor alese le pot satisface, am puté zice că ea, inteligenţa, transmite capitalul câştigat din averea românéscă în mâna străinilor.

Dacă vrem ca să nu ajungem la ruină economică şi socială, stările acestea trebue să le îndreptăm. Trebue să conducem pe fiĭ poporuluĭ nostru în cariera de producenţi, nu numaĭ de consumenţi.

Se fim bine înţeleşi, căcĭ Dómne feresce să vrem a supĕra pe cineva; dór atunci pe noĭ înşine ne-am supera maĭ întâiŭ.

Toţi consumăm într'un înţeles óre care, şi toţi producem. Numaĭ cât astăzĭ ceĭ maĭ mulţi inteligenţi aĭ nostri consumă maĭ mult de cât produc, pentru că ceea ce produc, saŭ nu-ĭ avere, nu-ĭ capitál economic, ci numaĭ capital moral, intelectual; saŭ dacă produc capital economic, acela e luat din mâna ţăranilor nostri în schimbul unuĭ mic capital moral, ce li-se comunică. Ne ar trebui însă şi adevĕraţi producenţi de capital economic, cum sînt industrieşiĭ, carĭ prelucră productele brute ale ţăranilor nostri, saŭ techniciĭ, fabricanţiĭ, carĭ esploatéză maĭ cu efect, maĭ raţional, comorile pământuluĭ, şi daŭ prin prelucrare o maĭ mare valóre productelor pământuluĭ.

Ast fel e ún interes social, şi naţional economic, ca să se îndrepte cât maĭ mulţi tinerĭ românĭ spre carierile productive, reale şi practice. Numaĭ când vom avé şi ast fel de ómenĭ în mijlocul nostru vom ajunge la o stare maĭ bună economică şi la raporturĭ sociale maĭ sănetóse. Alt fel ne ameninţă tot maĭ mult proletariatul intelectual, şi societatea nóstră cultă va face tot impresia aceea tristă, pe care ţăranul nostru cuminte o numesce „sĕrăcie lucie“ orĭ „fală gólă, traistă uşóră“.

Negreşit carierile intelectuale sînt necesare, uneĭ societăţi; fără de intelectualĭ o societe nu se póte desvolta şi închega sănĕtos. Dar o societate bine desvoltată se asamĕnă uneĭ case bune şi frumóse, care are temeliĭ tarĭ, camere spaţióse şi un coperiş frumos, estetic cu o potrivită încununare.

Casa nóstră socială are temeliĭ bune în popor, are frumos coperiş, împodobit cum se cade, ar avé póte şi încăperĭ sănĕtóse, largĭ, luminóse: dacă am avé o clasă medie în proportia cuvenită. Dar tot ce este în interiorul caseĭ, mobiliarul, arangeamîntul, póte şi ce se cere la culină, e importat de la străiniĭ, pe baniĭ scumpi. Dacă mersul lucrurilor ţine mult aşa, crisa e inevitabilă,

E bine deci, să dăm pe copiiĭ nostri şi la carierile practice, de muncă productivă. Acésta în interesul lor şi al societăţiĭ nóstre.

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numaĭ 1 oor.

Pentru „Ujság“ şi „Közérdek“. — Cetitorii nostri cunosc volnicósa pornire a acestor dóuĕ ziare, cari se întrec în şovinism, pentru ca compatrioţii nostri magiari să nu mai vorbéscă cu nime, de cât ungurésce, ca ast fel, mai ales noi Românii, să scim odată, că în ţara acésta totul e magiar şi de aceea numai în acéstă limbă trebue să se vorbéscă. „Közérdek“ ca mai sfătósă a şi ticluit câte-va puncte de conduită pentru toţi magiarii.

Spre a face bucurie acestor foi, le recomandăm în deosebită atenţie următórea întîmplare, de a cărui adevĕrătate rĕspundem.

Scriitorul acestor şire a întrat zilele trecute în o prăvălie din Cluş (capitala magiarismului, sediul Kulturegyletului şi locul unde apare „Ujság“) însoţit de un prietin. Ca ómeni culţi şi paclnici, unul din ei a cerut marfa în limba ungurésca ér cel alalt îşi făcé observările românesce. Observând neguţătorul, că muşterii sĕi sînt români, **Inmediat a început a vorbi şi el românesce şi tot în acéstă limbă a vorbit până în sfîrşit.**

Mai e lipsă de comentar? Credem că nu! Fie siguri întransigenţii de la „Közérdek“ că de s'ar pune în cap, neguţătorul va vorbi totuşi în aceea limbă, în care i-se cere marfa, căci e vorba de interes, şi apoi când interesul pórtă fesul, fleckrriturile Dlor nu prind.

Corespondinţe.

DE LA ŞIŞEŞCI.

— Scrisóre particulară a „Unirii“. —

— 22 Iulie 1902.

Mai de multe ori s'aŭ făcut amintire în colónele preţuitei „Unirea“, ce bine, frumos şi folositor ar fi pentru desvoltarea vieţii religióse a poporului nostru credincios, pentru perfecţionarea lui în virtuţile creştine, dacă s'ar introduce şi la noi obiceiul practicat la popóre mai înaintate în cultura şi civilisaţiunea creştină, şi mai ales la surorile nóstre latine, de a ţiné eserciţii spirituale în forma de misiuni poporale.

Prima încercare s'a făcut, pe cum se vede în programul publicat în Nr. 28 al „Unirei“.

Vin a Vĕ raporta pe scurt despre acésa causă delicată şi importantă.

Am vestit bunilor mei credincioşi, ce am de cuget să fac pentru mărirea lui Dumnezeŭ, pentru binele lor sufletesc. Aŭ ascultat cu tótă înbirea şi alipirea, nu uşor aŭ priceput înse, că ce anume însemnătate aŭ aceste deprinderi evlavióse.

Le-am amintit despre eserciţiile spirituale, saŭ misiuni poporale, ce aŭ ţinut doi părinţi iezuiţi distinşi, în oraşele din apropierea nóstră nemijlocită, Baia-mare şi Baia-sprie. Cu acele ocasiuni, acei veneraţi părinţi-apostoli ne-aŭ onorat şi pe noi cu visita lor, şi aici în faţa locului s'aŭ informat şi despre scenele îngrozitóre, cum forţa armată împedecă serbările nóstre înbilare, Hramul bisericei, festivităţile religióse, procesiunile evlavióse ale credincioşilor, şi ce e mai revoltător, împedecă cu puterea armelor întrunirea credincioşilor din filiale, în biserica lor proprie parochială, de care se ţin canonicesce, după dreptul public al s. nóstre biserici. Tóte acestea grozăvenii le-aŭ vĕdut cu ochii lor proprii, fiind că predicaŭ eserciţiile spirituale în biserica din oraşul vecin şi fórte aprópe: Baia-sprie.

Cei mai mulţi credincioşi, bărbaţi şi femei, îşi aduc fórte bine aminte de acelea deprinderi evlavióse, conduse de numiţii părinţi iezuiţi, pe cum şi de rodurile salutare, produse prin ele, şi cea mai mare parte aŭ şi luat parte la acele deprinderi sfinte.

Nespusă era deci bucuria credincioşilor, aflând că ce dar li se pregătesce, şi în matre, pe cum în filiale s'a predispus şi s'a pregătit a lua parte cu mic cu mare la sfintele eserciţii spirituale.

Şi nu cumva să se dee loc la ceva neînţelegeri, nedumeriri saŭ restălmăciri, condus de spiritul de ordine şi de disciplină, am făcut arătare la Preaven. Ordinariat Diec. în Gherla, cerênd graţiósa aprobare a programelor, ca aşa să fim scutiţi de orî ce insidii duşmanóse.

Aşa, în ordine cu tóte precauţiunile recerute, am început cursul ss. eserciţii spirituale în 6 l. c. sara la 5 óre.

Vrênd să fiŭ obiectiv şi fidel în darea de samă, trĕbue să Ve spun, că bucuria sufletéscă a credincioşilor a fost nedescriptibilă, şi aŭ luat parte în număr estraordinar, şi cu o pietate şi religiositate esemplară la acestea deprinderi evlavióse.

Era ceva pĕtrundĕtor a vedé pe bunii credincioşi, cum, la sfatul părintelui lor sufletesc, îşi împart ziua cu munca ei, în aşa mod, ca lucrul casei saŭ al câmpului să nu sufere, şi aşa fără ca să fie jigniţi în interesele lor economice, tot odată să pótă lua parte la tóte deprinderile evlavióse

Aşa aŭ curs zilele, una după alta, producêndu-se un curent de rîvnă sĕrbătorésca, ce în mod vĕdit îi înalţa, îi răpia pe credincioşi, şi gustaŭ o mângâiere sufletéscă şi o îndestulire, ce numai conscliinţa liniştită póte să dee omului creştin.

„Ora et labora“ era realisat în praxă în aceste zile sfinte.

Ast fel se pregătiaŭ credincioşii cu inimi palpitânde de bucurie, cu o concentrare seriósă, ce numai reflexiunile reli-

---

FEUILLETON.

ILIIĂ CĂPRARIU DEPUTAT.

(Schiţă bănăţănéscă.)

(Fine.)

Tótă Cârnecia dă Iliiă vorbesce. Iliiă acasă îşi unge curălele de la opinci cu clisă. Vedzi o căpătat dela chines un chil de clisă pră drum. Are din ea şi dă mâncare — şi Flórea mai prăjăsce vro mâncare. Flórea îngândurată în tinda căşii stă şi „şuşcăe“ [1]) greŭ.

— Măi Iliio! Dar dă ci vi pierdje tu prin lumia aia, cu isenbonu. Ni-o povestit la fântână nóuă Moise Călinu, că iel s'o dus odată la târg cu isenbonu şi iera, iera să móră . . .

— Dă ce, Flório?

— Cică când o pliecat iera să móră. Cică o ajuns în siţ lângă niesce nemţi dă fondrocaşi. Tremura dă frică. Cie să facă sĕracu, cică o căutat pră firiastă. Dodată să te pădască Dumniezeu, din văzduh începură să fluiere balaurii — ca din o peşceră. Iel îşi schipi [2]) în sîn şi dzisă „Dómn-ajută“ — dar cie să vedzi, bălaurii prin văzduh foc schipeaŭ şi începură să urducăe . . . sdronca, sdronca . . . cică tronca, tronca . . . isenbonu dă frica dabia vru să pliece. Dodată îşi luă man şi pliecă. Iel să pusă în siţ. Bălaurii dă mâniă să tăvăliaŭ pră jos şi foc şi piatră puciósă schipeaŭ aşa, că tóte siţurile s'or încălţit ca de lumină. Iel săracu o sbierat că nu-i binie să te joci cu „hantăl-batăl crucia“ — dar vedzi nime nu-l asculta. Ba nemţii aia eraŭ încremeniţi — că toţi numa la iel căutaŭ. Ba cică, o vinit la iel un om şi iera să-i dee vro dóuă . . . Iel în ascuns şi-o făcut cruce — isenbonu o stat şi Dumnezieu o trimis un ânger în chipu unui domn dă lo slobodzit dacolo — că, cică, lo prins dă mâna şi aşa lu-o scos din isenbon. Când cică, s'o vĕdzut cu picioru iar pră iarbă verdje — lu totpucernicu io mulţămit că lu-o scos din iad şi aşa s'o dus mai dă partie la târg. Ia sama bărbăţele să n'o păţescî vruna.

Iliiă e îngândurat. Şi el „şuşcăe“. Prin óse îl trec frigurile băbescî. Dar dacă n'o so mai întórce. Ce face Cârnecia fără iel? Dar n'are ce face — trebue să miargă.

*

Celca Fira cu straiţa 'n mâna écă că vine. Pră drum mare o plecat — cum se plece, fără că ia să nu-i facă dă întors. Iacă Ilio uiaga asta, ţine-o prînga cine — dă i avea vr'un nĕcas, bea din ia i videa că fugie dâla cine

. . . cióra neagră
Neagră, pantanógă
Mâţa priscorniţa
Făcăturile
Aruncăturile
Durerile
Şi urile
Din cap
De sub cap
Din ochi
De sub ochi.

Din mânuri şi din picióre etc. Iliiă beă din uiagă. Celca Fira îi ungie pră fruntie cu schipiţi, şi iel e întărit în contra bălaurilor şi dracilor.

Iliiă îi gata dă drum. Mălaiu, clisa în straiţă. — Uiaga dâia celca Fira în sîn. — Uiaga dă răchia în cojoc — trei flori în pălăriă — brăcirî noţiănale la brâu — curelele schipiceaŭ ca stelele dă clisă — banca dă dzecie 'n budjelar — musteţile susicie — barba rasă ca purcelu când îl ardi în paie.

Flórea o gătat dă prând. O făcut o dzamă dă căp dă óia — că nicî la Şuc [1]) în Oraviţa nu capeţi aşa.

Iel prândesc.

Dodată s'aude iarmă. Cine vine? E chinesul cu cumeţii. Petru Gugulea îmbrăcat dă drum şi cu doru să vadă bătaia burcuşului — şi Filep Şchiopu cu clănetu. Filep trăgea din clănet marşu lui „Radeţci“ de i-să umflaŭ vînile în frunte — iar copii săriaŭ într'un picior — bătênd ritmu marşului cu „jui — jui — jui, jui, jui“.

Iliiă îşi şterge musteţile, înghite îmbucătura ultimă şi „leşe înainte“. Caută în tóte părţile, îl mânca cinda, că Trifu Cocoş din vecini, nu ie afară să plesniască dă cindă, că la iel o vinit tótă antistia. Vecinu-sĕŭ tot vedje, dar nu-l facie pră voiă, să se arăte că-l vedje.

---

[1]) Oftézĕ.
[2]) Sculpă.

[1]) Birtul unde trag Cârnecienii.

gióse pot să impună, la serbarea măréță a zilei SS. Apostoli Petru și Pavel, și mai ales se pregătiaŭ a gusta plăcerea sufletéscă, ce dă împăcarea sufletului cu Ziditorul sĕŭ, prin pocăință și prin S. Euharistie, și ast fel dispuși să asculte predica solemnă pespre: „fericirea de a fi în s. biserică catolică, sub scutul SS. Apostoli Petru și Pavel."

Cercetarea, esaminarea conscințeĭ în tóte sările, după cântarea On. Paraclis, era de un efect singular, de un îndemn puternic de a primi ss. taine ale mărturisireĭ și Euharistieĭ: și credincioșii veniaŭ în cetecete la aceste isvóre de viață făcătóre.

Cu aceste dispositiuni sufletescĭ așteptam ziua măréță de S. Petru, pe când s'a proiectat a ținea „Sĕrbătórea iubilară Leoniana." a gloriosului nostru Pontifice Papa Leon XIII., după programul publicat tot în Nr. 28 al scumpeĭ nóstre „Unirea".

Când iacă în 11 Iuliŭ a. c. în órele postmeridiane, după ce am implinit tóte în biserică, după programul deprinderilor evlavióse, asupra comuneĭ și asupra bisericeĭ, zbiriĭ puteriĭ publice, o armată de gendarmi, toți adjustați ca de resboiŭ.

Grózā și terére ne cuprinde pe toți. Ușile bisericeĭ se închid, clopotele amuțesc, toți ne refugiam în locuințele nóstre, și se varsă siróie de lacrimi din inimile îndurerate ale credincioșilor.

Sună comanda cutrierătóre militară! gendarmii sînt împărțiți în patrule, ocupă biserica, tóte căile de comunicațiune, pĕtrund în filialele aparținĕtóre de parochie, și vestesc neleginita poruncă, ca nime să nu cuteze a merge la biserica din matre: Șișeșci, alt fel . . . mórte! Tótă comuna, tótă parochia e asediată, pare că vĕlul morții s'aŭ întins peste hotarele nóstre.

Iacă așa s'aŭ sfîrșit frumósele nóstre pregătiri, așa s'aŭ insultat sentimentul nostru religios, așa aŭ batjocorit francmasonizmul barbar pe Capul Venerabil al s. nóstre biserici catolice, împedecând serbarea iubilară Leoniană, pregătită în onórea gloriosului Nostru Pontifice Papa Leon XIII.

S'aŭ făcut arĕtările cuvenite la Sfinția Sa. în Roma, la Maiestatea Sa. în Viena, la S. Congregațiune de Propaganda. În zădar e tótă lupta în contra religiunii, în contra evlavieĭ poporului credincios! Cu noi este Dumnezeŭ!

Non praevalebunt!

Dr. V. Lucaciŭ
paroch.

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Monó (Selagiŭ), la 15 Iulie 1902.

Duminecă în 13 Iulie st. n. s'a sevîrșit actul sfințireĭ bisericeĭ noŭ edificate din parochia Asuagiul-de-sus (tract. prot. Băsescilor) situată chiar sub pólele codrului Sătmărean.

Deși era un timp — pot să zic — nefavorabil, din causa ploilor frecuente, des de diminéță inundaŭ din tóte părțile credincioșii și inteligința română, pentru a fi de față la marele act al consecrăreĭ și a privi biserica pompósă și modernă, clădită din harnicia credincioșilor din Asuagiul-de-sus, și a bine meritatului și neobositului M. On. Domn Protopop și paroch local Alexiŭ Varna, care prin stăruința și sfaturile sale înțelepte, în butul obstaculelor grele, ce-i sta în cale, a condus și terminat acest locaș vrednic de preamărire lui Dumnezeŭ.

Actul consecrăriĭ fu sevîrșit prin Reverendissimul Domn Alimpiŭ Barboloviciŭ vicar for. episc. al Silvanieĭ asistat de toți preoții tracualiști a protop. Basescilor, cum și de alți preoți din alte tracte.

Diminéța la órele 8 ½ s'a făcut utrenia în biserica veche, după sevîrșirea căreia Rev. Domn Vicar prin o cuvîntare scurtă, dar plină de sentiment profund și emoțiune, ce a fost în stare a stórce lacrimi din ochii alor mii de asistenți, luă rĕmas bun de la biserica vechie, de unde apoi cu toții ne îndreptarăm în procesie spre biserica nóuă.

Înaintea frontispiciului bisericeĭ nóuă, imposante s'a început apoi consecrarea sevîrșită strict după prescrisul ritului grecesc, carea s'a terminat cu o cuvîntare edificătóre ținută de dl Vicar.

La órele 10 ½ s'a început celebrarea s. liturgiĭ solemne prin Rev. Domn. Vicar cu asistința de 15 preoți și 2 diaconi. . . Frumósele cântări bisericescĭ aŭ fost esecutate alternative cu multă precisiune prin coriștii Bĕrseului-de-sus, și prin coriștii din comuna sătmărésca Aciua, ambele sub conducerea dibace a binemeritatului Domn învĕțător I. Varna.

După s. liturgie a urmat banchetul, la care aŭ luat parte peste 100 persóne, și cu acest prilej s'aŭ rostit vorbiri de tótă frumseța.

Sara a fost petrecere cu joc, care a realisat fondului bisericeĭ un venit de 100 cor. 22 bani din cari 11 cor. 22 bani suprasolviri.

Augustin Mândruț.

Antistia o ajuns.

— Iliío! Gata escĭ dă drum?

— Gata. Dumnezeu o mai sci cum o să umblăm prin a lumie și țara. Așa îm vine dă grieŭ prâ la inimă. . .

Mai băură câtă răchia. Mai vorbiră dă cuconul Pásulie din Oravița — dă domnu Cherebeț din Pesta, dă păsunatu dafetia.

Din depărtare se aud clopotele. Vine forșpanu. *) Chinesu și cumeții prinseră mâna cu Ililă, cu Petru Gugulea și cu Filip Șchiopul.

Forșpanu a ajuns. Ieĭ în cociă. Toți își fac cruce. Cocia a plecat la isenbon — ér Flórea singură a rĕmas și îngândurată fiind, mereŭ „șușcăea."

Florinel.

POETUL.

Voios, în cântec trăgănat pe muchea dealului sulе domol pedestrul călător. N'are de ce să grăbéscă; vre-o 2 suliță încă până se apună sórele, ér până în vale 2 ceasuri.

Ceriul în tot largu-i de jur împrejur e limpede curat, ér în păduricea de lângă drum paserile se îngână care de care cu cântările lor.

Flăcăul încălțit până în tălpi de drum, să dă pe odihnă, sub umbra unui copac bĕtrân și ațipesce.

Când se trezesce era cam târzior, dar se umple de fiori, când, ștergându-se la ochi, zăresce dinainte-i o fată voinică și frumósă, care cu mânecile cămeșeĭ sumese până la subțiori, îi întinde un mănunchiŭ de flori.

— Lasă-mi drumul, cine eștĭ, vre-o ispită? — gângăvi atâta de frică, de toropeala acelor doi ochi mari, albastri, ce îl ținteaŭ drept la inimă.

— Nu-ți ațin drumul, nici îs vre-o ispită, dar îți cunosc mersul; înzădar alergi!

— De unde vii, cine eștĭ de-mi cunoscĭ mersul?

— Îs flóre din flori, îs róuă din ceriŭ, îs zîna din codru; — rĕmâi aci, ne vom petrece de minune! Vom undoi pe leagăn de mărgeane, în îngânatul de paseri vom adurmi; isvórele ne vor cânta de iubire și codrul ne va tălnui din ochii lumeĭ pismuitóre. Vom fi atât de fericiți, rĕmâi!

— Nu pot. Dacă te-aș fi întâlnit mai din vreme. — Dar nu-i mai venia flăcăului să plece din loc. — Inima i-se mulcomi binișor din spaimă, ba simțea ceva atât de neobicinuit până acum.

— Nu poți! Pleacă atunci în drumu-ți; să nu te prindă în drum luna; — și piere rîdênd cu hohot.

Flăcăul rĕmâne bulmăcit. Mare minune! A fost aievea saŭ numai vedenie? Câte odată privesce în jur de el, dar nu-i nime, își face cruce și pleacă mai în colo . . . .

Nóptea prinde să se întindă, și până la „mândra" din vale, încă dóuĕ ceasuri.

Dar un voinic nu se teme de nópte. Însă simtea ca o moleșire în picióre, și parecă nici inima nu-l mai împingea cu dorul de mai înainte.

Merge încet, domol; nici din gură nu mai cântă, nici din fluer, că mai zice.

Arar de tot, când îi licărea ca o schinteie „mândra din vale" mai grăbia, dar nu prea, că îi s'aŭ pus pe inimă ca o fermecătură aceĭ ochi frumoși, albastri.

Însă cum fie care ajunge, unde pornesce; așa flăcăul nostru, ostenit ca de bóle, ajunge într'un târziŭ la crucea dinaintea porții . . .

În casă la eĭ, cântă lăutarii, forfoteală și larmă mare; ér tinerii logodiți în fruntea meseĭ se întrec.

Ce să dreagă acum flăcăul? Își prinde curajul în dinți și intră. Acum, ce mai una alta? Multă vreme nu pot sta de vorbă gazdele, cari aŭ atâta trĕbă.

— Te-o milui Dumnezeŭ, n'aĭ fost de noĭ! . . .

Și vine afară. Ostenit ca de bóle, cum a sosit, pleacă pe drumul de unde venise. Îl lumina ca un fuiger chipul ademenitor al copileĭ din codru și pare că îl amenința . . . . .

E târziŭ de tot, când se apropie de locul, unde aŭ povestit. Luna se ridica argintósă de după cóma pădurii. Durmeaŭ în jur tóte, privighitórea dór mai murmură un cântec ca de ânger, frumos, subțiat.

Ajuns în dreptul copaculuĭ bĕtrân, flăcăul se uită cu stăruință caldă într'acolo. Dar nu vede, nu aude nimic.

*) În Bănat căruța ce merge în cause oficióse se numesce forșpan.

CONFERENȚELE PREOȚESCI.

Vălcăul-unguresc, 22 Iuniŭ 1902.

În 21 Iuniŭ a. c. s'a ținut conferința preoțéscă a tractului Vălcăul-unguresc în Vălcăul-unguresc, sub presidiul meritatului protopop și vicar episcopesc Alimpiŭ Barboloviciŭ.

Presidiul înainte de tóte în cuvinte mișcătóre face cunoscută conferinței neasceptata mórte a în veci neuitatului episcop de Oradea-mare cândva Michail Pavel, care și ca episcop al Gherlei, în anii primi ai episcopiei, pentru clerul diecesei Gherlei, între împrejurări critice, și-a câștigat neperitóre merite. Presidiul cu lacrimi în ochi recomándă tuturor pe nemuritorul repausat amintirii iubitóre și rugăciunilor pie. Se decide ca memoria neuitatului stîlp al bisericei și națiunei și mecenate al săracilor să se perpetueze în protocol. Éră máritul capitul gr. cat. de Oradea-mare și prin telegramă să fie încunoscințat despre doliul filial al clerului tractului Vălcăului-unguresc.

Să face revistă peste starea bisericilor, școlelor și caselor parochiali și averea lor. Să constatéză mult de dorit în cele mai multe parochii. Durerósă scire a causat derimarea cu asistență de gendarmi, a bisericei de Iaar, sub pretest de pericol. Protopretorele calvin póte avé îndestulire, că derimă o biserică românéscă.

Presidiul arată, că esamenele în școlele tractuali, cu escepțiunea unuia aŭ fost parte bune, parte îndestulitóre. E de dorit, ca relațiunea dintre preoți și docenți réŭ conturbată prin inimici, din punct de vedere și interes creștinesc, bisericesc și național, cu ori ce preț să se aducă pe basa sa naturală.

Neîndreptățit și asuprit se află clerul tractual prin împărțirea așa numitului ajutor de stat. Este rugat presidiul, ca cu tóte puterile să se întrepună în causă, căci e sciut, că preoțimea are cel mai greŭ și mai intensiv serviciŭ între toți diregătorii bisericesci și civili.

E timpul, ca clerul însuși din propriile sale poteri să-și creeză un fond de salarizare. Idea deja de mult e ventilată, e rîndul celor „mari“ ca să ajute preoțimea. Unde e episcopatul, unde sînt acei inteligenți românî cu dragoste cătră poporul român? Să se scie, că sórtea nóstră e sórtea poporului și sórtea poporului e sórtea nóstră.

Alegêndu-se conționator pentru conferința venitóre și disertante, esprimându-se mulțămită disertantelui conferențel presente și cu deosebire meritată laudă pentru erudita disertațiune despre: Pentru ce ne hulesce lumea și óre cu drentul? se aleg verificatorii protocolului conferinței presinte. Se decide a se ținé în anul venitoriŭ conferența în parochia Giumelcisiŭ.

Presidiul cu cuvinte alese recomêndând tot odată tăriă sufletéscă în acestea timpuri de restriste și dragoste frățéscă reciprocă, închide ședința conferinței.

Scriŭ.

De odată se face liniște; isvórele să opresc chiar și șișeitul zefirului de nópte se oprește prin ramuri.

Un glas dureros, ca de cucuvae, străbate pustiul liniștei. Flăcăul a priceput. Ca și cum i-ar fi zis óre cine: Înzădar aștepți străine! Te-a prins luna în drum, ér stăpâna nóstră dórme! Ci tu iubesce podóbele ei: Codrul cu isvóre, luna cu stele, pădurea cu paseri, lunca cu flori!

Amețit de durere s'a depărtat. . . . .

Atunci s'a născut poetul.

Poete! În murmur de isvóre, în codru și paseri, în lună și stele, îți înecî plânsul și jalea! Și nu veî tânji până ce o se apară din ele, întrupat idealul iubirei tale!

Atunci însé piere poetul!

Lian.

Internatul Vancean de fetițe din Blaș.

Publicare de concurs.

Până în ziua de *15 August n. a. c.* se escrie concurs pentru primirea în *Internatul de fetițe din Blaș.*

1. Pentru o elevă sînt de a se plăti pe un an școlastic 240 cor. solvibili în două saŭ cel mult în patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 6 cor. 30 fil. pentru elevele din clasele elementare și de 12 cor. 30 fil. pentru cele din clasele superióre, apoi 2 cor. pe an pentru bae. Elevele, carî vor învěța limba francesă orî musică instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiind că elevele vór trebui să pórte vesminte uniforme, se va solvi 28—36 cor. după etatea fie căreia. Uniforma acésta, care se pregătesce în internat, constă din două șurțe în formă de rochie, 2 pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La întrarea în Internat fie care elevă va trebui să fie provedută cu: *6 cămeși, 6 camisóne, 6 pantaloni, 1 fustă de iarnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuci, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 2 pepteni, 1 saltea de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiŭ alb, 1 lavor de spălat și 6 ștergare.*

Obiectele acestea aŭ să fie marcate cu numele elevei.

Pentru suma solvită fie care elevă va primi:

1. Instrucțiune în studiile prescrise pe clasele I—VI elementare și VII—VIII superióre, educațiune religioso-morală și deprinderî în conversațiune magiară și germână.

2. Locuință în etajul institutului în sale marî, sănătóse și luminóse, provědute cu mobilarul necesar.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amézi 3 plese, Duminéca și în sěrbătorî, 4, c) la cină 2 plese.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fie care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucțiunea în fert, spălat, călcatul cu ferul, coptul pânil, tors, țesut, curățit, grădinărit, croit, ducerea socotelelor economiei de casă, conservatul și aședatul legumelor și victualelor peste iarnă, îngrășatul animalelor, prăsirea și ținerea galițelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Concursele sînt de a se înainta *Preaveneratului Consistor metropolitan din Blaș,* alăturându-se la fie care o marcă de 45 fil. pentru spedarea francată a resoluțiunii. De la cererea de primire *nu sînt dispensate* nicî elevele, carî aŭ mai fost în Internat.

Direcțiunea internatului de fetițe.

ÎNSCIINȚARE.

Direcțiunea internatului Pavelian de fetițe din Beluș, împreunat cu școlă civilă, aduce On. Public la cunoscință, că elevele, care voesc a fi primite în internat, să-și înainteze recursurile la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. din Oradea-mare până la 1 August 1902.

În internat se primesc eleve de I.—IV. clasă ale școlei civile și eleve de I.—IV. clasă ale școlelor elementare poporale.

Elevele școlei civile vor cerceta școla civilă publică împreunată cu internat, ér elevele școlei poporale vor cerceta școla elementara poporală de stat din loc.

Elevele solvente, solvesc la an o sumă de 300 cor. în două saŭ cel mult în 4 rate egale anticipative adecă în 1 Septembr. în 15 Novembre, în 1 Februarie și în 15 Aprilie.

Elevelele așezate în internat pentru suma amintită primesc provisiunea întrégă, adecă: cuartir, întreținere corespundétóre și bună, luminat, încălzit, spălat, instrucțiune specială în studiî, în declamărî, în cant, în diferite desteritățî, în lucrurî de mână, economia casnică, în fie care zi în anumite óre instrucțiune conversațională în limba maternă, maghiară, germână, la dorința expresă din limba francesă, distracțiune corespundétóre și uniforma, care constă din o haină, 2 șurțe în forma unei haine, o pălărie de érnă și una de vară și manta de érnă.

Didactrul anual de 12 cor. pentru școla civilă, pentru școlele elementare de 5 cor. 90 fil. taxa anuală de 4 cor. pentru înscriere, taxele anuale pentru instrucțiune în limba franceză de 20 cor. în 2 óre ordinare la septămână, pentru instrucțiunea la pian de 3 óre la septămână, (1 $^1/_2$ óră instucțiune, 1 $^1/_2$ óră deprindere) pe anul întreg cu întrebuințarea pianului, de 60 cor. spesele pentru cărțile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână etc., nu sînt cuprinse în suma sus amintită de 300 cor., ci despre acoperirea acestora trebue să se îngrijéscă părinții saŭ tutorii.

Petițiunile sînt de a se instrui: 1. cu carte de botez, 2. testimoniŭ școlastic, 3. atestat medical despre sănětate, 4. atestat de revaccinare. Doritórele de a obține stipendiŭ vor aclude și un atestat comunal despre posiția și starea materială a lor, eventual a părinților lor.

Elevele primite aŭ se aducă cu sine: Schimburî (albiturî) și fuste 6 din fie care, — din fuste 3 se fie de érnă — barem 8—12 ciorapi de colóre închisă, 1 ploier, cel puțin 2 părechi de încălțăminte (ghete) negre înalte none, 2 haine de casă din creton și 2 din barchet, o manta de vară în colóre négră saŭ vênétă, — O saltea (Strohsack) 220 cm. lungă 100 lată, o plapomă de coperit cu 2 învělitóre, 2 ciarșafurî 2 perinî, 4 fețe albe de perină, 4—6 servete, albe și fața albe, 4—6 ștergare, 2 pepteni, unul des și altul rar, perie de dinți, de haine și de ghete, săpun, etc.

Elevele se aducă cu sine conscrierea tuturor obiectelor și uneltelor trebuincióse în două exemplare.

Elevele aŭ să se presinte la internat la 2 Septembre 1902.

Beiuș, la 6 Iuliŭ.

Direcțiunea.

De la „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu."

Iubiţi meseriaşi!

Subsemnatul comitet, în îngrijirea sa, de a face tot ce îi stă în putinţă pentru ridicarea meseriaşului în tóte privinţele, a luat hotărîrea de a aranja *în tómna acestui an o*

Esposiţie industrială.

Nu numai împrejurarea, că la acest timp se împlinesce un deceniŭ (10 ani) de la prima şi ultima esposiţie, aranjată de Reuniunea nóstră, ne-a servit drept îndemn la acésta hotărîre, ci şi pentru că scim este, că ast fel de esposiţiuni sînt astăzi pretutindenea cunoscute de cele mai bune (avantagióse) prilegiuri (ocasiuni): *spre a ne cunósce unul pe altul, a învĕţa unul de la altul, a ne sili spre înaintarea şi prin asta la desĕvîrşire* (perfecţionare). *Esposiţiile ne arată aceea ce scim şi aceea ce nu scim; ele câştigă meseriaşului destoinic, noi mustĕrii şi el îşi póte ast-fel croi un viitor mai bun.*

Înţelegĕnd decî, D-Vóstre, însemnătatea astor fel de esposiţii, mai cu samă pentru noi, carî ne aflăm încă ca începătorî pe terenul meseriilor şi nu sîntem aprópe de loc cunoscuţi la publicul mare, credem, că fie care, căruia îi place a se numi meseriaş bun lăsând orî ce nĕcaz la o parte, se va însufleţi pentru idéla acésta şi se va alătura la noi pentru ca împreună, cu puterî unite, să lucrăm la întrupărea eî. *Buna reuşită a esposiţieî numai şi numai de la noi atîrnă!*

Şi acéstă bună reuşită chemată este a ridica vaĝa şi bunul renume al nostru pe de o parte, ér de alta ea posibil ne face, să dovedim, că sîntem vredniçi de sprijinul de care părtaşi ne fac toţi ómenii nostri de bine.

Fie care decî, şi măestru, şĭ calfa, ba chiar şi elev (învĕţăcel), cu capul ridicat să se presinte la esposiţie cu orî ce soiu de product al lucrărilor sale, fie în atelierul propriŭ, fie în al altuia şi ast fel să arătăm, că nu am stat şi nu stăm cu mâinile în sîn, ci am muncit din greŭ şi neîncetat pentru binele neamului peste tot şi al nostru în deosebî.

Voinţa de fer, care face minuni, trebue să ne stăpânéscă pe toţi, şi atunci orî ce lucru, pare-se eî orî cât de greŭ, se va puté duce la îndeplinire cu uşurinţă

Sibiiu, 12 Iulie st. n. 1902.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu."

Victor Tordăşianu president. **Ioan Apolzan** notar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Spectabila dómnă Elisaveta Bian din Făget, a binevoit a înfrumseţa s. nóstră Biserică cu dóuĕ feşnice de lemn înaintea altarului în preţ de 24 cor. Spectabila dómnă Cornelia Pop n. Bian, protopopésă în Morlaca, a cumpĕrat pe sama s. nóstre Biserici o prea frumósă cruciţă pe masa altarului din argint de china în preţ de 40 cor. Valeriŭ Trif, cojocar în Topliţa-română, fiul parochului din Făget, un rînd de vesminte sacre vînete în preţ de 60 cor. Gligor Bian şi socia sa Anica, o cădelniţă frumósă în preţ de 12 cor. S'aŭ cumpĕrat un portir suflat cu aur în preţ de 60 cor. la care aŭ contribuit Spect. dnă Elisaveta Bian 12 cor. Spect. dnă Ludovica Bian 11 cor. Alesiŭ Trif, preot 2 cor. Susana Trif 2 cor. Lucreţia Trif 2 cor. Victoria Trif 2 cor. Ion Velicea, învĕţător 4 cor. Alesandru Săbăŭ 2 cor. Mai multe femeî câte 1 cor. Curatoratul bisericesc le mulţămesce dorindu-le rĕsplată de la bunul Dumnezeŭ. Făget, 22 Iulie 1902. Alesiŭ Trif, paroch gr. cat. George Genea, curator.

Din Archidiecesă. George Simu, paroch în Gheja, distr. M.-Uióra, a fost numit paroch şi viceprotopop în Ibaşfalăŭ. ér Ioan Deac, paroch în Rece-Cristur, distr. Dêrgea, a fost transpus în aceiaşi calitate la Gheja. — Valeriŭ Popescu, adm. paroch. în Belca-magh. distr. Reghin, a fost transpus în aceiaşi calitate la Dêrgea. — Ioan Bunea, cooperator în Vad şi Niculae Viţioli, adm. paroch. în Netot, vicar. Făgăraş, aŭ fost numiţi parochi. — Niculae Galea, paroch în Hundorf, distr. Ibaşfalăŭ, fost adm. protop. inter. a fost numit viceprotopop onorariŭ.

Scirî personale. Prietinul nostru dl Victor Macaveiŭ, preot gr. cat. a depus cu fórte bun succes la universitatea din Viena, rigorosul în dreptul şi istoria bisericéscă. — Sincerile nóstre felicitărî!

Masa studenţilor. Aŭ contribuit: Aurel Pop, învĕţător în Şard, 10 cor. jumĕtate venitul petrecereî ţinute la Ighiŭ; — Ioan Raţiŭ, propr. Teuş, 2 cor. Alesandru Barbulescu, preot Băla, 3 cor. Ioan Bucur, preot Sân-Georgiul-de-Murĕş, 15 cor. Ioan Brânzeŭ, preot Cinguzel, 5 cor. Biserica gr. cat. din Tohanul-vechiŭ, 15 cor. şi Moise Brumboiŭ, preot tot acolo, 5 cor. în loc de cunună pe mormîntul fostului vicar Basiliŭ Raţiŭ. — Ioan F. Negruţiŭ stud. techn. a colectat 5 cor. de la Ioan Viciŭ, inginer 2 cor. Anton Bălaciŭ, Iosif Boca şi Romul Boca, stud. jur. câte 1 cor. — Preaon. Ioan Moldovan, protopop gr. cat. în Mediaş, a colectat 30 cor. de la Ioan Moldovan Ilie Dopp şi Alesandrina Dopp, câte 5 cor. Dr. Ioan Ivan, 3 cor. Dr. D. Popp, Victor Muntean, Mich. Popovicî, Dionisie Roman şi Ath. Popovicî, câte 2 cor. Alesandru Suciŭ şi George Negru, câte 1 cor.

Fondul subsidiar al preoţilor a mai primit următórele sume: Samuil Pop, Berind, Petru Dan, Lăpuş, câte 15 cor., Ioan Mihalca, Aghireş 20 cor., Gavril Pop, Feleac, Valer Pop, Cluş-Mănăstur, Emil Pop, Feneşul-săsesc, câte 10 cor., Ioan Hornea, Stana şi Ioan Bochiş, Topa-Sân-Craiŭ, câte 15 cor. Andreiŭ Voda, Ormeniş, Ioan Brânzeŭ, Ciuguzel, câte 10 cor. şi Ales Bărbulescu, Băla, 5 cor. Fondul acesta a trecut cu aceste micî contribuiî peste suma de 3000 cor.

Concurs. Până la ziua de 12 Aug. n. se escrie concurs pentru obţinerea unui stipendiŭ de 200 cor. din fundaţiunea feric. Mitropolit Dr. Ioan Vancea. Suma de 200 cor. se va computa în taxa de întreţinere în Internatul de băieţi din Blaş. Cererile, provĕdute cu documente în regulă sînt a se înainta Preav. Consistor. — *Staţiuni învĕţătorescî.* Cu terminul de 10 Aug. n. sînt de a se ocupa următórele staţiuni cantor-docentale: din Ţeud, Agriş, Bogdana (distr. Almaş), — Dêrgea, Gălgăŭ (dist. Dêrgea), — Alton, Pata (distr. Coşocna). — Ţagulmare, Cistelec (distr. Cătina). — Odverem (distr. Aiud). — Lăscud, Petrilaca-rom., Şomoştelnic (distr. Ernot), de învĕţător în Berchiş (distr. Turda) şi de învĕţător-primar în Feiurd (distr. Cluş).

Concurs. Societatea „Transilvania" publică concurs pentru acordarea unei burse de 1800 lei anuai spre studiarea limbilor neolatine la una din universităţile Franciei. Concursul se va ţine în ziua de 2/15 Septembre 1902 a. c. Condiţiunile ce trebuesc să întrunéscă concurenţiî pentru acéstă bursă sînt: 1. Să fie titraţi ai universităţilor ungare (să aibă examenul de stat saŭ doctoratul). 2. Vor fi preferaţi: candidaţiî de profesorî, suplinitoriî, profesoriî titularî ai liceelor, seminariilor, şcólelor de pedagogie şi ai şcólelor superiore de fete române de peste munţi. 3. Concurenţiî vor adresa cererile lor până în ziua de 26 August (8 Septembre) 1902, la adresa Dlui G. Missail, preşedintele Societăţiî, strada Lucacî 60, Bucurescî. — Cererile vor fi însoţite de acte originale saŭ copiî legalisate, prin care să dovedéscă, că întrunesc condiţiunile de mai sus. 4. Pe lângă actele de cualificaţie se vor mai alătura, actul de nascere, prin care să se constate, că concurentul este român şi n'a trecut etatea de 30 anî, pe cum şi certificatul medical că este sănătos. 5. Bursa se acórdă pe timp de doi anî, cel ce o va obţiné se va obliga prin act autentificat de notarul public, cum că, după terminarea studiilor va remâné în patrie. În cas contrar va fi urmărit de Societate pentru rambursarea sumelor cheltuite cu el pe timpul studiilor. De asemenea va fi obligat a trimite comitetului la finea fie căruî semestru şcolar, certificat de frecuentarea cursurilor şi progresul obţinut la studiî, resultatul fiind negativ i-se va retrage bursa. 6. Orî ce cerere sosită după terminul fixat mai sus 26 August (8 Septembe) 1902, nu se vor lua în considerare. Comitetul.

Adunarea despărţ. Hida-Huedin al Asociaţiunii, ţinută la Almaşul-mare a succes fórte bine, adunându-se un public fórte numĕros. A disertat învĕţătorul din Almaş, Eman. Moceanu.

Afaceri şcolare. Primim o lungă scrisóre, iscălită de mai mulţi credincioşi din Lupóia, (din carî nicî unul nu a subscris cu mâna proprie), în care se declară de neadevĕrate cele ce s'aŭ susţinut în nrul 23, despre învĕţătorul Petru Bădescu. — Luăm act.

Convocare. Comitetul despărţĕmîntului XXIV Murĕş-Oşorheiŭ al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" convócă adunarea cercuală pe 3 Aug. n. 1902, în Bandul-de-câmpie (Mezŏ Bánd). — Despărţĕmîntul Mociŭ al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" îşi va ţiné adunarea cercuală în Mociŭ la 3 Aug. st. n. în biserica română gr. ort. — Despărţĕmîntul XXIII. (Turda) al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" îşi va ţiné adunarea generală în Biserica gr. cat. din Indol la 3 August st. n. a. c. — „Reuniunea învĕţătorilor români Selegenî" în anul acesta îşi va ţiné adunarea generală la 10 August st. n. în comuna Bobota (Nagy-Dersida). — Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din cttele Sătmar şi Ugocia, aparţinătóre diecesei de Gheria, îşi va ţiné adunarea generală la 12 Aug. st. n. a. c. în şcóla gr. cat. din Baia-sprie (Felsŏbánya).

Petreceri. În 2 Aug. n. se va aranja în Dicio-S.-Mărtin, o petrecere de vară. Venitul curat este destinat pentru biserica edificândă din Tăurenî şi pentru biserica din Dicio-S.-Mărtin. — Petrecere de vară se va aranja în Mociŭ, la 3 August st. n. cu ocasiunea aduunării generale a desp. XI. (Mociŭ) al „Asociaţiunii" în favorul despărţĕmîntului. — Tinerimea Academică din Sĕlagiŭ-Chior şi părţile mărginaşe învită la Petrecerea cu dans ce o va aranja în Santăŭ (Taşnád-Szántó) în 3 August 1902, din incidentul adunărei a „despărţĕmîntului XVI. Sălăgian-Chioran" şi cea a „reuniunei femeilor române Sălăgiene." — În scopul augmentării fondului pentru edificarea unei nóue biserici gre-catolice în Teiuş, se va aranja Duminecă în 3 August n. a. c. petrecere de vară. — La 3 Aug. n. se va ţiné la Band o petrecere de vară în favorul bisericilor de acolo. — Tinerimea română din Sălagiŭ învită la petrecerea de vară cu dans, ce se va aranja în Bobota cu ocasiunea adunării generală a „Reuniunii învĕţătorilor români Sălăgenî" pe ziua de 10 August st. n. 1902.

Necrolog. Vĕd. Hermina Ignat n. Bocşan, soţia repaus. advocat Vas. Ignat de la Beiuş, după lungî şi grele suferinţe şi-a dat blândul şi nobilul sĕu suflet în mânile Atotputernicului la 23 crt. în vrîstă de 48 anî.

Fie-i ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

NUME DE FAMILIE la românii din Ungaria.

Introducere.

Motto: *„Limba este martorul viŭ și elocuent al întregei istorii despre neamul nostru.“*
Max. Müller.

Limba română conține în sine întrégă istoria trecutului nostru. Nomenclatura nóstră etnică, topică, oro- și hidrografică, numele de persóne („de botez“) și numele de familie, vorbesc scrutătoriului nepreocupat despre originea neamului nostru, despre relațiunile nóstre intime cu popórele conlocuitóre, din vechime până astăzi.

În studiul de față vom esamina numaĭ numele de familie românescĭ, pe basa isvórelor, de carĭ am putut dispune.

Am încercat acest studiŭ în credința, că pe cum s'aŭ conservat *în popor* frumósele nume vechĭ: *Ana, Matrona, Sabina* (Savina) . . ., *Marcu, Maxim, Loghin* (Longinus), *Troian* (poporal l. de Traian), așa se vor fi păstrat și nume de familie din cele maĭ vechĭ. Cetitorii vor judeca, de m'am înșelat în presupunerea mea.

În cele următóre voiŭ grupa sub I. a) numele de familie eredite, după părerea mea, de la străbunĭ, b) cele maĭ vechĭ de cât romane, așa dar ante-romane, pe pământul patrieĭ nóstre, rămase nóuĕ de la băștinașiĭ cuceriți de legiunile luĭ Traian: Agatirsiĭ, Bastarniĭ, (ram. *celto-germ.*), Dacĭ și Geți — descendenți aĭ vechilor Agatirsĭ (neam *tracic*), a căror limbă n'o cunóscem, ce e drept; dar scim, că sĕminție *aricĕ* aŭ fost, ca și celțiĭ, și așa presupunem, că numele de familie esplicate cu ajutorul limbeĭ *celte* ne-aŭ rĕmas de la Dacĭ, respective de la înaintașiĭ lor; de aceea le-am numit și *ante-romane.* c) numele *românescĭ,* născute din sinul limbeĭ române. De aci se țin cu adevĕrat și numele create: II. după modul de viață, oficiul și ocupațiunea românuluĭ. Aceste tóte sînt monumente ale stării luĭ culturale, sociale și politice între popórele conlocuitóre în patrie; a III-a grupă vor forma-o numele date după *însușirile orĭ scăderile* trupescĭ saŭ sufletescĭ ale persónelor; vor urma IV. numele *patronimice,* puse după numele tateĭ saŭ a mameĭ; apoĭ V. grupa numelor puse după *natură: părțile corpuluĭ, nutriment, loc* (ape, rîurĭ, câmp, munți, văĭ, țărĭ, regiunĭ, cetățĭ și altele), *cerĭŭ* și *fenomene* cerescĭ, *pămînt, animale, plante, minerale;* VI. numele de proveninț *dubióșă;* VII. numele, ce dovedesc hotărîtórea *influință a creștinismuluĭ* asupra nomenclaturei familiare; VIII-a grupă va fi a numelor, ce arată *influința popórelor din patrie* și a celor *străine;* în fine IX. câte-va nume de *batjocură,* prefăcute din porecle, carĭ, după firea satirică a poporuluĭ român, nu puteaŭ lipsi.

Ast fel, binevoitoriule cetitoriŭ, ocupându-ne cu numele de familie vom trece în revistă monumente viĭ istorice-filologice din evul vechiŭ, mediŭ și noŭ, — până azĭ.

Alte națiunĭ, chiar și Maghiariĭ, șĭ-aŭ studiat ale lor monumente din nomenclatura familiară. Acum e rîndul nostru să contemplăm ale nóstre. O, de le-am puté înțelege!

I. Nume romane și ante-romane.

Premise. *Numele de familie:* **Roman** *și cel etnic:* **român, — rumân.**

În părțile ardelene, chiar și pe unde elementul român este în minoritate, aflăm în popor numele de familie *Roman* (*a* curat, accentuat). Alte ginte nu-l aŭ în forma acésta. La maghiarĭ se află Oláh, la Sașĭ: Römer, numaĭ la românĭ, ca o proprietate esclusivă, Roman. Să nu fie acest nume o reminiscință de a nóstră mamă Roma și că „neamul“ nostru „de unde derază“? (Mir. Costin). Românul „de când s'a pomenit“ tot de una și pretutindenĭ s'a numit pe sine cu nomenclatura etnică: *„român“.* Dóră în evul mediŭ să-l fi învĕțat cine-va pe păstoriul român din văile Carpaților, ca el așa să se numéscă? Când a eșit de acolo, de a umplut Ardealul și o mare parte a Ungarieĭ, de aŭ descălecat Muntenia și Moldova, popórele, cu carĭ a venit în atingere numitu-l'aŭ: Vlach, Walach, Oláh; dar el pe sine numaĭ *român* s'a numit. Acest fapt, pe cum și numele de familie Roman, propriŭ neamuluĭ nostru, este, cred eŭ, cel maĭ elocuent și maĭ puternic document viŭ despre originea nóstră.

Am scris în fruntea capitoluluĭ nume *„ante-romane“* în înțelesul acela, că supun, să fi esistat acele pe pământul patrieĭ nóstre maĭ înainte de a fi fost cucerită de romanĭ.

Aceste premise trec la gruparea numelor.

a) *r o m a n e.*

Adrian. Augur. Bărbat. Bene.[1]) Cibu. Cladiŭ. Corvin. Cotta. Cordea. Cramba (lat. Crambe = curechiŭ). Deciŭ.[2]) Faust. Fulicea (lat. fulica = corlă). Geța. Iovian. Iulian. Iustian. Loghin. Maniŭ. Marcu (Marculeț, Mărcian). Marin. Maxim. Maximian. Meda. Mille (Milea). Mus. Nobili.[3]) Parva. Pârvu. Pelle. Piso. Preda. Prada. Proca. Rosciŭ (= Roșu). Secula. Silvan. Trica (lat. tricae).

La aceste așĭ puté adauge unele, ce, probabil, sînt de proveninț maĭ nóuă, formate, dóră, și adoptate sub influința școleĭ latinișteș așa sînt: Deciŭ.[2]) Papiriŭ și Eliu (în Plosca-Baia, cott. Huniad, paroch), care din urmă, de nu-ĭ creațiune nóuă, apoĭ este singurul nume păgânesc de origine grecéscă, ce s'a păstrat la poporul român încreștinat.

b) *maĭ vechĭ, ante-romane.*

Bal, Bala, *sanscr.* bal = vivere, valere (*val*—, prosperare; bala = robur, tărie, valóre.

Balc, Bâlc, Balșa, Vâlc, Vâlcea, Vulc, — de unde și Vulcan, — *celt.* balç, bolch = măĭestos, superb, cutezătoriŭ; ital. baldo.

Bar, *celt.* bear, din sanscr. brû = vorbesc cfr. și celt. *bar*gwin = barbare loqui.

Cârlan, *celt. carr,* caor = capră; *lan* = mare (cârlanul e mărișor, mare, față cu mieiĭ).

Coman și deriv. Comănescu, *celt. com* = gardă, veghiă, sentinelă.

Dariu, *pers.*

Dava. Deva, *dacice,* póte și Dida.

Gall, Galea, *celt.* gall = rădăcina: *val* și *vol* = vale-o, val-óre; decĭ *Gall* = valoros, viteaz, eroŭ.

Gerga, *sanscr.* jâgar, veghiez; răd. *gar;* decĭ veghe, pază.

Gogan, *celt.* gargan, schiop.

Goia, *celt.* gwea = plăcut, grațios.

Gorea, *celt. gor,* gour, înălțime, cap; *gorr,* cărbune. Póte fi și din ultimul, cum aveaŭ și romaniĭ numele: Carbo.

Grama, *sanscr.* = sat.

Leuca și **Leoca,** *celt. leug* = piétră miliară: „mensuras viarum nos milliaria dicimus, Galli *leucas.* (Isid. f. Inscr. cit. de Sulzer); decĭ Leuca = piétră, Petru.

Mariș, *celt. mar, march, marach,* = cal; de unde noĭ: *mâr*-țógă; în *cimbrică* și *bas-Breton.* march, pl. meirch = cavaler.

Marchiș, *celt. marca* = margine.

Runcu, *celt.* roc = stancă, ital. rocca.

Tarța, *celt. tarz, tarth* = origine, fântână.

Tet, *celt. teth* = țiță.

De aci s'ar ține: **Pora, Porea, Poruț;** răd. *por* în limbile orient. și în celt. *por* = superior, domn; apoĭ: **Ghișe,** Ghișoiŭ, a căror însemnare n'am aflat'o; **Jorgovan,** dóră din Hercule (?) și **Vătășan,** *sanscr. Vatas* = vînt; s. vatis = legătură, fașă. — În fine: **Saturnŭ** (numele preotuluĭ din Merișorĭ, Jiŭ) care fórte probabil, că e adopțiune recentă; ér **Băcilă,** deși sună a latinescul *becilis,* rĕmâne dubios.

c) *r o m â n e s c ĭ.*

Bătăcuiŭ. Boieriŭ. Bolbócă. Boldea. Bónea. Boneŭ. Bunea. Burac. Calefariŭ. Căliman. Cărnaț. Ciortea. Ciura. Clóje. Colan. Coldea. Conta. Cornea. Cotișel. Cotora. Dan. Dancu. Dărămuș. Dop. Dura. Faina. Fica. Frățilă. Frăticiŭ. Fugătă. Groza. Groze. Hora. Hosp. Huț. Împĕrat. Manea. Mărilă. Masca. Metea. Migia. Mircea. Morușcă. Motŭ. Mușat. Muste. Mustea. Musteț. Onea. Onac. Oprea. Opriș. Opreau. Oțoiŭ. Păculea. Părțilă. Rancea. Rîza. Sbârcea. Șerb. Șerban. Țițonea. Tutelea. Torța (tort). Udrea. Vădană. Vas.

(Va urma.)

---

[1]) nobilĭ din an. 1640.

[2]) póte din Décsei, maĭ târziŭ.

[3]) Maĭ multe familiĭ nobile de prin secolul XVI, XVII. (Nob. al. *Vajda.*)

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșért

de K. May.

(Continuare.)

„Veḑi așa! Omul nicĭ odată să nu-și calce norocul în piciôre. Eŭ, din parte-mi, am onórea, a te considera deja ca pe cetățan al Tunisului. Despre Mohamed și califiĭ sĕĭ vom afla noĭ timp vre-odată, mai târziŭ, ca să vorbim. Cu tóte aceste însĕ eŭ nu te voiŭ converti la islam, pentru că un creștin și fără de aceea póte să ajungă la ceva, dacă el numaĭ crede, că profetul și califiĭ într'adevĕr aŭ esistat pe pământ.

Acum însĕ aș dori să sciŭ, că în cătrăŭ trebue să călărim, la drépta orĭ la stânga!“

„Servitorul meŭ cunósce bine regiunea.“

„A umblat deja pe aci?“

„El aparține tribului Uĕlad Sebira, unde vrem să mergem și noĭ.“

„Chiamă-l în cóce! Este un bălat brav?“

„Îl consider mai mult ca pe un amic, de cât ca pe un supus.“

„Atunci te rog a mi-l recomanda!“

La un semn al meŭ Achmed se apropiă. Colonelul îl scrută cu o privire de patron și apoĭ îl întrebă în limba arabă: „Te numescĭ Achmed?“

Întrebatul făcu o mișcare fălósă cu brațul și rĕspunse: „Eŭ mĕ numesc Achmed-es-Sallah Ibn Mohammed-er-Raham Ben Șafei-el-Farabi Abu Muvajid Khulani.“

Arabul cel liber este fálos pe strămoșiĭ sĕĭ și la ocasiuni binevenite nu ultă nicĭ odată a-ĭ înșira cel puțin până la moș. Cu cât e mai lung numele, cu atât e mai mare cinstea; un nume scurt e considerat aprópe ca o rușine.

„Frumos!“ afirmă colonelul. „Numele-ți este bun și domnul tĕŭ te-a lăudat; eŭ voiŭ —“

„Domnul meŭ?“ îl întrerupse Achmed cu ochĭ fulgerătorĭ. „Tu însuți poți avea stăpân; eŭ însĕ sum un fiŭ liber al Beni Racba-lor din subdespărțĕmîntul Uĕlad Sebira. Eŭ n'am domn; pe acest sihdi însĕ îl iubesc, fiind că el nu numaĭ că e mai înțelept și mai brav, dar e și mai bun de cât toți ceĭ alalți, pe carĭ îĭ cunosc. Ce doreștĭ de la mine, effendi?“

„Pe unde trebue să mergem la Uĕlad Sebira-ĭ; la drépta orĭ la stânga?“

„Călărește spre drépta. Cât ce ajungĭ la capetul văiĭ, veĭ vedea corturile lor.“

Pe când noĭ urmarăm indicăriĭ sale, el se retrase lângă ceĭ alalți. Colonelul primi cu liniște acéstă apostrofare mică.

„Nisce blăstĕmați fălosĭ, acești beduinĭ,“ observă el. „Nicĭ un alt principe n'are ast fel de supuși!“

„Supuși?“ întrebaĭ eŭ surizênd. „Ascultă el într'adevĕr de Mohamed-es-Sadac Pașah?“

Întrebatul făcu o față fórte diplomatică.

„Ei îl consideră ca pe domnitorul lor; asta se înțelege de sine. Orĭ dóră esistă vre-un altul, a cărui domnie ei ar fi aplicați s'o recunóscă?“

„Eŭ nu sciŭ.“

„Ei, atunci! Mohammed-es-Sadac Bei nu domnesce nicĭ cu nuielele, nicĭ cu scorpioniĭ, ca regele Rehabraham saŭ Ierobraham, cum povestesce coranul. El este înțelept și nu lasă ca beduinii să simtă, că ei sînt supuși.“

„Dacă însĕ la Bardo, unde în tótă Sâmbăta ei are obiceiŭ să țină judecată, ei primesc bastonada saŭ chiar streangul, atunci o simțesc; nu?“

„Asta nu face nimic! Bastonada și furcile staŭ scrise și în cartea vieții și nimenĭ, cărnia îĭ sînt destinate, nu póte scăpa de ele. Cine nu vrea să audă, acela trebue să simțéscă; ăsta este un vechiŭ adevĕr; aĭ priceput?“

„Dar cum stăm atunci cu bastonada, pe care era s'o primesc și eŭ mai înainte?“

„Peste aceea am trecut. Allah este îndurător și natura mea încă iubesce grația. Noĭ sîntem prietinĭ și ast fel n'avem lipsă ca să ne tălpuim piciórele. Însĕ — colo jos se vĕd corturĭ. Mi-se pare că în curênd am ajuns la țîntă.“

Englezul, care călăria în tăcere lângă noĭ, încă a observat deja corturile cele albe, carĭ zăceaŭ resfirate pe câmpie.

„Acestia sînt Uelad Sebira-ĭ, sir?“ mĕ întrebă el.

„Cel puțin un despărțĕmînt al lor. Ei aparțin marelui trib Racba, care în împrejurărĭ de lipsă póte să scótă mai mult de zece miĭ de rĕsboinicĭ.“

„Băiați bravĭ?“

„Da, după cum se ande.“

„Tălharĭ?“

„Hm! În tot locul și în tótă vremea, beduinul este mai mult saŭ mai puțin aceea, ce se numesce tălhar.“

„Well! Atunci de sigur vom avea vre-o aventură?“

„Asta nu se póte sci.“

„Vreaŭ să am una; mai priceput, sir? Cu dta pățesce omul alte lucrurĭ, de cât cu acest colonel, cu care nicĭ nu potĭ să te înțelegĭ. Eŭ nu mĕ mai las de dta.“

„Îmĭ eștĭ binevenit.“

„Pe unde vreĭ să călătorescĭ?“

„Vreŭ să merg peste Kef la câmpia renumiților Uelad Ayar și de acolo peste munții Melbila și Margela, la satele cele marĭ de la Feriana, pentru ca apoĭ să ajung la marele șott el-Gerid. Pe acel șott, înainte de asta cu mai mulțĭ anĭ, era să-mĭ pierd viața și acum aș dori bucuros să mai vĕd încă odată locul acela.“

„Zounds! Vre-o aventură? Povestesce-mĭ-o!“

„Acum n'am timp. Privesce, ne-aŭ observat deja și ne vin întru întimpinare.“

Printre corturĭ păsceaŭ oĭ numĕróse, caĭ și cămile; dinaintea fie cărui cort însĕ era înplântată câte o lance în pământ, de carea era legat calul favorit al stăpânului. La vederea nóstră lăncile fură scóse din pământ și stăpâniĭ se urcară în șea. Se formă o trupă de vre-o opt-zecĭ de rĕsboinicĭ, carĭ veniaŭ în fugă mare spre noĭ. Bărbații scóseră un strigăt puternic și provocător, oscilaŭ lăncile și pușcaŭ cu flintele lor lungĭ. Lordul Percy puse mâna pe pușcă și-și pregăti pistólele.

„Thunder-storm! Vreaŭ să ne atace. În sfîrșit o luptă, o aventură!“

„Nu te bucura prea iute! Eĭ vĕd că sîntem numaĭ șepte persóne și ast fel nu putem avea intențiuni rele. După obiceiul arab eĭ ne vor primi cu o fantasie rĕsboinică; de luptă însĕ nicĭ vorbă nu-ĭ.“

„Prost, prost de tot!“ bombăni el.

Eŭ mĕ adresaĭ către colonel: „Ești sigur, că în uniforma dtale veĭ fi bine primit aci?“

„Da. Racba-iĭ sînt prietiniĭ nostri. Ei aŭ să păzéscă drumul caravanelor, care duce de la Tunis peste Testur, Nebŏr și Kef la Constantine și pentru acésta capĕtă daruri. N'avem a ne teme nimic de eĭ. De altcum șeicul Ali-en-Nurabi mĕ cunósce fórte bine, fiind că m'a cercetat deja odată în Tunis. El se va bucura, că mĕ revede sănătos; despre acésta poți fi sigur. Și dacă te voiŭ recomanda pe dta, ca pe un patriot, atunci se va bucura și mai mult. Privesce-l cum vine în fruntea escadronului sĕŭ. M'a recunoscut deja. Acum te rog să alergăm și noĭ în galop către eĭ, căcĭ așa e obiceiul arab.“

Noĭ alergam în fuga cea mare unii către alții, în care timp de ambe părțile se produse un sgomot asurzitor prin pușcături și strigăte. Se părea că trebue să ne ciocnim, însĕ chiar în ultimul moment fie care își smăncia calul într'o parte spre a începe din noŭ jocul. La vedere, acest joc pare fórte frumos, caiĭ însĕ se sdrobesc rĕŭ și adese orĭ se întîmplă, de câte unul piere din aceea. Continuând mereŭ acéstă luptă aparentă, ajunserăm în sat, alergarăm printre femeĭ, moșnegĭ și copiĭ și în sfîrșit descălicarăm dinaintea unui cort, a cărui mărime și împodobire ne făcu să gâcim că este a șeicului. Bărbații formară un semicerc în jurul nostru. Până aci nu ne binevenită nimenĭ, acum însĕ Ali-en-Nurabi păși spre colonel și-ĭ întinse mâna.

„Deșertul se bucură de plóie și fiul Saharei de prietinul sĕŭ. Bine aĭ venit. Întră în cortul fratelui tĕŭ și veḑi, cât de drag te are!“

Șeicul era un beduin adevĕrat, cu barbă rară, și în etate matură. Avea coranul atîrnat la gât, prin urmare el a fost în Mecca și Medina. Colonelul se purtă cu multă demnitate: „Luna își primesce lumina de la sóre și eŭ n'am bucurie fără prietinul sufletului meŭ. Numele tĕŭ este mare în munți și apa ta este renumită în văĭ; tatăl tĕŭ a fost cel mai eroŭ între eroĭ și tatăl tatălui tĕŭ cel mai înțelept între înțelepți. Fiiĭ tĕĭ să fie tarĭ ca Chalid și fiiĭ fiilor tĕĭ să fie bravĭ ca armăsarul, care își apĕră femeile și copiiĭ sĕĭ! Aci aduc cu mine doĭ bărbați din țara apusului. Ei sînt emirĭ marĭ la dînșiĭ acasă și vin la tine pentru ca să pótă lăuda, în țările unde apune sórele, puterea și amiciția ta.“

„Tu veĭ fi amicul, ér tu soțul meŭ,“ zise șeicul, întinzênd mâna mai întâiŭ englezului, apoĭ mie. „În cortul meŭ sînteți așa de siguri, ca și când v'ar ocroti Dsu'l Fecar (fulgerătorul), sabia profetului. Întrați în lăuntru și mâncați pâne cu mine!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri Literare“, Nro 7. Anul 36—1902. cu următoriul cuprins: St. O. Iosif, A fost odată (poveste în versuri, cântul III). — G. Coşbuc, Din „Divina comedia“: cântul XVIII. — P. Dulfu, Ifigenia în Taurida. Actul III. (trad. în versuri din Euripide). — N. Iorga, Istoria lui Mihaiŭ-Viteazul. Înaintaşii şi vecinul lui Mihaiŭ Vodă: Ştefan Surdul, Alexandru cel Răŭ, Aron. Mihaiŭ ajunge domn. — V. Babeş, Lepra în România. — P. V. Haneş, Corespondenţa din tinereţe a lui Mihail Kogălniceanu. — G. Bogdan-Duică, Vlaicu-Vodă, dramă în 5 acte în versuri, de Alexandru Davila. — Il. Chendi, Clipe de repaus, de Sorcovă. — I. Bogdan şi N. Iorga: Cronică şi bibliografie.

Anuarul şcólei comerciale super. gr. ort. rom. din Braşov pe anul 1901/2. publicat de Arseniŭ Vlaicu, director, are o lungă disertaţie despre „Contabilitatea afacerilor în participaţiune“ de Ioan Pricu. Şcóla avé 11 prof. şi 101 elevi.

Raportul V. al şcólelor capitale ort. or. rom. de băieţi şi fetiţe din Lugoş pe anul 1901/2. elaborat de George Joandrea, învĕţător.

Vasile E. Moldovan: **Meteor**, Budapesta 1902. Tipografia „Poporului român“, preţul 1 cor. „Meteor“ e un roman modern şi e basat pe filosofia necunoscută la noi; sciinţa alchimiei: metemsichosa elixurul de eternă viaţă, de reîntinerire sînt principalele ocupaţiuni ale eróului, care cade jertfă sciinţii. Descrierea e viuă şi cetitorul, care va începe a o ceti, cu greŭ se va despărţi de ea.

Prof. Nicolae Sulică: **Un capitol din activitatea diaconului Coreni**, disertaţie ţinută anul trecut la Şimleul-Silvaniei cu prilejul adunării generale a societăţii de teatru român.

Prof. Nicolae Sulică: I. **Formula jurandi valacika**, studiŭ istoric literar şi II. **Şcóla e casa omului de omenie**, discurs festiv rostit la serbarea aniversării de 50 ani de la punerea petrii fundamentale a gimnasului din Braşov.

Elena din Ardeal: **Stropi de róuă**. Arad 1902. Sub acest titlu dşóra Elena Sântion, profesóră la şcóla nóstră de fete, a publicat o frumósă edecţie din poesiile sale reslăţite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versuri gingaşe scrise în stil nepretensiv şi cântând pe simţitórele corde ale inimii veşnicul cântec al iubirii. Se pot procura şi de la tipografia seminarială cu preţul de 1 cor.

Posta „Unirii“.

Un participant. Regretăm dar n'am putut publica cele trimise, căci nu dispunem de loc. De asemenea nici disertaţia. Ne vom ingriji, ca eventual să apară airea.

G. B. în *G.* Poesia sufere de multe scăderi, carî fac cu neputinţă publicarea.

Claudiŭ. Alegoria tradusă a apărut deja de mult în românesce. Alege bucăţi nóuĕ şi necunoscute la noi.

— *f.* — Escî în eróre, „Cartea de aur“ e introdusă în fórte multe locurî. Da, am voit să-ţi facem un serviciŭ.

X. Povestirea e interesantă, îi vom face loc, cât mai curênd.

Simin. Îţi recomandăm în seriósă atenţie concursul soc. „Transilvania“. Ce zicî?

P. S. în S. Doresc recensiunea Almanachului Sfîntului Nicolae de N. Măneguţiŭ. La ce? Când bine sciŭ, că în scrierile acestuĭ domn prisosesce dragostea către „biserica unită“? pe care — numaĭ ca se astupe o dată isvorul tuturor relelor venite românĭ întru aceste 200 de ani, — voiesce a o „reuni“ cu biserica neunită. Ĕră ce vré dl M. prin scrierile sale. Şi apoĭ ca să aibă magnetul puternic spre realisarea acesteĭ reuniri cu neuniţiĭ, în »Almanachul Sfîntului Nicolae« nu fapte de ale acelui sfînt aduce înainte, ci alte feliurĭ de fapte scandalóse, mitre, ponegrite ş. a. Dómne spĕră. Prin tóte cele scrise în cartea acésta dl M. adeveresce deplin ceea ce afirmă despre sine la pag. 7: că dsa a trăit într'una mediŭ, destrămat şi corupt. Şi crede, că magnete de aceste vor lucra!

Dlui *E. M.* în *M.-Pócs*. Cererea Uniriĭ să face în fie care an. Adresa s'a cores.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

(30) 1—2

HIRDETMÉNY.

A balázsfalvi ev. ref. egyház a balázsfalva-falusi 144 sz. telekjegyzőkönyvben A † 10 r. sz. 165/16. hrsz. a. foglalt, a temető felé vezető ut mellett, a vasuti örház átellenében levő belső telkét f. évi Augusztus hó 10-ikén délelőtt 1/2 11 órakor alólirt gondnok lakásán tartandó nyilt árverésen eladja. Árverési feltételek a lelkészi irodában megtekinthetők.

Balázstalva, 1902. Julius hó 23-án.

Cseresznyés Ödön
ev. ref. lelkész.

Pataki Márton
gondnok.

---

224 v. szám (31) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt **birósági** végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi 1902. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Toth József és neje ellen 300 kor. — fil. s jár. erejéig 1902. évi Április hó 14-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 2100 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, 2 csikó. 1 varró-gép. egy gözmozdony cséplő karuszékkel. — ezek csatlakozók Lövy Jakab és Molnár & Pinter részére is nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1902. évi V. 106/2. számu végzése folytán 300 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1901. évi Február hó 28-ik napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 75 kor. 98 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Scrostéry határán. „Szendika“ nevü tarány végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Julius hó 30-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1902. évi Junius hó 27-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaş.

(Valabil din 1 Maiŭ 1902).

Sosésc			*Pléca*		
1. *De către Teiuş:*			1. *Către Teiuş:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·28	nóptea
2. *De către Copşa:*			2. *Către Copşa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De către Sóvárad:*			3. *Către Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 2 August 1902. Numĕrul 31.

PORŢILE IADULUI.

Ceea ce să petrece în Franţa, cu adevĕrat face impresia resculării porţilor iadului asupra bisericii sfinte a lui Christos.

Guvernul cel fără de Dumnezeŭ al republicei franceze, zi de zi închide cu miile şcolile susţinute de călugări şi călugăriţe şi silesce pe zeci de mii părinţi creştini ca în potriva convingerilor sale religióse să concrédă crescerea alor sute de mii de tinere mlădiţe creştine în mâinile institutorilor statului fără de confesiune.

Priveliscea e estraordinar de tristă.

E anume vorba de Franţa, de fica întâiŭ născută a bisericii; e vorbă de o ţară, a cărei locuitori fără escepţiune sînt fii ai bisericii catolice; e vorbă de o ţară, care a premers cu ideile de libertate şi civilisaţiune în fruntea tuturor ţărilor surori.

Şi într'o asemenea ţară cutézĕ un guvern, compus din nisce ómeni prepotenţi, a călca în picióre drepturile cele mai elementare ale părinţilor de a-şi cresce fiii după placul lor şi a alunga din ţară nisce cetăţeni pacinici, cari nu aŭ alt pĕcat, de cât că înainte de tóte şi mai pe sus de tóte caută împĕrăţia lui Dumnezeŭ.

De aceea repeţim, că priveliscea ce ni-o ofere persecuţia la care e espusă Biserica lui Christos în Franţa e peste mĕsură de tristă.

Într'adevĕr în Franţa domnesce libertate deplină pentru ori ce nĕrozie. În Franţa e libertate nemărginită de presă şi de cuvint; întrunirile sînt libere, ba şi sectele secrete, cum ar fi francmasoneria, îşi pot face tóte poftele, fără a fi controlate din partea cuiva. Tot soiul de cult religios e admis acolo, până şi Budhismul. Toţi aŭ libertate — ba chiar libertinaj!

Singur biserica catolică să încătuşézĕ. Singur călugărilor li-se opresce libertatea de a se întruni şi de a propovĕdui învĕţăturile bisericii catolice.

Étă că liberalismul modern, de care avem parte şi noi, face cel mai crâncen abus cu cuvîntul libertate şi sub masca libertăţii deprinde cea mai grozavă tirănie.

Şi ca persecuţia bisericii din Franţa să fie şi mai bătătóre la ochi, a trebuit, ca în fruntea guvernului să vie un om ca Combes, care a fost însuşi călugăr, dar s'a lăpĕdat de voturile solemne depuse, s'a făcut apostat şi ast fel s'a făcut intrument în mâna iadului în potriva aceleĭ biserici, la al cărei serviţii să dedicase el cu sfînt jurămînt.

Împrejurarea acésta face persecuţia şi mai odiósă şi dovedesce încă odată adevĕrul zicălii: Perirea ta din tine Israile.

Şi ce fac catolicii francezi în faţa acestei persecuţiuni?

Nu e vorbă, să apără, protestézĕ, demonstrézĕ.

Dar nóuĕ atâta tot nu ni-se pare a fi de ajuns. Într'o ţară cum e Franţa n'ar trebui să fie peste tot posibil, să se găséscă un guvern, care să aibă cutezanţa a vătĕma absoluta maioritate a populaţiunei în sentimentele şi drepturile sale cele mai sfinte. Un asemenea guvern ar fi trebuit să dispară într'un minut pe tóte veacurile.

Rădăcina greşelii noi o aflăm acolo, că francezii amestecă cestiuni politice cu cestiuni religióse. Francezii în loc de a urma înţeleptele sfaturi ale Pontificelui, de a se pune adecă pe teren legal, de a recunósce forma republicană de guvernament şi de a se validita pe acest teren, s'aŭ pus să impingă unii la carul imperialismului, alţii la carul regalităţii, prin ce corpul naţiunei s'a sfăşiat în dóuĕ, şi s'a ajuns acolo, că a fi catolic a început a fi identic cu a fi monarchist.

De aici a venit apoi tendinţa guvernelor republicane de a restrînge libertatea de acţiune a călugărilor. În cari republicanii vĕd un periclu continuŭ pentru subsistinţa republicei.

Ori cum ar fi însĕ, procedura guvernului faţă de şcolile congregaţiunilor religióse e şi rĕmâne peste mĕsură arbitrară, barbară şi provocătóre.

Şi mai e şi perfidă procedura guvernului. Într'adevĕr legea statorésce, ca tóte instituţiunile călugăresci neautorisate de guvern să fie închise. Sub instituţiuni se înţeleg însĕ nu numai şcolile, ci şi spitalele, asilele, etc. Aceste din urmă însĕ guvernul nu le închide. Pentru asemenea scopuri îi sînt bineveniţi banii călugărilor. Dar de închis închide numai şcolile, ca aşa să aibă prilej de a sĕmăna în şcolile sale învĕţăturile veninóse ale necredinţei în inimile fragede ale tinerelor generaţiuni. Şi se mai teme guvernul viclean şi de acea, că dacă ar închide spitalele şi asilele, atunci revolta opiniunei publice ar fi şi mai mare, prin urmare intreprinderea şi mai periculósă pentru viĕţa guvernului, abstracţie făcênd de la împrejurarea, că susţinerea acelor spitale şi asile ar consuma multe milióne, cari guvernul nu le are pentru că a băgat ţéra din datorii în datorii.

Să sperăm, că să vor trezi cel puţin acum catolicii francezi. Să sperăm că-şi vor strînge rîndurile şi că vor scutura de pe capul lor jugul ruşinos al unui guvern fără de Dumnezeŭ, fără-de-lege şi fără de ruşine. Să sperăm, că sfaturile Sfintului Părinte de la Roma cel puţin acum vor prinde rădăcini şi îi vor conduce pe francezi la acea posiţie alésă între neamuri, unde, după gloriósele lor tradiţiuni, li-se cade a sta.

„SUVENIR DE BLAŞ" cuprinde diferite vederi din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numai 1 cor.**

Resplata după faptă. — „Deșteptarea“ din Cernăuți aduce o scire fórte interesantă. Deputatul Dr. Florea Lupu a fost eleminat din clubul deputaților români din camera imperială. Dr. F. Lupu e deputat în „Reichsrath“ul din Viena. Înaintea fruntașilor nostri bucovineni s'a făcut odios prin ținuta lui antiromânéscă. El a fost acela, care a cerut **germanisarea românilor** din Bucovina pe motivul, că limba română e de tot séracă în espresiuni. Dr. F. Lupu avênd și alte pécate grele față de Românii din Bucovina „partidul conservator“ s'a vědut nevoit a publica următorul comunicat:

„Partidul conservator român, cu al cărui program a fost ales Dr. Florea Lupu ca deputat în senatul imperial, considerând;

„că în ședința din 20 Iunie a. c. Dr. Florea Lupu a declarat, că părăsesce acest partid, și fără a aștepta conclusul partidului a divulgat eșirea din partid în jurnalul „Buk. Post“;

„considerând că la diferite ocasiuni a luat o atitudine, care nu numai nu corespunde principiilor politice și naționale ale acestui partid, ci compromite și periclitéză interesele române în țară;

„considerând incualificabila sa ținută la adunarea învețătorilor, care a avut loc în Rădăuți în 20 Iulie a. c.

„declară

„că Dr. Florea Lupu e nedemn de a mai fi membru al clubului deputaților români din camera imperială și așteptă de la clubul respectiv escluderea cât mai grabnică a acestui membru.“

Comerciant român. — „. . . . . acel maghiar, care va intra în prăvălia lui sau va comanda ceva de la el, e mai mare trădător de patrie ca el“. — Aceste sînt cuvintele de dragoste și bunăvoință cu care o fóie maghiară salută o firmă românéscă și o recomándă în atențiunea publicului cumpărător.

Dovedi de „simpatie unguréscă“ ni se dau destule, și par'că e făcătură, că noi nu ne mai putem ridica din rěbdarea nóstră devenită vorbă de batjocură. Ne sug și ne despóie toți fără se facem un pas mai hotărît și energic pentru apărarea și validitarea drepturilor și avutului nostru. — E timpul ca se înțelegem mersul și se luăm esemple, că avem destule, și se întórcem zisa ziarului unguresc cu celalalt capet.

Calea ce ne mai rěmâne deschisă în învălmășala luptei de acum e comerciul și industria. — Ar trebui se ocupăm aceste căi cu tótă tăria și dragostea, căci aceste sînt adevěratele pe care ne putem ridica la înbunătățirea stărei nóstre. — Se nu lăsăm se le ocupe toți venetici, cari apoi încuibîndu-se printre noi ne despóie într'un chip fără de lege și fără de milă. Și e un indiferentism condamnabil printre noi în privința acésta. — Se ne dăm samă însě că ori ce ban dat neguțătorului ori comerciantului străin e o verigă din lanțul încătușerei nóstre. — Străinul parazit, venit printre noi, nu pórtă mila și dragostea nóstră, el după ce ne despóie și ne lasă pe străzi goi și fără un codru de pâne și fără vlagă morală de a puté lucra mai de parte, își lea ce a adunat — avutul nostru — și se duce, face loc altor lipitóre flămânde. Un străin înavuțit din sudórea nóstră nici odată nu ne ajută. Acésta el nu o scie face, scie însě să esploateze bunăvoința nóstră naivă, scie să ne fure banul nostru în schimbul unui serviciu miserabil și rěu. Și noi nu vedem aceste, nu vedem, că încătușarea și slăbirea nóstră vine prin noi înșine, prin slăbiciunea și nepăsarea nóstră de condamnat.

Fapta străinilor, slabi și neputincios în fața numěrului nostru, de a se nepusti asupra firmelor nóstre românesci e o batjocură la adresa mândriei și tăriei nóstre de români. Și aŭ putut'o face acéstă fără să ne dăm samă, că e o impertinență de jidov venetic fapta acésta, prin care se insultă într'un mod atât de brusc conșciința de a puté și fi ceva.

Asmuțarea ziarului maghiar asupra comerciantului român, e incualificabilă. Comerciantul e român și publicul cumpărător ér e român. Și vine un străin parazit și începe să-ți vorbéscă, să ure-ci și să încunjuri pe unul de ai těi pentru că e român ca și tine, și că nu se rușinéză a se arěta de atare.

E timpul se nu mai suferim ca toți se ne calce pe cap, ca toți se ne considere ca pe o masă de despoiat. Se nu ne lăsăm se fim folosiți de arme în contra nóstră. — Se întornăm cu cealaltă parte zisa ziarului unguresc se lovim și noi apărându-ne, căci dreptul de apărare îl are ori și care.

Demetriŭ Radu — episcopul Orădii-mari. — Sub acest titlu „Független Magyarország“ în numěrul de ieri publică cu privire la umplerea scaunului episcopesc gr.-cat. din Oradea-mare următórele:

„Înainte cu câte-va sěptěmâni am anunțat, că episcopul din Lugoș Dr. Demetriŭ Radu este luat în combinație la împlerea scaunului episcopiei gr.-cat. din Oradea-mare. Acum, din isvor demn de

FEUILLETON.

O tee la miedul nopții.

Era cătră miedul nopții și tinéra damă sta încă la masa de scris. Tăcerea mută era întreruptă numai de scârțăitul penei cu care scia. — Afară șuera un vînt, ce cu tărie isbea picuri de ploie în feresti. — În fine tinéra damă oftând depune péna din mână. Disertația ce avé să cetéscă în ședința de mâne a clubului femeiesc era terminată.

Încă o óră și Oto va sosi acasă — își zise tinéra damă — așa-i asta dacă bărbatul tot călătorésce și de ordinar sosesce numai pe la miedi de nópe.

Mirosul tare de iacint, pe cum și activitate spirituală o făcură somnurósă, — ar fi și adurmit în fotel, dacă un sgomot deosebit nu i-ar fi atins urechile. I-sa părut, că în odaia vecină óre cine încetinel să apropie de ușă.

Sgomotul se aude tot mai bine până ce ușa se deschide și pe prag apare un tinér svelt cu o îmbrăcăminte vechie ținênd în mână un revolver.

Presența acestui străin adusă în câtva în confusie pe tinéra damă, dar nu o spăimântă.

Bună sara, — îi zise în urmă ațintindu-și privirea asupra lui.

Bună sara răspunsă străinul. D-Ta cauți póte pe bărbatul meŭ — continuă dama — ca și cum o visită la miedul nopții ar fi lucru obicinuit — el acum nu e acasă, dar îl aștept pe tot minutul, poftesce până atunci ocupă loc.

Străinul rise!

D-Ta escî fórte politicóse — răspunse străinul, — dar nu me prindi. Nu ascept pe bărbatul D-Tale, de el m'am îngrijit eŭ ca numai diminéța să pótă părăsi Edimburgul.

Într'adevěr?! zise dama cu un suris móle — Ei, atunci D-Ta scii mai mult de cât mine, pentru că bărbatul meŭ azi dimineța mi-a telegrafat, că de nópte nesmintit să îl ascept. Ci fiind că-mi zici, că nu cauți pe bărbatul meŭ, fi bun dar și-mi spune cu ce te pot servi. . . . .

— Cu bărbatul dtale n'am nimic.

Eŭ numai diamantele și argintăriile D-Tale le voesc. Despre argintării m'a informat bucătăresa ce o ai dimis în septămâna trecută, ér diamantele — dacă sciŭ bine — le păstrezi în puiucul al treile de la masa de scris. — Fórte mai deobliga dacă mi le-ai da de loc, până nu începe veghiatorul de nópte a visita stradele. . .

Și dacă asta nu o voi face? întrébă dama cu ton solid. . . .

Străinul lovind revolverul . . . asta nu ți-o sfătuesc pentru că. . . .

Pentru că, ce pentru că? zise dama lăsându-se în fotel. . . .

— Dar ce, nu te miști? ce vrei?

— Nimic; me uit numai la D-Ta, și pot să-ți mărturisesc, că fórte mai suprins.

— Pentru ce?

— Pentru ce! pentru că nu cauți cum ar trebui.

— Cum se caut? ce înțelegi sub asta? D-Ta nu me cunosci, nici când nu m'ai mai vědut. . . .

Așa-i drept. Dar am eŭ într'adevěr onórea de a face cu un lotru?

— La tot casul și numai de cât îmi voiŭ arăta măestria dacă nu îmi dai diamantele, iute, după olaltă! . . .

Dama fără să se miște din loc zise:

— Ei, eŭ pe D-Ta de ani de zile te am căutat pe supat și credeam ca voiŭ afla um om cu pěrul sburlit, cu mânile scorțóse și nespălat — D-Ta însě — uite! cauți mai ca și un Domn. . . .

Fața palidă a stăinului se înroși.

— De unde sciî D-Ta, că am fost orî că sum Domn?

— Domn ai putut fi, dar acum nu mai escî — zise dama cu superbie — Domnii în presența damelor își leŭ pălăriile de pe cap și nu intră în casă cu cismele tinóse.

Lotrul își luă pălăria de pe cap, apoi își privi cismele.

— Mii de scuse zise lotrul adunând mai multe dărade de tină de pe covor și aruncându-le la cuptor — la ușă n'a fost ștergătóre, apoi m'am și grăbit fórte.

— Afară de aceea — continuă dama — un domn nu mi-ar intra în casă la miedul nopții pentru a-mi duce jivaerele. Cum cutezi să faci D-Tra asta? Ce ai cu diamantele mele?

— Eŭ am drept să duc diamantele D-tale, dar nu pe cum am voit. N'am ce se me fac, trebue se-mi câștig și eŭ ceva pusețiune în lume.

încredere sîntem informaţi. că în ministerul de culte s'aŭ făcut tóte pregătirile. ca pe Demetriŭ Radu se-l denuméscă în cel mai apropiat timp episcop al Orăḑii-marĭ. La scaunul episcopesc din Lugoş va fi denumit Dr. Vasile Hossu, canonicul din Blaş. Vestea denumirei lui Dr. Demetriŭ Radu de episcop al Orăḑii-marĭ. a produs şi între Românĭ pretutindenĭ mulţumire. Dr. Demetriŭ Radu este un bărbat escelent şi patriot bun şi ast fel împrejurarea, că cea mai avută eparchie română va ajunge în mânile sale. apreciind după activitatea sa ca episcop în Lugoş, va mulţumi şi pe magiarĭ.

Revistă politică.

Roma. Vaticanul şi Statele-Unite americane sînt în conflict.

Să scie că Filipinele sînt în mâna Statelor-Unite.

În Filipine călugării catolicĭ. aŭ moşii estinse pe carĭ statul vrea să le rescumpere şi apoĭ să dee pe călugărĭ afară din ţară. Vaticanul însе nu voesce să vindă moşiile aceste de cât numaĭ cu anumite condiţiĭ, între carĭ e şi propunerea religieĭ catolice. Condiţiile puse de Vatican Roosevelt, preşedintele Statelor-Unite, nu vrea să le priméscă, şi aşa afacerea devine acută.

Foile americane spun, că Roosevelt va trimite un ultimat. Acésta însе nu se va întîmpla. Catolicii americanĭ sînt mulţi şi ţin ca orĭ şi unde mai tare la olaltă. La alegerĭ de presidenţi eĭ jócă o rolă fórte însemnată. Eĭ hotăresc alegerea, şi — Roosevelt îĭ cunósce.

Emanuel Victor, regele Italieĭ, în 22 Aug. va visita pe Împĕratul Germanieĭ la Berlin, unde deja se fac marĭ pregătirĭ.

Viena. Ambiĭ ministrii presidenţi aŭ fost în sĕptĕmâna trecută la Ischl pentru a raporta Maiestăţii Sale Monarchuluĭ despre mersul lucrurilor de compromis în chestia pactuluĭ mult hârţuit. Ministrii presidenţi aŭ fost primiţi separat în audienţă. Resultatul audienţeilor nu scie de positive. Se susţine că autoritatea corónеĭ a învins pe Széll, respective dl prim-ministrul ungurésc a bătut în retragere. De o dată cu ceĭ doĭ ministrii aŭ fost la Ischl şi Goluchowski, ministrul comun de esterne.

România. Regele Carol va visita în luna viitóre pe Maiestatea Sa Regele nostru la Ischl. Visiteĭ acesteia i-se atribue o importanţă ,cu mult mai mare ca celor alalte. Regele va sosi în Viena în 1 Aug., aci va primi în audienţă pe Goluchowski şi pe ministrul-president Körber. În 2 Aug. va pleca spre Ischl cu un tren special pus la dispositie de Maiestatea Sa Regele nostru.

Africa-de-sud. Burii s'aŭ deşteptat din ameţala păcĭi la trista realitate. Eĭ credeaŭ că viaţa economică îşi va lua sborul îndată. Acésta însе e împedecată şi miĭ de ómenĭ golĭ şi flămînḑi alérgă pe stradă fără adăpost şi pâne. Lucrul la băĭ nu se póte începe, că cafriĭ nu vreaŭ să lucre. — Cafriĭ încep a-şi pretinde drepturile. Eĭ se pregatesc de luptă contra albilor. Burii sciŭ că în primul rînd sînt eĭ la ţintă, drept aceea eĭ se pregătesc mereŭ ca să pótă resista. Guvernul englez însе nu concede aceste pregătirĭ căcĭ el se teme mai mult de Burĭ de cât de Cafri.

Condiţiunĭ de primire

în şcóla civilă de fete a Asociaţiunĭĭ din Sibiŭ şi în Internatul aceleia.

În clasa I. a şcólеĭ civile de fete se primesc eleve:

a) carĭ dovedesc prin *atestat de botez,* că aŭ împlinit celu puţin vrîsta de 9 anĭ;

b) carĭ dovedesc prin *atestat şcolar,* că aŭ absolvat cu succes IV. clase elementare (poporale saŭ primare) orĭ apoĭ dovedesc pe basa unui *examen de primire,* că sînt bine orientate în materialul de învĕţămînt prescris pentru clasa VI-a elementară.

În celelalte clase ale şcólеĭ civile de fete se primesc eleve, carĭ dovedesc prin *atestat şcolar.* că aŭ absolvat cu succes vre-o clasă premergătóre dela altă şcóiă de categoria şcólеĭ civile.

— Cred că şi pe altă cale poţĭ sătĭ câştigĭ aceea pusetiune. Măiestria D-Tale e periculóse — se nu zic — cu punerea capului.

— Tóte astea pot fi adeverate. dar a vorbi acum despre aşa ceva e pierdere de vreme.

Dama năcăjită pentru obrăsnicia străinului: a voit să-l rspundă aspru. dar află, că e mai consult să copună lucrul cu afabilitate şi zisă:

— Veḑi, D-Ta nu poţi gâci la cine am cugetat eŭ. pe când vorbiaĭ aşa lucrurĭ urîte.

Am cugetat la sermana D-Tale soţie, carea nu scie unde te afli, unde umbli, şi că ce se va alege de D-Ta, dacă te va prinde poliţia ca pe un lotru.

— Socia mea? zise lotrul. eĭ nu-l păsă, căcĭ are aceaşi meserie ca şi mine.

— Sfinte Dómne! — şi ea e lotru?!

— Nu chir, ea e numaĭ fur de bolte.

— Într'adevĕr? şi copiiĭ. — câţi aĭ?

— Am un copil de 4 anĭ. . .

— Póte şi acela e lotru? . . .

— Asta nu pot se o zic — respunse lotrul cu emfasă. — să veḑi numaĭ acel copil! E un ştrengar plin de viaţă. în tótă diminéţa singur se îmbracă şi merge la grădina de copiĭ. Maĭ avem şi o fetiţă de 10 luni, acuma începe a vorbi, cât e de drăgălaşă. zice tată. mamă.

— Şi nu ţ-ar plăce să maĭ veḑĭ aceĭ copiĭ?

— Ba da, numaĭ trebue se câştig maĭ âutâiŭ banĭ.

— Spune-mĭ. rogu-te, n'aĭ poftă să beĭ o ciaşcă de tee?

— Cum se nu. numaĭ să fie lângă ea şi ceva de îmbucat. pentru că sînt fórte flămând. . . .

— Va fi. căcĭ sci. eŭ pentru bărbatul meŭ, care vine cam pe la mieḑ de nópte, m'am îndatinat a ţinе la îndemână ceva mâncare rece. — Ci fiind că D-Ta îmĭ zise-şi că bărbatul meŭ nu vine acasă. bucuros te servesc cu cina destinată luĭ. — Ocupă loc numaĭ de cât voĭ servi. . . .

După cuvintele aceste sculându-se a început a aşterne pentru tee. Lotrul o privea în continuŭ şi punêud lângă sine revolverul sa aşeḑat pe o sofă.

Tinĕra damă. îmbrăcată cu gust. cum se învîrté în jur de masă da un spect ce fermecă pe lotru, care şedea în tăcere, cine scĭ ce luptă purtând cu sine.

— Câte dărabe de zăhar se pun în ciască, — unul — doĭ — domnule! numele nu ţi-l sciŭ.

— Numele mieŭ e Smith. — Te rog pentru 2 dărabe.

Dama punêud ciasca la o parte a maseĭ ḑise: Dacă îţi e cu plăcere, Dle Smith!

Lotrul, care se vedé. de mult nu sa prea săturat, mâncă şi beu pe răpuşie ne maĭ cugetând la alta de cât la mâncat.

— Înecă o ciască? întrébă dama, saŭ dóră poftescĭ să fumez? Poftesce. bărbatul meŭ are sugărĭ minunate.

— Mulţumesc. respunse lotrul cu ton serios. Domniĭ în presenţa damelor nu fuméză.

— La loc! ḑise dama rîzêud — apoĭ fiind că nu fumezĭ nicĭ nu maĭ beĭ tee. te rog povestesce-mĭ cum aĭ ajuns să fiĭ lotru?

— Asta e o istorie cam lungă şi nu prea plăcută, dar dacă vreĭ ţi-o spun.

Odată — începe lotrul — credeam, că voiŭ puté duce şi eŭ câudva o aşa viaţă comódă ca D-Ta — veḑi bine că nu chiar de la început. — Aveam o căsuţă numaĭ cu o micĭ grădină. dar pentru aceea eŭ şi Luisa trăiam destul de cinstit.

Când ni sa născut pruncul eram aşa de fericiţi de n'am fi înschimbat cu nime. — Tată Elisеĭ era comerciant cu stare. eŭ l-am fost contabilul cu leafa nu prea mare. La nascerea fetiţeĭ m'am încurcat în datoriĭ. sfîrşitul a fost că m'am atins la cassa socrului meŭ. Până la un timp am acoperit lipsa. ci odată m'am împedecat. Urmarea a fost. că socru m'a alungat luând la dênsul pe Elisa şi cel 2 mititeĭ. Mi s'a intentat proces de divorţiŭ şi eŭ am devenit un bate ulițele, pentu că. ómenil aflând adevĕrul, n'am căpĕtat nicăirĭ aplicare.

Într'acea muri socrul. din remasul luĭ abia s'aŭ acoperit spesele de înmormîntare. Elisa maĭ nĕcăji o veme cu ceĭ 2 copilaşi. până ce un morb de plumâni îĭ puse capet.

— Aşa dar n'a fost fur de dughéne?

Dómne apără. — Societatea. în care m'am amesteoat a fost dintre ceĭ maĭ destrăbălaţi ómenĭ. Pentru grija copiilor m'am căsătorit a dóua óră. şi acum staŭ în legătură cu ceĭ maĭ marĭ lotri. furi. ucigaşi dintre carĭ uni făcând bun câştig s'aŭ refugiat în America. — Am cugetat. că cu diamantele D-Tale îmĭ voiŭ puté schimba sórtea şi în altă parte de lume se duc ér viaţă cinstită, vĕd însă că nu-mĭ succede. D-Ta maĭ învins. — Te rog lasă-me să me depărtez.

În lipsa unui ast fel de atestat, saŭ pe lângă atestat de pe clasa V. şi VI. de la şcólă elementară-poporală, primirea în orî care clasă a şcólei civile, ce corespunde vrîstei eleveî, se póte face numaî pe basa unui *examen de primire,* depus cu succes înaintea corpului profesoral al şcólei, în sensul ordinaţiunii ministeriului regesc-ungar de culte şi instrucţia publică, dto 11 Aug. 1887, Nr. 29000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, carî se înmatriculéză pentru prima dată la şcóla nóstră, *aŭ să producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.*

În *cursul complementar* (supletoriŭ), împreunat cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii, în sensul §-lui 6 din statutul de organisare al şcólei, se primesc eleve, carî aŭ absolvat cele patru clase ale şcólei civile. Se pot înse primi şi eleve, carî aŭ absolvat cu calculî buniî numaî *dóuĕ clase civile,* dacă aŭ trecut de 15 anî şi sînt împedecate a absolva tóte cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul şcolar 1902/3 se pot face din 1—6 Septembre 1902, st. n.

Examenele de emendare, se ţin în 2 Septembre 1902 st. n. la 8 óre a. m. cu elevele, carî s'aŭ insinuat la direcţiune în terminul prescris.

În 3 Sept. 1902 st. n. la 8 óre a. m. se vor ţinè *examenele de primire,* éră în 4 Sept. se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, şi pentru elevele, ce se înscriŭ prima dată la acésta şcólă, o taxă de înmatriculare de 4 cor. solvită odată pentru tot de una. Acelaşi didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, carî voiesc să fie primite *în internat,* fie eleve ale şcólei civile, saŭ ale şcólei elementare a Reuniunii femeilor române, aŭ să fie insinuate de timpuriŭ la direcţiunea şcólei, înainte de începutul anului şcolar, pentru ca să se pótă face dispositiunile necesare.

Taxa internatului e *400 cor. pe an, plătită înainte în dóuĕ saŭ cel mult în patru rate.* Spesele pentru cărţile trebuincióse, pentru materialul de scris, de desemn şi lucru de mână, nu sînt cuprinse în taxa amintită. Acestea se pórtă separat de părinţi, pe cum şi cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în forte-piano şi în limba francesă.

Taxele pentru instrucţiune în forte-piano sînt de 2 categoriî:

a) dacă o elevă voiesce să ia órele singură, se compută la 2 óre pe săptĕmână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iaŭ împreună instrucţiune în aceeaşi óră, taxa se compută la 2 óre pe săptĕmână cu 9 cor. de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce să ia órele singură, se compută la 2 óre pe săptĕmână taxa de 12 cor.*) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeaşi óră, taxa se compută la 2 óre pe săptĕmână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucţiunea din limba francesă, câte 2 óre pe săptĕmână se compută pe lună cu 2 cor. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcţiunii şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădinî frumóse în nemijlocita apropiere a parculuî orăşenesc şi e provĕdut cu apaduct, baie proprie, lumină electrică, etc. în cât ofere cele mai bune condiţiî *higienice.*

*) Din care sumă 2 cor. se contézĕ pe lună institutului, pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

Elevele din internat, afară de şcólă, aŭ în fie-care zi anumite óre de conversaţiune în limba francesă, maghiară şi germană după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepara şi învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutorul directórei, al profesórelor şi guvernantelor.

Elevele, carî voiesc sĕ fie primite în internat, aŭ sĕ aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perinî, 4 feţe de perinî, o plapomă saŭ ţol de coperit, 4 ciarşafurî (linţolurî, lepedee), 6 ştergare, 6 sarvete, apoî perie de dinţî, săpun şi 2 peptenî carî tóte rĕmân proprietatea eleveî. Afară de aăestea scimbările de trup saŭ albiturile, câte ½ duzină din fie care, ciorapî şi fuste de cdlóre închisă şi batiste (marămî) câte 1 duzină. 1 parapleŭ (cort) şi încălţămintea trebuinciósă. Cât pentru toalete nóuĕ, sfătuim părinţî şi tutorî sĕ nu facă copilelor, căcî pentru uniformitate îmbrăcămintei elevelor interne, *acele toalete se fac aicî cu preţurî moderate,* prin îngrijirea internatului. Stîns din uniformă se ţin: o haină, 2 şurţe în forma uneî haine, o pălărie de vară şi una de iarnă, carî necodiţionat aŭ sĕ se facă aicî şi carî preste tot vor costa cam 30—40 coróne.

Dela direcţiunea şcólei se póte primi prin postă: „Statutul de organisare“ şi „Regulamentul intern“ al şcólei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învĕţămînt“ şi „Regalamentul minesterial pentru examenele publice, private, supletorî şi de emendare“, á 10 cr. exemplarul. Dela direcţiune se póte primi pentru 2 cor. şi „Monografia“ şcólei, în care pe lângă isoricul institutului, se află descris edificiul şcólei şi al internatului în tóte amĕnuntele.

Sibiiŭ, în August 1902,

Direcţiunea şcólei.

În acest moment se aude sgomotul de trăsură pe stradă şi nu peste mult suna clopoţelul de la pórtă.

— Acesta e bărbatul meŭ — zise dama. — Lotrul se întinde după revolver, dar dama la prevenit apucând dênsa revolverul şi zicênd: poţî se-l iéî de la mine, — dar se scie, că bărbatul meŭ tot de una are revolver la sine, afară de aceea e om tare şi cugájios, apoî n'aşî vreé să se nască vre o cértă, cugetăte la copiî-iţî. . . .

Într'acestea uşa să deschide şi Dl Oto întră. . . . . Vĕdênd pe străin lângă soţia dînsului n'a putut pricepe ce sa întimplat.

— Bună sara, iubite, începu dama — bine că aî venit. — Mi-a fost fórte urît şi din întîmplare am primit acésta visită. — E Dl Smith, se gată de plecare. Mulţumesce-î, că m'a petrecut aşa de bine. Petrece-l până la uşa din anticameră. — Nópte bună Dle Smith! în numele meŭ salutăţi mulerea. — Oto petrecu lotrul până la uşa anticamereî, unde salutându-se saŭ despărţit. — Reîntorcêndu-se în chilie a voit să céră esplicărî de la soţie pentru acea visită nocturnă, dar a aflat'o căduţă pe padiment, marea emoţiune i-a fost desecat tóte puterile.

Traducere de

X.

„Il Campanile“.

Acolo unde ţi se pierde inima în fericita armonie a ceriului cu a pămîntului, acolo în cetatea lagunelor, în frumósa Veneţie e doliŭ.

Veneţia şi-a perdut frumseţa, şi-a perdut mândria sa. — Campanile, mărirea trecutului a acestei cetăţi de povestî, s'a stîns.

„S'a stîns mărirea falniceî Veneţiî.“

Zidirea cea mai caracteristică şi monumentală a Veneţieî, turnul, cântat atât de mult, s'a prăbuşit, după o esistinţă de mai bine de o mie de anî. Basilica San-Marco şi-a pierdut „preotul rĕmas din a vechimeî zile.“ — „Okeanos se plânge pe canalurî, pe vecî în flórea tinereţeî, miresel dulcî i'ar de suflarea vieţiî, dar înzădar. — Glasul adînc de Sibile s'a stîns — nu învie morţiî.“ —

S'a stîns! — Tóte le-a vĕdut. — Pe faţa luî se vedé împrimată durerea după mărirea trecutului glorios. — Timpul i-a imprimat pecetea vechimeî, care îl da un farmec deosebit. Aerul din prejma luî făcea se simţî într'un mod miraculos tóte bucuriile şi durerile, progresele şi regresele prin carî a trecut acest turn de pază pus timpurilor. — Turnul a fost înalt de 99 m., a fost ridicat la 888 de Tribuna Tiero, sevîrşit de tot a fost înse numaî în 1178. — Causa prăbuşireî acestuî turn nu se scie hotărît. Unîî zic că a fost cutremurul de pămînt din Dalmaţia, alţiî spun că fundamentul Veneţieî, care o ridică peste apă, e putred şi că în curînd aceeaşi sórte va ajunge şi cetatea ca şi pe păzitorul eî, turnul Campanile. — Frumósa Veneţie abia se póte cugeta fără acest turn. Vestea prĕbuşireî luî a pătruns departe şi înţelegem însufleţirea, cu care contribue ómenîî pentru reedificarea luî. Îl vor reedifica, dar nu vor puté niciodată reda farmecul ce i l'a imprimat timpul. — Va fi un turn de artă, póte, dar nu va mai fi „il campanile“ care purta cu sine lumea povestilor de durere şi noroc.

APEL.*)

Marți în 22 Iuliŭ a. c. între órele 4 și 5 d. a. ridicânduse o tempestate de cătră vest, s'a descărcat o grindină atât de désă și mare peste o mulțime de hotare, că a bătut și nimicit tótă recólta anului cu desevîrșire. Între mulțimea nenorociților se află și locuitorii comunei D.-Seplac. cttul Clușului. În comuna acésta tempestatea a nimicit tótă recólta, lăsând astfel pe bietul plugar fără pâne pe ziua de mâne.

Era un spectacol sfâșiator de inimă, când, după încetarea tempestății aprópe întreg hotarul se vedé acoperit cu ghiață ca în mijlocul ernei, și poporul cu mic cu mare, bărbați și femei, plângênd și alergând în sus și în jos pe strade, vedêndu-și tot fructul ostenelilor sale și tótă speranța de pe un an întreg nimicit în câteva momente.

O fórte mare parte dintre locuitorii acestei comune nu aŭ nici casă nici masă proprie, ci se susțin numai cu lucru mânilor, lucrând în parte pămînturile celor bogați. Aceștia simțesc nenorocirea și paguba causată de tempestate în tótă puterea ei. Ei își ridică glasul rugător, în aceste zile de mare încercare, și apeléză la tóte inimile generóse și creștinesci, rugându-le să le sară întru ajutor și să le întindă din prisosul lor obolul milei și iubirei frățesci.

Ofertele marinimóse sînt de a se adresa la oficiul parochial gr. cat. din D.-Seplac posta Bátos, cttul Cluș, unde se vor lua și dispusețiunile de lipsă pentru distribuirea milei între cei lipsiți, prin un comitet compus anume spre scopul acesta, ér numele generoșilor donatori se vor pomeni în rugăciuni la s. liturgie și în ziarele nóstre.

D.-Seplac. în 26 Iuliŭ 1902.

În numele celor nenorociți:

Teodor S. Rus
adm. parochial loc.

Ioan Câmpean
curator prim.

Nr. 479—1902.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de învĕțător (învĕțătóre) ordinar la școla civilă de fete a Asociațiunei se publică concurs cu terminul până la 25 August a. c. st. n.

Doritorii (Doritórele) de a ocupa acest post aŭ să-și înainteze cererile până la terminul indicat comitetului Asociațiunei în Sibiŭ (Strada Morii Nr. 8) pe lângă următórele documente:

1. atestat de botez,
2. ducument despre cualificațiunea cerută prin legea statului pentru ocuparea posturilor de învĕțători ordinari la școlele civile avênd preferință cei ce aŭ cualificațiune specială pentru limbi și istorie (nyelv és történettudományi szakcsoport);
3. arătarea despre studiile pregătitóre și ocupațiunea de până acuma.
4. să dovedéscă că posed perfect limba română în vorbire și scriere.

Concurentul (concurenta) ales va avé să observe dispositiunile statului de organisare al școlei.

Învĕțătorul ordinar, până când e provisor, primesce salar anual cor. 1400 solviți în rate lunare anticipative și cor. 300 bani de cuartir, solviți în 4 rate trei lunare, ér devenind definitiv primesce salar anual de cor. 1800, bani de cuartir cor. 400, 5 cuincuenale a cor. 200 și drept de pensiune de la stat, unde va solvi taxele prescrise; învĕțătórea provisorie primesce salar anual de cor. 800 și întégă întreținerea în internatul școlei, ér cea definitivă primesce salar anual de cor. 1200, întrégă întreținerea în internat, cuincuenalele și drept de pensiune ca învĕțătorul. Învĕțătórea locuind în internat, va avé să dee directorei mână de ajutor la agendele internului.

Cererile întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiŭ, din ședința comitetului al Asociațiunii ținută în 23 Iulie 1902.

Iosif Sterca Șuluțiŭ
vice presidant.

Dr. Ben.
secr. II.

Noutăți.

Din diecesa Orădii-mari. Pentru facerea inventarului după averea rĕmasă după marele archiereŭ Pavel Joi în 17 Iulie aŭ sosit la Ooradea-mare, ca esmiși ai Ministrului de Culte, Iuliŭ Toszt Consil. minist. și Antoniŭ Fabian. Din partea Ven. Capitul e ales Rev. Canonic Art. Șarkadi. Comisiunea va prelua tóte lucrurile din Oradea-mare, apoi vor merge la Beiuș și Hollod. Lucrarea comisiunei va dura vre-o 12 zile.

Hymen. Virgil Hațegan și Cornelia Sava anunță cu tótă onórea serbarea cununiei lor, care se va ține Duminecă în 10 August n. la órele 3 d. a. în biserica greco-catolică din Cetea.

Desvălirea bustului lui Eminescu. În zilele trecute s'a desvălit în Dumbraveni bustul poetului Michail Eminescu, care a fost ridicat de dl Ioan Ghica, proprietarul dominielor de acolo. Bustul, care a fost lucrat de sculptorul Oscar Späthe, are o înălțime de 2·50 m. e făcut din bronz, și a fost aședat în fața casei unde s'a născut Eminescu, pe care dl Ghica a renoit'o. La serbarea acésta artistică s'aŭ adunat multa lume din jur și din țĕrile vecine. S'aŭ cetit mai multe poesii ocasionale în cari se preamărea primul nostru poet, care a sciut se cânte românesc într'o formă măiastră și ne întrecută până acuma. S'a cântat un marș al poetului Eminescu, o marsiliesă română intitulată „Le arme“, care a stîrnit aplause furtunóse de entusiasm. La urma toți aŭ fost fotografați, ca amintire dulce.

Raroprt despre institutele de învĕțământ gr. cat. din Blaș pe a. 1901/2. Cartea ca formă esternă se presintă fórte frumos și elegant, 8° cu 116 p. — Ca introducere găsim un interesant articlu eșit de sub peana dlui Dr. Ambr. Chețan „Istoria naturală și museul de la școlele din Blaș,“ — care e urmat apoi de cronica școlară a acestui an. Biblioteca gimnasului s'a îmbogățit atât prin cumpĕrături, cât și prin donațiuni (acad. Română, Tipografia archidiecesană, ministerul r. u. de culte, autori și editori.) Bibliotecar a fost d-l S. Nestor. Biblioteca tinerimei gimnasiale s'a aranjat din nou anul acesta și numĕră 2456 volume, cari aŭ circulat printre elevi în numĕr destul de cosiderabil, după cum se vede din conspectul publicat în anuar. Custodele bibliotecei a fost d-l G. Precup. Societatea de lectură (cercur literar) a numĕrat 98 membri și a ținut peste an 28 ședințe. La una din aceste ședințe a asistat și directorul de circumscripție pentru școlele secundare. Conducătorul cercului a fost d-l Alexe Viciu. Gimnasiul a avut și un observator meteorologic, care a stat sub conducerea profesorului Emil Viciu. Museul de naturale s'a sporit prin donațiuni. Custode Dr. Chețianu. Museul de fisică și chemie s'a îmbogățit cu un telefon, fonograf și aparat de refracțiune sist. Mach. Custode Emil Viciu. Museul de archeologie, istorie și geografie s'a îmbogățit prin donațiune. Cabinetul archeologic numĕră: 50 hărți, 7 globuri, 479 obiecte diverse, 2448 numi. Afară de acestea diferite opere filologice și tablouri intuitive („chipuri pentru intuițiune la propunere“) Suma totală a obiectelor: 3006. Custode: Aron Deac. Gimnasiul dispune de o sală de gimnastică bine adjustată, apoi de sală de musică, desemn și de o grădină botanică. Între elevi aŭ fost 64 bursieri, cari aŭ primit total 8300 coróne. Cea mai mare bursă de 240 c. (una), apoi mai multe de 200 cor. și cele mai mici de 50 cor. Din benficiul de pâne aŭ fost împărtășiți 182 elevi, tot la 5 dile cu câte o pâne. În internatul tinerimei române gr. cat. aŭ fost 116 interni, dintre cari 27 aŭ avut întreținere gratuită. Fondul pentru ajutorarea elevilor în cas de bólă dispune de suma de 11490 cor. 71 b. Alte fundațiuni mai mici sunt: Fundațiunea „Ciriac. B. Groze“ și fundațiunea „Ioan Săbădeanu“. Pentru masa studenților s'a colectat până acuma 4023 cor. — La gimnasiŭ aŭ servit 15 profesori ordinari, afară de director, 4 profesori estraordinari și 2 catecheți de altă confesiune. Școlari aŭ sost înscriși 470. După cunfesiune aŭ fost 357 gr. cat. 91 gr. or. 4 rom. cat. 5 israeliți. Români aŭ fost 448, maghiari 9. — La institutul Pedagogic aŭ funcționat afară de director 8 profesori. — La școla sup. de fete aŭ servit: 2 învĕțătóre, 3 învĕțători; la școla primară de fetițe: 3 învĕțătóre, 1 învĕțător și 1 catechet. — La institutul pedagogic aŭ fost 106 elevi, la școla de aplicație 55 elevi, la școla sup. de fete 49 eleve, ér la școla primară de fetițe 66 eleve. — La asilul de copil 19 fetițe și 9 băeți. Progrese în studiŭ, la tóte institutele, e pe deplin satisfăcător.

Chiciudul-de-câmpie. În sĕptĕmâna trecută asupra satului nostru s'a deslănțuit o furtună împreunată cu rupere de nor într'un chip de tot grózuic. — Satul a fost prăpădit într'un mod înfiorător. Apa a stricat multe case, că ómenii s'aŭ vĕdut siliți a cere adăpost de la cei cu casele remase întregi, până ce din serecia lor și-le vor mai ridica. Pereții școlei comunale aŭ fost spălați. Pagubele în sat sînt mari, și și mai mari sînt pagubele de pe câmp. — Fânurile și bucatele de la șes tóte aŭ fost spălate de apă, nămolite și dusă așa că a rĕmas pustiŭ totul. — Înălțimea apei a fost de preste 4 orgii. Otăvile ne sînt nimicite. — Bietul plugar se uită cu ochii scăldați în lacrămi cum i-a luat Dumnezeŭ tótă nădejdea traiului de mâne. — Acea-și sórte aŭ avut'o și satele din jur: Visina, Chibuleuțul, Uilacul, Silvașul, Sân-mihaiul-de-câmpie. — Comunicația trenului a fost întreruptă 4 zile.

Petreceri. Tinerimea română Academică din Chior și jur învită cu tótă onórea la petrecerea cu dans, care o va aranja Joi la 7 August st. n. 1902 în sala ospătăriei din Șomcuta-mare. Venitul curat e destinat pentru scop filantropic. — Inteligința din Broșceni și jur învită cu tótă onórea la Petrecĕrea de vară împreunată cu producțiune declamatorică-teatrală, ce se va aranja Duminecă în 10 August n. a. c. în o grădină privată. Jumĕtate din venitul curat e în favorul „mesei studenților“ din Blaș, jumĕtate soc. „Virtus romana rediviva“ din Năsĕud. — Tinerimea română din Reghin și jur învită cu tótă onórea la petrecerea de vară, care o va aranja Luni în 11 August st. n. a. c. în pavilonul de vară din promenada orașului. Venitul curat e destinat spre scop filantopic.

*) Tóte ziarele românesci sînt rugate, se bine voiască a lua notițe despre acest apel, eventual a deschide liste de colectare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

NUME DE FAMILIE la românii din Ungaria.

(Continuare.)

II. Nume date după demnități, oficiu, ocupațiune, măiestrii și instrumente.

Baciu. Băeș. Ban, Bănuț. Banfi. Banea. Berbecariu. Berariu. Birău, Birăescu. Bibolariu. Blidariu. Boariu. Bobariu. Brânză. Brânzeu. Boștinariu. Bota. Briciu. Butnariu. Butean (?). Căciulă. Cadă. Cădariu. Cătană. Cârjă. Cenușă. Ciacoiu. Ciocan. Cidră. Cismaș. Condeiu. Călămariu. Corindă. Coșteriu. Coșeriu. Crepcea. Cojoc. Cojocariu. Ciobotariu. Coscing. Cociș. Colbasi. Covaciu. Covrig. Chinez. Ceteraș. Căzan. Cimponeriu. Dileriu. Doctor. Duba. Dubariu. Dubaș. Dudaș. Drumariu. Dărăbant. Fênațe. Flueraș. Fleșeriu (măcelariu). Făgădariu. Furcă. Felderean. Ghindaș. Grădinariu. Hocman (la băi). Hornea. Hornariu. Hornoiu. Jirèdea. Lăcătuș. Laț. Lață. Lobonț. Loșniță. Maier. Maior (= mg. major). Măcelariu (nou). Morariu. Morușcă. Mosora. Măcău. Mitariu. Obedău. Olariu. Opincariu. Nobil (recent). Păpuc, Păpucariu, Păpucescu. Pastor. Păcurariu. Pescariu. Pogaceaș. Plotogea. Poppa, Popescu, Popuța. Pușcariu. Pușcaș. Prașca. Presăcan. Ploscariu. Risteu. Rotariu. Săpunescu. Sitariu. Slugariu. Șuba. Spătariu. Șipotariu. Sula. Sularea. Stupinean. Suciu. Tăbăcariu. Timariu. Teleguț. Teoc. Tescariu. Tîrgoveț. Trimbițaș. Tutoiu. Țir. Țirău. Țirică. Tócă. Turcă. Turlea. Ubiță. Vajda. Voda. Vamoș. Văcariu, Văsariu. Vințeleriu. Vîrtic. Viteaz. Vraciu. Vulturariu. Zugraf.

III. După însușiri sau scăderi trupești și sufletești.

Alba. Albu. Albon. Bălan. Bălos. Bărbos. Blând. Bălu. Bolfa. Bora (bor = negru, brunet). Botaș (bot). Bulbuc. Buzdug. Buzdugan. Căpățînos. Cârnu. Ciolan. Ciolac. Cifrea (ung.). Colța. Crețu. Creța. Crușit. Ciumaș. Cucuiu. Fetiță (modest). Galben. Gânja. Galeș. Ghib. Geamăn. Gușăilă. Lărgean. Lateș. Lungu. (lágy?). Mare. Marele. Maxim. Mica. Micu. Mititel. Molcuț. Mut. Muth. Nanu. Negrilă. Negrea. Negru. Negruț. Orbu. Orbean. Olălău. Pleșa. Plești. Pic. Pitic. Pitulea. Pup. Reu. Roșu. Roșca. Roșcău. Repede. Rujdea. Scurtu. Scurtea. Șanta. Schiopu. Stângaciu. Strâmbu. Surdu. Suru. Spornic. Târdiu. Vînăt.

Sînt interesante *gradațiunile:*

Alb. Alba. Albon; [1]) *Băl. Bălan. Alb. Albon.*

Mare. Marele. Maxim. Cucuiu.

Scurtu, Scurtea. Mic. Micu. Mititel. Pic. Pitic. Pitulea.

Repede. Molcuț. Târdiu.

Sur. Alb. Negru. Negrilă. Negrea. Hornoiu.

Nu mai puțin este interesantă și predilecțiunea pentru contrarele: *alb. negru.* și pentru *roșu, galben, vînet.* Cele alalte colori n'au dat nume de familie.

IV. Nume patronimice sau matronimice.

(După tată sau mamă).

Fórte multe nume de familie au fost óre când nume de botez, cari apoi au trecut în familiare. Românii au obiceiul de a numi ast fel: Ionu lui Nistor = Nistor; George lu Mărian = Mărian; Petru lu Aron = Aron; Toma Óneĭ = Ónea. Florica Iliesi — Iliesi, — Andreesi = Andresi.

Din astă formulă poporană s'au născut tóte patronimicele, ce urmézĭ:

α) patronimice (după tată).

Achim. Alexandru. Andreica. Aron. Avram. Dămian. Davi[illegible] Filimon. Filip. German Giurgiu. Gligor. Indreiu. Isailă. Irimie. Iancu, Ianculescu. Ilieș. Istrate. Isaic. Ijac (pe ung.). Lazar. Lăzărescu. Luca. Marcu. Mateĭ. Mateica. Mihaiu. Macaveiu. Maxim. Mihu. Mihuț. Miron. Mitrofan. Negri. Negrilă. Nicólă. Nicóră. Nicula (Niculescu). Nechită. Niță. Novac (Novacean). Neagoș. Nistor. Pĕtru. Petric. Petricaș. Partene. Pĕtruța. Precup. Savu. Seni. Solomon. Sava. Toma. Thomas. Tămaș. Todor, Todoran. Tomuța. Tomșa. Vasilie. Vila. Viluca. Văsîi.

β) matronimice (după mamă).

Anca. Ancuța. Dochița. Iova. (Eva =) Rafila. Samfirișca (scurtat: Rișca. Todora. Titieni. Andreesi — Andresi. Iliesi. Ónea. Varvara.

Observare. Patronimicele tóte s'au desvoltat sub influința creștinismului, despre care în p. VII.

V. Nomenclatura după natură.

1. După părțile corpului și nutriment. Căpățînă. Căpățînos (slav. Glava și Glavina). Buzan. Bucea. Guran. Folea (Manea?) Costea. Cotuț. Genuica.

Mâncări: Mălaiu. Mămăligă. Cir. Coc. Ciorbă. Plăcintă. Chita (Pita, pânea?) Făina. Tărița.

Beuturi: Mursa. Biberea. Boroș (ung.).

Etate: Babă. Băbuț. Bĕtrânean. Moș. Moșneag.

Timp. zile . . . . Sâmbotean, Ândrea (după luna Decembre sau Indrea. Ajunel, poporal: Ândrea).

2. După cer, fenomene și elemente. Raiu. Raicu. Raica. Brumariu. Secetă. Furtună. Ométa. Vuia. Pârjol. Para.

3. *Pământ: țări, ținuturi, cetăți, ape, rîuri, locuință, localuri,* au dat numire de familie, ca: Moldovan. Muntean; Bîrsan, Mocan, Mărginean, Meseșan; Duna (magy.) Tisu, Tisău. Murășan. Oltean. Tîrnăvean. Someșan. Crișan. Jiian. Arieșan. Borșa (Streiu? n'a dat numire); Băltariu; Codrean. Pădurean. Câmpian; (comitate) Bichișan (Békés), Huniadi (Hunyad). Kövári și Chiorean (Chior, óre când comitat — județ). Szilágyi și Selagea (Szilágy). Vespremi (Veszprém), (cetățĭ) Buda. Peștean. Tordai. Beszterczei.

Fiul naturei românul a luat *de la animale* numele:

Lupu. Lupea. Lupóie. Lupșa. Lupan. Lupaș. Lupescu. Ursu. Ursulescu. Ursebea. Ursebaș. Vulpe. Hulpaciu. Cerbu. Iepure. Părduț; — Cotoiu. Mâțu. Motoc. Berbec. Căluț. Murgu. Boian. Boĭ. Cârlanea. Iuncanu; Racu. Cipariu (Țîpariu); Gligan. Dulău. Șarlea — de la *paseri:*

Corbean. Cioran. Ciorescu. Ceuca. Cioca. Gaia. Graur. Gruia. Gruița. Coroiu. Porumb. Porumbescu. Hărău. Coțofan. Puica. Pupăza. Sturz și Sturza; — de la *pesci:* Barbu, de la *insecte:* Muscă. Bogar (ung. bogár), Scoică; după *plante:* Bradu. Bradea. Ceapă. Mera. Mĕruț. Persecă. Păltinean. Răchita. Salca; Rosa. Florea (și derivatele Florescu etc.) Sĕcărean. Crastavete. Mazĕre. Varză, Verzariu. Prună. Prunaș. Prunariu. Pruneriu. Nucu. Goron. Pom. Dud. Măndulă. Cócăză. Potrócă. Rogoz. Lobodă. Polomidă. Urzică. Piperiu. Tabac. Copăcian. Vĕscan. Simziană. Ciupercă; Bob. Bobariu. Bostan. Brêndușan; — după *minerale:* Aramă și Rezei (ung.) Fer. Oțel. Săroiu. Sărătean. Ocnean. Petran, — *loc, locuința, localitate:* Pĕrău. Lunca. Lăzan. Lazea. Luncoian. Poienariu. Petrosul. Spinian. Țarină. Tufariu. Tufescu. Rosor. Stan. Stănuleț. Stâncel. Valea; — Hurubean. Bordeiu. Cuptoriu; Coteț. Grădină, Hotărean. Uliță. Vîrv. Zăvoian.

Observare. Între numele proprie de familie românești sînt fórte multe derivate cu sufixa *determinativă:* **ea,** pronunțată ca diftong și neîntonată. Stăruesc la acest loc asupra acestei sufixe, ce se pare, că a scăpat din vedere gramaticilor nostri. Modesta mea părere este, că sufixa poporană **ea** este moștenită de la străbuni și corĕspunde latinescilor *ĕus, ĕa* sau *ius, ia.* Că s'a luat în us sufixa pentru genul femenin, nu alterézĭ nimic. Mai sînt casuri analóge. Așa sufixul *ilă:* Ochilă, Trăilă ș. a. Să băgăm samă și aceea, că numele proprie de familie n'au genuri. Chiar de aceea întimpinăm multe articulate cu articlu de gen. *femenin,* ca: Ciuperca. Cenușa. Dumbrava. Oprița . . . .

Aceste premise, trec la gruparea numelor proprii de familie terminate în *ea,* arĕtând tot odată funcțiunea determinativă a sufixei din chestiune. Ea arată:

a) originea patronimică sau matronimică.	b) ocupațiune, instrument, însușire, loc.

Esemple:

Andr-ea. Crist-ea. Han-ea.	Ban-ea. Bun-ea. Cern-ea.
Ien-ea (Enea) Man-ea	Codr-ea. Corn-ea. Cotor-ea.
Mitr-ea. Món-ea. Cimon-	Fol-ea. Folt-ea. Gol-ea.
ea. On-ea și Ón-ea. Ónc-	Hul-ea. Horn-ea. Lup-ea.
ea (Oanc-ea) Opr-ea.	Muc-ea. Negr-ea. Șold-ea.
Pavel-ea. Por-ea. Son-ea.	Sul-ea. Torn-ea. Țițon-ea.

(Va urma.)

[1]) Sufixa *on.* ca ital. one, este măritóre.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Intrarăm în cort. Soții colonelului și servitorul meŭ Achmed rămaseră afară. El n'a primit din partea șeicului nici un cuvînt, nici un semn de binevenire. Póte pentru aceea, că avea să-și cinstéscă mai întâiŭ óspeții? Ori eraŭ póte alte motive, pentru Achmed nefavorabile?

În fundul cortului era o laviță de lemn, pe care noi ocuparăm loc. Despărțémînt pentru femei nu se vedea. Membrii femenini ai familiei șeicului eraŭ de bună sămă adăpostiți în cortul mai mic, ce se afla lipit de cel mare. De la coperiș atîrna de o sfóră de mătasă verde un vas de sticlă, pe care-l luă șeicul și ni-l întinse nóuĕ. El conținea sare; lângă acésta se afla și o linguriță de porcelan. Ambe obiectele acestea eraŭ aci un lucs, pentru care șeicul părea a fi tare mândru. Fie care dintre noi gustarăm câte-va fire de sare; Ali en Nurabi încă gustă, apoi zise sĕrbătorește: „Am mâncat împreună sare. Sîntem frați și nici o inimiciție nu ne póte despărți.“

După aceea el luă de la părete trei pipe, le umplu cu mâna proprie, pi le întinse nóuĕ și ne dete foc. Apoi se depărtă pe timp scurt. Când se reîntórse éră-și, îi urma o femee mai bĕtrână și o fată tineră. Cea dintâiŭ aducea o mĕsuță, pe care o așeză dinaintea nóstră. Cea din urmă se putea numi o frumseță perfectă. Avea pĕr negru, în coți lungi și gróse, în cari eraŭ împletite fire de argint; în jurul gâtului brunet avea o catenă de corale, de care atîrna o piesă de aur; cămașa ei albă ca zăpada era tăiată la piept, așa că se putea vedea corsetul de mătasă roșie care îi ținea sinul, fără de a-l stringe. Acéstă cămașă avea mânaci fórte largi, așa că brațul se vede până pe la cóte și ajungea până din jos de genunchi peste pantalonii cu vergi albe și roșii. În picióre avea pantofi vineți, ér la mănunchiurile mânilor și picióre lor străluciaŭ inele de metal, de cari eraŭ întărite câte un taler de a Mariei Teresia și o piesă de aur de cinci piastri.

În mâni avea un fel de tasă mare, împletită din fibre de palmi, încărcată cu tot soiul de mezelicuri, pe cari ambe femeile le ordinară pe măsuță.

Aci eraŭ tot felul de dulcețuri, bucăți de carne friptă în frigări de lemn, ceaci cu sirup de strugurĭ, salată de crastaveți, granate, lebenițe și diferite soiuri de curmale, dintre cari mĕ puse în mirare mai cu sămă soiul el Șelebi. Ea este lungă de doi țoli, are simbure mic și mirosul și gustul cel mai escelent. De óre ce ea e adusă din Nedina, este scumpă și ast fel era de credut, că șeicul trebue să fie un bărbat cu bunăstare.

Femeile nu vorbiră nici un cuvînt. După depărtarea lor șeicul arĕtă spre mezelicuri: „Poftiți a gusta ceva din acest puțin, până ce să taie și să pregătesce mielul!“

„El Hamdulillah!“ eschiamarăm noi, apucându-ne de gustare, ér eŭ adausei: „Inima ta este bună, ér mânile tale sînt deschise pentru óspeții tĕi, o, șeicule. Primesce și tu un mic dar, pe care l'am destinat pentru tine. Noi am fost la vînătóre de gazele și am pușcat mai multe dintre ele. Se află dinaintea cortului tĕŭ și sînt proprietatea ta.“

El rĕspunse: „Dumnezeŭ să te țină, o, sihdi. Tu vii din Europa depărtată, însĕ cu tóte acestea cunoscĭ preceptele coranului, care zice că Allah resplătesce înzecit ori ce dar. Primesc gazelele și le vom consuma împreună cu voi.“

Colonelul întrebă: „Am vĕdut pe fica cea mai frumósă a tribului tĕŭ, dar pe cei doi fii bravi ai tĕi nu i-am vĕdut. Pentru ce nu se arată?“

„Sînt duși din colo la el Hamsa. Spionii mĕi aŭ aflat că Uelad Hamema-ii aŭ venit să atace caravana ce o așteptăm să soséscă de la Testur. De aceea am trimis o ceată de rĕsboinici, spre a cerceta, unde se află inimicii.“

„Hamema-ii? Dar, acești tâlhari vin așa de parte către nord?“

„El să află în tot locul, unde este ceva de jefuit. Șeicul lor e fiul satanel. Mânile lui sînt mânjite cu sânge; el nu cruță nici chiar femeile și copiii; fire-ar blăstĕmat!“

„Mohammed-es-Sadac Bei îl va sci găsi!“

„Așa crezi? Nimeni nu-l va prinde. Tribul sĕŭ are flinte multe și cel mai blăstĕmat tâlhar este soțul sĕŭ.“

„Cine-i acela?“

„N'ai audit încă despre Saadis-el-Chabir?“

„Saadis, crumirul din subdespărțĕmîntul ed Dedmaca?“ El e vestit în tótă țara. A trebuit să fugă din patria sa, fiind că a vĕrsat sânge și acum îl urmărésce rĕsbunarea. El este cel dintâiŭ călăuz; cunósce toți munții și tóte văile, tóte rîurile și isvórele țării; dacă Hamema-ii își pun încrederea într'însul, atunci ei sînt și mai de temut.“

„Și-l'aŭ ales de călăuz, ér ieri a fost vĕdut lângă Bah-el-Halua. Acésta e un semn rĕŭ pentru caravană; Dumnezeŭ s'o păzéscă!“

Deși eŭ nu luam parte la acest dialog, totuși mĕ interesa nespus de mult, de óre ce și eŭ am audit vorbind despre acest Saadis-el-Chabir. Numele sĕŭ era pronunțat în tóte corturile; el trăia în gura naratorului de povești și pe buzele femeilor, cari prin el voiaŭ să aducă la tăcere pe micuții lor. De altcum colonelul aduse acum vorba asupra scopului presenței sale și ast fel șeicul ne învită să-l însoțim afară la caii sĕi, spre a-i esamina.

Părăsirăm cortul și ne urcarăm călare. Toți bărbații arabi ne însoțiră până la locul, unde păsceaŭ animalele. La vederea lor, sângele engiezului începu a ferbe. El era un cunoscĕtor și iubitor pasionat a celor mai nobile animale domestice.

„Behold!“ strigă el. „Ce animale escelente. Uite la iapa cea albă de colo. Așĭ da o mie de punzi pentru dînsa. Well!“

„N'o capeți nici pentru dóuĕ mii, sir,“ i-am rĕspuns eŭ. „Și totuși să află aci un animal, carele póte că este mai prețios, deși nu așa de scump.“

„Care?“

„Privesce la cămila cea sură. Uite la capul, ochii, pieptul, piciórele ei! Într'adevĕr, ea este o cămilă Bișarihn (cea mai fină rassă a cămilelor de călărit) și trebue să fie un cursor escelent.“

„Heigh-ho! Lasă-mĕ în pace cu cămilele dtale! Aĭ ședut dta vre-odată pe o ast fel de bestie, sir?“

„Hm, de câte orĭ. Dóră sci dta, că înainte de asta eŭ am încrucișat mai de multe orĭ acésta Sahară bĕtrână.“

„Adevĕrat! Și cum te-aĭ simțit, când aĭ avut sub dta pe acésta gâbósă?“

„Fórte bine.“

„Într'adevĕr? Na, apoi dta încă eștĭ unic în felul dtale. Aceea o sciŭ, că nervii dtale aŭ fost făcuți din pielea unui hipopotam. Când m'am urcat prima óră pe o ast fel de creatură, am fost aruncat jos mai întâiŭ îndĕrĕt, apoi înainte. Închipuesce-ți, așa un Horse-man bĕtrân, cum este fiul tatălui meŭ! După aceea însĕ m'am ținut mai bine, dar cu tóte acestea nu voiŭ uita în viața mea acel călărit. Acela a fost mai mult de cât o bólă de mare, a fost ca și când aș fi înghițit o mie de draci, cari voiaŭ să mĕ umfle prin tóte vînturile. În viața mea nu mĕ voiŭ mai urca pe o ast fel de creatură miserabilă!“

Și el făcu un gust respingĕtor cu mânile și-și desfăcu piciórele cele lungi, ca și când ar avea încă sub sine cămila despre care vorbise.

Unul câte unul dintre cele mai bune animale presente fură purtate pe dinaintea nóstră. Colonelul încă era încântat pentru iapa cea albă. Fața sa strălucea de plăcere.

„Aĭ mai vĕdut dta vre-odată un ast fel de animal?“ mĕ întrebă el. „Iapa acésta este o adevĕrată Ravouan (rassă nobilă de cal)! Așa ceva n'are nici sihdi Ali Bei, prințul moștenitor, în grajdul sĕŭ din el Marfa.“

„Am auzit, că dînsul dă fórte mulți bani pentru caĭ.“

„Fórte mulți, nespus de mulți — pentru caĭ, trăsurĭ și femei. El are trei sute de femei, dar un ast fel de cal încă n'a avut.

„Și dta credĭ într'adevĕr, că acest cal n'are alt seamĕn?“

„De sigur. Îmĭ mai place de el, de cât de tóte cele trei sute de femei a lui Ali Bei.“

„Atunci te rog a te uita odată la armăsarul meŭ!“

„Asta nu se póte așa ușor. Dta așa l'aĭ învĕlit în postavurĭ, în cât nu i-se vĕd de cât piciórele și vîrful nasului.“

„Îl vei vedea îndată.“

„Mersul și ținuta sa mĭ-aŭ bătut deja la ochĭ; el pare a poseda spirit și foc. Pentru ce l'aĭ învĕlit așa de tare?“

„În timpul din urmă el a trebuit să mânânce durrha multă și de aceea este puțin cam indispus. Dar staĭ, uite, ce să întîmplă?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Cartea de compunere pentru școlile primare în două cursuri concentrice. Cursul I. de Iuliu Biroiu învățător. — Acésta carte e întocmită pe basa noului plan ministerial de învățământ. Cursul al II-lea pentru clasa a V, VI va apăré la 15 Septembre. Cartea se póte procura de la autor. — Ticvariul mare p. u. Kakova.

Vasile E. Moldovan: **Meteor**, Budapesta 1902. Tipografia „Poporului român", prețul 1 cor. „Meteor" e un roman modern și e basat pe filosofia necunoscută la noi; sciința alchimiei, metemsichosa elixurul de eternă viață, de reîntinerire sînt principalele ocupațiuni ale eroului, care cade jertfă sciinții. Descrierea e viuă și cetitorul, care va începe a o ceti, cu greu se va despărți de ea.

Prof. Nicolae Sulică: **Un capitol din activitatea diaconului Coresi**, disertație ținută anul trecut la Șimleul-Silvaniei cu prilejul adunării generale a societății de teatru român.

Prof. Nicolae Sulică: I. **Formula jurandi valacika**, studiu istoric literar și II. **Școla e casa omului de omenie**, discurs festiv rostit la serbarea aniversării de 50 ani de la punerea petrii fundamentale a gimnasului din Brașov.

Elena din Ardeal: **Stropi de rouă**. Arad 1902. Sub acest titlu dșóra Elena Sântion, profesóră la școla nóstră de fete, a publicat o frumósă edecție din poesiile sale reslățite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versuri gingașe scrise în stil nepretensiv și cântând pe simțitórele corde ale inimii veclnicul cântec al iubirii. Se pot procura și de la tipografia seminarială cu prețul de 1 cor.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului**. Blaș 1902. pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

A treia carte de cetire pentru copiii și copilele din anul al 3 și al 4. de școlă. întocmită de mai mulți prietini ai școlei. Ediția II. revĕdută. Editura librăriei Ciurcu, Brassó 1902. pag 365. costă 1 cor. 30 bani.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(30) 2—2

HIRDETMÉNY.

A balázsfalvi ev. ref. egyház a balázsfalva-falusi 144. sz. telekjegyzőkönyvben A † 10 r. sz. 165/16. hrsz. a. foglalt, a temetŏ felé vezető ut mellett, a vasuti örház átellenében levő belső telkét f. évi Augusztus hó 10-ikén délelőtt ½11 órakor alólirt gondnok lakásán tartandó nyilt árverésen eladja. Árverési feltételek a lelkészi irodában megtekinthetők.

Balázsfalva, 1902. Julius hó 23-án.

Cseresznyés Ödön
ev. ref. lelkész.

Pataki Márton
gondnok.

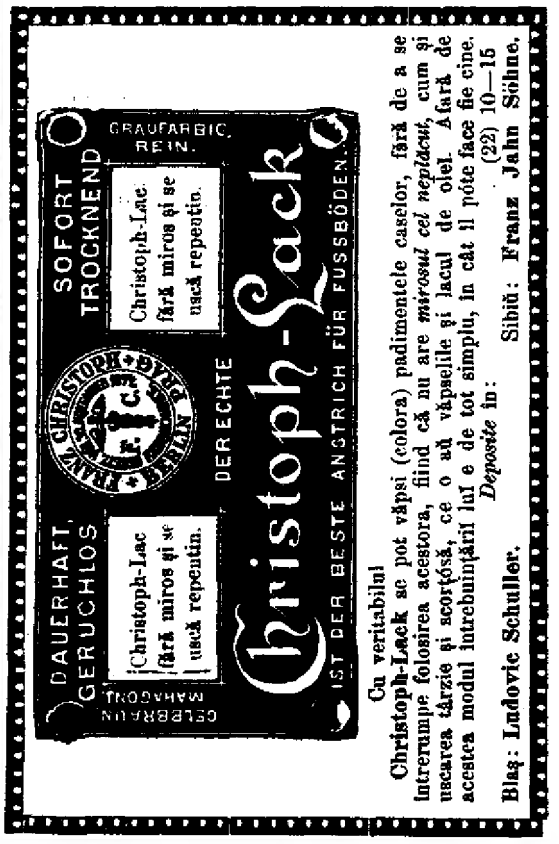

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel nepĕcut*, cum și uscarea târzie și scorțósă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuințării lui e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. *Deposite* în: (22) 10—15
Blaș: Ludovic Schuller. Sibiiu: Franz Johann Sibine.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭi ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiŭ 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren de persón.	Trenul accelerat		Tren accelerat	Tren de persón.
10—	8.50	2.10	pl. Viena . . . . . sos.	1.50	1.50 6.20
8.30	5.45	9.15	**Budapesta** . .	7.10	7.50 6 20
11.31	9.02	11.12	Szolnok	3.22	5.32 3.26
1.38	11.38	12.47	P. Ladány . .	12.54	3.56 1.12
3.42	1.48	2.11	sos. Oradea-mare . pl.	11.04	2.38 11.36
3.58	2.06	2.18	pl. Oradea-mare . sos.	10.44	2.31 11.17
4.38	3.08	2.50	Mező-Telegd .	10.07	2.01 10.42
5.20	3.45	3.26	Rév	9.32	1.34 10.08
5.48	4.06		Bratca	9.11	9.50
6.31	4.52	4.16	Ciucia	8 37	12.52 9.19
7.16	5.32	4.52	B.-Huiedin . .	7.54	12.20 8.37
8.06	6.24		Ghârbĕŭ	6.54	7.37
8.38	6.59	5.55	sos. Cluș . . . . . pl.	6.13	11.01 7.—
8.50	8.30	6.11	pl. Cluș . . . . . sos.	5.24	10.46 6.45
9.07	8.59	6.27	Apahida	5.02	6 27
10.14	10.29	7.26	Ghiriș	3.40	9.23 5.12
10.44	11.16	7.50	sos. Cucerdea . . . pl.	3.11	8.54 4.45
10.56	11.31	7.52	pl. Cucerdea . . . sos.	3.04	8.49 4.39
11.08	11.40		Uióra	2.58	4.27
11.12	11.50		Vîntul de sus .	2.51	4 20
11.34	12.20	8.16	Aiud	2.29	8.29 3 59
11.52	12.46	8.32	sos. Teius . . . . . pl.	2.07	8.06 3 38
12.24	1.43	8.37	pl. Teius . . . . . sos.	1.42	8.00 3.02
12.53	2.17		Crăciunel . . .	1.09	2.36
1.02	2.26	9.04	Blaș-Küküllőszög . .	12.56	7.34 2.21
1.45	3.14	9.31	Micăsasa . . .	12.11	7.08 1.44
2.01	3.33	9.48	sos. Copșa-mică . . pl.	11.50	6.56 1.25
2.15	3.48	9.47	pl. Copșa-mică . . sos.	11.14	6.50 1.06
2.33	4.08	10.01	Mediaș	10.55	6.37 12.49
3.04	4.45	10.25	Elisabetopol	10.24	6.16 12.18
3.40	5.27	10.53	sos. Sighișóra . . . pl.	9.45	5.49 11.40
3.47	5.43	11.—	pl. Sighișóra . . . sos.	9.35	5.42 11.33
4.03	6.08	11.14	Hașfalĕŭ . . .	9.12	5.28 11.16
5.35	7.52	12 26	Homorod . . .	7.46	4.23 10.03
6.13	8.32	12.58	Ágostonfalva .	7.03	3.50 9.22
6.43	9.09	1.16	Apața	6.38	3.35 8.57
7.16	9.40	1.35	Feldióra	5.58	3.15 8.27
8.—	10.25	2.09	sos. Brașov . . . . pl.	5.08	2.45 7.48
3.56		2.19	pl. Brașov . . . . sos.		2.18 5.—
4.40		3.01	Timiș		1.42 4.24
5.10		3.31	**Predeal** . . .		1.12 3.32
11.55		9.10	sos. Bucuresci . . . pl.		9.15 7.50

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș.

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.		Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
3.21	4.43	11.30	7.10	pl. Copșa mică . sos.	6.26	9.32	3.25		12.35
3.50	5.36	12 58	8.50	Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15	sos. pl. Sibiiu . . . . pl. sos.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.		tr. m.							tr. m.
4.38	Numai Luni și Vineri comunicâ.	2.—				7.39			8.57
5.28		2.54				6.45			8.04
6.15		3.59		Tălmaciu-m. .		6.01	Circ. Marți și Vineri		7.15
8.34		6.35		Avrig		3.32			4.25
				sos. Făgăraș . . . pl.					

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Luni și Joi	9.06	4.25	Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01		10.29	5.39	Zau		5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19	Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.55		St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marți comun	Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9.24		3.52		S.-Măghiăruș			2.02	6.52
10 14		4.55		Bistrița			1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.—	2.06	pl. Cucerdea . . sos.		7.39	2.38	8.30 12.31
3.57	8.51	9.47	2.52	Ludoș . . .		6.59	1.55	7.37 11.48
4.44	9.40	10.30	3.56	Cipău		6.24	1.19	6.51 10.39
5.34	10.30	11.22	4.59	sos. pl. Oșorheiŭ . . pl.		5.30	12.25	5.43 9.30
5.45	10 42		5.15	sos. pl. Oșorheiŭ . . sos.			9.—	5.04 9.15
7.14	12.16		6.44	sos. Regh.-săs . pl.			7.39	3.30 7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20 9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00 8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.08 6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20 3.48

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.26	2.48		Kükülloszög-Blaș . . .		8.48	6.50
4.02	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13	6.16
4.30	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41	5.38
5.18	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.05	5.—
8.24	8.59		Sóvárad		4.05	1.53

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 9 August 1902. Numĕrul 32.

ŞOVINISMUL.

S'a acentuat de atâtea orĭ, că şovinismul magiar, e aşa de infiltrat în firea compatrioţilor nostri. cât, chiar şi pentru casul, când un guvern ar cerca să respecte legea faţă de naţionalităţile din Ungaria, ar avé să lupte din rĕsputerĭ cu opinia publică magiară, care ĭ-ar face cea mai strașnică opoziţie.

Zilele trecute ni-s'a dat prilejul de a ne câştiga o nóuă convicţie despre acest trist simptom; convicţie, care tot mai mult ne umple de îngrijirĭ faţă cu viitorul, ce ne aştéptă în acésta patrie, pe care o locuim de aprópe dóuĕ mii de anĭ.

Călĕtorind pe tren, am ajuns în un compartiment cu treĭ magiarĭ. Era nópte şi retras în un colţ, cercam să adorm. Unul dintre călĕtorĭ, bine îmbrăcat, care venia de la Orade şi mergea la Sibiŭ, se plângea, că nu póte să adórmă pe tren, asta ca să legitimeze óre cum pofta sa de a întreţiné conversaţie cu cine-va. Începută odată, vorba porni înainte.

— Ce maĭ face Kulturegylet-ul Dvóstre? — întrebă dl de la Orade.

— Lucră înainte, — rĕspunse un preot catolic.

— Şi ce anumit?

— Ridică şcolĭ, plătesce învĕţătorĭ în locurile espuse, dăruesce cărţi pentru bibliotecele poporale, împarte ajutóre şi premiĭ băeţilor de şcólă etc.

— Dar cu cumpĕrarea de moşiĭ se ocupă?

— Nu!

— Atunci nu plătesce o ceapă degerată.

— Cum?

— Fórte simplu, proprietarĭi magiarĭ scăpătézĕ şi dacă nu se află cine să-ĭ mântuie, ţara e pierdută, va cădea în mâna străinilor, carĭ ne batjocoresc.

— Ei, dar îĭ va regula Wlassics, — observă celalalt călĕtor.

— Wlassics? nu-l cunósceţi, Wlassics e un .... (vorbă de ocară). Ce a făcut de când e la minister? nimic! şi azĭ sînt sute de învĕţătorĭ, carĭ nu sciŭ unguresce, ér de chipul cum se propune în şcóle limba magiară nu maĭ vorbim. Trebue să începem ér cu forţa, cu puterea brachiului, că prea ne-aŭ copleşit străinii. (Se înţelege că românii şi saşii).

— A trecut vremea forţeĭ — observă riḑênd preotul.

— Facem să revie; nu se póte să maĭ trăim altcum, îmĭ cunosc eŭ ómeniĭ. Dar, ca să nu părăsim discuţia, dacă Kulturegyletul nu se ocupă cu mântuirea moşiilor magiare din mâna băncilor române şi săsescĭ, ar puté să o facă acésta Episc. Majláth, e bărbat distins, bogat şi are conecsiunĭ.

— Majláth se ocupă cu alt ceva — reflectă preotul.

— Da, cu întărirea catolicismuluĭ, dar n'ar trebui să-şĭ uite, nicĭ de astă laltă.

Şi conversaţia trecu maĭ de parte la completarea scaunuluĭ vacant de la Orade.

— E vorbă de Belopotoczky, dar nu ĭ-aşĭ recomanda să vină la Orade, ar fi rĕŭ primit. Şi în sfîrşit nicĭ n'are ce căuta acolo: e neamţ, dacă nu-ĭ îndestulit cu actualul oficiŭ, dispună-l la Linz, orĭ airea în Austria, dar nu ni-l deie nóue.

Mĕ opresc aicĭ, şi observ, că e absolut autentic tot ce am reprodus.

Călĕtorul care venia de la Orade, ceva advocat saŭ director de bancă, se vede, că e din ceĭ crescuţi în acel spirit infect, care a făcut anii trecuţi atâtea miserii populaţiunii române din Bihor. Din vorbele sale resuflă tótă ura ce-ĭ clocote în piept cortra celorlalţi ómenĭ, carĭ nu sînt din neamul sĕŭ. Pentru ast fel de indivizi sînt nimica românii şi saşii; pentru eĭ ordinaţiunile arbitrare ale dluĭ ministru de culte nu plătesc nimic şi şcólele de magiarisare, de carĭ acuşi vom avé în fie care comună, sînt fióre la ureche. Trĕbue să reîntórcem la vremĭ de tristă aminitire, brachiul trebue să revină să-şi întindă stăpânirea în ţară, înjungând tot ce nu e magiar.

Pentru ast fel de ómenĭ, activitatea neobosită a distinsului Episcop Majláth, care umple de admiraţie pe toţi prin zelul sĕŭ ce nu cunósce marginĭ, e nimic, pentru că nu-şi varsă tesaurii sĕĭ în a mântui din ghiarele peririĭ pe îngânfaţiĭ nemeşi decăduţi, carĭ nu sciŭ de cât să mânce de-a gata din sudórea altuia. Belopotoczky e ceva neamţ, care n'are ce căuta în Ungaria, unde numaĭ Episcopĭ magiarĭ aŭ drept de esistinţă, chiar şi în fruntea bisericelor nemagiare.

Cum se va puté ajunge vreodată la înţelegere cu ast fel de fiinţe, de carĭ e plină inteligința magiară! căcĭ nu credem, că cu tot şovinismul lor, compatrioţiĭ magiarĭ doresc să steie în fruntea unuĭ răsboiŭ de esterminare a tot ce e străin de eĭ. Nu credem totuşi, că ómeniĭ cu mintea maĭ senină, cred, că e de trĕbuinţă să se începă lupta pe un ton aşa de ascuţit.

Ceĭ cu minte din compatrioţiĭ magiarĭ, ar trĕbui să întrevină, special în jurnalistică, ca să se localiseze acésa bólă, ce ameninţă să distrugă gândirea liniştită şi să cangreneze întrégă societatea. Şi credem, că chiar acum, când neliniscea de la graniţele regatuluĭ nostru cresce şi se estinde, credem, că cel puţin în interioru ţărĭĭ n'ar trĕbui ca locuitoriĭ să fie ast fel nelinişciţi şi turburaţi.

O poftesce acésta raţiunea de guvernamînt şi nu ne îndoim, că ceĭ în drept o sciŭ acésta şi vor nisui să o pună în praxă, dacă doresc pacea şi bună înţelegerea.

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numaĭ 1 cor.

Afacerea Kossuth-Iancu. — Comitatul Arad a fost recercat să întrevină la parlament pentru ridicarea unui monument lui Kossuth. Comisiunea face propunerea în acest înțeles. Contra acestei propuneri era natural ca românii să lupte. S'a ridicat deci Dl Dr. Ștefan C. Pop și într'o vorbire aleasă și plină de entusiasm și de iubire față de eroul nostru național, cere trecerea la ordinea zilei.

„Dvtre, zice între altele Dr. Ștefan Pop, nu ne lăsați să ne împlinim datorința față de eroii nostri, banii adunați cu crucerul din sudórea poporului român i-ați confiscat.

Noi românii nu putem adera la ridicarea unui monument pentru Kossuth din visteria statului, până când nóue și din banii propriĭ ni-se interzice a ridica monument lui Avram Iancu.

Dacă voiți să faceți un act de loialitate și voiți să vĕ arĕtați drepți și justi, primiți propunerea mea, pe care o fac în numele tuturor Românilor, ca congregațiunea nóstră să facă propunere înaltului guvern, ca fără amânare să ridice opreliștea pusă pe fondul lui Iancu și să-l predee destinațiunei sale, atunci și noi vom uita înjuriile, ce ni-s'aŭ adus și vĕ vom considera ca pe unii ce sciți respecta și drepturile altora.“

Cuvintele aceste aŭ produs aplause furtunóse din partea Românilor.

Ungurii sînt însĕ cătrăniți până la nebunie, că un valach a îndrăsnit să asemene pe Kossut cu Iancu.

Foile varsă foc de nĕcaz și atîță massa poporului contra luptătorului nostru. Printre advocații neromâni circulă, pentru subscriere, o arĕtare la camera advocațială; prin care să cere maximul pedepsei pentru Dl Dr. Ștefan C. Pop, care, să zice în arĕtare, a calomniat pe eroul națiunei magiare pe Kossuth Lajos.

Firma advocațială de la pórtă l-a fost mânjită.

Revistă politică.

România. Am anunțat și noi călătoria Regelui Carol al României la Ischl, unde se va întîlni cu Maiestatea Sa Monarchul nostru. Întîlnirea acésta, cu tóte că acești doi Domnitori s'aŭ întîlnit în fie care an, este viŭ comentată de întréga presa Europeană, fără îndoială în vederea chaoticei situațiuni din Balcani, față cu care România formézĕ și se distinge ca un punct luminos. Și noi numai a ne bucura putem, vĕdĕnd cât de mult e prețuită România de tóte marile puteri.

Primirea Regelui Carol la Ischl a fost fórte cordială. S'aŭ aranjat festivități. În 6 August Regele Carol a părăsit Ischlul, mergênd la locul de cură din Gastein.

În guvernul regatului român s'aŭ făcut unele schimbări de portofoliŭ și anume: D. Sturdza, ministru președinte și min. de rĕsboiŭ; Aurelian, min. domeniilor, agriculturĕ, industriei și comerciului; Pallade, min. de interne; Stoicescu, ministrul lucrărilor publice; Spiru Haret, min. de culte și instrucțiune; Brațianu, min. de esterne; Costinescu, min. de finanțe și Stătescu, min. de justiție. Noul cabinet a depus în Sinaia jurămîntul înaintea Regelui.

Franța. Lupta contra congregațiunilor continuă. Catolicii resistă în tóte părțile, demonstrând contra acestui abus draconic de libertate. Abatele Gayrand, deputat ține prelegeri publice prin orașe și îndémnă la luptă contra dușmanilor școlelor catolice. Cei mai distinși scriitori sînt angajați în acéstă luptă.

Anglia. În 9 August va fi încoronarea Regelui Angliei. Ceremoniile încoronării vor fi cu mult mai simple ca cele planuite la început, causa e morbul Regelui. Domnitorii Europei vor lua parte prin ambasadorii lor.

Corespondințe.

Catechisarea în școlele poporale.

Din Mărginime, August 1902.

Esistența unui stat și în stat a fie cărui popor, se basézĕ pe morala și religiositatea fiilor sĕi. Dacă acestea încep a fi desconsiderate, și în urmare a peri din inima cetățenilor, urmézĕ cele mai desastróse pĕcate, — prevestitórele ruinei, — până când încetul pe încetul totul se dărîmă și preste ruinele lui se ridică alte popóre mai cu credință în Dumnezeŭ, mai pline de viață.

În fie care stat de ordine și bine organisat, de la cel mai înalt până la cel mai mic oficiant, cu toții corecți și conscienționși, între limitele legii trebue să-și împlinéscă datorințele impuse prin oficiul, de care se învrednicesc, căci numai așa organismul statului funcționézĕ regulat și resultatele lui sînt fericitóre pentru toți cetățenii.

FEUILLETON.

Codrul miseriei.

— Alegorie de W. Seemann. —

E sară. Sórele s'a cufundat după munte și crepusculul își întinse aripile peste șesul estins. Ochiul abia póte zări ceva; sus pe bolta azurie, ici și colo lucesce câte o stea.

Un singur om grăbesce pe îngusta cărare crescută cu érbă. Era încă tinĕr. Un fulg ușor migia pe buzele-i tinere. Ochii sĕi negri schinteiaŭ îndrăsneți și nepăsători. Trăgănând un cântec vesel, privi puțin regiunea ce-l încunjura, el nu vedé nici la drépta, nici la stânga și nici nu observa, că arborii și arbustele, cari la început steteaŭ isolați, se apropiaŭ tot mai tare de el.

De odată se opri. Cărările se încrucișaŭ în diferite direcțiuni, și chiar înaintea lui se înălța o pădure désă. Privi împejur.

O negură albă se înălța de pe câmpie în jurul lui; luna era sus și își vărsa peste munte palida sa lucire de argint. Négră și mută sta pădurea.

Să între óre? Se cugetă o clipă. Apoi superb își înalță capul și pășesce înainte. La început cu precauțiune, mai apoi lute și fără grije. El pătrunde tot mai adînc, tot mai adînc în pădure. Ca nisce nălucĭ arborii înalți își întindeaŭ crengile spre cer. Calea la început largă se strîmta din ce în ce. Ochiul abia mai póte zări ceva. Tinĕrul străbate prin tufiș înainte.

Așa a putut merge mai multe óre, fómea și obosala eraŭ să-l copleșéscă. Pașii sĕi devin din ce în ce tot mai înceți, până când în fine se opri. El nu putu merge mai departe. Chiar în fața lui, curmezișpeste drum, zăcea un trunchiŭ desrădăcinat de furtună. Obosit se aședa pe acela; îl era cu neputință a mai înainta. După ce se odihni câtva timp, se ridică și merse înapoi pe drumul, pe care a venit. De odată l'a apucat o frică neașteptată, ceea ce lui nu i-se potrivea. Înainte numai, numai de ași eși afară din pădurea acésta, cugeta el. Dar încătrăŭ? Deși era obosit, fugi mereŭ înainte, piciórele îl purta repede, acușl pe o cale, acușl pe alta. Însĕ spre ceea mai mare spaimă a sa observă, că el s'a reîntors tot la locul acela, de unde a voit să iesĕ afară. Desperat s'a aruncat jos, își îngrópă fața în mâni și plânse înecat. Apoi strigă cât putu după ajutor. Când însĕ privi în sus, se înfrică și mai tare, căci înainte lui stăteaŭ trei bărbați.

Unul purta un vesmînt pompos, brodat cu aur greŭ și era încins cu un brâŭ împodobit cu petri scumpe.

Al doilea avea vesmînt negru și brâŭ roșu, ér al treilea o cămașe azurie și un brâŭ de piele. Acesta ținea în mână o bardă grea.

„Ce faci tu aici?“ îl întrebară cei trei.

„Îndurați-vĕ de mine, eŭ sînt fórte obosit. Spuneți-mi într'adevĕr unde me aflu!“

„Tu escĭ în *Codrul miserieĭ*“ îi respunse cel trei.

„Ajutați-mi, mântuiți-me, conduceți-me afară din locul acesta sĕlbatic,“ se ruga el.

„Alegeți pe unul dintre noi, care să te conducă.“

Tinĕrului i-se păru a fi mai bun cel îmbrăcat în vesmîntul de aur. „Pe tine te aleg,“ zise el către acela.

Cel provocat nu respunse, surise numai și-și ridică mâna, cei doi dispărură. Apoi păși repede înainte și tinĕrul îi urma pe jos. Mult merseră ei tăcênd, în fine tinĕrul se opri și zise: „Eŭ sînt obosit, nu pot merge mai departe. E încă mult până vom ajunge la marginea pădurii?“

„Drumul încă e departe și tu escĭ plăpând. Eŭ nu te pot conduce afară. Însĕ primesce sabia acésta și ascéptă, peste câteva clipite va trece pe aci un călăreț, tu ucide-l și ia-l calul, care te va duce mai departe!“

„Vai mie“ strigă tinĕrul „cine escĭ tu, de me sfătuescĭ la așa ceva?“

„Eŭ sînt *Crima*.“

„Fugĭ de lângă mine“ strigă tinĕrul înspăimîntat.

Acela scóse un hohot urît și dispăru.

Din noŭ se aruncă tinĕrul jos și strigă după ajutor. Când privi în sus, în fața lui stăteaŭ ceĭ lalți doi ómeni și îl provocă de noŭ să-și alégă pe unul dintre eĭ de însoțitor.

Tinĕrul și-l alese pe cel îmbrăcat în negru și cu brâŭ roșu. Tăcuți pășesc ambii. După o cale îndelungată, ajung la un abis adînc, din care se auḑiaŭ gemete și vaiete. Cel îmbrăcat în negru se opri.

Stat și Biserică sînt dóuĕ societăți mari și de mare însemnătate, cari deși stau independente una de alta, dar ajutându-se împrumutat lucră, unul lucră la fericirea temporală, altul la fericirea eternă a tuturor ómenilor, și apoi sciut este, că de la hărnicia, dibăcia și conscientiositatea lucrătorilor atîrnă, ca fructele ostenelilor lor să fie binecuvêntătóre ori ruinătóre, pentru întrĕga obște: „alții sînt, cari sémănă și alții cari secer㠖 alții sînt lucrătorii și alții culeg fructele.“

Noi preoții sîntem aleși a lucra în vîia Domnului, în marea grădină a neamului român, ca morali și religioși credincioși să crescem bisericii, națiunei și statului.

De la împlinirea conșciențióșă a tuturor obligamentelor și datorințelor impuse nóuĕ prin oficiul de păstori sufletesci va atîrna soliditatea și tăria basei, care are să servéscă ca fundament de esistență viitóre a Bisericii și poporului nostru. Greŭ dar sublim este oficiul unui preot consciențios, căci el trebue să fie adevĕratul părinte al fiilor concreduți conducerei lui pastorale; și mai ales azi, când indiferentismul voesce cu ori ce preț să se întrudă cât să póte de timpuriŭ, deja în inimile fragede ale copiilor nostri, edificiul credinței micilor odrasle trebue aședat pe o bază cât să póte de solidă, care nici de cel mai puternic orcan să nu se clătine. Cuvîntul lui Dumnezeŭ deci și învĕțătura bisericii Domnului Christos, acestea devize să fie scutul și armele, pe cari copiii nostri acasă, dar mai ales în școlă din bună vreme să învețe a-le manua.

Étă deci, că pentru un preot nu este un teren de activitate atât de momentuos și între multele lui dătorințe nici una așa de obligătóre în păstorirea sufletéscă, care ar fi atât de grea și ar pretinde o paciință atât de mare, ca tocmai instucțiunea morală în școlă.

La școla confesională însĕ catechetul concrede prea mult învĕțătorului. Nu numai că e procedura cea mai corectă, dar firea lucrului, oficiul de preot și atâtea ordinațiuni ale superiorității nóstre bisericesci pretind, ca însuși preotul să îndeplinéscă instruirea religioso-morală și prin adevĕrata lui iubire față de fiitorii lui credincioși, să păzéscă inimile blânde de neghina aruncată de inimicul cel rĕŭ și să le planteze cu cunosciință deplină a Evangeliului și spiritul vieții creștinesci.

Durere însĕ, că cei mai mulți dintre preoții nostri — onóre escepțiunilor — din comoditate ori din lipsa de zel pastoral își negligă într'un mod condamnabil acésta datorință a lor atât de sfîntă. Concred învĕțătorului în cele mai multe casuri propunerea religiunei și moralului, nereflectând la aceea, că bietului învĕțător și așa i-se impun multe și grele sarcini, cărora el satisfăcênd consciențios, obosit de oficiul lui de educător, abia ascéptă să respire puțin aer curat și să se bucure de libertate — când colo mai trebue — de voe de nevoe, — să suplinéscă și pe dl părinte în oficiul de catechet! Óre cu ce rîvnă de dragoste va propune învĕțătorul și cu ce resultat, când scie, că acest obligament nu e al sĕŭ, și că el o face acésta numai din respect față de directorul sĕŭ școlar saŭ chiar de stîlă?! În celea mai multe casuri fără resultatul dorit și intenționat, ér urmarea e, că inimile mititeilor vor rĕmânea reci față de tot ce e sfînt și creștinesc, ér respectul cuvenit față de părintele lor sufletesc nu va prinde rădăcini și neavênd basă încetul pe încetul se va micșora când adulți, bărbați saŭ chiar bătrâni vor fi! Da, căci dacă nu se pune fundament religiosității, vieții și modului de cugetare creștinesc în pruncĕ, cum s'ar puté ascepta așa ceva de la tinerĕ, cum s'ar puté ascepta, ca după o atare educațiune indiferentă, adulții să străduéscă în umilință, iubire și pace creștinéscă?

La o parte deci cu comoditatea și indiferentismul, căci azi, când progresul ce l'aŭ făcut sciințele pedagogico-didactice, este o admonițiune seriósă pentru preoți, azi, când educațiunea religioso-morală e atăcată mai mult ca ori când, nóuĕ preoților nu ni iertat a rĕmâné nesimțitori și reci în fața pericolului.

Dacă avem cât de puțină iubire față de mititei, dacă voim ca religioși, blânzi și morali credincioși să crescem pentru Biserică, harnici fii patriei, dacă voim a ne scăpa de continuele lamentări, că cutare și cutare pĕcat s'a încuibat și róde mereŭ la fundamentul esistenței religioso-morale a poporului nostru, să ne îngrijim, ca adevĕrați și consciențioși păstori sufletesci, a ne cresce — începênd din școlă — credincioși însuflețiți spre iubirea lui Isus și a bisericii sale, cari să fie gata a trăi nu numai în mod creștinesc, ci și a se opune cu inima tare la ori ce ademenire imorală și ireligióșă.

Frate mic.

DIN ȚARA HAȚEGULUI.

— 1 August n.

Deși cam târziŭ, totuși cred că nu e fără interes, să Vĕ comunic unele date despre școlele gr.-cat. din districtul vicarial al Hațegului, care se estinde pe o mare parte a unui din cele mai românești ținuturi din patria nóstră și de aceea luat mai

---

„În acésta prăpastie *locuesce* Mortea“ zise el. „Aruncă-te la vale și veĭ afla mântuire.“

„Vaĭ mie“ strigă tinĕrul „cine escĭ tu de me sfătuescĭ la o așa faptă?“

„Eŭ sînt *Desperarea,*“ zise el cu glas înădușit și dispăru.

Tinĕrul strigă din noŭ după ajutor și înaintea lui stătea cel îmbrăcat în cămășa azurie, cu o bardă în mână.

„Vină cu mine“ zise el. „Drumul într'adevĕr e departe și recere multă încordare, însĕ celui ce sufere, Dumnezeŭ îi ajută.“

El prinse pe tinĕr de mână și plecară. Cu securea tăia trunchiurile din cale și făcea drum prin tufiș.

„Ia unul dintre butucii aceștia greĭ“ demândă el apoi tinĕrului. — Tinĕrul deși era obosit și flămînd, totuși luă pe umerĭ un butuc. Cu cât mergeaŭ mai departe, cu atât pădurea devenia mai rară. Sarcina i-se părea tot mai ușóră, căci speranța îi întărise pașiĭ.

În fine se lumină, ei steteaŭ în marginea pădurii. Sórele era sus și-și versa razele-i aurii peste câmpia verde.

„Dorința ta este împlinită,“ zisă conducĕtorul, „eŭ te-am condus afară din *„Codrul miseriei.* Aruncă-ți acum sarcina jos.“

Tinĕrul ascultă și întrebă: „Cine escĭ tu, care mai condus așa de bine, ceea ce ceĭ alalți doĭ n'aŭ putut?“

Eŭ sînt *„Munca“,* zise străinul și dispăru.

Claudiŭ.

Iliiă căprariu
pră drumu Orăviței.

Când Iliiă o plecat, toată lumia dă iel vorbia. În Ticvaniu-marie, unde sînt naționaliștiĭ, or plesnit dă mâniă oameniĭ, când or auzit că Cârnicieniĭ se duc la Pești să chieme pră un Domn dă obligat;

— Dar unde-l națională? — Unde-i hotărîrea comitatului național, că să nu aliagă oameniĭ obligat. Las' că-l învĕțăm noĭ pră Cârnicieni, ce-l a fi român.

Din depărtare se aude glasul clănetului și glasul lui Iliie cum cântă că:

Șinĭ-o făcut crișma 'n drum
tra ra tra ra rum
N-o făcut-o dă nicbun
tra ra tra ra rum
Și-o făcut-o dă cu mince
Șine întră 'n ea să cânce
tra ra ra, ta ra ra,
tra ra, ra ra rum.

Cociașu mâna caiĭ dă cugețĭ că-l cocia lu Sfântu Iliă din ceriu.

Când Cărnicieniĭ ajung cu cocia lângă Carășu, vro patru Ticvăuenți le ies în drum, dîntrĕ sălcĭ.

— Halt mă! Undje aț plecat?

— Mergiem la Pești.

— Dă cie?

— Pră noĭ ni-o trîmes satu, ca se vorbim cu 'npărăția, să căpătăm pășunie, Domnu Păsulie din Oravița ni-o dzis, că să rugăm pră Domnu Cherebeți, ĭel nie căștigă.

— Mă! Cum aĭ dziseșășĭ, Cherebeț?

— Cherebeț.

— Să va fiă loat o milă dă dracĭ, ala nu-l Cherebeț fără Kierĕkieș. Un jîdov din Pești, pră care mai naince l-o chiemat jidovesce. Ala vă căștigă un drac și jumătatie. Ala mă, vria să fiă obliegat și daia o dzis, că vă caută pășunat, ca să țineți cu iel. Voĭ, să vedje că nu vis rumâni. N-aĭ audzit tu dă comitatu național, carie or aflat, că după cie, nu puciem să fim toți obligați, apoi mai bine să nu fie nime.

— Dă cie să fim audzit?

— Dă comitatu național.

— Da cum să nu fim audzit noĭ dă .. cumaĭ dzic?

— Comitat național.

— E, sciŭ io. Pietre, o nuți aducĭ amintie. . . . . că anu trecut am și alies membri la comitat . . . sciŭ io. Acoloĭ comitatu . . . undjeĭ varmegia, sci, undje-o fost închis Moise Penta, când o furat oile ălea . . . da cum să nu scim.

— Mă, prosti vis voĭ.

— Dăcie se fim proșcĭ! Prosti vis voĭ — cântă mă. Niță dă în caĭ, că noĭ cu oameni ca voĭ nu stăm de vorbă

Șinĭ-o făcut . . .

Niță, cociașul dă în caĭ, — Filip suflă in clanet, ĕră Iliiă cu Petru începe să cânte; D-odată Ticvănenții naționaliștĭ, săr în cocia, și încep să mi-i piseție pră Cârnicieni.

Că . . . mama lui în coacĭ . . . că mama lui în colo. Destul că cocia o stat — și ĕr' o pliecat. În cocie era ca o clae

tare la ochi din partea celor ce voesc să ne răpéscă tesaurul limbei strămoşesci prin introducerea forţată a şcólelor de stat, adecă magiare.

În acest district vicarial sînt 26 parochii şi 19 filii, aprópe tóte curat greco-catolice. Şcóle gr. cat. sînt 11, la carî umblă copiî din 15 parochii şi 6 filii; la şcóle comunale (mai înainte grăniţăresci) umblă copiî din 4 parochii şi 1 filie, ér la şcóle de stat din 7 parochii.

Edificiî scolastice sînt în 10 parochii tóte zidite în anii din urmă şi corespundétóre.

Învĕţătorî aŭ fost 10 cualificaţi şi 1 absolut de preparandie.

Avere mobilă şi imobilă aŭ şcólele fórte puţină şi adecă: 1500 cor. în capitale şi 131 jugĕre pădure şi ast fel tóte cheltuielile împreunate cu susţinerea şcólelor şi salarele învĕţătorilor, carî fac 7050 cor. se incassézĕ de la credincioşi. Ajutor de stat primesc 2 şcóle, aŭ câte 100 cor. (2 quinquenale) şi una 400 cor. Bibliotece şcolarî sînt numai 2 şi acele micî, ér de recuisite de învĕţămînt încă duc lipsă mai multe şcóle.

Esamenele s'aŭ ţinut la tóte şcólele sub presidiul Rvsm. Dn Vicar Dr. Iacob Radu, care voind să cunóscă cu de-a mĕruntul starea şcólelor şi mersul învĕţămîntului, cu zel neobosit a alergat până şi în cele mai depărtate comune din munţi şi a presidat esamenele. Resultatul esamenelor a fost: 2 fórte bun, 2 bun, 4 îndestulitor, 2 puţin îndestulitor şi 1 neîndestulitor.

Dintre primiî obligaţi la şcólele gr.-cat. aŭ frecuentat de la 6—12 ani 42·54%, ér de la 13—15 ani 41·36%, adecă mai puţin de jumĕtate; ér la şcólele comunale şi de stat aŭ frecuentat de la 6—12 ani 76·1% şi de la 13—15 ani 68·08%, adecă $^2/_3$ părţi. În general aŭ frecuentat 49·3% şi fără instrucţiune aŭ rĕmas 50·7%, adecă jumĕtate din pruncii de şcólă.

Din aceste se vede, că pe lângă tot zelul conducătorilor şi pe lângă tótă jertfa cea mare, ce o aduce poporul sĕrac din aceste părţi, n'avem şcóle destule şi chiar pe carî le avem, nu sînt frecuentate de ajuns. Într'adevĕr s'a putut vedea din cifrele de mai sus, că la şcólele de stat şi comunale, în proporţie umblă şcolarî mai mulţi, ca la cele confesionale.

Acest fapt trist este de a se atribui împrejurării, că autorităţile administrative, adecă notariî, pedepsesc fără cruţare absenţiile de la şcólele de stat şi comunale, ér de cele de la şcólele nóstre n'aŭ nicî o grije. Ér noî fără de nicî o putere privim cu întristare, cum şcólele frumóse staŭ adese orî aprópe góle, ér şcólele de stat orî comunale sînt fixite de pruncî, chinuiţi cu învĕţarea unor limbî şi a unor lucrurî nepricepute, şi de carî eî nu pot avé nicî un folos în viaţa lor!

Am zis, că autorităţile administrative nu pedpsesc absenţiile de la şcólele nóstre şi aşa nu silesc părinţii să-şi trimită copiii la şcóla; din acésta urmézĕ apoi, că învĕţătorul nu póte face spor şi învĕţămîntul stagnézĕ. La acestea mai putem adauge, că autorităţile administrative nu ne daŭ mână de ajutor, pe cum le-ar fi datorinţa nici la încasarea cultului scolar şi aşa învĕţătoriî, aprópe în tot locul, aŭ restanţe de salar cu sutele; ceea ce de o parte îi disgustă, ér de alta îi face să se ocupe cu economia, saŭ să-şi caute pe alte căi traiul vieţii şi aşa negligézĕ şcóla şi nu este nicî un spor, aprópe nicî un folos de ostenéla lor şi de chieltuiala poporului cu zidirea şi susţinerea şcólelor.

Dar dară ar fi numai atâta, tot ne-am mai reculege. Înse mai rĕŭ este, că notariî şi slugile lor, nu numai că nu ne daŭ mână de ajutor la susţinerea şcólelor, ci adese orî amăgesc şi aţîţă poporul nepriceput în contra şcólelor nóstre şi îl îndémnă, ademenindu-l prin promisiuni mincinóse, ca să cérĕ şcólă de stat şi ast fel să-şi vîndă legea şi limba stămoşéscă. În contra acestor uneltiri periculóse trebue să ne apărăm cu tótă puterea de la mic până la mare. Cu deosebire preoţii şi învĕţătoriî, să fie pururea trezi şi la cea mai micĕ primejdie să dee alarm, ca ceî mai marî de cu bună vreme, să pótă lua măsurile de lipsă pentru susţinerea caracterului confesional şi românesc al şcólelor nóstre, carî sînt cetăţile cele mai puternice ale legii şi limbei strămoşescî. Bietul popor adese orî nu-şi pricepe interesele sale şi uşor cedézĕ uneltirilor duşmane şi se pierde. Iar dacă ne vom perde poporul ce se vor face păstoriî lui?

Priveghiaţi dară fraţilor, căcî dujmanul e la uşă. Dar viĕe Domnul! şi în cetatea nóstră nu va întra, cât timp preoţii şi învĕţătoriî îşi vor face datorinţa. Căcî causa nóstră sfîntă şi dréptă este, ér Dumnezeŭ ajută dreptăţii

Vigilano.

---

dă tuleiŭ oamenii. Ililă omu draculuĭ, şi Petru Gugulea, căruia i placiă bătăia îşi iaŭ tótă inima în dinţi, şi din rĕsputerî să umflă şi când i cocia în mijlocul Căraşului, d-odată şi-i umflă pră Ticvănenţi în Căraşu. Cugetaĭ că escî la bobotează în „rîulu Iordan, butezându-te tu Doamnie“ — Cârnicieniî să scólă în picióre, şi toţi cu mânile şi cu gurile sbiară pră caĭ — şi sĕraciî caĭ cu toate puterile scot cocia dîn Căraşu.

Ticvănenţiî în apă până la brâŭ. Sbieraŭ, dă să audzia şi dăpartie.

— Mama voastră dă hârghiî, viniţî voî pră mâna nóstră, vă 'nvăţăm noî pră voî, cum să fiţî rumânî. Vă dăm noî alegere dă obligaţi. Acum pră ăştia trăbuie să-î puniem în Ţaitung.[1])

Să şi duc acasă şi scriŭ următórea carcie la „Foaia naţională“.

Onorabile Spectat preaonorat Redactor! Inima de rumân în noî moare când vede că sunt sate prăpădite carî nu sciu că comitatu naţional a hotărît ca nime să nu alégă obligaţi; în pădurie sunt între liemne şi uscăciuni. Lasă şă miţî piară uscăciunile, toată lumia inteligenţă să scie că uscăciunile si tuleiî sunt Cârnăcieniî. Ve rog să-î puneţî în fóiă, că inima nóstră de rumân moare, când vede aşa hârghiî. La noî în Ticvaniu — puneţî vă rog în fóiă, ăs naţionalistî marî — şi pêntru aia vă scriem dîn adêncu înimiî. Vă trimicem şi sănătace la toţi şi noî iară suncem sănătoşi în Ticvaniul-mare.

Un participant.

(Va urma.)

[1]) Fóiă.

Un ţipet de durere.

Diecesa Lugoşului, Iuliŭ 1902.

Resfoind istoria, — cartea neamurilor, — cercetătorul serios îşi câştiga convingerea, că în şirul popórelor abia va fi fost unul atât de impilat, atât de încercat ca poporul românesc. Decând istoria l'a pus în frumósele plaiurî ale Carpaţilor viaţa sa n'a fost de cât un şir de lupte neîntrerupte în contra atentatelor de tóte nuanţele, sistematic şi cu multă dibăcie aplicate, pe tóte terenele publice, asupra tuturor emporielor de esistinţă naţională. Cât a îndurat în persecuţiunile religióse, archiereiî, preoţii şi poporul nostru, scim cu toţiî, în zisa Apostolului ginţilor, „nu era vrednică lumea.“ Că cum a fost poporul nostru scos, prin legi escepţionale, prin legi fals interpretat, prin ordonanţi volnice şi chiar prin forţa brută, din brasda strămoşéscă, din legislatură, din viaţa publică de stat, de asemenea o scim. etc. etc.

Dar har Dlui, că geniul bun al neamului nostru pe lângă tóte uneltirile draconice, — cu unele perderî totuşi, ne-a conservat, tóte încercările de strivire s'aŭ resfrânt de stânca românismului.

Nesucedându-le duşmanilor esistinţeî nóstre, prin armele până acum folosite, aşi validita aspiraţiunile, aşi lărgi conceptul naţional, aşi întări esistinţa propie pe ruinul nostru şi a altora; aŭ luat în mână alta, cu mult mai periculósă pentru noî, şi mai de isbândă pentru eî. Cea mai înveninată săgétă e îndreptată în contră celui mai puternic bastion a conservării nóstre etnice, în contra şcólelor nóstre poporale confesionale. Şovinismul intolerant sub cuvîntul intereselor de stat a pornit o furtună, care nu să scie până unde va ajunge şi ale cărei efecte nimenî nu le póte provedé, nicî aceea nu sĕ póte calcula, că ce resultat vor obţiné eî, şi ce perderî vom îndura noî; una înse o putem fixa cu siguritate matematică, ca dascălii şcólelor confesionale vor fi supuşi la cea mai grea încercare. Că în urma pregătirii nóstre în respect limbistic, nepotênd satisface nóuelor ordinaţiuni, în anul prim vom fi admoniaţi, acusaţi şi batjocoriţi; în al doile serios amenințaţi, ér în următoriul fără nicî o milă daţi afară, espuşi negrei miserii, întorşi la obositorea trudă de zilerî.

Fost-am noî şi până acum „în ostenélă şi trudă, în privegherî de multe orî, în fóme şi sete, adese orî în frig şi golătate,“ dar tóte suferinţele le-am înnăbuşit în peptul nostru, — cu tóte că nicî o durere nu mistue ca durerea tăcută, — pentru că deşi „eram împresuraţi, dar nu fără curaj; deşi nedumeriţi, dar nu lipsiţi de nădejde; urmăriţi, dar nu părăsiţi.

Acum înse când numai un paş ne desparte de decapitarea subsistinţeî nóstre, când sîntem în préjma zilei, în carî mii şi zecî de mii de suflete nevinovate, vor fi espuse peririî, pepturile nóstre nu-s mai în stare a înnăbuşi suspinele, şi fără voie sînt silite a scóte un ţîpet de durere.

Furtuna e pornită şi încurênd se va deslănţui asupra nóstră cu tótă vehemința, dar totuşi printe norii amenințătorî ne licu-

resce o mică rază de speranță. Cu ochiĭ rugători ațîntim privirile nóstre la tronurile archireilor nostri, vrednicĭ următori ai înaintașilor lor, carĭ în timpurĭ de grea încercare. tot de una s'aŭ sciut întrepune până la espunerea proprie, — implorându-l să nu ne lase.

La vrednicul nostru Cler, care în vremĭ de nevoĭ cu rară abnegațiune a întreprins totul, necruțând nimic, rugându-l de ajutor.

Cu încredere ne întórcem către poporul nostru, în specie apelăm la clasa inteligentă a neamului, rugându-o, ca mai multă atențiune să-și îndrepte asupra școlelor nóstre, — că să nu fie zis spre superare, — dar până acum nu mult s'a frămîntat cu sórtea lor; căcĭ abia unde vre-un suflet nobil, ca „rari nantes in gurgite vasto" a pledat în interesul lor saŭ a ajutorat cu fapta vre-o școlă saŭ învĕțător.

Timpul e înaintat, óra a 11. a bătut; bine să luăm sama, că pe lângă tóte asociațiunile, teatrale, casele naționale și museele etnografice etc. ruinat odată bastionul luat acum la țintă, vom vedé cât prețuesce optimismul unora și indolența altora, și orĭ ce am întreprinde pentru a îndrepta greșala trecutului ar fi zădarnic, ci nu ne'ar mai remâné, — în zisa unui mare bărbat de stat de din colo, — de cât să plângem pe ruinele românismului.

Un dascăl.

Convocare.

„Reuniunea femeilor din Bucium-șésa" invită pe toțĭ membriĭ și binevoitoriĭ sĕĭ la

a II-a adunare generală ordinară,

ce se va ține la 31 August n. a. c. la órele p. m. în școla poporală gr. cat. din loc cu următórea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adonăriĭ prin presidenta reuniuniĭ.
2. Raportul comitetuluĭ reuniuniĭ asupra lucrărilor anuluĭ espirat și darea absolutorului.
3. Presentarea raționiniului de pe anul trecut și a proiectului de budget pe anul viitor și alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru censurarea lor.
4. Alegerea unei comisiuni de 2 membri pentru înscrierea membrilor noĭ și încassarea taxelor.
5. Rapórtele comisiunilor de sub 3 și 4.
6. Alegerea unei membre ordinară în comitet.
7. Raportul bibliotecariului și darea absolutorului.
8. Propuneri în cadrul statutelor.
9. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea procesului adunăriĭ generale.
10. Închiderea adunăriĭ.

Din ședința comitetului „Reuniuniĭ femeilor din Bucium-șésa," ținută la 3 August 1902.

Aurelia Popa presidentă. **Ariton M. Popa** secretar.

Noutățĭ.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Buniĭ poporenĭ din Bistra: Vasilie Gligor al lui Todor și soția sa Marta născ. Balea, aŭ procurat pentru Biserica nóstră din loc. cu preț de 100 cor. „Cartea de aur", ér Ioan Dragea al lui Petru un „Liturgieriŭ" în preț de 40 cor. carĭ obiecte, împreună cu altele. donate mai înainte. decorézĕ frumos împodobita Biserică a Bistreĭ. pentru carĭ fapte marinimóse, bunii poporeni, priméscă și pe acésta cale ferbintea mea mulțumită. Bistra. în 31 Iulie 1902. Alexandru Papiŭ, preot gr.-cat. — Subscrisul, în numele comitetului parochial greco-catolic din comuna Bĕrla, (comitatul Bistrița-Năsĕud), ne împlinim o plăcută datorință, aducând pe acésta cale cea mai ferbinte mulțumită tinerilor clericĭ din seminarul archidiecesan din Blaș. carĭ aŭ binevoit a contribui la nouă edificânda biserică din loc cu suma de 25 cor. 26 fil. Nobila faptă a tinerilor clericĭ să laudă de sine. Tot pentru acésta biserică credincioșiĭ din loc, Suciŭ Ioan a Petri și soția Palagia, aŭ donat doĭ prapori în preț de 50 cor. pentru carea faptă. subscrișiĭ asemenea îșĭ esprimă sincera mulțumită. Bĕrla, în 1 August 1902. Ioan Timariŭ, paroch gr.-cat. Gregoriŭ Șuteŭ, not. comitetului. — Întru edificarea nóueĭ Bisericĕĭ gr.-cat. din Coșocna — carea cu ajutorul Domnului prin Septembre va fi deplin terminată și destinată cultului divin, pe lângă frații Nemeșescĭ. carĭ aŭ dăruit 2000 cor. aŭ mai oferit pentru Biserica și înfrumsețarea eĭ internă următoriĭ locuitorĭ și proprietarĭ din Coșocna și jur: Ilie Popovicĭ, curator primar 600 cor. Ioan Tö:ök cantor gr.-cat. loc. 320 cor. Ioan Hațegan, protopop 280 cor. George Apahidean (gr.-or.) 36 cor. Vasilie Boșanu și soția sa Ghervasia (gr.-or.) 100 cor. Vasilie Chifor, sergent în Cluș 80 cor. Vasiliŭ Suciŭ a Flori (gr.-or.) 10 cor. Pop Raveca a Liki (gr.-or.) 10 cor. Petru Todea (gr.-or.) 10 cor. Biserica gr.-cat. din Dezmir 10 cor. Parochul Aurel Poruț din Dezmir 20 cor. Ana Poruț n. Nestor, preotésă 20 cor. Poporul gr.-cat. din Dezmir 6 cor. Suma = 1502 cor. carĭ toțĭ s'aŭ incassat și s'aŭ și spesat până acuma în celea de lipsă la acésta Biserică. Vin prin acésta a le aduce în numele poporului meŭ gr.-cat. tuturor ferbintea mea mulțumită, rugând pe Dumnezeŭ atotputernicul să le resplătéscă însuțit. Nu pot uita nicĭ bunătatea fraților gr.-or. pe cum și a magiarilor: r.-cat. reformați și unitarĭ, carĭ ne-aŭ ajutorat mult la vecturarea pietrilor, lemnelor și a prundului necesar. Coșocna, 5 Aug. 1902. Ioan Hațegan, paroch și protopop.

Sciri personale. Óspeți mult stimați a avut Esc. Sa Î. P. S. D. Mitropolit în zilele aceste. Venerabilul preot. oficial la biblioteca Vaticană, fost profesor la colegiul grecesc din Roma Rvsm. domn Nicola Franco, simpaticul „Papa Nicola" al nostru a sosit în 28 Iuliŭ. Duminecă în 3 crt. a sosit în mijlocul nóstru ca óspe al Escelenției Sale Sp. D. Alexe Pocol de Lozna-mare, mare proprietar de mine în Baia-mare. fost elev al institutelor nóstre din loc. Luni dimineața la 6¾ cu grațiósa concesiune a Escelenției Sale Î. P. S. Mitropolit s'a celebrat o sfîntă liturgie în biserica catedrală, unde a asistat și cucernicul óspe, care la dorința espresă a soției sale Maria n. Vancea, a adus sacrificiŭ de mulțumită Celui Prea Înalt. Laudabil și edificătoriŭ esemplu! Dl Pocol a plecat ierĭ ducênd cu sine simpatiile nóstre.

Director la gimnasiul din Năsĕud. Representanța fondurilor de la gimnasiul sup. fundațional din Năsĕud, a ales de director pe prof. Ioan Pĕcurariŭ.

Masa studenților. Dl Petru Cosciuc Mediaș. a trimis 3 cor.

Fondul subsidiar a mai primit următórele donațiunĭ: Vasiliŭ Pop, Șomtelec, 20 cor. George Simu, Gheja, 2 cor.

Întîlnirea împĕratului german cu Țarul. Din Reval se depeșézĕ, că în ziua de 5 August la órele 3 p. m. împĕratul Niculae a sosit acolo cu vaporul „Standard", însoțit de marele duce Alexă și de o mare suită. Ministrul de esterne Lamsdorff, guvernatorul Estland și autoritățile l'aŭ așteptat în port. Primarul oferi Țarului pe o tavă prețiósa pâne și sare. Din port Țarul s'a dus la palatul guvernatorului, unde i-s'aŭ presentat deputațiunile. Țarul a visitat după aceea casa cavalerilor de Estland, monumentul Russalka. casa lui Petru cel mare și clubul marineĭ. Mai multe reuniunĭ de cântărĭ s'aŭ presentat Țarului, esecutând câte-va cântece. La órele 6 Suveranul s'a întors pe bordul vaporului „Standard", unde a fost dineŭ. la care pe lângă comandanții vaselor rusescĭ, a fost învitat și atașatul de marină german Schimmelmann.

VI Programa școleĭ civ. gr. cat. publice de fete din Beiuș redactată de Vasiliŭ Ștefanică, directorul școleĭ, corespunde și ca fond și ca formă intenției redactorului: e o programă lubilară, esecutată fórte frumos. La început se află portretul Esc. Sale Michail Pavel, urmézĕ apoi un material de tot bogat. În articolul prim se arată faptele neperitóre sevîrșite de Esc. Sa fericitul Pavel, și lubirea de care a fost încunjurat cu ocasiunea lubileului Sĕŭ preoțesc de 50 ani. Art. al doilea din partea I. e o replică la o învinuire nebasată, adusă asupra Internatului de fete. Într'un alt art. se înregistrézĕ mórtea Esc. Sale Pavel. Numĕrul profesorilor și a profesórelor a fost de 10. a elevelor de 88, tóte române. După progres aŭ fost 25 eminente și fórte bune, 26 bune și 7 îndestulitóre. În partea II. a programeĭ e frumósa festivă aranjată din incidentul aniversăriĭ de 50 ani a preoțieĭ Escel. Sale Pavel. Din variatul program partea culminantă e scena alegorică „Omagiul lunilor" care e publicată în întregime. Conținutul programeĭ din anul acesta e un amestec de o sinceră admirare a faptelor marĭ și de o nefățărită lubire de alipire și supunere, și de o adevĕrată și adĕnc simțită durere pentru pierderea grea, ce a suferit acest institut prin mórtea Patronului și Fundatorului sĕŭ Esc. Sa Michail Pavel. Technica cărții îți impune, aranjamentul intern, chipurile esecutate minunat. tiparul curat și îngrijat dovedesc că tipografia seminarului nostru se ține la nivoul pretensiunilor moderne în ceea ce privesce esecuția technică a artelor grafice.

Convocare. Despărțĕmîntul Sătmar-Ugocea a „Asociațiuneĭ pentru literatura română și cultura poporului român" îșĭ va ține adunarea generală la 10 August 1902. — Despărțĕmîntul „Cluș" al reuniuniuniĭ învĕțătorilor gr. cat. din Archidiecesa de Alba Iulia și Făgăraș, își va ține adunarea a II-a a anuluĭ curent în 28 August n. în școla gr. cat. din Fenișul-săsesc.

Bouțarul înf. La 23 Iuliŭ a. c. în revĕrsatul zorilor s'a deslănțuit asupra văiĭ Bistra, situată de la Hațeg în spre Caransebeș peste „Pórta de fer". o furtună cu grindină dintre celea mai îngrozitóre. Norocul, că tótă producțiunea ținutului n'a fost compromisă și nimicită, e de a se atribui împrejurărĭ că furtuna. pe când era mai în putere, s'a abătut în regiunea muntósă, unde în muntele „Zonóga" a trăsnit în o turmă de 160 stĕrpe, a câtor-va economĭ de aĭ nostri din com. Voislova, din carĭ aŭ rĕmas mórte 116.

Petreceri. Reuniunea femeilor române greco-catolice din Zlatna învită la petrecerea cu dans. ce se va aranja în 28 August 1902. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniuniĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

NUME DE FAMILIE la românii din Ungaria.

(Continuare.)

VI. Nume de proveninţă dubiósă.

Badiŭ. Banciŭ. Berinde. Biba. Birle. Birlea. Bisorca. Blotor. Boca (ital?) Breda. Boloţ. Boldur. Boldura. Burlec. Bude, But. Canciŭ. Candrea. Cean. Cherebeţ. China. Circa. Cirlea. Cleş. Coltor. Comes. Comşa. Coşbuc. Cora. Cotrosa. Debu. Dĕbăŭ. Dicu. Dig. Dirina. Docea. Domşa. Dorca (Dolca?) Dot. Dulc. Dulcan. Duma. Dure. Duruş. Fanu (Ste-fanu?) Fara. Felea. Furdu. Gabra. Gaura. Gaja. Gheaja. Gan. Gurban. Idu. It. Iga. Jubaş. Jurma. Liciŭ. Macta. Man. Manciŭ. Măxeriŭ. Moga. Motora. Morcan. Nossa. Oida. Orda. Ordace. Pampu. Panda. Panga. Pandrea. Pantea. Pan. Peica. Perţa. Plic. Pociŭ. Puchiŭ. Resiga. Rebulea. Rimbaş. Riţ. Şenilă. Serună. Sevus. Sferico. Şicoe. Sirca. Sircuţa. Sperchez. Şuşa. Tat. Ţetcu. Ţirţeriŭ. Tiŭ. Timbuş. Tod. Toda. Todea. Trif. Trifa. Togan. Togănel. Truţa (póte ceva prescurtare ca: Dumi-*truţa,* Pe-truţa.) Tulea. Tuhuţ. Turciŭ. Udrea. Uţ, (Uţi se numesc urmaşii fracţiunilor de Daci din munţii Bucovinei). Vapit. Vesa. Vijoli. Vişa. Vijdea (vij?) Vomvea. Vucu. Zsampa, (Vampa?)

VII. Influinţa creştinismului.

Pietatea a îndemnat pe românul creştinat să priméscă întreg catalogul de nume ale sfinţilor, martirilor, apostolilor, evangeliştilor, protopărinţilor, profeţilor, patriarchilor ş. a. Multe din aceste nume de botez — cum am amintit mai sus la numele patronimice — cu timpul s'aŭ prefăcut în nume de familie. Măria lui saŭ lu Niculae, Măria *Niculae* ş. a.

După numele Domnuluĭ Christos, Crestus, avem Crestescu. Cristea. Cristian; după numele Preacurateĭ Vergure: Mărian, Marienescu, Mărina.

După numele s-lor Evangeliştĭ: Mateiŭ, Marcu, Luca, Ioan, Ionescu; după al s-lor Apostolĭ: Petru, Petrescu, Pavel, Pavelea, Paul, Andreiŭ, Bartolomeiŭ, Birtolon (ung.), Filip, Simon; după numele sfinţilor: Svinţ, Sfinţi; apoĭ: Niculae, Nicóră, Nicula, Medrea, Sâmedrea (Sâ-*Medru*), Mitrea, Dumitru, Dumitrean, Ştefan, Tóder, Todor, Văsîĭ, Vasilie; Marina, Magdalina, ş. a.

După numele persónelor bisericescĭ: Călugĕr, Popa, Pop, Dascăl, Diac, Crisnic; — după numele s-teĭ crucĭ: Crucin, Crucean, Cruciţă, Cheresteş; — după numele sĕrbătorilor: Pasca, Pascĭ, Paşcu, Paştiŭ, Paştea, Crăciun, Crăciunescu, Ajunel, Ispas.

După obiecte sfinte: Tóca.

După numele protopărinţilor: Adam (şi derivatele), Iova (Eva); după al patriarchilor şi altor persóne din Testamentul vechiŭ: Avram, Iacob, Iacobescu, Isac şi pe ungurie: Ijac, Aron, David, Moisin, Solomon, Irimie, Isailă, Ilie, Ilea.

După ceĭ Treĭ craĭ: Gaşpar.

VIII. Influinţa popórelor din patrie şi străine.

1. M a g i a r ă.

Astaluş. Aranyoş. Bălaş. Baldi. Banfi. Bányai. Barna. Baternai. Bela. Bena. Benchea. Béreş. Beşcheri. Biriş. Birtolon. Bociat. Bologa. Borza. Bot. Boteiŭ. Bud. Buta, Butaş Caian. Caliani. Cândea. Chelemen. Chendi. Ciaclan. Ciat (Csat), Ciato (Csató). Cheşcheş. Colceriŭ. Coroş. Cormoş. Csáki. Dîmbu. Dîmboiŭ. Dobo. Dorgo. Dosa, Doşa. Elekeş. Erdélyi. Enyedi. Faragó. Farkas. Fărcaş. Fejér. Finta. Fodor. Halász. Halmágyi. Harhai. Ház. Házi. Herbai. Henteş. Herczeg. Hodoş. Hossu. Horváth. Horga. Horgoş, Hărăgus. Gabriş. Gergely. Gyulai. Kardos. Kádár. Kis. Kerekes. Kocsis. Kovács. Láday. Laslo (László). Lehene. Leményi. Lucaciŭ. Maior. Maier. Márton. Manfi. Mesaroş. Mezei. Mihályi. Mihalca. Méheşi. Mogoş. Nemeş. Nossa. Pastor. Pataky. Perényi. Pocol. Pogăciaş. Pojár (pozsár = crap). Papfiŭ. Papfalvi. Săbăduş. Şara. Şanta. Seiche. Şimonfi. Szabó. Sabo. Săbăŭ. Socaciŭ (Szakács). Şuteŭ. Tocaciŭ. Ungur. Vámoş. Vándor. Varga. Vojk. Vajda. Vaş (Vas). Zeic. Zsoldos.

Cu aceste nicĭ pe de parte n'am espus tótă nomenclatura numelor de familie ungurescĭ la Românii din regatul Ungarieĭ. Este lung şirul acelor nume, care arată originea după loc, ca d. e. Csergedi, Ujvári, Szancsali ş. a. carĭ arată ocupaţiunea saŭ însuşire, dintre carĭ unele s'aŭ însemnat în paragrafiĭ respectivĭ. Şi mai vîrtos e lung şirul numelor şi predicatelor ungurescĭ ale nobililor românĭ (Veḑi opurile: Puşcariŭ I. Cav. de: „Date istorice“ şi I. Mihályi: „Diplome maramurĕşene“. — O conscriere consciincióză şi exactă a acestor nume ne-ar face, póte, să esclamăm cu poetul:

„O, de am puté redobîndi
Şi câte avem perdute!“

2. G e r m â n ă.

Contingentul dat de germanĭ românilor îl învederesc numele: Sas, Neamţ, Germân. Mai de parte: Bugner, Denghel, Hada. Handrea, Helerea, Jagĕr, Langa, Lesing, Knobloch, Roth, hibridul Kisbach. Muth. Hodărnăŭ, Roth, Ranţa, Vana, Vilt, Droc (?) Gael, Şular, Miller, Haneş.

Aceste, de sigur nu sînt tóte numele germane, ale românilor, totuşi sînt dovadă de trăinicia poporuluĭ nostru, care deşi rĕmas în cultură faţă cu germaniĭ, Saşiĭ, totuşi aŭ cucerit familiĭ, carĭ azĭ numaĭ după nume sînt germane. S'a întîmplat acésta mai ales în munţiĭ apusenĭ, unde coloniştiĭ de altă limbă, cam tot acea sórte aŭ avut.

3. S l a v ă.

Mai des ne întîmpină aceste: Bran, Branisce, Bucur, Bogdan, Bojinca, Colèşă, Dobra, Dobrescu, Dragomir, Dragoş, Drăgan, Golea, Hăbuc, Hârzóbă, Ivan, Juga, Lado, Lepa, Miclea, Plotogea, Podóba, Porav, Pralea, Raţ, Streza, Straja, Strba, Scrob, Slavóca, Trufaş, Velican, Vlad, Vlăduţ, Voda, Vlaic, Viciŭ, Vlasa, Vlasin, Velicĭ, Velicea, Tot, Tăut, Vlaţ.

4. A popórelor străine:

α) *Italienii,* fraţi de parte cu locul, ca ómenĭ harnicĭ, priceputi şi întreprinḑĕtorĭ, se aruncă în tótă lumea. Ca coloniştĭ (sub Anjoueştĭ) şi ca măestri buniaŭ venit în contact şi cu poporul român. Afinitatea de limbă şi de sânge uşor îĭ asimiléză cu Românii, se românisézĕ, cum se vĕd esemple viĭ. Aşa ne esplicăm presenţa numelor italienescĭ în familiele române ca: Boca, Braica (it. bracco), Cornelli, Callini, Goţa, Panţa, Tana, Treca. — Aicĭ adaug şi următórele, carĭ, probabil, sînt o formaţiune nóuă de sub era reacţiuneĭ: Anderco, Antonelli, Albini, Pauletti, Simonetti, carĭ tóte le-am aflat numaĭ la clasa inteligentă.

β) *Spaniolii* şi *Francezii,* orĭ cât de depărtaţi, ne-aŭ împrumutat aceste nume: Spaniol (în Fel-Enyed), Siega, Frâncu, Bondor, — altele n'am aflat.

γ) *Grecescĭ:* Cimon, Cimonea, Chiroiŭ, Chirilă, Dicheriŭ şi Istadie. Domide, Lichirie, Platon, Scridon şi Grecu. Cest din urmă mai des. Cum se vede, fórte puţine. Şi dintr'aceste numele Platon, Domide, pot să fie o adopţiune recentă din era reacţiuneĭ.

δ) *Turcescĭ, Tătărescĭ* ş. a. Contactul cu turciĭ şi tatariĭ îl învederesc numele: Turcu, Turcea, Hamşea, Cioban, Başa şi compusele: Ursubaşa, Rimbaş, Gârbacea, Bursu (trc. bursuk), dintre carĭ mai frecuent este cel dintâiŭ, ér cele alalte rarĭ. — *(tatar):* Tatar (frequent), Han, Hanea, Mirza, — cum se vede puţine pripăşite în decursul invasiunilor mongole. — De la *Besĭ* (Besenyő) avem cu siguranţă numaĭ numele *Besu,* din părţile Ungarieĭ (Bănat). — De la *Ruşi, Leşi, Poloni:* Rus (frequent). Cozac, Leahu, Szmigelski, Verbitzky. — *Albanese* sînt: Goga, Guga (= babau). — *Armenescĭ* avem numele: Armean; ér *Sêrbescĭ:* Sêrbu şi cele cu sufixa *vicĭ:* Ioanovicĭ, Popovicĭ ş. a. introduse, probabil, de popiĭ sêrbescĭ până în secolul XVII-lea, dar şi aceste mai frecuente sînt în Bănat, mai rare în Ardeal, la inteligenţi, ér la popor lipsesc cu totul.

(Va urma.)

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Șeicul se urcă călare pe alba. Ea se presintă ca un animal escelent dresat și dacă n'așĭ fi fost óspele stăpînului el, bucuros așĭ fi pus la întrecere cu ea pe armăsarul meŭ. Nu esistă supĕrare mai mare pentru un beduin, de cât atunci, când calul sĕŭ favorit, trebue să se retragă dinaintea altuia străin.

În mijlocul fugeĭ celeĭ mai mari, Ali en Nurabi își opri lapa chiar dinaintea nóstră și cu ochiĭ strălucitorĭ întrebă pe colonel: „Acésta lapă se numesce Utheif (rîndunică); cum ți-se pare de dînsa?“

„Ea este vrednică să ducă pe profetul în paradis. O vinzĭ?“

„Vreaĭ să mĕ vatemĭ, colonele? Orĭ nu scĭĭ, că fiul Saharei mai bine se ucide pe sine, pe femeea și copiiĭ sĕĭ, de cât să-și dea calul pe banĭ?“

„O sciŭ șeicule. Maĭ cunoscĭ tu vre-un cal, care să fie asemenea acesteĭ Rîndunice?“

„Nu esistă altul.“

„N'aĭ vrea să te uĭți odată la armăsarul acestuĭ effendi?“

„Nicĭ un effendi din Franchistan nu póte să albă un cal, care să se asemene cu Rîndunica; cu tóte acestea armăsarul acesta póte că nu-l cal rĕŭ, de óre ce domnul sĕŭ l'a învĕluit cu atâta îngrijire. Cum să numesce?“

„Domnul sĕŭ cel vechiŭ l-a dat numele de „Rih“, rĕspunseĭ eŭ.

Acum șeicul totuși deveni puțin perplecs.

„Rih este un cuvînt arab,“ zise el. „Stăpânul calului a fost cum-va beduin?“

„A fost Mohammed Emin, șeicul Haddedihn-ilor din tribul el Șammar.“

„Atunci armăsarul tĕŭ este un animal ordinar, căci nicĭ un Șammar nu vinde un cal bun.“

„Nu l'a vîndut, ci mi-l'a dărnit. Cum că el nu este cal rĕŭ, veĭ vedea îndată.“

Am descălicat și făcuĭ semn luĭ Achmed. Acesta urmări cu încordare dialogul nostru și acum purcese cu bucurie la desvĕlirea armăsarului meŭ. Era mândru deja înainte pentru victoria ce de sigur voiŭ reporta-o.

„Vallahi, billahi!“ strigă șeicul, când învĕlitórea căḑu jos. „Domnule, acest armăsar are nărĭ roșĭ ca sângele și este construit ca es Saleh, calul favorit a luĭ Harun-el-Rașid. El este din sângele cel maĭ curat. Nicĭ un beduin nu dărnesce o ast fel de bogăție. El trebue că ți-a urmat fără de scirea luĭ!“

Cu alte cuvinte asta însemna, că eŭ l'așĭ fi furat. Numaĭ admirarea putu scóte aceste cuvinte din gura șeicului. Eŭ încruntaĭ sprâncenele și pusel mâna pe pumnal. „Sciĭ tu ce vorbescĭ, Ali en Nurabi? Aci la muntele Goibub este o cinste a fi hoț de caĭ? În țara mea este o rușine. Dacă n'așĭ fi mâncat sare cu tine, atunci acest pumnal ar fi deja înfipt în inima ta. Pe viitor să fiĭ maĭ precaut, ce vorbescĭ!“

Ochiĭ sĕĭ încă străluciaŭ. Dacă n'așĭ fi fost óspele sĕŭ, atunci de sigur treaba ajungea la cuțite. Dar el se predomni și întrebă: „Are armăsarul tĕŭ un secret?“

„Fie care cal de sânge curat are un secret; și acesta are.“

„Îl cunoscĭ?“

„Cunosc.“

„Atunci értă-mĕ! Nicĭ un bărbat nu tradézĭ secretul calului sĕŭ; numaĭ pe patul de mórte îl descopere el urmașilor sĕĭ. Cine cunósce secretul calului sĕŭ, acela de sigur că și-l'a recâștigat pe cale cinstită. Înse dacă Ali-en-Nurabi ți-a dărnit ție acest armăsar, atunci și tu trebue să fiĭ un mare șeic saŭ emir!“

„El mĭ-a fost prietin, atâta e destul pentru acum. Póte că pe sară îțĭ voiŭ povesti, cum am ajuns la acest cal.“

„Și credĭ că el să póte asemĕna cu lapa mea?“

„Da.“

„Atunci urcă-te călare. Să mĭ-o dovedescĭ!“

„Nu-mĭ este permis să supĕr lapa bărbatului, sub a cărui cort am să odihnesc.“

„Îți permit, effendi. O pretind ca s'o facĭ, pentru a-țĭ dovedi, că Rîndunica mea este maĭ iute de cât Vêntul tĕŭ.“

Stam încă la îndoială, dar colonelul mĕ tot îndemna, că dacă șeicul o doresce, să mĕ pun la întrecere.

Englezul n'a înțeles cum se cade conversația nóstră, dar la vederea calului meŭ el isbucni în strigăte de admirare; el presimția, despre ce să trateză și-mĭ zise: „'sdeath, ce maĭ cal! Vreaĭ să te puĭ la întrecere cu șeicul?“

„Fă-o, fă-o! Cred că acest armăsar se póte perfect asemĕna cu alba!“

„Pah! În iuțală și tenacitate o întrece cu mult. Înse eŭ vatĕm pe șeic, dacă-l fac alba de rușine.“

„Nimicurĭ! Renumele unuĭ ast fel de cal este maĭ mult vrednic, de cât acest blăstĕmat brunet!“

În ce privesce „secretul unuĭ cal,“ acesta este un lucru particular. Fie care arab adecă îșĭ dedă calul cu un semn, la care animalul se pune pe fugă potențată, până ce cade jos mort. Acest semn el nu-l descopere nimĕnuĭ, nicĭ chiar fiuluĭ sĕŭ, nicĭ prietinuluĭ celuĭ maĭ bun, și îl aplică, numaĭ când se află în pericol de mórte, orĭ când voiesce să câștige vre-un premiŭ, care i-se pare maĭ prețios de cât animalul. Semnul meŭ consta într'aceea, că strigam tare numele Rih și-mĭ așezam mâna stângă între urechile armăsarului. Am esperiat deja, că atunci fórte cu greŭ l-ar succede vre-unuĭ călăreț străin ca să mĕ ajungă. Nicĭ de lapa șeiculuĭ nu purtam teamă, cu atât maĭ mult însĕ eram îngrijat, să nu-l rănesc mândria, de aceea m'am bucurat mult, că acum întreveni o pedecă, carea, cel puțin pentru present, ne făcu să abstăm de la proba cailor. Unul dintre arabĭ, adecă scóse un strigăt puternic și arĕtă cu mâna spre nord. Acolo apărură puncte numĕróse, carĭ apropiindu-se repede de noĭ, să măriaŭ vĕḑênd cu ochiĭ. Eraŭ călărețĭ, carĭ aparțineaŭ tribului. Abia a recunoscut acésta șeicul, când el dete semn să-l urmăm și să depărtă cu alba sa, cu o iuțală amețitóre.

„După el!“ îmĭ strigă colonelul. „Vezĭ de-l ajunge! Acésta este cea maĭ frumósă ocasiune, se dovedescĭ, că armăsarul este superior albeĭ!“

Am făcut o mișcare negativă și am rĕmas în linie cu ceĭ alaițĭ. Ceĭ ce ne veniaŭ în față eraŭ vre-o dónĕ-zecĭ de inși. În mijlocul lor aduceaŭ pe un călăreț care era legat de calul sĕŭ cu funiĭ din fibre de palmĭ. Doĭ dintre dînșiĭ călăriaŭ maĭ repede de cât ceĭ alaițĭ spre șeĭc și-și opriră caiĭ dinaintea luĭ. Eraŭ sĕĭ fiĭ.

„Hamdulillah“, auzirăm pe unul dintre eĭ strigând: „Allah fie lăudat, că ne-a dat în mână pe cel mai mare tâlhar și ucigaș!“

„Cine este prisonierul acesta?“ întrebă șeicul.

„Saadis, crumirul. Dumnezeŭ să nimicéscă pe acest câne, dimpreună cu întreg despărțĕmîntul ed Dedmacal! El a pușcat pe Abu Ramsa, bravul nostru rĕsboinic, și a rănit pe câțĭ-va dintre noĭ. Numele sĕŭ să fie stîns, ér sângele luĭ să plătéscă pĕcatul care-l va conduce în iad!“

Așa dar acest prisonier era vestitul crumir, despre care am vorbit maĭ înainte. L'am scrutat cu de-amĕruntul. Mânile sale eraŭ legate înderĕt de șeua calului sĕŭ, ér piciórele eraŭ strînse cu altă funie ce fugea pe sub burta calului. Cu tóte acestea el ședea drept și mândru în șea, avêndu-și ochiĭ sĕĭ negri și străpungĕtorĭ ațintițĭ asupra șeiculuĭ. Fruntea sa jósă cu sprâncenele subțirĭ și borzoiate, umerĭĭ ascuțițĭ aĭ obrazuluĭ, nasul subțire încovoiat, buzele cărnóse și bărbia prea desvoltată, dădeaŭ feței sale o espresiune nemilósă, crudă.

„Abu Ramsa e mort? Unde este el?“ întrebă șeicul.

„Îl aduc acolo.“

La aceste vorbitorul arĕtă înapoia sa, unde apărură doĭ călărețĭ. Aceștia conduceaŭ între dînșiĭ un cal, pe care era legat cadavrul celuĭ împușcat.

„Și cine este rănit?“ se informă șeicul.

Doĭ călărețĭ arĕtară tăcuțĭ petele de sânge ce se vedeaŭ pe mantalele lor albe.

„Istorisesce-mĭ, cum l'aț întîlnit?“ demândă Ali en Nurabi.

Fiul sĕŭ raportă: „Noĭ călăriam în jos prin valea Milleg și ne oprirăm la Fum-el-Hajar. Atunci sosi acest urmaș al unuĭ câne turbat. Era călare; ochiĭ sĕĭ eraŭ ca ochiĭ unuĭ spion, ér călăritul sĕŭ era ca mersul unuĭ trădător. La vederea nóstră el se întórse se fugă. Noĭ însĕ îl ajunserăm în curênd. Dar înainte de a-l puté prinde, el a pușcat pe Abu Ramsa și a rănit pe acești doĭ. Ochiŭ pentru ochiŭ, dinte pentru dinte; el este supus rĕsbunăriĭ de sânge!“

„Ochiŭ pentru ochiŭ, dinte pentru dinte!“ strigară toțĭ din jur.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Din biblioteca foii **„Bunul Econom“** de la Orăştie aŭ apărut din noŭ o serie de publicaţii folositóre, ce costă 30 bani numĕrul:

Nr. 4. *Îngrijirea plantelor în cursul vegetaţiunei şi Recólta cerealelor.*

Nr. 5. *Economia vitelor saŭ Zootechnica generală.*

Nr. 6. *Agrologia saŭ cunóscerea pămînturilor şi mijlócele de a le îmbunătăţi.*

Nr. 7. *Agricultura generală, lucrarea pămîntului.*

„Lucéfĕrul“, revista studenţilor români de la universitatea din Budapesta, fascicolul 3 dto 1 August n. a apărut cu următorul sumar: O scrisóre trimisă de I. Vulcan redactorului revistei; „Ceva despre dramă“ de S. St. „În capitală“ (episóde din viaţa de universitar). de Simin; „Cântec“ (după A Musset), de Const. S. Stoenescu; „Femeile în istorie“, de I. Lupaş; „Ér când veĭ durmi“ (poesie de Heine) tradusă de Octavian; „Antagonism politic, saŭ puterea elocinţei. farsă de M. Aegea; „Luptă“. poesie de „Ardo“. „De la cei carĭ nu mai sînt“, scrisorĭ pe ale lui Aron Pumnul. publicate de Aurel P. Bănuţ; „Spre ideal“, conferinţă ţinută de Aurel Ciato la serata literară a universitarilor români din Cluş (20 Nov. 1901), — apoĭ cronice, notiţe bibliografice, etc.

„Lucéfĕrul“ apare la 1 şi 15 a fie căreĭ luni în Budapesta (VI. str. Vörösmarty Nr. 60 a.) şi costă 10 coróne pe an.

Elena din Ardeal: **Stropi de róuă**. Arad 1902. Sub acest titlu dşóra Elena Sâutiou. profesóră la şcóla nóstră de fete. a publicat o frumósă edecţie din poesiile sale reslătite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versurĭ gingaşe scrise în stil nepretensiv şi cântând pe simţitórele corde ale inimiĭ veşnicul cântec al iubiriĭ. Se pot procura şi de la tipografia seminarială cu preţul de 1 cor.

A treia carte de cetire pentru copiiĭ şi copilele din anul al 3 şi al 4. de şcólă, întocmită de mai mulţi prietinĭ aĭ şcóleĭ. Ediţia II. revĕdută. Editura librărieĭ Ciurcu, Brassó 1902 pag. 365. costă 1 cor. 30 bani.

Cartea de compunere pentru şcolile primare în dóuĕ cursurĭ concentrice. Cursul I. de Iuliŭ Biroŭ învĕţător. — Acésta carte e întocmită pe basa noului plan ministerial de învĕţămînt. Cursul al II-lea pentru clasa a V, VI va apărĕ la 15 Septembre. Cartea se póte procura de la autor. — Tiparul mare p. u. Kakova.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopiĭ Românescĭ a Vadului, Geoagiului. Silvaşului şi Bĕlgradului**. Blaş 1902, pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Posta „Unirii“.

Dr. I. Ş. Vreĭ să se reproducă? scrie administraţiĭ, ca să nu împrăscie textul.

B. în *G.* şi „1888“. Vom vedé în numĕrul viitor.

Romeo. Sosit. mulţumite.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Premiat la Espusetiunea internaţională din Chicago 1898.

Fabrica Curţii ces. reg. fundată în anul 1847

pentru lucrări în aur argint şi bronz

BRIX & ANDERS

proprietarĭ aĭ crucii coróná pentru merite

(2) 8—12 de aur cu

în Viena I. Dorotheergasse 5. pregătesce

LUCRURĬ BISERICESCĬ DIN METAL

pe cum chivoturĭ, potire, cruce, felinare, candele, cădelniţe, candelabre etc., cu preţurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, deseĭnuri, fotografiĭ saŭ preliminare se trimit la dorinţă gratuit. Să primesc orĭ ce obiecte pentru aurit, argintit, orĭ obducere cu brouz, pe cum şi orĭ şi ce reparaturĭ.

In atenţiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înfiinţat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine şi pe lângă condiţiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ şi unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac maĭ puţin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit şi de nepreţuit este, că **cu încetarea din viaţă a debitorului, suma împrumutată se şterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitaluluĭ se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ şi este sigur că orĭ şi când ar înceta din viaţă, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér erediĭ maĭ capĕtă şi banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul. acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărţilor funduare şi fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informaţiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una coróná pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanţa
„Intreprindereĭ de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 1—10

Tipografia Seminarinluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« in Blaş.

Anul XII. Blaş 16 August 1902. Numĕrul 33.

NÓUE „EVOLUŢII".

Nu de mult ne ocuparăm la acest loc cu „Evoluţiile" ce părintele Niculae Mâneguţiŭ, de la Tîrgul-Murĕşuluĭ, debitase în „Telegraful Român" contra bisericeĭ nóstre. Sînt numaĭ vre-o treĭ luni de atuncĭ, şi în acest relativ scurt interval, N. Mâneguţ a făcut o evoluţie mare şi fórte surprinḑĕtóre. A debitat cu o serie de atacurĭ, care de care maĭ violente, nu contra nóstră, ci contra autorităţilor sale bisericescĭ, şi nu contra bisericeĭ nóstre, ci contra bisericeĭ ortodoxe române. Adevĕrat că „evoluţiile" acestea nu le-a maĭ sevîrşit în colónele largĭ şi ospitale ale „Telegrafuluĭ Român", fóia oficială a mitropolieĭ ortodoxe, ci într'o broşură separată, ce s'a împrăştiat în miĭ de esemplare sub bizarul şi bizantinicul „titlu de „Almanachul sfîntuluĭ Niculae".

La noĭ sînt peste tot rarĭ broşurile volante; şi maĭ rar sînt înse — har Domnuluĭ — broşurile de felul „Almanachuluĭ" nesfîntuluĭ Niculae din Tîrgul Murĕşuluĭ. E sigur înse că o sensaţie maĭ mare şi maĭ penibilă de cât acésta rar va fi produs broşură românéscă.

De alt fel nicĭ broşura, nicĭ autorul eĭ, nu meritä să ne ocupăm noĭ cu ea; acésta din maĭ multe motive. În tot casul personalitatea dl M. nu e de aşa fel, ca să merite a fi luat în seriósă considerare şi apreciat în public, nicĭ chiar atuncĭ, când îşĭ ĭea un rol aşa de tragi-comic, ca în „Almanachul" sĕŭ. Ér în ce privesce actele şi faptele, ce le publică, şi carĭ vorbesc de sine, acelea nu ne privesc pe noĭ. Ceĭ ce sîmt visaţĭ vor sci eĭ cum să le trateze orĭ pertracteze, pe noĭ nu ne impórtă direct, deşi ele sînt şi rĕmân un simptom noŭ şi fórte trist al vieţiĭ nóstre publice. Ceea ce ne face totuşĭ, ca să dăm óre care atenţiune acestuĭ fenomen publicistic, este faptul, că dl Mâneguţ, tristul eroŭ al şi maĭ tristeĭ tragicomediĭ, este omul acela, ca de atâtea orĭ a dovedit că nu încape de biserica nóstră, că nu o póte suferi, şi că ar şterge-o bucuros de pe faţa pămîntuluĭ, pentru ca să ne „reunéscă" pe toţĭ cu biserica neunită, saŭ cum zicea cu „biserica autonomă ortodoxă naţională." „Reunirea" acésta a fost idea regină pe care dl Mâneguţ cu predilecţiune o încăleca cu vreme şi fără vreme, cu cuvîntul, şi în scris, ca să paradeze ast feĭ înaintea publiculuĭ mare neorientat.

Eĭ bine, biserica cu care dl Mâneguţ voia să ne „reunéscă" pe noĭ uniţiĭ, ni-o presintă dînsul acum, — după profunde meditaţii — într'o lumină cu totul straniе, ca o biserică coruptă şi destrămată până în temeliĭ, ca o biserică, în care tóte viţiile şi pĕcatele Fanaruluĭ „floréză" — un cuvînt propriŭ — ca la vremea sa în timpul de flóre a fanariotismuluĭ. . . .

Cum se face cu acésta evoluţie neaşteptată? Maĭ mult. Chiar în acésta infectă broşură, care bâjbăie de pĕcatele desvelite ale bizantinismuluĭ, faĭmosul autor nu ne cruţa biserica de cele maĭ necuviincióse şi calumnióse atacurĭ. Cum se face acest contrast şi acésta frapantă contrazicere şi inconsecvenţă?

De esemplu. Noĭ am combătut şi combatem necontenit bizantinismul, acel sistem funest, care a nenorocit neamul românesc prin biserică până la unire, şi din care paşul cel dintâiŭ spre emancipare l'a format actul înţelept şi măreţ al unireĭ cu Roma. D. Nic. Mâneguţ recunósce şi dînsul, că biserica neunită sufere de bizantinism; în repeţite rîndurĭ o spune acésta în „Almanachul" sĕŭ nesfint. Citez numaĭ câte-va esclamaţiunĭ:

„Bizantinism! Nimic de cât bizantinism! În Sibiŭ a rare orĭ se face alt ceva de cât bizantinism." (pag. 19.)

— „De la Sibiŭ acest bizantinism greţos a pĕtruns prin tóte păturile organismuluĭ bisericesc." (pag. 20.)

— „Nu e de ieri de alaltăieri bizantinismul de al cărui lapte înveninat se adapă. Nu de ieri bântuiesce simonia, obscurantismul, şi tóte pĕcatele Fanaruluĭ în biserica nóstră." (pag. 22.)

„Am contractat viţiĭ şi slăbiciuni în decursul secolilor din o biserică plină de fumul ipocrisieĭ." (pag. 195). Biserica şi anume ipocrisia propagată într'însa ne-a corupt vîrtuţile antice, făcĕnd din noĭ un popor prea blăgin, blând şi timid." (pag. 196.)

Ba chiar în comparaţie cu Fanarul dl Mâneguţ găsesce stările din biserica sa maĭ pĕcătóse, pentru că ar fi maĭ făţişe. Dînsul scrie:

„Obscurantismul, cinismul şi celelalte pĕcate ale grecilor din Fanar aŭ fost ceva maĭ astute, şi de aceea maĭ scusabile, dar nu maĭ rele şi maĭ neruşinate, de cât acum."

Cu tóte acestea dl M. nu cutézĕ a ponegri pe „Sfinţiĭ uniţi" cum ne zice cu sarcasmul sĕŭ de crişmă. „Legea cea mare" — şi sub acésta ironică espresie se înţelege religiunea nóstră — nu este de cât un fantom, animat între cer şi pămînt" — zice „sfîntul Niculae" (sit venia verbo) în „Almanachul" sĕŭ la pag. 5.

„Actul unaţieĭ nu este de cât un pact slăbănog, dictat de interese trecĕtóre" — esclamă sf. Mâneguţ, în contrazicere cu adevĕrul istoric, şi cu sine însuşĭ. Îĭ reamintim, dacă şĭ-a uĭtat, ceea ce a scris în „Nóua Rev. Română" despre psichologia poporuluĭ nostru, articol în care enunţa sus şi tare că Româniĭ tot ce aŭ făcut aŭ făcut pentru libertate şi emancipare naţională, chiar şi actul unireĭ.

Şi de alt fel astăzĭ se scie, şi toţĭ ómeniĭ nepreocupaţĭ admit că unirea a fost act înţelept al poporuluĭ întreg, sevîrşit de ceĭ maĭ luminaţĭ aĭ sĕĭ, în fórma cea maĭ desevîrşită şi maĭ impunĕtóre de cât orĭ

„SUVENIR DE BLAŞ" cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numaĭ 1 cor.

care act național până atunci. Se scie și se admite că prin unire am făcut primul pas spre a ne scutura ființa etnică și morală de rugina bizantinismului, ce era să ne înnece, și spre a ajunge ast fel la o proprie conscințiă națională. Dór tot numai fii unirei cu Roma aŭ fost aceia, carî ne-aŭ reamintit originea frumósă, și menirea nobilă ce avem; tot eî, lucéferii bisericii nóstre, aŭ devenit lucéferii vieții nóstre culturale și politice; tot eî ne-aŭ reamintit vîrtuțile antice, pe carî după espresia proprie „Almanachului“ numai „fumul ipocrisiei“ din biserica bizantinică ni le-aŭ corupt.

Eî bine, ar trebui să le scie și autorul „Almanachului“- și de bună sémă le scie, numai nu vrea să le recunóscă.

Pe noî de alt fel recunóscerea orî nerecunóscerea dlui M. puțin ne impórtă. Unirea cu Roma a fost un act provedențial în istoria neamului românesc; ea și-a făcut și își va face și pe viitor rolul eî binecuvîntat în viața poporului. Lucrurile lui Dumnezeŭ nu le vor putè nimicî ómenii. Dar un lucru putem constata de pe acum: Mâneguț după „Almanachul“ sĕŭ, continuând cu atitudinea dușmănósă Unireî, rĕmâne de fapt un fantom saŭ un liliac, „aninat — cum însu-și zice — între cer și pământ“.

În continuă contra zicere cu sine însu-și e fatal să ajungă așa. De alt fel cu inconsecvențele dlui M. póte că ne vom mai ocupa, nu pentru dînsul, căcî acum o merită mai puțin, ca orî când, ci pentru noî înșine, ca să ne întărim tot mai mult în convingerile nóstre și în dragostea bisericeî nóstre unite cu Roma.

Un „uniat“.

Întâlniri de domnitori. — După întrevederea da la Ischl între regele Carol și monarchul nostru sŭ urmat alte dóuĕ întâlniri: la Reval, unde împĕratul Germaniei a visitat pe țarul Rusieî și la Berlin unde regele Italieî va cerceta pe împĕratul Wilhelm al Germanieî. Scopul acesteî visite, se înțelege că nu póte fi altul, de cât susținerea păceî, cel puțin așa asigură ziaristica oficiósă, în schimb însĕ nu e esclusă posibilitatea, că cele ce să desfășure acum în Bulgaria iș peste tot în peninsulta balcanică interesézĕ în mare parte pe domnitoriî statelor apropiate. Ceea ce se accentuézĕ mai ales e afaptul, că deși unele din întrevederile acestea se fac între mambriî dupleî și tripleî alianțe, totuși împejurarea acésta nu conturbă mersul pacinic al lucrurilor. De asemenea se susține, că în aceste întâlniri s'ar fi discutat și eventualitatea uneî revisiunî a contractului încheiat la Berlin la 1878, și în care se regulézĕ drepturile asupra peninsuleî balcanice. Revisia acésta o doresce mai ales Italia, care ar dori să aibă mai multă libertate, spécial în ceea ce privesce Albania, care după cum se scie, doresce libertatea eventual alipirea de Italia.

Stăpânirea magiară și naționalitățile. — Fóia germană din Viena „Deutsches Volksblatt“ tot de una ne-a dat o deosebită atențiune și de câte orî i-se oferesce ocasiune, vorbesce despre noî. În unul din numeriî trecuți tractézĕ într'un articlu luptele nóstre naționale inferind procedura despotică a guvernului magiar.

Arată între altele cum prin legî volnice ni-s'aŭ confișcat dreptul de a ne întruni. Și după ce prin acésta nu pare a fi ajuns stăpânitoriî ținta, ne atacă presa, puternica legătură ce ne ține la olaltă întru apĕrarea drepturilor nóstre cele mai naturale.

Arată cum foile nóstre sînt prigonite, și dintre aceste în rîndul prim e „Tribuna“, carea sub domnia „legiî“ a avut 7 procese de prese, cu o pedépsă de banî peste 10,000 cor.

Prigonirea acésta se pórtă sistematic mai de dóuĕ decenii, cu scop ca ruinându-o materialicesce să o nimicéscă.

O însemnătate puternică pentru Românii întru păstrarea limbeî și culturei lor naționale contra șovinismului magiarî are biserica.

„Mână în mână cu prigonirea preseî sfîrșesce fóia vienezĕ — merge prigonirea bisericeî românesci. Causa prigoniriî este autonomia eî. Ministrul de interne a lansat un ordin în înțelesul căruia studiul religiuneî are să se propună în limba magiară. Zădarnice sînt protestele celor atacați provocându-se la legea de naționalităț. Acestea în fața nefericiteî „ideî“ de stat național magiar n'aŭ nicî o valóre. Ele sînt scóse din vigóre orî prin interpretărî false orî prin diferite ordinațiuni ministeriale.

FEUILLETON.

Iliiă căprariu pră drumu Orăviței.

(Fine.)

Ticvănenții își făcură treaba. Lasă să scie lumia, că cine sunt uscăturile — cine sunt tuleiî între românî.

Cârnicieniî dă fală, că aŭ bătut pră Ticvănenți, aprópe dă Răchitova își scot niaga dă răchiă din cojoc, că să be alvălucu[1]) bătăiî și să mai ungă câta osia gârcleanului.

— Mĕi — zice Iliă — sciți cie?

— Ha?

— Hai să faciem stag în cinda Ticvănenților — să criadă oamenii, că mergiem în petit.

— Bine.

Petru Gugulea și sări jos din cociă, tăiă o jórdă din tufiș, — ĕră Filip luă cârpa roșiă, în care își învălui clanetul și asta vru s-o pună pră prăjină ca stag. Cârpa în dóuă colțurî era înodată.

— Meî Filipe! vezî desnódă colțurile cârpeî, — că cum i pune-o pră jórdă. Ce-î acolo înodat?

[1]) Aldămașul.

—Apoî ce să miți fiă. Brănduța scia, că am să mierg pră drum marie — într'un colț m-o pus câta tămâiă, într'altu câta sarie — ca să avem pră drum.

— Tamâia lu Christos să ne tămâieze. Las-o acolo, dar sarea o putem lua. Ĕacă îți daŭ io câta arciă.

Iliă scósă o paclă de duhan cu 3 și dîn aceea rupe câta arciă.

Filip pune din colțul cârpeî saria în arcia de duhan.

Stagu e gata. Roșu ca focu, — înalt ca bradu-brăduleț. Când se apropie dă Răchitova — Filip își scóte clanetu și începe marșu de nuntă, ĕră Iliiă cu Petru cântă dă să rupe gârcleanul.

Șapce gâscie potcovite
Iliano, Iliano!
Or pliecat să să măricie
Iliano! Iliano!
Dar cocoșu s-o mânilat
Și dă nuntă s-o lăsat.
Iliano! Iliano!

Când cântă mai bine, — ĕcă că cinie vinie în drum!

Popa Irimie vine dîla tîrg dîla Oraviță. În cociă are și doî purcel, grăsuni, numa buni dă Crăciun.

— Ĕcă dracu, că ni-s gata. Ni s-o dus norocu. O cine mi ți-lo adus în drum — morții lui dă popă.

Iliiă nu mult să gândesce ia un folomoc dă fîn și mi-l aruncă după popa dzicêndu: — Atâta să ne stricî, cât nie strică fînu ăsta.

Ĕcă din departe că să vedie Oravița. La caru dă fog se vedje fum — ca cum ar ardie Cârnecia. Caru mi-ți flueră ca cum ar fluera ficiorii la joc hora, când sar spargie clănetu lu Buscă.[1]) La caru dă foc i ascéptă Pasulie cu fióre în piept.

— Bună dzina domnulie Păsulie!

— Mulțam Dumniavóstră.

Binie că veniați, că mai câta și eram să rĕmânem pră jos. Incie coborîți-vă dîn cociă și haî după minie.

Iliiă cu Petru se vorbesc mai ceva, și îl chiamă pră domnu Păsulie la o parcie

— Ĕn spune-ne, fi bun, nu ni-s noî dați draculuî? Măî asta nu-î glumă! — cie faciem noî, să mergiem în lumia mare.

— Nu firi-ți copiî! Ĕcă aicî carcia astă tare (bilet) cu asta vă duceți basî până la Peșta.

Până ci se vorbesc — d-odată s'audie clopotu al marie ca la boiî spăhieî.[2])

— Dór'nu vine ciurda?

Clopótu sună și mai tare — ĕră un domn căpitan, cu căicula în cap începe să mi-ți bosconéscă nisce vorbe — că gândescî că vrăjesce de didiochî.

— Acum trebuie să pliecăm — zice Păsulie.

[1]) Numele primului clănețaș.

[2]) Spăhia — posesiune mare.

Revistă politică.

Afaceri interne. Pertractările pactului din Austria și Ungaria continuă. Ministrii celor dóuĕ țări se consultă mereŭ, spre a aplana definitiv tóte controversele și pedecile, ce ridică mai ales ministrii austriaci.

Ceea ce ocupă acum spiritele mai ales e serbarea nascerii lui Kossuth. Partisanii acestuia doresc ca să ieie parte oficiósă și guvernul, comiții, președinții camerelor legislative și deputații. Se pare însĕ, că dorința kossuthiștilor nu se va împlini. Se zice, că guvernul nu va lua parte la serbările acestea, de asemenea nici comiții și președinții camerelor, cu atât mai vîrtos, că acum e vacanță. De aci se înțelege mare turburare.

Franța. Turburările religióse continuă. Închiderea școlelor susținute de congregațiuni nu se pot face nici acum, de cât usându-se forța. Și nu numai călugării sînt cari fac opositie, ci de data asta se semnaléză și opunerea făcută de un locotenent-colonel, care a declarat, că convicția sa religiósă nu-i permite să coopereze la închiderea școlelor. Colonelul a fost pedepsit și va fi dat în judecată pentru nesupunere.

Principele de Orleans, folosindu-se de aceste turburări, a lansat un apel către partisanii sĕi, în care îi provócă să lupte contra dispositiei guvernului.

O ultimă scire anunță că Sfinția Sa a adresat o notă de protestare guvernului francez. Se asigură chiar, că și între membrii guvernului ar fi neînțelegere în privința aplicării așa de brusc a legii contra congregațiunilor.

Anglia. Deși nu deplin restabilit, Eduard, regele Angliei, s'a grăbit totuși să pună pe capul sĕŭ coróna regală, ca nu cum-va să-l ajungă o catastrofă. Solemnitatea încoronării s'a făcut în abația din Westminster. Din acest prilej aŭ fost concentrați 27 mii soldați și o mulțime de lume, care aștepta de mult acéstă rară sĕrbătóre. După încoronare, demnitarii statului și representanții clasele nobilitare aŭ depus jurĕmîntul omagial.

Corespondințe.

Prin disciplină la bine...

De la graniță, în August 1902.

În urma forței de relațiuni am mai sulevat eŭ tema asta și cu alte ocasiuni, firesce, ca în tóte trebile nóstre gingașe, mai mult cu efectul „reacțiunei“ de cât cu cel al „resultatului“.

Astăzi producĕud acel „resultat“ dóuĕ surori dulci până la amărăciune, e timpul cel mai potrivit de a împedeca și evita nascerea altor surori, tot de feliul acesta și tot din acela-și resultat.

Dacă ne plângem de miserii în trebile nóstre bisericesci și scolastice, apoi să fiŭ scusat, dar isvorul lor pe zi ce merge tot mai abundant, în cea mai mare parte îl constitue fluxul și refluxul disciplinei nóstre — să o spun — „închipuite“.

Am amintit dóuĕ surori. Să mĕ esplic deci!

Din guri și din ziare, din vecini și mai ales din sinodul unui tract al diecesei de Gherla am dat peste curentul semnificativ, că acusele de tot moleste contra preoților și învĕțătorilor devin tot mai dese și mai îngrijitóre, ĕr contra unui ast fel de curent trebue aflate mijlóce vindicative, dar necondițional. Ei, și cui poți astupa gura, saŭ de la cine poți răpi peana, ca să nu scrie aceea ce voiesce? — În privința asta fără dór și póte cutez a afirma, că în general conducĕtorii poporului nostru le daŭ „gură“ și „peană“ celor ce acusă. Dacă nu crede cine-va, n'am de cât să deschid o ușă și să-l învit a întra.

Să încep d'a-capo. Protopopul e șeful tractului și representantul Consistoriului în provincie. Ei, dar cuvîntul „șef“ disciplina nóstră îl consideră numai éc-așa peste picior. „Dóră nici el nu-i mai învĕțat de cât mine, dóră ce póte să-mi facă? în fine e un simplu protopop și vine în parochii numai de dorul diurnelor“ — cam așa se consideră alocurea protopopul la noi, dar mai ales cam ast fel e presentat înaintea poporului, nu ca superior și părinte, ci ca o sarcină ordinară pe popor. Consecința? — vom vedé-o.

Urmézĕ relațiunile încordate dintre preot și învĕțător. Aici apoi avem tristul prilej de a privi la icóna adevĕrată a

---

Iliiă și Petru Gugulea își iaŭ traista în spate. Filip își strînge aspru la piept stagu făcut din cârpă — și colțu în care Brâodușa o înodat câta tămâiă îl țuca — dă nime nu-l vedje.

Filip își probesce clănetu.

O lumie întrégă dĕ ómeni se grăbesc spre caru dă foc.

Și ei se iaŭ după ómeni. Iliiă încă odată își sculpesce în sîn — éra Petru cântă mereŭ:

Din cinerețile mele, multe patimi să luptă cu mine, numa tu mă sprijinesce și mă mântuiesce, Mântuitorul meŭ.

Pră toți i băgară în vagon Păsulie, Iliiă, Filip și Petru ajunseră într'o sobă cu laviță de lemn. Acolo eraŭ nisce cătane — vro trei finenți și nisce jidovi.

Toți ca și cum numa la ei căutau. D-odadă să audie dafară, ca și cum ar striga cineva „câți“ (kész).

— Iliiă respunse iutie că patru, anume iel, Păsulie, Petru și Filip.

Toți încep să ridă — ba și domnu căpitanu carului. Ba gândeai că și caru dă iel ride, — că odată numa mi-ți flueră, caru se mișcă. — și Iliiă numa mi-ți cade, în pólele lui Petru — ca cum iel l-ar fi muierea sa.

Păsulie dzice, că acuma pliecăm.

Toți își fac cruciea și dzic Doamne ajută.

* * *

Isenbonu pliecă dă-ți iera mai mare dragu.

— Mă Pietre să mă bată, Dumnezeŭ dă-ți mint, mă nici pră căruța spăhiei nu cie earî ca pră caru ăsta. Hanțu lui dă neamț, că măi a draculuî ăi — cum îți află el ce-ți placiee!

Éca că una, că alta îți vorbesc Cârnicienii în isenbon.

Filip Șchiopul să mai dete dă vorbă cu nisce cătanie — carî dzic că aŭ fost și la bătaiă.

— Mă Pietre! — dzicie Filip. — Én vedzî dă vorbesce cu cătanile ăstia, că o fost și la bătaie.

Să trăiți měi! Éu povestiți pr'unde ați umblat, cu cine v-ați bătut.

— Că mie, mortii iei dă bătaie, tare îmi place bătaia.

O cătană, abună samă, tare îmblată prîn lumie, cam spunie că iel a fost și la crovați în țara prusului — și acolo s-o bătut cu franțușii. Așa bătaie n-a fost nici pră vremea burcușului.

Cârnicienii îngălbinesc dă frică.

— D-apoi d-undje vis voi ficiorilor?

Cătanilor lio fost rușine să dzică, că sunt și ei de lângă Cârnecia și ca se împună Cârnicienilor zic:

— Noi mi-s din burgu Cimișorii.

— Mă! baș din burg?

— Baș.

— D-apoi dăparcie o fi burgu ala?

— Tare dăparcie. Vro 20 dă ștățiî.

— Mă, apoi cum ați ajuns voi praicea pră la noi?

Ni-o trimis împăratu, să vedjem că unje ar fi ficiorî fainî și marî pântru cătaniele împăratului.

— D-apoi aflatați multe?

— Aflat — nu baș multie.

— Dapoi én spuneți-mi, cum e cîmpul pră la voi? Cum stă cucuruzu? Legat-o?

— Poi cie gândjiți voi, că pră noi nie dóre capu dă cucuruz? Noi sunciem cătanie — la noi nu-i cîmp, or plóiă, o ninge — noi la 5 zile nie căpătăm plata — și paciă bună.

— Blago dă voi. [1])

Isenbonu ajunge la ștațiă. Cătaniele să scobor. În isenbon se suie dóuĕ muerî, o babă bătrână și o fată marie.

Florinel.

---

[1]) Bine e de voi.

disciplinei nóstre. Aiĕ de multe orĭ îţi stă mintea în loc, şi nu sci ce să alegi: preotul orĭ învĕţătorul e de vină? Eŭ socotesc, că în casul neînţelegerii şi a necinstei reciproce, amîndoi vor fi de vină, şi constatez, că discordia lor e fructul respectului lor faţă de lege şi ordine. Prin ast fel de relaţiuni apoi fruntaşii poporului cu forţa ajung şi ei în vîrtegiul conducĕtorilor, ba chaosul se estinde la poporul întreg, acusele rĕsar ca ciupercile din cóce şi din colo. Acum cine să-l descurce? şi cine să apere reputaţiunea preotului şi a învĕţătorului? La tot casul protopopul e mai competent şi mai chemat. Apeléză deci preotul în feliul sĕŭ, ér învĕţătorul în sens opus la bunăvoinţa protopopului. Acestuia tot el i-aŭ cam redus auctoritatea înaintea poporului. Şi acum ce să facă protopopul? Le va spune verde: „dacă v-aţi nevoit a-mi submina vaza înaintea poporului, apoi eŭ înzădar voi cerca, să întorc mânia vrăşmaşilor de pe Dvóstre.“ Şi asta cu tot dreptul. Să apeléză apoi la Consistor, urméză o sumedenie de încurcăturĭ, până chiar la proverbiul, că „o sută de cuvinţi nu pot scóte piatra din tăŭ.“ Lucru natural!

Ca să fiŭ întru tóte obiectiv, admit şi casul sporadic, că une orĭ chiar şi protopopiĭ în loc să potoléscă şi descurce, aprind şi încurcă mai mult, şi încă fără de niĕl un rost. Cunosc ast fel de casurĭ. Destul, că din tóte vălmăşelile acestea cu cea mai mare daună se alege poporul. Ei prin ast fel de esemple să strice într'atâta, în cât de loc nu trebue, să ne mirăm, dacă în corupţiunea sa se sfătuiesce prin crigme, că „popa şi dascălul nu se aŭ bine, niĕl între ei şi niĕl cu protopopul, putem să-i jucăm cum vrem!“

Acum să întórcem pagina. Óre dacă poporul şi fruntaşiĭ ar avé dinaintea ochilor armonie, reapect şi iubire de disciplină între protopop, preot şi învĕţător, dacă ar vedé el numaĭ gravitate şi cinste între aceĭ factorĭ, subînţelegênd dreptate şi devotament faţă de popor, — ar cuteza cine-va să se atingă de eĭ cu acuse şi alte şicanărĭ, orĭ barĕmĭ cu vre-o ofesă? Nu cred, căcĭ convingerea e pe partea mea.

A dóua soră, despre care s'a vorbit atâta în timpul din urmă, e „controlarea mai severă a învĕţămîntului nostru poporal.“

Din parte-mi atâta mĕ pot însufleţi de succesul uneĭ discipline conscienţióse, în cât mĕ cuprinde mirarea la audul augmentăriĭ de controlă, fie pe tapet învĕţămîntul saŭ altă instituţie, afară póte când e vorbă de banĭ. Unde-i idealul pedagogului nutrit şi încălţit în institutul preparandial? Unde-i conscienţa de chemare şi devotamentul învĕţătorului de a fi economul de model în ogorul bruşos al poporului nostru? Unde-i fala lui temeinică de a fi crescut odrasle sănătóse din automatele încleştate ale neamului sĕŭ? Aceste vîrtuţi dóră aŭ lipsă de controlă mai severă?

Mie, dorinţa chiar a unor învĕţătorĭ în privinţa asta, mi-se pare cam suspectă. Pe cum a şi ceti aşa printre şire, unii învĕţătorĭ póte n'ar fi îndestuliţi cu „învĕţătura şi domnia“ controlătóre a protopopilor, a preoţilor, ma chiar niĕl cu cea a lor proprie. O, dlor învĕţătorĭ! învĕţaţi a vĕ cunósce temeinic, şi veţi ajunge la convingerea, că controla désă a domnilor mai marĭ, tot pentru Dvóstre ar deveni mai plictisitóre şi chiar molestă! Lăsa-ţi, să vĕ controleze protopopiĭ, preoţiĭ şi Dvóstre înşi-vĕ! Ér dacă vedeţi ici-colea controlorĭ mai învĕţaţi şi mai galanţi de cât controloriĭ Dvóstre, apoi faceţi comparaţia deplină, şi veţi afla, că dascăliĭ din jurul acelor domni încă vor fi ceva „mai acasă“ de cât aĭ nostriĭ. Respect faţă de superiorĭ, respect între eĭ, şi disciplină admirabilă! Noi ne potrivim unii cu alţiĭ şi ca învĕţaţi şi ca domni, numaĭ să scim apreţia întru tóte armonia acésta. Să nu ne ţinem mai mult de cât alevea. Un învĕţător d. e. începe şcóla cu finea lui Novembre (?), ér când la esamen? În butul protopopului desertéză; firesce pe preot niĕl nu-l bagă în samă, póte pentru că i-a esoperat salarul regulat. Acum fie-mi permis a întreba, că óre din procedura asta poporul n'a căpĕtat gust de a acusa? Óre o ast fel de purtare constitue elementul disciplinei? Óre când s'a restabili ecuilibriul aceleĭ şcóle? Şi în fine óre o controlă mai „domnéscă“ n'ar fi luat imediat pânea din gura acelui învĕţător?

Să creăm, ér unde esistă deja, să închegăm o disciplină cinstită. Ea ne va feri de miserii.

Eventual mai multe.

Romeo.

Ceva despre acuse contra preoţilor.

De pe câmpie, Iulie 1902.

În colónele preţuiteĭ „Unirea“ Nr. 26. făcându-se raport despre decursul conferinţeĭ tractul Gherleĭ, între altele propuneri, să scólă un preot tractual şi cu cuvinte înmuiate în durere, aduce la cunoscinţă, un rĕŭ de care mulţi sufer, nu numaĭ în tractul Gherleĭ, dar mai în tóte tractele, — adecă pîrele celea multe şi nefundate a poporenilor, ridicate contra preoţilor şi zice on. raportor: „că acestea să fie cetite de fraţiĭ amenînţaţi de acela-şi pericol,“ ér eŭ aşĭ adaŭge, că şi de ceĭ neamenînţaţi, pentru că de câte orĭ nu s'a întîmplat, că azi a eşit un frate preot în investigaţie contra altuia, şi nu mult după aceea s'a întîmplat viceversa, aşa în cât rĕul acesta nu numaĭ în tractul Gherleĭ, ci mai în tóte tractele ia dimensiuni tot mai marĭ şi desastróse.

Cu plăcere cetim discuţia cea interesantă a dlor învĕţătorĭ, deschisă în colónele acesteĭ foĭ „despre controla şcólelor“ — óre n'ar fi cu scop ca şi noi preoţiĭ să arĕtăm un interes mai viŭ faţă cu relele ce ne amenîntă azi pe unul, mâne pe altul? şi să căutăm nisce mijlóce de apĕrare comune, căcĭ acestea pîrĭ în celea mai multe casurĭ sînt fără de niĕl un motiv, fără de niĕl o căinţă fundată.

Datorinţa preotului e de a merge înainte pe calea drépră, de a ţiné paşĭ cu înaintarea altor, şi poporul nostru fiind tare îndîrgit, cu deosebire în străformărĭ orĭ renovărĭ el vrea să rĕmână tot cam aşa cum a fost, ba dacă ar puté ar scări orĭ şterge impositele bisericescĭ şi scolastice, căcĭ să meresc celea politice fără scirea şi învoirea lui, de „mussaĭ“ ca de voie bună, acolo plătesc şi tac, la biserică orĭ şcólă cam cu anevoie orĭ de loc, şi dacă preotul forţéză lucrul, la ce e bun şi folositor, e luat la ochĭ, căcĭ românul „ţine minte“ şi la orĭ ce ocasiune binevenită, să ridică asupra popiĭ, tóte se sparg în capul lui.

Cu deosebire când se întîmplă ceva schimbare în tract orĭ comună, în timpurile mai recente cu „Actele de dotaţiune,“ quinquenale docentaţi, înlocuirea învĕţătorilor necualificaţi cu cualificaţi, adjustarea şcólelor, regularea metelor, scóterea regulată a competinţelor preoţescĭ orĭ docentalĭ, sînt causele principalĭ, din carĭ provin celea mai multe pîrĭ, şi dacă oficiile superióre, ar binevoi a scruta mai cu de-amĕnuntul acestea acuse prea cred că ar afla, că mai tóte discordiele între preot şi popor din acestea cause provin. Ca în de regulă acţiunea produce reacţiune, şi preoţiĭ, carĭ voiesc a-şi împlini datorinţele impuse lor, sînt luaţi la ţel, şi pe cum vînătorul îşĭ aştepta vînatul sĕŭ; aşa ceĭ renitenţi şi superbiĭ aştéptă ocasiunĭ binevenite, de a se resculа asupra preoţilor, pe orĭ ce căĭ şi mijlóce iertate orĭ neiertate, că dóră eĭ ţin pe popa şi eĭ plătesc dascălul, eĭ le poruncesc, „a lor e şcóla şi Biserica, le pot închide când vreaŭ“ şi de multe orĭ cu atarĭ vorbe staŭ înaintea dlor protopopĭ, ba şi în pîrĭ amintesc, fără de a li-se da lecţĭ cuvenite, după cum fac oficialiĭ civilĭ, şi cu deosebire acestea pîrĭ ca şi trăsnetul se descracă asupra obiectelor mai înalte, asupra preoţilor mai zeloşĭ, de unde nu fără motiv a zis un protopop veteran: „se constată cum că de regulă numaĭ acolo este poporul mai renitent faţă de preot, unde acesta este activ, voind a-l trezi din letargia, în care se află“; la preoţĭ mai bĕtrânĭ şi la unii din aceia, carĭ se lasă cu totul după placul şi voia poporenilor, albă acestia cât de marĭ scăderi, nimenea nu le descopere niciĭ îi pîresc, pe când de ceĭ tinerĭ, şi carĭ vreaŭ să se producă cu ceva spre înaintarea binelui obstesc, nu le plac, li-se opun la tóte şi la vremea sa îi şi pîresc.

Óre n'ar fi timpul ca să venim şi noi spre apĕrarea nóstră? şi acest rĕŭ să se discute la tóte conferinţele tractualĭ, şi în unanimitate şi solidaritate să se afle nisce mijlóce acomodate pentru sanarea lor. Să ne câştigăm şi întărim autoritatea cuvenită oficiului ce-l purtăm. Să pretindem de la autorităţile superióre, ca acéstă autoritate înaintea poporului să ni-se susţină, barĕm în acel grad, în care îşĭ susţin pretoriĭ şi notariĭ comunalĭ oficiele lor, carĭ de multe orĭ deşi nu sînt după placul lor, totuşi satul întreg nu le póte strica, niĕl aĭ mişca din postul lor, dacă sînt protegiaţi de autoritatea lor superióră; şi să anatemisăm pe toţi aceia dintre fraţiĭ preoţi, carĭ ar cuteza a ridica mâna sacrilegă asupra fratelui sĕŭ spre a-l pîri, fie chiar în folosul lor orĭ a familieĭ lor, ca cel puţin să nu aţiţăm noĭ focul contra nóstră, căcĭ avem destul duşmanĭ, carĭ caută prilej să o facă acésta şi fără de noĭ. Să se pună mai multă încredere faţă cu ceĭ chemaţi de a conduce poporul, şi răbda tóte pentru progres şi adevĕr, — şi la ceĭ limbuţi să nu li-se dea ascultare şi încredere aşa mare, adecă oile rĭióse să nu fie ocrotite, ci alungate şi alese din turmă, proverbiul latin zice „rusticus ungentem pungit, pungentem ungit“.

B. în G.

ADMINISTRATORII PAROCHIALI.

Diecesa Gherla, August 1902.

În credința firma, fiind că conducătorii nostri firesci: protopopi, vicarii. Consistor și Episcop. nu vor cerca „cine“ a scris. „ce“ a scris. și se vor nizui barem în parte și pe încetul a curăți Diecesa. care devine staului lui Augea, de multele cele ce o bantue, și o vor aduce la stare adevărată și înfloritóre, și încă până ce nu e prea târziu. Ca se nu pótă iscodi cineva acel propus că de dragostea ori antipatia cutaruia reflectez la chestia sus amintită, las se vorbéscă cifrele aflătóre în istoricul diecesei „Schematismus (?) de Gherla. — Am conferit 2 schematisme, unul din anul 1890 al 2-lea iubilar 1900. În 1890 aflu tracte protopopesci 45, parochii 491, parochi 153, adm. parochiali 304. — După 10 aflu tot 45 tract. protop., 489 parochii, cu 88 parochi și 387 adm. paroch. Nrul parochielor a scăzut — póte devenind fiilii — cu 4, a parochilor cu 65, a adm. paroch. a crescut cu 83. Peste 10 ani estinsa Diesesă a Gherlei — dacă ar trăi toți parochii — va avea 18 parochii.

Deschid Șchematismul din 1900 iubilar la pag. 42 se începe I. Districtul Gherlei, cu un paroch și 10 administratori, dintre carî unul numĕră de la ordinare 31 ani altul 24, cel mai tinĕr e de 9 ani ordinat. Se zicem că acestea nu ar merita promovarea, cea ce nu stă, căci cel cu 24 ani a ridicat biserica din material solid, școla după tóte recerințele și adjustate cu tóte aparatele, a câtigat o grădină, pe care a ridicat superedificatele parochiali, și mai multe locuri pe sama bisericei, deși e moralist óre nu i-sa cuvenit titlul de „paroch“? Dar preotul din Sĕplac, care de 17 ani e preot, fost studentul cel mai bun, ca teolog tot așa, are chemare, capabilitate și zel edevĕrat preotesc, óre nu ar merita se pórte, ceea ce i-se cuvine cu drept titlu de paroch? Ba mai aplicați ar fi superiorii ca se-i reducă și stirbeze venitele parochiali le cererea vreunui Silaghi. Óre ce zic colegii lui Blășeni, dintre carî unul e învrednicit de Dumnezeŭ și superior la statul canonical.

În 5 tracte prot. nu se află nici un paroch, ca si cum acele tracte nu ați avut representanții lor la alegerea actualului Metropolit, unde clerul Gherlei sa purtat fórte brav: Dar se amintim acele tracte cu numele și se vedem și judecăm după anii ordinarei și a serviținlui nu ar merita promovare.

Și aceste tracte sînt: I. Tract. S. Mărghitei, nice un paroch. 11 adm. anii de serviciŭ 30, 29, 24, 23, notariul tract. 18 ani, și cel mai tinĕr are 6 ani de serviciŭ în via Domnului.

II. Tract. Lăpușului: cu 12 adm., și nice un paroch, anii de serviciŭ 29, 27, notariul tract. 26 ani, adm. protopopesc 25 ani, 22, 21, 18, 14 și cel mai tinĕr 11 ani. Dacă după anii de serviciŭ nu ar merita promovarea, óre după studiŭ și cualificație încă nu? cum cetesc la parochia: Lăpușul românesc: „Basilius Filip rigorosatus ex studio biblico“ și teologabsolut de Pesta.

III. Trac. Buzei: cu 16 adm. și nice un paroch. anii de servicii: 39, 27, 22, 21, adm. protop 18 ani, cel mai tinĕr de 4 ani.

IV. Tract. Mireșul-mare cu 9 adm. și nice un paroch, anii de serviciŭ 2 preoți aŭ câte 29 ani, unul 27, 25, not. tract. 25, 23, 17, cel mai tinĕr 11 ani.

V. Tract. prot. „Ermellékiesis“ cu 6 adm. nice un paroch, anii de serviții: 26, 23, 20, 14 și cel mai tinĕr cu 11 ani de serviții.

În genere luat sînt mai mulți adm. da sînt adm. și cu 50 și 41 ani, cum e preotul din Negreșiŭ din 1842 ordinat. Notariul tract. „Budaculul care e și vice protopop și ordinat în anul 1852.

Se vede. că anii de serviciŭ în Diecesa de Gherla nu cumpănesc nimic la promovare. Cum se cumpănéscă ceva când sînt ca adm. interimali preoți cu serviții de 32 ani. Dacă anii de serviciŭ nu ajută la promovare, ar crede cineva, că suplinesce cualificația făcută prin seminariele de renume cum Roma, Pesta. Nicî acésta, pot să citez zecî de casurî din carî se vede, că la noi nice pe cualificație nu mult se da. — Dacă în alte Diecese Ven. Consistóre află lucru vrednic a recunósce meritele multor preoți, unora conferindule titlu de paroch, altora de protop. onorar, óre în diecesa nóstră, nu ar puté prin asemenea procedură se stîrnéscă în cler o ambițiune nobilă, o emulare în tot ce e spre înflorirea bisericei și a neamului? Ori dóră aci un prețiŭ are somnul cu lucrarea, indiferentismul cu zelul? Se nu fie! Decî:

Videant consules!!

„1888“.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Stimatul Domn Vasile H. Hâncu șef farmacist la spitalul Colțea în Bucuresci pătruns de dragostea curată față de s. nóstră biserica a donat în anii trecuți mai multe obiecte pe cunt: potir, disc, linguriță și steluță, tóte de argint de china întraurite, cărți bisericesci: Liturgieriŭ, Euchologiŭ, Pentecostariŭ și Triod, tot cu litere latine, în anul acesta însĕ în loc de cunună pe sicriul neuitatei sale soții a cumpărat pentru sfînta nóstră biserică „Mineiul“ cu litere latine din Bucuresci legat în piele fórte fină cu 200 franci. Îmi țiu de datorință a aduce și pe calea acésta în numele poporului din Păucea, sincera mulțumită Stimatului nostru donator. Preabunul Dumnezeŭ, resplătéscă după vreddicie. Păucea, în 7 August 1902, Nonic Rusu, adninistratorul Păucei. — Grigore Ciobotariŭ a Mărini și socia sa Ioana Dandu, locuitori în Vasláb, aŭ dărnuit bisericei din Várviz 130 coróne bani gata. Dumnezeŭ se le resplătéscă însutit nobila faptă, ca se mai pótă concurge cu obolul lor pentru ajutorarea celor ce sînt în năcazuri. Varviz, la 12 August 1902. Petru Moldovan, paroch gr. cat.

Din Archidiecesă. Petru Bradu, paroch și viceprotop. onor. în Orlat, distr. Sibiŭ. cu ziua de 1 Sept. 902 va fi trecut la deficiență. ér în locu-i a fost numit ca admin. paroch. harnicul cooperator Dion. P. Decei. Felicitări sincere!

Preoți necordinați. Exețența Sa Dr. Ioan Sabo Episcol Gherlei, în 3 August a conferit ordul s. preoției, clericilor absoluți: Victor Cinca și Victor Marcuș. Cel dintâiŭ a fost ordinat pentru diecesa gr. cat. de Oradea-mare.

Consistoriul plenariŭ. Vineri s'a întrivit, consistoriul plenar, luând parte dintre esterni: protopopii George Bărbat. Blaș și Ioan Maior, Aiud și vice-protopopul Stefan Sándor Odorheiŭ. În acest consistor s'aŭ făcut primirile în teologie trimițindu-se la seminariul central din Pesta: Ștefan Pop pe anul II și Ioan Isaic pe anul I. În seminariul din Blaș aŭ fost primiți următorii studenți absolvți: Stefan Halmagyi. Teodor Branea. Ioan Cârnat, S. Gogan. Aurel Marcu, Liviu Dumitreau, Traian Rațiu. Ioan Băltar. Ioan Bescheri, și Fm. Căliman. — La Internatul de băieți aŭ fost 159 concurenți, aŭ fost primiți 116.

Dar preainalt. Malestatea Sa a binevoit a dărui din casseta sa privată 400 cor. ca ajutor la edificarea bisericii din Varviz.

Masa studenților. On. Ioan Petean, preot în Corpade a trimis 20 cor. jumetate venitul petrecerii aranjate acolo.

Fondul subsidiar al preoților a primit de la Dem. Mureșan, preot în Chechiș. 20 coróne.

Iubileŭ. Bĕtrânul Episcop de Diacova și-a serbat la 9 Aug. a 60 aniversare a promovării de doctor în teologie. Strossmayer a primit cu ocasia acésta o mulțime de felicitări. cunoscute fiind viile simpatii, ce le are printre Croați.

Turiști. Tinerii Iustin Nestor, stud. jur. și Virgil Muntean, stud. abs. aŭ făcut o frumósă escursiune, plecând pedestrii din Blaș la 2 Iulie n. și avĕnd de țintă visitarea Bucovinei. În decursul călĕtoriei aŭ atins orașele: Mediaș, Basna, Sighișóra scăldiile Korond. Szovata, Iaberița, Reghin. Teaca, Bistrița. Năsĕud. Sân-Georgiŭ. trecĕnd granița la Coșocna. În Bucovina aŭ visitat orașele Dorna, Vatra, Iacobeni, Câmpulung. Rădăuți, mânăstirile Sucevița și Putna și peste Cârliba aŭ trecut granița înderĕt. La 12 Aug. n. turiștii nostri saŭ reîntors acasă sănătoși.

Catolicii în Germania cresc în numĕr însemnat. După ultima conscripție sînt 35 milióne protestanți și 20 milióne catolici. Ceștî din urmă aŭ crescut cu 15 % la sută protestanții cu 13 ½ %.

Convocare. Reuniunea femeilor române din Mediaș și jur își va ține la 26 Aug. n. adunarea generală în școla gr. cat. din Mediaș. — Despărțĕmîntul Mediaș al Asociațiunile convocat în adunarea cercuală pe 31 Aug. n. în comuna Bierlăŭ. Tot cu acésta ocasiune se va ține petrecere în favorul bibliotecei poporale.

Apel literar. Dl preot D. Voniga dorind să scrie un studiŭ asupra sĕrbătorilor păgânesci. rógă pe public să-i deie mână de ajuaor, comunicându-i feliuritele datine și sĕrbători băbesci. zile de primejdie, ș. a. și chipul cum sînt acele prăsnuite. A se adressa la Gyirok (Temeș).

Petreceri. Inteligința română din Tür învită la petrecerea de vară, ce se va aranja în Tür la 28 August st. n. a. c. din incidentul Adunării generale a Despărțĕmîntului XI. Blaș al „Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român.“ Venitul curat este destinat pentru școla română gr. cat. — Senatul școlastic gr. cat. din Fenești-săsesc învită la petrecerea, ce o va aranja cu ocasiunea sfințirii școlei gr. cat.. în 28 August n. c. Venitul curat se va folosi pentru procurarea recuisitelor școlastice.

Necrolog. † Ioan Dumoriŭ, preot gr. cat. în Tarța, diec. Lugoșului, a repausat la 25 Iuliŭ n. în al 25 an al preoției și 47 al etății. Îl deplânge vĕduva și 4 orfani.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O nóuă carte de istorie.

Avem o deosebită bucurie, când putem vesti, că Reverendissimul Domn Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan, de o dată cu însănătoşarea sa după un morb mai îndelungat, a edat o nóuă scriere istorică sub titlul: *„Episcopii Petru Paul Aron* şi *Dionisiŭ Novacovici*, sau *Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764,* cu 250 documente române, magiare, latine, francese, italiane şi germane, publicate în întregime, orĭ în extras. Preţul: 4 corône 50 filerĭ, pentru România 5 leĭ. Blaş 1902. Tipografia seminariului archidiecesan.“

Este cea mai mare scriere, din câte a publicat până acum domnul autor, căci se estinde pe 497+XIX. paginĭ, adecă pe 516 paginĭ 8° mare, tipărite cu garmond şi petit.

Mărimea cărţiĭ trebue să o relevăm cu atât mai vîrtos, că scrierea acésta tratézĕ o epocă din istoria Românilor transilvăneni, până acum fórte puţin saŭ de loc cunoscută, şi ne povestesce evenimentele numaĭ de pe 14 anĭ.

Scim, cât de lăudate aŭ fost scrierile anterióre ale Reverendissimului Domn canonic, nu numaĭ de istoriografiĭ ceĭ mai competenţi, ci chiar şi de Academia Română.

Scrierea presentă le întrece înse pe tóte celelalte, atât prin bogăţia materialului documentar, cât şi prin expunerea interesantă şi amănunţită a evenimentelor.

Noĭ nu putem de cât să recomandăm acéstă carte cu cea mai mare căldură, şi să asigurăm pe cetitoriĭ nostri, carĭ sînt în mare parte preoţi, că ar fi păcat a nu stărui, ca acéstă scriere să nu se afle cât mai curênd pe masa fie cărui preot şi în fie care bibliotecă parochială, protopopéscă şi poporală.

Ca cetitoriĭ nostri să fie orientaţi şi mai bine asupra acesteĭ scrierĭ importante, tipărite cu o eleganţă şi frumseţe, ce face onóre Tipografieĭ Seminariale, lăsăm să urmeze prefaţa ei:

Noĭ Românii transilvăneni mult trĕbue să lucrăm, ca să ne putem întări şi mult trebue să învĕţăm, ca să scim cum să ne apĕrăm în viitor de uneltirile altora.

Prin muncă neobosită şi viaţă cinstită şi cumpĕtată ne vom câştiga forţe nóuĕ materiale, carĭ sunt neapĕrat de lipsă pentru a ne păstra şi întinde posesiunea pămîntului udat şi îngrăşat cu sudorile şi sângele părinţilor şi străbunilor nostri, ér prin cultivarea şi rĕspândirea în cercurĭ largĭ a literaturei românescĭ ne vom asigura individualitatea nóstră naţională. Căcĭ nu póte exista naţionalitate românéscă fără limbă românéscă, nicĭ limbă românéscă, în timpul de acum, fără literatură românéscă şi mai ales fără o istorie, care să ne desvăléscă şi lumineze trecutul în tóte fasele lui, să ne facă să pricepem presentul şi se ne îndrume în viitor

Acesta este motivul, pentru care după publicarea scrierii mele despre episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein, care cuprinde istoria Românilor transilvăneni de la 1728—1751, mi-am continuat studiile şi cercetările şi am scris acésta nóuă carte, în care cetitorul va găsi istoria lor de la 1751—1764.

Ca să daŭ cărţiĭ titlul din fruntea eĭ, m'a îndemnat împrejurarea, că istoria Românilor transilvăneni este în prima linie bisericéscă, fiind biserica unica instituţiune mai de sémă, ce aŭ avut-o eĭ în trecut şi o aŭ şi astăzĭ în ţările corónei ungare, ér episcopiĭ sînt căpeteniile lor, în jurul cărora, ca într'un stat în jurul domnitorului, se póte grupa tot ce este mai remarcabil în viaţa poporului român de dincóce de Carpaţi.

Societatea românéscă din Transilvania póte nicĭ odată nu a fost aşa agitată prin înrîuriri străine, ca la mijlocul veaculuĭ al XVIII, când s'a produs desbinarea eĭ în dóuĕ biserice. Acestor turburărĭ, fórte importante chiar şi din punct de vedere politic, li s'a dat până acum puţină atenţiune, sĕu aŭ fost descrise pe basa unor isvóre neîndestulitóre, carĭ aŭ dus pe unii dintre istoriografiĭ românĭ şi străinĭ la expuneri unilaterale şi conclusiuni greşite. Bogata colecţiune de documente, ce o va găsi cetitorul în acéstă scriere, îl va pune înse în posiţie de a cunósce amĕnunţit şi în adevĕrata eĭ lumină una dintre cele mai interesante şi instructive perióde din istoria nóstră bisericéscă şi politică.

Punctul cel mai luminos din istoria Românilor transilvăneni la mijlocul veaculuĭ al XVIII, este fără îndoială doschiderea şcólelor din Blaş, rodul nespus de preţios al unor străduinţe neobosite şi al unor marĭ jertfe puse pe altarul neamului românesc de doĭ ilustri episcopĭ: I. I. Klein şi P. P. Aron. Pentru aceea m'am silit a descrie cât se póte mai pe larg începuturile şi prima perióadă de desvoltare a acestor institute, cu atât mai vîrtos, că ele îşĭ vor serba în 1904 jubileul de 150 anĭ de la existinţa lor.

Dar nicĭ cele lalte şcóle, carĭ aŭ existat, orĭ saŭ înfiinţat în timpul acesta, nu le-am trecut cu vederea.

Şcóle eraŭ, în stările primitive de atunci, tóte mănăstirile şi schiturile din văile şi munţiĭ Transilvanieĭ, şi fiind că aceste modeste institute de viaţă cuvióse şi de cultură rudimentară aŭ fost în mare parte nimicite în revoluţiunea călugărului Sofronie, m'am încercat a le descoperi trecutul şi a le păstra amintirea prin nóuĕ date, ce le-am putut afla în hârtiĭ şi documente vechĭ.

Pentru înlocuirea mănăstirilor arse, saŭ dĕrîmate, episcopul P. P. Aron a înfiinţat mai multe şcóle primare şi sper, că cel ce se interesézĕ de istoria şcólelor române transilvănene, vor avé, ca şi mine, bucuria de a puté cunósce din acéstă carte nu numaĭ numĕrul lor, ci şi locul, unde aŭ fost înfiinţate şi numele celor dintâiŭ institutorĭ.

Spre a completa tabloul stărilor nóstre culturale din timpul acesta, a fost de lipsă să desfăşur nu numaĭ istoria tipografieĭ din Blaş, restaurată de episcopul Aron, ci şi mişcarea literară de atunci.

Clerul românesc de la unire încóce, prin cultura mai înaltă, ce şĭ-o câştiga în şcólele catolice din Ungaria şi din Apusul civilisat, deveni factor fórte important în mişcările nóstre politice, culturale, şi sociale, a fost vrednic deci acest cler să-i consacru un capitol special, în care să expun starea lui de atunci şi prin acésta să scriŭ o părticică din istoria cestiuniĭ „Congruei“, care preocupă atât de mult şi astăzĭ preoţimea nóstră.

Ne place a accentua adeseorĭ, că ţăranul român ne-a păstrat limba şi fiinţa românéscă, dar despre sórtea lui din trecut noĭ ceĭ de astăzĭ, în lipsă de scrierĭ, carĭ să se fi ocupat cu ea, nu ne putem face o idee limpede. Acésta împejurare m'a îndemnat a descrie jobăjia şi raporturile economice şi sociale a poporului nostru din secolul al XVIII, până la schimbarea lor prin împĕratul Iosif II.

Istorieĭ bisericeĭ românescĭ i-am dat o deosebită atenţiune şi prin descrierea faselor, prin care a trecut ea de la 1701 şi mai vêrtos de la 1751 până la 1767, cred că am împlut un gol mare, care se putea observa în cărţile de istorie de până acum.

Ce privesce isvórele, de carĭ m'am servit în expunerea întîmplărilor şi în descrierea stărilor din timpul de la 1751—1764, relevez, că ele sînt în prima linie documente autentice, până acum nepublicate. Din alţiĭ scriitorĭ am împrumutat numaĭ aceea, ce era dovedit prin documentele publicate de eĭ, saŭ adeverit cu documentele descoperite de mine, orĭ mi-s'a părut admisibil din nexul logic al evenimentelor.

Cele mai numĕróse documente le-am aflat în archiva mitropolitană din Blaş, unde se păstrézĕ şi astăzĭ câte-va protocóle oficiale de pe timpul episcopului Aron. Am cetit tóte aceste protocóle, mĭ-am făcut extrase dintr'însele şi un numĕr mare din actele lor le public saŭ în notele textului, saŭ în apendice. Spre a lămuri unele cestiuni mĭ-am estins cercetările şi la actele de pe timpul episcopilor Atanasie Rednic şi Grigorie Maior, până pe la anul 1775.

Tot în Blaş am aflat acte importante şi în biblioteca archidiecesană. Între acestea locul de frunte îl ocupă colecţiunea de ordinaţiuni regescĭ şi guverniale de sub Maria Teresia, adunate în mai multe volume sub titlul: „Normalia“.

Câte-va sĕptĕmâni am petrecut în Sibiŭ, unde biblioteca Bruckenthal păstrézĕ bogata colecţiune de documente a lui Rosenfeld sub titlul de „Wallachische Union“ şi colecţiunea lui Benigni, în care am găsit interesantele acte despre călugĕrul Sofronie. La copiarea actelor mĭ-a dat mână de ajutor fratele meŭ Arseniŭ P. Bunea, secretar la comitetul fondului grăniţeresc din Sibiŭ.

Cu acéstă ocasiune domnul Nicolaŭ Togan, pe atunci capelan, ér acum administrator protopopesc gr.-cat. în Sibiŭ, avu bunăvoinţa a-mĭ comunica extrasele făcute de d-sa din protocólele magistratului din Sibiŭ, în carĭ am găsit explicarea multor evenimente.

Din Sibiŭ am mers la Făgăraş, unde cu ajutorul cumnatului meŭ Alexandru Belle, protonotar comitatens, am cercetat archiva comitatului, din care am scos date preţióse cu privire la mănăstirile din ţara Făgăraşului şi la revoluţiunea călugĕrului Sofronie.

Domnul Dr. Traian Valeriŭ Frenţiŭ, preot unit al dieceseĭ Lugoşului şi alumn al Colegiului Sfîntului Augustin din Viena, a binevoit a-mĭ cănta maĭ multe acte în archiva statului şi Curţiĭ de acolo, din carĭ unele le-a copiat cu mâna sa, altele mi le-a copiat un individ, în schimb pentru taxa plătită de mine.

Domnul Iosif Sterca-Şuluţ, vice-preşedintele „Asociaţiuneĭ pentru literatura română şi cultura poporului român“, mĭ-a comunicat câte-va acte, ce de mult le avea d-sa din archiva statului ungar din Budapesta.

Domnul Nicolaŭ Iorga, profesor la universitatea din Bucurescĭ mĭ-a pus la dispoziţie notiţele d-sale din corespondenţa episcopului Dionisie Novacovicĭ, care l'a îndemnat a scrie interesanta sa carte: „Sate şi preoţi din Ardeal“, tipărite maĭ întâiŭ în „Nóua Revistă Română“ şi în „Revista Română“.

Domnul profesor universitar Ioan Bianu mĭ-a permis a întrebuinţa actele copiate de d-sa din archiva de Propaganda Fide din Roma.

Domnul Ioan Boroş canonic în Lugoş mĭ-a trimis maĭ multe documente, ce le avea d-sa, şi între acestea şi extrasele, ce le făcuse domnul canonic Beniamin Densuşan din scrisorile bisericeĭ gr.-cat. din Sĕcărâmb.

De la domnul Vincenţiŭ Babeş am primit un exemplar litografat din istoria calvinului P. Bod, care este de valóre numaĭ întru cât conţine maĭ multe acte oficiale importante, căcĭ naraţiunea este tendenţiósă şi lipsită de suficientă informaţiune.

Am amintit aceste isvóre, pentru ca cetitorul să scie, pe ce se întemeiéză cartea mea, ér eŭ să am ocasiune a aduce aci tributul mulţămiteĭ mele celeĭ maĭ ferbinţi tuturor domnilor numiţi, carĭ m'aŭ ajutat la adunarea materialului documentar.

Din multele documente, carĭ le-am consultat, public în note şi în adaus cam 250, parte în întregime, parte în extras, ér altele numaĭ le amintesc la locul lor, fiind de maĭ puţină importanţă.

Lucrarea îndeplină a fost nu numaĭ costisitóre, ci şi fórte grea pentru mine, fiind împresurat cu alte afaceri ale oficiului meŭ, ce nu le puteam neglige, dar am adus cu drag şi acésta jertfă pe altarul bisericeĭ şi naţiuneĭ mele, fiind convins că va fi bine primită înaintea luĭ Dumnezeŭ.

Blaş, în sĕrbătórea Înălţăriĭ Domnului, la 5 Iuniŭ 1902.

Autorul.

NUME DE FAMILIE la românii din Ungaria.

(Continuare.)

IX. Nume de batjocură.

Ager de fire şi cu bun umor românul a şi poreclit. Din porecle s'aŭ făcut apoĭ nume ca: Loloiŭ, Treanca, Buţuţoiŭ (Iacobuţ . .) Buleandră, Bolunduţ, Florînt, Flămând, Furfuréză, Hădărugă, Mucea, Rîios. Cu tot spiritul satiric al românului, totuşi acest fel de nume nu sînt aşa triviale, nicĭ obscene, ca să ne facă să roşim, cum sînt într'alte limbĭ şi încă de cultură înaltă. Să fiŭ dispensat de a face paralelă.

Maĭ bine să aruncăm o privire peste cele espuse şi să tragem

Conclusiunĭ.

Numele de familie n'aŭ *gen* după sex. Nu este Florescu, Ursu, Albu, Cârnu, de genul masculin, nicĭ: Colţa, Creţa, Tóca, Furcă, . . de genul femenin. Articularea lor s'a făcut dară *numaĭ după terminaţiune* şi s'a zis: Florescul, Schiopul, Ursul, Surdul, Roşul. Maĭ târziŭ perdură pe *l* din articlu, ca şi numele comune (apelative) şi lipsa articlului s'a compensat cu lungirea luĭ *u* final: Ursu, Schiopu, Roşu, Surdu . . Cele terminate în *a* şi în *e* cu articlu femenin, ca Alba, Bora, Colţa, Florea, Pleşa, Tóca.

La început *tóte numele de familie s'aŭ articulat* şi s'a zis: Văcariul, Păcurariul, Florescul, Schiopul; Popa, Tomuţa, Udrea, Vlasa. Maĭ târziŭ *unele* îşĭ perdură articlul de tot şi lipsa luĭ *nu s'a compensat,* cum ziserăm maĭ sus, că aşa a vrut usul, tendinţa spre simplificare şi cruţare. S'a zis decĭ: Păcurariŭ, Văcariŭ, Sitariŭ, Urs, Pop, Tomuţă, Pleş, Mare, Vlas ş. a.

Azĭ prin o nefericită imitaţiune a graiuluĭ din Muntenia unii scriŭ: Văcar, Păcurar, Sitar, Ciobotar, Vărar, adecă aşa, cum românul din Ungaria *nu zice.*

De ce ne abatem de la usul poporuluĭ? O imitatorĭ! Sciţĭ cum vĕ înferézâ Horaţiŭ: O imitatores, . .

Numele romane de sub I. cel puţin în parte sînt vechĭ, *străbune.* Conced, că între ele vor fi şi de cele făurite în timpurile maĭ nóuĕ ale reacţiuneĭ făcute în contra elementelor străine în limbă. Eŭ le-am colectat din rapórtele gimnasielor şi din „Alsófehér vármegye roman népe“ de Dr. Greg. Moldovan, care cred, că a înferit numaĭ nume din popor. — Conced şi acea, că între numele de sub I. b) vor fi şi de acele, ce cu asemĕnarea sunetelor m'aŭ făcut să le grupez între ante-romane şi să cerc a le esplica cu ajutorul limbeĭ sanscrite şi celtice. Dar atâta coincidenţă de sunete, ca tóte să se pótă trage la îndoélă, totuşi nu se póte admite. Rĕmâne dar, că macar óre câte dintre ele sînt fórte vechĭ, póte de la vechile popóre *arice:* Agatirsiĭ, Bastarniĭ, Geţiĭ şi Daciĭ. Fiind aceştia urmaşiĭ Agatirşilor din familia *traco-iliricâ,* ca şi Celţiĭ, am crezut, că numele, ce se pot esplica prin mijlocirea limbeĭ celte, pe dreptul le pot socoti de ante-romane. E remarcabil faptul, că de aceste nume nu se află la popórele conlocuitóre. — Dacă în limba română se află şi numaĭ câte-va nume moştenite de la străvechile popóre locuitóre în aceste ţărĭ, pe drept putem susţiné, că nomenclatura familiară română are caracter *străvechiŭ.* Aşa cred, că din cele produse maĭ sus sub I. b) toţĭ criticiĭ nepreocupaţi vor admite óre câte-va. Decĭ stă conclusiunea.

Acum privéscă criticul rece cu ochĭ de ghiaţă la întrégă nomenclatura nóstră familiară şi se va convinge, că aceea este românéscă. Influinţa creştină, orĭ cât de decidétóre într'un respect, n'a alterat întru nimic caracterul românesc: Medrea, Semedrea, Mitru, Nicóră, Nicula, Crestescu, Cristea, Crucean, ş. a. ş. a. sînt tóte după firea limbeĭ române. Ca escepţiune, care întăresce regula, figuréză singur numele: Anghel (nu Ânger).

Din evul vechiŭ ne-am ales cu nomenclatură română, străbună.

În evul mediŭ s'a născut nomenclatura românéscă şi continuă până azĭ. Aceea vine însă puternic influinţată de magiarĭ, ca urmare a vieţiĭ nóstre intime cu dînşiĭ în timp de anĭ o mie. Constituţiunea feundală a dat nobililor, ér breslele meseriaşilor aŭ dat măestrilor românĭ nume respective şi predicate magiare. De altă parte ţăraniĭ îobagĭ ocupaţi pe la curţile domnescĭ, unde viaţa era magiară, aŭ căpĕtat nume după funcţiunea, ce aveaŭ: ast fel bucătariul a devenit Szakács; brutariul Sütő; servitoriul Darabant; surugiul Kocsis; chelariul Kolcser; grădinariul Kertész. Aşa s'aŭ făcut: Halász, Kandász, Béres . . . şi alte multe, carĭ ar fi timpul suprem, să le colectăm şi să compunem un Dicţionariŭ complet al numelor de familie românescĭ. — Puţine nume patronimice magiare s'aŭ făcut cu sufixa formativă magiară *fi,* d. e. Banfi, Popfiŭ, Şimonfi.

Cu privire la numele străine peste tot să se observe, că acele nu tot de una arată cuceririĭ, ca d. e. Neamţu, Ungur, Sas . . . ca şi cum aceia carĭ, pórtă aceste nume, orĭ înaintaşiĭ lor ar fi fost óre când nemţĭ, magiarĭ, saşĭ . . .; nu, ci poporul de multe orĭ a dat aceste numirĭ, căcĭ respectiviĭ aŭ vorbit cutare limbă, cum se zice şi azĭ, că cine-va e *Neamţ bun, Ungur bun,* ce atâta însemnéză: scie bine nemţesce, unguresce. Altă dată s'aŭ numit Strbu, Totu, Tăutul, Francu, pentru că aŭ trăit timp maĭ îndelungat între acestia, cum şi azĭ e datina de a zice cam în batjocură: Sĕcuiŭ, Sas, celuĭ ce după locul nascereĭ este dintre Sĕcuĭ saŭ dintre Saşĭ.

Numele românescĭ s'aŭ păstrat maĭ curate în munţiĭ apuseniĭ, unde îobăgia era de altă natură, póte maĭ uşóră, şi contactul cu curţile fórte rar şi neînsemnat, dóră, când îşĭ duceaŭ decimele la boerĭ. La ţară maĭ românescĭ sînt cele date după *natură* v. p. V., apoĭ cele *patronimice:* Luca, Filimon ş. a. v. p. IV. şi în fine cele după *însuşirĭ* şi *scădерĭ* v. p. III. Aceste tóte la olaltă daŭ marea maioritate de nume românescĭ faţă cu tóte cele alalte.

Într'adevĕr sînt sate, în carĭ maioritatea covîrşitóre pórtă nume după locul, de unde s'a mutat ca d. e. într'un sat din câmpie sînt: Luduşan, Murĕşan, Căpuşan, Budian, Lechinţan, Sângerean, Cicudean, ş. a.

Din numele grupate sub II. după oficiŭ, demnităţĭ, măiestriĭ ş. a. reese evident, că şi în timpul îobăgieĭ s'aŭ aflat meseriaşĭ românĭ şi încă nu puţinĭ. Aŭ ocupat şi funcţiunĭ maĭ înalte de stat, ca Ban, Voda, (Vaĭvod), Chinez; apoĭ birăŭ (jude, primariŭ); n'aŭ fost străinĭ nicĭ de miliţie (Cătană, Dobaş, Trimbiţaş, Lobonţ, Viteaz); aŭ fost medicĭ (Vraciŭ, Doctor, — acesta maĭ recent) şi zugrafĭ (pictorĭ); apoĭ meseriaşĭ de multe felurĭ (Cădarĭ, Butnarĭ, călţunarĭ, măcelarĭ, morarĭ, . . . până şi berarĭ şi oficialĭ de băĭ. N'aŭ lipsit în fine nicĭ scriitoriĭ, dovadă numele: Condeiŭ, Călămariŭ. Óre azĭ stăm pe o tréptă maĭ înaltă de meseriaşĭ şi nicĭ industriaşĭ?

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista Ilustrată“, fóie beletristică-literară, apare în Bistrița (strada lemnelor 39) la 1 și 15 ale fie cărĭ luni. Anul V. nr. 14. de la 15 Iulie n. 1902. are următorul cuprins: Todoran: Episod din istoria regimentuluĭ de graniță de la Năsĕud, de Victor Onișor. — Adio, poesie de V. B. Muntenescu. — Psihologia mulțimeĭ: Fragment de Guy de Maupaçsant. — Amintire (Mărióreĭ), de Vioreșcu. — Secțiunile „Asociațiunii“. Ședințele ținute în 11—14 Iulie. — Adunarea desp. Bistrița al „Asociațiunii la Monor. — Concurs. — Apel. — Ilustrațiuni: Insula Ragusa și Lacrona.

N. Iorga: **Sate și preoți din Ardeal, Bucureșcĭ 1902.** Acesta este titlul uneĭ scrierĭ fórte prețióse, ce ne-a dat'o distinsul profesor universitar din Bucureșcĭ N. Iorga. Cartea cuprinde cu mult maĭ mult, de cât ne arată titlul eĭ. căcĭ ne desfășură istoria culturală a Românilor din țările coróneĭ ungare din timpurĭ vechĭ până la anul 1767, când a murit episcopul Dionisie Novacovicĭ. a cărui corespondență a îndemnat pe neobositul cercetător a scrie acéstă carte. Închinată fiind „preoților și învĕțătorilor“, noĭ le-o recomandăm cu tótă căldura. Prețul este 2 leĭ 50 banĭ.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopiĭ Românești a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bălgradului.** Blaș 1902. pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Elena din Ardeal: **Stropĭ de róuă.** Arad 1902. Sub acest titlu dșóra Elena Sântion, profesóră la școla nóstră de fete, a publicat o frumósă edecție din poesiile sale reslățite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versurĭ gingașe scrise în stil nepretensiv și cântând pe simțitórele corde ale inimiĭ vecĭnicul cântec al iubiriĭ. Se pot procura și de la tipografia seminarială cu prețul de 1 cor.

Suplex libellus Valachorum. text original și traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiŭ 1901. pag. 67. prețul 1 cor. Se póte procura și de la Tipografia archidiecesană.

Editor și redactor respundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 80—1902. (32) 1—1

CONCURS.

Se escrie concurs cu terminul de 25 August st. n. a. c. pentru postul de învĕțătóre la școla comunală din Tohanul-vechiŭ.

Emolumente:

a) 600 coróne salar;

b) 100 coróne banĭ de cuartir și folosința ¼ jugĕr de grădină.

Cererile prorĕdute cu documentele de lipsă și timbrate sînt a se adresa la senatul scolastic comunal în Tohanul-vechiŭ (Ó-Tohán). Vor fi preferite cele de religiunea greco-catolică.

Tohanul-vechiŭ, 10 August 1902.

Moise Brumboiŭ — președinte.
Demetriŭ Pop — notar.

SOFORT TROCKNEND
GRAUFARBIG, REIN.
Christoph-Lack
Christoph-Lack
DAUERHAFT, GERUCHLOS
DER ECHTE
Christoph-Lack
Christoph-Lack
IST DER BESTE ANSTRICH FÜR FUSSBÖDEN
Christoph-Lack
Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot vărsi (colora) pudimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are mirosul cel nepldcut, cum și uscarea târzie și scorțósă, ce o aŭ vărsilele și lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuințărĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
Deposite în: Sibiŭ: Franz John Söhne.
(22) 11—15
Blaș: Ludovic Schuller.

In atenționea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine și pe lângă condițiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac maĭ puțin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit și de neprețuit este, că **cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitalului se restituese numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ și este sigur că orĭ și când ar înceta din viață, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér erediĭ maĭ capĕtă și banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărților funduare și fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una coróná pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanța
„Intreprindereĭ de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 2—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 23 August 1902. Numĕrul 34.

CHESTIUNI ACTUALE.

I.

Mult se ocupă de un timp încóce fóia nóstră „Unirea“ cu diferite chestiuni bisericesci-şcolare. Cu durere am observat din corespondinţele confraţilor din diferite părţi a Provinciei nóstre metropolitane, că aceste chestiuni nu sînt ranele sângerânde numai a unui cerc tractual, nici numai a unei singure eparchii, ci a întregei nóstre biserici din acéstă Patrie...

Ne plângem în deobşte, că poporul nostru e decădut moraliceşte, cât şi materialminte. Causa acestei decădinţe mulţi se nisuesc a o găsi în însi-şi conducĕtorii poporului: în preot şi învĕţător; — să póte, eŭ unul încă aşa o găsesc. Peste tot putem zice, că preoţimea şi învĕţătorimea nóstră prea mult s'a depărtat de vîrtuţile glorióse ale bĕtrânilor. La străbuni preotul şi dascălul eraŭ adevĕraţii părinţi ai poporului, la carĭ copiiĭ lor lor sufletescĭ alergaŭ cu încredere în tóte nevoile lor; azĭ? s'aŭ schimbat lucrurile.

Preoţiĭ şi învĕţătoriĭ bine situaţi n'aŭ timp să se ocupe cu ţăranul.

Er ceĭ sĕracĭ? Oh, Domne sfinte, aceştia încă n'aŭ timp pentru popor, căcĭ trebue să alerge de la Ana la Caiafa şi de la Ponţiŭ la Pilat, să-şi deplângă cruda lor sórte, şi să priméscă ceva elemosină, câţi-va filerĭ. La bĕtrânĭ „sĕrăcia“ era o vîrtute, — azĭ? „lemnul ruşinei“, — atunci...? ér acum...? Dar cine ar fi în stare a compara tóte contrastele dintre trecutul măreţ şi presentul sarbed?! Una, ca o mie, — ne-am schimbat fraţilor, e de lipsă să ne reîntórcem la vîrtuţile bĕtrânilor!

Da, e decădut poporul, biet de el, dar din negligința nóstră! Avut-aŭ bĕtrâniĭ poporului moşiĭ frumóse, ér noĭ am lăsat, ca lipitorile omenimeĭ, să se încuibeze între noĭ. Lăsat-am biata nóstră turmă pradă nemilósă acestor hiene, — şi numaĭ atunci ne-am trezit, când gróznicele ţipete de desperare aŭ ajuns la căpătîiul patului nostru de odihnă. Ce zic? dormităm şi azĭ! Dar ne vom trezi! şi vom vedé atunci turma înainte-ne, întinsă fără suflare. Eŭ simţesc în întreg corpul meŭ fiorul „fatalităţii“, dacă vom rĕmânea pururea tot aşa nepăsătorĭ. E de făcut ceva, trebue să facem ceva, costeie-ne acel „ceva“ chiar viaţa proprie. . . . Înapoĭ la vîrtuţile părăsite! Să fim părinţĭ adevĕraţi, fraţilor, păstorĭ după inima Eternului Păstor, ér nu „vitregĭ şi năimiţi“.

Heĭ heĭ, dar a trecut baba cu colaciĭ! — vor esclama póte mulţi — cine va maĭ puté rescumpĕra moşiile pierdute? Cine? Noĭ, fraţilor! — Şi dacă chiar n'am puté recâştiga ce e pierdut, putem să ferim de primejdiĭ ceea ce ne-a maĭ rĕmas. Feliuritele reuniunĭ, ce putem să înfiinţăm în comunele nóstre, ne vor întări şi strînge rîndurile şi vor îndemna pe străinĭ să se departă dintre noĭ.

Da, fraţilor, reuniunĭ, şi ĕrăşi reuniunĭ! Făr de aceste orĭ ce bunăvoinţă a vóstră va rĕmâne tabula rasa, orĭ ce încercare — desastru! Într'aceea nu vĕ uitareţi nicĭ de reuniunile, carĭ desvóltă inima, spiritul şi mintea, cum sînt reuniunile de cant, musică, lectură, şi carĭ ar fi trebuit să le amintesc la primul loc reuniunile pie! . . . Cunosc un sătuleţ, unde tóte — saŭ mare parte din aceste reuniuniunĭ prosperéză, lipitórea însĕ de loc nu prosperéză; nicĭ crişmele, nicĭ pĕcatele, nicĭ bătăile, ba chiar nicĭ sudălmile nupr osperéză! Întrebaţi, că unde-ĭ aceea comună „minune“? Comuna aceea va fi a vóstră a fie căruia, dacă veţi reîntórce la vîrtuţile străbune!

II.

Maĭ sus am indicat causele principale a decadinţeĭ poporului nostru în cele materiale, cât şi modul de scăpare din acéstă fatală stare, urméză acum să ne ocupăm niţel cu a dóua parte a chestiuneĭ — cu decadinţa morală, — causele şi medicamentele necesare acesteia. — N'am încătrăŭ, dar ĕrăşi trebue să fac reproşurĭ, tot la adresa preoţimeĭ şi învĕţătorimeĭ.

O legătură strînsă, nedespărţibilă, e între viĕţa omului internă psichică, şi cea esternă fisică. Şi modul cum ele se manifestă în faptele esterne, indică, bunĕtatea saŭ rĕutatea factorilor, carĭ le susţin. E decădut poporul materialiceste? Da, pentru că inima luĭ — cu întreg arsenalul eĭ de simţeminte — e desvoltată în direcţiune contrară Evangeliului. Şi acéstă desvoltare rătăcită provine din negligenţa acelora, carĭ menirea ar avé, să fie „lumina celor din întunerec“. Dovadă că n'avem destul de zeloşi conducĕtorĭ aĭ poporului! . . .

„Mulţi sînt chiemaţi“ — mulţi şi vin la cariera preoţéscă şi cea învĕţătoréscă — „dar puţinĭ sînt şi aleşi“!... A sosit timpul, ca să se aplice securea chiar la rădăcina trunchiului scorburos, ca pe ruinele aceluia, vlăstarĭ noĭ, pliniĭ de viaţă, să créscă şi înfloréscă! În teologiĭ şi pedagogiĭ trebue începute reformele salutare! Da, dlor. Tot omul numaĭ cu puţină judecată, trebue că s'a convins, că crescerea tinerimeĭ nóstre, până în ziua de azĭ a fost şi este aprópe esclusiv teoretică. Manualele? — tot atâte volumurĭ colosale, — în cât abia are bietul tinĕr capacitate şi timp a le consuma, ér pentru punerea în praxă a celor învĕţate, nu-ĭ nicĭ vorbă de aşa ceva. Aşa se întîmplă apoĭ lucrul trist, că tinĕrul învaţă 4 anĭ de zile o sumedenie de § §-ĭ, regule, principiĭ, ...

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 cor.**

şi pe când ïesă la viéţă ï-a rĕmas puţin în cap. Cum poţi apoï pretinde, ca ast fel de „luminï“ să lumineze. Să ne punem numaï mâna pe inimă, şi să recunóscem, că ceï maï mulţi, dacă voim să ne şi validităm puţin — atunci trebue să reîncepem din noŭ studiul. Dar câţi o fac acésta? Maioritatea se îndestuléză cu „sciinţa“ ce o aŭ „agonisit“ în institute; mulţi niciï măcar o foişóra nu-şï abonéză şi apoï poftim să „lumineze“! La trunchiŭ cu securea! Maï multă praxă în şcolï şi maï puţină teorie! Şi eŭ mï-o închipuesc asta aşa: dï profesor — luăm un esemplu din pastorală — propune de pildă tractatul despre penitinţă. Câte regule frumóse, câte distincţiunï fine sînt acolo aglomerate! Punerea în praxă a acestuï tractat, ar fi, dacă dl profesor respectiv, după terminarea acestuï tractat, ar înşira unui elev unele, — altuia alte crime, viţiï, carï ocur maï adeseorï în viaţă, — şi tinĕrul şï-ar face judecata sa asupra acestor viţiï chiar aşa, cum ar face-o în scaunul de mărturisire. În ăst mod teoria momentan trece în praxă, şi aceste prelecţiï pentru viaţa din afară ar rĕmâné pururea neşterse din mintea ascultătoruluï, — pe când teoriile cu literele lor recï, mórte, aşa ïes din cap, cum aŭ întrat acolo. . . În acest mod ar fi de propus pe tóte liniile, — atunci adevĕrat, că crescerea tinerilor ar fi practică, pentru viaţă, atunci din institute ar ïeşi tinerï apţi pentru un oficiŭ atât de momentos.

. . . Avênd apoï teologï-pedagogï absoluţï aievea vrednicï pentru susceperea ordulŭï sacru, trebue să ne cugetăm de modus vivendi, ca aceştï tinerï plinï de entusiasm sfînt, şi cu dorul zeluluï divin în inimă, să rĕmână şi în viaţă la culmea chemăreï lor, să nu degenereze! Cum? vom vedé maï la vale.

ŢARĂ PĂCĂTÓSĂ.

Sînt atât de multe miseriile ce întîmpinï la tot paşul în acésta ţară, cât pe orï ce om, care s'ar gândi maï serios la viitorul popórelor, ce o locuesc, trebue să-l umplă de serióse îngrijirï.

Într'o parte a ţărïï cetescï că Dl X. comptabil orï cassar la vre-o bancă s'a împuşcat — căcï avênd pasiunï domnescï, dar plata mică — a înfundat ghiarele în baniï băncïï — a defraudat. Ca se-şï mântue familia de dehonestare şi ca domnia lui să se scape de pedépsă — s'a împuşcat — lăsând în cea maï mare sărăcie miï de familiï, carï şi-aŭ depus acolo baniï, adunaţi cu multă sudóre.

De ne arunecăm privirea spre partea cea maï bogată a ţărïï, spre Bănat, vedem cum degenerézĕ poporul — prin căsătoriile numite fórte potrivit „căsătoriï de probă“. Cugetam, că numĕrul căsătoriilor acestora se vor maï micşora cu timpul — dar durere — după datele ce le-am primit în timpul din urmă, căsătoriile acestea cresc din zi în zi. Ce póte ascepta naţiunea, biserica, patria de la ast fel de ómenï, — carï îşï daŭ copiiï în căsătoriï de probă? Ce póte aştepta naţiunea, biserica, patria de la ast fel de ómenï, carï în timpul, când ar fi chemaţi a umbla încă în şcóla de repetiţie, tâmbălesc, şi se jócă de a nunta?

Marï şi grele păcate!

Ar fi vremea, ca Ordinariatele nóstre să tragă la rĕspundere pe preoţiï aceia — în a căror comune să ţin ast fel de căsătoriï. Saŭ într'atâta a degenerat auctoritatea preoţilor înaintea credincioşilor — încât nu maï ascultă nime glasul lor? În asemenea casurï, de sigur, nu e de vină badea Ion, or badea George — ci de bună samă vina o portă alţiï, carï în multe casurï nu şi-aŭ împlinit datorinţa.

În alte părţï cetim, că sînt comune în carï de abia afli ómenï, să fie cu mintea curată, — căcï beutura s'a prefăcut în datină strămoşéscă.

Dar cele maï marï păcate se nasc totuşï în oraşele marï.

Poliţia din capitală a dat de urma unor ast fel de lucrurï perverse, despre carï om cu mintea curată nicï a gândi nu cutézĕ. În capitală aŭ dat adecă de nisce femeï, carï se negoţătoriaŭ cu copile tinere.

Vestea acésta a cutrierat capitala ca o vijelie. Ómenii de bun moral şi părinţiï plin de îngrijire, pretind ca poliţia cu cea maï mare rigóre se cerce urmele, ce vor duce la descoperirea unuï scandal — în care — după cum se aude, sînt mestecaţi şi ómenï de posiţie înaltă.

Acésta s'a întîmplat în capitală! Să nu ne îmbătăm însĕ cu apă rece şi se ne mângâiăm cu gândul, că unde e o lume de ómenï aşa mare, ca în o capitală, nu e

---

FEUILLETON.

Sân-Georgiul-român.

La aprópe 500 m. peste nivelul mărïï, închise de tóte părţile de dealurile, ce le împrejmuiesc, stau ca şi ascunse, băile alcalino-muriatice de la Sân-Georgiul-român, de lângă Bistriţa. Şi niciï după ce aï ajuns în comună nu le zăresci, ci observi cum în cale-ţï să ridică, acuşi la dreapta acuşi la stânga, maï o casă nóuă, maï un edificiu maï domnesc, icï colo o vilă pân ce în sfîrşit trăsura se opresce în faţa otelului „Hebe“. Dacă e timpul prânzului, saŭ vreme neplăcută, din tóte părţile se ivesc feţe curióse, carï te privesc cu atenţiune, spre a descoperi pe noul óspe.

Plouase puţin, când am ajuns acolo, musica terminase ultima piesă, şi era cătră sară, aşa că toţï óspeţï se scoboriaŭ acum de pe terasă astfel, că am putut să-mï fac în primul moment o idee de lumea ce se adună acï. Şi acum constatai însumï, că e adeverat renumele ce-l are de unica bale românéscă de la noï.

Am trecut, aleg cuvîntul, maï pe la tóte staţiunile balneare de la noï din ţară, dar nicï una nu mï-a părut aşa simpatică, nicăirï nu m'am simţit aşa acasă, ca aicï. Şi nu-l mirare, când ne gândim la împrejurarea, că óspeţiï de la Sângeorgiŭ sînt absolut maï numaï Românï, de aicï saŭ de dincolo, carï cu vorba şi cu datinie lor, îţï fac petrecerea plăcută. Unde maï pui, că administraţia băilor încă e românéscă, şi românescï sînt cântările musicei, românescï sînt tóte satele ce încunjură ţîuntul Sângeorgiului. Chiar şi instalaţia băilor e românéscă; credeţi-mï pe cuvînt: maï în fie care zi se rĕstórnă câte o bancă, se rupe câte o masă, te împiedecï pe cărări de tóte pietriile. Eï dar chiar aceste îmï plac mie, chiar aceste micï neajunse daŭ băilor caracterul românesc. Dar apoï lăutarul George din Năsĕud, care îţï cântă din gură versurï de „inimă albastră“ de din colo, orï să grăbesce să-şi „facă datorinţa“ salutându-te la sosire, şi urându-ţi latóte în tălnirile vecinicul acelaşi „să Vĕ fie de bine“!

Ceva neplăcut are totuşï Sângeorgiul, e aşa de departe de lume: patru óre întregï te duce „fiakărul din Bistriţa până acolo, cât te uresci de şedut, dacă maï póte fi în sfîrşit vorba de şedut comod, când de tóte părţile escï încunjurat de cufere şi cutiï. (Damele nu pot călĕtori fără cutiï şi eŭ încă călătoriam cu o damă). Dar escï rebonificat de altcum, pentru acéstă călĕtorie îndelungată, prin partiile admirabile de regiunï frumóse, ce-şï desvĕlesc înaintea călĕtoruluï tótă podóba, dărnită cu atâta bogăţie de Ziditorul a tóte.

E aprópe o jumĕtate de veac, de când aŭ ieşit în primul plan băile vestite de la Sân-Georgiŭ. Apa lor de bent, din cele 3—4 isvóre, se aséménă cu apele de la Vichy şi Gleichenberg, ér în timpul din urmă s'aŭ aflat, că pentru stomach are maï acelaşi efect, ca apele de la Karlsbad. Bolnaviï, pe lângă apa de bent, maï pot lua şi băï calde şi recï. Băile recï maï cu samă, sînt de o neîntrecută bunătate, puţin sînt prea recï. Dl prof. Sever Mureşan de la Iaşi, ar puté da preţióse esplicaţiï, căcï Dsa tot de una trĕbuia să învóce tóte „grozăveniile“ şi „teribilităţile“ (cu treï r) ca să se încălzéscă, în vreme ce dl Trif, din Kun-Szt.-Márton, roşu ca racu, sta rĕzimat cu gâtul pe o bară de lemn, ca şi cum n'ar simţi nimica.

Dl Şorobetea, admin. mi-a pus la dispositiţe o broşură asupra acestor băï, în care între altele, sînt pomenite tóte bólele ce se vindecă cu apa acésta făcĕtóre de minunï. Şi se înşiră multe bóle, ér dl Miloşescu de la Tirgu Jiŭ, a aşedat chiar o tablă comemorativă de asupra „isvorului tămăduiriï“, care l'a vindecat radical de o învechită bólă de care suferea. Eŭ ţin să constat, că viaţa patriarchală, intimă şi veselă, ce decurge la aceste băï, are un efect non plus ultra. Eŭ cel puţin asta am simţit-o, las' că niciï n'am fost bolnav, dar de aceea îmï place să cred, că observaţiile mele sînt juste.

Étă de pildă ce se face la Sân-Georgiŭ; o spun asta pentru verificarea celor maï sus afirmate.

Diminéţa la 6 se începe cura, cine vrea se póte scula şi maï de vreme, atâta numaï, că atunci se întîlnesce cu jidaniï, carï beaŭ la apă din greŭ. Musica cântă, Óspeţiï apar din tóte părţile cu păharele în mână, umplêndu-le după poruncă din isvórele prescrise de amabilul medic Dr. Andreiŭ Monda. Beută apa, bolnavul (o fac şi ceï sănătoşi) trebue să încunjure dealu, care plantat cu bradï, esală un parfum plin de sănătate. E destul dacă încunjurï odată dealu, când afli însĕ societate plăcută, şi-o întîlnescï la tot pasul, o facï şi de maï multe orï, căcï ţi se ofere adese ocasia, să daï cu complesanţă braţul unei dame bolnave (?)

mirare. — că se întîmplă şi ast fel de lucruri! Durere, că asemenea casuri triste obvin mai în tóte satele. Mai pe tot locul sînt „vrăjitóre", cari, — Dumnezeŭ scie, câte fiori rup — fără ca asprimea legii să le ajungă. Ar fi bine ca preoţii, în sate, unde vrăjitórele sînt cu roiul — se cam cerceteze, că óre numai de „diochiŭ" descântă vrăjitórele — ori aŭ şi alte scopuri, ce duc la demoralisarea poporului.

Nu de mult cetiam, — că în o şcólă de fetiţe — s'aŭ întîmplat asemenea lucru cu un dascăl! Dascălul respectiv e în temniţă — se aude că va fi judecat la vre-o 10 anî închisóre, — dar câţi dascălî uitaţi de sine trăesc în lume, cari de mult ar fi trebuit aruncaţi în temniţă? Se aude, că din incidentul acesta ministrul de culte va ordona, ca în şcólele de fetiţe, cu timpul să nu mai propună de cât femeî. Dar nu în deschilinirea de sex, aflăm noi chipul de a se delătura acéstă primejdie, ci în educaţia de tot liberă şi fără nicî o basă etică, în educaţia fără Dumnezeŭ, de care se împărtăşesce tinerimea, conform principiilor moderne anticreştine.

Noi Românii, har Domnului! sîntem feriţi de ast fel de nenorocirî.

Nu e destul însă să ne scârbim de atâta perversitate şi destrăbălare, ci, ca ómenî cuminţi, să învĕţăm noi din pĕţania altora şi să lucrăm din tóte puterile, ca sentimentul creştin şi moral, să nu să stingă nicî odată din sufletul poporului nostru.

driş.

Şcóla civilă gr. cat. de fete. — În şedinţa consistorială ţinută Sâmbăta trecută, Preavener. Consistor a decretat schimbarea actualei şcóle superióre de fete din Blaş, în şcólă civilă, punêndu-o sub direcţiunea distinsului profesor gimnasial Silvestru Nestor. Schimbarea se va preface în chipul următor: Vor rĕmâné clasele I—IV. poporale, avênd de învĕţătóre pe Georgina B. Munteanu şi Aurelia Bariţ. Clasele V. VI. vor înceta şi în locul lor se vor deschide I. şi II. civilă, învĕţătóre Elisa Bodocan şi profesorî de la gimnas. Cl. VII. şi VIII. vor rĕmâné anul acesta, avênd să fie sistate succesive; învĕţătorî la aceste clase vor fi Elena Sînteon şi Teodor Vandor. Pe an. scol. 903/4 se va sista cl. VII. şi deschide cl. III. civilă, ér în 904/5 sistându-se cl. VIII. se va deschide şi cl. IV. civilă.

Ast fel organisată şcóla, va uşura trecerea elevelor la preparandie, care de o cam dată nu se va deschide, până ce şcóla cisilă nu va fi completă.

Lupta religiósă în Franţa continuă şi acum, cu tóte opintirile guvernului, care se foloseşce de cele mai aspre mesurî întru închiderea şcólelor susţinute de congregaţiuni În multe locurî poporaţiunea a făcut formală rescólă, cât a trebuit consignată miliţia. Ér casul, când oficerii nu vreaŭ să conducă armata spre a puté esecuta ordinele guvernului, s'aŭ repetit din noŭ. A făcut mare sensaţie o hotărîre a tribunalului din Lyon, care a declarat închiderea şcólelor de o ilegalitate. În Lyon guvernul a demândat să se închidă o şcólă, care de fapt acum nu mai era a congregaţiunilor, ci a privaţilor. Sub cuvînt, că spiritul în şcólă a remas acelaşi ca şi în trecut, s'a aplicat legea şi faţă de ea. Proprietariî aŭ făcut proces guvernului, ér tribunalul a declarat, că legea decretézá desfiinţarea congregaţiunilor, ér nu închiderea şcólelor, ceea ce de altcum e şi o neleginire. Casul acesta e viŭ discutat şi se anunţă acum, că din tóte părţile se improcesuézá guvernul.

Însciinţare.

Pentru anul scolastic 1902/1903 susceperile la gimnasiul superior gr. cat. din Blas se vor face în modul următor:

În 30 August se vor ţiné esamenele corectóre şi supletóre, pe cum şi esamenele de suscepere cu ceî ce vin în I-ma clasă gimnasială fără testimoniu de pe a IV. cl. poporală.

În 1—3 Septembre se vor înscrie studenţiî, cari aŭ frecuentat în anul scolastic 1901/1902 la acest gimnasiŭ, pe cum şi aceia, cari vor veni de alte scóle medie. în cât va admite locul. ce ne stă la dispositiune.

În 4 Septembre la 7 óre diminéţa învocarea Spiritului Sânt şi S. liturgie, după aceea cetirea şi esplicarea legilor scolastice ér la 9 óre începerea prelegerilor regulate,

Aceî şcolarî, cari vor veni după 3 Septembre, vor avé să documenteze causele întârdierii. După 8 Septembre directorul gimnasial nu mai póte primi pe nime ca scolar ordinar.

Condiţiunile de primire sunt:

1. Fie care scolar are să se presinte la directorul gimnasial cu testimoniul de pe anul scolastic trecut, chiar şi dacă ar fi absolvat clasa la gimnasiul nostru.

2. Scolariul, care vine pentru prima óră la acest gimnasiu are să se înfăţişeze cu părintele saŭ tutorul sĕŭ, să producă *carte de botez, testimoniŭ de pe clasa absolvată* în anul scolastic trecut, şi *dacă a trecut de*

Musica cântă până la 8. când urmézá dejunul, tot atunci sosesce posta cu ziare şi scrisorî din tóte părţile. Pe la 10. ne aşedam la „nobel 31" era cea mai sgomotósă grupă şi şi cea mai numĕrósă. Jocul ţiné mult şi pierderea se ridica la cel mult 3 cr. asta în cas de „pech" estraordinar. Rar trecea, ca vre-o cocónă trecută din vreme să nu se certe; dar mânia ţiné numai 2 min. glumele curgeaŭ mai de parte, voia bună crescea. După 10—12 urmaŭ băile calde şi reci şi apoi prânzul. La 2. căpit. Părăianu de la Tîrgu-Jiŭ, bărbat fórte simpatic, povestea „în braţi" fel de fel de întîmplărî. „Cum voiţi cocónelor, de rîs saŭ de plâns?" — era vorba de introducere şi „conferenţa" se începea cu poesii, anecdote, păcălelî, pân ce se aduna publicul, când căpitanul cu multă bunăvoinţă istorisia, de comun, câte un roman întreg. Şi te captiva cu focul şi frumuseţa povestirii. Damele stăteaŭ atente pe la mese urmărînd cu mult interes pe plăcutul povestitor.

După conferinţă scoboriam ér în parcul de dinaintea hotelului, şi ne aranjam la poveştî orî la cărţi, până la 5. când óspeţiî îşi dădeaŭ întîlnire pe terasa de la isvor, unde cânta musica şi tot de una Marica orî Linul aranjeaŭ câte un quadrille. După cină ne reîntâlneam pe terasă, unde la lumina lampelor şi în liniştea misteriósă a sării ascultam susuitul frunzelor saŭ corurile improvisate a damelor, orî pe Dr. Rusu de la Pomîrla, vorbind ungurese.

Şi asta se repetia zi de zi, cu crescêndă plăcere şi voie bună.

Dumineca mergeam la frumósa biserică din sat, unde ne edificăm de pietatea credincioşilor. Une orî se făcé escursiune la Valea-vinului, Rocna, saŭ airea. Ér sara era petrecere în tótă forma, Năsĕudnî în special şi apoi tótă împrejurimea venia la Sân-Georgiŭ.

„Cura" asta şi uşóră şi plăcută are efecte minunate. Mai spun o vorbă, dar aşa în parantes, să nu super pe nime; am audit că fetele dacă vreaŭ să se mărite mai curêud, alérgă la petrecerile de la băile Sân-Georgiului.

Anul acesta, se spune, că din causa timpului nefavorabil de la începutul sesonului, aŭ fost puţinî óspeţi, deşi mie mi-se páré, că la Ocna, orî la Boreec, nicî odată nu-s mai mulţi.

Însemn aci câte-va nume ca o plăcută amintire de zilele petrecute acolo: Dr. Tanco, Năsĕud, cu familia, Sever Murĕşan, Iaşi. cu familia, Ales. Candale, Bucurescî cu dómna şi dş. Victoriţa, de la Bârgăŭ, Ioan Trif, Kun-Szt.-Márton, cu tótă casa: Dna, Dşóra, 2 dşorî şi Dna Tili Pop. Cluş, Augustin Frăţilă. Galaţi. Solom. Haliţă, Bucurescî, Dem. Suciŭ, Jiboŭ, Livia Domşa, Blaş, secr. Pordea, Gherla cu dşóra Cornelia. N. Miloşescu. căp. Părăianu, Arjicioan, Tîrgu-Jiŭ, Ales. Haliţă, Em. Stefănuţ. Dr. Murĕşan, Năsĕud, cu tótă casa, Silviŭ Putilian. Dr. Val. Rusu, Pomîrla. prof. Ionaşcu cu familia, Iaşi. cav. Ciocan, Năsĕud, Leo Piciŭ, George Csat cu Dna, Deva, Dna Cutean, Dna Pop, Făgăraş, Dna Gal, Secuieŭ cu Dşóra Virginia, Dna Eitel, Viena şi mulţi alţiî, între carî mon. Archip. Muntean, de la Bodrog.

a.

Iliiă căprariu cătră Vêrşeţ.

Iliiă móre după muerî. Petru e mai fricos — că vedzî acasă Brânduşa îl cam frécă, când s'ar cuteza să cam ochéscă la vr'o muere. Filip cam şchiop cum era, totuşi era omu dracului, — că suriziud să facie, că nu le vedje.

Toţi căutam la ele, ca la nisce sânzuene frumóse.

— Mă Filipe! Ên scóte clănetu ala — şi i trage una din ochi, arătând spre neveste.

— Ba io! Dar dacă se mânie muerile ăstia.

— Dar mai vădzut-ai tu muierî să se mânie, când e vorbă dă joc şi de cântare.

Mereŭ, mereŭ se dădură Cârnicienii dă vorbă. Mai glumind, mai batjocorind. Se cam dădură pră lângă baba, — că aceea era mai gata spre sfadă. Spâncenele i acoperiaŭ ochiî — şi eraŭ ca şi cum ar fi căzut bruma pe ele.

Babei nu-i plăcea chiefu Cârnecienilor şi dă mânie îşi scóte cârpa din „traistă", ştergêndu-şi ochiî şi vorbesce în sine:

— Dar măi a dracului vis voî maichiî!

— Dă cie babo?

— O nu vi ruşine. să vorbiţi aşa?

— Aŭ babo! Nu sciŭ cine escî, baba cloanţa o mama pădurii, dar urîtă escî ca mórtea.

12 ani, atestat medical despre **revaccinare.** Aceştia, în cas de lipsă, se vor supune unui *esamen supletor.*

3. În clasa I gimnasială se vor primi şcolarii cari aŭ împlinit 9 ani, nu aŭ trecut însă de 12 ani. Aceştia trebue să arete, că aŭ pregătirea recerută, prin producerea unui testimoniŭ de pe clasa IV poporală, saŭ prin esamen de suscepere. Faţă de aceia cari aŭ trecut de 12 ani, decide corpul profesoral.

4. Încuartirea se póte face numai la case, în contra cărora directorul şi profesorii de clasă nu fac nici o escepţiune.

5. Cei ce n'aŭ umblat la şcólă în anul trecut, aŭ să-şi documenteze causa rĕmânerii de la studiŭ. şi se vor supune la tot cazul unui *esamen supletor,* de la resultatul căruia va depinde susceperea.

6. Şcolarii sînt datori a se provedé cu tóte cărţile de şcólă; le este oprit a se folosi de alte ediţiuni, de cât cele prescrise.

7. Cu ocasiunea înscrierilor sînt de a se plăti următórele taxe: *taxa fundamentală,* care pentru cei ce aŭ mai frecuentat la acest gimnasiŭ este **6** cor.; ér pentru cei ce vin prima óră la gimnasiul nostru este **12** cor. De la acésta nu se dispenséză nici un student. Aŭ să solvéscă apoi ca *bani de şcólă,* cei din clasa I—IV câte **18** cor. ér cei din clasele V—VIII câte **30** cor.

De la solvirea banilor de şcólă se dispenséză *studenţii* cu purtare morală *bună* şi progres — cel puţin — *bun.* Suplicile pentru scutirea de la banii de şcólă, provĕdute cu testimoniŭ şcolastic şi atestat de paupertate, sînt de a se înainta direcţiunii gimnasiali în 3 zile după începerea fie cărui period.

La cele înşirate mai sus se mai adaug următórele:

a) Şcolarii cari aŭ avut nesuficient din vre un studiŭ şi doresc să se supună la esamen corector, se vor insinua la acel domn profesor, care l-a fost în anul şcolastic 1901/2 profesor de clasă, aducênd cu sine testimoniul din anul şcolastic trecut. Esamenele corectóre se vor ţiné în 31 August a. c. de la 8—11 óre a. m. şi de la 3—5 óre d. a.

b) Şcolarii cari aŭ să facă esamene supletóre saŭ de suscepere, se vor presenta la directorul gimnasial în 31 Aug. la 8 óre dimineţa în cancelaria gimnasială. De aci se ţin şi acei şcolari, cari doresc să fie susceputi în cl. I. gimnasială fără de a produce testimoniŭ de pe cl. a IV. poporală.

c) Şcolarii carii vin pe clasele II—VIII şi aŭ absolvat clasa precedentă la acest gimnasiŭ se vor înscrie prin profesorul de clasă în clasa respectivă în 1, 2 şi 3 Sept. de la 10—11 óre a. m. Cu ocasiunea acésta vor produce testimoniul şcolastic de pe clasa precedentă şi cartea de botez.

d) Şcolarii cari vin pe clasa I. pe cum şi aceia cari aŭ absolvat clasa precedentă la un alt institut, se vor suscepe prin directorul gimnasial în cancelaria gimnasială şi anume în 1, 2 şi 3 Septembre în fie care zi, cei ce vin pe I. cl. la 8 óre şi 2 óre, cei alalţi la 10 óre şi 4 óre.

e) Susceperile se fac în ordine cronologică până la împlinirea numĕrului prescris, de aceea e în interesul fie căruia, să se presinte la înscriere de timpuriŭ. Se póte întîmpla, că o întârziere de câteva minute, să tragă după sine denegarea susceperii.

f) Taxele de sub p. 7 sînt de a se plăti la cassa gimnasiului pe lângă cuietanţă dată de cassar căci *numai prin plătirea taxelor se completézá immatricularea.* Cuitanţele se vor arĕta profesorului de clasă.

g) Şcolarii nerevaccinaţi se vor primi numai condiţionat şi în 4 Sept. la 2 óre d. a. se vor revaccina în localităţile institutului.

b) Se atrage atenţiunea şcolarilor la §. 50 din legile şcolastice, care sună;

»În ferii şcolarii vor avé să se reţină de la tóte faptele oprite prin legile şcolastice, în cât cei ce în timpul acesta ar comite fapte vrednice de pedépsă, se vor pedepsi tocmai aşa, ca şi pentru faptele comise în timp de prelegeri.«

Şcolarii, cari vor face transgresiuni înainte de suscepere, nu vor fi susceputi la gimnasiul nostru, ér transgresorii înscrişi deja, se vor supune numai de cât cercetării disciplinare.

i) În 4 Septembre diminéţa la 6$^{45'}$ se vor aduna toţi şcolarii în clasele lor, şi la 7 óre vor merge la biserică pentru invocarea s. Spirit. După Sfînta Liturgie vor merge şcolarii în clasele lor, şi Domnii profesori de clase le vor da înviaţiunile ulterióre.

Direcţiunea.

Nr. 560—1902.

Convocare.

În sensul §§ lor 23 şi 26 din statute, membrii „Asociatiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" se convócă în

Adunare generală ordinară

la Oraviţa pe zilele 14 şi 15 Septembre st. n. 1902.

Programul adunării este:

Şedinţa primă.

Duminecă în 14 Septembe st. n. 1902, la órele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale
2. Constatarea delegaţilor presenţi.
3. Raport despre activitatea comitetului central în anul 1901.
4. Alegerea comisiunilor:

a) pentru examinarea raportului general;

b) pentru examinarea raţiocinului pe anul 1901 şi a proiectului de budget pe anul 1903;

c) pentru înscrierea de membrii.

5 Propuneri eventuale.

La órele 5 p. m. şedinţa festivă a secţiunilor sciinţifice-literare.

Toţi rîd. Baba îşi face cruce, şi caută la feréstră zicênd:

— Dómnie apără-me dă dracu, Dómnie!

Petru se apropiă dă o muiere.

— Un'ce ducî soro?

— La târg, vecine.

— Ce vinzî în cotărîţă?

— Crăstăveţi vecine.

— Pră la voi ăs mulţi crăstăveţi! O vis dêla Răchitova?[1]) Pră la noi nu-s crăstaveţi.

— O fi!

— Dar baba asta ţi vro maică?

— A mia? Ba-i alu . . . Dómne iartă-me. Vezi să ia după om ca potca. I vecina, şi cu stîla, că şi ea vine la târg. Ţi mai mare necasu cu ea.

Într'aceea Filip îşi scóte clanetu şi începe o ardjiliană — dă cugeţi că „dzice"[2]) la nedjeiă.[3])

Iliia nu mult se gândiesce şi prindje o muiere dă brâŭ şi începe să jóce cu ia ardjiliana în isenbon. Ba şi întră jiţuri. După iel o ia şi Petru. La muieri să vedje că li-e place. Numa Baba n'avea părechiă.

Iliia glumeţ cum era, dă din ochi către Filip, zicênd:

— Filipe! umflăcie la baba.

— Ba umflesă dracu.

Finenţii vĕdzênd cum se petriec Cârnicienii se sculară. Filip tăcu dîn clănet. Muerile să „cemură".

— Ni-o luat dracu — dzice Iliiă.

— Mol rumunl — io bucuros ascult la voi, cuntaţi una hora rumunească frumósa — ţise baş fineanţu ai cu trei stele.

Chiar şi jidovii din vecini se sculară şi se puseră în jurul românilor. cugetai că eschi la joc în sat unde — să pun roată bătrânii în jurul jocului.

Cârnicienii făloşi, că baş domnu obăru dă finenţi vorbesce cu ei — îs gata dă cântat. Filip îşi unge pifla.[1]) Petru şi Iliiă îşi şterg sudorile — că vedzi or asudat cu muerile ăstea. Iliiă tuşesce, chicindu-şi glasu.

— Filipe — apoi „dzi" una dă dor.

— Care?

— Aia cu fântână. Sci.

Aicî începe să-i fluere lu Filip, începutul horei de dor.

— Las-o pră minie, paito!

Dup asta Filip să scólă în picióre, şi piciorul cel stîng şi-l punie pră scaun. dând cu iel tactul, ĕră ăi doi Cârnicieni cântă:

Colo'n valie la fântână
Dóuĕ fete spală lână
Cu drăguţu lor dă mână,
Colo'n vale jos la rîŭ
Dóuĕ fete spală grâŭ
Trei feciori le ţin dă brîŭ.

D-ai sci maică, dragă Flóre
Dă ce inima me dóre.
Dă ce trag atâta chin
Şi de dorul cui suspin.
Tu mai crede maică zĕŭ,
Că me usc de dorul tĕŭ.

Către capetul horii şi muerile cântaŭ „contra".

Fata cinĕră şedea într'un colţ — smerită ca un ghiocel. Era frumósă ca un bujor. Chimeşa i era ţesută cu fir de aur şi bănuţ — în cap avea galbeni de aur.

— Fată tu, ĕn cântă-ne tu una.

— Baio dzeŭ! Că mo dzis mama, că pră drum să nu mă daŭ la „djivan" cu nimie, — că oamenii acruma[1]) ăs plini dă draci.

Hohot general. În mânia ei era şi mai frumósă. Jidovii mai nu o mâncaŭ cu ochii. Finenţii tot dădĕŭ cu sabia dă jiţ, — ca să să arete făloşi şi cu sabie. Iliiă căuta la ea, cum caută căprióra la isvoru curat.

Isembonul ajunse la Vêrşeţ. Muerile să cobor dzicînd „o sănătacie bună," finenţii daŭ mâna cu Cârnicienii — jidovii le daŭ ţigară. Păsulie s'o pomenit — că durmia în fundu isenbonului.

E sară!

Florinel.

---

[1]) Un sat, pe care îl batjocoresc cu crăstăveţii!

[2]) Aşa numesc în Cârneţia musica. Dêla a »zice în laută, în clanet« etc.

[3]) Hramul bisericii.

[1]) Partea aceea a clanetului, care o ţine în gură respectivul.

[1]) Acum.

Şedinţa a dóua.

Luni în 15 Septembre st. n. 1902. la órele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Rapórtele comisiunilor.
2. Fixarea locului pentru proxima adunare generală.
3. Dispositiuni pentru verificarea proceselor verbale.
4. Închiderea adunării generale.

Se observă, că eventualele propuneri aŭ să fie presentate în scris presidiului Asociaţiunii (în Sibiŭ. Str. Morii Nr. 8), cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiŭ. din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român," ţinută la 16 August 1902.

Dr. Alexandru Mocsonyi. **Dr. Ilie Beu** secretar. II.

AVIS!

Adunarea despărţemîntului „Blaş" al „Asociaţiunii", şi petrecerea ce era să se aranjeze cu aceea ocasiune, din cause momentuóse se amînă pe 7 Septembre st. n. 1902. Participanţii din noŭ sînt rugaţi a se însinua cel mult până în 1 Septembre.

Tür, în 16 August 1902.

Comitetul aranjator.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Nicolae Tomuţa jun. cu soţia sa Anica Tomuţa aŭ donat sfîntei nóstre biserici gr. cat. 2 rînduri vesminte de ministranţi colorate în preţ de 20 cor. Nicolae Bârsan cu soţia sa Maria a donat un Epitrafir de mătasă colorat în preţ de 16 cor. Vasile Soşa cu soţia sa Lina, servitori 1 pereche mânecări negre de catifea în preţ de 5 cor. şi Ioan Şerban cu soţia sa Vârvara servitori, un brâŭ negru de catifea în preţ de 3 cor. Pentru cari fapte nobile dărnitorilor li se aduce în numele poporului şi pe acéstă, cale mulţumită rugând pe bunul Dumnezeŭ să le răsplătéscă însutit pentru jertfa adusă altarului Domnului Christos, dorind să aibă mulţi urmaşi. Şoroştin, 27 Iuniŭ 1902. Valeriŭ P. Maior, preot gr. cat.

Ziua nascerii Maiestăţii Sale Francisc Iosif a fost sărbătorită cu cuvenită pompă, celebrându-se Luni dim. liturgie festivă pontificată de Escel. Sa Mitropolitul, asistat de membrii Vener. Capitul, preoţi din gremiŭ şi doi diaconi. La ectenia pentru domnitor s'a cântat câte o strofă din „Imnul poporal". ér la sfîrşitul stei liturgii s'a cântat doxologia cea mare şi s'aŭ cetit rugăciunile pentru fericita şi îndelunga viaţă a Maiestăţii Sale. La 12 óre preoţimea din gremiŭ, sub conducerea Ill. Sale dlui preposit, s'aŭ presentat la Escel. Sa rugându-l să comunice Monarchului omagiul lor. Tot atunci s'a presentat şi o altă deputaţiune a auctorităţilor civile. La 1 óră Escel. Sa a dat un mare prânz de gală întrunind tot clerul gremial şi pe şefii autorităţilor civile. Cu acéstă ocasie Mitropolitul a închinat păharul de şampanie întru sănătatea Maiestăţii Sale.

Catedrala din Sibiŭ. Luni în 18 crt. s'a pus cu mare ceremonie piatra fundamentală la biserica catedrală română gr. ort. ce se va edifica în Sibiŭ pe strada măcelarilor, în locul diserice vechi.

Profesori noi. Preaven. Consistor a numit pe: Alesandru Ciura, teolog absolut, profesor suplent la teologie pentru catedra de teologia morală, pastorală şi pedagogie şi de odată profesor auxiliar la gimnas. — Octavian Prie, teol. abs. prof. cens. a fost numit profesor suplent la teologie pentru catedra studiului biblic şi prof. auxiliar la gimnas. — Eugen Pantea, teol. abs. a fost numit prof. auxiliar la gimnas pentru matematică, ajutător la preparandie şi prefect la internatul preparandial. — Augustin Caliani, teol. privat. filosof absol. a fost numit profesor auxiliar la gimnas.

Noi oficeri români. Între absolvenţii şcólei de cadeţi din Sibiŭ întâlnim şi pe următorii Români: Pompeiŭ Andrea, primul în curs. stipendist Şuluţan, ficiorul preotului din Ighiŭ, Ioan Albon, stipendist Filipan, ficiorul preotului din Doştat, Sim. Lateş Şerbeni, G. Muntean. Sinte, Ovid Ivaşcu, Abrud, Nic. Mărginean. Sighişóra, Traian Popa, Şinca nóuă, Moise Rişcuţa, Rişculiţa. Valeriŭ Şandor de Vist, A.-Iulie, Ştefan Turturean, Horodnic. Em. David, Sebeş, Ales. Maniŭ, Ucea de jos, I. Posmuşian, Ragla.

Protopopul Clusului. La însemnatul oficiŭ de paroch şi protopop în Cluş, Preaven. Consistor a ales pe iubitul nostru prietin Dr. Elie Dăianu, profesor la teologie şi gimnas. Bărbat împodobit cu frumóse însuşiri, nu ne îndoim nici un moment, că alegerea lui va fi întimpinată cu vii simpatii de toţi şi special parochienii din Cluş îi vor da cu bunăvoinţă tot ajutorul pentru mai uşóra resolvire a momentóselor probleme ce îi staŭ în faţă, dintre cari cea mai însemnată e edificarea unei biserice, potrivite numĕrului credincioşilor şi positii oraşului Cluş. După cum sîntem informaţi instalarea se va face Joi la 28 crt. — Dumnezeŭ să-l aivă în buna Sa grije!

Instalarea protop. de la Ibaşfalăŭ. În ziua Schimbării la faţă s'a făcut instalarea noŭ denumitului protopop al Ibaşfalăului George Simu. Representantul Consistorului a fost protop. Mediaşului Ioan Moldovan. După sĕvîrşirea întroducerii s'a servit un părăstas pentru repaus, protopop. Ştefan Câmpean, care şi-a câştigat multe merite prin ridicarea bisericei şi-a parochiei.

Hymen. Valeriu Vêrv şi Maria Macaveiŭ, anunţă căsătoria lor, care se va serba Duminecă la 31 Aug. n. c. în biserica gr. cat. din Archiud.

Masa studenţilor. Escel. Sa Mitrop. Victor, a dăruit 100 cor. pentru augmentarea fondului, ér stud. techn. Ioan F. Negruţ, a colectat cu prilejul unei convenirĭ 8·04 cor. tot pentru acest scop.

Programa gimnasului superior gr. cat. şi scólelor elementarĭ din Beinş, pe anul şcol. 1901-2. Şi în fruntea acestei programe ca şi în a celeĭ de fetiţe, se publică reamintirĭ de la iubileul în veci neuitatului Episcop Michail Pavel, aşa vorbirea Ilustr. Sale. Dr. Dem. Radu discursul direct. Ioan Butean şi disertaţia stud. Bontescu. Mai are apoĭ dóuĕ frumóse ilustraţii: internatul Pavelian de băieţi şi gimnasiul. Urmează disertaţia despre istoria gimnasticei la gimnasiul gr. cat. din Beinş, de prof. Vas. Dumbravă. Din datele statistice estragem următórele cifre: la gimnas numĕrul elevilor a fost de 399. dintre cari 62. magiari. Ceĭ mai mulţi elevi 72. au fost în cl. VI. stupendişti au fost 132. Profesorĭ de studiĭ estraordinare au fost 3. de studiĭ ordinare 16. La şcóla elementară au fost 1. director şi 3. învĕţătorĭ. elevi 68. dintre cari 10. rom. cat. La sfîrşit se înregistréză neaşteptata mórte a patronului, împreună cu un potret mai noŭ a decedatului Episcop.

Producţiunea teatrală. Societatea de ajutorare „Concordia" din Blaş, va aranja la 31 Aug. o producţiune teatrală urmată de joc. Se vor preda piesele: Biletul de tramvai, Pălăria ceasornicarului şi Vlăduţul mamii, comedii scurte de câte un act, menite să producă mult haz printre ascultătorĭ. Vor juca tineri meseriaşi din Blaş. dintre cari amintim pe dnii Aurel Maniŭ şi Augustin Gruiţa, cunoscuţi deja ca buni diletanţi.

Serată musicală declamatorică-teatrală, va aranja Reuniunea femeilor române din Blaş Marţi în 2 Sept. 1902 în sala hotelului „Univers". Venitul curat se va împărţi în părţi egale între „Reuniunea femeilor" şi „Masa studenţilor" din loc. După producţiune va urma danş.

Petreceri. Inteligenţa română din M.-Uióra, cu concursul tinerimeĭ din jur, învită la petrecerea de vară ce se va ţinè Joi la 28 August n. a. c. în pavilonul de vară a erariului (Liget). Venitul curat e destinat pentru înfiinţarea unui cor la biserica gr. cat. din M.-Uióra. — Tinerimea română din din jurul Gurghiului va aranja Joi la 28 August st. n. a. c. petrecere în sala hotelului „Pomul verde" din Gurghiŭ. Venitul curat e destinat în favorul meseĭ studenţilor săracĭ din Blaş. — Tinerimea academică din comitatul Solnoc-Doboca va aranja petrecere cu danş, la 28 August st. n. 1902. în Gherla în redontul orăşĕnesc în favorul bisericeĭ gr. cat. din Gherla. — Inteligenţa română di Cucerdea română şi jur, învită la producţiunea împreunată cu cântărĭ, declamărĭ şi teatru ce o va aranja la 28 August st. n. 1902, în favorul şcólei confesionale din loc.

Apel. Lipsa înfiinţărei bibliotecelor poporali o vedem, ér necesitatea înfiinţărei lor cu toţii o scim prea bine, pentru că numaĭ prin acestea se póte românul descepta şi ajunge de a fi conscriŭ de drepturile şi datorinţele lui cetăţĕnescĭ. Fiind pĕtruns de acest adevĕr. avênd în vedere stările triste. ce ne copleşesc din ce în ce mai mult, mi am propus a înfiinţa o „bibliotecă poporală". Basa deja am pus-o. Rog pe Dnii Editorĭ şi librarĭ, să binevoiéscă a ne dărui din preţuitele lor opurĭ şi pentru biblioteca nóstră poporală câte un esemplar astfel sprijinind dorul nostru de înfiinţare. La timpul seŭ îmi voĭ ţinea de sfîntă datorinţă, a mulţumi publice tuturor acelora, cari aŭ binevoit a ne da ajutorul lor marinimos. Şoroştin 27 Iuniŭ 1902. u. p. Szász-Csanád. Valeriŭ P. Maior, preot gr. cat. NB. Tóte foile române sîn rogate a publica acest apel.

Dare de samă şi mulţumită publică. La petrecerea de vară din Cisteiul-român, aranjată în 27 Iulie, în favorul bisericeĭ gr. cat. din loc şi a meseĭ studenţilor din Blaş aŭ incurs suprasolvirĭ de la următoriĭ domni: Sp. D. Valer Dăian, not. şi Sp. D. Ioan Pop. not. câte 2 cor., On. D. Aurel Hulea, preot, St. D. Anton Pop, comerciant, St. D. Iosif Mărian, înv. şi St. D. Isac Heskel câte 1 cor.. St. domnii: Niţă Negruţ, technic şi Emil Negruţ, agronom. câte 50 fil.. St. domnii: Emil Pop, iurist, Nic. Berghian, Ştefan Pop, teologi, Alesandru Cioboc. şi Nic. Frăţilă, înv. câte 20 fil. A mai oferit Sp. Domn. Dr. Laurenţiŭ Pop, adv. în Abrud 5 cor. Primĕscă marinimoşii domni şi pe acéstă cale, cele mai călduróse mulţumite. Cisteiul-rom. Aug. 1902. Comitetul.

Necrolog. † Ioan Pap, preot deficient gr. cat. în Chechiş (Kettősmező), tatal protopopului nostru de la Almaş, după un morb scurt, împărtăşit cu ss. sacramente ale muribundilor, în anul al 68-lea al vieţii, al 47-lea al preoţieĭ şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului la 14 August.

† Jenny Codarcea, n. Velitsek de Czenov şi-a dat blândul sĕu suflet în mânile Creatorului la 14 crt. n. în anul al 23-lea al elăţii. Repausata a fost soţia drului Ales. Codarcea din Ilva-mare.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

NUME DE FAMILIE la românii din Ungaria.

(Fine.)

O privire peste numele nóstre de origine slavă ne convinge, că acele sînt Rusescĭ (Rus), Sêrbescĭ și vechĭ Slave, carĭ, póte, le-am primit prin Bulgarĭ; dar aceste relative sînt fórte puține și nu frecuente. Patronimice bulgare în *of* lipsesc cu totul. Din contra, bate la ochĭ influința sêrbéscă cu etnicele *Sêrb, Sêrba, Raț* și patronimicele cu sufixa: *vicĭ:* Popovicĭ . . . Pe cum presența frecuentă a acestor nume sêrbescĭ dovedesc amestecul nostru vechiŭ cu Sêrbiĭ, așa lipsa numelor bulgărescĭ argumentézĕ, că *n'am locuit cu Bulgariĭ* în Balcanĭ, că la despărțire aduceam mai multe suveniri în of! La acésta conclusiune ajungem și dacă considerăm, că nume macedo-române n'avem de cât dóră: Mușat, Mușoiŭ, Dumba, Pometa (Gozsdu, nu) Sima și alte puține familiĭ de comercianțĭ renumițĭ și avuțĭ, cum erau macedo-românii din Viena și Budapesta în secliĭ precedenți (18. 19). În fața acestuĭ fapt netăgăduit ce zic susținătoriĭ *teorieĭ balcanice?* Mulțĭ secolĭ am trăit împreună cu frațiĭ de la Pind? Dar în aceĭ secolĭ a trebuit să simțim și dragostea grecéscă. Cum, de ne-am ales la despărțire (secolul 12. 13-lea) cu așa puțin dar de drum când zeloșiĭ Elinĭ (romeiĭ) sînt la eĭ acasă superiorĭ în numĕr și în cultură? Numele *Grec* póte arĕta originea grécă a vre-uneĭ familiĭ de grec negustoriŭ mare saŭ mic, immigrat în țară la noĭ. Cele alalte nume grecescĭ sînt așa puține și rarĭ, în cât și *italienescĭ* avem atâtea, macar că n'am locuit cu eĭ până în secolul 12. 13-lea; ce nu vor contesta nicĭ părtinitoriĭ teorieĭ balcanice.

De tot neînsemnată este și influința *turcéscă,* ca și cea grecéscă; macar că, după teoria *îndrăgită acum și de unii filologĭ* de aĭ nostri, în peninsula balcanică avut-am fi timp și ocasiune, să împrumutăm de la puterniciĭ Osmanliĭ, darnicĭ și eĭ, unde nu-ĭ costă nimic. De la Albanesĭ, vechiĭ băștinașĭ aĭ peninsuleĭ, avem peste tot fórte puține cuvinte. Și e mirare, că în nemijlocit contact cu eĭ vre-o 12 secolĭ, la despărțirea nóstră am adus numaĭ *„babau"!* de speriat copiiĭ. Puțin dar! Destul însĕ, ca să putem speria cu el pe seriosiĭ epigonĭ a luĭ Rössler.

Încheiere.

Nu mĭ-a fost scopul, să cuprind în singuraticele grupe tóte numele de familiĭ românescĭ. Pentru așa lucrare grandiósă repertórele nóstre sînt încă prea necomplete. Șematismele cleruluĭ de ambele confesiuni, Rapórtele anuale ale școlelor nóstre medie și primare; valorósele „date istorice privitóre la familiile nobile române", de I. C. Pușcariŭ; binemeritata publicațiune de „Diplome maramurĕșene" a dluĭ I. Mihályi; însemnatul studiŭ etnografic al dluĭ Dr. Gregoriŭ Moldovan „Alsófehér vármegye román népe", tóte sînt încă date nesuficiente pentru așa mare întreprindere. Este problema de necesitate arĕtóre a societăților și instituțiunilor nóstre literare și culturale, să colecteze tóte numele românescĭ și să le redigeze după ținuturĭ, provinciĭ și țărĭ în vocabulariŭ complet. Acesta ar face serviciŭ nespus literatureĭ maĭ ales istorice și filologice. Atunci și studiile de natura acesteĭ modeste încercărĭ, ar lăsa mai puțin de dorit.

Blaș, 14 Iuliŭ 1902.

Alesiŭ Viciŭ.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Șeicul demândă tăcere.

„Adunarea va hotărî asupra luĭ," zise el. „A mărturisit el, că unde se află soțiĭ sĕĭ?"

„Nu. N'a vorbit nicĭ un cuvînt. Gura sa este ca buza morțiĭ, care tot de una tace."

„Vîrfurile lăncilor și cuțitelor nóstre îl vor învĕța cuvintele ce le cerem de la el. Conduceți-l în sat!"

În decursul acesteĭ pertractărĭ scurte, crumirul nicĭ nu clipi din ochĭ și privia cu admirare vedită la calul meŭ și al șeicului. Când trecurăm pe lângă turme, el își opri calul prin o apĕsare ușóră a genunchelui spre a esamina cu ochiĭ încântațĭ cămila cea sură. Sórtea sa părea că nu-ĭ inspira nicĭ o grije.

Unĭĭ dintre arabĭ grăbiră înainte în sat, spre a lăți vestea, că inimicul cel maĭ temut al lor este prins. De aceea conductul nostru a fost primit cu mare alaiŭ din partea întregeĭ poporațiuni. Prisonerul rĕmase rece și nepăsător la tóte insultele, ce se descărcară asupra luĭ și nicĭ atunci nu schimbă fața, când ajunși dinaintea cortuluĭ șeicului se făcură dispositiuni, ca să-l deslege de pe cal. Abia se desfăcu ultimul nod, când el făcu o săritură puternică, dete în lăturĭ pe ceĭ din jurul sĕŭ și în proximul moment se află dinaintea cortuluĭ învecinat, la întrarea căruia stetea fica șeicului. La moment o apucă pe acésta și o puse dinaintea sa, ca pe un scut. „Sum scutit!" strigă el și îndată se lăsară jos tóte brațele carĭ să întinseră să-l prindă.

Acésta se întîmplă așa de repede, în cât n'a fost cu putință să se împedece. Pe tóte fețele se vedea, cât erau de neplăcut surprinși, dar nicĭ unul nu îndrăsni să-și ridice mâna contra aceluia, care a esprimat cuvîntul sfînt, carele scutesce chiar și pe cel maĭ blăstĕmat rĕŭ făcĕtor dinaintea rĕsbunăriĭ inimicilor sĕĭ.

„Dă-mĭ să beaŭ. o, decóre a fetelor!" zise el către Mochallah, care stătea aci încremenită.

Ea se uită întrebător la tatăl sĕŭ. Un murmur lin se ridică împrejur; șeicul însĕ nu-l băgă în samă, ci demândă ficeĭ sale: „Dă-l apă, dar pâne și sare nu! Bĕtrâniĭ vor hotărî, ce să se întîmple cu el."

Ea dispăru în interiorul cortuluĭ și apăru érăși îndată, în mână cu o ceașcă plină cu apă, pe care o întinse crumirului. „Ĭea și bea, inimicule al tribului meŭ!" zise ea.

„Beaŭ", rĕspunse el mândru. „Inimiciĭ meĭ se dispară ca picăturile acestei ape și acéstă beutură să fie apa mântuireĭ pentru Saadis-el-Chabir, fiul Dedmacanilor!"

„Allah să-ĭ nimicéscă pe Dedmacanĭ!" se auzi o vóce măniósă.

Era servitorul meŭ Achmed, care a scos acele cuvinte. Șeicul încreți fruntea și-ĭ rĕspunse: „Dumnezeŭ să te arză, pe tine și limba ta! Aĭ uitat tu, că acest bărbat a beut din apa oferită luĭ din partea uneĭ fice a tribului tĕŭ? Eŭ sciŭ însĕ, că tu aĭ mers între străinĭ, spre a uita obiceiurile și legile poporului tĕŭ, și acuma nu maĭ sciĭ, că beduinul are să se supună, când domnul satului își ridică vócea. Pe bărbatul care-și insultă óspele sĕŭ, îl ajunge blăstĕmul profetului și aceea vĕ spun, că voiŭ ucide pe orĭ și cine, care va cuteza să atingă numaĭ un fir de pĕr din capul acestuĭ Dedmaca, înainte ca bĕtrâniĭ să fi hotărît, ce să se întîmple cu dînsul!"

Vaĭ! Din aceste cuvinte am putut să vĕd, că șeicul nu-l are prea drag pe sĕrmanul Achmed. Ce avea să devină din amorul celor doĭ tineri? Ochiĭ luĭ Achmed schinteiaŭ. De sigur că gelosia l-a dictat cuvintele de maĭ înainte. El încă n'a fost așa de fericit, să pótă schimba numaĭ o vorbă cu Mochallah, și acest hoț și ucigaș avea permisiunea de a fi mereŭ în apropierea eĭ și de a bea apă din mânile eĭ. Din acéstă causă el trebuia să sufere mult; cu tóte acestea însĕ acum el a fost atât de înțelept, de și-a înfrînat limba și se retrase bombăind.

La un semn al șeicului, doĭ rĕsboinicĭ luară pe crumir în mijlocul lor și-l dusĕră în cortul șeicului. Colonelui puse mâna pe umĕrul meŭ zicĕnd: „Acum se începe sfatul și noĭ sîntem superfluĭ aci. Te rog însoțesce-mĕ."

„Unde?"

„Mergem puțin la preumblare, ca să ne maĭ desțepenim piciórele. Asta va fi un fel de considerațiune curtenéță față de șeic, care acum trebue să-și foloséscă cortul pentru adunare. Într'un sfert de ceas s'a isprăvit totul și atunci putem să ne reîntórcem."

„Atunci luăm și pe englezul cu noĭ?"

„Se înțelege de sine."

Făcuĭ sĕmn luĭ Percy. Caiĭ nostri îĭ lăsarăm în grija luĭ Achmed și ne îndreptarăm spre o grupă de palmi, carĭ ne promiteaŭ o umbră recoritóre.

„Ce blăstĕmat e acela, pe care l'aŭ făcut prisonier?" mĕ întrebă Percy. „Am vĕdut totul, dar n'am priceput nimic."

„Este un crumir din despărţĕmîntul ed Dedmaca, un hoţ de caravane fórte periculos, a cărui mâni sînt pĕtate cu mult sânge.“

„Hm! Cum se numesce omul?“

„Saadis-el-Chabir.“

„Ce însĕmnă asta?“

„Saadis, este adevĕratul nume şi însemnă „al şaselea“. Acest om adecă, în urma deselor sale călĕtorii prin Algeria şi Tunesia, cunósce fie care munte şi fie care vale. El este cel mai sigur călăuz în lung şi în larg şi are o sumedenie de prieteni şi soţi, începĕnd dela marea mediterană până la ţara curmalelor; ma se zice, că chiar şi pe periculósele lacuri sărate de la sud, este aşa de sigur, ca şi un călăreţ în şeaua sa. Dea ceea tribunile tâlhăresci ale beduinilor îl angajéză fórte adese orî ca crumir.

„Hm! Am auzit deja numele acesta, n'am sciut însĕ, că acest Saadis şi acel blăstĕmat ar fi unul şi acelaşi blăstĕmat.“

„Aşa dar l'aî vĕdut deja mai înainte?“ întrebai eŭ repede.

„Da“, afirmă el.

„Unde?“

„În Tunis, saŭ mai bine zis, lângă Tunis. Well!“

„Când?“

„Înainte cu treî sĕptĕmâni. L'am întîlnit la capetul aleiului. Şedea pe un escelent cal murg şi galopa cătră munţii Saghoan. Când am ajuns eŭ la Bardo (reşedinţa beiului din Tunis), am audit că chiar atunci s'ar fi furat beiului un murg de şésă ani. Am spus ce am vĕdut şi luaî şi eŭ parte la urmărirea lui; dar când noî am ajuns la capetul aleiului, el a sosit deja la munţii Saghoan. Nu l'am mai putut ajunge.“

„Şi l'aî recunoscut acum cu siguranţă? Nu te înşeli?“

„El este, sigur. Acéstă fisionomie nu se póte uita şi mĕ prind pe orî şi ce, că nu mĕ înşel!“

„Scie colonelul despre furtul acela?“

„Da. Pe timpul acela şi el a fost în Bardo.“

„Şi încă nu l-aî spus, că acest Saadis este blăstĕmatul, pe care l'aî întîlnit atunci?“

„Nu“.

„Atunci trebue să l-o spunem numaî de cât!“

Am împărtăşit colonelului cele audite. El a fost aşa de surprins, în cât rĕmase cu gura căscată.

„Ce?“ strigă el în sfîrşit. „Acest Saadis el Chabir, acest blăstĕmat de frunte, acesta să fi fost? Óre nu se înşelă lordul?“

„Nu“.

„Bine, fórte bine; asta va fi o pradă, pentru care es-Sadac-Bei îmi va fi nespus de recunoscĕtor! Dar unde este murgul?“

„De sigur că e vîndut, de óre ce azi crumirul n'a fost călare pe el.“

„Dracul să-l ieа pe acest blăstĕmat! El va căpĕta atâta bastonadă, până ce va spune, că unde să póte afla murgul. Acum vĕ rog să ne reîntórcem iute înderĕt, până ce nu-l târziŭ.“

Ne întórserăm în sat. La marginea acestuia stătea Achmed lângă caiî nostri. Mĕ opriî lângă dînsul, pe când ceî alaltî merseră mai de parte. El trebue că a auzit ceva îmbucurător, căcî faţa sa strălucia de plăcere.

„O, sihdi“, zise el, „sórele a rĕsărit peste amicul şi servitorul tĕŭ şi Allah a revĕrsat asupra lui bogăţia fericirei!“

„Îmi este permis a afla, că cine a fost trimisul, de care s'a folosit Allah, spre a-ţi dărui acéstă fericire?“

„Da, îţi este permis, dar numaî ţie singur, căcî tu nu ne vei trada. Mochallah, cea mai frumósă dintre houriî, a trecut pe aci, pentru a vedea de cămila favorită a şeicului. Cu tótă precauţiunea ea îmi spuse, că la mieznul nopţii mĕ va aştepta colo la palmi. Şeicul este supĕrat pe mine, fiind că am mers în oraşele cele mari şi că acum am devenit chiar şi servitorul unui necredincios. Noî ne vom înţelege, cum să-l înblânzim mânia.“

„Îi supĕrat pe tine din causa mea? Acésta e o insultă, pe care o voiŭ resbuna!“

„O, sihdi, cruţă-ţi! Braţul tĕŭ e tare, şi cuţitul tĕŭ încă nu şi-a greşit ţinta nicî odată; ér şeicul este tatăl lui Mochallah, pe care o iubesc; tu nu-mi vei întrista inima!“

„Ah, eŭ nu vreaŭ să-l omor! Scii dóră, că eŭ sum creştin şi că legea mea mĕ opresce să vers sânge înzădar.“

„Dar atunci ce vreaî să facî, effendi?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Augustin Bunea: **Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisiŭ Novacovici.** saŭ **Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764**, cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiane şi germane, publicate în întregime, orî în extras. Preţul 4 coróne 50 filerî, pentru România 5 lei. Blaş 1902. Tipografia seminariului archidiecesan.

Este cea mai mare scriere, din câte a publicat până acum domnul autor, căcî se estinde pe 497+XIX. paginî, adecă pe 516 paginî 8° mare, tipărite cu garmond şi petit.

Ioan Baciŭ: **Résplata pĕcătosului**, piesă de Crăciun în 3 acte; prelucrată după A. Oppitz, format mic, pag. 32. preţul 30 banî.

Ioan Baciŭ: **Isvorul Precestei saŭ Minunile de la Lourdes.** Cuprinde o scurtă descriere a minunilor de la Lourd, scrise pentru popor. Costă 20 banî

Biblioteca „Unireî“: **Câte-va momente din începuturile bisericeî române** de C. Auner, Blaş 1902. preţul 20 banî. O recomandăm cu tótă căldura tuturor celor ce vor să aîvă cunoscinţe despre trecutul bisericeî nóstre.

Posta „Unirii“.

Dr. I. S. Aŭ sosit tóte şi vor urma pe rînd. Salutare!

A. D. D. în V. La preparandie nu se maî primese, de cât ceî ce aŭ absolvat patru gimnasiale, ast fel partea a dóua a scrisoriî nu maî e actuală. Regret.

F. C. D. în P. Te aştept *aci* pe 28 crt. La revedere!

Editor şi redactor respundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Nr. 17—1902. (33) 1—1

LICITAŢIE MINUENDĂ.

La 7 Sept. n. se va ţinĕ licitaţiune minuendă pentru edificarea bisericiî gr.-cat. din Poşorta, vicariatul Făgăraşului.

Licitaţiunea se va ţinĕ la 2 óre p. m. în şcóla gr.-cat. din Poşorta.

Condiţiunile de licitaţiune se pot vedé în cancelaria oficiului parochial.

Poşorta, în 22 August 1902.

Valeriŭ G. Negrea
cooperator gr.-cat.

Nr. 4956—1902. (34) 1—3

Concurs la stipendiî.

Cu terminul de 15/2 Septembre 1902 inclusive escriem concurs la următórele stipendiî din fundaţiunile archidiecesane:

I. *Din fundaţiunea „Alex. Sterca Şuluţ“.*

1. *Un stipendiŭ de 600 cor.* folosit de Eugeniŭ Pantea, care a absolvat cursul filosofic; la acest stipendiŭ pot concurge tinerî, carî studiéză metalurgia, technica, pedagogia saŭ orî ce sciinţă reală. 2. *Un stipendiŭ de 400 cor.* folosit de rigorosantul în dreptuî Lucian Balinth, destinat pentru iuriştî la universitatea din Cluş. 3. *Dóue stipendiî de câte 200 cor.* folosite de Traian Pop, gimnasist absolut şi de Pompeiŭ Andrea, care a absolvat şcóla de cadeţi din Sibiŭ. 4 *Dóue stipendiî de câte 120 cor.* folosite de gimnasistul absolut Quintiliŭ Viciŭ şi de Emil Tobias, stud. cl. III. gimn., care nu şi-a legitimat progresul în studiî; ambele sînt destinate pentru gimnasiştiî din clasele inferióre.

Aceî studenţi, înscrişi ca ordinarî la şcólele de mai sus, carî doresc a obţinĕ vre-unul din stipendiile înşirate, aŭ să dovedéscă:

a) că sînt români greco-catolicî, miserî, născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiî calculî de eminenţie;

c) dintre concurenţi vor avé preferinţă, carî vor putĕ dovedi că sînt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat, compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenţiî la suplica. *scrisă şi subscrisă cu mâna lor proprie în limba română,* aŭ să alăture testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă espres institutul, la care, şi unde vor studia în anul scolastic 1902/3 şi se determine apriat suma şi soiul stipendiului, după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în consideraţiune, pe cum nicî suplicile întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundaţiunea Ioan Vancea numită „cassa archidiecesană“.*

1. *Un stipendiŭ de 300 cor.* folosit de Maria Nistor, destinat pentru elevele ordinare ale şcólelor de fete. *Treî stipendiî de câte 120 cor.* destinate pentru elevi preparandialî; stipendiile acestea în sensul §-luî 8. din Literile fundaţionale se conferesc pe anul scolastic 1902/3. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Timoteŭ Ciparîŭ“.*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugen Sânpetrean. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea „Tarţa“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de rigorosantul în drepturi Aurel Tarţa. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

V. *Din fundaţiunea „Alesandru Micu“.*

Un stipendiŭ de 180 cor. folosit de Aurel Micu, stud. de a IV. cl. gimn. în Blaş, care nu şi-a legitimat progresul în studiĭ. Cererile aŭ să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fnndaţiunea „Partenie Moldovan“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 80 cor. folosite de Alesandru Moldovan şi de Vasiliŭ Voicu, şcolarĭ în a III. cl. elementară la şcóla de stat din Blaş, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Demetriŭ Cutean“.*

Un stipendiŭ de 34 cor. folosit de Valeria Ghişoiŭ, care a absolvat şcóla superióră de fete din Blaş. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Ramonţană“.*

1. *Patru stipendiĭ de câte 630 cor.* folosite de către absolvenţiĭ de filosofia: Alesandru Ciura, Octavian Prie şi Augustin Calian şi de către Pompeiŭ Dragoş, technic absolut. 2. *Treĭ stipendiĭ de 168 cor.* folosite de Ioan Miclea, rigorosant în drepturi, Vasiliŭ Lazar, absolut de montanistică şi de Liviŭ Horşa, stud. de montanistică în Selmeczbánya, care nu şi-a legitimat progresul în studiĭ. 3. *Dóuĕ stipendiĭ de 126 cor.* folosite de Ioan Câmpean, gimnasist absolut în Blaş şi Ioan Mărginean, student de a VIII. clasă gimnasială în Blaş. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Bobiană“.*

Un stipendiŭ de 120 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Isaic. Cererile să se instruéze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Gavril Vajda“.*

Treĭ stipendiĭ de câte 140 cor. folosite până aci de către Augustin Murĕşan, jurist, Vasiliŭ Hossu gimnasist absolut şi Constantin Vajda, student de a VII-a clasă gimnasială în Năsĕud, carĭ nu şi-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea „Alesandru Filip“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de Octavian Pop, care a absolvat gimnasiul în Sibiŭ şi Ioan Albon, absolut de şcóla de cadeţi din Sibiŭ. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasişti. Cererile să se instruéscă, ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş din şedinţa Consistorului archiepiscopesc ţinută la 15/2 Aug. 1902.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărsi (colora) pădimentele, caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ văpselile şi lacul de oleĭ. Afară de acestea modul întrebuinţărĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine. (22) 12—15

Deposite în: Sibiiŭ: **Franz John Söhne.** Blaş: **Ludovic Schuller.**

In atenţiunea proprietarilor de pământ!

„Eliberarea pământuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înfiinţat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pământurĭ se póte ajunge la împrumuturĭ ieftine şi pe lângă condiţiunile cele mai favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pământurĭ orĭ şi unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac mai puţin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel mai deosebit şi de nepreţuit este, că **cu încetarea din viaţă a debitorului, suma împrumutată se şterge de pe pământul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitaluluĭ se restituesc numaĭ de cât în bani gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora, proprietarul unuĭ pământ ajunge la banĭ ieftinĭ şi este sigur că orĭ şi când ar înceta din viaţă, pământul rĕmâne liber de greunamint, ér erediĭ mai capĕtă şi banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pământurĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pământurĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărţilor funduare şi fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informaţiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una coróna pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanţa
„Intreprinderei de Credit-Hipotecar, Eliberarea pământuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 3—10

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 30 August 1902. Numĕrul 35.

CHESTIUNI ACTUALE.

III.

Am spus-o, că e generală acusa despre preoţime şi descălime, că nu poşede zel îndestulitor pentru oficiile lor. Escepţiuni onorabile tot de una aŭ fost. Ceĭ mai mulţi pretestéză, că n'aŭ timp, căci trebue să-şi vadă de ale economieĭ, — unii cu una, alţii cu alta se escuză, dar să-şi recunóscă vre-unul măcar vina sa — nu veĭ găsi. „Sĕrăcia“, strigă ceĭ mai mulţi. Trebue să concedem, că „sĕrăcia“, acéstă pacoste, a devenit aprópe generală între noi, ba a luat deja dimensiuni vrednice de cele mai serióse îngrijiri. Absoluta maioritate a „conducĕtorilor poporului“ îşi consumă tóte forţele pentru asigurarea traiului zilnic, şi crescerea familieĭ — natural: numerósă. Şi dacă vom mai adauge cătră sĕrăcia nóstră şi multele pretenţii, ce le pretinde de la noi în numele humanismului şi a civilisaţiuneĭ statul social, — plus dările colosale, sub carĭ zace micul agricultor — şi deci şi noi, — în fine, dacă vom mai socoti şi multele plăgi elementare ale anilor din urmă: bóle între vite, nerodirea pămîntuluĭ, etc. etc. . . . Zeŭ trebue să esclame bietul preot şi dascăl — „quousque tandem?!“ . . . Te mirĭ apoĭ, dacă ceĭ mai mulţi din aceştĭ preoţi şi dascăli „lipiţi de pămînt“ de sĕracĭ ce sînt, — tocmai pentru că basa morală li este edificată pe năsip, pierd din vederea ochilor ţinta destinaţiuneĭ lor, se prăbuşesc în lupta pentru subsistinţă, se cufundă total, trupesce şi sufletesce în „Nirvana“ nimicitóre. Într'adevĕr, bază morală clădită pe stâncă de granit, trebue să-ţi fi agonisit, „eroŭ“ trebue să fiĭ, ca în potopul atâtor griji distrugĕtóre, să nu ţi-se stingă din piept focul sacru, ce trebue să ardă pentru mărirea luĭ Dumnezeŭ şi mântuirea sufletelor! — Durerea durerilor, că tocmai ceĭ mai talentaţi, de carĭ legaĭ odinióră speranţele cele mai frumóse, trebue — trebue? — să deraileze îndată la începutul căiĭ . . . Nu zic eŭ, fraţilor, cu aceste, că numaĭ noĭ ceĭ „sĕracĭ“ sîntem singur slabĭ. Feréscă bunul Dumnezeŭ, să fie ajuns lucrul până într'atât! Din contră. Dacă mai esistă conducătorĭ vrednicĭ de numele lor, — acestia sînt a se găsi aprópe esclusiv între ceĭ sĕracĭ. Căci dóră acestia sînt mai avisaţi la ajutorul şi graţia luĭ Dumnezeŭ, deci acestia îşi aduc mai adese orĭ aminte de bunul şi înduratul Tată ceresc. Să póte, că cugetând la cele ceresci, să-ţi uiţi de datorinţele impuse ţie de acel Dumnezeŭ, cătră carele în tot minutul oftez?! . . . Ceĭ cu stare mai de „daĭ Dómne“, orĭ plane, ceĭ bogaţi, sînt mai espuşi seducţiuneĭ de a nu cugeta la Judecătorul cel vecinic, deci a-şi uĭta şi de datorinţe. Acésta e o notă psichică . . . Nu sînt eŭ, cel ce aşĭ dehonesta orĭ dispreţui acésta „sĕrăcie“, din carea şi eŭ am parte — har Domnuluĭ — îmbelşugată, — aşĭ dori inse, că acest obstacul, barem în cât-va să se delăture din calea ţinteĭ nóstre, ca scutiţi de grijile lumescĭ — mai din adins să ne putem consacra vocaţiuneĭ nóstre . . . Ceĭ ce aŭ urechĭ de audit, să audă!

. . . Deşi dară sĕrăcia e o pedecă simţitóre pentru ceĭ cu inimă, — nu este inse — pentru că nicĭ nu póte fi — sĕrăcia adevĕratul motiv al slăbiciuneĭ conducĕtorilor poporuluĭ! Airea trebue să cercăm după aceste motive. Carĭ sînt dară? Unul deja l'am desfăşurat sub punctul II. al acesteĭ scrieri modeste, — acum viŭ la al doilea, carele îl găsesc în controla slabă!

* * *

Tinĕrul preot şi dascăl a părăsit institutele, — apoĭ primesc câte o staţiune şi . . pace! Mai mult nime nu se trudesce cu dînşiĭ. Că óre acel preot satisface mandatuluĭ espres a Mântuitoruluĭ: „mergeţi învĕţaţi . . . tóte câte am poruncit vóuĕ!“? — óre ţine regulat, dar regulat, catechese celor micĭ în şcólă, şi predicĭ celor marĭ în biserică? — Óre păstor adevĕrat e turmeĭ sale, orĭ numaĭ atunci îşi folosesce cârgea pastorală, când îşi bagă turma la strungă pentru tuns?.. ?. . .? — cine scie? nime nu-l controléză, dă pe calapodul (inventat bagsamă de céta duchovnicéscă a barbalongilor de călugărĭ fanarioţi) zic, pe calapodul: „pe cum va vrea cel mai mare“, — şi Dómne, Dumnezeule, ce bine e (!) pentru mai mulţi, că în parochia lor eĭ sînt ceĭ mai marĭ, deci pot să facă, cum vor voi. . . . Zeŭ zeŭ, cine nu vede aicĭ degenerarea cea mai ruşinósă, n'are suflet, n'are inimă simţitóre! . . . Învĕţătorul? nicĭ cu el nu stă altcum tréba. Că în şcólă propune conform regulamentuluĭ? că óre îşi începe prelecţiile regulat la 8 óre diminéţa, orĭ colo cătră 11? şi că óre propune-se, însuşesce-se pe lângă sciinţele de lipsă şi ce e mai de lipsă: moralul şi disciplina? cine scie?! nu-ĭ nime, cine l'ar controla, căci vedi dragul meŭ, „domnu părinte“ o ĭea orĭ în drépta, orĭ în stînga, dar în pragul şcóleĭ? — nu s'ar împedeca — nu Dómne! una cu capul! — Heĭ. domnilor, şi de s'ar găsi ast fel de stărĭ barem numaĭ tot în a zecea parochie — am striga de bucurie — transit! dar . . . !

. . . Controlă, domnilor, controlă ne trebuesce. Că óre cine să fie acel controlor, că în câte zile la lună, săptĕmână să fie îndurat a-şi face inspecţiunile, saŭ că din ce fel de budget să i-se acopere spesele, onorarele . . tóte aceste să le concredem iubiţilor

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numaĭ 1 cor.

nostri archierei, ei singuri sînt chemaţi a afla şi aicî modus salvandi. Datorinţa nóstră să fie a insista, dar cu tótă inima, toţi de o potrivă, să se îndure Părinţii nostri, — cătră carî cu nădejde într'un viitor mai strălucit privim — a ne împlini umilita cerere: leviţi crescuţi pentru viaţa practică, şi lângă acestia controlorî consciincioşi ne da-ţi, atunci va fi întréga vóstră turmă cuvîntătóre condusă de păstorî zeloşi cătră isvórele recoritóre şi de viaţă dătătóre.

Şi cu aceste îmî încheiu scrisele, rugându-vě, iubiţi confraţi, să me scuzaţi, că icî şi colo am apăsat peana mai cu gros, — dar vedeţi, dragilor, singur iubirea cătră voi, şi dorul de a vedé prosperarea bisericii nóstre sfinte — mi-a dat şi insuflat tot cuvîntul sub peană. Vě rog, să meditaţi asupra celor scrise mai sus, şi-mî săriţi — toţi ca unul — într'ajutor, să ne salvăm sionul de perire! Dumnezeŭ cu noi cu toţi!

G. Hubic
preot gr.-cat.

Limba magiară în şcólele poporale. — „Libertatea“ de la Orăştie în nrî de la 23 crt. aduce trista veste, că Cuviosia Sa protosincelul Ignatie Popp de la Arad, a dat deja cercular cătră susţinătorii şcólelor confesionalî din diecesa Aradului, prin care îî îndrumă, ca la compunerea împărţirii órelor pe an. scol 1902/3. să ţină samă de ordinaţiunea ministrului, prin care dispune ca în jumătate din órele de peste săptămână, să se propună în limba magiară. Acelaşi lucru se spune, că s'ar fi făcut şi în diecesa de Gherla.

E fórte trist, că în cestiunî de aşa mare şi netăgăduită importanţă cum e şi limba de propunere în şcólele confesionale, nu e nicî o înţelegere pentru o lucrare uniformă, ci fie care face aşa după cum îl taie capul. Noi aşa credem, că faţă de dispositia asta arbitrară şi ilegală era de trebuinţă, ca cei puşi în fruntea singuraticilor diecese să ţină mai întâiŭ o înţelegere cu Mitropoliţii lor şi numai după aceea să lanseze circulare.

Când turma n'are păstor uşor o prăpădesce lupu.

Corespondinţe.

DIN ALBA-IULIA.

— *August 1902.*

In Nr. de la 16 August a. c. a apărut în „Tribuna Poporului“ *) o lungă corespondinţă subscrisă de un nusciŭ cine „Alfa“ din A.-Iulia.

În acea corespondinţă se descrie un cas de căsătorie, ce era să se încheie aicî, în colorile, de carî e capace numai spiritul înalt din tufă al unuia, ce şî-a luat de problemă în timpul din urmă, a stropi cu tină pe toţi aceia, carî nu vor a se supune necondiţionat capriţiilor sale.

*) S'a reprodus şi în „Telegraful român“. Nu ni-a surprins lucrul acesta, pentru că am observat, că de un timp încóce patronii organului Archidiecesei gr. ort. reproduc orî ce articol, ce lovesce în biserica nóstră. Un lucru ne mirá, cum de nu reproduc înţelepţii de la „Telegraf“ vre un capitol din cartea dlui Mâneguţ, distinsul lor colaborator şi amic?!

Red. Unirei.

Ast fel de corespondinţe aŭ mai apărut în timpul din urmă, în zilele nóstre şi în „Tribuna“, „Gazeta Trans.“ şi „Tribuna Poporului“, în carî autorul din tufă presintă în faţa lumii dinafară pe mulţi de aicî în colorile celea mai rele, iar în deosebî de învĕţătorul Ioan Pampu nu închiepe în A-Iulia, — atribuindu-î câte şi mai câte, spre scârba tuturor, carî îl cunosc meritele şi ţinuta sa, cu carî şi-a stors iubirea şi respectul tuturor celor nepreocupaţi de interese egoistice şi a celor ce sciŭ apreţia vrednicia şi faptele adeverat românescî.

Dl I. Pampu învĕţătorul diriginte de la şcóla gr. cat. din A.-Iulia, formézĕ cu munca proprie reuniunea de cetire, şi acum chiar dl Pampu e cel mai mult calomniat prin jurnale, nu că i-aŭ aflat vre-o vină, fără că acest tinĕr stă pe piciórele propriî, şi că are păcatul de a fi pe semne, „unit“

Dar cu atâta nu s'a mulţămit anonimul. Vĕdînd că de reputaţia bună a Domnului I. Pampu, atăcată pe calea publicistică, rugina nu prinde, vine tot cu acelaşi spirit înalt şi bogat în fapte românescî sub masca lui „Alfa“, şi din noŭ se ocupă „de un fanatic tinĕr gr. cat.“ pe care o pretinsă „clică de reutăcioşi“ nu l'ar fi lăsat la dorinţa naşei să se cunune la biserica gr. ort. „căcî planul se ţĕsusĕ bine în cât nechemaţii s'aŭ îngrijit şi de nănaşi de soiul lor pentru căsătoria proiectată“ Şi acésta şi alte cuvinte murdare, de carî numai în sunariul preotului gr. or. Rusan, cred că se află, sună la adresa subscrisului, fiind că eŭ eram chemat de nănaş.

Drept ce, vĕdînd de o parte, că „părintele păcii şi dornicul de înaintarea neamului.“ apoi meşterul întru a afla spinele în ochiul altuia, . . . încă nu s'a mulţumit cu laurii câştigaţi până acum pe calea publicistică, ér de alta parte, chiar din împrejurarea, că eŭ sînt şi cel atăcat şi şi cel mai

---

FEUILLETON.

Apa dă pomană.

Nicî n'ar fi crezut omul, că în Vĕrşeţ ajungî aşa de iute:

Iliiă cu Filip caută pră fireástră. Ei vĕd, că înaintea carelor or eşit muerile cu apă. Or adus apă dă izvor. Să înţeleg „vedzi o fi vrun mort în sat.“ Iliiă vede, că muerile se duc cu apa dă la feréstră la feréstră. Se vede, că daŭ dă pomană multă apă. Sînt femeî cu inimă, daŭ apă ca „să fiă dă Dumnezĕŭ“, „să fiă dă stu archangel“ „să fiă tâlharilor şi tâlhăriţelor.“ [1]) Toţi ómenii primesc apa cu voiă bună. Iliiă e şi setos — abia aştéptă să ajungă muerile la feréstra luî.

— Poftesce Dumniavoastră apă?

— Cum să nu soro! Să-ţi fiă dă pomană.

— Cut pohar poftesce?

— Macar tótă, soro;

Muerea întinde dóuă păhară. Iliiă cu Petru o stórce de ţi mai mare dragu.

— Dumedzeŭ să priméscă lu copiî, lu nepoţiî, la toată casa, Bogda prost! Să-ţi fiă dă pomană. Că bună fu. Ne stîmpărăm şi ficaţi.

[1]) Aşa se zice când daŭ muerile apă de pomană.

— Pohar doi kraiczár.

— Şi doi criţarî? Mulţumim soro? Dumnezeu să-î apere de negriî tâlharî — plată să-ï fiă, cu voia bună, să treacă luntrea preste apa mare.

— Banî daî!

— Undje's banî?

— Tu daî patru kraiczárî.

Iliiă îşi face cruce.

— Dar lasă soro, că nu sunciem copiî. Banî pră apă. Pócie no fost dă pomană? Ba că io nu păcătuesc. Nu ce cemî soro, că ce bace Dumnedzĕŭ“?

— Nu este vreme la mine — iute, că chiem jândarî.

— Să chiemî macar pră dracu şi aluia i spun ce-ï spun.

Într'aceea în jurul muerei să făcu târg mare. Ómenii rîd şi sbiară ca la comedia de maimuţe dă la târgu Bogşei. [1]) Toţi la Iliiă căutaŭ şi boscorodeaŭ dînd din mânî.

— Moi, da banî la seraca muiere.

— Io nu i-am furat — ca să-ï daŭ pră apă.

Iliiă văzu, că o să dee de dracu să rătrasă dâla feriastră, să pune pră jiţ, ca şi cum el ar fi fibireu dîn Oraviţa. Las să sbiere, dar iel pră voiă nu le face.

Coconu Păşulie, ca mai cuminte, şi sciind moda dă pră la trenurî plătesce apa şi caru pleacă mai dă parte — toţi îs cu voiă bună, numa Iliiă să cieme, că muierea asta o so păţască pră lumia aialaltă.

— Ce-ţi Iliio întrébă Păsulie!

[1]) Târg renumit în Bogsán-bánya.

— Séraca nemţone! N-avu vântă [1]) dă apă, — că îşi strică izvoru. Săraca pră aialaltă lume no să zică:

Câţi ómenî or trece
Toţi apă mi-or bea
Şi mi-or odihni
Şi mi-or mulţumi.

Numaî ia o să dzică:

Dar eî că mor pus
De lăturî de sat
Und' vînturî me bat
Şi plóia me plóuă
Şi neua me ninge
Sórele me frige
Nimie dzeŭ pră minie
Cu apă me'nbie.

— Dar dâ cie?

— Dapoi cie o mai vĕdzut să daî banî pră apă.

— Iliio! Aşa-ï răzlogu [2]) pră aicî. Şi pentru apă trăbue plătit banî.

— Hm! hm! Asta baş, că so spunem Cârnicienilor.

Florinel.

[1]) Folos.
[2]) Datina.

competent de a rectifica bazaconiile, ce nu i-se pot ierta, — cred a nu abusa de paciința On. cetitori ai „Unirei“ arătând arma, cu care luptă cei ce doresc, ca cele dóuĕ biserici surori să lucre mână în mână.

Și cu atât mai vîrtos cer ospitalitatea acestui prețuit ziar, ca să se vadă și să se convingă publicul serios și toți cei nepreocupați de interese meschine, că nu toți neuniții și nici aceia toți cari aŭ studiat teologia în Seminariul Andrean, între cari me numĕr și eŭ, nu sînt de părerea și categoria lui Rusan, ci chiar condamnă pe preotul, care nu-și cunósce chemarea sa propoveduind în loc de pace ură și scârbă confesională între popor.

Că corespondința amintită e pusă la cale de Rusan să vede și de acolo, că își publică și o parte din predica sa „minune“ cu care a stors „atâtea lacrimi“. Apoi în patru lungi colóne, étă cum glăsuesce: „preotul unit și fanaticĭ intriganți,“ .. „desbrăcați de de tótă rușinea“ . . . „n'aŭ lăsat pe nefericitul mire să se cunune la biserica gr. ort.“ . . . „Că Mirésa și părinții ei iaŭ rĕspuns nefericitului mire, că ei nu-și vor batjocori legea nici preotul“ . . . „că mirele cu ai sĕi ast fel păcăliți . . . aŭ cercat norocul în altă parte, dar până acum nu l'aŭ aflat.“ Spune apoi, că mirésa s'a rĕcit, s'a bolnăvit și a murit. Așa dară, Dle Rusan, a aflat mirésa norocul? Să póte, căci Dumnezeŭ guvernéză nu D-ta! — Nici conclusiunea nu a rĕmas, că prin ast fel de întîmplări să produc o mulțime de rĕutăți, cari ne grăbesc perirea“ și în urmă resolut și deplin convinși, că a deslegat nodul gordian se năpustesce asupra bisericeĭ întregĭ unite și eată cum debutéză: . . . „și óre din acestea dóuĕ biserici, care pórtă vina la aceste rĕutăți? fără îndoială aceea, care provócă. Și care dintre ele provócă? Biserica unită. Pentru că ea nu ține josnic nici un mijloc spre a-și câștiga credincioși și care cu tótă ocasiunea tinde a-și aroga întâietatea, care îmbătat de fanatism nici barămĭ atâta politeță nu are ca să fie cuviincióză în raport cu biserica mamă, din care s'a rupt, ci umflată în pene crede, că ei îi este permis să atace după plac.“

De sigur a fost „părintele păcii“ cam rĕcit, ori apoi rĕŭ supĕrat, că nu și-a putut face matura nici ca student bătrîn, mâncându-și mițele de a geaba și ast felĭŭ în loc de a ajunge protopop a rĕmas cu buzele umflate. — Dacă nu cumva cu cugetul ca să se spele de blăstămul părinților mireseĭ, cari nici odată nu vor putĕ eși din impasul, că fata a întrat în mormînt în urma întîmplăriĭ, la care R. are tot meritul.

Încolo mi-aș ținea și de snbdemitatea mea de a sta de vorbă și a polemisa cu D-sa, dacă în combinație cu un caz local n'ar calumnia biserica unită întrégă, a cărei istorie de sigur nu o cunósce. Étă deci istoricul chestieĭ în jurul căreĭ se învîrte „omul păcii“ și apoi lumea afle adevĕrul.

Tinărul Augustin Băteuzan, întreprinzĕtor zidar, lucrând în curtea mea m'a rugat să-i fiŭ nănaș. Am sciut că e unit și eŭ sînt neunit și tot l-am pus lucru de vre-o 6000 cor. în mână; am sciut și aceea, că la biserica gr. cat. se va cununa. Înainte de cununie cu 2 zile vine tinĕrul mire necăjit și spune, că s'a dus „Alfa“ și cu „Beta“ la părinții fetei și i-a înfruntat: că cum de se învoiesc ei, ca fata lor să se cunune la biserica unită, care este o lege stricată . . . blăstămându-l și anatemisindu-l de nu se vor cununa la biserica gr. ort. — Eŭ, nepreocupat nici odată în viața mea cu chestiei de confesiune, dar indignat ca și alții de nóua manoperă a lui R., i-am rĕspuns mirelui între 2 martori inteligenți de aici, unul unit și altul neunit: „Scii bine, dragul meŭ că poporul gr. ort. de la bis. nóstră din oraș e sătul de Rusan. În cât l-a și dat pilulele trebuincióse. Cunoscĭ bine împrejurările și rolul ce-l jócă Rusan, și încă 2—3 scribalăi plătiți anume ca să scrie prin gezete, și cari aŭ amenințat pe stradă familia mea și a altor fruntași ai bisericiĭ gr. or. „Deci capĕtăți alți nănași s'aŭ cununá-te la alt preot, căci noi înaintea lui nu sîntem aplicați a merge.“ Cu acésta firul vorbiriĭ s'a sfirșit. În ziua următóre însĕ mi-a comunicat tinĕrul mire, că abzice de mirésa sa din causă, că înțelesul a fost până aci, că cununia se va face la biserica gr. cat. Cu acest înțeles s'aŭ și făcut pregătirile de nuntă, cumpĕrându-se tóte celea de lipsă. Ba nici la biserica gr. ort. din oraș, unde era învoit mirele să se cunune n'aŭ fost lăsați. Așa dară chestie de credință n'a fost, fără un cas, din care apare dragostea, ce o are poporul către Rusan, de sigur câștigată cu duhul blăndețelor.

De aici judece publicul nepreocupat: că óre cine provócă? judece cu deosebire aceia, cari cunosc apucăturile „de după culisă“ cu cari lucră Rusan, că cine nu cunósce politeță, cine lucră cu mijlóce josnice și cine se umflă în pene.“

Nu cumva crede „criticușul“ în vanitatea sa, că în capul lui s'a clocit înțelepciunea?

Cine doresce închiegarea societățiĭ și țintesce la armonie și înțelegere desbrace-să de deșertele mărirĭ lumescĭ, de interese egoistice și pună-să cu trup cu suflet la muncă seriósă.

Atunci corespondințe cu tendințe de a trage la îndoială și celea mai frumóse fapte bune ale deaprópelui sĕŭ nu-și mai aŭ rostul, și publicul român va avea satisfacțiunea, ba mulțămirea sufletéscă, că societatea română, cu deosebire acolo unde e încunjurată de dujmani, merge înainte, progresézĕ și cultivă mai ales adevĕrata iubire de neam și nu palavre confesionale.

Teodosiŭ Lobonțiŭ.

Prin disciplină la bine.

Archidiecesă, în August 1903.

O notă caracteristică, inherentă naturel românului e, că îi place să jertféscă mult timp pe planurĭ fără rost, politică platonică în afacerĭ de puțină importanță practică. Acțiunile de acest soiŭ, cu o necesitate logică se prăbușesce deja în embrion, lăsând în urma lor, drept suveniri, mulțime de miseriĭ.

Pe când vecinii cuminți, cari fără preget aŭ sciut să se foloséscă de îndreptarea practică a proverbiului; „porumbul fript, nu sbóră în gura nimărui“, aŭ realisat progrese frumóse în diferitele branșe de esistință și bunăstare, pe atunci noi ocupații în mĕsură prea mare cu făurirea de planurĭ măestre și politică șubredă, am rĕmas cam înderĕpt. Nóuĕ tare multe ne lipsesc, de câte căutăm, de atâte nu avem.

Forțați de împrejurărĭ, ni se impune deci, repararea greșelelor din trecut, prin desvoltarea unei activități sĕnătóse și desinteresate, ceea ce — vorbă fiind de succes — numaĭ pe lângă o disciplină bună se póte realisa.

Colegul „Romeo“ în numĕrul 33 al „Unirei“, asigură, că a mai sulevat tema acésta, dar mai mult cu efectul „reacțiunei“ de cât cu al „resultatului“, arătând că din lipsa disciplinei bune, aŭ isvorît deja dóuĕ surori infecte, acusele cele multe și chestia controlului în școlele poporali.

Nu vorbesc de curentul morbid din diecesa Gherlei, unde se pare că domnesc stărĭ escepționali, pe cari de alt cum nu le cunosc de cât din ziare, me mărginesce a constata însĕ în general, cum că acusele contra preoților și învĕțătorilor, nu denótă tot de unna luptă de disciplină. Sînt cazurĭ și încă multe, când acusele sînt îndreptățite, avêndu-și efectul lor vindicativ, ridice-se din ori ce parte, căci „sînt mulți chemați, dar puțini aleși.“

Conced și admit, că pe alocurea chiar și protopopul, presentat poporului în colorĭ negre, atribuindu-i-se fel de fel de epitete, cu tendința de a-ĭ submina auctoritatea, nu-mĭ pot însĕ închipui un om de daĭ Dómne, care să fie în stare a discredita pe cineva, fără a i-se fi suppedita din partea acestuia material de a-ĭ face reproșurĭ, căci alt cum am sta în față cu un nebun, căruit tóte îi sînt permise.

Dacă protopopul e present t poporului numaĭ ca o sarcină molestă, atunci îmi vine tare să cred, că acel protopop a lăsat să se vedéscă, cum că însuși nu e în curat cu cuvîntul „șef“. Avem protopopi, har Domnului, cari pricepêndu-și rolul și misiunea, sînt respectați și considerați ca adeverați părinți, a căror auctoritate ajunge în cele mai multe cazurĭ, a aplana cu deplin succes divergințele dintre preot și învĕțător. Veți bine, că acești protopopi tractézĕ, cu fie care în mĕsura, în care i-se cuvine, după rangul, ce ocupă, așa în cât în tóte acțiunile oficióse și neoficióse, însemnătatea cuvêntului „șef“ nu sufere stirbire. Îndată ce însĕ protopopul din un motiv saŭ altul, să dimite mai mult de cât îi permite poziția și prudința pastorală, dă ansă la susceptibilități. În togmai așa staŭ și preoții, cari numaĭ bine nu produc.

Sfera de activitate a protopopului, preotului cât și a învĕțătorului e restrinsă la un anumit cerc bine definit, cât ce se face prevaricație din o parte saŭ alta, acusele și neînțelegerile urmézĕ strună și dacă se mai mestecă la mijloc și afacerĭ private, familiarĭ etc. atunci divergințele îmbracă un caracter mai acut și mai durabil. Afacerile private, casnice, n'aŭ nici un titlu de a întra în școlă saŭ biserică, resolvéscă-și-le fie care pe socotéla propriă, ĕr nu pe a oficiului, ce ocupă, căci alt cum sufere prestigiul oficiului, dar sufere la tot casul poporul, în a cărui serviciŭ ne-am angajat.

În general vorbind deci, disciplina constitue elementul fundamental și de prima

forţă în ori ce oficiŭ, în consecinţă, deci nu este disciplină acolo, unde drepturile şi datorinţele împreunate cu un oficiŭ óre careva nu se deprind în consonanţă perfectă cu însaşi firea oficiului. Eŭ numai aşa înţeleg însemnătatea cuvêntului „disciplină“. Acusele saŭ alte neplăceri îşi vor pierde urma numai atunci, când acţiunile nóstre vor fi într'una tóte conforme cu firea oficiului ce ocupăm. „Nemulţămiţi de noi înşine, dorim perfecţionarea în tot ce ne încunjură, uitând adese să ne perfecţionăm propria-ne fiinţă.“

Eŭ cred, că a sosit deja de mult timpul suprem, ca să ne vedem de treburi prin desvolarea unei activităţi conscienţióse, fie care după talantul de care dispune, căci altcum miseriile cele multe prind rădăcini tot mai afunde şi óre cine ne va mântui de perirea sigură?

Receta, care e menită a ne vindeca ranele înfiltrate de venin neciĕtor. este munca assiduă. prudentă însoţită de caritate sinceră, puţine vorbe, fapte cât de multe.

Nu constitue de fel un „corpus delicti“ în mersul natural al disciplinei, discutarea în public a unei chestiuni fie vorba chiar „de controlul în şcólele poporali.“ Cine va puté împedeca o ast fel de discusinne mai ales, dacă militézĕ şi argumente ponderóse pe partea controversă.

Presupunênd însĕ, că cei ce aŭ atins prima óră córda modificărei controlei în şcólele poporali, vor ajunge la convingerea, că împlinirea dorinţei lor nu póte conta la aprobare consistorială. chestia sulevată totuşi rĕmâne deschisă pe alte timpuri mai oportune. fără ca prin acésta iniţiatorii să fie timbraţi de note discordante în ale disciplinei.

Esemplul. de o flagrantă nedisciplină, adus de colegul „Romeo“ nu e chiar aşa de periculos, pe cum îl presintă. N'aŭ ajuns chiar aşa de departe, ca acest cas, să pótă servi de un precedent învĕţătorilor nostri! Colegul „Romeo“ nu cunósce încă împregiurările destul de curióse din comuna, în care s'a întîmplat casul acesta sensaţional. Din investigare se va putea constata starea adeverată a lucrului şi până atunci susţin, că desertarea de la şcóla din chesţiune, nu a făcut'o învĕţătorul fără de scirea directorului.

nva.

Instalarea noului protopop al Clușului.

În mijlocul unor fórte frumóse manifestări de iubire, alipire sinceră şi entusiasm s'a făcut zilele acestea instalarea noului paroch şi protopop al Cluşului Dr. Elie Dăianu.

Regretăm fórte mult, că nici timpul, nici cadrul restrîns al foii nóstre nu ne permite să facem o amenunţită dare de samă a acestor serbări, vrednice de distinsul protopop-paroch. Ne mărginim deci a face pe cronicarul fidel, schiţând în câte-va şire chipul cum aŭ decurs.

Miercuri dim. a sosit în Blaş o deputaţiune de 3. constătóre din Ioan Bereş, ofic. la magistrat, Cluş, Ioach. Pop, învĕţ. Feneş, şi Ioan Lăpuşan, mĕsar. Cluş, carî în numele reuniunii sodalilor români din Cluş, aŭ adus noului protopop un preafrumos brâŭ roşu. Fórte mişcat de acésta atenţiune protopopul a mulţămit membrilor reuniunei. Înainte de plecarea la Cluş, noŭ denumitul protopop s'a rugat de Escel. Sa să-i deie binecuvîntare. cerêndu-şi voe se presinte şi pe membrii deputaţiunii. Escel. Sa s'a întreţinut cu toţii în un chip fórte afectuos.

La 12½ o mulţime de prietini şi cunoscuţi se adunară la gară spre a-i ura fericire şi succes în nóua carieră şi de a-i stringe mâna. Dr. Dăianu a plecat la Cluş însoţit de Rvsm. Gavriil Pop, canonic, representantul Consistoriului, Nic. Ionaş, fost profesor de cant şi redactorul foii nóstre. La Teuş se mai adause tatăl protopopului, un venerabil ţăran din Cut. adv. Fr. H. Longin şi Ales. H. Longin, Deva şi Ioach. Totoian. Chişfalăŭ.

Conform programei. comitetul de primire. ales de adunarea credincioşilor şi pus sub presidenţia lui Ştef. Roşian. adm. prot. şi Dr. Aurel Isac. advoc. aŭ decis să salute pe noul sosit la Apahida. unde aŭ hotărît să se presinte şi preoţimea şi învĕţătorii din tract. O mulţime mare de public aştepta sosirea celui dorit, care a fost salutat cu multă căldură şi entusiasm de fostul adm. prot. Ştef. Roşian, de Ioachim Pop în numele reun. învĕţ. şi de simpatica dş. Moga din Apahida, care i-a oferit un buchet de flori. Sĕrbătoritul rĕspunde fórte emoţionat pentru aceste dovedi de dragoste şi asigură pe toţi de mulţumita şi recunoscinţa sa. făgăduind că se va nisui să se facă vrednic de acéstă dragoste.

Şi apoi cei presenţi se urcă parte în tren. parte în trăsuri şi pleacă spre Cluş. Can. Gavriil Pop. Dr. Elie Dăianu şi Şt. Roşian aŭ luat loc în caleasa cu 4 cai, pusă cu multă bunăvoinţă la dispositia comitetului de marele proprietar din Rece-Cristur, dl Victor Illyes. Un lung convoiŭ de aprópe 20. trăsuri se înşiruiaŭ de alungul şoselei. La marginea oraşului, dl George Cante, econom fruntaş. în fruntea mai multor credincioşi măiestri, salută pe noul protopop. Ér sosit la casa parochială e binevenitat de dnii Leontin Pop. Ladislaŭ Pop şi Dr. George Ilea, membrii curator. După aceea cei sosiţi în intră biserica unde se servesce inseratul.

Joi dim. o deputaţiune constătătóre din domnii Dr. Aurel Isac. I. Bereş. I. Geţe şi I. Bangur învită pe delegatul consis. şi pretopop, la sta biserică. unde şi celebrézĕ liturgia asistaţi şi de Stef. Roşian ca preot, Ang. Giurgiŭ şi Vas. Moldovan. ca lectori.

Biserica mică şi de altcum e fórte îndesuită de public, o mulţime stă afară la uşa bisericei.

Sta liturgie se începe cu cântarea rugăciunei „Împĕrate ceresc“. După cetirea stei evangelii, Rvsm. Gavrii Pop, ţine din uşa împĕrătéscă o preafrumósă vorbire despre sta biserică şi conducĕtorii ei şi îi predă noului protop. insemnele puterii şi datorinţei sale: cheile. sta Evangelie, Liturgiernl şi Euchologiul. Vorbirea dlui canonic a făcut o adêncă impresiune asupra publicului prin căldura şi vioiciunea cu care a fost rostită.

Emoţionat până la lacrimi Dr. Dăianu sue amvonul. de unde rĕspunde. începênd cu cuvintele Feciórei „Măresce sufletul meŭ pe Domnul!“ Cuvîntarea noului protopop era o isbugnire a potopului de simţeminte. ce îi năpădeaŭ sufletul în aceste momente înălţătóre. El mulţumesce Escel. Sale, Preav. Consistor, pentru denumire, Rvsm G Pop pentru întreducere, M. On. Ştef. Roşian pentru conducerea conscinţióşă a parochiei şi tractului protopopesc şi apoi adresézĕ sincere cuvinte tuturor straturilor societaţii din Cluş.

Ceremonia religiósă de abia se termină la 1 óră,când se presintă deputaţiunile: Curatoratul sub conducerea dlui Leontin Pop. preoţimea din tract în frunte cu Mon. Ştef. Roşian. biserica gr. ort. prin Tuliŭ Roşescu prot. Învĕţătorii din tr. Cluş, conduşi de Iac. Mureşan. Direcţia şi oficialii, „Economului“ sub conducerea lui Aurel Isac. Reun. meseriaşilor în frunte cu Basiliŭ Podóbă, Gazetarii de faţă, cu Franc. H. Longin. Junimea universitară cu Ioan Giurgiŭ şi în urmă prietinii şi rudeniile, în numele cărora vorbesce Dr. Ambrosiŭ Cheţan.

Tuturor acestora noul protopop le adresézĕ cuvinte sincere de mulţumită. promiţêndu-le ajutoriul şi conlucrarea sa. Ultima deputaţiune a fost mai doiósă. Iubitul nostru protopop isbugnesce în lacrimi. la gândul că trebue să se despartă de Blaş. la care atât de mult a ţinut. de prietinii sĕi. pe carî mult i-a iubit şi de institutele de învăţĕmînt, cărora le-a servit de abia 2 ani.

La 2 óre în unul din salónele hotelului „Nev-York“ a fost masă comună, la care a luat parte peste 50 persóne între carî Ilustr. George Pop de Băsesci. S'aŭ rostit numeróse toaste şi s'aŭ cetit multele telegrame sosite din tóte colţurile vieţii românesci.

La 5. protopopul însoţit de mulţi cei presenţi. a plecat la Feneş spre a fi de faţă la sfinţirea importantei şcóle. ridicate prin stăruinţa neobositului preot Emil Pop.

Dorim din inimă noului protopop să aivă parte de zile frumóse şi senine. cum aŭ fost aceste a le sosirei sale în Cluş şi cu mănóse fructe să fie binecuvîntată activitatea sa!!!

Rap.

Convocare.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru naţional român“ îşi va ţinea adunarea sa generală din ăst an în oraşul Bistriţa în zilele de Duminecă şi Luni, în 25 şi 26 August v. (7 şi 8 Sept. n.) 1902.

Programa.

I. Ziua primă,

Duminecă, în 25 Aug. v. (7 Sept. n.) 1902:

1. Preşedintele deschide adunarea generală la 10 óre a. m.
2. Alegerea a doi notari, pentru şedinţele adunării.
3. Raportul general al comitetului societăţii asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.

4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru censurarea raportului general al Comitetului.

5. Raportul cassarului despre starea cassei şi peste tot despre averea societăţii.

6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care să censureze raportul cassarului.

7. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care în înţelesul §-lui 5. din statutele societăţii, va câştiga membri fundatori. ordinari şi ajutători pentru societate.

8. Raportul şi propunerile Comitetului în chestia modificării Statutelor societăţii şi a măsurilor de luat în vederea înfiinţării teatrului naţional român, conform cu mandatul primit de la adunarea generală din anul trecut.

9. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care să studieze raportul şi propunerile Comitetului de sub p. 8.

10. Cetirea disertaţiunilor corespunzătóre scopului societăţii saŭ de altă materie literară, ce se vor fi însinuat preşedintelui înainte de adunare.

11. Preşedintele ridică şedinţa.

II. Ziua a dóua,

Luni. în 26 August v. (8 Sept. n.) 1902:

1. Preşedintele deschide şedinţa.

2. Cetirea protocolului şedinţei precedente şi verificarea lui.

3. Raportul comisiunei pentru câştigarea membrilor noi.

4. Raportul comisiunei însărcinate cu censurarea raportului cassarului şi averei societăţii.

5. Raportul comisiunei însărcinate cu censurarea raportului general al Comitetului.

6. Raportul comisiunei esmise pentru de a censura raportul şi propunerile comitetului în chestia modificării statutelor şi a măsurilor de luat în vederea înfiinţării teatrului naţional român.

7. Determinarea locului unde se va ţinea adunarea generală pentru anul 1903.

8. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru autenticarea protocolului din şedinţa II.

9. Preşedintele închide adunarea.

Din şedinţa comitetului ţinută în Braşov, la 8 (21) Iulie v. 1902.

Iosif Vulcan preşedinte. **Dr. Iosif Blaga** secretar.

Programul festivităţilor,

ce se vor aranja cu ocasiunea adunării generale a „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român" în zilele de 7 şi 8 Septembre st. n. a. c. în oraşul Bistriţa.

I. Sâmbătă, în 6 Septembre.

La órele 12 din zi, primirea comitetului la gară şi încuartirarea óspeţilor.

La órele 8 sara, „Sara de cunoscinţă" în sala otelului „Regele Ungariei".

II. Duminecă, în 7 Septembre.

La órele 8 dimineaţa, serviţiŭ divin în biserica gr.-cat. la care va cânta corul plugarilor din loc.

La órele 10 din zi, „Şedinţa I." în biserica gr.-cat.

La órele 1 p. m. „Banchet".

La órele 3 p. m. „Serbare poporală" în restauraţiunea „Bombardir" de pe promenadă.

La órele 8 sara, „Concert" aranjat cu concursul distinselor artiste române: Dómna Elena Eitl născ. Florian şi dşóra Virginia Gall, urmat de piesele teatrale:

a) „Trei doctori". comedie într'un act localisată de Virginia A. Vlaicu.

b) „Ruga de la Chiseteŭ". comedie într'un act de Iosif Vulcan. Cea dintâiŭ predată de membrii reuniunei meseriaşilor români din loc ér a dóua de corul plugarilor românĭ din loc. în sala cea mare de la „Gewerbeverein".

III. Luni, în 8 Septembre.

La órele 9 a. m. Şedinţa II-a în sala de la „Gewerbeverein".

Sara la órele 8. „Petrecere cu dans" în sala cea mare de la „Gewerbeverein".

IV. Marţi, în 9 Septembre.

La órele 8 a. m. „Escursiune" la băile: „Sângeorgiul-român" eventual în regiunile romantice din „Valea Bârgăului".

Bistriţă, 12 August 1902.

În numele comitetului aranjator:

Gerasim Domide preşedinte. **Dr. Victor Onişor** secretar.

Nr. 24—1902.

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărţământului Blaş al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", se convócă pe ziua de 7 Septembre n. a. c. în T ŭ r cu următorul

P r o g r a m:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea alor dóuĕ comisiuni: pentru censurarea raportului şi înscrierea de membrii noi.
4. Disertaţiune.
5. Raportul comisiunilor.
6. Statorirea locului unde se va ţiné viitórea adunare generală.
7. Alegerea alor doi delegaţi la adunarea generală de la Sibiŭ.
8. Propuneri.
9. Alegerea comisiunei de verificare.
10. Închiderea adunării.

La acéstă adunare, se invită toţi membrii Asociaţiunii şi toţi cei ce doresc progresul poporului român.

Spre orientare însemnăm aci, că de acest despărţământ se ţin următórele comune:

Din cercul pretorial al Blaşului: Mihalţ, Obregea, Bucerdea-grânósă, Cisteiul-român, Crăciunelul, Blaş, Ciufud, Tŭr, Veza, Mănărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul-mic, Cergăul-mare, Beşinăŭ, Ohaba, Colibi, Tăŭ, Roşia-de-Secaş, Ţapu, Şoroştin, Broştenĭ.

Din cercul pretorial al Aiudului: Peţelca, Căpud, Mişcreac, Ocnişóra, Ulfalăŭ, Têmpăhaza. Sâncraiŭ.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat Iclod, Sâncel, Pănade, Spinĭ, Bia, Valea-sasului, Sân-Miclăuş, Şona, Bălcaciŭ, Jidvei, Chesler, Tăunĭ, Micăsasa. Lunca, Lodroman, Hususăŭ, Glogovet.

Şi provisor şi *Despărţemîntul Uióra.*

Blaş, din şedinţa comitetului ţinută la 24 August 1902.

Ioan German director. **Dr. Ioan Raţiŭ** secretar.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Iuniŭ Brut Micu, oficial consistorial. a fost numit secretar la tribunalele matrimoniale de a II. instanţă pentru diecesele sufragane. — Duminecă în 24 crt. aŭ fost chirotoniţi întru diaconi şi Joi în 28 crt. întru preoţi, clericii absoluţi: Eugen Şaucu. dispus de administrator parochial în Secuieŭ; Virgil Hăţĕgan, capelan în Roşia-montană şi Iuliŭ Florian. destinat pentru ascultarea teologiei la institutul Sf. Augustin din Viena.

Stipendii pentru veterinari. Elevii academiei veterinare din Budapesta vor primi şi pe anul scol. 1902/3. stipendii de câte 600—800 cor. Petiţiunile sînt de a se înainta ministruluĭ de agricultură prin rectorul Academiei. La cerere să se alăture testimoniul de maturitate şi atestat de paupertate.

† Ileana Mihályi de Apşa. Escelenţa Sa Mitropolitul Victor şi împreună cu el membrii ilustrei familii Mihályi, aŭ avut durerea de a-şi pierde pe iubita lor soră, repausată Duminecă în 24 crt. la 9. óre din zi. în urma unei bóle îndelungate. Femeie de o inimă fórte bună, a avut parte de multă durere în viaţă. pierdêndu-şi pe unica sa fică. În timpul din urmă s'a retras la fratele seŭ. unde a fost ajunsă de ceasul fatal. Luni. clerul gremial de aicĭ, s'a presentat la Escel. Sa spre a-i esprima. prin graiul Ilustr. Dn preposit. partea ce ĭea la durerea iubitului Mitropolit, care fórte mişcat de acéstă atenţiune a recomandat pe repausata rugăciunilor tuturor. Marţi s'a făcut înmormîntarea. luând parte un public fórte numĕros şi distins. Aŭ servit II. Sa dl preposit I. M. Moldovan, Rvsm. canonic S. P. Mateiŭ, protop. George Bărbat. capei. Iuliŭ Nistor şi On. I. Br. Micu. funcţ. cons. asistaţi de lectorii Iacob Popa şi Iacob C. Domşa. Predica funebrală a rostit-o capelanul Blaşuluĭ.

Odihnéscă în pace!

Convocare. Despărţemîntul Făgăraş al Asociaţiunii e convocat în adunare cercuală pe 3. Aug. n. în Arpaşul-inf.

Apel. În 3 August la 5 óre după amédĭ s'a deslănţuit asupra comunei nóstre Bikis, districtul Năsĕud. o tempestate cu ghiaţă de mărimea alunelor, până a óuĕlor de găină, care a durat 11 minute. întrégă recolta este nimicită; cucuruzele le-a ţipat vîntul la pămînt şi ghiaţa le-a sdrobit cu totul, asemenea holdele şi ierburile, în cât nu este cu putinţă nicĭ a le cosi. Asta calamitate n'a fost destulă, căcĭ în 9 Aug. după amédĭ o furtună cu vînt a împrăştiat fînaţele strînse. în cât bieţiĭ ómenĭ aŭ rĕmas fără nimica, şi mulţi sînt şi vor fi siliţi a lua lumea în cap; sîntem siliţi a apela la ajutorul ómenilor îndurătorĭ. rugându-i, ca ajutórele strînse să le trimită la adresa subscrisului, care după primire se vor chita cu mulţumită. Bikis, (p. u. Telcs) în 15 August 1902 Damian Pop, preot local.

Necrolog. † Iuliana Pop n. Mărginean, soţia preotului Ambrosiŭ Pop din Reteag, după un morb plin de suferinţă, provĕdută cu ss. sacramente, şi-a dat blândul sĕu suflet în mânile Creatorului Luni în 18 Aug. st. n. la 2 óre p. m. în anul 70 al etăţii şi 45 al fericitei sale căsătorii.

Fie-i ţĕrîna uşóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nóuă lumină asupra Unireĭ cu Roma.

— Din cartea cea mai nóuă a dlui Dr. A. Bunea. —

A apărut la tipografia seminariului nostru o nóuă și fórte valorósă carte, scrisă de canonicul mitropolitan *Dr. Augustin Bunea,* harnicul scrutător a trecutului nostru. Nóua carte intitulată: *„Episcopii Petru Paul Aron* și *Dionisiŭ Novacovici* saŭ *Istoria Românilor transilvăneni de la 1751—1764“* se estinde, afară de bogata colecție de documente, ce are ca *Apendice,* pe 432 pagine. Ea revérsa o lumină vie, aprópe completă, peste epoca interesantă a episcopului *PP. Aron* succesorul lui *Inocențiŭ Klain* și întemeietorul școlelor din Blaș. Tot odată arată și turburările inscenate de Sêrbi, sub Arou, contra bisericii române unite cu Roma, cum și urmările acelor revoluționare inscenări. Obiectiv în apreciare, și contemplând lucrurile dintr'un punct de vedere înalt, autorul ne dă în bogatul volum istoria completă, bisericéscă, politică și culturală a Românilor pe un restimp de 13 ani, ani fórte agitați de frecări interne, dar și importanți prin instituțiile culturale ce ni le-aŭ dat. În acest restimp cade și desbinarea formală și definitivă a Românilor în *dóuĕ* biserici, unită și neunită, și instituirea celui dintâiŭ episcop neunit în Transilvania, în persóna Sêrbului *Dionisie Novacovici,* pe care l'a pus în multă lumină dl *N. Iorga,* în studiul sĕŭ mai recent *„Sate și preoți din Ardeal“*, va se zică dl Bunea ne dă în cartea sa cea mai nóuă istoria bisericéscă a Românilor uniți și neuniți, și în ea istoria nóstră completă pe un period de 13 ani, 1751—1764.

Are luse un capitol în cartea sa harnicul autor, cap. II, pe care ținem să-l relevăm aci în parte, fiind că revenind asupra însuși actului *unirei,* ni-l presintă într'o nóuă lumină, pe basa unor documente puplicate de curênd la Brașov, de dl *Sterie Stinghe,* și a altor documente necunoscute până aci. Lumina cea nóuă ce se revarsă aci asupra *unirei nóstre cu Roma* este nu numai interesantă, ci și fórte favorabilă bisericeĭ nóstre. Pentru că actul, ce l-a dat nascere, apare nu numai ca un act măreț, bine cumpenit, ci și ca un act sevîrșit în *bun acord de întreg poporul nostru.*

Numai invidia străină numai interesele dușmanilor nostri aŭ provocat mai târziŭ desbinare în sînul nostru, căci *unirea,* cum însuși numele ei arată, a fost actul tuturor Românilor la olaltă.

Drept specimen din interesanta carte, lăsăm deci să urmeze aci o parte din capitolul II. — în nădejdea că toți cei ce vor ceti acéstă *parte,* se vor grăbi a-și procura întrégă cartea.

Dr. E. D.

Unirea și Sêrbii.

Românii din principatul Transilvaniei se uniseră *toți* la anul 1698 cu biserica Romei. [1]) Chiar și Brașovenii aderaseră la început la acéstă mișcare, că toți Românii o considerau drept operă de emancipare din brațele reci ale calvinismului, în care ei fuseseră aruncați prin silnicia politică a principilor transilvani, și din starea ticălósă politică, socială și economică, în care zăceaŭ lipiți păm'ntului sub stăpânirea celor trei naționi privilegiate: Ungurii, Sĕcuii și Sașii. A nu adera atunci la mișcarea pornită pentru unire, se considera de vătĕmare, făcută sentimentului comun românesc, ér ademenirile din afară, contrare sfintei uniri eraŭ luate în ris. Étă cum întimpinaŭ chiar și Brașovenii ispita, ce li-se făcea din București la începutul unirii prin David Corbea, un Brașovean trecut ca ostaș și neguțător în slușba Cantacuzinescilor și a domnului înrudit cu dînșii. [1]) „Mĕ întrebați Dumneavóstră, scrie Corbea în anul 1701 în préjma sinodului pentru instalarea lui Atanasiŭ ca episcop unit, ca se vĕ învĕț, ce veți face, și cum vĕ veți chivernisi .... eŭ ce vrednic sînt pe dumneavóstră ca să vĕ învĕț și la ce cale să vĕ puiŭ, când nimenea nu este, care să prindă în samă cuvîntul meŭ, aŭ nu mi-am bătut destul capul în tot chipul, scriind și descoperind lucrul cum este, *ér dumneavóstră rideați și vĕ băteați joc de cuvintele mele,* și mĕ chiemați tâlpiz ..... și *tot apĕrați zicênd, că tóte minciunile eŭ le scornesc, ér sfinția sa părintele Vlădică (Atanasiŭ) nu este, cum zic pizmași* ..... Așa acum dar de la mine ce învĕțătură mai așteptați, dumneavóstră destul sînteți învĕțați, ca cei ce sînteți acum în vîrstă și în tótă firea, legea desevîrșit sciți, cunósceți și binele și rĕŭ, pe calea ce veți pofti, pe aceea veți merge, căci nimenea nu este puternic a vĕ opri voia și a zice, acésta faceți și acésta nu. Ér încă și de vreme ce mĕ întrebați pentru sfat, macar cum zisei mai sus *tóte cuvintele, câte am zis mai de de mult, ca o nimica aŭ fost înaintea dumneavóstră, cât și rĕspuns nici odată nu m'am învrednicit a lua scrisorilor, ce am trimis,* căutând la dragostea pravoslavieĭ și la datoria ce am, ca să fac pentru biserica lui Christos acésta zic: sfințiile vóstre preoților și dumneavóstră orășenelor“ etc. [2])

Dar în București aŭ sciut îndată afla leac pentru a muia pe Brașovenii, cari la 1698 își băteaŭ joc de ispitele și ademenirile din București. Tótă existința Românilor din Brașov atîrna de țara românéscă. *Pe cum sci,* scriaŭ Brașovenii agentului lor din Viena la 26 Octobre 1724, *„chrana nóstră mai a tuturor ne este în țara românéscă,* aici numai dăjdiile dăm, și de nu va face cu noi milă, ca se avem ceva ușurare, ne caută a ne risipi în cătrăŭ vom puté.“ [3]) Este deci evident, că tóte interesele de existință ale Brașovenilor pretindeaŭ, ca ei să nu se strice cu cei din Muntenia. Apoi biserica din Brașov avea în țara românéscă moșiile sale, [4]) pe cari ca să nu le piardă trebuia să stea bine cu „Măria Sa Voda“. Ast fel pe Brașoveni, a căror biserică fusese edificată de un voevod al Munteniei, [5]) și înzestrată și ocrotită de alți voevoți, îi va fi spăimîntat fórte mult amenințarea, că prin unire vor perde frumósele venite din țara românéscă de până atunci, și-i va fi ispitit puternic promisiunile, de a dobîndi nóuĕ venite, dacă se vor lăpĕda de unire. La tóte acestea se adause *„cartea cu mare și înfricoșată afurisenie“*, ce o trimise mitropolitul Teodosie din București și căduse ca un fulger în păresimele anului 1699 pe capul preoților din Brașov din motivul, că ei se uniseră cu biserica Romei. Toți preoții și orășenii ajunseră în mare perplexitate. Se adunară deci în „săbor“ și făcură „carte la părintele Vlădică Teodosie și la Măria Sa Vodă“, prin care siliți de împrejurări dovediaŭ *„adevĕrul“*, că preoții afurisiți *„n'aŭ fost mestecați la unire“*, macar că este evident, că dacă Teodosie n'ar fi avut la mână dovadă limpede, că ei se uniseră aievea, nu l-ar fi afurisit așa de cumplit, ér David Corbea nu l-ar fi înfruntat în chipul arĕtat. La rugarea Brașovenilor trimisă prin deputații lor la București, mitropolitul și cu Voda a conces preoților, să slujéscă în sĕptĕmâna patimilor și la sĕrbătórea Învieriĭ, dar după Pasci să fie érăși opriți de patrachir, până nu vor merge în persónă la București, ca să-și capete iertare. S'aŭ dus preoții la București și pe la sfîrșitul lui Aprilie 1699 și-aŭ căpĕtat iertare. [1]) Dar dacă în București Brașovenii s'aŭ lăpĕdat de unire pentru a nu-și pierde avantagiele materiale, de carî se bucuraŭ de acolo, acasă în Transilvania, fiind că le cădea greŭ a se pune în conflict cu voința celor alalți Români, nu rupseră de tot legăturile cu biserica unită și cu Mitropolitul ei Atanasiŭ, pe cum arată evenimentele ulterióre.

(Va urma.)

---

[1]) Vedi Iorga: Sate și preoți din Ardeal, în Revista Română din București, an. 1902 Nr. 2. pag. 55.

[2]) Sterie Stinghe: Documente etc. p. 17—18.

[3]) Idem, ibidem p. 123.

[4]) Ibidem p. 97.

[5]) Ibidem p. 30.

---

[1]) Vedi Maior: Istor. bis. Românilor pag. 86.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

„Mĕ voiŭ resbuna în contra lui prin aceea, că eŭ, necredinciosul, mĕ voiŭ întrepune pentru tine. Îl voiŭ ruga, să-ți dea pe Mochallah de soție.“

„Este adevĕrat? O, sihdi, voesci într'adevĕr s'o faci acésta?“ întrebă el cu bucurie.

„Da, și sum curios, dacă el va face să-mi roșéscă obrazii de rușine. Tu scii, că profetul oprește a face ca obrazii óspelui sĕŭ să roșéscă de rușine.“

„Sihdi, dacă o faci acésta, atunci vei fi aplicat să-mi faci încă un serviciŭ. Împlinesce-mi rugăciunea, și eŭ îți voiŭ lăuda bunătatea din copii în copii!“

Hm, bunul Achmed vorbia deja despre urmașii sĕi, înainte ca ei să albă baremi permisiunea de a vorbi cu viitórea bunică a nepoților sĕi! Amorul este un lucru particular, în Lapplandia și în Tunis, la Mississippi și la papuani; este mai bine să-i lași voie liberă. De aceea îl întrebai: „Ce dorință să-ți împlinesc?“

„Nu credi tu, că aș putea fi surprins cu Mochallah?“

---

[1]) Stinghe: Istoria Scheilor pag. 22—24.

„Asta se póte fórte ușor.“

„Sihdi, n'am pe nimenĭ altul. Lasă ca ochiul tĕŭ să veghieze asupra nóstră, ca să fim siguri!“

Ah! Nu-l rĕŭ! Bravul meŭ Achmed părea a sci. că eŭ în tot casul am o inimă bună și că fórte frumos staŭ la dispositiunea deaprópelui meŭ. Dar pentru ce să nu-l fac acest mic serviciŭ? Dacă eŭ aș fi fost acela, pe care o Mochallah l'ar fi așteptat la palmi, atunci și el ar fi veghiat cu bucurie asupra nóstră. De aceea i-am rĕspuns: „Achmed mergi fără nici o grije la palmi. Eŭ voiŭ sci să vĕ păzesc contra orĭ cărui trădător!“

„O, sihdi, bunătatea ta este așa de mare, ca arborele es-Șiab, pe care stă pământul, ér îndurarea ta ajunge așa de parte, până unde sbóră paserile paradisului. Îmi daŭ viața pentru tine, dacă o doresci!“

„Păstréză-o pentru Mochallah! Spune-i, că eŭ sînt prietinul tĕŭ și că voiŭ grăi pentru voi cu tatăl el!“

Mi-am continuat drumul spre cortul șeicului. Percy și colonelul stăteaŭ așteptând dinaintea aceluia. Chiar când am sosit lângă dînșii, se desfăcu cortul și dintr'însul eși șeicul cu crumirul și bĕtrânii satului.

„Ce ați hotărît asupra acestui bărbat!“ întrebă colonelul.

„Adunarea a fost bună față cu el,“ rĕspunse Ali-en-Nurabi. „El a căpĕtat apă, însă pâne și sare nu. Va rĕmânea trei zile în corturile și pe hotarul nostru; după acest termin însă, orĭ și mai înainte. eât ce trece peste granița nóstră, este supus rĕsbunării de sânge.“

„El va fugi.“

„Calul sĕŭ este păzit de ómenii mei.“

„Cu tóte acestea va fugi. Dar nu sciĭ, șeicule, că el nu vĕ aparține numai vóuĕ, ci și mie?“

„Pentru ce?“

„Îți voiŭ spune îndată.“

Crumirul părea a nu da nici o atențiune acestei conversațiuni. Ochiul sĕŭ era ațintit asupra albei șeicului, ce era legată în apropiere, și de aci se îndreptă spre cortul femeilor. dinaintea căruia Mochallah măcina durrha pe o piatră. În privirea lui zăcea o espresiune lacomă și cinică. și eŭ îl cetiam de pe față gândul, că atât calul, cât și fata cea frumósă sînt dóuĕ obiecte, pentru a căror posedare s'ar putea încerca ceva. La ultimele cuvinte ale colonelului el se întórse cu mândrie către acesta.

„Aĭ fost tu în Tunis, înainte de asta cu treĭ sĕptĕmâni?“ întrebă colonelul.

„Ce te privesc drumurile mele? rĕspunse el.

„Mai mult de cât cugeți? Vreaĭ să negi, că aĭ fost acolo?“

„Eŭ n'am nici să neg. nici să-ți rĕspund. Eŭ sum un fiŭ liber din tribul Dedmaca, tu însă ești un sclav al pașei. Aștéptă, până când îmi va plăcea să vorbesc cu tine!“

„Va trebui să-ți placă, liberule ed Dedmaca, care acum ești prisonerul acestor ómeni bravi. Acest emir străin din Anglia te-a vĕdut în Tunis.“

„El póte să vadă pe cine vrea. Ce-mi pasă mie?“

„Erai călare pe un cal murg.“

Crumirul tresări puțin; dar el să scie stăpâni și rĕspunse: „Emirul acesta străin numai pentru aceea a venit din Anglia, ca să vadă cal murgi?“

„Acest murg a fost furat de la pașă. Tu ai călărit cu el de la Bardo, prin aleĭ către munții Saghoan. Noi nu te-am putut ajunge.“

Crumirul scóse un rîset scurt și rĕutăcios.

„Atunci murgul trebue că a fost un cal fórte bun?“ întrebă el. „Cel ce l'a furat a fost de sigur un călăreț mai bun de cât cel ce-l urmăriaŭ.“

„Și totuși l'aŭ ajuns, după cum poți vedea acum. Saadis-el-Chabir. unde aĭ dus calul furat?“

„Eŭ?! — — Smum, vîntul cel rĕŭ al deșertului. ț-a uscat dóră creerii. de poți face o ast fel de întrebare?“

Acum colonelul puse mâna pe mânuchiul iataganului sĕŭ și strigă: „Câne, fiŭ de câne, mĕ cunosci tu pe mine?“

„Te cunosc, de óre ce te-am vĕdut în el-Marfa. pe cum și dinaintea casei beiului, în fruntea sclavilor. Tu ești născut în țările nordului, unde locuesc necredincioșii, prăpădi-l-ar Dumnezeŭ. Atâta ești încă de nepriceput în țara credincioșilor, în cât cutezi să-i zici câne unui crumir din despărțĕmîntul ed-Dedmaca? Nu sciĭ tu, că numai pe acela îți este permis a-l tracta ca pe un hoț, pe care imediat după furt îl prinzi ședĕnd pe calul furat? Și chiar dacă astăzi aĭ fi vĕdut murgul la mine, eŭ nu l'aș fi furat, ci l'aș fi câștigat prin dar, prin schimb orĭ prin cumpĕrare. Dacă n'aĭ fi óspele acestor ómeni, la carĭ eŭ am beut apă, cuțitul meŭ te-ar fi lovit deja. De-mi mai zici însă numai un singur cuvînt insultător, la moment îți sting viața. Un fiŭ aĭ crumirilor nu să lasă a fi insultat de dóuĕ orĭ. Asta ți-o însemnă!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Ioan I. Lăpĕdatu: **Teoria asigurărilor asupra vieții.** Brașov 1902. Un voluminos studiŭ de 144. pag. asupra acestei cestiuni de importanță, care începe tot mai mult a ocupa teren și la noi. O recomandăm celor ce se ocupă cu ast fel de chestiuni importante.

„Convorbiri Literare“, Nr. 8. Anul 36—1902. cu următorul cuprins: G. Murnu, Homer: Iliada (cântul VI). — P. Dulfu, Ifigenia în Taurida, Actul IV. și V. (trad. în versuri din Euripide). — Biron, Evoluțiunea producțiunei românești de la 1884 la 1901. — D. Onciul, Titlul lui Mircea cel Bĕtrân și posesiunile lui. IV: Amlașul și Făgărașul. — D. Anghel și St. O. Iosif, Traduceri din Verlaine: Amorul sfărîmat. Când rĕsare luceafĕrul. Alean. Cântec pribeag. „Green“. Epitalam de vară. — Sava Athanasiŭ. Marele Dicționar geografic și geologia Carpaților (Rĕspuns D-lui general C. I. Brătianu). I. Bogdan, Cronică. Bibliografie.

Biblioteca „Unirei“: **Câte-va momente din începuturile bisericei române** de C. Auner, Blaș 1902. prețul 20 bani. O recomandăm cu tótă căldura tuturor celor ce vor să aivă cunoscințe despre trecutul bisericei nóstre.

Posta „Unirii“.

Dr. I. S. Continuarea nu se póte publica, ține samă de caracterul foiĭ nóstre. În colo tóte îs bune. Te salut!

I. D. Mulțumită pentru cele trimise. Vor urma, în numĕrul acesta n'a mai fost loc.

I. M. Tot așa; cred că nu trebue să se facă nici o îndreptare în vederea celor publicate acum.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 4956—1902. (34) 2—3

Concurs la stipendiĭ.

Cu terminul de 15/2 Septembre 1902 inclusive escriem concurs la următórele stipendiĭ din fundațiunile archidiecesane:

I. *Din fundațiunea „Alex. Sterca Șuluț“.*

1. *Un stipendiŭ de 600 cor.* folosit de Eugeniŭ Pantea, care a absolvat cursul filosofic; la acest stipendiŭ pot concurge tinerĭ. carĭ studiéză metalurgia, technica, pedagogia saŭ orĭ ce sciință reală. 2. *Un stipendiŭ de 400 cor.* folosit de rigorosantul în drepturĭ Lucian Balinth. destinat pentru iuriști la universitatea din Cluș. 3. *Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor.* folosite de Traian Pop, gimnasist absolut și de Pompeiŭ Andrea. care a absolvat școla de cadeți din Sibiŭ. 4 *Dóuĕ stipendiĭ de câte 120 cor.* folosite de gimnasistul absolut Quintiliŭ Viciŭ și de Emil Tobias, stud. cl. III. gimn., care nu și-a legitimat progresul în studiĭ; ambele sînt destinate pentru gimnasiștĭ din clasele inferióre.

Acei studenți, înscriși ca ordinarĭ la școlele de mai sus. carĭ doresc a obține vre-unul din stipendiile înșirate, aŭ să dovedéscă:

a) că sînt românĭ greco-catolicĭ, miserĭ, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenție;

c) dintre concurenți vor avé preferință, carĭ vor puté dovedi că sînt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat, compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenții la suplica. *scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română,* aŭ să alăture testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez. atestat de paupertate, testimoniŭ medical și să numéscă espres institutul, la care. și unde vor studia în anul scolastic 1902/3 și se determine apriat suma și soiul stipendiului, după care suplică, că alteum suplica nu va fi luată în considerațiune. pe cum nici suplicile întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundațiunea Ioan Vancea numită „cassa archidiecesană“.*

1. *Un stipendiŭ de 300 cor.* folosit de Maria Nistor, destinat pentru elevele ordinare ale școlelor de fete. *Treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevil preparandialĭ; stipendiile acestea în sensul §-lui 8. din Literile fundaționale se conferesc pe anul scolastic 1902/3. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. *Din fundațiunea „Timoteiŭ Ciparĭu“.*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugen Sânpetrean. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. *Din fundaţiunea „Tarţa“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de rigorosantul în dreptŭrĭ Aurel Tarţa. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

V. *Din fundaţiunea „Alesandru Micu“.*

Un stipendiŭ de 180 cor. folosit de Aurel Micu, stud. de a IV. cl. gimn. în Blaş, care nu şĭ-a legitimat progresul în studiĭ. Cererile aŭ să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fnndaţiunea „Partenie Moldovan“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 80 cor. folosite de Alesandru Moldovan şi de Vasiliŭ Voicu, şcolarĭ în a III. cl. elementară la şcóla de stat din Blaş, carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Demetriŭ Cutean“.*

Un stipendiŭ de 34 cor. folosit de Valeria Ghişoiŭ, care a absolvat şcóla superióră de fete din Blaş. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Ramonţană“.*

1. *Patru stipendiĭ de câte 630 cor.* folosite de cătră absolvenţiĭ de filosofia: Alesandru Ciura, Octavian Prie şi Augustin Calian şi de cătră Pompeiŭ Dragoş, technic absolut. 2. *Treĭ stipendiĭ de 168 cor.* folosite de Ioan Miclea, rigorosant în dreptŭrĭ. Vasiliŭ Lazar, absolut de montanistică şi de Liviŭ Horşa, stud. de montanistică în Selmeczbánya, care nu şĭ-a legitimat progresul în studiĭ. 3. *Dóuĕ stipendiĭ de 126 cor.* folosite de Ioan Câmpeau, gimnasist absolut în Blaş şi Ioan Márginean, student de a VIII. clasă gimnasială în Blaş. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Bobiană“.*

Un stipendiŭ de 120 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Isaic. Cererile să se instrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Gavril Vajda“.*

Treĭ stipendiĭ de câte 140 cor. folosite până aci de cătră Augustin Murĕşan, jurist, Vasiliŭ Hossu gimnasist absolut şi Constantin Vajda, student de a VII-a clasă gimnasială în Năsĕud, carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea „Alesandru Filip“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de Octaviau Pop, care a absolvat gimnasiul în Sibiŭ şi Ioan Albon, absolut de şcóla de cadeţi din Sibiŭ. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasiştĭ. Cererile să se instruéscă, ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş din şedinţa Consistorului arhiepiscopesc ţinută la 15/2 Aug. 1902.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

A apărut în editura „Uniriĭ“:

BEN HUR

saŭ

Zilele lui Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, broş. costă numaĭ . . . . . Cor. 1.50

Tom. II. format 8° de 508 pagine, broş costă numaĭ 1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europeĭ, este una dintre cele maĭ interesante lecturĭ, instructive şi moralisătóre, ce se póte da în mâna orĭ căruĭ cetitor, fie de orĭ care gen şi vrîstă.

Într'însul ni-se înfăţişézĕ lumea romană în adevĕrata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile şi pornirile sale, şi maĭ pe sus de tóte, sentimentul acela creştinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admiraţiunea faţă de familia sfîntă şi neperitórele tablourĭ, ce deştéptă în sufletul nostru, ţin în continuŭ încătuşată atenţiunea şi emoţionézĕ până la lacrĕmĭ.

O carte *într'adevĕr bună* pentru orĭ care familie, şi fórte potrivită pentru *bibliotecele parochialĭ, şcolarĭ* şi *poporalĭ.*

Preţul, în vederea scopuluĭ, încă este fórte moderat.

În atenţiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înfiinţat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine şi pe lângă condiţiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ şi unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac maĭ puţin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit şi de nepreţuit este, că **cu încetarea din viaţă a debitoruluĭ, suma împrumutată se şterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitaluluĭ se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora, proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ şi este sigur că orĭ şi când ar înceta din viaţă, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér ereduĭ maĭ capĕtă şi banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărţilor funduare şi fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informaţiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una corónă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanţa
„Intreprindereĭ de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 4—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.
Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 6 Septembre 1902. Numĕrul 36.

LA BRAZDĂ!

(Al.) Ĕră-şi s'aŭ deschis porţile institutelor nóstre de învĕţămînt, să adăpostéscă la sînul lor de mamă tinerele odrasle ale neamului. Zidurile vechi se umplu de sgomot şi de viaţă — încă un an şi se împlinesce un veac şi jumĕtate, de când zidurile învechite resfrîng acela-şi sgomot tineresc, aceea-şi neîntreruptă tendinţă spre lumină . . .

Vĕd defilând înaintea ochilor mei sufletescĭ generaţie de generaţie pe toţi carĭ s'aŭ împărtăşit de lumina şi căldura, ce părinţiĭ nostri aŭ împrumutat-o acestor ziduri fără viaţă; iĭ vĕd ridicându-se orĭ sucombând în viaţă. Şi zidurile rĕmân în urmă; ele nu iĭ urmăresc de cât ca o amintire îndepărtată. Lumina şi căldura lor nu iĭ mai impresóră, când ele aŭ să şi-o reverse asupra altora şi ĕră-şi a altora.

Vĕd dascălĭ bĕtrânĭ, propovĕduind cuvîntul deşteptării, pe vremurĭ când ceaţă întunecósă acoperea drumul propăşirii; iĭ vĕd entusiaştĭ şi conscii de munca grea ce o sevârşesc. Ochiĭ lor stînşi se aprind de o flacără suprapămînteană: d i n c o l o de greutăţile începutului, cu carĭ se luptaŭ, eĭ vĕd viitorul fericit al unuĭ neam obidit de veacurĭ.

Iĭ vĕd trecênd din viaţă, tăcuţi şi fericiţi în sufletul lor, că opera începută de dînşiĭ va ajunge odată la isbândă. Şi paginile istorieĭ nu li-a eternisat numele, nicĭ nu li-s'aŭ ridicat monumente de bronz — şi urgia vremii a şters deja de mult de pe crucile lor pe „aicĭ odihnesce în Domnul“ . . . .

Vĕd băieţi alergênd neastîmpĕraţi prin coridóre, aud glasul lor limpede şi vesel . . . eĭ cresc vĕdênd cu ochiĭ . . . iĭ vĕd bărbaţi, ridicându-se adese de-asupra dascalilor de odată. Naţiunea privesce cu dragoste şi mândrie la eĭ — şi din admiraţia acésta generală, abia maĭ rĕmâne une orĭ câte un mic memento la adresa vechilor zidurĭ, atât de iubite într'o vreme.

Paserilor li-se daŭ aripĭ să sbóre. Şi puiĭ golăşeĭ încep a ciripi veseliĭ când sbóră în lume, fără să maĭ privéscă înapoĭ spre cuĭb.

Sburaţi, puişorĭ, sburaţi!

E de ajuns dacă din atâtea zecĭ de miĭ, este u n u l măcar, care în apogeul măririĭ luĭ îşĭ aduce amintite cu dragoste de cuĭb, şi lasă cu limbă de mórte condeiul luĭ de aur „aceluĭ gimnas, unde a învĕţat românesce şi a fi român“ . . . .

Frecuenţa şcolarilor de acum întrece mult frecuenţa anilor anteriorĭ; Bine aţĭ venit, dragĭ băieţi, bine aţĭ venit!

* * *

Alăturea de bucuria nóstră cu începutul anuluĭ şcolar publicul românesc se pregătesce de alte serbărĭ culturale. Era de prisos să adaugem epitetul „culturale“. când sciut este, că nu ne este dat a ne îndeletnici cu serbărĭ de altă natură. E vorbă de adunarea fondului de teatru din Bistriţa, şi de cea a Asociaţiunii, de la Oraviţa.

Adunările acestor dóuĕ înalte instituţiunĭ culturale aŭ luat, ales în timpul din urmă, un avînt aşa de îmbucurător, în cât nu este Român cărturar, să nu urmăréscă, cu cel maĭ viŭ interes întreg decursul lor.

E un teren senin şi binefăcĕtor, unde nu ne deciméză micile interese şi miseriĭ zilnice, u n d e t o ţ i s i n t e m u n a, căcĭ orĭ cât de neîncrezĕtorĭ şi de desbinaţi am fi pe alte terene, singur cel cultural ne unesce şi ne înalţă pe toţi.

Adunarea fondului de teatru va avea să desbată chestiunĭ de mare actualitate, fiind vorbă de întrebuinţarea unuĭ anumit capital spre scopurĭ de artă teatrală. Generaţia nóstră maĭ veche, care a pornit acésta frumósă mişcare, va avea fericirea de a vedea măcar conturele frumosului vis al tinereţelor eĭ.

Cât pentru „Asociaţiune“, e superfluŭ să maĭ insistăm asupra avîntuluĭ, la care ne aşteptăm cu toţiĭ în urma înfiinţăriĭ şi intrăriĭ în practică a „secţiunilor“.

Vom fi martorĭ la discuţiĭ interesante, vom vedea făcêndu-se (ceea ce de altcum nu am prea avut fericirea de a vedea) literatură şi sciinţă românéscă.

Demisia prim-secretaruluĭ, asupra căreia comitetul central nu şĭ-a spus încă cuvîntul din urmă, încă este un punct de forţă al Adunăriĭ. Spunea d-sa' în motivarea dimisieĭ, că „s'a convins că speranţele d-sale de a putea contribui la înaintarea Asociaţiuniĭ nu s'aŭ realisat.“ Convicţia acésta, care póte, în afară de dl prim-secretar o maĭ aŭ şi alţiĭ, va fi motiv de seriósă discuţie la adunarea generală, cu atât maĭ vîrtos, că nu ne lipsesc forţele, carĭ p o t să contribue la înaintarea Asociaţiuniĭ, póte în mĕsură maĭ însĕmnată, ca până acum.

Salutăm cu dragoste cele dóuĕ adunărĭ, urându-le isbândă şi succes în marea şi dificila operă a culturiĭ naţionale!

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numaĭ 1 cor.**

La cestiunea emigrărilor din Ungaria publică „Germania“ în numĕrul sĕŭ prim din 23 August următórea informaţiune:

În şirul congreselor, carĭ se obicĭnuesc a se ţinè în Ungaria în fiesce care an vara, în anul acesta a întrat un fel noŭ, — congresul în contra emigrărilor. În intervalurĭ de tot scurte s'aŭ ţinut congrese de felul acesta în partea apusană, cea de méză nópte şi cea de méză zi a ţării, şi aşa se pare, că congresul în contra emigrărilor, carele s'a ţinut de unăzi în Timişóra, a întrecut în chip însemnat pe ceĭ doĭ înaintaşĭ aĭ sĕĭ din Vesprim şi Mişcolţ atât în privinţa participării cât şi în cea a bogăţiei programului. Ferbinţéla de a ţinè congrese, carea a provocat-o în anul acesta emigrarea din Ungaria, arată a bună sama, că în general se simţesce lipsa, ca cestiunea emigrărilor să dobîndéscă o deslegare şi în Ungaria. Pentru Ungaria era vorbă mai ales despre cunóscerea causelor, carĭ aŭ produs şi înaintéză încă şi acum neîncetat crescerea repede a emigrării. Cu tóte că în lucrul acesta n'aŭ putut, să se desconsidere de tot raporturile locale, totuşĭ s'a constatat destul de curênd, că precumpĕnitóre, ba chiar hotărîtóre întru depărtarea cea nespus de mare a poporaţiunii în alte ţĕrĭ şi mai ales în America de Nord şi de Sud sînt causele cele de caractĕr general.

Cu tóte că pămîntul Ungariei preste tot nu este aşa de rĕŭ, şi producţia de bucate întrece în multe privinţe ţinuturĭ estinse de ale altor ţĕrĭ, ţĕranul însu-şĭ totuşĭ se află în o asuprire fórte mare. Nu numaĭ că economia de latifundiĭ s'a înmulţit în deceniile din urmă prin cumpĕrările făcute de marĭ capitalişti din Ungaria şi din Austria, ci nicĭ datoriile, carĭ apasă micile proprietăţi de pămînt încă din anii cei rĕĭ din urmă, încă nu lasă pe ţĕran, să se bucure de viaţă. Durere, împrumutătoriĭ profesionişti de banĭ se folosesc prea adese orĭ de situaţia cea rea a ţĕranului şi-l anticipă atâta, până când ajunge în o stare critică, şi apoĭ îl cuprind sermanului casa şi curtea. Abusul acesteĭ nimicirĭ de proprietăţi a produs în Ungaria rele grozav de marĭ, fără ca statul să se fie vĕdut necesitat, să purcédă împotriva acestei gangrene pe cale legislativă. Dóră cei ce deprind meseria acésta „onorabilă“, sînt în mare parte partisanii partidului guvernamental şi membriĭ ţegului liberalismului magiar. Miĭ şi miĭ de ţĕranĭ aŭ fost nevoiţĭ pe calea acésta, să-şĭ părăséscă glia şi să se mute în străinătate. Mulţi ţĕranĭ trăesc maĭ bucuroşĭ maĭ de parte în miseria cea maĭ mare, cât să arĕte patriei dosul, şi în acest chip sînt numaĭ „ţĕranĭ“ din graţia Jidovului, carele îĭ stórce cu desevârşire, căruia îuse le caută să-l fie încă recunoscĕtorĭ, pentru că le permite, să trăéscă pe proprietatea sa de odinióră. Dacă ar îndrăzni, să se apere măcar şi numaĭ odată împotriva cnutei aspre şi grele, atunci usurariul l-ar arunca fĕr de milă în miserie. Între raporturĭ de felul acesta mulţi ţĕranĭ sînt maĭ rĕŭ situaţi de cât zileriĭ. Durere, că acésta este signatura uneĭ marĭ părţi a ţărănimiĭ din Ungaria. La tóe acestea se maĭ adauge povóra de contribuiţiĭ cea mare, carea s'a pus chiar pe pămînt şi în aniĭ din urmă a maĭ primit încă o crescere considerabilă.

Ceea ce împinge decĭ pe suditul ungar spre emigrare, pe cum uşor se pricepe, este imposibilitatea esistenţeĭ luĭ economice în urma apĕsării luĭ din partea statului şi din a societăţiĭ şi în urma faptului necontestabil, că pseudoliberalismul ungurese din timpul modern a avut de urmare decăderea sentimentului patriotic. Tóte amĕnuntele, carĭ în congresele de până acum în contra emigrărilor s'aŭ zugrăvit ca causă a emigrăriĭ şi aŭ provocat un întreg val de proiecte de resoluţiĭ, pot, să se misce numaĭ în cadrul de maĭ la deal. A bună sama n'a fost lucru greŭ, ca să se constate relele amintite maĭ la deal, cu tóte că unele din propriile cause locale ale emigrărilor nu s'aŭ pertractat în congrese cu francheţa de lipsă, dară totuşĭ destul, pentru ca ele să formeze basă pentru purcedere ulterióră. Dară acésta însă-şĭ pare a se face fórte nenorocósă. Dacă se aŭ în vedere, cele ce s'aŭ audit până acum în privinţa acésta în congresele ţinute în Ungaria în contra emigrărilor, se pare că ómenii în Ungaria nutresc credinţa aceea deşértă, că emigrarea va puté, să se combată cu mĕsurĭ de represaliĭ unilaterale. De aceea se pretinde o lege anume în contra emigrărilor, éră până la aducerea eĭ se continuă aplicarea de mijlóce parte pedante, parte de acelea, carĭ vatĕmă în chip vĕdit dreptul migrăriĭ libere, pe cum sînt mărirea taxelor de pasaporturĭ, urmărirea prin oficiile administrative a agenţilor provocătorĭ la emigrare, confiscarea tuturor călindarelor şi foilor acelora poporale, carĭ publică anunţurĭ de emigrare, desfacerea spediţiilor postale suspecte spre a confisca tipăriturile orĭ biletele de nae şcl. referitóre la ceĭ ce emigréză.

Cel ce crede, că cu ast felĭ de mijlóce un emigrant va puté, să se abată de la gândul sĕŭ de a întórce patriei dosul, acela simplaminte n'are nicĭ o idee despre o regulare salutară a emigrăriĭ. În aplicarea de mijlóce de felul acesta îşĭ arată adevĕrata sa faţă numaĭ liberalismul ungurese al societăţiĭ înfiate de ideile statului ca sbir. Până când în lucrul acesta nu se vede nicĭ o urmă a spiritului de caritate, până atunci emigrarea va lua în Ungaria dimensiuni

FEUILLETON.

MEDALIA.

(Istorióră soldătéscă de *Edmondo de Amicis*).

„Şi în continuŭ trebue óre să vĕd acéstă faţă morósă şi acéstă privire cordişă?“ îşĭ zice în sine un căpitan, carele tocmaĭ î-şĭ inspecţiona compania. „Şi óre pentru ce? Ce adecă l-am făcut eŭ?“

Îĭ sta adecă în gând un soldat, un Abruzzian, carele la inspecţiune se uita-se furios la dînsul.

Sînt unele naturĭ închise, sumeţe, selbatice, carĭ în orĭ ce zimbet bănuiesc o batjocură, în orĭ ce cuvînt o ofenză, în orĭ ce persónă un duşman. În fond atarĭ caractere sînt de comun bune la inimă şi capabile de afecţiune căidurósă, dar lumea le consideră de rĕutăcióse şi ele şi apar astfel. Neîncrederea înăscută le face reservate, înclinaţiune spontană ele nu cunosc, ele de bună voie nu te întîmpină cu iubire: observând însĕ, că aŭ inspirat cuiva simpatie atunci o respund acésta cu atât maĭ mare devotament, cu cât acesta maĭ puţin îl arată altora peste tot.

Dacă însĕ de altă parte se capriţiéză în ură şi antipatiă aşa fără rost, atunci sînt incredibil de cerbicoşĭ şi încăpăţinaţi, deşi atevea de loc nu urĕsc de la inimă, ci numaĭ cred a o face acésta. Cu o stringere de mână la timp potvit saŭ cu o zimbire amicabilă, maĭ tot de una îţi succede a le învinge anpitatia carea el înşîşĭ o ţineaŭ rancóre invincibilă şi de ură eternă.

Un astfel de caracter are şi acel Abruzzian, carele se uitase cu ochiĭ cordişĭ la căpitanul sĕŭ.

Chiar în ziua cea de âniâiŭ, când venise la regiment, împreună cu alţi recruţi, toţi încă în vesmintele lor de tărani şi meseriaşĭ, şi întrase la companie, se ultase căpitanul la dînsul cu un fel de curiositate şi şopti locotenentului la ureche: „Uite colo faţa aceea antipolitiană.“ Aceste cuvinte le zise şi óre cum zimbind şi soltatul nostru observă acest zimbet.

Apoĭ, dus fiind în magazinul de vesminte, el luă pe sine uniforma, care i-se puse în mână, căpitanul trecênd pe acolo şi zărindu-l, cum sta ca vîrît într'un sac cu mânecile spânzurând mult peste mânĭ şi cu uniforma până la genunchĭ nu se putu stăpâni să nu rîdă şi îĭ zise. „Tu pare, ce escĭ o adevĕrată cinhă.“ Soldatul aruncă înse superiorului sĕŭ din ochiĭ întunecaţĭ o privire ca o adevĕrată lovitură de piatră. Altă dată, când învĕţaŭ recruţii pe locul de esercitiŭ, mersul în paşĭ, eşind fie care separat din rînd şi trebuind să mérgă ca marionetele cu picióre ţapene şi întinse în sunetul dobeĭ maĭ multă cale, venind rîndul la dînsul se genă şi ruşină aşa de tare, cât nu putu face nicĭ doĭ paşĭ, fără de a scobâlţi şi a se clătina şi se purtu aşa de comic şi de silit, cât camerad̨ii rîdeaŭ de el. Atunci căpitanul venind la dînsul îl înfruntă, ér el făcu lucrul şi maĭ rĕŭ ca maĭ nainte, până când căpitanul vĕdênd, că tóte cuvintele sale sînt zădarnice să depărtă zicêndu-l: „Tu escĭ cel maĭ rĕŭ soldat din companie.“ În apropiere imediată staŭ şi se uitaŭ niscе servitóre cu copiiĭ, carĭ isbucnirĭ în hohot, ér el roşu ca racul se întórse în rîndul sĕŭ, crâşnind în dinţi, ca un câne turbat.

Aşa se puse pe încetul în sufletul sĕŭ convingerea, că căpitanul sĕŭ nu-l póte suferi, că din rĕutate îl înfruntă şi că umblă cu scopul infam de a-l face ridicul, ca aşa să-l aducă în furie şi să-l prăpădéscă. Dar cu acésta el era în deplină rătăcire. Căpitanul era om uman, fără nicĭ o rancóre, nicĭ faţă de el, nicĭ faţă de alţiĭ, el voia binele soldaţilor sĕĭ, era încapabil de orĭ ce simţ de antipatie órbă şi nedrĕptă şi urgisia din inimă pe cum orĭ ce persecuţie premeditată cât şi transgresiunĭ arbitrarie. Numaĭ cât el nu pricipea, cum se cade caracterul acestui soldat. Vĕdindu-l atât de moros şi furios îl ţinè de o natură încăpăţinată, nedresabilă şi gata spre revóltă. În faptă înse el era smerit, dar numaĭ prin vorbe bune şi pretinóse; amenin̨tările şi arestul îl făceaŭ tot maĭ rĕŭ.

Într'una din zile, sta soldatul nostru la colţul uneĭ strade de vorbă cu o fată şi nu observă pe căpitanul trecând pe lângă el. Acesta în credinţa, că soldatul anume din din rea intenţiune nu l'a salutat, se întórse la el şi în presenţa fetei şi a altor mulţi ómeni din jur îl apostrofă aspru. Apostrofatul se depărtă îndată după superiorul sĕŭ şi maĭ mult nu se ivi la acel loc, dar veninul sĕŭ contra căpitanului crescé de o mie de orĭ, el se prefăcu în ură, carea rodea în continuŭ la inima sa, nelăsându-i nicĭ un moment liniştit şi amărându-i viaţa. Şi cu tótă sîlia, ce-şĭ da, nu-ĭ succedea a şi-l ascunde acest simţ tot de una. Când căpitanul mustra pe alt soldat, abruzzianul

tot mai mari în tocmai ca și negoțul cu fete, cari în țara acésta a luat dimensiuni, ce pun pe om pe gânduri. Pe terenul acesta ómenii în Ungaria cred, că în sfârșit încă are să se facă óre ce, dară par a nu se puté hotărî, să prindă taurul de córne. Este dovedit, că negoțul cu fete în Ungaria îl deprind în chip aprópe esclusiv Jidovii, și față cu ei mai de aprópe guvernele liberale se apucă de lucru cu mănușî de catifea. Iuse chiar și dacă s'ar întîmpla, ca ministrul president Széll sub înrîurința ecoului și a deviseĭ luĭ celeĭ vestite „Drept, lege, dreptate“ să purcédă în chip mai energic împotriva negușătorilor de fete, chiar și atunci nu se va ajunge la nici un resultat, ori se va ajunge cel mult la un resultat de jumătate, până când statul și societatea nu-și vor da mânile spre o activitate, carea să se îndrepte într'acolo, ca prin spiritul ei de caritate să insufle morală și patriotism inimilor nefericiților acelora, din cari își caută negușătorii de fete jertfele sale.

Congresul secuiesc. — Mare sfară în țara întreagă pentru congresul secuiesc, întrunit zilele acestea la băile de la Tușnad. Scopul congresului e aflarea mijlócelor, prin cari s'ar puté mai ușor ferici nația secuiéscă, ce e pe cale de a se prăpădi. S'au constituit fel de fel de secțiuni, cari s'au întrecut unele pe altele în iscodirea planurilor: asile de copiĭ, școle de cadeți, școle pentru promovarea industrieĭ de piatră, colonii prin țară, împedecarea emigrării în România și America etc. Special emigrarea asta în România le-a dat mult de lucru congresiștilor. Cu multă indignare s'a vorbit de romanisarea bruscă a celor trecuți din colo, de interzicerea cărților magiare de propunerea în limba română și alte multe acuse, cari nu credeau să fie adeverate. Dar chiar și de ar fi, numai magiarii nostri de aici n'au cuvînt să se plângă.

Bage numai bine de samă ce fac ei cu noi aici. Cu noi, cari ne clădim și susținem școlele din banii nostri și cari sîntem locuitorii bășținași în acésta patrie. Tótă seria de acuse, ce se aduce României, și contra căreia se învócă acum întrevenirea pe cale diplomatică, tóte acéstea se fac în mesură cu mult mai mare față de noi.

În tămbălăul de la Tușnad, cercul viționos se învîrtea, ca tot de a una în jurul ajutorului pe care guvernul e obligat să-l dele pentru salvarea bieților secui.

Ajutóre lor? dar nóně nici odată nu ni se deschide ivsteria țării, de cât cu prețul sângelui? Aievea de multă grije sîntem noi împărtășiți!

Revistă politică.

Afaceri interne. Cercurile hotărîtóre se ocupă tot mai mult cu idea, de a înființa pentru Ungaria un minister nou, anume cel al căilor ferate. Resortul acesta era până acum contopit în ministeriul de comerciu. Separarea s'ar face din motivul multelor agende ce recere administrația căilor ferate. Deja se și vorbesce de titularul, căruia i-s'ar oferi acest portfoliu nou.

Italia. Se credea, că Italia e contrară alianței triple, deși nu de mult s'a prelungit contractul. Și asta se basa mai ales pe rêceala dovedită față de Austria, când cu visita făcută la Petersburg. Acum de curênd, Victor Emanuel a cercetat pe împĕratul Wilhelm la Berlin. Se înțelege că s'au dat serbări peste serbări. Cu prilejul prânzului de gală, regele Italieĭ a fost salutat de împĕrat între altele, ca fidelul aliat al sĕŭ și al preainaltului amic Francisc Iosif I. cari împreună compun alianța, ce de 16 ani susține pacea Europeĭ.

Franța. Punem scirea la acest loc, că e de importanță. „Autorité“ un ziar important din Paris, a cărui proprietar e Cassagnac un politician însemnat, a deschis colectă, spre a se cumpĕra sabie de onóre loc. col. Saint-Rémy, care n'a voit să se supună generalului sĕŭ, când cu închiderea școlelor conduse de congregațiunile religióse. Și-a făcut mult rĕŭ dl ministru al Franțeĭ în acéstă afacere, căci a sculat poporul contra sa.

Corespondințe.

SFINȚIRE DE BISERICĂ.

Murĕș-Oșorheiŭ, la 25 Aug. 1902.

Românu 'n timp de resuflare
Cu al sĕŭ paloș vitejesc
Clădea mult trainice altare
Sub scutul Domnului ceresc;
Ca să privéscă lumĭ și sóre,
Cum neamul sĕŭ și-a luĭ clădirĭ
În vecĭ rĕmân neperitóre
Printre ale lumiĭ sguduirĭ.

Vasile Alexandri.
(În oda „sfințirii curțiĭ de Argeș“.)

Duminecă în 20 Iuliŭ n. a fost sfințirea bisericiĭ române gr.-catolice din comuna Chebelea-St.-Ióna.

Ch.-St.-Ióna se află în comitatul Murĕș-Turda, nu de parte de Murĕș-Oșorheiŭ. Pămîntul e bun, locuitorii în maioritate

---

tușea semnificativ și da din picióre, întorcêndu-se atunci căpitanul ciudos către el, ridică iute capul în sus și se uită la norĭ. Când pe drum vre un gregariŭ, gata spre serviciŭ, întinde căpitanului, doritor de o înghițitură rĕcorósă, ploșca sa, el zimbia în batjocură și șoptia la urechea cameradului afabil: „gogomane!“ (prostule!). De îl înfrunta superiorul pe el însuș, se făcea surd, înbolbând ochiĭ ca un smintit și clătinându-și capul și în cóce și încolo, sau cu ochiĭ pe jumĕtate închiși îl arunca o privire veninósă strîmbând din gură cu buza dedesupt dĕbălăzată. Și tot de una apărea supĕrat și moros.

Într'o sară, pe locul de exerciții la deprinderea în arme și observă, că făcu majorul cu vóce înaltă o imputare căpitanului. Acesta repede își aruncă privirea la soldați numitul soldat ridea. Atunci căpitanul în mânie órbă, strigă: „canalie!“ și sărindu-i înainte îl arătă pumnul în față. Gregoriul îngălbini și întorcêndu-se către vecinul sĕŭ, zise liniștit: „Mai curênd ori mai târziŭ“ — mai adăugênd alte câteva cuvinte — „sau dacă nu eŭ nu, mai vréŭ să fiŭ Abruzzian.“ Abia reîntors în casarmă și la patul sĕŭ, își aruncă vesmintele de părete. Tocmai atunci întră pe neașteptate căpitanul, vĕdu iritarea soldatului și strigă: Sergent, du-l pe acesta la arest!“ — și dispărură. Soldatul mușca acum cu dinții lenedeele de pat și se lovea cu pumnii peste cap. Trei sau patru consoți se aruncară asupra luĭ, îl țineau și îl strigau: „Cel cu tine, ce faci, sau dóră escĭ nebun?“ Atunci el, căpĕtând érăși stăpânire asupra-și, zise încet cu zimbire întunecată: „Da .... înebunesc . . . și într'o zi aveți să vedeți, ce curaj aŭ nebuniĭ, să facă în nebunia lor.“

— — — — — — — — — —

Partea cea mai îngustă a valeĭ Tronto oferesce o privelisce tristă, posomorîtă. Culmile de munți se ridică de amĕndóuĕ părțile cu înălțime puternică și întreruptă de stâncĭ, crepăturĭ, prăpastiĭ afunde și întunecóse își alaptă cóstele sale mai până la țărmurul rîuluĭ. Între apă și părețele de stâncă terenul e acoperit de petriș, petri și ruinăturĭ marĭ de stâncĭ, prăvălite când-va din sus din culme pe când costișul formézâ un labirint sĕlbatic pe prăpastiĭ, abisurĭ, tufișurĭ dese, stâncĭ precipitate fără nici o cărare. Deasupra peste culme șerpuesce o cale îngustă cu multe învîrtiturĭ și se pierde între petri și tufiș; ici colea se ivesce câte o colibă, ascunsă între stâncĭ, apoi și câte o pagiște verde; altmintrea în tótă regiunea domnesce natura în tótă virginitatea sa sel batică, aspră.

Era o zi ploiósă de tómnă. O patrolă de puțini soldați călătorea prin acésta vale a Trantuluĭ unul după altul, acum suind, acum scoborînd, după cum se ridica și pleca terenul, buricâudu-se cu ostenélă peste petrile cele marĭ, care închideau cărarea, făcută pe încetul în mulțĭ anĭ de piciórele călătorilor.

Un soldat mergea înainte cam cu patruzecĭ de pași, urmând unul după altul cei alalți soldați în asemnea depărtare. Ei mergeau în tăcere și încet, cu capul plecat și cu pușca subsuóră.

De odată auḑi soldatul cel dinainte zgomot tare de pași grăbiți, zări ivindu-se de asupra unei stâncĭ treĭ capete, treĭ țevĭ de pușcă strălucesc, o întreită fulgerătură, chipiul din cap îl sbóră și dóuĕ glónțe le aude șuerându-i în drépta și în stânga pe lângă urechĭ. În același moment treĭ brigandi se aruncă asupra luĭ. El dădu foc: unul strigând cade la pământ. Sare la al doilea, cu o puternică lovitură a puștceĭ îl abate carabina și înfige baioneta afund în corp, retrăgêndu-o momentan érăși înapoi. Dar al treilea de la spate, înainte de a se pôte întórce, îl prinde cu o mână și cu cea alaltă ridică sus în aer un pumnal spre a-l lovi. Soldatul lasă arma, prinde cu stânga mâna armată a' brigantului cu drépta îl sugrumă de grumazĭ, îl încolăcesce ca un șerpe și îl sfîrtică urechea cu o muscătură furiósă. Un strigăt cumplit de durere isbucnesce din pieptul brigantului și o luptă desperată se încinge. Fie care nisuesce a arunca la pământ pe dușman, un pas greșit și totul e perdut, petrile lovite de pașiĭ violenți se restogolesc în fugă înfricoșată; luptătorii se prind și se desfac și ér se apucă unul de altul din noŭ cu o înțială, ce nu o póta urmări ochiul; se lovesc cu pumniĭ, se sfîrtică cu muscături, își vîră cotele și genunchiĭ în peptul și pântecele contrarului, resuflând greŭ, gâfâind și crâșniud de furie. Ochiĭ le sînt aprinși și grozav de deschiși, buzele spumegă și sângeră și în contragere convulsivă arată dinți rânjitorĭ; cele dóuĕ fețe nu mai aŭ fisionomie omenéscă. Dar soldatul tot mai ține încă cu mână de fer pumnul înarmat cu pumnalul dușmănesc. . . . De odată cade brigantul, lovindu-se de pământ: soldatul momentan pe el, îl apucă cu amîndóuĕ mânile de grumazĭ, își acopere partea stîgnă cu genuchiul încovoiat și pe când cel de desupt cu o tăetură afundă îl rănesce brațul stnâg, el cu deplină și încordată putere îl ridică capul în sus și cu tótă greutatea corpuluĭ sĕŭ îl trântesce de o pétră, apoi iute, folosindus-e de amețala dușmanului, causată prin trântire, îl strînge cu amîn-

sînt români și constituesc biserica gr.-cat. în număr de 33 familii.“ Dintre aceștia maioritatea absolută sînt servitori pe la marii proprietari unguri. alții sînt zilieri și abia o mică parte, vre-o 20—25 aŭ case proprii; ér vre-o 15—18 aŭ și moșii.

Așa dară Românii din acéstă comună staŭ rĕŭ. Cu tóte acestea ei nu se lasă; se silesc spre tot ce e bun și frumos.

Aveaŭ o biserică de lemn scundă și fórte micuță, care s'a edificat la anul 1743 de familia nobilă „Șandor“ din B.-Mădăraș, Iobagilor sĕi, carĭ în timpul acela eraŭ cam 9—10. Biserica la început era neunită și numaĭ prin 1824 a fost conversă la religiunea gr.-catolică.

Din datele indicate mai sus, să póte constata, cum-că biserica de mult nu mai era corespundĕtóre timpului, și poporul întreg, sub conducerea actualului paroch On. Vasiliŭ Tătar, cu diferite ocasiuni tractaŭ lucrul acesta de mare momentuositate pentru comuna lor.

Între acestea însĕ protopretorele cercual, într'o scriptă a sa, notifică curatoratului că de aicĭ în colo, să nu se mai țină serviciŭ divin în acéstă biserică, care în tot momentul era gata să se ruineze.

De aicĭ înainte s'a început adevĕrata muncă pentru parochienĭ. Și-aŭ adus aminte de cuvintele lui Christos: „Eŭ sînt vița voĭ mlădița, dacă mlădiță nu rĕmâne în viță, nu aduce fruct, așa și voĭ, de nu veți rĕmânea întru mine,“ — și aŭ făcut multe rugăminți în multe părți, în decurs de treĭ aniĭ, până când li-a fost dat să vadă și acésta mărire a lui Dumnezeŭ.

Vechea dorință a drept-credincioșilor creștinĭ din Ch.-St.-Iónа, pe cum și a zelosului preot actual s'a îndeplinit. spre lauda lor și mărirea lui Dumnezeŭ, în 20 Iuliŭ n. a. c.

Present la acest act măreț, îmĭ rîdea inima de bucurie. vĕdĕnd mulțime de popor adunat; românĭ, uniți și neuniți; ungurĭ catolicĭ și reformați. din loc și tóte satele din jur.

Așteptam, ca o peană mai măéstră ca a mea, să descrie decursul acesteĭ sfințirĭ. de óre ce nu s'a găsit, țin să o fac eŭ, deși cam târziŭ.

La întrare în sat, numaĭ de cât în stînga. la pólele unuĭ delușor. ochiuĭ zăresce o biserică frumósă și mare cu un turn destul de elegant.

Întrarea în casa Domnului era acoperită de iarbă și presărată de florĭ. Maĭ multe porți triumfale dădeaŭ comuneĭ o înfățoșare sĕrbătorésca în acésta zi de mare însemnătate. Cu lacrimĭ în ochĭ asista poporul la actul sfințirii. Eraŭ de față protopopul tractual. preotul Iuliŭ Laslo și parochul din loc.

După ceremonia sfințirii a urmat părăstas pentru repausații preoți: Ioan Tătar și Mihail Tatar, ér la urmă a venit cuvîntul ocasional, rostit de protopopul tractului. Mulțumesce luĭ Dumnezeŭ pentru că s'aŭ putut ajunge și acésta zi, când poporul gr. cat. din St.-Iónа, póte să se róge Părintelui de sus într'un noŭ și frumos locaș. Mulțumesce Esceĭ. Sale Înalt Preasfințitului Domn Dr. Victor Mihályi de Apșa, Mitropolitului nostru, care a ajutat și din a sa parte la acoperirea cheltuielilor zidirii.

Urézĕ sănătate și viață îndelungată Măiestății Sale, bunuluĭ nostru Împĕrat și Rege, care de asemenea a contribuit cu 200 coróne.

Continuând, a cetit numele contribuenților din tótă țara, pentru acéstă biserică.

Sfîrșesc acésta scurtă descriere a sfințirii de biserică, ce s'a făcut în Chebelea-St.-Iónа. afirmând, cum-că în timpurĭ de grele încercărĭ. biserica a fost scutul naționalității nóstre, căcĭ orĭ unde s'ar afla biserică românéscă, ea are. trebue să aibă pe lângă misiunea el divină și o altă misiune, adecă o misiune națională, căcĭ bine a zis poetul:

„Din Roma ni-am adus o fire
„Să fim noĭ chiagul de trezire
„A tot ce dórme amorțit;
„Să fim aicea stéua, care
„Arată calea de 'nviere
„Popórelor din rĕsărit.

Isidor Dopp.

Nu e acesta lucru noŭ, dar nicĭ nu ar fi consult, ca el să se considere de învechit orĭ chiar prescris, pentru că deși activitate privată și egoistă îmĭ pot închipui și fără de disciplină. publică și comună însĕ nicĭ odată.

Constatez decĭ. că preotul, care nu-și scie cinsti superiorii. ér de frații sĕĭ să ferească orĭ îl chiar uresce. póte să fie om inteligent și harnic numaĭ până la acel grad, de unde se începe decădința. Și atunci el va fi ca pomul uriеș și estins, dar pururea neroditor. La umbra lui nu se va rĕcori chiar nimenea, ér vegetaliile de sub el, pot să se desvólte în buruieni cât de marĭ.

Nicĭ nu se póte altmintrea Preotul. care n'a învĕțat a-și cinsti. ajuta și apăra în presență și absență pe frații sĕĭ în Christos. nu numaĭ că nu póte fi mediul atât de reclamat al disciplinei nóstre. dar păstorirea luĭ rodnică devine cu totul paralisată. De multe orĭ am auḑit eŭ esclamațiunea lamentătóre din gura poporului, că „dacă popiĭ staŭ să se stîngă unii pe alții. apoĭ să se mire lumea. că și noĭ ne maĭ pismuim și certăm între noĭ?“ Poporul vorbesce și face după cum aude și vede, el să légă strict de esemple, și mai ales de esemplele preoților sĕĭ, ér a se folosi de ele e maĭ iscusit ca orĭ și care inteligent Firesce. vorbesc despre cursul practic al păstorireĭ și abstrag de la înaltele resóne etice, carĭ ar trebui să fie călăuzitórele unuĭ preot cinstit.

La locul acesta fie-mĭ permis a întreba așa în trécăt. că totuși un frate, ce ar avé de displăcut saŭ plane de urît în fratele sĕŭ? Dacă unuĭ posĕde ceva facultăți maĭ superióre, asta e de invidiat? Dacă altul și-a acnirat cu câți-va fileri maĭ mult, asta e de elevetit? Dacă fratele e maĭ zelos și maĭ acasă cu trebile luĭ. asta e de desprețuit? Și de un țăran ne scârbim, dar apoĭ un preot, să nu posĕdă atâta judecată sănătósă spre a înțelege, că talentul. bunăstarea și zelul fratelui sĕŭ sînt elenodiĭ și avantajiĭ generale și comune? Saŭ să învîrtim întrebarea. Ce e de desprețuit și criticat în un frate? Dóră că e maĭ puțin inteligent? saŭ că e maĭ sĕrac materialicesce? orĭ că nu e destul de galant? Mĕ rog, nu închide ochiĭ inimeĭ. și adu-țĭ aminte. că cum putem sta alevea, ér nu cum ar trebui să stăm! Nu-ĭ vorbă, că vor fi ele icĭ-cólea unele părți de condamnat în vre-un frate, dar și în casul acela nu trebue să ne îndestulim cu condamnarea. ci are să pășéscă la mijloc emendarea. Și apoĭ emendarea se face prin critică aspră și înaintea poporului? Anevoie.

O ilustrare din dragostea colegială: Se întîmplă de merge un poporean vicleau din o parochie în cealaltă vecină, direct la preotul. Acolo vicleanul își hulesce în fel și formă pe preotul sĕŭ, une orĭ cunoscĕnd relațiunile încordate dintre acești doĭ preoți, ér altă dată, cercându-și norocul, în speranța relațiunilor maĭ generale preoțescĭ. Acum care ar fi ținuta preotului norocit cu visita celuĭ vicleau? Să-l aplice o lecțiune strajnică, și apoĭ să-l poftéscă de unde a venit. Eĭ, dar așa fac toți frații în Christos? De unde? Pe bădicul încă îl nutresce în calumniile lui, ba póte îl încarcă cu omenie maĭ multă, de cât când l-ar fi cercetat fratele sĕŭ în Christos. Firesce. și asta e prea mult! Dar obvine și casul, când fratele

---

dónĕ mânile pulsul de la mâna înarmată; degetele cuprinse de durere se desfac. și soldatul cât ce apucă în mână cuțitul hoțului, străpunge cu acela gâtlegiul dușmanului. Ferul rece și ascuțit străbate afund, un torent de sânge isbugnesce clocotind din gâtlegiul deschis, mestecat cu o horcăire înădușită, în care își dede viața.

„Bravo! bravo!“ strigă ceĭ alaltĭ soldați a patroleĭ, carĭ plinĭ de spaimă se apropiară și se grămădiră în jurul lui îmbulzindu-l cu întrebărĭ, pe când el mut, gâfâind, galbin ca mórtea, cu ochiĭ înțepeniți se uita când la hoțul mort. când la cuțitul, ce-l maĭ ținea încă în mână.

Patrola în acelaș timp a fos atăcată de o cétă de briganți, carĭ după o singură descărcare de pușcă o luase la fugă, fiind urmăriți de soldații atăcați.

Soldatul rănit se însănĕtoșă după puține zile. Vedĭndu-l căpitanul la inspecțiune i-se uită drept în ochĭ și iĭ zise: „Bravo!“ Îndată apoĭ iĭ șopti un camerad la ureche: „Și tu maĭ credi, că căpitanul nu te póte suferi? că dóră ți-a zis: „Bravo!“ — „Că a trebuit,“ respunse el cu o clătinare din cap ironică.

(Va urma.)

DISCIPLINA ÎNTRE FRAȚĬ.

De la graniță, în August 1902.

În decursul alor patru aniĭ de teologie să învață multă și bună teorie pentru viitórea păstorire. Eŭ însĕ maĭ doresc o doctrină nșóră și totuși hotărîtóre. Aceea adecă, că atunci când teologul să despărțesce din Alma seminarului, să-și ĭea rĕmas bun cu convingerea neînfrântă, că „numaĭ respectându-mĭ superiorii și iubind pe frații meĭ în Christos neîncetat, potu să servesc de bun și viŭ esemplu poporului meŭ.“ O educațiune teologică lipsită de elementele aceste. nicĭ la un cas nu póte deveni roditóre. ér completată fiind prin ele, póte să producă minunĭ.

făurește chiar și acusă, pumnal pentru a-l înfige în peptul fratelui sĕŭ. Așa ceva apoi constitue morală și element de disciplină pentru popor? Să fim atenți la curente de felul acesta, și dacă nu voim a învĕța de la noi, apoi să privim în jurul nostru și să ne mirăm de concordia esemplară a altor corporațiuni și popóre!

Ar mai fi ele și alte casuri de dragostea nóstră *colegială*. Cum sînt d. e. „ricăiturile tainice“ între frați, apoi partidele și clicele, insinuările și altele, dar le mai dăm și pace. Destul, că nici noi nu putem resturna proverbiul: de a cădea înși-ne în grópa săpată altuia.

Acum să tragem consecințele. Nu încape îndoiélă, că mai întâiŭ fruntașii, apoi poporul întreg, vor observa și pĕtrunde „alipirea“ preotului față de superiori și față de frații lui. Și apoi crede cine-va, că cu prilejul dat saŭ căutat, nu se vor folosi de aceste observări? La tot casul: da. Și atunci unde am ajuns cu păstorirea? Exemplu trahunt. Preotul va întimpina în primul rînd: antipatie și resens, apoi șicanări moleste, și în urmă acuse dese și felurite. Astea constituiesc de altmintrea rĕsplata naturală a unui preot, indiferent față de dragostea colegială, și renitent față de disciplina bine organisată.

Póte să și greșesc, dar într'atâta sînt de convins despre efectele salutari ale unei nóue ere de disciplină între noi, în cât dacă cine-va pentru justificarea saŭ evitarea miseriilor nóstre, ar produce un car întreg de argumente, eŭ cu un singur deget aș fi în stare să le rĕstorn, adecă cu degetul „lipsei de disciplină.“ Dóră e veche zicala aceea, că „ordinea bună în sus produce exemplul bun în jos!“ Apoi și aceea îmi permit a spune, că ar fi prea amar pentru preot, când întrégă esistința sa și-ar face-o pendentă esclusiv de la puterea superiorilor. Asta nu mi-o pot închipui nici acolo, unde la dispositia superiorilor stă forța brachială. Dar apoi la noi, unde are să domnéscă esclusiv spiritul? Da, recunosc, că superiorii pot să ocrotéscă și apere pe un preot de ordine și disciplină, vor fi ele și casuri de aceste mai rare; dar apoi casurile ordinare și dese sînt fluxul și refluxul disciplinei nóstre laxe, la carea tot noi purtăm vina. Și apoi în casuri de felul acesta ce pot să ajute superiorii? Cel mult să se amăréscă.

Încă odată și din inimă: „Basa disciplinei nóstre e dragostea între Frați!“

Romeo.

AVIS!

pentru adunarea generală a „Asociațiunii“.

Se aduce la cunoscință On. Public, că în Oravița fiind puține otele, óspeții, carî vor lua parte la adunarea generală din 14 și 15. Sept. a. c. vor fi în parte mare încuartirați în case private.

Toți cei ce doresc a participa la adunarea amintită, sînt în urmare poftiți, conform programului deja publicat, de a se insinua fără amânare la adresa institutului „Oraviciană“.

Trenul sosesce la Oravița de 3 ori pe zi și anume: la órele 11½ a. m. la 7½ sara și la 1 óră nóptea. Să recomandă On. óspeți, să nisuiéscă a sosi cu vre-unul din cele dóuĕ trenuri de cu ziua, căci încuartirarea cu greŭ se póte efeptui nóptea în case private.

Bilete pentru banchet se vor estrada numai acelor persóne, carî se vor insinua numai de cât tot la adresa institutului „Oraviciana“.

Comitetul aranjator.

Nr. 15—1902.

CONCURS.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaș, publică concurs la 4 ajutóre de câte 50 coróne, destinate pentru elevele școlei de fetițe din Blaș.

Cererile provĕdute cu *carte de botez, testimoniŭ scolastic* și *atestat de paupertate,* să se înainteze presidentei Reuniunii până în 25 Septembre a. c.

Blaș din ședința Comitetului, ținută în 20 Iunie 1902.

Aurelia n. **Solomon** presidentă. **Dr. Ambrosiŭ Chețian** secretar.

Noutăți.

Din Archidiecesă. Întregim notița nóstră din nrul trecut, anume, că Iuniŭ Brut Micu a fost numit actuar la oficiul archidiecesan și secretar la tribunalul matrimonial de a II. instanță pentru archidiecesă și diecesele sufragane. — *Concurse:* Cu terminul de 1 Oct. n. se escrie concurs pentru câștigarea unei pensiuni Șuluțane de 600 cor. destinate pentru vĕduvele protopopese din cetățile de frunte și localitățile mai celebre ale Transilvaniei, aparținĕtóre Archidiecesei. — Cu terminul de 15 Sept. n. e de a se ocupa: postul de învĕțătóre, eventual de docente secundariŭ în Fenești-săsesc protop. Cluș. Salar 500 cor. — de învĕțător în Ciunga, distr. Uióra, — de cantor-învĕțător în Beica-română și magiară și în Habic. prot. Reghin.

Din Diecesa Lugoșului. *Concurs.* Pentru completarea parochiei vacante Bârcea-mare, situată în districtul protopopesc al Huniadórei, să escrie concurs cu terminul de 15 Septembre n. a. c. Emolumentele împreunate cu acest oficiŭ și beneficiŭ parochial sînt: Arător și fînaț cu un venit catastral de 143 coróne 72 fil. Lectical din matre și filia Seulești, computat în 34 cor. 2 fil. Venitele stolari 18 cor. Parochul ca catechet la școla de stat din Bârcea-mică primesce 80 cor. anuali. Cu acest beneficiŭ până la alte dispositiuni este împreunat: Postul de catechet la preparandia de stat din Deva cu competință de 200 cor. Catechisarea la școla reală din Deva cu onorar de 50 cor. Catechisarea deținuților gr. cat. de la carcerul Tribunalului din Deva — anual 20 de óre, cu onorar anual de 80 cor. Pe lângă acestea și spesele de călĕtorie după km. orî taxa de tren. *Stipendii.* Ordin. de Lugoș comunică lista stipendiaților din fondurile diecesane, anume: din fondul Rudolf aŭ fost împărtășiți 45 tineri cu Cor. 4110. din fond. Braia 22 cu Cor. 1910. din fond. Iova 6 cu Cor. 840. din f. Chiss 1 cu Cor. 60. din f. Stoina 1 cu Cor. 60. și din fon. Breca 1 cu Cor. 300.

De la Asociațiune. Ministrul ung. de comerciŭ cu ordinațiunea Nr. 45612 din 21 Iulie a. c. a încuviințat membrilor Asociațiunii, carî vor participa la adunarea generală din 14 și 15 septembre a. c., beneficiul de a călători cu preț redus pe liniile căilor ferate de stat și ale celor administrate de stat, și anume pe clasa I. cu bilet de clasa II., pe clas II. cu bilet de clasa III. și pe clasa III. cu ½ bilet de clasa II. Acesce bilete, carî se vor libera la nume prin presidiul Asociațiunii, sînt valabile și pentru trenurile accelerate. Pentru comunicatiunea de vecinătate însĕ nu se pot întrebuința. Membrii Asociațiunii, carî doresc a se folosi de acest beneficiŭ, sînt invitați a se anunța la biroul Asociațiunii (Sibiŭ. Str. Morii Nr. 8.) până cel mult în 10 Septembre a. c., ca să li-se pótă libera biletul de cale ferată. La scrisórea de anunțare să se alăture (în marce postale) 50 fil. pentru acoperirea speselor biroului. Sibiŭ, în 1 Septembre 1902. Biroul Asociațiunii.

Școli școlare. Înscrierile la gimnasiul nostru s'aŭ terminat. Aŭ fost primiți în cl. I. 68. cl. II. 68. cl. III. 63. cl. IV. 68. cl. V. 52. cl. VI. 55 cl. VII. 64 și cl. VIII. 46. total 484 elevi. Față cu resultatul înscrierii din anul scol. trecut e o crescere de 14. Se mai observă că afară de cl. III. celelalte sînt complet pline, așa cât mai mulți elevi aŭ trebuit să fie respinși. Aglomerație se constată în cl. VII. unde numĕrul celor înscriși e fórte mare. Joi în 4 s'a ținut la catedrală invocarea Spiritului Sfînt și s'aŭ început prelegerile.

Congresul studențesc „Corda Fratres“ ce era să se țină acum la Budapesta, după cum anunță comitetul aranjator, nu se va mai ține. Motivul: intenția multor din cei anunțați, de a face din congres teatrul unor demonstrații și certe de naționalități, carî ar atinge afacerile interne ale statului magiar. Se tem pruncii; fac cu gura larmă multă, dar când îi la adecă, închid ușa.

Contra duelului. Sperăm, că acusi ne vom desbăra și de datina acésta, rĕmasă ca moștenire din evul mediŭ. Regele Victor Emanuel al Italiei, a păsit hotărît contra lui, ordonând ministrului de răsboiŭ să deie o circulară cătră armată, în care amenință cu pedépsă aspră, pe toți cei ce vor mai duela. Regele speră, că va sosi timpul, când în Italia și noțiunea duelului va rĕmâné necunoscută. Acum și studenții germani, cei mai vestiți duelgii, aŭ luat hotărîrea să lupte contra duelului, orî dacă ieșirea pe teren nu s'ar puté încunjura, lupta să se facă între cele mai ușóre condiții.

Rugare. Cerem iertare cetitorilor nostri, carî n'aŭ primit de cât târziŭ nrul trecut al foii nóstre, posta n'a avut marcele postale recerute.

Vulcanul Pelée din insula Martinica éră-și a erupt omorînd și rănind mai multe mii de ómeni și nimicind comune întregi.

Mulțumită publică Tinerimea română din jurul Gurghiului, a aranjat în 28 Aug. 1902 o petrecere în saia hotelului „Pomul verde“ din Gurghiŭ. Petrecerea a succes. La mai mult nu am putut conta, de óre ce ținutul nostru e sĕrac. Cu tóte aceste idea de a araja petrecere în favorul mesei studenților seraci din Blaș, a fost cu căldură îmbrățoșată. Tuturor participanților le trimitem sincerile nóstre mulțumite. Suprasolvirî s'aŭ făcut următórele: De la Prea stim. domn Dr. A. Ceușan, medic în Reghin 2 cor., On. domn I. Crainic, preot în Urisiul inf. și Aurel Dumbrava preot în Habic câte 1 cor. 60 fil. On. domn N. Petru, preot în Gurghiŭ 80 fil., Stim. domn. Málnásy A. notar în Ibănesci 80 fil., On. domn N. Nascu, preot în Polăti, 70 fil. On. domni I. Rațiŭ, preot în Filpișul mic. M. Mărieșan preot în Beica-română, V. Bucșia, preot în Sângeorgiul de Mureș, Z. Matei, preot în Urisiul-sup. și On. dómnă Catone, preotésă vĕduvă în Sânt-Iónа, și Stim. domn. Bocskay F. silvicultor în G.-Orșova, câte 60 fil., St domn. Z Frandes învĕțător în G.-Hodac 20 fil. Venitul de 24 cor. s'a trimis locului destinat, la adresa fondului mesei studenților din Blaș. Gurghiŭ, la 2 Sept 1902. Comitetul aranjator.

Necrolog. † Alesandru Dărăbant, jude reg. în retragere și membru ordinar al „Astrei“, a repausat la 1 Septembre n. 1902 în Bistra, în etate de 70 ani.

Fie-i țărîna ușóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nóuă lumină asupra Unireĭ cu Roma.

— Din cartea cea mai nóuă a dlui Dr. A. Bunea. —

(Continuare.)

Murind în 1699 protopopul din Brașov și țara Bârseĭ *Sticul,* Mitropolitul Atanasie cu scrisórea din 10 Novembre 1700 îĭ dojenesce pe acei Brașoveni, carĭ umblaseră *„pe la domnĭ de afară“* adecă, pe cum am vĕdut, pe la Voda țărĭĭ românescĭ, și voiaŭ să-și pună „protopop om străin din altă țară“ și le poruncesce, ca numaĭ pe care îl va pune el, aŭ să-l recunóscă de protopop. [1]) Brașovenii se plecară poruncei archiereuluĭ lor și-i rugară să le pună protopop pe *Vasile Grid,* care fusese ales de preoții din Brașov și din țara Bârseĭ cu scirea și învoirea „județului“ din Brașov. Ast fel în 10 Decembre 1700 Brașovenii își căpĕtară protopop de la mitropolitul unit Atanasie pe *Vasile Grid,* [2]) al cărui fiŭ cu numele *Jipa* s'a făcut preot unit și din Brașov de lângă tatăl sĕŭ administra protopopiatul unit al Treiscaunelor (Háromszék). [3])

Altă dovadă despre legătura Brașovenilor cu mitropolitul unit Atanasiŭ în anul 1700 este declarațiunea lor din Iunie 1700. [4]) Ca să se pótă înțelege acéstă declarațiune observăm, că biserica românéscă din Transilvania odiniórá ținea săbor saŭ sinod general în fie care an Joĭ după Rusaliĭ. Acéstă sĕrbătóre a căḑut în anul 1700 pe ziua de 19 Maiŭ st. v., ér Joĭ după Rusaliĭ a fost 23 Maiŭ 1700.

La sinodul din 23 Maiŭ 1700 și-aŭ trimis și Brașovenii representanții lor: „după porunca părintelui Vlădicăĭ, am ascultat și am trimis din preoții nostri acolo la săbor și cu gocimanii nostri și cu alți bĕtrânĭ, ca să nu călcăm poruncile părintelui,“ zic locuitorii din Scheiĭ Brașovului în declarația amintită.

Dar nicĭ la începutul anuluĭ 1701 nu era întreruptă legătura iubireĭ și credinței între Brașoveni și Atanasiŭ. În sinodul din 6 Ianuarie 1701 găsim și pe Cristea din Brașov, care se iscălesce: „Protopop *Crăstea* snă (fiul) protopop(ului) Staicu ot (din) Brașov pohtesc împreună cu săborul mare pe Vlădica Atanasie, cu tot sufletul și cu tótă tăria.“ [5])

După ce înse Mitropolitul Atanasiŭ, punênd mai pe sus interesele bisericeĭ și neamului sĕŭ, de cât pe ale sale, s'a lăpĕdat și de cele 6000 banĭ promiși pe fie care an de Constantin Brancoveanul și de moșia Mireșanilor donată lui și Mitropoliei A.-Iuliei de acela-și voevod la 15 Iuniŭ 1700. [6]) Grecii din Brașov în conțelegere cu grecul Dosoteiŭ patriarchul Ierusalimului și cu Sașiĭ din Brașov, aŭ început a plănui o formală și directă împotrivire opereĭ sfinteĭ unirĭ, de la care Românii din Ardeal își așteptaŭ mântuirea de jugul secular.

După tratări între Bucurescĭ și Brașov, se pregăti complotul în contra lui Atanasiŭ și a bisericiĭ românescĭ unite chiar pe ziua, când acesta avea să se introducă în calitate de episcop unit în scaunul sĕŭ din Belgrad în sĕptĕmâna după Dumineca Rusaliilor. [1])

Protopopul Brașovului avea sub jurisdicțiunea sa și vre-o 8 sate din țara Bârseĭ. Pe preoții din aceste sate protopopul Vasile Grid ușor i-a putut îndupleca, ca să se asocieze cu Brașovenii, carĭ eraŭ hotărîți a protesta în contra unirii, de óre ce unde nu era de ajuns auctoritatea lui protopopéscă, întrevenia puterea magistratului luteran, care dispunea asupra protopopului și asupra preoților din țara Bârseĭ în chipul cel mai despotic și care tocmaĭ așa nu putea suferi unirea, cum nu o suferiaŭ Ungurii. [2]) Acestora s'aŭ asociat compania negustătorilor grecĭ, carĭ tot de una aŭ urît biserica Romeĭ și chiar și biserica românéscă, și în urmă Făgărășenii, carĭ în sinodul din 7 Octobre 1698 încă se uniseră în tocmaĭ ca și Brașovenii și doĭ protopopĭ aĭ lor iscăliseră și actul emanat din acel sinod, pe cum dovedesce facsmilul publicat de N. Densușanu.

Lăpĕdarea Făgărășenilor de s. Unire s'a întîmplat ast fel:

Biserica din Făgăraș fusese zidită de voevodul Constantin Brancovean la 1697 și preoții eĭ tot atuncĭ aŭ fost dotați cu o plată anuală din venitele vămiĭ domnescĭ de la Rucăr, ce eĭ o căpĕtaŭ regulat în tot anul la sĕrbătórea sfîntuluĭ Dumitru. [3]) Pe preoții acesteĭ bisericĭ îĭ avea așa dară Constantin Vodă Brancoveanul în mână. Și dacă voevodul Ștefan Cantacuzino la an. 1715 a întărit donațiunea Brancoveanuluĭ relativă la plata preoților din Făgăraș *numaĭ până când eĭ vor ține legea pravoslavnică“* [4]) este ușor de priceput, că Constantin Brancoveanul îĭ va fi făcut atenți și pe Făgărășenĭ, că aŭ să-și pérdă plata, ce le servia de *„hrană și îmbrăcăminte“,* dacă vor persista în unirea primită la 1698. Ast fel s'aŭ lăpĕdat și Făgărășenii de unire și s'aŭ asociat cu Brașovenii spre a protesta contra eĭ, triumfând și la eĭ, ca și la Brașoveni, interesele particulare asupra intereselor comune ale Românilor din Ardeal.

Mitropolitul Atanasiŭ convocă „săbor mare“ nu numaĭ de preoți, ci și de mireni pe Joĭ după Rusaliĭ 1701, când avea să se întîmple instalarea luĭ solemnă ca episcop unit confirmat de împĕratul și o nóuă manifestațiune din partea preoților și representanților poporuluĭ pentru sfînta unire. La acéstă adunare aŭ fost chemați și Brașovenii: „O cinstită scrisóre, — scriaŭ eĭ luĭ Atanasiŭ în 1701 relativ la acest sinod, — care ne-aŭ fost trimis sfinția ta în trecutele zile ne-aŭ venit, care cu multă dragoste o am primit, ce poruncescĭ sfinția ta milostivelor sate preoților și nóuĕ orășenilor, cumcă este acum Joĭ după Rusaliĭ, ca să se facă săbor mare, pentru *accea tot protopopul împreună cu celalalți preoți, câți are în eparfie, și cu 2—3 ómeni de cinste, să se afle atunci nesmintit la săbor,* acésta pe larg și pe deplin am înțeles. Pentru blagoslovenia, ce ne trimiți sfinția ta mulțămim, ca unuĭ archiereŭ, și plecând capul sărutăm cu plecăciune mâna sfințieĭ tale. Étă dar după porunca sfințieĭ tale, ca ceĭ ce nicĭ odată nu ne-am aflat împotrivniciĭ poruncei archiereilor, ci tot de una noĭ maĭ dintâiŭ ne-am găsit sosiți la săbor, și acum am trimis cu un ceas maĭ înainte *împreună cu cinstiții preoți aĭ bisericeĭ nóstre,* pe cum aĭ poruncit sfinția ta, *frați aĭ nostri de cinste de aicĭ din mijlocul nostru,* carii să fie de față la cinstitul întru Duhul Sfînt adunat săbor, *ascultând lucrurile, ce se vor hotărî, și rĕspundênd după sfatul nostru, cele ce îngăduim.“* [1])

(Va urma.)

---

[1]) Stinghe: Documente, p. 8, 9.

[2]) Ibidem pag. 10, 11.

[3]) Veḑi Stinghe: Istoria bis. Scheilor pag. 45 și următórele.

[4]) Stinghe: Documente p. 5.

[5]) N. Iorga, Studiĭ și Doc. IV, pag. 71—2.

[6]) Veḑi actele la Ciipariŭ: Archiv pentru istorie și fil. p. 453—455.

[1]) Veḑi actele relative la acest complot la Stinghe: Documente pag. 11—29.

[2]) Despre puterea mare, ce o aveaŭ Sașiĭ din Brașov asupra preoților Români, sînt multe documente la Stinghe în operile citate. Despre amestecul Sașilor în protestul făcut de Brașoveni, veḑi Nilles, Symbolae, pag. 322 unde să zice: „Rescitum deinde, concitatos fuisse a Coronensibus Lutheranis“, ér despre antipatia Ungurilor față cu unirea veḑi la Stinghe, Documente p. 20, cuvintele luĭ David Corbea, care scria din Bucurescĭ: »De vreme ce sciŭ, că *domniĭ unguresci nu iubesc aceste inoiri*«.

[3]) Veḑi scrierea mea despre Klein p. 123 și 136; Ciparĭŭ: Archiv. pag. 513 și Stinghe: Documente pag. 15 și 16.

[4]) Ciparĭŭ l. c.

CRUMIRUL
sau
călăuzul prin deșert
de K. May.

(Continuare.)

Amenințarea acésta n'avu nicĭ un efect asupra bravuluĭ colonel. El se apropie maĭ tare de rivalul sĕŭ și întrebă: „Îndrăznescĭ tu să mințescĭ, că aĭ furat calul?“

„N'am lipsă nicĭ să mințesc, nicĭ să mărturisesc. Vorbesce cu cine vreĭ, numaĭ cu mine nu!“

„Eĭ bine, acéstă dorință ți-va fi împlinită, dar nu crede că-mĭ veĭ scăpa!“ Și întorcêndu-se către Ali-en-Nurabi, continuă: „Așa dar acest Saadis-el-Chabir se află într'adevĕr sub scutul vostru?“

„Da; treĭ zile póte umbla libĕr printre noĭ, ca și când s'ar ține de tribul nostru. În ziua a patra, la amurgul diminețiĭ, își reprimesce calul, spre a ne părăsi. Câte-va minute după aceea înse ne luăm după el, și îndată ce-l ajungem, îĭ luăm sângele; așa s'a hotărît în adunarea bĕtrânilor.“

„Eĭ va fugi înainte de aceea!“

„A jurat, că nu va fugi.“

„Ce jurămînt a depus?“

„Pe Allah, pe profet și pe toți califiĭ.“

„Atuncĭ își va ține jurămîntul. Pe mine înse nu mĕ privesce hotărîrea vóstră. Eŭ îl voiŭ aștepta la marginea hotarului

---

[1]) Veḑi la Stinghe: Documente, pag. 25—26.

vostru, pentru a-l prinde și a-l duce la Tunis.“

„Acésta trebue să ți-o permitem.“ respunse șeicul; „însă înainte ca tu să-l duci la Tunis, el va fi căduț deja prin glónțele nóstre. Acum însă întrați în cort; simțesc deja aroma mielului ce a fost tăiat pentru voi.“

Crumirul se depărtă cu capul ridicat, ér noi intrarăm în cort, unde am fost serviți de Mochallah și mama ei. Nici șeicul, nici vre-unul dintre ai séi, n'au fost de față la mâncare. Obiceiul îl opria, ca să mânânce, înainte de a fi înmormântat soțul lor împușcat.

„Ce au disputat colonelul cu șeicul?“ întrebă Percy în decursul mâncării.

I-au povestit tóte cu de-amănuntul.

„Hm!“ murmură el. „Al dracului blăstĕmat, crumirul acesta! Nu ne va scăpa la nici un cas! Și eŭ voiŭ ajuta să-l ducem la Tunis.“

„Mi se pare că voiaĭ să vii cu mine?“

„Ah, așa e! Dta vreaĭ să mergi spre sud. Și eŭ vin cu dta. Însă înainte de aceea putem dóră ajuta, ca să prindem pe crumir?“

„Vom vedea. Eŭ nu cred nici crumirului, nici jurămîntului sĕŭ. Póte că se întîmplă ceva înainte de a se împlini cele trei zile.“

Erau chiar gata cu mâncarea, când auzirăm afară strigăte vaetătóre. Se pregătiau să înmormînteze mortul. Ca óspeți, aveam datorința, să luăm și noi parte la înmormîntare; de aceea părăsirăm cortul și merserăm la marginea satului, unde toți locuitorii s'au fost adunat în jurul cadavrului. Acesta, învĕlit în pânze albe, zăcea la marginea unei grópe. Lângă el stăteau rudeniile, ér ceilalți formau un cerc mare în jurul lor. Femeile și fetele se vaetau în tonuri pĕtrunzĕtóre, bărbații însă stăteau tăcuți, avĕud privirl întunecate și răsbunătóre. Crumirul nu era de față; el a fost atât de cu minte, de s'a făcut nevĕdut.

De óre ce preotul lipsia, ast fel a trebuit să-l înlocuiéscă șeicul. Acesta ridică mâna și la moment se făcu tăcere. Întorcêndu-și fața către Mecca, el începu rugăciunea capului al trei-zecî și șeselea din Coran. La cuvintele: „Un semn al Învierii să le fie pământul cel mort, pe care ploia îl reînvie,“ cadavrul fu aședat în grópă, cu fața întórsă spre Mecca. După ce s'a aruncat pământ peste mort, ér din petrile ce erau la îndemână se formă o colină de-asupra grópei, șeicul recită capul al șepte-zecî și cincilea, al „Învierii“, și încheie festivitatea înmormîntării cu cuvintele: „Nu este alt Dumnezeŭ afară de Dumnezeŭ și Mohamed este profetul sĕŭ!“ Acum văetăturile și bocetele începură din noŭ. Femeile păsiră în jurul grópei, ér bărbații se apropiară unul câte unul spre a-și împlânta cuțitele și pumnalele lor în pământ, în semn că mórtea soțului lor trebue răsbunată. La reîntórcerea nóstră aflarăm pe crumir în cortul șeicului, întins pe covor. Cu tótă situațiunea neplăcută în care se afla, el nu-și dete nici de cum silința să se pórte afabil față cu noi. El rĕmase în posițiunea sa și părea că nici nu observă. Mie și colonelului puțin ne păsa, de óre ce nu netrebuia loc mult pentru a ne ghemui jos în posițiune orientală. Percy însă nu era obicinuit cu acéstă posițiune, pe care orientalul o numesce Rahat ottumac (odihnirea membrelor). „Dă-ți piciórele de lături, blăstĕmatule!“ zise el, durere însă că numaĭ în limba engleză, însă cu un gest, pe care crumirul nesmintit a trebuit să-l înțelégă.

Cu tóte acestea el nici vîrful degetelor de la picióre nu și-le mișcă, ca să facă loc englezului.

„Well! Dacă nu vrei, atunci sanie-te!“

El apucă piciórele crumirului și cu o smăncitură repede îl aruncă până la întrarea cortului. Cel atacat în modul acesta se ridică la moment, spre a se arunca asupra lui. Percy scia manua fórte bine boxul. El primi pe năvălitor cu o lovitură de pumn în față și în momentul următor crumirul sbură afară din cort.

Asta s'a întîmplat așa de repede, în cât mi-a fost cu neputință s'o împedec. Percy luă loc pe covor, eŭ însă am pus mâna pe cuțit, spre a-i sta într'ajutor, de óre ce așteptam, că Saadis-el-Chabir își va căuta vre-o armă și va pĕtrunde ér-și în lăuntru. Lovitura este pentru un beduin cea mai mare insultă; ea numaĭ cu sânge se póte spăla.

„Ce aĭ făcut, sir? Îți vei perde viața!“

El își scóse pistólele, trase cocoșul și răspunse liniștit: „Viața! Bine, atunci eŭ îl voiŭ omorî mai întâiŭ. Nici de cum n'am intențiunea de a mĕ lăsa, ca un hoț de cal să mĕ tracteze așa de nepoliticos.“

„Pentru Dumnezeŭ, să nu pușcI! El stă sub scutul tribului, și mórtea sa te-ar aduce sub răsbunarea de sânge!“

„Pshaw! Credi dta, că un englez dóră cunósce frica? Acest om m'a insultat după obiceiul țării mele; pentru aceea și eŭ l'am insultat după obiceiul țării sale; așa dar sîntem achitați. Dacă nu-i îndestulit, treaba lui!“

De ce duceam frică, nu se întîmplă; spre mirarea mea, crumirul nu se mai arĕtă. Mai târziŭ numaĭ, când veni șeicul, am aflat, că Saadis s'a plâns la dînsul contra nóstră și că ne-a amenințat cu răsbunare grea. I-s'a dat un alt cort de locuință.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Ioan I. Lăpĕdatu: **Teoria asigurărilor asupra vieții.** Brașov 1902. Un voluminos studiŭ de 144. pag. asupra acestei cestiuni de importanță, care începe tot mai mult a ocupa teren și la noi. O recomandăm celor ce se ocupă cu ast fel de chestiuni importante.

Dr. Augustin Bunea: **Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiŭ Novacovici.** saŭ **Istoria Românilor transilvăneni de la 1761 până la 1764,** cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiane și germane, publicate în întregime, orĭ în extras. Prețul 4 coróne 50 fileri, pentru România 5 lei. Blaș 1902. Tipografia seminarului archidiecesan.

Este cea mai mare scriere, din câte a publicat până acum domnul autor, căci se estinde pe 497+XIX. pagini, adecă pe 516 pagini 8° mare, tipărite cu garmond și petit.

Posta „Unirii“.

I. P. în *Buc.* Am primit tóte ziarele trimise, Vĕ mulțămesc.

I. B. în *Gh.* În numĕrul acesta nu mai era loc, va urma.

A. R. în *V. J.* Veți avé părerea nóstră în numĕrul viitor.

A. B. în *B. m.* A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 4956—1902. (34) 3—3

Concurs la stipendiĭ.

Cu terminul de 15/2 Septembre 1902 inclusive escriem concurs la următórele stipendiĭ din fundațiunile archidiecesane:

I. *Din fundațiunea „Alex. Sterca Șuluț“.*

1. ***Un stipendiŭ de 600 cor.*** folosit de Eugeniŭ Pantea, care a absolvat cursul filosofic; la acest stipendiŭ pot concurge tineri, carî studiézĕ metalurgia, technica, pedagogia saŭ orĭ ce sciință reală. 2. ***Un stipendiŭ de 400 cor.*** folosit de rigorosantul în dreptură Lucian Balinth, destinat pentru iuriștl la universitatea din Cluș. 3. ***Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor.*** folosite de Traian Pop, gimnasist absolut și de Pompeiŭ Andrea, care a absolvat școla de cadeți din Sibiŭ. 4. ***Dóuĕ stipendiĭ de câte 120 cor.*** folosite de gimnasistul absolut Quintiliŭ Viciŭ și de Emil Tobias, stud. cl. III. gimn., care nu și-a legitimat progresul în studiĭ; ambele sînt destinate pentru gimnasiștĭ din clasele inferióre.

Acei studenți, înscriși ca ordinari la școlele de mai sus, carî doresc a obținé vre-unul din stipendiile înșirate, aŭ să dovedéscă:

a) că sînt români greco-catolicĭ, miserĭ, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminențe;

c) dintre concurenți vor avé preferință, carĭ vor putĕ dovedi că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat, compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenții la suplica, *scrisă și subscrisă cu mâna lor proprie în limba română,* aŭ să alăture testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical și să numéscă espres institutul, la care și unde vor studia în anul scolastic 1902/3 și se determine apriat suma și soiul stipendiului, după care suplică, că altcum suplica nu va fi luată în considerațiune, pe cum nici suplicile întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundațiunea Ioan Vancea numită „cassa archidiecesană“.*

1. ***Un stipendiŭ de 300 cor.*** folosit de Maria Nistor, destinat pentru elevele ordinare ale școlelor de fete. ***Treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.*** destinate pentru elevii preparandialĭ; stipendiile acestea în sensul §-lui 8. din Literile fundaționale se conferesc pe anul scolastic 1902/3. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

III. *Din fundațiunea „Timoteŭ Ciparĭu“.*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugen Sânpetrean. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. *Din fundaţiunea „Tarţa“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de rigorosantul în drepturĭ Aurel Tarţa. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

V. *Din fundaţiunea „Alesandru Micu“.*

Un stipendiŭ de 180 cor. folosit de Aurel Micu, stud. de a IV. cl. gimn. în Blaş, care nu şĭ-a legitimat progresul în studiĭ. Cererile aŭ să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VI. *Din fnndaţiunea „Partenie Moldovan“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 80 cor. folosite de Alesandru Moldovan şi de Vasiliŭ Voicu, şcolarĭ în a III. cl. elementară la şcóla de stat din Blaş, carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „Demetriŭ Cutean“.*

Un stipendiŭ de 34 cor. folosit de Valeria Ghişoiŭ, care a absolvat şcóla superiórĕ de fete din Blaş. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

VIII. *Din fundaţiunea „Ramonţană“.*

1. *Patru stipendiĭ de câte 630 cor.* folosite de către absolvenţiĭ de filosofia: Alesandru Ciura, Octavian Prie şi Augustin Calian şi de către Pompeiŭ Dragoş, technic absolut. 2. *Treĭ stipendiĭ de 168 cor.* folosite de Ioan Mielea, rigorosant în drepturĭ, Vasiliŭ Lazar, absolut de montanistică şi de Liviŭ Horşa, stud. de montanistică în Selmeczbánya, care nu şĭ-a legitimat progresul în studiĭ. 3. *Dóuĕ stipendiĭ de 126 cor.* folosite de Ioan Câmpean, gimnasist absolut în Blaş şi Ioan Márgineau, student de a VIII. clasă gimnasială în Blaş. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Bobiană“.*

Un stipendiŭ de 120 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Isaic. Cererile să se instrueze ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „Gavril Vajda“.*

Treĭ stipendiĭ de câte 140 cor. folosite până aci de către Augustin Murĕşan, iurist, Vasiliŭ Hossu gimnasist absolut şi Constantin Vajda, student de a VII-a clasă gimnasială în Năsĕud, carĭ nu şĭ-aŭ legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XI. *Din fundaţiunea „Alesandru Filip“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de Octavian Pop, care a absolvat gimnasiul în Sibiŭ şi Ioan Albon, absolut de şcóla de cadeţi din Sibiŭ. Stipendiile acestea sînt destinate pentru gimnasiştĭ. Cererile să se instruéscă, ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş din şedinţa Consistorului archiepiscopesc ţinută la 15/2 Aug. 1902.

Victor Mihályi
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

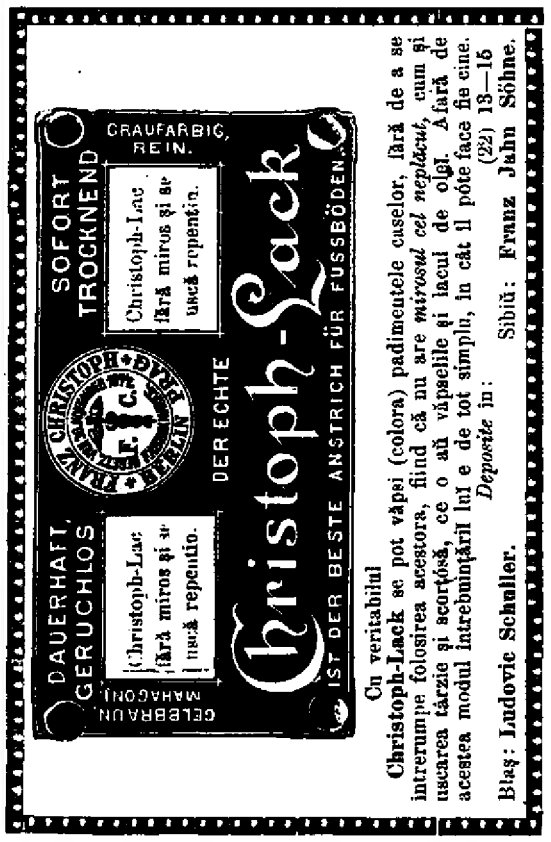

Cu veritabilul **Christoph-Lack** se pot vărui (colora) padimentele cuselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ vărsellle şi lacul de olgi. Afară de acestea modul întrebuinţărĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
Deposite în: (22) 13—16
Blaş: **Ludovic Schuller.** Sibiŭ: **Franz John Söhne.**

In atenţiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înfiinţat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se póte ajunge la împrumuturĭ ieftine şi pe lângă condiţiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ şi unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac maĭ puţin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit şi de nepreţuit este, că **cu încetarea din viaţă a debitorului, suma împrumutată se şterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitaluluĭ se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora, proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ şi este sigur că orĭ şi când ar înceta din viaţă, pămîntul rămâne liber de greunamînt, ér erediĭ maĭ capĕtă şi banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărţilor funduare şi fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informaţiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una corónă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanţa
„Intreprindereĭ de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 5—10

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. | Blaş 13 Septembre 1902. | Numĕrul 37.

Propunerea limbeĭ magiare.

Ministrul de culte şi instrucţiunea publică a dat nu de mult o ordonanţă despre propunerea limbeĭ magiare în şcólele poporale primare.

Ziarele magiare, luând cu bucurie notiţă de disposiţiile făcute de Ministru şi neluându-şi osteneală a studia lucrul, aŭ atribuit ordonanţeĭ ministeriale înţelesul greşit, că pe viitor în şcólele poporale cu limbă de propunere nemagiară, jumĕtate din tóte órele de peste sĕptĕmână aŭ să se foloséscă pentru propunerea şi învĕţarea limbeĭ magiare.

După ziarele ungurescĭ s'aŭ pornit şi foile românescĭ, şi ast fel publicul românesc încă a ajuns a fi greşit informat. Este de sine înţeles, că toţi Românii s'aŭ indignat, credĕnd, că din partea Ministrului s'a atentat fără nicĭ un temiŭ legal la caracterul românesc al şcólelor nóstre. Din tóte părţile se ridicaŭ proteste, şi altele şi maĭ grave se pregătiaŭ să se facă.

Consistorul nostru archidiecesan încă s'a ocupat cu acéstă afacere, şi a dat următorul cercular:

Înaltul Minister de culte şi instrucţiunea publică cu datul de 5 Iuniŭ 1902. Nr. 30.332. a adresat tuturor Inspectorilor scolasticĭ regescĭ o ordinaţiune relativă la propunerea limbeĭ magiare în şcólele elementare cu limbă de propunere nemagiară, care ordinaţiune cu acela-şi dat şi numĕr a fost împărţăşită şi auctorităţilor bisericescĭ maĭ înalte spre luare de cunoscinţă.

Citata ordinatiune ministerială, pe cum s'a putut vedé din cele ce s'aŭ publicat prin ziare, a fost interpretată greşit şi în contra legiĭ şi ordinaţiunilor anterióre dându-i-se fără nicĭ un temeiŭ înţelesul, ca şi când printr'însa s'ar impune obligamentul, ca jumĕtate din tóte órele prescrise pentru propunerea tuturor obiectelor de învĕţămînt ar trebui să se foloséscă la propunerea şi învĕţarea limbeĭ magiare.

Aşa ceva n'a prescris şi n'a putut prescrie înaltul Minister, care în esenţă cere numaĭ atâta, ca la propunerea limbeĭ magiare să se ţină acel numĕr de óre, care este prescris în planul de învĕţămînt publicat de înaltul Minister cu datul 25 Iuniŭ 1879 Nr. 17.284. pentru tóte şcólele comunale cu limbă de propunere nemagiară.

Acésta a cerut'o înaltul Minister pe basa alinieĭ ultime din paragraful 4. al articlului de lege XVIII. ex 1879, în care se zice: „Propunerea obligată a limbeĭ magiare în tóte şcólele poporale comunale o reguléză Ministrul de culte şi instrucţiunea publică prin ordinaţiune specială. Acésta ordinaţiune, în ceea ce privesce numĕrul órelor, trebue să o aĭbă în vedere, la stabilirea planului lor de învĕţămînt, şi auctorităţile confesionale, pe cum şi alte auctorităţi şcolare."

În planul de învĕţămînt ministerial din 1879 se prescriŭ, ca limba maternă (la noi cea română) împreună cu limba magiară, în şcóla poporală cu un singur învĕţător, să se propună în 17 óre la sĕptĕmână în tóte şese clasele saŭ despărţĕmintele la olaltă, pe când suma tuturor órelor de propunere la tóte obiectele de învĕţămînt face 35 pe sĕptĕmână în tóte clasele la olaltă. Dacă din acestea 17 óre jumĕtate, pe cum cere acum înaltul Minister, s'ar folosi esclusiv pentru învĕţarea limbeĭ magiare, s'ar veni pe sĕptĕmână, în tóte 6 clasele $8^1/_2$ óre de limba magiară, adecă în calcul mediŭ circa o óră şi jumĕtate de limbă magiară pe una din cele 6 clase, la sĕptĕmână.

La şcóla cu 2 învĕţători, după planul ministerial din 1879, sînt prescrise pe sĕptĕmână pentru tóte obiectele de învĕţămînt 59 óre. Din acestea 28 óre sînt menite pentru limba materină (română), împreună cu limba magiară. Jumĕtate din aceste 28 óre ne da 14 óre de limba magiară în tóte 6 clasele pe sĕptĕmână, şi ast fel în calcul mediŭ s'ar veni pe fie care clasă câte 2 óre 40 minute de limba magiară pe sĕptĕmână.

La şcóla cu 3 învĕţători, după acela-şi plan ministerial, sînt prescrise 80 óre la sĕptĕmână pentru tóte obiectele de învĕţămînt. Din aceste se vin pe limba română împreună cu cea magiară 36 óre la sĕptĕmână, saŭ pe jumĕtate 18 óre de limba magiară în tóte 6 clasele, la carĭ funcţionéză treĭ învĕţători.

Ast fel stând lucrul, este evident, că noĭ nicĭ din incidentul ordinaţiuniĭ înaltului Minister de culte şi instrucţiunea publică din 5 Iuniŭ 1902. Nr. 30.332. n'avem să facem nicĭ o dispositiune nóuă, de óre ce planul de învĕţămînt prescris de acest Consistor consună întru tóte cu planul ministerial din 25 Iuniŭ 1879 Nr. 17.284.

. . . . . .

Cuprinsul acestuĭ cercular deslusesce deplin cestiunea. Vedem cu satisfacţiune, că în esenţă nu se face nicĭ o schimbare în propunerea limbeĭ magiare. Rĕmân adecă tóte în starea de maĭ înainte.

Este adevĕrat, că Ministrul îşĭ însoţesce ordonanţa cu marĭ enunciaţiuni patriotice. Interpretéză legea greşit, zicând, că deja în şcóla poporală trebue, să înveţe fie care prunc a vorbi fluent şi a scrie corect limba magiară. La ast fel de enunciaţiuni trĕsar de bucurie inimele celor exaltaţi de şovinism nebun şi eĭ să pun a striga pe întrecute osana la adresa „mareluĭ Ministru patriot," care în scurt timp va magiarisa popórele nemagiare.

Eĭ nu vĕd, că laudă o imposibilitate, ca să nu zicem absurditate. Avem şcóle de stat în maĭ multe comune curat românescĭ. Pruncilor de la aceste şcóle 6 anĭ li-s'a propus numaĭ unguresce, şi totuşi dacă treci prin aceste sate şi staĭ de vorbă cu ficiorandriĭ şi fetele de 18—20 anĭ, vedĭ că deja numaĭ sciŭ nimic unguresce. Cum vreaŭ decĭ şoviniştiĭ, ca în şcóle cu limbă de propunere nemagiară să înveţe cine-va perfect unguresce?

Trăim într'un timp, când tóte prostiile se cred, şi când valurile şovinismuluĭ sînt aşa de turbate, în cât nimenea nu le póte opri. Dar apa trece, petrile rĕmân.

Revistă politică.

România. Fraţii nostri de din colo, aŭ avut din noŭ prilegiul, să se convingă de simpatiile prietinesci, ce le păstrézĕ Bulgarii. E vorba adecă, de serbările, ce aceştĭ din urmă vor să organiseze la pasul Şipca, intru amintirea trecerii trupelor rusescĭ şi terminarea rĕsboiului din 77—8. Prinţul Ferdinand, dornic să ajungă rege, oércă tóte mijlócele să se recomande în graţia puterniculuĭ ţar şi serbarea acésta încă a organisat'o tot numaĭ cu acest scop. Ceea ce a făcut ridicolĭ pe Bulgarĭ, e că n'aŭ invitat pe nime din România la acele festivităţi, ca şi cum nu armata română ar fi fost aceea, care a lăsat miĭ din braviĭ sĕĭ fiĭ pe câmpiele de luptă, spre a câştiga independenţa de azĭ a Bulgarieĭ.

Franţa. Înregistrăm azĭ un eveniment remarcabil în luptele religióse din Franţa. Loc. colonelul Saint-Remy, care n'a voit să deie ajutor autorităţilor la închiderea şcólelor congregaţioniste, şi care pentru acésta insubordinaţie a fost adus înaintea consiliuluĭ de rĕsboiŭ, a fost achitat de acusa de a nu se fi supus unuĭ ordin militar, dar pedepsit cu o zi închisóre, pentru că n'a dat ajutorul reclamat de autorităţile civile.

E evident din acésta sentinţă, că armata nu apróbă gónă pornită contra şcólelor creştine.

Bulgaria. Turburările sînt din noŭ la ordinea zilei. Mai mulţi membriĭ din comitetul macedonean, de sub presidenţia lui Mihailowski, aŭ fost arestaţi. S'aŭ făcut numeróse perchisiţiĭ. Motivul acestor arestări, carĭ aŭ făcut multă sensaţie în tóta ţara, să spune, că ar fi planul comitetuluĭ macedonean, de a face demonstraţiĭ cu ocasia serbărilor de la Şipca.

Corespondinţe.

Catechisarea în şcólele poporali.

— Reflexiuni. —

Câmpie, August 1902.

În nicĭ un chip nu se pot aşa bine lămuri cestiunile de interes general, ca şi cum se póte face acésta, atunci când ceĭ interesaţi îşi spun fie care cuvîntul; observările tuturora. alese şi cernute. daŭ icóna credinciósă a lucrului pus în discusiune.

În nrl 32 al acestei foĭ. — care regretăm aşa de mult. că nu póte să apară mai des. — în o corespondinţă semnată de „Frate mic“, se reînprospetézĕ datorinţa preoţilor de aşĭ creşce pruncii la şcólă în legea şi frica Domnului, şi apoĭ se zice: „durere însĕ, că ceĭ mai mulţi dintre preoţiĭ nostri — onóre esepciunilor — din comoditate orĭ din lipsa de zel pastoral îşi negleagă într'un mod condamnabil acésta datorinţă a lor atât de sfîntă. Se ierte dl autor nu comoditatea, nicĭ lipsa de zel pastoral, sînt causele de la unele şcóle nu se propune religiunea la pruncĭ de cătră preotul local, ci se concrede acésta învĕţătorului fungente, pentru că ce comoditate? saŭ fórte puţină comoditate veĭ află la preoţiĭ de pe sate.

Toţĭ preoţiĭ de pe sate şi ceĭ avuţi şi ceĭ seraci, ca se nu maĭ amintesc şi pe ceĭ vĕduvĭ rămaşĭ cu familiĭ numeróse, sînt ceĭ maĭ activĭ şi zeloşĭ într tóte, cu deosebire într împlinirea datorinţelor şi oficielor lor impuse.

Nu acestea ci lipsele celea multe casnice, ce împresóră pe bietul preot zilnic, neregularitatea ce domnesce într unele şcólĭ cu frecuentarea şi adjustarea internă a acelora, face pe preot de se disgustă într împlinirea acestei misiunĭ sacre aşa d. e. când sînt copiĭ nu e foc şi când e foc nu sînt copiĭ etc. în cât nicĭ învĕţătorul fungente nu póte propune tóte obiectele după planul prescris, şi în unele locurĭ. maĭ că dacă s'ar lua religiunea de la învĕţător, puţin ar avea cu ce se ocupa în şcólă, apoĭ repetitorii cu greŭ. pe alte locurĭ maĭ de loc, nu se pot sili a frecuenta şcóla, nefiind încă până aci în datină, apoĭ datine nóue cu greŭ se pot introduce.

Maĭ în tóte şcóle românescĭ şi unde sînt şcóle de stat şi unde nu sînt, autorităţile administrative nu ne daŭ nicĭ o mână de ajutor într pedesirea absenţiilor şi încasarea taxelor. ba când preotul ca director şcolastic ar forţa lucrul toţĭ l-ar sări în cap, poftéscă capiĭ şi conducătoriĭ, forţeze lucrul şi vor vedea, că preoţiĭ vor fi în fruntea misiuneĭ lor destul de zeloşĭ şi activĭ într împlinirea datorinţelor lor impuse, siléscă pe autorităţile administrative civile ca se mesure cu aceeaşĭ mesură la şcólele confesionalĭ. cu care şi la cele de stat, şi tóte vor fi în ordine şi lucru va merge bine.

Căcĭ unde şcólele sînt în ordine şi preoţiĭ sînt destul de bine remuneraţi pentru împlinirea ostenelelor sale. acolo tóte sînt la loc, şi numaĭ în comunele maĭ micuţe şi

---

FEUILLETON.

MEDALIA.

(Istorióră soldăţéscă de *Edmondo de Amicis*).

(Continuare.)

Treĭ lunĭ după acésta a fost trimis tot regimentul la Ascolĭ. De o sĕptămână se afla în acésta garnisónă nóuĕ, când colonelul dădu ordinul, ca în ziua următóre întreg regimentul în haine de paradă să se adune în piaţa principală a oraşului la o festivitate militară. Era vorba de un mare eveniment, predarea medalieĭ la un soldat pentru bravura în câmpul de luptă.

„Aşa de lute!“ zise în sine căpitanul nostru, când primi ordinul colonelului. În grabă aleargă la îngrijitorul de cuartire (furiér) întrebându-l repede: „Aĭ auḑit ordinul? Sînt puse la cale tóte?“

„La poruncă Dle căpitan, deja de treĭ zile!“ fu respunsul.

„Asta-i bună. Atunci să vedem odată; fi bun dă-mĭ péná, hârtie şi negréla; aşĭ vré se me duc pe sigur!“ — Se puseră la masă şi încuartirătorul (furierul) vorbind încet îl arată pe mapă anumite strade şi case, repetînd câte odată vorbele sale, ca şi când ar voi să esplice maĭ clar lucrul.

Apoĭ se ridicară amândoĭ şi la despărţire maĭ zise căpitanul: „casa a treia în drépta, uşa a dóua? „Casa a treia, uşa a dóua! Hotărît.“ Replică încuartirătorul făcând o mişcare de înţelesul: „l'otĭ merge liniştit, nu poţĭ de loc să greşescĭ.“

O óră maĭ târziŭ călăria căpitanul pe drumul de ţară dintre Ascolĭ şi Acquasanta, un orĕşel mic la ţermul rîului Tronto. la calea jumĕtate între Ascolĭ şi Arquata.

La apunerea sórelui ajunse la localitate. Înainte de a întra îşi îmbumbă uniforma spre a ascunde numĕrul regimentului de pe bumbĭ. şi tot spre acest scop dete în sus scutul de la chipiŭ. La tropotul calului maĭ mulţĭ locuitorĭ din Acquasanta eşiră înaintea uşilor. alţiĭ se arătară la ferestrĭ. copiiĭ grăbiră afară în drum. Căpitanul privi întâiŭ nesigur în jur, apoĭ se apropie de o uşă, înaintea căreia sta o grupă mică de muierĭ, carĭ la apropierea lui se traseră sfiicióse la părete rezimându-se acolo se uitaă înainte la el.

„Dragile mele, cine îmĭ dă un păhar de apă?“ întrebă căpitanul, înfrînându-şi la aparinţă calul.

„Eŭ“, strigă o femeie şi dispăru în casă. „Asta-i firesce cugetă în sine călăreţul.

După un minut femeia se întórse cu un păhar de apă şi întinde căpitanului. El se uită cu atenţiune la ea şi îşi beu apa pe încetul. pe când ea într'aceea îl esamina din cap până în picióre; ea se ridica în degete, întorcea capul în dreapta şi în stânga, ca se afle numerul regimentului, se pleca în cócĭ şi în colo fără nicĭ un moment de linisce, pe când tot odată privirea eĭ scrutătóre şi agilă, mişcarea repede a buzelor, tradaŭ o óre care îndestulire. împreunată cu o dorinţă neliniştită, ce nu avea îndrăsnélă a şi-o esprima.

„Nu cum-va are care-va dintre voĭ feciorĭ la miliţie?“ întrebă căpitanul. dând înapoĭ păharul. tot cu indiferenţa prefăcută, distrasă.

„Eŭ“, strigă cu hotărîre femeia, care îl aduse beutura. „Eŭ am unul acolo,“ şi sta plină de aşteptare. ne mişcată ca o statuă.

„În care regiment?“

Femeia îl spuse şi adause neodihnită: „Unde se află regimentul Dle colonel? Nu cunoscĭ cumva pe fiul meŭ? Nu l'aĭ vĕḑut nudeva?

„Eŭ, nu . . . dar nu scĭĭ de loc, unde se află?“

„Oh!“ — strigă ceea cu faţă fórte serióse. plecând în jos mânile încleştate, — „de doĭ anĭ nu l'am maĭ vĕḑut. dar acum nu de mult era nu chiar departe de aicĭ; sĕrmanul băiat a trĕbuit să ésă contra briganţilor şi mĭ-a scris. dar de atunci nu am maĭ auḑit nimic despre el, nu îmĭ trimite nicĭ o epistolă. Saŭ de sigur. că mĭ-a scris dar n'a sosit, cine scie, ce fac Domniĭ cu epistolele, carĭ aŭ să le espedeze. — Pe încetul deveni tot maĭ aprigă, dând cuvintelor sale un ton energic plin de durere şi mânie. „Domniĭ cunosc epistolele sermanilor băeţĭ după adresă şi le aruncă într'un colţ. Sciŭ eŭ bine cum merge lucrul acesta! Eĭ bieţiĭ scriŭ şi familiele lor nu capetă nimica. Dar oficiriĭ ar trebui să fie cu băgare de samă. Me rog de iertare Dle colonel. nu vréŭ să zic nimica despre DTa. dar mi se pare cu totul nedrept, că noĭ mamele nu auḑim cu lunile nimica despre fiiĭ nostri şi apoĭ ne facem tot felul de gânduri, aicĭ vecinele mele sciŭ şi pot

mai serace, unde preotul e silit a alerga ziua și nóptea întru câștigarea celor de lipsă spre susținerea vieții familiare, acolo se mai neglégă acest oficiu instructiv, și se concrede învețătorului fungente, care și așa e destul de apt întru propunerea religiunei. (?! Red. U.)

Córdă dacă se prea întinde se rupe, și preotul sub sarcina grea prea se încovóie, dacă se înmulțesc agendele să se înmulțéscă și venitele. Tot asceptăm o îmbunătățire grabnică a sorți, dar cu greŭ și târziŭ o vom ajunge, decă nu regularea congruei ca la tóte confesiunile, baremi o împărțire mai uniiformă și mai sigură a ajutorului imperial, ca se scim, pe ce putem conta; și după cum oficiali civili sînt împărțiți în clase după anii serviciului, o asemenea clasificare să se facă și cu preoții, ori după venitele congruali, la ce prea credem, că și Înaltul Guvern își va da învoirea, preoții vor fi mângâiați și în parte îndestuliți, oficiile și-le vor împlini cu bunăvoință și ușurătate, și tótă grigia cea lumésca de la noi o lăpădém.

B. în G.

MISERII.

De pe Murĕș, 1 Sept.

Sciŭ, că nu e bine să lăsăm ca în peptul nostru să prindă rădăcini desilusia și desnădejdea, ci în orî ce împregiurări de viață ne-am afla, să cade să ne adunăm și ultima forță și să luptăm înainte pentru schimbarea situații.

O sciŭ acésta fórte bine și cu tóte acestea, nu pot să omor în germene un colț de tristeță când vĕd multe fapte, pe carî n'ar trebui să le facem noi Românii, dacă mai ținem să avem viitor în acésta patrie.

Zilele trecute s'a serbat cu mare alaiŭ în Teuș amintirea lui Kosuth și mulți aŭ luat parte la ea.

Chiar faptul acesta, că în o comună așa mare ca și Teușul, unde sînt aprópe 2000 de Români, ómeni viguroși și cu carî de-a fala stai de vorbă, căci îs cu cap, chiar faptul, că străinii s'aŭ încuibat așa de mult, cât nu este nicî un eveniment mai însemnat, care să nu găséscă resunet la ei, deștéptă în noi gândul, că prea sînt îngăduitorî locuitorii românî, nepoți de grănițerî și prea s'aŭ ridicat peste capul lor veneticii.

Nu vrem să supĕrăm pe nime, dar nu putem să nu facem trista constatare, că ceea ce lipsesce mai ales Teușului în momentele acestea sînt conducătorii, carî să le arete adevĕrata cale, pe care aŭ să apuce, spre a propăși. Lipsesc ómenii nesinteresați, carî să fie condușî de sentimente curate și carî să deștepte în pepturile și a celoralalți conlocuitorî aceleași nobile gândiri; lipsesc conducătorii, carî nu numai să îi îndemne a conserva ceea ce aŭ, ci carî să le deschidă orisonturî largi, nóue și nóue terene de activitate.

Comună așa mare ca Teușul, cu atâța omeni cinstiți și cu carte, ar trebui se stele cu mult mai bine și să fie un centru de atracție pentru românii din jur.

Constatăm, că aŭ dóue școle: de băieți și de fete, carî lasă de dorit; aŭ biserică prea mică pentru așa popor numeros; e vorba să se adune fonduri pentu alta, cam târziŭ ce e drept, dar în sfirșit bine. Cum stăm acum cu partea cealalță, cu clasa meseriașilor? Orășel de a dóua mână, e cu tóte aceste fótre cercetat, pentru posiția ce o are, hotele românescî nu's, nu's nicî măiestri români, de cât dóră câți-va faurî, nu sînt instituțiuni românescî, societăți și reuniuni. O bibliotecă poporală, fórte bogată, o agentură a asociațiuniî, o bancă românéscă mai mică, o reuniune de consum, reuniuni de femei pentru înfrumsețurea bisericii și multe altele s'ar putea face. Uitase-mi, este o prăvălie românéscă, dar grănițerii din Teuș mai bucuros cumpĕră de la străinî, deși până când s'ar face o reuniune, ar trĕbui românul sprijinit din resputerî. Meseriași români ar trebui crescuți așezați acolo și sprijiniți de toți, ca să prindă dragote și să facă avere. Mai bine al teŭ, de cât cel străin.

Le-am scris acestea în fuga condeiului, fără gândul de a supera, ci numai spre a face constatărî. M'aș bucura, dacă observările acestea ar fi primite cu bunăvoința, cu care le-am făcut.

Junior.

Adunarea fondului de teatru.

Conform programei adunarea societății de teatru român și-a ținut adunarea generală la Bistrița în zilele de 7 și 8 Sept. n. Românii de aicî aŭ dat dovadă de multă însuflețire și dragoste față de societate, făcênd, ca toți carî aŭ luat parte la ședințele societății să ducă de acolo celea mai neultate amintirî.

Comitetul societății constătător din vrednicul președinte Iosif Vulcan, cassarul Petra-Petrescu, secretarul Dr. I. Blaga, și membrii Em. Ungurian și Vas. Goldiș aŭ sosit la Bistrița Sâmbătă la amiazî, fiind primiți la gară de comitetul aranjator în frunte cu protopopul Ger. Domide.

Sara s'a ținut obișnuita întrunire de cunoscință, la care s'aŭ adunat un public fórte numeros din Bistrița și împrejurime.

---

mărturisi, ce viață duc eŭ acum de o lună, ce bătaie de inimă, durerî și frică port pentru sermanul băiat, câte odată îmi vine . . . . că nu o mai pot suporta! O, nu, nu, lasă-me să o spun odată Dle colonel, asta totu-și nu-i cu dreptul!" — Ea i-și acoperi fața și începe a plânge.

Muerile din jur cu fața și gesturile îl dederă drept; căpitanul tăcea. „Ulte încóce bună femeie," zise el apoi de odată. Ea își ridică fața plină de lacrĕmi către el.

„Ultă-te!" repeți el întinzêndui chipiul. Ea îl luă de tot uimită, îl suci în cóci și în colo, se uita întrebativ la amice, la căpitan și nu pricepea.

Cela ridea.

„Dar nu afli chiar nimic la chipiŭ, ce te-ar interesa?"

Ea éră-și se uită la ei esaminându-l și de odată strigă: „Oh! numerul regimentului! Regimentul fiului meŭ!" Impetuos acoperi chipiul cu sărutărî, grămădi pe căpitan cu atâtea întrebărî, cu atâtea rugărî, cu atâtea espresiuni de mulțumită, de bucurie, de dragoste, cât el copleșit trebui să aștepte cu respunsurile, până ce iritațiunea pasiunei îi secă puterea și îl îndiosi vócea.

„Mâne ai să îți vedi feciorul. El e în Ascoli și te aștéptă.

Mama fericită voia să-i sărute mâna, dar el i-o retrase. La o jumĕtate de óră ér călăria înapoi pe calea către garnisóna sa, după ce stete încă mult de vorbă cu sermana femee, fără al pomeni însĕ nimic despre medalie.

Abia întors acasă își strigă argatul și încet, cu mult aplomb și îosoțindu-și" cuvintele cu multe semne, ține acestia o lungă cuvîntare, care el o ascultă uimit, cu gura căscată. „Ai priceput?" îl întrebă în urmă. „La poruncă Dle căpitan!" — „Bine, me las pe tine, ca tóte acurat așa să se întêmple." Cu aceste eși pe ușă afară. Argatul se uită după dînsul, stete un moment dus pe gânduri, apoi apucând o cismă într'o mână și peria în cea alaltă începu a freca din resputerî, murmurând: „Tu escî un adevĕrat om de omenie; meriți un premiŭ; mâne cismele tale aŭ să fie cele mai sclipicióse în tot regimentul."

În ziua următóre, diminéța către nóuĕ óre argatul, care sta rĕzimat de colțul unei strade, ce ducea în piața principală, zări întrând încetul o țărană bĕtrână; fórte gătită, cercei grei în urechi, un frumos lanț de corale după grumaz, o rochie vĕrgată lucind în tóte colorile curcubeului; pe jumĕtate mirată, pe jumĕtate curiósă se uită uimită în jur. Soldatul o privea din ochi apoi se duse la ea: „Femeie bună!"

„Ah, DTa escî omul de care mi-a spus căpitanul?"

„Da, eŭ sînt acela."

„Mulțam, mulțam! Și fiul meŭ? Nu e și el aicî? Unde e? Pentru ce nu m'a așteptat? Nu i-sa spus, că am să viŭ? Spune-mi iute unde îl pot afla, și dume la el."

„Ei, chiar în data asta nu se póte, trĕbue să fim cu rĕbdare și se mai așteptăm așa cam o jumetate de óră. Aicî acum vom vedea o fesivitate a regimentului. Unui camerad de al meŭ i-se predă medalia pentru bravura în luptă. Acésta ține câte-va minute, până atunci trebue să avem răbdare."

„Încă o jumetate de óră! O, Dómne, cum pot eŭ, să aștept atâta?"

„Adeverat, că DTale ți-se pare timpul acesta cam cât o jumetate de veac, dar n'avem lucătrăŭ. Haid să stăm o leacă de vorbă și ne va trece timpul."

„O Dómne, o jumetate de óră! Dar éu spune-mi, vin soldații chiar aicî, aicî în acésta piață?"

„A bună samă, colo aŭ se se posteze."

„Atunci dar înată îl voiŭ vedea și pot îndată vorbi cu el."

„Acésta nu merge."

„El îl dus deja de doi ani. . . ."

„Sciŭ bine. Dar când soldatul e în șir și ordine, nu-i lertat să vorbéscă nime cu el; acésta dóră trebue să o cunoscî. Regimentul e cu totul clar în trébă asta; aicî comandéză colonelu, draga mea, mama nu vine de loc socotită aicî, fie chiar și a colonelului ea încă ar trebui să se tragă la o parte în răbdare și să ascepte. Pricepi dóră, că regimentul nu femeile la făcut."

„Pricep numai cât. . . ."

În momentul acesta se audi din depărtare zuvuitul dobelor și o mulțime de ómeni se adunară în piață.

„Vine regementul." zise soldatul.

Bĕtrânei îi bătea inima puternic, întâiŭ sta zăpăcită, apoi făcea de odată o mișcare, ca și când ar voi să grăbéscă înaintea trupelor. „Ci ascéptă", strigă soldatul prindêndu-o de braț, „fămi plăcerea și ascéptă! De te vede, îl umbla rĕŭ. Vrĕi, ca să fie trimes în arest? Pentru acésta puțin îl trebue. Are numai sa își întórcă capul în în loc de drépta și a păți-to."

(Va urma.)

S'aŭ ţinut o mulţime de toaste. Primul a preşedintelui Iosif Vulcan, care salută pe bistriţeni. Aŭ mai vorbit protop. Monda, preotul Dan, red. de la „Gazeta", simpaticul Augustin Paul, prof. Dr. Blaga şi alţii. S'aŭ petrecut câte-va ceasuri în vorbiri şi interesante schimbări de idei.

Duminecă înainte de şedinţă s'a ţinut serviciul divin în imposanta biserică gr.-cat. din Bistriţa, care face multă fală bravilor români de acolo.

Aŭ slujit sta liturgie vicarul Ciril Deac, asistat de mai mulţi preoţi şi 2. diaconi, ér cântările de la liturgie le-aŭ cântat chorul plugarilor. Biserica fórte mare era îndesnită de public. După sta liturgie s'a celebrat părăstas pentru membrii repausaţi şi apoi protop. Domide a ţinut o predică ocasională pentru popor, schiţând istoricul societăţii de teatru, arătând scopul ce urmăreşce şi îndemnând poporul să o sprijinéscă.

A urmat şedinţa primă în sala festivă a comitatului. Sala a fost pusă la dispoziţia „Societăţii" pentru şedinţa primă din partea comitatului Bistriţa.

La masă ocupă loc comitetul compus din: preş. Iosif Vulcan, cassar Petra-Petrescu, secretar Iosif Blaga şi membrii Em. Ungurean şi Vasile Goldiş.

La masa verde, din stânga mesii presidiale, sînt raportorii gazetelor române.

La órele 11 se începe şedinţa.

Publicul numéros, domni, dómne şi ţărani ascultă cu atenţiune discursul festiv al dlui preşedinte Vulcan, despre artă şi adevĕr.

Advocatul Ciuta salută cu multă căldură comitetul în numele bistriţenilor şi al inteligenţei din împrejurime, face istoricul pe scurt al soc. arată scopul ei, vorbesce despre contrarii idealismului, de contrarii ideii pentru înfiinţarea teatrului nostru, carî aŭ susţinut atunci, când s'a pus basa societăţii de astăzi, că soc. nu-şi va ajunge scopul nici odată. D-sa îi combate cu mult succes arĕtând zelul şi căldura, cu carî comitetul este îmbrăţişat pretutindeni.

Dr. Gavrilă Tripon salută adunarea în numele „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român". Cuvintele sale călduróse aŭ fost aplaudate prelungit.

Preşedintele îi rĕspunde că soc. fondului de teatru, fica, se bucură când mama ei „Asociaţiunea" o cercetéză. „Spune mamei, că fica ei progreséză!"

Bĕtrânul învĕţător Ignat Seni saluta societatea în numele reuniunei „Mariana".

Urméză punctul 2. al programului. De secretar sînt numiţi: Vas. Goldiş şi Dr. Iosif Blaga.

Secretarul Blaga cetesce raportul general al comitetului pentru anul de gestiune trecut. Pentru censurarea lui se alege o comisiune de 5.

Urméză raportul cassarului, despre averea societăţii, ajunsă la 310 mii cor. care se predă unei comisiuni spre censurare.

Se cetesce apoi raportul special al comitetului referitor la înfiinţarea teatrului şi modificarea statutelor. Se încredinţéză o comisiune cu censurarea lui. După aceste dl prof. Pĕcurariu din Năsĕud ţine o conferenţă liberă fórte interesantă, despre „Frumos şi artă".

După terminarea şedinţei s'a ţinut banchet în sala cea mare de la Gewerbehaus, la care aŭ luat parte o sută persóne, după banchet petrecere poporală în grădina „Bombardir" unde 12 căluşerî aŭ dansat Căluşerul şi Bătuta.

Sara, în faţa unui public fórte numeros s'a ţinut concertul şi teatrul tot în sala de la Gewerbeverein sub conducerea destoinică a stud. Leonida Domide, corul mixt al plugarilor interpretéză cu succes piesa lui G. Dima: „Ce faci Iónă?" După succesul ţĕrănimei române apare pe scenă dna Elena Eitl n. Florian, fermecând cu distinsul d-sale joc la pian, publicul, care erumpe în sgomotóse aplause sub impresia magistratului „Deşteptă-te Române" de la sf.r-şitul „Ilustraţiunei Române" de Karrasz.

A dóua artistă română, d-şóra Virginia Gall, a fost la înălţime. Aria din opera Trouhadour de Verdi şi Chanson Espagnol de Delibes, aŭ fost ascultate cu atâta plăcere, în cât în entusiasmul general a trebuit să repeteze piesa ultimă.

După concert a urmat predarea pieselor „Trei doctori", comedie localisată şi „Ruga de la Chiseteŭ", comedie de Iosif Vulcan.

Prima comedie a fost predată cu dibăcie din partea meseriaşilor din loc. Cu deosebire s'a remarcat jocul de scenă şi verva, cu care a jucat învĕţătorul Teodor A. Bogdan. Ruga de la Chiseteŭ ne-a oferit un colorit de costume cum nu se póte mai frumos.

Succesul a fost fórte mulţumitor. În pausa dintre cele dóuĕ piese teatrale, ne-a făcut d-şóra Gall o surprindere plăcută. A apărut ca Românculţă în costum naţional din ţinutul Huedinului. Şi a cântat fermecător. Dulcele grai românesc par'că să mlădiéză, farmecă mai mult, prinde viaţă nóuă.

Şedinţa a II. ţinută Luni e încunjurată de mult interes. Singuraticele comisiuni îşi cetesc rapórtele, carî se ieŭ spre sciinţă cu multă plăcere. S'aŭ înscrişi numeroşi membrii noi.

Punctul cel mai însemnat al şedinţei a fost: Raportul comisiunii esmise pentru a censura raportul şi propunerile în chestia modificării statutelor. Sub presidenţia d-lui Ciril Deac s'a ţinut o şedinţă, care aduce propunerea, ca, fiind modificarea statutelor de prisos, căci în cadrele (statutelor) celor esistente se pot face paşii societăţii, statutele esistente să rĕmână şi de aci înainte.

Pe anul viitor societatea a fost invitată să-şi ţină adunarea la Sebeşul-săsesc, ceea ce se primesce cu bucurie.

Se mai cetesc disertaţiile „Cum jucăm teatru?" de Dr. Valer Branisce şi „Ceva din psichologia plăcerii estetice" conferenţă de Dr. Iosif Blaga.

În mijlocul urărilor celor presenţi preşedintele închide adunarea.

Luni sara a fost balul splendid succes şi apoi escursiune la Năsĕud.

Rap.

---

†

Capitulul bisericii catedrale gr.-cat. de Gherla, cu durere anunţă mórtea

Magnificului şi Reverendissimului Domn

IOAN PAPIŬ,

preposit capitular, vicar gen. episcopesc, inspector al şcólelor diecesane etc.

întîmplată în 8 l. c. în anul al 67-lea al vieţii, 37 al preoţiei şi 12 al canonicieĭ, — după un morb îndelungat suferit cu pacinţă creştinéscă şi provĕdut cu ss. sacramente.

Gherla, la 8 Septembre 1902.

Decedatul în Domnul a depus examenul de maturitate la gimnasiul din Blaş, studiile teologice şi le-a făcut în seminariul Stei Barbara din Viena. După terminarea studiilor — la an. 1864 a fost aplicat în gremiŭ ca archivar şi protocolist diecesan, la an. 1865 a fost numit profesor, ér apoi director la gimnasiul românesc din Năsĕud — deschis numai cu doi ani înainte de aceea, şi a funcţionat acolo — propunêndu limba română şi grecă — până la an. 1869, când a fost numit de spiritual la institutul regn. corector din Gherla. În decursul timpului cât a funcţionat în acest oficiŭ a desvoltat o frumósă activitate pe terenul bisericesc literar publicând mai multe scrieri aschetice, cuvîntări bisericescĭ pe Duminecĭ, sĕrbătorĭ şi funebrale, între carî relevez opul „Oriens Catholicus" în limba română şi latină, din care op a fost presentat un esemplar — prin Nunţiul papal din Viena şi actualului glorios Pontifice Leon XIII.

A edat apoi mai multe cărţi didactice pentru şcólele poporale. În 2 Ianuarie 1891 a fost numit canonic-prebendat, şi a înaintat până la gradul de preposit. În calitate de canonic a presidat mai multe dicasterii bisericescĭ-scolastice, şi a fost mai mult timp director la preparandia diecesană.

Vestea morţii a străbătut cu pretutindenea, numéróse rudenii, pe cum şi mulţime de popor s'a grăbit să fie de faţă la înmormîntare, ce s'a sevîrşit în 10 l. c. la 3 óre p. m. Întreg clerul gremial în frunte cu Escelentissimul Domn Episcop, a luat parte la înmormîntare, apoi tóte oficiolatele civile din Gherla, preoţi şi public distins atât din loc cât şi din împrejurime. Serviciul funebral s'a îndeplinit prin Rvsm. Domn Alesandru Bene, canonic, director preparandial, asistat de cătră Cl. Domn Dr. Petru Fabian, asesor consistorial şi profesor de teologie ca diacon, după ce decedatul a lăsat espresă dispoziţiune testamentară că să fie prohodit numai de un preot şi un diacon, şi să nu se rostéscă nici o predică funebrală.

A lăsat o fundaţiune familiară de stipendii.

Să rugăm pe preabunul şi îndelungatul Dumnezeŭ să facă pe cel ce l'a luat cu rînduiéla sa — moştean al bunătăţilor dumnezeeschi, în curţile dreptilor, întru pomenirea cea vecînică.

Odihnéscă în pace!

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Curatoratul bisericesc din Valea-Jidanului îşi ţine de plăcută datorinţă a aduce şi pe acésta cale mulţumită următorilor fii credincioşi ai bisericii cari la stăruinţa şi îndemnul zelosului nostru preot On. Pompeiŭ Butnariŭ, aŭ contribuit la înfrumseţarea stei nóstre biserici cu următórele obiecte: 1. Gavril Florea şi soţia o coverţă pe sfîntul prestol în preţiŭ de 12 coróne; 2. Veduva lui George Ţipeş născută Maria Handaric. o cuvertă pe sfintul prestol în preţ de 16 cor.; 3. Toma Butnariŭ, pentru proscomedie o faţă de masă cerată în preţ de 8 cor.; 4. Ana Autunoiŭ o pânzătură cerată în preţ de 16 cor.; 5 George Borciŭ, cu soţia. o faţă de masă de bumbac cu flori prin trînsa în preţ de 20 cor. şi un rînd de ornate sacre în preţ de 80 cor; 6. Grigorie Mêrza un prapor în preţ de 36 cor. şi un rînd de ornate sacre în preţ de 70 cor.; 7. George Butunoiŭ Aron şi soţia. Niculae Timariŭ şi soţia. George Handacic şi soţia. Mihaiu Preotesi şi soţia. Vasile Voideşiŭ şi soţia. un rînd ornate sacre din mătasă în preţ de 100 cor.; 8. Tanasie Handaric şi soţia, o cruce de argint de china în preţ de 30 cor; 9. Catrina Butnariŭ cu ginerele sĕŭ Gavril Toplicean, o cădelniţă de argint de china în preţ de 32 cor.; 10 Domnişóra Paulina Precup, un stichariŭ pregătit de dênsa şi o icónă cu cina de taină în preţ de 20 cor.; 11. Teodor Ţipeşiŭ cu soţia Flórea, un stichariŭ în preţ de 10 cor.; 12 Dna Raveca soţia Dlui Iuliŭ Nagy. comerciant. un Euchologiŭ de Blaş în preţ de 8 cor; 13. Gavril Colcea, un tabloŭ al Preacuratei Verguriei Maria în preţ de 8 cor.; 14. Iftin Voideşiŭ cu soţia, un epatrafir pentru înmormântarea pruncilor mici în preţ de 10 cor.; 15 Pavel Boeriŭ şi soţia, 2 feşnice pe sfîntul altar. din lemn colorate în preţ de 2 cor.; 16. Mihaiŭ Clocea şi George Negru juni. 2 feşnice mari de lemn, colorate în preţ de 6 cor.; 17. Pavel Timariŭ, un tabloŭ în preţ de 10 cor.; 18. Iosif Wivirschi o tócă de fer şi un tabloŭ în preţ de 24 cor. Bunul Dumnezeŭ le resplătéscă şi înmulţască darul ca se mai pótă contribui la Sfînta maică biserică din prisosul lor! Să-l ţină bunul Dumnezeŭ şi pe preotul nostru On. Pompeiŭ Butnariŭ. ca cu acelaşi zel să îşi împlinéscă şi de aci înainte misiunea de preot. Valea-Jidanului la 24 Aug. 1902. Curatoratul bisericesc: Todor Tertala, curator primar. Augustin Rişniţă, învĕţ. not. şed.

Scirĭ personale. Niculaŭ Ionaş iubitul şi de toţi cunoscutul nostru fost profesor de cant bisericesc, a părăsit pe mai mai mult timp Blaşul, la nepotul seŭ prof. Niculae Brânzeŭ. Dumnezeŭ să-l readucă cu bine în mijlocul nostru.

Hymen. Ioan Lengyel. cleric absolut şi Cornelia Petrişor, anunţă cununia lor. care se va celebra la 15 Sept. st. n. p. m. în biserica gr.-cat. din Rimeţi. — Ioan Şuteŭ, cleric absolut şi Amalia Fulea, anunţă cununia lor. care se va ţinè Duminecă în 28 Septembre n. la órele 3 p. m. în biserica gr-cat. din Tothaza.

Concurs. Pentru dobîndirea stipendiilor din fundaţiunea vicariului „Köszegby“ se escrie concurs cu termin până la finea lui Septembre st. n. Pot recurge iuriştĭ şi studenţi gimnasiali de origine nobilĭ românĭ din Maramureş. La recurs sînt a se alătura carte de botez. atestat despre origine nobilă şi română şi testimoniul din anul scol. trecut. Recursele titulate către comitat sînt a se trimite la subscrisul. Sighet la 8 Septembre 1902. Tit Bud, vicariul Maramureşului.

O frumósă serbare. Primim următórele şire din Baia-mare: Cu vină plăcere vin a Vĕ înregistra despre o solemnitate, care la noi Românii, pe cât e de rară pe atâta e şi de înbucurătóre, înţeleg onomastica minelor Leopoldiane din Valea Borcutului, dintre a căror proprietarĭ unul, Spectatul Domn Alexiŭ Pocol. bărbat cu trăgere de inimă către biserica şi neamul sĕŭ — e român. Inima omului saltă de bucurie şi emoţiunea a stors lacrimĭ din ochiĭ tuturor Românilor, când 150 lucrătorĭ de mine, în portul lor naţional, între sunetele musicei băiaşilor. în frunte cu iubitul lor proprietar, Dl A. Pocol. după multe decenii de grea încercare, acuma pentru prima óră. aŭ putut să vină cu solemnitate la casa Domnului, ca din inimă să-l înalţă mulţumita pentru ajutorul şi darul primit şi se céră graţie şi binecuvîntare şi pentru viitor. După celebrarea s. liturgiĭ a urmat un act asemenea înălţător la casa Domnului proprietariŭ Pocol. Valea resuna de bubuitul detunaturilor şi aerul era plin de strigătele de bucurie a locuitorilor — vre-o 500 de lucrătorĭ şi sĕraci ocupaŭ mesele din curte şi grădina. ĕră Dómna casei — un esemplar a mamei evlavióse şi economei bune, umbla ca un înger. între sĕrmani ospătându-l pe unul fie care cu mâna sa proprie — scena acésta, ce ne amintesce óspeţile din secoliĭ primi ai creştinătăţiĭ. La 6 óre Dl Alexiŭ Pocol a dat un prânz festiv. la care aŭ luat parte afară de representanţiĭ bisericiĭ greco-catolice. deputatul dietal. primarul şi senatul oraşului Baie-marĭ, consilierul regesc de mine, directoriĭ celor alalte mine mai multe dame şi domnişóre şi alţiĭ din elita societăţiĭ din Baia-mare, vre-o 70 de persóne. Un act de înălţare şi însufleţire naţională a fost pentru poporul nostru solemnitatea din Baia-mare şi Valea Borcutului şi-i gratulăm Spectatului Domn Alexiŭ Pocol, că a dat ocasiune la acésta. Un român.

Despărţemintul Blaş al Asociaţiunii şi-a ţinut Dumineca adunarea cercuală în comuna Tür. lângă Blaş Comitetul a fost salutat cu multă însufleţire de clericul Nic. Berghian. A luat parte la adurare multă inteligenţă şi popor. S'a coustatat însă lipsa mai multor dnĭ din Blaş a preoţilor şi învĕţătorilor din jur. Cu prilejul acestei adunărĭ tînĕrul Emil Vlassa, próprietar în Sâncel. a ţinut o interesantă prelegere economică despre cultivarea pământului. A arătat feliurile de p mînt. modul simplu de a se cunóste soiul pământului, prin analise făcute în borcane de sticlă. şi modul lucrărei unei moşiĭ în mai multe table. Poporul adunat în numĕr mare l'a ascultat cu atenţiune. La propunerea dlui Pecurariŭ. despărţemîntul va tipări pe cheltuiala sa acésta disertaţie şi o va împărţi gratuit printre popor. Comitetul despăsţemîntului şi redacţiunea foiĭ nóstre a distribuit o mulţime de cărţĭ printre ceĭ ce sciŭ ceti, şi pentru biblioteca poporală. După adunare a urmat banchet şi petrecere poporală. ĕr sara dans, care a decurs cu multă voe bună. În favorul şcólei sa realisat un venit de 63 cor. 8 fil. din întratele petrecerii.

Statua lui Matia. Cluşenii aŭ ridicat o statuă ecuestră regelui Matia Corvinul, pe care aŭ de gând să o desvăléscă cu marĭ solemnităţi la 12 Octobre n. Maiestatea Sa va fi representat prin archiducele Iosif.

Dare de samă şi mulţămită publică. Cu ocasiunea petrecerii aranjate de inteligenţa română din M.-Uióra cu concursul tinerimei din jur, pentru înfiinţarea unui cor la biserica gr. cat. din loc a încurs un venit brut de 232 cor. 70 fil. Din suma acésta subtrăgêndu-se spesele de 132 cor. 70 fil. resultă un venit curat de 100 cor. Cu acésta ocasiune aŭ încurs următórele suprasolviri marinimóse: Felix Károly, director la fabrica de sodă 6 cor., Societatea „fabrica de sodă“ 20 cor., Fritz Pál, şef al oficiului de băi. Bazil Pop câte 2 cor., Virág J. 3 cor. 40 fil., Bŏjthe K. protopretor 2 cor. 60 fil. Ionasz I., Rus N. notar, Dergan I. esecutor reg., Pătacean G. cand. de adv., Baciŭ I. câte 1 cor., Horvát M. 1 cor. 40 fil. Kastaleló H. 1. cor 80 fil., Gajia A. st. fil., Ióncsa S. preot ref., Buzdugan M.. Mesaros I. cand. de adv.. Maior N. st. în med. Moldovan V. stud., fil., Truţa I. subnotar, Erdélyi A., Pop O., Iavorski I., Dunszt Gy., şi Szabó K. câte 40 fil., Crăsan V. preot 80 fil. În numele comitetului aranjator esprimăm şi pe calea acésta mulţumite P. S. Domni pentru suprasolvirile marinimóse, cu cari aŭ binevoit a contribui. Mureş-Uióra, la 6 Septembre 1902. Dr. Sebastian Radu preşedinte. Dr. Aurel Sava casar. — La petrecerea aranjată în Tür la 7 Sept. n. cu ocasiunea adunării generale a Despărţemîntului XI Blaş al Asociaţiunii aŭ încurs în total suma de 150 cor. 72 fil.; dintre cari suprasolviri 24 cor. 20 fil. de la următoriĭ Prea Stimaţi Domni: Ioan German, profesor pensionat în Blaş. 2 cor., Alexandru Albini, paroch în Ciufud. 2 cor, Dr. Iuliŭ Maniŭ. advocat archid. Blaş. 2 cor.. Gál Mikloş. preot rom. cat. în Tür. 1 cor. 60 fil., Luca Rusan. proprietar în Blaş, 2 cor., Basil Pop, jude comunal în Poiana, 2 cor., Dr. Ambrosiŭ Cheţan, prof. gimnas. Blaş, 1 cor.. Ioan Fodor, prof. gimnas. Blaş, 1 cor., Dr. Eugen Solomon. medic cercual Blas, 1 cor.. Emil Dragea, înĕţător Tătârlaua. 1 cor.. Dşóra Ana Spinean. învĕţătóre în Veza, 1 cor., Ioan Magda. notar diplom. în Benic, 1 cor., Ioan Cristea, Zlatna. 1 cor., Nicolae Cristea. preot în Valea-Bulzului, 1 cor.. Iosif Magda preot în Feneş. 1 cor., Ioan Ianza, jude în Blaş. 1 cor.. Dşóre Eugenia Săbăduş, Pănade. 60 fil., N. N. N. din Blaş, 40 fil., Aurel Frăţilă. proprietar în Tür. 40 fil., Iacob Muntean. învĕţător Coşlar, 20 fil. Aŭ mai sosit ca oferte marinimóse încă de la Prea Stimatul Domn Mihail Străjan profesor la liceul Carol I. Crajova 4 cor. 72 fil. şi de la St. Domn Aron Betecul, notar cercual în Benic 2 cor. Pentru care le exprimăm şi pe acésta cale tuturor mulţămitele nóstre ferbinţi şi în special domnului M. Străjan, care până acum necontenit ne-a sprijinit prin diferite oferte şi donaţiunĭ. Subtragêndu-se din suma încursă spesele de 87 cor. 64 fil. rămâne venit curat de 63 cor. 8 fil., care banĭ sînt destinaţi pentru şcóla nóstră română gr. cat. Tür, 10 Septembre n. 1902. **Comitetul aranjator.**

Necrolog. † Iulian Aldica, teolog anul al III-lea, în Blaş, după un morb greŭ. împĕrtăşit cu sfintele sacramente ale muribunzilor, a trecut la cele eterne, Sâmbătă în 6 Sept. a. c. la 11 óre sara, în anul al 24-lea al etăţiĭ.

† Ştefan Velţan, cler. abs de an. II. după cum anunţă o telegramă primită din Veştem, a murit ieri după améz în urma unei nefericiri. descărcându-se o puşcă cu care umbla.

În veci amintirea lor!

Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra

„CALENDARULUI UNIRII“

de pe anul comun 1903. care e sub tipar şi în curênd va apăre. Va cuprinde pe lângă Şematismul provinciei archidiecesane o fórte avută parte literară cu mai multe ilustraţiĭ cu subiecte românescĭ şi ocasionale.

Formatul e 8° mare şi va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numai 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Preţul se póte trimite şi în timbre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nóuă lumină asupra Unireĭ cu Roma.

– Din cartea cea mai nóuă a dlui Dr. A. Bunea. –

(Continuare.)

Dacă acuma socotim, că aŭ fost chemaţi la sinod protopopul fie cărui district, preoţii din fie care protopopiat cu 2—3 ómeni de cinste şi că pe cum aŭ ascultat Braşovenii, cari umblaŭ să se lapede de unire, aşa şi încă şi mai tare vor fi ascultat celalalţi protopopi, preoţi şi mireni de glasul Archiereului lor, atunci ne putem închipui ce adunare şi manifestaţiune imposantă pentru unire a fost sinodul de Joi până în Sâmbăta Rusaliilor, adecă din $^{2}/_{12}$—$^{4}/_{16}$ Iuniŭ 1701. Documentele contimpurane o şi descriŭ ca o adunare, care prin multimea poporului adunat întrecea chiar şi întrările sĕrbătorescĭ ale principilor transilvani în Alba-Iulia. În procesiunea, care a dus pe Mitropolitul Atanasiŭ la biserică, aŭ fost peste 2000 de mireni, ér preoţi peste o mie, protopopi 54 şi mai mulţi diaconi ceremoniari şi capelani, ér la întrarea în biserică eraŭ adunaţi Românii în numĕr aşa de mare, în cât ţi-se păreaŭ o mare vastă. [1]) Cu aceste documente de origine catolică consună şi documentele de origine acatolică românéscă, publicate de curênd, căci şi în acestea se spune, că în Sâmbăta Rusaliilor ($^{4}/_{16}$ Iuniŭ 1701) la instalarea lui Atanasiŭ şi la sinodul ţinut de el aŭ fost de faţă *„mai mulţi de o mie de preoţi bogaţi, şi din mireni,“* şi că *„mergea înainte mult nărod de preoţi câte patru câte patru.“* [2])

Armonia şi însufleţirea, cu care toţi protopopii, cu preoţii şi mirenii adunaţi ca representanţi ai poporului românesc, s'aŭ declarat din nouŭ pentru sfînta unire, a fost turburată la procesiunea instalării de doi Greci şi un popă, tustrei Braşoveni, cari stăteaŭ la pórta mănăstirei şi sbieraŭ cât îl lua gura, că ei nu pot suferi, ca în biserica făcută de Mihaiŭ Viteazul neunit cu biserica Romei să se instaleze acum un episcop unit cu acea biserică. [3]) Ér după instalare, când mitropolitul Atanasie „în glas de surle şi de trimbiţe şi de tobe eşind din cetate aŭ venit la mitropolie, acolo aŭ arĕtat punctele de mai sus scrise, *care vor să le ţie.* Atunci *Braşovenii cu ţara Bârsei, şi Făgărăşanii cu toţii s'aŭ lăpĕdat, că nu le vor ţine, ĕră ei împingêndu-i de spate i-aŭ scos din mănăstire.* [4]) Étă cât de mare a fost indignaţiunea Românilor ardeleni faţă cu Braşovenii şi Făgărăşenii, cari pentru interesele lor, particulare, s'aŭ pus în conflict cu interesele comune ale celor alalţi fraţi ai lor, făcênd causă comună cu Ungurii şi Saşii, cari atât de mult asupriseră bietul popor.

De la Şaguna în cóce s'a format o şcólă, care fabrică istorie în contra tuturor mărturiilor contimpurane, susţinênd, că numai un numĕr de tot neînsemnat de Români Ardeleni s'ar fi unit, aducênd ca argument întru susţinerea aserţiunei lor numai presupunerea falsă, că documentele contimpurane fiind de sorginte catolică nu sînt vrednice de credĕmînt, ca şi când în cea mai estinsă biserică creştină de pe suprafaţa pămîntului, cum este cea catolică, nu s'ar afla ómeni cinstiţi, cari să vrea a spune adevĕrul. Acum avem, har Domnului, documente contimporane lăsate moştenire de Români neuniţi, cum sînt cele publicate de domnul Stinghe. În acestea ni-se spune apriat, că mult timp şi după sinodul din 1701 numai Braşovenii cu ţara Bârsei şi cu Făgărăşenii, cari la început încă fuseseră uniţi, s'aŭ lăpĕdat de unire şi aŭ persistat în separatismul lor. În aceste documente, după ce se deplâng *„fraţii cari aŭ rătăcit din pravoslovie,“* se spune şi cine a rĕmas în neunire: „Étă cu voia lui Dumnezeŭ aŭ rĕmas *preoţii de la Braşov şi de la Făgăraş,* împreună cu *bisericele din ţinutul Bârsei,* din fetele Sionului, care nu şi-aŭ stricat logodna de cătră mirele sĕŭ Christos, şi *Grecii din Ardeal* şi *uniţi din Români,“* cari adecă se ţineaŭ de bisericile amintite. „După vremea, ce s'aŭ unit Atanasie *cu popii Ardealului* şi aŭ rĕmas *ţara Bârsei* şi *Făgăraşul numit* (póte vrea să zică: neunit), câţi preoţi aŭ trebuit, nu s'aŭ mai preoţit la Atanasie, ci s'aŭ preoţit tot în ţara muntenéscă“ [1]) În aceste documente se arată aşa dară Ardealul ca unit, în contrast cu ţara Bârsei şi Făgăraşul ca neunit în urma protestului din 1701. Mai interesant este însĕ, ca şi „Plângerea mănăstirii din Prislop“ scrisă în contra bisericii unite de un călugăr neunit din veacul al XVIII-lea, pe lângă tóte neadevĕrurile şi invectivele, ce le înşiră în stichuri, nu póte să nu recunóscă, că *întreg Ardealul* s'a făcut unit:

Sub acest archiereŭ (Atanasie) pe Ardealul
Ticăloşesce l'aŭ împresurat amarul.
Că aŭ rĕmas cu latinii în unire
Spre a lor veĕnică perire.

. . . . . .

Că după ce *Ardealul* cu papistaşii *s'aŭ uniat,*
Şi la Papa *cu totul* s'aŭ plecat

. . . . . .

Căci *Ardealul era îngropat tot* cu unia
Pe cum de de mult, în rĕutăţi Ninivia. [2])

Dar deşi Braşovul cu ţara Bârsei şi cu Făgăraşul s'aŭ lăpĕdat de unire la 1701, totuşi bisericele lor aŭ rĕmas şi mai de parte supuse cât-va timp jurisdicţiunii episcopilor uniţi. În ce privesc cestiunile dogmatice nu ascultaŭ de episcopul unit, ci de mitropolit din Bucuresci, care le sfinţia şi preoţii de lipsă şi cu acésta ocasiune îi punea *„sub gróznică afurisănie şi sub mare blăstĕm,“* ca să nu se facă cum-va uniţi. [3]) dar în tóte cele alalte afacerĭ administrative şi judecătorescĭ, bisericile amintite şi Grecii atîrnaŭ de episcopul unit, căruia îi plătiaŭ dăjdiile obicinuite şi i-se supuneaŭ întru tóte. Étă cum recunosc raportul acesta de subordinaţiune înşişi Românii din Scheii Braşovului: „Măcar că la unirea sfinţiei sale vlădicăi Ardealului alui Atanasie, avut'am şi noi întrebare de rîndul unirii, dar vĕdêndu-ne, că stăm la credinţa legii nóstre şi **nefiind nici o silă împĕrătéscă**, *ne-aŭ lăsat ca să pntem trăi în pace în lucrurile legii nóstre,* sub mila marelui împĕrat. Şi cele ce aŭ fost poruncile şi lucrurile vlădicăi Ardealului, ce aŭ fost la mitropolia Belgradului, aŭ venit la protopopul din Braşov şi el aŭ purtat grije de eparchie şi de tóte isprăvile şi poruncile vlădicescĭ şi de glóbe şi de birşaguri şi de dăjdiile popilor şi s'aŭ trimis la vlădica şi de s'aŭ întîmplat după unirea Vlădicăi Atanasie a se popi vre-un popă aicĭ la *Braşov, saŭ în ţinutul Bârsei, care am rĕmas neuniţi,* vrĕud a trăi noi în ce ne-am pomenit, în legea grecéscă cea veche, s'aŭ dat Vlădicăi de aicĭ numai darul, ce s'aŭ căđut, ér preoţia s'aŭ dus de o a luat de la vlădica din credinţa legii vechĭ grecescĭ, *ér alte slujbe ale scaunului* şi *dăjdiile vlădicescĭ,* cât ni-s'aŭ aruncat, *am dat tot,* şi din altele ce ni-s'aŭ poruncit, *am ascultat de tóte,* numai afară de rîndul lucrului legii.... Aşa şi acum să stăm întru cele ce am avut ale legii şi ale aşedĕmîntului nostru şi în zilele măriei sale domnului Vlădicăi Ion (adecă Patachi).“ [1])

Pe când de o parte aceste cuvinte ne arată raportul Braşovului, ţării Bârsei şi Făgăraşului faţă cu mitropolitul din Bucuresci şi cel unit din Alba-Iulia, pe atunci de altă parte ne dovedesc, cât de neîntemeiate sînt acusele ridicate în contra episcopilor uniţi, că ei ar fi prigonit pe neuniţi. Aceşti episcopi s'aŭ silit a reduce şi pe disidenţi la unitatea şi comuniunea cu Românii uniţi, dar silă conscinţei lor n'aŭ făcut.

(Va urma.)

CRUMIRUL
saŭ
călăuzul prin deşert
de K. May.

(Continuare.)

Într'aceea se făcu târziŭ, şi afară resună strigĕtul: „Hai aal-el-sallah — pregătesce-te pentru rugăciune, când sórele să cufundă în marea de năsip!“

Aşa dar a sosit el-Mogreb, timpul rugăciunei la apusul sórelui. Ne muiarăm mânile în apă, eşirăm dinaintea cortului şi ne arnncarăm cu faţa la pământ, afară de Percy, carele rĕmase şedênd. În decursul

---

[1]) Nilles, Symbolae, p. 320—321.
[2]) Stinghe: Istoria ect. pag. 25—26.
[3]) Nilles ibidem.
[4]) Stinghe: Istoria bisericei Scheilor Braşovului, pag. 27.

[1]) Stinghe istoria bis. Scheilor pag. 25, 26 şi 44.
[2]) Vedĭ „Plângerea“ acésta în „Telegraful român“ din Sibiŭ, 1898 Nriĭ 24 şi următorii.
[3]) Stinghe: Documente, p. 38, 48.

[1]) Stinghe, Documente, p. 30—32. Observăm, că documentul, din care am citat, este pus de domnul Stinghe la anul 1701, pe când nu póte fi de cât de pe timpul episcopului Ioan Patachi, de óre ce se amintesce în el nu numai Atanasie († 1713), ci şi Patachi, care s'a instalat în 1723.

călătoriilor mele printre musulmani nu m'am retras nici odată de la spălările şi rugăciunile lor şi cu tóte acestea cred că am rămas un creştin destul de bun.

După rugăciune, şeicul se puse călare, pentru a îngriji de siguranţa turmelor. Eŭ îl însoţii, de óre ce doriam să vorbesc cu dînsul între patru ochi despre servitorul meŭ. Acesta se afla ér'-şi la marginea satului, lângă calul meŭ.

„Achmed", l-am strigat, „tu nu te vei depărta nici un paş de lângă calul meŭ. şi chiar şi la nópte, când vei durmi, îl vei lega de tine!"

„Înţeleg, sihdi," răspunse el. „Pentru ce atâta precauţiune?" mĕ întrebă şeicul înaintând mai de parte. „Nu eşti tu óspele meŭ, a cărui avere este sigură, până ce el se află la mine?"

„Îmi vei reda tu ér'-şi armăsarul meŭ, dacă mâne dimineaţă va fi dispărut?"

„Cine să-l ducă de aci?"

„Saadis-el-Chabir."

„Te înşeli. Pe noi nu ne va fura. Apoi de altcum jurămîntul sĕŭ îl reţine la noi trei zile."

„Eŭ nu mĕ încred de fel într'însul. Şi apoi de unde scii tu, dacă el a fost numai singur colo jos în valea Milleg?"

„Chiar şi dacă ar fi avut încă soţi, ei n'ar cuteza să atace satul lui Ali-en-Nurabi. Mĕ cunosc ei. Mâne vom merge la valea Milleg, spre a cercetа, dacă aflăm pe cine-va pe acolo. Ne însoţeşci, effendi?"

„Nu."

„Pentru ce? Până atunci calul tĕŭ se va fi odihnit."

„Nici eŭ, nici calul meŭ n'avem lipsă de odihnă, deşi eŭ acum călăresc pe un cal de al tĕŭ. Eŭ numai pentru aceea rĕmân acasă, fiind că nu voesc, ca tu să comiţi o eróre mare."

„Despre ce eróre vorbeşci?"

„N'ai zis tu, că Achmed a făcut o eróre mare, călărind cu mine? Şi acum tu însuţi voieşci ca să te însoţesc! O, şeicule, de când este obiceiul în ţara Sibera-ilor, să-ţi insulţi óspele? Eŭ am călătorit prin Sahara de la muntele Abiad în vest până la Vah-el-Dakel în ost, de la muntele Aldeda în nord până la înfricoşatul deşert Tintuma în sud; am fost în Egipt, în ţara sfintă el-Arab, apoi tot mai de parte până la ţara curzilor şi a persilor; am fost în ţări şi la popóre, al căror nume tu nu l'ai auzit nici odată, dar nicăiri n'am dat de un şeic, care să fi făcut, ca obrazil óspelui sĕŭ să roşéscă de ruşine. Eŭ sciŭ, că armăsarul meŭ întrece în iuţélă pe alba ta, şi cu tóte acestea am renunţat de a mĕ rĕmăşi cu tine, de óre ce locuesc sub coperişul cortului tĕŭ. Şi tu? Voiŭ merge de aci în ţara triburilor Kramemssa, Segrelma, Meşeer şi Neşaima; chiar şi peste şottul cel mare voi trece, pentru a cercetа încă odată pe Merasigi. Ce să le spui la toţi aceia, dacă mĕ vor întreba despre şeicul Ali-en-Nurabi de la despărţĕmîntul Uĕlad Sebira? Voiŭ trebui să le povestesc, că tu îţi insulţi óspeţii, că pe mine m'ai numit giaur, deşi eŭ chiar astăzi am făcut rugăciunile dimpreună cu tine. Tu mĕ numeşci giaur, fiind că mĕ rog la Isa-Ben-Marrjam (Isus, fiul Mariei). Dar ce zice profetul despre el? Nu zic chiar sfinţii şi învĕţătorii islamului, că la ziua cea de pe urmă Isa-Ben-Marrjam se va coborî pe moşeea Ommijadilor în Damasc, spre a ţinea judecată asupra tuturor morţilor şi viilor? Aşa dar pentru ce numeşci giaur pe acela ce se rógă la el? Răspunde-mi, Ali-en-Nurabi!"

Am observat perplecsitatea în care l'aŭ adus cuvintele mele.

„Cine ţi-a spus, că eŭ te aşi fi numit giaur?" întrebă el, după o tăcere mai îndelungată.

„De ce mai întrebi, după ce scii sigur că tu ai făcut'o? Priveşce, de gâtul meŭ este atîrnată cartea cea sfîntă; eŭ sum un Hafizh, unul care cunósce coranul de-a rostul. Spune, dacă este cuiva permis, să mĕ numéscă giaur!

„Nu; tu nu eşti kafir, nu eşti giaur!"

„Atunci de ce eşti supĕrat pe Achmed pentru mine?"

„Nu pentru tine ía supĕrat pe el, ci pentru aceea, că el şi-a părăsit satul, spre a merge la oraşe!"

„Tu însuţi l'ai silit la acésta! El a mers ca să-şi câştige preţul pentru Mochallah. Aşa dar de ce eşti supĕrat pe el?"

„Nu-s supĕrat."

„Pentru ce nu vreai să-i dai pe Mochallah, sufletul vieţii sale?"

El se simţi adus în strimtóre şi răspunse tragănând: „Eŭ sum un şeic, pe când el este numai un rĕsboinic."

„Allah să-ţi păzéscă gândirile! Achmed te vrea dóră pe tine de soţie? El o voesce pe Mochallah, fica ta, şi acésta dóră nu este şeic! Dumnezeŭ póte să înalţe şi póte să rĕstórne. Achmed este brav, credincios, drept, blând şi înţelept; azi însĕ nu mai vreaŭ să vorbesc despre lucrul acesta. Gândesce-te bine, o şeicule, şi ast fel vei recunósce, că el este vrednic să posédă flórea Uĕlad Sebira-ilor."

Conversaţiunea încetă. Făcurăm un încunjur mare în jurul satului şi pe timpul rugăciunei de sară ne reîntórserăm. După cină să aprinse în mijlocul satului un foc mare, în jurul căruia se adunară toţi bărbaţii spre a spune la poveşti. Un cias înainte de miezul nopţii merserăm la culcare.

În cortul şeicului se întinseră ţóle pentru a ne scuti contra rĕcelei nocturne, ce domnesce în acele regiuni, ziua atât de călduróse.

„Durmiţi liniştiţi şi siguri sub coperişul meŭ, zise Ali-en-Nurabi. „Allah să fie cu voi. Nópte bună!"

Câte-va minute mai târziŭ el horcăia deja în tóte tonurile unei scale cromatice. Colonelul şi englezul îl imitară în curênd. Eŭ îmi luaĭ revolverele, şi ridicându-mĕ de pe aşternut, mĕ tîrîi afară din cort.

În sat domnia linişte completă. În depărtare se auzia urletul unei hiene, căruia îi răspundea lătratul unui şacal. Pe Achmed l'am aflat la locul sĕŭ. El era culcat între calul meŭ şi între ai sĕi, având căpestrele lor înfăşurate în jurul corpului sĕŭ.

„Hamduiillah, bine că vii!" zise el. „Am aşteptat după tine, cum aştéptă nóptea după róuă."

„Pentru ce? Aşa grabă mare ai? Încă n'a sosit miezul nopţii."

„Nu; dar Mochallah, corona ficelor, este deja aci. Ea aştéptă deja colo la palmi. A trecut pe aci cu o minută înainte de sosirea ta."

„O minută? O minută întrégă? Grozav! Acum nu mĕ mai mir, că ai aşteptat după mine, ca nóptea după róuă."

„Sihdi, ai vorbit deja cu şeicul?"

„Da."

„Şi ce ai zis?"

„Nimic. Dar despre acésta putem vorbi mai târziŭ. Acum du-te, grăbesce, ca nu cumva „corona ficelor" să se supere pe tine!"

„Effendi, mai întâiŭ trebue să-ţi spun ceva."

„Ce?"

„După ce se înseră, am audit, colo jos în tufişurile de salcămi şi migdale, cântând filomela şi fiind că îmi place mult cântecul el, m'am dus mai aprópe. Stăteam cu caii între tufe. De odată vĕzuĭ trecênd pe dinaintea mea un bărbat, care n'a fost altul de cât Saadis-el-Chabir."

„L'ai cunoscut cum se cade?"

„Cum se cade."

„Te-a vĕdut?"

„Nu."

„Şi tu crezi că a fugit?"

„Nu, pentru că a jurat să rĕmână."

„Atunci lucrul nu e suspect de fel. În sat nu vrea să-şi facă nimeni treabă cu el, şi ast fel, fiindu-i urît, el lésă la largul în preumblare."

„Nu crede, sihdi! Acest crumir este mai periculos şi mai veninos de cât Assaleh (cel mai periculos şerpe al deşĕrtului)."

„Îţi daŭ drept. Dar, nu sciŭ, óre reîntorsu-s'a el în sat?"

„Nu sciŭ, pentru că am trebuit să mĕ reîntorc ér'-şi aci, ca să mĕ găsesci."

„Acum, pleacă. Dacă voiŭ observa ceva conturbător pentru voi, voiŭ imita strigătul unui vindereŭ, care este stăruit din somn."

„Câtă vreme vei avea paciinţă să ne aştepţi, sihdi?"

„Până când Mochallah va fi primit cel din urmă sărut al tĕŭ. Dumnezeŭ este prea îndurat, dar nu şi faţă de mine, pentru că mie nu mi-a dăruit nici o Mochallah."

„Effendi, veĭ căpĕta destule, pentru că eŭ îţi voiŭ vesti numele în tóte ţările pământului; despre acésta te asigur!"

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Anuarul V. al societăţii pentru fond de teatru român, pe anul 1901—1902. Braşov (Tipografia A. Murĕşianu). Pe estensiune de 266 pagine 8° mare cuprinde: Precuvêntare de secretarul Dr. I. Blaga; lista comitetului şi bărbaţilor de încredere; discursul rostit de presidental I. Vulcan la deschiderea adunării generale din 1 August 1901, ţinută în Şimleŭ; „Un capitol din activitatea diaconului Coreşi," disertaţiune cetită de N. Sulica la adunarea reneralĕ din Şimleŭ (a apărut şi în broşură separată;) „Mişcarea teatreală la noi în anul 1901," raport al secretarului Dr. I. Blaga; „Societatea teatrală G. A. Petculescu. Adaus la istoria primeĭ societăţi teatrale ramână ambulante din Transilvania, Ungaria şi Bănat," de Dr. V. Branisce; „Teatrul ca mijloc al culturei," disertaţiea cetită de I. Budişan la adunarea generală din Şimleŭ; Biografii (din cartea de aur a membrilor fundatori ai societăţii:) Teodor Pop, fost advocat în Baia-de-Criş

(† 1900), de Dr. P. Oprișa. Grigorie Mateiŭ, fost comerciant în Sibiŭ († 1890), de Dr. E. Cristea; George Boeriŭ, fost locotenet în armata austro-ungară († 1901) de Dr. I. Blaga. La tóte acestea biografiĭ se dă și portretul. După acésta urmézĭ articolul „Cestiunea teatrului la noĭ, de I. Scurtu, apoĭ raporte comitetului procesele verbale ale adunăriĭ din Șimleŭ și estrasele din rapórtele ziaristice despre adunarea generală din Șimleŭ. Din aceste rapórte aflăm, că societatea are 85 membri fundatorĭ (28 rĕposațĭ), membri pe viață 74 (25 rĕposațĭ), membri ordinarĭ 157. și numeroșĭ membri ajutătorĭ.

Dr. Ioan Petranu: **Gramatica română pentru invĕțămîntul secundar. partea II. Sintaxa.** ed. II. Arad 1902 pag. 118 prețul 1 cor. 50 fil.

Dr. Ambrosiu Chețianu: **Geografie pentru clasae II gimnasială și reală. partea II. Europa. Asia și Africa,** Blaș 1902 pag. 68 prețul 1 cor. Manual pregătit după cel maĭ noŭ plan ministerial

---

Biblioteca „Poporului român“: Nr. 5 **Cântece** de Romul Bortoșiŭ. Budapesta 1902 pag. 29 prețul 20 banĭ. Cuprinde vre-o 30 poesiĭ. scrise în stil poporal, și nepretensiv.

Nr. 5 din **Lucĕfărul.** revistă literară, ce apare la 1 și 15 a fie cărei luni. Prețul unuĭ esemplar 50 banĭ. Nr. 3 cuprinde: Biserica satuluĭ (schiță), de V. E. Moldovan; Pe drumurĭ (poesie), de Melin; Perspective (Memoriei lui Ioan Muresanu). de G. Todică; La anticar. de Agog; În pădure (poesie), de Horia; Satul meŭ (Floriile), de Tullius; Literatură poporală. de Oct. C. Tăslăuanu; De la cei ce nu maĭ sînt (Scrisorĭ de ale lui A. Pumnul); Cronică; Bibliografie: A fost odată. și Pe gânduri

---

Dr. Augustin Bunea: **Episcopiĭ Petru Paul Aron și Dionisiŭ Novacovici. saŭ Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764.** cu 250 documente române. magiare. latine. franceze. italiane și germane. publicate în întregime. orĭ în extras. Prețul 4 coróne 50 filerĭ. pentru România 5 lei. Blaș 1902. Tipografia seminariului archidiecesan.

N. Iorga: **Sate și preoți din Ardeal, Bucuresci 1902.** Acesta este titlul unei scrierĭ fórte prețióse. ce ne-a dat'o distinsul profesor universitar din Bucuresci N. Iorga. Cartea cuprinde cu mult maĭ mult, de cât ne arată titlul ei. căci ne desfășură istoria culturală a Românilor din țările coróneĭ ungare din timpurĭ vechĭ până la anul 1767. când a murit episcopul Dionisie Novacovici. a cărui corespondență a îndemnat pe neobositul cercetător a scrie acéstă carte. Închinată fiind „preoților și învĕțătorilor“, noĭ le-o recomandăm cu tótă căldura. Prețul este 2 lei 50 banĭ.

Posta „Unirii“.

I. S. în *S.* Dacă din „amintirile“ de la Sângeorgiŭ aŭ remas nepomenite câte-va nume, asta nu s'a făcut cu voia. Mulțumită pentru serviciul ce mi-aț făcut nicĭ nu era intenția să daŭ consemnarea tuturor óspeților.

„Estasiat« și *„Combinații“*. Regretăm, dar nu se pot publica. Nu ajung mesura recerută.

Pop. A sosit prea târziŭ pentru numĕrul acesta. Va urma.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

Fabrica Curții ces. reg. fundată în anul 1847 pentru lucrări în aur argint și bronz

BRIX & ANDERS

proprietarĭ ai crucii de aur cu coróna pentru merite (2) 9—12

în **Viena I. Dorotheergasse 5.** pregătesce

LUCRURĬ BISERICESCĬ DIN METAL

pe cum chivoturĭ, potire, crucĭ, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele maĭ ieftine.

Catalóge ilustrate, desĕmnurĭ, fotografiĭ saŭ preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc orĭ ce obiecte pentru aurit, argintit, orĭ obducere cu bronz, pe cum și orĭ și ce reparaturĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În atențiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine și pe lângă condițiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ și unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac maĭ puțin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit și de neprețuit este, că **cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitalului se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ și este sigur că orĭ și când ar înceta din viață, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér erediĭ maĭ capĕtă și banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărților funduare și fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una oorónă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanța
„Intreprinderei de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 6—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 20 Septembre 1902. Numĕrul 38.

KOSSUTH.

Aniversarea centenară a nascerii lui Ludovic Kossuth a dat ansă la mari serbări şi manifestaţiuni în ţara întrĕgă.

Poporul magiar ie parte însufleţită la aceste serbări şi reservă îşi impun numai aceia, cari se sfiesc a vĕtăma sentimentele Dinastiei, pe care Kossuth o detronase.

În faţa acestei mişcări universale cade-se, ca şi noi cu acest prilej să ne spunem cuvîntul despre ţinuta ce nóue ni-se impune.

E neîndoios, că Kossuth e una dintre figurile cele mai marcante ale istoriei magiare.

Alăturea cu Francisc Deák şi cu contele Széchényi István, el a fost, care mai strălucit şi-a înscris numele în istoria poporului magiar din secolul espirat.

Şi-a iubit neamul, şi-a iubit patria şi pentru neatîrnarea ţării a luptat ca nime altul, până ce în faţa forţii s'a vĕdut necesitat a-se retrage în esiliŭ voluntar.

Însufleţirea pentru libertate, iubirea neamului, talentele estraordinare cu cari a fost dăruit: tóte aceste însuşiri eraŭ întocmite a-l face simpatic în ochii tuturor.

Pentru aceste însuşiri am fi luat şi noi parte la preamărirea memoriei lui Kossuth, după cum ar fi dorit compatrioţii nostri magiari. Pentru că cel ce propoveduiesce libertatea şi luptă pentru ea, e un eroŭ al omenimei, fiind libertatea un bun comun al neamului omenesc.

Nóue însĕ ni-s'a impus o reservă absolută faţă de serbările compatrioţilor magiari.

Reserva acésta ni-o împuneaŭ mai întâiŭ reminiscinţele evenimentelor de acum 54 ani.

Ori cum se vor înfrumseţa lucrurile şi ori cum se va numi acţiunea lui Kossuth, faptul va fi, că dînsul a organisat resculareа în potriva stărilor legale de atunci, ér conducĕtorii poporului nostru s'aŭ pus în serviţiul legalităţii. Pe cum magiarii sĕrbătoresc deci memoria lui Kossuth, a cărui acţiune în urmările sale le-a adus netăgăduite succese, tot asemenea se impune nóuĕ să nu vătĕmăm memoria acelora, cari între împrejurările de atunci aŭ condus poporul românesc după cea mai bună a lor convingere, deşi resultatele politicei lor n'aŭ fost pentru noi aşa de fericite, după cum am fi aşteptat.

Un alt motiv de reservă este, că în fruntea ţării stă şi azi tot acel venerabil Domnitor, pe care împreună cu Dinastia sa îl detronase Kossuth. Ori cum s'ar cere de la Acel prea bun Domnitor, ca să abstragă din figura lui Kossuth pe luptătorul pentru libertate şi să-l deschilinéscă de politicanul duşmănos casei de Habsburg, e totuşi greŭ a presupune, ca în inima Lui să nu se deştepte reminiscinţele amare ale zilelor grele, ce a trebuit să le îndure mai vîrtos la începutul domniei Sale pentru politicianul Kossuth, dictatorul de odinióră. Şi apoi noi, cari lipsiţi sîntem de ori ce sprijin, nu putem să jignim câtuşi de puţin sentimentele acelui bun Părinte, care de repetite ori a dat dovadă de bunăvoinţa sa faţă de poporul nostru.

Al treilea motiv al reserveі nóstre este faptul, că tocmai aceia, cari mai sgomotos sĕrbătoresc memoria lui Kossuth, tocmai aceia năvălesc mai cumplit asupra nóstră, când şi noi voim a onora după ale nóstre mici puteri memoria eroilor nostri, cari şi ei cu aceea-şi bună credinţă şi cu acela-şi entusiasm aŭ luptat pentru libertate, ca şi sĕrbătorinul Kossuth.

Quod uni justum, alteri aequum.

Lui Kossuth i-se ridică mausoleŭ pompos şi statuă grandióşă în capitala ţării, şi piaţele mai multor oraşe din provincie sînt împodobite cu monumente ridicate în onórea lui.

N'avem nimic în contră. Fie. Fiesce care popor, care onorézĕ pe bărbaţii sĕi distinşi, pe sine să onorézĕ.

Dar atunci, după ce dreptate să facc aceea, ca eroului celui mai ideal al libertăţii, lui Iancu, a cărui caracter diamantic îl recunosc şi istoriografii magiari nepreocupaţi, să nu i-se pótă pune nici o simplă cruce la mormînt, ca să pótă zice măcar trecĕtoriul un „Dumnezeŭ să-l ierte"?

Étă dar, că ţinuta ce ni s'a impus a fost reserva absolută.

Şi credem, că pentru reserva acésta fraţii magiari trebue să ne fie recunoscĕtori. Pentru că de o parte reserva acésta cuprinde recunóscerea calităţilor estraordinare ale lui Kossuth şi a îndreptăţirei sĕrbărilor aranjate, întru cât acele privesc pe eroul libertăţii şi întru cât nu aŭ scopul de a demonstra în contra casei domnitóre, de altă parte dovedesc o delicateţă din partea poporului nostru, care nu s'a folosit de acest prilej pentru a-se plânge de nedreptatea ce i-se face, când i-se pun pedeci întru cinstirea eroilor sei.

Cinstind concetăţenii nostri memoria lui Kossuth, ar trebui să apreţieze şi lealitatea românilor. Şi dacă o gândire obiectivă asupra trecutului şi-ar puté face drum la inimile tuturor, atunci póte că din învĕţăturile ce s'ar deduce, ar rĕsări un viitor mai bun pentru amîndóuĕ popórele.

„SUVENIR DE BLAŞ" cuprinde diferite vederi din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. **Costă numai 1 cor.**

Masa studenţilor academici din Cluş. — În momentul ultim primim de la Cluş o scire, căruia ne grăbim a-i face loc. Direcţiunea institutului de credit „Economul“, la propunerea membrului Dr. Amos Frâncu în conţelegere cu directorul esecutiv, a decis să ajute pe 6. universitari români din Cluş cu prânz gratuit, făcênd astfel un început al mesei studenţilor academici.

O idee fórte fericită, la care cu drag vor trebui să se alăture şi celealalte institute de bani românesci, fiind că e vorba de ajutorarea fiilor neamului nostru, cari adese, din aceea că se nutresc slab pe la studiile mai înalte, îşi ruinézá complet sănătatea, aşa cât de odată cu terminarea studiilor, termină şi cu viaţa.

Sperăm să revenim, publicând în întregime hotărîrea adusă de direcţiunea „Economului“ în acéstă privinţă.

Monumentul de la Mirislău. — La 14 crt. s'a inaugurat monumentul ridicat de societatea istorică din comitatul nostru, întru amintirea învingerii lui Basta asupra lui Mihaiu Viteazul.

Serbarea a fost deschisă de preş. soc. fostul vicespan Csato. Deput. Török Bert. a spus istoricul luptei, ér preotul reformat Sándor János a ţinut vorbirea festivă.

Se înţelege că adevĕrul istoric a avut mult se îndure. Marele Domn a fost numit înşelător, calău etc. — Ne aducem aminte de fabula leului mort şi a măgarului.

Prigoniri. — Redactorul foii „Deutsches Tagblatt für Ungarn“ din Timişóra, osândit în un proces de presă pentru agitaţie, a fost provocat să părăséscă oraşul, unde a devenit periculos pentru liniştea cetăţenilor şi ordinea publică. De abia i-s'a comunicat însă dlui Cramer, ordinul prefectului de poliţie, şi a fost lovit de o nóuă prigonire, procurorul a dispus să fie arestat.

Presa magiară laudă acéstă dispositie a poliţiei din Timişóra. Mai mult încă, grozavul Bartha Miklos, provócă autorităţile patriotice, să nu întârzie a imita pe cei din Timişóra şi să purcédă faţă de agitatorii naţionalităţilor cu tótă rigórea, ne mai aşteptând nici un ordin special.

Aievea, e admirabil sistemul de guvernare al partidului liberal, care nu mai aceea n'o dovedesce, că i-se potrivesce acéstă numire. În scrisele lui Bartha póte să afle dl procuror de a una adevĕrată agitaţie contra naţionalităţilor, nu cum o cércă cu lumina în publicaţiile ziarelor nóstre.

Ei, dar numai pentru alţii e „mumă“, pentru noi e „ciumă“.

Revistă politică.

România. La 30 Aug. v. s'au împlinit un sfert de veac, de când braviі ostaşi ai României, au secerat laurii biruinţii sub întăriturile redutei Griviţa. Regele a adresat din Ragaz, un călduros ordin de zi armatei, pomenind cu multă fală de trecutul glorios şi renumele câştigat cu acel prilej de armata română.

Corespondinţe.

SFINŢIRE DE BISERICĂ.

Ticvaniul-mic, 10 Septembre n.

Din îndurarea lui Dumnezeu şi zelul neobosit al prea bunului nostru Archiereu, Il. Sa Dr. Demetriu Radu, în parochia gr. cat. Ticvaniul-mic de lângă Oraviţa, în locul oratorului interimal de până aci, s'a ridicat o biserică frumósă, al cărei fundament s'a pus în 19 Martie. În 7 Septembre s'a binecuvîntat nóua biserică, prin M. On. Victor Poruţ, protopopul districtual, delegatul Il. Sale, a Prea bunului nostru Archiereu.

Actul binecuvîntării acestui Sion sfînt s'a început Sâmbătă sara la órele 3 prin parochul local Avel Pop, carele după ce aŭ pregătit cele prescrise după ritual, a celebrat inseratul cu manecatul şi cu litia îndatinată; în fine sera biserica s'a iluminat. Campanelele şi trésculile aŭ sunat apoi ½ óră.

Duminecă dim. la 4 óre aŭ sunat din nou clopotele si trésculile, ér la 8 óre sosind delegatul episcopesc, s'a sevîrşit mai întâiŭ serviciul paraclisului în biserica cea vechiă, de unde cu toţii aŭ venit la biserică nóuă. Aici s'a celebrat sfinţirea bisericei şi sta liturgie.

La acéstă festivitate aŭ luat parte un număr fórte mare de popor, atât din loc cât şi străini. Actul binecuvîntării cu stropirea poporului şi cu celebrarea s. Liturgii aŭ durat până la o óră d. a.

Cu acestă ocasie s'aŭ donat pentru s. biserică următórele lucruri: Ana Boca şi Elena Liuţa, 2 feţe de masă pe sfîntul prestol în preţ de 16 cor.. Ana Negrea, o faţă albă ţesută în preţ de 8 cor.. Maria Giuca, una măsaĭ de lână, fórte frumos ţesut

---

FEUILLETON.

MEDALIA.

(Istoriórá soldăţéscă de *Edmondo de Amicis*).

(Fine.)

„Asta îl adevĕrat,“ murmură femeia.

„Că dóră numai un pătrar de óră mai trebue să ai răbdare, acésta dóră e nimica tótă, pe lângă cei doi ani, ce l-ai aşteptat.“

Ea îşi ridică ochii la ceriŭ, suspină şi se uită ţintă la cornul stradei; de unde avea să se ivéscă regimentul.

Sunetul dobelor se apropia din ce în ce si mulţimea făcu loc. „Colo sînt saperii, dobaşii, musica şi colonelul călare“. . .

„Şi soldaţii?“ întrébă bătrîna spăriósă.

„Îndată. Între colonel şi trupe trebue să rĕmână óre care depărtare tot de una. Étă-l colo, că se arată.“ Ér-şi se îmbulzi bătrîna înainte şi soldatul ér-şi o reţinu. „Fii cu minte, vreaĭ acuma să-i înfundi în arest?“

Acum regimentul e în şir şi ordine.

„L'am vĕdut! L'am vĕdut!“ strigă fericita mamă bătênd în palme. „Colo colo!“

„Unde? Ba nu, acela nu-i el de bună samă. Greşeşci, de aici nu-l poţi cunósce, că sîntem prea departe.“

„Atunci trebue să fie cela colo!“

„Care?“ ea îl arată pe unul.

„Da de unde, nici acela nu-i. DTa alt cum nici nu-l poţi vedea, că stă în rîndul al doilea.“

„În rîndul al doilea?“

„Da, da.“

„Ce e aceea: rîndul al doilea?“

„La spatele celor dintâiŭ “

„O, răbdare cerésca! Ce fac acum?“

„Ultă-te. Colonelul se apropie cu calul de frontul regimentului şi ţine o vorbire. El spune ce faptă vitejéscă s'a făcut. îndémnă pe feciori a urma esemplul cameradului lor, carele şi-a împlinit datorinţa şi face onóre regimentului. şi aşa mai de parte. Ascultă! colonelul vorbesce deja.“

„Eŭ nu pot înţelege nimic. Ce spune?“

„Adecă, istoria e acésta: Soldatul, pe carele îl decoréză, într'o zi a fost atăcat de trei briganţi, cari în acela-şi timp descărcară armele asupra lui; el nu se sparie, ci remânênd nelovit, împuşcă îndată pe unul, înfige baioneta în pântecele celui alalt, smîncesce de la al treilea pumnalul din mână şi îl străpunge grumazul.“

„O. Dumnezeul meŭ!

„Ce, nu e acésta o ispravă frumósă?“

„Şi acelui i-aŭ dat o medalie?“

„Tocmai acuma o capĕtă.“

„Bucură-se băiatul tare de ea?“

„Acésta şi-o póte închipui orî cine,“ camerazii lui tare îl iubesc şi se bucură de norocul lui, superiorii îl stimézá şi aievea, scii ce, el o şi meritá acésta, el e unul din cei mai viteji soldaţi în regiment; puţini sînt ca dînsul, acésta trebue să i-o lase omul.“

„Dar el unde-l?“

„Comandantul îndată îl va chema înaintea frontului.“

Colonelul tăcu.

„Uite, uite!“ zise repede ostaşul, întorcêndu-şi pe însoţitórea şi arătându-i casele din vecini. „Vedi, cum se îmbulzesc ómenii la ferestí. Aceia toţi odată vor începe a bate în palme.“

Într'aceste eroul eşise dintre rînduri si se întórse cu faţa către trupe, aşa cât femeia, carea sta înaintea lor, nu-l putu vede de cât în spate.

„Acela e soldatul?“

„Da acela!“

„Şi ce face acum?“

„Tocmai îi acaţă colonelul medalia pe pept.“

„O, sfîntă Fecióră, mie-mi bate inima cu el dimpreună! Sermanul băiat, cum trebue să se bucure! Şi ce fac după acésta?“

„Regimentul întreg presentéză puşca înaintea lui.“

„Dóră nu?!“ întrébă femeia plină de ulmire.

„Sigur!“

„Vaĭ, ce onóre, ce cinste!“ strigă buna bătrînă. Ea îşi încleştă mânile, ochii ei luciaŭ, un zimbet frumos de îndestulire, de ulmire, de bucurie jócă pe buzele sale tremurătóre.

Acum comandă colonelul cu vóce tare şi sonóră, care resună preste întreg piaţul: „Presentaţi arma!“

Privitórea, tremurând din cap până în tălpi, se prinse de soldat, ca şi când s'ar teme.

La comanda colonelului cei patru maiori se întórse fie care spre batalionul sĕŭ, repetind ordinul colonelului.

Într'un secund, ca şi mişcate de un singur braţ, lucirá ca tot atâtea fulgere 1200 de puşci, tóte feţele priveaŭ nemişcate

în preț de 24 cor., Slavama și Maria Milovan și cu Salomia Novac, o perdea la ușa împărătéscă în preț de 20 cor., lucrată fórte artistic, acésta a fost de toți admirată, Maria și Mada Virea o perdea albă la ușa laterală în preț de 8 cor., Florica Glona, asemenea o perdea albă la ușa laterală în preț de 8 cor., Elena și Ana Glona un acoperemînt pe tetrapod în preț de 8 cor., Maria Lepa, tot asemenea un acoperemînt pe tetrapod în preț de 8 cor., Maria Daia dóuĕ acopereminte pe tetrapod în preț de 12 cor. pentru cari daruri Dumnezeŭ să le binecuvinte.

Biserica e ridicată pe o înălțime în mijlocul comunei, de unde se deschide privitorului un aspect fórte frumos.

La finea s. liturgii M. On. Domn Protopop a ținut o cuvîntare fórte frumósă, esplicând poporului, ce este biserica în genere și esplicând însemnătatea singuraticelor părți din biserică.

Cântările le-aŭ condus Domnii Învĕțători: Paul Gerga din Oravița și Alexandru Gerga din Marcoveți. cele liturgice le-aŭ cântat coriști plugarii din parochie.

La finea On. Paraclis parochul locului a luat rĕmas bun de la oratoriŭ, unde din 1881 s'aŭ adăpostit gr. cat. și în fața întregului public a mulțumit și proprietarului oratorului Ioan Radu, predând tot odată aceluia și cheia oratorului. Acesta încă fórte emoționat a respuns celor presenți.

Coresp.

Adunarea generală a Asociațiunii.

De la Sibiŭ. Asociațiunea a trecut la Oravița, din mijlocul Ardealului, în mănosul Bănat, mănos în Romînul deștepți, în populație vigurósă și falnică. Regretabil numai, că nici Oravițanii n'aŭ arătat tot ce sînt, sciŭ și ce pot. și nici publicul românesc, inteligința nóstră, n'a grăbit să vadă aceste frumóse regiuni, frumóse în ținuturi și și mai frumóse în populația sa. E adevĕrat, că timpul e cam înaintat, scólele s'aŭ deschit și profesorimea e ocupată, nu póte să lipséscă de la oficiul sĕŭ. În schimb s'a remarcat chiar și absența celor din apropierea Oraviței, a poporului, care ar fi ridicat de sigur fórte mult coloritul adunării.

Sosirea óspeților mai marcanți, a comitetului central, a fost Sâmbătă la prânz. Cei sosiți aŭ fost salutați de dl Dr. Cornean, a rĕspuns dl preș. Ales. Mocsonyi. Sara s'aŭ adunat cu toții în hotelul Corónа. Buna dispositie a fost turburată de plóia ce a început încă de diminéță, ér acum s'a facut torențială.

În numele Oravițenilor vorbesce dl Gropșian, urând bun sosit celor veniți la adunarea Asociațiunii.

În zorii zilei de Duminecă trescurile bubuie, ca semnal de sĕrbătóre. După o frumósă datină, membrii se adună la sta liturgie. ce se celebréză în amîndóuĕ bisericile. În biserica nóstră serviciul divin e pontificat de canonicul Dr. Aug. Bunea, asistat de Victor Poruț, protop. Oravițel Niculaŭ Togan și Arseniŭ Bunea Sibiŭ și Dr. Valer Frențiu, Lugoș. Cunoscutul cor a învĕțătorului Bogdan, cântă fórte înălțător.

După sta liturgie publicul se întrunesce în sala cea mare a societății de tir, unde dl preș. Mocsonyi deschide adunarea cu un strălucit discurs, întrerupt adese de aplausele publicului.

Lăsăm să urmeze acéstă însuflețitóre vorbire:

Onorată adunare generală!

Adunările nóstre generale sînt adevĕrate sĕrbători naționale. Cu însuflețire alergăm din tóte părțile române ale patriei, în fie care an la un alt centru național, ca să serbăm mărĕța idee, în al cărei serviciŭ ne-am pus: *ideia culturei poporului român din Ungaria.* Facem acésta în conscliința înaltei importanțe a acestei idei.

Scim. că cultura este cel mai însemnat factor de putere al popórelor în tóte timpurile, între tóte împrejurările. Sînt însĕ timpuri și împrejurări, când — pe cum o simțim și noi — chestiunea culturei póte să devină pentru un popor chiar o *chestiune de viață.* Ast fel lupta pentru cultură nu este alt ceva, de cât *lupta pentru esistența națională.*

Firesce, numai cultura adevĕrată are acéstă putere conservatóre, ear cultura adevĕrată nu póte să fie alta, de cât numai și numai *cultura națională.*

Dacă cultura poporului este — pe cum deja etimologia cuvîntului ni-o indigitéză — cultivarea însușirilor intelectuale și morale ale unui popor, și dacă tocmai aceste însușiri sufletesci în specifica lor sintesă psichică constitue caracterul național al acelui popor, atunci e lucru învederat, că *numai cultura națională este cultura adevĕrată.*

Și pe cum caracterul național se manifestă în limbă, în modul de gândire și simțire, în datinile și moravurile, în tradițiunile și idealurile naționale, în poesia și industria națională, în portul național și altele, așa și cultura națională are să îmbrățișeze întrégă viață națională în tóte manifestațiunile ei. Ea are să conserve, să cultive, și unde e de lipsă să nobiliteze tóte elementele naționale ale vieții poporului. Ea

---

ținta înainte, ochii tuturor eraŭ îndrepați spre eroŭ.

Oficerii salutară cu sabiile, mulțimea privitóre erupse într'un strigát de aplaus, musica începu.

„Cine e soldatul?“ zise în fine, venindu-și în ori, mama uimită și pătrunsă de o ast fel de privelisce grandióză.

Ostașul se întórse, se uită la ea, deschise buzele, murmură cuvinte nearticulate, privi la soldat apoi ér-și la femeie. . . . .

Încă mai sunaŭ tonurile musicei, regimentul mai sta nemișcat.

„Este fiul DTale!“ strigă ordonanța.

Bĕtrâna dete un țipet, stete un moment ca înlemnită, își vîri mânile în pĕrul ei albit, zimbi, tremura, suspina; aplausele, musica sunа în inima ei ca tonuri din paradis, puștile sclipiclóse se încurcaŭ în privirea ei ca un torente de lumină orbitor, gândirea i-se turbură, o cĕță se puse pe ochii ei, ea se clătină . . . dar acum sta altul lângă ea și o sprijini.

Când se trezi recăpĕtându-și consciința, regimentul dispăruse; fiul ei era în brațele sale și amîndoi se stringeaŭ tare. Ei stătură mult timp așa îmbrățoșați fără să vorbéscă.

„Mamă, dar cum ai putut să scii DTa, că eŭ îs aicea?“

Și ea îi povesti fără resuflu, că ieri a venit un oficer călare în sat, s'a oprit la ușa ei, a întrebat'o, că unde îi este fiul, i-a dat apoi banI. să pótă veni cu căruța la oraș, cum apoi ea venind îndată a dat de un soldat, carele după porunca oficerului o aștepta.

„Unde e soldatul acesta?“ întrebă fiul repede.

Amîndoi se uitară în jur, dar acela nu mai era nicăiri.

„Mĕi băiete, acum pricep, pentru ce a voit Dnul acela, ca eŭ chiar astăzi să vin, ei a dorit, ca și eŭ să fiŭ de față la. . . .“

Ea éră-și se uită zimbind la fiul sĕŭ îmbrățoșindu-l.

„De bună samă asta a voit'o și nu mi-a spus nimic, ca să-mi facă o surprindere. Soldatul dóră încă a fost una cu ei și aŭ lucrat amîndoi pe o mână. O, ce om sfînt! Da de unde a putut sci, că unde șed? Ce interes a putut avé, să îmi facă o fericire atât de mare, pe când nici nu me cunoscea? Acésta tu să mi-o spui fiule!“

Acesta tăcea gânditor.

„Unde să aflu eŭ pe acest oficer, pe acest om bun! vreaŭ să-i sărut mânile, trebue să îmi aret mulțămita. Du-me iute la el!“

„Îndată, mamă!“ respunse fiul trezindu-se din gânduri adânci.

Grăbindu-se trecură preste piață și luând strada către cásarmă se opriră cam la trei-zeci de pași de portalul aceleia, unde staŭ adunați cei mai mulți oficeri, asceptând raportul principal. Aici bĕtrîna începu a căuta la ei esaminându-i, pe când soldatul o indemna prin gesturi și cuvinte și el însu-și se uita cercând, fără ca să scie, că pe cine vrea să afle.

„El, care-l? L'ai aflat? Arată-mi-l și mie!“

„Încă nu-l vĕd!“

„Dar caută-l!“

„Ah! acum îl vĕd! Colo stă! Da, acum îs sigură. Cela anume de dincolo. carele tocmai își pune mâna pe umerul celui alalt de lângă el.“

„Cum!“

„Da, de sigur acela e.“

„Mamă!“

„Abună samă ț'o spun!“

„Alevea? Nu cum-va te înșeli? Scii DTa de bună samă, că îl acela?“ zise soldatul apucându-i iritat mâna.

„Așa de sigur o sciŭ, pe cum lucesce sórele pe ceriŭ.“

Într'aceea mama, cărea totu-și îi zăcea mai mult la inimă și în cap fiul ei de cât căpitanul, se lipise de el, ținé acum medalia între dóuĕ degete de la mână drépță, o apropie de ochi, privindu-o cu atențiune și pe o parte și pe cea alaltă, și apoi zimbind zise către el, carele stă încă tot nemișcat, fără a-și abate ochii de la superiorul sĕŭ.

„Me prind, că ție după mama ta nimic pe lume nu ți-e mai drag de cât acésta,“ ridicând între acestea medalia în sus.

„Nu!“ respunse fiul, fără a se uita la ea.

„Nu?! Și cine ți-e dar mai drag pe pământ după mama ta?“ întrebă acésta zimbind afectuos.

Soldatul întinse brațul și arătând spre căpitanul sĕŭ zise:

„Omul cela de acolo.“

Nicu.

are să desvólte *conscința națională,* basa culturei naționale, *sentimentul religiosității.* basa moralității, *patriotismul,* basa virtuților cetățenesci. *spiritul economic,* basa prosperării materiale, *simțul estetic,* basa nobleței inimei. cu un cuvînt cultura națională are să deslege tóte puterile rămase încătușate prin vicisitudinea timpurilor, are să deștepte tóte puterile latente ale poporului. ca ast fel să fie asigurată, în butul tuturor periclelor amenințătóre *esistența națională a poporului român din Ungaria.*

Vedem cât de măréță este idea culturei naționale și cât de mari și vitale sînt interesele legate de realisarea ei.

Dar cât de măréță este idea, atât de grea este realisarea ei. Este o operă grandiósă, ba putem zice o operă gigantică, la care ne-am angajat. Acésta. firesce, nu póte fi opera unei singure generațiuni, dar este o operă démnă de stăruințele cele mai nobile ale generațiunilor, este o operă. care pretinde de la fie care generațiune încordarea și concentrarea tuturor puterilor sale. Și dacă unde-vă, apoi aici se potrivesce pentru noi devisa: *viribus unitis,* căci dacă unde-va, apoi aci în sinul Asociațiunii nóstre ne este dată posibilitatea de a concentra tóte puterile nóstre.

Prin Asociațiune ni s'a deschis arena, la pragul căreia dispar tóte veleitățile desparțitóre; pe acésta arenă ne presentăm desbrăcați de tóte particularismele, de tóte divergențele confesionale, politice. locale orî provinciale, pe acest teren ne întîlnim cu toți uniți într'un cuget și o simțire.

Asociațiunea este *espresiunea unității și solidarității naționale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria;* ér prin organisarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor nóstre. Ast fel ca o zi epocală va strălunci în analele ei ziua, în care Asociațiunea va vedé organisată sub stindardul ei *întrégă inteligința română, ca o armată bine disciplinată, în serviciul causei naționale.*

Concentrarea națională deci să ne fie lozinca. Ér despărțemintele nóstre deja înființate și carî se vor înființa. încă, prin carî Asociațiunea vine în atingere nemijlocită cu poporul. sînt chiemate a ne apropia pas de pas de acésta organisare națională.

Și în acésta privință îmi servesce spre deosebită plăcere a putea releva în acest momînt faptul, că între bine meritatele nóstre despărțeminte, al căror zel și devotamînt merită laudă, ocupă loc distins despărțemîntul Oraviței.

Prestațiunile acestui valoros despărțemînt ne îndreptățesc la frumóse speranțe. Cu ast fel de speranțe a venit Asociațiunea în aceste regiuni romantice, ca să-și țină de astă dată la sediul acestui despărțemînt, la acest focular național de bun renume, adunarea sa generală.

Eŭ din parte-mi sînt convins, că speranțele vor fi justificate. În acésta convingere și cu salutare frățéscă declar adunarea deschisă.

Ie cuvîntul apoi dl Ilie Trăila, care bineventézá adunarea în numele Românilor din Oravița, și apoi dl Em. Ungurian în numele societății de teatru. Președintele réspunde fie cărui în deosebi.

Conform programei se constată numĕrul delegaților; sînt de față 12 delegați, carî representă 8 despărțeminte. Mai puțini ca orî când și orî unde.

Urméză raportul comitetului care fiind tipărit se considerá de cetit. Se trece la alegerea comisiunilor: pentru esaminarea raportului, censurarea raționciniului și a bugetului și pentru înscrierea de membri.

Cu asta ședința primă și-a sfîrșit programul. Urma ca președintele să învite publicul la ședința festivă a secțiunilor, dar dl Ungurian. propune ca ședința acésta să nu se țină, de óre ce numĕrul membrilor e fórte mic, și disertațiile anunțate să se citéscă acum. În urma acestora dl Sim. Stoica disertéză despre „Pămîntul din punct de vedere igienic"; ér dl Togan cetesce lucrarea dlui Vas. Goldiș, care lipsesce, asupra „vieții lui Dr. George Vuia."

După acestea se anunță ședința a dóua pe Luni la 10, în care comisiunile își fac cuvenitele rapórte.

În numele comisiunei I. dl adv. Rotariŭ dă samă despre esaminarea făcută raportului și insistă mai ales asupra numĕrului mic al membrilor, care e nepropoțional cu vechimea Asociațiunii. Propune între altele ca comitetul să fie împuternicit cu lucrările pregătitóre pentru ridicarea Casei naționale.

În numele comisii a dóua dl Dr. Is. Pop. propune aprobarea rațiociniului și a proiectului de buget.

Comisia a treia a avut și mai puțin de lucru; raportéză. că s'aŭ înscris 1 membru fundator. 12 ordinari și 2 ajutători.

Cât pentru locul viitórei adunări generale, se primesc o telegramă. provĕdută cu multe subscrieri, în carî adunarea se invită pe anul viitor la Baia-mare.

La amiazi a fost banchet de peste 100 persóne.

Ér Maiți óspeții aŭ plecat în escursiune spre a visita vestitele băi de la Anina și localitatea de cura Marilla.

Acesta e decursul adunării generale a Asociațiunii; a lipsit mult din entusiasmul și însuflețirea ce am fi așteptat.

Rap.

† IOAN PAPIŬ.

Ca întregire a celor scrise în unul trecut despre repausatul preposit Ioan Papiŭ, mai publicăm următórele date, scóse din o corespondință mai lungă, primită după apariția foii. O facem acésta întru memoria venerabilului fost preposit și vicar general a diecesei de Gherla.

Lăsăm datele biografice și decursul înmormîntării, fiind acele cunoscute cetitorilor nostri, și publicăm aprețierea activității sale.

Ioan Papiŭ a desvoltat în viață o activitate frumósă și deși a fost om de o constituțiune fisică debilă. el a lucrat mult, cu deosebire pe terenul literaturei bisericesci. A scris multe predici (VI. tomuri) pe Dumineci, sĕrbători. la morți, la diferite ocasiuni, dintre carî unele aŭ ajuns mai multe ediții, ceea ce la noi este lucru rar. Afară de aceea a scris și alte opuri, parte originali. parte traduceri saŭ prelucrări. Așa: 1. Viața după mórte dedusă din misteriul ființei omenesci și deșĕrtăciunea celor trecĕtóre. 2. Cartea Sfîntului Ioan Chrisostom despre preoție, tradusă de pe originalul grecesc (1896). 3 Orientele catolice saŭ concordanțele tradițiunei, în limba latină și română (1885), op care a fost recensat fórte favorabil de lumea catolică. 4 Resultatele filosofiei, op prelucrat în traducere liberă din italiană după Dr. Iosif Frapporti (1885). 5. Preotul ca ministru al sacramentului Penitenției (1895). A mai scris: „Doctorul sufletesc și sfaturile lui." opșor premiat. Aceste scrieri adunate la olaltă formézá o mică bibliotecă a parte. Afară de aceea a mai scris și nărățiuni, articoli de ziare și sub psendonim „Arghirobarb" a combătut asertiunile lui Dr. Réthi, depuse în opul sĕŭ „Az oláh nyelv" cap I. A scris Abecedar și Legendar pentru școlele poporali, carî asișderea aŭ apărut în mai multe ediții.

Preste tot ca scriitor, Ioan Papiŭ și-a înscris numele în istoria literaturei bisericesci și și-a ridicat monument pe cum zice Horațiŭ: „Exegi monumentum aera perennius. căci istoriograful. care va scrie cândva istoria literaturei bisericesci. va aminti cu laudă numele lui Ioan Papiŭ.

Dară pe lângă activitatea sa literară, îmolinindu-și și datorința împreunată cu oficiul sĕŭ de preot, Ioan Papiŭ a mai purtat și alte oficii și însărcinări onorifice. Așa ei a fost director la preparandia diecesană. director al tipografiei diecesane. preside al reuniunei învețătoresci din jurul Gherlei, administrator al s. mănăstiri de la Nicula, de carî oficii și însărcinări onorifice s'a despărțit numai acum de curînd, când s'a vĕdut la neputința. Și câtă activitate a desvoltat el în purtarea acestora, își póte închipui numai cel ce l'a cunoscut mai de aprópe, cât a fost de consciențions și de esact în lucrurile sale. Nu pot întrelăsa să nu schițez pe scurt starea mănăstirei. cum a aflat'o și cum a dat'o în samă. Anume când a primit administrarea s. mănăstiri de la Nicula. mănăstirea avea 4000 cor. pasive. apoi ca la 20 jughere de pămînt. avere a mănăstirei. Mănăstirea nu era tencuită. era acoperită cu șindile. El a solvit datoria, a acoperit mănăstirea cu tinichea, a tencuit'o. a făcut mai multe îmbunătățiri. ca edificii. fântîni ș. a' Apoi a introdus reforme în respect moral și a ridicat sus nivelul moral al s peregrinagiŭ la mănăstire. Când a predat noului administrator al mănăstirei, magnificul Domn Ioan Ivascu canonic. administrarea. s. mănăstire avea 12.000 cor. în bani gata și ca la 70 jughere de pămînt comasat și pe lângă aceea și ceva fond instruct. ca vaci, porci etc.

Repausatul în Domnul Ioan Papiŭ a trăit rĕstrîns și din erutările sale a lăsat și fundațiuni. Așa a întemeiat o fundațiune de stipendii în sumă de 4000 cor., a lăsat o fundațiune misală de 400 cor. în comuna sa natală Uifalăul-săsĕsc, pentru părinții sĕi repausați, pentru sine și pentru repausații în genere. A lăsat o fundațiune misală de 200 cor. pentru părinții sĕi și pentru sine la biserica parochială din Gherla-Candia și a lăsat fondului viduo-orfanal al diecesei 200 cor. ca augmentare. Și póte că el ar fi lăsat fundațiuni mai mari, dacă nu ar fi avut să se îngrijéscă de mama sa, remasă vedună și să se îngrijéscă de crescerea frații lor sĕi și a nepoților.

Din acéstă schiţare biografică, făcută în fugă, să póte vedé barem în parte, ce activitatate a desvoltat şi ce inimă nobilă a nutrit el. Biografiia lui mai pe larg, o va scrie, sperez, un condeiu mai destru şi mai competent.

Să rugăm pe bunul Dumnezeŭ, ca neamului nostru românesc să-i dărnicéscă mulţi bărbaţi cu talente, inimă şi zel, ca a lui Ioan Papiŭ!

În veci amintirea lui!

Ioan Sonea
preot.

Apropiindu-se pătrariul din urmă al anului, rugăm respectuos pe toţi Onoraţii nostri cetitori, cari sînt în restanţă cu abonamentul de pe anul acesta, cum şi de pe anii de mai înainte, să binevoiéscă a ne trimite preţul abonamentului, ca să ne putem împlini şi noi datorinţele faţă de alţii.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ Pentru înfrumseţarea bisericii nou edificate din Tirimia-mică aŭ contribuit următorii: Dl Ioan Covrig, proprietar, a donat 1 luster cu 8 luminĭ, lucrat din lemn în mod artistic; Ioan András cu soţia sa Iuliana din Tirimia-mică, aŭ cumpĕrat un potir şi disc de bronz aurit în preţ de 26 cor.; Moldovan Dumitru cu soţia sa Anica, trei perdele la uşile altarului în preţ de 16 cor.; Ioan Nagy cu soţia sa Veronica o imagine a înmormîntării Domnului Nostru Isus Christos; Catalina Şuteŭ din Tirimia-mare, un prapor roş; Cerghizan Dumitru cu soţia sa Maria din Chirileŭ. Morariŭ Maria. Pora Catalina, Mogos Ioan cu soţia sa Anica, toţi din Tirimia-mică, câte o faţă de masă. Dumnezeŭ să le resplătéscă. Dat Vajdacuta, 11 August 1902. Augustin Nilca, adm. par. gr.-cat.

Din Archidiecesă. *Concurse:* Cu terminul de 30 crt. sînt puse la concurs staţiunile cantor-învĕţătoresci din Oşorheiŭ (tr. Murĕş) Dêrgea. (tr. Dêrgea). Petelea. (tr. Reghin) Craifalăul-de-Câmpie şi Posmuş (tr. Fărăgăŭ), Booş şi Gădalin-Vişa, (tr. Coşocna), şi de învĕţător numai, în Şeuliade-Câmpie, (tr. Pogăcéua), Bucerdea-grânóşă. (tr. Blaş) şi Chendrea, (tr. Dêrgea).

Din diecesa de Gherla. În locul repausatului preposit Ioan Papiŭ a fost numit Rvrs. Ioan Georgiŭ de vicar general episcopesc, preşedinte la Tribunalul matrimonial, preşedinte la Examinatorul prosinodal şi Inspector al şcólelor diecesane. Rvrs. Alesadru Bene a fost numit vicar general episc. substitut, ér Rvrs. Ioan Ivaşco. vice-preşedinte la Tribunalul matrimonial.

Ştiri personale. Harnicul tinĕr Emil Hăţegan, fiul protopopului nostru din Coşocna, stipendist al fundaţiunei Şuluţane, a depus la universitatea din Cluş şi al treilea rigoros din jură cu distincţiune. E vorbă, că după ce, începênd cu esamenul de maturitate, tóte esamenele le-a făcut cu succes eminent, senatul universitar să-l propună spre promovare „sub auspiciis regis“. Se va vedé; de o cam dată noi trimitem cele mai sincere felicitări protop. Hăţegan şi fiului sĕŭ.

Fondul subsidiar al preoţilor a primit de la On. Ioan Pop, Cuştelnic 10 cor. şi Ales. Circa Deaş 5 cor. Amîndoi preoţii sînt din distr. D.-Sân-Mărtin.

Masa studenţilor. În loc de cunună pe coşcingul rep. Ileana Mihályi de Apşa, aŭ contribuit Dnele vĕd. Maria Hossu şi Aurelia Solomon, câte 3 cor. Elena Nestor, Ana Szmigelski, Livia Domşa, Roza Solomon, Lucreţia Domşa, Maria Vlassa şi ieromonachul D. E Domşa, câte 2 cor. Ioan şi Cornelia Maior 5 cor. total 25 cor. — De la clerul adunat în sĕrbătórea Stel Maria la Mân. Strîmba, s'aŭ colectat 10 cor. — De la o petrecere ţinută în Gurghiŭ aŭ intrat 24 cor. — Jumĕtate venitul seratei musicale aranjate de Reuniunea femeilor din Blaş, a fost de 96 cor. 49 banĭ. — De la concertul aranjat de musica regim. 64. de infanterie aŭ resultat ca venit curat 166 cor. 94 banĭ.

Dirigentul filialei „Albina“ din Braşov dl Nic. Petra-Petrescu, trecĕnd cu ziua de 1 Ian. 1903 la pensie, direcţiunea „Albinei“ a numit în locu-i pe dl adv. Dr. Nicolaŭ Vecerdea. Dlui Petrescu i-s'aŭ esprimat mulţumită şi recunoscinţă din partea institutului.

Constituire. În 14 Septembre s'a ţinut şedinţa constitutivă a societăţii tinerimei gimnasiale din loc sub conducerea dlui prof. Alesiŭ Viciŭ şi s'aŭ aleş: Preşedinte: Ioan Duma clasa VIII., secretar: Aurel Esca cl. VIII., bibliotecar: Aurel Dobrescu cl. VIII., controlor: Andreiŭ Macaveiŭ cl. VIII., notar: Iuliŭ Hăţegan cl. VII., cassar: Iuliŭ Hossu cl. VII., vicebibliotecar: George Hornoiŭ cl. VII. În comisiunea pentru censurarea operatelor incurse sînt aleşi din cl. VIII: Septimiŭ Pop, Adrian Oţoiŭ şi Iacob Trif, ér din cl. VII: Ioan Coltor, Gregoriŭ German şi Aurel Iubaş.

Corda Fratres. Secţia italiană a societăţii studenţesci internaţionale, a avisat pe studenţii români de la Bucuresci şi Iaşi că congresul, care nu s'a ţinut la Pesta, se va ţiné pe la mijlocul lunei Octobre în Veneţia. După acest congres studenţii italieni vor visita România.

Procesul „Cărţii de aur“. Dl Teod. Păcăţian a primit textul acusei, ridicate de procurorul din Cluş, contra vol I. din scrierea sa „Carte de aur“. E interesant, că autorul e acusat pentru fapte istorice, cari nu se pot trage la îndoială, dat fiind, că dsa n'a făcut alta, de cât a înşirat luptele politice purtate de Românii de aici, pentru câştigarea de drepturi.

Alte procese nóue. Se vede, că a reînviat vechiul sistem de persecuţie: „Tribuna“ e împrocesuată pentru un articol „agitatoric“, scris cu prilejul congresului secuiesc — ér „Fóia poporului“ pentru broşurica „Dar de Paşci“, pe care, la ordinul procurorului, o confiscă unde numai o află. La noi n'a mai aflat-o.

Concert militar în Blaş. Regimentul de infanterie Nr. 64. staţionat în Murĕş-Oşorheiŭ, în trecerea sa spre casă, venind de la manevre, s'a oprit şi în orăşelul nostru, cu care ocasiune, musica regimentului, a aranjat Luni în 15 Sept. un concert orchestral în favorul fondului pentru masa studenţilor din loc. Programul variat şi frumos a atras întrĕga inteligenţă din loc, aşa în cât a umplut spaţióşa sala de gimnastică, unde s'a ţinut concertul. Esecutarea programului a satisfăcut tóte aşteptările şi cele mai subţile. Disciplină rară, acurateţă şi desteritate, sînt trei însuşiri, pe cari le posĕde capela regim. 64. Cele cinci puncte ale programului, compus din cele mai grele piese orchestrale, a stors admiraţiunea publicului, aşa în cât după fie care punct în urma aplauselor nesfîrşite, a trebuit să mai adaugă câte o piesă. Mai mult a plăcut „Uvertura“ din opera „Mignon“ de Thomas şi Fantasie română de I. Murĕşan, asemenea a plăcut şi fantasia din opera „Faust“ de Gounod, Preludiul şi Barcarola din opera „Hoffmanns Erzählungen, de Offenbach, cât şi Uvertura din opera „Wilhelm Tell“ de Rossini. Publicul însufleţit ar fi tot ascultat frumósa musică, şi nedepărtându-se în dată, s'a improvisat un joc, care a durat până târziŭ. În urma amabilităţii, cu care dl comandant al regimentului, colonelul Arendt, a pus la dispoziţiune capela militară, dl profesor Murĕşan într'un toast mulţămi dlui comandant, felicitându-l tot odată şi pentru achisiţiunea unei asemene capele militare, care de sigur că ocupă un loc de frunte între capelele militare austro-ungare. Priméscă dl colonel Arendt şi pe acésta cale mulţămirele nóstre pentru momentele frumóse musicale oferite, cât şi pentru fapta, cu cari a contribuit a ne spori fondul, pentru masa studenţilor. — şi fie sigur, că concertul de Luni va rĕmânea un plăcut suvenir publicului Blăşan.

Convocare. Reuniunea învĕţătorilor gr.-cat. din ţinutul Lugoşului îşi va ţiné adunarea generală la 21 şi 22 crt. n. în comuna Coşteiul-mare. Cu acest prilej se va aranja şi un concert împreunat cu dans. — Reuniunea învĕţătorilor gr.-cat. din ţinutul Haţegului, îşi va ţiné adunarea generală ordinară în Clopotiva la 5 Oct. n. cu un program fórte bogat. — „Reuniunea învĕţătorilor români gr.-cat. din archidiecesa gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ îşi va ţiné adunarea generală ordinară în Blaş la 21 şi 22 Octobre n.

Esposiţie în Sibiiŭ. Reuniunea agricolă românéscă din comitatul Sibiiŭ şi cu cea a sodalilor, aŭ botărît să aranjeze pe 19. Oct. n. o esposiţie industrială, care să fie deschisă 8 zile. Cu ocasia deschiderii esposiţii să proiectézĕ mari serbări. Îndemnăm cu tot a-dinsul pe meseriaşii nostri să grăbéscă a se insinua cât mai mulţi la acéstă esposiţie, chemată să arete străinilor ce scim şi noi.

De la posta. Órele oficióse în zile de Duminecă şi sĕrbători, ér s'aŭ schimbat şi anume posta e deschisă înainte de amézi de la 8—11. ér după amiazia e închisă. Telegrame se primesc însĕ şi după prânz între 3 şi 4 óre.

Necrolog. † Ioan Roman de Jugastreni, fost protopop a tract. Ţării Oaşului, preot gr.-cat. în Gherţa-mică, a repausat la 10 Septembre st. n. în anul al 59-lea al vieţii şi al 35-lea al preoţiei. A fost înmormîntat în Vama, locul natal în 15 Septembre.

† Gregoriŭ F. Negruţiŭ, preot în Sucutard, diecesa de Gherla, a repausat la 15 Septembre st. n. în al 55-lea an al vieţii şi 29-lea al preoţiei şi fericitei căsătorii, provĕdut fiind cu ss. Sacramente ale muribunzilor.

† Iuliana Teaha născ. Teodoroviei, a repausat în 12 crt. în anul al 65-lea al vieţii şi 44-lea al căsătoriei.

În veci amintirea lor!

Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra

„CALENDARULUI UNIRII“

de pe anul comun 1903. care e sub tipar şi în curênd va apăre. Va cuprinde pe lângă Şematismul provinciei archidiecesane o fórte avută parte literară cu mai multe ilustraţii cu subiecte românesci şi ocasionale.

Formatul e 8° mare şi va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numai 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Preţul se póte trimite şi în timbre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nóuă lumină asupra Unireĭ cu Roma.

– Din cartea cea mai nóuă a dlui Dr. A. Bunea. –

(Continuare.)

În 5 orĭ 6 Ianuarie 1717 móre protopopul din Brașov Vasile Grid, pe care, cum am vĕdut, îl pusese protopop mitropolitul unit Atanasie în 10 Dec. 1700. După raportul care-l aveaŭ Brașovenii față cu episcopia uniților, căreia erau supuși în afaceri administrative, ei ar fi trebuit să-și céră întărirea noului protopop de la scaunul episcopesc unit. Ei însĕ credură, că acum a sosit timpul, ca să se facă cu totul independenți de acest scaun, care și altcum era vacant. În acéstă tendință îi ajuta și magistratul săsesc din Brașov, care căuta, cum să surpe biserica unită. Deci Brașovenii împreună cu „domnii", adecă cu magistratul, aŭ așezat protopop pe *Florea Bără saŭ Baran,* care a avut doĭ fiĭ preoți, pe Todor Baran care era aplicat la biserica Brașovului și Vasile Baran, care la 1734 se sfinți preot pentru Făgăraș, și s'a unit cu biserica Romei la 1738. Jipa, fiul repausatului protopop Vasile Grid, fiind el preot unit și protopop al eparchiei „Haromseculuĭ", pus de mitropolitul Atanasie, vĕdu că așezarea lui Florea Baran în protopopia Brașovului și țăreĭ Bârseĭ nu s'a întîmplat în mod legal, adecă cu scirea și aprobarea scaunului episcopesc unit. Merse deci la Alba-Iulia saŭ Carlovas, cum îĭ ziceaŭ cetățiĭ făcute de împĕratul Carol al VI-lea, și de la scaunul episcopesc obținu el decretul din 7 Aprilie 1720 prin care fu numit protopop al Brașovului și țăriĭ Bârseĭ.[1]) Erau acum doĭ protopopi în Brașov: Florea Baran și Jipa Grid. Ast fel se produse mare confusiune și cértă pentru protopopie. Întrevenind însĕ Ionașcu Monea din Veneția notarul Clerului unit în acésta cértă, complană lucrul ast fel, ca Florea Baran să fie protopop numaĭ peste Brașov, ér Jipa Grid cel unit numaĭ peste țara Bârseĭ, ceea ce și preoților din acéstă țară le-a convenit, căcĭ étă ce se zice într'o însemnare slovenéscă, care tradusă pe românesce are următorul cuprins: „Să fie și acésta sciut, cum-că și preoții, cariĭ se află în țara Bârseĭ, *n'aŭ permis cu tótă inima,* ca să fie protopop acela, care îl ales de noĭ Bulgariĭ (adecă de Românii din Scheiĭ Brașovului) nicĭ *n'aŭ stătut în contra lui Jipa, nicĭ n'aŭ zis măcar un cuvînt.* Cum că și din noĭ alesul protopop, când aŭ venit în sat cu alțiĭ dinainte foștĭ protopopi, atuncĭ cu rele cuvinte aŭ vorbit cătră acești preoți, pe cum noĭ am auditde la dînșiĭ." [2])

Brașovenilor însĕ nu le convenia unirea Românilor din țara Bârseĭ. Deci cu ajutorul mitropolitului din Bucurescĭ Daniil aŭ început la an. 1723 o grozavă gónă în contra protopopului unit Jipa Grid. Étă cum își descrie însu-și protopopul sórtea sa într'o suplică adresată în 1 Iuniŭ 1726 guvernului transilvan: „Și fără de voia mea îmĭ caută să supĕr pe măriile vóstre, de multe orĭ cu plecate până la pĕmînt instanțiile mele, pentru nevoile și persecuțiile, adecă grentățile, care în tótă vremea pătimesc și port asupră-mi de multă vreme, pentru că sînt dirept cătră sfînta unire, care nĕcasurĭ se vor vedé din cărțile de jurĕmînt, care s'aŭ făcut la anul 1725 Ghenarie 7, și se vor cunósce, câte am pătimit de la schismaticĭ *pentru căcĭ sînt unit,* și pătimesc de multă vreme în tóte zilele, până în ceasul de acum, care mai bucuros sînt a muri, de cât a trăi în supĕrările acestea, și să zic mucenic de viĕ. Că acești schismaticĭ din Șcheĭ aŭ făcut acésta de m'aŭ afurisit mitropolitul din țara românéscă, pentru care lucru nicĭ astădĭ pot să țiŭ măcar o slugă saŭ o slujnică, nicĭ cutézá cine-va din uliță să între în casa mea, fără când vin de ceĭ uniți. Și acum n'aŭ putut să mai gândéscă alte asupra mea, ci de mare pizmă și urĭciune ce aŭ asupra mea, vor să mĕ scótă dintre eĭ, și cu tot gândul și cu tótă puterea umblă și să lea casa mea de la mine, și să mĕ scótă și din oraș, și să mĕ facă pribeag și străin din locul acesta. De care lucru nu se aude în vremea acésta de alțiĭ. Că într'acéstă țară necum să nu pótă ședé alte legi în moșiile lor, ci vĕd că și jidoviĭ aŭ slobozie să aibă locașul lor și să trăéscă, numaĭ cu mine singur vor să facă acésta cum și până acum, multe ca acestea aŭ făcut fără de pildă, saŭ fără de numĕr, nu pentru alta, numaĭ căcĭ sînt dirept la sfînta unie, că alta n'am greșit niměruĭ. Pentru care lucru cu numele cel sfînt a lui Dumnezeŭ mĕ rog măriilor vóstre, să faceți măriile vóstre bine și milă, să porunciți cu tărie, care poruncă să fie cea de pe urmă și stătătóre, la cinstitul sfat (magistrat) al Brașovului, sub a căruia mână și ascultare sînt toți schismaticiĭ din Brașov cu popiĭ împreună, și ascultă toți de porunca dumnealor, să nu-ĭ lase să-mĭ facă mai multe nĕpaste, și să nu mĕ scótă din casa mea, și de supărările, ce-mĭ fac eĭ să mĕ apere ca de dușmaniĭ sfintei unirĭ. Că de ar fi după voia lor, eĭ într'un ceas m'ar prăpădi cu toți aĭ meĭ, într'acesta chip de nu veți face măriile vóstre milă cu mine, eŭ cu biată femeia mea și cu copiiĭ meĭ voiŭ ajunge la un nĕcas, care va fi și este mai rĕŭ, de cât mórtea."

În urma acestor persecuțiĭ Jipa Grid a putut ține protopopia unită peste țara Bârseĭ numaĭ din 1720 până în 1 Maiŭ 1724, ér rĕmânere în Brașov a putut avea numaĭ după ce Mitropolitul Daniil din Bucurescĭ l'a deslegat de afurisenie în 1 Sept. 1728 și l'a primit în sinul bisericiĭ nenunite.[1])

La instalarea episcopului unit Ioan Giurgiŭ de Patak îndeplinită în biserica Făgărașului în sĕrbătórea schimbăreĭ la față din $^{6}/_{17}$ August 1723, și Brașovenii aŭ fost representați prin protopopul lor Florea Baran, preotul Radu Tempea și gocimanii Petru Radu Pădure și Radu Duma, dintre cariĭ mai vîrtos gocimanul Petru nu se arĕtă străin față cu episcopul unit, căruia îl declară, că îl vor pomeni la sfînta liturgie. Întorcêndu-se însĕ deputații la Brașov, *„se sfătuiră bĕtrânii toți, să-l pomenéscă pe vlădica (Ioan Patachi) în biserică."* Dar curênd după aceea apucă pe de-supra partida intransigentă, în frunte cu preotul Todor Baran, care nu voia să scie de nicĭ o legătură cu episcopul unit. Ast fel aŭ început Brașovenii góna în contra protopopului unit Jipa Grid, care am descris-o mai sus, și de odată în Febr. 1724 aŭ trimis la Viena pe negustătorul Cristof Voicu din Murĕș-Oșorheiŭ [1]) cu misiunea, să mijlocéscă de la Curtea împĕrătéscă privilegiul, ca biserica din Brașov, cele din țara Bârseĭ și cea din Făgăraș, să fie scóse cu totul de sub jurisdicțiunea episcopului unit și tóte bisericele acestea împreună cu persónele lor să se bucure de aceleași scutințe, de cariĭ se bucuraŭ bisericele unite cu Roma. ér în ce privesce darul preoției, adecă chirotonirea preoților, ele să atîrne de mitropolitul din Bucurescĭ. Dar deși Florea Baran scria lui Christof *„împingeți mulți galbini"* la domnii din Viena, totuși agentul numit, care petrecu în Viena până în 1726, nu dobîndi nimic, nicĭ în acéstă afacere bisericéscă, nicĭ în alte cestiuni civile și economice, pentru cariĭ Românii se certaŭ cu Sașiĭ. [2])

Abia își începuse Christof încercările neputincióse pentru bisericele nenunite, când în primăvara anului 1724 comandantul trupelor împĕrătescĭ din Transilvania Lotariŭ Iosif Königsegg trimise din Sibiŭ ordin la generalul sĕŭ din Brașov Baronul Tige, să opréscă pe preoții din Șcheĭ a mai pomeni la liturgie episcopi din *„țara Turculuĭ"*, adecă pe Mitropolitul din Bucurescĭ. Acești preoți ajunseră în mare perplexitate. Ei adecă de témă, ca nu cum-va unii dintre eĭ să se supună episcopului unit Ioan Pataki și să priméscă unirea, încă înainte de primirea acelui ordin făcuseră „o carte cu tare legătură și cu grózuică și înfricoșată afurisenie, de se vor deslipi de archiereiĭ țăriĭ Ungro-Vlachieĭ și nu vor primi până în vecĭ blagoslovenia lor." Fiind că însĕ generalul Tige insista, ca saŭ să se supună episcopului de la Rîmnic, care acum se afla în monarchia austriacă, și era de o credință cu eĭ, saŭ să se supună episcopului unit Ioan Pataki, eĭ, în contra grózniculuĭ jurĕmînt, s'aŭ supus Rîmniculuĭ, și ast fel mijlocit aŭ ajuns sub mitropolitul sêrbesc de la Carloveț, căruia și episcopul Rîmniculuĭ îĭ era sufragan. [3]) În zădar s'aŭ încercat mitropoliții din Bucurescĭ, să-i mai scótă pe Brașoveni de sub episcopul Rîmniculuĭ, bănuindu-l pe acesta, că ar fi unit. De altă parte Mitropolitul sêrbesc nu se mulțămi cu aceea, ca numaĭ mijlocit, adecă prin episcopul Rîmniculuĭ, să stăpânéscă asupra Brașovenilor, ci lucra să-ĭ aibă nemijlocit sub puterea sa. Și fiind că și Brașovenii căutaŭ acum contactul cu Sêrbiĭ, credênd că cu ajutorul lor vor puté dobîndi

---

[1]) Vedĭ Stinghe, Documente, pag. 55.

[2]) Vedĭ Stinghe, Ist. bis. Scheilor, p. 45—48.

[1]) Vedĭ Stinghe, Ist. bis. Scheilor, pag. 45—49 și pag. 70—78.

[1]) Idem, Istoria bis. Scheilor p. 63—64.

[2]) Vedĭ Stinghe, Documente, pag. 91—133.

[3]) Stinghe: Istoria etc. psg. 87 și următórele și Documente p. 112.

și drepturi politice, mitropolitul sêrbesc Vincentie Ioanovici prin scrisórea de dto 25 August 1735. în care se intituléză archiepiscop și mitropolit *„a tot nărodul creștinesc, care se află sub biruința prealuminatului și nebiruitului împĕrat rîmlenesc,“* îi avisézĕ pe Românii din districtul Brașovului, că atât pe el, cât și pe cei ce în viitor se vor afla de „neam pravoslavnic creștinesc“ în „crăia Ardealului“, în cas când episcopul Rîmnicului s'ar face unit, îi primesce la archiepiscopia și mitropolia sêrbéscă, și-i face părtași tuturor privilegiilor națiunei sêrbesci.

(Va urma.)

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Cu aceste el se depărtă. ér eŭ. domnul și stăpânul sĕŭ, am trebuit să rĕmân lângă cai. O, sórte, a fost asta dreptate din partea ta? M'am învĕlnit bine în haicul meŭ și m'am rădĕmat de corpul cald al calului meŭ. Acesta asculta liniștit la diferitele capuri din coran, pe carî i-le recitam încet în ureche, un obiceiŭ pe care mi l'a testat vechiul stăpân și care se dovedi de folositor și pentru mine. Armăsarul focos și lute ca vîntul, de sigur că nu recunóscea de stăpân pe nimenî. care nu-i șoptia ast fel seara în urechi. Acésta încă era o parte a „secretului“ calului meŭ.

Colo sub palmi de sigur, că nu se șopteaŭ capurî din coran, dar eŭ nu invidiam pe bravul meŭ Achmed. De asupra mea se întindea cerul albastru al sudului cu schinteile lucitóre ale Șerpelui. ale Vînătorului, ale Scorpionului și ale Lupului; aceste stele de bună samă eraŭ tot atât de fermecătóre, ca și cele dóuĕ, în ale căror lumină plăcută acum se adêncea, fără ochian, servitorul meŭ.

Am așteptat o jumĕtate de ceas — un ceas întreg — încă o jumĕtate — și ér-și o jumĕtate — Mochallah, unde rĕmâne ultimul sărut, până la care am promis, că voiŭ aștepta! Fiind că m'am urît să mai aștept, chiar mĕ hotărîsem să daŭ semnul înțeles. când auziî la drépta mea un sgomot lin. Punêndu-mi urechia la pămînt, auziî pași, ce se apropiaŭ cu precauțiune de cătră grupa de palmi și păreaŭ a ținea direcțiunea cătră corturî. Era Mochallah? Mĕ îndoiam. Îmi desbrăcai repede burnusul cel alb, așa că cu pantalonii cei vineți turcescî nu mĕ deosebiam de pămînt, mĕ pusei pe fóle și începui a mĕ târâi, ca indianii, în direcțiunea, din cătrăŭ am auzit pașii.

O statură de bărbat se strecură cu precauțiune printre corturî. Adăpostindu-mĕ după putință, îl urmam. Dinaintea cortului șeicului eraŭ legate ambele animale favorite ale sale, iapa cea albă și cămila, ér din dĕrĕtul cortului femeilor, era o lectică femeéscă, așezată între mai multe șele, pe carî el le cercetă cu deamĕruntul. Cu acésta ocasiune l-am vĕdut fața — era Saadis-el-Chabir, crumirul.

El se reîntórcea de la preumblarea sa. Așa târziŭ! Pentru ce n'a mers el direct în cortul destinat lui? Pentru ce spiona pe aci? Pentru ce se tărâi éră-și afară din sat? Trebuia s'o aflu și de aceea l'am urmărit cu cea mai mare precauțiune. El se îndreptă spre tufișul de salcămi și migdale, despre care mi-a fost amintit Achmed mai înainte. Abia l-am găcit intenționea, când m'am și repedit la o parte, spre a sosi înaintea lui acolo. Am descris un arc, mare destul, ca să nu fiŭ vĕdut de dînsul, și alergai din resputerî spre tufiș.

Am ajuns, când el era încă de parte ca vre-o treî-zecî de pași de tufiș, și m'am tupilat la pămînt. El se opri la margine, abia treî metri de la mine, și bătu încet în pălmi. După acest sigual auziî un susuit ce se apropia. Reîntórce nu mĕ mai puteam; la o parte orî înainte încă nu; am ajuns într'o posiție critică.

Acum din tufiș pĕtrunseră afară câte-va persóne, dintre carî una dete peste mine. La moment m'am ridicat, cu revolverele în mână, spre a-l preveni. dar norocul meŭ de altă dată, acum mĕ părăsi — acești beduinî eraŭ ómenî cu presență de spirit și înainte ca să poți întreba că cine-s, am primit o lovitură teribilă în cap, revolverele îmi scăpară din mână, și eŭ căduî la pămînt, fără simțirî.

II. Abu 'l Afrid.

N'a fost acesta prima lovitură de soiul acesta, pe care am primit'o acum, și de óre ce capul meŭ este de la natură solid construit, ast fel și acum mi-a trecut repede amețéla, deși nu așa lute, cum era de dorit; fiind că la trezirea mea îngenunchiaŭ pe mine vre-o patru—cinci bărbați, carî mi-aŭ fost vîrît un scăluș în gură și acum eraŭ ocupați cu legarea mâinilor și piciórelor mele, așa de tare, în cât nu mĕ puteam mișca. Saadis-el-Chabir conducea lucrul.

Pentru ce nu m'aŭ omorît ómenii acestia? La tot casul era mai bine. dacă mĕ prefăceam că și acum sum leșinat. Póte că ast fel audiam vre-un cuvînt, care să-mi dea ceva deslușirî. Acéstă hotărîre deja după câte-va momente se dovedi de bună, pentru-că auziî pe crumir întrebând cu vóce încétă: „Mișcă-se?“

„Nu“, rĕspunse unul dintre bărbați. „Este așa de țapen, ca o lance. Patul puscel mele l'a nimerit bine. De bună samă e mort, dar totuși va fi mai bine, dacă-i voiŭ înfige cuțitul în inimă.“

„Asta n'o veî face. Am audit din vorbele Sebira-ilor, că acest bărbat este un emir bogat din țara apusului. Dacă el cum-va n'ar fi mort, îl luăm cu noi, ca ast fel să căpĕtăm pentru dînsul banî mulți de rescumpĕrare. De o cam dată sîntem siguri, că el nu póte strica nimic.“

„Óre ce a căutat el pe aci?“

„Nu sciŭ, póte că este un poet. care a voit să vorbéscă cu el-Kamar (luna); se zice că acești străinî ar fi toți poeți. Lăsați-l aci; mai târziŭ vom vedea de dînsul.“

„Ce poruncescî acum? Într'adevĕr ducem cu noi iapa cea albă?“

„Nu numai pe ea singură.“

„Dar pe cine încă?“

„Un armăsar, care este și mai prețios de cât acésta iapă; el este al străinului acesta.“

„Hm, toți frații nostri nostri ne vor invidia!“

„Și încă ceva. Avem și o Bent-es-Sebira (fică a Sebira-ilor), carea este mai frumósă de cât tot ce am vĕdut până acum. Am simțit, că ea se află colo sub palmi.“

„Singură?“

„Un tinĕr se află lângă dînsa — —“

„Pe care-l vom omorî?“

„Nu. Un singur sgomot ne póte trada. El nu se va reîntórce cu fata în sat, fiind că trebue să păzéscă armăsarul. Ea este fica șeicului Ali-en-Nurabi. Vom pândi-o, când se va reîntórce și nu o vom lăsa se scótă nicî un țipet. Unul dintre voi o duce cu sine. Noi ceștî alalți luăm iapa și cămila, carî sînt legate amîndóuĕ lângă cortul șeicului. În apropiere se află și o lectică.“

„Ne vor auzi. Șeicul va avea câni buni.“

„Aceștia mĕ cunosc deja, căcî am zăcut lângă el în cort. Unul duce fata; unul iapa, unul cămila și unul lectica. Noi ceștî alalți mergem apoi la marginea satului, pentru a lua armăsarul, și atunci de sigur că trebue să omorîm păzitorul.“

„Dar, unde ne întrunim?“

„Chiar spre sud de la sat, la întrarea hulei, carea conduce în jos la rîŭ.“

„Dar dacă ne vor auzi? Dacă ne vor descoperi?“

„Fie-ți rușine, băete! A fost descoperit când-va vre-unul dintre noi? Nu sînt ochiî nostri ca aceia ai panterei și piciórele nóstre ca cele ale pisicei? Nu sînt aci cai destuî la îndemână, pentru a ne pune pe fugă înainte ca un Subira să aibă timp a și ridica flinta? Orî dóră cugețî, că ar trebui să fim mai precauți? Eî bine, atunci luăm mai întâiŭ pe Mochallah, fica șeicului, și o trimitem în loc sigur; după aceea treî inși se strecóră până la cortul șeicului, ér noi ceștî alalți mergem la locul unde se află armăsarul. Atunci eŭ voiŭ da semnul Hamema-ilor și în acela-și moment fie care va lua, ce are de luat. Cel din urmă se va reîntórce repede aci, spre a lua cu sine pe străinul acesta, pe care însĕ, la cas de pericol, îl putem și lăsa aci.“

„Și nu ne reîntórcem la Bah-el-Halua?“

„Nu; m'am înțeles deja cu ceî alalți, carî aŭ să aștepte caravana. Vom trece peste Bah-Abida, de acolo prin deșertul er-Ramada la muntele Tibuaș, din colo de care se află satele beduinilor Meșeer carî de sigur ne vor ocroti, de cum-va ne-ar urmări Sebira-iî. Și acum porniți, ca nu cum-va să scăpăm fata!“

În momentul următor eî dispărură fără cel mai mic sgomot, ér eŭ zăceam singur sub tufe, legat și cu scăluș în gură, neajutorat, ca și un copil, ba încă și mai rĕŭ, de óre ce nu puteam nicî baremî să strig.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dr. Ambrosiu Cheţianu: **Geografie pentru clasae II gimnasială şi reală, partea II. Europa. Asia şi Africa,** Blaş 1902 pag. 68 preţul 1 cor. Manual pregătit după cel mai nou plan ministerial

---

Dr. Augustin Bunea: **Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisiu Novacovici.** saŭ **Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764.** cu 250 documente române. magiare. latine. franceze: italiane şi germane. publicate în întregime. orĭ în extras. Preţul 4 coróne 50 filerĭ. pentru Românĭa 5 leĭ. Blaş 1902. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan.

Biblioteca „Unireĭ“: **Câte-va momente din începuturile bisericeĭ române** de C. Auner, Blaş 1902. preţul 20 banĭ. O recomandăm cu tótă căldura tuturor celor ce vor să aĭvă cunoscinţe despre trecutul bisericeĭ nóstre.

Elena din Ardeal: **Stropĭ de róuă.** Arad 1902. Sub acest titlu dşóra Elena Sântion. profesóră la şcóla nóstră de fete. a publicat o frumósă edecţie din poesiile sale reslăţite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sînt versurĭ gingaşe scrise în stil nepretensiv şi cântând pe simţitórele corde ale inimiĭ veciniculŭ cântec al iubiriĭ. Se pot procura şi de la tipografia seminarială cu preţul de 1 cor.

A apărut:

SF. EVANGELIE

a Domnuluĭ şi Dumnezeuluĭ nostru Isus Christos,

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţituluĭ nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş Dr. Victor Mihályi de Apşa. Blaş 1900. De la sfînta Unire 200.

Preţul unuĭ esemplar costă crudo: **17 cor.**, broşurat: **17cor. 30 fil.**, ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangelişti, cu cruce şi cu copcie: **25 cor.** Legătură mai elegantă se compută după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

Posta „Unirĭi“.

I. M. în *L.* A sosit prea târziŭ pentru numĕrul trecut, ér în numĕrul acesta n'a mai avut atâta actualitate.

Am primit şi achităm abonamentul de la: *Vecerd* pe an. 1899 şi 1900. *Száraz-Ajta* pe an. 1899—1901. *Sân-Mărtinul-sărat* pe an. 1900 şi 1901. *Stana* pe an. 1901. *Zeicani* pe an. 1898—1901. *Budacul-rom.* pe 1901. *Reşiţa* pe an. 1902. *Chiheriul-superior* pe an. 1901 şi 1902. *Ghiţasa-sup.* pe 1902 sem. 1. *Ghilad* pe 1900 şi 1901. *Csukics* pe 1901. *Ponor* (Poj) pe 1902. *Csik-Sz.-György* pe 1899—1901. *Egres* (Torontal) pe April 1894—April 1896. *Bocsig* 1/4 1902 1/4 1903. *Leta-mare* pe April—Sept. 1902. *Sălisce* (Sibiŭ) pe 1899 şi 1900. *Imbuz* pe April—Sept. 1902. *Băiuţ* pe 1902 sem. 2. *Sînd* pe 1901. *Delacrasna* pe 1900 şi 1901. *Bórta* pe 1902. *Deşanĭ* pe 1898 Iuliŭ—1902 Iuliŭ. *Tasnád-Szilvás* pe 1902. sem 1. *Bujdos* pe 1902. *Pocsaj* pe 1901. *Muntele-Băişórei* pe 1894 sem. 1. *Frata* pe 1902 sem. 2.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Cu veriabilul
Christoph-Lack se pot vărsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum şi uscarea târzie şi scorţoşă, ce o aŭ vărsuelile şi lacul de olei. Afară de acestea modul întrebuinţăriĭ luĭ e de tot simplu, în cât îl póte face fie cine.
(22) 14—15
Depositie în: Sibiŭ: **Franz John Söhne.**
Blaş: **Ladovic Schuller.**

In atenţiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înfiinţat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se póte ajunge la împrumuturĭ ieftine şi pe lângă condiţiunile cele mai favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ şi unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac mai puţin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel mai deosebit şi de nepreţuit este, că **cu încetarea din viaţă a debitorului, suma împrumutată se şterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitaluluĭ se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ şi este sigur că orĭ şi când ar înceta din viaţă, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér ereduĭ mai capĕtă şi banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărţilor funduare şi fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informaţiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una coróná pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanţa
„Intreprindereĭ de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.

(31) 7—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 27 Septembre 1902. Numĕrul 39.

Mensa academica.

(Al.) Dragostea şi interesul, ce publicul nostru l-a manifestat în timpul din urmă faţă de tinerime, întrece orĭ ce elogiĭ.

Mesele studenţescĭ din Braşov, Sibiŭ, Brad, pe cum şi înfiinţânda masă a studenţilor din Blaş, denótă în de ajuns, că publicul românesc cunósce şi apreţiéză miseria cu care se luptă treĭ din patru părţi a tinerimeĭ nóstre şcolare.

Şi nu e mirare de acésta apreţiare, când maĭ înainte vreme eraŭ adevĕrate escepţiĭ tinerii, carĭ eraŭ cu ceva dare de mână; ceĭ maĭ mulţi aŭ crescut cu „ţipăĭ“, cu stipendiĭ şi cu prescură românéscă.

A fost o idee umanitară aceea, de a da mână de ajutor tinerilor odrasle în ogorul culturiĭ naţionale, spre a-i apĕra de multele neajunsurĭ, ce aveaŭ să le îndure sĕrăcuţiĭ în cea maĭ fragedă vrîstă a lor.

Dar în aceea-şĭ vreme ne-am uĭtat cu desevîrşire de generaţia nóstră de la academiĭ şi universităţi. Ne-am obicĭnuit a crede, că tinĕrul de o dată cu esamenul de maturitate a trecut pragul cel maĭ greŭ, ce avea să-l trécă în calea luĭ spre viitor. Nu-ĭ avem maĭ mult înaintea ochilor, nu le cunóscem durerile şi nĕcasurile, şi nu ne dăm samă, că fiiĭ „Almeĭ Mater“ îndură o sórtă mult maĭ vitregă, ca tinerimea din şcólele mediĭ. Nu ne dăm samă, că ieşiţi odată de sub ocrotirea şcólelor românescĭ, se risipesc şi se pierd în oceanul străinilor, unde nimenĭ nu îĭ cunósce, nimenĭ nu îĭ scie. Avem, ce e drept, stipendiĭ maĭ mărişóre pentru universitarĭ. Ce sînt înse 400 de florenĭ — maximul stipendiilor — când 100 merg pe dactru, cel puţin 300 pe cuartir şi cost; unde maĭ rĕmâne ceva pentru luminat şi încălţit, pentru îmbrăcăminte, manuale de studiŭ? . . . Fapt este, că universitariĭ nostri nu-şĭ pot face studiile numaĭ cu stipendiŭ — nicĭ chiar cu maximul stupendiuluĭ — dacă nu se pot ajutora şi de acasă. Unde rĕmân aceia, cărora de acasă nu le dă mâna? Şi unde rĕmân ceĭ ce nu se împărtăşesc nicĭ de stipendiŭ?

Et longus ordo idem petentium!

Încep cu entusiasm tineresc. cu câţi-va banĭ agonisiţi cu multă sudóre, se înscriŭ la universitate, hotărîţi să-şi caute singurĭ existinţa. Continuă prin a lucra ziua întrégă la biroŭ, ca nóptea să studieze, şi sfârşesc studiele cu sănătatea sdruncinată — — dacă peste tot ajung să le sfirşéscă, căcĭ mulţi se opresc disgustaţi la jumĕtatea drumuluĭ. Unde rĕmân apoĭ momelile străinilor, mreaja fermecată, în care se încurcă bieţiĭ pescuţi flămînzi şi nebănuitorĭ?

Acel ce cunósce maĭ de aprópe viaţa de universitar; acel ce a îndurat însu-şĭ neajunsurĭ, alăturea de alţĭ colegĭ tot atât de sĕrmanĭ, va crede că nu esagerez când afirm, că miseria universitarilor este maĭ mare şi maĭ amară ca ceea a tinerimeĭ din şcólele mediĭ.

De aceea salutăm cu tótă însufleţirea idea fruntaşilor din Cluş, de a înfiinţa o masă a tinerimeĭ academice de la universitatea din Cluş.

Direcţiunea „Economuluĭ“ a votat deja spre acest scop 1000 coróne, din venitul anuluĭ curent şi nu ne îndoim un moment, că şi adunarea generală va aproba cu însufleţire acéstă decisiune vrednică a direcţiuniĭ sale. De odată s'a făcut apel şi la cele alalte bănci românescĭ, ca să contribue şi ele pentru realisarea cât maĭ démnă a acesteĭ generóse ideĭ.

Nu ne îndoim nicĭ pentru un moment, că apelul iniţiatorilor va afla viŭ resunet în bărbaţiĭ conducĕtorĭ de la băncile nóstre.

Şi nu ne îndoim cu atât maĭ vîrtos, că de astă dată e vorbă despre ajutorarea generaţieĭ nóstre de la şcólele superióre: viitoriĭ factorĭ aĭ vieţiĭ nóstre etnice. O masă a tinerimeĭ nóstre academice n'ar însemna numaĭ un sprijin de ordin material, ci în aceea-şĭ vreme este de o importanţă morală netăgăduită. Cât de risipiţi şi de împrăştiaţi sînt tinerii nostri de pe la universităţi; cât de puţin se cunosc unul pe altul şi cât de bine ar fi să-i putem apropia puţin de olaltă!

O masă a tinerimiĭ academice atât în Cluş cât şi în Pesta ar însemna o sinteză de aspiraţiunĭ şi de ideĭ a generaţieĭ maĭ nóuĕ, care azĭ mâne are să conducă singură destinele neamuluĭ!

Cât de mult s'a jertfit la Unguri pentru acest scop şi cât de mult ne bucurăm, că în sfirşit inimĭ generóse aŭ dat primul impuls, ca şi la noĭ să se facă ceva în direcţia acésta!

Dăm de închiere textual hotărîrea adusă de direcţia de la „Economul“ în şedinţa plenară de la 17 Septembre n.:

La propunerea membruluĭ în direcţiune Dr. Amos Frâncu în conţelegere cu directorul esecutiv se decide — ajutorarea — de o cam dată — alor 6 studenţi românĭ de la universitatea din Cluş cu prânz gratuit şi se hotărésce comunicarea acesteĭ decisiunĭ celor alalte institute, care fac parte din delegaţia băncilor, ér relativ la acésta să ieŭ următórele concluse.

*

Institutul înfiinţéză masa studenţilor academicĭ în Cluş, la care se vor provedea cu prânz gratuit de o cam dată 6 studenţi românĭ de la

„SUVENIR DE BLAŞ“ cuprinde diferite vederĭ din Blaş de o frumseţă admirabilă, şi esecutate artistic. Costă numaĭ 1 cor.

universitatea din Cluș tineri soliḑi și diligenți, copii de părinți lipsiți de mijlóce în terminul de la 15 Sept. până la 15 Iunie.

În acel scop în fie care an se va cere de la adunarea generală votarea unei sume corespunḑétóre din cuota statutară pentru scopuri filantropice și culturale (stat §. 49. lit. b). Pentru anul curent direcțiunea votéză pe réspundere personală a conto cuotei pentru scopuri filantropice, și culturale a anului viitor, suma de cor. 1000.

Ajutórele se dau de astă dată fără concurs public, prin direcția locală, ér în viitor se vor vota prin direcțiunea, institutului în urma concursului publicat în ziarele române și în cât se póte după ascultarea membrilor de încredere ai tinerimei.

Cu efectuirea acestei decisiuni se însarcinéză directorul esecutiv cu observarea ca eventual póte să dispună peste un cuartir din casa institutului din calea Francisc Iosif Nr. 54.

Caraghioșii. — Éră s'au pornit caraghioșii, ființele, cari se fac de rîsul tuturor prin prostiile ce debitéză. Un idiot din Blaș scrie lui „M. Szó“ o lungă eremiadă pe motivul, că musica regimentului de infanterie Nr. 64. a aranjat concertul în favorul mesei studenților. Ridiculositatea scriblerului iésă și mai mult la iveală, când aduce acuse Mitropolitului Mihályi, pentru ce a învitat la masa sa pe oficerii reg. 64. ér pe cei de la honvedi nu i-a învitat; ceea ce e minciună. Și aceea e fals, că oficerii regimentului pomenit ar fi cei mai mulți români. Noi n'am cunoscut, de cât pe un locotenent și pe un medic. Îi cade greu și de aceea, că musica a cântat de dóuě ori la curtea mitropolitului și tot de una piese românesci și se întrébă: „cum se face, de musica reg. 64. așa de bine execută piesele valahe, ér de celea magiare nu scie?“ De-i ghiol! Se plânge și de aceea, că Escel. Sa n'a învitat la masă din acest prilej și auctoritățile politice. — insinuă guvernului casul și cere, ca pe viitor să nu mai permită musicei să dele concerte cu colorit național. — Ce jele și bănat! vorba cânteculuĭ „Jelui m'așĭ jelui . . .“

O nelertată risipă națională. — Sub acest titul „Libertatea“ din Orăștie publică doi lungi articoli, în cari insistă pentru înființarea unei mari fabrici de lumini și de haine bisericesci, împreunată cu deposit de tot felul de recuisite bisericesci.

Pentru realisarea acestei întreprinderi propune înființarea unei societăți pe acțiuni cu colaborarea frățéscă a amêndoror bisericilor românesci. Autorul citatului articol speră, că în chipul acesta, credincioșii și bisericile nu numai vor fi scutite de un jaf, pe care agenții feliuritelor fabrici îl deprind asupra nóstră, ci vor primi în acelaș timp marfă bună și ieftină, ornate sacre bine pregătite și conforme ritului nostru și pe de asupra vor aduce și profit acționarilor.

Revistă politică.

Afaceri interne. A făcut multă furóre o scire, care păré multora de neadevĕrată, dar în urmă totuși s'a dovedit, că e fapt.

Cu prilejul manevrelor împĕrătesci de la Sasvár, când corpul IV. din armata comună și divisia honvezilor de la Székesfehérvár manevra sub comanda prințului Lobkovitz, s'a observat că honvezii împușcă cu glónțe, un soldat din armata comună a fost împușcat. Manevrele aŭ fost inmediat oprite, cercetarea n'a putut dovedi nimic. Reîncepêndu-se esercițiul, un glonț de pușcă a căzut înaintea prințului Lobkovitz. O nóuă cercetare a dovedit, că a fost vorbă de un atentat contra prințului: aprópe toți soldații din regim. 17. de honvedi aŭ împușcat cu glónțe.

În luna viitóre se vor reîncepe ședințele parlamentului, de astă dată în noul edificiŭ. Se susține, că acum nu se va mai face nici o festivitate, ci totul se va amâna pe când se termină clădirea. Palatul noŭ, în care se vor ține de aci înainte ședințele camerelor, aŭ fost de altcum deschis cu prilejul serbărilor milenare.

Desbaterile pentru statorirea cuotei continuă și acum între guvernul

---

FEUILLETON.

Arta și adevĕrul. *)

Domnilor și Dómnelor!

Dacă studiăm artele, vedem, că ele tóte aŭ acelaș scop, de a reproduce viața. Reproducerea reușesce cu atât mai perfect, cu cât ea ne presintă mai fidel aparința realității. Stăruința principală a artelor trebue să fie dar observarea și copiarea cât mai adevĕrată a evoluțiunilor vieții; prin urmare sufletul, conducĕtor al tuturor artelor este adevĕrul.

Constatând acésta, din capul locului putem să enunciăm, că numai acel product al minții omenesci este o opera de artă, capabilă a impresiona generațiunea actuală și a susține critica posterității, care represintă adevĕrul.

Minciuna, pe ori ce teren, trăesce și se resfață o zi dóuě, apoi, dată de gol, se risipesce și dispare în mijlocul hohotelor; ast fel și obiectele de artă întoțonate și sulemenite atrag cât-va timp atențiunea lumii curióse, apoi studiate mai îndins, lipsa de fond real iese la iveală și admirația trece în dispreț.

În tocmai cum tóte instituțiile mari omenesci își aŭ legile lor fundamentale și organice, pe cari toți ómenii trebue să le păzéscă, — ast fel și artele, expresiunea cea mai sublimă a geniului omenesc, se intemeiéză pe anumite legi, de la cari artistul nu se póte abate nici odată, la cari trebue să țină neclintit. Aceste legi aŭ drept temelie a lor adevĕrul.

Adevĕrul! Éță condensat într'un cuvînt întregul codice al legilor artei.

Acest singur cuvînt ajunge, pentru ca artistul să scie, care e datoria sa, în ce direcțiune are să plece și cum trebue să muncéscă.

Cuvîntul acesta cuprinde o indicațiune lămurită, un program bine stabilit, un plan de muncă prescris, codificat.

Cuvîntul acesta e sórele, care îi luminéză calea, pămîntul, care îl hrănesce și aerul, care îl împresóră în dumnezeescile momente de inspirațiune.

Arta este o schintee a divinității veĭnic adevĕrate. Ea are menirea de a aprinde aci pe pămînt focul sacru al sentimentului divin, care înalță pe om și îl deschide orisonturi mari, largi, unde lipsit de micile griji, uită par'că ce este, se desfătéză în univers, admiră frumsețile naturei și creațiunile minții omenesci, se bucură de atâtea minuni necunoscute și se simte fericit, că trăesce.

Menirea artei e minunată. Ea are darul de a vĕrsa lumină, de a răspândi căldură, de a oferi plăceri intelectuale; de a ne face să cunóscem mai bine frumosul, să desprețuim urîtul; să admirăm ce-i bun și să ne ferim de ce-i rĕŭ, să ne închinăm moralei și să ne îngrozim de pĕcat.

De aceea își îndeplinesce misiunea prin diverse forme. Ea instruiéză și desvață, clădesce și distruge, laudă și dojenesce, recompenséză și pedepsesce, învie și omóră, tot de una servind acela-și scop moral, tot de una susținend adevĕrul.

Artistul, representantul artei, este apostolul propagator al adevĕrului. Gura, lira, penelul, dalta, mintea și inima, creerul care plămădesce și mâna care îndeplinesce, aŭ să stee veĭnic în serviciul adevĕrului. El nu póte să mintă nici odată, presîntând drept adevĕruri nisce născociri deșuchiate, căci în momentul, în care publicul le-ar recunósce, ar râde de el și l'ar doborî de pe piedestalul de artist.

Poetul, care vré să fie bardul națiunii sale, nu póte să cânte de cât ceea ce frămîntă cugetarea poporului sĕŭ, căci dacă lira lui ar întona nisce sentimente străine sângelui din care se trage, n'ar mai representa sufletul aceluia și neamul sĕŭ l'ar huidui ca pe un sîmbriaș plătit.

Autorul dramatic, care și-ar permite a călca în picióre psichologia și ne ar aduce pe scenă caractere nenaturale și ciocniri dramatice imposibile, — ar produce o lucrare fără valóre.

Romancierul, care ne ar înjgheba un subiect în lipsa de cunoscință a istoriei saŭ a vieții sociale moderne, care ne-ar zugrăvi figuri istorice cu deprinderi din epoca actuală, care ne-ar înfira în salóne conversația obicinuită în popor: n'ar stîrni de cât rîsul nostru.

Pictorul care ne-ar pofti să-i admirăm tabloul a cărui concepțiune e forțată, la care a abusat de colori saŭ care nu are aer: de sigur și-ar atrage condamnarea tuturora.

Sculptorul care din blocul de piatră ne-ar ciopli nisce figuri și grupe certate cu anatomia, n'ar fi de cât un cârpaciŭ.

Oratorul, care la tribună, pe catedră și în amvon, vestind evangelia dreptății și a luminii, ar vré să îmbete ascultătorii numai cu nisce frase sforăitóre și fără miez, n'ar avé de cât nisce sucese vremelnice, după cari lumea desmetecită l'ar despreți.

*) Discursul președ. Iosif Vulcan la deschiderea adunării generale din Bistrița a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, în 7 Septembre n. 1902.

austriac și magiar. Mereŭ se pun nóue piedeci în cale, așa cât e aprópe sigur, că nici de astă dată nu se va face nimic. Mai multă greutate causézză acum afacerea vameĭ autonome.

România. Statele-unite nord americane, se vede că în lipsa alteĭ ocupatiunĭ, aŭ adresat o notă guvernuluĭ Românieĭ, în care întrevin în favorul evreilor, cerênd să fie tractați conform hotărîriĭ congresuluĭ de la Berlin.

O notă de acela-și cuprins a fost adresat și puterilor signatare a congresuluĭ de la Berlin.

Nota se plânge asupra faptuluĭ, că fiind evreiĭ rĕŭ tractați în statele balcanice și mai ales în România, acestia emigrézză cu grămadă în America și ast fel causézză statuluĭ mulțime de greutățĭ.

Se pare, că nota acésta nu va avé nici un resunet.

Bulgaria. În Dobrogea școlele bulgărescĭ nu vreaŭ să scie nimic de ordinele guvernuluĭ român, în ceea ce privesce planul de învĕțămînt, așa cât guvernul s'a vĕdut în sfîrșit nevoit să le închidă. Se înțelege, că Bulgariĭ fac mare tărăboiŭ în jurul acesteĭ renoscință, arĕtând, că școla românéscă din Sofia se bucură de libertate deplină în privința învĕțămîntuluĭ. Este înse o mică deosebire, pe care Bulgariĭ se fac, că n'o observă. Școlele din Dobrogea sînt publice, pentru cetățenĭ românĭ, pe când școla din Sofia e destinată numaĭ pentru supușĭ românĭ și așa e scósă de sub inspecția guvernuluĭ bulgar.

Pe vitejiĭ Bulgarĭ ĭ-aŭ mai ajuns și o altă nenorocire. Proĭectaseră adecă, să aranjeze la pasul Șipca marĭ serbărĭ, carĭ tóte eraŭ îndreptate óre cum contra Turcieĭ. Acum se vestesce că Austria, Germania, Italia și Anglia, aŭ trimis o notă comună guvernuluĭ bulgar, provocându-l să schimbe programul serbărilor. În urma acesteia marele duce Niculaevicĭ, nicĭ nu va lua parte la serbărĭ, ér ceĭ alalțĭ óspeți ruși, după festivitate, vor pleca cătră casă.

Scirea acésta a făcut mult sânge rĕŭ în Bulgarĭ, carĭ sînt cătrăniți pe tripla alianță pentru cuvîntul, că ea caută să suprime slavismul în Balcanĭ.

Peninsula balcanică. Albanezii se mișcă mereŭ. Numirea consululuĭ rusesc în Mitrovița, ĭ-a supĕrat fórte rĕŭ, căcĭ sînt cunoscute pornirile dușmănóse, ce are Rusia în potriva Albanezilor. De aceea instalarea consululuĭ rusesc e zădărnicită. Cete armate de Albanezĭ se adună pe fie care zĭ. Comunicația cu Mitrovița e întreruptă, linia ferată nimicită. Între acestea comitetul național din Roma a lansat zilele acestea o proclamație, în care provócă pe Albaneziĭ împrăștiați prin alte țărĭ, să lupte din resputerĭ pentru independența patrieĭ.

Rusia. Un noŭ atentat s'a pus la cale contra țaruluĭ, și încă sub ochiĭ armateĭ. Să scie, că de câte orĭ călătoresce țarul, soldațiĭ sînt postați de a lungul liniĭ.

Soldațiĭ stăteaŭ și acum la postul lor, când pe linie apar doĭ lucrătorĭ îmbrăcați în uniforma personaluluĭ de la calea ferată și sub ochiĭ soldaților se fac, că cercetézză în ce stare se află șinile, în realitate eĭ desfăceaŭ șirófele. Poliția înțelegênd din vreme, că ĕră să plănuesce ceva, a schimbat în momentul ultim programa călătorieĭ și trenul regal a plecat spre Petersburg pe altă linie. Trenul care trecuse după aceea pe linia Varșovieĭ aievea a și deraiat.

Artistul dramatic, care ar îngâna cuvintele în loc să vorbéscă și el ca lumea, care ar declama unde nu are de cât să converseze, care ar bâlbăi ca papagalul unde ar trebui să fie plin de simțire, care ar striga necontenit: ar provoca fluerăturĭ.

Adevĕrul e sufletul artistuluĭ. Fără acésta el nu póte să trăiéscă. Fără acesta el nu mai este artist.

Numaĭ acela se póte numi artist, care e capabil a ne face impresiunea să-l credem. Și nu credem de cât pe acela, care ne convinge, că presintă adevĕrul.

Numaĭ acela ne cuprinde inima și mintea; numaĭ acela imprimă felul sĕŭ de cugetare: numaĭ lui ne închinăm cu devoțiune; numaĭ el póte să ne domnéscă sufletul; numaĭ el este artistul nostru.

Căcĭ el tâlcuesce ceea-ce și noĭ simțim, plânge ceea ce ne dóre și cântă ceea ce ne înveselesce, — cugetarea, inima, lumea luĭ — este și a nóstră.

Numaĭ ce-l al nostru ne interesézză, numaĭ bucuriile și durerile nóstre le simțim, numaĭ aceia sînt artiștiĭ nostri, carĭ aŭ darul și curajul a le interpreta, căcĭ numaĭ ei spun adevĕruri.

În tóte timpurile, cultul căruia s'aŭ închinat fruntașiĭ artelĭ, a fost adevĕrul, căcĭ aŭ sciut, că acesta este o putere dumnezeéscă, singura care póte să le imprime veclnicia.

Aŭ urmat veacurĭ după veacurĭ și s'aŭ produs nenumĕrate opere de artă, dar din tóte nu s'aŭ conservat posterității de cât acele, carĭ aŭ fost inspirate de adevĕr, căcĭ numaĭ ele aŭ viață veclnică.

Ĕtă pentru ce tragediile elene și după miĭ de anĭ staŭ încă și astăzĭ în picióre: pentru ce creațiunile marelui Shakespeare aŭ să trăéscă pentru tot de una.

*

Adevĕrul înse n'a fost același în tóte timpurile și la tóte popórele. A trecut și el prin marĭ schimbărĭ. Ceea ce odată s'a considerat, drept dogmă veclnică, mai târziŭ s'a detronat și în locu-l s'a înălțat alt principiŭ, alt adevĕr, care la rîndul sĕŭ ĕră și a fost distrus, spre a face ioc noului curent, noului adevĕr.

Ast fel s'aŭ perîndat diferitele școle artistice, carĭ aŭ produs o mulțime de opere de artă, geniale și șubrede, admirabile și ridicole, grandióse și schilode, înse tóte menite a dĕrîma nimbul celor de mai nainte și de a stabili nóue regule de artă, de a introduce nóuĕ principiĭ de adevĕr.

Classicismul începu a strînge puterea de creare a artistului. Geniul încătușat reclamă libertate mai mare fantasieĭ sale, să își pótă desvolta mai deplin talentul, ca să pótă exprima mai perfect ceea ce simte, ca să pótă representa mai fidel adevĕrul.

S'a zis, că restricțiunea clasică, punênd stavilă talentului, e păgubitóre pentru progresul artistic, deci trebue înlăturată.

Și s'a format o direcțiune nóuă, care și-a dat numele de renaissance, inspirându-se de natură și deschidênd pórta limbilor moderne.

Trei secole a domnit școla nóuă, afirmându-se în deosebĭ în pictură și în poesie. Apoĭ s'a ĭvit părerea, că niciĭ vederile eĭ nu îndeplinesc misiunea artelĭ, că niciĭ principiile eĭ nu represintă destul de fidel adevĕrul.

Și s'aŭ aflșat alte vorbe conducĕtóre. S'a zis că menirea advĕrată a artelĭ este de a presinta viața într'un colorit idealist. Și s'a arborat steagul romantismului.

Acesta și-a adunat mulțĭ aderenți, căcĭ eleganța, finețea, tonul ales, manierile distinse aŭ fermecat lumea. A și domnit multe veacurĭ în tóte artele. Dar în serviciul idealismuluĭ, el se depărtă din ce în ce mai mult de realitate și, prin esagerările sale desfigură adevĕrul. Acésta a produs o reacțiune, care trezia din beția romantismului enervat, strigă să se deschidă ușa salonului parfumat, să între aer curat, să vadă ómenĭ veritabilĭ nu păpușe, viață reală — nu închipuită, să pĕră minciuna și să se restabiléscă adevĕrul.

Și numaĭ de cât s'a proclamat naturalismul, care vestea triumfător pretutindenĭ, că viața trebue reprodusă în tocmaĭ cum este, căcĭ orĭ ce omisiune ar fi o falsificare a adevĕrului

Stăruința de a esecuta acest principiŭ, a avut înse drept urmare o estravaganță, care numaĭ ține cont de bunul gust, de cuviință, de morală, de marginile până unde póte să străbată arta. Dorind să fie cât mai realĭ și originalĭ, adepțiĭ acestei școle căutaŭ în adins să presinte partea cea mai urîtă a vieții și să întreceaŭ într-a scóte la lumină numaĭ murdăriile eĭ. Acest esces a compromis școla. Bunul simț al publicului s'a disgustat. Astăzĭ ne aflăm în ajunul de a ne reîntórce la vechiul adevĕr, care se feresce de orĭ ce exagerare și care susține, că menirea artelĭ este de a respândi gustul adevĕratului frumos.

(Va urma.)

Corespondințe.

La chestiunea catechisării.

Din Mărginime, în Septembre 1902.

B. în G. a avut bunavoința să scrie unele reflexiuni la corespondința mea din Nrul 32 al prețnitei „Unirea“. În reflexiunile sale a cercat să scuze pe acei confrați, cari din lipsa de zel, ori din comoditate — am zis eŭ — nu satisfac datorințelor lor și ordinațiunilor superiorităților nóstre bisericesci în ceea ce privesce catechisarea pruncilor de școlă.

E drept, că pe acéstă cale se clarifică părerile unuia și altuia dintre frați în multe cestiuni de interes mai mare ori mai puțin însemnat, rămânênd la urmă adevĕrul statorit, pe care apoi cu toții cei consciențioși vor să-l urmeze.

Statorirea adevĕrului faptic a fost și ținta corespondinței mele amintite, omițênd constatarea lui cu casuri concrete, ceea ce, dacă lipsă va fi, voiŭ și face-o.

Adevĕrul însĕ superă, și cari sînt greșiții, ca corbii cei albi, cari să-și recunóscă pĕcatul și cu mâna pe inimă să strige: mea culpa. . . .

Să me ierte B. dar dsa nu e consecuent în reflexiunile sale, ci mai voind să scuze, își descarcă tot amarul învĕluit într'o negură de materialism asupra superiorității nósrte bisericesci.

Dsa, dacă harnic și zelos preot voesce să fie, și la culmea împliniriĭ datorințelor sale, ca director de școlă ar trebui prin faptă și cuvînt să nisuiéscă, ca să ațîțe focul iubiriĭ de carte și înaintare în inimile susțitorilor de școlă, ca acestia apoi să contribue cu drag la focul material de lipsă în școlă; apoi ca director școlar ar trebui să cunóscă și să stăruie, ca §. 4. din art. XXXIII. din 1868 din legea instruct., care pedepsesce aspru pe părinții copiilor negligenți întru cercetarea școleĭ, să se și aplice și nu ajunge scuza, că forțând pedepsirea absenților i-ar sări cu toții în cap, căci dacă de ast fel de temeri, de cari întîmpinăm cu toții la tot pașul, ce duce la înaintarea și bunăstarea poporului nostru, ne-am da înapoi, atunci afară de recitarea serviciului divin în Dumineci și sĕrbători, preotul în mijlocul credincioșilor sĕi ar trebui să stee cu mânile în sîn și să vadă cu ochii sĕi, cum fără conducĕtor însuflețit acest popor „sĕracul înapoi tot dă ca racul.“

Trebue tăiat de multe ori adînc în rană, dacă vom să ajungem la vindecarea eĭ!

Odată, că am primit asupra nóstra grĕua sarcină de păstori sufletesci, trebue să o și purtăm cu resignație și să nisuim a ni-o face noĭ ușóră și fără de a reflecta mereŭ la remunerațiuni, de cari noĭ românii mai în tóte direcțiile și așa cum rar ne împărtășim.

Cum că învĕțătorul câte odată e destul de apt întru propunerea religiunei n'am prea dubitat nici eŭ, me îndoiesc însĕ despre resultatul propuneriĭ sale, căci purtarea unei sarcini impuse în formă de datină cu de a sila, e atât de grea și datorința să îndepliinesce numai „de ochii lumii“, în fond însĕ nu e nimic și scopul nu să ajunge.

Dar să vede tréba, că B. în scrierea reflexiunilor sale a fost cu cugetul mai mult la îmbunătățirea stăreĭ nóstre materiale — pe care alt cum și eŭ dorind o doresc, până atunci însĕ, fie care la locul sĕŭ, să-și împlinéscă cu conștienciositate datorințele impuse, prin oficiul de care s'a învrednicit, când apoi ne vom face vrednici și de remunerațiuni și îmbunătățiri materiale, cari sigur nu mai pot întârzia mult.

Atâta de o cam dată!

Frate mic.

Esposiția industrială din Sibiŭ.

Se aduce la cunoscință publică, că esposiția industrială ce „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“ aranjéza dimpreună cu „Reuniunea sodalilor români din Sibiŭ“ se va deschide în Dumineca din 19 Oct. n. la 11 óre a. m. în sala ceea mare de la Gesellschaftshaus și va sta la dispositiunea publicului până în Dumineca din 26 Octombre n. 1902 la 11 óre a. m. când se va face închiderea solemnă pe cum și împărțirea premiilor.

Cu privire la obiectele de espus pentru orientare ne luăm voe a da următórele indicațiuni:

1. a) Se primesc tot felul de obiecte de industrie de casă. (țesături, cusĕturi, covóre etc.) lucrate de femeile nóstre.

b) Este de dorit și vor avé întâietate costume întregi (îmbrăcăminte bărbătesci și femeesci). cari să represinte portul original obicinuit din vechime în comuna respectivă.

De asemenea vor fi bine venite obiecte de industrie casnică, cari sînt pregătite de țăranii, cari nu sînt meseriași de profesiune. Aici aparțin tot felul de unelte folosite în

Crucifixul în Vulcan.

Sub acest titlu colonelul de la Panouze enaréză în „Gaulois“, un sacrilegiŭ înfiorător săvîrșit în Vinerea Patimilor (a romano-catolicilor) în Saint Pierre de pe insula Martinica. El deciară, că a avut informațiuni detaiate de la un martor ocular locuitor din Saint Pierre.

În 28 Martie n. a. c., în insula Martinica pămîntul a sĕvîrșit un atentat în contra ceriului. În 8 Maiŭ a. c. ceriul a hotărît nimicirea acelui pămînt. Ziua de 8 Maiŭ în care sa întîmplat cataclisma, a fost tot odată și ziua unei sĕrbători mari religióse: Înălțarea Domnului.

În 28 Martie era Vinerea Patimilor și a fost pentru S. Pierre ziua unei sfidări în potriva lui Dumnezeŭ prin o sĕrbătóre impiă și detestabilă celebrată de clasa cea mai ticălósă a locuitorilor de pe aceea insulă. În Vinerea Patimilor Crucea, lemnul Patimeĭ, a fost tîrîtă de a lungul stradelor din Saint Piere, apoi între rîsete și cântări obscene, a fost aruncată în craterul Vulcanului!

În ziua Înălțăriĭ Dumnului (8 Maiŭ) Vulcanul între strigăte de gróză și de mórte, a ridicat Crucea din sînul sĕŭ la ceriŭ și în același timp a respuns insultatorilor lui Dumnezeŭ cu argumentele iadului: cu focul.

Eŭ nu cred în minune — continuă colonelul — dar am înaintea mea fapte ce s'aŭ întêmplat rînd pe rînd. Le recapitulez: e afară de ori ce îndoiélă, că în ziua Înălțăriĭ Domnului materia erumpătóre a Vulcanului a nimicit orașul Saint Pierre; de altă parte e tot atât de adevĕrat că în Vinerea Patimilor s'a sĕvîrșit saturnala sĕrbare despre care am amintit și am la îndemână argumente mai mult ca suficiente și sigure.

Étă deschiderea scenei cum mi-a făcut-o un martor ocular:

„Sîntem în Vinerea cea sfîntă, în Vinerea Patimilor și frumosul nostru oraș colonial se deștéptă calm și plin de o vigóre și vivacitate caracteristică diminețelor din ținuturile tropice.

„Pe când sórele se înalță cu dulcéța pe orisont, prin case bunele femeĭ pun tóte în rînd, și se pregătesc să mérgă la biserică. E aci améza, și fie care merge să-și întrerumpă ajunul, mâncând mâncări uscate, mâncări de post. . . . Într'aceea un grup lărmuitor se îndréptă cătră unul dintre cele mai de frunte otele ale orașului, unde e pregătit un banchet. S'aŭ adunat acolo representanții cugetului liber, cari spre a dovedi independența lor de simțĕminte, celebréză o sĕrbare ateistă. Ei, — pe cari de alt cum nu-i obligă nime să observe poruncile sfintei nóstre religiuni, inventéză o manifestațiune sacrilegă pentru ca să facă ridicolă credința nóstră secolară. Se adună ca să mânânce, fără ori ce cumpĕt, mâncările cele mai grase, în contrazicere cu abstinența saŭ înfrînarea universală. Se destupă și se golesc cu iuțală numĕróse butelii, și după ce s'aŭ ospĕtat cu toții din de ajuns, începe procesiunea.

„Acele ființe diabolice aŭ inventat un metod noŭ de manifestațiuni anticreștine. În vreme ce preoților nostri le e oprit a duce publice și cu solemnitate preasfînta cuminecătură la cei morboși, acestui grup de ticăloși îi este permis să percurgă străzile micuței nóstre capitale, urlând, pronunțând cuvintele cele mai josnice, cele mai murdare si espunênd spre dispreț și batjocură un Crucifix ce-l aduceaŭ cu ei.

„Și étă-l nu peste mult pe strada ce conduce la Vulcan, care arare măestos și a cărui vîrf strălucesce în azurul senin a ceriului.

De patrusprezece ori, între cele mai infame sbierăte se opresce acésta cétă nemernică, pentru de a parodia Calea Crucei, Via Crucis, și scenele Patimeĭ, pe cari biserica le amintea în momentul acela în un mod atât de mișcător. Și ei se urcă, se urcă tot mai escitați, inventând tot mereŭ nóne infamii. Și étă-i ajunși pe vîrf. . . . Încunjură lacul liniscit și azuriŭ și ajung la Crater: acolo între urlete, sbierăte si între saltările cele mai indecente de bacanalii urîte, aruncă în Vulcan Crucea cu tipul Aceluia, care acum 19 veacuri muri pe Cruce pentru de a rĕscumpĕra sufletele acelor bieți nefericiți.

„Restul e cunoscut“.

Colonelul De Panouze adauge:

„Acésta este naraținnea ce mi-a espus-o un locuitor din Saint Pierre-Martinica, unul dintre cei puțini scăpați din catastrofa ce s'a întîmplat în 8 Maiŭ. De alt cum agrăitoriul mai adausă, că faptul a dat ansă la o polemică fórte vie între ziarele din Saint Pierre, și dacă acésta a rĕmas până acum necunoscută, e numai fiind că mai toți actorii faptului pe cum și cetitorii aŭ perit în erupțiunea vulcanului Mont-Pellée.

Eŭ sum fórte surprins, când aduc la cunoscința lumeĭ creștine, faptul acesta. Enararea uimitóre mi-a împărtășit-o un locuitor din Martinica.

În decursul povestireĭ, se puté vedé pe fața enaratoriului o gróză de adîncĕ impresiuni.

El în catastrofa vulcanului Mont Pellée, aducêndu-și aminte de sacrilegiu sĕvîrșit de concetățenii sĕi, vede pedépsa lui Dumnezeŭ.“

Veritè Francaise 9 Aug. 1902.

V. B.

economiă casnică atât pentru bărbaţi cât şi pentru femei.

c) Obiecte din industria profesională (diferite meseriĭ).

2. Obiectele de espus sînt a se trimite la adresa „comitetului aranjator“ al espoziţiei în Sibiŭ (Nagy-Szeben) din 10 până cel mult în 15 Oct. n. c. Spesele de transport le suportă esponentul; comitetul aranjator ia însă răspundere pentru păstrarea în bună regulă a obiectelor incurse.

3. Fie care obiect de espus are să se provadă cu ţidulă, ce va purta numele complet, caracterul, (măestru, calfă, învĕţĕcel etc.) şi locuinţa esponentului, şi eventuala indicaţiune că obiectul respectiv e de vînzare (în care caz să se indice apriat şi preţul), se dăruesce comitetului aranjator pentru întemeerea unuĭ muzeŭ industrial etc.

Despre festivităţile împreunate cu espoziţiunea pe cum şi despre eventualele dispoziţiuni ulteriore se va da amenunte la timpul seŭ.

Sibiŭ, în 17 Sept. n. 1902.

D. Comşa.
preş. reun. de agr.

V. Tordăşianu.
preş. reun. mes. rom.

V. Popoviciŭ.
secr. gen.

Apropiindu-se pătrariul din urmă al anului, rugăm respectuos pe toţi Onoraţii nostri cetitorĭ, carĭ sînt în restanţă cu abonamentul de pe anul acesta, cum şi de pe anii de mai înainte, să binevoiéscă a ne trimite preţul abonamentului, ca să ne putem împlini şi noĭ datorinţele faţă de alţiĭ.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pentru cumpĕrarea unuĭ potir de argint suflat cu aur cu cele ţinetóre, aŭ contribuit, Gligor Pop cu 4 cor., Ioan Truţa respicient 2 cor., Tămaş I. Dumitru 2 cor., Gligor Raţiŭ 2 cor., Ştefan Tămaş 2 cor., Tóder Costin 2 cor., Toma Baciŭ 2 cor Iosif Bontu 2 cor., Dănilă Moldovan 2 cor. Ioan Parasca 2 cor., Dumitru N. Tămaş 2 cor., Iacob Pintia 2 cor. Filip Pop şi familia 4 cor. Costan Fărcaş cu soţia sa Rafira 2 cor. Vasilie Turc cu soţia şi Ileana 2 cor., Ioan Raţiŭ cu soţia sa 2 cor., Tămaş K. Georgie cu soţia 2 cor., Dumitru G. Tămaş cu familia 2 cor., Petru Banta cu soţia 2 cor., Sand Moldovan cu soţia 2 cor., Mai mulţi credincioşi a dóua zi de Rusale după serviciul divin 36 cor., (la care aŭ mai contribuit biserica 20 coróne.) Pentru care faptă creştinéscă Dumnezeŭ să-le resplă téscă. Band, la 23 Septembre 1902. Filip Pop. preot.

Din diecesa de Gherla. Mercurĭ în 24 crt. aŭ fost ordinaţi de lectorĭ, subdiaconĭ şi diaconĭ — ér Sâmbătă vor fi ordinaţi de preoţi, clericiĭ absoluţi: Gabriel Dunca, Vasile Pogacias, Ioan Lengyel, Iuliŭ Pop şi Valentin Sima.

Din diecesa de Lugoş. Ioan Patachi, cooperator în Lunca-Cernel-superióră, a fost numit preot la Corocşteni, distr. Jiiŭ.

Procesele „Tribunei“. În nrl. de Joi „Tribuna“ scrie, că redactorul ei responsabil a fost citat la judele de instrucţie, care l-a făcut cunoscut, că procurorul a împrocesuat-o pentru cinci articolĭ.

Constituire. Societatea teologilor din Gherla s'a compus în modul următor: Preşedinte Tit Demian, cleric de an. IV.; vicepreşedinte Vasiliŭ Coşbuc, cleric de an. IV.; secretar Teofil Bocoşiŭ cleric de an. III.; bibliotecar Alesandru Szilágyi, cleric de an. III.; cassar Emiliŭ Deac, cleric de an. III.; controlor Dariŭ Vlad, cleric de an. IV.; notar Iulian Man cleric de an. II.; archivar Ioan Bozga, cleric de an. II. — Societatea de lectură a studenţilor de la gimnasiul superior fundaţional din Năsĕud, şi-a ţinut şedinţa de constituire în ziua de 14 Sept. st. n. a. c. sub conducerea dlui profesor Ioan Pĕcurariŭ, alegêndu-se cu aclamaţiune: de preşedinte Romul T. Perian, stud. cl. VIII.; vicepreşedinte Ioan Eunică, stud. cl. VII.; secretar I. Romul Curta, stud. cl. VIII.; secretar II. Vasile Păltinean stud. cl. VII.; cassar Victor Moldovan stud. cl. VIII.; controlor Petru Viman, stud cl. VII.; bibliotecar Iuliŭ P. Papiŭ, stud. cl VIII.; vicebibliotecar George Anton, stud. cl. VII; membriĭ în comisiunea literară Is. P. Pop, stud. cl VIII.; Flore Todoran, stud. cl. VII. şi Ioan Moldovan, stud. cl. VII.

Scrie literară. Viaţa sfinţilor, voluminósa scriere a vicarului Tit Bud, apărută la 1897 şi aprobată de Preaven. Ordinariat diecesan de Gherla, se vinde în loc de 6 cor. numaĭ cu 3 cor. Recomandăm cetitorilor nostri acéstă scriere, a cărei cetire îi va edifica mult în privinţa sufletéscă.

Ordin salutar. Ministrul de culte din România a dat ordin, că şcolariĭ să salute tot de una drapelul ţării şi să asculte în picióre şi cu capul descoperit imnul regal. Acest ordin patriotic, care s'a publicat tuturor elevilor, va sădi în inimile fiitorilor cetăţeni respectul faţă de domnitor şi flamura ţării, sfinţită în mijlocul ploiĭ de glóuţe pe câmpul de resboiŭ.

Logodnă. Joi sara, în casele dlui A. Papiŭ, în un cerc restrîns de amicĭ s'a ţinut logodna prietinului nostru Ales. Cinra, profesor cu dşóra Leontina Lucaciu. Actul fidanţării l'a îndeplinit noul protopop al Clușului Dr. Elie Dăianu, venit anume pentru acest scop. Urările nóstre de bine şi fericire tinerilor logodiţi.

Hymen. George T. Both, maşinist-tipograf în Tipografia nóstră, anunţă cununia sa cu d-şóra Eva Alesandru, ce se va celebra Duminecă în 5 Octombre st. n. la 3 óre d. a. în biserica gr. cat. din Ciufud.

Regina Belgiei, Maria Henrietta Ana, fica fostului palatin Iosif şi mama fostei archiducese Ştefania, a repausat în 19 crt. n. la Spaa, în vrîstă de 66 anĭ. În jurul sicriului reginei Belgiei s'a petrecut o scenă penibilă. Regele Leopold aflând despre sosirea ficeĭ sale a conteseĭ Lonyai a rĕmas fórte surprins zicênd, că nu ieu în nume de rĕŭ că fica sa a venit la înmormîntarea mameĭ sale, dar relaţiile încordate între el, regele şi fica sa, rĕmân neschimbate şi nu voesce se restitue vechea legătură intimă ce a esistat între eĭ. Regele a întrat după acésta în capelă şi a aflat acolo pe Ştefania stând în genunchĭ şi rugându-se înaintea sicriului mameĭ sale. Leopold a aşteptat până ce fica sa şi-a terminat rugăciunea şi apoĭ în presenţa tuturora a zis ficeĭ sale ca să se depărteze. Contesa fără a zice ceva s'a supus şi plecând a erupt în plâns. Princesa Clementina a luat-o de braţe şi a condus-o până la trăsura eĭ. Chiar şi după ce s'a depărtat contesa Lonyai regele nu şi-a revenit în linişte şi a accentuat în mai multe rînduri: „Nu vreaŭ s'o vĕd“. Contesa sosind la trăsura sa, a dat ordin ca să se facă dispoziţiile de plecare. În scurtă vreme contesa neînsoţită de niciun funcţionar al curţiĭ a plecat la gară unde a trebuit să aştepte timp de 2 óre până ce a plecat spre Bruxella. Sosită la Bruxella contesa a descins la palatul conteluĭ de Flandra, unde avé să o aştepte bărbatul eĭ conte le Lonyai, care însă fiind Telegrafice avisat despre scena petrecută între soţia sa şi regele Leopold a depeşat, că nu vine. Regele Belgieĭ nici în faţa loviturei, de care a fost încercat, nu şi-a putut ierta fica pentru pasul nepotriviteĭ sale căsătoriĭ.

Reuniunea femeilor române din Mediaş şi jur şi-a ţinut la 24 Aug. n. adunarea generală. Din raportul cassiereĭ se constată, că averea reuniunei e de cor. 19947.14 cu cor. 1213.34 mai mult ca anul precedent.

Calea generalilor buri. Generalii Burilor în rĕsboiul sudafrican, Botha De Wett şi Delarez, nu vor mai merge în tóte ţările din Europa să adune bani pe sama familiilor bure, ajunse în urma rĕsboiului cu Englezii la sapă de lemn. Eĭ se vor duce numaĭ la Bruxella şi Berlin. La Bruxella vor petrece 3 zile şi cu acésta ocasiune se va face colectă publică pe sama familiilor bure. La festivităţile aranjate de Belgieni în onórea celor 3 generali, nu vor mai fi demonstraţiĭ anti-engleze. Din Bruxella se vor duce la Berlin, unde l-se va oferi o donaţiune de 200.000 mărci colectate pe sama Burilor scăpătaţi. Din Berlin cei 3 generali buri se vor reîntórce în Africa sudică, unde vor lucra pentru prosperarea mult încercatului lor popor.

Mulţumită publică. La petrecerea de vară din Bandul-de-Câmpie aranjată în 3 August în favorul bisericeĭ a încurs 184 cor. 42 fil. din care subtrăgêndu-se spesele de 73 cor. 50 fil. a rĕmas venit curat 110 cor. 92 fil. suprasolviri aŭ încurs de la domniĭ Filon Recea din Şeulia-de-Câmpie 4 cor. Maximilian Radu din Oroiul-de-Câmpie 2 cor., Vecsei Lajos din Band 1 cor., Mihailă Kebelean, Berghia 40 fil. Todor Lazar comerciant Vaşarheiŭ 1 cor., Nicolaŭ Motora, Sângeorgiul-de-Mureş, preot 2 cor. Szekeres Gabor Band 2 cor., Ioan Bucur preot Sângeorgiu-de-Câmpie 2 cor., Szekeres Tamas şi Hosz Vilmos Band câte 1 cor., Vancea Iosif, protopop Vaşarheiŭ 2 cor., Vasiliŭ Saltelechi preot Bardoş 1 cor. Romul Orbean preot Iclandel 1 cor., Ioan Bârsan preot 2 cor. Sándor Pál mare proprietar Band 4 cor. după petrecere Georgie Moldovan cancelist la cărţile funduarie, Vaşarheiŭ 4 cor., Gligorie Raţiŭ, 2 cor. Priméscă marinimoşiĭ domni şi pe acéstă cale cele mai călduróse mulţumite. Band, la 23 Septembre 1902. Comitetul.

Necrolog. † Andreiŭ Papfalvai, preot gr. cat. în Delani (com. Bihor), diecesa de Orade, a repausat în 19 l. c. în etate de 46 anĭ.

În veci amintirea lui!

Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra

„CALENDARULUI UNIRII“

de pe anul comun 1903, care e sub tipar şi în curênd va apăre. Va cuprinde pe lângă Şematismul provinciei archidiecesane o fórte avută parte literară cu mai multe ilustraţii cu subiecte românescĭ şi ocasionale.

Formatul e 8° mare şi va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numaĭ 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Preţul se póte trimite şi în timbre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Nóuă lumină asupra Unireĭ cu Roma.

– Din cartea cea mai nóuă a dlui Dr. A. Bunea. –

(Fine.)

Scia bine Mitropolitul sêrbesc, că titlul, ce și-l luase, nu i-se cădea, de óre ce nimenea nu-l îndreptățise a exercita jurisdicțiune episcopéscă în Transilvania, și că pe nimenea din Transilvania nu póte face părtaș privilegiilor sêrbescĭ, de óre ce acelea nu erau recunoscute în acéstă țară, dar lui nu-i prea păsa de ast fel de lucruri, ci abusând de simplicitatea ómenilor, voia să-i exploateze în interesul Sêrbilor și al sĕŭ.

Episcopul Rîmniculuĭ Inocențiŭ murise deja în 1 Februarie 1735, adecă înainte de scrisórea lui Vichentie către Brașovenĭ. Mitropolitul sêrbesc însĕ a tot amânat chirotonirea lui Clemente noulŭi episcop al Rîmniculuĭ, până când Austriacii aŭ perdut Oltenia. A făcut-o acésta cu scopul, ca cu atât mai ușor să pótă pune piciorul în Transilvania. Sciind, că n'are drept a trimite episcop sêrbesc în acéstă țară, s'a folosit de o apucătură. Cu scrisórea sa din 22 Novembre 1735, care se póte vedé în scrierea mea despre Klein la pagina 154, trimite în Transilvania și în Oltenia pe episcopul Nicanor Melentievics de la Cruședol sub pretext de a aduna milă pentru înființarea unuĭ regiment sêrbesc de cavalerie, dar de odată în scrisóre îĭ dă facultate de a rîndui și afacerĭ bisericescĭ, fără a-i spune, că acésta o póte face numaĭ în Oltenia, și nu și în Transilvania.

Melentievics, care în 6 Dec. 1735 era în Sibiŭ, plecă de aci spre Brașov. În Vlădenĭ și Codlea fu întîmpinat de o deputațiune de a Brașovenilor și între sunetele clopotelor întră în Brașov la 16 Dec. n. 1735. Aci adună o sută de galbinĭ pentru regimentul sêrbesc, stórse și pentru sine mulți bani, puse pe Radu Tempea [1]) protopop peste Brașov și țara Bârseĭ, și sfinți preot pe Petru Șoan. Tóte acestea le-a făcut Melentievics fără de scirea și învoirea magistratuluĭ, ca și când și în Brașov s'ar fi putut aplica privilegiul illiric de a institui preoți și protopopĭ fără de amestecul autorităților politice. Magistratul, care până acum punea preoți și protopopĭ pe cine-i plăcea, s'a plâns la generalul comandant Vallis din Sibiŭ contra ingerenței necompetente a Sêrbilor. La porunca generaluluĭ, Melentievics plecă îndată din Brașov, ér magistratul făcu cercetare despre cele sevîrșite de acel episcop. În urma cercetăriĭ Magistratul a depus din protopopie pe Radu Tempea, ținêndu-l câț-va timp și în arest, și în locul lui a pus protopop pe Todor Baran, [2]) ceea ce a produs mare turburare în Brașov.

Vincențiu Ioanovicĭ, ca să nu-și pérdă auctoritatea înaintea Brașovenilor, carĭ erau în luptă cu Sașiĭ și pentru drepturĭ politice și pentru interese economice, le-a scris să-și trimită nice deputați la Belgradul Sêrbieĭ, că acolo va fi nu sciŭ ce comisiune împĕrătéscă, care va hotărî și în cestiunea conflictuluĭ lor cu Sașiĭ. În Iunie 1736 a mers o deputațiune de treĭ, în frunte cu preotul Eustatie Grid, fiul fostuluĭ protopop din Brașov Vasile Grid, și a umblat prin Belgradul Sêrbieĭ, prin Carloveț, Cruședol, și pe airea până în 27 Novembre 1736, fără să dobîndéscă nimica de la „comisionul împĕrătesc“, care a fost numaĭ o amăgire sêrbéscă, ci aŭ dobîndit o sentință, prin care în 26 Novembre 1736 Mitropolitul Vinchentie Ioanovicĭ afurisesce pe protopopul Todor Baran, care ast fel a trebuit să se lase de protopopie.

De aci înainte Brașovenii aŭ ținut tot mai intime legăturĭ cu Carlovețul, de la care speraŭ mare ajutor în validitarea pretensiunilor lor față cu Sașiĭ, ér de glasul archiereilor uniți nu voiră să mai asculte, măcar că și episcopul Inocențiŭ Klein le-a visitat biserica în Ianuarie 1733, și l-a chemat și la sinodul ținut în Gherla la $^{17}/_{28}$ Maiŭ 1733. Joĭ după Rusaliĭ, [1]) ér episcopul Aron l-a învitat la instalarea sa din 12 Nov. 1754, dar nu s'aŭ presentat zicêndu, că prin ordin primit de la generalul comandant din Sibiŭ aŭ fost supușĭ Mitropolituluĭ sêrbesc din Carloveț. [2]) Din contră eĭ aŭ continuat a da Sêrbilor mână de ajutor întru nimicirea bisericiĭ unite. Pentru aceea episcopiĭ uniți Klein și Aron aŭ considerat de rupte legăturile lor cu Româniĭ din Brașov și țara Bârseĭ și cu compania Grecilor (puțini la numĕr), și în consecință cel dintâiŭ nu l-a indus în conscripția din anul 1733. [3]) ér al doilea în conscripția din 1750. [4]) Făgărașul însĕ în parte s'a reîntors la unire prin preotul Vasile Baran, fiul protopopuluĭ din Brașov Florea Baran. Vasile a fost chirotonit preot prin episcopul Rîmniculuĭ Inochentie la 1734 și rînduit preot la Făgăraș. [5]) După ce în locul plățiĭ de la vama domnéscă din Rucăr, a căpĕtat plată din cassa erarială transilvană, a trecut la unire în 1738. [6])

Din casul lui Melentievica de la Brașov, mitropolitul sêrbesc s'a convins, că cu mijlóce pacinice, ne cum să pótă cuceri ierarchiea sêrbescĭ biserica românéscă unită din Ardeal, dar nu va puté ține sub stăpânirea sa niciĭ măcar Brașovul și țara Bârseĭ. De aceea se cugetă la alte mijlóce pentru a revolta pe Românĭ în contra bisericiĭ unite, și a-i aduce sub stăpânirea sa. Stările politice din Transilvania eraŭ potrivite pentru planurile Sêrbilor, numaĭ ocasiune bună mai trebuiaŭ să aibă.

Tóte cercurile politice hotărîtóre din Transilvania urgisiaŭ unirea Românilor cu Roma ca pe o operă de emancipare a acestuĭ popor nefericit. Nu fără temeiŭ a scris vestitul comandant general din Sibiŭ Hadik la 1767 către împĕrătésa M. Teresia, că domnul de pămînt catolic nu póte suferi unirea, pentru că crede, că iobagiĭ neuniți se bucură de mai puțină ocrotire din partea diregătorilor politicĭ, când e vorba de servitutea iobăgéscă, de cât uniții. Ungurul calvin și Sasul luteran urésce unirea nu numaĭ din motivul, pentru care n'o are la inimă catolicul, ci și fanatism religios, de óre ce îmulțirea uniților sporesce numĕrul catolicilor. [1])

Sentimentele, carĭ le aveaŭ Ungurii și Sașiĭ față de s. Unire la 1767, le-aŭ avut tot de una de la începutul eĭ, pe cum arată numĕrósele plângerĭ ale episcopuluĭ Klein. Eĭ aŭ dat sprijin orĭ cui s'a încercat a nimici unirea. Cu deosebire Calviniĭ, carĭ se dădeaŭ și pe atunci de representanțiĭ veritabilĭ aĭ ideiĭ naționale magiare, persecutaŭ fără cruțare chiar și pe nobiliĭ românĭ uniți. O scrisóre a gubernatorului transilvan din 25 Ianuarie 1751 ne spune, că nobiliĭ uniți din comitatul Hunedórei, ca să scape de nepăciuirile Calvinilor, aŭ fost siliți să trécă la calvinism și să se declare Magiarĭ. [2]) Tot din motivul acesta tóte scrierile protestante despre unire sînt pline de venin și neadevĕr.

Ocasiune binevenită pentru a atăca biserica unită s'a dat Sêrbilor prin rĕsboiul de succesiune, care a durat de la 1741 până la 1748 și în care trupele împĕrătescĭ din Transilvania încă aŭ fost angajate afară de hotarele eĭ.

Ce privesce mijlócele, clerul sêrbesc nu era scrupulos. Crescut în spiritul bizantin, ce l'a produs o civilisațiune îmbĕtrânită și corruptă în tóte fibrele sale, ținea de vîrtute minciuna și calumnia, viclenia, șiretlicul și sfinția fățărită. El n'avea alt ideal, de cât exploatarea maseloru.

Ast fel apăru în mijlocul Românilor din Transilvania la 1744 fălmosul impostor

---

[1]) În cartea mea despre Klein p. 154 din eróre s'a scris, că Melentievica a pus protopop pe Todor fiul bĕtrânuluĭ protopop Florea Baran.

[2]) Stinghe operile citate, și Herrmann, Das alte und neue Kronstadt, I. Band, pag. 193.

[1]) Vedĭ documentele relative în publicațiunile des citate ale lui Stinghe.

[2]) Aron către Buccov de dto 12 August 1761: Quando quidem occasione meae inaugurationis *Coronenses ad pristinam hujus episcopatus observantiam* invitati reposuerunt: se se ideo redire non posse, quia per ordinem hujatis Generalatus applicati sint Carlovitzensi Metropolitano, ab ejusdem jurisdictione penitus amoverentur, *cum experientia teste illi cum eodem colludentes istud hic tantum excitaverint malum* etc. (Arch. din Blaș.)

[3]) Vedĭ acésta conscripție în scrierea mea despre Klein.

[4]) Am publicat-o în »Transilvania« din Sibiŭ anul IX. din 1901, și în ediție separată: „Statistica Românilor din Transilvania în 1750“, publicată de Dr. A. Bunea, 1901.

[5]) Vedĭ Publicațiunile citate ale lui Stinghe.

[6]) Vedĭ scrierea mea despre Klein p. 136.

[1]) Doch hat die Union ausser denen offenbaren auch geheime Hindernisse, welche ihrer Aufnahme im Weg stehen: »der katholische Grundherr ist wegen seinen grundherrlichen Gefällen in der Beförderung deselben darum meistens laulich, weillen er den nicht Unirten Unterthanen weniger Magistratual-Schutz wider die Bedrückung zu widerfahren glaubet, als den Unirten. Der Calviner und Sachs aber hasset die Union nicht allein um desswillen, sondern auch aus Religions Eifer, weilen die Vermehrung der Union den Anwachs des katholischen Glaubens machet.« (Wall. Union).

[2]) Si reliqui Incolae considerentur, plebeae hi conditionis Valachi sunt passim, pauci Nobiles, cum per helveticae confessioni addictos jam a longo tempore diutine vexati; *multi Nobiles antea uniti* e sinu sanctae Romano-Catholicae Ecclesiae turpi levitate excesserint, *ad sectamque helveticam defecerint, ut taliter Hungari censerentur, nec per amplius nomen obex vexarum fieret.* (Wall. Union).

Visarion trimis de mitropolitul sêrbesc Arsenie Ioanovici Şacabenţ şi de sinodul lui din Carloveţ. [1]) Turburările produse de acel călugăr sînt cunoscute din scrierea mea despre Klein. Ele aŭ fost desastróse şi pentru acţiunea politică a episcopului Klein şi pentru persóna lui.

Când, în urma mĕsurilor estinse luate de curtea din Viena şi de Vicarul apostolic Petru Pavel Aron acele turburări s'aŭ liniştit şi biserica unită s'a restaurat aşa, pe cum se arată în conscripţia de la 1750, în care afară de ţara Bârseĭ, numaĭ 13 sate maĭ eraŭ nenunite. la 1749 ajunse pe scaunul mitropolitan din Carloveţ Paul Nenadovici, un bărbat bĕtrân cu multă trecere la împĕrătésa M. Teresia şi pentru aceea fórte cutezător. Opera lui de destrucţiune în contra bisericiĭ únite, o vom vedé în capitoliĭ următorĭ.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deşert

de K. May.

(Continuare.)

Într'adevĕr că mĕ aflam într'o posiţie înfiorătóre. Cunósceam întreg planul mişelesc al acestor ómenĭ, şi totuşi nu eram în stare a-l zădărnici! Aşa dar totuşi l'am judecat drept pe crumir! Ei se pregătia a-şi călca jurămîntul; voia să fugă şi să ĭea cu dînsul cele maĭ bune treĭ animale din sat, pe fica şeicului şi pe mine. Şi pe lângă aceea maĭ avea să fie omorît şi bravul meŭ Achmed. Nu mĕ îndoiam nicĭ de cum despre succesul acestui plan, de óre ce cunósceam din esperienţă astuţimea şi isteţimea, cu carea fiul deşĕrtului duce în îndeplinire ast fel de lucruri.

M'am opintit din tóte puterile, ca să mĕ desfac, dar înzădar. Am încercat să împing cu limba scăluşul din gură — nu mergea, fiind că mi-aŭ legat gura cu o cârpă, pe care aŭ înodat-o dinapoĭ, la céfă. Nu puteam face de cât un lucru; trebuia să mĕ ascund, ca să nu mĕ găséscă crumirul. Dacă acésta îmi succedea, atunci maĭ târziŭ era cu putinţă să duc pe Sebira-i pe urmele hoţilor, ca ast fel nu numaĭ să resbunăm mórtea lui Achmed, ci să liberăm şi pe Mochallah şi animalele furate. Am încercat deci să mĕ rostogolesc de la loc. Mi-a succes, şi în câte-va minute eram aşa de parte de locul de maĭ înainte, în cât mĕ credeam ascuns destul de bine. Şi ce a fost maĭ principal — în timpul tăvălireĭ am ajuns cu corpul pe revolverele mele, ce mi-aŭ fost scăpat când m'aŭ lovit. De óre ce mânile îmi eraŭ legate numaĭ la mănunchiŭ, după óre-şi care trudă mi-a succes să apuc revolverele cu degetele şi să le ţin bine. Dacă nu se reîntórceaŭ maĭ mulţi hoţi la mine, ci numaĭ unul, şi acela m'ar fi aflat în locul meŭ cel noŭ, atunci cu tótă posiţia nefavorabilă a mânilor mele îmi era póte cu putinţă, să puşc asupra lui şi — — să puşc? Ah! Dar aveam eŭ lipsă să aştept până ce mĕ vor afla? Nu puteam împedeca întregul plan?

Abia mi-a venit gândul şi l'am şi dus în îndeplinire; am dat unuĭ revolver o direcţiune, care nu putea fi periculósă pentru mine şi slobozii tóte şese focurile. Ele resunară puternic în nóptea liniştită; fie care trebuia să se trezéscă. Abia resună ultimul foc, şi auzii strigătul uneĭ gaie. Óre acesta era „semnul Hamema-ilor", despre care a fost vorbit crumirul? Peste o jumĕtate minută auzii o puşcătură de pistol — încă una, apoĭ strigate şi sgomot mare în sat. Ómenii s'aŭ trezit şi eŭ ascultam cu inima palpitândă, ce avea să se întîmple.

Cine a puşcat? Crumirul? Aprópe m'aşi fi rămăşit, că pistolul era a lui Achmed. În curênd strigatele se prefăcură în urlete turbate şi eŭ deosebiam apriat vócea şeiculuĭ, care striga după Mochallah, după lapa şi cămila sa. Apoĭ auzii un strigat puternic a lui Achmed, carele întreba, dacă nu m'a vĕdut cine-va.

Acum slobozii primul foc din revolverul al doilea — urmă o tăcere adêncă, apoĭ Achmed strigă cu putere: „Sihdi! Ah, este domnul meŭ, pentru că nicĭ un inimic n'are un ast fel de revolver. Sihdi, sihdi!"

Am dat al doilea foc. „Allah este prea îndurător; domnul meŭ nu póte vorbi; el se află în pericol! Veniţi în cóce şi-i ţineţi calul trebue să merg la dînsul!"

Mulţumită lui Dumnezeŭ; şi el şi calul meŭ eraŭ încă aci! Acum auzii paşi mulţi apropiindu-se de tufiş şi eŭ slobozii al treilea foc.

„Aci este!" strigă Achmed. „Veniţi într'ajutorul lui!"

Cu armele în mână, ei pĕtrunseră printre tufe. — Mĕ credeaŭ în luptă cu vre-un inimic, dar se opriră în curênd, presupunênd vre-o cursă, de óre ce nu se vedé nicĭ o fiinţă inimică. Numaĭ Achmed înainta mereŭ. A patra puşcătură a meă îĭ dete încă odată direcţiunea, şi în curênd el se opri lângă mine.

„Maşallah, aci este cine-va legat!" strigă el, după ce s'a plecat jos şi m'a pipăit. „Sihdi, effendi, tu aĭ puşcat? Vallahi, billahi, tallahi, gura îl este astupată!"

La moment îmi scóse scăluşul, şi de óre ce acum mĕ recunoscu după vóce, chini una puternic şi cu câte-va tăeturi îmi depărtă legăturile.

„El e, el e, Hamdulillah, el e! Vină în cóce, o şeicule; el ne va da deslușiri!"

Eŭ n'am aşteptat acésta, ci pĕtrunseĭ dintre tufe afară la largul, unde era loc maĭ mult. Aci Ali-en-Nurabi mĕ apucă de braţ.

„Effendi", întrebă el agitat, „unde este Mochallah, copilul sufletului meŭ? Unde este lapa şi cămila mea?"

„Spune-mi maĭ întâiŭ, unde este Saadis-el-Chabir," rĕspunseĭ eŭ.

„Nu sciŭ! A plecat!"

„A plecat? A fugit?"

„Da."

„Cu tot jurămîntul sĕŭ?"

„Şi-a călcat jurămîntul. Allah să-l prăpădéscă!"

„Am avut dreptate, o şeicule. Acest crumir avea ochiul unuĭ trădător. Un giaur îşi ţine cuvîntul dat, acest musulman însĕ jóră pe barba profetului, pe toţi califiĭ şi-şi calcă cuvîntul; să-i fie ruşine! El însĕ nu numaĭ că şi-a călcat jurămîntul, ci ţi-a furat şi fica şi cele maĭ bune dóuĕ animale."

„Aşa dar este adevĕrat, o effendi?"

„Da."

„De s'ar prăbuşi cerul peste acest mincinos şi tâlhar şi de s'ar deschide pământul spre a-l înghiţi, pe el, pe tatăl sĕŭ, pe tatăl tată-sĕŭ şi pe toţi moşiĭ şi strămoşiĭ, până la Adam, a cărui urmaşi sînt ei!"

„Dar niţi, că şi tu eştĭ un urmaş de a lui Adam!"

„Nu face nimic, mi e tot una! Mi-s'a furat lapa, cămila şi fata mea; ce-mi pasă mie de toţi strămoşiĭ şi strănepoţiĭ din lume! Effendi, ajută-mi. Numaĭ tu singur sciĭ, în cătrăŭ s'a dus!"

„Maĭ întâiŭ trebue să ne gândim în liniște! Eŭ cred că — — —"

El mĕ întrerupse agitat: „Să ne maĭ gândim? Effendi, înainte de a fi gata cu socoteala, hoţul ne va fi scăpat! Sus, ómenii meĭ, sus, spre a ne lua după el!"

„Luaţi-vĕ după el!" rĕspunseĭ eŭ liniştit. „Pe mine însĕ lăsaţi-mĕ să mĕ culc, spre a mĕ odihni. În nóptea acésta n'am închis încă nicĭ un ochiŭ."

„Domnule, vorbescĭ serios?"

„Da."

„Tu eştĭ óspele meŭ şi voescĭ să dormi, pe când eŭ nu maĭ sciŭ ce să mĕ fac pentru pierderea lepeĭ, cămileĭ şi ficeĭ mele? Nu sciĭ tu, că te va ajunge despreţul tuturor beduinilor?"

„Nu mĕ va ajunge, de óre ce e drept că eŭ voiŭ durmi, dar după aceea îţi voiŭ readuce pe fica şi animalele tale; tu însĕ veĭ resturna lumea şi totuşi nu veĭ recăpĕta nimic."

„Atunci spune-mi, ce să fac! Te voiŭ asculta."

„Cei maĭ mulţi rĕsboinicĭ aĭ tĕi lipsesc de aci, ei sînt colo în sat. Poruncesce să se caute peste tot locul, dacă nu lipsesce vre-un om, animal orĭ vre-un obiect óre care; apoĭ toţi bărbaţii purtătorĭ de arme să se adune la olaltă, spre a auzi, ce este de făcut. Într'aceea bĕtrânii satului încă se vor aduna dinaintea cortului tĕŭ. La sfătuirea acestora vor maĭ lua parte încă patru bărbaţi, şi anume colonelul, englezul, eŭ şi Achmed-es-Sallah!"

„Achmed-es-Sallah! Pentru ce şi acesta?"

„Ali-en-Nurabi, îţi spun, că numaĭ atunci îţi veĭ recăpĕta fica şi animalele, dacă veĭ da lui Achmed aceea-şi cinste, pe care o daĭ celui maĭ bun rĕsboinic al tĕŭ. Fă cum voescĭ!"

„Bine, te ascult. Veniţi toţi cu mine!"

El alergă înainte, noĭ după el. Achmed se apropie de mine. El a auzit fie care cuvînt al meŭ şi acum presimţa, că eŭ întenţionez ceva, care îl va fi de folos lui.

„Achmed, armăsarul meŭ este sigur? Ţi-am auzit vócea, când l'aĭ dat în grija unuia dintre bărbaţi."

„Aşa e, sihdi. Poţi fi liniştit; privesce, armăsarul se află colo între corturi."

(Va urma.)

[1]) Donec famosus impostor e Carlovitziana Congregatione huc emitteretur, scrie episcopul Aron către Gubernatorul transilvan în 24 Martie 1755. (Arch. din Blaş).

Bibliografie.

A apărut:

„Lucéfĕrul“, revista studenților români de la universitatea din Budapesta, fascicolul 6 dto 15 Septembre st. n., a aparut cu următorul sumariŭ: „Ospățul la Românii din Vefel“, de V. E. Degan (în limbagiŭ local, forțat, din causă că autorul nu scie reda prin semne grafice graiul usitat în părțile hunedorene și zărădene); **Meșter Petre comediașul“**, de V. E M.; Ilustrate“ de Simin; **Faust**. de G. E. Lessing, traducere de **Sebastian**; „Dorință“, poesie de Octavian, — apoi cronice, notițe bibliografice, etc.

„Lucéfĕrul“ apare la 1 și 15 a lunei în Budapesta (VI. strada Vörösmaty Nr. 60 a) și costă 10 coróne pe an.

Posta „Unirii“.

I. L. M. Cesttiunea am declarat'o de încheiată nu mai putem reveni asupra ei. Fĭi și Dta liniștit.

Am primit și achităm abonamentul de la: *Șomfaldău* pe 1900. *Tritul-sup.* pe 1900. *N.-Gércze* pe 1902 Iuliŭ—Sept. *Buttyin* pe 1902 sem. 1. *B.-Ujlak* pe 1902 sem. 2. *Țăgșor* pe 1902 Oct.—Dec. și 1903 Ian.—Martie. *Dr. M., Siget* pe 1902. *Pișcari* pe 1899. *Tetiș* pe 1902 sem. 2. *Hod.-Gh.* pe 1902 sem. 2. *Geoagiul-de-jos* pe 1900 și 1901. *Zabrani* pe 1902 sem. 2. *Hollod* pe 1902 sem. 1. *Drag* pe 1901. *Baia-de-Criș* pe 1902 sem. 2. *Iuh.-Orade* 1902 sem. 2. *Tr. K. Sz. M.* pe 1900 Iuliŭ—Sept. *Vl.-Eger.* pe 1902 sem. 2. *Timisóra* pe 1902 sem. 2. *Silha* pe 1902 sem. 2. *Kopnikbánya* pe 1902 sem. 2. *Nevrincea* pe 1897. *Csandlos* pe 1902 Iuliŭ—Sept. *F.-Tők.* pe 1902 sem. 1.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

4051 v. szám (33) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi 1902. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Toth József és neje ellen 300 kor. — fil. s jár. erejéig 1902. évi Április hó 14-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le és felülfoglalt és 2100 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, 2 csikó. 1 varró-gép, egy gözcséplőgép telyes felszereléssel együtt nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1902. évi V. 106/4. számu végzése folytán 300 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1901. évi Február hó 28-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 75 kor. 48 filiérben birói lag már megállapitott költségek erejéig Scrostély határán, „Szedinka“ nevü tanyán végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Oktober hó 2-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1902. évi Szept. hó 9-ik napján.

Elchner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

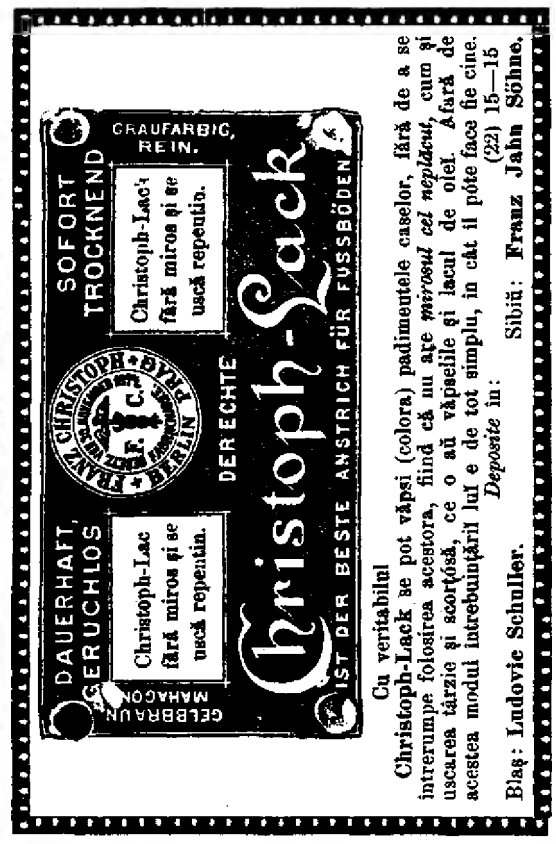

Cu veritabilul
Christoph-Lack se pot văpsi (colora) padimentele caselor, fără de a se întrerumpe folosirea acestora, fiind că nu are *mirosul cel neplăcut*, cum și uscarea târzie și scorțoșă, ce o aŭ văpselile și lacul de olei. Afară de acestea modulu intrebuințăriĭ lui e de tot simplu, in cât il póte face fie cine.
Deposite in: (22) 15—15
Sibiiŭ: **Franz Jahn Söhne.**
Blaș: **Ludovic Schuller.**

In atențiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine și pe lângă condițiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac maĭ puțin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit și de neprețuit este, că **cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitalului se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ și este sigur că orĭ și când ar înceta din viață, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér ereḑiĭ maĭ capĕtă și banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărților funduare și fóia catastrală.

Prospecte detailate ou informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una coróná pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanța
„Intreprinderei de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.

(31) 8—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 4 Octobre 1902. Numĕrul 40.

Aflându-ne la pătrariul din urmă al anului, rugăm respectuos pe toţi Onoraţii nostri cetitori, cari sînt în restanţă cu abonamentul de pe anul acesta, cum şi de pe anii de mai înainte, să binevoiéscă a ne trimite preţul abonamentului, ca să ne putem împlini şi noi datorinţele faţă de alţii.

Administraţiunea.

Pertractări nesfîrşite.

Pertractările pentru încheiarea pactului economic între cele dóuĕ state ale monarchieĭ nu vor să se gate. Odată vin ministriĭ austriacĭ la Budapesta, de altă dată merg ministriĭ ungarĭ la Viena şi să tot sfătuiesc, dar la resultat par'că nu pot să ajungă.

Şi în zilele trecute aŭ stat ministriĭ ungarĭ zece zile după olaltă în Viena, s'aŭ ţinut consfătuirĭ chiar şi în presenţa Maiestăţiĭ Sale, şi cu tóte aceste pertractările se vor continua în zilele aceste în Budapesta.

Despre decursul pertractărilor, despre natura controverselor, despre punctele diferenţiale, carĭ provócă pertractările aceste fără sfîrşit guvernele interesate păstréză cel mai mare secret. Cu tóte aceste nu este greŭ a constata, că pertractările sînt de mare însĕmnătate şi împreunate cu marĭ greutăţi, fiind vorbă de mulţumirea celor dóuĕ părţi cu interese aşa zicênd contrare.

Într'adevĕr Ungaria e o ţară agricolă. Industria câtă este abia merită amintire.

Austria din contră e ţară mai vîrtos industrială.

Urmézză de aicĭ, că interesul Ungarieĭ este, să pótă face esport uşor de producte agrare şi să împórte cu vămĭ cât se póte de micĭ productele industriale ce-ĭ lipsesc. Dacă decĭ Ungaria ar fi ţară neatîrnătóre, atuncĭ în schimb pentru vămĭ moderate asupra articolilor industrialĭ ar dobîndi import ieftin în alte ţărĭ pentru productele sale agricole.

Cu privire la Austria lucrul e întors. Austria are lipsă de vămĭ marĭ asupra productelor industriale străine, ca să-şĭ pótă apĕra industria sa profundă şi are lipsă de vămĭ marĭ şi asupra productelor agricole, când e vorbă de esportarea acelora în alte ţărĭ, ca productele din Ungaria să nu fie esportate, ci să rĕmână la disposia Austrieĭ, care ar da favoruri şi altor state pentru import de producte agricole, ca ast fel să pótă deprima preţul productelor agricole din Ungaria.

Din cele desfăşurate póte vedé orĭ cine, cât de greŭ lucru este a ţiné într'o singură uniune vamală dóuĕ ţărĭ cu interese atât de contrare şi că nu tocmaĭ greşesc tare aceia, carĭ luptă contra acesteĭ uniunĭ vamale.

De altă parte interese înalte politice sînt pentru susţinerea uniuneĭ vamale.

E adecă de obşte cunoscut, că basă întregeĭ vieţi publice e viaţa economică. Pe cum singuraticĭ aşa şi statele să conduc de interesele lor. Acum dacă s'ar înceta uniunea vamală, s'ar întrerupe legăturile cele maĭ marĭ ale intereselor materiale, carĭ până acum ţineaŭ la olaltă aceste dóuĕ state şi ast fel ar rĕmâné între ele numaĭ o legătură efemeră, care la urmă tot de sine s'ar desface.

De aicĭ să esplică, pentru ce Maiestatea Sa nicĭ nu vré să audă de ruperea legăturilor economice între cele dóuĕ state. Într'adevĕr desfacerea pactuluĭ economic ar însĕmna ieşirea monarchieĭ dintre puterile cele marĭ.

De altă parte Ungaria în decursul secolilor într'atâta s'a alăturat de Austria, în cât pentru Ungaria desfacerea de Austria ar aduce o sguduire, a căreĭ urmărĭ nicĭ nu să pot calcula şi prevede!

Ast fel decĭ în butul intereselor contrare, ce le aŭ aceste dóuĕ state, guvernele sînt silite a pertracta şi a căuta căĭ şi mijlóce pentru a face, ca urmările acestor interese contrare să fie cât să póte maĭ puţin simţite.

E grea munca acésta şi guvernele amîndóuĕ, carĭ se silesc a-şĭ apĕra ţările lor, merită tótă recunoscinţa.

Cu tóte aceste să impune întrebarea: óre până când va ţiné o stare de lucrurĭ, care aşa grave grijĭ pricinuesce şi care împedecă orĭ ce desvoltare liberă a părţilor contrahente?

Pertractările nesfîrşite ale guvernelor, ura poporaţiunilor din ambele state faţă de olaltă, tóte aceste dovedesc, că o consolidare a monarchieĭ nu e cu putinţă şi că maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ va trebui să urmeze sguduitura, care uşor va putĕ rupe definitiv lanţurile ruginite ale pactuluĭ economic şi cu acele de odată şi legăturile politice ce încă acum unesc aceste dóuĕ state.

În calea evenimentelor nu se póte pune nimenea, dar am dori ca de primejdiĭ să fie ferită ţara şi ca să se pună cât maĭ curînd capĕt la stările actuale de nesiguranţă, carĭ adinc vatămă şi vaza monarchieĭ nóstre în faţa celoralalte state.

☛ Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi! ☚

— **Unul dintre cele maĭ sensaţionale, instructive şi moralisătóre romane.** —

F. 8°. 1047 pag. costă numaĭ **2** cor. **90** fil. A apărut în editura „Unireĭ“.

Stipendiĭ archidiecesane. — În ședința consistorială de la 20 Sept. 1902. Preaven. Consistor archiepiscopesc a împărțit următórele stipendiĭ din fondurile archidiecesane, administrate acasă:

din f.	Șuluț:	25	stip.	în val.	de	cor.	8160.
„ „	Papfalvi:	1	„	„	„	„	240.
„ „	Tordai:	1	„	„	„	„	200.
„ „	Dănuț:	5	„	„	„	„	3000.
„ „	Baldi:	4	„	„	„	„	640.
„ „	Negruț:	3	„	„	„	„	400.
„ „	Bota:	1	„	„	„	„	120.
„ „	Vancea:	9	„	„	„	„	1980.
„ „	Tarța:	1	„	„	„	„	140.
„ „	Liviŭ Pop:	2	„	„	„	„	270.
„ „	Micu:	2	„	„	„	„	360.
„ „	Ciparĭŭ:	5	„	„	„	„	600.
„ „	br. Urs:	10	„	„	„	„	2000.
„ „	I. Vlassa:	1	„	„	„	„	340.
„ „	Filip:	3	„	„	„	„	600.
„ „	Alutan:	11	„	„	„	„	1120.
„ „	Chirilă:	5	„	„	„	„	500.
„ „	Cutean:	1	„	„	„	„	34.
„ „	Cerc. Orăștia:	1	„	„	„	„	80.
	Total la 91 studenți . . .					„	20784.

Din fundațiunile administrate la stat s'aŭ votat:

din f.	Romonțan:	26	stip.	în val.	de	cor.	6620.
„ „	Bobb:	5	„	„	„	„	600.
„ „	Maior:	1	„	„	„	„	120.
„ „	Vajda:	4	„	„	„	„	560.
„ „	Klein:	2	„	„	„	„	600.
	Total la 38 studenți . .					„	8500.

Afară de acestea Consistorul nostru, în conțelegere cu Ordinariatul din Alba-Iulia, a împărțit din f. Hirsch 3 stipendiĭ în valóre de cor. 1800.

Ast fel numĕrul stipendiștilor e de 132. carĭ primesc suma de cor. 31084.

Clasificați după studiĭ sînt: 35 iuriștĭ, 4 medicinișt. 5 technicĭ, 1 montanist. 77 gimnasiștĭ, 2 cadeți, 4 pedagogĭ. 1 comercialist și 3 fete (dintre carĭ 1 frecuentéză școla de industrie).

Tot înainte! — Ér s'aŭ deslănțuit patimile și apucând la largul, nu vreaŭ să scie de nicĭ un obstacul, ci nebunesce merg înainte, lăsând pe urma lor miserĭĭ revoltătóre. Am pomenit în un numĕr trecut, că, redactorul Cramer din Timișóra, a fost espulsat din oraș, sub titlu, că agitéză contra liniscĭĭ pacinice a cetățenilor. Și poliția din Timișóra a fost aplaudată de șovinistĭĭ incarnați.

Acum un alt publicist german l-a urmat. Proprietarul foiĭ „Gross Kikindaer Zeitung“ a fost și el espulsat din Chichinda-mare, pentru că a fost osândit în dóue procese, sub cuvînt de agitație contra națiunel magiare.

Care e óre rostul acestor prigonirĭ de soiŭ noŭ, ce s'aŭ pornit acum de odată contra pacinicilor Șvabĭ din Bănat? Se repetesce óre și acolo încercarea nesocotită și nesuccesă, de a prigoni ziaristica, de care se susține, că singură pórtă vina, dacă poporul e nemulțumit cu actualul sistem? Așa se pare; dar succesul va remâne nul. Nu ziariștiĭ agită massele în timpul present, ci masele noporuluĭ sînt turburate de ne mai auditele ilegalităților, ce se comit asupra lor. Acțiunea nasce reacțiune. Cramer și Korn se vor duce, locul lor nu va rĕmâné gol, ci se vor afla destuĭ alțiĭ, carĭ se inregistreze nedreptățile celor marĭ. Nu cu baioneta să face linisce în suflet și dreptate în țară, nu întemnițarea și espulsarea gazetarilor nemagiarĭ va dovedi lumeĭ, cât de fericite și îndestulite sînt popórele nemagiare în acéstă patrie comună, ci esecutarea imparțială a legilor și egalitatea tuturor întru mĕsurarea dreptățiĭ.

Revistă bisericéscă.

Franța. Rĕutatea numaĭ póte să fie inconsecuentă. Acésta se dovedesce acum în Franța. O lege franceză din 26 Iuliŭ 1893 a înființat o medalie colonială, ca semn de recunoscință pentru servițiile prestate în coloniĭ. Acum de unâ zi nisce resoluțiĭ ministeriale aŭ conferit medalia acésta maĭ multor călugărĭ din congreția s. Spirit, carĭ lucră în misiunile de la Senegal din Africa. Distincțiile acestea li-s'aŭ conferit „pentru rîvna și abnegația lor dovedită pe vremea epidemieĭ frigurilor galbene.“ Călugăriĭ aceștia sînt P. Jalabert, paroch în Saint-Louis și spiritual în spitalul colonial, carele este deja și membru al legiuniĭ de onóre, maĭ de parte P. Rialland, spiritual în spitalul din Dacar, și P. Le Vonédéc, spiritualul ambulanțeĭ din Gorca. Aceea-și distincție o a primit și episcopul din Congo superior, Msgre Augouard pe lângă o scrisóre de recunoscință din partea ministruluĭ coloniilor. Și acela-și guvern acasă asupresce și alungă ordurile călugărescĭ, carĭ trimit în lume și în special în coloniile franceze pe acești binefăcĕtorĭ!

Ca o inconsecuență a celor de maĭ sus, tot maĭ mult se verifică scirea colportată de unele ziare, că adecă guvernul va presenta camereĭ un proiect de lege, care se completeze

FEUILLETON.

Arta și adevĕrul.

(Fine.)

Noĭ Româniĭ, carĭ nu ne-am putut da partea de conlucrare la aceste evoluțiunĭ ale culturel omenescĭ, nu avem nicĭ să îndurăm perderĭ nicĭ să notăm câștigurĭ. Ne aflăm încă în favorabila situație, că din pățaniile altora putem să ne scótem conclusiunile. Aceste ne învață de ce să ne ferim și ce să urmăm; aceste ne arată cum să tragem prima brazdă în ogorul întĕlenit al artelor, ca munca să ne fie rodnică și ca ródele muncĭĭ să rĕmână trainice.

Lumina mințiĭ e adevĕrul, zice vorba vechie. Adevĕrul are să ne fie facla conducĕtóre în întunerecul ce voim să străbatem. Lumina luĭ ne va deslușĭ calea cea bună, calea valorĭĭ reale.

Adevĕrul e isvorul puterĭĭ de viață, focul, care ne aprinde curajul, scutul, care ne apĕră lucrarea, farmecul, care atrage apreciarea obștel și cuvîntul, care ne deștéptă consciința mândrieĭ.

Priviți cât de senin se presintă în lume omul inspirat de adevĕr! Fața luĭ e radiósă, ținuta-ĭ démnă. El nu șovăe, căcĭ are fixată credința sa; nu se incurcă, căcĭ nu se teme de nimenĭ. Cu fruntea ridicată, el stă neclintit; atacurĭ nu-l dobóră, ură nu-l strivește, invidiile nu-l nimicesc. El privesce la tóte nepăsător, sigur de învingere.

Cât de fericit este un ast fel de om! Viața luĭ se strecóră în linisce, gândurĭ posomorîte nu-ĭ încrețesc fruntea, grjĭ supĕrătóre nu-l tulbură seninul cugetărĭĭ, mulțumirea siguranțeĭ îl face vesel. Sĕrac, el se simte bogat; mic, îĭ pare că este mare; slab, se crede puternic.

Starea acésta sufletéscă se oglindéză prin entusiastele versurĭ ale profundului nostru Eminescu:

Sînt numaĭ mândru, mândru că pot fi,
Așa cum alțiĭ nu-s. Eĭ slabĭ, eŭ tare;
Eĭ mint — eŭ adevĕrul spun,
Căcĭ nu me tem de ale luĭ urmărĭ.

E mândru poetul și se crede maĭ tare de cât alțiĭ, căcĭ aceia n'aŭ curajul a spune adevĕrul și mint, dar el îl póte mărturisi, căcĭ nu se teme de urmărĭ.

A spune adevĕrul, este dar o vîrtute, o tărie, un titlu de mândrie, — căcĭ numaĭ acela cutéză să-l profeseze, care are un caracter nepĕtat, care nu se teme de nimic.

Cel ce nu spune adevĕrul este un om slab, lipsit de propria voință, de compătimit. El saŭ voesce a seduce pe alțiĭ saŭ nu cutéză a fi sincer, căcĭ are la activul sĕŭ pĕcate carĭ îl opresc.

Omul cinstit nu minte. În familie și în viața publică, el mărturisesce vecînic adevĕrul. Nimic nu-l abate; nicĭ glorie, nicĭ banĭ, nicĭ persecuțiune.

Numaĭ acele familiĭ sînt fericite, numaĭ acele popóre aŭ viitor, în fruntea cărora staŭ bărbați pĕtrunșĭ de adevĕr, căcĭ aceștia sînt ómenĭ cu caracter curat, carĭ cultivând adevĕrul, sădesc în neamul lor o putere morală și reală, puterea cea maĭ tare.

Să ne închinăm și noĭ acesteĭ marĭ puterĭ! Să arborăm pe tóte terenele activităților nóstre stégul adevĕrului. Și sub stégul acesta să enunțăm drept credeŭ al nostru, că numaĭ acela este om de valóre, care propagă adevĕrul; numaĭ un ast fel de om póte fi un respectabil cap de familie, un vredic luptător al causelor publice, un valoros om de sciință și un bun artist.

Dacă pe tóte terenele vieții nóstre numaĭ acela póte fi om meritos, care servesce adevĕrul, — cu atât maĭ vîrtos avem să pretindem postulatul acesta de la ceĭ ce vreaŭ să trécă drept representați aĭ nostri în arte căcĭ aŭ să ne reproducă sufletul, cugetarea și tot ce avem maĭ intim.

Să ridice dar în inimile lor altar adevĕrului toți aceia, carĭ simt în ceerilĭ lor ardênd focul sacru al creărĭĭ artistice. Adevĕrul să le fie farul. Să nu vadă, să nu audă, să nu simtă, să nu tîlcuiască, de cât ce-l adevĕrat. Numaĭ acesta e vrednic de eĭ, numaĭ acesta are dreptul să-și reclame loc în lumea artelor.

legea adusă contra congregaţiunilor. Noul proiect va cuprinde cele mai aspre măsuri contra congregaţiunilor religióse, cari nu se supun legilor statului.

Revistă politică.

Afaceri interne. În timpul din urmă, ér s'a pornit pe la representanţele comitatelor şi a oraşelor o circulară, de astă dată de la Pojon, în care e vorbă de a se recerca dieta pentru modificarea legei de naţionalităţi. Circulara acésta a ajuns de a ună zi şi la representanţa oraşului Timişóra, care nu apróbă paşul celor din Pojon, sub cuvînt, că se scie din esperienţă, că acolo unde domnesce prevenire reciprocă şi dragoste faţă de patrie, diferitele naţionalităţi trăiesc în linişte şi pace.

Săptămâna trecută a ajuns înaintea tribunalului din Chicinda mare şi afacerea deputatului Pavlovits, contra căruia se năpustise cu atâta furie dep. Vészi. Pavlovits era acusat, că a bătut la gară pe nisce băieţi, cari cântaŭ cântece ungurescĭ. Procurorul, când e vorba de un nemagiar, îndată e la locul sĕŭ; şi şi acum s'a grăbit a-l acusa pe Pavlovits pentru agitaţie şi vătĕmare trupéscă. Tribunalul însă a respins acusa primă, ér pentru a dóua a transpus actele la judecătorie.

România. Nota americană dată în chestia jidanilor români, e întimpinată, tot cu mai multă receală din partea opiniĭ publice. Ziarele fruntaşe din Anglia, Franţa şi Italia, scriŭ însemnaţi articolĭ contra eĭ. Se vede, că s'aŭ cam priprit jidaniĭ din America.

Doi deputaţi magiari Visontai şi Hock, vor face interpelări în dietă, în chestia noteĭ americane, sprijinind pe Evreiĭ din România.

Bulgaria. Serbările de la Şipca aŭ decurs în linişte, nu cum ar fi dorit voĭnicoşii Bulgari. Tărăboĭ a fost puţin. La sosirea mareluĭ duce Nicolaevicĭ, vice-preşedintele sobranieĭ l'a bineventat, marele duce a răspuns scurt şi aşa de încet, cât de abia îl vor fi înţeles ceĭ din jur. La banchet prinţul Ferdinand şĭ-a adus aminte de ţarul liberator şi de recunoscinţa ce datoresc Rusieĭ. A răspuns marele duce. După serbări, cest din urmă a plecat la Constantinopol spre a fi primit de Sultanul; se afirmă, că e vorbă de o însemnată misiune politică.

Sêrbia. Crisa financiară e teribilă, cum nu s'a mai pomenit şi nu se află nicĭ un mijloc, de a scăpa din acéstă încurcătură. Nicĭ chiar regele nu şĭ-a incassat lista civilă de câte-va luni, ér oficialiĭ de stat şi oficeriĭ nu şĭ-aŭ primit plata de cincĭ luni. E fórte natural deci, că tóte afacerile staŭ în loc şi în special comerciul şi industria stagnéză. Din pricina lipseĭ de banĭ în anul acesta nicĭ nu s'aŭ ţinut manevrele. Caiĭ de la cavalerie sînt ţinuţi fórte prost, ér soldaţilor de rînd nu li-se dă de cât mămăligă. Poporaţiunea din regatul sêrbesc e cătrănită rĕŭ contra guvernuluĭ, care a adus la aşa stare finanţele ţării.

Peninsula balcanică. Din Macedonia vin sciri tot mai neliniştitóre, cari lasă să se presupună începutul uneĭ revoluţiuni. Cete de Bulgari înarmaţi atacă satele turcescĭ şi prădéză tot ce le staŭ în cale, aşa cât locuitoriĭ se duc care unde pot. Bandele bulgare s'aŭ întîlnit şi cu armata turcéscă, care însă a trebuit să se retragă dinaintea Bulgarilor.

În legătură cu turburările din Macedonia se anunţă, că partida luĭ Sarafoff a pregătit un memorand, care cuprinde cererile macedonienilor. Vicepreşedintele partideĭ a mers cu acest memorand la marele duce Nicolaevicĭ, dar acesta n'a vrut să-l priméscă.

Corespondinţe.

Reuniunea femeilor din Cluş.

Cluş, 28 Sept. n. 1902.

Un noŭ moment îmbucurător în viaţa Românilor din Cluş este şi nóua „Reuniune“ înfiinţată de curînd sub titlul de „Reuniunea

---

Dacă activitatea nóstră artistică va produce numai un grăunte de adevĕr, lumea ne va observa şi are să stele de vorbă cu noi, ca să ne putem afirma idiomul.

Stabilirea adevĕrului însă trebue să se facă cu multă băgare de samă, căci nu tóte ce par adevĕrate sînt aceleaşi în realitate; multe n'aŭ de cât aparinţa amăgitóre, altele aŭ criterul adevĕrului, le lipseşte însă valórea morală.

Artistul are să fie condus de un sentiment estetic, care să-l determine fantasia, aretându-i ce póte, şi ce nu póte să reproducă. El are să examineze tóte cu deamănuntul, să le supună uneĭ critice riguróse şi să nu ne dee de cât rodul acestuĭ studiŭ. Nu numai are dreptul acesta, dar i-se şi impune. În tocmai cum în viaţă, nu toţi ómeniĭ pot să fie primiţi în o bună societate şi nu tóte faptele se pot reproduce în publicitate, căci bunul simţ s'ar revolta, aşa fel şi pe terenul artelor numai aceea se póte represinta, ce bunul gust apróbă.

Arta, ca respânditórea bunuluĭ gust nu se póte coborî în noroiŭ, — ci are să ridice la sine pe toţi ceĭ ce vin sub stégurile sale. Ridicarea eternuluĭ frumos, acésta se face prin propagare, a căruĭ temelie este — adevĕrul.

EMIL ZOLA.

Renumitul romanţier francez al căruĭ nume a produs adevĕrata revoluţie atât pe terenul literar, cât şi pe cel politic, a încetat subit din viaţă.

La catafalcul luĭ se cértă aderenţiĭ şi contrariĭ pe teren literar, pe cum şi naţionaliştiĭ şi Dreyfusiştiĭ.

În literatură, Zola cu adevĕrată putere creatóre a lucrat în direcţie naturalistă. În tóte operele luĭ de căpetenie — cari de altcum formézĕ un ciclu sistemisat — analiséză şi scóte la iveală animalul în om. Adevĕrat că prea de tot insistă asupra amĕnuntelor, în cât cetitorul perde din vedere ţinta însă-şĭ.

Tendinţa luĭ Zola şi a şcoleĭ luĭ este de a arĕta viaţa în tótă murdăria eĭ; omul în tótă golătatea patimilor animalice, ca şi când ar zice cetitorului: „Veḑi cât de ticălósă este viaţa, veḑi cât de murdar eştĭ tu însu-ţi.“

Este însă chestie nedeslegată, dacă cetitorul se va alege cu ceva ascendent moral din acest complex de ticăloşiĭ. Şi e mult mai sigur, că capetele superficiale — din nenorocire în maioritate — vor fi mai aplicate a se lăsa şi ele răpite de curent şi a crede, că la ce să mai tindă atuncĭ spre ideal, când lumea şi aşa e ticăloşită, şi când, în urma urmeĭ, el tot nu va fi capabil să o reformeze.

Étă pentru ce efectul scrierilor luĭ Zola a fost în mare parte desastros, mai ales pentru tinerime. Şi acésta cu atât mai vîrtos, cu cât în urma luĭ s'a pornit o întrégă literatură obscenă, care se nutresce din nesciinţa publiculuĭ şi mai ales din cercul strîmt de ideĭ al mulţimiĭ, care îşĭ satisface lesne gustul de cetit, cu piese scrise după modul eĭ s e n s u a l de gândire.

Se póte ca şcóla acésta, curăţită de esagerăţiile maiestruluĭ să producă opere, a căror lumină să nu arunce atâta umbră în urmă, aşa însă cum Zola a pornit-o, nu póte merge înainte. De altcum însu-şĭ Zola în lucrările din urmă („Evangeliile“) bate în retragere, devine mai romantic, în cât abia mai recunoscĭ într'însele pe autorul brutal al „Nanei“ şi al „Pământului“.

Academia franceză, înaltul for al celebrităţilor literare, n'a primit în sînul sĕŭ pe Zola, deşi el de anĭ de zile se luptă după un stal între nemuritoriĭ Franţeĭ.

Înmormîntarea i-se va face fără ceremonie religióşă. Nicĭ nu se póte alt cum la un scriitor, care în tóte scrierile sale şĭ-a bătut joc de biserică şi şi de religie.

Amestecul luĭ în procesul Dreyfus l-a causat marĭ duşmanĭ, cari póte vor erumpe de noŭ chiar cu ocasia înmormîntăriĭ.

Celebrul scriitor francez Fraçois Coppeé îşĭ încheie cu următórele cuvinte articolul scris cu prilejul decedăriĭ luĭ Zola: „Necredincioşiĭ pot să-şĭ bată joc de biserică şi de credinţă, dar asta nu ne împedecă, de a ne gândi la eĭ cu dragoste şi cu milă.“

Al.

femeilor gr. cat. „Sânta-Maria“ pentru înfrumseţarea bisericii gr. cat. din Cluş.“ Tinéra reuniune, care are statute aprobate de Prea Ven. Consistor Metropolitan şi se bucură dintru început de un frumos număr de membrii, s'a costituit definitiv azi este săptămâna în 21 Sept. n. a. c.

Iniţiată de Domnul Ştefan Roşian, fostul administrator par. şi protopopesc, causa reuniunei a fost imbrăţoşată cu tótă căldura de noul protopop-paroch Dnul Dr. Elie Dăianu, care cu o săptămână înainte de adunarea constituantă a vestit de pe amvon îmbucurătórea veste, despre aprobarea statutelor si într'o cuvîntare frumósă despre rolul femeilor, a arétat importanţa reuniunei şi chemarea ei.

Biserica actuală din Cluş să scie, că este fórte mică şi este aşa de încărcată de semnele pietăţii credincioşilor (icóne, perdele etc.), în cât trece peste mĕsura estetică, de aceea activitatea „Reuniunii pentru înfrumseţarea bisericii,“ va avé să se îndrepte de o cam dată nu asupra bisericii vechi, ci a celei ce va să fie, a bisericii nóue, care e de cea mai urgentă necesitate în Cluş. Împrejurarea acésta face şi mai interesantă înfiinţarea „Reuniunii femeilor“, fapt, pe care protopopul Dr. Dăianu l'a relevat în cuvinte potrivite şi la adunarea de constituire, care a decurs ast fel:

Adunarea s'a ţinut în biserică la 11 óre, îndată după s. liturgie, sub presidiul adhoc al Dómnei Leontin Pop n. Filip. timpul n'a fost norocos ales şi din pricina acésta nici n'aŭ fost de faţa aşa de multe membre, înse după amézi nu s'a putut ţiné, pentru că protopopul Dr. Dăianu, avea să mérgă la sfinţirea unei cruci în Nădăşel, ér părintele Roşian, era esmis în o causă şcolastică în Feneşul-săsesc. Totuşi eraŭ de faţă vre-o 50 de membrii, dame şi domni din tóte straturile societăţii nostre din Cluj. Deschidĕnd Dómna presidentă şedinţa a fost ales notar adhoc părintele Augustin Giurgiŭ, catechet. Dnul Dr. Dăianu, luând cuvîntul a făcut cunoscute statutele societăţii. S'aŭ ales apoi 2 comisiuni: una compusă din următórele Dómne: Lucreţia Giurgiŭ, Dna Vodă n. Fogarasi şi Dşóra Elena Pandrea pentru înscrierea de membrii noi, alta compusă din: Dna Ida Dr. Ilea, Virginia Pop, Aneta Dr. Morariŭ n. Bohăţiel şi Dnul Iac. Murĕşan, învĕţ. pentru a candida o presidentă şi membrii în comitet. Comisiunea primă a înscris mai mulţi membrii ordinari şi binefăcĕtori. Membrii fundatori s'aŭ înscris Dna Lucreţia Gurgiŭ n. Rus şi Dómna Virginia Pop, (cu câte 40 cor.) membră pe viaţă s'a înscris Dna Aneta Dr. Morariŭ n. Bohăţiel, (20 cor.) Într'aceea comisiunea a dóua şi-a făcut propunerile, pe basa cărora, ca presidentă a fost aclamată cu unanimitate Dna vĕd. Ana Popp n. de Leményi, ér membre în comitet următórele: Dómnele Leontin Pop, Dna Ida Dr. Ilea, Dna Ranta Buticescu, Virginia Pop, Dna Grigorie Borza, Elisabeta Sandu, Lucreţia Giurgiŭ, Maria Greţia, Ana Körösi-Crişan. Membre suplente: Flóre Cormoş, Ana Imbuzan, Claudia Stanciŭ, Catinca Vodă şi Dşóra Elena Pandrea.

Dintre aceşti membrii comitetul va avé se alégă vice president, casar, controlor etc. şi separat un secretar dintre membrii ordinari saŭ ajutători. Ca bărbaţi de încredere ai comitetului aŭ fost aleşi următorii Domni: prot. Dr. E. Dăianu. Şt. Roşianu capelan, Leontin Pop jude reg. în retragere, Vasile Ranta Boticescu jude reg. în r., Dr. Ştefan Morariŭ advocat şi Iacob Murĕşian, învĕţător.

Cu acestea adunarea, la care am avut norocul să avem şi un representant al preseĭ pe Dnul Augustin Paul, de la Gazeta Transilvaniei, s'a încheiat

Fie ca înfiinţarea şi activitatea acestei reuniuni să contribue la închegarea societăţii din Cluş, care are mari datorinţe de împlinit faţă de biserică şi neam şi în acest scop are şi mare lipsă de consolidare şi frăţietate.

Bas-Tenor.

ZI DE BUCURIE.

Varviz, la 27 Sept. n. 1902.

Pe la anul 1773 parochia Varviz consta din 32 familii, carî tóte sînt înşirate cu numele în Inventarul familiar al conţilor Lázár de Szárhegy. *) La pag. 9. din acest estras, se află scrise următórele: „Harminczkettődik házhely a mellyen régen lakott Áron nevű oláh Pap a ki Moldovában szökvén az udvar ismét ember szállitatt beléje, és aval az udvarnak a taxát mostis kiadják, vagyon ezen jószág a Beszerika vicinitássában. Ennek is a házhoz foglalt tanorokjában megterem minden esztendőben 4 currus folni.

Notandum. Hogy ezen megirt jószághoz praetendal az Ecclesia, mivel a mostani oláh Pap ugy referálja, hogy a Beszerika hellyel együtt, és meg egy Párokiával, ezen kivül és egy Dászkujnak való házzal és az hellyekkel, a néhai Gróf Lázár Ferentz ur conferálta volna az Ecclesiának, az oláhok ide származván, ha templomjok lesz, hogy annál inkább meg maradhassanak, s most is jó szivel rolla a taxát meg nem adnák, minthogy minéket bizonyos üdökbe szolgáltattni tartozik is a fungens oláh Pap ezen ő Ngak collatumokért, irás is existál rolla hogy eképpen vette kezéhez az Eccles.“

Din aceste se vede apriat, cum-că intravilanul, pe care se află casa parochială de astăzi, porţiunea canonică, cimiterul şi biserica cea nóuă, e donat spre acest scop de contele Francisc Lázár, cu mult mai înainte de 1773, semn dară, că Varvizul datézĕ cam de la începutul veaculuĭ al XVIII-lea.

În decurs de un lung şir de anĭ, Varvizul a progresat binişor, atât ce privesce bunăstarea materială. cât şi în privinţa numerică. Numĕrul familielor astăzĭ e de 600. dintre carĭ, cam 100 aparţin parochieĭ Şermaşuluĭ şi Topliţeĭ.

După cum se scie, încă pe la 1815 avé deja şcólă.

În timpul mai nou însc, a fost sguduit în mod simţitor în cele materialĭ, parte prin anĭ neroditorĭ, parte prin abusurile scandalóse, comise cu multă rafinărie — în curs de mai mulţi anĭ — de primăria comunală. Pentru ilustrarea situaţieĭ ajungă a aminti, cum-că după 2 cor. dare de stat, să plătia 4 cor. arunc comunal, idest 200%.

Din catena nefericirilor, ce s'aŭ descărcat pe acéstă comună, când-va înfloritóre, cea din 1899 — când a ars biserica — fără îndoiélă, a fost cea mai desastrósă. Şi după atâtea probe de grele suferinţe, susţinute cu resignare adevĕrat creştinéscă, étă că ziua înălţăriĭ s. crucĭ, a fost menită de provedinţă, a aduce pace şi armonie în echilibriul atât de conturbat al acesteĭ parochie.

În mijlocul uneĭ bucurie de nedescris a mulţimeĭ de popor adunat, nu numaĭ din parochie, ci şi din vecinătate, în sfînta zi a înălţăriĭ s. crucĭ, s'aŭ sfinţit şi s'a pus crucea pe turnul preafrumóseĭ biserici.

În 27 Maiŭ a. c. s'a pus piatra fundamentală, ér în 27 Septembre cu o însufleţire démnă de însemnătatea actuluĭ, a fost ridicat la înălţime ameţitóre, semnul acela, care „e pus spre căderea şi scularea multora din Israil.“ După finirea s. liturgie, poporul postându-se în faţa nouluĭ edificiŭ bisericesc, între sunetele clopotelor, aŭ sosit la faţa locului şi preoţiĭ: Petru Moldovan, Vasiliŭ Urzică şi mai târziŭ Virgil Codarcea, parochul Şermaşuluĭ, unde s'a făcut sfinţirea apeĭ.

Finindu-se ceremonialul ritual, coop. Vasiliŭ Urzică a cetit actul, care s'a aşezat în globul cruceĭ, în care era schiţat pe scurt istoricul Varvizuluĭ şi al bisericeĭ celeĭ nóue, apoi a urmat predica ocasională despre însemnătatea s. crucĭ, ţinută tot de coop. După sevîrşirea acestora, antreprenorul bisericiĭ cu subalternii sĕĭ, aŭ pus semnul biruinţeĭ la locul sĕŭ, între cântările melodióse ale tinĕruluĭ cor din Varviz. Mulţimea de popor cu suflet liniştit, s'a depărtat la ale sale, aşteptând cu mult dor, sosirea zileĭ de 8 Novembre, când se va sevîrşi consacrarea nóueĭ biserice, care ca clădire, e una dintre cele mai frumóse şi mai succese, din câte s'aŭ făcut în timpul mai nou pe teritorul archidieceseĭ.

Pe locul acela, unde în an. 1773 era casa modestă a preotuluĭ românesc, astăzĭ să ridică falnic, casa parochială de piatră, în a cărei apropiere se află şi nóua biserică.

Varvizanul.

---

*) A Szárhegyi Gróf Lázár családnak az 1773-ik évben Februárius 17-én megkezdett s ugyan azon év Május utolsó napján bévégzett s király Táblai irnokok Perlaki Imre és Deák János all irások és pecsétjek alatt kiadott Gyergyói rész jószágról szolló törvényes öszveiratból való Kivonat A 453-ik laptól a 478-ik lapig ezek vagynak irva: Inventarium, seu conscriptio in Territorio dictae possesionis Szárhegy loco videlicet Foenili allodiali vulgo Várhegyallya nominata Congregatorum Inquilinorum, et pro nunc ibidem Conmorantium taxam solventium cum appertinentiis.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pentru înfrumseţarea bisericeĭ gr. cat. M.-Căpud aŭ donat următórele obiecte: Ana Costea, servitóre; Maria Biscarea, servitóre; Maria Măhuleţiŭ, servitóre: un patrafir în preţ de 12 cor., ér următorii zilerĭ gr. cat. neorusticĭ: Ioan Mihălţian, Iancu Nicula a lui George. Vasilie Tompi, George Antal, Mihailă Stanciŭ, Ţoma Marcu Nicula, Michailă Fărcaş George Covaciŭ: 2 prapori de colóre verde în preţ de 40 cor., pentru care faptă creştinéscă Dumnezeŭ să le răsplătéscă. M.-Căpud, la 28 Septembre 1902. Laurenţiŭ Stăncel, preot gr. cat.

Din Archidiecesă. Concurse. Cu terminul de 15 crt. se escrie concurs pentru ocuparea staţiunilor de învĕţător în Stenea, (districtul Sibiŭ), de cantor-învĕţător în Ocnişóra şi Aiudul-de-sus (distr. Aiud), şi în Ţăgşor (distr. Cătina).

Dar preaînalt. Maiestatea Sa a binevoit a dărui 200 cor. comunităţiĭ din Kebele-Szt.-Iván, distr. Mureş, pentru edificarea unei biserici nóue.

Scirĭ personale. Aflăm cu bucurie, că părintele Iuliŭ Florian, preot archidiecesan, în 27 Sept. n. a depus cu frumos succes la universitatea din Budapesta rigorosul al doilea din dogmatică. Felicitărĭ! — Aurel Florian, preot archidiecesan şi capelan militar cl. I. a fost transferat la Viena, ér în locul luĭ va merge la Serajevo Dr. Teodor David, capelan cl. II. la Braşov. — Michail Străjan, originar din Tür, lângă Blaş profesor şi director la liceul din Craiova, s'a retras cu ziua de 1 Sept. v. de pe cariera de profesor, regulându-şĭ drepturile la pensie. Colegiĭ de la liceŭ, aŭ dat un banchet distinsuluĭ bărbat, care şi-a câştigat marĭ merite prin munca sa cinstită, desvoltată pe terenul cultural.

De la Curte. Prinţul moştenitor archiducele Franz Ferdinand, a avut bucurie familiară, născêndu-i-se un prunc, care a primit în botez numele de Maximilian Carol.

Mensa academica. Masa studenţilor universitarĭ din Cluş. — după cum ni-se scrie — a fost inaugurată în 1 Octobre n. La cele 6 locurĭ, înfiinţate de „Economul“ aŭ fost primiţĭ următoriĭ studenţi: George David, iurist an. II., Zenobie Gheaja, iurist an. IV., Traian Pop, iurist an. I., Valer Ostate, medicinist an. V., Cornel Circa, medicinist an. II. şi Traian Suciŭ, filosof an. III. — Masa se află în localul restaurantuluĭ Nicóră. Inaugurarea s'a făcut în presenţa membrilor din direcţiunea „Economuluĭ“: Dr. Isac, Dr. Frâncu, Dr. E. Dăianu, B. Podóbă şi a mai multor tinerĭ universitarĭ. Preşedintele Dr. Aurel Isacu a rostit o cuvîntare potrivită, arĕtând scopul, ce se urmăresce prin înfiinţarea acesteĭ instituţiunĭ. La potrivita cuvîntare de deschidere a răspuns tinĕrul Traian Suciŭ, mulţumind în numele colegilor sĕĭ pentru favorul, ce li-se face. Fie, ca nóua instituţiune se prospereze şi să se împlinéscă dorinţa esprimată cu acela-şĭ prilej de directorul esecutiv al „Economuluĭ“ ca până la finea anuluĭ să se ridice numĕrul beneficiaţilor macar la 60. — În ultimul moment aflăm, că Dl Ştefan Havasi, mare proprietar în Cluş, a înfiinţat al 7-lea loc la masa studenţilor, contribuind 200 cor. La acest loc a fost admis Virgil Radeş, student iurist an. III. Domnul Havasi, care dispune de o fórte frumósă avere, câştigată cu propria sa hărnicie, a mai facut fapte frumóse de acestea. Între altele a contribuit la edificarea şcoleĭ din satul sĕŭ natal Tasnad-Sarvad cu 4000 cor. şi e nădejde, că adevĕrata sa generositate va arăta-o de aci înainte cu deosebire faţă cu nóua biserică, ce se va edifica în Cluş. — Dumnezeŭ să-l ajute să-şĭ facă numele nemuritor. — Coresp.

„Corda fratres“. Congresul studenţenesc s'a întrunit Mercurĭ la Veneţia. Din România i-aŭ parte vre-o 60 studenţi. După terminarea şedinţelor studenţiĭ românĭ întorc în ţară însoţiţĭ de cei italianĭ, carĭ aŭ fost invitaţi să cerceteze România. E vorbă să se facă marĭ serbărĭ de înfrăţire.

Masa studenţilor a primit următórele daruri: Samuil Poruţ, consilier ministerial în retragere, locuitor în Bistriţa, a trimis 200 cor. David Deac, preot în Pigleşa a dat 2 cor. Traian Deac, preot în Teocul-de-sus 2 cor. şi Teodor Bocoş, preot Cublesul-magiar 1 cor.

Gh. Filipescu. mare mareşal al curţiĭ regale din Bucuresci, un bărbat plin de merite, a fost înmormîntat Luniа trecută în cimiteriul Bellu, în mijlolul regretelor generale. Din mulţimea de corone atrăgea atenţia una de violete şi flórea regineĭ, care purta inscripţia. Regele şi Regina luĭ G. Filipescu.

Emil Zola. Publicăm în alt loc câtava linii despre mórtea scriitoruluĭ Zola, care a dat ce e drept literaturiĭ franceze o direcţie, dar în spirit rĕŭ şi primejdios. Ĕtă de pildă ce scrie un alt scriitor celebru cu prilejul morţiĭ luĭ Zola: „Evoluţia, pe care spiritul meŭ a luat-o spre credinţa creştinéscă, me face afară din cale sensibil faţă cu părţile murdare ale operelor sale. Grozava afacere, care a sfăşiat Franţa în dóuĕ părţi, ne-a despărţit şi pe noi. Materialiştiĭ şi dujmaniĭ religiuneĭ nóstre, cărora din pĕcate aparţinea şi Zola, ce e drept, pot sĕ ne prigonéscă, dar nu pot să ne împedece să ne rugăm pentru dînşiĭ, când mor.“ Şi acest scriitor e François Coppée a cărui nume s'a amintit cu faiă în turburările pentru închiderea şcólelor congregaţioniste.

„Darul de Paşci.“ Tribunalul din Cluş a respins acusa de agitaţie, ridicată de procuror contra cărticeleĭ „Dar de Paşci.“ împărţită de redacţia „Foia poporuluĭ“ cetitorilor seĭ. Ce va fi acum de esemplarele confiscate cu atâta zel?

Ér eruptiuni vulcanice. În oraşul Catania, din Sicilia, a fost zilele trecute un uragan fórte violent, care a făcut stricăciunĭ marĭ. Vulcanul Etna ameninţă cu eruptiune. Doĭ vulcanĭ din insulele Lipari aruncă deja lavă.

Bancnote nóue. Încă în decursul acesteĭ luni, banca austro-ungară va pune în circulaţie bancnote nóuĕ de câte 100 cor. ér celor vechĭ de câte 100 fl. se vor scóte din circulaţiune.

Constituire. Societatea de lectură „Andreiŭ Şaguna“ s'a constituit în şedinţa sa ţinută în 8/21 Sept. a. c. sub presidiul P. C. Sale Domnuluĭ Director seminarial Dr. Eusebiŭ Roşca în modul următoriŭ: Preşedinte: Dr. Petru Şpan, prof. sem.; Vicepreş.: Nicolaŭ Şoneriŭ, cl. c. III.; Archivar şi not. comitetuluĭ: Vasilie Şpan, cl. c. III; Cassariŭ: Remus Roşca, cl. c. II.; Controlor: Vasilie Debu, cl. c. I.; Bibliotecar: Ilie Belcuţă, cl. cl II.; Vice-bibliotecar: Ionel Crişan, ped. c. I.; Redactorul fóieĭ „Musa“: Alesandru Popa, cl. c. III.; Econom: Ioan Creangă, ped. c. III.: Notariŭ societ.: Ioan Căldărea, cl. c. I.; Membriĭ comisiuneĭ literare: George Băescu şi Aurel Nistor, cl. c. III.; Nicolaŭ Perian, şi George Tocitu, cl. c. II.; Onisifor Ghibu şi Trandafir Scorobeţ, cl. c. I.; Ioan Pascu şi George Preşmerean, ped. c. III. şi Aurel Şenchea, ped. c. II. — Societatea de lectură de la „Institutul pedagogic“ din Blaş, şi-a ţinut şedinţa constitnantă în 21 Septembre 1902 sub conducerea Mult On. Domn Ioan F. Negruţiŭ şi a ales: Preşedinte: Vasiliŭ Idu. c. III.; Notar: Acsente Geamĕn, c. III.; Bibliotecar: Laurenţiŭ Togănel, c. III.; Vicebibliotecar: Andreiŭ Pora, c. II.; Cassar: George Pelca, c. II.; Controlor: Alexiŭ Rus, c. II.; Archivar pentru curs III.: Niculaŭ Suciŭ, c. III.; Archivar pentru c. II.: Valeriŭ Boer, c. II.; Archivar pentru c. I: Iuliŭ Coroiŭ, c. I.; Redactor: Valeriŭ Besu, c. III.; Membriĭ în comisiunea critisătóre: Emiliŭ Sêrb, Emiliŭ Drĕgan, Alexandru Sighişorean, c. III.: Ioan Murĕşan, Ştefan Ogriu, c. II. şi Michail Ogrean, c. I.

Pentru Burĭ. Milionarul american Phipps a făcut o fundaţiune de 500 miĭ cor. în favorul burilor nenorociţi în rĕsboiul cu Anglezii.

Convocare. Dniĭ membriĭ românĭ ai comisiuneĭ principale a comitatului Făgăraşiŭ sînt rugaţi să participe la şedinţa clubuluĭ comitatens român, care se va ţinea în 8 Octobre a. c. sara la 7 óre în hotelul Lauritsch. În acésta şeeinţă să vor desbate obiectele din programul adunărĭĭ generale pincipale convocată pe 9 Octobre. — Adunarea cercuală ordinară a despărţĕmîntuluĭ „Solnoc-Dobâca“ al „Asociaţiunĭĭ pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român“ se convócă pe 21 Octobre n. a. c. la 11 óre a. m. în Dej, în localităţile institutuluĭ de credit şi economiĭ „Smeşana“.

Şcóla de agricultură în Sĕlişte. Timp de maĭ mulţĭ anĭ funcţionase la Rĕşinarĭ o şcólă de model subvenţionată de comitatul Sibiŭ cu o sumă de c. 1600.—. După desfiinţarea aceleĭ şcóle suma de c. 1600.— a fost distribuită ca stipendiĭ pentru frecuentanţĭ aĭ academieĭ agricole din Magyar-Óvár. Acum, la întrevenirea „Reuniuneĭ române de agricultură“ comisiunea economică a comitatuluĭ Sibiŭ în şedinţa sa din urmă a votat din noŭ suma de c. 1600.— ca subvenţiune pentru o şcólă agricolă la Sĕlişte. În scopul acesteĭ şcóle, comuna Sĕlişte a dăruit un teritor de 2 jugĕre şi se speră, că acéstă comună şi comunele din cercul Sĕlişteĭ vor vota sume corespundĕtóre în scopul realisărĭĭ acesteĭ instituţiunĭ folositóre. Cassa de păstrare din Sĕlişte a votat în decurs de ma mulţĭ anĭ frumóse sume spre accest scop Planul şcóleĭ este făcut deja de comitetul „Reuniuneĭ de agricultură din camitatul Sibiŭ“ şi se va da publicităţiĭ.

Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra

„CALENDARULUI UNIRII“

de pe anul comun 1903. care e sub tipar şi în curênd va apăre. Va cuprinde pe lângă Şematismul provinciei archidiecesane o fórte avută parte literară cu mai multe ilustraţii cu subiecte românescĭ şi ocasionale.

Formatul e 8° mare şi va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numaĭ 50 fl. plus porto postal 10 fl.

Preţul se póte trimite şi în timbre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Starea religiósă în present și chemarea preotuluĭ.

La începutul erei creștine omenimea era în cea mai oribilă decadență morală, morala lor însе era conformă principiilor, ce le aveaŭ despre diferitele divinități. În dată ce creștinismul își luă avîntul sĕŭ, ómenii părăsesc superstițiunile deșerte, carĭ daŭ frĕŭ libĕr pasiunilor, abzic de averĭ, drepturile de cetățen, își părăsesc familiele, suferiaŭ martirĭŭ, ba chiar mórte, luând jugul lui Christos. Astăzĭ însе în era gra-ției, nu isvoresce morala din credință, ci înclinațiunile și patimile órbe creéză religie. Astăzĭ creștinul, ca să pună capĕt remuș-cărĭĭ conscințeĭ, esiléză chiar pe Dumnezeŭ afară din lume, se închină la Dumnezeĭ străinĭ, înaintea cărora să nu fie datorĭ a da samă de faptele lor: „Își cioplesc eĭ înși-și Dumnezeiĭ, numaĭ ca să nu trebuéscă adorat.“ Astăzĭ nu se întîmplă ca în tim-purile vechĭ, ca omul să se lapede de plă-cerĭ, de avere, de familie, pentru Christos, pentru credință, nu! ci mai bine se desbracă de demnitatea de om, degradându-se la rolul de animal, pe cum fac Darviniștiĭ, saŭ se socotesc de materie brută, cum fac Materialiștiĭ, numaĭ ca să pótă urma ne-conturbațĭ pasiunilor. Părerile, saŭ siste-mele ateiștilor teoreticĭ află resunet în ini-mele puțin constante, lăsând curs libĕr pa-siunilor, simțurilor. Tot, ce se propune din partea bisericiĭ, înaintea lor trece de ne-adevĕr și din contră, tot, ce se propune contra bisericiĭ află părtinitorĭ. Necredința însе se lățesce mai mult prin esemple, de cât prin teoriĭ.

Atuncĭ era lupta păgânismuluĭ cu creștinismul, acum ca și atuncĭ se luptă necredința cu credința, întunerecul cu lu-mina, mincinna cu adevĕrul. Tiraniĭ îm-pĕrațĭ folosiaŭ torturile celea mai infiorătóre pentru lăpĕdarea credinții lui Christos și închinarea, sacrificarea idolilor păgânĭ. Se întrebuințaŭ unghiĭ de fer, scoice ascuțite, apă fiértă, plumb topit, arderea ranelor, batere de cuie arse prin cap, tăierea cor-puluĭ cu firezul, pentru ca din servitoriĭ luĭ Christos să facă servitorĭ diavolului. Astăzĭ ce e drept, fiiĭ necredinții nu susțin, nu apĕră întunerecul cu sabia, ca fiiĭ tiranilor, ci cu peana, ba chiar cu punga, dacă e lipsă. Astăzĭ nu-l aruncă ce e drept pe catolic între leĭ, nicĭ nu-l pun pe rug, per-secuțiunea decurge într'un mod cu mult maĭ uman; catolicului, care nu voesce să jertféscă, să se închine idolului opiniunĭĭ publice, îĭ îngreunéză câștigarea mijlócelor necesare pentru susținerea vieții, saŭ cel puțin nu-l ridică la trépta, carea o merită în urma meritelor câștigate, ba de multe orĭ este espus bajocurĭĭ, rîsuluĭ. Trupul îl lasă ce e drept neatins, dar îl torturéză lipsindu-l de mijlócele spiritualĭ, împede-cându-le în desvoltarea lor.

Venirea unuĭ reformator ca Christos era neapĕrat de lipsă și așteptată, o reformă radicală era de lipsă în religia păgână și mosaică, plină de prejudițiĭ fatale progre-sului și fericiriĭ, carĭ nu maĭ puteaŭ înde-stuli sufletul omuluĭ, nu-l puteaŭ stîmpĕra setea, de carea ardea de mult. Un gol chaotic s'a produs în inima omuluĭ, care nu putea fi umplut, de cât de principiile mângăitóre ale religiunii creștine.

Aceea-și privelisce tristă o aflăm as-tăzĭ! Acum, ca și atuncĭ ómeniĭ iubesc ne-dreptatea, desprețuesc dreptatea, urĕsc vîr-tutea și ridică pĕcatul pe tron. Un fenomen îngrozitor apare, pe care lumea nu l'a mai vĕdut, un fenomen, de care și anticitatea păgân s'ar fi cutremurat. Vedem bărbațĭ fără Dumnezeŭ — anticiĭ păgânĭ aveaŭ prea mulțĭ Dumnezeĭ, creștiniĭ de acum n'aŭ niciunul — fără altare, fără simț de pietate, fără cult. Cultura se lățesce ce e drept, dar paș cu cultura cresce și immoralitatea, tăiând rane adînci în corpul omenimiĭ, ranele se întind.

Ceea ce mângăia lumea perdută în mijlocul nĕcasurilor neauzite din secoliĭ primĭ aĭ bisericiĭ, era vócea blândă și compătimi-tóre a bisericiĭ. Când totul se pleca îna-intea tiranieĭ, ea singură cu purtătoriĭ crucii, cu apostoliĭ adevĕrului rĕmânea ne-clătiți, aducêndu-ĭ aminte sufletului pierdut în noianul fărădelegilor, adevĕrul neschimbat. Când tótă lumea fugea dinaintea barbarilor, și singurĭ — preoțiĭ — mergeaŭ întru în-timpinarea lor și înfrânaŭ sĕlbatica lor în-gânfare. Eĭ aŭ fost mângăitoriĭ poporuluĭ asuprit, apĕrătoriĭ luĭ neobosiți în contra atacurilor cutezătóre ale eresieĭ și ale sfor-țărilor desperate ale păgânismuluĭ, care se apropia de gura largă a pieririĭ, pentru ca în vecĭ să nu maĭ învie. Eĭ aŭ dat prima educație popórelor, eĭ aŭ supus Evangeliului pe mândriĭ împĕrațĭ aĭ Romeĭ.

Biserica cu preoțiĭ eĭ, a fost tot de una sentinela neadurmită, carea a păzit și apĕrat societatea de curentul bolnăvicios și epidemic al corupțiunii și ademenirilor în-șelătóre, care a ridicat împĕrăția crucii peste împĕrăția diavolului, carea porțile Iadului le-a sfîrmat, domnirea morții a surpat și a sculat pe morțiĭ, carĭ durmiaŭ întru întunerec.

Aceea-și problemă grea are să o re-sólve biserica și în zilele nóstre, cu o sin-gură deosebire.

Tótă deosebirea, ce esistă între lupta bisericiĭ de atuncĭ și lupta bisericiĭ de acum, constă în împrejurări și anume: bi-serica în secliĭ primĭ aĭ creștinismului avea să regenereze, să conducă la calea adevĕ-rului omenimea cufundată în pĕcate; astăzĭ însе biserica are să regenereze omenimea, carea cu voia sa încércă să arunce vĕl negru peste adevĕrurile mântuitóre, carea iubind întunerecul, urésce lumina. În secliĭ primĭ, ce e drept eraŭ persecutațĭ creștiniĭ și aveaŭ să sufere torturĭ îngrozitóre pentru credință, dar chiar faptul acesta le insufla mângăierea, eroismul și constanța. Astăzĭ creștinul nu e supus torturelor trupescĭ, dar nepăsarea, ironia, bajocura, cu carĭ e în-timpinat în ziua de astăzĭ creștinul, influin-țéză în mod descurajator asupra luĭ. Cre-dinciosul de astăzĭ numaĭ în ascuns și cu sfială cutéză să-și înplinéscă datorința de creștin, ca nu cum-va să fie cualificat din partea celor alalțĭ, de bigot și ușor credin-cios, ba póte chiar de naiv. În internul sĕŭ e convins, dar le témă de opiniunea publică; așa dar contra opiniuniĭ publice trebue îndreptată lupta. O problemă tita-nică e acésta, dar prin voință firmă, con-stantă, muncă comună, ce nu pot face apos-toliĭ luĭ Christos, purtătoriĭ crucii? Voință tare, unire sfîntă să ne fie devisa și învin-gerea va fi sigură, va fi pe partea nóstră. Luptătoriĭ pentru acest scop pururea să albă înaintea ochilor idealul sfînt — crucea — pentru care e glorie să suferĭ bucurie sufletéscă să te luptĭ, să-și aducă aminte, că nu se luptă pentru utopie, ci pentru scopul ultim, mântuirea sufletului și atuncĭ e imposibil să nu foloséscă tóte mijlócele, tóte ocasiunile, ca să-și manifesteze cre-dința și să declare, că până când esistă, însuflețirea le cresce, voința li-se întăresce, așa în cât unul pentru altul totul sacrifică, numaĭ să-și ajungă scopul. Pildă e Franța, unde vedem, că pe cum cresce ateismul, în mĕsura aceea cresce și activitatea preo-ților, și cu cât pretinsa lumină a secolului atacă mai tare biserica, cu atât e mai mare unirea între fiiĭ bisericiĭ, cu cât e mai pu-ternică opositia, cu atât e mai mare re-acțiunea.

(Va urma.)

CRUMIRUL
sau
călăuzul prin deșert
de K. May.

(Continuare.)

„Îți mulțumesc! Dar povestesce-mĭ repede, ce s'a întîmplat! Eŭ stam de pază lângă caĭ, când vĕdui pe crumir venind de către palmĭ, unde v'a pândit pe voĭ, și l'am urmărit până la tufișul, unde ómeniĭ sĕĭ m'aŭ doborît și m'aŭ legat.“

„Te-aŭ doborît și te-aŭ legat? Pe tine, sihdi? Asta e prima óră, că aĭ fost învins!“

„Ah, am fost surprins, dar nu învins; din contră, eŭ am încă victoria în mână. Așa dar povestesce!“

„Am lăsat pe Mochallah să se reîn-tórcă în sat și am maĭ așteptat puțin. Când apoĭ am sosit la caĭ, tu lipsiaĭ de lângă eĭ. Asta mĕ puse pe grijĭ. Am fost vĕdut, că tu n'aveaĭ încredere în crumir și sciam cu siguranță, că aĭ fost rĕmas lângă caĭ, dacă vre-un motiv însemnat nu te ar fi silit să-ĭ părăsescĭ. De aceea îmĭ luaĭ pistólele la mână și m'am pus pe pândite. Atuncĭ am audit cele șese pușcăturĭ din revolverul tĕŭ și în dată după aceea resună strigatul gaieĭ. Acesta trebuia să fie un signal, pentru că gaia nu vorbesce nóptea. Treĭ bărbațĭ alergaŭ de către sat și năvălirĕ asupra mea. Eŭ credeam, că eraŭ hoțĭ și ast fel pe unul l'am pușcat, ér pe altul l'am rănit. Când am ridicat celalalt pistol, rănitul și al treilea aŭ dispărut deja.“

„Dar bărbatul acela este mort într'adevĕr?“

„Da.“

„Te-aĭ uĭtat cum se cade la el?“

„Cum se cade. Glontul l-a pĕtruns prin inimă.“

„Şi nu-l crumirul?“

„Nu. Este un Hamema.“

„Aşa dar să sciĭ, că strigatul gaiei este signalul de atac al Hamema-ilor. Póte că maĭ târziŭ ne va fi de folos, s'o scim acésta. Acum vină, să mergem la adunare!“

„Sihdi, îţi sum nespus de recunoscĕtor, că aĭ silit pe şeic, să mĕ priméscă şi pe mine între bĕtrânii satului!“

„Bucură-te! Vom aduce éră-şi pe Mochallah, şi atunci ea va deveni soţia ta.“

„Este adevĕrat; o, sihdi?“

„Aşa sper, dacă veĭ fi credincios şi brav.“

„Effendi, voiŭ surpa munţiĭ el-Hanenni şi Aures, dacă prin aceea pot recăpĕta pe Mochallah regina ficelor!“

Am demandat beduinului ce-mĭ ţinea calul, ca pe acela să nu-l lase dinaintea ochilor şi să-l ţină cât se póte tot în apropierea mea. Apoĭ m'am apropiat de cortul şeicului. Aci eraŭ chiar ocupaţi cu aprinderea unuĭ foc şi cu întinderea de covóre, pe carĭ aveaŭ să ocupe loc bĕtrânii. Şeicul tremura din tot corpul, de iritat ce era; dar se stăpâni după putinţă, ca se apară liniştit. Chiar şi pipele furĕ aduse şi aprinse, după obiceiul vechiŭ, înainte de a se vorbi vre-un cuvînt. Eŭ am luat loc lângă şeic; lângă noĭ şedeaŭ Percy şi colonelul; Achmed ocupă loc chiar la urmă. Acum înse Ali-en-Nurabi nu maĭ avea paciinţă. El se ridică în genunchĭ şi noĭ îl imitarăm. Consfătuirea avea importanţă mare şi de aceea trebuia rostită rugăciunea capuluĭ prim din coran. Ali începu: „În numele Dumnezeuluĭ prea îndurat! Laudă şi mărire luĭ Dumnezeŭ, domnul lumeĭ, care domnesce aci în ziua judecăţiĭ de pe urmă. Ţie vrem să-ţĭ servim şi ţie vrem să ne rugăm, ca să ne conducĭ pe calea cea adevĕrată, pe calea acelora, carĭ se bucură de graţia ta, şi nu pe calea acelora, pe carĭ tu eştĭ supĕrat, şi nu pe calea celor rătăciţi!“

După aceea se aşeză éră-şĭ jos şi mĕ rugă: „Acum vorbesce, effendi! Sufletul meŭ va sorbi fie care sunet din gura ta.“

„Unde aĭ fost zis astăzĭ, că aŭ găsit pe crumir?“

„Lângă Bah-el-Halua.“

„Acolo s'aŭ ascuns Hamema-iĭ, spre a atăca caravana. Cum veĭ apăra-o pe acésta din urmă?“

„Dar, domnule, acum nu vrem să vorbim despre caravană, ci despre urmărirea crumirului! Vorbesce repede, dacă nu vreaĭ, să mĕ omóre nerăbdarea!“

„Ali-en-Nurabi, unul şeic şi rĕsboinic bĕtrân i-se şede, să arete o faţă şi vorbă liniştită, chiar şi atunci, când în interiorul sĕŭ urlă orcanul. Alergătorul cel maĭ bun nu tot de una ajunge cel dintâiŭ la ţintă. Permite-mĭ, să-ţĭ istorisesc o poveste!“

„Effendi, tu vreaĭ să istorisescĭ poveştĭ, pe când pe mine mĕ omóră nerăbdarea!“

„Sciŭ, că nu veĭ muri! — Colo, din colo de mare, este o ţară estinsă, unde locuesc numaĭ animale şi ómenĭ sĕlbatecĭ. Eŭ m'am luptat cu acestĭ ómenĭ şi animale, şi am păţit multe aventurĭ. În ţara aceea aurul cresce sub pămînt, şi mulţĭ merg acolo, să-l caute. Eŭ şi încă treĭ vînătorĭ călăriam prin sĕlbătecime şi sara ajunserăm la un loc, unde locuiaŭ ómenĭ mulţĭ, carĭ săpaŭ aurul din pămînt. Eĭ ne rugară se rĕmânem la dînşiĭ ca óspeţĭ; am mâncat, am bent, fumat şi durmit cu eĭ. Peste nópte aŭ pus pe unul de pază, dar acela adurmi, şi când merse un altul să-l înlocuiéscă, aurul era furat. Acum toţĭ bărbaţiĭ apucară armele, spre a se lua pe urma hoţului. Ĭ-am rugat, să aştepte până dimineaţa, când se puteaŭ vedea urmele hoţilor; eĭ înse nu mĕ ascultară, ci plecară. Numaĭ doĭ soţĭ bolnavĭ rĕmaseră aci spre a păzi locuinţa. Dimineaţa am plecat şi eŭ cu ceĭ treĭ vînătorĭ. Am fost găzduiţĭ de acestĭ bărbaţĭ, şi astfel ne-am hotărît, ca să căutăm şi noĭ după aurul furat. L'am aflat, ne-am luptat cu hoţiĭ, am omorît pe câţĭ-va dintre eĭ şi le-am reluat prada. Deja în a treia zi ne-am reîntors la locuinţa săpătorilor de aur; celalalţĭ însĕ, carĭ aŭ fost aşa de grabnicĭ, aŭ sosit numaĭ după o săptĕmână. Eraŭ sdrobiţĭ de osteneală, fóme şi sete, dar aurul nu l'aŭ aflat. — Înţelegĭ tu, o şeicule, pentru ce îţĭ povestesc acéstă istorie?“

El afirmă impacient. „Aşa dar tu eştĭ de părerea, că numaĭ dimineaţă să ne punem pe urmărirea crumirului?“ întrebă el.

„Da, numaĭ dimineaţă, orĭ şi maĭ târziŭ.“

„Domnule, atunci el ne va scăpa!“ isbucni el.

„Sciĭ tu, că unde s'a dus?“

„Nu. Când am eşit din cort, iapa şi cămila nu maĭ eraŭ aci, şi numaĭ după aceea am observat, că lipsia şi Mochallah, fica inimeĭ mele. Dintre hoţĭ n'am vĕdut pe niciunul.“

„Aşa dar sciĭ tu în cătrăŭ s'o ieĭ, ca să-l afli?“

„Nu, dar tu sciĭ?“

„Sciŭ; trebue să aşteptĭ însĕ, până ce aŭ isprăvit cu cercetările prin sat. Până atunci însĕ să-mĭ spuĭ, cum vreaĭ să aperĭ caravana?“

„Ce-mĭ pasă mie astăzĭ de caravană!“

Acum colonelul îşĭ ridică mâna. „Ce-ţĭ pasă de caravană? Fórte mult, Ali-en-Nurabi! Eŭ şed aci în numele stăpânuluĭ meŭ. Mohammed-es-Sadac Bei, domnul Tunisuluĭ, a încredinţat pe Sebira-iĭ cu ocrotirea caravanelor. Vreaĭ să-ĭ atragĭ mânia luĭ asupra capuluĭ tĕŭ şi asupra capetelor ómeniior tĕĭ?“

„Eŭ nu sum şeicul tuturor Sebira-ilor!“

„Însĕ atacul are să se întîmple pe ţinutul tĕŭ! Orĭ dóră el-Halua se află pe ţinutul unuĭ alt şeic?“

„Pe al meŭ. Dar Allah îţĭ va lumina mintea, ca să înţelegĭ, că astăzĭ îmĭ trebuesc toţĭ rĕsboinicĭĭ pentru urmărirea crumirului.“

„Toţĭ?“

„Toţĭ!“

„El are numaĭ cinci bărbaţĭ lângă sine!“ zisei eŭ.

„Cu tóte acestea am lipsă de toţĭ bărbaţiĭ. Dacă vrem să-l ajungem, trebue să ne împărţim, pentru a-l tăia tóte drumurile. Şi apoĭ lângă turme încă trebue să las pe cine-va.“

„Nu trebue să ne împărţim,“ rĕspunseĭ eŭ. „Dar despre acésta vom vorbi maĭ târziŭ. Mi-se pare că vin ómenĭĭ, pe carĭ I-aĭ trimis se facă cercetărĭ prin sat.“

Aveam dreptate. Se apropiară câţĭ-va bărbaţĭ, carĭ ne raportară, că afară de Mochallah şi cele dóuĕ animale ale şeiculuĭ nu lipsesc de cât câte-va tapeturĭ, carĭ aŭ rĕmas peste nópte atîrnate afară în liber.

„Şi lectica?“ întrebaĭ eŭ pe şeic.

„Care lectică?“

„A ta, cea din dĕrĕtul cortuluĭ tĕŭ.“

„Ce-l cu dînsa?“

„E aci, orĭ lipsesce?“

El se ridică spre a merge după cort şi se reîntórse în curênd cu scirea, că lectica lipsesce.

„Crumirul a luat'o cu sine,“ esplicaĭ eŭ. „Şi fiind că îĭ trebuesc tapete spre a întări lectica pe cămilă, el a luat tapetele carĭ lipsesc. Acum se vĕ spun, ce am păţit eŭ în timpul când voĭ durmiaţi!“

„Povestesce, povestesce!“ strigară cu toţiĭ.

„Mie de la început nu mĭ-a plăcut de Saadis-el-Chabir; n'am creḑut juramîntuluĭ sĕŭ, şi am vĕḑut cu ce plăcere să ultă la calul meŭ. Deşi credinciosul meŭ Achmed era de pază lângă armăsar, eŭ totuşi m'am ridicat, pe când voĭ durmiaţi, spre a merge odată la marginea satuluĭ. Atunci am vĕḑut pe crumir tîrîndu-se printre corturĭ către tufişul unde m'aţi aflat voĭ legat. L'am urmărit, spre a-l pândi; el însĕ a comandat acolo, fără să sciŭ eŭ, şése Hamema de aĭ sĕĭ, carĭ m'aŭ atacat de la spate şi m'aŭ doborît. Când mĭ-am venit în orĭ, eĭ mĕ credeaŭ încă tot leşinat şi astfel am audit întregul lor plan, despre care vorbiaŭ.“

„Şi care le-a fost planul?“ se informă şeicul.

„Eĭ voiaŭ să fure pe Mochallah, iapa şi cămila ta, şi armăsarul meŭ; şi fiind că sciaŭ că Achmed îl păzia bine, aşa el avea să fie ucis. Acesta din urmă nu le-a succes, de óre ce Achmed a fost credincios şi brav şi ĭ-a pus pe fugă.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca „Unireĭ“: **Nume de familie la românii din Ungaria**, de Alesiŭ Viciŭ, prof. Blaş 1902. pag. 29. preţul 12 fil. Studiul acesta interesant s'a reprodus din colónele foiĭ nóstre, unde a fost publicat maĭ întâiŭ, în el se face o clasificare a numelor românescĭ de familie, căutându-se originea lor. Se vinde în favorul fondului pentru „Masa studenţilor“.

Biblioteca foiĭ „Libertatea“ Nr. 2. cuprinde **poesiĭ** şi **novele** alese, din celea publicate în corpul foiĭ, are 18 pag.

Posta „Unirii“.

I. O. în *J.* N'a apărut încă, la vremea să ţi-se va trimite.

Finul. Am maĭ lăsat din introducere, ca să aĭvă o formă maĭ potrivită.

Iob. A fost primită bine. Altele de soiul acesta vor fi împărtăşite tot de acéstă cinste.

Chiam. L'am aşteptat, dar zădarnic, niciunul până azĭ n'a maĭ sosit. Ce i-s'a întîmplat? şi óre când va veni? prietinii îl aştéptă cu nerăbdare. Gată-l de drum şi pornesce-l către noĭ. Sperăm.

Am primit şi achităm abonamentul de la: *Toh.-vechiŭ* pe 1902 sem. 2. *Csik-Szépviz* pe 1902. *Iv. Gh.* pe 1902 sem. 2. *Cosc. Med.* pe 1902 sem. 1. *Buzescĭ* pe 1902 sem. 2. *Ortelec* pe 1902 sem. 2. *Coaş* pe 1902. *Ucea-de-sus* pe 1900 sem. 2 şi 1901 sem. 1. *Tăuri* pe 1902 sem. 1. *Blagea* pe 1902 sem. 2. *Glod* pe 1902 sem. 2. *Şomcuta-micĕ* pe 1902 sem. 2. *Hamba* pe 1901. *Roşia-mont.* pe 1901 sem. 2. şi 1902. *Silvaşul inferior* pe 1902 sem. 2. *Kőv Ord.* pe 1902. *Mărienesc B.* pe 1902 Iuliŭ—Sept. *Grutul lung* pe 1900. *Batizvasvári* pe 1902 sem. 2. *Giacoş* pe 1898. Ian.—Martie. *Măgura* pe 1899. *Reun. Năseud* pe quart. 2. 1902. *Cas. Sebeş* pe 1902 sem. 1. *Cohalm* pe 1902. *Sava* pe Iuliŭ—Sept. 1902. *N.-Iklod* pe Maiŭ—Aug. 1902. *Bogata-rom.* pe Iuliŭ—Sept. 1902. *Chirales* pe 1902 sem. 2. *Cas.-Lug.* pe 1902 sem. 2. *Sân-Nicolaul-mare* din Sept. 1901—1/5 1903. *Feneş* (Beiuş) pe April—Sept. 1902. *Bârseul-de-jos* pe 1902 sem. 2.

Editor şi redactor respundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

259 v. szám (86) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 4846. polg. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Saldorfi lakósok Vládu P. Juon és Balta János ellen 53 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 16-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2980 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Vládu P. Juonnál: 2 ökör, 100 kalangya buza. 8 szekér széna és 1 ökör szekér; Balta Jánosnál: 4 hámos ló, 2 bival, 70 kalangya buza. 1 ló szekér és 10 szekér széna nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szentágotai kir. jbiróság 1901. évi V. 114/9. számu végzése folytán 53 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Jannár hó 28-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 161 kor. 92 fillérben biróilag már megállapitott valamint a még felmerülendő költségek erejéig a végrehajtást szenvettek lakásán Saldorf községében leendő eszközlésére 1902. évi Oktober hó 15-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szentágotán 1902. évi Szept. hó 24-ik napján.

Molnár Sándor,
kir. jbirósági végrehajtó.

258 v. szám (37) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 8453. váltó számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Salkói lakósok Gergely Nikuláj és Iván Demeter ellen 220 kor. 50 fil. s jár. erejéig 1902. évi Márczius hó 8-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 945 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Gergely Nikulájnál: 4 bival, 1 szekér, 3 öl fa. 1 vaseke, 1 labonáló pajta és 5 drb juh; Iván Demeternél: 2 ló. 1 bival. 2 szekér és 1 vaseke taligástól nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szentágotai kir. jbiróság 1902-ik évi V. 8/4. számu végzése folytán 220 kor. 50 fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Oktober hó 11-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 49 kor. 70 fillérben biróilag már megállapitott valamint a még felmerülendő költségek erejéig a végrehajtást szenvettek lakásán Salkó községében leendő eszközlésére 1902. évi Oktober hó 16-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szentágotán 1902. évi Szept. hó 23-ik napján.

Molnár Sándor.
kir. jbirósági végrehajtó.

In atenţiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înfiinţat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine şi pe lângă condiţiunile cele maĭ favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ şi unde.

Interesele cu amortisarea capitaluluĭ cu tot fac maĭ puţin ca la băncile micĭ, numaĭ interesele simple.

Favorul cel maĭ deosebit şi de nepreţuit este, că **cu încetarea din viaţă a debitorului, suma împrumutată se şterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitaluluĭ se restituesc numaĭ de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ şi este sigur că orĭ şi când ar înceta din viaţă, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér ereduĭ maĭ capĕtă şi banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărţilor funduare şi fóia catastrală.

Prospecte detailate cu informaţiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una corónă pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanţa
„Intreprinderei de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben)** strada **Bruckenthal 36.**

(31) 9—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 11 Octobre 1902. Numĕrul 41.

REGELE MATIA.

În 12 l. c. va fi desvĕlită în Cluş, în vechia capitală a Transilvanieĭ, statua unuia dintre ceĭ maĭ marĭ şi maĭ glorioşi domnitorĭ aĭ Ungarieĭ, a regelui Matia Huneadi. În oraşul Cluş s'a născut acest mare domnitor, din vestita familie a Huneadiştilor. Casa în care Matia a vĕdut lumina zileĭ, stă şi astăzĭ, şi acum i-s'a ridicat şi monument în mijlocul pieţeĭ, spre vecĭnică aducere aminte de regele mare, care a ĭubit dreptatea.

Bărbaţiĭ ceĭ marĭ şi ilustriĭ servesc de fală neamuluĭ, din care aŭ ĭeşit şi din care îşĭ trag originea, şi dacă azĭ fală şi mândrie simţesc magiariĭ la desvĕlirea statueĭ nemuritoruluĭ rege, fală şi mândrie trebue să simţim şi noĭ, că acest rege brav a fost român de origine, fiŭ al poporuluĭ nostru.

Dacă bărbaţiĭ marĭ sînt fala şi gloria popórelor, nu e de mirat, dacă de multe orĭ, maĭ multe naţiunĭ să întrec a dovedi, că unul saŭ altul, dintre bărbaţiĭ ceĭ marĭ, aparţin naţiuneĭ lor.

Aşa s'a întîmplat şi cu familia Huneadiştilor. Truditu-s'aŭ istoriciĭ duşmanĭ aĭ neamuluĭ nostru ca să arete şi să documenteze, că familia Huneadiştilor nu e de origine română! Şi acésta cu deosebire în timpul maĭ noŭ, când şovinismul şi ura lor în contra nóstră nu maĭ cunósce marginí! Dór cum se pótă recunósce eĭ, că Ĭoan Huneadi, eroul legendar al evuluĭ mediŭ, zidul, de care s'a spart şi spulberat valul cotropitor al năvălirilor turceşcĭ, şi fiul acestuia, marele şi glorios rege Matia, aŭ fost românĭ de origine?!

Zădarnice înse aŭ fost tóte încercările lor, de a-l face pe Huneadi magiar, orĭ chiar şi sêrb, numaĭ român să nu fie: adevĕrul istoric n'a putut fi întunecat, şi azĭ clar străluce, documentată priu acte autentice, originea românéscă a familieĭ Huneadiştilor.

Chiar şi cel maĭ înverşunat duşman al nostru, istoricul Paul Hunfalvy, în opul sĕŭ „Az oláhok története“ până la Mihaiŭ Viteazul, — a fost silit să recunóscă originea românéscă a acesteĭ glorióse familiĭ.

Renumită ajunge a fi acéstă familie prin eroul Ĭancu (Ĭoan) Huneadi, tatăl luĭ Matia.

Pe moşul luĭ Ĭancu Huneadi l'a chemat Şerban, pe tatăl sĕŭ Voicu, ér pe doĭ unchĭ aĭ sĕĭ Mogoş şi Radul — tot atâtea nume neaoşe românescĭ.

În diplomele şi actele de sub regiĭ Ungarieĭ Sigismund şi Vladislaŭ I. adese orĭ Ĭancu Huneadi e supra numit „Olahus“.

Nu se scie, că numirea acésta „Olahus“, nu e cumva o traducere a vechiuluĭ connume a Huneadiştilor, care ar fi fost „Românul“, — orĭ indică numaĭ originea română a familieĭ.

Orĭ cum ar fi înse, din ea apare clar românitatea familieĭ, care, de sigur, connumele de Hunyad l'a folosit numaĭ după posesiunea cetăţiĭ Huneadóra, dăruită de regiĭ Ungarieĭ încă luĭ Voic, tatăl luĭ Ĭoan.

Cuĭ să nu-ĭ fie cunoscute vitejiile şi bravurile luĭ Ĭoan Huneadi tatăl, — şi cine să nu fi auḑit despre înţelepciunea, ĭubirea de adevĕr şi dreptate a fiuluĭ sĕŭ, a regeluĭ Matia?!

La anul 1457 în 23 Novembre móre, tinĕrul rege al Ungarieĭ Ladislaŭ al V-lea în Praga, în etate abia de 18 anĭ.

Tulburările marĭ din ţară, pricinuite prin decapitarea nevinovatuluĭ Ladislaŭ Huneadi, cel maĭ mare fiŭ a luĭ Ĭoan, cresc acum şi maĭ tare în prejma alegerii noului rege, şi partida Huneadiştilor, care sub conducerea luĭ Michail Szilágyi a crescut în mod însemnat, acum nu doresce numaĭ resbunare pentru mórtea luĭ Ladislaŭ, ci pretinde chiar alegerea luĭ Matia de rege.

Ast fel se întîmplă, că sub forţa împrejurărilor, la anul 1458 în 24 Ianuar, Matia Huneadi, a fost proclamat de rege al Ungarieĭ.

În 16 Februar, scăpat din Praga de la Podiebrad, regele boem, unde a fost dus în închisóre de Ladislaŭ al V, tinĕrul rege, abia de 15 anĭ, întră cu triumf în capitala ţăriĭ.

S'a încoronat abia la anul 1464, în 29 Martie la Dumineca floriilor, când a recâştigat coróna din mânile împĕratuluĭ Friederich III-lea.

Matia a domnit până la anul 1490 6 April dimineaţa, când a murit în Viena în etate de 47 anĭ, după 32 anĭ domnie.

Nu e locul să descriem aicĭ amĕnunţit domnia acestuĭ rege mare, pe care naţiunea nóstră l'a dat domnitor acesteĭ ţărĭ.

Istoria nepreocupată l'a pus şi l'a ridicat la rangul de „mare“ între „ceĭ marĭ“ şi posteritatea, prin statuă îĭ eterniséză acum amintirea.

Un geniŭ puternic fiind, a dispus de tóte însuşirile geniale ale spiritelor marĭ, neîntrecut era, ca ostaş, bărbat de stat şi diplomat.

Ambiţios de la fire şi ĭubitor de pompă ca rege, cu inima caldă, sinceră şi deschisă cătră supuşi, nu făcea deosebire între domn şi ĭobag, între oligarchĭ şi ţăranĭ.

Sufletul acestuĭ rege nobil, s'a scoborît între poporul din care a ĭeşit, nu şi-a uĭtat de originea sa nicĭ din înălţimea regală, a îmbunătăţit întru cât a putut sórtea nefericiţilor ĭobagĭ, le-a făcut dreptate şi ĭ-a apărat în contra oligarchilor asupritorĭ. Dór ca un echoŭ de veacurĭ

☛ Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi! ☚

— **Unul dintre cele maĭ sensaţionale, instructive şi moralisătóre romane.** —

F. 8°. 1047 pag. costă numaĭ **2** cor. **90** fil. A apărut în editura „Unireĭ“.

s'a păstrat până azi în gura poporului proverbiul: „A murit Matia și cu el dreptatea!“

Iubirea lui față de sciință, de artă, nu cunóscea margini. Avea un gust fin estetic în artă, și curtea sa era locul de întâlnire, a celor mai renumiți artiști și literați de pe atunci.

Școlele înființate de dinsul, biblioteca renumită de vre-o 10,000 tomuri, picturile și icónele frumóse de pe altarele bisericilor, făcute în styl renaissance, și cari se mai păstréză și acum, edificiile pompóse zidite la porunca lui, ca palatele din Buda și Visegrad, și cetatea strămoșéscă a Huniadiștilor din Hunedóră, aŭ vestit și vor vesti, mărirea și gloria lui Matia în timp de pace, — ér luptele lui și învingerile lui, actele și succesele lui diplomatice, arată pe ostașul și diplomatul brav și consumat.

Nu negăm că Matia ajungênd rege, a fost pierdut pentru națiunea nóstră, și că ar fi putut face pentru noi mai mult de cât a făcut — înțeleg special pentru noi, pentru români.

Noi înse sĕrbătorim în el geniul, puterea de viață a neamului nostru, care a dat țării acesteia, nu numai pe cel mai mare eroŭ, pe Ioan Huneadi, ci și pe cel mai mare rege, pe Matia!

Și în fața desvĕlirii monumentului regelui Matia, când magiarii îl sĕrbătoresc pe acest mare rege din al lor punct de vedere — și noi trebue să ne aducem aminte, că Matia a fost de viță român, pentru că bărbații mari sînt fala neamului lor.

Ér din incidentul serbărilor acestora, noi ținem să reînprospetăm în memoria concetățenilor nostri magiari, că poporul acesta românesc, care e considerat de ei ca străin, și e huiduit și prigonit, neîndreptățit, are și el mari și neperitóre merite pentru patrie!

Sângele românesc, vĕrsat de fiii poporului nostru din districtele Caransebeșului, Mihald (Mehadia) și Hațeg, în luptele cu Turcii, conduși în luptă de Iancu Huneadi, cel mai mare eroŭ al patriei și fiŭ al neamului aŭ mântuit țara dĕ perire — și Matia din sânge român și el, a fost cel mai glorios domnitor al acestei țări!

Și când în concetățenii nostri serbézĕ memoria regelui Matia, întru cât a fost „rege“ al Ungariei, — și noi în tăcere și cu pietate să ne gândim la el, întru cât a fost român, ca din virtuțile și gloria străbunilor, să ne inspirăm și întărim, în lupta pentru apĕrarea bisericii și a neamului nostru prigonit.

În causa propunerii limbei magiare. — Cetitorii nostri cunosc deja cerculariul, dat de autoritatea bisericéscă superióră din Archidiecesă, în causa propunerii limbei magiare în școlele poporale, de astă dată le comunicăm, că și Ordinariatul de Lugoș a dat un asemenea cercularin, cu datul 19 Sept. n. Estragem câte-va pasajii, spre a arĕta ce s'aŭ dispus.

Cercularini reproduce din cunoscuta ordinațiune ministerială punctele mai însemnate și apoi schițând cuprinsul celor alalte, adauge:

„Pe cum resultă din textul acestei ordinațiuni, dispozițiunile sale privitor la propunerea limbei magiare, sînt o reînprospetare a dispozițiunilor cuprinse și înșirate mai cu de a mĕruntul în ordinațiunea ministerială cu Nr. 17284 din 25 Iunie 1879 prin care, pe basa §-ului 4 al Art. de Lege XVIII. din 1879 s'a determinat planul de învĕțămînt pentru tóte școlele poporale din țară cu limba de propunere ne magiară.

„Acest plan de învĕțămînt pentru școlele poporale din Diecesa nóstră, s'a publicat și s'a espus în mod amĕnunțit în Statutele scolastice, date din partea acestui Ordinariat sub Nr. 1603 din 24—28 Novembre 1879, cari sînt și acuma în vigóre și cari se află la fie care din oficiile nóstre parochiale. — O singură observare și respective îndreptare avem de a face la planul technic, publicat în Statutele nóstre scolastice, și anume la pagina 69 în rubrica a dóua „Intuițiunea și propunerea limbei magiare“ în despărțĕmîntul împreunat V—VI, în loc de 1 óră sînt a se pune 2 óre; ér la pag. 70 în planul technic pentru școla cu doi învĕțători, la aceea-și rubrică

FEUILLETON.

Un buchet de rose.

I.

Înainte de acésta cu vre-o câți-va ani, sosi în Roma, cătră finea lui April, un om de elita, ținuta lui era elegantă, dar fața-i palidă îți spunea, că e atins de ceva morb, de care nici nu va scăpa. Descălecând în unul din cele mai elegante hotele, în zilele prime să părea, că e turist; peste zi visita în trăsură monumentele Cetății eterne, ér în órele de repaus se ocupa cu lectura și pictura.

În urmă trupul începu a-i denega serviciul. Îngrijat el chĕmă un medic. Acesta îi spuse verde în ochi, că nu mai este nici o sperare, și îl recomândă, să-și ordineze afacerile, căci i-se apropie vremea de ducă. Morbosul nevrênd să-i crédă mediculuĭ, să plânse hotelierului, care, pentru ca să îl liniscéscă, i-a promis, că va consulta el un alt medic, care se bucură de o reputațiune fórte bună. Același fu rĕspunsul mediculuĭ consultat de hotelier, cu deosebirea, că acesta a vorbit în un ton mai blând, ca să liniștéscă pe bolnav.

Câteva zile după aceea se presintă la hotel o damă, de etate înaintată, care se rógă, să fie condusă în chilia tinĕrului morbos. Întrând în chilie, ea i-se aruncă în grumazi și esclamă suspinând: „O Carol, iubitul meŭ Carol.“ Tinĕrul îi rĕspunde cu uimire: „Dar Dta mamă dragă, cum de ai ajuns aicî?“ Recunoscêndu-se mamă-sa îi rĕspunde: „Verișóra mea Ana m'a făcut să viŭ; odată te-a vĕzut preumblându-te pe Pincio, și aflându-ți adresa mi-a trimis-o, scriindu-mi, că tu escî rĕŭ. Alaltă erî mi-a telegrafat, că escî bolnav. Credî decî, că am putut să nu alerg la tine. De cinci ani plâng după tine, dór te aduce Dumnezeŭ în calea mea.“ — „O mamă, tu escî o minune de bunătate“ și năpădindu-l lacrimile îi prinde mâna și i-o sărută.

„De acum eŭ nu te mai părăsĕsc, rĕmân aicî cu tine până ce te vĕd deplin sănătos.“ — „Până când îmi vei închide ochii, murmură bolnavul; nu-ți mai face ilusiî mamă, vindecarea mea e imposibilă, eŭ simt că mor. . . . .“

II.

Acest om cu adevĕrat se puté numi „copilul lacrimilor“. Trăgêndu-și originea din o familie veche, favorisată de sórte, Carol a primit de la Dumnezeŭ tóte calitățile, cari i-aŭ putut asigura un viitor strălucit. Dar póte, că norocul e supus la cele mai multe probe, cărora Carol nu li-s'a opus. Ajungênd în lume, el nu visa alt ceva de cât plăceri și bucurii; principiile sale religióse îl făceaŭ să se tragă de lături, saŭ să le de drumul. Se căsători, ajunse la Monaco, unde vêndu unuĭ Angles bijuteriile soției sale. Acésta porni proces de divorț, și se despărțiră. Audind acésta tatăl seŭ, muri de supĕrare. Când i-aŭ administrat sacramentele muribunzilor, el a zis: „Dómne eŭ îl ĭert, tu vedî, că eŭ mor pentru el!“

De azi încolo Carol să ținé, că e blăstĕmat. Dorul mamei îl usca inima. Se luă după aventuri, și numai din când în când mai scria mamei sale câte ceva. În 5 ani numai odată a visitat orașul sĕŭ natal, dar nici atunci nu a îndrăsnit să între în el. De departe se uita cu jale la castelul, în care și-a petrecut copilăria, dar suvenirile dulci se amestecaŭ cu mustrările consciinței Se duse la cimitir, și după vre-o câteva minute, aflând mormîntul tatălui sĕŭ, căzu în genunchi și începu a plânge.

Suferințele morale, mustrările consciinței, viața scăpătată, ce a dus-o și care i-a sdrobit și sănătatea, tóte aceste l'aŭ împedecat să-și pună piciorul în curtea mamei sale. În unele momente îl vinea să-și ĭeie viața, dar gândind la maica sa își zicea: „Mórtea mea va causa mórea eĭ,“ și își părăsia planurile rele.

III.

Sosirea neașteptată a dómnei N. în Roma, între ast fel de împrejurări, a fost un obiect de bucurie și tot odată de pedépsă pentru fiul sĕŭ. De ar mai fi avut numai un simțĕmînt creștinesc, ar fi socotit, că în mamă sa ceriul i-a trimis pe îngerul păzitor, care să-l recâștige liniscea sufletéscă, și să-l bage în calea cea bună. Dar după ce inima sĕrmanului rĕtăcit era mai capabilă poftelor pământesci, nu s'a deschis impresiunilor celor de sus.

Cu pĕtrunderea, carea o aŭ mamele, dómna N. observă imediat schimbarea fiului sĕŭ. Ea cetea în fundul inimei lui o iubire de mamă fragedă, dar nu găsia nici o scânteie de credință. Și numai dacă pronunța înaintea lui numele lui Dumnezeŭ, îl impresiona de tot rĕŭ. Deja de la început i-a zis el: „Mamă dragă, fă-mi plăcerea și rĕmâi cu mine, societatea Dtale mi e așa de dragă, vorbesce-mi despre ce vreai, numai despre religiune nu. Eŭ nu mai cred, numai într'un lucru, știi în ce?“

și în acela-și despărțemînt în loc de 2 óre sînt a se pune și ținé 3 óre. ca ast fel să corĕspundă întru tóte planului ministerial. să avem adecă 9 în loc de 8 óre și 6, în loc de 5 óre.

„După ce așa dar planul de învĕțămînt aflător în vigóre la școlele nóstre poporale s'a întocmit după și pe basa pomenitei ordinațiuni ministeriale cu Nr. 17284 din 1879. noi. față de nóua ordinațiune ministerială. mai întâiŭ în general reîmprospetăm tuturor organelor nóstre școlare subalterne exacta observare a Statutelor nóstre scolastice, respective aplicarea planului de învĕțămînt cuprins și desfășurat într'însele. atât la propunerea limbei magiare. cât și a a celor alalte obiecte de învĕțămînt.

„În ce privesce apoi în deosebi propunerea limbei magiare, observăm următórele:

„1. Punctul de mânecare. afirmat în amîndóuĕ ordinațiunile ministeriale mai des citate, pentru școlele cu limba de propunere ne magiară este acesta: „Centrul învĕțămîntului în școla poporală elementară îl constitue limba maternă, și în legătură cu acésta este a se propune limba magiară (Ordin. Nr. 17284—1879)." Pentru punerea în aplicare a acestui principiŭ, în planul de învĕțămînt de la școlele cu un singur învĕțător — cum sînt ale nóstre tóte afară de dóuĕ. — sînt prescrise 17 óre pe sĕptĕmână. Prin urmare, în aceste óre sînt de a se propune amîndóuĕ limbile. maternă și magiară. așa. ca pentru propunerea limbei magiare să se foloséscă jumĕtate din acest timp, adecă $8^1/_2$ óre la sĕptĕmână.

„2. La propunerea limbei magiare. docentele, încunjurând analisarea mai adîncă a formalismelor gramaticale și restrîngêndu-se numai la cele ce sînt neapĕrat de lipsă la cunóscerea și scrierea limbei, va urma metoda practică întru învĕțarea elevilor în acéstă limbă. Ĕr spre deprinderea elevilor în limba și vorbirea magiară. amĕsurat acelora-și dispositiuni ministeriale, începênd cu clasa a dóua. va lua în folosință și cunoscințele câștigate de ei din aritmetică. și apoi treptat din geografie, din istorie și din elementele constituțiunei patriei.

„Ĕr când punem acestea în vederea docenților privitor la propunerea în mod practic a obiectului obligător din cestiune. adecă a limbei magiare. în acela-și timp cu tótă stăruința îl îndemnăm și le atragem atențiunea. ca să-și dea fără de cruțare osteneala întru propunerea consciinciósă și cât se póte mai practică și a tuturor celor alalte obiecte obligătóre de învĕțămînt în limba de propunere de la școlele nóstre. adecă în limba română.

„Și apoi tot în acela-și timp. nici cu acéstă ocasiune, nu găsim cuvinte de ajuns spre a îndemna în Domnul cu tărie pe Onoranții Frați Preoți. purtători ai oficiilor parochiale, să stărniéscă fără de încetare întru propunerea catechismului. ca ast fel treptat cu înaintarea elevilor în învĕțătură, să se înrădăcineze cât mai adînc în inimele lor cunoscința s. nóstre religiuni și frica Domnului, începutul a tótă înțelepciunea. Ĕr în calitatea lor de directori ai școlelor parochiale. aceia-și Frați Preoți, să nu-și pregete a visita și controla cât mai adese ori mersul general al învĕțămîntului, făcêndu-și cu dragoste și cu alese cuvinte observările. și în cas de lipsă a raporta fără de întârziere protopopului asupra scăderilor de ori ce fel. ce le-ar afla în drumul propășirei școlare. și pe carî înși-și nu le-ar putea îndrepta.

„Procedând numai în chipul acesta, preoții și învĕțătorii nostri. numai stăruind și unii și alții întru îndeplinirea cu scumpĕtate a datorințelor lor. numai cultivând cu sîrguință și cu dragoste împrumutată bunele raporturi între dînșii și încunjurând păgubitórele animositățî. certe și disensiunî, — vor sci asigura înflorirea școlei și prin acésta adevĕrata crescere și sănătósa cultivare a scumpelor odrasle ale poporului românesc. Da. numai ast fel vor sci face preoții și învĕțătorii, ca acela-și popor, să simtă mângâiere întru privirea școlelor adăpostite subt aripele ocrotitóre ale bisericei, și prin acésta să se înduplece a jertfi cu plăcere și cu însuflețire crunta osteneală și grelele sudori ale fețel pentru susținerea lor după multele pretensiunî ale timpurilor, ce petrecem.

„Cetire se va da presentului nostru circular în cea mai apropiată ședință a senatelor scolastice. ce este a se ținea acuma la începutul anului scolastic.

„Lugoș. — Ședința consistorială din 19 Septembre 1902."

Am dat și acest circularin, pentru că nu putem pricepe, de ce confrații de la Arad. discutând cu „Drapelul" de la Lugoș, scriŭ următórele: „Să nu fi cetit cei de la „Drapelul" articolul ce a scris „Unirea" în privința asta? Și de ce n'aŭ nici o observație la cele fâptuite de Consistorul din Blaș și scrise de „Unirea". De ce nu vĕd ce se întîmplă în pragul ușei lor: la Consistorul din Lugoș?"

Dar bine Die. ce s'aŭ „fâptuit" la Blaș. și ce se „întîmplă" la Lugoș? Noi nu aflăm nimic estraordinar, cu atât mai puțin nimic, ce ar recere alarmarea opiniunei pu-

---

Și sărutându-i mânile zise: „Eŭ cred în iubirea Dtale, dar numai în aceea."

„Carol al meŭ, ți-ai uitat tu de Maica Preacurată, pe care o iubeai tu așa de tare când erai copil? Atunci îmi ziceai, că o iubescî mai mult de cât pe mine. căci pe când eŭ ți-s mamă pe pămînt. ea ți-e în ceriŭ!"

„Tóte aceste sînt copilăriî. zise Carol surîdind. Și dacă într'adevĕr ar exista cer. eŭ aș iubi pe Maica Preacurată. pentru că în ea te-aș afla pe Dta, și iubindu-o. aș cugeta. că te iubesc pe Dta. . . . . Dar să lăsăm copilăriile aceste. azi nu mai sînt de cinci ani. azî sînt de 28. Nu-mi mai vorbi lucrurî de acestea. căci mĕ neliniștesc, și am lipsă de pace." — „De pace" . . . zise mamă sa lăcrimând.

Sĕraca mamă! Cât a lucrat ea să formeze inima copilului sĕŭ, să planteze în ea credință si pietate. și acum își vede zădărnicit tot lucrul.

Nu departe de hotel era o biserică, în care se afla o icónă. a Maicei Preacurate, făcătóre de minuni. Mamă sa mergea acolo în fie care zi și se ruga óre întregi. Grijî ca biserica să fie impodobită cu florî. și să ardă luminî ziua și nóptea. ca ast fel parfumul și flacările adaugêndu-se la rugăciunile ei să-i ajute. Împărția elemosină în tóte părțile. și în fie care biserică după predică. preoții recomândaŭ creștinilor. să se róge pentru un muribund, a cărei pocăință nu să póte mijloci de cât numai prin minune.

„Ce să mai fac?" zice într'o zi mamă sa cătră un călugăr. Acesta îi rĕspunde: Speră numai. căci dór Maria cu rugăciunea sa e atot puternică. și cu un singur cuvînt zis Fiului seŭ, se va mântui Fiul Dtale."

IV.

Era în Roma un preot, pe carele Carol îl cunoscuse din copilăria sa, și față de care avé simpatie. Voind mamă sa să cerce tóte mijlócele. îl rógă pe preot să vină la hotel. să-l vadă Carol. căci îl e dor de el. după ce nu l'a vĕdut de mulți ani.

„Îl voi primi cu multă plăcere pe Don Pio. zise Carol mamei sale, când acésta îi anunță sosirea. dar numai cu condițiunea, că nu-mi va vorbi despre religiune. Ca amic voiŭ să-l primesc. dar nu ca preot. Fă-l atent!"

Așa să și întîmplă. Preotul ca om cuminte, să absțină de la tot, ce l-ar fi putut cădea greŭ morbosului. Aŭ povestit multă vreme și Carol se părea. că e fericit. La despărțire Don Pio îi zise: „Eŭ nu mai pot face nimic pentru tine, de cum-va ți-ași puté fi când-va întru ajutor, adu-ți aminte de mine, care îți sînt tot de una amic crecincios." — „Te sciŭ eŭ bine, și îți sînt cu recunoscință. étă însĕ de ce te rog: Eŭ nu voiŭ mai trăi de cât vre-o câte-va zile. și doresc, ca trupul meŭ să fie transpus în cripta familiară. te rog deci să me însoțescî când mĕ vor duce la gară." — „Ce? dar eŭ voesc să fac alt ceva pentru tine." — „Ce?" „Să me rog." — „La ce?" — „Tu nu mai credî în rugăciune?" — „Nu, eŭ nu mai sînt copilul de altă dată. pe care îl vedeai iubite Don Pio cercetând regulat biserica și ministrând în capela vilei nóstre. Eŭ azî nu mai cred nimic. Pentru mine nu mai esistă Dumnezeŭ: eŭ sînt ateŭ. Îmi pare rĕŭ, că trĕbue să-ți vorbesc așa brusc, dar nu pot fățări o credință, ce nu o mai am." — „Carol, eŭ nu cred că tu vorbescî serios." — „Ba da Don Pio. Étă credeul meŭ: Omul e un animal perfecționat. Se nasce, sufere, se bucură și móre ca și dobitócele. Ca și animalul e tĕrînă și în tĕrînă se va întórce. Nefericirea saŭ norocul ce l'aŭ adus pe lume, îl vor și nimici." „Și tu te dejosescî până în rîndul animalelor iraționale?" — „Dar ascultă. mie nu-mi plac discuțiile. Tu credî ce vrei. eŭ ĕră. Dacă vrei să te rogi pentru mine. fă-o. În acésta eŭ voiŭ vedé o probă de afecțiune de la vechiul meŭ amic."

Don Pio a început să nu-i mai contrazică. Salutându-l amicabil s'a retras. Mama morbosului îl aștepta afară; la privirea ei întrebătóre Don Pio a rĕspuns: „Aicî nu se póte face nimic fără vre-o minune, căci lui Carol îi lipsesce credința."

După 3 zile Don Pio ĕrăsî a venit la morbos. Carol era întins pe pat, și gâfâia, din când în când mai zicea câte un cuvînt, dar tot silabă de silabă. Vĕdîndu-i starea, Don Pio a început să-i recomânde sacramentele muribunzilor. Carol arunca o privire sĕlbatică asupra lui. și sĕ părea, că zice cele mai spurcate invective în contra religiunei. Don Pio voi să-l liniscéscă dar înzădar. căci Carol scóse un revolver de sub perină. zicênd: „De mai zicî o vorbă, odată îmi daŭ creerii în vênt!" Don Pio gângăvi nisce vorbe de scuse. și se grăbi să'l părăséscă.

Don Pio enără scena acésta mamei bolnavului, care s'a măhuit fórte tare. Neputêndu-și stăpâni durerea, alergă la piciórele Marieî. să-și depună aicî lacrimile și rugăciunile sale. ca ast fel să vadă Mama lui Isus. că Ea e speranța celor ce nu mai speréză.

(Va urma)

blice. Binevoiți a Vĕ declara, să scim și noi cei de la „Unirea“, ce primejdie se pregătesce credincioșilor nostri de consistórele de la Blaș și Lugoș?

Așteptăm cu nerăbdare.

Revistă politică.

Franța. Sensația zilei e acum un articol apărut în „Figaro“ și subscris de prințul Mescerski, amic al țarului. Prințul cércă să dovedéscă, că cea mai de căpetenie cestiune ce se impune, e cestiunea unei alianțe între Rusia, Franța și Germania și în legătură cu acésta încetarea luptei religióse din Franța.

România. Bieții evrei, supĕrați că guvernul român n'a satisfăcut înmediat notei guvernului american, în causa parasiților din România, a luat hotărîrea, a nu mai acorda acestui stat nici un împrumut, până nu va da drepturile cerute poporului jidovesc.

„Deutsches Volksblatt“ din Viena își ride de acésta hotărîre și se miră cum de alianța evreéscă a ajuns la acest gând estrem, menit nu se liniștéscă, ci din contră să exarcerbeze și mai mult spiritele contra evreilor.

Peninsula balcanică. Revoluția din Macedonia ia dimensiuni tot mai mari. Bandele bulgare aŭ început să atace și pe Românĭ, de carĭ se scie, că sînt supușĭ credincioșĭ ai Sultanului. Valiul turcesc din Bitolia a chemat la sine pe fruntașii românĭ din principalele comune românescĭ și a cerut concursul lor pentru stîrpirea bandelor bulgărescĭ. În urma acestora în mai multe comune s'aŭ format cete armate de tinerĭ, carĭ încep a alunga pe Bulgarĭ.

Comisarul turcesc din Sofia, a cerut de la guvernul bulgar să intrevină cu putere armată pentru stîrpirea bandelor, carĭ neliniștesc poporația. Se vor face o mulțime de condamnărĭ.

Corespondințe.

Magiarii greco-catolici.

Reproducem după „Tribuna“ de Marți următórea interesantă corespondință despre magiarii gr. cat. din diecesa română a Orădiĭ-marĭ.

... O nóuĕ cale bate șovinismul ungurésc, nu de ierĭ, orĭ alaltaierĭ, ci de mult bate acésta cale tendențiósă și nesinceră. E vorbă de introducerea limbeĭ liturgice magiare în diecesa Orădiĭ, pe motiv, că statistica oficiósă magiară arată în 42 de parochiĭ ale acesteĭ diecese 40,884 gr.-cat., dintre carĭ 23,326 sînt Magiarĭ, 17,558 Românĭ gr. cat., dintre carĭ sciŭ ungurésce 12,575 și numaĭ 5143 nu vorbesc limba magiară, și totuși Magiariĭ din diecesa Orădiĭ nu iaŭ parte pentru liturgia magiară. Și cine e amărît până la suflet de acéstă atitudine ostilă a Orădenilor față de limba maghiară? Archidiaconul rutean al Sătmarului, Melles Emil e acela, care vĕrsă lacrĕmi patriotice în colónele luĭ „Magyar Állam“ în nriĭ 218—219 asupra indoleințeĭ Magiarilor gr. cat. din numita diecesă. „Omne malum ab ara.“ tot rĕul vine de la altar. „Poporul rutean, zice „Unirea“, s'a prostit de tot și s'a sĕlbătăcit, de óre ce preoțimea luĭ nu scie limba ruteană, nu o învață în seminar și așa preoții nu pot predica în limba poporuluĭ ca să fie înțeleși.“ Când a scris „Unirea“ acéstă gravă acusă, a fost în deplina cunosciință a causeĭ, o pot dovedi cu un martor clasic, cu dl profesor de teologie de la Muncaciŭ, Gebe, care ascultând conversația românéscă a unor tinerĭ teologĭ, a suspinat din adîncu: „Vĕ mărturisesc cu regret, că teologiĭ și fetele preoților nostri nu mai vorbesc limba poporului.“ Și ce să vezĭ, un fruntaș din acești preoți, al căror credincioși se află în cea mai neagră miserie, în cât însuși guvernul a fost silit a esmite o comisie ministerială pentru sanarea relelor, pentru că poporul rutean n'are alt sprijinitor de cât pe Dumnezeŭ — acela zic, vine la noi, a ne învĕța și a ne da îndrumărĭ, cum să adunăm potcóve de cai morți, când eĭ eŭ destul de făcut pe acasă. E lucru știut, că cele 7—8 parochiĭ rutene sînt unele dintre cele mai bine dotate parochiĭ în diecesă. Interesul ce-l pórtă Rutenii față de aceste parochiĭ „nolens, volens, olens.“

Compatrioții nostrĭ rutenĭ aŭ căpătat apetit, și dorul de a le ferici și pe acestea, îĭ neliniștesce a se amesteca în afacerile ale interne ale dieceseĭ nóstre. Bieții Rutenĭ strigă după pâne, nu după liturgie magiară, din care atâta înțeleg, că secrestiernl din dogmele catolicilor, și preoții rutenĭ drept hrană le aruncă credincioșilor lor iubirea de patrie, și Rutenii cântând imnurĭ patriotice părăsesc patria, emigrând spre America. Eŭ așa sciŭ, că preoții aŭ primit mandat de la Christos a evangelisa, nu a magiarisa popórele. Christos n'a vorbit ungureste, totuși ne-a învĕțat pe toți la patriotism. Nu contestez că nisce preoți slabĭ de înger ai diecesel nóstre a probat a inaugura și între noĭ politica Slovaculuĭ și a ședé pe dónĕ șeĭ în 1868 alăturându-se mișcărĭl pentru înființarea episcopieĭ magiare de la Hajdu-Dorog, dar între acestia și credincioșiĭ lor n'aŭ esistat nici o comunitate de ideĭ, și când s'aŭ văzut isolați și părăsiți chiar și de credincioșiĭ lor, n'aŭ voit a să lua de piept mai mult cu Dumnezeŭ, pentru că nu aŭ lăsat să se nască numaĭ Ungurĭ pe lume. Pagubă a fost dară a lega de limba clopotuluĭ un numĕr de 40,884 de suflete, carĭ pretind introducerea limbeĭ magiare în biserică, când tótă mișcarea se învîrte în jurul alor treĭ parochiĭ: Macaŭ, Careiĭ-rutenĭ și Porcsalma. Nyir-Adony, Nyir-Abrány, Nyir-Acsád, Csegölb, Ovári, Pete, Cs.-Ujfalu aŭ atâta parte din asta mișcare, cât aŭ vînturile Ungarieĭ la mișcarea năsipuluĭ din pustiul african. Ér acusa adusă Ordinariatuluĭ Orădan, că ar valachisa parochiile rutene, să me ierți dle Melles! dar asta curat că o scuturĭ din mâneca reverendeĭ. Bănuelile deserte nu-s demne de un archidiacon. Ba atitudinea guvernuluĭ diecesan, în cele mai multe casurĭ a fost atât de concesivă față de Rutenĭ, concedêndu-le dreptul de a-și alege și preot, în cât a produs resens la credincioșiĭ românĭ Și pe chestia limbeĭ nu s'a ridicat plângerĭ înaintea Ordinariatuluĭ, afară de Macaŭ, unde maioritatea Românilor a fost suprimată de minoritatea Rutenilor și afară de Rutenii din Careĭ, carĭ pretind să li se dee preot din diecesa Muncaciului. Est mod ies ghiarele mâteĭ din sac, când dl Melles, își bagă lingura unde nu-l fierbe óla. Dar sfinția sa are slăbiciunea de a se ocupa și cu statistica, de unde scóte un calcul statistic abătut de la adevĕr, unde acesta asupra unor lucrurĭ cunoscute de tótă lumea e desfigurat fără pareche, când scim că și isvorul de unde își scóte datele e atât de autentic, în cât episcopiĭ latinĭ aŭ fost siliți prin pastorale a confirma datele înregistrate în acel isvor.

Când apoĭ mai vĕd scris negru pe alb în articolul sfinției sale, cum cércă după Magiarĭ în parochiile: Leta-mare, Sân-Miclăuș, Cheniz și Moftinul-mic face asupra mea aceea impresiune, ca nefericitul de odinióră, care cu felinarul aprins bătea câmpiile, ca să afie zina de ierĭ. Nu, că în parochiile amintite se bage cineva în samă ainările sfinției sale, ci nu simpatisézĭ cu ideile dsale nici parochiile cele mai espuse ale districtuluĭ Sătmar. 31 anĭ am fost preot în Ovári, imediat după mișcările din 1868. Ovári, o parochie sĕracă, constătătóre mai numaĭ din zilerĭ, și al căror moșĭ și strămoșĭ aŭ vorbit numaĭ românesce. Promisu-le-aŭ acestora Calviniĭ, că le vor dărui loc de biserică în mijlocul satuluĭ, zidi-le-va guvernul biserică și scólă, numaĭ să se alăture episcopieĭ din Hajdu-Dorog, dar în fața tuturor ispitelor aŭ rĕmas nelnfrânțĭ, e drept, că eĭ nu mai vorbesc românesce, dar de limba liturgică română nu aŭ voit a se lăpĕda pentru tot bunul lumiĭ. Ovári se află în vecinătatea Sătmarului, dl Melles își póte lua informațiĭ autentice, căcĭ eŭ nu vorbesc din statistică ca d-sa, ci din propria esperință. De poporul nostru a fost departe și gândul a se lăpĕda de limba sa liturgică, căcĭ limba bisericiĭ sale nu o a privit de o haină veche, pe care o poți arunca ca o netrebnică și o poți înlocui cu alta nóuă, și în renegatism a vĕdut tot de una o anomalie și un mare pĕcat, pe cum e pĕcat a voi să te schimbĭ să facĭ alt fel, ceea ce Dumnezeŭ a lăsat în alt fel. Biserica română a fost o mamă dulce, care ne-a ținut la sinul sĕŭ, de aci am supt tărie și credință, de aci alipirea cătră limba și naționalitatea nóstră. Natura a turnat în noĭ boldul acesta, zice Leo XIII. cătră episcopiĭ Moraviei la 30 August 1901 — ca să ne iubim și apĕrăm limba moștenită din strămoșĭ. Că asta nu e așa la Rutenĭ, e chestie de gust, dar din acésta noĭ Românii nu cerem parte. Sfinția sa Melles cércă a afla causa acesteĭ aparițiunĭ la Românĭ. O cércă în cer, pe pământ, în școle, în preparandiĭ, dar nu o află; căcĭ numaĭ acolo nu o cércă, unde reside — în conscienta poporuluĭ român. Dar dl Melles ca toți Rutenii, cuprinși de frigurile maghiarisăriĭ asta nu voesce a o crede, ci ca să spună publicului ceva noŭ și original, pune vina pe seminariile domestice de băieți din Orade și Beiuș, carĭ cresc fiitorii preoți și învĕțători în spirit daco-român!

Ei dle Melles de ai fi de trei ori archidiacon al Sătmarului totuşi nu ţi-o aşi crede. dar pentru acest compliment nu-ţi vor fi mulţumitori nici domnii conducători ai numitelor institute. Dar te întreb. preoţii şi învăţătorii celoralalte episcopii românesci, carî n'aŭ seminare pentru băieţi, şi ale căror stări în privinţ maghiarisării le afli şi mai posomorîte, de unde produc. după d-ta — şi mai mulţi preoţi şi învăţători daco-români? Eŭ neg peste tot. să afli preoţi şi învăţători daco, ci numaĭ Români. şi contingentul acestora nu ni-l daŭ instirutele de creşcere din Oradea şi Beiuş, ci ni-l liferézá şcólele ungureşci.

Étă ce zice un ziar german neinteresat în causă: „Mii de tineri români cercetézá şcólele maghiare şi cu tóte acestea es din ele ca Românii naţionalişti în sensul strict al cuvîntului — şovinismul ungurese infiltrat lor cu forţa îl strápun asupra propriei naţiuni".

George Şuta.

Nr. 10-1902/3

Curs de îngrijitóre.

Cu începerea de la 15 Octobre stil nou a. c. se va deschide pe lângă Asilul de copii gr. cat. model din Blaş un curs de 6 luni pentru cualificarea îngrijitórelor (bonelor) de la Asilele permanente (állandó menedék básak).

În sensul Regulamentului pentru Asile. numaĭ 10 candidate pot fi primite de odată. pentru aceea candidatele. carî doresc să fie admise la acest curs. trebue să-şi trimită cererile până la terminul de mai sus. să se presinte în persónă la subscrisul preşedinte al senatului Asilului infantil.

Condiţiunile de admitere sînt:

1. Să fie deplin sănătóse şi să aibă etatea de la 18—40 ani. 2. Să fi terminat cele 6 clase poporale. 3. Să scie vorbi şi scrie ungurésce 4. Să aibă auz musical. 5. Să aibă purtare bună; acea. vor avé să dovedéscă cu atestat oficios de la oficiul parochial. 6. Să plătéscă la fondul Asilului taxa de 20 coróne.

Văduvele, soţiile şi orfanele de învăţători vor fi preferite.

Blaş în 6 Octobre 1902.

Ioan F. Negruţiŭ
preşedintele senatului Asilului.

MAĬ NOŬ.

Fóia oficiósă de ieri publică numirea Claris. Dn *Dr. Octavian Domide,* profesor de teologie, de canonic prebendat în capitlul de Gherla.

La mulţi ani!

Noutăţi.

Din Diecesa Lugosului. Concurse. La oficiul şi beneficiul parochial din Lunca-Cerneĭ-superiórá, în urma denumirei parochului Ón. Iosif Stupinean, de paroch la Bârcea-mare şi de catechet la şcólele din Deva, devenit vacant. se escrie concurs public cu terminul de 15 Octobre st. n. a. c. Emolumentele împreunate cu acest beneficiŭ. după conscrierea conguĭ din 1896. sînt de 834 cor. 26 fil. Afará de aceea mai primesce pentru administrarea filieĭ Vadu-Dobreĭ, de la întreprinzétorul de cărbuni de lemn. 200 cor. ca remuneraţiune anuală. — Din stipendiile aplacidate pe anul şcol. 1901/2 însе neridicate. din causa nelegitimării progresului în studiĭ. a suprarémas o anumită sumă disposibilă. Pentru dobêndirea de premiĭ din jumétatea avansului suprarémas. se escrie concurs cu terminul de 30 Oct. n. Pentru dobîndirea acestor premiĭ pot concurge şcolariĭ gimnasiaĭ greco-catolicĭ români din Diecesa Lugoşului.

Fundaţiuni nóue. Veneratul Capitul mitrop. din Blaş. a primit zilele acestea de la dl adv. Dr. Octav. Rusu. din Sibiŭ Cor. 17200 în hârtiĭ de valóre (libele de depuneri şi acţiĭ de la „Albina" şi „Victoria") ca fundaţiune. lăsată de Dumitru Muntean, subjude reg. în pensiune, născut în Brad, de lângă Sibiŭ. şi mort la 19 Ian. a. c. la Sibiŭ. Aprópe jumetate din fundaţiunea acésta. e destinată pentru biserica şi şcóla din locul natal al fundatorului. — De asemenea a încasat prin dl advocat Dr. Gregorie Ilea, Cor. 257723 ca fundaţiune lăsată de Iacob Pal. fost funcţionar în Cluş. care a beneficiat odată şi el de stipendiĭ din Blaş.

Fondul subsidiar al preoţilor a primit 10 cor. de la Vasile Micuşan, preot în Suciag. distr. Cluş. — Dar cefalalţi preoţi. carî aŭ oferit anumite procente din ajutorul primit de la stat, unde sînt? S'aŭ stins entusiasmul?

Masa studenţilor academicĭ din Cluş. Înregistrăm cu bucurie faptul. că idea direcţiunii băncii „Economul" din Cluş. a fost imitată. afară de dl Havaşi. care a dat 200 cor. pentru ai 7. tinér. şi de direcţiunea institutului de credit „Patria" din Blaş. care s'a grăbit a vota 400 cor. pentru doi tineri. Banca „Mielul" din Poiana a trimis 50 cor. spre augmentarea fondului.

Hymen. Augustin Radu, cleric abs. şi Aurelia Caiman din Varadia. anunţă cununia lor. care se va serba la 19 crt. n. în biserica gr. cat. din Varadia. Urările nóstre de fericire!

Congresul federaţiunei „Corda Fratres". Vineri în 3 Oct. n. s'a întrunit la Veneţia congresul federaţiunei internaţionale studenţesci „Corda Fratres". Cu acésta ocasiune studenţiĭ români aŭ fost împărtăşiţi de simpatiile cele mai vii. mai ales din partea studenţilor italieni. La congres studenţiĭ români aŭ triumfat. Congresul a blamat procedura fostului preşedinte al federaţiunii, Dr. Lugwig, şi a guvernului ungurese, prin care procedură s'a zădărnicit ţinerea congresului în Budapesta. Vicepreşedintele şi preşedintele secţiei române. dl I. Seurtu pe care secţia ungară nu voia să-l recunóscă pe motiv, că e supus ungar. a fost întărit din nou în postul sĕu. S'a adus între altele importantul conclus. că studenţiĭ români din Ungaria. aŭ să se ţină în viitor de secţia română a federaţiunii şi nu de cea maghiară. cum voise Ludwig şi guvernul ungurese. După terminarea congresului studenţiĭ italieni vor merge, ca să visiteze România. Li-se face o primire splendidă.

Dieta. Nóua sesiune a dietiĭ s'a început Miercuria trecută. De data acésta şedinţele se ţin în noul parlament.

Umanitatea în Statele unite. După cum spune „Evening News" din New-York, în Corinth-Nissisippi un negru. carele ucisese pe o femee albă şi o ciungărise a fost ars de viŭ. Arderea a fost amînată cu o zi, pentru ca negrul mai întâiŭ să-şi pótă lua rĕmas bun de la frate şi mamă. „Lyncharea" o a condus un comitet anume constituit. carele a încunosciinţat şi pe rudeniile negrului despre actul. carele avea. să se sevârşéscă. Liniile căilor de fer cu prilejul acesta aŭ aranjat trenuri separate la Corinth. pentru ca să pótă merge acolo, cei ce doriaŭ. să vadă esecutarea. Rĕsbunarea poporului s'a început cu aceea. că diminéţa o cétă de mai bine de o mie de bărbaţi aŭ dat năvală asupra temniţeĭ. în carea era deţinut negrul. şi învingênd paza, aŭ scos pe vinovatul afară. Aŭ legat pe negru de un stîlp de fer, în jurul cărnia eraŭ grămădite lemne muiate în petroleŭ. Apoĭ fratele mueriĭ ucise a aprins lemnele cu o torţă între urletele mulţimiĭ. La priveliscea acésta aŭ fost reservate tribune anume pe sama femeilor şi pe a raportorilor. şi 20 de civi păziaŭ rîndul bun. ca întreg lucrul să decurgă conform programului. Asta s'a întîmplat într'o parte a acelor State unite, carî se mândresc. că propagă civilisaţia. şi a cărora secretar de stat de unăzi a edat „în numele umanităţiĭ" o notă în favorul Evreilor din România. şi s'a rânguit asupra „nedreptăţiĭ internaţionale," carea silesce pe Evreĭ, să scape în alte ţĕrĭ!

Procesul de la Sătmar. Sub acest titlu am scris despre cunoscutul proces al păr. Ardelean, pentru că n'a permis. ca în biserică românéscă să se facă rugăciuni în limba magiară. Pedépsa de 6 luni închisóre şi 400 cor. amendă. a fost redusă de tribunal la 7 zile închisóre şi 20 cor. amendă. şi asta pe motivul. că Ardelean a avut dreptate. când a susţinut. că în biserică limba liturgică e numaĭ limba românéscă.

Contra duelului. O scire bună sosesce de la Orade. Conducătorii poporaţiunii aŭ lansat un apel pentru compunerea unuĭ juriŭ de onóre, care să cerce a plana divergenţele între cetăţeni pe cale pacinică.

Convocare. La 12 crt. se va ţiné în Monor adunarea generală a reuniunii învăţătorilor români gr.-cat. din vicariatul Rodnei şi protopopiatul Bistriţei şi Budaculromân. — Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului va aranja la 9 Nov. n. a 13 espoziţiune de vite de prăsilă în comuna Racoviţa.

Necrolog. † Ambrosiŭ Pop, asesor consistorial şi parochul gr.-cat. al Reteagului. ajuns la debilitate finală. provĕdut cu ss. sacramente ale muribunzilor. şi-a dat sufletul sĕŭ în mânile Părintelui ceresc în 5 Octobre în anul 72 el etăţiĭ sale. 35 al preoţiei şi 6 săptămâni a vĕduviei sale.

† Emilia Doboşi n. Bud, soţia preotului Petru Doboşi din Samoştelec, după un morb îndelungat, suportat cu paciinţă creştinéscă. împărtăşită fiind cu ss. taine ale muribunzilor. şi-a dat blândul şi nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatorului în 5 l. c. în anul 39 al vieţiĭ si 19 al căsătorieĭ fericite.

În vecĭ amintirea lor!

Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra

„CALENDARULUI UNIRII"

de pe anul comun 1903. care e sub tipar şi în curênd va apăre. Va cuprinde pe lângă Şematismul provinciei archidiecesane o fórte avută parte literară cu mai multe ilustraţiĭ cu subiecte românescĭ şi ocasionale.

Formatul e 8° mare şi va cuprinde 12—15 coli.

Va costa numaĭ 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Preţul se póte trimite şi în timbre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Starea religiósă în present și chemarea preotului.

(Continuare.)

Convingerile nóstre religióse nu trebue să le simțim numai în interiorul nostru, ci să le manifestăm pe față, ceea ce credem, să întrupăm în faptă. Lipsa acesteia a fost causa, că viața adevĕrat creștinéscă așa de puțin s'a arĕtat afară de biserică. Cu lampa lui Diogene trebue căutat adevĕratul creștin. Și lucru e fórte ușor de esplicat: vîntul, care a suflat în lume a pĕtruns și în sanctuarul sfînt al familiei, neavênd cine să-l abată; căci un singur act nereligios, o singură neobservare a preceptelor religiunii din partea părinților e de ajuns, de multe ori, pentru micșorarea credinței fiilor. Urmarea acesteia a fost, că însuflețirea pentru idealul crucii a scădut, biserica s'a golit. Pentru aceea noi trebue să pășim în lume, să ne dăm pe față credința, convingerile nóstre religióse și trăind după principiile creștine, să curățim atmosfera societății de baciliî omorîtorî. Nu trebue să ne înfrice opinia publică, ci cu capul ridicat, să vestim principiile religiunii, pentru că nimica nu e mai potrivit pentru potențarea curajului pentru idealul sfînt, de cât chiar acésta. Dacă acésta se face, și unde se face, acolo se nasce o adevĕrată emulație, pentru că deștéptă mulțimea adurmită, sentimentele interne ale omenimii, îndémnă pe cei mici la suflet să-și dee pe față convingerile religióse. Lucrul acesta însе nu e ușor. Să nu cugetați, că lipsa de curaj pentru cuvîntul Domnului, pentru legea sfîntă ar fi o bólă locală, morbul e lățit pretutindenea. Să pășim așa dar pe arena de luptă în numĕr cât mai mare. Acésta e prima condiție, carea se recere, pentru ca viața religiósă se ocupe teren cât se póte de larg în viața publică, în viața societății. Cu cât vom fi mai mulți în luptă, cu atât vom dispune de putere mai mare și ca o consecință: cu atât va străbate viața religiósă mai tare în viața socială. Însе ce ar folosi numĕrul cel mare al preoților, fără activitate? Activitate apostolică mai zelósă se recere pentru regenerarea religiósă a societății. Și în ce ar putea consta activitatea acésta? În cultura religiósă. Cu cultura religiósă trebue să cucerim mai întâiŭ societatea Elementele esențiale ale culturii sînt principiile. Pe cum casa e susținută prin grinzi, așa societatea prin principii. Dacă voim așa dar să regenerăm spiritul corupt al societății, trebue să alungăm principiile contrare religiunii și geniul corupt al lumii, în locul lor să plantăm principiile sănătóse ale religiunii și prin acésta să ridicăm edificiul societății creștine. Preotul este așa dar isvorul, de unde pornesc rîurile strălucitóre a dreptății și principiilor religióse peste popor.

Principiile religiunii nu trebue să le manifestăm numai, ci trebue să le și desfășurăm în întregimea lor, să le esplicăm într'un mod cât se póte mai clar și mai lămurit, după modul lui de cugetare, ca așa credința, acésta anghiră absolut necesară a mântuirii, să ocupe împĕrăția inimei lor. Propovĕduirea, esplicarea principiilor religióse la clasa pretinsă cultă și la semidocți, întîmpină multe greutăți, pe atunci poporul de rînd, care însetézĕ după adevĕr cu poftă nelnchipuită le îmbrățoșézĕ. Religia mai lute va prinde rădăcini așa dar în popor și ca atare și regenerarea societății de la el să aștéptă, pentru că el formézĕ și pe el trebue să așezăm basa societății. Basa acésta însе numai religia o póte oțĕli și întări, pentru că religia nu numai întărește poporul deșteptând în el puterea sleită, ci nobilitézĕ inima, depărtând din ea pasiunile rele și vĕrsă lumină în poporul înconjurat de întunerec. Preotul prin acésta nu dă numai un impuls puternic la înaintarea progresului religioso-moral, dar împlinesce și lucrul, slujba Evangelistului, așteptând fericita nădejde și arĕtarea măririi marelui Dumnezeŭ și Mântuitorului Isus Christos.

Ținta creștinismului a fost luminarea omului: „Eŭ sum lumina lumii, cine vine după mine, nu umblă într'u întunerec" zise Isus Christos. Astăzi însе lumina asta este numai partea unei clase de ómeni; pentru poporul de rînd e superstiția și ignoranța. Ignoranța poporului a fost pledeca, ce o întîmpinară toți reformatorii în misiunea lor. Cu atât mai mare pledecă formézĕ ea azi, când chiar și straturile mai înalte ale societății, încă e în rătăcire, chiar și în domeniul sciințelor profane și în special în celea naturale. Pentru că durere, nisuința de a eschide dumnezeirea din lume, a infectat chiar și sciința. Zoologia în celea mai multe institute se propune elevilor după sistemul lui Darvin, eschidênd ast fel crearea omului din partea lui Dumnezeŭ; istoria se falsifică de dragul sistemelor filosofice, astronomia, geologia, archeologia profană tóte tind indirecte spre subsăparea Genesei în special și a Testamentului vechiŭ în general. Cu nimic n'are mai puțină lipsă de regenerare intelectuală clasa cultă, de cât poporul de rînd, de crescerea intelectuală. Să luminăm așa dar poporul și atunci am delăturat o pledecă, ce stă în calea misiunii nóstre apostolice: „Nimenea aprinzênd lumina o acopere cu vas, saŭ o pune sub pat, ci o pune în sfeșnic, ca să lumineze întrégă casă," așa și preotul trebue să fie ca un far, care să rĕspândéscă lumina în tóte părțile, nu numai în biserică, ci pe tóte terenele vieții sociale, ca să lumineze tótă calea vieții, aprinzênd inima și sufletul spre tot ce e bun și contribue la înaintarea poporului. Tóte momentele sale să și-le sacrifice preotul în folosul acelora, carî sînt încredințați păstoriei lui; acésta însémnă „a păstori" și cine să abate de la datoria acésta sfîntă, nu e Apostol, este tiran, un nălmit, saŭ fur de fericirea fraților sĕi. Să lărgim așa dar sfera de activitate, estinzêndu-o pe tóte terenele. Să dăm impulsul spre instituirea diferitelor instituții de binefacere și tot odată să arĕtăm și calea și modul, cum s'ar putea pune basă la ast fel de instituții. Instituțiunile acestea vor contribui la ridicarea nivelului vieții morale, la deprinderea vîrtuții. Tótă vîrtutea și cu deosebire vîrtutea dreptății și iubirii, presupune și însémnă activitate; instituțiunile acestea însе constaŭ chiar în activitatea dreptății și iubirii. Considerând importanța binefăcĕtóre a acestor reuniuni asupra formării caracterului religios al popórelor, actualul Pontifice în mai multe rînduri a îndemnat pe mirenî la înființarea reuniunilor curat religióse, pentru promovarea intereselor cultului divin; cât și la înființarea reuniunilor în spirit creștin, pentru promovarea intereselor lumescî ale ómenilor. Reuniunile învĕțătorilor, meseriașilor, asociațiunile de temperanță, institute de credit și economii — în înțelesul lor adevĕrat, ĕr nu cum sînt celea mai multe în timpurile nóstre — reuniuni agricole să fie întemeiate și conduse în spirit curat creștinesc și curat național, ca ast fel să producă resultate îmbucurătóre pentru progresul religioso-național.

(Va urma.)

CRUMIRUL
saŭ
călăuzul prin deșert
de K. May.

(Continuare.)

„Alt ceva n'ai mai audit?" întrebă șeicul.

„Despre asta mĕ voiŭ mai gândi. — Hamema-ii mi-aŭ legat mânile și piciórele și mi-aŭ vîrît scălue în gură. M'aŭ lăsat acolo jos, pentru ca mai târziŭ, să mĕ lea cu dînșii, ca să le plătesc bani de rescumpĕrare. După ce s'aŭ depărtat de lângă mine, cu tóte că-mi eraŭ legate mânile, am apucat revolverele ce mi-aŭ fost scăpat, când am primit lovitura în cap, și cu șese pușcături v'am trezit din somn. Acum sciți totul."

„Dar sciî tu, că în cătrăŭ a plecat crumirul?"

„Despre asta mĕ voiŭ mai gândi. — Șeicule, mulțumesce lui Achmed-es-Sallah, că n'a durmit, ci a veghiat! Cele dóuĕ pușcături ale lui aŭ fost mai puternice de cât ale mele; lui ai să-i mulțumescî mult."

„Mi-a păstrat el iapa, cămila și fica mea?"

„Aceea n'a putut'o face; dar ți-le póte readuce pe tóte."

„El?"

„Da, el!"

„Dovedesce-mi-o, effendi!"

„Nimenî dintre voi nu scie, în cătrăŭ s'a îndreptat crumirul și de aceea trebue să așteptați până dimineață, ca să puteți ceti urmele. Este între voi cine-va, care să nu se înșele nici odată în cetirea urmelor?"

„Noi toți ne pricepem într'u a ceti urmele ómenilor și animalelor," rĕspunse

şeicul şi de pe feţele celor alalţi am vĕdut că şi el eraŭ de părerea aceea.

Să fi vĕdut odată aceştĭ beduinĭ vreun apac orĭ comanc mergênd după „urme“, atunci de sigur că n'ar mai fi fost aşa de mândri! Dar n'am lăsat să mi-se observe gândul, ci am zis numaĭ: „Atunci n'aĭ să porţĭ nicĭ o grijă, o şeicule, şi putem să dormim liniştiţi, de óre ce mâne dimineaţă toţi răsbolnicii tĕĭ vor recunósce urmele şi astfel îţi veĭ recăpĕta în curênd proprietatea ta.“

„Domnule, nu crede!“ strigă el repede. „Róua şi aerul nopţiĭ vor fi şters urmele. Nu sciĭ tu, că o urmă numaĭ un ceas se póte recunósce cu siguranţă?“

„Eŭ cunosc pe unul, care şi după o săptĕmână recunósce orĭ ce urmă. Luĭ nu-ĭ póte scăpa nicĭ un om pe care-l urmăresce, de l'ar fugări prin întreg deşertul Sahareĭ.“

„Cine-ĭ acela, effendi? Acel om trebue să albă ochĭ ca archangelul Gabriĭl, care vede şi prin stâncĭ.“

„El şede aci: este Achmed-es-Sallah, prietinul şi soţul meŭ.“

Toţi se uitară cu mirare la bunul Achmed, ér acesta îmĭ aruncă o privire, care aprópe mĕ făcu se isbucnesc în rîs. El nu pricepea cu nimic mai mult, de cât orĭ şi care alt beduin, întru recunóscerea unei urme.

„Este adevĕrat, effendi?“ întrebă şeicul surprins.

„Te îndoieşcĭ cum-va? În ţara sĕlbatică, despre care v'am fost povestit mai înainte, eŭ adese orĭ am mers după o „urmă“ mai multe luniĭ, până ce inimicul mĭ-a căduto în mânĭ. L'am urmărit peste deşerturĭ şi lacurĭ, prin pădurĭ şi luncĭ, peste stâncĭ şi munţĭ, prin văĭ şi hule, peste rîurĭ şi păraie, prin oraşe şi sate; adese orĭ eram cu săptĕmânile de parte de el, adese orĭ însă şi numaĭ cu ceasurile; am întrebat după el frunzele arborilor, mirosul focului, apa părăului, muschiul pescereĭ şi zăpada munţilor. Pretutindenĭ am primit răspuns acurat şi tot de una am aflat în sfîrşit pe acela, pe care-l căutam. În ţara aceea Achmed-es-Sallah a călărit multe săptĕmânĭ împreună cu mine; credeţĭ voĭ, că el n'a învĕţat nimic de la acela, care a fost învĕţătorul sĕŭ? Achmed, spune tu însuţi: te încumeţĭ tu, a găsi pe crumir?“

Acéstă întrebare îl cam aduse în încurcătură, dar după aceea răspunse în tonul celui mai hotărît: „Jor pe barba profetului, că-l voiŭ găsi, de s'ar duce orĭ şi în cătrăŭ!“

Acum şeicul se întórse repede către el: „Veĭ găsi tu şi lapa, cămila şi fica mea?“

Bunul Achmed îmĭ aruncă o privire întrebătóre. El începu a înţelege procedura mea şi vĕdênd că l-am făcut sĕmn încurageator, răspunse cu hotărîre: „Tóte le voiŭ găsi!“

„Achmed-es-Sallah, dacă-mĭ readuceĭ pe fica şi animalele mele, şi uciḑĭ pe tâlhar, atunci capeţĭ de la mine doĭ caĭ, treĭ cămile şi cinci oĭ. Eştĭ îndestulit?“

O, tu, bĕtrân sgârcit, urmaşĭ a luĭ Hagar şi Ismail! Aştéptă numaĭ, la moment îţi voiŭ trage o dungă peste socoteală! Eŭ făcuĭ o faţă fórte mirată şi mĕ informaĭ: „Ali-en-Nurabi, cât de mare este preţul sângelui pentru un răsbolnic? Am auḑit, că la cele patru triburĭ ale Crumirilor, de carĭ se ţine Saadis-el-Chabir, şi la cele nóuĕ triburĭ Rabca, de carĭ vĕ ţineţĭ voĭ, pentru o viaţă de om să plătesc cinci-zeci de cămile saŭ treĭ sute de oĭ.“

„Aşa este.“

„Eĭ bine! Saadis-el-Chabir a omorît pe unul dintre aĭ vostri; el este supus răsbunăriĭ de sânge, prin urmare singur numaĭ prinderea persónei sale pentru voĭ valoréză cinci-zeci de cămile saŭ treĭ sute de oĭ. Dar spune-mĭ acum, o şeicule în cât îţi preţuieşcĭ tu pe fica şi cele dóuĕ animale ale tale? Dacă Achmed-es-Sallah prinde pe crumir şi-l ĭea prada, îţi trebuesc multe turme, ca să-l poţĭ resplăti. Şi tu, Ali-en-Nurabi, tu-ĭ oferĭ numaĭ doĭ caĭ, treĭ cămile şi cinci oĭ! Ce zice profetul în coran? El zice: „Cine aci pe pământ dă fratelui sĕŭ mai puţin de cât are să-ĭ dea, aceluia i-se va lua însuţit la Înviere; pentru că Allah este drept; înaintea luĭ toţi sînt egaliĭ, şi tóte ce le aveţĭ voĭ, vi le-a împrumutat el.“ Aşa vorbesce profetul. Tu eştĭ un necredincios, fiind că nu urmezĭ poruncile sale. În rugăciunea ce aĭ rostit'o mai înainte, nu aĭ zis tu: „Nu ne duce pe calea acelora, pe carĭ eştĭ supĕrat, şi nu pe calea celor rătĕciţi!“ Voescĭ tu cu tóte acestea să mergĭ pe calea rătĕciţilor?“

El privi întunecat înaintea sa, dar totuşĭ observă efectul cuvintelor mele asupra celor alalţi. De aceea el întrebă: „Domnule, sciŭ că tu eştĭ un hafizh, unul care cunósce coranul de-a rostul. Tu cunoscĭ tóte cuvintele profetuluĭ şi urmaşilor sĕĭ; dar sciĭ şi aceea, că Allah este îndurător şi milostiv. Voescĭ tu să fiĭ crud faţă cu acela, care ţi-a dat adăpost în cortul sĕŭ? Nu póte Achmed-es-Sallah să vorbéscă el însu-şĭ pentru sine?“

„Vorbescĭ fórte înţelepţesce. Achmed-es-Sallah, ca bărbat şi răsbolnic ce este, póte vorbi fórte uşor pentru sine; eŭ însă acum leaŭ cuvintele din gura luĭ şi le pun pe buzele altuia. Astăzĭ te-aĭ supĕrat pe el, ér pe mine m'aĭ numit necredincios, şi astfel ni-e astupată gura. Va vorbi însă un altul pentru noĭ, unul, pe care trebue să-l asculţi şi să-ĭ daĭ răspuns. Înţeleg pe bravul colonel, care şede aci lângă noĭ.“

Colonelul se întórse repede spre mine şi întrebă:

„Drace, dar ce se întîmplă aci? Dta aĭ ţinut o vorbire ce mi-s'a părut fórte pĕtrunḑĕtóre, durere însă, că n'am priceput'o. Zicĭ că se vorbesc eŭ, dar despre ce anume?“

„Ascultă, colonele! După cum ţi-am fost spus deja, servitorul meŭ îubesce pe fica şeicului. Acesta l'a făcut odinióră se spere şi i-a spus un preţ, pentru care avea să capete fata —“

„Şi va putea el plăti acest preţ?“

„Da. El a fost mai întâiŭ în Constantinopole, apoĭ în Algeria, spre a şi-l câştiga. Acum însă şeicul nu vrea să-ĭ dea fata, chiar pentru aceea că de ce a mers între străiniĭ, şi apoĭ fiind că el este servitorul meŭ.“

„Aldtale? Eĭ, dar ce împedecă acésta?“

„Ali-en-Nurabi m'a numit necredincios.“

„Dracul să-l ĭea! Cum póte el să te numéscă necredincios, căcĭ dóră dta nu eştĭ fără de credinţă!“

„Aşa este, colonele, dar ce să-ĭ faci! Acum însă eŭ şi bravul meŭ Achmed te rugăm să binevoieşcĭ a peţi pentru acesta pe fica şeiculuĭ. Şi acésta acum în dată. Eŭ sciŭ, că dta te pricepĭ a vorbi la inimă şi sciŭ şi aceea, că lucrul este de interes şi pentru dta.“

„De interes pentru mine? Esplică-te!

„Fără de Achmed-es-Sallah este imposibil ca să fie prins crumirul. Şi este dóră în interesul dtale, ca el să fie prins, de óre ce a furat calul luĭ Mohammed-es-Sadac Paşa.“

„Aĭ dreptate. Prin urmare vĕ voiŭ împlini cu plăcere dorinţa. De óre ce lucrul acesta nu sufere amînare, la moment îmĭ voiŭ începe vorbirea.“

Era timpul suprem ca să se ridice, căcĭ şeicul abia îşĭ mai putea stăpâni nerăbdarea. Colonelul începu: „Ascutaţi-mĕ, voĭ bĕtrânilor despărţĕmîntului Uĕlad Sebira, şi tu, o şeicule Ali-en-Nurabi! Aci staŭ eŭ, un servitor fidel al profetuluĭ şi un scut şi pavază a stăpânului meŭ, care se numesce Mohammed-es-Sadac Paşa. Cine cutéză a-şi ridica mâna în contra mea, orĭ să-mĭ vorbéscă vre-un cuvînt rĕŭ? Aci şezĭ tu, o şeicule; sute de răsbolnicĭ ascultă de cuvîntul tĕŭ şi miĭ de suflete se numĕră între aĭ tĕĭ. Cuvîntul tĕŭ este ca şi un jurămînt şi de vîrful barbeĭ tale nu este lipită nicĭ o promisiune neîmplinită. Aci şede un tinĕr şi brav răsbolnic al tribului tĕŭ. Ĭ-am auḑit astăzĭ numele; acela sună Achmed-es-Sallah Ibn Mohammed-er-Raham Ben Şafei-el-Forabi Abu Muvajid Khulani. Pumnalul sĕŭ este ascuţit ca raza sórelui şi glonţul sĕŭ este sigur ca judecata cea de pe urmă. El a adus bogăţie mare din ţărĭ străine, posĕde stima prietinului sĕŭ, care este un emir renumit din Germania, şi a ucis astăzĭ pe un inimic, care voia să vĕ jefuiéscă. Ali-en-Nurabi, acest răsbolnic brav al tribului tĕŭ şi-a dărnit inima luĭ Mochallah, cea mai frumósă între frumóse. El voiesce să plătéscă preţul ce i-l'aĭ fost cerut şi va cinsti pe fica ta, cum odinióră a cinstit Avram pe soţia sa Sara. Acum aud, că tu l'aĭ refusat, dar sufletul meŭ n'o crede acésta, pentru că cuvîntul unuĭ Sebira este puternic şi sigur ca el-Areş, tronul dumnezeesc, care este purtat de opt miĭ colóne şi treĭ sute miĭ trepte, fie care de înălţimea uneĭ zile întregĭ de călĕtorie. Eŭ staŭ aci în locul sĕŭ şi peţesc pentru el mâna ficeĭ tale. Cinstea sa este cinstea mea, şi ruşinea sa, să fie ruşinea mea! Inima ta a fost astăzĭ cufundată în adîncimile supĕrăriĭ, dar Achmed-es-Sallah este bărbatul potrivit, care îţi-va lumina sufletul tĕŭ cu bucuriĭ. El îţi va reda tot ce aĭ pierdut, dacă îĭ daĭ de soţie pe aceea, pe care el trebue mai întâiŭ să şi-o cucerească! Tu eştĭ prietinul meŭ şi eŭ sum al tĕŭ. Dele Dumnezeŭ, ca să rĕmânem fraţi! Aĭ auḑit vorbirea mea şi acum sînt gata să o ascult şi eŭ pe a ta!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Biblioteca poporală a „Asociațiunii“: Nr. 4. **Sfaturi bune**, trei disertațiuni: despre concubinat, de E. Ungurian; despre beție, de Dr. M. E. Cristea și icóne din viața poporului român, de Nic. Ivan. Are pag. 45. și se vinde cu 20 bani.

Analise psichologice, lecțiuni de psichologie pentru învățământul secundar, de Dr. Iosif Blaga. Brașov 1902. pag. 109. prețul cor. 2·50. Acéstă scriere a fost tipărită pe cheltuiala fondului „Coresi“ și recomandată ca manual de cl. VIII.

„Revista Ilustrată“, apare în Bistrița, la 1 și 15 ale fie cărei luni. Anul V. Nr. 17 de la 1 Septembre 1902. are următorul cuprins: Duet, (Roman). — Ér cel ce rîde de mine (Poesie), de Antoniŭ Popp. — Rază de lună, de V. E. M. — Arta și adevĕrul, discursul președintelui Iosif Vulcan la deschiderea adunării generale din Bistrița a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, în 7 Septembre n. 1902. — Adunarea generală a „Societății pentru fond de teatru român“ în Bistrița. — Ilustrațiuni: Dóuĕ viețĭ tinere. Dealurile din Arabia

---

„Convorbiri Literare“, Nr. 9. Anul 36—1902. cu următorul cuprins: Duiliŭ Zamfirescu. Poesii: Unei copile. Timpul sbóră, Primăvară. — St. O. Iosif, A fost odată (Poveste în versuri, IV). — A. C. Cuza. Învĕțarea meseriilor în armată. — R. Rosetti. Despre urmașii lui Grigore Ghika Vodă III. și originea Ghikuleștilor din Moldova. — G. Murnu. Mihaiŭ Viteazul (sonet). — P. V. Haneș. o scriere necunoscută: „Studiĭ moldovene“ de Al. Russo. — V. Pîrvan. Trei traduceri din Horațiŭ de Al. Odobescu. — P. V. Haneș, Corespondința din tinerețe a lui Mihail Kogălniceanu. — Sava Athanasiŭ. Marele Dicționar geografic și geologia Carpaților (urmare și sfîrșit). — Il. Chendi. Recensiuni. — St. Nicolaescu, Comunicări mărunte. — Bibliografie.

Posta „Unirii“.

V. L n. C. »Fecióra« va apăré cu unele modificări. Țineți samă de espresiunile ce folosiți și fiți cu multă grije în alegerea lor, altcum cea mai frumósă idee, îmbrăcată în haină próstă, își pierde tot farmecul. »Crucea« are o mulțime de defecte, samănă mai mult cu o prosă rimată.

București—Pesta—Sofia—Betuș. Espirând feriile de vară, sperăm să ne întîlnim mai adese.

V. B. Veți avé în curênd răspunsul nostru la scrisórea trimisă.

I. F. în *V.* Mulțumită pentru aducere aminte, ce bine ar fi, când ai suplini întru tóte pe harnicul antecesor — ne-ai mai scrie câte odată vestĭ de acolo.

I. T. în *C.* Tot taci? . . . până când?

Am primit și achităm abonamentul de la: *Bușag* pe Ian.—Martie 1902. Tractul *Șomcutei-mari* pe 1902 sem. 1. *Iloba* pe 1902. *Dr. Tr. Bistr.* din ¹/₄ 1895—¹/₄ 1896. *Rudabaia* pe 1902 sem. 1. *Minciŭ* pe 1902. *Cătina* pe 1902 sem. 2. Reun. *Resița* pe 1902 April—Iuniŭ. M. *Bp.* pe Iul.—Sept. 1902. Tractul *Ipului* pe 1902 sem. 2-lea. *Desmir* pe 1902 sem. 2. *Berind* pe 1901 sem. 2. și 1902 sem. 1. *Gurusłău* pe 1901 sem. 2. *Aiud* pe 1901 sem. 2. 1902 sem. 1. *Mădărașul-de-Câmp.* pe 1901 și 1902. *Gherța-mică* pe Iul.—Sept. 1902. *B.-Tiha* pe 1902 sem. 2. *Somoștelec* pe 1901 sem. 2. *Cas. mes. Alba-Iulia* pe Sept.—Nov. 1902. *Orșova* (Gurghiŭ) pe 1900 și 1901. *Lechințióra* din 1899 până 1902 sem. 1. *Hațeg* pe 1902 sem. 2. Deus. *Lugoș* pe 1902 sem. 2. *Mahaciŭ* din 1898 până 1902. *Bogșa-mont.* pe 1901. *Huniadóra* pe 1902. Tractele *Crasna* și *Vălcău* pe 1902 sem. 2.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

Fabrica Curței ces. reg. pentru lucrări în **BRIX & ANDERS** fundată în anul 1847
proprietari ai crucii de aur cu aur argint și bronz
(2) 10—12 în **Viena I. Dorotheergasse 6.** pregătesce coróna pentru merite

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL
pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.
Catalóge ilustrate, desĕmnuri, fotografii saŭ preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primese orĭ ce obiecte pentru aurit, argințit, orĭ obducere cu brouz, pe cum și orĭ și ce reparaturĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In atențiunea proprietarilor de pămînt!

„Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“.

„Intreprindere de Credit-Hipotecar“

este titlul unuĭ institut ce s'a înființat cu scopul de a da ocasiune proprietarilor de pămînturĭ se pótă ajunge la împrumuturĭ ieftine și pe lângă condițiunile cele mai favorabile.

Acest institut dă împrumuturĭ pe pămînturĭ orĭ și unde.

Interesele cu amortisarea capitalului cu tot fac mai puțin ca la băncile micĭ, numai interesele simple.

Favorul cel mai deosebit și de neprețuit este, că **cu încetarea din viață a debitorului, suma împrumutată se șterge de pe pămîntul hipotecat, ér ratele plătite în amortisarea capitalului se restituesc numai de cât în banĭ gata.**

Cu modalitatea împrumuturilor acestora. proprietarul unuĭ pămînt ajunge la banĭ ieftinĭ și este sigur că orĭ și când ar înceta din viață, pămîntul rĕmâne liber de greunamînt, ér erediĭ mai capĕtă și banĭ gata.

Recomandăm tuturor acelor proprietarĭ de pămînturĭ, carĭ aŭ lipsă de banĭ să se foloséscă de favorul acesta.

Pe pămînturĭ carĭ sînt hipotecate la alte institute încă se daŭ împrumuturĭ plătindu-se din suma împrumutată datoria veche la respectivul institut.

La cererĭ de împrumuturĭ se recere copia cărților funduare și fóia catastrală.

Prospecte detailate ou informațiunile necesare să trimit la cerere, pe lângă trimiterea de mărcĭ postale în valóre de una coróną pentru porto postal.

Cererile sînt a se adresa la:

Representanța
„Intreprinderei de Credit-Hipotecar, Eliberarea pămîntuluĭ de greunamînt“,
în **Sibiŭ (N. Szeben) strada Bruckenthal 36.**

(31) 10—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 18 Octobre 1902. Numĕrul 42.

Esposiţia industrială din Sibiŭ.

Mâne se va deschide la Sibiŭ esposiţia industrială, aranjată de reuniunea sodalilor români, împreună cu reuniunea economică română din comitatul Sibiŭ.

Nu e pentru întâia dată, că ne ocupăm în fóia nóstră cu afacerea acésta, şi chiar apreţiind marea şi netăgăduita importanţă, ce aŭ ast fel de esposiţiĭ, ţinem de astă dată, să spunem câte-va vorbe, chiar la acest loc.

Esposiţiile sînt manifestarea publică a capacităţiĭ şi destoiniciĭ, ce o are un popor pe un teren de muncă óre care-va. Esposiţia românéscă din Sibiŭ, e menită să arete lumiĭ progresele, realisate de măĭestriĭ români pe terenul industrial. În acela-şi timp se va oferi visitatorilor eĭ un noŭ prilej, că să admire multa artă, pe care ţărancele nóstre, o pun în pregătirea îmbrăcămintеĭ lor, frumuseţa uimitóre şi atât de succésa alegere de colorĭ şi combinaţia de figurĭ, ce o dovedesc în cusăturile lor. De odată va fi interesant la tot casul, a se vedé obiectele de casă, mobilele şi uneltele de lucru, pe carĭ, mulţi ţăranĭ, fără de pregătire specială, şi le fac eĭ înşi-şi. Şi după tóte acestea se va constata, dacă meseriaşiĭ nostri aŭ ţinut samă de progresele, ce zilnic se fac pe tóte terenele, dacă pot şi eĭ să ţină piept cu concurenţa, care mai ales pe terenul industrial, ameninţă cu nimicire pe micii industriaşi. Va oferi decĭ esposiţia acésta o icónă mică, dar fórte interesantă de forţele şi puterea de viaţă a neamuluĭ românesc. O zicem acésta, pentru că la tótă întîmplarea e mai comod aţi cumpĕra din prăvălie vesmintele ce-ţi trebuiesc, de cât, ca însă-ţi să cultivĭ cânepa şi inul şi să pregătescĭ lâna trebuinciósă, să torcĭ, să ţeşi şi să coşi. Şi e mai uşor să aducĭ de la fabrică produsele orĭ căreĭ măĭestriĭ, să le vinzĭ apoĭ în boltiţa ta, de cât ca obosit să lucri însuţi. La tot casul e mai comod, dar sînt óre mai bune şi mai trainice produsele fabriceĭ, de cât celea ce le pregătesce industriaşul? étă o cestiune, care tot de una va fi pe partea celuĭ din urmă.

De aceea e fórte bine, dacă şi noĭ, carĭ nu ne prea bucurăm aşa mult de subvenţiile budgetare, din când în când vom arĕta, ce sîntem şi ce putem. E bine acésta şi numaĭ în favorul claseĭ mijlociĭ va fi tot de una.

Publicul nostru se va convinge, că şi industriaşiĭ nostri pot ceva şi în consecuenţă merită să fie sprijiniţi cu tótă căldura. La rîndul lor, meseriaşiĭ românĭ vor vedé în acésta încredere un puternic îndemn de muncă, desvoltare şi cultivare; o mână de ajutor, un razim, în faţa concurenţeĭ străinilor şi a fabricelor. Ajutaţi de clasa inteligentă română, vor progresa, îşĭ vor face bună stare şi-şĭ vor ocupa posiţia, ce li se cade, şi pentru care la noĭ, s'aŭ început de atâta vreme lupta, fără ca însе să fie ajuns la vre-un resultat mai însemnat.

Nu anticipăm, dar sîntem convinşi, că esposiţia din Sibiŭ va fi măgulitóre pentru noĭ românii. Cunóscem măiestriĭ românĭ, carĭ pe basa cunoscinţelor ce şi-aŭ câştigat, prin hărnicie şi muncă, au ajuns la resultate şi posiţiĭ frumóse. O singură piedică va puté să fie: esposiţia s'a pregătit în un timp relativ fórte scurt. Dar în sfîrşit, ea n'are să fie unica. Pilda, vrednică de multă laudă şi recunoscinţă, a celor doĭ presidenţi, puşi în fruntea acestor reuniunĭ, va puté să fie imitată. Şi ceea ce se face azĭ la Sibiŭ, se va puté continua la Braşov, Sebeş, Alba-Iulia, Blaş şi airea.

E nespus de grea situaţia ce ni-s'a creat nóue pe ambe aceste dóue terene, atât cel economic, cât şi industrial. Crisele economice, esploatarea neomenósă a agricultorilor, preţurile de batjocură, ce se daŭ produselor miculuĭ econom, tóte, cel puţin în parte, saŭ se pot delătura, saŭ prin reuniunĭ economice, ţăranul este sfătuit şi ajutat.

La noĭ de pildă, acuşi de 10 anĭ, staŭ neaprobate, cine scie pe unde, statutele uneĭ reuniunĭ agronomice. De ce? pentru că nu-l dóre pe guvern capul de ajutorarea bietuluĭ econom. De anĭ s'a lucrat pentru înfiinţarea uneĭ reuniunĭ de meseriaşĭ românĭ, şi tót de una statutele aŭ fost respinse pe motive uşor de esplicat. Câte piedicĭ s'aŭ pus, până ce s'a putut înfiinţa şcóla industrială şi de câte şicane are parte şi azĭ; cât de mult se lucră, ca învĕţăcei de meseriaşĭ, să nu cerceteze şcóla românéscă, ci pe cea străină, înfiinţată anume, în detrimentul celeĭ române. Causa? pentru că întărirea claseĭ de mijloc, însémnă un bastion puternic al neamuluĭ, de care multe valurĭ dujmănescĭ, vor trebui să se spargă.

Salutăm cu multă simpatie pe aranjatorii esposiţiĭ industriale, ce se deschide la Sibiŭ, dorim succese desevîrşite şi îndemnăm cu tótă puterea, ca să o cerceteze cât maĭ mulţi, căcĭ atunci se vor convinge, că industriaşul român merită tot sprijinul nostru!

O pildă vrednică. — Ilustra familie Mocsonyi, a réspuns la apelul Consistoruluĭ din Sibiŭ, spre a se aduna banĭ pentru edificarea catedraleĭ, trimiţênd Mitropolitului Meţianu suma de 600 miĭ coróne.

Orĭ ce comentar e de prisos. Dragostea dovedită de ilustra familie de Mocsonyi faţă de biserica, căreia aparţin, întrece orĭ ce laude, şi pildă strălucită trebue să fie tuturor acéstă generositate, care va perpetua pentru tot de una numele Mocsonyi.

Ne alăturăm cu tótă sinceritatea la urările de mulţumire şi de îndelungă viaţă, pe care biserica gr. ort. română din Ardeal, aduce din acest prilej celor maĭ vredniciĭ credincioşi aĭ sĕĭ.

Îndemn spre reuniuni creştine. — Provincialul Capucinilor din Germania P. Benno Auracher, cunoscut ca orator ales în adunările catolicilor, raportéză foiĭ „Germania“ despre audienţa sa, ce a avut-o la Sfinţia Sa: De unăzĭ avuĭ fericirea şi onórea de a fi primit de Sfîntul Părinte în audienţă privată. Am fost aprópe o jumĕtate de óră la dînsul, şi am vorbit amîndoĭ cu de-amĕnuntul despre multe raporturĭ. M'am mirat de cunoscinţa adâncită, ce o are Sfîntul Părinte şi despre raporturĭ depărtate, şi de energia şi însufleţirea, cu carea grăia despre ele. Dînsul m'a maĭ întrebat: „Cercetezĭ, fiule, şi reuniunĭ catolice?“ Ĕră eŭ am

☛ Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi! ☚

— **Unul dintre cele maĭ sensaţionale, înstructive şi moralisătóre romane.** —

F. 8°. 1047 pag. costă numaĭ **2** cor. **90** fil. A apărut în editura „Unireĭ“.

rĕspuns: „Da!“ Şi în clipa acésta a fost o binefacere pentru mine, că am putut, să rĕspund cu: „Da!“ M'aşi fi ascuns în pămînt de ruşine dinaintea Sfîntului Părinte, dacă aşi fi putut, să zic singur atâta: „Eŭ umblu numai la biserică, şi petrec numai în odaea mea.“ Ast fel mi-aşi fi părut ca un trădătoriŭ al causeĭ celeĭ bune. Şi Sfîntul Părinte mi-a zis: „Bine faci aşa!“ Apoi mi-a istorisit, că aŭ fost la dînsul Episcopiĭ din Franţa, cărora le-a zis: *„Spuneţi clerului vostru, că el să nu predice numai, ci să mérgă şi între ómeni, şi să cerce pe ómeni acolo, unde mai pot, să se afle, şi să-i adune în reuniuni catolice, pentru ca viaţa religiósă să se înoéscă.“* Şi mi-a mai zis Sfinţia Sa: „Aĭ voe, fiule, să o spui acésta pretutindenea!“

Pentru gazetariĭ cariĭ nu sciŭ saŭ nu vrĕŭ să scie latinesce. — P. S. S. Leo XIII. printr'un rescript, adresat nu de mult Episcopuluĭ din Timişóra, Dessewffy, a conces indulgenţă plenară tuturor credincioşilor, cariĭ vor visita biserica cea nóuă din fabricul Timişóreĭ, cu ocasiunea hramuluĭ aceleĭ bisericĭ. Să înţelege, că indulgenţa plenară s'a conces în chipul îndatinat de Biserică, adecă cu condiţiunea, ca cei ce vor să o dobândéscă, trebue să se mărturisésc̆ă şi cuminece şi să se róge pentru înălţarea S. Bisericĭ şi pentru estirparea eresurilor: pro exaltatione S. Ecclesiae et pro extirpatione haeresum.

Atâta a fost de ajuns ca un popă calvinesc rabiat, să se năpustéscă asupra Papiĭ şi a bisericeĭ catolice, înjurând, cum numaĭ calviniĭ sciŭ, în „Magyar Szó“ şi aiurând, că Papa ar fi dat ordin, ca credincioşiĭ să se róge pentru pustiirea ereticilor (haereticorum). Prin acésta însă dovedesce saŭ că nu scie latinesce şi atunci i-se potrivesce vorba: si tacuisses; saŭ dacă scie, minţesce audacter more haereticorum, şi atunci trebue tractat cu biciuşca

Dar nu cu calviniĭ voesc să staŭ de vorbă, ci cu o fóie românéscă, care ia de baniĭ buniĭ măgăriile fóieĭ banfiste si prin zeflemisarea capuluĭ bisericeĭ catolice, vatămă simţemîntul religios al multor cetitoriĭ şi susţinĕtoriĭ aĭ sĕĭ. Acea fóie este organul naţionaĭ din Lugoş: „Drapelul“. care în numĕrul 108 din 2 l. c. la informaţiunĭ sub titula Pe ce vreme trăim, scrie următórele: „Papa de la Roma a lansat un brevet prin (!) episcopul rom. cat. ai Timişóreĭ cătră toţi „creştiniĭ cu credinţă“ în care îĭ învită pe aceştia să se róge în nóua biserică rom. cat. din Fabricul Timişóreĭ pentru estirpirea ereticilor („Oratio pro extirpatione haeresum“) punêndu-le în vedere, că dară fac aceste rugăciuni cu evlavie, li se vor ierta păcatele pe 7 aniĭ! Par-că s'a întors maşina lumeĭ!“ S'a fi întors zeŭ, dar nu pe la Roma, fără pe la fratele bănăţan şi pe la soţiĭ luĭ de latinie, care prin publicarea şirelor de mai sus, se face de rîs.

Dacă în loc de fórfecĭ, ar lua în mâna cronicarul „Drapelului“. vre-o carte de teologie catolică, uşor s'ar puté convinge. că biserica catolică a respectat pururea principiul marelui Augustin: „dilige homines et interfice errores“, pe când protestantismul şi ortodoxia aŭ înţeles şi practicat acel principiŭ pururea pe de a întórsele.

Regretăm, că redacţia „Drapelului“ a permis să se publice în colónele sale ast fel de lucruri, copiate din foile străine.

Din cele zise până aci, cred că se va convinge şi „Drapelul“, că pe la Roma nu s'a întors maşina lumeĭ, ci biata de limbă latină a ajuns în vremuri aşa de rele. de niciĭ gazetariĭ, cariĭ de alt cum pretind. că tóte le sciŭ, n'o mai pricep.

Mai bine ar fi, dacă ar lăsa pe Papa în pace si ar vedé de daraverile de acasă cariĭ, se pare, că staŭ, nu se póte mai prost. — *Latinus.*

Pentru ca să se scie. — Părintele Nic. Maneguţiŭ a lansat ér o fóie volantă, în care se cértă pe cuţite cu prietiniĭ sĕĭ de altă dată. Pe noi nu ne interesézĕ lucrul acesta. chestie de gust. Ceea ce ţinem să relevăm. e că fostul protopresbiter combătêndu minciuni, minte însuşi. Aşa la pag. 13. scrie: „Eŭ din contră, smintit cum sînt („Telegraful“ susţinuse, ca e „candidat pentru casa nebunilor“) ţineam până acum drept cea mai ideală dintre faptele mele, fapta, că am avut curajul a face şi motiva acésta propunere chiar în Blaş, (propusese la adunarea generală a Astreĭ reunirea Românilor) chiar în faţa Mitropolituluĭ“ Din şirele acestea s'ar părea, că Dsa la Blaş. chiar în faţa Mitropolituluĭ, a ţinut cine scie ce vorbire lungă şi motivată si dintre Blăşeni, nime nu i-a putut respunde. Aşa s'ar părea! În realitate, toţi câţi aŭ luat parte la acea adunare, l'aŭ rîs pe dl propunĕtor, ér de motivare nici o pomenă. i-s'aŭ detras cuvîntul, fiind că voia să pună la discuţie o cestie contrară spiritului Asociaţiuniĭ. Mai mult încă, a dóua zi. la verificarea procesuluĭ verbal, un ortodox de frunte a propus, ca vorbele luĭ Maneguţiŭ, nici să nu se ieie la protocol. Asta, numaĭ pentru ca să se scie! Ér că, ce ideal a putut fi dorul de a ne reuni, o dovedesce Dsa, arătând destrăbălarea nespusă, ce ar fi esistând în biserica, căreia aparţiné odată.

FEUILLETON.

DE PROFUNDIS.

Pe sub dealurile Plevneĭ
Dórme spaima şi fiorul,
Sórele-şi ascunde faţa
Şi'ngrozit se'ntórce norul
Să se ducă într'alte părţi.
O, a fost acolo'n vale
Mórte şi perire-odată,
Ér amara eĭ cumplire
Scrisă vreme 'ndelungată
Povesti-se-va prin cărţi.

Umblă maĭ încet cu plugul,
Tu ţăranule, cu sapa,
Pórtă-te să daĭ ţărîna
Maĭ de-o parte 'ncet cu sapa
Pe colnice de porumb —
Póte unde daĭ cu sapa
Tu să vezĭ că ţese sânge;
Plugul tĕŭ să desvăléscă
Vr'un voinic ce'n grópă plânge
Sbuciumat de spăzĭ şi plumb.

Aŭ venit din munţi cu sóre
Şi din văĭ întunecate,
Aŭ lăsat pustiĭ acasă
Stâne şi câmpiĭ şi sate
Şi-aŭ trecut grozavul rĭŭ.
Mórte! Tu aveaĭ cu tine
Tot alaiul spaimeĭ tale.
Spune tu, putut-aĭ, mórte,
Să oprescĭ voinici 'n cale,
Să le puĭ mânieĭ frîŭ?

Pe sub dealurĭ, pe la Plevna
Dórme spaima şi fiorul —
Plin de grije şi'n tăcere
Se strecóră călătorul
Prin pustiul loc de-omor.
Eŭ me tem de-un semn, de-o şóptă,
Căcĭ din grópele tăcute,
Vor ieşi ceĭ morţi cu vuet,
Sute 'n luptă ér cu sute.
Repetând peirea lor!

G. Coşbuc.

Un buchet de rose.

(Fine.)

V.

În ziua următóre Carol să părea, că are o faţă maĭ sĕnină ca de comun. Mamă-sa rĕmase lângă el, întreţinêndu-l cu tot felul de lucruri, ce cugeta, că îl distrag, saŭ îl interesézĕ. În cuminecarea eĭ s'a rugat la Maica Preacurată, să o ajute, ca să pótă lua revolverul de la fiul sĕŭ. Asceptând momentul favorabil, îĭ zice: „Carol al meŭ, tu sciĭ, că eŭ nu ţi-am refusat de când escĭ nimica.“ — „Nu mamă dragă, tu tot de una mĭ-aĭ fost fórte bună, aşa de bună, în cât bunătatea ta să părea slăbiciune.“

„Iubite fiule, nu te maĭ uita la celea, ce ţi-am dat, Dar acum nu sînt eŭ tótă a ta, cu tot ce am. Dar tu nu vreĭ să-mĭ daĭ ceva mie la rîndul tĕŭ?“ — „Ce mamă?“

Ducêndu-şi mâna la perinuţă îĭ zice: „Arma aceea“ — „Dar ce vreĭ să facĭ cu ea?“ — „Să o ţin de suvenir de la tine.“ — „Trist suvenir mamă, dar după ce ţie-ţĭ place, ia-o. Nu maĭ lasă-me să scot afară cartuşele?“ — „Cum dór e plină?“ — „De bună samă.“

Carol scoţind cartuşele, se uită cu drag la revolver, şi-l întinde mameĭ sale. — „Mulţam, zice ea îmbrăţoşându-l cu mult foc. Dar în schimb nu veĭ primi tu ceva de le mine?“ — „La ce? căcĭ, eŭ nu maĭ am lipsă de suvenir, tu escĭ cadoul cel maĭ preţuit al inimeĭ mele.“ — „Eĭ bine, dar veĭ refusa tu ceea ce-ţĭ ofere mama ta?“ — „Nu-ĭ de niciĭ un folos, căcĭ eŭ nu maĭ trăesc de cât vre-o câte-va zile. Ér dacă după viaţa acésta, într'adevĕr urmézĕ alta, n'am lipsă de el, căcĭ iubirea mea faţă de tine atâta va dura, cât şi inima mea, la dincontră tóte se sfîrşesc prin mórte....“ — „Ce ziciĭ?“ — „Dă-mĭ mamă ori ce vreĭ, eŭ nu vreaŭ să-ţĭ fiŭ spre greutate.“ — „Eĭ biue aicĭ e suvenirul, te rog să-l porţĭ pe trup,“ şi zicêndu acestea îĭ dă o medalie mică de aur representând Concepţiunea Inmaculată. Carol cu un rîs ironic îĭ replică: „Mamă eŭ nu voesc să te supĕr, dar te rog pórtă-o tu pentru mine. Eŭ aşi profana-o. Tu creziĭ

Enciclică — nostimă. — După depărtarea congregaţiunilor religióse din Franţa, mai în fie care zi cetiai, că cutare şi cutare ord religios, din acelea, carî nu voiaŭ să se supună nóuelor legi aduse de francmasonii francezi, se vor aşeda acuşi în un stat, acuşi în altul.

Se înţelege, că între statele pomenite mai adese, érá şi România, a cărei catolicisare — scria un confrate de din colo — ar fi unul din visurile regelui Carol. Şi cum e fapt, că clerul de din colo, stá pe un grad inferior de cultură, alarma era dată, că invasiunea congregaţiilor în România e o seriósă primejdie pentru ortodoxism. Ca dovadă, că nicî Rusiei nu convine planul, — se zice, că aprobat de guvernul României, — de a permite unor congregaţii aşedarea în ţară, — se aducea depărtarea dlui Fonton, ministru rusesc la Bucuresci, care aparţine religiei catolice.

Nu mult după ce faptul acesta s'a lansat prin ziare, étá că de odată apare scirea, despre o enciclică, pe care patriarchul ecumenic Ioachim III. de la Ţarigrad, capul bisericii ortodoxe din întreg imperiul otoman, a adresat tuturor bisericelor ortodoxe autocefale din prilejul invasiunei congregaţiilor franceze în ţările ortodoxe.

N'am avé de zis nimic contra enciclicei patriarchului Ioachim, e trêba sa cum îşi va apéra biserica sa, ceea ce ne pare nostim, e argumentaţia ce se aduce, spre a apéra ţările ortodoxe de „invasia" catolicilor. S'ar păré, că trăim în veacurile întunecóse din trecut, când se vorbeaŭ minuni de biserica catolică.

Étá cum argumentéză înaltul prelat — reproducem după o fóie de la noi. — „Înaltul prelat relevând caracterul disolvant pentru cultură şi naţionalitate al activităţii ordinelor religióse catolice, dá naţiunilor creştine ortodoxe un serios avertisment. Ioachim III. arată pericolul şi indică calea pentru a-l evita."

E nostim înaltul prelat şi dovedesce perfect, că e capul bisericii bizantine. Auditi: congregaţiile religióse lucră contra culturii şi a naţionalităţii! Se mai póte afirma o bazaconie mai mare ca asta, acum în veacul al XX-lea? Numai atâta să scie înaltul prelat din istoria ultimelor lupte religióse din Franţa? Atunci nu-i mirare, că se tem aşa mult de congregaţii. Regretăm, că nu cunóscem textul acestei enciclice, căci, de sigur, ar merita să ne ocupăm cu ea!

Şi foile nóstre bisericesci reproduc fidel tóte năsbuţiile!

Din comitate. — Congregaţia comitatului Sibiŭ, ţinută zilele acestea, s'a ocupat şi cu circulara comit. Pojon, în causa modificării legei de naţionalităţi. S'a decis, în urma vorbirii dlor Lemény şi Wolff, ca „Curenda com. Pojon, prin care se face propagandă pentru modificarea legii de naţionalităţi, să la cu regrete la cunoscinţă, fiind că prin ea se clătină legea acésta şi se nutresce nemulţumirea printre cetăţenii patriei; tot odată însé se va adresa representaţiune către dieta ţării, în acel înţeles, ca să facă dispositiuni, ca determinaţiunile legii de naţionalităţi din anul 1868 să fie esact şi cu stricteţă observate."

Tot cu acel prilej s'a luat cu regret la cunoscinţă esecutarea legii referitóre la magiarisarea numirilor de localităţi.

Se înţelege, că pressa şovinistă turbă de mânie pentru acéstă înfrângere a magiarismului, cum îi zice „Független Magyarország".

În congregaţia comit. Liptó chiar şi poporalul Rákovszky a vorbit contra cercularului de la Pojon, ér în a comit. Caraş-Severin nicî n'a venit la ordinea zilei.

În şedinţa congregaţiunei com. Turda-Arieş ţinută Vineri în 10 l. c. fără ca să fi fost pusă la ordinea zilei şi prealabil publicată în program s'a desbătut şi adresa comitatului Pojon, prin care se recére congregaţiunea comitatului să înainteze o representaţiune dietei ţării pentru modificarea legii despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor.

Membrii români, prin graiul preotului M.-Lechinţei Ioan Boeriŭ, respinge propunerea comitetului permanent de a se sprijini aceea adresă, ca injurióză maioritătei locuitorilor de naţionalitate română din comitatul ce-l represintă şi face contra propunere, mai démnă de chemarea şi puterea municipală, ca anume în vederea binelui ce ar urma asupra locuitorilor acestui comitat şi întregei ţări, prin esecutarea legei despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, să înainteze o representaţiune înaltului guvern al ţărei, cerênd esecutaree pe tóte liniele a acelei legi.

După vorbirile, alt cum ţinute în termini calmi, din partea deputatului dietal kosuthist. Dr. Vertán Endre şi a lui Botha Lajos punêndu-se la vot aceste dóue propuneri, propunerea preotului Boeriŭ a căḑut.

în Maica Preacurată, eŭ nu cred, de aceea zi-i Ei, că îi porţi chipul pentru mine. De aşi crede eŭ în iubirea ei, cum cred în a ta, te asigur, că medalia acésta tot de una ar fi la mine."

Mamă-sa a voit să-i contrazică, dar nevrênd să-l neliniscéscă, a încetat şi aruncând asupra lui o privire tristă, se îndestuli cu cuvintele. „O Carolul meŭ, cel puţin acésta nu refusa, ca mamă-ta de pe pământ să te binecuvinte în numele celei din ceriŭ," şi atunci facu o cruce pe fruntea lui cu medalia, apoi se retrase să dee curs libér lacrimilor.

Deja încă în ziua aceea revolverul a fost depus în capela Maicei Preacurate. Acesta a fot cel dintâiŭ trofeŭ de învingere, ce l'a câştigat Maica de la inima acésta înderătnică.

VI.

În 16 Maiŭ era aniversarea nascerii lui Carol. Acésta era ziua, în care îl felicitaŭ şi de ziua numelui. Deja din cea laltă zi de la vecerne, se gândea la acésta mamă-sa, şi pe când ea se ruga înaintea altarului Preacuratei cu mai mare foc ca de comun pentru fiul lacrimilor, i-se părea, că o rază, ce se respândia din mânile Maicei, jócă o lumină mai vină. În acela-şi timp îi vine ceva în minte, ce i-se părea vóce din ceriŭ, şi îi umplu inima de speranţă.

Ea scia, cât de mult iubesce Carol florile. În ziua următóre des de diminéţă îi aduce un buchet de rose minunate. În bobocul unei rose a pus medalia refusată de fiul séŭ, ast fel buchetul a fost dus la biserică, pus pe treptele altarului sub cele 2 liturgii celebrate pentru pocăinţa lui Carol. Mamă-sa a ascultat amîndóuĕ liturgiile, şi sub cea dintâiŭ s'a şi cuminecat.

Ajungênd la hotel se grăbi la chilia lui Carol, pe care îl află deja îmbrăcat, şi-i zice: „Bună diminéţa, ziua de azi la mulţi ani. Primesce buchetul acesta. Înainte de acésta cu 28 de ani, când aî venit pe lume me uitam la tine în leagăn cu mult foc, şi te-am numit „mica mea rosă din Maiŭ." Azi tu te uiţi la rosele acestea, carî ţi-le ofere mamă-ta în semn de iubire."

Carol a fost mişcat adînc, cu lacrimi în ochî prinde mâna mamei sale, o sérută cu căldură şi-i zice: „Nu-i pe lume mamă mai bună ca tine."

Se mai uită la rose, le mirósă şi zise: „Eŭ vreaŭ să păstrez rosele acestea. Le vom usca, şi le vom pune sub sticlă, şi dacă voiŭ muri, le veî pune pe mormîntul meŭ. Eŭ voesc ca suvenirul acesta să-l am la mine, înainte de ce te-aşi părăsi." „Primescî bucuros rosele acestea?" — „Bucuros? eŭ sînt fericit, aşa-s de frumóse. De unde-s, din Florenţa?" — „Din ceriŭ!" — „Din ceriŭ! Într'adevér dacă esistă ceriŭ, acolo numai pot fi rose de acestea!

VII.

Mamă-sa s'a retras, lăsându-l singur, gândindu-se că óre ce va face, dacă va descoperi stratagema. Carol nu-şi putea lua ochiî de la buchet. El admira colorile roselor, le mirosa parfumul, examina bobociî, uniî desvoltaţi pe deplin, alţiî numai pe jumétate, în mijlocul celui mai frumos boboc observă, că sclipesce ceva, desface petalele şi cu uimire află acolo medalia cu chipul Feciórei. O ia în mână, o examinéză, şi fără a şti ce face, esclamă: „Ce Madónă frumósă!" o apropie de buze şi o sérută cu respect.

Ce se petrecea în momentul acesta în inima lui Carol? O schimbare repentină, care i-a deschis ochiî, şi i-a deschis mintea Îi părea, că auzia vócea Mariei :„Eŭ sînt Mama ta din ceriŭ!"

El nu mai cerca să se opună, fu învins. Obrazul i-l năpădiaŭ lacrimile; chemă pe mamă-sa, care veni imediat. Arătându-i medalia îi zice: „Mamă, medalia ce ţi-am refusat-o, a venit la mine în o rosă. Într'adevér buchetul acesta a sosît din ceriŭ. O ce bună e Maică Précurată! Ea mi-a recâştigat credinţa. Acum eŭ cred în Ea, Şi o iubesc ca şi pe tine." Mamă-sa îşi mesteca lacrimile cu el, de astă dată lacrimi de fericire.

Peste vre-o câte-va óre, sosi la Carol călugărul, care înaite de asta cu 2 séptămîni îi zise mamei sale: „Sperá în potriva orî cărei speranţă." Carol şedea pe scaun, cu medalia atîrnată de grumazi; înaintea lui pe o masă mică era buchetul de rose şi crucifixul mamei sale. Rămânênd în chilie numai cu preotul, se spovedi cu mare pietate. După ce preotul l'a deslegat i-a zis: „Într'adevér Părinte, acésta e ziua cea mai fericită din viaţa mea! Ce fericit sînt! Mâne voiŭ lua la mine pe Dumnezeul meŭ, şi apoiŭ póte veni Mama din ceriŭ, să me ducă, căci mor bucuros."

De aceea în diminéţă următóre aŭ preparat un altar în salonul, ce se deschidea în chilia morbosului, unde călugărul a făcut liturgia, ér Carol s'a cuminecat cu o

Corespondințe.

Scrisóre din Budapesta.

— De la corespondentul nostru. —

Parlamentul. — Episcopiile vacante. — Congres. — Un preot ideal.

(*Parlamentul*). Deputații dietali s'aŭ mutat din casa vechiă în cea nóuă. Parlamentul cel noŭ înse — se vede — că nu e așa plăcut deputaților ca cel vechiŭ. E prea mare, de abia se pot afla unii pe alții. Sĕrmana țară a trebuit să bage milióne în edificarea parlamentului — deși nu a fost nicĭ o lipsă. Legĭ de carĭ aŭ adus până acum — le-ar fi putut aduce și într-o casă mai mică. Ar trebui ca legile să fie în raport cu parlamentul.

Tóte lucrurile ce se fac acum, se basézĕ pe „șvindli“. Chiar și edificarea acestuĭ parlament — e un „șvindli“. Acum când trebuia să se predee destinațiuneĭ sale acest palat — marmora a căzut de pe părețĭ făcênd pagubă de vre-o 100.000 coróne. Plătéscă țara, că e destul de bogată! De aceea trebue să plătéscă sermanul țăran atâta dare, că și aceste 100.000 trebue acoperite din dare. Alt cum, orĭ cum e scump saŭ eftin — dorința nóstră ar fi, ca în parlamentul cel noŭ să se aducă legĭ carĭ convin dreptățiĭ — și sînt și spre folosul neamuluĭ și bisericiĭ nóstre.

(*Episcopiĭ vacante*). Despre episcopiile vacante se fac în continuŭ combinațiunĭ. Unele cu basă mai verosimilă, altele scóse din vînt. Firesce atât pe noĭ, cât și pe romano-catolicĭ îĭ interesézĕ episcopatul din Oradea-mare, despre care se esprimă ómenii, că venitul ar ajunge la un pătrar de milion la an. Nu cred, că se fiŭ atâtă — dar e lucru sciut, că e cea mai bogată episcopie. „Neues Pester Journal“ aduse zilele trecute vestea, că candidat la Oradea-mare ar fi Lauran. De unde a scos-o — nicĭ dînsul nu o scie, destul ca m'am aflat în Ministeriŭ, chiar când un journalist cu vază mare a înterpelat în causa acésta pe cel mai competent din Ministeriŭ — de unde a primit rĕspunsul, că în Ministeriŭ până acum nu s'aŭ ocupat cu partea aceea a episcopieĭ, ce s'ar refera la persóne.

Alt cum cred, că în scrisórea următóre vĕ voĭ puté refera date mai sigure.

(*Congres*).) Nu peste mult se va începe congresul al III. catolic aicĭ în capitală, Se fac pregătirĭ marĭ — și așa vorbesc omenii, că va fi cu mult mai imposant de cât celelalte. Se vede, că spiritul creștinesc renasce în public. Dee Dumnezeŭ, ca tóte dorințele ce le légă catolicii de acest congres să mérgă în îndeplinire.

(*Un preot ideal*). Anul trecut v'am scris, că un profesor filo-român, în etate de 49 de anĭ, din zel față de biserică și din iubire față de altarul Domnului s'a chirotonit — și ca preot chirotonit a rĕmas și mai departe profesor la gimnas. Acest preot zelos — a devenit victima zelului și în zilele trecute a murit.

Momentele, din viața sa sînt înălțătóre. În tótă viața sa a trăit, ca un preot adevĕrat. Anul trecut s'a însinuat la episcopul din Szatmár și și-a spus dorința inimiĭ sale — că voesce anume a servi altarului Domnului. Episcopul Meszlényi, acest om cu o cultură superióră și cu vederĭ largĭ, a înțĕles dorința profesorului acestuia — și necăutând la formalități — pe rĕspunderea sa l'a chirotonit și i-a conces ca și mai departe se rĕmână în calitatea sa de profesor la stat. Aicĭ a fost idealul tinerimiĭ — și preot cu tótă sfințenia vieții. În tótă ziua la 6 óre diminéța, era la altarul Domnului. La tóte exercițiile spirituale lua parte — nu numai în capitală, fără și în provință, când scia că jesuiții le țin. Chiar și la pascile trecute a fost în Szatmár. Acolo fiind biserica așa recorósă — în zelul sĕŭ nemărginit s'a rĕcit. Episcopul și ceialalțĭ preoți l-aŭ admoniat, zicênd să nu mai continue exercițiile — la ce dînsul a rĕspuns, că Dumnezeŭ e singur chemat a dispune asupra trupului sĕŭ. Rĕcéla i-a atăcat plămânii și în sĕptĕmânile trecute a încetat din viață. L'aŭ îngropat în Cluș. Cosciugul i-l'aŭ pus în biserică. Corpul profesoral, considerând viața sa ca cea sfîntă, a trimis deputați la înmormîntare — unde unul din profesorĭ a ținut o vorbire scurtă apostrofând viața sa sfîntă și zicênd: Dumnezeŭ de la tine, preotul sĕŭ, a pretins jertfă, mare jertfă — ți-a cerut viața. Ĕră tu ca cel mai credincios fiŭ al lui Christos, te-ai supus voinții dumnezeescĭ și ți-ai oferit ca jertfă Domnului trupul tĕŭ.

Anzind de vestea acestuĭ harnic și sfînt preot, aflu, că și protopopul Dr. Dăianu l'a moment s'a hotărît că și dînsul îl petrece până la grópă — căcĭ înaintea unui ideal de preot, trebue să se plece tótă lumea.

Acest preot a fost Iosif Lichtenegger fost óre când-va profesor și în Baia-mare și Szatmár.

Pestanul.

UN APEL.

În 3 Octobre făcându-se visitațiunea canonică îndatinată prin viceprotopopul actual al Ibașfalăului, in comuna nóstră Almamică-săsésca, și conchemat fiind curatoratul la subscrierea protocolului, luat cu aceea ocasiune, a venit vorba despre biserica, ce este de a se edifica și care numai din lipsa de mijlóce până azĭ nu s'a edificat.

Viceprotopopul nostru George Simu, cuprins de un entusiasm creștinesc și con-

---

emoțiune profundă. Cu ce căldură va fi chemat el pe Maria să-l vină întru ajutor în óra din urmă, și să-l primésca sufletul transformat de tot!

VIII.

Carol a dorit să-l grijéscă dóue călugărițe, una ziua, cea laltă nóptea; ele admiraŭ pietatea lui și l'aŭ întrebat cum de s'a făcut el necredincios și ateŭ. Într'o zi el îĭ zise uneia: „Cel ce vrea să fie necredincios, încă nu e, poți fățări, că escĭ, dar cel ce a primit o ast fel de creștere ca a mea, nu póte să-și pérdă credința de tot. Credința nu s'a stîns în inima mea, dar era înădușită de patimĭ, scăderĭ și greșelĭ. Crede-mĭ Soră Gabrielă, ca să fiĭ necredincios, încă nu e de ajuns să vreĭ să fiĭ. Filosofiĭ moderni vor rîde de mine, eĭ n'aŭ alt scop, de cât să fie dușmanĭ lui Isus și bisericeĭ, și de la un inimic de al bisericeĭ, primesc și absurditățile cele mai marĭ; din contră, dacă un rătăcit își recunósce greșelele, și întră în calea cea bună, înaintea lui nu e vrednic nimic. De aceea eŭ înaintea lor sînt om slab. Eŭ vorbesc din experiință, și sciŭ „ce zic“.

Aceea o povesti și călugărului, care îl cerceta în fie care zi, și pe care îl rugă să-l înoéscă deslegarea.

Nu înceta să spună, că ateismul lui a fost numai pentru formă, că el era constrîns să crédă, că tot de una îl mustra consciința, că de câte orĭ se gândia la mórte, îl cuprindea frica, cu un cuvînt: ateismul lui era numai la aparință.

Carol dorea ferbinte să vadă altariul, care a fost martor lacrimilor și rugăciunilor mameĭ sale, căcĭ acolo a fost pus și buchetul de rose, ales de Mama, să fie instrumentul întórcereĭ sale. Dar el era așa de slab, în cât mediciĭ s'aŭ opus formal, char și pentru casul, când el ar fi fost purtat în scaun. Ca să-l împlinéscă dorința, i-aŭ făcut o reproducțiune fotografică, cât numai s'a putut de mare. Acésta a pus-o lângă portretul mameĭ sale și lângă crucifix, și și despre acestea zicea, că sînt iubirile lui celea trei.“

După dóuĕ sĕptemâni morbul nu s'a schimbat. El s'a cuminecat încă de 3 orĭ, și i-s'a conferit ungerea de pe urmă. În a 16-a zi de la întórcerea sa, după ce s'a spovedit din noŭ, mamă-sa și o călugăriță eraŭ lângă el, recitând rosariul, cu vóce înaltă; după o strigare înădușită căzu pe perină . . . își perdu consciința.

Mamă-sa iute îl ridică, și cércă să-l trezéscă, repetîndu-i numele lui Isus și al Marieĭ. Rugăciunile eĭ în urmă totuși aŭ fost auzite, căcĭ Carol din brațele mameĭ sale de pe pămînt, a trecut în brațele Mameĭ sale din ceriŭ.

* * *

În cripta familiară, pe placa de marmură, ce acopere mormîntul lui Carol, se vede o cassetă de bronz aurită, cu un coperiș de cristal, unde sînt puse rosele uscate; pe o pantlică de colóre roșie e scris 17 Maiŭ și anul; pe marmură e sculpată fórte fin Concepțiunea Inmaculată, și din jos cuvintele:

Quod Deus imperio, tu prece, Virgo, potes.

Șepte zile înainte de mórte Carol a zis călugĕrului: „După mórtea mea, când veĭ gândi, că a sosit momentul binevenit, te rog să publicĭ întórcere mea. Te rog sa o facĭ acésta pentru iubirea și mărirea Mameĭ mele din ceriŭ, și pentru ca ea să servéscă de exemplu tinerilor de felul meŭ.

Călugĕrul i-a promis acésta, și cugetând, că a sosit timpul, a informat și pe mama lui Carol. Acésta s'a învoit, și i-a scris: „Dare-ar Dumnezeŭ, ca publicarea minuneĭ acesteia, carea e o rază din îndurarea Marieĭ, să fie o mângăere pentru mamele carĭ plâng ca și mine, pentru pĕcatele fiilor lor, pe carĭ i-aŭ crescut cu atâtea jertfe. Să spereze, ca și mine, în potriva orĭ căreĭ speranțe. Mai iute saŭ mai târziŭ ele vor recunósce, că Maria tóte le póte face cu rugăciunile Eĭ, Ea e Omnipotentia Supplex.

Din francesă.

Iob.

sciŭ de datorințele sale, a ținut celor adunați o vorbire însuflețitóre, îndemnându-i să lucre, cu tot adinsul, pentru adunarea unui fond, din care cu timpul să se edifice casă lui Dumnezeŭ. Resultatul acestei cuvîntări a fost îmbucurător, anume aŭ contribuit: Ștefan Șerban, 60 cor.; George Stroia și Filimon Șerban, câte 40 cor.; Vasile Șerban, par. 20 cor.; Ilisie Mucendorf, Lina Moldovan și Hila Lepedat, câte 10 cor.; Tóder Lepedat, Andranic Lepedat, Nonu Fehér și Virona Lepedat, câte 6 cor.; Nonie Vițelar și Duți Csoban, câte 4 cor.

Vĕzînd cu toții frumosul resultat și cunoscĕnd darnicia credincioșilor nostri de pretutindenea, când e vorba de ridicarea unei biserici pentru un popor, ce s'ar perde, de n'ar avea-o, cu respect rugăm pe Prea Stimat. public român greco catolic a ne ajuta în nisuințele nóstre cu ori cât de puțin. Dumnezeŭ va resplăti sufletelor, carî vor ridica din nepuțință un popor mic, dar darnic a zidi casă lui Dumnezeŭ, care să le fie scut și mângăiere în lume.

Marinimósele donațiuni ne rugăm frumos a se trimite la: Vasile Șerban, administrator parochial greco-catolic în Szász-Kis-Almás, posta Erzsébetváros.

Alma-mică-săséscă, în 8 Octobre 1902.

Vasile Șerban.
preot.

Teodor Lepedat,
curator prim.

Programul

esposiției industriale din Sibiŭ

aranjate de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului“ dimpreună cu „Reuniunea sodalilor români din Sibiŭ“ în localitățile de la „Gesellschaftshaus“, de la 6/19 până la 13/26 Octobre 1902.

I. Esposiția însași.

1. Duminecă, în 6/19 Octobre, la 11 óre a. m.: *Deschiderea solemnă a esposiției* prin o vorbire ocasională, rostită de presidentul D. *Comșa*.

2. Esposiția stă deschisă pentru public în fie care zi de la órele 9 *a. m. până la 4 d. q.*

Prețul de întrare: De persónă 10 cr., bilet permanent 60 cr.

3. Duminecă, în 13/26 Octobre la órele 2 d. a.: Premierea și închiderea esposiției prin o vorbire rostită de presidentul *V. Tordășianu*.

II. Concert.

În 6/19 Octobre la 7 óre sara în teatrul orășenesc cu binevoitorul concurs al „Reuniunii de musică din Sibiŭ“, corul elevilor seminarului „Andreian“, „Reuniunea de cântări din Sĕliște“ și reuniunea meseriașilor „Andreiana“ din Sebeșul-săsesc.

Bilete pentru concert se eliberézĕ cu începere de *Vineri 4/17 Oct. la 9 óre a. m.* în „Librăria archidiecesană“ și sara la cassă.

După concert:

Convenire socială

în localitățile de la „Unicum“ împreunată cu vorbiri, cântări corale și musică.

III. Representație teatrală.

Duminecă în 13/26 Octobre în teatrul orășenesc. Se vor representa prin „Reuniunea sodalilor români din Sibiŭ“ piesele:

a) Vlăduțul mamii, comedie în I. act, cu cântece de *Ioan Lupescu;*

b) Ruga de la Chisetĕŭ, comedie poporală în I. act. cu cântece și joc, de *Iosif Vulcan*.

După representațiunea teatrală urmézĕ:

Petrecere cu joc

în sala cea mare de la „Unicum“. Prețul de întrare pentru jucători: de persónă 30 cr.

Notă: Atât concertul cât și representațiunea teatrală și petrecerea cu joc se daŭ în favorul esposiției.

Sibiŭ în 1/14 Oct. 1902.

Pentru comitetul dirigent:

D. Comșa,
preș. Reun. agr.

Vic. Tordășianu.
preș. Reun. mes.

T. Popovicĭu
secretar general.

*

Obiectele menite petru esposiție sînt a se preda în „Gesellschaftshaus“ (strada Schewis).

Noutăți.

Din Archidiecesă. Ioan Petran, parochul Ascileului-mare, distr. Dêrgea a fost trecut în ziua de 1 crt. în numĕrul preoților deficienți.

Soiri personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor, a plecat Vineri, cu trenul de 11 a. m. la Pesta, spre a lua parte la conferența episcopéscă.

Sinod estraordinar al eparchiei Aradului. Consistorul Plenar al eparchiei Aradului a hotărît convocarea sinodului estraordinar pe ziua de 2 Nov. n. pentru ca să se rostéscă asupra situației, în care se află diecesa din causă, că nici după șésă luni de la mórtea fostului Episcop, nu s'a întregit încă scaunul.

Ministrul Wlassics în Beiuș! Marți în 14 l. c. diminĕța la 8 și ½ óre, să presentézĕ un domn în cancelaria directorală, predându-i directorului gimn. un bilet de visită, de pe care cu cea mai mare mirare citesce directorul numele Ministrului Wlassich. Domnul a fost secretarul Ministrului: Dr. Kényi, ér Domnul Ministru sta sub pórta gimnasiului. Momentan s'a început visitarea gimnasiului, cercetând mai tóte clasele, mai vîrtos la limba maghiară și istorie. La 10 óre a trecut la Internatul Pavelian și școla civ. de fete, a mai cercetat școla elem. de fetițe susținută de stat; la 11 óre s'a reîntors la gimnas, unde a cercetat sala de gimnastică ultima zidire monumentală a fie iertatului Episcop Pavel. A mai asistat la o prelegere și la 12 óre a ținut o conferință scurtă cu profesorii, în care, după cum să aude, esprimându-și bucuria, că a putut veni la Beiuș, și-a esprimat și mulțumirea asupra celor esperiate și a îndemnat pe profesori, că în sens patriotic să se nisuiască a cresce tinerimea. A declarat că nu în urma denunțărilor a venit, ci că i-s'a îmbiat ocasiune de a să abate și la Beiuș, venind de la serbările din Cluș; a venit fără veste, căci voia să încunjure sĕrbătorile, din carî a avut parte în Belșug la Cluș. După ce Directorul i-a răspuns, a mai visitat celea dóuă Internate cel gr. cat. Pavelian și cel gr. or. Cu trenul de după mézăzi s'a reîntors. Multe combinațiuni să fac în urma acestei visite pe cât de neasceptată, pe atât de surprinzătóre! Că ce o fi fost causa, vom vedĕ cred nu peste mult. Darear bunul Dumnezeŭ, să nu fie în detrimentul caracterelor frumóselor instituțiuni fundate și susținute cu atâtea jertfe de nemuritorul Pavel. Coresp.

Masa studenților din Blaș a mai primit următórele contribuiri: Iosif V. Balint din Petridul-de-jos, cor. 10.53 de la Dr. Enea Nicola, medic Ciacova, cor. 26 colectați de la Dr. E. Nicola 5 cor. A. Giulan 4 cor. M. C. Jivancă și D. Ilcăŭ 3 cor. P. Ferențiŭ, P. Obădean, C. Diminescu și O. Manciŭ, câte 2 cor. A. Lorbun, Dobyd, și N. N. câte 1 cor.

Fondul subsidiar al preoților a primit de la Iuliŭ Ilian, preot, Grind distr. Arieș, cor. 10 ca contribuire.

Desvĕlirea statuei regelui Matia la Cluș. Duminecă s'a făcut la Cluș cu pompă cuvenită desvălirea statuei regelui Matia Corvin de Huniade. Majestatea Sa a fost representat la festivitățile desvĕlirei prin archiducele Iosif August. A luat parte între alții ministrul president Coloman Széll, presidentul dietei contele Albert Apponyi și mai mulți ministri și deputați. Șovinismul și cu ocasiunea acésta și-a dat arama pe față. Atât la sosire cât și la plecarea archiducelui musica militară de honvezi a întonat imnul poporal „Gotterhalte“, contra cărnia publicul și studenții șoviniști din Cluș aŭ demonstrat, cântând cântecele naționale unguresci. Sara aŭ voit studenții șoviniști se facă demonstrațiuni contra lui Széll și a imnului poporal, dar poliția i-a oprit, arestând pe câți-va studenți maghiari și rănind pe mai mulți.

Avis oficios. Să aduce la cunoscința Veneratului Cler din Diecesa Lugoșului, că terminul concursĕlor pentru dobîndirea beneficiului parochial din Lunca Cernei superiórĕ cu acésta să prelungesce până la 31 Octobre st. n. a. c. Oficiul diecesan gr. cat. de Lugoș.

Dna Dr. Ileana Angyal. Inteligenta dna Doctor a sosit în orașul nostru voind ca se țină nisce conferințe despre pățeniile el în țara Burilor iubitori, de vetrele strămoșesci. Dna doctor a funcționat ca medic în campania buro-engleză, servind la Crucea Roșie din Transvaal. Va aranja și o esposiție în sala hotelului „Univers“. Conferințele le va ține Sâmbătă și Duminecă în 18 și 19 Oct. în „Univers“. Atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra acestui lucru.

Convocare. „Reuniunea Femeilor române gr. cat. din Blaș“ Duminecă în 26 Octobre n. a. c. la óróle 3 p. m. își va ține adunarea generală în localul Casinei române din loc. Invităm la acésta adunare pe toți membrii și binevoitorii Reuniunei. Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul Comitetului. 3. Raport despre fundațiunile „Ana Vlassa n. Porțiŭ“ și „Leontina F. Negruțiŭ“. 4. Proiectul de budget pe anul 1903. 5. alegerea comisiunilor a) pentru esaminarea raportului de sub 2; b) pentru censurarea raportului de sub 3 și a proiectului de sub p. 4; c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea taxelor. 6. Rapórtele și propunerile comisiunilor. 7. Eventualele propuneri. 8. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani. 9. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării. Blaș, din ședința Comitetului ținută în 28 Septembre 1902. A. n. Solomon, presidentă. Dr. A. Chețian, secretar. — Toți membrii al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ de pe teritoriul despărțemîntului Cluș (orașele: Cluș și Coșocna, apoi cercurile administrative: Cluș, Gelaŭ și Nadeș din comit. Cosocnei) pe cum și toți iubitorii culturei românești prin acésta sînt invitați să binevoiéscă a participa la adunarea cercuală estraordinară, a acestui despărțemînt, care se va ține în Cluș, în localitatea casinei române din strada Deák Fenencz nr. 2. în ziua de 2 Nov. la 3 óre p. m. Pentru comitetul cercual al despărțemîntului Cluș al Asociațiunei. Cluș, 14 Octobre st. n. 1902. Dr. Georgiŭ Ilieș, director. Dr. Ștefan Morariŭ, secretar.

Mulțumită publică. Cu prilejul petreceriĭ de vară, aranjată la 16 Iuniŭ n. în favorul Reun. pompierilor din Blaș s'aŭ încassat cor. 207. Aŭ suprasolvit: Emil Vlasa, Flaviŭ C. Domșa, Alesiŭ Viciŭ, D. Truța, Tr. Rațiŭ, A. P. Bota, Oct. Prie, Emil Sabo, Vas. Suciŭ, câte 1. cor. Ioan Maior 2 cor. I. F. Negruțiŭ 3 cor. Dr. Vas. Hossu, și Dav. Radeșiŭ câte 4 cor. și Dr. Iuliŭ Maniŭ, 9 cor. Aducem sincerele nóstre mulțumite tuturor sprijinitorilor reuniunii nóstre. Comanda.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Starea religiósă în present și chemarea preotului.

(Fine.)

Tristă, dar adevĕrată esperiență: copiii din popor părăsesc băncile școlei, cércă să departă de la ei ori ce gând de școlă. Alérgă pe uliță, sînt espuși ispitelor, carî îi omóră atât sufletesce, cât și trupesce. Nicî nu e mirare, căci îs lăsați și părăsiți de toți, cu ómenî culți nu vin în atingere și când se întîmplă să vină mai a rare orî, atunci sînt folosiți ca material de esploatat pentru îngrășarea inimicilor. În ast fel de împrejurări, preotul trebue să arete marea importanță a școlelor în vastul câmp al educațiunii și instrucțiunii, legătura strînsă, ce esistă între școle și asigurarea esistinței nóstre naționale, esistinței nóstre ca popor român.

Bunăstarea materială între împrejurările actuale e o condițiie momentósă, pentru promovarea vieții morale, pentru că nu trebue să pierdem din vedere, că Francmasonismul a pĕtruns întrĕga societate și își continuă activitatea pe tóte terenele.

Chiar de loc să nu ne pună dar în mirare procedura neumană a cercurilor legiuitóre și esecutive, pe care teren își concentrézá mai mult activitatea, bine sciind, că dependența materială influințézá în mod hotărîtor asupra convingerii. Și chiar din motivul, fiind-că credința, religia, nu e atăcată numai de pe amvon și în scrieri polemice, ci ascuțișul ei, aplicarea teoriei să împreună cu mijlóce politice și fiind că religiunea după voința lui Dumnezeŭ este aluat, ce dospesce tótă lumea, de aceea nicî activitatea preotului nu trebue să se mărginéscă între părețiî bisericii, ci să se estindă la tóte împrejurările vieții. Pe cum religiunea trebue să fie pretutindenea, așa și servitorul religiunii și ca atare, să apere causa creștinătății în tot locul, înaintea tuturor. Preotul așa dar nu arare orî trebue să fie apĕrătorul credincioșilor, față de aceia, carî pe nedreptul îi răpesc pânea din gura bietului om, ca ast fel lipit pământului mai lute să-l pótă supune, mai lute să-l facă slugă. La înălțimea chemării aŭ fost preoți și în privința acésta.

Să imităm așa dar pe părinții bisericii de pe timpul persecuțiunilor, pe părinții de pe timpul barbarismului, pe părinții nostri, carî făcură într'adevĕr minuni, spre a păstra mult puținul, ce avem azî, carî erau pĕtrunși de un zel, care îi făcea să se mistuiéscă, ca luminarea ce se mistuiesce luminând. Pildă ne este în privința acésta archiereii luminați ai bisericii nóstre, carî n'aŭ pregetat a aduce sacrificiile celea mai marî, chiar viața și-aŭ sacrificat'o pe altarul binelui bisericii și națiunii sale. Un esemplu strălucit și neajuns până acum și tot odată demn de imitat este păstorul bun, Preotul mare In. M. Clain, a cărui spirit să planeze peste tóte lucrările nóstre, insuflețindu-ne spre tot ce e bun și măreț, pe cum el însuflețit era. Să imităm curajiul martirilor, „celor dintâi preoți, carî crucea o purtară din pesteri, din pustiurî, sĕracî, desprețuiți în circ, amfiteatrurî puterea înfruntară, pe purpura romană credința așezară și învinseră pe idolii în capitol slăviți“ (Murĕșan) Să grijim de turma încredințată nóuĕ, ca părinți adevĕrați și ca păstorî rînduiți de Domnul Nostru Isus Christos, apĕrându-o de curentele bolnăvicióse prin manifestarea, desfășurarea și esplicarea principiilor religióse, prin luminarea poporului, prin întemeiarea instituțiunilor în spirit creștin și prin tot ce contribue la promovarea măririi marelui Dumnezeŭ și Mântuitorului nostru Isus Christos și atunci lemnul morții, lemnul vieții, semnul mântuirii, protector al durerii, nădejdea suferinții, simbol al biruinței va fi pentru omenime. Cu semnul sfintei crucî să începem orî ce lucru și Dumnezeŭ va încununa rodul ostenelelor cu succes. Preoții cu crucea în frunte, căci óstea e creștină!!

Virgil Hățegan
preot.

CRUMIRUL
sau
călăuzul prin deșert
de K. May.

(Continuare.)

Finindu-și vorbirea, el se așeză ĕră-și jos. Î-am strîns mâna în semn de mulțumită. Nicî că se putea să fi vorbit mai bine și ast fel un refus acum era aprópe cu neputință. Acésta o simția șeicul. El ar fi trebuit să se ridice imediat, ca să rĕspundă, dar se întórse mai întâiŭ cătră mine: „Sihdi, într'adevĕr numai el singur e în stare să urmărésca pe crumir?“

„A promis-o,“ rĕspunseî eŭ. „Cunoscî tu pe alt cine-va, care ar putea face lucrul acesta?“

„Da.“

„Cine-i acela?“

„Tu însuți, pentru că de la tine a învĕțat.“

„Așa este, dar îți spun, o șeicule, că și eŭ am o condițiune. Tu ai voit să vedi, dacă armăsarul meŭ este mai lute, de cât lapa ta, eŭ însĕ am renunțat de a mĕ rĕmăși cu tine, de óre ce nu voiam să-ți întristez sufletul. Acum însĕ poți să afli, că mie nu-mi era nicî o teamă. Mâne dimineață lapa ta va avea un avantaj de vre-o câte-va ceasuri, dar eŭ totuși voiŭ ajunge-o, — dacă voesc. Ca să cetesc pentru voî urmele, pretind și eŭ ca rĕsplată pe Mochallah, însĕ nu pentru mine, ci pentru Achmed-es-Sallah. Gândesce-te lute, căci îți spun, că nu mai este timp de pierdut.“

Acum el se ridică în sfîrșit. — Își puse mânile pe barbă și zise: „Jur pe sfîntul coran, pe barba profetului, pe barba tuturor califilor și și pe barba mea, că Achmed-es-Sallah va căpĕta de soție pe Mochallah, dacă el mi-o va readuce, dimpreună cu lapa și cămila. La din contră nu o va căpĕta. Ați auzit cu toții cuvintele mele! Ele-s vorbite!“

Î-am întins mâna cu toții, ĕr colonelul îmi zise cu veselie: „Așa-i, că n'am vorbit în deșĕrt?“

„Domnule colonel, ai făcut o ispravă aprópe imposibilă. Îți mulțumesc din inimă!“

În sfîrșit luă cuvîntul și englesul, carele până aci a trebuit să păstreze tăcere: „Dar, sir, esplică-mi aceste stringerî de mâni! Eŭ șed aci ca un pocinmp între papagalî. Vorbesce în sfîrșit și cu mine câte-va cuvinte!“

Î-am istorisit totul cu de-amĕruntul. El rîse cu îndestulire, își întinse picĭórele cele lungi și zise: „Well, mĕ bucur! Fidanțare, nuntă, ospĕț, înzestrare! Voiŭ da acestui bun Achmed cinci-zecî de pundi, dacă crumirul va fi prins într'adevĕr, pun însĕ o condițiune!“

„Care?“

„Trebue să fiŭ de față și eŭ. Well!“

„Eŭ, se înțelege, încă voiŭ lua parte. Așa dar dta într'adevĕr vreai să ne însoțescî?“

„Se înțelege de sine!“

„Însĕ, pericolele — — —?“

„Thundar-storm! Vreî să duelezî cu mine, sir?“

„De altă dată, acum însĕ nu. Permite-mi, ca acum să isprăvesc cu celalalți!“

M'am întors ĕră-și spre șeic:

„Eŭ presupun, că tâlharii merg peste Bah Abida la deșĕrtul er Ramada, pentru a ajunge peste muntele Tibuaș la beduinii Meșeer, carî le sînt prietinii.“

„De unde presupui acésta?“

„Am prins câte-va din vorbele lor. E drept, că se póte, ca eî să se fi socotit altcum, de óre ce furtul nu le-a succes pe deplin, dar pentru acum totuși e mai bine să așteptăm casul prim, ca după acesta să ne hotărim. Ești cunoscut în regiunile acelea?“

„Numai pe drumurile cele marî.“

„Chiar pe acele însĕ le vor încunjura și ast fel noî sîntem avisați a ne lua numai după urmele lor. Trăiți în pace cu Meșeerii?“

„N'avem resbunare de sânge cu eî, dar la graniță a perit din când în când câte un animal.“

„Atunci totuși trebue să fim precauți. Nu ne este permis să pornim cu ómenî mulți, pentru că n'avem să urmărim de cât pe crumir și ceî cinci soți ai sĕi. De asemenea trebue să ne păzim a nu fi vĕduți de cătră Hamema-i, la cas dacă eî sînt mai numĕroși de cât noî, fiind că Achmed a ucis pe unul de ai lor. Scopul ni-l putem ajunge în diferite moduri. Primul

este: „Eŭ am singurul cal, cu care se póte ajunge crumirul; aşa dar eŭ călăresc singur în urma lui şi-l puşc de pe cal.“

„Domnule, te vor omorî!“ strigă şeicul.

„Vreĭ să ne rămâşim?“ răspunseĭ eŭ. „Dacă mĕ omóră, eŭ îmĭ pierd viaţa, dacă însĕ lĭ omor eŭ, tu îţĭ pierdĭ lapa, carea atuncĭ îmĭ compete mie!“

El însĕ îşĭ trase pe samă şi zise: „Tu eştĭ óspele meŭ, şi viaţa mea este a ta. Nu te lăsăm să plecĭ singur de la noĭ.“

Cei alaltĭ încă aŭ fost de părerea lui şi aşa am trebuit să mĕ supun. Aşa dar continuaĭ: „Peste Kef, Zaafran, munţiĭ Şefara şi Diljil putem încerca să ajungem înaintea crumirului. Atuncĭ póte că sosim cu o zi maĭ înte la Meşeerĭ, încercă să le câştigăm prietinia şi luăm în primire pe inimicĭ, îndată ce vor sosi.“

Bărbaţiĭ clătinară din cap şi unul zise: „O effendi, tu vreaĭ să cutezĭ maĭ mult, de cât ne este permis. Cine se póte încrede în prietinia Meşeerilor?“

„Atuncĭ nu ne rĕmâne alta, de cât să ne luăm directe după urma tâlharilor şi să-ĭ apucăm unde-ĭ vom găsi.“

„Îĭ vom ajunge óre?“ întrebă şeicul îngrijat.

„Aşa cred,“ răspunseĭ eŭ. „E drept că lapa şi cămila nu pot fi ajunse de cât de armăsarul meŭ, dar el sigur maĭ aŭ încă alţĭ cinciĭ caĭ la sine, póte că şi şese, de óre ce unul dintre el a fost puşcat. Se póte, că să fie şi cu un bărbat maĭ mult la dînşiĭ, de óre ce în timpul atacului aŭ trebuit să-şĭ lase caiĭ în grija cuiva. Apoĭ Mochallah încă va spera, că noĭ îĭ vom urmări astfel va face tot posibilul ca să trăgăneze fuga.“

„Effendi!“ strigă şeicul; „vorbele tale sînt înţelepte; ele picură mângâiere în sufletul meŭ!“

„Nu avea grije, tóte le vom recăpĕta, dacă sîntem precanţi. Se înţelege că ar fi maĭ bine, dacă am avea cel puţin câţĭ-va caĭ fórte buniĭ, cu carĭ maĭ mulţĭ dintre noĭ ar merge înainte, spre a observa pe crumir. Câţĭ ómenĭ vreaĭ să leĭ cu tine, Ali-en-Nurabi?“

„Pe toţĭ!“

„Maşallah! Vreaĭ să vînezĭ un ţinţar cu un vultur? În casul cel maĭ rĕŭ sînt numaĭ şepte ómenĭ, pe carĭ avem să-ĭ urmărim. Aşa puţin curaj aŭ fiiĭ Sebira-ilor, în cât pentru un inimic le trebue o sută ómenĭ de aĭ lor?“

„Domnule, gândesce-te, că trebue să copleşim pe inimic fără luptă!“

„Pentru ce?“

„Dacă crumirul se vede atăcat, atuncĭ el maĭ bine omóră lapa, cămila şi pe Mochallah, de cât să ni-le dea înderĕt.“

„Dar copleşirea nu este şi ea un atac? Nu pot ómenĭ maĭ puţinĭ să-şĭ întocméscă astfel atacul, ca victoria să fie câştigată, înainte ca inimicul să se pótă bare-mĭ apĕra? Vreaĭ să facĭ, ca triburile pe la carĭ trebue să trecem, să creadă că avem intenţiunĭ duşmănóse lor? Dacă întîlnim beduiniĭ Şeren şi Khramemsa, vor crede aceia, că noĭ cu atâtea sute de bărbaţĭ nu voim de cât să prindem vre-o şese-şepte blăstĕmaţĭ?“

„Nu ne vom întîlni cu eĭ.“

„Ba da, de sigur. Un conduct aşa de mare, cum doreşcĭ tu să-l aĭ, nu póte să rĕmână ascuns. Gândesce-te, că ar trebui să leĭ multe cămile cu tine, pentru transportul proviantului, a corturilor şi altor obiecte, de ceea ce nu am avea lipsă, dacă sîntem maĭ puţinĭ!“

„Are dreptate,“ zise colonelul. „O sută de bărbaţĭ încă sînt de tot prea mulţĭ“ răspunseĭ eŭ.

„Dar atuncĭ câţĭ se luăm?“ întrebă şeicul.

„Nu maĭ mulţĭ de dóuĕ-zecĭ.“

„Domnule, atâta-s prea puţinĭ!“

„Nu! Gândesce, că şi tu mergĭ, apoĭ Achmed-es-Sallah şi acest emir brav din Anglia. Apoĭ şi eŭ maĭ sum aci. Numaĭ noĭ singurĭ am fi destuĭ ca să prindem pe crumir. Treĭ vînătorĭ isteţĭ ar fi destuĭ ca într'o nópte să surprindă pe cei şesesepte inimicĭ. Şi apoĭ te maĭ gândesce, că maioritatea ómenilor tĕĭ trebue s'o folosescĭ pentru apĕrarea caravaneĭ!“

De acest obiect se acăţă şi colonelul cu tótă energia. Consfătuirea deveni maĭ sgomotósă şi când în sfîrşit ea se încheiă, resultatul nu l'am putut numi îmbucurător: O sută cincĭ-zecĭ de bărbaţĭ, sub conducerea unuĭ fiŭ al şeiculuĭ, să mérgă întru întîmpinarea caravaneĭ, ér trupa nóstră va consta din şese-zecĭ de inşĭ. Cei alaltĭ aveaŭ să rĕmână, sub conducerea celuĭ alalt fiŭ, pentru apĕrarea satuluĭ. Sir Percy surise cu dispreţ, când l-am comunicat acest resultat.

„Pshaw,“ esclamă el; aceştĭ beduiniĭ sînt laşĭ! Le place să se producă cu jocurĭ şi fantasiĭ marĭ rĕsboinice, ér când lucrul devine serios, le e frică!“

„Te înşelĭ, sir. Arabul nu este obicinuit, ca indianul, să urmăréscă singuratic pe inimic, ca să scalpeze zilnic câte unul. Beduinul îubesce lupta, dar nu pe sub ascuns, ci să fie în legătură cu pompă cât se póte de mare. Eŭ, durere, sum convins, că cu zece bărbaţĭ maĭ uşor am fi prinş pe crumir, de cât cu aceştĭ şese-zecĭ de inşĭ.“

„Well! Haĭde, sir, să mergem amîndoĭ înainte, ca să isprăvim noĭ singurĭ lucrul acesta!“

„Tare bucuros a-şĭ face-o; mĭ-am dat însĕ cuvîntul, că voiŭ rĕmânea pe lângă espediţiune.“

„Bine, atuncĭ rămânem. Îţĭ spun însĕ, că dacă a-şĭ sci vorbi perfect arabesce, a-şĭ merge singur în urma crumirului!“

Acum se făcură repede pregătirile de lipsă. Se încercă proviant şi muniţiune şi se luară şi câte-va burdufurĭ din piele de capră, carĭ aveaŭ să fie umplute cu apă, când vom trece prin deşertul er Ramada. Chiar când se isprăvirĕ aceste pregătirĭ, sosi timpul rugăciuneĭ de dimineaţă. Ceriul se roşi la ost şi beduiniĭ cădură în genunchĭ lângă caiĭ lor, pentru ca întorşi cu faţa către Mecca, să-şĭ facă prima rugăciune.

Acum era timpul să ne convingem, dacă crumirul într'adevĕr s'a depărtat în direcţiunea presupusă.

„Cum te veĭ convinge despre acésta?“ mĕ întrebă colonelul.

„Fórte uşor!“ rĕspunseĭ eŭ. „Privesce la adăpătórea de lângă cortul şeiculuĭ. Ea are dóuĕ despărţĕminte, una pentru calul favorit şi cealaltă pentru cămila favorită a stăpânuluĭ, pentru că un cal nobil niciodată nu bea bucuros din acela-şĭ vas, din care deja a beut o cămilă. Acum, prin apa vĕrsată s'a udat pămîntul, şi copitele animalelor s'aŭ imprimat într'însul. Veḑĭ?“

„Da.“

Am scos din taşca mea fórfecĭ şi hârtie, apoĭ continuaĭ: „Acum voiŭ tăia în hârtie aceste urme şi cu creonul desemnez forma internă a copitei — — aşa! Acum urcă-te călare şi vină cu mine. Achmed încă ne va însoţi.“

Toţĭ treĭ părăsirăm satul. Eŭ călăriam înainte şi înaintam direct spre sud şi către hula, despre care a fost vorbit crumirul. În cinciĭ minute am fost acolo, deşi ea era o jumĕtate ceas de parte de la sat. Descalecaĭ şi cercetaĭ terenul. Deja după dóuĕ minute am aflat, ce căutam.

„Descalecă, colonele şi apropie-te!“ mĕ rugaĭ eŭ. „Privesce la locul acesta!“

„Vĕd iarbă, care se pare a fi fost bătucită.“

„De sigur, că a fost bătucită, şi încă în pătrat; un ochiŭ esercitat póte observa cu uşurinţă marginile aceluia. Şi aci, aprópe de partea cealaltă a pătratuluĭ?“

„Aci se pare, că cine-va a rescolit şi căutat ceva prin iarbă.“

„Acum ascultă: Aci a fost întins un bărbat. Piciórele sale aŭ ajuns peste covor afară şi astfel la fie care mişcare a frecat cu sandalele iarba. Înţelegĭ?“

„De óre ce îmĭ spuĭ, mi-se pare că înţeleg şi eŭ.“

„Acest bărbat de sigur n'a fost singur aci; maĭ mult se póte presupune, că el avea să păzéscă caiĭ crumirului şi a soţilor sĕĭ. Óre unde aŭ fost caiĭ acestia?“

„Nicĭ prin minte nu-mĭ trece.“

„Cine are să păzéscă caĭ, acela de bună samă îşĭ întórce faţa către eĭ. Aşa dar aceia aŭ stat în aceea-şĭ direcţiune, în cătrăŭ şi-a avut el piciórele, deci sigur lângă tufele de colo. Vină! — Ĕcă, veḑĭ că locul este bătucit şi că maĭ multe crengĭ sînt resucite în formă de laţ? Aceste laţurĭ aŭ servit pentru legatul cailor; sînt şepte laţurĭ, aşa dar putem combina, că tot atâţia caĭ aŭ fost aci. Înţelegĭ şi acésta?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, Nr. 27. cu următorul sumar: Paul de Nola (poesie). G. Coşbuc. — Moftanginul blasat, Rareş. — Treĭ năframe (poesie). D. Anghel. — Din carnetul unuĭ pictor, St. Popescu. — Cântece, Z. Bîrsan. — Pămînt şi apă. C. Hodoş. — Ideal, I. Darie. — Din Verlaine, D. Anghel şi St. O. Iosif. — Luchianu, V. Cioflec. — Anacreontică. C. Xeni. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an.

Analise psichologice, lecțiuni de psichologie pentru învățământul secundar, de Dr. Iosif Blaga. Brașov 1902. pag. 109. prețul cor. 2·50. Acéstă scriere a fost tipărită pe cheltuiala fondului „Coresi“ și recomandată ca manual de cl. VIII.

Biblioteca „Unirei“: **Nume de familie la românii din Ungaria**, de Alesiŭ Viciŭ, prof. Blaș 1902. pag. 29. prețul 12 fil. Studiul acesta interesant s'a reprodus din colónele foiĭ nóstre, unde a fost publicat mai întâiŭ, în el se face o clasificare a numelor românescĭ de familie, căutându-se originea lor. Se vinde în favorul fondului pentru „Masa studenților“.

Biblioteca „Unirei“: **Câte-va momente din începuturile bisericeĭ române** de C. Auner, Blaș 1902. prețul 20 bani. O recomandăm cu tótă căldura tuturor celor ce vor să aivă cunoscințe despre trecutul bisericeĭ nóstre.

Dr. Augustin Bunea: **Episcopiĭ Petru Paul Aron** și **Dionisiŭ Novacovicĭ**, saŭ **Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764**, cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiane și germane, publicate în întregime, orĭ în extras. Prețul 4 corône 50 filerĭ, pentru România 5 leĭ. Blaș 1902. Tipografia seminariului archidiecesan.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopiĭ Românescĭ a Vadului, Geoagiului. Silvașului și Bălgradului**. Blaș 1902. pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Dr. Ambrosiu Chețianu: **Geografie pentru clasae II gimnasială și reală, partea II. Europa. Asia și Africa**, Blaș 1902 pag. 68 prețul 1 cor. Manual pregătit după cel mai nou plan ministerial

---

Posta „Unirii“.

Delacrasna. Va apăré în nrul viitor. Mulțumite.

C. G. Ne pare fórte rĕŭ, dar nu se póte. Psalmiĭ cuprind gândirĭ așa de ideale, cât trebue alese celea mai nimerite frase, ca să poți reda gândirea prin vorbe. Și nicĭ metrul nu e, nicĭ rimă, nicĭ nimic.

Aței. Va urma. N'a mai fost loc.

La mai mulți. Regulările de abonament și spedarea numerelor neprimite, o face administrația. Binevoiți a i-vĕ adresa.

Am primit și achităm abonamentul de la: *Abrud.* Cas. pe 1902 sem. 2. *Ormenișul-de-Câmp.* pe 1902. *Bâla* în 2/I. 1900 am primit pe an. 1892, și în 21 Iuliŭ a. c. pe an. 1893. *Basna* pe 1901. *Deaș* pe 1902. Econ. *Cluș* pe 1902 sem. 2. *Br.* Cas. pe 1902 sem. 2. *Chimitelnic* pe 1899 și 1900. *Cergĕul-mic* pe 1902. *Revăzel* pe 1901. Fiți liniștit, că plătirea amintită aicĭ *nu* a sosit. *Ighiŭ* pe 1901 sem. 2. *Pogăceua* pe 1902. *Breb* pe 1902. *Săcalul-de-Câmp.* pe anii 1898—1902. *Girolt* pe 1901. *C. H. Roșia* pe 1901 sem. 2. *Șicuț* pe 1902 sem. 2. *I. Rom. Orade* pe 1902 sem. 2. *Lumperd* pe 1901 și 1902. *Sark. Orade* pe 1902 sem. 2. *Hususĕu—Lodroman* pe 1899 sem. 1. *Rebrișóra* pe 1902 sem. 2 *Hățegel* pe 1900 și 1901. *Sapința* pe 1899 sem. 2. până în 1901 sem. 1. *Homorod* (Făgăraș) pe 1901 și 1902. Pe 1900 s'a plătit în 4/5. 1901. *Câmpul l. Neag* pe 1902 sem. 2. *Ciugudul-de-jos* pe 1901. Pe 1900 s'a plătit în 28/12. 1901. *Cristoltul-mare* pe 1902. *Borșa* pe 1902. *Dumbravă* (Reghin) pe 1902. *Șoimuș* (p. Zsibó) pe 1896 sem. 2. și din 1897 până în 1 Maiŭ *Lechința-de-Mur.* pe 1902 sem. 2. *T. B. Beiuș* pe 1902 sem. 2. *Cincul-mare* pe 1899 și 1900.

Editor și redactor respundĕtor:
Aurel C. Domșa.

A apărut în editura „Uniriĭ“:

BEN HUR

saŭ

Zilele lui Mesia

de **Lewis Wallace.**

Traducere.

Tom. I. format 8° de 539 pagine, broș. costă numaĭ . . . . . Cor. 1.50

Tom. II. format 8° de 508 pagine, broș. costă numaĭ 1.40

Romanul acesta, tradus în tóte limbile culte ale Europeĭ, este una dintre celemaĭ interesante lecturĭ, instructive și moralisătóre, ce se póte da în mâna orĭ cărui cetitor, fie de orĭ care gen și vrstă.

Într'însul ni-se înfățișéză lumea romană în adevĕrata sa lumină, poporul jidovesc cu tóte apucăturile și pornirile sale, și mai pe sus de tóte, sentimentul acela creștinesc, ce transpiră din romanul acesta. Admirațiunea față de familia sfîntă și neperitórele tablourĭ, ce deștéptă în sufletul nostru, țin în continuŭ încătușată atențiunea și emoționéză până la lacrĕmĭ.

O carte *într'adevĕr bună* pentru orĭ care familie, și fórte potrivită pentru *bibliotecele parochialĭ, școlarĭ* și *poporalĭ.*

Prețul, în vederea scopuluĭ, încă este fórte moderat.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50		1.50	6.20
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta** . .		7.10	9.35	7.50	6.40
11.56		9.02	11.12		Szolnok		3.37		5.32	3.46
2.14		11.33	12.47		P. Ladány . .		12.54		3.56	1.12
3.49		1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare .	pl. sos.	11.04		2.38	11.36
4.10		2.06	2.18		Mezŏ-Telegd .		10.44		2.32	11.15
4.50		3.04	2.51		Rév		10.07		2.03	10.43
5.33		3.50	3.26		Bratca		9.32		1.37	10.13
5.56		4.14			Ciucia		9.11			9.55
6.42		5.02	4.16		B.-Huiedin . .		8.37		12.55	9.24
7.23		5.49	4.52		Ghârbĕŭ		7.58		12.23	8.48
8.11		6.42					6.59			7.50
8.32		7.12	5.55	sos. pl.	Cluș	pl. sos.	6.17		11.10	7.13
8.54		8.30	6.11		Apahida		5.41		10.50	6.45
9.11		8.59	6.27		Ghiriș		5.22			6 27
10.17		10.29	7.26		Cucerdea . . .	pl. sos.	3.54		9.29	5.12
10.47		11.16	7.50	sos. pl.	Uióra		3.11		9.—	4.48
10.56		11.31	7.52		Vințul de sus .		3.02		8.55	4.33
11.03		11.40			Aiud		2.56			4.27
11.12		11.50					2.49			4 20
11.34		12.20	8.16				2.27		8.29	3 59
11.52	4.50	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș	pl. sos.	2.05		8.12	3 38
12.24	5.10	1.48	8.37		Crăciunel . . .		1.47	11.11	8.00	3.02
12.58		2.20			Blaș-Küküllŏszög . .		1.11			2.36
1.02	5.40	2.29	9.04		Micăsasa . . .		12.58	10.47	7.34	2.21
1.45		3.11	9.31		Copșa-mică . .	pl. sos.	12.06		7.08	1.44
2.01	6.19	5.27	9.43	sos. pl.	Mediaș . . .		11.45	10.14	6.56	1.25
2.15	6.21	3.32	9.47		Elisabetopol .		11.09	10.13	6.50	1.06
2.33	6.37	4.08	10.01		Sighișóra . . .	pl. sos.	10.53	10.01	6.37	12.51
3.04	6.57	4.45	10.25		Hașfalĕŭ . . .		10.24	9.42	6.16	12.23
3.40	7.21	5.27	10.53	sos. pl.	Homorod . . .		9.48	9.19	5.49	11.49
3.47	7.28	5.43	11.—		Ágostonfalva .		9.02	9.12	5.42	11.42
4.03	7.40	6.08	11.14		Apața		8.43	9.01	5.28	11.27
5.28	8.35	7.52	12 26		Feldióra . . .		7.30	8.08	4.28	10.15
6.03		8.32	12.58		Brașov	pl. sos.	6.49		3.50	9.30
6.34	9.17	9.09	1.16		Timiș		6.27	7.29	3.35	9.17
7.10	9.35	9.40	1.35		**Predeal** . . .		5.56	7.10	3.15	8.40
7.50	10.04	10.25	2.09	sos. pl.			5.20	7.45	2.45	8.13
3.55			2.19						2.18	5.—
4.40			3.01						1.42	4.24
5.10			3.31						1.17	3.32
11.55			9.10	sos.	Bucuresci . . .	pl.			9.15	7.35

Numai peste Arad

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.14	7.10	pl.	Copșa mică .	sos.	6.10	9.32	3.09		12.35
3.50	6.36	12.42	8.50		Ocna		4.52	8.15	1.34		11.01
4.12	7.04	1.04	9.15	sos. pl.	Sibiiu	pl. sos.	4.25	7.41	1.05		10.30
tr. m.		tr. m.									tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunică.	2.—						7.33		Circ. Marța și Vinerea	8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .			6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig			6.01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăras . . .	pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Joia	9.06	4.25	Mureș-Ludoș		6.49	7.30	Joia
5.01		10.29	5.39	Zau		5.52	6.38	
6.57	Numai Luni și Joia comun.	12.48	7.19	Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.55		St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun	Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9.24		3.52		S.-Măghiăruș			2.02	6.52
10.14		4.55		Bistrița			1.16	Orcsi. Luna și Joia 5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.10	1.25	pl.	Cucerdea . .	sos.	7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.51	2.17		Ludoș . . .		7.04	1.56	7.37	11.48
4.44	9.40	10.35	3.14		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.44
5.34	10.30	11.27	4.17	sos. pl.	Oșorheiŭ . .	pl. sos.	5.30	12.25	5.43	9.36
5.45	10.42		4.42					8.45	5.04	9.15
7.14	12.16		6.11	sos.	Regh.-săs .	pl.		7.24	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.26	6.29	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.48	6.51		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36			7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47	**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.10	2.48	Kükülloszög-Blaș . . .		8.48		6.50
3.47	3.30	Sân.-Miclăuș		8.13		6.15
4.15	4.15	Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.15	5.21	D.-Sân.-Mărtin		7.03		5.—
8.26	8.59	Sóvárad		4.03		1.50

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadrați cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 25 Octobre 1902. Numĕrul 43.

Învĕţătorii nostri.

În 21 şi 22 a. l. c. s'a ţinut adunarea generală a reuniunei învĕţătorilor gr.-cat., din archidiecesa nóstră.

Reuniunile — între împrejurările nefaste politice de azi — aŭ la noi o însemnătate şi importanţă, cu mult mai mare, ca la alte popóre, pentru că noi numai cu ocasiunea adunărilor reuniunilor nóstre culturale ne mai putem întruni fraţi cu fraţi, ca să ne înţelegem şi sfătuim, combinând celea bune şi folositóre la propăşirea şi cultivarea neamului.

Iată de ce cugetăm de o necesitate a medita puţin şi a rosti cuvîntul, asupra adunării generali a învĕţătorilor nostri din archidiecesă.

Cercurile normative pĕtrunse de însemnătatea de a uni pe învĕţătorii nostri, în un corp unitar, de-ai uni la olaltă cu strînse legături, aŭ pus la cale şi aŭ înfiinţat înainte de acésta cu 6 ani o reuniune a învĕţătorilor din archidiecesa Blaşului, întrunind în despărţĕmintele ei pe toţi învĕţătorii fungenţi.

S'ar fi putut cu dreptul spera şi aştepta, ca după şésă ani de esistinţă reuniunea acésta să prospereze şi înainteze mereŭ. Durere însc, cu prilejul adunării generale din acest an serióse şi îngrijitóre simptóme am observat, pe cari nu din rea voinţă, ci din interesul prosperării acestei reuniuni, dorim şi voim a le espune aici.

S'a ţinut adunarea generală a reuniunei învĕţătorilor, aici în Blaş, în centru, în gremiŭ, unde avem atâţa bărbaţi culţi şi fruntaşi, puşi la cârma bisericei şi a şcolilor nóstre, şi cu dreptul am fi putut ascepta, ca cel puţin de aici din loc să fi luat parte la adunare în numĕr frumos ceî chemaţi şi competenţi.

Afară însc de câţi-va profesori, tineri, şi representanţii presei, ceialalţi aŭ strălucit cu absenţa.

Biserica e strîns unită cu şcóla sórtea preoţilor cu a învĕţătorilor; şi de dorit şi obligător ar fi fost, ca la acéstă adunare să fi luat parte şi protopopii şi preoţii, ca directori ai şcolilor.

Dintrĕ preoţii esterni însc, un sindur administrator protopopesc a ţinut de cuviincios a se presenta unul dintre puţinii ómeni zeloşi şi cu dragoste faţă de obştescul bine, alergând tot de una neobosit unde îl chiamă datoria.

Dar să nu ne prindă mirarea, dacă aceia cari fiind numai moralminte obligaţi a lua parte la adunare aŭ lipsit, — când departe aŭ rĕmas de adunare chiar şi aceia, cari de fapt sînt obligaţi a lua parte la adunările lor, când învĕţătorii înşişi s'aŭ presentat în un numĕr atât de mic, încât nu ne venea să credem, că acésta e adunarea „generală“ a reuniunei, mai potrivită fiind după numĕrul celor presenţi, a fi adunarea cutărei despărţĕmînt.

Aŭ fost despărţĕminte, cari nici nu şi-aŭ trimis delegaţii, aŭ fost delegaţi trimişi, cari nu aŭ aflat de bine a veni, sînt despărţĕminte, cari nu aŭ dat nici un sĕmn de viaţă şi aŭ întrerupt ori ce legătură cu centru, şi sînt tracte protopopesci, unde reuniunea nici nu are despărţăminte înfiinţate. — Tot atâtea semne triste pentru viitorul unei tinere reuniuni!

Din rapórtele despre activitatea reuniunii, din discuţiile şi chestiunile sulevate în adunare, simptóme şi mai îngrijitóre aŭ ieşit la lumină.

Din tóte chestiunile numai nĕcazurile şi partea materială aŭ fost scóse la ivélă şi puse în discuţii, aprópe fără de nici un accent de jertfă, abnegaţiune şi luptă ideală.

Reuniunea are un organ de publicitate, „Fóia scolastică“, unicul ziuar de specialitate al învĕţătorilor din provincia metropolitană.

Şi ce credeţi, organul acesta e sprijinit după merit, ca ast fel paş la paş, să se pótă perfecţiona, devenind mai bun şi mai corespundĕtor scopului cel urmăresce? Abia are câteva sute de abonenţi, şi cheltuielile şi spesele tiparului şi a redactării neputîndu-se acoperi din abonamente, se acoper din fondul reuniunei, dacă nu voiesc, ca acest organ pedagogic să apună, nu spre multa onóre a învĕţătorimei din întréga nóstră metropolie.

Şi de ce trebue să tânjéscă ast fel acest organ?!

Pentru că învĕţătorii nu pot plăti şésă coróne, abonamentul! Şi când Ven. Consistor a dispus, ca „Fóia şcólastică“ póte fi abonată şi din cassa şcólei şi a bisericilor, nici aşa nu o abonéză, şi învĕţătorii se escuză, că nu pot îndupleca senatele şcolastice, se o aboneze, că nu au de unde (?).

Nu-i aşa, că faptul acesta arată mult zel şi multă dragoste din partea învĕţătorimei faţă de organul reuniunilor?!

Fie care învĕţător în sensul statutelor e dator să fie membru al reuniunii şi să-şi plătéscă tacsa de membru.

Câţi sînt însc membrii şi câţi plătesc tacsa, s'ar puté constata fórte uşor din raţiunile cassarului şi acestea date statistice de sigur numai spre onóre nu le-ar servi învĕţătorilor nostri!

Învĕţătorii din fie care protopopiat ar trebui să formeze un despărţĕmînt al reuniunei, şi în câte protopopiate nu sînt încă înfiinţate despărţĕmintele, şi câte despărţĕminte numai cât s'aŭ înfiinţat şi nici un semn de viaţă nu mai daŭ?.

În schimb însc, când acestea datorinte rĕmân neîndeplinite, cu ocasiunea adunărilor generale, avem prilejul de-a auzi plângerile învĕţătorilor nostri, că nu-şi capĕtă salarele, că li-s prea mici şi nu pot trăi, că nu pot duce cu poporul.

Adevĕrate şi vrednice de luat în considerare sînt mai tot de una acestea plângeri; să nu uităm însc că situaţia nu póte fi mântuită cu plângeri şi tînguiri, ci cu muncă, jertfă şi abnegaţie.

Un popor numai atunci póte iubi şcóla, când îi înţelege rostul şi menirea. Poporul nostru abia de vre-o 50 de ani are şi el şcoli, bune rele, cum biată le are — şi cum putem dară pretinde de la bĕtrâna generaţie, mare parte de analfabeţi ai poporului nostru, ca să înţelégă rostul şcólei, să jertféscă spre susţinerea ei — când nici când nu a avut parte de şcólă?!

☛ Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi! ☚

— Unul dintre cele mai sensaţionale, instructive şi moralisătóre romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei“.

Generaţia tinără e garanţia viitorului, şi dacă învĕţătorii nostri vor cresce acéstă generaţie, ca să înţelégă rostul şcóleĭ, să pricépă însemnătatea învĕţăturiĭ în viaţa de plugar, să se convingă palpabil, că póte fi legată carte şi de córnele plugului şi atunci de sigur acéstă generaţie va jertfi şi va sprijini şi va susţiné cu dragoste şcolile, şi plângerile învĕţătorilor vor înceta de sine.

Până când unii îşi fac datoria ca învĕţători — ori unii nici nu şi-o fac — nu din dragoste, nu din vederi ideale pentru viitor, ci pentru că trebue să şi-o facă, până când nu să cresce generaţie nóuă în dragoste pentru şcólă şi carte, şi generaţia bĕtrână, analfabetă nu se câsciga prin bunăvoinţă şi contact zilnic — ori ce plângeri, că şcolile nóstre nu sînt sprijinite de popor — sînt zădarnice.

Şi apoi se plâng învĕţătorii, că nu-şi primesc salarele regulat şi că nu pot trăi din ele, că sînt prea mici.

Fórte adevĕrat, şi dacă am avé fonduri pentru salarisarea învĕţătorilor rĕul s'ar puté sana uşor — aşa şi acest rĕu numaĭ prin jertfă şi muncă din partea învĕţătorimeĭ póte fi delăturat.

Cerem poporului să jertféscă pentru şcóla — cum însc s'ar însufleţi spre jertfe, când nu-l facem să înţelégă bunătatea şcóleĭ pentru care jertfesce?!

Cerem de la popor jertfe din ce în ce maĭ marĭ, pe când el sărăcesce din zi în zi — cum însc să jertféscă, când numaĭ póte, numaĭ are de unde, şi învĕţătoriĭ şi preoţiĭ, carĭ trăiesc în mijlocul luĭ, nu se trudesc, ca să-ĭ arete calea spre bună stare, nu înfiinţéză fonduri pentru suportarea speselor şi a greutăţilor puse pe umĕrul luĭ?

Poporul nostru e bun, jertfitor şi blând, nu maĭ condus trebue cu tact şi prudinţă.

Reuniunile de temperanţă, de consum, de agricultură, înmormîntări, ş. a. cine să le pună la cale, cine să le înfiinţeze între popor, dacă nu învĕţătoriĭ şi preoţiĭ?!

Şi cât bine şi folos material aduc acestea poporuluĭ, e sciut, şi când vom puté ajunge acolo, ca poporul sărac să-l pornim spre bunăstare, ca să avem nu un popor sărăcit şi calicit, — ci bogat: poporul acesta va jertfi pentru şcólă, că va avé de unde, şi va întimpina şi îmbrăţoşa cu dragoste pe povăţuitoriĭ şi conducĕtoriĭ luĭ.

Câte asociaţiuni, magazine de bucate nu sînt, din carĭ învĕţătoriĭ diferitelor comune îşi capĕtă salarul? De nu s'ar puté înfiinţa de acestea în tóte comunele unde lipsesc?

Asceptăm maĭ mult şi nu-ĭ de unde; ar fi de unde dacă am crea nóue isvóre de venit poporuluĭ, nu le creăm însc, că nu e zel şi însufleţire, — ne plângem numaĭ — recunóscem pe dreptul — dar nu facem nimic. Cu plânsul şi tânguirea însc nu se ajunge la limanul dorit.

Am ţinut să espunem acéstă icónă a lucrurilor, ce ne-am format, din prilejul adunării generale a învĕţătorilor nostri, pe cum am spus-o şi maĭ sus, nu din rea voinţă, ci din dragostea sinceră şi nefăţărită, ce o avem pentru sórtea învĕţătorimeĭ şi a şcólelor nóstre.

Până când nu-şi plătesc membriĭ reuniuneĭ tacsele, cum se va ajunge augmentarea fondului reuniuneĭ?

Până când nu vor lua parte la adunările generale şi a despărţemintelor reuniuneĭ, numaĭ oficialiĭ şi delegaţiĭ, ori póte niciĭ acestia, — cum dorim spor şi progres în muncă?

Ér dacă ceĭ chiemaţi nu fac poporul să iubéscă şcóla, cum póte poporul să se însufleţéscă spre jertfe? Şi când e sărăcit şi calicit, de unde se supórte sărăciile ce i-se cer, dacă aceia în interesul cărora supórtă sarcinile, nu îl ajută, nu-ĭ deschid isvóre de venit şi nu-l pornesc pe calea progresului material?

Zel şi însufleţire se cere din partea învĕţătorimeĭ nóstre, abnegaţiune şi jerfe din partea actualeĭ generaţiuni de învĕţători — şi generaţiunea viitóre de învĕţători va afla de sigur şcoli în stare bună materială, şi popor iubitor de şcólă. Numaĭ în chipul acesta îşi vor împlini învĕţătoriĭ adevĕrata misiune naţională.

Cu plângeri şi tânguiri nu folosim nimic causeĭ, de cât numaĭ prin muncă, pentru că numaĭ în noĭ şi prin noĭ e mântuirea, şi ceriul va binecuvinta munca seriósă şi cinstită a acelora, carĭ în numele sfînt al Domnuluĭ o încep spre mântuirea ciericeĭ şi a şcolilor.

???

FEUILLETON.

Trilogia luĭ Munkácsy.

Christos înaintea luĭ Pilat.

Tragedia Mântuitoruluĭ e redată în cele treĭ tablouri principale ale luĭ Munkácsy: „Christos înaintea luĭ Pilat“, „Ecce Homo“ şi „Golgota“. Trilogia acésta represintă părţile de frunte ale dumnezeeschĕĭ tragedii într'aşa lumină, în cât în aceste treĭ opere vedem înţelesul sublimeĭ tragedii şi efectele eĭ binecuvîntate.

În 1882 Munkácsy crecază la Paris una din cele maĭ minunate opere „Christos înaintea luĭ Pilat.“ Presa francesă, dimpreună cu critica eĭ artistică aŭ primit cu admiraţie creaţiunea acésta. Cu toţiĭ se întreceaŭ întru a apreţia cât maĭ amĕnunţit acest tablóŭ, ca publicul mare, să-şi pótă face o idee cât maĭ clară, despre minunata lucrare. Opera acésta l-a ridicat pe Munkácsy în seria marilor artistĭ aĭ veaculuĭ al XIX-lea.

În luna Februirie a aceluiaşĭ an sosesce tabloul în patria nóstră şi a fost o adevĕrată sĕrbătóre pentru lumea artistică.

Poeţiĭ şi prozatoriĭ, mireniĭ şi clericaliĭ se întreceaŭ întru a-l preamări pe Munkácsy.

Éta ce scria unul dintre eĭ: „Se crede că în timpul nostru se ruinézĕ credinţa şi altarele şi tot ce am avut sublim. Nu-l adevĕrat. Trăesce încă Dumnezeul adevĕrat în sufletele nóstre, arde încă focul sacru pe altare şi strălucesce departe lumina luĭ. Trăesce geniul şi mărirea artelĭ. Inima Franţeĭ şi a Ungarieĭ palpitézĕ de dragoste în faţa opereĭ luĭ Munkácsy. Se deştéptă glorioşiĭ străbunĭ şi el ocupă loc între dînşiĭ. Titian, Michel Angelo şi Rembrand îl fac loc între dînşiĭ, zicênd: frate, vino între noĭ!“

În ce privesce opera însaşĭ, este productul sublimeĭ imaginaţiĭ a artistuluĭ. Dumnezeŭ-Omul în tótă înfăţişarea luĭ de Dumnezeŭ şi de om, se presintă privitorilor. Figurile secundare ale tablouluĭ servesc numaĭ întru a arunca maĭ multă lumină asupra celeĭ principale. Isus care e centrul spiritual al opereĭ, este în aceeaşĭ vreme centrul real al acesteia. Cel maĭ greŭ moment al dumnezeeschĕĭ tragedii este redat în opera acésta, când adecă Dumnezeŭ-Omul stă ca acusat înaintea celor ce voesc să-l dee pierdării. Marea înfuriată a urii îl împrejmuesce cu vuetul valurilor eĭ. Aicĭ se vedesce fanatismul poporuluĭ aţiţat, care erumpe în strigăte nebune de „Restignesce-l, restignesce-l!“ Nu aflăm încă în figura principală urmele rănilor, din cununa de spini, orĭ sceptrul de trestie, ca să ne descepte compătimirea şi simpatia. Şi totuşi ea ne atrage şi ne cuceresce pe deplin. Aicĭ residă individualitatea artistică a luĭ Munkácsy. Figura Mântuitoruluĭ e împodobită cu trăsurile cerinţelor de artă maĭ înaltă, carĭ împreună firea mărginită a omului, cu cea nemărginita a Dumnezeirii.

Isus, cel maĭ înalt şi maĭ curat ideal, stă cu mâinile legate înaintea mulţimiĭ, în faţa tronuluĭ luĭ Pilat.

Liniscea sublimă a Mântuitoruluĭ a fost cu mult maĭ greŭ să o scótă în relief, ca în „Ecce Homo“, căcĭ aicĭ Fiul Omuluĭ încă nu sîngerézĕ, prin urmare nu este de a se fixa martiriul, şi deşteptarea simpatieĭ este ipso facto maĭ grea.

Espresia feţiĭ Mântuitoruluĭ, grupul fariseilor şi al cărturarilor, mulţimea agitată şi esitarea luĭ Pilat esplică partea intelectuală a opereĭ.

Ţinuta Mântuitoruluĭ dreptă, nemişcată, ca a unei statue, cu mânile legate, caracterisézĕ într'însul: omul. Ér caracteristica dumnezeirii sale este privirea, ce o aruncă asupra luĭ Pilat, în deplina conscĭinţă a sublimeĭ sale misiuni. Privirea acésta e deschisă şi curată, care tradézĕ hotărirea luĭ, şi cunoscĭinţa deplină a sorţii, ce i-i ascéptă. La acésta se maĭ adauge liniscea sublimă, ce se revarsă asupra frumóseĭ Luĭ feţe bărbătescĭ, şi asupra figurii Luĭ întregi.

Espresia deschisă şi hotărîtă a Mântuitoruluĭ e o poetică antitézĕ faţa cu espresia nehotărîtă şi esitantă a luĭ Pilat, care îşi împlineşce datorinţa de judecător faţă de Mântuitorul, acusat din partea cărturarilor şi a fariseilor jidani. Pilat zice: „Nu aflu nici o vină într'însul, dar poporul fanatizat strigă într'una: „restignesce-l“. Confusia provocată de aţitutidinea poporuluĭ şi de propria conscĭinţă a luĭ Pilat, se esprimă fórte fidel în espresia feţeĭ, în gesturĭ şi în tótă fiinţa acestuĭ din urmă.

Dacă privim maĭ de aprópe tabloul, înţelegem, că liniscea sublimă a Mântuitoruluĭ e în nex causal cu învinuirile plebeĭ furióse şi a fariseilor şi cu esitarea luĭ Pilat. Compositia tablouluĭ, haina albă neobicĭnuită a Mântuitoruluĭ, spaţul dintre El şi mulţime, tóte aceste contribue întru a-ĭ ridica figura de asupra grupului, ce îl încunjură. În punctul acesta Munkácsy se deosebesce de

În chestia propunerii limbei magiare. — La întrebarea nóstră din nrul 41. confraţii de la Arad respund următórele:

„Ni-se pare, că prea stimaţii confraţi de la Blaş se fac, că nu înţeleg scrierile nóstre. Dar noi atât circularul consistorului din Blaş, cât şi articolul „Unirei“ l'am luat drept mărturie, că nu avea „Tribuna“ şi „Drapelul“ de ce să se alarmeze ori dacă se alarmézá şi acusă consistorul din Arad şi în deosebi pe vicariul Mangra, că de ce s'aŭ supus legii şi ordinaţiunii, trebue să formuleze aceleaşi învinuiri şi la adresa celor alalte consistóre. carî aŭ făcut şi ele în tocmaî ca ven. consistor din Arad.

„Încă odată, noi nu învinuim Consistórele, ci constatăm, că „Tribuna“ şi „Drapelul“ aŭ învinuit pe cel din Arad şi pe părintele Mangra pe nedrept şi din rĕutate.“

Adecă dacă e stăm de vorbă, atunci să ne esplicăm:

Ordinaţiunea ministerială pórtă datul de 5 Iunie n. Consistorul de la Arad, deja cu datul de 11 Iulie n. fără a se înţelege cu cele alalte consistore de la Sibiiŭ şi Caransebeş, a şi dat circulara sa vestită. care a făcut atâta sgomot. Şi să fim drepţi, a consternat întreg publicul românesc cu durere faţă de viitorul şcólei poporale confesionale. Acest circular a fost reprodus în „Tribuna“ de dto 15 Aug. n. şi întrodus cu câte-va şire pline de îngrigire. scrise de un „vrednic învĕţător“, constatând, că circularul aradan a fost aşa de rĕŭ concipiat. cât a lăsat cea mai confusă impresiune printre învĕţătorî mai ales. şi dacă nu urmaŭ consistórele nóstre să clarifice situaţiunea. puteam să ne închipuim ce avé să se „făptuiéscă“ în eparchia Aradului.

Nicăirea în cercularîul de la Arad nu se dispune anumit. în câte óre are să se propună limba magiară pe viitor. ci simplu să amintesce. că „instruarea limbei magiare . . . să se facă . . . în strînsă legătură cu instrucţiunea în limba de propunere a şcólei,“ ér mai în jos, „în scopul acesta pentru instruarea în acest chip a limbei materne şi a celei magiare. planul ministerial amintit dispune . . . să se foloséscă peste tot 17 óre . . .“ şi în urmă chiar şi îndrumarea învĕţătorilor. ca să şi procure planul de învĕţămînt de a dreptul de la „M. Kir. Tud. Egyetemi Nyomda“, lasă să se pricépă, că Consistorul aradan şi-a luat grija de la şcólele poporale şi le închină guvernului.

Asta a fost împresia generală produsă de cercularul aradan; şi că asta a fost. o dovedesce chiar alarmarea ziaristicei nóstre, special a „Tribunei“ si „Drapelului“.

Nu-î vorba aicî de reutate, ci de o nesocotită ordinaţiune dată de consistor. Să ni se ierte vorba. dar e aşa. Şi confraţiî de la „Trib. pop.“ greşesc mult, când cércă să acopere faptul. şi şi mai mult, când pun pe aceeaşi cumpănă cercularele consistórelor nóstre. cu cela dat de Preacuv. protosincel I. I. Papp.

Sperăm. că după tóte acestea sîntem deplin lămuriţi.

Corespondinţe.

Sfinţirea bisericii din Selişce.

Sĕlagiŭ, Octobre 1902.

Comuna Selişce, care e filiala parochiei Stremţ din tractul protopopesc al Băsĕşcilor e situată la pólele codrului sĕlăgian şi numĕră ceva peste 200 suflete române; cu tóte aceste la îndemnul zelosului preot al parochiei Stremţiului şi al filialei Selişce, atât parochia cât şi filia sînt provĕdute cu şcóle bune şi corĕspundĕtóre şi biserică frumóse moderne. Onóre harniculuî preot de acolo On. D. Teodor Lengyel. pe cum şi credincioşilor sĕi. carî l'aŭ înţĕles şi ascultat!

Sfinţirea bisericei din Selişce, s'a sĕvîrşit cu obicĭnuita pompă şi frumuseţa ritului nostru. pontificând delegatul Escelenţiei Sale al Episcopului nostru Dr. Ioan Szabó: M. On. D. Alessiŭ Varna, protopopul tractului şi parochul Asuagiului-de-sus, concelebrând M. On. D. Georgiŭ Pop. protopopul Eriului şi paroch în Unimăt; M. On. Domn Vasiliŭ Pop, protopopul Órţei; părintele V. Gavris, din Odesci; Ioan Pop. preotul Uileaculuî-de-Someş; părintele Ioan Ilieş din Bocşa-română şi preotul Băsĕşcilor Ant. Băliban.

Cântările sub decursul sfintei liturgii frumos le-a esecutat corul din Băsĕşci, sub conducerea harniculuî cantor-învĕţător din Băsĕşcî Ivan Chira.

Predica a rostit-o părintele Băliban din Băsĕşci.

La sfinţire a luat parte mult popor din mai multe sate, pe cum şi inteligenţi, în frunte cu distinsul bărbat al poporului român: Il. D. George Pap de Băsĕşci; apoi n'aŭ lipsit nicî învĕţătorî. pe cum nicî damele. Cu deosĕbire a venit frumos în procesiune căutând poporul din Băsĕscî, în frunte cu preotul Bălibau şi cantor-învĕţătorul de acolo Ioan Chira.

Poporul român din Stremţî şi Selişce póte fi mândru de frumósele sale zîdirî, cum sînt bisericile şi şcólele lor. ér părintele Lengyel mângăiat, că îşî vede visul cu ochii.

Delacrasna.

---

ceî alalţi artiştî. carî îşî deosebesc figura principală prin difusiunea de lumină, ce o revarsă asupra eî. în vreme ce figuriile secundare sînt postate cu tótele mai în umbră. Dar puterea creatóre a luî Munkácsy nu se vedesce numaî în figura principală a Mântuitorului. ci în aranjarea însaşi a tabloului. Tabloul e împărţit în dóuĕ grupurî mai marî.

La stînga. mulţimea ocupă întreg spaţul în formă de semicerc. în cât Isus se află chiar în faţa eî. Fariseiî şi cu Pilat ocupă locul din drépta, remânênd între eî şi între Isus un spaţ mai mare.

Dintre grupul celor ce acusaŭ pe Mântuitorul, mai importantă e figura din drépta luî Pilat. acusatorul principal, care pare a-l învinui pe Mântuitorul cu fel de fel de crime. E un tip de pe vremea Mântuitorului, care agită mulţimea cu oratoria luî de ocasie. cu mutra luî de fariseŭ ipocrit. Păşirea impertinentă a acestuî agitator alimentézá acusele nesfîrşite ale preoţilor şi ale fariseilor. În faţa luî Isus, figura luî apare ca o învinuire vie. carea întocmaî ca şi umbra urmăresce pretutindenî, pe Cel ce a suferit pentru omenime mórtea crucii.

Pe când acusatorul principal vorbesce într'una. câţi-va dintre fariseî şoptesc între sine şi privesc la Isus, cu privire scrutătóre. Câţi-va érăşi se şoptesc, ţesênd împotriva-î nóuĕ aleşurî. Ast fel spre stânga de la Pilat. cele dóuĕ figurî de la estremitatea tabloului pândesc orî ce vorbă de pe buzele Mântuitorului. căci superioritatea Luî. şi causa dréptă. pentru care vor să-l judece. îi umple de spaimă. Căci dór biruinţa luî Isus ar însemna în aceeaşi vreme perderea lor totală. La spatele acusatorului principal. treî indivizî plănnesc într'o bancă, nóuĕ acuse. carî să-l piardă cu siguranţă pe mult urgisitul Isus.

În faţa lor (de la Isus spre stînga) aflăm figura arogantă a unuî fariseŭ. care cu picĭórele întinse privesce batjocoritor la Isus. Îngânfarea omuluî mărginit şi stupid, care nu e capabil de o înălţare sufletéscă, e redată fórte natural în figura luî.

La drépta luî Pilat, o figură ascéptă cu curiositate rostirea sentinţeî.

Din mulţime se ridică figura desculţă a fanaticului. care ridicându-şi mânile. strigă într'una: „restignesce-l, restignesce-l!“ Bărbatul acesta este espresia vie a urieî órbe şi neîmpĕcate. fanatizat de cărturarî şi de fariseî. Sub boltitură. în fundul semi-obscur încă se ridică din popor un acusator galagios. care cu gesturile luî încă solicitézá osîndirea luî Isus.

Dintre curioşi se remarcă o figură. în stînga luî Isus, care stă aprópe de frânghie şi priveste impertinent în faţa Mântuitorului.

În sgomotul acesta caotic, nu i-a scăpat artistului nicî figura blândă a compătimitórei. de óre ce femeia. ce se razimă de columna boltiturei. cu copilul în braţe. simpatiséză cu Isus. Bărbatul ce se razimă de zid — spre drépta de la partea luminósă — şi privesce liniscit la Isus. simboliséză pe cel ce meditézá asupra evenimentelor. Figura acestuia esplică urmările sceneî de faţă. Acela, pe care îl judecă acum pe nedreptul, va fi conducĕtorul societăţii viitóre. căcî ideile Luî dumnezeescî vor învia din mormînt şi vor domina lumea, până la capĕtul veaculuî.

FECIÓRA.

Frumósă e fecióra! de tot respectul démnă
Când la altar se duce, cu paşul măiestos
Ca să se împărtăşéscă, cu cea mai Stă taină
Cu sângele şi trupul, a Dlui Christos.

Frumósă e fecióra! la patul mameî sale
Ce zace şi se sbate, în crâncene dureri!
Atuncî când vĕrsă lacrimi şi 'n mare desperare
Implóră de la Domnul, a mame uşurări.

Frumósă e fecióra! ce sincer îngrijesce
P'al eî bătrîn părinte, de viaţă obosit
Când cércă a-l distrage, şi gingaş netezesce
Păru-î, ce 'n lupta vieţii cu totul a albit.

Frumósă e fecióra! ce 'n inimă nutresce
Compătimire, faţă de ómenii sîrmanî
Şi când cu abnegare de sine, ea 'ngrijesce
Pe micile fiinţe, pe bieţi copiî orfanî.

SCIRÍ BUNE.

On. Redacţiune! Vĕ rog respectnos a da loc în colónele preţuitei fói „Unirea“ următórelor şire:

Noí românii din comuna Aţiel districtul protopopesc al Mediaşului, înainte de acésta cu vre-o 25 de anĭ, eram într-o stare atât de miserá şi eram atât de despreţuiţi, nebăgaţi în samă şi asupriţi de conlocuitorii nostri cari sînt saşiĭ, în cât putem zice cu drept cuvînt, că eram mai despreţuiţi ca odiniórá iobagiĭ.

Însе provedinţa dumnezeéscă care tóte le vede, a arnucat privirea asupra nóstră şi nevoind a ne lăsa să ne contopim cu totul, ne-a ușurat, căci în anul 1877 a trimis în mijlocul nstru pe harnicul şi neobositul preot Basiliŭ Stoian. De când scumpul nostru preot a întrat în acésta comună noí ca şi când din morţi am fi înviat, tóte s'aŭ schimbat în spre bine.

Înainte de a veni aicĭ amintitul preot, aprópe tóte lucrurile şi greutăţile sătescĭ noí românii le suportăm, pentru că conducătorĭ la culmea chemării lor nu aveam, carĭ să se intereseză de binele şi sórtea nóstră.

De când însе Dumnezeŭ ne-a învrednicit de a primi între noí pe amintitul preot, trebnrile s'aŭ schimbat, românii azĭ se bucură, avênd aceeaşĭ vază şi drepturĭ ca şi ceĭ alaiţi conlocuitorĭ. Românĭ gr. cat. pe acel timp eram numaĭ 8—10 familiĭ, însе vĕdînd ceĭ alaiţi românĭ de altă confesiune hărnicia conducĕtorului nostru şi respectul ce şi l-a sciut câştiga, nu numaĭ înaintea românilor, ci şi înaintea celor alaiţi conlocuitorĭ aĭ nostri, aŭ început a se lipi de sînul bisericiĭ nóstre şi din 8—10 familiĭ în curênd s'aŭ înmulţit la 50 familiĭ.

Însе durere, că atunci, nu aveam biserică, de cât un orator, care era aprópe ruinat şi înaintea căruia se afla un lemn, de care era acăţat un clopoţĕl, nu aveam porţiune canonică şi nu aveam nici şcólă. Aşa dar scumpul nostru preot aflându-ne în cea mai mare disordine, a trĕbuit să se lupte cu celea mai mari greutăţi şi vre-o 7—8 anĭ să trăiéscă din straiţa sa şi să lucre cu un zel neobosit, până când cu ajutorul bunului Dumnezeŭ în anul 1884 după un proces grav de 4 anĭ ce l'a purtat preotul nostru cu comuna politică, a câştigat vre-o 9—10 jugĕre catastrale de loc, ca porţiune canonică.

După aceea în anul 1886 la stăruinţa conducĕtorului nostru, ne-am apucat de lucru la s. biserică şi după ce am renovat-o ne-am apucat de turnul bisericiĭ şi, de şi ajutor nu am primit de cât de la Maiestatea Sa 100 fl. totuşĭ ne putem mândri cu biserica nóstră, care de şi nu e prea mare, dar fumósă şi curată. Aicĭ merit neperitor i-se atribue bunului nostru preot, carele pe lângă alte multe ostenele, încă şi în bani cu 80 fl. ne-a ajutat.

După ce s'a finit lucrul la s. biserică, preotul nostru, ardea de dorul, de a avea un învĕţător zelos şi harnic, care să pótă supleni restul rĕmas, din causa trândăviel şi a leneĭ conducĕtorului de până aicĭ, însе din lipsa de mijlóce, fiind noí tare miserĭ şi puţinĭ, neputându-se realisa dorinţa pe contul nostru nicĭ decum, nu a avut odihnă până când şi salarul învĕţătoresc l'a câştigat până la minimul de 600 cor., pe basa căruia în anul 1901 am şi căpătat un învĕţător zelos şi harnic, în care avem bune sperauţe, că cu timpul tóte se vor vindeca.

Lipsea acum edificiul şcolar, ba chiar şi locul acomodat spre acest scop. Noí miserĭ şi puţinĭ nu eram în stare nicĭ odată a le vedea în ordine, dacă zelosul nostru preot nu se punea iarăşĭ în fruntea nóstră arătând prin esemple şi fapte, că tóte se pot face dacă este voinţă, decĭ dar din al sĕŭ a dat 50 fl. pentru cumpĕrarea unui loc pentru şcólă; ér poporul prin contribuirĭ de bucate a colectat 100 fl. cu care sumă în anul trecut s'a şi cumpĕrat în apropierea bisericiĭ un loc tare potrivit spre acest scop. Tot în anul trecut s'a adunat şi pétră şi s'aŭ facut cărămidile necesare, pentru edificarea scólelĭ. Şi aicĭ nu a rămas înderăpt cinstindu-ne cu 12 miĭ cărămidĭ, si spre îndemnarea poporului însuşĭ în frunte cu 2 care ale sale, aducé celea de lipsă pentru edificare. Apoĭ în primăvara anului acesta cu puterĭ unite neam apucat de edificarea şcólelĭ. Ajutor nu am primit de cât de la Prea Veneratul Consistor din Blaş 200 cor. ér noí (poporul) am contribuit cu 400—450 cor.; ér restul de cel puţin 500 cor. la contribuit preotul nostru şi în 1 Sept. edificiul şcolar s'a finit ér în 5 Sept. s'a început prelegerile.

De aicĭ dar să vede, că înainte de acésta cu 25 anĭ putem zice, că nu avém biserică, nu avém porţiune canonică, nu avém loc pentru şcólă şi nu avém şcólă; ér astăzĭ tóte le avem. Étă dar ce póte face, diligința voia şi ajutorul luĭ Dumnezeŭ, carĭ tóte acestea fiind concentrate în inima bunului nostru preot şi conducĕtor, care substrăgênd chiar din gura familieĭ sale a jertfit tot cât la fost în putinţă, până când cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ tóte le-a vĕdut isprăvite.

Decĭ dar noí subscrişĭ în numele poporului gr. cat. din acésta comună şi pe acésta cale îĭ aducem celea mai ferbinţi mulţumirĭ şi dorim ca bunul Dumnezeŭ să-i lungéscă firul vieţiĭ, ca într-un multĭ anĭ să ne putem bucura vĕdêndul în mijlocul nostru.

Dee cerul ca multĭ asemenea preoţĭ să se nască, căcĭ atunci a bună sama scumpul nostru popor românesc va ajunge la limanul dorit.

Atel la 12 Oct. 1902.

Niculae Toesariŭ, curator. *Ioan Becheşiŭ*, prim crisnic. *George Florea*, crisnic. *Iovu Popa, Ioan Ştefu, Ioan Nistor, Patrichi Stancu, Ioan Pepelea, Ion Muntean, Nicolae Netelea.*

Frumósă e fecióra! şi démnă de ĭubit
Când îşĭ petrece amantul, ce 'n tabără se duce
Să lupte pentru ţară, ea 'n urma luĭ privind
Ajută-i Dómne! zice, şi-şĭ face o sfîntă cruce.

Frumósă e fecióra! cu mirt împodobită
Cu velul alb ca spuma, în aer fluturând,
Stând lângă al eĭ mire, în biserica sfinţită
Şi-i jură luĭ credinţă până la al eĭ mormînt.

Frumósă-i tot de una! cât timp pe-a eĭ frunte
O diademă scumpă, frumos va străluci!
Compusă din: ĭubire, credinţă şi virtute,
Şi flórea castităţiĭ, o va împodob!

Veronica din Sĕlagiŭ.

Asociaţiunea pentru cultura poporului român din Maramureş.

Anul 1860 a fost de mare însĕmnătate şi fericitor pentru poporul românesc din Maramureş, de óre ce în acel an a venit de paroch în S. Slatina şi de vicar al Maramureşuluĭ, neuitatul episcop Michail Pavel.

Vicariatul român din Maramureş sa înfiinţat în an. 1778, cu decretul reginel Maria Teresia „Pro remotius situatis Districtibus Valachicis cum annuis 800 florenis ex proventibus vacantis Episcopatus Magno-Varadiensis“.

Însе după ce saŭ curmat seria episcopilor românĭ din Maramureş şi după ce parochiile române din acest comitat aŭ ajuns sub iurisdicţiunea episcopilor ruthenĭ de la Muncaciŭ (Ungvér), Maramureşul numaĭ, când şi când a avut câte un vicar de origine român, ba în urmă a perdut şi parochia Sighetului, menită pentru reşedinţa vicarilor românĭ. Acésta parochie maĭ târziŭ în 1871 s'a secâscigat prin M. Pavel pe sama românilor, şi azĭ în Sighet este parochiă română cu biserică, şcólă, casă parochială şi sediul vicarial.

În 1853 aduectâuduse parochiile române din Maramureş cătră diecesa nouĭ înfiinţată a Gherleĭ, afară de parochia Sighetului, care a rĕmas în mâna ruthenilor, a fost de lipsă, ca să se dispună în Maramureş un vicar român, care se apere interesele bisericilor, a şcolilor şi a poporului

Episcopul prim a Gherleĭ Ioan Alexi a aflat pe bărbatul acomodat în persóna luĭ Michail Pavel, şi de şi ar fi avut mare lipsă de dînsul ca notar consistorial, totuşĭ la trimis în Maramureş dispunându-l de paroch în Sat-Slatina de odată şi de vicar român al Maramureşuluĭ.

Starea învĕţămîntului şcolar din Maramureş în 1860 a fost fórte slabă, lipsind cu desĕvîrsire docenţiĭ şi în şcolile câte aŭ fost, învĕţaŭ cantoriĭ bĕtrânĭ, aşa zicênd numaĭ rugăciunile şi ceva din catechism. Pe teritorul dieceseĭ Gherleĭ era numaĭ o preparandiă în Năseud.

Vĕdînd vicarul Michail Pave, starea acésta desolată a şcólelor şi a învĕţămîntului şĭ-a propus înainte de tóte a organisa în comitat învĕţămîntul şcolar. Şcolile l-aŭ plăcut neuitatuluĭ vicar-episcop în tótă viaţu luĭ, sciind bine, că a cuĭ e şcóla aceluia este şi poporul.

În timpurile acele în fruntea Maramureşului a stat Iosif Man, comitele suprem, un bărbat zelos şi doritor pentru înaintarea intelectuală a poporului român.

Dînsul a fost amic bun cu Michail Pavel. Cătră dînsul s'a adresat dară vicarul Maramureşului şi la rugat să-i steie în ajutor pentru înfiinţarea unei preparandie române, ca să se crească şi poporul cel delăsat.

Afară de comitele suprem Iosif Man, a mai fost în comitat şi alţi bărbaţi zeloşi, pe cum Gavriil Mihalyi septemvir, Vasiliu Mihalca mai târziu vice-comite, Ioan Furcă vice-comite, Petru Mihalyi ablegat dietal, Petru Lipcsey, Sigismund Pop, Nicolau Joody, Vasiliu Dragoş, Ioan Fabian, Ioan Dunca, Michail Rednic, Georgiu Anderco, şi mai mulţi dintre clerul din vicariat.

Adunarea primă pentru înfiinţarea preparandiei române din Maramureş s'au ţinut în Sighet la 5 Faur 1861 sub presidiul lui Iosif Man comitele suprem fiind notarul şedinţei Petru Mihalyi.

(Va urma.)

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Panican Gavrilă Dîia cu soţia Oniţia şi feciorul, din Secuieu, au donat s. biserici gr. cat. de acolo o Evangelie legată, în preţ de 25 cor.; Ved. Potra Todoră a Todori cu feciorul Filimon, a cumpărat un Epatrafir negru şi o faţă (măsăriţă) frumósă pe prestol în preţ de 11 cor.; Spectabilul Domn Ioan Gal, notar cercual şi mare proprietar în Secuieu a pus la dispoziţia curatorului prim din acésta parochie 40 cor. pentru provederea potirului cu cupă de argint întraurit. Ér în cât ar costa acel potir mai mult, ca suma dăruită anticipative, a promis la timpul sĕu a suplini întreg preţul renovărei potirului. Primescă numiţii donatori şi pe acésta cale, espresiunea celei mai sincere mulţumite din partea subscrisului, cu atât mai ales, că atunci când s'a notificat poporului lipsa celor de mai sus, dênşii au fost aceia, cari au sărit cu obolul lor întru procurarea acestor preţióse juvaere ale s. biserici. Acum când părăsesc administrarea interimală a acestei parochii zic: Dee cerul acestor donatori generoşi din preună cu Dnei ved. Iustina Gal carea ca o bună creştină, are partea leului întru înfrumseţarea iconostasului s. biserici, ca ceea ce au jertfit pentru mărirea şi lauda lui Dumnezeu, să li se resplătéscă însutit, atât în acésta cât şi în cea laltă viaţă. **Mărgău**, 5 Oct. 1902. Romul Romonţian, parochul Mărgăului şi fost administrator interimal al Secuieului.

Scirĭ personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor a reîntors Miercuri sara de la Pesta.

Fondul subsidiar al preoţilor a mai primit 20 cor. de la On. Ioan Hossu, paroch în Milaşul-mare.

Masa studenţilor academici din Cluş, înfiinţată de „Economul“ în Cluş prosperéză. Încet încet tot mai picură câte un ajutor şi se mai crează câte un loc liber. Mai în urmă „Şomeşana“ din Dej a oferit 180 cor. şi Dr. Al. Mocsonyi 200 cor. De present sînt 12 beneficiaţi, între cari, afară de cei publicaţi deja sînt: A. Greavu, st. inr. Traian Petraşcu, med. Oct. Popa, iur. Iustin Cl. Iuga, iur. şi Emil Pop, iur. — Se mai spéră mult de la băncile românesci şi de la generoşii particulari, dintre cari până acum numai Dnii Havasi şi Mocsonyi s'au arĕtat. — Coresp.

Masa studenţilor din Blaş a mai primit următórele contribuiri: Institutele de credit „Bihoreana“ din Oradea-mare şi „Fortuna“ din Rodna-veche, au trimis câte 20 cor. fondului mesei studenţilor din Blaş.

Ingineri noi. Victor Blăşan, fiul protop. nostru de la Sĕcărimb şi Ioan Andrea, fiul preotului nostru din Ighiu, au primit diploma de ingineri montani.

Casa naţională. Aradanii mai sprinteni ca Sibienii şi fără a mai face apel la pungile Românilor de pretutindenea, au zidit un frumos palat, care costă la 20 mii cor. şi pe care Duminecă în 12 crt. l'au sfinţit şi l'au pus la dispoziţia publicului românesc, numindu-l şi botezându-l dupĕ drept „casa naţională“. Cetim, că zidirea e o frumósă podóbă a Aradului.

Pentru internatul Vâncean de fetiţe au contribuit câte 21 cor. 60 fil. Ioan Bugnĕr Tritul-inf., Dem. Murĕşan Chechiş, Ioan Moldovan Ciunga, Gavriil Tătar Grebeniş, Alesandru Şerban Voila, Simeon Rus Budurlău, Ioan Racoţan Ibăneşci, Ioan Tat Nucet, Petru Langa Şercaia, Teodor Pop S.-Mihaiu, Vas. Seridon Şerbeni, Vas. Crişan Bagin, Sim. Cotta Bicaz, Georgiu Vamoş Giacoş, Iuliu Pop Urca, Ios. Solomon Ludoşul-m, Alexiu Staicu Ludoşul-m., Mateiu Florea Iaşi, Const. Cotorea Harţeu, Ioan Sântimbrean Silvaşul-r., Aug. Trif Cecălaca, Petru Suciu Săbad; 32 cor. 40 fil. Ioan Pop Cuştelnic; câte 16 c. 20 f. Ioan Pop Daia-r., Vas. Masca Beiu, Vas. Saltelechi Bardoş, Moise Brumboiu Tohan, Dion. Decei Orlat, Iuliu Socol Ceau, Emil Faust Veseuş, Petru Simu Bistra, Al. Tîrnăvean Hodac, Petru Cristea Şomoştelnic, Nic. Petru Gurghiu, Ioan Săbăduş Păuade, Ioan Gergely Sovata, Ioan Moldovan Uifalău, Aur. Pop Jucul-sup., Ioan Mihalca Aghireş, Vas. Şerban Almam.-sas., Ioan Raţ Surduc, Ioan Doctor Şeulia-r., Emil Pop Cistelec, Victor Varga Poptelec, Ales. Papiu Bistra, Ales. Voda Valdeiu, Nic. Racoviţan Schiopi, Iuliu Laslo Szt.-Lörincz, Georgiu Modorcea Grid, Val. Aughel Lechinţóra, Sim. Moldovan Noulsăs., Nic. Petruţa Velcher, Eug. Balint S.-Mărtinul-deş, Ioan Giurca Colun, Vas. Murĕşan Hăşmaş, Ioan Mihali sen. şi Ioan Mihali iun, Călacea, Romul Marcu Bistra, Luca Stan Sumurduc, Ioan Macaveiu Archind, Ioan Hepriau Berghin, Dion. Şolnai Cs.-Szt.-Domokos, Iuliu Bucur Gămbuţ, Vas. Folea Giuluş, Ales. Gligor Andrásfalva, Aug. Mera Meneş, Aron Nitu Curciu, Clem. Raicu Teaca, Ioan Bursu Ucea-sup., Dion. Moldovan Brusturi.

Viriliştii comitat. Alba-inf. Viriliştii români pe anul 1903, în congregaţiunea comitatului Albel-inferióre sînt următorii: Escel. Sa Dr. Victor Mihályi din Blaş, Dr. Augustin Dumitrean din Budapesta, Ioan Cîrlea din Alba-Iulia, I. M. Moldovan din Blaş, Dr. Alesandru Pop din Blaş, Nicolae Adamoviciu din Bucium, Petru Fizeşan din Abrud, Constantin Colbazi din Spring, Mihail Cîrlea din Abrud, Rubin Patiţa din Alba-Iulia, Ioan Rusan din Mesentea, Ioachim Totoian din Chişfalău, Ioachim Fulea din Alba-Iulia, Dr. Laurenţiu Pop din Abrud, George Vancea din Blaş, Iosif Muntean din Bărăbanţ, Ioan Sîrb din Cărpiniş, Ioan Bitea din Cut, George Bocăniciu din Roşia-de-munte, Gregoriu Ordace din Blaş, George Ivaşcu din Abrud, Vasiliu Orăsan din M.-St.-Iacob, Antoniu Pop din Bucerdea-vinósă, Simeon Henzel din Roşia-de-munte, Artimon Blăjan din Obreja, Dr. Emil Gerasim din Aiud, Nicolau Florescu din Ighiu, Avram Grec din Cârna, Moise Meteş din Cricău, Silvestru Nestor din Blaş, Iosif Cîrlea din Alba-Iulia, Teofil Faur din Abrud şi Silviu Lazar din Abrud.

Perchisiţie. Cetim în „Gaz. Trans.“ următórele: Sâmbătă la 5 óre sara au venit în redacţia „Gaz. Tr.“ procurorul din Tirgu-Murĕşului (Maros-Vásárhely) contele Nic. Lázár, judele de instrucţie Köllö, un comisar de poliţie din Braşov şi un scriitor, pentru a face perchisiţie în localul redacţiei. Perchisiţia s'a ordonat pe basa §-ului 169 al procedurei penale în contra redactorului Traian H. Pop, învinuit pentru agitare, pentru a se confisca manuscriptele articolilor apăruţi în Nrii 192 şi 193 a. c. ai „Gaz. Tr.“ şi intitulaţi: „Espulsarea redactorului Cramer“, şi „Cum a fost esecutat redactorul Cramer“. Manuscriptele nu s'au aflat. Duminecă a fost citat redactorul, di Traian H. Pop, la poliţie, unde a fost supus unui interogator. Contra întregei proceduri dl Pop a insinuat recurs. — Tot Sâmbătă s'a făcut perchisiţie şi la redacţia de la „Kronstädter Zeitung“, ér a dóua zi, Duminecă, redactorul Schroff a fost citat la poliţie şi supus unui interogator, după care dl Schroff s'a reîntórse acasă. Curênd însĕ fu chemat din nou şi declarat de arestat. Dl Schroff a fost transportat încă în aceia-şi zi în arest preventiv la Tîrgu-Murĕşului.

Adunarea generală a învĕţătorilor archidiecesani s'a ţinut în 22 şi 23 crt. vom da raport detaiat în nrul viitor.

Erată. În entrefileul din nrul trecut, în care înregistrasem darul familii Mocsonyi, culegĕtorul nostru — gr. ort. — a crezut să contribue şi el cu ceva pentru catedrală şi aşa la suma de 60 mii cor. a mai adaus un zer (0) Rectificăm acésta erore.

Tómnă lungă. În grădina dlui prof. Bonfiniu din Blaş, o viţă de fragi de grădină a produs a dóna óră trei fructe mari şi frumóse, cari s'au şi copt.

Convocare. Adunarea generală a despărţĕmîntului Fărăgău, aparţinĕtor reuniunei învĕţătorilor archidiecesani, îşi va ţiné la 8 Nov. n. în Fărăgău; — ér aceea a despărţ. Mediaş-Ibaşfalău la 9 Nov. n. în Ibaşfalău. — Cercul filial Ardusat-Someş al reun. învĕţătorilor din archid. Sătmar, îşi va ţiné adunarea generală în Homorodul-de-sus la 27 Oct. n.

Necrolog. † Alesandru Bene, paroch în Petridul-de- mijloc, distr. Turda, a repausat la 11 crt. în al 42 an al vieţii şi al 18 al preoţiei.

† Demetriu Suciu advocat, membru fundator al societăţii pentru fond de teatru român, membru pe viaţă a Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului rom. pe cum şi a altor reuniuni culturale, a repausat după un morb îndelungat în 20 crt. la 7½ óre a m. în etate de 59 ani.

† Dr. Vasilie L. Pap de Létka şi Varallyu, jude de tablă reg. în retragere, etc. în Timişóra, după un morb îndelungat şi împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor, a repausat în Domnul în 22 crt. la 3 óre dim. în anul al 63-lea al vieţii şi al 28-lea al fericitei sale căsătorii.

† Pamfilie Barbu, teolog absolut, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşit cu sfintele Sacramente ale muribunzilor a trecut la celea eterne în 14 crt. la 2 óre nóptea în etate de 23 ani.

† Iuliana Gordon n. Popescu, preotésă gr.-cat. în Bidiu soţia preotului Elia Gordon, după suferinţe grele şi îndelungate, suportate cu paciinţa creştinéscă, provĕdută cu ss. taine, şi-a dat nobilul sĕu suflet în mânile Creatorului în 14 crt. în al 24-lea an al vieţii şi al 5-lea al fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea lor!

NOU!!

A apărut:

„CALENDARUL UNIRII“

de pe anul comun 1903.

Formatul e 8° mare.

Preţul numai 50 fil. plus porto postal 10 fil.

Revenim asupra lui în nrul proxim.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

Azĭ, când scriem 11 Octobre după calendarĭul vechiŭ și 23 după cel noŭ, se împlinesc chiar 25 anĭ închegațĭ de la mórtea nemuritorĭuluĭ nostru Alesandru Papiŭ Ilarian, carele atât ca apĕrătorul drepturilor politice ale poporuluĭ român, cât și ca scriitor, în special ca istoric, de o potrivă și-a asigurat loc de frunte pe paginile istorieĭ nóstre politice și literare, și s'a făcut în cel maĭ nobil sens al cuvîntuluĭ vrednic de adĕnca și piósa nóstră recunoscință.

Un sfert de veac se încheie azĭ, de când a încetat a palpita sufletul celuĭ maĭ înflăcărat bărbat din generația mărĕță de la 1848, care din tinerețe și până în ultimele momente senine de zile sănătóse numaĭ un singur dor a nutrit, cu foc, cu scumpĕtate, cu bărbație neînfrântă: dorul de a-și vedé poporul fericit, eliberat din secularele catene, și ridicat la nivelul înalt, ce îl merita atât în puterea valóreĭ sale individuale, cât și în dreptul trecutuluĭ sĕŭ furtunos și glorios și neîntrerupt timp de 17 secolĭ înbĕtrâniți în zile bune și rele, așa pe cum a vrut sórtea și bunul nostru geniŭ.

Dóuĕ-zecĭ și cincĭ anĭ se împlinesc azĭ, de când s'a sfîrșit una dintre cele maĭ nobile figure din trecutul nostru apropiat, o falnică figură, care de la trezirea conștiinței sale și până la cele din urmă un singur ideal sublim a servit: idealul isbândeĭ neamuluĭ sĕŭ.

Cuvine-se decĭ, ca noĭ necunoscĕtorĭĭ urmașĭ, în acésta însemnată zi aniversară să reîmprospetăm cu dragoste românéscă, în memoria nóstră viața rodnică și faptele esemplare ale acestuĭ neobosit și neîntimidat ostaș al libertățiĭ și sciinței nóstre naționale, care în tóte pornirile sale a fost condus numaĭ și numaĭ de un veçĭnic patriotism curat, de o însuflețire puternică, de un entusiasm nefățărit pentru orĭ ce interes național, pentru orĭ ce manifestare de activitate românéscă și pentru orĭ ce semn de mărire a neamuluĭ sĕŭ împilat.

Maĭ mult, nu numaĭ se cuvine, dar este chiar o datorință, o datorință mare și sfîntă, o datorință națională a unuia fie căruia dintre noĭ, carĭ cunóscem trecutul, carĭ ne-am adĕncit în istoria nóstră politică și literară, și carĭ putem apreția meritele în merit, zic este o datorință sacră a nóstră, ca din acest memorabil incident, să ne ocupăm după putință și împrejurărĭ, cu figura mărĕță a marelui nostru luptător și istoric național, ale cărui merite neperitóre, în tot butul timpuluĭ, nicĭ când, până va maĭ fi o suflare conscie românéscă, nu se vor nimici, nicĭ se vor da uităriĭ.

Pe deplin conștiŭ de acéstă sacră datorință am scris aceste șirurĭ. Care va fi efectul lor, însu-mĭ nu pot sci. Între ce fel de împrejurărĭ, liniștite orĭ desechilibrate le-am scris, asta nu aparține lucrului. Le-am scris óre într'o sufletéscă îndestulire, într'o completă liniște internă, orĭ între mistuitóre gânduri, între momente de durerósă situație, asta e lucru cu totul indiferent pentru cestiune. Atâta însĕ e adevĕrat și o pot spune, că fie care șir l-am scris cu aceea-și dragoste românéscă curată și deschisă, de care el prin ideile, faptele și scrierile sale s'a făcut vrednic la toțĭ, și cu aceea-și adĕncă admirație, carea cu toțiĭ o datorim marelui sĕŭ geniŭ.

Alesandru Papiŭ Ilarian s'a născut la 27 Septembre 1828 în Besded (Bezdéd) comit. Solnoculuĭ în Transilvania, unde tatăl sĕŭ era preot român greco-catolic, până în 1832, când se mută în Budiul-de-Câmpie. Familia originalminte s'a numit „Popŭ“, ér numele „Papiŭ“ l'a adoptat scriitorul nostru maĭ târziŭ. Tatăl sĕŭ Ioan Pop a fost bărbat inteligent, împodobit cu rarĭ și frumóse cunoscințe atât filosofice, cât și teologice. Pe lângă cunoscințele sale vaste în ramurile acestor sciințe și în istorie, el se distingea și prin patriotismul sĕŭ rar, care tot de una, dar maĭ ales și-l'a manifestat în 1848, când pe lângă cruce s'a luptat și cu sabia pentru libertatea națională. Însĕ a fost prins de cătră insurgenți, dus la Turda și spânzurat în 26 Septembre al aceluĭ an. [1]) Mamă-sa, Ana n. Hodoșiŭ, fica preotuluĭ român din Berghia-de-Murĕș asemenea era femeie înzestrată cu eminente însușirĭ morale și religióse, pe cum și cu un curagiŭ rar civic și patriotic.[2])

Virtuțile părinților aŭ influințat adĕnc asupra miculuĭ Alesandru, în special avu mare înrîurință asupra luĭ patriotismul acestora, cu care dimpreună a maĭ ereditat de la eĭ și facultățile intelectuale, dragostea de muncă, caracterul deschis, iubirea de libertate, sentimentul de dreptate și curagiul neînfrânt, ce tot de una l-aŭ caracterisat într'o orĭ și ce împrejurărĭ, în tóte fasele vieții.

Așa se vede, primele elemente de învĕțătură le-a primit în casa părintéscă de la inteligentul sĕŭ tată; a continuat apoĭ în Murĕș-Oșorheiŭ, unde a și absolvat întreg cursul gimnasial. De aci vine la Blaș pentru a face cursul filosofic, dar numaĭ în cursul prim a urmat aci; pentru cursul al doilea merge la liceul din Cluș, care și pe vremea aceea încă se bucura de bună reputațiune. În Cluș absólvă cursul filosofic restant, și tot odată și sciințele iuridice, așa că în anul 1847 deja este iurist absolut „de Transilvania“.

Dacă cine-va ar vrea, să-și facă o idee, despre felul, despre profunditatea și temeinicica studiilor luĭ Papiŭ, atât în cursul gimnasial, cât și în cel filosofic și iuridic, n'are de cât să rĕsfoiéscă prin cele dóuĕ volume din „Istoria Românilor în Dacia superióră“, și îndată va vedé din acésta învenilă dar monumentală operă a sa, apărută într'un scurt interval de 4—5 anĭ de la părăsirea băncilor de școlă, că tinĕrul Papiŭ dispune de o bogată comóră de felurite, vaste și adĕncĭ cunoscințe; se va convinge la moment, că Papiŭ scie să se aprofundeze în materiile sale, și le scie apreția după merit, afară de câte-va escepțiunĭ, cum sînt bună óră acele pasage, în carĭ își emite părerile despre Episcopul Bob și Leményi.

Și nu numaĭ în cestiunĭ de interes național românesc, ci chiar și cestiunĭ privitóre la cele alalte popóre din patrie, cum este p. e. cestiunea slavismuluĭ și a magiarismuluĭ, încă este vĕrsat cu desevîrșire. Cu deosebire în espunerea și caracterisarea desvoltăriĭ politicel naționale magiare prin tóte fasele și criteriile eĭ, este adĕnc și desevîrșit, ca orĭ și care scriitor magiar. Cunoscĕtor al întregeĭ literaturĭ politice magiare, neescepționând nicĭ macar articoliĭ de prin gazetele magiare din Ungaria și Transilvania, el face impresia unuĭ deosebit talent observator și scrutĕtor, pornit și desvoltat în direcția de muncă seriósă încă pe băncile școlelor străine, când sufletul sĕŭ în deosebĭ a stat în contact cu productele scriitorilor străinĭ.

Dar în cursul studiilor sale, casa părintéscă nu încetéză de a fi pentru dînsul, conform împrejurărilor de atuncĭ un neîntrerupt isvor de alésă educație națională. În casa părintéscă face prima óră cunoscință cu lucrările de căpetenie de pe atuncĭ din istoria nóstră, anume cu monumentala „Cronică“ a luĭ George Șincai și cu „Istoria pentru începutul Românilor din Dacia superióră“ a luĭ Petru Maior. În acestea, pe cum și în ortografia română a cestuĭ din urmă, fu întrodus de tatăl sĕŭ. [1]) În marile probleme și în aspirațiunile înalte ale neamuluĭ nostru primiĭ sĕĭ măiestri aŭ fost așa dară tatăl sĕŭ, apoĭ Șincai și Petru Maior.

Póte am avé cuvînt a zice, că deja în casa părintéscă sub nemijlocita influință a cestor doĭ celebrĭ istoricĭ ai nostri, s'a conceput prima óră ideea, — fie și confusă — să pășéscă și el pe urmele lor, să scrie și el istoria Românilor, și să adune și el „tesaurele de monumente istorice“. Înrîurința lor este vĕdită asupra luĭ Papiŭ; idealul luĭ Șincai întră adĕnc în sufletul sĕŭ, de asemenea și dragostea pentru viața sbuciumată, maĭ bine tragică a marelui nostru cronicar. Dragostea ce transpiră din întreg academicul sĕŭ discurs despre „Viața, operele și ideile luĭ George Șincai“, cred, că deja de pe acum a prins rădĕcinĭ în sufletul sĕŭ analog în multe privințe cu al bĕtrânuluĭ cronicar.

Bine înțeles, aceste cunoscințe ale sale din istoria națională se cristalisézĕ, se înmulțesc, se consolidézĕ numaĭ după ce vine la Blaș, unde de pe la anul 1831 în cóce în urma ideilor stîrnite de câțĭ-va profesorĭ tinerĭ, cum era Timoteŭ Ciparĭŭ, Simeon Bărnuțiŭ, Nicolaŭ Marcu și Ioan Rusu, că anume „s'ar cuveni să scie preoțiĭ Românilor ceva maĭ bine românesce, ca cum sciŭ boarĭĭ și plugarĭĭ de pe sate; să scrie și să înveță românesce ceva maĭ mult de cât bucóvna și catechismul“, [2]) și prin propunerea sciințelor în limba română — în

[1]) Vedĭ Șematismul archid. mitrop. de Alba-Iulia și Făgăraș, pe 1900, pag. 378.

[2]) Ios. Vulcan, Panteonul Român. Partea I. Pesta 1869, pag. 125—6.

[1]) Vedĭ Vulcan, ibidem pag 126.

[2]) Ioan Rusu: Icóna Pămîntuluĭ. Tom. I. Blaș 1842. Precuv. pag. XIII.

loc de cea latină — începe o nóuă viață literară, un nou curent, curentul național, care chiar pe vremea acésta se afla în deplină înflorire.

De curentul național din Blaș este răpit și Papiŭ: cunoscințele sale de până acum se întăresc cu principiile ce se resimțeaŭ în tóte sciințele, și cu vechea tradițiune națională, și se întăresc ast fel, în cât Papiŭ, peste câți-va ani mai târziŭ, în vorbă și scriere devine cel mai apreg representant al curentului național răspândit deja în tóte părțile Transilvaniei.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

„Permite-mi să te felicit pentru acésta agerime a spiritului dtale! Dar cum vreaĭ dta acum să găsescĭ cămila, lapa și fata furată?“

„Póte că-mi succede și acésta. Tălharii de bună samă aŭ trecut prin mijlocul hulei, unde locul cel tare și petros n'a lăsat urme după sine. Însă trebue să presupunem, că unul și mai ales cămila a trebuit întâiŭ adăpată, înainte ca să fi întărit lectica pe ea. Aci n'aŭ putut fi adăpate, de óre ce țermiĭ pěrăulul sînt prea înalțĭ. Deci mergem mai de parte. Sum convins, că vom da de urme, îndată ce ajungem la locul, unde țermiĭ sînt mai josĭ.“

Presupunerea mea s'a constatat deja după timp scurt. Am dat de un loc móle, unde se vedeaŭ o mulțime de urme.

„Vedĭ, colonele, aci s'aŭ oprit cei șepte caĭ. Și vedĭ apěsătura acésta aci în năsip? Aci a stat lectica, înainte de a o fi întărit pe cămilă. Observĭ dta urmele cămilei și a calului, aci lângă apă? Acum voiŭ scóte fotmele cele de hârtie. Vedĭ, cât de acurat se potrivesc? Aci aŭ stat lapa și cămila, ĕr aci — ah, dar ce va să zică óre acest fir roșŭ?“

„Asta n'o póte sci nimenĭ altul de cât dta.“

„Firul acesta este mânjit cu sânge. Aŭ rupt ceva cârpă, pentru a lega pe rănitul, care a primit glonțul lui Achmed și atunci acest fir a rěmas atîrnat de rămurelul acesta. Sub pinul acesta a zăcut cine-va. Ah, a fost Mochallah.“

„Ei, drace, dar acesta de unde o ghicescĭ?“

„Nu vedĭ dta, că tóte frunzele sînt trase de pe ramul acesta? Ea s'a opus, ca să mergă cu el, și s'a prins de ram; el aŭ smâncit'o, și ast fel frunzele aŭ fost trase jos.“

„Lucrul dracului, cum le poțĭ ghici așa!“

„Maşallah!“ strigă acum Achmed, care deși nu înțelese nimic din conversația nóstră în limba germână, totuși ne urmări cu atențiune tóte mișcările. „Sihdi, uite acĭ! Ce-l asta?“

El găsi lângă pin o lespede de piatră, pe care mi-o presentă mie. Pe o lături a lespedei era sgâriat, cu trăsuri nesigure, dar destul de apriate, un *m* arabic, așa dar litera inițială de la Mochallah.

„Nu scĭĭ tu, dacă Mochallah avea vre-un obiect ascuțit la sine?“ întrebaĭ eŭ pe Achmed.

„Ea purta tot de una un cuțitaș mic atîrnat de gât.“

„Ea scie, că noĭ vom urmări pe tâlharĭ și așt fel a voit să ne dea un semn. Ar fi de dorit, ca s'o facă așta mai de multe orĭ.“

„O, ea va face-o, sihdi! Acésta lespede însă voiŭ păstra-o la mine, până ce voiŭ regăsi-o.“

„Acum nu ne rěmâne alta, de cât să ne convingem, dacă eĭ aŭ părăsit regiunea acésta de-alungul pěrăului,“ zisei eŭ. „Așa dar vom merge puțin mai de parte.“

Am pětruns și mai adâncŭ în hula și aflarăm destule urme de copită, pentru a fi siguri de causa nóstră. Apoĭ ne reîntorserăm în sat, unde ne așteptaŭ cu nerăbdare.

„Effendi, se pornim!-Póte se ajungem încă astăzi pe tâlharĭ!“ se rugă șeicul.

„Așta n'o cred, Ali-en-Nurabi. Eĭ póte merge direct înainte, pe când noĭ trebue să pierdem o mulțime de timp întru căutarea urmelor lor. Ce fel de cal aĭ?“

„Rosul acesta este fórte bun, deși nu posede iuțimea lepei.“

„Achmed și emirul din Anglia încă aŭ cai buni. Așt fel deci ne vom putea despărți de către cei alalțĭ.“

„Să ne despărțim?“ întrebă el. „Pentru ce?“

„Nu scĭĭ tu, că fie care armată are un despărțemînt, care călăreațe înainte, pentru a cerceta regiunea și pentru a îngriji de siguranța celor alalțĭ? Acésta vom face-o noĭ, pentru că noĭ avem caĭ cei mai buni. Cei șese zeci de rěsboinicĭ aĭ tĕĭ ne pot urma cu siguritate, fiind că le vom lăsa într'una semne, că în cătrăŭ ne-am îndreptat. Înțelege-te cu eĭ despre semnele aceste și se pornim!“

Propunerea mea îi păru bună și pe loc o și duse în îndeplinire.

Colonelul nu putea lua parte la espediținea nóstră. El se reîntórse cu soții sĕĭ, afară de englez, la el-Borj, călărind așt fel un drum îndelungat cu Șebira-ii, ce mergeaŭ întru întîmpinarea caravanei.

„Acum vii dta la rînd,“ zise el, după ce de la cei alalțĭ și-a luat deja rěmas bun. „Crede-mĕ; despărțirea este cea mai neplăcută invențiune, ce póte fi în lume. Óre da-ni-se-va ocasiune, ca să ne mai revedem vre-odată?“

„Dacă vrea Dumnezeŭ. Căile omului sînt scrise în carte.“

„Sciŭ, că-mi eștĭ prietin. Nu vreaĭ să-mĭ împlinescĭ o dorință?“

„Fórte bucuros, dacă îmi este cu putință.“

„Atunci te rog, că dacă găsescĭ pe crumir, să nu-l ucidĭ, ci să-l trimițĭ la Tunis, unde îl vom arěta, ce însemnězĕ a fura caĭ. Și dacă se va întîmpla să vii vre-odată la Tunis, nu uita, să mĕ cercetezĭ. Acum însă îți doresc călětorie bună. Allah și profetul să fie cu dta! Feresce-te de Uelad Hamema-i și nu-ți uita de mine, prietinul dtale cel mai bun!“

Cu aceste ne despărțirăm, mergênd unii spre nord, ĕr noĭ ceștĭ alalțĭ spre sud. Nicĭ odată n'am mai revĕdut pe bravul și originalul bărbat, dar și acum încă-i vĕd chipul sĕŭ înaintea mea, ca și când numaĭ ierĭ m'așĭ fi despărțit de dînsul.

În curênd am ajuns ĕră-și la hulă. Aci l-am esplicat pe scurt șeicului urmele esistente, apoĭ merserăm mai de parte. Nu era lucru ușor a ne ține după urme pe acest teren mai mult petros, dar eram ajutorat mult prin cunoscința direcțiuneĭ ce urmăria crumirul.

El a fost zis, că va trece peste Bah Abida. Acesta se afla în depărtare de vre-o treĭ-zeci de chilometri de la punctul nostru de plecare. De óre ce însă aveam să încunjurăm mai multe înălțimi și să trecem peste mai multe rîurĭ, trebuia să socotim cel puțin patru-zeci și cinci chilometri. Pe lângă acestea, mai venia și pierderea de timp ce o causa căutarea urmelor, așa că am calculat, că ne trebuiesc cinci-spre-zece ceasurĭ bune, pentru a ajunge la Bah Abida.

Trecurăm peste Hemormta Wergra, apoĭ peste rîurile Anneg și Milleg, ĕr la amĕzĭ ne oprirăm într'o vale a muntelui Tărĭ, spre a ne odihni puțin. Chiar în locul acela a odihnit și crumirul, după cum am putut recunósce apriat de pe urme. Acésta vale are lungime de vre-o cinci ceasurĭ, se întinde de la vest spre ost și este străbătută prin un pěrău, care isvorește din Bah Abida. Prin urmare drept înaintea nóstră se afla muntele acesta, la stânga Bu Baheur, Mesara și Borj Bir bu Hamed, și la drépta țara beduinilor Șerehn și Khramemssa. De óre ce nu cunósceam intențiunile acestor ómenĭ, de aci înainte trebuia să fiu tare precauți. Crumirul încă a avut acelea-și gânduri; după cum am observat în curênd, el n'a rěmas în vale, unde în tot momentul se putea aștepta la vre-o întîlnire, ci a înaintat la drépta peste o înălțime, spre a ajunge la Bah Abida. Se înțelege că l-am urmat. Aci sus se întindea un șes mare la drépta spre Vadi Serrat, și chiar înaintea nóstră. În depărtare mare, vedurăm ridicându-se Abida. Aci se putură recunósce urmele cu mare ușurință, pentru că urmăriții aŭ călărit în galop, de sigur pentru a se vedea odată scăpați de acésta țară deschisă. După cum am observat de pe forma urmelor, eĭ abia eraŭ cu treĭ ceasurĭ înaintea nóstră. Am spus acésta șeicului.

„Mulțumită lui Dumnezeŭ!“ strigă el. „Îĭ vom ajunge încă astădĭ!“

„Te înșelĭ, Ali-en-Nurabi,“ i-am răspuns „Orĭ dóră lapa ta este un fugar așa de slab, în cât să se lase a fi ajunsă într'un timp așa de scurt?“

„Vom călări tótă nóptea.“

„Poțĭ tu recunósce urmele nóptea?“

„Aĭ dreptate. Blăstĕmată să fie întunecimea! Haide, să grăbim înainte!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, Nr. 28. cu următorul sumar: Ceas rĕŭ, baladă. G. Coşbuc. — Creangă şi Eminescu. I. Cheradi. — Populară anamită. D. Anghel. — Note de drum, M. Aldea. — Poveste (poesie). Z. Bîrsan. — Muzeul de artă naţională. H. Strîmbulescu. — Reînviere (poesie). A. Davila. — Lebăda (poesie). St. O. Iosif. — O mică lămurire, A. Vlahuţă. — Răspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Analise psichologice, lecţiuni de psichologie pentru învĕţămîntul secundar, de Dr. Iosif Blaga. Braşov 1902. pag. 109. preţul cor. 2·50. Acéstă scriere a fost tipărită pe cheltuiala fondului „Coresi“ şi recomandată ca manual de cl. VIII.

Biblioteca „Unirei“: **Nume de familie la românii din Ungaria**, de Alesiŭ Viciŭ, prof. Blaş 1902. pag. 29. preţul 12 fil. Studiul acesta interesant s'a reprodus din colónele foii nóstre, unde a fost publicat mai întâiŭ, în el se face o clasificare a numelor românesci de familie, căutându-se originea lor. Se vinde în favorul fondului pentru „Masa studenţilor“.

Biblioteca „Unirei“: **Câte-va momente din inceputurile bisericei române** de C. Auner, Blaş 1902. preţul 20 bani. O recomandăm cu tótă căldura tuturor celor ce vor să aivă cunoscinţe despre trecutul bisericei nóstre.

Dr. Augustin Bunea: **Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisiŭ Novacovici. saŭ Istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764**. cu 250 documente române, magiare, latine, franceze, italiane şi germane, publicate în întregime, orî în extras. Preţul 4 coróne 50 filerî. pentru România 5 lei. Blaş 1902. Tipografia seminariului archidiecesan.

Elena din Ardeal: **Stropi de róuă**. Arad 1902. Sub acest titlu dşóra Elena Sântion, profesóră la şcóla nóstră de fete, a publicat o frumósă edecţie din poesiile sale reslăţite prin ziarele nóstre unde aŭ fost publicate. Sîut versuri gingaşe scrise în stil nepretensiv şi cântând pe simţitórele corde ale inimiĭ vecînicul cântec al iubiriĭ. Se pot procura şi de la tipografia seminarială cu preţul de 1 cor.

Posta „Unirii“.

Someşanul. Fiind îmbulduţi cu material, am crezut, că e mai bine să o dăm »Foiĭ scolastice să o publice. Cărţile liturgice şi corale, aprópe tóte aŭ apărut cu litere străbune şi în ediţiuŭ bine îngrijite. Cine pórtă vina, dacă respectiviĭ nu-şi le procură?

Delarupe. Aţi primit scrisórea? N'aţi aflat nicăiri albumul respectiv? Vĕ rog să ne notificaţi cel puţin, care e preţul original.

Gelu. Regretăm, prea târziŭ.

T. B Va urma în nrul viitor.

Am primit şi achităm abonamentul de la: *S.-Iosif* pe 1902. *Reşinar* pe 1900, 1901 şi 1902. *Ticvaniul-mare* pe 1902. *Dr. Seplac* pe 1898. *Zorlenţul-mare* pe 1902 sem. 1. *Balintfalĕu* pe 1899 şi 1900. *Vişeul-de-mijloc* pe 1900 şi 1901. *Căpuşul-de-Câmp.* pe 1898—1901. *Spini* (Orăştie) pe 1895 sem. 2-lea, 1896 şi 1897. *Keb-Szt.-Iván* pe 1901. *Mărginenĭ* pe 1900 şi 1901. *Cas. Beiuş* pe 1902 Iul.—Sept. *Madarász* pe 1901 sem. 2. şi 1902 sem. 1. *Buttin* pe 1902 sem. 2. *Velţ* pe 1900.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

---

478 v. szám
1902. (38) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi 3932. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Tierean Samoilla s t. ellen 127 kor. — fil. s jár. erejéig 1902. évi Szept. hó 18-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 942 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: takarmány, 60 véka buza, 80 véka zab, gazdasági eszközök. 1 ló. 30 kalangya buza, 8 zab; (Lunucsek Frigyes felülfoglaltató javára is) nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. jbiróság 1902-ik évi V. 168/2. számu végzése folytán 127 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Január hó 30-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 66 kor. 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Szekás-Preszákán végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1902. évi November hó 14-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1902. évi Oktober hó 13-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

477 v. szám
1902. (39) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a glulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi V. 3934. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Sroiea Maria l. Manoila és t. ellen 152 kor. — fil. s jár. erejéig 1902. évi Szeptember hó 18-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 666 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 8 szekér széna, 1 szekér 1 sertés, 2 tehén és 30 véka buza nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizakuai kir. jbiróság 1902. évi V. 170/2. számu végzése folytán 152 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Január hó 28-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 63 kor. 65 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sz.-Preszákán végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1902. évi November hó 14-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizakuán 1902. évi Oktober hó 13-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

4791 v. szám
1902. (40) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi V. 2794. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Bulea Juon l. Vasilie és t. ellen 60 kor. — fil. s jár. erejéig 1902. évi Szeptember hó 18-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1082 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 2 sertés, 2 szekér, 14 szekér széna, 2 szekér sarju, 60 véka buza és 2 ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. járásbiróság 1902. évi V. 136/4. számu végzése folytán 60 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900 évi November hó 18-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 59 kor. 45 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sz.-Preszákán végrehajtást szenvedőknél leendő eszközlésére 1902. évi Nov. hó 18-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1902. évi Oktober hó 13-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

405 v. szám
1902. (41) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi 1902. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Toth József és neje ellen 300 kor. — fil. s jár. erejéig 1902 évi Április hó 14-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2100 kor. — fillérre becsült következő ingóságok u. m.: 2 csikó, 1 varró gép és 1 gőzkazán cséplő készülékkel nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. járásbiróság 1902-ik évi V. 106/4. számu végzése folytán 300 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Február hó 28-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 102 kor. 16 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Sorostélyon, végrehajtást szenvedő gőzmalmába leendő eszközlésére 1902. évi November hó 19. napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1902. évi Oktober hó 13-ik napján.

Eichner Károly,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. Blaş 1 Novembre 1902. Numĕrul 44.

„Pereat justitia!“...

(Al.) Sciam până acum, că valórea principiilor etice este eternă, dominând din lumea lor superióră slăbiciunile omenimii. Sciam, că tóte în lume sînt nestatornice, că cerul şi pământul vor trece, fără să se schimbe o literă măcar din etica creştină. Şi aveam o dulce mângăere în credinţa, că orî cât de neputincióse ar fi „lucrurile de mânî omenescî“, orî cât de marî ar fi greşele, în carî zilnic cădem, — avem, drept îndreptar, legea eternă a eticeî, care stă neclintită la locul eî, ca o stea polară.

Şi iată, că am pomenit vremea, când şovinismul patrioţilor nostri a ajuns la un grad atât de expansiv, în cât nu maî vrea să scie nimic de aceste principii, carî dominézĕ destinele omenimeî de atâtea veacurî, anunţând, ca unică dogmă mântuitóre: „pereat justitia, sed fiat Hungaria!“

Nu ne-am opri asupra acesteî enunţiaţiunî categorice, dacă principiul din chestie nu s'ar fi accentuat în unul din cele maî fruntaşe jurnale ungurescî „Bud. Hirl.“, organ de caracter semioficios.

Glásuesce numitul jurnal despre stare materială sdruncinată a populaţiuneî maghiare, cu deosebită referinţă la proprietatea pământuluî. „Pe pământurile estinse ale familiilor Zrinyi, Illéshány, Kapy, Gara şi Rákóczi — zice numitul ziar — vedem stăpânire străină, care e departe de idealul nostru naţional, şi rece faţă de focul vieţiî nóstre naţionale“.

„Cetéscă orî cine lista oficială a proprietarilor de pământ din Ungaria, şi se va convinge, că numele străinilor dintr'însa constitue o durerósă elegie la adresa decădinţiî nóstre materiale. Schimbarea proprietăţiî a luat proporţii atât de îngrijitóre, în cât însuşi caracterul maghiar al patrieî începe a deveni problematic, căcî al cuî e pământul, a aceluia este şi ţara“.

Ca să fim obiectivî, trebue să constatăm din capul loculuî, că şirurile de mai sus conţin adevĕrul. Aristocraţia ungurésc̆ă este. în mare parte, ruinată materialicesce, imensele lor dominiî aŭ ajuns în mânî străine; clasa de mijloc de asemenea stă slab, ceea ce se vedesce maî ales prin contingentul emigrărilor, ce cresce în mĕsură îngrijitóre.

Drept concluse la aceste premise triste, „B. H.“ enunţă: „Pământul ţărieî trebue să ajungă iarăşi în mânî maghiare, dacă va fi lipsă, chiar printr'o nóuă rucerire a patrieî“. Trebue să se dea cât maî mult pământ Maghiarilor, estinḑênd după putinţă proprietatea lor. Să se dea pământ ţăranuluî, dar numaî ţăranuluî ungur „căcî numaî acesta e acomodat de a apĕra patria ca militar, numaî acesta e element destoinic pentru civilisaţie şi cultivarea pământuluî“.

Şi pentru ca să fie cu putinţă căpătuirea ţărănimiî maghiare, numitul ziar recomandă, ca pământul ce ar fi să se distribue, e de a se lua de la nemaghiarî şi de la ceî ce nu vor să se maghiariseze, ce e drept, nu cu forţa, ci statul are să-î expropieze pur şi simplu, solvindu-le preţul pământuluî.

Repetăm: nu tragem la îndoială premisele articoluluî numit; admitem şi noî decadinţa materială a Maghiarilor.

Nu înţelegem însĕ, cum, într'o chestie atât de clară, „B. H.“ se lasă cu totul orbit de şovinism.

Me rog, în ale cuî mânî aŭ ajuns domniile aristocraţieî maghiare? Cine a ruinat proprietăţile claseî de mijloc?

Dacă „B. H.“ ar înţelege la acest loc pe Evreî — zice un jurnal românesc — ar dovedi nu numaî curaj, ci şi multă pricepere politică.

Noî însĕ nu putem face reserva acésta, de óre ce, articolul spune fórte lămurit, că despre nemaghiarî e vorbă şi despre ceî ce nu vor să se maghiariseze. Şi spune articolul maî departe, că pământurile luate de la aceştia să se distribue eschisiv ţăranilor unguri Pentru ce numaî ungurilor? Când anume s'a constatat, că numaî aceştia sînt în stare să apere patria de nevoî, şi că singur eî sînt destoinicî de civilisaţie şi cultivarea pământuluî?

Ce vină aŭ naţionalităţile, că şî-au vărsat de atâtea orî sângele pentru ţară şi tron? Ce vină are ţăranul român, în cât să i-se spună în faţă cea maî cutezată minciună, că adecă nu e destoinic pentru cultivarea pământuluî?

O vina mare, o vină, care în statul nostru constituţional trece drept crimă neiertată: că adecă e nemaghiar şi nicî nu are de gând să se maghiariseze.

Şi pentru acésta ne maî pomenită fără de lege, un jurnal de frunte unguresc, îl osîndesce, ca statul să-î cumpere pământul — cu banî adunaţi şi din a nóstră sudóre — în cât să nu maî aibă o talpă de loc măcar, ci totul să trécă în mânî ungurescî.

Este o stratagemă hazardată acéstă, a căreî nelegalitate o recunósce chiar „B. H.“ Dar ce maî e lipsă de dreptate, când mĕsurile de până acum s'aŭ arătat neputincióse faţă de zdrobirea naţionalităţilor? Dacă cu legea nu-î putem turti, să-î turtim cu alte mijlóce, căcî scopul sfinţesce mijlócele, şi scopul — idealul de stat maghiar — sfînt este.

Luăm act de acéta nóuă evoluţie a sistemuluî de maghiarisare.

Orî cum, e un progres în sinceritate, când un jurnal aşa de autoritativ ne spune aşa de pe şleau, că nelegalitatea numaî e stavilă, când vorba e de nemaghiarî şi de ceî ce nu vréŭ să se maghiariseze. Faţă de aceştia sînt permise tóte mijlócele!

Din parte-ne, nu ne intimidézĕ nicî de cum, mĕsura acésta.

Convicţia nóstră, basată pe esperinţă istorică, ne spune clar, că temeliile împărăţiilor nu în violenţă residă, ci în basa de drept.

Şi ne maî spune istoria despre un principiŭ mare, care a dat 'nascere şi a nimicit state mult maî puternice de cât al nostru, rĕmânênd pentru tóte timpurile singura temelie trainică a statelor:

“Justitia regnorum fundamentum.“

☛ Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi! ☚

— Unul dintre cele maî sensaţionale, instructive şi moralisătóre romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numaî **2 cor. 90 fil.** A apărut în editura „Unireî“.

Adunarea generală a Reuniunii învețătorilor archidiecesani.

— *Raport special.* —

Conform promisiunei făcute, dăm în următórele un raport detaiat despre decursul adunării generale a învețătorilor gr. cat. din Archidiecesă.

Marți dim. învețătorii sosiți în Blaș au luat parte la serviciul divin, oficiat în biserica catedrală. Era bine, credem noi dacă sta liturgie s'ar fi celebrat de membrii preoți ai acestei reuniuni și dacă cântările le-ar fi esecutat un chor, compus din elevii preparandiali sau chiar din învețători. Și asta din motivul, că s'ar fi ridicat puțin însemnătatea zilei.

După sta liturgie, la órele 9½ se deschide adunarea în sala de gimnastică, care éră-și ar fi putut fi în cât-va împodobită, ca de sĕrbătóre.

Sînt de față: George Muntean, preș. I. F. Negruț, v.-preș. Ungur și N. Pop, secretari, Emil Sabo, controlor, Dr. Isidor Marcu, canonic, adm. prot. Iosif Lita, Iclod. Aurel C. Domșa, Dr. Ioan Rațiu, Eug. Pantea, Aug. Caliani, Vasilie Sueiu, protopretorul Simonffy, peste 30 învețători, învețătórele de la școla de fetițe din loc, ș. a.

În cuvîntul de deschidere, preș. Muntean, arată importanța reuniunilor și marele progres, ce se póte ajunge prin ele, când între membrii esistă o unitate de vederi și solidaritate întru ajungerea scopurilor bune și folositóre și întru realisarea nobilelor ideale, mai înainte prefipte. Scóte la iveală relele, cari zădărnicesc orî ce activitate și aminteșce mai ales pe acelea, cari se observă printre învețători. Apelézá la zelul și activitatea lor, întru delăturarea piedecilor, cari stau în calea progresului și termină, pomenind, că e ferice de a puté deschide a IV. adunare generală a reuniuniuil învețătorescl.

La apelul nominal pentru constatarea membrilor presenți, se relevéză de toți faptul, că unele despărțeminte n'au ținut să se represinte. Așa din vre-o 28 despărțeminte, de abia 16. au trimis delegați

Petru Ungur, secret. I. cetesce raportul despre activitatea comitetului central. Am însemnat câte-va puncte.

Comitetul central a ținut numai o ședință. Biroul însă a resolvat tóte afacerile curente; așa între altele, a cerut de la Preav. Consistor, ca învețătorii să fie considerați din oficiu ca membrii ai senatului scolastic, ceea ce s'a și ajuns. A cerut asemenea să dispună Preav. Consistor, ca protopopii din 5 districte, să incasseze taxele de membri de la învețători și să le spedeze comitetului, — ceea ce éră-și s'a făcut. A întrevenit mai de parte la Preav. Ordinariate, să binevoiéscă a recomanda sprijinirea „Foil scolastice" învețătorilor din singuraticele diecese. Tot în acest scop s'a adresat și reuniunilor învețătorescl. Până acum însă numai Preav. Ordin. Mitrop. a făcut destul acestei cereri.

Din celea hotărîte în ședința comitetului central, însemnăm că comisia, esmisă pentru censurarea operatelor incurse la premii, a hotărît să conferéscă 25 cor. operatului: „Cum póte să țină învețătorul pas cu progresul timpului", — cu 15 cor. operatul prim. și cu 10 cor. al doilea operat, incurs la concursul „Disciplina ca factor principal în școla poporală".

Primul operat, al cărei autor e harnicul învețător din Aghîrbiciu, dl Elie Câmpean, se hotărește a se ceti în adunarea generală.

Tot în acéstă ședință s'a admis propunerea desp. Coșocna, referitóre la înființarea unui curs suplementar de cant și tipic.

Admiterea acestei cereri e de mare folos, considerând, că mai toți învețătorii sînt în acela-și timp și cantori.

În sfîrșit să enumĕră temele de discutat la viitórea adunare, conform §. 34. din Statute.

Raportul ascultat cu multă atențiune se predă unei comisiuni încredințate cu censurarea lui.

Se desfac apoi plicurile și se constată, că autorii premiați sînt Elie Câmpeanu, Toma Simu și M. Găzdac.

Din raportul cassarului se constată, că averea reuniunei a trecut peste cinci mii cor. deși numĕrul membrilor e de 623.

Atât raportul cassarului, cât și a redactorului se predau unei comisiuni spre censurare. Se constată, că afacerile foii merg slab, învețătorii n'o abonéză sau nu o plătesc.

Cu acestea ședința I. se încheie, anunțându-se a dóua pe după prânz, și până atunci se duc cu toții la banchet.

În ședința a dóua comisiunile își fac referada asupra raporturilor presentate, propunênd aprobarea tuturor propunerilor. Se comunică faptul îmbucurător, că Rvsm. Dr. I. Marcu, canonic mitrop. s'a înscris membru fundator și că Dl Iuliu Bardoși, a oferit un premiu de 10 cor. pentru cea mai bună lucrare din sfera economiei. Tot dl Bardoși, present la acéstă adunare, presintă un proiect de statute pentru o reuniune de înmormîntare. Se hotărește, publicarea în fóie, spre a fi cunoscut de toți. De asemenea se primesce propunerea pentru revederea regulamentului intern.

FEUILLETON.

Trilogia lui Munkácsy.

Ecce homo.

Inima fiesce cărnia trebue să fie pătrunsă de un adînc sentiment religios, în fața tabloului lui Munkácsy: „Ecce homo". Arta creatóre a lui Munkácsy, pare a-și fi ajuns apogeul în opera acésta. Sublimul, idealul și realul se reoglindesc în opera acésta, în cât trebue să înțelegem, că un artist de geniu, care a adîncit tóte tainele vieții, află în urmă înțelesul sublim al acesteia.

Tot ce este contrazicere în inima omului — poftele trupesci și imboldul credinței — este redat în opera lui Munkácsy într'un contrast isbitor. Tabloul acesta e o mare de sentimente și de emoții, dar în ultima analisă, totuși ne liniscesce și ne ridică la Dumnezeu, orî cât de agitate ar fi valurile mulțimei, totuși de asupra întregului chip dominéză figura Mântuitorului în liniscea-i supra omenéscă.

În balconul tribunalului vedem pe Isus cel batjocorit, scuipat și pălmuit, în vesmînt de purpură, ținênd în mânile-i legate trestia, carea simbolisa în ironie puterea de rege. Și în vreme ce sângele îi brăzdéză fruntea și fața, la drépta lui Isus, Pilat întorcêndu-se spre poporul agitat și arătând cu amîndóue mânile spre Isus, zice, în cât ni să pare, că și noi îl audim: „Étă Omul."

De odată înțelegem întreg cuprinsul operei: Omul divinisat. Dumnezeul în trup omenesc. Dóue extremități într'o minunată unitate; Creatorul și creatura, Dumnezeu și omul într'o admirabilă armonie. Ceea ce la aparință să eschide reciproc, elementul omenesc și dumnezeesc ni-l arată în perfectă armonie penelul măestrului.

Figura principală din „Ecce homo" este mai măestósă, de cât cea din „Cristos înaintea lui Pilat." Și acésta e si esplicabil, căci în tabloul acesta, să redă un stadiu mai înaintat a dumnezeeschei tragedii. Numai aicea ni-se presintă martirul în deplina lui sublimitate. Isus stă înaintea nóstră îndurând cele mai grózuice chinuiri. Și în aceeași vreme, din ochii ridicați spre ceriu putem ceti misiunea lui dumnezeéscă. Ceea ce ne inspiră figura lui Isus în tabloul acesta este: armonia desăvârșită dintre omul mărginit și nemărginita dumnezeire. Același lucru îl cetim și din cele alalte părți ale tabloului.

Mulțimea dinaintea balconului sbiera, urlă și înjură, împingêndu-se unii pe alții în cât la prima privire nici nu observă cât de artistic e aranjată. De o cam dată nu ne preocupă de cât plasticul contrast dintre liniscea dumnezeéscă a lui Isus și sberătele mulțimii înfuriate. Dar un ochiu mai deprins înțelege îndată armonia contrastelor; căci dór sberatele mulțimii înfuriate, scot și mai tare în relief superioritatea fără margini a lui Isus. Cu cât mai tare vociferéză și înjură mulțimea, cu atât mai maiestósă, să ridică sublima linisce a Dumnezeu-omului. Ast fel batjocura și blasfemia, nu este de cât un factor al evlaviei sufletesci.

În aceeași vreme observăm și un alt contrast. Furtuna acésta de mânie să isbesce însă nu numai de figura sublimă a Mântuitorului, ci și de o altă stavilă, adecă de ostașii romani. În jurul lui Isus, aflăm figurile ostașilor romani.

Un ostaș stupid se uită mânios la Isus. Altul stă pe treptele din drépta ale balconului, răzimat de bariera de pétră ținênd în mâna drépta o lance. Al treilea stă jos dinaintea balconului, avênd de asemenea lance în mână. Cu toții să vede, că au misiunea de a-l apĕra pe Isus de eventualele atacuri ale mulțimei

Mulțimea, deși la aparință e desordonată, totuși un observator mai dibaciu o póte împărți în dóue părți. Cea dintâiu formóză un semicerc înaintea balconului, cuprinzênd în sine pe cei mai pătimași și îndârjiți. Cea de a dóua cuprinde figuri mai liniscite; între acestea figura principală este Maria, maica Domnului, căzênd fără simțiri în brațele sfîntului Ioan evangelistul. În grupul acesta principal deosebim alte grupuri mai mici. Înaintea balconului se află unul îngenunchiat și altul închinându-se. aceștia esprimă adorarea batjocoritóre, ca și când ar zice: Étă Imperatul Jidovilor, căci pórtă cununa pe cap, numai cât cununa e de spini; are sceptru de domnie în mână, numai cât sceptrul e de trestie. Ironia își ajunge culmea în figura ghebosului, care își ridică amândóue mânile bucurându-se, că și el póte o dată batjocori pe altul. În fața figurii Mântuitorului acésta nenorocită caricatură, constitue unul dintre cele mai geniale contraste ale lui Munkácsy.

În acest grup se află și Magdalina, care privesce la Isus cu admirație și cu uimire. Întrégă ființa ei ne spune, că vede în Isus pe Mântuitorul trimis de Tatăl, ca

Mîercuri se ține ședința a trela, la care le parte și Rvsm. Dr. Aug. Bunea, inspector școl. Partea cea mai mare a ședinței se ocupă cu discuția temei: aflarea mijlócelor pentru conservarea resp. înmulțirea cunoscințelor din scris și cetit. Discuția e fórte interesantă și leŭ parte la ea o mulțime de membri, ieșind la suprafață fel de fel de propuneri.

De închiere prof. Negruț propune pentru viitórea adunare temă de desbătut: Cansele decădenței poporului țăran și sanarea acelor rele.

Și adunarea se termină între viile aclamațiuni a celor de față. Se sperăm, că viitórea adunare va fi împărtășită de un mai viŭ interes din partea membrilor. și că învățătorii nostri vor grăbi să se adune în număr cât de mare, pentru ca spunêndu-și fie care esperințele, să lucre toți cu un suflet la cultivarea poporului român.

Rap.

Revistă bisericéscă.

Bucovina. Episcopul titular Dr. Vladimir de Repta, a fost numit de Maiestatea Sa, Archiepiscop și Mitropolit în Cernăuți. După cum scrie „Deșteptarea“ numirea acésta a fost primită cu multă bucurie în întrégă Bucovina și noului Mitropolit, la reintórcerea din Viena, i-s'aŭ făcut frumóse manifestațiuni omagiali. Dr. Repta, e archimandrit și administrator al archidiecesei Bucovinene. A fost născut la 1841 în Banila-ruséscă. A studiat la Cernăuți, Bonn, Viena, München și Zürich. A fost multă vreme profesor de universitate în Cernăuți.

Revistă politică.

Afaceri interne. Proiectul de buget pe 1903. presintat dietei de ministrul Lukács, are la ieșite suma de 1.090,462,670 cor. și la venite cu cor. 473.804. mai mult. Aprópe mai la fie care minister s'aŭ mărit cheltuielile față de trecut.

Opinia publică e agitată de un proiect de lege a ministeriului de honvezi, prin care, are de gând, să conchieme la serviciŭ activ și pe reserviști. Adunările de protestare s'aŭ început deja și par a deveni amenințătóre. Se vestesce înse, că ministrul Fejérváry, ar fi declarat, că retrage proiectul. Totul pare o apucătură, spre a liniști de o cam dată pe dușmanii, de carî, sînt chiar și între guvermentalî.

Corespondințe.

DE LA GHERLA.

(Instalarea noului canonic. — Filiala „Economului“ — și altele.)

— *Octobre 1902.*

Sciŭ că Vĕ fac surprindere. Domnule Redactor, și de aceea îmî ieaŭ ostenéla să Vĕ scriŭ. Din Gherla așa de rar publicați scirî în „Unirea“, de pare că Gherla n'ar fi centrul celei mai estinse diecese sufragane a bisericii unite, și pare că „Unirea“ n'ar fi organul cel mai competent al bisericii nóstre. Am avut norocirea să umblu pe la Gherla în zilele trecute, și cu acest prilej am avut ocasiunea să aflu despre unele momente. carî merită a fi remarcate, cu atât mai vîrtos că din Gherla așa de puține veștî les în publicitatea românéscă.

Duminecă în 26 Oct. s'a făcut instalarea noului canonic, dl Dr. Octavian Domide. Numirea revrs. Dn Dr. Domide a fost o surprindere plăcută pentru toți. E încă așa de tinĕr, (de 33 anî). în cât cu dreptul denumirea sa a făcut surprindere, și e așa de bun. zelos și simpatic preot, în cât cu dreptul surprinderea denumirei sale se póte numi plăcută. Cu atât mai plăcută că în ast fel de casurî, când ómenî tinerî și zeloși ajung în posiții bisericescî mai înalte, toți își fac ilusiî de o mai vie activitate, de un nou avînt în mersul așa de greoiŭ al vieții nóstre bisericescî.

Instalarea tinĕrului canonic de bună speranță, s'a făcut într'un mod nu se póte mai modest. în mica capelă a curții episcopescî. Escel. Sa Episcopul lipsia de la reședință, ast fel actul instalării ce s'a început la 11 óre, l'a condus canonicul Bene, în mod cât se póte de simplu. S'a cetit diploma de denumire, apoi noul canonic a făcut profesiunea credinței. După acest sĕrbătorese moment dl Dr. Domide a fost condus la statul sĕŭ și introdus cu următórele cuvinte: „Pe cum stalul acesta îți mărește onórea, ast fel și reverendisimă Frăția ta să-i mărescî decórea.“

Ocupându-și stalul. alăturea de cei alalți „colegi“, noul canonic a rostit o scurtă, dar frumósă și fórte potrivită cuvîntare, arĕtând sentimentele ce-i stăpânesc inima: sentimentul de mulțămită ferbinte către Dumnezeŭ. care din nimicnicia sa l'a ridicat între fruntașii poporului sĕŭ apoi sentimentul de gratitudine, față de Episcopul sĕŭ și de Monarchul nostru, pentru grațiósa denumire. Cuvîntarea plină de frumóse sentimente și bărbătescî declarațiuni se încheie cu declarațiunea, că tot de una își va aduce aminte și de poporul, cărui aparține. și că va lucra pentru el necontenit spre ridicarea lui și fericirea patriei.

Frumósa cuvîntare. care a ridicat la un nivoŭ mai înalt actul modest al instalării, a atras aclamațiuni din partea puținilor asistenți. martorî ai acestui frumos act. care ar fi meritat mai multă publicitate. De față eraŭ afară de cei patru canonicî. numai profesorii Dr. Al. Ghețiu, Dr. Bojor, Domide, fratele canonicului, prof. la Năsĕd. Demian, directorul „Economului“ Bas. Podóba și protop. Clușului Dr. E. Băianu. și alți doi, trei domni, carî toți aŭ felicitat pe noul demnitar bisericesc.

Actul acesta. așa de însemnat alt fel pentru viața nóstră bisericéscă. — de mirat — abia a fost observat și în Gherla. abia s'a sciut de el, abia s'a remarcat. Fie ca noul canonic, să facă prin faptele sale frumóse, ca să fie cu atât mai remarcat pe viitor.

De odată cu instalarea noului canonic s'a instalat definitiv în Gherla și o instituție economică românéscă: filială institutului „Economul“ din Cluș. Acésta bancă românéscă a început de un timp să desvólte deosebită activitate și pe terenul strict financiar și pe cel cultural. În 1 Oct. a deschis masa studenților universitarî în Cluș, acum a deschis o filială în Gherla, și promite cum and, a înființa mai multe societăți sistem Reiffeisen prin mai multe comune mai marî.

Filiala „Economului“ e așezată într'o casă din piața Gherlei, pe acea-și linie cu reședința episcopéscă, în cornul pieței. O firmă mare, în trei limbi, anunță publicului residența ei. Conducerea filialei este credută preotului din Iclod, Iosif Onciŭ, membru în direcțiunea „Economului“ și librariului Andreiŭ Todoran. Deschiderea filialei s'a făcut după legea creștinéscă cu sfințire de casă, câte-va zile mai înainte, ér acum Duminecă s'a făcut inaugurarea festivă, din care prilej aŭ venit aci directorul Bas. Podóbă, membri de direcțiune Dr. Elie Băianu și Dr. Amos Frâncu. advocat, comtabilul Căciulă, Aug. Giurgiŭ, cassarul Pop, și alții.

Din acest prilej s'a dat un prânz comun, la care aŭ participat representanții autorităților locale, representanții celor alalte dóuĕ bănci, și mai mulți onorațiorî. Fie ca înființarea acestei filiale să fie un început norocos.

Dar revin la chestiile strict bisericescî. Deși s'a instalat acum un noŭ canonic, totuși capitlul diecesei de Gherla nu este complet. Locul de preposit, rĕmas gol prin mórtea regretatului Papiŭ, e încă vacant. Se aștéptă cu interes, cine va ocupa acest post și ce schimbărî personale se vor mai face în urma acestei completări, cum și în urma denumirei de canonic a tinĕrului profesor și spiritual seminarial Dr. O. Domide.

De încheiere însemn, că Esc. Sa Episcopul. care de când cu serbările desvĕlirei monumentului lui Mathia în Cluș, a lipsit din reședință, s'a reintors Duminecă în 26 Oct. d. a. acasă.

Peregrin.

---

să rescumpere întrégă omenimea. Ceva mai departe de balcon se află Maria și sfîntul Ioan. Vedem pe mama leșinată, dar în fața ei nu cetim numai durerea mamei; durerea întregului neam omenesc e redată în icóna ei și efectul să potențéză prin compătimirea gingașe, cu carea sfîntul Ioan cuprinde în brațele lui pe femeia istovită de durerî. Și ca contrastul să nu lipséscă, vedem cum o femeie o privesce batjocoritor și îi rîde în față.

Interesantă e figura unei femei cu doi copiî. Ea stă nemișcată. emoționată de dumnezeésca tragedie. Un copil dórme în brațele ei: icóna poetică a nevinovăției, care rĕmâne neatinsă de evenimentele istorice. Mititelul de sigur nu are idee despre nerecunoscința omenirei. despre Isus cel batjocurit, scuipat și chinuit. Cel alalt copil mai mărișor, simțesce că să întâmpă ceva extraordinar. și se prinde spăriat de haina mamei sale.

Chiar în dos se află un jidan bătrîn, rezimat de barieră, privind în gol, adîncit în cugete. Înțelegem la ce să gândesce. I-să descéptă consciința, că Acela. care e batjocorit și desprețuit, este cea mai epocală figură a istoriei, ziditorul unei lumi nóuĕ pe ruinele vechei Iudee. Ca și când bătrînul ar vedea desfășurându-se înaintea ochilor lui viitorul îndepărtat și ar vedea cum se ridică deasupra ruinelor lumei vechi stăpânirea sfîntă și înălțătóre a religiei iubirei: a creștinismului.

Ast fel în figura acestui bătrân. care încă nu e creștin. dar nici jidan numai e. artistul ne zugrăvesce lupta dintre lumea veche și lumea nóuă. începutul de biruință al martirului Dumnezeului-Om.

În legătură cu celea de mai sus, dăm şi următórele notiţe biografice despre noul canonic:

Noul canonic s'a născut în anul 1869 în comuna Rodna-nóuă (Şanţi) din fostul district grăniţeresc al Năsăudului, este aşa dar descendent de al bravilor grăniţeri. Districtul Năsăudului — ţinut fórte însemnat în diecesa Gherlei, care cuprinde 44 comune, ce formară odiniórâ „Regimentul II român de graniţă“ — a dat Capitlului catedral de Gherla pe cel dintâiu canonic-preposit: Macedon Pop — fost vicar foraneu şi Archidiaconul Rodnei, denumit de fericitul Pontifice Piu IX. prin bulla apost de dto 11 Decembre 1857. Dr. Octavian Domide este deci al doilea canonic din fostul district al Năsăudului.

Şcólele normale le-a făcut în Năsăud, tot aci a urmat şi cele gimnasiale, până în clasa a VII. — ocupând pururea primul loc între conşcolarii săi şi distingêndu-se între toţi prin o minte ageră, prin un ingeniu strălucit. Ca student de clasa VII-a a fost ales şi destinat de Escelenţa Sa Episcopul diecesan, pentru a fi trimis la Roma, unde ca alumn al Colegiului Grecesc de la s. Athanasiu, avea să frecuenteze cursurile filosofice şi teologice de la renumitul institut „de Propaganda Fide“, ce a dat neamului nostru pe desceptătorii, luminătorii şi apostolii românismului. Dupa absolvarea cursului filosofic, a fost promovat la gradul academic de „doctor“ în sciinţele filosofice, apoi absolvând cursul teologic în anul 1891 a luat titre aplausele tuturor, laurea doctorală în s. teologiă. În timpul petrecerei sale în cetatea eternă, se ocupă atât de mult cu sciinţele filosofice şi teologice în cât ajunse unul dintre cei mai distinşi ascultători ai institutului, dovadă sînt mai multe dispute şcolastice ţinute de dînsul, pe cum şi strălucitele esamene ce le făcea, admirat de toţi. În luna Iunie a. 1891 se întórse în diecesă tinérul doctor în filosofiă şi teologiă. Îndată a fost aplicat la seminarul teologic ca prefect de studii, şi apoi în scurtă vreme fu numit şi profesor de teologia dogmatică şi de filosofia creştină.

În anul 1892 în luna lui Octobre s'a chirotonit preot celibe, ér în anul 1893 i-s'a încredinţat şi oficiul de spiritual în acelaşi seminar.

În calitate de profesor şi spiritual a lucrat cu mare zel, împlinindu-şi pururea cu cea mai mare consciinţiositate datorinţele şi nisuindu-se din tóte puterile, a cresce tinérul cler al diecesei, în spirit adevărat apostolic, după inima dulcelui Mântuitoriu.

Noul canonic e cunoscut peste tot ca un preot model, înzestrat cu cele mai alese vîrtuţi preoţesci, pe cum şi cu darul oratoric, ce frapéză şi pune în mîmire pe toţi câţi îl ascultă.

A desvoltat activitate rodnică şi pe terenul administrării bisericesci, ca membru în mai multe dicasterii eclesiastice şi în timpul din urmă ca asesor consistorial.

Dorim tinérului canonic — primului doctor în capitlul gherlan, ca bunul Dumnezeu să-l ţină întru mulţi fericiţi ani, ca să pótă lucra şi în venitoriu cu apostolicul zel, ce-l caracterisézá, spre înaintarea şi prosperarea diecesei şi neamului românesc.

* * *

Sfinţirea bisericii din Topa-Sân-Craiu.

Tractul Cluşului, 23 Octobre.

Dintre parochiile tractului Cluş, până acum numai trei aŭ avut ocasia de a vedé în mijlocul lor pe noul şef al tractului, pe Preaon. Dr. E. Dăianu, despre a cărui instalare în noul oficiŭ am cetit în „Unirea“ şi alte foi. Mai întâiŭ l'a vĕdut Feneşul-săsesc, în care s'a presentat încă în ziua instalării sale, spre a asista la sfinţirea şcólei celei nóue. Apoi în 21 Septembre l'a vĕdut Nădăşelul, unde a fost invitat anume spre a sfinţi o frumósă cruce, ridicată de un credincios de acolo la marginea satului. Despre serbarea acésta a Nădăşelului, care a lăsat de bună sama o neştersă amintire în popor, mĕ mir că nu s'a scris nimic. Eŭ de astă dată nu voiŭ să descriŭ de cât serbarea, ce a avut loc în 19 Octobre din prilejul sfinţirii bisericii în Topa-Sân-Craiŭ, care e parochia cea mai estremă spre miazănópte din tractul Cluşului.

Sfinţirea era să se facă mai întâiŭ în ziua Înălţării Stei Cruci, apoi în 12 Oct. dar din diferite cause s'a amânat. S'a hotărît definitiv pe 19 l. c. Des de diminéţă modestul sat fu inundat de credincioşi din tóte comunele din jur. Se făcură şetre pe uliţi ca la târg şi liniştita şi mica comună de altă dată, luă acum o înfăţoşare estraordinară; cu deosebire jurul bisericii era îndesuit de privitori, cari admirau biserica cea frumósă. Şi într'adevĕr, că într'un sat sărăcuţ ca Topa-Sân-Craiŭ, în care tóte casele şi superedificatele sînt învechite şi coperite cu paie, biserica cea nóuă, mare, de zid, cu gust făcută, e de admirat şi face multă cinste atât poporului, care a jertfit relativ fórte multă muncă şi avere, cât şi harnicilor conducĕtori: parochul Ioan Bochiş senior şi cooperatorul Ioan Bochiş fiul sĕŭ.

Pe la 7 óre sosi şi protopopul, făcênd o surprindere plăcută, care însă imediat se strică, declarând că se simte fórte rĕŭ în privinţa sănătăţii. După ce se odihni puţin în casele parochiali, unde fu primit cu tótă dragostea de venerabilul preot şi al sĕŭ, se începu ca pe la 8 óre ceremonialul sacru, pe care dl protopop, delegat al Escelenţiei Sale Mitropolitului, se încordă să-l conducă însuşi. Sfinţirea apoi o făcu asistat de vre-o 8 preoţi şi 2 diaconi. După ce binecuvîntă biserica o predete destinaţiunii sale prin o cuvîntare largă, fórte potrivită, arătând însemnătatea bisericii, apreciând meritele credincioşilor şi preoţilor din comună şi interpretând bucuria părintéscă a Escel. Sale Mitropolitului şi a Preaven. Consistor pentru buna înţelegere şi jertfa harnicilor nostri credincioşi din Topa-Sân-Craiŭ, întru ridicarea acestui sfînt locaş. La sfîrşitul acestei frumóse cuvîntări, însufleţitul protopop împărtăşi tuturor binecuvîntarea archieréscă.

Liturgia fu celebrată cu solemnitate de mai mulţi preoţi, ér la capet Mult On. Basiliŭ Podóbă, directorul „Economului“ din Cluş, rosti fórte o frumósă cuvîntare poporală, arĕtând poporului cu potrivite pilde şi comparaţiuni însemnătatea şi binefacerile bisericii. Prin improvisaţia acésta fórte succésă, şi care a durat 3 sferturi de óră, părintele Podóbă a făcut o impresie bună asupra miilor de credincioşi.

De abia la 12 óre s'a sfîrşit serbarea religióză, când poporul se împrăştie din noŭ în comună. Preoţimea şi inteligenţa se întruni în casele parochiale, unde fu fórte bine primită la masa ospitală a preoţilor locali. N'aŭ lipsit nici toastele în mijlocul veseliei generale. Însuşi dl protopop reculegêndu-se, din noŭ rosti un avîntat toast pentru Sfinţia Sa Papa şi pentru Mitropolitul nostru iubit. M'aşi încerca să reasumez acest frumos toast în următórele:

„Sîntem întruniţi la acésta ospitală masă din prilejul fericit al binecuvîntării unei nóuĕ biserici. Trimis de iubitul nostru Mitropolit ca să sevîrşesc actul sacru al binecuvîntării, am venit aici, deşi eram deja cuprins de slăbiciunile unei indispoziţii serióse şi Vĕ mărturisesc, că am simţit o adevĕrată mângâiere şi o deosebită bucurie, când de sus de pe deal am zărit acésta modestă comună şi am vĕdut, cum credincioşii nostri din tóte părţile curgeaŭ cete cete pe tóte potecele, pe tóte căile şi văile acestui ţinut ca să asiste la sfînta slujbă a sfinţirii de biserică. Dar biserica este nu numai zidirea cea cu patru păreţi, ci este mai ales alcătuirea aceea dumnezeéscă a societăţii omenenesci, cea mai perfectă între societăţi, care e legată prin aceea-şi credinţă, aceea-şi dragoste, acela-şi scop şi aceea-şi conducere. Şi în momentul acesta fericit, sufletul meŭ eliberat pe un moment de slăbiciunile trupesci, sbóră de parte de aici, acolo, unde sînt centrele, şefii bisericii nóstre ca societate. Gândul meŭ se opresce pe un moment pe malurile Tibrului, la vechia şi eterna Roma, mama şi stăpâna nóstră. Acésta cetate, a cărei origine legendară se reduce la cei doi fraţi gemeni, pe cari ura şi a pismei rĕutate îi ridică unul contra altuia spre a se repune; acéstă cetate a ajuns a fi stăpâna lumei, centrul marei împĕrăţii romane. Şi când împĕrăţia acésta uriaşă începu să încline spre ruină, Dumnezeŭ se îngriji să trimită Romei o nóuă strălucire, o „stea divină“, cum zice Alexandri în „Ginta latină“, care însemnând o nóuă epocă în viaţa ei şi a omenimei întregi, să o facă centrul unei împĕrăţii şi mai mari, capitala lumei creştine.

Dumnezeŭ a dispus, ca sfîntul Petru, — în a cărui corabie, după cum s'a cetit în sfînta evangelie de azi, a întrat Domnul nostru Isus Christos, ca să predice poporului, — să-şi îndrepte corabia vieţii spre Roma şi să ocărmuiéscă de acolo, ca mai marele apostolilor corabia bisericii întregi.

Dumnezeŭ a dispus, ca s. Petru, acéstă pétră, pe care Isus a zidit biserica sa, pe care porţile iadului nu o vor învinge, să sfinţéscă şi să curăţéscă cu scump sângele sĕŭ de martir Roma acéstă pâgână, care ast fel renăscută să devină centrul creştinismului universal. De Roma acésta se légă întrégă biserica ca societate. De Roma acésta se légă poporul nostru prin origine şi prin sângele sĕŭ, prin limba şi credinţa sa.

Şi dacă am rătăcit, perduţi prin aceste văi ale munţilor din Orient şi ne-am despărţit de mama nóstră, de sânge şi credinţă, Dumnezeŭ a dispus, ca după vremuri să revenim la sînul ei şi să ne renascem şi noi la nóuă viaţă şi ca Români şi ca creştini. În Roma acésta stăpânesce cu cea mai estinsă suveranitate urmaşul sfîntul Petru, mai marele patriarchilor şi episcopilor, căruia a fi supus este o mândrie şi cu care a fi în legătură însémnă o tărie. În special actualul pontifice Leon al XIII-lea e recunoscut şi admirat de tótă lumea ca un geniŭ al civilisaţiunii creştine, ca o adevĕrată „lumină din Ceriŭ“ (lumen de coelo). Pentru acest părinte al creştinătăţii, care cu o privire providenţială cuprinde

tóte chestiunile de viață ale omenimei, care în dragostea sa îmbrățoșézá tóte popórele de pe fața pămîntului și în inima cărnia și poporul nostru are un colț de iubire căldurósă. pentru acest adevěrat părinte ridic plinul pocal ca să trăéscă încă la mulți ani!!"

Aclamațiuni adevěrat însufleține aŭ urmat acest cuvînt. Imediat oratorul continuă vorbind pentru Blaș. Fiul Romei, orașul întemeiat și desvoltat de spiritul uniriĭ cu Roma, prin archiereii bisericei nóstre Oratorul face cu admirabile cuvinte apoteosa Blașului, ca oraș românesc, ca centru de literatură și cultură cu vechi tradiții românești și făcênd să trécă pe dinaintea ascultătorilor tóte figurile marĭ din tracutul Blașului, de la Inocențiŭ Clain până la Vancea, și apoĭ terminá închinând pentru actualul Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa.

După vii aclamațiuni toastézá venerabilul preot Ioan Bochiș senior pentru protopopul, ca delegatul Mitropolitului.

Vasile Podóbă, vorbesce pentru preoții din Topa-Sân-Craiŭ harnicii conducětorĭ aĭ poporului. espunênd frumósa chemare a preoților peste tot.

Dr. Tămaș advocat în Hida. închiná pentru țăranii „sěracĭ dar de omenie" din Topa-Sân-Craiŭ și pentru curatorii bisericii.

Aŭ mai vorbit preoții G. Lehene (din Arghiș) Petru Dan (din Stobor). Galiș (din Cuzăplac tractul Almașului). învěțătorul pensionat Mocian (din Almașul-mare) și alții. La 2 óre s'a ridicat masa si protopopul pléca imediat spre Cluș între urările de bine ale tuturor.

Gelu.

Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramurěș.

(Continuare.)

În aceea adunare s'a decis înființarea preparandiei române din Maramurěș. Tot atunci s'a decins a se cere de la In. Erariŭ ca don căsile numite Szegedy din piața Sighetului, cu un teritor de 4 jug. întravilan. Acele case și întravilan, mulțămită zelului neuitatului Iosif Man, s'aŭ și dobândit, adecă Maiestatea Sa bunul nostru Împěrat și Rege Apostolic cu resoluțiunea prea înaltă din 13 Aprilie 1861 a binevoit a dona întravilanul de sub Nr. 168 din piața Sighetului, prețuit atunci la 12000 florenĭ. pentru poporul român din Maramurěș, pentru înființarea preparandiei române cu espresa poruncă, cum că căsile și întravilanul donat să se pótă folosi numaĭ spre scopul menit.

După acésta în adunarea din 3 Septembre 1861 s'a decis a se face statutele „Asociațiunei pentru cultura poporului român din Maramurěș."

Pentru facerea proiectului de statute s'a esmis Michail Pavel vicar, Petru Lipscey asesor la Tribunal, Ioan Fabian și Petru Mihalyi advocații.

Proiectul de statute s'aŭ făcut și s'aŭ primit, dar între schimbările politice de pe acele timpurĭ s'aŭ aprobat numaĭ în 10 Iuliŭ 1868.

Ast fel în 1861 s'a înființat cea dintâiŭ „Asociațiune pentru cultura poporului român" din patrie și în specie din Maramurěș, fiind asociațiune nóstră ceea mai vechiă din patriă.

Binefacerile acelei asociațiuni a fost și sînt nespus de marĭ. În an. școl. 1861/2 deja s'a înființat preparandia română din Sighet, sub diriginta vicarului Michail Pavel și a zelosului profesor Ioan Bușițe, bărbat învěțat din Transilvania.

A fost lucru greŭ înființarea preparandiei române din Sighet, dar mai grea a fost susținerea ei. Înse mulțămită zelului bărbaților fruntași români. a clerului și a poporului și mai ales a vicariului Michail Pavel. acea preparandiă a sustat 10 ani numaĭ și numaĭ din ofertele poporului român din Maramurěș.

Îndată cu înființarea asociațiunei și a preparandiei române din Sighet, s'a esmis subscriere și în anul prim s'a subscris aprópe 7000 florenĭ.

Din preparandia română din Sighet aŭ eșit în cei 10 ani 120 docenți bine cualificați, dintre carĭ unii vieținesc și azi. Cum că aceĭ docenți aŭ fost la cu.mea misiunei lor pot adeveri bărbații aceia, carĭ aŭ eșit din școlele conduse de dînșiĭ.

În școlele din Maramurěș s'aŭ sistemisat plățile docenților și le-aŭ cuprins acele docenții bravi, în cât pe la 1870 deja școlile poporale din Maramurěș, după cele de la Năseud, aŭ fost cele mai lăudate din diecesa Gherlei, ceea ce se póte adeveri cu rescrise episcopescĭ și a inspectorilor școlarĭ.

În anul 1870 înființându-se în Sighet o preparandie de stat și făcêndu-se pașiĭ pentru strămutarea preparandiei de la Năseud la Gherla, ca să fie o preparandie diecesană. a fost cu neputință a se susține preparandia română din Sighet. Drept aceea Asociațiune pentru cultura poporului român din Maramurěș, a început a desvolta activitatea sa pentru înființarea unui internat pentru pruncii școlarĭ.

Spre scopul acesta s'a esoperat o resoluțiune prea înaltă din 17 August 1872 în înțelesul, careia Maiestatea Sa apostolico-regească a binevoit a concede. ca fondul dăruit de preparandia română să se folosésca pentru zidirea si înființarea unui convict român.

În adunarea generală din 20 August 1872 pentru efeptuirea zidireĭ internatului s'aŭ ales un comitet stătător din membriĭ: Vasiliŭ Mihalca vicecomite, Paul Lipcsey jude la tribunal și Dr. Ioan Mihalyi fisc comitatens.

(Va urma.)

Calendarul „Uniriĭ".

Anunțăm cu bucurie cetitorilor nostri apariția calendarului „Uniriĭ".

Pe o estindere de 180 paginĭ, format 8° mare, calendarul presintă o lectură fórte variată. În afară de partea calendaristică, relevăm rubrica „Morții nosti", unde aflăm schițate datele biografice ale fericitului în Domnul Episcop Pavel, ale fostului canonic mitropolitan Dr. Ioan Rațiŭ, și ale fostului rector seminarial Basiliŭ Rațiŭ. Urmézá apoĭ partea literară: Poesiĭ de Coșbuc Eminescu, Enea P. Bota, Emilian; schițe și nuvelete de Sienkievicz (traducere), A. C. Domșa, Tulius, Simin etc. Urmézá apoĭ partea umoristică, și pe o estindere de 20 de paginĭ partea economică.

Partea literară este precedată de „Șematismul provinciei mitropolitane", cuprinzînd de închiere date statistice relativ la administrarea fondurilor nóstre, și a tuturor instituțiunilor nóstre culturale.

Ast fel presentându-se calendarul „Uniriĭ" este o lectură distactivă pentru orĭ cine și este o carte indispensabilă pentru preoții nostri.

O recomandăm cu căldură cetitorilor nostri, cu atât mai vîrtos, că broșura — de 180 paginĭ — costă numaĭ prețul bagatel de 25 crucerĭ + 5 cr. porto postal!

Noutăți.

Ministrul Wlassics și-a continuat inspecția asupra școlelor. A fost adecă la Brașov și de acolo la Sibiŭ. La Brașov a visitat gimnasiul și cele alalte institute românești; la. Sibiŭ teologia. preparandia, școla de fete. Peste tot locul s'a interesat mai ales de progresul în limba magiară.

Revista „Albina" din Bucuresci a împlinit, nu de mult cinci ani de esistință, desvoltând în acest restimp o activitate rodnică și multilaterală și fiind favorabil apreciată de toți cetitoriĭ sĕĭ, începênd cu M. Sa Regele Carol. Comitetul de inițiativă, în fruntea cărnia sta dl Petru Gârboviceanu, s'a completat în decursul acestor cinci ani și azi redacțiunea are de president pe valorosul bărbat Ioan Kalinder și încă 10 membriĭ, între carĭ scriitorĭ de frunte, ca Gârboviceanu, Coșbuc, Dulfu, Adamescu, Moga și o mulțime de colaboratorĭ. Dar ceea ce e mai interesant, e că revista și-a încheiat anul cu un fond de peste 14 mil. leĭ, un lucru ne îndatinat la noĭ. Dorim succese depline și pe viitor. cu atât mai mult, cu cât o revistă de popularisare. cum e și „Albina". face prețióse servicii, mai ales poporului țăran.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaș. Duminecă în 26 Octobre a. c. și-a ținut adunarea generală de tómnă sub presidiul D-neĭ Elena Nestor v. presidentă. Adunarea a fost cam slab cercetată, așteptam ce ceĭ puțin membriĭ din loc să se presinte în număr mai mare. Ziua adunăriĭ generale ar trebui să fie zi de bucurie. și cum am scris și în primul nostru din Sâmbăta trecută despre adunarea învěțătorilor, adunarea generală să fie locul, unde să ne înțelegem și sfătuim, combinând cele bune și folositóre la propășirea neamului. Din raportul presentat de comitet, s'a putut vedé, că acesta e consciŭ de chemarea sa și se nisuesce a corespunde întru tóte. Reuniunea are 133 membri. fundatorĭ. pe viéță, ordinarĭ, ajutătorĭ și onorarĭ. Înființată de 12 anĭ, are deja un capital de 9400 cor. cu tóte, că a împărțit ajutóre în suma de aprópe 6000 cor. În anul acesta încă a votat pentru ajutorarea fetițelor sĕrace de la școla din loc 200 cor., ér pentru anul școl. viitor s'aŭ luat în budget 400 cor. Fundațiunea „Ana Vlassa" aflătóre sub aministrația Reuniuniĭ, are un capital de 561 cor. 30 fil., ér fundațiunea „Leontina F. Negruțiŭ" de 881 cor. 50 fil. Din aceste încă a împărțit în anul acesta elevelor sĕrace 65 cor. 90 fil. Cu acésta ocasiune s'a ales comitetul pe un noŭ period de treĭ anĭ. Pe lângă membriĭ ceĭ vechĭ. carĭ aŭ fost realeșĭ, s'a mai ales D-na Ana Szmigelski, ér între bărbații de încredere Dr. A. Chețian.

Necrolog. Barna Emilian, elev de cl. IV. gimn. și Barna Constantin, cl. II. fiiĭ învěțătorului din Spătac, aŭ murit unul după celalalt, fiind atinșĭ de scarlat.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Anul 1844, petrecut la studiul filosofiei în liceul din Blaș, pentru Papiŭ, este un timp de mare și necontestabilă însemnătate. Afirmăm pe basa, că în anul acesta vine în atingere mai de aprópe cu tóte acele mari și decisive învețături, cari umpleaŭ sufletul lui Bărnuțiŭ și a celor alalți soți ai séi, toți profesorii tineri, cari cu mare efect zelaŭ pe vremea aceea întru crescerea, luminarea și deșteptarea tinerimei studióse de la renumitele școle din Blaș.

În ale nóstre școle din Blaș, prin învețăturile lui Bărnuțiŭ și a celor alalți profesori, absorbite cu un entusiasm indescriptibil de către tinerimea studiósă, se întărește în el mai întâiŭ acel adevĕr mare, neresturnabil, înțeles de tóte națiunile culte și luminate, că „sciința numai în limba maternă se póte învĕța cu folos.“

Aci se convinge el mai pe sus de tóte, că și în limba română încă se pot învĕța sciințele înalte și se pot preda cestiuni de drept și filosofie, convingere câștigată într'un timp, când limba privilegiată pentru a preda în ea tóte sciințele înalte, era pretutindenea limba latină.

Tot aci află, spre marea sa mulțămire, introdusă limba română în liceŭ, în vremea aceea, când nici chiar ungurii nu cutezaŭ să introducă în școlele ungurești limba lor națională.

Pe băncile școlelor de aici învață el cu o însuflețire încă nesimțită până acuma „drepturile cele înăscute personale de libertate și egalitate“, și acésta atunci, când „Românul încă nu era socotit de persónă după legile țării“.

Cu un cuvînt în școlele Blașului întimpină el pentru prima óră o lume nóuă, cu nóuă cultură, cu o cultură adevĕrat națională, care schimbă esențial întrégă ființa și gândirea lui ducêndu-o spre o direcție curat românéscă.

Fără îndoiélă, aci în Blaș prinde prima óră schinteie, în forme declarate, focul sacru, de care inconsciŭ și până acum încă era plin sufletul séŭ.

Într'acest mic și modest, dar vechiŭ și însemnat centru de cultură românéscă, devenit deja tradițional la toți Românii din Transilvania, prin învețăturile esite de aci, se întrupéză în el în trăsături marcante acel strălucit ideal național, pentru a cărui realisare a muncit viața întrégă cu nemărginit dor, cu rară abnegațiune, cu zel neobosit, cu pĕtrundere adêncă, cu vastă sciință și cu rodnice și de toți admirate efecte, desvoltând în tóte o neîndatinată activitate prin uriașa espansiune a eminentelor sale talente.

Póte și fără a fi studiat în Blaș, încă devenia mare, căci nu-i lipsea talentul, și nici zelul de muncă, dar anevoie credem, că în aceea mĕsură și în aceea direcție s'ar fi desvoltat în casul acesta, cum de fapt s'a desvoltat.

Zicem, nu e fără putință, ca agerul séŭ talent și fără conlucrarea acestor școle încă s'ar fi ridicat la mari înălțimi. Spiritul séŭ póte și airea ar fi luat un falnic sbor spre mărite lucruri: dar cu tóte acestea marea și binefăcĕtórea înrîurință a școlelor din Blaș, a luminaților și înflăcărașilor profesori de la aceste școle, este netăgăduită asupra lui.

Deja ca student e mai mult, mai superior de cât cum, după datină, e un student; fapt adeverit prin date sigure. Venerabilul canonic mitropolitan și în strălucite virtuți îmbĕtrânitul Ioan Rusu, coetan și soț de școlă al séŭ în liceul din Blaș, ne-a dat nisce informațiuni fórte interesante în punctul acesta. Reamintindu-și figura nemuritorului séŭ amic, în elogioși termini spune, că între toți studenții de filosofie, deși cel mai tinĕr, Papiŭ era cel mai deștept, cel mai străduitor, cel mai serios și tot odată și cel mai modest între soții séi.

Tot de la acest coleg de școlă al séŭ scim, că până când cei alalți amici și conșcolari ai séi își plineaŭ timpul liber cu diferite petreceri și distracțiuni iuvenile, el nici când pentru asfel de lucruri nici timp, nici înclinațiune nu avea. Altele îl preocupaŭ. Petrecea des și mult în societatea profesorilor séi, în special în societatea lui Bărnuțiŭ, care era idealul séŭ și la care și el încă era în mare preț pentru talentele sale, pentru seriósa rîvnă de studiŭ și pentru deosebitul séŭ modru de gândire.

Vechea zicală, că: „ingenia se tangunt“, cu drept cuvînt se póte aplica și în casul de față. Ingeniosul Bărnuțiŭ descopere în distinsul discipul pe individul, care avea să fie chemat pentru a desevîrși mari și laudabile fapte. Pentru aceea îl introduce în tóte aspirațiunile sale și în tóte criteriile idealului séŭ național.

Chiar pentru idealul séŭ măreț Bărnuțiŭ se bucura, din primii ani ai activității sale de profesor, în mod deosebit, de dragostea tinerimei studióse de la aceste școle. Nici unul însĕ dintre discipulii séi nu cuprindea acest sublim ideal cu atâta inteligință și adêncime, ca tinĕrul Papiŭ. Acésta împrejurare ne esplică admirația din partea acestuia pentru marele séŭ dascăl, și iubirea dascălului față de înțelegĕtorul séŭ discipul.

Admirația unuia și iubirea celui alalt mai târziŭ, după 1848, trecură într'o sinceră și nobilă prețuire, manifestată mai ales pe timpul studiilor sale în drepturi, ce ambii le făcеaŭ la universitatea din Viena și Padua, pe cum și pe timpul petrecerii lor în România.

Raportul dintre dascăl și discipul era óre cum o garanță pentru viitorul cestui din urmă. La îndemnul măiestrului séŭ, tinĕrul Papiŭ cetesce mai multe opere de conținut filosofic și istoric, și învață limbi străine, pe cum limba germană, franceză și italiană, în cari și face progrese uimitóre.[1] Acestor studii, în special limbilor străine, mai târziŭ le-a luat într'adevĕr folos fórte mare. Căci numai cu ajutorul limbilor străine putea să dureze mai târziŭ prea valorosul „tesaur de monumente istorice“.

[1] Comunicat de canonicul Ioan Rusu.

Pentru talentul luminat, pentru cunoscințele linguistice și pentru naturelul serios și modest se bucura de mare vază nu numai la profesori, ci și la soții séi de studii cari bucuros recunosceaŭ superioritatea lui și se supuneaŭ necondițional vorbelor sale pline de puterea convingerii, pe cum reiésă și din următorul cas destul de caracteristic pentru a-ne câștiga o idee despre influința cea mare, ce o avea încă de pe acum asupra celor din jurul séŭ.

Casul, ce vrem să-l comemorăm, s'a iscat dintr'un afer ivit între doi profesori, anume între profesorul de fisică Nicolae Marcu, bărbat erudit, însĕ certăreț și violent din cale afară, și între profesorul Dr. Iosif Pop, și acesta om talentat, „unul dintre cei mai genialî juni ai timpului séŭ“, dar chiar prin calitățile lui eminente prea exaltat. [1]) În cérta înverșunată Marcu își pierde cumpetul și într'un moment de repentină furie, se lasă a fi răpit la atacuri faptice.

Firesce, întîmplarea a produs sensație durerósă la toți Românii din Blaș, chiar și la tinerimea studiósă, pe care Papiŭ o adună în jurul séŭ și o determină, să se pună în grevă contra lui Marcu.

La îndemnurile sale nici unul n'a mai voit să cerceteze prelegerile profesorului Marcu, care a fost în stare să atace într'o formă atât de brutală pe un coleg al séŭ. Toți cameradii se grupară în jurul lui, și nici la repetite amenințări ale superiorilor nu vreaŭ, să cedeze, asfel, că în urmă, în absența Episcopului Leményi, prepositul și vicariul general episcopesc Simeon Crainic, fu necesitat să institue alt profesor în locul lui Marcu, pe profesorul de matematică Ladislaŭ Pop, acela care mai târziŭ ajunse la rangul de baron. Și numai după reîntórcerea Episcopului s'a restabilit éră-și statul cel vechiŭ, nulificând tinerimei esamenul făcut cu Ladislaŭ Pop și îndatorindu-o tot odată să-l facă din noŭ la profesorul Marcu.

Atunci i-s'a pus în vedere, drept pedépsă, lui Alesandru Papiŭ, că pe anul al doilea nu va mai fi primit în liceul episcopesc din Blaș. [2])

Mărturisim, că numai cu un fel de repulsiune sufletéscă am dat loc acestei regretabile istorióre în cadrul șirurilor nóstre. Dar am făcut-o din următórele motive: întâiŭ să se vadă de aci, cât de mare era influința lui asupra cameradilor séi; a dóua pentru că istoria acésta ne arată și motivul pentru care Papiŭ pe anul al doilea de filosofie părăsesce Blașul și merge la Cluș, unde rĕmâne și la studiile iuridice; și a treia pentru că acésta l-a determinat, să nu pășéscă pe cariera dorită a sfintei preoții, bine sciind, că și de va cerca, nu va fi primit în seminariul teologic din Blaș.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

[1]) Vedi »Observatoriul« din 1881. Nr. 6. pag. 22.

[2]) Comunicat de canonicul Ioan Rusu.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Alergam așa de repede, ca și când noĭ am fi cei urmăriți. Armăsarul meŭ necheza de bucurie; din mișcările sale grațióse și saltătóre se putea observa, că l-ar fi ușor să îndoiéscă celeritatea de acum. Dacă l-așĭ fi lăsat frîŭ liber, în câte-va minute așĭ fi fost dispărut cu dînsul.

După un drum mai îndelungat, caiĭ celor alalțĭ începură să spumeze și să sforăe; unul după altul rămâneaŭ înapoĭ, și numaĭ lapa lui Achmed nu arĕta osteneală. Am trebuit să ne moderăm iuțeala, dar în acest timp scurt totușĭ am percurs o distanță însemnată. Șeicul nu mai putea de mănie, pentru slăbiciunea roșului sĕŭ.

„Aĭ mai vĕdut tu vre-odată un cal ca acesta, care se promită atât de mult și totușĭ să fie așa de amărit?“ mĕ întrebă el. „El a fost cel maĭ bun dintre caiĭ meĭ, dar de astăzĭ are în sine pe dracŭl, cu tóte spiritele rele ale iadului. Dar pentru aceea el totușĭ va trebui să fugă, până ce cade jos!“

„Atunci veĭ lua șéua în spate și veĭ încerca, dacă pe piciórele tale propriĭ veĭ putea înainta maĭ repede. O șeicule, cel ce să grăbesce, nu tot de una este și cel maĭ iute!“

„Îțĭ baț joc de mine, effendi!“

„Nicĭ de cum, pentru că și mie-mĭ este neplăcut, că calul tĕŭ îțĭ denegă serviciul. Tu ar fi trebuit să călărescĭ cu mine înaintea ómenilor tĕĭ; acum însĕ numaĭ treĭ inșĭ maĭ sînt, carĭ pot face lucrul acesta.“

„Cine?“

„Eŭ, Achmed și cel mult încă englezul.“

„Effendi, nu ne părăsi! Nu scim, ce ni-se póte întîmpla, dacă tu eștĭ înaintea nóstră; afară de aceea fórte ușor îțĭ putem perde urma.“

„La tot casul însĕ e maĭ bine, dacă — — —“

M'am întrerupt, fiind că la drépta nóstră se ivirĕ doĭ călărețĭ, carĭ la vederea nóstră se oprirĕ tresărind și dispărură așa de repede, pe cum se arĕtară.

„Ce fel de ómenĭ aŭ fost aceia?“ întrebaĭ eŭ.

„Beni Șerehu orĭ Khramemssa“, respunse șeicul.

„Acésta este neplăcut; dar póte că eĭ sînt singurĭ și astfel rĕmânem neconturbațĭ. Să grăbim!“

Dar deja după zece minute, la drépta nóstră se ivi un nor de praf, din dĕrĕtul căruia se putea presupune un numĕr însemnat de călărețĭ. La început eĭ se ținură paralel cu noĭ, după aceea însĕ se puserĕ în repeziune maĭ mare, pentru a ne închide drumul.

„Sînt acestia inimicĭ, sir?“ mĕ întrebă englezul.

„Posibil.“

„High-day! În sfîrșit o aventură! N'am zis eŭ, că nu trebue de cât ca cine-va să călătorésca cu dta, și îndată pățesce ceva? Am o pușcă cu dóuĕ țevĭ, dóuĕ pistóle și dóuĕ revolvere, așa dar opt-sprezece pușcăturĭ, fără a computa și cuțitul. Va fi o treabă escelentă, zeŭ!“

„Nu te bucura prea de timpuriŭ, sir“, zisĕ eŭ. „Ținta nóstră este, să prindem pe crumir și astfel trebue să căutăm a încunjura orĭ ce pierdere de timp și orĭ ce luptă.“

„Well, adevĕrat! Însĕ trecênd pe lângă eĭ, totușĭ vom putea pușca puțin. Nu?“

„Nu cred că ne vor sili la acésta!“

Acum trupa de călărețĭ, închidêndu-ne drumul se opri. Era o ceată însemnată; puteaŭ fi peste o sută de capete. Conducĕtorul lor aședêndu-se la o óre-șĭ care depărtare dinaintea ómenilor sĕĭ, aștepta sosirea nóstră. Șeicul Ali-en-Nurabi demândă ómenilor sĕĭ să se opréscă și înainte cătră conducĕtor. Eŭ îl însoțiĭ.

„Cunoscĭ pe acest străin?“ l'am întrebat.

„Numaĭ acum îl vĕd fața, și acum îl recunosc.“

„Cine este?“

„Un inimic; este Hamram-el-Zagal (eroul), cel maĭ crud șeic al Khramemssailor. L'am vĕdut în Ain Juhsuf și în Segrid. El pretinde tribut de la toțĭ, carĭ calcă pe ținutul sĕŭ, și care nu póte da nimic, trebue să se lupte cu dînsul. El a ucis deja pe mulțĭ bărbațĭ, carĭ nu l-aŭ putut plăti tributul. De la noĭ va pretinde un dar mare.“

„Cum să socotesce mărimea acestuĭ tribut?“

„După bogăția călĕtorilor și după numĕrul ómenilor.“

„Veḑĭ, dacă aĭ fi luat numaĭ dóuĕ-zecĭ de bărbațĭ în loc de șese-zecĭ, am scăpa maĭ ieftin.“

„Eŭ nu plătesc nimic!“

„Gândesce-te însĕ, că n'avem timp de pierdut, și eĭ sînt încă odată așa de mulțĭ ca noĭ.“

„Ți-e frică, effendi?“

„Bah!“

Acum sosirăm lângă șeicul Hamram.

„Sallam aleikum!“ salută Ali-en-Nurabi, oprindu-șĭ calul.

„Cine eștĭ tu?“ întrebă inimicul, fără ca să resalute.

„Nu mĕ maĭ cunoscĭ? Eŭ sum Ali-en-Nurabi, șeicul Racba-ilor din despărțĕmîntul Uelad Sebira.“

„Ĕr eŭ sum Hamram-el-Zagal, Beu Hagi Abbas er Rumir Ibn Șehab Abil Assaleth Abu Tabari-el-Faraj. Eŭ sum domnul și conducĕtorul acestor bravĭ rĕsboinicĭ din tribul Khramemssa și te întreb că ce cauțĭ aci pe ținutul nostru?“

„Noĭ urmărim pe un tâlhar, care a furat lapa mea favorită, cămila mea cea maĭ bună și pe fica mea, și te rugăm a ne permite, să trecem prin ținutul tĕŭ.“

„Cine lasă a i-se fura lapa, cămila și fica sa, acela nu este vrednic, de cât ca acele să-l fie furate. N'aŭ Uelad Sebira-iĭ ochĭ ca să vĕḑă, și urechĭ ca să audă? Cine vrea să trécă prin țara mea, acela trebue să plătéscă tributul.“

„Cât pretinzĭ?“

„Cine este tâlharul pe care-l urmărescĭ?“

„Saadis-el-Chabir, crumirul din despărțĕmîntul ed-Dedmaca. El maĭ are cu sine maĭ mulțĭ călărețĭ, carĭ aparțin tribului Hamema.“

„Saadis-el-Chabir a trecut pe aci și noĭ am vorbit cu el. „N'are nicĭ o pradă la sine. El este prietinul meŭ. Veĭ trebui să plătescĭ fórte mult, dacă vreaĭ să trecĭ înainte.“

Acest brav Khramemssa minția. Dacă el într'adevĕr s'ar fi întîlnit cu crumirul, atunci așĭ fi recunoscut acésta de pe urme. De altmintrelea el făcea impresiunea unuĭ om dur și sĕlbatic. Umerĭ lațĭ, construcțiune musculósă, el era cu un cap maĭ înalt de cât ómenii sĕĭ. Un adevĕrat uriaș. Înarmat era cu dóuĕ flinte, un pumnal, un pistol, o secure și maĭ multe săgețĭ. La vederea luĭ și un om curagios trebuia să fie îngrijat.

„Cât pretinḑĭ?“ se informă șeicul Ali.

„Cine este bărbatul de lângă tine?“

„Un emir din țara francilor.“

„Un giaur? Allah să-l prăpădéscă! Dar bărbatul care stă colo dinaintea alor tĕĭ?“

„Un emir din Anglia.“

„Încă un necredincios? Allah să-l sdrobéscă! Ascultă, ce-țĭ spun: Fie care dintre ómenii tĕĭ plătesc câte o óiă; tu daĭ dóuĕ zecĭ de oĭ și fie care dintre giaurĭ câte cincĭ zecĭ de oĭ.“

„Aceste sînt aprópe dóuĕ sute de oĭ; atâta nu-țĭ pot plăti, chiar și dacă așĭ avea la mine atâtea animale.“

„Atunci plătescĭ pe jumĕtate și te întorcĭ înapoĭ.“

„Tu pretinḑĭ tributul și dacă ne reîntórcem?“

„Credĭ că vĕ las să-mĭ scăpațĭ în cinste?“

„Maĭ lasă ceva din pretensiunea ta!“

„Nicĭ cu o singură óie! Ce a zis odată Hamram-el-Zagal, aceea stă. Orĭ dóră vreaĭ să te lupțĭ cu mine?“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Toma de Kempis: **Imitațiunea luĭ Christos**, tradusă după originalul latin de P. N. Urmată de un adaus cu rugăciunĭ. Bacăŭ 1902. pag. 362+87. prețul 1 leŭ. Cartea e tipărită cu aprobarea P. S. Episcop de Iași Dominic, care spune următórele: „După Evangelie și după catechism . . . nu esistă nicĭ o carte, a cărei cetire am puté-o recomanda maĭ mult credincioșilor, de cât Imitațiunea luĭ Christos. Fericiții cei ce vor ceti-o cu rîvnă și-și vor da silința de a pune în practică învĕțăturile eĭ.“ Față cu aceste elocuente cuvinte ale P. S. Episcop de Iași, noĭ nu mai avem nimic de adaus. Cărticica acésta prețiósă e tradusă în tóte limbile din lume și respândită în miĭ și miĭ de esemplare. O recomandăm cu tótă căldura, avênd și un format fórte potrivit și manual.

Dr. Isidor Marcu: **Teologia pastorală**, vol. I. **Didactica pastorală**. Blaș 1902. Opul acesta, pregătit spre a fi manual pentru teologi, póte fi întrebuințat cu deplin succes de toțĭ păstoriĭ sufletescĭ, a căror datorință

de căpetenie e propunerea cu graiul viŭ a eternelor învĕţăturĭ creştine. Singuraticĭ paragrafĭ sînt fórte acomodaţĭ pentru esercitiĭ spirituale şi meditaţiunĭ. O mulţime de esemple potrivite scóse din cei mai celebri scriitorĭ, ilustrézĕ regulele oratorieĭ. Opul de 415 pag. form. 8° mare e aprobat de Preaven. Ordinariat archiepiscopesc şi recomandat clerului spre a fi procurat pentru bibliotecele parochiale.

N. Piltia: **Curs sistematic de gramatica limbiĭ române.** Intocmit de Niculae Sulica, prof. gimn. Partea I. Etmologia, Braşov 1902. preţul 1 cor. 80 banĭ. Se póte procura de la librăria Zeidner, în a cărei editură a apărut.

„Sămănătorul“. Nr. 29. cu următorul sumar: Ştrengarul văilor (poesie). G. Coşbuc. — Bădiţa Gîlcă, Jan-Bart. — Diminneaţa (poesie). Artur Stavri. — Un alt proces Caragiale, Il. Chendi. — Populară ungurescă, Măghiran. — Pămînt şi apă, C. Hodoş. — Pe ţărm. Arătare, traduceri de D. Anghel şi St. O. Iosif. — Ştefan cel Mare şi Hatmanul, S. Chirileanu. — Apus (poesie), I. Darie. — Cărţi şi reviste. * * * — Răspunsurĭ. Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 lei pe an.

Prof. Dr. Ioan Raţiŭ: **Viaţa şi operele lui Andreiŭ Mureşan.** Studiŭ istoric-literar. Blaş 1900. Preţul 2 cor.

Prof Dr. Ioan Raţiŭ: **Poesia idilică.** Studiŭ. Blaş 1901. Preţul 1 cor.

Dr. Ambrosiu Cheţianu: **Geografie pentru clasae II gimnasială şi reală, partea II. Europa. Asia şi Africa,** Blaş 1902 pag. 68 preţul 1 cor. Manual pregătit după cel mai nou plan ministerial.

Posta „Unirii“.

E. C. Am primit cu vif mulţumite; partea spirituală încă n'a sosit. Pos.bil să ieŭ şi eŭ parte. Şi până atunci te vom ţiné în minte.

I. G. Pentru numĕrul acesta n'a mai fost loc. Vom vedé în cel viitor.

I. H. Póte nu te superĭ, dacă îĭ schimbăm puţin forma, aşa cum s'a trimis, p re fórte curiósă.

I. M. Vom folosi celea trimise pe când s'a potrivi mai bine. Restul de rĕŭ, dacă e fapt ceea ce ne scrieţi.

I. P. Vĕ mulţumesc pentru celea comunicate, pe o cam dată nu mi trebue nimic, de cât dóră „Imnurĭ religióse“ de Negruzzi, vol. I. II. saŭ dacă se retipăresc în ediţie nóuă vom mai aştepta.

Redactiĭ de la „Telegraful“. Recomandaţi colaboratorilor Dvóstre să mai cetéscă câte ceva de prin gramatică, pe la conjugaţiĭ, póte le-ar prinde bine şi nu s'ar mai acăţa aşa din senin de noĭ.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

259 v. szám (42) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 4846. polg. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Saldorfi Vládu P. Juon és Balta Juon ellen 53 kor. — fil. s jár. erejéig 1901 évi Augusztus hó 16-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2980 kor. — filérre becsült következő ingóságok u. m.: Vládu P. Juonnál: 2 ökör. 100 kalangya buza, 8 szekér széna, 1 ökör szekér; Balta Juonnál: 4 hámos ló, 2 bival. 70 kalangya buza. 1 ló szekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szentágotai kir. járásbiróság 1901-ik évi V. 114/9. számu végzése folytán 53 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1900. évi Január hó 28-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 39 kor. 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig a végrehajtást szenvedettek lakásán Saldorf községében leendő eszközlésére 1902 évi Nov. hó 13 napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szentágotán 1902. évi Oktober hó 23-ik napján.

Molnár Sándor.
kir. jbirósági végrehajtó.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1.50		1.50	6.20
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta** . .		7.10	9.35	7.50	6.40
11.56		9.02	11.12		Szolnok		3.37		5.32	3.46
2.14		11.38	12.47		P. Ladány . .		12 54		3.56	1.15
3.49		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare .	pl.	11.04		2.38	11.36
4.10		2.06	2.18	pl.		sos.	10.44		2.32	11.15
4.50		3.04	2.51		Mező-Telegd .		10.07		2.03	10.48
5.33		3.50	3.26		Rév		9.32		1.37	10.13
5.56		4.14			Bratca		9.11			9.55
6.42		5.02	4.16		Ciucia		8.37		12.55	9.24
7.23		5.49	4.52		B.-Huiedin . .		7.58		12.23	8.48
8.11		6.42			Ghărbĕŭ		6.59			7.50
8.32		7.12	5.55	sos.	Cluş	pl.	6.17		11.10	7.15
8.54		8.30	6.11	pl.		sos.	5.41		10.50	6.45
9.11		8.59	6.27		Apahida		5.22			6 27
10.17		10.29	7.26		Ghiriş		3.54		9.29	5.12
10.47		11.16	7.50	sos.	Cucerdea . . .	pl.	3.11		9.—	4.43
10.56		11.31	7.52	pl.		sos.	3.02		8.55	4.33
11.03		11.40			Uióra		2.56			4.27
11.12		11.50			Vinţul de sus .		2.49			4 20
11.34		12.20	8.16		Aiud		2.27		8.29	3 59
11.52	4.50	12.46	8.32	sos.	Teiuş	pl.	2.05		8.12	3 38
12.24	5.10	1.48	8.37	pl.		sos.	1.47	11.11	8.00	3.02
12.53		2.20			Crăciunel . . .		1.11			2.36
1.02	5.40	2.29	9.04		Blaş-Kükülőszög . .		12.58	10.47	7.34	2.21
1.45		3.11	9.31		Micăsasa . . .		12.06		7.08	1.44
2.01	6.19	5.27	9.43	sos.	Copşa-mică . .	pl.	11.45	10.14	6.56	1.25
2.15	6.21	3.32	9.47	pl.		sos.	11.09	10.13	6.50	1.06
2.33	6.37	4.08	10.01		Mediaş		10.53	10.01	6.37	12.51
3.04	6.57	4.45	10.25		Elisabetopol .		10.24	9.42	6.16	12.23
3.40	7.21	5.27	10.53	sos.	Sighişóra . . .	pl.	9.48	9.19	5.49	11.48
3.47	7.28	5.48	11.—	pl.		sos.	9.02	9.12	5.42	11.42
4.03	7.40	6.08	11.14		Haşfalĕŭ . . .		8.48	9.01	5.28	11.27
5.28	8.35	7.52	12 26		Homorod . . .		7.30	8.08	4.23	10.15
6.05		8.32	12.58		Ágostonfalva .		6.49		3.50	9.30
6.34	9.17	9.09	1.16		Apaţa		6.27	7.29	3.35	9.17
7.10	9.35	9.40	1.35		Feldióra		5.56	7-10	3.15	8.40
7.50	10.04	10.25	2.09	sos.	Braşov	pl.	5.20	7.45	2.45	8.12
8.55			2.19	pl.		sos.			2.18	5.—
4.40			3.01		Timiş				1.42	4.24
5.10			3.31		**Predeal** . . .				1.17	3.32
11.55			9.10	sos.	Bucurescĭ . . .	pl.			9.15	7.35

Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.14	7.10	pl.	Copşa mică .	sos.	6.10	9.32	3.09		12.35
3.50	6.36	12.42	8.50		Ocna		4.52	8.15	1.34		11.01
4.12	7.04	1.04	9.15	sos.	Sibiiu	pl.	4.25	7.41	1.05		10.30
tr. m.		tr. m.		pl.		sos.					tr. m.
4.35	Numai Marţa şi Vinerea comunică.	2.—						7.33	Circ. Marţa şi Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .			6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig			6.01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraş . . .	pl.		3.32			4.25

Mureş-Ludoş—Bistriţa.

4.—	9.06	4.25		Mureş-Ludoş		6.49	7.30	
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19		Ţagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55		Numai Luniia şi Joia comun.	St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47	3.02	Numai Marţa comun		Lechinţa		Circ. Marţi şi Vineri	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruş			2.02	6.52
10.14	4.55			Bistriţa			1.16	5.55

Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.10	1.25	pl.	Cucerdea . .	sos.	7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.51	2.17		Ludoş . . .		7.04	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.35	3.14		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.44
5.34	10.30	11.27	4.17	sos.	Oşorheiŭ . .	pl.	5.30	12.25	5.43	9.35
5.45	10 42		4.42	pl.		sos.		8.45	5.04	9.15
7.14	12.16		6.11	sos.	Regh.-săs .	pl.		7.24	3 30	7.54

Ghiriş — Turda

7.33	10.50	5.40	10.26	6.29	**Ghiriş — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.48	6.51		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36			7.23	11.03	6.14
7.35	12.32	7.47	**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.45

Blaş — Kükülłőszög — Sóvárad.

3.10	2.48		Kükülłőszög-Blaş . . .		8.48		6.50	
3.47	3.30		Sân.-Micläuş		8.13		6.15	
4.15	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38	
5.15	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.03		5.—	
8.26	8.59		Sóvárad		4.09		1.50	

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţi cu liniĭ mai negre însemnézĕ órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII. **Blaş 8 Novembre 1902.** **Numĕrul 45.**

Afaceri de ale nóstre.

Am cetit de unĕ zi în o fóie de a nóstră, că preoţii din tractul protopopesc al Turdii, aŭ hotărît, să-şi facă un fond propriŭ pentru ajutorarea vĕduvelor şi orfanilor de preoţi.

Nu mĕ pot pronunţa mai pe larg asupra acesteĭ hotăriri, pentru că nu cunosc principiile, planul, ce l'aŭ avut în vedere fraţiĭ preoţi Notiţa era scurtă şi nu se puté sci mai mult.

În general constat, că idea e frumósă şi e bine, când putem constata ast fel de porniri şi din sinul celor împrăsciaţi prin provincie, ne mai aşteptând, să ni-se delĕ tóte de-a gata, de la centru. Şi acésta cu atât mai mult, cu cât ceĭ din frunte, de multe orĭ, nu cunosc din întuiţiune directă miseriile şi lipsele, ce le întimpinăm la tot pasul şi contra cărora avem să luptăm.

E bună idea acésta, chiar şi pentru aceea, pentru că ajutorul ce s'aŭ distribuit şi anul acesta preoteselor vĕduve şi orfanilor, nicĭ nu póte fi numit un ajutor cinstit, fiind din cale afară neinsemnat.

O preotésă vĕduvă a căpĕtat şi acum 40 fl. şi un orfan 20 fl. resp. 13 fl. 33 cr. dacă a avut mamă.

Nu întreb, cum se pot ajuta respectiviĭ un an întreg cu acestĭ banĭ, pentru că ar fi ridiculă o ast fel de întrebare. De asemenea, nu-mĭ vine să cercetez, din ce s'a susţinut o preotésă vĕduvă rĕmasă fără avere, orĭ nisce bieţi copiĭ, vrednicĭ de o sórtă mai bună. Nu fac aceste întrebărĭ, pentru că între tristele împrejurări, între carĭ trăim astăzĭ, ele ar face să sângere inima alor sute de fraţi, carĭ vĕd viitorul familiilor lor neasigurat.

Aceste gânduri aŭ trebuit să cuprindă şi pe confraţiĭ din tractul Turdeĭ, când aŭ hotărît înfiinţarea unuĭ fond propriŭ. Şi se póte, că se vor maĭ afla preoţi şi în alte tracte, carĭ vor cerca să imiteze pilda dată.

Am spus, că în general idea e bună, nu credem însĕ, că s'ar puté realisa în particular mai bine, de cum s'ar face acésta prin o conlucrare comună

Tractul Turda are, după ultimul Şematism, 23 parochiĭ şi se zicem, 23 preoţi. Ce taxe ar trebui să solvéscă acestĭ preoţi, ca să pótă face un fond, din care să se pótă ajuta vĕduvele şi orfaniĭ mai bine, de cum se ajuta din fondul Viduo-orfan? La tot casul o taxă anuală fórte mare în proporţie cu puterile lor. Resultatul? restanţiĭ peste restanţiĭ şi altceva nimic.

Repetĕsc, că n'am intenţia să combat planul fraţilor din tr. Turda, pentru că nicĭ nu-l cunosc, de cât din o notiţă de ziar, — dar găsesc, că nu acésta e calea, pe carea s'ar puté ajunge la o îmbunătăţire a situaţiĭ actuale.

Se luăm lucrul de la inceput.

Fondul nostru viduo-orfanal e în strînsă legătură cu cel al preoţilor deficienţi, şi după cum venitele celuĭ de al doilea sînt mai multe şi mai marĭ, în proporţia aceea se alimentézĕ şi cel dintâiŭ.

În anul trecut taxele solvite de noĭ (cerc. VIII.) aŭ fost de cor. 9430. din carĭ la fondul vĕduvelor aŭ trecut 2 din 3 părţi, adecă peste 6000 cor. În acela-şi timp aŭ rĕmas restanţiĭ de cor. 9298·92 o sumă mai aşa de mare, cât totalul taxelor incurse, şi care dacă s'ar fi solvit, ar fi mărit cuota destinată fondului vĕduvelor cu alte 6000 cor. Să nu se uĭte, că întrelăsarea acésta ne privesce pe noĭ; pe noĭ, carĭ strigăm după ajutor şi nu ne ajutăm înşine.

Vĕduvele şi orfaniĭ nostri aŭ primit anul acesta (cerc. VII.) cor. 14 miĭ şi mai bine. E fórte evident, că suma acésta ar mai fi crescut cu câte-va miĭ, dacă noĭ ni-am fi făcut datorinţa. Dar cum ne-o facem?

Rĕspuns ni-l dă restul de 9 miĭ de mai sus, şi ni-l mai arată crescerea încétă a fonduluĭ deficienţilor.

Noĭ poftim, ca preoţii după un serviciŭ de 45 anĭ, să se pensioneze, — fórte drept; mai poftim ca vĕduvele şi orfaniĭ nostri să priméscă ajutóre, ca să se pótă cât de cât ajutora. — just, până la ultimul cuvînt; şi noĭ ce facem? cum arĕtăm, că simţim legalitatea pretensiunilor acestora?

În punctul acesta cifrele vorbesc fórte slab.

Taxele, ce trebue solvite de preoţi, aŭ crescut la ultimul sinod la 8. 12 şi 16 resp. 20 cor. Dar ce sînt acestea taxe, când socotim, cum solvesc alţiĭ? şi când e fapt, că numĕrul vĕduvelor şi al orfanilor, carĭ aŭ lipsă de ajutor se apropie de 300.?

Se imităm pilda Turdenilor, dar nu întru a crea fonduri nóue, ci întru a ne îndemna uniĭ pe alţiĭ la contribuiri mai marĭ şi mai regulate în favorul nostru şi al familiilor nóstre.

Un preot.

Din Comitate. — Mercuria trecută s'a ţinut la Braşov congregaţiunea comitatensă de tómnă. S'a discutat între altele şi curenda com. Pojon despre revisuirea legeĭ de naţionalităţi. Românii aŭ făcut propunerea, ca curenda de la Pojon să fie reprobată şi respinsă, ca periculósă şi nepatriotică. Pentru propunerea acésta aŭ vorbit Dr. A. Mureşanu şi I. Lengeru. Punêndu-se în fine la vot propunerile, s'a primit propunerea

Cumpĕraţĭ! **„Calendarul Unireĭ“** Cumpĕraţĭ!

pe anul 1903.

Costă numai 50 fil. + 10 fil. porto postal.

comisiei pernamente, prin care se ia cu părere de rău la cunoştinţă curenda de la Pojon şi se îndrumă vicecomitele, să céră de la guvern esecutarea strictă a legei de naţionalităţi.

Vineri în 24 Octomvrie s'a ţinut congregaţia de tómnă a comitatului Hunedóra. S'a discutat şi aicî curenda comitatului Pojon despre schimbarea legei electorale şi a legei de naţionalităţi. Referitor la modificarea legei electorale dl advocat Dr Aurel Vlad declară, că e un postulat just ca să se schimbe legea electorală şi să se introducă acelaşi cens electoral în Ardeal, care este şi în Ungaria. Dl Dr. Aurel Muntean consideră legea electorală actuală îndreptată direct contra Românilor din Ardeal, unde Sécuilor li-s'a asigurat „pe bază istorică“ cens electoral mai mic, ér Românii sînt supuşi unui cens electoral mare şi ast fel alegătorii românî sunt ţinuţi în minoritate. La chestia revisuirei legei de naţionalităţi aŭ ţinut discursurî frumóse şi convingătóre dnii: Francisc Hossu-Longin. Dr. Aurel Vlad şi Dr. Aurel Munteanu. La votare s'a primit propunerea comisiei permanente, ca ambele curende să se ia simplu la cunoştinţă.

Congregaţia comit. Bistriţa a hotărît cu mare majoritate, să ieie cu regret la cunoscinţă adresa com. Pojon, în chestia revisuirii legei de naţionalităţi şi îşi esprimă din a sa parte dorinţa, că articol. de lege respectiv, nu numai să nu fie reformat, ci din potrivă legea să se esecute în tótă întinderea ei.

Proces intentat de ministrul Wlassics. — Cetim în „Magyarország“, că procuratura regéscă a intentat, la însărcinarea ministrului Wlassics, proces de presă ziarului slovac „Narodnie Novini“ din Túrocz-Szt-Márton, pentru un articol, scris contra ordinaţiunilor ministrului Wlassics, referitóre la propunerea limbei maghiare în scólele poporale. Autorul articolului e renumitul naţionalist Svetozar Hurban Vajanski. Articolul pórtă titul „Prostirea băeţilor.“ Părţile incriminate sînt între altele următórele: „Ori ce scopurî marî şi înalte culturale şi de stat să fi avut în vedere ministrul Wlasics, când a dat inspectorilor de scóle circularul acesta, una e mai pe sus de orî ce îndoială că acéstă dispositiune involvă în sine prostirea băeţilor, intenţionată şi sigură. Ordinaţiunea ministrului loveşte în legea scrisă, în legea morală, stă în contrast cu mintea şi cunoştiinţa. O spunem acésta liu şi fără uiciî o înferbintare şi numai fiindcă ne vedem constrînşi să costatăm un nou act de volnicie şi oprimare naţională etc. etc.“

Revistă politică.

Afacerî interne. Se svonesce, că de o cam dată proiectele militare nu se vor aduce în desbatere, în nicî una din dietele monarchiei nóstre; atât aicî, cât şi în Austria, sînt fórte mulţi, carî se opun, în special proiectului pentru convocarea reservistilor. E vorba, ca în locul acestui proiect, să se primésca altul pentru înmulţirea contingentului armatei.

Cu prilejul desbaterii proiectului pentru îndemnisare, dep. Komjáthi a atacat guvernul pe tema politicei de naţionalităţi, afirmând, că actualul guvern e conciliant cu nemagiarii, şi că în consecinţă vaza statului a scădut.

Austria. La alegerile ultime pentru dieta provincială, partida lui Luegér: social-creştinii, aŭ ieşit biruitóre în tóte locurile, deşi cele alalte partide s'aŭ unit tóte spre a-i răpi mandatele. Resultatul acesta neaşteptat a umplut de bucurie pe creştinî, căci el însemnă o nimicire apropiată a Jidanilor şi a influinţii lor desastróse pe tóte terenele.

România. Sensaţia zilei e apropiată visită, pe care regele Carol o va face prinţului Ferdinand al Bulgariei. Marţa viitóre regele se va îmbarca la Giurgiu, va trece Dunărea, şi va desbarca la Rusciuc, unde se va întîlni cu prinţul Bulgariei. Ziua următóre va merge cu suită mare la Plevna, spre a revedé câmpul de résboiu, unde vitejia română a adus la viaţa principatul bulgar. Pe la Turnu-Măgurele se va reîntórce apoi acasă. Regele va fi însoţit de ministr. Sturdza şi Bratian. Tótă presa conglăsuesce în a atribui deosebită însemnătate acestei visite neaşteptate.

Corespondinţe.

TIMPUL CULTULUÏ DIVIN.

Archidiecesă, 1 Novembre 1902.

Abia este chestie, care ar trebui să intereseze mai mult preoţimea ca determinarea conformă a timpului ţinerii cultului divin.

FEUILLETON.

Trilogia luï Munkácsy.*)

Golgota.

Cetim la sfîntul Evangelist Mateiu: „Şi venind la locul, care se chiamă Golgota, ce se zice locul căpăţinei, i-aŭ dat să bea oţét amestecat cu fiere şi gustând nu a vrut să bea.“ „Şi dacă l'aŭ restignit pe el aŭ împărţit vesmintele luï aruncând sorţi, ca să se plinéscă, ce s'aŭ zis de prorocul. împărţit-aŭ vesmintele mele lor şi pentru haina mea aŭ aruncat sorţi. Şi aŭ pus de asupra capului vina luï scrisă: „Acesta este Isus împĕratul Jidovilor“. . . . „Ér de la al şéselea cias întunerec s'a făcut peste tot pământul până la al 9-lea cés. Şi în césul al 9-lea a strigat Isus cu glas mare zicênd: Eli-Eli-lima sabachtane, ce se zice: Dumnezeul meŭ, Dumnezeul meŭ. căcî m'aï lăsat! Ér unii din cei ce sta acolo audind ziceaŭ: Că pe Ilie strigă acesta. Şi îndată alergând unul din dînşii şi luând un burete l'a umplut de oţét puindu-l într'o trestia îl adăpa pe el. Ér ceî alalţi zicea, lasă să vedem, veni-va Ilie să-l mântuéscă pe el. Ér Isus érăşi strigând cu glas mare şi-aŭ dat sufletul.“

Cu acestea se încheie tragedia Mântuitorului. Munkácsy cu geniul luï artistic s'a angajat să termineze în „Golgota“ dumnezeéscа tragedie.

Se privim mai de aprópe tabloul.

Isus sângeréză restignit pe cruce, cu privirea îndreptată spre cer, la Tatăl. Ast fel în chinuirile cele mai grozave se îndeplinesce mântuirea neamului omenesc. Sórtea Fiului luï Dumnezeŭ. este asemenea sorţii celor doi tâlhăriî restigniţi lângă dînsul.

La picióre le crucii vedem pe Maria. Ea pórtă o năframă albă, vesminte vinete şi frângêndu-şi mânile zace fără simţire la picióre le sfiinte ale Fiului sĕŭ.

În contrast cu acéstă durere mută de mamă, vedem pe Maria Magdalena îngenunchiată, în vesminte verdi. cu pĕrul roşu, acoperindu-şi ochiî şi plângênd cu hohot.

Ér ceea laltă Marie cu mânile întinse privesce la Isus, simbolizând gróza pentru chinurile nespuse a le Mântuitorului.

Vedem şi pe sfîntul Ioan în vesmîntul luï roşu privind liniscit şi dureros spre Maria. Ast fel ne concretiséză artistul compătimirea neputinciósă, carea nu are cuvinte de mângăere pentru durerea nemărginită a unei mame.

La spatele crucii să mai vede figura compătimitóre a unui bărbat sfînt.

Faţa de acéstă societate sfîntă, artistul ne presintă, în partea stângă a tabloului, tóte grozăviile Golgotei. Aicî e poporul, miliţia, fariseiî şi cărturariî.

Chiar în faţa crucii aflăm dóue figurî, carî privesc nemişcate la Isus, în cât pare, că audim cuvintele: „Dacă este Fiul luï Dumnezeŭ, scobóre-se de pe cruce şi îi vom crede.“

Călăreţul, ce se depărtéză privesce cu ură la Mântuitorul. Vedem şi pe călău-esecutorul stupid şi indiferent — ţinênd în drépta scara, ér în stînga săgéta.

În fund vedem mulţimea murmurătóre depărtându-se. Cerul potrivit acestui tabloŭ trist este acoperit de norî negri, numai de asupra crucii vedem o resfrângere de lumină.

Ce admirabilă e figura Mântuitorului în agonie. Ceî doi tâlharî cu figura lor respingĕtóre ne lasă impresia, că eî îşi iaŭ numai pedépsa meritată, pentru fărădelegî.

Aicî vedem, în limba măestră a penelului, cât e de superióră mórtea de martir faţă de mórtea ómenilor de rînd.

Aceeaşi idee ne-a sugeréză şi amănuntele tabloului. În tablourile clasice a le artiştilor Greci saŭ Românî, faţa celui superind este de regulă acoperită — de óre ce credeaŭ, că durerea nemărginită nu se póte exprima. Aicî înse faţa Marieî nu e acoperită, ci esprimă cea mai nemărginită durere a uneî mame. Durerea sgomotósă a Magdalineî, gróza celeî alalte Mariî şi compătimirea neputinciósă a sfîntului Evangelist Ioan, împletesc o cunună.

Ura nelnpăcată a mulţimeî scóte şi mai tare în relief sublimitatea tabloului. Figurile batjocoritóre par a zice scobóră-te de pe cruce.

Fiul omului nu se cobóră de pe cruce la aceste blasfemiî, dar minunea totuşi are să urmeze a treia zi. la gloriósa învieare.

*) Notăm, că tablourile luï Munkácsy, în mărime de 105 cm. lungime şi 75 cm. lăţime, provĕdute cu cadru frumos, costă câte 30 fl. bucata. În rate lunare de câte 2 fl., costă 35 fl. se pot procura de la firma »Egyházi Agoston és Társa.“ Budapesta, VI. Eötvös-ucza 44. saŭ prin Tipografia nóstră din Blaş.

Pe când la tóte confesiunile din patrie, acest lucru e regulat şi uniform pretutindenea, noi şi în acest respect facem o durerósă escepţiune.

Nu vrem să dăm tonul în acéstă chestie, constat, că nu ar strica dacă chestia s'ar regula mai bine de cum este decis prin sinodul din 1869. Aces sinod prescrie, că „mânecatul să nu se începă înaite de resărit“ şi „liturgia să nu se celebreze înaite de prânzul mic.“

Apoi dacă o regulare mai determinată nu s'ar face, ar fi bine dacă cel puţin prescrisele acestui sinod nu ar rémâné uitate.

E ştiut, că în multe locuri cultul divin să îndeplinesce — nu aşa, ca pe prânzul mic să se încépă s. liturgie, ci atunci e terminată, ér pe când resare sórele — nu numai e începută „atuncia,“ ci e şi gata şi s. liturgie.

Am zis, că ar fi bine dacă prescrisele acestui sinod nu ar rémâné uitate, pentru că cultul divin se face prea de grabă — se împedecă poporul a lua parte — ér neparticiparea mai désă, trece la neglegerea totală. În ast fel de comune, poporul e total nepăsător faţă de cultul divin, preotul nu are pâne rituală spre sacrare, ér alipirea cătră religiune apune, şi de odată lipsesce respectul cătră ordine şi superioritate.

Chiar de nu ar avé urmările amintite, carî sînt prea visibile; totuşi servirea prea timpurie e ne acomodată; pentru că ofere prea mult timp poporului de a petrece saŭ în delicii — beţii — saŭ în lucru câmpului clăcî etc. Apoi petrecênd poporul o parte fórte mică a zilei în biserică, îşi face idea, că cultul divin, nu-i o parte principală, a ocupaţiunii de Duminecă şi sărbătorî, şi să dedă a-l desconsidera, petrecênd cu totul în Dumineci şi sărbătorî în lucrurî materiali saŭ delicii.

Mai mult, procedura acésta nepotrivită, nu se opresce cu ródele ei stricăcióse, numai la comunele respective unde în us este, ci adese ea influinţézá şi asupra altor comune, unde preoţii sînt mai conscienţioşi şi mai punctuoşi.

Nu odată audi zicênd pe credincioşi. „ce mult ne ţine preotul la biserică! uită cutare a ieşit de mult — nu staŭ până la amézi — ei îşi mai pot vedé şi de alte afaceri.“ „Am voit să-mi fac o clacă după biserică, dar preotul acesta ţine cultul până la amézi“ etc. etc.

Aceste neplăceri une orî trec la certe — mai ales — dacă unii preoţi îmbracă procedura lor în haină de adevĕr dogmatic. Aşa sciŭ o comună, unde poporul credé, după espresa instruire a preotului de mai înainte, că s. liturgie, numai nóptea, înainte de resărit e primită; că lăuda fórte obiceiul de a servi s. liturgie privată după miezul nopţii, ér solemnă aşa, ca pe când resare sórele, să fie terminată. Şi se cérta cu alt preot care un făcé aşa.

Din cele înşirate, eŭ cred, că să vede originea rĕului şi cei competenţi vor privi lucrul mai de aprópe.

Eŭ am zis, şi cel ce crede, că nu am zis adevĕrul, placă-i a mĕ desminţi.

— *f.* —

SECTA NAZARENĂ.

Cuzăplac, 27 Oct. 1902.

Cam de un jumĕtate de secol, a început a să lăţi în Ungaria o sectă religiósă, a cărei membrii se numesc „Nazarenî“ şi „pocăiţi.“ — Dogmele acestei secte sînt următórele: Pe s. scriptură se basézá tóte învĕţăturile ei de credinţă şi moral. Ceea ce se vede de acolo, că membrii acestei secte toţi aŭ o bibliă protestantă, carea acum se află tradusă şi în limba română. Ceî ce sciŭ ceti, cetesc numita biblie şi o esplică după mintea şi capacitatea lor şi la ceî ce nu sciŭ ceti. Şi fac adunări nóptea pe la case private, la convenire să sĕrută şi se numesc „fraţi.“ cetesc biblia amintită, ér unul o esplică şi despre acela ţin, că e inspirat de Spiritul sfînt. Cam de comun cetesc în biblie locurî de acelea, carî înţelegêndu-le rĕŭ, se pot esplica în contra învĕţăturilor dogmatice ale bisericii catolice. Nu voesc a recunósce superioritate, nicî luméscă, nicî bisericéscă. Nu respectézá cultul divin şi nicî ss. Sacramente. Nu cercetézá s. biserică, rîd de cruce şi de icóne. Négă esistenţa celor 7 pĕcate de capetenie, celor 9 pĕcate străine şi celor 6 pĕcate în contra Spiritului sfînt, zicênd, că acelea în scriptură nu sînt aşa, numai preoţii le-aŭ adunat.

Ce se ţine de învĕţăturile lor morale, ei zic cu sfinţenie făţărită, cum că lor nu le este iertat a înjura, a se îmbeta, a înşela, a fura, a minţi, a calumina, ca şi cum alta religiune ar concede aşa ceva.

Adecă ei zic, că nu le este iertat a minţi şi a calumnia şi cu tóte acestea, calumniézá pe preoţi, zicênd, că aceştia înşelă poporul; ei se silesc a înstrăina poporul de cătră preoţi, mintesc, că aceştia administrézá ss. taine pentru banî, macar că e scris: în dar aţi luat, în dar daţi. Sînt fórte renitenţi şi dacă cineva le face ceva împotrivire, cu o sfinţenie prefăcută, se folosesc de cuvintele D-lui Christos: Dómne iartă-le lor, că nu sciŭ ce fac. La început treceaŭ între castrele lor numai dintre protestanţi, apoi aŭ început a trece şi dintre catolici. Durere, azi însĕ trec şi dintre românii gr. or. şi gr. cat.

Teologia pastorală

de

Dr. Isidor Marcu, canonic mitrop.

Blaş, Tipografia Seminariului. Preţul: 4 cor. 4·50 leî.

— *Recensiune.* —

Sub acest titlu, cu aprobarea Ordinariatului, a apărut zilele acestea la Blaş, în tipografia seminarului, un frumos volum, volumul prim, ce tractézá despre didactica pastorală — dedicat Ex. Sale Mitropolitului Mihályi.

Lucrarea acésta a canonic. Dr. Marcu satisface prea deplin lipseî adînc simţite, atât din partea alumnilor de teologie, cât şi din partea clerului din păstorire — a unui op sistematic de teologie pastorală. Şi dacă e vorba despre competenţa de a scrie un atare op, cine altul ar puté fi mai competent de a-l scrie, de cât ceî care 11 ani a predat de pe catedra Seminarului din Blaş, teologia pastorală?

A apărut până acuma, o repet, vol. I. *Didactica pastorală,* şi dacă va ajuta bunul Dumnezeŭ — autorul ne pune în prospect şi edarea Liturgicei şi Hodegeticei pastorale, ca literatura nóstră să fie îmbogăţită încă cu un op complet, de mare valóre.

Volumul present, spre lauda tipografiei din Blaş fie zis! — se presinta fórte bine şi ca esterior: format potrivit, hârtie bună, tipar frumos şi îngrijit.

Cuprinsul volumului, chipul cum e tractată materia, amplitudinea ei, mĕ îndreptăţesce să socotesc pe autor ca *pe un distins scriitor de acéstă materie.*

Pe scurt voiŭ indica cuprinsul, dimpreună cu câte-va observărî, ce, după prima rĕsfoire le-am culeş din vastul volum (415 pag. 8°).

După o potrivită introducere, ce tractézá *câte-va cestiuni generale:* despre oficiul pastoral peste tot, despre oficiul pastoral al Domnului Christos şi al bisericii, despre momentuositatea şi greutatea acestui oficiŭ — cărora le urmézá definiţia teologiei pastorale, ca disciplină teologică, isvórele ei, cu *un bun repertoriŭ bibliografic,* de la scrierile ss. Părinţi începênd până în ziua de astăzi, urmézá apoi, amĕsurat împărţirei, un scurt tractat *despre persóna pastorală:* special despre recerinţele spre câştigarea şi corecta administrare a oficiului pastoral.

Gruparea materiei acestui tractat nu mi-se pare a fi cea mai bună. Aşi prefera pentru o mai uşóră înţelegere a legăturii dintre diferiţii capitulî — gruparea ce o găsesc de es. în Schŭch, Handbuch der Pastoraltheologie, ediţia 12: Păstorul sufletesc să posédă: I. Îndreptăţire naturală: (vocaţiune şi virtuţi clericale) cultivarea şi perfecţionarea sciinţifică, ascetică (morală) şi practică (pastorală propriŭ zisă). II. Îndreptăţire sacramentală, prin hirotonire şi III. Îndreptăţire bisericéscă, prin plenipotenţare (primirea missiunei) din partea bisericii.

După acest tractat, ni-se dă noţiunea şi divisiunea didacticei pastorale, ni-se espune scopul oficiului pastoral didactic, după carî urmézá *tractatul despre homiletică:* regulele instrucţiunii publice a adulţilor, după a cărei introducere ni-se dă o subimpărţire a homileticei în *Homiletica generală* şi *specială.*

Secţiunea II. a primului tractat (Inventiunea) a homileticei generale mi-se pare, că mai consecuent s'ar fi putut numi: forma homiletică (Secţiunea I: materia homiletică) în loc de: mijlócele oratorice.

De altcum întrĕgă partea acésta este cu mult aparat sciinţific, fórte amĕnunţit lucrată, oferindu-ni-se în partea teoretică, un adevĕrat curs de retorică, presĕrată pe fie care pagină cu o mulţime de ilustrărî practice, esemple adequate teoriei şi nu puţine din aceste esemple luate tocmai din autorî românî, cu deosebire din predicele şi din „Amvonul“ mult regretatului Popfiŭ. Sum convins, că preoţimea nóstră va puté utilisa fórte bine chiar şi esemplele aduse de autor spre ilustrarea teoriei retorice.

Partea a dóua: *Homiletica specială,* diferite specii ale cuvîntărilor sacre, este de asemenea bine împărţită (după cuprins: cuvintărî dogmatice, moralî liturgice şi istorice, panegirice şi de la morţi, şi după formă: diferite soiurî de predicî propriî zise homiliî, catechese şi parenese) e de asemenea bine tractată.

Urmézá apoi pe 34 paginî (318—342) ca apendice, *o succintă istorie a elocinţei sacre,* cu scurte biografii şi caracterizărî a celor mai de sémă oratorî ai Bisericei, împărţită în 7 perióde. Elocinţa sacră românéscă încă îşi are locul ce i-se cuvine, în tractatul acesta, începênd cu homiliarele (cázaniile) din veacul al 16-lea până la

În Ardeal până la anul 1896 erau necunoscuți, ér de atunci respective, de la introducerea căsătoriei civile, se sporesc. Tot de atunci se înmulțesc tare în jurul Clușului și B.-Huedinului. În castrele lor trec, aceia, cari aŭ fost cei mai prăpădiți și corupți, zicêndu că se pocăiesc. Umblă din sat în sat, ca să-și capete aderenți. Cu scopul acesta în primăvara anului curent a venit unul și în parochia nóstră Cuzăplac, dar a fost amenințat și alungat afară din sat. Numitul „pocăit“ și-a mai încercat încă odată norocul aici, adecă în Septembre a venit din nou cu biblia în mână, chemând ómenii ca să le cetéscă.

A și intrat într'o casă, unde a început a ceti la nisce femei. A pățit'o însă rĕŭ, că a căpĕtat o bătaie strajnică și iarăși a fost alungat din sat. Am făcut încercări pentru a urzi în contra lui proces criminal pentru conturbare de religiune, dar fiind că cei ce l'aŭ auḑit cetind și esplicând nu l'aŭ ascultat cu atențiune, așa nu s'aŭ putut produce nici martori.

E de însemnat, că secta nazarenă, învață și aceea, că nu e ĭertat a purta resboiŭ, nici a ucide pe cineva în resboiŭ. Óre ce va face statul, când va avé ast fel de ostași?

Înmulțirea nazarenilor se póte mai bine împiedeca prin aceea, că preoții să esplice poporului din fir în pĕr deosebirea între dogmele bisericii catolice și între dogmele nazarene și putem fi siguri, că poporul nostru când, va sci deosebirea, se va ține departe de dogmele nazarene.

Alt cum ar fi de dorit, ca chiar statul în conțĕlegere cu Archiereii nostri, să pună stavilă la acestea abusuri.

Ioan Galiș
adm. parochial gr. cat.

Sinod protopopesc și iubileŭ preoțesc.

Din tractul Reghinului, 6 Nov. 1902.

Ziua de 4 Novembre a fost zi de îndoită însemnate pentru preoțimea din tractul protopopesc al Reghinului, căci pe lângă aceea că în acésta zi și-a ținut sinodul de tómnă în parochia Telecul român, parochul emerit de aci Iacob Radu și-a serbat iubileul de 50 de ani ai preoției sale.

Momente atât de însemnate din viața nostră bisericéscă merită ca se fie date publicității, și pentru aceea Vĕ rog On. Redacțiune, binevoiți a publica în „Unirea“ modul cum a decurs serbarea.

Deși comuna Telecul român, cade într'o parte extremă a tractului nostru, totuși la órele 9 a. m. amĕsurat cercularului convocător protopopesc, cea mai mare parte a preoțimii era adunată la locul destinat, când sosind și protopopul tractual P. O. D. Petru Uilăcan, numai de cât s'a început serviciul divin, la care a pontificat însu-și preotul iubilante cu asistința preoților Nicolaŭ Mateiŭ din Chiherul superior, Nicolaŭ Petru din Gurghiŭ, Ioan Scridon din Șerbeni și Zacheiŭ Graur din Sidrieș, ér ca lector a fungat Simeon Zehan, preot în Brețe. — Biserica era îndesuită de popor din loc și străini cari cu drag aŭ venit ca să asculte misa de de aur a veteranului și iubitului lor preot. Era ceva înălțător a-l vede celebrând cu ochii scăldați în lacrimi, înconjurat de iubirea confraților preoți și a poporului pe care atât de îndelung la păstorit.

Între veneratorii bĕtrânului iubilante am putut numĕra și pe protop. rom. cat. Riskó din Jobágytelke și Bocskor Zsigmond pleban în Hodoșa, cari aŭ venit să-și esprime tributul de veneratiune față de dînsul și să ia parte la festivitate.

La finea s. liturgii preotul din Brețe Simeon Zeban, prin o cuvîntare potrivită schițézĕ viața și meritele iubilantelui, ceea ce a fost ascultată de toți cu incordată atențiune, fiind bine lucrată din tóte punctele de vedere și care ar fi de dorit ca să se dee publicității. — După acésta protopopul tractual, cu cunoscuta-i elocință, în numele superiorității bisericesci, binevenitézĕ pe iubilante și îl urézĕ încă viață îndelungată.

După terminarea s. liturgii, s'a ținut sinodul în școlă, sub presidiul protopopului tractual. Desbaterile aŭ decurs cu seriositatea cuvenită, luând-se mai multe concluse salutare, dintre cari demn de notat este acela referitor la încassarea mai regulată a deferitelor taxe, căci acésta negligință causézĕ multe neplăceri șefului tractual, drept acea s'a luat conclus, ca până la 15 l. c. sub urmările legali, fie care să-și achiteze debitele. Tot până la acest termin s'a hotărît și încassarea taxelor restante de câte 70 fil. după neogami, iar pentru mai buna chivernisire a averilor bisericesci s'a decis, ca în fie care parochie, în care încă nu este să-se procure ladă ferecată cu dóuĕ chei, prescrisă de statute, în care să-se pastreze banii pecum și hârtiile de valóre ale bisericii. În fine de óre ce pentru biserica din Csáki-Gârbău, nu s'a colectat nimic din tract, preotul din Brețe inițézĕ o colectă între preoții presenți, ca ast fel și tractul nostru deși sĕrac, dar baremi cu ceva să concurgă la nobilul scop.

Cu durere a trebuit să sĕ constate lipsa de la sinod la vre-o 16 preoți tractuali dintre cari cea mai mare parte nice nu s'a legitimat nice într'un mod. Fiind acésta împrejurare simptom de o condamnabilă indolență și nepăsare, care începe a deveni din ce în ce mai bătătóre la ochi, s'a luat conclus protocolar, ca acei preoți, cari nice într'un mod nu și-aŭ legitimat absența și nice baremi subsecue nu vor produce motive acceptabile, se fie arĕtați Prea Ven. Ordinariat, pentru a li-se croi pedépsa meritată.

Terminându-se agendele sinodului a urmat masa comună în casele ospitali ale tinĕrului preot Nicolaŭ Radu, la care n'aŭ lipsit nice toastele îndatinate, așa Protop. tractual pentru Esc. Sa Dl Mitropolit Victor Mihályi, Protop. Riskó pentru iubilante. Alesandru Ternavean pentru protopopul tractual. Nicolaŭ Petru pentru disertante și pentru stăpânul căsii. Nicolaŭ Mateiŭ pentru notarul tractual. Simeon Zehan pentru concordia și dragostea între preoți și alții. După 3 óre s'a ridicat masa și preoții strĕini s'aŭ depărtat către casă, ducêndu fie-care cu sine cele mai plăcute suveniri și impresiuni a ziilei de 4 Novembre st. n. 1902.

Un preot tractual.

Popiŭ, Tit Bud, Gavrilă Pop, Ioan Papiŭ, etc. etc.

Mi-aŭ atras atențiunea câte-va espresiuni mai puțin românesci. Așa: pag. 79. „ómenii de comun se mișcă și *resolv*“ (hotărĕsc) pag. 219. „ómenilor *pusilanimi*“ pag. 227. *Popularitatea* cuprinsului și a propunerii în loc de: poporalitatea etc. E adevĕrat, că d. es. latinul încă esprimă acésta noțiune cu popularitas, dar după ce noi avem cuvîntul mai potrivit *poporal*, pe care și autorul îl folosesce, de ce să nu foloséscă și sustantivul corespundĕtor: *poporalitate?*

Așa câte-va scăpări din vedere: pag. 326. dialogul lui Minucius Felix este întitulat Octavius, nu Octavianus pag. 331. Eusebiŭ se numesce pe sine *Pamphyili*, fiŭ spiritual a lui Pamphylus, din devotațiune către eruditul preot și martir cu acest nume, tot odată fundatorul renumitei biblioteci din Caesarea Palestinei, pag. 335. Mănăstirea sfîntului Teodor Studitul, eŭ o cunosc cub numele de *Studium* saŭ *studion*.

Partea a dóua a volumului: *Catechetica* se estinde pe 54 pagini, este așa dară mai scurtă de cât Homiletica.

Tractarea materialului este și aici la înălțimea asteptărilor. Împărțirea este făcută în dóuĕ părți: *catechetica generală* (despre principii și regulĭ peste tot), și *specială* (singuraticii rami ai instrucțiunii catechetice.)

Autorul ține cont și aici pretutindeni, în special, de planul nostru de învĕțămînt, apoi de literatura specială atât străină cât și românéscă. Celor cari trĕbue, să se ocupe cu catechisare — și din preoțime nime nu este scutit de acésta — le va prinde bine să recetéscă cât de des principiile corecte și bine grupate, depuse în Catechetica presentă! Și dacă pot să-mi esprim o dorință, aș dori să vĕd acest tractat catechetic în broșură separată, mai ușor accesibilă, și în mânile *învĕțătorimei nóstre,* care ca învĕțătorime confesională, multe va afla într'însul, pe cari le va putea folosi.

În resumat: Recomând cartea Dlui canonic Marcu cu tótă căldura, și cred, că preoțimea nóstră nu va întârzia a și-o procura fără amânare, ca o călăuză atât de prețiósă în ale predicării și catechizării, călăuză scrisă cu diligință de albină și în perfectă cunoscință, atât a materiei cât și a împrejurărilor, înte cari clerul nostru trăesce.*)

V. M.

*) Ven Ordin. de Orade încă recomandă acéstă scriere preoțimei sale, ca una care „va tinde o lectură instructivă fie cărui preot și în deosebi celor aplicați în sfera păstoririi sufletesci.“

Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramurĕș.

(Fine.)

În acel timp asociațiunea a dispus numai de un capital de 2061 fl. 20 cr. Și cu acésta sumă modestă s'aŭ început zidirea convictului și s'aŭ condus prin Dr. Ioan Mihalyi cu un zel și perseverență atât de mare, în cât numele acelor trei membrii din comitetul asociațiunei, dar mai ales a lui Dr. Ioan Mihalyi, trebue să fie înscris

cu litere neşterse în istoria culturii poporului român din Maramureş şi în inima fie cărui mărmăţan.

Cu un capital modest de 2000 florenĭ avem astăzĭ în Sighet un palat frumos cu ridicătură şi cu încăperĭ de a puté primi 50 elevĭ.

Valórea acestui zĭd astăzĭ este 120 miĭ cor. şi este întabulat pe titlul: convictul gr. cat. român.

A trebuit câţi-va anĭ, până ce s'aŭ putut ridica acel zĭd frumos, în care restimp asociaţiunea ţinea numaĭ când şi când câte o adunare, pentru a se consulta despre zidire şi a primi raţiociniul tot de una corect a cassarilor sĕĭ.

În urmă a sosit timpul, ca să se deschidă alumnatul român din Sighet.

Spre scopul acesta s'a conchemat adunarea generală a asociaţiunei pe 21 Nov. 1885, în care s'a ales de preside Vasiliŭ Mihalca vicecomite, de vicepreside Michaĭl Kökényesdy vicar şi de notar Tit Bud protopop. În adunarea aceea s'a decis deschiderea alumnatului român din Sighet, ceea ce în anul şcolar 1886/7 s'a şi efeptuit primindu-se în internat 12 studenţi.

Ca să se pótă susţiné convictul, a trebuit de noŭ să aducă jertfe poporul român din Maramureş, şi a şi adus şi aduce continuŭ, căci aprópe 50 înşi mireni, preoţi, docenţi şi comunităţi, s'aŭ făcut membrii fundatorĭ ai asociaţiunei cu taxa de 200 fl. parte de 100 fl. şi din an în an se fac oferte de sute florenĭ pentru susţinerea convictului.

De la deschiderea convictului român din Sighet a trecut. 16 anĭ şi de atunci până la finea anului şcolar trecut asociaţiunea a spesat cu întreţinerea elevilor din institut 33308 fl. saŭ 66616 cor.

O sumă considerabilă depusă pe altarul culturei poporului român din Maramureş.

Aievea, abia se afla ţinut român în patrie, care să fi adus atâtea jertfe pentru cultura poporului român, ca aceste 49 comune române din Maramureş.

Mare e jertfa acésta maĭ ales, dacă luăm în consideraţiune, că românii din Maramureş sînt miserĭ, locuesc în nisce ţinuturĭ muntóse şi nefructifere.

În convictul român din Sighet de la 1887 până acuma s'aŭ crescut 87 elevĭ internişti şi s'aŭ ajutorat mulţi cu locuinţă, ér alţiĭ cu vipt.

Dintre eleviĭ crescuţi în acest convict avem deja preoţi, profesorĭ, advocaţi, diregătorĭ, notarĭ, docenţi, farmacişti, pădurarĭ ş. a.

Avem de a mulţămi fórte mult zelului presidelui asociaţiunii nóstre Magn. D. Petru Mihalyi ablegat dietal, care conduce asociaţiunea din 1887 şi fratelui sĕŭ Dr. Ioan Mihalyi cassarul asociaţiunii nóstre, carĭ pe cum în tinerețele sale, aşa şi acum în etate înaintată a fost şi sînt patroniĭ cei de frunte aĭ asociaţiunii şi aĭ convictului nostru

Aniĭ trec şi cu dînşiĭ trecem şi noĭ, dar faptele rĕmân.

Am aflat drept aceea de lipsă a descrie aceste şi până ce se va eda istoricul asociaţiunei pentru cultura poporului român din Maramureş.

Dar şi pentru aceea, ca să se scie, care e causa, că în Maramureş nu să înfiinţézĕ un despărţĕmînt aĭ asociaţiunii generale pentru literatura română şi cultura poporului român.

Puţinĭ câţi sîntem în Maramureş, cu jerfe marĭ, susţinem asociaţiunea nóstră şi convictul român din Sighet. A susţiné dóuĕ asociaţiunĭ nu sîntem în stare.

Cu susţinerea convictului din Sighet şi alor 18—22 elevĭ anuatim facem serviciŭ poporului român din Maramureş, ér ca să luăm asupra nóstră şi alte greutăţi nu ne póte obliga nimene.

Sighetul-Maramureşului, 14 Oct. 1902.

Tit Bud,
vicarul Maramureşului,
vicepresidele asociaţiunii
şi directorul convictului.

Noutăţi.

Sinodul estraordinar ţinut Duminecă la Arad a hotărît să adreseze Metropolitului Meţianu un memoriu, în care să cérĕ întreveĭrea lui pentru numirea grabnică a Episcopului.

Masa studenţilor din Blaş Prea Veneratul Consistor în zilele trecute a îndreptat un cercular cătră întreg clerul aludând la fie care câte un apel pentru masa studenţilor. După cum sîntem informaţi în mai multe locurĭ s'a şi început colecta. După cum ni se scrie din Cluş, în Dumineca trecută însuşi protopopul Dăianu a predicat, cetind şi tălmăcind „Apelul,“ comisiunei de 12. Suma incursă atunci după predică nu a fost tocmaĭ mare, dară se va continua colecta printre inteliginţă şi se speră, că aceea nu se va retrage de a contribui după putinţă pentru studenţimea atât de cercată din Blaş. Tot Duminecă s'a înfiinţat în Cluş-Mănăştur o „Reuniune a femeilor române“ de acolo, la stăruinţa On. Ştefan Roşian. — Dl Ion Oltean, stud. în drept. a colectat cor. 16·80 de la următoriĭ: Octavia Dr. Bogdan Lăpuşul-Ung., Ioan Oltean preot şi Biserica gr. cat. din Suciu-de-sus câte 2 cor. Petru Popp proprietar. Gavril Bude. învĕţător, Ion Bude, cantor, Gavril Burzo, prim curator, Opriş Teodor. proprietar, Filip Chindriş, econom. Ion Burzo lui Tanasĕ şi George Ilieş câte 1 cor. Tănasĕ Popp. Ion Bud, Ion Opriş. Vasiliŭ Lazar, Gavril Burzo a Păraschi, Petru Burzo şi Petru Bizo, câte 40 fl., toţi din Suciu-de-sus.

Pentru internatul Vancean de fetiţe (continuare) aŭ contribuit câte 6 cor. 48 fl. Florian Petran Almaş, Alexiŭ Viciŭ Nirasteŭ, Ioan Pop Ormeniş; câte 10 cor. 80 fil. Vas. Călugăr Crăciunel, Ioan Păcurariŭ Tiuriŭ, Ales. Moldovan Blăşel, Isidor Raica Galda sup.; câte 12 cor. 96 fil. Artemiŭ Boer Cason, Nic. Coroiŭ Ponorean Ponorel. Nic. Comşa Porumbacul sup., Ioan Albon Doştat, Iosif Lita Iclod, Ioan Alesandru Cs.-Szt.-György, Ioan Scridon Bord, George Micu Alecuş, Ioan Muntean Ibişdorf. Nic. Hărşan Oroiŭ, Iulian Giurgiŭ Hărastăş, Ioan Crişan Ny.-Karácsonfalva Ioan Bochiş Topa-S.-Craiŭ. Pompiliŭ Simoneti Reşinarĭ, Radu Jantea Sohodol, Maximilian Recean V.-Recea, Dem. Dregan Dămuc, Ales. Gruiţia Asinip, Zacheiŭ Graur Sidrieş, Val. Maior Şoroştin, Damaschin Ghircoiaş Bucium, Ioan Cimonea Cacova-Ierilĭ, Ioan Şolnai K.-Polyán. Mich. Mărginean Ungurel, Aug. Marcu Ciumbrud, Iuliŭ Ilian Grind, Vas. Tătar K.-Szt.-Iván; câte 27 cor. Ioan P. Chinez Ernotfala. Iuliŭ Suciŭ Indol, Ioan Dobrean Corbu, Gavril Pop Măhaciŭ, Iuliŭ Graur Curticap, Ilie Hirian S.-Mărtinul-săr., Nic. Muntean Henig; câte 8 cor. 64 fil. Ioan Negrean Buciumĭ, Ananie Decei Hamba; 11 cor. 88 fil. Teodor Duşa Pătrânjenĭ; 3 cor. 24 fil. Ales. Mărincaş Nireş; 17 cor. 28 fil Aur. Pop. Cicăŭ; 14 cor. 04 fil. Aur Oprea Găinariŭ; 15 cor. 12 fil. Filip Pop Band; 48 cor. 60 fil. N. N. La olaltă 1998 cor.

Sfinţire de şcólă. Duminecă în 26 Oct. n. Reverendissimul domn Dr. Aug. Bunea, învitat de protopopul Nicolaŭ Solomon, a sfinţit şcóla cea nóuă gr.-catolică din Ludoşul de Mureş. Maĭ întâiŭ domnul canonic a celebrat s. liturgie în biserica cea frumósă, şi nu de mult zidită, asistat de protopopul şi de notarul tractului Georgn Florian, paroch în Sânger. Cu acésta ocasiune a predicat despre evangelia zilei şi în legătură cu acésta a lăudad zelul şi jertfele poporului pentru biserică şi şcólă. După liturgie a sfiinţit şcóla în presenţia unui public numĕros în care era — pe lângă preoţii Suciŭ din Căpuş. Boer din Lichinţa, Orbean din Iclănzel şi alţiĭ din jur — şi representanţiĭ auctorităţilor civile locale. Aci predând şcóla destinaţiunii, a adresat cuvinte potrivite senatului şcolar, părinţilor, pruncilor de scólă, învĕţătorului, arătându-le carĭ sunt datorinţele lor faţă în şcólă. Învĕţătoriul Vas. Morariu cu corul seŭ de elevĭ a ridicat mult frumseţa actului, şi a şciut aranja o adevĕrată sĕrbătorire a parochului şi protopopului N. Solomon, sub a cărui păstorire s'aŭ clădit biserica şi şcóla, ambele atât de frumos situate pe ţĕrmurile Murĕşului într'un loc înalt unde, călătorind pe valea acestui rîŭ, le vedĭ şi le admirĭ din mare depărtare,

Avis. Subscrisul recomand cu tótă căldura pe dl Szemán István, din Baia-mare, (Nagy-Bánya) care a pregătit pentru nóua biserică din Coşocna, tóte icónele de pe iconostas şi cerime, în cât corĕspund ritului nostru şi sînt spre îndestulirea tuturor. Coşocna 27 Oct. 1902 Ioan Hăţiegan, paroch protopop gr. cat.

Procesul „Cărţiĭ de aur“. Tribunalul din Cluş. neţinĕnd samă de escepţiile date de adv. Bredicean, a decretat a pune pe autorul T. V. Pacaţianu în stare de acusă pentru tóte pasajele încriminate.

Procesele „Tribunei“. Zi de zi redactorul „Tribunei“ primesce însciinţare despre punerea sub acusă pentru celea publicate în ziar. Multe din procesele acestea sînt fără de niciun rost; se pomenesce de actele guvernului şi acusa se face pe tema aţiţării la ură.

De la Liga culturală. Dl Septimiŭ B. Murĕşan. plecĕnd în Germania pentru completarea studiilor, de secretar al Ligei a fost ales dl Nic. I. Henzel, absolvent al facultăţii de litere.

Constituire. Societatea de lectură „Inocenţiŭ Micu Clain“ s'a costituit în şedinţa sa ţinută în 16 Oct. pe apul 1902/3 în modul următor: Preşedinte: Traian German, cl. a. IV.; Vicepeşedinte: Ioan Boldor, cl. a. III.; Secretar: Niculae Ticaciŭ, cl. a. IV.: Cassar: Cornel Andrea cl. a. III.; Archivar: Emilian Aldea. cl. a. III.: Controlor: Iosif Bogdan, cl. a. II.: Bibliotecar: Aurel Vodă, cl. a. II.; Vicebibliotecar: George Grecu, cl a. I.; Notar: Ioan Cărnaţiŭ. cl. a. I.; Membriĭ comisiei literare: Victor Turcu şi Eugen Pop Păcurar. cl. a. IV.. Octavian Popa şi Nicolae Platon, cl. a. III. Nicolae Marcu şi Petru Suciŭ. cl. a. II., Aurel Marcu şi Ioan Mărginean, cl. a. I.

Mulţumită publică. Illustra familia Mocsonyi n'a încetat a face fapte bune nice după donul cel mare princiar, ci vĕdĕnd lipsele Bisericei noŭ edificate gr. cat. din opidul Coşocna, s'aŭ îndurat prea graţios a ne trimite şi spre acest scop 200 cor. carele mărturisesc: că aŭ sosit când era lipsa mare. În numele poporului mieŭ gr. cat. vin prin acésta aĭ aduce cea maĭ căldurósă mulţămită pentru fapta-i generósă! Dumnezeŭ să-i răsplătéscă întru viéţa eternă! Biserica l-aŭ înscris între binefăcĕtoriĭ sĕĭ ceĭ maĭ marĭ. Coşocna în 3 Novembre 1902. Ioan Haţiegan paroch gr. cat, şi protopop.

Necrolog. † Georgiŭ Orga, fost învĕţător. în Bucerdea-grânósă. după un morb greŭ, împărtăşit cu sântele Sacramente ale muribunḑilor, a trecut la cele eterne. Mercurĭ în 5 Nov. n. a. la 10 óre a. m. în anul al 19-lea al etăţiĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

În urma sentinței din Blaș, Papiŭ trece în anul 1845 la Cluș, unde absolvă și filosofia și studiile juridice, fiind și aci tot de una cel dintâiŭ între cei aleși.

Aci înarmat cu vaste și temeinice cunoscințe în diferiți rami ai sciințelor, spiritul sĕŭ cĕrcă, să se manifesteze în lucrări literare. Dar încă e confus, încă nu află adevĕratul teren, pe care e chemat, să producă opere de valóre.

Primele sale manifestații de activitate literară se întrupézĕ în fóia beletristică „Ziorile“, redigeată de el însu-și pe vremea când era student în Cluș, adecă prin anii 1845—47, și respândită în scris printre cei 50—60 studenți români, ce se aflaŭ pe atunci acolo.

Fóia acésta literară era o simplă încercare, dar ea avu un efect simțit de tinerii români din Cluș. Într'o vreme de grea urgie, de continuă apăsare și de agitate zile, când lipseaŭ aprópe cu totul mijlócele pentru a deștepta în inimele lor sentimente naționale, idei de libertate și egalitate, o fóie ca acésta încă presta bune servicii. Tinerii români toți se grupaŭ în jurul ei, și redactorul Papiŭ era un fel de conducĕtor al tinerimei, din care nu peste mult, peste un scurt an de zile aveaŭ să iésă tribunii neamului, apĕrătorii dreptului, luptătorii libertății acestuia. Prin oratoria sa escelentă, prin peana sa dibace, prin mintea sa luminată, Papiŭ devine așa zicênd apostolul tinerimei române studióse din Cluș.

Fóia sa făcu mare sgomot între Românii din Cluș, ba chiar și între Unguri. Pe încetul interesul pentru ea devine tot mai mare și încurăgiarea tot mai îmbucurătóre. „Fóia pentru minte, inimă și literatură“ reproduce din ea unii articoli întregi, ér tinerimea română din Murĕș-Oșorheiŭ, canceliștii de la tabla regéscă, în frunte cu Avram Iancu, coleg de școlă și amic bun al lui Papiŭ, de asemenea se intereséză și ei de sórtea „Ziorilor“.

Ast fel fóia lui Papiŭ isbutesce a-i împreuna pe toți tinerii români din Cluș și Murĕș-Oșorheiŭ „într'un singur trup și suflet“, vĕrsând în toți acelea-și mari idei de naționalism, aceea-și țintă, acelea-și aspirațiuni sfinte. Óre cum presimțeaŭ cu toții apropiarea epocalelor evenimente, ce nu peste mult aŭ și urmat în tótă mărimea lor sguduitóre.

Din Cluș pe la începutul anului 1848, cu scop de a se pregăti pentru óre care carieră juridică merge la Murĕș-Oșorheiŭ, unde se înscrie între canceliștii (jurații) de la tabla regéscă, căci aici era în vremea aceea forul judecătoresc al Transilvaniei, așa numita „tabula regia judiciaria“.

Papiŭ și aici atrase asupra sa atențiunea tuturora. Toți îl iubeaŭ și stimaŭ, carî îl cunosceaŭ, cancelișii români și unguri de o potrivă, parte pentru inteligența sa, parte pentru multele sale cunoscințe linguistice, în care privință ceî alalți cancelișii din Murĕș-Oșorheiŭ nu se puteaŭ asemĕna cu el.

În punctul acesta putem aminti un caz interesant din viața sa, povestit de veteranul octogenar Nicolae Bota, tatăl profesorului preparandial din Blaș Aurel Bota, pe atunci și el cancelist la tabla regéscă din Murĕș-Oșorheiŭ, prin urmare coleg și amic bun cu Papiŭ Ilarian.

Acesta ne spune, că odată, prin luna lui Februar, Papiŭ juca biliard în cafeneua „La Coróna Magiară“ cu Ilie Măcelariŭ, și acesta cancelist român, și cum juca, vorbea românesce. Vorba românéscă în Murĕș-Oșorheiŭ în 1848 într'un local public se părea un lucru de tot cutezat. Pentru aceea un cancelist magiar, cu numele Alesandru Czinege — mai târziŭ asesor la sedria orfanală din Aiud — care nu cunóscea pe Papiŭ, apropiându-se de el îi zice:

„Cum cutezi Dta să vorbescî aicî românesce?“

„Dar Dta de ce vorbescî ungurescе?“ îl întrebă acesta într'un ton serios.

„Eŭ sum Ungur!“ replică orgolios cancelistul magiar.

„Ér eŭ sum Romăn!“ fu rĕspunsul calm și plin de demnitate al lui Papiŭ, și cu acestea continuă jocul mai de parte.

Atunci se sculă de la altă masă juratul George Urbázy, conducĕtorul mișcărilor tinerimei magiare din Murĕș-Oșorheiŭ, și corespondent al ziarului „Pesti Napló“, și adresându-se cătră Czinege, îl întrebă:

„Sciî Dta cu cine aî vorbit?“

„Nu sciŭ!“ rĕspunse cancelistul.

„Să-ți spun dară eŭ! Acela e „Hiláris Pap Sándor“, cancelist ca și Dta în tabla regéscă de aicî, a studiat filosofia și ura în Cluș, unde între toți a fost cel dintâiŭ; apoi vorbesce mai multe limbi europene, ĕră Dta vorbescî numai cea magiară, și dacă nici aceea nu o aî sci, atunci ar trebui să latri ca câne!“

Vedem de aci, cum era Papiŭ în etate de 20 de anî: consciŭ, ambițios, mândru că e Român, plin de demnitate față de agresorii sĕi, și prețuit de toți, ceî ce îl cunosceaŭ, până chiar și de ceî din tabĕra străină. —

Într'acestea sosi vremea libertății popórelor, pe care Ungurii o întimpinară cu entusiasm îndescriptibil. Ferberea mișcărilor revoluționare devenia tot mai mare atât între Magiarii din Ungaria, cât și între ceî din Transilvania. Toți, în tóte părțile, strigaŭ: unire saŭ mórte!

„Unirea“ însemna incorporarea Transilvaniei cu Ungaria, ĕră „mórtea“ însemna furcile, „cu carî a fost împenată Transilvania de la un capet până la cel alalt“.

Aceste dóuĕ cuvinte: „unire“ saŭ „mórte“ eraŭ devisa Ungurilor; acestea aveaŭ să decidă asupra sorții Transilvaniei în dieta de la Cluș, unde eraŭ chemați pe luna lui Iulie deputații celor trei staturi ale țării, adecă deputații națiunei magiare, secuiescî și săsescî, apoi demnitarii și funcționarii înalți, și regaliștii saŭ proprietarii mari, — despre Români însĕ nicî vorbă nu era.

În prejma acestor stări Românii n'aveaŭ nicî o direcțiune hotărîtă, ce ar fi trebuit să urmeze: unii eraŭ pentru uniune, alții nu voiaŭ uniunea cu Ungaria, și ér alții eraŭ nedecișî.

După ce însĕ în luna lui Martie mișcările ungurescî isbucniseră pe tóte terenele atât în Ungaria, cât și în Transilvania, începuseră și Românii a se consulta, ce e de făcut. Ast fel de consultări ținuseră Românii în Blaș, Sibiŭ, Brașov, Cluș, Abrud etc.

Mișcările tinerimei magiare avură influință și asupra celei române, și în scurtă vreme mișcările naționale românescî se lățiră și între tinerimea studiósă. „Vĕdênd ridicarea în picióre a întregului element magiar, junimea română sciutóre de carte — zice George Barițiŭ — ar fi trebuit să albă în vitele sale numai sânge de pesce, pentru ca ea să pótă sta pe loc nemișcată, pe cum staŭ icónele într'o biserică.“ [1])

Pretutindenea inimele tinerimei române eraŭ încălțite de focul sacru al sentimentelor naționale, dar deosebit merit revine în privința acésta tinerimei de la școlele din Blaș și canceliștilor românî de pe lângă tabla regéscă din Murĕș-Oșorheiŭ, unde nicî când n'aŭ fost atâția juraț români, ca tocmai în anul acesta.

Tinerimea română din Blaș deja în 25 Martie începu să se consulte împreună cu profesorii sĕi și cu alți bărbați inteligenți asupra cestiunei: ce ar fi de făcut pentru națiune?

Jurații români din Murĕș-Oșorheiŭ, audênd despre mișcările naționale din Blaș, se întrunesc și ei în sara de 26 Martie în casa cancelistului Avram Iancu, pentru a se sfătui asupra situațiunei. Aci toți, între ei și Papiŭ, „într'un cuget și cu o inimă“ hotărîră și jurară, ca pe Dumineca Tomei „prin foc și prin apă și prin tóte pericolele vieții“ cu toți cunoscuții lor civilî și preoți, inteligenți și țărani, pe câți îi vor puté îndupleca, să mérgă la Blaș, „unde aflându-se mai mulți, să pótă face pașii necesarî în causa națională.“ [2])

Ast fel până când „câți-va Românî — pe cum scrie „Gazeta Transilvaniei“ [3]) — meditaŭ și se consultaŭ între sine în tăcere, cum s'ar puté mijloci un congres național recunoscut și de guvern și de cele alalte națiuni“, tinerimea română din Murĕș-Oșorheiŭ împinsă de spiritul timpului și înflăcărată de entusiasmul național, nu întârziă a lua conclus categoric în punctul acesta, conclus de mare importanță, în al cărui merit și Papiŭ își are partea sa însemnată, în tocmai pe cum și ceî alalți cancelișii românî, ca Avram Iancu, Samuil Porațiŭ, Tordășan, Tobias, Frâncu, I. Pinciŭ, Petru Roșca, Nic. Bota, I. Mărginean, Vasile Vespremian etc.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

---

[1]) G. Barițiŭ: Părți alese din istoria Transilvaniei. Sibiŭ 1890. vol. II. pag. 77.

[2]) A. Papiŭ Ilarian: Istoria Românilor. Viena 1852, tom. II. pag. 107—8.

[3]) »Gaz. Trans.« 1848. Nr. 39.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Înainte de tóte acéstă discuție trebuia scurtată. Ali-en-Nurabi nu putea învinge pe acest uriaș, asta era sigur. Așa dar eŭ înaintaĭ cu un pas și zisei: „Vreaĭ să te lupțĭ cu unul dintre noĭ? Te-a șters Allah din șirul vieținitorilor, de cutezĭ să vorbescĭ astfel de cuvinte? Ce sînt ceĭ o sută de ómenĭ aĭ tĕĭ, față de braviĭ meĭ Sebira și ce eștĭ tu însuți, față de un emir din țara eroilor?“

Am vorbit intenționat după obiceiul lăudăros al fiilor deșertuluĭ; eŭ am luptat cu bărbațĭ maĭ alteum, de cum era el; mĕ simțaŭ sigur și de aceea voiam să-ĭ atrag atențiunea asupra mea. Mĭ-a succes. El se îndreptă mirat în șea și mĕ ficsă.

„Câne de șacal!“ strigă el. „La moment îmĭ veĭ linge mâna, ca să te ĭert!“

„Dacă-țĭ e mâna murdară, atunceĭ lingeți-o însuțĭ! Gura ți-e destul de mare. Cum poțĭ cuteza, să pretindĭ de la mine cinceĭ-zeceĭ de oĭ! Privesce, dinapoia mea staŭ șese-zeceĭ de rĕsboinicĭ; dar chiar și dacă eĭ n'ar fi aci, dacă așĭ fi numaĭ eŭ singur, n'aĭ primi niceĭ o singură óie. Se vede, că curagiul vostru este maĭ mic de cât vorbele vóstre!“

Ochiĭ sĕĭ schinteiaŭ; buzele îĭ tremuraŭ și el scóse un strigăt rĕgușit de turbare.

„Omule, eștĭ nebun?“ urlă el. „Îndrăznescĭ să adresezĭ astfel de vorbe luĭ Hamram-el-Zagal? Bine, te veĭ lupta cu mine, dar nu numaĭ pentru tribut, ci pentru viață!“

„Sum gata. Dar păzesce-te! Calul meŭ este maĭ bun de cât al tĕŭ, și armele asemea.“

„Vĕd, că aĭ armele francilor“, rîse el batjocuritor, „dar nu-țĭ va fi permis să te folosescĭ de ele. Calul și armele celuĭ învins aparțin învingĕtorului. Lapĕdă-țĭ armele și descalecă, cum fac și eŭ. Ne vom lupta numaĭ cu mâinile și unul va sugruma pe celalalt.“

„Să-țĭ fie pe voie, el-Zagal. Ne vom lupta cinstit amêndoĭ, dar ceĭ alalțĭ încă trebue să fie cinstițĭ între olaltă.“

„Cum înțelegĭ acésta?“

„Dacă mĕ învingĭ tu, atunceĭ tot ce este aĭ meŭ, îțĭ aparține ție și Sebira-ĭĭ îțĭ vor plăti tributul cerut; dacă însă te învingeŭ, atunceĭ calul și armele tale îmĭ aparțin mie și noĭ putem trece liberĭ prin ținutul vostru.“

Ochiĭ sĕĭ se ațintiră cu lacomie asupra caluluĭ meŭ.

„Bine, să fie cum zicĭ tu,“ rĕspunse el.

„Dacă unul dintre noĭ a căduț, va fi pace între ceĭ alalțĭ?“

„Îțĭ promit!“

„Jóră!“

„Jor pe Allah și pe toțĭ musulmaniĭ, carĭ aŭ trăit și vor maĭ trăi!“

„Și ómeniĭ tĕĭ jóră?“

„Jurămîntul meŭ este și pentru eĭ.“

„Atunceĭ descalecă!“

Am făcut semn luĭ Achmed și englezuluĭ, spre a le preda calul și armele mele. Cu ocasiunea acésta am istorisit tot lucrul luĭ sir Percy.

„Zounds“, strigă el, „așĭ da o sută de punțĭ, dacă așĭ fi eŭ în locul dtale!“

„Privesce la acest blăstĕmat, sir! Lucrul nu este chiar de tot fără pericol!“

„Hm! Uĭte că se desbracă. Ce muschĭ! Acest bĕtrân are brațe ca un elefant. Bagă de samă, sir. Dă-ĭ o lovitură țepănă în stomac, ca să-ĭ iésă sufletul; așa va fi maĭ bine!“

„Ah! Dta aĭ vĕdut dóră în India, cum sciŭ eŭ lovi cu pumnul; o singură lovitură este destulă.“

„Îțĭ veĭ sdrobi pumnul, sir!“

„Nu cred, că capul acestuĭ Khramemssa este maĭ tare de cât căpățînile de indianĭ ce le-am lovit deja. Dacă însă s'ar întîmpla să cad, să fițĭ liniștițĭ; așa am promis!“

M'am desbrăcat și eŭ. Ceĭ alalțĭ se retraseră înapoĭ, și acum noĭ amêndoĭ ne stăteam față în față. Acest uriaș părea a-mĭ fi cu mult maĭ superior; el însuș era așa de convins despre acésta, în cât îndată începu atacul, fără niceĭ o pregătire. Cu o săritură mare și puternică năvăli asupra mea, spre a mĕ cuprinde. Niceĭ că putea să-mĭ facă maĭ pe voie. M'am întors repede la o parte și pe când el apucă în gol cu ambele brațe, eŭ ĭ-am aplicat la tîmpla dréptă o lovitură de pumn așa de țepĕnă, în cât la moment căduu jos. Un țipet puternic resună din ambe părțile, dar fidelĭ jurămîntuluĭ conducĕtoruluĭ lor, niciun inimic nu cuteză să se mișce de la loc.

Eŭ îngenunchiaĭ pe inimicul învins și-l țineam de gât. O a dóua lovitură l'ar fi omorît eŭ însă nu intenționam așa ceva. După puțin timp el îșĭ reveni în orĭ și-și dete silință ca să se ridice, eŭ însă îl țineam cu putere sub mine. Se opintea din tótă puterea să mĕ arunce de pe sine, eŭ însă n'aveam de cât să-l string maĭ tare de gât, spre a înfrânge orĭ ce resistință.

„Concezĭ, că eștĭ învins?“ îl întrebaĭ eŭ.

„Omóră-mĕ, câne!“ gâfâĭ el.

Atunceĭ mĭ-am luat mâna de la gâtul sĕŭ și mĕ sculaĭ.

„Ridică-te, Hamram-el-Zagal; eŭ nu-țĭ vreaŭ viața!“

„Ĭea-o! Nu vreaŭ să maĭ trăiesc.“

„Scólă-te! Să sciĭ, că nu este rușine a fi fost învins de către un emir din țara francilor.“

„Este însă rușine, a-șĭ perde calul și armele sale!“

„Păstrĕză-ĭe, eŭ țĭ le dărueșc!“

Auḑênd aceste cuvinte, el se ridică la moment.

„Este drept? Tóte mi-le laș mie?“

„Tóte! Tu m'aĭ insultat; m'aĭ numit câne și șacal; însă profetul zice: „Cine să laudă a face bine prietinuluĭ sĕŭ, acela să tacă; cine însă este marinimos față de inimicul sĕŭ, aceluia îĭ este deschisă mâna luĭ Dumnezeŭ.“ Vină, ĭea și mânâncă; să fim prĭetinĭ!“

Am mers la calul meŭ și dintr'o tașcă de la șeauă am scos o curmală uscată, am frânt'o în dóuĕ și-ĭ întinseĭ luĭ jumĕtate, pe când pe cealaltă o mâncaĭ eŭ. În surprinderea sa el bagă curmala în gură. Acum eram siguri; acum am câștigat. El îșĭ relnă armele și încălecă.

„Am mâncat cu tine; eștĭ prietinul meŭ. Veniți cu mine în sat, să-mĭ fițĭ óspețĭ!“

„Permite-ne, ca s'o facem acésta numaĭ la reîntórcerea nóstră! Acum n'avem timp de pĭerdut, dacă vrem să ajungem pe ómeniĭ ce-ĭ căutăm.“

„Îmĭ întristezĭ sufletul, o emire. Dar spune-mĭ, aveți vre-o resbunare de sânge?“

„Da. Crumirul a omorît pe un Sebira.“

„Atunceĭ grăbiți-vĕ, să-l ajungeți. Tributul vĕ este ĭertat. Între Sebira și Khramemssa să fie pace. Allah vĕ scutéscă!“

Aventura, care la început părea așa de periculósă, s'a sfîrșit într'un mod fericit, și eŭ am observat, că vaza mea a maĭ crescut binișor înaintea soților meĭ. Ne-am continuat drumul neconturbațĭ, ér Khramemssa-ĭĭ s'aŭ reîntors fără pradă în satul lor.

Am propus încă odată șeiculuĭ, ca eŭ și Achmed să călărim înainte; dar după cele pățite numaĭ acum, el nu maĭ voia să ne lase de lângă sine. Înaintând repede, pe la apusul sórelui, am ajuns în vîrful munteluĭ Bah Abida.

Spre nord-ost se vedeaŭ piscurile munteluĭ Zaafran; în depărtare spre rĕsărit se vedea Mactór, ér la picĭórele nóstre se întindea în zarea întunecată deșertul er-Ramada.

„Desfacem corturile?“ se informă șeicul.

„Încă poțĭ recunósce urma, ér aci sus este frig nóptea. Mergem maĭ de parte!“ zisei eŭ.

(Va urma.)

Economie.

Împărtășirĭ din grădinărit și economie.

(De Wilhelm Mühle din Timișóra.)

I. **Ocularea.**

Cel maĭ bun metod de nobilitare a pomilor, este ocularea saŭ întroducerea de ochĭ nobilĭ de pomĭ, în de ceĭ sĕlbaticĭ.

Cele maĭ bune medĭ pentru nobilitare sînt soiurile sĕlbatice, fiind că acestea daŭ viitorului pom cele maĭ sănătóse și maĭ puternic rădăcinĭ, prin carĭ soiul cel nobil se desvóltă maĭ bine. Se nobilitézĭ prin urmare de la începutul luĭ Iunie până în mijlocul luĭ Iulie cu ochĭ, porniți spre creștere, ér din Iulie până la finea luĭ Septembre prin ochĭ dormitorĭ; metodul cel maĭ bun este cel prin ochĭ dormitorĭ.

În Iunie saŭ Iulie se începe curățirea sĕlbatecilor. Ceĭ puțin cu 3—4 sĕptĕmânĭ înainte de ocularea sĕlbaticiĭ trebue curățiți, retezați și pregătiți pentru ocularea, pentru că prin tăiare, etc. întrevine o conturbare în circularea sucului de 8—12 zile. Tot asemenea cu 10—14 zile maĭ înainte se retézĭ vîrful mlădițelor nobile, ca ochiŭ de pe mlădița nobilă să se desvólte deplin. Pentru ocularea să se alégă ochiĭ, ce se află pe mijlocul mlădițelor, ceĭ de la rădăcină saŭ de la vîrf nu sînt așa bunĭ; ér mlădițe să se ĭea numaĭ de la pomĭ sănătoșĭ și bine desvoltațĭ, și maĭ bine diminéța, până când încă totul e plin de viață. Frunzele trebue numaĭ de cât tăiate de pe mlădițe, ér mlădițele să se pună în apă orĭ așeḑe în muschĭ umeḑĭ și să se păstreze într'un loc umbros și rece.

Nobilitarea să se facă numaĭ pe locurĭ, unde cója e curată și netedă, și anume pe partea către nord saŭ ost, ca razele sórelui să nu pótă cădea direct pe locul de nobilitare. Lucrul principal este: un cuțit ascuțit,

o tăiare netedă și fină și o legătură bună cu ceară, așa ca numai ochiul să rămână liber, fie care tăietură să fie legată așa de bine, să nu pótă pătrunde la ea nici aer și nici apă.

La ocularea comună. tăiarea (crestarea) să se facă în formă de T, ér dacă mlădițele sînt așa de desvoltate. în cât se scot ochiurî marî, tăiarea să se facă în forma de +. Acésta din urmă cu deosebire trebue legată bine, ca marginele cójeî tăiate să fi bine ținute la olaltă.

După 4—6 săptămânî legătura să se desfacă, îndată ce s'a observat că cója s'a prins, și să se facă o altă legătură mai ușóră. Dacă ochiul nu s'a prins, se póte face o nóuă oculare, dar mai jos. ca cea dintâiu. Ultoiî nobilitați prin ochî, carî dorm, nu daŭ până în primăvara anuluî viitor, când legătura se desface de tot, ér sălbatecul se retézá cu câți-va cm. mai sus de ochiul cel nobil.

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbirî Literare“, Nr. 10. anul 36—1902. cu următorul cuprins: G. Murnu, Homer: Iliada, cântul VII. — I. Bogdan, Din relațiile țărî românescî cu Brașovul și Ungaria în sec. 15. — St. Iosif și D. Anghel, Din Verlaine: Nu este așa? Albastră-î zarea. E. Hodoș. Todorel Todor, baladă populară. — H. Schachmann, Petru Cercel, după isvóre de curênd publicate saŭ inedite. — I. Valaori, Sînt saŭ nu greșelî în opera luî Herodot? — Alex. Lăpădatu, Câte-va documente privitóre la istoria catolicismuluî în Moldova. — N. Iorga. Episcopiî Petru Paul Aron și Dionisiŭ Novacovicî de Dr. Augustin Bunea (dare de samă). — St. Nicolaescu. Ajutóre bănescî date de către domnitoriî și boeriî țărî românescî și aî Moldovei schiturilor și mănăstirilor din sf. Munte. — Bibliografie.

„Sămănătorul“. Nr. 30. cu următorul sumar: Năframa (poesie). St. O Iosif. — Dóuĕ categorii. Il. Chendi. — În grădină (poesie). D. Anghel. — Note de drum. Miron Aldea. — Pe seară (poesie). Z. Bîrsan. — Expositia din Sibiŭ Ip. Strîmbulescu. — Comóra (poesie) Epigrame, De la Petroșița. — Către nópte. trad. din Schelley. — Populară, Măghiran. — Un cântec de demult. Al. I. Dumitrescu. — Cărți și reviste. * * * — Răspunsurî. Red. Numĕrul 20 banî. Abonamentul 10 leî pe an.

Posta „Unirii“.

– *f.* — Cele alalte le-am socotit de mai potrivite pentru „Fóia școlastică“, unde le-am și transpus.

Editor și redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

259 v. szám (43) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi. hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1901. évi 8453. váltó számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Salkói lakós Gergely Nikulae és t. ellen 220 kor. 50 fil. s jár. erejéig 1902. évi Márczius hó 8-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 945 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Iván Dumitrunál: 1 drb. fekete ló kancza. 1 drb. pejszőrű ló, 1 drb. bival tehén, 2 ló szekér, egyik festet fatengelyel, 1 vaseke taligástól; Gergely Nikulaenál: 4 bival tehén, 1 ökör szekér, 3 öl tüzifa. 1 vaseke borona val. 1 drb. lábon álló pajta szalmával födve, 5 juh nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szentágotai kir. jbiróság 1902. évi V. 8/—. számu végzése folytán 220 kor. 50 fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi Oktober hó 11-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 79 kor. 94 fillérben bíróilag már megállapitott költségek erejéig a végrehajtást szenvettek lakásán Salkó községében leendő eszközlésére 1902. évi Oktober hó 28-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szentágotán 1902. évi Oktober hó 29-ik napján.

Molnár Sándor,
kir. jbirósági végrehajtó.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1902.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat			Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena ..... sos.	1.50		1.50	6.20
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta** ..	7.10	9.35	7.50	6.40
11.56		9.02	11.12		Szolnok	3.37		5.32	3.46
2.14		11.33	12.47		P. Ladány ..	12 54		3.56	1.12
3.49		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . pl.	11.04		2.38	11.36
4.10		2.06	2.18	pl.	Mező-Telegd . sos.	10.44		2.32	11.15
4.50		3.04	2.51		Rév	10.07		2.03	10.43
5.33		3.50	3.26		Bratca	9.32		1.37	10.13
5.56		4.14			Ciucia	9.11			9.55
6.42		5.02	4.16		B.-Huiedin ..	8.37		12.55	9.24
7.23		5.49	4.52		Gârbĕŭ	7.58		12.23	8.48
8.11		6.42			Ghiriș	6.59			7.50
8.32		7.12	5.55	sos.	Cluș ..... pl.	6.17		11.10	7.13
8.54		8.30	6.11	pl.	Apahida .... sos.	5.41		10.50	6.45
9.11		8.59	6.27		Ghiriș	5.22			6 27
10.17		10.29	7.26		Cucerdea ...	3.54		9.29	5.12
10.47		11.16	7.50	sos.	pl.	3.11		9.—	4.43
10.56		11.31	7.52	pl.	Uióra ..... sos.	3.02		8.55	4.33
11.03		11.40			Vinţul de sus .	2.56			4.27
11.12		11.50			Aiud	2.49			4 20
11.34		12.20	8.16		Teiuș ..... pl.	2 27		8.29	3.59
11.52	4.50	12.46	8.32	sos.	pl.	2.05		8.12	3 38
12.24	5.10	1.48	8.37	pl.	Crăciunel ... sos.	1.47	11.11	8.00	3.02
12.53		2.20			Blaș-Kükülőszög . .	1.11			2.36
1.02	5.40	2.29	9.04		Micăsasa ...	12.58	10.47	7.34	2.21
1.45		3.11	9.31		Copșa-mică .. pl.	12.06		7.08	1.44
2.01	6.19	3.27	9.43	sos.	Mediaș ... sos.	11.45	10.14	6.56	1.25
2.15	6.21	3.32	9.47	pl.	Elisabetopol .	11.09	10.13	6.50	1.06
2.33	6.37	4.08	10.01		Sighișóra ... pl.	10.53	10.01	6.37	12.51
3.04	6.57	4.45	10.25		Hașfalĕŭ ... sos.	10.24	9.42	6.16	12.23
3.40	7.21	5.27	10.53	sos.	Homorod ...	9.48	9.19	5.49	11.49
3.47	7.28	5.43	11.—	pl.	Ágostonfalva .	9.02	9.12	5.42	11.42
4.03	7.40	6.08	11.14		Apața	8.43	9.01	5.28	11.27
5.28	8.35	7.52	12 26		Feldióra	7.30	8.08	4.23	10.15
6.03		8.32	12.58		Brașov .... pl.	6.49		3.50	9.30
6.34	9.17	9.09	1.16		Timiș ..... sos.	6.27	7.29	3.35	9.17
7.10	9.35	9.40	1.35		Predeal ...	5.56	7.10	3.15	8.40
7.50	10.04	10.25	2.09	sos.	Bucuresci ... pl.	5.20	7.45	2.45	8.12
3.55			2.19	pl.				2.18	5.—
4.40			3.01					1.42	4.24
5.10			3.31					1.17	3.32
11.55			9.10	sos.				9.15	7.35

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.48	11.14	7.10		Copșa mică . sos.	6.10	9.32	3.09		12.35
3.50	6.36	12.42	8.50		Ocna	4.52	8.15	1.34		11.01
4.12	7.04	1.04	9.15	sos.	pl.	4.25	7.41	1.05		10.30
tr. m.		tr. m.		pl.	Sibiiu .... sos.					tr. m.
4.33		2.—					7.33			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6 01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș ... pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30		
5.01	10.29	5.39		Zau		5.52	6.35		
6.57	12.48	7.19		Tagu-Budatelic		4.10	4.54		9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44		8.46
8 47	3.02			Lechința			2.48		7.49
9.24	3.52			S.-Măghiăruș			2.02		6.52
10 14	4.55			Bistrița			1.16		5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsĕsc.

3 16	8.10	9.10	1.25		Cucerdea .. sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.51	2.17		Ludoș ...		7.04	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.35	3.14		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.44
5.34	10.30	11.27	4.17	sos.	pl.		5.30	12.25	5.43	9.35
5.45	10 42		4.42	pl.	Oșorheiŭ .. sos.			8.45	5.04	9.15
7.14	12.16		6.11	sos.	Regh.-săs . pl.			7.24	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.26	6.29	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.48	6.51		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.45

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.10	2.48		Kükülloszög-Blaș . . .		8.48		6.50
3.47	3.30		Săn.-Micläuș		8.13		6.15
4.15	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.15	5.21		D.-Săn.-Mărtiu		7.03		5.—
8.26	8.59		Sóvárad		4.03		1.50

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriî încuadrați cu liniî mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 15 Novembre 1902. Numĕrul 46.

Valurĭ confesionale.

(=) De astă dată nu despre noĭ este vorbă, ci despre compatrioţiĭ nostri Unguri, carĭ până acum păreaŭ aşa de puţin desbinaţi pe tema confesionalismuluĭ.

Adunarea reformată din Cluş, ţinută în 8 a l. c. în vederea apropiateĭ adunărĭ generale a statuluĭ catolic ardelean (13 a. l. c.) prin rostul fostuluĭ ministru Bánffy îşĭ esprimă temerea faţă de catolicismul, ce se fortifică din ce în ce maĭ mult, în vreme ce protestantismul slăbesce.

Temerea luĭ Bánffy este cu atât maĭ basată, cu cât el vede în lăţirea catolicismuluĭ un pericol naţional, dat fiind, că singur în protestantism residă „forţa de viéţă a poporuluĭ maghiar". Înţelegem pentru ce Bánffy în pricipiile generóse şi umanitare ale religieĭ catolice, întrevede o stavilă în calea curentuluĭ şovinist la ordinea zileĭ. Dar nu înţelegem, pentru ce anume îşĭ închipue, că religia catolică ar fi aşa de fortificată şi de preferită în stat.

În Transilvania, da, statul catolic e autonom, îşĭ administréză singur fondul religionar şi fondul de instrucţie. Cum stă însĕ plănuita autonomie regnicolară a catolicilor? După tóte fasele prin carĭ a trecut, putem óre crede cu inima liniscită, că are să se realiseze vre odată? Şi chiar în casul, că se va realisa, cine garantéză despre adevĕrata eĭ importanţă, când fondul religionar şi de instrucţie are să rĕmână şi pentru maĭ departe în mâna statuluĭ? Unde e libertatea de acţiune a bieteĭ autonomiĭ catolice, dacă nervus rerum n'are să fie administrată de ea?

N'a fost decĭ sincer Bánffy în espunerea îngrigirilor sale, faţă cu presumtiva „fortificare" a catolicilor, şi n'a avut motiv să propună, ca guvernul să fie constrins să aplice articolul XX a legiĭ din 1848 privitor la egalitatea confesiunilor.

Nicĭ aceea nu-ĭ adevĕrat, că în cea din urmă mare adunare catolică, s'ar fi arborat flamura recatolicisăriĭ Ungarieĭ. Căcĭ iată ce s'a accentuat acolo: „Nu este vorbă să conturbăm egala îndreptăţire a religiilor, saŭ libertatea de consciinţă, garantată prin legile ţării. Este cu neputinţă în ziua de azi să întindem spada în sanctuar. şi să facem să rĕsune cătuşele în loc de glasul consciinţeĭ, Dómne feresce! Vrem: validitare liberă în viéţa socială şi privată, să fie liberă întrecerea în viéţa socială; să fie asigurată emularea liberă în viéţa intelectuală, libera emulare între reformaţiune şi catolicism; nu putem reface istoria, nicĭ nu vrem s'o refacem".

Teren liber de validitare tuturor confesiunilor — étă ce aŭ acentuat catoliciĭ în adunarea lor, şi baronul Bánffy, ca adevĕrat politician liberal, ar fi trebuit să îmbrăţişeze şi el vederea acésta, fără să vadă în ea primejdiĭ îmaginare la adresa protestantismuluĭ.

Vorbirea luĭ Bánffy, care a aflat viŭ echoŭ în presa maghiară, are şi pentru noĭ, privitoriĭ nepreocupaţi aĭ evenimentelor, importanţa sa.

N'avem să ne bucurăm de scisiunea confesională a compatrioţilor nostrĭ, deşi acésta e prima impresie, ce ne-o face.

Ne bucurăm însĕ, veḑênd accentuându-se de ambe părţile principiul confesional.

Până acum principiul acesta era parte ascuns, parte preterat, îndată ce era vorbă despre: naţionalităţĭ. Atuncĭ cu toţiĭ eraŭ una; nu maĭ esistaŭ catolicĭ, nicĭ reformaţĭ, nicĭ ovreĭ.

În vederea ţinteĭ comune, despăreaŭ diferenţele.

Acum însĕ, când vorbirea baronuluĭ Bánffy, scóte de noŭ la iveală deferenţele confesionale, stăm în faţa unuĭ proces de selecţiune, în care pescuirile în tulbure nu vor maĭ avé rost.

Să stim odată cu cine avem a face: cu catolicĭ, cu protestanţĭ, orĭ cu Ovreĭ? Orĭ avem a face cu o massă compactă, care fără osebire de confesiune, este firm convinsă, că naţionalităţile constitue cea maĭ mare stavilă în calea popăşiriĭ statuluĭ — numaĭ pe cuvîntul, că ţin la naţionalitatea lor?

Vóce seriósă. — Am arĕtat în un numĕr trecut, cum în faţa „invasiunii papistaşilor" în România, tóte foile de dincolo şi unele chiar şi de la noĭ, cércă să alarmeze opinia publică, insinuând fel de fel de pĕcate congregaţiilor religióse şi în consecuenţă şi bisericeĭ catolice. Azĭ am avut prilejul, casă întîlnim un combatant serios în noianul de babe flecărete. Acest combatant e revista bisericéscă de la Iaşi „Viitorul", care în nrul 2. de la 15 Sept. v. scrie sub titlul „Téma de congregaţiunile romano-catolice" între altele următórele adevĕruri:

„Nu este de ajuns, să strigĭ că străinul pe cale comercială, industriala orĭ educativă ne ĭea înainte şi tinde a se face stăpîn în ţara nóstră. Mĕsurile de pază ne feresc de incidente şi tentaţiunĭ, nu ne daŭ însĕ puterea de viaţă care ne trebue, spre a fi stăpînĭ desevîrşiţĭ la noĭ. Pentru a ne face datoria complect, trebue şi noĭ să lucrăm şi să lucrăm cu acelea-şĭ forţe dacă nu cu maĭ puternice. În specie, fiind vorba de un pericol şi religios, pe lângă naţional, datoria celor bisericescĭ este, de a se înarma cu acelea-şĭ arme, cu care se presintă papistaşiĭ. Găsim la eĭ cultură, s'o avem şi noĭ. Daŭ eĭ exemplu de unire, care-ĭ întăresce, s'o vedem şi la noĭ. Sînt eĭ sociabilĭ şi nu perd ocasie, ca să fie în contact

Cumpĕraţĭ! „Calendarul Unireĭ" Cumpĕraţĭ!

pe anul 1903.

Costă numaĭ 50 fil. + 10 fil. porto postal.

cu lumea creştină, să fim şi noi. Ni-se presintă papistaşii buni agenţi de propagare, să ne formăm şi noi."

Şi apoi termină:

„Să se scie, că vaiele arată ceva şi deştéptă compătimirea, dar dau semn de puţină virilitate."

Aşa precepem noi lupta pe orî ce teren, cu atât mai mult pe cel bisericesc. Nu cu acuse închipuite, nici cu frase luate din vînt, se póte sdrobi o biserică cum e şi cea catolică, ci cu argumente, cu dovedi puternice, arătând, că acel spirit înalt şi de viaţă făcétor, pe care îl are biserica cea adevărată, nu se află în biserica catolică, ci în cele alalte biserici, despărţite din motive de ambiţie orî ură de sînul cald şi iubitor al bisericii lui Isus Christos.

Revistă politică.

România. Călătoria regelui Carol la Rusciuc şi Plevna este viu comentată de tóte ziarele. Opinia generală este, că regele a dat o nóuă dovadă de înţelepciunea şi tactul, cu care de mai bine de 25 ani a condus România pe calea progresului.

Regele a părăsit Giurgiul Marţi la 1 óră, însoţit de şepte vase române şi bulgare şi încărcate de numéros public. O bateria bulgară sălută sosirea regelui. Oraşul e fórte frumos împodobit cu flamuri române şi bulgare. Întâlnirea celor doi domnitori e fórte afectuósă. Mulţimea publicului îi întimpină cu urale. E de faţă şi o deputaţie a Românilor din Sofia, s'a dat apoi un prânz de gală, la care prinţul Ferdinand închină pentru regele Carol, declarând, că el şi guvernul îşi va da tótă silinţa pentru întărirea şi desvoltarea bunelor relaţiuni prietinesci între aceste dóue state. Pomenesce cu recunoscinţă de aniversarea a 25 a liberării Bulgariei în lupta, în care armata română a avut partea sa de glorie.

Regele Carol respundênd se bucură, că azi se serbéză amintirea resboiului de eliberare şi golesce păharul în sănătatea familiei domnitóre.

Ziua următóre Regele însoţit de prinţ şi suitele lor aŭ plecat la Poradin şi de aicî la Grivita, întrând în capela română unde s'a celebrat un serviciŭ religios în amintirea celor morţi. Aŭ visitat apoi monumentul ridicat în amintirea celor căduţi în résboiŭ şi pe care regele, prinţul, atasatul militar al Rusiei şi oraşul Plevna aŭ depus câte o corónă. De asemenea aŭ aşedat corône şi pe mormîntul soldaţilor ruşi. Terminând cu visitarea acestor glorióse locurî pentru armata română, s'aŭ întors la Plevna, unde s'a făcut primire din partea oraşului.

Joi, regele s'a reîntors la Sinaia.

Corespondinţe.

SINOD PROTOPOPESC.

Giurgeŭ, în Novembre 1902.

În 6 Novembre a. c. s'a ţinut sinodul protopopesc îndatinat — de tómnă — în parochia Vasláb, cu un program bine ales. Fraţii preoţi, docenţii din district, presenţi aprópe în numér complet, poporul din Vasláb, sporit cu câte 2 delegaţi mireni din fie care parochie anume conchemaţi pentru a concu ge cu votul lor la constituirea senatului scol. protopopesc — toţi se grăbiaŭ a lua parte la serviciul divin, început la 8 óre a. m. cu care ocasie Mon. Domn protopop, printr'o vorbire mişcătóre, esplică fiilor sufletesci însemnătatea zilei de azi. Cântările liturgice le-a esecutat corul tineretului din loc, sub conducerea bravului docente Nicodim Rus.

Conform programului urméză constituirea pe un noŭ termin a senatului scol. protopopesc. Îndeplinindu-se acest act de gravă momentuositate în cea mai perfectă ordine, vice-protopopul în cuvinte părinţesci esplică membrilor noi aleşi datorinţele împreunate cu acest oficiŭ onorific, menit a conserva nealterat caracterul confesional, cercarea şi aplicarea tuturor mijlócelor legali pentru susţinerea şi ocrotirea şcólelor nóstre, contra a orî ce atac cu tendinţă perversă şi distrugétóre, avêndu-se pururea în vedere împrejurările, altcum cunoscute din sécuime. — Aleşii din cei chemaţi, în deplină cunoscinţă a causei, la provocarea protopopului, depun în faţa altarului şi în auduł celor presenţi juramîntul prescris. După sevîrşirea acestui act sérbătoresc, docenţii sînt provocaţi prin protopop a se

FEUILLETON.

Pitipetl şi Potopatl.

(Umorésckă de A. R.)

Nu-ţi poţi de loc imagina, la câte de tóte póte ajunge un om. Se nu să fi întîmplat cu mine însu-mi şi să fi cetit istoria asta într'un ziar, m'aşi fi umflat de rîs şi aşi fi înjurat cocişesce asupra cutezanţei ziariştilor, carî voesc a îndopa pe cetitoriî lor cu ast fel de bazaconiî. Dar, cum zic, lucrul s'a întîmplat de fapt cu mine însu-mi, am fost aievea odată, — deşi numai pe scurtă vreme — posesor de vulcanî. Da, da, posesor de veritabilî munţi vomitorî de foc. Şi étă cum s'a întîmplat istoria acésta, carea, bucuros conced, că sună cam incredibil.

Aveam şi eŭ odinióră un vér după mamă, carele de un şir lung de anî era cassier la banca de escompt de aicî, până ce într'o bună diminéţă plecă pe spesele acestei bănci la America. Curios în lucru era numaî atâta, că nice directorul, nice comitetul de supraveghiere, nu sciuseră mai înainte nimic de acésta. După aceea apoi, firesce se convinseră cu atât mai bine.

Vérul meŭ Robert, plecă dară la America, însoţit de cinci-zeci de mii de corône, carî mai nainte nu aparţineaŭ luî. Scăpat de tóte depeşele de semnalare, de detectivi şi de poliţia de la frontieră, ajunse aşa vérul Robert fericesce în lumea nóuă. Acolo s'a întîmplat cu el lucrurile cele mai miraculóse. După firea tuturor călătorilor de tagma asta, carî ast fel o tulesc la America, nu sciu nice el să economiseze cu banii, carî mai înainte nu se ţineaŭ de el, şi în scurt Robert, deşi avea locuinţa imediat lângă mare, ajunse total pe uscat (în pungă). Acum începu a-şi câştiga pânea în tóte modurile americane posibile. A fost chelner, purtător de cărbunî, cociş de tranvaiŭ, euitor de ziare, comerciant en gros, senator şi curăţitor de păpucî. Tóte pe timp scurt şi cu noroc schimbăcios. În urmă se puse pe meseria de a îmblânzi şerpi. Dar când nu mai voia să mérgă nici „gheşeftul" acesta şi fiind aprópe să móră de fóme, Robert se vĕdu constrîns, să-şi mânce şerpii séi. În ce mod şi-i pregăti-se, copţi în presli saŭ „au vin blanc" cu trufle, durere, n'am putut scóte la ivélă. Dar în fine isprăvindu-se şi provisiunea de şerpi şi vĕdîndu-se ĕră-şi vis-a-vis de rien hotărîndu-se repede se angajă la un circus ca negru (harap). Fiind vérul Robert călăreţ fórte bun, învĕţă fórte iute o figură, de la care îşi promitea colosal de mult. Dar deja la premieră păţi o strașnică nereuşită. Şi acésta s'a întîmplat aşa. Circusul era un aşa numit etablisment de vară, un loc închis cu scânduri şi deasupra acoperit cu cerîul. Dar tocmaî când întră vérul Robert în manegiŭ pe un pompos armăsar arab, se descărcă o ploie torenţială. Publicul consta pe jumĕtate din albi, pe jumĕtate din negri, Albiî gentlemeni, carî naturalminte îl ţineaŭ pe Robert de negru, fluieraŭ, hăuleaŭ şi îl aruncaŭ cu mere pătrede, óuĕ clocite şi crumpene. Ţiar numaî până la jumĕtatea producţiuneî. Într'aceea ploia îl spălase colórea négră din faţă şi acum începură negri să hăuléscă şi aruncară asupra luî cu obiecte mai tarî, ceea ce nu plăcu albilor. Pe scurt se iscă o învălmăşală teribilă, şi acésta o folosi vérul meŭ spre a o lua la sĕnătósa şi a părăsi circusul definitiv pentru tot de una. În grabă uita-se firesce a se scobori de pe armăsarul arab şi din contră îl lăsă să sbóre aşternut pămîntului. Faptul acesta dete ansă publicului de încălecară pe toţi caiî disponibilî a circusului şi ei se luară după fugariŭ, neuitând a lua cu sine şi o ţapănă funie de cânepă, probabil ca ajungêndu-l să-i facă o mică judecată sumară (lynch), ca despăgubire, pentru că le-a stricat petrecerea. Acésta în America e o petrecere populară tare plăcută şi leftină şi tare la modă.

Din césta însĕ nu s'a ales nimic, pentru că calul vĕrului Robert era tare sprinten şi cu el stăbătu în pace jumĕtate America până în California, unde toţi munţii, rîurile şi busunarele sînt pline de aur. Naturalminte, că şi vérul se făcu acolo numaî de cât căutător după mine de aur.

Acum, după cum se scie, scrutătoriî de mine se împărt în dóuĕ grupe marî, în de aceia, carî află aur, şi în de aceia, carî nu află aur. Vĕrul meŭ, durere, aparţiné la grupa din urmă. În tótă ziua spera, că se va puté pune în pat ca om bogat, şi în tótă diminéţa se trezia ca un biet calic. Starea acésta de la o vreme nu o mai putu suporta şi pe lângă acésta cu cei alalţi gentlemeni ai sălaşului, nu prea era în bună amiciţie, pentru că ei, nu sciŭ de ce, stăteaŭ pe lângă aceea, ca el să caute după aur numaî în raionul séŭ, nu şi în al vecinilor, — de aceea hotărîndu-se ĕrăşi repede, părăsi câmpurile de aur, pentru el atât de nefructifere, şi se duse în America

retrage în şcólă, pentru a-şi ţine adunarea ordinară de tómnă a reuniunei despărţemîntului. îndemnând poporul adunat, a asista şi el la decurgerea acestei şedinţe. ér fraţii preoţi sînt învitaţi a se presenta la casele parochiali, pentru a se începe şedinţa sinodului protopopesc. Armonia şi ordinea esemplară sub egida cărora s'a desfăşurat acésta scenă pétrundétóre, purcedînd adecă cu toţii de la isvorul comun, unde reside năiestos depositariul a tótă darea cea bună şi tot darul desevîrşit, pentru ca după o muncă bărbătéscă şi desinteresată, concentrându-ne din nou la acest isvor comun, se deprimem ródele ostenelelor aduse pentru promovarea binelui obstesc a neamului din sécume, involuntar îmi în minte cuvintele memorabile a unui bărbat distins, dintre cei presenţi, cum-că deşi sîntem aşa de puţini, isolaţi de fraţii de un neam şi sânge, totuşi nu se póte zice, că noi sîntem cei din urmă, — vorbă fiind de progres.

Revenind la obiect, mă mărginesc a descrie în liniaminte generali decursul şedinţei sinodului protopopesc, care a deschis'o Mo. v.-protopop districtual printr'un exposeu oral, din care am putut afla, că deşi se observă progrese frumóse pe terenul moral, educativ, material şi administrativ, totuşi partea administrativă mai ales, lasă încă mult de dorit, atragênd deci atenţiunea fraţilor la defectele constatate, îi învită a conlucra cu tot zelul pentru sanarea acelora şi a concurge la desbaterile ce vor urma cu tótă seriositatea şi caritatea fraternă.

După constatarea absenţilor neînsemnate, presidiul dispune cetirea Ven. Ordin. consistoriale, prin care se aprobă concluselе sinodului protopopesc de primăvară, ceea ce se ţea spre ştiinţă.

Urmézá apoi incassarea taxelor oficióse.

În conformitate cu Veneratul cercular mitropolitan de dto: 30 Iuliu 1902. Nr. 3733. a urmat meditarea asupra cuvintelor apostolesci, cuprinse în Enciclica Sfinţiei Sale a Papei Leo XIII. despre preasfînta Eucharistie. Din acest incident s'a luat conclus, la propunerea protopopului, ca pe viitor vinul de lipsă la perfacerea s. liturgii să se comandeze prin protopopul districtual de la o firmă solidă, pe care o va recomanda Preaven. Ordinariat mitropolitan. Asemenea se va pune pond deosebit pentru a avé la dispositie pâne cât se póte de curată, de sine înţeles că întraurirea neesepţionabilă a potirelor va premerge acestora.

S'a făcut propunere concretă prin coop. Vasile Urzica din Varviz, ca poporul credincios nu numai să fie îndemnat, ci să i-se dea şi ocasie binevenită „a se alipi de Acela, carele din rînduiéla dumnezeéscă este atât pe sama singuraticilor, cât şi pe a societăţii calea, adevĕrul şi viaţa," luându-se conclus, ca la hramurile practicate cu deosebire în părţile mai muntóse, mărturisirea şi cuminecarea poporului să nu rămână nici la un caz, delăturându-se prin acesta cuibul patimelor infecte, a alcoholismului şi concubinatelor, carі până acum la hramurі se manifestaŭ în adevĕrata lor splendóre. Cele 4 parochie din Bicaz se vor ajutora împrumutat întru ducerea în îndeplinire a acestui lucru salutar. Tulgheşu, Corbu şi Bilboru asemenea împrumutat, Varvizu, Sermaşu, presupunênd ca Preaven. Ordinariat mitrop. va concede reincorporarea Topliţei la districtul Giurgeŭ, vor servi şi împrumutat acest lucru, cu atât mai vîrtos, că la mănăstirea Topliţei. — astăzi în stare deplorabilă — se va puté introduce peregrinagiul.

În fine s'a ales o comisiune constătătóte din preoţii: A. Donescu, Ioan Mera, Virgil Codarcea şi Vasiliŭ Urzică, care sub presidiul protopopului, va avé să conlucre la statutele proiectate şi mult dorite, a sinódelor protopopesci.

Ne mai fiind alte propuneri insinuate la timp, protopopul le mulţămesce celor presenţi pentru armonia şi ordinea observată sub decursul sinodului, pe care cu acésta îl declară de închis, la 3 óre p. m.

După aceste a fost conchemată şedinţa forului protopopesc de I. instanţă, după care a urmat şedinţa nouluĭ senat şcolastic protopopesc.

Nu pot a trece cu vederea presenţa Spect. Domn Ioan Urziceau, fost pretor al Tulgheşului şi astăzi notariul Bicazelor, care deşi în etate înaintată îşi ţine de datorinţă sfîntă a-se presenta în mijlocul nostru şi cu sfaturile înţelépte a ne da directiva în tóte lucrurile de interes obştesc. Dumnezeŭ să ni-l ţină încă la mulţi ani!

Ducênd cu noi noi cele mai plăcute suveniri din Vaşlab, ne-am grăbit cu toţii la ale nóste, ca în ziua următóre întrunindu-ne în Varviz să întîmpinăm pe Ilustritatea Sa Reverendissimul Domn Dr. Vasiliŭ Hossu şi suita, care ca delegat mitropolitan va avé să perfacă sfinţirea frumósei biserice din Varviz.

Uva.

SCRISÓRE DIN VIENA.

— De la corespondentul nostru. —

Viena, 11 Nov. 1902.

Oraşul „Habsburgilor" se sbuciumă din nou.

O luptă înverşunată decurge pe tóte liniile, — lupta între creştini şi socialişti.

---

centrală. Aicî, în marele stat Riobamba intră în serviciul militar, dar neavênd nici bani, nici protecţiune, trébue să se îndestulescă în armată cu rangul de „general." Alţii în alte condiţiuni lucrau acolo îndată cu rangul de „marşa" În Riobamba vĕrul Robert şi-a câştigat multe feliuri de merite, mai ales în luptele contra indianilor.

Timp tare îndelungat n'am mai auzit nimic despre vĕrul meu. Într'o zi capĕt o telegramă din Brema, la carea proprietarul de la „Hotel Grönland" de acolo mĕ provócă, să mĕ duc acolo, pentru că un american cu numele Filipo Gonzags Rodrigues Miguel Roberti, doresce de ginţă să vorbéscă cu mine. Eŭ depeşez înapoi că pentru o călătorie de plăcere nu am nici mijl. nici bani, alt mintrea locuesc aicî în strada podului 18, uşa a cincea în drépta, să la dispunere în tótă după amézа de la 2—3 óre. Altă dată în tótă sara la restaurantul „vrabia veselă," masa de jubileŭ. Într'acésta capĕt de la „Hotel Grönland" sosóna urgentă depeşă cu însciinţarea, că Filipo etc. Roberti, americanul bogat, îşi simte aprópe capetul vieţii şi ar vrea să facă dispositiuni despre rĕmasul sĕŭ, şi tocmai de aceea ar dori să vorbéscă cu mine.

Roberti, american, rĕmas — cum numai îmi veni în minte vĕrul Robert. Numai el, despre carele de mult nu mai ştiam nimic, putea să fie. Cu 24 óre mai târziŭ mĕ aflam în Brema în „Hotel Grönland" la patul americanului. Zĕŭ, că era vĕrul Robert. Numai de cât mĕ cuprinde în braţe şi cu vócea înăduşită de lacrimi şi tremurând de emoţiune şi de slăbiciune strigă:

„Fiul meŭ, fiul meŭ . . . . Riobamba . . . Pitipetl . . . Potopatl. . . .!"

Eŭ l'am rogat, să se esprime într'o limbă mai europenéscă, căci eŭ numai cam defectuos stăpânesc idiomele din America centrală. La acésta el îşi ţinti ochii asupra mea cu o privire lungă şi doiósă şi zise cu un suspin uşurător:

„Oh, fiul meŭ, cât de bine, că aĭ venit. Viéţa mea se numĕră numai după minute şi de aceea îndată voiŭ să trec la obiect: Aşa dară cum am zis, fiul meŭ: Riobamba Pitipetl. Potopatl. . . ."

„Ce vréĭ să zic cu aceste vere?"

„Acésta e moştenirea ta în Riobamba, carea prin acésta ţi-o testes. Fructul de ferbinte stăruinţă şi de luptă în anі îndelungaţi."

Moştenirea mea? Constă acésta în pămînturi, în câmpiі, în liveđi (lunci)?"

„Nu, nimic din aceste. Sînt doi munţi marі, puternicі în Riobamba, unul se numesce Pitipetl, cel alalt Potopatl."

„Doi munţi. . . .?"

„Da, doi munţi vomitorі de foc."

„Vomitorі! . . ."

„Vulcani, doi veritabili vulcani."

„Dară pentru Dumnezeŭ, vere Robert, ce să fac eŭ cu doi vulcani în Riobamba?" cutezaĭ în fine a-l întreba cu sfială.

„Eĭ dragul meŭ, vulcanii, ce-i drept, ţi-i poct dona, nu însă şi pricererea de lipsă, cum să-i poţi folosi. Acésta adecă are să fie tréba ta."

„Şi tu însu-ţi ce aĭ întreprins până acum cu aceştі vulcani?"

„Eŭ eram deja prea bĕtrîn pentru aşa ceva, la tréba acésta să recer puterі mai tinere."

„Şi adecă pe ce cale aĭ ajuns tu la aceştі munţi?"

„O, în modul cel mai simplu. Î-am căpĕtat adecă donaţiune de la regimul din Riobamba ca recunosciinţă pentru serviciile de le-am prestat statului ca general şi ca om de politică. În cele din urmă parlamentul partideі contrarі — sciі tu în America centrală tot de una sînt partide contrare — aşa dar parlamentul inimic, cu câţel cu purcel l'am aruncat în aer. Dóuĕ sute de deputaţi contrarі aŭ fost îngropaţi în ruine, pe lângă aceştia încă şi servitoriі, stenografiі şi ziariştiі adunaţi acolo, a căror numĕr nu se scie. . . ."

„Dară, vere. . . ."

„Da, da, acésta numai aşa se póte în America centrală, saŭ că tu arunci în aer, saŭ că escі aruncat în aer. Alt mijloc de a isbuti cu convingerile politice acolo nu se dă. . . . Dar cum am zis, esplosiunea — „din întîmplare e prevĕdută" — a succes de minune şi cu acésta revoluţiunea se sfîrşi. Dar în Riobamba nu sînt nice titluri de nobilitate, ce i-s'ar puté da omului, nice orduri. Cine dară se destinge în serviciul patriei primesce ca dar naţional un vulcan. Pentru merite de tot pregnante se daŭ câte doi ori şi trei vulcani. Eŭ am căpĕtat gradul de mijloc, adecă doi vulcani: Pitipetl."

„Şi Potopatl, sciŭ."

„Fórte bine. Şi aceştia acum aĭ să-i moştenescі tu de la mine, că dóră eŭ tot de una aşa de tare te-am iubit. Scurt, testamentul meŭ se află deja aicî la consulul din Riobamba. Tóte sînt în ceea mai bună ordine. Tu escі eredele meŭ universal.

(Va urma.)

Creştinii sînt bine organisaţi şi concentraţi, avênd în frunte un bărbat providenţial, cei alalţi sînt resfiraţi şi compromişi cu desevîrşire. Bietul Wolff, prăpădit moralicesce, — el care ţiné prelegeri de morală în parlament, — plânge pe ruinele visului lui.

Începutul luptei între aceste dóuĕ partide s'a dat deja cu prilejul zilei onomastice a lui Lueger. A fost o adevĕrată zi de bucurie ziua acésta, în care mii de felicitări aŭ sosit celui mai aprig, cinstit şi hotărît duşman al socialiştilor jidoviţi. Deja cu ocasiunea acésta se puté proroci, că creştinii la alegerile din acest an vor reporta învingeri asupra socialiştilor.

Alegerile aŭ reuşit peste aşteptare. Socialiştii aŭ pierdut o mulţime de mandate. Creştinii aŭ învins. Socialiştii, nu vor să o lase uitată ruşinea, ce a căduto peste ei, îi dóre înfrângerea acésta, drept aceea în parlament vor cerca tóte mijlócele iertate şi nelertate de a sili pe creştini să nu-şi pótă validita programul lor. Focul a isbucnit în 11 Nov. când aceste dóuĕ partide s'aŭ întimpinat cu cuvintele cele mai triviale, cum numai într'un Raichsrath se póte întîmpla. Incidentul, — ce s'a întîmplat în strada Favoriten, că adecă un social-democrat a atacat pe un politist, rănindu-l cu un cuţit, a agitat spiritele fórte. Arma spirituală a social-democraţilor a fost terorisarea şi cuţitul şi nu convingerea. E frumos să vedi lupta cinstită a creştinilor contra negoţului şi corupţiei jidovesci. Partida jidovită descuragiată bate în retragere. Elementul cel bun a învins.

Cât de bine ar fi, când şi în „Hungaria infelix" s'ar începe o ast fel de luptă de emancipare de sub robia capitalui jidovesc. Ar trebui să vadă magiarii, că jidovii, acest element fără caracter şi morală, mai curênd orî mai târziŭ le va frânge gâtul.

Reichsrathul funcţionézĕ rĕŭ de tot, deja primele zile arată, că speranţele unei bune înţelegeri aŭ fost deşerte. Nemţii şi Cehii, aceştî duşmani vechi, staŭ îndîrjiţi fără să se plece vre-unul. Fie care doresce pacea, dar fie care se teme de ea. O pace între aceştî doi — în timpul de faţă — ar fi imposibilă, căci atât radicalii germani cât şi cei cehi ar apostrofa pe ai lor de trădători naţionali. Cehii de altcum conscii de drepturile şi forţa lor, staŭ siguri pe pămîntul ocupat, bine sciind că hegemonii germani aŭ să se plece.

Cât privesce activitatea parlamentului sînt dóuĕ părerî, una, că Reichsrathul se va închide pe vre-o câte-va zile, — în care timp cehii şi germanii să se sfătuiéscă pentru o înţelegere şi o acţiune comună. Se înţelege, că de o cam dată vor avé să facă numai un program al înţelegerii, care apoi, la timpul sĕŭ, se va desbate.

O altă părere e, că să se formeze un noŭ cabinet în frunte cu Körber orî şi fără el. Şi dacă nici aşa nu va succede, atunci să păşéscă ca atotputernic §. 14. — Va se zică vechiul cântec.

Sînt vremuri grele pe aci şi vor veni şi mai grele.

Crix.

RIT, TIPIC.

Diecesa Gherlei, 10 Nov. n.

Adevĕr incontestabil e, că individualitatea nóstră etnică a fost păstrată per eminenţiam prin religiune, rit şi limba liturgică; şi cei ce încercatu-s'aŭ a imprima alt caracter acestei individualităţi, cu alte mijlóce, aŭ retirat; mici succese numai acolo aŭ putut secera, unde aŭ întîmpinat apostaţi ai ritului oriental. Dar şi aici petrile aŭ remas şi apa a trecut. Drept ce încercările recente, cu liturgie magiară, în asta direcţie s'aŭ îndreptat, nu ce cu *mult* mai periculos pentru noi, de cât cele de până acuma.

Puterea atractivă a ritului oriental nu mai e de discutat, de une lucrŭ uşor de priceput, defecţionare de la religiunea nóstră la vre-o sectă reformată e corb alb. Frumseţa ritului oriental e aşa zicĕnd prefăcută în sângele poporului român ritul oriental e admirat pretutindea, aşa că „străinul în cale i-se înclină," o recunósce.

Ceremoniile ritului însĕ nu se bucură de unitatea necesară, nu veî afla dóuĕ funcţiuni, carî se nu difere una de alta în diferite părţi ale provinciei nóstre metropolitane. Funcţiunile nóstre între tóte sînt mai lungi de cât în alte biserici, dar uniformitate nici în cinci din o sută biserici nu veî afla, până când în biserica apusénă uniformitatea întru nimic nu e atăcată.

„Dl părinte din C. numai azi a cetit evangelia, ce dta o a cetit azi sînt dóuĕ sĕpămâni," mĕ întîmpină mai dăunăzi un credincios, ce cercetase o biserică din vecini. De nu m'ar fi întrebat întâiŭ, că în tóte bisericile nóstre tot aceeaşi evangelie se cetesce în una şi aceeaşi Duminecă, îi puteam evita respunsul adevĕrat aşa însĕ nu îi puteam respunde, fără aî declara smintéla confrateluî, care nu a început evangeliile sfîntului Luca cu Luni după Înălţarea s. Crucî, şi a continuat cu cele de după Rusalii.

Dar rĕul cel mai mare e, că prin erorî de atare natură, se detrage mult din recunoscuta frumseţă a ritului nostru. Ér purtându-ne cu indiferenţă faţă de rit, îi sîntem tot odată ingraţi, că el ne-a conservat individualitatea nóstră, eul nostru.

A forma uniformitate în o întrégă provinciă, cum e provincia metropolitană, ar da muncă nu de un an saŭ doi, ci mĕ tem, că de o întrégă generaţie, şi şi în atâta timp s'ar simţi lipsa celei mai aspre discipline, carea mulţămită archiereilor nostri e destul de laxă.

În seminariele catolice latine, unde e educată, şi o parte a preoţimei nóstre, orî ce se propune afară de rit şi tipic. După absolvarea seminariilor, dacă nu-şi pun o deosebită diligenţă în studierea ritului, sînt de multe orî în cele ale tipicului mai inferior (venia sit in verbo) multor cantorî necualificaţi din cei din urmă sat. Apoi dacă protopopii nu se nisuesc spre uniformitate, erorî vom întîmpina la orî ce funcţie.

Dar nici în seminariele nostre domestice alumnul nu-şi póte câştiga cunoscinţe suficiente în ale ritului şi ale tipicului. Nimerit observă iubita nóstră „Unirea" în un prim articol recent. „Mai multă praxă în şcolî si mai puţină teorie." Numai cu cât câştigî în seminar, nici cea mai mică funcţie nu o poţi sevîrşi esact.

Cutez a afirma, că unul din studiile cele mai grele, respective mai delicate, dar tot odată mai necesar între studiile teologice e tipicul. Pe lângă tóte îndrumările că „cum va vrea cel mai mare." Cei mai vestiţi ritualişti de multe orî sîn ajunşi în dilemă. Deci a servi cum se cade în Dumnezeŭ recere multă diligenţă şi uneori multă pregătire.

Eŭ opinez că multe erorî ce se conit în sevîrşirea diferitelor funcţii, s'ar împuţina, dacă preotul ar fi cu considerare la următórele:

1. Aibă preotul orî câţi anî de praxă, nici când se nu începă funcţia nepregătit, căci numai aşa va pute sluji cum si cade lui Dumnezeŭ; ér la finea funcţiuni să-şi tragă sĕma, unde a greşit, la o a dóua ocasiune erorile să le evite.

2. E us. ca conferinţele preotesci unul din fraţi să diserteze. Între temele disertaţiunilor să se alégă şi din sfera ritului şi a tipicului. Ca teme aşi recomanda: „Tipicul inseratului, mânecatului şi a liturgiei pe ciclul de la Dumineca tuturor sînţilor până la Botezul Domnului pe anul 19. . ." „Erorile mai dese ce se fac la inseat, mânecat şi liturgie," „Tipicul de pe sĕptămâna Botezului pe a. 190 . . ." etc. Erorile de la liturgia celebrată de toţi fraţii să se discute între fraţi în însaşi conferinţa, şi nu s'ar ivi erorî ca acelea, că la pomnca preotului învĕţătorul cântă cu prunci şcolarî, „De tine se bucură" în loc de „cade-se cu adevĕrat" la o conferinţă de tómnă, póte ca să şi arete pluritatea sciinţei.

3. În literatura calendaristică, har Domnului nu ne putem plânge, că am fi săraci. În anul curent aŭ apărut aprópe 20 calendare române. Din acest mărişor numĕr numai noi „feţele bisericesci" am fost lipsiţi de datele pentru noi necesarî esacte, căci datele bisericesci nici în dóuĕ din cele apărute nu consună. Un gol prea simţit dispara acum ca reapariţia „Calendarului Unirei." Fără multă bătae de cap orî cine avêndu-l va afla date esacte referitóre la vers. evangelii, voscreme etc. Să se prenumere deci acest calendar de fie care biserică cel puţin câte 2 esemlare, şi vom fi mai aprópe de unitate în sevîrşirea funcţiilor bisericesci.

4. Ca însĕ în tóte bisericile să domnéscă uniformitate întru tóte, asta ar depinde de la Prea Luminaţii nosti Archierei. E drept, că ar fi o muncă grea, căci până ce un cantor cele 8 glasurî le cântă „pe grecie" altul mai mult a îndrăgit forma „pe rusie" restând o parte, care cântă pe versul „gurei," a le aduce aceste tóte la o uniformitate, ar recere timp. În vicariatul Rodnei s'a făcut încercarea, şi încă cu deplin succes, şi azi în cele 31 de parochii e deplină unitormitate. Prin bună înţelegere acest lucru s'ar puté lăţi.

5. A nu ierta nimic străin în biserică, ca introducerea Rosariului, a icónelor cântătóre etc. ca lucrurî străine de ritul nostru; ér în contra renovatorilor a păşi cu rigóre.

Cei ce ar sci altele, le spună.

Avêndu-le aste aminte. ritul nostru va remânea întact. în tóte bisericile unul Dumnezeŭ ar fi lăudat în uniformitate, ér păstrându-ne ritul şi noi vom fi păstraţi etnice.

Traian Deac
preot de diec. Gherleĭ.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Spectatul Domn Dr. Vasiliŭ Bian. din Făget de presinte doctor primar în Buzĕŭ, pĕtruns de dragostea curată cătră s. nóstră biserică. carea s'a edificat la marea stăruinţă a părinţilor Dsale, a cumpărat pemasa s. altar 2 sfeşnice de argint de china cu 34 coróne. Prea bunul Dumnezeŭ să îl ţină la mulţi ani. şi să-l răsplătéscă nobila faptă. Făget, 5 Nov. 1902. Alexiŭ Trif. preot. — Aŭ binevoit a dona bisericeĭ nóstre Octavia Popescu. m. Dr. Luca. o cădelniţă din argint de china în preţ de 26 cor., ca vot, dacă bărbatul eĭ va rĕmâné în viaţa din greul morb în care a zăcut. — O altă Dnă o cruce pe altar de broz aurită în preţ de 60 cor. şi din colecta făcută pe la mai mulţi credincioşi prin Ştefan Urechie s'a cumpĕrat un Triod cu litere latine legat în piele. Pentru carĭ li-se aduce mulţumită. Comloşul-mare. Curatoratul bisericesc. — Vasiliŭ Cosma econom. de religiune gr. cat., George Oltean gr. or., şi Ioan Lazar, gr. or. aŭ cumpĕrat pe sama sfintei nóstre biserici gr. cat. din Abuş un potir. disc. steluţă, linguriţă şi lance tóte întraurite cu 100 cor. Vasiliŭ Ghira. gr. or. tot din Abuş. a cumpĕrat o cruce pe pristol de argint de china 14 cor., ér un alt binefăcător gr. or. a cumpĕrat un rînd de vesminte preoţescĭ anume stichariŭ. felon şi tóte apartinenţele cu 70 cor. Primésc marinimoşiĭ donatorĭ şi pe calea acésta sincerile nóstre mulţumirĭ. Dumnezeŭ le răsplătéscă însutit. În numele curatoratului. Abuş. la 9 Novembre 1902. Nonic Rusu. preotul Abuşului.

Scirĭ personale. Dr. Victor Bujor. prefect de studiĭ în seminarul diecesan din Gherla. a fost numit profesor de dogmatică. în locul Rsmului Dr. Domide. — Felicitărĭ cordiale.

Fondul subsidiar al preoţilor a primit 10 cor. de la Paul Popescu, preot în Bórta. distr. Sibiŭ.

Masa studenţilor din Blaş. Duminecă la 2 Nov, a fost înmormîntarea regretatului Iulian Nistor fost redactor la „Universul.“ marele ziar independent din Bucurescĭ. În loc de corónă, aŭ contribuit pentru masa studenţilor din Blaş următoriĭ domnĭ: Pavel M. Bogdan. 10 leĭ; Sept. B. Murĕşan. 6 leĭ; Nic. Boca. Avram Petra. L. Rusu, Ignaţie Mircea, C. Tălăşescu. Gavrilă Grama câte 5 leĭ; M. Schiopul şi N. Iliescu. câte 3 leĭ; Ioan Trif, I. Morandini. Il. Chendi. St. O. Iosif. poetul, Nicolaŭ Ivan. Ioan Mircea, Nicolaŭ Henzel şi I. Costin. câte 2 leĭ; I. Banciŭ şi N. Bran. pictor câte 1 leŭ. Suma 70 leĭ. — Ioan Mărginean. preot în Bogatul-rom. a dăruit 6 cor. Institutul „Vlădeasa“ din Hunedin 20 cor. Ant. Băliban, Băsescĭ, a colectat 3 cor. şi George Lehene, Arghiş. 3·10 coróne.

Pentru internatul Vancean de fetiţe aŭ mai contribuit câte 10 cor. 53 fl. Ştefan Boroş, Ca.-Szt.-Iván. Iosif Balint, Petridul-inf.. Iuliŭ Montani. Zlatna. Ales. Valea. S.-Mărtinul-de-câmpie. Ioan Olariŭ. Ciuciŭ, Ioan Bosdoc. Cicudiŭ. Şofron Cârlanea. Tecuşul-rom.. Ioan Pop, Incul inf., Ioan Bozac, Sâmbotelec. Vas. Caliani, Lumpĕrd, Teod. Lechinţan. Cucerdea-rom., Traian Fodor Cacova. Andronic Pop, Alecuş, Georgiŭ Spinean, Nandra, Virg. Codarcea. Şermaş. Galacteon, Vas. Daea s., Ştefan Nemeş, Dileŭ. Aug. Nilca, Vaidacuta, Laur. Stăncel şi Teod. Stăncel. Căpud, Ioan Fulicea. Şinca. Ier. Man. Băgăŭ. Şofron Pop, Gioagiul sup., Ioan Ghişoiŭ. Vizocna. Alesiŭ Deac. Sâzgătin. Georgiŭ Suciŭ. Indol. Samuil Poruţ. Ceanul-deş.. Ioan Handrea. Lăscuĉ. Ioan Simoc iun., Restolţ. Daniil Harşa. Milăşel. Ioan Simu. Abrud. Nic. Pĕtruţa. Vecher. Toma Furdu. Logig. Lud. Luca A. Iulia. Mateiŭ Luca, Ilembac. Sim. Opriş, Armeni. Teod. S. Rus. Seplac. Val. Dimboiŭ. Sebeş. Ioan Popeneciŭ Veneţia inf., Dion. Velicea Spatac. Sim. Marcu Dumitra. Ioan P. David. Scorei. Petru Dan, Lăpuŭ. Aug. Almăşan. S.-Mărgita, Ier. Dănilă. Budatelec, Ioan Pantea. Riciŭ. Vas. Morariŭ. Poiana. Ştefan Faust. Bernadea, Sim. Mărincaş. Bogdana. Iacob Cornea, Vinţ. Const. Costin. Uilac. Nic. Pop. Săcal, Ioan Cotta. Bicaz. Ioan Viciŭ. Vidraseŭ. Ioan Comşa. Fofeldea. Ioan Mărginean, Bogatul, Aron Deac. Blaş. Georgiŭ Muntean. Blaş. Dr. Isidor Marcu. Blaş. Vas. Smigelschi. Sâncel. La olaltă 631 cor. 80 fil.

Reuniune folositóre. Preav. Consistor din Blaş a publicat zilele acestea raportul Direcţiunei şi raţiunile pe 1901 a Reuniunei archidiecesane de asigurare contra foculuĭ. Din publicaţia acésta scótem câte-va date. care arată importanţă acestei Reuniunĭ. Fondată la 1 Iuliŭ 1897 ea are deja în asigurare realităţi de peste $1^1/_2$ milióne cor. deşi. sînt încă o mulţime de comune bisericescĭ. unde realităţile cultuluĭ gr.-cat. nu sînt asigurate. Reuniunea îşi estinde activitatea sa. nu numaĭ în Arhidiecesă. ci şi în diecesa de Lugoş. Premiile anuale ce ar trebui să se solvéscă, de abia sînt de 8159 cor. ér spesele de administraţie. plus reasigurarea realităţilor mai preţióse se ridică la 2000 cor. ér tóte acestea s'a realisat un fond de reservă de peste 16 mil cor. ne mai socotind premiile restante, carĭ se urcă dusere. la aprópe 7 mil cor. Pe lângă acestea a mai plătit de la fondarea sa 5762 cor. ca despăgubirĭ.

Concurse. Cu terminul de 1 Dec. n. espiră concursul pentru completarea parochieĭ Ascileul-mare. distr. Dêrgea. Emolumentele sînt: casă parochială de piatră, culină şi cămară şi superedificatele economice. Porţiunea canonică e de 66·277° şi mai e lectical. câte o măsură de cucuruz. Venitele stolare îndatinate. — Până la 21 crt. sînt de a se înainta cererile pentru ocuparea stăţiunii cantor-învĕţătorescĭ din Bercea. distr. Almaş.

Hymen. Ioan Cerghi. teolog absolut şi Maria Popp. anunţă cununia lor. ce se va celebra la 23 Novembre st. n. la 3 óre p. m. în biserica gr.-cat. din Elciŭ.

Monument lui Oltean. Adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ Cluş. al Astrei. a hotărît. să ridice monument repausatuluĭ Ioan Oltean. carę a lăsat Asociaţiunii 100 mil cor. spre scopurĭ filantropice.

Procese cu ridicată. Ziaruluĭ „Kronstädter Z.“ de la Braşov i-s'aŭ intentat până acum şepte procese, de presă carĭ se vor pertracta înaintea curţii cu jurat din Oşorheiŭ.

Statute aprobate. Înalt. ministru ung. de interne sub Nr. 98,943/902 V-a a aprobat statutele „Reuniunei femeilor române gr. cat. din Zlatna,“ înfiinţată în 3 Iulie 1902. Numita Reuniune are de scop înfrumseţarea bisericeĭ române gr. cat. din loc şi sprijinirea elevilor miserĭ gr. cat. cu purtare bună. Dorim isbândă tinereĭ Reuniunĭ întru realisarea scopuluĭ ales.

Convocare. Despărţĕmîntul Alba-Iulia a reuniunilĭ învĕţătorilor archidiecesanĭ. îşi va ţinĕ adunarea generală la 22. crt. în Şard.

Constituire. Comitetul Reuniuneĭ femeilor române gr. cat. din Blaş s'a constituit pentru noul an de gestiune. în chipul următor: Presidentă: Elena Nestor. vpres.: Otilia Negruţ. cassieră: Cornelia Deac şi secretar: Dr. A. Cheţianu. — Societatea de lectură „Petru Maior“ s'a constituit în şedinţa sa generală ţinută în 18 Octobre pe anul de gestiune 1902/3 în modul următor: A) Comitetul: Preşedinte: Ioan Garoiŭ. stud. în drept a IV.; Vicepreşedinte: Ioan Lupaş, stud. phil. a. III.; Secretar: Const. Moga, stud. în drept a. III.; Notarĭ: Constantin Bucşan şi Avram Imbóne. stud. în drept a. I.; Cassar: Filip Emil Mihaiŭ, stud. phil. a. III.; Controlor: George Zăria, stud. în drept a. III.; Bibliotecar: Zaharie Muntean, stud. în drept a. II.: Vicebiciliotecar: Ioan Maior. stud. în drept a. II.; Econom: Victor Gael. stud. în drept a. IV. B) Comisia literară: Preşedinte: Dionisie Stoica. stud. phil. a. IV.; Referent: Sebastean Stanca, stud. phil. a. II.; Membriĭ: Tit. Liviŭ Blaga, stud. phil. a. II., Ioan Lăpĕdat, stud. phil. a. IV. Ioan Lupaş. stud. phil. a. III., Costa Nedeclu. stud. phil. a. I., George Tulbure, stud phil a. I. C) Corul şi orchestra: Dirigentul corului: Cornel Popescu. stud. phil. a. II.; Dirigentul orchestreĭ: Leonida Domide, stud. med. a. IV. D) Comisia supraveghetóre: Chirion Bênda. stud. în drept a. III., Ioan F. Negruţiŭ, stud. technic a. IV., Dionisie Stoica, stud. phil. a. IV.

Avis şi rugare. Aduc la cunoscinţa onoratuluĭ public român. că volumul II din opul meŭ „Cartea de Aur saŭ luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară“. apărut de curînd, (preţul 10 coróne) a trecut prin censura procuraturei regescĭ din Cluş. care n'a aflat în acest volum nimic de dificultat. prin urmare e delăturat pericolul de a fi confiscat şi acest volum. Cât pentru volumul prim. sórtea lui depinde acum de la verdictul curţiĭ cu juraţiĭ din Cluş. care va fi dat asupra cărţiĭ încă în decursul luniĭ acesteia. În cas de condamnare cartea va fi nimicită; dar o voiŭ scóte în ediţie nóuă. cu eliminarea pasagelor incriminate. şi o voiŭ trimite tuturor domnilor de la carĭ a fost confiscată. pentru a nu rĕmâné nimenĭ în pagubă. Ca să pot purta înse enormele spese. ce le voiŭ avé cu nóua tipărire a volumului prim. rog onoratul public român să-mĭ dee sprijinul de lipsă. cumpĕrând volumul II., care formézĕ un întreg de sine stătătoriŭ, şi contine material fórte interesant din viaţa nóstră publică de la anii 1860—1863 Teodor V. Păcăţian.

Petreceri. Tinerimea universitară română din Cluş invită la picnicul. ce se va ţinea Duminecă în 23 Nov. st. n. 1962. în sala redutei orăşănescĭ. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea tinerilor lipsiţi de mijlóce.

Necrolog. † Petru Anca, fost paroch gr.-cat. în Retiţie. după suferinţă grele şi îndelungate, suportate cu pacienţă creştinéscă provĕdut cu ss. taine. şi-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoriului în 25 Octobre a. c. în al 49 lea an al preoţieĭ. 78 anĭ a vieţiĭ şi al 56-lea an al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

† Emilia Cătinaş n. Pătăcean, după un morb scurt şi vehement, împărtăşită cu ss. saramente ale muribunduor, în 6 Novembre st. la 5 óre p. m. şi-a dat nobilul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ în al 25 an al etăţiĭ şi al 6-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Conclusul însuflețitor și decisiv adus de jurații români din Mureș-Oșorheiŭ contribui în mare măsură la împrăștiarea hesitarilor, ce agitaŭ spiritele Românilor în vălmășala mișcărilor marțiale. Ér când apăru proclamațiunea lui Simeon Bărnuțiŭ din 25 Martie și se lăți în tótă țara, atunci ori ce îndoiélă sufletéscă se delătură cu desevîrșire și rămaseră numaĭ fórte puțini, carĭ erau încă nedecișĭ, ori carĭ voiaŭ uniunea cu Ungaria.

În proclamațiunea acésta se provocaŭ toți Românii din tóte plesele, preoții, nobiliĭ, regimentele și poporul, să țină un congres național românesc; se provocaŭ, ca să lucreze toți în consonanță, într'un cuget, într'un suflet pentru libertatea individuală prin ștergerea iobágiei, și pentru libertatea națională prin reaședarea națiunei române în drepturile sale de a avé diregĕtorĭ și deputați în dieta țăriĭ; în fine se agita contra uniunei cu Ungaria până când Românii vor puté tracta ca națiune liberă cu națiune liberă. [1])

Scrisă din inima Românului, într'un ton ușor dar categoric, proclamațiunea lui Bărnuțiŭ determină cu desevîrșire calea, pe care aveaŭ să pășéscă în aceea vreme Românii din Transilvania, și indică principiul, pe lângă care trebuia să se grupeze Românii: principiul național, din care trebuia să purcédă Românii și să-și formuleze pretensiunile lor legale.

În scurtă vreme ea se răspândi ca fulgerul — în mii de esemplare — în tóte părțile Transilvaniei. Pretutindenea făcu mare sensație și deșteptă în Români un entusiasm până atunci încă nemanifestat, saŭ cum zice Papiŭ, o surprindere „amuțitóre“.

Din 25 Martie și până în 15 Maiŭ a acelui an proclamațiunea lui Bărnuțiŭ deveni programa întregului popor român din Transilvania, în special prin mijlocirea tinerimeĭ studióse din Blaș, plecată chiar atunci acasă pe feriile Paștilor, și prin zelósa propagare a juraților români din Mureș-Oșorheiŭ, carĭ încă pe la sfîrșitul lui Martie și începutul lui Aprilie se împrăștiară prin tótă țara, chemând și îndemnând poporul să vină la adunarea națională de la Blaș, pusă pe Dumineca Tomiĭ.

Aci începe rolul de tribun al lui Papiŭ în mișcările de la 1848.

Din Mureș-Oșorheiŭ mai întâiŭ merge la Cluș dimpreună cu Avram Iancu și cu Iacob Bologa, pentru a se sfătui și cu Românii de acolo, căci și acolo începuseră agitările în causa națională. În Cluș petrecu, tot între consultări, până în sĕrbătorile Paștilor. Atunci plecă la Budiŭ la casa părintéscă, unde ajunge a dóua zi de Paștĭ.

[1]) Vedĭ A. Papiŭ Ilarian, Ist. Rom. din Dac.-sup. tom. II. pag. 97.

Sosit acasă, adună fruntașiĭ satului [1]) și îĭ introduse în starea lucrurilor, spunêndu-le, că se apropie ziua mântuireĭ și pentru aceea tot Românul credincios să se afle pe Dumineca Tomiĭ la Blaș, la adunare, ca să se sfătuiéscă despre sórtea națiunei române și despre mijlócele, prin carĭ ar puté să scape națiunea română din catenele sclavieĭ, pentru că a bătut óra deșteptăriĭ, când Românii trebue să arunce de pe eĭ vestmintele servituteĭ iobăgescĭ. —

Vorbele sale însuflețite înduplicară pe toți fruntașiĭ să mérgă la Blaș; și tot ast fel făceaŭ, în alte părți și ceĭ alalți soțiĭ ai sĕi, îndemnând cu mare însuflețire și determinând masse întregi să participe la adunarea națională de la Dumineca Tomiĭ.

Se aștepta cu gróză ziua de 30 Aprilie, Dumineca Tomiĭ; și ea sosi, dar senină și mângăitóre, ca și când ar fi vrut, să desmintă mai pe sus de ori ce îndoiélă pe toți ceĭ fricoșĭ și pe toți bănuitoriĭ de rele. „Toți se temeaŭ de o catastrofă sângerósă, de începutul uneĭ revoluțiunĭ, și étă că ziua s'a petrecut cu mult entusiasm, cu multă înălțare de suflete, dar în pace și ordine frumósă, cum nu s'ar fi putut crede.“ [2])

Scornitúrile tendențióse, seducerile dușmănóse, întimidările și terorisările, puse tóte la cale cu scop de a-ĭ face pe Românĭ să se reîntórcă acasă, și ast fel de a împedeca ținerea adunăriĭ, — s'aŭ înfrânt, și Românii din tóte părțile întrară în Blaș în glóte numeróse. Oprelișteа guvernului transilvănean n'a succes; pedecile s'aŭ delăturat, și adunarea de la Dumineca Tomiĭ s'a ținut în butul tuturor încercărilor de a o împedeca.

Acésta a fost până atunci prima adunare națională românéscă în Transilvania, ținută de o parte în puterea dreptuluĭ firesc; ér de altă parte la esemplul celor alalte națiunĭ din țară, „cărora guvernul nu le opria ținerea de asemenea adunărĭ.“

Ea a fost de un folos nespus de mare pentru causa națională, căci pe cum zice Papiŭ, „fără acéstă adunare nu se putea de bună óră informa poporul asupra indigențelor sale; fără de acéstă adunare nu venia poporul la aceea însuflețire națională, care s'a aprins într'însul prin acéstă adunare, nici nu câștiga încrederea în puterea proprie: poporul rĕmânea în nepăsare, în necunoscința împrejurărilor de față, și orbeca fără nici o direcțiune; fără acéstă adunare poporul nu apuca a-și cunósce ómeniĭ sĕĭ, ér naționaliștiĭ se lipseaŭ de razimul poporului, așa cât adunarea din 15 Maiŭ nu se putea ținé cu cuveninţa, cu care s'a ținut; să nu provină adunarea Românilor de la Dumineca Tomiĭ: adunarea națională din 15 Maiŭ se improvisa fără nici o preparare.“ [3])

Dar cuĭ revine meritul principal pentru reușita adunăriĭ acesteia de mare însemnătate în desvoltarea vieții, libertățiĭ și drepturilor românescĭ? — Sigur nimĕruĭ mai mult, de cât lui Papiŭ!

[1]) Comunicat de soru-sa Carolina, vĕduva preotuluĭ Vasile Pop din Budiŭ.

[2]) Dr. Elie Dăianu, Cronica anuluĭ 1848. Sibiŭ 1898. Partea I. pag. 35.

[3]) A. Papiŭ Ilarian, ibidem, pag. 130.

Ce rol a putut avé Papiŭ în conceperea aceleĭ adunărĭ — în sara de 26 Martie —, nu se scie cu siguranță, dar considerând cunoscințele sale multilaterale și talentul sĕŭ profund, care prevedea însemnătatea acesteĭ adunărĭ; considerând apoĭ neintimidabilul sĕŭ caracter și însuflețirea sa cea mare, desvoltată mai târziŭ în jurul adunăriĭ naționale: putem crede, că Papiŭ, la consfătuirea juraților români din Mureș-Oșorheiŭ, avu rol decidĕtor în aducerea acelei memorabile hotărîrĭ, care este prima basă a adunăriĭ de la Dumineca Tomiĭ.

În urzirea mai de parte a causeĭ naționale, în lansarea ideiĭ acesteĭ adunărĭ, în prepararea spiritelor Papiŭ este într'adevĕr neîntrecut.

Mai sus am amintit, că după votul însuflețit și însuflețitor al tinerimeĭ române de la tabla regéscă din Mureș-Oșorheiŭ, Papiŭ plécă la Cluș, spre a se înțelege asupra situațiuneĭ și cu Românii de acolo.

Din Cluș pornesce la casa părintéscă în Budiul-de-Câmpie, unde se înțelege cu fruntașiĭ satului și prepară spiritele pentru adunarea națională.

Când se lățesc prin tótă țara faime tendențióse despre născocita amânare a adunăriĭ de la Blaș, el nu-și pierde curajul, din contră interesul sĕŭ pentru causa națională cresce și mai tare, și se informéză despre tóte, ce priveaŭ cursul causeĭ naționale.

În Dumineca Tomiĭ el este cel dintâiŭ sosit dintre conducĕtoriĭ poporului; lucru întîmplătoriŭ acesta, dar pentru aceea de mare însemnătate pentru întrĕga adunarea, căci numaĭ presenței lui se póte atribui, că prima glótă de Românĭ, sosită în Blaș des de diminéță în ziua adunăriĭ, a resistat deducerilor de a se întórce acasă.

Pe primiĭ Românĭ veniți la adunare, un profesor din Blaș, aderent al uniuneĭ și contrar naționaliștilor, se încerca în tot chipul a-ĭ face să se reîntórcă acasă. Reîntórcerea acestora ar fi putut influința dăunăcios asupra întregeĭ adunărĭ, căci vĕdênd alțiĭ carĭ se apropiaŭ de Blaș, și carĭ erau prin satele vecine, ușor s'ar fi putut întîmpla, să se reîntórcă și aceștia, credênd că nu este adunare. Ast fel adunarea n'ar fi reușit, dar încercările dușmănóse fură eludate chiar prin presența cea de timpuriŭ a lui Papiŭ.

Vĕdênd Papiŭ pe profesorul mai sus amintit, cum încerca să-ĭ seducă, se apropie de ómeni și-ĭ învĕță zicêndu-le: „Stați pe loc, nu ascultați de minciunile inimicilor, nu vĕ temeți de nimic. Aci sîntem și noĭ, carĭ v'am chemat!“ [1])

Aceste cuvinte ale lui Papiŭ reținură pe ómeni; a trimis apoĭ și după ceĭ alalți, carĭ plecară cătră casă, ca să se reîntórne, — și mulțimea îndată curgea din tóte părțile, apropiându-se în jurul tinĕrului Papiŭ, pe care poporul îl îndia și admira până la estas.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

[1]) A. Papiŭ Ilarian, ibidem, pag. 134.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Am ajuns la un pĕrĕŭ, care isvoria aci sus și care prin curgerea sa a format o alvie ce conducea până jos la póla muntelui. Formațiunea terenului ne făcu să presupunem, că crumirul n'a părăsit acéstă vale și așt fel noĭ călărirăm înainte și după ce întunerecul nopții nu-mĭ mai permitea să vĕd urma.

„Deșertul er-Ramada se începe îndată la póla muntelui?“ întrebaĭ eŭ pe șeic.

„Nu, mai târziŭ numaĭ. Întâiŭ vine șesul Zvarihu.“

„Cât de parte este de la Bah Abida până la muntele Tibuaș?“

„Ca să trecĭ peste Zvarihu și er-Ramada, trebuesc dóuĕ-spre-zece ceasurĭ. Apoĭ printre munții Röcada și Secarma ajungem la locul, unde se începe țara Meșeerilor.“

„Eŭ cred ca aceea se începe numaĭ din colo de munții Tibuaș și Haluc-el-Uchila?“

„Dacă este pășune bună, Meșeerii vin și dincóce de munți.“

„Aĭ fost vre-odată acolo?“

„Nu.“

„Nu cunoscĭ nicĭ pe un Meșeer?“

„Cunosc pe mulțĭ. M'am întâlnit cu eĭ în țara es-Seer și Uelad Ann. Nu sciŭ, dacă ne vor primi cu prietinie.“

„Șese-zecĭ de óspeți dintr'odată sînt prea mulțĭ, chiar și pentru un prietin. Trebue să ne dăm silința, ca să ajungem pe crumir încă dincóce de muntele Röcada. Să grăbim!“

După dóuĕ ceasurĭ de călărit ostenicios. în care timp numaĭ stelele ne luminaŭ drumul, am ajuns la șes. Aci ne oprirăm. Am adăpat caiĭ, le-am dat frunze de curmale, apoĭ ne culcarăm. Aveam așa mare lipsă de odihnă, în cât nimenĭ n'avea poftă de vorbit.

Când m'am trezit odată în decursul nopții, am auḑit un urlet depărtat. Mĭ-am adus aminte, că deșertul er-Ramada este vestit pentru leiĭ ce mișună pe acolo, dar totuși am adurmit ĕră-și îndată. Nu presimțam, că deja în sara următóre voiŭ avé de lucru cu un „rege aĭ deșertului.“

Când se lumină de ziuă, eram gata de drum. Eŭ am făcut, călare, un cerc prin șes, și descoperind în curênd urma, pornirăm înainte.

Eŭ călăriam înainte, după modul indian, atîrnând aprópe orisontal peste cal, pentru a nu scăpa din ochĭ nicĭ o urmă. Maĭ multe pĕrĕușe făceaŭ a presupune, că în apropiere se afla un rîuleț mai mare. Aci era ĭerbă bună, în care copitele s'aŭ imprimat destul de bine. Cu caiĭ nostri odihniți înaintam repede și după vre-un ceas și jumĕtate am ajuns la rîul presupus, al cărui curs părea a se îndrepta la drépta către Bah-bu-Șerif. Aci aŭ rĕmas peste nópte ceĭ căutați. Ĭerba era bătucită și culcată și se vedeaŭ acurat locurile, unde a fost legat fie care animal.

„Effendi,“ zise șeicul, „poți tu află locul, unde a durmit Mochallah?“

Eŭ căutaĭ.

„Aci este. Ea a durmit în lectică.“

„De unde scaĭ acésta?“

„Nu vedĭ tu, că lectica a zăcut aci?“

„Ba da. Pentru aceea însĕ Mochallah totuși a putut să dórmă într'alt loc.“

„Uite aci! Când durmiaŭ cu toțiĭ, ea și-a întins mâna afară din lectică și a tăiat ĕră-și un M în țelină.“

„Maşallah, aĭ dreptate! Domnule, ea este sănătósă; ne-a dat un semn; ea scie, că noĭ venim. Să grăbim înainte!“

Apa rîulețului nu era adêncă; am trecut ușor peste el. Din colo am cercetat cu acurateță urma cea nóuă.

„Ce maĭ cauți, sihdi?“ mĕ întrebă Achmed-es-Sallah.

„Vreaŭ să vĕd, când aŭ pornit fugariĭ. După culcușul lor, eĭ sînt chiar așa de de parte de noĭ, cât timp ne-a trebuit nóuĕ să călărim de la Bah Abida până aci. După ĭerba acésta însĕ eĭ aŭ plecat maĭ de timpuriŭ ca noĭ, deja în decursul nopții. Ĭerba s'a ridicat ĕră-și aprópe cu totul; eĭ sînt cu maĭ mult de dóuĕ ceasurĭ înaintea nóstră. Să grăbim!“

Am înaintat așa de repede, cât puteaŭ suporta caiĭ. Spre durerea nóstră se dovedi însĕ, că animalele crumirului eraŭ superióre cailor nostri, de óre ce când către amĕzĭ am descălecat spre a cerceta urma, carea acum conducea peste un teren nisipos și lipsit de vegetațiune, se arĕtă, că nu ne-am apropiat cu nimic de ceĭ urmăriți.

„Așa nu-l ajungem,“ zisei eŭ șeicului. „Ar trebui ca eŭ și cu Achmed să călărim înainte. În patru ceasurĭ îl ajungem și atunci va fi chiar timpul suprem, de óre ce atunci eĭ sînt sosiți maĭ la muntele Șefara.“

„Și eŭ vĕ însoțesc,“ rĕspunse el.

„Calul tĕŭ e prea slab.“

„Atunci tot maĭ este încă timp ca să rĕmân înderĕt.“ Englezul încă nu voĭ să se lase de noĭ. Sebira-ĭ primiră instrucțiunĭ și noĭ patru pornirăm înainte cu repediune îndoită. Trecu un ceas — și încă unul. Sórele ardea ferbinte și noĭ ne oprirăm pe un moment, pentru a ne recori cu apa ce o aveam într'un burduf luat cu noĭ. Burdufurile aŭ fost umplute dimineața la rîuleț. Pornirăm ĕră-și. Șesul se întindea nemărginit în jurul nostru. Năsip și sfărmiturĭ de stâncĭ; nicĭ un arbore, nicĭ un tufiș, nicĭ un fir de ĭerbă nu se vedea, ér căldura vibra, ca valurile, de-asupra pământului învăpăiat. Caiĭ șeicului și englezului începură a gâfâi; chiar și lapa lui Achmed arĕta slăbiciune și obosélă. Acum vĕdurăm la orizont, drept înaintea nóstră, nisce ziduri uriașe, albe și strălucitóre. Nu eraŭ ziduri, eraŭ stâncĭ, în carĭ veacurile aŭ produs diferite găurĭ și crepături. La póla lor, în umbră, eŭ vĕdui puncte albe și colorate, carĭ să mișcaŭ.

Am luat ochianul la mână, îl îndreptaĭ și — scósei un strigăt de bucurie.

„Sînt eĭ, effendi?“ întrebă șeicul.

„Eĭ sînt —, o cămilă cu lectică și șepte călăreți, unul dintre eĭ pe lapa ta.“

„Mulțumită lui Dumnezeŭ; sînt aĭ nostri!“

„Încă nu. Eĭ sînt șepte, ér noĭ numaĭ patru.“

„Ți-e frică?“ întrebă el agitat.

„Ali-en-Nurabi, deja ierĭ aĭ maĭ rostit încă odată acéstă întrebare, și în urmă aĭ putut vedea, dacă mi-e frică!“

„Iertare, domnule! Dar atunci pentru ce te sfiescĭ de eĭ?“

„Nu mĕ sfiesc, ci mĕ gândesc numaĭ la aceea, că nu ne este permis a răni cămila și lapa cea prețiósă.“

„Aĭ dreptate, domnule! Ce vom face?“

„Trebue să fim pregătiți la aceea, că crumirul ucide amîndóue animalele, în loc să ni-le dea înderĕt. Călăriți maĭ încet. Eŭ voiŭ face un încunjur mare și le voiŭ eși înainte. Atunci voĭ vĕ repeziți spre eĭ și eŭ le voiŭ ținea drumul.“

„Nu, asta nu-ți e permis s'o facĭ, effendi! Nu ne veĭ părăsi. Rĕmânem la olaltă, îĭ ajungem, și atunci voiŭ vorbi cu eĭ așt fel, ca să isprăvim repede.“

„Cum vreaĭ! Eĭ n'aŭ nimic la sine, ce să-mĭ aparțină mie.“

(Va urma.)

Economie.

Împărtășirĭ din grădinărit și economie.

(De Wilhelm Mühle din Timișóra.)

II. Tractarea cepelor de florĭ, pentru a avé ĭarna în odaie florĭ în abundanță.

Recerința principală pentru ajungerea acestuĭ resultat este: 1. Cepe de florĭ întregĭ, sănătóse și bine pregătite. 2. Pămînt de grădină bun, sănătos, năsipos și 3. Plantarea cepelor în olurĭ la timpul sĕŭ, așa dar în Septembre saŭ cel mult până în mijlocul lui Octobre. Pămîntul cel maĭ bun este cel din gliile de ĭerbă de pe riturĭ saŭ cel din mușinóe, ce trebue amestecat cu $^1/_5$ parte năsip de rîŭ. Florĭ de ĭarnă maĭ frumóse sînt: iacintul, tulipanul, freesia, taceta, narcisul, crocus, amaryllis și lăcrămiórele. Ceste din urmă se pot planta la începutul lui Novembre, pe când cele alalte deja în Septembre saŭ începutul lui Octobre.

Într'un oĭ se pot pune: iacint 1—2 bucățĭ, tulipan 3—5, freesia 5—8, tacettă 3—4, narcis 3—4, crocus 5—10, amaryllis numaĭ 1 și lăcrămióre 10—15, ca să obținem olurĭ pline cu plânte înfloritóre. Iacintul recere dóuĕ lunĭ depline; olurile trebue astupate de tot în pămînt și așeḑate într'un loc întunecos și scutit, unde pe încetul ceapa se facă rădăcinĭ în olurĭ, ca apoĭ să pótă fi adus în casă la căldură. Cepele neînrădăcinate nicĭ odată nu pot fi aduse în căldură pentru încolțire, de óre ce mugurul din cépă se strică și în lipsa de nutremînt, ce numaĭ prin rădăcinĭ și-l póte câștiga, nu póte desvolta florĭ. Acésta se urmézĭ și cu cele alalte florĭ, cu escepțiunea lăcrămiórelor, carĭ îndată după plantarea lor în olurĭ trebue aduse în căldură mare și ținute în umeḑélă uniformă. Tulipanul, taceta, narcisul, înainte de a încolți, trebue ținute la răcélă într'un loc întunecos 5—6 sĕptĕmânĭ, păstrarea lor maĭ îndelungată în răcélă este numaĭ în favorul fiitórelor florĭ; chiar așa și freesia, ce are un miros deosebit de fin. Îndată ce cepele după 5—6 sĕptĕmânĭ încolțesc, trebue așeḑate într'un loc luminos, nu chiar cald, bună óră în ferestĭ; asemenea și crocusul, ce înflorésce de timpuriŭ. Amaryllis este o plantă elegantă pentru chiliĭ calde.

Tóte cepele plantate trebue țibute în contiuu într'o umeḑélă aměsurată, ca să se pótă înrădăcina bine. După ce olurile s'aŭ adus la căldură pentru încolțire, îndată ce s'a uscat numaĭ ceva pămîntul de-asupra,

trebue udat cu apă de ploe domólă; ér după ce dau frunzele şi se vĕd mugurii, trebue udate tare până la înflorire deplină. După înflorire să se ude tot mai puţin. ér când s'aŭ îngălbinit frunzele, să nu se mai ude de loc, ci să se lase cepele să stea uscate de tot. Tóte cepele. ce aŭ înflorit în oluri, în anul următor nu mai pot înflori. dar plantate tómna în grădină, mai pot produce flori anŭ de-a rîndul.

Bibliografie.

În „Transilvania“ nrul de pe Septembre-Octombre aflăm o interesantă recensiune asupra ultimii scrieri: **Episcopii Petru Paul Aron** şi **Dionisiŭ Novacovici** a canon. Dr. A. Bunea. Dăm câte-va estrase:

„Între numĕrósele scrieri ale cunoscutului canonic istoriograf Dr. A. Bunea, prin cari în anii din urmă a contribuit în mod atât de fecund la îmbogăţirea literaturii nóstre istorice. locul cel mai de frunte îl ocupă fără îndoiélă, ultima sa operă voluminósă, cu titlul de mai sus. anărută de curênd şi în interval fórte scurt, după o altă scriere importantă. de care am vorbit nu de mult în acésta revistă.

„Cel ce scie cu câte greutăţi are să lupte la noi mai ales istoriograful şi va cumpăni bogăţia de material documentar, pe care se întemeiéză opera acésta, va trebui să recunósca, că neobositul autor a adus din nou o jertfă mare de muncă pe altarul bisericii şi naţiunii sale, de sigur mai mare de cât celelalte de până acum. Las că şi până acum a sciut să-şi asigure prin munca sa temeinică un loc onorific între cultivătorii literaturii nóstre istorice, dar lucrarea sa. ce ne preocupă de astă dată, e menită să-i pună în şirul celor mai competenţi scrutători ai trecutului nostru istoric. Condus de vederi largi, judecând evenimentele, ce s'aŭ succedat. dintr'un punct de vedere înalt. calm, obiectiv. şi mai pe sus de tóte pragmatic. cum singur şede bine istoriografului, autorul. în cartea sa acésta, din numĕróse date şi documente resleţe, culese din diferite archive cu rară diligenţă, ne reconstruesce icóna fidelă a unui scurt. dar cu atât mai agitat period din viaţa poporului român ardelean. considerată în tóte manifestările ei. Ne scóte în relief din vremile trecute în prima linie figura unui merituos archiereŭ, fórte greşit şi în mod pătimaş apreciat şi judecat până acum de unii istoriografi. cari nu s'aŭ sciut, saŭ n'aŭ voit să se ridice la nivelul adevĕratului pragmaticism, pe cum greşit aŭ fost judecate din multe părţi şi turburările religionare din sinul poporului român ardelean de la mijlocul secolului al XVIII.

„Cartea d-lui Dr. A. Bunea la tot casul face deplină lumină atât în jurul archiereului. — calomniat chiar. — cât şi în jurul mişcărilor sângerósе din timpul aceluia, căci până aci nici unul dintre istoriografii nostri n'a dovedit în mod mai învederat. că nu pretinse siluiri de consciinţă. aŭ provocat turburările religionare din timpul episcopului Petru Pavel Aron. cari aŭ avut drept urmare desbinarea Românilor ardeleni în dónĕ biserici. pe cum şi că acele mişcări sângerósе aŭ avut sub forma externă religiósă un fond curat politic. Şi aici zace unul din meritele principale ale acestei cărţi.

„Vedi bine, ţi-se strînge inima de durere. când vedi, cum meschinelor uneltiri străine. folosindu-se de simplicitatea Românilor şi de stările lor politice insuportabile de atunci, prin promisiuni deşerte li-a succes a provoca sub mantaua religiunii luptă sângerósă între fraţi, cari, „împărţindu-se în dónĕ tabere ..., presentară lumii priveliştea tristă de o nebună sfăşiere internă în interesul Sêrbilor, Muscalilor şi celor alalţi adversari politici.“

„Sîntem deci de desevîrşit acord cu ceea ce constată autorul în prefaţa cărţii sale, că adecă „societatea românéscă din Transilvania, póte nici odată n'a fost mai agitată prin înrîuriri străine. ca la mijlocul veacului al XVIII. când s'a produs desbinarea ei în dónĕ biserici. Acestor turburări, fórte importante chiar şi din punct de vedere politic. li-s'a dat până acum puţină atenţiune. saŭ aŭ fost descrise pe basa unor isvóre neîndestulitóre. cari aŭ dus pe unii dintre istoriografii români şi străini la expuneri unilaterale şi conclusiuni greşite. Bogata colecţiune de documente. ce o va găsi cetitorul în acéstă scriere. îl va pune însĕ în posiţie de a cunósce amĕnunţit şi în adevĕrata ei lumină una dintre cele mai interesante şi instructive perióde din istoria nóstră bisericéscă şi politică.“

„După ce în prefaţă accentuéză necesitatea cultivării şi rĕspândirii în cercuri largi a literaturii românesci în interesul asigurării individualităţii nóstre naţionale. şi în deosebi a literaturii istorice, care să ne desvăléscă şi lumineze trecutul în tóte fasele lui, să ne facă să pricepem presentul şi să ne îndrume în viitor, şi după ce indică isvórele, de cari s'a servit în expunerea întîmplărilor şi în descrierea stărilor din timpul de la 1751—1764 şi cari sînt în prima linie documente autentice până acum nepublicate. — şi face amintire de acei bărbaţi, cari i-aŭ dat mână de ajutor la adunarea materialului documentar, autorul în 29 capitole pe 432 pag. zugrăvesce din tóte punctele de vedere în colori vii şi într'un limbaj neaoş românesc, pĕtruns de seriositatea obiectului. acel scurt period de triste sfăşieri interne din trecutul neamului nostru.“

Şi apoi schiţând cuprinsul ei termină:

„Drept încheiere a acestei nepretenţióse dări de samă din parte-ne nu putem de cât să aducem şi de astă dată eminentului autor cele mai sincere felicitări. că a isbutit desevîrşit să lumineze prin neobositele sale studii şi cercetări şi acest period atât de interesant şi instructiv din istoria nóstră bisericéscă şi politică. înzestrând literatura nóstră istorică cu o nóuă operă la culmea cerinţelor istoriografiei moderne. ér opera însă-şi să o recomandăm cu insistenţă celei mai călduróse părtiniri, căci zicem şi de astă dată. cum ziserăm în rîndul trecut. că cartea acésta n'are să fie cel din urmă prinos istoriei poporului nostru din partea autorului.“ *(nt.)*

A apărut:

Petru Cazacul şi alte nuvele de Iosif Popescu. Arad 1902. tipografia „Tribuna poporului“, pag. 230. form. 8° mare. preţul cor. 1·50. Numele autorului e cunoscut, dsa fusese redactorul atât de bine condusei reviste „Albina Carpaţilor“. Novele acestea Petru Cazacul. Zina şi Daniel, aŭ fost publicate mai întâiŭ în colónele „Trib. popor.“ de unde se reproduc acum. Ele ofere o lectură atrăgĕtóre şi interesantă.

Librăria H. Zeidner din Braşov a publicat de curênd următórele scrieri destinate pentru şcólele poporale:

Koos-Goldiş: **A dóua carte pentru deprinderea limbei magiare.** Ed. II. preţul 50 bani.

St. C. Alexandru: **I. Carte a copiilor saŭ Abodarul ilustrat,** preţul 40 bani.

Ión Dariŭ: **Elemente de fisică**, ediţia IV. preţul 60 bani.

Caiet de desemn, cu figuri începĕtóre pe fie care pagină. ed. V. preţul 20 bani. Caietul I. conţine 50 modele. Aceste caiete, fórte potrivite elevilor din şcólele primare. sînt întocmite de Ales. Lukáts. prof. de desemn. Le recomandăm învĕţătorilor nostri.

„Sămănătorul“. Nr. 31. cu următorul sumar: Un joc primejdios (nuvelă). A. Vlahuţă. — Un glas din adêncul templului, G. Coşbuc. — Teatrul naţional. C. Xeni. — În Alpi (poesie). trad. din H. Ibsen de St. O. Iosif şi D. Anghel. — Catren. Măghiran. — Dare de samă. A. L. — Populare. D. Anghel. — Enigrame. De la Petroşiţa. — Cărţi şi reviste. * * * — Răspunsuri. Red. Numĕrul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Biblioteca „Unirei“: **Nume de familie la românii din Ungaria**, de Alesiŭ Viciŭ, prof. Blaş 1902. pag. 29. preţul 12 fil. Studiul acesta interesant s'a reprodus din colónele foii nóstre, unde a fost publicat mai întâiŭ. în el se face o clasificare a numelor românesci de familie. căutându-se originea lor. Se vinde în favorul fondului pentru „Masa studenţilor“.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesci a Vadului, Geoagiului. Silvaşului şi Bĕlgradului**. Blaş 1902. pag. 152. preţul 2 cor. 50 fil.

Posta „Unirii“.

V. D. Atacerea e cu mult mai importantă, de cât ca să fie resolvită, prin câte-va vorbe în „postă“. Adreséză-te Preaven. Consistor, espunênd lucrul cu de-a mĕruntul şi ţi-se va da aşteptatul rĕspuns.

S. Z. Cealaltă nu se póte, n'avem spaţiul reclamat de tot ce ne-ar plăcé, să ocupe loc în fóie. Îţi stă la dispositie.

Uva. De ce atâta întârziere cu celalalt raport? era acuma ocasia binevenită.

Chium. În sfîrşit . . . .

C. A. în B. Aţi cetit palavrele luterane a d-lui Erbivoriceanu? Sînt interesante, când te gândesci, că le scrie un profesor de universitare şi . . . academician.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Comunicarea trenurilor
prin gara Küküllőszög (Blaş)
(valabil din 1 Octobre 1902).

către	gara		de la
	Teuş — Tŏvis		
226	persóne	persóne	102
1258	mixt	mixt	229
755	accelerat	accelerat	904
1047	accelerat	accelerat	540
	Copşa — Kis-Kapus		
107	persóne	persóne	221
282	mixt	mixt	1253
905	accelerat	accelerat	734
541	accelerat	accelerat	1046
	Sóvárad		
310	mixt	mixt	848
248			650

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul XII. Blaş 22 Novembre 1902. Numĕrul 47.

Situaţie îngrijitóre.

(?) „Bud. Hirlap“ în Nrul de Joi, comentând rĕspunsul ministrului Széll în cestiunea îndemnisării, găsesce momentul potrivit, să reîncépă o temă favorită: contra naţionalităţilor.

La tot casul e un simptom, care nu trebue trecut cu vederea, că partea cea mai mare, nu numai a ziaristicei magiare, ci chiar a opiniunii publice magiare, e de puternica convicţie, că tot ce s'a făcut până acum în direcţia acésta, e rĕŭ. Nu se află nime între magiari, cari să-şi ridice glasul şi să propună resolvirea cestiunii naţionalităţilor pe altă cale. Toţi sînt apucaţi par că de o grabă bolnavă şi fie care cu un fel de imitare, se grăbesce a cerca şi recomanda fel de fel de mijlóce, cari de cari mai estreme şi în consecuenţă mai puternice, pentru nimicirea celoralalte naţiuni, cari trăiesc sub corôna Sf. Ştefan.

Ne aducem încă aminte de făimósele vorbe, „biegen oder brechen“, cari se folosiaŭ odată contra nóstră. Şi era un timp, pare aşa de depărtat, când stam, mai ales noi Românii, cu fruntea ridicată şi nu ne păsa nimic de ameninţările, ce ni se adresaŭ.

Prese magiară impută, că Széll e prea conciliant cu naţionalităţile, se găsesc deputaţi, cari spun în plin parlament, că guvernul actual desmiardă pe Români şi că le dă de fişpani ómeni simpatici lor.

Şi rapórtele stenografilor nu deschid după ast fel de vorbe parantese, în cari se spună, că camera întrégă a început a se coti şi deputaţii rîdeaŭ în pumni şi-şi trăgeaŭ cu ochiu. Totul decurge fórte parlamentar. Noi înse, ceĭ atât de atent tractaţi din partea d-lor deputaţi, înghiţim gol. Când întâlnim ziare de talia luĭ „Bud. Hirlap“, cari se mai afle cuvinte de a scrie în contra naţionaţităţilor, ne vine să suridem cu amărăciune.

Căci, se vorbim odată sincer, ce trebue să mai pornéscă guvernul contra nóstră? mai e în noi ceva, ce ar mai trebui sufocat saŭ înăbuşit? mai e în mijlocul societăţii românesci vre-o pornire, care ar mai da de gândit guvernului?

Orĭ cât de greŭ îmĭ vine vorba, spun, că: nu e! Şi scim, că se vor afla unii, puţini, cari se vor turbura de vorbele acestea. dar n'am ce face, e un fapt plin de adevĕr.

Seria nesfîrşită a prigonirilor, cari eraŭ pornite odată contra nóstră, a ridicat la cea mai înaltă potenţă sentimentul naţional, după scurtă vreme înse am căḑut. Şi ne-am prăbuşit cu mult mai curênd, de cum ne-am ridicat. Entusiasmul nostru a dispărut, ca „lacrămile de Batavia.“ Întâiŭ ni s'aŭ lovit conducĕtoriĭ. Resultatul a succes peste eşteptare. O tăcere de cimiter e în întrégă lumea românéscă.

S'a atentat apoĭ la unul dintre ceĭ mai viguroşi ramĭ aĭ arboreluĭ naţional: s'a lovit în preoţime.

Mai întrebaţi dacă a succes saŭ nu acest atac? Da, a succes la perfecţie! Preoţimea tace ca pescele; uniţi şi neuniţi îşi adună băĭerile pungiĭ pline cu congrua saŭ ajutorul de stat şi se ascud, ca nicĭ să nu mai deie faţă cu ceva „domn de român,“ nu cumva să-l vadă cineva şi să-l pârască, că stă de vorbă cu agitatoriĭ, de cari altcum nicĭ nu mai există de cât în dicţionare.

Azi s'a isprăvit cu idealismul, poţi predica zile întregĭ, nime nu te mai ascultă. Azi înzădar evocĭ umbrele măreţe ale preoţilor, cari cu crucea în frunte, duceaŭ turma înainte, toţi te rîd cu compătimire. O corupţie materialistă a cuprins ca o bubă rea tot corpul preoţimeĭ nóstre, făcêndu-o absolut incapace de orĭ ce fel de acţiune. Azi ceĭ mai mulţi păşesc pe cariera preoţéscă, pentru că e mai uşóră şi a devenit saŭ promite a fi, fórte rentabilă. Grijile sufletescĭ nu-l mai frământă pe preot, credincioşiĭ nu-l mai îmbulzesc cu slujbe şi el încă nu cércă a-ĭ lumina; e mai rentabil a incassa fără multă muncă sute de florenĭ.

Apucătura guvernuluĭ cu împărţirea ajutoruluĭ şi a congrueĭ a succes, el dă cuĭ vrea şi de cine-ĭ place. Archiereiĭ nostri nu-şĭ prea sdrobesc capul cu remonstrărĭ; oportunismul începe a încolţi şi prinde rădăcinĭ pretutindenea.

Învĕţătorimea e luată acum la ochĭ şi acuşĭ vom înregistra şi aicĭ succes deplin. Guvernul a început cu regularea salariilor învĕţătorescĭ, dând o elocuentă dovadă, cât de mult îĭ stă la inimă bunăstarea lor (?) şi a început cu 3 şi a dus'o până la 5 sute. Şi învĕţătoriĭ nostri sînt fermecaţi, zi de zi sînt tot mai mult ispitiţi de acésta îngrijire şi iubire părintéscă. Fie care comună aprópe, saŭ îşi părăsesce şcóla, saŭ cere cu ridicata ajutor de la stat. Ţăranul nu mai plătesce repartiţii pentru şcólă, căcĭ şi aşa dă statul, ér d-l învĕţător nu ĭi esplică, că statul nu dă făr de a lua, şi nicĭ nu cércă a sădi în inimile pruncilor sentimentul dragostii şi a interesuluĭ faţă cu şcóla, ca atunci, când va fi marĭ să fie gata a da totul pentru biserică şi şcólă. Asta ar cere prea multă ostenélă şi e mai comod, că părintele să plece în stânga, şi poporul se rĕmână pradă celuĭ dintâiŭ străin, care ĭi ĭa tot ce mai are, şi bietul, de abia mai are sufletul în el!

Preoţiĭ şi protopopiĭ nu mai nisuesc a fi representanţiĭ poporuluĭ, apĕrătoriĭ luĭ contra multelor ilegalităţi, ce se fac pe spinarea luĭ; eĭ privesc cu atenţiune la dl solgăbirăŭ, ca să vadă ce sĕmn face şi de care parte aŭ să-şĭ ridice mantaua. Învĕţătoriĭ sînt în vecinică dujmănie cu preoţiĭ; nu cércă să-şi facă chemarea, ci să placă celor mai marĭ, fug de responsabilitate forurilor bisericescĭ şi se pun sub aripile ocrotitóre ale solgăbirăilor, cărora le aduc mulţumite şi omajĭ. Casul de la Selagiŭ, vorbesce fórte clar.

În ast fel de împrejurărĭ ,orĭ ce strigăt înăbuşesce, orĭ ce apel rĕmâne vorbă în vînt. Cetit'am de câte orĭ vorbe tânguióse prin ziuare, în cari se cere mila publicului românesc în favorul câte uneĭ şcolĭ espuse. Şi mi se pare, că aud strigătul desperat a celuĭ ce se înécă. N'am cetit înse, o mulţumită pentru ajutórele primite, căcĭ nime n'a dat nimic, şi fie cine aci inventa fel de fel de scuse. Instituţiuni publice, societăţi culturale, ómeni cu

Cumpĕraţi! **„Calendarul Unireĭ“** **Cumpĕraţi!**

pe anul 1903.

Costă numai 50 fil. + 10 fil. porto postal.

dare de mână, rămân rĕcĭ în faţa strigătuluĭ de ajutor în favorul şcólelor confesionale. Şi pentru ca să se ajungă şi în acésta culmea, laicii nostri se escuză, că nu sînt chemaţi şi eĭ la conducerea administraţiĭ bisericescĭ... Par că la gr.-orientalĭ, laicii aŭ făcut totul şi par că în comune nu laicii compun curatoratele bisericescĭ şi senatele şcolastice! Eĭ, dară în sfîrşit asta e o vorbă, de care naivii se entusiasméză şi le secundéză, când înse e vorba ca preotul saŭ protopopul comitetele acestea să copună din „domnĭ", ca să lumineze cu sfaturile lor, domniĭ se retrag, n'aŭ timp, sînt fórte ocupaţi,... în realitate pentru că nu se daŭ mărcĭ de presenţă...

Ast fel pe încetul răcéla cuprinde sufletele celea maĭ aprinse; indolenţa începe a stăpâni si pe ceĭ ce aŭ poftă de a lucra.

În chipul acesta am pierdut şi pierdem celea treĭ temeliĭ puternice pe care se razimă tóta viaţa nóstră naţională: ţăranul, şcóla şi pe învĕţător, biserica şi pe preot în vreme ce inteligenţa laică, crescută departe de şcóla românéscă, fără dragoste cătră popor, înveninată de spiritul pestilenţial de care e plin aerul, nu face alt ceva, de cât îşĭ vede de daraverile sale personale şi de interesele materiale.

Asta e situaţia actuală, şi opiuia publică magiară nu e satisfăcută de isprăvile guvernuluĭ sĕŭ? ce-ĭ maĭ trebue óre?

A! în câte-va comitate, Hunedóra Braşov, Bistriţa, Alba-inf. a căḑut — românii maĭ făcĕŭ gură, maĭ era ceva teren liber. „Bud. Hirlap" deja şi insinuă, că puterea statului nu se scóte destul de tare la suprafaţă în congregaţiile comitatense; naţionalităţile vĕd în comitate ţărisóre mĕrunte, şi nu zăresc statul unitar naţional, se înţelege magiar. „Ţărişórele acestea nu sciŭ deştepta în naţionalităţi nicĭ respect şi nicĭ frică." Urmarea e logică: trebue lucrat într'acolo, ca şi aicĭ să ĭasă la ivélă molochul, care se cuprindă în braţele sale nimicitóre totul şi să omóre şi puţinul ce a maĭ rĕmas încă viŭ.

Şi se va întîmpla şi acésta, şi tóte ce se vor pune la cale contra nóstră, căcĭ suntem de o indolenţă revoltătóre şi desorganisaţi. Nime nu maĭ cércă prosperitatea şi bunĕstarea tuturora, ci fie care trage foc la óla luĭ. Şi când spiritul egoistic pune stăpânire pe o societate, cangrena e mortală şi are după sine descompunere. . .

Aşa vedem noĭ situaţia generală şi bine ne ar părĕ, dacă în realitate totul s'ar presintă în colorĭ cu mult maĭ viĭ şi maĭ luminóse.

Secta Nazarinenilor şi bisericile recunoscute. — Maĭ mulţi Nazarineni aŭ cerut ministerului de culte şi instrucţie publică să dispenseze pe copiiĭ lor de la ascultarea învĕţămîntului din religie la confesiunea rom. cat. resp. gr.-or. Ministrul a respins cererea şi a dispus totodată, că în sensul §. 7 art. de l. 32 ex 1894, resp. §§ 26—29 art. de lege 42 ex 1895 părinţiĭ sunt obligaţi, şi dacă nu aparţin unei confesiuni recunoscute de lege, să-şĭ créscă copiiĭ în spiritul unei confesiuni recunoscute. Ce privesce cercetarea bisericeĭ, acésta formézĕ o parte întregitóre a învĕţămîntuluĭ religios, de aceea părinţiĭ, carĭ îşĭ opresc copiiĭ de la cercetarea bisericeĭ, se fac vinovaţi de călcarea dispoziţiilor din §. 4 al legiĭ 38 ex 1868.

Revistă politică.

Afaceri interne. Dieta e ocupată acum cu desbaterea proiectuluĭ de lege pentru urcarea listeĭ civile de la 9·300 milióne la 11·330 milióne şi încă începênd cu 1 Ian. 1903. Partida Kosuthistă s'a grăbit a-şĭ ridica vócea şi a ameninţa pe Széll şi sistemul sĕŭ. Majestatea Sa, se zice, că ar fi tare amărît pe magiarĭ din pricina acestor atacurĭ, cât şi pentru demonstraţiile în contra imnuluĭ regal.

Alt nĕcas, dă proiectul de îndemnisare. Şi la acésta oposia ĭa mereŭ cuvîntul, făcênd fel de fel de propunerĭ de urgenţă, prin ce se zădărnicesce orĭ ce activitate seriósă. O fóie semioficiósă pomenia de o nóuă alegere, asta cu o amenińţare pentru opoziţie.

Valurile confesionale, carĭ aŭ început a cresce printre magiarĭ i-aŭ dimensiunĭ tot maĭ marĭ. Episcopul Majlath, în vorbirea cu care a deschis şedinţele statului catolic ardelean, a rĕspuns fórte energic acuselor reformaţilor, declarându-le de calumniĭ ordinare.

Nóuĕle regulamente pentru afacerile auctorităţilor administrative, convin o mulţime de îmbunătăţirĭ practice. Şi dă anume un teren maĭ estins proce-

---

FEUILLETON.

Pitipetl şi Potopatl.

(Umorésca de A. R.)

(Fine.)

„O cât îţĭ sînt de recunoscător, iubite vere. Dar ĕn spune-mĭ sînt vulcaniĭ tĕĭ, vulcaniĭ nostri, şi în activitate?"

„Pitipetl numaĭ acum doĭ anĭ a erupt ţapăn. A fost o erupţiune aşa zisă de mijloc bună. Treĭ-zecĭ de comune aŭ fost nimicite total şi aşa cam la 1000 de ómenĭ aŭ fost îngropaţi sub lavă. Maĭ mulţ indianĭ. Te asigur, că aspectul a fost măreţ. Colegiĭ meĭ s'aŭ eşofat formal în cuvinte de linguşire. Firesce, că în ziare apărură şi unele „inserate" timide, în carĭ se cerea, ca eŭ să-mĭ ţîn vulcaniĭ în maĭ bună ordine. Dar acésta nu avu nimic de a face, căcĭ stând omul în aşa bune relaţiunĭ cu guvernul . . ."

„Şi redactoriĭ opoziţionalĭ?"

„Ce vreĭ, de acestia dóră nu maĭ sînt în Riobamba, căcĭ pe toţĭ ĭ-am aruncat în aer. . . Cu Pitipetl am fost dară tot de una mulţumit, pentru că el şi în zile de aceste de rînd, de peste sĕptămână maĭ aruncă din sine câte-va miĭ de măjĭ de puclósă şi bucăţĭ de stâncĭ. Din contră Potopatl e un tovarăş cam leneş. Abia, din când în când maĭ da din sine câte un ţîpĕt mănios, înăduşit, ca şi când şĭ-ar fi stricat stomacul, dar la o erupţiune, cum se cade, nu vrea să se maĭ slobódă de anĭ de zile. De aceea în „clubul-vulcan" făceaŭ tot de una cu mine „viţurĭ" pentru el.

„Ce fel de club e acela?"

„E reuniunea proprietarilor de vulcanĭ din Riobamba. O societate fórte esquisită şi alésă, bună óră ca şi clubul-jockey de la voĭ. Se înţelege, că şi acolo se jócă „baccarat." Câte odată într'o nópte să pierd în joc şiruri întregĭ de munţĭ. Pe lângă acésta se maĭ vorbesce acolo de puclósă şi petri incandescente. . . . Dar, fiule eŭ sînt tare obosit, mâne îţĭ voiŭ povesti maĭ multe despre acésta. . . ."

A dóua zi vĕrul Robert era un cadavru. După ce cu inima plină de durere l'am petrecut în ultima călătorie până la grópă, m'am dus în causa moştenireĭ mele la consulul din Riobamba.

„Gratulez, gratulez," îmĭ zise plin de bucurie, după ce m'am legitimat. Dta aĭ ereḑit doĭ din ceĭ maĭ pompoşĭ vulcanĭ din patria nóstră. Şi prin posesiunea acésta ajungĭ şi pe viéţă în casa seniorilor."

„Pe viéţă. . . ."

„Apoĭ da, cum se zice pe la noĭ. Pe la noĭ însemnéză asta atâta, până ce oposiţia nu devine aşa de puternică, ca să tracteze întrégă casa domnilor cu dinamit."

Eŭ zimbeam cu superioritate, ca unul, carele maĭ bine scie starea lucrurilor. „Opositie! Ridicul, aşa ceva nu maĭ esistă în Riobamba, de când cu fapta eroică a vĕrului Robert."

„Totuşĭ, totuşĭ! Chiar acum începe a se forma una. Închipuesceţĭ numaĭ marina nóstră militară nu e îndestulită cu nóua lege despre scutirea sĕmînăturilor în contra pagubelor provenite de la animalele sĕlbatice, şi de aceea polemiséză cu guvernul."

„Ea polemiséză . . .?"

„A bună samă, după cum se înţĕlege vorba asta pe la noĭ. Adecă ea bombardéză capitala."

„Aha, vreĭ DTa să zicĭ adecă, că marina e în revóltă."

„După plăcere. Dar crede-mĭ DTa, Dle, aste e adevĕrata libertate. Dacă nu escĭ îndestulit cu óre care-va mĕsură luată de guvern — —"

„— bombardezĭ capitala."

„Da, cam aşa ceva. — notabene, daca aĭ tunurile de lipsă la dispunere."

Mie mi se faee tot maĭ greŭ la inimă în considerarea stărilor, care domnec în nóua mea patrie, de care acum şi eŭ mĕ ţineam ca cetăţan próspet.

„Şi regimul?" întrebaĭ maĭ departe cu interes uşor de înţĕles, „acela de bună sémă ripostéză."

„Ba bine, că nu! Adecă, numaĭ până când nu trece şi artileria la opositie, casurĭ de acestea deja s'aŭ maĭ întîmplat."

„Fru-móse trebĭ astea! şi între ataĭ împrejurărĭ eŭ să mĕ fac cetăţan, ba chiar membru în casa domnilor din Riobamba?" Repede mĭ-am tras pe samă şi am ajuns la hotărîre negativă.

„Altmintrea" continuă consulul, după o pausă, „tocmaĭ astăzĭ am primit ordin de la guvernul meŭ, care de moment te privesce chiar pe DTa. E vorba de vulcaniĭ DTale."

„Pitipetl şi Potopatl."

„Tocmaĭ. Aceştĭ doĭ din noŭ fac acum multă pagubă. În timpurĭ normalĭ ar maĭ închide omul câte un ochiŭ în trĕba asta, sciĭ DTa — câte-va sate de indianĭ maĭ mult orĭ maĭ puţin — —; dară opositia

dureĭ verbale, resolvindu-se prin acésta cele maĭ multe cestiunĭ controverse între partide imediat şi fără atâtea scriptităţiĭ ca până aicĭ.

După ce s'a prevĕdut, că proiectul de lege pentru convocarea reservistilor va întimpina opositie, chiar şi în sinul guvernului, s'a abandonat şi în locul lui s'a adus altul, pentru înmulţirea recruţilor. Sporul anual în întrégă monarchie va fi decĭ de 22 miĭ, la armata comună şi de 7500 la honvezĭ landwehr, se înţelege că bugetul încă va cresce.

Austria. Situaţia în cealaltă parte a monarchieĭ e tot nesigură. Cehiĭ continuă cu obstrucţia, zădărnicind orĭ ce activitate parlamentară. E vorba să se facă o nóuă încercare de împăcare dându-li-se Cehilor limba oficială cehă şi în schimb, dându-şĭ şi eĭ învoirea, ca să se facă o nóuă împărţire a cercurilor electorale. Dacă nu se va puté face nimic, cabinetul va fi necesitat să demisioneze.

Bulgaria. De abia s'aŭ terminat serbările date în onórea regelui Carol şi guvernul a demisionat. Causa demisionăriĭ ar fi publicarea unor scrisorĭ fórte compromitătóre pentru unĭĭ membriĭ aĭ guvernului. E vorba de osândirea asasinilor lui Stambuloff, Beltscheff şi Velcovicĭ, omorîţi la îndemnul actualului ministru de interne Livdscanoff, care la rîndul sĕŭ era instrumentul Rusieĭ. Se pare, că partida rusofilă perde tot maĭ mult din teren prin astfel de desvăliri compromitătóre.

Belgia. Sâmbăta trecută s'a făcut un atentat anarchist contra regeluĭ Leopold al Belgieĭ, din fericire fără ceva urmărĭ. Regele se întorcea de la recuiem-ul celebrat întru amintirea regineĭ, şi era însoţit de contele de Flandra şi soţia aceluia, când se auḑirĕ treĭ împuşcăturĭ de revolver. Atentatorul, cu numele Robiu, a fost prins şi închis. El spune, că e anarchist şi că a venit de la Londra cu gândul să omóre pe rege. Populaţia iritată voia să străpungă pe atentator.

Corespondinţe.

SINÓDELE PROTOPOPESCĬ.

— Distr. Cojocna. —

Din Câmpiă, luna Nov. 1902.

Clerul gr. cat. al districtului Cojocna. cu dor ferbinte aŭ aşteptat ziua de 8 Nov. a. c. pentru a se întruni în primul sinod de tómnă sub presidiul actualului şi doritului protopop Ioan Hăţĕgan, şi acésta cu atât maĭ vîrtos. căcĭ în convocătorul sĕŭ, ni se amintise şi aceea. că şedinţa sinodală se va ţiné în noŭ edificata Biserică gr. cat.

Bucuria nóstră s'aŭ împlinit, căcĭ încă din depărtărĭ convenind pe drumurĭ. să vedĕ măiestosul turn acoperit cu tinichea. A şi venit întrégă preoţimea, afară de 3—4 bătrânĭ şi morboşĭ, din învĕţătorimea districtuală încă să presintară câţĭ-va.

După celebrarea sfinteĭ Liturgiĭ în vechia Biserică, ne întrunirăm cu toţĭ, încunjuraţĭ de iubirea poporului, în numĕr însĕmnat în nóua Biserică. pe carea o aflarăm gătită deplin, depinsă şi provĕḑută cu tóte icónele conforme ritului oriental. După întonarea în corpore a rugăciuneĭ „Împĕrate ceresc“, zelosul protopop prin o vorbire frumósă, esprimându-şĭ bucuria, că ne vede adunaţĭ în nouĭ lăcaş al Domnului într'un numĕr aşa însĕmnat, ce arată un sĕmn de bun auguriŭ pentru viitorul districtului, salută preoţimea şi pe docenţĭ cu „bine a-ţĭ venit“ şi dechiară şedinţa sinodului de deschisă.

Aicĭ între alte obiecte desbătute şi decise de interes bisericesc-şcolastic. s'a decis şi unele lucrurĭ importante pentru binele poporului şi înflorirea religiositătеĭ şi a moralitateĭ. pe cum şi pentru folosul lui material.

La punct IX, presidiul în vederea înmoralităţeĭ şi a multora abusurĭ, ivite din alcoholism, propune: ca încă din sinod să se aştérnă o representaţiune la înclitul comitet administrativ comitatense în Cluş. ca pe calea vice-comitelui. să se dispună sistarea de beuturĭ spirituóse şi închiderea crişmelor până după inseratul Duminecilor şi a sĕrbătorilor, şi abusurile să fie pedepsite. Representăţiunea, s'a şi subscris îndată, efectul se va vedé.

La punctul VIII.. presidiul dorind. ca şi Câmpia se aibă în fie care an un centru de „Rugă“, unde preoţimea, convenind cu poporul prin serviţiĭ, mărturisirĭ, predicĭ, măslu şi alte mângâierĭ sufletescĭ, să se edifice şi să se întăréscă în credinţa adevĕrată, fiind timpurile atât de contrarie şi inimice religiuneĭ nóstre, propune: să fiă centru de „Rugă“ Coşocna, unde sînt deja dóuĕ Bisericĭ gr. cat. şi aşa celĭ ce vor merge se pot împărti în ambele, şi în ambele se póte servi sfînta Liturgie.

Propunerea presidiului aŭ fost primită cu mare însufleţire, şi Prea Veneratul Consistoriŭ Metropolitan a fost rugat a o aproba, şi a ne da binecuvîntarea Archiepiscopéscă spre acésta.

La punctul VI., Presidiul din noŭ reîmprospetézĕ decisiunea adusă încă în anul trecut. ca fie care preot, care va fi împărtăşit din adjutul imperial-regesc, să concurgă din obvenientul ajutor cu câte 10% la fondul subsidiar, începĕnd din anul 1902; preoţimea o primesce, şi se obligă moralminte a da 10% la fondul subsidiar din suma ce o va primi.

După finirea şi altor lucrurĭ specifice de interes districtuale, ne-am întrunit la masa ospitală a Prea Onor. Ioan Hăţĕgan, dimpreună cu întreprinḑĕtorul nouleĭ Biserice Dl Ioan Şandor din Csáki-Gorbó, unde nu a lipsit niciĭ toastele pentru binefăcĕtoriĭ acesteĭ Biserice, între carĭ pentru Escelenţia Sa Dl Metropolit; ilustra familie Mocsonyi poporul binecredincios, pentru întreprinḑĕtorul Ioan Şándor etc.; şi ne-am despărţit ducĕnd cu noĭ suveniriĭ plăcute.

Nu pot să nu amintesc cu acéstă ocasiune, şi de ziua de 9 Novembre, când s'a adus cu mare procesiune o icónă a Maiceĭ Domnului fórte artistic pregătită de renumitul pictor din Cluş: Vincenţiŭ Melka, şi donată de un poporén gr. or. Vasiliŭ Boşan l. Andreiŭ şi soţia sa Gervasia Pogăcean din Coşocna, în valóre de 250 cor., şi care fu binecuvîntată de către protopopul şi notarul districtual în nóua Biserică, în faţa unuĭ public de 4—500 din tóte confesiunile.

În fine amintesc şi aceea. că nóua Biserică numaĭ 2 clopote nóuĕ maĭ aşteptă după carea se va binecuvînta interimal, éră sfinţirea se va face în vara anuluĭ 1903, în speranţă, că Escelenţia Sa Prea Sfinţitul Metropolit o va perface, ceea ce toţĭ din aceste părţĭ îl aşteptă cu mult dor.

Un participant.

Sfinţirea Bisericeĭ din Varviz.

Giurgeŭ din Sĕrbătórea s. Dumitru 1902.

După cele publicate în Nr. 40 de la 4 Oct. a. c. al preţuiteĭ „Unirea“ a urmat adevĕrata zi de bucurie şi de sĕrbătóre bis. naţională, în ziua de s. Dumitru a. c. nu numaĭ pentru credincioşiĭ Românĭ din parochia Varvizuluĭ, ci şi pentru întreg poporul Român din ţinutul aşa numit al Giurgeului. În acéstă însĕmnată zi festivă, pe care Româniĭ din aceste părţĭ muntóse şi învecinate

---

se mişcă. critica érăşĭ cutézĕ a se ivi. scurt, DTa să fiĭ constrîns a-ţĭ ţiné vulcaniĭ în maĭ bună ordine. altmintrenea urmézĕ esecuţia. Şi acésta încă este numaĭ o delicată consideraţie.“

„Consideraţie? Pentru ce, Dómne sfinte?“

„D-apoĭ, că DTa escĭ dóră guvernamental.“

„Şi dacă aşĭ trece în opositie? ce e atunci?“

„Ce spunĭ?“

„Apoĭ da. fie cu plăcere a presupune, că şi eŭ me alătur la părerea acelor Riobambesĭ. carĭ nu sînt mulţumiţĭ cu nóua lege despre scutirea sĕmĕnăturilor faţă de pagubele provenite de la animalele sĕlbatice.“

„Nefericitule! Dar gândesce-te. că eŭ în casul acesta a-şĭ fi constrîns a-ţĭ confisca tóte posesiunile D-Tale din Riobamba şi ceĭ doĭ vulcanĭ numaĭ de cât aĭ pune sub secuestru pentru fisc.“

„Tot una mi-e“ strigaĭ eŭ acum cu definitivă hotărîre. de a pune numaĭ de cât capet unuĭ curs noŭ a vieţiĭ mele în America-centrală. „confişcă-mi pe Pitipetĭ, confişcă-mi pe Potopotĭ, eŭ cu acésta trec sĕrbătorésce la opositia din Riobamba.“

Cu acestea mi-am pus mâna pe pălărie, am dat năvală afară din casă şi grăbindu-me la staţiune, am plecat acasă cu primul tren.

Cât de bine-mi pare acum. că ast fel s'a resolvit cestiunea de ereditate; că-cĭ de rĕmâneam proprietar de vulcanĭ póte, că într'o bună diminéţă istoria lumeĭ, îmĭ aducea numele, în legătură nerenumită cu vre-un noŭ Pompeiĭ saŭ Martinica.

Nicu.

cu România. o serbézĕ mai tare ca confraţii de la ţară, a fost binecuvîntată nóua biserică de piatră monumentală din Varviz edificată cu mare zel şi grele sacrificii, în locul celei vechi modeste. din lemn de brad sub coperiş din şindile, în estensiune de: lungă 10 m. lată 5 m. înaltă 2 50 m., care a ars total, tocmai în ziua s. Dumitru an. 1899 fără a se puté scăpa vre un obiect cât de neînsemnat de ceva folos.

Şi de ore ce Varvizul, ca cea mai impopulată şi mai însĕmnată comună românéscă din Sĕcuime, a servit mult timp şi ca scaunul protopopiatului Giurgeŭ. esercitând atragere şi înfluinţă naţională asupra celor alalte comunităţi din acest ţinut isolat şi la marginea estremă a archidieceseĭ. a fost natural ca acest desastru a atins dureros şi pe confraţii din cele lalte comune, resfirate prin văile şi pe colinele acestor munţi.

E esplicabil dară causa pentru ce actul binecuvîntăriĭ noului locaş dumnezeesc din Varviz. a atras o mare parte din poporaţiunea română de peste 18 mii suflete din Giurgeŭ şi mai cu samă pe fruntaşii şi representanţii oficioşi al acesteĭ poporaţiunĭ. carĭ saŭ bucurat şi însufleţit de succesul restaurăriĭ sfinte îvetre strămbune. chemate a susţinea şi pe viitor acésta comunitate.

Acésta bucurie sa potenţiat şi prin împrejurarea, că Prea Venerata Autoritate superióră bisericéscă competentă, cumpĕnind aceste însĕmnate consideraţiunĭ. a făcut totul pentru a-şĭ arĕta adevĕrata îubire şi îngrijire părinţéscă faţă cu acestĭ fiĭ espuşi şi mult cercaţi.

Pentru bisericuţa modestă şi edificată pe la anul 1734—1750. apoĭ mai mărită la 1785 şi consacrată la 28 Iulie 1835 de către fericitul şi neuitatul Ioan Lemeni al Românilor, Grecilor şi Sêrbilor de legea grecéscă unită în marele principat al Ardealului şi părţile împreunate, episcop al Făgăraşului, şi în urmă la anul 1879 acoperită din noŭ, dară după 20 ani în multe privinţe deteriorată. prin decisul consitorial de dto 31 Iuliu 1900 Nr. 3955, a dispus, ca Reuniunea bisericéscă archieiecesană de asecurare să solvéscă suma de 2000 fi. v. a. saŭ 4000 cor. cu cât a fost asecurată în 1/13 Ianuar 1998 biserica arsă.

Şi Pronia cerésca a voit ca după espirarea a lor 2 anĭ de la acest decis mângăitor şi hotăritor în acéstă însĕmnată causă; şi după 3 anĭ de doliŭ de în nefericitul desastru, în urma vitalităţiĭ, hărnicieĭ şi jertfireĭ credincioşilor parochienĭ pe cum şi a stăruinţeĭ conducătorilor chemaţi, Preaveneratul Ordinariat metropolitan prin resoluţia de dto 14 Octobre 1902 Nr. 5980 a delegat pentru binecuvîntarea nóueĭ biserici, care ca un finic a rĕsărit din cenuşa celeĭ vechi, pe Ilustritatea Sa Reverendissimul Dr. Vasiliŭ Hossu canonic metropolitan şi prelat papal, care în ziua de 11 Iuliŭ 1900 în calitate de comisar consistorial, a pertractat înţelepţesce şi equitabil causa despăgubireĭ bisericeĭ arse, fără care ajutor numai bunul Dumnezeŭ scie, cum s'ar fi desvoltat lucrurile în Varviz şi când s'ar fi putut vindeca rana durerósă sufletéscă a tuturor celor îndurerat.

Conform acesteĭ preaînalte şi nimerite încredinţărĭ, Ilustrul Delegat, concomitat de preaiubitul profesor de cant Aron Papiŭ şi de aleşiĭ teologĭ: Aurel Popoviciŭ, Traian German şi Victor Gergely pe cum şi de preotul Ioan Gergely din Sovata, după o călătorie împreunată cu multe greutăţi prin văĭ şi munţi, prin luna Novembre. abătându-se şi în parochia Alfalău, — cercată amar prin un grózuic incendiu în primăvara trecută spre a mângăia şi întări în credinţa strămbună pe poporenii Românĭ espuşi, — însoţindu-i şi tinĕrul preot Iuliŭ Băieş. aŭ sosit în pace şi sănătoşi la 7 a. l. c. d. a. în Varviz; aicĭ la întrarea în parochie fiind rădicată un arc triumfal aŭ fost primiţi din partea poporenilor cu ceea mai sinceră bucurie; asemenea şi din partea preoţimeĭ tractuale în frunte cu v.-protopopul care la olaltă cu docenţiĭ şi delegaţiĭ comunelor saŭ reîntors în aceea zi de la sinodul mixt protopopesc şi adunarea desp. Reuniunĭ docentale ţinute în Vaslab în ziua precedentă, care i-aŭ întîmpinat la casa parochială.

Ostenelele greleĭ călătoriĭ aŭ fost înse curînd uitate în urma ospitalităţiĭ din partea meritaţilor preoţi a Varvizuluĭ: On. Petru Moldovan paroch şi Vasilie Urzică cooperator respective a stimabilelor D-sale consórte, care cu amabilttatea-le cunoscută, şi-aŭ dat tótă silinţa, să facă óspeţilor binevenitĭ cât de plăcută acésta convenire şi să le rĕsplătésca ostenelele aduse cu acésta festivitate. —

Perfăcêndu-se în după amesza acelei zile serviciul: însĕratul şi utrenia împreunată cu litia, poporul numeros şi óspeţiĭ sosiţi în aceea zi. saŭ depărtat la ale sale. pregătindu-se la festevităţile ce aŭ urmat în ziua următóre, care vor remânea neşterse din memoria celor carĭ aŭ fost fericiţi a asista la ele. —

În 8 a. l. c. sunetul tréscurilor şi al clopotelor aŭ anunţat marea însĕmnătate a acesteĭ zile; poporul curgea în roiurĭ din tóte părţile în cât des de diminéţă strada principală, care conducea la nóua biserică, fiind împodobită cu brădet. era inundată de ómenĭ, în portul pitoresc românesc al acestor muntenĭ.

La 9 óre Ilustrul delegat metropolitan asistat de v.-protopopul Elie Câmpean şi preoţiĭ: Petru Moldovan, Ioan Dobrean, Iuliu Băieşiŭ, Simion Cotta, A. D. Donescu, Virgiliŭ Codarcea, Simion Sbârcea, Ioan Gergely şi Nicolaŭ Murĕşan şi de ceĭ 2 teologi-lectorĭ, a prefăcut actul binecuvîntăriĭ bisericeĭ, întru tóte conform ritualului prescris, după care imediat s'a început serviciul liturgic. Cântările corului, compus din docenţiĭ şi cantoriĭ mai destinşi din tract, condu-şi de sus numitul profesor, aŭ răpit pe miile de ascultătorĭ.

După s. Evangelie potificantele, prin o predică ocasională a luminat minţile, şi încălditinimileascultătorilor,entusiasmându-i până la lacrămi de bucurie şi mângăiere sufletéscă, chiar si pe ceĭ de alte confesiunĭ.

La sfîrşitul liturgieĭ. la rugarea maĭ multor poporenĭ fruntaşi, chiar şi din alte parochiĭ sosiţi, a căror morţi odichnesc în cimiteriul din jurul acesteĭ biserici, a cetit maĭ multe deslegărĭ la mormintele acelor după usul din acest ţinut.

După binecuvîntarea oblăţiunilor abundante şi colectarea ofertelor de banĭ marinimóse. preoţiĭ localĭ aŭ publicat numele binefăcĕtorilor generoşĭ, carĭ aŭ contribuit cu obolul la rădicarea acesteĭ frumóse biserici, care ar face onóre orĭ cărui popor şi comune mai bine situate de cât Varvizul.

Biserica edificată după un plan frumos în stil grec de către architectul, Szász István din Gőrgeny Üvegcsűr a succes deplin. fiind în estensiune: lungă 24 m., lată 9 m., şi înaltă de 28 80 m. Poporul a contribuit cu materialul de piétră, nĕsip, 200 lemne de brad, cărăuşiĭ şi săpatul fundamentului pe lângă care întreprinzĕtoriul numit. a mai primit 12 miĭ coróne, collandându-se în 5 l. c. de către architectul Kiss Sándor din Gyó-Szt.-Miklos, care a şi pregătit planul şi preliminariul aprobat.

Ceĭ competenţi şi vor ţiné de datorinţă strânsă a publica numele binefăcătorilor. carĭ aŭ jertfit pentru edeficarea acesteĭ marĭ opere şi a descrie momentele maĭ însĕmnate din monografia acesteĭ comune.

După 1 óră p. m. s'a ţinut prânzul comun. presidiat de către Ilustrul Prelat. în fruntea uneĭ frumóse cununi de óspeţi între carĭ şi câţi-va străinĭ din jur — în sala spaţiosă a şcóleĭ gr. cat. care la olaltă cu casa parochială năuă din piétră, fac onóre poporuluĭ şi conducătorilor din trecut şi presente.

De sine să înţelege că pe lângă dispositia bună în consciinţa împlinireĭ datorinţelor din partea tuturor factorilor competenţi. nu aŭ potut se nu se ţină şi toasturĭ însufleţitóre: din partea Ilustrităţiĭ Sale; a v.-protopopuluĭ tractual, a parochuluĭ şi a capelanuluĭ din loc în sănătatea celor maĭ marĭ şi a celor carĭ aŭ ostenit maĭ mult în interesul binelui comun a poporuluĭ din Varviz.

Ăstmod s'a petrecut acésta sĕrbătóre şi zi istorică-epocală pentru comunitatea bis. a Varvizuluĭ, care conform datelor istorice publicate în Şematismul archid. din anul 1900 pag. 334 şi pag. 344 pe cum şi acelor de la pag. 366 din opul: „Episcopiĭ Petru Paul Aron şi Dionisiŭ Novacovici“ de Dr. Aug. Bunea 1902, şi înainte de anul 1765 a ocupat un loc de frunte între comunele românescĭ din acele timpurĭ grele.

După carĭ Ilustrul Prelat înconjurat de mulţimea poporuluĭ din loc şi din jur, care numai cu greŭ s'a putut despărţi de îubitul sĕŭ Binefăcător, mulţămindu-i pentru sacrificiile aduse, între urărĭ sincere şi la adresa Preasfinţitului Archiepiscop şi Metropolit concomitat de al Sĕĭ. maĭ împărtăşindu-se de ospitalitatea neîntrecută a preoţilor din loc şi familieĭ acestora, carĭ şi-aŭ împlinit cu scumpĕtate greua sarcină. şi-a luat adio de la toţi. ducênd cele mai bune impresiunĭ din comuna e care a aflato la 1900 tristă. ér în acésta sĕrbătóre — a aflat-o şi lăsat-o veselă.

Sentinela.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnedeŭ. Subscrisul prin acésta în numele curatoratului bisericesc gr.-cat. din parochia Comana-inferiórâ, exprim cea mai ferbinte mulțămită publică Mult St. Domn Georgiu Pop Gridénul, proprietar în Comana-inferiórâ, care a donat bisericei nóstre fundulul intern cu tóte superedificatele și realitățile sale inmobile. Dumnedeŭ să-i răsplătéscă însutit. Comana-inf. 20 Nov. à902. Iosif Pop, paroch gr.-cat.

Scirĭ personale. Rssmul canonic Dr. Victor Szmigelski a plecat adĭ la Sibiŭ, spre a se supune unei operațiuni, ce i-se va face la stomac. Dorim distinsului canonic putere să pótă suporta durerile operațiuniĭ și să revină deplin sănătos în mijlocul nostru.

Dar preainalt. Maiestatea Sa a dăruit câte 200 cor. pentru edificarea bisericilor din Coșocna și Tirimia-mică.

Masa studenților. Dr. Ioan Comșa, medic în Szombatság a dăruit 16 cor., Ioan Bochiș preot Topasâncraiŭ 1 cor., Oficiul parochial din Totelec 3.58 cor., Vasile Micușian, preot Suciag. 3.26 coróne. Adaugem aicĭ, că Preaven. Ordinariat de Lugoș, a recomandat fórte călduros apelul dat de comitetul constituit pentru masa studenților, îndemnându-i pe toți, ca fie care după a sa putință să nu-și pregete a concurge cu obolul binefăcĕtor la înființarea „Mesei studenților din Blaș."

Bóla Maiestății Sale. Se anunță din Viena, că Maiestatea Sa e nevoit să păzéscă și pe mai departe chilia, suferind de reumatism. Din pricina acésta póte, nu va merge nicĭ la Pesta și nu va lua parte nicĭ la vînătóre în luna acésta.

Mitropolitul Bucovinei a fost primit în 10 crt. de Maiestarea Sa, cu care ocasie a depus și jurămîntul de fidelitate. Marți a sosit acasă, fiind întîmpinat la Nepolocăuț de numĕros public, care i-a făcut ovațiuni entusiaste. Mitropolitul Dr. Repta a ajuns Marți înainte de amiazĭ în Cernăuț, și a fost primit într'un chip solemn.

Sinuciderile în armată. Din raportul presentat dieteĭ, de br. Fejeváry, ministrul de honvezĭ, lese la iveală, că în decurs de un an în armata comună s'aŭ întîmplat 151 sinuciderĭ și 53 încercărĭ, ér la honvezime 37 sinuciderĭ și 10 încercărĭ. Cei mai mulți pentru că nu le-aŭ plăcut viéța soldățéscă, saŭ pentru că s'aŭ temut de pedépsă.

Alegerile comunale în Blaș. Mierculĭ s'a făcut la noĭ alegerea membrilor în comitetul comunal. Deși alegĕtoriĭ românĭ sînt de treĭ orĭ mai mulțĭ de cât străiniĭ, totuși a reușit cei de pe lista contrară. Aŭ fost aleși membriĭ ordinarĭ pe 6 anĭ: Dr. Vasile Hossu, Ioan Ianza, Ungár Gyula, Tornya Lajos, Pongracz Simon, supleuții: Sinberger S. și Dr. Ales. Pop, — pe 3 anĭ Biró József, Gavriil Precup, A. C. Domșa și Basiliu Solomon. Profesorimea nóstră în mare parte a absentat de la votisare.

Sfințire de biserică. Escelența Sa Mitropolitul a plecat azĭ însoțit de Ilustr. Sa Dr. Vasile Hossu, ca să sfințéscă nóua biserică din Lörinț, filia parochieĭ Meșcreac, distr. Aiud. La actul sfințirii va lua parte Rssmul Dr. Isidor Marcu, canonic mitrop. Aron Papiu, prof. de cant. Iuniu Br. Micu, protodiacon, ș. a.

De la Năsăud. Dl profesor Ioan Pĕcurariŭ, de care am fost amintit și noĭ la vremea sa, că a fost ales cu unanimitate director gimnasial. — a ajuns aceeași sórte, ca și antecesoriĭ sĕĭ — ministrul de culte nu a întărit alegerea, fără să aducă ceva motiv contra Dsale. Se vede, că dl ministru are un singur dor: Ghețe saŭ nime.

Venitele casei domnitóre de Habsburg. Acum din incidentul desbatereĭ asupra proiectului prin care se cere augmentarea listeĭ civile, e de interes să cunóscem, aproximativ venitele anuale ale M. Sale Monarchului și ale archiducilor. Lista civilă din partea Ungarieĭ era pânăacum 9 300 000 coróne. După noul proiect va fi de 11.3000 cor. Tot atât ar căpĕta și de la Austria. La olaltă deci 22.600,000 cor. Maiestății Sale și curții imperiale și regale. Averea privată a Monarchului face 400,000,000 cor., care constă din bani gata, hârtiĭ de valóre, proprietățĭ de pământ, castelurĭ ș. a. Venitul curat anual se calculéză cu 31.000.000 cor. La zi i-se vine monarchului 84,931 cor., la óră 3539 cor. Archiducii, afară de cele 100.000 cor. ce le primesce anual fie care din eĭ ocupă posturĭ înalte în armată, apoi fie care dispune de avere privată. Așa d. e. moștenitorul repausatului archiduce Albrecht a devenit stăpân peste o avere de 1000.000 000. cor.

Advocatul în Constantinopol. Aflăm că la Constantinopol, dintre o sută de candidați pentru a căpĕta diploma de advocați, aŭ reușit numai treĭ; dintre aceștia unul este tinĕrul român Costantin Metta, care este și licențiat al facultățiĭ de drept din Bucurescĭ. Săptĕmâna trecută a plecat la Bitolia, unde se va stabili cu reședința. Dl Costantin Metta este primul tinĕr macedonean, care obținu acest succes mare și primul advocat român în Turcia. Causa națională din Macedonia este în drept să se aștepte la îndeplinirea multor speranțe frumóse din partea acestui tinĕr, care pe orizontul întunecat al stăriĭ de lucrurĭ de astăzĭ, apare ca un luceférĕr pentru Românii Macedoneni.

Nenorociri. În strada lungă o femeie a căḑut din pod și a murit la moment. — Un tată magiar cu locuința pe hulă — și-a lăsat acasă treĭ copiĭ singurĭ cu focul în cuptor. — Copiĭ jucându-se cu focul aŭ pus și în patul unde erau culcați; — patul aŭ luat foc și bieții copiĭ înăbușiți de fum aŭ murit în flacărĭ.

Școla de repetițiune economică. Ministrul r. u. de culte și instrucțiune publică sub nrul: 66.569 a edat un noŭ plan de învățămînt și un noŭ regulament pentru școlele de repetițiune economice. Aceste se vor pune în praxă de la 1 Ianuar 1903.

După noul plan în comunele acelea, unde sunt cel puțin 50 de fete obligate să frecuenteze acéstă școlă, trebue să se institue o școlă separată pentru fete și alta pentru feciorĭ.

Unde nu se află școle pentru industriași meseriași, acolo învĕțăceiĭ carĭ aŭ etatea prescrisă, trebue să cerceteze și eĭ școla repetițională economică. Dacă s'ar afla 30 de elevĭ, carĭ n'aŭ pregătirea recerută pentru școla de repetițiune economică, trebue să se facă o clasă de pregătire. Limba de propunere în școlele de repetițiune economice e cea maghiară. De la anul 1904 începênd pe lângă fie-care scólă trebue să se institue câte o școlă de repetițiune economică.

Producțiune teatrală va aranja corpul didactic, cu concursul tinerimeĭ, din Vișteainferiórâ la 23 Novembre st. n. a. c. în spațiósa sală din casele d-neĭ Paraschiva Șandru. Începutul la 7 óre sara. Prețul de întrare: de persónă: 1 cor. 20 banĭ; de familie (3 persóne) 3 cor. Venitul curat va servi de basă unuĭ fond cu menirea de-a se împărți premiĭ școlarilor diligenți cu ocasiunea esamenelor.

Mulțămită publică. Spectabilul Directorat al Institutului de credit și economiĭ „Vlădésa" din B.-Huedin, a trimis la adresa și în favorul bisericeĭ g.-cat. din Cuzaplac, un ajutor de 15 cor. pentru care binevoiască a primi și pe acésta cale sinceră mulțămită. Cuzaplac, la 18 Nov. 1902. Ioan Galișiu, adm. paroch. gr.-cat. — Reuniunea învățătorilor gr. cat. românĭ din Maramureș a primit un dar frumos și anume: Reverendissimul Domn Tit Bud vicarul Maramurășului și președintele Reuniuneĭ, a dăruit bibliotecei nóstre 157 opurĭ, cele mai multe de conținut pedagogic și didactic, cu carĭ s'aŭ pus basă bibliotecei acestei Reuniuni. Opurile sînt aședate într'un dulap frumos în sala de învĕțămînt a școleĭ gr. cat. române din Siget, zidită de doĭ anĭ cu neobosita sîrguință a Reverendissimului Domn Vicar. Nefiind până atunci școla gr. cat. română în Siget, Domnul Vicar și paroch a Sigetului a făcut un lucru vrednic de tótă lauda; dar vrednic este și de mulțumită învĕțătorilor din Maramureș pentru înființarea bibliotecei cu darul sĕŭ marinimos, pentru care si pe calea acésta îl esprimăm mulțumita nóstră cea mai adîncă. Selisceade-sus, la 10 Novembre 1902. Demetriŭ Kiss, docente și vice-președintele reuniuneĭ învĕțătorilor românĭ din Maramureș.

Din diecesa de Lugoș. *Schimbări în cler.* Iosif Stupineanu, paroch în Lunca-Cernei a fost dispus de paroch în Bârceamare și de catechet în Deva. — Ioan Patachi cooperator în Lunca-Cernei a fost dispus de adm. paroch. în Coroeșceni. — Aron Mihaescu, paroch în Riu-alb, a fost dispus de paroch în Lunca-Cernei. — Nicolae Todoran adm. paroch în Coroeșceni a fost dispus de cooperator în Lunca-Cernei. *Concurse.* Până la terminul de 10 Dec. n. sînt de a-se înainiuta cererile pentru ocuparea parochieĭ Comorisce, districtul Varadia. Venitul curat, după fasiunea de congruă cor. 948.10 dintre carĭ cor. 490.38 se plătesc din fondul religiunei.

Apel public. Subsemnatul, ocupându-me de mai multă vreme cu viața și activitatea strălucitului istoric și om de stat Alesandru Papiŭ Ilarian, și terminând acum un studiŭ asupra lui, pentru completa clarificare a datelor asupra vieții și activităților lui rog pe toți Domniĭ, carĭ ar posĕda vre-o scrisóre orĭ manuscript de la repausatul orĭ ar puté să-mi de-a vre-o lămurire, pe care ar socoti-o ca folositóre acestei opere de recunoscință, să binevoiéscă a mi-le trimite în cel mai scurt timp, în original saŭ în copie, pe adresa de mai jos, fiind siguri de înapoerea lor în cea mai completă bunăstare și pentru acésta le mulțumesc din tótă inima de mai înainte. Vasile Pârvan, student în litere. Bucurescĭ str. Ciclopilor 24.

Petrecere. Reuniunea meseriașilor și economilor din Alba-Iulia invită la producțiunea declamatorică teatrală împreunată cu concert, ce va aranja Duminecă în 23 Novembre st. n. 1902. în sala cea mare de la hotelul „Europa". Venitul curat este destinat pentru casa Reuniuneĭ.

Necrolog. † Andreiŭ Oprea, preot în Mușca, distr. Roșia, după lungĭ și grele suferințe, împărtășit cu ss. Taine, a încetat din viéță Joĭ în 13 Novembre în al 59-lea al etățiĭ, al 29-lea al preoției și în al 30-lea al fericitei sale căsătoriĭ.

În vecĭ amintirea lui!

Un băiat,

care posede pe lângă limba română și cea magiară și are cel puțin II. clase gimnasiale, află aplicație la librăria tipografiei seminariale

din loc.

Blaș, Novembre 1902.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Dumineca Tomeĭ întrégă a fost ilustrată de înflăcăratul Papiŭ, cel maĭ ĭubit orator al poporuluĭ adunat. Vócea luĭ pétrundea la inimile tuturora, talentul séŭ oratoric îĭ răpea pe toțĭ. Când după începerea cuvîntărilor rostite cătră popor de pe estrada bisericeĭ catedrale, miliția concentrată din Sâncel și Bucerdea-grânósă, la provocarea oficialilor civilĭ însărcinați cu spargerea adunăriĭ, se pune în posițiie amenințătóre, — atunci Papiŭ este acela, care insuflă curagiŭ ómenilor, strigându-le cu glas înalt și pretinesc: „Nimic să nu vĕ temeț fraților, cu noĭ este Dumnezeŭ, cu noĭ dreptatea! Sîntem credincioșĭ împĕratuluĭ, vrem dreptate, vrem pace! Să trăiéscă Împĕratul, să trăiéscă națiunea română! Voĭ sînteț poporul, și credeți-mĭ, de ascultați de noĭ, glónțele puscilor nu pot să pĕtrundă în voĭ!“[1])

Numaĭ cuvintelor înflăcărate ale luĭ Papiŭ, primite cu entusiasm sgomotos, este a se atribui, că poporul și în fața amenințărilor miliției, a rĕmas neînfricat, ba încă îĭ crescu maĭ tare însuflețirea, „cât nu s'ar fi mișcat din loc nicĭ la împușcăturile soldatilor.“

Și soldații convingêndu-se din vorbele luĭ Papiŭ de spiritul Românilor și de tendința, ce avea adunarea lor, cu toțiĭ „steteră nemișcați într'a lor posițiune,“ și tinĕrul Papiŭ, dimpreună cu soțiĭ sĕĭ Ioan Butean și Avram Iancu, putură să continue maĭ departe învĕțăturile lor cătră popor pline de lumină și entusiasm.

Aceste învĕțăturĭ le aflăm schițate în „Istoria Românilor“ de Papiŭ,[2]) și în Relațiunea judeluĭ primar (főbiró) Menard Fosztó și vice-comiteluĭ Ioan Miksa, despre adunarea de la Dumineca Tomeĭ cătră baronul Nicolae Bánffy, comitele suprem al comitatuluĭ Albeĭ-inferióre.[3])

Vorbind Papiŭ în „Istoria Românilor“ despre învĕțăturile date poporuluĭ la adunarea de la Dumineca Tomeĭ, pe sine nicăirĭ nu se scóte în relief, ci modest, ca tot de una, amintesce numaĭ de „un cancelist“, de „un tribun“, dar acest cancelist și tribun este el însuși.

Se afirmă acésta prin împrejurarea, că în „Istoria Românilor“ învĕțăturile acestuĭ cancelist se schițéză maĭ pe larg, căcĭ cu patru anĭ maĭ târziŭ, la 1852, când Papiŭ scria „Istoria Românilor“, cuvîntările sale și-le-a reîmprospetat maĭ fidel în memorie, pe când ale soților sĕĭ — lucru firesc — nu și-le-a putut reaminti cu aceeași fidelitate; chiar pentru aceea vorbirile lor nicĭ nu le reproduce în estensiunea originală, ci numaĭ indică esența lor.

[1]) A. Papiŭ Ilarian, Ist. Rom. din Dac.-up. tom. II. pag. 134.

[2]) Vedĭ tom. II. pag. 135 și 138—9.

[3]) Vedĭ Documentele justificative, ibidem, tom. II. pag. 281.

Dar cumcă învĕțăturile reproduse în opera sa cu deplină abundanță sînt întru adevĕr ale sale, maĭ apare și din amintita Relațiune a comisarilor gubernialĭ, în care încă se face amintire de cuvîntările tribunilor oratorĭ.

Comisariĭ gubernialĭ despre vorbirile luĭ Ioan Butean și Avram Iancu fac amintire numaĭ pe scurt, și spun, că aceștia aŭ luminat poporul asupra situațiuneĭ, și amĕsurat intereselor națiuneĭ române aŭ cuvîntat pe larg, însă puțin cu maĭ mare moderațiune de cât Papiŭ, declarând, că scopul acesteĭ adunărĭ este pregătirea petițiuneĭ ce vreaŭ să o înainteze la dieta țĕreĭ din luna viitóre, ér până atunci să fie în liniște atât în presințe, cât și după depărtarea lor acasă.[1])

Asemenea și despre vorbirea luĭ Bărnuțiŭ, de altcum destul de lungă, pe cum apare din schițarea eĭ aflătóre în „Istoria Românilor“ a luĭ Papiŭ,[2]) comisariĭ relatéză numaĭ în general, că a fost liniștitóre, ținută într'un spirit legal, și a țintit a mulcomi poporul, ceea ce s'a și vĕdut a fi cu efect asupra luĭ.[3])

Despre învĕțăturile luĭ Papiŭ raportézĕ însĕ pe larg și le schițézĕ destul de minuțios în mersul ideilor sale.[4]) Comparând Relațiunea comisarilor ungurescĭ cu învĕțăturile schițate de însuși Papiŭ, ușor vom puté stabili, carĭ aŭ fost învĕțăturile sale din aceea zi adresate poporuluĭ român.

Iată-le construite și resumate după Istoria sa și după Relațiunea comisarilor:

Salutând pe poporul român după atâța secli, el îĭ reamintesce gloriosul început al neamuluĭ românesc, și îĭ reîmprospetézĕ suferințele îndurate și jugul greŭ al sclavieĭ, care l'a purtat în decursul vremilor poporul român, cea maĭ numĕrósă și cea maĭ veche națiune a țĕreĭ;[5]) națiunea română secolĭ de-a rîndul a gemut sub jugul claseĭ privilegiate, ea a fost lipsită de orĭ ce drepturĭ cetățenescĭ și venituri, cu tóte că și membriĭ acesteĭ națiuni aŭ fost ómenĭ făcuțĭ după chipul luĭ Dumnezeŭ.[6])

Dar îl îmbucură, că a sosit vremea de mântuire, când un spirit ceresc, spiritul libertățiĭ popórĕlor, care a deșteptat tóte neamurile Europeĭ, a străbătut și la poporul român strigându-ĭ, să se deștepte din „somnul cel de mórte“, să sdrobéscă catenele sclăvieĭ și să nu dele de rușine memoria strămoșilor glorioșĭ, ale căror urme se află la tot pașul, și carĭ și din morminte încă strigă și îl îndémnă la fapte vrednice de „numele român“, care ĕră trebue făcut cunoscut înaintea lumeĭ marĭ, ca nume de glorie și de terór;[1]) poporul român, apăsat până acuma încă îșĭ póte elupta drepturile sale cetățenescĭ, și în acésta nicĭ o putere pământéscă nu-l va maĭ puté împedeca.[2])

Apoĭ face cunoscut scopul adunăriĭ declarând, că s'aŭ adunat, ca să-și pregătéscă o petițiune pentru dieta din luna viitóre, în care să-și spună gravaminele;[3]) ca să dele lumiĭ de scire, că sclavĭ maĭ mult nu vor să fie, că vreaŭ să fie liberĭ în libĕr pământ, că nu vreaŭ să domnéscă peste alțiĭ, dar nicĭ aceea nu vor suferi, ca alțiĭ să domnéscă peste eĭ, ceĭ ce sînt și maĭ numĕroșĭ și maĭ vechĭ locuitorĭ aĭ țĕriĭ, și nu vor maĭ suferi să se aducă legĭ în țara lor fără de scirea lor.[4])

După aceea învĕță poporul despre naționalitate, spunêndu-ĭ, că „Româniĭ ca națiune aŭ fost morțĭ până acuma“; că eĭ „până acuma n'aŭ avut cuvînt la trebile țăreĭ,“ și de aci a isvorit și nefericirea lor; că uniunea este periculósă pentru naționalitatea română; că poporul român numaĭ atunci va fi asigurat în naționalitatea sa, „când vor avé românii diregĕtorĭ de sîngele lor, carĭ să le voiéscă binele“, și carĭ „să conducă lucrurile țĕreĭ în limba națională, care o pricep cu toțĭ Românii.“[5])

În fine îndemnă poporul la credință cătră domnitoriŭ, la ordine și pace, și îl asigură că „jobogia se va șterge“, ér până când acésta se va face pe cale legală, să maĭ lucre domnilor de pământ,[6]) „ca să vadă lumea, că Românii sînt ómenĭ de pace, ómenĭ de înțĕlegere frățéscă.“[7])

Tóte aceste învĕțăturĭ ale sale și altele de felul acesta ale soților sĕĭ poporul le asculta cu mare încordare și cu entusiasm indescriptibil. „Românii — scrie Papiŭ — nu eraŭ dedați a vedé Român în omul îmbrăcat în veștminte vinete: bucuria lor era înaltă acum, vĕdêndu-pe învĕțații Românilor, că nu se rușinézĕ, ci se mândresc cu numele cel strălucit de Român.“[8])

Încrederea poporului cătră tinĕrul orator și cătră soțiĭ sĕĭ era nemărginită. Pentru eĭ poporul era gata să stee față în față cu orĭ ce primejdie. La sfaturile lor promitea, că va fi credincios domnitoruluĭ, că nu se va scula asupra nimenuia, numaĭ „să se facă dreptate și Românilor,“ și însuflețit de învĕțăturile înfocate striga, că maĭ mult sclav nu vrea să fie, maĭ bucuros vrea să móră, de cât să fie și maĭ departe supus în țara sa.[9])

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

[1]) »Ezek után egy Abrud-Bányán lakó Buttyán János nevű Ügyvéd és vidrai Jánk Ábrahám ... a templom tornáczára fel állva, az elöbbeninél (Pap Sándornál) valamivel nagyobb mérsékletséggel a jelen körülményekről fel világositást tevén, és az Oláh nemzet érdeke arányában hosszasan szónokolván, végtére úgy nyilatkoztak, hogy ezen gyülésnek czélja az volt, hogy a jövő holnapban megnyitandó ország gyülésére beadandó kéréseiket megkészitsék — addig tehát mind jelenleg, mind innen leendő eltávozások után legyenek csendesen«. — Vedĭ Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 281—2.

[2]) Vedĭ tom. II. pag. 143.

[3]) »Ezis (Barnutz Simon) a templom tornáczára fel állott, és egy nagyon csendesitő és törvényes szellemű beszéd által igyekezett a népet csendességre birni, melynek ugy látszott nagy hatása is volt«. — Vedĭ Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 282.

[4]) Vedĭ Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 281.

[5]) Istoria Românilor, tom. II. pag. 135.

[6]) Ibidem, tom. II. pag. 281.

[1]) Ibidem, tom. II. pag. 135.

[2]) Ibidem, tom. II. pag. 281.

[3]) Ibidem, tom. II. pag. 281.

[4]) Ibidem, tom. II. pag. 135.

[5]) Ibidem, tom. II. pag. 139.

[6]) Ibidem, tom. II. pag 139 și 281.

[7]) Ibidem, tom. II. pag. 139.

[8]) Ibidem, tom. II. pag. 136.

[9]) Ibidem, tom. II. pag. 138.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Alergam ĕră-șĭ înainte. Când am zărit pe crumir, acesta chiar se pregătia să pornéscă din noŭ. Înainte ca el cu aĭ sĕĭ să dispară după stâncĭ, să ultă înapoĭ și ne scrută, dar numaĭ un moment, apoĭ dispăru după stâncĭ. Peste zece minute am ajuns și noĭ la ele. Aci vĕdurăm pe Hamema-iĭ, alergând în galop peste deșert.

„După el, chiar și dacă ar crepa caiĭ!“ strigă șeicul.

El se ridică în șea, spre a se face maĭ ușor, și prin aceea într'adevĕr putu se țină pas cu mine. Crumirul se uită înapoĭ și recunoscu, că-l vom ajunge. El îșĭ opri soțiĭ, dar numaĭ pe un moment scurt; cămila îngenunchià, așa că lectica fu acoperită prin călăreți; apoĭ ea se ridică ĕră-șĭ, și trupa se resfiră — crumirul drept înainte, cămila la drépta și celĭ alalțĭ călărețĭ la stînga.

„Domnule“, strigă șeicul, „eĭ vreaŭ să ne scape. Ĭea tu cămila cu Mochallah; eŭ ĭeaŭ ĭapa mea!“

„Lasă-mĭ mie ĭapa, căcĭ tu n'o ajungĭ!“ rĕspunseĭ eŭ, pe când sburam înainte.

„N'am lipsă s'o ajung. Vreaŭ să mĕ apropiŭ numaĭ atâta de ea, ca să-mĭ audă vócea. Ea are un secret, și dacă eŭ strig cuvîntul, atuncĭ ea se întórce și vine la mine.“

„Maĭ bine spune-mĭ mie acest secret!“

„Nu-ĭ permis nimĕnuĭ să-l cunóscă!“

Cu aceste el îșĭ inteți calul la fugă și maĭ mare. Eŭ m'am întors la drépta, ca să-ĭ fac pe voie. Achmed rĕmase îndĕrĕtul meŭ, ér după englez nu m'am maĭ uitat. Am pleoșcăit numaĭ încet cu limba, și armăsarul meŭ părea a câștiga puterĭ îndoite. Copitele sale înghițaŭ depărtarea, și în cincĭ minute am ajuns lângă cămilă, carea fugea înainte ca orcanul.

„Rrreeh, rrreeh — ho, ho!“ strigaĭ eŭ.

La strigătul acesta cămila se opri; în acela-șĭ moment însă detună o puștătură din lectică, și glonțul sburà pe dinaintea capuluĭ meŭ. Ah, crumirul a fost șiret. El a luat pe Mochallah la sine pe cal și a aședat pe unul dintre Hamema pe cămilă. Blăstĕmatul n'avea de cât o flintă cu o țeve; el nu maĭ era periculos.

„Khee, khee!“ demândaĭ eŭ cămileĭ, în timp ce o apucaĭ de frîŭ.

Acésta este comanda cunoscută pentru îngenunchiare. Ea ascultă, Hamema-ul însă sări afară pe partea cealaltă a lecticeĭ. Dar în momentul acela se audĭ o puștătură. Achmed mĕ ajunse și-l puștă.

„Unde este Mochallah?“ întrebă el înspăimîntat.

„La crumir pe cal“, rĕspunseĭ eŭ. „Mĕ ĭeaŭ după el. Tu să aĭ grije de cămilă!“

Deja nu maĭ auzĭ, ce mĭ-a rĕspuns el, de óre ce mĭ-am întors calul și alergam ĕră-șĭ la stînga îndĕrĕt. Am vĕdut pe șeic și de parte înaintea luĭ pe crumir. Englezul era alăturea cu șeicul. Acum era timpul, ca să probez serios secretul caluluĭ meŭ. Mĭ-am aședat mâna între urechile luĭ: „Rih —!“

El tresări un moment, apoĭ scóse un ton teribil, ca o trimbiță, și se repedĭ înainte, în cât era aprópe să amețesc. Corpul sĕŭ atingea aprópe pămîntul; picĭórele-ĭ lucrau așa zicĕnd invizibil; repedĭunea, cu care rĕmâneaŭ tóte îndĕrĕtul meŭ era de neînchipuit, aprópe demonică, și eŭ sedeam, fără a simți vre-o mișcare, ca pe o săgeată ce sbârnăe prin aer. Ast fel după câte-va momente am ajuns pe șeic.

„Allah akbar — mașallah ia radșal!“ strigă el înspăimîntat.

Dar deja am trecut pe lângă el. Părea ca și când ar fi trebuit să fac numaĭ semn deșertuluĭ să trécă pe dinaintea mea. Însă ĭapa încă îșĭ făcea datorința. Trecură cincĭ minute — un sfert de ceas; acum eram numaĭ zece metri îndĕrĕtul crumiruluĭ.

„Staĭ!“ strigaĭ eŭ.

El se întórse.

„Giaur!“ crișni el.

În momentul următor îl vĕduĭ că-șĭ scóte pumnalul. Deja ridicaĭ pistolul, spre a-l pușca de pe cal, de óre ce credeam, că pumnalul era menit pentru Mochallah; îl lăsaĭ însă ĕră-șĭ jos, fiind că lovitura era îndreptată numaĭ contra caluluĭ. El îĭ aplică o împușătură ușóră, spre a-l sili la fugă maĭ mare. Ĭapa făcu câte-va sărituri convulsive și prin aceea mări cu vre-o doĭ metri distanța dintre noĭ. Cu tóte acestea nu maĭ încăpea îndoiélă, că armăsarul meŭ o va ajunge. Să-l pușc pe omul acesta? Asta nu-mĭ convenia. El numaĭ cu greŭ se putea apĕra, de óre ce avea să țină fata, și nicĭ nu-l vĕduĭ să caute după vre-o armă.

Acum el scóse de odată un țipet puternic și se îndreptă spre stînga. În decursul fugeĭ nóstre năsipul încetă și în locu-ĭ se ivi la început ĭerbă maĭ rară, apoĭ tot maĭ deasă, fără ca eŭ s'o fi observat. Acum vĕduĭ de odată înaintea mea turme păscĕnd și din colo de ele corturĭ multe. Crumirul era probabil mântuit, dacă ajungea la acestea. Deja vedeam călărețĭ venindu-ne spre întîmpinare.

„Staĭ, altcum te puș de pe cal!“ strigaĭ eŭ, ridicând pistolul.

Atuncĭ el prinse pe Mochallah și-ĭ puse pumnalul la pĭept.

„Pușcă, câne, dacă vreaĭ s'o omorĭ!“ rĕspunse el.

Nu-mĭ era permis să îndrăsnesc așa ceva. Mĭ-am pus încă odată mâna între urechile armăsaruluĭ — dar nu, acest om ar fi audit cuvîntul secretuluĭ meŭ! Noĭ pĕtrunserăm printre turme și călărețĭ; vedem corturile apropiindu-se cu repedĭunea gândului; acum, acum eram lângă el; acum l'am apucat de braț; atuncĭ el îșĭ smânci calul la o parte, și eŭ sburaĭ maĭ de parte, smâncit de lângă el prin vehemența călăritului.

Un risĕt puternic, batjocoritor, resună. „Saadis-el-Chabir!“ audiĭ strigând. Am moderat fuga caluluĭ meŭ, îl smânciĭ împrejur și mĕ reîntorseiŭ înapoĭ. Mĕ aflam în mijlocul unuĭ sat mare de beduinĭ, și o sută de puscĭ erau îndreptate asupra mea, dóuĕ-zecĭ de pumnĭ se întinseră după mine să mĕ prindă. Eram chiar în posiția unuĭ șoim, carele urmărind pe un porumb, prin o feréstră a ajuns în odaie.

„Pușcați-l!“ strigă crumirul. „El este un câne, un ghiaur, un tradator, care a voit să mĕ omóre!“

O singură privire îmĭ spuse, că apărarea nu-mĭ puté folosi nimic. Acestĭ ómenĭ erau cunoscuțĭ de aĭ crumiruluĭ; aci numaĭ aceea mĕ puté mîntui, ce l'a mîntuit și pe el la Selbira-i. Nu departe de mine se deschise un cort, și sub acela apăru o femeie, ér lângă dênsa o fată tinĕră, de vre-o șepte-spre-zece anĭ. Acésta din urmă purta pantaloni albĭ, largĭ, și o bluză scurtă, fără mâneci. Bracelete de aur decoraŭ încheieturile mâinilor și picĭórelor eĭ; în jurul gâtuluĭ avé o catenă de piese de argint, ér codile cele lungĭ ale pĕruluĭ erau împletite cu perle și piese mĕrunte. Într'o mână ținé o mantauă lungă, ér în ceealaltă un șal. Așa dar ea trebue că are chiar la toaletă, când sgomotul o scóse din cort. La moment mĕ aieptam de pe cal, îmbrânciiŭ în laturĭ pe cei din jur și săriiŭ spre cele dóuĕ femeĭ.

„Sum sub scutul femeilor!“ strigaiŭ eŭ tare și mĕ strecoraiŭ în cort.

Afară se audiaŭ urlete de mânie. Ambele beduine îmĭ urmară și mĕ privirĕ perplecse.

„Eștĭ măritată?“ întrebaiŭ eŭ pe fată.

„Nu“.

„Eștĭ mirésa vre-unuĭ june?“

„Nu“.

„Atuncĭ să fiĭ sora mea, pe cum eŭ sum fratele tĕŭ!“

Am îmbrățișat'o și am sărutat'o pe frunte. Acésta a fost maĭ mult de cât curaj, a fost cutezanță, dacă cele următóre nu reușiaŭ, eram perdut. Mĭ-am desfăcut șalul ce-l folosiam ca loc de păstrare pentru diferite mĕrunțișurĭ, ce le-am fost destinat pentru darurĭ ocasionale.

Eraŭ diferite obiecte ieftine, carĭ se capĕtă pentru o marcă, carĭ însă în ținuturile acelea aŭ valóre mare. Am scos o catenă pentru gât din corale imitate și dóuĕ ace de pĕr, cu fluturĭ din scoică de mărgăritar, i-am atîrnat catena după gâtul cel frumos, plin, ér acele le-am înfipt în pĕrul cel întunecat.

„Vreaĭ să primescĭ aceste și să fiĭ sora mea? Zi „da“, tu, sora cea maĭ plăcută între florile acesteĭ țărĭ!“

Ea se roși până în ochĭ ér eŭ îm[illegible] aplecaiŭ îngrijat urechea spre dênsa. [illegible]ne-o

„Să fie aceste într'adevĕr ale [illegible]hile, întrebă ea.

„Da, îs ale tale. Pot fi acum [illegible] să tĕŭ?“ [illegible]mișul

„Da!“ șopti ea. [illegible]reîn-

„Atuncĭ ea-ți mantaua și-mĭ u[illegible]

Acum eram sigur. Ĭ-am atins [illegible]orului cu buzele mele și ea mĭ-a primit [illegible]celuĭ

(Va urma.)

Economie.

Împărtășiri din grădinărit și economie.

(De Wilhelm Mühle din Timișóra.)

III Plantarea cepelor de flori în liber.

Cepele de flori se plantézá de la începutul lui Octobre până în finea lui Novembre, dacă timpul mai este favorabil până atunci. Înainte de tóte se cere pământ pufăios, lucrat afund, amestecat cu gunoiŭ de tot putred și cu năsip curat de riŭ și apoi să fie în fața sórelui. Cepele se plantézá după mărimea lor, mai mult saŭ mai puțin afund, așa, ca peste cepele de iacint, tacette și narcis să fie pământ de 10 cm., ér peste cele de anemone, crocus, ranuncul numai de 6 cm. Îndată ce dă frigul, șanțurile saŭ grupurile se acoper cu gunoiŭ saŭ pale, ce primăvara să delăture de timpuriŭ, când adecă a trecut gerul. Ranunculus și anemonele se pot planta cu succes și primăvara. Gladiólele cele admirabile, ce n'ar trebui să lipsésca diu nici o grădină, să se planteze primăvara, mai de timpuriŭ saŭ mai târziŭ, după cum doresce cineva să aibă flori. Tuberosele cele frumósă cu florile lor albe și mirositóre, se pun asemenea numai primăvara în loc cald și în fața sórelui; ele înfloresc din August până în Novembre. Irisul se póte pune atât tómna, cât și primăvara și trăiesce mulți ani.

La tóte cepele de flori trebue grijit, ca mugurul să dele în sus. Gunoiŭ próspet nici odată nu e bun și se recomándă numai de cel tare putred; dacă e timp uscat primăvara, să se ude bine de câte-va ori. Îndată ce se îngălbinesc frunzele, cepele se scot din pământ, se uscă într'un loc umbros, ér după câte-va zile se curățá de rădăcini și frunze și apoi să pun pe o scândură saŭ pe năsip uscat cu josul în sus, unde rémân până la plantare. Crocus, narcisul și tulpele nu e de lipsă să se scótă în tot anul, ci se pot lăsa în pământ 3 ani, dar mai mult timp lăsate, degenerézá de tot, pot însé érăși deveni bune, dacă se mută în pământ mai bun.

Bibliografie.

Savantul prof. universitar N. Jorga, se ocupă in nrl ultim a „Convorbirilor“ cu valorósa scriere **Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiŭ Novacovici** a dlui canonic Dr. Ang. Bunea, apreciindu-o în terminĭ fórte favorabilĭ. Dăm în următórele acésta dare de samă:

Cartea de față a părintelui canonic Bunea e vrednică de bunele, solidele lucrări de erudiție istorică, ce aŭ precedat-o. Cetitorii — pe carĭ îi doresc cât de mulți, ceea ce e, óre cum, și o datorie — vor găsi și aicĭ o cunoscință desĕvîrșită a subiectului, câscigată prin urmărirea atóre a informației tipărite ca și a celei ce încă în manuscriptele și hârtiile ecilor și archivelor; o împărțire că a materiei; o expunere linisciță și și o limbă românéscă bună.

În intenția autorului se vede a fi fost să ne dele o monografie asupra lui Aron. Vlădică al Românilor ardeleni unită, ca o urmare la monografia consacrată episcopului Ioan Inoleiu. ron, care a păstorit o turmă ugia le sunt cârjă, de la 1751 la e o mare personalitate, nici o memorie, și nici o figură dramatică, în tustrele chipurile, a fost Kleiu, rul, purtătorul de steag, căduț în ul dușmanilor, în carĭ cutezase să tă. Un cinstit călugăr, aducênd lui nezeŭ jertfa posturilor și milosteniilor sale, un schimnic rîvnitor, al cărui suflet ardea de o lumină blândă înaintea ziditorului, mistuind șubredul învăliș al trupului obosit. N'a stătut în scaunul sĕŭ de suferință de cât pentru a înălța rugăciunile, a înfrunta prigonirile și umilințele, a rĕspîndi facerile de bine.

Dar un om deosebit n'a fost. Dacă și-a apĕrat credința față de aĭ sĕĭ și față de străinĭ, dacă a întemeiat școlĭ, care aŭ fost un isvor de lumină, — acestea le-a făcut pentru că era un cleric cu sufletul cinstit, purtând haina convingerilor sale și pentru că făcuse studiĭ serióse în școlĭ apusene și scia astfel să prețuiéscă învĕțătura și la alțiĭ. Din când în când i-aŭ scăpărat de supt condeiŭ gânduri înalte cu privire la poporul sĕŭ, dar, preot înainte de tóte, catolic devotat Bisericii sale, ierarch în țarĭ de apostolat primejdios, el nu-și avea ochiĭ ațintiți acolo unde am fi dorit noĭ să fi fost, ca să-l putem lăuda și mai mult. Neamul n'a simțit prin el nici odată, și el nu apare, ca acela în urma căruia — în tóte înțelesurile — venia, ca un fel de Voevod sufletesc al Românimii de peste munți, făcênd din cârja sa o sabie și ducênd națiunea subt stégul sĕŭ, care era numai al Sfintei Treimi din Blaș.

Nu numai atât. Când ei a fost înălțat la episcopie, drumul sĕŭ a trecut peste predecesorul sĕŭ învins și pe suferințele nemeritate ale acestuia i-s'a întemeiat tronul, pe care-l merita. Că s'a pocăit, că a încercat să uite și să facă pe alțiĭ a uita, e un fapt, dar ceea ce a fost, dacă se șterge din suflet, rĕmâne în amintirĭ.

Pĕr. Bunea a scris cartea sa fiind că spre o ast fel de lucrare îl aduceaŭ cercetările sale de ierĭ și a scris-o iarăși și pentru a îndepărta neguri ce i-se păreaŭ meșteșugite, pentru a curăți și pentru alțiĭ un chip din trecutul poporului și Bisericiĭ sale, care i-se alcătuise în minte nevinovat și strălucitor de bunătate, pentru a reabilita o memorie.

A isbutit în acésta? Mie mi se pare că numai în parte. Pentru ca apariția lui Petru Aron să póță fi salutată cu bucurie, ar trebui, nu schibărĭ de amănunte în relațiile de rivalitate dintre el și Klein, ci neexistința, dispariția acestuia, pe lângă care, fiind cum era, Aron trebuia să se înfățișeze și mic și nedrept. În lungile luĭ lupte cu representanțiĭ altei forme a creștinismului, el a putut să dee esemple de statornicie, de tărie de suflet, de demnitate, dar admirația tuturor Românilor nu va merge să-l caute în cercul cel îngust confesional, dincolo de care a crezut, că se póte compromite. Treĭ mănăstirĭ de cultură, treĭ școlĭ, un seminariŭ, pentru un popor ce își slovenia din greu buchile cărților religióse, e fără îndoiélă mare lucru, și e cu atât mai mare lucru cu cât aceste așezăminte ce temelie ale culturiĭ românescĭ nu s'aŭ clădit ușor, din fărîmăturile unei bogate dotațiĭ episcopale, ci s'aŭ înălțat pe încetul, cu multe și grele ostenelĭ, din banul de sărăcie strîns în înfrînarea de fie care zi. Dar ca să ne închinăm și aicĭ înaintea unuĭ binefăcĕtor al neamului, ar trebui să descoperim tendința de a face prin aceste școlĭ ait ceva de cât preoți cu cunoscință de carte și candidați românĭ bine pregatiți pentru funcțiunile publice, și mărturisesc că din stângacele rescripte episcopale, din ravașele românescĭ și latinescĭ ale Vlădicăĭ nu vedem alt ceva de cât consciința unei datoriĭ îndeplinite, în acéstă privință ca și în altele. Stimăm pe întemeietorul școlilor din Blaș, în fruntea cărora ar trebui să se zidéscă o marmură amintitóre a numelui sĕŭ, dar inima nóstră nu se încălzesce înaintea acestuĭ om cuminte, liniscit, rece, fără avênt.

Dar cartea rĕmâne, orĭ ce s'ar crede despre eroul eĭ, o carte escelentă. Pĕr. Bunea a văḑut fórte bine, cu tótă simpatia ce îĭ inspira subiectul sĕŭ, că nu se póte un „Petru Aron“, pe cum se póte un „Inocențiu Klein“. Gândindu-se la faptul, că supt Aron din rĕscola lui Sofronie, venită după multe altele, s'a închegat, întâiŭ în forme nepotrivite, o nóuă biserică neunită pe lângă biserica unită a episcopului din Blaș, — autorul a adaus în titlul operei sale și numele lui Dionisie Novacovici, Vlădica provoslanic, de neam sĕrbesc, trimis pentru a cârmui în Ardeal cu un toiag de pribegie și de batjocură. Și fiind că nici atâta nu era încă de ajuns pentru a numi o carte de 500 de paginĭ, pĕr. Bunea a mai pus și lămurirea „saŭ istoria Românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764“.

Căcĭ, în adevĕr, nu e un singur punct din viața neamului nostru de peste munți în cursul acestor patrusprezece anĭ, care să nu fie atins, lămurit și respicat. Lupte între sate pentru „pravoslavnicie“ saŭ „papistășie“ — din care, amândóue, luptătoriĭ nu înțelegeaŭ nimic de cât suferința lor adîncă și obscură, pe care nu sciaŭ cum s'o ușureze, — averĭ episcopale, alcătuire de domeniĭ, stărĭ sociale, tipografiĭ, școlĭ, încercărĭ literare, mănastirĭ ce se înalță, se repară saŭ se dărîmă, ostași ce se adună printre flăcăiĭ românĭ pentru răsbóiele nenorocite ale „Maicei“ Împĕrătese. — e de tóte, și în cea mai desĕvîrșită ordine.

În fundul tuturor acestor lucrurĭ, se înțelege ce era: la 1750, ca și la 1650, și în scoborîrea tot mai întunecósă a veacurilor: era munca nerĕsplătită, furișarea în umilință, visarea fără consciință a unei vieți nenorocite din partea sutelor de miĭ din care se alcătuia Românimea satelor de acolo. Icĭ și colo suspinul de ușurare al unei plângerĭ, saŭ scuturarea sĕlbatică a unei revólte fără altă țintă de cât proclamarea durerii. Pĕr. Bunea, care e un preot catolic, i-se pare a vedé de o parte, de partea sa, un cler mai curat, mai părtaș de lumină, pe când dușmaniĭ sînt înfășuraț de umbră: ar fi dóuĕ tabere lămurite cu planurĭ de luptă, cu alianțe și calcule. Pe când în realitate era numai, în aceste lupte dintre neuniți și uniți, lupte cu sânge și flăcarĭ: încă un sbucium de despărare, în care loviturile desordonate căḑeaŭ asupra aceluia de la care pornise.

Pĕr. Bunea anunță pe la anul o carte despre grăniceriĭ de dincolo, în care, ca și în luptătoriĭ pentru Francisc Rákóczy, în partisaniĭ lui George Rákóczi al II-lea, în apĕrătoriĭ creștinătățiĭ de Turcĭ, s'a manifestat acolo voinicia desprețuitóre de mórte a neamului românesc. Să ajungă în sănătate să aducă și acest nou prinos literaturiĭ nóstre istorice, ér noĭ să avem obrazul de aĭ ușura măcar jertfa bănéscă, cumpĕrând astfel de cărți serióse, carĭ formézá și o lectură interesantă pentru cine n'are gustul stricat. Ér ce ar trebui să facă Academia Română, mi-e frică să spun, — căcĭ ar fi în stare să n'o facă.

Posta „Unirii“.

„Móra“. E bine, va porni cât de curênd.

Dr. I. C. Banĭ aŭ ajuns la destinație. Cuitarea lor urmézá.

A. M. Ne pare rĕŭ, dar noĭ de aicĭ puțin putem ajuta, necunoscând deplin starea afacerii. Binevoiți a ve adresa parochului local saŭ protopopului districtual.

Oficiul parochial din Almosd (Bihar m.) Administrația nóstră a reprimit fóia trimisă la adresa de mai sus, cu următórea notiță: „Az oláh templom nem fogadja el nem olvasni“. Am luat spre sciință.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 29 Novembre 1902. Numĕrul 48.

DÓUĔ CĂRŢI.

(=) E vorbă de cartea prim-ministrului de odată Br. Bánffy şi de a profesorului din Timişóra Dr. Czirbusz, apărute de curînd.

Broşura lui Bánffy cuprinde o serie de articoli politici reproduşi din revista „Magyar Közélet". Cunóscem cu toţii atitudinea politică a lui Bánffy, de aceea nu ne va surprinde conţinutul broşurei. Faţă de ceilalţi politicieni unguri, Baronul Bánffy are superioritatea necondiţionată a omului sincer. El nu umblă să-şi ascundă tendinţele magiarisătóre sub aparenţe ridicole; el spune neted: da, sîntem şovinişti, voim să creăm o Ungarie în tóte privinţele esclusiv maghiară.

Etă ce spune între altele: „Trebue numaĭ să voim, trebue tare să voim, trebue să voim pĕtrunşi de spirit naţional şi atunci — numaĭ atunci — va fi cu putinţă crearea puternului stat unitar magiar, în înţelesul şovinist al cuvîntului".

Ura din dóuĕ: orĭ are să se sprijinéscă din tóte părţile tendinţa şovinistă-magiarisătóre (şi Bánffy crede, în broşura sa, că nicĭ chiar dinastia nu se póte subtrage de la acésta) orĭ Ungaria trebue să piară.

Repetăm, nu ne surprinde alternativa acésta, de óre ce o cunóscem în fond, de multă vreme. Singur forma este nóuă, întru cât adecă Bánffy are sinceritatea a ne-o spune fără încunjur, în vreme ce alţi politicieni purced maĭ cu mănuşi, dar absolut cu aceeaşi ţîntă finală, ca şi cea espusă în broşura lui Bánffy.

De aceea nu ne va mira nicĭ faptul, că pressa magiară laudă din tóte puterile cartea lui Bánffy, fiind de perfect acord, că *singur acest sistem* este în adevĕr corect, fiind că numaĭ acesta póte să aibă succese pe terenul realisării idealului naţional.

Cu atât maĭ maĭ mult ne surprinde cartea profesorului Dr. Czirbusz, „*Magyarország* a XX-ik évszáz elején" — Ungaria la începutul veacului al XX-lea.

Când aiurările şoviniste de-a barda în lună şi-aŭ ajuns apogeul, când cel maĭ înalt merit cetăţenesc este suprimarea naţionalităţilor, apare de odată o carte seriósă, care spune tuturor acestora un bine cumpĕnit: Veto!

Cunoscĕtor adînc al rélaţiilor etnografice din ţara nóstră, muncitor desinteresat, care cu risicul de a da piept cu şivoiul putenic al şovinismului, îşi espune vederile sincer şi obiectiv, étă ceea ce de mult se aştepta în publicistica magiară.

Căcĭ este absolut cu neputinţă, ca din vălmăşala şovinistilor orbiţi de fanatismul de rassă, să nu separeze un cap serios şi gânditor, care să înţelégă, că lucrurile după cum sînt porníte, aŭ să ducă necondiţionat la ruină şi înţelegênd, să aibă curajul de a o spune.

Profesorul Dr. Czirbusz, care cunósce stările etnografice nu de la masa verde, ca statisticianiĭ nóstri din Budapesta, ci din esperinţă nemijlocită şi studiŭ aprofundat, ca adevĕrat om de sciinţă, — fără să-i pese de aplausele orĭ insultele mulţimeĭ — strigă şovinistilor nostri: opriţi-vĕ, nenorociţilor! Nu vedeţi, că drumul vostru duce la desastru".

Să citĕm înse în întregime câteva pasage.

„Rassele naţionale din Ungaria, întru cât elc trăesc sporadic, pot să înveţe limba magiară; acolo înse unde trăesc în masse compacte, de sigur nu şi vor lăpĕda naţionalitatea de dragul nimĕruĭ.

„În societate chiar şi poporul cel maĭ mic tinde la conservarea fiinţeĭ sale etnopsichice, a caracteruluĭ culturei sale, propria formă a bunăstării lui pămîntescĭ. La acésta fie-care popor are dreptul sĕŭ lăsat de la Dumnezeŭ.

„Şovinismul de astăzĭ este un paradox periculos. În chestiunea limbeĭ şi a religiuneĭ, ómeniĭ sînt fórte susceptibilĭ, să lăsăm în pace sentimentele lor intime. Idealul nostru nu póte să fie de cât o Ungarie, în care fie-care popor să înfloréscă în cultura sa în deplină libertate şi unitate politică. Forţa aplicată contra Nemagiarilor de a învĕţa ungureşte va duce la o reacţiune, care póte deveni periculósă pentru unitatea socială şi politică a statului!

„Naţiunile marĭ europene aŭ ţinte politice, conducĕtorĭ cu caracter hotărît şi cu o direcţie hotărîtă, ĭar noĭ de 30 de anĭ încóce, negligênd alte probleme grele, ne gândim necontenit nu la un stat de drept, ci la un stat naţional.

„Orĭ-cât de frumósă ar fi decĭ ţinta de a ajunge la un stat naţional, eŭ nu am credinţă în el, lasciate ogni speranza!"

Aceste câteva pasage vor fi suficiente, pentru a ne convinge, că în sfîrşit s'a aflat un glas sincer şi cinstit în publicistica magiară, care să apreţieze după adevĕrata eĭ valóre góna nebună a şovinismului, ce alérgă după himere.

Nu sînt, în definitiv, lucrurĭ nóuĕ; să resfoim orĭ care jurnal românesc şi vom scóte din literă în literă pasajele citate din interesante broşură a Dr-luĭ Czirbusz.

Cceea-ce e înse noŭ pentru noĭ, e că chiar un ungur, de talia autoritatea luĭ Dr. Czirbusz, vine şi constatată de la sine lucrurĭ, pe carĭ noĭ de anĭ dearîndul le tocăm la urechi surduluĭ.

E adevĕrat, că pressa magiară primesce cu vedită recélă broşura din chestie.

Dar chiar în recéla preseĭ magiare, noĭ întrevedem un simptom de bun ungur pentru viitorul ţării nóstre.

Pentru-ce nu se năpustesc cu tótă furia asupra cutezătoruluĭ, care le spune adevĕrul în faţă? Pentru-ce nu să pun pe lucru procurorii neobosiţi, pentru-ce nu-i fac proces de pressa agitatoruluĭ fără sémăn, care are cutezanţa a le spune în faţă, că nu crede în himera unuĭ stat unitar maghiar?

Pentru-ce?

Póte, că în fond sînt convinşi şi eĭ că „agitatorul" spune adevĕrul şi o să vină vrémea, când vor spune-o şi eĭ?

Seaŭ îşi închid ochiĭ şi urechile, că vĕdênd să nu vadă şi audênd să nu înţelégă, precipitaţi pe povîrnişul desastruluĭ, de unde nu maĭ este reîntórcere?

În casul acesta, cartea profesorului Czirbusz remâne pentru eĭ glasul celuĭ ce strigă în pustie.

Cumpĕraţi! „Calendarul Unirei" Cumpĕraţi!

pe anul 1903.

Costă numaĭ 50 fil. + 10 fil. porto postal.

Nóuĕ osândiri politice. — Vinerea trecută s'a pertractat la curtea cu juraţi din Cluş, procesul intentat d-luĭ Victor Lazar, de la „Fóia poporului“ pentru cărticica: „Dar de Paschi“, împărţită cetitorilor foiĭ. Era acusat ca primejdios articolul, care se ocupă cu biografia lui Bŭtean. Apĕrător a fost advocatul Dr. Cassiu Maniu.

Tot procesul se pare forţat şi pornit de sus. Se scie adecă, că tribunalul a respins cererea procurorului pentru urmărirea autorului acelei biografiĭ, pe basa prescrieriĭ, căci biografia se publicase deja în 1897. Procurorul s'a escusat cu aceea, că s'a trecut cu vederea publicaţia de atunci şi cércă acum să dovedéscă, că prin acéstă scriere se aţită la ură contra naţiunei magiare. Atât acusatul, cât şi apĕrătorul resping însinuarea acésta, juraţiĭ însĕ îl declară pe Victor Lazar vinovat şi-l judecă la 4 luni temniţă de stat şi 600 cor. amendă, eventual 5 luni temniţă. Apĕrătorul însinuă nulitate.

Luni s'a început tot la Cluş, procesul contra lui Teod. V. Paţian, autorul „Cărţiĭ de aur.“ Apĕrătorul adv. Cor. Brediceanu, cere să se asculte mai mulţi esperţi, spre a se dovedi, că părţile incriminate sînt adevĕruri istorice şi nu provócă ura între naţionalităţi. Tribunalul respinge cererea, deşi între esperţi erau şi Jancso Benedek, Moldován Gergely, Lehmann şi alţiĭ.

Vorbirea procurorului a fost formulată după vechiul şablon; spune că Româniĭ gravitézĕ în afară; că tótă cartea s'a scris cu apriata intenţie să presinte pe magiarĭ în cele mai negre colorĭ şi astfel să-l îndemne pe Românĭ la ură.

Apĕrătorul réspunde la tóte acusele procurorului, arĕtând netemeinicia lor.

Marţi se continuă pertractarea şi se termină cu osândire lui Păcăţianu la 8 luni închisóre de stat, 400 cor. amendă, 1587 cor. spese procesuale. La propunerea procurorului Păcăţianu a fost deţinut immediat, de témă, ca nu cumva să se subtragă de la pedépsă, prin aceea, că se va depărta din ţară.

Din „Cartea de aur“, la cererea apĕrătorului, se decide nimicirea numaĭ a părţilor incriminate.

Contra sentinţeĭ aŭ apelat atât procurorul, cât şi apĕrătorul, care era azĭ Dr. George Ilea, advocatul Bredicean, depărtându-se din Cluş.

Un public numĕros a luat parte la acéstă pertractare.

Procesele politice contra ziaristicei nóstre nu sînt terminate, s'a făcut numaĭ începutul. „Tribunei“ zi de zi i-se inmanuézĕ citărĭ nóuĕ. Era „dreptăţii“ e în plină desvoltare.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Câte-va din şedinţele dieteĭ aŭ fost ocupate cu desbaterea asupra vătĕmării dreptuluĭ de inmunitate a dep. Nessi Pál. Dep. Nessi, demonstrase la Cluş contra imnuluĭ poporal şi pentru acésta comanda de honvezĭ l'a degradat din rangul de oficer. Afacerea a devenit celebră şi partida kossuthistă se întrecé în a debuta cu frasele celea maĭ sforăitóre contra acesteĭ cântărĭ. Dep. Barabás întrébă pe min. Fejérváry, dacă scie Maĭestatea Sa, că acest imn nu place naţiuneĭ magiare, care o numesce: „cântecul obraznic al călăilor“? şi termină declarând, că vor demonstra în presenţa Maĭestăţiĭ Sale contra acestuĭ imn, care pentru magiarĭ e ofensator. În altă şedinţă a luat cuvîntul în acéstă afacere dep. Eötvös K., care érăşi a vorbit vehement.

Franţa. În una din şedinţele senatuluĭ, un senator a propus un proiect de lege contra dueluluĭ, în care acesta se declară de faptă punibilă şi ceĭ ce ieaŭ parte la el aŭ să fie pedepsiţi cu o lună până la treĭ anĭ închisóre şi cu 100—5000 francĭ amendă.

Curentul contra dueluluĭ e mai puternic în Saxonia, unde s'a şi constituit o ligă contra lui.

Bulgaria. O nóuă confusiune a pricinuit guvernuluĭ abzicerea alor 80 oficerĭ, originarĭ din Macedonia, carĭ aveaŭ de gând, că eşind din armată, să trécă în patria lor, spre a lupta în şirul conjuraţilor. Demisiunea n'a fost acceptată pentru cuvîntul, că nu-ĭ permisă repăşirea atâtor oficerĭ din cadrele armateĭ.

În acelaşi timp se vestesce, că în satele de la frontieră, patrule de soldaţi turcĭ caută după arme şi că o parte din banda luĭ Jankov, oficer bulgar s'a refugiat în Grecia până la primăvară-când îşĭ va reîncepe agitaţia de a rescula pe Macedonienĭ.

Anglia. In London s'a format o ligă a democraţieĭ catolice, care ţintesce să compună în corpurile legiuitóre, un partid catolic, după pilda centruluĭ din Germania. Menirea acestuĭ partid ar fi apoĭ să cerce a infiltra tot maĭ mult spiritul catolic în tóte afacerile statuluĭ Liga acésta se zice, că numĕră până acuma 600 membriĭ.

FEUILLETON.

MÓRA.

— povestire originală. —

Pe malul unuĭ părăuaş sgomotos, în umbra crengilor pletóse ale sălcilor jalnice, móra bĕtrânuluĭ Gerasim, cârpită şi propţită din tóte părţile, părea a se ascunde dinaintea privirilor curióse,

Ce mai móră!

Nimic nu era întreg pe ea. Păreţiĭ eĭ de scândurĭ, înverzite de vechime, ca şi când şĭ-ar fi urît legăturile bĕtrâne, cu carĭ eraŭ împreunaţĭ, se pregăteaŭ a-şĭ lua adio unul de la altul, pornind fie care în altă direcţie. De nu s'ar fi îngrijit bĕtrânul stăpân, de proptele sdravene, pe carĭ le puse în cale păreţiloř, cu cugete suspecte de desertare, într'o bună diminéţă s'ar fi trezit numaĭ, că móra şĭ-a părăsit locul. Din ce şĭ-ar fi ţinut femeia, îmbĕtrânită alăturea cu el în nĕcazurile şi neajunsurile uneĭ vieţĭ întregĭ? . . . D'apoĭ din Florica, fata luĭ cea frumósă ce s'ar fi ales? . . .

De réspunsul la acestea întrebărĭ neliniscitóre, îl mântuiră, până la o zi cu pĕcate, proptelele, aplicate cu multă isteţime şi pricepere, chiar la punctele celea maĭ critice.

Asigurat din acéstă parte, celealalte defecte ale morilor nu-ĭ pricinuiră luĭ Gerasim multă spargere de cap. Vîntul fluera doine triste prin păreţiĭ hîrbuiţĭ, ploĭa strecurându-se printre muschiĭ coperişuluĭ ciuruit, bătea tactul cu picăturile marĭ, carĭ cădeaŭ din tóte părţile în intervale regulate pe pod, carii eraŭ neobosiţi în róderea şi sfledérirea grindiloř măcinate — şi Gerasim, în faţa atâtor semne de ruinare şi nimicire neîntreruptă, totuşi era mai mult vesel de cât trist.

Îĭ suna neîntrerupt în urechi scârţâirea gemétóre a rótelor, ce se învîrteaŭ greoiŭ, slăbite de bĕtrâneţe şi oboséla muncei îndelungate, din coş curgeaŭ neîntrerupt grăunţe, pe carĭ petrile de móră le sdrobiaŭ urnind surd, şi apoĭ, ca nisce fiere înfuriate ce şĭ-aŭ perdut tot cumpĕtul, le mâncaŭ, le înghiţaŭ, le devoraŭ, urlând de hămisélă şi fóme fără saţ.

Sgomotul acesta asurditor şi răpitor de odihnă pentru ceĭ ce nu eraŭ dedaţi cu el, era mai plăcut luĭ Gerasim, de cât orĭ ce musică armoniósă.

Şi când amuţa morişca, cât de supĕrat şi moros era el, câtă grije chinuitóre se arĕta pe creţele dese ale feţeĭ sale sbîrcite. Zilele negre ale lipseĭ îl năpădeaŭ.

De un timp încóce morişca luĭ Gerasim îşĭ făcea de cap cu neascultarea. Deveni mai capriciósă, de cât o damă din lumea mare. Sîrmanul Gerasim nu-ĭ puté afla placul nicĭ într'un chip.

Dacă era secetă, şi apa părăuaşuluĭ scădea, morişca refusa cu indignare orĭ ce ascultare. În zădar încerca Gerasim în asemenea casurĭ tóte apucăturile, móra nu se mişca, întocmaĭ ca şi caiĭ cu năravĭ, pe carĭ de ceĭ îmblătescĭ mai tare, de aceea se fac mai neascultătorĭ. De aduna Gerasim apa oprită cu stavilare, când o slobodia plin de speranţă pe móră, rótele acesteia gemeaŭ, scârţiaŭ protestând şi stăteaŭ locului.

Când ploua şi crescea părăuaşul éră nu era bine. Móra capriciósă îşĭ cufunda atunci rótele înnegrite de putredime până peste osiĭ în apa molósă, se legăna, se clătea, se juca ca o babă bĕtrână, care-şĭ mişca cu plăcere membrele voştedite într'o baie caldă.

De se încerca atunci sîrmanul Gerasim a conturba plăcerea morişceĭ sale, voind a o constrînge la lucru, îşĭ făcea cheltuelĭ. Căci abia o punea în mişcare, móra se înfuria, se revolta şi începea a se învîrti nebunesce, sdrobindu-se pe sine însa-şĭ.

În timp de vară mai învingea totuşi Gerasim cu móra luĭ cum puteĭ, zilele de iarnă însĕ îl puneaŭ de regulă pe cugete triste. De la Sân-Nicóră până la Treĭ-sfinţi-archiereĭ abia era câte o zi dóuĕ, când îĭ umbla móra, şi atunci numaĭ aşa; dacă făcea foc la róte ca să se topéscă ghiaţa care le ţinĕ încremenite.

Cu tóte acestea bĕtrânul iubia móra acésta ruinată de jumĕtate. Simţia că viéţa l-ar fi amară, de n'ar audi din când în când scârţâirea rótelor, sgomotul murmuitor al valurilor de apă, uruitul monoton al petrilor, carĭ atât îĭ era de cunoscut, de se trezia şi nóptea din somn, când se gătaŭ grăunţele din coş.

De vre-o câte-va sĕptĕmânĭ încóce bĕtrânul morar prinse speranţă nóuă. Creriĭ luĭ să înferbîntaŭ de planuirĭ marĭ, cu ajutorul cărora morişca se înfăţoşa înaintea ochilor sĕĭ sufletescĭ îmbrăcată în vesminte nóuĕ, reparată fundamental. Nu se încumeta să recunóscă, că se amăgesce numaĭ pe sine însu-şĭ cu visărĭ despre móra înnoită;

Corespondințe.

TRISTĂ SERBARE.

Din Maramureș.

O frumósă, dar tristă solemnitate s'aŭ sĕvîrșit în 21 l. c. în biserica din Sat-Slatina. În serbătórea ss. Archangelĭ Michail și Gavril, hramul bisericeĭ din Sat-Slatina, s'aŭ binecuvîntat monumentul așeḑat pe mormîntul neuitatuluĭ Episcop Michail Pavel îngropat în acea biserică.

Sf. Liturgie a celebrat-o Tit Bud vicariul Maramureșuluĭ cu asistarea M. O. D. Vasiliŭ Joody paroch în Vad, Ioan Doroș paroch local, Ioan Fanea preŏt în Saraseu și Vasiliu Ilniczky capelan în Siget, ca diacon. Cântările, cu o precisiune rară, le-aŭ cântat chorul lucrătorilor erariali români din Ocna-Slatina, carĭ aŭ cântat și la îngropăciunea neuitatuluĭ Episcop.

La finea sf. Liturgiĭ s'a făcut panachidă, apoĭ a îngenunchiat întreg poporul și vicarul cu preotul local a zis treĭ „Tatăl nostru“ și treĭ „Născătóre“ pentru repausul sufletuluĭ neuitatuluĭ Episcop.

După aceea vicariul Tit Bud a ținut cuvîntare despre îngerii din ceriŭ, despre servițiĭle, carĭ le fac ângerii din ceriŭ pe pamînt, îndemnând pe credincioșĭ să asculte ângerii ceĭ buni și apĕrătorĭ.

Apoĭ cu cuvinte pentrunḑetóre a aratat, că sînt suflete bune și pe pămînt, carĭ cu drept cuvînt se pot numi ângerĭ buni și apĕrătorĭ a familiilor și a neamurilor. Astfeliu de ânger binefăcĕtor a fost și repausatul Episcop Michail Pavel, a cărui memorie va susta în veciĭ, căcĭ binefacerile luĭ și fundațiunile luĭ sînt de o însemnătate eternă.

A arĕtat vicariul biserica frumósă din Sat-Slatina zidită cu spesele repausatuluĭ Episcop și a legat la inima poporuluĭ să nu-l uite niciḑând pe binefĕcătoriul seŭ și a neamuluĭ românesc.

N'au fost ochĭ în biserica îndesată, carĭ să nu fie lăcrimat la cuvintele petrunḑetóre a vicariuluĭ, mai ales când a spus. că în aniĭ trecuțĭ se ruga însuș̆ Episcopul la acest s. altar, ĕr acuma ne rugăm noĭ pentru dînsul. care zace în mijilocul nostru dar a cărui suflet cu dragoste se unită din ceriŭ la lacrimile de durere a credincioșilor și amicilor seĭ.

După cuvîntare s'a binecuvîntat pétra de marmoră așezată pe mormîntul neuitatuluĭ Episcop.

Monumentul are inscripția următóre: „Aicĭ aștéptă învierea morților Michail Pavel de Peteritye, episcop diecesan gr-cat. de Oradea-mare, conte roman Asistente la Tronul papal, Prelat domestic al Sfinției Sale Pontifice Roman, conselier intim de stat al Maiestății Sale ces. și reg. Apostolice. Proprietar al strălucitului ord al corónei de fer clasa I. Cavaler al strălucitului ord Francisc Josif I. Regeneratorul și al doilea fundator al tuturor instituțiunilor culturale din acea diecesă, cel mai mare binefăcĕtor a diecesei sale. adormit în Domnul la băile saline „Pavel“ din Slatina în 1-a Iuniŭ 1902 în anul 75 al etății, 51 al preoției, 30 al episcopieĭ și 23-lea al activității sale apostolice în fruntea dieceseĭ Oradiĭ-marĭ.

„Dupa esemplul Mântuitoriuluĭ a trecut binefăcênd la toți.“

„Dumnezeŭ să-ĭ aibă între aleșiĭ seĭ“.

Ĕr pe frontispiciul bisericeĭ așisderea este așeḑată o pétră de marmură cu inscripția:

„Acéstă sfîntă Biserică, cu concursul credincioșilor. pe carĭ păstorindu-ĭ s'a ridicat scaunul Episcopesc al Gherleĭ, o a zidit în spesele sale.

„Michail Pavel de Peteritye ca episcop gr.-cat. al Orădiĭ-marĭ la anul 1895“.

După finirea sf. Liturgie s'aŭ încunjurat de treĭ orĭ Biserica și s'aŭ miruit poporul.

Apoĭ preoții și amicĭ neuitatuluĭ Episcop s'aŭ rentors la Siget, la casa vicariului.

Aŭ plîns cu toții aducêndu-și aminte de zilele frumóse petrecute în ziua ss. Archangelĭ în Sat-Slatina în curțile neuitatuluĭ Episcop, în jurul acelui bun Părinte, care s'a dus de la noĭ și la a cărui mormînt vom peregrina din an în an.

În veciĭ amintirea luĭ!

SFINȚIRE DE BISERICA.

— raport special —

23 Novembre 1902.

Zile de bucurie și de multă mângăiere sufletéscă aŭ fost Sâmbăta și Dumineca de după ss. Archangelĭ, pentru credincioșiĭ filieĭ Lörințiŭ din tractul Aiudului. În acele zile s'a consacrat biserica gr. cat. din acel sat prin Înalt Preasfințitul Mitropolit al nostru Victor. Escelența Sa nu a pregetat a osteni la sfințirea aceleĭ biserici, pentru că din început a înțeles jertfele enorme, ce le-aŭ adus poporenii gr. catolicĭ ai filieĭ Lörințiŭ pentru s. biserică, dar mai ales, că sînt fórte rarĭ casurile, ca o filie să fie în stare a zidi din puterile propriĭ, un locaș de închinare Domnului dacă avem în vedere, că credincioșiĭ nostri din Lörințiŭ numĕră abia 20 familiĭ.

Vineri în 21 Nov. aŭ plecat deja câți-va preoți din gremiu și clericĭ, ca să pregătéscă cele de lipsă pentru consacrare. Sâmbătă la 2 óre preabunul nostru Archiereŭ

își închidea ochiĭ să nu vadă starea desolată, să nu se convingă, că móra sa a ajuns deja la aceea etate a fetelor bĕtrâne, când niciĭ sulimanul nu se mai prinde de fețele lor sbîrcite, ca pruna uscată.

Cum rîdea de cu îndestulire și bucurie sufletul bĕtrânuluĭ la spectacolul drăgălaș ce-l delecta în órele sale de visare! Câtă fericire trada surisul resfățat, ce se ivea în asemenea clipe de răpire sufletéscă pe buzele sale serióse!

Și prețul acesteĭ fericirĭ, care încă înainte de-a apuca să rĕsară pe cerul întunecos al vieții sale îĭ împlu sufletul de lumină strălucitóre, isvorea dintr'o durere veche pe carea Gerasim o ascunse tăcut în fundul inimeĭ sale neîndestulite.

Cacĭ de vre-o câți-va aniĭ încóce, pe lângă tótă voia bună ce o arĕta în glumele și anecdotele sale vesele, cu carĭ întreținé pe măcinătorĭ ca să nu simțéscă lungimea timpului, în suflet îl rodea neîncetat vermele neobosit al neîndestulireĭ.

Gerasim era ca o luminare aprinsă, care până ce dînsa rĕspândesce lucire celora ce o încunjura, ea se topesce și sfîrșesce. Căcĭ în ce mĕsură îĭ scădeaŭ cu scurgerea aniĭ puterile, în acea mĕsură înainta și ruinarea moriscеĭ sale. Starea desolată a proprietățiĭ strămoșescĭ, de care îl legaŭ celea mai dulcĭ amintirĭ, îĭ împlea sufletul tânguitor de măhnire chinuitóre.

Cât de bine ar curge lucrurile — cugeta în sine Gerasim adese orĭ — dacă Florica luĭ ar fi fecior! Ceea ce nu puteaŭ duce în îndeplinire brațele luĭ slăbite. ar isprăvi-o puterea tinĕră a unuĭ flăcăŭ voinic. Î-ar ajuta și el cu sfaturĭ bune; móra ar înflori ĕră, venitul n'ar seca niciŏ dată; ar mai gusta încă odată și el zilele albe de carĭ avuse parte în tinerețe.

Dumnezeŭ însĕ e bun, vede nĕcasul ómenilor sîrmanĭ și le vine într'ajutor chiar în momentul suprem, când lipsa e mai arḑĕtóre, când desperarea nemilósă își întinde deja spurcatele sale brațe de polip, să cuprindă în mrejile sale jertfa alésă.

Florica era mirésă de vre-o câte-va săptĕmânĭ. E drept că mirele eĭ nu era din vêlfă mare, dar Gerasim era îndestulit cu alegerea ficeĭ sale. pentru că scia că e voinic și lucrător. Și de astfel de om avé el trebuință.

Într'o zi de tómnă se întîmplă o minune, de care bĕtrânul Gerasim niciŏ nu visase.

Morișca era îndesnită de măcinătorĭ; rótele eĭ negre se învîrteaŭ vesel; ți-se părĕ că sciŭ și ele ceva despre evenimentul momentuos ce se pregătia în familia stăpânuluĭ lor, atâta eraŭ de sprintene.

Încă nu încetase bine rîsul produs de o glumă a morarului, când o trăsură domnéscă se întórse de pe drumul colbos către móra și peste câte-va momente se opri înaintea eĭ.

De când își aduc ómenii aminte o trăsură atât de elegantă nu visitase móra acésta.

Un domn corpolent se ḑete jos din ea și porni spre ușa morii.

Gerașim își perḑu capul de surprindere, în care se strecora și puțină frică neliniscitóre. Ce o să însemneze acésta? . . . Ómenii sĕracĭ de regulă pórtă frică, și încă nu fără temeĭ, de visitele domnescĭ, căcĭ acelea mai tot de una în împreunate cu neplăceriĭ, Când un advocat îți aduce nĕcaz pe cap, când o comisie te surprinde . . . și omul sĕrac rĕmâne tot de una păgubaș.

În cât-va totuș̆ se linisci, când eșind din móră, se convinge, că visitătorul sĕŭ e prorietarul bocotan din sĕmînța luĭ Israil, care cuprinse prin viclenele sale uneltirĭ mai mult de cât jumĕtate din hotarul comuneĭ. Cu acesta Gerasim nu avuse în tótă viĕța sa niciŏ o afacere.

— Cine e stăpânul ruineĭ aceste? — se adresă jidanul cătră morar arĕtând cu degetul sĕŭ inelat cătră móră.

Tonul desprețuitor, în care vorbia jidanul de móră, îl strepunse pe Gerasim în inimă.

— Eŭ sum, domnule. — își înnecă durerea morarul, rĕspunḑênd liniș și liniscit.

— Dta? . . . Bine, atunciĭ așĭ avé puțină vorbă cu dta.

— Sînt gata a te asculta domnule.

— Am venit la dta să facem un tîrg, de vom puté.

Gerasim sciindu-și sĕrăcia sa rĕmase surprins la auḑul acestor cuvinte.

— Să vorbim limpede și hotărît, — continuă jidanul, observând zăpăcéla morarului. — Așĭ vrea să cumpĕr ruina acésta, pe care dta o numescĭ móră. Ce preț poftescĭ pentru ea?

Luĭ Gerasim i-se urcă tot sângele în cap. Cum, să se despărțéscă el la bĕtrânețe de móra luĭ, și chiar acum, când avé să o ducă în ordine cu ajutorul fiitoruluĭ ginere?

— Domnule! — zise morarul resolut. — Móra acésta nu mĭ-e de vêndut. Mĭ-e fórte scumpă, nu cred că aĭ da prețul ce l-așĭ cere pe ea.

(Va urma)

însoţit de Illustrissimul Dn Dr. Vasile Hossu, canonic, a sosit cu trăsura la marginea Lőrinţului, unde l'aŭ întîmpinat mulţimea poporului din loc şi jur, împreună cu autorităţile, civile anume: Br. Bánffy K., protonotar comitatens, protopretorele Imreh I., notarul cercual, pe cum şi representanţii bisericei reformate din loc.

Înaintea bisericei aşteptaŭ îmbrăcaţi în ornatele preoţesci Rssimul Dn Dr. Isidor Marcu, canonic, protopopul Aiudului I. Maior, preotul locului, Teodor Radu şi protodiaconul I. Br. Micu. Protopopul, în cuvinte alese şi însufleţitóre, esprimă în numele poporului mulţumită profundă şi bucurie nespusă, pentru că Escelenţia Sa le-a ascultat şi împlinit dorinţa lor. După acestea întră cu toţii în biserică, unde se începe slujba pregătitóre pentru aşezarea ss. móşte pe altar, împreună cu înseratul şi mânecatul pontificând Escelenţia Sa, ér cântările esecutate fiind de o grupă de distinşi cântăreţi.

După sfîrşitul slujbei, Escelenţia Sa se retrage în casele proprietarului Ioan German, unde primesce diferitele deputaţiuni.

Duminecă diminéţa la 8 óre se începe sf. liturgie sub pontificarea Escelenţiei Sale cu asistinţa alor 4 preoţi şi 2 diaconi, în presenţa aprópe 500 ómeni. După ce se face încunjuratul bisericei cu ss. móşte, şi după cetirea documentului de consecraţiune, móştele şi documentul se aşéză în masa de piatră a altarului, cu finea căreia ceremonia se sfîrşesce şi actul consacrării bisericei. După sf. Evangelie, Escelenţia Sa în o predică frumósă şi până la lacrimi emoţionătóre, recomândă credincioşilor cercetarea sf. biserice, unde pot să céră de la Domnul tóte darurile de carí aŭ lipsă. După sfîrşitul liturgiei urméză banchetul, la care participară vre-o 50 persóne. Primul toast îl ridică Escelenţia Sa pentru Papa şi Împĕratul; al doilea Magnificul Dn. Szász J. v.-comite pentru Escelenţia Sa; Illustrssimul Dn Dr. Vasile Hossu pentru Dl v.-comite şi pentru ceí alalţi representanţi civili, în urmă protopopul Maior amintind, că în ziua următóre e martirul Victor, închină pentru Escelenţia Sa. După acestea archiereul ridică masa şi plécă cătră casă însoţit de nesfîrşite urale de „să trăiéscă."

Nu pot de încheiere, să nu amintesc aci pe omul, căruia i-se cuvine partea leului, atâta în edificarea bisericei, cât şi în reuşita ceremoniei consacrărei. Ca unul care am luat parte la acésta sĕrbătóre, am avut prilejul a mĕ convinge şi a audi din gura ómenilor competenţi, că proprietarul Ioan German, care e un ţăran fruntaş însufleţit de caldele şi crescinescile sentimente moştenite de la părinţi şi de îndemnările preotului Teodor Radu, a jertfit cu dragă inimă din avutul sĕŭ pentru s. biserică. Mulţi spun, că banii şi munca materială prestată de dênsul, se urcă la suma de 800 cor., abstrăgênd meritul moral, care nu se póte descrie. Mi-am ţinut de cea mai plăcută datorinţă a releva fapta acésta, pe care nu mulţi o sciŭ.

Din parte-mi doresc acestui fruntaş că Dumnezeŭ sĕ-i resplătéscă însutit jertfele sale, aduse pe altarul bisericei şi-a neamului.

Fără voe îmi vine în minte cugetul, că dacă cele 20 familii gr. cat. din Lőrinţiŭ, carí nu aŭ preot în loc aŭ putut ajunge acolo să-şi edifice o biserică în preţ de 8000 cor. unde nu ar puté ajunge alte sate mai puternice şi mai compacte, avênd conducĕtorii lor, dacă . . . o de ar lipsi acest dacă. . . .

J.

Sinodul protop. din tractul Cluş.

— Raport particular —

Cluş 11 Novembre 1902.

În 18 l. c. s'a ţinut sinodul mixt al tractului Cluş în şcóla confesională gr. cat. din Cluş. De mult timp nu aŭ mai participat preoţii din tractul Clușului la sinod în număr aşa de frumos, ca acum. Abia dór unul a lipsit. împedecat fiind.

La 7 óre diminéţa s'a ţinut serviciul divin în biserică, servind protopopul Dr. Dăianu asistat de On. Ştefan Roşian, Ioan Mihalca şi Emiliŭ D. Măcelariŭ. La órele 8½ după invocarea spiritului Sfînt, protopopul Dr. Dăianu deschide sinodul în care a espus cam următórele ideí:

Cuvîntul de deschidere.

După o căldurósă salutare, cătră preoţi şi mireni, acum când prima óră vede adunaţi pe representanţii tuturor parochiilor din tract. spune că sinodul protopopesc e o instituţie vechiă în biserica nóstră. Datéză dinainte de Unire. Deja în sinodul din 1700 se prevĕd pedepse de „12 fiorinţi" pentru ceí ce n'ar participa la „săbor." Unirea a realisat multe progrese în biserica nóstră. A întrodus cultul literilor şi al sciinţeí. Dar cu tot progresul nu a devenit superfluŭ acest sinod; din contră. Pe lângă comunicaţia de ideí, priu cărţi şi jurnale, acéstă comunicaţie imediată, cu graiŭ viŭ, rĕmâne tot aşa de necesară şi folositóre ca înainte. Póte mai mult. Căci tindem spre autonomie. Trebue decí să ne dedăm cu ea; se atragem elementul laic şi să-l deşteptăm interesul pentru biserică. Situaţia generală a poporului nostru urgitéză mult realisarea problemeí. În urma desfăşurărilor cunoscute a stărilor de acum, e generală consciinţa în elementul cult mirean, că biserica este fortul nostru, ultimul nostru refugiŭ puternic. De aceea în mod firesc mirenii se apropie tot mai mult de biserică. E chemarea preoţilor să-l lege bine de causa bisericei. Să se pórte aşa, ca să nu-i disguste, să nu-i alunge, ci să-i atragă. Curentul acesta, de revenire a inteligenţii cătră biserica sa, impune preoţilor şi detorinţa să-şi împlinéscă oficiul sacru mai cu inimă, mai cu evlavie, căci sînt mai observaţi şi esemplul, ce-l daŭ, póte folosi, orí strica, după cum e bun, orí rĕŭ, mai mult, ca înainte.

În împlinirea mai cu zel şi devotament a misiunei, să ne împiedeneze faptul, că Unirea bisericei nóstre cu Roma, acum la începutul veaculuí al III-lea al esistenţeí sale — în urma celor mai nóuĕ scrutări istorice — apare într'o lumină nóuă, şi mai frumósă, şi mai mărĕţă, şi mai însufleţitóre, ca până acum.

Scrierile cele mai nóuĕ istorice ale bărbaţilor nostri, dovedesc că Unirea a fost actul cel mai măreţ al poporului nostru, că a fost act matur şi bine socotit sĕvîrşit de toţi Românii. Că desbinările de mai târziŭ, carí s'aŭ perpetuat, durere, până azi sînt numai opera intrigilor străine, în deoschi a Sêrbilor şi uneltelor lor.

Acésta trebue să ne înalţe şi să ne umplă de încredere, că servim ca preoţi nu numai o misiune sacră universală ci şi o misiune specială românéscă în mijlocul neamului nostru; acésta să ne îndemne la luptă; sub stégul crucii, cu armele blânde ale adevĕrului şi credinţii, spre mărirea luí Dumnezeŭ şi fericire poporului nostru.

Cuvîntarea de deschidere e primită cu aclamaţiuni însufleţite.

Omaj şi mulţumită.

Înainte de ordinea zileí părintele P. Dan, din Lăpuş, salută pe noul protopop în numele confraţilor preoţi şi a poporului. Spune că Clușul a avut tot de una protopopi distinşi, şi esprimă convingerea, că sub înţĕlépta conducere a nouluí şef tractul va înflori.

Părintele Ştef. Roşianu, fost adm. interimal, propune, ca sub impresiunea cuvîntăriĭ de deschidere, sinodul să esprime pe cale telegrafică omaj, recunoscinţă şi mulţumită în numele acestuí tract Prea Veneratului Consistor şi Escelenţieí Sale, Metropolitului, pentru că „în persóna Prea Onoratului Domn Dr. Elie Dăianu I-a dat un şef cu inimă plină de credinţă şi dragoste faţă de binele bisericei şi sórtea poporului," sub care se speră, că tractul Clujului va înainta în tóte direcţiunile. — Propunerea s'a primit cu aclamaţiuni dar a rĕmas ca omajul şi mulţumita să se esprime la protocol.

Se alege apoi o comisiune de 3 membrii, ca se censureze credenţionalele membrilor mireni. — Verificându-se apoi membrii presenţi, s'aŭ aflat absenţi dintre preoţi 2. dintre mireni însĕ fórte mulţi.

Se spune, că mirenii aleşi aŭ cerut diurne şi spese de călătorie, ca să participe. — ceea ce arată puţin interes pentru causele bisericei şi şcóleí.

Fondul şi biblioteca tractului.

Până ce comisiunea verificatóre a lucrat, protopopul a presentat un raport amĕnunţit despre starea morală şi materială a tractului.

On. Valeriŭ Pop, din Cluş-Mănăştur, a presentat apoi budgetul pe 1903 al fondului tractual. În legătură cu acesta s'aŭ pertractat şi cererile de ajutor din acest fond — peste 10. şi s'aŭ votat: Parochiilor Feneşul-săsesc, 100 cor. Gilăŭ 50 cor. Suciag 100 cor. Măcicaş 60 cor. Tiurea 40 cor. (tot pentru susţinerea şcólelor) apoi şcólei din Lăpuŭ şi celeí din Stobor câte 10 cor. (pentru recuisite) preoţilor Ioan Romanţian, 30 cor. Luca Stan, 30 cor., învĕţătorilor Ioan Runc şi Isidor Cergit, câte 20 cor. Delegaţilor învĕţătorimeí, carí aŭ participat la adunarea gen. din Blaş li-s'aŭ votat spesele de călătorie.

În interesul fondului tractual s'aŭ primit dóue propuneri, făcute de St. Roşian: ca sĕ se facă un regulament intern pentru comitetul de administraţie al fondului şi unde e ocasie favorabilă, să se plaseze capitalul în realităţi de pe teritorul tractului.

Raportul bibliotecarului tractual, tot On. Val. Pop, s'a luat spre ştire cu durere, pentru că s'a constatat, că preoţii puţin us fac de cărţile din bibliotecă. În legătură s'a primit propunerea, ca pe viitor biblioteca tractului să cumpere numai cărţile mai

scumpe, necesare preoților, și cu restul de bani, să se întemeieze și alimenteze biblioteci parochiale, ambulante, pentru credincioșii.

S'a făcut amintire și despre cărțile harnicului nostru istoriograf Dr. Aug. Bunea, cărnia dintr'un sinod anterior i-sa fost trimis o adresă de aderență pentru bogata sa activitate literară. cărțile prețióse însă totuși nu-i le-au cumperat. S'a accentuat, că cu adrese platonice nu se sprijinește literatura, nici nu se folosește. De aceea s'a hotărît. ca fie care parochie să procure câte o carte de ale Domnului canonic Dr. Bunea în fie care an. până ce le va avé tóte.

O reuniune.

La punct 9 al ordinei de zi a venit „reuniunea de înmormîntare a preoților" din tract, care esită — rĕŭ-bine cum esistă — de mulți ani. Preoțimea rugase Preaven. Consistor să înființeze o ast fel de reuniune archidiecesană. Rugarea nu s'a admis și i-s'a recomandat reuniunei, ca să-și verse capitalul în fondul cultului tractual, din care și preoții se ajutoră. Sinodul nu a fost de acésta părere, ci a hotărît să-și susțină reuniunea tractuală și mai de parte. Póte la inițiativă privată s'ar puté întemeia o astfel de reuniune folositóre pentru toți preoții din archidiecesă. Și daca s'ar înființa, Consistorul de sigur o ar aproba Iată o chestiune de meditat!

Comunicări oficióse.

A urmat apoi mai multe comunicări din partea presidiului. În special s'a atras atențiunea preoțimei la instrucțiunea pentru purtarea matriculelor și s'a cetit observările Prea Veneratului Consistor cu privire la matriculele din anul 1900.

S'a anunțat, că pe viitor ca Regulament intern pentru sinóde va servi „Regulamentul" statorit pentru sinódele archidiecesane. Acésta în urma unei hotărîri a Prea Ven. Consistor, dată la rugarea sinodului din anul trecut, prin care se cerea elaborerea unui regulament intern pentru sinódele protopopești.

S'a atras deosebita atențiune a preoțimei și a curatoratului la datorințele, ce le au față cu asigurarea edificilor bisericesci-școlastice, în urma circularului 5350 din a. c. și la achitarea taxelor la reuniunea de asigurare archidiecesană. Urmézá raportul școlastic protopopesc, privitor la starea învĕțămîntului în anul școl. 1901/2 și se accentuézá necesitatea de a instrua pe băieți în pomologie și stupărit.

La propunerea dlui Stefan Roșian sinodul hotărésce, a susținé și pe anul școl. curent cele 2 premii de câte 10 cor. votate încă în 1900 pentru învĕțătorii. carî vor arĕta mai mult spor în pomărit saŭ stupărit; premiî, pe carî nimenea nu le-a câștigat, pentru că nimenea n'a concurs după ele!

La punctul „propuneri", părintele Ștefan Roșian a luat de noŭ cuvîntul, pentru a propune, ca preoții ce vor primí ajutor de stat, să cedeze și în acest an ca și în anul trecut câte 10% fondului subsidiar archidiecesan Durere însă, propunerea n'a aflat echoŭ, cu atât mai puțin aprobare Și hotărîrii din anul trecut numai jumĕtate din preoții cu „subsidiu" aŭ satisfăcut până acum. Vĕdênd, că hotărîrî de acest fel numaî în 1—2 tracte protopopescî s'aŭ luat, niciî cel din tractul Clujului nu s'aŭ mai putut însufleți pentru atarî jertfe. Lipsa de entusiasm să resimte pretutindenî. Acésta s'a vĕdut și resimțit și în sinodul din Cluș. Se sperăm însĕ, că viitorul va aduce o întórcere spre bine și în privința acésta.

Sinodul a decurs de alt fel în ordine perfectă și bogatul program a fost eshauriat deja la órele 12, când cei mai mulți s'aŭ depărtat cu consciința datorințiî împlinite.

Membriî forului protopopesc și aî senatului scol. aŭ fost intruniți la masa ospitală a Domnului protopop, iar după amiazî aŭ ținut ședință și aŭ încrat până la órele 8, finalisand tóte procesele disciplinarî din tract.

Raportor.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnedeŭ. La stăruința Onoratului Domn Simeon Marcu, paroch în Gârbova-de-jos si a curatorului de acolo George Mărian, am avut multă mângâiere de a vedé colorată și biserica nóstră și încă fórte frumos. D-lor aŭ trimis pictorul la noi, plătindu-i suma de 80 cor.. la carî aŭ contribuit On. Simion Marcu, 22 cor. George Mărian 22 cor. restul de 36 cor. tot prin Domnia-Lor s'a colectat de la poporul credincios din Gârbova. Făcându-ne nóuĕ prin acésta o surprindere plăcută, le aducem pentru acéstă faptă marinimósă și pe acésta cale mulțumitele nóstre. rugând pe a tot puternicul Dumnezeŭ să le resplătéscă cu viéță fericită. Lörincz în 27 Nov. 1902. Curatoratul bisericesc.

Scirî personale. La închierea anului trecut ne-a sosit din Viena scirea. că preotul militar Aurel Florian. capelan militar cl. I. protopop al archidiecesei. a fost decorat de Malestatea Sa cu crucea cu coróna de aur pentru meritele câștigate în decursul funcționăriî sale. Păr. Florian fusese mai mulți ani staționat în Bosnia și numaî în timpul din urmă a fost transportat la Viena. — Tot din Viena se vestesce. că dr George Moga. medic militar în regim. 50 din Alba-Iulia. a făcut cu distincțiune esamenul de medic. de stab. — Felicitările nóstre!

Bóla Malestății Sale. După unele ziare bóla Monarchului ar avé caracter acut. Malestatea Sa sufere de ischias in grad mare și ast fel e nevoit să stee în chilie.

La Plevna. În Iași a început a fi tot mai mult primită idea unei escursiuni pe câmpiile Plevnei, udate cu sângele vitejilor soldați români în resboiul pentru independență. Se crede. că o societate de mai multe sute studenți și cetățeni vor face acéstă escursiune.

Alfred Krupp, marele fabricant de tunuri a murit la Vila Hügel. Krupp era de 80 ani și era proprietarul celei mai vestite și marî fabricî de tunuri. Aprópe tóte statele se provedeaŭ cu tunuri din acéstă fabrică. E vorbă că împĕratul Wilhelm al Germanieî, încă va lua parte la înmormîntarea luî.

Constituire. Societatea de lectură a tinerimei de la institutul pedag.-teologic ort. român din Arad, s'a constituit sub conducerea M. On. D. prof. Dr. Ioan Petran, pe anul administrativ 1902/3 în modul următor: Comitetul: President: Romul R. Rațiŭ, teol. c. III Secretar: Virgil S. Cosma. teol. c. II Notar: Traian Debeleac. ped. c. IV. Bibliotecar: George Nestor, teol. c. II. Vice-bibliotecar: Nicolaŭ Hărduțiŭ, ped. c. III. Controlor: Iosif Leu, ped. c. IV. Cassar: Lazar Iacob. teol. c. I. Comisia literară: President: Moise Popovici, teol. c. III. Membri: Aurel Papp, teol. c. II., Adam Valŭ. teol. c. I. Nicolae Cristea, ped. c. IV. și Nicolae Radovan ped. c. III. Comisia musicală: President: Iuliŭ Olariŭ, teol. c. III. Membri: Aurel Raica, teol. c. II. Vasilie Spĕnŭ teol. c. I. Ștefan Ștefu ped. c. IV. și Ioan Toconiță, ped c. III.

Avis. Caut spre cumpĕrare periodicul „Predicatorul sătenului român" respective „Preotul român" de pe anii: 1879, 1880, 1881, 1885 și 1886. așa că numeriî din respectivii ani să fie completi. Numeriî de pe orî care an îi plătesc cu 4 corône. Sig (Felsőszék) 23. Nov. 1902. (p. Csizér. com. Szilágy) Laurențiŭ Sima, preot gr.-cat.

Scirî bune. Ne sosese din comuna Șura-mică, distr. Sibiului. unde o mână de parochieni. de abia 350. și-aŭ zidit în timp scurt biserică de pétră și acum școlă frumósă. Înaugurarea edificiului școlar s'a făcut în 16 crt. fiind de față admin. protop. Niculau Togan mai mulți preoți din jur, câți-va învățători și mult popor. S'aŭ făcut mai întâiŭ serviciu divin și apoi în procesiune aŭ plecat la școlă unde s'a stropit cu apă. Dl admin. protop. a adresat poporului cuvinte fórte instructive. lăudând spiritul lor de jertfă și zelul preotului Aron Mihuleț.

Mensa academică. Aŭ mai contribuit pentru masa studenților universitarî din Cluj înființată de „Economul" Dr. Zosim Chirtop, advocat în Câmpeni 200 cor. și Emanuel Ungurean. advocat în Timișóra 100 cor. Din acestea și alte sume mai micî ce aŭ incurs se vor înființa cu 1 Deeembre încă 3 locurî nóuĕ și ast fel vor fi provĕduți cu prânz gratuit de toți 15 studenți universitarî.

Călușerul la Paris. Săptămîna trecută aŭ plecat din Bucurescî la Paris doisprezece Olteni. carî aŭ fost angajați de un impresar de acolo, spre a juca pe scenele diferitelor teatre din capitala Franciei jocul călușerilor. Li-s'aŭ cumpĕrat costumele cele mai frumóse și steagul român este de o frumseță rară. Ei var primi. pe tot timpul șederiî lor la Paris. pe lângă cele necesare și cheltuelile de dus și întors. fie care câte 200 franci lunar.

Necrolog. † Simeon. Ignat, paroch în Ciend. disr. Ludoș. a repausat la 15 crt. în al 60 an al etățiî și 30 al preoției.

În vecĭ amintirea luĭ!

Aducem la cunoscință, că se va ține tîrgul de vite din Blaș, începĕndu-se în 3 Decembre.

Un băiat,

care poșede pe lângă limba română și cea magiară și are cel puțin II. clase gimnasiale, află aplicație la librăria tipografiei seminariale

Blaș, Novembre 1902.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Cât de mare fu alipirea poporului către Papiŭ, apare evident dintr'o scenă petrecută tot în decursul adunării de la Dumineca Tomei.

Anume, comisarii guberniali venind și ei din curtea episcopéscă în adunare, cu gând să o spargă, voiră să vorbéscă cu Papiŭ, dar poporul nu lăsă pe tribunul lor să se apropie de comisari, căci îi era frică, nu cumva să-l prindă.

„Lăsați-mĕ fraților, să mĕ înțĕleg cu dînșii“ — zise Papiŭ către popor.

„Să te înțelegĭ, domnule — rĕspunse poporul — dar nu te apropia tare de dînșii, nu te încrede lor, noĭ îĭ cunóscem bine, sîntem pățiți“.

Și până când se înțĕlegeaŭ comisariĭ cu Papiŭ în o distanță de vre-o șese pașĭ, poporul îl ținea de brațe, căci îi era frică, nu cumva comisariĭ să fie înțelegeți cu miliția, ca să aresteze pe Papiŭ și pe ceĭ alalțĭ conducĕtorĭ aĭ sĕĭ. [1])

De nime poporul nu voia atunci să asculte, nicĭ de comisariĭ unguresci, nicĭ de vorbele Episcopului Leményi, ci numaĭ de Papiŭ și de soțiĭ sĕĭ.

Eșind din biserică de la serviciul divin la care asistase adunarea întrégă, Episcopul Leményi încă ținu o cuvîntare către popor de pe estrada catedraleĭ, de unde vorbiră și tribuniĭ, și cu vorbe blânde îl îndemnă, să se ducă acasă, zicĕnd, cu sf. Scriptură, că „tótă puterea este de la Dumnezeŭ, și care nu se supune maĭ marilor, luĭ Dumnezeŭ nu se supune.“

Atunci Papiŭ făcu Episcopului observarea, că „astăzĭ cel ce nu ascultă de popor, nu ascultă de Dumnezeŭ“; după aceea demonstră, că poporul și conducĕtoriĭ sĕĭ „nu află nicĭ o causă întemeiată pentru care să se departe“.

Pe Episcop „poporul nu-l maĭ lăsă la vorbă, pe lângă tótă rugarea tribunilor,“ și astfel Leményi cu mare durere sufletéscă fu silit să se depărteze din mijlocul poporului. [2])

În Relațiunea comisarilor se zice, că Papiŭ Ilarian de repețite oriĭ l'a împedecat pe Episcop în vorbirea sa, și batjocorindu-l, îndemnă pe popor, să nu asculte de cuvintele luĭ: „A Méltóságos püspök Ur is a nép lecsendesitésére egy atyai és a nép felfogásához alkalmazott beszédet tartott, — kitis Pap Sándor beszédében több versenyt meg gátolván, ki gunyolván, ezen szavakat moudotta a népnek, hogy a püspökre ne hallgassatok.“ [3])

Însă acésta asertiune a comisarilor guberniaĭ este incorectă în forma cum este dată. Papiŭ însu-și protestéză contra învinuireĭ, îndreptând și clarificând vorbele comisarilor maĭ sus amintite.

[1]) Vedĭ A. Papiŭ Ilarian, Ist. Rom. din Dac.-sup. tom. II. pag. 136—7.

[2]) Ibidem, tom. II. pag. 142—3.

[3]) Vedĭ Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 282.

Într'o notiță făcută la acest asert, Papiŭ zice: „Nu e adevĕrat, cumcă Alesandru Papiŭ ar fi împedecat pe Episcop în vorbă, ci chiar din contră dînsul provocă pe popor maĭ de multe oriĭ, ca să asculte pe Episcop; dar poporul nu-l ascultă bucuros, pentru că îl mâna de la adunare. Maĭ încolo comisariĭ zic, că Papiŭ ar fi batjocorit pe Episcop, zicĕnd, să nu asculte poporul de sfatul Episcopuluĭ; într'aceea comisariĭ grĕșesc; pentru că vorbele aceste nu cuprind în sine nici o batjocură, nicĭ nu sînt zise cu scopul de a detrage cât de puțin autorității episcopescĭ, — din contră Papiŭ stima pe Episcop, și și acum îĭ pare fórte rĕŭ, că constrîns de adevĕr îĭ căuta adese oriĭ să scrie unele lucruri neplăcute Episcopuluĭ, asta însĕ nu e culpa luĭ.“ [1])

Am citat propriile luĭ cuvinte pentru a slăbi maĭ tare falsa informațiune, ce comisariĭ aŭ trimis'o comitelui suprem a Albeĭ-inferióre despre tinĕrul Alesandru Papiŭ. N'avem motiv de a ne îndoi în mărturisirea sa proprie, și astfel nu putem admite învinuirea comisarilor. El nicĭ când nu a negat, ce odată a făcut. Prin urmare, dacă el însuș1 négă, că ar fi batjocorit pe Leményi în decursul vorbireĭ, și că ar fi îndemnat poporul contra luĭ la neascultare: trebue să credem cuvintelor sale, maĭ mult de cât celora din Relațiunea comisarilor, carĭ eraŭ spuse cu intențiunea de a-l presenta în colorĭ nefavorabile.

E drept, că Papiŭ nu scrie fără de patimă despre Episcopul Leményi, pe cum se vede acésta din maĭ multe locuri ale Istoriceĭ sale; dar acésta se esplică din spiritul timpului.

Toți aceia, carĭ nu eraŭ necondițional aderenți aĭ programului național românesc, oriĭ eraŭ pentru uniune, în acele vremuri se considerau de filo-maghiarĭ, și ca atarĭ eraŭ priviți cu un fel de suspițiune din partea naționaliștilor românĭ. Acestor fel de ómenĭ aparținea și Leményi, de altcum om cu cele maĭ nobile intențiunĭ, atât pentru biserică, cât și pentru neamul românesc. Tóte învinuirile ridicate contra luĭ aŭ fost nedrepte. Bunul archiereŭ a căduț jertfă maĭ mult împrejurărilor furibunde, carĭ îĭ făceaŭ situația fórte analógă cu ceea a luĭ Inocențiŭ Micu Clain, de cât greșelilor sale. În situația critică el nu se maĭ scia orienta și resolvi definitiv într'o direcție oriĭ alta.

Din nefericire a fost neînțeles chiar și de către aĭ sĕĭ, carĭ priviaŭ în el o simplă unéltă a guvernului. Papiŭ încă era dintre aceștia; el încă privea în Leményi o pedecă a mișcărilor naționale românescĭ. Tinĕrul Papiŭ tóte le privea prin prisma naționalismului; răpit în tóte judecățile sale, de sentimentele înfocate ale naționalismului, nu putea să facă altă mențiune despre Leményi, de cât care aievea a și făcut-o în Istoria sa.

Maĭ târziŭ însĕ pe la 1852 a regretat lucrul acesta, pe cum se vede și din citatul de maĭ sus; și când a judecat cu minte maĭ bĕtrînă, l'a regretat póte și maĭ mult. — Probabil la acésta se referesc și cuvintele din Barițiŭ, care ne spune, că Papiŭ în August 1869 îĭ zicea, că „de ar maĭ publica în a dóua ediție Istoria sa, maĭ multe ar schimba într'însa.“ [1])

Și în adevĕr, nimic nu ar fi reclamat maĭ mult schimbarea, de cât chiar părerile sale emise, despre nobilul archiereŭ Leményi.

După digresiunea acésta, caracteristică la tótă întîmplarea pentru Alesandru Papiŭ, și pentru judecata sa, să reluăm maĭ departe firul adunăriĭ de la Dumineca Tomeĭ.

După ce poporul s'a consultat cu conducĕtoriĭ sĕĭ, și după ce aceștia, în special Papiŭ, l-aŭ dat diferite învĕțături frumóse despre naționalitate, luminându-l asupra situațiuneĭ politice și îndemnându-l la ordine și liniște, la învitarea luĭ Bărnuțiŭ, omul poporuluĭ, adunarea se amână până la 3/15 Maiŭ.

Poporul român se împrăștiă érăși pe la ale sale, dovedind în mod strălucit, că Româniĭ se sciŭ aduna și sfătui în pace, și ducĕnd cu sine un câștig mare, neprețuit: deșteptarea conștiinței naționale. „Dacă n'ar fi câștigat Românii pentru astăzĭ nimic din tóte mișcările din anul 1848, ci numaĭ deșteptarea națională și cunoscința drepturilor, singur acésta conștiință de libertate națională este un câștig neprețuit, un resultat, fără care o națiune nu póte să facă un pas în politică.“ [2])

Însĕ înainte de a se depărta poporul, care era de față în numĕr de 5—6 miĭ, ceru comisarilor guberniali, să nu facă nicĭ un rĕŭ conducĕtorilor sĕĭ. Comisariĭ promiseră, că din partea lor nu are să îĭ se întîmple nimic, apoĭ le dederă și în scris adeverință, în care se testéză purtarea poporuluĭ și conducĕtorilor luĭ.

Acésta adeverință datată din 30 Aprilie și iscălită de Menard Fosztó, jude primar, și de Ioan Miksa, vice-comite, în traducere românéscă sună așa:

„Subscrișiĭ dăm adeverință, cumcă Ioan Butean, Alexandru Papiŭ și Avram Iancu provocați fiind de către noĭ în înțelesul rescriptuluĭ înaltuluĭ guvern, aŭ îndemnat pe poporul plătitor de dare adunat astăzĭ la Blaș, în acest nobil comitat al Albeĭ-inferióre, să se împrăștie, și după ce vor merge acasă, să fie pe pace, — la ce poporul s'a și împrăștiat. Astfel pentru cele întîmplate astăzĭ nu li-se va face nicĭ un rĕŭ din partea nóstră, pot să mérgă în pace către casă și îĭ recomandăm și altora.“ [3])

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

[1]) G. Barițiŭ, Părți alese din Istoria Transilvanieĭ. Sibiŭ 1890. Vol. II. pag. 106.

[2]) Istoria Românilor, tom. II. pag. 140.

[3]) Textul original: Alább irtak adjuk ezen bizonyitásunkat arról, hogy a' mai napon ezen nemes Alsó-fejér vármegyében Balázsfalván öszve sereglett adozó népnek Buttyán János, Pap Sándor és Jánk Ábrahám Urak, oly utasitást adtak az általunk F. K. Fő Kormány szék rendelete nyomán a' hozzájok intézett felszolitásunkra, hogy oszoljanak el, — és mind jelenleg, mind hazamenetelek után legyenek csendesen — melyre a nép el is oszlott: mihez képest a mai napon történtekért tőlünk bántodások nem lesz, békességesen haza mehetnek és másoknak is ajánljuk. Balázsfalva Április 30-án 1848. — Fosztó Menyhárt s. k. főbiró, Miksa János s. k. alispán. — Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 283—4.

[1]) Doc. just. ibidem, tom. II. pag. 282. Not.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

„Nu vreaĭ sa-mĭ spuĭ numele tĕŭ?“ mĕ rugaiŭ eŭ.

„Mĕ numesc Glumeilah“.

„Atunci vinĕ cu mine, Glumeilah! unde locuiesce șeicul acestuĭ sat?“

„Aci? Este el tatăl tĕŭ?“

„Nu, el este fratele tatălui meŭ și este șeicul Meșeer-ilor de la Hageb-el-Aïun și Hamra-Kamuda.“

„Atunci și tu eștĭ óspe în cortul acesta?“

„Da.“

De asta îmĭ părea și maĭ bine, de óre ce pretinul unuĭ óspe trebue și maĭ mult respectat, de cât propriul pretin și óspe. Am aruncat mantaua peste umeriĭ feteĭ și o conduseĭ afară din cort. Aci stătea calul meŭ, jefuit deja până la piele; el era încunjurat de beduinĭ mulțĭ, carĭ îl esaminaŭ construcția corpuluĭ. Ér colo, la întrarea în sat, apăreaŭ chiar atunci șeicul Ali-en-Nurabi și englesul, ambiĭ ca — prinsonerĭ.

„De când s'aŭ obicinuit braviĭ fiĭ aĭ Meșee-ilor, se jefuiéscă pe pretiniĭ óspeților lor?“ strigaĭ eŭ cu vóce puternică. „Unde este domnul și conducĕtorul acestuĭ sat?“

Un beduin bĕtrân păși înainte.

„Eŭ sum acela. Ce vreaĭ tu?“ întrebă el.

„Uită-te la Glumeilah, rosa de la Gamra-Kamuda! Ea mĕ numesce fratele eĭ și în pĕr pórtă darul meŭ. Ea m'a primit în cortul tĕŭ, și tu permiți ómenilor tĕĭ, să-mĭ jefuiéscă calul? Privesce la umbra cortuluĭ tĕŭ, o șeicule; dacă ea a înaintat numaĭ o palmă de loc, până aci, unde-mĭ implânt pumnalul în pământ, atunci acela, care maĭ posede numaĭ ceva, ce-mĭ aparține mie, va muri prin cuțit!“

Un murmur puternic se ridică împrejur, ér din mulțime strigă o vóce: „Nu-l crede, o șeicule! El este un mincinos, un ghiaur, în corpul căruia locuiesce dracul!“

Era crumirul, care a vorbit aceste cuvinte. Eŭ nu le băgaĭ în samă. Șeicul întrebă pe față: „Fică a fratelui meŭ! de la el aĭ luat tu aceste daruri?“

„Da, el este un óspe trimis de Dumnezeŭ, și stă sub scutul tĕŭ.“

„Tu trimiți grijĭ asupra capuluĭ meŭ; însĕ cuvîntul tĕŭ este cuvîntul meŭ, și fratele tĕŭ este fratele meŭ. Dați-l înderĕt tot ce l-ați luat; el este ca și un fiŭ aĭ Șerehnilor!“

Apoĭ el se apropiă de mine și-mĭ atinse mâna.

„Fiĭ binevenit! Eștĭ libĕr să umbli la noĭ, pe unde-ți place. Pretinul tĕŭ este pretinul meŭ, și inimicul tĕŭ, inimicul meŭ; acesta este dreptul, carele-ți compete ție, óspelui.“

„Mĕ încred în tine, o șeicule. Dar atunci pentru ce faci prinsonerĭ pe pretiniĭ meĭ?“ întrebaĭ eŭ, arĕtând spre Ali-en-Nurabi și englez.

„Bărbații acestia sînt prietiniĭ tĕĭ?“

„Da.“

„Încă nu sciŭ, cum aŭ sosit eĭ în satul nostru. Eŭ am fost la turme și am ajuns aci numaĭ când tu teșiaĭ din cort. Voiŭ cerceta lucrul. Bĕtrâniĭ să se adune la sfat!“

La întrarea în sat se auḑi acum un țipet de frică. Am privit într'acolo și vĕḑuĭ pe Achmed-es-Sallah, călare pe cămilă, năvălind printre corturĭ, așa, că toți se împrăsciară în tóte părțile. El ține pistólele în mânĭ și striga: „Sihdi, sihdi! Unde este Effendi meŭ? Achmed-es-Sallah e aci!“

Ĭ-am făcut semn. La moment își opri cămila, o făcu se îngenunche, sări jos și mĕ îmbrățișă. Bravul băiat mĕ avea întru adevĕr drag de tot.

„Eștĭ prinsoner, sihdi?“ întrebă el.

„Nu.“

„Dar celalalți?“

„Numaĭ de-o șam dată.“

„Unde-l Mochallah?“

„Aci, de óre ce tălharul stă colo.“

Am arĕtat spre crumir, care se afla între maĭ mulțĭ Meșeerĭ, uitându-se urît. Achmed voi să se năpustéscă asupră luĭ.

„Îl voiŭ sdrobi!“ amenință el.

„Staĭ!“ strigaĭ eŭ, oprindu-l. „El chiar așa este pretinul Meșeer-ilor, ca și mine. Gemma (adunarea) va hotărî, ce să se întîmple cu dênsul.“

„Atunci ea să hotărască repede, căcĭ altcum rĕsbunarea mea îl înghite!“

Ambiĭ prinsonerĭ fură conduși într'un cort și puși sub-pază. De Achmed nu se atinse nimenĭ. Meșeerii stăteaŭ în grupe, parte întunecați și amenințători, parte cu privirĭ curióse. Cămila zăcea neconturbată. ér calul meŭ, după cum m'am convins acum, avea érăși tóte obiectele ce i-s'aŭ fost răpit. Atunci mĭ-am scos pumnalul érăși din pământ.

Glumeilah a reîntrat în cort, dar vĕḑuĭ totuși, că ea ne observa printr'o crepătură a perdeleĭ. Acum nu maĭ purtam grije de cât pentru Sebira-iĭ, pe carĭ ĭ-am lăsat în urma nóstră.

„Unde-ți este calul?“ întrebaĭ pe Achmed.

„Afară pe câmpie. Eŭ sciam, că pot lăsa în grija ta pe Mochallah; de aceea am legat de o pétră calul meŭ ostenit și mĕ luaĭ după Hamema-iĭ, carĭ voiaŭ să vină în satul acesta.“

„Allah kerihm, ce aĭ făcut? Aĭ omorît pe vre-o unul dintre eĭ?“

„Nu, pentru că n'am gândit la aceea, că eĭ sînt pretinĭ cu ómenii acestia. Eĭ aŭ fugit prin deșert încolo, și eŭ ĭ-am urmărit cât am putut maĭ departe. Apoĭ voiam să vĕḑ de tine și de Mochallach, ér acum mĕ voiŭ reîntórce spre a-mĭ aduce calul.“

Acest Achmed-es-Sallah avea într'adevĕr un drăcușor în corpul sĕŭ.

„Du-te după cal, însĕ nu-l aduce aicĭ!“

„Dar unde, sibdi?“

„Încă nu sciŭ, ce se póte întîmpla aci. Mergĭ într'u întîmpinarea soților nostri și-ĭ condu până acolo, de unde eĭ pot vedé satul. Acolo să aștepte și să stee gata de luptă.“

El se urcă pe cămilă. Când acésta se ridică, crumirul păși înainte. „Staĭ!“ strigă el. „Acest om este prinsoner și nu-ĭ este permis să plece de aci!“

Mĭ-am luat pușca din șéuă și țintiĭ asupra luĭ. „Achmed es Sallah, plecă!“

Acesta porni, si eŭ nu-mĭ aplecaĭ pușca de cât numaĭ atunci, când el nu se maĭ vedea; am observat însĕ, că acéstă procedură părea a fi îndârjit și maĭ mult pe Meșeerĭ. Câțĭ-va dintre eĭ se urcară pe caĭ și urmară pe servitorul meŭ. Acum mĭ-am legat calul chiar lângă întrarea cortuluĭ și apoĭ am întrat înlăuntru. „Pace să fie cu voĭ! Maĭ înainte n'am avut timp să vĕ salut,“ mĕ escuzaĭ eŭ.

Femeile nu rĕspunseră. Bĕtrâna părea a fi făcut feteĭ imputarĭ.

„Mĭ-e sete,“ ziseĭ eŭ simplu, așezându-mĕ jos.

Atunci Glumeilah îmĭ aduse apă. „Bea!“ se rugă ea. „Vreaĭ să și mânânci?“

„Nu, până ce nu s'a pronunțat adunarea.“

„De ce trib vĕ țineți voĭ?“

„Unul dintre prinsonerĭ este șeicul Sebira-ilor; celalalt este un emir mare din Anglia, și eŭ sum un beiŭ din Germania.“

„Este Germania o țară depărtată?“

„Ea zace spre nord, departe de mare, maĭ mult de optzecĭ de zile de călătorie de aci.“

Ea bătu în pălmĭ de mirare. „Așa de departe vii tu! Ce vreaĭ să faci pe la noĭ?“

„Să liberez o fată, pe carea un om rĕŭ a răpit-o de la mamă-sa.“

Acésta deșteptă și interesul bĕtrâneĭ. Ĭ-am dăruit o piesă de cincĭ piastri și le-am povestit apoĭ despre răpirea luĭ Mochallah atâta, cât mi-s'a părut a fi de lipsă ca să scie ele. Prin acésta le-am cucerit cu totul inimile. Glumeilah își propuse îndată, să cerceteze pe Mochallah, și bĕtrâna se învoi. Chiar când plecă fata, întră șeicul înlăuntru, spre a mĕ chema la adunare. Bĕtrâniĭ s'aŭ fost adunat afară la un loc larg. Crumirul, Ali-en-Nurabi și englezul încă eraŭ acolo. În decursul adunăreĭ sosiră și Hamema-iĭ, carĭ într'aceea găsiră drumul cătră sat.

După împrejurările de acolo, causa nóstră era fórte grava. Crumirul era óspe al Meșeerilor, asemenea și eŭ, priu urmare Ali-en-Nurabi și englezul încă fără declarați ca óspeți liberĭ. Până aci partidele eraŭ de o părere. Când însĕ șeicul și-a pretins îndărĕt fica și iapa, dete de o opositie furtunósă. Ĭ-s'a declarat, că răpirea uneĭ fete nu este crimă, ci o faptă cavalerésca, și că o ast fel de fată aparține eroului, îndată ce el dimpreună cu dînsa a trecut granița tribuluĭ eĭ. Afară de aceea crumirul declară cu tótă liniscea, că el pentru aceea a luat iapa, fiind că cu graba nu și-a găsit calul sĕŭ; de altminterĭ avea aceeași valóre, ca și iapa. Ast fel adunarea declară, că în causa acésta ea n'ar fi competentă; ea are să pórte numaĭ grijă, ca óspeții să părăsésca satul pe acelea-și animale, pe carĭ aŭ sosit aci. Că crumirul a depus jurămînt și l'a călcat, el negă cu hotărîre

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri Literare“ Nr. 11. anul 36. — 1902. Cuprinsul: C. Oeconomu, Din Rucăr (roman). — N. Jorga, Istoria lui Mihai Vitézul. Cap. III: Înaintaşii şi vecinul lui Mihai Vodă: Ştefan Surdul, Alesandru cel rĕŭ. Aron. Mihai ajunge Domn. Cap. IV: Cel dintâi an din domnia lui Mihai Vodă. Răscóla împotriva Turcilor. — T. Maiorescu, Scrisorĭ din anii 1853—1862. — G. Bogdan-Duică. Din vremea lui Anton Pann. — H. Schachmann, Petru Cercel. după isvóre de curênd publicate saŭ înedite. — St. Nicolaescu, Un chrisov al Radului-Vodă de la Afumaţi din 1526 Maiŭ 18. — G. Bogdan-Duică, Un cântec de la 1521. — Il. Chendi, Vasile Pop, Din ocna vieţiĭ. — Ioan Petroviciu, Un colţ de viaţă (recensiune). — N. Hodoş, Începuturile tipografiei în ţara românéscă. — Al. Lăpădat, Ziarul lui Ioan Nemeş din Hăghigh.

„Sămănătorul“, Nr. 33. cu următorul sumar: Trecĭ zi, trecĭ nópte, A. Vlahuţă. — Despre Bălcescu, G. Bogdan-Duică. — Nópte de vară (poesie), Ion Bîrseanui. — Cântăréţa satului (nuvelă), Z. Bîrsan. — Populară grecéscă, Rosmarin. — Melancoliei (poesie), St. O. Iosif. — Schiţe de la ţară, Mărióra Florian. — Bunica (poesie), Florin. — Doina nopţiĭ, Almeida. — Cărţi şi reviste. *** — Răspunsurĭ. Red. Numĕrul 20 banĭ. Abonamentul 10 leĭ pe an.

Calendarul Poporului Român. Pe anul 1903. preţul 40 fileri. Budapesta, tipografia „Poporul român“ se estinde pe 180 pag. form. 8°. Are frumóse fotografiĭ din Pesta. Un articol mai lung despre luptele Burilor cu ilustraţiĭ de pe câmpul de resboiŭ şi potrete de a le generarilor burĭ. Apoi chipul lui Gozsdu, Şaguna, Goldis. Dr. Mocsony, Créngă, Coşbuc, Dr. Gall George Szerb, Babeş, etc. multe alte ilustraţiĭ şi vederĭ frumóse şi o colecţie de articolĭ interesanţi şi folositorĭ.

Am primit la redacţie calendarele pe anul 1903 apărute în editura lui **W. Krafft** în Sibiŭ, şi anume:

Amicul poporului, calendar ilustrat, întocmit de I. Popovici. Anul 43. Afară de partea pur calendaristică. presărată cu sentenţe şi maxime, conţine zilele critice. regenţiĭ europenĭ. afacerĭ de postă şi telegraf, tarife de timbre şi taxe, tîrgurile, etc. — Partea literară conţine o serie bogată de piese în poesie şi prosă. cele mai multe originale, ca: poesiĭ de H. Lecca, N. Rădulescu-Niger. Maria Cioban, Octavian. prosă de Ciru Oeconomu, M. Cioban. Sorcovă. Dr. Beu. R. Simu, o piesă musicală de T. Popovici, articolĭ economicĭ, calendar perpetuŭ şi şematismul statistic al Românilor din Ungaria şi Transilvania. Ca ilustraţiuni aduce portretul lui Mihail Pavel, Vasile Mangra, V. A. Urechiă, Nicolae Cristea, dimpreună cu biografiile lor, apoi cronica anului bogat ilustrată. Acest calendar de familie ocupă loc de frunte în literatura nóstră calendaristică. Preţul 60 fil.

Posnaşul. calendar umoristic ilustrat, redactat de Simplex. Anul 8; cuprinde în partea hazlie nenumĕrate glume ilustrate şi povestirĭ de tot hazul, pe carĭ cetindu-le uită omul de tóte nĕcazurile şi — vrêndnevrênd — trebue să rîdă cu poftă. Preţul 50 fil.

Calendarul săténuluí, anul 12, e menit pentru popor; conţine prosă şi poesiĭ din „Amicul Poporului“. cu portretul şi biografia lui Mihail Pavel şi Nicolae Cristea. E cel maĭ ieftin calendar românesc, costă 25 filerĭ.

Καλενδαρυλ, calendar cu litere cirile, anul 111. e cel mai vechiŭ calendar românesc menit a servi acelora. carĭ preferă a ceti cu litere cirile. Preţul 40 filerĭ.

Posta „Unirii“.

L. M. Ne vine greŭ a publica corespundinţe apărute deja în alte foĭ.

A. M. C. Am primit celea dóue lucrărĭ. Nu credem să le putem publica pe amîndóue. Spaţul foiĭ nóstre e prea îngust pentru lucrărĭ aşa voluminóse şi abstracte. De altcum vom mai vedea. Pentru partea scienţifică mai avem deja un articol lung. Va trece póte prea mult, până îl va veni rêndul acestuia.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Inserate.

Premiat la Espusetiunea internaţională din Chicago 1898.

Fabrica Curţiĭ ces. reg. fundată în anul 1847 pentru lucrări în aur argint şi bronz

BRIX & ANDERS

proprietarĭ ai crucii de aur cu coróna pentru merite

(2) 11—12

în **Viena I. Dorotheergasse 5.** pregătesce

LUCRURĬ BISERICESCĬ DIN METAL

pe cum chivoturĭ, potire, cruci, felinare, candele, cădelniţe, candelabre etc., cu preţurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, deşĕmnurĭ, fotografiĭ saŭ preliminare se trimit la dorinţă gratuit. Să primesc orĭ ce obiecte pentru aurit, argintit, orĭ ducere cu bronz, pe cum şi orĭ şi ce reparaturĭ.

478 v. szám (44) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1902. évi 3932. váltó számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria pénztár javára Tierean Samoila és társai ellen 127 k. — f. s járás erejéig 1902 évi szept. hó 18-án foganatositot kielégitési végrehajtás utján le és felül foglalt és 942 k. — f.-re becsült következő ingóságok. u. m.: takarmány. 60 véka buza, 80 véka zab. gazdasági eszközök, 1 ló, 30 kalangya buza. 8 kalangya zab. — Limacsek Frigyes felülfoglaltató részére is nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a vizaknai kir. járásbiróság 1902. évi V. 168/ 2. számu végzése folytán 127 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1901 évi junius hó 30-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 66 kor. 60 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig sz. preszákán végrehajtást szenvedők lakásán községében leendő eszközlésére 1902. évi Deczember hó 5-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Vizaknán 1902. évi November hó 19-ik napján.

Eichner Károly.
kir. jbirósági végrehajtó.

490 v. szám (45) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1898. évi 7082. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Latiu Iuon és társai ellen 184 kor. — fil. s jár. erejéig 1898. évi Oktober hó 6-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 990 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Latiu Iuonnál: tehenek, Barna Stéfánnál: sertés. Corbean Vasilienél: sertés, Dokolin Noveanál: ökrök. Latiu Augustinnál: ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszoi kir. jbiróság 1902-ik évi V. 257/2. számu végzése folytán 184 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1897 évi Május hó 13-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 76 kor. 07 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklódon. végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902 évi Deczember hó 20-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett. a legtöbbet igérőnek. szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszo 1902. évi November hó 24-ik napján.

Kónya János.
kir. jbirósági végrehajtó.

492 v. szám (46) 1—1
1902.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróságnak 1898. évi V. 63/3. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Dokolin Novea és társai ellen 488 kor. — fil. s jár. erejéig 1899. évi Január hó 3-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1654 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Dokolin Noveanál: ökrök, juhok; Dokolin Nikulaenál: ökrök. szekér; Dokolin Vasilienél: tehenek, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszói kir. járásbiróság 1902. évi V. 249/2. számu végzése folytán 488 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1895 évi Deczember hó 30-ik napjától járó 8% kamatai, és eddig összesen 105 kor. 69 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklódon. végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902. évi Decz. hó 20-ik napjának d. u. 1 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszón 1902. évi November hó 24-ik napján.

Kónya János.
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 6 Decembre 1902. Numĕrul 49.

„GOTT ERHALTE“.

De vre-o câte-va zile aprópe, tóte ziarele scriŭ de-o eventuală crisă ministerială.

Să vorbescc, că saŭ se va duce întreg ministeriul Széll, saŭ numaĭ ministrul de honvezĭ br. Fejérváry.

Nascere la atarĭ faime a dat atitudinea ministrului de honvezĭ, şi declaraţiunile făcute de acesta în afacerea de inmunitate a deputatului Nessi, în causa demonstratiilor din Cluş, în contra imnului „Gott erhalte“.

Cu ocasiunea sfinţirei monumentului, ridicat regelui Matia în Cluş — deputatul Nessi s'a pus în fruntea plebeĭ, îndemnându-o să demonstreze în contra imnului „Gott erhalte“ şi să facă scandale.

Chestiunea acésta a avut continuarea în parlament, şi deputaţii din opositie, în frunte cu Kossuthistii, toţi aŭ sprijinit pe Nessi, atăcând dinastia domnitóre şi însultând armata.

Ministrul de honvezĭ Fejérváry, la sfirşitul desbaterilor în acésta chestiune, a ţinut de cuviinţa să se rostéscă, luând în apărare dinastia şi imnul „Gott erhalte“ în potriva atacurilor opositieĭ.

Declaraţiile făcute de ministrul Fejérváry, nu ĭ-aŭ convenit opositieĭ, care „nu ţintesce de cât a propaga ura în contra armateĭ, nu cruţă nicĭ dinastie, nicĭ armată, nicĭ nimic“ şi cu deosebire s'a supĕrat, că ministrul a pus preţ aşa de mare pe regulamentele militare sancţionate de împĕrat şi rege, şi s'a luat în apĕrare imnul „Gott erhalte“.

Până şi preşed. camerei Apponyi, în o declaraţie, a desavuat pe Fejérváry, ér Széll a încercat să interpreteze în alt sens vorbirea lui Fejérváry, ca să împace pe kossuthistĭ.

Din cause, că Fejérváry a fost desarmat de Apponyi şi széll, să conchide la o eventuală crisă de cabinet.

Acesta e statul chestiuneĭ.

Pe noĭ puţin ne póte interesa o eventuală crisă de cabinet, orĭ chiar şi o eventuală crisă de partid. Pentru noĭ e indiferent ce persóne vor forma noul minister, orĭ care partidă ar ajunge la putere, pe o formă de duşmănóse şi şoviniste fiind tóte, de câte orĭ e vorbă despre noĭ.

Dar chestiunea acésta are motive politice momentuóse.

Parlamentul din Budapesta o săptĕmână orĭ mai bine, a discutat afacerea Nessi. Şi până când adevĕratele chestiunĭ de interes public, economic şi social, aŭ remas baltă, parlamentul în loc să se fi gândit la desbaterea acestora, spre binele ţării şi a cetăţenilor, a discutat zile întregĭ, că Nessi faptă patriotică saŭ nepatriotică a făcut, când a demonstrat în contra imnului.

A vedea parlamentul ungar ocupându-se cu chestiunĭ fără interes public, nu ne surprinde. Zilnic avem ocasiunea de a ne convinge despre aşa ceva.

În şirul desbaterilor din chestiune însĕ în repetite rînduri a fost atăcată, dinastia domnitóre, şi când un ministru a ţinut de datorinţă a o apĕra, aŭ păşit preşedintele camereĭ şi ministrul preşedinte de l'aŭ desavuat.

Ĭată dară dinasticismul, iubirea şi alipirea magiarilor faţă de casa domnitóre şi faţă de tron?

Dedaţĭ eram a vedea imnul poporal, imnul aşa zicênd familiar al dinastieĭ domnitóre atăcat în viéţa privată, de uniĭ şi de alţiĭ. Acum Nessi fiind oficer în reservă, a demonstrat în contra imnului familiar al domnitoruluĭ, capul armateĭ, ér când a fost să fie luat la răspundere? alăturea cu el a demonstrat aprópe parlamentul întreg.

Cu câte-va zile maĭ înainte, cu ocasiunea desbatereĭ listeĭ civile, Kossuthistiĭ, érăşĭ şĭ-aŭ aretat iubirea şi dragostea? ce o nutresc faţă de tron şi dinastie.

În şovinismul lor nu fac alta de cât atacă Austria, deşi Austrieĭ aŭ să-şi mulţăméscă puterea de azĭ, — atacă naţionalităţile, deşi acestea formézĕ elementul sănătos din cetăţenĭĭ patrieĭ şi maioritatea locuitorilor, şi atacă dinastia domnitóre, deşi acesteĭ dinastiĭ aŭ eĭ de aĭ mulţumi totul.

Ce clar aŭ ieşit la iveală acestea sentimente ale lor şi cu ocasiunea afacereĭ Nessi. Pe noĭ nu ne interesézĕ eventuale încurcături şi crise de cabinet, ce ar putea urma, din acésta, noĭ am ţinut să scótem în relief numaĭ acésta parte a chestiuneĭ.

Magiariĭ se îndatinézĕ a acusa naţionalităţile cu tendinţe de iridentism şi că nu-şi iubesc patria şi nu sînt patrioţi.

Ce înţeleg însĕ eĭ sub patriotism? Dacă cumva înţeleg numaĭ oprimarea cetaţenilor de altă naţionalitate, sdrobirea a tot ce nu e magiar, şi până şi neîncredere faţă de dinastie, avênd de credeu al patriotismului lor **şovinismul**, atunci da. naţionalităţile nu aŭ sentimentul acesta patriotic.

Pentru că se ştie, că naţionalităţile din Ungaria şi în special poporul românesc, nu aŭ ţinut nnmaĭ cu dragoste la pamîntul patrieĭ, udat în repetite rênduri de sângele stramoşilor, fară aŭ escelat tot deuna în alipirea şi fidelitatea faţă de dinastie şi tron.

Cumpĕraţi! **„Calendarul Unireĭ“** **Cumpĕraţi!**

pe anul 1903.

Costă numaĭ 50 fil. + 10 fil. porto postal.

Nóuele fantasări a d-lui Szabó Jenő. — Dl membru al caseĭ magnaţilor, pe care nu-l apucă somnul, până nu ajunge liturgie magiară în biserica gr. catolică. se vede, că nu i-aŭ fost destul cu eşecurile, de carĭ a avut parte până acum şi se avîntă la ceva maĭ mare. Începe a visa acum de episcop magiár la Orade. Poſta asta d-nul Szabó şi-o aţîţă cu aceea, că în diecesa Oráđiĭ sînt 44 parochiĭ magiare. (carĭ anume?) şi fiind că acestea formézá maĭ mult ca o pătrime din întréga diecesă şi fiind că diecesa nu are (aşa crede dl magnat) caracter naţional românesc, ci numaĭ *greco-catolic* şi în urmă, din motivul, că până acuma toţĭ Episcopiĭ de la Orade aŭ fost Românĭ, — crede de sosit timpul, să urmeze unul de naţionalitate magiară.

N'are gust rĕŭ dl Szabó, numaĭ cât nu găsesce ómenĭ, carĭ să-l creadă pe cuvînt şi să deie prea mare importanţă fantasărilor d-sale.

Noĭ, carĭ am avut parte să constatăm în maĭ multe rînduri, cât de hazardate sînt afirmările d-lui magnat, nu ne prea îngrijorăm niciĭ acum, când cetim acestea dorinţe, carĭ sperăm să remână numaĭ ceea ce merită, adecă dorinţe pii. Episcopul de la Orade, ne place nóuĕ a crede, nu va fi numit cu binecuvîntarea d-lui Szabó, şi póte cu „binevoitorul" D-Sale concurs. Se vor fi aflând eĭ alţĭ factorĭ, maĭ chemaţĭ, carĭ să se ocupe de acest lucru.

Revistă bisericéscă.

Roma. Se anunţă mórtea cardinalului Aloisiu Mazella, preşedintele datarieĭ. Repausatul a fost multă vreme nunciu în München, încredinţat de Papa Leo, să începă tractările de împăcare cu Germania, pe timpul Kultur-Kampfului. De la München a trecut la Lissabona, când a fost creat cardinal. În scurtă vreme s'a reîntors la Roma şi i-s'a încredinţat conducerea datarieĭ. Mazella e al 144-lea cardinal mort sub pontificatul gloriosului Leo XIII.

Revistă politică.

România. Primarul Londreĭ, din întîmplare jidan, a dat în numele oraşului un banchet, la care a învitat întreg corpul diplomatuc, afară de ministrul român. Afacerea a făcut sensaţie, cu atât maĭ mult, cu cât primarul a declarat, că omisiunea acésta s'a făcut intenţionat, spre a desaproba guvernul român pentru ţinuta sa contra ovreilor. Faptul a făcut resens în România şi în tóte părţile unde se gândesce bine. Marele ziar guvernamental „Standard", blamézá în ton aspru necuviinţa primarului, imputându-i, că s'a amestecat în afacerile, ce nu-i aparţin. „Standard" regretă incidentul, şi dl Marcus Samuel va pricepe în sfîrşit prostia ce-a făcut.

La 28 Novembre n. regele Carol a deschis corpurile legiuitóre. În mesajul de tron amintesce cu multă bucurie de împlinirea unuĭ pătrar de veac de la proclamarea independenţeĭ şi în legătură cu visita făcută prinţului Bulgarieĭ şi împreună cu el, de visitarea câmpului de luptă de la Plevna. Mesajul constată bunele raporturĭ, în carĭ se află România cu tóte statele şi frumósele progrese financiare, cheltuelile bugetare ne maĭ ridicându-se peste cifra hotărîtă de 218½ miliône leĭ. Regele pomenesce apoĭ de însufleţirea produsă în armată de sĕrbătorile iubilare, aşa, cât póte constată, că urmându-şĭ actuala desvoltare şi progres firesc, armata va ajunge nu numaĭ o apărătóre a statuluĭ, ci şi o puternică instituţiune de cultură pentru popor.

O remaniare s'a făcut în guvern: P. S. Aurelian s'a retras de la portfoliul agriculturеĭ, care a fost luat interimal de dl Sturdza. De asemenea se vestesce retragerea d-lui Pallade de la interne. Aurelian a fost ales în unanimitate preşedinte al senatuluĭ.

Ca ceva fórte sensaţional se anunţă o viitóre întâlnire între regele Carol şi împĕratul Wilhelm. O rĕcélă óre care destul de pronunţată era între acestĭ doĭ domnitorĭ, se vede însĕ, că acum a încetat. Întrevederee va avé loc la Abazzia.

Macedonia. Turburările din peninsula balcanică nu maĭ aŭ sfîrşit. Se anunţă, că o bandă de 400 Bulgarĭ, aŭ năvălit în Macedonia, prădând şi jăfuind. În acelaşĭ timp se vestesce din Petersburg, că o lutrégă escadră ruséscă va merge pe apele rusescĭ la cóstele Macedonieĭ. Guvernul bulgar în faţa acestora, stă neputincios, cu tóte provocările puterilor. O scire din Petersburg vestesce, că guvernul rus şi austro-ungar aŭ căđut de acord în stabilirea reformelor de prima necesita, ce trebue introduse în Macedonia. Ele vor lucra din rĕsputerĭ, ca Pórta să priméscă propunerile şi să le şi esecute, chiar în interesul sĕŭ propriŭ şi a păcĭĭ în peninsula balcanică.

FEUILLETON.

MÓRA.

— *povestire originală.* —

(Fine.)

— Să vedem, — grăi din noŭ jidanul cu un surîs încređut pe buzele luĭ gróse de arap. — Scĭĭ dta casa din capul satului ce o cumpĕraĭ în vara anuluĭ acestuia?

— Sciŭ.

— Acésta ţĭ-o daŭ dtale în schimb pentru lemnele acestea mâncate de carĭ. Voescĭ saŭ ba? . . . Étă aicĭ e mâna mea Gerasim îşĭ retrase înspăimîntat mâna. Îĭ venia să fugă din înaintea jidanului cu ofertul luĭ seducĕtor. Se temea să nu slăbéscă, să nu devină necredincios cătră móra. în care îşĭ petrecuseră viéţa tatăl şi moşul sĕŭ şi care îl hrănise şi pe el. căcĭ casa şi grădina oferită era un preţ cel puţin îndoit pentru ea.

— Nu voescĭ? — continuă jidanul. — Écă-ţĭ maĭ daŭ şi un adaus de o sută de fl.

— Domnule . . . eŭ . . . nu pot. . .

— Îţĭ daŭ treĭ sute.

În internul luĭ Gerasim decurgea o luptă desperată. Vedé că nu lucră înţelepţesce şi totuşĭ nu avé curaj să se despărţéscă de móra sa.

— Îţĭ daŭ patru sute.

Jidanul îşĭ băgase mâna în buzunar şi scóse patru bancnote de câte o sută de florenĭ. Cu Gerasim se învîrtia pământul.

— Vreĭ saŭ ba? Maĭ mult nu daŭ.

— Domnule! lasă-mĕ să mĕ sfătuesc cu femeia. — zise Gerasim. plecându-şĭ capul învins.

În fundul inimeĭ sale avea încă speranţă, că femeia luĭ şi maĭ cu samă, că fiitorul sĕŭ ginere vor fi maĭ tarĭ de cât el. Ce viéţă fericită îşĭ visase el în móra renoită? . . . Şi acum jidanul acesta voesce să-l despóie de ea!

— Cinci minute maĭ aştept încă, ca să te poţĭ înţelege cu femeia, — sună rece din noŭ versul cumpĕrătorului.

Gerasim porni ca beat spre casă.

Femeia, Florica şi mirele eĭ se aruncară pe norocul neaşteptat ca vulturiĭ pe pradă. Nu trecură încă celea cinci minute, şi argumentele şi contrazicerile desperate ale luĭ Gerasim eraŭ maĭ sfăşiate ca puiul ce ajunge în ghiarele ucigaşe ale ulĭului.

Când jidanul numĕra baniĭ în mânile tremurătóre ale morarului bĕtrân, acestuia îĭ veni în minte fapta miŝelé-că a Iudeĭ şi ochiĭ i-se umplură de lacrimĭ. I-se părea, că împrejurul sĕŭ plutesce o negură tristă, ce apăsa sugrumător pe sufletul sĕŭ mâhnit; să simţia ca şi când ar avé de îngropat un mort scump şi iubit. pe care l'a omorît lăcomia luĭ nesătulă de baniĭ.

Tinerii uşor se dedaŭ cu împrejurările schimbate. Florica şi bărbatul eĭ se simţiaŭ fericiţĭ în casa frumósă. căpătată pe móra ruinată de jumĕtate. Pe baniĭ primiţĭ îşĭ aduseră în ordine mica lor economie. Acum se puteaŭ numĕra şi eĭ între ómenii cu prindere maĭ bună.

Dar bĕtrânul Gerasim nu maĭ ducea zile bune. Vedea fericirea ficeĭ sale şi totuşĭ nu se puté înveseli. Se simţia ca şi când sar fi mutat în o lume străină pentru dînsul. plină de monotonie întristătóre.

Ginerele şi fata sa în zădar se încercaŭ a-l afla causa întristăriĭ continue. Nimica nu-l înveselia, căcĭ nime nu-l puté reda sgomotul plăcut al undelor ce se isbiaŭ spumegând de părepĭ moriscel. Îĭ lipsia scârţăirea rótelor bĕtrâne, poveştile măcinătorilor, uruitul adormitor al petrilor de móră. În tótă diminéţa îşĭ lua bâta şi pornea de acasă, să nu se întórcă până în spre amiazĭ.

Îl trăgea dorul moriscel. ca şi cum atrage lumina luneĭ pe somnambulĭ.

Se posta apoĭ neobservat de nime la o cotitură de drum şi de acolo înghiţa cu privirea-ĭ însetată locaşul părăsit. îl desmerda; oftările luĭ dureróse eraŭ rugăciuni de iertare.

Într'o diminéţă observă cu fricĕ, că se apropie de móră o grupă de ómenĭ înarmaţĭ cu securĭ şi alte unelte.

Faţa luĭ deveni albă ca păretele. inima i se strînse de durere, voĭ să protesteze, să strige din tótă puterea. . . .

Căcĭ ómeniĭ sosiţĭ începură între risete şi glume grosolane a dĕrîma móra. . . .

O. ce durere! Ce suferinţă!.

— Liftă păgână! — urlă de odată Gerasim înfuriat de neputinţa sa. — M'aĭ înşelat. ţĭ-am vîndut móra. dar între noĭ n'a fost niciĭ o vorbă. că veĭ derima-o.

Îşĭ plecă apoĭ capul trist spre pept şi lăsă curs liber lacrimilor; carĭ ardeaŭ faţa sa sbârcită. . . .

Tit Chitul.

Corespondințe.

SCIRI DIN CLUȘ.

(Pentru nóua biserică.) Este cunoscut, că institutul „Economul“ a votat pentru nou edificânda biserică româna din Cluș suma de 6115 cor. 54 fil. și a hotărît a alimenta acest fond în fie care an cu 2 din procentele cuotei pentru scopuri filantropice. În urma acestui ofert, Consistorul din Blaș a adresat institutului următórea scriptă:

Onorabilei Direcțiuni a Institutului de credit și economii „Economul“

Cluș.

În urma prețuitei scripte a Onorabilei Direcțiuni din 4 Septembre 1902 cu care ni se face ofertul marinimos de 6115 cor. 54 fil. pentru edificarea unei biserici nóuĕ gr. cat. române în Cluș, din partea Onorabilei Direcțiuni a institutului de credit și economii „Economul“, cu aprobarea adunărei generale din anul 1902 a acelui institut, ne dechiarăm, că primim cu cea mai ferbinte mulțumită acest ofert prețios pentru scopul amintit, și ne învoim, ca donațiunea de 6115 cor. 54 fil. să se administreze din partea Onorabilei Direcțiuni a institutului de credit și economii „Economul“ subt titlul „fondul pentru zidirea unei biserice nóuĕ gr. cat. române în Cluș“, fructificându-se cu 4 % și alimentându-se cu 2 % în fie care an din procentele cuotei statutare, pentru scopuri filantropice.

Binevoiéscă Onorabila Direcțiune a lua spre sciință acésta declarațiune a nóstră și amĕsurat promisiunei sale, a ne aduce la cunoscință cu finea fie cărui an starea acestui fond; până când vom judeca, cum că lipsele bisericei nóstre din Cluș cer ridicarea acestei averi, spre a o întrebuința spre edificarea unei biserice gr. cat. nóuĕ în Cluș.

Dorind institutului de credit și economii „Economul“ binecuvîntarea lui Dumnezeŭ spre a putea face și alte fapte filantropice, rĕmânem

Blaș din sedința consistorială ținută în 21 Octobre 1902.

Acésta scriptă a stîrnit în tóte cercurile interesate pentru edificarea bisericei, o generală mulțumire și va întări credem avîntul, pentru de a ridica cu o zi mai înainte nou locaș al Sionului românesc în Cluș.

(Reconstituirea direcțiunei băncei „Economul.“) Retrăgêndu-se cunoscutul veteran al vieții nóstre publice Dl. Dr. Aurel Isacu, din direcțiunea institutului „Economul,“ prin o scrisóre adresată din Viena, la sfatul celebrităților medicale consultate, direcțiunea în ședința sa plenară din 28 Novembre 1902 cu adîncă durere a luat act de grava stare sanitară a Dlui Dr. A. Isacu comprobată și prin esperți și în urma acesteia, cu profund regret s'a vĕdut necesitată de a lua la cunoscință retragerea totală din direcțiunea institutului a Dlui Dr. A. Isacu, motivată esclusiv prin considerațiuni sanitare de cea mai seriósă natură și în urma acesteia a primit cu adevĕrată părere de rĕŭ abzicerea sa din calitate de președinte și membru al direcțiunei, și și-a esprimat gratitudenea sa neștérsă pentru tóte serviciile făcute institutului „Economul“, care azi în urma lucrărilor solide din trecut stă în préjma unei epoce de înaltă înflorire.

Tot odată direcțiunea în sĕmn de recunoscință pentru mănósa activitate a fostului sĕŭ presedinte, a hotărît ca tabloul sĕŭ să se pună în sala de ședințe.

Despre tóte acestea fostul Domn președinte a institutului, a fos înștiințat prin o adresă și estrasul procesului verbal al ședinței.

În urma schimbărei arătate s'a ales în aceeași ședință și în unanimitate de președinte al institutului Dl Artemiŭ Sarkadi, canonic din Oradea-mare, ér de vice președinte Dl, Dr. Elie Dăianu, protopop în Cluș. Ca membru în direcțiune în vederea domicilierii sale în Cluș Dl. Victor Ilyés, marele proprietar din Recea-Cristur.

(Masa studenților academici din Cluș.) Acésta instituțiune tot mai mult primesce sprijinul meritat al filantropilor românĭ.

După contribuiri mai mici, s'aŭ distins cu contribuiri mai mari, după Dnul Dr. Alesandru Mocsonyi, încă Domnii Dr, Zosim Chirtop advocat în Câmpeni, cu cor. 200 —și Emanuil Ungurean advocat în Timișóra cu 100 coróne, dovedind, că sînt adevĕrați amici ai tinerimei.

În urma acestor generóse ajutóre s'aŭ mai putut crea pentru restul anului 3 locuri la masa studenților, care astăzi în total ocrotesce 15 studenți universitari. Locurile din urmă s'aŭ conferit următorilor petenți: Silviŭ Brânzeŭ, Camil Negrea și Vasile Greavu.

La acest progres se mai adaug vestile îmbucurătóre trimise din mai multe părți, după carl direcțiunile unor puternice institute financiare românescĭ sînt hotărîte, de a propune adunărilor generale, dotarea mesei studenților academicĭ din Cluș.

Să le ajute Dumnezŭ!

Corespondentul.

COPILA.

În sala cea mare de joc și recreație a internatului de educație a fetelor era o juvenilă veselie. Elevele sînt împrasciate în grupuri, unele jucându-se, altele făcêud lectură și altele conversând. O profesóră, educătórea lor, sĕ mișcă printre ele, aici rĕspunqênd la o întrebare, colo făcênd o observare binevoitóre, aici glumind, colo mĕsurând cu o față seriósă, dar cu voie blândă, vre-o mică obraznicie, ce își permise vre-o una dintre ele față de cealaltă.

Dintr'odată se făcu tăcere. Directóra, o femeie mai în vîrstă întrase în sală. Pĕrul ei e cărunt, dar în fața-i simpatică strălucesc doi ochi plini de spirit și dragoste, a căror privire delicată învĕlue tóte grupele elevelor sale.

— Mama! Acesta e numele cu care o agrălesc toți ai casei. Mama unei familii cam mărișóre! Ea aduce de mână o copilă, o ființă plăpândă subțirică, cu obrajii supți și paliqi: povestea mută a unei suferințe îndelungate. Genele ei lungi sînt aplecate, privirea și-a țintit-o la pămînt. Abia o privire timidă și scurtă a cutezat să arunce asupra mulțimii de fetițe, ce se uitaŭ curióse la ea.

— Bună ziua iubită colegă! salută directóra pe profesóră. Aici îți aduc o nóuă elevă. Te rog dispune, ca să se aducă îndată o uniformă și să o îmbrace.

— Privesce copila mea, acésta e profesóra ta și aceste sînt camaradele tale. Vedi tu cât sînt ele de vesele. Întinde mâna profesórei tale!

Copila nu se mișcă.

— Cum, iubita mea, tu nu voiescĭ să-mi dai mâna?!

Abia se putu hotări mititica să-și întindă dreapta cea subțire și tremurând să o pună în mâna tinerei profesóre.

— Cum te chiamă drăguță.

— Paula.

Cuvîntul îi leși móle și înnecat peste buze.

— Uită-te frumos la mine drăguță. Nu trebue se-ți fie frică. Vedi tu celelalte cât sînt de mulțumite, mai tîrziŭ să vor juca și cu tine. Se vedi numai cât e de bine aici. Și acum vei îmbrăca și tu o haină ca a lor.

Mititica se presinta îndată în nóua sa îmbrăcăminte.

Pe când unele dintre elevele mai cuminte și mai serióse se apropiară de Paula arătându-i cărți cu chipuri și inițiindu-o în regulele internatului, directóra se apropie de profesóră și îi zise;

— Tractézã pe mititica cu deosebită iubire. E un copil nenorocit, la care s'a păcătuit destul. De ar afla aici, aceea ce i-a lipsit: îngrijirea iubirii. Mamă-sa e o femeie ușuratică, o cochetă, măritându-se a dóuă óra și copilă fiind mititică, fusese un spin în ochii vitregului, lăsată în voia întîm plării. A fost aruncată la străini fără inimă. Viéța ei e un lanț de suferințe. Rugăciunile ei de sara și diminéța aŭ fost blăsteme și bătăi pânea de tóte zilele. Din îndurarea vecinilor miloși și obligamentul școlei e acum aici. Cred că nu e de lipsă a mai insista cu vorba spre a ți-o pune la inimă.

Ochiul profesórei se lipi cu compămire de Paula, care stătea așa de spărióșă în mijlocul veselelor colege. Sara o conduse însa-și la pat.

— Aici e patul tĕŭ Paulo. Dormi bine, mititico!

Paula îi aruncă o privire lungă și uimită, ca și când n'ar pricepe sensul vorbelor ei.

. . . . . .

Copilele internatului se jucaŭ afară în libĕr. Paula ședea singură pe o bancă și privea visătóre în jur de sine. Celelalte eraŭ de mult obosite de joc și Paula stătea neclintită tot la locul ei.

— Ce stai tu așa singură Paulă? Tu n'ai voie de joc?

Paula tresări spăriată, ca și prinsă cu o faptă rea și se sculă tremurând înaintea profesórei, plecându-și ĕră-și privirea în pămînt.

— Dar ce-ai tu copilă? De ce te temi așa?

Și îi neteqi cu blândețe pĕrul.

— Nu-ți place la noi? Tot vreai să mergi ĕrăși acasă!

Un trĕmur cuprinse corpul cel fraged la aceste vorbe și ochii cei mari și-i ridică spre profesóră zicênd:

— Nu vreaŭ să merg acasă! Voi face orî mi se va porunci. Numai acasă nu mai merg!

Profesóra se înduioșă adînc. Ce se va fi întîmplat cu copila acésta, în cât sfînta iubire de casa părintéscă s'a prefăcut în spaimă și grózã? Unde sînt fulgerile tale Dumnezeule? Nu vedi ce s'a făcut cu chipul chipului tĕŭ?

. . . . . .

Trecură sĕptĕmâni, Paule e tot aceeași. Privirea profesórei o urmăria cu îngrijire tot mereŭ; dar și ea se temea să se

IUBILEŬ PREOȚESC.

Tractul Cluș, 29 Nov. 1902.

La sinodul de tómnă a tractului Cluș, ținut în 18 Novembre c. n. Mult On. Ștefan Roșian, capelanul Clușului, ca tot de una, cuprins de cea mai adîncă iubire frățéscă față de preoții din tract, între altele a propus, ca Venerabilului Părinte, On. Ioan Hornea, preot în Stana, care în 27 Novembre a. c. a împlinit 50 de ani a preoției sale (aflu de lipsă aicî a nota, că în șematismul iubilar e greșit anul chirotoniei sale fiind anul 1853, pe când după mărturisirea DSale a fost chirotonit în ziua sfîntului apostol Filip 1852) să i-se esprime protocolar felicitările tractului.

Propunerea s'a primit și prea Onoratul Dr. Elie Dăianu, șeful tractului a luat asupra sa sarcina, de a-l felicita și în ziua iubileului semicentenar acasă, în mijlocul fiilor sĕi sufletescî, dimpreună cu 4 preoți din tract, pe carî îi va chema dînsul la acésta sĕrbătóre.

A sosit ziua iubilară și învitat fiind din partea venerabilului iubilante, am grăbit a lua parte la acéstă sĕrbătóre mărétă, ca dimpreună cu Mult On. Ștefan Roșian, representantele protopopului și On. Ioan Mihalca adm. par. al Aghireșului, în sfînta liturgie pontificată de venerabilul iubilant, să aducem mulțumită prea bunului Dumnezeŭ, pentru acel dar neprețuit de care l'a învrednicit pe acest servitor al Sĕŭ. Și acéstă sfîntă liturgie a fost atât de înălțătóre, cuvintele rostite de delegatul protop. cătră iubilante și poporul credincios adunat în numĕr complet, atât de pline de iubire curată, în cât aŭ plâns de bucurie și mic și mare, bărbați, muierî.

După sfînta liturgie s'a ținut în școla într'adevĕr sĕracă, adunare parochială. în care credincioșiî parochieî, la propunerea Mult On. Ștefan Roșian, întru amintirea acestei zile solemne, a hotărît înființarea unei reuniunî de femeî, cu scopul de a întrumseța biserica și prin tóte mijlócele posibile, a propaga religiositate și moralitatea în popor; și deși parochienii sĕracî, lipiți pămîntului, deși dintre eî maioritatea covîrșitóre e silită, în cea mai mare parte a anului, a-și câștiga pânea de tóte zilele ca zilerî, ne având „nicî casă, nicî masă." ca tacsă de membrii ai acestei reuniunî, aŭ subscris pentru anul curent 79 cor. 40 fil., sumă fórte mare, dacă luăm în considerare, că în întréga parochie abia sînt 160 suflete gr. cat.

Faptul acesta demn de tótă lauda, dovedesce în destul, că cine e venerabilul Ioan Hornea, înaintea parochienilor sĕi.

Înse nu numai ca păstor sufletesc e mare acest moșneag iubit, e mare și ca român, mai mare ca mulți alți.

Mărturiî îmi sînt aceî doisprezece învĕțăceî, pe carî i-a chemat de lângă vite, de lângă oî, porcî etc. i-a strins de pe ulițe și parte ca servitorî, parte ca învĕțăceî, conducêndu-i cu spiritul iubireî și a blândeților în elementele sciinței, i-a scos din întunerec la lumină, ér după aceea, ca și Dl nostru Isus Christos odiniórâ, i-a trimis la propovăduire. Dacă ar sci vorbi părețiî vechiî case parochiale din Stana, ar vorbi despre aceea, cum și-a câștigat învĕțătura elementară de la venerabilul părinte Ioan Herți ,docent. pens. în Mariu, Vasile Lăpuste, fost preot gr.-or. în Banabic, Gavril Ghiran. fost adj. de notar în Nadișul rom., Ștefan Galoș, doc. pens. în Nădășelul-ung. Teodor Lăpușan, docente în Totelec. Nicolaŭ Pantea, doc. pens. în Stana, Ioan Oiáh, com. finanț. în Tasnád, Ioan Galos, respic. finanț. în Almașul-mare, George Galoș, docente în Tic, Ioan Matei, fost docente în Petridul-mare. George Marcuș, cantor în Stana și Ioan Man, preot gr. cat. în Petridul-mare. — înse părețiî nu vorbesc și din inima Românului a perit recunoscința.

Și óre ce a fost resplata acestui neobosit apostol?

Pentru purtarea s'a esemplară ca preot. s'a rĕsplătit cu aceea, că deși nicî admoniat nu a fost nicî odată din partea superiorilor sĕi. totuși a fost silit să-și serbeze iubileul semicentenar, ca adm. parochial. Óre nu ar fi fost cu drept, ca acest venerabil bĕtrân, să se pótă bucura cu acésta ocasiune solemnă și de stima și recunoscința părintéscă a superiorior sĕi, promovându-i ca resplată a atâtor suferințe, și neajunsurî, cu carî s'a luptat în decursul alor 50 ani a preoției, în cea mai rea parochie, în Stana, între împrejurările cele mai deplorabile. Dar cel puțin la gradul de paroch, cu tóte acestea acum, o parte din averea sa câștigată prin o muncă neobosită și diligință estraordinară, vrea să o doneze miresei sale, bisericeî din loc. — . . . Ér pentru că a dat poporului românesc atâta luminătorî, pentru că a dat inteligință atâtor „acum" domnî, a avut resplată. că la o zi însĕmnată ca acésta, afară de prea Onoratul Dn protopop, nime nu l'a învrednicit de un cuvînt de felicitare. Nu e mirare, căcî caracteristica românului e, că rĕul îl ține în minte, ér binele îl uită curênd.

Înse servéscă de mângâiere venerabilului moș, ca Domnului a slugit și Domnul l'a rĕsplătit cu darul cel mai prețios, cu conscință curată și vîrstă înaintată și Domnul Cel prea drept va sci și în venitor rĕsplăti binele cu bine.

La mulți anî! venerabile Părinte, ca mult timp, să ne poți servi de esemplu nóuĕ, celor ce te iubim!

edam.

---

atingă în procesul de desvoltare, ce atât de încet se făcea în inima și ființa copilei.

. . . . . .

Profesóra întră și ea în jocul „de a cotca" a fetițelor. Paula privia din depărtare. Să jucaŭ aruncând cotca „cuc". Mare bucurie și triumf pe aceea care o prindea și o arunca apoi ea cotca cuc. Paula încă se apropie pas de pas de joc. O copilă aruncă cotca cu atâta stângăcio, încât lovi pe profesóră tocmai în față. Paula se repezi spre nedibăcia elevă și cu ochî schimbătorî îi zise:

— Tu uriciósă, nu ți-i rușine. . . ?

— Dar Paulo, ea n'a voit sîrmana!

— Înse te-a durut, șopti mititica cu durere.

— Nu așa tare dragă. Dar acum mai departe. Paulo, tu încă te joci cu noi! Și când profesóra o lovi din dragoste cu cotca pe spate. ochiî i-se aprinseră și se iscă un rîs dulce și nevinovat.

. . . . . .

Paula a ajuns la pat. Lipsa și miseria aŭ sleit puterile fragedului corp. Ce s.a greșit în ani de-a rîndul nu putea repara acum nicî cea mai binefăcĕtóre îngrijire. Paula nu simția durerî. Flacăra să stingea pe încetul. Ceasurî întregî privia nemișcată în sóre, dar când o cerceta profesóra ochiî îi străluceaŭ de fericire și întreagă fața i-se însĕnina.

. . . . . .

Lumina a încetat de a mai arde, numai o flacără pâlpitândă a mai rĕmas. Lângă patul eî sta profesóra, care i-a împlinit tocmai dorința: Ah. așî dori să mai vĕd odată sórele! Profesóra o ridică încet, răzimându-o de perinî. Privirea eî lungă se adînci în razele blânde a sórelui de tómnă. De odată cuprinsă cu amîndóue mânile capul profesórei.

— Cât de mult te-am iubit! Aî fost atât de bună. Tot le voî povesti eŭ bunului Dumnezeŭ despre D-Ta. Și lipi pe obrajiî eî o sĕrutare ca și-o sărutare de înger. Capul atîrna ușor, mânile îi cădură — lumina se stinse.

Sufletul a sburat în patria îngerilor, acolo unde luminéză vecînic sórele cel mare și cald: iubirea.

Profesóra acoperi cu un cearșaf micul cadavru, apoi se apropie de fereastă. Sórele a scăpătat spre apus. Afară era sgomot: mersul și venitul mulțimii din oraș mare. Atâta alergătură! Atâta viéță și dorințe! Atâtea lipse și miserii și atâtea pĕcate. Și acest copil încă a fost o părticică din acéstă lume!

Se întórse apoi repede la patul mortuar. Fața micuței avea o espresie de linisce cerésca. Ochiî i-se umplură de lacrimî. Curgeți lacrimî. curgeți. isvorul vostru e nesĕcat! Și depusă o sărutare de adio pe fruntea mórteî.

Aî fost atât de plăpândă! Te-am iubit atât de mult! Dormî în pace, mic îngeraș!

(După H. R.)

Iliana.

Pentru fondul deficienților și viduo-orfanal.

Tractul Aiud, 23 Nov. 1902.

Tractul protopopesc al Turdei, prin întemeiarea fondului viduo-orfanal propriŭ, cu timp va îndulci mult zilele de durere ale vĕduvelor și orfanilor de preoți. Nu ne este dat de o camdată a imita cu toții esemplul laudabil a confraților de la Turda, dar cu atâta mai mult s'ar cuveni a ne interesa de fondul archidiecesan, esistent cu aceeași menire.

Starea deplorabilă, sórtea amară, la care sînt espuse majoritatea familiilor remase după mórtea preoților, a dat și dă și azî mult de lucru superiorităților nóstre bisericescî, carî cu durere și îngrijate de viitorul vitreg al vĕduvelor și orfanilor nostri, a și creat fondul acesta de mare necesitate.

Modul cum se alimentéză el azî, taxele relative fórte bagatele, cu carî contribuim la augmentarea lui, nu ating nicî pe departe cifra corespunzĕtóre, de unde s'ar puté ajuta familiile nóstre espuse conform posiției.

Să ascrie adese împrejurarea acésta tristă indolenței și nepăsărei nóstre față de noi înșine, deși în multe casurî invinuirea nu e la loc. Mulțimea sarcinilor, lipsele ce se țin lanț, spesele zilnice, îndeosebi acelor cu familiî numĕróse, ne împedecă adese cu totul de a ne mai asigura și pentru ziua de mâne.

Că fondul pretinde grabnică sporire e un adevĕr nedisputabil, ér a pune o sarcină mai mare, când şi sub una mai puţin ponderósă îngenunchiem — considerând mulţimea restanţelor — încă nu se pare a conduce la scop, cu tóte acestea, când nu debitez, că fie care frate ar dori grabnică augmentare a fondului, îmi place a crede şi aceeia, că fie care din noi ar fi gata a contribui pe lângă taxele obicinuite, încă cu un plus de coróne, însе pe altă cale, bună éră după modalitatea, cu care contribue — aşa zicênd pe întrecute — în favorul internatului vancean de fetiţe, la cas. când i-s'ar asemna din partea superiorilor nostri unele intenţiuni în favorul acestui fond.

Fraţilor! să nu aşteptăm momentul ultim! că nu avem toţi capitale, nu poşedem cu toţii moşii şi mulţi dintre noi nu avem nicî chiar casele nóstre, unde să ne plecăm capul noi şi ai nostri, în cas de ne fericire; avem însе mai toţi, familii numeróse, sîntem petrecuţi de lipsiţi. Ce lăsăm dar moştenire urmaşilor nostri?! Cum aşteptăm venitorul apropiat şi încă póte viireg?!

Să rugăm pe Prea Venerata superioritate, ca pe calea indigitată, să ne întindă mână de ajutor şi în cas favorabil să dăm un avînt mai puternic fondului de o necesitate atât de arzĕtóre.

Nu avem argint, să dovedim însе, că avem forţă, avem voinţă firmă, şi vom osteni pentru noi şi ai nostri, ca să-i adunăm de pe drumuri.

i. b.

† *Dr. Ioan Raţiu.*

O scire durerósă ne aduce firul telegrafic din Sibiu: veteranul Dr. Ioan Raţiu, preşedintele partidului naţional, a repausat subit, Joi în 4 a. l. c.

Tótă suflarea românéscă va fi dureros atinsă de trecerea din viéţă a bĕtrânului luptător, în care ne-am obicinuit a vedea întruparea lupteî desinteresate pentru neam, credinţa într'un viitor mai fericit.

Un stîlp puternic s'a prăvălit în neant din puţinii stîlpi, pe carî se răzima destinele neamului nostru.

În faţa osemintelor rĕcî ale octogenarului, trecut prin sbuciumul tuturor mişcărilor nóstre politice de cinci-zecî de anî în cóce, ne descoperim capetele, şi vĕrsăm o lacrimă nefăţărită.

Drapelul naţional, ce l-a luat în mână în plina vigóre a tinereţelor, l-a purtat şi l-a fâlfâit mândru şi curat până în clipa, când şi-a închis ochiî.

Înmormîntarea va avé loc Duminecă după amiazî.

În onorurile din urmă, ce neamul românesc le va depune la picîórele fostului president al partidului naţional, Blaşul încă îşi reservă tributul sĕu de dragoste, întru cât vor participa la înmormîntare în numĕr frumos, în frunte cu Escelenţa Sa Mitropolitul; vorbirea funebrală va rosti-o Rvs. Dr. Bunea, ér corul clericilor nostri va cânta în decursul serviciului funebru.

Odihnéscă în pace!

Date Biografice.

Ioan Raţiu s'a născut la Turda în anul 1828. Studiile şi le-a început acasă, le-a continuat în Blaş şi în Cluş. După absolvarea cursului gimnasial, în 1847 întră în seminarul din Blaş ca cleric, trimis fiind după scurtă vreme în seminarul central din Budapesta.

Aicî îl ajung valurile rĕsboiului civil, şi tînĕrul cleric reîntors acasă, ia parte alăturea de Iancu Axente şi Balint la luptele în contra lui Kemény în Munţiî-Apuseni. După liniscirea rĕsboiului civil, urmézĕ drepturile la Viena şi le termină în Pesta. La 1860 se stabilesce, ca advocat în Alba-Iulia, reîntorcêndu-se încă în acelaş an, la Turda.

Acum se începe adevĕratul lui teren de activitate. În 1861 ia parte la o deputaţiune politică trimisă la Viena. În 1863 este ales deputat pentru dieta din Sibiiu; şi între cei 13 deputaţi români aprigi în dieta din Cluj, la 1865 alăturea de Şuluţiu şi Şaguna, insinuă „vot separat" în contra hotărîriî majorităţiî privitóre la uniunea Ardealului cu Ţara-ungurésca. La 1869 se ţinu cea dintâi conferinţă naţională la Miercurea, unde s'a decretat pasivitatea; la organisare acesteî conferinţe a lucrat Dr. Raţiu alăturea de Elie Măcelariu. Conferinţa din 1873 precum şi cele alalte tóte s'au ţinut sub presidiul lui Dr. Raţiu. În conferinţa din 1892, decretându-se asternerea Memorandului, deputaţia de 300 plécă la Viena sub conducerea lui Dr. Raţiu.

Pentru aşternerea Memorandului Dr. Raţiu, şi tovarăşiî lui de luptă au fost daţi în judecată la 7 Maî 1894. În vara aceluiaş an a trebuit să între în temniţa de la Seghedin, unde a rĕmas ca prinsoner politic 15 luni.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumneḑeŭ Subscrisul prin acésta în numele curatoratului bisericesc gr. cat. din parochia Biertan, esprim cea mai ferbinte mulţumită publică M. Stimaţilor fiî şi fraţi Nicolaŭ şi Ioan Bozoşan, Andronic Radu şi Ioan Filip, toţi fiî şi fraţi aparţinĕtorî acesteî parochiî, care de şi în depărtare mare în care să află ca muncitorî în „America," n'au uitat a se interesa şi de afacerile bisericesc de acasă, adecă: despre proiectarea edificăreî unui turn nou la biserică. Pentru care scop întreprinzêndu o colectă benevolă printre colegiî lor de acolo de un neam şi sânge au avut următorul succes îmbucurător, anume: Nicolae şi Ioan Bozoşan, suma de cor. 120 Ioan Filip, cor. 106 98 bani şi Andronic Radu cor. 80 Aceste sume curatoratul bisericesc le-au luat în primirea sa, şi rógă pe aceştia să binevoiésca a primi şi pe acésta cale sinceră mulţumită; pe cum şi toţi contribuitoriî. Biertan în 28 Novembre 1902. Teodor Avram, paroch gr. cat.

Scirî personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor, a plecat Duminecă dim. la Pesta, spre a conduce şedinţele secţiuniî a V. a comisiuneî pentru regularea congrueî. Escel. Sa s'a reîntors acasă Marţi sara.

Bóla Maiestăţiî Sale. Deşi starea sănătăţiî Maiest. Sale e îmbucurătóre, totuşi medicii i-au recomandat să nu deie audienţă şi să rĕmâe şi pe mai departe în castelul de la Schönbrunn.

Redacţional. Cu ziua de 1 crt. dl Ioan C. Prodan, colaborator intern la „Tribuna" a luat responsabilitatea pentru redactarea foiî.

Din Archidiecesă. Erî Joi în 4. au fost chirotoniţi întru diaconi şi Duminecă în 7 întru preoţi: Valeriu Vĕrv, disponibil, Ioan Bunea, dispus la Tilişca şi Sĕlisce, distr. Sibiu, — Eman. Oros, la Bethlen-Szt-Miklos, distr. Bîia, şi Teofil Rus, la Bratfalău, distr. Făgăraş. — Valer Suciu, vice notar consist. a primit Joi tonsura şi lectoratul.

Promovare. Distinsul tînĕr Emil Hăţegan, din Coşocna, a fost promovat la 29 Novembre la gradul de doctor în sciinţele juridice şi tot în aceea zi numit practicant cu diurnă la Tribunalul din Cluş. — Şi la mai mare!

Supărare între patrioţi. Partidul independentist din Sătoraljá-Ujhely, a hotărît să spedeze o telegramă de aderinţă dep. Nessi, devenit celebru pentru posiţia luată contra imnului „Gotterbalte." Telegrama fiind redactată în terminî otensatorî la ordinul ministrului de comerciu, n'a fost spedată mai departe. De aci mare supĕrare între patrioţi şi eventual nóuĕ scandale în dietă.

Masa studenţilor. S'au primit următórele sume: Ioan V. Rusu, canonic metrop. 20 cor. Căpitan Popa, întru amintirea nepótei sale Elisabeta Naşcu n. Popa, preotésă în Dumbrău, cor. 10 Alesandru Circa, preot Ogra, a colectat cor. 6.74, Ioan Topan, preot Şardul-ung. cor. 9. Petru Rus, preot Chiciud, cor. 8. Ioan Săbăduş, preot Pănade, cor. 11.20. Pompeiu Butnariu, preot Valea-jidanului, cor. 32.80. Gavrilă Pop, Feleac, cor. 8.30.

Veşti bune. Din Cluj mi se scrie: În zilele acestea s'au mai înfiinţat trei reuniuni bisericesc gr. cat. în tractul protopopesc al Cluşului, cu scopul de a trezi poporul din indiferentismul religios, de a sădi în inima lui credinţă viă, dragoste adevĕrată şi speranţă tare şi ast fel a face din nesce fiinţe robite pĕcatului, fiî adevĕraţi ai bisericeî, din membre aprópe putrede, membre sănĕtóse pentru neam şi patriă. — Reuniunile s'au înfiinţat în Ardeova, sub numirea „Elvavia," în Dretea sub numirea: „Nu blăstĕma pe Domnul" şi în Stana cu numele „Pietatea." Acésta din urmă a înfiinţat-o poporul credincios din prilejul, că bunul şi evlaviosul lui părinte sufletesc On. Ioan Hornea, în 27 Nov. a. c. şi-a serbat, în cerc restrins dar încunjurat de dragostea fiilor sĕi, iubileul de 50 anî ai preoţieî. Tot din Cluş ni să scrie, că reuniunea „Sânta Ana" din Cluş-Mănăştur şi-a ales comitetul în frunte cu Dşora Cornelia Pop, inteligenta şi zelósa fică a preotului de acolo.

† *Onoriŭ Tilea.* Marţi a repausat la Şmig. întâiul inginer hotarnic la noi, sdrobit de lungi şi grele suferinţe. Tilea a murit în vrîstă de 51. anî, după o neîntreruptă activitate dedicată binelui public. Cunoscut în tóte părţile ca inginer comasator, a lucrat ajutând tot de una după putinţă pe ţăranul lipsit şi persecutat de toţi. A mai luat parte activă şi la tóte mişcările politice şi culturali, ce s'au făcut în anî din urmă printre Românii din Transilvania şi Ungaria. La înmormîntarea lui a luat parte Ilustri Dni Ioan M Moldovan preposit-prelat, Dr. Vasile Hossu, canonic-prelat, protopopii Ioan Moldovan, Mediaş şi George Simu, Ibaşfalău, Dr. Octav. Russu, şi Dr. Liviu Lemenyi, Sibiu Iuliu Coroian, Cluş, A C. Domşa, Dr. Iuliu Maniu, Blaş, şi mulţi alţi preoţi din împrejurime şi popor mult.

Fie-i ţărîna uşóră!

Apropiindu-se finea anului acestuia, rugăm pe P. T. Cetitorî şi abonenţi ai fóieî nóstre, să binevoiéscă a ne trimite abonamentul restant al fóieî

Administraţiunea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Tribunii poporului adunați pe Dumineca Tomei la Blaș, fiind provĕduți din partea comisarilor guberniali cu adeverințe, în care se asigurau de aceștia contra tuturora, s'aŭ depărtat și ei din Blaș pe la ale lor; deci și Papiŭ al nostru, care pe cum spune soru-sa Carolina, venerabila octogenară din Budiŭ, sosi acasă cu pénă vênătă în pălărie și cu un stindard național, strigând cu mare însuflețire: „Vivat națiia românéscă!“

Dar Papiŭ nu mult a stat acasă după Dumineca Tomei, ci merse la Sibiŭ, unde petrecu cea mai mare parte din anul 1848, și unde se consultă cu fostul sĕŭ profesor în Blaș, Simion Bărnuțiŭ.[1])

În tot timpul de la Dumineca Tomei Papiŭ conlucră cu mult și neobosit zel pentru reușita adunărei de la $^{3}/_{15}$ Maiŭ, care în urma stăruințelor și îndemnărilor sale și ale soților sĕi Ioan Butean, Avram Iancu, Simeon Bărnuțiŭ, și a altor propagatori, cu tóte amenințările, intimidările și sforțările, s'a și ținut la timpul sĕŭ, cu mare entusiasm, ca și care nicí când până atunci încă nu s'a manifestat la Românii din Transilvania. Luat-aŭ parte la acéstă adunare națională românéscă întreg poporul și întrégă inteligința română, fiind representate în ea tóte clasele Românilor, pe cum clerul, nobilimea, negustorii și țărănimea română. Se póte zice cu drept cuvînt, că la acest mare și epocal congres național românesc a fost aprópe întrégă inteligința de față română din Transilvania, abia fiind comună românéscă, care să nu fi trimis cel puțin doi membrii din sînul sĕŭ la acea memorabilă adunare.

Papiŭ și la adunarea acésta duce rol principal, învĕțând poporul, și de astă dată, dimpreună cu soții sĕi înflăcărați, ca să fie cuminte, să nu să amăgéscă, ci să păsĕscă pe calea cea adevĕrată, să-i asculte pe toți, dar să urmeze numai pe cei binevoitori; peste tot îl învață, ca să se pórte cu acea cuviință, moderațiune și maturitate, cu care s'a purtat la Dumineca Tomei, ca ast fel purtarea lui în venitor în tótă țara să facă onóre înaintea lumei și să însufle respect deplin tuturora, chiar și străinilor.[2])

Apoi prin înțelepciunea conducĕtorilor adunarea de la $^{3}/_{15}$ Maiŭ s'a ținut în bună ordine și liniște pe pratul Blașului, numit de atunci „Câmpul libertățiĭ.“ În acea adunare s'a proclamat și s'a decherat óre națiunea română, prin jurămînt, de sine stătătóre și a protestat solemn contra Uniunei de națiune.[3])“

După acestea și alte memorabile decisiuni s'aŭ ales dóuĕ deputațiuni, ca să mérgă și să susțérnă cererea națiunei române, una cătră împĕratul la Viena, ér alta cătră dieta țării din Cluș.[2])

De asemenea s'a mai ales încă un comitet permanent, „care ședĕnd în Sibiŭ să primĕscă rĕspunsurile ce le vor aduce deputații de la împĕratul și de la dietă, și se vestéscă stringerea adunărei generale naționale spre i-le face cunoscute.“[2])

În comitet se alese și tinĕrul și înflăcăratul Alesandru Papiŭ, care atunci încă nu era chiar de 20 de ani.[3])

Deputațiunea alésă pentru dieta țării, compusă din 100 inși sub conducerea Episcopului Ioan Leményi, a și presentat dietei de la Cluș concluselе adunărei naționale de la $^{3}/_{15}$ Maiŭ și protestul acelei adunări.

Dar fără nicí un resultat, căci dieta de la Cluș nu a luat în considerare protestele Românilor, și despreținând deputațiunea română a votat în mod sgomotos uniunea Transilvaniei cu Ungaria.

Mai mulți unii, deputați ai dietei, ca Pálfi Berzenczei ș. a. pretineră, ca membrii comitetului național român să fie prinși și spânzurați în furci.[4])

Și până când acestea s'aŭ petrecut în dieta Ardealului din Cluș, acésta a trimis prin țară comisiuni cercetătóre, ca să persecute și să prindă pe membrii comitetului național.

Atunci căutară să prindă și pe Alesandru Papiŭ. Insurgenții magiari din Turda l'aŭ căutat în biserica din Budiŭ, în podul casei părinților sĕi, chiar și paturile încă le-aŭ desfăcut, credĕnd că vor putĕ afla undeva, dar ei sciu, să încunjure ori ce primejdie. Aŭ prins însĕ pe tatăl sĕŭ.[5])

Tatăl lui Papiŭ, era chiar la câmp, să vadă holdele. Pe când s'a rentors acasă, George Rece și Simion Cătinas, țărani din Săcalul-de-câmpie, veniră la el și îl avisară că vin Ungurii să-l prindă, deci să se ascundă. El însĕ n'a voit, dar nicí n'a avut timp, căci îndată sosiră și insurgenții magiari, cari l'aŭ prins, și l'aŭ dus în prinsóre la Turda, unde l'aŭ ținut până în luna Octobre, când din causa unui morb contras chiar în prinsóre, l'aŭ eliberat. L'aŭ prins însĕ și a dóuĕ óră prin luna Martie 1849 în comuna Deag dimpreună cu ficiorul preotului din Subpădure și a celui din Ernot.[6])

Pe toți trei i-aŭ spânzurat în Turda în luna Martie. Când l'aŭ spânzurat pe tatăl lui Papiŭ, a zis: „Pe mine mĕ spânzurați, dar rĕmân alții în locul meŭ.“[7])

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

---

[1]) Comunicat de sorus-sa Carolina, vĕduva preotului Vasile Pop din Budiŭ. —

[2]) Vedĕți Papiŭ, Ist. Rom. tom. II. pag. 206—7.

[3]) Vedĕți Protocolul Ședințeĭ I. și II. din $^{3}/_{15}$ Maiŭ 1848. Papiŭ: Ist. Rom. Doc. just. tom. II. pag. 292 și urm.

[1]) Ist. Rom. Doc. just. tom. II. pag. pag. 298

[2]) Ibidem, tom. II. pag. 298.

[3]) Ibidem, tom. II. pag. 300.

[4]) Vedĕți »Gazeta de Transilvania« din 1848 Nr. 45.

[5]) Comunicat de soru-sa Carolina.

[6]) Comunicat de soru-sa Carolina.

[7]) Comunicat de soru-sa Carolina. În »Unirea« Nr. 43 s'a tipărit din greșală, că tatăl lui Papiŭ fu spânzurat în 26 Sept. 1848.

CRUMIRUL

saŭ

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Consfătuirea devenia tot mai furtunósă; șeicul era pe partea nóstră, ceialalți înse pe cea a crumirului. Deja voiaŭ să enunțe hotărîrea, că acest din urmă putĕ pleca neconturbat cu prada sa, ér noi să fim reținuți, până când el se va afla în siguranță, când mĕ ridicai eŭ. Am făcut sĕmn de tăcere și fără a zice vre un cuvînt, am luat pușca cu repetiție la mână, pe carea am adus-o cu mine anume pentru acest scop, am pus-o la ochi și țelii asupra unei lănci, care era împlântată înaintea unui cort, la o depărtare mărișóră. Deja mai de multe ori am aplicat acest mijloc, pentru a intimida pe ómeni, cari nu eraŭ inițiați în construcția unei puști; cu carea puteam slobozi după olaltă dóuĕzeci și cinci de focuri. Acéstă pușcă a impus apacilor și comanchilor, chinzilor și malaiezilor, cafrilor și hotentoților, turcilor, curdilor și persilor. Pentru ce se nu-și facă și aci datorința?

Am dat dóuĕsprezece focuri, după tact, în intervaluri egale, și la fie care pușcătură țînteam cu câte-va linii mai la vale. După aceea am pus-o jos și am arătat spre lance. Toți se ridicară și grăbiră s'o esamineze. Chiar și crumirul merse cu ei. Se ridică un strigăt de mirare, pe când eŭ mĕ folosii de ocasiune și mi-am reîncărcat pușca. În lance se vedeaŭ dóuĕsprezece găuri, în depărtare egală una de alta. Acești beduini n'aŭ mai vĕdut așa ceva. Lancea fu scósă din pămînt și perondată din mână și apoi chiar prin satul întreg.

Cu priviri sfiicióse asupra mea și-a pușcei mele, bĕtrânii își reluară locul.

„Emir, ce fel de flintă este acésta?“ mĕ întrebă șeicul. „E făcută de vre-un fermecător?“

„Tu sci, că despre un fermecător nu este iertat să povestesci,“ rĕspunsei eŭ cu încunjur. „Cu flinta acésta eŭ nimeresc rîndunica și uliul, vĕrul și pantera, tigrul și leul. Ori ce animal sĕlbatic și ori ce om, care vrea să fie inimicul meŭ, este perdut, când o ridic. Am pușcat acum cu ea de dóuĕ-spre-zece ori să mai pușc încă de zece, cinci-spre-zece, dóuĕ-zeci de ori?“

„Domnule, flinta acésta esta mai scumpă de cât tóte puștile cari le-am vĕdut. E permis să o atingem?“

„Nu. Nimeni nu scie cum să o prindă, de cât eŭ singur. Ce sînt tóte flintele, lăncile și cuțitele nóstre față de acéstă pușcă fermecată? Urcați-vĕ călare și mĕ atăcați; eŭ staŭ liniscit. Îmi ridic pușca și vĕ pușc pe toți de pe cal, fără ca voi sa-mi puteți barăm sgăria pielea. Și vedeți aceste flinte micí din brâul meŭ? Băgați de sămă! Eŭ voiŭ pușca, fără de a încărca în ruda de ai

cortul cela de colo — una, dóuĕ. treĭ, patru, cinci, șase. Uitați-vĕ și numĕrați găurile; Acest emir din Anglia încă are pistóle de acestea. Vedeți-le în brâul sĕŭ? Chiar și dacă am fi numaĭ noĭ doĭ. nu ne-am teme de voĭ; însĕ afară, la marginea satului maĭ staŭ încа șase-zecĭ de bărbați, carĭ aŭ arme bune. Priviți aci printre corturĭ! Vedeți capetele călăreților nostri? Și cu tóte acestea voiți să apărați pe tălharul acesta? Cu tóte acestea el să țină pentru sine Iapa și fata. carĭ aparțin șeicului Sebira-ilor? Dumnezeŭ e prea îndurat; de v'ar îndrepta gândurile, ca glónțele nóstre să nu se trimită acolo. de unde nu maĭ este reîntórcere. Noĭ am venit aci ca pretiniĭ vostri; să vĕ fim inimicĭ din causa unuĭ tălhar? Eŭ nu vreaŭ, ca în acéstă vale să se ridice vaete de durere și ca muntele Șefara să resune de țipetele de mórte ale Meșeer-ilor. Urechile vóstre aud cuvintele mele; deschideți-ve și inimile pentru vorbirea mea. cu care v'am făcut atenți!"

Cu aceste m'am așezat. Am făcut impresiune adîncă asupra lor, carea se maĭ întări. când bărbații. carĭ maĭ înainte s'aŭ luat după Achmed. se reîntórseră cu scirea, că la marginea se află o cétă mare de călăreți. Acum sfătuirea reîncepu din noŭ. durere însĕ, ea nu avu resultatul, pe care l'am așteptat. S'aŭ hotărît adecă a trimite la Hageb-el-Aïun. Hamra-Kamada, Karaat-el-Aataș și Sihdi-bu-Ghamen. pentru a chema încóce pe bĕtrânii celoralalte triburĭ de Meșeerĭ. Aceia să decidă în acéstă causă gravă, ér până atunci să remână tóte în starea presentă. Ceva însĕ totuși am câștigat: crumirul nu avea permisiune să părăséscă satul; Ali-en-Nurabi și Achmed-es-Sallah puteaŭ cerceta pe Mochallah ér cei șase-zecĭ de Sebira căpĕtară permisiunea de a veni în sat, trebuiaŭ însĕ să trăiéscă din provisiunea lor proprie. Iapa a remas încă proprietatea crumirului; de asemenea acesta fu însărcinat și cu grija lui Mochallah. căreia nu-i era permis să-și părăséscă cortul. Eŭ am remas ca óspe al șeicului. pe când englezul preferi a durmi afară cu Sebira-ii. Cămila a trecut érăși în proprietatea lui Ali-en-Nurabi.

Adunarea a ținut timp fórte îndelungat. Când Sebira-ii aŭ întrat în sat, sórele se apropia deja de orisonul vestic. și eŭ vĕdŭ aducĕnd grămeĭ de iarbă uscată. pentru ca la întunecare să se aprindă focurĭ numĕróse. Înaintea cortului sĕŭ stătea șeicul — Mohammed-er-Ranau îi era numele — încunjurat de mulți bărbați tinerĭ; în mână ținea maĭ multe fire de iarbă. din carĭ tinerii trágaŭ câte unul. Mĕ apropiai de el.

„Pentru ce trageți sorți?" mĕ informaĭ eŭ.

„Pentru un lucru blăstĕmat, domnule. Ah, de ne-ar putea ajuta pușca ta cea fermecată!"

„Povestesce-mi. contra cuĭ să vĕ ajute?"

„Asta nu ți-o pot spune, de cât numaĭ fórte încet." El se apropia de urechia mea. își puse mâna la gură și șopti: „Contra lui Areih (leului)!"

Beduinul are o superstițiune particulară: el adacă esprimă cuvîntul Areih (leŭ) numaĭ fórte încet; el crede, că dacă-l esprimă cu vóce tare. leul îl aude și în nóptea următóre vine la el. Diferitele numirĭ ale leului. în unele ținuturĭ să esprime și cu vóce tare.

„El Areth este aci?" întrebaĭ eŭ. „Unde locuĭesce?"

„Allah illa Allah, la Allah il Allah! Vorbesce încet, emir, căcĭ altcum el vine încóce și ne înghite!" strigă el înspăimântat. „Dumnezeŭ ne-a bătut rĕŭ. Am fost cu turmele la păsunat pe muntele Tinaș, când veni Domnul cu capul gros (leul) și ne mânca vitele; ne-am refugiat pe muntele Semata; el ne urmări și mâncă chiar și pe fiiĭ nostri; de acolo am fugit la muntele Rŏcada; el veni cu noĭ și sugrumă și maĭ cu turbare ca maĭ nainte."

„Pentru ce nu l'aț omorît?"

„O sută dŏuĕ-zecĭ de inși am ieșit contra luĭ; l'am rănit; patru rĕsboinicĭ de aĭ nostri însĕ aŭ fost sfășiați de el; ceĭ-alalțĭ aŭ fugit încóce, către muntele Șefara. Credeam că nu-i va plăcea aci, de óre ce aci este apă puțină, ér regele tunetului (leul) bea tare bucuros. El însĕ totuși se ține de noĭ. Acum și-a luat o femele, carea i-a dăruit copiĭ; de aceea el are lipsă de carne fórte multă și vine în tótă nóptea să și-o ducă. Allah și-a întors fața de către noĭ; ne vom ruina, dacă ne tragem maĭ în adîncul deșertului. Și dacă o facem acésta, atunci vitele nóstre trebue să rabue sete."

Credeam plângeriĭ sale din cuvînt în cuvînt. Arabul nicĭ odată nu va cuteza să se pună sigur în fața leului, cum face vênătorul de la nord. cu pușca sigură în mâna. Numaĭ după ce regele animalelor i-a sfășiat o parte însemnantă a turmeĭ sale, el își chiamă soțiĭ la vênătóre. Atunci se adună cât se póte de mulțĭ beduinĭ la olaltă, pentru a visita pe leŭ în locuința sa. Acolo ei produc o larmă infernală; aruncă cu petri; încunjură animalul. Dacă în sfîrșit acesta se arată, ei călăresc și alérgă încălciți printre olaltă. Pușcă pe nimerite; aruncă cu lăncile. Din fericire leul perde sânge mult în urma numĕróselor rane micĭ, însĕ nicĭ odată nu cade dintr'un singur glonț și tot de una mórtea luĭ e plătită cu viața maĭ multor ómenĭ. În sfîrșit ei se mută cu turmele dintr'un loc într'altul; leul merge cu ei, și frica începe din noŭ.

„Rĕmâneți aci și-l omoriți," ziseĭ eŭ liniscit.

„Am încercat, effendi; însĕ el nu móre. Aci e încă și maĭ rĕŭ ca maĭ nainte. Pe lângă leŭ am căpĕtat încă un inimic cu mult maĭ blăstĕmat."

„Care?"

„Sciĭ tu, care animal e încă și maĭ maĭ înfricoșat de cât domnul cu coma lungă?"

„Pantera cea négră. Ea este animalul cel maĭ înspăimântător."

„Aĭ dreptate. Pantera neagră. pe carea noĭ o numim Abu 'l Afrid (tatăl celuĭ maĭ mare drac), este maĭ înfiorătóre de cât regele animalelor. Acesta ia numaĭ atâta carne, câtă îi trebue. și dacă a făcut o săritură greșită, se duce pe aci încolo; pantera însĕ omóră. cât îi trebue; ea este orbită de setea sângeluĭ și dacă odată a gustat carnea unuĭ om, atunci nu-i maĭ trebue alt nutremînt."

„Și pe acest Abu 'l Afrid îl aveți voĭ aci?"

„Da. Pe el și pe „domnul cutremuruluĭ de pămînt."

„Ambiĭ la olaltă? Ăsta-i lucru rar!"

„O. emir. eĭ nu locuesc împreună la un loc. „Regele tunetului" își are palatul afară între stâncile de pe șĕș; pantera însĕ vine de departe, de pe muntele Berber la vale. Ea a omorît maĭ întâĭ patru oĭ, apoĭ o vacă, după aceea un cal. Când aceste nu i-aŭ maĭ priit, și-a luat pe un om, și acum nu maĭ voiesce să bea de cât sânge de om. Nimenĭ nu maĭ cutează să păzéscă turmele. Am mers la vestitul Marabut (sfînt mohamedan) din Semala de Ferașiș și l'am rugat pentru sfat. El mi-a spus, să tragem sorți, cine să stea de pază, în tótă sara câte șepte inși, doĭ inși la oĭ, doĭ la vacĭ, cămile, ér treĭ la caĭ. Pentru fie care ne-a dat câte un amulet, și cu tóte acestea Abu 'l Afrid érăși a mâncat pe un om, „domnul cu capul gros" a dus cu sine o cămilă".

„Voĭ țineți cămilele la olaltă cu oile?"

„Da, așa este obiceiul la noĭ".

„Și acum trageți la sorți, cine să păzéscă la nópte?"

„Da. Sórtea primă a căḑut pe fiul meŭ."

„Care-i acela?"

„Nu-i aci; eŭ am tras în locul sĕŭ. Este dus la Kas-bu-Falha și se va reîntórce în curînd."

„Și eŭ voĭ păzi."

„Este adevĕrat, emir?"

„Da, eŭ și englesul."

„Cu pușca ta cea fermecată?"

„Maĭ am încă o altă pușcă, cu carea ucid pe Sihdi-es-salssalĭ (domnul cutremurului de pămînt = leul) și pe Abul 'l Afrid. În curînd se va întuneca. Condu-ne la locul, unde odihnesc turmele nóptea."

„Permite, să isprăvesc maĭ întâĭŭ cu sorțitul!" Am mers îndată să cercetez pe englez. Acesta ședea lângă Achmed-es-Sallah și rupea cu el o limbă arabă teribilă.

„Hoil, sir, avem o aventură!" îl strigaĭ eŭ.

„Well! Îmĭ pare bine! Ce feĭ de aventură?"

„Avem să pușcăm pe domnul cutremurului de pămînt."

„Pe cine?" întrebă el mirat.

„Și pe tatăl celuĭ maĭ mare drac, cu respect zis."

„Du-te însuți la dracul, cu gluma dtale, sir!"

„Nu-i glumă, sir. „Domnul cutremurului de pămînt" se numesce aci leul, ér „tatăl dracului celuĭ maĭ mare" este o panteră négră."

„Un leŭ! O panteră négră! Heavens! Vorbescĭ serios, orĭ glumescĭ?"

„Fórte serios!"

„Vor fi pușcate, bestiile sir! Halloo! huzza! însĕ când și unde?"

De bucurie el sărĭ în sus și făcu nisce caricaturĭ și gesticulărĭ cu piciórele și mânile sale lungĭ. în cât beduinii priviaŭ la dînsul cu mirare și fricĕ.

„Când? La nópte. Șeicul Mohammed-er-Ramau ne va conduce îndată la locul unde zac turmele".

(Va urma.)

Posta „Unirii“:

Am primit şi achităm abonamentul de la: *M. N. Orade* pe 1902. *Mintiul-rom.* pe 1902 sem. 1. *Valea-groşilor* pe 1902. *Leta-mare* pe 2902 păstrariul din urmă. Fóia de aicî vĕ merge regulat. Binevoiţi a cerca la posta de acolo, orî la oficiul notarial, carele de comun scóte şi posta altora din sat. *Csandlos* pe 1902 păstrariul din urmă. *Imbuz* pe 1902 păstrariul din urmă. *Uzdi-Szent-Peter* pe 1902. *H.-Gherla* pe 1902 păstrariul al 3-lea. Binevoiţi a ne trimite şi pe păstrariul al 4-lea. *Cichindeal* pe 1902 sem. 2. *Gherţa-mare* pe 1902 păstrariul al 4-lea. *Simbotelec* pe 1902. *Petroşeni* pe 1899 şi 1900. *Monor* pe 1902. *Bârdoş* pe 1902. *Casina. Beiuş* pe 1902 păstrariul al 4-lea. *Filea-de-sus* pe 1901 şi 1902. *Casina Cluş* pe 1902 păstrariul al 4-lea. Binevoiţi a ne trimimite şi restanţa abonamentului de până aci. *Reun. lect. Năsĕud* pe 1902 păstrariul al 2-lea. Binevoiţi a ne trimite şi restanţa de pe păstrariul al 3-lea. *Gârbova-de-jos* pe 1902. *Bogata-rom.* pe 1902 păstrariul al 4-lea. *M.-Bpesta* pe 1902 păstrariul al 4-lea. *Rîciu* restul de 1·54 pe 1902. *Şeulia-rom.* pe 1899, 1900 şi 1901 până la 30 April. Drept quită pentru raţiunî servesce recepissa postală. *Alex. Anderco, Borşa,* pe timpul din 1 Sept. 1902 până în 1 Sept. 1903. *Vezend* pe 1897 şi 1898. Vĕ rugăm a ne trimite în curênd şi restanţa de până aci. *Ilva-mare,* pe 1902. *Unimĕt,* pe 1901 sem. 1. *Asinip,* pe 1899 sem. 2. şi 1900 sem. 1. *Cecălaca,* pe 1902. *Cerghizel,* sînteţi în restanţă pe 1899 sem. 2, şi pe anii 1900, 1901 şi 1902 întregi. Ar fi chiar bine să se achite restanţa acésta, căci avem mare lipsă. Binevoiţi a ne trimite libelul şi plenipotinţa, ca să putem scóte interesele, dimpreună cu banii, ce ni-i puneţi în prospect. *Icloda,* pe 1902. *Aiton,* pe 1902. *Mirasliu,* pe 1902.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domşa.

Inserate.

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülló-szög (Blaj)

(valabil din 1 Octobre 1902).

către	gara		de la
	Teuş — Tŏvis		
226	persóne	persóne	102
1258	mixt	mixt	229
735	accelerat	accelerat	904
1047	accelerat	accelerat	540
	Copşa — Kis-Kapus		
107	persóne	persóne	221
232	mixt	mixt	1253
905	accelerat	accelerat	734
541	accelerat	accelerat	1046
	Sóvárad		
310	mixt	mixt	848
248			650

498 v. szám 1902. (47) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszéknek 1901. évi 5987. v. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula balázsfalvi ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Dulcu Manoila és társai ellen 390 kor. — fil. s jár. erejéig 1901 évi Augusztus hó 26-án foganatositott biztositás végrehajtás utján lefoglalt és 1158 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Dulcu Mánoilánál: sertések. méhek; Ignát Petrunál: borjuk. malaczok. buza, ökrök; Dulcu Onunál: ökrök, tulkok, ló nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszoi kir. jbiróság 1901-ik évi V. 191/4. számu végzése folytán 390 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900 évi Julius hó 7-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 83 kor. 05 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig M.-Bényén. végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközlésére 1902 évi Deczember hó 8-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszón 1902. évi November hó 24-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

489 v. szám 1902. (48) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszéknek 1900 évi 6992 számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Korbean Vasilie és társai ellen 216 kor. — fil. s jár. erejéig 1900 évi Oktober hó 23-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1066 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: Korbean Vasilienél: széna, szekér; Laur Augustinnál; lóvak, kukoricza; Dokolin Filipnél: kukoricza. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszúaszói kir. járásbiróság 1902. évi V. 259/2. számu végzése folytán 216 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899 évi Augusztus hó 8-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 117 kor. 35 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Kis-Iklódon leendő eszközlésére 1902. évi Decz. hó 12-ik napjának d. e. 10 órakor; Mikeszászán leendő ezközlésére 1902 évi Deczember hó 12-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hosszúaszón 1902. évi November hó 24-ik napján.

Kónya János.
kir. jbirósági végrehajtó.

748 v. szám 1902. (49) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a glulafehérvári kir. törvényszék 1889. évi V. 8720. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára ádámosi Sándor Lajos és Muth Sándor ellen 148 kor. — fil. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 946 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: házi butorok Sándor Lajosnál; lóvak és szarvas marhák Muth Sándornál nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a dicső-szent-mártoni kir. jbiróság 1902. évi V. 565/4. számu végzése folytán 148 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1898. évi Szeptember hó 1 napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 75 kor. — fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Ádámoson 1902 évi Decz. hó 19-én d. e. 10 órakor és Kerelőn alperesek lakásán leendő eszközlésére 1902-ik évi Deczember hó 20-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Dicső-szent-márton, 1902. évi Novemeer hó 24-ik napján.

Boilla Zakariás,
kir. jbirósági végrehajtó.

1615 v. szám 1902 (49) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birosági végrehaitó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a Gyulafehérvári kir. törvényszék 1899-ik évi 2136. V. számu végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Modi János és társai ellen 270 kor. — fill. s jár. erejéig 1900 évi Julius hó 6-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 1020 kor. — fillérre becsült következő ingoságok. u. m.: tehén, tinó, csikó, kocsi, bornyu nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a tordai kir. jbiroság 1900-ik évi 319/2 V. számu végzése folytán 270 kor. — fill. tőkekövetelés ennek járulékai erejéig Szinden alperes lakásán leendő eszközlésére 1902-ik évi Deczember hó 22-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz avenni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés melett, a legtöbbet igérőnek, szügség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az árverezendő mások is le és felülfoglaltatták. s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi KX. t.-cz. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Tordán 1202-ik évi November hó 19-ik napján.

Germán János,
kir. jbirósági végrehajtó.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 13 Decembre 1902. Numĕrul 50

HIMERE.

(=) Cartea luĭ Dr. Czirbusz, de care am făcut pomenire la locul acesta, a fost glasul serios a unuĭ cetăţan adevĕrat, care în óra a unsprĕ-zecea strigă cu adevĕrată durere de patrie: „opriţi-vĕ nenorociţilor, şovinismul vostru orb duce la ruină; gândiţi-vĕ la un stat de drept, ér nu la unul naţional, căcĭ statul naţional, după cum voĭ îl concepeţi, e o himeră — şi eŭ nu cred într'însa!“

Spuneam atuncĭ, că nu avem multă încredere, ca glasul acesta serios, să afle echoul de lipsă. Şi abia după dóuĕ sĕptĕmânĭ, putem afirma aceea, ce atuncĭ spuneam numaĭ în mod ipotetic, că adecă cartea luĭ Czirbusz este pentru patrioţiĭ nostri: glasul celuĭ ce strigă în pustie.

Maturitatea politicianilor nostri n'a ajuns a constata încă, că viitorul ţărel e garantat singur prin bunaînţelegerea naţionalităţilor conlocuitóre, şi că acéstă bunăînţelegere e condiţionată şi ea de deplina libertate a desvoltărel caracterului şi aspiraţiunilor etnice. Pentru dînşiĭ aspiraţiunile juste şi inofensive ale naţionalităţilor ieŭ proporţiĭ uriaşe, trec necondiţionat hotarĕle politice ale ţărel şi periclitézĕ esistenţa statuluĭ însuşi.

Étă pentru ce vechiul clişeŭ al „idealuluĭ de stat magiar“ revine ca un refren, la sfîrşitul fie cărel acţiunĭ pornite de dînşiĭ.

Nu e vorbă numaĭ de acţiunĭ pornite de singuraticĭ, căcĭ aceste află sprijin şi emanézĕ chiar în mare parte de la ceĭ ce staŭ la cârma ţărel.

Ast fel primministrul Széll, rĕspunzênd la diferite interpelărĭ ale opoziţiel, accentuézĕ. că nu e de ajuns, ca în contra „agitatorilor“ să ia poziţie numaĭ puterea de stat, ci trebue să se angajeze la lupta acésta chiar şi societatea magiară.

Şi societatea magiară şi-a făcut datorinţa, la rîndul eĭ.

În doĭ numerĭ consecutivĭ aĭ foilor ungurescĭ cetim adecă despre organisarea a dóua „alianţe“, pentru apĕrarea intereselor magiarismuluĭ, amenînţat de primejdia imaginară a naţionalităţilor.

Magiariĭ se organiséză, — bieţiĭ magiarĭ neîndreptăţiţi şi oprimaţi politicesce, — se organiséză împotriva naţionalităţilor, carĭ azĭ-mâne se pregătesc să-ĭ înghită!...

Ast fel în Budapesta s'a ales o comisiune constătătóre din 14 membrĭi, carĭ să elaboreze un proiect de organisare, pentru o societate, care se contrabalanseze nisuinţele naţionaliste ale pan-slavilor din Nord. Să nu să crédă însĕ, că înfiinţânda reuniune este de caracter esclusiv defensiv. Nicĭ de cum. Unul dintre oratorĭ cere d. e. espres spune ca reuniunea să nu se restrîngă numaĭ la slavĭ, ci să lupte împotriva Românilor, Sêrbilor, a Nemţilor din Sud şi altor naţionalităţi. Preşedintele a fost însĕ de părerea, ca să se mărginéscă de-o ca'm dată numaĭ la Slavĭ, pentru ca maĭ târziŭ să se estindă şi asupra celor alalte naţionalităţĭ.

Pericolul pan-slaviamuluĭ este maĭ iminent, de óre ce dintre naţionalităţĭ, pan-slaviĭ aŭ fost ceĭ dintâiŭ, carĭ aŭ ieşit din reservele pasivităţiĭ.

Aşa dar — hinc lacrima!

Înţelegem acum pentru ce în alt numĕr ni-se vestesce organisarea societăţiĭ magiare din Braşov, unde s'a ales o comisiune de 70 de membrĭi, pentru elaborarea proiectuluĭ de organisare a reuniuneĭ.

Reuniunea din Braşov va avea să lupte împotriva Saşilor, cea din Budapesta împotriva Slovacilor, căcĭ numaĭ acestia aŭ în dietă deputaţi cu program naţional.

Ce noroc, că Româniĭ nu avem încă deputaţi în dietă; înflăcăraţiĭ nostri patrioţi pierd ast fel binevenita ocasie, de a se organisa într'o puternică societate zdrobitóre împotriva Românilor.

Dar cine scie?

Compatrioţiĭ nostri sînt firm convinşi, că îndată ce veteranul luptător Dr. Raţiŭ şi-a închis ochiĭ, Româniĭ se vor lăpĕda de pasivitate, de óre ce „cel maĭ autoritar duşman al activităţiĭ“ nu maĭ este.

Ast fel n'ar fi pótе, fără efect orgarisarea uneĭ societăţĭ, care să nimicéscă încă în germen ilusiile, ce Românii le légă de spiritul liberal al parlamentarismuluĭ ţărĭĭ nóstre.

Ast fel stăm dar.

După ce ni s'aŭ pus beţe în róte pe tóte terenele de manifestare a caracteruluĭ nostru naţional; după ce am fost timbraţi de rebelĭ, când n'am voit să luăm parte la alegerĭ, acum, când după a lor convingere, ar fi să ne validităm măcar în parlament ca individualităţĭ etnice, ni-se închide şi acéstă ultima modalitate de luptă cinstită şi constituţională.

N'are însĕ să ne intimideze nicĭ acéstă nóuă tactică, nicĭ nu ne impresionăm de ieftinul patriotism al doritorilor de ieftină glorie.

Sîntem — dacă nu maĭ sus — cel puţin la acelaşi nivoŭ patriotic, ca şi „organisătoriĭ“ de reuniunĭ contrare naţionalităţilor; n'avem aerul de a lupta împotriva nimĕruĭ, ci ne apĕrăm singur caracterul naţional, care n'are să cadă jertfă uneltirilor moderne, cum n'a căzut atâtea veacurĭ de-a rîndul.

Aşteptăm însĕ liniscĭţi o epocă de reculegere, în care patrioţiĭ nostri să înţelégă odată, aceea ce atât de clar le-a spus conaţionalul lor Dr. Czirbusz „Idealul nostru nu pótе să fie de cât

Cetiţi! BEN HUR Cetiţi!

— Unul dintre cele maĭ sensaţionale, instructive şi moralisătóre romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numaĭ 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unireĭ“.

o Ungarie, în care fie care popor să înflorescă în cultura sa, în deplină libertate şi unitate politică. Forţa aplicată nemagiarilor de a învĕţa ungurésce va duce la o reacţiune, care póte deveni periculósă pentru unitatea socială şi politică a statului."

Epoca acésta de reculegere — uti figura docet — constitue de-o cam dată o taină a viitorului.

Şi până atunci compatrioţii nostri aŭ să alerge încă multă vreme după himera idealului de stat, să se înarmeze până în dinţi împotriva naţionalităţilor, carî staŭ ferecate în lanţurî de mâni şi de picióre, să deïe pept cu tóte morile de vînt, ca nemuritorul don Quixotte de la Mancha.....

Şi pentru ca tóte acestea opintirî şi sforţărî patriotice să aibă totuşi un sens óre care, li-se reservă şi naţionalităţilor un rol: rolul „hoţului de păgubaş".....

† *Dr. Ioan Raţiŭ.*

— Blaş 10 Decembre 1902.

Duminecă a fost aşezat în sinul rece al pământului trupul meritatului Dr. Ioan Raţiŭ, — venerabilul bărbat, încărunţit în postul de conducĕtor şi luptător pentru drepturile poporului sĕŭ.

Lume multă, de pretutindenî, a venit la Sibiŭ, să fie de faţă la acéstă tristă ceremonie, să mai vadă încă odată pe vigurosul Dr. Ioan Raţiŭ, de astă dată nu povăţuind cu glasu-i tunător mulţimea adunată, ci stând liniscit pe catafalc în tremuratul macabru al luminelor ce ardeaŭ lângă capu-i.

Trista ceremonie a îngropărei a fost îndeplinită de Escelenţia Sa Mitropolitul Victor, asistat de canonicul Dr. Isidor Marcu, protop. Dr. Elie Dăianu, adm. protop. Niculae Togan şi preotul Arseniu Bunea, secret. la fondul grăn. şi diaconiî Iuniu Brut Micu şi Iacob Popa. Cântările le-a esecutat chorul clericilor din Blaş, sub conducerea profesorului de cant Aron Papiŭ.

Lungul convoiŭ a plecat de la casa mortului din strada Schewis, a trecut prin strada Cisnădiei, piaţa mare şi prin piaţa mică înainte spre biserica greco-catolică, unde avea să se facă prohodul.

Sosiţi aicî se începe ceremonia funebrală, la sfîrşitul căreia dl canonic Dr. Aug. Bunea rostesce cu vóce liniscită dar solemnă cuvîntarea sa, pe care ne făcem o deosebită plăcere a o publica în foiţa numĕrului de azi. Cuvîntarea d-lui Bunea a fost ascultată cu o vĕdită luare aminte şi a lăsat o puternică impresiune între ascultătorî.

După dnul Bunea ia cuvîntul dnul George Pop de Băsescî si în numele comitetului partidului naţional, a cărui vice-preşedinte este, adresézĕ un ultim adio confrateluî de luptă. Vorbitorul rostesce cuvîntarea sa înnecat de lacrimî şi termină făgăduind, că celî rĕmaşi în viéţă, vor purta şi mai departe stégul lăsat lor de repausatul şi-l vor purta şi de aicî înainte curat şi nepĕtat

Al treilea vorbitor e advoc. Dr. Gavril Tripon din Bistriţa, care apreţiézĕ în doióse cuvinte activitatea publică a druluî Raţiŭ, înşirând profundele regrete, ce repausatul lasă pe urma sa în inimile Românilor de pretutindenea.

După acésta cosciugul e dus la grópa, săpată lângă br. Urs şi George Bariţiŭ, şi aicî Mitropolitul cetesce cuvenitele deslegărî. Terminându-se ceremonia, ia cuvîntul stud. filos. Vasile Meruţ, şi în numele tinerimeî din Cluş adresézĕ un ultim salut rĕmăşiţelor mareluî bărbat şi patriot.

Era sară şi ningea întruna şi un linţoliŭ alb acoperise pământul mort şi el.....

Admiraţiunea, de care se bucurase drul Raţiŭ, o dovedesce mulţimea corónelor, sosite din tóte părţile, carî acoperiaŭ formal cosciugul luî şi camera mortuară. Eraŭ multe coróne superbe din florî naturale şi cu funde trei-colore. Şi şi mai mult încă mărturisesc de admiraţia acésta nenumĕratele telegrame, sosite la adresa dómneî Raţiŭ.

Blăseniî duşî la înmormîntare, sub conducerea d-luî Dr. Bunea, s'aŭ pre-

---

FEUILLETON.

CUVÎNT FUNEBRU

rostit la înmormîntarea regretatului
Dr. Ioan Raţiŭ.

> Drept eştî Dómne, şi tóte lucrurile tale şi tóte căile tale sînt milă şi adevĕr şi judecată adevĕrată, şi drept judecî în veac (Cartea lui Tovie cap. 3, v. 2).

Mai toţi trecem în viéţă prin încercărî atât de grele, în cât în faţa lor mintea stă în loc zăpăcită şi inima este atât de cumplit isbită de valurile simţĕmintelor dureróse, în cât stă să se rupă.

Dacă situaţiunile acestea se repetesc mai vîrtos atunci, când după muncă neîntreruptă şi după sbuciumărî şi lupte marî şi îndelungate pentru binele şi fericirea neamului în loc de odihnă şi mulţumire, de dragoste şi recunoscinţă, avem parte numai de amărăciune adîncă, inima în sfîrşit se rupe.

Aşa s'a rupt şi inima mare şi nobilă a fericitului în Domnul Dr. Ioan Raţiŭ, căruia astăzi, sdrobiţi de întristare, îl dăm ultimul onor.

Acéstă inimă n'a mai putut suporta loviturile, carî cu atâta urgie s'aŭ descărcat asupra eî în anii din urmă, şi mai vîrtos ranele, ce i-le-aŭ înfipt cei din neamul sĕŭ de la carî a aşteptat stimă şi recunoscinţă. Când a vĕdut: cum pisma, rĕutatea, egoismul şi lăşitatea pustiesce atât de înfiorător câmpul, odinióră aşa de verde şi înflorit al vieţiî, nóstre naţionale, stejarul puternic şi majestos podóba cea mai aléssă şi mai înaltă din acest câmp, a început a se clătina şi zi bună n'a mai avut.

Aripile vîntului îî aduc de odată accentele melodiilor de prohod, carî rĕsunaŭ jalnic într'o casă îndepărtată. dar luî fórte iubită, şi aduc vaetele nepoţilor sĕî, rĕmaşi orfanî de tată, suspinele sfâşietóre ale soţiei şi ficei sale îndurerate, şi când i-se păru că aude bruşiî sunând sinistru pe cosciugul ginerelui sĕŭ. atunci Dr. Ioan Raţiŭ, falnicul stejar, se frânge şi se restórnă repede şi pe neaşteptate.

În clipa când se astupa mormîntul unui harnic fiŭ al bisericiî şi naţiunii nóstre, a inginerului Onoriŭ Tilea, ocrotitorul intereselor ţărănimiî române, se deschide alt mormînt, care aştépta să primescă în sinul sĕŭ rece pe cel ce poporul român si-l pusese şi-l avea în fruntea sa.

În faţa acesteî priveliscî sgudnitóre, pare că mai bucuros aşî îngenunchia şi mi-aşî îndrepta ochiî şi mânile spre cerîŭ şi aşî cere mângâiere de la Părintele îndurărilor, de cât să turbur cu cuvintele mele sfinţenia durerii, care cuprinde inimile vóstre, tristî ascultătorî!

Cu atât mai vîrtos ar trebui să mĕ rog şi să plâng în tăcere, că ceea ce am putut face la mormîntul luî George Bariţiŭ, şi al baronului David Urs. pretiniî şi împreună lucrătorî şi luptătoriî cu Dr. Ioan Raţiŭ, starea sănătăţiî nu-mî îngădue, să o fac cum se cuvine, la mormîntul acestui din urmă.

Şi dacă totuşi mĕ încumet a rosti câteva cuvinte, o fac cedând rugărilor, ce nu se putea refusa uneî familiî atât de distinse şi amar încercate, şi pentru ca după chemarea mea protéscă să vĕ arĕt şi din casul de faţă, că mai pe sus de judecata ómenilor saŭ opiniunii publice, de multe orî greşită, nemilósă şi neadevĕrată şi chiar nedreptă. trebue să fie o altă judecată, a luî Dumnezeŭ, o judecată care să aibă tóte însuşirile ce le-aţi auzit din cuvintele luî Tovie. „Drept eştî Dómne, şi tóte lucrurile tale şi tóte căile tale sînt milă şi adevĕr şi judecată adevĕrată, şi drept judecî în veac" (cartea luî Tovie cap. 3, v. 2).

Nu este de lipsă să vĕ schiţez viéţa luî Dr. Ioan Raţiŭ, pentru că dintr'însa să vĕ convingeţi despre adevĕrul enunţat acuma. Ar fi şi fórte greŭ, ba chiar cu neputinţă a arăta, fie şi numai în liniamente generale trecutul unui bărbat a cărui viéţă este istoria poporului român din Transilvania şi Ungaria de la 1848 până în ziua de astăzi. Ar trebui să vĕ duc pe Câmpul libertăţiî, ca să ascultaţi cum şi-a proclamat şi reclamat naţiunea română drepturile sale. Ar trebui să vĕ înfăţişez tóte furiile rĕsboiului civil din 1848 şi 1849. Ar trebui să vĕ descriŭ toţi florii şi tóte speranţele, de carî era cuprins poporul român în timpul absolutismului; să vĕ conduc prin cabinetele celor puternicî, ca să vedeţi stăruinţele luî Dr. Ioan Raţiŭ pentru convocarea dieteî ardelenescî; să întrăm în acéstă dietă şi să ascultăm odată legiferându-se şi în limba română la 1863 şi 1864 să însoţim pe Dr. I. Raţiŭ, cu petiţia celor 1493 în 1866 la tronul M. Sale; să vĕ povestesc tóte conferinţele naţionale de la 1891 încóce, petiţia

sentat Dumineca la órele 1½ și aŭ esprimat Dnei Rațiŭ în scurte cuvinte durerea, ce le-aŭ cuprins inimile prin mórtea neașteptată a mareluĭ defunct. După aceste cuvinte îngenunchind cu toțiĭ în fața cosciugului, s'aŭ rugat pentru odihna sufletuluĭ celuĭ adormit în Domnul. Era o scenă de o nespusă duioșie.

Ceĭ rămași acasă aŭ contribuit 116 cor. în favorul meseĭ studentilor din Blaș.

Încheiem cu cuvintele d-luĭ Tripon:

Fie-ți somnul lin!
Adio, adio, adio!

Revistă politică.

Afaceri interne. Partida kossuthistă s'a apucat să facă obstrucție, și o face chiar și pe tema esistenței saŭ neesistenței naționalităților în Ungaria. Kossuthistiĭ nu-s îndestuliți de loc cu politica observată de Széll, față cu naționalitățile din țară și înzădar spun deputațiĭ sași, că eĭ nu fac alt ceva, de cât să apére contra șovinismuluĭ magiar, — sînt huiduiți și întitulați cu frasele cele maĭ ofensatóre. În legătură se anunță, că magiariĭ din nord aŭ de gând se formeze o ligă a tuturor naționalităților, ér procuroriĭ sînt neobosiți în punerea la cale a proceselor contra presseĭ nemagiare.

De alt cum adevérata pricină a obstrucțieĭ sînt proiectele militare. Partidele oposiționale aŭ declarat, că vor vota proiectul de îndemnisare încă în anul acesta. Guvernul vrea însе, ca îndemnisarea să se voteze, cât maĭ curênd, ca să pótă aduce spre pertractare proiectele militare, la carĭ sciŭ, că aievea se va face obstrucție și se teme, că dacă ele vor ajunge în desbatere numaĭ după vacanțele de Crăciun, votarea lor va trece peste terminul recrutăriĭ. ceea ce ar fi neplăcut.

România. Îndată la începutul sesiuniĭ, deschise acum, s'a făcut o remaniare ministerială. În locul dluĭ G. Palade, se numesce la interne Vasile Lascar, ér în locul dluĭ P. S. Aurelian, de la domeniĭ e numit Stoicescu, ér interimatul lucrărilor publice l'a luat dl prim-ministru D. A. Sturdza. Se scrie în unele ziare, că la résboiŭ va fi numit generalul Coandă, secretarul aceluĭ resort.

Se vorbesce cu insistință, că în anul viitor Regele va primi visita țaruluĭ, ér el va visita curtea sêrbéscă și apoĭ pe Sultanul.

Dl C. F. Robescu, a fost ales primar al capitaleĭ Bucurescĭ.

America-de-sud. Stăm în fața unuĭ eventual résboiŭ, între republica Venezuela și Anglia și Germania. E vorba adecă, că cu prilejul nemulțumirilor și turbărilor interne, resculații aŭ păgubit mult pe coloniștiĭ germani și anglezĭ și în butul repețitelor pretensiuni de desdaunare nu s'a făcut nimic. În 7 crt. amîndóuĕ puterile acestea aŭ trimis presidentului republiceĭ un ultimat, pretinḑênd energic desdaunarea tuturor pagubelor suferite de coloniștĭ. Maĭ multe năĭ de résboiŭ germane și angleze aștéptă deja resultatul, în fața capitaleĭ venezuelane și alte năĭ sînt pe cale. Se speră însе, că conflictul se va aplana pe cale pacînică.

Corespondințe.

Din districtul Fărăgaŭ.

— 1 Dec. n. 1902.

Districtul protopopesc al Fărăgaŭluĭ își avea sediul în Fărăgaŭ, până la protopopul Ștefan Moldvai. În anul 1876 sub fericitul mitropolit Dr. Ioan Vancea, s'a mutat la Téca, când s'a și înființat parochia, așa că s'a cumpărat casa unuĭ sas și aceea s'a adaptat de biserică, și spre acest scop servesce și de presinte

Districtul Fărăgăuluĭ constă din 23 parochiĭ și 7 filiĭ, cu 14 parochi, 9 adm. parochialĭ și 2 cooperatorĭ. toți păstorĭ bunĭ și la culmea chemăriĭ; are 21 stațiuni învețătorescĭ, în carĭ sînt aplicați tot ómenĭ diplomați, afară de doĭ. carĭ sînt provĕduți numaĭ cu decrete de la cursurile suplementare de limba magiară.

Decedatul Grigore Vitez, fost funcționar în Téca, a venit la idea, să se înființeze un fond de convict peutru studenții din tractul Fărăgăuluĭ.

Fondul avea să se formeze din contribuirile membrilor, carĭ după suma vĕrsată de 5 fl. aveaŭ un vot la împărțirea ajutórelor; suma încursă a fost de 1800 fl

Fiind însе suma prea bagatelă, spre a crea fondul de convict, la insistința luĭ Grigore Vitez, s'a făcut colectă în tract; însuși Vitez umblând după banĭ

În chipul acesta s'a încasat vre-o 5 miĭ de fl.

Administrarea acestuĭ fond, a lăsat însе fórte mult de dorit.

și deputația celor 300 la tronul Domnitoruluĭ în 1892, și tóte scenele dramatice, carĭ s'aŭ desfășurat în sinul poporuluĭ românesc de la Memorand până astăzĭ.

Așĭ trece înse departe peste marginile unuĭ cuvîntărĭ, când m'așĭ încerca a spune evenimentele legate de numele luĭ Dr. I. Rațiŭ. Dar, accentuez din noŭ, niciĭ nu este de lipsă să o fac acésta. În scopul ce mi-l'am pus înainte la acéstă ocasiune este destul, dacă voĭ ilustra cu câteva pilde adevĕrul, că judecata ómenilor saŭ asa numita opiniune publică, nu este în stare a apreția tot de una faptele nóstre după valórea lor, adecă după vrednicia orĭ nevrednicia lor. și că pentru susținerea ordineĭ sociale și morale, trebue să fie. trebue să admitem judecata cea dréptă și milósă a luĭ Dumnezeŭ.

Vedeți cum e judecata ómenilor, saŭ așa numiteĭ opiniuni publicee! Fiiĭ aceleia-și patriĭ, supușĭ aceleia-și coróne, aprețiéză faptele și acțiunile unuia și aceluia-și bărbat în chipul celĭ maĭ contrazicĕtor. Unĭĭ admiră și laudă curagiul și statornicia cu care Dr. I. Rațiŭ a continuat lupta pentru realisarea acelui ideal, pentru care Micul-Clain, muriĭ în exil. Petru Pavel Aron, se topi ca o făclie. în rugăciuni, posturĭ, milosteniĭ și înființărĭ de școle și mănăstirĭ. Grigorie Maior, se scobóră de pe tronul archieresc, și mulțĭ sângerară pe câmpul de résboĭ și îndurară grele prigoniriĭ. Alțĭ, nemulțumiții cu patriotismul acela. care e gata să-și deie avutul și sângele pentru tronul regesc și pentru intregitatea teritorială a statului. și gloria sfintei coróne, infiéréză pe acela-și bărbat cu sĕmnul tradăriĭ de patrie, îl considerá duşman, nu numaĭ al statuluĭ, ci și al poporuluĭ românesc, fiind că aduce pe acest popor în conflict cu tendințele moderne ale statuluĭ și prin acésta îl lipsesce de avantagiile materiale, ce i-le póte oferi contopirea luĭ în alt popor maĭ puternic. ca și când aceste avantagiĭ ar fi maĭ de mare preț. de cât limba străveche. dulce și frumósă a poporuluĭ român, de cât obiceiurile luĭ seculare, aspirațiunile luĭ înalte și fericirea de a trăi și el alăturea cu celelalte popóre din patria sa și din lumea mare.

În consecuență cu vederile opuse, contradictoriĭ. acum desfășurate, fie care partid se încércă a-și și esecuta sentința. Unĭĭ întimpină cu manifestațiuni grandióse de stimă, veneratiune și alipire, pe cel ce a avut curajul a înfrunta orĭ ce urgie, și a le duce plânsorile la înaltul tron. Alțiĭ strigă tradare, îl asediéză și sparg casa, îl risipesc vatra lângă care s'a născut, a trăit și a îmbătrânit în fericire și îl fac să părăsască pe toți pe carĭ i-a cunoscut și iubit, și carĭ l'aŭ cunoscut și iubit din fragedele luĭ tinerețe, și să-și caute alt adăpost, alt lăcaș, unde este greŭ a încopcia legăturĭ nóuĕ și pretiniĭ. și unde — după slăbiciunea firiĭ omenescĭ — unĭĭ maĭ bucuros se depărtéză, de cât se apropie de cel lovit de sórte.

Și să nu credeți. că aceste stărĭ deplorabile și îngrijitóre trebue să se ivéscă în mod necesar acolo, unde locuesc maĭ multe popóre împreună, și că între popóre deosebite nu ar putea esista dragostea și bunăînțelegerea.

Noĭ am vĕḑut lucrurĭ și maĭ îngrijitóre. sĕvîrșite de ómenĭ, carĭ eraŭ concetățeniĭ luĭ Dr. Ioan Rațiŭ și după calitatea lor de supușĭ ungarĭ și după limbă și naționalitate. Aceștia ca astăzĭ îĭ sĕrbătorirá ca pe sublimul vîrtuților cetățănescĭ și românescĭ, ca pe falnicul și nebiruitul stegar al popoporuluĭ românesc. ca pe venerabilul president al partiduluĭ național românesc. ér ca mâne l'aŭ ocărît și l'aŭ tîrăit prin noroĭ, și înjosindu-l pe el aŭ înjosit neamul ce el a representat.

După aceste esperințe triste, maĭ este cineva între voĭ, triștĭ ascultătorĭ. care să maĭ îndrăsnéscă a susținea. ca judecata ómenilor saŭ așa numita opiniune publică, este capabilă a apreția faptele nóstre după vrednicia lor?

Eŭ cred că nu! Ér dacă ar fi cineva între voĭ, care ar fi sedus de credința comună. că ceea ce nu sînt în stare să facă contimporaniĭ, va pute-o face *„Tribunalul istorieĭ,“* la care așa de des se apeléză, atunci eŭ trebue să declar, ca pe lângă tot respectul ce-l am față cu cercetările istorice, serióse și conscienciése, numaĭ atunci m'așĭ încrede fără niciĭ o reservă în dreptatea aceluĭ tribunal, când Rușiĭ și Francezĭĭ vor scrie în aceeași formă despre Napoleon cel Mare, și când istoriograful catolic și cel protestant vor avé aceeași părere despre Luther.

Cred decĭ a fi deplin lămurit adevĕrul, că ómeniĭ cu așa numita lor opiniune publică, nu pot aduce judecată absolut dréptă asupra semenilor lor. Avênd mintea mărginită, eĭ nu pot cunósce tóte elementele de lipsă la formarea uneĭ judecăți drepte. Crescuți în prejudițiĭ saŭ în simpatiĭ și antipatiĭ față cu persónele, ce cad sub judecata lor, conduși de interese cunoscute orĭ ascunse, aŭ ochiĭ minții fórte adese orĭ

La mórtea lui Vitez, nu s'aŭ aflat conspectele despre colectele făcute, afară de acela despre suma de 1800 fl. Suma acésta apoĭ numaĭ cu proces s'a încasat de la ereḑi, dar fără de nice un interes.

Baniĭ s'aŭ spedat prin şefuĭ tractuluĭ Preaveneratuluĭ Consistor Metropolitan spre administrare şi fruptificare, unde se află şi de presinte. Neputându-se realisa scopul dorit, s'a decis ca suma intereselor după 1800 fl. să steie la dispositia tractuluĭ Fărăgăŭ, ceea ce sa şi comunicat Dluĭ vice-protopop, cu ordinul, de a convoca sinod, constătător din laiciĭ şi mireniĭ.

În 1 Novembre st. n. a fost convocat sinodul. Din causa timpuluĭ nefavorabil s'aŭ presentat puţiniĭ la şedinţă.

Cetindu-se statutele, pregătite de preaveneratul Consistor Metropolitan, apare, că aŭ drept la acest fond, tóte comunele şi filiele care aŭ esistat pe timpul încasăriĭ sumeĭ de maĭ sus, éră împărtăşiţiĭ din stipendiĭ pot fi, fiĭ din tract, cariĭ frecuentézĕ şcólele din Blaş şi tatăl sĕŭ a fost, respective e membru fundator saŭ ordinar al casseĭ. Ordinar e acela, care solvesce anual tacsa de 5 fl. éră fundator, care solvesce odată pentru tot de una suma de 50 fl. S'a ales apoĭ o comisiune de 6 membriĭ (3 preoţi, 3 laici) în frunte cu protopopul, care are în timp de treĭ aniĭ să împartă stipendiile şi să caştige membriĭ.

Adunarea generală de constituire a casseĭ tractuluĭ a votat patru stipendiĭ din interesele după 1800 fl., ér comisia alésă s'a concreḑut şi cu elaborarea unuĭ proiect de administrare a fondului de stipendiĭ.

* * *

În 8 Novembre st. n. membriĭ reuniuniĭ fiiale a învĕţătoriloř din districtul protopopesc gr. cat. al Fărăgăului şi-aŭ ţinut adunarea generală de tómnă în comuna Fărăgăŭ. Ca noĭ învĕţătoriĭ să putem corespunde întru tóta misiuniĭ nóstre sublime, ne este de o indispensabilă necesitate acuirarea multor cunoscinţe, şi folosireĭ tuturor mijlócelor, prin cariĭ să ne putem perfecţiona tot maĭ mult în arta dăscălieĭ.

Între mijlócele, cu ajutorul cărora ne putem perfecţiona noĭ învĕţătoriĭ să numĕrăm cu tot dreptul Reuniunile învĕţătoreściĭ şi adunările lor. Pentru că la aceste adunăriĭ învĕţătoreściĭ convenim, nu numaĭ pentru ca să ne maĭ revedem, ci maĭ virtos pentru ca să ne cultivăm reciproc, să schimbăm ideĭ şi astfel să ne lărgim şi întărim cercul cunoscinţĕlor nóstre; durere membriĭ despărţĕmîntului puţin interes dovedesc.

Despre decursul adunăriĭ raportez, pe scurt următórele:

Conform programeĭ la 9 óre s'a celebrat sfînta liturgie, de către M. O. D. Octavian Pop, preot local; unde a urmat prelegerea practică a învĕţ. Man.

După aceea preşedintele Dumitru Cioloca, prin o cuvîntare, rostită cu mult sentiment, în carea a îndemnat, pe fraţiĭ sĕiĭ colegi la diligenţă şi muncă neîntreruptă a decherat adunarea de deschisă.

Din raportul general despre activitatea reuniuniĭ, s'a constatat, că reuniunea fórte puţină activitate a desvoltat, ba pot zice, că de loc; biblioteca reuniuniĭ nu dispune de nice un op, adunările sînt slab cercetate de către binevoitoriĭ şcóleĭ, ba şi poporul nu le cercetézĕ, deşi adunările sînt convocate pe zile de sĕrbătóre şi întogmite cu disertaţiĭ acomodate pentru popor, ba pe cum s'a cetit în raportul general, din anul 1897 de la înfiinţarea reuniuneĭ până azi, atâta popor, ca la adunarea de primăvară din 1902, în Milaşul-mare, nicĭ într'o comună din tract nu a luat parte. Ceea ce pot să i-o atribui păstoruluĭ sufletesc, căci le-a arătat însĕmnătatea reuniuniĭ; ceea ce ar fi de dorit a o face fie care preot. Delegaţiĭ aleşi pentru adunarea din centru, nicĭ unu nu a luat parte, din motiv, că nu li-s'aŭ licvidat spesele de călătorie.

Adunarea generală de primăvară s'a hotărît a să ţinea în comuna Hrastăş.

În biroŭ s'aŭ ales; preşedinte D. Cioloca înv. Ercea; notar A. Căliman înv. în Milăşel; cassar S. Cioloca înv. în Logig.

Între propuneri însĕmnăm a Dluĭ O. Man, ca să sprijinim materialicesce „Fóia şcolastică," care este calăuzul fie căruĭ învĕţător, şi care cu tóte, că s'a dispus tuturor senatelor şcolastice prin un circular metropolitan a o prenumĕra şi a o păstra în archiva şcóleĭ, nu se execută, deşi s'ar putea esecuta.

După aceste adunarea se închide.

Un participant.

Causa rutenilor greco-catolici din Careiĭ-mare.

— Din diecesa de Orade. —

După ce şi cele maĭ necompetente organe de jurnalistică se ocupă cu atâta predilecţie, în cât numaĭ nepriceperea de causă îĭ-e maĭ supremă, cu casul ivit în Careiĭ-mare, cu prilejul compleniriĭ parochieĭ gr. cat. rutene de acolo, să cade, ca şi „Unirea" să se ocupe de ast fel de cas, să resfire lumina adevĕruluĭ.

Publiculuĭ cetitor este cunoscută, parte din gazetele nóstre, parte din cele străine acţiunea rutenilor gr. cat. din Careĭ. Din gazetele străine însĕ durere, numaĭ adevĕrul nu se póte erua.

Îndată după mórtea luĭ Pazuchanics, fost preot rutean în Careiĭ-mariĭ, credincioşiĭ ruteniĭ aŭ început acţiunea, de a să dismembra de către diecesa gr. cat. de Oradea-mare şi a trece în diecesa muncaciuluĭ. Pretestul: frica de valahizare (?). Deja înmormîntarea luĭ Pazuchanics doreaŭ să fie

---

impăinginiţi, aşa în cât nu pot vedea lucrurile în adevĕrata lor fire şi colóre, şi prin urmare nicĭ nu le pot judeca după adevĕr şi dreptate.

Dar după adevĕr şi dreptate însetoşezĕ sufletele nóstre, de când esistă omenimea Pentru adevĕr şi dreptate şi-aŭ jertfit tóte plăcerile vieţiĭ şi chiar şi libertatea şi sângele ceĭ maĭ buniĭ, ceĭ maĭ aleşiĭ fiĭ sĭ neamuluĭ omenesc.

Am păcătui deci în contra Creatoruluĭ preabun şi preaînţĕlept, când am afirma, că adevĕrul şi dreptatea nu se póte afla nicăiri, căci am presupune, că Dumnezeŭ a sădit în noĭ un dor nestins după un lucru, ce nicĭ odată nu se póte ajunge în perfecţiunea sa. Trebue prin urmare să se afle şi adevĕrul şi dreptatea nu în ómeniĭ, ci numaĭ singur în Dumnezeŭ.

Tótă ordinea socială şi morală s'a susţinut tot de una şi se susţine şi astăzi prin aceia cariĭ în tóte acţiunile lor sînt conduşi de principiul, că esistă o fiinţă infinită, atotscintóre, ale căreĭ judecăţi sînt *milă şi adevĕr, şi dreptate în veac.*

Înaintea acestuĭ judecător mare stă acum şi Dr. I. Raţiŭ.

Dacă nimenea nu trage la îndoială, că iubirea deaprópeluĭ este un sĕmn al iubireĭ de Dumnezeŭ, şi că cu cât iubesce cineva maĭ tare pe deaprópele sĕŭ, cu atâta dovedesce maĭ mare iubire faţă de Creator; dacă — maĭ departe — Mântuitorul lumiĭ prin vĕrsarea sângeluĭ sĕŭ pentru toţiĭ ómeniĭ ni-a dat pilda cea maĭ perfectă despre iubirea sa faţă cu Dumnezeŭ Tatăl şi ne-a învĕţat, că celuĭ ce iubesce mult, mult i-se iértă, atunci trebuesă avem bună încredere, că Marele judecător nu va respinge de la sine pe servitorul sĕŭ Dr. Ioan Raţiŭ, tocmaĭ pentru dragostea ce acesta a arătat-o nu numaĭ către ceĭ de un sânge cu el, ci către un popor întreg, jertfindu-şĭ pentru el cele maĭ preţióse bunuriĭ pământeşciĭ şi prin acésta dând dovadă despre iubirea sa cea mare faţă cu Dumnezeŭ.

Dar dacă acest gând mângăitor străbate astăzi fiinţa nóstră a celor ce ne-am adunat în jurul acestuĭ sicriŭ, nu pot lăsa acésta ocasiune fără a pune întrebarea, că cu ce vom sci îmblânzi noĭ pe Dumnezeŭ, pe care atât de des l'am vătămat cu păcatele nóstre nenumĕrate? Aŭ dóră cu invidia şi rĕutatea nóstră, isvorul atâtor certe, calumniĭ şi prigoniriĭ între ceĭ din clasa cultă a poporuluĭ nostru? Aŭ dóră cu pofta nóstră de mărire deşartă, de plăceriĭ trecĕtóre sensuale? Aŭ dóră cu stórcerea şi esploatarea bietuluĭ popor, pentru ca să avem cu ce ne mulţămi patimile rele şi coperi cheltuelile unuĭ lux nebun? Aŭ dóră cu născocirea de defecte neesistente şi cu esagerarea micilor scăderiĭ în bărbaţiĭ cariĭ se espun pentru binele poporuluĭ românesc, pentru ca prin acéstă apucătură să ascundem lăsitatea nóstră saŭ să motivăm neparticiparea nóstră la acţiunile pentru înaintarea neamuluĭ nostru? Aŭ dóră prin scandalul ce îl dăm încontinuŭ ţărănimeĭ nóstre, când îĭ cercetăm aşa de rar bisericile, îĭ respectăm aşa de puţin obiceiurile bune şi folositóre, şi nu-ĭ dăm nicĭ un ajutor la susţinerea institu-ţiunilor eĭ culturale?

Ca ast fel de scăderi, păcate şi viţiĭ presentarea nóstră înaintea Marelui-judecător trebue să ne înspăimînte. De aceea până când nu este târziŭ să ne întórcem la Dumnezeŭ şi la vîrtuţile cele adevĕrate ale religiuniĭ creştine, ér de la marele defunct Dr. Ioan Raţiŭ să luăm pildă de iubire de neam, de abnegaţiune şi de jertfă pentru fericirea luĭ.

Acesta ar fi cel maĭ frumos omaj, ce l'am aduce figureĭ măreţe, care ne părăsesce şi care pe când îşĭ ia prin grainl meŭ rĕmas bun de la soţie, fice, rudeniĭ, amiciĭ, soţiĭ de luptă, şi de la toţiĭ ceĭ de faţă, implóră binecuvîntarea înalt preasfinţitului archiepiscop şi metropolit Victor, care la dorinţa ferbinte a familieĭ, nu şĭ-a pregetat a îndeplini funcţiunea sacră a înmormîntăriĭ.

Primesce, Dómne, în lăcaşurile sfinţilor tĕi sufletul fratelui nostu Dr. Ioa Raţiŭ.

Dr. Aug. Bunea.

cu concursul preotului rutean din Satmar. Nu s'a întîmplat, însă dar ei n'au încetat a accentua, că nu le trebue preot din diecesa Orădiĭ, ci din a Muncaciului, mai mult că lor le trebue preot născut rutean, dar care să își săvîrșéscă funcțiunile în limba magiară, cum am zice: „fából vas karika.“ Făcuta-ŭ peregrinaje pe la cele dóuĕ scaune episcopesci și în cât sînt desbinații în dóuĕ partide, trebue că aŭ cel puțin dóuĕ pretensiuni. De la Oradea-mare s'a satisfăcut barem celei mai moderate, denumindu-li-se de preot un bărbat, carele e capace a functiona în limba ruteană, ér cea maghiară o vorbesce mai bine ca ori care alta. Demersurile Ilustrității Sale a Vicarului, ministrul de curte le-a aflat corecte. Poporul însă sedus și atîțat de vre-o câți-va patrioți spulberați, în frunte cu ceva Somassi recte Pazuchanics, fratele fostului preot și-aŭ arĕtat cultura patriotică, până chiar în scripăturile comise asupra Archidiaconului, carele funcționa ca introducĕtorul noului preot.

Sătmarul era cunoscut până aci ca perdut pentru romanism, de aci póte deveni și cuibul credincioșilor — necredincioși.

Simptómele timpului, când credincioșii adunați la introducerea noului preot, în loc de a intra și asculta serviciul divin în casa Domnului, să postéză în jurul bisericii și intónă hori profane lumesci.

Să scie adecă, că cantorul cu poporul din preună n'aŭ intrat în biserică la actul introducerii, ci aŭ rĕmas în cintirim, intonând: „Isten áld meg“ . . . și „Hazádnak rendületlenül.“ Serviciul divin nu s'a celebrat, căci nici era cui, nici cu cine; dar nici s'ar fi putut de sgomotul de afară.

Fostul preot rutean din Carei, se pare că și-a jucat bine rolul. El, înaintea ochilor Archidiaconului părților Sătmărene, a scint încuiba datine străine sufletesci, cu resultat desastros întregei diecese și neamului românesc.

Cele dóuĕ biserici gr. cat. română și ruteană din Carei-mari, sînt inmediat una una lângă alta, nici măcăr un gard nu le desparte una pe alta. Românii careieni sînt tocmai așa puțini români, ca și rutenii de limbă Ce resultate pot avea ast fel de aberațiuni?! . . . Pe cum românii, așa și rutenii locuesc, aceea parte a orașului, care și până astăzi să numesce: hajdu város.“ Totuși lumea la de bani buni pretestul lor, că aŭ teamă de valahizare.

Jurnalistica magiară—jidovită, la informațiunile rĕŭvoitóre alor câți-va resvrătitori, umple lumea, cu fantóma valahizării în diecesa gr. cat. de Oradea-mare. Un Vészi face politică națională și chestie de rangul prim din născocirile unor găgănți, cari sub mantaua patriotismului ascund interesele lor egoistice particulare, Ca să se scie, étă ce fel de nume staŭ în fruntea gălășioșilor din Carei: Pazuchanics, Gorzó, Orosz Bunda, alio ca magiari. Și ce e mai ridicol dintre aceștia vre-o trei cu anii întregi nu păsiaŭ pragul sfintei biserice. Ne putem închipui rîvna interesării lor.

Biserica neunită e bântuită de nazarism, biserica unită, mare parte de patriotism, în cât se adeverésce căința unui septuagenar, frate de altar,; „pare a fi scăpat toți dracii din iad. așa ni s'aŭ sporit dușmanii vĕduți și nevĕduți.“

Rutenii din Carei, acum sub oblăduiare întregei jurnalistice, a partidului oposițional din casa țării și a fruntașilor din comitetul pentru de a canonisa limba magiară, ca limbă liturgică, cer dismembrarea parochiei, la a Muncaciului. Ma Szabó Jenő, în „Alkatmány,“ le da sfatul nu mai puțin prudent, celor 44 parochii cu poporeni pretinși magiari. ca să céră de episcop gr. cat. la Oradea-mare de limba respective naționalitatea lor. adecă susținându-i pe acei credincioși de magiari. consecuenter episcop de limba megiară. Ca și cum ar zice, cereți pe Drohobeczki. Și ce e mai ușor a crede de cât, că Szabó, cu vorba acest sfat le va fi dat careienilor, fiind și de ast fel, deja mai înainte adus în conbinațiune numele lui Drohobeczki cu frumósa episcopie română de Oradea-mare. Ce să făurésce pentru noi, cine mai póte sci?! . . .

Szabó Jenő și-a luat datele despre cele 44 parochii, cu credincioși magiari, în diecesa Orădii-mari, din broșura, nu de mult apărută, a preotului rutean din Sătmar Melles Emil, ér el spune, că și-a luat datele din conscrierea populară, efeptuită în 1901, de pe deceniul 1890—1900. Ei bine, dar cine nu scie. că conscrierile acelea sînt pĕcatele humbugului, de a arĕta lumei. că în Ungaria azi mâne nici vorbă de noționalități.

Ei bine? noi scim, că nici unele, nici altele, n'aŭ basă reală, dar pe lângă tóte aceste, n'ar trebui să privim indiferenți cum arde casa vecinului, căci presa magiaro-jidană a făcut multă zarvă, pe cum cu broșura dlui Melless, — așa și cu casul din Carei.

Astăzi cer rutenii careieni, mâne, cei din Acsád, mai apoi cei din Porcsalma dismembrarea și așa mai departe, și apoi deși nu avem în diecesa orădană 44 parochii rutene — acum — magiarizate, dar avem vre-o 15, când le vor atîța tóte, ce o să fie?!

Ordinariatele nóstre s'aŭ trezit târziŭ, a aplica în locurile espuse ómeni de posiție. Sîntem în ast fel de locuri mai pândiți de cât rĕutăcioșii șesului, suspiționați la ori și ce mișcare de frunză Și ce e mai ușor azi, de cât a alarma, atât poporul slab de credință, cum cam de regulă e cel din parochiile amintite de Melles, cât și opinia publică, care e represintată în jurnalistica, atât de lacomă în sensații și atât de veselă, când póte face politică — pretinsă — națională și din cel mai bagatel lucru.

V. Ardelean.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumneḑeŭ Subscrisul îmi împlinesc o plăcută datorință, când esprim pe acéstă cale mulțumită publică Onorabilului Domn Augustin Pintea, comptabil la institutul de credit și economii „Someșana“ în Dej, carele dimpreună cu Dómna soția Maria n. Nagy. a cumpĕrat pentru s. nóstră biserică un Evangelier nou cu litere latine. legat în piele, cu suma de 25 coróne, ér la fondul de premii al școlei gr. cat. Sĕplac întemeiat din contribuiri benevole, a contribuit cu suma de 9 coróne și 71 filerî. Notez aci, că Domnul Augustin Pintea, este de origine din Sĕplac și este însuflețit sprijinitór al causelor bisericesci și școlare. Dumnezeŭ îi resplătéscă cu darurile sale cerești faptele bune sĕvîrșite pentru s. biserică și școlă. Sĕplac 9. Nov. 1902. Ioan Sonea, preot gr. cat.

Scirî personale. Duminecă la 1½ d. a. Escel. Sa Mitropolitul Victor, a sosit în Sibiŭ. însoțit de Rsmul Dr. Isid. Marcu, și protodiac. I. Br. Micu, spre a celebra la îngroparea neuitatului Dr. Ioan Rațiŭ. După îndeplinirea îngropării, însoțit de Rsmul Dr. Aug. Bunea, a făcut o visită comandantului de corp din Sibiŭ, caval. de Probst. Sara Escel. Sa Mitropolitul Mețianu, a invitat la cină pe Mitropolitul Victor, canonicii Dr. Aug. Bunea și Dr. Isidor Marcu, apoi Dr. Elie Dăianu. Nicolae Togan, Arseniŭ Bunea. Aurel C. Domșa, Iuniu Br. Micu și Iacob Popa. Mai eraŭ invitați P. C. Sa Archimandritul Dr. Ilarion Pușcar și Dr. M. E. Cristea. în total 12 persóne. Cu trenul de 10½ Escel. Sa s'a reîntors la reședință.

Din Archidiecesă. Aurel Fodor, preot în Panticeu. dist. Dêrgea, a fost numit paroch la Ascileul-mare în același district.

Masa studenților. În loc de cununĕ pe sicriul regretatului Dr. Ioan Rațiŭ. aŭ incurs următórele sume: I. Br. Hodoșiŭ, 30 cor. David Radeș. 20 cor. I. F. Negruțiŭ, 10 cor. I. Moldovan, Ioan V. Rusu. Ioan Maior. prov. dom. Eugen Bian, câte 5 cor. S. P. Mateiŭ. Dr. Augustin Bunea. Dr. Isidor Marcu, Dr. E. Negruțiŭ, câte 3 cor. Georgiŭ Muntean, Ioan Fodor, G. Precup, câte 2 cor. I. German. N. Popescu, D. E. Domșa, Dr. Vasile Suciŭ. A. C. Domșa, Emil Sabo, Alesiŭ Pop, Ștefan Pop, A. n. Solomon, Nicolaŭ Pop. P. Ungurean. Iacob Domșia, Șofron Stan, Teodor Onișor, Victor Muntean, Demetriŭ Radu, Oct. Prie, Aug. Coltor câte 1 cor. adecă: o sută șasesprezece coróne. Tot în favorul acestui fond aŭ mai colectat: Vasile Suciŭ, preot Cergăul-mic. cor. 5.90. Aurel Poruț, Dezmir. cor. 16.60. Dan. H. Coste. Chendrea. cor. 8.60. Ieron. Man, Băgăŭ, cor. 12.20. Dem. Căliman, Ceavaș, cor. 7.

Contra duelului. O nóuă ligă contra duelului s'a format la Viena. La adunarea de constituire a luat parte celea mai de frunte persóne din aristocrație, profesori de universitate, înalți funcționari ș. a. S'a constituit un juriu de onóre care va decide in chestiunile de onóre a le membrilor. Acésta constituire cade chiar în un timp cu un nenorocit duel întîmplat la Szombathely, cărnia i-a căduț jertfă un distins advocat.

„Drapelul“ ars. Ni-se comunică, că o societate de 3 oficeri de husari din armata comună. staționați în Lugoș. aŭ ars de ună-zi 2 esemplare din „Drapelul“ în cafenéua „Corso.“ Un esemplar l'aŭ înfipt în sabie și i-aŭ dat foc între sunetele „Marșului Rakoczy,“ strigând: „Piéră Românii!“ Mulțumiți cu efectul obținut aŭ repetit spectacolul cu esemplarul cafenelei. „Drapelul“ ars a fost numĕrul cel mai recent, care conține necrologul lui Dr. I. Rațiŭ.

Necrolog. † *Sabina Pop,* inteligenta și blânda copilă a mediculuĭ nostru archidiecesan Dr. Alesandru Pop, a repausat asară la órele 10, în frageda etate de 14 ani. Fie durerea ce o simțim pentru timpuria ei trecere la cele eterne, o debilă mângâiere îndureraților părinți.

Odihnéscă în pace!

A V I S.

În prăvălia societății comerciale „CONSUM“ află imediată aplicație câte o calfă din branșa ferăriei, băcăniei și modei.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.*)

Tatăl lui Papiŭ în mai multe rînduri fu reflectat de cătră acesta, să nu se amestece în politica acelui timp, ci să-i lase, pe tinerĭ. Dar el nu se putea stăpâni, şi se aruncă şi el în valurile furibunde acelor mişcărĭ politice. [1]) Entusiasmul său pentru libertate, egalitate şi dreptate, şi atitudinea sa naţională îi causară sfîrşitul amintit deja. A plătit politica cu capul.

În timpul, cât tatăi lui Papiŭ fu prins în Turda, soţia sa Ana n. Hodoşiŭ fu silită să părăsească Budiul. Îndată după prinderea lui, ea fugi din sat în sat cu cele dóuĕ fice, până ce ajunse în comuna Tur de lângă Blaş, unde petrecu mai mult timp în familia preotului George Dragea. De aci merse mai departe la Mănărade, unde a stat la familia unui Sas, dar puţin timp, căci se reîntórse érăşi pe câmpie. Dar nu merse direct acasă, ci mai întâiŭ se opri în Săcalul-de-câmpie la pretorele Csatt, care a iertat-o şi numai după aceea s'a reîntors la Budiu, unde însе tóte le-a aflat devastate, aşa, cât trebui să locuiéscă în casa clopotarului. [2])

Până când se petreceaŭ acestea cu familia lui Papiŭ Ilarian, el era trecut dincolo în Muntenia, dimpreună cu mai mulţi soţĭ ai sĕi, parte ca să scape de persecutorii ce-l căutaŭ în tóte părţile, parte ca să se înţelégă şi cu fraţii sĕi din Muntenia asupra situaţiunei politice.

Fuga lui şi a soţilor sĕi în Muntenia fu împreunată cu multe primejdii. Trecênd munţii, sub scutul întunerecului nopţii, pe cum însuşi spuse cumnatului sĕu Vasile Pop, fost preot în Budiul-de-câmpie, era să cadă cu toţii într'o prăpastie îngrozitóre; numai un pas doi de mai făcea, se risipia în abisul infernal dimpreună cu toţi soţii sĕi. [3]) Bunul sĕu geniu însе îl scăpă de mórtea sigură, şi după multe peripeţii pline de marĭ pericle, şi după multă frică şi gróză ajunse în Muntenia. Ce isprăvurĭ va mai fi făcut acolo, şi cu ce resultate se va fi sfătuit cu aleşii Muntenienĭ, nu se scie. Scăpă însе cu viéţa, şi se întări şi mai tare în entusiasmul sĕu naţional, vĕdênd însufleţirea, cu care fraţii sĕi din Muntenia petreceaŭ mişcările Românilor ardelenĭ.

În Muntenia a stat până prin luna lui Septembre a acelui an, când s'a reîntors érăşi, cu ceĭ alalţi ardelenĭ, între carĭ şi Ioan Axente Sever, ca să participe la a treia adunare naţională de la Blaş. [4])

E de însemnat, că după ce dieta de la Cluş a proclamat uniunea Transilvaniei cu Ungaria, atât Ungurii, cât şi Sĕcuii începură să-şi alégă deputaţi pentru dieta de la Pesta. Vĕdênd aceestea Românii, ei încă se adunară în tóte părţile şi protestaŭ de noŭ contra uniunei. Ast fel de congrese naţionale ţinură Românii în lunile Iulie. August şi Septembre în Năsĕud. Orlat şi Blaş. [1])

La a treia adunare naţională de la Blaş, ţinută în 16 şi urm. zile din Sept.. Românii s'aŭ adunat înarmaţi. În adunarea acésta ei aŭ organisat Transilvania milităresce împărţindu-o în prefecturĭ şi tribunate militare, apoi aŭ numit prefecţi şi tribunĭ şi aŭ ales un noŭ comitet naţional, numit comitet de pacificaţiune. [2])

În comitetul de pacificaţiune, instituit în locul celui vechiŭ desfiinţat de guvernul Transilvaniei încă în luna lui Maiŭ. a fost ales şi Papiŭ Ilarian, şi încă în calitate de secretar şi archivar. [3])

Nu mult după acésta începură luptele pentru libertate, lupte în carĭ nu mai puţin de cât 40.000 Românĭ îşĭ perdură viéţa pentru idealul naţional. Papiŭ în aceste lupte n'a luat parte activă. Dar cu ocasiunea organisăreĭ provisorie a fost instituit de pretore în cercul Blaşului, „în care post între altele s'a îngrijit în luna Ianuarie 1849 de încortelarea şi provisionarea brigadeĭ Losenaŭ în Obreja şi Bucerdea.“ [4])

Prin urmare activitatea lui în 1848 şi 1849 a fost numai politică şi administrativă, şi nu cuprinde în sine şi fapte de pe câmpul de luptă.

După încetarea luptelor sângeróse urmă pacificaţiunea, „restabilită de forţa armelor“. Atunci şi Papiŭ fu îmbiat cu oficiu din partea guvernului, dar el n'a primit, şi nici pe mamă sa n'a lăsat-o să priméscă pensiune, respective remuneraţiune; [5]) cu tóte că în timpul revoluţiuneĭ perdêndu-şi averea remase în lipsă cu atât mai simţită, că nu era numai singură, ci trebuea să se mai îngrijéscă încă şi de cele dóuĕ fice mai micĭ Ana şi Cornelia.

Idealul sĕu naţional era cu mult mai mare, părerile Românilor cu mult mai simţite, de cât ca guvernul să le pótă remunera cu o funcţiune, saŭ cu o pensiune. Altă rĕsplată aştepta el, rĕsplată pentru neam: libertate şi drepturĭ naţionale. Plin de disgust şi desilusionat idealistul Papiŭ refusă deci ofertul guvernului, atât pentru persóna sa, cât şi pentru a mameĭ sale, şi se hotări să plece în strĕinătate, ca să se perfecţioneze mai departe în studiile sale iuridice, neîndestulit fiind cu celea făcute la facultatea de drepturĭ din Cluş, şi la tabla regéscă din Murĕş-Oşorheiŭ.

S'a hotărît şi a făcut.

În tómna anului 1849, după o scurtă petrecere la casa părinţéscă, plecă la Viena dimpreună cu vĕrul sĕu Iosif Hodoşiŭ şi cu fostul sĕu profesor Simeon Bărnuţiŭ. Aci Papiŭ a stat până la 1852, desvoltând o deosebită activitate. Nu aurmăm fără basă, ci întărim cele zise cu cele dóuĕ volume din „Istoria Românilor în Dacia-superióră“, care nu numai unui tinĕr de 23—24 de anĭ, cum era el atunci, dar în genere orĭ cărui scriitor probat încă l-ar face onóre.

Şi dacă ne gândim, că acéstă voluminósă şi valorósă operă istorică şi icónă fidelă a evenimentelor contimporane o-a scris pe lângă ocupaţiunile sale de student în drepturĭ, atunci zelul sĕu ni-se înfăţişéză încă şi mai mare.

Papiŭ deci nu e un simplu student universitar; un comun „ascultător de drepturĭ“ („Rechtshörer“) din Theresianul Vienei imperiale, care mai mult orĭ mai puţin regulat împlinesce datorinţele de universitar, frecuentând prelegerile şi studiând lucrurile, şi apoi hai să ne petrecem!

Nu. Papiŭ nu e un ast fel de tinĕr, care trăiesce mai mult anilor fără de grijĭ şi se îmbuibă în fel şi fel de distracţiĭ alese şi ciudate din viéţa capitaleĭ.

Este un adevĕrat tinĕr-bĕtrân, pe care îl intereséză sórtea neamului sĕu îl inspiră momentele de glorie şi îl întristéză zilele de veĉnică urgie din cartea gintei sale.

Acum se adîncesce în trecut, acum îl preocupă presintele, acum să rĕtăcesce în viitorul necunoscut, care orĭ şi cum să fie, totuşi el şi-l închipuiésce în colorĭ aurii şi aştéptă de la el, ceea ce nu s'a dat presintelui şi aştéptă mai mult póte de cât era posibil.

Étă gândurile, ce frămîntaŭ mintea şi inima lui Papiŭ, a juristuluĭ din Viena, trecut abia peste 20 de anĭ. Şi mânat de aceste acuşi sublime, acuşi triste, acuşi sfâşietóre gândurĭ, se nasce în sufletul sĕu ideea mărĕţă, să scrie istoria neamului sĕu, cu deosebi să eterniseze memoria evenimentelor de la 1848—9.

Lucrul începe, şi până în anul 1851 e gata şi scos la lumină volumul prim, şi până în anul următor e dat publicităţii şi al doilea volum din „Istoria Românilor“.

Din epistolele sale de care dispunem, reiésă, că Papiŭ a stat în legătură cu mai multe persóne distinse în viéţa nóstră culturală, literară şi politică, cu scop de a-şi câştiga informaţiuni sigure şi detaiate privitóre la chestiunile tractate de el. Cel mai mare serviciŭ însе i-l'a adus vĕrul sĕu Iosif Hodoşiŭ, care de timpuriŭ deveni cel mai intim amic şi consfătuitor al sĕu. Iosif Hodoşiŭ l'a ajutat mai mult, ca orĭ şi care altul, la compunerea Istoriei sale, prin adunarea şi copiarea documentelor de lipsă. [1])

În ce privesce Istoria sa mai de aprópe, ne vom respica mai târziŭ, la locul sĕu, şi în mĕsura cuvenită. De data acésta mai observăm numai atâta, că studentul şi scriitorul Papiŭ în acelaşi timp se ocupa cu tóte chestiunile ce interesaŭ onórea şi ambiţiunea Românilor ardelenĭ, lucru ce-l putem dovedi érăşi mai pe sus de orĭ ce îndoială. Sub raportul acesta trebue să ne provocăm la o epistolă a sa din 28 Septembre 1850 îndreptată din Viena cătră nemuritorul George Bariţiŭ, din incidentul decoraţiunilor împĕrătescĭ, date unuĭ însemnat numĕr de Românĭ ardelenĭ, drept distincţiune pentru merite câştigate în anii de tristă aducere aminte 1848—9.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Raţiŭ.

---

*) În Nr. 49, tipărit în absenţa autoruluĭ, în colóna 1-ă, alineatul 5, s'a strecurat o regretabilă eróre de stil, care este a se corege în modul următor: *În acesa adunare naţiunea română s'a proclamat şi s'a declarat, prin jurămînt, de sine stătătóre, şi a protestat solemn contra uniuneĭ.*

[1]) Comunicat de soru-sa Carolina.
[2]) Comunicat de aceeaşi.
[3]) Comunicat de aceeaşi.
[4]) Epistola lui Ioan Axente Sever cătră prof. Dr. Ioan Raţiŭ, din 8 Nov. 1902.

[1]) Al. Papiŭ Ilarian, Independenţa constituţională a Transilvaniei. Iaşi 1861. part. II. pag. 34.
[2]) Papiŭ, ibidem, pag 34.
[3]) Ios. Vulcan, Panteonul Român. Vol. I. p. 127.
[4]) Epistola lui Ioan Axente Sever cătră prof. Dr. Ioan Raţiŭ, din 8 Nov. 1902.
[5]) Comunicat de soru-sa Carolina.

[1]) »Observatorul« din 1880 Nr. 97. p. 390.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

După aceea i-am povestit tot ce mi-a istorisit șeicul. El era plin de bucurie și rîdea, în cât dinții săi mari și galbini se vedeau în continuu. Cu tóte însușirile sale particulari, el era un vênător curajios. În Ceylon am vênat cu el elefanți, ér în India tigrii, și Percy s'a dovedit în tóte situațiunile cele mai periculóse ca un bărbat curajios și țintaș sigur.

Șeicul veni la noi și ne conduse afară la marginea satului, unde chiar adunaŭ animalele împrăsciate. Aci încă era grămădită multă iarbă uscată, pentru a spăria prin foc pe sugrumătorii turmelor. Terenul era plan și liber de stânci.

„Tot de una ați sorțit în trei grupe animalele?“ întrebai eŭ pe șeic.

„Da.“

„Dacă vrem să pușcăm pe Abu 'l Afrid și pe Sihdi-es-salssali, atunci trebue să faci ce-ți voiŭ spune eŭ.“

„Te voiŭ asculta.“

„Mai întâiŭ vei așeza caii de-a lungul satului într'o linie lungă, apoi vacile, după aceea cămilele și în urmă oile. Locul, pe care odihnesc animalele să formeze un trei-unghiŭ. O latură a acestui trei-unghiŭ vine în atingere cu satul, ér celelalte laturi formézā un vîrf ascuțit, în direcțiune opusă satului. Ambe aceste dóuĕ laturi vor fi compuse numai din oi; celelalte animale vin mai înlăuntru, de óre ce sînt mai de preț. În centrul trei-unghiului se va aprinde un singur foc mare, care luminézā locul întreg.“

„Dar unde vor sta păzitorii?“

„La mijloc între turme. Ei se pot așeza ast fel, în cât să nu pótă fi ajunși de „domnul cutremurului de pământ.“ Eŭ și emirul acasta însă vom sta afară, fie care la o latură a trei-unghiului. Păzitorilor le vei spune, că nu le este permis a pușca, numai în cas, dacă ar fi atăcați ei înșiși.“

„Domnule, planul tĕŭ este bun; el este înțelept, ca planul unui belidnce.“

Se înțelege, că acest plan era fórte avantajios pentru el și beduini. Turmele eraŭ scutite de o parte prin corturi, ér de celelalte dóuĕ laturi prin mine și prin englez. Arabii puteaŭ fi tare îndestuliți, că noi luam asupra nóstră întreg pericolul.

Când ne-am reîntors în sat, toți se uitaŭ cu mirare la noi. Acești ómeni nu-și puteaŭ închipui, cum doi bărbați aŭ curajul să stee singuri față cu leul și cu o panteră négră. Când trecurăm pe lângă crumir, observăm la dînsul o căutătură batjocoritóre și rĕutăciósă, ce o arunca asupra nóstră. Póte că el spera, ca prin Abu 'l Afrid saŭ prin el-Areth să fie mântuit de doi inimici periculoși.

Șeicul voia să mĕ conducă la cortul sĕŭ cel mare, care se afla lângă acela, în care am fost eŭ la femei. Achmed-es-Sallah mĕ opri.

„Sihdi, tu vreai într'adevĕr să omori pantera și leul?“ întrebă el îngrijat.

„Da.“

„O, sihdi, eŭ sciŭ, că în Algeria tu ai omorît deja animale de acestea; sciŭ și aceea, că în țara cafrilor ai pușcat mai mulți lei; la noi însă „regele tunetului“ este altcum de cât în țări stréine, aci trebue să-l nimerésci multe glónțe, ca să móră. Ĕr pantera este și mai blăstĕmată; corpul ei are o mie de vieți, sufletul ei este concrescut din o mie de draci, dinții ei sînt în stare să ródă ferul și ghiarĕle ei sînt iresistibile, ca ale unui bălaur. Remâi aci; nu merge afară!“

„Ceea ce am promis, trebue să împlinesc.“

„Atunci ia-mĕ cu tine, o, sihdi!“

„Tu nu-mi vei folosi nimic, fără numai strica îmi poți.“

„Atunci mĕ voiŭ ruga lui Allah și profetului, să orbéscă ochii panterei și ai leului, ca ei să mérgă pe alte căi.“

El se depărtă întristat. Când voiam să trec pe dinaintea cortului femeiesc, auzii o vóce lină strigând: „Emir!“

Am întrat înlăuntru. Ghumeilah era singură.

„Domnule, tu vreai să te lupți cu leul?“ întrebă ea cu frică.

„Da.“

„Și cu pantera?“

„Da.“

„Allah illa Allah! Nu face lucrul acesta!“

„Pentru ce?“

„Vei muri!“

În vorbele ei vibrătóre se arăta o îngrijare cu adevĕrat seriósă și sinceră. Î-am prins mâna-i mică, brună.

„Te temi pentru mine Ghumeilah?“

„Fórte mult!“

O îmbrățișai ușor.

„N'avea grija! Nu mĕ tem de el-Areth.“

„Eŭ însă mĕ tem de el. N'ai zis tu, că ești fratele meŭ?“

„Acela și sum.“

„Pentru ce voesci atunci să mĕ întristezi prin mórtea ta?“

„Te-ai supĕra, dacă aș muri?“

Ea nu rĕspunse, ci își razimă și mai tare capul pe umĕrul meŭ. Un simțĕmînt ciudat, strĕin mĕ cuprinse. Acésta fată era unica ființă între Meșceri, carea într'adevĕr simpatisa cu mine. Am prins'o de bărbie, i-am ridicat fața în sus și am sărutat'o pe buzele ei calde.

„Allah să te binecuvinte, tu, rosă de la Aïun, pentru vorbele tale pretinesci! Dar nu sci tu, că sórtea omului stă scrisă în carte? Eŭ m'am luptat deja de multe ori cu el-Areth, și tot de una am rĕmas învingĕtor; așa va fi și astăzi.“

„Domnule, gura mea este tăcută, sufletul meŭ însă tremură pentru tine. Întórce-te ĕrăși, căci altcum Ghumeilah va plânge mult după tine!“

Am plecat. Acest copil al naturei proceda curat după îmboldul inimei sale; ea nu presimța, că purtarea ei ar puté fi considerată ca „necorectă.“ Dacă aș fi fost eŭ beduin, tare ușor se puté întîmpla, ca ea să fi devenit Mohallaha mea.

Când am întrat în cortul șeicului, am aflat pe soția acestuia ocupată cu pregătirea cinei. Acestei împrejurări aveam să mulțumesc, că am aflat pe Ghumeilah singură. După cină ieșirăm ĕrăși afară și ocuparăm loc lângă un foc, ce fu aprins în mijlocul satului. Aci își petreceaŭ bine, că Achmed-es-Sallah încă era de față și povestia despre pățeniile nóstre. Ne făcură loc cu multă cinste și mĕ delectară cu un joc pantomimic, representat prin câți-va beduini îmbrăcați în haine femeiesci. După aceea se enarară tot soiul de aventuri de vênătóre și când, cătră miezul nopții, eŭ și englezul ne ridicarăm, ne asigurară cu toții, că nici unul nu va durmi.

Asta o credeam fórte bucuros; îl aștepta dóră un eveniment, de care ei încă n'aŭ mai pățit nici odată. Am luat la mine numai pușca cea cu dóuĕ țevi și pumnalul; celelalte arme, pe cum și calul meŭ, le-am dat în grija lui Achmed. Englezul de asemenea își luă pusca și cuțitul.

„De care latură vreai să mergi D-ta, sir?“ mĕ întrebă el.

„Vrei să tragem la sorți?“

„Da.“

„Atunci întórce-te cu spatele cătră mine! Eŭ voiŭ ține cuțitul ast fel, că mânunchiul arată la drépta și tăișul la stânga, ori invers. Ce alegi?“

„Tăișul.“

„Privesce încóce; el arată spre drépta; așa dar d-ta mergi la drépta. Mai întâi însă vom face o revistă.“

Cu puscile pe umĕr noi pășirăm printre corturi și ieșirăm afară la locul de odihnă ai animalelor. Dispositiunile mele aŭ fost urmate întocmai. În mijloc ardea un foc mare, care lumina bine turmele din apropiere, pe când grupele mai depărtate zăceaŭ învĕlite în umbre fantastice. Cei șepte păzitori ședeaŭ în apropiere immediată lângă foc, unde acești eroi se simțiaŭ mai siguri ca ori și unde. Câinii încă eraŭ lângă dînșii, așa, că ast fel turma cea mare a animalelor era încredințată singur numai pazei nóstre. Acum ne despărțirăm; englezul merse la drépta și eŭ la stânga. Încă nu era timpul să așteptăm nici leul, nici pantera; ast fel eŭ merseĭ fără grijă de-a lungul laturei mele, spre a vedea dacă animalele staŭ la olaltă. Din fericire aceste deja din instinct se îmbulziaŭ în apropierea focului. Cămilele și vacile în mijlocul trei-unghiului zăceaŭ liniștite, rumegând, ér oile, cari ocupaŭ laturile esterióre mai periculóse, s'aŭ îmbulzit așa de tare cătră olaltă, ca și când ele ar fi audit deja vócea puterniculuĭ lor inimic.

Era lună nóuă; numai stelele luminaŭ pe cer; cu tóte acestea, când am ajuns la vêrful trei-unghiului, unde se sfîrșia revierul meŭ, am putut observa pe englez, carele ca și mine era ocupat cu visitarea liniei sale de pază. Amêndoi ne-am desbrăcat de burnusele și turbanele cele albe, lăsându-le în sat, ca să nu atragem asupra nóstră ochii periculóselor fiare.

(Va urma.)

Economie.

Împărtășiri din grădinărit și economie.

(De Wilhelm Mühle din Timișóra.)

Lăcrămióre—Iarna.

Lăcrămiórele, favoritele ómeni întregi — (Convallaria majalis maior) se pot procura numai pe la sfîrșitul lui Nov. saŭ în Dec., după ce a întrat înghețul. Grădinarii, cărora le staŭ la dispositie case de flori, aŭ diferite metóde spre a le aduce la încoltire. Îndată după procurare se așéză în nășip și se udă bine. în contra înghețului se apéră prin oblojire cu pale saŭ alt ceva. De aci se scot după trebuință și se așéză în olurĭ 10—15 bucăți, în lădi 50—200 bucăți. în care să pune pământ comun saŭ muschĭ cu pământ și numaĭ de cât se duc într'un loc întunecos și cald până la o temperatură de 24—30° R. Mugurii se coper cu muschĭ de 5—6 cm. grosime și se udă tare. Îndată ce aŭ crescut și se ivesc mugurii de flori, li-se lasă puțină lumină, apoĭ din ce în ce maĭ multă, până ce să desvólte deplin. când li-se subtrage căldura, pentru ca înflorirea să dureze maĭ îndelungat.

Privații, carĭ n'aŭ case de flori, pot întrebuința pentru lăcrămióre olurĭ saŭ lădițe de țigărĭ, în fundul cărora se fac maĭ multe găurĭ, cam de grosimea unuĭ deget într'o astfel de lădiță se pot pune 25—40 bucățĭ, apoĭ peste ele și în jurul lor se pune muschiŭ, ce trebue ținut în continuŭ umed și zilnic se udă de maĭ multe orĭ cu apă domólă de 24—30° R. Astfel pachetat se pune peste un pleŭ. ce e plin cu apă. și cu totul se așază pe un cuptor și se grijesce, ca în continuŭ să fie umed; după 3 săptĕmâni înfloresc și îmbracă tótă lădița, apoĭ se pun pe masă orĭ pe feréstră, formând un ornament prețios și plăcut în casă. Lăcrămiórele din capul de bună speranță. *(Freesia odorata refracta).* Lăcrămiórele din capul de bună speranță sînt în timpul din urmă cel maĭ frumos import de cepe de flori. Ori cine, fie laic saŭ specialist, care a cultivat aceste flori, le-a îndrăgit, pentru că cultura lor ușóră, înflorirea și parfumul lor cuceritor este unic în felul lor. Ele se plantézĭ în pământ — cum s'a zis — 5, 6 până în 8 cepe într'un ol de mijloc și se țin într'un loc liber, nu prea umbros, până când vin nopțile cele rĕcĭ, atunci se aduc într'o feréstră luminósă cu o temperatură mijlocie, — nu le place nicĭ rĕcéla, nicĭ căldura, maĭ potrivită le este temperatură de 8—10° R. — saŭ apoĭ între ferestrĭ. Dacă cepele se plantézĭ în Iulie. înfloresc pe la Crăciun; ele recer 5 lunĭ până la înflorire. Decĭ conform acestuĭ timp se potș și planta, maĭ bine însă din Iulie până în Decembre. După înflorire se udă din ce în ce maĭ puțin, ér maĭ târziŭ nu se maĭ udă, ca pe încetul să se svînte cepele bine, când prin Iulie se plantézĭ érășĭ.

Cele maĭ marĭ din tubercule nu sînt maĭ marĭ ca o alună, dar sînt și așa de micĭ ca un grăunț de grâŭ, aceste încă înfloresc frumos, numaĭ maĭ slăbuț.

Bibliografie.

A apărut:

Călindarul poporului pe anul 1903 anul XVIII. Sibiŭ, editura „Tipografiei,“ 148 pag. plus inseratele, prețul 40 banĭ. Are parte literară bogată și multe ilustrațiĭ originale și străine. Însemnăm aicĭ: Avram Iancu, Episc. Pavel, Morm. lui Bărnuț, Victor Vlad Delamarina, Alfonso regele Spanieĭ. Apoĭ poesiĭ, anecdote, povestirĭ etc.

P. Dulfu: **Euripide, Ifigenia în Aulida și Taurida,** traducere în versurĭ. Bucurescĭ 1903 prețul 3 Lei. Traducerea acestei drame grecescĭ, a apărut în românesce înainte cu 12 anĭ; ediția asta nóuă e prelucrată și îngrijită mult de autor, atât în ce privesce limba, cât și versificația românéscă. La sfîrșit autorul dă multe note esplicative.

Bănățanul: **Deprinderĭ păgubitóre,** sfaturĭ și învețăturĭ seria primă. Edițiune îngrijită din însărcinarea despărț. Lugoș al Asociațiunii și cu consimțĕmîntul autorului de Dr. Valeriŭ Branisce. Lugoș 1902. prețul 30 banĭ. Asta e a dóua broșură interesantă, pe care desp. Lugoș al Asociațiunii o publică pentru cultivarea poporului. Aceste prețióse sfaturĭ și învețăturĭ aŭ apărut maĭ întâiŭ în fóia „Drapelul și ele se ocupă cu vindecarea multor defecte ce esistă printre poporul din Bănat. Pot fi însă cu succes cetite și de cătră țăraniĭ nostrĭ, căcĭ și pe la noĭ sînt o mulțime, carĭ sufer de bólele pomenite aci.

Adjutus secundus: **Catechism catolic** pentru scólele superióre, prelucrat după scrierile lui Spirago. Prețul 2 coróne Satmar 1903.

„Lucsafĕrul“ numerii 9—10 cu următorul sumar: Mateiŭ Corvinul. de I. Lupaș; Împăcare, poesie, de Elena din Ardeal; Literatură poporală. de Emil V. Degan; Un dor ascuns, poesie, de Sandu; Studente, de Simiu; Satul meŭ. de Tullius; Povestĭ pentru Ninon. de Emil Zola; Câteva contribuirĭ la biografiia lui Andreiŭ Murĕșan, de O. C. Tăslăuanu; Un cântec, de V. E. Moldovan; Adam Smith (urmare); Căsătoriĭ de probă, de Dr. Iosif Siegescu; Esposiția industrială din Sibiŭ, de Nicolae Otavă; Octavian Papp. de L.; Cronică, bibliografie etc. Redacția și adm.. Budapesta, strada Vörösmárty 60. Prețul 10 cor. pe an.

Iuliŭ Biroŭ: **Carte de compunere pentru școlele poporale.** Cursul II. pentru bieniul III. ciasa V. și VI. element. Lugoș 1902, prețul 1 cor. Tot de acest autor aŭ apărut cursul I. cu 50 banĭ și cursul II. cu 1 cor. A se adresa la autor Nagy-Tikvány. p. Kákova.

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ: **Poesia idilică.** Studiŭ. Blaș 1901. Prețul 1 cor.

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ: **Viața și operele lui Andreiŭ Murĕșan.** Studiŭ istoric-literar. Blaș 1900. Prețul 2 cor.

Dr. Ambrosiu Chețianu: **Geografie pentru clasae II gimnasială și reală, partea II. Europa. Asia și Africa,** Blaș 1902 pag. 68 prețul 1 cor. Manual pregătit după cel maĭ noŭ plan ministerial.

N. Pilția: **Curs sistematic de gramatica limbiĭ române.** întocmit de Niculae Sulica, prof. gimn. Partea I. Etmologia, Brașov 1902. prețul 1 cor. 80 banĭ. Se póte procura de la librăria Zeidner, în a cărei editură a apărut.

Trilogia lui Munkácsy.

La întrebările sosite de la maĭ mulțĭ cetitorĭ rĕspundem aci:

Copiile „trilogieĭ,“ despre carĭ am spus, că se află la firma Egyházy din Pesta, sînt reproducerĭ. esecutate în forma acuarelelor. la institutul artistic Lemercier din Paris. Aceste reproducțiunĭ, sînt esecutate așa de artistic, așa de minunat și de perfect, cât se pot enumera între lucrările cele maĭ desevîrșite pe acest teren. Mărimea fie căreia înțelegêndu-se și marginea albă din jur, e de 105 cm. lățime și 75 cm. înălțime. „Christos înaintea lui Pilat“ și „Golgota“ se află și în ediționĭ poporale de mărimea 74×58 cm. Tablourile acestea aŭ apărut în editura firmeĭ Dr. Edm. Ro heim & Comp. din München și se pot procura prin firma Egyházy din Pesta saŭ prin Tipografia nóstră și în rate lunare saŭ cuartale, și anume ediția mare în rame de $10^1/_2$ cm. late, și frumos aurite cu 60 de marce, ceaalaltă maĭ mică cu 40 marce, rata lunară va fi de 4 respective 2 coróne. Când comanda se face prin Tipografia nóstră să se alăture și o marcă de 10 banĭ.

Posta „Unirii“.

Iob. Nu credem să intereseze pe cetitoriĭ nostri, e ceva prea depărtat, dar vom maĭ vedé.

M. se. Pentru numĕrul acesta e prea târziŭ

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Comunicarea trenurilor prin gara Küküllószög—Blaș.

(Valabil din 1 Maiŭ 1902).

Sosĕsc			*Plécă*		
1. *De cătră Teiuș:*			1. *Cătră Teiuș:*		
Tren accelerat,	9·04	dim.	Tren mixt,	12·55	d. a.
„ mixt,	2·19	d. a.	„ accelerat,	7·35	sara
„ personal,	1·02	nóptea	„ personal,	2·28	nóptea
2. *De cătră Copșa:*			2. *Cătră Copșa:*		
Tren mixt,	12·53	d. a.	Tren accelerat,	9·05	dim.
„ accelerat,	7·34	sara	„ mixt,	2·21	d. a.
„ personal,	2·26	nóptea	„ personal	1·07	nóptea
3. *De cătră Sóvárad:*			3. *Cătră Sóvárad:*		
Tren personal,	8·48	dim.	Tren mixt,	3·25	nóptea
„ mixt,	6·50	sara	Tren personal,	2·48	d. a.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul XII. Blaș 20 Decembre 1902. Numĕrul 51

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Apropiindu-se finea anului acestuia, rugăm pe P. T. Cetitorĭ și abonenți aĭ fóieĭ nóstre, să binevoiéscă a ne trimite abonamentul restant al fóieĭ.

Administrațiunea.

Moravurĭ străine.

Orĭ în cătrău ne întórcem privirile — tabloul ce ni sĕ presintă e desolațiune.

Nu auzim, de cât plângerĭ și tânguirĭ.

E desolată viéța publică, viéța națională, viéța socială și viéța familiară.

În viéța publică a țărĭĭ domnesce corupțiunea. Tot ce vezĭ e scamatorie. Pe linia întrégă domnesce principiul: mundus vult decipi, ergo decipiatur. Tóte mĕsurile de guvernament tind la întărirea domnieĭ de rasă a unuĭ popor în conul celor alalte. Se aud deja vocĭ, carĭ fățiș pretind deposedarea unor cetățenĭ în favorul altora.

În viéța națională e tot așa. Ne închinăm memorieĭ unuĭ vrednic conducĕtor, îĭ aducem tribut de recunoscință — cu gura. În faptă ne facem trebile și declarăm de trădătorĭ pe toțĭ ceĭ ce sînt de părerĭ contrare la ale nóstre.

În viéța socială? E pagubă și rușine a și grăi. Nu credem să fie popor, la care într-atâta să lipséscă simțul bun și spiritul de caritate reciprocă, cum vedem la noĭ.

În viéța familiară? Nicĭ nu maĭ vorbim. Spiritul vechiŭ patriarchal, ce din fiesce care familie românéscă făcea un mic raiŭ — a dispărut. Viéța familiară s'a făcut un fel de convențiune onerósă. Soțiĭ se află bine când sînt departe de olaltă.

Urmarea?

Lipsa de caracter, lipsa de omenie,

Să înființéză o reuniune comercială între cele maĭ fauste auspiciĭ. E capital de ajuns, e marfă bună, maĭ ieftină ca maĭ înainte. Sînt cumpĕrătorĭ destuĭ. Să face învîrtire de marfă și de banĭ. Și la adecă? La bilanț? — Deficit. Și când colo care e causa? Te fură ómeniĭ tĕĭ, cărora le-aĭ dat pâne și cărora le asigurĭ esistința.

Din ast fel de motive licuidéză „Concordia“ din Sibiŭ și din ast fel de cause se luptă cu mórtea „Consumul“ din Blaș.

Ne întrebăm, de unde s'a infiltrat veninul în șirurile nóstre?

Noĭ scim un lucru. Dacă poporul nostru a resistat la valurile imense, ce preste capul luĭ aŭ trecut, forța de resistință și de viéță și-a primit'o din moravurile sale simple, candide, fecioresc, din omenia sa. Odinióră între românĭ minciuna era mare pĕcat, furătura și înșelăciunea crime horibile, pentru carĭ eraŭ eschișĭ pentru tot de una din societate. O părechiă, care trăia necununată era încungiurată ca ciuma.

Azĭ? Sînt pline satele de concubinărĭ, și sĕ întorc printre ceĭ alalțĭ ómenĭ negenațĭ, ca și când tot una ar fi: a trăi pe lege orĭ fără de lege.

Iese unul din temniță, unde a fost închis pentru furătură. Odinióră n'avea loc între ómeniĭ cinstițĭ. Aci e primit ca și când nimic nu s'ar fi întêmplat.

S'aŭ schimbat moravurile.

Maĭ de mult se judecaŭ faptele din punct de vedere al legiĭ luĭ Dumnezĕŭ, carea opresce și gândul rĕŭ, până și pofta pĕcătósă. Azĭ să zice: Ie de la cine are.

Cu un cuvînt am ajuns la marginea prăpăstieĭ. Am perdut basa morală a vieții private și publice.

Urmarea póte fi numaĭ ruina, desastrul desĕvîrșit.

E încă timp de întórcere.

Trĕbue să ne întórcem pe tótă linia. Trĕbue să alungăm din trupul nostru veninul moravurilor străine.

Trĕbue să ne câștigăm convingerea și convingerea acésta s'o înrădăcinăm și în alțiĭ, că mântuire nu este pentru noĭ, de cât întórcerea imediată și sinceră la moravurile simple și crestinescĭ ale părinților nostri.

De aceea să rupem legăturile cu ómenĭ de aceĭa, carĭ nu respectéză cu sfințenie legea creștinéscă. Fie maĭ pe sus de tóte pedépsa ómenilor necinstițĭ, disprețul celor buniĭ. Nicĭ o pedépsă în lume nu are putere vindecătóre pentru ceĭ rĕĭ, ca disprețul celor buni.

Și în judecarea lucrurilor, când vorba e de omenie, să fim severĭ. Scuse, înfrumsețărĭ, esplicărĭ, restălmăcirĭ să nu admitem. Omenia trĕbue să fie ca aurul. Să nu se lipéscă de ea nicĭ o pată, nicĭ o necurățenie.

S'o vedem dar cu toțiĭ și să ne punem la lucru.

Ceea-ce a ținut neamul nostru, a fost omenia. Și să ne însĕmnăm bine. că fără omenie nu vom putea esista.

Să ne lăpĕdem decĭ de moravurĭ străine și să alungăm din sînul poporuluĭ nostru tótă necurăția și înșelăciunea. Atunci dar numaĭ atunci — vom avea viitor.

Cetițĭ! **BEN HUR** Cetițĭ!

— Unul dintre cele maĭ sensaționale, instructive și moralisătóre romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numaĭ 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unireĭ“.

Legea de naţionalităţi. În sfîrşit li-se va face pe plac compatrioţilor nostri. Cunoscuta adresă a comitatului Poşon, va ajunge cât de curînd în desbaterea dietei şi aprópe sigur, că hotărîrea ce se va aduce, va fi favorabilă. Ast fel legea de naţionalităţi, care s'a adus în timpuri critice, spre a le asigura de dragostea şi sprijinul acelora, carî din întîmplare, aŭ luat cârmuirea, saŭ se va abroga cu totul, s'aŭ se va modifica, cât nu va mai avé nicî măcar un colţ de nădejde pentru cei ce trăiesc afară din sînul marei şi puternicei naţiuni magiare.

Noi am vrea să se ştérgă cu totul. De ce să-şi şi piérdă adunarea legislativă timpul, cu paragrafarea unor dispositiŭ, pe carî nime nu le esecuta? Mai bine să scim hotărît, că trăim în acéstă ţară numai ca să ne dăm averea şi viéţa întru apĕrarea ei, fără ca să avem drept a aştepta, saŭ cu atât mai puţin a pretinde ceva.

STĂRI ACTUALE.

Privire generală.

Puţin timp a trecut, de când am asistat lîngă sicriul unui mort imposant. Atunci am putut vedea, că pe panglica ce atârna de sicriŭ sta scris: „sciinţă şi necredinţă.“ Acest mort imposant a fost veacul trecut al XIX. Cununa, ce i-s'a pus pe sicriŭ a fost nu se póte mai potrivită, căci într'adevĕr veacul acesta a fost veacul sciinţei şi al necredinţei. Dintre tóte veacurile, ce perândându-se unul după altul s'aŭ cufundat de veci în oceanul nesfîrşit al timpului, nicî unul nu s'a împărtăşit de atâta lumină, — dar în aceeaşi vreme nicî unul nu a asistat la atâtea rătăciri înfiorătóre, ca şi acesta. „Nicî un alt veac nu a fost înzestrat cu aşa mari daruri, dar nicî unul nu a rătăcit atât de înfiorător.“

Să observăm: Îndată la început înviorerî uriaşe: armele oratoriei şi intelectului eluptă libertate cetăţănéscă, politică, socială; căile ferate micsoc pământul şi îl cuceresc pe deplin; sîrmele telegrafice, purtate ca de aripile gândului, apropie, leagă naţiuni de naţiuni; Alpii se subsapă, Pireneii se netezesc, mai rĕmâne, ca pe sub mări să se construiéscă drumuri; sciinţele naturali, chemia, geologia, înfăţoşéză strămoşilor lumi necunoscute. . . Şi totuşi de unde oftatul acela atât de repeţit, că omenimea nu e fericită? Că nicî odată nu a înotat în o miserie atât de amară ca şi acum? Omenimea dispune de tóte până şi de ce nu are lipsă, numai ceva îi lipsesce; un ceva, ce e indispensabil pentru ca omul să pótă zice, că e îndestulit. Si acel ceva e Dumnezeŭ. Societatea omenéscă ni-se presintă, ca o turmă sfăşiată de lupi; morala pretutindenea e hârţuită, patimile deslănţuite cuprinse în joc diabolesc cu necredinţa modernă, care ca un părĕŭ de munte, răpesce cu sine tot ce-i stă în cale, şi numai după ce a ajuns la loc şes, lasă să i-se vadă gunoiul, ce l'a adus şi l'a lăsat în urma-i.

Negarea esistinţii lui Dumnezeŭ a triumfat cu ajutorul alor trei unelte: materialismul, naţionalismul şi pantheismul. Ca peştii ce pier de otrava aruncată în apă, aşa s'a lovit omenimea de aceşti cureuţi plini de venin. De acéstă ciocnire s'a şi buimăcit într'atâta, cât uşor după aceea s'a putut ruina.

Îndată ce omenimea a primit la sînul ei aceşti curenţi otrăvicioşi, numai de cât a început a gândi şi a lucra după felul acestora. Materialismul cel dur şi nedrept a omorît credinţa ce trăia necontorbată în inima ómenilor; de aci aŭ început a nu mai crede în viéţa de dincolo, ba nicî într'un lucru supranatural. Omul a fost pus într'o categorie cu animalul. Îi s'a permis dar atâta, că e mai perfect încât-va de cât cele alalte animale. Acest curent nenorocit şi-a produs de timpuriŭ fructele-i stricăcióse. Dacă nu esistă Dumnezeŭ, nu viéţă de veci, nu rĕsplată şi pedépsă, atunci care ar putea fi scopul omului, dacă nu gustarea tuturor plăcerilor ce i-le îmbie lumea şi i-le poftesce trupul? Necredinţa modernă cu promisiunile ei, că va aduce îndestulire şi mângâiere, a corupt nespus de uşor spiritul omului, doritor de o libertate nețĕrmurită. . .

Ast fel lumea moralminte s'a ruinat. Dar societatea de azi nicî în partea materială nu ne presintă alt succes mai îmbucurător. Pâne şi drept! strigă mulţimea înăduşită în valurile miseriei, poporul despoiat de credinţă, în vreme ce între ameninţări şi blasfemii înfiorătóre sparg ferestrile la avuţi. S'a ivit socialismul. Şi să nu se creadă, că socialismul trăiesce numai între pereţii palatelor orăşenesci, ei a cucerit şi poporul acela ce era atât de fericit în credinţa sa — firesce că nu atât de pronunţat, ca pe clasa comercială, dar mai vîrtos pe clasa industrială de pe la oraşe. Pretutindenea să aude un vaer şi o neîndestulire generală. Guvernele liberale aŭ acăţat în grumazii poporului traista de cerşitor spre bucuria capitaliştilor.

Acésta e caracteristica pe scurt dar întunecósă a societăţii de azi. Ca un morbos mare şi imposant, ni se presintă societatea, care are lipsă de un medic harnic şi iscusit. Dar unde întârzie medicul?

FEUILLETON.

POCĂIŢII.

(Nazareii, Anabaptiştii).

Pocăiţii sînt o sectă religioasă, a căror doctrină e un conglomerat de doctrine donatiste, pelagiane, albigense, wicleffite, husite, calvine, iconaclaste şi mai scie Dumnezeŭ ce. Acest conglomerat priveşte atât religiunea teoretică cât şi practică.

După ei primul şi singurul isvor, din care avem să învĕţăm ce trebue să credem şi să facem, e sfînta Scriptură, atât a testamentului vechiŭ, cât şi a celui noŭ. Tradiţiunea, decisiunile bisericei luate în sinóde, scrierile ss. Părinţi etc. pentru ei nu esistă, ca isvóre a religiunii. Apa, din singurul isvor recunoscut de ei, e îndreptăţit ori cine s'o analiseze: bărbat şi femeie, învĕţat şi neînvĕţat, cu supremă auctoritate pot să interpreteze sfînta scriptură şi natural, pot să culégă din ea ce voiesc şi ce le place.

Dintre sacramente recunosc 4: Botezul, Penitinţa, Eucharistia şi Căsătoria, dar numai cu numele, abătêndu-se în definiţiune şi în interpretare de la învĕţătura bisericei şi aşa de la esenţa sacramentelor.

Privitor la botez învaţă, că e necesar numai pentru adulţi, carî aŭ comis pĕcate personali, şi dacă cineva a fost botezat ca prunc, trebue să se reboteze. Materia proximă a botezului póte fi numai spălarea cu apă prin afundare. Esistinţa pĕcatului original o négă. Botezul se póte administra numai celor, carî aŭ făcut penitinţă.

Penitinţa după principiile lor, stă în mărturisirea publică a pĕcatelor când se iertă pĕcatele singur pentru publicitatea mărturisirii, fără de a fi necesar ori de lipsă ministrul.

Pânea şi vinul se prefac în corpul şi sângele Domnului Christos, când un om — bărbat ori femeiă — nemaculat, pronunţă cuvintele: *„acesta este trupul meŭ . . . “* şi *„acesta este sângele meu. . . . “*

Despre casătorie învaţă, că e de instituţiune divină, că e sacrament, dar numai până ce un contrahent comite adulteriŭ, în care cas căsătoria e disolubilă.

Celoralalte sacramente le neagă chiar şi numele. Şi în deosebi neagă şi atacă sacramentul preoţiei. În biserica lui Christos — zic ei — toţi sînt capaci, toţi aŭ aceeaşi putere şi drepturi. Numai aceia sînt membrii în societatea lui Christos, carî sînt buni, carî aŭ făcut penitinţă şi dacă e vorba de ministrul sacramentelor, póte fi numai cel nemaculat, de óre ce nimenea nu póte da, ce nu are.

Négă, că biserica ar fi casa lui Dumnezeŭ şi că omul e dator să o cerceteze; în schimb însĕ credincioşii sînt datori a se aduna în un loc, fie acela de ori ce natură, şi să se róge.

Şi în urmă *„pocăiţii“* cred în predestinaţiune.

Tóte acestea le învaţă şi susţin cu scopul de a reforma lumea, care e decădută, care zilnic comite abusuri şi fărădelegi: lumea nepocăită.

Scriitorul acestor rînduri, cunósce doctrina *„pocăiţilor“* din scrierile lor şi mai mult din disputele, ce le-a susţinut cu ei în mai multe rînduri.

În următórele reproduc o dispută, ce am avut-o în comuna D. cu un *„pocăit,“* pe care l'am admirat pentru sciinţa de rost a sfintei Scripturi întregi.

Disputa a durat 3 óre, în casa preotului plină de credincioşi, de unde n'aŭ lipsit nicî alţi *„pocăiţi“* şi între alţii nicî *„pocăita“* soţia *„pocăitului“* meŭ, care crepând uşa casei asculta cu multă curiositate cele vorbite.

„Pocăitul“ întrând în casă cu scriptura sub vestmînt, salută crestinesce. Îi resalut, după ce la întrebarea lui îi spun, cum mĕ aflu şi ce scop are presenţa mea în comună. Întrebându-l şi eŭ despre causa presentării lui, spune, că a audit cum că 4 poporeni aŭ fost la Oficiul protopopesc şi aŭ protestat, ca *„fraţilor“* să li-se dele lemne din pădure şi să mai păşuneze vitele lor în venitor în pădurea aceea.

Eŭ: Cine-s *„fraţii“ ?*

El: Noi făcênd pocăinţă şi îmbrăţoşind legea lui Christos, nu mai cunóscem părinţi, fraţi trupesci, neamuri etc., ci *„fraţii“* nostri sînt aceia, carî s'aŭ întors şi nu mai pĕcătuesc: nu sudue, nu se îmbată şi nu lucră Dumineca, căci: *„Fericit bărbatul, care n'a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea pĕcătoşilor n'a stătut şi pe scaunul pierdĕtorilor n'a şedut: ci în legea Domnului voia luĭ şi în legea luĭ va cugeta ziua şi nóptea“* (Ps. 1, 1—2). Apoi în sfînta Scriptură ss. apostolii *„Fraţi“* numesc în mai multe locuri pe credincioşii lui Christos şi chiar şi Dvóstre preoţii, când conveniţi, vĕ numiţi *„fraţi.“*

Eŭ: *„Fraţii“* făcênd odată pocăinţă nu pĕcătuesc? sfînta Scriptură zice: *Ĕr de vom zice, că pĕcat nu avem, pe noi înşine*

Ca o mântuire divină, ca o mână trimisă de Dumnezeŭ apare Christos cu biserica lui. O aruncătură de ochĭ peste viéţa eĭ de la nascere şi până în timpul de faţă, ne va convinge, că încă nu e perdut totul. Biserica, acésta sentinelă veghiătóre a păzit şi apărat de atâtea orĭ societatea de córumpere şi peire. În zilele tinereţiĭ eĭ cu o admirabilă înţelepciune şi tact nimitor, reuşesce să colonisezе ţinuturĭ deşarte cu popóre păgâne, nomadice; nobilitézá moravurĭ, dedă popóre la viéţă constiţuţională. Şi biserica aceea stă încă şi azĭ în deplină splendóre şi lumină. Ea a străformat odată lumea şi dacă azĭ, puterea eĭ e tot atât de mare, ca şi pe vremea, când Europa se chiema „imperiul roman păgân," e mai pe sus de orĭ ce îndoiélă, că punêndu-se în luptă cu necredinţa modernă va învinge dacă nu azĭ, dar totuşĭ va învinge.

Şi se va pune în luptă. Pentru că biserica e o instituţiune divină şi are menirea de-a veghea peste drepturile şi binele relaţiuni spirituali şi materiali ale popórelor. Când drepturile se calcă, când relaţiunile se conturbă, ea are sfîntă misiune, dar şi mai plăcută datorinţă de a restabili equilibrul.

Că şi de astă dată va învinge necredinţa e sigur, dar că va învinge mai iute saŭ mai tîrztŭ — acésta atârnă de la luptătoriĭ eĭ, de la preoţi. — Şi iată, că deja armele preoţilor strălucesc pe câmpul de bătae.

Îs de admirat înfrăţirea acésta, preoţiĭ Germanieĭ. . . Preoţimea acésta, până când arată poporuluĭ calea către cer, nu-şĭ uită nicĭ de lipsele lui materiali. Acestei preoţimĭ zelóse şi-aŭ concreduţ destinele nu mai mult de 794 societăţĭ de sodalĭ, pe steagul cărora e scris „Dumnezeŭ binecuvîntă munca cinstită." Ér numĕrul membrilor se urcă la colosalul numĕr de 80.000. Optzecĭ de milĭ bărbaţi tinerĭ, elementele cele mai periculóse ale societăţiĭ, punêndu-se la adăpostul păstorilor sufletescĭ se obligă a servi lui Dumnezeŭ şi a fi de folos omenimeĭ, iar socialiştilor le rĕspund: „Dumnezeŭ binecuvîntă munca cinstită." — Iată ce pot să isprăvéscă preoţiĭ înarmaţi cu arme spirituali. Iată rodul „societăţiĭ" şi al vîrtuţilor. . .

Nu cu mai puţină însufleţire, dacă nu cu atât succes se continră lupta în Francia, Spania, Portugalia etc. . . Lupta s'a încins pe tóta terenele. . .

Numai în o singură ţară adorm încă toţi, iar noi, carĭ din destinul sorţiĭ încă sîntem fiiĭ aceleĭ ţărĭ, în faţa ăstor propovĕdnirĭ mincinóse, să ne apropiem de noĭ înşi-ne şi să vedem cum stăm.

Despre noĭ.

Sîntem un popor mic, dar în concertul celor alalte popóre din patrie totuşĭ destul de numĕros. Vitregităţile timpuluĭ în decursul esistinţiĭ nóstre de 17 vecarĭ în pămîntul acesta, ne-aŭ dăruit necontenit cu celea mai fatale lovicurĭ ale sorţiĭ. . . . Fost-aŭ timpurĭ, când cu năvala treceaŭ peste noĭ şireágurĭ de popóre nomadice şi barbare; şir s'aŭ lănţuit ispitele diavolescĭ amăgindu-ne cu lăpădare de credinţă, de lege; ba aŭ venit mai apoĭ şi vremurile acele, când de dreptul ceĭ mai elementar am fost despoiaţi de libertatea individuală.

Dacă deschidem istoria neamuluĭ nostru, e mirare, că după atâtea încercărĭ de ispită şi momelĭ şi drepturĭ usurpate, mai stăm încă. . . Mai stăm încă, dar cum?

Dacă a fost cândva mai critică situaţia morală şi materială a poporuluĭ nostru cea din zina de azĭ tot pe atât de mult trebue să ne deştepte temerĭ îngrijitóre — ba putem zice, că atentatoriĭ la trunchiul arboreluĭ nostru aŭ sgâriat deja rădăcinile cele mai viguróse: biserica.

Peste tot provedinţeĭ dumnezeescĭ avem de-aĭ mulţămi, că trăesce încă în poporul nostru credinţa în Dumnezĕŭ. Dar în aceaşĭ vreme trebue să recunóştem că curajul pentru cuvîntul lui Dumnezĕŭ, pentru legea sfântă a scăzut şi pe icĭ colo sĕmînţa necredinţiĭ e aprópe de-a încolţi. Pentru că valurile necredinţiĭ s'aŭ lăţit deja peste tóte unghiurile pămîntuluĭ şi de altă parte, inteligenţa nóstră, dacă nu a îmbrăcat definitiv hainele necredinţiĭ moderne, apoĭ la tot cazul e fórte aderentă oportunismului.

Scade moralitatea, căcĭ francmasonismul se apropie cu paşĭ cutezătorĭ, şi scade pentru că situaţia materială a poporuluĭ nostru e aprópe de ruină.

Şi cum stăm cu situaţia materială? Dacă nu e ruinat încă poporul, apoĭ e sigur că lăsat pe calea care-o bate, va urma inevitabil ruina. Să lăsăm la o parte, că tóte pretensiunile timpuluĭ de azĭ să resólvă pe contul pungeĭ ţărănescĭ, dările enorme ce îl ating până la óse; — ci să relevăm numai atîta, că ignoranţa şi neorientarea îl leagă de punga usurarilor fără de suflet, că dragostea şi bunăvoinţa, ce i-se arată din partea strainilor, îi esploatézá tóte isvórele de venit şi să mai adaugem încă favorurile ţăreĭ, scutul legiĭ? . . Pe icĭ pe colo s'aŭ mai încuibat şi unele pasiunĭ „domnescĭ," — iar francmazonismul şi puterea legiuitóre mână în mână îĭ dărăburesce pămîntul, pentru că scie că dependinţa materială aduce cu sine slăbiciunea convingeriĭ.

Socialismul stăpânesce inconscient şi poporul nostru. Să aştéptă numai ocasiunea când să erumpă. Şi cu atât e mai lungă răbduria lui, cu atât va fi mai puternică erumperea.

Trunchiul naţiuneĭ îl formézá poporul când piere trunchiul inevitabil, trĕbue să piară frunza şi ramul.

---

ne înşelăm şi adevĕr nu este întru noi" (1 Ioan 1. 8) *„că nu este om pe pământ, care să fie viŭ şi să nu păcătuiéscă"* (Eccles. 7. 21.) şi *„că de şepte orĭ va cădea dreptul şi se va scula"* (Prov. 24. 16.) Ce ziceĭ la acestea? Orĭ dór *„fraţiĭ"* sînt maĭ bunĭ de cât aceia, pe carĭ sfînta Scriptură îĭ numesce *drepţi*, cu tóte că de şepte orĭ în zi păcătuesc?

El: Şi noĭ păcătuim, dar recunóscem păcatul, pe când alţiĭ nu recunosc, că fac rele şi *„cel fără de lege de se va întórce de la tóte fără de legile sale, carĭ le-a făcut şi va păzi tóte poruncile mele şi va face dreptate şi milostenie cu viéţă va trăi şi nu va muri."* (Ez. 18. 21.)

Eŭ: Din împrejurarea, că cineva păcătuind nu-şĭ bate peptul şi nu strigă în gura mare descoperindu-şĭ fapta rea nu urmézá, că nu-şĭ recunósce păcatul, căcĭ şi în ascuns póte să recunóscă păcatul: *„cu lacrămile mele aşternutul meŭ voĭ uda"* (Ps. 6.) şi recunóscerea pururea póte fi în inima lui: *„că fără de legea mea eŭ o cunosc şi păcatul meŭ înaintea mea este pururea"* (Ps. 50.) sînt drepte acestea?

El: (nu rĕspunde.)

Eŭ: Aĭ cuĭ sîntem noĭ?

El: Aĭ lui Dumnezeŭ.

Eŭ: Sîntem aşa dara fiiĭ unuĭ şi aceluĭ părinte *„un Dumnezeŭ şi Tată tuturor"* şi aşa sîntem toţi fraţi.

El: Aşa este, dar sfînta Scriptură numaĭ pe ceĭ de o credinţă îĭ numesce *fraţi*.

Eŭ: Bine aŭ făcut creştiniĭ din Corint, că s'aŭ divizat în 3 părţi, unuĭ ziceaŭ, că sînt a lui Apolo, alţiĭ a lui Paul, ér alţiĭ aĭ lui Petru şi dacă n'aŭ făcut bine şi aşa aŭ păcătuit, cum vine sfîntul Paul, că în epistola adresată lor, deşi n'aŭ fost de aceeaşĭ credinţă, totuşĭ îĭ numesce *fraţi* pe toţi şi *fraţi* numesce pe Evreĭ în epistola adresată lor, deşi din cuprinsul eĭ scim, că uniĭ să legaŭ mai mult de ceremoniile legeĭ vechĭ, de cât a celeĭ nóuĕ? Aşa dară nu stă ce aĭ zis.

El: (nu rĕspunde.)

Eŭ: Să ne întórcem însе la întrebarea Dtale privitóre la lemne şi la păşunat. Te-aĭ rebotezat Dta?

El: Da.

Eŭ: Ca prunc aĭ fost botezat?

El: Da.

Eŭ: *„Un Domn, o credinţă, un botez"* (Efes. 45) zice sfînta Scriptură şi ast fel botezul nu se póte repeţi şi dacă totuşĭ aĭ făcut-o aĭ ieşit din sînul bisericiĭ gr. cat.

El: E drept, că m'am botezat de noŭ, dar acésta am făcut-o pentru că prin păcate am spurcat *botezul cel mic.*

Eŭ: Din sfînta Scriptură ţĭ-am arătat, că numaĭ un botez este şi acela nu se póte repeţi, că nu este botez mare şi mic, dar spune-mĭ că după priceperea Dtale botezându-te a dóua óră: luând *botezul cel mare,* după ce aĭ recunoscut, că şi acum păcătuescĭ, prin păcatele făcute în urma acestuĭ botez, nu-l spurcĭ din noŭ, cel puţin de 7 orĭ în zi şi spurcându-l pentru ce nu te botezĭ, dacă nu de 7 orĭ în zi, cel puţin odată?

El: (tace).

Eŭ: Fiindcă nu rĕspundĭ, cred că recunoscĭ şi recunoscêndu-ţĭ greşala te întorcĭ iar în sînul bisericeĭ?

El: Nu recunosc, că am făcut rĕŭ.

Eŭ: Eştĭ încăpăţinat. Credinţa Dtale nu e credinţa nóstră şi învĕţătura bisericeĭ gr. cat. Ca să isprăvim însе cu întrebarea Dtale, te întreb, că pădurea, din care voieşcĭ să primescĭ lemne şi să-ţĭ păşunezĭ vitele a cuĭ e?

El: A bisericeĭ gr. cat., a căreĭ greutăţĭ noĭ şi părinţiĭ nostri le-am purtat, pentru ce şi avem drept la ea.

Eŭ: De vreme ce însuţĭ recunoscĭ, că e a bisericeĭ gr. cat. Dta n'aĭ nicĭ un drept la ea şi n'are nimĕ. Dacă aĭ contribuit la greutăţile eĭ până aĭ fost membrul eĭ, ea ţĭ-a dat însutit, deşi n'a fost datóre să-ţĭ dee, acum însе ieşind din sînul eĭ, cu atât mai puţin aĭ pretensiune faţă de ea.

El: Dacă nu mi-se face parte, atunceĭ biserica nu ţine învĕţătura sfinteĭ Scripturĭ, care ne învaţă, să ne iubim şi să fim cu bună credinţă: *„cu trezvie şi cu dreptate şi cu bună credinţă să veţuim în veacul de acum"* (Tit 2. 13.)

Eŭ: Frate! biserica tocmaĭ prin faptul, că nu te va împărtăşi din avutul sĕŭ până staĭ departe de ea, arată dragoste faţă de aĭ sei. Scris este *„să nu daĭ cânilor pânea din gura fiilor"* şi sfînta Scriptură ne îndĕmnă să fim nu numaĭ cu iubire şi cu credinţă, ci să fim şi drepţi: *„Păzesce nerĕutatea"* (Ps. 36) *„că dreptatea nemuritóre este, ér nedreptatea morţiĭ slujesce"* (Înţ. Sol. 1. 15) şi în mai multe locurĭ laudă pe cel drepţi şi-l fericesce: *„Dreptatea ridică neamul, iar pĕcatul face pe popóre misere"* (Prov. 14. 34.) — Dta în chipul fiilor rĕĭ batjocorescĭ sfînta biserică, care e mama nóstră; şi când sciĭ bine ce e răsplata şi pedépsa fiuluĭ ce batjocoresce şi grăieşce de rĕŭ pe mamă, vinĭ şi-ĭ cerĭ

În câteva cuvinte avem depins fidel chipul societăţii nóstre. În faţa inimiculuĭ, care se apropie, stăm slab. La întâia ciocnire vom depune armele. Necredinţa modernă va stăpâni, iar călăuza nóstră de atâtea veacurĭ credinţa în Dumnezĕŭ va trĕbui să cadă... şi căděnd credinţa în Dumnezĕŭ, pere fără îndoială societatea nóstră, naţiunea, căci în urma unuĭ destin al vremurilor la noĭ nu se pot despărţi biserica de naţiune.

Aievea, atât de rĕŭ să ajungem? Nu-ĭ vorbă, că dacă nu dorim să ajungem aci, ne trebue oţĕlire. Starea acésta de lucrurĭ trebue schimbată. Semînţa necredinţiĭ, ce vrea să prindă rădăcinĭ, trebue pustiită, sentimentul religios întărit. Maĭ mult, când valurile necredinţiĭ moderne vor năvăli cu tótă furia, să stăm neclintiţi, gata de atac. Dar spre acésta se recere regenerare, atît morală cât şi materială . . Înse unde e regeneratoriul? . . .

Ca tot de atîtea orĭ rolul acesta măret dar împunĕtor, i-se revine bisericeĭ. Biserica, acel stîlp nebiruit, care a fost atăcat de atâţa duşmanĭ aĭ vremilor de demult dar fără succes; biserica, aceea cheă neînţelésă, care de atîtea orĭ a înceuiat dinaintea răpitorilor credinţa şi legea şi limba şi tradiţiile strămoşeşcĭ, ce nóuĕ ne-aŭ fost şi ne sînt atît de scumpe. — în deplina conscĭinţă a misiuneĭ sale sublime, e gata de a reîncepe opera regenărărĭĭ întărirea nóstră morală şi materială. Dar se va învoi societatea? trebue să se învoiéscă şi să ceară întrevenirea eĭ.

Noĭ sîntem poporul acela, care în biserică am născut, am crescut, am progresat, prin biserică trăim azĭ.

Când fiĭ se încurcă în miserĭ, nu alérgă la mamă? Saŭ când fiĭ se departă de sinul plin de iubire al mamiĭ, nu sângerézĕ pieptul eĭ şi uitându-se pe sine însa-şi alérgă să şi-ĭ recâştige? Şi azĭ, când întunerecul şi necredinţa dacă nu aŭ abătut încă pe căĭ rătăcite poporul credincios dar de sigur că-l va seduce, ea va sta nepăsătóre şi în loc de a-l întări cu brană sufletéscă şi trupéscă, îl va lăsa flămând şi seteos, ca maĭ uşor să fie sedus? Când curenţiĭ principiilor moderne, vor să facă din fiĭ eĭ tot atâţa duşmanĭ şi furĭ, ea să nu şi-ĭ cucerésca de cu vreme, ca ţinĕnd la olaltă maĭ lute să bată inimicuĭ; care o ameninţă de pe acum?

Iată regeneratprul mare şi împunĕtor, iată că biserica e chemată şi acum a concurge cu grabnică medicină de-a vindeca şi feri de putrezire, pe unde încă morbul nu s'a estins.

Dacă însă pe un moment, ne întórcem privirile la preoţime căcĭ vorbind despre biserică ca unicul regenator al omenimiĭ, nu putem să înţălegem aci de cât pe preoţi deoĭ când ne întórcem la preoţime, care singură e chemată spre acéstă operă mare, vrînd nevrînd simţim în inimile nóstre un fel de temere seriósă, de îngrijorarea mută.

Cum aşa? Preoţiĭ nostrĭ, ceĭ plinĭ de zeĭ şi însufleţire, să nu maĭ fie azĭ la culmea chemărĭĭ lor? Să fi declinat de la misiunea sublimă, ce li-s'a destinat din vremurĭ? Să nu maĭ aibă la inimă binele sufletesc şi trupesc al celor concrezuţi lor?

Nu credem; dar credem că împrejurările actualĭ pe nevrute şi involuntar aŭ abătut-o încâtva.

Ba sînt unĭĭ, carĭ susţin, că preoţimea nóstră ar fi cuprinsă ca de o bubă rea, de bóla materialismuluĭ, nu maĭ nizuesc a fi representanţiĭ şi apĕrătoriĭ poporuluĭ, îşĭ închid ochiĭ ca să nu vadă starea luĭ deplorabilă, îşĭ nstupă urechile, ca auzind să nu audă vaerul şi suspinul luĭ — consequenter, că a devenit incapace de orĭ ce acţiune. E inevitabilă peirea.

De acestea să cetesc multe multe prin ziuarele nóstre la adresa preoţilor.. Dar să ne mângăiem cu aceea, că tóte aceste provin saŭ de la ceĭ ce nu ne cunosc, saŭ de la nepretinĭ de aceia, carĭ aŭ dat deja mâna cu necredinţa şi prin urmare înşişĭ trebue vindecaţi.

Să le lăsăm tóte aceste la o parte şi să trecem înainte.

(Va urma.)

Revistă politică.

Afaceri interne. Aŭ creḑut şi Kossuthiştiĭ, într-o clipită de amărăciune, că póte s'ar face maĭ grozavĭ, dacă ar începe cu obstrucţia, imitând pe ceĭ din Austria. În loc de grozavĭ s'aŭ făcut ridicolĭ; toţĭ vorbitoriĭ insinuaţĭ la discursurĭ nesfîrşit de lungĭ aŭ rĕmas acasă şi aşa proiectul de îndemnisare s'a votat. Nĕcazul e că opinia publică îĭ acusă pe Kossuth, că a cedat luĭ Széll şi a îndemnat pe ceĭ din partida sa să tacă. Se zice, că Széll ĭ-a promis că lista civilă nu se va ridica şi pentru anul 1902, dupa cum se plănuise şi că proiectele militare nu vor fi aduse în desbatere de cât după vacanţele de Crăciun. Cu promisiunile acestea, gura obstrucţioniştilor a amuţit. În contra acestor acuse respunde Kossuth Fer. declarând, că obstrucţia a voit să se facă nu contra proiectuluĭ de îndemnisare, ci contra Austrieĭ, căreia a voit să-ĭ arete, că Széll nu póte face chiar tot ce ĭ se poruncesce, de óre ce Kossutişti îĭ împedecă. Faptul relevat de unele ziare opositionale, e, că Széll cochetézĕ bucuros cu Kossuth, şi când are nevoie de ceva, îĭ cere serviciile.

---

avutul eĭ. Să zicem înse, că ce aĭ făcut, aĭ făcut, din convingere şi aşa după sfîntul Paul nu e pĕcat, nu aĭ să te superĭ chiar nicĭ în casul, când averea ar fi a Dtale, de óre ce Domnul zice, că dacă îţĭ la cineva căputul să-ĭ daĭ şi cămaşa.

El: Şi dacă te silesce mergĭ un chilometru, să mergĭ doĭ. Vom vedea!

Unul din ascultătorĭ: Rĕspunde dacă sciĭ. La primăvară îţĭ voĭ ara un pământ pe sama mea, să vĕd, ce veĭ zice?

Eŭ: Cum aĭ ajuns Dta, să te facĭ *„pocăit“?*

El: Am fost bolnav maĭ multă vreme, când am cetit sfînta Scriptură, unde am vĕḑut atâtea învĕţăturĭ frumóse şi bune, despre carĭ în biserică nu mĭ-a predicat nimenea. Am vĕḑut cât de des ne chiamă Domnul la pocăinţă şi tot nu să îndréptă omenimea. *„Pocăiţi-vĕ,“ „întórceţi-vĕ.“* Am cetit în sfînta Scripură despre pedepsele înfiorătóre, la carĭ vor fi judecaţĭ ceĭ ce nu ţin pocăinţă. M'a pĕtruns frica, despre care ne învaţa sfîntul Luca în c. 7 v. 16 şi temĕndu-mĕ *„de cel ce are putere, să arunce în ghekna“* m'am pocăit.

Eŭ: Că te-aĭ pocăit aĭ făcut fórte bine, dar aĭ pĕcătuit atunci, când aĭ nĕscocit adevĕrata învĕţătură a bisericeĭ, care încă ne învaţă şi ne demândă, să ţinem pocăinţă, să ne întórcem pe căile plăcute luĭ Dumnezeŭ, de pe cele pĕcătóse; în aceeaşĭ vreme înse ne învaţă şi ne demândă, să credem tot, ce ni-s'a descoperit, ĕr nu numaĭ ce ne vine bine la socoteală, cum faceţĭ *„pocăiţiĭ.“* Domnul zice *„învĕţându-ĭ să păzéscă tóte câte am poruncit vóuĕ“* Spune-mĭ, de unde vĕ scóteţĭ învĕţătura?

El: Numaĭ din sfînta Scriptură.

Eŭ: Sciĭ credeul? Şi ce zi cinstescĭ?

El: Sciŭ şi-l şi zic. Cinstesc Dumineca.

Eŭ: Credeul nu se află în sfînta Scriptură, pentru ce-l ziceĭ? Şi sfînta Scriptură ne poruncesce ca Sâmbăta s'o cinstim, pentru ce nu cinstescĭ ziua acésta?

El: (Nu rĕspunde).

Eŭ: După ce ev. Ioan scrie: *„că sînt şi alte multe, carĭ le-a făcut Isus, carĭ de s'ar fi scris câte una, nicĭ în tótă lumea mi-se pare, că n'ar încăpea cărţile, carĭ s'ar fi scris“* ce cugeţĭ că întrĕgă învĕţătura luĭ Christos se află în sfînta Scriptură?

El: Nu se află tótă, dar câtă se află e de ajuns, ca creḑĕndu-o omul să se mântuiéscă.

Eŭ: A zis Domnul către ss. Apostolĭ, să scrie învĕţătura şi faptele Luĭ şi toţĭ Apostoliĭ aŭ scris?

El: Nu, le-a zis să scrie, ci să propovedéscă. N'aŭ scris toţĭ.

Eŭ: óre aceia, carĭ aŭ scris n'aŭ predicat numaĭ cele scrise de eĭ şi aceia, carĭ n'aŭ scris, n'aŭ predicat nimic?

El: Toţĭ aŭ propovĕduit şi altele şi ceialalţĭ încă aŭ împlinit porunca Domnuluĭ.

Eŭ: Dacă s'aŭ predicat, învĕţăturĭ şi fapte, ce nu-s scrise în sfînta Scriptură, aceia cărora lĭ-s'a predicat n'aŭ putut sciĭ numaĭ cele scrise?

El: Aŭ putut sciĭ şi altele.

Eŭ: Avut-aŭ ss. Apostoliĭ ascultătorĭ şi dintre ascultătorĭ ale-saŭ predicatorĭ?

El: Da.

Eŭ: Acum dacă ss. Apostoliĭ aŭ predicat şi altele afară de cele scrise şi dacă aceia, cărora le-a predicat, le-aŭ spus altora, după zisa luĭ Dumnezeŭ, că *„întrĕbă pe tatăl tĕŭ şi-ţi va spune ţie; pe străbunĭĭ tĕĭ şi-ţĭ vor povesti ţie,“* — nu sîntem noĭ datorĭ să credem şi acele, ce nu s'aŭ scris de apostoliĭ, dar întregĭ ne-aŭ venit nóuĕ?

El: (Nu rĕspunde.)

Eŭ: *„Pocăiţiĭ“* de şi ziceţĭ, că vĕ ţineţĭ numaĭ de ceea ce e în sfînta Scriptură, nu aveţĭ drept, minţiţĭ.

El: Dacă minţim, minţim luĭ Dumnezeŭ.

Eŭ: Tot aşa póte rĕspunde şi cel ce omoră. E drept că învĕţaţĭ, cum că botezul numaĭ aşa e bun, dacă omul maĭ întâiŭ crede şi apoĭ se botézĕ?

El: Acésta o învaţă şi sfînta Scriptură: *„cel ce va crede şi se va boteza, mântui-se-va, ér cel ce nu va crede osîndi-se-va.“ „Pocăiţi-vĕ şi să se boteze unul fie care dintre voĭ.“* Filip a zis către famen, că numaĭ aşa îĭ va boteza, dacă crede din tótă inima. Sfîntul Petru a botezat ca la 3000 suflete, după ce aŭ crezut. Din tóte acestea se vede, că omul trebue să crédă maĭ întâiŭ şi se facă pocăinţă, apoĭ să se boteze.

Eŭ: Acestea tóte-s adevĕrate şi biserica nóstră le şi observă, când un om mare trece de la păgânism orĭ judaism în sînul eĭ, poftesce, ca acela să scie adevĕrurile de credinţă. — Dta aĭ zis la începutul vorbireĭ nóstre, că pentru aceea te-aĭ botezat a dóua óră, pentru că prin pĕcate aĭ spurcat botezul mic. Botezul acela înse, dacă vom lua numaĭ cele aduse acum din sfînta Scriptură, nicĭ n'a fost botez, pentru că atunci n'aĭ putut crede, nicĭ n'aĭ putut face pocăinţă.

El: Nicĭ n'am avut lipsă de acel botez atunci, fiind că n'am avut pĕcat. A pruncilor e împĕrăţia cerurilor, după zisa Domnuluĭ şi dacă e a lor nu pot să aibă pĕcat.

(Va urma)

Peninsula balcanică. Rusia și Austro-Ungaria lucră prin trimișii lor din Constantinopol, ca guvernul turcesc să grăbéscă cu introducerea reformelor în provinciile supuse și mai ales în Macedonia, pentru că e teamă, că la primăvară va isbugni o rescólă generală a poporațiunii ortodoxe. În Macedonia, de o cam dată e împedecată orî ori ce acțiune de revoltă, de óre ce provincia întrégă e formal inundată de armata turcéscă. Sultanul a promis să introducă unele reforme și a și lăsat să se pregătéscă un proiect, dar ceea ce vrea să facă Sultanul e așa de puțin și așa de neîndestulitor, cât nime nu crede, că prin acelea se va aduce o îmbunătățire simțitóre.

O delegațiune de macedoneni a ținut mai multe consfătuiri în Viena, la cari aŭ luat parte și câte un representant Bulgar, Sêrb, Albanez și Armean. Ei aŭ avut de gând să organiseze întruniri publice, dar nu li s'aŭ conces.

Semnificativ e, că de când cu visita regelui României făcută prințului Ferdinand al Bulgariei, acest din urmă se arată fórte atașat României așa cu prilejul serbării luptei glorióse de la Plevna, prințul Bulgariei a adresat o depeșe Regelui Carol în care asigură România și pe domnitorul ei de eterna recunoscință a Bulgarilor. În același sens scriŭ și ziarele bulgare, deci evident, că este ceva în aer, care îngândurésce pe toți.

Corespondințe.

Din marginea Câmpiei.

— 1 Dec. n. 1902.

n 30 Oct. a. c. s'a ținut Sinodul de tómnă a tractului Turdei, în biserica gr. cat. din Turda-veche, sub presidiul Preaon. Artemiŭ Codarcea, protopop.

În ședința acestui Sinod, între alte obiecte de interes local s'a pertractat și statutele „Fondului subsidiar a preoților români gr. cat. din tractul Turdii.“ cari după puține modificări, aŭ fost primite cu unanimitate, și de present sînt așternute Preaveneratei Superiorități spre înaltă aprobare.

În urma unui articol apărut în „Unirea“ și a unei corespondințe apărute în „Tribuna“ din luna trecută, văḑênd interesul, ce s'a deșteptat în sînul preoțimei față de acest fond, voiesc a aduce la cunoscința On. public cetitor unele părți mai însemnate, referitóre la înființarea acestui fond.

Scopul de care a fost condusă preoțimea tractuală, ca pe lângă fondul deficienților și viduo-orfanal general, să-și înființeze un fond special, este ajutorarea preoților deficienți a preoteselor văduve pe cum și a orfanilor de preoți.

Scim, că în timpul din urmă s'a scris mult în tóte ziarele române despre: ajutorarea preoților peste óre tot, și unde am ajuns? Acolo unde am fost și mai înainte. Preoțimea s'a ales cu mângâierea, că la începutul secl. al XX-lea s'a desbătut în ziaristica română „că ar fi bine să fie ajutați și bieții preoți“ — alt ceva nimic.

Deci, când preoțimea tractuală a luat inițiativa pentru înființarea acestui fond, a fost condusă de idea, că până când vom fi noi preoții ajutați de alții, să ne ajutăm noi pe noi.

Spre ajungerea scopului vor servi de mijlóce: interesele capitalului format din taxele anuale ale lor membri, pe cum și donațiunile, ce se speresză în viitor de la binefăcétori; folósele ce se vor câștiga prin conlucrările deosebite a le membrilor ei (§. 3).

Membrii sînt de trei categorii:

1. Membru fundator, care solvesce odată pentru tot de una 250 cor.

2. Membru ordinar, care solvesce:

a) Taxă de înscriere 50 cor. odată pentru tot de una (să póte solvi în decurs de 2 ani).

b) Taxă anuală de 10 cor., în decurs de 20 ani.

3) Membru onorar póte fi orî care binefăcétor (§. 4.)

Dacă membrii fonddatori, cari aŭ solvit numai o parte din taxa statorită în §. 4 și în decurs de 2 ani nu vor solvi taxele restante își pierd tóte drepturile la beneficiile fondului (§. 7).

Acei membrii, cari în intervalul până la 10 ani de la înființarea fondului, s'ar strămuta în altă parochie, ce cade afară din districtul protopopesc al Turdii, și dechiară, că voiesce a repăși din sînul reuniunei, aŭ drept a pretinde $^1/_3$ din taxele anuale solvite; éră dacă acésta s'ar întîmpla până la 20 ani vor avea dreptul a pretinde $^2/_3$ părți din suma taxelor solvite (§. 9).

Din contră, dacă nu dechiară a repăși și vor satisface obligațiunilor din §. 4, le compet tóte beneficiile.

De la §. 13 — §. 22 e vorba de administrațiunea fondului, ér de la §. 22 — § 26 la distribuirea beneficiilor.

În urmă se face amintire, că acésta reuniune se va privi de disolvată, când membrii să vor reduce la numĕrul de 5. — În casul acesta „fondul subsidiar al reuniunei“ va trece sub administrația Preav. Consistor metropolitan gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, cu menițiunea, de a se distribui din interesele fondului stipendii: fiilor, nepoților și strănepoților, cari vor dovedi, că sînt descendenții preoților, cari aŭ contribuit la întemeiarea acestui fond, și vor produce testimoniŭ bun, și vor dovedi purtare morală bună.

Preoțimea tractuală e convinsă, că prin înființarea acestui fond, nu a pus bază la „munți de aur,“ și póte și peste zeci de ani, nu va fi în stare a acoperi în de ajuns tóte lipsele celor competenți, dar cel puțin va fi liniscită în conscințĕ, că a făcut, cât a putut și că văduva și bieții orfani de vor primi un ajutor cât de bagatel la an, și acela va fi în stare să stérgă o lacrimă din cele multe vĕrsate sub povóra greutăților.

După ce statutele vor primi clausula de aprobare, se vor tipări pe spesele fondului și se vor da publicității în întregimea lor, ér comitetul, ce să va constitui într'o ședință sinodală îndată își va începe activitatea sa.

N. P. R.

Noutăți.

Maiestatea Sa Monarchul după cum se anunță din Viena e deplin restaurat, după o mică operație, ce i s'a făcut, și în cel mai scurt timp își va strămuta reședința de la Schönbrunn la Burg.

Episcopul Aradului. Mai tóte ziarele din capitală vestesc, că în ultimul consiliŭ de ministrii, Wlassics a propus, să nu se recomande Maiestății Sale întărirea lui Mangra, alesul Episcop la Arad. Maiestatea Sa a respins întărirea lui Mangra, și a ordinat alegere nóuĕ.

Scirĭ literare. Iubitul nostru poet George Coșbuc, a scos un nou volum de poezii, sub titlul „Ziarul unui Pierdevară.“ În versurile acestea se cântă mai ales întîmplări din rĕsboiul pentru independință. E același vers ușor, aceea limbă dulce, aceeași gândire senină, care o întâlnim în tóte scrierile marelui poet. — Cu 1 Ian. 1903 o nóuă revistă literară va apărea la Sibiŭ. Redactorul și numele revistei sînt până acuma necunoscute. — „Calicul“ cunoscutul ziar umoristic va reapăré cu 1 Ian. n. în broșuri lunare.

Masa studenților. De data acésta sîntem în plăcuta posiție, de a înregistra frumóse donațiuni facute în favorul acestei instituțiuni atât de folositóre Cunoscutul advocat Dr. Zozim Chirtop din Câmpeni a spedat 100 cor. Artimon Blășan, preot Obreja și soția aŭ dăruit 5 cor. în amintirea repaus. Sabina Pop; Romul Rus, notar Tătârlaua, toț în acest scop, 4 cor. Ioan Pantea, Riciŭ a colectat 22·53 cor. Moise Brumboiŭ, Tobanul-vechiŭ, 21·98 cor. Nicodim Popoviciŭ, Susanoveț, 6 cor. Eugen Răduț, Cerghizel 6 cor. Parochia Alba-Julia-Lipoveni, 10 cor. Dr. Pompeiŭ German, Șercaia, cor. 18 iar Nic. Mateiŭ, paroch în Chiheriul sup. a trimis 4 cor. „în semn de mulțămită către Dumnezeŭ, că mi-a ajutat a servi la s. Altar 41 de ani, a conveți cu preotésa 42 ani și mi-a dat viață de 69 ani. . . . și mĕ promit, că de voiŭ mai trăi, voiŭ mai contribui“.

Jubileul independenții. Sĕptĕmâna trecută o delegație compusă din generalii superiori din armata română, s'aŭ presentat înaintea regelui Carol, spre a-i presenta drept cadoŭ un obiect de artă, ca amintirea jubileului de 25 de la rĕsboiul independenții, obiectul oferit e o statuetă de bronz, înfățișând pe un dorobanț cu arma la picior. Pe soclu sînt bas reliefurile, cari representă trecerea Dunării, luptele de la Grivița și Smârdan. Regele a mulțumit în cel mai afectuos mod pentru acéstă aducere aminte. Tot întru amintire luptei de independență Camera a votat cu multă însuflețire suma de 500 mii lei pentru ridicarea unui monument comemorativ în Bucuresci. Din partea sa regele a promis tot spre acest scop 250 mii lei iar primăria capitalei 100 mii. Ast fel suma disponibilă spre acest scop se ridică la cifra considerabilă de 850 mii. Camera a votat suma de 500 mii în mijlocul unei însuflețiri mari și în urma unei frumóse vorbiri a preș. Pherekyde.

Aniversarea luării Plevnei a fost sĕrbătorită în mod strălucit e ultima. serbare. Dimineța s'aŭ tras 21 salve de tunuri, s'a celebrat un serviciŭ divin în biserica sfîntului George, la care a luat parte Regele Printul ministrii și ofițerii superiori. După serviciul divin trupele aŭ defilat înaintea regelui, care a rĕmas fórte mulțumit de ținuta lor. S'a dat la Palat un prânz la care regele a rostit un călduros discurs pentru armată. Sara a fost representație de gală la teatru național, unde a fost de față Curtea întrégă și un public numĕros și distins.

Necrolog. † *Teodor Julian* paroch gr.-cat. în Frata a adormit în Domnul la 12 crt. în al 77 an al vieții și al fericitei sale căsătorii a 48-lea.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Epistola lui Papiŭ este fórte caracteristică pentru sentimentele sale naționale. Se vede din ea apriat, ce aștepta Papiŭ după revoluțiune de la guvern și domnitor pentru națiunea sa: nu cu decorațiuni, nu cu medalii de aur și de argint voia el, să se remunereze victimele Românilor, și credința lor către tron, ci cu drepturi și libertăți, căci pentru aceste lucruri sfinte s'aŭ bătut ei și și-aŭ vĕrsat sângele pe câmpul de luptă.

Împins de dorințele sale naționale, când în 1850 ajunse în publicitate hotărirea monarchului — ținută multă vreme în secret — de a se decora peste 60 Români din Transilvania, foștĭ prefecți, tribuni și alți puțini inteligenți, pentru meritele lor către casa domnitóre, cu medalii și cruci de aur și argint, Papiŭ, este nelndestulit, și sub impresia nelndestuliréĭ sale scrie lui Barițiŭ epistola mai nainte memorată, în care îndémnă pe acesta, și prin el și pe alții, că „dacă mai este în ei iubire și credință către națiunea năcăjită", atunci să nu priméscă aceste medalii pe peptul lor, „care l-aŭ espus de atâtea orĭ glonțiului dușman."

Pe cum apare din epistola lui Papiŭ, în Viena mai eraŭ încă și alți Români, carĭ nu voiaŭ să priméscă decorațiunile monarchului, căci — ca să zicem cu ale sale cuvinte — „nici un argument, nici o causă nu aveaŭ, pentru care să le pótă primi un Român adevĕrat; dar eraŭ o sută și o mie de cause, pentru care nu le puteaŭ primi aceste medalii."

Fie care își espunea causele sale așa, după cum el pricepea, și Papiŭ ni-le spune tóte cu mult interes în epistola amintită.

Unii ziceaŭ, că „medaliile sunt lucruri copilărescĭ, care se cuvin parviștilor și majorparviștilor."

Alții considerau medaliile ca niște semne, mijlóce de a corumpe pe ómenĭ," și pentru aceea ei credeaŭ, că „nici un om de omenie ast fel de semne de corupție nu póte purta pe petul sĕŭ."

Eraŭ și de aceia, carĭ spuneaŭ, că „medaliile, cu care s'aŭ decorat inteligenți, prefecți și tribuni etc., sînt prea micĭ pentru meritele celea marĭ ale Românilor", și că „este batjocură pentru Românĭ, ca un Iancu, Axente etc. să pórte medalie asemenea cu Lederer maisterul din Sibiŭ, și cu ungurul Gelei din Abrud, cu care s'aŭ bătut."

În fine alții aflaŭ, că „este batjocură, ca Iancul după atentatul făcut, Axente după arest, toți prefecții și tribunii după deosebitele batjocurĭ, acum să se decoreze cu niște medalii, care se daŭ căprarilor și gemeinerilor."

Așa resona o parte a Românilor pe la anul 1850 despre decorațiunile împĕrătescĭ; orĭ în ce formă s'ar presinta părerile acestea, ele sînt semnele nemulțămireĭ obștescĭ. Nime nu era îndestulit cu resultatele revoluțiuneĭ. Dar nime nu motiva cu atâta tărie deșĕrtăciunea acestor decorațiunĭ, ca însuși Papiŭ.

După ce a espus starea sufletéscă a unor Românĭ din Viena, în punctul acesta, ast fel continuă către Barițiŭ:

„Iară noĭ să zicem așa: Noĭ și voĭ și toți Românii cei buni nu le primim, dară nu pentru aceea, că ar fi prea micĭ, pentru că dacă sînt de la Împĕrat pentru merite, nu facem deosebire între micĭ și marĭ, dar nu le primim, pentru că noĭ ne-am bătut și ne-am vĕrsat sângele pentru Împĕratul și pentru drepturile națiuneĭ, iar nu pentru stele și monete.

„Acum vedem, că dacă tronul este întărit prin sângele al vre-o 40.000 de Românĭ uciși și prefacerea în cenușe a vre-o 300 sate, dar cu tóte acestea națiunea geme încă tot sub vechea tirănie, și se află acum într'o stare cu mult mai miserabilă de cât înainte de 1848, că încă atunci nu își cunoscea drepturile, acum și le cunósce, aŭ promise, le-aŭ meritat, și-aŭ periclitat averea și viața pentru ele, și totuși ei sînt denegați.

„Cum putem noĭ dară a ne înfățoșa cu cruci și medalii, cu semne de sĕrbătorĭ înaintea orfanilor, înaintea părinților fără fiĭ, înaintea satelor arse, înaintea națiuneĭ ce geme și grăbesce după avere și după drepturĭ meritate etc.?

„Așa dară mulțămită pentru medalii, dar poftim, să sĕ decoreze mai întâiŭ națiunea, apoĭ particularii." [1])

Acestea le scria el lui Barițiŭ în privința decorațiunilor împĕrătescĭ, îndemnând pe Barițiŭ, ca atât el, cât și celalalți Românĭ decorați, în tonul acesta să rĕspundă comisarului districtual, care va da medaliile, ba chiar și gubernatorului.

Așa era el convins, că trĕbue să rĕspundă toți Românii buni, carĭ vor fi decorați. Așa voiea el, să facă cu toții. Și óre el cum a purces, când trebuia să i-se anine pe pept decorațiunea împĕrătéscă? — Consequent în tótă puterea cuvêntului!

Scim, că și el era între cei decorați și decorațiunea i-s'a dat pe calea autorității sale de la universitatea din Viena, în anul 1850, cu solemnitatea recerută.

În aula cea mare a universității eraŭ conchemați în adunare publică atât profesorii, cât și studenții. Fiind toți de față se începu solemnitatea: decanul universității se adresă către un tinĕr român de 22 anĭ, cu statură mijlocie, cu ochĭ înfocați, cu o înfățișare simpatică și démnă, și îl oferi în numele monarchului, o decorațiune drept rĕsplată din partea acestuia, pentru atitudinea sa energică în decursul mișcărilor românescĭ de la 1848—9.

Cine era acel tinĕr? — Cine altul, de cât Alesandru Papiŭ Ilarian! El primi, ce e drept, decorațiunea, dar într'un ast fel de mod, cât pe toți îi puseră în uimire curagiul și principiile sale.

Când adecă i-sĕ oferi decorațiunea, el într'o clasică vorbire, rostită în limba latină, spusĕ în plenul adunăreĭ, că „profundul respect, ce-l are ca Român către înalta persónă a Împĕratului sĕŭ, nu-i permite a desconsidera și a respinge grația espresă prin decorațiune, dar trĕbue să afirme sus și tare, că Românii nu s'aŭ luptat, n'aŭ sacrificat 40 de mii pentru decorațiunĭ saŭ interese particulare, ci pentru a să dovedi demnĭ de drepturĭ și libertățĭ politice-naționale, alăturea și de o potrivă cu orĭ care altă națiune din monarchie: prin urmare, până când Românilor nu li-se vor acorda meritatele și promisele drepturĭ și libertățĭ, el decorațiunea nu va purta-o pe pept, de cât în vĕl negru." [1])

La auzul acestora, toți cei de față rĕmaseră uimiți de curagiul estra-ordinar al înflăcăratului Papiŭ, care în feliul acesta cutează, să protesteze pentru națiunea sa înșelată. Tribunul de la 1848 nici nu putea să vorbéscă alt cum, căci sufletul sĕŭ nici acum nu era mai puțin înflăcărat și entusiasmat de viitorul națiuneĭ sale: s'a manifestat ast-fel, cum numai Iancu a mai făcut între Românĭ.

De aci încolo Alesandru Papiŭ figurézĕ, până la înbolnăvirea sa, ca un factor politic însĕmnat în viața nóstră națională, în tótă una vremea și în tot locul.

Și acestor principiĭ el remâne, în tótă cugetarea sa, peste întrégă activitatea sa, consecuent până în urmă, nimic lăsând din estra-ordinarul sĕŭ idealism național. Ne convinge despre acésta activitatea sa politică și literară în tóte fasele eĭ.

De aci înainte nu aflăm nimic în faptele, în creațiunile, în planurile sale, ce nu va fi țintit la acest singur și grandios scop: a deștepta și a lumina pe poporul român pentru a-l emancipa și a-l face stăpân peste sórtea sa.

Și spre a-și ajunge acest scop, el a îmbrățișat și a cultivat cu deosebire treĭ ramurĭ de sciință, anume filosofia, istoria și sciințelei iuridice. „A cultivat filosofia, — zice Babeșiŭ — pentru a pĕtrunde în adevĕrata natură a lucrurilor și evenimentelor; a cultivat și aprofundat istoria, pentru a cunósce modul desvoltăriĭ popórĕlor și pentru a-se convinge din trecut despre vigórea vieții poporului român, pe care el îl iubea peste tóte, și pentru a cărui presinte și viitoriŭ el dorea să-și pune tóte silințele vieții; în fine a cultivat iurisprudința, pentru a fi în stare, să opereze activ în presinte, chiar prin statul public, spre binele și spre asecurarea viitorului." [2])

Cu scopul și gândul acesta întreprinde el prima sa lucrare istorică, înțelegem „Istoria Românilor din Dacia superióră", din care în 1851 și 1852 a și terminat primele dóuĕ volume, rĕmânênd, ca cele alalte părți să le continue mai târziŭ, căci pe acelea vremurĭ terminarea unei asemenea opere era împreunată cu multe dificultățĭ, ba chiar și cu primejduirea libertății personale.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiŭ.

---

[1]) Epistola lui Papiŭ către Barițiŭ din 28 Sept. 1850. În Bibl. Acad. Rom. Ms. 996 (Barițiŭ, Coresp. vol. 5.)

[1]) Vedĭ Cuvêntarea funebrală a lui V. Babeș. Telegraful Român, 1877, Nr. 84.

[2]) „Telegraful Român", 1877, Nr. 84.

CRUMIRUL

sau

călăuzul prin deșert

de K. May.

(Continuare.)

Eŭ am aflat cu cale, a nu mĕ posta prea aprópe lângă turme, ci din contră m'am retras atât de mult înderĕt, încât lumina foculuĭ nu mĕ mai irita și cu o singură privire puteam supraveghia întrégă linia ce aveam să o păzesc. Aci m'am întins pe fóle, cu puşca și cuțitul gata, și aşteptam, ce avea să se întêmple.

Înainte de a pleca după carne, atât leul, cât și pantera merg mai întâĭ să bea apă. Atunci ambele animale urlă. Câmpia în „care domnul cutremurului de pământ" își avea „palatul" sĕŭ, zăcea pe partea englezului; să putea presupune, că el va fi avisat și făcut atent prin urletul leului. Posițiunea mea, din contră, era mai periculósă. Pantera, carea de bună samă mergea la apă deja la muntele Berburu, de unde nu i-se putea auzi vócea, venia apoĭ desigur tărâindu-se fără nicĭ un sgomot, aşa că mĕ putea surprinde fórte ușor. Din fericire, vederea și auzul meŭ erau destul de agerite prin multele mele călĕtoriĭ; afară de aceea mĕ încredeam mult și în acĕĭ presimț neesplicabil; carele fórte adese-orĭ ne înscliințézĕ despre apropierea unuĭ pericol, pe care ochiĭ nostri încă nicĭ decât nu-l pot observa. Omul față de creatură este, în cele mai multe casurĭ, cu mult mai bine pregătit, decum este el obicinuit a crede.

Ast fel timpul trecea în tăcere; acum — acum în sfîrșit resună dincolo în depărtare acel durăit adînc, nedescriptibil, pe care arabul îl numesce „Rrad" (durduit) și care a dat leului numirea de „Sihdi es salssali" — domnul cutremurului de pământ. „Domnul cu capul gros" era la adăpătóre și cu sinceritate regéscă, mărĕță el insciința turmele, că este flămînd. Odată și de dóuĕ orĭ se repeți urletul, care nu să póte aseměna esact cu nicĭ un alt ton; apoĭ urmă tăcere,

A trecut un sfert de ceas; atunci — eŭ tresăriĭ înspăimêntat — resună de odată în apropiere vócea regelui animalelor, de de partea ceealaltă a turmeĭ. El nu putea fi mai departe ca de o mie de pașĭ. Dacă ar fi fost pe partea de către mine, nicĭ că mi-ar fi păsat, ast fel înse aprópe tremuram de aşteptare, ce va urma acum.

Oile se îmbulzira și mai tare către olaltă; nicĭ unul dintre animalele cele multe nu scóseră vre-un ton; chiar și cânii păstraŭ tăcere. Frica de puternicul domnitor a cuprins pe tóte vietățile. Eŭ ascultam fără să rĕsuflu. Atunci auziĭ încă un ton puternic scurt, încât pământul părea a să cutremura, și îndată după aceea un sgomot, ca și când cineva ar sări de sus pe pământ — un pocnet și părăit puternic, înfiorător, de óse, o puşcătură — și încă una, apoĭ să facu érăși tăcere. Eŭ înse nu m'am putut reține, orĭ cât era acésta de neprecaut; trebuia să știŭ cum stă lucrul.

„Sir Porcy!" strigaiŭ eŭ tare,

„Yes!" rĕsună de dincolo.

„Nu eștĭ rănit?"

„Nu."

„A fost aci?"

„El însuși!"

„Ce a luat cu sine?"

„O cămilă tinĕră."

„L'aĭ nimerit?"

„Așa cred!"

„Rĕmâĭ acolo! Póte să fie și femeiușca sa cu el!"

„Well!"

Așadar bĕtrânul David Percy n'a făcut puşcătură bună. Cum s'a întêmplat acésta? El era dóră de alt cum fórte sigur! Dacă acum și eŭ pățam ast fel, orĭ nicĭ nu ajungeam să puşc, atunci noĭ, ceĭ doĭ vênătorĭ încrezuțĭ, eram blamați pentru tot de una înaintea acestor beduinĭ!

Și óre într'adevĕr n'aveam sĕ vĕd nimic pe partea de către mine? Dar ce a fost acésta? Mi-am pus urechia la pământ. Într'adevĕr! Am auzit un sgomot, asemenea aceluia, ca și când cineva, într'o óresĭ-care depărtare ar trage repede cu un baston preste jalusiele închise ale unei ferestri. Acest ton îl cunóscem. L'am auzit într'alte părți, când jaquarul își începé escursiunea sa nocturnă și în depărtare mare își esercita vócea. Să înțelege că în apropiere ea are cu totul alt sunet.

Era óre acésta pantera, carea se cobora de pe muntele Berburu? M'am tras și mai mult înderĕt, pentru a fi în umbră adîncă. Trecu un sfert de ceas, încă unul și încă unul.

Nu este lucru ușor să staĭ timp atât de îndelungat cu nervii încordați. M'am înșelat? Orĭ pantera s'a îndreptat în altă parte? Óre urla-va când va fi în apropiere? Dumnezeule, colo jos lângă cortul dintâiŭ să mișcă ceva! Mi-am încordat ochiĭ — ah, era un om, o statură femeéscă, carea să ghemui în umbra cortului. Cine era? Ce căuta ea acolo?

N'avuĭ timp să mĕ mai gândesc, căcĭ în acelaș moment simțiĭ în aer aceea penetranță particulară, pe carea fie care animal răpitor o împrăscie în jurul sĕŭ, pe care înse numaĭ acel vênător o simte deja de departe, carele a avut deja dese întâlnirĭ cu ast fel de bestiĭ. Mĕ uitaĭ repede la o parte. Cerule! Cu o singură privire am cuprins dóuĕ corpurĭ, carĭ sĕ tîrîiaŭ fără sgomot pe pământ. Unul se apropia, întors de către mine, spre vîrful triunghiului; celalalt înse m'a observat deja și se îndrepta încet, încet spre mine. Pantera avea și o femeiușcă, amîndóuĕ eraŭ aci, de partea mea; rĕutăcióse, astute, fără de a se trada prin vre-un ton, prin cel mai mic sgomot, au venit ele, adevĕrăt ca panterele, adevĕrat că drăcește — Abu 'l Afrid!

Să înțĕlege, că n'avuĭ timp mult de cugetare. Animalul era încă de vreo dóuĕzecĭ de pașĭ departe de mine. Eŭ zăceam întins pe fóle. Am luat repede cuțitul între dinți, mĕ răzĕmaiŭ încet pe cotul stâng, ridicaĭ puşca și țîntiĭ.

Pantera observă acéstă mișcare și se opri. Ridicâudu-se pe brâncile dinapoĭ, se apleca de partea dinainte. Ochiĭ cei marĭ i-se roteaŭ în văpaie galbină-verzue; eĭ deveniră maĭ micĭ, maĭ înguștĭ și știam, că în momentul, când eĭ maĭ formaŭ încă numaĭ o linie, atunci ea va sări. Am țintit spre ochiul drept, am dat foc și în acelaș moment m'am aieptat în sus și am sărit la o parte cu o ast fel de putere, încât nu m'am oprit, de cât numaĭ la opt pașĭ de la locul unde am fost zăcut,

Puşcăturei mele îĭ urmă un singur ton urlător, înse aşa de cutrĕmurător și îngrozitor, încât cânii de lângă foc începură a chelălăi de frică.

O singură privire mi-a ajuns să recunosc, că glonțul și-a făcut datorința — pantera era mórtă.

Dar cealaltă? Me uitaiu către vîrful triunghiului. Acolo stătea ea și se sgâia încóce, spre partea din-către a auzit strigatul de mórte a soțului sĕŭ. Ea se gândi părea că aștéptă al doilea strigat. Acésta îmĭ dete timp să-mĭ reîncarc țevea golită. Apoĭ m'am tras și mai înderĕt și am îngenunchiat. Să înțelege, că tóte acestea s'aŭ întîmplat cu mult mai iute, de cum să póte povesti aci.

Îmĭ țineam ochiul ațintit asupra inimicului al doilea, și numaĭ pe o clipită mi-am aruncat privirea spre cortul dintâĭ. Me speriaiŭ. Acolo era femeea, stând drept în picióre și se uita la mine. Ce voia dînsa? Dacă o vedea pantera, era perdută! Și, într'adevĕr, ea o vĕzu; începu a se mișca; se tîrâia spre dînsa. Să strig — să o fac atentă?

Atunci pantera se opri de o dată; a ajuns'o mirosul sângelui. Cu treĭ, patru, cincĭ sărituri marĭ ea a fost lângă animalul cel mort. Un moment îl mirosi, apoĭ cu un urlet turbat se repezi asupra femeiĭ. Eŭ alergaĭ după ea, în sărituri marĭ. Nicĭ odată în viața mea n'am maĭ făcut ast fel de sărituri. Cu o sută de pașĭ înaintea mea, animalul ajunse la femee și o trînti la pământ; înse mulțumită luĭ Dumnezĕŭ, săritura ĭ-a fost prea mare — el se rostogoli peste dînsa dincolo. La moment mĕ opriĭ, la moment se întórse și el spre jertfa sa, și la moment rĕsună și puşcătura mea. Animalul tresări. A fost puşcătură periculósă, pentru că era ușor de ușor să nimeresc pe femee! El a fost înse nimerit; la lumina puşcăturei m'a și vĕzut! Scia, că eŭ am fost acela, care l'am rănit; nu maĭ dete atențiune pradeĭ sale, ci se repezi spre mine.

(Va urma.)

CALENDARUL UNIREĬ

Atragem atențiunea binevoitóre a celor ce voesc se aibă acest calendar bun, că e spre epuisare. Doritoriĭ de-al avea se grăbéscă cu comanda căcĭ maĭ tîrziŭ nu sperăm al pute servi.

Bibliografie.

A apărut:

„Enciclopedia Română", publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român." de Dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii. Vol. III. Fasc. XXVIII (Prislop—Ricoșet).

Fascicolul apărut acum, după reluarea firului lucrărilor, se presintă tot în aceleași condițiuni bune, ca și părțile de mai nainte ale acestei mari publicațiuni și cuprinde preste 1000 articole, anume restul lit. P. întrégă litera Q și peste jumětate din lit. R.

Restul publicațiunii va cuprinde aproximativ încă 4 fascicole cu 7000 articole dintre carî fasc. 29 e pusă deja sub tipar, și așt fel lucrarea va fi pe deplin terminată în primăvara anului 1903.

Abonamentele să fac la W. Krafft în Sibiiu și se primesu numai pentru publicațiunea întrégă. Prețul de prenumărare pentru un tom broșurat cor. 20. legat cor. 23.20 (în România: lei 25.—, resp. 28.50).

Andreiu Bârsean: **Istoria școlelor centrale române gr. or. din Brașov, scrisă din incidentul jubileului de 50 ani ai gimnasiului.** Brașov 1902. Scrierea presentă e opera voluminósă de aprópe 700 pag. în care autorul cu mult zĕl și răbdare a adunat tóte datele trebuincióse, apre a face istoricul și a arăta chipul cum s'aŭ desvoltat institutele de învĕțĕmênt de la Brașov, carî ocupă un loc de frunte întrĕ institutele nóstre culturale. Istoria presentă are alăturate la text mai multe ilustrații de a întemeietorilor, directorilor și profesorilor de la aceste școle, ca de pildă: Mitrop. Șaguna, George Barițiu, Barac Gavr. Muntean, Almășan, Meșota etc. Întâlnim în acéstă scriere și o prețiósă statistică a școlarilor de la 1850—1900 întocmită după confesiune, naționalitate și locul nascerii, apoi conspectul maturisanților, profesorilor și membrilor eforiei și la urmă ca adnexe 47 documente referitóre la istoricul școlelor. Felicităm pe dl prof. Barceanu de succesul realisat prin scrierea acestei opere de mare valóre.

Iosif Ioan Ardelean: **Buchetul meŭ**, poesii. Arad 1902 tipografia „Trib. poporului" pag. 217 prețul 1 cor. Versurî slabe ca concepție și lucrare, rime și metru negles, scriere fără nicî o valóre literară.

„Sămănătorul". Nr. 36. cu următorul sumar: În nemărginire din H. Ibsen, trad. de D. Anghel și St. O. Iosif. — Povestea Scăleiuțelor. Z. Bîrsan. — Pastel. E. Cinchi — Geniul din Costanța. Ilarie Chendi. — Cîntec, Ion Bîrseanul. — În cimitir. Ioan Adam. — Cărți și reviste. *** — Răspunsurî. Red. Numĕrul 20 banî. Abonamentul 10 leî pe an.

Posta „Unirii".

Am primit și achităm abonamentul de la: *Gyó-Sz.-Miklós* pe timpul din 1/4 1902 până în 1/4 1903. *Dr. C. Szombatság* pe 1899 sem. 2 1900 și 1901 sem. 1. *Reun. Reșița* pe 1902 pătrariul al 3-le *Dretea* pe 1899, 1900 și 1901 sem. 1. *Cheresiș* pe 1902. *Botoșani P. Felix W.* Abon primit până în 1. Iuliŭ 1903. Fóia n'a mers din 1 Oct. a. c. La Iași am scris în privința restanțiilor trecuți, dar nu am primit nicî un răspuns. Vĕ rogăm a mijloci Sf. Vóstră achitarea. Salutări respectuóse. *Milĕșel* pe 1902. *Vaideiŭ* (Orăștiă) pe 1901. *Poșorta* pe 1899. *Lăscud* pe timpul din 1 marte 1901 până la 31/12 1902. Drept quită pentru ratiunul servesce recepisa postală. *Ascăleul-mare, Chechiș, Checichehata, Cs.-Gorbó, Gălgŭ, Poptelec, Sân-Mihaiul-deș. și Vaidahaza* pe 1902. *Booș* pe 1898 și 1899. Ca cuitanță servesce recepisa postală. În restanță mai sunt anii 1900. 1901 și 1902. Ultima plătire a fost din adjut în 1897. *Rediŭ* pe 1901 sem. 2 și întreg an. 1902. Plătirea din 27 Mai a. c. s'a primit și achitat în posta redacțiunii mai târziu. *Bistrița* pe 1902. *Asnagiul-de-sus* pe an. 1897 și 1898. *Petrilaca-rom.* De la Cassa centrală am primit 13.67 cor. prin carî achităm an. 1901 și 1902 până în 28/2. *Aruncuta* pe 1902. *Jucul-superior* pe an. 1897 și 1898. *Mihalț* pe 1901. *M. Căpud* pe 1902. *Copăcel* pe 1902. *Hodișa* pe 1902. *Șardul-ung.* pe 1902. *Solovĕstru* pe 1902. *Nepos* pe 1902. *I. Popen. Veneția-de-jos* pe 1898 până la finea an. 1902. *Fărău* pe 1902. *Betă* pe 1902. *Șomoștelec* pe 1901 sem. 2. *Uricani* pe 1899. *Cojogna* pe 1902. *Oarța-de-jos* pe 1902 sem. 2. *Bucerdea-grănósă* pe 1898 și 1889. *Hădărău* pe 1902. *Cherneceа* pe 1902.

Editor și redactor respundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Premiat la Espusețiunea internațională din Chicago 1898.

Fabrica Curții ces. reg. fundată în anul 1847 pentru lucrări în aur argint și bronz

BRIX & ANDERS

proprietari ai crucii coróna pentru mierite de aur cu

în Viena I. Dorotheergasse 5. pregătesce

LUCRURI BISERICESCI DIN METAL

pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candele, cădelnițe, candelabre etc., cu pr.țurile cele mai ieftine.

Catalóge ilustrate, deșemnuri, fotografii sunt preliminare se trimit la dorință gratuit. Să primesc orî ce obiecte pentru aurit, argintit, orî oblucere cu bronz, pe cum și orî și ce reparatur.

(2) 12—12•

590 v. szám
1902.

(51) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróságnak 1901. évi V. 248 számu végzése következtében Dr. Sebes Dénes és Dr. Sebes Jenő ügyvéd által képviselt Kapusi Károly javára Grosz Reinhold ellen 369 k 20 f. s járul erejéig 1901 évi julius hó 9-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján le foglalt és 1120 k. — f.-re becsült következő ingoságok. u. m.: vegyes bolti vasáru nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1902. évi V. 138/ 15. számu végzése folytán 263 kor. — fil. tőkekövetelés. ennek 1902 évi január hó 24-ik napjától járó 6% kamatai. váltó dij és eddig összesen 17 kor. 66 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközlésére 1902. évi Deczember hó 29-ik napjának délelötti 8 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek. becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1902. évi November hó 19-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

---

649 v. szám
1902.

(52) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróságnak 1901. évi v. 507 számu végzése következtében Dr. Manin Gyula ügyvéd által képviselt Patria takarék pénztár javára Grosz Reinhold és társa ellen 710 kor. — fil. s jár. erejéig 1902 évi Márczius hó 29-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 2020 kor. — fillérre becsült következő ingóságok. u. m.: és pedig Grosz Reinboldnál vegyes bolti vasáru ezikek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. jbiróság 1902-ik évi V. 507/2. számu végzése folytán 710 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1900 évi Szept. hó 30-ik napjától járó 6% kamatai. és eddig összesen 112 kor. 90 fillérben biróilag már megáliapitott költségek erejéig helyben alperes üzlete előtti téren leendő eszközlésére 1902 évi Deczember hó 29-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett. a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégitési jogot nyertek volna. ezen árverés az 1881: évi LX t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1902. évi November hó 10-ik napján.

Thát György.
kir. jbirósági végrehajtó.

---

738 v. szám
1902.

(53) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróságnak 1901 évi v. 399számu végzése következtében Dr. Ronai János ügyvéd által képviselt Schőmvál Leopold javára Grosz Reinhold ellen 371 kor. 51 fil. s jár. erejéig 1901 évi Oktober hó 19-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 742 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: 5000 kilo Portland czement 4 kerek érez (kályha) fürő, 5 tengeri kályha és 80 pár korcsolya nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbiróság 1902. évi V. 71/14. számu végzése folytán 731 kor. 51 fil. tőkekövetelés, ennek 1901 évi Augusztus hó 14-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 36 kor. 27 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig helyben alperesek üzletében leendő eszközlésére 1902. évi Deczember hó 29-ik napjának d. e. 9 órakor határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1902. évi November hó 22-ik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii« în Blaş.

Anul XII. Blaş 27 Decembre 1902. Numĕrul 52

Cătră P. T. Cetitorĭ.

Apropiindu-se finea anului acestuia, rugăm pe P. T. Cetitorĭ şi abonenţi ai fóiei nóstre, să binevoiéscă a ne trimite abonamentul restant al fóiei.

Plătitorilor regulaţi le mulţămim pentru interesul ce ne arată, şi îi rugăm a-şi renoi abonamentul de timpurĭu.

Preţul rĕmâne tot cel de până aci arătat în fruntea foii.

Administraţiunea.

Sfîrşit de an.

Un nou an se prăbuşesce în veĕrnicie şi zorile altuia încep a înroşi firmamentul. Terminăm şi noi cu acest numĕr, al 12 an al esistenţii nóstre şi cu credinţă în Dumnezeŭ, sperăm, să păşim înainte, cu aceeaşi vigóre şi dragoste de luptă, ca şi până acum. Nisuim mereŭ înainte, spre o ţintă sublimă, de la care nădăjduim mărirea bisericeĭ, greco-catolice române şi prin ea a neamuluĭ românesc.

Zi de zi ies la lumină nóue documente, astupate până acum de colbul de prin archive, — carĭ aruncă tot mai viuă lumină asupra măreţuluĭ act al unirii nóstre cu Roma, de care ne leagă atâtea sentimente puternice, pe carĭ nimenĭ şi nimica nu le pot înăbuşi. Mereŭ ies la iveală puternice dovedĭ, carĭ statornicesc tot mai mult importanţa acelui act bine chibzuit, pentru viitorul neamuluĭ românesc şi de alt cum aşade espus vitregimiĭ timpurilor şi ómenilor. Şi noi sperăm, că şi pe viitor, cetitorul în fóia nóstră va afla acele momente însemnate, din vĕţa de 200 anĭ a bisericeĭ nóstre.

În aceeaşi vreme vom cerca să remânem la postul nostru: de a fi apĕrătoriĭ desinteresaţi aĭ preoţimiĭ nóstre.

În împrejurările de astăzĭ, mai mult ca orĭ când, ni se impune o cât mai bine organizată stringere a rîndurilor, de óre ce orisonul nostru bisericesc-politic începe a se întuneca din ce în ce mai mult. Şi acéstă închegare organică şi stringere a rîndurilor, este absolut cu neputinţă fără un organ de publicitate, fără o fóie cetită de întrégă preoţimea nóstră, unde vederile tuturor se daŭ publicităţii, servesc ca material de discuţie, deşteptând ast fel interesul pentru causele marĭ şi comune, pregătind calea solidarităţii şi a buneĭ înţelegerĭ.

Ĭată pentru ce, am ţinut de-o sfîntă datorinţă redigiarea acesteĭ foĭ, ĭată pentru ce am susţinut-o de multe orĭ între împrejurări destul de grele. Căcĭ să nu uite aceĭ ce ne cer, să scótem „Unirea“ măcar de 2—3 la sĕptĕmână, dacă nu zilnic — să nu uite, că mulţĭ dintre abonenţiĭ nostri nu ne sprijinesc; să nu uite, că sînt familiĭ de preot, unde „Unirea“ nu e abonată, şi nu e sprijinită. Indolenţa acésta ne împedecă de a puté foiĭ avîntul ce am dorit să-l dăm, şi după cum ar şi trebui să se presinte o fóie, care pórtă devisa destinelor nóstre bisericescĭ.

Vom remânea şi pentru mai departe credincioşi programuluĭ nostru, cercând să introducem îmbunătăţirĭ şi inovaţiĭ, îndată ce împrejurările materiale ne vor îngădui.

Căcĭ multe şi marĭ lupte avem de purtat încă. Anul trecut nu a lăsat în urmă-ĭ nicĭ o schimbare în favorul nostru.

Sórtea materială a preoţimiĭ nóstre e tot atât de puţin mângăitóre, ca şi înainte; scólele nóstre poporale încep a fi sguduite din temelĭi; de asupra învĕţătorilor atârnă sabia luĭ Damocle; credinţa cea atât de neclintită a poporuluĭ nostru începe icĭ colo a închina spre nóua sectă a „pocăiţilor.“

Stringerea rîndurilor şi unitatea de acţiune ni se impune mai mult ca orĭ când.

În acéstă stringere a rîndurilor, ne vom face datorinţa nóstră de publicişti, contând la sprijinul tuturor, carĭ pórtă la inimă interesele bisericiĭ şi ale neamuluĭ nostru, căcĭ de odată cu suprimarea orĭ căreĭ manifestaţiunĭ de colorit naţional, să nu uităm, că **presa** este cel din urmă mijloc, ce ne-a remas la dispositie. De aceea trebue susţinut şi sprijinită, căcĭ întărirea preseĭ, însemnă întărirea nóstră şi a intereselor, ce ea le represintă.

FEUILLETON.

POCĂIŢIĬ.

(Nazareĭ, Anabaptiştiĭ).

(Continuare şi fine.)

Eŭ: Frate, dacă scótem din sfînta Scriptură numaĭ locurile, carĭ ne plac, atunci aşa va fi, dar după ce sîntem datorĭ, să credem tóte, trebue să socotim şi alte locurĭ, în carĭ să spune apriat, ca şi prunciĭ aŭ pĕcat, nu făcut, ci moşteuit. În sfînta Scriptură se zice: *„că întru fără de legĭ m'am zămislit şi întru pĕcate m'a născut maica mea.“ Jov. zice: „cine va fi curat de întinăciune? Nimenea, macar şi o zi de va fi viéţa luĭ.“* Sfîntul Paul apriat zice, că toţĭ ómenii aŭ pĕcătuit, nefăcênd osebire bĕtrânii orĭ pruncii, bărbaţii orĭ femeile: *„că toţĭ aŭ pĕcătuit.“ „Pe cum prin un om a întrat pĕcatul în lume şi prin pĕcat mórtea, aşa întru toţĭ ómenii mórtea a întrat, întru care toţĭ am pĕcătuit.“* Şi apoĭ nu este scris, *„că Christos pentru toţĭ a murit“?*

El: Aşa este.

Eŭ: Spune-mĭ, că strămoşii nostri plâns-aŭ înainte de pĕcat?

El: Nu, pentru că n'aŭ avut durerĭ şi lipse.

Eŭ: Pruncul plânge?

El: Da.

Eŭ: Dacă plânge, atunci plânge pentru că s'a născut cu pĕcatul. Dar spune-mĭ, credinţa şi pocăinţa curăţesc sufletul de pĕcat, orĭ botezul?

El: Botezul.

Eŭ: Dacă botezul spală întinăciunea pĕcatuluĭ, atunci pentru ce să nu se boteze şi pruncii, cu atât mai virtos, că Domnul Christos a zis către apostolĭ, ca să boteze tóte neamurile, de carĭ să ţin şi pruncii, fără de a-le pofti credinţă, iar către Nicodim a zis, fără de a pofti credinţă şi pocăinţă, marele adevĕr *„de nu se va renasce cineva din apă şi din spirit nu va putea să între întru împĕrăţia luĭ Dumnezeŭ.“* Şi dacă toţĭ şi aşa şi pruncii, trebue să se boteze, atunci pentru ce aĭ repetit botezul, care, cum ţĭ-am arătat după sfînta Scriptură, numaĭ unul este?

El: Domnul Christos încă numaĭ ómenĭ marĭ a botezat.

Eŭ: Domnul Christos nicĭ n'a botezat pe nimenea.

El: (cetind la sfîntul Ioan 4. 1.) Aşa este: el nu boteza.

Eŭ: Scĭĭ din sfînta Scriptură despre trupul, ce Christos a făgăduit, că-l va da pentru viéţa lumiĭ. Scĭĭ cum şi între ce împrejurărĭ l'a făgăduit şi scĭĭ şi aceea, cât de la înţeles a zis la cina cea de taină cuvintele arătând spre pâne: *„acesta e trupul meŭ,“* iar arătând spre vin: *„acesta e sângele meŭ al legiĭ celeĭ nóue.“* Scĭĭ şi aceea, că le-a porunciţ apostolilor, că ceea ce a făcut el să facă şi eĭ în amintirea luĭ.

El: Aceea o póte face orĭ cine care n'are pĕcat şi póte primi trupul Domnuluĭ numaĭ cel curat.

Eŭ: Nu orĭ cine, frate, ci numaĭ aceia şi următoriĭ acelora, cărora le-a zis Christos s'o facă şi pe carĭ i-a trimis, pe cum şi tatăl l'a trimis pe el. Şi îl póte primi orĭ cine numaĭ cât trebue să se ispitéscă *„şi aşa din pâne să mânânce şi din păhar să bea, că cel ce mânâncă saŭ bea cu nevrednicie, judecată luĭ îşi mânâncă şi bea nesocotind trupul Domnuluĭ“*?

El: Apoĭ ómenii pentru ce sudue şi fac alte pĕcate şi totuşi se cuminecă?

Eŭ: E tare rĕŭ că pĕcătuesc, dar pĕcătuind se pot întórce, tocmaĭ din causa

STĂRI ACTUALE.

(Continuare și fine.)

Pentru a ajuta saŭ vindeca societatea, se recere mai întâi ai cunósce miseria socială, de care pătimesce; iar acésta nu se póte numai cu ajutoriul cunoscințelor teologice. E evident că preotul nostru, care de atâtea părți trebue să vindece societatea — afară de studiul teologiei trebue să se ocupe și cu cestiuni sociali. Înzădar va cultiva preotul numai teologia, înzădar se va presenta numai acolo unde scie că vesmintele lui îi vor aduce respect și reverință, înzădar își va defige de unicul scop împlinirea conscienciósă a oficiului sacerdotal: căci nici odată nu-și va împlini oficiul de preot dacă nu bagă sămă de miseriile sociali, ce se petrec în juru-i. Credeul necredinții moderne predică unele ca acestea, că nu esistă Dumnezeŭ, nu ordine supranaturală, nu viéță de veci, nu résplată și pedépsă, că lumea s'a creat de sine saŭ în urma unor legi fixe, iar omul e animal. . . Iată cazul încă destul de recent al profesoruiu universitar Pickler, care de pe catedră vesti ascultătorilor, că religia, patria, națiunea sînt utopie. Ast fel de pedeci se vor propaga de la universități la școlele medii, apoi prin orașe mai mici, până ce vor străbate și la urechile poporului. . , Și dacă ne gândim, că tóte aceste atacuri se îndréptă în contra bisericei, consequenter în contra preoților — indiscutabil reese, că acești apostoli ai minciunei și necredinții, nu pot fi combătuți numai cu citațiuni din s. scriptură, cu dogme și decisiuni ecumenice, ci pentru ca să le putem descoperi falsitatea, trebue să recurgem chiar la acele sciințe profane, de unde își scot ei argumentările. . .

De la preot să pretinde și să aștépte promovarea intereselor materiali a le poporului; cea ce nu va putea promova fără de a cunósce diferitele legi interpretarea lor, jurisprudența, medicina, economia națională mai superióră; prin tóte aceste de o parte va împedeca poporul, ca nu cu cruceriul din urmă să alerge la „domnul“ ori „măria-sa“, iar de altă parte va fi în curent de a înființa deosebite instituțiuni de promovare, ca reuniuni de consum, de temperanță, agricole, de asigurare contra focului saŭ a grindinei etc. Tóte aceste luse pe cum am zis, se pot numai în urma unui studiŭ social profund și amĕnunțit.

„Buzele preotului vor păzi sciința și legea vor cerca din gura lor.“ Preotul trebue să studieze până la mórte — numai acela póte fi luptător bun în óstea lui Christos.

Pentru a mântui poporul nostru de crisa morală și materială — cari mână în mână se apropie — să poftesce ca preoțimea nóstră pe cât de virtuósă trebue să fie, pe atâta de întrodusă în sciințele sacre ca și în cele profane. Cultura — nu cea modernă, ci cea cristalisată în jurul acelui tesaur orbitor, care isvorésce din mezul sciințelor divine alăturea de virtute — e arma preotului harnic. . .

Și dacă preoțimea nóstră va fi înzestrată cu aceste arme spirituali, atunci nu avem să ne temem de nimic, căci armele grăitóre de adevĕr nu se înving, ci înving. . .

Dar cu atâta temerea nóstră nu scade, căci rugina pare că începe a se lăți o leacă pe arma preotului nostru, chiar în momentul suprem.

Cel ce va recunósce acest adevĕr, bine va face, căci în același timp va trebui să urgisésca vitregimea timpului, care pe partea preotului nu și-a întins nici când mâna-i binefăcĕtóre. O activitate rodnică spirituală presupune condiția materială bună.

Când tinĕrul cleric al seminariului face întâiul pas în lume, se lovesce deja de cea mai crudă realitate. Într'un moment i se spulberă tóte visele și idealurile, ce le-a adus cu sine. Dar în clipa următóre se recnlege și privind în juru-i, prima impresie, ce i-se impune e susținerea. Cu voie, fără voie, va pune la o parte dogma, înșuși, biblia și morala — în liniscea vieții de la sat, în loc de așĭ delecta sufletul în arcanele pline de înțelepciune și frumsețe ale sciinții, va trebui să alerge zina întrégă după hrană și îmbrăcăminte. Pe vremea acésta abia de i se permite vreme de un botez, o spovedanie a unui morbos. Dar să abstragem de la împrejurarea acésta — căci iarna are vreme destulă, póte să studieze; aci luse ni se impune întrebarea, din ce să studieze, de unde să-și adune cunoscințele necesarĭ? E în acea posiție materială, care să-i permită procurarea cărților necesare, a ziuarelor de zi, a revistelor de polemie? E în posiția aceea, ca să pótă corespunde tuturor acelor cerințe, pe cari le aștéptă de la el de o potrivă biserica, națiunea, societatea, inteligența, ca de la un membru conducĕtor? Urmézĭ susținerea posiției sociali, fără de care își periclitézĭ auctoritatea? Din când în când ar trebui să mai călătorésca, căci în uniformitatea și simplicitatea vieții de la sat fórte ușor póte să se rustifice. Iată tot atâtea căi și mijlóce de perfecționare intelectuală, cari nu staŭ

---

acésta e de lipsă ispitirea în tótă vremea și cu deosebire când mănâncă trupul Domnului, și bea sângele lui. Dacă cine va e nepregătit primesce întru adevĕr trupul Domnului, cumnecându-se, dar nu spre viéță, ci spre osîndă. Așa învață sfînta Scriptură.

El: Așa. Dar pentru ce duc ómenii prescurĭ, că Dumnezeŭ n'are lipsă de ele?

Eŭ: Vezĭ așa, acum ieși cu farba. Mi-se pare că nu sfînta Scriptură te-a făcut *„pocăit“* cum escĭ, ci ura față de preoți cărora cugeți că le dai în cinste.

Frate, Dumnezeŭ n'are lipsă de prescurĭ, dar scii bine, că n'are lipsă nici de noi și n'are lipsă nici de rugăciunile și pocăința nóstră: avem luse noi lipsă de el. — Din sfînta Scriptură scii, că afară de jertfa inimeĭ înfrânte și umilite aŭ mai fost în legea vechiă și alte jertfe sângeróse și nesângeróse. Scii, că jertfe aŭ adus nu numai fiĭ poporului celui ales, ci și păgânii, ce dovedesce, că în sufletul fie cărui om e sădită porunca de a jertfi unei ființe mai înalte, de la care atârnă și fără de care nu póte fi. Porunca acésta Domnul Christos n'a șters-o din sufletul nostru. Adevĕrat, că cel ce aduce și se aduce jertfă e însuși Christos, dar zicĕnd: *„acésta să o faceți întru amintirea mea“* și după ce însuși zice, că trupul și sângele lui e jertfa legiĭ nóue și acésta jertfă se întîmplă în pâne și vin, trebue să le deie cineva acelea. Si apoi, frate, nu e cea mai mare mângâiere pentru un creștin, când scie, că o neînsemnată parte din ródele ostenelelor sale binecuvîntate de Dumnezeŭ se prefac în trupul și sângele Lui?

El: Pentru aceea nu trebue să se ducă atâta pâne.

Eŭ: Vedĭ că tot mai mult îți descoperĭ inima cu simțemintele ei.

E drept, că prefacerea se póte întîmpla în cea mai mică părticică și ast fel pânea ar putea fi cât de micuță, după ce însă Domnul Christos pâne și vin a folosit, pâne și vin trebue să se folosésca și acum. Acésta o și poruncesce biserica în urma învĕțăturiĭ sfîntei Scripturĭ, fără de a porunci și mărimea pâneĭ. Că cineva duce pâne mai mare ori mai mică, mai bună ori mai rea, — să ție de conscința lui, tocmai așa cum s'a întîmplat cu jertfa lui Abel și Cain. Că preotul la pânea, ce se duce la biserică, o face în înțelesul dreptuluĭ, dat de sfînta Scriptură: cine slujesce altarului, de la altar să trăiéscă.

El: Așa este, dar noi numai un păstor avem, pe Domnul. Ce preoți pot fi aceia, cari fac pĕcate, cari în căile Domnului nu umblă? Cum póte conduce un atare preot, care e orb, căci amîndoi vor cădea în grópă și un preot pĕcătos cum póte ierta pĕcatele? Cum póte spĕla, fiind însuși necurat?

Eŭ: E adevĕrat, că Christos a zis: *„eŭ sum păstorul cel bun,“* dar adevĕrat e și aceea, că el a zis cătră ss. Apostoli, cumcă puterea ce l-a dat-o Tatăl, o dă lor; că lor le-a dat tótă puterea: puterea de a lega și deslega, dreptul și puterea de a predica. Scii, cum că apostolii aŭ făcut diaconi, că în sfînta Scriptură cetim: *și chirotonindu-le lor preoți pe la biserici.“* Scii, că sfîntul Paul zice lui Timoteŭ: *„Nu fi nebăgător de samă de darul, care este întru tine, care ți-s'a dat ție prin punerea mânilor preoției.“ „Sfinți să fie preoții Dumnezeului sĕu și să nu spurce numele Dumnezeului sĕu.“ „Nu vĕ atingeți de unșiĭ meĭ, și întru prorociĭ meĭ nu vicleniți.“ „Preoții tĕi Dómne se vor îmbrăca întru dreptate“* și *„buzele preotului vor păzi sciința.“* Acestea încă trebue să le credem și acestea dovedesc, că sînt preoți și aŭ fost, cari sînt de lipsă chiar și numai pentru conducere, ce nu póte lipsi nici în o casă, dar în societatea cea mare a lui Christos? Să vede din acestea, că preoții nu pot fi de cât aceia, cari aŭ fost puși de ss. Apostoli și de următorii lor. De acolo, că nu sînt toți sfinți, că nu se îmbracă toți întru dreptate, că nu cércă legea că nu predică, ori că cércă legea și predică, dar sînt pĕcătoși, nu urmézĭ, că nu sînt preoți și că n'aŭ putere, căci dór scris este, că: *„nici cel ce sémănă, nici cel ce udă, este ceva, ci Dumnazeŭ, care dă crescerea“*. Sfîntul Paul zice și aceea, că amar lui de nu va vesti. Nu se află loc în sfînta Scriptură, după care un preot nevrednic, un preot pĕcătos n'ar putea lega și deslega, n'ar putea să predice, ci aflăm loc despre contrarul, anume: sfîntul Paul zice, că să torturézĭ *„ca nu cumva altora predicând însumi să mĕ fac nedemn.“* Apoi să póte ca un judecător să fie hoț, cu tóte acestea judecățile lui să fie drepte. — Tóte acestea se află în sfînta Scriptură?

El: Se află.

Eŭ: Așa dară e drĕptă învĕțătura nóstră?

El: Drĕptă.

Eŭ: Spune-mi frate, dacă sînt drepte cele ce ți-am zis, atunci pentru ce nu vĕ mărturisiți pĕcatele la preoți?

El: Pentru-că sfîntul Iacob zice să ne mărturisim pĕcatele unul altuia.

Eŭ: E drept, dar aceea se înțelege așa, că poporul să-și mărturisésca pĕcatele acelora, cărora li-s'a dat putere să lege și să deslege, adecă preoților. Acésta o făceaŭ și creștinii din vremea apostolilor ce scim de acolo, că este scris, cumcă mulți veneaŭ la apostoli mărturisind și vestind faptele sale.

El: Pentru ce nu se spovedesc ómenii pe față.?

înse așa ușor la dispositia preotului nostru. Nu acestea de și le-ar îndestuli, ci de ar putea să răspundă acelui glas rugător care zilnic îl cere milă și ajutor pentru vre un bolnav, pentru vre un nenorocit. De ar putea atâta, ca să contribue și dînsul cu un filer măcar la instituțiunile nóstre culturali, cari să îndréptă către dînsul ca la întâiul sprijinitor al causelor mari culturali ori filantropice. . . Și peste tóte aceste, de și-ar putea asigura esistența zilei de mâne pentru sine, pentru ai séi.

Ceea ce e mai limpede de cât lumina zilei trebue să recunóscem.

Și între ast fel de împrejurări i-se mai impută preotului nostru atâtea alte scăderi, cari adunate la un loc îl nimicesc ca și cum nu ar mai esista în numerul celor vii.

Iată de unde provine — după convingerile espuse — faptul acela trist, dar adevărat, că preoțimea nóstră nu desvóltă aceea activitate spirituală, ce i se pretinde. Iată causa, de ce o majoritate covîrșitóre, afară de studiul teologiei, dacă îl mai cultivă încă — nu se ocupă cu nici o altă chestiune socială. . .

Preotul nostru, în urma posiției sale vitrege materiali, óre cum fără de voie, e răpit de grijele zilei de mâne, cartea îi pică din mâni și oftéză căci ar fi fost vrednic de-o sórte mai bună. Recunósce însuși că a rămas departe, departe de ceilalți colegi ai lui, cari pe vremea studiilor gimnasiali vor fi fost cu mult îndărătu lui. . . Pe încetul îl cuprinde un neinteres și o nepăsare față de tot ce-l încunjură, îi pere ori ce putere de însuflețire, ori ce tărie de a voi, Iar neinteresul și nepăsarea sînt unele dintre cele mai fatale plăgi a societății, căci fie cine care sufere de acéstă slăbiciune, voiesce și doresce ca toți ceilalți asemenea lui să nu se intereseze de nimic. Și dacă lumina zilei ne ar îngădui, am mai avea încă de spus și o altă natură de lucruri, cari tot cu atâta putere îl fac pe preot neîncrezętor și neinteresat, . . . Fiesce care cugetându-se o leacă, va afla cu grămada, după ce unele de aceste sau și publicat prin ziarele nóstre.

Și destul atâta, că simptomul bólei, ce se observă, e periculos și dacă nu se va preveni din vreme, vine în primejdie întrégă societatea nóstră. Iar „pentru că ai lăpădat sciința, și eŭ te voi lăpăda pe tine, ca să nu preoțești mie“ adauge s. scriptură.

Serióse îngrigiri trebue deci să ne cuprindă, când punem întrebarea, ce e de făcut! Când rana o simțim pe trupul nostru ce e de făcut? Să ne vindecăm, căci câtă vreme vom negliga vindecarea, rana va tot progresa, mereŭ—mereŭ se va tot desvolta, până ce odată devine incurabilă.

Să fim înc'odată drepți! Dvóstră, prea iubiți cetitori, încă se judecați drept, când cetiți că „inevitabil se impune, îmbunătățirea materială a sorții preoților.“

Și dacă se impune? — pe cum de grav se impune, pe atât de problematică e resolvarea. Căci dacă ar atîrna de la noi de la luminații nostri Archirei, o de mult, de mult s'ar fi resolvat. Dar atîrnă de la cause cari sînt peste voința nóstră, peste a Archireilor chiar.

Nădejdea înse într'un viitor mai luminos, să nu ni-o perdem, căci dacă ne-om perde-o, atunci ne perdem cea din urmă mângâere și rămînem săraci—săraci, goi—goi, fără nimic.

Să lăsăm ca Dumnezeŭ să dicteze despre destinele celor creați de El și să sperăm.

Mai este un mijloc de oțelire, dar pretinde voință și voință.

Mai bine de un an, am urmărit cu atențiune, pe cât mi-a fost posibil de urmărit activitatea sinódelor nóstre protopopesci și convingerile, ce mi-le am câștigat, bune-rele cum or fi, m'aŭ îndestulit încâtva. Am esperiat înse, că fórte rar sau de loc vine înainte punctul, care ar trebui să prospereze sciința clerului în special. Lipsesc aprópe cu desăvîrșire conferințele și disertațiunile scientifice, rapórtele despre starea bibliotecilor tractuali, parochiali, precum și despre folosirea lor.

Ba am cetit deunăzi despre un tract, care cu ocasiunea sinodului de tómnă își esprimă părerea de rĕŭ, că așa puțin us se face de biblioteca tractuală.

Iată un singur tract, despre care am cetit atâta, și nu me îndoesc, că dacă a ajuns până aci, la anul vor lipsi ast fel de esprimări.

Ceea ce recomândă atât de obligător sinodul provincial I. nu se face. Recomândă că pentru câștigarea cunoștințelor necesare și *perfecționarea în acele zi de zi*, să se pună un pond deosebit pe înființarea de biblioteci tractuale, parochiali. La locul lor ar fi fără îndoială și bibliotecile poporali.

Și în câte tracturi avem noi biblioteci bine organisate și în câte tracturi să face us de ele?

Iată unicul mijloc, ce ne rămâne pentru câștigarea cunosciințelor necesari și pentru perfecționarea în acele zi de zi. Numai voință ne trebue aci, căci nu simțim

---

Eŭ: Pentru că mărturisirea publică nu e demândată în sfînta Scriptură și de mii de ori e mai aplicat omul să-și spună păcatele în taină de cât în auduł tuturor.

Spune de la cine aveți putere și drept ca să iertați și să predicați.?

El: Domnul ne-a chemat și ne-a luminat.

Un ascultător: Umblă ca țigăncile cu cărțile din casă în casă și turbură poporul.

Eŭ: Dacă Domnul v'ar fi chemat și luminat, atunci ați învăța ce El a învețat, nu ce vĕ place și n'ați face ca fariseii, pe cari atât i-a dojenit Christos. N'ați umbla din sat în sat cântând pe uliță și spunêndu omenilor, că nu mult mai este până ce numĕrul pocăiților să umple, și de aceea să alerge în grabă în sînul lor, că cine rĕmâne afară va fi aruncat și din împĕrăția lui Dumnezeŭ și să defăimați pe preoți, ce sigur că o faceți, sciind, că dacă veți bate păstorul se vor risipi oile.

El: Noi nu batjocorim pe nime nici nu amăgim și dacă cântăm, credem, că facem mai bine, de cât să olăluim și să sudnim.

Un ascultător: Cu urechile mele am auzit, când un *„pocăit“* a zis: *„ce credeți mĕi, că mânile nespălate a popii vĕ pot spĕla“?*

Eŭ: Dacă întinzi cuiva o armă să facă bine, nu-i pĕcat; dar dacă i-o dai ca să ucidă, e pĕcat: așa și *„pocăiții“* dacă cântă pentru mărirea lui Dumnezeŭ fac bine, dar rĕŭ fac atunci, când cântă spre a aduna poporul și a-l îmbĕta de învețătura cea greșită și a-l înfrica.

El: Noi nu înfricăm pe nimenea. Dar ori cum sîntem, dintre noi nu sînt în temniță.

Un ascultător: Da N. N. din S. Z. nu e judecat la robiă deși e *„pocăit.“* Apoi din satul nostru, câți ómeni aŭ robit de când îți aduci tu aminte, deși n'aŭ fost *„pocăiți“?*

Eŭ: Ce credi, că în societatea lui Christos numai ómeni drepți pot fi?

El: Numai. *„Cel ce se lapădă de mine se lapădă de cel ce m'a trimis pe mine“* și *„din rodurile lor îi veți cunósce,“* zice sfînta Scriptură.

Eŭ: Dacă eŭ privind la un singur unghiŭ al caseĭ acesteia așĭ zice: casa acésta are numai unghiul, ce-l vĕd, vei zice, că popa ăsta a nebunit. Așa și eŭ zic, că e nebun acela, care numai unele locuri din sfînta Scriptură le socotesce și nu tóte. Nu se află în sfînta Scriptură: *„Nu este Dumnezeŭ“?*

El: Nebunul zice.

Eŭ: Nu numai aceea se află în sfînta Scriptură privitor la membrii societății lui Christos, ce ziceĭ Dta, ci și altele. Christos asĕmĕnă biserica cu un rociŭ, în care sînt și pescĭ buni și rĕi, adecă ómeni buni și pĕcătoși: cu un agru, în care cresce grâŭ și polomidă. Afară de acestea nu-i drept, că Domnul Christos a avut 12 Apostoli și dintre eĭ a fost unul pĕcătos? Petru, care zicea, că își dă și viĕța pentru Domnul Christos, nu s'a lăpădat? N'a avut un tată 2 ficiori și unul a fost prăpădit, cu tóte acestea tatăl sĕŭ nu l'a lăpădat, ci și atunci când el se târâia în noroiul pĕcatelor încă cugeta la el și privea pe calea, pe care scia că s'a depărtat, că zice sfînta Scriptură, că de departe a vĕdut pe fiul sĕŭ.

Acestea încă sînt în sfînta Scriptură și dovedesc, că toți sînt membrii societății lui Christos, cari aŭ întrat în ea și n'aŭ fost lăpădați și că în aceea societate sînt și drepți și pĕcătoși.

Dumnezeŭ aștéptă, ca și un tată, să fim toți buni, dar dacă iubirea unui părinte trupesc nu-l lasă să-și lapede îndată pruncul ce a greșit și-l trece zilnic cu vederea greșelele, cu atât mai vîrtos ne va lăpĕda dragostea nemărginit mai mare a lui Dumnezeŭ. *„care nu voesce mórtea pĕcătosului, ci să se întórcă pĕcătosul de pe calea s'a și să fie viŭ,“* ca e atât de milostiv în cât după Ps. 26 și atunci ne primesce, când tatăl și mama nóstră ne-aŭ părăsit.

El: E drept. Dar pentru ce nu să întorc pĕcătoșii de pe calea lor?

Eŭ: Să întorc frate, dar ți-am arătat, că și dreptul de 7 ori pică în zi, dar noi? Și n'ai recunoscut Dta, că deși te-ai „pocăit“ totuși pĕcătuesci?

El: (tace).

Eŭ: Aud, că *„pocăiții“* nu cercetați biserica.

El: Nu.

Eŭ: Pentru ce?

El; Pentru că Domnul zice, că *„spirit e Dumnezeŭ și cel ce se închină lui, să cade să se închine cu spiritul și adevĕrul“* și că *„nici în Ierusalim, nici în muntele Samaritenilor este locul, unde să póte ruga omul, ci pretutindenea, nelocuind el în biserici făcute de mâni omenesci“* (Fapt. ap. 27. 24.)

Eŭ: Ce ziceĭ e drept, dar locul acela din sfînta Scriptură nu zice, că biserica n'ar fi de folos. Noi putem și sîntem datori să laudam pe Dumnezeŭ în tot locul, dar scim din sfînta Scriptură și aceea, că Iacob mergênd la Laban, a zis că locul unde a durmit e casa lui Dumnezeŭ și pórta cerului; David zice: *„întra-voiŭ în casa ta Dómne, închina-mĕ-voiŭ spre biserica ta cea sfîntă întru frica ta.“* Scim că Christos a cercetat biserica și a bătut cu sbiciul din biserică pe vînzĕtori, zicêndu-le: *„scris este: casa mea, casă de rugăciune este“* și că sfințenie se cuvine caseĭ Domnului. Scim că la porunca lui Dumnezeŭ, Iudeii și-aŭ făcut

greutatea provocării. Iar timp avem iarna de ajuns.

Numai voință! Și ce activitate frumósă ar desfășura de odată, preoțimea nóstră întrégă!

Peste tot de la șefii tractului se aștéptă pildă și faptă. Cu atît mai vîrtos căci gustul de cetit cam lipsesce.

Și ca să nu ne abatem de conciliul provincial I. în tóte aceste teme și discursuri scientifice să se aibă înaintea ochilor numai mărirea lui Dumnezeŭ, mântuirea sufletelor credincioșilor și binele bisericei peste tot. Dar pentru aceea, pot avea loc și teme de acele, cari ce e drept aparțin celor temporali, după natura și conținutul lor contribue indirect la mărirea bisericei.

Ce câmp vast! Ce activitate măréță!

Dacă ar învia, odată și gustul de cetit al confraților, atunci fața preoțimei nóstre s'ar schimba . . Fără de veste ar peri neinteresul și nepăsarea, ce vreaŭ să-o încătușeze, și trezindu-se de odată încunjurată de-o lumină orbitóre, ar simți în inimile ei însuflețire, putere, curaj și voință. . .

Numai trebue un curent electric, care să o sgudue, să o misce la viéță, la adevĕr. . . Însă preoțimea nóstră e cu mult mai mândră, de cât altul să o trezéscă din amorțala sufletéscă. . Sînt încă preoți, cari se sciŭ a se însufleți, cari pot a voi, aceștia ne vor deștepta pe toți celalalți. . .

Un apel călduros cătră preoțimea nóstră fie glasul nostru.

Preoți! Plângerile și tînguirile ni-s îndreptățite și-aŭ aflat resunet; inimile Archireilor nostri sângeréză de bunăvoință, să fim tari, să fim mari!

Vom despreți însinuările ce ni să fac prin ziare, și în potriva miseriei ce ne cuprinde să dovedim lumei, că sîntem aluatul, care dospesce și că noi sîntem isvorul, de unde porunesc rîurile dreptății și principiilor religióse peste societate.

Preotul român în tóte timpurile aŭ fost o jertfă cruntă pe altarul bisericei și al națiunei, să fim și azi, dacă să cere. Partea luptătorilor lui Christos pe pământul acesta stă din persecuțiuni, suferinți și abnegațiune — El, puternicul a tóte a zis-o.

Să nu fim mici de suflet și de credință — dacă Dumnezeŭ va voi, trebue să ni-se creeze și nóue o parte mai bună, însă întâiŭ de tóte să ne aducem aminte, că sîntem preoți. Binele nostru privat trebue sacrificat binelui public.

Pentru tóte aceste jertfe, vom dobândi dobândă înmiită de la Stăpânul preaputernic, căruia jertfim.

Să fim lumei lumină. Biserica e cetate nu în vale zidită ci pe munte, de unde vede pretutindenea, și e vĕdută de pretutindenea. Să luminăm cu lumina aceea, pe care o sugem din tesaurul nesecat al sciințelor divine și asemenea razelor sórelui, să luminăm chiar gunoiul, fără ca noi să ne mânjim.

E momentul suprem, ca în fața inimicului, ce ne amenință, să fim tari. . . .

Când un glas din mormînt ne strigă deșteptați-vĕ: Sus să avem inimile!

Petru S.

Ajutoriul de stat în diecesa Lugoșului. Înaltul Minister de culte și instrucțiunea publică sub datul de 13 Decembre 1902 a asemnat, și zilele acestea a sosit la Veneratul Ordinariat de Lugoș, după informațiunile ce le avem suma de 38148 cor. ca ajutor de stat pe sama preoților pe anul 1902. Așt fel anul acesta a sosit acest ajutor cu mult mai curênd de cât în alți ani, când cam de regulă sosea numai în primăvara pentru anul trecut.

Împărțirea ajutorului s'a făcut întocmai după pronunerea condiționată a Veneratului Ordinariat, anume, că dacă creditul budgetar n'ar fi permis a să acorda o sumă mai mare, atunci să se mențină suma din anul trecut, atât în general cât și în particular. Iar la propunerea Veneratului Ordinariat s'aŭ avut în vedere pe de o parte venitele stabilite la conscrierea de congruă, iar pe de o altă parte în general principiul stabilit deja în mod provisor de întregire a acelor venite la preoții sistematici la 1000 respective 1100 cor. unde nu aŭ preoții pământ; și la 600 cor. pentru preoții moraliși. Pe basa acestora sumele apiacidate singuraticilor variéză între 36 cor. și întrun cas 1100 cor. Dintre toți preoții îndreptățiți și propuși de Ordinariat numai unul singur a remas neîmpărtășit, care alt cum are congruă deja stabilită de mai înainte în sumă de 950 cor.

Apiacidarea ajutorului s'a făcut fără de nici o altă observare.

Peste tot din preoțimea diecesană, aplicată în păstorirea sufletelor, aŭ primit ajutor de stat 126 de preoți, iar cei alalți aŭ deja venite congrrale peste 600 și respective peste 1100 cor. Nu-I vorbă că lipsurile preoților sînt încă multe și mari, dar pe lângă tóte stăruințele Ordinariatului mai mult nu s'a putut face.

Iar din tóte acestea resultă, că cestiunea ajutorului de stat și anul acesta și-a primit destul de bună resoluțiune în diecesa Lugoșului.

---

biserică. Acum după ce și acestea se află în sfînta Scriptură, după ce noi trebue să urmăm pilda, ce ne-a dat-o Christos și după ce Domnul zice, că biserica e casă de rugăciune, datorință avem ca să ridicăm bisericĕ lui Dumnezeŭ, datorință avem să le cercetăm și datorință avem să ne rugăm nu numai acolo, ci în tot locul.

El: Așa este.

Eŭ: Nu numai atâta, dar sciŭ, că într'un sat vecin *„pocăiții“* v'ați făcut biserică. Pentru ce ați făcut-o? Sciŭ, că Dta aĭ cerut concesiune de la pretură, ca în casa Dtale să vĕ adunați *„pocăiții.“* Aŭ casa Dtale, în care să întîmplă necuviosii și pĕcate, în care lucri, se fierbe, mâncĕ și dormi, e mai curată, e mai sfîntă, de cât biserica, unde merge poporul curat la haine și cred, că cei mai mulți curați și la suflet, orî cel puțin cu darul de a cere iertare de la Domnul și a-l lăuda și adora? Orî dóră în biserică să cânți și să petrec alte lucruri, de cât cele ce sînt în sfînta Scriptură?

El: (nu rĕspunde.)

Un alt pocăit: Mâne merg la biserică!

Eŭ: Fórte bine.

El: Pentru ce nu cetesc ómenii sfînta Scriptură, căci Pavel ap. scrie, cumcă „e de folos spre învĕțătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre deprinderea, carea este întru dreptate.“ Iar Petru zice: „și avem prea tare cuvîntul prorocesc, la care bine faceți luîndu-vĕ ca la o lumină, ce strălucesce în loc întunecos“?

Eŭ: Frate, biserica nóstră nu opresce cetirea sfintei Scripturi, dar poftesce, ca acela ce o cetesce și tălmăcesce, să o scie tălmăci, căci dacă nu, fie care pățesce ca Dta, care de atâtea orî aĭ tăcut în disputa acésta, orî a trebuit să recunosci, că eștĭ pe cale greșită. Sfînta Scriptură e o sciință adîncă și tocmai pentru aceea cine o cetesce și tălmăcesce, nu e de ajuns să scie numai ceti, ci trebue să scie fórte mult, trebue să cunóscă nu numai litera, care omórâ, ci și spiritul, care face viŭ.

Cunoscĭ tóte petrile?

El: Nu.

Eŭ: Așa dar pute s'ar întîmpla, ca picându-ți în mână o piétră scumpă, s'o arunci în tină ca pe un obiect fără nici un preț, deși te-aĭ uita la ea „ca la o lumină“?

El: S'ar putea întîmpla.

Eŭ: Spune-mi, că stéua, care a călăuzit pe magii de la rĕsărit, a fost minune, orî nu?

El: Nu sciŭ.

Eŭ: Vedĭ frate, dta, care te ții chemat și îndreptățit, să tălmăcești sfînta Scriptură, nici atât nu scii! Î-ți spun eŭ însĕ, că a fost minune, pentru că mersul ei n'a fost ca mersul celor alalte stele. Dta vedi luceférul sara la răsărit, diminéța la sfințit și nu te minunezi, sciind, că acela e cursul lui; magii însĕ pentru aceea aŭ pornit după stéua aceea, pentru că aŭ vĕdut, că n'are cursul celor alalte stele.

Dar cetirea sfintei Scripturi nici n'a poruncit-o Domnul, ci El a poruncit apostolilor, să predice și să învețe, iar neamurilor le-a poruncit, să țină, ce ei le predică și tot Domnul zice: „cel ce vĕ ascultă pe voi, pe mine mĕ ascultă“ și nu zice, că-l ascultă aceia, cari cetesc sfînta Scriptură.

Apoi sfînta Scriptură nici n'o pot ceti toți, pentru că nu sciŭ, George, care e „pocăit“ și e de față, nu cetesce sfînta Scriptura, pentru că nu scii; pentru aceea nu pĕcătuesce; pĕcătuesce însĕ, fiind că te ascultă pe Dta, care scii ceti, scii sfînta Scriptură de rost, de acolo scoți lucrurile, cari îți plac și vĕd, că le-aĭ însemnat cu cerusa, scii litera, dar nu scii spiritul.

El: Dar cum vor asculta ómenii, dacă nu li-se propovĕduiesce? „cum vor crede în acela, pe care nu l'aŭ audit? și cum vor audi fără de a li-se predica“?

Eŭ: Frate n'aĭ fost și Dta ca acela, care numai odată a fost la biserică, când preotul din cuvióse cause n'a predicat, pentru aceea de câte orî era vorba despre preotul lor tot de una susținea, că nu predică nici când?

El: Eŭ am cercetat biserica fórte regulat.

Eŭ: Frate să zicem, că preotul nu v'a predicat, ce nu cred, óre pentru aceea învĕțătura bisericei nóstre nu e bună, nu e dréptă? Dacă un preot vestesce, își face datorința; amar însĕ lui de nu va vesti (II. Cor.). în casul acesta are să-și ieie pedépsa arât de la Dumneŭ, cât și de la mai marii sĕi, cari sciind despre neîmplinirea datoriței, nu numai l-l pedepsesc, ci în aceea vreme îl și silesc, ca-și facă slujba.

El: (Tace).

Eŭ: În primăvara anului acestuia am fost chemat în comuna Z. S. numai în causa „pocăiților.“ Era Dumineca. De la gara H. am călătorit până în Z. S. cu trăsura. Acolo servesc, predic și după sfînta slujbă vorbesc cu poporenii. Îi arăt calea strîmbă, pe care umblă „pocăiții.“ Ei rĕspund și tac, La sfîrșit unul din ei, în a cărui suflet Dumnezeŭ scie, ce era, dar de pe fața lui am putut ceti numai mânie, zice că ce popă e acela (adecă eŭ), care în zi de Dumineca prinde caiĭ la trăsură, la ce îl întreb cu cuvintele Învĕțătorului nostru: Este iertat Dumineca a face bine saŭ rĕŭ? Nu. Și dacă n'am pĕcătuit eŭ, mărind pe Dumnezeŭ, óre am pĕcătuit atunci, când folosind trăsura, am lăsat, să tragă caiĭ, scris este, că „tótă suflarea să laude pe Domnul.“ Lăudați pe Domnul tóte animalele (Ps. 148).

Revistă politică.

Afaceri interne. Maiestatea Sa a primit abzicerea ministrului de resboiŭ Krieghammer şi a numit în locu-i pe cavalerul de Pietreich, locoţiitorul şefului de la statul-maior. Are vrista 61 ani.

În timpul din urmă să comentézá mult proiectata visita a cancelarului rusesc, Lambsdorff. Visitei i-se atribue o deosebită importanţă, în vederea turburárilor din Balcani. Se crede, că Bulgariei i-se va da autorisaţie să facă ea ordine în Macedonia, după ce guvernul turcesc nu face nimic. La tot casul evenimentele din Bulgaria si Macedonia numaĭ pacinice nu se pot numi. Trimisul rusesc a plecat la Belgrad, unde e aşteptat cu mult entusiasm, de aci la Sofia şi apoĭ la Viena.

Noutăţi.

Scirĭ personale. Anunţăm cu multă bucurie iubiţilor nostri cetitori, că Rsnul Dr. Victor Szmigelski can. mitrop. s'a reintors sănătos de la Sibiŭ şi peste scurtă vreme îşi va reîncepe bogata sa activitate. — Dl Vasile Lohan, absolvent de teologie, a făcut în 16 crt. la universitatea din Budapesta, censura de profesor cu succes fórte bun. — Dl Victor Mandeal, a obţinut la politechnica din Budapesta diploma de ingineur.

Episcopul Aradului. „Telegraf. rom." din 23 crt. publică în loc de frunte comunicatul ministrului de culte în care îl face cunoscut, că maiestatea Sa nu s'a îndurat a întări alegerea vicarului Vasile Mangra, de episcop la Arad. În acelaşi timp Mitropolitul e recercat a face dispoziţii pentru alegere nóuă.

Din Archidiecesă. Nicolaŭ Togan, admin. protop. inter. al tractului Sibiŭ, a fost numit protopop la acest. — Aron Mihuleţ, adm. paroch în Şura-mică distr. Sibiŭ, a fost numit paroch. Valer Popescu, paroch în Dêrgea, distr. Dêrgea, a fost numit vice-protopop onorar.

Masa studenţilor. Constatăm cu mulţumire întrarea următórelor sume: Vasile Ianza, pretor Petroşeni, 10 cor: Vasile Rus, preot Şeulia, colectat 10 cor. Nicolaŭ Secăşan, Sitaş, colectat 7 cor. Petru Boţian, Dumbrava, colectat 3 cor. Ioan Micu Şermaşel, col. 3.60 cor. Alesiŭ Viciŭ, Niraşteŭ, col. 15.48 cor. Ioan Deac, Roşia-de-secaş, col. 5.90 cor. Dr. Ştefan Pop, Arad, col. 43 cor. George Simu, Ibaşfalăŭ, col. 8 60 cor. Valer Pop, Cluş-Mănăştur, col. 10 cor.

„Gazeta" probabil va avé proces de presă. Dl T. H. Pop a înaintat recurs în afacerea urmăririi articolelor din nrii 192 şi 193 recursul a fost respins, cu notificarea, că actele aŭ fost transpuse procuraturei.

Michail Andreica, bétrânul tribun şi prefect a repausat la 15 crt. în vrstă de 75 ani. Andreica s'a distins în anii revoluţiunei, ca un comandat fórte curajios, ei a fost ales de prefect în locul lui Buteau.

Constituire. Soc. acad. „Carmen Sylva," din Graz, anunţă, că comitetul pentru anul administrativ 1902 1903, s'a constituit în şedinţa generală din 6 Decembre st. n. a. c. în următorul mod: Preşedinte; Epaminonda Bocancea, cand. jur. Secretar şi bibliotecar: Dumitru Popescu, cand. jur: Casier: Octavian Racoţan, cand. med.

Convocare. Adunarea cercuală a despărţemîntuiui Aiud, aparţinétor reuniunii învéţ. gr. cat. din archidiecesa de Alba-Iulia şi Făgăraş, prin acésta se convócă în Beldiŭ pentru a 3-ia zi de Crăciun 9 Ianuar n. 1903 diminéţa la 9 óre. La finea şedinţei va fi masă comună, doritorii de a participa sînt rugaţi a să însinua Dlui Iosif Raţiŭ învéţ. în Beldiŭ p. u. Tövis până în 5 Ianuar n. 1903. — Coverta 80 cr. Teiuş, la 17 Decembre n. 1902. Corneliŭ Crişan, preşedinţe.

Cărţi postale ilustrate, fórte potrivite pentru felicitări de Crăciun şi anul nóŭ, a edat librăria Ciurcu din Braşov. Textul românesc al felicitărilor e în versuri. Se vînd 10 bucăţi cu 60 bani.

De la postă. În vederea aglomerăriĭ agendelor la oficiile postale acum în préjma sérbătorilor crăciunului, direcţiunea postală din Cluş apeléză la public, ca pentru înlesnirea spedăriĭ şi înmanuării punctuóse a pachetelor să ţină samă de următorele: la pachete să întrebuinţeze lădiţe de lemn, orĭ corfe de nuele destinate anume spre acest scop, iar pachetele învélite în pânză, orĭ în hârtie tare de pachetat, să le lege bine cu sfóră, înfăşurată de mai multe orĭ în jurul pachetului şi la îmbinăturĭ sigilată cu céră şi cu sigil gravat. Adresele să se scrie esact (numele posiţia socială şi locul), avînd a se indica şi comitatul şi — unde un este postă în loc — posta ultimă. E de dorit, ca în partea de asupra a locului unde e scrisă adresa să se indice şi numele şi locuinţa trimiţétorului. Adresa să se scrie pe însuşi învélişul, orĭ dacă acésta nu se póte, atunci pe o tăbliţă de lemn, de pele, orĭ de hârtie grósă, care apoĭ să fie legată bine de pachet. Adresele scrise pe hârtie trebue lipite pe pachet în întrégă estensiunea şi legate şi cu sfóră. E fórte de dorit, ca în pachet să fie pusă o ţiduliţă cu adresa şi cele alalte indicaţiunĭ necesare, pentru ca în cas, că adresa de pe pachet s'ar perde, orĭ şterge, pachetul totuşi, să pótă fi spedat şi înmanuat pe basa indicaţiunilor din interiorul séŭ. Conţinutul pachetelor şi cuantitatea trebuesc indicate şi pe biletul de spediţiune (szállitólevél) şi pe scrisórea cu adresa. Pentru urmările provenite din pachetări necorespundétóre, orĭ din adresare defectuósă, posta nu ia asupra şi nicĭ o réspundere.

Privitor la acésta Dta ce ziceĭ?

El: N'aĭ péccătuit.

Eŭ: Ce credĭ despre mama lui Christos? A fost ea vergură înainte de nascere şi după nascere vergură a rémas?

El: Da a fost vergură atât înainte, cât şi după nascere.

Eŭ: Vedĭ frate, atâtea credinţe şi maĭ bine zis necredinţe aveţi, câţi sînteţi: cei din Z. S. ziceaŭ, că am péccătuit călătorind cu trăsura. Dta ziceĭ contrarul; „pocăiţiĭ" din G. purcezînd de acolo, că în sfînta Scriptură să amintesc fraţiĭ Domnului, ziceaŭ în o vreme, că preasfînta maică a Domnului n'a rémas vergură; Dta respundĭ: da. Am fost şi în G. şi la rugarea poporului scandalisat de învéţătura „pocăiţilor" am vorbit despre adevérul privitor la vergurĭa maicei Domnului. M'aŭ ascultat şi „pocăiţiĭ" şi m'aŭ şi résplătit. Am luat de la eĭ cea maĭ frumósă şi maĭ preţuită réspletă în viéţă: recunóscerea din partea lor, că Maria, mama lui Dumnezeŭ, a fost vergură înainte şi vergură a rémas după nascere, ce eĭ aŭ mărturisit sub cerul liber, în faţa întregului popor: bărbaţi şi femeĭ şi a pruncilor micĭ, carĭ eraŭ pe braţele mamelor lor.

Pentru ce nu vé înmormîntaţi morţiĭ cu preoţi?

El: Pentru că dacă mortul a murit împécat cu Dumnezeŭ n'are lipsă de preot, orĭ dór preotul va putea şterge fără de legile şi péccatele celui mort în péccate?

Eŭ: Dacă aşa este, cum ziceĭ, atunci pentru ce, murind un „pocăit," vé stringeţi la el, cântaţi, predicaţi şi vé rugaţi? Orĭ dór nu vé rugaţi, ca să batjocoriţi preoţimea lui Christos? — Frate, rugăciunea ómenilor póte să mijlocéscă graţia de la domnitor pentru unul, care e judecat la spânzurătóre, óre de la Dumnezeŭ, care e prea milostiv, să nu pótă? Dacă acésta nu vreĭ s'o credĭ, cetesce în sfînta Scriptură, care zice, că e gând bun şi sfînt *„ a se ruga pentru cei morţi ca să se mântuiéscă de péccat (II, Mac.)!*

El: (Nu réspunde)

Eŭ: Pentru ce nu Vé faceţi cruce şi pentru ce v'aţi aruncat icónele din casă?

El: Noĭ purtăm crucea Domnului în inimile nóstre. Noĭ nu ne închinăm tipurilor cioplite, ce e péccat şi afară de Dumnezeŭ pe altul nu-l scim.

Eŭ: Uită frate, vremea e târzie şi deşi la rugarea fratelui preot, mâne voĭ predica în biserică chiar despre lucrurile acestea, totuşi în câte va cuvinte ĭ-ţi spun, că părerea pocăiţilor despre acestea e de tot greşită:

N'aĭ auḑit Dta nicĭ când, că creştinii nu se închină la lemnul, metalul, orĭ hârtia, din care e făcută crucea, orĭ icónele, ci din contră biserica a învéţat şi învaţă, că noĭ avem, să ne închinăm, veḑînd crucea aceluia, care a murit pe lemnul crucei şi să cinstim icónele, nu pentru materiă, ci pentru aceia, care e representat prin icónă.

Aĭ avut Dta o mamă bună, care te-a iubit, s'a rugat pentru Dta, a muncit şi şi-ar fi jerfit totul, chiar şi viéţa pentru fericirea Dtale şi ţi-a rémas de la ea chipul eĭ. Óre chipul acela îl batjocorescĭ, îl aruncĭ în tină? Nu, ci din contră, dacă eşti recunoscétor, îl păstrezĭ şi de câte orĭ îl privescĭ tot de una ĭ-ţi aducĭ aminte de binefacerile eĭ şi-ĭ doresci fericire. Icónele ne presintă pe aceia, carĭ s'aŭ destins între toţi creştinii prin viéţa lor şi carĭ ca fraţi buni şi după mórte se rógă pentru noĭ. Pe acestia privindu-ĭ în icónă îĭ onorăm aşa, că ne dăm silinţa, ca să trăim şi noĭ ca eĭ şi-ĭ rugăm, nu ca să ne ajute eĭ, ci ca să se róge lui Dumnezeŭ pentru noĭ, lui Dumnezeŭ de la care vine tot binele.

E bine şi datorĭ sîntem, să purtăm crucea lui Isus în inimile nóstre, aceea însă nu se vede. Dacă privesce la dta, nu sciŭ, ce simţi, ce credĭ. Dacă cineva, care nu vé scie, ar fi de faţă în o casă, unde vé rugaţi şi ar vedea cum întrând nu ziceţi nimic ci vé puneţi în genunchĭ şi după puţină vreme vé sculaţi şi sărutaţi pe cealalţi, n'ar sci, că ce cult faceţi; dar dacă vede pe un creştin, că-şi face cruce, scie îndată, că acela mărturisesce pe Christos şi taina s. Treimi. Cine se lapădă de Christos şi acesta se va lăpăda de eĭ.

Moise a învéţat pe Judeĭ, să se închine idolilor?

El: Nu.

Eŭ: Şerpele de aramă, ce l'a înălţat în deşert, n'a fost idol?

El: Nu.

Eŭ: Pe cum acela n'a fost idol, dar cei muşcaţi de şerpi veninoşi se vindecaŭ, privindu-l; tocmai aşa crucea nu e idol, şi cum am zis nicĭ nu ne închinăm le, ci privind'o adorăm pe Christos: privind'o ne aducem aminte să nu suduim, să nu ne îmbătăm, să nu ne mâniem, căcĭ prin tóte vătămăm pe acela, care pentru mântuirea nóstră a suferit batjocurĭ, sete, sbiciuirĭ.

După tóte acestea credĭ în învéţătura bisericiĭ nóstre?

El: Cred.

Eŭ: Recunoscĭ, că aĭ greşit atunci, când te-aĭ botezat de noŭ?

El: Nu.

Eŭ: Vedeţi iubiţilor, drept are s. Pavel când scrie: de omul eretic după una şi a dóua mustrare te feresce, sciind cumcă unul ca acesta e înderétnic şi péccătos, fiind singur prin sine condamnat. Nu le cercetaţi adunările. Mâne vom pune basa la o societate creştină pe basa învéţăturei bisericeĭ nóstre, a căreĭ membri nu vor sudui, nu se vor îmbéta, vor face bine, se vor îngriji de casa Domnului şi vor învéţa cântările bisericescĭ. — Dar dtale îţi zic: *„Réŭ îmĭ pare de tine, fratele meŭ Jonatan."* (I. Imp. 1. 26.)

M-se.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiŭ Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

După terminarea celor dóuĕ volume din „Istoria Românilor“, Papiŭ dimpreună cu Ioşif Hodoşiŭ şi cu Simeon Bărnuţiŭ plécă în 1852 în Italia, nu întru cât eraŭ cuprinşi toţi trei de dorul nestins pentru ţara aceea, din care sciaŭ ei, că „naţiunea românéscă are cartea sa de Baptism, cunoscută lumei întregi cu numele de columna lui Traian,“ cum crede George Bariţiŭ, [1]) ci mai ales pentru că, din cause politice, în Viena nu mai eraŭ în siguranţă.

Cu deosebire era critică situaţiunea lui Papiŭ. Însuşi spuse rudelor sale, că după dechiărarea sa când cu distincţiunea împĕrătéscă, era luat la ochi şi scris în „cartea négră“. El însĕ nu sciea, că e urmărit în toţi paşii sĕi, până când în 1852 un cunoscut bun în taină îi atrase atenţiunea asupra primejdiei, ce-l aştepta atât pe el, cât şi pe ceĭ alalţi doĭ soţi ai sĕi. În urma acestei situaţiuni, el cu soţiĭ sĕi părăsesce în ascuns Viena, şi numai ast fel pot evita „sabia lui Damocle“. [2])

Papiŭ aşa dară, dimpreună cu buniĭ sei amici Hodoşiŭ şi Bărnuţiŭ, trece în Italia cea frumósă, cea pururea senină, între fraţi de aceeaşi viţă, şi se înscrie la facultatea iuridică de la universitatea din Padua — nu Pavia cum greşit se póte ceti ici—colo — şi în timp de doĭ aniĭ îşi însuşesce până la perfecţie nu numai limba italiană scrisă, adecă limba literară, ci face studiĭ şi asupra dialectelor poporale. În acelaşi timp se aprofundézá şi în şciinţele iuridice, şi se adapă şi din apele cristaline ale clasicităţiĭ antice. [3])

Aci în fine după studiĭ serióse şi îndelungate, cu ajutoriul cunoscinţelor sale iuridice, câştigate la facultatea de drepturi din Cluşiŭ, şi cu cele de la universitatea din Viena şi Padua, în anul 1854 depune rigorósele prescrise şi în 10 Ianuarie, promovat la rangul academic de „doctor juris“, şi în aceeaşi zi cu vĕrul sĕŭ Iosif Hodoşiŭ, primesce diploma de doctor în drepturi.

Papiŭ şi între fraţiĭ sei Italiani era plăcut şi stimat de toţi. O putem dovedi acésta cu înseşi literele epigramatice date de către aceştia lui Papiŭ şi vĕrului sĕŭ Hodoşiŭ, cu ocasiunea promovării lor în drepturi şi a despărţirei lor din Padua.

În aceste litere de un conţinut atât de nobil şi atât de caracteristice nu numai pentru fraţiĭ noştri din Italia, ci şi pentru tineriĭ nostri, „amiciĭ întristaţi“ pentru depărtarea acestora din Padua, „în ziua laurilor legali“ (adecă a promovărei meritate), doresc Transilvănenilor Alesandru Papiŭ şi Iosif Hodoşiŭ, „carĭ se disting mult prin nobleţa spiritului şi prin amplitudinea învĕţăturei lor“, ca *amintirea lor să remână între ei* (între Italieni) *plăcută şi ilustră* şi ca patria să-i priméscă şi să-i onoreze ca pe niştе fiĭ demni ai sei. [1])

Acum se nasce întrebarea, că din ce s'a susţinut el în timpul studiilor sale la universitatea din Viena şi Padua, după ce în anul de tristă aducere aminte 1849 remase orfan de tată, iar mamă-sa perdu tótă averea, aşa că se putea zice despre ea, că a fost o preutésă vĕduvă „lipsită şi seracă“.

În punctul acesta slutem în mĕsură a clarifica împrejurările sale materiale pe basa următórelor.

Mai întâiŭ amintim la acest loc competinţa sa de salar pe câtă vreme a funcţionat ca inspector la comisariatul cesaro-regesc al cercului Blaşiŭ.

Diregătoria de inspector al cercului Blaşiŭ Papiŭ a purtat-o conscienţios şi cu demnitate aprópe un an întreg, „din tóte puterile străduindu-se — cum zice însuşi în scrisórea de dimisiune — ca în faptă să se arete credincios guvernului, iară trebuinţele poporului şie-şi subordinat după sfera activităţiĭ sale încă să le mulţăméscă.“ [2])

Pentru aceea, cu ocasiunea dimisiunei, Papiŭ se declară, că la competinţa sa de salar, care n'a primit'o de la stat pentru serviciul sĕŭ public mai de un an — pe cum nici ceĭ alalţi inspectori — în ziua dimisiunei „şi el încă îşi reservă dreptul.“ [3])

Având drept la acésta leafă, în consecinţă s'aŭ şi făcut demersurile de lipsă, ca Papiŭ să priméscă de la perceptoratul din Blaşiŭ, o remuneraţie pentru serviciile sale, pe cum apare din documentele ce le avem la dispositie. [4])

Însĕ remuneraţia liquidată lui Papiŭ în basa acestor demersuri oficióse, este atât de mică, în cât numai cu un fel de genă o putem inregistra aci, dar totuşi o facem, ca să se vadă şi din acésta, cum scia guvernul austriac de atunci rĕsplăti serviciile merituóse ale unui tiner Român distins, pus în oficiul sĕŭ, şi o spunem, că în total a primit o remuneraţie bagatelă până la ridicol, în sumă de 65 fl. şi $33^1/_4$ cr., şi acésta încă numai în anul 1852. [5])

Prin urmare cu acéstă ridicolă remuneraţiune primită de la guvern pentru serviciile sale de inspector aprópe timp de un an, Papiŭ nu mult s'a ajutat în susţinerea sa la studiĭ într'un oraş atât de scump, cum era Viena.

Trebuia decĭ să aibă şi alte ajutóre. Şi de fapt spun rudeniile sale, că în tot timpul, cât a stat în străinătate la studiile universitare, Papiŭ „s'a bucurat de ajutóre private.“ [1]) în special a fost ajutorat atât el, cât şi vĕrul sĕŭ Iosif Hodoşiŭ, în timpul studiilor, de către protopopul Roşiei-Montane, Simeon Balint, [2]) şi acesta bărbat de însemnătate istorică, a cărui fată (Ana) mai târziŭ, la 1857, Iosif Hodoşiŭ a şi luat-o în căsătorie.

Apoi a mai câştigat şi cu cele dóuĕ volume din „Istoria Românilor“, şi încă, pe cum se vede, avu un câştig destul de frumos, căci ajunge să contribue chiar şi pentru scopurĭ publice.

Dar mai ales a fost ajutat de munificenţia Blaşului, care a crescut sute şi sute de tineri harnici şi inteligenţi pe la diferitele şcóle înalte din patrie şi străinătate.

E cert, adecă faptul acesta: Papiŭ, avu stipendiŭ din Blaş în timpul, cât a stat la universitatea din Viena, şi e fórte probabil, că acest stipendiŭ l'a avut şi pe timpul petrecut la universitatea din Padua. Atât aserţiunea nóstră categorică, cât şi probabilitatea acum emisă, se întăresce de o potrivă prin scrisórea profesorului Ioan Faur, de dto. Blaşiŭ 24 Ianuarie 1853, către preotul din Budiŭ, Vasile Pop, cumnat lui Papiŭ, carea drept argument la cele mai sus afirmate, o publicăm şi noi în tótă întregimea ei, pe cum urmézá:

„Onorate Domnule! Aci îţi trimit 30 Rh. m. c. din baniĭ ceĭ adunaţi din Istoria cumnatu-to şi a amicului meŭ A. Papiŭ, care ţi-a fost promis *pentru un scop public*. Aceşti baniĭ mi i-a dat spre a ţi-i trimite Dumnitale Onor. Domn Rect. Nic. Manu, în urma epistolei de la Alesandru a sĕră sosite. — Cu asta postă a trimis mai multor privaţi, şi însuşi Episcopului o epistolă, în care *respunde la unele dificultăţi în causa strămutării stipendiului la Padua*, carĭ să sciĭ — fără de a le împărtĕşi cuiva — că în absenţa Episcopului Măriа Sa Papfalvi, le-aŭ fost făcutu-le. *Credem, că vor cădé, şi va căpĕta stipendiul şi în Padua*; altramente e sĕnătos, — noi încă ne aflăm bine şi vĕ poftim sĕrbătorĭ fericite.“ [3])

Ce alta urmézá din epistola profesorului Faur din Blaşiŭ, de cât ceea ce am zis mai sus, că Papiŭ nu numai la universitatea din Viena s'a bucurat de stipendiŭ de la Blaşiŭ, ci acel stipendiŭ l'a putut avé şi în Padua.

Cât de mare a fost însă acest stipendiŭ şi din ce fundaţiune? aceea nu se scie. Dar nici nu importă. Singurul lucru ce ne-a interesat la acest loc, a fost să lămurim cestiunea împrejurărilor materiale, carĭ i-aŭ făcut posibilă rĕmânerea timp de 4 aniĭ în Viena, respective în Padua, unde şi-a câştigat celea mai solide cunoscinţe de drept, pentru a puté lupta cu izbândă pentru drepturile neamului sĕŭ, şi titlul academic, pentru a puté păşi pe cele mai alese cariere publice în viaţa de stat a celor dóuĕ principate românescĭ.

Şi vrut-am, să accentuăm acésta împrejurare cu atât mai vĕrtos, căci la pregătirea scienţifică mai înaltă a lui Papiŭ şi Blaşiul încă a concurs prin stipendiul, ce i-l'a dat.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Raţiŭ.

---

[1]) „Observatoriul“ din 1880. Nr. 97. pag. 390.

[2]) Comunicat de prof. Alesiŭ Viciŭ, soţul unei strănepóte de soră a lui Papiŭ.

[3]) „Observatoriul“ din 1880 Nr. 97. pag. 390.

[1]) Textul original italian: Ad Alsandro Papiu e Giuseppe Hodosiu Transilvani, cui la nobilta dello spirito e l'ampiezza delle dottrine sommamente distinguono, in questo dì faustissimo dell' allòro legale affinchè la riccordanza di essi resti fra noi cara ed illustre e la patria li accolga e li onori quali degni suoi figli. Gli amici sconfortati della partenza votano. Padova, nel gennajo 1854. — Păstrat la soru-sa Carolina.

[2]) Vedĭ Scrisórea sa de dimisiune de dto Blaşiŭ, 18 Oct. 1849. — Păstrată în Bibl. Acad. Rom.

[3]) Vedĭ aceeaşi Scrisóre a lui Papiŭ.

[4]) Vedĭ Scripta Comisariatului ces.-reg. a cercului Blaşiŭ către Papiŭ, de dto 28 Febr. 1850. — Scripta Off. district. ces.-reg. a Cetăţii-de-baltă către Căpitanatul oraşului Viena, de dto 2 Febr. 1852, şi Scripta aceluiaşi oficiŭ către acelaşi căpitanat, de dto 17 Febr. 1852. — Păstrate în Bibl. Acad. Rom.

[5]) Vedĭ Scriptele mai sus citate ale off. district. de la Cetatea-de-baltă.

[1]) Vedĭ Comunicatul profesorului Alesiŭ Viciŭ în „Unirea“ din 1900 Nr. 38.

[2]) Comunicat de soru-sa Carolina.

[3]) Publ. de prof. Alesiŭ Viciŭ în „Unirea“ din 1900 Nr. 38.